No. 53. WOENSDAG 31 DECEMBER 1925. 24ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST ..... } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: De ramp te Wonosobo. — Oproep. — Het jaar dat voorbij ging. — Huldiging der Indië-Vliegers. — Een Instituut voor Ind. Archaeologie te Leiden. — Een Nederl. Eclips-expeditie naar Sumatra. — Pandecten van het Adatrecht. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 22 tot 31 December 1924.

De nood te Wonosobo.

Ontvangen van R. R., Den Haag . . . . . f 10.—
„ „ M. C. v. R. v. N., id. . . . „ 25.—

Totaal der ingekomen gelden t/m. ulto. Dec. '24 bij het Hoofdbestuur, verantwoord in het Kolon. Weekblad en afgedragen aan den Penningmeester van het Comité:

Aan verkoop kaarten tentoonst. „Twee Steden" . . . . f 11.50
aan giften . . . . „ 80.—

Totaal . . . . f 91.50

De Secretaris-Penningm. H. B.
VAN DER BRUGH.

Oproep.

Met verwijzing naar het artikel in het Kolon. Weekblad van 23 December: „De Nederlandsche Reisvereeniging", door Mr. M. J. van der Flier, Algemeen Voorzitter dier Vereeniging, worden zij die in aanmerking wenschen te komen voor reisgeleider van gezelschappen naar Genua en Marseille, uitgenoodigd zich schriftelijk te wenden tot het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" dan wel tot dat van de Nederlandsche Reisvereeniging, Koningin Emmakade 46, Den Haag.

Het Jaar dat voorbij ging.

(Oost-Indië in 1924).

Wie bij het verscheiden van het jaar 1924 een beschouwing wil geven over hetgeen het jaar dat voorbij ging voor Nederlandsch Oost-Indië gebracht heeft, zal die taak op zich nemen met gemengde gevoelens. *Niet* vanwege de taak op zichzelf; het kan ongetwijfeld van nut zijn dat bij de wisseling van het jaar de blik nog eens achterwaarts wordt geworpen, ook omdat juist dàn zoozeer de waarheid wordt gevoeld van 't:

„Al het heden wordt verleden,
Schoon 't òns toegerekend blijft."

Maar de gemengde gevoelens van zooeven komen voort uit de feiten-zèlf. Nòg klinken de klanken van 't vreugdebetoon over den durf en den moed van de drie Hollanders, die den weg naar Indië door de lucht hebben gevonden... maar ook: nòg hooren we met iedere mail nadere bijzonderheden over de diep-treurige gevolgen van de aardschokken, welke onlangs het Wonosobo'sche teisterden.

Doch gelukkig is er nog geen reden voor pessimisme. Met hetzelfde enthousiasme, waarmede Nederland en Indië de vliegers huldigde, zal men in Moederland en Koloniën in woord en daad bijdragen tot het verleenen van steun aan de slachtoffers der ramp te Wonosobo. En we hebben het ook dit jaar weer kunnen ervaren, dat uit de feiten van vreugde en uit de feiten vol droefheid dit ééne goede wordt geboren: méér belangstelling van Nederland in Ned.-Indië; méér waardeering van Indisch Nederland voor het Moederland.

We zullen niet overgaan tot een chronologische rangschikking van de gebeurtenissen in Oost-Indië. Uit den aard der zaak moet in ons weekblad ... den volstaan met het releveeren van enkele voornaamste feiten.

Wanneer we dan in gedachten het „offici... terrein betreden, vinden we allereerst de ... deering die men in Nederland en in Indië den dag heeft gelegd voor den Landvoogd, Mr. Fock, wiens bekwaamheden als Gouverneur-Generaal nog onlangs door een voorganger, den ... Idenburg, zoo spontaan werden geroemd. Dat Fock zijn krachten ook gedurende dit jaar ... Indië kon blijven geven stemt tot blijdschap.

Het bezoek, dat in 't begin van 1924 aan ... gebracht werd door den Gouverneur-Generaal ... de Filippijnen, Mr. Wood, gevolgd door een ... bezoek van Mr. Fock aan dien bekwamen ... genoot, zal ongetwijfeld hebben bijgedragen tot ... sterking der vriendschapsbanden tusschen ... eilandenrijken, hetgeen in niet mindere mate ... geval zal zijn geweest door het bezoek van ... heer Guillemard, Gouverneur van de Straits, ... bezoek in Augustus van dit jaar plaats vond.

Als enkele der voornaamste verrichtingen der ... dische Regeering in het afgeloopen jaar ... worden genoemd de interventie harerzijds in ... bië, ten behoeve van de Mekkagangers; wel ... die interventie niet het officieele karakter ... woonlijk aan handelingen als deze wordt ... kend, maar de Regeering heeft alles gedaan ... duizenden Mekkagangers in de toekomst te vrij... ren voor onaangenaamheden, als welke dit jaar ... voorgevallen. In de tweede plaats moge worden ... noemd de standvastige houding der Regeering ... jegens de voorgenomen activiteit van Duitsche ... op Nieuw-Guinea, waardoor een algemeen ... wenscht geachte inmenging van een vreemde ... gendheid in ons koloniaal bestuur werd voorkom...

Zéér talrijk zijn dit jaar de mutaties gewe... den Raad van Nederlandsch-Indië; niet alleen ... het vice-presidentschap over uit de handen ... den heer Fryling in die van Mr. Creutzberg ... in den loop van het jaar was schier de g... Raad op een gegeven oogenblik démissionnair ... benoeming van den heer Van der Marel heeft ... lijk men zich zal herinneren, nog al eenig ges... ten gevolge gehad.

Van verdere mutaties op officieel terrein noe... we het aftreden van Mr. Dr. Schumann, als V... zitter van den Volksraad; het aftreden van den ... Schippers, als directeur van het Departement ... en het optreden van den heer Van der Meulen ... directeur van Onderwijs en Eeredienst.

De bekende Prof. Stibbe vertrok naar Indië ... regeeringsgemachtigde voor de bestuurshe... ming; besprekingen in de richting van die her... ming werden reeds gevoerd, met het gevolg ... binnen zeer korten tijd de provincie West-Java ... zijn ingesteld. De reis, die de heer Tillema dit ... door Indië heeft ondernomen, zal, naar mag ... den verwacht, aan de volkshuisvesting in het ... meen ten goede komen, al moest nog zeer ... de heer Tillema zelf erkennen, dat aan de ver... ring der woningtoestanden onder de Inlanders ... en groote bezwaren verbonden waren.

Niet zonder leedwezen worde gememoreerd ... verzetsbeweging, welke in Februari '24 in het ... Tangerangsche heeft plaats gevonden, evenals ... aanslag, op 29 Maart j.l., te Rantja Ekek op den ... exprestrein Soerabaja-Batavia, welke aanslag ... meen werd gekenschetst als „een daad van ... loozen moedwil".

Van meer aangenamen aard zijn ongetwijfeld ... herinneringen aan het feestelijk herdachte ... jarig bestaan van de Weeskamer te Batavia en ... het 50-jarig bestaan van den Topografischen dienst ... te Weltevreden. Daarnaast mag de aandacht ... vestigd worden op eenige in den loop van het ... gehouden congressen, welke ongetwijfeld alle ... veel belang zijn geweest; we noemen slechts ... thee-congres, het wegen-congres en niet te ... geten: het derde onderwijs-congres te Weltevreden.

... het in de Kerstweek te Jogjakarta gehouden Congres van het Java-Instituut.

Dat het saamhoorigheidsgevoel in de Nederlandsch-Indische perswereld nog niet de hoogte van die in het Moederland heeft bereikt, moge blijken uit het feit, dat ook in dit jaar een poging, om tot gemeenschappelijke behartiging van belangen te komen, faalde. De in October 1923 met zooveel enthousiasme opgerichte Radio-Pers-Associatie werd, noodzakelijk door persoonlijke animositeit, in April 1924 opgeheven.

Van zeer groot belang was de stichting der Rechtshoogeschool in Nederlandsch-Indië en de overdracht van de Technische Hoogeschool te Bandoeng aan de Indische Regeering, door welke feiten Indië thans twee zelfstandige inrichtingen voor Hooger Onderwijs rijk is. Vooral de vestiging der Rechtshoogeschool heeft vele pennen in beweging gebracht; de noodzakelijkheid van een dergelijke instelling was krachtig bepleit, een enkele maal bestreden. Onzerzijds worde volstaan met het uitspreken van den wensch dat inderdaad een instelling, als deze het resultaat en het nut voor de Indische bevolking moge afwerpen, dat de voorstanders zich hebben voor oogen gesteld.

Ook ten opzichte van een andere voor Indië hoogst belangrijke aangelegenheid moge worden volstaan met een eenvoudige vermelding van feiten. Het betreft de defensie van onze koloniën, waarover in het afgeloopen jaar bijkans een heel ministerie struikelde. De vereeniging Oost en West, zoowel als het Koloniaal Weekblad heeft zich onthouden van een pro of contra in deze moeilijke aangelegenheid. Maar waar de Nederlandsche Koloniale politiek in 1924 zoo geheel en al stond in het teeken van de verdediging der Koloniën, worde hier slechts herinnerd, volledigheidshalve, aan het nog steeds bestaan van „vlootplannen". Waaraan de wensch moge worden toegevoegd, dat in het jaar dat voor ons ligt, ook te dezen opzichte een oplossing worde gevonden in het waarachtig belang van Nederland en de Indiën.

Ook voor de Indische samenleving in het Moederland was 1924 een jaar van belangrijke gebeurtenissen. Wij meenen der bescheidenheid geen geweld aan te doen, wanneer wij hier in de eerste plaats wijzen op het 25-jarig bestaan van de Vereeniging Oost en West, welk feit op den 3den Mei in Den Haag werd gevierd. Met voldoening hebben wij en heeft het Hoofdbestuur van Oost en West gezien, dat zoowel de Nederlandsche pers als die in Indië van het jubileum breedvoerig melding heeft gemaakt.

Van ons feest komen we tot een ander belangrijk jubileum; we bedoelen het eeuwfeest van de Nederlandsche Handelmaatschappij, waarvan ook in ons blad in den breede is melding gemaakt. Meer dan courantenartikelen vermogen heeft het fraaie Gedenkboek, door de Maatschappij bij gezonde gelegenheid uitgegeven, aangetoond, hoe groot en veelzijdig de taak der Nederlandsche Handel-Maatschappij ten opzichte van Nederlandsch-Indië geweest is.

Vooral van belang voor Indië was het te 's-Gravenhage gehouden derde Koloniale Onderwijscongres, waarop meer in het bizonder de Hooger onderwijsbelangen werden besproken.

Wat Indië in de Staten-Generaal betrof, met voldoening mag worden geconstateerd dat in het afgeloopen jaar de belangstelling van de Nederlandsche Eerste- en Tweede Kamerleden voor koloniale onderwerpen vermeerderde. Het aftreden van den heer Van Kol als lid der Eerste Kamer, worde hier gememoreerd. Hoe men ook over de inzichten van dezen sociaal-demokraat denkt, vóór- en tegenstanders heeft moeten erkennen dat met hem inderdaad een koloniale figuur van groote beteekenis uit ons Parlementsgebouw is verdwenen. Met voldoening heeft de Indische samenleving onlangs vernomen de benoeming van oud-G.-G. Idenburg tot lid van den Raad van State, een voldoening, die echter een keerzijde heeft: voortaan zullen de waardevolle adviezen van dezen bekwamen bestuurder in de stukken der Eerste Kamer moeten worden gemist.

Met weemoed herdenken wij ten slotte het overlijden van hen, die in mindere of meerdere mate verbonden waren met de koloniën. Het is hier niet de plaats om de namen en daden van hen, die van ons werden weggenomen, achtereenvolgens neer te schrijven en te schetsen. *) Van hen, die in Indië het leven lieten, noemen we slechts den Ir. J. Ch. F. van Sandick, die als Hoofd van de Staatsspoorwegen en als lid van den Volksraad zooveel in 't belang van Indië gedaan heeft, terwijl anderzijds de cultures op Sumatra een zwaar verlies leden door het plotseling sterven van den heer G. H. Andreae, Hoofdadministrateur der Deli Maatschappij, lid van den Cultuurraad van Sumatra en lid van den gemeenteraad van Medan. Ook moet nog even de aandacht gevestigd worden op den bekenden filantroop A. Th. J. van Emmerik, stichter van de Witte Kruiskolonie bij Salatiga, wiens welbesteed leven zoo belangeloos gewijd was aan de verzachting van het lot van den armen Inlander. In Nederland moesten we het stoffelijk overschot van den President-Commissaris der Stoomvaart Maatschappij Nederland ten grave zien dalen. Jhr. Op ten Noort was de man die de ontwikkeling van de Indische scheepvaart op zoo breede wijze heeft bevorderd en bij zijn graf heeft men het vele, dat deze bekwame leider van Scheepvaartmaatschappijen deed in het belang van een snelle verbinding ter zee tusschen Moederland en koloniën, met hartelijke woorden van waardeering gereleveerd.

Nog versch ligt ons in het geheugen het verscheiden van den grooten Generaal Van Heutsz, die tegelijk Groot-Pacificator was, en wiens nagedachtenis, naar verwacht mag worden, het volgend jaar op waardige wijze zal worden geëerd.

Aan het einde van ons artikel gekomen, moeten we nogmaals erkennen, dat de inhoud allerminst aanspraak maakt op volledigheid. Er zou over „Indië in 1924" nog zoovéél te vertellen zijn!

Mogen wij onzen lezers een inderdaad *goed* uiteinde en een even *goed* begin toewenschen en daarbij het Koloniaal Weekblad en de belangen van onze Vereeniging Oost en West — die tezamen de belangen van de Nederlandsche Koloniën voorstaan — in de welwillendheid onzer lezers aanbevelen?

De Nederlandsche eilanden aan den Evenaar, het Groot-Nederland in het verre Oosten, zijn die welwillendheid en die belangstelling dubbel en dwars waard!

30 December 1924.

*) De namen althans zullen in het volgend Kol. Weekblad zoo volledig mogelijk worden vermeld.

Huldiging der Indië-Vliegers.

Voorbereiding tot een luchtdienst op Indië.

De volgende circulaire is gericht tot „alle Nederlanders:

De welgeslaagde vliegtocht van Nederland naar Indië, met zooveel spanning door alle Nederlanders gevolgd, heeft nationale gevoelens van de beste soort opgewekt en heeft de mogelijkheid aangetoond van een nog nauwere verbinding tusschen de verschillende deelen van het Rijk der Nederlanden.

Het was dus niet alleen uit een oogpunt van vliegkunst een schoone daad, die de drie kloeke Nederlanders hebben volbracht. Het was een daad, die voor de toekomst — nu men allerwege zint op het openen van verkeerswegen door de lucht — van de grootste nationale beteekenis kan zijn.

Het is daarom begrijpelijk, dat het Nederland-

Haarlem en Omstreken.

sche volk behoefte heeft om de drie wakkere vliegers te huldigen. De persoonlijke huldiging bij hun terugkeer in het vaderland bereidt de Koninklijke Nederlandsche Vereeniging voor Luchtvaart voor; doch naast die persoonlijke huldiging stellen ondergeteekenden zich voor de verrichte daad te doen eeren door er blijvende gevolgen aan te verbinden; en wel in de eerste plaats door het oprichten van een gedenkteeken hier ter lande en in Oost-Indië, waardoor de herinnering aan de eerste vlucht ook bij het nageslacht zal worden levendig gehouden; maar bovendien door er voor te zorgen, dat het zoo schoon begonnen heerlijke werk kan worden voortgezet. De eerste schrede is gedaan om een verkeersweg door de lucht te verkrijgen, die Europeesch- met Aziatisch Nederland zal verbinden. Ieder weet, dat er nog veel zal moeten geschieden om alle moeilijkheden te overwinnen, die zich bij het verder streven nog zullen voordoen — welnu, ondergeteekenden vormden een voorloopige commissie, wenschen alle Nederlanders op te wekken om door samenwerking voortzetting van den aangevangen arbeid mogelijk te maken.

Zij stellen zich daarom voor, de noodige gelden bijeen te brengen, om:

1e. Twee groote, drie-motorige verkeersvliegtuigen te laten bouwen en die ter beschikking te stellen van de Koninklijke Luchtvaartmaatschappij, om daarmede van Nederland en van Indië uit vluchten te laten ondernemen ter verdere voorbereiding van een luchtdienst, die de banden tusschen Nederland en Indië krachtig zal versterken.

2e. In Nederland en in Ned.-Indië een passend en indrukwekkend gedenkteeken te plaatsen ter herinnering aan de eerste vlucht „Amsterdam—Batavia".

De voorloopige commissie verwacht, dat het hiertoe noodige bedrag van — ruw geschat — 300.000 gulden, spoedig zal zijn bijeengebracht, gezien de geestdriftige stemming, die door het slagen van den eersten tocht alom is verwekt.

De voorloopige commissie hoopt, dat onverwijld in alle plaatsen in ons land, in Indië en overal, waar een aantal Nederlanders van eenige beteekenis woont, plaatselijke comité's zullen ontstaan en wendt zich verder nu reeds vol vertrouwen met het verzoek om krachtigen financieelen steun tot allen, die het een nationale plicht achten om de hiervoren genoemde plannen te verwezenlijken, hoopt verder, dat het voorloopige comité dan inmiddels tot een vast Centraal Comité zal zijn aangevuld.

Ieder, die wil medewerken, melde zich ten spoedigste aan bij een der ondergeteekenden, bij voorkeur bij den heer W. H. J. Dicke, Laan van N.O.-Indië 273, te Den Haag.

Geldelijke bijdragen of aanwijzing op welke wijze daarover zal kunnen worden beschikt, worden gaarne ingewacht bij den penningmeester B. van Haersma Buma, Kneuterdijk 12—14, te 's-Gravenhage.

De voorloopige Commissie bestaat uit de heeren mr. M. W. F. Treub, Lt.-Generaal H. N. A. Swart, Lt.-Kolonel K. E. Oudendijk, Ir. J. van Dusseldorp-Hasselman, F. van Peski, B. van Haersma Buma, D. Hans, W. H. J. Dicke, allen te 's-Gravenhage, W. de Vlugt, burgemeester van Amsterdam, P. J. J. Haazevoet, J. F. van Hengel, G. A. Dunlop, prof. van Leeuwen, Walraven Boissevain, H. J. de Jonge, allen te Amsterdam, A. Colijn te Amstelveen, jhr. mr. dr. N. C. de Gijselaar, A. L. Reimeringer, beiden te Leiden, dr. D. W. IJssel de Schepper te Gouda, Rijperda Wierdsma te Rotterdam, dr. J. C. Koningsberger, dr. P. H. Ritter, H. W. Graadt van Roggen, allen te Utrecht, R. F. P. de Beaufort, te Huis ter Heide, majoor J. H. Hardenberg te Soesterberg en dr. G. W. van Heukelom, te Bilthoven.

Een Instituut voor Ind. Archaeologie te Leiden.

De toenemende belangstelling en waardeerin[g] in de laatste decennia vooral de beeldende k[unst] van het oude Indië heeft gevonden in het We[sten] maakt het wenschelijk omtrent bovengeno[emd] Instituut, nu daarover meer is bekend gewor[den] dan we in het Kol. Weekblad van 4 Dec. kon[den] mededeelen, aan de hand van de Nieuwe Rott. [C.] een en ander als aanvulling daarvan te vertelle[n]. De Indische archaeologie is niet een wetenschap [bij] welker beoefening Nederland medeloopt met [de] internationale kudde; de Hindoe-Javaansche o[ud]heidkunde is een vak van wetenschap bijna [uit]sluitend door Nederlandsche geleerden beoefe[nd]. Waarom de nieuwe instelling den naam zal dra[gen] van prof. Kern, hebben we reeds gemeld. Kern w[as] de grondvester en eerste autoriteit van de epigra[fie] en palaeografie van den Archipel, maar ook [van] Kambodja. Huizinga herinnert eraan in zijn op[stel] (Mannen en Vrouwen van beteekenis, 1899) dat [de] Fransche geleerde Harmand in 1879 in de Ann[ales] de l'Extrême Orient facsimiles van opschriften [uit] Kambodja gaf, en dat kort daarop de verklar[ing] daarvan door Kern verscheen in de Bijdragen [van] het Instituut. Harmand zond toen al zijn afdruk[ken] van inscripties aan Kern en sindsdien moesten [de] Fransche oriëntalisten op dit gebied den vreem[de]ling als hun meester erkennen.

Te Leiden is Kern de grondlegger geweest van [de] wetenschappelijke taalstudie en oudheidkunde [van] Nederl.-Indië. Dr. Krom en dr. Vogel behooren [tot] zijn school. Eerstgenoemde heeft den Oudheidkun[]digen Dienst van Nederl.-Indië voortreffelijk [ge]organiseerd en is de schrijver van het groote, [ook] in het buitenland zeer geprezen werk over den Bo[ro] Boedoer. Hij is ongetwijfeld de eerste autoriteit [op] het gebied der Hindoe-Javaansche archaeologie [en] kunstgeschiedenis en gaf nog dit jaar gevolg [aan] een uitnoodiging om een lezing over dit onderw[erp] te houden in de Sorbonne te Parijs. Een bu[iten]gewone leerstoel in de archaeologie van Ned.-Indië is eenige jaren geleden te Leiden voor [hem] opgericht.

Dr. J. Ph. Vogel is twaalf jaren verbonden [ge]weest aan de Archaeological Survey van Brit[sch]-Indië, eerst als oudheidkundig ambtenaar voor [de] Panjab, later gedurende anderhalf jaar als w[aar]nemend directeur-generaal, tijdens de afwezigh[eid] van sir John Marshall. Sedert de oprichting van [de] Ecole Française d'Extrême Orient (Hanoi) is Vogel met dit voortreffelijk instituut in verbind[ing] geweest en als correspondeerend lid heeft hij [een] en ander in het Bulletin doen verschijnen. De n[aam] van dr. Vogel is in dit blad herhaaldelijk geno[emd], o.a. toen hij, verbonden aan het Archaeolo[gical] Department en te Lahore gevestigd, het Mus[eum] aan de Willemskade te Rotterdam de zeer bijzon[dere] Afridi wax cloth schonk, benevens een belang[rijke] verzameling voorwerpen van Pesjawar, Jh[] Chamba, Benares, Lahore, Kasjmir, Surat, Math[ura,] Gaya, Jammu, Agra, Multan en Jaipur; later [] votiefbeeldjes van een tempeltje aan den oever [van] de Vandiyur Teppakulam, een groote vijver bij [de] stad Madura in het Z. van Br.-Indië, en daarna [] sierlijk verlakte mandwerk van Burma in [] twaalf stadia van bewerking.

De persoonlijke relaties van deze voormannen van het Instituut voor Indische archaeologie [met] archaeologische musea in Indië en het Verre Oosten zullen voor dat Instituut van groot belang zijn, om[dat] dat zij gemakkelijker dan anderen velerlei studie[]materiaal (foto's, facsimiles, afgietsels, enz.), naar Leiden zullen kunnen lokken. Want dáár moet het Instituut Kern worden een volledig toegepaste in[]stelling ten dienste zoowel van hooger onderwijs [als] van wetenschappelijk onderzoek, haar werkzaam[]heid uitstrekkend over het geheele Indische k[]

...urgebied, Voor-Indië, Achter-Indië en Indonesië ... in de tweede plaats, zooveel doenlijk, over ...ante kultuurgebieden, zooals Perzië, Turkestan, ...bet, China en Japan. Zulk een Instituut bestaat ...l elders, een inrichting die een functie vervult ... de opleiding van studenten, zich voorbereidende ...voor een werkkring in Ned.-Indië en waarvan bin... en buitenlandsche geleerden en kunstmin...naars zullen gebruik maken, nu immers de belang...stelling in de kultuur en de kunst van het Oude Indië waarneembaar toeneemt.

Terwijl we hier eenige bijzonderheden neerschrij...n over de plannen, is het werk eigenlijk reeds ...gonnen; want binnenkort zal dr. Vogel een studie... ondernemen naar Nederlandsch- en naar ...tsch-Indië, ook om nuttig te zijn voor het Insti...t, door oude banden te bevestigen en nieuwe aan ...knoopen. Dat dr. Vogel op deze archaeologische ...diereis de financieele belangen des Instituuts ...t zal verwaarloozen, ligt voor de hand. Want er ...et geld worden bijeengebracht; de ƒ 1000 van het ...dsche Universiteits-Fonds hebben we reeds ver...d; dit bedrag is s. v. v. de lok-eend of, netter, ...financieele basis waarop komen te rusten de ...dragen van particulieren en vereenigingen, van ...nootschappen en vennootschappen. Men kan deze ...dragen doen toekomen aan den secretaris van het ...stituut Kern", prof. dr. J. P. B. de Josselin de ...g, Breestraat 18, Leiden, aan welk adres giften ...den vorm van boek- en plaatwerken, overdruk..., foto's en ander studiemateriaal op Indo...chaeologisch gebied welkom zijn.

Wanneer men voor eenig geld de lang vergeten ...schiedenis der oude Hindoe-rijken helpt te voor...in brengen, dan is dit toch een goede ruil....

...n moet eens lezen hoe moedig men in Duitsch...d dergelijke dingen weer aanpakt. In de Mün...ner Neueste Nachrichten van 6 Oct. vinden we ... feuilleton „Deutscher Orientalisten-Tag" door ...rm. Goetz, die daar óók schrijft over „Mitarbeit ... der Erforschung orientalischer Kunst. Denn ...wieriger als anderswo sind hier die Aufgaben; ...verlangen weitgehendste kunsthistorische Schu...g wie gänzliche Vertrautheid mit den Problemen ...ntalischer Geschichte, Sprache und Religion; ...orderungen, die weit über die Leistungsfähig... eines Einzelnen hinausgehen und *nur durch ...verständnissvolle Zusammenarbeiten vieler zu ...chen sind.*" En dáár, evenals hier, ja, zooals ...al *„auch die Mitarbeit ausserhalb Stehender"*. ...t ongunstige tijdsomstandigheden kan men in ...verband niet spreken: nog onbeperkt terrein is ...wezig voor dezen arbeid waarvan ook de out...r zal zeggen: „ich mache mir eine Freude ...raus". Want de archaeologie is een tak van ...enschap die tot iedereen spreekt, en door velen ...ordt verstaan. Het werk, dat doen de mannen ... het Instituut, maar het geld moet van elders ...men.

Een Nederlandsche Eclips-expeditie naar Sumatra.

Voor het eerst sinds 1901 zal op 14 Januari 1926 ... totale zonsverduistering zichtbaar zijn in Oost-...ië. De „centrale lijn" van deze eclips loopt over ...id-Sumatra, Bangka en Borneo, en de strook ... totaliteit bevat in Sumatra o.a. de plaatsen ...ngkoelen, Tebing Tinggi, Lahat, Moeara Enim ... Palembang.

De Koninklijke Akademie van Wetenschappen ... Amsterdam heeft in het voorjaar een commissie ...noemd om een eclips-expeditie voor te bereiden. ... is thans zeker, dat deze expeditie zal kunnen ...den uitgerust. In de afdeelingsvergadering der ... Akad. van Wetens. bestemd voor de wis- en ...uurkundige wetenschappen van l.l. Zaterdag werd — gelijk reeds is medegedeeld — voorlezing gedaan van een brief van een particulier te Amsterdam, houdende mededeeling, dat hij ter bestrijding van de kosten van genoemde expeditie, een som van ƒ 30.000 beschikbaar stelde.

Behalve deze vorstelijke toezegging, ontving de eclips-commissie van de Bataafsche Petroleum-Maatschappij een aanzienlijke geldsom en bovendien het aanbod, dat de uit te zenden waarnemers op de onderneming Pladjoe bij Palembang gastvrijheid zouden ondervinden. Ook heeft de Stoomvaart-Maatschappij Nederland haar steun toegezegd.

Aangezien zeer waarschijnlijk meerdere buitenlandsche expedities deze eclips in onze koloniën zullen komen waarnemen, moet het ten zeerste gewaardeerd worden, dat in deze tijden van regeeringsbezuiniging particulier initiatief het uitzenden van deze Nederlandsche wetenschappelijke expeditie zal mogelijk maken.

Pandecten van het Adatrecht.

Bij het doorlezen van het zevende deel der Pandecten van het Adatrecht [1]) viel het mij op, dat er zoo weinig over Zuid-Sumatra in voorkwam. Zoo worden er o.a. in het VIe hoofdstuk „Bruidschat" maar elf schrijvers genoemd, die iets over dit onderwerp hebben medegedeeld. Ik ben toen eens gaan snuffelen in de „Bibliographie van Zuid-Sumatra" [2]) en kwam — zonder nog een opzettelijk onderzoek daarnaar in te stellen — tot de conclusie, die ik curiositeitshalve hieronder laat volgen.

Over het djoedjoer-huwelijk handelen o.a.:

1. Abegg, J. R., Kort overzigt van de inrigting des Binnenlandschen bestuurs enz. van Benkoelen. Bijdr. Kon. Inst., N. vlgrks., IV (1861), p. 273, 279, 280, 281, 295, 296, 297, 302, 303, 304, 311.
2. Adat — Lampongsche districten. — Verbreking der verloving. — Wang djoedjoer. Recht in N.-I., XCVIII (1911), p. 319—322.
3. Adat — Lampongsche districten. — Patriarchaat — Leviraatshuwelijk — Stamvoortzetting — Erfrecht. Recht N.-I., XCIV (1910), p. 189—193;
4. Adatrechtbundel VI, Sumatra (1913), p. 290, 294, 295, 343 (art. 59);
5. Adatrechtbundel XI, Sumatra (1915), p. 216, 217 (art. 62), 244, 246, 247, 248, 261, 262, 277, 278, 279, 281, 294, 295, 329, 344, 345, 371, 380;
6. Bijblad N.-I., No. 1328, 23/12—1862, No. 7, Geleidelijke afschaffing van de adat-djoedjoer in Palembang, Benkoelen en de Lampongs; — Zie ook Jav. Ct. 6/6—1860, No. 45, 1/12—1860, No. 96, 6/4—1861, No. 28 en 5/6—1861, No. 45;
7. Bastian, A., Indonesien oder die Inseln des Malayischen Archipel, III. Sumatra and Nachbarschaft. Berlin (1886), p. 6, 7;
8. Bogaardt, T. C., Moko-Moko in 1840. Bijdr. Kon. Inst., N. Vlg., II (1859), p. 35;
9. Bois, J. A. Du, De Lampongsche districten op het eiland Sumatra, T. N. I., 14e Jrg. I (1852), p. 267—269;
10. Brilman, B. J. A. W., Korte aanstippingen nopens de afdeeling Benkoelen. T. N. I., 1e Jrg. (1838), p. 353—355;
11. Burgdorffer, A. A., Over de maatschappelijke positie der Inlandsche vrouw in de residentie Palembang. T. B. B., XXI (1901), p. 248;
12. Djoedjoer, Afschaffing van de — in Palembang, door een „Palembanger ambtenaar", T. N. I., 14e Jrg., I (1852), p. 225—230;
13. Eck, R. van, Schetsen uit het Volksleven in Ned. Oost-Indië, I. G., 1e Jrg., I (1879), p. 699—701;
14. Encyclopaedie van N. I., 2e Druk, II, p. 118. Zie ook I. onder Djoedjoer;
15. Francis, E., Herinneringen uit den levensloop van een Indisch ambtenaar van 1815—1851, Batavia, II (1856), p. 100, 101, 102;
16. Gersen, G. J., Oendang-oendang, enz. van Lema-

[1]) Het recht in zake Huwelijkssluiting. Amsterdam, 1924.

[2]) Literatuur-overzicht van Zuid-Sumatra, door J. W. J. Wellan en O. L. Helfrich, 's-Gravenhage, 1923.

DANKBETUIGING.

Ondergeteekende, J. v. d. BURG, betuigt hiermede zijn hartelijken dank aan Dr. POORTEN, Nobelstraat 1A, 's-Gravenhage, **voor de genezing van zijn maagkwaal in 3 weken,** waaraan hij 16 jaar lijdende was.

J. v. d. BURG,
Hoek van Holland.

tang-Oeloe en Ilir en de Pasoemahlanden, T. Bat. Gen., XX, 6e S., III (1873), p. 110—112;
17. Gramberg, J. S. G., De inlijving van het landschap Pasoemah, Batavia (1865), p. 33—34;
18. Helfrich, O. L., Bijdrage tot de geographische, geologische en ethnographische kennis der afdeeling Kroë, Bijdr. Kon. Inst., 5e Vlgrks., IV (XXXVIII), (1889), p. 617—618. Zie ook zijn: Bijdragen tot de kennis van het Midden-Maleisch, Verh. Bat. Gen., LIII, (1904), p. 80—81;
20. Klerks, E. A., Geographisch en ethnographisch opstel over de Landschappen Korintji, Serampas en Soengei Tenang, T. Bat. Gen., XXXIX, (1897), p. 66;
21. Lampongsche Districten, Blik op de —, enz. T. N. I., 24e Jrg., I, (1862), p. 174—175;
22. Lewis, H. R., Maleische Wetten enz. in het landschap Benkoelen, enz., Regt N. I., 1e Jrg., I, (1849), p. 262—264;
23. Loman, Dr. J. C. C., Een kijkje in de Palembangsche bovenlanden, Gids, 48e Jrg., 4e S., 2e Jrg., III, (1884), p. 443;
24. Midden Sumatra, Aanteekeningen omtrent —, aan officieele bescheiden ontleend (rapport Ctr. W. C. Hoogkamer), Verh. Bat. Gen., XXXIX, (1880), p. 66;
25. Mohnike, Dr. O., Banka und Palembang, enz. Münster, (1874), p. 190;
26. Oendang Oendang Simboer Tjaija, enz., T. N. I., 5e Jrg., I, (1876), p. 134;
27. Palembang, Schetsen van —, T. N. I., 8e Jrg., III, (1846), p. 315, 316, 317;
28. Pruijs van der Hoeven, A., Iets over den bruidschat bij eenige volken van den Indischen Archipel, T. Bat. Gen., XVI, 5e S., II, (1867), p. 280—281, 286—288;
30. Raedt van Oldenbarnevelt, H. J. A., Tochten in het stroomgebied der Beneden-Ketaun, enz. T. Aardr. Gen., 2e S., V, (M. U. A.), (1888), p. 429;
31. Reijnst, J. C., Iets over het Inlandsch Bestuur in de Binnenlanden van Palembang, T. N. I., 1e Jrg., (1838), p. 263—264;
32. Selenka, E. en L., Sonnige Welten, Wiesbaden, (1896), p. 343;
33. Staatkunde, De nieuwe koloniale — omtrent onze O.-I. Buitenbezittingen, T. Staath. en Stat., XVI, 2e S., IV, (1858), p. 303;
34. Sturler, W. L. de, Proeve eener beschrijving van het gebied van Palembang, Groningen, (1843), p. 70, 71, 72, 73;
35. Sturler, W. L. de, Herinneringen en wenken enz., Bijdr. Kon. Inst. 4e Vlgrks., VI, (1882), p. 339;
36. Tobias, J. H., De Lampongs, Hermes, 5e Jrg., No. 7, p. 31—36;
37. Veth, Prof. P. J., Het landschap Aboeng, enz., T. Aard. Gen., II, (1877), p. 47;
38. Vloten, E. A. van, De Ranau-districten, enz. T. N. I., N. S., 2e Jrg., II, (1873), p. 295;
39. Weitzel, A. W. P., Schetsen uit het oorlogsleven, enz. De Lampongs in 1856, Gorinchem, (1862), p. 154—155;
40. Weslij, L. F., De onderafdeeling Rawas, T. B. B., III, (1889), p. 352;
41. Wienecke, G. F., Geneeskundige topographische schets van Telok Betong en onderhoorigheden, Geneesk. T. N. I., 4e Jrg., (1855), p. 637.

Ik laat het maar hierbij, want dit lijstje alleen spreekt al voor zichzelf, maar ik meen echter te moeten opmerken, dat, als alle andere onderwerpen — ook die betreffende de overige gebiedsdeelen, waarin schrijvers Nederlandsch-Indië verdeelen — op dezelfde wijze behandeld zijn als dit, er nog zeer veel aan de opsomming ontbreekt.

Prof. Mr. C. van Vollenhoven schrijft wel in het voorbericht van het eerste deel der Pandecten: „Zoolang nog niet de geheele literatuur is doorgewerkt, zullen telkens, met name uit verscholen oude artikelen, uit nieuw verschijnende opstellen en uit buitenlandsche bronnen, verzuimde gegevens te voorschijn komen; die zullen van tijd tot tijd moeten worden opgenomen in aanvullingsdeelen", maar het zal toch wel niet in de bedoeling liggen eerst het minimum te geven, en later — in de aanvullingen — met het maximum aan te komen.

Ten slotte nog de opmerking, dat de Pandecten m.i. aan waarde zouden winnen, als iets omtrent de betrouwenswaardigheid van minder bekende schrijvers werd aangeteekend, terwijl eene aanvulling met de eventueel over hunne geschriften uitgebrachte critieken, evenmin gemist kan worden.

Den Haag, 12 December 1924.

J. W. J. WELLA[N]

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl[ijt]

Kunst en Verbroedering.

In het zeer boeiend geschreven leerrijke boek: „Eer[ste] ste Beginselen der Theosofie" van C. Jinarajadasa, door Mr. M. Westendorp vertaald, trof ons bizonder een uiteenlegging van het wezen der verschillende scheppende kunsten. Dit ook in verband met de Indonesische kunst en haar waarde voor het opkomend geslacht, niet alleen der Indonesiërs, maar tevens voor ons, Nederlanders, die door zoovele, zij 't dan ook niet altijd geestelijke, banden, reeds meer dan drie eeuwen lang met diezelfde Indonesiërs en hun kunst in betrekking staan, zonder dat het licht der geestelijke waarde daarvan voldoende tot ons door kon dringen.

Maar...... *„het daghet in het Oosten!"*

Een voorteeken hiervan is zeker wel: het Congres, dat in de Kerstdagen te Djocdja door het Java-Instituut is georganiseerd, waarbij Javanen en Nederlanders even ernstig samen de vraag overwegen: Hoe de vroegere Javaansche kunst en kultuur het best dienstbaar gemaakt kan worden voor het tegenwoordige geslacht?

Jinarajadasa's bovenbedoelde uiteenzetting luidt 't kort ongeveer als volgt:

> Der menschheid wordt geleerd *dat* te bereiken wat buiten tijd en ruimte bestaat, door van tijd en ruimte gebruik te maken. Het hoogste middel, dat wij tot nu toe bezitten ter verkrijging van kennis daaromtrent is: de scheppende kunst.
>
> Welke betrekking er tusschen de verschillende aanzichten daarvan bestaat, is een van de vraagstukken der wijsbegeerte. In letterkunde van de meest hoogstaande soort bezitten wij zoowel de schitterende „woordschildering", als een schouwspelijke dramatiseering van gebeurtenissen en beelden. Uit de letterkunde ontwikkelen zich, naar mate zij zich bezig houdt met tijd- of ruimte-indeelingen, de andere kunstvormen. Met betrekking tot den tijd leidt de letterkunde tot het drama, voert het drama naar de dichtkunst en de dichtkunst verder tot de muziek, doordat muziek deel uitmaakt van haar wezen. Met betrekking tot de ruimte staat de woordschildering der litteratuur met de schilderkunst in verband, verheft het schilderen in twee afmetingen zich in de beeldhouwkunst tot openbaring in drie afmetingen, en de beeldhouwkunst weer tot die wonderbare, abstracte gedachten van rythme en schoonheid, welke de bouwkunst geeft. Het is niet moeilijk te zien, hoe het drama, dat gebeurtenissen in den tijd verhaalt, met de schilderkunst verwant is, die gebeurtenissen in de ruimte afbeeldt, beeldhouwkunst is als een poëzie zonder woorden, terwijl de dichtkunst uit de stof der verbeelding het eene beeld na het andere boetseert. De beschrijving, die Goethe en Lering van de bouwkunst gaven als „bevroren muziek" geeft ons den sleutel tot het verband tusschen muziek en bouwkunst.
>
> Alle vormen van kunst leiden het bewustzijn van den mensch tot het begrijpen van de hoogste, geestelijke waarde van het leven. Het kunstgevoel der menschheid is nog slechts in het begin van zijn ontwikkeling, maar met het sterker worden van het broederschapgevoel zal ook het gevoel voor kunst in het leven zich ontwikkelen. Daarentegen zal met de ontwikkeling van den kunstzin in de menschen het vermogen om *broederschap* te verwezenlijken krachtiger worden."

Luidt dit niet geheel in den geest van het beginsel onzer vereeniging: *den band te versterken tusschen Oost en West?*

* * *

Ook de kunstnijverheid, hoewel soms met den naam van „klein-kunst" bestempeld, welke zij, speciaal in Indonesië, om haar dikwijls zoo fijngevoelde versiering, eigenlijk niet verdient, behoort tot de scheppende kunst. Worden er in z.g. huisvlijt, door de gevoelige vingers, als uitvoerders van een fijnen geest, geen tallooze kunststukken geschapen uit het eenvoudigste materiaal, als bladeren, biezen, bamboe, vezels, kal[...]

en zijden draden, om van metaal, hout en steen niet te spreken?

Dat deze kunst toegepast wordt op gebruiksvoorwerpen, vermindert niet haar waarde en invloed. Integendeel, ook hier geldt:

„'t Is de vraag maar: wie haar al, wie haar niet kan vinden!"

Van Week tot Week.

22—28 DECEMBER.

Voor Wonosobo. De hr. J. Fabricius, directeur van het Odeon-Theater te 's-Gravenhage, zal den 6en Januari a.s. het tooneelstuk Dolle Hans opvoeren, waarvan de netto-opbrengst geheel ten goede zal komen aan de slachtoffers van de ramp te Wonosobo. Voor het opgaan van het doek zal de heer Noto Soeroto op verzoek van de directie van het Odeon-Theater een enkel woord spreken.

De redactie van het tijdschrift Oedaya brengt nog ter kennis, dat giften gaarne worden ingewacht door den penningmeester van het comité, den heer F. Weyerman, Laan van Meerdervoort 60, Den Haag.

Vliegongeluk. De particuliere vlieger Meeuwenoor doodde bij een onoordeelkundige landing te Poerwokerto een Inlandsche vrouw en kind en verwondde nog drie personen. Het toestel werd vernield. (Weltevreden, 26 Dec. Aneta).

Vereeniging Kartinifonds. Onder voorzitterschap van den heer J. F. Gerlings heeft in Den Haag de jaarlijksche vergadering plaats gehad van de Vereeniging Kartinifonds. De voorzitter deelde o.m. het volgende mede.

Het gebouw der Van Deventerschool te Semarang, die door middel van de fondsen van de door het Kartinifonds beheerde Mr. C. Th. van Deventer-Stichting is gesticht en sedert 1921 voorloopig in een gehuurd gebouw was ondergebracht, is dit jaar gereed gekomen. De officieele inwijding van het gebouw had plaats op 30 October 1924.

Dit gebouw, dat ƒ 166.700 heeft gekost, wordt zoowel wegens de doeltreffende inrichting en de architectonische uitvoering als wegens de schoone ligging zeer geroemd. De school, die naast het vormen van fröbelonderwijzeressen bestemd is tot het opleiden van Javaansche meisjes voor de gezinstaak, telt vier klassen met pl.m. 80 interne leerlingen. Aan de school is een leerschool verbonden, waardoor de leerlingen der Van Deventerschool in de gelegenheid zijn gesteld tot practische oefening.

Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes te 's-Gravenhage. Woensdag 7 Jan. a.s. begint een nieuwe cursus aan de koloniale school voor vrouwen en meisjes, Westeinde 46, 's-Gravenhage. Aan deze nuttige instelling wordt een artikel gewijd in de Indische Verlofganger van 26 dezer, onderteekend L. J. de G., zoomede in het Vaderland van 24 dezer door Mevr. E.

Malaria-epidemie in Soerabaja. Een hevige malaria-epidemie heerscht in de Soerabajasche dessa's Meganti en Karangpilang. In vier dagen kwamen 963 gevallen voor, waaronder 23 dooden. (Aneta, 22 Dec.).

Communistische actie. Een drukbezochte vergadering van communisten, te Soerabaja gehouden, besloot tot vorming van een federatie van transport- en havenarbeiders, die zich bij de buitenlandsche federaties zal aansluiten. (Aneta, 22 Dec.).

Werking van den vulkaan Papandajan. Er is een onrustbarende toeneming van giftgassen uit den Papandajan geconstateerd, evenals van het aantal zwavelstofaderen. (Aneta, 22 Dec.).

Een windhoos. In de Soerabajasche onderafd. Roengkoet veroorzaakte een windhoos belangrijke schade; o.a. werden 71 inlandsche woningen beschadigd. (Aneta, 22 Dec.).

Militaire pensioenen. De Volksraad heeft de motie-Kies—Aay, voor gelijkstelling van de militaire pensioenen van vóór en na 1920 voor alle zestigjarigen zonder stemming aangenomen.

Misoogst en hongersnood. In het Sakaigebied (in de landschappen Siak en Kota Intam van de Oostkust van Sumatra) heerscht hongersnood ten gevolge van misoogsten. Een deel van de bevolking is uitgeweken; het bestuur verzocht de Regeering om hulp. (Aneta, 23 Dec.).

Oudheidkundige vondsten. Indische bladen maken melding van oudheidkundige vondsten in het Klatensche; men groef er n.l. zeven steenen beelden op in de dessa Karangnanka en vond drie stoepa's, uit koper vervaardigd, waarbij een zóó groot als tot heden niet voorkwam. Uit een heuvel te Sragen kwam bij graafarbeid een beeld te voorschijn van Siwa Maha Dewa.

Huldiging Generaal Van Heutsz. Ook te Gorinchem is een plaatselijk comité tot huldiging der nagedachtenis van Generaal Van Heutsz tot stand gekomen; de burgemeester E. G. Gaarlandt is voorzitter.

Vereeniging Koloniaal Onderwijs Congres. In de jaarlijksche algemeene vergadering dezer vereeniging, gehouden te 's-Gravenhage op 23 Dec., is besloten dat op het in 1926 te houden 4e congres waarschijnlijk zullen behandeld worden het voorbereidend hooger (middelbaar) en het meer uitgebreid lager onderwijs in Indië.

Onderscheiding Gouv.-Generaal Fock. Op voorstel van Gouverneur-Generaal Angoubrant, lid der Fransche Kamer voor Fransch-Indië, die van zijn reis naar Ned.-Indië is teruggekeerd, is mr. D. Fock, Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, benoemd tot grootofficier van het Legioen van Eer.

W. F. Loudon †. Te 's-Gravenhage is op 61-jarigen leeftijd overleden de heer W. F. Loudon, gepensionneerd secretaris van de Algemeene Rekenkamer in Nederl.-Indië.

J. R. de Jong †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 84 jaar overleden de heer J. R. de Jong, oud-hoofdofficier der artillerie van het Ned.-Ind. leger.

J. van den Ende †. Te Alkmaar overleed op 46-jarigen leeftijd de heer Jan van den Ende, in leven gepens. kapitein Topogr. Dienst in Ned.-Indië.

P. L. Blanken †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer P. L. Blanken, gep. hoofdingenieur 1e kl. der Burgerl. Openb. Werken in Ned.-Indië.

G. van Enst †. Op den leeftijd van 52 jaar is te 's-Gravenhage overleden de gep. majoor van het O.-I. leger G. van Enst.

Dr. C. J. Neeb †. Te Palembang is, 64 jaar oud, overleden Dr. C. J. Neeb, geb. te Solo op 19 Mei 1860. Na zijn pensionneering als off. van gezondh. was Dr. Neeb lange jaren als geneesheer te Palembang werkzaam.

Jubileum Dr. E. van Dieren. Dezer dagen is Dr. E. van Dieren, ter gelegenheid van zijn veertigjarig jubileum als arts, te Amsterdam gehuldigd en benoemd tot officier in de Oranje Nassau orde.

Dr. van Dieren's naam is ten nauwste verbonden aan het beri-beri-vraagstuk.

F. L. Nix †. Te Haarlem is overleden de heer F. L. Nix, gep. kapitein van het O.-I. leger.

Oostersch Genootschap in Nederland. Het vierde congres van het Oostersch Genootschap in Nederland zal van 5—6 Jan. 1925 gehouden worden in het Academiegebouw te Leiden.

Den 6en is er des avonds 8 uur een bijeenkomst van leden en belangstellenden in de groote zaal van het Leidsche Volkshuis. Hier zal gegeven worden een Wayang-voorstelling door Raden Ng. Poerbatjaraka met gamelanbegeleiding. Fragment uit den lakon „Arjuna-wiwaha": de strijd tusschen Arjuna en den Kirata. Daarna zullen Javaansche dansen worden uitgevoerd door mej. Weber en de heeren Raden Soepomo en Raden Prodjodikoro. Raden Ng. Poerbatjaraka zal hierbij een toelichting geven.

Ir. R. A. van Sandick. Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, zal de heer Ir. R. A. van Sandick met 1 Jan. a.s. 25 jaar hoofdredacteur zijn van het weekblad „De Ingenieur", orgaan van het Kon. Instituut van Ingenieurs.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De aardbeving te Wonosobo.

De Locomotief (17 t/m. 21 Nov.) vervolgt hare verslagen en berichten over de aardbeving te Wonosobo. *Dr. Taverne* seinde aan het Departement van Mijnbouw, dat *de oorzaak van de ramp moet worden gezocht in een tectonische beving, waarvan het epicentrum is gelegen*

onder Bandingan, welk dorp met de omgeving, liggende in een cirkel met een straal van 2 K.M., is verwoest. Hiermede is de veronderstelling door *ir. Dinger* uitgesproken, bevestigd.

Aan het rapport van Dr. Taverne is ontleend, dat het grootste aantal aardschokken is geconstateerd *in een ellipsvormig gebied* van zes bij drie kilometer, waarvan de lengte-as Noord-Zuid liep; het snijpunt van de beide assen lag ongeveer bij Kali-Meloe, zes kilometer Noord-Westwaarts van Wonosobo. In dit gebied hebben talrijke aardschuivingen schade toegebracht aan de kampongs; soms werden zelfs geheele kampongs meegesleept, met name Kaliteloe, Pagetan, Salam en Larang, die in den slechtsten toestand verkeeren. In eerstgenoemde dessa ontstond brand; sommige bewoners kwamen in de vlammen om. Hierdoor vatte de meening post, dat de Bismo werkte en dat de bevingen dus van vulcanischen oorsprong waren, wat onjuist is gebleken. Door de aardschuivingen heeft de beving den omvang van een natuurramp aangenomen. Vele kamponghuizen benoorden en bezuiden genoemde ellips hebben eveneens zwaar geleden.

De *aardschuivingen* zijn een gevolg van de bizondere situatie van den grond en de bizondere terreingesteldheid, die naast bergkammen diepe ravijnen vertoont. De bergkammen nu bestaan uit een vaste onderlaag, overdekt met een lossere, 15 M. dikke bovenlaag, die oververzadigd was met water, waardoor zij afschoof bij den oorsprong der bevingen. Na de aardschuivingen stroomde de modder in de rivieren Serajoe en Preng, waardoor deze als 't ware opgedamd werden, totdat een zware regenbui het water deed rijzen, zoodat dit een uitweg moest zoeken. Ten gevolge daarvan werden de Serajoe en andere rivieren tot een modderigen stroom.

Er is geen sprake van verhoogde werking van den Kawah, noch van de vorming van warme bronnen, noch van eenig vulcanisch verschijnsel. Het Diëngplateau is thans geheel onderzocht.

Van den seismograaf op den Merapi is de naald afgesprongen.

Dr. Taverne vertoeft momenteel in het Kaliteloegebied, vergezeld van den geoloog Ehrhardt, die hem tijdelijk is toegevoegd.

„Pakoe wodjo mletos", de stalen spijker, is afgesprongen, — ziedaar de verklaring, die de eenvoudige Javaan in Midden--Java aan de aardbeving in de afdeeling Wonosobo gaf. De Midden-Java-redacteur van het *Soerabajasch Hbl.* (15 Nov.), die de verklaring opteekende, knoopt er enkele opmerkingen aan vast over de beteekenis van de bergnamen Pakoewodjo en Bismo. Uit beide namen spreken verwoestende krachten: de Stalen Spijker en de Verschrikkelijke, de laatste een bekende figuur uit de Mahabharata, zooals kenners van den wajang-poerwo weten. Het is dus niet vreemd, dat de bevolking de aardschokken wijt aan de goden, die deze bergen tot verblijfplaats kozen en bovendien vertoont voornamelijk de Pakoe Wòdjò sporen van vroegere erupties; zijn Noordelijke en Oostelijke hellingen zijn geheel bedekt door een chaos van kolossale, woest op elkander gestapelde of als bouwvallen dooreen liggende lavabrokken, die zich als de puinhoopen van den verbrijzelden top voordoen. De indrukwekkende vulkanische verschijnselen, waarvan de Diëng gedurig het tooneel was, maakten dat gebergte voor de verbeelding van de Javanen tot een verblijfplaats van bovenaardsche machten.

Egypte.

De heer *Zentgraaff* geeft in het *Soerabajasch Hbl.* (vanaf 8 Oct.) beschrijvingen over zijne reizen *naar oude- en nieuwe Landen.* In zijn XVden reisbrief (15 Nov.) vertelt hij over zijn bezoek aan *El Azhaz, de veelbesproken Mohammedaansche universiteit in Caïro.*

Het aantal Indische leerlingen uit Midden-Java, Bantam, Palembang, Sum. Westkust, Bandjermasin, enz. bedraagt circa zestig. De studenten willen hier voor godsdienstleeraar worden opgeleid om daarna naar Indië terug te keeren, waar het Caïro-diploma hun dan verder een goed bestaan waarborgt. Zij leeren slechts godsdienstzaken; voortaak van het onderwijs is Arabisch. De gansche leerstof te Caïro omdat de volgende *„Elmoe's":* fakitz, nahwoe, saraf, tafsir, hadis, tauheid, bajan, maäni, oesoel, badia, moestalah en mantik. Na de acht voornaamste „Elmoe's" te hebben behandeld, wordt een examen afgelegd. Men kan dan nog blijven en ook de andere vier Elmoe's leeren om met een volledig diploma heen te gaan. In den laatsten tijd is alleen de Maleier Si Djanan (van Fort de Kock) in enkele jaren in het volledig examen geslaagd. Er zijn eenige „vlugge koppen"; de rest leert hier echter weinig, legt ook geen examens af — althans niet met succes — en boemelt maar zoowat rond. Van iets meer dan het gewone lager onderwijs is bij hen geen sprake; zij missen alle geschik... voor eigen of vergelijkende studie, en zij hebben sl... op te nemen, wat de Sheik hun voorzegt. In het ... stigste geval zijn het ledige kruiken, waarin hier ... zekere kwantum Islamietische dogmatiek wordt ge... de practijk leert, dat die kruiken als regel geen ... hebben en dat alles, wat er wordt ingegoten, er even weer uitloopt.

Indien er menschen zijn — zoo concludeert Z. — droomen van een *réveil* van den Islam, een verle... ging van de starre vormen, welke op den duur ... grooter beletsel zullen zijn voor de ontwikkeling ... Islamietische volken, dan mag hun wel worden ge... dat die réveil zeker niet van het huidige Caïro zal ... gaan en dat de onbeteekenende figuren der Ind... leerlingen daarin bovendien nooit een rol zouden sp... Personen met de ontwikkeling van een *Agoes Salim* ... in onze kolonie met 50 millioen inwoners nog ... zeldzame uitzonderingen. De noodwendigheid zich aan te passen aan de snel wijzigende levensvormen moge ... zoo groot zijn voor landen, welke geheel hun eigen ... wikkelingsgang bepalen, — Perzië, Afghanistan, Ar... enz. —doch zij doet zich dubbel gevoelen *in landen* ... *ons Indië,* waar twee culturen werken en een West... volk het tempo zóó stevig houdt, dat de Oosterling ... terdege zal moeten inspannen, wil hij niet te ver ach... blijven.

Waarom sticht onze Regeering in Indië geen inrichting voor de opleiding tot Mohammedaansch godsdienst-leeraar? — vraagt Z. ten slotte. — Zij zou beter ku... worden dan El Azhar; er zou ook meer gelegenheid ... voor verzorging van hygiënische belangen, om van ... van andere voordeelen te zwijgen. Natuurlijk zal ... de Mohammedaansche wereld niet de reputatie hebben ... van El Azhar, doch niettemin zal zij voor de vorming van Mohammedaansche godsdienstleeraars uitste... kunnen voldoen. En hierom gaat het goeddeels.

In den XVIden reisbrief (*S. H.* 19 Nov.) wijst de ... Zentgraaff er op, dat de Egyptische regeering bez... Engelsche ambtenaren te ontslaan en te vervangen ... Egyptische, dus: Arabische. Volgens Z. is *de Engelsche ... politiek in Egypte* uitgeloopen op een geweldige ... Men heeft sinds 1881 in dit land, naar Westersch in... oneindig veel verbeterd; men heeft irrigatiewerken ... gelegd, de productie van den bodem verdubbeld, ... administratie gereorganiseerd, het onderwijs op ... peil gebracht. Met geen ander resultaat dan dat ... na het krijgen der onafhankelijkheid, de Engelschman ... smadelijke wijze wordt weggestuurd.

De heer *Z.* vestigt nog de aandacht op de wensche... heid dat te Khartoum een Hollandsche consul ge... wordt, *in den handel zijn voor niet-Engelschen (... voor Hollanders) in den Soedan thans goede da... wachten.* De uiterste voorzichtigheid in den handel ... echter in Egypte betracht worden; het is noodza... dat een firma in Holland of Indië hier een eigen ... heeft, anders zende men geene goederen. Men ... *tevoren* informaties in bij het consulaat te Caïro.

De Sumatra Post (28 Nov.) en de *Deli Crt.* (25 ... wijden een hoofdartikel aan den moord op den ... te Caïro. *Egypte's voorbeeld* — aldus de *„Deli Crt."* — is een waarschuwing voor andere landen. Het ... waarheen hadnekkig volgehouden gezagondermijnend nationalistisch drijven noodzakelijk leiden. Voor Br... en voor Ned.-Indië geldt dat voorbeeld in het bi... Een schip op strand is een baken in zee.

De Rechtshoogeschool.

„I.", de Indische medewerker van de „Nieuwe ... rant", heeft over de keuze der hoogleeraren ... Rechtshoogeschool e. e. a. geschreven, wat de *Java ...* (15 Nov.) als volgt weerlegt:

„Ten eerste zal *dr. Hoesein* geen Maleisch do... doch wellicht Javaansch en vooral het Mohammedaansch recht, waarvoor hij adviseur is bij den ambtenaar ... de Inlandsche zaken. Voorts ware het toch te dwaas ... een hoogleeraar te eischen voor het Latijn; het val... min of meer buiten de sfeer van hoogleeraar om declinaties en conjugaties te doceeren.... Het lectoraat ... quaestie kan bovendien van tijdelijken aard ge... den, nu de gelegenheid voor gymnasiaal onderwijs ... Bandoeng reeds bestaat en hier geopend zal worden. ... Reden om hier te spreken van opzettelijke achterstelling ... en politieke concessies bestaat in dat opzicht o.i. dan ook in geenen deele."

Volgens de „N. Crt." volgt men bij de *R. H.* een an... systeem dan bij de oprichting der Technische Hoogeschool, streeft men naar een specifiek Indisch cachet, ... bereikt men een achterstelling van de Indische-, bij ... Europeesche juridische opleiding.

Doch — aldus de *Java Bode* —: „Indien de sch... zich op de hoogte stelde van de nog jonge ontwikkeling van het *technisch* Hooger Onderwijs in Indië, zou ...

wellicht tot de ontdekking komen, dat het specifiek Indisch cachet, dat deze studie onder de inwerkende factoren is gaan onderscheiden van die te Delft, juist een wenk is in de richting van hetgeen thans betracht wordt in den opzet van de Rechtshoogeschool. Geen „ander systeem", maar een tactiek van tasten en zoeken, die zeker niet vreemd is aan de lessen der practijk! Deze „felicitatie" is een ongegronde veroordeeling. De fundamenteele fout van den schrijver is, dat hij meent, dat men een Westerschen bloembol, gestoken in Indischen bodem, en omgeven van alle waarborgen van Westersche ervaring, zou kunnen kweeken tot een normale Hollandsche tulp......"

Europeanen en Islam.

Het *Soer. Hbl.* (19 Nov., 3de bl.) ontleent aan „Het Noorden" een verhaal van een gehuwd Europeaan, die door de *struggle for life* tot den Inlandschen staat is overgegaan en Inlandsch chauffeur werd. Volgens hem zijn om dezelfde reden meer dan 800 Europeanen, waarvan niet meer dan 5/8 Indo-Europeanen zijn, met vrouw en kinderen tot den Islam overgegaan. Men vindt ze in alle takken van dienst, bij den handel, bij de cultures, bij de scheepvaart, enz. Zij kunnen zich vrijer bewegen, behoeven geen dure woning meer te bewonen, geen dure bedienden en kleeren te hebben en geen stand op te houden.

Kunst-critiek.

Den laatsten tijd zijn er in verschillende plaatsen teekenen, die er op wijzen, dat *het kunstleven in Indië* aan waarde en diepte wint. Daarmee hield gelijken tred de verbetering van kunstcritici in Indië's groote dagbladen. Verschillende couranten beschikken thans over een specialen redacteur voor kunst en wetenschap, of een vasten medewerker die, toegerust met kennis en begrip van de schoone kunsten, het optreden van kunstenaars en kunstenaressen — of wie zich als zoodanig aandienen — recenseeren en critiseeren. De objectiviteit wint bovendien te aller wege veld!

Het *Soer. Hbl.* (19 Nov.) zou het betreuren, als dat goede begin werd te niet gedaan door protectie of reclame of medelijden of goedgeloovigheid van buitenstaanders dan wel belanghebbenden, die van de hooge onaantastbaarheid en waardigheid eener zuivere kunstcritiek weinig of geen besef hebben. De *Indische Pers* immers „draait er voor op."

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Vorstenlanden op Java.

III.

Volgens het gebruik, werden op 40-jarigen leeftijd de titels van „Pakoe Alam" en de militaire rang van „Kolonel" aan Pangéran Adipati Ario Praboe Soerjodilego te Djocjacarta toegekend.

De daaraan verbonden officieele plechtigheden hebben, volgens den schrijver, in afwijking van vroeger, ten Residentiehuize plaats gehad en niet in het Pakoe Alam-gebouw, waar echter wel op den avond van dien dag een officieel feest werd gegeven.

Vervolgens had een thé dansant ten Residentshuize plaats, welk feest het bewijs leverde dat de vriendschapsbanden tusschen de Regeering en het Pakoe Alamsche Huis blijven gehandhaafd.

Bovenvermelde afwijking heeft reeds vroeger aan den schrijver aanleiding gegeven tot eenige critiek, niet alleen omdat hij den Pangéran Pakoe Alam als een Vorst beschouwde, doch ook omdat de banden tusschen Regeering en Vorstenhuis beter worden versterkt, wanneer aan de oude regeling wordt vastgehouden.

De installatie van Regenten heeft toch ook in de Kaboepaten of in de Regentswoning plaats?

Thans verneemt de schrijver dat aan Sri Prang Wedono op 4 September 1924, op grond van zijn 40-jarigen leeftijd, de titel van Pangéran Adipati Ario Mangkoe Negoro is toegekend ten Residentiehuize, en dus niet in de vorstelijke woning, aan de versiering waarvan duizenden guldens zijn besteed.

Verder hoort men algemeen zeggen, dat de Vorst, tijdens de plechtige installatie, door den Resident werd aangesproken met den titel van HoogEdelGestrenge, in tegenstelling met den vroegeren titel van Zijne Hoogheid, hetgeen er op zou wijzen dat men van de zijde van hooger autoriteit hem als een Hoofdambtenaar beschouwt.

Doch dat zijn betrekkelijk kleinigheden(?) meent de schrijver.

De hoofdzaak blijft in deze, dat de instelling van het zelfbestuur met zijne ambtenaren, waaraan het volk gehecht is, blijft bestaan.

De lezers, die omtrent den levensloop van Prins Mangkoe Negoro de VII iets meer willen weten, hetgeen vertrouwbaar is, kunnen dit vinden in no. 16 (tweede jaargang, afl. 4) van het Maandschrift „Oedaya", waarin onder meer het navolgende wordt gezegd:

„Negen en dertig jaar geleden, den 27en Mei 1875, „heeft de Britsche Regeering in Indië de kiem gelegd „van een harer grootste successen op politiek gebied en „daarmede later blijk gegeven van haar juist inzicht in „personen en zaken, n.l. door de verheffing van een „eenvoudigen knaap uit een of ander onbekend dorp „op den leegstaanden troon van Baroda, een staat met „eene oppervlakte van 8000 vierk. Mijlen en een zielental van 2 millioen.

„Deze knaap, een zeer ver verwant van den verdreven „Maharadja, groeide op tot een eminent en beroemd „Indiër en een der markantste persoonlijkheden, als „mensch en als regeerder onder de Indische vorsten „van den laatsten tijd.

„Deze knaap was Shri Saijadji Rao Gaekwar, Maharadja van Baroda, niet lang geleden op zijne reis door „Europa overleden.

„Eene daad, gelijkwaardig aan die der Britsche Regeering en in omstandigheden parallel daarmede heeft „het Ned.-Ind. Gouvernement onder Graaf van Limburg „Stirum in Indonesië gedaan, toen het een eenvoudigen „Adjunct-Controleur voor Agrarische Zaken, den 3den „zoon van wijlen Mangkoe Negoro V en een jonkman „die het leven in al zijn leed en bitterheid heeft gekend „en desondanks toch het geloof in het leven niet verloren had, tot de waardigheid zijner vaderen riep.

„De grootste verdienste van wijlen G. F. van Wijk, „Resident van Soerakarta van 1909 tot 1914, zal wellicht blijken te zijn, dat hij de eerste was, die de buitengewone kwaliteiten ontdekte van een in zeer „moeilijke omstandigheden verkeerenden jongen man, „met name Raden Mas Ario Soerjo Soeparto, die een fel „bewogen bestaan achter zich had.

„De betrekking van Inlandsch Translateur voor de „Javaansche Taal was komen te vaceeren.

„De keuze van een nieuwen titularis was niet gemakkelijk, want als onafwijsbare eisch diende gesteld „te worden: volmaakte kennis der Javaansche taal en „alleszins voldoende kennis der Nederlandsche taal.

„Weinig Javanen konden in die dagen aan de gestelde eischen voldoen.

„Veel sollicitanten waren er dus niet, doch niettemin „wekte het groote verwondering, toen de gewezen „schrijver bij een Regent, R. M. A. Soerjo Soeparto, van „wien niets omtrent een behoorlijk genoten onderwijs „bekend was, zich ter vervulling van de vacature aanmeldde.

„Het was echter Resident Van Wijk, die zeer spoedig „zag dat er in dezen jongen man iets bijzonders stak.

„De sollicitant werd aan de tand gevoeld, betreffende „zijne kennis van de Nederlandsche taal en deze bleek „meer dan voldoende te wezen.

„Moeielijke vertalingen wist hij zonder groote inspanning naar behooren te leveren, en toen hij, op eene „desbetreffende vraag, te kennen gaf, zich, mocht hij „de geambieerde positie verwerven, nooit iets te zullen „laten voorstaan op zijne hooge geboorte, aarzelde „Resident Van Wijk niet langer, hem en geen ander „voor de vervulling der ontstane vacature in aanmerking te doen komen.

„Dit was de eerste sport op den ladder, die hem tot eer en aanzien zou opvoeren."

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineezen en de Communistische Partij in Ned.-Indië.

In de „Sinar Sumatra" van 9 Juli 1924 is sprake van eene in den laatsten tijd waargenomen verhoogde activiteit der Communistische Partij in Ned.-Indië, waarbij op te merken valt, dat het aantal leiders van andere politieke vereenigingen in aantal afneemt en dat de Indische Regeering zich noch over de communistische propaganda, noch over het gesproken woord ten deze bizonder ongerust maakt.

De nieuwe leer van „één voor allen en allen voor één" trekt in werkelijkheid den arbeidenden stand aan en houdt de gedachten van de werkeloozen in het bijzonder bezig, waarop de Regeering te Canton (Zuid-China), die in dezelfde lijn stuurt, zonder twijfel invloed uitoefent.

Geheel uit vrijen wil volgen verscheidene Indische Chineezen, onder leiding van Indische Communisten,

de Cantonsche leer, al is die dan ook in tegenstelling met de bestaande godsdienstige gebruiken in China en met het algemeen bekende feit, dat de Chinees in Ned.-Indië zich, over het algemeen, weinig met de politiek bemoeit.

Doch degenen, die, ten gevolge van tal van sociale moeilijkheden, in de klem zijn geraakt, zoeken zich daaraan te onttrekken door aansluiting bij de communistische beweging en dat aantal is werkelijk niet zoo gering als men vermoedt.

Zij hebben onlangs te Semarang kunnen waarnemen, hoe daar ter plaatse eene samenkomst werd gehouden van de leden eener vereeniging, welke zich ten doel stelt den naam van den Chineeschen stam te verhoogen en waarin verschillende Chineezen spraken en vijandig bleken te staan tegenover „het kapitaal" en verder tal van Regeeringsmaatregelen aanvielen.

Volgens de meening van den schrijver, is dit streven naar verhooging van den naam van den Chineeschen stam slechts het masker, waarachter men zich verbergt, eene tactiek, welke zeer goed wordt begrepen door die Chineezen, die geen materiaal willen leveren voor de Indische gevangenis.

Toch is het zijns inziens jammer, dat er reeds zoovele Chineezen zijn, die zich willen laten gebruiken tot instrumenten van eene politieke partij, zonder zich daarbij rekenschap te geven van de gevolgen dier aansluiting en zonder zich af te vragen, of daardoor de naam van den Chineeschen stam wordt verhoogd.

In elk geval is het pas nu gehoord, dat juist de Chineezen te Semarang dit in de vergadering hebben willen doen.

Degenen, die daarvan het slachtoffer werden, waren zij, die zich nu eenmaal met het roode merk wilden stempelen.

De voorspiegelingen van de Communisten van een hemel op aarde, als hun leer van één voor allen en allen voor één wordt opgevolgd, zullen, naar schrijver's meening, zonder kapitaal moeilijk te verwezenlijken zijn, niet alleen omdat kapitaalsvorming voor de maatschappij noodzakelijk is, doch ook omdat er, behalve een wereld van verschillende soorten van arbeiders, ook nog een andere samenleving bestaat, welke aan tal van arbeiders de gelegenheid geeft om in hun levensonderhoud en dat van hun gezin te voorzien.

De handels- en industrieele Chinees in Indië laat zich niet spoedig beïnvloeden door de communistische gepeperde bespiegelingen, doch het feit valt niettemin vast te stellen, dat verschillende personen zonder dat handelsbloed, ten einde in hun levensonderhoud te voorzien, zich aansluiten bij de Communistische Partij.

Onder die lieden zullen zeker personen zijn, die, wegens ongeschiktheid voor hun werkkring, gedwongen werden een anderen weg op te gaan en aansluiting bij het roode element te zoeken, met het gevolg dat zij op de vergadering te Semarang aanwezig waren en niet wilden nalaten in die vergadering hunne voeten op het podium te zetten.

Het merkwaardige van dit geval was evenwel dat het gehoor hen niet beschouwde als Communisten, doch als Chineezen van eigen stam, hetgeen voor de werkelijke Communisten nu niet bepaald aangenaam was waar te nemen.

De Chinees, dit is algemeen bekend, is nu eenmaal sterk gehecht aan familiebanden.

In die familie treft men aan rijken, armen en zwervers, doch allen stellen toch de familiebanden op hoogen prijs.

Voor hen, zoowel voor de ouden als voor de jongeren van dagen, zal de leer van één voor allen en allen voor één geen ondergrond zijn voor de samenleving en zal het Communisme, in aanmerking genomen de eeuwenoude gebruiken in het Chineesche familieleven, er moeilijk ingang vinden.

Literatuur-Overzicht.

Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen de 37e jaargang van het Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië.

Deze betrouwbare gids is blijkbaar wederom met de grootste zorg samengesteld en daardoor onmisbaar voor allen die wenschen te worden ingelicht omtrent vereenigingen, maatschappijen, ondernemingen enz. die geïnteresseerd zijn bij landbouw, mijnbouw, nijverheid en handel in Oost-Indië.

Verder bevat het handboek o.m. een opgave van inrichtingen van landbouwkundig en technisch-koloniaal onderwijs, van instellingen en vereenigingen in Nederland met Oost-Indië in betrekking staande, een alphabetische lijst van in het boek genoemde personen, firma's, enz. enz., alles bijeengebracht in ruim 2000 bldruks.

Inlandsch onderwijs in de Padangsche Bovenlanden vóór 1850.

Als overdruk uit het Tijdschr. van het Kon. Bat. Genootschap van K. en W. (Deel 84, afl. 1) ontvingen een historisch opstel van den hr. H. E. Steinmetz, getiteld: Inlandsch onderwijs van Overheidswege in Padangsche Bovenlanden vóór 1850. De grondlegger, zijn invloed en zijn persoonlijke bemoeienissen op dit gebied.

De schr. doet ons kennis maken met een aantal voor het eerst gepubliceerde stukken, behoorende tot de nagelaten papieren van C. P. C. Steinmetz, de eerste resident van genoemd gebied, die blijkbaar een warm voorstander was van volksontwikkeling; in die dagen een niet-alledaagsch verschijnsel!

Het desbetreffende besluit van dien resident, gedateerd: Fort de Kock 25 Nov. 1843, is stellig zeer merkwaardig, waarom we dit hier in zijn geheel doen volgen.

De Resident der Padangsche Bovenlanden,

De noodzakelijkheid beseffende eener tegemoetkoming in het gebrek aan onderwijs der Maleische jeugd, en door de genomen proeven de overtuiging hebbende verkregen dat er geen zwarigheid bestaat tegen het te dien einde oprigten van Scholen, waarin dat onderwijs systematisch wordt gegeven,

Overwegende dat van Gouvernementswege geen uitgaven worden toegestaan om dat doel te bevorderen en derhalve uit de voorhanden zijnde middelen daarin moet worden voorzien,

Heeft goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat bij elk Civiel etablissement zal worden opgerigt eene School, waarin de Maleische jeugd zal worden onderwezen in het Maleisch lezen en schrijven, het rekenen met Europeesche cijfers tot en met de zoogenaamde regel van drie; en, voor de meergevorderden, de eerste beginselen der aardrijkskunde; zullende zorgvuldig worden vermeden godsdienstige beginselen zelfs maar aan te roeren, evenals vermeden moet worden dat de Maleijer opzettelijk Europeesche kleederdragt te doen aannemen.

2. Al verder te bepalen dat Scholen, hier bedoeld, zullen staan onder het direct toezicht der ambtenaren met het plaatselijk Civiel Gezag belast, die deswege verantwoordelijk zijn aan den Resident. Voorzooveel mogelijk, zullen de Inlandsche schrijvers als onderwijzer fungeeren, tenzij dat zich beter daartoe geschikte personen plaatselijk mogten voordoen.

3. Te arresteeren het aan dit besluit geannexeerd Reglement omtrent de inrigting der Maleische Scholen in de Padangsche Bovenlanden.

4. De Ambtenaren, met het Civiel gezag belast, aan te schrijven elk eene afzonderlijke voordragt te doen voor de eerste oprigting eener School te hunnent, na deswege met de Larashoofden te zijn overeengekomen.

Justitieele statistiek van Ned.-Indië over het jaar 1921.

Verschenen is de justitieele statistiek van Nederlandsch-Indië over het jaar 1921, samengesteld bij het hoofdkantoor van het gevangeniswezen en uitgevoerd volgens den nieuwen opzet, welke het eerst bij de justitieele statistiek over 1920 werd toegepast. Bepaald vroeg is men met deze statistiek niet en al moge waar zijn, dat het verzamelen der gegevens vooral uit de Buitengewesten zeer tijdroovend moet zijn, toch doet het vreemd aan in einde 1924 de betrekkelijke statistiek over 1921 te zien verschijnen. Hieruit blijkt tevens, dat weinig kans schijnt te bestaan, dat deze achterstand wordt ingehaald. Zou het daarom niet beter zijn, dat de statistieken over 1922 en 1923 werden nagelaten en men in 1925 dadelijk de justitieele statistiek over 1924 in bewerking nam?

Intusschen zijn de verstrekte gegevens geenszins van belang ontbloot, al blijkt daaruit in de eerste plaats, dat aan het einde van 1921 een vrij aanzienlijke achterstand in de rechtspleging bestond. (Loc.).

De Onrust in Indië.

Onder dit opschrift schrijft de Haagsche Post van 20 Dec.: „Wij hebben niet zonder belangstelling kennis gemaakt met het Gedenkboek (1908—1923) der Indonesische Vereeniging. Op den omslag een vlag van „Indonesië", d.i. Nederlandsch-Indië: een roode baan, een witte baan, in het midden een buffelkop; en de geheele tekst gedrukt met bruinen inkt. Nergens ook maar één enkele naam; wij hooren niet uit welke personen de Commissie van Redactie bestaat, en een dozijn artikelen zijn alle zonder onderteekening. Maar het geheel

boekje en elk artikel ademt een geest van verzet, wrok en soms haat jegens de „vreemde overheerschers”.

Van dien geest geven eenige citaten uit het opstel „Drie honderd jaren overheersching” een tamelijk juist beeld.”

De beschouwingen welke de Haagsche Post aan die citaten vastknoopt, zijn eene kennismaking ten volle waard.

Statistisch jaaroverzicht voor Ned.-Indië.

Konden wij kort geleden de verschijning melden van het eerste stuk dezer voor Indië nieuwe publicatie, te voren onderdeel vormend van „de Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden, afd. Koloniën”, thans is ook bij de Landsdrukkerij te Weltevreden het tweede deel uitgekomen.

Hoofdstuk X, Handel, geeft veeljarige overzichten van het beloop van het handelsverkeer met het buitenland, terwijl de zoo belangrijke uitvoerproducten suiker, rubber, copra en thee afzonderlijke behandeling vinden. — Het XIe hoofdstuk, Prijzen, geeft een beeld van de schommelingen der indexcijfers van de handelsartikelen in groot- en kleinhandel, alsmede van die der kosten van levensonderhoud van een Europeesch gezin. Duidelijk ziet men hoe de kosten van den index 100 in 1913 stegen tot 223 in 1920, om daarna met lichte schommelingen te dalen tot 178 in Juli 1924. — Hoofdstuk XII, Munt- en Bankwezen, bevat o.a. een overzicht der nieuwe vennootschappen, gespecificeerd naar den aard der bedrijven en de kapitaalsaantooning van alle in Indië werkzame vennootschappen. — Hoofdstuk XIII, Verkeersmiddelen, geeft tienjarige overzichten van den stand en bedrijfsresultaten van spoor- en tramwegen, post-, telegraaf- en telefoondienst, enz. — Het XIVe en laatste hoofdstuk geeft een overzicht van het Staatsbestuur. De materie wordt verdeeld in twee hoofdonderscheidingen: organisatie en financiën.

Het Soer. Handelsbl. van 20 Nov. waaraan 't bovenstaande is ontleend, geeft een gedetailleerd overzicht van den inhoud en besluit met de opmerking dat deze publicatie als gevolg der werking van de commissie voor de statistiek wel aantoont, hoe zij gepoogd heeft het in 't algemeen droge karakter van statistieken om te zetten in een levendige foto van alles, wat het gemeenschapsleven betreft. De innige wisselwerking tusschen de wijze van bestuur en het sociale leven is bladzijde voor bladzijde na te speuren en te volgen. Ieder, die belang stelt in het publieke leven, zal hier gelegenheid vinden zijn actueele kennis te verrijken en zijn blik te verruimen.

Het boekwerk is voor ƒ 3 verkrijgbaar bij den boekhandel en bij de afd. A. het departement van landbouw, nijverheid en handel te Buitenzorg.

Met het 1e stuk ad ƒ 4.— vormt het een afgerond geheel.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 20. Het zieleleven der Indonesiërs (vervolg), door N. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De kalong (vliegende hond), door G. B. — West-Indië. De Surinaamsche Katoen-, Landbouw- en Handel Maatschappij, (ontleend aan de West).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 21. De koffiebloei en oogsttaxaties, door Dr. A. J. Ultée. — Rubber matverpakking. — Irrigatie in Nederlandsch-Indië (critische bespreking door A. J. Koens van het onder dezen titel verschenen boek van ir. Th. D. van Maanen). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Buitenlandsch kapitaal in Indië (ontleend aan Econ.-Stat. Berichten). — Een grootsch landbouw-bedrijf. De Pamanoekan- en Tjiasemlanden (eerste gedeelte van een uitvoerige beschrijving).

De Indische Mercuur.

Afl. 52. Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld in het jaar 1924, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — De laatste gegevens omtrent den Inlandschen landbouw op Java en Madoera, gedurende de jaren 1916 tot en met 1922, door C. W. Bagchus. — Korte mededeelingen betreffende den invoerhandel op Java en Madoera. — Kultuurberichten. (Uitbreiding van cultures ter Oostkust van Sumatra). — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, enz. zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut heeft recente literatuur over rubber.

Zendingsperiodieken.

Annalen Missiehuis Tilburg. Jan. '25. De begin van den R.K. Godsdienst op de Kei-eilanden. Naar herinneringen van Justinus Melau, van den stam der Renjoets, te Langgoer, beschreven door Pr. J. v. d. Bergh. — Vooruitgang op Zuid Nieuw-Guinea. Eerste doopfeest te Wendoe, door Pr. J. van der Kooy.

De Banier. 14 Nov. '24. Missionaire Pandita Djawa's. III. De Indische actie, door W. F. C. van Helsdingen. — Artikel 123 Reg.-Reglement, door Ds. Breijer (Ibid. 21 Nov. '24).

De Java-Post. 21 Nov. '24. Artikel 123 van het Regeerings Reglement.

Ned.-Ind. Rubber- en Thee-Tijdschrift.

Uit den inhoud der afl. van 15 Nov. '24. Circulaire resultaat ingekomen antwoorden inzake enquête rubberverpakkingen in tabaksmatten. — Mogelijkheden en verbeteringen voor de cultuurondernemingen op Sumatra's Oostkust, door Dr. A. W. R. de Jong. — De koffiecultuur. De koffiebloei en oogsttaxaties, door Dr. A. J. Ulteé. — Maatregelen tegen koffiebessenboeboek.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der Nov.-afl. De verrichtingen van de Fransche Intendance vóór en tijdens den grooten oorlog, door J. A. Luymes (slot). — De ontplooiing der divisie, door C. H. — Het Vreemdenlegioen sedert den wereldoorlog. — Twee beginselen voor den Infanterie-aanval in den bewegingsoorlog. — Het kampioenschap dienstpaarden 1924. — Verantwoording van ten behoeve van „Indisch Bronbeek” ontvangen gelden. — Overzicht van tijdschriften.

Orgaan der Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Het Sept.-Nr. vangt aan met het tweede vervolg van „De operatiën der Centralen tegen Servië”. — Kapitein F. Treffers vermeldt de voornaamste veranderingen in de rechtspleging bij de landmacht. — Behalve bijzonderheden over het overleg met de salariscommissie, bevat het Nr. dan nog een overzicht van hetgeen in den Volksraad gesproken is over verkrijging van gelijkstelling van de militaire pensioenen van voor 1920, zulks in verband met de verschijning eener brochure, uitgegeven door het Verbond van vereenigingen van oud-onderofficieren van het N.-I. leger.

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Bulletin No. 219 (van Nov. '24) bevat o.m.: Wat weten wij van de pharmacologische werking van Inlandsche geneesmiddelen? door K. J. Holtappel. — De definitieve voorstellen van de Commissie voor vaststelling van de salarissen van Gouv.-ambtenaren.

De Indische Post.

Het jongste Nr. bespreekt het bestaan der Indische Staatsspoorwegen op 6 April 1925, geeft een interview met mr. Gerritzen over de wijze van belastingheffing, welke hij onjuist vindt, vertelt iets over het schrijven van een filmscenario, over rijmelarij, over het uitroeien van tijgers, over de behandeling van de Vlootwet in den Volksraad, de jongste Volkenbondbeslissingen en over de Russisch-Chineesche overeenkomst.

(Vad.)

* * *

Handboek ten dienste van de suikerriet-cultuur en de rietsuiker-fabricage op Java. Vierde deel. De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie. Historisch, technisch, economisch en statistisch överzich over de productie en den uitvoer van den rietsuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Tweede herziene en bijgewerkte druk, uitgegeven door de Vereeniging Het Proefstation voor de Java Suiker Industrie. Met kaarten. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Iets over de vroegere en de nieuwe militaire pensioenen, door A. (Vrijzinnig Weekblad, 21 Nov. '24).

Naar Indië voorheen en thans (slot), door K. (Ons Element, 20 Dec. '24).

De Vlootwet in den Volksraad. (Orgaan van den N.-I. Pol. Econ. Bond, 20 Nov. '24).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1924, No. 47. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

De koloniale school voor vrouwen en meisjes te 's-Gravenhage. — Een Landvoogd-verlofganger (Jan Pieterszoon Coen), door S. Kalff. — Herziening van de salarissen van landsdienaren. (De Indische Verlofganger, 26 Dec. '24).

Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Nederlandsch-Indië. Zesde jaarverslag 1923. (Verkenning, onderzoek en ontginning van waterkrachten. Bouw en bedrijf van electrische centrales en overbrengingsleidingen. Studies, publicaties en adviezen. Water-

krachts- en electriciteitswetgeving). Met kaarten en grafische voorstellingen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Suriname.

„De West" schrijft:

Bij besluit van den gouverneur is, bij wijze van proef, een groot boschcomplex, na vanwege het boschwezen te zijn onderzocht, gereserveerd ten behoeve van een (eventueel) grootbedrijf.

Bedoeld complex wordt begrensd: in het noorden door een lijn van het Oosten naar het Westen en gaande door het punt, waar Tempatie en Kleine Commewijne samenstroomen; in het Oosten door een lijn loopende van het Noorden naar het Zuiden, welke lijn de Noordgrens op 16 K.M. ten Oosten van het punt waar Tempatie en Klein-Commewijne samenvloeien, snijdt; in het Zuiden door een lijn loopende recht Oostwaarts van de monding der Sarakreek, en in het Westen door een lijn, loopende van het Noorden naar het Zuiden, welke lijn de Noordgrens 26 K.M. ten Westen van het punt waar Tempatie en Klein-Commewijne samenkomen, snijdt.

Met afwijking van de resolutie van 9 October 1922 No. 3592 (G. B. No. 77) zullen in dit complex voortaan slechts houtconcessiën voor den tijd van een jaar verleend worden, welke concessiën met eenzelfden tijdsduur kunnen worden verlengd.

Indien voor zekere terreinen binnen dit gebied nieuwe concessiebepalingen noodzakelijk mochten worden geacht en deze terreinen eventueel reeds geheel of gedeeltelijk in concessie mochten zijn uitgegeven op den voet van de aangehaalde resolutie van 9 October 1922, zullen de betrokken concessionarissen het recht van voorkeur verkrijgen om hunne perceelen onder de nieuwe voorwaarden te doen verlengen. Ingeval genoemde concessionarissen van dit recht geen gebruik wenschen te maken, zal de hun verleende concessie na afloop daarvan niet worden verlengd.

* * *

Wijziging van de Bauxietverordening. De w.d gouverneur heeft het volgende ontwerp ingediend tot wijziging van de bauxietverordening:

Art. 7. De Bauxiet-verordening 1919 wordt nader gewijzigd als volgt:

1e. Het eerste lid van art. 8 wordt gelezen:

„(1) Aan de koloniale kas wordt vooruitbetaald een concessierecht: voor het eerste jaar ten bedrage van tien cents per hectare; voor het tweede jaar ten bedrage van twintig cents per hectare; voor elk volgend jaar ten bedrage van vijftig cents per hectare."

2e. art. 9 vervalt.

3e. Art. 10 wordt gelezen als volgt:

„(1). Hij, die een of meer concessies tot exploitatie van bauxiet heeft verkregen, is verplicht gedurende zes jaren jaarlijks, te rekenen van den ingang der eerste verkregen concessie, ten minste twintig ton van 1000 K.G. voor elke 100 H.A. of gedeelte van 100 H.A., berekend naar de gezamenlijke oppervlakte van de hem in concessies afgestane terreinen, te winnen."

„(2). Na het zesde jaar moet de jaarlijksche minimum-opbrengst, in het vorig lid bedoeld, bedragen 2 ton van 1000 K.G. per H.A.; de gouverneur is echter bevoegd om, den Raad van Bestuur gehoord, vóór het einde van het zesde jaar deze jaarlijksche minimum-opbrengst op een grootere hoeveelheid per H.A. te bepalen."

„(3). Boven het in art. 8 bedoelde concessierecht is de concessionaris verplicht van de van den domeingrond gewonnen bauxiet bij uitvoer in welken vorm ook, hetzij gezuiverd, hetzij met andere bestanddeelen vermengd, aan de koloniale kas te betalen een royalty van 25 cents per ton van 1000 K.G., of gedeelten van een ton of van zoodanig hooger bedrag, als de gouverneur, den raad van bestuur gehoord, bij het verleenen van de concessie bepaalt.

„(4). Wordt de krachtens het tweede lid vereischte jaarlijksche minimum-opbrengst in eenig jaar niet bereikt, dan is de concessionaris aan de koloniale kas eene boete verschuldigd tot het bedrag, dat voor het ontbrekende had moeten worden betaald aan royalty, overeenkomstig het derde lid van dit artikel en aan bauxiet-belasting, berekend over hetzelfde aantal tonnen.

„(5). De gouverneur is bevoegd om, den raad van bestuur gehoord, en met opgaaf van redenen, ontheffing te verleenen van de in het eerste en in het tweede lid bedoelde boete.

„(6). De gouverneur geeft, den raad van bestuur gehoord, de noodige voorschriften omtrent het toezicht op de naleving van deze bepalingen.

„(7). Wanneer een concessionaris drie malen een boete als bedoeld in het vierde lid van dit artikel heeft mo[...] betalen, dan wel wanneer hij een krachtens die bepal[...] te betalen boete binnen den door den gouverneur [...] gestelden termijn niet heeft voldaan, is de gouver[...] bevoegd om, den raad van bestuur gehoord, en met [...]gaaf van redenen, diens concessies alle of ten deel[...] te trekken."

Art. 2. De bedragen, genoemd in art. 1 onder 1e [...] deze verordening worden geacht te gelden sedert [...] eersten jaardag der concessiën na 1 Januari 1924.

Deze verordening treedt in werking op den dag, v[...]gende op dien van hare afkondiging.

In zijn memorie van toelichting schrijft de gouver[...] o.m.:

De N. V. Surinaamsche Bauxiet Maatschappij heeft [...] de maand Mei l.l. verzoekschriften ingediend, om de [...] zwaren, welke zij heeft tegen eenige der thans gelde[...] bepalingen van de Bauxietverordening 1919 en van [...] verordening op de Bauxietbelasting, te willen ophef[...] om het haar mogelijk te maken het bedrijf met kra[...] te kunnen voortzetten en wel zoodanig, dat zij concur[...]ren kan met bauxietproduceerende ondernemingen [...] andere landen, welke met minder lasten, dan in Surin[...] opgelegd worden, bauxiet ontginnen.

Gouverneur van Heemstra, die op het tijdstip van [...] inzending van deze verzoekschriften op het punt st[...] naar Nederland te vertrekken, achtte het raadzaam, [...] geen voorstellen te dezer zake zouden worden inged[...] voordat overleg was gepleegd met den minister van [...]loniën en den vertegenwoordiger der maatschappij [...] Nederland, aangezien het meerendeel der aangevoer[...] bezwaren betrekking had op de wijzigingen van die [...]tikelen van de Bauxiet-verordening, welke door [...] minister indertijd in overeenstemming met den toenm[...]ligen vertegenwoordiger der maatschappij in Nederland [...] waren aangegegeven, om in de verordening (G. B. 191[...] No. 76) te doen aanbrengen.

De resultaten van dat overleg vinden hun uitdrukking in het bijgaand ontwerp tot wijziging van de Bauxie[...] verordening 1919 en in het mede aan de Staten aange[...]boden ontwerp tot wijziging van de verordening op [...] bauxietbelasting.

De ondergeteekende erkent ten volle, dat met de hier[...]bij bedoelde wijzigingen een groote concessie aan [...] Bauxiet-Maatschappij wordt gedaan, vooral waar [...] een verlichting geldt van de vroeger met instemmin[...] maatschappij zelve gestelde voorwaarden.

Tot het doen van de voorstellen zou echter niet [...] overgegaan, indien niet vaststond, dat het handha[...] van de geldende bepalingen de rentabiliteit van het [...]drijf onmogelijk zou maken.

Behalve het vorenstaande heeft ook als beslisse[...] overweging gegolden, dat tegenover deze tegemoetk[...]ming twee voordeelen te boeken zijn, welke niet and[...] dan in het belang van het land kunnen zijn.

In de eerste plaats heeft de maatschappij de bepaal[...] toezegging gedaan om krachtig voort te gaan met [...] ontginning van het in haar concessiën gelegen baux[...] Dit zal geleidelijk voeren tot een vermeerdering van [...] landsinkomsten, welke de derving van inkomsten [...] gevolge van deze voorstellen, ruimschoots zullen [...]goeden.

In de tweede plaats heeft de maatschappij zich be[...] verklaard om, ingeval van opheffing van de door h[...] aangevoerde bezwaren, aan Suriname feitelijk kostelo[...] n.l. tegen ontvangst van ƒ 1, over te dragen haar stat[...] voor draadlooze telegrafie in den Cultuurtuin, met al[...] wat daarbij behoort en met geen ander voorbehoud [...] dat zij voor den verderen duur harer loopende conc[...]siën het recht verkrijge tot kosteloos radiotelegrafis[...] verkeer ten dienste van haar bedrijf tusschen Par[...]ribo en Moengo, onder verplichting harerzijds te [...] genoemder plaatse gouvernements-telegrammen op[...]nemen en door te geven.

Verzekert de eerste toezegging naar de hoogste wa[...]schijnlijkheid eene vermeerdering van de direct met [...] bauxietwinning verband houdende landsinkomsten en [...] niet onder cijfers te brengen indirect voordeel uit ho[...]gere opbrengsten van andere middelen; de tweede be[...]reidverklaring verzekert aan Suriname een duurzaam [...] eigen beheer te voeren radiotelegrafische gemeen[...] met de buitenwereld op weinig kostbare wijze, waar[...]mede bovendien in vereeniging met de eerlang uit Cura[...]çao te ontvangen kleinere draadlooze toestellen, de ge[...]meenschap met de meer afgelegen buitendistricten be[...]hoorlijk zal zijn te onderhouden.

De toezegging en bereidverklaring van de Maatschappij hangen echter onverbrekelijk samen met de tot stand[...]koming van de bovenbedoelde wijzigingen en wel zoo[...]danig, dat de overdracht van het draadloos station eer[...] na het in werking treden er van zal plaats hebben.

In verband hiermede zal eene spoedige behandeling van het ontwerp door den ondergeteekende zeer op prijs worden gesteld.

* * *

„De Maasbode" van 16 December schrijft over het internaat voor boschnegerkinderen door de R. K. Missie aan de Boven Cottica, op het dorp Tamarin, gesticht en dat onder leiding staat van Pater Wolterboer. Dit is een internaat voor jongens. Maar de Pater wenschte daarnaast een internaat voor meisjes te hebben.

Hij heeft daartoe aangeklopt bij de Overste der Zusters Franciscanessen te Roozendaal (N. Br.).

De Overste, Mère Angeline, is met een assistente Soeur Joseph, de zee overgestoken, heeft ter plaatse een onderzoek ingesteld en ten slotte het besluit genomen om dit nieuwe werk aan te vatten.

De Zusters Franciscanessen te Roosendaal (Panclenen recollectinen van de Onbevlekte Ontvangenis heeten zij precies) hebben een boekje uitgegeven over haar nieuwe onderneming en daarop vestigt „De Maasbode" de aandacht.

„Dit is een heldhaftige onderneming — aldus het blad — waarbij de goede werken, welke wij om ons heen al 'ns aanvatten, niet vergeleken kunnen worden"...

Curaçao.

Scheepvaart.

De *Amigoe di Curaçao* geeft eene aardige vergelijking van de havencijfers voor Hamburg, Antwerpen, Nieuwe Waterweg, Rotterdam en...... Curaçao. Wij nemen dit stuk onverkort over.

In de haven van Hamburg zijn in September binnengekomen 1004 schepen, metende 1.253.662 ton, tegen 1203 schepen, metende 1.351.392 ton in September 1923, zijnde een vermindering met 199 schepen en met 97.730 ton.

In de haven van Antwerpen zijn in Sept. binnengekomen 830 schepen, metende 1.398.087 ton (herleid) tegen 771 schepen, metende 1.197.771 ton (herleid) in September 1923. Er is dus een vermeerdering met 59 schepen en met 201.316 ton.

De cijfers van de havenbeweging over de eerste 9 maanden van 1924 en 1923 zijn (met herleiding van de Antwerpsche cijfers om ze vergelijkbaar te maken):

	HAMBURG		ANTWERPEN	
	Schepen.	Ton.	Schepen.	Ton.
1924	9069	11.297.190	7111	11.890.571
1923	10262	11.644.065	7981	10.785.025
Minder	1193	347.165	Meer 130	meer 1.095.547

	N. WATERWEG		ROTTERDAM.	
	Schepen.	Ton.	Schepen.	Ton.
1924	8439	12.215.604	7359	10.869.001
1923	6743	9.345.362	5912	8.338.558
Meer	1696	2.870.242	+1447	+2.530.443

Over de eerste 9 maanden van 1924 heeft dus de havenbeweging van den Nieuwen Waterweg die van Antwerpen met 325.033 ton overtroffen, terwijl het verschil ten nadeele van Rotterdam in deze 9 maanden 1.021.570 ton bedroeg.

Bovenstaande statistiek geeft een duidelijk overzicht over de beteekenis van de scheepvaartbeweging in de grootste zeehavens van het vasteland van Europa.

Het is eigenlijk een dwaasheid nu reeds Curaçao te gaan vergelijken met een dezer drie havens. Toch is het goed, alleen reeds om te laten zien hoever we er nog van afstaan.

Om de vergelijking nauwkeurig te maken, moeten we de cijfers van de inhoudsmaten der schepen van onze haven eerst herleiden, omdat ze niet in Register Ton, zooals in de 3 genoemde Europeesche havens, doch in M³. berekend worden. En één Reg. Ton is 100 kub. Eng. voet of 2.83 M³.

Over de 9 eerste maanden van dit jaar, dus tot en met September, was de havenbeweging van Curaçao aldus:

1072	zeilschepen	met	293.633 M³.
1293	stoomschepen	met	8.325.929 M³.
2365	schepen	met	8.619.562 M³.
		of	3.045.781 R.T.

Zoodat over de eerste 9 maanden van dit jaar de scheepvaartbeweging dezer havens het volgende beeld vertoonen:

N. Waterweg	8439	schepen	12.215.604 R.T.
Rotterdam	7359	„	10.869.001 „
Hamburg	9069	„	11.297.190 „
Antwerpen	7111	„	11.890.571 „
Curaçao	2365	„	3.045.781 „

Zoodat Curaçao, wat het aantal schepen betreft, ruim $1/3$ heeft van Antwerpen en Rotterdam en bijna $1/4$ van Hamburg en wat de tonnenmaat aangaat, heeft Rotterdam 3½, de Nieuwe Waterweg ruim 4 maal meer dan Curaçao.

Hierbij sluit zich aan het bericht van een nieuwe stoomvaartlijn, die Curaçao in haar vaarplan opgenomen heeft:

Den 5en November is van Marseille het s.s. *Edith Cavell* vertrokken van de *Société Générale de Transports Maritimes*, welke boot hier ongeveer den 10en December kan aankomen. Hiermede opent deze stoomvaartlijn een geregelden dienst tusschen Guyana, Trinidad, Curaçao, de Antillen, Middel-Amerika en Cristobal en langs dezelfde havens terug. Agenten alhier voor deze lijn zijn de heeren C. Winkel en Zonen.

A. G. Statius Muller.

De heer A. G. Statius Muller, voorzitter van den Kolonialen Raad, heeft ontslag genomen als lid van dat college. Niet vele Curaçaoënaars kunnen zich erop beroemen zooveel voor hun geboorteland te hebben gedaan. Begaafd met een helder oordeel over- en een gezonden kijk op toestanden en gebeurtenissen, op personen in den regel ook, heeft hij vol ijver de hem geschonken talenten gebruikt, om zonder aanzien des persoons te doen, wat hij in het belang der kolonie wenschelijk oordeelde. Wij betreuren het levendig, dat deze kracht aan het koloniaal bestuur ontvalt. Juist als voorzitter van den Raad was hij uitnemend op zijn plaats en heeft hij veel gedaan, om het door hem voorgezeten college in aanzien te doen winnen. Wij vreezen niet, dat de heer Muller, in Nederland metterwoon gevestigd, land en volk van Curaçao uit het oog zal verliezen en hopen hartelijk, dat de regeering en officieuse lichamen, die de belangen der kolonie van hieruit voorstaan, van zijne aanwezigheid partij zullen weten te trekken.

Hitte en regen.

Een hittegolf in begin November is door overvloedigen regen gevolgd. Sindsdien is het aanmerkelijk frisscher geworden.

Het tractement van den Gouverneur.

Bij de behandeling der begrooting van Koloniën is met 43 tegen 38 stemmen aangenomen een amendement om het traktement van den gouverneur van Curaçao, uitgetrokken op ƒ 32.500.—, terug te brengen tot ƒ 27.000.—.

Consul van Amerika.

Bij K. B. is Th. W. Voetter toegelaten als consul van de Vereenigde Staten van Amerika op Curaçao.

Kamer van Koophandel.

Dinsdag ll. werden bij de verkiezing van drie leden voor de Kamer van Koophandel alhier de aftredende leden H. J. C. Henriquez, D. de Marchena en G. A. Winkel herkozen.

Haaien op de kust.

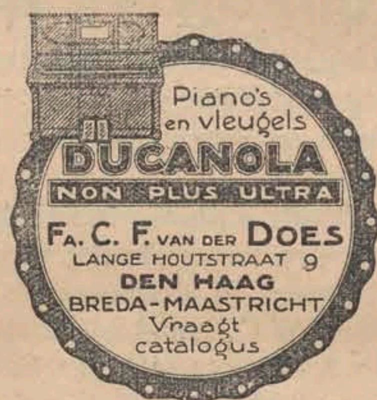
Waarschijnlijk tengevolge van de kalme zee kwamen in de laatste dagen een groote menigte van reusachtige visschen, waarschijnlijk haaien, vlak langs de kust, loerend op een prooi, zooals door de bewoners van de huizen aan den zeekant van Pietermaai bij herhaling kon worden opgemerkt. (*A. d. C.*)

Een nieuwe Onderneming.

Volgens bericht van *El Boletin Commercial* heeft de heer Otto Frederick hier een onderneming gevestigd, gelijk *The Maracaibo Transfer Co.* te Maracaibo werkzaam is.

Zij belast zich met het bezorgen aan boord of hotel of thuis van bagage enz. van aankomende of vertrekkende reizigers, verschaft hen alle gewenschte inlichtingen en is hen in alles behulpzaam wat hen de aankomst, verblijf of vertrek kan vergemakkelijken. Zij verschaft couranten, boeken of tijdschriften voor de reis, enz.

De heer Otto Frederick heeft zijn adres in het *Amstel Hotel*, hoek Prinsen- en Columbusstraat alhier. (*A. d. C.*)

Uit den Verren Vreemde.

1924—25.

De wereld, die zich „de beschaafde" noemt, heeft een mooie illusie gekend in 1924; illusie, die opgezet was om in 1925 haar bevestiging te krijgen om dan te worden: een wereldgebeurtenis van den eersten rang. Die optimisten, welke zich door hoop geloof opdringen en welke een zoo eenmaal gevormd geloof niet willen prijsgeven, beweren het visioen nog te onderscheiden in het donker der wolken en in het spel van zonnestralen en bliksemschichten, dat afwisselend hoopgevend of onheilvoorspellend het duister breekt, maar ook alleen voor hen is de vredesgedachte van September 1924 meegedragen naar 1925, als eene, die van het nieuwe jaar nog haar verwezenlijking durft verwachten. Voor wie het heden nuchter durft waar te nemen, is de vredesboodschap van Genève, helaas, verstikt in roet- en zwaveldampen.

Men kan de verwachting blijven voeden dat de Moskou-krater zal verstikken in de zware rookwolken, die, bestemd om de aarde rond te gaan, in de eerste plaats zwaar drukken op zijn naaste omgeving. Het vertrekkende jaar heeft aanwijzingen hiervoor gegeven, die opnieuw en nader getuigen, dat Rusland zich niet tot benijdenswaardig voorbeeld van een zich zelf gelukkig prijzend land weet te maken, die opnieuw getuigen, hoe daar velen naar verandering smachten. Maar dit is zoo reeds vijf malen op Sylvesterdag geconstateerd, en ditmaal wordt het waargenomen, terwijl de wereld juist tot vèr buiten Rusland een herleving toont van de actie der Derde Internationale, wier duivelsche lusten en verwachtingen zich bij de toevloeiing van zwaveldamp slechts te behagelijker vermeien. Mag men al in 1925 het zoo zich zelf-dooven van dien krater ternauwernood verwachten, de kans is toch niet uitgesloten, dat die bron, als eenling, zich eens zelf verstoppen zal, dat de lucht dan zal worden gezuiverd van Bolsjewistische vergiften, en dat frissche wind en krachtige zon dan weer vrije baan zullen krijgen. Met het instorten en sluiten van dien vuurspuwenden berg zullen daar dan echter schokken en bevingen gepaard gaan, waarbij de rampen van Japan en Wonosobo in 't niet zullen zinken.

Anders is de aanblik op de uitgestrekten aardscheur, uit welke, van 't N.-O. en, dwars door Azië heen, naar de Middellandsche Zee, en dan door heel Noord-Afrika voortgezet, oorlogsdampen opstijgen, uit honderd, uit duizend spleten. Hier is het niet een drijven tot bemoeien vandaar naar buiten, tot opdringen aan den vreemde van het vreemde; hier is dit het tegenovergestelde, het weer zich zelf willen zijn, of het eindelijk zich zelf willen worden, het uitdrijven van het vreemde, door zich zelf bewust geworden volken. Hier is het een toenemende beweging, die heel Azië, heel Afrika doorgaat, en die tot in Noord Amerika haar voortwerking doet voelen.

Azië, Oost-Azië in het bijzonder, beleefde een idylle. Afrika was een andere idylle. De blanke-, de christenbeschaving had daar geen vrede mee. De wetenschap wilde tot het onbekende doordringen. De nijverheid, de handel, zich van middel tot doel makend, konden daar geen schatten onbereikt, geen afzetgebied onbenut laten. Politiek, godsdienst konden daar geen achterlijke toestanden laten voortbestaan. Gesloten Azië en Afrika moesten geopend, ontdekt, bevrijd, beschaafd worden. Wedijverend in edel en minder edel streven, verdrongen de blanke volken, eerst die van Europa, later ook van de Vereenigde Staten van N.-Amerika, elkander in het verbreken der groote idylle, in het breken van de ziel van het Verre Oosten, van de ziel van Donker Afrika.

Of daar meer geluk is gebracht? Of daar ergens meer, mooier, hooger geluk is gebracht? 't Antwoord hangt af van datgeen, wat men onder mooier en hooger verstaat. Maar de wakker geroepenen zijn zich wel anders gaan gevoelen tegenover den blanke-, den christen-overheerscher, die in 't op een kier ontslotene, in 't even verkende, in 't ternauwernood aangeroerde land van geel, bruin en zwart, van Hindoe, Mohamedaan en Heiden een sterker positie innam, dan thans tegenover het gansche volk, tegenover al die volken, die hem als vreemden bemoeial, als winzuchtigen exploitant, als verwaand bediller beschouwen en, weinig erkentelijk voor de opgedrongen vreemde beschaving, nu het bewustzijn van de macht en kracht der massa gaan stellen boven de sugestie van het blanke prestige.

Dat is de scheur, die zich vormt van Oost tot West, door Azië en Afrika heen. Wat daar inheemsch is, richt zich tegen de West-Europeesche suprematie, tegen de in de Stille Zuidzee geïmporteerde blanke Britsche dominions, tegen blank Noord-Amerika, dat, terwijl het zegt en beweert, op eigen kompas te willen sturen, zich toch al meer en meer tot een eerste-rangs Europeesche mogendheid maakt.

Zij, die de uitbarsting willen voorkomen door regeling van de vlootverhoudingen, door volkenbondprotocollen, door diplomatieke bijeenkomsten, bevestigen zoodoende slechts, dat zij zich het naderen van het gevaar ten volle bewust zijn. Zij verwachten niet dit te kunnen afwenden, zij hopen slechts 't te kunnen uitstellen, verschuiven. De kerstgedachten bij het naderen van 1925 zijn geweest het uitbreiden van ontploffingen, het uitbreken van een groote losbarsting voor 't komende jaar althans te voorkomen. Dat is de vredesgedachte geweest, waarmede 1924 ons naar het nieuwe jaar gevoed heeft.

Kan voor den Moskou-krater Europa blijven hopen op een instorting, zij 't al met groot geweld en als een ramp van momenteel ontzettende uiting, voor de vulkanische golving, die gevoeld wordt in alle landen, welke eenmaal als z.g. koloniaal-, protectoraat-, sferengebied der Europeesche mogendheden hebben gegolden, is geen stuiting meer te verwachten. Daar kan alleen naar geleidelijkheid worden gestreefd.

Het blanke volk, dat daar een roeping te vervullen heeft, wille eerlijk de leiding, die het te geven en te nemen heeft voor de opvoeding van het overheerschte volk tot eigen zelfstandigheid, zoeke zijn kracht in een vrijwillige mandaatroeping en in het bijbrengen van de overtuiging ten goede aan het nog onmondige volk. Het blanke volk, dat aldus eerlijk de toekomst tegemoet treedt, behoeft den tijd niet te vreezen, waarop Oost en West in zijn gebied tot afscheid zullen mogen komen. Maar het zorge tevens ook sterk te staan tegenover de naijverigen of slechtgezinden, die, van binnen of van buiten komend, het willen beletten de zich zoo opgelegde roeping te volvoeren. Ook in dit opzicht laat 1924 aan 1925 een ernstige waarschuwing na. De vredesroeping, de vredesklank voor een kolonie, die nu eenmaal kolonie is, luidt niet: „onthouding en ontwapening", maar: „geloof en vertrouwen vestigen in het eerlijke van de bedoeling der geleidelijke opvoeding tot staatkundig en economisch zelfbeschikkingsrecht".

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

DE OOST EN WEST-MEDAILLE.

Den Heeren Secretarissen der afdeelingen wordt beleefd verzocht om onder de leden hunner afdeeling bekendheid te geven, dat bij het Secretariaat der Vereeniging, den Haag, Heulstraat 17, alsnog exemplaren beschikbaar zijn der Oost- en West-medaille (ter herinnering aan het 25-jarig bestaan der Vereeniging). Prijs per stuk *f* 3.50.

Mutaties van 22 tot 31 Dec. 1924.

Afschrijven:

J. F. Hardeweg, Leiden, Roodenburgerstraat 6.
Mevr. I. van Ketwich Verschuur—van den Berg, Groningen, Zuiderpark 6.
Mej. N. M. C. Sloot, Amsterdam, Barstraat 17huis.
Jhr. M. G. de Serière, Den Haag, Frankenslag 169, (overleden).

Adresveranderingen:

P. W. H. de Kater, van: Breda, Hotel de Kroon naar Den Haag, Pension Quist, Stadhoudersplein 17, *f* 5.—
Ad. ter Cock, Amersfoort, van: Huygenslaan 12, naar Utrechtsche Weg 133.
G. S. D. Hamel, Oud Consul Generaal te Hongkong, naar Oegstgeest bij Leiden, *f* 5.—.
J. L. van Heusden, Hoofdvertegenwoordiger Verbandstoffenfabriek Hillen & Co., van: Breda, Baronielaan 223, naar: Soerabaija, Oranje Hotel.
Dr. M. C. Goedhart, Officier v. Gezondheid, van: Soerabaija, naar: Pasoeroean.
J. A. Melger, Stationscommies S. S., van: Wonokromo, naar: Djember.
D. C. Prins, Predikant Zendelingleeraar, van: Soerabaija, naar: Saumlaki (residentie Amboina).
I. J. L. Kluit, Marconist, Den Haag, van: Sweelinckstr. 193, naar: Fahrenheitstraat 770.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

No. 2. DONDERDAG 8 JANUARI 1925. 25ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: *Attentie. — De nood te Wonosobo. — Neologie. — Bijdragen over het voorkomen van de orang pandak op Sumatra. — Het Adatrecht van Bali. — Huldiging der Indië-Vliegers. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 31 December 1924 tot 7 Januari 1925.*

ATTENTIE.

Door een misvatting van de Redactie is het vorig Koloniaal Weekblad gedateerd 31 December 1924, en genummerd 53; dit had moeten wezen: 1 Januari 1925, No. 1.

De nood te Wonosobo.

Nader ontvangen:
1 Jan. '25. Van F. v. P., Den Haag . . . f 10.—

Necrologie.

Gevolg gevend aan de toezegging in het vorig Kol. Weekblad, laten we hier volgen de — helaas zeer lange — lijst van in het jaar 1924 afgestorvenen, die in de Indiën aanzienlijke betrekkingen hebben bekleed, of zich op een of andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt.

I. *In Nederland en buitenland overledenen (met uitzondering van Indië).*

H. Adema van Scheltema, oud-luitenant-kolonel der artillerie O.-I. leger.
P. H. van Andel, oud-resident.
J. H. Baar van Slangenburgh, gep. majoor-intendant O.-I. leger.
R. Bal, oud-kapitein der infanterie O.-I. leger.
M. Basoeki, Indonesisch arts.
H. H. Becker, gep. officier O.-I. leger.
P. A. van Berlo, gep. majoor-titulair O.-I. leger.
J. E. Biljardt, oud-kolonel der artillerie O.-I. leger.
P. L. Blanken, gep. hoofdingenieur Burgerl. Openb. Werken in N.-I.
Jhr. dr. E. W. A. K. von dem Borne, eertijds geneesheer te Jogjakarta.
J. van den Bosch, gep. kapitein der Inf. O.-I. leger.
J. P. Th. J. Brondgeest, oud-president wees- en boedelkamer, hoofdbestuurslid van „Oost en West".
H. A. N. Catenius, gep. luitenant-kolonel der infanterie O.-I. leger.
A. D. Cheriex, oud-kapitein O.-I. leger.
W. Cornelis, gep. kapitein-luitenant ter zee.
J. F. Deibert, gep. kapitein-kwartiermeester O.-I. leger.
Dr. C. J. van Diermen, gep. dir. officier van gezondheid O.-I. leger.
Jr. A. M. van der Does de Bye, gep. luitenant-kolonel der infanterie O.-I. leger.
J. van den Ende, gep. kapitein topogr. dienst in N.-I.
C. Engels, oud-gezagvoerder bij de Gouvernements Marine in N.-I.
J. C. d'Engelbronner, gep. assistent-resident.
J. J. E. Engelen, gep. luitenant-kolonel der infanterie O.-I. leger.
G. van Enst, gep. majoor der infanterie O.-I. leger.
M. van der Ent, oud-assistent-resident.
W. J. Esser, oud-gouvernements-dierenarts in N.-I.
Mr. P. H. Fromberg, oud-lid van het Hooggerechtshof in N.-I.
A. A. A. Gaaymans, gep. luitenant-kolonel der infanterie O.-I. leger.
P. H. Geraerds Thesingh, Directeur der Handels-Mij. Java.
G. Gorter, oud-Instituteur te Batavia.
A. de Graag, gep. dirigeerend officier van gezondh. O.-I. leger.
W. R. de Greve, gep. luitenant-generaal, oud-commandant van het leger in N.-I.
T. H. van Haaften, gep. luitenant-kolonel der infanterie O.-I. leger.
J. C. van Hasselt, oud-assistent-resident.
W. D. Helderman, oud-assistent-resident.
J. B. van Heutsz, oud-gouverneur-generaal v. N.-I., enz.
C. O. Heuvelink, oud-directeur der Gasfabriek en Electrische Centrale te Batavia.
J. Hillen, gep. O.-I. hoofdambtenaar.
W. Huisman, oud-gezaghebber bij de Gouvernements Marine, oud-hoofdambtenaar in N.-I.
G. H. Ilgen, gep. kolonel der infanterie O.-I. leger.
Mr. Th. A. J. Jentink, oud-officier van justitie in N.-I.
J. R. de Jong, gep. majoor der artillerie O.-I. leger.
J. L. Kal, oud-assistent-resident op Java.
P. A. M. Karthaus, hoofdingenieur, hoofd van den Dienst van het Stoomwezen in N.-I.
J. J. S. van Kempen, gep. kapitein der infanterie O.-I. leger.
J. de Koning Knijff, hoogleeraar en oud-hoofdingenieur en chef van het Mijnwezen in N.-I.
H. J. E. van der Kop, notaris.
Ds. J. A. Th. Krol, emeritus predikant in Ned.-Indië.
Mr. E. Kruseman, oud-vice-president Hooggerechtshof in N.-I.
P. L. C. Lesueur, oud-assistent-resident.
W. F. Loudon, gep. secretaris Alg. Rekenkamer in N.-I.
P. J. F. Louw, gep. majoor der infanterie O.-I. leger.
N. H. van Maren, oud-hoofdinspecteur, chef van den dienst der in- en uitvoerrechten in N.-I.
Mr. C. W. Margadant, bekend jurist op Indisch rechtsgebied.
Mr. J. H. Meiss, oud-raadsheer in het Hooggerechtshof van N.-I.
Ds. J. P. Miedema, oud-predikant bij de Indische Kerk.
H. S. Nederburgh, oud-ingenieur van den Waterstaat en B.O.W. in N.-I.
F. L. Nix, gep. kapitein O.-I. leger.
Jhr. L. P. D. Op ten Noort, president-commissaris der Stoomv. Mij. „Nederland".
Mevr. J. A. M. M. van Overeem—van Arkel, directrice Tehuis voor Indische Studenten te Den Haag.
W. A. Pattijn, oud-assistent-resident op Java.
J. J. Pels Rijcken, in Nederland gedetacheerd ... meester O.-I. leger.
Mr. S. van der Plas, oud-gouverneur van Sumatra's Oostkust.
W. H. van de Pol, gep. generaal-majoor der infanterie O.-I. leger.
E. Polak, gep. kolonel-apotheker N.-I. leger.
G. J. C. A. Pop, oud-hoofd van den post-, telegraaf- en telefoondienst in N.-I.
Rappold, oud-luitenant-kolonel O.-I. leger.
B. H. H. Ravenswaay, oud-resident op Java.
L. F. W. Reijckers, assistent-resident met verlof.
H. B. van Rhijn, gep. majoor O.-I. leger.
J. F. P. Richter, oud-hoofdingenieur bij de Staatsspoorwegen in N.-I.
P. J. Rinders, oud-officier van gezondheid 1e klasse O.-I. leger.
Ch. A. Rogge, gep. kapitein O.-I. leger.
D. F. Romein, oud-officier O.-I. leger, oud-burgemeester.
W. H. Roosendaal, gep. kolonel der infanterie O.-I. leger.
L. P. F. Schimpf, gep. majoor-tit. O.-I. leger.
S. A. Schut, gep. majoor der infanterie O.-I. leger.
A. van Senden, oud-assistent-resident.
A. de Stoppelaar, directeur van cultuurmaatschappijen in N.-I.
M. H. J. van Swighem, gep. majoor O.-I. leger.
W. Tergau, gep. majoor der infanterie O.-I. leger.
M. J. Tiele, oud-hoofdadministrateur van cultuurmaatschappijen op Sumatra.
G. A. Trebert, gep. kapitein-intendant O.-I. leger.
P. van Tubergen, gep. assistent-resident.
J. van der Valk, oud-president eener Wees- en Boedelkamer.
H. J. Vermeer, oud-kapitein der infanterie O.-I. leger.
J. Vorenkamp, oud-leeraar Gymnasium Willem III te Batavia.

C. van de Velde, oud-resident.
Tj. S. Viersen, gep. Indisch onderwijzer, schrijver van Maleische lees- en zangboekjes.
C. de Vries, gep. majoor der genie O.-I. leger, oud-hoofdbestuurslid van „Oost en West".
H. J. E. Wenckebach, oud-directeur van Gouvernementsbedrijven in N.-I.
A. C. Zeeman, oud-hoofdinspecteur van scheepvaart in N.-I.

II. *Oost- en West-Indië.*

A. L. van Aanholt, controleur B.B.
Afioe, Bestuurder van Boelon.
G. H. Andreae, hoofdadministrateur der Deli-Maatschappij.
N. M. Th. van Bakergem, leeraar H.B.S.
C. A. Bergsma, president eener Wees- en Boedelkamer.
M. E. Bervoert, bekend Indigoplanter.
L. C. H. Bol, werktuigkundig ingenieur.
F. A. F. de Bruïne, oud-officier Kon. Ned. Marine.
A. Th. J. van Emmerik, directeur der Witte-Kruis-kolonie te Salatiga.
J. J. van Engelen, oud-gewestelijk commandant van Celebes en Menado.
J. Ch. van Es, gep. assistent-resident, notaris.
Mr. G. Feenstra, lid van een Raad van Justitie.
C. B. van Gent, kapitein der inf. O.-I. leger, civiel gezaghebber.
Mr. Th. C. Gevers, oud-lid van een Raad van Justitie (overleden te Sydney).
van Gigch, resident.
F. Gonsalves, assistent-resident.
Gorsira, bekend Curaçaoënaar.
Grau, zendeling Sangir- en Talaut-comité.
M. Groen, referendaris Dep. van Financiën.
C. Groenestein, waarn. civiel gezaghebber.
W. van Haeften, arts., dirig. officier van gezondheid N.-I.
Hageman, oud-majoor der infanterie O.-I. leger.
B. Harthoorn, oud-gezagvoerder Kon. Paketvaart-Mij.
W. Hering, reserve 1e luitenant der infanterie O.-I. leger.
Heystek, luitenant-kolonel der Militaire Administratie.
F. van Houten, administrateur der onderneming „Ngoepit" enz.
Hülsen, hoofdadministrateur der Senembah-Mij.
A. E. Jacobse, kapitein der infanterie O.-I. leger.
J. H. Jansen, ingenieur.
Raden Mas Toemenggoeng Pandji Kartawinata, oud-regent van Rembang.
Kelling, zendeling van het Sangir- en Talaud-Comité.
W. Kommer, oud-hoofdredacteur der Pewarta Soerabaja, grondlegger van een dierentuin te Soerabaja.
C. Kummer, oud-inspecteur Inlandsch onderwijs.
Dr. D. de Lange, leeraar H.B.S.
D. Langenhagen, kapitein der infanterie O.-I. leger.
Mejuffr. H. B. Lans, directrice kweekschool fröbel-onderwijs.
H. S. Levie, officier van gezondheid O.-I. leger.
Ma'amoen al Rasjid Perkasa Alam-Sjah, Sultan van Deli.
Maulana Mohamad Rasimoedin, Sultan van Boeloengan.
Meerdink, inspecteur van het onderwijs Curaçao, vertegenwoordiger van „Oost en West".
C. L. Meijer, officier van gezondheid O.-I. leger.
P. Mooi, predikant bij de Indische kerk.
Dr. C. J. Neeb, geneesheer te Palembang.
N. W. Nikkels, agent van de Ned.-Ind. Handelsbank.
C. Numans, adj.-inspecteur van den Veterinairen Dienst.
Tiong Ham, majoor der Chineezen te Semarang (overl. te Singapore).
A. F. J. Oosthout, oud-resident op Java.

Ratoe Pakoe Boewono, eerste gemalin van den Soenan van Soerakarta.
A. W. Prakken, planter te Paramaribo.
Mr. L. J. Rietberg, president van het Hof van Justitie, Paramaribo.
C. van Roggen, majoor-tit. der inf. O.-I. leger, commandant der troepen te Curaçao.
W. J. Romswinkel, kapitein der inf. O.-I. leger.
J. C. F. van Sandick, hoofdinspecteur der Staatsspoor- en Tramwegen N.-I.
W. Schmidt, gynaecoloog en kinderarts.
I. B. Simon, journalist.
J. A. Soselisa, Ambonees, oud-Volksraadlid.
L. F. Soesman, ingenieur Burgerl. Openb. Werken N.-I.
H. J. Stoof, oud-administrateur der onderneming Namoe Trassi.
Raden Adipati Ario Tirtokoesomo, oud-regent van Karanganjar.
C. M. J. Tismeer, kapitein bij den Generalen Staf.
Samuel Treu, Evangelist der Broedergemeente in Suriname.
H. J. Tromp de Haas, gep. majoor-paardenarts.
A. Twijsel, referendaris Dep. van Justitie N.-I.
Mr. dr. A. B. VerLoren van Themaat, voorzitter van een Landraad op Java.
Mr. F. A. Versteegh, gewezen landrechter.
J. Th. Vonk, oud-directeur Winkel-Mij. „Onderlinge Hulp".
R. B. Wink, gep. kapitein, gedipl. gezaghebber.
Raden Mas Soetatmo Soenokoesoemo, oud-Volksraadlid, leider van Boedi Oetomo.

Bijdragen over het voorkomen van de orang pandak op Sumatra.

VI.

De Sedapak op Sumatra.

Door
H. W. TH. DE SANTY.
Controleur B. B.

Naar aanleiding van een bericht in de Delicourant van 27 October jl. en van een reeks artikelen verschenen in jaarg. 1924 van het Koloniaal Weekblad,[1]) is bij mij het plan gerezen om hetgeen ik van dit raadselachtige wezen te weten ben gekomen, ook op schrift te stellen. Te meer ben ik daartoe overgegaan, omdat in het bovengenoemd dagblad vermeld werd, dat op het programma van het Indisch Comité voor Wetenschappelijk onderzoek ook staat een onderzoek in te stellen naar den Sedapak, „het hoogste dier, den laagsten mensch". Alvorens echter over te gaan tot het vermelden van hetgeen mij bekend is, meen ik goed te doen de literatuur over den Sedapak aan te vullen met enkele gegevens, die in het door het K. W. gegeven overzicht niet zijn opgegeven. In de Notulen Bat. Genootsch. v. Kunsten en Wetenschappen, deel XXXVII, 1899, bl. 55 is een brief van den Sergeant Majoor-Opnemer T. Lubeck opgenomen, waarin hij schrijft te Lintau (Tanah Datar) een menschelijk wezen ontmoet te hebben, dat afstamde van een Maleische vrouw met een „orang ratas". Dit artikel is de directe aanleiding geweest, dat ik door meer te willen weten van dit menschenras, berichten kreeg omtrent den Sedapak in de onderafdeeling Banjoeasin en Koeboestreken der Residentie Palembang. Het tweede bericht over Sedapak vindt men in het werk van Wilhelm Volz, n.l.: „Im Dämmer des Rimba". Deze geleerde schrijft het volgende: „Es ging einmal ein Mann am Ufer des Rawas-Flusses, um Fische zu fangen, und wie er das Gebüsch durchteilte, um zum Flusz hinunterzugelangen sah er auf einmal zwischen den groszen Steinen ein kleines, nacktes Männlein herumspringen, das im

[1]) No. 35 (28 Aug.), No. 36 (4 Sept.) en No. 37 (11 Sept.).

Haarlem en Omstreken.

Begriff stand, gerade einen Fisch zu greifen. Es war dunkel, mit langen Haaren am ganzen Körper bedeckt und nur zwei Fusz hoch und glich einigermaszen einer Fischotter, hatte aber die Gestalt eines Menschen. Wie es das Geräusch hörte, drehte es sich um, und als es den Mann sah, sprang es mit ein paar schnellen Sätzen ins Gebüsch, und so sehr der Mann suchte, gelang es ihm nicht, das Männchen wieder zu finden."

Zeven jaren heb ik gezworven in het land van Sedapak, moeizame tochten door de uitgestrekte moerassen van de Banjoeasinstreek heb ik ondernomen. Ik heb mij geduldig laten kwellen door de venijnige muskieten gedurende de eenzame uren in een open prauwtje om Sedapak te kunnen zien; het is mij niet mogen gelukken. Wel heb ik sporen gezien, verscheidene malen, die volgens de door mij medegenomen Maleiers pertinent zijn herkend als afkomstig van Sedapak. Zelfs heb ik geluiden gehoord, die, ook alweer volgens mijn tochtgenooten, werden voortgebracht door Sedapak.

In de onderafdeeling Banjoeasin en Koeboestreken leeft Sedapak in de uitgestrekte moeras- en renahstreken, die gelegen zijn langs de zijrivieren van de machtige Air Banjoeasin. Deze gebieden zijn bedekt met een zware moerasvegetatie en zijn zeer eenzaam. Wanneer men met een prauw deze rivierarmen opvaart, ziet men niemand, geen ladang, geen pangkalan of aanlegsteiger, waaraan een prauwtje is vastgemaakt. Heel zelden ontmoet men een eenzamen visscher of een, onder de zwaar afhangende takken der woudboomen half verscholen gaand, schuitje van een boschproductenzoeker. Uren en uren vaart men zonder iets anders te zien dan de kronkelende rivier, omzoomd door de mooie pedadaboomen, de lage oevers, modderplekken, waarop lui een krokodil zich koestert in de zon, en de overal op de rivieren voorkomende witte reiger, deftig langs het water stappend om naar voedsel te zoeken.

In deze streken leeft Sedapak, ver van de menschen, op het land, waarin ieder tot ver over de heupen in den zachten bodem wegzinkt als bij eb het water is teruggeloopen! Dat de heer van Herwaarden Sedapak heeft gezien op een landang talang (dus hoogen grond) tijdens een jacht op wilde varkens, komt mij vreemd voor. Alle inlichtingen verkregen over de woonplaats der Sedapaks hebben bij mij de overtuiging doen postvatten, dat het bij uitstek schuwe wezen zijn verblijf heeft in de zoo moeielijk te begane moerasstreken van het Banjoeasin-rivierstelsel. Deze overtuiging wordt nog versterkt door de mededeeling van den heer Fischer, die reeds 28 jaren woont op het eiland Rimau, waar zijn zwager den Sedapak ook heeft gezien. Ook de heer Fischer heeft alleen in de moerasstreken sporen van het wezen ontmoet. Met den schrijver van een artikel over den Sedapak in het Algemeen Indisch Dagblad ben ik het eens, dat de heer v. H. hoogstwaarschijnlijk een afgedwaalden Koeboe heeft gezien. Waar de heer v. H. weet van hoe groot belang een Sedapak, levend of dood, voor de wetenschap is, en welke sommen voor dit wezen te bekomen zijn, kan ik niet aannemen, dat hij niet meer moeite zou gedaan hebben het te bemachtigen. En dat een Sedapak bij het zien van een hem vreemd wezen zoo perplex zou zijn, dat hij zoolang vergeet den vlucht te nemen, dat de heer v. H. zijn geweer heeft kunnen opnemen, daarmede heeft kunnen mikken en daarna zijn vuurwapen heeft kunnen laten zakken, omdat hij een mensch voor zich meende te zien, is zoo vreemd, in aanmerking genomen de algemeen door de Maleiers geuite verklaring van de groote schuwheid en vreesachtigheid van den Sedapak. Ik zou ten minste anders hebben gehandeld en alles gedaan hebben om het wezen nader te leeren kennen. De Gouverneur Westenenk, die persoonlijk een groote som voor een Sedapak heeft uitgeloofd en daardoor zoowat de geheele bevolking van de Banjoeasinstreek aan het Sedapakvangen heeft gezet, heeft geen resultaat gehad van dit pogen, juist volgens de Maleiers door de groote schuwheid van het wezen en van zijn menschelijk

verstand. Ook de heer Fischer heeft mij verteld, het lokaas uit de meest scherp gestelde vallen w[erd] weggehaald en wel te oordeelen naar de in de n[abij]heid der vallen gevonden sporen, door Sedapaks.

Het eerste bericht van den Sedapak kreeg ik [van] een Maleier uit de marga Pangkalan Balai n.l. S[...] bin Hanapiah. Deze deelde mij het volgende m[ede].

In 1901 was hij in zijn prauw uitgevaren om i[n de] Poengkalstreek rotan te zoeken. Op een avond [dat] hij in zijn prauw lag te slapen, werd hij wa[kker] door een menschelijk geween. Bang voor djins [durfde] hij niet kijken. Den volgenden dag vond hij [niet] ver van het pad, dat hij zich had gekapt [om] rotan uit het bosch te kunnen brengen, een lij[k] liggen ter grootte van een kind van een jaar of [...]. Het wezen was van het vrouwelijk geslacht. [...] menschelijke borsten. Het geheele lichaam [was] bezet met ± een kilan (± 1 d.M.) lange h[aren]. Het hoofdhaar, dat over het gezicht hing, was een hasta (3 d.M.) lang. Pertinent beweerde [hij], dat de handen en voeten precies gevormd wa[ren] als bij een mensch, alleen de middelvinger was langer dan de overige vingers. Bovendien wa[s de] hiel „bias tantjip" (veel scherper) dan bij [een] mensch. Vandaar dat de Inlanders beweren, d[at] Sedapak geen hiel bezit en dat het spoor drieho[ekig] is en geen hielafdruk vertoont, althans niet als een menschelijke voetspoor. Verder had het d[...] wezen lange wenkbrauwen, kleine voeten en na[...] als van een mensch. Als bijzonderheid vertelde [hij] mij, dat het kuiltje in den bovenlip bij den Seda[pak] ontbrak. Uit de in zeer gezwollen toestand ver[keeren]de buik concludeerde hij, dat het wezen tijd[ens] de bevalling was gestorven.

De vader van Mohamad Tetap, den thans o[ver]leden Pasirah (margahoofd) van de marga Ba[...] had met een Sedapak het volgende avontuur. [...] een van de zijrivieren van de Air Bantoeng was [hij] eens aan het visschen. De gevangen visch zo[ut]te hij in en liet haar drogen in een pondok. Op [een] dag, toen hij van de vischvangst in zijn [...] terugkwam, bemerkte hij, dat er visch ontbrak. [Dit] overkwam hem telkens als hij de pondok [...] verlaten om de fuiken te ledigen. Hij besloot [op] den loer te liggen. Op een zeker oogenblik zag [hij] uit het bosch een menschje ter grootte van [een] kind van een jaar of twaalf te voorschijn ko[men]. Het liep rechtop en na behoedzaam rondgekeke[n te] hebben liep het naar de pondok toe en kwam [met] een zoodje visch te voorschijn, waarna het w[eer] in het bosch verdween. Den volgenden dag [ge]beurde het weer. Toen de man schreeuwde, vluchtte het wezen weg, doch toen op handen [en] voeten.

Vrouw Hanapiah van de midjidoesoen P[...]goean heeft het ook gehad, dat Sedapaks van [haar] visch stalen.

Baidjoeri bin Mahidin van de doesoen Lo[...] Lantjang, marga Soeak Tapeh vertelde, dat h[ij op een] zekeren dag, toen hij aan de Soengei Kanting [bezig] was rotan te verzamelen, een klein wezentje op [den] grond zag zitten huilen. Toen hij naderbij k[wam,] schoot opeens een „manoesiò" (menschelijk w[ezen]) uit het bosch, nam het kleine diertje op en [ver]dween.

In 1921 ontdekte een zekere Djahalij[...] Djenalip van de doesoen Babat, marga Bab[at, dat] zijn visch van de „ranggon" (galerij bij een [vis]schershutje, bestemd om de visch te drogen [te] leggen) door een Sedapak werd weggehaald. [In] 1923 werd in de moerassen in de marga [...] Asem de sagoweer uit de „boemboengs" (bamboe[...]kokers), die in de boomen hingen, door Se[dapaks] geledigd. Er werden vallen uitgezet, doch [...] niet. Alleen als er wacht werd gehouden [kwamen] de wezens niet.

De tegenwoordige Pasirah van de marga P[ang]kalan Balai, Amak, heeft op zijn zwerftochten [in] de moerassen veel sporen ontmoet en hoopen [op] menschelijke wijze geopende „lokan" (groote [...] schelp), met Sedapaksporen er bij.

Hoeveel moeite ik mij ook getroost heb, tot [...]

groote teleurstelling is het mij niet mogen gelukken een Sedapak te zien. Wel heb ik sporen ontmoet, en als ik met een paar Maleische roeiers in een prauw in de moerassen lag, het hooge geluid der wezens gehoord en zelfs het kraken der schelpen. Altijd vertelden de mij vergezellende Inlanders dan, dat er Sedapaks in de buurt waren. Hoe scherp ik ook keek, ik zag niets, wel altijd sporen.

Merkwaardig is, dat Maleische jagers, aangelokt door de hooge premies, altijd geweigerd hebben een Sedapak te schieten of te dooden, omdat hij een mensch is; wel trachten zij met ingenieus in elkaar gezette vallen het wezen te vangen.

„Zijn er boschmenschen op Sumatra?" Deze door den Gouverneur Westenenk gestelde vraag, durf ik niet met een pertinent „ja" te beantwoorden, maar alle mijne berichtgevers hebben mij verklaard, dat zij hunne mededeelingen met een eed durven te bevestigen, desnoods op een „kramat" of heilig graf. Waar het mij niet gelukt is om het raadsel van den Sedapak op te lossen, hoop ik dat de volgens de berichten uit te zenden expeditie van de „Royal Society of London" meer resultaten zal mogen hebben en dat deze bijdrage ten goede moge komen aan hare en andere pogingen om de „missing link" te vinden.

Het Adatrecht van Bali.

Dr. V. E. Korn. Het Adatrecht van Bali. — N.V. Handelsdrukkerij „De Ster", Den Haag 1924 (verkrijgbaar bij de Uitgevers Adi Poestaka, Laan van Meerdervoort, Den Haag en de firma Brill, Leiden, *f* 10.—.).

Een eerstgeborene wordt steeds met gejuich binnengehaald. Zoo ook dit boek. Niet, dat dit werk het eerste geschrift van den heer Korn is; hem danken we n.l. reeds verschillende tijdschriftartikelen in het opgeheven Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur, de Indische Gids en het Koloniaal Tijdschrift, hoofdzakelijk handelende over Zuid-Celebes en Bali en over onderwerpen van algemeene strekking. Ook verscheen van zijn hand in 1922 „Balische Overeenkomsten", uitgegeven op dezelfde wijze als de bekende Landsverordeningen betreffende Lombok en Bali van den heer Liefrinck.

Het hier aan te kondigen werk is echter eerstgeborene in dezen zin, dat dit het eerste boek is, dat een volledig en samenvattend overzicht geeft van het adatrecht van een der adatrechtskringen van Indonesië; en gelukkig van een kring, waar het adatrecht een hoogen trap van ontwikkeling heeft bereikt; bovendien een kring, waarop de Hindoe-invloed sterker heeft ingewerkt dan ergens anders, doch waar het Indonesische toch nog ongerepter en voller aanwezig is, dan meestal wordt gedacht.

Doch niet alleen de verschijning op zich zelf, ook de inhoud van het boek noopt tot groote waardeering.

Vooreerst zijn in dit werk verwerkt vele door den schrijver tijdens zijn vierjarig verblijf op Bali verzamelde gegevens, die nog nergens gepubliceerd zijn. Verder kon hij door zijn kennis van de Balische taal en het Balische letterschrift doordringen tot veel, wat anders verborgen moest blijven.

Ten slotte heeft hij door zijn kennis van den toestand van het land de bestaande literatuur niet enkel samengevat, doch kon hij wegen, toetsen en schaven; kon hij een nieuw licht laten vallen op toestanden en feiten, die door de schrijvers niet juist belicht waren; kon hij critiseeren, aanvullen en wijzigen, wat niet juist was.

Zoo ontleent dit werk niet alleen zijne beteekenis aan de omstandigheid, dat het eene samenvatting is van de adatliteratuur betreffende Bali, doch dat het ook is eene groote vermeerdering en verdieping van onze kennis betreffende Bali.

Behalve den hiermede verworven doctoralen graad verdient de schrijver den dank van allen, die belangstellen in Nederlandsch-Indië en in 't bijzonder in het adatrecht van Bali, want, omdat juist het Indonesische in het adatrecht van Bali een veel grooter rol speelt dan men vroeger heeft gedacht als gevolg van de overschatting van het Hindoesche element, heeft dit werk niet alleen waarde voor onze kennis van Bali, doch ook voor die van Nederlandsch-Indië in zijn geheel.

De leesbaarheid van het werk wordt verhoogd door de nauwkeurige bewerking en de vlotte en prettige wijze van schrijven.

Bij de indeeling van het 562 blz. dikke boek heeft schrijver gevolgd het schema van Prof. C. van Vollenhoven in zijn werk: Het adatrecht van Nederlandsch-Indië, waar deze het adatrecht van iederen rechtskring in groote lijnen schetst. Slechts aan het slot wordt van dat schema afgeweken door de toevoeging van twee nieuwe hoofdstukken: Opmerkingen aangaande de geschiedenis van het Balisch Adatrecht, en Slotbeschouwingen, het laatste gesplitst in drie onderdeelen, waarvan het eerste de vraag behandeld, of er in Bali rechtsgouwen te onderkennen vallen, het tweede spreekt over de ontwikkeling van het Balisch adatrecht en het derde de belangwekkende vraag behandelt, in hoever Bali tot voorbeeld van andere streken van Indonesië kan strekken.

H.

Huldiging der Indië-Vliegers.
Wat de Nederlandsche sportwereld doet.

Waar reeds van meer dan één zijde de vraag is geopperd, of niet ook in de wijze, waarop men bij hun terugkeer in het vaderland de drie vliegers, die van Amsterdam naar Batavia vlogen, wenschte te huldigen, van eenige overdrijving kan worden gesproken, heeft het Nationaal Sportcomité tot huldiging van het Driemanschap van den Holland-Indië-vliegtocht 1924 in een bijeenkomst met de pers, dezer dagen in een der zalen van het secretariaat der Kon. Ned. Motorwielrijdersvereeniging te 's-Gravenhage gehouden, het een en ander omtrent den opzet dier huldiging medegedeeld.

Allereerst werd er op gewezen, dat een huldiging door de Nederlandsche sportwereld zeer zeker op haar plaats was, omdat de vlucht in vele opzichten als een sportieve demonstratie mocht worden opgevat. De drie sportieve vliegers hebben recht op een huldiging van den Nederlandschen sportman, en welke andere huldigingen het driemanschap ook te wachten staan, toch zal, naar de meening van het comité, sportief Nederland niet mogen nalaten hun voor hun sportieve prestatie de bewijzen te geven van zijn waardeering en sympathie.

Men heeft dan ook hoop, dat iedere Nederlandsche sportman aan deze huldiging zal deelnemen. En daarom is het comité samengesteld uit een vertegenwoordiger uit iederen tak van sport, met dien verstande, dat het bijna louter uit kampioenen bestaat, veertig in getal, die ieder in hun kring de huldiging, welke noch een politiek noch een demonstratief, maar een zuivere sportieve, zal worden, zullen voorbereiden. Hoe die huldiging zal zijn, wat men zich voorstelt te doen, dat alles zal natuurlijk afhangen van de bewijzen van sympathie, welke bij het comité zullen binnenkomen. Men heeft er geld voor noodig. Natuurlijk. Maar gedachtig aan het spreekwoord, dat vele kleintjes één groote vormen en vooropstellende dat geheel sportief Holland in staat gesteld zal moeten worden om aan deze huldiging deel te nemen, heeft men de minimum-bijdrage zoo laag gesteld, dat zelfs de kleinste sportjongen zijn dubbeltje zal kunnen offeren. De secretaris, de heer Coeland, heeft zich, om dat te bereiken, zeer veel moeite en werk getroost. Er zijn inteekenlijsten vervaardigd, welke aan alle sportorganisaties in den lande, groote en

kleine, zijn of nog worden toegezonden. En men verwacht thans, dat deze lijsten geheel ingevuld aan den penningmeester, jhr. C. van Lennep, Parkstraat 10b, den Haag, zullen worden teruggezonden voor 15 Februari 1925.

De verwachtingen van het comité, dat inderdaad op deze wijze een groot bedrag zal inkomen, zijn zeer groot, omdat het vertrouwt dat iedere sportman het zijne, hoe gering ook, zal willen bijdragen om de drie groote Nederlandsche sportmen op waardige wijze te kunnen toonen, hoe hun sportieve daad op prijs wordt gesteld. En uitgaande van die verwachtingen houdt het comité reeds 12 Januari a.s. een vergadering, waarin men de definitieve plannen hoopt te kunnen bespreken. In groote lijnen denkt men daarbij aan een grootsche huldiging op een der groote sportterreinen, met een défilé van vertegenwoordigers uit alle sporten en eventueel sportdemonstraties, aanbieding van cadeaux, terwijl men de overblijvende gelden zou kunnen bestemmen voor een fonds, zulks in overleg met de vliegers.

Men ziet, het is een eenvoudig, sympathiek plan, dat in de Nederlandsche sportkringen ongetwijfeld een gunstig onthaal zal vinden, zegt het *Vaderland*, waaraan het bovenstaande is ontleend.

Van Week tot Week.

29 DEC. 1924—5 JAN. 1925.

J. C. d'Engelbronner †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 80 jaar overleden de heer J. C. d'Engelbronner, oud-assistent-resident.

Douane-opbrengst. De douane-opbrengst in de buitengewesten bedroeg in de eerste tien maanden van 1924 ƒ 840.458 meer, die van Java en Madoera in de eerste elf maanden ƒ 1.693.488 minder dan geraamd was. (Aneta, 3 Jan.).

Een malaria-epidemie. De plotselinge malaria-epidemie in het Soerabajasche district Kedamean eischte duizend dooden. (Aneta, 4 Jan.).

Het aantal inwoners van Bandoeng. Het Soer. Handelsbl. meldt dat het zielental in Bandoeng op 31 Oct. l.l. 144.125 bedroeg, onder wie 16.469 Europeanen en 12.474 Chineezen.

Jhr. dr. E. W. K. von dem Borne †. Te 's-Gravenhage overleed op den leeftijd van 56 jaar jhr. dr. E. W. K. von dem Borne, te voren geneesheer te Jogjakarta.

Nieuwe Mohammedaansche Vereeniging. De Loc. meldt dat de Regeering bericht heeft gekregen van de oprichting van een nieuwe Mohammedaansche vereeniging te Jogja, die ten doel heeft van de godsdienstleeraren een tegenactie te doen uitgaan tegenover de actie van andere godsdiensten. Het bestuur bestaat uit 140 kijais, van wie er veertien het dagelijksch bestuur vormen. Onder hen is Soerjopranoto, die eigenlijk geen kijai is. De meest vooraanstaande bestuurder is Fachroedin. Alle bestuursleden zullen propagandistisch werk doen. Met behulp van Oelamas moet de godsdienst in alle desa's worden uitgedragen. In Februari zal in Jogja een propaganda-optocht worden gehouden. Er zal voorts een Mohammedaansche vlag worden ontworpen en men wil de feestdagen vaststellen.

Pest op Java. In de week van 18 tot en met 24 Nov. werden in totaal 516 pestgevallen gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Temanggoeng 126, Wonosobo 2, Magelang 24, Djokjakarta 7, Soerakarta 33, Bojolali 76, Klaten 81, Salatiga 34, Kendal 2, regentschap Batang, afdeeling Pekalongan 13, Tegal 7, Bandjarnegara 111.

De Solo-valleiwerken. Naar aanleiding van een bericht in enkele bladen als zou voor de Solo-valleiwerken een commissie worden benoemd, kunnen wij met stelligheid mededeelen, dat het in het geheel niet in de bedoeling ligt deze kwestie commissoriaal te maken.

Wel zal men de plannen zoo nauwkeurig mogelijk onderzoeken, en het departement van landbouw, nijverheid en handel heeft voor 1925 fondsen aangevraagd, welke zeer waarschijnlijk ook zullen worden toegestaan, ten einde proefnemingen in het gebied der Solo-vallei te doen.

Dit kan beschouwd worden als een eerste stap tot het nemen der zoo veel besproken bevloeiingsmaatregelen. (Java-Bode).

Het eiland Miangas. Een onderzoek in 's lands archief leverde, naar de Java-Bode meldt, de bewijzen dat zelfs anno 1800 het eiland Miangas (Talaudeilanden) Nederlandsch territoir was.

De stukken zijn naar Nederland opgezonden ter kennisgeving aan Amerika tot oplossing van het geschil.

Boedi Oetomo. Het congres van Boedi Oetomo, waar het rapport over het nationaal onderwijs zal worden besproken, is vastgesteld op Paschen en zal niet, zooals aanvankelijk het plan was, in Januari of Februari gehouden worden. Het congres wordt te Jogja gehouden.

Lectuur voor Indische militairen. De Christelijke Militaire Bond voor Oost- en West-Indië stelde een bedrag van ƒ 1000.— beschikbaar tot aankoop van boeken voor de garnizoensbibliotheken in Indië.

M. H. Damme. De heer M. H. Damme, voorzitter van de Salariscommissie, repatrieert op 4 Februari a.s. (Aneta, 2 Jan.).

Indische tinopbrengst. De tinopbrengst over 1924 heeft ruim ƒ 57.500.— bedragen, tegen een raming van ƒ 39 millioen.

De terugkomst der Indië-vliegers. Op verlangen van het Vliegtocht-Comité in Indië zal, naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, in verband met de door de bemanning van de F VII te verrichten rondvlucht over Java en de te houden propagandavluchten in verschillende plaatsen, de bemanning vermoedelijk eerst tegen half April in Nederland terugkeeren.

Een telegram van Aneta, gedateerd Weltevreden 3 Jan., meldt daarentegen: De vliegers repatrieeren vermoedelijk op 18 Maart met de Patria.

Vereeniging van Indische verlofgangers. Op Dinsdag 30 Dec. heeft de Vereeniging van Indische Verlofgangers te 's-Gravenhage haar vijfjarig bestaan feestelijk herdacht. Voor nadere bijzonderheden zie men het orgaan dier vereeniging „De Indische Verlofganger" van 2 Jan.

De Indische Postschool. Den 4en dezer was het 10 jaren geleden, dat aan de Indische Postschool te L... den de lessen begonnen. Dit feit is door directie, leeraren en surnumerairs feestelijk herdacht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Holland-Indië-vlucht.

24 November 1924, 1 u. 20 m. n.m.: Van der Hoop is veilig op het vliegveld te Tjililitan geland. De Java-*Bode* (22 Nov.) verwelkomde reeds de vliegers met deze mooie regels:

Het is volbracht. Een groote stilte...
De motor zwijgt... Het vliegtuig zweeft...
En in de strak gespannen draden
zingt—vreemd—de wind den lof der daden...
't Is, of ontroerd de Fokker beeft...
Dan klinkt, spontaan van Neêrland's bodem
een juichtoon op. De ranke boot
wendt met gracieuzen draai den steven...
of zij het feit, thans neergeschreven
in het Geschiedboek, zelf besloot...
Zóó koersten de Oost-Inje-vaarders
het doel in 't oog, met taaie kracht
langs d'onbekende oceanen...
Gij droegt de vlag langs nieuwe banen
de wereld door... Het is volbracht...

De Locomotief (24 Nov.) brengt op een goedverzorgde feestpagina *o.m.* het volgende saluut:

Bij het neerstrijken van de Fokker VII op den grond van Java brengen wij Van der Hoop, den schipper-naast-God, en zijn metgezellen een blij saluut! Heil het driemanschap, dat het eerst de vaart van Holland naar Oostinje boven-over volbracht! Mannen zijn het van 't slag der zestiende eeuwsche zoekers van waterwegen naar het beloofde land, die het beurtelings om de Noord en om de Zuid, om de Oost en om de West probeerden en hun doel ten slotte bereikten met een volharding, die niet dispereert. Te zoeken hadden zij niet, deze moderne schippers, zij voeren op kaart en kompas en konden den koers zetten met een zekerheid

zonder twijfel; maar niet minder dan de zeevaarders van weleer waren zij blootgesteld aan gevaar — gevaar dat onverhoeds hen kon bespringen en dan alleen met koenen moed en feillooze navigatie kon worden bezworen.

Het *Soerabajasch Hbl.* (24 Nov.) herdenkt drie historische data: 23 Juni 1596, de aankomst van de eerste Nederlandsche zeilschepen op de reede van Bantam; 16 Februari 1835, de aankomst van het eerste Nederlandsche stoomschip voor Batavia; 24 November 1924, de aankomst van het eerste Nederlandsche vliegtuig op Java. De eerste daad is gedaan. Bewezen is dat de luchtlijn Amsterdam—Batavia—Soerabaja te leggen is. Thans kan de arbeid aanvangen, om den afstand Nederland-Indië in te korten door 'n bijna telegrafisch-snelle verbinding. In één week van Amsterdam naar Batavia—Soerabaja!... De stichting eener N(ederland) I(ndië) L(uchtvaart) M(aatschappij) is nog slechts 'n kwestie van geld en organisatietalent. Nimmer heeft 't den Nederlanders in vorige eeuwen daaraan ontbroken. Geld en drang tot doen — en goed doen! — hielden altijd de knuisten geklemd om 't roer, dat nieuwe organisaties naar 't Welslagen stuurde. Geld en organisatietalent deden deze eerste reis door de lucht, over twee vijfden van den aardomtrek, slagen, zelfs toen zij, na den tegenslag bij Sofia, volbracht moest worden met 'n onvolwaardige machine. Geld en organisatietalent zullen straks ook die geregelde verbinding tot stand brengen: de stations, de vliegtuigenvloot, de vaste diensten en overvloedige vrachten! Indië zal daardoor weer inniger in de wereld van beschaving, cultureel en religieus leven, techniek en vooruitgang worden opgenomen.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (27 Nov.) had *een persgesprek met den heer Van der Hoop.* Hieraan ontleenen wij dat *de reden, waarom de vlucht tot stand is gekomen,* is geweest, dat het luchtverkeer over de lange lijnen overal in studie genomen werd, en voorts wijl de vooruitgang van de vliegtechniek in de laatste paar jaren het ondernemen van een dergelijke vlucht met kans op succes mogelijk maakt. Twee feiten hebben aan de doorzetting van de plannen om de vlucht te volbrengen meer direct een stoot gegeven, n.l. *a.* Er bestaan plannen om luchtlijnen te organiseeren in Nederlandsch-Indië; *b.* Engeland is bezig met het organiseeren van luchtlijnen, hetzij met luchtschepen dan wel met vliegtuigen, van het moederland naar Britsch-Indië over Egypte, terwijl voorts Australië de organisatie voorbereidt van ring-luchtlijnen om het eiland en en tenslotte, het voornemen bestaat om meergenoemde Engelsche lijn door te trekken naar Australië. Het is — aldus de heer Van der Hoop — derhalve voor Nederland en voor Indië van belang om te zorgen, dat het buitenland ons daarin niet voor is, maar dat we met zooveel mogelijk Nederlandsch personeel en Nederlandsch materiaal den schakel vormen voor die lijnen. Deze lijnen mogen niet worden getrokken over Britsch-Borneo, zooals van Engelsche zijde wordt gepropageerd, maar moeten worden gelegd over Nederlandsch-Indië. Wat de luchtverbinding Amsterdam—Batavia betreft, ik geloof zeker dat deze op den duur tot stand zal komen, maar zulks zal moeten geschieden bij gedeelten en de eerste stap zal moeten zijn om te zorgen voor een goed luchtnet in Indië zelf. Ik geloof, dat een luchtnet in Indië zeer veel bestaansrecht heeft, ten eerste, omdat de verbindingen te land en ter zee nogal gebrekkig zijn en veel tijd vorderen, en tweedens, wijl de weersgesteldheid voor het vliegen wel degelijk geschikt is. In West-Europa daarentegen, waar de basis van het huidig luchtverkeer ligt, heeft men juist nog te kampen met concurrentie tegen lang gevestigde en zeer geperfectionneerde verbindingen te land en te water en daar is de weersgesteldheid voor het vliegen zoo ongunstig mogelijk. Wanneer men dan in aanmerking neemt, dat onder die ongunstige omstandigheden in West-Europa reeds sommige luchtlijnen worden aangetroffen, welke waarschijnlijk binnen zeer korten tijd zichzelf kunnen bedruipen en zelfs rente zullen kunnen afwerpen, *dan geloof ik, dat het niet gewaagd is en integendeel ten zeerste gewenscht moet worden geacht, zoo spoedig mogelijk het luchtvaartverkeer in Ned.-Indië ter hand te nemen.*

De onrust in Egypte.

De *Deli Crt.* (1 Dec.) memoreert de laatste gebeurtenissen in Egypte. Volgens het blad kan juist een koloniseerend land als Holland *de positie waarin Gr. Brittannië verkeert,* naar waarde schatten en waarschijnlijk beter en vooral practischer beoordeelen dan andere landen wel kunnen doen. Engelands historisch gegroeide positie is onafscheidelijk verbonden met het koloniale vraagstuk. En zelfs een oogenblik van zwakte in een geschil als het huidige met Egypte, kan met één slag Brittanje's krachtige positie ondermijnen. In Br.-Indië staan natuurlijk de tegenstanders van het Britsche bewind in gespannen aandacht te wachten op hetgeen zich daar in Caïro en Khartoem afspeelt. En elk toegeven of gematigd optreden zal daar niet alleen uitgelegd, doch ook benut worden als zwakte en kunnen leiden tot bloedig verzet.

Nu kan men ons tegenwerpen — zoo vervolgt de „Deli Crt." — dat in een dergelijke gespannen verhouding ook de macht en het geld geen duurzaam resultaat kunnen hebben, wij geven dat grif toe, maar toch kan het noodzakelijk zijn om op een gegeven oogenblik zeih daardoor te handhaven en het aan de toekomst over te laten om opnieuw te streven naar een betere verhouding en toenadering tusschen beide partijen, welke ten slotte toch de goede oplossing van de koloniale verhouding kan brengen. Men vergete nooit, dat men in dit vraagstuk te doen heeft met Oostersche volken, waarvan de massa, ongeacht hare psychologische visie, ook door haar geringere ontwikkeling geen gelijken tred kan houden met de haar voorgehouden ideeën en beschermd moet worden tegen de leiders, die hetzij uit verkeerd begrip, hetzij uit eigenbelang, streven naar een snelle, een revolutionnaire wijziging der bestaande verhoudingen, totdat zij op eigen beenen kan staan. Tegenover die volken wordt elke daad van toegevendheid, elke loslating naar de mate harer ontwikkeling, uitgelegd als een zwakheid, die tot bloedige botsingen leidt. Daarvoor is af en toe een terugkeer op den afgelegden weg noodig, bij wijze van repetitie, om daarna weer opnieuw voorwaarts te snellen. Men legge dit niet uit als een nuchter en wreed cynisme, het is de les die de geschiedenis ons heeft gebracht en die we mogen betreuren, doch desniettemin te aanvaarden hebben. Wanneer men Engelands optreden in Egypte beoordeelt en afkeurt, dan mag men niet uit het oog verliezen, welke groote belangen er, niet alleen voor Gr. Brittannië, maar ook voor de naar zelfbestuur hakende landen, ja zelfs voor de geheele wereld op het spel staan. En dan gelieve men ook te bedenken, dat het nooit Engelands bedoeling kan zijn om te streven naar een ommekeer, waardoor teruggekomen wordt op den normalen weg van ontwikkeling, die Egypte bezig is af te leggen. Het is ook hier weer een kwestie van het tempo. Egypte heeft een oogenblik te snel willen gaan en daarbij niet gegrepen naar de middelen, die daarvoor aangewezen zijn, die van ontwikkeling en zelfstandig-wording, maar naar de middelen van het geweld, die in deze kwestie niet den doorslag kunnen geven. Engeland heeft nu het tempo weer teruggebracht tot datgene dat overeenkomt met de werkelijk bereikte resultaten. „Zóó snel" — heeft het antwoord geklonken — „en niet sneller". Indien Egypte de les begrijpt, is er o.i. geen enkele reden om zich ongerust te maken. Juist *voor een land als Nederland* kan het zijn nut hebben, deze lessen der kolonisatiegeschiedenis, even met een scherpe lijn vast te stellen.

Art. 123 R. R. Bali en „Rome". Opleving van den Islam.

In een lange beschouwing in de *Locomotief* (21 Nov.) komt *„Een Zendingsman"* tot de conclusie, dat het van vitaal belang is, dat er geen *wijziging van artikel 123,* in welken zin ook, kome zonder dat eerst Roomsch-Katholieke en Protestantsche zending bij elkaar gekomen zijn om elkaars verhouding en wederzijdsche grieven en misverstanden te bespreken met als leidend beginsel dat het hierbij gaat om het moreele prestige van het Christendom en om de belangen der bevolking. Daar aangetoond is op welk punt dit ook een regeerings- en algemeen belang is en daar van de Regeering het voorstel tot wijziging van artikel 123 uitgaat, zou zij het eerste initiatief tot zulk een vergadering kunnen nemen. Zonder een dergelijke poging is het beter artikel 123 met al zijn gebreken kalm te laten staan. Zoo ooit, dan moeten we bij een nieuwe regeling op dit gebied boven de politiek uit.

Toen het plan der Katholieke missie bekend werd om haar arbeidsveld tot Bali uit te strekken, heeft dit *rumor in casa* in den Volksraad gegeven. In het *Soerabajasch Hbl.* (24 Nov.) geeft de heer *H. van Meurs* beschouwingen met de bedoeling de zaak, waar het hier om gaat, *z.i.* tot haar ware proporties terug te brengen en in het juiste licht te doen zien.

Volgens den heer *V. H.*, den Midden-Java redacteur van het *Soerabajasch Hbl.* (24 Nov.), was het in de Vorstenlanden opgewekte Islamietisch-godsdienstige leven een gevolg van de steeds meer veld winnende

Zending, *zonder dat het zich tegen haar keerde;* wijlen hadji Dachlan verkondigde toegeeflijkheid en onderhield banden van toegenegenheid met predikanten en priesters, bij wie hij voorlichting zocht, om in die gedeelten der onderscheiden godsdiensten, welke uniformiteit vertoonen, samen te gaan, zonder den *Islam* prijs te geven! Zoo was het dan ook aan zijn invloed — hij was zeer gezien — te danken, dat er nooit eenige wrijving tusschen „Moehammadijah" en de Zending is ontstaan, zelfs na het optreden van rev. dr. Zwemer. Thans is in Djokdjakarta opnieuw een opgewekt Islamietisch-godsdienstig leven waar te nemen en het heeft zijn oorsprong gevonden in het *communisme*, dat beschouwd wordt als een vijand van àlle godsdiensten; elk nummer van de *Bandera Islam* bevat waarschuwingen tegen het bolsjewisme. In één der jongste nummers kwam een entrefilet voor, — onder den titel: *Swara Kita* — dat niet aangenaam is voor het Christendom en zijn belijders. De heer *V. H.* acht het verkeerd, dat het officieuze orgaan van den Centralen S. I. godsdienst tegenover godsdienst stelt en hij vestigt dan ook de aandacht op hetzelfde nummer der *Bandera Islam*, waarin een artikel voorkomt van raden Tjokroaminoto, dat een vertaling bevat van een pleidooi, door Mahatma Mohandas Karamchand Gandhi in de *Muslim Outlook* geleverd voor een samengaan van Hindoe en Mohammedaan tegen het bolsjewisme en als commentaar waarop raden Tjokroaminoto uitroept: „Steeds zal het communisme in Rusland een vijand zijn van den Islam en een vijand van àlle godsdiensten!" Daarin ligt opgesloten de wensch — zoo besluit *V. H.* —, dat de Islam ook met het Christendom zal samengaan tot vernietiging van het communisme — gehandeld zal worden overeenkomstig het verlangen van een algemeen vereerden doode: Kijahi hadji Dachlan, van hem, die de barmhartigheid Allah's ondervindt — *marhoem.*

In het *Soerabajasch Hbl.* van 25 Nov. (2de bl.) wijst de heer *V. H.* op de aangekondigde brochure van *O. S. Tjokroaminoto*, getiteld: *Islam dan socialisme.* Niet minder dan tien onderwerpen over den Islam in verband met het socialisme, worden hierin behandeld. Het boekske zal een pleidooi bevatten voor een sociaal-democratisch-Islamietische richting van den S. I., een koers, welke reeds duidelijk tot uiting kwam op het jongste, te Soerabaja gehouden congres.

De tabakscultuur in Kameroen.

Een gouvernementsbesluit stelt een ordonnantie vast, waarbij *de uitvoer van tabakszaad uit Deli wordt verboden*, zulks op verzoek van het planterscomité, dat de mogelijkheid van uitvoer van Deli-zaad naar Kameroen wil uitsluiten. (*Loc.* 28 Nov.).

De Sumatra Post (6 Dec.) bericht, dat den 10en December 1924 voor den Raad van Justitie te Medan terecht zal staan de beklaagde P. Als hoofdassistent op een tabaksonderneming in Sumatra's Oostkust zou beklaagde in December 1923 opzettelijke eene hoeveelheid tabakszaad in flesschen, ter waarde van meer dan *f* 25.—, uit de fermenteerschuur naar zijne woning hebben doen overbrengen en vervolgens op 28 December 1923 op zijn reis naar Nederland mede genomen hebben.

Een waardeerende dagorder.

Het *Soerabajasch Hbl.* (20 Nov.) en de *Java-Bode* (19 Nov.) bespraken uitingen van een minder goeden geest onder *het mindere marinepersoneel.* Thans lezen wij in de *Indische Crt.* (O. J. E.) (24 Nov.) dat de commandant van het eskader, na afloop der jongste oefeningen in de Makassaarsche wateren, de ondervolgende dagorder uitgaf:

„Bij het einde der gezamenlijke oefeningen wensch ik mijn tevredenheid en waardeering te betuigen aan de opvarenden der schepen en vaartuigen, welke in het tijdvak van 26 October tot 16 November onder mijn bevelen hebben gestaan. Ik heb den indruk gekregen, dat over het algemeen een ieder heeft medegewerkt naar zijn beste vermogen om deze oefeningen te doen slagen en zoo vruchtdragend mogelijk te doen zijn."

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Vorstenlanden op Java.

IV (Slot).

„Eene periode van ellende werd daarmede voor hem „afgesloten, een tijdperk van zijn leven, nochtans rijk „aan ervaringen en dat hem reeds meer dan eens ge„legenheid had gegeven zijn energie tot uiting te doen „komen.

„Wie meer bijzonderheden omtrent de lotgevall „uit de jeugd van den Vorst-dichter-wijsgeer wens „te weten, verwijzen wij naar het geschrift van de „heer A. Mühlendfeld: „In den Dalem van Vors „Mangkoe Nagoro (1916)."

„Wij vermelden slechts nog, dat het brandend ha „van Soerjo Soeparto hem dreef naar Nederland „gaan en menschen te leeren kennen en dat hij in „oorlogsjaren als gemeen soldaat dienst nam bij „reserve-kader, waar hij het vrij spoedig bracht tot d „rang van luitenant bij het Regiment Grenadiers „Jagers.

„Zijn bijzondere gave om met menschen van allerl „rang en stand om te gaan, om zich even gemakk „te bewegen in aristocratische kringen als onder m „schen van de nederigste standen, even goed te kun „verkeeren met intellectueelen als met eenvoudig „van geest, bezorgde hem vrienden in de meest „schillende lagen der Hollandsche samenleving.

„Het is de gewoonte in het Huis van Mangkoe Nag „dat zijn hoofden tot hun veertigste jaar den na „blijven voeren van Praboe Prangwadono (praboe „vorst; prangwadono = bevelvoerder in den strijd).

„Een zeer passende naam, daar het hoofd van „Mangkoe Nagorosche Rijk Kolonel-commandant is „een legioen Javaansche hulptroepen, dat onder „dagelijksche bevelen staat van een dienstdoenden „vaanschen Kolonel of Majoor.

„Pas op hun veertigsten verjaardag worden zij do „het Ned.-Indische Gouvernement bevestigd in hun „ledigen titel en waardigheid Pangeran Adipati A „Mangkoe Nagoro, d.i. hij, die het Rijk op zijn sch „draagt, dus Regeerder.

„4 September 1924 vierde Prins Prangwadono, o „wiens beteekenis als mensch en als cultuurdrager „hier zullen zwijgen, zijn veertigsten verjaardag.

„Moge het Mangkoe Nagorosche Rijk, dat thans re „verreweg het best georganiseerde en welvarendst „der 4 Javaansche staten is, onder zijn zevenden Re „geerder een nog schooner toekomst tegemoet gaan!"

Dat de vereeniging „Oost en West" zich geheel en al bij dien wensch aansluit, spreekt van zelf.

Met groote belangstelling zal zij den arbeid van dezen sympathieken Vorst volgen.

De Regent van Bandoeng.

Er zijn verscheidene personen, schrijft „Anetie" in de „Perniagaän" van 16 Juli 1924, die van meening zijn, dat het gaan van den Regent van Bandoeng naar Mekka, behalve een godsdienstigen, ook een politieken ondergrond heeft gehad.

Welke deze is, verklaart hij niet te kunnen zeggen, terwijl hem meer belang inboezemt te weten wat de Regent, na zijn terugkeer in zijn land zal doen, n.l. of hij de Hadjikleeding zal dragen en of hij den naam van Hadji Wiranata Koesoema zal aannemen.

De schrijver stelt zich daarbij de vraag of een In landsch ambtenaar in Arabische kleederdracht prak tisch bruikbaar is.

De praktijk zal, naar schrijvers meening, dit wel uit maken, doch het zou hem verbazen, als een hoog In landsch bestuursambtenaar in Indië, die toch een voor beeld van goeden levenswandel aan het volk moet ge ven, onverwachts ging scheiden van zijne vrouw, die steeds plichtmatig handelde en de moeder zijner kin deren is.

Hoewel dit gerucht nog nieuw is, kan de schrijver het bijna niet gelooven, omdat de Regent, op zijn minst genomen, toch wel zal begrijpen hoe aan de vereering van het volk voor zijn persoon, door zulk eene daad, schade zou worden toegebracht.

Het volk ziet in de echtgenoote van den Regent de Raden Ajoe en erkent haar ook als zoodanig.

Zij staat op goeden voet met de Nederlandsche amb tenaren, doch zou, zoo vraagt de schrijver, die goede verhouding wellicht in verband staan met een moge lijke scheiding van den Regent van de Raden Ajoe en met een mogelijk nieuw huwelijk met eene rijke vrouw?

De Regent, persoonlijk, wordt door de menigte be schouwd als te zijn een persoon, die over zelfrespect beschikt.

De schrijver gelooft echter, dat het der Indische Re geering niet aangenaam zal zijn, wanneer een hoog Inlandsch bestuursambtenaar aldus zou willen opire den, hoofdzakelijk omdat iemand, die den moed heeft aan zijne eigen echtgenoote zulke emotievolle beproe vingen te bezorgen, ook in ander opzicht weinig ge voel moet hebben en zal toonen ten opzichte van zijn volk.

Ook de menigte zegt en verwacht, dat als iemand zoo wreed optreedt tegenover zijne eigen vrouw, hi

dit tegenover anderen niet minder zal doen.

Geeft de Regent, zoo vraagt de schrijver, zich wel voldoende rekenschap van de gevolgen van eene daad als waarvan hier sprake is?

Begrijpt hij niet, dat als hij eene rijkere vrouw tot Raden Ajoe neemt, hij in de oogen van de menigte wordt beschouwd als te zijn eene minderwaardige persoonlijkheid, bij wie de neigingen zich hoofdzakelijk concentreeren op het bezit van geld en niet op de belangen van het volk?

Wat zal het oordeel der kinderen zijn over den vader, die hen van de moeder scheidt en hen dwingt tegen hun zin eene stiefmoeder te erkennen, van wie toch ook wel valt te zeggen, dat al is het rijstewater nog zoo helder, dit toch altijd troebel blijft?

Hoe kunnen de kinderen eerbied betoonen en liefde hebben voor een vader, die hen zoo weinig bewijzen van genegenheid toont?

De schrijver kan dan ook niet aannemen dat het loopende gerucht waarheid bevat.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Gemeenteraad ter hoofdplaats Padang (westkust van Sumatra).

De persoon, die zich „Senex" teekent, schreef in de „Padanger" het een en ander over den gemeenteraad van Padang, ook in verband met de toenmaals hangende verkiezingen van nieuwe leden, ter vervanging van de leden, die aan de beurt van aftreding waren.

Hij wees daarin op het feit, dat in het afgeloopen jaar 1923/'24 die leden, die de zittingen regelmatig hadden bijgewoond, wel tot overtuiging zullen zijn gekomen, dat in dien gemeenteraad nog niet alles zoodanig is, als wel zou kunnen zijn.

De toon, die er heerschte, gaf aan dien Raad nu juist niet het beeld van een college der vroede vaderen, doch niettemin kwam er toch wel veel tot stand, dat men goed kan noemen.

De persoon, die zich „Be Kong Lo" teekent, schrijft in de „Sinar Sumatra" van 10 Juli 1924, dat hij niet in twijfel trekt, hetgeen een Nederlander beweert en dat deze de toon afkeurt, welke in den gemeenteraad te Padang heerschte, hij, als Oosterling, dit eveneens doet en gaarne zal zien dat driftige en overhaastige uiteenzettingen van de leden zullen worden vermeden.

Een geschil van een voorzitter met een der leden, waarbij in ruwe taal wordt gesproken en met de vuist op de tafel wordt geslagen, mag van een college, als de gemeenteraad te Padang is, geen Poolschen Landdag maken.

Gelukkig, merkt de schrijver op, bleef het in den strijd maar bij woorden en was er van daadwerkelijke actie geen sprake.

Hij vergist zich niet, wanneer hij beweert, dat bij de verzorging van eigen-, handels- en gemeentebelangen, die dikwijls in strijd zijn met het algemeen belang, de leden dikwijls door actie van het publiek in het gedrang komen, vooral als persoonlijke zaken worden behandeld.

Hoewel het publiek van die aangelegenheden beter op de hoogte is dan de leden van den gemeenteraad zelf, zoo wordt dit bij de behandeling er buiten gelaten, hetgeen niet in het belang van het algemeen moet worden geacht.

Bij het lezen van de verslagen van hetgeen in den gemeenteraad is behandeld, is het den schrijver opgevallen, dat verschillende leden de belangen verzorgen van hunne vrienden, die in gemeentedienst zijn en dat zij zich scherp uitlaten over ambtelijke ingezetenen, die niet in den smaak vallen.

Waar de leden van den gemeenteraad alleen voor de algemeene belangen hebben te waken en niet de partij of de vereeniging, waartoe zij behooren, hebben te dienen, daar zijn zulke onderwerpen, als waarvan hier sprake is, zijns inziens in den gemeenteraad niet op de juiste plaats.

Aangenomen echter, dat die partij of die vereeniging aan het gemeenteraadslid bepaalde partijstelling geeft, laat deze dan op zijn minst genomen, rechtvaardig en billijk oordeelen, waardoor hij althans het vertrouwen van het publiek zal winnen of behouden.

In de maand November van dit jaar was voor 8 leden van den gemeenteraad de tijd van aftreding aangebroken en trad een tijd van overgang in, waarin de ingezetenen van Padang gelegenheid hadden bekwame personen te kiezen, die bereid waren die functie plichtmatig te vervullen.

Het Indo-Europeesch Verbond had al spoedig zijne candidaten, evenals de Inlandsche kiesvereeniging; alleen de Chineezen bleven bij dezen nieuwen toestand passief, aangezien zij gewoonlijk zich niet met politiek en gemeente-aangelegenheden wenschen te bemoeien.

Toch is het de plicht van de Chineezen te Padang, dat zij weten wie zij als vertegenwoordiger van hunne groep in den Raad zullen nemen.

Zij hebben voor hunne groote belangen een persoon noodig die daarvoor kan opkomen en kan medewerken aan wijziging van bestaande gebrekkige toestanden.

Zij mogen niet volharden in hunne vroegere lijdelijke houding, vooral niet nu de gemeentefiscus in omvang toeneemt en de voorkeur geven aan het bijwonen van danspartijen, waarop blazende Europeesche fluitisten zich laten hooren.

Na een voorbeeld te hebben gegeven hoe nuttig een Chineesch lid van den gemeenteraad werkzaam kan zijn ten voordeele van zijne landgenooten en na hen met eenige woorden te hebben opgewekt om de vroegere lijdelijke houding om te zetten in eene plichtmatige activiteit, eindigt de schrijver zijn opstel.

Literatuur-Overzicht.

In Memoriam Kapitein C. M. J. Tismeer.

In de dezer dagen hier te lande ontvangen Oct.-afl. van het te Bandoeng verschijnend Orgaan der Ned.-Ind. Officiers Vereeniging wijdt het Hoofdbestuur de volgende waardeerende woorden aan de nagedachtenis van kapitein Tismeer, in wien het Indische leger een van zijn beste officieren verloor.

Even voor het gereed komen van het Orgaan bereikte ons de ontstellende tijding dat de Kapitein van den Generalen Staf C. M. J. Tismeer in het hospitaal te Soerabaja was overleden.

Hoe broos is toch het leven....

Weinig konden we een paar weken geleden, toen Tismeer zijn afscheidswoord als redacteur schreef, vermoeden dat in het nummer, hetwelk dit afscheidswoord zou bevatten, tevens zijn doodstijding zou moeten worden opgenomen.

De overledene was nog jong en had, gezien zijn vele gaven, het recht nog zeer veel van de toekomst te verwachten. Het heeft niet zoo mogen zijn en de vruchtelooze vraag „waarom" dringt zich weer, als zoo vaak wanneer een arbeidzaam en nuttig leven zoo plotseling wordt afgesneden, met kracht aan ons op. Wij moeten berusten. En kunnen slechts den doode gedenken.

Tismeer werd geboren in 1881 en vertrok, nadat hij in 1903 officier was geworden, het volgende jaar naar Indië. Vier jaar later werd hij 1e luitenant. Gedurende een vijftal jaren verrichtte hij uitstekend werk bij de militaire exploraties van Séran en Nieuw Guiné. In 1913 ging hij naar Nederland en volgde er den krijgskundigen cursus aan de H. K. S. In 1917 werd hij bevorderd tot kapitein en keerde twee jaar later in Indië terug. Hier werd hij in 1921 bij den Generalen Staf geplaatst en toonde zijne bekwaamheden als lid van de Reglementencommissie en als secretaris van de Permanente Militaire Spoorweg-commissie.

Thans, aangewezen zijnde om op te treden als eerste militaire commandant van het nieuw op te richten Commando Bali en Lombok, had hij zich, ten behoeve van de voorbereidende werkzaamheden aan die oprichting verbonden, naar genoemde eilanden begeven. Op Bali ziek geworden, moest hij zich in het hospitaal te Soerabaja laten opnemen. En is daar ver van ons, zijn kameraden, gestorven.

Hij is van ons heengegaan, en we behoeven zeker wel niet te zeggen welk een onherstelbaar verlies onze Vereeniging door zijn verscheiden heeft geleden.

Zoowel als lid van het Hoofdbestuur en als redacteur van het Orgaan heeft hij aan de vereeniging, met zijn scherp verstand en zijn noesten arbeid, niet te schatten diensten bewezen.

Tismeer laat dan ook in onze vereeniging een groote leegte achter. Vol medegevoel gedenken wij ook zijne weduwe, die met twee kinderen achterblijft. Moge zij de kracht hebben om, geholpen door den tijd, in haar groot verdriet te berusten.

En moge onze brave kameraad Tismeer rusten in vrede.

Het Draadloos Station Malabar bij Bandoeng.

Verschenen is het verslag aan den Minister van Koloniën nopens het door Prof. ir. C. L. van der Bilt, Prof. dr. G. J. Elias en Dr. B. van der Pol Jr. ingestelde onderzoek naar de oorzaken, waaraan het te wijten is, dat de radiotelegrammen, welke bij de officiele opening op 5 Mei 1923 van het draadloos station op den Goenoeng Malabar bij Bandoeng herwaarts gezonden zijn, hier te lande niet zijn ontvangen.

Opmerkingen naar aanleiding van „Indië's toekomst".

Bij W. D. Meinema te Delft is een brochure verschenen getiteld „Eenige opmerkingen naar aanleiding van Prof. Treub's Indië's toekomst". De schrijver, het oud-lid van den Raad van Ned.-Indië, de hr. J. Hulshoff Pol, behandeld achtereenvolgens de door Prof. Treub ontwikkelde bezwaren ten aanzien van het aanhangige hervormingsplan met betrekking tot de ministerieele verantwoordelijkheid, de toekenning van wetgevende bevoegdheid aan den Volksraad, de vaststelling van de begrooting in Indië en de instelling van den Wetgevenden Raad.

„De verwachting", schrijft de heer Hulshoff Poll o.m., „dat het aanhangig hervormingsplan voor Nederland en Indië, beide, niets dan ellende brengen zal, is bij prof. Treub zóó sterk, dat in allen ernst wordt aanbevolen bij de uitvoering van het nieuwe artikel 61 der Grondwet enkel rekening te houden met de letter dier bepaling, zonder acht te slaan op de bedoeling, waarmede de regeering dat nieuwe artikel heeft voorgedragen. Welk een indruk dit in Indië zou maken, laat zich denken. De Nederlandsche regeering maakt eene wijziging der Grondwet aanhangig en licht haar voorstel toe met de mededeeling, dat de bedoeling van die wijziging is om zoowel wetgeving als bestuur ten aanzien van de inwendige aangelegenheden van Indië zooveel mogelijk te leggen in handen van aldaar zetelende lichamen en overheden; de Staten-Generaal vereenigen zich met het voorstel, maar bij de uitvoering zou, met ter zijde stelling van de uitgesproken bedoeling, eene hervorming tot stand gebracht worden, die zelfs geen schaduw genoemd kan worden van het in uitzicht gestelde.

Sedert de Grondwetswijziging is in Indië niets voorgevallen, dat zulk een gedragslijn zou kunnen rechtvaardigen, zulk een grievende bejegening. Een zekerder middel om Indië van Nederland te vervreemden, is niet denkbaar."

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Afl. van Jan. '25. Herinnering aan D. van Hogendorp, door S. Kalff (met reproductie van een geschilderd portret van v. H., in het bezit van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Gravenhage). — Een legende van het Bratanmeer (Een Balisch wespenverhaal), door L. C. Heyting (met ill.). — Een merkwaardige Kakemono, door Anne Hallema (met ill.). — Oost-Aziatische kunstvoorwerpen in Hollandsche en buitenlandsche musea en in particuliere verzamelingen. Een Boeddhakop in de verzameling Yi-Yuan, door K. With (met ill.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 22. De cacaocultuur van Ecuador en de Goudkust. — Beplante uitgestrektheden en producties in het grootlandbouwbedrijf in Ned.-Indië in 1923, door C. W. Bagchus. — Rubber matverpakking (vervolg). — Een grootsch landbouw-bedrijf. De Pamanoekan-Tjiasemlanden (vervolg). — Het spinnen van klappervezels. — De rubberhandel in de V. S. van Amerika. — Nieuwe vereeniging voor de theecultuur. — Een plaag der klappercultuur. Het Hartbladkevertje. — Weekrevue. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers.

De Indische Mercuur.

Jaarg. '25, No. 1. Uitvoer uit Java van suiker uit oogst 1924, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Gunstige voorwaarden voor Perubalsem in Suriname, door A. W. Drost. — Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut". Mededeeling van den Voorzitter op de Algemeene Vergadering van den 15en December 1924. — West-Australië als exportland en als afzetgebied voor Ned. Indische producten gedurende 1922/23. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Jan.-afl. Over de bestuursinrichting van Curaçao, door Mr. B. de Gaay Fortman. (Slot van een uitvoerig historisch overzicht en schets van den tegenwoordigen toestand). — De veeteelt in Suriname (I. Algemeene toestand van den veestapel. II. De voedering van het vee), door J. J. Leys (wordt vervolgd). — Boekbespreking: Afrikanische Relikte und Indianische Entlehnungen in der Kultur der Buschneger Surinams, von G. Lindblom; besproken door L. C. van Panhuys. — Mgr. M. J. Niewindt. Eerste Apostolisch Vicaris van Curaçao. Een levensschets, door G. J. M. Dahlhaus, besproken door Mr. B. de Gaay Fortman. — Bibliographie.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. '25, No. 1. Geen opleiding Europeesch bestuur in Indië, door J. W. Meijer Ran — Eenige opmerkingen over de decentralisatiewetge 1903 en hare toepassing, door Dr. B. J. Haga. — Bal apart.... is fijner bezenuwd dan eenig ander deel Indië, door V. E. Korn. — Indië! „Let op Uw sa Gedenkboek 1908—1923. Indonesische Vereeniging, J. E. Bijlo. — Balische splinters, door H. T. Damsté. Twee controleurs van en voor Bali gepromoveerd Sapoet tangan). — Kroniek, door H. T. Damsté. (V tocht Nederland—Indië. — Luchtverbinding West- en verder. — Indonesische aristocratie. — Mr. Chr. van Wijngaarden over de uitvoering der bestuurshe ming van 1922. — Minister Colijn: Tijden van overg — Bestuursopleiding en Rechtshoogeschool. — Com nisme. — Vennootschapsbelasting. — Vlootwet). Economische kroniek. (Verslag van het Volkscre wezen, loopende tot ult. Juli 1924. — Waar blijft regeling der Inlandsche Coöperatie?), door G. G grijp. — Literatuur. Mr. M. W. F. Treub. Indië's komst, door B. — Indische en Indonesische demo tie, door B. J. Haga, besproken door W. J. Beck. —

Inter-Ocean.

De Nov.-afl. van dit maandschrift is weder, illustreering betreft, in één woord schitterend; men bijv. de 8 afbeeldingen van bergmeren op Java. Maar door den tekst is deze afl. interessant te noemen; halve enkele bijdragen welke buiten den Archipel len, bevat ze o.m. The market for iron and steel prod in Java, by A. B. Muddiman. — Java, famous for batiks. A country without machinery, by G. A. Bovene. — A short survey of Java's history (vervolg

Haagsch Maandblad.

In het Jan.-Nr. een bijdrage van Mevr. Dr. C. J. Ru Pekelharing over het leven van de Europeesche vro in Indië. — Verder een artikel van H. Veersema Medan, getiteld: „Nederlandsch-Indische journalistie dat de bedoeling heeft „het sedert jaren in Holland geroeste waandenkbeeld van het minderwaardig kara ter van het Indisch dagblad" te weerleggen.

Het boek der duizend vragen.

Den 19en Dec. jl. promoveerde tot doctor in de lette en wijsbegeerte, aan de Rijksuniversiteit te Leiden heer G. Fr. Pijper, op proefschrift: Het boek der du vragen.

Het is het eerste Arabisch geschrift, handelend den Mohammedaanschen godsdienst, dat in Europ bekend geworden. Er bestaan bewerkingen van in schillende Oostersche talen, o.a. ook in het Javaa en in het Maleisch. Dr. P. heeft aan het boek een gaande studie gewijd.

* * *

Verspreide geschriften van C. Snouck Hurgr Voorzien van een bibliographie en registers, door A. J. Wensinck. Deel IV. Geschriften betreffende Islam in Nederlandsch-Indië. (Tweede reeks). (Bo Leipzig, K. Schroeder).

The Mecca pilgrimage in the life of Islam, by Jeffery. (The International Review of Missions. Jan — Peculiar language of the heavenly powers, by N. Adriani (Ibid.).

Staatsspoor- en tramwegen in Nederlandsch-In Verslag over het jaar 1923. Met kaart en grafische stellingen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

The Netherlands East Indies and their position in Pacific Ocean, bij H. Dunlop. (The Asiatic Re Jan. '25).

Tijdschrift voor Economische Geographie. 15e No. 12. Dec. '24. Register op de jaargangen 1910 met 1924. Samengesteld door Joh. J. Hanrath. ('s venhage, Mouton en Co.).

Gemeentelijke statistiek in Indië, door Dr. C. A. rijn Stuart. — Bevolkingsregisters en burgerlijke in Indië. (Locale Belangen, 1 Nov. '24).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Ch pers, 1924, No. 48. (Bureau voor de Volkslectuur en verwante aangelegenheden te Weltevreden).

Het taalvraagstuk bij het Inlandsch onderwijs, A. R. — Irrigatie en landbouw. (De Taak, 13 Nov.

Het Ramayanam en de wajang (vervolg), door H. van Leeuwen. (Theosofisch Maandbl. v. N.-I. 1924).

Nog eens over Artikel 123 van het Regeerings Re ment. (Java-Post, 28 Nov. '24).

Het 3e natuurwetenschappelijk congres te Buitenzorg, door M. Duyster. — Oud en nieuw in zake het opium (Vervolg), door M. Th. Koks. (Pharmaceutisch Tijdschr. v. N.-I., 1 Nov. '24).

Twee schepen van de West-Indische Compagnie in de wateren van Nederlandsch-Indië, in 1722, door (wijlen) A. K. A. Gijsberti Hodenpijl. (Het Nederl. Zeewezen, 27 Dec. '24).

Ir. R. A. van Sandick 25 jaar hoofdredacteur van het weekblad De Ingenieur. 1 Jan. 1900—1 Jan. 1925, door S. G. Everts. Met portret. (De Ingenieur, 3 Jan. '25).

H. Meerdink †. Ter nagedachtenis, door G. J. Eijbers. — Verbroedering van Oost en West. (Inleiding van het tijdschrift Oedaya), door v. L. (Neerlandia, Jan. '25).

BOEKAANKONDIGING.

De Uitgevers-Maatschappij „Elsevier" is wel zeer gelukkig in de keuze van onderwerpen welke zij laat behandelen. Maar evenzeer in de keuze van degenen die zij voor de bewerking aanzoekt. Getuige No. 35 van haar „Algemeene Bibliotheek": Opvoedings-problemen door A. Markes—Zernike. Behooren die problemen, vooral in tijden als deze, tot de allergewichtigste welke der menschheid aandacht opeischen, de auteur hier aan het woord geeft in haar studie de doorslaande blijken van een zeldzame bevoegdheid op dit gebied. Gewoon als wij om de toegezondene boekwerken slechts aan te kondigen — uitgezonderd die over koloniale onderwerpen — moet ook thans volstaan worden met een aanbeveling, maar een zeer warme, aan ouders en opvoeders om zich dit werkje aan te schaffen. Zij zullen daarin vinden beschouwingen, gedachten, wenken welke hen geheel „nieuw" zijn en, dankbaar voor het verkregen dieper inzicht zullen zij niet nalaten de kennisneming van dit inderdaad in hooge mate „nuttig" geschrift aan derden aan te bevelen.

Suriname.

In *„De West-Indische Gids"* van December 1924 een tweede artikel over de Corantijn-kwestie, ditmaal onder het hoopvolle hoofd *„De Corantijn-kwestie twee stappen vooruit."*

Welke die twee stappen zijn! Aan het slot van het artikel wordt in twee kolommen naast elkander gesteld de stand van de kwestie in 1913 en in 1924.

Niet in een improvisatie, maar in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende zijne begrooting voor 1913, legde de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Mr. de Marees van Swinderen, de volgende verbijsterende verklaring af:

„*Grenzen van Suriname.* De opmerking dat uit de laatst bekende nasporingen zou gebleken zijn, dat de New-River de eigenlijke Corantijn is en diensvolgens de grens zou vormen tusschen Suriname en Britsch Guyana, berust op een dwaling. Integendeel is het op gronden van historischen en volkenrechtelijken aard in overeenstemming met de Britsche Regeering als een uitgemaakte zaak te beschouwen, dat die grens wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Cutari-Curuni, op welken waterloop in zijn geheel toepasselijk zijn de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren geldende."

Zelden is in een Nederlandsch staatsstuk met zooveel bravoure een zoo verbluffend onjuiste en onverantwoordelijke verklaring afgelegd.

Het moet *deze* „overeenstemming" zijn, waarvan de Procureur Generaal in de vergadering van de Koloniale Staten van 5 Mei 1913 verklaarde:

„Reeds in het jaar 1903 is die beslissing tot stand gekomen" ......

In zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de begrooting van Suriname voor 1924, verklaart Minister de Graaff:

„Wat aangaat de scheiding tusschen Suriname en Britsch Guyana, lijdt het geen twijfel, dat, sedert Suriname in 1816 onder Nederlandsch gezag is teruggebracht, steeds de Corantijn als grensrivier heeft gegolden. Dat de linkeroever van die rivier de grenslijn uitmaakt en dus de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, vindt reeds lang in de practijk bevestiging."

Dus een *volkomen ontkenning* van de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen voor zooveel betreft het bezit van de rivier. Dat is één stap vooruit!

In hetzelfde regeeringsstuk wordt gezegd, dat na de arbitrale uitspraak van 1899 inzake de grensscheiding tusschen Britsch-Guiana en Venezuela, in opdracht der Nederlandsche Regeering aan de Britsche Regeering te kennen werd gegeven, dat de uitspraak van het scheidsgerecht geenszins kan praejudicieeren op onze rechten, om de New River als grens tusschen de beide Guiana's te beschouwen. De Britsche Regeering maakte een afwijzend gebaar.

„De opvolgende Regeeringen hebben geen aanleiding gehad om sindsdien op deze aangelegenheid terug te komen."

Er is dus omtrent de bronnen van de Corantijn geen sprake van *„overeenstemming met de Britsche Regeering"* en nog veel minder van een *„uitgemaakte zaak."*

Een *vierkante logenstraffing* dus ook van het andere deel van Jhr. de Marees van Swinderen's verklaring.

Ziedaar de tweede stap vooruit.

Het artikel eindigt met deze gerechtvaardigde verzuchting:

„Twee stappen! Na jaren duwen door de Staten-Generaal. Elf jaren zijn noodig geweest om de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen te niet te doen! Zal de volgende stap evenveel tijd en drang vorderen? De Regeering bedenke dat de oplossing moeilijker wordt hoe langer het betwiste gebied als Britsch territoir wordt beschouwd."

Het te niet doen van Jhr. de Marees van Swinderen's verklaring had niet *elf jaren* behoeven uit te blijven als de Regeering het niet beneden hare waardigheid had geacht kennis te nemen van hetgeen wij dadelijk na de verschijning van deze verklaring in „Het Koloniaal Weekblad" schreven.

Is er nu een volgende stap te verwachten? Als die gedaan moet worden bij de aanstaande behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1925, dan hebben wij er een zwaar hoofd in. Alleen van een aantal *scherp geformuleerde schriftelijke vragen* van een lid der Staten-Generaal verwachten wij eenig succes.

Het is zeer opmerkelijk dat de groote pers de kwestie hardnekkig *doodzwijgt.* Zou daar iets achter zitten dat ons verborgen is gebleven? „Politiek" steekt in deze grenskwestie heelemaal niet! Waarom dan dringt de pers er niet op aan dat onze Minister van Buitenlandsche Zaken de kwestie zoo spoedig mogelijk ter tafel zal brengen?

Uitstel wordt anders afstel!

In het hier besproken artikel wordt aangegeven welke de volgende stap moet zijn, die in deze grenskwestie gedaan moet worden: onze Regeering stelle aan de Britsche Regeering een gezamenlijke exploratie van het brongebied van de Corantijn voor. Zelfs in dezen tijd van versobering kan de Nederlandsche Staat het schijntje betalen dat ons aandeel in de kosten zou bedragen. Het geldt n.l. niet het opnemen en in kaart brengen van de geheele rivier, maar slechts van de bronrivieren.

Van de leiders der Suriname-expedities zijn de meesten vermoedelijk nog beschikbaar en in Britsch Guiana ontbreekt het niet aan personeel voor zulk een exploratie.

Kom aan, Jhr. van Karnebeek, pak de zaak spoedig aan en herstel wat uw voorgangers bedorven hebben!

* * *

Uit de beste bron vernemen wij dat hier in voorbereiding is een onderzoekingstocht naar het Wilhelmina-gebergte in Suriname, onder leiding van Prof. G. Stahel. Aan de expeditie zullen deel nemen een geoloog en een geneesheer die zal belast worden met het verzamelen van zoölogica.

Alles zal plaats vinden zonder financieelen steun van de Regeering.

* * *

„De West" van 28 Nov. schrijft:

„*Surinam Oil Co.* Aan den heer B. Koker Jr. is toestemming verleend tot overdracht van de hem verleende vergunning voor den tijd van vijf jaren, tot het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van petroleum op domeingrond in geheel Suriname, aan de N.V. The Surin. Oil Company gevestigd te Paramaribo.

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

Immigrantenschip. Met de „Buitenzorg" zijn 27 November te Paramaribo aangebracht 511 Javaansche immigranten, te weten 222 mannen, 258 vrouwen en 31 kinderen.

De gezondheidstoestand op reis was niet zoo gunstig als bij vorige transporten. Er overleden aan boord 11

immigranten, te weten 9 volwassenen en 2 kinderen. Oorzaak van overlijden bij de volwassenen was in de meeste gevallen longontsteking. Bij aankomst moesten nog 4 mannen en 2 vrouwen naar het hospitaal worden vervoerd, onder wie twee ernstige zieken (tuberculose).

Voor zoover ons bekend, is dit de eerste keer, dat bij een transport immigranten meer vrouwen dan mannen zijn aangevoerd, wat te danken is aan de pogingen van het immigratie-departement om de wanverhouding tusschen beide geslachten te verbeteren.

* * *

Volgens de „N. Arnh. Crt." zijn van de jubileumzegels van *Suriname* de volgende aantallen verkocht: 5 cent 67915, 10 cent 66526, 20 cent 31132, 50 cent 10263, f 1.— 7846, f 2.50 3934 en f 5.— 3408 stuks; van *Curaçao* werden verkocht: 5 cent 67468, 7½ cent 66422, 10 cent 49219, 20 cent 60399, f 1.— 7045, f 2.50 4482 en f 5.— 4002 stuks.

* * *

Vrijdag 23 Jan. e.k. zal de gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, die hier te lande met verlof vertoeft, per s.s. „Stuyvesant" uit Amsterdam naar de Kolonie terugkeeren.

* * *

Wij vestigen er de aandacht van onze collega „*Suriname*" op, dat in het pak ons toegezonden bladen No. 91 ontbrak. Gaarne ontvingen wij alsnog het nummer.

Curaçao.

De „Algemeene Verordening I. U. en D. 1908".

Eindelijk is het eindverslag op het ontwerp tot verhooging der invoerrechten verschenen. Het is een belangrijk stuk uit algemeen oogpunt beschouwd. Wij laten het hier volgen. Het zal ons benieuwen in hoeverre de werkelijkheid aan deze beschouwingen zal blijken te beantwoorden.

„Algemeen was men van oordeel, dat de financieele toestand van Curaçao zich op het oogenblik buitengewoon gunstig laat aanzien.

Volgens de definitief vastgestelde begrooting voor het loopend jaar sluit de dienst 1924 met een geraamd tekort van f 687.500,— dat te dekken zou zijn voor een bedrag van f 130.000,— door belastingverhooging en voor de resteerende f 557.500,— door Rijksbijdrage.

Naar door de administratie van financien welwillend verstrekte gegevens hebben de middelen (van het eiland Curaçao alleen) tot ultimo September j.l. ruim drie en een kwart ton meer dan de raming opgebracht. Neemt men in aanmerking, dat zoowel invoerrechten als accijnzen in het laatste kwartaal steeds de hoogste opbrengsten plegen af te werpen en dat door de toeneming van de havenbeweging de loodsgelden in den laatsten tijd vrij wat ruimere baten afwerpen, dan in de eerste maanden van dit jaar het geval is geweest, dan bestaat er alle grond voor de verwachting, dat de totaal opbrengst over het geheele jaar met ruim vijf ton de raming zal te boven gaan. Dit, zonder op verder accrès gedurende de laatste twee maanden van het jaar te rekenen en zonder in aanmerking te nemen de meevallers vergeleken met de raming, die voor Bonaire reeds zijn geconstateerd.

Blijven nu de uitgaven binnen de perken der begrootingsramingen en worden daarop geen besparingen verkregen, dan zal het deficit ruim f 500.000,— lager zijn dan waarop gerekend is en het tekort dus hoogstens f 187.000,—.

Opgemerkt dient te worden, dat de ontvangsten op eenige luttele duizenden guldens na wegens terugbetaling van verleende voorschotten, alle voortvloeien uit gewone ontvangstbronnen waarop de Koloniale Kas immer kan rekenen.

Daarentegen komen er onder de uitgaven wel posten voor, die niet als gewone uitgaven zijn te beschouwen. Als zoodanig zijn te noemen de uitgaven voor nieuwe werken en buitengewone uitgaven voor onderhoud van straten, enz. en de kosten in verband met de voorbereidende werkzaamheden voor de watervoorziening, tezamen te stellen op circa f 130.000,—.

Het werkelijk te verwachten tekort op wat men zou kunnen noemen den gewonen dienst, wordt dan teruggebracht tot circa f 57.000,—.

Dit voor zoover het teneinde spoedend jaar 1924 betreft, waarmede feitelijk geen rekening meer behoeft te worden gehouden.

Voor de toekomst om te beginnen met 1925, laten de

vooruitzichten zich nog veel gunstiger aanzien. De gere eindcijfers der kohieren van de grond- en gebr belasting, de geregeld stijgende opbrengsten van name middelen als invoerecht, drankaccijns en loodsg wettigen de verwachting, dat de gewone inkomste gewone uitgaven ruimschoots zullen dekken.

Onder deze omstandigheden zouden de leden het lichtvaardig spelen met de aan hun toevertrouwde langen van de kolonie achten, als zij op dit oog hunne medewerking verleenden tot het verzwaren den belastingdruk en tot het duurder maken van leven op Curaçao.

Inzonderheid moest de Raad, meenden zij, bez maken tegen belastingverhooging in verband met de voering van de groote werken, die in studie zijn, zoo zelfs de hoofdlijnen van de bestaande plannen angst voor Raad en bevolking geheim gehouden worden.

Men meende, dat men van de bevolking toch wa geen medewerking in den vorm van geldelijke bij gen kon vorderen voor uitgaven, waaromtrent haar bijzonderheden systematisch onthouden worden.

De orkaanschade op de Bovenwindsche eilanden.

De *Amigoe* schrijft:

„Naar aanleiding van ons stukje in het vorig num over de al of niet groote schade, door den laatsten or op onze Bovenwindsche eilanden aangericht, werd de opmerking gemaakt dat de Commissie, die zich de inzameling van gelden belastte, in geen geval e blaam treft.

Dit moge uit de volgende officieele gegevens blijk

Na de mededeeling over het stormweer op Saint tin, meldde de Gezaghebber, dat de orkaan op St. tatius en Saba heviger was geweest dan op St. Ma dat de wegen vernield waren en veel schade was t bracht aan het vee, het plantsoen en de hutten, dat nigeen dakloos was geworden, dat het douanegebouw St. Eustatius ingestort, de boeien weggedreven, boo stuk geslagen en alle telefoonpalen omgewaaid waren

Op een vraag van den Gouverneur om méér bijzond heden te seinen, berichtte de Gezaghebber, dat de scha op St. Eustatius aan gewas en vee toegebracht, f 1600 bedroeg en die aan de hutten f 500.—, op Saba bedr die schade resp. f 1200.— en f 1500.—.

Uit dit voorgaande blijkt dus genoegzaam, dat de missie allerminst voorbarig gehandeld heeft en er n deze berichten wel reden bestond een collecte de ingezetenen te organiseeren.

Doch uit de allerlaatste berichten van die eilanden vangen, vernamen we nog, dat de schade aan parti bezit toegebracht, slechts gering was.

Hoe rijmt zich dat nu met de officieele berichten den Gezaghebber kort na den orkaan? Wij kunnen zóó verklaren, dat deze nog onder den schrik van storm verzonden, vooral door de ontstellende bijzond den over het noodweer op de Engelsche eilanden, a de zaak hebben overdreven, hetgeen nu eerst na k inzicht en nu men de schade beter kan overzien, bin zijn ware proporties wordt teruggedrongen."

Aruba.

De Lago Oil Co. is haar arbeid begonnen. De Am meldt het volgende:

Reeds zijn op Aruba drie monitortankschepen m lading ruwe olie van Maracaibo aangekomen. Het de *Inverampton*, de *Franc-union* en *Bacoi*. Donde morgen is hier in onze haven het groote tanksch *vergarry* van 12.000 ton aangekomen en nog den v den morgen naar Aruba vertrokken om daar voor als drijvende tank dienst te doen en de ladingen olie van de monitors, die van Maracaibo komen, o nemen. De monitors *Inverampton* en de *Franc* brachten ongeveer 2700 ton olie aan. De *Bacoi* ka ton olie laden.

Hiermede is dus de *Lago Oil Co.* op Aruba haar zaamheid begonnen. Het lijdt geen twijfel of dit zal op den duur van groote economische beteeken den voor dit eiland.

In het begin van het volgend jaar verwacht men baggermachine uit Engeland om den ingang van het Lagoen bij San Nicolas uit te diepen en ook het noo dige materiaal en technische personeel om den bouw op San Nicolas te beginnen.

En een later bericht luidt:

Het is alsof er reeds terstond bij het allereerste b van de opening van de Petroleum-industrie op Ar een nieuw leven van energie zich van dat eiland m ter maakt. Een nieuw druk verkeer met Curaçao sch er de eerste uiting van te zijn. De stoomboot Kar komende van Maracaibo, deed Aruba aan en br van daar 3 passagiers voor Curaçao mee. De volg week 14 of 15 Nov. zal ook de *Barali* op zijn teru van Maracaibo Aruba aandoen.

In deze eerste 14 dagen van November, zijn dus reeds meer stoombooten, — de petroleumbooten meegerekend, — op Aruba geweest dan anders in een geheel jaar.

Uit den Verren Vreemde.

Het nieuwe statuut voor Mekka.

Sultan Abd el Aziz Ibn Abder Rahman Ibn Faïçal ële Séoed, van Nedjed, heeft, alvorens zijn hoofdplaats Ar Riadh te verlaten, om zich naar het door de Wahabieten vermeesterde Mekka te begeven, een boodschap tot de Musulmansche wereld gericht. Uit hetgeen „La Dépêche Coloniale" van 31 December '24 er van geeft is het volgende ontleend.

Onze troepen zijn Mekka binnengetrokken. Wij zijn trotsch op den eerbied, die zij hebben weten aan den dag te leggen voor Gods heilig huis. Zij konden, na de overwinning van Kora, gewapender hand in Mekka dringen; maar zij hebben vrijwillig werkeloos blijven verkozen boven schending van de heilige omgeving door er bloed te storten.

Nu de heerschappij van het onrecht en de dwingelandij omver geworpen is, is het onze dierbaarste wensch dat de heilige plek van den islam open sta voor alle Musulmannen en dat de heilige plaatsen een grondslag zullen krijgen, door de Musulmansche wereld zelf vastgesteld. Wij begeven ons daarom naar Mekka, waar wij de vertegenwoordigers wachten, welke wij onze Muzulmansche broeders uit geheel de wereld uitnoodigen wel daarheen te willen afvaardigen, om dit voornemen te verwezenlijken.

Wilt de Muzulmansche natiën, die binnen uw bereik zijn, doch tot wie deze oproeping niet mocht zijn doorgedrongen, er mede in kennis stellen.

In aansluiting met den inhoud van deze wereldboodschap heeft Ibn Séoed een verklaring afgelegd tot de notabelen van Ar Riadh, bij zijn vertrek ten afscheid tegenwoordig.

Ik ga naar Mekka, zeide hij, niet om er mij meester van te maken, maar om paal en perk te stellen aan de onrechtvaardigheden die er bedreven werden. Ik ga naar de bakermat van onze openbaring om er, door het zwaard en de lans, de openbaring en haar voorschriften te doen eerbiedigen. Daar voortaan geen andere wet, dan de heilige wet voor welke elk hoofd zich heeft te [illegible]gen.

Mekka behoort aan alle geloovigen. De wil der gemeenschap heeft er een statuut en een bestuur voor te bepalen. In overeenstemming met die gemeenschap, zullen de middelen zijn na te gaan, die het heilige huis Gods tegen de politieke aanmatigingen kunnen stellen en die het op gemakkelijke en zekere wijze toegankelijk zullen maken voor de geloovigen. Hedchas zal een open land worden voor de godvruchtige handelingen van ieder en van allen. De sultan heeft 't zich tot taak gesteld deze wenschen te verwezenlijken, en hij houdt zich gereed om tegen ieder op te treden, die 't zal bestaan tegen de voorschriften der heilige wet in te gaan.

Deze laatste bedreiging is ook gericht tegen den verdreven koning Hoessein en zijn zoon, die zich koning van noemt, Ibn Séoed tracht de overtuiging te vestigen, dat hij Hedchas een betere toekomst wil brengen en Mekka tot een meer veilige en meer heilige plaats wil maken.

Intusschen blijkt weer, hoe de goede bedoeling, die van één kant komt, niet voldoende is. Juist in deze dagen zijn berichten gekomen van een optreden van koning Ali en van een dientengevolge doortasten van Ibn Séoed, waardoor om en in Mekka wordt gevochten.

Voorkeurrechten zonder beschermende tarieven.

De wijze, waarop het kabinet-Baldwin voorkeur wil verleenen aan de dominions, bestaat hierin, dat er, na onderzoek van de hoeveelheden van verschillende artikelen, een algemeene rantsoeneering van den invoer plaats hebben, en dat ten aanzien van dezen invoer de dominions de eerste rechten zullen verkrijgen. Invoerrechten zouden er niet worden geheven, doch de levering van het overschot, dat dus niet uit de dominions kan worden verkregen, zou pro rato worden verdeeld over de landen, die thans reeds die goederen plegen in te voeren.

De Britsche dominions vinden 't niet noodig om over het protocol van Genève te komen praten.

Het „Colonial office" is bitter teleurgesteld door het van meer dan een dominion ontvangen antwoord, op de uitnoodiging om in Maart te Londen een bespreking te houden over de houding van het Britsche Rijk ten opzichte van het vredesprotocol van Genève.

Bij de Volkenbondsvergadering te Rome zeide Austen Chamberlain een maand geleden dat Gr. Brittanië de onderteekening van het protocol moest uitstellen, daar de dominions gelegenheid moesten hebben hun oordeel te doen kennen.

Nu hebben Canada, Zuid Afrika, Australië en Nieuw Zeeland laten weten, dat zij 't nut van een bespreking ter zake niet inzien. De een meent dat in een kwestie als deze elk dominion een eigen oordeel kan hebben en dit in den Volkenbond kenbaar kan maken. Een ander wil den Volkenbond het recht niet geven uit te maken, wie elk lid als de vijand zal hebben te beschouwen en te behandelen. Volgens een hieraan verwante beschouwing wil een dominion zich slechts volgens een beslissing van instemming van eigen regeering en parlement in een oorlog laten betrekken. Behalve voor 't geval dat een deel van het Rijk rechtstreeks zou worden aangevallen, willen die dominions zich niet bij voorbaat verbinden om onder hypothetische omstandigheden oorlog te voeren. Nu kan men van oordeel zijn, dat uit deze opvattingen juist de noodzakelijkheid blijkt om de kwestie eens samen te bezien. Maar de regeeringen van de dominions denken hier anders over. Zij willen er wel over correspondeeren, maar hiermede is de vredesconferentie van 1925, naar 't ons voorkomt, getorpedeerd.

Intusschen deze kleine bijzonderheden, over de Britsche voorbereidingen voor den vrede:

Engeland breidt zijn luchtmacht uit. Wij lezen over een vermeerdering in 1925 van 18 vliegtuig-smaldeelen tot 52.

In den loop van dit jaar zullen de Nelson en de Rodney te water worden gelaten, die na de Hood, de grootste slachtschepen ter wereld zullen zijn, en die per schip ongeveer 6 millioen P.St. kosten.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

Den H.H. Secretarissen der afdeelingen zullen worden toegezonden afdrukken van het artikel over de Nederlandsche Reisvereeniging, voorkomende in het K. W. No. 52 van 23 December l.l.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING.

Mailreizen der N. R. V.

De Vereeniging „Oost en West" heeft met de „Nederlandsche Reisvereeniging" de volgende regeling getroffen ten bate van landgenooten, die hun verlof in Nederland doorbrengen.

Alvorens naar Indië terug te keeren, willen velen nog wel iets van het mooiste gedeelte van Europa zien, en hiervoor heeft de N.R.V. zoogenaamde „mailreizen" ingesteld. De reizen vertrekken vanuit Nederland op zoodanig tijdstip, dat een korte vacantiereis met vaststaand, nauwkeurig overwogen programma kan worden gemaakt, terwijl de havenplaats Genua of Marseille den avond voor den afvaartsdag bereikt wordt.

Het ligt in de bedoeling later ook reizen in omgekeerde richting te maken, dus voor hen, die te Genua of Marseille aan land stappen.

Verder wordt verwezen naar de vele andere reizen der N. R. V., welke het geheele jaar door plaatsvinden, en waarvan vele met verlof zijnde landgenooten allicht gaarne gebruik maken. Op het Bureau van „Oost en West" kan men nadere inlichtingen bekomen, terwijl op een bord in de vestibule de reisplannen geregeld bekend gemaakt worden.

De reizen der N. R. V. worden zorgvuldig en vakkundig voorbereid, terwijl ieder winst-oogmerk is uitgesloten. Alleen is het lidmaatschap der N. R. V. verplichtend (minimum ƒ 1.25 per jaar, eerste jaar ƒ 0.50 entrée, incassokosten ƒ 0.15; voor Indië ƒ 2.50 per jaar, incassokosten ƒ 0.40).

Nadere inlichtingen, programma's, data van vertrek enz. in het orgaan „Reizen en Trekken", dat den leden der Nederlandsche Reisvereeniging tweemaal per maand kosteloos wordt toegezonden.

Het Centraal Bureau der N. R. V. is gevestigd: Koningin Emmakade 46, te 's-Gravenhage.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

C. J. van den Berg, Arendsweg 6 te Beverwijk, L. A. Boulogne, Oude Dijk 193B te Rotterdam en W. Heinsius, Lijsterbesstraat 12 te 's-Gravenhage, allen als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

Mr. H. W. Felderhof, Geref. Pastorie te Zevenhuizen

(Z.-H.) en Mr. J. van Schuylenburg, Jozef Israëlstraat 97 te Groningen, beiden als rechterlijk ambtenaar;

W. A. de Laat de Kanter, 2de Schuytstraat 273 te 's-Gravenhage als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur;

J. Leemans, 1e Van Swindenstraat 83 te Amsterdam, als onderbaas-monteur bij het Marine-Etablissement te Soerabaja.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

J. G. van Heijst, assistent-resident van Buitenzorg, Den Haag, p/a. Dr. Pigeaud, Emmastraat 155.

F. K. de Weerd, controleur 2e kl. bij den P.T.T.-dienst, Den Haag, poste restante.

M. A. G. D. van der Waals, technisch ambt. bij den P.T.T.-dienst, Tilburg, Koestraat 116.

R. A. Rijkschroeff, hoofdcommies bij het Dep. van Gouv. Bedr., Den Haag, Valkenboschlaan 128.

H. F. de Jongh Roemer, Inspecteur bij de P.T.T., Den Haag, Berkstraat 18.

P. J. Post Uiterveen, adjunct-inspecteur van den Arbeid, Zalt-Bommel, p/a. D. van Langen, Huize 't Hof.

K. Kunkels, opnemer 1e kl. bij de W. en 's Lands B.O.W., Amsterdam, Bilderdijkstraat 106 I.

P. Valkenburg, ingenieur bij den dienst voor Waterkr. en Electr., Voorburg, Laan van Oostenburg 47.

M. E. L. Israël, controleur bij het Binnenl. Bestuur, Den Haag, Ligusterstraat 97.

C. Burgmans, ambtenaar 4e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, De Ruijterstraat 77.

I. Y. Milborn, afdeelingshoofd bij den P.T.T.-dienst, Den Haag, Obrechtstraat 411.

R. Rappard, hoofdbeheerder bij 's Lands Pandhuis te Madjakerta, Den Haag, Van Galenstraat 72.

Mej. G. C. van Kleeff, hoofdverpleegster bij de Mil. Hospitalen, Den Haag, Obrechtstraat 307.

Mej. J. M. L. Sittrop, bureauklerke 1e kl. bij de S.S. en Tr., Den Haag, poste restante.

Mej. H. Austerman, hoofdtelefoniste bij den P.T.T.-dienst, Den Haag, poste restante.

Mr. H. M. Kits van Heijningen, substit.-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, Haarlem, Jordenstraat 46.

P. de Haas, hoofdagent van politie 2e kl., Leiden, Lombokstraat 31.

A. J. Mulder, onderwijzer 3e kl. O.E.L.O., Amsterdam, Meerhuizenstraat 24 I.

K. de Roos, politie-opziener 2e kl., Den Haag, Ruijsdaelstraat 152.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het m.u.l.o. (hoofdakte en akte wiskunde l.o. vereischt);
b. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
c. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie, en zeven verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
d. vier verpleegsters bij den burgerlijken geneeskundigen dienst;
e. drie accountants en vier adjunct-accountants bij den Gouvernements-accountantsdienst (in vasten of tijdelijken dienst);
f. vier inspecteurs van financiën bij den dienst der belastingen;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).
2º. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1º., *a* t/m *f*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1º., *g*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2º.).

Mutaties van 31 Dec. '24 tot 7 Jan. 19[illegible]

Nieuwe leden.

T. Hartsteen, Indologisch student, Overveen, Fran[illegible] straat 41 (afd. Haarlem). ƒ 2.50.
D. J. W. J. Kluiver, Indologisch student, Leiden, [illegible] gracht 56. ƒ 2.50.
L. Emanuel, Indologisch student, Leiden, Heerens[illegible] 118. ƒ 2.50.
C. C. Meijer van Rozenburg, Indologisch student, Le[illegible] Witte Rozenstr. 16 B. ƒ 2.50.
H. F. Westrik, Directeur Oscar Rothe & Jiskoots T[illegible] H. Mij., Amsterdam, Koninginneweg 154. ƒ 10.—.
G. Trouw, Amsterdam, Palestrinastr. 20. ƒ 5.—.
Mr. J. Huges, Secretaris v. d. Kamer voor Kooph[illegible] en Fabrieken te Arnhem, Ernst Casimirlaan 30. [illegible]
A. F. H. P. van Asperen, Controleur Opiumregie, [illegible] Haag, Valeriusstraat 1. ƒ 5.—.
G. Klep, Firma „Curiosa", Den Haag, Laan v. Mee[illegible] voort 39. ƒ 5.—.
Mad. J. C. van der Staay, Nice, Avenue Montcla[illegible] 1er. ƒ 5.—.
A. van Lith, Consul der Nederlanden, oud-Kolonel [illegible] Duisburg, Sonnenwald-Mercedes Haus. ƒ 5.—.
C. Poortman, Resident van Djambi. ƒ 6.—.
P. J. Brandenburg, Directeur Cultuur Mij. „[illegible] Nangka", Weltevreden, Kramat 168. ƒ 6.—.
G. Nieuwenhuys, Hoofdadministrateur Tabaks[illegible] „Arendsburg", Medan. ƒ 25.—.
B. G. J. Wynberg, Lid der Factory N.H.M., Welte[illegible] den. ƒ 10.—.
B. Hulskoff, President van de Weeskamer, Welte[illegible] den. ƒ 6.—.
G. J. Jongepier, p.a. Butterwerth & Co., Soerabaija. ƒ[illegible]
Dr. A. J. Ultée, Directeur Proefstation te Malang. ƒ[illegible]
J. J. Puister, Den Dolder „Sparrehof" Bosch en [illegible] (afd. Utrecht). ƒ 5.—.
H. C. M. Dorren, oud-Officier N.-I. L., Gewestelijk [illegible] der Veldpolitie op Java, Maassluis, Govert van W[illegible] kade 34. ƒ 5.—. (afd. Rotterdam).

Afschrijven.

Mejuffrouw A. Hagens, Breda, Ridderstraat 9.
E. F. W. Brinkman, Directeur Instituut Hommes, H[illegible] zand (Groningen).
L. M. D. Valstar, Haarlem, Spaarnelaan 9.
G. Th. J. M. Beukers, Student, Leiden, Pieterskerkh[illegible]
Dr. B. Bakker, Utrecht, Stadhouderslaan 71.
H. H. Schomaker, Utrecht, Buys Ballotstraat 10.

Adresveranderingen.

Mr. B. de Gaay Fortman, Rechter, van: Dordr[illegible] Rosenhof 15 naar: Amsterdam, Joh. Verhulststr. 7[illegible]
A. J. Rooseboom, oud-Luit.-Kolonel O.-I. L., van: [illegible] Haar, Juliana van Stolberglaan 125 naar: Rotter[illegible] Heemraadsingel 92. ƒ 5.—.
G. S. D. Hamel, oud-Consul-Generaal, van: Oegst[illegible] (bij Leiden) naar: Den Haag, Rijklof van Goens[illegible] 41. ƒ 5.—.
H. Dijkstra, oud-Luit.-Kolonel tit., van: Delft, Oost[illegible] 55 naar: Den Haag, Celebesstraat 13. ƒ 5.—.
Mr. S. Cohen Fzn., oud-Regeeringscommissaris Best[illegible] hervorming, van: Den Haag, Galileistr. 150 naar: [illegible] Huldi te Adelboden (Zw.).
D. A. N. Fisher, Ass.-Resident, van: Den Haag, [illegible] Speijkstr. 177 naar: Weltevreden, Boulevard Me[illegible] 38 paviljoen.
G. W. Beijer, Den Haag, van: Hotel de Zalm naar: [illegible] Rode, Korte Houtstr. 13.
Mevr. Wed. A. Nill-Marinissen, Den Haag, van: [illegible] v. Saxenstr. 25 naar: Laan Copes v. Cattenburch [illegible]
W. C. Uhlenbeck, van: Den Haag, Groot Hertoginn[illegible] 75 naar: Scheveningen, Kanaalweg 37.
F. B. Vodegel, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van [illegible] Boetzelaerlaan 109 naar: Van Swietenstr. 113.
Mevr. Wed. G. van der Most van Spijk, van: Geno[illegible] Montevido 11 terug naar: Den Haag, Pijnboo[illegible] 58. ƒ 5.—.
Secretariaat D. S. V. „Onze Koloniën", Delft, va[illegible] de Grootstr. 74 naar: Oude Delft 209, p.a. [illegible] Hazen.
A. C. de Bruijn, Kapitein Inf., van: Pontianak [illegible] Singkawang.
S. G. Nooteboom, Controleur B.B. naar: Soengei-Po[illegible] (S. W. K.).
H. J. J. van Sluijs, Inspecteur Pandhuisdienst naar: [illegible] tevreden, Hoofdbureau Pandhuisdienst.
H. van Dorsser, Kapitein Art. N.-I. L., Den Haag, [illegible] Hertoginnelaan, van: 121 naar: 86.
J. van Aken, Gep. O.-I. Ambtenaar, Dordrecht, [illegible] pijnsche Weg, van: 103 rood naar 101 rood.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: De nood te Wonosobo. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Het Adatrecht van Ned.-Indië. — Schuiver-Artist. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage, III. Utrecht.) — Mededeelingen. — Mutaties van 7 tot 14 Januari 1925.

De nood te Wonosobo.

Nader ontvar:gen:
Van S. te H. . . . . f 5.—
„ J. J. L. te U. . . . . „ 10.—

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema [1]).

VOORWOORD.

Na het vertrek van den heer Tillema van Sumatra, is in het Kol. Weekblad geen vervolg meer verschenen van diens reisbrieven. Gedeeltelijk is dit toe te schrijven aan overvloed van voor elk nummer beschikbare copie, maar ook, en vooral, aan de omstandigheid, dat de toegezegde reisbeschrijvingen en beschouwingen over hygiënische toestanden niet geregeld door de Redactie werden ontvangen. We meenen echter de interessante lectuur niet langer in portefeuille te mogen houden en zullen daarom in opeenvolgende Nrs. van het Kol. Weekbl. weder de vervolgen publiceeren. De stukken, welke ons niet hebben bereikt, ontleenen we aan de Locomotief, aan welk dagblad de heer Tillema — stellig als oud-Semaranger — eveneens zijn dagboek heeft afgestaan.

Red. Kol. Weekbl.

Indrukken van Java.

Van Sumatra kwam ik op Java, het mij zoo goed bekende eiland. Men had er mij in patria op voorbereid, dat daar alles veranderd was. „Je zult het niet meer herkennen", had men gezegd.

Ik heb goed uit mijn oogen gekeken, maar eigenlijk alles gevonden zooals ik 't had verwacht!

Veranderingen, ik bedoel werkelijke veranderingen, gaan uiterst langzaam, bij generaties.

Nu ben ik in 1396 in Indië gekomen, dus bijna een generatie geleden. Inderdaad hebben zich sedert dat jaar veranderingen voltrokken. Toen nog geen scholen voor de inheemschen, thans tal van inrichtingen van onderwijs, toen nog geen gemeenten, thans tal van steden waar het Europeesche deel der bevolking zich kan laten hooren, toen geen „Volksraad", thans een college, waar de belangen der Europeesche bevolking op uitstekende wijze worden bepleit, toen nog geen hooger onderwijs, thans een faculteit, toen nog niet het bewustzijn bij den Javaan, den Sumatraan, dat ook zij evengoed menschen zijn als de hooghartige Europeanen, toen nog geen auto's geen „draadlooze", geen eigenlijk inheemsche pers (het toen bij Van Dorp verschijnend blaadje kon den naam „inheemsch" niet dragen), toen nog tal van streken van den archipel, waar anarchie, doodslag, menschenmoord, hoogtij vierden; toen de gemoedelijke Europeesche samenleving, de heerlijke rijsttafel, schommelstoel, kabaja, slaapbroek, krossi-males, thans slecht Europeesch eten met 's avonds brood, stijve stoelen, pyama's, japonnetjes zonder mouwen, toen voor den Europeaan de heerlijk-ruime, koele-ouderwetsche huizen, thans de benauwde kleine, w… woningen; toen nog totale afwezigheid va… meenschapszorg, thans het beginnend besef van, dat zich uit, vooral te Semarang en … Bandoeng; toen nog rustige rust, thans een … waken, dat de Europeaan, die niet met zijn … meegegaan, zich niet heeft verdiept in maats… pelijke vraagstukken, rauw op het lijf valt, … wrevelig maakt en soms ook bevreesd.

Neen, de zichtbare veranderingen op Java … ben niet plaats gevonden sedert de jaren, die … in Holland was! Althans niet voor mij, die … eigen werkkring ook oog had voor hetgeen … heen geschiedde.

B a t a v i a vind ik nog altijd de warm… kustplaats, die thans in hooge mate lijdt ond… fout, in het verleden gemaakt, te weten stels… uitbreiding en vergrooting. Ik geloof niet, dat … groote fout thans nog valt te herstellen. Het … en het woningvraagstuk, die uiterst belan… problemen voor ieder mensch, zijn voor die … puzzles, die slechts opgelost kunnen worden … twee maatregelen: elke uitbreiding stop zetten … op systematische manier terug brengen der s… leving daar tot het allernoodzakelijkste. Men … daarbij stooten op zeer grooten tegenstand, op … wil, op tegenzin, op alles wat maar onaange… is voor de promotors, maar eindelijk toch … meening, dat het wonen en werken in een … kuststad onlogisch is, kostbaar en onproductief … weet zeer goed, dat enkelen het er volhouden, … ik weet ook, dat „men" niet denkt in groote … len, niet statistisch!)

B a n d o e n g was sedert 1896 wel zeer ve… derd! Van een baby uitgegroeid tot een fl… stevige boy, die zijn knuisten weet te gebru… zijn rechten te verdedigen! Bandoeng, het na… lijk centrum van West-Java, is een gemeente … juist op tijd gesticht om moderne begrippen … trent stadsuitbreiding e.d. ingang te doen … niet alleen, maar ook om ze in toepassing te … gen. Bezat het in 1896 het Pieters (Sijthoff)p… in wording, thans ziet men park aan park … Bandoeng mag zich de plaats noemen, waar … eerste hooger onderwijs werd gegeven. Indië … veel opzichten een trouwe copie van Nederland … het hooger onderwijs heeft men met een Hol… sche traditie gebroken. En wel met deze, … studie er niet „vrij" is, wat in patria wel het … is. Ik vind dien maatregel zeer juist en zeer … Het Hollandsche studentenleven leidt door … groote vrijheid tot losbandigheid. Men spreek… van „selectie", maar het is zeer de vraag … selectie wel de goede is! Ze zou goed zijn, … de werkelijk begaafden, de werkelijk toege… aanbleven. Maar dit is niet het geval. De … vrijheid leidt er tot zeer ongeregeld werk… „vossen" 'n paar maanden vóór het examen. … maar heel enkelen, die werkelijk studeeren. … zeer veel der „studeerenden" is eenige dwa… studie zeer nuttig.

De maatschappij, die de niet geringe lasten … hooger onderwijs draagt, bezit het recht te eis… dat de jongelui van de hun geboden gelegen… een nuttig gebruik maken. Dat het bestuur … Technische Hoogeschool dit heeft ingezien, … goede greep geweest. Als het nu ook nog … vloed zou willen aanwenden er tegen te waken, … zij, die zich als student laten inschrijven, de period… waarbij de „oudejaars" lafheid, walgelijkheid, … heid, ploertigheid hoogtij vieren, waarbij de … jaars" hun groote geestigheid meenen te … uiten door allerlei handtastelijkheden, „peste… tegenover jongelui, die krachtens den adat nie… gen „terugpesten" of wegslaan of boksen, dan … den bestuur en senaat de studentenmaatschappij … Indië een grooten dienst bewijzen. Ik voeg er … aan toe, dat men in Engeland, althans te Ed… burgh, waar een van mijn zoons studeert, het …

1) Zie Kol. Weekbl. van 10 Juli, 24 Juli, 14 Aug., 25 Sept., 2 en 16 Oct. '24.

...nen niet kent. Daar zijn alle studenten tegen zeer matige contributie lid van een groote, zeer ...lige „union", die veel biedt, waaraan onze studentenvereenigingen niet kunnen denken!

...Semarang was voltooid, wat voor een deel de jaren voor 1914 was voorbereid. Op het gebied van volkshuisvesting staat die stad ver boven de zustersteden Batavia en Soerabaja. Semarang met haar schitterend achterland tot woonmogelijkheden als havenplaats, waaraan beide concurrenten niet kunnen denken; want ...maal zal bij handel en industrie moeten postvatten de overtuiging, dat de laaggelegen havensteden het best geëxploiteerd worden door er niet aan wonen!

...het bezoek aan de gemeentelijke handelsschool was ik, niettegenstaande mijn medeleven in ... met Indië, toch getroffen. Ik zag er eenige ...ansche meisjes op de banken zitten. Zoo iets ...men voor pl.m. 30 jaar voor onmogelijk hebben ...den. Bij mij rijst de vraag, of in verband met bevolkingsvraagstuk (in zeer ruimen zin genomen) de Javaansche vrouw goed doet, het leven ...r Europeesche zusters getrouw te copieeren. Ik ...of n.l. niet, dat de vrouw in Europa met haar ...en naar gelijkstelling met den man, wat een biologische onmogelijkheid is, op den juisten ...is. Wellicht is dat streven der vrouw in Europa gevolg van de eenzijdige economische wereldbeschouwing van politici, leiders van nijverheid, handel en verkeer.

Voor het eerst van mijn leven bezocht ik Ma...g. Het stadje was een openbaring voor me. ...reeg den indruk, dat het zijn licht te veel onder ...korenmaat houdt. Wat publiciteit in zake woonwoningzaken zou de uitbreiding zeer ten goede ...n. Het kan gemakkelijk voor Oost-Java worden wat Bandoeng voor West-Java is. Ik hoop, dat ...ng, evenals Semarang en Bandoeng dit reeds ...n, aandacht zal wijden aan de belangen der mindeden: *noblesse oblige!*

Soerabaja heeft sedert '14 haar mooie electrische tram gekregen, haar havens en haar taxi's. ...zoover ik ben ingelicht — ik had jammer genoeg geen tijd om de stad evenals in '14 onder bekwame leiding te doorkruisen — heeft ze op woonwoninggebied al even weinig gepresteerd als zusterstad Batavia. Wat mij in dit verband te ...ia ten hoogste verwonderde, was het feit, dat ...het hotel, waar ik logeerde, gewaarschuwd werd ...en het gebruik als drinkwater van het water der aangelegde waterleiding. Informeerend, vernam ...dat de captatie der bron te wenschen overliet. ...k vraag me af, hoe zooiets mogelijk is!

(Wordt vervolgd.)

Het Adatrecht van Ned.-Indië.

...nige mededeelingen over de 1e en 2e aflevering ...n het IIe deel van Van Vollenhoven's adatrecht van Nederlandsch-Indië.

Door Mr. P. A. F. BLOM, c.n.

...een langen tijd van wachten — immers in ... verscheen de laatste aflevering van het 1e deel ...zijn de ernstige beoefenaars van het adatrecht ...nd met een omvangrijk geschrift, dat ons het ...recht van de in Indonesië neergestreken Vreemde Oosterlingen afschildert. Het valt niet te verwonderen, dat dit recht der Chineezen, die in het grootst van Zuid-China zijn uitgezwermd naar onzen ..., de hoofdschotel der beschouwingen vormen, ...waartoe de hoogst verdienstelijke werken van den ...ings ontslapen Mr. P. H. Fromberg Sr. in groote mate als vindplaatsen voor het onderwerpelijke ...t bijgedragen hebben. Van veel minder gewicht ...t recht der Hindoe's en Arabieren.

...meester heeft op zijn eigen kenschetsende ...van uiteenzetting vooral de aandacht gevraagd ...het Chineezen-Staatsblad (S. 1917 No. 129), dat met één streek — behoudens het adoptieinstituut — het geheele adatrecht der Indische Chineezen op Java en Madoera en in een zevental Buiten-gewesten heeft weggetooverd, doch dat in de practijk niet die machts-ontwikkeling betoond heeft, die men er in Buitenzorg van verwachtte. Zou dat Staatsblad niet een dankbaar onderwerp voor een proefschrift vormen, waaraan een Chineesch jurist zijne krachten zou kunnen wijden?

Het hier bedoelde Chineezen-element laat zich onderbrengen in drie rechtskringen: in den eersten zelfstandige rechtsgemeenschappen vormende, gelijk in de Chineesche districten der residentie de Wester-afdeeling van Borneo, waarnaast staat de groep in de residentie Riouw en Onderhoorigheden, voorzoover alleen betreft het eilandgedeelte, alsmede in de residentie Banka en de zelfstandige afdeeling Billiton (en het Maleische Schiereiland, dat wij buiten nadere beschouwing houden); voorts de Chineezen-nederzettingen in en om Bagan Si Api-Api en aan den mond van de Indragiri, beide op Sumatra's Oostkust.

De Chineezen op Java en Madoera vormen de kern van den tweeden kring als geen zelfstandige rechtsgemeenschappen vormende en met en naast andere landaarden levende. De derde groep vormt ten slotte de Chineesche arbeidersbevolking van Sumatra's Oostkust in de cultuurstreken.

De dagen zijn voorbij, dat men bij de beschouwing van rechts-kwesties onder de Chineezen het oog gericht moest houden naar Zuid-China; sedert een goede twintig jaar heeft de Indische rechterlijke macht het zuiver Zuid-Chineesche recht verder in zijne waarde gelaten en voortaan erkend, dat men in Indonesië moest aannemen een daarvan afwijkend Indisch Chineezenrecht. Hun echter, die dan een beweging los van China daaruit zouden willen afleiden, worden de noodige waarschuwingen door den hooggeleerden schrijver voorgehouden, daar integendeel aanraking met Zuid-China op verschillende wijzen nog steeds blijft bestaan: heen en weer trekken naar het stamland, nieuwe aanvoer van sinkèhs, het voortdurend levendig houden van den band met het moederland (Chineesche taalbeoefening, inmenging van daaruit op bijzonder onderwijsgebied).

Even wordt nog aangegeven, dat de bestaand hebbende en thans nog ten deele geldende wetgeving zich nimmer heeft verzet tegen het blijven hangen aan het adatrecht, (het sedert als vervallen te beschouwen artikel 11 A. B., het Vreemde Oosterlingen Staatsblad 1855 No. 79, gefundeerd op art. 75 R. R. (oud), artikel 78(2) R. R.).

Na deze algemeene beschouwingen, waaraan het 1e stuk is gewijd, wordt in het 2e stuk nu de sub 1 genoemde rechtskring aan nadere beschouwingen onderworpen; samenvalling nagenoeg met den Maleischen rechtskring, in het 1e deel behandeld, en met de gambircultuurstreken wordt vastgesteld. Voorts wordt bij den omvang van dezen rechtskring de aandacht gevestigd op het feit, dat de Chineezen in zoo'n grooten getale hier zijn binnengedrongen, dat de verhouding tot de Indonesische bevolking, zoo niet in het voordeel dier Vreemde Oosterlingen valt, zij dan toch een belangrijk bestanddeel der bevolking vormen; zelfs kan van Selanggor op het Maleische Schiereiland als een Chineezenland gesproken worden. In dit verband mag wel de vraag gesteld worden of althans voor onzen Oost de immigratiewetgeving dusdanig regelend werkt, dat den voor dezen rechtskring gewenschten importkrachten weinig beletselen in den weg gelegd worden.

Opmerking verdient dat, noch het reeds genoemde S. 1855 No. 79, noch het uitsluitend op Chineezen betrekking hebbende S. 1917 No. 129 in dezen rechtskring (behalve de Oostkust) van toepassing zijn; blijkbaar heeft men het nog niet aangedurfd de „georganiseerde Chineezen", als ik het zoo eens zeggen mag, onder Westerschen rechtsdwang te brengen, al is te verwachten, gelet op de rede van den Landvoogd bij de opening van den

Volksraad in het jaar 1924 gehouden, dat de vigeur van voornoemde Staatsbladen aanmerkelijke(?) uitbreiding zal krijgen.

Het baart geen verwondering, dat de gewelddadig opgeheven rechtsgemeenschappen in het oude goudland ter Borneo's Westkust gevormd, de buitengewone belangstelling van den hoogleeraar hebben getrokken. Wie den naam Montrado hoort, denkt dadelijk aan de vele straf-expedities, die het Indische Leger heeft moeten houden, alvorens de Chineezen tam waren geworden, ten slotte is alles, wat er aan kongsi in de beteekenis van republiek was, opgeruimd; men heeft daar met krachtige hand ingegrepen. Deze kongsi's kwamen voort uit autonome mijn- of landbouwgroepen, die op hare beurt weer voortgekomen waren uit groepen immigranten, die, het spreekt wel vanzelf, sèng-verwantschap vertoonden.

De band, die alles bijeenhield, had met een genealogische groep niets te maken, de afgelegde eed van onderlinge trouw deed het hem. Niet bekend is van deze autonome districten of ze behalve eigen bestuursbevoegdheid, rechtspraak, politie en later scherp afgezette grenzen, ook eigen wetgeving hadden. Het uiterlijke teeken van eenheid was het kongsi-huis, waarvan er soms twee voorhanden waren.

Ongemoeid als zij langen tijd gelaten zijn, zoowel door de Dajaksche bevolking, door de Maleische kustvorsten en later door het Nederlandsche gezag, brachten deze occupanten van land het alras tot heerschers over den grond; de kongsi ging zich als meesteres over den grond gedragen, vereenigde zich somtijds met andere tot een hoogere rechtseenheid: de federatie met een eigen federatiehuis.

Het Nederlandsche gezag maakte aan dat alles een eind, de laatste kongsi werd in 1884 ontbonden, haar grondgebied tot rechtstreeksch gebied verklaard. De zucht tot associatie leidde evenals elders (zie bijv. bij Abdullah over de Tjien Tji Hoei) tot geheime genootschappen, die het ons maar al te lastig maakten.

Van heel wat minder beteekenis zijn de Chineezendorpen in den Riouw-Archipel, die deels handelsdorpen, deels bijeenwoning van groentekweekers of varkensfokkers of beide zijn; van deze dorpjes en van Bagan Si Api-api wordt nu medegedeeld, dat zij een samenvoeging van kongsi's (thans het woord in de beteekenis van gilde gebezigd) zijn zonder echter een rechtsgemeenschap te vormen.

De voormalige kongsi van de Westerafdeeling vinden wij in heel wat beperkter beteekenis terug op de eilanden Billiton en Banka onder de Chineesche tinarbeiders. Behalve deze in rechtgemeenschap staande Chineezen zijn de overige in laatstgenoemd gewest aanwezige rasgenooten tot zes gemeenten vereenigd, dank zij een ingrijpen van het gewestelijk bestuur; of een en ander al in stand zal blijven, is te betwijfelen, waar er reeds twee gemeenten op apegapen liggen of reeds ten ondergegaan zijn.

Nadat eenige weinige regels gewijd worden door Mr. van Vollenhoven aan de individuen (het aantreffen van vele Hakka's, minder Hoklo's of Swatow-Chineezen en Foekhiëns (uit Foochow) of Hokkiëns (uit Emoy) wordt alsdan besproken het bestuur, de rechtspraak en de regeling. In de Westerafdeeling vertoonden de kongsi's een meerhoofdig bestuur met als primus de kap-thoi (kapitan-toea), terwijl de eerdergenoemde federaties eenhoofdigheid van bestuur (kapitan) kenden, welke ambten niet op vererfbaarheid konden wijzen. De geheele aanwijzing der hoofden draaide in de practijk neer op een verkapte oligarchie. Bij de practische Chineezen moest het bestuur zich wel uitsluitend richten op het doel der kongsi, hetwelk op land- dan wel mijnbouwgebied gelegen was. Waarschijnlijk is het Riouwsche soengij-hoofd voortgekomen uit den concessionaris van grond voor gambir- en peperteelt bestemd, die strooken gronds daarvan uitgaf aan de eigenlijke bouwers; eenzelfde verschijnsel is

in de seneubo's in Atjeh te zien geweest.

Mijnhoofden met hun schrijver en twee h... gers vinden wij in het mijngebied op Banka ... liton (alleen gekozen uit de oude deelgerech... door de kongsi-genooten), daaronder treffen ... barak- of ploeghoofden aan.

De hooger aangehaalde door het Gewestelij... stuur uit den grond gestampte bestuursgem... hebben een op Westersche naäperij gegronde... met een voorzitter, secretaris en politieper... en genieten op geen enkelen wettelijken g... slag gefundeerde gemeenterechtspraak en gem... diensten.

Vielen belastingen eertijds den kongsi's ... 1884 was daarvan in de Wester-afdeeling ... sprake meer en ging van toen af alles naar 's ... kas. Na de opheffing van het Sultanaat op ... Lingga vervielen de door den Vorst geheven ... neezenbelastingen.

Ten slotte kan nog vastgesteld worden, d... rechtspraak, door de kongsi's op Borneo ... oefend, met haar verdwenen is; van de even... roerde Gemeenterechtspraak op Bangka schi... de werkelijkheid niets terecht te komen.

Als volkenrechtelijk verschijnsel maakt d... leerde schrijver even gewag van het vele gekr... der kongsi's in West-Borneo onderling, die to... logen leidden, zoo zelfs, dat daar ook oorlog... bond van kongsi's gekend werd, waarbij natu... zwakken steun zochten en vonden bij de sterk...

Met voorbijgaan van het verwantschapsrecht ... bij den rechtskring Java nadere bespreking ... vinden, volgt een ampele beschouwing van het ... welijksrecht met verdere verwijzing naar gen... den kring. De endogamie van Zuid-China doet ... hier uit den aard der zaak niet voor, vereischt ... alleen, dat men iemand van een anderen sèng-na... kiest. Als merkwaardig uitwendig teeken van ... schil tusschen de Chineesche wet daar en het ... staand recht hier is wel, dat de Borneo-Chinees ... het algemeen recht heeft op de weduwe zijns ... ders, wat in de Chineesche wet niet alleen ... den is, maar zelfs als zwaar delict aange... wordt.

De positie van de Chineesche vrouw ken... zich het best door de mededeeling, dat in de ... districten der Wester-afdeeling de vrouw met ... man meewerkt en bij den landbouw en het v... naar de passers krachtige hulp biedt. Van ... recht van veel-vrouwendom profiteeren sl... weinigen; de meesten hebben slechts één vr...

Wat straks van Java opgemerkt zal worden ... erfpacht geldt in groote trekken voor dezen r... kring, al zullen er (nog wel onopgespeurde) ... schillen bestaan.

Bijzonder frappant is de mededeeling, d... Singkawang het saldo van een Chineeschen ... alleen vererfbaar is, zoodat de positie van ... beneficiairen erfgenaam aanwezig is en zulk ... afwijking van den Zuid-Chineeschen regel, d... doode zoowel activa als passiva op de zoons ... kleinzoons overgaan.

Vanzelf sprekend is het, dat het agrarisch ... van de Borneo-Chineezen in de allereerste ... de aandacht trekt. Naast regelmatige bebouwing ... de roof- of ladangbouw wel voorgekomen zijn; ... als norm moet evenals bij de goudgraverij het ... dament een vaststaand grondenrecht zijn.

In Riouw was roofbouw onder de Chin... landbouwers troef; gelijk de lezer reeds weet, ... daar de peper-, en gambirbouw in Chineesche ... den, waarbij kan worden opgemerkt, dat ... Chineeschen ondernemer of tauké negeri (... padjeg) kent, die van den Sultan of (later) ... diens vertegenwoordiger tegen betaling van een ... ke som gelds, naast (later) een jaarcijns, een ... bouwconcessie kreeg, welke wel een tijdelijk rech... doch vervreemdbaar was. Van dezen onderne... nu moest de Chineesche tuinbouwer, die in de ... bon zelf woonde, het hebben; hij kreeg n.l. te... de verplichting tot afstand tegen een gereduceerd... marktprijs van het door hem geteelde een verd...

bewerkingsrecht, daarin bestaande, dat hij een recht kreeg op dat gewas, met als gevolg dat, als hij de kebon verliet, hij zijn rechten doen gelden op een afkoopsom. Een variant dat, als de tauké negeri buiten het gebied van Sultan verblijf hield, alsdan de tauké kebon zich als tijdelijk gerechtigde voordeed, terwijl de geldschietervorm alleen aanwezig is onverplichting van uitlevering van al zijne producten aan den geldschieter; deze laatste wijze ook de arangbouw. Ook kon de Chinees conkrijgen voor klapperteelt (op de Anambaseilanden), voor kalkbranderijen, voor sagoe (in ...ga). Al sprak men daarbij van sewah tanah, die den Vorst moest betaald worden, ons Burgerlijk begrip „huur" is het niet geheel.

algemeene maatregel van bestuur vervat in 1917 no. 662, doet de Chineesche grondrechten den Riouwarchipel op den ouden voet bestendimits maar bestaan hebbende op 1 Maart 1913 betrekking hebbende op bepaalde soort gronden; daarnaast laat het in S. 1918 no. 368 neergelegde Gouvernementsbesluit toe, om van het Land het als ...erf of voor bedrijf geoccupeerde zeestrand of ...oever te huren. Willen Chineesche occupanten van andere gronden dan die reeds beschreven, hunne rechten niet verloren zien gaan (ondanks art. R. R. [oud]), dan moeten zij een Europeeschen aanvragen. (S. 1917 no. 662 en 1918 no. 367).

Van Banka wordt peperbouw gemeld op gronden, ...toe met een zoogenaamd „occupatierecht", zijnde een ten allen tijde ophefbaar bewerkingsrecht, door den Resident gegeven sinds de hem in 1890 ...eende machtiging, nader in 1901 en 1906 gegeven door de Gewestelijke Bestuurders, al zullen ondanks ook zonder dat recht wel kebons zijn aangelegd; op Billiton komen al wat minder peper... voor. Grondverwerving op het Maleische ...ereiland gaat niet naar adatrecht, doch is gegrond op Britsche bepalingen.

...n het schuldenrecht is wel allereerst het vermelden waard, dat de gedwongen ontbinding der kongsi's in de Westerafdeeling van zelf ook de kongsi als geldschieter om hals bracht.

In den Riouwarchipel binden de geldschieters rasverwanten of Indonesiërs met een z.g.n. „tasa", zijnde voorschotten, die niet binnen een bepaalden tijd behoeven afgelost te worden, doch er gelegenheid om bij wanpraestatie den rechter ter... in de zaak te mengen. Als werknemer ziet men den Chinees onder den naam van koeli, ...nja of langkoeng, bij Chineesche landbouwondernemingen, houtskoolbranderijen, panglongs ...mijnen, in de Chineesche gambirfabrieken, vroeger ook de pas aangekomen singkèhs in de goudistricten der Westerafdeeling, die nog niet in de kongsi waren opgenomen. De tinwinning op Bangka kent ook jaarlooners, van het bedongen loon wordt maandelijks een gedeelte uitgekeerd, de rest op Chineesch nieuwjaar; komt nu de koelie tusschentijds ...kort dan moet hij tegen rente gaan leenen bij werkgever. Onder de tinkoelies op Billiton komen twee werkwijzen voor, n.l. de gelijkelijke deelgerechtigheid in de opbrengst en daarnaast het hun gewaarborgd aandeel in de opbrengst. De kongsi vennootschap moet ook hier ruim voorkomen, ...tal van reederijen kent men ook de kleine kongsi's, voor agrarische doeleinden, zoo exploitatie van gambir-terreinen.

Onderling hulpbetoon, zoo inhaerent aan het ...sche dorp van Zuid-China, komt ook hier voor, al weet men er tot nu toe nog weinig van; een enkele mededeeling van Borneo is alles, wat er te boek staat.

Alsdan volgt nu een enkele mededeeling over ...lenrecht en rechtsmiddelen. Zoo wordt het houden van meer dan een hoofdvrouw als zwaar ...t aangerekend, terwijl op Bangka een soort recht der mijnkongsi's bekend is.

Het 2e stuk eindigt met een waarschuwing aan den wetgever om toch vooral niet het reeds meer genoemde S. 1917 no. 129 zoo maar klakkeloos in dezen rechtskring in te voeren en aldus de kongsivennootschappen te schaden door hen te dwingen een handelsrecht in te gaan als tegenovergesteld aan het Chineesch rechtsbewustzijn op dat punt; ook maakt niets aannemelijk, dat het voornoemde Staatsblad de Chineesche rechtstoestanden zal verbeteren.

(*Wordt vervolgd*).

Schuiver-Artist.

Pak Kasran is zijn naam; kampoeng Pesapèn in Kediri zijn woonplaats.

Reeds jaren wordt hij door zijn kleinkinderen onderhouden en gesteund in zijn kommervol bestaan; sinds zijn schrale beenen verstijfd zijn na een val.

Zijn beverige handen knutselen graag; zij geven vorm aan het gedachtenspel zijner fantasie.

Pak Kasran schuift graag; naar zijn opiumpijp snakt zijn verdord lichaam elken middag na eenige uren inspannend knutselen op het matje achter in de pendopo.

Een meester is Pak Kasran in hout- en bamboebewerking. Met zijn beitel, vijl en mesje snijdt hij poppefiguren van Javanen en Chineezen, die in hun nationaal plunje getoken interessante voorstellingen geven van volkstypen in de Indische samenleving. Karakteristiek gekleurde figuurtjes, zeer natuurgetrouw geplaatst in hun dagelijksche omgeving en voorzien van hun attributen, geven een hoog denkbeeld van den aangeboren kunstzin van den toekang.

Een oude bedelaar met sprekende gelaatstrekken, een straatmuzikant, een hengelaar aan den rivierkant, een gardoe met slapende en ook wakende desapolitie, een saté-verkooper met zijn transportabel keukenbedrijf, zij allen zijn figuren uit Kasran's omgeving, die hij weet weer te geven in meesterstukjes van klein-kunst. Ook de Chineesche forens, de welkome gast, die geld en goed brengt in het verre binnenland, ontgaat zijn aandacht niet. Een energieke Singkèh, die den landman zijn oogst afkoopt aan den eenzamen desaweg, levert voor Kasran een ongezocht model op voor een interessant poppetafereel.

Een dozijn van deze zeldzame meesterstukjes, karakteristieke typen voorstellend uit het desaleven, zijn sedert eenige dagen in de toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, te bezichtigen.

Van Week tot Week.

6-12 JANUARI 1925.

Voor Wonosobo. Het comité tot leniging van den nood in Wonosobo heeft succes gehad met zijn actie. Zooals bekend, heeft Raden Mas Noto Soeroto in zijn orgaan Oedaya, dat beoogt Nederland en Indonesië tot wederzijdsch begrijpen te brengen, een oproep geplaatst om steun te verleenen aan zijn geteisterde landgenooten. Er kwamen verscheidene giften binnen, een bazaar heeft zijn werk gedaan; op 1 Januari was de stand van de kas *f* 2114.84. Daarbij komen dan nog de opbrengst van de H.B.S.-voetbalmatch, de recette van Dolle Hans en verscheidene giften, waaronder een belangrijke van onzen gezant te Caïro, mr. P. J. graaf van Limburg Stirum.

Het adres van het Comité, dat steeds gaarne giften in ontvangst blijft nemen, is Laan v. Meerdervoort 60. (*Vaderland*, 8 Jan.).

De Bestuurshervorming. Het Alg. Ind. Dagbl. verneemt uit goede bron, dat de benoeming van een gouverneur van West-Java per 1 Mei a.s. tegemoet kan worden gezien, terwijl de instelling der provincie zal volgen op 1 Januari 1926.

Regent van Rangkasbitoeng. Aneta meldt, dat de Regent van Rangkasbitoeng, Raden Adipati Aria Soeria di Poetra, met pensioen zal gaan. Zijn opvolger zal zijn de patih van Bandoeng, Raden Soeriami Hardja.

Las Palmas of Miangas. De kwestie tusschen Amerika en Nederland over het bezitsrecht van het onbeduidende eilandje Las Palmas (Spaansche naam) of Miangas (Nederl. naam), gelegen benoorden Celebes, blijft in de pers een dankbaar onderwerp van bespreking. Voorloopig houden wij het er voor, dat op „Poeloe Jellesma" (een derde naam, doch die niet op de kaarten voorkomt), ten rechte de Nederlandsche vlag waait.

Gouverneur-Generaal Fock bezoekt Sumatra. De landvoogd gaat 28 Maart op reis voor het brengen van een vijfdaagsch bezoek aan Palembang, Pladjoe, de Boekit-Asammijnen, Kajoeagoeng en Tandjoengradja. Daarna wordt een bezoek gebracht aan Medan. Mr. Fock wordt vergezeld door den algemeen secretaris, den heer G. R. Erdbrink. (Aneta, 10 Jan.).

G. A. Fokker †. Te Bandoeng is in den ouderdom van 62 jaar overleden de heer G. A. Fokker, gep. ingenieur, chef der exploitatie van Staatsspoorwegen op Java.

Mr. H. Schuijten †. In den ouderdom van 71 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer Mr. H. Schuijten, oud-raadsheer bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Directeur van Gouvernementsbedrijven met verlof. De Directeur van Gouv.-bedrijven is voornemens in Mei met verlof naar Europa te gaan. Hij bereidt het oud-hoofd van den mijnbouw Hövig voor, om als zijn vervanger op te treden. (Aneta, 7 Jan.).

Lyceumplannen te Batavia opgeschort. Aneta meldt d.d. 7 Jan. uit Batavia: De plannen voor oprichting van een lyceum alhier, zijn voorloopig opgeschort.

Politieschool te Buitenzorg. Volgens Aneta, d.d. 7 Jan. is de Politieschool te Buitenzorg samengesmolten met het Centraal-depôt voor de gewapende politie te Soekaboemi.

Een Caoutchoucbedrijf te Bila. De directeur van landbouw gaat een dienstreis maken naar Sumatra, in verband met het op te richten caoutchoucbedrijf te Bila. (Aneta, 7 Jan.).

Gebrek aan ingenieurs. Volgens een Aneta-telegr. dd. Weltevreden 7 Jan., heeft de Staatsspoor gebrek aan werktuigkundige ingenieurs.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is bevorderd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau de hr. H. J. Preis, tijdelijk burgerlijk ambtenaar, sectieleider bij de herzieningsbrigade van West-Java van den topogr. dienst.

Het nieuwe mailcontract. Een nieuw mailcontract is gesloten, dat loopt tot einde 1926. De postdienst heeft daarbij niet langer zeggenschap in de vertrekuren van de schepen. De vroegere bepaling voor een verplichten wekelijkschen maildienst is vervangen door die voor een geregelden maildienst. De financieele verplichtingen zijn evenwel gunstiger voor den postdienst. (Aneta, 5 Jan.).

Resident Bedding. De resident van Bantam, de heer J. C. Bedding, is op zijn verzoek met 18 Maart eervol ontslagen. (Aneta, 5 Jan.).

De radioverbinding met Indië. De directeur-generaal der posterijen en telegrafie maakt in de Staatscourant bekend, onder verwijzing naar hetgeen vroeger is medegedeeld omtrent de rechtstreeksche radiotelegrafische overbrenging van Regeerings-, dringende-, gewone- en uitgestelde telegrammen zonder via naar Ned.-Indië (Stc. van 3 Mei 1923, no. 86, en van 6 Maart 1924, no. 47), dat van den radioweg thans, voor zoover daartoe gelegenheid bestaat, mede gebruik wordt gemaakt voor de overbrenging van perstelegrammen tegen verlaagd tarief (f 0.43 per woord), die niet zijn voorzien van de kostelooze aanwijzing „draad" of van eene aanwijzing betreffende de verzending per kabel. De overseining van deze soort telegrammen vindt als regel plaats in den laten avond of in den nacht.

Jodium op Java. De heer Ellinger heeft in Bandjoeoerip, in het Soerabajasche, een spuitende bron van jodiumhoudend water aangeboord en aan de regeering verzocht een overeenkomst te mogen aangaan voor de winning van jodium en eventueel van aardoliën.

Radioverbinding Nederland—Indië. De radioverbinding Nederland—Nederlandsch-Indië heeft, voor zoover het aan Nederland toekomende aandeel betreft, over 1924 f 596.663 opgebracht.

Het is te verwachten, dat de opbrengst ov... nog belangrijk hooger zal zijn.

Koninklijke gift ten bate der Zending. De K... heeft een belangrijke gift geschonken ten b... den arbeid der Rijnsche zending op de Me... eilanden.

Huldiging nagedachtenis Van Heutsz. Ook te ... heeft zich een comité gevormd tot huldigi... nagedachtenis van Generaal Van Heutsz. De ... gemeester, mr. Van Sonsbeek, heeft het ere... zitterschap aanvaard; voorzitter is gener... joor De Quay, secretaris de heer Vorstma... gouverneur van Celebes en Onderh.; penni... ter de heer G. Ingen Housz.

Landbouwmaatschappij in de Vorstenlanden. Te ... is opgericht de landbouwmaatschappij Pe... met een kapitaal van f 250.000.—.

Meevaller van vijftig millioen! Het Bat. Nwsbl. ... meldt, dat de dienst 1924 een vijftig millioe... den gunstiger zal uitvallen dan waarop bij ... grooting voor dat jaar gerekend was.

Malaria-epidemie. Aneta meldt dd. 12 Jan. De m... epidemie in het Soerabajasche district Go... kendang is uitgewoed. Sedert 19 December ... 5000 zieken voorgekomen en 1500 sterfge... Thans zijn er nog 2000 zieken. Kinine voo... nieuwe gevallen.

Jubileum Deli-Batavia Maatschappij. De Deli-Bat... Maatschappij te Amsterdam zal Maandag 2... a.s. haar 50-jarig bestaan herdenken.

De vulkaan Papandajan. De Papandajan heeft ... nieuwen krater gevormd en vertoont toene... werkzaamheid. (*Aneta,* Bandoeng, 9 Jan.)

Zeeroof in Ned.-Indië. Naar thans bekend wordt, ... het eind van December een geval van zeeroof ... hoogte van Kaap Tongdang voorgekomen. Van ... acht opvarenden, afkomstig van Bengkalis, ... twee verdronken. De Chineesche roovers ... ten. (*Aneta,* 9 Dec.)

Een patrouille aangevallen in Atjeh. Uit Kota-R... wordt gemeld, dat drie kwaadwilligen in het ... labohsche een patroille hebben aangevallen. ... maréchaussée werd met een vergiftigde spee... dood, een kwaadwillige werd eveneens ge... (*Aneta,* 9 Jan.)

De Ind. P., T. en T. in 1924. De inkomsten van ... Post-, Telegraaf- en Telefoondienst bedroegen ... 1924: f 28.846.000, tegen f 27.492.000 in ... (*Aneta,* 9 Jan.)

De nood der Zending. Het Zendingsbureau te O... geest heeft tot dekking van het tekort over ... van ruim f 300.000 f 155.387.30 ontvangen.

Het land der onbegrensde mogelijkheden! De D... schrijft o.m.: Naar wij hooren zou een der g... cultuurmaatschappijen in dit gewest, met ... nemingen in verschillende ver uiteen gelegen ... ken, waarvan de inspectie met groot tijdv... gepaard gaat, ernstig denken over de aans... fing van een paar vliegmachines voor dit d...

Pest op Java. In de week van 25 Nov. tot en met 1... 1924 kwamen in totaal niet minder dan 54... gevallen voor, waarvan in de afd. Temang... 123, Wonosobo 5, Magelang 35, Djokjakarta ... rakarta 47, Bojolali 95, Klaten 88, Salatiga 2... dal 6, in het regentschap Batang, afdeeling ... longan 5, in de afd. Tegal 4 en in de afd. ... jarnegara 110.

Blijkens een Aneta-telegram van 5 dezer h... zich ook in Sidoardjo en Grisee de pest uit ... er drastische bestrijdingsmaatregelen genom...

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad. De begrooting.
De *Indische Crt.,* het *Bataviaasch Nwsbl.* (3 t/m 9 ... en de *Locomotief* (1 t/m 8 Dec.) geven verslagen ... zichten van hetgeen in den Volksraad behandeld ... o.a. betreffende: *Afd. IV B. B.; de schoolgeld-heffing; ... vereenvoudigde spelling, den B. G. D.; den Ma... luchtvaartdienst, de stoomvaartordonnantie; de ...*

gutta percha onderneming, de houtpolitiek, statis-reboisatie, visscherij; de salarisvoorstellen; L. N. H.

...directeur van Onderwijs deelde mede, dat het mini-tarief van 15 cent voor het eerste kind uit een gezin, de *inlandsche tweede klasseschool* bezoekt, wordt ...eld. Wel staat daartegenover een afronding naar ... voor een der hoogste klassen van het progressief ..., doch deze is van ondergeschikten aard. Er zal met ... nauwgezetheid acht geslagen moeten worden ... toepassing van het tarief. Bij rationeele toe-... zal bij *het thans opnieuw gewijzigd en aangevuld* ... de totaalopbrengst *der schoolgelden* niet behoeven ...minderen.

...appreciatie van dezen nieuwen maatregel — aldus ... in het *B. N.* (3 Dec.) — steunt op het goed vertrou-... dat de Volksraad (ook de links-staande inlandsche ...) in het beleid van den directeur koestert.

...eenvoudigde spelling* is een wensch van den heer ... en hij wordt gesteund door den Katholieken onder-...cialist, den heer *Ten Berge*. Juist in Ned.-Indië, ... het Nederlandsch voor alle hoogere onderwijsvor-... behalve het primitiefste, voertaal doch geen landstaal ... gen vele practische onverwegingen tot toepassing ... een stelsel, dat overigens — voor het *Bat. Nwsbl.* ...) althans — slechts de bekoring heeft van het ..., maar niet van het schoone.

... *Java-Bode* (3 Dec.) wees reeds eerder op *de politieke* ...dere *voordeelen*, die voor Indië verbonden zouden ... aan de invoering van de *vereenvoudigde spelling*. Deze ... in hoofdzaak: het opvoeren van de concurrentie van ... Nederlandsch met andere, zooveel eenvoudiger talen, ... ook de mogelijkheid om door versobering van het ...derwijs meer uren vrij te krijgen voor andere vak-... Volgens de „J. B." gelden voor Indië de bezwaren, ... tegen de vereenvoudigde spelling qua kunstmatig ...ksel in Nederland aanvoert, in veel mindere mate ... Indië, waar het Nederlandsch niet gegroeid is, doch ... en alleen beschouwd dient te worden als gebruiks-... Als zoodanig is de concurrentie in sommige ge-... met het Engelsch reeds zwaar genoeg.

... beteekenis was de discussie over *het „gemengd bedrijf"*, dat er feitelijk geen meer is. Tijdens de wis-... der stukken is Landbouw van inzicht veranderd; ... de krachtige critiek, voornamelijk van de zijde ... het Boschwezen, schijnt het oude plan bezweken. ... zal van een eigenlijk gemengd bedrijf geen sprake ... De Regeering interesseert zich niet in de onderne-... die zich zal belasten met den houtverkoop, doch ... tegen een bedrag van *f* 10 per M3. hout af aan de ...chappij, die de schakel vormen zal tusschen staats-... en afnemers. De schatkist deelt verder in de ... die met den verkoop wordt gemaakt. (*B. N.* 4 Dec.)

... de debatten in eersten termijn over de *Salarisvoor-*... voelde de heer *Kerkkamp* (N. I. V. B.) zich gedron-... tot een woord van waardeering voor den arbeid ... salariscommissie. Het aantrekkelijkste acht spreker, ... indeeling niet gaat volgens rascriterium, of de ... van opleiding, doch volgens de meerdere of min-... moeilijkheid der aanvulling. Hij meent *o. m.*, dat ... principe de noodzaak meebrengt in Indië meerdere ...genheid tot opleiding te scheppen, met name *de op-*... *tot bestuursambtenaar en officier*. Waar zooveel ... ambtenaren noodig zijn, als b.v. *artsen*, zou Indië ...ncieel ten gronde gaan, indien het salarispeil niet ... de gansche linie kan worden omlaag gesteld (*B. N.* ...ec.).

... *Soerabajasch Hbl.* (6 Dec.) bespreekt *het karakter* ... *begrooting*. De Indische staatsbegrooting klopt. De ... uitgaven worden bestreden door de gewone in-...sten. Dat de opvoering van de gewone inkomsten een ... druk heeft gelegd op de geheele Indische maat-...ppij en de beperking van de uitgaven vele op zich ...wenschelijke maatregelen heeft tegengehouden, mag ...renswaardig zijn, toch zijn deze omstandigheden ... volgens het blad — verre te verkiezen boven het voeren ... een ...shouding, die tot den economischen onder-... zou leiden.

... Hoe sterk de Regeering haar bezuinigingsplannen heeft ...gezet, blijkt wel uit de regularisatiewet van de be-...ting van 1923. Ruim *f* 90 millioen is door de Regee-... over 1923 minder uitgegeven dan de begrooting aan-... Belangrijke bezuinigingen werden verkregen door-... verschillende in de begooting voorkomende maatrege-... niet zijn uitgevoerd. Die bedenkelijke zijde zou er niet ... wanneer de bezuiniging was verkregen door sobere ...huishouding.

Tangerang.

De Locomotief (1 en 3 Dec.) vestigt de aandacht op in het „Bat. Nwsbl." geformuleerde *grieven der opgezetenen van de particuliere landerijen in het Tangerangsche* tegen de betrokken Chineesche landheeren ter zake van wederrechtelijke occupatie van bevolkingsgronden, het doen van wettige heffingen, enz. Bij onderzoek bleken deze klachten voor het grootste deel maar al te waar te zijn. De „Loc." vindt in deze mededeelingen aanleiding om terug te komen op de vraag: of niet dergelijke misstanden den ondergrond vormden van het drama, dat zich in Februari 1924 heeft afgespeeld.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (3 Dec.) zegt dat het onderzoek naar de oorzaak van het Tangerang-drama onmiddellijk gegaan is in de richting van economische misstanden. Daarbij is echter al dadelijk aan het licht gekomen, dat daarvan geen sprake kon zijn, omdat de in verzet gekomen lieden afkomstig waren uit een andere streek, terwijl bovendien het verzet zelf zich niet keerde tegen één of meer der landeigenaren. Daarmee verviel alle reden om verder in die richting te speuren. Maar wat nu gebeurd is, mag evenmin aanleiding zijn om met de „Loc." aan te nemen. dat *dus toch* economische misstanden de oorzaak zijn geweest. Want de nu aan het licht gekomen toestanden zijn *door de bevolking zelve* aan het bestuur gerapporteerd, en door dat bestuur onderzocht en juist bevonden. En dan zou het toch wel heel zonderling moeten heeten, dat dezelfde bevolking, die nu den juisten weg wist te vinden, zich een half jaar geleden herstel van grieven zou hebben willen zoeken via een verzet, geboren uit het „zoo wanhopig verlangen naar een *ratoe adil*", dat uiting is van een ondragelijken druk.

Nieuwe aardschokken in het Wonosobosche.

De Locomotief (2 t/m 5 Dec.) bevat uitvoerige berichten over de jongste aardbeving. Het hoofd van den Vulcanologischen Dienst, *ir. Taverne*, is wederom naar Wonosobo vertrokken.

Het Kon Meteorologisch en Magnetisch Observatorium registreerde den 2den Dec. te 8.30 uur een schok van gelijke sterkte als op 12 Nov. De resident van Kedoe heeft o.m. aan de regeering geseind, dat hij als resultaat van zijn onderzoek, waarvan hij den 5en Dec. is teruggekeerd, heeft bevonden, dat Antjoloredjo geheel is bedolven; ook andere desa's hebben min of meer geleden. De beide militaire bivakken zijn overgebracht naar Wonosobo. De restauratie van de kotta en de desa's wordt in langzamer tempo voortgezet. *Voor voeding, kleeding en huisvesting is voldoende gezorgd, mede dank zij de particuliere giften en gelden.* In verband met onjuiste geruchten heeft de resident er zich met dr. Taverne van overtuigd, dat de plaats van het militaire bivak in Antjoloredjo niet verkeerd gekozen was. Het bivak lag in een vrij vlakke strook tusschen de desa's Modjotengah en Kebondalem, buiten het vorige epi-centrum van de bevingen.

Mohammaddijah's propaganda. Nieuwe Mohammedaansche vereeniging. Javaansch-Nationaal onderwijs.

Mohammaddijah belegde den 30sten Nov. te Jogja een vergadering, waarop lezingen werden gehouden door de voormannen dier vereeniging. Als eerste spreker trad op de heer *R. Djojosoegito*, die over de Javaansche taal sprak. De tweede spreker was de pas uit Nederland teruggekeerde *dr. Slamet*, die zich in dienst stelde van Mohammaddijah. Hij hield een causerie over geslachtsziekten en de bestrijding daarvan. *Hadji Hadjit* sprak vervolgens over de Islamitische vrouw, waarna de Indische arts *Soemowidigdo*, eveneens werkzaam bij Mohammaddijah, een propaganda rede hield voor het Mohammedanisme.

(Loc. 2-12).

De Locomotief (6 Dec.) meldt dat de Regeering bericht heeft gekregen van de oprichting van een nieuwe Mohammedaansche vereeniging te Jogja, die ten doel heeft *van godsdienstleeraren een tegenactie te doen uitgaan tegenover de actie van andere godsdiensten*. Het bestuur bestaat uit 140 kijais, van wie er veertien het dagelijksch bestuur vormen. Onder hen is *Soerjopranoto*, die eigenlijk geen kijai is. De meest vooraanstaande bestuurder is *Fachroedin*. Alle bestuursleden zullen propagandistisch werk doen. Met behulp van oelamas moet de godsdienst in alle desa's worden uitgedragen. In Februari zal in Jogja een propaganda-optocht worden gehouden. Er zal voorts een Mohammedaansche vlag worden ontworpen en men wil de feestdagen vaststellen.

Terwijl *„Boedi-Oetomo"* nationaal onderwijs wenscht op den grondslag der oude inheemsche cultuur, is het streven van *„Moehammadijah"* gericht op het verkrijgen van nationaal onderwijs, gebaseerd op de eischen der toekomst. Van een samengaan kan dus geen sprake zijn, — aldus de Midden-Java redacteur van het *Soerabajasch Hbl.* (2 Dec.) —. Het is duidelijk, dat de godsdienst „Moehammadijah" weerhoudt van een terugkeer tot het vroe-

gere, want die stap zou kunnen leiden tot een wederaanvaarding van leerstellingen, welke uit het Hindoeïsme voortspruiten en in strijd zijn met den Islam. Slechts op één punt koesteren „Boedi Oetomo" en „Moehammadijah" hetzelfde verlangen en dat is: *Javaansch als voertaal op school, Nederlandsch als leervak.* Om de mogelijkheid van de vervulling hunner wenschen na te gaan, hebben leden van „Moehammadijah", die geacht kunnen worden tot de intellectueelen onder hen te behooren, een studieclub opgericht. om in aansluiting daarop plannen te overwegen voor de stichting eener instelling van middelbaar onderwijs. Schr. merkt daarbij op, dat vooralsnog Javanen met bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs, moeilijk te vinden zullen zijn.

Delisch zaad voor Deli.

De Sumatra Post (10 Dec.) bevat het verslag van de rechtszitting, waarin de bekende diefstal werd behandeld van Delisch tabakszaad. Maar de bedoeling heeft voorgezeten — dit wordt althans aangenomen — om het zaad elders aan te wenden en aldus een centrum van concurrentie met Deli te scheppen, is de zaak belangwekkend. Over deze *concurrentie met Deli* is reeds veel te doen geweest. Er zijn personen, die zich daarvan veel voorstellen, er zijn er ook, die n meening zijn, dat het zeer bezwaarlijk zal blijken een plekje grond op aarde te vinden, waar het mogelijk zal zijn zijn tabak te planten, gelijk aan die, welke in Deli wordt gecultiveerd. Deze laatste groep kan grooten steun vinden in de deskundige verklaringen van den heer Lutjens, hoofdadministrateur der Deli Mij.

In den loop van vele jaren doen zich tallooze gelegenheden voor om te constateeren, welke condities minder bevorderlijk zijn voor het welslagen van een oogst. En deze condities — schrijft *de Sum. Post* van 11 Dec. — zijn vrijwel overal aanwezig. *Het resultaat van den Kameroenoogst* wijst dit trouwens uit. Maar bovendien zou men nog kunnen wijzen op verschijnselen is omgekeerde richting. De *oliepalm, in Deli ingevoerd, kreeg geleidelijk een gewijzigd en zeer gewaardeerd type,* dat specifiek is voor Deli, hetgeen er op wijst dat inderdaad klimatologische en wellicht nog andere invloeden een zeer bijzondere rol spelen in dit gewest. Welke „gelukkige" omstandigheden dit precies zijn, heeft men wel grootendeels, doch niettemin niet geheel uitgemaakt tot dusverre. Het is blijkbaar op *deze gronden,* dat diegenen, die tot in details vertrouwd zijn met de Delische tabakscultuur ,als hun overtuiging durven uitspreken, dat Deli geen concurrentie heeft te vreezen, zelfs wanneer op onrechtmatige wijze Delisch zaad wordt verkregen en naar elders wordt overgebracht. Het is zeer waarschijnlijk, dat de planten, ontstaande uit Delisch zaad, elders een ander karakter krijgen, waardoor het speciaal gewilde Deli-type verdwijnt. Meermalen is dit reeds betoogd, doch het betoog werd vooral in den laatsten tijd onderstreept door de eerste resultaten van proeven, elders genomen, die tot groote teleurstelling aanleiding hebben gegeven.

Intusschen is met de opinie, dat geen gevaar te vreezen is, wel eenigszins in strijd, de nadruk, welke in de rechtszaal werd gelegd op de verordening, waarbij uitvoer van tabakszaad zonder vergunning van den Dir. van Landbouw strafbaar wordt gesteld. Deze verordening zelve zou, uit het zoo juist besproken standpunt gezien, overbodig kunnen worden genoemd, en het groote belang ervan is dan zeker niet logisch aangetoond. Het tabakszaad is eigendom der ondernemingen en indien iemand zich eenige flesschen toe-eigent, dan pleegt hij een gewonen diefstal, die blijkbaar niet verzwaard wordt door concurrentie-mogelijkheden, welke door deskundigen als nietbestaand worden aangemerkt.

Ten slotte merkt de „S. P." op, dat de beteugeling van het kwaad wel aan de natuur zal kunnen worden overgelaten, wanneer de meening van ter zake kundigen juist is, dat het niet zal gelukken elders Delitabak te kweeken of althans op het peil te houden, dat men in Deli weet te handhaven. Men kan zich daarover slechts verheugen. Ten opzichte van dit luxe-artikel mag *een monopoliepositie zonder meer* worden aanvaard.

De geografische ligging van Batavia.

Bij G. B. van 25 April 1896 werd de lengte van den uitkijk te Batavia, aan den Pasar Ikan gelegen, afgeleid uit waarnemingen van Oudemans, officieel vastgesteld. Toen in 1922 het Observatorium te Weltevreden de beschikking kreeg over een draadlooze ontvanginrichting, waarmee de Europeesche tijdseinen konden worden opgevangen, bleek *de oude lengte ongeveer 6/10 secunde* onjuist te zijn, welke onjuistheid overeenkomt met een verschil van ongeveer 300 meter. De waarnemingen, die tot de verbeterde plaatsbepaling hebben geleid, werden aan het observatorium verricht in Juni, Juli en Augustus 1923 en bestonden in tijdsbepalingen door middel van sterren en het opvangen van het wetenschappelijk tijdsein van Bordeaux. De nieuw aangenomen le... Batavia is thans bij Gouvernementsbesluit va... (*Java-Bode* 8/12.).

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Borneosche diamanten.

I.

In de „Perniagaän" van 9 Augustus 1924, ... men over dit onderwerp, dat het algemeen ... eiland Borneo een der diamant produceerende ... van den Indischen Archipel is en dat die steenen ... komen in de Landak- en Sekajam-rivieren ... Westkust van Borneo en in de streken van Ma... de oostelijk van Koesan gelegen eilanden en ... Litjin (Tanah Batoelanden) van de Zuider- en ... afdeeling van Borneo.

De Borneosche diamanten hebben ten allen ... naam gehad, dat zij, in vergelijking met de E... Indische en Braziliaansche diamanten, daar... kwaliteit niet behoefden onder te doen.

Zij schitteren, zijn zuiver en hard en het ... vooral de Martapoerasche steenen, die hooge ... behaalden, met het gevolg, dat men, vooral vo... grooten oorlog, Kaapsche diamanten invoerde ... als Martapoerasche steenen verkocht en uitvo...

Het vertrouwen in de goede kwaliteit der Ma... rasche diamanten werd door dien invoer wel ge...

Bekende groote Borneosche diamanten zijn ze... nig in aantal en daaronder behoort in de eerste ... te worden genoemd die, welke den naam dra... „Danau Radja" met een gewicht van 267 karaat ... de tweede plaats de „Segima" van 70 karaat, ... steenen in het bezit zijn van den Panembahan ... Matan.

Een derde diamant van zekeren naam heeft ... gewicht van 54 karaat en werd in het jaar 16... den Vorst van Landak (Westerafdeeling van Bor... ten geschenke gegeven aan den Vorst van Ba... (Java).

Een diamant van 77 karaat werd vóór het jaar ... gevonden te Tjempaka, in de nabijheid van ... poera (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo... kwam in het bezit van den Vorst te Bandjarma...

De vinder van dien steen, heet het, was zoo ge... over het feit zijner vondst, dat hij zinneloos we... daarna overleed.

Verder zijn er nog tal van kleinere diamanten ... rieerende tusschen 10 en 25 karaat; een van 25 ... werd in het jaar 1865 gevonden te Martapoera ... het jaar 1910 een van 24 karaat in de Landakri...

Over den diamant „Danau Radja" hoopt de ... ver nog iets te zeggen, doch hij wil eerst nog ... deelen, dat, tijdens de Oost-Indische Compagnie ... dak reeds West-Borneosche diamanten binnen ... en in het jaar 1700 die steenen uitvoerde na... Zuid-Oostkust van Borneo, hetgeen aanleiding ... het sluiten van eene overeenkomst met den Vorst ... Bandjarmasin.

Ter Westkust van Borneo waren het Chineesche ... lonisten, die zich hoofdzakelijk bezighielden m... zoeken naar diamanten.

Zij deden dat echter op eene andere wijze d... de vroegere graafmethode der Inlanders.

Toen, na den val van de Oost-Indische Com... de vraag naar diamanten meer en meer vermin... verdween ook geleidelijk de graafmethode.

De hoeveelheid diamanten, welke door de Oost... sche Compagnie werd uitgevoerd, was vrij aan... en bestond voor het grootste deel uit steenen, d... komstig waren van de Westkust van Borneo.

Tijdens het herstel van het Nederlandsch ge... Ned.-Indië, was van het graven naar diamanten ... sprake meer.

Wel werd gepoogd onder eigen beheer het ... weer op de been te helpen, doch de uitkomsten wa... niet bevredigend, met het gevolg dat het ze... diamanten naar Nederland voor landsrekening ... verkoop op Java ophield.

In het midden van de vorige eeuw was er van ... zijde van het Bestuur weinig belangstelling voor ... Borneosche diamanten en werd besloten den ... ter Westkust van Borneo te vergunnen, voor eigen ... kening de vroegere graafmethode weer in te voer... terwijl in de Zuider- en Oosterafdeeling van Bor... licenties voor het graven en zoeken naar diamanten ... werden uitgereikt.

In het algemeen is het aantal plaatsen, waar waar... volle diamanten worden aangetroffen, sterk ver...

derd en varieert het gewicht van de steenen, welke thans gevonden worden, tusschen de 5 en 6 karaat.

In het Martapoerasche kan men echter nog wel eens een enkelen steen van waarde aantreffen.

Zoo werd in de maand December van het jaar 1912 nog een steen gevonden van 17 karaat, ter waarde van ƒ 3100.—; in de maand Mei 1914 een steen van 24 karaat ter waarde van ƒ 5200.— en in de maand October 1915 nog een van 12 karaat.

Deze steenen hadden een gele citroenkleur, terwijl het bekend is dat de blauw gekleurde diamanten het meest waardevol worden geacht.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Klingaleezen en het Communisme in Ned.-Indië.

In de „Sinar Sumatra” van 25 Juli 1924 komt een Jong-Britsch-Indiër op tegen de in de Europeesche pers voorgebrachte beschuldiging, als zouden de Klingaleezen in Ned.-Indië deel nemen aan de communistische beweging daar te lande.

Over het algemeen, zegt de schrijver, wordt door de verschillende volksgroepen in Ned.-Indië, in den tegenwoordigen tijd, wel begrepen hetgeen het Communisme beoogt en zal hij om die reden daarover hier niet spreken.

Het Indische gezag staat tegenover dat stelsel wantrouwend en houdt diegenen onder de aanhangers van het communisme, die al te groote wilde sprongen maken, in het oog.

Naast de Chineezen, die communisten zijn geworden, worden in den laatsten tijd ook de Klingaleezen verdacht van tot die groep te behooren en worden de handelingen, vooral van de halfbloed-Klingen, te Padang, thans in stilte nagegaan.

Zij hebben dezen maatregel, naar schrijvers meening, te danken aan de verschillende Europeesche nieuwsbladen, die leugenachtige berichten ten deze verspreiden en botweg verklaren dat de halfbloed-Klingaleezen eene voorname rol spelen in de communistische beweging ter Westkust van Sumatra.

Deze koddige beschuldiging is, zoo zegt de Jong-Britsch-Indiër, òf uit de pen van de schrijvers gevloeid òf uit hunne duimen gezogen.

Iedereen, van welke volksgroep ook, weet toch, dat de Klingaleesche samenleving eene is van rustige handelaren of loontrekkende huisbedienden bij rasgenooten, die op kalme wijze in hun levensonderhoud voorzien en van oproerige bewegingen afkeerig zijn.

De halfbloeds onder hen zijn voor het grootste deel behoeftig en dat feit kan natuurlijk wel eens de reden zijn dat men hen gemakkelijk tot de communistische groep kan overhalen.

Voor zoover de schrijver weet, heeft slechts één Kling zich te Padang bij de communistische groep aangesloten en, zijns inziens, mag dat geen reden zijn om de geheele Klingaleesche volksgroep daarvan een verwijt te maken.

De Klingaleezen doen voor geen enkele andere volksgroep onder, wat betreft het nakomen der burgerlijke verplichtingen, zijn rustige burgers en bezorgen het bestuur over het algemeen geen last.

Er bestaat dan ook geen enkele reden, voor wien ook, om hen van het een of ander te verdenken.

Toch is de Europeesche Pers in het geheel niet schuchter om op ondeugdelijke gronden verschillende alarmeerende berichten te verspreiden, niet alleen over Inlanders, doch ook over Chineezen en anderen en dat is de reden dat zij zoo dikwijls daarover in de Inlandsche en Chineesche Pers wordt aangevallen.

De Klingen hebben in Indië geen Pers, waarin zij zich over toestanden, personen en verhoudingen kunnen uiten, doch willen daarom toch wel verklaren, dat zij van de beschuldiging, als waarvan hier sprake is, niets willen weten, omdat, als deze overeenkomstig de werkelijkheid ware, en op haar beloop werd gelaten, zij eene vergiftige sfeer zou kunnen doen ontstaan.

Gelukkig, zegt de schrijver, is de redactie van de „Sinar Hindia” eene, die op onpartijdige wijze naar alle stemmen uit de menigte luistert.

Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met een interessante koloniaal-politieke beschouwing van ir. Th. F. Vreede, waarbij het uitgangspunt vormt de veel besproken brochure van Prof. Treub: Indië's toekomst. — Internationale arbeidswetgeving en Indië is de titel eener bijdrage van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere, waaruit ten duidelijkste blijkt voor welke moeielijkheden de Ind. wetgever eenmaal zal worden geplaatst wanneer hij een uniforme regeling van den arbeid zal moeten ontwerpen welke op Westerschen leest is geschoeid. — De heer J. van Roon bespreekt onder den veelzeggenden titel „Onbarmhartige scheidingslijnen” de pensioenregeling voor de Indische militairen. — De hoofdartikelenreeks wordt besloten met Mr. J. J. van Bolthuis' parlementaire rubriek: Indië en de Nederlandsche volksvertegenwoordiging.

Overigens de gewone maandelijksche rubrieken Revue van brochures, enz. — Varia — Buitenland — Koloniale literatuur — Wetenschap en industrie.

Voor de Indische abonnés op de Ind. Gids heeft de uitgever een verrassing; op bl. 3 van den omslag wordt nl. medegedeeld dat de abonnementsprijs met ingang van het jaar 1925 niet onbelangrijk is verlaagd.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de Jan.-afl. geeft de hr. C. Craandijk door een kaart verduidelijkte bijzonderheden over het werk der Nederlandsche opnemingsvaartuigen in den Oost-Indischen Archipel, gedurende het vijfjarig tijdvak Jan. 1920—Jan. 1925. — De hr. H. Witkamp beschrijft een door hem uitgevoerden tocht naar den goenoeng Beratoes (piek van Balikpapan) in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo; ook hierbij een kaartje ter verduidelijking en eenige foto's. — Pr. Drabbe schrijft een opstel over dood, begrafenis en spiritisme op Tanimbar. — De hr. J. van Roon wijdt eene beschouwing aan de beteekenis der stereo-autogrammetrie voor de opneming en kaarteering, in het bijzonder voor die van Ned.-Indië. — Dezelfde schr. bespreekt daarna het jaarverslag van den Ned.-Ind. Topografischen Dienst over 1923. — Tenslotte bevat deze bijna uitsluitend aan Oost-Indië gewijde afl. nog overzichten van geologische publicaties en de periodieke Ind. bibliografie van W. C. Muller.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 23 (6 Dec. '24). De cacaocultuur van Ecuador en de Goudkust (vervolg). — De Singaporesche rubber-mandarijn te Bandoeng. (Een interview met Mr. Tan Kah Kee). — Rubber matverpakking (vervolg). — De koffiecultuur in de Toradjalanden. — De Pengalengansche jeneverfabriek, door Hulskamp Jr. — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkt.

Ned.-Indisch Rubber- en Thee-Tijdschrift.

No. 22 (1 Dec. '24). De reorganisatieplannen der Proefstations. — De Friesche terp! (Beschrijving dezer aldus genaamde jonge veeteelt-onderneming van Dr. Vrijburg op de Pengalengansche hoogvlakte). — De Ned.-Indische bevolkingsrubber. — De rubberproefstations. — De bevolkingsrubber in Djambi. Rapport van de heeren T. J. Cumming en Dr. N. R. Pekelharing. — Mogelijkheden en verbeteringen voor de cultuurondernemingen op Sumatra's Oostkust, door Dr. A. W. R. de Jong. — Koffiediefstallen.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 21 (7 Jan. '25). Het zieleleven der Indonesiërs (vervolg), door N. — De aardbeving te Wonosobo (met ill.), door J. M. J. R. — Ontvangst der vliegeniers te Bandoeng 29-XI-'24, door J. Reitsma (met ill.). — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg).

De Indische Mercuur.

Jaarg. 1925, No. 2. Het veredelen der sinaasappels in Suriname (met 12 afbeeldingen), door Prof. Dr. G. Stahel. — De kasrekening, spil der administratie van cultuurondernemingen, door R. L. Koops. — Cursusonderzoek en identificatie van hout, door Prof. G. van Iterson Jr. — Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1924. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Plannen voor een tinsmelterij op Java.

Bovengenoemd Ind. Merc.-Nr. meldt: In de tinwereld schijnt men zeer geestdriftig te zijn voor de plannen voor een tinsmelterij te Tandjong Priok. Het oogenblik is thans zeer gunstig. Men meent, dat een geheel particulier bedrijf de meeste kans van slagen biedt, omdat door concurrentie getracht moet worden het tin van elders hier-

heen te trekken. De oprichting is verzekerd, indien toegezegd wordt, dat de smelterij het geheele smeltwerk van Banka en Billiton krijgt onder bepaalde voorwaarden.

Conserveeren van vruchten met een rubberlaagje.

Onder dit opschrift bevat de Ind. Merc. van 2 Jan. een aan de Tel. ontleend bericht van den volgenden inhoud.

In de jongste bijeenkomst van de „Pan Pacific Food Conservation Conference" heeft dr. P. J. S. Cramer te Buitenzorg, de interessante mededeeling gedaan, dat vruchten, in rubbersap gedoopt, en daarna aan de buitenlucht blootgesteld, totdat het rubberlaagje verhard is, gewoon per scheepsgelegenheid kunnen worden verzonden, zonder dat koelruimen noodig zijn. Dr. Cramer heeft versche aardbeien, die op deze manier waren behandeld, verzonden en de vruchten kwamen, na een reis van veertien dagen, in denzelfden staat van verschheid en rijpheid aan, als ze verzonden waren. Hij had ook vruchten, o.a. de mangistan, een van de meest delicate tropische vruchten van Buitenzorg gezonden naar de „Societe d'Acclimatisation" te Parijs, en deze met een rubberlaagje bedekte vruchten kwamen eveneens in uitstekenden toestand aan.

Bij zijn proeven heeft deze geleerde groene bananen genomen en die halverwege in het rubbersap gedompeld. De niet behandelde helft van de vrucht werd rijp, terwijl de met een rubberlaag voorziene helft groen gebleven was.

Men meent, dat het gebruik van rubbersap als beveiligingsmiddel bij het verzenden van tropische vruchten naar markten in meer gematigde luchtstreken, verre perspectieven opent voor kweekers van tropische vruchten. Het dunne rubberlaagje aan de oppervlakte van de vruchten kan er even gemakkelijk afgestroopt worden als een handschoen van de hand, waarna het normale rijpingsproces verder zijn gang kan gaan.

De Indische Culturen.

Bij K. Goelst en Zoon te Soekaboemi is uitgekomen een proefnummer van het tweemaal 's maands te Soekaboemi verschijnende tijdschrift „De Indische Culturen", waarin zijn opgenomen het tijdschrift Teysmannia en het N.I. Rubber- en Thee-tijdschrift. Het doel van dit tijdschrift is, naar in de inleiding wordt gezegd, het wetenschappelijk element bij de practici te versterken, om daardoor de vorderingen der landbouwwetenschap te vatten en ze juist te kunnen toepassen in het eigen bedrijf. Naast de behandeling van vraagstukken van specialen aard, zal het blad zijn wetenschappelijke leiders trachten te bewegen, mede te werken om vraagstukken van algemeenen aard, populair te bespreken, om op deze wijze den planter, die eenig inzicht wenscht te krijgen in de levensverschijnselen, welke hij dagelijks om zich heen ziet, op de hoogte te brengen van het nieuwste op dit gebied. Het proefnummer opent met een portret van dr. A. A. L. Rutgers, directeur van het Dep. van Landbouw, bevat o.a. artikelen van bekende auteurs over: wortelziekten bij thee en rubber, het drogen van koffie, idem van tabak, een gevaarlijke klapperplaag, phytopathologie en Indische culturen, regenvoorspellingen en landbouw, electrificatie in de culturen; boschinsecten en de Indische culturen, opmerkingen over kinazaadbedden, de phytopathologie in dienst van den landbouw, orchideëencultuur, de electrificatie van theefabrieken, het emballagevraagstuk, organisatie in verband met den opkoop van bevolkingstheeblad, den invloed van het tapsysteem op het voorkomen van bruine binnenbastkanker, enz.

De Haagsche Post.

In het Nr. van 10 Jan. „Overbevolking en industrie op Java. — Geforceerde welvaart. — Een hoogovenbedrijf zonder afzet."

Zendingsperiodieken.

De Timor-Bode. Dec. '24. Begrafenis-gewoonten onder de Rotineesche heidenen. — Het dooden-feest te Niki-Niki, Mei 1922. — Bijvoegsel: Onze verhouding tot het heidendom, in het bijzonder tot den heidenschen adat en de volkshoofden, alsmede de leiding der jonge Gemeenten en harer Goeroe's te dezen opzichte, door T. H. van de Wetering.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 68, 4e Stuk. Ter nagedachtenis van Ds. G. van der Giesen, door J. Rauws. — Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. IV. Het gebed der Possoërs. — Nation, Rasse und Mission, von Prof. Dr. J. Richter. — Iets over de genealogische methode van ethnologisch onderzoek, door J. Kruyt. — Wat een verblijf te Caïro mij te overdenken heeft gegeven, door C. W. Nortier. — Een bedevaart naar Herrnhut, door J. Rauws (o.a. mededeelingen over het werk

der Broedergemeente in Suriname). — Uit de Maleisch Javaansche pers, enz.

St. Claverbond. Uitgave der P.P. Jezuïeten ten bate hunner Missie op Java. Jan. '25. Een tocht naar den Merapi, door A. de Kuyper S.J. (met ill.). — Een mooi resultaat bereikt door de Broeders der Onbevlekte Ontvangenis. — Wij moeten vooruit, door Fr. Strater S.J. — Hoe Ambarawa deelnam aan den Eucharistischen huldedag door Moeder Odrada.

Orgaan der Ned. Zendingvereeniging. Jan. '25. Ons hospitaal te Bandoeng, door Mej. C. v. d. Brugghen.

De Java-Post. 5 Dec. '24. Over Art. 123 Regeerings-Reglement, door H.

De Banier. 28 Nov. '24. De Holland-Indië vlucht. — De voorgestelde wijziging van Artikel 123 van het Regeerings-Reglement, door J. Mooij, (vervolg in het Nr. van 5 Dec.).

The influences of Indian art.

Als uitgaaf van de India Society te Londen verscheen onder bovenstaand opschrift een werk, waarin o.a. een bijdrage van onze landgenooten Prof. Dr. J. P. Vogel en de hr. H. F. E. Visser. Eerstgenoemde schrijft over: The relation between the art of India and Java, en de hr. V. over: Indian influence on Far Eastern art.

De Tropische Natuur.

Inhoud der Dec.-afl. De orang pandak op Sumatra, door Dr. K. W. Dammerman (met ill.). — Een vlinderzwerm in de Straat van Malakka (met ill.), door D. v. L. — Nog iets over Amorphophallus titanum Beccari, door Edw. Jacobson (met ill.). — Wie helpt mee (aan het verzamelen van gegevens dat zoetwaterpalingen naar zee zouden trekken om hun eitjes af te zetten)? door H. C. Delsman.

De Hollandsche Revue.

De karakterschets in de jongste afl. heeft betrekking op Dr. G. L. L. Kemmerling, den Indischen vulkanendokter.

De Indische Post.

Het Nr. van 6 Dec. artikelt over het rubbervraagstuk, bevertelt over het bouwen in aardbevingsgebieden, en spreekt de ontwikkelingskansen van Midden-Sumatra en deelt nog o.m. wat mede van het geweldig enthousiasme dat bij de aankomst van de F. VII allerwege in Indië heerschte.

De Ingenieur.

In het Nr. van 10 dezer wordt een beschrijving gegeven van de wijze waarop op 2 Jan. hulde was gebracht aan ir. R. A. van Sandick, bij zijn 25-jarig jubileum als hoofdredacteur van De Ingenieur.

* * *

Nederland's koloniale staatkunde en Indië's staatsinrichting, door S. Ritsema van Eck. (Vragen des Tijds Jan. '25).

Multatuli's verloftijd, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 9 Jan. '25). — De achteruitgang van de Europ. Lagere School en hoe die te stuiten. (Id.).

Tochten langs West-Borneo, IX. De Kendawangan-rivier. M. ill. (Het Nederl. Zeewezen, 3 Jan. '25).

In Java's binnenland. (Het meer van Pendjaloe), door Marie. M. ill. (Holland Express, 10 Jan. '25).

Gegevens omtrent den porceleinhandel der Oost-Indische Compagnie, medegedeeld door Dr. H. E. van Gelder. (Econ. Historisch Jaarboek. X, bl. 165).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1924, No. 49. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Resultaten van de Volkslectuur in het jaar 1923. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Pensioenfonds voor de Inlandsche ambtenaren in Nederlandsch-Indië (Inlandsche ambtenaren-pensioenfonds). Eerste wetenschappelijke balans op 31 Dec. 1921. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Suriname.

Georges Brousseau heeft met twee korjalen, elk bemand met zes man uit Cayenne, een reis ondernomen naar het brongebied van de Marowijne — juister: naar de Aloërivier, een linkerzijrivier van de Itanie — om avonturen en goud te zoeken, en vertelt daarvan wonderlijke

derlijke dingen in *„La Revue Mondiale"* van 15 Juni 1924. In de *„Wetenschappelijke Bladen"* van November j.l. vinden wij een vertaling onder het hoofd: *„De laatste vrije Incas."*

Het toeval voerde de reizigers naar het dorp Yamaïké, dat, volgens Brousseau, nog door geen vreemdeling was bezocht en dat bewoond is door den wilden stam der Coulais, die, evenals de Trio's, ieder verkeer met hun buren vermijden. (Van de Trio's blijkt dit niet uit de Goeje's *Verslag van de Toemoekhoemak-expeditie"*).

De Goeje zegt op blz. 174 van de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* dat de Ojarikoelé (de Coulais van Brousseau) allen vreemdelingen vijandig gezind zijn en dat zoowel de Ojana's als de Bonninegers meermalen strijd met hen gevoerd hebben.

Brousseau was gelukkiger. Uit den mond der ouden en van den „hoogepriester" der Coulais en Trio's vernam hij de geheele waarheid omtrent hun oorsprong. (Men zou hier willen vragen in welke taal hij zich met de Coulais onderhield).

Die geheele waarheid was de volgende: Hun voorouders leefden gelukkig in een groote stad van meer dan honderdduizend inwoners — (hebben deze Indianen begrip van zulke groote getallen?) — *Tamboe Tocco*, in de bergpassen van den *Uru bamba*, ten noorden van Cusco. Plotseling vernamen zij dat de Spanjaarden in hun land gekomen waren en overal schrik en dood verspreidden. Deze wilden goud hebben, steeds meer goud. Toen zij niets meer vonden namen zij de foltering door het ijzer en het vuur te baat, onder het voorwendsel dat de Indianen hunne goden moesten verloochenen en die der bleekgezichten aannemen.

Tamboe Tocco, diep in het woud gelegen, ontsnapte aan de nasporingen der Spanjaarden. Onderwijl was men op zijn hoede en gereed om in alle haast te vluchten, met medeneming van alle kostbare voorwerpen, in het bijzonder de fabelachtige schatten uit de tempels en uit het paleis met de Drie Vensters. Toen de laatste keizer onder de martelingen der Spaansche inquisitie bezweken was zonder te hebben bekend gemaakt waar de schatten zich bevonden, werd tot den uittocht besloten. Honderd en twintig duizend menschen vluchtten in duizenden prauwen langs de Urayali. Zij werden aangevoerd door twee tamoesies, prinsen der keizerlijke familie: Tumac Humac en Mango Humac.

In 1917 ontdekte een Amerikaansch ontdekkingsreiziger de stad Tamboc-Tocco.

Francisco Orellana vervolgde de vluchtelingen en haalde hen in den middenloop van de Maragnon in. De Indianen hadden lange haren, geen baard of bijna geen, waaruit de legende van de Amazonen ontstond. Geen enkele vrouw had aan den strijd deelgenomen.

De vluchtelingen hadden zich neergezet aan de Maragnon, nabij den mond van een der zijrivieren uit het Noorden, waaraan zij den naam van hun land Peru of Paroe gaven, maar trokken later over de stroomversnellingen en watervallen tot aan den oorsprong van de Paroe in de bergen, die zij Tumac Humac noemden. Zij verspreidden zich vervolgens in de naburige landen, steeds naar het Noorden trekkend. Op deze wijze ontdekten zij het Parima-meer in het hart van een vulkanisch gebergte, de Parima-bergen der Engelsche kaarten.

......„Gelukkiger dan Walter Raleigh, — aldus Brousseau — heb ik met twee eenvoudige prauwen de laatste vrije Inca's gevonden onder den naam Coulais en Trio's, aan de grenzen der drie Boven-Guiana's"......

Wat denkt de Goeje van dit verhaal? Wahrheit oder Dichtung?

* * *

Onze aandacht wordt gevestigd op een interessant artikel in *„The Louisiana Planter and Sugar Manufacturer"* van December 13, 1924, getiteld *„Deep Plowing in Relation to Soil Water in British Guiana"*, by Maurice Bird, B. S. Wat de schrijver mededeelt over zijne onderzoekingen van het water in den bodem, aan de planters in Suriname ter lezing aanbevelende, willen wij hier het slot van het artikel aanhalen:

„The promise of the future, that the usual cumbrous, inefficient and expensive methods of local cane cultivation, with the hoe, the fork and the cutlass, will be largely replaced by modern means and appliances now seems to be bright! and on its fulfillment would appear to depend much more than any other one factor the hope that the sugar industry of Demerara may yet return to its pristine prosperity".

Jammer, dat men van Suriname niet van een dergelijke „promise" kan spreken.

Het ligt o.i. op den weg van Bestuur en Regeering om een eerste klasse deskundige naar Suriname te zenden om ter plaatse te onderzoeken welke „modern means and appliances" voor Suriname zijn aangewezen, want bij „hoe fork and cutlass" zal men in Suriname niet kunnen blijven, terwijl heel de wereld vooruitgaat. Men *moet* meegaan of ten onder gaan!

* * *

Ds. A. S. Baljon, die ongeveer 25 jaar te Spaarndam als predikant heeft gewerkt, vertrekt binnenkort naar Paramaribo, waar hij een ambt heeft aanvaard.

Curaçao.

De begrooting voor 1925.

IX.

In een achttal nummers van dit blad hebben wij de behandeling der begrooting voor 1925 in den Kolonialen Raad besproken; het laatste was van 31 Juli 1924, en thans zijn wij genaderd tot de behandeling in het moederland. Het is misschien gelukkig, dat men vóór Kerstmis niet verder gekomen is dan de indiening van het ontwerp met de memorie van toelichting, straks is er wellicht meer gelegenheid eens de belangen van Curaçao te bespreken. Wij hebben zoo den indruk, ook uit hetgeen wij Kamerleden wel eens hebben hooren zeggen, dat de economische ontwikkeling van Curaçao in de laatste jaren aan het bewustzijn onzer volksvertegenwoordiging zoo goed als ongemerkt is voorbijgegaan. Moge het tegendeel blijken!

Van de *f* 172.010.—, als door den K. R. geschrapt vermelde posten, neemt de Regeering er slechts *f* 19.800.— over, n.l. *f* 3500.— voor bevordering van schoolbezoek, *f* 6700.— voor kosten van leergangen, *f* 1000.— voor reis- en teerkosten van den directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, *f* 2100.— voor een opzichter bij O. W., *f* 3000.— voor kosten van onderhoud en verbetering van waterwerken en putten, en *f* 3500.— voor arbeidsloonen van den reinigingsdienst. Voorts worden *f* 48.000.— voor nieuwe werken en *f* 30.000.— voor herstelling van de Handelskade te Willemstad overgebracht als memorieposten naar het „voorwaardelijk krediet", dat mag worden aangesproken, „voor zoover door beperking van uitgaven op andere onderdeelen van de begrooting als anderszins de bekostiging daarvan kan plaats vinden binnen de grenzen van het beschikbaar gestelde Rijksbedrag. Dit gewrocht, gevolg van de interpellatie-Marchant, lijkt ons, juist toegepast, een wassen neus, omdat vóór den afloop van een begrootingsjaar eenvoudig niet te zeggen valt, wat het gevolg van mogelijke mee- en tegenvallers zal zijn. En nu maakt de Minister het heelemaal mooi door in de toelichting te schrijven, dat de uitvoering van die werken mogelijk is, voor zoover de omstandigheden zich daartoe leenen, *aanstonds nadat de wet tot vaststelling van de onderhavige begrooting afgekondigd zal zijn.* Wij vreezen, dat deze toepassing wel eens zal kunnen leiden tot onvoorziene *verhooging* der rijksbijdrage.

Ook nu nog blijken de *f* 30.000.— voor de Handelskade en de *f* 40.000.— voor de havenverbetering een slag in de lucht en kan de Minister niet opgeven, wat daarvoor moet gedaan. Een suppletoire aanvraag van fondsen wordt in uitzicht gesteld. Wat dit beteekent in verband met de memorieraming en de bovenvermelde toelichting kunnen wij niet begrijpen.

Over de door den heer Statius Muller verdedigde leeningspolitiek, eene rentelooze leening van het Rijk aan Curaçao, schrijft de M. v. T.: „dat van dekking van uitgaven uit leening alleen dan sprake mag zijn, wanneer vaststaat dat de aldus bekostigde voorzieningen daadwerkelijk het rendabel bezit van Curaçao vergrooten. De eischen immers voor een juist begrootingsbeheer brengen mede zorgvuldig te vermijden, dat...... een stelsel van bekostiging uit geleende gelden gevolgd wordt ten aanzien van voorzieningen, die min of meer vaste, telkens terugkeerende uitgaven omvatten, waarbij van vergrooting van bezit in den evenbedoelden zin geen sprake is...... Nu is het voor den ondergeteekende aan grooten twijfel onderhevig, of de voorzieningen, die de Koloniale Raad voor bekostiging uit leening zou willen zien aangewezen, herstelling namelijk van eene kade, het leggen van enkele boeien en verwijdering van eenige ondiepten, inderdaad tot de zoodanige behooren, welke tot een aanwas van bezit als hierboven aangeduid zouden leiden. In werkelijkheid zijn die voorzieningen, naar het den ondergeteekende wil voorkomen, voornamelijk onderhoudswerken, n.l. werken, welke in hoofdzaak periodiek terugkeeren en waarvan de kosten bij de tegenwoordige inrichting der begroo-

ting uit de gewone middelen moeten worden bestreden.

Anders staat het geval, wanneer het gaat om de uitvoering van nieuwe voorzieningen van belangrijken aard, welke rechtstreeks of middellijk rendabel mogen worden geacht, als de aanleg van een drinkwaterleiding of telefoonnet, de uitbreiding der kade-oppervlakte, de inrichting van nieuwe havenbassins en soortgelijke voorzieningen voor eens."

Wij drukken dit hier in zijn geheel af, omdat deze beschouwingen weer eens eene gewenschte aanwijzing geven omtrent de bedoeling dier nog steeds niet zeer duidelijke leeningpolitiek.

Vermelden wij nog, dat de door den Raad geschrapte *f* 1500.— voor uitbreiding van de speelplaats van de Emmaschool te Willemstad weer op de begrooting gebracht wordt in verband met een door het Bestuur gedane toezegging bij verkoop van aangrenzenden domeingrond. Voor de hand ligt de opmerking, dat het Bestuur dan maar geen toezeggingen moet doen, die het zonder medewerking van den K. R. niet nakomen kan.

Hersteld zijn *f* 5460.— voor het boschwezen en *f* 12.000.— voor verkrijging van steenslag voor de verbetering van straten en wegen (zie K. W. van 31 Juli 1924). Voorts de volgende posten: bezoldiging van den hulplandbouwkundige op de Bovenwindsche Eilanden *f* 3000.—; reis- en teerkosten van dien landbouwkundige *f* 500.—; uitgaven in het belang van den landbouw en de veeteelt *f* 7150.—; kosten en voorbereidende werkzaamheden inzake de watervoorziening van Willemstad en haar haven *f* 20.000.—; bezoldigingen van het personeel van den mijnbouwkundigen dienst *f* 15.600.—; kosten van mijnbouwkundige onderzoekingen *f* 9000.—.

De Minister zegt, dat de amendementen, die tot schrapping dezer uitgaven hebben geleid, op grond van de voorschriften van het Regeeringsreglement niet in overweging moesten komen.

Wanneer wij dezen gedachtengang goed begrijpen, bedoelt de Minister niet te zeggen, dat dit uitgaven zijn, waartoe het Reg.-regl. verplicht, maar dat de gedachte, die aan deze amendementen ten grondslag heeft gelegen, n.l. splitsing in de op de begrooting voorkomende voorzieningen, aldus dat de uitgaven tot verbetering van den economischen toestand van Curaçao, in strijd is met het Regeeringsreglement. Dit is natuurlijk juist.

De volgende week hopen wij nog eenige slotopmerkingen naar aanleiding van de M. v. T. te maken.

Uit den Verren Vreemde.

De Volkenbond vijf jaar.

Den 10en Januari kon de Volkenbond zijn eerste lustrum vieren, gerekend van den dag der officieele stichting. Hij heeft in die vijf jaren veel bereikt. Als het voornaamste mag genoemd worden het geleverde bewijs van eigen bestaansrecht en eigen levensvatbaarheid.

Al zijn te veel leden van de algemeene statengemeenschap buiten den bond gebleven, en daaronder ook die, welke men er gaarne een vooraanstaande plaats zou willen zien innemen, de samenwerking van 55 statenleden, uit alle werelddeelen, om in permanent internationaal georganiseerd overleg de gedragslijn te bepalen die, voor menige aangelegenheid, door de regeeringen zal zijn te volgen, dit resultaat is reeds van groote beteekenis. Het verruimen der gelegenheid om van arbitrage gebruik te maken, het uitlokken om dit middel bij onderlinge geschillen in toepassing te brengen, heeft de vriendschappelijke verhouding tusschen de staten bevorderd. De bond verricht ook prachtig practisch werk voor de bestrijding van maatschappelijke kwalen en misstanden, a.d.z. de handel in vrouwen, het opiummisbruik, alsmede voor de int. hygiëne. Hij heeft veel bereikt door de bevrijding van krijgsgevangenen en vluchtelingen, door de oplossing van kwestiën als het Oostenrijksche failliet en de Silezische grensregeling.

Heeft de bond zoo reeds een menschlievend en vredelievend werk volbracht, waardoor zijn bestaan als een zegen moet worden beschouwd, zijn poging om zijn eerste lustrum te mogen vieren met het geopend vooruitzicht op een op den oorlog behaalde beslissende overwinning, heeft hij niet verwezenlijkt mogen zien. Deze poging heeft veeleer duidelijk het: *nog niet* vastgesteld. Toen Genève het punt van den laagsten druk aanwees heeft de daarheen gedrongen luchtpressie een storm veroorzaakt, die op de noodzakelijkheid heeft gewezen om met grooter geleidelijkheid te werk te gaan en om een steviger gebouw op te trekken, [...] men eenmaal een tempel van den vrede kunnen op[...] en in stand houden.

Het protocol van Genève van September '24 gaf [...] middelen ter uitschakeling van den oorlog aan arbi[...]trage en dwangmaatregelen om de arbitrage-uitspra[ak] te doen eerbiedigen. Hiertoe zouden zoo noodig econo[...]mische en militaire sancties worden toegepast.

Bij een ernstig conflict tusschen staten, zou scheids[...]rechterlijke uitspraak moeten worden ingeroepen. Men verwachtte dat die uitspraak dan in den regel geëer[...]biedigd zou worden. Maar weigerde een der partijen dit middel te aanvaarden en greep zij naar de wape[...]nen, of deed zij dit na de arbitrale uitspraak, dan [...] deze partij „oorlogsmisdadiger" worden. Alle leden van den Volkenbond zouden dan samen, als sterke po[...]litiemacht, tegen dien misdadiger optreden. Neutralen zouden er dan dus niet meer zijn.

Zoo de illusie, die haar hoogtepunt vond in de over[...]tuiging dat de bedreiging door dit machtsmiddel [...] krachtig en schrikaanjagend zou zijn, dat de toepas[...]sing ervan hopelijk nooit noodig zou worden.

Men leefde zóó algemeen in deze vredesillusie, [...] wie haar durfde verstoren als een verachtelijke, [...]terlijke domoor werd nagewezen, die van de teekenen des tijds niets begreep. Het begint er nu echter [...] te lijken dat de domoor die teekenen nog zoo [...] slecht niet had gezien; de illusie mag blijven, [...] vooralsnog...... als illusie.

Kunnen de V.B.-leden onderling voor toekomstige ge[...]schillen arbitrage volgens door hen zelf te stellen re[...]gels toepasselijk verklaren, hoe echter te handelen [...] conflicten met staten, geen lid van den V.B.? Zou [...]zen ook eventueel het: „arbitrage-aanvaarden of [...] oorlogsmisdadiger worden" moeten worden aangezegd? Werd de bewapening der V.B.-leden naar een stelsel van gemeenschappelijk overleg, overeenkomstig de be[...]hoefte van een V.B.-politiemacht, geregeld, terwijl [...] mogendheden, die buiten den bond bleven, a.d.z. Ver. St. van N. Amerika, Rusland, Hedchas, hun be[...]pening zoo hoog kunnen opvoeren als zij dit zelf [...] kiezen, zou dan eenerzijds de veiligstelling der V.B.-leden voldoende verzekerd zijn, en zou anderzijds [...] politiemacht van den V.B. voldoende effect kunnen waarborgen?

Indien een arbitrage-uitspraak tot een oplossing [...]leidt, die geen oplossing brengt, hoe dan? Brengen [...]pan en Amerika b.v. de Japansche landverhuizing voor het Intern. Gerechtshof en komt dit tot de beslissing, dat het hier een kwestie van internen aard betreft, die Amerika voor zich zelf heeft uit te maken, dan bren[gt] dit voor Japan, dat een uitweg zoekt voor zijn over[...] bevolking, de oplossing niet.

Indien de V.B.-leden inderdaad enthousiast wa[ren] geweest voor het denkbeeld en voor het begrip [...] zoo noodig, door samenwerking den „oorlogsmisda[di]ger" mores te leeren, dan hadden zij hiervan blijk m[oe]ten geven door een gullen wedijver om ieder voor [...] zijn aandeel in die samenwerking te vragen. 't Is h[ier]mede echter anders geloopen. Voor de gedachte [...] wapenbeperking, ja der algemeene ontwapening [...] ijveren, en tevens geestdrift te vragen voor het insta[nd]houden van een gewapende macht, onderdeel van [...] internationale land- en zeemacht, ziet de hierin [...]gesloten logica heeft van het combinatie-vermogen [...] velen meer geëischt dan dit geven kon.

Niet meer neutraal willen blijven in een oorlog [...]schen b.v. Ecuador en Peru, of Italië en Griekenland, maar zich als lid van den V.B. partij stellen tegen[...] het land dat tot oorlogsmisdadiger verklaard is, en [...] soldaten en geld bijeenbrengen onder de leuze „inter[...]nationale ontwapening", dat kon- en dat kan er [...] velen niet in.

In Nederland kunnen allen, die tegelijkertijd ijveren voor de V.B.-gedachte èn voor dadelijke nationale ont[...]wapening, zich niet gul voegen naar die consequentie van internationale samenwerking.

Britsche dominions hebben ronduit verklaard, dat zij zich tot een dergelijke samenwerking niet we[...] te binden. Zij willen zich niet vooruit beschikbaar stel[...]len om te helpen bij een eventueele V.B.-actie tegen een tot oorlogsmisdadiger verklaarden staat, staat voor wien hun volk wellicht meer sympathie gevoelt dan voor den tot „aanvallen", en dus „misdadiger", aan[...]wezene.

Andere leden van den V. B. voeren weer andere re[...]denen aan, om zich aan den eisch van sterke inter[...]tionale samenhoorigheid te onttrekken. Er is inder[...]daad een wedijver om zich van dien eersten eisch [...] sterke samenwerking los te maken.

Hiernaast worde tevens een ander punt aangeroerd, dat bij deze materie in ons land ter sprake is gebracht

Het past nog bij den bestaanden toestand, waarin de V.B. niet over oorlog of vrede te beschikken heeft, en waarin dus het begrip „neutraliteit” nog bestaat. Bij de gewapende verdediging van onze neutraliteit tegen „den eersten schender” bepaalt, zegt men, louter toeval onze politieke verhouding tot de oorlogvoerende partijen. Niet uw hart, niet uw sympathie, maar het toeval beslist wien gij als vriend, wien gij als vijand zult behandelen.

Het wil ons voorkomen, dat de opmerking, die de heer G. Nypels ten aanzien van deze stelling maakte, toen hij in de algemeene vergadering van den Vrijzinnig-Democratischen Bond te Utrecht, tegen de leer van prof. D. van Embden optrad, niet de aandacht getrokken heeft die zij verdient. Hij wees er op, dat de Volkenbond precies hetzelfde van zijn leden vraagt, wanneer hij toepassing van economische of militaire sancties vergt tegenover een volk, waartegen wij geen wrok voelen, en om een zaak, die ons koud laat. Terecht voegde hij hieraan toe: het hemd blijft nader dan de rok. Ons volk zal er meer voor gevoelen zich te weer te stellen tegenover een land, dat onze neutraliteit schendt, dat ons tegen onzen zin in den oorlog betrekt, dat daardoor uitspreekt zich vijandig tegenover ons te stellen, dan voor het deelnemen aan een oorlog, door den V.B. uitgeschreven, tegen b.v. Peru of Griekenland.

Wezen wij zooeven op de ontstentenis van geestdrift om een lans te breken voor het Recht bij de leden van den V.B., zoodra niet meer zal kunnen worden volstaan met het voeren van die lans „in figuurlijken zin”, er zijn ook ernstige bedenkingen van anderen aard gemaakt tegen het afdoende der sancties, als middel om een weerspannige partij tot toegeven te dwingen.

Hoe moet 't gaan als dit middel mocht falen? heeft men gevraagd.

Is „economische sancties”, zoo noodig aangevuld door „militaire sancties” een nieuwe uitdrukking, nieuw is 't middel niet; de blokkade van een haven of kustgebied, de belegering en insluiting van een vesting hebben dezelfde middelen gecombineerd. Zij zijn in 't groot en in 't klein toegepast, er zijn voorbeelden bij te brengen waarin dit met succes is geschied, maar er zijn er ook bij te brengen waarbij de zege aan de zijde van de geblokkeerden en belegerden is gebleven. Leiden's ontzet, Napoleon's continentaal stelsel zijn wel ieder en allen bekende voorbeelden. Nederland heeft getracht Atjeh te bedwingen door een strenge blokkade van zijn kust. Het volk werd hierdoor gedwongen zijn levenswijze in menig opzicht te wijzigen, maar toegeven deed 't niet. Na den grooten oorlog hebben de mogendheden, welke ook den sterken arm van den V.B. zouden moeten vormen, Frankrijk, Groot Brittannië, Japan, nog geholpen toen door de Ver. St. van Amerika en westelijke buurstaten van Rusland, beproefd de Sowjetregeering mores te leeren; het zal een V.B. bezwaarlijk mogelijk zijn op krachtiger wijze dan dit geschied is, tegen een onwillige groot-macht op te treden; en bereikt is niets. Allen zijn afgedropen.

De bezetting van het Roergebied is een andere toepassing van het middel der economische sancties, gesteund door militaire maatregelen. Er zijn er die in het door de Duitsche bevolking daar bereikte resultaat een aanbeveling zien van het z.g. lijdelijk verzet; zonder op deze, o.i. uiterst bedenkelijke, stelling hier nu nader in te gaan, moet men in de mislukking van het sanctie-middel in elk geval wel zien een andermaal falen van het eenige dwangmiddel dat de V.B. ter beschikking wil stellen om de internationale ontwapeningsillusie mogelijk te maken.

En nu zoeke men niet naar verschillen waarop elke vergelijking, dus ook elk der hier bijgebrachten, mank gaat, maar men zie wat er raak en treffend is in de door de geschiedenis voorgehouden leering.

Dan ziet men hoe de gedachten van hen, die als ouderlijke domooren werden nagewezen, dringen naar de plaats van den minsten druk. Genève schudt onder den storm. Van de illusie van een bijeenkomen der conferentie tot internationale wapenbeperking in de lente, den zomer, den herfst van 1925, kan weinig niets meer over zijn.

De V.B. mag zich verheugen over hetgeen hij in de vijf jaren van zijn bestaan bereikt heeft; hierop voortbouwend, mag hij voor de groote, mooie illusie van vrede op aarde, van internationale ontwapening hoopvol blijven voortijveren; maar het overhaaste in zijn poging om in deze richting nu reeds een groote schrede voorwaarts te doen, heeft slechts geleid tot een duidelijk: nog niet.

Wie zich gevleid heeft met de hoop op een andere uitkomst, erkenne zijn teleurstelling, en handele dienovereenkomstig.

Men mag met een illusie dwepen, men mag haar voeden en versterken; maar wie, om een illusie, de werkelijkheid niet ziet, of — wat nog erger is — niet wil zien, zou zich tot een illusie-misdadiger kunnen maken.

Het gemeenschapsdoel moet nog vergemeenschappelijkt worden, wil voor den wereldvrede iets van véél strekkende beteekenis bereikt worden. De Volkenbond heeft de hoop gekoesterd door ontwapening tot verbroedering te kunnen komen, de uitkomst leerde, dat hij slechts door verbroedering tot ontwapening zal kunnen komen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn:

VOORLOOPIG PROGRAMMA.

Donderdag 15 Januari: Praatjes bij Plaatjes over Indië voor „Ugchelensbelang”, half acht.

Dinsdag 20 Januari: Uit het leven van den Javaan. Hotel Smittenberg, Beekbergen, kwart voor acht.

Donderdag 29 Januari te Apeldoorn in de coöperatieve Landb. houd. verg., 8 uur.

Jaarvergadering. Causerie over de *Rubbercultuur* (met lichtbeelden), door den heer B. Tideman. Leden en begunstigers vrij entrée; introductie f 0.25.

In voorbereiding zijn: *Een Wonosobo-avond*, een avond over *Suriname* en een avond voor de buurtver. Zuid-Oost bij Stempker, aan den Arnhemscheweg.

Voor het Bestuur:
De Secretaris, J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage:

Op Donderdag 29 Januari a.s. des avonds om 8 uur zal in Pulchri Studio, Lange Voorhout No. 15 alhier, een lezing plaats hebben door Prof. Dr. A. Pulle, hoogleeraar a. d. Universiteit te Utrecht over: *Eene expeditie in de binnenlanden van Suriname*, toegelicht door kaarten en een groot aantal lichtbeelden.

Toegankelijk voor leden van „Oost en West” met één introducée.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Voordracht (met lichtbeelden) door den Weled.geb. heer J. Einaar, uit Rotterdam, in het gebouw van den Nederl. Protestantenbond, Boothstraat 7, op Dinsdag 20 Jan. a.s., des avonds 8 uur.

Onderwerp: „*De Boschnegers in Suriname*”.

Het Bestuur.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

VOOR H.H. SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN.

Voor propaganda-doeleinden worden enkele exx. van de volgende hierachter genoemde boekjes van het Informatiebureau (zie K. W. pag. 15) beschikbaar gesteld:

De Ingenieur in Indië IV.
De vooruitzichten van den Ned. arts in N.-I. VII.
De ambtenaar bij den P.T.T.-dienst in N.-I. X.

Men wende zich tot den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING.
Mailreizen der N. R. V.

De Vereeniging „Oost en West” heeft met de „Nederlandsche Reisvereeniging” de volgende regeling getroffen ten bate van landgenooten, die hun verlof in Nederland doorbrengen.

Alvorens naar Indië terug te keeren, willen velen nog wel iets van het mooiste gedeelte van Europa zien, en hiervoor heeft de N.R.V. zoogenaamde „mailreizen” ingesteld. De reizen vertrekken vanuit Nederland op zoodanig tijdstip, dat een korte vacantiereis met vaststaand, nauwkeurig overwogen programma kan worden gemaakt, terwijl de havenplaats Genua of Marseille den avond voor den afvaartsdag bereikt wordt.

Het ligt in de bedoeling later ook reizen in omgekeerde richting te maken, dus voor hen, die te Genua of Marseille aan land stappen.

Verder wordt verwezen naar de vele andere reizen der N.R.V., welke het geheele jaar door plaatsvinden, en waarvan vele met verlof zijnde landgenooten allicht gaarne gebruik maken. Op het Bureau van „Oost en West" kan men nadere inlichtingen bekomen, terwijl op een bord in de vestibule de reisplannen geregeld bekend gemaakt worden.

De reizen der N.R.V. worden zorgvuldig en vakkundig voorbereid, terwijl ieder winst-oogmerk is uitgesloten. Alleen is het lidmaatschap der N.R.V. verplichtend (minimum *f* 1.25 per jaar, eerste jaar *f* 0.50 entrée, incassokosten *f* 0.15; voor Indië *f* 2.50 per jaar, incassokosten *f* 0.40).

Nadere inlichtingen, programma's, data van vertrek enz. in het orgaan „Reizen en Trekken", dat den leden der Nederlandsche Reisvereeniging tweemaal per maand kosteloos wordt toegezonden.

Het Centraal Bureau der N.R.V. is gevestigd: Koningin Emmakade 46, te 's-Gravenhage.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34*h*.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Tuinstraat 60.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6. Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46.
Nijmegen: W. M. HAYE, Slichtenhorststraat 13.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mej. J. J. LAGERS, Mengelbergglaan 48.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF IN NEDERLAND AANGEKOMEN OFFICIEREN.

F. K. van Berg, Kap. Art., Nijmegen, Javastraat 55.
G. C. D. de Boer, 1ste Luit. Art., Den Haag, 2de Blankenburgstraat 126.
P. J. Heesterman, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Buys Ballotstraat 69.
W. L. A. Hojel, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Jacob Gillesstraat 23.
J. F. A. L. Wilkens, Off. v. Gez. 1ste kl., Haarlem, Duivenvoordestraat 26.
J. L. Arndt, Off. v. Gez. 2de kl., Alkmaar, p/a. J. F. Lubbe.
B. Velleman, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Stationsplein 33.
W. Linneman, idem, Nijmegen, 3de Walstraat 95.
Y. J. D. Radersma, idem, Den Haag, Jan v. Nassaustraat 23.
F. J. van West, Off. v. Gez. 1ste kl., Apeldoorn, van Hasseltlaan 19.
W. N. A. van Es, Majoor Genie, Delft, Julianalaan 16.
L. C. Degener, Onderl. Mil. Adm., Den Haag, Maagdepalmstraat 3.
J. H. Bolhuis, Off. v. Gez. 2de kl., Haren (Gr.), p/a. den Heer J. Mulder.
P. Siebelhoff, Kap. Inf., Amsterdam, Sarphatistraat 181.
R. Klomp, 1ste Luit. Inf., Ruinerwold.
C. Lekkerkerker, Off. v. Gez. 1ste kl., Voorschoten, Langerhorst.
H. G. Six Dijkstra, 1ste Luit. Mil. Adm., Villa „de Hoop" Samwerd (Gr.).
W. W. B. Drooglever, Kap. Top. Dienst, Nijmegen, Kastanjelaan 5.
J. F. Nijenhuis, Onderluit. Cav., Nijmegen, Ten Hoedtdwarsstraat 24.
G. le Roy, 1e Luit. Inf., Blerick (Limburg).
A. Kitz van Heijningen, Off. v. Gez. 1ste kl., Haarlem, Frans Halsstraat 17.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Dr. H. P. Berlage Jr., Violenweg 14 te 's-Gravenhage, als wetenschappelijk medewerker aan het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Weltevreden;

Mej. J. F. A. Echtermeijer, „Apeldoornsche Bosch" te Apeldoorn, als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie, en verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* en *b*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *c*), tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°

Mutaties van 7 tot 14 Jan. 1925.

Nieuwe leden:

K. P. Rijpstra, Indologisch Student, Leiden, Heeren-steeg 4, *f* 2.50.
W. Garschagen, Amsterdam, de Lairessestraat 116, *f*
D. A. M. Q. Boeije, Kapitein N.-I. L., Den Haag, Hugo de Grootstraat 81, *f* 5.
Mevrouw A. Kerkvoogd, Den Haag, Stadhoudersplein 108. *f* 5.
Mevrouw wed. W. D. Helderman-Pigeaud, Amersfoort, Anna Paulownalaan 4. *f* 5.
A. J. P. Zonnevylle, Kap. Generale Staf, Amersfoort, van Maerlandtlaan 4. *f* 5.

Contributieverhooging.

W. M. Haije, Nijmegen, Slichtenhorststr. 13, van *f* op *f* 5

Afschrijven:

F. de Bakker, Kap. Intendant, Bandoeng, Soembawastraat 6.

Adresveranderingen.

D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, Kap. Gen. Staf N. I. L., van: Arnhem, Boulevard Heuvelink 151, naar: Den Haag, Valeriusstraat 59. *f* 5.
J. H. O. Graaf van den Bosch, Schout-bij-Nacht, van: Utrecht, Drift 31, naar: Zeist, Prins Hendriklaan
Mej. M. A. Twiss, Controleur 1ste kl. P.T.T., van Apeldoorn, Louisalaan 8, naar: Weltevreden, Tjikini p.a. Familie van Eekhout.
Douairière Jhr. M. W. Ploos van Amstel-v. d. Gaag, van Den Haag, van Beverningkstr. 93, naar: Soerabaja, Embong Woengse 2.
J. B. Angenent, Hoofdverificateur In- en Uitv.rechten, van: Semarang, naar: Haarlem, Hasselaersplein *f* 5. (Contributie over '25 reeds voldaan).
D. H. Engelberts, onderwijzer 1ste kl., van: Poerworedjo naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 65, p.a. G. Engelberts. *f* 5.
A. L. C. Beekman, Gep. O.-I. ambtenaar, Nice, van Grand Hotel des Palmiers, naar: Hotel Splendid, Boulevard Victor Hugo.
J. A. van Arcken, Gep. O.-I. Ambtenaar, naar: Hotel Gounod, Rue Gounod 1.
G. D. E. J. Hotz, Kapitein Infanterie, van: Malang, naar: Riouw.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NED.-LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen · Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0 25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. F. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

'Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang''.

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: De nood te Wonosobo. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Het Adatrecht van Ned.-Indië. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage. — — Meded. — Mutaties van 14 tot 21 Jan. 1925.

De nood te Wonosobo.

Nader ontvangen:
Van Mevr. de Wed. Dr. H. te R. . . . . f 5.—

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Soembawa.

Land van apen . . . paarden . . . framboesia.

Het eerste, wat me te Soembawa-besar trof, was het feit, dat...... in de pasanggrahan de klamboes op de juiste wijze waren aangebracht, n.l. binnen de stijlen van het bed. Ik heb het later nergens weer gezien...... en ik had sedert Belawan al 65 keer van „tampat-tidoer" verwisseld.

Soembawa is het land van apen, boschkippen, wilde varkens, paarden, herten en buffels, van framboesia, lepra, schurft, malaria, uien, cactussen...... De apen veroorzaken veel last aan de klappercultuur. Ook eten ze vogeleieren en jonge vogeltjes op naar ik vernam, wat natuurlijk schadelijk is voor de vermeerdering van nuttige insecteneters. Boschkippen ziet men, per auto langs de wegen tuffend, elk oogenblik, evenals kolonies van apen. De haantjes zijn buitengewoon fraai van kleur en vorm, zoodat het een lust is die vlugge diertjes te zien. Wilde varkens veroorzaken op verschillende plaatsen veel overlast. Ze graven het dek der wegen om, zoekend naar voedsel, dat bij voorkeur op die plaatsen groeit. De gewapende politie maakt er jacht op en schiet soms 40, 50 of meer op één tournee. Veel schijnt het niet te helpen.

De uitvoer van paarden is van 1912 tot 1920 gestegen van 912 stuks tot 5214. De heer Schol, gouvernements-veearts te Soembawabesar, heeft het kunststuk volbracht al de paarden in zijn afdeeling te meten, te registreeren en te onderzoeken op kwade droes. Hij heeft er met, naar ik meen 5 helpers, 4 maanden over gedaan. Men denke over deze prestatie niet te gering! Toen hij met het werk gereed was, waren zijn helpers lichamelijk en geestelijk zoo vermoeid, dat ze in het hospitaal moesten worden ondergebracht. De heer Schol was zelf wel broodmager, maar niet ziek geworden van de groote inspanning. Op de creditzijde der balans kon hij nog boeken het feit, dat hij de taal der Soembawareezen had leeren verstaan en spreken. Ik meen, dat hij in dien korten tijd pl.m. 57.000 paarden heeft onderzocht en geregistreerd! Schol wil het paardenras op Soembawa verbeteren, tegen degeneratie behoeden, door beperkten uitvoer in te voeren, waardoor het goede fokmateriaal in het land blijft. Te Soembawa-besar bestaat de renvereeniging „Wilhelmina", die door het uitschrijven van wedrennen, er toe bijdraagt door races de belangstelling in paardenteelt levendig te houden. Ook karbouwenraces vormen een geliefd vermaak.

Te Padang Mangatas bij Fort de Kock had men vee uit Britsch-Indië ingevoerd met het doel het te gebruiken voor verbetering van den veestapel. Het gedijde er niet, het klimaat was er te vochtig. Men heeft nu de koeien naar Soembawa overgebracht, waar het klimaat droger is. Het schijnt thans met de teelt goed te gaan. Het vee is bestemd voor uitvoer naar Java, niet voor voeding der Soem[...] reezen. Deze eten weinig vleesch. Meestal ver[...] gen ze zich met een geit of kippen op een se[...] (feest), waarbij ze nog het voordeel hebben, d[...] geen slachtbelasting behoeven te betalen.

Sterft een koe aan besmettelijke ziekte, dan w[...] ze begraven en het graf met zware steenen, ca[...] sen en andere stekelplanten bedekt en ompag[...] Laat men dit na, dan graven de wilde varkens [...] lijk op, om het te eten. Door contactinfectie w[...] de ziekte dan weer verspreid.

Framboesia komt over het geheele eiland vo[...] op sommige gedeelten in hevige mate. In het [...] tanaat Bima zijn in 1923, naar ik meen, behand[...] pl.m. 2500 mannen, vrouwen en kinderen. In[...] de opgaven juist zijn — wat ik goede redenen [...] te betwijfelen — zijn er in dit gedeelte van So[...] bawa pl.m. 9000 lijders. Merkwaardig is het [...] men binnen 5 maanden 57.000 paarden wist te [...] gistreeren, te onderzoeken, terwijl men nog [...] gelegenheid heeft kunnen vinden 9000 mens[...] te behandelen. Ik kom op dit verschijnsel terug.

Statistisch intermezzo.

Meermalen heb ik gezegd Indische statisti[...] niet te kunnen vertrouwen. Ik zal 'n paar ge[...] vermelden, mij van betrouwbare zijde medeged[...] Een bestuursambtenaar kreeg van zijn resident [...] opdracht, om binnen twee dagen op te geven [...] veel sawahs er in zijn gebied waren. De ambten[...] zag er geen kans toe, omdat hem de gegevens [...] braken en er geen tijd was om alles te doen op[...] men. Hij sprak er over met zijn magang. Deze v[...] het geval heelemaal niet erg, zelfs uiterst een[...] dig, binnen het kwartier op te knappen. De amb[...] naar liet hem zijn gang gaan. De magang nam [...] topografische kaart en een stuk Chineesch pap[...] Hij trok hierop over de stukken, op de kaart [...] sawah aangeduid. Toen nam hij een schaar [...] knipte die overgetrokken stukjes uit, zorg dragend [...] een weinig buiten de randen te blijven. D[...] met het doel aan te geven dat er ook gedacht w[...] aan de noodzakelijke uitbreiding van 10 à 15 j[...] waaraan waarde wordt gehecht in verband met [...] verwachte vermeerdering der bevolking. Het k[...] pen afgeloopen zijnde, voegde hij de stukjes n[...] bij elkaar en woog ze op een brievenweger. T[...] nam hij ze er af en woog een vierkante decim[...] papier. Dit stelde de eenheid voor, want de sc[...] der kaart was bekend. Toen deelde hij de uitk[...] sten op elkaar met de „eenheid" en was klaar [...] de opgaaf aan den resident. De bestuursambten[...] dankte zijn schrijver recht hartelijk voor de ge[...] oplossing!

Nog een geval: een bestuursambtenaar dient [...] zijn resident maand- en jaarverslagen in. In z[...] gewest kwam de controleur volgens zijn jaarver[...] tot 1500 stuks vee. Volgens zijn maandversl[...] waren er echter ruim tien maal meer! Hoe hij [...] uit deze impasse heeft gered, kon men mij [...] zeggen.

En nu het laatste geval. Ik zeg het laatste, w[...] de zaak wordt door haar eentonigheid wat [...] Een controleur op Borneo moest in zijn versl[...] aangeven hoeveel visscherspprauwen er in zijn [...] bied worden gebruikt. Hij zorgde er voor [...] maand een paar méér op te geven dan een [...] gaande; dat wekte de suggestie van economisch[...] vooruitgang. Dat ging door, tot hij merkte, dat [...] mannelijk inwoner volgens zijn statistiek een [...] prauw had. Dat kan echter niet, omdat de visch[...] vangst daar door minstens 4 man tegelijk werd uit[...] geoefend!

Bima.

In verband met het bovenstaande, zal men [...] derstaand statistiekje wel met het noodige [...] trouwen willen beschouwen. Mogen de cijfers [...] juist zijn, er valt vermoedelijk toch wel iets [...] leeren.

In Bima waren de geboorte- en sterftecijfers

volgende gedeelten van dat gedeelte van Soem-wa in '23 als volgt:

Sape	23.3	per	1000	en	28	id.
Rasanoe	24.7	„	„	„	24.1	„
Belo	29.4	„	„	„	31.5	„
Bolo	37.9	„	„	„	22.1	„
Sultanaat Bima	28.4	„	„	„	26.8	„

Sape, dat het laagste geboortecijfer vertoont, is vruchtbaarste deel van het landschap Bima. Er estaat een nauw verband tusschen voeding en ge-orte, maar ook tusschen ziekte en geboorte. Is eerste feit alom bekend, aan het tweede wordt minder gedacht! Het zou nu interessant zijn weten of Sape ook veel hinder heeft van b.v. aria en mijnwormziekte. Op Soembawa heerscht de strandkampongs malaria, soms ook in de kampongs, omdat de bewoners vaak aan de komen. In kampong Dongobolo, pas aange-in de vlakte bij de kust, heerscht malaria in mate. Het geboortecijfer is er laag. (Belang-is het feit, dat in de Tjiheavlakte (Preanger) menschen door hevige malaria niet in staat wa-profijt te trekken van de irrigatiewerken, daar de B. O. W. aangelegd; de menschen waren te k!). Ik vermeld dit met opzet, omdat men in algemeen den invloed van volksziekten op het welzijn sterk onderschat! In het vlak bij ge-heuvelland is zeer weinig malaria. Waarom nieuwe kampong niet daar gesticht? Vele jaren den wees ik er reeds op, dat hygiënische voor-ing bij „concentratie" van bevolkingen noodig Het boven medegedeelde is er weer een der tal-illustraties van.

Schurft is er veel op Soembawa. In de bergstre-vooral aan het westelijk gedeelte, heerscht veel imbricata. Ook onder de hoofden. Het „hand-even" is hier geen genoegen.

Géén medische hulp.

Lepra schijnt ook veel voor te komen. Bij Tila-is een leprakolonie, bij Soembawa-besar ook. menschen *zijn van alle medische hulp versto-worden aan hun lot overgelaten, toezicht ont-*. Zij leven er, uitgestooten door hun kam-genooten, in de diepste armoede. Geen der bei-„leproserieën" kunnen op dien naam aanspraak en.

gemeenschap eischt, zoolang er geen medicijn de ziekte is gevonden, isolatie, het is de der gemeenschap het leven dier stakkers zoo aangenaam mogelijk te maken! Van behandeling Hamza's middel is geen sprake, omdat er geen eeskundige is! Op het groote Soembawa (ik de het land door in de lengte en legde per auto pl.m. 400 kilometer af) *is maar één geneeskundige.* er voor het vee 2 artsen zijn met 5 hulpartsen meld ik in het voorbijgaan.

Daar die ééne geneeskundige aan zijn standplaats gebonden is, is hij niet in staat het binnenland in gaan tot onderzoek en behandeling. Bovendien zijn de afstanden veel en veel te groot zijn voor éénen arts. Ter oriënteering merk ik op, dat langste afstand op het eiland ongeveer gelijk met het traject Groningen—Brussel!

Vermelding verdient, dat op het eiland één vac-cinatrice werkzaam is. Zij ent de vrouwelijke be-woners van den kraton te Bima in. Deze willen niet behandeld worden door een mannelijk vac-cinateur.

Allerlei van Soembawa.

Belangrijk is te Bima de uitvoer van uien. De teelt van dit gewas eischt veel zorg. Dit te weten is belangrijk, omdat zoo vaak de opmerking wordt gemaakt, dat de Inlander niets hebben moet van het verbouwen van gewassen, waaraan meer of minder zorg moet worden besteed. „Slaagt het in-voeren van een nieuw gewas niet, dan heeft dit een economischen achtergrond", merkt men van intellectueele inheemsche zijde op. „De Inlander is zoo dom niet als de meeste Europeanen meenen", laat men dan steeds op die uitlating volgen.

Het landschap op Soembawa is geheel anders dan op Java. 't Is dor in de maand Juni. De cactus groeit er welig. Dit is een bewijs, dat het arm aan water is. Hier en daar heeft men op den weg langs de kust mooie uitzichten. Sawahs treft men aan in de buurt van Taliwang, de meest westelijke ha-venplaats.

In de pasanggrahan te Soembawa-besar trof ik een agent van de Singer aan. Hij bereist een groot deel van den archipel per fiets. Hij was van Tali-wang gekomen. Ik ging er heen per auto. Hoe hij dit lange traject (ik meen pl.m. 120 kilometer) met zware hellingen, rivieren zonder bruggen, heele ein-den met mul zand, heeft kunnen afleggen, is me een raadsel. Dat hij dergelijke reizen onmogelijk nog een paar jaar zal kunnen volhouden, zooals hij in het belang van zijn familie meende te moeten doen, is zeker!

Als merkwaardigheid vermeld ik nog van Bima, dat men er zout wint en dat men den bestuurszetel van de kust, waar zeer veel malaria heerscht, heeft verplaatst eenige kilometers het binnenland in. Daar is het gezonder. Dit bewijs van hygiënisch in-zicht verheugde me zeer!

Over de woningen op Soembawa heeft dr. Elbert uitvoerig geschreven. Het Boegineesche type vindt men overal langs de kust. Langs den weg in de buurt van Bima, vindt men het driehoekig in ver-ticale doorsnede Denggotype. Enkele rijstschuur-tjes zijn eveneens driehoekig in doorsnede. De meeste zijn van het nieuwe model, dat in doorsnede vijfhoekig is. Overal treft men rattenschilden aan. Dat het bestuur de rijstschuurtjes achter de kam-pongs heeft laten oprichten en het plaatsen tus-schen de woningen met het oog op gevaar bij brand heeft verboden, is een zeer goede maatregel: ver-liezen de menschen bij brand hun woningen, het voedsel houden ze althans.

Door medewerking der bestuursambtenaren kon ik series fotografische opnamen doen van de in-heemsche bevolking, van de orang-ketjil af tot de hoogst geplaatsten toe. Ik heb de opname ter ont-wikkeling naar een vakfotograaf op Java gezon-den. Pas na pl.m. 2 maanden, als ik te Ambon ben, kan ik weten of ze geslaagd zijn. Ik hoop van harte èn voor de velen, die me zeer ter wille zijn geweest, èn voor mezelf, dat ze aan de verwachtingen be-antwoorden!

(Wordt vervolgd.)

Het Adatrecht van Ned.-Indië.

Eenige mededeelingen over de 1e en 2e aflevering van het IIe deel van Van Vollenhoven's adatrecht van Nederlandsch-Indië.

Door Mr. P. A. F. BLOM, c.n.

Vervolg.

Nader tot ons staan de Chineezen in den tweeden rechtskring, die, gelijk gezegd, zonder rechtsgemeen-schappen te vormen, naast en tusschen andere land-aarden zich ophouden en waarvan die op Java en Madoera wel het gros vormen.

Dit complex valt uiteen in twee kringen, doordat op die vormende Java en Madoera (de Straits), Su-matra's Oostkust (buiten de ondernemingen), Ta-panoeli, Sumatra's Westkust, Benkoelen, Celebes, Ambon en Onderhoorigheden en Timor en Onder-hoorigheden, behalve het groote verschil in toestand èn tusschen deze landen èn Zuid-China ingewerkt heeft het reeds vermelde S. 1855 No. 79, sedert ver-vangen door S. 1917 No. 129, in tegenstelling met de Chineezen levende in de andere Buitengewesten, op wie voornoemde wetgeving niet toepasselijk is. Het ingrijpen van den Wetgever geschiedde reeds in den Compagnies-tijd en heeft zich, gelijk uitvoerig wordt aangetoond, voortgezet tot aan S. 1917 No. 129, dat deze Chineezen (behoudens het in stand

gehouden adoptie-instituut) ingelijfd heeft in het keurs van ons Westersch privaatrecht.

Territoriale rechtsgemeenschappen— al zoude men twijfelen aan Lasem en Doektjemara, beide Chineesche nederzettingen op Java's Noord-kust — kent men hier niet, de Zuid-Chineesche geslachten, de geslachtstak of clan zijn ook hier geen rechtseenheden meer, waar sedert eeuwen het individu op den voorgrond trad, moest het oud-Vaderlandsche wel niet tot uiting komen, hand aan hand gaande met een zeer verzwakt vaderrecht, dat zich vooral door de versterkte positie der vrouw kenmerkt, al zijn de hier heerschende toestanden daaraan ook schuldig.

Het bloed kruipt, waar het niet gaan kan: de Chineesche kongsi is hier middel om het vermogen van de gezamenlijke familie-genooten bijeen te houden, een familie-vennootschap derhalve; op die wijze ziet men nog de bloedgemeenschap nawerken. In dit verband zij opgemerkt, dat S. 1917 No. 129 de kongsi beschouwt als uitsluitend handelsrechtelijk instituut, hare opheffing voor 1 Mei 1929 eischen de in dat Staatsblad opgenomen overgangsbepalingen. De aldus vereenigd gebleven vermogens zullen dus op andere wijze bijeengehouden dienen te worden voor zoover daarmede niet in botsing gekomen wordt met het alsnu geldend Westersch privaatrecht.

De reeds onder den eersten kring genoemde gilden zijn ook hier te vinden, daarnaast treft men aan adatvereenigingen, die den toch zoo sterken vereenigingszin van den Chineeschen enkeling aanwakkeren en zoo het hier reeds even aangeroerde individualisme temperen. Een verschijnsel, dat hierbij besproken wordt, is de oprichting van vereenigingen van sterk nationalistisch karakter: de met het Departement van Landbouw te Peking verbonden handelsvereenigingen (Siang Hwee), de overbekende schoolvereenigingen, die onder het Departement van Onderwijs te dier stede ressorteeren. (Het valt niet te ontkennen, dat de Chineezen blijken geven als Nederlandsch onderdaan op verkeerde wegen te gaan: eene vroeger bekende begeerte om geheel op één lijn met den Nederlander te komen, schijnt verdwenen te zijn). — Volledigheidshalve dient nog vermeld te worden, dat het woord „kongsi" ook nog gebezigd wordt in West-Java als kantoor van den landheer van een particulier land, zooals er zoovele om en nabij Batavia in handen van Chineezen zijn.

Van een krachtige voortzetting van de op grond van de in S. 1911 No. 38 opgenomen wet betreffende het terugbrengen van particuliere landerijen op Java tot het Staatsdomein, terugkeer aan den Lande van voornoemde gronden, is geen sprake meer, wellicht, dat nu bij de sluitende begrooting (en geraamde overschotten) straks de uitvoering weer ter hand genomen zal worden.

Mag men ingewijden gelooven, dan zou het best zijn, dat men alles maar liet als het was, gezien bijv. de weinige toewijding, die Gouvernement (en Gewest?) betoonen om de hand eens te slaan aan den ploeg en te komen tot een behoorlijk wegennet op Java's Noordkust bewesten den Tjimanoek.

In tegenstelling met den reeds behandelden kring, treft men op Java hoofdzakelijk Foekhiëns aan, doch hiernaast komen ook rassen voor, die maar al te vaak op vijandigen voet met elkander staan, ik verwijs bijv. naar de relletjes op Semarang, waar een tijd geleden moord en doodslag aan de orde van den dag was.

S. 1917 No. 129 heeft het niet aangedurfd de Chineesche volgorde van achternaam en dan de voornamen naar onzen trant te wijzigen.

De positie van het in volle afzondering gehouden meisje wijzigt zich met één slag door haar huwelijk.

Van haar, die van huis uit in het vaderland een zeer beperkte, zoo niet een betwistbare rechtsbevoegdheid heeft, wordt getuigd, dat zij hier sinds eeuwen rechtsbevoegd was en zelfs in ruimen mate handelingsbevoegdheid had, waarbij echter in het oog dient gehouden te worden, dat in het S. No. 79 blijkens artikel 2, haar huwelijksgensrecht in gunstiger zin was geregeld, dan nu krachtens de bepalingen van het B. W., zij S. 1917 No. 129 geschonken is. Even beho het midden gebracht te worden, dat voor rechtskring een burgerlijke stand met al den kleve van dien in het leven geroepen is.

Over het bestuur, de rechtspraak en reg valt heel wat minder interessants mee te dee dan wij voor Borneo konden doen. Het gezag het geslachtstakhoofd is alleen als „zedelijk te merken, nabootsing van een familiebe komt daar alleen voor, waar de familie als wanten-kongsi is herleefd. In herinnering gebracht te worden, dat de Chineesche officie die allen, met de Indische samenleving op hoogte, welbekend zijn en thans aan het ver nen zijn, niets te maken hebben met adatrecht zijn eenvoudig in het leven geroepen door V. O. C. en door ons Gouvernement bevestigd, zoo kan dit gezegd worden van de hier en voorkomende Chineesche raden, waarvan die Batavia bereids uit Coen's tijd dagteekende, slotte een eigen raadhuis bezit in 1747 en in erkend is door de Indische Regeering als open lichaam. Desniettegenstaande bemoeien zich melde raden toch met interne zaken (huwelijks en sterfboedels).

Rechtspraak kent het adatrecht niet, al zou de woorden van art. 78 (2) R. R. zulks doen ken; aangetoond wordt, dat met de daar genoe „hoofden" uitsluitend Chineesche hoofden doeld worden, doch dat vd. lid (2) berust op vergissing van één persoon, tachtig jaar geleden.

Onderhandsche of disciplinaire rechtspr wordt wel gekend, de Chineesche handelsver gingen beslissen. bijv. handelsgeschillen in sfeer ontstaan.

Van het verwantschapsrecht kan getuigd w den, dat het in het vaderrecht wortelt, al zijn tal van ouderrechtelijke trekken aan te onderk nen, niet het minst als gevolg van het heerschend ouderrecht, dat op Java en Madoe overal voorkomt.

Een groep van verwanten, denzelfden sèng dragende en als gemeenschappelijke stamvader kenbaar persoon aantoonende, draagt den na van tjoeh (tsùng, tsók). Daarnaast is als twe blijk van verwantschap onderkend de rouwpl naar 5 graden varieerende, die zich vrijwel tot verwanten van deze groep schijnt uit te strek S. 1917 No. 129 gooit het geheele verwantsch recht onderst te boven en decreteert het in B. W. neergelegde (verkapte) ouderrecht.

Een belangrijk ingrijpen door evenaangeh Staatsblad vormt het feit, dat naar ons Burg Wetboek de onderscheiding in wettige, natuurl en wettiglijk erkende natuurlijke kinderen voor de Chineezen geldend wordt en dat, ter dus kinderen verwekt bij een wettige bijvrouw het adatrecht wettig, en wel als uit de wet hoofdvrouw voortgesproten, nimmer als wet afstammelingen kunnen aangemerkt worden. tikel 17 van dat Staatsblad werd op een aller derlingste manier aangevuld om in dezen met rechtsbewustzijn der Chineezen vloekenden stand een wijziging te brengen en werd bepaald dat evenzoo als wettig wordt aangemerkt, het ki geboren uit ouders, die voor de inwerkingtred dezer ordonnantie, of voordat deze op hen van passing was, met elkander een wettig nevenhuwe lijk hebben aangegaan; het woord „huwelijk" een trouvaille van de aller ongelukkigste soort. Voor de toekomst zullen in alle gevallen de kin deren uit een bijvrouw niet meer wettig zijn, practijk er wat op vinden zal, ik vermoed van de wet zal wel lustig ontdoken worden.

Naar het adatrecht staat als hoogste afstamm ling te boek de voortzetter van den geslachtstak dus de hoofdzoon, hetzij geboren als oudste eenige uit de hoofdvrouw, of als deze kinderloos

ondste of eenige zoon uit de voornaamste bij-w, dan wel de geadopteerde bij gebreke van alles; al zou er na bewerkstelligde adoptie een geboren worden uit de hoofd-, of de bijvrouw, blijft de geadopteerde de voortzetter. Het be-geen betoog, dat de zoons uit de hoofdvrouw die van de bijvrouwen gaan en dan, wat de bij-wen zelf betreft, gaan de afstammelingen uit eesche boven Indonesische moeders. Overbe-is, dat zoons voor dochters gaan.

juridische voorrang blijkt behalve uit het van „voortzetter" ook nog uit het erfrecht en overgang van erfelijke titels en rangen. In ons Staatsblad 1917 No. 129 is natuurlijk te vergeefs over iets te vinden.

verwantenkring wordt verkleind door de uit-hijking der dochters, als rechtstreeksch gevolg het vaderrecht; de vrouw wordt uitgekocht den verwantenkring door den bruidsschat of het wingsgeld. Uitbreiding bestaat dus aan den eren kant door het huwelijk der zoons, en ds door het instituut der adoptie in den vorm uter „zoonsaanneming", zijnde een wijze van emen van een jong manspersoon als wettige mmeling met wellicht daarnaast de toeken-van den sèng-naam van den adoptant. Op Java is adatrechtelijke adoptie mogelijk door een wd man, die uit zijn hoofdvrouw reeds één eer zoons had en is het daarbij mogelijk bijv. nesische jongens te adopteeren, alleen werd die van meisjes of door ongehuwden niet toe-en. Een en ander is in afwijking van het Zuid-eesch recht, dat slechts verplichte adoptie om te komen tot een voortzetter van den htstak.

1917 No. 129 nu heeft de adoptie (die alleen erstaan van een notaris tot stand gebracht worden) wettig geregeld, daarbij zeilende hen het zoo even besprokene; de vraag dient de oogen gezien te worden of de nu wettelijke ing practisch bevalt. Hoe het ook zij, er is be-dat de adoptie hier alleen kan dienen, gelijk Zuid-Chineesch recht, tot het verkrijgen van zoon, doch de verplichting tot adopteeren is uit-ten. Het huwelijksrecht staat in het teeken van het ware een godsdienstige trouwplicht om zoons te zorgen. Drie trekken vertoont het en monogamie met bevoegdheid om er bijvrou-op na te houden, voorts vaderrecht en einde-xogamie.

Chineezen in dezen rechtskring kennen drieër-samenleving: het wettige monogame huwelijk een hoofdvrouw en de samenleving met één of bijvrouwen, slechts dan wettig als er een dvrouw is of was ten tijde van den aanvang samenleving, doch de bij haar verwekte kin-n worden juridisch geacht uit de hoofdvrouw rtgesproten te zijn, en ten slotte: de onwettige enleving met een bijzit. Intusschen weet men het S. 1917 heeft de wettige bijvrouw ver-nen.

et vaderrechtelijke loskoop-huwelijk heeft die peringen, dat de rouwplicht voor de vrouw bestaan, zij haar sèng-naam niet opgeeft, ter-et huwelijk met Indonesische vrouwen, die recht of matriarchaat kennen, nog sterkere ering teweegbrengt.

et exogamieverbod uit zich door het niet mogen en met een sèng-genoot en als bloedverwant merkt, dat is althans vast voor Zuid-China al wel voor onzen Oost ook gelden; als toe-ing geldt de uitsluiting van het leviraathuwe-rwe het trouwen van den zwager met de van zijn overleden broeder. Vermoed dat de exogamie ook werkt bij het nemen een bijvrouw. S. 1917 No. 129 negeert de amie, zoodat de ambtenaar van den B. S. een zaam huwelijk niet kan beletten, terwijl de strafrechter de in het rechtsbewustzijn der ezen wortelende bloedschande niet als zoo-kan straffen.

gesteld kan worden, dat er weinig uit China geïmporteerde vrouwen zijn; sengkèhs trouwen het liefst met de dochters van volbloed-Chineezen, die zich reeds gevestigd hebben, daarentegen trouwen peranakans bij voorkeur met peranakans, al komt het ook wel voor, dat zij met de dochters des lands een huwelijk sluiten.

Aan het huwelijk gaat vooraf een verloving, zijnde deze een transactie buiten de betrokken partijen om tusschen beide geslachtstakken, gerepresenteerd door de zgn. huwelijksbewerkers, die gemeenlijk de ouders (of grootouders) zijn en is adatre‘htelijk bindend, doch is dat karakter door het herhaaldelijk genoemde Staatsblad ontnomen, terwijl nu ons B. W. toepasselijk is, partijen naar ons recht zullen moeten verklaren, dat zij uit vrijen wil elkander tot echtgenoot nemen. In de practijk zal daar wel een draai aan gegeven worden.

De adatrechtelijke huwelijksluiting, die door voornoemd Staatsblad verjaagd is, is die van een zuiver bruidsschathuwelijk.

Met de invoering op 1 Mei 1919 van de nieuwe Chineezenwetgeving verdween ook de zgn. trouwbrief, een verklaring door den Chineeschen Raad of door Chineesche hoofden afgegeven en een op oude bepalingen steunend trouwbewijs voorstellende.

Van de trouwgebruiken verdient de aandacht: het te samen aan één disch eten van bruid en bruidegom, daarnaast komen op Java wel aan Indonesische gebruiken ontleende voor.

De wettige samenleving met een bijvrouw kent geen voorafgaande verloving, noch uiterlijk vertoon, alleen wordt, wat men noemt een „koopsom", betaald.

De hoofdvrouw trekt vrijwel overal bij den man in, al komt in matriarchale streken inwoning van de vrouw voor, doch het B. W. doet na 1 Mei 1919 de vrouw overal den man volgen. De bijvrouwen wonen dikwijls in het gezinshuis, waar zij onder de hoofdvrouw staan, al komt het ook wel voor, dat zij afzonderlijk wonen.

De ontbinding van het huwelijk met een hoofdvrouw lag hoofdzakelijk in de hand van den man en ging door verstooting, toegelaten in bepaalde gevallen, als onvruchtbaarheid, kwaadwillige verlating, doch had de vrouw reeds den 3-jarigen rouw gedragen of armoede met hem gedeeld dan ging het niet; ook kende men daarnaast eene opheffing van den huwelijksstand door onderling goedvinden en voor een enkel geval de gelegenheid voor de vrouw om echtscheiding te vragen bij de overheid. De Chineesche raad, die een soerat kawin gaf, had ook aanspraak in een verstooting gekend te worden (en formeel?) er in toe te stemmen.

Vanzelfsprekend is het, dat een bijvrouw eenvoudig weggezonden wordt. S. 1917 heeft de verstooting en de andere vormen doen verdwijnen en daarvoor in de plaats de B. W. echtscheiding en scheiding van tafel en bed gesteld.

(Slot volgt).

Van Week tot Week.

13–19 JANUARI.

Wonosobo-Comité te 's-Gravenhage. Het Comité tot leniging van den nood te Wonosobo (Laan van Meerdervoort 60) is op 10 Januari j.l. ontbonden, terwijl de verdere afwikkeling der loopende en de eventueel nog komende werkzaamheden is opgedragen aan de heeren Rn. Ms. Noto Soeroto en F. Weijerman, resp. secretaris en penningmeester van het comité. Het batig saldo bedraagt thans ruim 2700 gulden en zal worden afgedragen aan het Ministerie van Koloniën. Het comité voelt zich gedrongen zijn welgemeenden dank te betuigen aan allen, die tot het welslagen hebben meegewerkt.

Eventueele giften worden nog steeds gaarne ingewacht bij den penningmeester.

Resident van Cheribon. De resident van Cheribon, de heer R. P. M. van der Meer, is op zijn verzoek met

DANKBETUIGING.

Ondergeteekende was jarenlang lijdende aan asthma en kon niet werken. Is in 7 weken tijds door Dr. v. d. POORTEN, Nobelstraat 1a, Den Haag, volkomen genezen en doet nu, na 14 jaar, weer werkzaamheden.

(w.g.) DE BOER, Leiderdorp.

15 April eervol ontslagen.

(Er is reden om aan te nemen dat dit aftreden, evenals dat van den resident van Bantam, J. C. Bedding (de vorige week vermeld), verband houdt met de invoering der provincie West-Java, hetgeen tevens opheffing beteekent der residentiën Batavia, Bantam, Cheribon en Preanger-Regentschappen).

Indisch Genootschap. Vrijdag 23 Januari zal in een vergadering van het Indisch Genootschap, van Galenstraat 14, de heer L. C. F. Polderman inleiden het onderwerp: Het kadaster in Ned.-Indië (Eigendomskadaster, Landrentekadaster en het z.g. Inlandsch kadaster).

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw W. G. van Wettum, vertegenwoordiger van Nederland in de Raadgevende Opiumcommissie van den Volkenbond, oud-ambtenaar voor Chineesche Zaken in Ned.-Indië.

D. C. Dinger †. Te Innsbruck is, 47 jaar oud, overleden de heer D. C. Dinger, oud-majoor der cavalerie van het N.-I. leger.

F. F. F. Fuhrkop †. Te Haarlem overleed in den ouderdom van 67 jaar de heer F. F. F. Fuhrkopp, die van 1904 tot 1923 burgemeester van Schoten is geweest. Tevoren was hij kapitein bij het Oost-Indische leger.

Theefabriek afgebrand. Op de onderneming Pangledjar is de theefabriek afgebrand. De schade bedraagt aan het theeproduct ƒ 35.000 en aan de machinerieën ruim ƒ 200.000. De aan de onderneming verbonden rubberfabriek bleef gespaard.

Bezuinigingen bij het leger. Binnenkort worden bij het leger de volgende bezuinigingen doorgevoerd. De motor-artillerie te Weltevreden en de compagnie strijders-wielrijders worden opgeheven, het aantal ordonnans-wielrijders ingekrompen; de kaderopleiding wordt te Magelang gecentraliseerd en de generaalsrang van den geneeskundigen dienst facultatief gesteld. (Aneta, 13 Jan.).

Mekka-gangers. De Rotterdamsche Lloyd, de Nederland en de Oceaan trokken de voor de eerste helft van Februari vastgestelde vaarten van pelgrimsschepen in. (Aneta, 13 Jan.).

Weduwen- en Weezenfonds Europ. Off. N.-I. leger. Bij Kon. besluit van 9 Januari is den heer A. T. H. Winter, majoor van den generalen staf van het N.-I. leger, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als commissaris voor Nederland van het Weduwen- en weezenfonds der Europeesche officieren van het N.-I. leger, en als zoodanig benoemd de heer W. P. Marinissen, kapitein der intendance van dat leger.

Huldiging der nagedachtenis Van Heutsz. Hare Majesteit de Koningin deed aan den penningmeester van de commissie tot huldiging der nagedachtenis van Generaal J. B. van Heutsz een belangrijke gift toekomen.

Examens Landbouwhoogeschool Wageningen. Ingenieurs-examen Koloniale Boschbouw, de heer M. van Bottenburg, geb. te Amsterdam en H. E. B. Jaspers, geb. te Soerabaja. Ingenieursexamen Koloniale Landbouw, de heer H. A. Middelburg, geb. te Utrecht.

Onderscheiding. De Italiaansche Regeering heeft den heer E. A. Zeilinga, oud-president-directeur van de Javasche Bank, benoemd tot Commandeur van de Kroonorde.

Voorzitter van den Volksraad. Bij Kon. besluit is benoemd tot lid, tevens voorzitter van den Volksraad van Ned.-Indië Mr. A. Neytzell de Wilde, thans raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot officier der Oranje Nassau-orde W. A. van Cuyk, onder-directeur der Ned.-Indische Escompto Maatschappij te Batavia.

Aardschuivingen in Deli. Aneta meldt 12 Jan. Aardschuivingen ten gevolge van regens vernielden eenige kilometers van den Brastagiweg in Deli. Het verkeer is gestremd.

De stijging van den Indischen gulden. In een persgesprek met het Nieuws van den Dag v. N.-I. verklaarde de president van de Javasche Bank, mr. Trip, dat twee oorzaken te noemen waren voor de stijging van den Indischen gulden tot bijna pari; ten eerste de algemeene verbetering binnen de grenzen van Indië, waardoor nieuw vertrouwen

geschonken werd en ten tweede de betere ve... tingen, die in Europa, dat langzaam naar ... bilisatie schrijdt, gekoesterd worden voor ... En ten slotte de goede verstandhouding tuss... de Javasche Bank, de Regeering en de Neder... sche Bank. (Aneta, 10 Jan.).

De huldiging der Indië-vliegers. De plannen van ... Nationaal Sportcomité tot huldiging van de I... vliegers nemen vaste vormen aan. In een den ... dezer gehouden vergadering is besloten de ... telijke huldiging te doen plaats hebben op het ... rein Houtrust in Den Haag, den 2en Zater... middag, nadat de vliegers hier te lande zijn te... gekeerd.

H. I. von Santen †. Te Dordrecht is overleden de ... H. I. von Santen, oud-luit.-kolonel der infan... De overledene was ridder in de Militaire Will... orde 4e klasse, welke onderscheiding door h... behaald als 2e luitenant, tijdens een detach... bij het O.-I. leger.

De Indische reis van den heer H. F. Tillema. De ... van 17 Dec. meldt, dat de heer Tillema uit ... Grooten Oost op Java is teruggekeerd en da... van het plan, om Borneo te bezoeken, voorl... heeft afgezien. De hr. T. zal naar Nederland ... gaan per vrachtboot.

W. E. van der Sluijs.†. Te 's-Gravenhage is overl... de heer W. E. van der Sluijs, secretaris der af... ling Nederland van het Indo-Europeesch Ver...

Sultan van Deli. De plechtige installatie van den ... tan van Deli is vastgesteld op 9 Februari a.s.

Aardschuiving in het Soemedangsche. Aneta meldt ... 17 Jan. Een aardschuiving in het Soemedangs... stremde het verkeer Bandoeng—Cheribon.

Bezuiniging bij Marine. Volgens het Soer. Hande... bestaan er plannen om een onderzeeboot te ... stemmen voor opleidingsschip. Voorts ligt het ... het voornemen om alle marinevliegtuigen sa... te trekken te Soerabaja. (Aneta, 17 Jan.).

De Handelsstatistiek. Volgens een Aneta-telegr. van ... dezer is de invoering van de Handelsstatistiek ... vóór Juli a.s. te verwachten.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad.

De Pers, w.o. het *Bataviaasch Nwsbl.* (10 t/m. ... Dec.) en *de Locomotief* (8 t/m. 15 Dec.), geeft o... zichten en verslagen van de debatten in den Volksr... en de antwoorden der Regeering, o.m. betreffende *Marine; B. O. W.; art. 123 R.R.; de Salarisvoorstel... de wettelijke regeling van het arbeidscontract.*

De Volksraad verwierp met 26 tegen 6 stemmen ... ontwerp-wijziging *art. 123 van het Regeerings Re... ment,* de zending betreffende. *(Sumatra-Post 19/12...*

Volgens de *Java-Bode* (12 Dec.) bewegen de te... standers zich tusschen de uitersten: het is te weinig ... het is te veel. Men wenscht — het is een oude ... — volledige opheffingen van de belemmeringen ... het vrije werk der zending in den weg kunnen sta... en men wil belemmeringen van hetgeen in somm... streken wordt opgevat als een inbreuk op de geeste... huishouding, of 't geen in weer andere streken ind... zou kunnen werken op latend fanatisme. Wel ble... hoe complex het vraagstuk is geworden sinds de dagen ... toen het werk der zending een punt van gedachten... wisseling vormde tusschen liberale en confessioneele ... Nederlandsche kamerleden. Sindsdien is het woord ... communisme in de beschouwingen geslopen ter aan... duiding van de reactie, die in zijn moderne verschij... ning, verwant aan nationalisme en Islamietisch be... wustzijn, ongunstig zou kunnen werken op de zoo ge... wenschte rust en orde.

De Locomotief (11 Dec.) noemt *de oplossing van het salaris vraagstuk* door *ir. Damme* een groot werk. Gr... hierom, wijl deze organisator, die van *de Salarisco... missie,* behalve haar voorzitter, de ziel, de stuwkra... en de uitvoerder was, de formules heeft gevonden o... het vergelijk te treffen tusschen wenschelijkheid ... mogelijkheid in zulk een veelkantig en veelpuntig pr... bleem als dat van het salaris in 's lands dienst. Z...

...vatting van het complex der ambtenaren in de be-...nde groepen A., B. en C., is inderdaad gebleken het A-B-C der kwestie te zijn. Van dit A-B-C uit bleek het ...lijk tot een regeling en een indeeling te komen, ...onder in het detail der uitwerking allen te kunnen bevredigen, in haar principieelen opzet vrijwel algeheele instemming vond. Dat dit zoo is, verklaart ... uit het streven om rekening te houden met de ... werkelijkheid, die leert, dat Indië vooreerst nog ... buiten den import van bepaalde groepen ambtenaren kan en dat deze import niet verzekerd zal wezen ...der de aantrekkingskracht van een ruim salaris, dat ... een wezenlijk verschil in levensstandaard is tusschen de laagst-gesalarieerde groepen der Inheemschen ... der hiergeboren Europeanen, dat er voor verschillende betrekkingen aanmerkelijk verschil in aanbod ...aat... Dit — en zooveel meer. En wanneer nu bij ... algemeene *beschouwingen over de salarisherziening* de voorzitter der Salariscommissie van rechts en links woorden van hulde en van lof in ontvangst ... mogen nemen, dan beteekent dit dat de Volksraad een buiging voor de werkelijkheid heeft gemaakt. ... is een periode geweest — zoo vervolgt „de Loc." waarin over het salarisvraagstuk gefluisterd werd ...insinuierde bewoordingen, als vreesde men bij ieder ...luid en rechtuit gesproken woord alle ras- en klassen... te ontketenen. Het is de verdienste van ir. ...e, dat hij de dingen bij den naam heeft genoemd ... doen kon zonder dat hij aanstoot gaf. Het geheim ...van is, dat het probleem uit de onwezenlijke sferen ... politiek in de reëele sfeeren der oeconomie werd gebracht. Hier viel vrijuit te praten met woorden, ... geen aparte bedoeling hadden buiten den gangbaren ... Hier stond men op den beganen grond. En hier ... men elkander begrepen. Na de windrukken en ...vlagen door de gelederen der ambtenaren had men ... atmosferische rust nauwelijks verwacht. Men ... haar den werkelijkheidszin, dien een doortastend man heeft weten te inspireeren.

IJkwezen en metriek stelsel.

... Regeering zal binnenkort overgaan tot de vaststelling van *een Ordonnantie, waarbij het metriek stelsel voor geheel Ned.-Indië zal worden ingevoerd.* De ... Crt. (17 Dec.) juicht het voornemen van de Regeering van ganscher harte toe, omdat daardoor meer ...ormiteit in ons handelsverkeer zal ontstaan en ... toezicht op maten, gewichten en weegwerktuigen ...den gehouden, hetgeen met name de Inlandsche ...schappij bizonder ten goede kan komen. Een overgangstermijn is natuurlijk noodig om deze beginselen ... alle uithoeken van den archipel te kunnen laten ...pelen. Maar een overgangstijdperk van vijf jaren ...u daarvoor toch ook reeds een zeer ruime periode ... waarbij nochtans het gestelde doel belangrijk ...erbij wordt gebracht en het nastreven daarvan ...schijnlijk krachtiger wordt aangevat dan wanneer, zooals geschieden zal, een termijn van 10 jaar ... wordt.

... ontwerp *tot invoering van het metrieke stelsel* ... volgens de *Java-Bode* (11 Dec.) door den inspecteur van het IJkwezen, den heer *Van Beek*, samengesteld. Tot dusver waren te Soerabaja 2 ijkers gevestigd, te Semarang 1 en te Batavia 1. Daarna kwamen ... vier van den ijkcursus der T. H. te Delft afgestudeerden, in Indië aan. Aan het einde van 1925 zullen ...schijnlijk nog vijf ijkers, welke thans nog te Delft ...eeren, uitkomen, terwijl overwogen wordt eenige ...ciende officieren eveneens te doen opleiden tot ... Bovendien zijn aan de diverse ijkkantoren acht ...ct-herijkers werkzaam, die ten slotte ook her-ijker ...en. Het ijkgebied wordt voortdurend uitgebreid. ... 1925 zal ook de cursus tot opleiding van ijkers ondergebracht worden bij de T. H. te Bandoeng, waartoe ...dvoorstellen worden ingediend.

... *Deli Crt.* meent, dat het aanbeveling verdient, ...er in aansluiting met dit metrieke stelsel, *de Re...ing aan alle ingezetenen, vereenigingen en corpo...verzocht* daarmee zooveel mogelijk rekening te ...en in hun statistieken en publicaties. Ook b.v. daar ... men zich naar de Engelsche maten richt — zoo... —, die toch ook gedoemd zijn op den duur ...en voor de elders bestaande.

Welvaartspolitiek.

...n de *Interdepartementale Commissie voor Welvaartspolitiek* is opgedragen:

... overwegen of en zoo ja, op welke wijze de be...ling van aanvragen en verzoeken, welke de strekking hebben om te komen tot bebouwing van het land ... ontginning of exploitatie van de rijkdommen ... land, kan worden bespoedigd;

b. zoo spoedig mogelijk en uiterlijk 1 Mei 1925 voorstellen in te dienen:

1. tot vereenvoudiging van de behandeling der sub *a* bedoelde aanvragen en verzoeken;
2. tot het treffen van zoodanige maatregelen als noodig worden geacht om de bebouwing, ontginning of exploitatie ook door en ten bate van de Inheemsche bevolking te bevorderen.

Bij het lezen van deze opdracht gaan de gedachten van de *(Java-Bode)* (16 Dec.) terug naar de verstandige woorden, die *mr. 's Jacob* in den Volksraad heeft gesproken: *„De inkomsten van Indië zijn afhankelijk van een vooruitstrevende doelbewuste economische politiek.* Ik zal dit met een voorbeeld toelichten. Van de suiker is berekend, dat zij *f* 70 per bouw 's jaars aan belasting opbrengt. Welnu, er liggen hier honderdduizend bouws gereed om aan de suiker te worden uitgegeven, waar ook vraag naar is. Wanneer de Regeering het standpunt wil innemen om het terrein voor ondernemingen van land- en mijnbouw uit te breiden, kan men, waar er voldoende vraag is en het kapitaal willig genoeg is zich hier in die richting te ontwikkelen, langs dezen weg binnen een kort aantal jaren de inkomsten uit belastingen al dadelijk met eenige millioenen zien toenemen. De nadruk, die hier op de financieele gevolgen van dit voorstel is gelegd, is eigenlijk een critiek op de Regeering, die een economische politiek volgt, die nog niet aan het doel, dat voor Indië gesteld moet worden, beantwoordt. Er ligt hier nog een zeer uitgebreid terrein open voor ondernemingen van land- en mijnbouw. Wanneer de Regeering met de noodige kracht en vnl. doelbewust dat terrein tot ontwikkeling wil laten komen, dan — ik herhaal, *is het financieele probleem voor Indië geen probleem......"*

Naar de opvatting van het begrip welvaartspolitiek van de „J. B.", ligt in het betoog van mr. 's Jacob de feitelijke basis voor de opdracht thans aan de regeeringscommissie gegeven. Een ruimere economische politiek der regeering zal tallooze nieuwe mogelijkheden tot kapitaalsbelegging geven, tallooze nieuwe gelegenheden tot arbeid scheppen...... en den fiscus nieuwe bronnen openen.

De sphinx.

Wij spreken hier van *de sphinx Nieuw-Guinea,* — aldus het *N. v. d. D.* (10 Dec.). — Dat is zij inderdaad. Schier ondergestoven en gehuld in een nacht van geheimzinnigheid, blijft zij altijd weer opnieuw natuurvorschers omweerstaanbaar aantrekken. Ondanks alles wat de rest der wereld van N.-Guinea vervreemdt: de isoleerende moerasstrook, die het binnenland van de kust scheidt, de afschuwelijke ziekten, waaraan de autochthone bevolking dreigt te gronde te gaan, de aard dier bevolking zelf, welke nog altijd niet veel van dien der koppensnellers verschilt, het ontbreken van afvoerwegen, de gebrekkige bestuursvoering en dito militaire dekking, en zooveel méér, ondanks dat alles, blijft de magnetische werking zich doen gelden. En dat komt, omdat *enkelen weten hoe 'n magnifiek, hoe 'n rijk land daar achter die moerasstrook verscholen ligt,* als de schoone slaapster, die slechts wacht op de komst van prins Arbeid om tot nieuw leven te worden gewekt. En de wetenschap van die enkelen staat tot de *onkunde der massa,* als het gefluister van verspreide personen tot het groote gedruisch der menigte om hen heen. Slechts de dichtsbij-staanden vangen wat op, onduidelijk en vaak misverstaan, maar toch voldoende om langzaam, langzaam-aan door te werken, tot de kringen zijn bereikt, waar de durf en de ondernemingsgeest ruggesteun vinden in een kapitaal, dat groot genoeg is om een poging te wagen. Een poging, die niet het convulsief karakter van een avontuur zal dragen, maar gekenmerkt wordt door den ernst, welke, — is deze aanwezig —, elke cultuur- of handelsonderneming tot een nobel maatschappelijk streven adelt. Dat die kringen *binnen de grenzen van Groot-Nederland* mogen worden gevonden, is voor ons een van zelf sprekende wensch.

Cementfabriek.

Onder zeer groote belangstelling van autoriteiten en chefs van handelshuizen is op de cementfabriek Indaroeng de vierde roteeroven in werking gesteld, waarmede de fabriek op haar volle productie is gebracht, te weten 60.000 vaten per maand. De vertegenwoordiger der directie, de heer *Veth,* wees op *het groote belang van deze industrie voor Sumatra's Westkust en voor geheel Indië.* Volgens een bericht uit de dagbladen heeft Japan plannen om groote hoeveelheden cement op de Indische markt te werpen tegen zeer lagen prijs. Men had dat reeds zien aankomen en heeft juist daarom zooveel spoed gemaakt met den vierden roteeroven. (*Loc.* 8/12).

De millioenen van Djambi.

De heer *J. G. H. Kramps* schrijft uit Bangko (Djambi) aan de *Sumatra-Post* (16 Dec.) hoe de rubbercultuur in Djambi wordt gedreven en hoe er daar meer en meer wordt geknabbeld aan de onfeilbaarheid der, lang niet goedkoope, in het Europeesch bedrijf geldende methoden en werkwijzen.

Er is geschreven, dat er in Djambi niets gedaan wordt aan ziektebestrijding. Dat is juist — zegt de heer *Kr.* —, maar men vergat hier aan toe te voegen, dat den aanplant in ernstige mate benadeelende ziekten, in Djambi nog niet zijn geconstateerd. Aan de regelen, volgens welke er bij een zeer nauw plantverband in de donkere vochtige tuinen allerlei schimmelziekten moeten optreden, stoort de Djambirubber zich tot heden niet. Er staan stellig vele millioenen hevea's in Djambi en dit aantal neemt jaar op jaar met honderdduizenden toe. Het zal zaak zijn, met de aanwezigheid dier „millioenen van Djambi" steeds rekening te houden en al zullen zij bij niet al te hooge rubberprijzen, door het dan niet in voldoende mate voorhanden zijnd aantal tapkrachten, in de toekomst niet op volle kracht gaan produceeren, hun sphinxachtig karakter blijft toch dreigen. Met de tijden kunnen ook de toestanden in Djambi veranderen. Tot heden blijken de prijzen zoo, dat er voor de Europeesche cultuur reeds een behoorlijke winst valt te maken, terwijl Djambi, door het verband tusschen markt en toeloop van werkvolk, zijn productie nog niet aanmerkelijk kan verhoogen. Verhooging hunner winst zal door de Europeesche planters gezocht moeten worden in verlaging van den kostprijs, en deze ligt waarschijnlijk in een vereenvoudigen der cultuurwijze. In dit opzicht valt er misschien *van Djambi nog wel iets te leeren*. Het rubberplanten te veredelen tot tuinbouw is overbodig en tegenwoordig in ieder geval te duur geworden.

De doodsklok over de doodstraf.

Met het „N. v. d. D." deelt het *Soerabajasch Hbl.* (10 Dec.) de meening dat *de doodstraf-toepassing in Indië* — gezien de gratieverleening van Macaré — parallel loopt met de overtuiging van den hoogsten gezagdrager aangaande de doodstraf. En aangezien dat een onhoudbare rechtsonzekerheid schept, concludeerde het „Soer. Hbl." in een artikel van den 29en Nov. o.m. op dien grond, dat de afschaffing der doodstraf een belangrijke stap nader tot haar verwezenlijking is gebracht.

Immers — zegt het blad thans — die rechtsonzekerheid mag niet bestaan en zal dus moeten worden opgeheven. Dat zou kunnen door het gratieeringsrecht binnen nauwkeuriger omschreven grenzen te beperken, doch daartoe zou o.i. alleen aanleiding bestaan, indien het repressie-middel: de doodstraf, wortelt in de publieke rechtsovertuiging. Dit nu is gebleken niet het geval te zijn. De publieke opinie heeft stilzwijgend haar zegel gehecht aan het allerzonderlingst gemotiveerde gratieeringsbesluit van Macaré. Den tegenstanders van de doodstraf in Indië zijn door de wijze, waarop de Macaré-zaak is afgewikkeld, krachtige wapens in handen gegeven, welke onze conclusie omtrent de afschaffing dezer levensstraf wettigen.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Borneosche diamanten.

(Slot).

Volgens de gegevens van den Schrijver is de diamantproductie van het Eiland Borneo, gedurende de laatste 25 jaren geweest, als volgt:

1898	1950	karaat,
1905	710	„
1907	4100	„
1910	3215	„
1916	2152	„
1921	1770	„
1922	1840	„
en 1923	1077	„

In het jaar 1921 bedroeg de waarde *f* 180554.— en in het jaar 1922 *f* 168.343.—, hoewel de productie in eerstgemeld jaar minder was.

De inlandsche diamant-slijperijen in het Martapoerasch gebied, bewerken het materiaal somtijds machinaal, doch voor het grootste gedeelte met de hand.

De aldus afgewerkte steenen zijn, volgens de kenners, dientengevolge beter dan die, welke te Pontianak worden afgeleverd.

De aan Europeanen verleende concessies, welke in de Zuider- en Ooster-Afdeeling van Borneo zi[...] gen en weinig opbrachten, werden geleidelijk [...] de jaren 1881 tot 1904 ingetrokken en daarna [...] reinen ter beschikking van de inheemsche b[...] gesteld, die de graafmethode nu weder kan to[...]

De meeste Borneosche diamanten zijn gevo[...] rivieren, doch men zoekt ook de hoogere t[...] dier rivieren op, waarin de kleine bergstroome[...] komen, die gezamenlijk de groote rivier vormen.

Door middel van gegraven afvoer-kanaaltjes [...] melt men het zand, dat, op den oever gebra[...] wasschen wordt en waarin men diamanten h[...] vinden.

Bij het graven naar diamanten, valt dit op [...] ken, dat er personen onder de bevolking zijn, d[...] kundig worden genoemd en die van meening z[...] het aanwijzen van een goede vindplaats, in v[...] staat met het ontvangen van een gunst van het [...] wezen.

Voor het geval die aanwijzing mislukt, is dit [...] ten aan tegenwerkende invloeden van den du[...]

Tot de diamanten, afkomstig uit het Land[...] (Wester-Afdeeling van Borneo), waaraan, in ze[...] zicht, een stukje geschiedenis is verbonden, b[...] de „Danau Radja", waarvan boven reeds m[...] werd gemaakt.

Volgens het verhaal, dat bij de bevolking bek[...] werd, overeenkomstig de toenmalige gebruik[...] diamant, door den vinder, aan den Vorst van L[...] afgestaan, die, toen hij met de dochter van den [...] van Soekadana huwde, dien kostbaren steen aan [...] ten geschenke gaf.

Door erfenis kwam de Panembahan van Mat[...] eerste erfgenaam van den Sultan van Soekada[...] het bezit daarvan.

Volgens vertrouwbare schriftelijke mededeeling [...] de steen de grootte van een duivenei en woog b[...] spronkelijk 267 karaat.

Na de slijping was het gewicht nog 183 1/5 kar[...]

Vergelijkt men dit gewicht met dat van den [...] den steeen den Koh-i-noor, welke in het bezit is [...] Koningen van Engeland, dan merkt men op, [...] oorspronkelijk bedroeg 795 karaat en na [...] slijping 279 karaat, terwijl na eene tweede slijping [...] dienen moest om den glans te verhoogen, nog [...] wicht van 106 karaat overbleef.

Verschillende Europeanen, die vroeger den [...] Radja" hebben gezien, hebben dikwijls aan [...] heid van dezen steen getwijfeld.

In het jaar 1868 berichtte de toenmalige Resi[...] van de Westerafdeeling van Borneo, dat de Pa[...] bahan van Matan in ernstigen geldnood verkeerd[...] den steen wel in het belang van den financieelen [...] stand van zijn landschap wilde verkoopen.

De Resident deed daarbij het voorstel om den [...] baren steen door een vertrouwbaar ambtenaar van [...] Binnenlandsch Bestuur naar Batavia te laten bre[...] doch de hoofdingenieur van het Mijnwezen gaf [...] bij het advies om den steen door eene commissi[...] hoofdplaats Pontianak te doen onderzoeken.

Dit advies is gevolgd en kwam de commissie [...] eindconclusie, dat de Danau Radja geen echte di[...] was en de koop dientengevolge moest worden ont[...]

Dit ongunstig oordeel was gegrond op zeker[...] gunstige teekenen en bepaalde fouten aan den [...]

Volgens den Panembahan van Matan moet h[...] derzoek hebben berust op eene vergissing, doch [...] de meening wel geuit, dat de onderzochte ste[...] valsche was en dat men den echten „Danau Radja" [...] borgen heeft gehouden.

Naschrift.

We verzoeken de redactie der „Pernia[...] wanneer ze een artikel, dat oorspronkelijk [...] „Kol. Weekblad" is verschenen, op den voet [...] dit niet te verzwijgen, maar eerlijk de b[...] noemen. Bij bovenstaand artikel „de Born[...] diamanten" is dit verzuimd. (Men zie Kol. W[...] van 26 Juni 1924).

Redactie Kol. We[...]

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Is het Chineesche ras in werkelijkheid zóó?

I.

Is het werkelijk eene algemeene eigenschap van [...] Chineesche ras, dat, als men onderling vijandig te[...] over elkander staat, de wijze van optreden zich [...] merkt door een wreed dwingen tot het aannemen [...]

eene andere zienswijze, terwijl in dergelijke gevallen tegenover den vreemdeling deze met zulk eene bezadigdheid en toegevendheid wordt behandeld?

Het is deze vraag, die met zoovele andere, dikwijls de Chineesche samenleving in Ned.-Indië bezighoudt en aan den persoon, die zich „Lola" teekent, aanleiding heeft gegeven tot de in de „Sinar Sumatra" van 14 Augustus 1924 voorkomende beschouwingen.

Het duurt nu al meer dan 10 jaren, zegt hij, dat men in China elkander vermoordt.

Behalve dat tengevolge van dat optreden vele personen het leven lieten, werden vele lieden het slachtoffer van het in beslag nemen van geld en goed, daden, die niet voortsproten uit de zucht naar het behartigen van 's lands belang, doch wel naar het verkrijgen van de macht in eigen hand, door een of ander toonaangevend persoon van de militaire partij.

Op de vraag of men ook tegenover den vreemdeling op zulk eene wreede wijze durft optreden, kan de schrijver geen stellig antwoord geven, vooral wanneer hij in aanmerking neemt het feit dat China in den oorlog met Japan, terzake van de Koreaansche kwestie, op zulk eene gemakkelijke wijze laatstgemeld land tegemoet kwam, waardoor het geschil werd opgelost.

De statuten der Chineesche vereenigingen in Ned.-Indië dragen over het algemeen geen militant karakter, doch, wanneer men de handelingen van de leden onderling in verschillende Semarangsche vereenigingen gadeslaat, dan schijnt het wel, dat zij de zucht om elkander in de haren te zitten en rasgenooten op wreede wijze te treffen, ongaarne op zijde zetten.

De Sam Ban Hin vereeniging te Semarang was niet weinig ontstemd, toen een harer leden door een lid van de Hoo Hap vereeniging werd afgeranseld, zonder dat de dader de zaak had onderzocht en zeker was van de schuld van den getroffene.

Weerwraak was daarvan het gevolg.

De Sam Ban Hin vereeniging besliste dat het doodvonnis over een lid van de Hoo Hap vereeniging werd uitgesproken, welke vereeniging, nadat de moord had plaats gehad, niet willende stilzitten, wederom een slachtoffer eischte onder de leden van eerstgemelde vereeniging en met het gevolg, dat beide vereenigingen zich thans bewegen op een terrein van moord tusschen rasgenooten.

Dit vergeten van eigen ras, heeft, naar schrijver's meening, eigenlijk geen andere reden, dan dat men, hoewel beleedigd in eigen eergevoel, zich in de oogen van de menigte wil voordoen als een dappere vechtman.

Doch hoe traden die vechthanen en moordenaars van eigen rasgenooten op tegen de Inlanders te Koedoes, toen deze, tijdens de jongste opstootjes aldaar, de goederen der Chineezen roofden en hunne huizen in brand staken?

En hoedanig was toen de actie ten deze van de Chineesche vereenigingen als de Sam Ban Hin, de Hoo Hap en de Indo-China?

Feitelijk deden zij niets.

Het ligt niet in de bedoeling van den schrijver om ook maar eenigszins haat te willen verspreiden tusschen de verschillende volksgroepen in Ned.-Indië en een in dien zin tot hem gericht verwijt zou hij verre van zich afschudden, doch hetgeen hij wel bedoelt is, dat hij tracht te weten te komen welke reden er voor de Chineezen kan bestaan om geheel lijdelijk te blijven wanneer zij met vreemden in verwikkelingen geraken en dikwijls zoo wreed op te treden tegenover rasgenooten, wanneer zij daarmede in conflict zijn geraakt.

Eene gematigde houding, gelijk aan die, welke te Koedoes werd ten toon gespreid ten opzichte van de toch altijd vreemde Inlanders, is wel eene groote tegenstelling met het wreede optreden tegenover rasgenooten der hoofdplaats Semarang.

Zij wordt dan ook, naar de meening van den schrijver, niet begrepen en zal voor de meeste der lezers van de „Sinar Sumatra" wel eene vraag blijven.

Eene andere opmerking van den schrijver is, dat ook in de nieuwsbladen de Chineezen het niet kunnen nalaten, zich op wreede wijze tegenover rasgenooten of tegenover hunne vereenigingen te uiten.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Afl. 4 van deel 80 opent met een bijdrage van Prof. Dr. N. J. Krom over de beteekenis van Tjandi Djadi, gelegen op een steilen top van het Wadjak-gebergte. Dit monument kenmerkt zich door een grooten ronden put met gladde binnenwanden, waarvan men het eigenlijke doel niet kent. Aan de reeds gestelde hypothesen voegt Prof. Kr. een nieuwe toe, in verband met de treffende overeenkomst van dit bouwwerk met zeker soort monumenten in Voor-Indië, waarop de Parsi's de lijken hunner afgestorvenen neerleggen om het vleesch te doen verslinden door de gieren. De mogelijkheid is niet buitengesloten, dat Tjandi Djadi voor datzelfde doel heeft gediend. Ter verduidelijking van den tekst geeft Prof. Kr. een afbeelding van het monument in zijn geheel en tevens van het bovenvlak met den ronden put.

Als tweede der artikelenreeks „Uit en over de Minahasa", volgt nu een beschrijving van de Protestantsche Zending aldaar, opgesteld door wijlen Dr. J. W. Gunning; de Redactie van de Bijdragen betreurt het terecht dat de auteur de publicatie dezer inderdaad belangwekkende bijdrage niet heeft mogen beleven.

De Controleur B.B. J. Mallinckrodt geeft het tweede en derde hoofdstuk (godsdienst en zwangerschap en bevalling) van zijn uitgebreide studie: „Ethnografische mededeelingen over de Dajaks in de afdeeling Koealakapoeas (res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo). In het bijzonder vestigen wij de aandacht op de belangrijke mededeelingen des schrijvers over de heilige potten: de blanga's (tempajan's, martavanen) der Dajak's.

Ten slotte een artikel van Pr. J. van der Kolk over leeftijdsklassen op de Tanimbar-eilanden, een zeer typische instelling, welke de bewoners naar den leeftijd in een aantal groepen (toeboe's) verdeelt, waarvan de leden een streng aaneengesloten eenheid vormen.

Verder bevat de afl. nog notulen van Bestuursvergaderingen, gehouden van Juni tot November 1924.

Een Hongaarsch boek over Java.

De heer E. von Zboray is jong administrateur van een rubberonderneming in West-Java en woont te Bantam. Hij heeft in het Hongaarsch en onder een Hongaarschen titel, bij een uitgever te Boedapest (Wereldliteratuur Uitg.-Mij.), een geïllustreerd boekje het licht doen zien, getiteld: „In het land van den eeuwigen zomer".

Dit werk is het eerste in zijn soort, in het Hongaarsch over Java geschreven, en het is in Hongarije met groote belangstelling ontvangen. De Hongaarsche bladen geven zeer goede recensies van het boek en een tweede editie zal zeker niet lang op zich laten wachten. Dit kan men beschouwen als een uiting van de algemeene, groote belangstelling in Hongarije voor alles wat Nederland betreft.

Het boek is op Java geschreven, het wekt den indruk van een reeks reisschetsen, maar het vertoont diep inzicht; de schrijver woont trouwens al jaren op Java. Na de beschrijving van de reis van Boedapest naar Java wordt op onderhoudende en geestige wijze het leven op Java beschreven, zoo in de steden, als op de ondernemingen en in de dorpen. We vinden er in o.a. een uiteenzetting over de Javaansche kunst en haar beteekenis voor de inlanders. Andere hoofdstukken zijn gewijd aan het Nederlandsche bestuur, de economische toestanden, verder aan de beschrijving der landschappen, het klimaat, fauna en flora, enz. De talrijke illustraties geven aan de Hongaarsche lezers een overzichtelijk beeld van Java. Als verhaal in het boek worden de lotgevallen van drie Hongaarsche vrienden verteld, die, evenals de schrijver, na den wereldoorlog uit hun vaderland naar Java waren getrokken.

(N.R.Ct.).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 3. Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld in het jaar 1924 (vervolg), door H. C. Prinsen Geerligs. — De handel van Nederlandsch-Indië, door G. J. Wiggers (achtereenvolgens behandelt schr. de ontwikkeling van den handel sedert 1900, het recordjaar 1920, de stijgende invoeren van- en uitvoeren naar Amerika, Australië en Japan). — Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Suriname. Verslag over 1923, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1924 (vervolg). — In- en uitvoer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen enz., zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen, genees- en genotmiddelen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

Handelsstatistiek in Ned.-Indië.

In druk is verschenen het Verslag van de Commissie voor de Handelsstatistiek, welke volgens haar opdracht aan de Regeering voorstellen moest doen ter

„voorbereiding van de invoering van een statistiekrecht en herziening van de handelsstatistiek hier te lande". Zooals bekend, zijn de voorstellen, die deze commissie indiende, na het uitvoerig overleg, dat zij daartoe met de handelsvereenigingen en andere commercieele lichamen heeft gepleegd, door de Regeering aanvaard. In het thans verschenen rapport kan men dan ook in beknopten vorm uiteengezet vinden in welken geest de Indische handelsstatistiek in de naaste toekomst zal worden verbeterd.

De Indische Economist.

De heer M. A. J. Kelling, als financieel redacteur van de „Ind. Post" bekend, heeft het hoofdredacteurschap op zich genomen van een financieel-economisch maandblad „De Indische Economist", waarvan de administratie berust bij de N.V. Mij. Vorkink, te Bandoeng. Heden verscheen het dummy-nummer.

De heer Kelling verklaart als Nederlandsch staatsburger in het belang van zijn mede-staatsburgers slechts te willen zeggen, wat recht en waar is, wat strekken kan tot het individueel welzijn van den lezer, dus ook tot de algemeen nationale welvaart. Politiek zegt hij tot geen enkele partij te behooren en hij zal dus nimmer direct of indirect een partij-belang dienen of propageeren. Zijn blad zal betrouwbare en nauwkeurige inlichtingen geven over actueele onderwerpen in populair-critischen, of populair-wetenschappelijken vorm, onbevangen, zeker en rustig.

De heer Kelling en zijn medewerkers zullen al hun gaven op dit gebied mobiliseeren.

Men ziet: een sprookje gelijk, bijna te mooi om in deze wereld met voetangels en klemmen waar te kunnen zijn. Het is geen nieuwsgierigheid, maar we wilden toch wel gaarne weten, wie de medewerkers zullen zijn en welk onderdeel de heer Kelling voor zijn rekening zal nemen. (Soer. Hdsbl.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 24. Eenige handige wiedwerktuigjes voor sawahpadi, door L. Koch. — Uitvoerrecht voor bevolkingsrubber. Landbouwzaken in den Volksraad. — Economische en handelsberichten. — Onkruid in de rijst. — De kapok- en tabakhandel in Zuid-Banjoewangi. — De rubberrestrictie.

De Mijningenieur.

In Dec. Nr. geeft Ir. W. F. F. Oppenoorth het eerste gedeelte eener beschouwing: Nederlandsch-Indië en haar aardolie in verband met nationale en internationale politiek. — Dr. D. Mulder schrijft over verraderlijke vulkaangassen, in onze even gevreesde als aantrekkelijke doodenvalleien. — De irs. H. Tromp en Nering Bögel schrijven over de oorzaak van den brand te Loa-Boeah (Poeloe Laoet-mijnen).

Resultaten van de Volkslectuur in het jaar 1923.

Uit het door de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven boekje: Resultaten van de Volkslectuur in het jaar 1923 blijkt, dat het aantal volksbibliotheken aan de 2e klasse scholen met 174 vermeerderd is en dat aan andere inrichtingen met 16.

Wat de uitleeningen betreft, daarin valt een achteruitgang vast te stellen in het Javaansche en het Soendaneesche taalgebied met respect. 9.632 en 9.050, waar tegenover staat een geringe vooruitgang in de Madoereesche streken en een groote toeneming (115.251) ten opzichte van de Maleische boeken, zoodat in totaal het aantal uitleeningen met 86.696 vermeerderde.

Het zijn weer de echt Javaansche streken, die de beste verhoudingscijfers vertoonen. Vooral Banjoemas maakt een goed figuur, evenals Djokja en Pekalongan, dank zij de ijverige bemoeienissen van resident Jasper. Over het algemeen kan men over de leesgierigheid op Java tevreden zijn: ca. 11.400 lezers meer dan in 1922. In het gewest Solo zijn de meest gewilde boeken niet de moderne, in tegenstelling met de gouvernementslanden.

Over het algemeen is ontspanningslectuur voor de jeugd het meest in trek. Minder wordt de belangstelling voor wat hooger literatuur.

Uiterst gering waren de uitleeningen van de werken van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst over ziekten en hygiëne, alsmede die over cultures en de meer wetenschappelijke over staatsrecht, volkscredietwezen, coöperatie, enz.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Verschenen is afl. 9 der Aanvullingen en wijzigingen op de Encyclopaedie van Ned.-Indië, onder redactie van Prof. C. Spat. Van de meer uitvoerige nieuwe of aangevulde artikelen welke er in zijn opgenomen noemen we: Van Heutsz (J. B.), Dajaks, Sarekat Ambon, Bevolkings-rubbercultuur, Papoea's, Waterschappen, Chetti (van Voor-Indië afkomstige geldhandelaars ter de Oostkust van Sumatra), enz.

De Vrijheid.

In het Nr. van 14 dezer een beschouwing van H. C. Dresselhuys naar aanleiding van „de komen nieuwe Staatsregeling voor Ned.-Indië" (a.s. behandeling in de Tweede Kamer der wijziging van het Regeerings Reglement). Deze beschouwing volgt nagenoeg dezelfde lijn welke Prof. Treub in zijn veelbesproken brochure „Indië's toekomst" aangeeft.

Moeten we het aan een „slip of the pen" toeschrijven dat Mr. D. spreekt van het „Nederlandsch gebiedsdeel dat Insulinde heet, of naar het communistische vocabulair, Indonesië?

Naar de Boschnegers.

Slechts eenige weken nadat het aardig geïllustreerde boekje: Naar de Boschnegers in de binnenlanden van Sumatra (uitgave van de Zusters Penitenten-Recollectinen van Roosendaal) verschenen was, heeft een nieuwe uitgave het licht gezien (bij J. van Poll Suykerbuyk te Roosendaal). Wel een bewijs dat dit boekje hetwelk eene beschrijving inhoudt van een reis naar de Djoeka's in verband met het vestigen van nieuwe Missieposten, onder Nederland's Katholieken een gunstig onthaal heeft gevonden.

Indië's jonge kracht.

Als uitgave van de Kon. Ver. Het Koloniaal Instituut is verschenen de vijfde uitgave van het geschrift „Indië's jonge kracht. Eenige der nieuwste gegevens omtrent de koloniale huishouding van Nederlandsch Oost-Indië, Suriname en Curaçao, samengelezen door C. Lekkerkerker". Ook deze uitgave is blijkbaar samengesteld met gebruikmaking van de allernieuwste gegevens op het gebied der economische geographie; voor het eerst zijn ook enkele bladzijden gewijd aan Suriname en Curaçao, terwijl het geheel besloten wordt met een Index op alle vijf de uitgaven dezer zeer betrouwbare jaarkroniek.

Javaansche sagen, mythen en legenden.

Onder dezen titel is bij W. J. Thieme en Cie. te Zutphen verschenen een boekwerk van ruim 300 bladzijden druks, verlucht met tal van inderdaad zeer fraaie, op den tekst betrekking hebbende teekeningen van Jos Menno. De verhalen zijn verzameld door Mevr. Meijboom—Italiaander en door haar opgeteekend zooals zij die uit den volksmond heeft gehoord; letterlijk zegt ze: „De heel eenvoudige volks-sagen, zooals de Kakès (grootvaders) en de Neneks (grootmoeders) nu nog aan hun kleinkinderen vertellen".

De verzameling bevat in totaal een goede zestig verhalen, verdeeld over 7 hoofdstukken; het vijfde geeft uitsluitend mythen van de Kei-eilanden en het zesde Dajak-mythen, wat evenwel uit den titel niet blijkt.

* * *

Drakenbloed uit Nederlandsch-Indië, door J. J. Pa... rels. (Natuur, Nov. 1924).

Iets over geneeskruiden in Ned.-Indië, door Dr. W. G. Boorsma. (Pharm. Weekblad, 1924, No. 49).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand November 1924. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1924, No. 50. (Bureau voor de Volkslectuur Weltevreden).

De voornaamste tabaksziekten in Deli in verband met de begroeiing der tabaksgronden, door Dr. B. T. Pal... en Ds. S. C. J. Jochems. (Bulletin Deli Proefstation No. 20).

Mogelijkheden en verbeteringen voor de cultuurondernemingen op Sumatra's Oostkust, door Dr. A. W. K. de Jong. (Meded. Alg. Proefstation der A. V. R. O. S. Alg. Serie No. 19).

De nieuwe Indische tariefwet. — De met rubber beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende ... (Korte Berichten, 12 Dec. '24).

Het poppetje. Een verhaal van Java, door M. J. Mi... lanus Stamperius. (Eigen Haard, 17 Jan. '25).

Bali en „Rome" (overgenomen uit het Soer. Handelsbl.). (Java-Post, 12 Dec. '24).

Onze ziekenhuizen, door D. — Een eenvoudige manier tot bestrijding van kropziekte, door H. L. Roelfsema. (P. E. B. Orgaan van den N.-I. Pol. Econ. Bond, 4 Dec. '24).

Insulinde's scheep(koop)vaart en Indië's welvaart (historisch bekeken), door J. P. Koster. (Vrijzinnig Weekblad Ned.-I., 2 en 11 Dec. '24).

Kantoorgebouwen der Ned.-Ind. Levensverz. Mij. in Ned.-Indië (met ill.), door ir. B. J. K. Kramer. (Bouwen, 10 Jan. '25).

De kleine land- of tuinbouw in Indië, door V. S. B. — In Memoriam W. E. van der Sluys. — De achteruitgang van de Europ. Lagere School en hoe die te stuiten (vervolg). — Van oudgasten en baren, door C. Vis— Janssen van Raaij. (Indische Verlofganger, 16 Jan. '25).

Suriname.

De Gouverneur van Suriname, Mr. Baron van Heemstra, heeft aan Dr. J. W. IJzerman verzocht in een bestuursvergadering van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap de kwestie van de Westgrens van Suriname te bespreken. De bespreking heeft plaats gevonden in de bestuursvergadering van 10 Januari j.l. en Dr. IJzerman heeft de vriendelijkheid gehad aan onze redactie een (gedrukt) overzicht van het door hem gesprokene toe te zenden.

Waar een autoriteit als Dr. IJzerman aan het woord is, past het de ooren te spitsen omdat men verzekerd is veel belangrijks te zullen vernemen.

Behalve aan de Westgrens heeft de spreker ook aandacht geschonken aan de Oostgrens van Suriname.

Aan de hand van met dit doel samengestelde schetskaarten zijn de stroomgebieden van de bronrivieren van de Corantijn en van de Marowijne, wat hun grootte betreft, bestudeerd, waarbij blijkt dat het stroomgebied van de Coeroeni aanzienlijk grooter is dan dat van de New River, het stroomgebied van de Litani mede veel grooter dan dat van de Marowinikreek, feiten die aan zijne aandacht niet ontsnapt waren.

Op grond van het eerste meent Dr. IJzerman te kunnen aantasten de uispraak van Barrington Brown, den ontdekker van de New River, dat deze rivier tweemaal zoo groot is als de Coeroeni, die tot dien tijd als de Corantijn beschouwd is, maar in werkelijkheid slechts een tak van de Corantijn is. Hierbij valt nog op te merken dat de New River de algemeene richting van de Corantijn voortzet, de Coeroeni niet.

Wij zijn het niet eens met de bewijsvoering van den geachten spreker, maar kunnen te dezer plaatse slechts kort onze bezwaren uiteenzetten.

De voor de hand liggende en meest doeltreffende methode om twee rivieren met elkander te vergelijken is die rivieren op te meten. Tot de methode door Dr. IJzerman toegepast, die wij de indirecte zouden willen noemen, kan men zijn toevlucht nemen, wanneer de eerste op onoverkomelijke bezwaren stuit. Dit nu is geenszins het geval. Dat de opneming in dit geval „jarenlange waarneming" zou vorderen kunnen wij niet toegeven. Een onderzoek in het droge jaargetijde en een in den regentijd zou voor het doel voldoende zijn. Het voorbeeld van de Lawa-Tapanahoni leert dit en de scheidsrechter in het „Lawageschil" heeft (voorgelicht door niemand minder dan Prof. de Martens) de opneming van die rivieren, welke weken en niet jaren geduurd heeft, voldoende geacht om daarop een beslissing te gronden.

Barrington Brown was een zeer bekwaam en ervaren reiziger, die, evenals Schomburgk, een officieele opdracht had. Zijn exploratie van de Coeroeni en de New River was een werk waarvoor hem een eeresaluut toekomt. (Heeft Dr. IJzerman zijn verslag gelezen?). Hij heeft (gewapend met de kaart van Schomburgk) beide rivieren tweemaal opgenomen, anders dan Schomburgk, die in vliegende haast de Coeroeni moest afzakken, waarbij de New River over het hoofd ziende, omdat de monding achter een groep eilanden verborgen was.

In plaats van Brown's ontdekking, op grond van de geringere grootte van het stroomgebied, te wraken, zou, naar onze meening, de verifieering van die ontdekking, waarvan wij de juistheid aannemen zoolang de onjuistheid niet door directe waarneming is aangetoond, juist een toetssteen kunnen zijn voor de methode door Dr. IJzerman toegepast.

Het is zeer te betreuren dat de leider van de Corantijn-expeditie, eenmaal bij den mond van de New River gekomen, de rivier niet een paar dagen heeft opgevaren, al ware het slechts om een indruk te krijgen. Wij zouden in zijn geval de verzoeking niet hebben weerstaan.

Tegen de methode van Dr. IJzerman hebben wij gewichtige bezwaren. Het is niet *per se* juist dat een grooter stroomgebied aanleiding moet geven tot het ontstaan van een belangrijker rivier dan een kleiner stroomgebied. Dat hangt af van een groot complex van factoren, zooals bodemformatie, richting en hoogte van gebergten of heuvelenreeksen, de dichtheid van het woud, waardoor veel neerslag wordt vastgehouden of savanneland, dat veel water doorlaat, de grootte van den neerslag. Men denke hier aan den invloed van een enkelen berg als de Hendrik-top, door van Stockum zoo levendig beschreven, of dien van Roraima (waar Brazilië, Venezuëla en Britsch Guiana te zamen komen) op den regenval. Het is zeer goed mogelijk dat in het grootere stroomgebied vele kleine riviertjes naar den hoofdstroom vloeien, terwijl in het kleinere stroomgebied de omstandigheden zóó kunnen zijn dat één rivier op den voorgrond treedt. De toepassing van Dr. IJzerman's theorie is daarom in dit geval zoo bedenkelijk omdat men van de betreffende streken feitelijk zeer weinig weet.

Op grond van een aanvechtbare theorie de positieve gegevens van een ernstige exploratie door een bekwaam reiziger van nul en geener waarde verklaren, achten wij een gewaagde daad. Het is opmerkelijk dat de Engelschen — de eerste belanghebbenden — die zeer goed weten wat hier te lande over die grenskwestie geschreven is, nooit getracht hebben de onjuistheid van Brown's ontdekking en de door hem gemaakte gevolgtrekking aan te toonen.

En nu de kwestie Litani-Marowini. „De Marowini is en blijft fransch" decreteert Dr. IJzerman, omdat het stroomgebied van de Litani grooter is dan dat van de Marowini. Maar ook hier is het werkwaardig dat de eenige reiziger, die beide rivieren heeft geëxploreerd, Henri Coudreau, een krachtig verdediger van het Fransche standpunt, hangende het grensgeschil, heeft verklaard dat beide „à peu près d'égale importance" zijn, wat niet klopt met Dr. IJzerman's theorie. Bovendien ziet Dr. IJzerman over het hoofd dat het Lawageschil niet uitsluitend op aardrijkskundige gronden in ons voordeel is beslist, maar ook op grond daarvan dat de in het betwiste gebied wonende en gewoond hebbende Boschnegers onze onderdanen waren. Welnu, dezelfde Henri Coudreau deelt mede dat de Bonninegers van 1790—1815 tal van dorpen in de Marowinikreek hebben gehad. Er valt dus wel iets af te dingen op Dr. IJzerman's verklaring. De kwestie Litani of Marowinikreek is nog open.

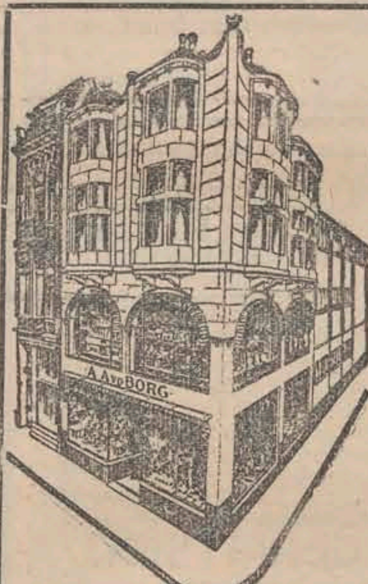
Nu de kwestie of de geheele Corantijn een Nederlandsche rivier is. In het door Dr. IJzerman aangehaalde artikel in het T.A.G. 1898, getiteld *„De grenzen van Nederlandsch Guiana"*, heeft de schrijver zijn meening omtrent dit vraagstuk uiteengezet en de vraag ontkennend beantwoord. De Engelschen hadden, van het betoog gebruik makende, met onze Regeering in onderhandeling kunnen treden om tot een regeling te komen. Edoch, zij hebben dat niet gedaan en zijn van 1800—1913 wrokkend en mokkend blijven verklaren dat de Corantijn een „Dutch river" is. Nog op 29 Februari 1912 verklaarde in de Court of Policy de Procureur Generaal van Britsch Guiana, in een vergadering, gepresideerd door den Gouverneur, dat „it was a question of hard fact", dat de geheele Corantijn Nederlandsch territoir was, zoodat een boot, aan den Engelschen oever gemeerd, feitelijk zich bevond op Nederlandsch gebied. In 1920 — let wel: 1920! — verscheen te Londen een serie *„Handbooks, prepared under the Direction of the Foreign Office"*. In no. 135 van de serie, gewijd aan British Guiana staat „The *Corantyne*, the boundary river of the Colony may be regarded as being Dutch"....

In *„The British Guiana Handbook 1922"* en in het in 1924 op de Wembly Exhibition verspreide boek over British Guiana lezen wij dat de *„left Bank"* (dat is de Engelsche oever) de grens vormt.

Op de kaart van Britsch Guiana van 1913 komt voor het eerst een andere voorstelling van zaken voor, waartoe men zonder een grensverdrag met onze Regeering niet had mogen overgaan, nadat gedurende langer dan een eeuw een andere opvatting gegolden had. Om die reden is in de latere artikelen in „De West-Indische Gids" over deze grenskwestie de oude Engelsche zienswijze naar voren gebracht en aanvaard. Ook de Minister van Koloniën is daartoe gekomen.

Dr. IJzerman acht „stappen vooruit", als bedoeld in „De West-Indische Gids" van December j.l. bedenkelijk. Wij niet, en wij hopen dat onze Regeering spoedig den volgenden stap zal doen, n.l. aan de Britsche Regeering voorstellen om gezamenlijk de bronrivieren van de Corantijn op te nemen.

En wij verwachten ook dat geen gevolg zal worden gegeven aan Dr. IJzerman's wensch dat de Commissie van den Atlas van Ned. Indië, bij een herdruk, de woorden die betrekking hebben op de betwiste gebieden, zal schrappen. Die woorden moeten daar blijven tot de grenskwesties geregeld zijn.

Een Fotograaf-Artiest.

Het ziet er in het geheel niet als een „zaak" uit en het is dan ook geen zaak in den gewonen zin van het woord. Een ruime villa, „Huize Skylge" op een der beste standen van Bloemendaal gelegen, in de onmiddellijke nabijheid van tram en trein.

Binnen dezelfden indruk, geen overdaad van fotografische producten bij wijze van reclame, doch een rustig, artistiek interieur, waar een atmosfeer van huiselijke gezelligheid heerscht, die den bezoeker dadelijk in een behagelijk-intieme stemming brengt, hem doet aanvoelen in het huis, het atelier van een man-van-smaak, van een kunstenaar te zijn gekomen.

De weinige vruchten van des heeren Oepkes arbeid, die in het atelier prijken verraden reeds zijn artistiek kunnen. Want dat fotografeeren een kunst is, die niet iedereen verstaat, is wel algemeen bekend, niet het minst onder de amateur-fotografen, die met de moeilijkheden zelf zoo vaak kennismaakten.

Hier is de vakman en de artiest in één persoon vereenigd. Want dat de heer Oepkes behalve artiest ook goed vakman is, bewijzen reeds de onderscheidingen die hem ten deel vielen, waaronder een gouden medaille op de Tentoonstelling te München in 1922 en de onderscheiding bij gelegenheid van de Eerste Internationale Fototentoonstelling te Batavia in 1924.

Het uiterst moeilijke werk van reproduceeren van schilderijen en teekeningen, alsmede van het opnemen van interieurs is een kolfje naar 's heeren Oepkes hand.

Het verwondert dan ook niet te vernemen, dat men ook uit Haarlem, Heemstede en Zandvoort „Huize Skylge" weet te vinden, want iedere belangstellende is er welkom, ook al komt men er niet met het doel, zich te laten fotografeeren. Wij zeiden immers dat de heer Oepkes artist was en ieder goed artist toont graag zijn werk, spreekt er graag over, is er trotsch op het te toonen.

Ook hieruit blijkt de echte kunstliefde, dat de heer Oepkes gaarne repatrieerenden, ernstige werkers onder de amateurs, die met een of ander procédé moeilijkheden hebben, bereidwillig en met graagte helpt.

Is het noodig, dat wij alle lezers van het „Koloniaal Weekblad" die in de buurt van Bloemendaal wonen of daar toevallig eens komen, een bezoek aan de aardige villa aan de Hartenlustlaan warm aanbevelen?

Wij verwachten voorts dat Baron van Heemstra en onze Regeering het betoog van Dr. IJzerman niet zullen beschouwen als het laatste woord in deze grenskwestiën.

Bijzonder fortuinlijk is ons land in deze grenskwestie niet geweest. In 1913 de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen en nu weer dit betoog van Dr. IJzerman, een geleerde van zoo groot gezag in den lande.

De verslagen in de dagbladen vermelden dat in de drukbezochte vergadering een levendige wisseling van gedachten ontstond en dat de conclusies van Dr. IJzerman onverdeelde instemming vonden. Wij zijn zeer benieuwd naar die gedachtenwisseling.

Ten slotte richten wij tot de bladen, die een verslag hebben gegeven van Dr. IJzerman's betoog, ook dit verweer op te nemen.

Curaçao.

De begrooting voor 1925.

X.

Nog enkele opmerkingen zeiden wij te willen maken. Eerst komen wij even terug op wat de Memorie van Toelichting schrijft over het denkbeeld, ten grondslag liggende aan de amendementen-Statius Muller om bepaalde uitgaven, in casu tot verbetering van den economischen toestand, voor rekening van het moederland te brengen [1]). Voor de zooveelste maal beroept de Minister zich op het rapport der Commissie-Staal, dat ontkennend beantwoordt het vraagpunt, of voor verwezenlijking vatbaar zou zijn het vraagpunt, of voor verwezenlijking vatbaar zou zijn het denkbeeld om door tijdelijke overbrenging, geheel of ten deele, naar de Staatsbegrooting van bepaalde uitgaven voor Curaçao sluitende begrootingen te verkrijgen en te behouden. Het zou niet ondienstig zijn, wanneer men ook eens recht liet wedervaren aan hetgeen hier en in Curaçao tegen dit rapport op dit punt gesproken en geschreven is.

Intusschen is belangrijker wat we van den gang van dit rapport hooren. Het advies van den Gouverneur is gevraagd (we dachten nog wel, dat eene samenspreking met den Minister en zijn collega van Suriname het Landsbelang was, waarom de heer Brantjes verleden jaar naar Holland kwam), en het ligt in de bedoeling, ook den Kolonialen Raad van Curaçao in de gelegenheid te stellen, zijn oordeel uit te spreken. Het wordt langzamerhand tijd. Het rapport der commissie-Staal is gedateerd op 29 Maart 1923.

De bezoldiging voor den tweeden mijningenieur is door den Minister op de begrooting hersteld. Zooals meen weet is deze uitgezonden in het belang van het voorbereidend onderzoek in zake de watervoorziening. De Minister ziet het definitieve plan der tot stand te brengen waterwerken met eene begrooting van aanlegkosten, eene begrooting van jaarlijksche kosten en ontvangsten en eene rentabiliteitsrekening van het toekomstig bedrijf eerlang tegemoet. Dat wordt eene gekke geschiedenis. De Gouverneur verzekerde aan den Raad, dat over het definitieve ontwerp met den Minister van gedachten werd gewisseld en *dit* dan aan den Kolonialen Raad *ter goedkeuring* zou worden overgelegd, om niet te zeggen: voorgelegd.

Ten slotte over de raming der middelen. Zelfs de geringe verhooging, die de heer Statius Muller gedacht had, durft de Minister niet aan. De raming voor 1925 van den Gouverneur was reeds *f* 179.350.— hooger dan die voor 1924. Uit de laatst bekend geworden cijfers (zie hieronder) is intusschen gebleken, dat die raming voor 1924 reeds in de eerste drie kwartalen met ruim *f* 300.000.— is overtroffen geworden. De cijfers van het Gouverneurs-ontwerp worden dus gehandhaafd. Het komt den Minister voor, „dat eene gezonde begrootingspolitiek medebrengt, ook de mogelijkheid van storingen in den ontwikkelingsgang op economisch gebied niet uit het oog te verliezen". Men kan dit onderschrijven en toch van oordeel zijn, dat de Minister te weinig met de werkelijkheid rekening gehouden heeft.

Opbrengst der middelen in het 3e kwartaal van 1924.

De gunstige toestand van de koloniale geldmiddelen heeft zich ook in het *derde* kwartaal niet alleen gehandhaafd, doch vertoont een nog gunstiger beeld dan in de beide vorige kwartalen. Het volgende overzicht maakt dit duidelijk.

De inkomsten over de *geheele* kolonie in dit der[de] kwartaal beliepen van:

	in het 3e kw. 1924	in het 3e kw. 1923	1/4 der ram. v. 192[4]
de verschillende belastingen:	471.169	318.608	329.6[..]
inkomsten van versch. aard:	185.377	158.486	125.07[.]
totaal:	656.546	477.094	454.76[.]

Totaal over de 9 eerste maanden.

	in 1924	in 1923	3/4 der ram. v. 192[4]
aan belastingen:	1.192.034	968.914	989.08[.]
inkomsten van versch. aard:	592.295	442.861	375.21[.]
¾ der raming aan verhoogde opbrengst van eenige heffingen:			97.50[.]
	1.784.329	1.411.775	1.461.70[.]

Dat is over de 9 eerste maanden van dit jaar d[..] *f* 322.528 boven de raming.

Aan dit staatje uit de *Amigoe* voegen wij toe, d[..] vooral de volgende stijgingen in het 3e kwartaal v[an] 1924, vergeleken met 1923, opvallen: invoerrecht *f* 38.000.—, gedistilleerd *f* 42.000.—, overdrachtsbelasting *f* 43.000.— (*f* 40.000.— boven de raming) en inkomstenbelasting *f* 28.000.—.

1) Deze laatste 6 woorden zijn verleden week uitgevallen in regel 5 van onderen.

BESCHIKBAAR.

Uit den Verren Vreemde.

Kameel of auto?

Bij den overgang van het jaar was er druk automobielen-verkeer in de Sahara, en bewogen vliegtuigverkenningen zich, via de oasen, van de eene grens der woestijn naar de andere. 't Was alsof de Sahara de reisgelegenheid bij uitnemendheid was geworden voor allen, die aan reislust een tikje zucht tot avontu[ur] paren. 't Bleef niet bij de stelselmatige geleidelijke verkenning van de groote routes. De ondernemende automobielenfabrikant André Citroën te Parijs meende er al tot de inrichting van een geregelden dienst te kunnen overgaan, die voor het verkeer van wandel en handel een omwenteling zou beteekenen, en die Frankrijk niet alleen tot eer, maar ook tot voordeel zou worden. De eerste proeftocht in 1924, per rups-auto, onder leiding van den heer Haardt volbracht, was tot een zegetocht geworden. Als 't zoo gemakkelijk ging waarom dan niet een geregelden dienst tot stand gebracht, waarom de Sahara niet tot den oceaan gemaakt, die, doorkliefd door Citroën-rups-auto's, Europa als 't ware rechtstreeks zou verbinden met Centraal-Afrika, en met het achterland van Oost- en West-Afrika?

Met de groote voortvarendheid, die wonderen doet of den nek breekt, werd 't plan ontworpen voor een vaste verbintenis van Colomb Béchar, in Zuid Algerië door de woestijn, met het Niger-stroomgebied. Personeel werd aangesteld, naar de oasen en vaste posten werd materiaal vervoerd, te Colomb Béchar, Gao en Niamey werden hotels opgericht.

Een uitgelezen gezelschap van mannen en vrouwen van den dag zou, met den heer Citroën als gastheer in de eerste dagen van Januari uit Parijs naar Algiers vertrekken, waar de hoogste plaatselijke autoriteiten zich daarbij zouden aansluiten, om den inwijdingstocht van de eerste geregelde automobiel-lijn door de Sahara mee te maken. Koning Albert van België zou tot de gasten behooren; hij kwam den 2en Januari [te] Parijs aan.

Intusschen waren eerst losse berichten ingekomen over uitingen van wrevel van een stam op de grens van de woestijn over de wijze waarop de vreemdeling zich meester maakte van het gebied, waar de Bedoeïen tot nu toe onbetwist heerscher is gebleven. Den 29en December was ten zuiden van Colomb Béchar een konvooi aangevallen, bij de schermutseling waren dooden en gewonden gevallen. Hoewel de verzekering werd gegeven van getroffen maatregelen om de veiligheid verder te verzekeren, achtten de verantwoordelijke personen het toch niet raadzaam het uitgelezen gezelschap, met België's koning, bloot te stellen aan een proef dier veiligheid. De heer Citroën was ook een te goed gastheer om zijn gasten in ernstig gevaar te wagen. Eerst heette 't nog dat plotseling ingevallen stortregens de wegen onzeker hadden gemaakt. Een Havas-bericht verspreidde echter al spoedig de ware reden. De heer Citroën sprak nu nog van een uitstel van de openingsplechtigheid. Hij schijnt, ten gevolge

van nadere informaties, tot de overtuiging te zijn gekomen, dat de bewoners der onbewoonde Sahara echter niet voornemens zijn goedschiks hun woestijn, hun zand-labyrinth, met zijn luchtspiegeling, zijn karavanen, zijn rooftocht ook, zijn Arabische en Mohamedaansche poësie, tot exploitatiegebied van den vreemden indringer te laten maken. Op dezen strijd was het stout ondernemen niet berekend. De Parijsche automobielen-fabrikant geeft de onderneming op, waarin hij, naar verzekerd wordt, reeds 15 millioen frank gestoken had. Het personeel is teruggeroepen, het vervoerbaar materieel wordt teruggehaald, wat niet vervoerbaar is wordt, met de opgerichte hotels verkocht of eenvoudig verlaten.

Een fata morgana, die toch tastbare bewijsstukken achterliet — materiaat!

De plannen van het hoofd van den Britschen burgerlijken vliegdienst.

Sir Sefton Brancker, die zich thans in Britsch-Indië bevindt, in verband met den voorgenomen vliegdienst van Engeland op Indië, heeft in de Bengaalsche Kamer van Koophandel een voordracht gehouden over de verschillende beslissingen waartoe hij gekomen is ten gevolge van de waarnemingen, die hij tijdens zijn reis per vliegtuig naar Britsch-Indië heeft gedaan. Volgens de Morningpost te Calcutta heeft hij meegedeeld, dat Karachee bij wijze van proef het eerste station zal zijn, dat van Engeland uit in 100 uren kan worden bereikt. Hij stelde in het vooruitzicht dat er ook masten te Rangoon en te Singapore voor de luchtvaart zullen worden opgesteld, voor een vliegweg naar Australië. Onder de gemaakte plannen zijn er ook, die rekening houden met zijlijnen naar de Middellandsche Zee en de Perzische Golf en in de toekomst naar Calcutta en Rangoon.

Men hoopt den proefdienst in het begin van 1927 te kunnen aanvangen. Het is niet waarschijnlijk, dat voor het vervoer van de post een extra-vergoeding zal worden berekend. Aanvankelijk zullen de luchtschepen den zeeweg volgen, daar men nog niet voldoende op de hoogte is van de invloeden, die opstijgende luchtstroomen bij groote hitte kunnen hebben op den landweg. De eerste route zal via de Roode Zee gaan, waarbij de Arabische kust zal worden gevolgd, hoewel later misschien over Arabië en vervolgens alleen langs de Perzische Golf zal worden gevlogen. Een tijdelijk station zal worden opgericht te Ismailina, ongeveer op de helft van het Suezkanaal, dat de eenige vaste halte onderweg zal zijn.

Het welslagen van den dienst op het Indische gedeelte zal afhangen van de moussons, waarvoor men nog ervaringen moet opdoen. Echter zal de regentijd in Britsch-Indië ongetwijfeld een minder ernstige belemmering zijn dan een gewoon mistig weer in het Engelsche Kanaal.

Volgens een Reuter-bericht heeft Brancker als zijn overtuiging uitgesproken, dat binnenkort een verbinding tot stand zal worden gebracht tusschen New-York en Londen. Zelfs voorspelde hij vliegreizen van Karachee naar New-York, waarvoor slechts een week noodig zijn.

Toet-ank-amen.

Uit Caïro werd bericht onder welke voorwaarden het Egyptische gouvernement bereid is aan Howard Carter toe te staan tot October 1926 zijn opgravingen en onderzoekingen voort te zetten. De gravin van Carnavon moet daartoe finaal afstand van rechten doen. Het gouvernement zal eigenaar zijn van alle gevonden voorwerpen en het zal geheel aan de regeering overgelaten zijn of zij Carter voor wetenschappelijke doeleinden door haar zelf aan te wijzen duplicaten zal geven, zoo het wegschenken daarvan de wetenschappelijke waarde van de geheele collectie niet vermindert. Verspreiding van nieuws, voor zoover dit valt op wetenschappelijk terrein, mag slechts door het Egyptische gouvernement geschieden, en het graf moet op den Dinsdag open staan voor bezoekers, die een speciaal verlof daartoe ontvingen van het gouvernement.

De heropening van het graf en de weder overneming van door Carter zou dan tegen het einde van Januari plaats vinden.

Volgens bericht uit Caïro is overeenstemming verkregen en zal de sarcophaag op 1 Februari worden geopend, en bij nadere overeenkomst is door de Egyptische regeering toegezegd, om aan gravin Carnavon duplicaten van alle kunstvoorwerpen uit het graf te geven.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort:

Zooals de eerste Zaterdagmiddag bijeenkomst in Nov. j.l. verwachten deed, besloot het Bestuur van Oost en West, afd. Amersfoort in zijn laatste vergadering in Dec. jl., die eerste proef door een tweede in Januari te doen volgen, om de leden nader tot elkaar te brengen en weder door een kleine causerie en een kopje thee ook deze bijeenkomst eenige kleur en wat gezelligheid te geven. De kleine zaal van Hotel Monopole leent zich tot zulke vertrouwelijke, gezellige bijeenkomsten uitstekend en als dan door schikken en versieren der tafeltjes de stijfheid verbroken en door bloemen van een bestuurslid en door producten van Indische kunstnijverheid (welwillend afgestaan door den Directeur van Monopole, zelf lid van onze afdeeling), de aangename stemming verhoogd wordt, kan het niet verwonderen, als men zich daar aangenaam thuis begint te gevoelen. Ditmaal waren de leden per briefkaart van de bijeenkomst verwittigd en beantwoordden zij deze kennisgeving van het bestuur door een flinke opkomst. Jammer dat een den vorigen dag ingetreden schijnbaar ernstige ongesteldheid van den voorzitter, hem in het houden van de aangekondigde causerie over „Deli-herinneringen" verhinderde, maar de plaatsverv. voorzitter, Mr. G. J. Nolst Trenité, had de vriendelijkheid, hem ook hierin te „vervangen" door het houden van een kleine voordracht, „zijn laatste dienstreis in Ned.-Indië" betreffende, waarmede hij èn bestuur èn den leden een grooten dienst bewees. Hoewel spreker zich verontschuldigde, niets nieuws te berde te zullen brengen, wijl dit stuk reeds eenige jaren geleden in „de(n) Groene(n) Amsterdammer" geplaatst geweest was, bleek toch bij zeer velen, misschien wel bij allen, de inhoud onbekend en had de aangename voordracht voortdurend de aandacht van ieder, hetzij men teruggevoerd werd naar streken en plaatsen, vroeger zelf bereisd of bewoond, hetzij al het voor den geest gevoerde nieuw en onbekend was. De „dienstreis" voerde spreker en gehoor van Batavia naar Padang; een blik werd geworpen op de prachtige Emmahaven en de bloemeneilanden daarvoor en verder bracht de reis ons per trein door de Aneikloof naar Fort de Kock en vandaar per auto naar Sibolga, deed ons in gouvernements-auto's rustig en zeker glijden langs afgronden over gedurende 10 K.M. onafgebroken stijgende wegen door prachtig berglandschap tot Taroetoeng, schilderde ons den prachtvollen aanblik van het ongeveer 800 M. boven zee gelegen, onvergetelijk schoone, blauwe Tobameer in de Bataklanden, en gaf ons ook eenigszins een duidelijk beeld van de bewoners dier landen, die tot voor zulk een korten tijd nog in de diepste onwetendheid leefden en zelfs nog „menscheters" waren, doch, niettegenstaande deze treffende blijken van „onbeschaafdheid" den ontwikkelden Europeaan steeds verbaasd doen staan door de onder hen algemeen verbreide kennis van het ingewikkelde schaakspel, waarvan spreker treffende staaltjes aanvoerde. Wij waren verder getuige van vergaderingen, die spreker als regeeringsafgevaardigde met de Bataks en hun hoofden belegd had en konden ons van land en volk, zeden en gewoonten een beeld vormen, dat bij velen, tot nog toe onbekend met het binnenland van Sumatra's hoogvlakten, een blijvenden indruk gevestigd zal hebben. Een korte beschrijving van het verdere gedeelte der reis via Medan en Belawan terug naar Batavia volgde hierop en daarmede was het nuttige deel der bijeenkomst ten einde. Gezellige kout gedurende het ronddienen van de thee hield menigeen nog langen tijd ter plaatse, indrukken werden verscherpt, oude herinneringen opgehaald, men voelde zich in één woord „gezellig" thuis.

Tegen het oogenblik van scheiden deelde de wd. voorzitter namens het bestuur mede, dat men met de Zaterdagmiddagbijeenkomsten zou voortgaan, waarop in Februari de voorzitter de uitgestelde causerie hoopt te houden en in Maart de hr. Zonnevylle de internationale economische beteekenis van Ned.-Indië wenschte te behandelen. Deze mededeelingen werden, begrijpelijkerwijze, in een aangename stemming ontvangen.

Amersfoort, 11-1-'25. DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn:

VOORLOOPIG PROGRAMMA.

Donderdag 29 Januari te *Apeldoorn* in de coöperatieve Landb. houd. verg., 8 uur.

Jaarvergadering. Causerie over de *Rubbercultuur* (met lichtbeelden), door den heer B. Tideman. Leden en begunstigers vrij entrée; introductie *f* 0.25.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

In voorbereiding zijn: *Een Wonosobo-avond*, een avond over *Suriname* en een avond voor de buurtver. Zuid-Oost bij Stempker, aan den Arnhemscheweg.

Voor het Bestuur:
De Secretaris, J. C. BAARS.

INDISCHE AVOND IN UGCHELEN.

Daarvan schrijft de correspondent in de Nieuwe Apeldoornsche Courant van 16 Januari het volgende:

„Oost en West".

De vereeniging Oost en West was op haar tournée door de gemeente Donderdagavond de gast van „Ugchelens Belang" alwaar de secretaris van O. en W. optrad met een zeer interessante lezing over Land en Volk van Ned.-Indië. Teneinde het publiek eenigszins wegwijs te maken begon de heer Baars met eenige aanduidingen betreffende de geografische ligging en de verhoudingen in grootte tot het Moederland en andere landen van Europa. Na deze inleiding werd een serie lantaarnplaatjes vertoond, die achtereenvolgens van de verschillende deelen en eilanden het een of ander merkwaardigs lieten zien, dit alles op onderhoudende en aangename wijze toegelicht en verduidelijkt. Zelfs zag de heer Baars nog kans om hierbij mede ten gerieve van de aanwezige jeugd een tweetal van de zeer talrijke Javaansche legenden in te vlechten. Ook de pauze werd niet onbenut gelaten. Door de goede zorg van het bestuur van O. en W. was eene belangwekkende tentoonstelling bijeengebracht van tal van voorwerpen van Ind. gebruik, kunst en smaak.

Viel de groote opkomst van het publiek (de zaal was propvol) eenerzijds toe te juichen, anderzijds deed de overgroote volte afbreuk aan eene richtige beschouwing der geëxposeerde voorwerpen. Echter kan èn „Ugchelens Belang" èn „Oost en West" zeer tevreden zijn over deze eerste kennismaking. Waar eenmaal in deze richting de belangstelling voor Ned.-Indië eenigermate is opgewekt daar zal zeker overwogen worden om na korter of langer tijd een vervolg op deze lezing te geven om dan, waar nu slechts in 't ruwe hier en daar een greep moest worden gedaan, op enkele zaken dieper in te gaan, waardoor de daarmede verbandhoudende beelden opnieuw gelegenheid krijgen om oor en oog te streelen.

Of de belangstelling voor Indië bij „Ugchelens Belang" van blijvenden aard zal zijn, dat zal in de toekomst moeten blijken, dat echter O. en W. met haar optreden in U. aldaar de algemeene sympathie heeft veroverd, dat staat nu al wel vast.

Afdeeling 's-Gravenhage:

Op Donderdag 29 Januari a.s. des avonds om 8 uur zal in Pulchri Studio, Lange Voorhout No. 15 alhier, een lezing plaats hebben door Prof. Dr. A. Pulle, hoogleeraar a. d. Universiteit te Utrecht over: *Eene expeditie in de binnenlanden van Suriname*, toegelicht door kaarten en een groot aantal lichtbeelden.

Toegankelijk voor leden van „Oost en West" met één introducée.

Namens het Bestuur,

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstraat 12.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

CURSUS IN „EERSTE HULP BIJ ONGELUKKEN".

De aandacht van belangstellenden wordt gevestigd op de hier ter stede bestaande gelegenheid tot het volgen van een Cursus in „Eerste Hulp bij Ongelukken".

Tot naricht van hen die zulk een cursus zouden wenschen te volgen diene, dat zij zich daartoe kunnen wenden tot den Heer de Grave, Arts, Galvanistraat 82, alhier.

Aan de Besturen der Afdeelingen van „Oost en West".

TER AANBEVELING.

De belangstelling der leden gaande te houden en aan te wakkeren is een onderwerp, dat voortdurend de aandacht vraagt van de Afdeelingsbesturen.

Een der middelen met succes aangewend door de afdeeling Amersfoort bestaat hierin, dat 's winters gezellige leden-bijeenkomsten worden georganiseerd, op welke dan, geheel con amore, een verhandeling wo[rdt] gehouden, een reisverhaal of -herinnering ten be[ste] gegeven, terwijl 's zomers uitstapjes worden gem[aakt] in de omgeving. Het is een middel dat, zoo niet d[oor] alle afdeelingen, dan toch door het meerendeel wel zo[u] kunnen worden toegepast; misschien vindt het b[ij] enkele al navolging, mogelijk geschiedt al lang reeds iets in dien geest, hier en daar, maar in elk geval zal het geven van meerdere bekendheid niet schaden, en veeleer een goede uitwerking hebben. Onnoodig uit te wijden over het nut van dergelijke samenkomsten die den band onder de leden van eenzelfde vereeniging bevestigt en zoozeer versterken kan, ten blijke waarvan wordt verwezen naar het desbetreffend verslag van den secretaris der Afd. Amersfoort dat in dit No. voorkomt.

BESCHIKBAAR.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

J. Wentholt, Vondellaan 3, te Apeldoorn en J. M. J. Morsink, Veerallée 22 te Zwolle, beiden als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie, en verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* en *b*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *c*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

Mutaties van 14 tot 21 Jan. 1925.

Nieuwe leden.

Steph. A. Duitgenius, Rotterdam, Gerrit Jan Mulderstr. 45b. ƒ 5.—.
H. J. Curiël, 3e Officier S.S. „Eemdijk" (In administratie bij het Hoofdbestuur). ƒ 5.—.
A. Wempe, Cand. Ind. Ambt., Leiden, Hugo de Grootstraat 5. ƒ 2.50.
Mejuffrouw A. Doing, p.a. Huizinga, Kleverparkstr. 1[...], Haarlem. ƒ 5.—.
J. G. A. Goedeljée, Referendaris Hoofdbestuur P.T.T. Bandoeng, Nieuw Merdika 10. ƒ 5.—.

Afschrijven.

D. L. Baron van Slingelandt, Nijmegen, Evertsenstr. 4[...]

Adresveranderingen.

C. Winkler Prins Jr., Arts, Amsterdam, van: Lomanstr. 92b naar: Wilhelmina Gasthuis.
H. N. Bavinck, Hoofdopziener Mijndienst, van: Breda, Nieuwe Diesstr. 3a naar: Boeton (Celebes).
G. J. A. Pool, 1ste Nederl. Antim- en Alg. Handel Mij., Den Haag, van: Willem de Zwijgerlaan 99 naar: Koninginnegracht 116.
Dr. J. Pilon, Gep. Indisch Rechterlijk Ambt., van: Klein-Pochlarn a. d. Donau naar: Seefeld in Tirol (Oostenrijk).
Mr. J. Th. Goossens, Raad v. Justitie, naar: Soerabaja, Balistraat 1.
R. J. A. Stolk, Hoofdbeheerder Gouv. Pandhuisdienst, van: Djokdja naar: Medan.
Ds. T. Bartlema, Predikant, thans te Buitenzorg, Tjilendek 39.
J. A. M. Bruineman, Ambtenaar voor Chineesche Zaken, Weltevreden, van: Villalaan 13 naar: Villalaan 17.
H. Bijkerk, thans Hoofd Ambonsche School te Djokdja.
F. H. Hermans, Controleur B. B., thans te Ambon.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
1. Bali en zijne bewoners.
2. ...eling in Nederlandsch-Indië.
3. ...ercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. ...sche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

30-1-25

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel [illegible] V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Sociaal-politieke propaganda van Indische landsdienaren. — De Indiën op de a.s. Jaarbeurs. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit de Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. Breda, III. Haarlem, IV. Utrecht.) — Mededeelingen. — — Mutaties van 21 tot 28 Januari.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Soemba.

De aankomst.

Per gouvernementsstoomer werd ik van Soembawa naar Soemba gebracht. Deze medewerking van bestuurszijde waardeer ik buitengewoon! Zonder medewerking van het Bestuur is het een onmogelijkheid de gewesten te bereizen. Heeft men zeer veel tijd, dan is het mogelijk om, door van de K. P. M. gebruik te maken, de vele eilanden te bezoeken, maar als men zooals ik het binnenland in wil, dan is het mis: dragers en paarden zijn zonder bestuurshulp meestal niet te krijgen — en dan blijft men met pak en zak aan de kust zitten.

Het landen op de kust van Soemba bij Waïkelo was niet eenvoudig. Er stond een sterke branding. De roeiboot, waarmee ik van het schip naar land voer, werd dicht bij de branding met den kop naar de golven gekeerd en het roer weggenomen. Zoo trachtten de roeiers door de hooggekuifde golven te komen. 't Ging niet vlot. Of dit aan de leiding lag, weet ik niet. Het bootje werd door een hooge golf opgenomen en op het strand gezet. De stuurman sprong er uit, 't kistje met geld, dat hij vervoeren moest, tegen de borst gedrukt. De terugkeerende golf nam het bootje mee. Ik was blijven zitten, want ik had er niet uit durven springen. De stuurman was tot over zijn middel nat geworden. Het bootje was nu overgeleverd aan de golven, die er mee speelden als ware het een kurk, die op het water dobberde.

Of de situatie gevaarlijk was, wist ik niet, want ik had terzake geen ervaring. Het bootje ging vice versa van het strand naar de kokende branding, soms van voren hoog opgeheven als een steigerend paard. De stuurman trok zich van boot, bemanning en passagier niets aan. Hij had de opdracht van zijn baas om het kistje met *f* 3500 veilig aan wal te brengen en aan belanghebbende af te geven en daaraan trachtte hij te voldoen. Hij stond te praten en te gesticuleeren met eenige mannen op het strand, wat ik van mijn schommelende zitplaats met belangstelling volgde. 't Scheen hem na eenigen tijd te gaan vervelen, want hij kwam terug en gaf aan een 20-tal Soembaneezen last het touw, dat de roeiers hadden uitgeworpen, stevig vast te houden, zoo, dat de boot door terugtrekkende golven niet weer in de branding terecht kwam. Een man, die mijn barang wou halen en een oogenblik droog op het strand stond, ging kopje onder, toen er weer een golf kwam aanrollen. Het bootje werd nu stevig vastgehouden, mijn barang er uit gehaald en op de schouders van eenige mannen aan land gedragen. Alles kwam zoo goed als droog over — vier stevige kerels namen een stoel zonder pooten op hun schouders, ik klom op dien verheven zetel en met een paar natte voeten werd ik op het strand gezet. Ik was blij, dat ik vasten grond onder mijn voeten had. Een man bood mij een drietal brieven aan: één van den assistent-resident, één van den gezaghebber en één van den predikant, alle met de mededeeling, dat ze me gaarne hadden afgehaald, maar dat ze niet konden, omdat ze ziek waren.

Onvrijwillig geldtransport.

Vroolijk was de intocht op dat eenzame [illegible] niet. De stuurman vroeg me, of ik het kistje geld, bestemd voor de gewapende politie wou [illegible] nemen, omdat er geen sterveling was, om [illegible] ontvangst te nemen. Hij hield me een heelen [illegible] del paperassen ter teekening voor. Als ik [illegible] kende, was hij gedechargeerd. Ik voelde er [illegible] voor om naast mijn barang ook nog een kistje [illegible] veel geld onder mijn hoede te nemen. Gel[illegible] kwam een hulpveearts ten tooneele, die Holl[illegible] sprak. We kwamen overeen, om gezamenlijk [illegible] zorg voor het kistje op ons te nemen. De adj[illegible] veearts teekende en ik liet de barang in de [illegible] brengen, die de assistent-resident van Waïn[illegible] ter beschikking had gesteld. Ik merk even op [illegible] Waïngapoe zeker een 180 kilometer van W[illegible] verwijderd is. Ik was met die welwillendheid [illegible] ingenomen, *want anders had ik 6 zware dag[illegible] te paard moeten maken door woest, onbe[illegible] land* met hier en daar een zeer primitieve [illegible] gelegenheid. Ik maakte dus dankbaar gebruik [illegible] de auto en reed naar de pasanggrahan, een [illegible] zeer primitieve logeergelegenheid. Het geld [illegible] gaven we af aan den commandant der gewap[illegible] politie, die me mededeelde, dat hij me gaarne [illegible] had aangeboden, maar het niet kon doen, [illegible] zijn echtgenoote ziek was. Ik vroeg me af, [illegible] dan geen sterveling gezond was!

Altijd de hygiëne.

In de pasanggrahan gekomen, inspecteerde [illegible] als steeds de klamboe. Het resultaat was, dat [illegible] mijne ontpakte en die over de gescheurde kl[illegible] van de pasanggrahan heen werkte. Mijn be[illegible] nu schitterend beschut tegen muskieten. Dit [illegible] me, na de ontvangst der brieven van de zieke [illegible] schen, wat gerust. Ik knapte heelemaal op, [illegible] een bediende van den commandant me namens [illegible] echtgenoote een heerlijk kopje thee zond, met k[illegible] jes, alles bedekt door een hagelwit servet. [illegible] gezicht van reinheid deed me goed. Op mijn re[illegible] heeft niets me meer gehinderd dan vuilheid [illegible] onreinheid van verblijfplaatsen en menschen.

Het bevolkingsvraagstuk.

De tocht van Waïkelo via Waïkaboebak [illegible] Waïngapoe langs den pas voor automobielen [illegible] schikt geworden weg, was zeer interessant. [illegible] Zending zetelt te Taroeni, dicht bij Waïkelo. [illegible]

Ik had een gesprek met de familie Van [illegible] over het bevolkingsvraagstuk. Het is bekend, [illegible] het eiland eenigen tijd geleden door een ar[illegible] bereisd, die naar het geboorte- en sterftecijfer [illegible] onderzoek had ingesteld, volgens de methode [illegible] Külz. Door in kampongs vrouwen, die in [illegible] climaderium zijn, te vragen naar het aantal [illegible] deren, dat ze hebben gebaard en het aantal [illegible] nog in leven is, krijgt men een tamelijk go[illegible] zicht in het zoo belangrijke probleem. Maar [illegible] één voorwaarde dient voldaan: de vrouwen [illegible] ten den vrager kennen, weten, dat hij gee[illegible] stuursambtenaar is, want dan vreest men d[illegible] om belastingverhoogingen, heerendienst e.d. He[illegible] en dan krijgt men geen juiste gegevens. [illegible] bekend, dat de uitkomst van het onderzoek [illegible] gunstig is geweest voor de bevolking: laag [illegible] boortecijfer, hoog kindersterftecijfer.

Een later gehouden onderzoek heeft de ge[illegible] vens bevestigd. Toch geloof ik, dat de toekomst [illegible] voor de bevolking niet zoo somber is, [illegible] onderzoekingen kan worden geconcludeerd. [illegible] grond deze meening op het feit, dat de on[illegible] vragers onbekende personen voor de bevolking [illegible] waren en dat de laatste de vrouwen met politie[illegible] hulp heeft moeten verzamelen om ze te kunnen [illegible] ondervragen. Uit vaccinatierapporten zou [illegible] blijken, dat het aantal kinderen minder klein [illegible] dan uit de onderzoekingen der beide artsen w[illegible] afgeleid. Ik hoop van harte, dat de Zending, [illegible] bij het vraagstuk het grootste belang heeft, [illegible]

ote bekendheid met land en volk zal benutten, t te helpen verschaffen in de duisternis. Als stuur en Zending samenwerken, moeten wij r gegevens verkrijgen, dan dit met behulp bij de bevolking totaal vreemde menschen, actief van werk en goeden wil ze ook mogen mogelijk is. En hebben we cijfermateriaal, dient men de gewoonten, zeden, huwelijks-ruiken enz. enz. te kennen.

Abortus *provocatus* zou op Soemba een groote spelen. Ook *Gonorrhoe*, door de begeleiders van den die uitgevoerd worden, verspreid. Typisch het, dat de bevolking die ziekte „sakit Soerabaja" ent. De Bataks noemen ze „sakit Medan". Ook Soemba is de aanraking met de Westersche schaving" noodlottig voor de menschen.

Woningen en . . . dooden-boomen.

Waïkaboebak, waar de familie Van Will me rijheid aanbood, welke vriendelijkheid ik ten ste waardeerde, zag ik voor het eerst de echte ba-woningen met hun hooge, spits toeloopende en de kampongs, op heuvelruggen gelegen. n der kampongs trof ik nog een z.g. „dooden-" aan. Wanneer er vroeger, d.w.z. een 15-tal geleden, een kop was gesneld, was er groot in de kampong. Het afgesneden hoofd werd een vertakte staak opgehangen. 's Avonds de men er dan om heen. Als dit afgeloopen werd het hoofd weggenomen en vervangen een kop van klei tezamen gekneed. In de pong, die ik bezocht, kon ik er nog drie zien. minste mijn gids beweerde, dat de drie min of ronde bollen, die vastgestoken waren aan gevorkte staak op het dorpsplein, menschen-en moesten voorstellen.

interessant waren de vele graven. Die zijn vaak gemaakt van reusachtige blokken Ik zag er een, dat ettelijke duizenden ton-woog. Het vervoer van de vindplaats naar het vindt op dezelfde wijze plaats als op Nias, een vorkvormigen zwaren boomstam, die enige honderden mannen wordt voortge-ken. Karbouwen mogen volgens den adat niet helpen.

kampongs waren omgeven met wallen van Die muren hebben thans als verdedigings-regel geen waarde meer. In de „voorgalerij" een der huizen was de geheele voorwand be-met karbouwenhorens en varkenskinnebak-Die tropheeën waren afkomstig van feest-tijden. De bewoners van het huis, zei mijn vinden het zeer voornaam, dit groote aantal zen van gastvrijheid. Eigenaardig is het, dat ook op Mentawei groote waarde aan die horens beenderen wordt gehecht. In de woningen hui-tal van gezinnen. Die dichte bewoning is zeer gevaarlijk voor de verspreiding van ziekten, ter-het gezinsleven er in hooge mate onder lijdt.

Paarden en vee.

De weg van Waïkaboebak naar Waïngapoe is ca. 150 kilometer lang. Hij voert langs diepe ravijnen in tallooze slingeringen door een vaak zijn dorheid woest-schoon landschap. Auto en rijder dienen betrouwbaar te zijn. 's Nachts is levensgevaarlijk.

Soemba is het land der paarden. Het gouverne-ment doet ernstige pogingen het paardenras te verbeteren. Het is een heerlijk gezicht de vlugge paardenkoppels (één hengst op 10 of meer mer-ries) door het landschap te zien rennen, als ze op-geschrikt door de auto snel de vlucht nemen.

Verwilderde koeien treft men op den weg ook een enkele maal aan. Die koeien zijn nogal agressief, zoodat het zaak is ze niet al te nauw-keurig op te nemen. Door den invoer van vee uit Britsch-Indië trachtte de regeering den veestapel te vergrooten. Die maatregel had succes. Ik meen, dat er reeds 'n 4000 koeien zijn.

Het land der kaïns.

Voor den toerist is Soemba het land der kaïns. Men kan ze koopen in allerlei kleuren, grootten en teekeningen. Het schijnt dat ze de laatste jaren te veel worden gemaakt, zooals de ondeskundige toerist ze wenscht. Het gevolg is, dat ze er niet mooier op worden. Het is daarom zaak bij aankoop de hulp in te roepen van een deskundige dame. Die hulp wordt steeds gaarne verleend.

Eigenaardig is het, dat de lijken van notabelen in tal van kaïns worden gewikkeld, soms 30 à 40 stuks. Die kleeden gaan mee in het graf. Ze vertegenwoordigen een aanzienlijke waarde. Bij den dood van voorname Soembaneezen werden heele kudden paarden geofferd. Waar men er liefst de mooiste dieren voor nam, was die adat niet in het belang van het paardenras. De regeering streeft er daarom naar de gewoonte te doen verdwijnen. In een der kampongs lag in een groot huis het lijk van een voor ettelijke weken overleden notabele, gehuld in naar ik meen 40 kostelijke kleeden, op een gedroogde buffelhuid, door vrouwen tot een soort kist gevormd. Eenige vrouwen hielden er dag in dag uit de wacht bij tot zoolang het lijk in de steenen doodkist wordt gelegd.

Naast de gewone kaïns vormt het kralenwerk der vrouwen een typische uiting van gevoel voor kleur en vorm.

Een hoogst eigenaardige stoffage van het landschap vormen naast de cactussen de klapperstammen, omgeven met droge djagoengkolven. Dat zijn de voorraadschuren der bevolking. Het schijnt een goede manier van bewaren te zijn. In de huizen boven de stookplaats zag ik ze in Oost-Soemba niet.

De gezondheid.

Lepra komt op Soemba veel voor. Framboesia heerscht in erge mate in West-Soemba. Slecht gevaccineerd schijnt er op Midden- en Oost-Soemba. Dit is de schuld van een vaccinateur, die zijn plicht verzaakte. Hij is, meen ik, reeds door een ander vervangen. In Waïngapoe en omstreken komen veel oogziekten voor. Wellicht is dit een gevolg van de omstandigheid, dat de bevolking niet genoeg vet voor haar diëet kan krijgen.

Het kampement Wara heeft veel te lijden van malaria. Het zendingsstation Pajeli is ongunstig gelegen: de schoolkinderen hebben er zeer veel hinder van malaria. Verplaatsing van dit zendingscentrum naar 'n gezond gelegen plaats zou heel wenschelijk zijn! 't Is echter de vraag of dit mogelijk is, want het is een nederzetting, die heel wat gekost heeft. *Zoo wreekt zich ook hier weer, als op zooveel andere plaatsen, de afwezigheid van hygiënische voorlichting* en gebrek aan begrip van de groote beteekenis eener goede gezondheid voor lichaam en geest.

Pionierswerk.

Een maatregel, waarvan ik bij goede leiding veel nut verwacht, is de instelling van een gezondheidscomité te Waïngapoe door den ass.-res. Middendorp. Voorzitter er van is de dokter, leden zijn de twee veeartsen, de kapitein-gezaghebber, de ass.-res. Onder dit comité staan de commissies der verschillende landaarden, elk van 3 leden, gekozen door de bevolking zelf. Elke 14 dagen inspecteeren de commissies hun terrein, waarbij ze zoowel letten op de toestanden in als buiten de huizen. Een reglement is nog in wording. Eigenaardig was het, dat de commissie op een harer eerste inspecties, op het erf van den voorzitter een broedplaats van muskieten ontdekte, waarin millienen larven zich hoogst gelukkig voelden. Als de commissies hun taak goed opvatten, en steun vinden bij het bestuur, kunnen ze hoogst nuttig werk doen, werk, dat geen geld kost, alleen wat toewijding en volharding. Ik wensch Waïngapoe van harte succes toe met den pioniersarbeid.

Soemba is het eiland, dat de opmerkzaamheid der regeering heeft getrokken inzake het bevolkingsvraagstuk. Ik hoop van harte, dat binnen niet te langen tijd de gegevens verkregen zullen zijn, noodig tot een juister inzicht, dan tot dusver mogelijk. Het thans verzamelde feitenmateriaal is

zeer waardevol, den onderzoekers dient niets dan lof te worden toegezwaaid, maar volledig is het nog niet. Moge na het onderzoek van Soemba dat van alle eilanden in den archipel volgen, want hoogst verwonderlijk is het feit, dat van heel het groote eilandenrijk alleen het kleine Java goed bevolkt is. Voor den bloei dier vele eilanden zijn menschen noodig en die verkrijgt men het best door er het aantal autochthone bewoners te vermeerderen.

Sociaal-politieke propaganda van Indische landsdienaren.

Het Departement van Koloniën heeft de volgende bekendmaking in het licht gegeven:

Gelijk bekend, heeft de Indische Regeering het gewenscht geacht om het door haar ingenomen standpunt tegenover landsdienaren, die sociaal-politieke propaganda voeren, nader te verduidelijken.

Wat de ambtenaren in het algemeen betreft, wenscht zij iedereen vrijgelaten te zien in zijn staatkundige overtuiging, doch, zoodra het de uiting daarvan geldt, wordt van iederen landsdienaar, hoog of laag, gevorderd dat hij zich zal onthouden van daadwerkelijke propaganda, welke ontwrichting van het overheidsgezag ten doel heeft of daartoe leidt, onverschillig op welke wijze dit geschiedt, hetzij in het openbaar dan wel in het verborgen. Van de onderwijzers wordt bovendien geëischt, dat zij ook bij andere politieke propaganda of bij vakvereenigingsactie of soortgelijke uitingen van vereenigingsleven steeds met gematigdheid te werk gaan, dat zij heftige, langs het kantje der strafwet gaande taal vermijden en dat zij zich afzijdig houden, wanneer in hunne omgeving acties gaande zijn, waardoor de gemoederen in groote beroering worden gebracht.

Waar de Regeering voorts uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven, dat voor hen, die de aangegeven gedragslijn wenschen te volgen, in den Indischen staatsdienst geen plaats is, ligt het in de rede, dat degenen, die zich voorbereiden voor een landsbetrekking in Nederlandsch-Indië, eveneens met dat standpunt rekening hebben te houden. Ter voorkoming van teleurstelling in hunne verwachtingen wordt mitsdien ter kennis van belanghebbenden gebracht, dat ook geen personen in den Indischen staatsdienst zullen worden opgenomen, die in het openbaar of niet in het openbaar ontoelaatbare propaganda voeren als hiervoren omschreven.

Degenen, die krachtens een aanwijzing van de Regeering zich voor den Indischen dienst voorbereiden, zullen uiteraard in de eerste plaats die reserves in acht hebben te nemen. In aansluiting aan de regeeringsverklaring in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 December 1924, dat tegenover de in opleiding zijnde aanstaande landsdienaren een soortgelijke gedragslijn, als door de Indische Regeering is aangegeven, toepassing zal vinden, wordt mitsdien ter kennis gebracht van personen, die van regeeringswege zijn aangewezen om, al dan niet onder genot van een studietoelage, voor dat doel te worden opgeleid, dat hunne bestemming voor den Indischen dienst zal worden ingetrokken, met de rechtstreeks of indirect daaruit voortvloeiende gevolgen, wanneer mocht blijken, dat zij de gestelde grenzen voor toelaatbare politieke actie hebben overschreden.

De Indiën op de a.s. Jaarbeurs.

In de Koloniale Afdeeling van de 12de Jaarbeurs, welke van 10—19 Maart 1925 te Utrecht gehouden wordt, zullen naast de algemeene uitstalling wederom eenige bepaalde onderwerpen en grondstoffen in het bijzonder in het licht gesteld worden.

Eén daarvan is de rubber, waaraan de zaal in het Jaarbeursgebouw aan den Catherijnesingel gewijd zal zijn. Een Nederlandsche fabriek, die schoenen met gevulcaniseerde rubberzolen vervaardigt, zal daar met werklieden en machines vertoonen, hoe een belangrijk deel van dat proces geschiedt. Tevens zullen er de machines, die gebruikt worden om de duurzaamheid van auto- en fietsbanden te toetsen, in werking te zien zijn.

In dezelfde zaal zal gedemonstreerd worden, hoe schoenzolen uit ruwe, ongevulcaniseerde rubber, de z.g. zoolcrêpe, aan de schoenen worden bevestigd.

Een monumentale djati-houten trap zal er zijn, treden tegen al te sterke afslijting beveiligd door caoutchouc mousse.

Een groot aquarium, waarin zich een model uit Surinaamsch hout gebouwde steiger bevind gelegenheid reddingboeien en dergelijke, uit ve lend materiaal vervaardigd, te demonstreeren.

In de tea-rooms zal ditmaal wederom propagan maakt worden voor de eigen d. i. de Ned.-Indische

In de groote zaal wordt in het bijzonder de aan gevestigd op de ook in Ned.-Indië steeds meer in kenis toenemende waterkracht en electriciteit.

Eenige fraaie maquettes en modellen, expres uit Indië voor dit doel hierheen gezonden en andere dezelfde reden hier te lande vervaardigd, alsmede groot aantal overzichtelijke grafische en andere stellingen, zullen den bezoekers toonen, over krachten van dezen aard in Indië beschikt kan

Voorts zijn natuurlijk weder de verzamelingen algemeenen aard aanwezig, zoodat er een algemeen zicht van de grondstoffen en producten van het zeesche Nederland te vinden zal zijn. Ambtenaren het Departement van Koloniën en van het Ko Instituut zullen als vroeger geregeld zitting houden

Van Week tot Week.

20—26 JANUARI.

De nood te Wonosobo. De resident van Kedoe, de Van der Jagt, heeft een voorloopige raming maakt van de door de aardbevingen te Wo geleden materieele schade. Deze bedraagt f 15 ongerekend het verlies van bouwgronden, te staanden oogst e.d.g.

In de tweede helft van Dec. had de resident geveer f 90.000 ontvangen, de bijdragen van roe- en Kloetfondsen inbegrepen.

De reis van den Landvoogd uitgesteld. Volgens (20 Jan.) is de reis van den Landvoogd naar matra uitgesteld tot September.

Kolonisatie in de Lampongs. Het Bat. Nieuws meldt, dat het vrijwel vaststaat, dat de kolonis proef in de Lampongs binnenkort zal wor opgegeven naar aanleiding van den ongunstig gezondheidstoestand. (Aneta, 20 Jan.).

De Directeur van Justitie met pensioen. Aan Mr. F. H. Cowan, Directeur van Justitie, is met ing van 8 April op zijn verzoek eervol ontslag leend, onder toekenning van pensioen. (A 19 Jan.).

Examens. Universiteit te Leiden. Candidaatsex Ned.-Ind. recht de heer C. C. J. Maassen en W. Fock.

Gezondheidsbureau voor het Verre Oosten. Bij besluit is benoemd tot vertegenwoordiger van derlandsch-Indië op de conferentie, welke Februari te Singapore door den secretaris raal van den Volkenbond is bijeengeroepen betrekking tot een aldaar op te richten ge heidsbureau voor het Verre Oosten, dr. J. J. Lonkhuyzen, hoofdinspecteur, hoofd van den gerlijken geneeskundigen dienst te Batavia.

Inhouding van gelden. De minister van koloniën in de Staatscourant bekend, dat het percent hetwelk wordt ingehouden van de bedragen, door tusschenkomst van zijn departement w gedelegeerd aan hier te lande woonachtige zinsleden of crediteuren van in Nederland Indië vertoevende ambtenaren, officieren pensionneerden, met ingang van 1 Februari teruggebracht van 3 op 1¾.

Nieuwe stoomschepen van de Kon. Paketvaart-Mij. directie van de Kon. Paketvaart-Mij. laat 5 schepen in Rotterdam bouwen, ingericht voor lading- zoowel als passagiersvervoer. schepen zullen genoemd worden naar Gouverneurs-Generaal van Ned.-Indië, Rooseboom, van Goens, Speelman, van Diemen en Duymaer van Twist.

P. T. Boelhuis †. Te Baarn is op den leeftijd van jaar overleden de heer P. T. Boelhuis, oud-gez voerder bij de Kon. Paketvaart-Mij.

Sluiting eener Sarekat-Rajatschool. De Resident Kediri heeft de Sarekat-Rajatschool te Srengat sloten, wegens gebrek aan beleefdheidsvormen de onderwijzers en het voorkomen van de groote wanorde. (Aneta, 24 Jan.).

[La]ndbouwhoogeschool te Wageningen. Bij Kon. Besl. van 12 dezer is de heer L. van Vuuren te Amsterdam voor het tijdvak van 1 Febr. 1925 tot 5 Febr. 1926 belast met het geven van een cursus in de economische geographie van Ned.-Indië aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen.

Papandajan werkt nog steeds. In den nieuwen Papandajan-krater is een groote opening ontstaan, waaruit hevige stoomwolken ontsnappen. Vulcanologen zijn er heen vertrokken. (Aneta, 22 Jan.).

[Po]kkenepidemie. Aneta meldt dd. 22 Jan. Een pokkenepidemie heerscht in het district Rokan. Er kwamen veertig sterfgevallen voor, meerendeels van kinderen. Er is een arts heengezonden.

[Tins]melterij te Tandjong Priok. Besloten is, een commissie in te stellen om te adviseeren in zake de vestiging van een tinsmelterij te Tandjong Priok. (Aneta, 22 Jan.).

[Vee]stapel op Bali en Lombok. De Regeering overweegt, in verband met de groote afneming van het aantal, het uitvaardigen van een verbod van uitvoer van runderen van Bali en Lombok, uitgezonderd de runderen, betrokken door leveranciers van het gouvernement.

[W.] E. Rappard †. Aneta seint 23 Jan. uit Weltevreden: De assistent-resident W. E. Rappard is overleden tengevolge van een hersenabsces.

Willem Eduard Rappard werd 24 Januari 1883 te Soerabaja geboren. In 1904 is hij aangesteld als ambtenaar bij den bestuursdienst en geplaatst in Kediri. In 1905 volgde zijn bevordering tot controleur. Hij bleef in Kediri geplaatst tot 1910, in welk jaar hij naar Batavia werd overgeplaatst. In 1914 vertrok hij met verlof naar Europa en werd aangewezen voor de studie aan de N.-I. Bestuursacademie. Na zijn terugkomst in 1916 werd hij geplaatst in Madioen en in 1917 is hem het secretariaat van de residentie Semarang opgedragen. In 1920 is R. benoemd tot assistent-resident en in 1924 geplaatst te Batavia. (N. R. Ct.).

[Bezol]digingsbesluit. De opheffing van de Salariscommissie is, volgens een Aneta-telegr. van 23 Jan., gevolgd door de instelling van een bezoldigingskantoor onder leiding van den heer Grivel.

[C]ommunistische actie. Aneta meldt dd. 23 Jan. uit [Soe]rakarta: Een conferentie is alhier gehouden tusschen de residenten van Semarang, Djokja en Solo met de resp. politiechefs, om te komen tot nauwere intergewestelijke samenwerking van de politie in verband met de actie der communisten.

(Men zie ook de rubriek „Uit de Europeesche Pers" in dit Nr.).

[J. G.] Gerritsen †. Den 23en dezer is te Rijswijk op 67-jarigen leeftijd overleden de heer J. G. Gerritsen, gep. kapitein van het O.-I. leger.

[O]psporing van den orang pendek op Sumatra. Aneta telegrafeert dd. 23 Jan.: Een expeditie tot opsporing van den aapmensch(?) vertrekt eerstdaags onder leiding van den ass.-resident Schmidt naar Poeloe Rimau, waar kapitein Bor de noodige voorbereidingen treft.

[H.] Ossewaarde † In den ouderdom van 54 jaren overleed den 23en Jan. te 's-Gravenhage, de Heer H. Ossewaarde, leeraar aan de Koningin Wilhelminaschool te Batavia m/v.

Inkomstenbelasting. Bij ordonnantie is bepaald dat in 1925 dertig opcenten op de Inkomstenbelasting zullen worden geheven. (Aneta, 24 Jan.)

[Hos]pitaalvliegtuig. Een Havilland, omgebouwd tot hospitaalvliegtuig, heeft een schitterende proefvlucht gemaakt. (Aneta, 24 Jan.)

[Per]soverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad.

[I]n de Pers, w.o. het *Bataviaaasch Nwsbl.* (17 t/m. 23 [Dec.]) en de *Locomotief* (18 t/m 22 Dec.), lezen wij [berichten], overzichten of redactioneele beschouwingen [over] de in den Volksraad behandelde onderwerpen: *de [pensioen]voorstellen, de militaire salarissen; de goeroe-[ordo]nnantie, de wijziging van art. 123 R.R.; Onderwijs, [v]ereenvoudigde spelling, de circulaire van het Departement, de Leidsche brief, dr. Van Loon, een medische hoogeschool gevraagd.*

De heer *Kerkkamp* heeft bij *motie,* mede onderteekend o.a. door den heer *Van der Weijden,* verzocht, *dat geen onderscheid worde gemaakt tusschen de verschillende landaarden bij de bepaling der aanvangsbezoldiging van den gemeenen soldaat.* Beide militaire specialiteiten hebben met tal van voorbeelden aangetoond, dat een scheidingslijn, te trekken tusschen de Amboneezen eenerzijds en de uit andere bevolkingsdeelen gerecruteerde soldaten anderzijds, niet slechts onbillijk is, maar ook ongemotiveerd. (*B. N.* 18/12).

Langdurig en hartstochtelijk is van gedachten gewisseld over *de motie-Kerkkamp. De splitsing* tusschen Amboneezen en Menadoneezen eenerzijds en de ongegradueerden van anderen oorsprong anderzijds gemaakt, *is op tweeërlei grond afgekeurd.* In de eerste plaats werd hierin toepassing van een rascriterium gezien en achtte men het onderscheid dus politiek verwerpelijk. In de tweede plaats gold als overweging der voorstellers (twee oud-hoofdofficieren) dat dit onderscheid geen grond kan vinden in meerdere of mindere geschiktheid van de eene groep boven de andere; zij betwisten niet, dat de Ambonees in het raam der tegenwoordige leiding als militair geschikter is dan bijv. de Javaan, maar betogen, dat dit juist een gevolg is van die leiding, die, hield zij meer rekening met de bizondere eigenschappen van den Javaan, dezen precies zoo goed bruikbaar zou kunnen maken als den Ambonees. Het materiaal voor een frisch debat ligt hier — dat voelt men — opgestapeld. Er zijn felle woorden gevallen; ten slotte heeft waarschijnlijk bij een groot aantal leden den doorslag voor de bepaling van hun stem gegeven, dat de nieuwe regeling het rassensentiment in het leger zou kunnen toespitsen. *De motie is aangenomen.* De stemmen waren zeer verdeeld: de P.E.B.-leden van inheemschen landaard stemden, met den heer s' Jacob, vóór; de I. E. V.-ers tegen, met uitzondering van hun militaire specialiteit; de Christelijke groepen voor en van den Vrijzinnigen bond de beide leden uit den grooten Oost, Kayadoe en De Queljoe, natuurlijk weer tegen. (*B. N.* 23/12).

De *Java-Bode* (22 Dec.) brengt uit de enkele woorden van den overste Treu nog even naar voren een antwoord aan hen, die *verbetering van pensioenen van 60-jarigen en andere oud-strijders* bepleit hebben. Hij verwees daarbij naar de begrooting van 1926. Een vrome wensch — aldus het blad — past hier: moge tegen dien tijd de dood geen al te groote verliezen hebben geslagen in de oude garde...... die nog immer strijdt...... om het bestaan......!!

De winning van bevolkingszout op Madoera.

Op vragen van het lid van den Volksraad, den heer Van Lonkhuijzen, heeft de Regeering — volgens de *Deli Crt.* (24 Dec.) — geantwoord dat het *niet juist is, dat onder de „overbevinding bij ledig vallen" zou moeten worden verstaan onbetaald zout,* verkregen door de ter plaatse van inname gevolgde methode van meten. De tegenwoordige methode van meten, waarbij de koyangmaten met kop worden ingeleverd, wordt reeds meer dan een eeuw onafgebroken en met volledig medeweten en goedvinden van beide partijen toegepast. De vraag of in die methode verandering zou kunnen worden gebracht, is reeds ettelijke malen door ambtelijke en niet-ambtelijke onderzoekers onder de oogen gezien. De zoo belangrijk verhoogde inkoopprijs van het zout à *f* 15.— per koyang, wordt in werkelijkheid door de leverende partij ten volle erkend als te zijn de rechtmatige inkoopsprijs volgens de van oudsher bestaande en bij de geheele bevolking van Madoera volkomen bekende wijze van meten. In verband hiermede *a.* bestaat er voor de Regeering geen aanleiding tot restitutie van de waarde van hoeveelheid zout, welke als „overbevonden" wordt aangeduid; *b.* is de Regeering wel bereid te overwegen of het mogelijk zal zijn, zonder vermeerdering van uitgaven, geleidelijk eene andere wijze van meten te doen invoeren, welke met de opvattingen van de Inlandsche zoutmakers in overeenstemming is te brengen.

De invoering van het metrieke stelsel zal daartoe wellicht de mogelijkheid openen. Een stelsel dat reeds zoo lang burgerrecht heeft, zal echter slechts in rustig overleg met de bevolking der zoutlanden en na zeer grondige voorbereiding kunnen worden gewijzigd.

Het *Soerabajasch Hbl.* (17 en 18 Dec.) wijst er op dat de heer Van Lonkhuijzen de vraag gesteld had naar aanleiding van de *„Zoutartikelen"* in het „Soer. Hbl." Het regeeringsantwoord bevredigt niet. Toe te juichen valt 't echter dat de regeering thans toezegt, dat zij

bereid is te overwegen of 't mogelijk zal zijn geleidelijk een andere wijze van meten te doen invoeren.

Tegen de Jeneverstokerij.

Den 17den December had te Weltevreden een openbare *protest-vergadering der Tempeliers* plaats tegen *de jeneverstokerij te Pengalengan.*

De eerste spreker, de heer *Antonisse,* heeft met blijdsch.., vernomen, dat de Regeering in de te bespreken kwestie nog geen beslis..ng heeft genomen. Spr. hoopt, dat het algemeen protest zal bijdragen tot een afwijzende beschikking.

Hadji Salim verklaarde in een uitvoerig betoog, waarom de Moeslim in het algemeen sympathiseeren moeten met de bestrijding van het drankmisbruik. Immers, aldus spr., in ons geloof is het gebruik van sterken drank evengoed verboden als het nuttigen van spek. Het is een algemeen bekend verschijnsel dat in de Mohammedaansche wereld drankmisbruik toeneemt, welk feit toegeschreven moet worden aan het slechte voorbeeld. Spr. is van meening, dat de regeering hiertegen niet genoeg stelling neemt. Na een vergelijking te hebben gemaakt tusschen Holland en de andere rijken wat drankmisbruik betreft, waarbij Nederland een slecht figuur maakt, noemt spr. het initiatief van Amerika een verblijdend teeken. Spr. verklaart dat hij door middel van zijn orgaan en door tusschenkomst van de Inlandsche vereenigingen, alles in het werk zal stellen om in de Mohammedaansche wereld propaganda te maken tegen de jeneverstokerijen.

De heer *Bax* deelt o.a. mede, hoe destijds in den Volksraad verklaard werd, dat na gehouden onderzoek, het vermeerderde alcoholgebruik gebleken is. De Regeering zou alles in het werk stellen om den strijd tegen alcohol-misbruik vol te houden.

De heer *Kau Bin Tjee* acht het dringend noodig de Regeering te verzoeken geen toestemming te verleenen, mede, wat de Chineezen betreft, uit een nationaal oogpunt. Hij wekt vooral de jongeren op, protest aan te teekenen en wijst op het opiumgebruik, dat jarenlang van nadeeligen invloed is geweest op den bloei van China.

De heer *Westerweel* wekt vooral de jeugd op tot een algemeen protest en verlangt in plaats van een stokerij, scholen en bibliotheken.

Naar *de Locomotief* (18 en 22 Dec.) mede verneemt, heeft het bestuur van de Tempeliers een schrijven ontvangen van de N.-I. Theosofische Vereeniging, waarin namens 1700 leden adhaesie wordt betuigd aan de, in de protestvergadering te Weltevreden aangenomen, protestmotie.

De Drank- en Opiumbestrijdersvereeniging Orde van Goede Tempelieren in Ned.-Indië (Laan Trivelli 35, Weltevreden) heeft zich tot den gouverneur-generaal gewend met verzoek de bedoelde vergunning alsnog in te trekken en aldus te wijzigen, dat ter plaatse *alleen spiritus* zal worden vervaardigd en verhandeld, *niet geschikt voor consumptie.*

De *Java-Bode* (22 Dec.) plaatst een motie van *de Indonesische Jeugdvereeniging voor Alcohol- en Opiumbestrijding,* waarin deze als hare meening uitspreekt, dat de oprichting van een jeneverstokerij in deze gewesten, niet alleen een aanslag beteekent op het welzijn van het Indonesische volk, maar speciaal een groot gevaar geacht moet worden voor de thans opgroeiende jeugd.

Het *Soerabajasch Hbl.* (17 Dec.) somt de economische bezwaren op tegen de plannen van den Oostenrijker dr. Zackerzescky om te Pengalengan een jeneverfabriek op te richten. De bezwaren doen zien — zoo concludeert het blad — dat er inderdaad alle reden is sceptisch tegenover de plannen te staan. Het speculatieve in den opzet ligt er dik op. De ervaring leert, dat dergelijke ondernemingen slechts zelden slagen. Dubbel voorzichtig moet men dus zijn ten aanzien van ondernemingen, welker opzet reeds den leek verschillende onjuistheden toonen.

De communistische actie.

Het heeft de aandacht getrokken dat in den laatsten tijd een steeds toenemend aantal *Inlanders naar China* vertrekt, voor het meerendeel naar Hongkong, doch vermoedelijk met bestemming Sjanghai. Zooals men weet, zit *Semaoen* sedert eenigen tijd weer te Sjanghai... Mede heeft de aandacht getrokken, dat de *drukke correspondentie,* waarin communistische voormannen stonden, sterk is verminderd, terwijl de uit China teruggekeerde Inlanders afkeerig blijken van den bekenden lust van reizigers om van hun reizen te verhalen.

A bon entendeur...... merkt de *Deli Crt.* (22 Dec.) op bij dit bericht van „Mataram".

Het *Soerabajasch Hbl.* (19 Dec.) ontleent aan een uitspraak van „Mataram", aan het slot van e.. mededeelingen over de communistische conf.. welke te Djogja zijn gehouden, het volgende:

Voorts kregen wij de overtuiging, dat Mos.. actie niet met contanten steunt, hoewel men da.. naar verzekerd werd, *de beweging op Java in* .. *zeer goede banen geleid* vond. China eischt .. teel alle aandacht en financiën der Sovjet op.. daarna zal wellicht ook Java aan de beurt kom.. bewijze, dat Moskou inderdaad geen financieel.. geeft, moge het feit dienen, dat de te Batavia b.. klaar gemaakte zetterij en drukkerij tot stand .. door de medewerking van eenige tamelijk verm.. Inlanders. Men kon daarginds dadelijk aan de.. gaan, doch het Bestuur blijkt, ondanks herhaald.. toe gedane verzoeken, niet dadelijk bereid te z.. een vergunning voor het inwerking stellen deze.. kerij te verstrekken. Men is over deze tegenwerk.. goed te spreken.

De *Locomotief* (15 en 16 Dec.) meldt, d.. P. K. I.-bestuur geen vergaderplaats te Jogja ko.. gen, zoodat de openbare vergadering gehouden.. te Pasar Gedeh, een plaatsje, 5 paal buiten de s.. legen. De vergadering, die onder leiding stond v.. *min,* waarnemend voorzitter van het hoofdbest.. P. K. I., werd door plus minus 5000 personen b.. meerendeels afgevaardigden van de afdeeling.. P. K. I. en S. R. van geheel Nederlandsch-Indië.. die van Semarang, Madioen, Soerabaja, Bandoe.. lo, Batavia, e.a. Den 19en Dec. vertrekken de.. munisten naar Soerabaja, alwaar een congr.. worden gehouden van de vereenigingen van .. arbeiders. Getracht zal worden om de versch.. havenarbeidersbonden in één lichaam te vereeni.. dat te doen aansluiten bij de te Amsterdam ond.. ding van Semaoen bestaande S.P.L.I.

Inlandsch accountants- en administratiebure..

De heer *Notonindito,* die kort geleden te Berl.. doctor in de handels- en economische wetensch.. is gepromoveerd, is dezer dagen op Java terugge.. De nieuwe doctor zal zich in de residentie Peka.. vestigen. Met behulp van *mr. Besar,* die zijn adv.. kantoor te Tegal en Pekalongan houdt, is in de.. den door dr. Notonindito een *accountants- en a..* *nistratiekantoor* opgericht. Het ligt voorts in d.. ling om een *cursus* te openen *voor boekh..* *handelscorrespondenties.* (Loc. 22/12).

De Inlandsche rubbercultuur.

In het *Bataviaasch Nwsbl.* (20 en 23 Dec.) sch.. kapt. *Vogler* van de Triangulatie over de Inland.. rubbercultuur in Djambi. Zijn conclusie is dat de.. een vloek dan een zegen is, en dat de rubber e.. nesten invloed op de bevolking uitoefent. De .. voeding is duur en eenzijdig, de voedselaanplan.. voldoende en de mannen worden lui. Geldverdie.. het eenige doel; eten doen ze niet.

De *Deli Crt.* (27 Dec.) merkt bij het eerste artik.. dat de gegevens kloppen met hetgeen het blad vr.. al eens mededeelde omtrent den invloed der In.. sche rubbercultuur in Indragiri en andere st.. Daarom waarschuwde de „D. C." ook meermalen .. de verwaarloozing van de Inlandsche voedselaan.. ten, in het bizonder van de rijst. Men kan de bev.. moeilijk dwingen om rijst te planten, al is *voorli..* *door het Bestuur in dit opzicht wel dringen..* *wenscht.* De reeds moeilijke voedselpositie van .. Indië en in het bijzonder van de Buitengew.. wordt door de uitbreiding van de bevolkingsru.. cultuur ernstig verscherpt. En reeds thans waars.. de „D. C.", dat die toestand in de toekomst nog .. wat verergeren zal.

Dat de bevolking den slechten invloed ond.. van plotselingen rijkdom, voor haar ten minste .. dom, is — zoo vervolgt de *D. C.* — natuurlijk n.. voorkomen. Dat heeft men in de oorlogsjaren in .. landen van Europa, ook in Holland ondervonden .. ongetwijfeld lijdt men daar thans nog onder de .. raliseerende gevolgen van de veel te groote verd.. uit den oorlogstijd. Dat kan alleen worden ge.. seerd door voorlichting, opvoeding en onderw.. richting van volksbanken, enz. Het is, vooral hie.. bij uitstek moeilijke taak, waarvan de gevolgen .. onderschatten zijn. *Voor het Binnenlandsch B..* zal daardoor zijn *moeilijke arbeid,* in de toekomst .. belangrijk verzwaard worden; vooral in de Inl.. sche rubberstreken. Een troost is in dit geval echter .. en in een Oostersch land een gróóte troost — dat .. bevolking het geld niet over den balk smijt. *Van sp..* *zame Inlanders is heel wat te maken.*

UIT DE INLANDSCHE PERS.

heer Djanan Thaib van de Djamiak-El-Azharschool te Caïro.

heer Djanan Thaib is, volgens de inlichtingen, komende in de „Sinar-Sumatra" van 5 Augustus afkomstig uit het land van Menangkabau (West-van Sumatra) en thans ongeveer 33 jaar oud. boren te Sarik district Fort de Kock — Westkust Sumatra —, ontving hij onderwijs op de IIde klas le Sawah Loento en keerde, na het einddiploma hebben behaald, naar zijne woonplaats terug, aan- zijn oom Soetan Sinaro hem voor den handel (1904).

urende de jaren 1905—1908 bezocht hij het bede- te Padang-Pandjang, leerde daar het hardop lezen den Koranteksl, welke lessen in de jaren 1909— werden aangevuld in de school te Padang-Dja- (Pajakomboh), waarna in de maand Juli van gemeld jaar de reis naar Mekka werd aanvaard. verblijf aldaar, van 1911 tot 1919, benutte hij de studie van de godsdienstige wetenschappen, plaats had onder de moeilijkste omstandigheden, tijdens den grooten oorlog, toen de voedselvoor- ter plaatse zóódanig gebrekkig was, dat men, de berichten aan zijne familieleden, dagen dat men niet wist hoe men aan voedsel moest

liet zich daardoor evenwel niet ontmoedigen, op zijn God vertrouwen en zette, gesterkt door vertrouwen, de hoogere studies voort.

hadden plaats te Caïro, alwaar de „Djamiak-har"-school gevestigd is en dank zij de hulp van heidene oelama's te Mekka en van eenige belang-de vrienden aldaar.

voorwaarden van toelating tot die hooge school niet gemakkelijk en vragen niet alleen voldoende van den Mohammedaanschen godsdienst, doch het door het Egyptische bestuur bekrachtigde advies van het bestuurshoofd te Mekka.

voor den heer Djanah Thaib verkregen gunstig dankte hij hoofdzakelijk aan zijn vriend Hadji Abdoellah, die, afkomstig van Priaman (Mi-kabau) te Mekka woonde en hem in alle opzich-zijne belangstelling wijdde, waarvoor de familie in land hem steeds erkentelijk blijven zal.

oelating had plaats in de maand Juli 1919, ter-den heer Djanad Thaib in de maand daarop-de een examen door de oelama's en leeraren hoogeschool werd afgenomen, met het gevolg, dat de VIIde klasse werd geplaatst.

29en Juni 1924 had zijne promotie plaats, na gelegde eindexamen en ontving hij den titel van ma", tot groote vreugde van de familieleden, die den eersten Minangkabauer zien, die dit succes de en van hem verwachten, dat hij een lichten-zal zijn in de Menangkabausche samenleving, het volk aansturen en vertrouwen kan.

een brief aan zijne familieleden, gedateerd Egyp- Juni 1924 en gericht aan de heeren Datoe Ban- en hadji Jahja te Fort de Kock, schreef hij ter zijner promotie, dat het examen, hetwelk door oelama's werd geleid, 15 dagen had geduurd en in den vóóravond van den 29sten Juni 1924 al de van de examencommissie hem naar zijne woon- hadden begeleid, waarbij de leeraren der hooge- en vele zijner vrienden zich hadden aangesloten. Dit groote geluk, dat hem ten deel was gevallen, hij in de eerste plaats aan God's goedheid.

Verder vroeg hij vergunning nog 3 jaren te mogen aangezien hij zoo gaarne ook een Egyptisch zou willen zijn.

schrijver van dit artikel, de heer A. Moein Gelar Lembang Alam, wijst de lezers van de „Sinar-" op de belangrijke gebeurtenis, dat het aan Menangkabauer is mogen gelukken het oelama- te hebben veroverd aan de Djaminak-El-school, eene instelling van hooger onderwijs, die groote en degelijke kennis van den Moham-schen godsdienst bijbrengt, doch ook in tal van zaken een behoorlijken weg wijst aan hen, dies volgen.

zou die instelling best kunnen vergelijken met scholen in Europa en in Nederland, doch toch er een groot verschil ten deze, wanneer men het oog richt op het feit, dat de afgestu- van de Europeesche scholen van groot nut voor het wereldlijk gezag, dat van hunne kennis maakt overeenkomstig hunne geschiktheid en de afgestudeerde leerlingen van de Djaminak-El-, zooals de heer Djanan Thaib er een is, zijne kennis ter beschikking heeft te stellen van het volk, als wegwijzer in zaken van godsdienstigen aard.

Hij hoopt dat de familie het gevraagde gerekte verblijf van 3 jaren in Egypte niet zal toestaan en dat de heer Djanan Thaib hoe eerder hoe liever zijne voorlichting zal geven aan het Menangkabausche volk, dat een godsdienstigen leider noodig heeft en daarom vraagt.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Is het Chineesche ras in werkelijkheid zóó?

II (Slot).

Het verwondert den schrijver dan ook niet, wanneer hij in de nieuwsbladen leest, hoe de Chineezen elkander wederkeerig bestrijden en in de haren zitten over onderwerpen van algemeen- zoowel als van volksgroepbelang.

Bij de meesten hunner spruit die houding voort uit afgunst en nijd, met het doel meer te willen zijn dan een ander.

Hun geheele polemiek draagt gewoonlijk meer een persoonlijk dan een zakelijk karakter en is zeker niet in het belang van de massa.

Ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra) is thans zulk een pennestrijd gaande in de plaatselijke Chineesche nieuwsbladen „Sinar-Sumatra" en „Radio", waarin groote kolommen gevuld zijn met persoonlijke aanvallen en waarvan somtijds nog geen tien regels aanwezig zijn die het algemeen belang raken.

Eerst golden die aanvallen van de zijde van de „Radio" het nieuwsblad „Sinar-Sumatra" zelve en daarna den persoon van den hoofdredacteur, den heer Jap Gim Sek.

De schrijver betreurt dit verschijnsel te meer van de zijde van de „Radio", omdat hij weet dat de hoofdredactie van dat blad bestaat uit zoovele bekende bekwame redacteuren en redactrices.

Hunne taak is alle berichten, die de menigte belangstelling inboezemen, in het nieuwsblad te plaatsen en te trachten de lezers daarvan te boeien, doch niet om de kolommen te vullen met beschouwingen van privaten aard.

Beter is het de gedachten te spitsen op het streven naar samenwerking en hartstochtelijke eigenschappen van haat en nijd in eigen gemoed op te bergen.

Zoodoende kan het algemeen belang worden gediend en heeft het nieuwsblad nut voor eigen stam.

Alsdan heeft zulk een nieuwsblad waarde.

In afwachting.

In de „Sinar-Sumatra" van September 1924 kan men het bericht lezen, dat een Nederlandsch politieman van het Nederlandsch Consulaat te Shanghai zich onvoegzaam zou hebben gedragen ten opzichte van eene ongehuwde Chineesche vrouw ter plaatse. Hoe de politieman de kamer dezer jonge vrouw is binnengekomen, is niet bekend; hij wilde blijkbaar eens dapper optreden, doch met het ongelukkig gevolg, dat hij, op het hulpgeroep van de vrouw, door de Chineesche politie werd gevat en naar het Consulaatsgebouw werd gebracht, alwaar hij aan den Consul werd overgegeven.

Het is wel jammer, zegt de schrijver, dat de Chineesche politie over zulk een persoon niets te zeggen heeft en zulk een zaak niet zelf kan onderzoeken, omdat, volgens de reeds zoo vele jaren bestaande instelling, de vreemdelingen in China hun eigen rechtspraak hebben, ook zelfs in geval van zaken van moord.

De Nederlandsche strafrechterlijke autoriteit bepaalt zich dan gewoonlijk tot het opleggen van arrest, dan wel tot inhouding van bezoldiging van den beklaagde, die, als de straf geëindigd is, zich vrij gevoelende, wederom opnieuw kan beginnen, aangezien toch nimmer vrijheidsstraffen of zwaardere straffen worden opgelegd.

In het geval, waarvan hier sprake is, wordt nog medegedeeld, dat de familieleden van de ongehuwde vrouw in kwestie tot het Nederlandsch Consulaat het verzoek hebben gericht om den Nederlandschen politie-agent tot waarschuwing voor anderen streng te straffen.

Zij vertrouwden daarbij, dat de Chineesche autoriteiten zich zóódanig in de zaak zouden mengen, dat de beklaagde in geen geval er met eene lichte straf zoude afkomen.

Ook de vrouw zelve diende een protest bij den Nederlandschen Consul in.

Het Maleisch-Chineesche nieuwsblad de „Perniagaän" heeft van Java uit een specialen correspondent

naar China gezonden, met het doel den gang van zaken in dat land te volgen en daarover bericht uit te brengen en deze heeft gerapporteerd, dat de naam van den bovenvermelden politie-agent is De Vries en dat hij naar Batavia zou worden opgezonden.

Vóór dat die opzending evenwel plaats had, werd van uit Shanghai een telegram verzonden aan den heer Ouw Jang Keng, Consul-Generaal van China te Batavia, inhoudende het verzoek op een rechterlijk onderzoek van de Indische autoriteiten aan te dringen en ten dezen aanzien bericht te zenden, doch het antwoord hield in, dat de Consul-Generaal den inhoud van het telegram niet begreep en dat de opzending van den Nederlandschen politie-agent niet noodig was, omdat de zaak door den bevoegden rechter te Shanghai kon worden behandeld.

Dientengevolge blijft men de beslissing afwachten, doch de schrijver is van meening, dat de Chineesche samenleving te Shanghai niet in een lichte straf zal berusten.

Literatuur-Overzicht.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Het Jan.-Nr. bevat eene beschouwing van Prof. Mr. J. C. Kielstra over de mogelijkheden voor industrieele ondernemingen in Ned.-Indië. Dit vraagstuk is in de laatste jaren in koloniale kringen meer op den voorgrond getreden en het oordeel daarover is zeer verschillend, voornamelijk waar het betreft de medewerking van den Staat tot ontwikkeling van de nijverheid op Java.

Dienaangaande is de schrijver niet optimistisch, en hij waarschuwt tegen proefnemingen van staatswege, ook omdat de financiën dit niet veroorloven. Maar hij vertrouwt op onzen ondernemingsgeest. Wat er aan mogelijkheden in onze koloniën bestond, hebben onze ondernemers steeds ten nutte weten te maken; waarom zouden zij juist, nu het de industrie geldt, dit niet doen.

Schrijver zou dan ook niet meer willen doen, dan waarschuwen tegen beschikbaarstelling van kapitaal op grond van technisch gunstige gegevens alleen, en aandringen op onderzoek, alvorens te wagen, vooraf uit oeconomisch oogpunt. „Men vertrouwe voor de vestiging van een industrie in Indië op onzen ondernemersstand; dit vertrouwen zal ook nu niet beschaamd worden", aldus eindigt de schrijver.

(N. R. Ct.).

Tijdschrift der Ned. Mij. voor Nijverh. en Handel.

Het jongste Nr. bevat o.a. een redactioneel artikel „Dank zij..... Indië", waarvan de conclusie aldus luidt: In de eerste plaats, dat de betrekkelijke welvaart, waarmede Nederland 1925 intreedt, gecamoufleerd is, wijl zij haar poovere eigen plunje bedekt met een rijke Indische sarong. In de tweede plaats, dat om de eigen plunje weer behoorlijk in orde te maken, bezuiniging en belastingverlaging noodzakelijk is. En tevens, dat zij die coquetteeren met het denkbeeld „Indië los van Nederland" vergeten, dat een goed deel van de werkgelegenheid hier te lande te danken is aan orders van Nederlandsch kapitaal in Indië.

Zendingsperiodieken.

Nederlandsch Zendingsblad. Januari '25. Moskeeën te Caïro, door C. W. Nortier (met afb.). — In Memoriam W. Grau (zendeling op Tagoelandang, verdronken op dienstreis). — De berglandschappen van Posso, door J. W. Wesseldijk.

De Java-Post. 19 Dec. '24. Bali en Rome (slot), door H. van Meurs.

De Banier. 12 Dec. '24. — Artikel 123 van het Regeeringsreglement, door een Zendingsman (ontleend aan de Locomotief).

De Katholieke Missiën. Jan. '25. Jaarverslag van de Flores-Missie 1923—24 (met ill.), door A. Verstraelen. — De Apostolische Prefectuur van Padang (met ill.).

Het Zendingsblad. Jan. '25. Mohammedaansche tegenactie op Midden-Java. — De nood van Suriname. De opleidingsschool te Djokja. — Eerste steenlegging Chr. Holl. Inl. Kweekschool te Solo (met ill.).

Tijdschr. v. d. Ind. Centrale v. maatschapp. Arbeid.

We ontvingen een proefnummer van een tijdschrift dat de hierboven genoemde, onlangs te Bandoeng opgerichte vereeniging gaat uitgeven. In een Inleiding zet het Bestuur der „Indische Centrale van Maatschappelijken Arbeid" de motieven uiteen welke tot de oprichting hebben geleid. Onder de vele werkzaamheden welke hij in zijn arbeidsveld hoopt te betrekk[en] den genoemd: de bestrijding van kinderhuw[elijken] van polygamie en gemakkelijke echtscheiding[en] Islamitische wereld, de bestrijding van woe[ker] opium en drankmisbruik, het verstrekken van [des]kundige hulp aan on- en minvermogenden, het [stich]ten van spaarkassen en hulpbanken, van studie[fondsen] voor de studie van leerlingen met aanleg, van [...] huizen en ziekenfondsen, van internaten en bib[liothe]ken, verbetering van de hygiëne, van arbeidsvoo[rwaar]den, ook voor vrouwen en kinderen, enz. enz. E[en in]derdaad veelzijdig en nuttig program.

Ook hoopt het Bestuur gegevens te verzamelen [over] de verrichtingen van alle vereenigingen, die reeds in Indië op maatschappelijk terrein w[erkzaam] zijn, zooals bijv. Pro Juventute, Boedi Kamoel[iaan] Roemer Visscher-Vereeniging en vele andere.

Het adres van de redactie is Ir. P. Fournier te [Ban]doeng, die tevens voorzitter der vereeniging is [;] secretaris is Ir. A. Poldervaart, eveneens te Ba[ndoeng].

Een beoordeeling van den Islam op Java.

The Light is een orgaan van de Ahmadijja in Br[itsch] Indië. In het Nr. van 16 Juli '24 is opgenom[en een] artikel van Maulana Ahmas, een der twee [Br.-] Indische Ahmadijja zendelingen die in Jogja [sedert] Maart vertoeven. Hij is in Juni wegens ziekte [naar] Lahore teruggekeerd. In het artikel „Muslim Java is" is hij buitengewoon slecht te spreken over [de toe]standen op Java. Met de verachting van den ware[n] geleerde bespreekt hij de onwetendheid van het [volk] in zake den godsdienst en zijn „semi-barbarit[eit]". [De] eenige plicht die met ijver vervuld wordt is di[e van] de bedevaart. Maar met den Islam van vele hadji's is het slecht gesteld. Zij eten vaak met ev[en] genoegen varkens- als schapenvleesch. Zij hebb[en] geen bezwaar tegen desnoods dochters aan de Ch[inee]zen en Hollanders, non-Muslims mind you, [uit te] huwen.

De vrouwen gaan in navolging(!) der Europ[eesche] gewoonten half-naakt gekleed. Scheiding komt [aller]maal veel voor. De Moslimsche groet is niet in [zwang]. De schr. verbaast zich over het „nieuwe insluipsel", [dat] niet de roeper vanaf de minaret, maar de trom [in de] voorgalerij van de moskee de gebedsuren aange[eft].

(Zend. Bl.)

Register Jaarboek Mijnwezen.

Ter Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is versche[nen] een Register op het Jaarboek van het Mijnwezen [in] Nederlandsch Oost-Indië over de jaren 1900—1[...] door Dr. R. D. M. Verbeek.

Het register is een vervolg op dat van P. van [...] (1882—1899), waaraan dat van R. Everwijn (1[...]—1881) voorafgegaan was. Dr. Verbeek heeft het sy[steem] van zijn voorgangers niet gevolgd, die z.i. te v[eel in] details zijn getreden; hij heeft zich bepaald tot [syste]tisch ingerichte auteur-, zaak- en kaarten-reg[isters,] welke gemakkelijk den weg wijzen naar de deelen [van] het Jaarboek.

Oedaya (Opgang).

De Jan.-afl. opent met een artikel van den h[oofd]redacteur Raden Mas Noto Soeroto, waarin hij [mee]deelt geroyeerd te zijn als lid van de Indone[sische] Vereeniging, wegens anti-Indonesische gezindheid [met als be]wijsstukken: 1°. zijne waardeerende woorden [in] Oedaya gewijd aan de nagedachtenis van Gen. van Heutsz; 2°. zijn juichtoon over de aankomst [der] Nederlandsche vliegers te Batavia, en 3°. zijn st[reven] naar een samengaan tusschen Nederlanders en [Indo]nesiërs.

Voor deze wandaden is de hr. N. S. ter verant[woor]ding geroepen in een vergadering der Vereeniging [van] Indonesiërs, wat hem o.a. de volgende woorden [in de] pen geeft:

„Maar de „grootste straf" kwam al gauw: met [over]weldigende meerderheid werd ik geroyeerd als lid [der] Vereeniging. Ik wenschte den heeren een gezellige [ver]gadering verder en nam afscheid van de Indone[sische] Vereeniging, een vereeniging van jonge men[schen] waarin de leus „los van Holland" zonder con[sequentie] beleden wordt en waarin Hollandsch gesproken [wordt] en Hollandsche, althans Europeesche, begrippen [als] „nationalisme" en „revolutie" hoogtij vieren. [...] deze edele patriotten eigenlijk al lang in hun [...] niet bijbeenen, maar ik bleef er 15 jaar lang [lid] en betaalde trouw mijn contributie, omdat ik [deze ver]eeniging heb helpen oprichten, er driemaal [voorzit]ter van ben geweest en omdat ik ze bleef beschouwen als een [...] eene vereeniging van Indonesiërs. In [de] Indonesische Vereeniging zegt men: „We willen [niets] met Hollanders te maken hebben", maar Hollands[ch ...]

faciliteiten worden er met een drogreden gaarn gegoten; men bedwelmt zich aan het denkbeeld van een politieke vrijheid, maar de vrijheid des geestes wordt er niet geduld, want alle uitingen der leden in woord of in geschrift zijn aan censuur onderworpen. Kortom: we hebben hier nu te doen met een politieke vereeniging, waarvan de leden zich hebben te onderwerpen aan partij-beginselen".

Voorts bevat dit mooi geïllustreerde Nr. o.m. de volgende bijdragen: Pangéran Dipo Nagoro. — Hoogescholen in Indonesië. — Het geschenk van het Java-Instituut aan de Rechts-Hoogeschool. — Inheemsche schilderkunst op Java, door S. Kalff. — Nieuwe fluisteringen (poëzie), door Noto Soeroto. — Maleisch gedeelte: Pemberitaän pertoendjoekan oentoek Wonosobo. — Bahagian „Artha".

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

Uit den inhoud van No. 51—52 (19 Dec. '24). De met thee beplante uitgestrektheid in Ned.-Indië gedurende 1923. — De invoer van Ned.-Indische producten in Indië. — Overzicht der waarde van den in- en uitvoer in 1000-tallen guldens in de laatste 5 jaren, enz.

De Indische Mercuur.

Nr. van 23 Jan. De nieuwe jaarpublicatie van het Statistisch kantoor van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, betreffende de groote cultures, door C. W. Bagchus. — Handleiding voor de Deli tabakscultuur, door D. J. Sanders; besproken door Prof. Dr. A. van Bijlert. — De koloniale afdeeling op de 12de Jaarbeurs te Utrecht. — De reorganisatieplannen der Proefstations. — Afd. „Bergcultures" der Vereeniging ter bevordering van Landbouw en Nijverheid. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen, enz., diversen.

Eigen Haard.

In het Nr. van 24 Jan. wijdt R. M. Noto Soeroto een waardeerende beschouwing aan den schilder P. A. J. Mooijen en zijn Indisch werk. Talrijke reproducties van Mooijen's stukken vergezellen den tekst.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 25: Korte berichten van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw No. 42. Cassia Leschenaultiana (een groenbemester). — Een gevaar! (ziekte in den aardappel op Java). — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — De toekomst van thee. — Versterking van de paditeelt in Ned.-Indië, door Dr. R. Broersma (ontleend aan de N.R.Ct.). — Proefstation en Plantersvereeniging.

* * *

Sumatra- en Java-tabak. Statistisch overzicht op handels- en financieel gebied. Jaargang 1924. Samengesteld door Dentz en Van der Breggen te Amsterdam. Uitgave Januari 1925.

Gids voor Malang en omstreken. Samengesteld door K. Rudnai. Met ill. (Malang, N. V. Jahn's Drukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, No. 51. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Tochten langs West-Borneo. X. Het opknappen der rivierbakens. Met ill. (Het Nederlandsche Zeewezen. 17 Jan. '25).

Uit Indië. II. Eenige wenken betreffende tropische uitrusting e.a. (Orang Peladang. Jan. '25).

Herinneringsbundel uitgegeven ter gelegenheid der ingebruikneming van het Instituut voor tropische geneeskunde te Leiden. Uitgegeven in opdracht van de Vereeniging voor tropische geneeskunde Rotterdam—Leiden. Niet in den handel. (Leiden, S. C. Doesburgh).

Vogelbescherming in Nederlandsch-Indië. (Levende Natuur 29, No. 8, blz. 255).

Ueber ein Pfeilgift aus Borneo, von L. Rosenthaler. (Pharm. Zentralbl. 1925, bl. 20).

Aesthetiek en oorsprong der Hindoe-kunst op Java, door Prof. C. P. Wolff Schoemaker. Bespreking. Met ill. (Holl. Express, 24 Jan. '25).

Een verlofganger uit den Raad van Indië (n.l. S. van Venter), door S. Kalff. De achteruitgang van de Europ. Lagere School en hoe die te stuiten (vervolg). (De Ind. Verlofganger, 23 Jan. '25).

Onze vaderen in Amboina, door H. W. Bredée (eerste gedeelte). (Mork's Magazijn, Jan. '25).

Suriname.

Wij ontleenen aan de „N. R. Ct." van 23 Januari, Avondblad C, het volgende verblijdende bericht:

De gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, heeft in een onderhoud met een journalist van het Amsterdamsche Persagentschap gezegd:

„Nu mijn verloftijd geëindigd is, keer ik met meer hoop voor Suriname terug dan waarmede ik hier ben gekomen. Er hebben zich tijdens mijn verblijf in Nederland mogelijkheden ontwikkeld, die gunstige perspectieven voor de toekomst openen.

In het algemeen is het te betreuren, dat de belangstelling voor Suriname in Nederland zoo gering is. Niettemin is het mij gelukt, een Nederlandsche onderneming bereid te vinden, binnenkort in Suriname de mogelijkheid van de oprichting van een nieuwe suikerfabriek ter plaatse te komen bestudeeren. Voorts zijn enkele andere Nederlanders, die door een Amsterdamsch bankiershuis worden gesteund, voornemens, te verzoeken, een groot terrein in Suriname in onderzoek te mogen nemen, teneinde ook daar, indien dit onderzoek gunstig uitvalt, een suikerfabriek te stichten.

De belangstelling van buitenlanders voor Suriname is echter veel grooter, dan die van onze landgenooten.

Het is reeds bekend, dat een zeer krachtig Amerikaansch concern de goudwinning in Suriname ter hand gaat nemen, waartoe reeds in December van het vorige jaar twaalf deskundigen te Paramaribo zijn aangekomen en naar het binnenland zijn vertrokken. Enkele dagen geleden mocht ik voorts de toezegging ontvangen, dat een van de sterkste Duitsche concerns — zoo niet het machtigste — dat voor verschillende soorten van ondernemingen in Suriname groote belangstelling toont, binnen enkele maanden deskundigen naar Suriname zal zenden".

Baron Van Heemstra meent, dat de teleurstellingen, in Suriname opgedaan, volstrekt niet ongunstig afsteken bij die welke men aanvankelijk ook in Oost-Indië ondervonden heeft.

„Wanneer men nagaat", aldus zeide hij, „welke onmetelijke schatten in vorige eeuwen uit Suriname zijn voortgekomen (is met name niet een der aanzienlijkste gedeelten van Amsterdam met Surinaamsch geld gebouwd?) en wanneer men bedenkt, dat de vruchtbaarheid van het land dezelfde is gebleven, terwijl men van de rijkdommen van het binnenland nog veel te weinig op de hoogte is, dan kan er niet aan getwijfeld worden, of Suriname heeft inderdaad, bij goede exploitatie, een toekomst van beteekenis."

* * *

Over het vertrek van den Gouverneur op 23 Januari schrijft hetzelfde blad:

Een groot aantal personen heeft bij het vanmiddag vertrek van Amsterdam van het stoomschip Stuyvesant, waarmee de gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, met zijn gezin naar Suriname terugkeert, van zijn hartelijke belangstelling doen blijken. Enkele ondernemingen te Amsterdam hadden bloemen gezonden voor de echtgenoote van den gouverneur, die te IJmuiden aan boord komt, en verscheidene personen kwamen baron Van Heemstra aan de Surinamekade een voorspoedige reis wenschen. Namens den minister van koloniën was aanwezig de chef van diens kabinet, de heer Th. van Voorthuysen; namens de Nederlandsche Handel-Mij. waren er haar directeuren, de heeren mr. J. Bierens de Haan en F. P. J. Vester. Voorts deden den gouverneur onder meer uitgeleide de heeren J. van Hasselt en D. Hudig, directeuren van de Kon. West-Indische Mail; mr. C. F. Schoch, hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank; mr. H. H. A. van Gybland Oosterhof, oud-directeur van de Petroleummij. Corona in Mexico, en jhr. mr. D. E. van Lennep, lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland.

Klokslag 12 uur klonk de laatste stoomfluit en werd het anker gehesschen. Nog geruimen tijd wuifde baron Van Heemstra over de verschansing zijn vrienden toe.

* * *

Den 19en Januari was het zestig jaar geleden dat de Surinaamsche Bank te Amsterdam werd opgericht. Reeds bij Koninklijk Besluit van 19 Mei 1864 was de bevoegdheid verleend om gedurende 25 jaar, nadat de Koninklijke bewilliging op de statuten zou zijn verleend, in de Kolonie Suriname als circulatiebank op

te treden. Op 18 Juli 1865 werd de Bank in de Kolonie voor het publiek geopend en sedert dien dag heeft zij alle lotgevallen met de Kolonie gedeeld, in tijdperken van vooruitgang en van inzinking. Ook in dezen tijd van economische malaise doet de Bank elken dag onverstoorbaar haar arbeid ten behoeve van een behoorlijk geldverkeer in de Kolonie en van de Kolonie met het buitenland en mocht daarbij tot nog toe ongeschokt zich handhaven.

Het tegenwoordig college van commissarissen bestaat uit de heeren Abram Muller, J. C. Gülcher, C. M. van Rijn, G. H. Hooft van Vreeland, C. E. ter Meulen en J. van Hasselt. Als hoofddirecteur fungeert reeds sedert bijna 20 jaar mr. dr. C. F. Schoch en de directie te Paramaribo is in handen van de heeren mr. A. van Traa en C. L. Cool.

* * *

In de Surinaamsche bladen allerlei gissingen naar het doel van het concern dat zoo'n groot aantal ingenieurs naar Suriname heeft uitgezonden, maar de ingenieurs laten voorloopig niets los. Uit de omstandigheid dat de Minister van Koloniën de heeren warm heeft aanbevolen mag men afleiden dat de plannen van het concern aan de Regeering bekend en welkom zijn.

De ingenieurs hebben reeds een bezoek gebracht aan het Kabelstation en zijn daarna vertrokken naar het placer van de Compagnie des mines d'or aan de Lawa, waarom men in Suriname vermoedt dat overneming van de concessie in de bedoeling ligt. Het groote aantal deskundigen wettigt echter de verwachtingen dat men verder strekkende plannen koestert.

In „De Surinamer" van 28 December lezen wij:

„Zijn wij goed ingelicht dan is ons Bestuur buitengewoon royaal tegenover de uitgekomen Amerikanen.

De heeren moeten alles vrij hebben, volgens onze berichtgevers. Vrij reizen, vrij logeeren en eten, alles vrij. Op Albina is het al net hetzelfde. Ook daar hebben de heeren alles vrij. Zelfs van invoerrechten op hetgeen zij te St. Laurent koopen, zijn ze vrijgesteld"....

„Vrij eten" komt ons wel zeer eigenaardig voor. Aan contanten zal het de heeren wel niet ontbreken.

Wij hopen dat de Minister van Koloniën bij de a.s. behandeling van de Surinaamsche begrooting iets zal loslaten over de bedoelingen van het concern.

* * *

Aan hetzelfde blad wordt uit Albina geschreven, dat er flink gewerkt wordt aan de verbetering van den weg naar Moengo tapoe, die tot een rijweg wordt gemaakt. Over twee maanden moet hij gereed zijn en kan men van de eene plaats naar de andere fietsen.

* * *

Onze lezers zullen zich herinneren wat wij eenigen tijd geleden mededeelden over de plannen der Fransche Regeering om het bagno in Fransch Guiana op te heffen.

„De Surinamer" maakt nu melding van geruchten dat Fransch Guiana voorloopig nog als strafinrichting zal worden gebruikt en alweer een nieuw transport van 500 verbannenen daarheen onderweg is.

* * *

Afscheid van den heer Welle. Zondagmorgen heeft, zoo meldt „de West" van 30 December, het personeel op Mariënburg afscheid genomen van den heer M. C. J. Welle, den aftredenden agent, en zijne echtgenoote, die per stoomschip „Nickerie" Vrijdag de kolonie verlaten. Er werden hartelijke woorden gesproken en den heer en mevrouw Welle fraaie geschenken aangeboden.

De Britsch-Indiërs der plantage boden in den namiddag den heer Welle een feest aan. Er werd een borstbeeld van den heer Welle onthuld, aangeboden als een huldeblijk van de Britsch-Indiërs.

Na 32 jaren gestagen arbeid verlaat de heer Welle — voegt „de West" hieraan toe — nog betrekkelijk jong den dienst der Nederlandsche Handel Mij. en neemt afscheid van een kolonie die hem zoo dierbaar geworden is dat hij niets liever wenscht dan er nog eens terug te keeren. Omgekeerd zal ook menigeen in Suriname in dankbare herinnering aan hem terugdenken.

* * *

Afscheid op de Oranjeschool. 23 December hebben het personeel en de leerlingen van de Oranjeschool den scheidenden directeur, den heer Heckers, een afscheidsfeest aangeboden. Ook de wd. gouverneur, de commissie van onderwijs en andere genoodigden waren aanwezig.

De wd. gouverneur, de inspecteur voor het onderwijs en de voorzitter van de commissie van onderwijs hebben het woord gevoerd. Ten slotte bedankte de he[er] Heckers voor de ondervonden waardeering en de aangeboden geschenken.

De heer Heckers, die al 50 jaar bij het onderwi[js] is sedert de oprichting van de Oranjeschool, nu 25 geleden, daarvan het hoofd geweest. De inrichting, met 160 leerlingen geopend werd, telt er thans o[n]veer 500 en is dan ook herhaaldelijk vergroot.

„Suriname" van 27 December brengt in een hoo[fd]artikel welverdiende hulde aan dezen bekwamen zeer populairen onderwijzer.

* * *

In hetzelfde nummer van „Suriname" lezen wij, d[at] verwacht werd de ingenieur Edgard Parlongue, directeur-generaal van de Cie. „Tropica", verge[zeld] van de heeren gebrs. Borea.

Het voornemen bestaat om spoedig de werkza[am]heden aan de Corantijn krachtig te hervatten ond[er] leiding van den heer Parlongue.

Deze ingenieur heeft, gezien zijn dienststaat, re[eds] veel ervaring opgedaan in de bosch-exploitatie....

„Het is te hopen — aldus het blad — dat Tropi[ca] die het er toch niet bij laat, trots de tegenslagen v[an] vroeger, thans succes mag hebben, ook in het be[lang] van ons land en zijn bevolking."

* * *

Naar aanleiding van de voorgenomen onderwijs-ve[r]sobering, waardoor een aantal onderwijzers ook bij h[et] bijzonder onderwijs zouden moeten worden ontslagen, van het Sur. Ond. Gen. het denkbeeld uitgegaan, om e[en] volkspetitie tot de Koningin te richten, opdat het n[iet] tot zulke versobering kome. In een te Paramaribo g[e]houden vergadering werd besloten al vast een tele[]gram aan de Koningin te zenden met verzoek de ve[r]sobering op te schorten, in afwachting van eene peti[tie] uit Suriname.

Wij komen in een volgend nummer op deze bela[ng]rijke kwestie terug.

* *

Deze week leverde, aldus „de West" van 16 Dec[em]ber, de Cultuurtuin het tienduizendste geocul[eerde] sinaasappelboompje af. Het bevond zich onder een [be]stelling van twee honderd boompjes, gedaan door d[en] heer Van 't Hoogerhuys, die de boompjes zal planten op zijn erf nabij Poeleplantje. Het tienduizendste exem[]plaar zal, ter onderscheiding, geplant worden binnen een hekwerk.

De belangstelling in de jonge sinaasappelcultuur blijft gelukkig groot. Bestellingen komen bijna dagelijks in. Vermoedelijk zullen deze maand nog een duize[nd] worden afgeleverd.

* * *

„De West" van 30 December schrijft:

„Met de Commewijne worden ongeveer 800 kist[en] sinaasappelen naar Amsterdam verscheept, een ho[e]veelheid van 150 duizend vruchten. Het was aardig o[m] de bedrijvigheid te zien welke het inpakken de laatste dagen veroorzaakte op de markt aan den Waterkant.

* * *

Ds. A. S. Baljon te Spaarndam, die op 26 Febru[ari] naar West-Indië vertrekt, wordt te Paramaribo pre[di]kant bij de Luthersche gemeente.

* * *

En nu, wat wij zouden kunnen noemen een perso[on]lijk feit:

Eenigen tijd geleden verzochten wij onze collega's [in] Suriname om ons niet eens in de vier weken de bla[den] te zenden, maar de zendingen te verdeelen over [de] verschillende mails. En nu schrijven „Suriname" [en] „De Surinamer" dat wij onze berichten zelden of no[oit] aan deze bladen ontleenen, maar aan „De West". D[at] is niet omdat wij voorkeur hebben voor dit bl[ad] maar omdat de redactie zoo welwillend is om [ons de] bladen met iedere mail te zenden, waardoor wij [niet] zoo'n groot pak tegelijk te lezen krijgen. Zoo kan [het] soms gebeuren dat wij berichten uit „Suriname" [en] „De Surinamer" via „De West" vermelden, vóór dat eerstgenoemde bladen ons bereikt hebben. Dat wij de bladen met groote aandacht lezen, zullen de collega's wel willen geloven. Ons wordt nu ook het nieuwe weekblad „De Periscoop" toegezonden, waarvoor wij zeer erkentelijk zijn.

Curaçao.

De poenale sanctie.

De Koloniale Raad haast zich niet met de Memorie van Antwoord op het ingediende ontwerp. En dit is begrijpelijk. Zelden bereikte dit lichaam een zóó ingrijpend vorostel zóó onvoldoende toegelicht. Het noodige licht zullen de raadsleden zichzelf en elkander moeten verschaffen en dit zal tijd kosten, omdat men de bronnen daarvoor allicht op Curaçao niet bij de hand heeft. Men zal willen weten, wat er in Indië en Holland over dit instituut in de laatste jaren gezegd en geschreven is. Immers, zonder er ook maar aan te denken Oost en West hier naast elkaar te zetten, meenen wij toch, dat een zich terdege op de hoogte stellen van wezen en werking van de poenale sanctie in Nederlandsch-Indië niet straffeloos verwaarloosd kan worden. Vooreerst om de principieele vragen, die zich daarbij voordoen, van ethischen en van juridischen aard. Het stellen van deze vragen is gemakkelijk genoeg; aan de principieele beantwoording zit meer vast. Wij mogen niet veronderstellen, dat daarom de Memorie van Toelichting over dien kant van het vraagstuk zwijgt. Vóór- en tegenstanders mogen wij met een enkel woord wel verwijzen naar de rede van Mr. Cowan, directeur van justitie, op 6 November 1923 over dit onderwerp in den Indischen Volksraad gehouden, en naar de „Beschouwingen over de poenale sanctie", door *het comité Nieuw-Indië* aan de leden der Staten-Generaal in Nederland aangeboden.

Maar naast de theoretische zijde staan de practische vragen, die zich voordoen. En dan vestigen wij er nog eens den nadruk op, dat wij er bij onze eerste opmerkingen van zijn uitgegaan, dat de praktijk een maatregel als de voorgestelde noodzakelijkheid maakt. Nochtans zonder toe te geven, dat dit inderdaad zoo is. Wij willen nu ook wel eens vragen, hoe een, wel minder omvangrijk, maar toch ook niet bepaald klein, bedrijf als dat van de *Mijnmaatschappij Curaçao* het stelt met haar arbeidskrachten. Volgens het *Koloniaal Verslag* 1923 werkten daar gemiddeld 560 arbeiders, waarvan ongeveer de helft Arubianen. Van de C. P. M. geeft dit verslag geen aantal op. Maar hierop willen wij nog eens in het bijzonder wijzen, dat het Bestuur der kolonie den voorgestelden maatregel ook wil toepassen op inheemsche werkkrachten. In Oost-Indië geschiedt dit niet.

En dan komen wij nog eens terug op wat wij zeiden van de noodzakelijkheid van een nauwgezet toezicht van overheidswege op de overeenkomsten. Dat toezicht zal in ieder geval zeer omvangrijk moeten zijn. Men zal moeten beginnen bij het sluiten ervan, en vooral niet moeten verslappen bij de uitvoering. In de Oost heeft men een wervingsordonnantie en een arbeidsinspectie. Omtrent deze laatste halen wij dit aan uit een artikel van Mr. H. J. Bool in *Vragen des tijds* van verleden jaar: „Aan haar goede werking toch wordt het van alle zijden toegeschreven, dat de toestanden zoozeer verbeterd waren." Voor zoover men voor de C. P. M. of welke andere Curaçaosche onderneming ook buiten Curaçao gaat „werven", zal men reeds moeten missen de mogelijkheid van zulk toezicht, dat op Java veel misstanden tracht te voorkomen. Dit toezicht moet overigens van tweeërlei aard zijn: het moet de wijze van werven omvatten en den inhoud der overeenkomsten. Een geheele reeks bepalingen van openbare orde is daarbij onvermijdelijk. Ook om het toezicht op de naleving mogelijk te maken. Dit laatste is nu in theorie althans mogelijk in Cúraçao, maar ronduit gezegd, wij gelooven, dat de daarvoor geschikte krachten in de kolonie (sit venia verbo) geheel ontbreken. Ook ongerekend hare gewone onbekwaamheid, kan men deze taak aan de politie niet opdragen. Hiervóor is noodig een keurkorps van geschoolde ambtenaren, dat Curaçao mist.

De Lago Petrol. Cy op Aruba.

De Lago Petroleum-Mij. breidt op Aruba haar werkzaamheden langzaam aan uit. Op het oogenblik heeft zij reeds 6 tankschepen in de vaart op Maracaibo, die geregeld ruwe olie aanvoeren om het moedertankschip te vullen.

Groote tankschepen van Amerika komen reeds geregeld daar olieladingen innemen. Zoo b.v. de *Swift*-booten, die reeds op Curaçao kwamen, gaan nu op Aruba hun olieladingen halen.

De ingenieur dier Mij., de heer Salmons, is met de Rodeo deze week naar Amerika vertrokken en hoopt in Februari weer op Aruba terug te keeren met baggermachines om de baai van Sint Nicolaas te gaan uitdiepen en langzaam aan ook met tankbouw te beginnen.

Aruba vooruit. (*A. d. C.*)

Twee verdienstelijke ambtenaren.

Curaçao, dat als democratisch gaarne bekend staat, zal 't ons niet kwalijk nemen, dat wij van twee plaatselijke berichten er één maken en tegelijkertijd noemen den inspecteur der belastingen en den deurwaarder bij het hof van justitie. Eerstgenoemde, de heer H. Statius Muller, gaat 's lands dienst verlaten, na jarenlangen dienst in verschillende betrekkingen, laatstelijk als koloniaal ontvanger en in bovengenoemd ambt, waarin nu ontslag gevolgd is. Wij kunnen het begrijpen, dat hieraan toegevoegd is eene dankbetuiging voor de langdurige diensten aan den lande bewezen. Gedurende omstreeks tien jaren was de heer Muller tevens lid van den Kolonialen Raad. Na zijn heengaan uit dit college volgde verleden jaar zijne benoeming tot lid van den Raad van Bestuur. Als zoodanig zal de heer Muller zijne krachten vermoedelijk aan zijn land blijven wijden.

De heer Romijn moge wat minder drukke ambten bekleed hebben — van 1874—1879 was hij in militairen dienst en daarna gerechtsdeurwaarder — hij viert dan ook zijn gouden ambtsjubileum. Maar niet minder verdienstelijk was zijne dienstvervulling. Ieder kent hem, en — ware het niet om zijn ambt — men zou hem een overal gaarne gezien man kunnen noemen. Wij sluiten ons gaarne aan bij allen, die den heer Romijn bij monde of geschrifte gelukwenschen.

H. J. Cohen Henriquez.

Ofschoon de officieele benoemingen er niets van melden, meenen wij uit eenige andere officieele berichten te mogen afleiden, dat de heer H. J. Cohen Henriquez, oud-postdirecteur en oud-leider der hoedenvlechtnijverheid, is belast met de waarneming der schoolinspectie, vacant door het overlijden van den heer Meerdink.

Koloniale Raad.

In de vacature-A. G. Statius Muller zijn voorgedragen de heer H. J. Beaujou, oud-gezaghebber van Aruba, en dr. H. Polvliet, lid van het hof van justitie, die ook in zijn vorige woonplaats, Zierikzee, een werkzaam aandeel genomen heeft aan het politieke leven. De heer C. H. Jonckheer M.zn. kreeg voor „eersten candidaat" 4 stemmen van de 9.

De Koningin-Emmabrug aangevaren.

Op 13 Dec. l.l. heeft een van de groote booten der *New-Zealand Shipping Cy. Ltd.*, de *Tekoa*, welke lijn eerst kort Willemstad aandoet, de brug aangevaren. Het achterschip schijnt door den stroom verzet te zijn en de ankers hielden niet. Niet minder dan 5 pontons van 't middelste gedeelte van de brug zijn gezonken. Intusschen hebben de ankers de kabels van het electrisch licht en van de telefoon en de pijp van de waterleiding stuk getrokken. Men begrijpt wat een ongerief dit alles veroorzaakt heeft. Op 20 Dec. was de brug nog steeds open.

De *Amigoe* van dien dag schrijft:

„Voor auto's en rijtuigen was natuurlijk de geheele week het verkeer over de haven gestremd, voetgangers moesten zich door pontjes laten overzetten en deze maakten goede zaken. Jammer dat juist de eerste dagen ook de motorboot van de *Trading Co.* defect was. Volgens een publicatie in de *Bol. Com.* heeft deze sinds Donderdag afdoende in de overvaart voorzien door indienststelling van twee pontjes overdag en van de motorboot in de avonduren."

Moeten wij uit dit beroep op het *Boletin Comercial* afleiden, dat de redactie van de *Amigoe*, die toch uit haar kamer op de brug kijkt, als wij ons niet vergissen, het zelf niet hard gelooft, wat hare perszuster hier mededeelt?

Uit den Verren Vreemde.

Ontwapenings-concurrentie.

Het gesol met de ontwapeningsvoornemens geeft elk wat wils. Daar ieder in deze arena zijn stokpaardje berijdt, zoekt hij in dit geharrewar argumenten voor eigen meening, die hij dan ook vindt, maar alleen door het terzijde schuiven van zich tegelijkertijd opdringende redenen ter contrari.

Leek zoo aanvankelijk de vertegenwoordiging van de Ver. St. op de Parijsche conferentie over de intergeallieerden-financieele conferentie een aanwijzing van vermeerderde toenadering tusschen Washington en de

„Van-Speykschool”.

In het prospectus van de Meisjesschool voor L. O. en (M.) U. L. O. der Vereeniging „Van-Speykschool” te 's-Gravenhage, Van-Speykstraat 34, lezen wij het volgende:

De school is aangesloten bij de Groep Nutsscholen c.a. en bestaat uit de afdeelingen A en B. De eerste omvat zes klassen, de laatste vier.

Het onderwijs in deze afdeelingen is zoodanig ingericht, dat de intelligente leerlingen uit de 6e klasse, die weinig van den leertijd verzuimden, òf op rapport, òf na het afleggen van een examen kunnen overgaan naar H. B. S., Gymnasium of Lyceum. Voor andere geven de drie eerste Mulo-jaren gelegenheid de leerstof te verwerken, die op de H. B. S. en het Lyceum in twee jaar wordt behandeld. Zij kunnen dus aan het einde der 3e Muloklasse examen doen voor de 3e klas van een H. B. S. of Lyceum.

Een leerplan als dit, dat op verscheidene scholen, vooral ook in Indië, reeds zijn toepassing vindt, komt tegemoet aan belangrijke bezwaren, welke zich kunnen voordoen bij den overgang van het Lager Onderwijs naar het Middelbaar of Hooger. Het zal dus o.a. van beteekenis zijn voor de leerlingen uit de 6e klasse der Lagere school, die wel de verstandelijke vermogens bezitten om de leerstof van een H. B. S. te begrijpen en te verwerken, maar die zich niet spoedig genoeg kunnen voegen naar het stelsel van les-geven, veelal door de docenten aan H. B. S. en Gymnasium gevolgd, en afwijkend van de methode, op de Lagere school in praktijk gebracht. De eerste drie jaren van het Mulo-onderwijs geven, vooral wanneer ook op groote zelfstandigheid bij het werk wordt gelet, een geleidelijken overgang en daarbij een degelijken grondslag voor verdere studie.

Voor leerlingen, die haar opleiding aan een Lyceum moeten voortzetten, heeft dit werkplan een bijzondere waarde. Zij toch komen na de drie jaren Mulo-onderricht juist in de nieuwe schoolomgeving, wanneer de splitsing plaats heeft tusschen de groep, die de afdeeling H. B. S. en die, welke de afdeeling Gymnasium zal volgen, en behoeven dus pas op 15-jarigen leeftijd te beslissen, welke richting zij zullen kiezen, terwijl dit anders op 12-jarigen leeftijd had moeten worden uitgemaakt.

Gaat een leerlinge niet over naar een school voor Middelbaar Onderwijs, dan staat de gelegenheid open, na een jaar voortgezette studie het Mulo-diploma A of B te behalen. En ten slotte kunnen de meisjes, die niet geschikt zijn om examen te doen, zich voornamelijk toeleggen op de vakken, welke voor haar de meest practische en vormende waarde bezitten, zoodat ook zij zich nog een groote mate van ontwikkeling kunnen eigen maken. Vooral, waar in alle Mulo-klassen ook de vakken Nuttige en Fraaie Handwerken zoowel als de gewone lichamelijke oefeningen en rythmische gymnastiek worden gegeven, is er in het leerplan gestreefd naar een verscheidenheid van leerstof, waardoor zelfs de minst begaafde belang zal blijven stellen in het onderwijs.

De schoolgelden zijn gelijk aan die, welke bij het Openbaar Onderwijs in rekening worden gebracht; zij worden van Gemeentewege geïnd. Ouders en Voogden betalen echter als lid der Vereeniging een contributie van ƒ 40.—, ook wanneer meer dan één kind uit het gezin de school bezoekt. Deze contributie wordt in halfjaarlijksche termijnen (1 Maart en 1 September) voldaan.

Aan de school zijn uitsluitend prima leerkrachten verbonden.

West-Europeesche regeeringen, Amerika heeft zich gehaast aan die voorspiegeling elken schijn van wezenlijkheid te ontnemen. De te Parijs aangegane overeenkomst legt aan de Ver. St. noch wettelijk, noch moreel eenige verplichting op, luidt 't. De Senaat heeft duidelijk doen uitkomen dat Amerika zijn eigen weg wenscht te bepalen. Dat heeft met de kwestie der wapenvermindering direct niets te maken, maar aanstonds zal blijken waarom wij 't hier toch in verband met dit vraagstuk te berde brengen, eerst echter moet men aanteekening houden van het in Groot-Brittanië aan het protocol beschoren lot.

De eerste ministers van de dominions lieten der regeering weten, dat zij nu hun land niet konden verlaten om in Londen over dit protocol te komen beraadslagen. Zij toonden zich echter tevens onwillig om door telegrafisch overleg tot overeenstemming te komen, zij doen duidelijk uitkomen, dat zij niets voelen voor solidariteit met de Europeesche belangen, en slaan hiermee den bodem in van den geheelen protocol-opzet.

Engeland zelf blijft voor het protocol ijveren, maar besluit tevens om niet alleen de uitbreiding van den vlootbasis te Singapore voor dreadnoughts door te voeren, met de bedoeling zijn grootste slagschepen naar de wateren van het Verre Oosten te verplaatsen, maar 't voegt hier nog nader aan toe, dat het Singapore ook als haven voor de militaire luchtvloot gaat inrichten en het besluit de twee kruisers op stapel te zetten, die in den tijd van MacDonald geschrapt werden.

Mag aan de mogelijkheid van een conferentie in den zomer van 1925, ter behandeling van het in Augustus-September 1924 te Genève opgestelde protocol, niet meer gedacht worden en lijkt de kans op een spoedig hervatten van de nu t.z. gedane en mislukte poging door den Volkenbond ook onwaarschijnlijk, dan zal men geneigd zijn de nu, juist nu, aangekondigde poging van de regeering der Ver. St. om toch een conferentie te houden, van alle geïnteresseerde mogendheden, met uitsluiting echter van Rusland, welke hetzelfde beoogt, als een bij voorbaat veroordeeld ijdel streven beschouwen, ja er niet meer dan een komedie-vertooning in willen zien. Behooren wij tot degenen, die van 't van 't Witte Huis uitgegane initiatief niet veel verwachten om aan de wereld beperking der bewapening te brengen, wij meenen in deze daad toch meer dan een ijdele vertooning te moeten zien.

Willen de Ver. St. en de Britsche dominions niet hooren van een conferentie, die er op gericht zou zijn, hun aan een Europeesche politiek te binden, dan is hiermede immers nog niet gezegd, dat zij niet willen medewerken tot algemeene wapenbeperking, in het belang van den vrede en tot verlichting van den drukkenden last der bewapening te land en ter zee. Ook zijn zij niet ongenegen om uiting te geven aan het zich al sterker zettend gevoel van samenhoorigheid van de volken van Angelsaksische origine. Engeland mag mee komen doen, waar de Ver. St. en de machtige dominions hun stem willen doen hooren in zake de politiek van den Grooten- of Stillen Oceaan, dat is niet hetzelfde als —, dat is zelfs precies het tegenovergestelde van een binden van die regeeringen aan de Europeesche politiek. Ziet Frankrijk de noodzaak in, zooals de bekwame oud-minister van koloniën Sarraut reeds betoogd heeft, om tijdig een goede plaats bij die combinatie te vinden, het zal mogen meedoen, maar men zal 't geen baas laten spelen. Dit alles heeft verhoogde actualiteit gekregen door het zoo pas tot stand gekomen Russisch-Japansche verdrag, en door den loop der zaken in China, die 't de buitenstaanders hoe langer hoe moeilijker maakt, zich tot toezien of het nemen van kleine veiligheidsmaatregeltjes te blijven bepalen. Typeerend is wel dat Genève is gestruikeld over een Japansch-Australisch incident, waarin een Japansch-Amerikaansch geschil (emigratie) opgesloten ligt. Japan speelt fijn spel, door dadelijk wereldkundig te maken dat het voor het Amerikaansche initiatief wel te vinden is, terwijl Amerika toch den Russischen vriend uitsluit, dit doet vooruit begrijpen hoe openhartig(?) men eventueel tegenover elkander zal staan.

Herriot beschouwt Frankrijk als aan het protocol van Genève verbonden, hij wil alvorens op het Amerikaansche voorstel in te gaan, afwachten hoe 't met dit protocol verloopt, maar de teleurstelling, welke Washington gebracht heeft na de financieele conferentie van Parijs — en dit is waarop ik zooeven doelde —, heeft den Franschen premier ook bitter gestemd, bovendien kon de grande république zich in de ontwapeningsconferentie van Genève een plaats toedenken, die zij in Washington niet kan krijgen. In Europa zou zij spelleider zijn geweest, daar Washington zich om West-Europa niet in de eerste plaats zal bekommeren, zal Frankrijk daar openlijk spelbreker moeten worden.

Japan voelde zich alleen staan in het Verre Oo[sten, en] het heeft, om dit te voorkomen, de langgerekte [onder]handelingen met Rusland bespoedigd en beëi[ndigd]. Frankrijk voelt voor zich in het Verre Oosten oo[k het ge]vaar van vereenzaamd te worden opkomen, zonder [dat] het het middel heeft gevonden om zijn veiligheid in [het] Westen zeker te stellen.

Zij, die zich als de leiders van de Genève vergader[ing] hebben beschouwd, laten de hoop al varen op [een] wereld-overeenkomst, en zoeken nu naar een redmid[del] door beperking tot engen kring; hetgeen echter in str[ijd] is met de Volkenbondsgedachte.

Dit alles speelt om de ontwapeningskwestie heen, [dat] met dit al en door dit al een kwestie wordt waarvoor [de] wapenvermindering meer een naam dan het doel is.

De Amerikaansche, voor Japan hatelijke, vlootman[oeu]vres, de poging om door geschut met hoogere ele[vatie] het bestaande Washington-verdrag in naam te eerbi[edi]gen, maar inderdaad te verkrachten, de sommen uitge[trokken] voor de marine en de luchtvloot zijn teeke[nend] even welsprekend als de versterking van de strijd[krachten] en deelen in Australië, Nieuw Zeeland en bij de Straat [van] Malakka, en als de bemoeienis van Rusland met C[hina] en andere Aziatische landen.

Met dit al is het toch te hopen, dat de Washin[gton-] conferentie moge doorgaan. De kans dat zij de [wolken] flieten, die dreigende wolken doen samenpakken, [die] spoediger of in ernstiger onheil zal doen uitbarsten [is] minder groot dan die van het gevaar verschoven en ver[minderd] te zien, zooals ook de vorige zeemacht-confe[rentie] van Washington uitstel van uitbarsting he[eft] weten te bereiken.

Nederland spitse bij dit alles scherp 't oor. Insulinde ligt niet, als 't moederland, in een kleinen buitenhoek, maar het vormt een lange, breede strook dwars door [het] midden in dat gedeelte van de wereld, waarvoor zich, naar het zich laat aanzien, groote gebeurtenissen [op] het zetten zijn. Het zal in Washington om deze red[en] ook op een volwaardige stem in de beraadslaging hebben te rekenen.

Een nieuwe Noord-Australische staat.

Theodore, de premier van Queensland, heeft in e[en] rede te Brisbane verklaard, dat het hoog tijd wordt [om] verbetering te brengen in den slechten toestand, waarin zich de noordelijke gebieden van Australië bevinden. Het beste middel daartoe acht hij de vorming van een afzonderlijken staat, die het noordelijk en noord-westelijk deel van Noord-Australië zou moeten omvatten. Hij zou wenschen, dat het Australische gemeenebest een voorloopige regeering voor den nieuwen staat zou be[noemen] en dat er een leening van £ 20 millioen we[rd] verstrekt om de bevolking van dit gebied te helpen. Zoodoende zou er een bloeiende en democratische st[aat] tot stand kunnen komen en na een overgangsperiode [zou] de bevolking haar eigen parlement kunnen kie[zen]. Theodore acht zijn plan van groot belang voor het [ge]meenebest van Australië omdat het de „White” politiek zou waarborgen en een groot deel van de regeeringszorgen van de schouders der Australische regeering [zou] nemen.

Hij verklaarde zich bereid, persoonlijk in te sta[an] voor het welslagen van zijn plannen, indien men [hem] tot hoofd van den nieuwen staat zou benoemen.

De strijd in Hedchas.

In het Kol. Wbl. van 8 Januari gaven wij de vr[ede]lievende uiteenzetting van emir Ibn Saoed, die [zijn] Wahabietische strijders prees voor de wijze waarop [zij] de heilige plaatsen hadden ontzien en die als zijn vo[or]nemen te kennen gaf, om nu verder niet te vechten, [het] voornemen dat veelal opkomt bij een overwinnaar, [die] het bereikte liefst zonder strijd wil behouden. Wij ko[n]den toen ook nog mededeelen dat koning Ali, zoon [en] opvolger van den uitgeweken Hoessein, zich reeds ge[reed] maakte om de illusie van Ibn Saoed te verstoren. Sedert een drietal weken is de strijd in Hedchas dan oo[k] in vollen gang. Maar hij heeft zich niet bepaald tot [dit] gevechtstooneel. Volgelingen van den emir der Waha[bieten] deden strooptochten in Irak, het Mesopotamische rijk waar Hoessein's anderen zoon, Feisoel, als koning troont, en dat Britsch mandaat-gebied is. De Britsche hooge commissaris richtte t.z. een krachtige nota tot Ibn Saoed en een Britsche luchtmacht ondernam tuchtigingsexpedities tegen de Arabische indringers. Medio Januari bracht een bericht over een zoo totale verniet[iging] van Ali's strijdmachten, dat hem niet veel anders te zou overblijven dan het voorbeeld van zijn vader te volgen: abdiqueeren en verdwijnen. Aan Ibn Saoed werd het voornemen toegekend om zich het geestelijk kalifaat te laten toewijzen, dat men van invloedrijke Mohamedaansche zijde wil instellen ter vervanging van

het afgeschafte wereldsche kalifaat en dat de voormalige sjeik der Senoessi, hiertoe aangezocht, niet heeft willen aanvaarden.

Al heel gauw kwamen nadere berichten echter verklaren, dat de strijd om Djeddah voortduurde. De stad zelf bleef nog gespaard, maar Rabeg en Mekka waren ingesloten, daar een aanzienlijke Wahabieten-macht om Djeddah samentrok.

De invloed van dezen toestand deed zich ook naar buiten gelden. De commissie, die zich bezig hield, om in Maart een Mohamedaansch wereldcongres te Caïro te organiseeren, ten einde de kalifaatskwestie tot een oplossing te brengen, vond, door de gebeurtenissen in Hedjas en in Egypte, het tijdstip niet geschikt om omtrent dit vraagstuk tot conclusiën te komen, en zij besloot daarom het congres een jaar uit te stellen.

Amerikaansch-Nederlandsch grensgeschil.

Het Kol. Wkbl. van 16 Oct. '24 gaf een uiteenzetting van de beteekenis van het geschil over Las Palmas of Miangas, het eilandje door Spanje opgenomen in zijn overdracht van de Philippijnen aan N.-Amerika, terwijl het volgens ons, Nederlandsch gebied is. Thans is door de Ver. St. en onze regeering besloten de uitspraak aan een arbiter toe te vertrouwen. Wanneer de Amer. Senaat en onze Volksvertegenwoordiging hun goedkeuring hieraan zullen hebben verbonden, zal de arbiter in onderling overleg benoemd worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Plattelandsbelangstelling.
Jaarvergadering; Wonosobo en de West.

Apeldoorn is een ver uitgestrekte gemeente, waarin bestaan zijn z.g.n. „buurtvereenigingen", welke weer ieder het bijzonder de belangen der gemeentenaren in een deel van de gemeente trachten te bevorderen. Behalve dat de besturen dier organisaties zorgen voor materieele belangen als straatverlichting e. d., beginnen ze ook de geestelijke belangen hunner leden te overdenken en te bevorderen. Er is b.v. een buurtvereeniging, waarvan alle leden meteen lid zijn van het Groene Kruis, er worden „familie-avonden" georganiseerd. Aan deze strooming is het te danken, dat wij in overleg met enkele van die besturen, een „*Indischen avond*" konden organiseeren, dank zij ook het initiatief van ons bestuurslid mevr. A. Dijk-Bruijn v. Rosenburg. Zooals 't vorige K. W. reeds meldde, is de avond te Ugchelen goed geslaagd en zoo ook die te Beekbergen op Donderdag 20 dezer. De zaal was weer vol; ook waren de leerlingen der hoogste klasse der lagere scholen aanwezig. De avond bestond uit een korte beschouwing der kaartplaatjes met toelichting en een kleine tentoonstelling. Er waren ook leerlingen van de avondschool, hoewel die niet bepaald uitgenoodigd waren, doch ze hadden hun kwartje medegebracht. Tot 't laatste toe bleef de aandacht gespannen. Het is lang niet uitgesloten, dat we nog eens weer komen en dan met een meer speciaal onderwerp. Het auditorium bestond grootendeels uit den kleinen man. Dit succes heeft er ons toe gebracht te trachten in andere hoeken van onze gemeente ook zulke avonden te organiseeren. We meenen daarmede te handelen in den geest van het *hoofddoel* van „Oost en West".

Als dit in het K. W. verschijnt is onze jaarvergadering reeds voorbij. Daarop zal volgen, vermoedelijk begin Maart, een „*Wonosobo-avond*". Het voorloopig programma is: Spreker de heer Dumont uit Deventer met plaatjes en een opwekkende rede en een verloting van Indische voorwerpen. Hierbij doen wij een beroep op allen, die Indische voorwerpen voor dat doel willen afstaan. Ook zullen we ons in verbinding stellen met „Boeatan", in de hoop dat dit ons zal willen helpen. Wie iets leuks heeft te missen melde dit alvast aan den secretaris. We zullen trachten den avond wat gezellig te maken. Doch vooral: „*Laat nu alle leden komen met zooveel mogelijk kennissen, laat ieder propagandist zijn.*" De netto-opbrengst is voor de Wonosobo-slachtoffers van alle rassen.

En dan hopen we nog een avond te kunnen geven over „De West" en er in te slagen den heer Einaar te doen optreden met „De Boschnegers" tot onderwerp. En waar we in 1924 ongeveer *f* 70.— te kort kwamen, dringen we er ten zeerste op aan: brengt leden of begunstigers. Er zijn nog steeds menschen en ook leden, die zeggen: „Men voelt toch niets er voor" en die dit een reden vinden zelf ook maar niets te doen. Ik zou zoo zeggen een reden te meer om tien maal zoo hard te werken, want dàt gevoel moèt er uit en zàl er uit, als er samengewerkt wordt!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Breda.

Den 22en Januari 1925 hield de heer Van Stenis, oud-Resident van Bali, voor de afd. Breda een lezing met lichtbeelden over de Westkust van Sumatra of wel de Menangkabau, waar hij gedurende 10 jaar als ass.-resident geplaatst was en land en volk had bestudeerd.

Zoowel voor hen, die een groot deel van hun leven in de tropen waren geweest, als voor de belangstellenden gaf deze avond een intens genot. Wij zagen in onze verbeelding dit zeldzaam schoone land met zijn schitterende meren, zijn woeste, zware spoorbruggen verplaatsende stroomen, trotsche vulkanen en diepe ravijnen.

De met fijn snijwerk versierde huizen met daken in den vorm van karbouwenhoorns, de typische kleederdracht, de met goud- en zilverdraad doorweven kains, het zelfbewuste karakter der Menangkabauers, hun zucht naar goed onderwijs, hun lust om te debatteeren (de stand der procureurs of procols), met matriarchaat, waarbij de man weinig over zijn kinderen te zeggen heeft (wat vaak tot scheiding aanleiding geeft en verhuizing van den man naar een andere streek), de verlenging van een huis bij een huwelijk, de indeeling der huizen, het afzonderlijk wonen der jongens, enz., dat alles werd op een aangenamen toon en zonneklaar verhaald.

Een woord van dank, door de voorzitster, mevr. Douair. Clifford Kocq v. Breugel aan den spreker, werd door de aanwezigen met een krachtig applaus onderstreept.

De Secretaris,
L. VISSER.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

Vrijdagavond 16 Januari hield de heer J. F. E. Einaar eene lezing met lichtbeelden voor onze afdeeling over de Boschnegers van Suriname.

De schouwburgzaal was zeer goed bezet, waaronder vele scholieren van middelbare scholen.

De Gouverneur van Suriname, Barón van Heemstra, met verlof hier te lande, gaf door zijn aanwezigheid blijk van belangstelling en onderhield zich in de pauze geruimen tijd met den heer Einaar.

H. P. DEINUM,
Secretaris afd. Haarlem en omstreken.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Dinsdag 20 Januari trad voor bovengenoemde afdeeling als spreker op de heer J. Einaar, uit Rotterdam, met het onderwerp: „De Boschnegers in Suriname", met lichtbeelden.

De Boschnegers in Suriname, aldus spreker, zijn de nakomelingen van die slaven, die in vroeger eeuwen een schuilplaats zochten in de bosschen, om zich te onttrekken aan de mishandelingen waaraan zij vaak waren blootgesteld op vele Europeesche plantages, waar zij werkzaam waren. In hoofdzaak behooren zij tot drie stammen: de Aukaners, de Saramacaners en de Moesinganegers. Aan het hoofd van elken stam staat een opperhoofd. Hunne woningen zijn hoogst eenvoudig ingericht. De mannen houden zich bezig met jacht, vischvangst, houtkappen; de vrouwen verrichten hun huiselijke bezigheden. Ook met fijner werk houden de laatsten zich onledig, zooals borduren en haken; voor de mannen vervaardigen zij de fraai bewerkte schortjes en kuitbanden. Opmerkelijk is het, dat niet de vrouwen, maar de mannen zich met dergelijke sieraden tooien.

De Boschnegers zijn zeer bedreven in de houtsnijkunst. Lepels, zitbankjes en andere huishoudelijke voorwerpen worden door hen op fraaie wijze bewerkt; ook de gevels hunner woningen leggen daarvan getuigenis af. Het slangenmotief is dikwijls het onderwerp van hun versieringskunst, want de slang is hun heilig, evenals vele andere dieren, zooals de gier en de tijger, die zij, behalve hun vele goden, hoog houden en vereeren. Geesten wonen overal: in de boomen, in de steenen. Als een god wordt de kankantree aangebeden en vereerd. Bij of in elk dorp treft men hem aan; niemand zou het wagen, wanneer hij verdord is, hem om te hakken.

Het geheele leven van de Boschnegers wordt letterlijk beheerscht door of staat onder den invloed van

goden, van booze en goede geesten.

Het bevaren der Surinaamsche rivieren wordt zeer bemoeilijkt door stroomversnellingen, watervallen en den rotsachtigen bodem. De Boschnegers zijn echter goede stuurlieden. Met behendigheid weten zij hun slanke korjalen (uitgeholde boomstammen) door al die hinderpalen heen te leiden en gevaarlijke plekken te vermijden.

Het vluchten naar de bosschen wegens ondergane mishandeling behoort gelukkig tot het verledene. Reeds tegen het einde der 18de eeuw verbeterde in West-Indië het lot der slaven. De regeering toch was langzamerhand gaan inzien, dat het een groot onrecht was de negers, uit Afrika ingevoerd, om landarbeid te verrichten, waartoe de Indianen, de oorspronkelijke bewoners van West-Indië, niet in staat waren, zoo slecht te behandelen als bijna overal het geval was. De afschaffing der slavernij in 1863 bevestigde dien beteren toestand.

Een aantal fraaie lantaarnplaatjes, die spreker vertoonde, deed de aanwezigen genieten van de grootsche natuur van West-Indië, van de indrukwekkende tropische oerwouden, die, naar de heer Einaar opmerkte, een uitgebreid studieterrein voor de biologen opleveren.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

H.H. Secretarissen, c.q. Secretarissen-Penningmeesters der Afdeelingen worden herinnerd aan art. 5 van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

„Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20sten Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche Algemeene Vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Van de Redactie.

Het slot van het artikel „Adatrecht van Ned.-Indië", door Mr. P. A. F. Blom, kan eerst in het volgend Nr. geplaatst worden.

Van het Informatie-Bureau:

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

H. F. C. Tieleman, Commissaris van Politie 1e kl., Den Haag, Laan v. Meerdervoort 376.
B. van der Sterr, Gedipl. Techn. Ambtenaar P.T.T., Alkmaar, Lindelaan 102.
Mej. A. E. C. van Bruggen, Leerares a.d. Alg. Middelb. School Jogjakarta, Den Haag, Regentesselaan 76.
H. Bisschop van Tuinen, Hoofdinspecteur, Hoofd v. d. dienst van Scheepvaart, Nice, Hotel Riveir, Rue Massenet.
R. B. Beeuwkes, Ambt. ter besch. v. h. Hoofd v. d. P.T.T., Den Haag, Van Loostraat 108.
F. J. de Jeer, 1e Commies b.d. Weeskamer te Soerabaja, Den Haag, Galvanistraat 25.
J. C. J. de Bas, Onderbaas-ketelmaker b.h. Marine-Etablissement, Amsterdam, Da Costastraat 132.
J. W. de Vries, Bouwkundige b.d. dienst voor Waterkr. en Electr., Den Haag, Zeestraat 50.
A. Pieters, Controleur b.h. B. Best. op Java en Madoera, Utrecht, Just. van Effenstr. 22.
J. W. de Vries, Klerk b.h. Residentiekantoor te Palembang, Amsterdam, Lassusstr. 5.
W. G. R. C. Rissink, Referendaris ter Alg. Secretarie, Bloemendaal, Hartelustlaan.
J. H. D. Kinn, 2e Commies b.h. Dept. der B.O.W., Rotterdam, p.a. fam. Boeren, Nieuwe Rubensstr. 34.
C. L. van der Plas, Controleur b.h. B. Best., Den Haag, p.a. Mevr. Stuffbeen, Archimedesstr. 38.
W. van Reijen, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Breda, Goorstraat 6.
M. L. Burgdorffer, Controleur 2e kl. P.T.T., Utrecht, Poortstr. 34.
J. H. Brückmann, Tuinbouwkundig Ambt. b.h. D. van L., N. en H., Voorburg, Laan v. Oostenburg 15.
Mevr. M. Kun, geb. Roijers, Commies b.d. S.S. en T., Rotterdam, p.a. fam. Boeren, Nieuwe Rubensstr.
Mej. J. Roijers, 3e Commies b.h. Dep. v. Gouv. Bedr., Rotterdam, p.a. fam. Boeren, Nieuwe Rubensstr.
Mej. J. Twijsel, 3de Commies b.h. Dep. v. Gouv. Bedr., Rotterdam, p.a. fam. Boeren, Nieuwe Rubensstr.
Mej. J. E. van Marion, Onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Den Haag, Van Merlenstraat 54.
A. H. Philips, Assist.-Resident van Soembawa, Den Haag, p.a. Mevr. Israël, Ligusterstraat 97.
W. C. N. van Kuijk, Tijd. Ambt. ter besch. v.h. Hoofd v. d. dienst der Zoutregie, Utrecht, Poortstraat 46.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD

H. F. Brune te De Bilt, F. C. A. M. de Bruyn, Van ...derenstraat 14 te Nijmegen en G. H. S. Ver... Hoofdstraat 140 te Hillegom, allen als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesche Lager Onderwijs.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie, verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* en *b*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *c*) of tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.)

Mutaties van 21 tot 28 Jan. 1925.

Nieuwe leden.

E. J. Martens, Haarlem, Westerhoutstraat 46. f 5.—
Mejuffrouw E. Feuser, Breda, Baronielaan 92 bis. f 5.—
D. J. K. Wetselaar, oud-Mil. Apotheker O.-I. L., Breda, Groote Markt 47. f 5.—.
G. Boswinkel, Onderwijzer O.-I., Oegstgeest, Wilhelminapark 4. f 5.—.
R. A. Rijkschroeff, Hoofdcommies Dep. v. Gouv. Bedrijven, Den Haag, Valkenboschlaan 128. f 5.—.
Restaurant „Senang-Hati", Den Haag, Balistraat 70. f 5.—

Afschrijven.

J. Odewald, Comdt. Kweekschool v. d. Zeevaart, Amsterdam, Prins Hendrikkade 189.
Mej. J. Staverman, Utrecht, Willem Barentzstr. 13.

Adresveranderingen.

Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, Gouverneur van Suriname, van: Bloemendaal terug naar: Paramaribo. f 10.—.
H. G. Verhoeff, Ind. Jur. Cand., van: Wilnis naar: Leiden, Oegstgeesterlaan 49. f 2.50.
Dr. B. J. Haga, Controleur B.B., van: Den Haag, van Loostr. 64 naar: Zeist, Lawn Tennislaan 5. f 5.—
Dr. P. Hubrecht, van: Doorn, de Paddestoel naar: Den Haag, Heerengracht 19 A. f 5.—.
Mevr. Wed. van Heelsbergen—de Lange, van: Zeist, Tusschen de Dennen 6 naar: Utrecht, Willem Barentzstraat 85.
Ph. C. A. J. Quanjer, Onderwijzer, van: Den Haag, Copernicusstraat 26 naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.
B. R. van der Most, Commissaris v. Politie van: Delft naar: Weltevreden, Pegangsaän 25.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

NFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

DERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
XII. Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
...er Bali en zijne bewoners.
...vloeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

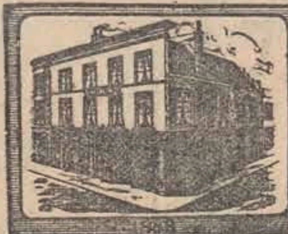
2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

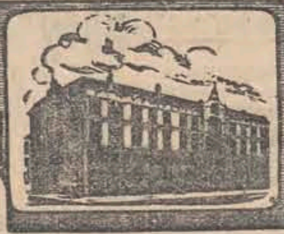
Huishoudelijke en Keuken-Artikelen

Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 10773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS

's-GRAVENHAGE - SOERABAYA

Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. 31403

Wendt U voor
Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren, Stemmen en Transporteeren
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

SPECIAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

JAN MESKER & Co.

PRINS HENDRIKSTR. 46-48
TELEFOON 30983

Meubelen, Betimmeringen.
Complete Inrichtingen in moderne en antieke stijlen.
Artistieke behangsels met bijpassende Cretonne's.
Gemak-fauteuils in diverse modellen en bekleedingen.
Billijke prijzen - Vraagt prijsopgaaf

A. SCHRÖDER & Co.

GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

KATOENEN- en LINN. GORDIJNEN
voor SLAAPKAMER en SERRE

ENGELSCHE CRETONNES

Waschechte VLOERKLEEDJES	Waschechte TAFELKLEEDEN

Gramophones en Platen

Doet Uw keuze bij

MAISON „CHANTAL"

Prins Hendrikstraat 101-103, DEN HAAG, Tel. 34729

Hoort de NOUVEAUTE's op onze CHANTAL-RECORDS

OPERA-FRANÇAISE: Mons. Lynel en Mons. Richard, resp. Opera Paris et Bruxelles.
Diverse Aria's: Faust, Barbier v. Sevilla.
Mons. Blaimont: Opera-Lyon, Manon, Herodiade, Werther, Tosca, Aïda.
DANSES MODERNES: Nuits de Chine, C'est jeune et ça ne sait pas, Fernande, Tu verras Montmartre, etc. etc.

Overtuigt U bij ons van de zuivere weergave van ieder genre muziek op CHANTAL-PLATEN

ALS HET WAAR ZOU ZIJN

dat een kantoordrukmachine even goed drukwerk maakt als de beste drukkerij
dat zij ernorm op Uw drukkosten bespaart
dat zij in aanschaffing zeer goedkoop is
dat Uw jongste bediende de behandeling in enkele uren leert
!

WAAROM

breidt zich dan onze clientèle steeds uit
besteden wij vele duizenden aan groote drukpersen
moeten de drukkersleerlingen jaren lang onderwijs ontvangen en examens doen voor zij als volslagen vaklieden worden erkend
?

GOED WERK maakt immers slechts een GOED VAKMAN en dan nog alleen met PRIMA MATERIAAL.

Op onze nieuwerwetsche persen, wordt door geschoolde vaklieden het beste werk gemaakt

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
NOBELSTR. 20 - DEN HAAG - TEL. 11987

THE Last Fashion COMPANY

Ladies' and Gentlemen's Tailors

Colbert Costuum naar maat **met extra Pantalon** à . . f 63.-
Tailor Mades naar maat **met extra Rok**. . . . . . f 75.-

Indien gewenscht wordt de tweede Pantalon of Rok in sportmodel geleverd.
VRAAGT STALENCOLLECTIE.

Wagenstraat 61 - DEN HAAG - Telef. 10954

ROTTERDAMSCHE LLOYD

Directie: Wm. Ruys & Zonen - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

:: TRICOT ONDERGOEDEREN ::

VAN

JANSSEN & TILANUS, FRIEZEVEEN

...t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

...ericht door Kolonel ...V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

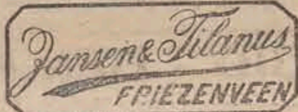
...OFDBESTUUR. ... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
...CHTINGENDIENST ... } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Indonesische Democratie. — Het Adatrecht van Ned.-Indië. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit de Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage, III. Nijmegen). — Mededeelingen. — — Mutaties van 28 Januari tot 4 Februari.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Flores.

Een eiland van woeste schoonheid.

Van Soemba bracht een der schepen der K. P. M. me naar Flores.

De hoofdplaats Endeh, lief gelegen aan een groote baai, zal volgens dr. Kemmerling vroeg of laat moeten verdwijnen. Vlak in haar nabijheid ligt de nog werkende vulkaan de Goenoeng Api. De zee knaagt aan zijn fundamenten. Telkens en telkens ziet men gedeelten van den berg naar beneden storten. Het water dringt al dichter en dichter door tot het onderaardsche vuur. Is de wand, die het vuur nu nog van het water scheidt, doorbroken, dan dringt het bij groote hoeveelheden naar binnen, wordt omgezet in stoom en met geweldige kracht zal de Goenoeng Api de lucht worden ingeslingerd om Endeh te bedekken.

Niet al te ver van Endeh — in de buitengewesten rekent men een dagreis tot de korte afstanden — liggen drie kratermeren, die buitengewoon schoon moeten zijn. Ik had jammer genoeg, geen tijd om ze te bezoeken. Dr. Kemmerling vertelde me, dat het eene meer rood gekleurd was, het tweede groen, het derde blauw. Die kleuring wordt veroorzaakt resp. door ijzer in zure oplossing en door de aanwezigheid van colloïdale zwavel en onopgelost gips in uiterst fijnen toestand. De verschillende kleuren ontstaan door verschillende verhoudingen van zwavel en gips.

Flores is een bergland met een woestschoone natuur. Als t. z. t. de weg, die nu nog gedeeltelijk in aanleg is, geschikt zal zijn voor autoverkeer (wat dan in het droge jaargetijde dient te geschieden), kan ik ieder liefhebber van de natuur dien tocht ten zeerste aanbevelen. Men moet echter er op rekenen, dat er onderweg geen of uiterst weinig comfort is, zoodat voedsel, dranken, bed, enz. dienen te worden meegevoerd.

Isolatie en desolatie.

Wat op verschillende bestuurshoofdplaatsen opvalt, is de aanwezigheid van een gebouwtje, dat voor telefooncentrale dient. Op alle eenigszins belangrijke eilanden zijn de bestuursambtenaren onderling telefonisch verbonden, wat een groot gemak is en veel tijdsbesparing geeft. Jammer genoeg functioneert de telefoon meestal vrij slecht. Palen zijn vaak omgevallen door alang-alangbrand, storm, enz., isolatoren worden soms gestolen, de beambten zijn niet altijd actief (hun salarissen zijn totaal onvoldoende, vertelde men mij), waarbij nog komt, dat de toestellen soms ondeugdelijk zijn. Ik meen zelfs, dat ze op een der eilanden allemaal slecht zijn en daarom werden afgekeurd. Op een ander eiland bestaat een toestel, waarvan de bel niet meer werkt. De beambte moet daarom den heelen langen dag met de haak aan het oor luisteren. Dat kan hij natuurlijk niet volhouden. Het gevolg er van is veel ontstemming, veel vertraging, veel last. Te Reo op Flores werkte de telefoon niet. Het gevolg ervan was, dat het vertrek der K. P. M. te Laboean Badjo niet kon worden gemeld. Het gevolg hiervan was weer dat passagiers een halven dag aan het strand konden gaan staan om de aankomst der boot af te wachten. In Januari 1923 werden ergens telefoontoestellen-verwisselstukken aan... gevraagd. In Augustus 1924 wist men ter p... nog niet of de brief op het hoofdbureau van ... T. was ontvangen, ja of neen. Ja, de belangstelling voor de „buitengewesten" is wel gering! Een hoog gewaardeerde instelling vormt de draadlooze ... Soembawa, Koepang, Endeh, Dobo (ook te Amb... en Manokwari, maar die plaatsen heb ik nog ni... bezocht). De isolatie dier streken is opgeheven, ... gelijks ontvangt men het nieuwste wereldnieuws. De telegrammen, die elken avond worden opge... men, worden gratis ter lezing gezonden aan de be... langstellende personen ter plaatse.

Onkunde en verkwisting.

Hoe men de installatie te Dobo midden in het moeras heeft kunnen plaatsen, waar malaria ... hevige mate heerscht, is me een raadsel. Plannen ... om die moerassen van kanaaltjes te voorzien, wa... door alles onder invloed zou komen van vloed en eb, tengevoge waarvan de malaria aanbrengende muskieten zullen verdwijnen, werden tot dusver niet uitgevoerd. Ik heb al meermalen opgemerkt ... dat alle leiders van bedrijven begrip moeten heb... ben van sanitaire vraagstukken en wel zooveel, ... ze steeds voorlichting inroepen van ter zake ... schoolden, daar, waar de gezondheid kans loopt ... worden geschaad. Dat is te Dobo zeker het ge... Hoe kan het personeel goed werk leveren als ... doorloopend in vrees verkeert, dat vrouw en kin... deren zullen worden besmet met de gevreesde ziekte?

Met kinineprophylaxe kan men het een tijdje ... houden, maar op den duur niet. Bovendien is ... de vraag, of ze afdoende is. Elke medicus heeft ... eigen methode van malariaprophylaxe. Dit is ... het beste bewijs, dat de goede methode nog niet ... vonden is of niet gevonden zal worden. Men ver... telde mij, dat er bij den bouw van het station ... Dobo heel leelijke dingen zijn gebeurd. Zoo m... het vervoer over heel korten afstand van een ... pilaren 3 maanden hebben geduurd en schatten ... hebben verslonden. Het missiestation Doma ... Endeh is ook al een bewijs voor mijn meening, ... hoofden van bedrijven, in het algemeen alle ... ders, notie van hygiëne moeten bezitten. Er heerscht ... daar n.l. onder de schoolkinderen veel mala... 500 Meter verderop geplaatst, zou men geen ... der van die ziekte hebben ondervonden. Met g... genoegen bezocht ik intusschen de inrichting, wa... aan verbonden is een internaat voor de opvoeding ... van jongens en meisjes. De laatsten worden d... de Zusters bekwaamd voor haar taak als a.s. ... genooten van goeroe's (godsdienstvoorgangers ... vens onderwijzers). Te Endeh nam ik 'n kijkje ... het hospitaaltje. Het beantwoordde niet aan ... matig gestelde eischen. Het doet wat vreemd ... pl.m. *f* 65.000 te zien besteed voor een assist... residentswoning, een flink bedrag voor een p... kantoor, dat gezien den omvang van het te ... wachten brieven- enz.-verkeer grootsch van op... is, terwijl geen *f* 2000 beschikbaar is om een ... richting, aan matige eischen voor het verple... van zieke menschen gesteld, te stichten.

Reizen . . . . „buiten".

Per gouvernementsvaartuig *Ruth* voer ik ... Zuidkust van Flores langs naar Mboreng. De R... had de faam heel erg te schommelen. Inderdaad ... was dit erg. De zee was kalm en toch moest ... stoel worden vastgebonden, daar ik anders om ... duikelen. Mijn medepassagier, een bestuurs... naar van de school te Makassar, leed heel ... zeeziekte. Het speet me zeer hem op geenerlei ... verlichting te kunnen brengen. De *Ruth* liep ... langzaam; de voedingsklep werkte niet goed, ... dat er geen voldoende stoom kon worden gemaakt. ... De fout was al lang geleden gerapporteerd, ... hersteld was ze niet. We kwamen door de ... zame vaart veel te laat aan de landingsplaats ... had geen trek om in de duisternis door de ... ding te gaan, waarop ik aan boord bleef. Met ... stoomfluit gaven we het sein, dat we aangekomen

...ren. Een uurtje er na zagen we een viertal vu... ontsteken. Dit was het bewijs, dat men ons had ...hoord. Ik schreef 'n briefje aan den vermoedelijk ...wezigen bestuursambtenaar, waarin ik voor...le aan boord te blijven om den anderen mor...ns verder te gaan.

Den anderen morgen vroeg gingen we reeds aan ...al. Een der roeiers had 7 stuks akar-bahar om ...ijn pols. Ik vroeg hem of hij erg veel last van ...rheumatiek had, waarop hij antwoordde van neen ...en dat hij die armbanden alleen droeg voor 't mooie, ...want dat hij nergens last van had.

Te paard moest ik nu verder, ik zag er wel tegen ..., maar er zat niets anders op. De weg is aange...d met een helling van 5 pCt., zeer lange slinge...en zijn er vaak noodig om die helling niet te ...schrijden. Die omwegen maken de dragers ...; ze snijden die dikwijls lange trajecten af ... de z.g. „djalan pottong" te nemen. Die stuk...weg zijn meestal steil; soms lijken ze meer op ...droogde kali's, bedekt met groote en kleine ...n, dan op wegen. Lustig klauteren ze naar bo..., hun lasten op het hoofd. Aardig is het bij ver... naar het verdeelen der lasten te zien. Bij een ...lijke gelegenheid zag ik een drager parmantig ... mijn opgevouwen dunne regenjas op z'n hoofd ...deeren; een andere had zich gauw meester ge...akt van den driepoot van mijn fototoestel, weer ...ander van twee petroleumblikken met boven... onderkleeren, die ook bijna niets wogen. De an...e barang leverde het voorwerp op van zeer leven...e discussies. Zwaar was ze niet, maar toch te veel ...r drie menschen in het zeer zware terrein. De ...dja", die de dragers had opgecommandeerd — ...der bestuurshulp krijgt men ze niet — droeg ... voor billijke verdeeling. Dit afgeloopen, gin...de menschen zeer tevreden den goenoeng in.

(Wordt vervolgd.)

Indonesische Demokratie.

Dr. B. J. Haga. Indonesische en Indische democratie. (Leidsch proefschrift). Gedrukt bij N.V. Handelsdrukkerij „De Ster", Den Haag, 1924.

...et schrijven van dit proefschrift, waarmede op ...December j.l. na een kranige verdediging tegen ...bedenkingen van de vereenigde faculteiten der ...htsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte ...n de Leidsche universiteit weder een Controleur ...B. den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid ...haalde, is een daad van moed geweest. Niet ...een wordt in dit geschrift aan de talrijke staats...chtbeoefenaren, voor wie de universeele voor...ffelijkheid van de in Europa ontstane en tot ...oei gekomen vorm van demokratie langzamer...and tot een in warme genegenheid gekoesterd ...ogma is geworden, de handschoen toegeworpen ...oor die alleen-zaligmakende Westersche demo...ratie en de daaruit voortgekomen staatsinstellin...n vooralsnog onbruikbaar te verklaren voor In...donesische behoeften; ook tegen Indische regee...ringsmaatregelen, voor zoover zij op die Wester...he demokratie — „Indische" demokratie noemt ...r. Haga den Indischen import-vorm ervan — zijn ...gesteld, keert deze bestuursambtenaar zich in ...n gemotiveerd betoog. Maar bovenal ligt de ver...nste van het proefschrift hierin, dat het gepoogd ...eeft en er ook in geslaagd is duidelijker dan ooit ...allen, die het nog niet bevroed hadden, aan te ...onen dat de Indonesiër langs andere banen van ...denkt en voelt en zich zijn recht, ook zijn ...emokratische gedachte en zijn staatsrecht, heeft ...opgebouwd anders dan de Westerling, en dat wij ...doen dat te erkennen niet alleen, maar ook te ...ehedigen. Een geschrift als dit, dat beoogt die ...donesische demokratie door beredeneerde rang...schikking van zakelijke gegevens in hare elementen ...te ontleden en uit te stallen (inleiding p. 2), is ...langzamerhand broodnoodig geworden om elkeen,

die zelf niet in staat is tot bronnenstudie, een inzicht te geven in de organisatie van het Indonesische gemeenschapsleven.

De Indonesische demokratie bestrijkt een ruimer gebied dan de Westersche en moet, anders dan de Westersche, worden opgevat in den zin van „invloed van het volk op bestuur, rechtspraak en regeling" (inleiding p. 2). Ook de struktuur is een geheel andere dan die van de Westersche demokratie met haar individueel kiesrecht. Aan het slot van zijn boek (p. 248) vat Dr. Haga aldus zijn bevindingen samen, dat de Indonesische demokratie „andere wegen volgt en andere vormen aanneemt dan de Westersche demokratie, en die niet gebaseerd is op de aanwezigheid van los van elkaar staande individuën, doch op het bestaan van natuurlijke groepeeringen van verschillenden aard; uit levende volksgroepen, die bestuurd worden door hun representant, in overeenstemming met den wil der leden der groep. Soms blijkt er tusschen eenige bevolkingsgroepen een dusdanig adatrechtelijk verband te bestaan, dat hunne bestuurders een collegiaal bestuur over het geheel vormen, terwijl de bevolking dan op Indonesische wijze zoowel invloed heeft op het bestuur harer groep, als wel op het bestuur van het geheel, zoowel direct als door middel van hare representanten."

„Soms staan de bevolkingsgroepen op zich zelf, en heeft de bevolking invloed op het bestuur harer groep, op haren eenhoofdigen representant, terwijl veelal de dorpsvergadering dan de hoogste macht in handen heeft."

„De Indonesische maatschappij vertoont zoodoende een organisch karakter, geen organisch karakter gebaseerd op eene vrijwillige belangengroepeering van de ingezetenen zooals in het Westen, doch een organisch karakter, gebaseerd op het genealogisch of territoriaal verband tusschen de ingezetenen, zich openbarend in de aanwezigheid van bevolkingsgroepen op die wijze verbonden. De regeeringsvorm draagt het karakter van organische vertegenwoordiging, al is het op geheel andere wijze dan in het Westen."

De stof, welke aan Dr. Haga het bewijsmateriaal levert voor zijn uitspraak, verdeelt hij over vijf hoofdstukken, t.w.: „I. Democratie in dorpen, dorpenbonden en federaties van dorpenbonden; II. Democratie in zelfbesturende rijken; III. Democratie in Inlandsche vereenigingen; IV. Indische democratie; V. Slotsom." Deze hoofdstukken zijn weer in ettelijke paragrafen ingedeeld, waaronder diverse verschijningsvormen der Indonesische en der Indische demokratie behandeld worden. Aan de hand van het, van ongewone belezenheid en groote feitenkennis getuigend betoog doorkruisen wij den geheelen archipel met een enkel slippertje naar de Filippijnen of Madagascar, nemen wij kennis van de vele merkwaardige, voor elke aparte volksgroep karakteristieke uitingsvormen van Indonesische demokratie, al dan niet gewrongen in een Westersch keurslijf, zooals: de sedert 1906 georganiseerde desa-raden van Java en Madoera; de bloeiende bandar-, desa- en soebak-vereenigingen van Noord- en Zuid-Bali; de merkwaardige ornamentschappen van Zuid-Celebes, curieus zoowel om hun ontstaan — groepeering rond een ornament: een reliek van voorouderlijke herkomst — als om hun onderlinge federaties, uitgegroeid tot krachtige zelfbesturende rijken; de unieke volksvertegenwoordiging van Bima; het grondvoogdschap van den Timor-archipel en de Ambonsche Molukken (die van de Kamparstreek is, waarschijnlijk omreden de geringe belangrijkheid, hier onvermeld gebleven); het tweehoofdenstelsel van Soemba, Savoe, Rote en dat der Minangkabausche rantau, dat aldaar geen, dat van de Karo-hoogvlakte, dat wel officieele erkenning vond; het instituut der bijstanders als in de Bataklanden, Atjeh, Nias, enz.; voorts invloed der bevolking op bestuur, rechtspraak, aanwijzing der hoofden; invloed van jongeliedengroepen; het massaprotest en andere uitlaatkleppen; in zelfbestuursgebied het instituut

der landsgrooten en dat der rijksraden; den ouden thans afgeschaften Siak-raad; ten slotte als voorbeelden van Westersche demokratie: den mislukten nieuwen Siak-raad, de instelling van onderafdeelingsraden in Palembang, Karang Asem, enz., van den Minahasa-raad en den Ambon-raad, van waterschapsraden in de Javaansche vorstenlanden, de voorgenomen instelling van regentschapsraden op Java en van provinciale raden, de instelling van den Volksraad en de voorgenomen wijzigingen omtrent de samenstelling van dit college; Gouvernementsorganisaties van inheemsche rechtspraak. Een zestal bijlagen, een bronnenlijst en een klapper besluiten het tevens van vier Bali-foto's voorziene boek.

In de inleiding verontschuldigt de schrijver zich, dat naar volledigheid, in het bizonder bij het geven van voorbeelden, niet is gestreefd. Waar bovendien met betrekking tot de volksordening van Borneo over het algemeen zoo weinig bekend is en ambtelijke gegevens niet gemakkelijk verkrijgbaar zijn, is het duidelijk, dat aan de primitieve samenlevingen van de Dajaks van Borneo geen uitvoerige bespreking gegeven is. Dat niettemin ook hier merkwaardigheden vallen op te merken — die Dr. Haga zeker niet verzuimd zou hebben in zijn boek op te nemen — blijkt uit het artikel „De adat-gemeenschappen in Zuid-Borneo" van den controleur H. Mallinckrodt in de October-aflevering van het tijdschrift „Koloniale Studiën", welke aflevering eerst begin dezer hier te lande is ontvangen, dus te laat voor tijdige kennisname door Dr. Haga. Immers, de raadpleging en vermelding der literatuur is in het proefschrift tot het laatst bijgehouden. Zelfs Prof. Dr. E. Moresco's inaugureele rede „Koloniale Politiek" van 19 November 1924 is nog in de laatste vellen van het proefschrift verwerkt.

Is met het bovenstaande niet meer dan een schematisch overzicht gegeven van Dr. Haga's proefschrift, zulks moge belangstellenden des te meer opwekken van den inhoud van het boek zelf kennis te nemen. Nog al te vaak komt men, zelfs daar waar redelijkerwijs anders verwacht mag worden, valsche voorstellingen tegen betreffende Indische volksordening en bestuurswezen. Zien wij Dr. Haga op pagina 5 de klacht uiten, dat door het van Gouvernementswege releveeren van het desa-hoofd tegenover de dorpsvergadering dit volkshoofd „in de oogen der bevolking" „voor een groot deel laagste *Gouvernementsambtenaar*" werd *), datzelfde gelaakte wanbegrip wordt gedoceerd (slip of the pen?) in het anders uitstekend H.B.S.-leerboek „De Gronden der Staatsinrichting van Nederland" door A. Feenstra, 17e druk (1924) p. 301: „Op den laagsten trap der ladder van het inlandsche *bestuurswezen* staat het dessahoofd...... *) Aan wanvoorstellingen als deze moge Dr. Haga's boek krachtig meehelpen een einde te maken.

Bij herhaling is in de zoogenaamd „ethische" Indische pers ons bestuurskorps afgeschilderd als reactionair, als niet kunnende inzien, dat met het getij de bakens moeten worden verzet, i.c. der bevolking eenig recht van meespreken in bestuurszaken behoort te worden gegeven.

Dit van een warm hart en diepgaande studie getuigend boek met zijn aan gene zijde zeker niet verwachte strekking kan haar als antwoord dienen.

Moge het boek, dat Dr. Haga als vrucht van jarenlange moeizame studie ons schonk, veler oogen openen en aldus den weg ertoe bereiden, „dat eene toepassing van de Indonesische democratie en eene aansluiting aan het organisch karakter der Indonesische maatschappij bij de staatsrechtelijke versterking en opbouw van Nederlandsch-Indië de twee thans scherp gescheiden en tegenover elkaar staande richtingen moge verzoenen; de richting van hen, die in zoo kort mogelijken tijd aan het volk zooveel mogelijk invloed op de regeering in Westerschen trant willen toeke[nnen]; en van hen, die daartoe het volk niet rijp [ach]ten, en daarom een autocratischen bestuurs[vorm] voorstaan." (p. 250).

Allereerst is daartoe noodig, dat „voor iedere [be]stelling en voor iedere streek" worde ingesteld „[een] nauwgezet onderzoek naar de staatsrechtelijke fo[r]matie der Indische maatschappij, naar bestaan[de] Indonesische demokratie, en nauwkeurige ov[er]weging van wat daarvan nog bruikbaar is" (p. 249).

Moge Haga's waarschuwende stem niet zijn [de stem] eens roependen in de woestijn!

Den Haag, 25 Jan. 1925.

M. A. BOUMAN.

*) Mijn cursiveering. M. A. B.

Het Adatrecht van Ned.-Indië.

Eenige mededeelingen over de 1e en 2e aflevering van het IIe deel van Van Vollenhoven's adatrecht van Nederlandsch-Indië.

Door Mr. P. A. F. BLOM, c.n.

(Slot).

De vaderlijke macht, die zich in Zuid-China uitstrekte over leven en dood van de kinderen, is hier zeer verslapt, toch is een verzoek des vaders een bevel voor den zoon, wien het geldt; voor onmondigheid gelden geen speciale regels, de reeds volwassen en op zich zelf staande zoon blijft onder zijn vader (of grootvader) staan. Toch was vóór 1917 het B. W.-begrip der minderjarigheid voor Chineezen evenzoo op 21 jaar gesteld, terwijl de ouderlijke macht, want dat is volgens ons recht geldend, thans voor Chineezen ook ingevoerd is en tevens is beslist het voortbestaan dier macht na den dood des vaders, welke voor dien tijd niet duidelijk te onderkennen was.

De adatrechtelijke voogdij, waarvoor geen recht[s]term is, en thans vervangen door onze B. W.-voogdij[en], omvat het beheer van en de zorg voor de goederen der pupillen, met uitsluiting echter van de zorg voor hun persoon en hun huwelijk, welke stukken der vaderlijke macht overgingen op de hoofdvrouw-weduwe met de 's mans agnaten. Wat in Zuid-China onbekend was, nl. de testamentaire voogdij met als sequeel de testamentaire goederenvoogdij, stond juist op Java vooraan, waarbij de hoofdvrouw-moeder als zoodanig dan ook werd aangewezen. De niet-testamentaire adat-voogdij over het goed werd door de jurisprudentie gegeven aan den „meerderjarigen" oudsten zoon, wat niet wegnam, dat de boedelkamer te Batavia die aan de hoofdvrouw-weduwe gaf, terwijl zij vermoedelijk behoorde te komen aan hen, op wie de rest der vaderlijke macht ook overging, zijnde de weduwe met de agnaten samen, dan wel aan een van hen allen.

Moest men onder de vigeur van S. 1855 No. 7[9] ten aanzien van de curateele in het Inl. Reglement naar bepalingen zoeken, thans is ons B. W. daar om terecht te wijzen.

Het Chineesche erfrecht, thans vervangen door dat van ons B. W., liet ons heel wat meeningen zien, zoowel ten aanzien van het versterf, als het testeer-recht. Tegenover de voorstanders van een feitelijke vererving van den vaderlijken boedel naar ouderrecht, waardoor de dochters ook erfrecht toekomt, staan zij, die vast blijven houden aan het Zuid-Chineesche versterfrecht, dat in het zuiver vaderrecht staat en dus de dochters buitensluit, zoolang er nog zoons of kleinzoons zijn. De eerstgenoemde partij kende ook, wat het testeer-recht betreft, dit toe aan elken erflater, ja zelfs erflaatster, als er maar geen onterving van zoons of kleinzoons plaats grijpe. Te betwijfelen valt of de eersten gelijk hebben, gelet op de geaardheid van den geslachtstak in dezen kring.

De vraag is of, gelijk reeds van Sengkawang werd

...merkt, het saldo der nalatenschap adatrechtelijk overging dan wel de activa en passiva, in de ...le richting gingen literatuur en rechtspraak; ...boedels van getrouwde vrouwen en van on...trouwde volwassenen wordt echter niet gerept en ...ldt dus het opgemerkte alleen voor den boedel ...n een vader. Wat er ook van zij, het bekostigen ...n begrafenis en grafonderhoud schijnt inhaerent ...n het erfgenaamschap te zijn. Erfgenamen bij ...sterf ten aanzien van den vader zijn zoowel ...ttige als onwettige nakomelingen, waarbij dan ...acht moet worden aan het twistpunt of ook ...onder de dochters vielen, de zoons en dochters ...en gelijk op; de erkende onwettige de helft van ...zoonsdeel, doch deelt ook de adoptief-zoon gelijk ...s er geen andere afstammelingen zijn. De ... kan in dezen rechtskring als erflaatster op...n, wat in Zuid-China niet mogelijk is, alleen ...betwist, wie hare erfgenamen dan waren (in ...s haar man, onverschillig of er kinderen zijn ...et; op Java hare kinderen en als deze er niet ...n haar man en bij ontbreken van dezen hare ...gere verwanten, broers en zusters), sinds 1 Mei ... is die aangelegenheid naar Nederlandsch ...ch erfrecht opgelost.

...angestipt dient te worden allereerst, dat de ...dvrouw-weduwe het recht van vruchtgenot ...ft van het goed, althans van dat harer minder...ge zoons van haar overleden man en kan de boe...verdeeling tegenhouden, en voorts, dat er zoo ... als nooit in de opgaande linie vererfd wordt, ...wijl de zijlinie dan alleen aan bod komt in het ge...dat er een kinderloos stervende weduwe is, en ...elijk zijn er in het geheel geen erfgenamen dan ...volgens de jongste Chineezen-wetgeving aan ...Lande, voordien aan het Chineesche hospitaal ...tavia tot 1911, toen 's Lands kas als de geluk... werd aangewezen.

...en slotte zij nog opgemerkt, dat de geadop...de door zijn intrede in den geslachtstak van zijn ...lant van zelf daar zijn erfrecht moet zoeken. ...in Zuid-China niet gekende testamenten komen ...r Chineezen veel voor; aanvankelijk op grond ...het bepaalde in S. 1855 No. 79 tot openbare ...menten beperkt, is de testeer-wijze thans sinds ... 1919 op alle in het B. W. genoemde manieren ...gesteld.

...nds 1855 kunnen Chineezen de Europeesche ...en op grond als rechten van hun eigen land...uitoefenen, al konden zij reeds voor dat tijd...particulieren landeigendom hebben (tal van ...culiere landen om en ten Oosten van Batavia ...dan ook in hun handen); met inlandsche rech...bezeten gronden kunnen zij echter niet erlan...doch het desbetreffende S. 1875 No. 179 tracht ...n in de practijk op allerlei wijzen te ontduiken. ...uitzondering is door aankoop agrarisch eigen...n mogelijk, aangegeven in het daarop betrekking ...hebbende Staatsblad van 1872, zoowel als het be...rkingsrecht (zgn. erfpacht) als het tijdelijk ge...recht op de particuliere landerijen, mits na ...2 niet ontleend aan Indonesiërs. Op Sumatra's ...kust huren de Chineesche groenteboeren grond ...daar hun producten op te planten. Ontginnings...t heeft de Chinees nergens. Als tusschenhan...r is de Chinees in dezen rechtskring, behou...n in de Minangkabousche landen vrijwel onge...ard, de groothandel is zich pas aan het ont...elen; op de Chineesche boekhouding zijn de ...ngen van het W. v. K. van toepassing, doch ...houden naar Chineeschen trant, doch op ...wijze, is zelfs onder den vigeur van S. 1917 ... 129 in stand gehouden.

...Bekend zijn de Chineesche rondventers, voorts de ...mindringan over wien niet zoo lang geleden ...niet onbelangrijk opstel is geschreven.

...t kongsiwezen bloeit hier allerwege. Weder...g hulpbetoon komt overal voor; ter Westkust ...Sumatra en op Java (hwé of op zijn Niasch ...djoelo geheeten), zijnde een soort maat...t komt veel voor.

...het 4e stuk nu worden de andere Buitenge...westen aan een onderzoek onderworpen.

Deze kring, bestaande uit Atjèh, Indragiri, Djambi, Palembang, Lampoengs, Borneo (buiten de goud-districten), Philippijnen, en Bali en Lombok, is kunstmatig en gegrond op staatsbladen.

S. 1855 No. 79 noch S. 1917 No. 129 is hier ooit van toepassing geweest, al heeft men van Regeeringswege de uitbreiding van den werkingssfeer van dit laatste Staatsblad aangekondigd. Van eenige rechtsgemeenschap is hier geen sprake, al zal men mogelijk hier en daar autonome geslachtstakken aantreffen; van Chineesche adathoofden, noch van rechtspraak is er sprake, al kent men voor Zuid-Oost-Borneo een instructie voor Chineesche hoofden en wijkmeesters voor wie echtscheidingen voorgebracht dienen te worden.

Het bovenvermelde over verwantschaps-, huwelijks-, en erfrecht geldt ook hier.

In tal van deelen van dezen kring kent men groenteteelers, een soort Chineesch bezitsrecht op tuinen en andere stukken teelaarde; op Bali hebben Chineezen koffietuinen, klapperaanplantingen en sawahs.

Ten slotte het 5e complex, zijnde de Chineesche koelie's ter Oostkust van Sumatra, die stellig wat hun adatrecht betreft, iets aparts moeten hebben: geen eigen organisatie, familie-, en erfrecht, het zelfstandig zoeken naar inkomsten. De koelies zijn voor het grootste deel: Tio-Tjsoe's en Hailiokhongs; de minderheid vormen de Hakka's en Foekhiëns. De eenigste organisatie, die men kan aanwijzen is de kongsi in den zin van een ploeg arbeiders onder leiding van een hoofdtandil of hoofdmandoer.

Het IIe hoofdstuk eindigt met een korte bespreking van de Arabieren, de Voor-Indiërs en uitheemsche Indonesiërs. Van de Arabieren, in getal van 45000 voorkomende en hoofdzakelijk van Hadramaut afkomstig (alleen mannen emigreeren), valt niet veel mede te deelen, naar rechtsgemeenschappen en rechtskringen is niet gezocht, aan hun adatinstellingen is nauwelijks aandacht geschonken. Het S. 1855 No. 79 geldt voor Arabieren voorzoover woonachtig op Java en Madoera en in de reeds bekende tien buiten-gewesten. De rechtordening der Arabieren in het algemeen laat zich het best vergelijken met die der Chineezen op Java en Atjèh met toebehooren. Het hoogste aanzien genieten zij, die afstammelingen van den Profeet zijn, de Sajjids. Die afstammelingen, die buiten Arabië althans en bijv. in Indonesië geboren zijn, heeten sjerief; dan vindt men de groote hoop van Sjechs, dat zijn de handelaren, die het minst in aanzien zijn. Opeenvolging van vader op zoon in een bepaald beroep of ambacht komt meermalen voor.

Terecht merkt Van Vollenhoven op, dat deze groep (en die der Voor-Indiërs) zich als uitheemsche gevoelen en gedragen, al kent de Arabier zijn eigen taal niet meer, toch blijft hij zich in zijn doen en laten als Aarabier gedragen. Met mededeeling, gelet op de gegeven plaatsruimte, dat de Indonesische Mohammedaansche rechter rechtspreekt, waar zulks noodig is over huwelijksrecht, erfrecht en vrome stichtingen, kan over deze Oosterlingen verder gezwegen worden.

Wat de Voor-Indiërs betreft, in onze wetgeving gemeenlijk met „Mooren" aangeduid, deze bestaan ten deele uit Hindoe's, voor een ander deel uit Parsi's; in het dagelijksche leven wordt veel van Klingen gesproken, hoewel dat slechts een groote groep van hen uitmaakt. Verder komen nog voor de Bengaleezen en Pandzjabi's en de Tsjati's (Chetti's). Opmerking verdient, dat zij kunnen zijn vreemde onderdanen (british subjects) dan wel Nederlandsche onderdanen; in het eerste geval is artikel 16 A. B. van toepassing, in het laatste geval persé art. 75 R.R. als daar genoemde groep van Vreemde Oosterlingen en dan geldt derhalve voor hen hun adatrecht, zooals dat in N.-I. zelf leeft, als zij tot de zgn. onchristenen behooren en tot de Europeanen als zij van een Westersch familierecht (en als Christenen), zijn voorzien en dan weg met hun adatrecht. Rechtskringen zijn niet aan te ge-

Haarlem en Omstreken.

ven, gelet op het kleine aantal Voor-Indiërs en hun sterk verscheiden adatrecht.

Over het huwelijksrecht van Klingaleezen is iets gepubliceerd, voor zoover het in Midden-Java gekend wordt.

Over de verdere uitheemsche Indonesiërs en die welke binnen Indië zelf zijn uitgezwermd, waarmede dit hoofdstuk eindigt, moeten wij zwijgen.

Tot slot de mededeeling, dat een begin is gemaakt met het IIIe hoofdstuk: het godsdienstig deel van het adatrecht, waarover bij voltooiing het noodige valt mede te deelen.

Van Week tot Week.

26 JANUARI–2 FEBRUARI.

Uitvoer van Java-rijst. De uitvoer van Java-rijst heeft gedurende de eerste tien maanden van 1924 27.204 ton bedragen, tegen 17.461 ton en 7984 ton resp. in de gelijke periode van de beide voorafgaande jaren. De uitvoer is grootendeels naar Nederland gericht.

F. M. Delfos †. Den 26en Jan. overleed te Hilversum op den leeftijd van 61 jaar de heer F. M. Delfos, Directeur van de Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden.

Examens. Landbouwhoogeschool Wageningen. Ingenieursexamen koloniale landbouw, de heer J. G. Ossewaarde;
candidaatsexamen koloniale landbouw, de heeren G. C. Dijkgraaf, A. Kortleve, H. N. Kluyver, T. H. Thung, H. Tulner.

Onderscheiding. Bij Kon. Besl. is benoemd tot officier der Oranje Nassau-orde de heer F. de Fremery, directeur der Deli-Batavia Maatschappij.

Indische schetsen van Dr. Berlage. In het Rijks Ethnografisch Museum te Leiden wordt eene tentoonstelling gehouden van kleurkrijtschetsen van Dr. H. P. Berlage, gemaakt op zijn Indische studiereis.

G. G. F. von Lindheim †. In den ouderdom van 81 jaren is te 's-Gravenhage overleden de gep. kapitein van het Oost-Ind. leger G. G. F. von Lindheim.

Mr. A. van Heycop ten Ham †. Te Rotterdam is overleden de heer Mr. A. van Heycop ten Ham, oud-rechterlijk hoofdambtenaar in Ned.-Indië.

Het tinbedrijf. Hierover meldt Aneta, dd. 28 Jan. Een commissie van advies voor het tinbedrijf te Tandjong-Priok is ingesteld onder presidium van den heer P. A. Roelofsen, directeur van Gouvernementsbedrijven; vice-president is Mr. L. J. A. Trip, president-directeur van de Javasche Bank.

Bestemming extra-tinwinsten. Zes millioen extra-tinwinsten worden gereserveerd voor aflossing van de leeningen en zes millioen voor uitvoering van groote werken: irrigatie, waterkracht en spooraanleg, waarvan reeds twee principieel zijn goedgekeurd. (Aneta, 28 Jan.).

H. H. van Marle †. Te Apeldoorn overleed op 65-jarigen leeftijd de heer H. H. van Marle, oud-districtscommissaris in de kolonie Suriname.

Zeeroof en rubberrestrictie. Blijkens een Ind. persbericht hangt de sterke opleving van den zeeroof op de Oostkust van Sumatra samen met de restrictie van de rubberproductie in het Britsche gebied, aan de overzijde van straat Malakka, waardoor een levendige smokkelhandel ontstond van de uit dat gebied naar Bengkalis vervoerde rubber.
Dit bericht vindt bevestiging in het navolgende Aneta-telegr. van 28 Jan.: Chineesche zeeroovers overvielen een prauw met rubber naar Bengkalis. Twee Chineezen werden gearresteerd.

De Indische faculteit te Utrecht. Dezer dagen is de acte gepasseerd van de stichting, die aan de Utrechtsche Universiteit opleiding van Indische ambtenaren mogelijk wil maken.

De huldiging der Indië-vliegers. Het driemanschap van den Holland—Indië-vliegtocht 1924 zal vermoedelijk den 25en April op Houtrust te 's-Gravenhage worden gehuldigd. Z. K. H. de Prins heeft het beschermheerschap aanvaard van het Nationaal Sportcomité, waarvan de huldiging uitgaat.

Geen jeneverstokerij te Pengalengan. De Regeering verleende vergunning tot 't oprichten van de Pengalengansche spiritusfabriek, maar weigerde de op-

richting van een jeneverstokerij toe te staa[n] ta, 30 Jan.).
(Men zie ook de rubriek „Uit de Euro[peesche] pers" in dit Kol. Weekbl., bl. 7).

Pest te Cheribon. Volgens Aneta, dd. 30 Jan. ... ribon met pest besmet verklaard.

De communistische actie. Verschillende opvo... Aneta-telegr. maken melding van toenemende com... munistische actie in Bandoeng en elders en... de politiemaatregelen daartegen genomen.
In een telegr. van 31 Jan. wordt vermeld... de Indische pers de houding der politie te... doeng onwaardig noemt, omdat ze door... „speldeprikken-politiek" verbittering kweekt.

Onbetaalde drukkosten. De Indonesische drukker... de beslag op de bezittingen van de Vereeniging... Landsdienaren in verband met f 21.000 ... betaalde drukkosten van de Indische Co... (Aneta, 31 Jan.).

Salariscommissie ontbonden. De burgerlijke en... taire salariscommissies zijn ontbonden onder... betuiging aan de voorzitters, de heeren ... en Treu, die een belooning ontvangen van... f 5000 en f 3000. (Aneta, 26 Jan.).

Salarisregeling en benoeming ambtenaren. Gouv... mentsbesluiten zijn uitgevaardigd, waarbij ... salarisregeling in werking treedt op 1 Fe... 2e. de bevoegdheid tot benoeming van ambte... wordt overgedragen aan de Departementshoo... uitgezonderd enkele groepen van hoogere ... naren.

Toeneming der pest op Java. In de week van ... 22 December '24 zijn op Java niet minder da... gevallen van pest gerapporteerd, waarvan ... afdeeling Wonosobo 23, in Temanggoeng 12... gelang 43, Jogjakarta 6, Soerakarta 60, Klat... Bojolali 133, Salatiga 53, Semarang 1, Kend... Batang en Pekalongan 30, Tegal 14, Bandjar... en Poerbolinggo 144.

Persoverzicht uit de Indische Bla[den] en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad.

De Locomotief (22 t/m. 24 Dec.) geeft overz... van de volgende onderwerpen, in den Volksra[ad] behandeld: *de salarisvoorstellen; de salariscommis... de voorpraktijk; de verwerping van het nieuw... 123 R.R.; de Goeroe-ordonnantie; het lot der ... de salarisvoorstellen aangenomen.*

De samenha , tusschen het wijzigingsvoors[tel] betreffende art. 123 R.R. en *de wijziging der ... ordonnantie* is het *Soerabajasch Hbl.* (23 Dec.) ... lijk. Nochtans — aldus het blad — heeft behalve Van Helsdingen, niemand op het verband geweze[n] ... schen het opheffen van belemmeringen tegen de ... breiding van zending en missie en de vereenvoud[iging] van het toezicht op 't Islamietisch godsdienstonder[wijs]. In tegenstelling intusschen met het debat over art. ... bleek bij de bespreking der goeroe-ordonnantie ... genomenheid met het voorstel der Regeering. ... ten aanzien van een principiëel punt bleken de ... ningen (zelfs tusschen fractiegenooten als de re... van Batavia en Bandoeng) uiteen te loopen. Lat... de vraag, of ten aanzien van het *tarekat-onderwij... verbreiding van mystieke leeringen, die niet zelde... paard gaat met djimathandel)* kan worden volsta[an] ... het repressief toezicht, dat na de wijziging der ... nantie op het godsdienstonderwijs in het algeme[en] ... worden uitgeoefend. Niet slechts onder de vrij... regenten blijkt op dit punt verschil van meening ... staan. Ook onder die bij den P. E. B. zijn aang... heerscht geen eenstemmigheid, gelijk bleek uit d... verklaring van den Pangeran Koesoemo Jo... meerderheid der P. E. B.-regenten gaat met het ... ringsvoorstel mede, maar niet zonder de nadru[kkelijke] waarschuwing, dat *nauwlettend toezicht op de ... noodzakelijk* wordt geacht.

Te Weltevreden is de dertigste algemeene vergade... *ring van het Ned.-Ind. Onderwijzers Genootschap* ... houden, onder den verschen indruk der salarisvoor... stellen. (*Java-Bode*, 27 en 29 Dec.). In een hoofdartikel ... critiseert de *Java-Bode* (27 Dec.) de „absolu[ut] ...

...ke geest", die uit de inleidende toespraken bleek.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (29 Dec.) meent aan een ar...kel van B.: *Het doel steeds meer benaderd*, plaats te ...ten geven, omdat het blad het met de „strekking" ...el eens is en het inderdaad nu meer dan ooit noo...acht, dat men in I. E.-kringen krachtig front maakt ...gen elke poging om het openbaar Europeesch lager ...derwijs neer te drukken.

Ook de *Locomotief* (20 Dec.) wijst op *de omslach...heid in de Volksraadsdebatten:*

Er worden te veel en te overbodig lange redevoe...gen gehouden. *Te veel* — doordat partijfracties de ...derwerpen niet altijd doelmatig onder haar sprekers ...rdeelen. *Overbodig lang* — doordat er schromelijk ...bruik van rhetorische franje en ter zake niet die...de toelichtingen wordt gemaakt. Men trekt heele ...rpen uit populaire handboeken om zich een schijn ...welgeïnformeerdheid te geven, men lascht onbe...ijke persoonlijke ervaringen en herinneringen in, ...haalt heele bladzijden uit eigen vroegere redevoe...n aan, men citeert lange hoofdartikelen van geest...ante periodieken, men put zich in eindelooze ...plegingen uit, men spitst zich op geleerde citaten ...klinkende frazen en menige redevoering draait zoo...om de eigenlijkheid, dat ze de zaak waarom het ...ter nauwernood raakt.

Een parlementaire redevoering is alleen dan mooi ...goed, wanneer zij inhoud heeft, een klemmend be...s levert, logisch opgebouwd en in een vorm, die ...den inhoud past. De persoonlijkheid zal zich in ...een redevoering evenzeer openbaren, maar niet ...ordat zij opzettelijk naar voren wordt gebracht, doch ...rdat de rede van den geest der persoonlijkheid is ...rtrokken. Wie weinig te zeggen heeft, hij make het ...t. Hiermee zal door den Volksraad veel tijd worden ...onnen, welke aan het onderzoek van de voorgeleg...stukken kan worden besteed. Door zelfbeperking zal ...Volksraad zijn gezag en zijn invloed slechts kun...vergrooten.

Om een Jeneverstokerij. (Vervolg).

Het verzet tegen het plan tot oprichting van een ...verstokerij in de Preanger is ook de *Deli Crt.* (29 ...c.) sympathiek, omdat er nobele bedoelingen aan grondslag liggen. Toch begrijpt de „D. C." het ver...tegen deze fabriek niet goed, zoolang de invoer ...alcohol in al zijn vormen in Indië onbeperkt kan ...chieden, mits men maar de noodige invoerrechten ...ccijnzen betaalt. En nu is het toch duidelijk — zoo ...volgt het blad — dat een fabriek in Indië zelf ...van niet vrij zal loopen. Wanneer men nu boven...weet, dat de fabricagekosten van alcohol slechts ...fractie bedragen van den verkoopsprijs met de ...op liggende rechten, dan is het duidelijk, dat een ...verstokerij in Indië moeilijk zoo ernstige gevolgen ...hebben als men op Java in bepaalde kringen ...t te meenen. Er bestaan trouwens *verschillende ...hol-stokerijen,* al produceeren die meestal *voor de ...dsche markt. Van veel grooter belang zou het o.i. ...om behoorlijke maatregelen te nemen tegen de ...destiene stokerijen,* die goedkoop bocht aan de ...t kunnen brengen en wel degelijk een slechten ...oed uitoefenen. Vooral hier in de Buitengewesten ...die slechte invloed duidelijk na te sporen. Vooral ...aar zulke clandestiene stokerijen al zeer gemakkelijk ...nnen concurreeren tegen de fabrikanten, die den ...eizer geven wat des keizers is. *Als de geheel-onthou...rs op Java daarover eens een protestvergadering be...elen, dan lijkt ons dat heel wat nuttiger.*

Volkeren-Psychologie.

De *Sumatra-Post* (9 Dec.) gaf een overzicht van *de ...nde voordracht van dr. Van Loon* en van hetgeen ...*f. Casimir* naar aanleiding hiervan in de „Tele...af" betoogd heeft. Thans behandelt de heer *A. G. de ...de- volkeren-psychologie (de Locomotief,* 24 ...). Hij schrijft *o.m.:*

...bedenkt welke factoren ten aanzien van den ...n het wezen van een volk een rol spelen, en met ...invloeden, welke een zekere wijziging te voor...nnen roepen, men rekening heeft te houden, ...instemming gelezen hebben wat prof. Casimir ...„Telegraaf" gezegd heeft: „Dubbel voorzichtig" — ...één zijner opmerkingen — „moet men zijn met ...sies te trekken uit eene psychologische beschou...over een volkskarakter. Dit is te rijk aan indi...n van verscheiden aard, dan dat er van het ge...elde geen groote afwijkingen zouden voorkomen. ...middelde fout, die hierbij gemaakt wordt, is dan ...altijd zeer groot. Als men daarbij dan nog be...t, dat het materiaal zeer klein is ten opzichte van het groote aantal, dat bovendien de methoden, om een geheel volkskarakter te onderzoeken, gedeeltelijk nog gevonden moeten worden, dan zal het duidelijk zijn dat bij den tegenwoordigen stand der wetenschap *een schets over een volkskarakter niet meer dan een proeve kan zijn.*" We kunnen deze woorden ten volle onderschrijven, al dient erkend te worden, dat er onder de Javanen meer éénheid in denken en voelen bestaat dan onder de volken van het westen.

Hoe grooter het aantal schakeeringen, hoe scherper de tegenstellingen bij de samenstellende deelen van een volk zijn, hoe meer kans men loopt door het aannemen van een gemiddelde in conflict te komen met de werkelijkheid. De Chineezen zijn allen zwartharig, maar in lichaamslengte verschillen de noordelijke Chineezen sterk van de zuidelijke broeders en ook in karaktereigenschappen. Hier moet men dus een scheiding aanbrengen evenals bij onze overburen, waar Engelschen, Schotten en Ieren moeilijk onder één psychologisch hoedje te vangen zijn. Wanneer men hier in Indië zegt: hij is het type van een Engelschman, kan men in zeven van de tien gevallen antwoorden: 't is mogelijk, maar het is een Schot. Dit neemt natuurlijk niet weg, dat in sommige gevallen de Engelschen, Schotten en Ieren weer een zekere overeenkomst in denken en voelen kunnen vertoonen. Een bekend sinoloog schreef eens: „wel vijftig maal ben ik begonnen met een schets van „de Chinees" en telkens als ik de algemeene karaktertrekken heel scherp en duidelijk voor oogen had, ontmoette ik weer een Chinees, die heelemaal niet aansloot bij m'n voorstelling."

De conclusies op het gebied der volkeren-psychologie zijn voorloopig nog conclusies, waarbij een duidelijke gebruiksaanwijzing niet gemist kan worden, en wie ze in een boek vereenigt, doet goed, als hij op den omslag laat drukken: *voorzichtig.* De Franschman, zegt men, is een geboren artiest en het kan niet ontkend worden, dat op velerlei kunstgebied Frankrijk den toon aangeeft. Toch zal het ieder, die biographieën van Fransche schrijvers en dichters ter hand neemt, opvallen zoo veelvuldig als de klachten zijn over jarenlange miskenning en over de botheid van het groote publiek. Als we ons niet vergissen hebben we eens in „Wetenschappelijke Bladen" een artikel gelezen, waarin aangetoond werd, dat ongeveer 60 pCt. van de Fransche schrijvers en dichters geboortig zijn uit hetzelfde deel van Frankrijk. *Zoo'n feit accentueert de moeilijkheden.*

Ned.-Ind. Thee in Amerika.

Er zit in de theecultuur inderdaad nog buitengewoon veel „muziek". Wanneer men nagaat, dat het Amerikaansche volk van 110 millioen zielen op het oogenblik bezig is geleidelijk een theedrinkend volk te worden, dan kan men eenigszins bevroeden, hoe groot de mogelijke uitbreiding kan worden van de wereldtheeconsumptie. Tot welke resultaten een eventueele succesvolle campagne zou kunnen leiden, moge blijken uit het simpele feit, dat het verbruik per hoofd in de Ver. Staten op het oogenblik slechts 0.86 lb. bedraagt tegen ongeveer 9 pond per hoofd in Engeland. Daarentegen drinken de Amerikanen ongeveer 19 pond koffie per hoofd tegen de Engelschen nog geen pond. Het is nu maar zaak — zoo betoogen *Sumatra Post* (3 Dec.) en *Soer. Hbl.* (23 Dec.) — zich vasten voet te verwerven en daarbij is *in de eerste plaats* noodig, dat op kwaliteit wordt gewerkt. Het is een betreurenswaardig feit, dat de Javathee, die tijdens en vlak na den oorlog naar Amerika werd gezonden, ons een stuk achteruit heeft gezet. Dat moet worden ingehaald en vervolgens zal aan kwaliteit de hand gehouden moeten worden. En in *de tweede plaats* zal men den Amerikaan moeten leeren, hoe onze thee moet worden gezet, want het is een bekend verschijnsel, dat ze daarvan niet het minste begrip hebben. En in *de derde plaats* zal men een organisatie van pakkers en mengers tot stand moeten brengen, want ook daarvan hangt zeer veel af. Dit echter is een bedrijf, dat groote ervarenheid eischt en dat zich moet weten aan te passen aan de bijzondere eigenschappen en voorliefde van een bepaald volk. Veel voorbereiding zal derhalve noodig zijn.

De heer *William A. Ukers,* redacteur van „The Tea and Coffee Trade Journal", dat te New York wordt uitgegeven, maakt momenteel een reis door alle thee producerende landen. Zijn doel is om door een grootscheepsche advertentiecampagne *het gebruik van thee in Amerika aan te moedigen.* Aangezien hij een erkende autoriteit is op thee- en koffiegebied kan zijn actie mogelijk van grooten invloed zijn.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (24 Dec.) geeft *een verslag van een lezing,* door den heer *W. H. Ukers* te Weltevreden gehouden, *over zijn wereldreis.* Wij ontleenen

hieraan, dat de *Japansche* thee-handelaren zich zeer wel bewust zijn van de sterke daling van den export van Japansche thee naar Amerika. Leverde Japan slechts enkele jaren terug nog circa 46 procent van de geheele consumptie in Amerika, dit percentage is in 1924 gevallen tot ongeveer 21 procent. Ook *China* en *Formosa* hadden een daling te constateeren, terwijl *India, Ceylon* en *Java* een vrij aanzienlijke vermeerdering boekten. De Japanners zijn vast besloten hun aandeel in Amerika's theeverbruik terug te winnen. Japan's theehandel is feitelijk in de eerste plaats te danken aan Amerika, dat bijna de eenige klant is. Spr. sprak zijn bewondering uit over hetgeen hij zag van de theecultuur op *Sumatra* en op *Java*. Het *proefstation te Buitenzorg* levert meer en betere resultaten op dan de proefstations in het buitenland. Vooral de wetenschappelijke onderzoekingen onder leiding van *dr. Bernard* hebben spr. sterk getroffen. Men heeft te Buitenzorg ontdekkingen gedaan, o.a. de ontdekking van een middel, dat wellicht geschikt zal worden bevonden voor een afdoende bestrijding van de helopeltis. Ook aan *dr. Menzel* brengt spr. een woord van hulde. Spr. raakt in vuur, wanneer hij het heeft over zijn bezoek aan *de beroemde Pengalengansche ondernemingen*, met hare schitterende fabrieken. Hij heeft den indruk gekregen, dat men daar inderdaad uit de thee-cultuur haalt, wat er uit te halen is. Het resultaat is een *„fine and clear tea"*. Spr. motiveert zijn meening, dat *„prohibition" de beste me de is om het verbruik van thee en koffie te bevor ren.* Deze beide dranken toch zijn de eenige stimuleerende dranken, welke zonder nadeelige gevolgen voor het lichaam, de plaats kunnen innemen van alcohol. Tijdens zijn wereldreis constateerde spr. dat prohibition, althans vermindering van het drankmisbruik overal ter wereld, maar vooral in Europa intreedt. Vervolgens geeft spr. een uiteenzetting van zijn meening hoe het theeverbruik in de Ver. Staten op de beste wijze bevorderd kan worden. Er moet geadverteerd en propaganda gemaakt. Spr. kan de Indische thee-industrie slechts aanraden een fonds te vormen, ten behoeve van propaganda voor Java- en Sumatra-thee. Daarna zou een ccommissie van bijv. drie Java- en twee Sumatra-planters naar de Ver. Staten kunnen gaan, om plaatselijk een onderzoek in te stellen. De Tea Association of the United States zal zulk een commissie steeds gaarne van advies dienen. Ten slotte brengt spr. warme hulde aan een tweetal personen, die zeer veel gedaan hebben voor de thee-industrie, de heeren *K. A. R. Bosscha* en *dr. Bernard*.

De eerste electrische locomotief.

Einde Januari worden — volgens *de Loc.* (22 Dec.) — *de eerste zware Zwitsersche electrische locomotieven* voor de Staatsspoorwegen op Java verwacht. De locomotief werd gebouwd door de firma *Brown-Boveri & Cie*, Baden in Zwitserland, die zich een wereldreputatie op electrotechnisch gebied verworven heeft en in onze koloniën vertegenwoordigd wordt door de firma *Lindeteves-Stokvis*. Een tweede locomotief, geheel gelijk aan de eerste en eveneens vervaardigd door de firma *B. B. C.*, volgt haar zuster binnen enkele dagen. *Het interessantste bij deze B. B. C.-locomotieven* is de overbrenging tusschen motoren en wielen, die een tandradoverbrenging laat zien, die in alle richtingen een speling toelaat tusschen motoras en wielas. De overbrenging is gepatenteerd. De zware koppelstangen welke bij alle stoomlocomotieven en bij andere typen van electro-motoren voorkomen, zijn bij dit systeem niet noodig. De firma Brown Boverie heeft voor de staatsspoorwegen in Zwitserland, het land van de electrificatie, meer dan 50 locomotieven met deze speciale overbrenging gebouwd.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Is een inheemsch lid van den Volksraad wel een vertegenwoordiger van de Inheemsche bevolking in Ned.-Indië?

I.

Deze vraag beantwoordt de heer A. Soetan Sinaro in de „Oetoesan Melajoe" van 9 Augustus 1924 op de navolgende wijze.

Hij wijst in zijn artikel in de eerste plaats op het feit dat in de „Oetoesan Melajoe" reeds zoo vele malen de aandacht van de lezers werd gevestigd op zekere eigenschappen, welke in den Volksraad door den heer Laoetan werden ontplooid en zeker niet het minst als een vooruitgeschoven partijman van den Economischen Bond in Ned.-Indië.

Die positie is van zulk eene algemeene beke dat de schrijver het niet noodig acht daarop verdere toelichting te geven.

Hetgeen echter de aandacht heeft getrokken opvallende houding van den heer Laoetan in den raad, welke er op wijst, dat hij denkt, dat, spreekt, hij dit doet als een afgevaardigde van Minangkabauers, van welke volksgroep hij echter mer een mandaat ontving en die hem ook nooit gekozen.

Het spreekwoord zegt „eene menschelijke tong geene beenderen" en de mensch kan daarom bij het bruiken van dat instrument alles zeggen, zooals goeddunkt, zonder de gevolgen daarvan te overzien zonder te bedenken dat die menschelijke stem wel het geluid van een tijger kan weergeven.

Het is, volgens den schrijver, niet te ontkennen men in den Volksraad weet, dat de heer Laoetan Minangkabausche wereld eene persoonlijkheid men moede is niet alleen, doch ook dat hij den der Minangkabauers heeft opgewekt, hetgeen o.m. is gebleken in de jongste ter hoofdplaats Padang kust van Sumatra) plaats gehad hebbende neerde vergadering, waarin tal van aangeleg werden besproken en de naam van den heer steeds in ongunstigen zin, op ieders lippen lag.

Men protesteerde toen tegen zijn optreden, geen rekening houdt met de belangen van het bausche land en volk en van de uitgezwermde nangkabauers, hetgeen toch als zijn voornaamste moet worden beschouwd en welke hij blijkbaar zuimt.

Den 13en Juli 1924 had ook ter hoofdplaats eene protestvergadering van de dáár aanwezige Min kabauers plaats, met geen ander doel dan, even Padang, te laten blijken van de ontstemming tegen heer Laoetan, meer in het bijzonder wegens zijne genomen houding in zake „Landrente en het Pandjang".

Deze vergadering was zeer druk bezocht, zakelijk door Minangkabausche handelaren, die groote belangstelling en vreugde naar de sp luisterden en die eene tegenactie voorstelden als wicht tegen de handelingen van volksafgevaardi die dit in de werkelijkheid niet zijn.

Men had den heer Laoetan opgeroepen voor deze gadering, ten einde hem de gelegenheid te geven persoonlijk te verdedigen, doch hij was niet versch

Van verschillende zijden waren telegrafische p ten aan het adres van den heer Labetan binnengek waaronder één van de Minangkabauers in de Resid Palembang, gericht aan de Vereeniging „Hindia B waarin instemming werd betuigd met de motie, door de Bataviasche vergadering zou worden gebracht.

Kortom, overal waar het Minangkabausche stroomde, kwamen protesten en verwijtingen tegen het optreden van den heer Laoetan als raadlid.

Naar de meening van den schrijver heeft Bataviasche vergadering het bewijs geleverd dat Minangkabausche volksziel is ontwaakt en dat waakzaam is en zich rekenschap geeft van de gebe nissen, welke in hare omgeving plaats vinden.

Ook heeft zij geleerd wie men als voorstanders als tegenstanders kan beschouwen van de behar der Minangkabausche volksbelangen en dat men het Hertogspark uiting kan geven aan gevoelens Minangkabauers bezwaren en die aan Hooger Be zeker ernstige stof tot overdenking zullen geven.

De Volksraad, zooals die thans is samengesteld nog geen college, dat de Volksgroepen van Ned. vertegenwoordigt, doch meer een adviseerend lic ten behoeve van de Indische Regeering.

De heer Hadji Agoes Salim spreekt daarvan in geschriften als van eene komedievertooning, veel wordt gepraat.

De Bataviasche koetsiers noemen het Hertog gebouw het praathuis, hetgeen zeker ongepast is een college, dat over tal van Indische miljoenen schikt en de vraag doet oprijzen of het iet be vele dier miljoenen te besteden voor scholen va ger Onderwijs.

(*Wordt ver*

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chinees, die in Ned.-Indië blijven wil.

Er zijn vele Chineezen in Ned.-Indië, zoo schrijft in de „Perniagaän" van 25 Augustus 1924, die denk dat, als zij schreeuwend verkondigen Chineesch on

BESCHIKBAAR.

daan te willen blijven, zulks een voldoende bewijs van gehechtheid aan den Chineeschen stam is.

Doch de schrijver kan dat rumoerig getuigen, hetwelk, zijns inziens, voortspruit uit de zucht om zich als een knap mensch voor te doen, niet bepaald prijzen, omdat hij alleen die Chineezen kan loyen, die in de werkelijkheid blijken geven van Chineeschen stam te zijn.

Hij wijst in dit verband op het feit, dat, terwijl de handelsartikelen in de Chineesche toko's van billijker prijs zijn dan in de Europeesche winkels, de Chinees niettemin zijne inkoopingen toch in deze doet, onder het zoogenaamde voorwendsel dat de Chineesche artikelen vervalscht zijn.

Zulk een optreden is, naar schrijvers meening, een even groot bewijs van gebrekkig stamgevoel als het feit, dat men, ten einde zoogenaamd de Chineesche industrie te helpen, Japansche goederen goedkoop inkoopt en daarop dan een Chineesch etiket aanbrengt.

De Japanners handelen anders. Eén van de te Singapore gevestigde Chineezen had een handel in scheepsartikelen.

Hij had de leverantie op de Japansche oorlogschepen, die Singapore aandeden, doch toen de Japanners de winstgevendheid van het bedrijf opmerkten, openden zij zelve een eigen handel in die artikelen, welke door de groote Japansche Stoomvaart Maatschappijen werd gesteund en met het gevolg dat de leverantie aan de Japansche oorlogschepen geheel ophield.

De schrijver stelt hierbij de vraag of de Chineezen in Ned.-Indië dat Japansche voorbeeld niet zouden kunnen of willen volgen?

Het is wel de moeite waard hier op te merken, dat, terwijl de Chineezen eeuwen eerder verblijf hielden in Ned.-Indië dan de Japanners, eerstgenoemden, bij het oprichten van toko's door laatstgenoemden, zelfs vroegen in loondienst te mogen treden als koelie en dat de Chineesche handelaren de Japansche hulp inriepen voor het verkrijgen van goedkoope handelsartikelen.

Het spreekt vanzelf, dat, wanneer de Japansche goederen eenmaal gewild zijn, de Japanners de prijzen daarvan wel zóódanig zullen stellen dat er geen Chineesche koopers meer te vinden zullen zijn.

Doch het zijn niet alleen de Japanners, die de Chineezen in hun handel nadeel toebrengen.

Te Malang bijv. zijn Chineezen die, afkomstig van het eiland Formosa, thans Japansch onderdaan zijn.

Deze personen, hoewel van Chineeschen stam, staan op Java vijandig tegenover hunne rasgenooten en nemen eene hooghartige houding aan, aangezien zij meenen dat zij als onder Japansche vlag levende, op een hooger plan staan.

De Chineezen, die in Ned.-Indië willen blijven wonen, zullen zeker wel geene relaties willen aanknoopen met rasgenooten, die op zulk eene wijze hun eigen stam verraden.

Hoewel niet sterk in aantal, ligt in dat optreden toch een toekomstig gevaar, dat moeielijk te bestrijden zal zijn, waar in Indië eenstemmigheid en samenwerking in de Chineesche samenleving ontbreken en iedere Chinees gewoonlijk op zich zelf is aangewezen en voor zich zelf werkt.

Opening van de Pasar Gambir te Batavia.

Zaterdag den 23sten Augustus 1924, des avonds ten 5 ure, waren tal van belangstellenden in het midden van het Pasar Gambirterrein, ter hoofdplaats Batavia verzameld, ten einde getuige te zijn van de opening der Markt.

De Resident Schenk de Jong hield bij die gelegenheid eene toespraak, waarbij hij zijn dank uitsprak aan de aanwezigen voor hunne komst en aan de besturen van de Jaarbeurs te Bandoeng en van de Jaarmarkten van Pekalongan en Soerabaija voor de ontvangen medewerking.

Z.H.Ed.G. hoopte dat door samenwerking het beoogde doel zou worden bereikt, n.l. het op hooger peil voeren van den Indischen Handel en de Indische Nijverheid en het verbeteren van den Inlandschen landbouw en van den Inlandschen veestapel.

Verder wees de Resident op de vele veranderingen, welke met steun van verschillende zijden waren tot stand gekomen op deze Markt, en meer in het bijzonder de sport, zoodat men thans de prestaties van een Concours Hippique en van voetballers kon aanschouwen.

Voor den ondervonden steun werd ook de pers dank gezegd.

Met een driewerf hoera op H.M. de Koningin en met ontsteking van het noodige Chineesche vuurwerk, werd met een glas champagnewijn de Pasir Gambir geopend verklaard.

(„Perniagaän", 25 Aug. 1924).

Literatuur-Overzicht.

Gedenkboek Deli-Batavia Maatschappij.

Ter gelegenheid van haar vijftig-jarig bestaan op 1 Februari heeft de Deli-Batavia Maatschappij een gedenkboek uitgegeven, uitgevoerd in heliotypie door de firma L. van Leer en Co. te Amsterdam.

Na een kort voorwoord van de Directeuren F. de Fremery en E. H. de Vries, is de heer M. Moresco aan het woord voor een beschrijving der geschiedenis van de jubileerende maatschappij, die op bescheiden voet begonnen, thans werkt met een kapitaal van negen millioen gulden, en bij zusterinstellingen ook voor eenige millioenen betrokken is.

Tusschen den tekst zijn de portretten opgenomen van verschillende vroegere directeuren en van het tegenwoordig bestuur, terwijl het geheel besloten wordt door een reeks platen welke op de gebouwen der Mij. en op het bedrijf ter Oostkust van Sumatra betrekking hebben.

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde.

Inhoud van Deel LXIV, afl. 1—2. Sternkunde und Sterndeuterei im malaiischen Archipel, von Alfred Maass. — Ethnografische aanteekeningen omtrent de Gouvernementslanden in de boven-Kapoeas, Westerafdeeling van Borneo, door M. A. Bouman. — De Krsnayana aan Panataran, door P. V. van Stein Callenfels. — Een Bantamsch gezantschap naar Engeland in 1682, door W. Fruin—Mees. — Het Lingga-heiligdom van Dinaja, door Dr. F. D. K. Bosch. Met Naschrift van Dr. B. Schrieke. — Systeem van oudheidkundig onderzoek, door P. J. Willekes Macdonald. — Inlands onderwijs van overheidswege in de Padangse bovenlanden vóór 1850. De grondlegger. Zijn invloed en zijn persoonlijke bemoeienissen op dit gebied, door H. E. Steinmetz. — Boekbespreking: The children of the Sun, by W. J. Perny, door Dr. A. C. Kruyt. — Uittreksel uit de Notulen der Algemeene en Directievergaderingen van het Kon. Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Djawa. Orgaan van het Java-Instituut.

Inhoud van jaarg. 4, No. 4. Programma van het Congres van het Java-Instituut te Djogjakarta op 24—27 Dec. '24. Praeadviezen. a. Welke waarde hebben de Oud-Javaansche monumenten voor de huidige en toekomstige cultuur? door F. D. K. Bosch, Radjiman (R. T. Wediadiningrat), Ir. A. van Leeuwen, Ir. H. Maclaine Pont. — b. Op welke wijze kan bij de opvoeding van landskinderen de inheemsche cultuur meer tot haar recht komen? door W. D. P. Corporaal en R. Sasrasoeganda. — De nationale Spraakkunst, door Pastoor van Lith. — Stellingen M. Soeriadiredja: Op welke wijze kan bij de opvoeding der landskinderen de inheemsche cultuur meer tot haar recht komen?

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 26 (27 Dec. '24). Bemesting van koffie- en rubbertuinen met kunstmeststoffen, door Dr. A. J. Ultée. — Soekaboemische en Rubberplantersvereeniging. (De bevolkingsrubbercultuur op Sumatra, door Wijnaendts van Resandt). — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — De wortelziekten van klappers. — Het wereldgebruik van koffie.

Cinchona. Korte meded. betreffende de Kina-cultuur.

Uit den inhoud van jaarg. I, No. 2. Bericht omtrent de Gouvernements Kina-onderneming over het eerste halfjaar 1924. — Over den bloei van jonge Ledger-enten, door Dr. C. Spruyt. — Over de factoren die van invloed zijn op een juiste bemonstering van partijen kinabast, door Dr. M. Kerbosch. — Eenige gegevens omtrent de toepassing van Leguminosen op hooggelegen ondernemingen, door Dr. M. Kerbosch. — Over schade in kinaspeenbedden veroorzaakt door zwarte mijten, door Dr. Ch. Bernard en Dr. M. Kerbosch, benevens een drietal andere bijdragen over schadelijke insecten en kina-aanplantingen.

Orgaan van de N.-I. Officiersvereeniging.

Het Nov.-nr. bevat o.m. De operatiën der Centralen tegen Servië (1914—1916). — Eenige mededeelingen over Atjeh, door A. Merkelbach. — De kommandostem, door H. L. Roelfsema. — De toekomstige officierssalarissen, door A. van Pelt. — Inleiding tot een herziening van het militaire tuchtrecht, door F. T. — Volksraad. Behandeling van het ontwerp-vlootwet 1925.

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1924, No. 12. De veldtocht in Zevenbergen, door H. G. — Het Duitsche Infanterievoorschrift (slot), door M. R. H. Calmeyer. — De ruitverdeeling van topografische kaarten, door M. Boerstra. — Het luchtwapen in

den kleinen oorlog. — Verantwoording van ten behoeve van „Indisch Bronbeek" ontvangen gelden. — Boekbespreking.

Ned.-Ind. Rubber- en Thee Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 9, No. 23 (15 Dec. '24). Boschbranden op Java. — De rubberrestrictie. — Mogelijkheden en verbeteringen voor de cultuurondernemingen op Sumatra's Oostkust, door Dr. A. W. K. de Jong (slot). — Bevolkingsrubber in Djambi. Rapport van den heer T. J. Cumming over zijn reis met Dr. N. R. Pekelharing (slot). — Bevolkingsrubber in Sumatra. — Invloed van de kalk op de minerale bestanddeelen (vervolg).

Ostasiatische Zeitschrift.

No. 4 van jaarg. '24 bevat onder het opschrift „Neuere Literatur über die Hindu-Javanische Kunst" een uitvoerige bespreking, door den heer T. B. Roorda, der volgende uitgaven: Inleiding tot de Hindoe-Javaansche kunst, door Dr. N. J. Krom, 2e herziene druk; Ramalegenden und Ramareliefs in Indonesien, von Dr. F. W. Stutterheim; en: Het oude Java en zijn kunst, door Dr. N. J. Krom.

Verder geeft de redactie een reproductie van de prachtig gelukte opname van den Boroboedoer en omgeving vanuit een vliegtuig, welke foto te voren in enkele Ned. tijdschriften was opgenomen. Zeer terecht merkt de redactie op: „Keinerlei Beschreibungen oder Zeichnungen können annähernd den Grundriss, Aufbau und die Lage dieses groszartigsten buddhistischen Kunstdenkmales der Welt zu lebendiger Anschauung bringen, wie diese allerdings selten glücklich gelungene Photographie aus den Lüften".

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Febr. '25. Plechtigheden der Marind-Anim, door Dr. P. Wirz (met ill.). — Mekiis (een religieuze plechtigheid der Baliërs), door Anne Hallema. — Een predikant-kerkafbreker, door J. H. de Vries (bevat interessante mededeelingen over de blanke bewoners van het eiland Kisser). — Een Instituut voor Indische archaeologie te Leiden.

De West-Indische Gids.

Febr. 25. De nieuwe afdeeling van het Militair Hospitaal te Paramaribo voor besmettelijke ziekten (met afb.), door P. Cool. — De veeteelt in Suriname, door J. J. Leijs (slot). — Een Engelsch Gouverneur van Curaçao (Cocksburn, in 1807), door P. A. Euwens O. P. — Karaïben en Guiana, door C. H. de Goeje. — Emigratie uit Oost-Indië naar Suriname in 1714? door H. D. B. — Het Surinamevraagstuk, door H. G. Brandon. — Boekbespreking, door Dr. H. D. Benjamins.

De Indische Verlofganger.

No. 25. West-Indië en de luchtvaart, door E. L. Musquetier. — De achteruitgang van de Europ. Lagere school en hoe die te stuiten (vervolg). — De Indische vakbeweging.

De Indische Mercuur.

No. 5 (30 Jan.). Dertig jaren koloniale politiek in het Parlement, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Conserveeren van veevoeder door inkuilen, door L. Koch. — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1924. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over de zgn. groote cultures, uitgezonderd rubber.

Locale Belangen

Jaarg. 12, afl. 12 (16 Dec. '24) bevat o.m. Is de invoering van art. 114 bis der Nederlandsche gemeentewet voor Indië gewenscht? door F. H. C. Dalderup. — Onderhoud van wegen, door J. E. Jasper; met Naschrift van ir. W. J. Immink. — Decentraliana. De instelling der Provincie West-Java en het financieel gezichtspunt, door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz (ontleend aan het Soer. Handelsbl.).

Architectura.

Het jongste Nr. van dit weekblad wordt — volgens het Vad. van 29 Jan. — voor het grootste deel ingenomen door een bewonderend artikel van T. B. Roorda over Berlage's Indische reisschetsen. Verschillende teekeningen zijn hierbij gereproduceer"

* * *

Verslag omtrent het Pensioenfonds voor Europeesche locale ambtenaren in Nederlandsch-Indië over de jaren 1922 en 1923. ('s-Gravenhage, Algemeene Lands-drukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1924, No. 52. (Bureau voor de Volkslectuur en verwante aangelegenheden te Weltevreden).

Shaman, Saiva and Sufi. A study of the evolution of Malay magic, by R. O. Winstedt. (London, Constable and Company Ltd.).

Tochten langs West-Borneo, door Spits. XI. Het op-knappen der rivierbakens (vervolg). (Het Nederlandsche Zeewezen, 24 Jan. '25).

Een begrafenis in Borneo, door Father A. Verhoeven (met ill.). (Annalen der St. Josephs-Congregatie. Jan. 1925).

Verslag omtrent het weduwen- en weezenfonds der Europeesche officieren van het Ned. Indische leger over 1923. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Poederkoolstookinrichting voor de electrische centrale der Banka-tinwinning te Mantoeng, door ir. A. van der Ham (met ill.). (De Ingenieur, 31 Jan. '25).

Bei Paradiesvogeln, Kopfjägern und Menschenfressern, von Dr. Thierfelder. Mit ill. (Das Echo. 1925, No. bl. 306).

Termijnhandel op Java, door Th. G. H. Stibbe. (Economisch-Statistische Berichten, 28 Jan. '25).

De ondervoeding der Inlandsche bevolking. (De T... 13 Dec. '24).

De Deli-Batavia Maatschappij (met ill.). (Eigen Haard, 31 Jan. '25).

Volkshuisvesting in Medan, door W. C. van Me... Met ill. (Het geïllustreerd Gemeenteblad. Jaarg. VI, 5, bl. 102, Jan. '25).

Suriname.

In ons nummer van 22 Januari bespraken wij het betoog betreffende de grenzen van Suriname, door Dr. IJzerman gehouden op de bestuursvergadering van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap op 10 Januari j.l. en zeiden daar dat wij zeer benieuwd waren naar de gedachtenwisseling naar aanleiding van Dr. IJzerman's betoog. Nu wij in de gelegenheid gesteld zijn daarvan kennis te nemen, willen wij er even op terugkomen. Het is ons een teleurstelling dat een onderzoekingsreiziger als Barrington Brown geen krachtig verdediger heeft gevonden. Evenals Schomburgk had hij een regeeringsopdracht, die niet zoo maar aan den eersten den beste wordt gegeven. Zijn verslagen zijn gepubliceerd „by order of the Lords commissioners of Her Majesty's Treasury".

Anderhalf jaar vóór hij de New River ontdekte had Barrington Brown een andere ontdekking op zijn naam, dit, die den naam van elken ontdekkingsreiziger zou doen voortleven. Op 24 April 1870 ontdekte hij n.l. den beroemden Hairteux- of Hairtukval in de Potaro-rivier, een linkerzijrivier van de Essequebo. Deze geweldige val ploft met één sprong 741 voet naar beneden, waarop een reeks kleinere vallen volgen, te zamen een val vormende van 822 voet hoogte, bij een breedte van 300—400 voet. De val is tallooze malen afgebeeld en beschreven. Die er een mooie afbeelding van wil hebben, verschaffe zich „*The Illustrated London News*" van 15 October 1921 aan, waarin een full page plaat. In het vorige jaar zagen wij op de Wembly-tentoonstelling bij het gebouw van Britsch-Guiana een eigenaardige nabootsing van den val.

Barrington Brown verdient inderdaad meer waardeering dan hem op bovengenoemde vergadering te beurt gevallen.

Edoch, zijne opneming van de Koeroeni- en de New River had in het droge jaargetijde plaats. Daarom moet de volgende stap, die onze Regeering behoort te doen, zijn het voorstel aan de Britsche Regeering om gemeenlijk de beide bronrivieren te exploreeren, zoowel in het natte als in het droge jaargetijde.

Dan kan tevens de eigenaardige kwestie van de Paru-rivier, waarop reeds in het T. A. G. van December 1898 blz. 820 is gewezen, worden opgehelderd.

In onze bespreking van Dr. IJzerman's betoog merkten wij op dat men van het brongebied van de Corantijn zoo weinig weet.

In het „*Verslag der Toemoekhoemak-Expeditie*", blz. 180, schreef C. H. de Goeje dat van het betwiste gebied tusschen Koetari en Nieuwe Rivier ongeveer niets bekend is. Door de Corantijn-Expeditie is aan onze ke...

nis van *dit* gebied weinig of niets toegevoegd. De heer De Goeje somt zooveel onzekers op in het stroomgebied van de Boven Corantijn, dat dit reeds een nader onderzoek dringend noodzakelijk maakt.

* * *

Onder het hoofd *„Naar de oplossing”* heeft „De Surinamer” van 12 December een interessant artikel over de draadlooze verbinding van Paramaribo, zoowel met het buitenland als met de buitendistricten. Het station te Paramaribo zal contact hebben met de draadlooze van St. Martin, die het tusschenstation moet worden evenals Martinique het voor den kabel is. Zou St. Martin geregeld contact kunnen krijgen met New York, dan kunnen langs dien weg de telegrammen van Paramaribo naar Europa worden doorgezonden. Of St. Martin te eeniger tijd deze verbinding tot stand zal brengen weet de schrijver niet. Een feit is het echter, dat het om hiertoe te geraken aan zeer hooge eischen moet voldoen, niet alleen in technisch opzicht, doch ook wat zijn personeel aangaat. De Amerikaansche stations onderhouden n.l. geen contact met stations waarvan de bediening ook maar het minst te wenschen overlaat. Suriname moet reeds van den aanvang af over goed personeel beschikken wil het zich in het verkeer een goeden naam verzekeren. Op het oogenblik schijnt Suriname reeds een goeden naam te hebben, voor zoover het enkele malen met het buitenland heeft gecorrespondeerd.

„In elk geval — aldus „De Surinamer” — zal onze draadlooze verbinding zoowel met de overzeesche districten als het buitenland in den loop van 1925 een feit zijn. En dit mag wel tot vreugde stemmen na al de doorgestane ellende met den permanent defecten kabel.”

* * *

„Suriname” van 5 December vertelt in een artikel, waarboven staat *„Een draadloos station voor één gulden”*, hoe Paramaribo aan zijn draadloos station gekomen is.

Tegenover wijziging van eenige bepalingen van de Bauxiet-verordening heeft de Bauxiet-maatschappij de verzekering gegeven, dat met kracht zou worden voortgegaan met de ontginning en verklaarde zij zich bereid om tegen ontvangst van... *één gulden* haar draadloos station in den cultuurtuin aan het Gouvernement over te dragen.

„Suriname” merkt hierbij op:

„Wij voor ons achten van groot belang de verzekering van de Maatschappij dat krachtig met het werk zal worden voortgegaan. De mogelijkheid is zelfs niet uitgesloten dat eventueel ook tot belangrijke uitbreiding der werkzaamheden wordt overgegaan. Er zullen dan weer vele handen te Moengo noodig zijn, hetgeen een uitkomst zal beteekenen in deze tijden van malaise en toenemende werkeloosheid in het land.”

* * *

In „Het Vaderland” van 28 Januari een artikel (eigen bericht) over de geneeskundige school te Paramaribo, die aldus eindigt:

„De school heeft haar bestaansrecht bewezen, zij kost het gouvernement niets en levert goede krachten af. Meer kan men al niet verlangen.”

* * *

De heer G. J. Staal, oud-gouverneur van Suriname, zal, aanvangende Donderdag 29 Januari, voor de Volksuniversiteit te Amsterdam een cursus van zes lessen houden over „Suriname”.

Behandeld zullen worden: Geschiedenis, land en volk. Staatsinrichting. Bedrijven: landbouw, mijnbouw, boschbedrijven. Handel en verkeer. Immigratie en kolonisatie. Onderwijs en eeredienst. Armen- en ziekenzorg. Geldmiddelen. Pogingen tot economischen opbouw. Toekomsteischen en verwachtingen.

Inlichtingen te verkrijgen op het secretariaat der Volksuniversiteit, Heerengracht 545.

* * *

In de flink bezette zaal van Pulchri te 's-Gravenhage heeft Prof. Dr. Pulle Donderdagavond 29 Januari een interessante lezing, met een groot aantal zeer mooie lichtbeelden, gehouden over een expeditie in de binnenlanden van Suriname. In de veronderstelling dat in een andere rubriek hierover verslag wordt gedaan, zullen wij niet op de lezing ingaan [1]).

* * *

[1]) Inderdaad; zie het verslag van den Secretaris der afd. 's-Gravenhage op blz. 66 hierachter. Red.

Eenigen tijd geleden namen wij in dit blad de vragen op door het Tweede Kamerlid Boon aan den Minister van Koloniën gedaan betreffende de door het Departement van Koloniën uitgelokte Koninklijke opdracht aan den Gouverneur van Suriname om een koloniale verordening in te trekken.

Het antwoord van den Minister was zoo uitvoerig dat wij er niet aan konden denken het over te nemen. In „Het Vaderland” van 24 Januari komt de heer A. S. J. Fernandes, oud-Griffier der Koloniale Staten, op deze kwestie terug en bestrijdt uitvoerig de uiteenzetting van den Minister.

* * *

„De Nieuwe Financier en Kapitalist” van 25 Januari is ons toegezonden. Daarin een artikel *„Nederlands twaalfde provincie”*, handelende over de Surinaamsche Bank, die den 19en Januari haar zestigjarig bestaan heeft herdacht. Een zeer waardeerend artikel.

Curaçao.

Politie,

Wij ontvingen het *Verslag van bestuur en staat van Curaçao*, zooals men, blijkbaar in verband met de laatste grondwetsherziening, het vroegere *Koloniaal Verslag* is gaan noemen. Vol belangstelling sloegen wij aanstonds het hoofdstuk E. Wetgeving, Rechtswezen en Politie op. Het is weer fraai, wat over de politie in het verslagjaar (1923) wordt meegedeeld. De sterkte bestond uit: 4 hoofdagenten, 16 agenten eerste klas en 97 agenten tweede klas, w.o. 20 militairen. Hun gedrag, ijver en bekwaamheid lieten te wenschen over. Twee hoofdagenten, 3 agenten eerste klas en 54 tweede klas beliepen samen 74 straffen, t.w. 8 berispingen, 11 intrekkingen van vrije dagen, 45 strafdiensten en 10 boeten, terwijl een tijdelijk agent eerste klas wegens wangedrag teruggesteld werd tot agent tweede klas.

Ongeveer 50 pCt. van het politiecorps is dus disciplinair gestraft. Dergelijke toestanden zijn wij langzamerhand wel gewoon, maar nieuw en erger nog is deze opmerking:

„De — onlangs eervol ontslagen — inspecteur gaf aan de manschappen gedurende het verslagjaar theorie. De tucht scheen echter, door de opvattingen, die hun omtrent de onderorpenheid aan hun meerderen werden bijgebracht, niet te veel te zijn gebaat.

Deze opmerkingen schijnen het eens heel kras te willen zeggen, met de noodige omzichtigheid. Stel eens, dat de tucht wel *te veel* was gebaat, dan zou den inspecteur misschien een verwijt kunnen worden gemaakt Nu echter heeft de inspecteur den manschappen zoodanige opvattingen omtrent onderworpenheid aan hun meerderen bijgebracht, dat de tucht niet te veel gebaat is. Inderdaad belangrijk genoeg, om het mee te deelen in een „verslag van bestuur en staat”.

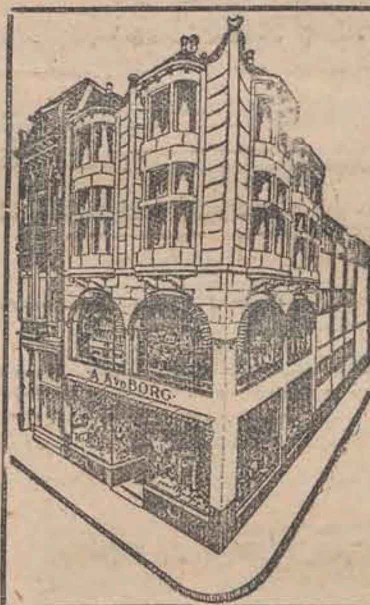
Of is misschien bedoeld, wat ieder weldenkend mensch er in lezen zal, dat de inspecteur zijn taak zóó verkeerd heeft opgevat, dat de tucht niet veel gebaat is. Dan is dit een hoogst ernstige aanklacht tegen dien ambtenaar, die wel wat meer gedocumenteerd had mogen worden. Het is te hopen, dat die ambtenaar het daarbij niet laat zitten, maar den weg zal vinden òf van schulderkenning òf van eerherstel.

Het is toch ook wel zielig! Daar heeft men een keurcorps van politieagenten, hoofdagenten, agenten 1e en 2e klas, gewend aan een voorbeeldige tucht, doordrongen van de meest hoogstaaande opvattingen omtrent onderworpenheid aan hun meerderen en daar komt zoo'n gepensionneerde hoofdinspecteur uit Amsterdam, die natuurlijk van al die dingen geen ziertje verstand heeft, en die zal nu eens van die averechtsche Hollandsche opvattingen aan een Curaçaoschen politieagent trachten bij te brengen. Dat *moet* niet gaan.

Er is slechts één verontschuldiging, en wel deze: wij hebben in de vorige *Koloniale Verslagen* er niets van kunnen vinden, dat de Commissaris van politie eerst getracht heeft den nieuwen inspecteur theorie te geven in de Curaçaosche opvattingen omtrent de onderworpenheid aan zijne meerderen. Maar misschien had de inspecteur er om moeten vragen en heeft hij dit nagelaten. Trouwens — 't zou toch wellicht boter aan de galg gesmeerd zijn. Zoodat toch weer de inspecteur, en deze alleen, de schuld draagt!

Havenverbetering.

De *Amigoe* schrijft: „Bij geruchte vernamen wij dezer dagen, dat hier binnenkort een oud-kapitein van de Nederlandsche Marine verwacht wordt, met opdracht

hier een onderzoek in te stellen en rapport uit te brengen, welke verbeteringen aan onze haven kunnen en moeten aangebracht worden."

Wij hopen, dat dit gerucht *niet* waar is. Te zeggen, wat nu aan de haven moet gedaan worden, is niet allereerst werk voor een marine-officier maar voor een handelsman en een koopvaardij-officier. Bovendien er is al zoo veel gerapporteerd, dat er nu eindelijk wel eens iets anders mag gebeuren. Ook liggen er nog altijd de compleete voorstellen van den oud-gouverneur Helfrich. Als men nu toch weer rapporten wil hebben, laat men daarover dan eens een rapport uitlokken.

't Gaat bijna weer net als vroeger, toen men al door maar liet rapporteeren: over den landbouw, over de hoedenvlechtnijverheid, over de volksgezondheid en wat niet al. De man voor de „telefoon" is nauwelijks weg, of de komst van een opvolger voor de „haven" wordt aangekondigd. Als dit zoo doorgaat, zijn wij er gauw doorheen, maar wij vreezen, dat men dan weer van voren af aan zal willen beginnen.

Bovendien: moet er nu voor de haven iemand uit Holland komen? Is dat niet een weg op zeven mijlen, als zoo iemand zich eerst weer van de eigenaardige toestanden en omstandigheden in dit werelddeel moet gaan op de hoogte stellen? Waarom niet liever het oordeel gevraagd van de gezagvoerders der K. W. I. M. en K. N. S. M.?

—

Personalia.

Bij Kon. Besluit zijn met ingang van 1 Februari voor het loopend zittingsjaar onderscheidenlijk tot voorzitter en tot onder-voorzitter van den Kolonialen Raad van de Kolonie Curaçao benoemd de heeren Ed. S. Lansberg en C. S. Gorsira.

Uit den Verren Vreemde.

Treedt China een nieuw tijdperk in?

Al maken wij ons niet de illusie een duidelijk beeld te kunnen geven van datgeen wat niemand helder voor den geest staat, van den toestand in China, zoo nu en dan is 't toch goed te trachten de verwarde film even, heel even te laten stilstaan, om daarin gauw eenige lijnen van beteekenis te onderscheiden en deze vast te leggen, terwijl de film alweer nieuwe beweging weergeeft. Wij stellen ons waarnemingsmoment bij het overlijden van dr. Soen Yat Sen, dat 27 Januari door de Europeesche pers is gemeld.

Na den val van Tsao Koen, president der republiek en zijn maarschalk Woe Pei Foe, kwam de leiding der regeering te Peking in handen van Tchang Tso Lin, den machtigen heerscher over Manchoerije. In Peking kreeg hij echter niet zóó de vrije hand als hij dit in Moekden had. Hij kreeg rekening te houden met de beteekenis van dr. Soen Yat Sen, die in Zuid-China een soort van eigen republiek gevormd had met Kanton als hoofdstad en die aan Tchang Tso Lin krachtige hulp had verleend. Hij was bovendien een leidende kracht van de volkspartij Koeomintang. Maar niet alleen met hem had Tchang Tso Lin rekening te houden, hij was geholpen door maarschalk Toean Tsi Joeang, de voormalige voorzitter van den ministerraad en vooraanstaande persoonlijkheid in de invloedrijke club Anfoe. Zooals 't in China — en niet alleen dáár — gewoonte is, komen zij, die tot het welslagen van een revolutie 't hunne hebben bijgedragen, om belooning vragen in den vorm van een productief baantje. De sedert 1920 achtergestelde Anfoepartij drong bij maarschalk Toean Tsi Joeang — dien wij verder Toean zullen noemen — er op aan de verloren schade gauw te herstellen. Toean deed dit ongeduld bij Tchang Tso Lin gelden, die ook zijn eigen klanten te bedenken had, terwijl dr. Soen Yat Sen binnenkort uit het Zuiden werd verwacht met een eigen lijst van sollicitanten. Dit hinderde den dictator van Moekden nu in Peking erg in zijn vrijheid van handelen. Ook bleek, dat als er tusschen hem en zijn helpers in eenige opzichten reden was geweest tot samengaan, nu zij samen moesten handelen, over verschillende gewichtige zaken anderzijds groot verschil van inzicht bestond. Tchang Tso Lin schijnt de intriges van de Anfoepartij niet te hebben kunnen fnuiken, doch er zich ook niet naar te hebben willen voegen; dit zou de reden zijn geweest waarom hij in December Peking plotseling heeft verlaten, om zich weer naar Moekden te begeven, waar hij echt dictator kan zijn.

Toean kreeg te Peking nu voorloopig de handen meer vrij, als hij het voor Tchang Tso Lin, die op den uitkijk bleef, maar niet al te bont maakte en dr. Soen Yat Sen wist te vriend te houden. 't Lag echter niet in den aard van dezen laatste om bij den loop der zaken maar toe te kijken. Hij had aan de provinciale besturen zelfs al een oproeping gezonden om afgevaardigden naar Peking te zenden, zoo Toean voorhoudende, dat hij geen regeering van één persoon wilde, maar tot een hervorming in democratischen geest wenschte te komen. Wel, zeide Toean, dat is precies wat ik co[...] bedoel. Maar op stuk van zaken vroeg hij zich echter af: hoe kan ik dit nu zoo omzetten dat 't niet tegen mijn bedoeling ingaat? Een decreet van 24 December verkondigde, dat een conferentie de moeilijkheden van den toestand zal hebben op te lossen en over de plannen van een herbouw van den staat zal hebben te beraadslagen. De conferentie zou worden gehouden door personen, die groote diensten aan den staat bewezen hebben, groote militaire chefs, die bijgedragen hebben om de erkende misstanden te beëindigen, hooge provinciale autoriteiten, personen uitmuntend door [...] voegdheid en ondervinding. Deze vergadering van „vriendjes" zou alleen mogen handelen over: wijziging van het militaire stelsel, herstel van de financiën, [...] voering van een volksvertegenwoordiging.

De republikeinsch gezinden, die China onder een dictator als Toean even ver van hun ideaal verwijderd zien als toen 't keizerrijk was, gaven duidelijk blijk niet bevredigd te zijn. De oppositie kwam vooral uit Kanton, dat, hoewel 't de democratie tegenover het militarisme wil stellen, toch beseft zonder leger niet [...] te kunnen uitvoeren. Zoo trokken de troepen van dr. Soen Yat Sen in noordelijke richting naar Peking op, niet als vijanden, o neen; Toean en Soen Yat Sen zouden ten samen te Peking naar een compromis te zoeken, [...] waarin zelfs ook plaats zou zijn voor Woe Pei Foe, [...] verslagen maar toen nog invloedrijke maarschalk van den verdreven Tsao Koen, zooals wij boven even memoreerden.

Vormde de invloed van den president der republiek van Zuid-China en van een leider der Koeamintang een tegenwicht voor de dictatorneigingen van Toean, [...] met het overlijden van dr. Soen Yat Sen zal Toean, [...] voorzitter van het voorloopig bewind, veel vrijer [...] men te staan. Zeer veel hangt er nu van af of hij [...] Tchang Tso Lin, den machtigen heerscher in Moekden zal kunnen samenwerken. Is dit niet 't geval, dan [...] de strijd binnenlands eenvoudig een nieuwe phase [...] treden. Vooralsnog gedragen zij zich als vrienden. K[...] nen zij 't ook verder wèl samen vinden, dan best[...] voor China het vooruitzicht op een periode van [...] rust, want tegelijkertijd met het wegvallen van de[...] invloed van dr. Soen Yat Sen, hebben de troepen onder Loe Joeng Sjang, die aan de zijde van Toean [...] Tchang Tso Lin staan, een beslissende overwinning behaald op de laatste afdeelingen welke, onder generaal Tsji Sji Hi Joean, in het Jangtse-gebied, streden voor de zaak van den nog vijandigen maarschalk Woe Pei Foe. Dat was de strijd Peking—Moekden—Sjang[...] waarover de telegrammen ons in den laatsten tijd [...] veel hebben bericht en die nu, met de vlucht van generaal Tsji naar Japan, als uitgevochten mag worden beschouwd.

't Spreekt van zelf dat de hier gegeven vereenvoudigde voorstelling van zaken en verhoudingen door *groote onvolledigheid zondigt.* Zoo is de figuur van den toch merkwaardigen christen generaal Feng [...] Siang niet genoemd, omdat deze zich, nog vóórdat het pleit beslecht was, vrijwillig in rustige studie heeft teruggetrokken. Zoo is van de verhoudingen der partijen tot het buitenland; van de bemoeienissen van vreemde mogendheden met de gebeurtenissen in China en de getroffen maatregelen in verband met gevreesde gevaren voor de vreemdelingen; van de politieke [...] piratiën van Aziatische, Europeesche en Amerikaansche politici, enz. geen gewag gemaakt. Maar deze [...] men nu alle te staan tegenover de nieuwe toestand[...] de republiek van Zuid-China heeft haar president, [...] Koeamintang een leider verloren, alle kansen voor Woe Pei Foe zijn uitgeschakeld. Ook het Russisch-Japansch verdrag roept nieuwe mogelijkheden op.

Het is ons alleen te doen om juist op dit mo[ment] even de film stil te laten staan, in de hoop hie[rdoor] beter in staat te zijn om eenig houvast te hebben [...] van de komende gebeurtenissen en de zich ontwikkelende toestanden iets te laten begrijpen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Donderdagavond 29 Januari hield de afdeeling haar jaarvergadering. Bestuur, spreker en alles bij elkaar

…en er 19 (negentien) personen aanwezig!
Jaarverslag en financieel overzicht zullen t.z.t. door het H.B. worden gepubliceerd met die der andere afdeelingen. Tot bestuurslid werd met algemeene stemmen gekozen mej. Mr. H. P. Dijk, alhier. Medegedeeld werden de plannen voor 1925. De Wonosobo-avond vond bijval. Mevrouw Hoen en anderen zullen zich met de loterij bemoeien; de suiker en de thee zijn reeds toegezegd; ook de lezing en de plaatjes.
Wie heeft er wat voorwerpen voor ons? Leuke Indische dingen? Vraagt uw kennissen eens! De datum zal vermoedelijk 6 Maart zijn en dus had ik gaarne voor 't eind dezer maand bericht.
Vergeet ook niet, dat er nog een West-Indische avond komt. Werft leden!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

NAAR DE BINNENLANDEN VAN SURINAME.

Prof. Dr. A. Pulle, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, sprak 29 Januari l.l. in Pulchri-Studio voor de afdeeling Den Haag van de Ver. „Oost en West" over een „Expeditie naar de binnenlanden van Suriname".

De voorzitter, de Heer R. Zuijderhoff, leidde den spreker met een vriendelijk welkomstwoord bij de toehoorders in en zei, dat het Bestuur aanleiding gevonden had genoemden Heer uit te noodigen eene lezing over Suriname te houden, daar reeds meermalen gebleken was, dat voor dit land bizondere belangstelling bij de leden bestaat; daarna gaf hij 't woord aan Dr. Pulle.

Spreker deelde mede, dat hij in 1902—1903 als jong plantkundige deel uitgemaakt heeft van één van de 7 expedities, die tusschen 1901 en 1910 onze kennis van Suriname's binnenland hebben verrijkt en de witte plek op de kaart bijna geheel hebben doen verdwijnen. Spreker maakte deel uit van de Saramacca-expeditie onder leiding van den toenmaligen luitenant ter zee 1ste klasse A. van Stockum. Het verzameld plantkundig materiaal werd in Europa door spr. onderzocht en toen daarbij werden gevoegd al de collecties, die door de latere expedities in Suriname werden gemaakt, kon spreker in 1920 voor het eerst een overzicht geven over de rijke flora van het in dat opzicht nog zoo slecht bekende Suriname. Toen in 1909 de houtvester J. W. Gonggrijp naar Suriname kwam, werd door deze met kracht het onderzoek der oerwoudboomen aangevat, waarin hij al spoedig werd bijgestaan door den plantkundige aan het proefstation Dr. G. Stahel. Dit onderzoek der boomen is van een groot oeconomisch belang, omdat Suriname zeer veel nuttige houtsoorten heeft, die zouden kunnen worden geëxporteerd, als men voldoende kennis der boomen bezat, die het hout leveren. In de latere jaren werd in Suriname volgens een bepaald systeem, dat door spreker nader werd uiteengezet, een groote hoeveelheid plantkundig materiaal verzameld van woudboomen en tevens houtmonsters van diezelfde boomen bijeengebracht. Het botanisch materiaal wordt geheel in spreker's laboratorium te Utrecht bewerkt en bestudeerd, terwijl het microscopisch en technisch onderzoek van het bijbehoorende hout in Delft geschiedt.

Het was in 1920 voor spreker van groot belang, zelf een bezoek te brengen aan de z.g. boschreserves, d.z. plaatsen, waar geregeld het plantkundig materiaal van woudboomen wordt verzameld, ten einde zich op deze wijze een oordeel te vormen van hetgeen reeds gedaan was en nog te doen valt. Bovendien had spreker gelegenheid ook andere deelen der Kolonie plantkundig te onderzoeken. Het einddoel moest zijn het maken van een groot florawerk van Suriname in den trant van de Nederlandsche Koloniale flora's, een werk, waaraan men in spreker's laboratorium al verscheidene jaren bezig is.

Spreker's reisverhaal was voornamelijk gebaseerd op de reis van 1920, maar werd aangevuld door zijne ervaringen en waarnemingen tijdens de Saramacca-expeditie. De talrijke lichtbeelden waren uitsluitend gemaakt naar photo's op de laatste reis genomen.

Spreker heeft voor hij zijn groote reis door de Kolonie begon, eerst eenige weken in de z.g. savannen gewerkt. Dit zijn uitgestrekte, vrijwel boomlooze of met struikgewas bedekte onvruchtbare plekken van zeer groote uitgestrektheid, die zich in een strook over de geheele breedte van de Kolonie uitstrekken, doch pas een 100 K.M. van de kust af worden aangetroffen. De bodem dier savannen bestaat uit zeer onvruchtbaar kwartszand; de plantengroei vertoont een groot aantal eigenaardigheden, die aan de lichtbeelden duidelijk maakt.

Daarna behandelt spr. zijn groote reis door de Kolonie.

Aanvangende te Paramaribo, ging de reis eerst per motorbarkas door het Saramacca-kanaal naar de Saramacca, daarna de Saramacca af naar zee en de Coppename-Rivier op tot aan het eerste boschnegerdorp Kaaimanston. Spr. vermeldt een aantal bizonderheden over de Boschnegers, gegrond op zijn ervaring en vertoont daarvan een groot aantal lantaarnplaatjes.

De reis naar de boven Coppename werd per roeiboot verder voortgezet tot aan de z.g. Raleigh-vallen, van waaaruit een landtocht het binnenland in werd ondernomen om een bezoek te brengen aan den Voltzberg. Deze granietrots, die in 1901 voor het eerst door de Coppename-expeditie werd beklommen, en sedert niet meer was betreden, werd nu opnieuw beklommen. Een groot aantal photo's gaven een denkbeeld van het schitterende uitzicht, dat men van den top af over het oerwoud heeft en op de groote bergen in het Zuiden, zooals de Hendriktop en de Wilhelminaketen. Spr. vond hier tevens aanleiding te spreken over de samenstelling en de eigenaardigheden van het Surinaamsche oerwoud en een aantal plaatjes te laten zien van de meest bekende oerwoudboomen. Het verblijf aan de Raleighvallen was aanleiding om de bizondere waterplanten te bestudeeren, die hier voorkomen en om een en ander mede te deelen over de bekwaamheid der Boschnegers in het werk in de versnellingen.

Het gemis aan de deskundige hulp der Boschnegers was aanleiding tot een zeer onaangenaam ongeval bij het afvaren der stroomversnellingen, dat, dank zij de onverschrokkenheid van een der Stadsnegers, betrekkelijk goed afliep.

Spr. behandelt dan verder zijn rivierreis; via de Wajombo en de Arawarra-rivier werd de Nickerie bereikt; deze werd afgevaren tot aan de monding en vervolgens ging de tocht de groote Corantijn-rivier op en zijn zijrivier, de Kabalebo. Niet zonder eenige avonturen werd de terugtocht aanvaard naar de Corantijn, alwaar een bezoek werd gebracht aan de dorpen der daar nog wonende Arowakken-Indianen. Spr. behandelt bij een aantal lichtbeelden bizonderheden van deze z.g. benedenlandsche Indianen en van de merkwaardige wijze, waarop hun kennis van Europeesche toestanden wordt bijgebracht. Tot slot had spr. gelegenheid nog enkele zaken over de vroegere cultuur dier Indianenstammen te vermelden.

De groote zaal was goed bezet; het publiek volgde met aandacht de boeiende en leerrijke lezing, welke er zeker toe bijgedragen heeft de belangstelling voor Suriname nog meer op te wekken.

De voorzitter van de afdeeling was dan ook zeer zeker de tolk van alle aanwezigen, toen hij na afloop Prof. Dr. A. Pulle hartelijk dank zegde voor zijne interessante causerie.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

JAVAANSCHE KUNSTAVOND.

Den 27sten Januari l.l. trad, de thans reeds zoo goed bekende, Raden S. Hardjodiringgo alhier op voor het geven van een Javaanschen Kunstavond, van welke gelegenheid het bestuur dezer Afdeeling gebruik meende te moeten maken, om door het aanbieden van een vrij-entreekaart haar leden in staat te stellen deze uitvoering bij te wonen.

Hardjodiringgo, gekleed in Javaansch costuum, betrad het podium en hield, als inleiding, eene in de Nederlandsche taal uitgesproken rede, waarin hij een uiteenzetting gaf wat het Javaansche tooneel beteekende in de Inlandsche maatschappij. Hij deed goed uitkomen dat het vooral het streven moet zijn de associatie tusschen Oost en West te bevorderen; echter de liefde kan, zooals bekend, niet altijd van één kant komen en daarom is het zoo noodig, dat wil er kans van slagen bestaan, zij wederkeerig zij. En vooral hier is dit hoog noodig omdat er in vele lagen van de bevolking nog zoo weinig bekend is wat eigenlijk Indië is; ja zelfs is het toch een bekend feit dat er Europeanen zijn die 10 jaar en langer in de tropen en onder de Inlanders verkeerd hebben en nog weinig of geen begrip hebben van de volksziel. Daarom zijn deze avonden zoo geschikt tot bevordering van die associatie.

Overgaande tot het bespreken van de wajang gaf hij een uitleg van het wezen en de beteekenis daarvan, vooral behandelde hij meer bepaald de „Wajang parwa" — het Javaansche schimmenspel — dat van de 7 verschillende wajangs de oudste is. De wajang parwa ontleend zijn naam aan de parwa's van de Mahabharata, die, zooals bekend, naast het Ramayana, de stof voor de tooneelvoorstellingen leveren.

Hierop volgde een wajangvoorstelling waarvoor

Hardjodiringgo gekozen had de „Mintaraga" het symbolische spel dat doelt op het edele streven dat den rechtgeaarden mensch bezielen moet, n.l. trachten tot volmaking te komen.

De wajangvoorstelling werd begeleid door pianomuziek, die meermalen treffend juist de gamelan weer gaf.

Na de pauze gaf Hardjodiringgo, voor hij overging tot het uitvoeren van eenige dansen, een overzicht wat in het Inlandsche volksleven de dans beteekent en bracht, zeer handig, de opvoeding (de zedelijke zoowel als de intellectueele) van het Javaansche kind ter sprake, een en ander gekruid met snedige opmerkingen omtrent de eischen die men hier te lande en in Insulinde stelt aan personen, wat betreft het begrip schoonheid van lichaamsvormen e.d. Aangezien die eischen nogal uiteenloopen en hij het verschil nogal scherp naar voren bracht, ging meermalen een hartelijke lach op.

Daarna gaf Hardjodiringgo eenige dansen, waarvan de uitvoering zeer zeker de strengste critiek kon doorstaan, het waren de „Dewi", de dans van een Prinses, de uitbeelding van de innerlijke rust van de Javaansche vrouw, die haar geluk zoekt en vindt in de zelfopoffering en toewijding voor haar man.

De „Kelono" dans was juist in tegenstelling met den „Dewi"-dans; 't is de dans van den ijdelen Prins bij het maken van zijn toilet, de uitbeelding van de gemoedsonrust van den mensch die jaagt naar pracht en praal, het stoffelijke dat toch eens moet vergaan. Vooral een der onderdeelen van dien dans „de kniegang" symbool van den eerbied voor Hoogere Macht, gevolgd door de Boedha houding als teeken van volstrekte rust, was schoon van uitbeelding.

De „Rahwana", de dans van een demonenkoning, is de uitbeelding van den lagen en dierlijken hartstocht. De mensch die zijn bevrediging zoekt in den strijd en daarbij ten slotte den dood vindt.

Hierop volgde nog twee dansen n.l. de parodie op de „Kelono" en boeaja (apachen)-dans, beide eischen geen nadere bespreking.

Hardjodiringgo had ten slotte een welverdiend applaus in ontvangst te nemen. R.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

H.H. Secretarissen, c.q. Secretarissen-Penningmeesters der Afdeelingen worden herinnerd aan art. 5 van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, aldus luidende:

„Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20sten Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen formulier;

c. eene opgave van onderwerpen, welke de afdeeling op de jaarlijksche Algemeene Vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34h.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Tuinstraat 60.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46.
Nijmegen: L. K. C. RöPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mej. J. J. LAGERS, Mengelberglaan 43.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

C. Bakker, Controleur bij het Binnenl. Bestuur, Utr Poortstraat 13.
C. B. H. von Hombracht, Inspecteur der Alg. Pol 's-Gravenhage, Snelliusstraat 31.
W. R. A. Kuipers, Ambtenaar 4e kl. In- en Uitv. en A Rijswijk, Geestbrugweg 30.
W. F. C. Uytenhaak, Gediplomeerd Techn. Ambt. P.T. Amsterdam, Kanaalstraat 154.
A. A. de Haas, Gouvernements-veearts, Amersfo Snoeckaartlaan 2.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDI SCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lan dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin worden voorzien door uitzending vanwege het De tement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Ind Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten tijdelijken dienst).

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkin in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Mi terie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A (voor de betrekkingen genoemd onder 1⁰., *a* en *b*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1⁰., *c*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder

Mutaties van 28 Jan. tot 4 Febr. 192

Nieuwe leden.

S. Lemans, Amsterdam, Damrak 74—76. *f* 5.—.
Mr. C. Bakker, Amsterdam, Rozengracht 90 II. *f* 5.—
H. C. Brouwer, Amsterdam, Jan Lievenstr. 62 II. *f* 5
F. C. Vorstman, oud-Gouverneur van Celebes, Ginn Wilhelminastraat. *f* 5.—.
A. Douw van der Krap, Secretaris Sociëteitsvere ging, Djokdja. *f* 5.—.
J. Roest, Ass.-Resident te Menado. *f* 5.—.
W. G. Hauff, President van de Weeskamer te Malang
C. van der Velde, Gep. Hoofdonderwijzer O.-I., Haag, Conradkade 23. *f* 5.—.

Afschrijven.

Q. van Hoorik, Haarlem, Leidsche Zijstraat 14.
Mej. A. Buwalda, Groningen, Loopende Diep 24.
Mevrouw S. M. Chambery, Amsterdam, 3e Helm straat 60.

Adresveranderingen.

H. M. G. Dikshoorn, Dirigeerend Off. v. Gez. O.-I. van: Davos-Platz naar: Leiden, Jan van Go kade 7. *f* 5.—.
Dr. C. J. de Bruijn Kops, van: Rotterdam, Allard sonstraat 2 naar: Den Haag, Antonie Duijckstr. 9
H. Bossert, Amsterdam, van: Valeriusstraat 23 Joh. Verhulststraat 113.
C. Lebbink, Amsterdam, Keizersgracht van: 573 naar
C. C. Berg, Litt. Ind. Cand., Leiden, van: Rapenburg naar: Groenhovenstraat 15.
D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, Kap. Gen. Staf O.-I. L., Den Haag, van: Valeriusstr. 59 naar: Van Ae straat 244.
G. J. Berenschot, Kap. Gen Staf O.-I. L., van: naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 147. *f* 5.—
W. A. Uiterwijk, oud-Directeur Gemeentewerken Padang naar: Nijmegen, Joh. Vijghstraat 69. *f* 5.—
Dr. L. Adam, Controleur B.B., naar: Tjilatjap.
L. E. van Hecking Colenbrander, Gewestelijk Secretaris van: Cheribon naar Rembang.
A. W. M. Mauwer, Onderluitenant Inf., thans te Ma lang.
D. C. Prins, Predikant en Zendingleeraar blijft Soerabaija, Boeboetan Kollen 8.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
- Nederlandsch-Indië en de handel.
- Indische toestanden gezien door een inlander.
- Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
- Sarikat-Islam.
- De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
- De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
- Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
- De Europeesche vrouw in Indië.
- De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
- Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
- „ 2. Het Javaansch tooneel.
- „ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
- „ 4. De theecultuur op Java.
- „ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
- „ 6. Een doode taal in Indië.
- „ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
- „ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
- „ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
- „ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
- Bali en zijne bewoners.
- Vloeiing in Nederlandsch-Indië.
- Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
- Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
- No. 5. Nederlanders in Indië.
- „ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
- „ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
- „ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
BERICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Oproep. — Indisch Bronbeek. — Reis-Indrukken. — Op 't dode punt? — Belangstelling in het Buitenland voor Javaansche Kunst. — Nationaal Comité bevordering Luchtvaart. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn). — Mededeelingen. — Mutaties van 4 tot 11 Februari.

Oproep.

Met verwijzing naar het artikel in het Kol. Weekblad van 23 Dec. 1924: „De Nederlandsche Reisvereeniging", door Mr. M. J. van der Flier, Algemeen Voorzitter dier Vereeniging, worden zij die in aanmerking wenschen te komen voor reisgeleider van gezelschappen naar Genua en Marseille, uitgenoodigd zich schriftelijk te wenden tot het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" dan wel tot dat van de Nederlandsche Reisvereeniging, Koningin Emmakade 46, Den Haag.

Indisch Bronbeek.

Ontvangen van Mevrouw B. H.-S. te M. ... f 10.—

Reis-Indrukken.

door

G. VAN BERESTEYN-TROMP.

Er zijn in allerlei couranten en tijdschriften reeds zóó dikwijls beschrijvingen gegeven van reizen naar en door Nederlandsch-Indië en ook thans weder in het Koloniaal Weekblad door den tot de uiterste hoekjes doordringenden heer Tillema, dat 't wel niet goed mogelijk is daarvan nog iets nieuws te vertellen. Toch zullen misschien enkele losse indrukken van een voor haar geboorteland warm voelende vrouw, die na een halve eeuw voor 't eerst de geliefde plekjes weerziet, waar zij als kind speelde en droomde, nog wel eenige belangstelling kunnen wakker roepen bij de lezers van het door wijlen haar echtgenoot Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, nu bijna 25 jaar geleden, uit liefde voor Indië opgerichte orgaan der eveneens op zijn initiatief gestichte vereeniging „Oost en West".

Daarom is 't voor de schrijfster een behoefte en tegelijk een vrome plicht om, zij 't dan ook maar vluchtig in enkele regels, haar hart uit te storten over de genietingen van deze reis, waarvan de lang gekoesterde plannen nu eindelijk, door een gelukkigen samenloop van omstandigheden, ten uitvoer gebracht konden worden.

De in Mei a.s. te Parijs te openen Internationale Tentoonstelling van decoratieve Kunst gaf er mede den stoot toe, toen zij vernam, dat na lang dralen Nederland besloot daaraan deel te nemen, zonder er de zoo hoogstaande sierkunst der inboorlingen van den Indischen Archipel in te doen deelen. En niettegenstaande de Fransche regeering, bij monde van onzen gezant, aan de Nederlandsche *nadrukkelijk* verzocht had inzonderheid *les arts textiles des Indes néerlandaises* bij deze zoo eenig doeltreffende gelegenheid, *ten algemeenen nutte*, ten toon te stellen.

Schrijfster, die nu meer dan een kwart eeuw lang, geholpen door enkele medebelangstellenden, getracht heeft de algemeene aandacht te vestigen op de vele schoonheden der Indische Kunstnijverheid, zoowel als op den heilzamen, verzachtenden invloed, die van de waardeering daarvan kan uitgaan op bewonderaars en vervaardigers wederkeerig, werd door het noodlottige besl[uit der] Nederlandsche regeeringscommissie, om Ind[ië van] de Parijsche tentoonstelling uit te sluiten, zóó [pijn]lijk getroffen, dat zij besloot al haar krachten [aan] te wenden, om te trachten hierin op de een of [an]dere wijze verandering te brengen. Toen haar [po]gingen daartoe bij het uitvoerend comité zelf [fa]alden, besloot zij, alvorens te Genua op de [„Jo]han de Witt" voor haar reis naar Indië sche[ep te] gaan, eerst eenige dagen te Parijs poolshoogte [te] nemen van een en ander. Toen bleek haar, dat de Franschen ten hoogste verbaasd en teleurgesteld waren over het in Nederland genomen negatieve besluit en gaarne mede wilde werken om al[snog] hierin verandering te brengen. Voor hun eigen ko[lo]niën waren zij reeds druk bezig installaties [te] maken en voor Engelsch-Indië werden plannen [ge]smeed, om een deel van Wembley naar Parijs [over] te brengen, die des te meer kans van slagen [had]den, omdat de vroeger beraamde speciale ko[loniale] tentoonstelling in Frankrijk's hoofdstad, w[aar] trouwens de sierkunst slechts een zeer on[derge]schikte rol zou vervullen, voorloopig van de b[aan] [...]

De verleden jaar te Parijs opgerichte veree[niging] *„France—Java"* schreef een warm aanbeve[lenden] brief aan den Gouverneur-Generaal van N.-I. [om] alsnog de Indonesische kunstnijverheid te [doen] vertegenwoordigen en schrijfster ging onmiddellijk na haar aankomst op Java, in Buitenzorg bij Z.Exc. Mr. Fock op audiëntie, om persoonlijk Bo[...] zaak te bepleiten.

Tot haar groote vreugde kan zij hier mede[deelen,] dat de G.-G. zéér sympathiek daartegenover [stond,] al moest Z.Exc., in aansluiting met de uits[praak] van den Minister van Koloniën, dadelijk ver[klaren,] dat het Gouvernement, onder de voorgesch[reven] bezuinigingsmaatregelen, er geen gulden voo[r uit] kan trekken. Zoodra echter eene Indische co[mmis]sie voor de deelname aan de Parijsche tento[onstel]ling tot stand kwam, zou Z.Exc. gaarne het [eere-]voorzitterschap daarvan aanvaarden. Dat wa[s] de eerste stap in de goede richting!

Om tot het in 't leven roepen dier commis[sie te] geraken wendde ondergeteekende zich allereer[st tot] den heer Creutzberg, vice-pres. van den Raa[d van] Indië en het lid van dien Raad den oud-Gouv[erneur] van Sumatra's Oostkust, L. C. Westenenk, [bij wie] zij aan geen dooveman's ooren klopte, geluk[kig.]

Deze beide heeren gaven haar den raad, [daar zij] op 't punt stond naar Djocja te gaan voor [het] daar te houden Congres van het Java-Ins[tituut,] eerst te zien, of zij in de Vorstenlanden, oo[k van] Javaansche zijde, instemming er mede zou [vinden.] Toen zij in Djocja, bij de familie Resink lo[geer]de, voorzichtig begon met hare voelhorens [uit te] steken, bleek haar al spoedig, dat ook hier [in de] vereenigingswereld — het echtpaar Resink [heeft] zich met hart en ziel aan de aldaar opgericht[e ver]eenigingen in het belang der Javaansche [maat]schappij, ook op cultureel gebied — de gees[telijke] alleenheerschappij hoogtij viert. Het vastge[wortelde] denkbeeld: dat alléén hun specialen arbeid [het] hoogste heil aan kan brengen, schijnt eendr[achtig] samenwerken met anderen uit te sluiten, die in [Ne]derland en daarbuiten hetzelfde doel, natuurlijk soms langs andere wegen, trachten te ber[eiken.] Jammer, want immers: alleen door eendra[chtig] de schouders onder het moeilijke werk te zetten [kan] het kleine Nederland ten slotte iets groots [tot] stand brengen voor een zoo talrijke bevolking [als] die van Java en de Buitengewesten. Buiten[dien wer]ken de overdrukke congresdagen *), waaraan [door] geheel Djocja werd deelgenomen, zeer on[gunstig ...]

*) Op verzoek gaf ik daarvan een korte beschrijving in „Het Vaderland", welke misschien ook wel in het Kol. Weekbl. overgenomen zal worden. — G. v. B.-T.

Zeer gaarne, en wel onder het opschrift der rubriek, welke gedurende de afwezigheid van Mevr. van Beresteyn achterwege bleef. — Red. K. W.

andere, zij 't dan ook soortgelijke, belangen te spreken.

Voorloopig moest dit dus helaas worden uitgesteld, waardoor onwillekeurig voedsel gegeven werd aan het bezwaar, dat de voorbereidingstijd te kort zou zijn. Doch...... *where there is a will, there is a way*!

Hierover later dus meer.

Nu vervolg ik mijn reis van Parijs over Bazel en Lugano — waar ik vrienden te bezoeken had, en stoomende door Zwitserland, verrukkelijke berggezichten te genieten kreeg — naar Genua. Deze Italiaansche stad, zoo prachtig aan een baai der Middellandsche zee gelegen, die vooral in antieke gebouwen en stratenaanleg nog veel te bewonderen, maar ook tegelijk te betreuren geeft, is wel een sterk voorbeeld, van hoe een kunstzinnig en beoefend volk onder materialistisch-intellectueelen invloed, bij gebrek aan waardeering der eigen volkskunst, kan verworden. Al die vroeger zoo schitterend schoone gebouwen getuigen thans van een diep verval; al wat in de moderne stijl als *kunst* te koop geboden wordt, verdient dien naam al héél weinig, terwijl ook op het zoo beroemde Campo Santa niet veel ware kunst — b.v. door hare schoonheid ontroerende zielsuitdrukkingen — te onderkennen zijn.

Daarentegen stemt de ligging en de omstreken van Genua, met hare liefelijke, zonnige natuur tot groote bewondering, zelfs al kon 't er in 't begin van December, als de felle Noord-Oosten winden waaien, bitter koud zijn, zooals ondergeteekende ondervond. Jammer genoeg had zij, denkende de heerlijke warmte tegemoet te gaan, haar bontmantel te Parijs, waar zij er nog weinig behoefte aan had gehad, achtergelaten.

Dit ter leerende waarschuwing voor in dat seizoen naar Indië reizenden, opdat zij niet reeds met de natte koude op de boot komen. Een tweede waarschuwing is: om niet den trein te kiezen, die pas enkele uren vóór het vertrek der boot te Genua aankomt, daar de treinen heel dikwijls vertraging hebben en daardoor de een of andere aansluiting missen, waardoor de angst, dat men te laat komt voor de afvaart der boot, niet zelden bewaarheid wordt. Liever kome men een dag te vroeg, want de booten der Mij. Nederland komen dikwijls eerder dan den te voren vastgestelden tijd en dan heeft men tijd zich rustig te installeeren in zijn hut en daarna allicht nog een prettig uitstapje door Genua en omgeving te maken.

(*Wordt vervolgd*).

Djocja, 5-1-'25.

Op 't dode punt?

Bij wijze van Inleiding

door

H. E. STEINMETZ.
(Weltevreden).

Voor mij vererende uitnodiging der Redaktie van 't Koloniaal Weekblad, orgaan der Veren. Oost en West, om aan dat blad bijdragen te leveren, ontving ik — vervuld van 't nog maar al te weinig ingang vinden juist van één der middelen, die 't werkzaamst zouden zijn en tevens 't gemakkelikst uitvoerbaar om: „den band tusschen Nederland en de Koloniën in O.- en W.-Indië te versterken en te bevorderen zoowel van beider gemeenschappelike belangen als die van Oost- en West-Indië in het bizonder". [1])

Dat middel is: 't aanleren en 't bezigen van 't Nederlands te vereenvoudigen, dus: te bevorderen en algemener te maken. 't Elkander verstaan is toch wel een der eerste voorwaarden om tot elkander te brengen medebewoners, echter van onderscheiden origine en landaard en taaleigen. Waarom dan ook in 'n Nederlandse Kolonie zovelen van niet-Nederlandsen bloede er naar haken zich de Hollandse taal eigen te maken voor de praktijk; immers daardoor worden vele eisen van 't bedrijfsleven hun begrijpelik; kunnen zij vlotter zich uiten; wordt hun toegankelik de voor hen meest leerzame lektuur, in de gegeven omstandigheden. Natuurlik bedoel ik hier de *Kollewijnse schrijfwijze*, zoveel spoediger, en dus ook minder kostbaar, aan te leren dan die volgens De Vries en Te Winkel! Het spreekt van zelf dat hier in Indië, veel meer dan in in Nederland-zelf, van groot maatschappelik belang moet zijn invoering van de „Vereenvoudigde" bij 't onderwijs, in de dagbladpers, in officieele stukken. Behoeft het gezegd, dat het tevens is 'n Nederlands belang? [2])

Evenwel, hoe voor de hand 't middel ook ligt; hoeveel moeiliker handhaving, laat staan doorvoering der oudere ook zij; hoezeer ook nagenoeg alle Europese onderwijsmannen er allengs vóór werden; ondanks dat 'n autoriteit als Dr. Moresco, de toenmalige wd. Direkteur van Onderwijs (1916) zich uitdrukkelik er vóór verklaarde — ook omdat men hier heeft mededingen van 't Maleis, van 't Engels (vooral bij de Chinezen) — en G.-G. Van Limburg Stirum zijn instemming betuigde; ongeacht dat van 't vlugschrift van J. Rottier, in 1916 algemeen korrespondent van N.-I. van de Veren. voor Vereenvoudigde schrijfwijze, „De spelling-Kollewijn een groot maatschappelik tevens Nederlands belang" de 6de druk verscheen; in weerwil van dit alles is na, zeg 25 jaar, men voor de jeugd ternauwernood meegegaan met de tijd! Van zeer nabij moest ik waarnemen, hoe b.v. voor toelating op de H.B.S. — en op die school zelf — de jeugd nog altijd geplaagd wordt met oplossing van spitsvondigheden om te doen blijken, hoe bedreven zij zijn in de oude schrijfwijze, vaak raadseltjes, zo waar ook voor hun ouders-geen Kollewijnianen! Ik had gelegenheid ernaar te informeeren bij Dr. P., bekend schoolhoofd, die ongeveer antwoordde: „Och ja, al wat voor de vereenvoudigde te zeggen is, is aangevoerd al zoveel jaren, met bijna geen resultaat voor 't Onderwijs. Bovendien je kunt niet weten wat op 'n examen soms gevraagd wordt... De zaak is vrij wel op 't dode punt." [3])

Op 't dode punt!

Dit gesprek bracht ik over bij 'n Medestander, die de strijd voor dit zo Nederlandse en zo Indiese belang (en voor zo vele andere) hier van de aanvang af meegemaakt had. Hij zeide ongeveer: „ja, ziedaar 't ware woord; maar wegens de tijdsomstandigheden geldt het helaas t.a.v. zo wat alle vraagstukken: met uitzondering van 't dansen. Zonder bijbedoeling konstateerde ik het, want ik zelf bemin 't dansen zeer"...

Schrijver dezes aan 't pikeren...... 'n Ogenblik dacht hij aan 't geen Franse geschiedschrijvers boekstaafden van 't leventje te Parijs een en 'n kwart eeuw geleden: Ongeacht de Terreur las men boven zo menige uitspanningsgelegenheid: „Ici l'on danse" en, evenals bij vroegere en bij latere evoluties, ontleende men aan oorspronkeliker gebleven volken (Polen b.v.) — voor ons durf ik niet meer zeggen mij schemert slechts iets voor van shimmy — voor de liefhebbers moderne dansen...... De wals — die Mahler in de te zijner ere te A'dam gegeven feesten (1920) zijn hoofd-

[1]) Uit de Statuten der Veren. O. en W.

[2]) Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang. Motto van 't Koloniaal Weekblad.

[3]) Zonder hoofdelike stemming werd dezer dagen in de Volksraad aangenomen: „om aan te dringen op invoering van de Vereenvoudigde bij 't onderwijs." — Zou 't opperbestuur nog star ertegen blijven?

DANKBETUIGING.

Ondergeteekende betuigt hiermede haar hartelijken dank aan den Heer Dr. J. F. v. d. POORTEN, Kruidkundige, Nobelstraat 1a, Den Haag, voor de genezing van tuberculose in 14 weken tijds.

(w.g.) N. LOOIER, Terheide.

moment maakte [4]) — de wals is nog slechts getolereerd als Boston-Tred en wordt door de toonaangevende ingewijden even weinig gedistingeerd gevonden als de rijsttafel, als de jas-toetoep en, tenzij als avonddracht, voor heren de rok, zelfs niet voor de bruidegom, al tooit zich de maagdelike bruid gelukkig nog met wit en met sluier...... ook geen zwarte rok meer onder 't bewijzen der laatste eer, zelfs niet bij plechtige uitvaart......

Op 't dode punt ook de grote levens- en maatschappelike belangen, waar zoveel te doen was en is — gelukkig — in de laatste jaren?...

Tot deze grote levens-, tevens maatschappelike belangen rekent men nog maar altijd te weinig die der vrouwelike sekse: immers ook hier in Indië geldt het: de grotere helft van 't zielental!

Awel, dat ook hier het 'n punt werd van min of meer openbare belangstelling is reeds 'n blijk van openbare vooruitgang. En al zijn het nog te vaak slechts opvallende konstatering, van uitingen van uit 't bevoorrechte mannenhoogtepunt, verschijnselen dat ook hier te dezen nog lang niet 't licht schijnt overal... waarschijnlik omdat tot die bevoorrechte behorende woordvoerders in pers of bijeenkomsten het zich gemakkelik kunnen maken (laten we hopen onderbewust, m.a.w. uit sleurtraagheid) te weinig kijken over de schutting, en helaas grifweg publiceeren als ervaringsfeiten reeds lang weerlegde beweringen, b.v. dat „de zedelikheidswetten in Nederland geenerlei effect ten goede hadden" — 't geen bij enig onbevooroordeeld nadenken een ieder inzien zal, dat het niet mogelik juist kan zijn.

Moge dat mannen-hoogtepunt van beschouwing en beoordeling weldra zijn: ein überwunderer Standpunkt!

Hieronder zal ik trachten uiteen te zetten, hoe sedert ongeveer 10 jaren 't Vrouwenvraagstuk hier in Indië in gedaante, en, zo mogelik, ook in wezen, verandering onderging. [5]) Voor 't publiek van 't Koloniaal Weekblad behoeft niet gezegd, dat het hier veel meer dan in West-Europa sterk geschakeerd is, waarom ook 'n maar eenigszins volledige verhandeling ver buiten 't bestek van 'n blad-voor-vele-zaken zou gaan. [6])

Laat ik hopen, dat zelfs 't hier aanhangig maken van enkele onderdelen ervan de goede zaak dienen zal, en verder halen over 't dode punt! — te meer daar schrijver nimmer verkondigen zal eigen opinie dan die van beter bevoegden. Hoezeer dit levensvraagstuk vervult de gemoederen der eerstbelanghebbenden — wat trouwens niet meer dan natuurlik is — moge hieruit blijken, dat enige Inlandse dames bereid waren voor dit opstel bijdragen te leveren. Evenals hoofdzakelik voor 't noot 5 vermelde Welvaartboek IX b^3, is dit te danken aan de tussenkomst van de heer A. Mühlenfeld, ass.-resident van Loemadjang.

(Wordt vervo[lgd].)

[4]) Dr. A. H. de Hartog (1920)... „zoo greep Mahler voor onzen dag bizonderlijk de drie-eenige bewogenheid van de wals-maat"...... „die Planete fangen an zu kreisen", „das Universum" (gelijk M. zelf bij zijn achtste opmerkt) naar den drieslag van den Kringloop aller wording".

Laughing Lady (die Stz. meer citeren zal ten bewijze van de veelzijdigheid van 't werkelike leven): „Pourvu qu'on s'amuse".

[5]) In 1914 verscheen de „Verheffing van de Inlandse vrouw". Welvaartsboek IX b^3, waarin de toestanden hier — op grond van 't onderzoek naar de oorzaak van de mindere welvaart der Inl. bevolking op Java en Madoera — behandeld werden, ook dank Inl. gegevens en bijdragen van Inl. dames, niet alleen, maar in vergelijking gebracht met de vooruitgang elders en dus met 't gehele vrouwenvraagstuk.

[6]) 'n Volledig overzicht — buitendien biezonder lezenswaardig — geeft in 't Gedenkboek van N.-I. 1898—1923 „De vrouw in het maatschappelik leven" Mevrouw L. Roesingh van Iterson van Deun, die zelve werkzaam was o.m. als eerste sekretaresse van de Vrouwenraad voor N.-I. en als Bestuurslid der Roemer-Visser-Vereeniging alhier.

Belangstelling in het Buitenlan[d] voor Javaansche Kunst.

Op initiatief van Dr. Karl With, den bek[enden] schrijver van het mooie boek „Java, Brahman[ische,] Buddhistische und eigenlebige Architektur [und] Plastik auf Java" organiseerde de „Verein[igung] für junge Kunst" te Oldenburg een Javaan[sche] kunstavond, en had daarvoor de bemiddeling [in]geroepen van den secretaris der Afdeeling A[mster]dam onzer Vereeniging.

Op het programma, een staaltje van [...] drukwerk, prijkte het portret van Raden S. [...]diringgo als dalang, naar een schilderij v[an] Pyzel en daaronder in gouden letters *Waya[ng] und Javatanz.*

De groote concertzaal in het Landesm[useum] (vroeger paleis van den Groot-Hertog) was [tot] de uiterste hoeken gevuld. Uit Hamburg, [...] en Bremen waren geleerden en belangstellende[n in] Oostersch gebied naar Oldenburg gekomen, [...] Prof. Dr. Sauerland, Museum-directeur uit [Ham]burg, Dr. Aichele, leeraar in de Maleische taal [aan] de universiteit te Hamburg en uit Kiel Geh[eimrat] Dr. Jacob, prof. in de Islamische Philologie. [...] Indonesiërs, nl. Dr. Inderes, lector in het Mal[eisch] aan de Universiteit te Hamburg en Raden Soe[...] met zijne Javaansche vrouw hadden van hun [be]langstelling blijk gegeven door naar Oldenbu[rg te] komen.

De plaatselijke bladen waren een en al lof [over] den avond. „Man folgte mit groszem Interesse [...] märchenhaften Leistungen des Menschen [...] fremden Welt, und musz es denjenigen die [...] diesen Einblick ermöglichten, dank wissen."

Een courant wist zelfs te vertellen dat de [Ver]eeniging Oost en West dergelijke kunstavo[nden] organiseert met financieelen steun der N[eder]landsche Regeering en brengt hulde aan de Re[gee]ring voor deze wijze waarop zij belangstelling [...]wekt voor de cultuur harer Koloniën! (Hoor, [...] die courant schijnt wel goed ingelicht te zijn!)

Na afloop der demonstratie was er ten huiz[e van] Dr. Vensky, de voorzitter van de Vereeniging [die] dezen avond georganiseerd had, eene receptie [...] het intellect en de aristocratie van Oldenbu[rg en] omgeving waren daar in de salons aanwezig. [...] waren Maleiers, Javanen, Italianen, Spanjaarden, er waren schilders, beeldhouwers, tooneelspelers en er was ook een Surinamer. Schrijver dezes [had] er toch voor gezorgd, dat op dien avond niet [alleen] Oost-, maar ook West-Indië vertegenwoordigd [was] in de persoon van den heer Einaar.

En het is dan ook zeker niet misplaatst in[dien ik] hier namens de Vereeniging Oost en West [een] woord van hulde breng aan den heer en me[vrouw] Dr. M. Vensky voor de schitterende wijze w[aarop] zij door het openstellen van hunne salons [...] musea van Oostersche kunstschatten) een s[...] hebben bijgedragen tot associatie tusschen [Oost] en West.

Na Oldenburg kwam Mannheim. In de Städ[tische] Kunsthalle was eene tentoonstelling van Ind[ische wee]fsels en batiks. De batiks behoorden tot de ve[rzame]ling van den kunsthandelaar Komter (A[mster]dam), de ikats tot die van Dr. Driessen, vr[oeger te] Leiden wonend, thans te Mannheim. Buite[n...] trof ons de wijze van opstelling, elke ba[tik, elk] weefsel was daar behandeld als een schilderij, [als] een kunstwerk, het waren geen batiks of weefsels meer die naast elkaar hingen, het waren monumenten geworden van Oostersche ornamen[tiek] en wij dachten met een rilling aan Leiden, waar als in een magazijntje de mooiste batiks [en] weefsels opgevouwen op stapeltjes liggen!

In Mannheim had de demonstratie plaats in het ..le gebouw Rosengarten. De zaal, waarin min..s een duizend menschen gaan, was uitverkocht, ..raag was dusdanig dat den volgenden avond ..r eene demonstratie gegeven werd.

Hardjodiringgo werd den eersten avond ingeleid ..r Intendant Dr. C. Hagemann, schrijver van het ..ende boek „Spiele der Völker". Met groote be..ngstelling volgde het publiek de voordracht van ..n geleerden schrijver over het Wajangspel, terwijl ..rdjodiringgo onbeweeglijk in silo-houding naast ..m zat.

En ook in Mannheim had er na afloop van de ..stelling eene receptie plaats en wel in de ..s van den bankier Goldschmid en ook hier ..et intellect en de aristocratie van Mannheim ..nwoordigd. Ook hier schilders, beeldhou.., schrijvers en bankiers met als middelpunt ..waan met zijne Hollandsche vrienden.

Belangstelling voor Indië in Holland! Schrijver ..n wendde zich eens tot een zeer groote tabaks.. met het verzoek om lid van Oost en West te ..len en kreeg toen te hooren „wat kan ons Indië ..len, als er hier maar gerookt wordt!"

..ens verzocht schrijver dezes aan een onlangs ..leerende zeer groote Indische Maatschappij ..r haar personeel één abonnement te willen ..en op een tijdschrift, dat door vooraanstaande ..nen op Indisch gebied uitgegeven wordt met ..e financieele opoffering, uitsluitend met de ..eling om meerdere belangstelling voor onze ..niën aan te kweeken. Bij monde van den jong..bediende werd hem aan het loket medegedeeld: ..spijt ons wel, maar wij kunnen er niet aan ..".

Belangstelling voor Indië in Holland! Boekdee..ouden door de Secretarissen der Afdeelingen Oost en West, zeer zeker over dit onderwerp ..ullen zijn — en toch, wat zijn secretarissen ..s wonderlijke menschen, toch gaan zij steeds ..r op hetzelfde aambeeld te slaan, toch gaan zij ..ds door al hun vrijen tijd op te offeren — éens ..el de Hollander toch wakker worden, en dan is ..misschien net te laat — zijn anderen hem voor ..west!

P.

..al. Comité bevordering Luchtvaart Nederland-Indië.

..ds in de Kerstdagen van het afgeloopen jaar ..d in de dagbladen mededeeling gedaan, dat, om ..herinnering aan den eersten vliegtocht Nederland ..Indië een blijvende te doen zijn, het noodig voor..om te geraken tot de plaatsing van een passend ..denkteeken op Schiphol en te Batavia, terwijl ..n tevens ter verdere voorbereiding van een ge..elden luchtdienst Nederland—Indië en vice-versa ..willen komen tot de aanbieding van twee groo.. drie-motorige verkeersvliegtuigen aan de Ko..klijke Luchtvaart Maatschappij.

..m tot een en ander te kunnen geraken, werd ..den Febr. j.l. te 's-Gravenhage, onder voorzit..schap van den heer H. N. A. Swart, luitenant..raal b.d., door eene bestaande voorloopige com.. eene vergadering belegd, tot welker bijwo.. de heer Mr. P. J. C. Tetrode, Directeur van ..derlandsche Bank te Amsterdam, uitgenoo..

..de voorzitter eene beschouwing over dit ..n ideëele en practische zijde belicht, had ge..en, werd overgegaan tot de oprichting van het ..ionaal Comité bevordering Luchtvaart Neder..-Indië" en tot de vorming van een uitvoerend ..ité daarvan, waarvan de heer Tetrode na een ..gedaan verzoek het voorzitterschap op zich ..

..n vooraanstaande Nederlanders zal het verzoek ..t worden in een Eere-Comité zitting te willen nemen, terwijl getracht zal worden in ons land, in Indië en in den vreemde, waar Nederlanders wonen, plaatselijke comité's te doen ontstaan, opdat alle landgenooten in de gelegenheid zijn om van hunne belangstelling blijk te geven en mede te werken tot de verwezenlijking van de hiervoren genoemde plannen, waardoor weer de saamhoorigheid van het Moederland en de Overzeesche gebieden tot uiting komt.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indrukken van het Java-Congres [1])

door

G. VAN BERESTEYN-TROMP.

De lezers zijn natuurlijk, door de geregeld opgenomen Aneta-telegrammen, op de hoogte gehouden van het verloop van het derde Congres van het Java-Instituut, in de jongste Kerstvacantie te Djocjakarta gehouden. Daar deze brief eerst ruim een maand later onder de oogen komt, zal ik mij bepalen tot het weergeven van eenige indrukken zoowel van het door de inleiders en debaters gesprokene, als van de excursies, de tentoonstelling en de Javaansche feestelijkheden, aan dat congres verbonden, die, naar ik hoop, ook den Nederlandschen lezer belang in zullen boezemen.

Op Woensdag 24 December te halfnegen had in de ruime, feestelijk verlichte *pendoppo* (feestzaal) van den Rijksbestuurder van Djocja, P. A. A. Danoeredja, de eerste samenkomst plaats der ruim 600 congressisten, ter onderlinge kennismaking. Ook de lange oprijlaan naar deze *Kepatihan* (vorstelijke woning) was op zeer smaakvolle, typisch Javaansche wijze versierd: als ingang een monumentale, van bamboe opgetrokken poort, toegang gevend tot een rij eerebogen aan weerszijden van den weg, gevormd door halve cirkels van reuze-palmstelen, waarvan de uitgerafelde bladeren als franje's neerhingen op de overal rijkelijk aangebrachte gloeilampjes.

Toen hier tusschen de vele auto's en andere open rijtuigen met rijk en fleurig uitgedoste gasten kwamen aangereden, bood het geheel, in dien donkeren tropenavond, een waarlijk sprookjesachtigen aanblik. Al dadelijk trof het mij, hoe algemeen en prettig opgewekt de deelname aan dit congres was.

Men zag er niet alleen de hoogsten uit den lande, waaronder de vertegenwoordigers van den Gouverneur-Generaal, een Raad van Indië, den Resident, de zelfbesturende Inlandsche vorsten met hun echtgenooten en leden hunner hofhouding, maar ook evenveel vrouwelijke als mannelijke belangstellenden, zoowel van de lagere rangen uit de Europeesche als de inheemsche maatschappij. Laatstgenoemden waren veelal getooid in hun schilderachtige nationale kleederdracht, die zoo uitnemend past bij hun gelaatskleur en postuur, als bij hun ontwakende, vaderlandsche gevoelens. Hartelijk klonk dan ook het welkomstwoord van den voorzitter van het comité van ontvangst, de heer J. H. van Mook, eerst in het Hollandsch en daarna in keurig geijkt Javaansch uitgesproken.

Nadat de gebruikelijke telegrafische gelukwenschen waren voorgelezen, de voorzitter van het congres, dr. Hoesein Djajadiningrat — de nieuw benoemde professor aan de Rechts-H. S., dien velen zich nog wel uit zijn studietijd in Holland zullen herinneren — zijn openingsrede had gehouden, en ook resident Dingemans zijn speechje had afgestoken, begon de voorstelling van de *Langin Wanara*, weergevende den dood van Patih Rahasta. Deze bizondere soort van *Wajang orang*, door den Rijksbestuurder aangeboden, waarbij de dansers allen steeds met gebogen knieën optreden, maakte, vooral bij het optreden van het apenleger onder hun aanvoerder Hanoeman, door kleine knapen weergegeven, een treffend effect. De prachtig-plastische uitbeelding van den strijd tusschen de verschillende menschelijke gevoelens in dit zinnebeeldig oostersch drama, met bijpassende gamelan-begeleiding, hield de aandacht tot in de vroege morgenuren geboeid. Toch waren allen, ook de talrijke schare Javaansche vrouwen, dien morgen te 9 ure weder aanwezig bij de opening van het debat over de eerste door het congres gestelde vraag: *Op welke wijze kan bij de opvoeding van de Landskinderen de inheemsche cultuur meer tot haar recht komen?*

1) Ontleend aan het „Vaderland".

Door de heeren W. D. P. Corporaal, Pastoor van Lith, M. Soeriadiradja en R. Sosrosoegondo waren hierover uitvoerige praeadviezen verschenen in *Djawa*, het driemaandelijksch tijdschrift, orgaan van het Java-Instituut, waarvan ieder belangstellende dus van te voren kennis had kunnen nemen. Jammer genoeg werd echter aan die heeren, als inleiders, ieder nog een half uur gegund om hun geschreven praeadvies nader toe te lichten, waardoor bijna geen tijd overbleef voor het debat, dat toch zeker de meesten der aanwezigen ten zeerste interesseerde.

De conclusie, waartoe de sprekers ten slotte kwamen en die ook in enkele moties werd vastgelegd, was, dat een *nationale school* het ééne noodige is, om den Landskinderen de inheemsche cultuur bij te brengen. En dat daarbij tevens noodzakelijk is: de onverwijlde oprichting van een afdeeling der Algemeene Middelbare School voor Oostersche letteren te Solo. Want de taal is immers het meest daadwerkelijke bindmiddel, de geschiedenis het geheugen der natie.

Gelukkig is in beide richtingen reeds een begin gemaakt. Te Djocja is onlangs, eenigszins in den geest der bestaande „pesantren", — waar de jeugd door den Mohammedaanschen priester de Koran onderwezen wordt — door R.M. Soeardi Soeraningrat die in den Haag zeker nog niet vergeten is, de *Taman Siswoschool* opgericht geheel op Javaansche leest geschoeid. Deze telt reeds een 400-tal leerlingen en beantwoordt zooveel mogelijk aan de nationalistische gevoelens.

Door dr. Kraemer wordt reeds een Kawi-Javaansche taalcursus te Solo gegeven aan een veertigtal leerlingen.

Stellig kan, bij den toenemenden invloed van het Java-instituut, op den duur een flinke stuwkracht van dergelijke congressen als dit uitgaan.

Des namiddags om 5 uur had de opening plaats eener tentoonstelling van Javaansche bouwkunst en huisinrichting, in het gebouw van den Regent van den Rijksbestuurder van Djocja opgesteld, waar 't een en ander uitnemend tot zijn recht kwam.

Bij zijn openingswoord zeide ir. P. H. W. Sitsen o.m.:

> De bedoeling dezer tentoonstelling is belangstelling op te wekken voor reeds bestaande Javaansche architectuur en meubelkunst, belangstelling, die steeds oorzaak is van verder onderzoek, en waarvan de resultaten weer de fundeering kunnen zijn voor een verderen opbouw.

De verschillende Javaansche modellen van gebouwen, op deze tentoonstelling samengebracht, leggen zeer sterk den nadruk op den dakvorm en de ondersteuningswijze van het dak, als de voornaamste constructieve elementen in de Javaansche huisarchitectuur. Het klimaat, waarin deze vormen ontstaan zijn, gaf aanleiding hiertoe, terwijl de veiligheid der bewoners in den ontstaanstijd blijkbaar de open bouwwijze kon verdragen. Wel had men later, bij gewijzigde toestanden, te voldoen aan den eisch, dat de woningen gesloten dienden te worden — hetgeen veelal noch esthetisch, noch hygiënisch een verbetering kon worden genoemd — doch diverse foto's op deze tentoonstelling aanwezig, toonden aan, dat door Javaansche bouwmeesters ook voor de wandbehandeling dikwijls een esthetische oplossing werd bereikt.

Ir. Maclaine Pont, de volijverige en warmhartige oprichter van de nieuwe vereeniging *Modjopait*, welke zich ten doel stelt door 't ontgraven van de bedolven bouwvallen der oude stad van dien naam, den sierlijken vroegeren Javaanschen bouwtrant weder aan 't licht te brengen, slaagde er in, door zijn levendige uitleggingen der tentoongestelde woningmodellen, de algemeene belangstelling der tentoonstelling-bezoekers op te wekken.

Naast den dakbouw, heeft altijd een kunstzinnige omwallings-architectuur geleefd: afsluitingen van bij elkander behoorende complexen met poorten en trappen, waardoor mooie pleinen en straten ontstonden met een bizonder Javaansch cachet. Goede foto's ter tentoonstelling aanwezig, gaven hiervan een denkbeeld. Op de excursie, die den volgenden dag plaats had, konden de congressisten een en ander in natura bewonderen. Zoo bij een der fraaie aloon-aloon's (voorpleinen) van het Sultanspaleis, die aan dr. Berlage bij diens bezoek de uitroep ontlokten: „Dit is schooner dan het Louvre!"

Jammer, dat de nieuwe bouwwerken dezer vorstelijke behuizing niet daarmede in overeenstemming bleken te zijn!

Onder de tentoongestelde artikelen van kleinkunst trokken naast de verschillende fijn-uitgevoerde wajangfiguren, (*béber* = in tafereelen op doek geschilderd, *golèk* = aangekleede poppen, *klitik* = uit hout gesneden en beschilderd, *koelit* = uit leder à jour gesneden en gepolichromeerd) met de bijbehoorende gamelan-instrumenten op hun artistiek bewerkte houten voetstukken, vooral de aandacht de Javaansche gebruiksvoorwerpen in hun groote verscheidenheid van vorm en versiering. En hieronder muntte uit een Japarasch ameublement, vervaardigd door de Kunstnijverheidsvereeniging. Speciaal voor deze tentoonstelling onder technisch toezicht van de architecten Karsten en ... had de samenstelling dier meubels plaats gehad, terwijl de keuze der versieringsmotieven en de uitvoering daarvan geheel was overgelaten aan de Japarasche houtsnijders.

Het resultaat was verrassend schoon.

Pangeran A. A. Mangkoenegoro is de eerste geweest die dergelijke *silo-stoelen* (waarop met gekruiste beenen kan worden plaats genomen), met bijpassende tafels, liet aanmaken.

Terecht vroeg dan ook de voorzitter der tentoonstelling, in aansluiting met de bovengenoemde op het congres behandelde vraag aan de overheid:

> „Is hier niet een braakliggend terrein, dat met geringe kosten vruchtdragend kan worden gemaakt? Ook de Javaansche vorsten, met hun werklieden, kunnen in deze inlichting werkzaam zijn. Bij hen leeft nog de zin voor de aloude, fraaie Javaansche ornamentiek. Bij den huidigen opkomst van den Javaanschen middenstand, kunnen zij, als dragers van de Javaansche kunsttraditie, immers zegenrijk werk verrichten."

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

3—9 FEBRUARI.

Voor Wonosobo. De Banier van 2 Jan. meldt: ... dische Wonosobo-comité heeft tot heden *f* 100.000 ontvangen voor de slachtoffers.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd ... der in de Orde van den Nederlandschen ... Assoelthan Ibnoessoelthan Almahfoedl Bifadl ... Malikil Wahab Siradjoelmoelki Amiroedin ... hoewa Patra Mohamad Oesman Sjah, Sultan ... Batjan.

(De Sultan van Batjan werd 3 Febr. 1900 ... waardigheid bevestigd, zoodat hij thans ... aan het bestuur is; vandaar vermoedelijk ... noeming; hij was reeds officier der ... Oranje Nassau).

Ned.-Indië en de Olympische spelen. In Indië ... richt een Ned.-Oost-Indisch Olympisch Comité ... bedoelt Ned.-Indië te doen deelnemen aan de ... ern Games en tevens zoo mogelijk aan de ... pische Spelen te Amsterdam. Het N.O.C. ... deelt ons in dit verband mede, dat een ... lijke deelneming van Ned.-Indië volgens ... cieele bepalingen der Olympische Spelen ... gelijk is. Wel echter zullen afgevaardigden ... Nederlandsche vlag kunnen uitkomen. We ... nog mededeelen, dat een verzoek om op ... gres te Praag te kunnen tegenwoordig zijn ... zeer is afgewezen moeten worden. (Vaderland)

Resident Fraser. De resident van Banka, de ... Fraser, is op zijn verzoek met 4 Mei eervol ... slagen.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Bevorderd ... lof) tot doctor in de Landbouwkunde, de ... van der Goot, geb. te Amsterdam, op proefschrift ... Onderzoekingen over levenswijze en ... van den witten rijstboorder op Java.

Protesten tegen het sluiten der Rajatscholen. ... via en Meester Cornelis zijn protestvergaderingen ... gehouden tegen het streven van de Regeering ... het Rajatonderwijs tegen te gaan. Ook ... en Tjiamis werd heftig geprotesteerd, ... volgens Aneta-telegr. van 2 Febr., tot ... geregeldheden is gekomen.

Dijkbreuk. Aneta meldt 2 Febr.: De Porongdijk is ... gebroken. De Soerabajasche dessa Ngrame en ... andere dessa's werden overstroomd. Het water ... stijgende. Bestuur en veldpolitie zijn der... vertrokken.

Een nader telegram meldt: Acht dessa's ... bouws sawah en 125 bouws suikerriet zijn ... stroomd.

L. Statius Muller †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer A. L. Statius Muller, gepens. luit.-kol. van de inf. van het O.-I. leger. De overledene heeft als jong officier bij de troepen in Curaçao gediend, nam deel aan veldtochten in Atjeh en was in zijn Indischen dienst laatstelijk plaatselijk commandant te Batavia. Als reserve-luit.-kol. is hij verder landweercommandant geweest van het district Deventer; in de mobilisatiejaren verbleef hij met zijn bataljon te Almelo.

...teur der Burg. Openb. Werken. De hoofdingenieur van den Waterstaat, de heer J. Blacstone, is met 3 Mei benoemd tot Directeur van B.O.W.

...uwe partijen. Te Bandoeng is een nationale volkspartij opgericht om den politieken band met Nederland losser te maken, totdat een volwaardig Indisch parlement Indië aan de Nederlandsche voogdij onttrekt.

Dit Aneta-bericht van 3 Febr. wordt aangevuld ...: Er is te Bandoeng een Inlandsche strooming ontstaan tot vorming van een nieuwe politieke partij tegen het communisme.

...formeerde Zending te Jogja. Op den 1en April a.s. zal te Jogjakarta herdacht worden dat de Zending der Gereformeerde Kerken vóór 25 jaar haar arbeid in Midden-Java is aangevangen. Er zal dan o.a. geopend worden een hospitaal, ruimte biedend voor 400 personen, met een staf van drie doktoren, 5 andere Europeesche arbeidsters en 100 Javaansche verplegers en verpleegsters.

...orang pendek op Sumatra. Aneta telegrafeert, dat de expeditie tot opsporing van den orang pendek eenige maanden uitgesteld is wegens het hooge water.

...vernement der Molukken. Volgens het Bat. Nieuwsbl. wordt op 1 Januari 1926 het gouvernement der Molukken ingesteld, dat vier residenties omvat.

...plaats van de Bestuursacademie. Naar het Bat. Nbld. verneemt, heeft de directeur B. B. den voor de aanvullende studie (welke in de plaats is gekomen van de studie aan de bestuursacademie) in aanmerking komenden bestuurs-ambtenaren — een zestiental jaarlijks, t.w. 8 controleurs van Java en 8 van de Buitengewesten — doen weten, dat nu de studie voor het Indisch recht geen toegang geeft tot den bestuursdienst, alleen de indologische studie is toegelaten.

...soverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Java en zijn cultuur. Het Koloniaal Instituut.

...*Locomotief* (24 Dec. t/m 5 Jan.) geeft een verslag ... *Congres van het Java-Instituut*, dat te Jogja ge...werd en dat als geslaagd mag worden be...: de bezoekers hebben genoten van de kunst...ngen, de excursies hebben hun veel gezegd en ... voor hen allen zijn het aangename en waarde... geweest; er werd veel geboden, veel ... interessants.

... dit al veel geacht worden, de *Jogjasche redac... de Loc.* (30 Dec.) eischt meer. Ernstig gaat ... wat er nu bereikt is en wat er bereikt moet wor... *de bevordering van de Javaansche cultuur als his... gegeven*. Uitvoerig somt hij al datgene op, waar...men zich beter rekenschap dient te geven, alvorens ...verder zal kunnen gaan. Hij besluit:

... men dan ook thans eens mocht aflaten van het ...broken wenden van den blik naar vroegere .... Dat men eens ernstig denkt aan de zinrijke ... *Carpe diem*, en dat men van de zijde, die het ... nam tot deze congressen — en met geen ...ouden we af willen doen aan de groote ver... van deze heeren — eens voorgoed en vooral ..., dat het geen dienst is, dien men een volk ..., door het slechts de oude cultuur voor te houden, zonder de mogelijkheid van een renaissance, die langs den weg der vernieuwing en herziening ...lijk is, als redmiddel aan te duiden. Een renais... onder aangrijping van alles wat voor de hand ..., zoo hier als elders, onder vrijelijke verwerping ...lles, wat men niet zou wenschen, doch, en dat is ...voornaamste, onder willige aanvaarding van alles, ...trekken kan tot de bespoediging van het groeiproces en de ontwikkeling langs nieuwe lijnen.

Den 27sten Dec. hield de heer *dr. C. W. Jansen*, vicevoorzitter van het Koloniaal Instituut, voor de leden van Boedi Oetomo te Jogja een *causerie over het Kon. Koloniaal Instituut te Amsterdam (de Locomotief*, 31 Dec.). *O.m.* wees de heer Jansen op het bestaan der afdeeling Tropische Hygiëne en haalde hij uit een wetenschappelijk werk van een der professoren aan, dat de *indolentie* van het Indonesische ras grootendeels te wijten is aan de *mijnwormziekte*, welke veroorzaakt is, doordat de Indiërs op vochtigen grond op bloote voeten loopen, waardoor de mijnwormen de gelegenheid hebben om door de poriën hunner voeten te dringen en zich langzamerhand vastzetten aan de darmen. De spreker deed uitkomen, dat daarmee het bewijs is geleverd, dat de Hollander zich niet alleen verdiept in materieel gewin. Als verder bewijs daarvan deelde hij mede, dat de Senembah-Mij. op de Oostkust van Sumatra scholen heeft opgericht voor de kinderen der koelies dier maatschappij. Aan het hoofd dier scholen staat een Javaansche onderwijzer, die de kinderen twee uren per dag les geven in schrijven en lezen. De rest van den dag wordt besteed aan lichamelijke opvoeding, alsmede aan opleiding voor hunne toekomstige betrekking; twee keer per dag werken de kinderen in den tuin onder toezicht van den goeroe, die dan in zulke gevallen niet als onderwijzer, doch als mandoer der jongens optreedt. Enkele foto's der schoolkinderen toonden aan, dat deze er waarlijk gezond uitzagen.

Dr. Soetomo bracht naar voren dat het Koloniaal Instituut eigenlijk alleen van groot belang is voor het Hollandsche publiek en de Indiërs niet veel hebben aan dat Instituut. Hoewel hij ook erkende, dat het Koloniaal Instituut voor Indië een beteekenis heeft en de stichters van het Instituut zeer zeker Indië's vooruitgang beoogen, zou hij toch gaarne willen zien, *dat hier op Java een afdeeling van het Instituut werd opgericht, waaraan ook Javanen deel konden nemen aan het mooie werk van het Instituut*, waardoor Indië meer en beter gebaat kan worden.

De heer *Jansen* dankte den heer Soetomo voor diens wenken en beloofde stappen in die richting te doen.

Bestrijding van volksziekten. De dienst der Volksgezondheid.

De *Deli Crt.* (9 Jan.) stelt aan de orde een der groote vraagstukken van de toekomst: *de kwestie der bestrijding van volksziekten in Ned.-Indië*. De bestrijding der *lepra* is vooral een vraagstuk van geld, want de tot nu toe afdoend gebleken bestrijding is die der isoleering. Men moet de beteekenis van het isoleeren van 50.000 patiënten in leprozerieën niet onderschatten. Voor voeding, huisvesting, kleeding, toezicht, verpleging en verzorging zal jaarlijks *f* 10 millioen noodig zijn. Een commissie zal dit vraagstuk moeten beschouwen van wetenschappelijke, staatsrechtelijke, financieele en economische zijde. Zoo zal b.v. uitgemaakt moeten worden of er geen andere ziekten zijn, geesels der Indische maatschappij, die eerder bestreden moeten worden. Neem b.v. een ziekte als *malaria*, of *tuberculose*, die zich mogelijk sneller verspreiden en die meer nog dan de lepra de volkskracht en het arbeidsvermogen aantast. Ook rijst de vraag of de Staat een zoo groote categorie van burgers kan dwingen tot afzondering. De hygiëne in de cultures ter Oostkust van Sumatra geeft een schitterend voorbeeld van hetgeen door systematische toepassing der wetenschap aan arbeidskracht kan gewonnen worden. Ook al ligt het geval er voor het Land anders dan voor particuliere ondernemers, toch moet ook gewonnen volkskracht, voortspruitende verbeterde volksgezondheid, als een maatschappelijk inkomen worden beschouwd. Daarmee kunnen hygiënische maatregelen, zij het indirect, zichzelf betalen. Wanneer de financieele omstandigheden voor het Land hoopvoller worden — zoo besluit de „D. C." —, mag niet vergeten worden een deel daaarvan voor dit doel te bestemmen, na een breede en diepgaande studie.

Uit een bericht van de *Deli Crt.* van 10 Jan. blijkt dat voor de assaineeringswerken in N. W. Soerabaja in totaal is uitgegeven een bedrag van *f* 3.627.000. Voorwaar een kolossaal bedrag — teekent het blad hierbij aan —, doch voor *het belang der volksgezondheid* zeker niet te groot.

Bij G. B. is thans *de Burgerlijke Geneeskundige Dienst herschapen in een dienst voor de Volksgezondheid*, in den ruimsten zin. Dit blijkt uit de competentie van dezen nieuwen titularis, die o.m. omvat: het onderzoek naar den staat der volksgezondheid, het aanhou-

den van bevolkingsstatistieken, het aangeven van de middelen tot verbetering en de bevordering van de toepassing dier middelen, de rechtstreeksche bestrijding en voorkoming van besmettelijke ziekten en volksziekten, de bevordering der individueele ziekenverzorging, de *bodemassaineering*, (waarvan het Dep. van B. O. W. zeer terecht ontlast is), de drinkwatervoorziening en afvalverwijdering, en de volkshuisvesting. Deze verkaveling — aldus de *Java-Bode* (6 Jan.) — is niet anders dan toe te juichen. Zij vereenigt onder één hoofd al hetgene in een modernen staat geacht kan worden te competeeren onder het begrip „Volksgezondheid."

De eindbeslissing in de salarisregeling. Eerste rangskrachten.

Het *Soerabajasch Hbl.* (3 Jan.) citeert de volgende meening van de *Vereeniging van hoogere ambtenaren* over *de salarisvoorstellen:*

Bij meer dan één gelegenheid hebben wij ons over het karakter der salarisvoorstellen uitgesproken, zoodat wij thans meenen te kunnen volstaan met de verklaring, dat wij het door den heer Damme zoo knap geconstrueerde stelsel, dat door den Volksraad feitelijk ongewijzigd met een overweldigende meerderheid van 38—5 is aanvaard, in zijn opzet en in zijn uitwerking het eenig mogelijke achten. Het geeft in de plaats van den chaos een samenhangend geheel, niet enkel steunend op de behoeften en de werkelijke verhoudingen van het oogenblik, maar tevens zich richtend naar de eischen, die de ontwikkeling van het economisch en sociaal leven in de naaste toekomst aan Indië zal stellen. Een verder afgelegen tijdperk zal moeten leeren of de thans hecht gebouwde pilaren, waarop het stelsel-Damme rust, bestand zullen zijn tegen de knagende werking van de wet van vraag en aanbod. Maar zelfs al zou blijken, dat — stel over 15 of 20 jaren — dit systeem niet meer zou passen in de lijst van dien tijd, dan bewijst dit nog niets tegen de gaafheid van het gebodene, want indien het zelfs in een onder normale verhoudingen levend volwassen land niet moelijk is gebleken een bezoldigingssysteem te ontwerpen, dat door de tijden heen zal blijven voldoen, hoe kan men dan een dergelijken eisch stellen in een in haar eersten opgang zijnde kolonie, waar het stijgen van eigen bewustwording graadmeter zal zijn voor de intensiviteit, waarmede verschillende maatschappelijke vraagstukken hun steeds wisselende oplossing zullen afdwingen. Wie zulke waarborgen vraagt, miskent de werkelijkheid en vervalt daardoor in een fout, waarvoor de heer Damme zich zorgvuldig heeft weten te behoeden.

In een interview, dat het *Soerabajasch Hbl.* (31 Dec. 5de bl.) had met den heer *Van Lonkhuijzen*, voorzitter der *Federatie van Europeesche vakvereenigingen*, zeide de heer *V. L.* een verhoogde actie te voorzien tengevolge van de salarisregelingen voor de ambtenaren; in tegenstelling dus met de verwachting, dat men voorloopig rust zal hebben verkregen. Het stelsel toch biedt op zichzelf een groot terrein om te ageeren. Verschillende leuzen zullen ontwaken. Om de twee jaren zal de Regeering voorstellen in den Volksraad brengen, inzaké de verdeeling in de groepen A, B en C. Het doorloopende gevaar, dat zekere kringen van B naar A of van C naar B zullen worden teruggesteld, moet voeren naar het streven in elken kring de arbeidsmarkt te beheerschen. Indien, gelijk wel beweerd wordt, een vakvereeniging agitatiemiddelen noodig heeft om te blijven bestaan, zouden deze in de salarisvoorstellen stellig te vinden zijn.

De *Nwe Soer. Crt.* en het *Bat. Nwsbl.* namen uit het Kol. Bijblad van de „H. Crt." met instemming een beschouwing over, omtrent de financieele eischen, gesteld door den nieuwbenoemden hoogleeraar in het Romeinsch recht aan de Rechtshoogeschool te Batavia. *De Locomotief* (29 Dec.) toont aan, dat de voorstelling onrechtvaardig is en zegt vervolgens:

Zouden de beide bladen, die zich aan de eischen ergeren, misschien willen dat onze uitstekende mannen hun plichten tegenover zichzelven en hun gezin verzaakten om ter wille van de eer alleen buiten hun vaderland te dienen? *Eersterangskrachten mogen zeker op een eersterangsbehandeling aanspraak maken.* Onwaardig zou de staat handelen, die profiteeren wilde van de verdiensten van uitnemende krachten zonder hen daarvoor naar rede schadeloos te stellen.

Het is bovendien een onjuiste voorstelling als zou de voornaamste taak van prof. Van Kan bestaan in het geven van colleges in het Romeinsch recht. De Leidsche hoogleeraar zal optreden als de leider van de Rechtshoogeschool. Prof. Scholten heeft er in zijn openingsrede op gewezen dat de beteekenis van he... we instituut voor een groot deel zal afhangen ... geestelijke voorgangers. „Het is daarom" — ... volgde hij — „van zoo eminent gewicht voor de ... hoogeschool dat zij in een figuur van de ervar... paedagogischen aanleg en de wetenschappelijk... kenis van Van Kan haar eersten leider heeft gev...

Dat de Indische regeering dit heeft ingezien e... leider naar verdienste en billijkheid beloont, ... dat zij gelukkig beter verstaat wat het voor ... luikend hooger onderwijs in Indië beteekent, ... de besten der besten te doen leiden, dan de ... der critiek.

Hierop ontving *de Loc.* van 5 Jan. een sch... waarin opgemerkt wordt dat prof. Van Kan ... den is, niet voor het Romeinsche recht alleen ... in de eerste plaats voor het burgerlijk recht en ... gerlijke rechtsvordering van Ned.-Indië.

Indische gevangenissen.

De Sumatra Post (5 Jan.) ontleent aan he... Hbl." een beoordeeling van onhoudbare toest... Indische gevangenissen, naar aanleiding van ... sten moord in de gevangenis te Tjipinang. De ... *lijke opsluiting* in alle Indische gevangenissen ... kleinste tot de grootste, van de oudste tot de ... (Tjipinang), is regel en gewoonte. Invoering ... *lulaire opsluiting* is niet zoo maar dadelijk ... Maar — zoo adviseert het blad — onderlinge ... ding der slaapplaatsen met een paar planken ... in de jeugdgevangenis te Malang b.v. reeds ... gevoerd, kan heel wat verbeteren en contrôle ... straffing mogelijk maken; nummering der afge... slaapplaatsen, aanwijzing van ieders vaste slaap... schifting naar leeftijd, enz., zijn eenvoudige ... delen om 't vrij geregelde onderlinge contact ... lieven te beperken en desondanks voorkomende ... tredingen te constateeren en te straffen. Dan ... voortaan de wachters en niet de gestraften des ... den baas spelen!

Lyceumplannen.

Door de *Bandoengsche Schoolvereeniging* is ... gens het *Bataviaasch Nwsbl.* (5 Jan. M. O.) — ... Regeering ingediend een verzoek om toekenning ... subsidie voor een door haar *in 1925 te openen* ... Tot nu toe vinden de trekkers, dus zij, die bij ... derwijs hunner kinderen rekening moeten houden ... de aansluiting op de Hollandsche scholen, in ... wel de met de Hollandsche overeenkomende ... doch niet een inrichting, die overeenkomt m... gymnasium. Wie voor zijn kinderen in verband ... hunne latere plannen een klassieke voor-op... wenscht, is verplicht hen, na de lagere school ... Holland te zenden. Wel heeft Indië thans d... tersch-klassieke afdeeling der Algemeene Mid... School, doch deze sluit volstrekt niet aan bij — ... niet te vergelijken met — de Hollandsche in... gen, is typisch bestemd voor de z.g. blijvers, ... bovendien enkel toegang tot de juridische, niet ... litteraire en theologische studiën. Het is een ... hand liggend verlangen, dat zij, die naar Ind... gekomen om met hun werkkracht en toewijding ... land te dienen, hier dezelfde opleidingsgeleg... voor hunne kinderen vinden als in Nederland ... bezwaren aan den Indischen dienst en het ... van het moederland verbonden, zullen zeker ... der worden, indien daaraan wordt voldaan.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Is een inheemsch lid van den Volksraad wel vertegenwoordiger van de Inheemsche bevolking in Ned.-Indië?

II (Slot).

Ten einde nader de bewering te bevestigen, ... gens schrijver's meening, de Inheemsche Volks... nog geen vertegenwoordigers zijn van de in... volksgroepen, wil hij hier de houding eens ... van het Volksraadslid, den heer Koesoemo Jo... den Volksraad spreekt als Javaansch vertegen... doch feitelijk meer de belangen behartigt va... van den Economischen Bond en in zijne de... dientengevolge niet zoo ver afstaat van die ... heer Laoetan.

De heer Koesoemo Joedo en de heer Van der W... bestreden in den Volksraad den heer Stokvis, toen ... bij de behandeling van de Vlootwet zijne inheem... collega's op het hart drukte goed te begrijpen ...

nieuwe regeling voor Indië beteekende, terwijl eerstgenoemd lid een pleidooi hield, waarin hij op uitvoerige wijze betoogde dat hij zich bij die Vlootwet aansloot.

En hoe waren toen de meeningen van de andere Inheemsche Volksraadleden, die naar die rede luisterden?

Deze bestonden in een protest tegen hetgeen de heer Koesoemo Joedo naar voren had gebracht.

De heer Kaijadoe wees op den achteruitgang van den economischen toestand der bevolking, terwijl hij met een gevoel van weemoed zich verplicht rekende het onpartijdig oordeel zijner inheemsche collega's ten deze in te roepen.

De heer Djajadiningrat sprak aldus:

Degenen, die evenals ik, liefde hebben voor hun land, die, evenals ik, van meening zijn dat Indië de Nederlandsche leiding nog niet kan missen, doch dat geleidelijk op vrijmaking van Indië moet worden aangestuurd, die zullen rekening hebben te houden met den factor, dat eene kostbare Vlootwet den algemeenen economischen toestand der inheemsche bevolking zal verzwakken.

Ook de heer Dwidjosewojo bleef niet achterwege heftig protest aan te teekenen tegen de denkbeelden van den heer Koesoemo Joedo.

Het feit, dat het gesproken woord in den Volksraad zoo dikwijls niet de meening van de groote massa weergeeft, is, naar schrijver's meening, een gevolg van het bestaande kiesstelsel.

Eerst wanneer de keuze voor een lid van den Volksraad geschiedt door de bevolking zelve, kan van een werkelijken volksvertegenwoordiger sprake zijn.

Men houde daarbij het oog gericht op de Philippijnsche eilanden en op Britsch-Indië.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Ontplooiing van Chineesche energie in Ned.-Indië.

I.

In de „Perniagaän" van 25 Augustus 1924 wordt de aandacht gevestigd op de energie, welke blijkens het tentoongestelde op de jongste Pasar Gambir te Batavia, door de Indische Chineezen in Ned.-Indië, in de laatste jaren, is tentoongespreid en welke ontplooiing tot vreugde stemt.

Het zijn vooral 3 takken van Nijverheid der Chineezen, welke op die Markt op den voorgrond zijn getreden, n.l. de Sigarenfabriek „Indiana", de Art-Litho Afdeeling van de Soekaboemische Snelpersdrukkerij en de limonade- en mineraalwaterfabriek van den heer Gouw Boen Seng.

De Sigarenfabriek is van den heer Ko Kwat Ie te Magelang en werd opgericht in het jaar 1900.

Zij bestaat dus 24 jaar, waarin de eigenaar, dank zij zijn volhardingsvermogen, vele moeielijkheden heeft moeten overwinnen, en die ten slotte hebben geleid tot het succes, waarvan hij thans getuige is.

Hij had een „stand" gehuurd op de Pasar Gambir, alwaar de op allerlei wijze verpakte sigaren voor den verkoop gereed stonden.

Die sigaren zijn van zeer goede kwaliteit en kunnen de vergelijking met de Europeesche sigaren zeer goed doorstaan.

Behalve deze „stand" had hij nog een „stand" in de Afdeeling „Inheemsche Nijverheid", waarin de verwerking van af het blad tabak tot aan de sigaar zoomede de verpakking van dit artikel werd tentoongesteld.

De heer Ko Kwat Ie kan met dit fabrikaat elke concurrentie met andere fabrikanten doorstaan en bevordert zoodoende op loffelijke wijze de Inlandsche Nijverheid op Java.

Met betrekking tot de Art-Litho Afdeeling van de Soekaboemische Snelpersdrukkerij, weet de verslaggever mede te deelen, dat de door de Drukkerij met een Rubber Drukmachine vervaardigde beeltenissen van Kong Hoe Tjioe, genomen is van eene afbeelding van den grooten Leeraar, welke in overouden tijd door een Chineesch Kunstschilder op porselein is gemaakt.

Er waren op de Markt tal van met diezelfde machine gemaakte lithografiën aanwezig, en wel onder meer eene van 2 tijgers, die op het verkrijgen van eene prooi als voedsel loeren, zoomede eene Godheid, bekend onder den naam van „Pat Sian" of van de acht Goden, welke lithografiën in een negental schoone kleuren prachtig waren uitgevoerd en verzorgd.

Ook het beeld van de Godheid Lie Tie Kway was eene schoone reproductie van eene overoude teekening, vergezeld van twee Chineesche letterteekens n.l. „Kit-Siang" = Geluk en Voorspoed.

Dit letterteeken „Siang" is afkomstig uit het oude Chineesche Letterschrift terwijl de aanwezigheid van dat teeken, volgens den Schrijver, het bewijs levert, dat de reproductie is vervaardigd naar een beeltenis, dat reeds eeuwen oud is.

Dergelijke schoone reproducties met goede wenschen zijn niet alleen een genot voor het oog en een versiersel in de woning, doch geven aan de bezitters er van en allen, die daarvan kunnen genieten, een aangenaam gevoel van rust.

Behalve deze reproducties zijn van de Soekaboemische Snelpersdrukkerij in het bijzonder nog opgevallen de tentoongestelde fraai gekleurde etiketten.

Eene bizonderheid van deze Drukkerij is, dat zij eene Rubber Drukmachine bezit, welke bij geen enkele andere drukkerij in gebruik is.

Zij vordert bij de behandeling wel meer arbeid en is kleiner dan andere drukmachines, doch de afwerking is veel fijner en fraaier en geeft het duidelijk bewijs wat de energie der Chineezen in Ned.-Indië vermag tot stand te brengen.

De Soekaboemische Snelpersdrukkerij is het eigendom van een Chinees, die geheel met Chineesch kapitaal werkt.

Vele bezoekers van de Pasar Gambir werden getroffen door een in de nabijheid van de Inheemsche Nijverheid Afdeeling geplaatste „Stand" van de mineraalwaterfabriek van den heer Gouw Boen Seng, waarin tal van flesschen, gevuld met kleurige siropen en met mineraalwater, werden tentoongesteld.

Vooral met het electrisch licht maakte deze étalage, gedurende den avond, een goed effect.

Tevens kon men de geheele wijze van fabricage zien.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Blaadje van het Volkscredietwezen.

No. 11 van den twaalfden jaarg. bevat een belangrijke beschouwing van Margono over de toekomst van het desabankwezen op Java en Madoera en verder het vervolg van: Landbouwcoöperatie in Britsch Indië (II. De hoogere financieele organisatie), door H. Calvert (overgenomen uit de International Review of agricultural Economics).

Locale Belangen.

In het Nr. van 1 Jan. wijdt A. D. Cohen Stuart waardeerende woorden aan de nagedachtenis van Prof. Mr. Dr. J. Oppenheim (3 Maart 1849—6 October 1924). — A. G. Vreede levert eene beschouwing aan de proefneming met de Bandoengsche arbeidersbeurs en andere gemeentelijke inrichtingen tot werkverschaffing. — De rubriek Decentraliana heeft het over de decentralisatie in den Volksraad.

Vragen van den Dag.

De Febr.-afl. bevat eene beschouwing van H. Ch. G. J. van der Mandere, getiteld: De groote cultures in Nederlandsch-Indië en eenige naburige koloniale gebieden, naar aanleiding van het rapport van Prof. Dr. N. R. Pekelharing over zijne in opdracht der N.-I. regeering volbrachte studiereis. In tal van gedeelten van dit rapport ligt volgens den hr. V. d. M. een zekere waarschuwing aan Ned.-Indië opgesloten; de waarschuwing bovenal, dat er in de directe omgeving koloninale gebieden zijn, die, ondanks mindere natuurlijke aantrekkelijkheid, toch zekere aantrekkingskracht voor het kapitaal kunnen vormen. „Het is te hopen, en, ook blijkens de practijk te verwachten, dat men in Indië deze gedocumenteerde waarschuwing zal willen erkennen."

Verder brengt genoemde afl. nog een waardeerende bespreking door Prof. Dr. H. Blink, van het onlangs verschenen boek (bloemlezing eigenlijk): Insulinde. Schetsen van land en volk van Ned. Oost-Indië. Prof. Bl. zet er boven „Psychologie der Indonesiërs".

De aanslag op Leiden.

Onder bovenstaand hoofd en onder het motto „Gij zult geen valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste", hebben zeven bij de studie voor den Indischen dienst betrokken Leidsche hoogleeraren, C. van Vollenhoven, A. W. Nieuwenhuis, C. Snouck Hurgronje, Ph. S. van Ronkel, H. T. Colenbrander, G. A. J. Hazeu en N. J. Krom, in De Gids van Februari een verweer geplaatst tegen de betichtingen, waaraan zij sinds een jaar of drie zonder ophouden blootstaan en welke naar hun indruk hierop neerkomen: dat hun onderwijs en verder optreden een oproerigen geest zou kweeken tegen het Nederlandsch

gezag in Indië en een vijandigen geest tegen het grootkapitaal aldaar; dat zij de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië zouden willen hervormd zien in een ongerijmde en noodlottige richting; en dat zij het regeeringsbeleid in zake Indië zouden verdacht maken en tegenwerken.

De Indische Gids.

Inhoud der Febr.-afl. Indische herinneringen aan de Leidsche Akademie, door S. Kalff. — Enkele bladzijden uit de geschiedenis der geometrie, door J. Th. Horstink. — De Regeeringscommissies in Nederlandsch-Indië (aanvulling van een vroeger verschenen overzicht), door L. J. van Dijk. — Het Amerikaansche-Nederlandsch grensgeschil (over Las Palmas of Miangas), door G. Nypels. — Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging, door Mr. J. J. van Bolhuis. — Varia. — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

Inter-Ocean.

Inhoud der schitterend geïllustreerde afl. van Dec. '24 voor zoover op Indië betrekking hebbend: Back to its source for a cup of tea, by K. O. Moe. — The romance of the rice grain, by Tjokorde Gde Rake Sukawati. — Dancers and actors of the isle of Bali, by J. Kats. 1) — A holiday in Java, by T. P. Hepworth. — A short survey of Java's history (concluded). — The scenic route through Sumatra. A coast to coast trip from Padang via lake Toba to Medan.

De Indische Mercuur.

Nr. 6 (6 Febr. '25). Ontsmetting van zaadbedden door stoom, door Dr. L. P. de Bussy. Verslag van de Commissie van advies en onderzoek in zake Surinaamsche houtsoorten over het jaar 1924. — British Tea Cess Association. — Rijstcultuur in Suriname (ontleend aan De West). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over rubber.

De Cultuur-Maatschappij Langsee.

Den 15en Febr. a.s. zal de Cultuur-Maatschappij Langsee op Java haar 30-jarig bestaan vieren; het Nr. van 4 Febr. van het tijdschrift Indië is geheel gevuld met een historisch overzicht dezer suikeronderneming, door den hr. A. W. Hartman, waarbij tal van portretten en platen.

De Tropische Natuur.

Jan. '25. Bij den nieuwen jaargang, door H. C. Delsman. — Een bestijging van den G. Tjaremé (met ill.), door Dr. H. J. Lam. — Op rotsige kusten (zoölogische bijdrage), door Dr. H. C. Delsman (met ill.). — Gemboer batoe: Acetabularia, door J. B. (met ill.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 27. Over de in Helopeltis parasiteerende sluipwesp, door Dr. Menzel. — Nurks over het Boschwezen. — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — Droogvlekkenziekte in de Pengalenganscha aardappelen.

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 8, No. 5. De adatgemeenschappen in Zuid-Borneo, door J. Mallinckrodt. — Over de wenschelijkheid van unificatie bij de wettelijke regeling der arbeidsverhouding in Ned.-Indië, door Mr. G. H. C. Hart. — Persoverzicht. (Arbeidsovereenkomsten — Onderzoek naar hetgeen de Inlandsche bevolking aan belastingen heeft op te brengen). — Sociaal-economische kroniek. — Boekbespreking.

Onafhankelijk Maandblad.

De Particuliere Inlichtingen Dienst (P. I. D.) te Soerabaja gaf uit het kloeke proefnummer van het „Onafhankelijk Maandblad", gewijd aan de belangen van den import-, export- en détailhandel in Ned.-Indië.

De directie verklaart dit periodiek op neutrale wijze te zullen redigeeren en daarmede het algemeene handelsbelang te beoogen, welk doel door haar met ernst zal worden nagestreefd. Wat de algemeene dagbladpers niet kan doen, nl. specialiseeren, zal dit maandblad doen. De redactie zal constant voeling houden met de vertegenwoordigers der verschillende handelsgroepen. Op zichzelf staande feiten met een persoonlijk karakter worden buiten de redactie-kolommen gehouden. (Soerab. Handelsbl.).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.Indië.

Uit den inhoud van deel 64, afl. 6. Over appendicitis in Indië, door A. E. Sitsen. — Betreffende de frequ der appendicitis, door F. E. van der Gugten. — De tatie in tijd van den Javaan in de Vorstenlanden, Dr. C. F. Engelhard. — Een geval van lues cerebelli. W. Schijveschuurder. — Thymol-inspuitingen bij Le door A. Kits van Heijningen. — Appendicitis in In door Dr. A. Lichtenstein. — Vaccinatie per os, door L. Otten. — Over zuigelingensterfte op de ondernem gen in Deli, S. O. K., door M. Straub. — Physiologis waardebepalingen van digitalispraeparaten, door Dr. Radsma.

1) Titel en tekst dezer bijdrage zijn geheel gelijk aan die van een opstel in de Oct. afl. van Inter-Ocean; alleen de illustraties verschillen.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Jan. '25. Herrnhutter Zendin week, door D. Pol. — Soemba. De oude Zending schiedenis, II (1877—1904), door D. K. Wielenga. Belangrijke wijzigingen in het Zendingsonderwijs, Dr. Esser.

Annalen Missiehuis Tilburg. Febr. Eerste begin van den R.K. Godsdienst op de Kei-ei den. Naar herinneringen van Justinus Melau, van Stam der Renjoets, te Langgoer, beschreven door v. d. Bergh. — Kleinigheden uit het Missieleven, J. v. d. Kolk.

De Banier. 19 Dec. '24. Bali en het tourisme.

De Java-Post. 31 Dec. '24. Kaja-kaja mani door P. Vertenten.

* * *

Javanese batik designs from metal stamps, by Al Buell Lewis. Anthropology Design Series No. 2. uitgave van het „Field Museum of Natural History" Chicago, bevat 24 platen, voorafgegaan door een k Inleiding).

Das Formproblem des Borobudur, von Dr. Ing. Hoenig. Mit 10 Abbildungen. (Verlag Deutsche Bu handlung C. Winckler, Batavia).

Tochten langs West-Borneo. XII. Rond de gro Kapoeasdelta. Met kaartje. (Ned. Zeewezen, 31 Jan.

De suikerhandel in 1924, door A. V. — De bedr inkomsten der spoor- en tramwegen in Indië over door G. P. J. Caspersz. (Econ.-Stat. Ber. 6 Febr.

Nederland's koloniale staatkunde en Indië's st inrichting. (Vervolg), door S. Ritsema van Eck. (V gen des Tijds, Febr. '25).

Waarom ik in de toekomst der rubbercultuur v trouwen heb, door J. N. Burger. (Middenkoers. No. 3, 1925, bl. 45).

Het Javaansch receptenboek, afkomstig van Soe karta; bevattende 797 recepten voor genezing ziekten van den volwassen mensch, het kind, het voetig dier, den vogel en het hoen, met vermel tevens van de meest bekende Javaansche vergiften heime middelen en van de Latijnsche namen der in boek vermelde planten. Vertaald door H. A. van met medewerking van vele Inlandsche hoofden Soerakarta en te Djokjakarta. (Weltevreden, 1924).

Naar en in Tropisch Nederland. Aardrijkskundig leerboek over Ned. Oost-Indië voor de scholen in derland, door J. W. Croes. Met kaartjes en pl Derde deel. Java en de Buitengewesten. (Rijswijk,

Javaansche sagen, mythen en legenden. (Bespre van het aldus getitelde boek). Met ill. (Holland press, 7 Febr. '25).

The centenary of tea plantation in the Dutch Indies, by C. Lekkerkerker. (Commercial Holland, 1925).

Hindoe-oudheden op Java. De Boroboedoer (met ill. door K. H. (Vrije Arbeid. Jan. '25).

Departement van Gouv. bedrijven in Ned.-Indië. slag van den Dienst der zoutregie over het jaar (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinee pers, 1925, No. 1. (Bureau voor de Volkslectuur en verwante aangelegenheden. Weltevreden).

Nederlandsch-Indië en haar aardolie in verban nationale en internationale politiek (vervolg), door W. F. F. Oppenoorth. — Olie in de Trias op door Dr. J. Zwierzycki. (De Mijningenieur, Jan.

Causerie van den Heer A. J. Garretsen over zijn be zoek aan eenige theedistricten in Britsch-Indië. (Publ. N.-I. Landb. Syndicaat, 1924, No. 24).

Ter herdenking Ir. P. L. Blanken (op 20 Dec. jl. over leden gep. hoofdingenieur bij den Indischen Waterstaat door Prof. Ir. J. H. Thal Larsen en Ir. B. S. van Zanten (Met portret). (De Ingenieur, 7 Febr. '25).

Suriname.

Het Surinaamsche Bestuur wil overgaan tot versobering van het onderwijs. De voorgestelde maatregelen daartoe hebben terecht algemeene beroering in de kolonie gewekt. De onderwijsvereenigingen en het Nieuwe Comité Volksbelang hebben daarom, in samenwerking met leden van de Koloniale Staten, van de Commissie van Onderwijs en van de Inspecteurs van het bijzonder onderwijs, het besluit genomen tot het zenden van een verzoekschrift aan de Koningin. Inmiddels is aan Hare Majesteit het volgend telegram verzonden:

„Bevolking Suriname verzoekt Uwe Majesteit eerbiedig opschorting Onderwijsversobering afwachting petitie."

In de inmiddels uit Suriname ontvangen bladen zien wij dat van den Minister van Koloniën het volgende telegram is ontvangen:

„Verband telegram Voorzitter Staten aan Koningin zestien dezer nopens petitie in zake versobering onderwijs worde invoering maatregelen opgeschort in afwachting nader bericht dezerzijds."

De Regeering bedenke zich tweemaal vóór ze overgaat tot *deze* versobering die niet meer of minder zou zijn dan vandalenwerk, afbreken van hetgeen met groote inspanning verkregen is. Dat Suriname met recht de meest Nederlandsche kolonie, onze twaalfde provincie, kan genoemd worden, is voor een niet gering deel toe te schrijven aan het onderwijs, zoo openbaar als bijzonder.

Een krachtig gesteld artikel tegen deze versobering lazen wij in „Suriname" van 16 December, maar onze ruimte gedoogt niet het hier over te nemen.

Wij twijfelen niet of ook de Staten-Generaal zullen krachtig opkomen tegen de door het Surinaamsche Bestuur beraamde maatregelen.

* * *

De Gouvernements Secretaris, de heer van der Helm, is benoemd tot lid van den Raad van Bestuur. De heer Morpugo achtte zich door deze benoeming gepasseerd en heeft ontslag genomen als buitengewoon lid van den Raad.

Onder het hoofd *„De waarde van officieele toezeggingen"*, schrijft „De Surinamer" van 14 December over deze benoeming:

„De heer van der Helm, die binnen afzienbaren tijd de kolonie weer zal verlaten, kan in zijn kort verblijf in deze kolonie van zelf niet dien kijk op de zaken hebben als de heer Morpugo, die hier geboren en getogen is en met eere verschillende belangrijke functies heeft vervuld. Was het nu niet van zelf sprekend, dat het *buitengewoon* lid als lid werd benoemd?

Maar hier is nog meer.

Toen in 1921 de heer de Granada tot buitengewoon lid van den Raad van Bestuur werd benoemd, en wij onze bevreemding uitspraken, dat men den heer v. d. Stadt om een jongere passeerde, werd ons ter *bevoegder plaatse* de volgende inlichting verstrekt. Wij citeeren hier letterlijk uit ons artikel „Over een veelbesproken benoeming", uit ons nummer van 27 November 1921:

„„Het ligt in de bedoeling van het Bestuur eventueele vacatures in den Raad van Bestuur *zooveel mogelijk door Surinamers* te doen vervullen en *met de benoeming van den heer Granada is hiermede een aanvang gemaakt*. Sinds het aftreden van den oud-Commissaris Nassy is er geen Surinamer meer geweest in dit College. De heer Granada is intusschen niet benoemd als hoofdambtenaar, omdat hij, als er straks een Agent-Generaal wordt uitgezonden, weer districts-Commissaris is. Bovendien meent de Gouverneur, dat hij van zijn hoofdambtenaren ten allen tijde de gewenschte adviezen en voorlichtingen kan krijgen, ook al hebben zij geen zitting in den Raad. *Daarom ligt het ook in de bedoeling den Gouvernements-Secretaris, die toch secretaris is van dezen Raad, voortaan niet meer als lid in dit College te doen benoemen.*""

En dan vervolgt het blad:

Wat zegt men van deze officieel verstrekte inlichting? Wat zegt men van de door ons gecursiveerde woorden?

Hoe rijmt men dit alles met de gedane benoeming? Waarlijk, de jongste benoeming voor den Raad van Bestuur sluit niet alleen in zich een grove onbillijkheid tegenover den heer Morpurgo, maar tevens een woordbreuk.

Dit is o.i. in het onderhavige geval wel het ergste. Wat voor waarde kan men dan nog hechten aan woorden en toezeggingen, komende van het Bestuur."

* * *

De N.R.Ct. van 7 Februari, Av. blad D, schrijft:

„Prof. mr. J. C. Kielstra, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, zal op uitnoodiging van den gouverneur van Suriname, baron Van Heemstra, een studiereis naar Suriname maken.

Tijdens zijn verblijf met verlof hier te lande, heeft baron Van Heemstra een onderhoud gehad met prof. Kielstra over de economische toekomst van Suriname, vooral wat de groote landbouwbedrijven betreft. Daarbij noodigde de gouverneur den heer Kielstra uit, zelf te komen zien, omdat hij door eigen aanschouwing en onderzoek zich een beter en juister oordeel zou kunnen vormen dan door mededeelingen en geschriften.

Prof. Kielstra zal onderzoeken, of Suriname economische mogelijkheden voor de landbouwnijverheid opent, waarbij er tevens op zal worden gelet, in hoeverre het mogelijk is, voor onze landbouwingenieurs een breedere toekomst te scheppen. Zijn vertrek is bepaald op 20 Februari.

De reis gaat geheel buiten bezwaar van 's Rijks schatkist. De heer Van Heemstra heeft eenige particuliere instellingen bereid gevonden, de kosten voor haar rekening te nemen."

Bedriegt ons geheugen ons niet dan heeft Prof. Kielstra niet heel lang geleden een bepaald optimistischen zin geschreven over de economische verwachtingen van Suriname. Wij zouden hem in overweging geven in het bijzonder in studie te nemen de geschiedenis van de Suikercultuur in Suriname. Daaruit zal hij de overtuiging putten dat Suriname alle voordeelen biedt voor deze cultuur, die met gebrekkige installaties het heeft kunnen volhouden. Op Java zou dat zeker niet mogelijk zijn geweest.

Wij hebben goede verwachtingen van de reis van den hoogleeraar.

* * *

Te beginnen met den jaargang 1924 zal de titel van het Koloniaal Verslag — in overeenstemming met de in artikel 10 der Grondwet vermelde benaming — gewijzigd worden in „Verslag van bestuur en staat van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao".

* * *

De N.R.Ct. van 7 Februari, Ochtendblad C, schrijft zeer waardeerend over den dansavond van Lily Green in den Koninklijken Schouwburg in Den Haag. Zooals onze lezers weten, is deze begaafde artiste een Surinaamsche van geboorte.

* * *

Verbetering: In ons vorig nummer is de naam van den beroemden waterval in Britsch Guiana verhaspeld. De naam is Kaieteur- of Kaietukval.

Curaçao.

Uitvoer.

Over den uitvoer in het derde kwartaal geeft de *„Amigoe"* de volgende cijfers:

Curaçaosche producten	f	261.536
Steenkolen	„	343.002
Phosphaat	„	684.946
Cur. Petrol. Mij.	„	8.969.976
	f	10.259.460
In het 2de kwartaal	„	6.772.028
„ „ 1ste „	„	5.637.973
	f	22.669.461

En in het bijzonder wat de voortbrengselen van de C. P. M. betreft:

Asphalt	nihil		
Dieselolie	10.296 L.	f	572
Gasolie	432.000 K.G.	„	16.298
Gasoline	4.041.816 L.	„	1.029.470
Petroleum	803.160 L.	„	100.250
Machine-olie	1.298.000 K.G.	„	162.269
Residu	182.870 ton	„	3.986.362
Ruwe olie	155.719 „	„	3.674.755
		f	8.969.976
In het 2de kwartaal		„	5.602.033
„ „ 1ste „		„	4.566.613
		f	19.138.622

Bovendien geeft het blad nog de volgende verwachting voor de naaste toekomst:

„Toevallig vernamen we dezer dagen, dat de Isla in Januari a.s. minstens 28 groote stoombooten verwacht,

die hier een lading residu of ruwe olie zullen komen innemen. Rekent men elk dier schepen op een lading van ± 10.000 ton, dan geeft dat voor Januari reeds een uitvoer van 280.000 ton olie."

Emmabrug.

Eerst Oudejaarsdag was de brug hersteld.

Huizennood?

De Gouverneur heeft een Commissie benoemd met verzoek van advies te dienen over de middelen, welke kunnen aangewend worden tegen het tegenwoordige gebrek aan huurwoningen en over de vraag of het nuttig en noodzakelijk is voor Curaçao een huurcommissie te benoemen.

Deze commissie bestaat uit den Heer Mr. H. Polvliet, lid van het Hof van Justitie, als Voorzitter en de Heeren H. J. Cohen Henriquez, Kapt. J. C. de Ridder, commandant der troepen, J. H. Sprockel, Voorzitter van den Cur. R. K. Volksbond en B. E. van der Veen Zeppenfeldt, lid van den Kol. Raad, als leden.

De „*Amigoe*" van 3 Jan. l.l. schrijft hierover:

„Wij gelooven wel, dat deze commissie zeer nuttig werk kan doen.

Het woninggebrek is tot een ongekende hoogte gestegen en begint zelfs een ramp te worden. Zoowel voor de betere als voor de lagere standen zijn er geen woningen meer te krijgen. Het aantal pensions neemt met den dag toe, en alle zijn druk bezet en maken goede zaken.

Nieuwe huizen worden bijna niet bijgebouwd, zeker niet naar evenredigheid van de behoefte.

Men beweert, dat woningbouw, vooral voor de betere standen, tegenwoordig geen voordeelige geldbelegging meer oplevert, omdat de bouwkosten zoo enorm hoog zijn, dat zelfs de hooge huurprijzen geen voldoende rente van het bouwkapitaal waarborgen.

Huurcontracten zooals in Holland bestaan hier niet. Ook dit is oorzaak, dat de huurprijzen dikwijls op de willekeurigste wijze door de huiseigenaars verhoogd worden, omdat zij er zeker van zijn een huurder voor hun huis te vinden.

Voor sommige categoriën van menschen zijn de huurprijzen zeker vèr boven hun levensstandaard gestegen.

Ambtenaren en middenstanders, met beperkte inkomens, zijn er onder dit opzicht wel het slechtste aan toe. Ook sommige personen uit de volksklassen, die geen enkel profijt trekken van de tegenwoordige hooge loonen, hebben het zwaar te verantwoorden.

Regen.

Het jaar 1924 mag wel met gouden letteren in de annalen van den Curaçaoschen metereologischen dienst worden opgeteekend.

Wij vernamen dezer dagen, dat volgens de regenwaarnemingen alhier bij O. W. over dit afgeloopen jaar, vergeleken met die over vroegere jaren, het vast staat, dat in geen 80 jaar zooveel regen is gevallen als dit jaar. Voor de waarheid van deze bewering kunnen wij niet instaan. De Directeur van O. W. zal ons groot genoegen doen met de spoedige publiceering van de statistieken van den regenval over elke maand van 1924.

In het Rapport van den Ingenieur J. Havelaar (van 1902) vonden we opgeteekend, dat in het jaar 1844 op Curaçao op de plantage Savonet 1035 m.M. regen was gevallen, het Hospitaal in de stad had in dat jaar zelfs 1218 m.M. genoteerd. Dat waren toen de eenige plaatsen, waar regenmeters stonden opgesteld. Na dien tijd is de regenval nooit meer boven de 1000 m.M. gestegen. Het dichtst daarbij kwam het jaar 1848 met 930 m.M., het jaar 1855 met 940 m.M. en het jaar 1861 met 970 m.M. Alle andere jaren zijn daar vèr beneden gebleven. De gemiddelde regenval op Curaçao ligt tusschen 400 en 600 m.M. *(A. d. C.)*

Aruba.

De *Amigoe* van 27 Dec. l.l. geeft een aardig inzicht in de opleving van Aruba ten gevolge van de vestiging van het bedrijf van de Lago Oil Company, door den toestand te beschrijven tijdens het laatste bezoek van den gouverneur.

„Er lagen daar toen," schrijft het blad, „5 stoombooten, n.l. 4 groote en 1 kleine.

Een dezer groote booten vertrok Donderdag met een lading van 12.000 ton ruwe olie. Dat is het *vierde* schip, dat met een volle lading olie van Aruba vertrekt, die te zamen ± 40.000 ton olie meenamen. Deze olie gaat gedeeltelijk naar Southampton (Engeland), deels naar Fall River (Ver. Staten). Er lagen toen nog twee andere stoombooten, toebehoorend aan de *Lago Oil Cy.*, olie te laden, n.l. de *Olyrie* en de *Inverglass*. Deze laatste boot is een zusterschip van de *Invergarry*, het moederschip, dat de ladingen olie van de kleine tankbooten, die van Maracaibo komen, in ontvangst neemt.

Op het oogenblik zijn er reeds 5 van zulke booten, die geregeld op Maracaibo varen, in dienst: de *Frank-Union*, de *Bacoi*, de *Inverampton*, de *In-corrie* en de *Pamir*.

Zoo'n groote tankboot van 10.000 ton wordt in ongeveer 5 à 6 dagen gevuld.

De Maatschappij heeft geregeld van zulke schepen klaar liggen om de olie weg te voeren.

De ingenieur Salmons, over wien wij reeds in ons vorig nummer spraken, heeft de St. Nicolaasbaai daar bezocht en is van meening, dat die haven 2 à 3 maanden voor haar doel in orde te maken. Zooals wij schreven, is hij de vorige week met de *Medea* naar Amerika vertrokken en hij denkt waarschijnlijk reeds in Februari op Aruba terug te keeren en wel met de noodige machines om het werk te beginnen. Doch vermoedelijk zal deze wijze van overladen in het moederschip, de *Invergarry*, nog wel 6 maanden duren. In Februari verwacht de *Lago* vier tankbooten, ongeveer van hetzelfde model als de C. P. M. in dienst heeft, maar nog iets grooter, om uit Maracaibo aan te voeren.

Zooals men ziet, komt er voor Aruba overvloedig werk. De opleving van Aruba begint."

Weer een nieuwe Stoomvaartlijn.

De *Gorrison Line van Kristiania* Noorwegen heeft een nieuwe stoomvaartlijn van vrachtbooten geopend tusschen Noorwegen, West-Indië, Venezuela, Colombia, Centraal-Amerika en vice-versa. Den 9en of 10en Januari wordt hier verwacht het s.s. *Eidsvaag*, eerste schip van die lijn, komende van Pto. Colombia en Maracaibo. Op de thuisreis worden Pto Cabello, Guayra, Trinidad, Granada en de havens van Noordelijk en Zuidelijk Europa en de Middellandsche zee aangedaan. Elke maand wordt één boot verwacht. Agente alhier is de firma Fensohn en Co. *(A. d. C.)*

Uit den Verren Vreemde.

Weinig opwekkend nieuws.

In Lausanne had de Turksche regeering de andere mogendheden gerust gesteld omtrent het voortbestaan van het Grieksche patriarchaat te Konstantinopel, nu de patriarch in weerwil hiervan toch uitgezet is, geeft Angora te verstaan, dat dit volstrekt geen inbreuk maakt op de toezegging van Lausanne. Het oecumenische patriarchaat kan te Konstantinopel blijven, maar de tegenwoordige patriarch Mgr. Constantijn heeft zaken gedaan, die de Turksche regeering niet kan toelaten, daarom is hij uitgezet.

Griekenland, welks vertegenwoordiger, Politis, bij het opmaken van het ontwapeningsprotocol te Genève een hoofdrol mocht vervullen, is de eerste staat die aan wapenversterking te denken heeft, daar Turkije van geen vreemde inmenging in de kwestie van de uitzetting van den patriarch wil hooren. Konstantinopel telt nog ongeveer 230.000 Grieken, die den weg van den patriarch wel zullen hebben te volgen. Griekenland heeft ± 1.500.000 Grieken uit Turkije thuis gekregen, welke allen het nog geenszins een dak gevonden hebben, en nu dezen nog? Vechten of niet, kwaad bloed zet het in elk geval.

Voor het Mosoel-geschil tusschen Turkije en het Britsche mandaatland Irak had Lausanne ook een oplossing aangegeven, een gemengde commissie. Deze is eindelijk bij de Mesopotamische grens samengekomen. Daar bleek echter dat als Turksche deskundigen waren aangewezen twee oproerstokers uit het grensgebied, die als zoodanig een veroordeeling hebben ondergaan. Misschien zijn deze knappe deskundigen, maar de Britsche regeering meende toch deze medewerkers te moeten wraken. Angora heeft hierop nog niet geantwoord.

Het hangt van het standpunt dat men inneemt af, of men de onderwerping van Raisoeli, den grooten avonturier, aan Abdel Krim al dan niet als een slechte ... wenscht te beschouwen. De reeds zoo moeilijke positie van de Spanjaarden in Marokko wordt er nog veel ongunstiger door. Raisoeli speelde met de Spanjaarden ... als andere Mohamedaansche avonturiers het elders bij ... andere regeeringen gedaan hebben, maar, doordien hij in elk geval een figuur van beteekenis was, die een ... der bevolking achter zich had, vormde hij toch ... een tegenwicht voor Abdel Krim's invloed. Deze ... ding is nu opgeheven. 't Zal Spanje nu uiterst moeilijk vallen zich zelfs te handhaven in de geconcentreerde stelling Ceuta-Tetaoen en in den landtong bij Melilla. En de Tanger-kwestie, benevens het Fransch-Marokkaansche vraagstuk worden er te stekeliger door.

Na den dood van Dr. Soen Yat Sen schijnt het met ... Tsj... republiek van Zuid-China ook niet best te staan.

Tsjoeng Ming rukt met een macht tegen Kanton op, die sterk genoeg wordt geacht om 't oude leger van Soen Yat Sen met succes te bestrijden.

De tweede Opiumconferentie te Genève moet als mislukt worden beschouwd. Amerika stelde den eisch, dat een 15-jarige periode voor de totale uitroeiing van het opiumschuiven onvoorwaardelijk zal ingaan 3 jaar na de ratificatie van de te sluiten conventie. Engeland, Frankrijk en Nederland willen dat eerst de productie van groote hoeveelheden, speciaal in China, zal worden stopgezet alvorens het verbod tot schuiven zal ingaan, aangezien zij van dergelijk verbod anders geen resultaat verwachten. Dit geschil is niet bijgelegd kunnen worden.

Naar Canada?

Wij hebben t. d. p. wel eens een woord ten beste gegeven om in te gaan tegen ontmoedigende klanken, voor hen die, wat avontuurlijk aangelegd, voorgangers willen zijn in den emigratie-stroom, welke de overbevolking en werkeloosheid uit ons land naar Canada kan afleiden. Juist omdat wij dan zeiden niet om een kleinen tegenslag, een onaangenaam avontuur, een moeilijken tijd den moed op te geven, vinden wij ons nu gedrongen een ernstige waarschuwing over te nemen. De schrijver van de bekende rubriek „Onder de Menschen" in de N.R.Ct. heeft een, op eigen onderzoek berustende, reeks artikelen „In Canada" geschreven, aan het daarin voorkomende in de N.R.Ct. van 4 Febr. is 't hier volgende ontleend.

Een telkens vernomen klacht is de onbetrouwbare, veel te gunstig gestelde voorlichting, waaraan zij zich schuldig maken, die geldelijk voordeel hebben, meest bij iederen emigrant, die door hun bemiddeling in Canada zijn geluk gaat beproeven, en daar dan vaak zóó bedrogen uitkomt.

Enkele malen werd ons in dit verband de heer W. van ... genoemd, Nederlandsch ambtenaar van de Canadian Pacific Railway voor de emigratie, en te Rotterdam gevestigd. Maar naar ik onlangs uit het hoofdkantoor van de C. P. R. te Montreal vernam, is of wordt deze vertegenwoordiger hier vervangen door W. baron van Heeckeren van Kell.

Herhaaldelijk, echter, betroffen de klachten over veel te optimistische voorstelling van de moeilijkheden en de kansen in Canada, ook voor als emigranten totaal ongeschikte menschen: den heer S. L. Veenstra, reclasseerings-ambtenaar van het departement van justitie, die daarbij zijn bedrijf maakt, uit zuiver winstbejag, van het werven van landverhuizers. Het kantoor, dat hij voor deze zaak in Den Haag houdt, heet plechtig „Bemiddelingsbureau voor Transatlantische Emigratie". Reeds vóór mijn vertrek was mij meegedeeld, dat dit particuliere zaakje om langs winstgevenden weg Nederlanders op te roepen en aan te moedigen naar Canada te verhuizen, in de kringen, waar men belangeloos de rechtige belangen van de treklustigen naar een nieuw vaderland dient, als een ongewenschte onderneming wordt beschouwd. Vooral omdat zij afbreuk doet aan het goede werk, dat overeenkomstig het advies van de interdepartementale emigratie-commissie aan de regeering, en op initiatief van de Maatschappij voor Handel en Nijverheid, sedert kort gecentraliseerd is in ons land. Allereerst in de Nederlandsche Vereeniging „Landverhuizing", in Den Haag gevestigd, ter voorlichting van treklustigen, tot bijstand bij de uitvoering van hun voornemen en om voeling te houden met de geëmigreerden, waarvoor het Rijk subsidie verleent en particulieren contributie bijdragen. En in samenwerking met haar: de emigratie-centrale Holland, in wier bestuur onder meer de departementen van binnenlandsche zaken en landbouw en de Vereeniging van Nederlandsche gemeenten vertegenwoordigd zijn. Haar doel is overeenstemming te brengen tusschen de verschillende bij landverhuizing betrokken organen, maar vooral ook, in overleg met de Vereeniging „Landverhuizing", het „doen plaats hebben" van door Rijk en gemeenten gesteunde emigratie.

Bij onze bezoeken aan geëmigreerden in Canada bleek dat het particuliere „Bureau Veenstra", door het feit dat zijn ondernemer aan een regeeringsdepartement een ambt bekleedt, ten onrechte veelal beschouwd wordt als een „officieel" bureau, waaraan de Nederlandsche overheid sanctie verleent. Ook verschillende autoriteiten in Canada bleken in die meening te verkeeren. Hierdoor wordt de positie van deze privé-onderneming op ongeoorloofde wijze versterkt. Maar bovendien maakt deze voor aspirant-emigranten een ingrijpende reclame door haar advertenties in de bladen en door een, vooral op het platteland blijkbaar wijd vertakte organisatie van plaatselijke wervers, — die, al of niet onder de roos, heel wat klanten aanbrengen. En ieder zoo'n klant brengt het wervingskantoor op: een bemiddelingsloon van f 15, een premie, door de transportbedrijven verstrekt, en bovendien nu en dan een deel van het loon, waarop in Canada voor hem als arbeiders wordt gecontracteerd door handlangers van den heer Veenstra ter plaatse.

Van de ellende, die deze op niets dan ondernemingswinst gebaseerde affaire uitricht, als haar uitgezondenen in Canada, meest arm en hulpeloos, tot de ervaring van de waarheid en hun eigen ongeschiktheid voor het aanbevolen werk komen, hebben wij een heel dossier verzameld, waarvan ik hier te gelegener tijd een en ander zal publiceeren, om nogmaals de noodzakelijkheid aan te toonen, dat op eenigerlei wijze aan dergelijke „propaganda" uit louter eigenbelang, van overheidswege een einde wordt gemaakt.

Vooral, nu aan de zaak van den heer Veenstra een steeds grootere uitbreiding dreigt te worden gegeven, doordat zijn echtgenoot in denzelfden tijd toen wij er waren, een reclamereis voor dit „bureau" door heel Canada heeft gemaakt, waarbij zij, naar ons bleek, door hare wijze van voorstelling, tal van autoriteiten voor de bemiddeling vanwege dit wervingskantoor gunstig heeft gestemd en waarvoor zij sedert de propaganda in Nederlandsche bladen heeft voortgezet.

Hierbij is ook het plan meegedeeld, dat de heer Veenstra nu tevens het uitzenden van vrouwelijke dienstboden uit Nederland zal ondernemen. Want, zooals men weet, is er aan vrouwelijke hulp in het huishouden groote behoefte in Canada. Maar de gevaren, aan haar emigratie verbonden, wanneer de voorlichting hiertoe op grond van winstbejag wordt gegeven, zijn natuurlijk nog onnoemelijk grooter dan die, waaraan mannelijke aangeworvenen nu reeds geruimen tijd roekeloos blijken te worden prijs gegeven."

Ingezonden.

Zeer geachte redactie.

De rubriek Literatuur-Overzicht in ons blad wordt door de lezers zeer gewaardeerd en leidt velen tot het opzoeken en lezen van de daarin genoemde artikelen en boeken over onze koloniën. Verscheidene van deze lezers zouden nog meer geriefd zijn als de wekelijksche opgave der koloniale literatuur ook nog de korte aanduidingen bevatten, die voor bibliografische doeleinden gebruikelijk zijn en het snel opzoeken der genoemde stukken bevorderen. Dus voor *boeken:* plaats en jaartal der uitgave, formaat, aantal blz.; voor *tijdschrift-artikelen:* jaargang, nummer, jaar, maand of datum, blz. waar elk artikel staat; aanduiding van „vervolg" en „wordt vervolgd". Tot heden vonden wij die opgaven slechts gedeeltelijk. Waar de titel niet altijd den inhoud karakteriseert of dekt, zouden wij ook dankbaar zijn als de kundige bewerker een enkele keer méér dan nu het geval is, door zijn kernig bijschrift waarschuwde waar het om gaat. Meer plaats van beteekenis kan dit niet vereischen. Wilt u, redactie, ons verzoek bij den bewerker steunen?

Dankend,

Uw. dw.

C. LEKKERKERKER.

Naschrift.

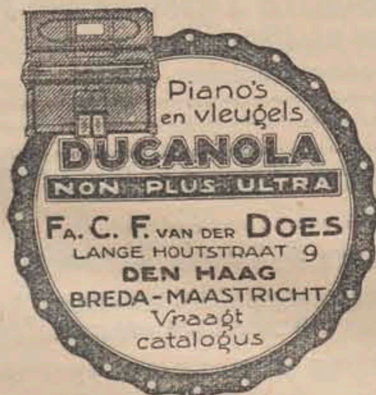
De bewerker van het Literatuur-Overzicht heeft ons toegezegd dat aan uw verlangen zooveel mogelijk zal worden voldaan. — *Red. K. W.*

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort:

EEN CAUSERIE OVER DELI.

Voor ditmaal was van den Zaterdagmiddag afgeweken en had het bestuur besloten, deze bijeenkomst als proef op Maandag te houden, om aan de bezwaren van eenige leden tegemoet te komen, die òf des Zaterdags moeilijk konden, òf die middagen meer aan hun kinderen wilden wijden. Het zaaltje in Monopole, zoo uiterst geschikt voor intieme bijeenkomsten, was aardig gevuld; op de bekende wijze waren de tafeltjes geschikt, bekleed en versierd en door het buitensluiten van het daglicht was het mogelijk gemaakt, de te houden voordracht met lichtbeelden toe te lichten en te verduidelijken. De voorzitter, van zijn ziekte hersteld, werd door den pl. voorz. ingeleid en begon zijn causerie met de vertooning van eenige lichtbeelden, die den in goeden getale opgekomen leden, duidelijk Deli en de daar levende en werkende inlandsche bevolking, alsmede de

van Java, China en Britsch-Indië ingevoerde werkkrachten te zien gaven. Zoo maakte spreker zijn hoorders reeds bij den aanvang vertrouwd met vorst en volk, vertoonde zoowel paleis als hut, oerwoud en plantage (kebon), administrateurswoning en fermenteerschuur en liet zien, met welke bijna onoverkomelijke moeilijkheden een planter te kampen heeft, die een ondoordringbaar woud langzamerhand moet doen plaats maken voor ontgonnen en beplante tabaksvelden, waartusschen Europeesche woningen en tabakschuren, parken en hospitalen, scholen en koelieloodsen een ruime plaats vinden en een beeld van bedrijvigheid en kultuur toonen; waar, vóór de komst der Europeanen, slechts wild gedierte, als olifanten, tijgers, beren, wilde zwijnen en rhinocerossen ongestoord huisden. In een aangename causerie schetste spreker zijn aankomst in Deli, de moeilijkheden daar door hem beleefd, zijn onderhandelingen met Batakvorsten en de werkzaamheden, aan de ontginning dier oerwouden van Boven Deli gepaard. Daarbij spaarde spreker zijn hoorders ook niet, hen enkele „griezelige" voorvallen met tijgers en andere roofdieren mede te deelen, maar verdreef de „ijzige gedachten" heel spoedig door een vroolijke vertelling van een voorval in verband met de vangst van een olifant in een daartoe opzettelijk gegraven kuil. Allergezelligst wist spreker in het kort mede te deelen, hoe het zware, eentonige planiersleven in Deli in zijn tijd was, wees er op, hoe Mr. v. d. Brand door zijn geschrift „De millioenen van Deli" de vele in Deli voorkomende verkeerdheden aan den dag bracht en daarmede de vinger op een wonde plek legde, wat ingrijpende maatregelen door de regeering ten gevolge had, zoodat ondragelijke toestanden opgeheven werden en verbeteringen op allerlei gebied intraden, en spreker dan ook als zijn vaste overtuiging gerust durfde zeggen, dat Deli nu een land is, waar de door Mr. v. d. Brand geschetste mishandelingen en uitbuitingen niet meer voorkomen en dat, door toezicht, inrichtingen, bestuur en zorg voor inlander en werkkoelie, zoowel wat voeding, woning als verpleging en behandeling aangaat, door allen, hetzij Hollander, hetzij vreemdeling, met bewondering wordt gadegeslagen. Spreker wekte ieder op, die jong is en lust gevoelt naar „Deli" te gaan, zich door geen onnoodige bezorgdheid te doen terughouden; na twintig jaren arbeid kan men genoeg verdiend hebben om, in Europa teruggekeerd, nog frisch en opgewekt zich aan de toestanden hier weder te kunnen aanpassen en zich nog eenigen werkkring te verschaffen.

Maar, hoezeer spreker ook alles roemen en prijzen mocht, waar het Deli betreft, toch blijft hij ten volle instemmen met den lofzang, dien Busken Huet op Nederland aanhief, na diens terugkomst uit Indië, een lofzang, die aantoont, dat Nederland ten volle een vergelijking met de in andere landen geroemde schoonheden doorstaan kan. Dit met gloed voorgedragen citaat besloot de korte causerie en ontlokte een hartelijk applaus aan alle aanwezigen.

Tijdens de thee, die hierna allen nog eenigen tijd ter plaatse hield, deelde de pl. voorz. mede, dat binnenkort een tentoonstelling van Dr. Berlage's in Indië gemaakte reisschetsen zal gehouden worden en wenschte tevens van de leden te vernemen, hoe zij over de bijeenkomsten op „Maandagmiddag" dachten. Bijna algemeen bleek men ten slotte liever tot de Zaterdagmiddagen terug te keeren, zooals aanvankelijk ingesteld was.

A'frt. 2-2-'25. ALLERT.

Afdeeling Apeldoorn.

DE WONOSOBO-AVOND zal plaatsvinden in de bovenzaal van het Tempelierenhuis. Tal van winkeliers hebben allerlei zaken zeer welwillend afgestaan voor de verloting of de grabbelton. Verschillende dames maken iets, andere zorgen voor versnaperingen en aankleeding der zaal. Onderhandelingen zijn gaande over muzikale opluistering. Als 3 % van de inwoners van Apeldoorn een lot nemen (*f* 0.25) zijn we uitverkocht! Als men bij u komt, dan neemt u er alvast maar wat.

Zegt het voort!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Nieuw adres: *Lammerweg 3.*

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Door overvloed van copie kon in dit Nr. geen vervolg der Reisbrieven van den heer Tillema worden opgenomen.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AAN-GEKOMEN OFFICIEREN:

P. H. Landzaat, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Fahrenheitstraat 375.
A. G. Ort, 1ste Luit. Inf., Den Haag, Thomsonplein
F. Brevet, Ritmeester Cav., Den Haag, Theresiastr.
J. Th. Ch. Winia, 1ste Luit. Mil. Adm., Den Haag, Weimarstraat 99.
F. C. Ziegenhardt, Onderluit. Mil. Adm., 's-Hertogenbosch, Grobbendonckstraat 36.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin [illegible] worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid [illegible] mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten [illegible] tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich [illegible] het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* en *b*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *c*) [illegible] tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°

Mutaties van 4 tot 11 Febr. 1925.

Nieuwe Leden:

Oscar Rothe en Jiskoots Tabakshandel-Mij., Amsterdam, O.Z. Voorburgwal 312/14. *f* 10.—.
N.V. Koloniale Tabak Import-Mij. v/h. G. Klomp, Amsterdam, Rokin 26. *f* 10.—.
W. A. van 't Hoogerhuijs te Paramaribo. *f* 10.—.
Zuster J. Boele, Buitenzorg, Tjilendekweg 62. *f* 5.—
C. J. Drijsdale, Den Haag, Galileïstraat 79, p/a. Mevr. Wed. Bos.
R. Juta, Den Haag, Ten Hovestraat 101, p/a. Mevr. G[illegible] winckel.

Nieuwe Begunstigers:

Heer en Mevrouw J. van Horssen, Apeldoorn, Tollens-[illegible] Noltheniuslaan 9. *f* 2.—.
W. van Spreekens, Huize 't Woud, Beekbergen. *f* [illegible]
Mej. M. Schrederhof, Apeldoorn, Paschlaan 23. *f* 1[illegible]

Afschrijven:

Vereeniging voor den Grooten Landbouw, Paramaribo, Suriname.

Adresveranderingen:

M. C. Hoenkamp, Hoofdingenieur G.E.B., van: Utrecht, Buys Ballotstraat 24, naar: Rotterdam, Burgemeester Meineszplein 1a. *f* 5.—.
F. van der Veen, Indoloog, Leiden, van: Oegstgeester-laan 16a naar: Watersteeg 2a.
Mevrouw N. Jongkind—Lieftinck, Amsterdam, van: Lairessestraat 40 naar: Keizersgracht 580.
J. C. Baars, Apeldoorn, van: Tuinstraat 60 naar: Lammerweg 3.
Mej. L. H. M. Engelenburg, Den Haag, van: Vi[illegible]straat 50 naar: Van der Heimstraat 20.
W. H. van der Haas, van: Den Haag, Boetzelaerlaan [illegible] naar: Nice, Avenue Mirabeau 18.
Mr. S. Cohen Fzn., van: Hotel Huldi te Adelboden naar: Hotel Bernina te Pontresina.
Mej. H. E. Schol, van: Villa Sorellaz, Chambly [illegible] Montreux naar: „Les Mouettes", Avenue du Léman, Lausanne.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NED.-...LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. XII. Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

1. ...er Bali en zijne bewoners.
2. ...vloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

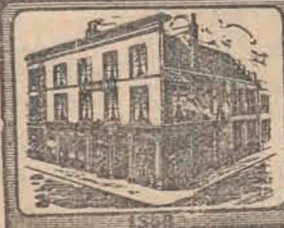
2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

S DE UITGEEFSTER.

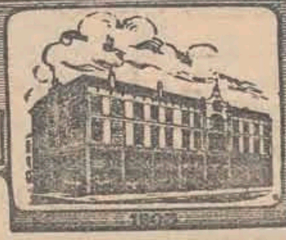
Huishoudelijke en Keuken-Artikelen

Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 10773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS

'S-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. 31403

Wendt U voor
Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren, Stemmen en Transporteeren
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

SPECIAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

JAN MESKER & C°.

PRINS HENDRIKSTR. 46-48
TELEFOON 30983

Meubelen, Betimmeringen.
Complete Inrichtingen in moderne en antieke stijlen.
Artistieke behangsels met bijpassende Cretonne's.
Gemak-fauteuils in diverse modellen en bekleedingen.
Billijke prijzen - Vraagt prijsopgaaf

A. SCHRÖDER & C°.

GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

Grootst gesorteerd Magazijn in

VITRAGE en TULLE
GLAS- en OVERGORDIJNEN

Tulle, Voile en Filet
STORES- en MYSTERES

Degelijke Kwaliteiten Billijke Prijzen

Gramophones en Platen

Doet Uw keuze bij

MAISON „CHANTAL"

Prins Hendrikstraat 101-103, DEN HAAG, Tel. 34729

Hoort de NOUVEAUTE's op onze CHANTAL-RECORDS

OPERA-FRANÇAISE: Mons. Lynel en Mons. Richard, resp. Opera Paris et Bruxelles.
Diverse Aria's: Faust, Barbier v. Sevilla.
Mons. Blaimont: Opera-Lyon, Manon, Herodiade, Werther, Tosca, Aïda.
DANSES MODERNES: Nuits de Chine, C'est jeune et ça ne sait pas, Fernande, Tu verras Montmartre, etc. etc.

Overtuigt U bij ons van de zuivere weergave van ieder genre muziek op CHANTAL-PLATEN

ALS HET WAAR ZOU ZIJN

dat een kantoordrukmachine even goed drukwerk maakt als de beste drukkerij
dat zij ernorm op Uw drukkosten bespaart
dat zij in aanschaffing zeer goedkoop is
dat Uw jongste bediende de behandeling in enkele uren leert

!

WAAROM

breidt zich dan onze clientèle steeds uit
besteden wij vele duizenden aan groote drukpersen
moeten de drukkersleerlingen jaren lang onderwijs ontvangen en examens doen voor zij als volslagen vaklieden worden erkend

?

GOED WERK maakt immers slechts een GOED VAKMAN en dan nog alleen met PRIMA MATERIAAL.

Op onze nieuwerwetsche persen, wordt door geschoolde vaklieden het beste werk gemaakt

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
NOBELSTR. 20 - DEN HAAG - TEL. 11987

THE **Last Fashion** COMPANY

Ladies' and Gentlemen's Tailors

Colbert Costuum naar maat **met extra Pantalon** à . . f 65.-
Tailor Mades naar maat **met extra Rok** . . . . . f 75.-

Indien gewenscht wordt de tweede Pantalon of Rok in sportmodel geleverd.
VRAAGT STALENCOLLECTIE.

Wagenstraat 61 - DEN HAAG - Telef. 10954

ROTTERDAMSCHE LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIE met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

:: TRICOT ONDERGOEDEREN ::

VAN

JANSSEN & TILANUS, FRIEZEVEEN

t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

ericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900

,Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Een Lombok-herinnering. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — 't Vrouwenvraagstuk in Ned.-Indië. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: Utrecht. — Mededeelingen. — Mutaties van 11 tot 18 Februari.

Een Lombok-herinnering

door

J. F. C. NIENHUIS.

Het was in December 1894. Een maand te voren was Tjakra Negara, na heftigen strijd, waarbij menig dapper soldaat het leven had gelaten, in onze handen gevallen. Met weergalooze doodsverachting was de „poeri", het vorsten-verblijf, tot het uiterste verdedigd. Doch nu het pleit was beslecht, de oude vorst, met vele van zijne verwanten, naar Java was weggevoerd en de overige vorsten-telgen den dood hadden gezocht, hadden de Baliërs het hoofd in den schoot gelegd. Alle tegenstand was gebroken.

Groote hoeveelheden wapens, van af de allernieuwste repeteer-karabijnen tot de eenvoudige houten lansen met metalen punten, werden dagelijks ingeleverd. De overwonnen Baliërs hadden maar één vrees, daar kwamen zij rond voor uit, en die was, dat de „Kompenie", haar traditie getrouw, zou wegtrekken en de Sasaksche bevolking gelegenheid zou krijgen wraak te nemen op haar vroegere, thans door ons weerloos gemaakte, onderdrukkers en uitzuigers.

Die vrees bleek ijdel. Wel werden de overtollig geworden troepen geleidelijk naar Java teruggezonden, doch voorloopig zou op Lombok een flinke bezetting achterblijven. De troep rukte geregeld uit en doorkruiste het eiland in alle richtingen, terwijl de ambtenaren van Binnenlandsch Bestuur besprekingen hielden met de Inlandsche hoofden en regelingen troffen voor de vestiging van een nieuwe orde van zaken. Op deze wijze kreeg de bevolking, zoowel Baliërs als Sasak, al spoedig het besef, dat voortaan op Lombok, onder het rechtstreeksche bestuur van het Nederland-Indische Gouvernement, orde en rust zou heerschen en geen knevelarij of dwingelandij, van wie ook, zou worden geduld.

Het Vorsten-bestuur had afgedaan. De „poeri" te Tjakra Negara werd met den grond gelijk gemaakt, dagelijks was de Genie bezig met het door middel van dynamiet, uit elkaar doen springen van de hooge kleimuren. Tegenover de „poeri", aan de andere zijde van den breeden hoofdweg, welke Tjakra Negara doorsnijdt, was een troepenmacht van ongeveer 400 man, in een ommuurde ruimte, een vroegeren „dewa-tempel", ondergebracht.

De taak van den troep was niet zwaar meer, slechts voor machtsvertoon behoefde nog maar te worden uitgerukt, als een waarschuwing voor de bevolking, dat het ernst was met de bestendiging van den nieuwen toestand.

Zoo ook op den dag in December 1894, die voor het te boek stellen van deze herinnering, de stof heeft geleverd. Al heel vroeg in den ochtend was de geheele troep afgemarcheerd en eerst in den namiddag zou men weer te Tjakra Negara terugkeeren. Kort nadat de troep het bivak had verlaten stonden op het daarvoor gelegen plein, onder den grooten waringin, een 5-tal opgezadelde paarden gereed. De controleur zou dien dag met eenige Inlandsche hoofden naar Narmada gaan, het vroegere lusthof van den radja van Lombok, om daar verschillende andere Inlandsche hoofden te ontmoeten voor het houden van besprekingen. Al vrij spoedig na den val van Tjakra Negara was het civiel bestuur begonnen met dergelijke „koempoelans"; de controleur had de opdracht den Inlandschen hoofden duidelijk te maken op wijze voortaan het land zou worden bestuurd.

Het was een heerlijke frissche ochtend, alleen de tropen die kent; de zon stond nog hoog aan den hemel toen de tocht werd aan[gevangen]. Met flinken stap, afgewisseld met een korten ging het voorwaarts in oostelijke richting, een breeden lommerijken weg, die langzaam gestadig steeg. De geheele natuur ademde vrede rust. Links en rechts van den weg, zoo ver oog reikte, strekten de terrasgewijze aange[legde] rijstvelden zich uit. In den aanleg van deze velden zijn de Baliërs meester, die nergens in geheelen archipel hunne wedergade vinden.

In het verre verschiet verhieven zich de tot top begroeide berghellingen. Bij elke wending den zig-zag omhoog voerenden weg, werd het zicht anders, doch voortdurend bleef het rend mooi. Nu eens vloog plotseling een hel gekleurde vogel uit het geboomte op, dan werd het oog verrast door een klaterend valletje, dat uit een rotsspleet te voorschijn Er was afwisseling genoeg.

Voorbij Tjakra Negara was de oorlogsfakkel gezwaaid, de woningen van de bevolking hier van het bombardement niet geleden. Narmada deed niets vermoeden, dat nog zoo geleden, in de nabijheid zoo fel was gestreden zulke verwoestingen waren aangericht. Het verblijf van den radja was ongeschonden, bouwen waren in de laatste maanden wel onderhouden, doch verkeerden toch in staat. Voor iemand, die sedert zijn komst op bok niets anders had gezien dan gehavende gen, zwart geblakerde muren, puinhoopen de lucht gevlogen of stuk geschoten gebouw door granaten omwoelden grond, leek dit alles wel in het bijzonder de kunstig aangelegde tuin met de fontijnen en waterwerken, een in gezet „Duizend-en-één-nacht" sprookje.

Achter het lustverblijf waren terrasgewijze een hoogte van ongeveer 50 meter, reusachtige steenen treden aangebracht, waarlangs het omlaag stortte, dat beneden in een grooten werd opgevangen. Op het hoogste punt bevond zich, als wachters bij een glazen koepelvormig tempeltje, twee wanstaltige steenen draken, die hunne monsterachtige koppen dikke waterstralen omhoog spoten.

Honderden menschen hadden zeker eenige werk gehad om, met gebrekkige hulpmiddelen alles tot stand te brengen. Een glimp van den kracht en van denzelfden geest, welke het mogelijk heeft gemaakt een reuzen-arbeid als den „Boroe-Boedoer" te doen verrichten, moet ook hier Narmada in het spel zijn geweest.

De vertrekken van het voormalige lustverblijf van den radja waren leeggehaald; dadelijk na val van Tjakra Negara en de verjaging van vorsten-bestuur hadden dieven, uit de Sasaksche bevolking, welke ons eenige jaren later nog genoeg zouden bezorgen, hun slag geslagen. vervoerbaar was had men meegenomen, de m[uren] van de vertrekken waren kaal, het huisraad verdwenen. Wat men blijkbaar niet de m[oeite] waard had gevonden om te stelen, dat waren helkleurige lithografieën van de Europeesche re[gee]rende vorsten en andere aanzienlijke personen welke in die dagen nogal in trek waren. Op[vallend] was, dat geen enkel staatshoofd ontbrak Bismarck en Paus Leo XIII hadden een plaats gekregen, alleen geen beeltenis van een der leden van ons Vorstelijk Huis prijkte aan den wand.

Het duurde eenige uren alvorens de besprekingen met de Inlandsche hoofden waren afgeloopen. Door de goede zorgen van een hunner, te Narmada woon[]achtig, was intusschen in een der vertrekken van het lustverblijf een eenvoudige maaltijd gereed gezet. Op den vloer was een matje uitgespreid op te zitten en daar vlak voor stonden eenige d[am]pende schotels. Een kommetje voor de sajor en diep bord voor de rijst daarnevens, doch mes

...ken en lepels ontbraken. Naar inlandschen trant ...d met de vingers gegeten. De controleur had er ... slag al van beet, behendig schoof hij de tus... de vingers genomen rijst met den duim in ... mond. Bij de rijst een smakelijke sajor, wat ge...sterde kip en een paar gezouten eieren; ook ...nder lepel, vork of mes werd gesmuld!

...n den middag werd Narmada verlaten en de ...gweg naar Tjakra Negara aangenomen. Het ...k wel haast een droom; waren dat nu werkelijk ...elfde Baliërs, die nog geen maand geleden, in ...evolg van hun vorst, tegen ons hadden ge...den? Van vijandschap of haat geen spoor, in...ndeel, geheel spontaan werden blijken van har...heid gegeven. Was er wel sterker bewijs mo...en aan te toonen dat het Lombeksche vor...stuur meer gevreesd dan bemind was en de ...ing de veranderde omstandigheden als een ...e oplossing had aanvaard?

...schoone taak om in deze vruchtbare streken ...art en voorspoed te brengen en de bevolking, ...behoud van hare eigen instellingen en gebrui... zich rustig te laten ontwikkelen, was, nu het ...tair gezag was teruggetreden, verder voor het ...l bestuur weggelegd.

...et militair gezag had op Lombok zijn plicht ge...n en zelfs meer dan dat. Doch nu het spannen... van den strijd was verdwenen, werden de onge...ken van het leven te velde met den dag meer ...baar, de stemming leed er onder. Het aantal ...en nam zienderoogen toe, de met kracht door...oken regentijd maakte het leven in de ongerie...ke barakken ondragelijk. Vele ernstig zieke mi...ren moesten met spoed van Lombok naar Java ...den geëvacueerd, vooral ingewandsziekten ...den vele slachtoffers.

...nd December 1894 werd de Lombok-expeditie ...onden en begin Januari 1895 werd het laatste ...elte van de overtollig geworden troepenmacht ...mpanan ingescheept.

...root was de erkentelijkheid en de vreugde waar... de van Lombok teruggekeerde militairen ... werden ingehaald. Eerbewijzen en hulde...igingen leverden het bewijs, dat zoowel in Indië ...n Nederland, niet alleen de Regeering, maar ...e burgerij, de dapperheid en het doorzettings...ogen van Leger en Vloot wisten te waardee...

...t het op Lombok veroverde geschut werd een, ...oninklijk Besluit van 13 April 1895 no. 37 in...d, afzonderlijk kruis vervaardigd. Aan allen ...er onderscheid van rang of graad, die tusschen ...uni en 24 December 1894 deel hebben uitge... van de naar Lombok gezonden expeditio...e troepen of zeemacht, of die bij de expeditie ...enig burgerlijk ambt of bediening plaatselijk ...werkzaam geweest, is een zoodanig kruis uit...kt.

En thans na dertig jaren, nu Lombok van een ...post een land is geworden, dat meer opbrengt ...het kost en de gelederen van hen, die gerech...zijn tot het dragen van het Lombok-kruis, aan...elijk zijn gedund, is de tijd gekomen om Indië ...ederland wakker te schudden.

...nder de overgeblevenen uit den Lombok-tijd ...menschen, die met geknakte gezondheid en on...kt voor verderen arbeid het Leger of de Vloot ... moeten verlaten. Zij hebben een schamel ...ntje gekregen en lijden thans gebrek. De mil...ensioensbepalingen van den tegenwoordigen ... op die stakkers niet toepasselijk verklaard. ... heeft met hen afgedaan, het zijn als het ... uitgeknepen citroenen, die, tot niets meer ... weggeworpen. Die oud-gedienden hebben ...en genoeg om niet van honger te sterven, ...eker te weinig om menschwaardig te kunnen ...

...is Nederland en Indië onwaardig, zelfs in ...„Tijden van Overgang", om hierin te berus...elaan, laat het dan niet met bitterheid, doch ...ankbaarheid in het hart zijn, dat deze vete...ranen op 13 April 1925, als herinnering aan den dag dat 30 jaar geleden bij Koninklijk Besluit het Lombok-kruis werd ingesteld, zich de jas omhangen waarop dit kruis is gespeld.

Nog is het tijd!

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Flores.

(Vervolg.)

Wegen en woningen.

De aanleg van behoorlijke verbindingswegen is de groote taak van het bestuur. 't Geschiedt in heerendienst. Contrôle op deze diensten door het Europeesch bestuur is zeer noodig en de ambtenaren doen dan ook hun uiterste best billijkheid te betrachten. Ben ik goed ingelicht, dan geeft men vaak een bepaalde taak op inplaats van een bepaald aantal werkdagen. Die taak wordt in verband met den aard van het terrein, den bodem e.d. zoo gekozen, dat de menschen ze zeer gemakkelijk in den tijd, dien ze moeten „opkomen", kunnen volbrengen. Zijn ze binnen hun tijd gereed, dan gaan ze naar huis. Toch schijnt het dat nog misstanden voorkomen: volijverige radja's en kapalla's eischen wel eens meer dan is voorgeschreven. Dit wekt dan ontstemming onder de bevolking.

Ik reisde dus te paard, de dragers voorop. Deze maatregel is nuttig, omdat ze anders ergens gaan zitten en men er bij aankomst in een bivak (pasanggrahan noemt men die slaapgelegenheden op Flores niet meer) soms even op moet wachten, wat hoogst onaangenaam is, daar men hongerig is en naar rust op het veldbed verlangt. Mijn paard was een uitgezocht kalm beestje, zoodat ik er heel gerust boven op zat. Maar het duurde niet lang of ik kreeg, wat men euphemistisch noemt: zadelpijn. Het rijden werd hoe langer hoe grooter kwelling. Er was niets aan te doen. Het vooruitzicht dit pl.m. 7 uur te moeten ondergaan, was niet erg bemoedigend. De vreemde omgeving, de mooie natuur, het heerlijke klimaat verschaften evenwel wat compensatie, als pijn en vermoeidheid wat veel van de aandacht vroegen.

Het traceeren der wegen op Flores is zeer moeilijk werk geweest. De officier der genie, die er mee belast is geweest, heeft alle eer van zijn werk. Honderden kilometers lang zijn ze, schitterende uitzichten heeft men telkens, duizenden kilo's dynamiet zijn er noodig geweest om rotsen te doen springen, reusachtige steenblokken te verwijderen.

De natuur van Manggarai, het deel van Flores dat ik doortrok, is veel minder dor dan Soemba. Er waren in den drogen tijd hier en daar nog kali's met water. De plantengroei was er ook veel overvloediger dan op Soemba, maar stond ver achter bij dien van Java. Menschen wonen er uiterst weinig. Hier en daar staan een paar huizen bij elkaar. Maar die woningen herbergen soms tot 120 menschen, zoodat men bij een huis al zou kunnen spreken van 'n kampong. Het zal een moeilijke taak zijn om die veel te dichte bewoning tegen te gaan. Toch zal het moeten! Het voedsel der menschen bestaat uit djagong (maïs). De menschen, die aan de wegen werken, binden hun rantsoen, een 8-tal kolven per dag, om hun middel en gaan hiermee op reis. Boven een vuurtje wordt de maïs gepoft. Dit is hun schamel maal. Thuis worden de kolven van hun zaden ontdaan en deze gekookt. Soms worden ze gestampt en met rijst vermengd gestoomd. Alleen bij feestelijke gelegenheden eet de Manggaraier dierlijk eiwit in den vorm van varkensvleesch.

De mijnwormziekte.

In het Manggaraische heerscht de mijnwormziekte in hevige mate. Vermoedelijk is ze er autochtoon, want men vindt ze overal, zelfs in de meest afgelegen kampongs. Uit 15.000 faecesonderzoekingen

blijkt, dat het infectiecijfer zeer hoog is. Soms zijn in bergdessa's alle bewoners aangetast. Aan de kust, waar Bimaneezen, Endehneezen, Boegineezen wonen, daalt het cijfer plotseling van b.v. 80 pCt. op 20 pCt. Op eilanden langs de kust gelegen, b.v. Boling, is het cijfer maar pl.m. 3 pCt. De oorzaken van het hooge infectiecijfer in Manggarai liggen in de huisvesting en de wijze van defaeceeren ('s nachts door den vloer op den bodem; men durft zich uit vrees voor de om het huis dwalende geesten niet naar buiten begeven).

Het huis zelf is donker, zeer dicht bewoond. De vloer is maar pl.m. 1 M. boven den grond. De zon kan er, ook al omdat het licht wordt onderschept door het uitstekende dak, niet onder schijnen. Dientengevolge is de grond onder het huis gelijkmatig warm vochtig, en daardoor een uitstekend milieu voor den groei en de ontwikkeling der met de faecaliën afgescheiden eerste ontwikkelingsvorm der worm. In regentijd is de ruimte onder de woning de speelplaats der kinderen; volwassenen komen er ook. Infectie is dus heel gemakkelijk. Overdag defaeceert men in de tuintjes bij huis, onder de koffieboompjes. Hier is het eveneens vochtig warm. Wel eten de varkens de faecaliën onder het huis op en merkt men geen stank, maar er blijven voldoende uitwerpselen over om den grond te besmetten. Uit bodemonderzoek bleek, dat 200 c.M³. grond vaak meer dan 800 larven bevatten. In grond van koffietuintjes afkomstig konden 20—25 stuks worden aangetoond. Minstens de helft dier larven zijn ankylostomen, de rest varkens- of hondenwormen. De besmettingswegen zijn door mond en huid. Vermoedelijk is de laatste de meest gewone. Bij onderzoek van politiedienaren, vrouwen en kinderen bleek het, dat de laatste twee sterk waren besmet, de eerste niet of bijna niet, wat wordt toegeschreven aan het feit, dat zij schoenen dragen. De hoofdbron der besmetting vormt het huis, met zijn uiterst dichte bewoning, met zijn geïnfecteerden bodem er onder. Bij Roeteng wordt nu op instigatie van den Duitschen medicus Lallemant en met krachtige hulp van den controleur Horst een proef genomen met éengezinswoningen en diepe latrines hoog op palen gebouwd (1.75 M.), zoo, dat de grond er onder droog blijft door den invloed der zon. Moge die proef gelukken!

Mooi dokterswerk.

Het is hier de plaats den buitenlandschen arts een compliment te maken voor zijn groote belangstelling voor land en volk, die zich uit door harden arbeid in moeilijke omstandigheden, zeer zware tournées door uiterst moeilijk terrein. Door eigen aanschouwing acht ik mij gerechtigd deze warme hulde uit te spreken. Ik merk dadelijk op, dat ik nog meer buitenlandsche artsen met eveneens groote toewijding heb ontmoet (b.v. te Naumere en Merauke). Het wil mij toeschijnen, dat het werk dier medici, dat gepaard gaat met ontberingen, waarvan de op Java geplaatste arts geen flauw begrip heeft en met lichamelijke prestaties, waarvan ook niemand naar 't schijnt notie heeft, niet de waardeering ondervindt, die ze waard is!

Examen in paardrijden, maar niet in gezondheidsleer.

Het haemoglobinegehalte der menschen in de omstreken van Roeteng (pl.m. 1000 M. hoog) varieert van pl.m. 50—75 pCt. Is het wonder dat de menschen slap zijn? Aan malaria is het niet te wijten, want de miltindex is pl.m. 4 pCt.

Eigenaardig is het voorkomen van ingewandziekten tegen den tijd dat de jonge djagong rijp wordt. De ziekte verdwijnt met den nieuwen oogst. Wellicht is die ziekte een vorm van pellagra, in Italië inheemsch.

Roeteng is, behalve om de proef, boven genoemd, om nóg een reden interessant. 't Is de hoofdplaats der afdeeling. Vroeger was die gevestigd te Reo aan de kust. Sanitaire overwegingen hebben tot die verplaatsing mee bijgedragen. Dit te constateeren stemt tot verheugenis!

Ik merk tusschen haakjes op, dat de aanstaande bestuursambtenaar verplicht is een bewijs over te leggen, dat hij kan paard rijden. College in gezondheidsleer is niet verplicht, examen behoeft er niet in te worden afgelegd! Het kunnen paardrijden is zeer nuttig, maar 't is nog wel te leeren, als men „in de rimboe" zit; met gezondheidsleer is dit niet het geval.

(Wordt vervolgd.)

't Vrouwenvraagstuk in Ned.-Indië

door

H. E. STEINMETZ.
(Weltevreden).

Nauweliks van Europa terug in 1923, bezocht ik een openbare jaarvergadering van de Vereniging voor In- en uitwendige Zending te Weltevreden in de Haantjeskerk. Na afloop ervan kwam Zuster C. H. C. Gunning ... zeggende: „De Indiese Vrouwenraad is ter ziele! De leden (verenigingen) hadden te veel eigen zorgen om belangstelling te bewijzen voor algemene noden — en ik, ik kon het niet langer volhouden, daar ik te Soekaboemi sta voor 't beheer van zoveel"......

Deze Hoogst-Verdienstelike had bij de oprichtingsvergadering van de Vrwn. Rd. in N.-I. zich niet willen laten opdragen 't voorzitterschap, daar de aanwezigen getroffen waren door haar voortreffelike, zij het voorlopige leiding. Uit bescheidenheid had zij bedongen slechts de waarneming voor tijd en wijle 'n dame van invloedrijke positie bereid bevonden zou blijken definitief deze waardigheid te vervullen......

De Vrouwenraad is dan ten onder gegaan, met andere goede en nuttige dingen in de na-oorlogse stupor.

Zou hij bezweken zijn (1923), had Mevrouw van Limburg-Stirum Indië niet twee jaar te voren verlaten? Natuurlik niet. Deze Bescheiden vrouw had immers reeds bij menige andere gelegenheid haar daadwerkelike belangstelling bewezen — zou zij, met haar uitgebreide wereldleidende kennis, in zo verschillende centra opgedaan, niet ongeveer geraden hebben?: „Wacht 'n wijle, ... deze na-oorlogswalm, die over de hele wereld ... deed alleen influenza en zedenverwildering, zal ... ker en zeker gloren: 'n nieuwe, 'n blijder ... waarin door schade en schande eindelik en eindelik wijzer geworden verbaasd erkennen: hoe zij eindelik en eindelik er op losgelatenen al wee... belend en elkaar aanwakkerend, maar laatst op wereldschaal, door 't neutraal verklaard ... de helmen met bloemen getooid, verwoesting ... ken... en zondigden tegen 'n reeds twee duizend jaar verkondigde, bezworen leer van algemene naastenliefde — dus ook internationaal, over doornstaketsels van ras, van land, van natie, kring, ja van sekse! Nu daagt 'n lang beloofd ... van werkelikheid geworden levensvreugde, ... langer ten koste van anderen; waarin 'n iegelijk geven zal worden tijd en gelegenheid tot gelukkrijging van zich en van allen, waarin zich meerdere voelen en tonen geen ... d'être meer heeft. En de Vrouwenraad kan ... sen werkzaam blijven, zijn zinspreuk toe... „Gelijk gij wilt, dat U den mensen doen zullen, gij hun desgelijks", en voorigaan met zijn ... arbeid met de bewondering-wekkende re... binnen zo korte tijd en in weerwil van vele ... meringen, toch reeds verkregen". En zou dit ...

[1]) De hooggeachte schrijver wil ons, naar we hopen, verontschuldigen wanneer in zijn beschouwingen ... en daar tegen het stelsel-Kollewijn, dat we niet ... heerschen, is gezondigd. — *Red. Kol. Weekbl.*

invloed gebleven zijn? [1])

Met dat al: „was nuchter gesproken, van zo iets 'n Vrouwenraad in dit veelkleurige Indië niet voorbarigheid? Wat dan heeft-ie zo al gepresteerd?"

Reeds de oprichting zelf kan niet anders wezen dan 'n bewijs van efficient werken, die ervoor pleit, dat behoefte gevoeld werd voor 'n centrum van vrouwenbelangen behartigende lichamen (leden der vereniging konden alleen zijn: wettelik erkende verenigingen met vrouwen in 't bestuur). Immers, voorbereidende werk over zulk 'n uitgestrekt gebied als Ned.-Indië onder elkaar-niet-kennenden, vereist reeds — behalve belangloosheid en streven naar 'n hoog ideaal — studie, geduld, en 'n onvermoeibaar krachtige wil!

Opgericht in 1916, hield de Raad geregeld jaarvergaderingen. Uit 't verslag van 1919, 4de jaarvergadering, kan hier slechts 't volgende aangestipt worden 't behaalde. In bijna alle officiele kommissies kregen vrouwen zitting, b.v. ook in de volkommissie der Bataviase gemeente. Gehoor vond 't verzoek om vrouwelike gezinshoofden gelijk te bezoldigen als mannen. Er werd 'n enquête gehouden naar de Kraamvrouwen- en Zuigelingverpleging, waarvan de resultaten in brochurevorm bekend gemaakt werden. Onder andere uitkomsten, na onderzoekingen en navraag doen, kan geweest op de uitgave van 'n Leidraad bij de keuze van 'n beroep voor Vrouwen en Meisjes, ruimschoots verspreid. Ware niet voorgeschreven: eenstemmigheid van alle leden voor de besluiten v. d. Vrwn. Raad, dan waren nog meer vraagstukken aangevat en waarschijnlik tot 'n goed einde gebracht.

Heel jammer, inderdaad, is het dat men deze nuttige organisatie niet gaande gehouden heeft, in afwachting van betere tijden!

Mede-aanleiding tot bepaling der keuze van 't onderwerp van dit opstel was de ontstemming der dames, werkzaam geweest voor Vrouwenkiesrecht in N.-I., n.l. in de vereniging van die naam, over 't geen daarover bij de behandeling van Provincie-, Regentschap- en Kiesordonnanties in de Volksraad, vergadering van 4 .... 1923, ten beste gegeven was door Mr. S. Cohen, Kommissaris voor de Bestuurshervorming, namens de Regering.

Hij zeide o.m.: „Wanneer men aan de vrouw het actief kiesrecht wil toekennen, moet dit n.h.v. toch in de eerste plaats voortspruiten uit de omstandigheid, dat de vrouw-zelf een plaats in de vertegenwoordigende lichamen ambieert en zij in toenemende mate die plaats gaat begeren. Is van een dergelik verlangen onder de Inlandse vrouwen vooralsnog geen sprake, ook van een stroming onder de Nederlandse vrouwen in die richting kan in het minst nog niet gesproken worden. Wèl bestaat er hier te Batavia naar Nederlands voorbeeld volgens de R.A. (Regeringsalmanak) een afdeling van een vereniging van vrouwenkiesrecht met een zeer incompleet bestuur, maar buiten die R.A. heb ik van dat bestaan tot nu nimmer iets bemerkt.

„Van enig openbaar geworden verlangen der Nederlandse vrouw-zelf om tot toelating tot de bestaande gewestelike of afdelingsraden of zelfs tot de meer direct tot haar sprekende gemeenteraden is tot nu niet gebleken.

„En wat de Inlandse vrouwen betreft, blijkens de ter zake gehouden opvattingen" (ten rechte: onderzoekingen?) verzetten zich nog overal de volksopvattingen, waarover straks nader, tegen haar zitting nemen in een vertegenwoordigend lichaam.

„Voor de regentschappen is het actief kiesrecht voor de niet-inheemse vrouw voorloopig van geen belang. Immers alleen Inlandse leden zullen in deze lichamen worden gekozen.

„Hier gaat 't er, wat deze raden betreft, alleen om, of het nodig of gewenst is, de Inlandse vrouwen te doen medekiezen.

„Dat kiesrecht" (voor dessahoofd in de provincie West-Java) „is in strijd met alle adat". [2])

De groote meerderheid der Kiesrechtkommissie, zie haar verslag (1922) blz. 57, acht uitsluiting van kiesrecht ongewenst. Nu in Nederland de vrouwen kiesrecht hebben van de Staten-Generaal is het ondenkbaar, dat haar hier te onthouden voor lagere raden, waarom het moeilik ontzegd kan aan vrouwen van andere landaard. Nochtans wenst zij het niet op te dringen, waar opvattingen der bevolking zich daartegen verzetten. Stz. zou zo zeggen: „dat is hier het juiste standpunt. Gezien, hoe moeilik het is 'n werkelik inzicht te krijgen in dergelike opvattingen (vooral als men de vrouwen zelf niet spreken laat)." Gezien, hoe ras moderne denkbeelden ingang vinden, gezien hoe in de laatste jaren Inlandse vrouwen vrijmoedig optreden in grote vergaderingen, gezien hoe voor lang vrouwen vorstelik bewind voerden, zou men gerust het kunnen overlaten aan de loop van zaken. Strijdt inderdaad ergens de openbare mening overwegend er tegen, dan zal 't aktief zowel als 't passief vrouwenkiesrecht 'n dode letter blijven, al ware het wettelik toegestaan".

Mr. Cohen betoogt, dat deze kommissie niet in alle opzichten logies is; dat 't geen voor de één onbillik is, dit nog niet behoeft te zijn voor de ander; dat het hier gaat om de Inlandse vrouw: de eerste harer wier stem erom vraagt moet nog gehoord worden. (Stz.: het is te hopen, dat het deze niet vergaat als de Europese roepende in de Ind. kiesrechtwoestijn! (waarover beneden)."

Verder valt te dezen nog te noteren: amendement Kerkkamp, Djadjadiningrat, Wiranata Koesoema (Vrijzinnige Bond) om in rat. 5 „Lid van de provinciale raad kunnen alleen zijn mannelike Nederl. onderdanen" te schrappen"... „'t woord „mannelike" te laten vervallen", o.m. „omdat tal van Inl. vrouwen zelfstandige betrekkingen vervullen. De belastingdienst vergeet haar niet; maar altijd nihil is het als het aankomt op verlenen van rechten aan de vrouw" (bekort). Mr. Cohen ontraadt het namens de Reg. 't Lid Roep (Politiek-Ekon.-Bond, rechts) wenst handhaving van „mannelike". 't Lid Hadjisalim (Minangkabouwer) „wil niet dat vrouwen perse deelnemen aan politiek; wil ze echter niet uitsluiten." Bij de mondelinge behandeling zeide Kerkkamp nog: „De Vrijz. B. wil vrouwen, die aan verkiezingen deel willen nemen, niet uitsluiten. Eigenaardig: bestaat er uitsluiting, dan voelen altijd maar weinigen ervoor, wat dadelijk

[2]) Handelingen V. R. 1924 dl. II, blz. 275, hier op enkele plaatsen bekort en in verband daarmee soms eenigszins omgezet ter verduideliking.
Stz.: Werden deze belanghebbenden-zelf daarbij gehoord?
Waarschijnlik kwam het niet in de gedachte, als gewoonlik.

Mevr. van Limburg-Stirum had de gave, haar om haar rang aangeboden waardigheid van beschermvrouw, en andere drgl. funkties, te vervullen op 'n in Indië nog ongekende wijze. B.v.: voor vergaderingen kwam zij over van Buitenzorg, nam deel aan de diskussies. Was zij ter plaatse, dan verscheen zij dikwijls onverwachts in 't Pension van de Vrouwenbond tot verhoging van het zedelik Bewustzijn (alwaar gehuisvest waren jongere dames voor studie of betrekking uit de minder bedeelde standen), spoorde de aanwezigen tot zingen, welk gezang zij op piano begeleidde. Zo nam zij persoonlik deel aan liefdadigheidsfeesten, aan zorg voor noodlijdenden. De tuinen van 't landvoogdelik landgoed Tjipanas deelden in der tijd mede, hoe zijn weloverlegde tuinaanleg in de war liepen als Mevr. van Limburg-Stirum boven kwam: dan werden bloemen gesneden in massa's, ter verzending aan zieken, aan jubilerende verenigingen, aan wie attentie te bewijzen. Tijdens de voedselschaarste en bandjirnood te Batavia reed Mevr. van Limburg-Stirum in 'n auto naar de ondergeloopen kampoengs, aldus rijst enz. er brengend en uitdelend op 't einde van de dag.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden, toevallig ver-

Haarlem en Omstreken.

verandert, zoodra het hek van de dam is. Dus: slechts gelegenheden openen. Te meer, waar ze het reeds heeft in de dessa." Lid Djadjadiningrat (Regent van Serang, Noord Bantam), tans van Batavia: T.a.v. bezwaren tegen aktief en passief Vrwn. Kiesrecht: „Gehele Volksraad zal wel er vóór zijn. De ontwikkeling van het Inl. volk begint van boven af, ook t.a.v. de Vrouw. Hoevele vrouwlike beambten bezetten hier niet de bureaux! Waar de hoofdgeld-betalende desaman Kiesrecht heeft (n.l. t.a. van 't verkiezen van 't desahoofd) is het onbillik bv. een Inl. Onderwijzeres uit te sluiten."

En evenzeer vergeefs verklaarden nog 't volgende de leden: Soetadi (journalist te Solo; geen lid van pol. partij, voorstander der Theosophie): „de adat verzet zich niet tegen 't vrouwenkiesrecht in de desa". (Volgens Mr. C. zou ook de godsdienst er zich tegen verzetten). Lid Soejono (Regent van Pasoeroean; die te voren in Kedoe gediend heeft): „De praktijk heeft uitgewezen, dat in de meeste desa's de vrouwen wel degelik het Kiesrecht uitoefenen."

't Amendement *Kerkkamp* c.s. viel met 17 stemmen vóór, 18 tegen. Van de voorstemmers waren er 12 Inlanders unt verschillende streken van N. I. (dit worde hierbij gevoegd met 't oog op de adat; onder de tegenstemmers slechts 3). Het ging vrijwel links tegen rechts.

Aangenomen werd een amendement van *Engelenberg, Roep* (Pol. Ec. Bond). *Bergmeijer* (Chr. Eth. Partij): „Mogelijkheid om vrouwen te kiezen tot „kiesman" werd aangenomen zonder hoofdelike stemming.

(Wordt vervolgd).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indrukken van het Java-Congres

door

G. VAN BERESTEYN-TROMP.

(Vervolg).

Op Vrijdag 26 December des morgens te half 7 had een excursie plaats naar de Prambanan-tempels, onder leiding van den Oudheidkundigen Dienst, terwijl door den voorzitter daarvan, dr. Bosch, reeds den vorigen avond over die zeer belangwekkende bouwvallen en hun tegenwoordige restauratie onder leiding van den heer Perquin, een doorwrochte voordracht met lichtbeelden was gehouden. Het zou te ver voeren, daarvan hier een beschrijving te geven, wij moeten volstaan met de mededeeling dat alle bezoekers, de Javanen niet het minst, diep onder den indruk kwamen van het vele schoone, dat nog in brokstukken over is van dezen buitengewonen monumentalen Ciwaitischen tempel, die in fijnheid van opvatting en uitvoering niet voor den Boroboedoer onderdoet.

Ten onrechte meenden sommigen in de groote weelde en bewogenheid van ornamentiek een soort van verval der kunst te moeten zien. Dr. Bosch wees met voorbeelden in zijn pakkende rede aan, dat de Dyonisische, meer levendige uitingen van kunst der Prambanan-tempels, minstens even hoog staan als die der rustige, Apolinische opvatting, welke in den Boroboedoer-stoepa tot uiting kwam.

Het was niet goed gezien van de organisators van het congres, om op den tocht naar den Prambanan nog een excursie naar de meest typische gedeelten van Djocja en de kunstnijverheids-arbeiderswijk, Pasar Gedé, te laten volgen.

Dat was te veel van het uithoudingsvermogen van de congressisten gevergd, te meer daar om halfzes het debat werd voortgezet en te halfnegen dienzelfden avond de voorstelling plaats had van de *Wajang orang: Samba Sebit,* door Z. K. H. den Sultan van Jogjakarta aangeboden.

Op het gevoerde debat komen wij later terug; liever willen wij hier eerst trachten den diepen indruk weer te geven, welken het prachtige dansspel op ons gemaakt heeft.

Dit was van een volmaakte schoonheid, die wel een juist en verheven beeld gaf van wat inderdaad de Javaansche cultuur in een harer opperste uitingen geven kan.

Zoo schreef de verslaggever van *De Locomo...* recht.

Reeds bij de eerste machtig dreunende tone... het Javaansche orkest, de beste artisten besp... één der achttien voltallige gamelans van den s... doortrilde een groote emotie de overvolle fees... Ook van heinde en verre uit den omtrek was... groote volksmenigte toegestroomd, die daarbuiten... stille aandacht tot den volgenden morgen de v... ning met de haar begeleidende muziek adem... volgde.

Reeds in de ouverture lag, als bij iedere groot... ziek, het geheel besloten, in fijne nuanceeringen... gevoelselementen uit dit stuk weergevend: de zali... en de ellende van twee menschen, die elkander... minnen; zij de gemalin van vorst Soetedjo, hij de... van Batara Kresna. Onheilspellend zwaar klonk... slagen op de sonore gongs, in een onweersta... rhythme den gang weergevend van het wrekende... lot, de straf als gevolg van een wederrechtelijke... Deze openingsmuziek was in haar expressie d... roerend, de ware voorbereiding tot het spel, d... zijn onderdeelen van regie, dans, zang, beg... grimeering en tooi waarlijk volmaakt te noe... Zoo iets kan men nergens anders ter wereld b... dan in de Javaansche Vorstenlanden. Het maa... onvergetelijken indruk.

En als men daarbij bedenkt, dat de twee... medespelers geen beroepsacteurs zijn, doch pe... uit de onmiddellijke omgeving van den sultan... zich, aangetrokken tot het vervullen der versch... rollen, vrijwillig daarvoor aanmelden, en, tus... hun gewone werkzaamheden door, vier maanden... er dagelijks een paar uur gezamenlijk voor repet... dan moet men toch wel tot de overtuiging k... dat zulk verheven wajangspel den Javanen in het... zit, een heilige cultus voor hen is. Geen wonder... dat iedere toeschouwer, wiens gemoed er ontva... voor is, onweerstaanbaar onder de machtige be... er van komt!

Den 27sten December werden reeds om 9 uur ... gens de besprekingen voortgezet omtrent de ... ten congresse gestelde vraag: *Welke waarde hebb... oud-Javaansche monumenten voor de huidige e... komstige Javaansche cultuur?*

Den vorigen middag hadden de inleiders: Dr. ... K. Bosch, Ir. K. J. H. van Leeuwen, Dr. Radjim... Ir. H. Maclaine Pont reeds in *Djawa* hun versch... praeadvies nader toegelicht.

Eerstgenoemde had er nog eens den nadruk ... legd — gelijk dr. Kraemer vroeger reeds in ... bekende studie heeft gedaan — dat z.i. in alles ... den vreemde op Java aan intellectueele waarden ... en werd gebracht, het mystiek element direct to... Javaan spreekt, terwijl het logisch-wetenschapp... hem een even wonderlijke zaak zal blijven, ... meesten Westerlingen juist die geliefde Javaansch... vattingen lijken. [1])

Een brandend vraagstuk, naar aanleiding ... onlangs verschenen geschrift van prof. Wolff ... maker, weer oplaaiend, is: in hoeverre de Midd... sche monumenten van Midden-Java het geestelijk... dom kunnen genoemd worden der huidige Java...

Maclaine Pont bestrijdt des professors al te ... tieve, weinig wetenschappelijk uiteengezette ... die z.i. op voor de Javanen kwetsende wijze is ... als zouden deze part noch deel hebben aan ... doesche monumenten.

Dr. Bosch meent terecht, dat als het besef bij ... vanen gewekt is, dat de oude monumenten — ... even wie hun makers waren — niet alleen ... Hindoe-Javanen, tien eeuwen geleden, maar o... de thans levende generatie, wijsheid te verk... hebben in een bloemrijke en zinrijke taal [2]), d... vertrouwd in de ooren klinkt, men er van o... kan zijn, dat de kiem gelegd is, waaruit oprec... de en bewondering voor de kunst zich ook ... zullen ontwikkelen.

Of die bewondering zich uiten zal in een ... architectuur, beeldhouw-, dicht- of danskuns... in het Javaansch tooneel, of zij een prikkel za... tot zelfstandig wetenschappelijk onderzoek [3], ... ommekeer te weeg zal brengen in de religieus...

1) Immers niet alleen van de Javanen, maar van alle volkeren... thans naar verinnerlijking van levensopvatting zoeken.

2) Het kwam mij ter oore, dat het thans menig Jong-Javaan ... in 't oog is, dat dit onderzoek ook nu weer, wat Mod.opait betreft... Europeanen ter hand genomen is.

3) In het Westen staan thans wij, vrouwen, in dit opzicht dich... den Javaan en den Oosterling in het algemeen, dan de materie... lectueel overontwikkelde man.

...schouwing der intellectueelen...... er is niemand die ...aangaande een voorspelling zou durven wagen.

Dr. Bosch besloot zijn inleiding met de woorden:

„Met vertrouwen zal men de toekomst tegemoet mogen gaan. Als kiemkrachtig zaad wordt uitgestrooid, wie zou dan wanhopen, dat de akker eens een rijken oogst zal voortbrengen?"

Behalve de geestverwanten van Prof. Schoemaker, ...beslist twijfelen aan de vruchtbaarheid van den ...er, waren wel alle debaters en zeker ook alle aan...ige belangstellenden 't in deze met den prae-advi...ur eens. Niet 't minst de theosofen, met hun bekwa...n, veel-belezen en bereisden, welsprekenden woord...der, Ir. A. van Leeuwen.

...cultuur, zegt hij, is eigenlijk cultuurbeweging, en ...deze is het oude het fundament voor nieuwe ide...die de richting zullen bepalen van de cultuur...ing in de naaste toekomst. Voor de uitvoering in ...ktijk verwijst hij in zijn prae-advies naar de uit... van Ir. Maclaine Pont: dat het wakker roepen ...et initiatief der Javanen op bouwgebied zeer wel ...lijk is, mits de leiders de kennis van hunne archi...ur-geschiedenis beschouwen als een handleiding ...verrijking en verbetering van hun eigen omgeving, ...uitsluitend als een bron van aesthetisch genot. ...van Leeuwen wil hierin echter niet alleen de Ja...n, maar *alle* Indonesiërs betrekken. Doch zoover ...nen zij, die niet gelooven in een mogelijke vereeni... in welk opzicht ook van alle volkeren in den ...schen Archipel, natuurlijk niet met hem meegaan, ...min als alle aanwezigen hem kunnen volgen in ...uitvoerig betoog betreffende zijn indeeling, zijn ...rde klassificeering van Kunst, Religie en Filoso...welke trouwens weinig afdoet tot het aanneembare ...zijn eindbetoog: *„De beteekenis van het oude ligt ...in zijn vorm, maar) in zijn wezen, als grondslag ...het nieuwe."* *(Slot volgt).*

Van Week tot Week.

10—16 FEBRUARI.

...centralisatiecongres. Het volgende decentralisatiecongres wordt met Pinksteren te Soerabaja gehouden. Het onderwerp der prae-adviezen zal zijn: „Communale overheid en bedrijfswinst". Prae-adviseurs zullen zijn de heeren Dijkerman en Mr. dr. Steinmetz (*Loc.*).

...er klapperolie in Nederland. Gedurende de eerste ...maanden van 1924 werden in Nederland 1.113 ...ton klapperolie ingevoerd. Hiervan was *niets* uit Ned.-Indië afkomstig.

...icht op vergaderingen. Aneta seint dat in de Javasche Courant een Kon. Besluit is afgekondigd, waarvan het doel is een verscherping van het toezicht op vergaderingen van staatkundigen aard.

...en voor zeeroovers. De boot van de Paketvaart Van Overstraeten is van Singapore naar China vertrokken met prikkeldraadversperring aan de dekken. De officieren zijn bewapend, met het oog op zeeroovers. (Aneta, 10 Febr.).

...sistent vermoord. Een contract-koelie vermoordde op de Tamiangsche onderneming Batangara van de Batangara Cultuur Maatschappij den assistent Buining door messteken. (Aneta, 10 Febr.).

...hout bij Nacht C. J. de Jong †. Te 's-Gravenhage overleed op 75-jarigen leeftijd de heer C. J. de Jong, schout-bij-nacht-titulair, oud-chef der afd. Hydrographie van het Dep. van Marine. De overledene was ridder in de Militaire Willemsorde en van den Ned. Leeuw.

...n in beslag genomen. Het te Bandoeng verschijnend orgaan Soerapati is in beslag genomen wegens een hoofdartikel tegen de Regeering. (Aneta, 12 Febr.).

...mmen naar Indië. De directeur-generaal der ...en T. brengt in herinnering, dat thans alle soorten van voor Nederlandsch Oost-Indië bestemde ...mmen (regeerings-, dringende, gewone, uit...elde en pers-), welke niet van een via of de ...wijzing „draad" zijn voorzien, voor rechtstreeksche overbrenging langs den radioweg Amsterdam—Bandoeng in aanmerking komen.

...G. M. de Bruijn †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van bijna 86 jaar overleden de gep. majoor van het O.-I. leger, R. J. G. M. de Bruijn.

...n Ophuijsen †. De gep. assistent-resident H. van Ophuijsen is op den leeftijd van bijna 47 jaar te 's-Gravenhage overleden.

J. Bryan †. Te Utrecht is overleden de gep. luit.-kolonel van het O.-I. leger J. Bryan.

Indologische leergang. De vijftiende Indologische leergang wordt gehouden van 16 Maart—13 Juni a.s. Men kan zich laten inschrijven ten kantore van de afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, Keizersgracht 690 te Amsterdam.

Prof. dr. A. van Bijlert †. Te Wageningen is den 9en Febr. op ruim 60-jarigen leeftijd plotseling overleden prof. dr. A. van Bijlert, hoogleeraar in de Tropische landbouwkunde aan de Landbouwhoogeschool aldaar.

Petroleum-vondst. Aan de N. R. Ct. wordt uit Batavia geseind: De Bataafsche boorde een geweldigen spuiter aan te Kedawang in het Tjepoesche, die losbarstte toen de boring 780 meter diep was. De buizen werden opgeperst en de zware boorinstrumenten gedeeltelijk opgeslingerd; de boortoren is verwrongen.

Amsterdam en Batavia. In een, ook voor belangstellenden toegankelijke, vergadering van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap op Dinsdag 24 dezer, in het gebouw De Ruijterstraat 67 te 's-Gravenhage, spreekt de heer L. van Vuuren. Het onderwerp is: Parallellen in de ontwikkeling van Amsterdam en Batavia (met lichtbeelden).

Regent van Semarang naar Nederland. De Regent van Semarang en zijne echtgenoote gaan 29 April a.s. per Rindjani voor een korten tijd naar Nederland.

De Gouverneur van West-Java. Officieus wordt gemeld, dat met 1 September de benoeming te verwachten is van den heer W. P. Hillen tot gouverneur van het gouvernement West-Java. Twee maanden van te voren zal hij ontheven worden van zijn directeurschap. De residenten van de Preanger en van Batavia gaan, tegen den tijd van de gouverneursbenoeming, met pensioen. De zetel van den gouverneur zal te Batavia gevestigd zijn. De heer Hillen heeft het ambt eerst aanvaard na herhaalden aandrang van den landvoogd. (Aneta, 14 Febr.).

Onderzoek economische toestand. Volgens Aneta is de controleur L. R. Fievez de Malines van Ginkel belast met een onderzoek naar den economischen toestand van de inlandsche bevolking.

De Indische faculteit te Utrecht. Naar de Telegraaf verneemt komen voor het bekleeden van een professoraat aan de Indische faculteit der Utrechtsche Universiteit ernstig in aanmerking Mr. I. A. Nederburgh, Prof. Mr. J. C. Kielstra en Dr. C. Gerretson.

Vischvijvers en Malaria. 13 Febr. hield Dr. A. L. J. Sunier te Leiden een voordracht over: „Vischvijvers en Malaria in Ned. Oost-Indië", waarvan een verslag is opgenomen in de N. R. Ct. van 14 Febr. (Avondbl.).

Huldiging nagedachtenis Van Heutsz. Het hoofdcomité tot huldiging der nagedachtenis van Generaal Van Heutsz stelt zich voor een monument te doen vervaardigen, waarbij de beeltenis van Van Heutsz naar voren treedt, en dat tevens getuigenis aflegt van het werk van dezen grooten Nederlander.

Het ligt in de bedoeling, in overeenstemming met de wenschen van het Amsterdamsche gemeentebestuur, het monument in een park te Amsterdam op te stellen.

Men heeft zich bovendien voorgenomen, op het graf van Van Heutsz, nadat het stoffelijk overschot naar het vaderland teruggebracht zal zijn, een eenvoudig gedenkteeken te plaatsen.

Eeredoctoraat Dr. IJzerman. De Technische Hoogeschool te Bandoeng verleende het eerste eere-doctoraat in de technische wetenschap aan den heer J. W. IJzerman, die in 1920 doctor honoris causa werd in de faculteit der letteren aan de Universiteit te Amsterdam.

Pest op Java. In de week van 23 Dec. 1924 tot 1 Jan. 1925 werden in totaal 865 pestgevallen geconstateerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 28; Temangoeng 154; Magelang 34; Djocjakarta 7; Soerakarta 68; Bojolali 113; Klaten 111; Salatiga 97; Kendal 14; Semarang 4; Tegal 16; het regentschap Batang, afdeeling Pekalongan 44; het regentschap Bandjarnegara, afdeeling Poerbolinggo 175.

Verzet op Madoera. In de dessa Banjoeboem (district Bangkalan) op Madoera zijn een hoofdagent en een agent van de mantripolitie bij het onderzoek van een geval van landrente-ontduiking door de bevolking vermoord. Verscheiden aanvallers werden gedood. Geweigerd werd de lijken uit te leveren. Een dader is gearresteerd. De controleur is met politie derwaarts vertrokken.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Rechtshoogeschool en de Indische bestuursdienst.

De Locomotief (8 Jan.) publiceert naar de letter
hetgeen minister De Graaff ten aanzien van *„de
Leidsche kwestie"* — het geschil inzake de bestuurs-
opleiding — had mede te deelen aan de Kamer. De
algemeene bestuursleiding, zoo oordeelt Z.Exc., moet in
handen blijven van in het moederland opgeleide Neder-
landers, afkomstig hetzij van daar, hetzij uit Indië. De
opvatting toch van den minister Cremer, dat een op-
leiding in Indië, buiten aanraking met Nederland, voor
ambtenaren, die in Indië het Nederlandsch gezag heb-
ben te vertegenwoordigen, onmogelijk kan voldoen, is,
naar het gevoelen van den minister, volkomen juist.
Voor de toekomst, waarin, naar de voorgestane begin-
selen van koloniaal beheer, het Europeesch bestuur in
Indië al meer geroepen zal zijn hoofdzakelijk tot de
algemeene leiding en contrôle naar de eischen van de
door het Nederlandsch bewind gehuldigde bestuurs-
begrippen, is zelfs, naar het den minister voorkomt,
handhaving van standpunt in dubbele mate noodzake-
lijk. Hij moge in dit verband er tevens aan herinneren
hoe de voormalige afdeeling B van het gymnasium
Willem III te Batavia, bij welke afdeeling indertijd ge-
legenheid bestond om examen voor Europeesch be-
stuursambtenaar af te leggen, op grond bovenal van
dezelfde overweging en de uit een veeljarige praktijk
geputte ervaring, ten slotte in 1913 is opgeheven, nadat
ook de voorkeur der Indische jongelieden zelven voor
een studie in Nederland de instelling allengs hare be-
teekenis had doen verliezen.

Voor *de Loc.* (8 Jan.) is deze argumentatie over-
tuigend: In de nieuwe staatsrechterlijke verhoudingen,
welke in voorbereiding zijn, treedt de bestuursambte-
naar als 't ware uit de administratieve in de directio-
neele leiding. De nieuwe B.B.-man zal, meer nog dan
zijn voorganger, doortrokken moeten zijn van Neder-
land's bedoelingen ten opzichte van het historisch aan
zijn zorg toevertrouwde gebied. „Opheffer" zal hij heb-
ben te zijn in den besten zin dien een Gronggrijp zou
kunnen wenschen. En, stafambtenaar, heeft hij zijn
vorming zoo dicht mogelijk bij het generale hoofd-
kwartier te genieten. Dat dit in zou druischen tegen
de belofte der geleidelijke autonomie, valt niet in te
zien. Te vermoeden valt eerder dat juist de opleiding
in Indië zelve aan het bestuur elementen zou toe-
voegen, die zich in de nieuwe verhoudingen bezwaar-
lijk thuis zouden vinden. Met zijn onomwonden uit-
spraak heeft de minister nu den twijfel weggenomen,
welken de Indische regeering had laten bestaan, toen
zij in de vorige voorjaarszitting van den Volksraad
haar gemachtigde liet verklaren: De bestuursopleiding
in algemeenen zin vormt een afzonderlijk onderwerp
van gedachtenwisseling met het Opperbestuur, welk
overleg nog niet is geëindigd. Op deze verklaring is
van de zijde der Indische regeering geen nadere mede-
deeling meer over den stand van het overleg gevolgd.

Het *Soerabajasch Hbl.* (10 Jan.) is het duidelijk, dat
het hier gaat om een essentieel koloniaal vraagstuk.
Volgens het blad zal, wie onbevooroordeeld en zonder
zijn sentiment te laten meespreken, deze zaak beziet,
veel gevoelen voor de zienswijze van den minister. In
de kern gevat, is de aanwezigheid in deze landen van
het Nederlandsche gezag en van de Nederlandsche
cultuur-uitingen alleen dàn in zedelijk opzicht geoor-
loofd, indien deze Nederlandsche elementen aan de
volken van Indië ook inderdaad de goede cultuur-
vruchten van West-Europa brengen. Het is een essen-
tieele voorwaarde voor het gezag, ook voor het recht
van het *leidende volk*, dat *zijn* cultuur aan het *geleide*
volk onmiskenbare elementen voor orde, recht, kennis,
techniek, kortom: beschaving, zal brengen. De heer
Meyer Ranneft voelde blijkbaar de essentie van de
zaak — al drukte hij deze nog onvolkomen uit, —
toen hij in den Volksraad zeide: „Ik meen, dat, zoo-
lang Indië is wat het nu is, een kolonie, en zoolang er
een Nederlandsch bestuurscorps noodig is, het toch
minstens gewenscht is, dat de bestuursambtenaar Ne-
derland kent. Waar men het noodzakelijk en rationeel
vindt, dat ambtenaren voor Chineesche zaken naar
China gaan en zich daar op de hoogte stellen van het
Chineesche leven, vind ik het niet anders dan ratio-
neel, dat bestuursambtenaren, die uit naam van het
Nederlandsche gezag hier te lande een zoo belangrijke
functie hebben uit te oefenen, Holland kennen." Het
„Soer. Hbl." gelooft, dat het weinig tegenspra…
ontmoeten, dat in het algemeen de vorming, …
breedte zoowel als in de diepte, in Holland en …
den van het wetenschappelijke en cultureele lev…
West-Europa, voor den gezagsvertegenwoordig…
Ned.-Indië van groote waarde is. Hij moet toch
minstens Holland kennen. Tegenwoordig meer no…
vroeger. Meer en meer heeft het vreemde kapitaal
voor Indië geïnteresseerd, grooter is het aantal v…
delingen — Amerikanen, Engelschen, Duitschers
nen — geworden, dat zich in Ned.-Indië heeft …
tigd. Grooter is hierdoor ook het aantal vraagstu…
geworden, waarover de bestuursambtenaar heeft te
deelen en te adviseeren en die verband houden
soms voortvloeien uit West-Europeesche toestand…
verhoudingen. Voor den bestuursambtenaar mogen
vraagstukken geen *terra incognita* zijn, op geva…
te kort te schieten in zijn ambtelijke plichten …
zijn maatschappelijk optreden.

Het komt het *Bataviaasch Nwsbl.* (7 Jan.) bete…
het nader antwoord der Regeering op de in den …
raad gestelde vragen af te wachten, alvorens tot …
spreking van de ministerieele verklaringen …
gaan.

Het orgaan van den P. E. B. en de Java-Bode.

De *Java-Bode* (7 Jan.) publiceerde de a.s. ver…
ning van *„De Indische Loods"*, orgaan van den …
Ind. Pol. Econ. Bond, als bijblad van de „Java-B…
Enkele bladen, w.o. de *Ind. Crt.* en het *Soer. Hbl.*
Jan.) lazen dit bericht met bevreemding. In antw…
hierop deelt de *Java-Bode* (9 Jan.) mede, dat zij …
dezelfde redactie en in denzelfden geest geredi…
blijft als tot nu toe het geval was; zij hangt de P…
beginselen aan. Deze belangrijke groep heeft er …
herhaaldelijk van blijk gegeven dat zij de spil is, …
omheen de *h.i.* goedgezinde elementen zich in …
van algemeen belang vereenigen, dat zij de meest …
gelijke sympathie heeft voor 't geen de Bond, …
steun van anderen, tot stand heeft gebracht; zij …
met volle overtuiging mede aan het opbouwend…
van den P. E. B., die zoo herhaaldelijk groepen …
I. E. V., de I. K. P. en de C. E. P. aan zijn zijde …
gevonden in zijn strijd voor een gezonde ontwikk…
politiek. Zij heeft er herhaaldelijk blijk van ge…
in hare Volksraadsoverzichten dat zij de grootst…
lijke waardeering heeft voor de wijze waa…
P. E. B. rondom zich de Vaderlandsgetrouwe …
menten wist te verzamelen.

Canada. Naar de Buitengewesten.

De overzichtsschrijver van de rubriek „Het mo…
land van week tot week" in het *Soerabajasch Hbl.*
Jan.) constateerde, dat in Nederland sedert eenig…
tal van goede, maar werklooze intellectueele kr…
verbitterd zijn, dat voor emigratie naar Canada …
mogelijke faciliteiten worden toegestaan, voorsch…
worden gegeven, inlichtingen worden verstrekt. E…
spot-goedkoope reisgelegenheden voor den Can…
schen emigrant. Maar, redeneeren deze verbitt…
naar onze eigen Koloniën kunnen we niet gaan, …
treedt ons in geen enkel opzicht tegemoet, de a…
teiten doen het niet en nog minder de stoomvaart…
schappijen. *De kleine landbouw* kan in Indië to…
ker zoo goed als in Canada een behoorlijk besch…
bestaan opleveren. Voor Canada staat de weg …
open; naar Indië komt men met geen mogelijk…
Dit is een grief — aldus de schrijver, — die va…
hoord wordt in den laatsten tijd. In dagen van e…
is het ook wel eens moeilijk altijd billijk in zijn …
deel te zijn en juist in zijn conclusies.

De *Java-Bode* (7 Jan.) komt nog eens terug op …
denkbeeld om de ingestelde *Welvaarts-commissie* …
eenige leden uit te breiden en dan in het bizonder …
een paar leden, die *de beteekenis van den kle…
landbouw, Inlandsche zoowel als Europeesche*, …
en propageeren. Het blad acht het o.m. noodig, …
vooral voor de in Indië geboren Europeanen …
ook voor enkele kolonisten, meer en meer gele…
wordt geschapen om kleine landbouwbedrijven …
werven. Door het ontbreken van althans een …
aantal inheemsche landbouwbedrijven zal het …
daarvan wezen, dat het overgroote deel van de …
grond in handen komt van kapitalisten onder de …
de Oosterlingen en van z.g. groot-industrieelen. …
stand van landbouwers bestaat vrijwel niet. Aan …
eene zijde hebben we de Europeesche planters, …
van zij, die de grootste successen oogsten, juist …
tot de blijvers gerekend kunnen worden; aan de …
dere zijde staat de Inlandsche tanie, die op hoogst …
economische wijze zijn een of twee baoe bewerkt.

meer bevoorrechte Inlanders smeden het ploegijzer om in schrijfpennen; zij, die door opvoeding en welstand in staat zouden zijn een landbouwbedrijf op economische wijze te leiden, verdringen thans de Indo-Europeanen van de kantoorkruk. Onder deze gedesoeuvreerden is stellig een kern te vinden voor een landbouwstand, maar aanvulling zal noodig zijn uit de kringen der hier geboren cultuurgeëmployeerden, die op de Europeesch gedreven ondernemingen een goed begrip van landbouw hebben opgedaan, maar wier vóóropleiding hen niet in staat stelt te dingen naar de hoogere betrekkingen. Gaat het deze kern goed, dan verwacht de „J. B." er stellig een gezonden groei van, welke niet alleen krachten uit de Indo-Europeesche, maar ook uit de Inlandsche wereld zal aantrekken. De bepalingen voor de kleine erfpachten zullen zoodanig moeten wezen, dat ze aansluiten bij die, welke gelden voor den agrarischen eigendom, zooals die behoorden te zijn. Wij hebben behoefte aan landbouwbedrijven van 20, 30 baoe, waarvan de eigenaren financieel en intellectueel in staat zijn proeven te nemen, grondverbetering toe te passen, degelijk gereedschap aan te schaffen. Dergelijke bedrijven zijn ook noodig om rationeele vruchtwisseling toe te passen; misschien zelfs zou het voor hen loonend blijken tot wisselbouw over te gaan, waardoor onze veestapel stellig gebaat zou wezen. Misschien ligt dit alles in een verre toekomst.

De *Deli Crt.* (16 Jan.) kan in het algemeen de gedachtengang van de „Java-Bode" onderschrijven, zonder nu diep in te gaan op de details, b.v. op de vraag of op den duur de Europeaan in deze landbouwbedrijven een belangrijke rol kan spelen en of inderdaad over de geheele linie het middelmatige grootbedrijf, als wordt aanbevolen, de meest verkieselijke vorm is. Bij de uitbreiding van den landbouw denkt de „D. C." voornamelijk aan *de overbevolking* en het *snel verminderend overschot van Java's bouwgrond*, en aan *de leege gebieden in de Buitengewesten*, in het bizonder Sumatra. Die twee factoren dienen tot elkaar gebracht te worden, het liefst langs den weg der vrije immigratie, mogelijk in samenwerking met de groot-landbouwbedrijven, zoo noodig door verdere kolonisatie van Regeeringswege. Dat zal — zoo besluit het blad, — hoe men ook over de uitvoering en de details denken moge, een versterking van Ned.-Indië en een nieuwe ontwikkelingsfase beteekenen. Tot heil van de Inlandsche bevolking en tot versterking van Indië's draagkracht. Dit is inderdaad een onderwerp voor de Welvaartscommissie.

Jong-Java. De Jong-Islamieten-Bond. Het derde Al Islam Hindia-congres.

De *Locomotief* (29 Dec. en 5 Jan.) geeft een verslag van de te Djokdja gehouden vergadering van „*Jong-Java*".

Het Jong-Java-congres kon zich niet vereenigen met de voorstellen van Mas Sam om aan „practische politiek te doen en de zonen en dochteren van Java meer te doen doordringen van den Islam." Als uitvloeisel van deze vergadering is — volgens het *Bat. Nwsbl.* (13 Jan.) — de *Jong Islamieten-Bond* opgericht met Mas Sam, den afgetreden voorzitter van „Jong-Java", als president.

In vijf vergaderingen heeft — naar wij in de verslagen in het *Soer. Hbl.* (27 en 29 Dec.) lezen — het derde Al-Islam-Hindia-congres te Soerabaja over *de chalifaatskwestie* beraadslaagd om tot hetzelfde besluit te komen, als door het sub-chilafaatscomité te Djokdja genomen, n.l. om aan het a.s. te Caïro in Maart te houden pan-islamietisch congres voor te stellen een chilafaatsraad in het leven te roepen, waarin zitting zullen hebben vertegenwoordigers van de Mohammedaansche bevolkingen der verschillende landen, en wel zóó, dat ieder van hen verkiesbaar is voor het ambt van voorzitter, voortaan *geen chalifaat* meer zal bestaan, doch *een chilafaat*, waarvan de president met de waardigheid van chalief wordt bekleed. Een groote beslis-

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Constantinopel (Istamboel).

Zelfs tijdens den grooten oorlog waren de toestanden in de hoofdstad niet zóó droevig als die welke zij ons te aanschouwen geven, sedert de Republikeinsche Regeeringsvorm het Sultansgezag verving.

In de „Oetoesan Melajoe" van 25 September 1924, spreekt men zelfs van haar als van eene doode stad, wier ankerplaats, met name de Gouden Hoorn, zoo goed als geheel verlaten is.

Enkele oude oorlogschepen en eenige verwoeste koopvaardijschepen ziet men op de golven voor anker liggen, terwijl slechts van tijd tot tijd groote stoomschepen aan de aanwezige kaden worden gemeerd.

De pakhuizen te Galata en te Istamboel staan ledig en vele handelskantoren zijn gesloten.

De 6000 personen, die Kemal Pasja volgden, toen hij als overwinnaar de stad binnenkwam, hebben haar moeten verlaten. Honderd duizenden Grieken, Armeniërs en lieden uit den Levant, die te Constantinopel in den handel een levensbestaan vonden, werden gedwongen verwijderd.

Moge de politiek op succes bogen, economisch gesproken, heeft Istamboel zich zelf vernietigd.

Duizende woningen staan ledig en nu zou men wellicht denken dat op zulk eene verlaten plaats de levensvoorwaarden gemakkelijker en de levensmiddelen billijker zouden zijn geworden, doch dat is onjuist en neemt men waar dat de armoede der bevolking toe- en de handel afneemt en dat de invoer zich tot een minimum bepaalt.

Anatolië boycott Constantinopel en Anggora doet alles wat het kan om den invoer derwaarts te belemmeren, vooral van Europeesche goederen, met het gevolg dat, zooals werd gezegd, de scheepvaartbeweging afneemt.

De werkloonen zijn te Constantinopel zeer hoog.

In een der nieuwsbladen werd, onder meer, vermeld dat onlangs voor eene zending, afkomstig van New-York, waarvoor 7 Turksche ponden aan invoerrechten was betaald, 16 Turksche ponden werden gevraagd voor het lossen en het vervoer van boord naar een der pakhuizen van Galata.

Het Bestuur ziet ook wel in dat het zeer noodig is het verzoek van de ingezetenen te overwegen en ten deze voorzieningen te nemen in den vorm van het vaststellen van tarieven voor de werkloonen der werklieden, die, naar het schijnt, zich hebben vereenigd, en zich tevens beschikbaar stellen voor het verleenen van hulp en bijstand in geval van brand.

Deze aangelegenheid baart, in aanmerking genomen de tegenwoordige toestanden, veel zorg aan hen, die het goed meenen met de belangen van het Turksche Volk.

De tegenwerking, welke de bestuursleiders daarbij ondervinden, bestaat niet alleen te Constantinopel doch komt ook van de zijde van het Comité van Eenheid en Vooruitgang, onder leiding van Kemal Pasja en zijn aanhang te Angora.

Constantinopel en Broessa zijn de steden en de centra's, van waaruit men de contra-revolutie wil voorbereiden.

Daar ter plaatse wonen de meeste aanhangers van het verjaagde Kalifaat.

Zij hebben zich gemobiliseerd en hoewel vele dier geloovigen door het Bestuur te Angora in krijgsgevangenschap worden gehouden, zoo wordt toch geen vermindering van de contra-revolutionnaire beweging waargenomen.

Het schijnt wel dat het verwijderen van het oude Kalifaat thans te Angora als eene politieke fout wordt beschouwd, doch die beschouwing komt te laat, nu men ziet hoe de behaalde politieke voordeelen geleidelijk verdwijnen.

Moestafa Kemal Pasja wordt nog wel geëerbiedigd, doch men stelt de vraag hoe de zaken zullen verloopen, wanneer ook hij eenmaal het terrein der politiek zal hebben verlaten.

Tevens vraagt men zich af, wat toch wel de reden mag zijn dat het vermogen van de Sultansfamilie, dat op 400 millioen Turksche ponden wordt geschat, behalve de sieraden, de preciosa's, het zwaard van Mohamad en tal van waardevolle zaken meer, die naar Angora zijn overgebracht, niet wordt benut in het belang van het algemeen.

Het Parlement te Angora zou die vraag weldra hebben te beantwoorden.

De nationalisten willen die gelden gebruiken ten einde de tegenstanders hunner politiek te bestrijden, doch deze laatsten zouden ze gaarne zien bewaard tot het tijdstip van de herstelling van het vroegere gezag.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Ontplooiing van Chineesche energie in Ned.-Indië.

II (Slot).

Het water, dat voor de siropen en voor het mineraalwater wordt gebezigd, is het gefiltreerde water

afkomstig van de waterleiding, dat, na in een bak door middel van ijs te zijn afgekoeld, met koolzuur wordt behandeld.

Dit koolzuurhoudend water wordt vervolgens door eene afzonderlijke leiding in een bak gebracht, van waaruit het door Nederlandsche machines in gereinigde flesschen wordt afgetapt en dan het bekende mineraalwater van den handel oplevert.

Voor de bereiding van de verschillende soorten limonades gebruikt men kleinere bakken, waarin het water met suiker en vruchtensappen wordt gemengd.

De bereiding dier vruchtensappen staat in verband met de jaargetijden, waarin de vruchten het smakelijkst zijn.

Teneinde deze bereidingen te demonstreeren, had de firma Gouw Boen Seng eene machine op dezen Pasar Gambir laten opstellen.

Eene tweede machine is in gebruik in de fabriek op Pasar Senen.

Beide machines leveren de siropen, limonades en het mineraalwater, dat door rijken en armen wordt gebruikt en welke dranken zeer in den smaak vallen van het publiek, dat zich van de bereidingswijze heeft kunnen overtuigen.

Het ambtelijk bezoek van Monseigneur Panis aan het dorp Waremboengan (Menado).

In de „Keng Hwa Po" van 11 October 1924 kan men de mededeeling vinden, dat Monseigneur Panis, Apostolisch Prefect van het eiland Celebes, van 21 tot 30 Augustus een ambtelijk bezoek heeft gebracht aan de tot het ressort van den heer Penolang Kembes behoorende dorpen Roeroekan, Roemengkor, Kembes, Tomboeloean, Kanranta, Koka, Kali, Karemboengan en Sea.

Het doel der reis was het verleenen van de Katholieke Sacramenten.

Van dorp tot dorp had de ontvangst van den Katholieken priester door de Katholieke Christenen onder de meest opgewekte stemming plaats en hadden deze daarvan bijzonder veel werk gemaakt.

Enkele personen waren te paard, voorts was muziek aanwezig en de hoofden namen aan de ontvangst deel.

Den 28en Augustus bevond Monseigneur zich te Waremboengan, in welke plaats het schoolgebouw met groen en bloemen was versierd, terwijl voor het kerkgebouw een verheven stellage was opgericht, vanwaar door een der goeroes aan de zich druk bewegende menigte werd kennis gegeven dat de voorname priester in aantocht was.

Des namiddags ten half 4 ure gingen een 11-tal ruiters en een 14-tal hoofden in kleurige kleederdrachten hem tegemoet, waarna in den vóóravond ten half 6 ure, bij de Malalajanvonder, d.i. bij paal 5 van den weg van Menado naar Tomohan, de ontmoeting plaats had.

De Monseigneur, vergezeld van 2 Pastoors, werd door de Katholieke Christenen en hunne leeraren van het dorp Kali begeleid, terwijl nog 2 Pastoors en een Broeder werden opgemerkt, die op reis waren naar de hoofdplaats Menado.

Ten 7 ure 's avonds had de aankomst te Waremboengan plaats.

De schoolkinderen, de jongelieden en alle katholieke Christenen wachtten met hunne vaandels reeds geruimen tijd voor de opgerichte stellage den stoet op en begroetten met muziek den Geestelijke, toen hij het erf van de fraai verlichte kerk betrad en door 3 kinderen het welkom werd toegeroepen.

Eenige bejaarde vrouwen in licht roode kleederdracht zongen liederen en voerden eenige Minahassasche dansen uit, waarna door allen het kerkgebouw werd betreden.

Den volgenden morgen ten 2 ure en ten 9 ure werden Missen gehouden, de eerste door de Pastoor, de laatste door Monseigneur, die door 2 pastoors werd bijgestaan en welke godsdienstplechtigheden door eene groote menigte werden bijgewoond.

Na afloop daarvan hadden eenige volksfeestelijkheden plaats en werden door jongelieden van de negorijen Tomboeloean en Kali liederen gezongen, waarna de hooge Geestelijke des namiddags te half 5 uur naar de negorij Sea vertrok, daarbij uitgeleide gedaan door eene zingende menigte, muziek, ruiters enz.

Het was jammer dat de weg derwaarts te veel begroeid was.

Dientengevolge was de reis vrij lang van duur en had de aankomst des avonds ten half 6 uur plaats.

Literatuur-Overzicht.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 7. De suikerindustrie in het Gemeen[best] van Australië, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Studiën betreffende den bodem van Sumatra's Oostku[st] zijn uiterlijk en zijn ontstaan, door Jhr. Dr. F. C. v[an] Heurn; besproken door Prof. A. van Bijlert. — H[et] kolenstation „Sabang" (overzicht van een artikel in „L[e] Courrier des Mines" van 22 Jan.). — Theecultuur [in] Rusland. — Kultuurberichten. (Uitbreiding van [het] suikerareaal op Java. — De bevloeiing van Zuid-Te[gal] Enz.). — Kleine mededeelingen. (De Indische gouv[er]nementsbedrijven in 1924. Enz.). — Verkeerswezen. (E[en] vaste luchtlijn Nederland—Indië. — Het nieuwe m[ail] contract. Enz.). — Financieele berichten en versla[gen] zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De a[fd.] Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft rec[ente] literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bod[em] vraagstukken. (Hierbij wordt melding gemaakt van [een] uitvoerig technisch artikel, met teekening en foto's [...] wadoek, Tirtomato (Delingan) in het Mangk. Nag[...] gentschap Karanganjar, afd. Sragen der res. Soeraka[rta] in Archief Suikerindustrie in N.-I. jaarg. 1924, No.

Indisch Genootschap.

Dezer dagen is verschenen het verslag der vergader[ing] van 10 Oct. 1924, waarin Dr. G. J. Nieuwenhuis he[eft] ingeleid het onderwerp: Het Nederlandsch in Indië, e[en] taal-politieke beschouwing; en van 28 Nov. d.a.v. waar[in] Mr. Chr. P. van Wijngaarden eene rede hield over d[e] uitvoering der bestuurshervorming van 1922.

De Planter.

Het Nr. van 23 Jan. van dit periodiek geeft, de ge[-] woonte getrouw, weder een recapitulatie van de be[-] kende rubriek: „Dankbare bladvulling", welke een op[-] somming bevat van de in het jaar 1924 plaats geh[ad] hebbende aanvallen op assistenten door koelie's. In [ge-] noemd jaar zijn bekend geworden 19 aanslagen, wa[ar-] van één met doodelijken afloop. De cultuurproduc[ten] worden duur betaald, roept de redactie uit bij het vol[-] gend statistisch overzicht over de jaren 1912—1924.

1912: 40 aanslagen (één moord); 1913: 41 (1); 191[4:] 32 (2); 1915: 26 (2); 1916: 34 (3); 1917: 32 (1); 191[8:] 35 (2); 1919: 13 (2); 1920: 26 (0); 1921: 19 (0); [1922:] 26 (1); 1923: 31 (2); 1924: 19 (1).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 28. Eenige gegeve[ns] over het resultaat van het tappen met het Boschm[...] door K. Moormann. — Vrije koeliewerving voor [de] Lampongsche districten. — De Delitabak. Het slijmziekt[e-] gevaar. — De Inlandsche rubbercultuur in Djambi. E[er] een vloek dan een zegen, door J. Vogler. — Ochrom[a] Lagopus (Balsa-hout), door W. M. van Helten. — Spro[k-] kelingen uit de buitenlandsche pers. — Maandelijksc[h] overzicht van Java's productenmarkten.

De Indische Cultures.

Het populair en wetenschappelijk tijdschrift voor be[-] langhebbenden bij de Ned.-Ind. culturen „de Indisc[he] Culturen" (Teysmannia en het N.-I. Rubber en Th[ee-] tijdschrift zijn daarin opgenomen) geeft in zijn numm[er] van 1 Januari een bijzonder gevarieerden inhoud, a[an-] trekkelijk ook al, doordat de artikelen niet te lang [zijn].

Geopend wordt met een waardeerend artikel [van] A. J. Koens over een verdienstelijk wetenschappel[ijk] werker, den botanist voor de Java-flora, den heer C. [A.] Backer, die onlangs 's lands dienst met eervol ont[slag] heeft verlaten. Verder worden er beschouwingen ge[-] wijd o.m. aan oxydeerende fermenten in de thee, d[oor] dr. J. J. B. Deuss; de periodiciteit van den regenv[al] door ir. E. de Vries; de electrificatie van Soekaboe[mi] en omgeving, door ir. D. Sparnaay. — Agrarische [de-] centralisatie, door J. C. van Schouwenburg; en voo[rts] referaten, vergaderingsverslagen en varia.

Een inhoudsopgave van den 9en jaargang van het N.-I. Rubber en Theetijdschrift is bij het orgaan gevoeg[d] ten gerieve van hen, die hun exemplaren verza[melen] hebben.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 13 dezer bevat o.m. De gereglementeerde slavernij van oud-Indische militairen, door V. d. [...] — Het bonnetjesstelsel in Indië. — Valentijn's verlofstijd, door S. Kalff. — Luchtdiensten in Indië, door J. Th. [...]

Zendingsperiodieken.

Nederlandsch Zendingsblad. Febr. '25. De pioniers van Nieuw-Guinea, door F. J. F. van Hasselt. — Uit Oost-Java, door B. M. Schuurman. — De Conferentie te Ambon, door D. Crommelin.

De Macedoniër. Febr. '25. Beschouwingen over het leven door Edison en door den Soembanees, door D. K. Wielenga. — Soemba. De oude Zendingsgeschiedenis, II (1877—1904), door D. K. Wielenga. — Uit het Verslag der vergadering van Missionaire dienaren, gehouden te Jogjakarta, door D. Pol.

St. Claverbond. Febr. '25. Verkiezingsdrukte op Java, door J. Schots S.J. — Bij het kiekje der polikliniek te Mendoet, door een Zuster Franciscanes. — Een praatje over den karbouw, door A. de Kuyper S.J. — Feest te Jogjakarta, door Br. Ivo. — Retraiten voor Javanen in 1924, door L. van Rijckevorsel S.J.

Het einde van het orgaan „P. E. B."

In de rubriek „Uit de Europeesche pers" van dit ... van het Kol. Weekbl. vindt men bijzonderheden over de opheffing van het orgaan van den Politiek Economischen Bond in Indië. De Java-Post van 16 ... kondigt die staking aan als volgt:

De Ind. Revue heeft het afgelegd. Omnia-cadunt. Ook het orgaan van den P. E. B.; of liever: de Pebbelaars zullen voortaan varen per „Indische Loods", een politiek-economisch bijblad van de Java-Bode. Kon de P. E. B., die 't hoogste woord heeft in den Volksraad, niet eens een eigen weekblad in leven houden? Gebrek aan geld? Aan belangstelling? Aan intellect? „Verandering van spijs doet eten" klinkt het vergoelijkend van die zijde. Maar een ander menue? Andere spijzen opgediend? Anders is het enkel verandering van bord."

Een gevaarlijk ontwerp.

Onder dezen titel wijdt Dr. C. Gerritson in het ... Febr. Nr. van Econ. Stat. Berichten eene beschouwing aan het wetsontwerp dat dezer dagen door de Tweede Kamer in behandeling is genomen en voor de toekomst des Rijks z.i. van beslissende beteekenis zal zijn, n.l. de wet op de staatsinrichting van Ned.-Indië. Schr. ontwikkelt zijn bezwaren en is van meening dat het voorgestelde zal leiden 1°. tot de vernietiging der Rijkseenheid en 2°. tot de revolutioneering van ...-af in Indië. Sub 2°. zal Dr. G. in een volgend Nr. behandelen.

Jaarboek van het Mijnwezen.

Ter Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is verschenen de 51e Jaarg. (1922) van het Jaarboek van het Mijnwezen in N. O. I. (Verhandelingen), bevattende het derde verslag der geologische onderzoekingen van de Nederlandsche Timor-expeditie in 1916, onder leiding van Dr. ... Jonker † en uitgegeven door Dr. H. A. Brouwer. Inhoud: Anthozoa uit het perm van het eiland Timor, door E. M. J. Koker. — Die Nautiloideen der mittleren und oberen Trias von Timor, von A. Kieslinger. — Die ...ischen Blastoiden von Timor, von J. Wanner.

Korte Berichten voor Landbouw enz.

Uit den inhoud van No. 2 (9 Jan. '25). Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het ... kwartaal van 1924. — De met koffie beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 1923. — De ...situatie. — De vooruitzichten van de suikermarkt.

* * *

De vulkanische erupties in Oost-Java in het laatst der ...eeuw, door Dr. R. D. M. Verbeek. Met 1 kaart en ... schetsteekeningen. (Overgedrukt uit de Verhandelingen van het Geol.-Mijnbouwk. Genootschap. Geol. Serie VII, bl. 149. Jan. '25).

Observations made at the Royal magnetical and meteorological Observatory at Batavia. Published by order of the Government of Neth. East-India, by Dr. C. ...k, Vol. XLIII, 1920. Containing meteorological and magnetical observations made in 1920. (Batavia, Government Printing Office).

Jaarverslag van den Landbouwvoorlichtingsdienst over 1923. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche ... 1925, No. 2—3. (Bureau voor de Volkslectuur en ...wante aangelegenheden. Afdeeling Pers. Weltevreden).

Verslag betreffende het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië over 1921 (zevende verslag). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

...tochten langs West-Borneo. XIII. Rond de groote ...as-delta (slot). (Het Nederl. Zeewezen, 7 Febr. '25).

Die Ethnographie der Nor-Papua (Murik-Kaup-Karau) bei Dallmannhafen (Neu-Guinea), von J. Schmidt. Mit ... (Anthropos. Bd. 18—19, 1923—24, bl. 700).

Wir Menschen der indonesischen Erde, von Dr. R. Brandstetter. IV. Die indonesischen Termini der schönen Künste und der künstlerisch verklärten Lebensführung. Mit einem Anhang von indogermanischen Parallelen. (Luzern, E. Haag).

A trip to the Moluccas, K. P. M. enterprice. With ill. (Neth. Indies Review, Febr. '25).

Geschiedkundige atlas van Nederland. De eerste reizen der Nederlanders naar de op bijbehoorende kaart aangeduide landen en eilanden, door R. Posthumus Meyjes. ('s-Gravenhage, M. Nijhoff).

Plantkunde voor scholen van voortgezet onderwijs in Ned.-Indië, door J. den Hollander. Geïllustreerd door K. J. de Vries. (Groningen, J. B. Wolters' Uitg. Mij.). Met platen.

Onze koloniale landbouw. Twaalf populaire handboekjes over Ned. Ind. landbouw-producten, onder redactie van Dr. J. Dekker. III. De kinacultuur, door Dr. A. Groothoff. Met platen. (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink).

Naam- en ranglijst der officieren van het Nederlandsch leger en van dat in Nederlandsch-Indië. 1925. 94e jaargang. (Gorinchem, J. Noorduyn en Zoon).

BOEKAANKONDIGING.

Nederl. Reisvereeniging. - Jaarboekje voor 1925.

Onze bondgenoote, de Nederlandsche Reisvereeniging, heeft haar jaarboekje uitgegeven, het eerste sedert hare oprichting, zooals de volijverige voorzitter, Mr. M. J. van der Vlier in een voorwoord, dat opgewekt geschreven is, opmerkt.

Wij vernemen daaruit tevens, dat de Reisvereeniging reeds bijna 40.000 leden telt, welk aantal voor zichzelf spreekt en wat menigeen moge aansporen het boekje te lezen, wat zonder twijfel tot resultaat zal hebben, dat men begeerig is ook toe te treden en van de reizen gebruik te maken.

Men weet, dat de Reisvereeniging geen geldelijk voordeel najaagt, doch zich ten doel stelt zooveel en zoo goedkoop mogelijk te laten reizen.

Plannen, zoowel voor binnen- als buitenland, staan met duur, te bezoeken plaatsen en prijzen aangegeven.

Daaronder komen ook de voor Indisch-gasten geprojecteerde, voorloopig alleen voor naar Indië terugkeerenden voor, waarvan wij hopen, dat ze spoedig flink zullen opnemen en men tot die van Marseille of Genua naar Nederland zal kunnen overgaan.

Verder spoor- en tramkaart van Nederland, kaart van nachtdienst Hoek van Holland—Harwich, dagdienst Vlissingen—Folkestone en achterland, Saksen en Noord-Bohemen, het Roergebied, Baden, Würtemberg, Beieren, de Harz, Berlijn, enz.

Alles bij elkaar een lezenswaardig boekje, waarvan wij de Reisvereeniging gunstige resultaten durven voorspellen. F. v. P.

Suriname.

Over de studiereis van Prof. Mr. Kielstra naar Suriname lezen wij nog in *„Het Algemeen Handelsblad"*:

De studiereis naar Suriname, die prof. mr. J. C. Kielstra, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool, zal maken, wordt ondernomen op uitnoodiging van den Gouverneur van Suriname, baron Van Heemstra.

Tijdens zijn verblijf met verlof hier te lande had deze laatste een onderhoud met prof. Kielstra over de economische toekomst van Suriname, vooral wat de groote landbouwbedrijven betreft. Daarbij noodigde de Gouverneur den heer Kielstra uit, zelf te komen zien, omdat hij door eigen aanschouwing en onderzoek zich een beter en juister oordeel zou kunnen vormen dan door mededeelingen en geschriften.

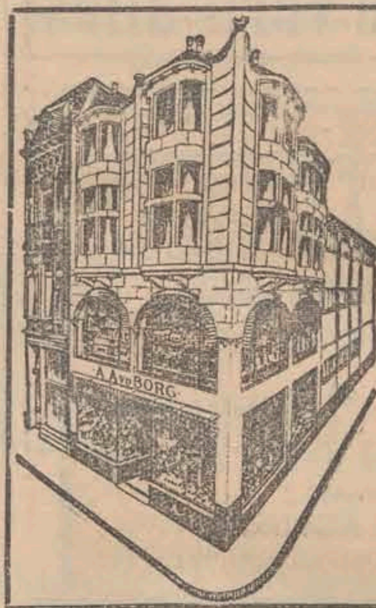
Prof. Kielstra zal dus onderzoeken of Suriname economisch mogelijkheden voor de landbouwnijverheid opent, waarbij er tevens op zal worden gelet, in hoeverre het mogelijk is voor onze landbouwingenieurs een breedere toekomst te scheppen, zoodat het onderzoek ook ten goede zal komen aan de Landbouwhoogeschool en hare studenten.

Het vertrek is bepaald op 20 Februari.

De reis gaat geheel buiten bezwaar van 's Rijks schatkist. De heer Van Heemstra heeft eenige particuliere instellingen bereid gevonden de kosten voor hare rekening te nemen.

* * *

Dr. De Bussy, secretaris van de Commissie van

Advies en Onderzoek inzake Surinaamsche houtsoorten, zendt aan de bladen een korte samenvatting van het verslag der genoemde Commissie over het jaar 1924. De deskundige der Commissie, dr. J. Ph. Pfeiffer, heeft het onderzoek voor de wetenschappelijke beschrijving en de identificatie der soorten handelshout van Suriname en hare vervalschingen of verwisselingen, in het verslagjaar kunnen beëindigen. Dat onderzoek heeft geloopen over 469 monsters, behoorende tot 158 verschillende plantensoorten. Binnen enkele maanden zal daarover een publicatie het licht zien.

Ten behoeve van het technisch onderzoek van de 28 uitgekozen, belangrijke Surinaamsche houtsoorten zijn meer dan 2500 proefstukken gemaakt en daarvan heeft de deskundige er thans 925 verwerkt. Veel medewerking werd daarbij ondervonden van verschillende laboratoria der Technische Hoogeschool te Delft.

Twee proefnemingen in de praktijk zijn tot uitvoering gekomen. De eerste geschiedt met heipalen van basra-locus en manbarklak in de haven te Vlissingen. De commisie is zeer erkentelijk voor de gelukkige samenwerking met den Rijkswaterstaat.

Dr. Pfeiffer heeft aan het nauwgezette keuren van de proefpalen deelgenomen en daartoe o.a. een nauwkeurige studie moeten maken van het kiezelzuurgehalte van verschillende stammen van basra-locus.

De tweede proef, met het doel de waarde van een aantal Surinaamsche en eenige andere houtsoorten als brugdekplanken vast te stellen, wordt genomen door den dienst van Publieke Werken te Amsterdam, welke eveneens steeds medewerking verleent. Het bedoelde brugdek is gelegd op een druk bereden brug over de Oosterdoksluis. Dat alle verlangde soorten ten slotte in de proef opgenomen konden worden, is naast de hulp van enkele particuliere handelaren, in het bijzonder te danken aan die van den Dienst van het Boschwezen in Suriname.

Dr. Pfeiffer krijgt steeds meer uitnoodigingen om leveringen van Surinaamsch hout te bezichtigen en te keuren. Ook werd hij aangezocht zitting te nemen in de Subcommissie voor het opstellen en normaliseeren van voorschriften voor de keuring van hout, ingesteld door de hoofdcommissie voor de normalisatie in Nederland.

In de tweede helft van het verslagjaar viel een opmerkelijke verlevendiging van de belangstelling van particuliere zijde in Surinaamsch hout te constateeren. In verband daarmede werden vele vragen tot den deskundige gericht, terwijl hem ook monsters ter identificatie werden toegezonden. Mede werd dr. Pfeiffer dikwijls een beoordeeling gevraagd van andere exotische houtsoorten, niet van Suriname afkomstig. Ook daaraan heeft hij steeds belangeloos voldaan, daar zoodoende de gelegenheid geschapen is het Surinaamsche hout in bescherming te nemen tegen sommige vreemde soorten, voor welke vaak een ongeoorloofde reclame wordt gemaakt.

De Commissie van Advies en Onderzoek inzake de Surinaamsche Houtsoorten eindigt haar verslag met een woord van bijzondere waardeering voor hetgeen haar deskundige in het afgeloopen jaar heeft verricht.

* * *

Eenigen tijd geleden maakten wij melding van de onderzoekingsreis van Hamilton Rice en Koch Grünberg naar de Amazone. Kort daarna hebben wij het overlijden van Koch Grünberg moeten vermelden. Nu lezen wij in de bladen dat een amateur in Engeland op het gebied van draadlooze telegrafie in verbinding is gekomen met de expeditie van Hamilton Rice. Wat een vooruitgang weer bij vroeger, toen de reizigers soms gedurende vele maanden verstoken waren van alle verbinding met de buitenwereld.

* * *

Nu de behandeling van de Surinaamsche begrooting weer in zicht is, schrijft de heer W. Arntz in *„De Maasbode"* van 6 Februari, Eerste Avondblad, een zijner forsche artikelen, ditmaal onder het hoofd: *„Suriname. Zijn toekomst onder Nederlandsch bewind."* Na te hebben gewezen op hetgeen in Oost-Indië door Staat en particulieren is tot stand gebracht onder zeer gunstige economische omstandigheden, vraagt de schrijver zich af: „Hoe staat het echter met Suriname?"...... „Hebben wij ook daar getoond moeilijkheden te kunnen overwinnen en een rijken bodem productief te kunnen maken?" En hierop antwoordt hij: „Ik meen van niet; integendeel, wat vorige geslachten met veel moeite en kosten hadden tot stand gebracht is thans weer grootendeels verdwenen. Wat is er overgebleven van de talrijke ondernemingen aan de Boven-Commewijne, Motkreek, Matapica, Cottica, enz., enz.? Alleen de na- men ervan leven nog voort in de herinnering en hier en daar wijst een half afgebroken sluis nog de pl[aats] aan, waar eens een bloeiende plantage gelegen w[as]. Waarom kon Engeland bij de afschaffing van de sl[a]vernij wèl zorgen voor aanvoer van arbeiders ter ve[r]vanging van de vrijgekomen slaven en kon Nederla[nd] dit pas, toen door gebrek aan werkkrachten het groo[t]ste gedeelte van de plantages verlaten was? Neen, [in] Suriname hebben wij niet getoond ook dan goed [te] kunnen koloniseeren als er moeilijkheden van buite[n]gewonen aard te overwinnen zijn"......

„Wat Suriname aan Nederland vraagt is niets anders dan een beetje crediet.

Crediet om daarmede de Cultuurbank de middelen te verschaffen om het bestaande landbouwbedrijf, zo[o]wel groot als klein, in staat te stellen de aanplantingen te onderhouden en uit te breiden.

Crediet, om daarmede nieuwe ondernemingen [te] stichten, die mettertijd het bewijs zullen leveren, [dat] men zijn geld veilig in Suriname kan beleggen"......

Na het zijne te hebben gezegd over de geringe [be]langstelling van de Staten-Generaal, komt de heer Ar[ntz] tot deze merkwaardige gevolgtrekking:

„Als men het goed nagaat, berust het wel en w[ee] der kolonie in handen van de voorzitters van enk[ele] Kamerfracties; willen deze hulp verleenen, dan wo[rdt] zij verleend; willen zij niet, dan gaat de kolonie ze[ker] ten onder"......

* * *

In de *„Haagsche Post"* van 14 Februari lazen w[ij] een artikel over parels uit het plantenrijk, de par[els] n.l., die als groote zeldzaamheid soms gevonden wo[r]den in kokosnoten en wel in die, welke men *„blind[e"]* noemt, omdat de kiemgaten in de noot niet tot ontwi[k]keling zijn gekomen en de ontkieming daarom ui[t]blijft. De *„Haagsche Post"* geeft dan de hypothese vo[or] het ontstaan dezer parels door Dr. F. W. T. Hunger [in] zijn bekend boek *„Cocos nucifera"*.

Waar in Coronie groote hoeveelheden kokosno[ten] worden geopend om tot olie verwerkt te worden, [zal] het interessant zijn te onderzoeken of zulke parels d[aar] ooit gevonden zijn. Nu er de aandacht op gevestigd i[s] kan men in het vervolg bij het openen van blinde n[oten] daarop letten.

* * *

Bij de Tweede Kamer is ingekomen van het Suri[naamsche] onderwijzersgenootschap, te Paramaribo een afschrift van een blijkens opgave door 10.069 mee[r]derjarige ingezetenen van Suriname onderteeken[d] adres aan de Koningin, houdende verzoek, de do[or] het koloniaal bestuur van Suriname voorgestelde [be]zuinigingsmaatregelen op onderwijsgebied niet door [te] voeren.

Curaçao.

Teleurstellend.

Wij hebben de verwachting uitgesproken, dat [het] *Voorloopig verslag* van den Kolonialen Raad over [het] ontwerp tot invoering eener poenale sanctie nog [een]wat zou uitblijven, omdat de leden de zaak eens g[oed] zouden willen bestudeeren. Intusschen ligt dit [stuk] nu voor ons. Aan onze verwachting beantwoordt [het] geenszins. Hier en daar treft men „algemeenhed[en"] aan, die in vaagheid niet onderdoen voor het bestu[urs]voorstel met de toelichting daarvan. Wij bepalen [ons] er maar toe het staatsstuk in zijn geheel af te drukk[en].

„Algemeen waren de leden van meening, dat [het] bedreigen van het niet nakomen van arbeidsovere[en]komsten met strafbepalingen niet alleen niet vol[gens] den geest des tijds is, maar ook inbreuk maakt op [de] persoonlijke vrijheid.

Zelfs lijfsdwang wordt tegenwoordig afgekeurd.

Men is van oordeel, dat het civiele van het straf[]rechtelijke gescheiden dient te blijven.

Het heeft de aandacht getrokken, dat, waar in [Ne]derland geen overeenkomsten tot het verrichten [van] arbeid bestaan, die gesanctionneerd zijn met po[enali]teit, het Bestuur in dit gebiedsdeel van Nederland [] wil overgaan tot het regelen van dusdanige ar[beids]overeenkomsten.

Ook is men van meening, dat het niet wenschelijk is mede te werken tot het in het leven roepen van eene regeling van arbeidsovereenkomsten, met straf[]rechtelijke bepalingen.

Afgezien van de bezwaren verbonden aan het inge[]diend ontwerp, vroegen vele leden zich af, of, nu het Bestuur bepalingen betreffende arbeidsovereenkomsten

er wil invoeren, het wel had moeten beginnen met strafbepalingen op het niet-nakomen van die overeenkomsten. Die leden waren van oordeel, dat het Bestuur had moeten aanvangen met bepalingen omtrent verplichtingen van werkgevers en werknemers enz. te maken. Verder zou ook moeten worden bepaald aan welke eischen dergelijke overeenkomsten moeten voldoen; vastgesteld zal ook moeten worden welk soort van werk en van arbeid onder bepaalde overeenkomsten valt. Overeenkomsten door arbeiders aan te gaan, zoo tusschen werkgevers en werknemers, zullen door het Bestuur moeten zijn goedgekeurd, volgens vooraf door den Raad vastgestelde regelen.

Verder zal volgens de Afdeelingen eerst moeten blijken of op alle eilanden van Curaçao geen voldoende werkkrachten te vinden zijn, voordat het Bestuur medewerking zal kunnen verleenen om arbeiders uit den vreemde te laten komen en het zal wenschelijk zijn in een eventueel nieuw ontwerp voor inheemsche arbeiders minder scherpe bepalingen dan voor buitenlandsche te maken.

Op bovenstaande gronden hadden de Afdeelingen bezwaar hunne medewerking te verleenen tot het tot stand brengen van de hierbedoelde verordening."

Het graf van Columbus.

Pastor M. Victor Zwijsen heeft in het Zesde Jaarverslag van het *Geschied-, taal-, land- en volkenkundig Genootschap* te Willemstad een belangrijke bladzijde uit zijn dagboek van 1900 meegedeeld over het graf van Columbus te Santo Domingo. Prof. van Eerde heeft jaren geleden in *de West-Indische Gids* een ander verhaal van de ontdekking van het graf doen spreken, en onlangs meenen wij iets gelezen te hebben over de overbrenging van het gebeente van den grooten ontdekker naar een ander graf. In de *Amigoe* van 3 Januari treft ons nu het volgende bericht:

„Onder de auspiciën der regeering van San Domingo worden er toebereidselen getroffen om een nieuw praalgraf op te richten voor den ontdekker van Amerika Christophorus Columbus.

Plannen zijn ontworpen voor de oprichting van een reuzen vuurtoren, die tevens als graftombe dienst zal doen. Hij zal opgetrokken worden aan de kaap Torrecilla bij de haven der hoofdstad San Domingo.

Dit punt werd indertijd door Columbus betreden en zal veranderd worden in een mooi park, dat het nationale Columbuspark zal heeten.

Het monument zal duizend voet hoog worden (dus 50 voet hooger dan de Eiffeltoren). De eigenlijke toren zal uit staal gebouwd worden op een bolvormig stuk, de aarde voorstellend en dat op zijn beurt rust op een terras, ruimte biedend voor standbeelden der groote figuren uit de Amerikaansche geschiedenis.

Voor de uitvoering van het plan, dat ongeveer 2 millioen dollar zal kosten, zal aan alle Amerikaansche staten om financieelen steun verzocht worden.

Van 30 November tot 6 December zou er op San Domingo een „Columbusweek" worden gehouden, waarbij de republiek zelf zou voorgaan met de inzameling van gelden voor het standbeeld.

Van overheidszijde werd reeds een eerste gift van 25.000 dollar toegezegd, welke waarschijnlijk tijdens de feestweek nog zal verdubbeld worden."

Men herinnert zich intusschen ongetwijfeld, dat de Dominicaners niet onbetwist bezitters zijn van dit stoffelijk overschot.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Men hoort wel eens de vraag, waar zoovele dokters op Curaçao hun praktijk vandaan halen. 't Schijnt er vroeger al lang een dorado voor geneesheeren te zijn.

Op 13 Maart 1816 kwam bij den Raad van Politie een brief in van *Jacob Hendrik Hudig*, stads medicinae doctor, en *Johannes Groesbeeck*, chirurgijn-majoor en van het garnizoen, die den Raad aanleiding gaf, een onderzoek in te stellen naar de diploma's der praktiseerende geneesheeren.

In orde bevonden werden de stukken van *Daniel ..., Jan Casper Meinhardt, Fredericus Montanus, ...us Marugg* en *Johan Christoph Schuler*, terwijl *...lomeus Hendrik Keegel, George Schuler, David ..., Abraham St. Croos, Isaac Garcia de Paz* en *... Senior* zich aan een examen, af te nemen door ...ers en J. C. Schuler ten overstaan van den ...eesheer, moesten onderwerpen. *Jose Louis Ca...* werd niet eens tot het examen toegelaten, omdat hij als vreemdeling geen praktijk mocht uitoefenen zonder speciaal verlof van den Gouverneur-Generaal. De uitslag van het examen was, dat alleen Keegel slaagde; Mushart had zich onder voorwendsel van het eiland te verlaten, aan de examinatie onttrokken, en George Schuler is niet geëxamineerd.

Uit den Verren Vreemde.

Lord Reading's openingsrede van de Wetgevende vergadering voor 1925.

De openings-zitting van de Wetgevende vergadering in Delhi, op 20 Januari, werd ditmaal bijgewoond door Prins en Prinses Arthur van Connaught, hetgeen nog verhoogde belangstelling voor de plechtigheid had opgewekt. De regeling, vol illustratie, week overigens toch niet af van hetgeen deze vertooning bij voorgaande gelegenheden te zien gaf. Bij den aanblik op de in luisteruitstalling wedijverende talrijke uitverkorenen, die geen plaatsje op balcon of tribune onbezet hadden gelaten, trof 't dat, in tegenstelling hiermede, de opkomst van de leden der Kamer zelf veel te wenschen over liet. De leiders van alle partijen waren aanwezig, maar zoowel van de groep der Engelschen, als van die der Indiërs was een opvallend aantal niet opgekomen.

De Viceroy, lord Reading, behandelde in zijn lange openingsrede vele belangrijke punten. Aan de hand van de uitvoerige weergave van zijn speech in „The Times of India" van 24 Januari, geven wij hier de hoofdpunten weer.

Met voldoening over het gevoerde beleid zette Z.Exc. voorop dat de verhoudingen in Indië zelf en bij de grenzen, evenals die met de buurstaten thans gunstig staan. Hij kon ook op vooruitgang wijzen in den economischen toestand en op verbetering van de vooruitzichten voor den handel; dit inzicht werd gestaafd met vergelijkende cijfers betreffende export en import, en het gebruik van de spoorwegen. Ook de groote en kleine landbouw staat er goed voor.

Uitvoerig stond de Onderkoning stil bij de zoo moeilijke kwestie der verhouding waarin de Indiërs gesteld worden ten opzichte van Britsche onderdanen in overzeesch gebied onder Britsche vlag.

Een comité, door de regeering in het moederland ingesteld, om voorstellen te doen, in zake de wettelijke regeling van de positie van Indiërs in Kenya, Fiji en het mandaat-gebied van Tanganyika, zette zijn arbeid in April in. Minister Thomas deed in de zitting van het Lagerhuis van 7 Augustus de conclusie kennen, waartoe hij, wat Kenya aangaat, gekomen was. Voor het geschil over de belastingen en over het recht op grondbezit in de bovenlanden schaarde de minister van koloniën zich aan de zijde der Britsche autoriteiten in Kenya, maar tegen de beperking der immigratie aldaar voor Britsch-Indiërs had hij de bezwaren van het comité tot hun recht laten komen. Het voornemen is een terrein in de laaglanden voor landbouwkolonisatie te bestemmen. Een ambtenaar uit Britsch-Indië zal er heen gaan om deze aangelegenheid verder te regelen.

De zaak is hiermede niet uit. In Juni toch is een commissie benoemd, onder voorzitterschap van lord Southborough, om te rapporteeren over vragen van bestuur en economie betreffende Br. Oost-Afrika. De zekerheid is verkregen, dat deze commissie vertegenwoordigers van Indië, door de Br. Indische regeering aangewezen, zal hooren.

Beschouwt lord Reading de goede stemming, waarvan een en ander getuigt, als een beweging van den slinger in de gewilde richting, hetzelfde kon hij niet verklaren over den loop der zaken in Zuid-Afrika. Daar is de *Natal Borough Ordinance* wet geworden, die inbreuk maakt op de burgerrechten der daar gevestigde Indiërs. Daar de Britsche dominions meester zijn over hun eigen binnenlandsche aangelegenheden, is hiertegen niet veel anders te doen, dan te blijven protesteeren en ijveren in de hoop op beter inzicht; en dit zal de Br. Indische regeering niet nalaten te doen.

De Wetgevende vergadering zal zich in ruime mate hebben bezig te houden met voorstellen in zake arbeidswetgeving en het vraagstuk der handelsvereenigingen.

Door de prijsdaling van staal in Europa heeft de Britsche tarief-commissie voorstellen gedaan voor een groote vermeerdering van de inkomende rechten op voortbrengselen van de staal-nijverheid. Daar dit voor de landbouw- en andere ondernemingen, afnemers van staal-artikelen, een nadeel van beteekenis kon worden, is een middenweg gezocht, die nu in een wetsontwerp is aangegeven.

Het vraagstuk van de roepeikoers blijft een van de lastigsten. Terwijl de prijzen in Indië over 't algemeen gelijk bleven, teekende zich een sterke verhooging der pond-sterling-waarde van de roepei in 't afgeloopen jaar. Tot dusver heeft de buitengewone spanning, die de geldmarkt van 't vorige jaar karakteriseerde, zich niet aangekondigd. De Viceroy sprak het vertrouwen uit, dat de regeeringsmaatregelen, in samenwerking met de *Imperial Bank*, in staat zal zijn den goeden gang van

zaken te beheerschen. Een voorgestelde wijziging in de *Indian Paper Currency Act* heeft de strekking haar hiertoe met meer zekerheid in staat te stellen. Na hierover uitgewijd te hebben, wees de landvoogd erop dat het vraagstuk van ruil en koers niet alleen met Indië te doen heeft, terwijl het oogenblik om dit aan een onderzoek te onderwerpen, ook nu niet gunstig zou zijn gekozen. Daarom is overleg gepleegd met de regeering te Londen, en dit heeft geleid tot het besluit om, op 't daarvoor gunstige oogenblik, een regeeringscommissie te benoemen, die het zal onderzoeken om tot conclusiën te komen. Naar verwacht wordt, zal de instelling dier commissie binnen een jaar haar beslag kunnen krijgen.

Reeds eerder zal een klein comité worden benoemd om de economische toestanden van de Indische bevolking tot onderwerp van een onderzoek te maken.

Over de gebeurtenissen in het Bengaalsche gouvernement sprekende, zeide Z.Exc. dat het wel voor iedereen vast staat dat in Bengalen zich een terroristische beweging doet gelden en dat een wijdvertakte samenzwering geweldplegingen en misdaden heeft aangemoedigd. Gebleken is dat de bestaande wettelijke regelingen onvoldoende zijn om de veiligheid te verzekeren tegenover deze geheime genootschappen en in 't duister werkende krachten. Na alle te zijner beschikking staande middelen, zonder nuttige uitwerking, toegepast te hebben, richtte de gouverneur van Bengalen zich tot de koloniale regeering, om meer uitgebreide bevoegdheden. Hierover heeft de landvoogd de leden van zijn *Council* gehoord, is met de regeering in het moederland te rade gegaan, en daarna, en in overeenstemming met deze allen, heeft hij toen de bevoegdheden aan den gouverneur van Bengalen gegeven, welke deze in staat hebben gesteld te handelen zooals hij gedaan heeft. De wetgevende vergadering is buiten dit verloop gehouden, omdat behandeling door haar noodzakelijk tot 't openbaar maken van den maatregel zou hebben geleid en dit zou aan 't verrassende van 't optreden en aan de organisatie van den daartoe noodigen geheimen dienst afbreuk hebben gedaan. 't Gold hier geen beweging voor meerdere ontwikkeling of vooruitgang, maar een misdadig drijven. Daartegen is geen onberaden stap gedaan, maar een weloverwogen handeling gesteld en doorgevoerd.

Het *Reforms Inquiry Comittee* heeft zijn veelomvattend rapport ingediend. Dit is nog in studie bij de Indische regeering. De Viceroy bracht intusschen aan het comité en zijn voorzitter Sir Muddiman reeds hulde voor den, in elk geval, belangrijken arbeid.

Dan deed de landvoogd een beroep op den geest van verzoening en verdraagzaamheid om de oude veeten, die Moslemen en Hindoe tegen elkander opzetten, te doen verdwijnen of te verzachten. Niet alleen zijn zij oorzaak van herhaalde treurige conflicten, maar de staatkundige ontwikkeling van Indië wordt er ook door vertraagd en verhinderd. Het was echter niet uitsluitend op deze bron van oneenigheid dat Z.Exc. het oog had, als hij ten slotte de hoop uitsprak, dat die geest van samenwerking, overeenstemming, goeden wil zich ook zou uitstrekken tot andere groepen van momenteele tegenstelling, en dat in afzienbaren tijd, onder breeder en helderder licht, de weg zal worden gevonden om Indië spoedig vrede en voorspoed deelachtig te doen worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Filmvoorstelling over Ned. O.-Indië op *Donderdag 26 Februari* e.k., des avonds ten 8 ure, in het gebouw van den Nederl. Protestantenbond, Boothstraat 7. De beelden zullen worden verklaard en toegelicht door den heer B. Alkema, leeraar aan de M. K. L. S. te Deventer.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

G. E. Hoeffelman, Leeraar b.d. H.B.S. te Semarang, 's-Gravenhage, Van Boetzelaerlaan 117.
P. A. van Weel, Beheerder der boekerij v.d. Volksraad, 's-Gravenhage, De Gheynstraat 71.
Mevr. Th. H. P. Schukkering, geb. Blommers, Onderwijzeres 3e kl. b.h. O.E.L.O., Utrecht, Domplein 28.

Ir. P. A. Bruijn, Ingenieur b.d. dienst v.h. Toezicht op de Spoor- en Tramwegen, 's-Gravenhage, v. Aerssenstraat 99.
Mr. A. A. van Schuylenburch, Lid v. d. Raad v. Justitie te Batavia, 's-Gravenhage, p.a. Dr. Kylstra, Duncklerstraat 49.
Ir. W. Beyerink, Ingenieur b.d. dienst voor Waterkracht en Electriciteit, 's-Gravenhage, Eschdoornstraat 86.
F. van der Meyden, Politieopziener 2e kl., 's-Gravenhage, Jacob Marisstraat 46.
A. W. Wasch, Bouwkundige b. d. Exploitatie-kring der Staatsspoor- en tramwegen, 's-Gravenhage, Anth. Duyckstraat 81.
Mevr. R. ten Hoef van Vriesland, Stenografe b. d. Volksraad, 's-Gravenhage, Hotel Pomona, Kamer 63.
W. G. Vergouw, Adspirant-Controleur b.h. B. Bestuur, Lausanne, p.a. fam. Macht, Rue d'Echallons.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich voor het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1⁰., *a* en *b*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1⁰., *c*) of tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2⁰.

Mutaties van 4 tot 11 Febr. 1925.

Nieuwe leden.

L. R. Boom, student, Leiden, Witte Rozenstraat 32. f 2.50.
J. J. Hangelbroek, student, Leiden, Oude Hoefstraat 61. f 2.50.
M. Hins, student, Leiden, Zoeterwoudsche singel .. f 2.50.
Mejuffrouw F. Raedt, Haarlem, Wilhelminastr. 50. f 5.—.
A. A. J. M. Heyst, Cand. Notaris, Den Haag, Parkstraat 36. f 5.—.
P. R. Vetter, Student, Den Haag, Frankenslag 351. f 5.—.
V. Ahn, Hoofdadministrateur Pondok Gedehlanden Tjigombong. f 12.—.
Ds. N. Klaassen, Predikant, Bandoeng, Residentsweg 35. f 5.—.
G. de Vries & Zonen, Amsterdam, Beurspassage 8. f 5.—.
Van der Grient & Herold, Amsterdam, Singel 160. f 5.—.
Jacob J. Vis, Amsterdam, Keizersgracht 667. f 5.—

Afschrijven.

J. Brijan, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Utrecht, Fr. Halsstraat 3 (overleden).

Adresveranderingen.

C. Versluis, Secretaris D. v. O., van: Zeist, 2de Ho.. Weg 46 naar: Bandoeng.
F. G. Putman Crámer, Ass.-Resident, van: Haarl. Jordenstr. 46 naar: Weltevreden, Dep. B. B.
H. Th. Rolandus, van: Amsterdam, Okeghemstr. 15 naar Villa Anna, Rostocklaan 4 te Bussum.
G. W. Beijer, Den Haag, van: Hotel Rode, Korte .. straat 13 naar: Ieplaan 59.
E. R. de Vries, Arts, Den Haag, van: Departement van Koloniën naar: Voltastraat 60.
A. Verheul, fd. Controleur B.B., van: Kota-Radja naar Lho' Soekoen (Noordkust Atjeh).
G. F. P. Antes, Hoofd H.I.S., naar: Wonosobo.
J. A. Th. Berg, Cand. Gezaghebber B. B., Meester-C.. naar: Kerkstraat 58.
K. Bergers, Luitenant Inf., naar Meester-Cornelis, .. laan 8.
Mr. G. G. van der Kaaden, thans Lid van den Raad van Justitie te Batavia.
Mr. J. Klomp, thans Voorzitter van den Landraad te Banjoewangi.
F. H. ter Meulen, 1ste Luitenant Inf., naar: Kedjerèn (Atjeh).
J. A. Spoor, Majoor Intendant, van: Magelang naar Bandoeng.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland verblijven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

INDISCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Bali en zijne bewoners.
…oeiing in Nederlandsch-Indië.
…ercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
…sche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

gericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

'Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang'

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17. Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Wonosobo-Comité. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — 't Vrouwenvraagstuk in Ned.-Indië. — Bevolkingsrietcultuur in Ned.-Indië. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: Apeldoorn. — Meded. — Mutaties van 18 tot 25 Februari.

Wonosobo-Comité.

Z.E. de Minis r van Koloniën heeft bij Kabinetsschrijven van Februari l.l. zijn bizonderen dank gebracht voor den door het comité verrichten arbeid. Als bekend, heeft zich dit comité op aanstichting van den heer R. M. Noto Soeroto gevormd, die er ook secretaris van was, terwijl het praesidium bekleed is geworden door den heer R. Zuijderhoff, voorzitter der afd. Den Haag van „Oost en West".

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Flores.

(*Slot*).

Over Reo naar Larantoeka.

Via tal van „djalan pottong's, door een schitterend mooie natuur, kwam ik heel zeer vermoeid te Reo. Die vermoeidheid was te wijten, 1e aan het ongewone paardrijden en 2e aan het n kunnen slapen in de vochtige pasanggrahan in den goenoeng.

Mijn veldbed was op koude niet berekend en zoo kon ik der slaap niet vatten. De pasanggrahan van Reo was ven" van mijn sobats, de mieren, zoodat er van uitrusten geen sprake was.

Van Reo ging ik per K.P.M. naar Larantoeka. De tocht was heerlijk. Bij mijn aan boord komen haalde de 1e machinist gauw twee zachte kussens uit zijn hut. 'k Heb er heerlijk van genoten.

Te Larantoeka hebben de Zusters een internaat voor meisjes, pl.m. 200 zijn er. De meisjes ontvangen er lager onderwijs en daarna onderricht in huishoudelijke zaken: koken, wasschen, tuinarbeid, handwerken e.d. De oudere meisjes worden er uitgehuwelijkt aan goeroe's.

Het was een lust de inrichting der Zusters te zien: orde, reinheid alom!

De „Paters van Steyl" hebben een z.g. standaardschool met pl.m. 130 jongens, van wie 13 extern. Aan die school is verbonden een normaalschool voor opleiding voor volksschoolonderwijzers (pl.m. 50 leerlingen). Timmeren, metselen, smeden leeren die jongens, welke zich hiervoor opgeven.

„Sopi".

Het gebruik van „sopi solor", gedestilleerd verkregen uit het sap van den lontarpalm, grenst op Oost-Flores en Solor aan misbruik. In Larantoeka en dichtbij gelegen kampongs is het uitgegroeid tot misbruik voor beide sexen. Indien men plotseling den aanmaak verbood, zouden velen der bevolking een flinke bron van inkomsten derven. Het is hierom, dat het bestuur nog niet wil overgaan tot absoluut verbod, maar als overgangsmaatregel daartoe overweegt een belasting op het zelfvervaardigde gedestilleerd in te voeren. Het verbruik zou hierdoor verminderen, meent men, het misbruik zou verdwijnen. Op de eilanden Adonare en Lomblen is het stoken en de invoer van „sopi solor" verboden — op Timor is de maatregel, voor Flores voorgesteld, reeds in werking, vertelde men mij. Op Adonare en Lomblen kon de maatregel g worden, omdat er weinig stokerijen wa drank werd daar van Oost-Flores ingevoerd. band met het bevolkingsvraagstuk hoop ik, maatregel op Flores zeer spoedig wordt ing

Het nieuwe pacificatiemiddel.

In het gebied Oost-Flores, Maoemere en heerscht veel framboesia. Die ziekte beïnvl het sterftecijfer zoowel als het geboortecij zeer ongunstigen zin. Een groot aantal zuig sterft er aan; zwakke zuigelingen vooral g aan te gronde. Volwassenen vermageren tot ten en sterven ten slotte. In neosalvarsan he een schitterend bestrijdingsmiddel.

Deze obat, op geschikte wijze toegediend een pacificatiemiddel, honderd maal beter weren en mitrailleurs. Algemeen ingezien dit alles nog niet. Ware het wel zoo, er meer moeite worden gedaan de ziekte te b len, uit te roeien.

Het is mij werkelijk een raadsel, dat er prachtige bestrijdingsmiddel hier niet méér wordt gemaakt. Als het een paarden- of v betrof, zou heel de wereld om snelle best schreeuwen. Zeker, er wordt wel iets gedaan mijn indruk, die door velen wordt gedeeld, dat men 't doet om in vredesnaam toch *wat* om niet het odium op zich te laden van al onthouding, waar het die verre streken betr

In 1922 en '23 zijn in bovengenoemd gebied 5500 injecties gegeven. Door één man. Men over die prestatie niet te gering; uren te zitten, berg op berg af, door zwaar terrein afstappen en injecties geven, 's nachts loge uiterst primitieve logeergelegenheden, nergen comfort, dag in dag uit, ziet, dat is werk, w ik diepen eerbied heb gekregen. Het verheu dat ik 'n dergelijke toewijding heb kunnen Maar, zooals gezegd, de toewijding van enk sen (ik zag die op Flores, Nias, Soemba, Z Guinea) is onvoldoende om de ziekte uit te r Noodig is:

1e. Uitzending van meer artsen.

2e. Betere keuze dan tot dusver. Het w uiterst zwaar, waardoor alleen krachtige menschen er voor in aanmerking komen. dien dienen ze met de intraveneuse injectie men vertrouwd te zijn. (Wellicht is het m betrouwbare jongelui er voor op te leiden, techniek onder de knie hebben om onder l van een arts de injecties te geven. In Z Guinea bewijzen Javaansche verplegers bij traveneuse injecties tegen granuleus uitsl diensten).

3e. Gratis verstrekking van het medicijn aa dit 't absoluut niet kunnen betalen (de teg dige regeling, waarbij een zeker bedrag er rekening wordt gebracht, acht ik de juiste in sommige gevallen dient de arts de obat te kunnen verstrekken).

Katoen.

Een interessante teelt is die van katoen buurt van Maumerie. Er is een onderneming er zich op toelegt, terwijl ze door de Regeering de bevolking wordt aangemoedigd. De bevo cultuur gedijt niet, omdat de meerjarige c die men heeft ingevoerd in plaats van ee jarige, niet loont. De plant heeft zeer veel van allerlei insecten, zoodat de opbrengst is. Ben ik goed ingelicht, dan zijn bodem en voor de eenjarige cultuur zeer geschikt. jarige teelt is daarom verre te verkiezen veeljarige, omdat na den oogst de planten grond worden getrokken en verbrand. Met het verdwijnen de eieren der schadelijke insecten. de bevolking tegen de moeite van het jaarlijk planten zou opzien, een tegenwerping, vaak sproken, is niet aan te nemen, mits ze duid

...eigen voordeel leert inzien. Ik verwijs hier-...naar de zeer veel zorg, maar flinke voordeelen ...rende cultuur van uien in het Bimasche op ...bawa.

...at de „onderneming" betreft, de opzet ervan ...verkeerd. De tegenwoordige beheerder heeft ...jaar aangetoond, dat de eenjarige cultuur be-...lijke winsten kan afwerpen. Werkvolk is er ...buurt voldoende te krijgen. Het groote gevaar ...de inheemsche bevolking: import van over-...werkvolk met hun ziekten en hun verkeer-...vloed, zou hier dus niet bestaan. De inheem-...bevolking zou door werken op de onderneming ...der plant gemakkelijk leeren. Wordt de ...gepaard met wisselbouw, dan zou de be-...van de katoenplant flinke voordeelen ge-...

Wat politiek.

...egenstaande de groote toewijding van enkele ...ambtenaren is de bevolkingscultuur, prak-...gesproken, mislukt. Gebrek aan deskundige ...hting bij bouw en vooral bij selectie van ...schijnt daarbij ook een voorname rol te heb-...speeld.

...interessante politieke kwestie speelt zich af ...verre eiland. De sultan van Bima oefende ...uit op het gebied aan de kust in het Mang-...he. Ben ik goed ingelicht, dan erkenden de ...mmen diens macht niet. Ze hadden geen ...thie voor de menschen, die laag op ze neer-...om het zacht uit te drukken. Nu heeft de ...ing een regeling getroffen met den sultan ...ima, waarbij is overeengekomen een van zijn ...familieleden als hoofd van het zelfbestuur ...anggarai te plaatsen. Dit als compensatie ...l afstaan van rechten. De bergbevolking kan ...e regeling geen genoegen nemen. Aldus mijn ...den.

Veertien uren per prauw op zee.

...Maumerie, waar ik het genoegen had met ...sschop te spreken over het doel van mijn ...elangstelling op te wekken voor het bevol-...raagstuk, begaf ik mij per auto naar Paga, ...atsje aan de steile en onherbergzame Zuid-...an Flores. Ik moest haast maken, omdat de ...oot, die me van Paga naar Endeh zou bren-...fect was. Over land zou de reis 5 dagen te hebben geduurd...... en van het paardrijden ...k voorloopig mijn bekomst. Ik aanvaardde ...arne het voorstel de reis per prauw te ma-...De radja van Maumerie zou zorg dragen voor ...nke prauw, zoodat het me een zeer aange-...afwisseling toescheen.

...het strand gekomen, zag ik ergens in de ...een prauwtje liggen, niet al te ver van hoog ...nde golven: de bekende branding. Na een ...rtje loopen, kon ik het vaartuig goed op-...Leek niets op 'n „radja-prauw", die in ...oorstelling leefde als lang en breed. Vier ...zouden roeien, één sturen. Mijn barang was ...n. Plaats voor mij om behoorlijk te zitten of ...gen was er niet. 't Was 'n moeilijk geval: ...eren kon ik niet, want dan zou ik den zeer ...enden tocht te paard moeten doen. Dus be-...k maar gebruik te maken van het bootje, ...geschikt om het „Tjeukemeer" te varen, ...niet om wind en golven van den oceaan te ...ren.

...as het prachtig weer, volle maan en er was ...l van het jaar geen storm te verwachten. ...uen veilig in zee en hielden vlak langs de ...en de barre kust, die steil en hoog uit ...s, beukte zware branding. De zon ging ...nd onder, het was als 'n sprookje, zoo ...De mannen pagaaiden en zongen daarbij hun ...lied, urenlang. Soms zwegen ze even en ...de man aan het roer plotseling met ver-...van stem: kruselah, of „radja daraos". ...riep hij den „angin darat", landwind, of ...ij den geesten, dat de prauw spoedig zou aankomen. Tegen een uur of 8 kwam de landwind, het zeil werd geplaatst en zachtjes gleden we over de golven.

Een tocht geweest om nooit te vergeten. Om half drie 's nachts kreeg ik den Goenoeng Api van Endeh in zicht, om 7 uur 's ochtends waren we aan het strand. Pl.m. 14 uren had de reis geduurd. Stijf en stram van het ongemakkelijke liggen verliet ik het bootje, na het complimentje van den stuurman in ontvangst te hebben genomen dat ik niet als andere toeans zeeziek was geweest.

In de pasanggrahan van Endeh wachtte ik de komst van de boot af, die naar Koepang zou varen. Daar ben ik „en passant" nog samen met den dokter en den K. P. M.-agent als getuige opgetreden bij de aangifte van het pas geboren kindje eener dame, wier man juist op Java toefde.

Met een dankbaar hart voor het vele, dat ik gezien en gehoord had, voor de vele vriendelijkheden er op mijn d reis ondervonden, verliet ik dit hoogst interessante en schoone eiland!

Ik stoomde per K.P.M. naar Koepang, had een hut alleen, geen hinder van mieren, gezagvoerder en officieren waren als steeds zeer welwillend en behulpzaam. 't Was een heerlijke reis na de vermoeiende omzwervingen.

't Vrouwenvraagstuk in Ned.-Indië.

door

H. E. STEINMETZ.

(Weltevreden).

(Vervolg).

De Regeringskommissaris Mr. Cohen had t.a.v. de werkzaamheid der Vrouw in Indië — inzonderheid de Nederlandse — in zijn kwaliteit juister en vollediger gegevens kunnen voorbrengen, dan die slechts ontleend aan de Regeringsalmanak, waarin veelal opgaven betreffende verenigingen slecht bijgehouden zijn. Zouden zij niet berusten in de boekerij van de Volksraad? Zelfs mij is het gelukt met weinig moeite daaromtrent 't een en ander te vinden, al kon hier slechts weinig ontleend worden. Of achtte misschien Mr. C. het de moeite niet waard; immers het gold toch maar een verloren zaak?

Niet gemakkelik echter is het, in enkele woorden 't verloop dezer aangelegenheid te schetsen, als men tevens in 't licht wil stellen dat de Nederlandse Vrouw in Indië ter zake zich wel degelik geweerd heeft.

Met dat al is het jammer dat de Indiese afdelingen der Veren. van Vrouwenkiesrecht geen teken van leven geeft, al is zij niet opgeheven krachtens 'n leden-besluit. [1])

Voorspoedig ging het haar niet; om maar iets te noemen, op 't verzoek der afdeling Batavia om rechtspersoonlikheid kwam geen antwoord. Eenigszins ingewikkeld werd de zaak, toen de Indiese zelfstandige afdelingen van de Nederl. Veren. van die naam voor 't feit stonden, dat de moedervereniging omgezet werd in ene van „Nederl. Staatsburgeressen." Toen verkregen was 't kiesrecht, d.w.z. voor de Staten Generaal. Niettemin getuigen genoeg voor haar arbeid voor de goede zaak! 'N verslagblaadje der afdeling werd uitgegeven. In dat van Sept. 1919 staat te lezen, dat 'n deputatie der afd. Batavia 30 Juli van dat jaar van G. G. v. Limburg Stirum op 'n audientie ten antwoord kreeg (Bekort): „de rechtvaardigheid van 't protest der Minahassa-bevolking, zich aangetast voelend in haar

[1]) Ook haar bemoeilikten de mutaties, waarover Mevr. Roesingh van Iterson in „De vrouw in het Maatschappelijk Werk". Gedenkboek van N.-I. 1898—1923, blz. 319. Hierop werd reeds gewezen in de Verhandelingen betreffende 't Welvaartsonderzoek. Meer en meer wordt 't een maatschappelike instelling, ook bij grote part. ondernemingen, na 6 ja 5 jaar funktie naar Europa te gaan.

oude adatrechten wegens de uitsluiting der Vrouw in de Minahassa-Raad, werd door Z.E. volmondig erkend. 'N korrespondentie was er gaande tussen de Minister en de Ind. Regering, en Z. E. dacht, dat de dames 'n goede kans hadden. Bij de behandeling van de voorstellen der Hervormingskommissie zal 't woord „mannelike" wel gelicht worden uit de lokale Radenordonnantie." De deputatie wees nog op 't opmerkelik feit, „dat het in de V. R. juist de Inl. heren zijn, die op vrouwenkiesrecht aandringen, erop wijzende, dat dit recht bij de desaverkiezingen inheems is". In dit nummer vindt men voorts: „Het wetsvoorstel betreffende het aktieve vrouwenkiesrecht is in Nederl. bekrachtigd". — Afd. Batavia: „Vierde lezing v. d. cursus in Gemeenterecht op 10 Sept. „Financiën". — „Ontwerp Statuten en 'n Ontwerp Huishdl. Reglement voor de a.s. Veren. v. Vrouwenkiesrecht ter beoordeling aan de andere afdelingen gezonden. Na verkregen instemming zou 'n alg. vergadering gehouden worden, ter afscheiding van de Nederl. Veren. v. Staatsburgeressen om 'n zelfst. N.-I. Veren. van Vrouwenkiesrecht met hoofdbestuur te Weltevreden, om moge het zijn 'n kort leven te lijden" (n.l. tot ook hier de vrouw kiesrecht heeft). Deze afd. zond aan alle te Batavia gevestigde polit. verenigingen ter beantwoording de vraag, „hoe zij staan t.a.v. 't vrouwenkiesrecht en in hoever steun te verwachten was t.z." De afd. Semarang wendde zich tot de G.-G. tegen de prijsopdrijving. Tevens nam zij in overweging de oprichting van 'n kooperatief inkoopkantoor tot bestrijding der duurte. In de Arbeidskommissie werden benoemd Mevr. van Beresteijn-Reuter en Raden Ajoe Isah.

Tot kenschetsing van de toestand van voor enige jaren reeds, volge hier nog 't een en ander uit 't jaarverslag over 1917 dierzelfde afdeling Batavia: Aantal leden (toenemend) 226. Elke maand bijeenkomst, vacantietijden uitgezonderd. 't Geldelik tegoed verminderde, als gevolg van noodzakelike uitgaven. In beheer 'n leesgezelschap met 43 periodiken met 'n kontributie à f 1.— 's maands, voor Indië zeer gering. 'n Boekenrij van 400 boekwerken. 't Indies bijblaadje verschijnt in 650 exemplaren. Antwoord van de bevoegde autoriteit werd bekomen, dat bij eventuele vakature in de bioskoopkommissie 'n vrouw erin benoemd zou worden, vnml. voor de kinderfilms. Bij die kommissie en in de dagbladen werd bezwaar ingebracht tegen 't verspreiden als strooibiljet over lektuur aan kinderen, ongewenst. Voor de herdenking van 't 300-jarig bestaan van Batavia toog aan 't werk 't bestuurslid Mevr. Pannekoek-Nijman, op uitnodiging van Dr. van Lummel, om uit de massa nog ongesorteerde gegevens samen te stellen: 'n bibliografie betreffende 't aandeel der vrouw in de evolutie van Indië. De afd. zou deelnemen aan 't Ned.-Ind. onderwijskongres in 1918, waarvoor Dames-gedelegeerden benoemd werden. Dank 'n oproep aan de andere afdelingen zouden plaatselike komité's 'n fonds vormen voor weduwen en wezen van oud-onderofficieren. Op politiek gebied kon weinig meer gedaan, dan erop aandringen bij de opgerichte politieke partijen: in haar beginselverklaring de vrouw niet te vergeten of althans kleur te bekennen te dezen. De Vrijzinnige Bond ging erop in. De dames Nittel-de Wolf van Westerrode en Pannekoek-Nijman woonden trouw de vergaderingen bij en deden overigens veel aan 't werk. Eerstgenoemde was Presidente en Secretaresse van „Vrouwenkiesrecht".

't Bovenstaande is nog niet alles wat genoemde bescheiden bevatten. En zeker zou nog geput kunnen worden uit die der andere afdelingen. Is het niet begrijpelik, dat medewerksters aan zooveel arbeid, in ongunstige tijdsomstandigheden gepresteerd, zich onaangenaam verrast gevoelden, dat in 't openbaar in 's Lands vergaderzaal, nog wel namens de Regering, het kleinerend genegeerd werd, of zo goed als!

Want vooral in Indië met zijn grote afstanden, nog ver van volmaakte hulpmiddelen, ver[illegible] woordigt 't gepubliceerde maar 'n klein g[illegible] van 't geen gedaan werd. Denk aan vergade[illegible] en haar voorbereiding, aan bestudering der [illegible] enz., enz.

Hoe staat het met: *Medezeggenschap der* [illegible] *in de Ind. Politieke Partijen?* Uit 't uitnem[illegible] prakties Volksraad-jaarboekje ontleen ik 't [illegible] gende:

Te dezen verklaart zich uitdrukkelik [illegible] Boedi Oetomo (Inl. demokraties; neutr[illegible] t.a.v. godsdienst). Uit werkprogramma; invoer[illegible] van aktief en passief kiesrecht voor mannen [illegible] tegenstaande in beginselverklaring: streven [illegible] gelijkheid en uniformiteit v.h. recht, wegnem[illegible] van maatschapl. oorzaken, ongelijkheid schep[illegible] of veroorzakend t.a.v. ontwikkelingsvoorwaard[illegible] Het is alleen deze partij, die bepaaldelik man[illegible] kiesrecht vraagt. De overigen spreken zich [illegible] slechts uit over onderscheid in ras of klasse[illegible] pen niet van geslacht of sekse. Vooralsnog [illegible] de voorstanders van werkelik gelijke bevoe[illegible] zich reeds te verheugen, als in de regelingen [illegible] met zovele woorden één der seksen aange[illegible] wordt; echter slechts in zover, dat het geen [illegible] sel oplevert. Echter meer ook niet; men heeft [illegible] een der verschijnsels, dat zij, die recht van spr[illegible] hebben, zich onwillekeurig voelen als vertegenw[illegible] digers ook van hen, wier woord — zo het al g[illegible] wordt — die eens roepende in de woestijn is, [illegible] het niet beantwoord wordt door spot, door op [illegible] plaats te zetten edgl. De Kiesrecht-Kommissie [illegible] in haar verslag bovenvermeld blz. 57: „Het be[illegible] sel van het algemeen kiesrecht kan worden a[illegible] vaard zonder dat dit de verwerping van het se[illegible] criterium ontsluit. In verschillende landen, ook [illegible] Nederland, is de invoering van het algemeen [illegible] recht voorafgegaan aan die van het vrouwen[illegible] recht." Zulk kiesrecht heette „algemeen", al w[illegible] uitgesloten de grotere helft der bevolking. 't Bov[illegible] vermelde t.a.v. 't verhandelde in de V. R. is v[illegible] een en ander een bevestiging.

Helaas geldt dit niet denken om, ni[illegible] kennen van die grotere helft nog [illegible] zoveel andere gebieden der levenspraktijk! 't W[illegible] „dubbele Moraal" roept voor de onbevooroorde[illegible] kennis van 't werkelike leven; dus niet sl[illegible] op grond b.v. van literatuur, ook veelal op de [illegible] der bevoorrechten. En dan moet er bij: ook [illegible] 't leven der beter gesitueerden (ook dit woord [illegible] op 't bevoorrechte mannendom). Intussen de[illegible] naakt, dat ook uit dàt oogpunt gelden zal: [illegible] wat gij wilt, dat de mensen u doen, doet gij [illegible] desgelijks" [2]), ten volle voor de leden der onbe[illegible] rechte sekse. Reeds 'n grote verbetering is, dat [illegible] minder dan vroeger gebonden zijn — ter wille [illegible] haar afhankelikheid van de mannelike helft [illegible] stand — zich vrijer bewegen kunnen, zo in b[illegible] winning, in vervoeraangelegenheden. De onge[illegible] de in de aanzienliker klasse behoorde lijde[illegible] zijn, zo in huwelikzaken en zelfs als de tijd er [illegible] voorbij was. Hoe vele dingen „stonden" niet, [illegible] nu gelukkig alom geoorloofd geacht worden, w[illegible] door zij zichzelf en anderen nuttig kan wezen [illegible] ontslagen is van 't gevoel van onmondigheid, [illegible] overbodigheid, beperking van vermogens, van [illegible] in verdenking te komen bij de minste onalleda[illegible] heid! Romannetjes lezen met de tendens „of [illegible] elkaar krijgen" — met 't gevoel zelf niet tot de [illegible] verkorenen te behoren en hiervoor zich onbewu[illegible] te moeten tonen; immers men had 't leedverm[illegible] haar te noemen „oude vrijster", „vaatje zuur" [illegible] en in b.v. de Fliegende Blätter had men, [illegible] vroeger, 'n geregelde serie van onedele aardig[illegible] op dit punt.

Wat de bedrijfsvrijheid betreft, hier in [illegible] Indië profiteren ervan zeer vele uit de aanzienlik[illegible] Inl. klasse, vaak ver van haar woonplaats, b.v. M[illegible]

[2]) Ook motto van de Vrouwen-Raad Vereniging [illegible] zie boven.

...kabousen in grotere handelshuizen te Batavia.

...ughing Lady. „Al wat ik daar hoorde is ... 'n bevestiging ervan", hoe hier alles verpoli- ... wordt"; en helaas niet alleen de vakvereni- ...gen, waarover zo geklaagd werd in de Volks- ...! Ik zeg dat, hoop ik juist? U horend, is dat ... 't geval met 't Vrouwenvraagstuk en dat zal ... histories juist zijn. Maar is 't niet een beetje ...dig. Ik — ik mag wel zeggen w i j — zien de ... meer in, als 't versje aangeeft: „Si tu veux ... les deux, Nous irons ma belle, Dans les près ...s, Voir la fleur nouvelle". (Wijze: Gardes de ...ne — Valse). Ik geloof, dat het al 'n 50 jaar ...; maar voor mijn part mag men er nu 'n ... van maken. — Uit die stad komen meer ...lingen; in die tijd 'n soort kaartspel, hoorde ... mijn grootmama. — Vous avez ri, me voilà ...mée".

...: „Ik ben nog niet uitgepraat, later komen ...aniese uitstapjes. Maar désarmés willen ook ...n. Het is 'n wereldstemming. In 't werkelike ...e leven moest meer rekening ermee gehou- ...vooral in de aanrakingen der seksen in 't min ...er openbare leven. Vergeefs keek ik b.v. op ...atste Pasar-Gambir alhier (en dat zal ook wel ... op alle dergelike jaarmarkttentoonstellin- ... naar 'n opschrift boven de ingang: „Een ... wordt verzocht ongewapend binnen te treden ...s, please to enter not war-painted)".

...ughing Lady. „Echt Pasar Gambir- ...s! Dat wordt toch 'n beetje erg tegenwoor- Nee, wacht eens even"......

(Wordt vervolgd.)

...volkingsrietcultuur in Ned.-Indië.

Een landbouweconomische studie. Academisch proefschrift door G. H. van der Kolff. Indisch landbouwconsulent. 287 blz. (Drukkerij G. J. Thieme, Nijmegen, 1925).

...verruiming van de gelegenheid om te promo- ..., in de laatste jaren bij ons Hooger Onderwijs ...and gekomen, levert dit groote voordeel op, ...ij nu in het bezit komen van dissertaties, ...n naast de meer theoretische behandeling van ...nderwerp ook de practijk op den voorgrond ...en de ondervindingen der bestuurders eene ...che toetsing van leeringen en doctrines aan de ...ere werkelijkheid mogelijk maken. Zoo kwa- ...kort na elkaar een drietal gedegen studies in ...licht als proefschriften van bestuursambte- ...: L. Adam. De autonomie van het Indonesisch ...; V. E. Korn. Het adatrecht van Bali; B. J. ... Indonesische en Indische democratie. ... thans weer dit degelijk stuk werk, de prijs ... een doctoraat in de Landbouwkunde aan ...ageningen's Landbouwhoogeschool.

Het boek geeft meer dan de titel doet verwachten. ...kan dit reeds vermoeden uit de Stellingen van ...promovendus, bijv. I: „De teelt van handels- ...en voor den export, als functie van den ...dschen landbouw, is de meest rationeele weg, ...langs het bevolkingsvraagstuk van Java zijne ...ing vinden kan", of IV „Een mechanisch ...drijf op eenigszins groote schaal is in Ned.- ...niet mogelijk", of VII „De ceremoniën, welke ...ltuur en verwerking van Inlandsch riet in ...zijn, zijn meer kenmerkend voor het gewicht, ...n aan de teelt toekent, dan een bewijs voor ...gen ouderdom". Hst. I geeft de Geschie- ...an suikerriet en landbouwontwikkeling; Hedendaagsche verschijningsvormen (mono- ...n voor de contrôle-afdeeling Toeloengagoeng ...afd. Malang); Hst. III Beteekenis en voor- ...ten. Als Bijlage volgt: Ceremoniën bij de ...rietcultuur en suikerbereiding. Aanteekeningen ...literatuuropgave besluiten het werk, dat ook ...kje geeft op een deel van het arbeidsveld van ...Landbouwvoorlichtingsdienst.

Er is alle aanleiding om de aandacht te vestigen op dit belangwekkende boek.

L.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indrukken van het Java-Congres

door

G. VAN BERESTEYN-TROMP.

(Slot).

Den ir. Maclaine Pont werd o.a. door den heer Van Erp verweten: „dat hij het Javaansche kunstambacht zou willen optrekken aan de restauratie der oude monumenten. De debater, die ondervinding had opgedaan bij zi vroeger herstellingswerk aan den Boroboedoer, meende dat de Javaan zelfs de eenvoudigste vlakornamenten thans niet zou kunnen nabootsen, omdat het religieus gevoel, dat bij 't ontwerpen dier versieringen voorzat, bij hem niet levendig is.

De praeadviseur verwierp de aantijging, als zou hij heiligschennis willen begaan door ongeloovigen aan 't beeldhouwwerk te zetten, echter met klem zich beroepende op zijn stellingen o.a.: „Bij de restauratie der monumenten wordt niet voldoende gebruik gemaakt van de intellectueel en artistiek begaafde krachten, die uit het Inlandsche volk zijn voortgekomen."

„De restauratiewerkzaamheid heeft men tot nu toe bijna uitsluitend beperkt tot werken uit den Hindoeïstischen tijd, terwijl te weinig gelet is op het behoud en de oordeelkundige restauratie van de weinig intact tot ons gekomen bouwwerken uit den oud-Mohammedaanschen tijd."

Ook meent hij, evenals dr. Radjiman, wiens oordeel door schrijfster dezes even na het debat werd gevraagd, dat wel degelijk in de breede lagen van het geheele Javaansche volk, naast de Mohammedaansche, ook oud-Hindoesche en Boedhistische religieuze gevoelens tot heden in sterke mate zijn blijven voortleven. [4])

Dr. Radjiman, hofarts van den Soesoehoenan van Solo (wiens naam thans is R. T. Wediodiningrat), die verleden jaar bij de jubileumfeesten van H. M. de Koningin in het gevolg was van den broeder van den Soesoehoenan, heeft trouwens ook in zijn praeadvies geschreven, dat z.i. „de geestelijke basis, die de oud-Javaansche monumenten geschapen heeft, nog aanwijsbaar is in de huidige Javaansche psyche, niet altijd helder doelbewust, als voorheen, maar toch waarneembaar". Z.i. dienen de oud-Javaansche monumenten dan ook zeer zeker een reconstructie te ondergaan; een bloote conserveering, zooals door sommige archaeologen wordt voorgetrokken, ware, naar zijn oordeel, te betreuren. [5])

Bij de sluiting van de debatten te één uur dien Zaterdagmiddag werd ook door den voorzitter geconcludeerd: *„dat de oude monumenten zeer zeker van beteekenis zijn voor de herleving van de oud-Javaansche cultuur en dat zooveel mogelijk zal moeten worden overgegaan tot restauratie dier monumenten en niet tot conserveering van de bestaande ruïnes alleen."*

Om half 6 hield ir. Th. Karsten in het Loge-gebouw der Vrijmetselaren te Djocja een zeer onderhoudende, ook met lichtbeelden gedocumenteerde, lezing over: *De waarde der latere Javaansche bouwkunst.*

Hij bewees in zijn helder betoog, dat deze latere, hoewel lager staande, bouwkunst even goed waardeerende bestudeering waard is, al werd zij ter wille van het grootschere uit vroeger even voorbij gezien. Hij gaf ir. Maclaine Pont de eer, er 't eerst de aandacht op te hebben gevestigd.

Zooals men er toe gekomen is om het bestaan van een Javaansche literatuur, een Javaansch tooneel en een Javaansche muziek aan te nemen, zoo zal men langzamerhand ook de Javaansche bouwkunst gaan bewonderen.

4) Het is mij bij 'n bezoek aan den Boroboedoer opgevallen, dat bij verschillende beelden aldaar versche sporen van offeranden zichtbaar waren, evenals het geval was in den Prambanan-Tempel. Eigenaardig was ook in dit verband de overweldigend diepe indruk, die de eerste aanblik van den Boroboedoer maakte op eenige fijngevoelige Javaansche bedienden. In ootmoedige devotie brachten zij hunne offerande van wierook en bloemen, voor dit gewrocht van wat zij noemden „bovenmenschelijke kunst".

5) In de onmiddellijk op het congres gevolgde vergadering van de door het Bataviaasch Genootschap benoemde Commissie van advies voor den Oudheidkundigen dienst, onder voorzitterschap van den Raad van Indië, L. C. Westenenk en waarin de heeren van Erp (uit Nederland daarvoor ontboden) en Maclaine Pont ook zitting hebben, werd gelukkig in principe tot de zoo gewenschte reconstructie besloten.

Haarlem en Omstreken.

Spr. stond toelichtend stil bij het feit, dat vorm en inhoud moeten kloppen (dit is bij de Javaansche bouwkunst in sterke mate het geval). In den vorm wordt de bevrediging van het gevoel gezocht, in het bizonder bij de Aziatische volken, bij wie de gevoelswerking overheerschend is.

De vormbepaling geschiedt intuïtief en de ontwikkeling er van gaat zeer geleidelijk. Geslacht na geslacht zoekt den vorm, die het gevoel van de natie bevredigt en op die wijze ontstaat de traditie in de nationale kunst. De essentieele waarde van de latere Javaansche bouwkunst ligt juist daarin, dat zij zoo duidelijk uitdrukking geeft aan het specifiek nationaal gevoel. Iedereen, die voor de Javanen bouwt, zal zi. gebruik moeten maken van het bestaande leermateriaal, waartoe het in de toekomst moet worden gebracht op de technische scholen.

Daartoe zullen die bestaande producten van Javaansche bouwkunst in stand moeten worden gehouden. Het ware te wenschen, dat de oudheidkundige dienst zijn taak ook tot die monumenten uitbreidde en dat o.a. door het boschwezen gratis hout worde verstrekt tot herstel der in verval rakende Javaansche gebouwen, waarvan de eigenaren niet in staat zijn die kosten te dragen. Uit de door spreker vertoonde lichtbeelden kreeg men den indruk, dat zich, door hun leven buiten, bij de Javanen een speciale ruimtekunst ontwikkeld heeft, waarbij de ommuring, onderbroken door typische poorten, pleinvorming en boomgroepeering, het sterkst spreken.

Wij zagen o.a. welk een fraai aangelegde stad Djocja is en hoeveel er later aan bedorven is.

Volgens spreker is Djocja in aanleg een monument en daarmede had rekening moeten worden gehouden.

Spreker wees op de harmonie, ook bij den moskeebouw, tusschen binnen- en buitenbouw en bij den Javaanschen dorpsbouw op de schoone verhouding tusschen mensch en natuur. Wij waren 't geheel met hem eens, dat 't een cultureele moord op groote schaal is, dat deze typische bouwvorm, met de mooie hooge daken, door den pestbestrijdingsdienst zonder noodzaak wordt onderdrukt.

Natuurlijk wees spreker op de verschillende fouten, die bij den Javaanschen bouwtrant, door verschillende oorzaken zijn ingetreden en ten slotte o.a. op de wenschelijkheid, om aan te wakkeren meer licht en lucht in de Inlandsche woning te brengen, waarbij echter met de oude traditie moet worden rekening gehouden.

Zaterdagavond om 8 uur werd tot besluit van deze hoogst interessante dagen, ten zijnen huize (Dalem) door het Hoofd van het Pakoealamsche Huis, den congressisten een *Bedogo*-dans aangeboden. Negen hoogst bevallige, zich uiterst gracieus bewegende jonge meisjes, onder wie drie dochtertjes van P. A. Pakoe Alam VII (de jongste, Pientje, telde pas 8 jaar), allen leerlingen van de vorstelijke dansschool *Krido Rekso romo* te Djocja, gaven een fragment weer uit de lakon; *Mintarogo* (Ardjoena Wiwaha). Eén en al gratie, begeleid door bizonder liefelijk klinkende gamelan-muziek en zang van Javaansche vrouwen. Ook de verhalende *Dalang* was een vrouw. Jammer alleen, dat de danseresjes niet, volgens oude gewoonte, de schouders ontbloot hadden, waardoor de sierlijke bewegingen van hals en armen nog beter tot haar recht zouden zijn gekomen.

Toch hielden zij meer dan een half uur lang aller zinnen zoozéér geboeid, dat zij, die er geheel in verdiept waren, het ten zeerste betreurden, toen bij het gratielijk heenzweven dier dansende nymphen het publiek begon te applaudiseeren en daardoor de van medevoelen getuigende eerbiedig-diepe stilte verbrak.

Wat zijn wij Europeanen toch grof in onze uitingen tegenover de fijne Javaansche kunst!

Om de maat vol te meten werd dien laatsten avond van het congres nog besloten met de voorstelling van de *Wajang Poerwo* (Maleisch Koelit = leder): Srikandi als rondtrekkende danseres. Mij persoonlijk ware het aangenamer geweest, zoo deze achterwege ware gebleven, niet omdat ik het Javaansche schimmenspel niet hoogelijk bewonder, maar omdat men van 't goede en schoone ook te véél kan krijgen en tevens omdat m.i. dit een meer intieme kunstuiting is, die in stede van de drukke menschenmassa eener overvolle feestzaal, een stil hurkende volksmenigte en tropische maannacht behoeft, om naar waarde genoten te kunnen worden. Maar zij, die tot 2 uur in den morgen de voorstelling gevolgd hebben, waren vol lof ook over deze prestatie, die opnieuw bewees op welk een hoog peil de Javaansche kunst staat.

Niet alleen het Congresbestuur van het Java-In met den heer S. Koperberg als organisator, ma de Djocjasche Feestcommissie, bestaande uit de paren Resink en Hofland, met eenige vooraansta personen uit den Javaanschen adel, hebben alle van hun werk, getuigend van organiseerend talent goeden smaak. Wij, Congresleden, zijn hun allen g ten dank verschuldigd.

Kali-Oerang bij Djocja, 3-I-'25.

Van Week tot Week.

17—23 FEBRUARI.

Eere-doctoraat Dr. R. D. M. Verbeek. De Senaat Utrechtsche Universiteit heeft besloten het doctoraat in de wis- en natuurkunde toe te ke aan Dr. R. D. M. Verbeek te 's-Gravenhage, chef van het Mijnwezen in Ned.-Indië. De p tie zal plaats hebben op 26 Maart a.s.

We brengen in herinnering, dat aan den he Verbeek reeds in 1885 (31 Juli) door de Univer siteit te Breslau het doctoraat in de natuurw schappen honoris causa werd verleend, den Jan. 1909 gevolgd door het eeredoctoraat in technische wetenschappen der Technische Ho school te Delft.

Dr. Verbeek, wiens naam beroemd is door studiën op geographisch, op archaeologisch, vooral op geologisch gebied, den Indischen Ar pel betreffend, wordt den 7en April a.s. jaar, welke gebeurtenis wel niet onopge voorbij zal gaan, gezien de grootsche hulde door de wetenschappelijke wereld gebracht bij legenheid van zijn 70en verjaardag (waarover zonderheden in de Ingenieur, jaarg. 1915, bl. en 303, Eigen Haard 1915, bl. 321, Tijdschr. Gen. 1915, bl. 346 en Weekbl. v. Indië 1915 bl. 4).

Het communisme in de Preanger. De resident Preanger heeft in een interview verklaard, de bevolking overal de Sarekat Raja-kaarten in verklarend, dat zij bedrogen is door de leid die belastingvrijdom beloofden. De Rajatters merkend, dat zelfs de leiders niet ontkwamen straffen, oordeelden het veiliger, den bestuurs te kiezen. Vrijwel alle Rajat-scholen zijn gesl De schoolkinderen kunnen door gebrekkige leiding moeilijk op andere scholen worden plaatst. Het communisme is geheel gebroken voornaamste agitatiecentra. (Aneta, 18 Febr.)

Directeur van Justitie. Mr. dr. D. Rutgers, sec van het Departement van Justitie, is met 7 benoemd tot directeur, als opvolger van mr. wan. (Aneta, 19 Febr.).

Amerikaansche marine op bezoek. De Amerikaan kruiser Huron en zes torpedojagers brengen 4 Maart een bezoek aan Tandjong Priok. (A 19 Febr.).

Een nader Aneta-telegr. meldt: De heer Do werkzaam op de onderneming Paroeng Koeda tavia) is doodgestoken. De dader is onb (Aneta).

Een nader Aneta-telegr. seint: De heer Do blijkt te zijn vermoord op instigatie van zijn kinderen, die aan de drie moordenaars el rijksdaalder uitbetaalden.

Mr. F. Sieuwerts †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer Mr. F. Sieuwerts, oud-leeraar aan de denschool te Bandoeng.

Examens. Landbouwhoogeschool Wageningen. derd tot doctor in de Landbouwkunde de heer H. van der Kolff, op proefschrift, getiteld: kingsrietcultuur in Ned.-Indië.

Ing.-examen Koloniale Landbouw: de heer H. J. Kroon.

Universiteit Leiden. Docteraal examen en letterkunde van den O. I. Archipel, P. Voorhoeve (met lof).

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd der in de Oranje-Nassau-Orde W. H. Metzler, deling-leeraar bij de Rheinische Mission schaft in de Bataklanden.

De Indische faculteit te Utrecht. Op uitnoodiging de sociaal-democratische Studentenclub zal dagavond 6 Maart in de Stadszaal te Leiden Cramer, lid van de Eerste Kamer, een lezing den over de Indische faculteit te Utrecht.

lie-wetgeving. Den 27en dezer promoveert aan de Rijksuniversiteit te Leiden tot doctor in de rechtsgeleerdheid, op proefschrift „De koelie-wetgeving voor de buitengewesten van Ned.-Indië", de heer H. G. Heijting, oud-resident van Banjoemas.

ident H. A. Voet. Aan den resident van Besoeki, den heer H. A. Voet, is met ingang van 5 April op zijn verzoek eervol ontslag verleend. (Aneta).

ch een Medische Hoogeschool? Naar het Bat. Nieuwsbl. verneemt zijn thans bij de betrokken autoriteiten de verschillende mogelijkheden, om tot stichting van een Medische Hoogeschool te geraken, in overweging.

L. H. Eggers †. Op den leeftijd van 60 jaar is te Paramaribo overleden de heer E. L. H. Eggers, gezagvoerder 1e klasse bij de Koloniale Vaartuigen. (De West).

Schotel †. Een amokmaker heeft den opzichter der B. O. W., den heer W. E. Schotel, te Watampone op Celebes, vermoord.

ing der Indië-vliegers te Amsterdam. Afgescheiden van de huldiging op Houtrust in Den Haag op 25 April a.s. zal ook te Amsterdam de terugkeer van de Indië-vliegers feestelijk gevierd worden. Het ligt in de bedoeling aan deze huldebetooging, welke plaats heeft op Zaterdag 18 April, een fakkeloptocht te verbinden.

Indische leerstoelen aan de Utrechtsche Universiteit. De juridische faculteit van het Utrechtsch Studenten corps heeft een motie aangenomen, waarin o.a. wordt uitgesproken dat een verband tusschen eenige belangenschap en de academische opleiding van bestuursambtenaren uiterst ongewenscht is en in principe af te keuren.

iging Regeerings-Reglement. De Tweede Kamer heeft het veelbestreden wetsontwerp van Minister de Graaff over een aantal wijzigingen van het Regeerings Reglement in behandeling genomen. Als de voorteekenen niet bedriegen dan zal het den Min. niet gemakkelijk vallen *deze* „Wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië" het Staatsbl. te doen bereiken.

op Java. In de week van 2 tot en met 8 Jan. werden in totaal 600 pestgevallen op Java geconstateerd, waarvan in afd. Wonosobo 18; Temanggoeng 78; Magelang 26; Djocjakarta 3; Soerakarta 38; Bojolali 87; Klaten 90; Semarang 4; Kendal 17; Salatiga 57; Tegal 21; het regentschap Batang, afd. Pekalongan 35; het regentschap Bandjarnegara afd. Poerbolinggo 126.

erentie Javasche residenten. Op de conferentie van Javasche residenten heeft de Landvoogd in zijn openingswoord er aan herinnerd, dat dit de laatste conferentie was op dezen voet. De provincie West-Java schept een andere gewestelijke organisatie, behalve voor zoover de hooge B.B.-ambtenaren vertegenwoordigers van de Regeering blijven. De Landvoogd sprak een woord van waardeering voor de voortdurende toewijding van het B.B. Vervolgens werd een bespreking gehouden van den politieken toestand. (Aneta, 23 Febr.).

ersoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Moderne opvoedkunde.

wijl ook in Indië de weerzin groeit tegen een van onderwijs, dat meer africht dan opheft, leert dan leidt, meer aan het verstand dan aan hart klopt, komt daar, als geroepen, een man als Gunning, de bekende Nederlandsche paedagoog, de steken voor *de nieuwe school.* Toch kan — *de Locomotief* (17 Jan.) — dr. Gunning niet gezegd worden te prediken voor reeds bekeerden; veeleer de man, die in klaren vorm in woord (zie *de Loc.* dd. 15 Jan. en het *Bat. Nwsbl.* dd. 17 Jan.) wat door velen wordt aangevoeld zonder dat zij het vermochten uit te drukken. Vandaar hij overal in Indië als de apostel eener nieuwe leer begroet.

Professor *Casimir,* directeur van het lyceum te Gravenhage, is — volgens de *N. Soer. Crt.* (17 Jan.) voornemens in den loop van dit jaar Indië te bezoeken en aldaar lezingen te houden in den geest zooals hij in Zuid-Afrika gedaan heeft. Voor de bestrijding der onkosten wordt een comité gevormd. Het totaal bedrag van *f* 6000 is nog niet verkregen.

In *de Locomotief* (12 en 15 Jan.) geeft de heer *W. P. D. Corporaal* een uitvoerige beschouwing over *het Dalton-systeem.* Het verschijnsel, dat men pleegt aan te duiden met *„de modern-opvoedkundige strooming"* — voor den leek min of meer uitsluitend vastgehecht aan een persoonsnaam en wel dien van dr. Montessori — is, wat den praktijkkant van de zaak betreft, te beschouwen als een reactie tegen het huidige klassikale onderwijssysteem. De invoering van het Daltonsysteem zou o.m. beteekenen afschaffing van de huiswerkellende en afschaffing van de zittenblijf-ellende.

In de *Java-Bode* (6 Jan.) kwam een artikel voor, getiteld: „de H. B. S. te Bandoeng", dat een ernstige aanklacht inhoudt tegen genoemde school en tegen het geheele instituut der H. B. S. De heer *Corporaal* betoogt thans in de *Java-Bode* (14 Jan.) dat een van de *grondoorzaken van de klaarblijkelijke slechte functionneering van het instituut der H. B. S.* is dat het „verouderd" is; bij zijn totstandkoming in de zestiger jaren was het het uitvloeisel van opvattingen en theorieën, die thans geen enkel wetenschappelijk onderlegd opvoedkundige meer voor zijn rekening zou willen nemen. Hollandsche paedagogen als Ligthart en Groeneweg (Staringschool te Amsterdam), een Montessori, een miss Parkhurst (Dalton-systeem), een Dearoly, een Ferrière, een Rabindranath Tagore, een Kerschensteiner hebben niet voor niets gestreefd en gewerkt. De beginselen, die aan hun werk ten grondslag liggen, zullen we tot de onze hebben te maken voor den opbouw van een gezond modern school- en opvoedingssysteem. De heer *C.* gelooft, dat meer gedaan moet worden dan tot dusver, om de onmiddellijke belanghebbenden, het kamp der ouders, in deze kwestie te betrekken. Mede van hen moet de stoot tot fundamenteele verbetering uitgaan. Zij moeten, bij wijze van spreken, gedwongen worden kennis te nemen van de hoofdzaken der moderne stroomingen op opvoedkundig terrein. En het kan daarom van zoo groote beteekenis worden, dat iemand als *dr. Gunning* Indië bereist, de *lyceumgedachte* propageert en de menschen èn door zijn sprekerstalent èn door zijn naam als opvoedkundige pakt. Zonder overigens voor te wenden in het *Dalton-systeem* het panacee te zien voor absoluut alle kwalen onzer huidige school, is de heer *C.* er van overtuigd, dat de afschaffing van de huiswerkellende en de zittenblijfellende, twee in het ouderoog zoo belangrijke zaken, in het kamp der ouders een sterke strooming zou kunnen doen ontstaan, die onvermijdelijk tot invoer en daarmee reëele verbetering van het bestaande leiden zou. Het is in deze richting, aldus de heer *C.,* dat men de oplossing van het door hem beschouwde, gewichtige en ernstige probleem zal hebben te zoeken.

De V.V.L.-delegatie. Sociale maatregelen.

De *Java-Bode* (17 Jan.) stelt er prijs op hare lezers ter informatie de meening te doen kennen van den heer *Rooyackers,* den V. V. L.-gedelegeerde, over de resultaten van zijn missie naar Nederland. Het blad zelf staat sceptisch tegenover het optimisme dat uit het interview spreekt.

Volgens den heer *Rooyackers* moet een meerdere aaneensluiting komen van Nederland en de Koloniën inzake het gebied der *vakvereenigingen,* er moet meer medezeggenschap komen in Nederland over de belangen der Indische gemeenschap. Dan zal er een frissche stroom komen, een goed begrip van de beweging. De vloedgolf van het Bolsjewisme, die in Moscou begon, rolt langzaam naar het Oosten, en het hermetisch afsluiten der poorten van Insulinde heeft geen ander gevolg dan dat het communisme des te eerder in Indië zijn hoofd zal opsteken. En daarom zette men de poorten van de andere zijde wijd open, ten einde het gezonde vakvereenigingsleven uit Holland hier binnen te krijgen. Men kan beter de goede vakvereeniging uit Holland hier hebben dan de communistische vloedgolf...... beter een beweging, geschoeid op de leest der Nederlandsche vakvereenigingen...... laten die dan ook wat rood getint zijn — dan een communistischen heilstaat. Er dient in Indië een goede samenwerking tusschen werkgever en werknemer geschapen te worden en dat dit mogelijk is bewijst de geschiedenis der Engelsche vakbeweging, waarin men steeds weder tot overeenstemming komen kon. Dan zal het ook mogelijk zijn de politiek buiten de vakvereeniging te houden. Het V. V. L. is een gewone Centrale van Ambtenarenvereenigingen, die niets aanvechtbaars in haar schild voert.

Voor de vereeniging van Koloniaal maatschappelijke

vraagstukken hield *mr. dr. J. B. Peyrot,* den 12en Jan. te Weltevreden een lezing over „*Sociale maatregelen*". Spreker behandelde — volgens het verslag in het *Soerabajasch Hbl.* (15 Jan.) — wat gedaan is, om tot een behoorlijke sociale wetgeving in Indië te komen, speciaal dus *de arbeidsinspectie* en *de vakvereenigingen.*

Het verdrag van Versailles eischt het oprichten en instandhouden van *Arbeidsinspecties* in artikel 427, en stelt den eisch, dat de inspecteurs eene technische opleiding deelachtig zijn geweest. Spreker wijst er op, dat ook in Indië eene arbeidsinspectie bestaat, doch de daar bij bescheiden ambtenaren voldoen niet en kunnen niet voldoen aan deze eischen, gelijk deze over de geheele wereld worden gesteld. Dit is natuurlijk niet hunne schuld, aangezien zij in hoofdzaak slechts de handhaving der bepalingen van de Koeliordonnantie hebben toe te passen. Een kiem bestaat echter in Indië in de ingenieurs van het Stoomwezen.

Het totstandbrengen van een sociale wetgeving buiten de Vakvereenigingen om, acht spreker uit den booze. Hij meent hoe het vaststaat. dat de *vakvereenigingen* wel eens iets verkeerds gedaan hebben, doch dat het goede, dat zij verricht hebben, onmiskenbaar is en domineert. Verkeerd acht mr. dr. Peyrot het, wanneer vakvereenigingen aan politiek gaan doen, en evenzeer acht hij het verkeerd, wanneer de vakvereenigingen zich op het standpunt stellen „Van onze centen blijf je af". Immers dan is overleg onmogelijk. Het is beter te wijzen op de fouten dan dat men aansluiting bij de vakvereenigingen moet ontraden. In Indië heeft spreker contact gezocht en gevonden met de z.g. „*Schakelcommissie;* in gemeen overleg en in volle eerlijkheid werd gezocht naar eene oplossing. Onder de voormannen der Indische vakvereenigingen zijn, naar spr. meening, mannen van goeden wille, en spr. dringt er bij de autoriteiten op aan, vertrouwen te stellen in de bonafide vakvereenigingen, opdat deze niet zullen worden gedrongen naar communistischen kant. Over de niet-bonafide-vakvereenigingen, als die aanstuurden op de spoorwegstaking, spreekt de heer Peyrot niet. Zoo'n vereeniging erkent hij niet als bona-fide-vakvereeniging.

Resumeerend bepleit spreker eene Arbeidsinspectie door technici en het stellen van vertrouwen in de vakvereenigingen, en waarschuwt hij tegen het klakkeloos overnemen van Hollandsche instellingen.

Rondom de desa. Het Inlandsche communistische Onderwijs.

In een artikel *Rondom de Desa* (*Java-Bode,* 15 en 16 Jan.) worden de toestanden in de desa op Java vergeleken met die van elders. De schrijver constateert o.a. dat ook de *wong tani* bourgeois is, wel niet in den kapitalistischen zin van het woord, doch hij heeft klein burgerlijke begrippen, welke vijandig staan tegenover de communistische tendenzen. Pas ontslagen uit het communale verband t.a.v. zijn grondenrecht, is hij allerminst geneigd tot een terugtred. Zijn gedachtenleven is geheel in strijd met die tendenzen. De klassenstrijd van het groot-kapitaal en den werkmansstand laat hem k[illegible]; zijn materieele belangen zijn er niet mede gemoeid. Eerder zal hij geneigd zijn te gevoelen voor de grootindustrie, die de desa ontlast van de overtolligen, die uitgestooten kunnen worden van het grondbezit, dan voor leuzen als „het zondig kapitalisme". Men ziet vooral in Indië wel eens spoken bij dag. De „Java Post" waarschuwt o.m. voor *de communistische beweging* en hoewel zeer zeker die beweging niet en bagatelle dient te worden genomen, gaat de overigens in den laatsten tijd zeer actieve propaganda van de P. K. I. en de Sarekat Rajat — de boven- en onderbouw der communistische partij — langs de koude kleeren van het grootste deel van het auditorium. Anders wordt echter het geval waar op scholen de kinderen doortrokken worden met de Marxistische leerstellingen.

Het aantal onderwijzers, aan wie wegens het geven van communistisch onderwijs, voor een zekeren tijd wordt verboden om bijzonder onderwijs te geven, neemt steeds toe. Het *Soerabajasch Hbl.* (17 Jan.) acht het uitstekend, dat aan de leerkrachten de bevoegdheid wordt ontnomen, maar het acht het met den Volksraad noodig, dat maatregelen worden genomen, waardoor het oprichten en in stand houden van dergelijke „onderwijs-inrichtingen" onmogelijk wordt gemaakt. In het midden latend of een dergelijke maatregel voor de *veiligheid van den staat* noodig is, hij is *zeker noodig voor den geest van het Inlandsche Kind.* De omstandigheden, dat de communisten niet de minste moeite hebben om de telkens op hun scholen voorkomende vacatures te vervullen, maakt deze verdere maatregelen noodig. De Volksraad heeft zijn meening gezeg[d], de Regeering — zoo adviseert het blad — deze [m]tot richtsnoer nemen.

De ontwikkeling der Buitengewesten. De Welva[arts]politiek-Commissie.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (15 Jan.) weet te beri[chten] dat de bestaande *getah-pertja-onderneming* va[n] heer Bruinier, in het Zuidelijk deel van Su[matra's] Oostkust gelegen, welke door het gouvernement [w]ordt overgenomen, gunstig gelegen is in een streek, [waar] de getah-pertja in het wild zoo welig en pr[achtig] groeit, dat inderdaad formidabele vooruitzichten [kun]nen worden verwacht. Het is voor de plannen, o[m het] Zuidelijk deel van het gewest tot een intensievere [ont]wikkeling te brengen, wel een gelukkige omsta[ndig]heid dat het gouvernement tot de overname va[n het] getah-pertjah-bedrijf overgaat, wijl nu met mee[r] gewezen kan worden op de belangrijkheid van d[e ver]*lenging van den Stamweg naar het Zuiden.* Binnen [kor]ten tijd kan langs een hulpweg per lichte auto Tandjong Balei, *Kota Pinang* bereikt worden, [welke] plaats ongetwijfeld moet worden aangemerkt [als] centrum van het Broemoen of Paneh-gebied, aller-Zuidelijkste gedeelte van het Cultuurgebi[ed van] Sumatra's Oostkust. Die hulpweg valt slechts vo[or een] klein deel samen met het tracé van den (verle[ngden]) Stamweg. Het moet de bedoeling zijn om van [Kota] Pinang den Stamweg verder door te trekken na[ar het] Zuiden, via de Rokandistricten en door het Lan[dschap] Siak naar *Pakan Baroe* — de bekende rivier-zeehaven — vanwaar een weg loopt naar *Pajako[emboeh]* in de Padangsche Bovenlanden, welke waarsch[ijnlijk] aan het einde van 1925 voltooid is. De belangst[elling] voor het Zuidelijk gedeelte van S. O. K. van Fra[nsche,] Belgische, van Amerikaansche en ook van Hol[land]sche zijde, is toenemend.

In *de ontginning van den waterkrachtrijkdom* [van] *S. O. K.* is eenige stagnatie gekomen. Er is een co[ncessie] dat in Europa nog steeds doende is om het no[odige] kapitaal voor de exploitatie bijeen te krijgen, to[t nu toe] ver zonder succes; de concessie wordt telkens [ver]lengd, zonder dat van de geweldige capaciteit [van] ± 300.000 P.K. eenig nut verkregen wordt.

Het blijkt het *Bataviaasch Nwsbl.* (15 Jan.) dat [de] welvaartspolitiek-commissie haar taak zeer uitge[breid] opgevat heeft. O.m. zijn de leden uitgenoodigd [een] prae-advies samen te stellen omtrent de onderwer[pen] welke betreffen *de onderdeelen van de welva[arts]politiek,* zooals de openlegging der Buitengewesten, Kolonisatie, de uitgifte van gronden, ook op het [gebied] der mijnwet enz., terwijl eveneens irrigatie-aange[legen]heden aan de orde gesteld worden.

Volksgebruiken in de Boven-Komeringstreek

In *de Locomotief* (5 en 8 Jan.) komt een be[schrij]ving voor van een aantal volksgebruiken, zooal[s die] heden ten dage nog bij de „binnenlanders" van [de Bo]ven-Komeringstreek (res. Palembang) in zwang [zijn] en waarvan sommige, merkwaardig in hun soort, vermelding alleszins waard zijn. Over het *tande[nvijlen]* vernemen wij dat deze kunstbewerking bij het [jongere] geslacht zelden meer toegepast wordt. Ook bij [het tan]denvijlen moet misschien de oorzaak gezocht [worden] in het zoenoffer: de opoffering van iets van zich[zelf] om de booze geesten gunstig jegens zich te st[emmen]. Deze tandbewerking wordt hier in vier soorten [toege]past: 1. het recht horizontaal afvijlen der snijt[anden], waardoor deze alle even lang worden gemaakt; [2. het] puntig afvijlen; 3. het uithollen van het snijv[lak der] tanden; 4. het maken van een overlangsche gr[oef in] de buitenzijde der bovensnijtanden. De tweede [en vier]de soort komt echter hoogst zelden voor. Het [tijdstip] waarop dit tandenvijlen gebeuren moet, is niet be[paald]. Soms geschiedt het bij de besnijdenis, soms e[erst bij] het in het huwelijk treden. Het gebruikelijke [feest] is er echter altijd onafscheidelijk aan verbonden.

„Soerja Soemirat".

Het bestuur van de vereeniging „*Soerja Soe[mirat]" te Semarang overweegt de opheffing der vereeni[ging],* meldt *de Locomotief* (9 Jan.). Dit zou meebren[gen, dat] de alom bekende zaak, waar smeedwerk, sch[rijnwerk,] blikwerk, enz. vervaardigd wordt, moet ver[dwijnen]. En dat zou zeer te betreuren zijn. Ten eer[ste heeft] het publiek bij deze zaak zekere groote belangen en ten tweede, omdat in beginsel de werkplaatsen [een] goed doel hebben, zij het ook, dat de uitslag niet [meer] beantwoorden kan aan het oorspronkelijk [ten] doel opgestelde beginsel. Het blad wekt er dan ook op, om de vereeniging, welke reeds dertig jaar [be]staat, in stand te houden.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over het ontstaan van de beweging der Wahabieten-secte in Arabie.

Hetgeen in de „Sedio-Tomo" van 24 October 1924 over dit onderwerp wordt vermeld, luidt o.m. in hoofdzaak als volgt.

Sedert het ontstaan van den Islam zijn er in Arabië allen tijde verwikkelingen tusschen de Arabieren de secte der Wahabieten geweest, die, als men luis- naar hetgeen daaromtrent bij de menigte bekend gewoonlijk tot moord en roof aanleiding gaven.

Met hulp van de Bedoeinen hebben de Arabieren gezag en den Islam uitgebreid tot Noord-Afrika, opa en West-Azië d.i. vanaf Spanje, Noord-Afrika aan Perzië toe, doch daarna ontstonden er ge- llen tusschen de verschillende Kalieven en als ge- daarvan verwijdering tusschen de secten der eten en Sonnieten.

Die onderlinge verwijdering leidde tot den achter- ng van Mekka en tot het op den voorgrond treden de stad Bagdad, als Centrum van den Islam, van uit gedurende verscheidene eeuwen de bevelen Arabië en de andere Mohamedaansche landen uit- gen.

Het is de inval der Mongolen uit Midden Azië ge- est die aan deze Moslimsche eenheid een einde akte en die aanleiding gaf tot vijandelijke twisten schen de Mohamedaansche geloovigen onderling.

Die Mongoolsche actie stond vijandig tegenover den in Klein-Azië, alwaar de Turken de meeste aan- gers waren, met kracht en moed hun land in be- ng hielden en hunne veroveringen niet alleen uit- klen tot de Oostersche bezittingen van Rome doch tot Constantinopel, van welke staat uit Weenen rd bedreigd.

Daarna lag de verovering van Arabië in de bedoe- g.

In het jaar 1517 was Mekka in Turkije's bezit en d de vorst van Turkije tot hoofd van den Mohame- aanschen Godsdienst uitgeroepen.

Mekka bleef de heilige stad, waarheen men ter bede- vaart toog en alwaar men de bevelen opvolgde van het Kalifaat te Constantinopel, al ging die stad dikwijls terug en al kwam zij ook somtijds in andere be- shanden.

In de achttiende eeuw trad een Arabisch koopman, name Mohamad el Wahhub, als leider van de Wahabietensecte op en trachtte met groote kracht de schriften van den Koran te handhaven en te ver- eiden.

Oorspronkelijk bepaalde hij zich daartoe, doch kwam delijk op het terrein der politiek, toen er, naar schijnt, eene beweging ontstond van de Arabieren, het doel zich tegen het Turksch gezag te verzetten Mekka te heroveren.

Deze actie werd ook na het overlijden van den leider mad el Wahhub voortgezet.

De jongste telegrammen in de nieuwsbladen over habitische aanvallen op Mekka zijn niet de eerste chten van dien aard.

In het begin van de 19e eeuw kon men dezelfde be- vernemen, die te Constantinopel geen bevreem- verwekten, waar het algemeen bekend was, dat wikkelingen met de Wahabietensecte reeds zoo- jaren bestonden en men de hulp van Sultan Mo- mad Ali van Egypte heeft ingeroepen voor het ver- ven der Wahabieten uit Mekka naar het strand.

Dit is ook wel gelukt, doch die onderwerping met wapens is niet door eene werkelijke onderwerping olgd.

Mekka bleef dientengevolge in Turksch bezit en werd uurd door een Emir, welke functie in het jaar werd bekleed door Sherif Hussein.

Deze had niet alleen het Turksch gebied te hand- n, doch had ook te doen met de Arabische be- ng tegen den Sultan van Turkije, die in omvang m, toen Sultan Abdul Hamid door de Jong-Turk- partij te Constantinopel van zijne functie werd et.

Niettegenstaande de vele daaruit ontstane verwikke- n voor Turkije, is het Sjerif Hussein toch gelukt moeilijkheden in Mekka te bezweren en den naam Arabieren hoog te houden.

Sherif Hussein is een verstandig man, die zeer goed grijpt dat het met het vroegere Turksche Rijk op een de loopt.

In groote kalmte verzamelt hij de Arabische familie- den om zich heen, met de bedoeling zelf Vorst te worden, zoodra het gunstige oogenblik daarvoor zal zijn aangebroken.

Ten einde dat toekomstig doel te bereiken, heeft hij bekwamen steun noodig, welken hij tracht te vinden in Engeland.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het ter hoofdplaats Menado twee maal 's maands verschijnende Nieuwsblad „Keng Hwa Po".

In de „Kang Hwa Po" van 28 October 1924, wordt aan de lezers kennis gegeven, dat, met ingang van 1 Januari 1925, dit blad in een weekblad is omgezet.

In verband met dien maatregel worden op alle plaatsen in Ned.-Indië gesalarieerde correspondenten gezocht, die bereid en bekwaam zijn goede geschriften te leveren over onderwerpen, die in het belang zijn van het algemeen.

Zij, die daarvoor in aanmerking wenschen te komen, worden verzocht hunne verzoeken bij de Redactie in te dienen.

Deze hoopt, dat, zoowel abonné's als adverteerders, hunne onverschilligheid in zake het nakomen hunner geldelijke verplichtingen zullen laten varen, want zonder geldelijken steun, kan aan den gekoesterden wensch geen uitvoering worden gegeven en zou deze wensch slechts wensch blijven.

Dank zij de aangename medewerking van den president der Tjeng Lian Hwee Vereeniging, is de zaak tot stand gekomen.

Hij riep de aandeelhouders van de „Keng Hwa Po", die allen lid dier vereeniging zijn, voor eene samenkomst bijeen, waarin de toekomstige belangen van het nieuwsblad en de omzetting daarvan in een weekblad werden besproken.

Een drietal vergaderingen werden gehouden, met het eindresultaat dat de Naamlooze Vennootschap „Keng Hwe Po" werd gevormd en aan alle Chineesche vereenigingen te Menado zou worden verzocht die vennootschap geldelijk te steunen in den vorm van het nemen van aandeelen.

Tijdens de vergadering nam de Vereeniging Tjeng Lian Hwee 100 aandeelen van ƒ 10.—, terwijl de heer Lie Hong Liam, Chef van de firma Gebroeders Bouvij en Co. en de Sociëteit Koen Eng Hwee Koan de beschikking kregen over 400 aandeelen van het kapitaal, dat op ƒ 20.000.— werd gesteld.

Men hoopt thans dat de exploitatie van het weekblad geen bezwaren meer zal ondervinden en dat in het volgend jaar het weekblad in een dagblad zal kunnen worden omgezet.

Voorts wordt er op gerekend dat abonné's en adverteerders, die met hunne betalingen achterstallig zijn, hunne verplichtingen zullen nakomen en zullen begrijpen dat dit hoogst noodzakelijk is voor de levensvatbaarheid van het blad.

Zonder twijfel zouden zij het betreuren, dat zij, door het stopzetten van de exploitatie, de lectuur van het blad, dat zoo dikwijls de stem van de verschillende volksgroepen weergeeft, zouden moeten missen.

Een noodlottig ongeluk.

Op den 5den October 1924 vertrok de hulpprediker van Tagoelandang (Menado), de heer W. Grau, per inlandsch vaartuig, voor de uitoefening van zijn dienstwerk, van zijne standplaats, over zee, naar Biaro(?).

Plotseling stak de zee, tengevolge van hevige winden, op en geraakte het vaartuig onklaar.

De toestand werd gezien door de bemanning van eene kleine prahoe in de nabijheid, doch deze kon geen hulp verleenen en zag het vaartuig van den hulpprediker met al zijne opvarenden, bestaande uit dezen en verder één inlandsch evangelist, één vrouwelijke leerling en 6 roeiers in de golven verdwijnen.

De bemanning van de kleine prahoe gaf onmiddellijk kennis van het gebeurde aan het bestuur te Tagoelandang, dat terstond een groot aantal vaartuigen uitzond, om zoo mogelijk nog hulp en bijstand te verleenen, doch helaas te vergeefs.

Van uit de hoofdplaats Menado vertrok het Gouvernementsstoomschip „Deneb" voor het verleenen, zoo mogelijk, van bijstand, doch, niettegenstaande de zee tot aan het Ternataansche strand werd onderzocht, had deze reis geen succes.

Groot was de droefheid in het gezin van den hulpprediker Grau, dat nog steeds zijn terugkeer verwacht en algemeen de deelneming in het verlies dat de nabestaanden van de getroffenen hadden geleden.

Het medegedeelde feit wijst er wederom op, hoe ook de hulppredikers in het Oosten van den Indischen

Archipel bij de uitoefening van hun ambtswerk, blootstaan aan ernstige gevaren, wanneer zij verplicht zijn gebruik te maken van inlandsche transportmiddelen die tegen eenigszins hooge zeeën niet bestand zijn.

(Keng Hwa Poo van 28 October 1924).

Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indisch Handelsrecht.

Een buitengewoon handig boek is bij de firma Van Dorp & Co. te Semarang verschenen van de hand van den heer A. P. F. Michel, accountant en leeraar M.O. te Semarang, onder den titel: Inleiding tot het Nederlandsch-Indisch handelsrecht ten gebruike bij het handelsonderwijs en voor zelfstudie.

De geheele opzet doet zien, dat deze inleiding eerst bestemd is om op handelsscholen gebruikt te worden en om als leidraad te dienen voor hen, die opgeleid worden tot practijk- en acte-examens in de handelswetenschappen. De indeeling van de stof wijkt in hoofdzaken niet af van die in de bestaande Hollandsche boeken. Op enkele plaatsen is rekening gehouden met Indische feiten. Het Wetboek van Koophandel voor Indië verschilt veel met dat voor Nederland. Men kent hier ook als afwijkende omstandigheid de inmenging van de Weeskamer bij faillissementen. Behalve een en ander uit de geschiedenis van het Indische handelsrecht, geeft de schrijver ook enkele opmerkingen over belastingen, de indeeling der rechtspleging en de totstandkoming van ordonnanties. Vele voorbeelden en modellen verduidelijken den tekst in groote mate. Vetgedrukte artikelen uit het B. W. en W. v. K., en het plaatsen boven aan de bladzijden van de behandelde onderwerpen en een vragenlijst vergemakkelijken het gebruik. Ook voor elken leek, die wil weten wat de juiste beteekenis is van schoorsteenwissels, deviatie, molest, open polis, assignatie, à forfait disconteeren, aval, recht van regres e.t.q. geeft de heer Michel practische voorlichting. Letterlijk: een boekje, dat in een behoefte voorziet, schrijft het Soer. Handelsbl.

Instituut voor Tropische Geneeskunde.

Ter gelegenheid der ingebruikneming van het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Leiden heeft het bestuur van de Vereeniging „Instituut voor Tropische Geneeskunde Rotterdam—Leiden" een herinneringsbundel uitgegeven, waarmede zich heeft belast de Secretaris, Prof. P. C. Flu.

Dit geïllustreerde boekwerk van 212 blz. (verschenen bij S. C. van Doesburgh te Leiden) bevat een 19-tal bijdragen, waarvan de volgende betrekking op de tropen hebben.

Het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Leiden, door P. C. Flu. — Framboesia tropica, door J. A. Hendriks. — De grondbeginselen der Indonesische geneeskunde en hunne psychologische beteekenis, door A. W. Nieuwenhuis. — De behandeling der amoeben-dysenterie, door G. J. W. Koolemans Beijnen. — Cosmopolitische huidaandoeningen in de tropen, door J. D. Käyser. — Over Metagonimus Jokogawei in Ned. Oost-Indië (voorloopige mededeeling), door Dr. H. Mengert-Presser. — Trachoom, door Dr. A. P. Ketel, zendeling-arts. — Stollingstijd en aantal bloedplaatjes bij mijnworm- en malaria-anaemieën, door E. R. A. Luyke Roskott. — Amok en lattah, door Dr. F. H. G. van Loon.

Het boek is niet in den handel verkrijgbaar.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 29 (17 Jan. '25). Het tropische bemestingsvraagstuk in het bizonder met betrekking tot de bemesting van de thee, door Prof. Dr. Kempski. — Het uitsterven van de toppen van boomen, door D. J. Dibbetz. — Enkele gegevens omtrent de Britsch-Indische Tea Cess, door Geo Wehry en Co. — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — De Chineesche houtolie. — De inlandsche rubbercultuur in Djambi. Eer een vloek dan een zegen! (slot), door J. Vogler, kapitein bij de Triangulatie.

Een Fransch oordeel over Ned.-Indië.

De Febr.-afl. van de Revue Politique et Parlementaire opent met een artikel van de Fransche koloniale specialiteit Angoulvant over Ned.-Indië, dat binnenkort door een boek over hetzelfde onderwerp gevolgd zal worden. Ook stelt Angoulvant, die onzen Archipel van eigen aanschouwing kent, zich voor lezingen over het onderwerp van zijn bijzondere studie te houden.

Blijkens een overzicht in de N. R. Ct. van 18 dezer (avondbl.) is het artikel over het algemeen zeer waardeerend geschreven. Een der uitspraken luidt: Op het stuk van volkscrediet, grondpolitiek, groote Eur[...]sche cultures, wetenschappelijke instellingen, h[...] zij (d. z. de Nederlanders) bewijzen van groote [...]schappen gegeven en resultaten bereikt, waarvoor [...] ons slechts buigen kunnen. Het is niet voldoende [...] wij hun recht doen wedervaren; wij moeten ons [...] doen hen na te volgen.

Javaansche Cultuur.

Onder dit opschrift bevat de Banier van 16 Jan. e[...] beschouwing naar aanleiding van het jongste cong[...] van het Java-Instituut, waarin het streven om de [...]vaansche cultuur te bevorderen en nieuw leven in [...] blazen, wordt toegejuicht; maar dat dit gepaard [...] gaan met klachten over de Westersche cultuur, [...] slechts „technisch" en „materialistisch" zou zijn, en [...] hemelen van de Oostersche, is iets waarmede de [...] zich niet kan vereenigen.

We citeeren enkele passages: Verliezen die aanbidd[...] van de hooggeroemde Javaansche cultuur niet al te [...] uit het oog, dat en de bestudeering van de Jav. taal [...] van de Jav. kunst, ja zelfs van de Jav. muziek, van [...] Jav. bouwwerken in 't bijzonder, niet het minst [...] den moeizamen arbeid van Europeanen gevorm[...] doordrenkt door de Westersche cultuur is bevord[...]

Waarlijk, zonder de zorgvolle bestudeering en [...] volle leiding en onderhoud van die bouwwerken [...] een — voorbijgegane — cultuurperiode, door Ned.[...] Regeering, door Nederlandsche, of althans Europ[...] geleerden, zouden die heerlijke bouwwerken reeds [...] zijn vervallen en niet weer zooveel mogelijk in [...] ouden staat zijn hersteld.

En vergeet men dan geheel wat door Europeanen [...] de bestudeering der Jav. geschiedenis en der Jav. [...] is gedaan? Getuigt het niet van snooden ondank, [...] men maar aldoor spreekt van die minderwaardi[...] Westersche cultuur, waar nota bene! onze beste zo[...] met alle toewijding werken om die voorbije glorie [...] Jav. cultuur te doen opleven? althans te bestudee[...] het eeuwen oude stof daarvan weg te blazen en de [...]ken in haar oude glanzen te doen stralen?

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der Jan.-afl. De veldtocht in Zevenb[...] (slot), door H. G. — Karakterschetsen van den [...]schen soldaat, benevens practische voorstellen tot [...]betering der keuringsresultaten, door Dr. L. Bal[...] Over den invloed van bedekt terrein op het [...] der wapensoorten en der strijdmiddelen. — Een vo[...]beeld tot waarschuwing, door A. M. Sierevelt (n. a. [...] een moord door een Dajak op den detachements[...]mandant der gewapende politie Schmitz). — Op[...]kingen over compagniesadministratie, door Camu[...] Gedenkteeken Tismeer (oproep tot deelneming). [...] Inhoud van tijdschriften, enz.

Het Missiewerk.

Uit den inhoud van 6e jaarg. No. 3 (Febr. '25). Bi[...] portret van Mgr. Antonius van Velsen S. J. (Apost. [...]caris van Batavia). — De afdeeling voor Tropische [...]neeskunde en gezondheidsleer op de Missietentoo[...]ling te Rome, door H. Spoorenberg. — De Chinee[...] taal, door A. van Susante. — De reis van den H. Fr[...]ciscus Xaverius van Indië naar Japan (24 Juni—15 [...] 1549), door Z. — Indië en de Indische Missies.

De Indische Mercuur.

No. 8 (20 Febr.) De suikerindustrie in het Gem[...] best van Australië (vervolg), door Dr. H. C. Pr[...] Geerligs. — Over de theegronden van Java en Sum[...] door Dr. J. J. B. Deuss; besproken door Dr. E. C. [...] Mohr. — De met rubber beplante uitgestrektheden [...] Ned.-Indië gedurende 1923. — Kultuurberichten. (De [...]volkings rubbercultuur op Sumatra). — Kleine m[...]deelingen. (De duurte in Ned.-Indië, enz.) — Fin[...]eele berichten en verslagen, zoomede de overige w[...]lijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van [...] Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, [...] en wassen.

Orgaan van de Ned. Ind. Offic. Vereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud der Dec.-afl. Het besl[...] van eerezaken, door v. d. B. — De kleine oorlog [...] X. — Ledigheid op posten, door A. Merkelbach. [...] operatiën der Centralen tegen Servië (1914—1916) slot, [...] door F. d. B. — Volksraad (behandeling van het ont[...]werp-vlootwet 1925 (vervolg). — Gedenkteeken Tismeer (oproep).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van No. 24 (18 Febr.). Het zieleleven der I[...]donesiërs (vervolg), door N. (met belangwekkende i[...]lustraties). — Driemaal drieduizend meter hoog [...] schrijving eener beklimming van drie bergtoppen [...]

...), door J. Reitsma Jr. — Voor driehonderd jaren, ...iging, verwaarloozing en verlies van Formosa, door ... F. Kruisinga. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der ...andere (slot).

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden verscheen onlangs het eerste deel der Verhandelingen van jaarg. 1921 van het Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië.

De inhoud van dezen 50sten jaargang wordt voorafgegaan door een inleidend woord van Dr. R. D. M. Ver...k (dat een kort historisch overzicht bevat), waarop ...volgende bijdragen volgen:

Verslag over de uitkomsten van mijnbouwkundig-geologische onderzoekingen op Poeloe Laoet, door ir. E. R. ...öllner. — Verslag van het geologisch onderzoek ...een gedeelte van het landschap Langkat (Oostkust Sumatra), door ir. H. J. van Lohuizen. — Verslag ...geologisch-mijnbouwkundige onderzoekingen in een ...elte van Noord Nieuw-Guinea, door Dr. J. Zwier... — Microscopisch onderzoek van gesteenten van ...d Nieuw-Guinea, door Dr. ir. W. F. Gisolf. — Bij... tot de geologie van de Gajo-Lesten en aangren...de gebieden, door ir. N. J. M. Taveerne. — Micros...sch onderzoek van de uit de Gajo-Lesten verzamel... gesteenten, door ir. W. F. Gisolf. — Resultaten van ...geologisch-mijnbouwkundig onderzoek in Zuid Oost-...neo, door ir. Ch. A. F. Macke. Naschrift: Diverse ...ningen over de ontstaanswijze der ijzerertsafzettin... in Zuid Oost-Borneo, door ir. C. W. A. 't Hoen. — ...drage tot de kennis van de waarschijnlijke genese der ...ertsen van het Koekoesan-gebergte (Z.- en O.-afd. ...Borneo), door Dr. ir. W. F. Gisolf.

Verschillende dezer bijdragen zijn van afbeeldingen ...zien; een atlas met bijbehoorende kaarten is nog ... in druk verschenen.

* * *

...erzicht van de productenmarkt op Java en Madoera ...rende het vierde kwartaal van 1924 (vervolg). ...te Berichten, 16 Jan. '25).

...en gevaarlijk ontwerp (de in de Tweede Kamer in ...handeling zijnde wijzigingen van het Regeerings-Re...ment), door Dr. C. Gerretson (slot). (Econ.-Stat. Be...hten, 18 Febr. '25).

...nieuwe Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië ...Prof. Dr. Moresco, door Dr. D. J. Hulshoff Pol. (De ...heid, 18 Febr. '25).

...ondhuurverordeningen. Tweede, veel vermeerderde ..., bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer. (Wetten en ...rdeningen van Ned.-Indië. Uitgave Hekmeijer en ...oraal. No. 18). (Batavia, G. Kolff en Co., 1925).

...Indische tinbedrijven. (Eigen Haard. 21 Febr. '25).

...zeren en gewapend betondrukleidingen als onder...en van waterkrachtwerken in Ned.-Indië. Voor...cht door ir. W. Beijerinck. Jaarverslag van den ... voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië ...r 1923, besproken door F. A. Janssen van Raay. (De ...nieur. 21 Febr. '25).

...Indische kroniek. (Politieke propaganda van aan...nde Indische landsdienaren. — De Utrechtsche op...ding. — De herziening van het Indische Regeerings...ment, door Ch. P. van Wijngaarden). (De Opbouw, ...'25).

In Java's binnenland (met ill.), door Marie (bezoek ...an een rubberonderneming). (Holland Express, 21 ...br. '25).

Handboek voor de flora van Java, door C. A. Backer. ... 3. (Batavia, Ruygrok en Co. 1924).

...moreesche varia (met ill.), door C. Vis-Janssen van ... — Jaarverslag van de Vereeniging van Indische ...lofgangers over 1924. (De Ind. Verlofganger, 20 ... '25).

...e vaderen in Amboina, door H. W. Bredée (ver...). (Morks' Magazijn. Febr. '25).

...J. Nieuwenkamp, door A. Hallema (met afb.). ...Eigen Tijdschr. III, bl. 1—9, Nov. '24). [1]

... G. L. L. Kemmerling (vulcanoloog in Ned.-Indië). ...alerschets (met portret en afb.). (Holl. Revue, ... bl. 93).

...Openlegging der Indische buitengewesten, door J. ...Waard. (Social. Gids, 1924, bl. 1035).

[1] Deze en volgende titels zijn genoteerd uit de juist verschenen Nov.-...afl. van Nijhoff's Index; een enkele ervan is wellicht reeds eerder ...ld in deze rubriek.

Met een Speda door Sumatra, door G. de van der Schueren (vervolg). (Opgang, 4e jaarg. bl. 1084, 1152, 1202).

Ned.-Indische verzamelingen in buitenlandsche musea, door J. Koning, V, slot: Darmstadt, Dresden, Bremen, Bern en Kopenhagen. (Met afb.) Mork's Magazijn. 1924. bl. 581).

Een belangrijk werk over Ned. Oost-Indië. (Nederland in de Oost, door M. W. F. Treub), door J. Koning. Uit het Fransch. (Wetensch. Bladen, 1924, IV, bl. 219).

Suriname.

„De West" van 16 Januari schrijft:

„Uit Panama is een gunstig bericht ontvangen in verband met de pogingen om aldaar een afzetgebied te vinden voor Surinaamsche houtsoorten die paalwormproef zijn.

Bij gelegenheid van het bezoek van den beheershoutvester Gonggrijp in de eerste maanden van 1923 werden door het bestuur der Panama-zône zes monsters hout gevraagd voor proefneming. Deze monsters, in April 1923 verzonden, bestonden uit Basralocus, Manbarklak, Foengoe, Ingiebarki, Sponsoehoedoe en Anoura. Met de jongste mail werd van het hoofdbureau te Christobal bericht ontvangen, dat het hout beproefd is van September 1923 tot November 1924 en volkomen gaaf weder uit het water is gehaald, terwijl de contrôle-monsters, uit Amerikaansch hout bestaande, wel door paalwormen bleken aangetast.

Eenige maanden nadat bedoelde monsters waren aangevraagd, volgde een bestelling van 4000 boardfeet hout, ditmaal om een proef op grooter schaal te nemen. Met dit hout zou een caisson worden gebouwd.

Met het meeste vertrouwen wordt ook het resultaat van deze grootere proef afgewacht, terwijl ook elders proeven gaande zijn. De vooruitzichten voor den afzet van Surinaamsch paalwormhout (voornamelijk Basralocus en Manbarklak) hebben door een en ander een vaster vorm aangenomen, zoodat het zeker aanbeveling verdient om nu reeds op groote schaal op voorraad te werken, met het oog op stellig te verwachten bestellingen."

Naar aanleiding van dit stukje schrijft de heer D. ... in „De Surinamer" van 22 Januari:

„... het vaststaat, dat bedoelde houtsoorten afzet ... vinden in het buitenland, gevoel ik mij gedrongen een wenk te geven die zeker van nut kan zijn.

Dat houtsoorten als basralocus, manbarklak, foengoe, ingiebarkie, sponsoehoedoe, anaura enz. zeer veel op andere houtsoorten lijken, is voor vakmannen een bekend feit.

Wil men nu de waarde van bovengenoemde houtsoorten in het buitenland blijven behouden, dan zorge het gouvernement voor een strenge keuring voor den uitvoer."

Wij zouden hieraan den raad willen toevoegen het advies in te winnen van de „Commissie van Advies en Onderzoek inzake Surinaamsche houtsoorten". (Zie ons vorig nummer). Men kan n.l. niet genoeg voorzorgen nemen om te waken tegen de levering van andere houtsoorten dan gevraagd zijn.

* * *

Wij lezen in „De West" van 20 Januari:

„Met de Prinses Juliana is Zaterdag hier teruggekeerd de vlieger Quigley, die deel uitmaakt van het gezelschap Amerikanen, dat op het oogenblik voor wetenschappelijke doeleinden in het Lawagebied vertoeft.

Kapitein Quigley — die als Amerikaansch vlieger heeft deelgenomen aan den oorlog in Frankrijk — moet van oordeel zijn, dat de omstandigheden in het Marowijnegebied geen beletsel opleveren voor een vliegdienst. Hij keert over enkele dagen naar Amerika terug, om daar rapport uit te brengen."

* * *

In het *„Gouvernements Advertentieblad"* maakt de Administrateur van Financiën, Beheerder der Domeinen, namens den waarnemenden Gouverneur bekend, dat, op verzoek van den Minister van Koloniën, voorloopig geen vergunningen tot onderzoek naar- en concessie tot ontginning van delfstoffen krachtens de verordening van 7 September 1882 (G. B. No. 19), zooals deze verordening nader is gewijzigd en aangevuld en evenmin concessiën tot exploitatie van delfstoffen in bevaarbare kreken en stroomen krachtens de verordening van 1 December 1894 (G. B. 1895 No. 7), zooals deze thans luidt, zullen worden uitgegeven in de zône liggende bezuiden den vierden breedtegraad.

„De West" vermoedt, dat deze reserveering verband houdt met het onderzoek dat van Amerikaansche zijde wordt ingesteld in het Marowijnegebied.

* * *

In hetzelfde nummer van „De West" vinden wij nog de volgende berichten:

„In den laatsten tijd is er sprake van een nieuwen vorm van muskietenbestrijding. Een Amerikaansche geleerde, moet hebben opgemerkt, dat er muskietensoorten zijn, die geen woningen binnendringen en ook nimmer den mensch aanvallen. Toen hij een aantal exemplaren van deze vriendelijke muskietensoort overbracht in een plaats waar muskieten waren, die wel de menschen aanvallen, bleek het hem, dat de goedaardige muskieten weldra de andere verdrongen. Het zou dus worden een bestrijding van muskieten door muskieten."

* * *

„Eerlang zal vanwege het Departement van Koloniën hier worden uitgezonden de gepensionneerde kapitein ter zee J. H. G. Kremer voor een rivieropneming, in verband met het opvaren der rivieren door zeeschepen. De daaromtrent bestaande kaarten moeten geheel verouderd zijn."

* * *

„Volgens de Argosy van Demerara dreigt er gevaar voor een diamanttrust in Demerara. Het gevaar zou komen van de zijde der Beers Company, die vrijwel de diamantproductie in handen heeft in Zuid-Afrika. Zoolang de productie van Britsch-Guyana gering was, nam deze maatschappij weinig notitie van de zaak. Nu echter die productie gestegen is tot een waarde van twaalf millioen gulden per jaar (bijna het dubbele van de heele uitvoerwaarde van Suriname) zijn de heeren in de weer om door het verkrijgen van uitgebreide concessiën contrôle te verkrijgen in Britsch Guyana. Het doel zou dan zijn om de productie zooveel mogelijk te drukken, om — met het oog op grootere belangen elders — de waarde van diamant niet te doen dalen.

De Argosy wekt op tot een krachtige bestrijding van dergelijke plannen. Zij zag gaarne het Department of Lands and Mines versterkt door een paar ervaren mijnbouwkundigen en een krachtig administrateur en bepleit een wijziging der mijnwetgeving in dien zin, dat men concessiën niet voor onbepaalden tijd kan aanhouden zonder ontginning."

* * *

„*Geldverspilling.* Op uitdrukkelijken last uit Nederland zijn dezer dagen vernietigd de overgebleven voorraden jubileumzegels, een waarde vertegenwoordigend van tienduizenden guldens."

Is er geen lid van de Tweede Kamer, die opheldering wil vragen over dezen last van de Regeering?

* * *

In „Het Vaderland" van 18 Februari (Avondblad) „*De noodkreet van een hoogstaande vrouw*" in Suriname, waarmede beoogd wordt de Regeering er toe te krijgen krachtige sanitaire maatregelen te nemen.

Het blad kan er aan toevoegen „dat de chef van den Geneeskundigen Dienst in Suriname het gevoelen der schrijfster heelemaal deelt en ook hij in de ziekten der bevolking hoofdoorzaak van Suriname's kwijnend bestaan ziet."

„Laat men nu de hygiënisten eens over Suriname laten dokteren na de vele oeconomische dokters die faalden. Het geld voor het Hygiënisch bewind kan nooit weggesmeten blijken en het Hygiënisch bewind vraagt betrekkelijk zoo heel weinig geld."

* * *

In „*Zaïre*", *orgaan der Vlaamsche Kolonialen* (nummer voor December 1924, Januari en Februari 1925) een artikel van G. Stampaert over de Boninegers, waarin eenige mededeelingen voorkomen voor welker juistheid wij niet gaarne zouden instaan."

* * *

Aan de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp houdende vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1920.

De middelen en inkomsten der kolonie werden geraamd op ƒ 4.321.502; in werkelijkheid hebben zij bedragen ƒ 5.331.356.67 of 1.009.854.67 meer dan de raming.

De uitgaven ad ƒ 9.762.540.81 hebben derhalve de ontvangsten ad ƒ 5.331.356.67 met ƒ 4.431.184.14 overtroffen.

De gewone uitgaven over 1920 hebben bedragen ƒ 7.182.313.45½ en de gewone inkomsten ƒ 4.558.410.

Het bedrag, hetwelk door een bijdrage uit 's rijks schatkist behoort te worden gedekt, is dus te becijferen op ƒ 2.623.902.61½ of ƒ 4.349.61½ meer dan het bedrag van ƒ 2.619.553, waarop die bijdrage laatstelijk werd geraamd, terwijl in de dekking van het nog overblijvende gedeelte van het nadeelig slot ad ƒ1.807.281. nader door leening zal behooren te worden voorzien.

* * *

Aan de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging der Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar 1923. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:

Op zes-en-vijftig artikelen van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1923 moest meer worden uitgegeven dan geraamd was. Hiervan kunnen zeven-en-twintig artikelen, tot een gezamenlijk bedrag van ƒ 19.604.43, worden aangevuld uit den post „onvoorziene uitgaven", terwijl het tekort op 10 artikelen, tot een gezamenlijk bedrag van ƒ 10.659.27, kan worden verevend op den post voor „waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen, voor zooveel het niet mogelijk is die aan te wijzen op de artikelen, waarin de bezoldigingen voor die betrekkingen zijn omschreven" (art. 211).

De overige 19 artikelen, tot een gezamenlijk bedrag van ƒ 594.480, worden voor verhooging voorgedragen.

Aangezien in evengenoemde som geen uitgaven zijn begrepen, welke door leeningen mogen worden gedekt, geeft zij tevens het bedrag der overschrijding aan, dat van invloed is op de rijksbijdrage.

Tegenover de bovenbedoelde overschrijdingen staat, dat op 135 artikelen een bedrag van ƒ 1.101.104 minder dan de raming is uitgegeven. Het totaal eindcijfer der begrooting kan derhalve verminderd worden met ƒ 1.101.104 min ƒ 594.480 of ƒ 506.624.

De voornaamste middelen waarop minder werd ontvangen zijn o.m.:

Inkomstenbelasting ƒ 218.500, accijns binnenlandsch gedistilleerd ƒ 288.900, invoerrechten ƒ 22.700, zegelrechten ƒ 13.200, vergunnings- en concessierecht balata ƒ 24.400, ontvangsten brandhoutaankap ƒ 21.900, vervoer- en vrachtgelden Kol. Spoorweg ƒ 46.700, idem Kol. vaartuigen ƒ 112.300.

Hiertegenover leverden o.m. de volgende middelen een bedrag op hooger dan de raming: uitkeering Ned. oorlogswinstbelasting ƒ 231.300, retributie bananen ƒ 24.300, vergunnings- en concessierechten balata ƒ 24.900, opbrengst posterij ƒ 11.100, aandeel winst Surinaamsche Bank ƒ 11.500, verschillende ontvangsten ƒ 176.800.

* * *

In Staatsbl. 33 is opgenomen het Kon. Besl. van 9 Februari j.l., tot overdracht van enkele bevoegdheden ten aanzien van de begrootingen van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, aan den Minister van Koloniën.

Het eenig artikel van dit besluit luidt:

„Aan den Minister van Koloniën wordt, tenzij de wet anders bepaalt en onder voorbehoud, dat de noodige gelden op de betrokken begrooting van uitgaven beschikbaar zijn, de bevoegdheid verleend tot toekenning van subsidiën, bijdragen, toelagen, vergoedingen, schadeloosstellingen, tegemoetkomingen en gunstgaven ten laste van het Iste hoofdstuk van uitgaven der begrooting van Nederlandsch-Indië, alsmede ten laste van de koloniale huishoudelijke begrootingen van Suriname en van Curaçao voor zoover de genoemde geldelijke uitkeeringen in Nederland worden toegekend."

Curaçao.

De Koloniale Raad.

De benoeming van den heer Lansberg tot voorzitter en van den heer Gorsira tot ondervoorzitter, reeds eerder meegedeeld, begroeten wij met genoegen. Beiden zijn, als wij ons niet vergissen, reeds vanaf den grooten uittocht onder Gouverneur De Jong van Beek en Donk lid, en behooren tot de beste sprekers van den Raad. Als vervanger van den heer Statius Muller is van de heer Lansberg, die goed op de hoogte is van Nederlandsche staatkundige geschiedenis van Curaçao en kent en de „parlementaire" vormen en gebruiken, meermalen met goed succes als leider der vergadering opgetreden.

Thans is ook de heer H. J. Beaujon, oud-gezaghebber van Aruba, tot lid benoemd.

Begrooting 1923.

Ingediend is een ontwerp tot wijziging der Curaçaosche begrooting voor 1923. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:

Voor verhooging worden voorgedragen 45 artikelen, waaruit ƒ 314.816 meer dan de toegestane sommen geweten is. Op 94 artikelen werd tezamen ƒ 308.714 minder uitgegeven dan geraamd was. Daar de rijksbijdrage ten gevolge van de hoogere opbrengst der middelen geen verhooging ondergaat, integendeel ƒ 426.153 minder bedraagt, worden de laatstbedoelde artikelen niet voor verlaging voorgedragen.

Het eindcijfer der begrooting zal derhalve thans bepaald moeten worden op ƒ 2.768.250.

Belangrijk meer dan de raming hebben o.m. de volgende middelen opgebracht: Invoerrecht ƒ 101.000, accijns op gedistilleerd ƒ 158.000, inkomstenbelasting ..000, loodsgelden ƒ 112.000.

Onze Haven

... di Pueblo schrijft:

„Naar wij bij geruchte vernemen, zal alles wat betrekking heeft op de haven in één hand komen, en alsdan aan het hoofd van die afdeeling een oud-kolonel der zee van de Koninklijke Nederlandsche Marine komen te staan."

Misschien staat hiermede in verband wat de *Amigoe di Curaçao* meldt, dat aangekomen is de heer J. H. ..mer, kolonel der Nederlandsche Marine, belast met een onderzoek naar de havenverbetering, vooral in betrekking tot den sterken stroom langs de haven.

Regen.

In zijn vorig bericht over de regencijfers voegt de *Amigoe* het volgende toe:

Wij ontleenden onze cijfers van het vorig nummer aan het Rapport van den ingenieur Havelaar (1902). Daar de opgaven omtrent den regenval op Curaçao loopen in dat rapport slechts over de jaren 1842—1871. Daarna kwam er een groote gaping tot het jaar 1904. Natuurlijk concludeerden wij daaruit, dat tusschen de jaren 1871 en 1904 geen regenwaarnemingen op ons eiland waren verricht, althans niet voor het nageslacht bewaard zijn gebleven.

Gelukkig is dat zoo niet. Onze Meteorologische dienst beschikt over tamelijk volledige opgaven van af het jaar 1830 tot op heden. Alleen bestaat er een leemte over de jaren 1875 tot 1883.

Over al die jaren bedroeg de gemiddelde regenval per jaar 533 m.M.

Uit deze lijsten blijkt ook, dat er méér jaren zijn geweest met een regenval boven de 1000 m.M., n.l.:

In het jaar 1844 met 1035 m.M. op Savonet
" " 1886 " 1222 " Garnizoen
" " 1906 " 1104 " op Fort Amst.

Het jaar 1886 leeft nu nog in den volksmond voort als: *anja di rio*, het jaar, dus dat er rivieren waren op Curaçao.

En nu zal men zeker denken, dat het jaar 1924 wel de kroon gespannen heeft.

Maar dan moeten we onze lezers op een grooten tegenvaller voorbereiden.

De regenmeter van het Fort Amsterdam heeft in 1924 niet meer dan 760.6 m.M. opgeteekend. Doch op Barber viel heel wat meer, n.l. 966 m.M., wat al heel dicht de 1000 m.M. nabij komt.

Wat wij in ons vorig nummer schreven, dat, naar men zeggen, het in geen 80 jaar hier zooveel geregend heeft als dit jaar, betreft alleen de maand Juli.

In dit jaar heeft de regenmeter van het Fort Amsterdam 99.3 m.M. opgeteekend. Wij moeten tot 80 jaar, tot het jaar 1845 teruggaan om een jaar te vinden, waarin het *in de maand Juli* ook zooveel geregend heeft.

In 1845 werd op Savonet ook in de maand Juli 105 m.M. opgeteekend. Een paar maal te voren vindt men een buitengewonen regenval, n.l. in Juli 1837 viel 145 m.M., in 1834 viel 136 m.M. en in Juli 1831 ... m.M.

De grootste regenval, die hier ooit in één enkele maand werd opgeteekend, was in October 1906, toen in den regenmeter van het Fort Amsterdam 472 m.M. werd opgenomen, dat is ruim 100 m.M. méér dan in het jaar tevoren in alle 12 maanden te zamen gevallen was.

Geschiedkundige sprokkelingen.
De Politie.

Door een laudator temporis acti zal tevergeefs gezocht worden.

Vanwege zijn ziekelijken toestand was den Fiskaal Mr. P. B. van Starckenborgh in 1816 een adjunct-fiskaal Mr. H. R. Hayunga toegevoegd. In zijne vergadering van 11 Oct. 1816 besloot de Raad van Politie dezen ambtenaar eens aan te schrijven, om zijn post met activiteit en vigilantie waar te nemen, inzonderheid ten einde de fraudes tegen de uitgaande rechten en het patentrecht tegen te gaan.

Maar de adjunct-fiskaal liet dat niet op zich zitten, en antwoordde, dat de Raad aan „manquement van vigilantie" leed, wat alleen aan gebrek aan middelen tot het in het werk stellen der vereischte activiteit kon toegeschreven worden. Behalve fiskaal en adjunct-fiskaal was er immers alleen maar een substituut-schout met vijf dienaren der politie, „eenen enkelden uitgezondert, afgedankte Invalieden, zonder de minste activiteit, meestal door sterken drank buiten staat de geringste hunner pligten waar te nemen." Vroeger had de fiskaal meer mannen en fondsen, om spionnen, die belastingovertredingen aanbrachten, te betalen. Nu mist hij het een en het ander en het aantal der belastingen is vermeerderd. Het gevolg was, dat de adjunct-fiskaal 8 „politiewagters", alleen voor het ontdekken van belastingfraudes, kreeg met een opper-politiewachter. Van de 5 dienaren der politie zouden alleen de twee beste in dienst gehouden worden.

Schorsing.

Tijdens het ter perse zijn van dit blad brengt *de Curaçaosche Courant* van 23 Januari 1925 het bericht der schorsing in zijne functie tot nadere beschikking van Dr. A. J. H. Bergmann, directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst.

Uit den Verren Vreemde.

Om de nieuwe wereldzee.

In een redevoering, die zeer de aandacht heeft getrokken, heeft de minister-president Herriot, bij de behandeling van het budget van het departement van Buitenlandsche Zaken in de Fransche Kamer, de verklaring uitgesproken, dat de politiek onder zijn leiding o.a. gericht is op „de reconstructie van Europa, want Europa is bijna niet meer dan een klein kanton van de wereld. Het late een beetje van zijn ouden trots vallen! Daar ginds, in den Stillen Oceaan, stellen zich problemen die, een nabijen dag, waarschijnlijk de samenwerking zullen vragen van de vereenigde staten van Europa".

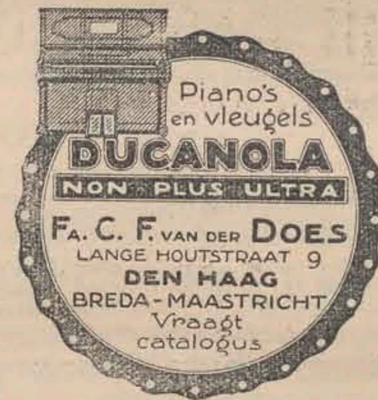
Zoo worden al maar talrijker de aanwijzingen in die richting. Zoo gaan die aanwijzingen al maar meer uit van personen van meer beteekenis. Maar van „vereenigde staten" van Europa wordt alleen nog slechts *gesproken*.

In November '24 wees de bekende oud-minister van koloniën Albert Sarraut, in een rede gehouden voor de Université des Annales te Parijs, erop dat Europa zich niet als een van het overige deel der aarde gescheiden eiland mag beschouwen, en zette hij uiteen hoe het zich bewust moet blijven een stuk en een onderdeel van het groot geheel te zijn. Wat hij zag gebeuren en wat hij zag komen wees op den zich zettenden nieuwen, grooten strijd van rassen en belangen. De jongste geschiedenis in Egypte, Britsch-Indië, Turkije, het tusschen Rusland en Japan gesloten contract, de vermeerderde Amerikaansch-Japansche animositeit, de hervatting van de vlootbasisversterking van Singapore, 't zijn alle schakels in de door Sarraut geteekende keten. Hij is overigens — de lezers van onze rubriek weten 't — niet de eenige, wiens blik verontrust in de richting van den Stillen Oceaan staart.

Maar dat thans de minister-president van Frankrijk zich geroepen acht dit openlijk te beleiden, dat is een ruk aan de alarmklok, die den klepel scherp heeft doen aanslaan. En zoo is de klank ook opgevangen. De correspondenten van Japansche en Chineesche bladen te Parijs hebben er een verfransching in gezocht van de eenmaal, lang geleden, door Keizer Wilhelm voor het Oostersche gevaar uitgesproken waarschuwing: Volken van Europa waakt voor uw heiligste goed. Maar van een bevredigd en vereenigd Europa is nog niet veel te bespeuren.

Dat men ook aan de andere zijde van den aardbol op voorteekens van een naderend gevaar wijst, spreekt uit tal van gebeurtenissen, redevoeringen en publicaties. Zoo bracht dezelfde post, die ons de redevoering van Herriot bezorgde, een artikel: „Om de hegemonie. Azië voor de Aziaten. Japan rules the waves", in De Indische Ct. (16 Jan.), waarvan het opschrift reeds veelzeggend is en dat de zaak waarom het gaat aldus stelt:

„Japan zal ongetwijfeld trachten om de gevoelens van haat in China, welke vooral sinds Januari 1915 (de 21 desiderata) gekoesterd worden, weg te nemen.

Uit het Jaarverslag van „De Rentekas"
te 's-Gravenhage.

In de algemeene vergadering van aandeelhouders werd de Balans en Winst- en Verliesrekening per 31 December jl. goedgekeurd en het dividend vastgesteld op 6½ %.

Het verslag vermeldt, dat de toestanden op het gebied van handel en nijverheid wel wat vooruitgegaan zijn. De beurszaken hadden, met uitzondering van eenige perioden van opleving, nog niet veel te beduiden. Niettemin geven de resultaten over het jaar 1924 reden tot tevredenheid.

Na afschrijving van een verlies ad ƒ 15.979.49, tengevolge van faillissement van een debiteur, resteert een netto-winst van ƒ 103.150.11. Het reservefonds is gestegen tot ƒ 149.550.47. Op kantoorgebouwen werd wederom ƒ 10.000.— afgeschreven.

De Balans geeft de volgende posten. Debet: Aandeelen in Portefeuille ƒ 4.000.000.—; Huizen Zoutmanstraat en Safe ƒ 125.000.—; Kassa ƒ 130.209.47; Effecten ƒ 93.653.29; Coupons ƒ 2625.49; Diverse Debiteuren ƒ4.374.259.11; Belegde Res. ƒ139.981.16; Prolongatie u/g. ƒ 35.500.—. Credit: Kapitaal ƒ 5.000.000.—; Reserve ƒ 149.550.47; Dividend 1923 ƒ 182.—; Dividend 1924 ƒ 65.000.—; Spaarkas ƒ 739.409.82; Deposito- en Chèquerekeningen ƒ 513.062.41; Diverse Crediteuren ƒ 2.432.776.45; Saldo nieuwe rekening ƒ 1247.37.

Winst- en Verliesrekening. Credit: Saldo A°. P°. ƒ 2691.49; Rente ƒ 124.770.75; Provisie ƒ 46.670.11; Effecten, Vreemde Munt, Safe-huur ƒ 9551.09. Debet: Onkosten ƒ 64.553.84; Afschrijv. ƒ 15.979.49. Netto Winst ƒ 103.150.11.

Rectificatie.

In de dankbetuiging van den heer NICOLAI VAN FÜRSTENRECHT stond abusievelijk Adjunct van den Gouverneur-Generaal, dit moet zijn **Verificateur Ned.-Oost-Indië.**

p. o. J. F. v. d. POORTEN, Kruidkundige
Nobelstraat 1a, Den Haag.

Te eerder zal Japan hiertoe overgaan, omdat meer en meer de overtuiging veld wint, dat een oorlog met de Vereenigde Staten onvermijdelijk is.

Het Japansche volk is de laatste jaren zeer nerveus geworden en wil tot elken prijs een verzoening met China.

En met Rusland als Dritte im Bunde staat der wereld dan nog heel wat anders te wachten, dan de catastrophe, indertijd door den wereldoorlog veroorzaakt."

Men ziet 't; dit geloof groeit voor iedereen tot een algemeene opinie, behalve voor hen, die de verdedigings- en bewapeningsplicht voor de rijken om de Stille wereldzee niet richten naar het zich aankondigend gebeuren, maar die, omdat zij dezen plicht willen ontkennen, zich roekeloos verblinden door in de, door de wolken heenbrekende, tropische zon te staren.

Waar het gevaar wèl wordt gezien, wordt als middel daartegen aanbevolen: een vereenigd Westen; maar men zet zich niet tot verwezenlijking hiervan. Herriot beweert wel de onderlinge vrede te willen bevorderen, maar terwijl het Oosten zich tot een krachtsuiting vereenigt, blijft Europa zich in voortgezette rassenhaat verzwakken.

Even heeft men de illusie durven scheppen van een groote inspanning om het oorlogsmonster zijn klauwen te ontnemen. De Genève-illusie verloopt echter in een bittere teleurstelling. De nieuwe, jonge staten blijken in onzen nieuwen tijd evenmin internationaal te voelen, als —, ja minder internationaal te voelen dan de toonaangevenden in het oude Europeesche volkeren-concert.

Zoo eenstemmig als de organen der niet-revolutionaire-pers lof en verwachting zongen in October over de in Genève bereikte resultaten, die een wereld-wapenbeperking in 't vooruitzicht stelden, even eenstemmig zijn zij nu over de mislukking van het daartoe opgestelde protocol en verwijten zij daaraan bekrompenheid en kortzichtigheid. Nu vleit men zich weer met hoop op Washington, waar andermaal een z.g.n. ontwapeningsconferentie zal bijeenkomen. In één opzicht is deze echter alweer mislukt vóórdat de oproeping er toe is uitgezonden. De wensch, er ook de wapenbeperking te land in te betrekken, is al opgegeven.

De laatste week bracht lange opsommingen van de millioenen en millioenen uitgaven, die Amerika, Japan, Engeland, Rusland uittrekken voor vlootversterking (met eerbiediging van de eerste ontwapeningsconferentie te Washington!), maritieme-defensiemaatregelen van anderen aard, aanbouw van luchtschepen of vliegtuigen.

Terwijl het arbitrage-geding en het internationaal gerechtshof aangewezen worden als de toekomstvervangers van den oorlog tot oplossing van internationale geschillen, wijst de practijk nu reeds uit, dat dit middel wèl gebruikt zal worden voor vele kwesties, maar dat 't juist niet dienstig zal worden gemaakt ter oplossing van die kwesties, welke de volksgevoeligheid treffen in haar nationaal-, of haar economisch egoïsme.

Mussolino wees de interventie van den Volkenbond af in het Italiaansch-Grieksch incident, omdat hij de eer van Italië daarmede gemoeid achtte en geen vreemde daarover te rechten heeft. Het immigratievraagstuk wordt niet alleen door de Ver. Staten, als een zuiverbinnenlandsche aangelegenheid, aan inmenging van buiten onttrokken, maar Australië, Canada, Zuid-Afrika, Kenya stellen zich ook op dit standpunt, zelfs tegenover de Britsch-Indiërs, die toch mede-onderdanen van 't ééne groote Britsche Rijk zijn. Wil Griekenland, voor de uitzetting van den patriarch en andere landgenooten uit Turkije den Volkenbond als bemiddelaar laten optreden, Angora verklaart deze zaak alweer tot een van internen aard, waarover het geen vreemd oordeel wenscht te vragen. De Britsche dominions en de Zuid-Amerikaansche staten wenschen zich niet te verbinden om, volgens eventueele uitspraak van den Volkenbond, een strijdmacht te moeten geven om ergens ver, b.v. in Europa, op te treden; zij volgen in dit opzicht de Ver. Staten, die dit standpunt, ten opzichte van de Europeesche aangelegenheden, reeds lang hebben ingenomen.

In kleine staten, zooals in Denemarken en in Nederland, zijn partijen, die den Volkenbond wèl als een waarborg tegen den oorlog willen beschouwen, maar die niet inzien dat die Bond zich dan ook oorlogsgeducht en -beducht moet maken, en dat elk lid hiertoe zijn aandeel moet bijbrengen. Ook in dit opzicht brengt elke week nieuwe leering.

Het jongste nummer van „De Opbouw" bevat een artikel van Mr. H. P. Marchant, waaruit valt op te maken, dat de leider der vrijzinnig-democratische partij, die voor haar ontwapenings-drang steun zocht bij de beteekenis van den Volkenbond, begint terug te deinzen voor den bewapeningsplicht, die, bij nader overwegen, juist in het Volkenbondslidmaatschap opgesloten kan liggen. Zijn inzicht beweegt zich al in de richting van: als 't zoo is, dan make Nederland zich liever lo[s van] den Volkenbond. Na Herriot, de Fransche vrij[zinnig] democraat, nu ook de Nederlandsche leider der [...] Maar geen van beiden weet hoe hier en in 't Oosten de veiligheidsstelling dan te verzekeren is.

Amerika en Engeland zetten een nieuwe Washing[ton-] of Stille Oceaan-conferentie op. Elke poging ten [...] moet worden toegejuicht.

Een drietal jaren geleden werd op de vraag: „wa[artoe] dient een conferentie?", geantwoord: „om een volg[ende] conferentie voor te bereiden". Veel beter is 't nog [niet] geworden. De conferenties sluiten wel niet meer in onafgebroken reeks aaneen als toen, maar de resul[taten], welke zij brengen, loopen doorgaans toch spoedi[g op] zoodanige teleurstelling uit, dat nieuw uitstel, [...] afweren van de bezworen bedreiging alleen te [...] wachten is van „weer een conferentie".

Zoo voelt iedereen dan ook nu de beteekenis van [de] Stille-Oceaan-conferentie, die door 't Russisch-Jap[ansch] verdrag en de China-verwikkelingen nog voor n[ieuwe] moeilijkheden is gesteld.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

WONOSOBO-AVOND; Vrijdag 6 Maart, half acht, [...] venzaal Tempelierenhuis.

Rede van den WelEd.Geb. heer Ch. Dumont, ui[t...] venter, met lichtbeelden; verder verloting, grabb[el...] en thee. Wij hebben schitterende medewerking! V[...] werpen komen voor een raam bij Minderman.

Wij zijn in bespreking over een Indischen avond [in] de zaal van Stempker aan den Arnhemscheweg.

Het Bestuur.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEM[D:]

M. Sichterman, Hartenstraat 16 I te Amsterdam, [als] gouvernementsarts bij den Burgerlijken Geneesku[ndi]gen Dienst;

Ir. F. B. J. Kluvers, Kapellerlaan 103 te Roermo[nd] als ingenieur der 3e klasse bij den Waterstaat [en] 's Lands Burgerlijke Openbare Werken;

H. Fekkes, Brouwersplein 24rood te Haarlem en [...] Sietsma, Prins Hendrikstraat 34 te Arnhem, beiden [als] onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europee[sch] Lager Onderwijs.

Mutaties van 18 tot 25 Febr. 1925.

Nieuwe Leden:

K. Schermer, Amsterdam, Kloveniersburgwal 135.

A. C. G. Zaal, Amsterdam, Gerard Brandtstraat 20h[...] f 5.—.

J. Weijne, 1ste Luit. Inf. O.-I. L., wd. Districtscom[mis]saris van Marowijne te Albina (Suriname). f 5.—

Afschrijven:

H. de Bijll Nachenius, Haarlem, Frederikspark 6.

Adresveranderingen:

G. Boswinkel, Directeur Normaalschool, van: O[...]geest, Wilhelminapark 4, naar: Poerwakarta [...] Batavia), p/a. A. C. Deenik.

Mr. H. Smeenge, Amsterdam, P. C. Hooftstraat, 157 naar: 10.

N. W. Pel, oud-Kapitein O.-I. L., van: Teterin[gen] Zandberglaan 42, naar: Breda, Wilhelminapark [...]

Mevr. D. Bosch geb. Wermoeth, van: Den Haag, [...]namestraat 38, naar: Landhuis „Snipperda[l]" Worth-Reden (afd. Arnhem). f 5.—.

J. C. Hietink, Gedelegeerde Studiecommissie van Oo[st] en West, Den Haag, van: Van Aerssenstraat 17 naar: Van der Heimstraat 33.

J. G. L. Houthuijsen, oud-Notaris, Den Haag, van: Ga[...]lileistraat 99 naar: Weede van Dijkveldstraat 78.

Mevr. Wed. A. C. Kessler geb. Salmon, Den Haag, van: Schuijtstraat 55 naar: Laan van Meerdervoort 184, p/a. M. Nusselein.

J. W. Ebbink, Kolonel Inf., van: Koepang naar: Ba[n]doeng, D. v. O. IIe Afdeeling.

Mr. Raden Gondokoesoemo, thans voorzitter van de[n] Landraad te Patjitan.

P. Smit, Controleur B. B., van: Weltevreden, Dep. B.B. naar: Gouvernement van Sumatra's Oostkust (Medan).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

FORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

...LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
...loeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel ... V. L. van Zuylen, 24 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

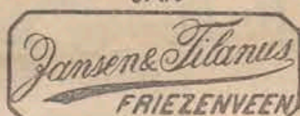

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260. beiden DEN HAAG.

INHOUD: Indisch Bronbeek. — Het Bedrijf eener Cocosnoten-Industrie. — Reis-Indrukken. — Een Oranje-Nassau Museum. — Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West". — Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers.- Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. Utrecht). — Mededeelingen. — Mutaties van 25 Febr. tot 4 Maart.

Indisch Bronbeek.

Nader ontvangen:
van N. N., Den Haag . . . . f 2.50

Het Bedrijf eener Cocosnoten-Industrie.[1]

door

B. G. H. VAN DER JAGT, W. I. en E. I.,
Adviseerend Ingenieur.

Werd in het artikel van 18 Dec. 1924 alleen de economische beteekenis van de mogelijkheid, om cocosvezels geheel mechanisch te kunnen verspinnen, behandeld, in dit artikel wil ik een overzicht geven van den gang van zaken van een dergelijk bedrijf. Gedetailleerde beschrijvingen te geven zou te ver voeren en evenzoo breedvoerige beschouwingen; alleen wil ik soms den nadruk leggen op sommige punten, die nu van een geheel ander standpunt moeten worden bekeken.

In tegenstelling met de vroegere werkwijze, die alleen ten doel had de coprah te winnen en waarbij de bolster, de schaal en de klappermelk werd weggegooid, is dit bedrijf er op gericht om de geheele noot in één bedrijf te verwerken en wel tot coprah en vezel.

Coprah levert eetbare oliën en vetten en van de vezels kunnen een aantal artikelen gemaakt worden, waaraan een dermate behoefte bestaat, dat het niet meer noodig is om over een afzetgebied te gaan filosofeeren en ook niet over toekomstige verkoopprijzen, daar die geheel en al door de wereldmarktprijzen worden beheerscht.

Een groote vraag is echter, „hoe worden de noten van een centrale fabriek verkregen."

Niet onvermakelijk is het als men zijn licht over dat chapiter eens bij experts op gaat steken, die 25 en meer jaren in de Oost gewoond hebben en dus alles weten.

De een zegt, als je een bedenkelijk gezicht trekt over de mogelijkheid van het verkrijgen der noten: „Maar mijnheer, hoe kunt u daaraan twijfelen; toen ik employé was, heb ik gedurende al dien tijd in dessa's klapperboomen gehuurd voor een gulden per jaar. Wanneer ik dan dorst had, liet ik een jongen in dien boom klimmen en dan had ik de noten. Simple comme bonjour."

De ander, die ook 25 jaar in de tropen geweest is, zegt: „Maar mijnheer, hoe zou je een dergelijke industrie durven baseeren op die onbetrouwbare Inlanders, die, zoo gauw als ze zien dat je de noten kunt gebruiken, er zoo horrende prijzen voor gaan vragen, dat je bedrijf in een paar maanden op de flesch is." Vraag je dan aan zoo iemand, hoe het dan mogelijk is, dat jaarlijks ca. 200.000 ton coprah van diezelfde Inlanders verkregen wordt, dan krijg je een schaapachtig antwoord of men weet voor zijn uitspraken geen voldoende argumenten aan te voeren.

Wij zullen momenteel over het verkrijgen der noten niet uitwijden. Inplaats van een crossword puzzle, zou men een prijsvraag op kunnen stellen, die begon met den aanhef: „Er groeien in Nederlandsch-Indië jaarlijks ca. 4 milliard noten. Fl. 1000.— belooning voor dengene, die de beste wijze aangeeft voor de manier waarop in een klapperrijke streek 8000 noten per dag op een centrale plaats zijn aan te voeren, met een becijfering van wat de prijs van die noten zal moeten zijn."

[1]) Vervolg op het artikel in het Koloniaal Weekblad van 18-12-'24.

Zou het mogelijk zijn gemiddeld 8000 noten per dag op een centrale plaats aan te voeren, dan zou het ook mogelijk zijn, om een wel niet groote, doch toch winstgevende fabriek op te zetten. Heeft men een klapperonderneming, die 8000 noten per dag levert, dan is het vraagstuk van het verkrijgen der noten al heel gemakkelijk en weet men den prijs ook, die natuurlijk eenigszins afhangt van omstandigheden en plaats en weersgesteldheid en verdere zaken, die groei en opbrengst van de boomen beïnvloeden.

Voor het verkrijgen van de noten van de Inlanders, moet men van één standpunt *niet* uitgaan en d.i. dit vergelijken met den opkoop van coprah, waarvoor men zonder twijfel Chineezen noodig heeft. Evenmin als voor den opkoop van kerriet van de Inlanders bij een Java-suikerfabriek Chineezen als tusschenhandelaars aanwezig behoeven te zijn, is dat hier noodig, om de eenvoudige reden, dat het gebied, waarvan men 8000 of desnoods 80.000 noten per dag, in klapperrijke streken zal kunnen betrekken, niet veel grooter is dan van een behoorlijke suikerfabriek.

Een exporteur die in Semarang of Soerabaja woont, is niet in staat om contracten direct met Inlanders af te sluiten en op de aflevering het toezicht te houden. Daarvoor is het gebied te groot. Daarom sluit hij een contract af met een Chinees, die op de plaats zelf woont en het kleine gebied volkomen kan beheerschen. Een Europeaan is niet geschikt om op den duur in de kampong te leven en kan hij dus hierin den Chinees niet vervangen. Een heel andere zaak is het echter, wanneer een Europeaan, zooals dat op een suikerfabriek mogelijk is, in het binnenland kan leven en daar leider is van een modern bedrijf met de benoodigde employees rondom hem. Een dergelijk bedrijf kan dit klapperbedrijf worden en moet men dan ook het verkrijgen der klappers van inlanders van dat standpunt bezien.

De quintessence van het bedrijf is het volgende. In Britsch-Indië heeft men minimum 4½ maand tot maximum 1½ jaar noodig, om middels het roten, de vezels uit de klapperbolsters te extraheeren en verkrijgt men een vezel, die alleen met de hand spinbaar is, en daardoor alleen in huisindustrie verwerkt, een handelsproduct te voorschijn kan roepen.

Hetgeen nu in Britsch-Indië in 1 jaar geschiedt, doen wij in dit bedrijf in 2 uren, doch hebben bovendien nog het voordeel, dat de nu gewonnen vezel geheel mechanisch te verwerken is. En hiermede was de weg gebaand tot een modern bedrijf.

Laten wij nog even in herinnering brengen, dat de cocosnoot bestaat uit:

1. De bolster,
2. De dop,
3. Het vruchtvleesch en
4. De klappermelk.

Gesteld dat de noten versch geplukt aan de plaats van het bedrijf aankomen, is het noodzakelijk, dat zij gedurende minstens 14 dagen opbewaard worden. Dat noemt men in Britsch-Indië „seasoning" en gedurende dien tijd neemt het vruchtvleesch nog beduidend in gewicht toe.

De groote moeilijkheid die men vroeger had, dat men uit bolsters van rijpe klappers geen behoorlijke vezel kon winnen, is door deze werkwijze opgelost en is dat wel mogelijk. Liefst heeft men natuurlijk groote noten, doch ook van de kleinere noten zijn de vezels lang genoeg om versponnen te worden.

Het seasoning vereischt echter siloos, waarin de noten worden opgeslagen. Deze siloos hebben een dubbele beteekenis voor het bedrijf en wel het aanzetten van het vruchtvleesch in de hand te kunnen werken en te kunnen dienen als regelmatigheidsfactor voor het bedrijf.

Zooals algemeen bekend, is de opbrengst van klapperboomen zeer onregelmatig en gegevens van Europeesche ondernemingen duiden dat stellig aan. Om dus aan een bedrijf precies zooveel noten per dag af te leveren, als dit regelmatig kan verwerken is een natuurlijke onmogelijkheid. De eene dag zullen misschien 10.000 noten geleverd kunnen worden en den anderen dag maar 5000. De siloos zijn dus de buffers voor de regelmatigheid van het bedrijf. Daar men de noot zonder het minste

...ar nog twee maanden na den pluk kan verwerken, is dit dus een bij uitstek gunstige omstandigheid. Vooral bij brekages, die in rietsuikerfabrieken, behalve de bedrijfsstoring, steeds een aanzienlijk verlies aan product meebrengen, is men beter aan toe.

Het bedrijf is echter een 24 uur-bedrijf, d.w.z. een dag- en nachtbedrijf, om de eenvoudige reden, dat men de droging van de coprah niet mag onderbreken. Of men twee- of drieploegenstelsel in ...voeren, hangt af van plaats en tijd en omstandigheden en kan hier buiten beschouwing blijven. Voor de kostenberekening speelt deze omstandigheid echter een zeer groote rol, zooals uit een ...artikel zal kunnen blijken.

De noten komen van de siloos in het bedrijf en ...n nu eerst ontdaan van de bolsters. Dit gebeurt mechanisch en heeft men daar momenteel goede machines voor, o.a. de beste die ik gezien heb, de „Graafland huskstrippingmachine" genoemd naar den uitvinder Jhr. Graafland. Persoonlijk zag ik deze machine zien werken en doet zij ...werk zeer goed, ofschoon er met de bolsters andere bewerkingen noodig zijn voor het ex...eeren der vezels.

...die eerste bewerking verkrijgen wij dus:

...de bolsters en
...de noot inclusief vruchtvleesch en melk

...een toestand, zooals men ze gewoonlijk ont...t in de Hollandsche fruitwinkels.

...en wij de bolster voorloopig eens rusten en volgen de noot op haar gang door het bedrijf.

De bedoeling is nu het winnen van de coprah ...an dat alléén geschieden door het vruchtvleesch te drogen. Zoodra nu de noot van de ont...ermachine komt, moet zij eerst worden schoongemaakt, d.w.z. van alle vuil en korte vezels ...den ontdaan, omdat deze van invloed zouden ...op de reinheid van de coprah en het ligt in de bedoeling in dit bedrijf een kwaliteit coprah ...vaardigen, die aan de meest strenge eischen ...voldoen en waarvoor men dan ook de hoogste ...zen zal kunnen bedingen bij den verkoop. De ... is een sterk object en het is zeer eenvoudig een stel roteerende stalen borstels te con...eeren, die den noot absoluut schoon kunnen ...en.

...een kraakmachine wordt dan den noot een ...en slag toegebracht, zoodat zij splijt en de klappermelk er uit kan vloeien. Van deze klappermelk ...eventueel nog alcohol of iets dergelijks ge...t werden, doch zullen wij dit voorloopig buiten beschouwing laten.

De gekraakte noot, waarin het vruchtvleesch ...zeer vast tegen den dop zit, wordt eerst aan een ...droging onderworpen, waardoor het vruchtvleesch gemakkelijk van den dop loslaat. Met de ...d of eventueel machinaal, wordt het vruchtvleesch dan gesorteerd van de doppen, waarbij bij ...machinaal sorteeren, het verschil in hardheid ...n vruchtvleesch en dop een groote rol speelt. Het vruchtvleesch wordt nu verder gedroogd, tot een ...wenschte kwaliteit coprah verkregen is.

Zooals men zien kan, is aan een der eerste vereischten, waaraan een coprahdroging moet voldoen, wil zij een uitnemend product opleveren, voldaan, n.l. dat er zoo goed als geen tijd mag verloopen tusschen het openen der noot en de droging van het vruchtvleesch en dat deze droging vooral ...ononderbroken mag worden.

De dop wordt naar zuiggasgeneratoren gevoerd, ...geen toestel is momenteel beter in staat om ...de kofferdam en de doppen de benoodigde calorieën te onttrekken als dit toestel. Wereldfirma's als Deutz en Crossley bouwen gasgeneratoren ...gaszuiveringsinstallaties, die aan alle door dit ...bedrijf te stellen eischen voldoen en ruwweg bere...nd leveren de dop en de kofferdam van één noot ...ende calorieën voor de bereiding der coprah ...r de bereiding der vezels, zoodat het niet ...zal zijn om brandstof te suppleeren.

...het gewonnen gas der gasgeneratoren wordt ...ucht verwarmd, noodig voor het drogen der ...rah en nu heeft men op gasgebied vrij eenvoudige toestellen, waardoor het mogelijk is te zorgen, ...in een ruimte steeds een constante temperatuur ...omen automatisch onderhouden wordt. De coprahdroger, die wij nu geconstrueerd hebben, is ...den denkbaarst eenvoudigen vorm en die volkomen regelmatige droging waarborgt onder steeds ...dezelfde omstandigheden, zoodat een volkomen egaal product kan worden gegarandeerd. Aan de coprah-aanduidingen F. M. S. (fair merchantable sundried) en F. M. (fair merchantable) zal een andere qualiteit aan vooraf kunnen gaan en wel de A. D. (artificial dried), die de hoogste prijzen zal kunnen bedingen.

Wie eenigermate technisch op de hoogte is, zal uit dezen gang van zaken kunnen afleiden, dat de geheele behandeling van de noot en van de doppen en van de coprah volkomen mechanisch zich kan afspelen en dat men de grootste quantiteiten noten per dag kan verwerken, met zeer weinig bedienend personeel, daar ook het transport van de eene machine naar de andere volkomen mechanisch zal kunnen geschieden.

Een zeer groote cultuurmaatschappij heeft een fabriek voor coprahdroging op Sumatra's Oostkust en kost die fabriek meer dan *f* 200.000.— en heeft men een groot aantal menschen als bedienend personeel noodig. Deze installatie wint alléén de coprah en al het overige wordt verbrand of weggegooid.

Voor denzelfden prijs kunnen wij een fabriek bouwen, die bijna evenveel coprah per jaar produceert, doch bovendien nog de vezels wint en in garens en geweven doek transformeert, terwijl de financieele omzet van ons bedrijf dan ruim 100 % grooter is dan van het eerstgenoemde bedrijf.

Toch beweren sommige directies van klapperondernemingen, dat coprah drogen niet voordeelig is. Ook dat coprahdrogen moet men dus van verschillende standpunten bekijken. De wijze van coprahdroging en behandeling, zooals dat momenteel geschiedt te vergelijken met de wijze die wij volgen, gaat niet op.

(*Slot volgt*).

Reis-Indr[illegible]en.

door

G. VAN BERESTEYN-TROMP. [1])

(*Vervolg.*)

Aan boord van de „Johan de Witt".

Zooals ik in mijn vorigen brief reeds schreef, kreeg ik van Genua, in dubbelen zin, een akelig kouden indruk. Ik kan dan ook den naar Indië reizenden *niet* aanraden er zich lang op te houden, wèl echter om, niet alleen in het koude jaargetijde, doch ook als zij er in 't voor- of najaar aankomen, zich vooral niet van hun wintergoed te ontdoen, want ook aan boord kan het in de Middellandsche Zee dan frischjes waaien, zoodat men op dek een dikke, warme jas en Jaeger ondergoed best velen kan. Reizigers uit Indië naar Europa doen dus goed met ook wollen kleedingstukken voor die streken mee te nemen, willen zij zich voor ernstig kouvatten vrijwaren. Ik heb aan den lijve en bij mijne medepassagiers gemerkt, dat deze wijze raad niet overbodig is.

De „*Johan de Witt*", een der mooie, groote mailbooten der *Stoomvaartmaatschappij „Nederland"*, maakte een bizonder goeden indruk, zooals zij daar statig grootsch, keurig onderhouden, met onze driekleur in top aan de Genuasche kade lag! Stellig stak zij ver uit boven de haar omringende vaartuigen van andere naties. Nederland mag met recht trotsch zijn op deze hare vertegenwoordigsters in verre zeeën en landen.

Ook de inwendige praktische en tegelijk esthetische ruimteverdeeling en de artistieke aankleeding door niemand minder dan onzen grootsten sierkunstenaar Lion Cachet zijn boven allen lof verheven, een streeling voor kunstgevoelige oogen en gemoederen.

Niettegenstaande de reis door den Atlantischen Oceaan vrij bewogen was geweest — midden November zijn de golven, vooral in de beruchte golf van Biscaje, meestal onstuimig roerig — had de „Johan de Witt", onder haar wakkeren aanvoerder

[1]) Zie Kol. Weekbl. van 12 Febr. j.l.

Kapitein Beijer, Genua vroeger bereikt dan aanvankelijk geraamd was, zoodat de meegekomen passagiers nog ruimschoots gelegenheid hadden aan wal een frissche neus te gaan halen. Bijtijds uit mijn, dicht bij de haven gelegen — zeer aanbevelenswaardig — „Bristol Hotel", naar boord stappende, vond ik het schip dan ook zoo goed als door allen verlaten, wat mij, bij de eerste kennismaking, niet bepaald den indruk van gezelligheid gaf. Daarentegen had ik toen gelegenheid om rustig alles op te nemen; mijn hut, welke ik reeds vóór het vertrek van het schip uit Amsterdam, geïnspecteerd had, op te zoeken en er, op mijn gemak, mijn koffer uit te pakken, het een en ander te ordenen, zonder daarin door lastige schommel- en schudbewegingen gehinderd te worden.

De vriendelijke hofmeester, een reus van een man, die later bleek een groot kindervriend te zijn — er waren in de tweede klasse alleen reeds dertig kinderen tusschen de 1 en 12 jaar, terwijl er onderweg nog eentje bij geboren werd — overhandigde mij dadelijk een stapel brieven, tegelijk met een grooten ruiker welriekende rozen en anjelieren, lieve attenties van goede vrienden uit Holland, mij door tusschenkomst van den heer Hozan, den zeer behulpzamen agent der Mij. „Nederland", toegezonden. Wat maken die bloemen op den uit Europa vertrekkenden, toch altijd eenigszins droef gestemden reiziger, juist dan een heerlijk hart-verkwikkenden en tegelijk-verwarmenden indruk!

Toen langzamerhand de passagiers in troepjes, allen beladen met pakjes uit de op kooplustigen ingerichte stad Genua terugkwamen, bleek mij hoe overvol de boot was, voornamelijk met jonggetrouwde paartjes, jongelui, „handschoentjes" en van verlof terugkeerenden, een vroolijk gezelschap, dat soms zelfs wat al te luidruchtig was voor de uitteraard toch altijd zeer beperkte scheepsruimte, waar men elkander moeilijk ontwijken kan. Ik kreeg den indruk, dat de meesten samen nu eens flink „de bloemetjes buiten wilden zetten" vóórdat zij in Indië, soms in afgelegen eenzaamheid, zich aan den harden arbeid zouden zetten. Pijnlijk klonk mij hun roep tot de ons tegemoet varende schepen: *„Jullie gaan in de goede richting!"* Daar ik juist in mijn reis naar Indië de vervulling zag van een lang gekoesterden wensch: *om mijn geliefd geboorteland, dat ik als kind verlaten en waaraan ik de prettigste herinneringen had, weer te zien,* was ik 't natuurlijk heelemaal niet met hen eens. Die uitroep deed mij opnieuw beseffen hoe noodig 't is, dat Europeanen niet dan met een massa idealen, vooral van geestelijk maatschappelijken aard, de groote reis aanvaarden, niet blind voor de werkelijkheid, die zij er zullen aantreffen, maar vol heilige ambitie om het hunne bij te dragen tot vermeerdering van het algemeen welzijn, niet alleen op materieel en intellectueel, maar bovenal op cultureel gebied.

Die opgeschroefde vroolijke stemming aan boord werd nog verhoogd door de aanwezigheid van een Duitsch strijkje, dat beurtelings in de eerste en tweede klasse gedurende den geheelen dag zijn eentonig moderne dansmuziek deed hooren; voor niet-danslustigen soms werkelijk een pijniging, te meer daar afwisseling daarin alleen bestond uit gramofoon-muziek, dezelfde danswijsjes nasaal weergevend tot laat in den nacht! Dank zij een uit de passagiers gekozen feestcommissie, die goed regelend en organiseerend optrad, bleef de algemeene opgewektheid aan boord heerschen tot het einde der reis. Het weder werkte ook bizonder mede, zoodat er weinig zeezieken waren. Toen 't in de Straat van Messina begon te spoken, deed ik de ondervinding op, dat geen der mij aangeraden anti-zeeziektemiddeltjes doeltreffend is, doch dat men toch vrij spoedig zich gewennen kan aan de buitengewone schommelbewegingen, als men zijn aandacht er maar niet aan wijdt. In 't ergste geval zich languit in een gemakkelijken stoel op het dek te vleien, met den rug naar de zee gekeerd, verdiepend in een mooi boek, is mij gebleken het beste middel tegen die lastige kwaal te ...

Ook de telkens gewijzigde vergezichten op ... zijn een heilzame afwisseling. En die onvergetelijk schoone maannachten!

Toevalligerwijze werden ditmaal door de „J... de Witt" de meeste landingsplaatsen tegen avond aangedaan, zoodat wij den volgenden morgen vroeg vertrekkende het voordeel hadden van ... en stad zoowel bij kunst- als bij zonsverlichting hebben kunnen bewonderen. Ter afwisseling ... soms dagenlang, onafgebroken zeegezichten ... bel gewaardeerd, echter niet door hen, die ge... hadden op een dag passagieren aan wal.

De langzame vaart door het Suez-kanaal, ... aan beide zijden het uitzicht op de onafzienbare woestijn in telkens verschillende belichting en ... feering, had voor mij een groote bekoring. Nog ... ik de sierlijke gestalte en bewegingen voor mij ... een slanke, in donkere lompen gehulde Arabische vrouw, die eenzaam, slechts door een kleinen ... gen en een trouwen hond vergezeld, langs de oever, scherp tegen 't lichte zand afstekend, ... schip geruimen tijd volgde, kruimeltjes bedelend van onzen overdadig voorzienen disch. En dan ... spaarzaam over de woestijn verspreide menschelijke nederzettingen, schamele, daarom juist ... schilderachtige huisjes en in de nabijheid daarvan kudden van kameelen, die in hunne bij het ... passende tinten en houdingen zeker een niet ... der artistieken indruk maken. Dit alles bij een ... lichting van zonsop- of -ondergang is waarlijk ... beschrijflijk indrukwekkend! Dergelijk genot ... goedt al het minder aangename van een zeer...

Gelukkig was de temperatuur aan boord, zoo... in het Suezkanaal als in de Roode Zee, niet ... gewoon warm en ging alles zoo voorspoedig ... gelijk.

Het Sint Nicolaasfeest, dat ter hoogte van ... bang gevierd werd, bereidde, vooral aan de tal... kinderschaar, aan alle drie de klassen gezamenlijk een groote vreugde. Wij hadden een *echten* ... schop aan boord, het hoofd van een achttal Je... tenbroeders, door de Katholieke Missie uitgezonden voornamelijk naar de binnenlanden van Borneo.

Toen tegen den avond ons de eerste lichtjes ... Sabang tegenschitterden, popelde mijn hart, dat ... nu eindelijk, werkelijk voet aan wal zou zetten ... mijn eigen Indië, hetgeen dan ook voor dag ... dauw geschiedde.

Hoe zalig zijn die Indische, vroege schemermorgens, als de ontwakende natuur, als geladen is ... wat de Oosterling *Prana* noemt, de levensgeest, ... ziel van ware levensgenieting!

Welk een jubelend gevoel doortrilde mij ... wederzien der Indische bloemen: de gloeiend ... *kembang spatoe,* de zachtgeurende, blanke me... de oranje vlammende *merak,* speelgenooten ... mijn jeugd! Bij handenvol plukte ik ze om er ... tafel aan boord mee te versieren, wat op de ... mijner medepassagiers een vreemden indruk sc... te maken, daar zij niets bizonders zagen in ... voor hen zoo alledaagsch gewone tropische na... produkten.

Ook de van ouds bekende Indische geluidjes, ... kirren van de *perkoetoet* (tortelduif), het roe... van den kampongjongen op zijn karbou gezeten, ... de *tjitjak* en de *tokkè* (hagedissen), de Indische ... ren van klapperolie, van geroosterde *saté* kam... (aan stokjes geregen stukjes geitevleesch), de ... ontbeerden smaak van saprijke vruchten als ... *pompelmoes* en *mangistan* deden mijn Indisch hart ... onzegbaar goed!

In steeds sterker gespannen verwachting we... de reis naar Batavia voortgezet. Omtrent de indr... ken, bij aankomst aldaar, een volgende maal.

Malang, 24-1-'25.

Een Oranje-Nassau Museum.

> Point n'est besoin d'espérer pour entreprendre ni de réussir pour persévérer.

De herinnering aan het genotene is een genot. Wie zal niet met genoegen terugdenken aan de Oranje-Nassau Tentoonstelling [1]) van September 1923 in de Gothische zaal te 's-Gravenhage, waar zooveel moois en merkwaardigs was bijeengebracht, betrekking hebbende op de geschiedenis van ons Vorstenhuis, zoo nauw verbonden met de lotgevallen van het Nederlandsche volk in den loop der eeuwen, sedert de afzwering van Philips door de Staten-Generaal in 1581 tot den huidigen dage.

Het overdadig veel aanschouwde men op die tentoonstelling, op volledigheid van gegevens, die een beeld hadden te geven van het leven van de leden van het huis van Oranje-Nassau maakten de samenstellers dier tentoonstelling ook geen aanspraak.

Zij namen ter gelegenheid van het Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin het initiatief tot het houden dier tentoonstelling en wisten met een bewonderenswaardigen spoed, in korten tijd, ons een stuk Nederlandsche geschiedenis voor oogen te brengen, dat in bijzondere mate de belangstelling van ons volk en ook verre buiten de grenzen van ons land de aandacht van zeer velen heeft getrokken.

Het *„klein maar rein"* mocht zeker op die tentoonstelling worden toegepast, maar wat daar in de mooi versierde Gothische zaal bijeen was, is sedert in alle richtingen verdwenen, om zelfs geen sporen achter te laten.

Alleen de herinnering blijft ons over en, wat verblijdend is, het sedert meer en meer openbarend verlangen om dat stuk Nederlandsche geschiedenis in blijvenden vorm te mogen behouden in een daartoe op te richten museum, waar het door gestadige uitbreiding een nationaal bezit zal kunnen worden van wezenlijk zedelijke waarde op geschiedkundigen grondslag.

Zou het zullen dan niet velen zich geroepen gevoelen zulk een museum te „cajoleeren" door het in bruikleen geven of door het schenken van voorwerpen voor de verzameling, die van wezenlijke beteekenis zullen zijn voor het doel, dat men zich voor oogen heeft gesteld.

Het doel van het zich reeds in de twee laatste maanden van het vorig jaar gevormd hebbend Bestuur van de Vereeniging „Oranje-Nassau Museum" [2]) is n.l. kort en bondig: om in overeenstemming met het denkbeeld, aan de Tentoonstelling ten grondslag gelegd, een museum te stichten, dat de ontwikkelingsgeschiedenis van het Huis van Oranje-Nassau, in het bijzonder in zijn verhouding tot het Nederlandsche volk, zal laten zien, alzoo een verzameling bijeen te brengen van voorwerpen, schilderijen, oorkonden, penningen, boekwerken, enz., welke naast een dynastisch, veeleer een historisch karakter zal dragen.

In dit verband mogen wij dan ook van harte met de woorden instemmen in een dezer dagen verschenen opstel van Christelijk-Historische zijde („Zuid-Hollander") luidende als volgt:

„Van de grootste beteekenis voor de volkskracht „en voor de vaderlandsche gedachte moet het on„getwijfeld worden geacht, dat ons volk leve bij de „herinnering aan wat onder Gods leiding de band „tusschen Oranje en Nederland zoowel bij de wor„ding van onze zelfstandigheid als in den loop der „eeuwen heeft beteekend."

Waar die beteekenis, „in den loop der eeuwen", ontegenzeggelijk samengaat met de beteekenis van den band tusschen Moederland en „de deelen des Rijks buiten Europa", daar kan de Vereeniging „Oost en West" de plannen tot oprichting van een Oranje-Nassau Museum niet anders dan met groote vreugde begroeten.

Immers de Vereeniging „Oost en West" beoogt, zooals algemeen bekend, het voortdurend versterken van den band tusschen Nederland, Oost- en West-Indië en het bevorderen van gemeenschappelijke belangen, en wel die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

Het Bestuur der Vereeniging Oranje-Nassau Museum kan reeds daarom om onzen steun en van onze belangstelling verzekerd zijn en willen wij volgaarne de belangen der Vereeniging bij de leden van „Oost en West" warm aanbevelen, hetgeen wij reeds bij dezen doen.

Gelegenheid tot toetreding tot de Vereeniging Oranje Nassau Museum bestaat hetzij als *lid* tegen eene jaarlijksche contributie van minstens *f* 2.50, hetzij als *begunstiger* tegen eene jaarlijksche contributie van minstens *f* 10.—, hetzij als *stichter* door het schenken van een bedrag van minstens *f* 100.— ineens.

Men kan zich als lid enz. aanmelden bij het Secretariaat der Vereeniging Nieuwe Parklaan 63, den Haag. Voor Nederlandsch-Indië bij den heer J. W. Roessingh van Iterson, Tandjoenglaan 51, Weltevreden; voor Suriname bij den heer F. Oudschans Dentz te Paramaribo; voor de Nederlandsche Antillen bij den heer I. H. Pernet Gentil te Curaçao.

A. R. v. O.

---

[1]) Samengesteld door de Vereeniging Oranje-Nassau Tentoonstelling. (Goedgekeurd bij K. B. van 26 Juni 1923, No. 93).
Zie voor Bestuur en Comité van Uitvoering den uitgegeven Catalogus van die Tentoonstelling. De ziel dier tentoonstelling was hare onvermoeide Voorzitter Mr. A. J. E. A. Bik, de bekende Haagsche figuur, die zoo belangeloos en met groote bekwaamheid de ontwikkeling van den Haag en wat daarmede in nauw verband staat behartigt.
Volgens een door Minister de Visser gehouden rede was z.i. ten rechte, deze tentoonstelling als de bekroning van alle andere in de maand September 1923 en daarbij gehouden expedities te beschouwen. — Zie het artikel „Oranje-Nassau-Tentoonstelling" in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van Zaterdag 29 September 1923, Ochtendblad B, bldz. 2.

[2]) Mr. A. J. E. A. Bik, Voorzitter; Dr. N. Japikse, Onder-Voorzitter; Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteijn; Mr. M. I. Duparc; Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop; Jhr. H. J. Repelaer van Driel, Penningmeester; Mr. Dr. A. B. G. M. van Ryckevorsel; Mr. A. [illegible], Secretaris. Dit Bestuur werd gekozen uit de leden der oude vereeniging, met toevoeging van den heer H. W. G. Ras als adjunct-Secretaris, Nieuwe Parklaan 63.

Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West".

Jaarverslag over 1924.

De samenstelling dezer Commissie was aan het eind van het jaar als volgt:

De Heeren G. J. Oudemans, voorzitter; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, onder-voorzitter; F. H. A. van der Brugh, secretaris. Leden: Mevrouw E. van Deventer—Maas; voorts de heeren: Ir. J. André de la Porte, H. D. J. Apituley, Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, Prof. J. C. van Eerde, Ir. J. Th. Gerlings, Prof. Ir. J. Haringhuizen, Prof. Dr. G. A. J. Hazeu, Mr. A. M. Joekes, W. C. Ketelaar, Dr. H. D. Tjeenk Willink en Dr. C. Vinkesteyn.

De heeren Gerlings, Joekes en Ketelaar, vertegenwoordigers in het „Centraal-Comité voor de Opleiding van Indische Jongelieden in Nederland", onderscheidenlijk van de Tjandi-Stichting, het Max Havelaarfonds en de Nederlandsch-Indische Onderwijs- en Studiekas, zijn als zoodanig lid der Commissie. De heer Ir. J. André de la Porte trad in den aanvang van het jaar als lid van de Commissie toe.

Haarlem en Omstreken

Gedelegeerde der Studie-Commissie is de Heer J. C. Hietink. De tweede gedelegeerde, de Heer J. B. Visscher, is wegens vertrek uit Den Haag op zijn verzoek op 1 Januari 1924 ontslagen, doch werd wegens bezuiniging niet vervangen.

Vergaderingen hadden plaats op 2 Februari, 10 Mei, 6 September en 1 November.

Omtrent de verrichte werkzaamheden der Commissie zij vermeld, dat ook wederom in dit jaar belangrijke vraagstukken op het gebied van opvoeding en onderwijs der Indische jongelieden aan de orde en c.q. in behandeling kwamen. Zoo werd door den voorzitter en de heeren Gerlings en André de la Porte een voorstel uitgewerkt ter oprichting van eene vereeniging, ten doel hebbende studietochten voor studenten uit Nederlandsch-Indië te organiseeren. Het behoeft wel geen betoog dat een dergelijke vereeniging, mits goed opgezet, in hooge mate ten goede moet komen aan de ontwikkeling der Indische jongelieden, voor wie uiteraard toetsing van praktijk aan theorie veel grooter waarde moet hebben dan zulks reeds voor de Nederlandsche jeugd het geval is. In het volgende jaarverslag hopen wij daaromtrent meer te kunnen mededeelen.

Om niet in herhalingen te vervallen van andere verslagen, worde met de vermelding van dit éene, maar belangrijke punt volstaan; de vraagstukken toch, welke het arbeidsveld der Commissie bestrijken, zijn voor een goed deel van voorbereidenden aard en leveren uit dien hoofde de stof voor de op de vergaderingen te houden beraadslagingen, welker uitkomsten in de bedoelde verslagen tot uiting komen.

Tot de verdere werkzaamheden der Commissie behoort de zorg voor het Tehuis voor Indische studenten. Zooals bekend mag verondersteld worden, is dit Tehuis op initiatief der Studie-Commissie door het Ministerie van Koloniën gesticht, doch heeft zij de verdere exploitatie daarvan op zich genomen. Zij heeft daartoe eene Commissie van Beheer benoemd, terwijl aan het hoofd van het Tehuis stonden bovengenoemde Heer Hietink als uitwonend Directeur en Mevrouw J. A. M. van Overeem—van Arkel als inwonende Directrice. Deze laatste is den 5en Augustus 1924 overleden, terwijl in haar plaats is benoemd Mevrouw H. K. S. Keus, die hare functiën den 15en November d.a.v. aanvaardde.

Tot bijstand van den directeur werd met ingang van 1 Januari 1924 als administrateur van het Tehuis benoemd de Heer A. Meijer, oud-inspecteur van het Inlandsch onderwijs in .N.-I., die, voor zoover zijne eigenlijke werkzaamheden hem dit toelaten, den Heer Hietink ook zooveel mogelijk helpt met zijn arbeid als gedelegeerde der Studie-Commissie. Gedurende de ontstentenis der directrice, van Augustus tot medio November, trad hij geheel in die functie op, waarbij hij tijdelijk zijn intrek in het Tehuis nam.

Nog zij aangeteekend, dat het Steunfonds voor Studeerenden uit West-Indië, tot de oprichting waarvan de Studie-Commissie in 1922 den stoot gaf, door zijn geringe kapitaalkrachtigheid, nog niet zóó kon voldoen, als de stichters zich dit voorgesteld hadden.

Ten slotte een woord van waardeering voor den Heer Hietink, gedelegeerde der Commissie, voor de loffelijke wijze, waarop hij zijn verantwoordelijke en thans zoo omvangrijke taak blijft verrichten, daarin met teowijding ter zijde gestaan door den Heer Meijer.

's-Gravenhage, 29 Januari 1925.

De Voorzitter,
G. J. OUDEMANS.

De Secretaris,
F. H. A. VAN DER BRUGH.

Koningin Wilhelmina Jubileu Stichting. 1)

Prijsvraag No. 1, 1925.

De Koningin Wilhelmina Jubileum Stichtin langt een uitgebreid, nauwkeurig, klinisch mogelijk bacteriologisch — onderzoek naar de spreiding en naar het voorkomen der tuber in een bepaalde in Nederlandsch Oost-Indië wonende, doch vrijlevende bevolkingsgroep, in haar geheel tenminste 2500 personen, mogelijk in familie- en gezinsverband omvat.

De antwoorden op deze prijsvraag, in het landsch gesteld en in duplo getikt, moeten adres van den Secretaris van het Bestuu Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting zonden worden vóór of uiterlijk op den *Maart 1927.*

Het manuscript mag den naam van den sch *niet* vermelden. Een verzegeld couvert, waar naamkaartje van den schrijver, aan de buiten voorzien van een kernspreuk, wordt aan manuscript gehecht en dient als kenmerk van ingezonden antwoord.

Zoo mogelijk op den 31sten Augustus 1927 het oordeel over de ingekomen antwoorden wo bekend gemaakt.

Een gezamenlijk bedrag van f 10.000.— (duizend gulden) is ter beschikking gesteld om zijn geheel of in gedeelten als prijzen toegeken worden.

Alle bekroonde manuscripten worden het ei dom der Koningin Wilhelmina Jubileum Stic

Namens het Bestuur,

De Voorzitter,
w.g. Mr. K. F. CREUTZBER
De Secretaris,
w.g. Dr. A. J. F. OUDENDA
Kramat 95. — Weltevreden

1) Bij gelegenheid van het 25-jarig Regeerings leum van Hare Majesteit de Koningin zijn door gezetenen van Ned.-Indië gelden bijeengebracht een aan Hare Majesteit aan te bieden huldeblijk. Hare Majesteit is ten aanzien dier gelden beslist zouden worden aangewend in het belang van stichting, die de rente van het kapitaal (ong f 460.000) zal besteden ten bate van het genees wetenschappelijk onderzoek van volksziekten en van bestrijding daarvan. Den 29en Maart 1924 werd doelde stichting in het leven geroepen.

Red. Kol. Week

Van Week tot Week.

24 FEBRUARI—2 MAART.

Wijziging van het Regeerings Reglement. De T Kamer is gereed gekomen met de behandeling de wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië de Min. van Kol. het ontwerp in behoudende heeft gewijzigd, is de uitslag der later te eindstemming niet twijfelachtig.

De terugkeer der Indië-vliegers. De bemanning van F VII keert na zijn Indischen zegetocht met de tria naar Holland terug, welk schip den Maart van Priok vertrekt. In Marseille gaan vliegers van boord en naar Parijs, vanwaar zij 18en April met een vliegtuig naar Schiphol vertrekken. Op dien datum wordt in Am een receptie gehouden en zal des avonds den gers een serenade worden gebracht.

Examens. Universiteit Leiden. Cand.-examen Indisch recht de heeren R. M. A. Sastro Amidjojo, Tjiang Hooy en Raden Mas Soe Ripto.

Archivaris Oostkust van Sumatra-Instituut. In de pl van den heer W. H. M. Schadee, die als archiv van het Oostkust van Sumatra-Instituut is afget den, is als zoodanig benoemd de heer M. J. Lus oud-agent der Nederlandsche Handel Mij.

peesche landbouwnijverheid. De resident van Djokja heeft, behoudens bijzondere gevallen, het gewest voor verdere toelating en uitbreiding van de Europeesche landbouwnijverheid gesloten.

ondheidsdienst te Semarang. Aneta meldt dd. 25 Febr., dat te Semarang een gezondheidsdienst is ingesteld, waarvoor de Regeering *f* 48.000 subsidie geeft.

oor A. T. H. Winter. De majoor A. T. H. Winter, die geruimen tijd als leeraar aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage was verbonden en in Jan. j.l. in Indië is teruggekeerd, heeft ten gevolge van een val van zijn paard een been gebroken.

O. J. Nieuwenkamp. De schilder-teekenaar W. O. J. Nieuwenkamp heeft een nieuwe studiereis naar Indië ondernomen.

erste Indonesische studente aan de Rechtshoogeschool. Na de Algemeene Middelbare School doorloopen te hebben, volgt mej. Raden Roro Siti Taroeno Mihardjo thans de colleges aan de Rechtshoogeschool te Weltevreden. Ze is een dochter van Raden Taroeno Mihardjo, Indisch arts te Krawang. *(Oedaya).*

eschool te Soekaboemi. De opleidingsschool voor de politie te Buitenzorg en het centraal depôt van de gewapende politie te Soekaboemi zijn samengesmolten tot één inrichting onder den naam: „Opleidingsschool voor het personeel der politie". Als hoofd dezer inrichting is opgetreden de heer G. Minderman.

B. A. Faubel †. Te Soerabaja is overleden de heer Th. B. A. Faubel, directeur van de spiritusfabriek Brantas, tevens waarnemend burgemeester van genoemde stad. (Aneta, 2 Maart).

F. de Does †. In den ouderdom van 67 jaar is te Haarlem overleden de heer H. A. F. de Does, gepens. majoor der artillerie van het O.-I. leger.

Indische faculteit te Utrecht. Een aantal professoren, leden van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit te Amsterdam, hebben een rekest gezonden aan den Minister van Onderwijs, K. en W., waarin zij Z.Exc. verzoeken zijne goedkeuring te onthouden aan de vestiging aan de Rijks-Universiteit te Utrecht van een aantal leerstoelen ter opleiding van bestuursambtenaren van Ned.-Indië.

Mr. I. A. Nederburgh verdedigt daarentegen in een vlugschriftje de voorgenomen vestiging.

...soverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het instrument van het Gezag. De politie deelt klappen uit.

De politie moge in den loop der jaren aanmerkelijk verbeterd en verstevigd, zij is toch nog altijd niet volle berekend voor de nieuwe diensten, welke zij verband met nieuwe politieke verhoudingen heeft verkregen. *Ten eerste* in haar tactisch optreden tegenover extremistische actie, *ten tweede* in haar feitelijk optreden tegenover zulke actie. Ter illustratie geeft de *Locomotief* (24 Jan.) een aanhaling uit een artikel *„De slappe hand"* getiteld, in het „A. I. D." geschreven onder den indruk van het S. R.-relletje van Januari. Het hoonen van de politie in vergaderingen wordt een vermakelijkheid. De politie wordt daarblootgesteld en dit is — betoogt „de Loc." — een geringe tactische fout. Men gooie het roer eens van preventie naar repressie en bezige bij die relle den sterken arm met volle kracht. De uitrusting der politie in de groote Indische steden is achtergebleven bij de ontwikkeling der stedelijke gemeenten. Wel is de politie in vele opzichten nieuwerwetsch georganiseerd, maar zij is er nog niet op uitgerust om de toenemende menschenverzamelingen, die in de groeiende centra kunnen ontstaan, gemakkelijk in bedwang te houden. Dit blijkt b.v. bij terreinafzettingen, welke alleen met gebruik van een uitgebreide macht aan politiemanschappen gehandhaafd kunnen worden. Het blijkt ook bij samenscholingen van opgewonden of recalcitrante massa's, welke dagelijk het probleem stellen: maar laten begaan ..... er met gummistok en sabel op in slaan? Men zich herinnert de beruchte „taptoe", de sabelvan een zenuwachtige politiemacht, die op den Amsterdamschen Dam ruim baan probeerde te maken, en daartegenover wel eens waarnam op welke wijze het bereden wapen zulks doet, zal erkennen dat het laatste middel van de beide verre de voorkeur verdient. En dat zou het zeker in Indië ook. Drie agenten te paard hadden op den Grooten Postweg te Bandoeng binnen enkele minuten den communistischen optocht verstrooid.

„De Loc." zou dus wenschen dat het politioneel gezag werd bevorderd door juiste beperking en concentratie in het optreden der politie tegenover extremistische actie en tegelijk door moderniseering van het gezagsinstrument.

Aneta seinde aan het *Bataviaasch Nwsbl.* (26 Jan. M. O.) het verloop van nieuwe relletjes te Bandoeng, en aan de *Deli Crt.* (31 Jan.) de volgende beschrijving van een *gevecht te Soemedang* op den 30en Jan.:

Aldaar bestaat de *Sarikat Hidjo* of groene Sarikat, gericht tegen de *Sarikat Rajat.* Een bioscoop-eigenaar, die tot de S. H. behoort, verleent reductie aan zijn partijgenooten, hetgeen een doorn in het oog is der Rajatters. Dezen zetten een relletje op touw met het doel de bioscoop binnen te dringen. De wnd. ass.-resident Van Aalen, vergezeld van drie veld- en drie gewone politiedienaren, sneide toe en beval den lieden uiteen te gaan, terwijl hij samenscholingen verbood. De menigte weigerde, waarop een Chinees, achter de massa staande, met een steen wierp naar den ass.-resident, die daardoor licht aan het hoofd gewond werd. Toen de politie daarop trachtte den Chinees te arresteeren, trokken de Sarikat Rajatters hun messen, waarna een algemeen mêlee ontstond. De veldpolitie trok den klewang; de voorzitter der Rajatters kreeg een houw over den linkerarm, een Chinees een houw in den nek, den onder-voorzitter werd een been stukgeslagen, een andere Rajatter werd zwaar boven de oogen gewond. De 65 gewonden zijn in het hospitaal opgenomen, 90 personen werden gearresteerd, 40 andere zullen volgen. De Bandoengsche veldpolitie zond 10 man per motor ter assistentie naar Soemedang. De resident der Preanger betuigde zijn tevredenheid, dat de zaak met een zoo geringe politiemacht was afgehandeld. *De strooming der Sarikat Hidjo, welke beschouwd kan worden als een reactie op de Sarikat Rajat, begint zich verder uit te breiden, o.a.* in de districten Tjiamis en Bandjaran.

Middelbaar Onderwijs-conferentie. Hooger technisch onderwijs.

De *Java-Bode* (23 en 26 Jan.) geeft een verslag van de conferentie te Batavia, gehouden door M. O.-autoriteiten. Men was eenstemmig getroffen door de algemeene klacht, blijkens de adviezen der school-directeuren, dat de belangstelling der ouders en verzorgers in het onderwijs minimaal is. Men was van oordeel, dat gestreefd moet worden naar bevordering van het *contact tusschen school en huis.* Ingevoerd zal worden een z.g. *tusschenrapport,* bedoeld als een waarschuwing voor de ouders, en hen tijd gevend om de leerlingen te laten bijwerken. De ervaring, op oudervergaderingen opgedaan, stemt niet tot groote verwachtingen, wat betreft de bevorderingen van het contact tusschen school en huis; niettemin heeft men het te Batavia weer beproefd. Overwogen werd of het *instituut der klassevoogden* bevorderlijk was voor de goede verhoudingen. De conferentie hechtte veel beteekenis aan het geven van *gezamenlijke zanguitvoeringen.* Algemeen werd het betreurd, dat er buiten Bandoeng op de middelbare scholen zoo weinig aan *sport en gymnastiek* gedaan werd. De conferentie was overtuigd, dat ten aanzien van de *gelijkmatige waardeering der leerlingen bij verhooging,* op alle scholen de grootst denkbare nauwgezetheid betracht wordt. Geconstateerd was, dat het *percentage der geslaagden* voor de eindexamens der H. B. S.-en belangrijk lager was, dan volgens de voorafgaande rapporten verwacht kon worden. Bij een onderzoek, ingesteld op elke school afzonderlijk, bleek evenwel, dat het percentage bevorderden, hoewel in absoluten zin onbevredigend, relatief niet lager was dan in Holland. De conferentie was van oordeel, dat de *afschaffing van het toelatingsexamen* een groot nadeel voor het Middelbaar technisch onderwijs beteekende.

De technische hoogeschool te Bandoeng werkt reeds eenige jaren en haar eerste ingenieurs werden afgeleverd en vonden betrekkingen, hoewel niet in bepaalde ingenieursplaatsen. Zij hebben dus nog geen gelegenheid gehad, in de practijk van bizondere capaciteiten, verkregen door hun studie, blijk te geven. Er gaan ten aanzien van hooger onderwijs steeds meer

geruchten over ernstige plannen, Indië met nog meer faculteiten te verrijken, om ten slotte te geraken tot een volledige universiteit. Het *Soerabajasch Hbl.* (21 Jan.) staat er nog weinig geestdriftig tegenover, vooral nu het blad van meer dan één zijde vernam, hoe de Bandoengsche ingenieurs hun opleiding krijgen. Dit geeft het blad aanleiding, er nog eens ernstig voor te waarschuwen, niet te hard van stapel te loopen met de uitbreiding van universitair onderwijs en eerst nog maar eens de resultaten af te wachten van hetgeen wij thans hebben. Het zou kunnen zijn, dat toch nog zou blijken, dat de met zooveel enthousiasme gestichte Indische hoogescholen niet kunnen geven, wat er van verwacht wordt, *o.m.* omdat de in Indië bestaande onderbouw niet aansluit bij deze a. h. w. in de lucht hangende instellingen.

De rijstsituatie rondom den Pacific.
Het luiaardsvoedsel.

Als hoofdonderwerp voor het in 1926 in Japan te houden Pan Pacific Congres is gekozen: *de rijstsituatie in de Pacificlanden.* Het *Bataviaasch Nwsbl.* (27 Jan.) geeft in extenso weer de zeer belangwekkende rede over bovengenoemd onderwerp, door *dr. Cramer* gehouden op het voorgaande Congres te Honolulu.

Rijst is uit drieërlei oogpunt het belangrijkste voedsel voor de volken rondom den Pacific, n.l. uit een oogpunt van *consumptie,* van *productie* en van *handel.* Tenminste 500 millioen menschen in den Pacific voeden zich hoofdzakelijk met rijst. De gezamenlijke productie der Pacific-landen bedraagt circa 60 tot 70 pct. der wereldproductie. In Ned.-Indië wordt 4.000.000 ton geproduceerd en nog ongeveer 15 pct. der jaarproductie ingevoerd. Siam en Indo-China voeren rijst uit; ook Burma, doch dit valt buiten den Pacific-ring. Californië voert jaarlijks 200.000 ton rijst uit. De uitvoerhandel ontstond nog maar betrekkelijk kort geleden door den snellen bevolkingsgroei, terwijl de uitbreiding van het rijstareaal met dien groei geen gelijken tred heeft gehouden. Tot heden voelden wij in Ned.-Indië van deze ongelijkheid weinig, omdat onze export van verschillende artikelen zoo groot was, dat de geïmporteerde rijst gemakkelijk kon worden betaald. Op den langen duur zullen de landen, welke rijst uitvoeren, den export opvoeren; in Indo-China o.a. is men bezig met een grootsche verbetering van de irrigatie. Diverse nuttige gegevens zijn reeds beschikbaar, doch over meer volledige gegevens behoort beschikt te worden. Dr. Cramer hoopt, dat de in 1926 in Japan te houden conferentie der rijstsituatie een van de onderwerpen van bespreking zal uitmaken en dat alle vertegenwoordigers daar welbeslagen ten ijs zullen komen, zoodat een algeheel overzicht over de rijstsituatie in den Pacific kan worden verkregen, hetgeen voor alle betrokken landen van het grootste belang is. Thans drijven wij voort zonder vast doel, terwijl gevaar bestaat, dat men den een of anderen tijd voor een grootere of kleinere rijstschaarschte zal staan. Dr. Cramer gelooft dat een meer ernstige bestudeering van dit vraagstuk zeer veel tot voorkoming van een dergelijke gebeurtenis zal kunnen bijdragen.

De *Java-Bode* (27 Jan.) citeert uit „The Dutch East" van J. Macmillan Brown o.m. het volgende over den *sagopalm:* „Ik heb het gezien," schreef hij, „hoe een familie op Ceram een sagopalm omkapte, op het oogenblik dat deze zou afsterven, toen de bloemstengel op het punt was te voorschijn te komen. Binnen korten tijd hadden zij ongeveer een halve ton van het zachte, vochtige meel uit den gespleten stam te voorschijn gebracht, gewasschen en gezuiverd, klaar om er de kleine koekjes van te maken, die men hier in het Oosten overal ziet. Daarmede heeft zoo'n huisgezin dan genoeg voedsel, om er minstens zes maanden op te leven, en wanneer het twee boomen tegelijk bewerkt, kan het zich een heel jaar lang een even lui bestaan veroorloven als de meest weelderige Westerling. Het gevolg is, dat deze menschen niet werken en niet willen werken, en waarom zouden zij dan ook eenige behoefte gevoelen om verder te werken, wanneer zij met den arbeid van 7 à 10 dagen kunnen volstaan?" Brown meent dat het koppensnellen in het Oosten van den Archipel nog eenige beweging gaf in het leven dier luiaards, maar dat de afschaffing daarvan tengevolge zal hebben: „dat de doodstrijd over vele geslachten zal worden uitgestrekt als het einde van een sleepende, ongeneeslijke kwaal."

De „Java-Bode" vindt het eigenaardig, dat sommige volksstammen uit zelfbehoud het sago-eten verboden hebben. Zoo worden door het „Alg. Hbld." in een artikel: „De sagovloek" de Toradja's in Midden-Celebes genoemd. Inderdaad zijn dit voortreffelijke [...]wers, maar, bij mislukking van een rijstoogst [...] zij hun goden dispensatie gevraagd en hebben [...] maal en bij wijze van uitzondering *de sago.* [...] *luiaardsvoedsel,* geproefd.

Het sago-vraagstuk verdient belangstelling — sluit de „Java-Bode" —. De vloek zou op een [...] moment in zegen kunnen verkeeren. De wereld [...] heeft geleerd, hoe men in Indië van het bui[...] afhankelijk is voor dekking van het rijsttekort. [...]volking breidt zich nog steeds uit. Het zou bela[...]kend zijn te vernemen in hoeverre *de sago, h[...] smade Duivels-voer,* in de ure van nood een [...] zou kunnen worden.

Het volkscredietwezen in zijn tegenwoordig[...] ontwikkeling.

In het *Soerabajasch Hbl.* (19 en 20 Jan.) be[...] de heer *Van Citters* het ontstaan van het volksc[...]wezen, den natuurlijken groei daarvan en de [...]ding, welke het volkscrediet tot en met 1923 he[...]dergaan. De schrijver constateert, dat op het [...] van het volkscredietwezen uitnemend werk is ve[...]verricht. Neemt men de mentaliteit van het mee[...] van de credietnemers in aanmerking, dan mo[...] zijn verwondering uitspreken, dat in zoo betr[...]korten tijd zonder noemenswaardige schokken [...] is bereikt geworden. De eenige verklaring, wel[...] er voor kan geven is, dat men met het organism[...] „onder af" heeft opgebouwd en alleen bij den [...]lijken groei van overheidswege regelend is opge[...]

De tropen en ons bloed.

Op het oogenblik wordt door eenige chemici [...] het laboratorium te Weltevreden een merkwaardi[...]derzoek ingesteld, dat leiden kan tot eigenaardi[...]sultaten. Het is de *Java-Bode* (27 Jan.) slechts mo[...] zéér in het kort aan te geven, waarom het gaat, [...] bepaling van den invloed die de tropen hebben [...] samenstelling van het menschelijk bloed. Men [...] namelijk ontdekt dat *het ijzergehalte van het [...] stijgt onder den invloed van de tropen.* Het schijn[...] dat de Inlander in totaal ongeveer 3 gram mee[...] in zijn bloed heeft dan de Europeaan, die hier pas [...] komt. Dit beteekent buitengewoon veel voor een [...] die slechts in zulk geringe hoeveelheden in het [...]nisme voorkomt als ijzer.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De stemming van de Inlandsche bevolking op d[...] de Regeering gekochte particuliere landerijen op Java.

I.

Volgens de meening van den schrijver, die zich [...] K. teekent en welke voorkomt in de „Perniagaan" [...] 25 October 1924, is het niet gemakkelijk met juisth[...] stemming der betrokken Inlandsche bevolking [...] vroegere particuliere landen weer te geven over [...] aankoop dier landen door de Indische Regeering.

In elk geval is de meening over dien bestuurs[...]regel verdeeld.

Tal van personen verheugen zich ongetwijfeld [...] het tot stand komen van dien maatregel, omdat [...] bevrijd gevoelen van vele willekeurige hande[...] waaraan de vroegere beheerders dier landen, [...] Europeesche als Chineesche, zich schuldig maakt[...]

Natuurlijk waren er onder die beheerders wel [...]sonen, die hart hadden voor de belangen van de [...] landen wonende bevolking, doch er waren er ook [...] het gewoonlijk te hoog hadden in hun bol.

Er wordt wel eens beweerd, dat men nagenoeg [...] hoorde van klachten der bevolking op die partic[...] landen, die onder Europeesch beheer waren gestel[...] dat de beheerders niet in staat werden geacht onr[...]vaardigheden ten opzichte van de Inlandsche Bevol[...] te plegen, doch dit is niet juist.

De waarheid was, dat de inlandsche bevolking [...] niet op haar gemak gevoelde bij den Europ[...] beheerder, bij wien men niet durfde klagen, [...] zeer uit vrees voor zijn persoon, dan wel meer [...] zijner ondergeschikten.

Die vrees was zeker niet minder, wanneer de be[...]heerder een Arabier met den titel van Said was, [...] wien men een nakomeling van den grooten profe[...] Mohamad zag.

Hoewel de beheerders gewoonlijk niet onbemiddeld [...] en geschoold waren en men van hen geene willekeurige [...] handelingen zou verwachten, zoo waren zij toch d[...]wijls ruw in hun optreden tegenover het volk.

Het ondergeschikte personeel ontplooide evenwel de ergste willekeur.

Ten einde aan te toonen welke gebrekkige toestanden destijds op de particuliere landen op Java heerschten, haalt de schrijver onder meer aan de wijze waarop de Landheer van West-Indramajoe tegenover de bevolking optrad vóór den tijd dat het land tegen den prijs van 3½ miljoen gulden door de Indische regeering werd aangekocht.

Hij was een behoorlijk geschoold Europeaan, wiens wreedheid tegenover Inlanders en Chineezen, die hem niet den verlangden eerbied bewezen, algemeen bekend was.

Zij konden hem alleen naderen gehurkt en met de noodige sembah's.

Vele willekeurige handelingen waren daarvan het gevolg.

De Landheer van Kandanghauer had een goeden naam bij het volk, doch vertrouwde te veel op zijn ondergeschikt personeel, dat dientengevolge buitensporig tegenover de bevolking durfde optreden.

Een van de Wedono's van een grensdistrict trad toen tegen den Landheer op en liet eene klacht tegen hem indienen terzake van den rijstuitvoer, welke klacht door vele getuigenverklaringen werd bevestigd.

Bij den inbreng van de padi in de padischuren, was, volgens de klagers, het gewicht geen 100 katti per picol, doch op zijn minst 110 katti, terwijl bij ontvangst van de padi uit die schuren, het gewicht op 95 katti werd berekend, hetgeen een groot nadeel beteekende voor den kleinen man.

Dat was het werk van het ondergeschikt personeel en ging buiten den Landheer om.

De Wedono trad echter niet openlijk als klager op en de vraag of zijne actie voortsproot uit plichtsgevoel dan wel uit liefde voor zijn volk, was dus wel gewettigd.

Volgens den schrijver beoogde de Wedono het bevorderen van zijn eigenbelang en hoopte hij door zijn optreden Onder-Regent te worden van een district, welke functie, naar het gerucht liep, zou komen te vaceeren.

Succes heeft de Wedono echter niet gehad, want hij werd weldra gepensionneerd.

De Chineesche handel is over het algemeen ook wel vooruitgenomen met de nieuwe orde van zaken.

De vroegere toestand toch, dat de Chinees moeielijk op de particuliere landen werd toegelaten is thans voorbij.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Regeling van enkele gebruiken bij de Chineezen in Ned.-Indië, ingeval van huwelijk en overlijden en in het persoonlijk verkeer met elkander.

I.

Blijkens mededeeling, voorkomende in de „Keng Hwa Po" van 15 November 1924, zijn op het Congres van de Kong Khauw Tjong Hwee te Bandoeng, dat den 27sten en 28sten September te voren werd gehouden en waarop tal van vertegenwoordigers van Chineesche vereenigingen tegenwoordig waren, de navolgende beschikkingen genomen, met betrekking tot het huwelijk, sterfgeval en tot het onderling persoonlijk verkeer bij de Chineezen in Ned.-Indië.

a. Huwelijk.

1. Tijdens de huwelijksplechtigheid is de bruidegom voortaan verplicht in het zwart gekleed te zijn, n.l. in jacquet dan wel rok, naar gelang zijner keuze.

2. De bruid zal gekleed zijn in Shanghai-kleedij of rok met blouse.

3. Bruid en bruidegom zullen voor de wederzijdsche ouders 1 kniebuiging en 3 lichaamsbuigingen maken, terwijl voor het gebed dit aantal is bepaald op 3 kniebuigingen en 3 lichaamsbuigingen.

b. Overlijden.

1. Het stoffelijk overschot wordt gelegd op eene voor familie en vrienden behoorlijke plaats en zóódanig, dat het tot het laatste oogenblik duidelijk zichtbaar is.

2. De overledene wordt gebaad door de naaste familieleden en gekleed in de kleedij, welke hij tijdens zijn leven het liefste droeg.

3. De soort wierook, welke wordt gebrand, is die, welke bij het gebed wordt gebruikt.

4. De zoons en dochters van den overledene zullen gekleed zijn in eene kleedij van ruwe stof, terwijl zij voor het gebed 1 kniebuiging en 3 lichaamsbuigingen moeten maken.

5. De van papier vervaardigde huizen en andere voorwerpen worden verbrand.

6. Het hazardspel is in het sterfhuis verboden.

7. Voor het dragen van rouw zijn geen bepaalde uiterlijke kenteekenen noodig; alleen drage men eene middelmatige kleedij.

c. Dagelijksche omgang.

1. Aan de Chineesche vrouwen wordt meerdere vrijheid van beweging buitenshuis gegeven, doch het liefst ziet men dat zij daarbij worden begeleid door hunne echtgenooten. Vergaderingen en andere samenkomsten kunnen worden bijgewoond.

2. Te groote vrijheid aan verloofden kan niet worden toegelaten. Ingeval van ontmoeting moet een familielid als derde persoon aanwezig zijn.

De schrijver van het artikel voegt hieraan ter toelichting toe, dat de Kong Khauw Hwee Vereeniging bestaat uit een aantal personen, wier streven is, met zooveel mogelijk handhaving van de Chineesche instellingen en gebruiken, leiding te geven aan den Chineeschen stam in Ned. Indië, terwijl uit de bovenvermelde beslissingen duidelijk blijkt dat zij bij het maken van die veranderingen, rekening heeft gehouden met de veranderde tijdsomstandigheden.

Vooral de oude gebruiken bij het vroegere huwelijk eischten wijziging, omdat zij aanleiding gaven tot groot ongenoegen in de gezinnen en iedereen zijne eigen inzichten had en wilde doorvoeren, naar gelang van de omgeving waarin men zich in Indië bewoog.

Die verschillende inzichten werden beïnvloed door de uit China naar Ned.-Indië vertrokken Tjang Tjioe's, Tejoan Tjioe's en Khe Eng Tjioe's, die ieder voor zich hunne eigen huwelijksgebruiken in praktijk brachten.

De Chineezen in Ned.-Indië hebben thans hunne eigen gebruiken op het stuk van huwelijk, overlijden en dagelijkschen omvang vastgesteld, die, wel is waar een weinig verschillen met die, welke eertijds uit China werden overgebracht, doch die toch zooveel mogelijk in overeenstemming zijn gebracht met de regelingen welke de Indische Chineesche voorouders geleidelijk in toepassing hebben gebracht.

Als voorbeelden daarvan wijst de schrijver onder meer op het zitten in statie in de trouwkamer van bruid en bruidegom op de poade, een gebruik dat vermoedelijk van de Mohamedanen is overgenomen, het bewerken van het lijk van een overledene met schors van den pisangstam, het vijlen der tanden enz.

Over het algemeen houden de huwelijks- en overlijdensgebruiken bij de Chineezen in Menado meer het midden dan die bij de rasgenooten op Java, die bij het huwelijk verschillende Mohamedaansche gebruiken volgen, als het bezigen van bora, het bereiden van nasi koening, terwijl zij bij het opnemen van de lijkkist in overeenstemming handelen met de voorschriften van Keizer Lie Sie Nin Tjoe Te Hoe.

(Wordt vervolgd).

Literatuur-Overzicht.

Indische natuur- en baksteen.

In het 21 Febr.-Nr. van „Bouwen", Tijdschrift voor Holland en Indië, schrijft ir. B. J. K. Kramer een artikel, getiteld „Indische natuur- en baksteen", dat ook voor niet vakkundigen leerzame lectuur bevat.

Zoo vermeldt de schr. dat vóór de komst der Hollanders op Java de baksteen al bekend was; het zijn de Hindoe-bouwmeesters geweest, die in Oost-Java en Bali, in tegenstelling met midden-Java, alwaar mooie harde porfiersoorten aanwezig waren, baksteen voor tempels en basementen van woningen hebben toegepast, getuige de vele aanwezige tempelruïnes en woningruïnes in de Kraton Modjopait. In West-Java zijn geen baksteenfragmenten aangetroffen, zoodat veilig kan worden aangenomen, dat de Hollanders de eersten zijn geweest, die den baksteen hebben verwerkt, welke aanvankelijk uit het vaderland werd meegebracht, maar later ter plaatse in de omstreken van Batavia werd gebakken. De „Compagnie's" modelhandvormbakken zijn nu nog in het museum te Batavia aanwezig.

Ook deelt hij o.m. nog mede dat reeds ten tijde van de O.-I. Comp. de Maleische pleisteraars der baksteenmuren een zekere vermaardheid hadden en geregeld toekangs naar de Kaapkolonie werden gezonden op kosten der Compagnie, om daar te werken onder leiding van de Compagnie's bouwmeesters uit Frankrijk... enz.

Inlandsche Bladen en Periodieken.

No. 4 van jaarg. '25 van het door het Bureau voor de

Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven periodiek: Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers bevat aan het slot een volledige lijst van Inlandsche en Maleisch-Chineesche bladen en periodieken.

Uit die opgave blijkt dat A. op Java 8 Inl. nieuwsbladen bestaan; B. op de Buitenbezittingen 8; C. Inlandsche periodieken op Java 51; D. op de Buitenbezittingen 31; E. godsdienstige bladen 19; F. vak- en vereenigingsbladen 20; G. Chineesch-Maleische bladen 22; H. Japansch-Maleische bladen 1; bovendien: J. in Nederland en elders verschijnende bladen 6.

De lijst zelf geeft van de bladen den naam op, de taal waarin ze verschijnen, de redactie, de plaats van uitgifte, de verschijndagen en ten slotte de richting dier bladen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 30 (24 Jan. '25). Het tropische bemestingsvraagstuk in het bijzonder met betrekking tot de bemesting van de thee, door Prof. Dr. Kempski (vervolg). — Balsahout (Naschrift). — Bijenteelt, door Ram. — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — Copra-kwaliteit en copra-broeiing. — De millioenen van Djambi. — De rubber-bandjir, door J. G. H. Kramps. — Weekrevue.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

In de dezer dagen ontvangen Nrs. 21—24 van jaarg. 1924 van bovengenoemd tijdschr. troffen we eenige bijdragen aan, die in onze rubriek niet onvermeld mogen blijven.

No. 21 brengt eên tweetal warm geschreven artikelen, gewijd aan de nagedachtenis van R. M. Soetatmo Soeriokoesoemo, oud-Volksraadlid, opzichter B. O. W., enz.

No. 22 het vervolg van Javaansche bouwbeginselen, door ir. H. Maclaine Pont (tweede gedeelte van het antwoord aan Prof. Schoemaker).

No. 23: Beginselen der Javaansche bouwconstructie? Dupliek van Prof. C. P. Wolff Schoemaker.

No. 24: Utiliteitsbouw, door Prof. Ir. R. L. A. Schoemaker. — Stuwdammen uit vroeger eeuwen.

De Kon. Paketvaart-Maatschappij.

Als overdruk uit „Neerlands Welvaart" is een geschrift verschenen (44 blz. 4o. formaat, uitgave Bureau Industria te Amsterdam), handelend over de Koninklijke Paketvaart Maatschappij, en geschreven door Mr. M. G. de Boer.

Het boek is rijk geïllustreerd en ook voorzien van kaarten, grapische voorstellingen en tabellen, welke gezamenlijk met den tekst een voortreffelijk beeld geven van de Stoomvaart-Mij., die geworden is „een onmisbaar hulpmiddel bij het besturen en het beheerschen van de uitgebreide eilandenwereld, die de energie van onze voorouders aan ons heeft nagelaten".

De Indische Cultures.

De 2e afl. van dit nieuwe periodiek (van 15 Jan.) bevat een aantal meest korte bijdragen, waarvan de uitvoerigste hier worden genoemd. Economische wapenen, door K. Dijkema. — Een rupsenplaag in de Mimosa Invisa, door J. C. van der Meer Mohr. — Onzuivere statistieken (ten opzichte van de rubberopbrengst), door Dr. O. de Vries. — Iets over de organische bestanddeelen van het theeblad en de thee, door Dr. J. J. Deuss. — Het brandstof-vraagstuk in de culturen, door L. T. — Het komend deraillement van de theecultuur.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 9. De suikerindustrie in het Gemeenebest van Australië, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (slot). — Departement van Landbouw, Nijv. en Handel in Suriname. Bulletin No. 45—47, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De met thee beplante uitgestrektheid in Ned.-Indië gedurende 1923. — De Staatsinrichting van Ned.-Indië, door Mr. J. Slingenberg (bespreking). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, looistoffen, gommen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, enz.

Kleine Landbouw.

Onder dit opschrift bevat het 14 Jan.-Nr. (7e jaarg. No. 7) van „De Taak" eene beschouwing naar aanleiding der pogingen van het I. E. V. om den zgn. kleinen landbouw aan te wenden als „economisch ophefmiddel" voor Indo-Europeanen. Ook de Regeering en verscheidene harer ambtenaren willen dien kant uit, maar de schr. in De Taak betoogt dat men met het uitgeven van de benoodigde gronden een onbillijkheid begaat tegenover de Inlandsche bevolking van Java. Dit bezwaar zal niet gelden voor dunbevolkte streken in de Buitengewesten, doch de schr. betwijfelt of de Indo-Europ[eaan] daar voor te vinden zal zijn. Met het stichten van [land]bouwkoloniën heeft men nooit aangename ervari[ngen] opgedaan.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Maart-afl. Schorsing van koloninale v[er]ordeningen, door D. Coutinho. — De eerste dagen [van] het Engelsche bewind op Curaçao in 1807, door P. Euwens O. P. — Nog een paar oude boekjes o[ver] Suriname, door Dr. H. D. Benjamins. — De brieven v[an] gouverneur van Aerssen van Sommelsdijk aan directeu[]ren der Sociëteit van Suriname uit het jaar 1684, me[e]gedeeld door Mr. R. Bijlsma. — Verslag van de Co[m]missie van advies en onderzoek inzake Surinaamsc[he] houtsoorten over het jaar 1924. — Bibliographie.

Oedaya (Opgang).

De inhoud van de Febr.-afl. van dit Mal.-Nederl. tijd[]schrift brengt o.m. het slot van S. Kalff: Inheemsc[he] schilderkunst op Java. — Uit de Indonesische vrouwe[n]wereld. — Een probleem (commentaar op het beroem[de] Indische epos, het Ramayana).

In een ingezonden stuk „Aan de vrienden [van] Oedaya" uit de oud-officier J. C. Ch. van Beeten [zijn] verontwaardiging over het feit dat een Hollander, [ge]wezen medewerker van den ook ons zoo sympathieke[n] Heer Noto Soeroto, zich niet ontziet het voortreffel[ijke] werk van „Oedaya" te ondermijnen door het uitge[ven] van een tijdschrift, getiteld „Arta" (valschelijk ontleen[d] aan een rubrieknaam in Oedaya) en het streven [om] advertenties ervoor te winnen met gebruikmaking v[an] papier met briefhoofd „Oedaya".

Deze handelwijze gaat n.h.v. inderdaad alle perk[en] van fatsoen te buiten!

Srimpi en Bedajadansen.

Op initiatief van wijlen Mevr. B. van Helsdingen-Schoevers en met toestemming van Z.H. den Soesoe[]hoenan van Solo, werden eenige jaren geleden door [de] Zweedsche schilders Tyra de Kleen ten behoeve van [het] Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden een 2[]waterverfschilderijen gemaakt van de Srimpi's aan [het] Solosche hof. Door het overlijden van Mevr. van H[els]dingen, nadat zij slechts het eerste hoofdstuk van [den] verklarenden tekst had voltooid, werd de publica[tie] vertraagd. Eerst thans, nu ook het 2e hoofdstuk do[or] bevriende hand naar de nagelaten aanteekeningen bewerkt en de Topografische Inrichting met de kleure[n]reproducties is gereed gekomen, heeft deze de bund[el] vermeerderd met een tweetal autotypieën naar fot[o's] van groepdansen, het licht gezien.

Hoofdzaak van deze uitgave is de illustreeri[ng], daarnaast komt de verklarende tekst (van 16 blz. [] formaat) in Hollandsch en Engelsch, het geheel gesto[ken] in een fraai versierden omslag.

* * *

Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrecht[en] in Ned.-Indië over het jaar 1923. Deel IIb. (Bui[ten]bezittingen). Samengesteld bij het Hoofdkantoor der [In-] en Uitvoerrechten en Accijnsen. (Weltevreden, G. K[olff] en Co., 1924).

Het Ramayanam en de wajang, door A. J. H. v[an] Leeuwen (slot). (Theosofisch Maandbl. v. N.-I. [] '24).

Indische grasoliën, door W. J. van Eerde. — Oud [en] nieuw in zake het opium, door M. Th. Koks (vervol[g]). (Pharmaceut. Tijdschr. v. N.-I. Jan. '25).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoe[ra] gedurende het vierde kwartaal van 1924 (vervolg). De met oliepalm beplante uitgestrektheden in Ned.-In[dië] gedurende 1923. (Korte Berichten, Jan. '25).

Het Indo-Europeesch probleem in Britsch-Indië, doo[r] J. Th. P. B. — Een Indische vertrekhaven (in den Com[]pagniestijd), door S. Kalff. (De Indische Verlofganger, 27 Febr. '25).

Die Eingeborenenbewegung in Niederlandisch-In[]dien, von Dr. W. Mautier. (Wirtschaftsdienst, 23 [] '25, bl. 124).

Taxation in the Netherlands East Indies, by E. B. George. (Commerce Reports U.S.A. Supplement, Nov. '24).

Die Reiskultur Niederlandisch-Indiens, von Dr. Kemp[]ski. Mit 50 Abbildungen. (Berlin, P. Parey, 1924).

Die Rubberkultur, unter besonderer Berücksichtigung der Gewinning des Plantagen-kautschuks in Niederlan[]disch-Indien, von Dr. Kempski. Mit 38 Abbildungen. (Berlin, P. Perley, 1924).

...eide laatstgenoemde geschriften zijn overdrukken ... het verzamelwerk: „Di. Landwirtschaft Niederlan...ch-Indiens" van Dr. Kempski.

Suriname.

„De West" deelt mede dat het gouvernement na de ...rwerping door de Koloniale Staten van het steun...twerp betreffende de koffie- en cacaoplantages zich ...graphisch in verbinding heeft gesteld met het opper...uur.

...n den minister werd, eveneens telegraphisch, be...t ontvangen, dat een beslissing ter zake zou worden ...gehouden tot het verslag zou zijn ontvangen van het ... over het ontwerp in de Koloniale Staten.

* * *

...e West" van 27 Januari schrijft:

... directeur van den landbouw is kort geleden terug...erd van een dienstreis naar Nickerie. Wij hebben ... de gelegenheid gebruik gemaakt om zijn oordeel in ...winnen omtrent den stand van de werkzaamheden ... Surinaamsche Katoen-, Landbouw- en Handelmaat...ppij, de onderneming onder leiding van den heer ...erson.

... heer Snellen verklaarde ons zeer ingenomen te ... met de soliede, doch voorzichtige wijze waarop ... onderneming zaken doet. Zij houdt een belofte in ... de toekomst, wellicht ook op ander gebied nog dan ...en.

...edert eenige maanden heeft de onderneming het ...vernementsproefveld, ruim 20 hectaren groot, over...omen tegen een jaarlijksche huur van duizend gulden. ... veld is in de beste orde gebracht en beplant met ...chillende soorten katoen: Sea Island, van hier ge...nen zaad, Sea Island van geselecteerd zaad en verder ...chillende langstapelige Amerikaansche soorten.

... heer Anderson is den ganschen dag persoonlijk ...e weer om de werkzaamheden te leiden. De stand ...t dusverre bevredigend.

...m een der ergste vijanden van de katoen te bestrijden ... de plaag der cotton stainers — is besloten, in Nickerie ...or gemeenschappelijke rekening de kankantries op te ...men, die als verblijfplaats dienen van dit insect. Voor ...n kankantrie die omgekapt wordt door den heer ...erson zal ook voor gouvernementsrekening een boom ...rden opgeruimd.

...et gebouw dat door de maatschappij van den heer ...erson in Nickerie is gekocht, is gerepareerd en ver...wd, zoodat men nu een flink woonhuis met kantoor ...al bezit, terwijl ook een gin-inrichting aanwezig is. ...mtrent de voorwaarden, waarop contracten zullen ...den gesloten met particulieren voor het verbouwen ... katoen, welke dan voor bepaalde prijzen zal worden ...kocht door den heer Anderson, worden nog nadere ...ichten afgewacht van het hoofdkantoor te New-York. ... bedoeling is, een regeling ter zake te treffen voor ... volgenden planttijd (April). Aanvankelijk was in ...rweging, dat de te beplanten landerijen door de zor... van de maatschappij Anderson zouden worden ge...egd, doch daarvan is afgezien. Men meent dit te ...nnen overlaten aan de particulieren zelven.

De katoencultuur is ook op enkele andere plaatsen ... de kolonie ter hand genomen. Op Broederschap in Saramacca vindt men een aanplant van 15 akkers, ter...ijl ook in Coronie animo bestaat om deze cultuur uit ...oefenen, indien de aankoop van de zaadkatoen tegen ...hoorlijke prijzen verzekerd is.

De proeven, die door de Surinaamsche Katoen-, Land...ouw- en Handel-Maatschappij worden genomen, wor... met veel belangstelling gevolgd in Amerika. De ...ende maand worden eenige heeren van New York ...r verwacht, om zich persoonlijk van een en ander op ...hoogte te stellen.

De heer Snellen betuigde ook zijn ingenomenheid ... de praktische wijze, waarop de cultures in Nickerie ...dig worden uitgebreid. Waldeck, de van Drimme...older en de Henarpolder nemen steeds in omvang ...n waarschijnlijk zal ook de onlangs door het ...nement aangekochte plantage Margarethenburg ...dig verkaveld worden aan kleine landbouwers. De ...n van aanleg en uitbreiding van de Nickerie-polders ...den geheel gedragen door de opwonenden, die hun ...agen in het werk leveren door arbeid of geld. Het ...geven van de terreinen in eigendom blijkt een ...chtige prikkel om steeds meer land in cultuur te ...gen.

Tot zoover de heer Snellen.

Naar aanleiding van zijn laatste opmerking, zouden ... willen vragen: Zou men nu toch niet eens eindelijk de belofte kunnen nakomen, dat ook de kleine landbouwers van de Kassabaholo hun perceelen in eigendom krijgen? De lui hunkeren ernaar."

* * *

Naar „De West" van 27 Januari mededeelt, is, gerekend van 24 Januari 1925 aan den heer B. Koker Jr. vergunning verleend tot en met 28 September 1929, tot het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van steenkolen op domeinland in geheel Suriname.

Dit brengt ons een vermakelijk verhaal in de gedachte dat wij vele jaren geleden in Suriname hoorden, maar voor de waarheid waarvan wij niet kunnen instaan:

Op zekeren dag werd den gouverneur medegedeeld dat er in het district Boven-Suriname steenkool ontdekt was. In alle stilte werd een hoofdambtenaar, die niet juist door groote snuggerheid uitmuntte, maar die toenmaals voor al zulke karweitjes werd gebruikt, er op uitgezonden om de zaak te onderzoeken. Na eenige dagen kwam hij terug met de mededeeling dat Suriname's bodem niet alleen steenkool bevatte, maar dat men slechts een paar voet bovengrond had weg te graven om de steenkool te bereiken, die men zoo kon inladen. Het bleek spoedig dat de man de smederij van de voormalige steenbrekerij „Worsteling Jacobs" had ontdekt. (Zie over deze plaats de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië", blz. 510). De steenkolen voor de smederij waren, sedert de inrichting in 1837 was opgeheven, in den grond weggezakt.

* * *

„De West" van 16 Januari verneemt van een lezer, dat er aan de Kleine Commewijne een Boschneger woont, die in drie jaren tijd met vier vrouwen de gelukkige vader is geworden van 16 kinderen. „Een der vrouwen schonk hem in 1922 twee kinderen, het volgend jaar wederom twee en in 1924 drie kinderen, terwijl drie andere vrouwen hem in diezelfde jaren elk jaar een kind schonken. De naam van dezen held luidt: St. Hélé Crasimira, wat in dit geval wel toepasselijk is."

* * *

„The Times of India", mailedition, 7 Februari 1925, publiceert het verslag van de „Guiana riots inquiry". Zooals onze lezers zich misschien herinneren is er in April 1924 in Britsch Guiana een ernstige opstand geweest, die bloedig onderdrukt is en die aan dertien menschen het leven heeft gekost, van welke de meesten Britsch-Indiërs waren.

* * *

In de „Haagsche Post" van 28 Februari doet de heer J. Weyne (belast met het bestuur van het district Marowijne) over de trommentaal der Boschnegers interessante mededeelingen.

De bovengenoemde Encyclopaedie vertelt op blz. 163 ook van deze trommentaal.

* * *

Wij ontleenen aan de N.R.Ct. van 26 Februari, Ochtendblad B, het volgende bericht:

Dinsdag is in het Scheepvaarthuis te Amsterdam, onder leiding van mr. C. F. Schoch, een vergadering gehouden van belanghebbenden bij ondernemingen van landbouw, industrie, handel, scheepvaart en verkeer in Suriname, waarin is besloten tot oprichting van een vereeniging: De Ondernemersraad voor Suriname.

Deze vereeniging, welke gevestigd zal zijn te 's-Gravenhage, heeft ten doel de bevordering van de maatschappelijke belangen van de in Suriname werkende ondernemingen en bedrijven. Zij zal trachten dit doel te bereiken door het vormen van een permanent centraal instituut, dat het middelpunt zal zijn van gedachtenwisseling over en bestudeering van vraagstukken, die de belangen van in Suriname werkende ondernemingen en bedrijven betreffen, zoomede door het houden van besprekingen, het richten van adressen tot de bevoegde autoriteiten, het verspreiden van geschriften en alle andere wettige middelen, die aan dat doel bevorderlijk kunnen zijn.

Tot voorzitter van de vereeniging is benoemd mr. M. W. F. Treub, de voorzitter van den Ondernemersraad voor Nederl. Indië; het secretariaat zal worden vervuld door den secretaris van laatstgenoemde vereeniging.

Tot leden van het algemeene bestuur zijn benoemd de heeren mr. C. F. Schoch, hoofd-directeur van de Surinaamsche Bank; J. van Hasselt, directeur van den Koninkl. West-Indischen Maildienst; mr. J. Versteeg, directeur van de plantage Johannesburg; J. J. van Dam, directeur van de Curaçaosche Handelmaatschappij; J. G. von Hemert, directeur van Cultuur-Ondernemingen; L. A. Insinger, directeur van de Cultuur-maatschappij; O. S. Knottnerus, directeur van de Nederl. Indische Gas-

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

maatschappij en G. B. Overeijnder, directeur van de Balata-Compagnie Suriname.

Het secretariaat is gevestigd te 's-Gravenhage, Kneuterdijk 1.

* * *

De heer Herman J. Jacobs heeft op 23 Februari voor een belangstellend publiek voor de Vereeniging „Ons Huis" te Rotterdam, een voordracht met lichtbeelden gehouden over Indianen en Boschnegers van Suriname, waarbij ook een vluchtig overzicht van Suriname is gegeven.

Curaçao.

De schorsing van Dr. Bergmann.

Zelf nog niet in het bezit van de *Amigoe di Curaçao* van 24 Jan. l.l. ontleenen wij aan het *Algemeen Handelsblad* van 26 Februari l.l., dat eerstgenoemd blad van bevoegde zijde vernam, dat tot de schorsing van dr. Bergmann aanleiding zou gegeven hebben het feit, dat de heer B. zich niet kon vereenigen met een beschikking van den Gouverneur, waarbij deze op grond van een bepaling der Begrafenis-Verordening vergunning had gegeven tot het oprichten van gebouwen binnen een afstand van 50 Meter van een kerkhofmuur, en daarom aan den procureur-generaal schriftelijk verzocht het bouwen van huizen, overeenkomstig bovermelde gouvernementsbeschikking, tegen te willen gaan.

Wij zullen maar nadere berichten afwachten.

De Scheepvaart.

De volgende sprekende cijfers over de toeneming van het scheepvaartverkeer geeft de *Amigoe* van 10 Jan l.l.

Jaar	Aantal Stoomschepen	Bruto Inhoud in M3.	Aantal Zeilschepen	Bruto Inhoud in M3
1912	410	2.503.499	1018	119.661
1913	415	2.829.601	1071	122 384
1914	383	2.697.972	1068	125.078
1915	332	2.111.083	1024	128.590
1916	314	1.992.645	1325	155.503
1917*	317	1.030.114	1505	169.830
1918*	248	0.680.753	1497	198.336
1919	384	2.142.310	1294	212.243
1920	578	3.560.578	1066	281.108
1921	890	3.958.829	1172	228.968
1922	1182	5.308.487	1241	169.952
1923	1480	7.467.413	1276	296.606
1924	1791	12.263.060	1384	383.246

Over de zeilvaart voegt het blad hier aan toe:

Ook de *zeilvaart* is in het laatste jaar aanmerkelijk toegenomen. Wanneer men de abnormale jaren 1916—1918 uitzondert, — toen zooveel stoomschepen uit de vaart bleven, en er een gouden tijd aanbrak voor de zeilvaart, — dan ziet men dat deze zich nu weer in opgaande lijn beweegt, eerst langzaam, doch in het afgeloopen jaar met ruim 100 zeilers is gestegen.

Wat de *inhoudsmaat* der zeilschapen betreft, valt er eveneens een opmerkelijk verschijnsel waar te nemen.

Neemt men b.v. het maximum aantal zeilschepen, dat in het oorlogsjaar 1917 bedroeg 1505 zeilschepen met 169.830 M3. terwijl in het afgeloopen jaar 1924 met 1384 zeilschepen 383.246 M3., zoodat de inhoudsmaat in 1924 meer dan het *dubbele* bedroeg dan in 1917, ofschoon toen het aantal zeilers nog 121 hooger was. De vergelijking lijkt niet geheel zuiver, omdat voor 1917 de *netto* inhoudsmaat staat opgegeven en voor 1924 de *bruto*. Doch dat verschil tusschen netto en bruto is voor zeilschepen van geringe beteekenis.

De *bruto* inhoudsmaat der zeilschepen bedroeg voor 1924 383.246 M3.
en de *netto* 346.772 M3.
zoodat ook met de *netto* inhoudsmaat van 1924 toch nog *méér dan het dubbele* van de netto inh. van 1917 bereikt werd. Hieruit blijkt dus genoegzaam, dat de inhoudsmaat der zeilers toeneemt en nu gemiddeld méér dan het dubbele bedraagt van het oorlogsjaar 1917.

Het schijnt dus wel, dat de zeilvaart, die in de eerste jaren na den oorlog een zorgelijke tijd doormaakte, nu over de moeilijke periode van overgang en aanpassing aan de nieuwe toestanden heen is.

Gevangenisbezoek.

In het Verslag van bestuur en staat van Curaçao over

*) Over 1917 en 1918 alleen is de netto inhoudsmaat der schepen opgegeven.

1923 trekt onze aandacht de volgende mededee...

„De Roomsch-Katholieke geestelijken bezochten gevangenen iederen Zondag en enkele malen op w... dagen. De predikant der Protestantsche geme... heeft de twee gevangenen van die gezindte niet ... zocht."

Er waren toch ook in 1923 twee Protestantsche pr... dikanten op Curaçao?

Curaçaosche Scheepvaart Mij.

In *Neptunus* lezen wij in het kort verslag der hui... heudelijke vergadering der Vereeniging van Neder... landsche Gezagvoerders en Stuurlieden ter koopvaar... dij in Januari l.l., dat uit ingekomen brieven bleek, dat bij de Cur. Scheepvaart Mij. toen in dienst waren ... buitenlanders tegen 40 Nederlanders. Gezagvoerders en machinisten waren toen grootendeels vreemdelingen.

Geschiedkundige sprokkelingen.
De Curaçaosche Courant.

In 1912 had de directie van *de Cur. Crt.* de vrien... delijkheid te herdrukken het eerste nummer van ... *Curaçao Gazette* van 11 Dec. 1812, waaruit later ... *Cur. Crt.* voortgekomen is. Op de laatste bladzijde leest men geheel onderaan: „Printed by W. Lee, Pri... ter to the King's Most Excellent Majesty." Hoe werd ... de *Cur. Crt.* geboren?

28 Maart 1816 deelde de Gouverneur-Generaal aan den Raad van Politie mee, dat hij William Lee ... 's Konings drukker had benoemd tegen 750 Pesos ... achten 's jaars, „om daarvoor alle Publicatiën, adver... tissementen, Reglementen en voorts alles wat aan het ... vanwegens het Gouvernement en ambtenaren betref... fende hun ambt gegeven wordt, te drukken" in zijn ... wekelijksch blad, dat hij voortaan „onder de titel van ... Curaçao Courant zal uitgeven." Besloten wordt ... dat dit bij publicatie aan de ingezetenen zal worden be... kend gemaakt, „en dat diensvolgens alles wat van... wegens het Gouvernement of ambtenaren betreffende hun ambt in de voorzeide Courant gedrukt en bekend gemaakt wordt, als officieel beschouwd en daaraan volkomen geloof moet gegeven worden."

Uit den Verren Vreemde.

Wanneer men de Arabische gebieden, waar nieuwe vorstendommen Transjordanië, Hedchas ... Irak gesticht zijn, niet meer als Turksch gebied ... schouwt, vormt Koerdistan de oostelijke provincie ... het tegenwoordige Turkije. De Koerden zijn ... lastige onderdanen geweest, boeken zijn geschreven ... de aangewende pogingen om hen tot willige leden ... de Turksche gemeenschap te maken, hun haatdra... optreden tegen de Armeniërs is berucht. Thans ... weer een vijftal Koerdische stammen in opstand ... komen tegen het Angora-gezag.

Gendarmerie, die tegen de opstandelingen was ... gezonden, is naar hen overgeloopen en nu komen ... geregelde Turksche troepen aan te pas. Het belang ... de beweging is dat zij een reactionair karakter dr... en dat een zoon van den vroegeren Sultan Abdoel H... erachter moet schuilen. Sjeich Said, de aanvoerder ... de rebellen, eischt de instelling van een Koerdi... regeering en de wederoprichting van het Chalifaat.

Meenden Engelsche bladen eerst in de bew... slechts een voorwendsel te moeten zien om ... Turksche troepen naar de grens van Irak te zenden ... verband met de Mosoel-kwestie, van Turksche ... zocht men, om diezelfde kwestie, Britschen in... achter den opstand. Een en ander blijkt echter ... zinsel.

De Turksche regeering beschouwt den opstand ... meer als een zaak van weinig belang, al wil zijn ... schaars doorgelaten berichten, ook den indruk ... dat zij de orde alweer hersteld heeft. De staat ... beleg is afgekondigd over een uitgestrekt gedeelte ... Turkije.

De Koerden hebben Karpoet en Diarbekir gen... zij proclameerden den zoon van Abdul Ham... koning. De door hen bezette stellingen zouden ... uitbreiden van Dersim tot Ersingjan.

Fethi Bey, Turksch minister-president deelde me... dat een nieuwe wet het gebruiken van den godsdienst ... om de bevolking tot politieke daden op te wekken ... boden en strafbaar gesteld zal worden, het zal als hoog... verraad worden beschouwd. Krachtige militaire ... regelen waren reeds tot een begin van uitvoering ... komen.

Zoo luidden de eerste berichten.

Daarna meldde de telegraaf, dat „de gewapende benden", die Karpoet hadden bezet, weer gedwongen waren geworden de stad te ontruimen. De bevolking nam deel aan de vervolging, die krachtig werd doorgezet. Maar nader nieuws gaf een anderen kijk op den toestand.

Van andere zijde toch vernam men dat 5 klassen reservisten zijn opgeroepen in de villajets, welke aan Koerdistan grenzen. De opstandelingen zouden aanhang winnen door het verspreiden van pamfletten, waarin zij het voortbestaan van het Mohamedanisme onmogelijk verklaren zonder chalifaat.

Het Turksche bestuur in die Koerdische villajets, welke door 1 à 2 millioen nomaden bewoond zijn, verkeert in volkomen chaos. Tot de afvallige villajets behoort ook Oerfa, waardoor Mosoel rechtstreeks wordt bedreigd.

De Turksche staf sprak daarna, van nog eenige dagen noodig te hebben alvorens krachtig met de onderdrukking te kunnen beginnen, daar de politie en in Koerdistan aanwezige troepen zich bij de opstandige bevolking hebben aangesloten, waardoor deze ook over een groot aantal wapenen beschikt. Konia, Aroesja, Diarbekir (?) Bizonde en Erzeroem worden als „besmet" beschouwd. Vele der uit Turkije gezetten monarchisten zouden naar Koerdistan zijn getrokken om van daar den reactionairen opstand tegen Angora te leiden.

En nu komt 't bericht, dat de Turksche troepen voordeelen hebben behaald, de opstandelingen weliswaar niet meer onbetwist meester van den toestand zijn, doch nog geenszins tot een factor van geen beteekenis teruggebracht zijn. Zij hebben ongetwijfeld nadeel ondervonden van de vijandige houding der bevolking in andere streken, doch hun gedeeltelijke terugtocht beteekent nog geen nederlaag.

De Nationale Vergadering heeft een crediet van ...000 pond toegestaan ter dekking van de kosten van de gedeeltelijke mobilisatie van het leger voor de bestrijding van de Koerden.

Het Turksche kabinet is afgetreden.

In het heilige land der Mohammedanen.

Zette het optreden van Ibn Saoed, den Emier van Nedjd en Hasa, in Hedchas met een gemakkelijke overwinning in, het voltooien van het succes, door de vermeestering van Djeddah, de voorhaven van Mekka, aan de Roode Zee, blijkt niet zoo heel vlot te verloopen. Na eerst gedacht te hebben er zonder bloedvergieten binnen gelaten te worden, zag hij zich verplicht aan de belegering door een bombardement kracht bij te zetten. De eerste berichten hieromtrent zijn al een maand oud, en nog is de val van Djeddah niet gemeld.

Ook van buitenaf ondervindt de Emier der Wahabieten niet de medewerking, waarop hij gerekend had. Zoo heeft de Egyptische regeering in den in Hedchas heerschenden toestand aanleiding gevonden het heilige kleed, dat een rol te vervullen heeft bij het uitspreken van de gebeden der pelgrims, dit jaar niet naar Mekka te zenden, evenmin als de gebruikelijke bezending geld en levensmiddelen. Die regeering heeft ook een waarschuwing doen uitgaan aan de geloovigen in 't buitenland, waarin gewezen wordt op de gevaren aan het ondernemen van den bedevaart verbonden.

Het is echter niet onwaarschijnlijk dat Ibn Saoed in Djeddah de commissie van notabelen het bestuur laat voeren, omdat hij door de daar aanwezige schepen van de vele belanghebbende Europeesche mogendheden gewaarschuwd wordt om niet te ver te gaan. Arabië beheerscht zoowel de Roode Zee als de Perzische golf, het is de zeevarende mogendheden niet onverschillig wie er meester is, en Groot Brittanië heeft geen ministerie meer dat zich van de aangelegenheden in het vreemde liefst onthoudt.

Intusschen is Ibn toch niet aan 't eind van zijn oorlogsplannen gekomen. Naar uit Damaskus werd bericht, wil hij ook Abdullah, zoon van den verdreven koning van Hedchas Hoessein, die vorst is in Transjordanië, uit dit land verdrijven. Reeds zijn zijn troepen over de grens getrokken en richten zij zich tegen de hoofdplaats Amman. De grensbevolking vlucht naar het binnenland. Zelfs wordt hem 't voornemen toegekend om ook tegen Irak op te rukken, waar eveneens een zoon van Hoessein den troon heeft beklommen. Het zou dus eerst ten volle een streven zijn naar de volledige heerschappij over alle Arabische landen.

De stichting van deze vorstendommen is het werk van Engeland geweest, dat er deels zelfs een Volkenbondsmandaattaak te vervullen heeft, ook om deze reden zal het zoo'n vaart niet loopen. Turkije ziet het vernietigen van die nieuwe dynastiën in het voormalige Turksche gebied niet ongaarne, maar het heeft, zooals boven vermeld, in eigen gebied nu werk genoeg, en ook is 't te betwijfelen of een fanatieke buurman als Ibn Saoed, hoofd van de strenge secte der Wahabieten, voor Angora wel begeerlijk is.

Alles samen genomen, kookt de heksenketel in het gebied van de halve maan momenteel weer fel op.

Vijand maakt je gereed, ik kom!

Op de planken ontvouwt de veldheer, die een grooten slag zal gaan leveren, zijn voornemen en plan veelal met groote ostensatie. Maar de ernstige strateeg laat liefst zoo weinig mogelijk uitlekken van zijn veldtochtontwerp. Generaal Primo de Rivera stelt zich aan minder vriendelijke kritiek bloot, door de aankondiging van zijn vertrek naar Marokko, met de bedoeling daar slechts een 2 à 3-tal weken te blijven, in welk tijdsverloop hij de noodige maatregelen zal treffen voor een bestraffings-expeditie tegen Abd el Krim. Land-, zee- en luchtmacht zullen samenwerken. Een bestraffingsexpeditie, dit doet aan een offensief in het Adirsche denken. Mocht 't hiertoe komen, dan is, na de gedane aankondiging, een herhaling te verwachten van 't in den Riffstrijd gewone verschijnsel. De vijand gunt de Spanjaarden een schijnsucces, nadat deze „zegevierend" zijn opgerukt, sluit de val zich achter hen; de gelauwerde generaal komt voor een krijgsraad.

Primo de Rivera kan slechts kort in Marokko toeven, aangezien hij als president-dictator niet langer uit Madrid verwijderd kan blijven. De achterblijvende bevelhebber der Spaansche troepenmacht in Marokko heeft niet veel kans later onder de toonen van een *marche triomphale* in Madrid ingehaald te worden.

Ingezonden.

Geachte Heer Redacteur!

In het Kol. Weekbl. van 12 Febr. schreef Mevrouw Van Beresteyn-Tromp een artikel, getiteld „Reis-Indrukken" en gaf daarin den raad aan reizigers naar Java te Genua aan boord te gaan daags vóór het vertrek der boot. Dien raad knipte ik uit en zond hem aan mijne dochter, die over land naar Indië reisde. Nu kreeg ik echter van haar bericht, dat nòch het Agentschap nòch de Commandant wilden toestaan, dat de passagiers vóór Woensdag om 2 uur n.m. embarkeerden. Tevens hoorde zij, dat die gunstige bepaling al *vijf* jaar geleden was ingetrokken! Ik meende een goed werk te doen eventueele passagiers te waarschuwen tegen den goedbedoelden raad van Mevrouw van Beresteyn.

Hoogachtend,

Uw dw.

Dr. R. F. J. WIJCKERHELD-BISDOM.

Den Haag, 3 Maart '25.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

WONOSOBO-AVOND; Vrijdag 6 Maart, half acht; bovenzaal Tempelierenhuis.

Rede van den WelEd.Geb. heer Ch. Dumont, uit Deventer, met lichtbeelden; verder verloting, grabbelton en thee. Wij hebben schitterende medewerking! Voorwerpen komen voor een raam bij Minderman.

Wij zijn in bespreking over een Indischen avond in de zaal van Stempker aan den Arnhemscheweg.

Het Bestuur.

Afdeeling Utrecht:

EEN FILMVOORSTELLING OVER NED. OOST-INDIE.

De afdeeling Utrecht gaf 25 Februari voor leden en genoodigden, in het Gebouw van den Protestantenbond, een filmvoorstelling over Nederlandsch Oost-Indië, waarbij de heer B. Alkema uit Maarssen een verduidelijkend woord heeft gesproken. Zoo verschenen allereerst eenige fraaie opnamen op het witte doek uit de Preanger regentschappen, het gedeelte van Java dat in ruime mate bedeeld is met alle min of meer werkzame vulkanen. Er bevinden zich in de Preanger niet minder dan 39 van die „veiligheidskleppen" der aarde. Groote puimsteen massa's, verstikkende zwaveldampen en kokende modderbronnen zijn daar in deze omgeving de trouwe satelieten van koning Vulcanus.

Na deze beelden van den „schrik der inlanders", passeerde een meer vreedzaam, maar niet minder belangrijk trilbeeld de lens, en wel de rijstbouw op droge velden bij de Bataks. Het gaat daar bij die bewoners van de Bataklanden nog heel primitief toe. Van ploegen en eggen valt er nog geen spoor te bekennen. Scherpe,

puntige stokken vervullen daarentegen bij de Bataks de functies van deze landbouwwerktuigen. Ook het opruimen van de ruwste wortelstokken en het wieden van het onkruid, geschiedt op de meest eenvoudige en primitieve wijze.

Dat deze rijstbouw natuurlijk niet als een intensieve mag worden aangemerkt, ligt dus vrijwel voor de hand. Wordt aan de cultuur weinig aandacht en moeite besteed, bij den oogst is hun activiteit des te grooter. Er worden dan groote feesten en optochten georganiseerd, waarbij de rijst naar de dorpen wordt gebracht in versierde biezen zakken, dit alles ter verheerlijking van de gepersonifieerde voedende kracht, die, naar de inlanders meenen, in de rijstkorrels huist, en daarom juist met allerlei gevlei en verheerlijking tot vriend moet worden gehouden.

Voorts werd het leven van den inlander in de dessa vertoond. Z'n dag begint hij met een frisch en opwekkend bad in de kali, waarbij ook zijn veestapel, de karbouwen en paarden, van de partij zijn. Behalve het bad in de vroege morgenuren, mag ook de passar als een gewichtige factor in des inlanders leven worden aangemerkt. Z'n markt is vol van kleurrijke tooneeltjes, het is een winkeltje van alles met een aantrekkelijk en tevens bizonder cachet. Wanneer men echter dit alles eens wat minder oppervlakkig beziet, dan treft men achter deze schilderachtige stukjes inlandsch leven, ook toestanden die er niet zoo fleurig en opwekkend uitzien. En hier doelen wij op de opvattingen die in Indië gehuldigd worden, wanneer er sprake is van het huwelijksleven. Volgens spreker zijn de toestanden op dit gebied onder de inlanders nog van dien aard, dat van een grooten achterstand gesproken kan worden. Ja, zelfs het begrip wantoestand, kan in deze nog niet weergeven den stand van zaken in Oost-Indië. Ingrijpende hervormingen zijn hier in het belang van de inlandsche vrouw, van een dringende noodzakelijkheid.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

De Directie van de „Kon. West-Indische Maildienst" te Amsterdam, verzoekt ons het navolgende bericht op te nemen.

VACANTIEKAARTEN SURINAMELIJN.

Wij zijn zoo vrij uw aandacht er op te vestigen, dat wij evenals verleden jaar Surinaamsche jongelui, die hier te lande studeeren, in de gelegenheid zullen stellen in de vacantiemaanden hun ouders in Suriname te bezoeken door het uitgeven van vacantiekaarten tegen gereduceerden prijs.

Deze speciale kaarten zullen geldig zijn op de volgende schepen:

Uitreis: s.s. „Nickerie" 9 Juli van Amsterdam, aankomst te Paramaribo 27 Juli.

Thuisreis: s.s. „Prins Frederik Hendrik" 22 Augustus van Paramaribo, aankomst Amsterdam 12 September.

De prijs van een vacantiekaart, geldig voor uit- en thuisreis in de eerste klasse, bedraagt per persoon ƒ 800.—.

Op dezen prijs kunnen geen verdere reducties, als voor kinderen of voor debarkeeren te Havre op de thuisreis, verleend worden.

Verlenging van den geldigheidsduur dezer kaarten is niet mogelijk.

Indien door onvoorziene omstandigheden geen gebruik wordt gemaakt van het thuisreis-gedeelte, kan niet meer dan ƒ 150.— per biljet worden gerestitueerd.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mej. S. v. d. Dussen, Onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. L. O., 's-Gravenhage, Goudenregenstraat 62.
Mr. J. Voorink, voorzitter van den Landraad te Mr. Cornelis, Oosterbeek, Emmastraat 14.
A. A. Lijsten, wnd. adjunct-referendaris bij het kantoor voor Reiswezen, Arnhem, Amsterdamscheweg 59.
L. Bouma, onderwijzer 1e kl. aan de openbare afdeeling der Alg. Middelb. School te Soerakarta, Amsterdam, Overtoom 85huis.
Mej. P. J. Eikema, onderwijzeres 2e kl. O.E.L.O., 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 86.
J. A. Maks, observator bij het Kon. Magn. en Meteorologisch Observatorium, Driebergen, Oranjelaan 33.
B. Heijnen, mijnbouwkundig opziener bij den dienst van den mijnbouw, Nieuwenhagen (L.), Schanserweg 23.

Mej. M. A. Meerburg, onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., 's-Gravenhage, Sonoystraat 17.
Mr. B. van Giffen, subst.-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, Balk (Fr.), p.a. L. van Giffen.
Mevr. A. M. H. Vooges geb. Thorms, onderwijzeres kl. O.E.L.O., Haarlem, Kinderhuissingel 12.
Mej. R. H. Egger, onderwijzeres 2e kl. O.E.L.O., Maastricht, Glacisweg 6.
D. J. Schuwer, onderwijzer 2e kl., Zwolle, Oosterstraat No. 1.
Ir. H. Grondijs, ingenieur bij den dienst van den Mijnbouw, Den Haag, Schuijtstraat 139.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. P. G. H. A. Fermin, Huygenslaan 2 te Eindhoven, als ingenieur 3e klasse bij den dienst van den Mijnbouw;

Ir. E. Perelaer, Adriaan Pauwstraat 11 te 's-Gravenhage, als ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken;

de dames C. C. Boogerd, Algemeen ziekenhuis te Utrecht; A. Nienuys, Academisch Ziekenhuis te Groningen; S. Piet, Binnen-Gasthuis te Amsterdam, allen als verpleegster 1e klasse bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst;

de dames W. A. Holtes, Provinciaal Ziekenhuis te Santpoort; N. G. Krijger en J. Nienhuis, Ziekenhuis Coolsingel te Rotterdam, allen als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen.

Mutaties van 25 Febr. tot 4 Maart.

Nieuwe Leden:

Dr. L. Gonggrijp, Directeur Ziekeninrichting te Singaradja (Bali). ƒ 10.—.
P. Th. Elfring, Vertegenwoordiger N. I. L. L. M. ... Soerabaija. ƒ 10.—.
J. H. H. Schuurman, Agent der Ned. Handel Mij. te Soerabaija. ƒ 10.—.
A. Praasterink, Agent van de Javasche Bank te Soerabaija. ƒ 6.—.
Prof. Dr. Raden Ario Hoesein Djajadiningrat, Hoogleeraar Rechtshoogeschool Weltevreden, Kebon-Sirih 37, ƒ 6.—.
J. Berendsen, Beheerder Pensioen-, Weduwen- en Weezenfondsen, Weltevreden, Tandjoenglaan 16. ƒ 6.—.
J. H. M. van Lienden, Leeraar M.U.L.O. te Tondano. ƒ 5.—.
Mej. P. Slors, Gep. O.-I. onderwijzeres, Den Haag, Hotel de l'Europe, Molenstraat 26. ƒ 5.—.
A. Duynstée, Scheveningen, Leuvenschestraat 13. ƒ 5.—.
Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente, Zusterplein 18 te Zeist. ƒ 5.— (afdeeling Utrecht).

Afschrijven:

H. Bielke, Zendelingleeraar, Zusterplein 18 te Zeist.
H. Ossewaarde, Leeraar Koningin Wilhelminaschool, Den Haag, Azaliastraat 36 (overleden).

Adresveranderingen:

Ir. D. van Keiwich, van: Breda, Ginnekenweg ... naar: Ginneken, Wilhelminastraat 66.
P. W. H. de Kater, van: Den Haag, Stadhoudersplein 17 naar „Villa Boschlust" te Princenhage. ƒ 5.—.
Dr. B. J. Haga, Controleur B.B., van: Zeist, Lawickse Allee / ... nislaan 5 naar: Singaradja (Bali).
Jhr. Jan Feith, Journalist, van: Den Haag, Plaats ... naar: Soerabaija, Toendjoengan 25.
K. W. Rauh, oud-Majoor Cavalerie, van: Nice, Boulevard de Cimiez 7, naar: Semarang, Parallelweg 29.
F. R. Coers Frzn., Utrecht, Nieuwe Gracht, van: ... naar: 2.
G. J. Berenschot, Kapitein Gen. Staf N.-I. L., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 147 naar: Galileistr. ...
M. A. Bouman, Controleur B.B., Den Haag, van: Cypresstraat 84 naar: Larixlaan 113.
R. J. Bouman, Geologisch Student, Den Haag, van: Cypresstraat 84 naar: Larixlaan 113.
Th. A. M. Willemse, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Paulinastraat 49 naar: Theresiastraat 72.
F. P. A. van Gheel Gildemeester, Kolonel Inf., van: Buitenzorg naar: Meester-Cornelis.
Mr. Raden Soedirman, wd. Subst.-Griffier Raad van Justitie, van: Weltevreden, Dep. v. Justitie, naar: Soerabaija.
W. R. Kamphout, Tehnisch Boekhouder, van: Soekaboemi naar: Bandoeng.
A. de Koning, Hoofd Cultuurschool, van: Buitenzorg naar: Soekaboemi.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

FORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23. Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik. Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

…LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

S DE UITGEEFSTER.

Wereldmerk

L. C. JACOBI
voorheen J. F. CUIJPERS

's-GRAVENHAGE - SOERABAYA

Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. 31403

Wendt U voor
Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren, Stemmen en Transporteeren
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

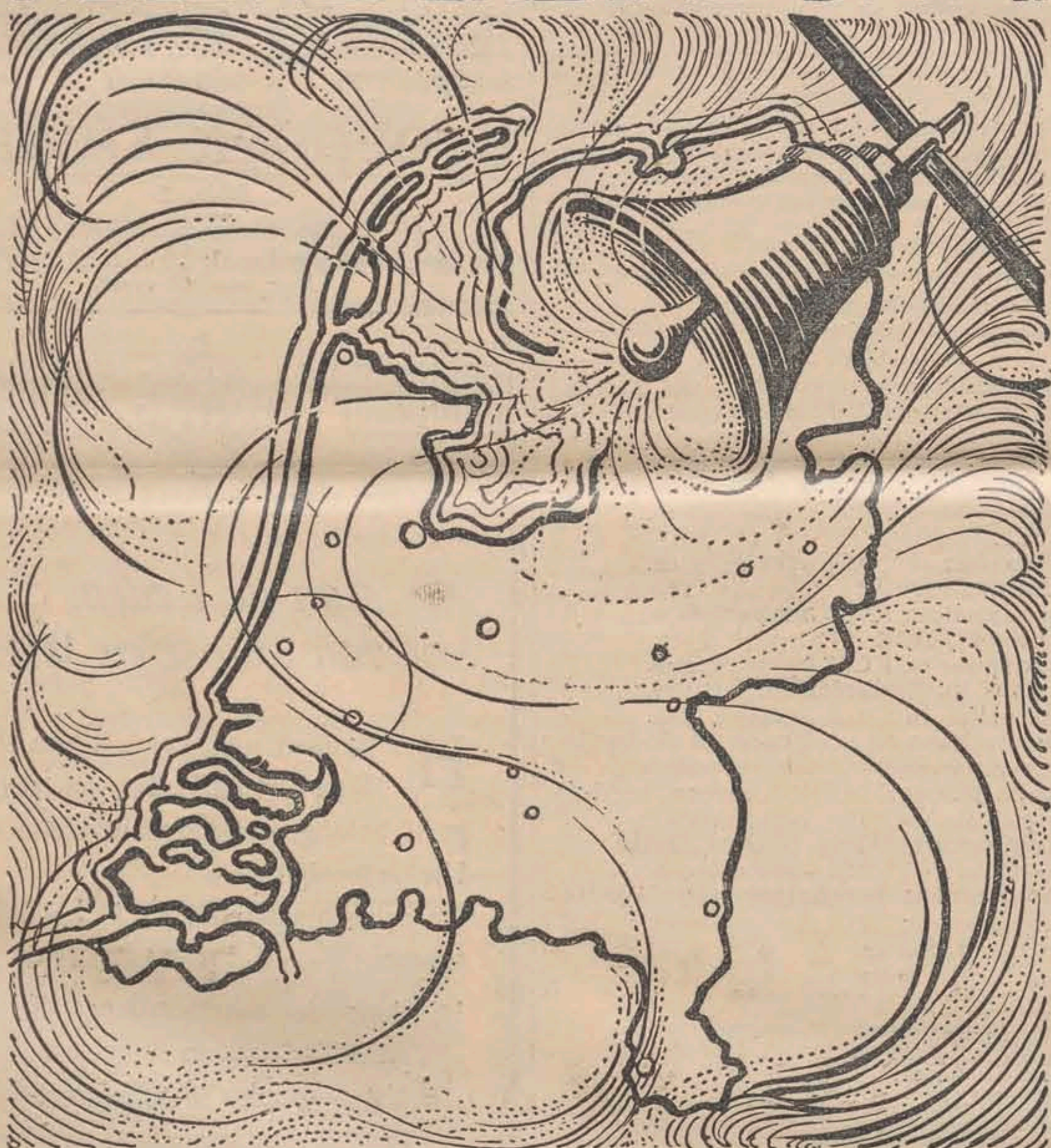
SPECIAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

JAN MESKER & C°.
PRINS HENDRIKSTR. 46-48
TELEFOON 30983

Meubelen, Betimmeringen.
Complete Inrichtingen in moderne en antieke stijlen.
Artistieke behangsels met bijpassende Cretonne's.
Gemak-fauteuils in diverse modellen en bekleedingen.

Billijke prijzen - Vraagt prijsopgaaf

"ÉÉN KLANK GAAT OVER HEEL NEDERLAND DAT :

PEEK & CLOPPENBURG
Het solidst en betrouwbaarst adres is.

A. SCHRÖDER & C°.
GROENMARKT 25, 26, 28
'S-GRAVENHAGE

Onze AFDEELING BEDDEN is bekend wegens haar **groote sorteering**

WIT-LAK MEUBELEN
voor
SLAAPKAMER en KINDERKAMER

Gegarneerde Wiegen en Luiermanden

N. V. Meubelfabriek „DELTA"
Van Broekhuizenstraat 26-28-30 - Telef. 893

NIJMEGEN

Wij kunnen U momenteel aanbieden:
Complete Huiskamers van af f 315.-

EINDHOVENSCHE BOOMKWEEKERIJ
TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634

LEVERING VAN ALLE SOORTEN
BOOMEN EN PLANTEN
TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN
SPECIAAL ADRES VOOR HET AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

M. A. VREESWIJK
WIJNHANDEL - UTRECHT

Uitvoerige Prijscourant op aanvrage gratis.

ROTTERDAMSCHE LLOYD
Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

:: TRICOT ONDERGOEDEREN ::
VAN
JANSSEN & TILANUS, FRIEZEVEEN

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

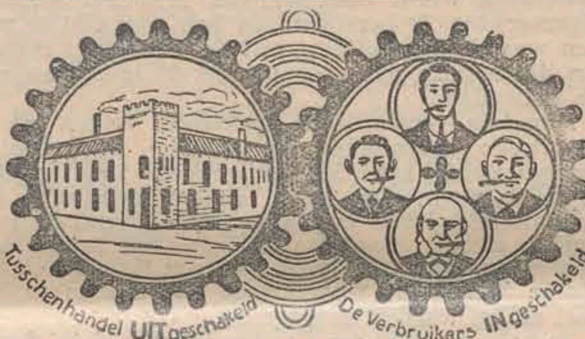

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17. Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Het Bedrijf eener Cocosnoten-Industrie. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar! — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Apeldoorn). — Mededeelingen. — Mutaties 4 tot 11 Maart.

Het Bedrijf eener Cocosnoten-Industrie.

door

B. G. H. VAN DER JAGT, W. I. en E. I.,
Adviseerend Ingenieur.

(Slot).

Wij hebben nu den bolster een tijdje laten rusten, toen hij van de ontbolstermachine kwam, doch zullen dezen nu vervolgen op zijn weg door het bedrijf.

Om bepaalde technische redenen is het noodzakelijk dat dezen bolster aan een zeer eenvoudige bewerking wordt onderworpen, met zeer eenvoudigemachines te bereiken, om hem geschikt te maken voor de behandeling met de chemische middelen die noodig zijn voor het eerste losmaken van de kofferdam.

Men kan verschillende procedées volgen bij de chemische behandeling der bolsters, doch zonder eenigen twijfel bezit het zgn. procedé van Diggelen bepaalde voordeelen boven andere chemische behandelingen. Doch met geen enkel chemisch procedé is men in staat om de vezels uit de bolsters te winnen. Daarvoor heeft men noodig een mechanische installatie, waarvan de hoofdlijnen in het kort zullen worden aangegeven.

De bolster wordt eerst gedurende ca. 1½ tot 2 uur gekookt in bepaalde soorten chemicaliën. De bolsters hebben echter een enorm absorptievermogen en het is noodig om de toch eenigszins kostbare loog terug te winnen. Dit kan alleen maar gedaan worden door de bolsters te pletten, waarvoor bepaalde soorten machines gebruikt kunnen worden, doch waarbij hoofdvoorwaarde is, dat men de vezels niet stuk perst. Verder moet de kofferdam verwijderd worden en is dat alleen maar mogelijk door de vezels uit elkander te halen. De in de vezels achtergebleven loog moet daaruit verwijderd kunnen worden en dat kan alleen maar gebeuren door die loog daarin te verdunnen met water, waarbij men echter een loog verkrijgt van een lagere densiteit als de loog, waarmede de bolsters gekookt moeten worden. Maar ook hier heeft de moderne techniek weder gezorgd voor zeer eenvoudige en economische toestellen, waarbij het mogelijk is om onder vacuum te verdampen en dus de loog wat men noemt in te dikken.

Herhaalde proeven hebben aangetoond, dat de loog regelmatig door gebruikt kan worden. Wel gaat natuurlijk toch eenige loog verloren en moet steeds nieuwe loog worden toegevoerd, doch zeer conservatieve berekeningen, gebaseerd op proeven, die in vrij grooten omvang genomen zijn, laten zien, dat het chemicaliënverbruik per K.G. vezel niet grooter zal zijn dan 1 cent.

Uit den gang van zaken blijkt, dat men ook vrij veel warm water noodig zal hebben. Wij hebben nu een gebruik gemaakt van de anders verloren gegane calorieën, op een wijze, zooals dat in zeer weinig bedrijven het geval zal zijn.

De warme lucht, die van de coprahdroogapparaten komt, heeft toch steeds een temperatuur van 155 graad Fahrenheit en het is een kleine moeite en kosten om deze warme lucht te gebruiken voor het voorwarmen van het water.

De cylinders der zuiggasmotoren moeten gekoeld worden, d.w.z. het koele water, wat in de cylindermantels binnenkomt, wordt verwarmd. De uitlaatgassen van zuiggasmotoren zijn vrijwel rookl[oos] verschillende firma's maken speciale apparat[en] de anders verloren gegane calorieën in warm [water] om te zetten.

Het condenswater van het verdampappara[at is] ook weder direct te gebruiken en het komt er niet op aan, zooals bij de suikerfabricage het [geval] is, of dit water absoluut zuiver is. Al kookt dus der verdamplichamen over, is dat nog niet zoo [erg].

De anders verloren gegane calorieën van de ko[ok]apparaten voor de bolsters dienen om de nieu[we] loog aan te warmen.

Wanneer de bolsters gekookt zijn en er is [de] noodige aandacht aan de chemicaliën en het [war]me water besteed, kunnen wij overgaan tot [het] voornaamste gedeelte van het bedrijf, d.i. de [vezel]zuiveringsinstallatie.

Waar de andere bewerkingen onder ander[en] men alle min of meer bekend zijn, is dit ond[erdeel] van het bedrijf absoluut nieuw. De cocosvez[els en] de kofferdam hebben ten opzichte van elka[nder] zeer bijzondere eigenschappen, eigenschapp[en die] zoo eenvoudig na te gaan zijn, dat men miss[chien] daarom er nooit eenige aandacht aan gesch[onken] heeft. Zou men deze eigenschappen van een zu[iver] wetenschappelijk standpunt gaan onderzoeken, kan ik mij voorstellen, dat men nooit tot practi[sche] toepassing daarvan zou kunnen komen, daar [de] meeste zeer wetenschappelijke onderzoekingen veel minitieuse details bevatten, dat des Pu[dels] Kern niet te zien is. Een der eigenschappen w[aar]door het mogelijk is om vezel en kofferdam makkelijk van elkander te doen scheiden, he[b ik] dan ook bijzonder toevallig gevonden. Ik wil [in dit] artikel niet op details ingaan, doch ik kan [de toe]valligheid het beste demonstreeren door te zeg[gen] dat als het winter geweest was, ik die eigens[chap] hoogstwaarschijnlijk niet had ontdekt. De zon was hier de beste raadsman.

De vezelzuiveringsinstallatie is hoogst eenvo[udig] en is een continu-bedrijf en kan men het beste [ver]gelijken met een wolwaschmachine.

Nu heeft de vezel en de kofferdam nog een [an]dere eigenschap, die voor onzen opzet niets [is], doch die, van een bepaald standpunt bekeken, [min]der prettig is. Die eigenschap heeft tot gevolg [dat] tenminste voorloopig, men gedwongen zal zijn alleen de vezels in Indië te winnen, doch o[m] garens te spinnen, waarbij dan vanzelf [volgt] dat men het doek erbij zal weven. Nu ligt het in de bedoeling om stoffen voor damesjapo[nnen te] weven. Voor een damesjapon wordt momente[el] zoo weinig stof gebruikt, dat het ook miss[chien] niet economisch zou zijn, maar toch heeft de vezel eigenschappen, die dat zelfs niet onmo[gelijk] zouden maken. Wat wij trachten is stoffen te [ver]vaardigen, die het tot heden onbetwiste rijk [van] Koning Jute in staat zijn te veroveren. Op den [troon] van het jute-koninkrijk zit de „zak". Hierva[n zijn] er honderden millioen per jaar noodig, all[een] ons Indië ca. 30 millioen per jaar.

De cocosvezels, zooals ze door ons gew[onnen] werden, zijn niet zoo sterk als de beste jutev[ezels]. Ik geef dat grif toe en dat is ook niet te ontk[ennen], daar het heel gemakkelijk na te gaan is. Een [inge]nieur, die mechanica bestudeerd heeft, zal [zich] echter de vraag stellen: „onder welke omstan[dig]heden is deze sterkte beproefd?" Wij willen ... ken maken. De kwestie is dan ook, aan welke [voor]waarden moeten deze voldoen? Leest men [de] voorwaarden na, waaraan een suikerzak b... voldoen, dan staat daarin dat deze zak in [gevulden] toestand van een bepaalde hoogte naar [bene]den geworpen zal moeten worden en aan dien val [weer]stand moet bieden. Dat beteekent in de mech[anica] een „stoot". Nu willen wij een eenvoudig voorb[eeld] aangeven om dit te illustreeren. Gesteld dat [men] een stuk glas heeft van 2 m.M. dik en 20 m.M. b[reed] en evenzoo een stuk rubber van dezelfde afm[etingen]

. Tracht men deze beide staafjes met de handen pot te „trekken", dan zal dat bij de rubber luk-, doch bij het glas waarschijnlijk niet. Totaal ders wordt die verhouding, wanneer men er een p met een hamer op geeft. Waar het glas met n klein tikje reeds stuk gaat, is de rubber met n zwaarsten slag niet kapot te krijgen. Deze laat-e bewerking heet in de mechanica „stoot". Waar-biedt nu aan den stoot het rubberstaafje meer rstand dan het glasstaafje? Om de eenvoudige en, dat rubber elastischer is dan glas. Wil n dus jute vergelijken met cocos, dan moet men ook nog vragen: „hoe staat het met de elasti-it?"

n nu komt men met een zeer eenvoudige proef verrassende resultaten. De allerbeste jute brengt bij een belasting tot de breuk volgt niet verder 3.5 % rek ten opzichte der geheele lengte, op de belasting heeft plaats gehad. De cocos t het tot 35 %, dat is juist tien maal zooveel. t is waar, dat een m.M². beste jute meer trek dt dan 1 m.M². cocos. Daartegenover staat r een andere eigenschap van de cocos, n.l. dat oortelijk gewicht beduidend lichter is en zoo et heelemaal niet uitgesloten, dat men met de machines draden van ongeveer denzelfden eter maakt als van jute, met dezelfde breuk-ht.

u heeft de cocos nog een andere zeer aangena-eigenschap, n.l. dat zij niet alleen zout water verdragen, maar daar zij aan de stranden der leilanden in de stille Zuidzee feitelijk thuis rt, is zout water feitelijk de moedermelk van klapper. Feitelijk is de cocos immuun tegen de rking van zeewater. Doch andere proeven heb-wij nog met de vezels genomen. Reeds gedu-meer dan 6 maanden hebben wij de vezels n flesch gesloten, waarin zwavelzure ammonia water tot een dikke brei vermengd is. Om de 14 en hebben wij een proef genomen om te zien de vezel zich houdt. Men bespeurt geen enkele ndering, noch wat kracht noch wat elasticiteit gaat. Jute is in dien tijd absoluut vergaan. Voor erscheping van kunstmest zijn zakken van co-ezels het eenig aangewezen materiaal.

t spinnen van de cocosvezels gaat beter dan vlas of van jute, d.w.z. men kan beduidend ere snelheden op de spindels zetten, waardoor apaciteit der machines verhoogd wordt. Een schijnlijke moeilijkheid, is de ongelijkheid in van de vezels onderling, waardoor het moei-zou worden een eenigszins gelijken draad te nen. Nu kan men uit de cocosvezels een vezel en, die zoo dun en soepel is, dat zij gelijk staat de allerfijnste vezels, doch is een dergelijk igszins kostbaarder procedé niet noodig om zak-n te maken, doch alweer beschikt de cocosvezel r een buitengewoon eenvoudige maar belang-e eigenschap, n.l. dat zij zich gedurende de be-rking zoo laat behandelen, dat men een draad n spinnen, die aan alle eischen voldoet, dien men rloopig stellen kan, daar waar het doel is, deze svezel tot een verhandelbaar artikel te maken, als van haar weg te gooien, zooals nu het ge-.

orloopig en van een economisch standpunt be-wd zal het steeds noodzakelijk blijven om de direct te verspinnen tot garens. Drie uren dus de cocosnoten aan het bedrijf zijn aan-cht, zijn de gesponnen garens dus reeds ge-m tot doek geweven te kunnen worden, of tot . artikelen te kunnen worden getransfor-. Eenvoudige proeven kunnen laten zien, dat als niet uitgesloten is, dat men van cocosve-gn. bindertwine voor de maaimachines zal en maken, hetgeen alleen mogelijk is, door de e elasticiteit.

urende de bespreking van den gang van za-an het bedrijf hebben wij verschillende malen chten over het product gegeven. De bedoeling n was op verschillende belangrijke elemen-e aandacht te vestigen.

Resumeerende is de gang van zaken van de cocosnoot in het bedrijf het volgende:

1. Het opbewaren der noten, het zgn. „Seasoning".
2. Het bewerken der noten, waarbij men verkrijgt:
   a. Den bolster en
   b. De noot met dop, vruchtvleesch en klappermelk.
3. Het draineeren der klappermelk, waarbij men verkrijgt:
   a. De klappermelk en
   b. De dop en het vruchtvleesch.
4. Het voordrogen der noten 3b en het scheiden daarvan, waarbij men verkrijgt:
   a. De doppen en
   b. Het voorgedroogde vruchtvleesch.
5. Het nadrogen van 4b, waarna men verkrijgt de coprah.
6. Het transporteeren der doppen 4a naar de gasgeneratoren en het aldaar verbranden tot gas, waarmede zuiggasmotoren kunnen worden aangedreven en kan worden gekookt.
7. De voorbereiding van de bolsters, voor het koken in de loog.
8. Het koken in de loog in daarvoor bepaald geconsirueerde aparaten.
9. Het zuiveren der vezels van de kofferdam, waardoor men verkrijgt:
   a. De kofferdam en
   b. De vezels.
10. De kofferdam wordt eveneens naar de gasgeneratoren getransporteerd en aldaar verbrand tot gas.
11. De vezels worden direct op een kaarde tot banden gebracht en verder gestrekt en gesponnen.
12. Van de gesponnen garens kunnen allerlei artikelen worden vervaardigd.
13. Het afval van de kaarden wordt opnieuw gezuiverd en kan als vullingsmateriaal dieren.
14. Aan de verzorging der chemicaliën en het warme water wordt de noodige zorg besteed.
15. De zuiggasmotoren kunnen electrische dynamo's aandrijven, die licht en drijfkracht leveren.

Hiermede is het bedrijf zoo populair mogelijk omschreven. Wij kunnen er nog aan toevoegen, dat machinefabrieken van wereldnaam alle garanties willen geven voor de uitvoering der machines.

In volgende artikelen zullen wij op eenige onderdeelen van het bedrijf wat dieper ingaan.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Timor.

Van de hoofdplaats Koepang.

Koepang v... t een der vele voorbeelden eener kustplaats, waarvan de ligging uit sanitair en dus uit economisch oogpunt verkeerd is. De malaria neemt er de laatste twee jaar voortdurend in omvang toe, wat wellicht te wijten is aan de omstandigheid, dat zieke militairen er naar toe worden gezonden.

De plaats heeft, sedert de grenzen met Portugeesch-Timor juist zijn aangegeven, haar beteekenis, die een zuiver politieke was, verloren. Er ligt nog garnizoen, dat tot dusver op bedroevende wijze was gehuisvest. Tot mijn groot genoegen zag ik, dat er pogingen zijn gedaan den minderen militair beter te doen wonen. 't Is nog wel een bescheiden poging, maar ze doet vooral daarom aangenaam aan, omdat het streven naar verbetering de „buiten"-gewesten betreft. Ook aan den faecaalafvoer, die tot heden meer dan slecht was, heeft men aandacht gewijd. Bij de beschouwing van een en ander, hoe ook gewaardeerd, kreeg ik den indruk, dat bij de pogingen naar verbetering meer goede wil voorzat dan technisch-hygiënische deskundigheid.

Een eigenaardigheid der plaats is de pasanggrahan, die beheerd wordt door een uitgeweken

Russischen generaal met zijn echtgenoote.

Met bizondere aandacht bezag ik de suikerbereiding uit het sap van den lontarpalm. 't Geschiedt door, naar ik meen, Rottineezen, die er een specialiet van maken. Uit het sap wordt ook de sagoweer gemaakt. Men beweert, dat „sopi timor" veel foezel bevat en snel dronken maakt. Voor zoover mij bekend, is dit nog nooit chemisch-physiologisch onderzocht. Het gebruik van inheemsche alcoholica is op verschillende plaatsen zeer groot, zoodat het een vraagstuk van beteekenis is voor het probleem der bevolkingsvermeerdering in de zoo schaarsch bewoonde streken. Alcoholisme leidt tot degeneratie en gering aantal geboorten. Volgens kenners van het land is de Timorees niet lui, spaarzaam bij het gierige af, vatbaar voor onderwijs, zoodat hij geenszins de voorwaarden voor hoogere ontwikkeling mist.

Wat een bezoeker van Timor onmiddellijk opvalt is het feit, dat de vrouwen er met een pikolan, waaraan b.v. petroleumblikken gevuld met water, loopen. Of de vrouwen er nog zwaarder moeten werken dan elders, wist men mij niet te zeggen. Zooals bekend, is vaak het aantal geboorten omgekeerd evenredig aan de hoeveelheid arbeid, die van de vrouw in de maatschappij wordt geëischt. Is die taak te zwaar, dan grijpt ze naar abortiva of is, in zeer primitieve maatschappijen, kindermoord er het gevolg van. Van dit alles is nog weinig bekend, een gevolg van de omstandigheid, dat het bevolkingsvraagstuk niet beschouwd wordt als een probleem van uiterst groote beteekenis voor de ontwikkeling der buitengewesten.

De aandacht van den toerist wordt te Koepang verder getrokken door de hoeden der Rottineezen, die meer gelijken op hoofddeksels van vrouwen, die zich mooi willen maken, dan van mannen. Maar... 's lands wijs 's lands eer!

De residentie Timor is buitengewoon uitgestrekt. Ze is lang pl.m. 1700 K.M. Met een stoomboot, die de gewone gemiddelde snelheid van 10 zeemijl ontwikkelt, zou men drie volle etmalen noodig hebben, dien afstand af te leggen. Getallen zeggen weinig tot den lezer, ik weet dit. Om te leeren beseffen hoe uitgestrekt Indië is, moet men den archipel bereizen, maar slechts heel weinigen is dit gegeven, zoodat ik de getallen noem, *faute de mieux*.

Voor de buitengewesten, waar de zoutregie niet werkt, is de bereiding van keukenzout van belang. Men verkrijgt het zout op Timor uit zeewater, dat men laat verdampen, hetzij door de zon, hetzij door verhitting met hout. De laatste wijze is zeer interessant. Ik nam er een serie foto's van, die ik elders zal publiceeren.

Een autotochtje met een aanrijding.

Door gebrek aan tijd heb ik van het eiland weinig kunnen zien. Ik maakte een tochtje per auto langs den weg van Atapoepoe, p.m. 80 K.M. De tocht ging langs een voor de buitengewesten zeer goeden weg, die in zijn geheel p.m. 300 K.M. lang is. Snel rijden was onmogelijk, maar dat was voor mijn doel ook niet gewenscht. Een 30 K.M. van Koepang voelde ik een schok. Ik dacht dat we een of ander dier hadden aangereden. Van de gezichten der menschen, die voor me zaten, las ik, dat er niets ernstigs gebeurd was. Ik hoorde het woordje „orang" en liet dadelijk stoppen. Uitgestapt, bleek het, dat we een heerendienstplichtige, die aan den weg werkte, hadden aangereden. De man zat gehurkt op den grond, waaruit ik concludeerde, dat hij geen beenen of dergelijke had gebroken. Ook had hij geen bloedende wonden. Hij klaagde niet, maar was, naar ik meende, suf. Was dit uit schrik of kwam het uit iets anders voort? Ik zat met het geval te houden, want ik wist niet wat te doen: inwendige kwetsuren, hersenschudding kon ik niet constateeren. Had hij een hersenschudding, dan was vervoer niet gewenscht. Ik wist niets beters te doen, dan den mandoer, die eenige kilometers verder aan het werk was, het geval mee te deelen en hem te vragen den man rust te geven.

Kampongvorming.

Tegen 12 uur 's middags stopte de auto mi[...] op den weg. Ik vroeg mijn inheemschen bege[...] wat er aan de hand was. Hij vertelde me, da[...] bij den kampong waren, dien ik wou zien. Hij [...] ergens het binnenland in en toen ik goed zag, [...] dekte ik boven op een berg, heel in de verte, [...] dat een kampong geleek. De lust om er midde[...] den dag, met de brandende zon boven het h[...] naar toe te loopen, was zeer gering, maar er [...] niets anders op, dan den tocht te aanvaarden. [...] men geen training heeft, valt loopen in de hitt[e] dan nog wel tegen een berg op, niet mee en ik [...] eerlijk bekennen, dat ik me onder het loopen m[...] eigen domheid verweet en hevig verlangde naar [...] koelen dronk en rustige rust, maar aan alle din[...] komt 'n eind en zoo kwam ik ten slotte op den [...] waar de kegelvormige woningen gelegen wa[...] Eenige stonden leeg: de bevolking was, als ik [...] menschen goed heb begrepen, op last van he[t] [...]stuur, naar elders verhuisd. Die verhuizin[g] „concentratie", zooals men ze wel noemt, is [...] groote beteekenis voor de bevolking. Ik zal ver[...] wat dieper op dit vraagstuk ingaan, alleen hier [...] vermelden, dat men kampongvorming noodig [...] 1e. ter bevordering der hygiëne, 2e. voor het on[...] wijs en 3e. ter bevordering van den economisc[hen] toestand. De bewoners van den kampong wa[...] arm. Er groeide weinig. Typisch waren voor [...] huizen gevorkte staken met platte steenen. [...] waren offerplaatsen. Voor een der huizen sto[...] er drie: een voor de mais, een voor een ander s[...] graan (ik verstond den naam niet goed) en [...] voor de geesten, die ziekte brachten. Ik zag er [...] weinig kinderen. Was dit toeval?

Op Timor hebben mannen en vrouwen [...] taschjes, banden e.d. met kralen mooi vers[...] Herhaaldelijk trachtte ik een taschje te ko[...] maar het lukte me niet, niettegenstaande ik bi[...] onderhandelingen met ringgits rammelde. Voor [...] klein taschje bood ik eens *f* 15, maar ik kreeg [...] zelfs voor dien prijs niet. Meer bieden vond [...] „terlaloe". Ook in den kampong kon ik niets [...] souvenir koopen. Eigenaardig is het, dat de m[...]nen, die dergelijke tasschen bezitten, ze steeds m[ee] nemen. Ik kon niet uitvisschen waarvoor men [...] doet. Zou het zijn uit vrees voor diefstal?

Evenals op Soemba maakte men op Timor mo[...] kains. Eenige vrouwen zaten in den bergkamp[ong] onder hun huizen te weven. Ze hadden geen en[...] kain af, zoodat ik met leege handen den terugto[cht] aanvaardde.

De auto was na een uurtje dalen bereikt. Met [...] zucht van verlichting zette ik me neer en gen[...] eenige seconden daarna van den heerlijken wind. [...] vergat nog te zeggen, dat de weg op een punt d[...] een droge kali voerde, die in den Westmoes[son] naar schatting verandert in een rivier van ee[...] honderden meters breedte.

Op het punt gekomen, waar 's ochtends de [...] rijding had plaats gevonden, liet ik stoppen. [...] vertelde me, dat de man thuis was (pl.m. 20 [...] verder!!), maar niet wakker was te krijgen. [...] kampong was per auto niet te bereiken. Ga[...] had ik geweten of de man gedragen was of dat [...] geloopen had, maar 't ging niet. De tolk beg[...] mij niet, of vond het geval een „perkara ketjil". [...]

's Ochtends had ik ook al den indruk gekre[gen] dat de menschen zelf (eenige tientallen!) het g[...] heelemaal niet erg vonden! Maar ik wist wa[t] [...] aanrijding beteekent, de Atoni's niet! Ik liet [...] ook met een bezwaard gemoed den auto doorrijden. [...] 's Anderen daags vertelde ik het ongeval aan [...] controleur. Hij had er nog niets van gehoord, [...] met de zoo groote afstanden en de gebrekkige com[...]municatiemiddelen van zelf sprak. Een dag daarna [...] moest ik een verhoor ondergaan, want het gev[al] was gerapporteerd en nu wilde de controleur weten, [...] of de chauffeur er schuld aan had. Het moeilij[k] [...] van het geval was, hoe den stakker geneeskundi[ge] hulp te verschaffen? 30 K.M. zou de dokter per au[to] [...] kunnen rijden. Dan zou hij pl.m. 20 K.M. moet[en] [...]

..en of paard rijden, de bergen in en als hij er .., hoe zou hij den patiënt kunnen vervoeren? En ..vervoer mogelijk zijn bij b.v. hersenschudding? ..heb van de zaak niets meer gehoord, omdat ik ..dig daarna per „kapal poetih" (gouvernements..omer, ter beschikking van den resident) vertrok. ..hoop, dat de man, al is het dan ook „maar" 'n ..ni, er het leven heeft afgebracht.

..ndelhoutboomen, een uitvoerproduct van ..nor, zag ik op mijn tochtje niet. Men denkt aan ..rking van den uitvoer tot p.m. 400 à 500 pikol ..jaar en aan geleidelijke uitbreiding van den ..plant.

Nog iets over Koepang.

..n eigenaardigheid van Koepang is dat van uit ..aven jaarlijks drie à vierhonderd Timoreezen, ..eezen en Sawoeneezen naar de parelvissche.. te Broome (Australië) vertrekken. De aange..lerde menschen schijnen stipt binnen den ..mentairen tijd van 2 jaar terug te keeren, ter.. de voorschotten en besparingen een 50 à ..00 gulden beloopen, afgezien van de loonen te ..me genoten. De vraag rijst of die menschen geneeskundig gekeurd moesten worden vóór ze ..nning krijgen naar hun kampongs terug te ..n. Ik vermoed, dat die maatregel in het belang ..het bevolkingsvraagstuk zal zijn. Of het met ..genwoordige middelen mogelijk zou zijn, be..el ik, want de fungeerend inspecteur der volks..dheid te Koepang is tevens garnizoensarts en .. bovendien een drukke praktijk onder Euro..en en Chineezen. Als er iets noodig is op de ..engewesten, dan is 't het aanstellen van des..digen op sanitair gebied, ter voorlichting, ter ..deering en ter contrôle.

De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar!

..producten-uitvoer van Ned.-Indië bedraagt .. 1 milliard gulden 's jaars.

..t verre van uitsluitend, hoewel overwegend, ..landsch kapitaal, het .. k in de N.-I. Cultures ..d is — met Amsterdam als centrum — deed ..ijfer geboren worden.

..oals onomstootelijk vast staat, vindt ons ge..e volksbestaan daarin het hoofdmotief voor zijn ..omische basis.

..et deze kapitalistische cultuurbelangen zijn die .. de distributie der betreffende producten ten ..wste verbonden.

..espreekt men de toestanden, welke op de Am..rdamsche productenmarkt heerschen met eenig ..delaar, exporteur of distributie-firma, dan ver..emt men: Het bedrijf is dermate scherp omlijnd, ..t dit alléén op speculatieve wijze winstgevend kan ..maakt worden.

De orthodoxe methode, welke nog steeds geldt ..r het realiseeren der betr. producten, vindt plaats ..r de even orthodoxe kanalen, als sedert men..n gedachtenis, t.w.:

..oor de Directies van ondernemingen aan welke ..e goederen geconsigneerd worden, of te wel aan ..re geldschieters, die op hun beurt door con..natie-contracten op langen termijn er voor ..gen de ondernemingen in hun macht te krij..n en te houden.

..ag Veemen, Pakhuismeesteren, of hoe deze ..men zich verder mogen noemen.

..ng- en Inschrijvings-organismen met hun ..nderlijk eigen raderwerk, en de daarbij be..nghebbenden.

..kelaars.

..t Viertal groepen vormt één hecht aaneen..ten geheel. Elk „commercieel bolsheviek", wel..ch daadwerkelijk tegen het autoritaire gezag ..en dezer groepen tracht te verzetten, wordt ..roepelijk door het raderwerk verpletterd, tenzij hij zich vooraf voldoende heeft toegerust.

Noch nationale, noch koloniale belangen tellen hier mede, zoodra deze in strijd met het Amsterdamsche organisme mochten komen. Een ongeschreven wet mobiliseert dadelijk elk onderdeel der genoemde vier groepen, zoodra eenige wijziging in dit organisme mocht worden voorgesteld.

Daardoor is de geheele (vitale) productenhandel in Nederland ondergeschikt gemaakt, — evenals elk koloniaal belang — aan dat van de politiek der Amsterdamsche geldschieters met hun aanhang.

De reuzenontwikkeling, welke de Ned.-Ind. cultures in den loop der jaren heeft ondergaan, dwingt de bewondering van heel de wereld af. Elk afzonderlijk product vormt door de wetenschappelijke en intensieve wijze waarop 't verkregen werd, a.h.w. een nationaal monopolie op zich zelf, met slechts Gt. Britannië als onze éénige concurrent.

De uitwerking van het Amsterdamsche verkoopsorganisme vormt echter door zijn bekrompen eigenbelang en kortzichtigheid een rem welke verhindert, dat de distributie der betr. producten zich even intensief en winstgevend kon ontwikkelen als de cultures zelve.

Cultuur en distributie vormen één aaneengesloten geheel en zij zijn zonder elkaar niet denkbaar.

Bij gebrek aan eene kundige en actieve hoofdleiding (waarin onze Engelsche buren juist zoo sterk zijn) dreigen zij daardoor sterk in het gedrang te geraken bij deze verreweg belangrijkste bron onzer nationale inkomsten.

De na-oorlogsche, alom voelbare en inwerkende evolutie laat ook Nederland niet ongemoeid, en allerminst een rijke bron van inkomsten als die van Insulinde, welke voortdurend in zóó hooge mate den naijver van Gr. Britannië opwekt.

Terwijl hier te lande geene „leiding" bestaat, is men aan de overzijde voortdurend bezig dit harnas van alle mogelijke zijden te doorboren.

Een groot getal onzer producten verheugen zich, als bekend, thans in een grooten welstand. Enkelen maken zelfs eene ongekende „boom" periode door. Voor het Amsterdamsche organisme is dit voldoende, terwijl toch thans juist het moment daar is, om in te grijpen en juist de later ongetwijfeld komende reactie te verdisconteeren.

De verhandeling der meeste koloniale producten vindt ten onzent op geheel analoge wijze plaats, zoodat als greep daaruit één product als sprekend voorbeeld kan genomen worden, n.l. de Java- en Sumatra Thee, welke en bloc genomen, circa één tiende van het totaal uitmaakt.

En hier ontleenen wij o.a. aan de „Indian Trade Journal" (December supplement met „Tea Statistics") en andere rapporten der overzijde, de volgende interessante gegevens:

1. De totale Theeproductie (koloniale Thee) bedraagt circa 680 millioen pond 's jaars, waarvan Br.-Indië circa 360, Ceylon 200 en Ned.-Indië 120 millioen lbs.

2. Een achttal voorname consumptielanden, met een gezamenlijk jaarlijksch theeverbruik (alle soorten) van circa 615 millioen lbs., zijn reeds onmerkbaar geheel of gedeeltelijk voor Ned.-Ind. Thee afgesloten geworden.

3. Bij de tegenwoordige „boom"prijzen (de doorsnee productie kostprijs voor N.-I. Thee bedraagt circa 40 cts. per ½ K.G. — bij enkele ondernemingen slechts 25 à 30 cts. — met een doorsnee verkoopprijs van circa 80 cts.) wordt het dreigende gevaar over het hoofd gezien; evenmin voorziet het Amsterdamsche organisme daarin.

4. Reeds thans is Ned. Ind. Thee in veiling te Londen en Amsterdam billijker koopbaar dan 't betr. geheel gelijkwaardige product van Britsch Ind. herkomst.

Bij een verder doorvoeren van de a. d. overzijde gevolgde politiek zal zulks ongetwijfeld in de toekomst geäccentueerd worden. Het in korten tijd ingeoogste succes doet zulks verwachten.

Gr. Britannië (met een theeverbruik van circa

Haarlem en Omstreken.

410 millioen lbs.) heft een 20 % hooger invoerrecht op Ned. Ind. Thee dan op het product harer eigen kolonies.

Canada (met circa 40 millioen) niet minder dan 43 pCt. hooger, *Nieuw Zeeland*, 100 pCt. *Spanje*, 200 pCt. en *Griekenland* 33 1/3 pCt. hooger. Dit wil zeggen, dat N.-I. Thee in genoemde landen alléén verhandelbaar is, dan tegen de met deze cijfers gereduceerde prijzen.

Het is opmerkelijk, dat deze fiscale bolwerken niet slechts in het Britsche Empire werden opgeworpen, doch dat daarmede tevens daar buiten een begin gemaakt werd.

Geheel afgescheiden hiervan, en volgens eene totaal andere methode werkende, zijn voorloopig een drietal verdere verbruikslanden met een gezamenlijke consumptie van 150 mill. lbs. voor N.-I. Thee gedeeltelijk afgesloten geworden, n.l. de Vereenigde Staten, Britsch-Indië zelf, en Frankrijk, met andere landen op de lijst.

Dit is mogelijk geworden door een aanzienlijk gevormd Propagandafonds, hetwelk jaarlijks ten behoeve van Br. Ind. Thee voor eene intensieve reclame-campagne voor genoemde landen — met andere landen te volgen — wordt op zijde gezet.

Uit de groote inkomsten der Thee-industrie heft de Britsch Ind. Regeering op den Thee-uitvoer een recht van:

1923 × 4	Pd.St.	418.300	en legde daarvan op zijde:	Pd.St.	84 600	(R. 1269.000)
1922 × 3	„	344.800	„ „ „ „ „	„	48.800	(R. 732.000)
1921 × 2	„	359.200	„ „ „ „ „	„	50.866	(R. 763.000)

uit welk laatste fonds („B. E. I. Tea Cess") jaarlijks resp. de bedragen van £ 40.000, £ 30.000 en £ 20.000 voor de genoemde Br. Ind. Thee-campagne in deze drie landen besteed worden.

Tien jaren waren voor Ned. Indië noodig haar Thee in de V. S. in te voeren en ingang te doen vinden. In dat tijdperk vertienvoudigde zich het gebruik aldaar. Samenvattend met de machtig opgezette Propaganda voor Britsch Ind. Thee — zijnde vanaf 1 Jan. 1924 — verloor de Ned. Ind. Thee niet minder dan 1/3 (of 35 %) van dit terrein in evenvele maanden.

(Statistiek van Uitvoer van 't Ned. Ind. Thee Expert Bureau te Batavia, maanden Jan./Oct. 1924, vergeleken met 't zelfde tijdvak in 1923).

Tegenover deze Propaganda van Eng. zijde stelt Nederland een vrijwillig opgebracht fonds voor de Propaganda van N.-I. Thee, dat gevormd wordt door eene heffing van 1 ‰ op alle te Amsterdam geveilde N.-I. Thee.

Eerstens omvat zulks slechts 1/4 deel van den oogst, tweedens is het uit dezen hoofde vrijkomende bedrag (zijnde slechts circa *f* 25.000 's jaars) verre van toereikend. Br. Indië besteedt toch het twintigvoudige daarvan voor één enkel land (V. S.). Met het oog op het dreigende gevaar, zooals hierbij aangetoond, kon toch van eene Kol. Industrie, welke nog heden op een jaarlijksch inkomen van *f* 50.000.000.— kan bogen, beter verwacht worden!

Daar waar hier een groot nationaal belang op het spel staat (want Groot Britannië kan na een groot ingeoogst succes op de Thee, ook deze dubbelwerkende politiek over al haar overige kol. producten gaan uitstrekken), en gedachtig aan het verouderde en geheel zelfzuchtige organisme van de „Amsterdamsche productenmarkt", is het een Regeeringstaak geworden hier dadelijk eene Commissie van onderzoek te benoemen om na een, door ter zake kundigen uitgebracht spoed-rapport, krachtig in te grijpen.

Niet alléén geldt zulks hier de Ministeries van Koloniën en Handel, doch tevens dat van Buitenl. Zaken. Hoe anders is te verklaren, dat onze overburen erin slaagden, beginnend met Spanje en Griekenland, dit groote product onzer Koloniën geheel te doen weren? En zoude met diplomatieke middelen een tegenzet in b.v. de Iersche Republiek, Egypte en andere landen niet mogelijk zijn?

In conclusie zij hierbij nog aangestipt, dat het Eng. Ind. uitvoerrecht, hetwelk voor de Te
Propaganda geheven wordt, bedroeg:

1/4 pie per lb. tot April 1921, dit werd verhoog
1/2 „ „ „ vanaf Mei 1921, en opnieuw op
3/4 „ „ „ ingaande April 1924 (zijnde circ
cent per 1/2 K.G.).

Van boven neer wordt de positie onzer Ind
Cultures aldus overzien door

DE HAV

Den Haag, Maart 1925.

Van Week tot Week.

3—10 MAART.

Gouv.-Gen. Fock naar Bali en Lombok. Aneta sein
5 Maart. De Landvoogd brengt 4 April ee
daagsch bezoek aan Lombok en 9 April ee
daagsch bezoek aan Bali, waarbij Z.Exc. ve
zal zijn van den heer G. R. Erdbrink, Al
Secretaris.

Tarwe van Java. De naamlooze vennootschap
meelfabriek Holland te Amsterdam meldt
N. R. Ct., dat zij per stoomschip Grotius tie
zend K.G. tarwe uit Bandoeng ontvangt, we
het afgeloopen jaar aldaar is geoogst en vo
broodbereiding geschikt moet zijn.

Pro en contra de Indische leerstoelen te Utrecht.
het request van de negen hoogleeraren der J
sche Faculteit te Amsterdam aan den Minister
Onderwijs, om niet over te gaan tot goedke
der oprichting van Indische leerstoelen te Ut
is adhaesie betuigd door een aantal Groning
en Amsterdamsche hoogleeraren, terwijl d
tegen zoowel de Juridische als de Litteraire F
teit te Utrecht in gunstigen zin hebben gead
omtrent de oprichting eener Indologische
teit aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

H. J. van der Beek †. Te 's-Gravenhage is overleden
heer H. J. van der Beek, gep. architect der Bu
Openb. Werken in Ned.-Indië.

J. G. Smit †. Op den leeftijd van 54 jaar is te 's-
venhage overleden de heer J. G. Smit, gep.
tein der intendance van het O.-I. leger.

Huldiging nagedachtenis-Van Heutsz. De Financ
Commissie voor 's-Gravenhage van het Comit
huldiging van de nagedachtenis van generaal
van Heutsz heeft haar werkzaamheden beëin
Zij heeft het door 's-Gravenhage en omstreken
eengebrachte bedrag van *f* 28310.77 aan den
ningmeester van het comité te Amsterdam af
gen.

Aardschuiving. De Pamalangsche desa Gombo
twintig bouw afgeschoven, waarbij een aantal
ningen werden vernield. De afschuiving
voort. Tachtig bouws zijn vol scheuren. Het
stuur ontruimde de bedreigde streek. (An
Maart.).

De provincie West-Java. Aneta seint dd. 5 Maart
provincie West-Java wordt 1 September ing
en is administratief onderverdeeld in de re
ties Banten, Batavia, Buitenzorg, Krawang, C
bon, Indramajoe, West-, Midden- en Oost-Pre

Dr. Ch. Swaving †. Te 's-Gravenhage is, op den le
van 64 jaar, overleden Dr. Ch. Swaving, oud
troleur bij het Binnenl. Best.

Indisch Regeerings-Reglement. De Tweede Kamer
den 6en Maart met 50 tegen 19 stemmen g
keurd de wijziging van het Indisch Rege
reglement. Tegen stemden de sociaal-democr
de vrijzinnig-democraten en mej. Van Dorp.

H. P. Pieper †. Te Lahat (Sumatra) is op den le
van 44 jaar overleden de heer H. P. Pieper,
tein der infanterie van het O.-I. leger. R
jaar geleden was de overledene adjudant
Gouverneur van Curaçao Nuyens.

Dr. Go Ing Hoen. Aan de Universiteit te Leiden is
vorderd tot doctor in de geneeskunde, op pro
schrift, de heer Go Ing Hoen, geboren te Lasem

Opheffing van de Rechtsschool te Weltevreden.
Bat. Nbl. kan mededeelen, dat het in de bedoel
ligt in Juli a.s., in welke maand de voorbereid
afdeeling van de Rechtsschool afloopt, deze
meer voort te zetten. Dan zal de School alleen
staan uit een drieklassige vakafdeeling, welke

leidelijk aan wordt opgeheven, zoodat over drie jaren de rechtsschool niet meer zal bestaan.

Dit houdt verband met de totstandkoming van de juridische faculteit te Weltevreden.

...interneerde communisten. De Javasche Courant van 13 Januari (No. 4) bevat de uitvoerig toegelichte interneeringsbesluiten van een drietal Indonesiërs, n.l. I Natar Zaimoedin, journalist te Padang Pandjang (Sum. Westkust), Achmad Chatib galar Hadji Datoek Batoeah, penghoeloe adat te Kota Lawas (Sum. Westk.) en Alexander Jacob Patty, journalist, geb. en woonachtig te Amboina.

...amen. Universiteit te Leiden. Doctoraal examen Indisch recht Mr. C. A. ten Doeschate.

...sident van Tapanoeli. De heer W. K. H. Ypes, resident van Tapanoeli, verlaat 18 Augustus met pensioen den bestuursdienst. (Aneta, 8 Maart).

...rsoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een belangrijke nota.

De *Locomotief* (30 en 31 Jan.) publiceert uitvoerige bijzonderheden, ontleend aan de nota van den Directeur van Gouvernementsbedrijven, over *vastlegging van buitengewone winsten uit de exploitatie der Mijnbedrijven* (Banka en Billiton) *in productieve werken,* ...niet voor uitputting vatbaar zijn, *en voor aflossing van leeningen.*

Deze bron van inkomsten droogt op; daarvoor dient ...andere in de plaats gesteld. De thans bekende ...reserve op Banka bevat nog 16 jaarproducties, ter... de huidige omvang van het bedrijf op Billiton ...welijks meer dan een tiental belooft. De opleving ...de cultures vereischt 's Lands ruggesteun en uit...ding van de verkeersmiddelen, verbetering van de ...egen en havens en aanleg van irrigatiewerken. ...ast elk millioen, dat van particuliere zijde in de ...suikerlanden gestoken wordt, moet welhaast ...blieke werken eenzelfde bedrag uitgeven, welk cijfer voor de bergcultures lager is. Zoo is de totstandkoming van de spoorlijn Lahat-Tebingtinggi Moeara... met zijtakken naar Moeara Klingi en Padang* ...kiandiang, ook volgens den directeur van Land...w onmisbaar, wegens de voorgenomen vestiging ...nieuwe ondernemingen voor rubber, koffie, olie...m, thee, kina, tabak en suiker, waarvoor alle om...digheden geschikt zijn. De H.V.A. drong aan op ...digen aanleg van de spoorlijn Loemadjang-Ken... met het oog op de oprichting van een nieuwe ...erfabriek. Bij den huidigen opzet der kapitaals...rooting is voor dergelijke plannen geen geld be...kbaar, daarvoor zijn de extra-tinbaten noodig. De ...wijst op de inperking der kapitaalsuitgaven ...G.B., die in 1921 van 123, op 32 millioen in 1923 ...ruggebracht werden. Wat het S.S.-bedrijf betreft, ver...derden de uitgaven in die jaren van 93 tot 19 mil...en. Thans is het echter dringend noodig om ren...abele werken aan te vatten, indien daarvoor geleend ...an worden of op andere wijze gelden verkrijgbaar ...n. Het vooruit opmaken van een werkplan wordt ...heorie geacht. Het openen der verkeersbedrijven moet ...orldurend aanpassen aan de zich wijzigende, eco...mische omstandigheden. Concludeerend, spreekt de ...ta de hoop uit, dat de minister, die terzake tot dus... afwijzend stond, de kwestie in nadere studie zal ...men.

De *Deli Crt.* (2 Febr.) vestigt er de aandacht op hoe ...elfde nota toont hoe voorzichtig men ten aanzien ...andere Gouvernementsbedrijven behoort te zijn: ...*steenkoolbedrijven,* werkend met de goedkoope In...che arbeidskrachten, gedeeltelijk zelfs met de nog ...koopere gestraften, kunnen niet concurreeren ...de Duitsche steenkool, noch tegen de Aziatische ...kool van Bengalen en Japan, zoodat er geen af...het buitenland is te vinden en de Duitsche steen...s zelfs op eigen gebied dreigt te bestoken. Het ...laat in het midden in hoeverre hier de bezwa...van overheidsexploitatie dan wel de normale be...en der Indische industrie hier doorslag geven. ...in elk geval is deze ervaring op zich zelf een ...schuwing voor hen, die optimistisch zijn ten aan...van de industrialisatie van Ned.-Indië. De zaak is ...voldoende belang om door Gouv. Bedrijven geheel ...zocht te worden en ter bespreking in den Volks...te dienen, omdat van den uitslag daarvan *voor Indië vraagstukken van het grootste belang* afhangen.

De *Deli Crt.* (6 Febr.) verneemt nog, dat er geen tegenstelling is tusschen het standpunt van den directeur van G. B. en dat der Regeering. De Regeering ziet in, dat het Bilitonfonds dient geremplaceerd te worden, doch momenteel is dat niet mogelijk. Waar eenerzijds de vlottende schuld geconsolideerd is en anderzijds in 1933/34 een vermeerderde uitgaaf komt van *f* 27 millioen voor rente en aflossing, is de Regeering genoodzaakt geleidelijk aan te streven naar ruimte in de gewone begrooting, opdat die *f* 27 millioen voor 1933/34 kunnen worden ingepast. Dit tot 27 millioen geleidelijk stijgend bedrag kan en moet tot 1933/34 worden aangewend voor buitengewone uitgaven. Hierin gaan de Regeering en de directeur van G. B. parallel. Zelfs zonder tinpotje zou de Regeering zich verplicht achten te streven naar bedoelde ruimte in den gewonen dienst. Het tinpotje sauveert den gewonen dienst voor buitengewone inkrimping.

De inaugurale rede van prof. Van Kan. Lezingen van dr. Gunning.

Den 29sten Januari aanvaardde *prof. mr. J. van Kan* met een rede over *„Verleden en toekomst der vredesbeweging"* zijn ambt van voorzitter der rechtsgeleerde faculteit. De *Java-Bode* (30 Jan.) geeft een uitvoerige samenvatting van de rede.

Prof. van Kan gaat eerstens na de geschiedenis der vredesbeweging, onderscheidende het onbewuste en het bewuste streven naar het vestigen van den vrede. Wat het eerste betreft, beschouwt spr. nader het Romeinsche Keizerrijk en de Middeleeuwen. Het bewuste streven neemt een aanvang met den nieuwen tijd. Spr. gaat nu na de beteekenis van de twee hinderpalen op den vredesweg, nationaliteit en souvereiniteit, en stelt als taak der vredesbeweging vast: tempering van het nationalisme en inperking van het souvereiniteitsbegrip. Zal ooit — aldus spr. — een vredige rechtsordening komen, dan zal dat moeten zijn een bindende internationale ordening, bindend de staten niet tegenover zich zelven, maar tegenover een hoogere macht, die tot afdwingen in staat is. In dit verband wijst spr. op de beteekenis van den Volkenbond en het Internationaal Gerechtshof.

Onder de auspiciën van de Jogjasche Populair Wetenschappelijke Vereeniging, en de plaatselijke afdeelingen van de Leeraarsvereeniging en het N. I. O. G. hield *dr. C. P. Gunning* den 24en Januari te Jogja een lezing over *„Psychologie en Romantiek"*, waarvan *de Locomotief* (26 Jan.) een verslag geeft.

Ook te Soerabaja behandelde *dr. Gunning* „groote vraagstukken op bevattelijke wijze" voor de leden van den Soerabajaschen Kunstkring, den bestuurdersbond, den R. K. onderwijzersbond, de Christelijke onderwijzersvereeniging, de leeraarsvereeniging en het N. I. O. G. Den 29en Januari sprak dr. G. over *„Traditie en Idealen"* (*„Soerabajasch Hbl.* 30 Jan.) De spreker kan zijn gedachten vastleggen in één woord:

Wij moeten leeren de kunst van luisteren. Dat zijn wij verleerd. Wij luisteren niet meer naar elkander, noch in huis, noch in de school, noch als volken onderling. Van ons lyceum wordt wel smalend gezegd, dat het is een luisterschool, waarbij dan de glosse gemaakt wordt, dat dit weglaten van het stilte teeken *(st.)* er een luierschool overblijft, maar wij laten ons niet afbrengen van de overtuiging, dat de kunst van luisteren weer moet aangeleerd worden. Luisteren is activiteit, een inspanning. Luisteren is ook begrijpen. Traditie is luisteren naar de stem van het verleden en die vertolken in de taal van het heden. Ideaal is luisteren naar de roepstem der toekomst.

De taal als band.

Het *Soerabajasch Hbl.* (27, 28 en 31 Jan.) bevat drie artikelen: *„Een booze geest"*, *„De taal als band"* en *„De vorming van leiders"*, naar aanleiding van de verschijning van het bekende Gedenkboek der Indonesische Vereeniging in Nederland.

In *„De taal als band"* zegt de schrijver o.m., dat de band tusschen Indië en Nederland voor beide landen onmisbaar is, en ook al zal in de toekomst Indië autonoom worden, dan zal dit in beider belang een autonomie moeten zijn, die nooit identiek kan wezen met een absoluut los van Holland. Geen reactie zal de autonomie van Indië kunnen tegenhouden. Het betreft geen aangelegenheid, welke uitsluitend afhangt van wat de Regeering in Indië of in Holland wil, doch buitenlandsche factoren zullen veeleer bepalen, wanneer Indië autonoom zal zijn. Er zijn daarmee internationale belangen gemoeid, die van meer gewicht zijn geworden in de laatste tien jaren, waarin het politieke we-

reldcentrum zich naar den Pacific verlegd heeft. Geleidelijk is een andere verhouding ontstaan tusschen het Oosten en het Westen. Thans zijn wij in een periode, waarin Oosten en Westen hebben te streven naar aanvulling van elkander. Tegenover het voornamelijk geestelijk streven van het eerste, staat het Westersche materialisme. Een synthese, rustend op deze beide richtingen, moet gezocht worden. Dat wil zeggen, een beter onderling begrijpen, een betere wederzijdsche waardeering moet bevorderd worden. *Noto Soeroto, hoofdredacteur van „Oedaya", heeft dat begrepen* en toonde zijn instemming met de groote gebeurtenissen, welke de saamhoorigheid van Nederland en Indië demonstreerden. Beter dan de kortzichtigen, wier chauvinisme hem uit hun bond (de Indonesische vereeniging) stieten, ziet hij het belang van zijn land. Er zijn er velen onder de ontwikkelde Inlanders, van wie hetzelfde gezegd kan worden. Maar er konden er meer zijn, indien de Hollanders er slechts in slaagden, den Westerschen gedachtengang meer bij het volk ingang te doen vinden, althans bij zijn leiders. En dit is mogelijk wanneer *de Nederlandsche taal* meer en vooral beter geleerd wordt. Het feit, dat een grondige taalkennis een machtig bindmiddel is, bewijst het Britsche rijk. Britsche boeken, Britsche gedachten, Britsche couranten worden gelezen en begrepen in alle deelen van het rijk. Vandaar de uitdrukking, dat Groot-Brittannië staat op papieren voeten. En het staat er stevig op, want door de eentonigheid der Pers in alle gebiedsdeelen, wordt de gedachte der rijkseenheid doelbewust gekweekt. Indien slechts een millioen ontwikkelde Indiërs, dat is dus 2 pct. van de totale bevolking, behoorlijk Hollandsch zou kennen, zou de Hollandsche invloed in deze Indische landen enorm winnen. Het is een belang voor Nederland en Indië beide. Aan verschillende buitenlandsche universiteiten bestaan tegenwoordig Hollandsche leerstoelen. Dat dit niet uitsluitend ter wille van het kleine land in Europa het geval is, ligt voor de hand. Door een grootere taalsfeer ontstaat een grootere sfeer van invloed. Nederland is door Indië, maar Indië is door Nederland groot geworden en Indië's grootheid kan nog stijgen door Hollandschen arbeid in den hier aangegeven geestelijken zin. *Dan wordt de historisch gegroeide band hechter tot beider heil.*

Het hoogoven-bedrijf in Z.-O. Borneo.

De *Sumatra-Post* (16 Jan.) had over dit onderwerp een van „optimisme overvloeiend" interview met den heer Van der Waerden. Het *Bataviaasch Nwsbl.* (28 Jan.) ontleedt thans een Bandoengsch bericht, dat een bijna zuiveren weerslag vormt op de hernieuwde verzekering, dat alles goed gaat, de oorzaak der vertraging *niet* in technische bezwaren valt te zoeken en de financieele bezwaren zoo goed als overwonnen zijn. Tevens komt *een telegram uit Den Haag* dd. 28 Jan. ophelderen: dat men — d.i. de heer Van der Waerden — niets wist van het onderzoek in Indië en dat het onderzoek-Hövig niet maatgevend kan zijn, want er is *een partij Poeloe Laoet-steenkool naar Europa onderweg* en dáár zal men nu in laatste instantie uitmaken of het mogelijk is daaruit cokes te fabriceeren.

Het hoogovenbedrijf werd nogmaals besproken in het *Soer. Hbl.* (24 Jan. 3de bl.), het *Bat. Nwsbl.* (27 Jan.) en de *Deli Crt.* (28 Jan.).

Indië op radiogebied.

Het *Soerabajasch Hbl.* (27 en 29 Jan.) schrijft over „draadlooze berichtgeving" en over „kromme toestanden" welke in Indië heerschen op radiogebied, terwijl een redacteur van *de Locomotief* (26 Jan.), die in Holland vertoeft, vergelijkingen maakt tusschen de toestanden in Holland en die in Indië, wat de draadlooze betreft.

De beschrijvingen van den Loc.-redacteur over Radio in Nederland maken de *Deli-Crt.* (3 Febr.) jaloersch. Vooral waar de enorme afstanden in Indië radio nog veel waardevoller maken dan elders. Het blad legt den nadruk op de volgende vermaning van de Indische autoriteiten: *Het wordt nu eindelijk eens tijd voor een beslissing. Geen radio of wel radio.* Een tusschenweg is er niet. Het bestaan van een Indisch luisterverbod, — terwijl men weet dat er honderden amateurs zijn en terwijl men weet, dat ieder van zijn toestel het gebruik zou kunnen maken, dat een „luisterverbod" heet te willen voorkomen —, dat „luisterverbod" kweekt, met zijn oogluikend toelaten van het radio-amateurisme, slechts veronachtzaming van de wet. „Bescherming van het telegraafgeheim" geschiedt ook in Europa en Amerika, waar honderd maal meer geseind wordt dan in Indië en waar toch *iedereen*, bij wijze van spreken, een ontvangstation heeft. Maar dan geschiedt dit door in code te seinen, of met de[n] zender of op onverwachte afgesproken golfleng[te], op andere wijze, welke de techniek telkens we[er] geeft.

Rubberbeslag voor paarden.

De sado-ebropaarden hebben een beslag [n]... waarop ze vast staan, en waarop ze vrij durven ... over de gladde asphaltwegen, zooals ze tegenw[oordig] in de groote steden in Indië gemaakt worden. ... wegen-congres heeft deze aangelegenheid de aa[ndacht] gehad van corporaties en personen, en vele ... proefnemingen geweest op dit gebied, doch de ... de andere werd verlaten, omdat het beslag onpra[ctisch] was, niet lang genoeg hield, te duur was en zoo ...

De zaak is ook niet zoo eenvoudig — zoo ... *dr. B. Vrijburg* aan het *Nieuws van den Dag* (16 ...) — Het beslag moet aan zeer verschillende eischen ... doen. Het moet de paarden behoeden voor uitgl[ijden], het moet voldoende lang (minstens 6 weken) ... houden, gemakkelijk aan te leggen zijn, het mo[et] ... hoeven niet bederven en ten slotte goedkoop zij[n]. ... Bandoeng probeerde ik verschillend maaksel, ... ging steeds uit van oude auto-banden, als zijnde ... goedkoop en in Indië overal te krijgen materi[aal]. ... was nog niet tot een geheel bevredigende oploss[ing] ... komen, toen ik hier in Weltevreden bij de stalh[ouder] Van Laar een *rubberbeslag* aantrof, dat aan de ... de eischen beantwoordt en proefondervindelijk ... ken is, goed te zijn. Een stuk van een ouden auto... wordt tusschen ijzer en hoef bevestigd, door m[iddel] van de gewone hoefnagels. Het rubbergedeelte lig[t] ... schen de ijzertakken, komt met het plaveisel in ... raking en verhindert het uitglijden. Paarden, die ... slecht ter been zijn, krijgen het onder de vier ho[even] ... veelal kan echter met beslag alleen vóór worden ... staan. De rubber is, als men banden neemt die ... veel afgereden zijn, niet eerder versleten dan het ... Wanneer bij het beslag de hoef van onderen na ... schoonmaken flink met bruine teer wordt inge... ven, krijgt men geen last van rotstraal.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De stemming van de Inlandsche bevolking op de de Regeering gekochte particuliere landerijen op Java.

(Slot).

Alvorens tot het particuliere land te worden ... gelaten, had de Chinees de vergunning noodig va[n] ... landheer.

In den regel had men daarmede geen moeite, ... wanneer de heen- en weer trekkende Chinees ... winst het land verliet, dan dankte hij deze niet ... zeer aan den landheer dan wel aan diens onderges... ten en aan de bevolking, die gewoonlijk tegen ... rente gelden bij den Chinees opnamen.

Deze laatste had daarbij den steun van den land[heer], ... zoodat van eene mogelijke ontkenning van schuld ... de bevolking geen sprake kon zijn en deze moeilij[k] ... verweer kon komen.

Deze laatste omstandigheid is de reden, dat er ... zijn die zich gelukkiger voelen onder gouverne[ments] ... dan onder particulier beheer, omdat zij dan ... klachten kunnen indienen.

Dat daarvan ook gebruik gemaakt wordt, wer[d] ... onlangs te Bandoeng bewezen.

Toch denken tal van personen er anders o[ver] ... geven deze de voorkeur aan den vroegeren toe[stand] ... der particuliere landen, vooral als de landheer ... was.

Als bewijs dat de bevolking niet altijd weet wat ... het liefste heeft en wat zij wil, haalt de schrijver ... voorbeeld aan de pandpacht in het ressort van [Mees]ter-Cornelis.

Destijds was die in handen van Chineezen en ... men toen gaarne dat zij in gouvernementshanden ... ging, doch, toen dit plaats had gehad, had men ... van en gaf men weer aan Chineesch beheer ... keur.

Diens bedrijf toch was van 6 uur 's morgens tot 6 uur 's avonds geopend, hield geen rekening met bepaalde dagen, terwijl men zelfs op Chineesche feestdagen ... het pandhuis terecht kon.

Bij het inlossen behoefde men niet lang te wachten en in de rij te staan, omdat de Chinees vlug werkt.

Het pandhuis is thans geopend van 8 uur 's morgens tot 4 uur namiddags en op feestdagen gesloten.

Het Inlandsch Binnenlandsch Bestuur en de partij der leiders van de Inlandsche Beweging in Ned.-Indië.

I.

De persoon, die zich „Sahabat” teekent, schrijft in „Sinar Sumatra” van 1 December 1924, dat het wel een der belangrijkste onderwerpen is te weten hoe de Inlandsche ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur zich in de praktijk verhouden tot de leiders der Inlandsche beweging in Ned.-Indië.

Want beide groepen eischen voor zich het recht op en verkeeren in den waan, dat zij, ieder voor zich, het werkelijke volksbelang behartigen.

De ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur willen al het mogelijke doen om te beletten dat de onwetende en op politiek gebied onkundige kleine man wordt bedrogen of opgestookt door recalcitrante personen, die de bestaande wetten en regelingen willen overtreden, terwijl de leiders van de partij der Inlandsche beweging hun uiterste best doen de bevolking te wijzen op het feit, dat zij niet verkeerd doen en geen straffe zullen ondervinden wanneer zij zich tegen onoordeelkundige bestuursbevelen verzetten.

Zij doen dit, om zooveel mogelijk herhaling van willekeur te voorkomen van ambtenaren, die door de bevolking worden betaald, slechts uitvoerders zijn van bevelen, zoodat men in hen geen meerderen van de vorsten en hoofden heeft te zien.

Beide groepen, het volksbelang willende behartigen, kunnen ook hun doel bereiken, doch, naar schrijvers meening, staat een Inlandsche leider in de dorpen bij zijn werk veel vrijer in zijn doen en laten dan de ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur, die, hoewel behoorlijk geschoold, toch niet zoo goed op de hoogte is als de leider van de gebeurtenissen, zooals die zich in de dessa ontwikkelen.

De Inlandsche leiders hebben dus bij hun werk een voorsprong op de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur.

Ook een leider, zegt de schrijver, weet zijne tong handig te gebruik en het hart te winnen van den kleinen man, die van alles hoort vertellen en wiens oogen, als hij lang genoeg heeft geluisterd naar al die verhalen en naar al die gegeven wenken, toch eindelijk opengaan.

Het optreden van het Binnenlandsch Bestuur tegenover het volk draagt een geheel ander karakter, niet alleen omdat de bestuursambtenaar meer de gereserveerdheid in acht neemt, doch ook, omdat hij de bevolking, welke hij bestuurt, dikwijls weinig kent en van haar te veel eerbiedsbetuigingen verlangt, hetgeen den afstand tusschen bestuurder en volk vergroot.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Regeling van enkele gebruiken bij de Chineezen in Ned.-Indië, ingeval van huwelijk en overlijden en in het persoonlijk verkeer met elkander.

II (Slot).

De door de Kong Khauw Tjong Hwee Vereeniging genomen beschikkingen verdienen, naar schrijver's meening, den steun van de Chineezen in Ned.-Indië, niet alleen met het oog op de gematigdheid daarvan, doch ook, omdat zij, in de praktijk goed toegepast, aanleiding kunnen geven tot bezuiniging van de groote uitgaven, welke aan de huwelijks- en overlijdensplechtigheden zijn verbonden en die zoo dikwijls vele Chineesche gezinnen bezwaren.

Deze groote geldelijke bezwaren bij overlijden riepen de vele begrafenisvereenigingen van de Chineezen in Ned.-Indië in het leven en wilde men op die wijze elkander helpen.

De hazardspelen in het sterfhuis zijn in den vervolge verboden.

Zij hadden in de werkelijkheid te grooten omvang genomen.

Het is goed dat ook bij het huwelijk soberheid wordt betracht, want de daaraan verbonden plechtigheden zijn kostbaar en gaan de finantieele krachten der meeste Chineesche families te boven.

Voor de meer geldelijk welgestelden zijn die groote uitgaven niet hinderlijk, doch de minder gegoeden komen er door in moeilijkheden.

Zij beletten aan de jongeren het sluiten van een huwelijk, ook al kunnen zij door hun werkkring in hun levensonderhoud voorzien.

Wij hebben het in de praktijk kunnen waarnemen hoe een pas getrouwd jongman, ten gevolge van de te groote huwelijkskosten, voor groote verwikkelingen kwam te staan.

Die groote uitgaven worden gedaan uit een gevoel van schaamte, omdat men voor de welgestelde rasgenooten niet wil onderdoen.

De dagelijksche omgang tusschen de Chineezen onderling heeft zich ten allen tijde gekenmerkt door betuigingen van wederzijdschen eerbied en wederzijdsche bescheidenheid, doch heeft zich onder Westerschen invloed, vooral ten aanzien van den omgang tusschen mannen en vrouwen, in geen goeden zin gewijzigd.

Om die reden is het goed dat men de regeling heeft aangenomen dat bij ontmoetingen tusschen verloofden een familielid moet tegenwoordig zijn.

Of die regeling practisch uitvoerbaar zal zijn, bij de algemeene neiging om Westersche gebruiken na te volgen, blijft eene vraag, die vergezeld gaat van den wensch van den schrijver, dat men, hoe ook de evolutie zich moge voortbewegen, de goede en mooie bescheidenheid van weleer niet zal verwaarloozen.

Het optreden tegen den gewezen Keizer van China te Peking.

I.

In de „Perniagaän” van 24 November 1924 schrijft men, dat, in den morgen van den 2den dier maand, generaal Feng Fu Hsiang eenige soldaten, vergezeld van het politiehoofd, naar het paleis van den gewezen keizer Hsuan Tung zond, met verzoek dezen te mogen ontmoeten.

Die ontmoeting had plaats en werd toen, door tusschenkomst van een der volgelingen van den ex-keizer, dezen medegedeeld, dat het Chineesche Gouvernement besloten had de vorstenverblijven op te eischen, overeenkomstig het vroeger met de Chineesche Republiek gesloten verdrag, doch waaraan tot heden, tengevolge van verschillende omstandigheden, geen uitvoering was gegeven.

Een inventaris werd opgemaakt van de goederen, welke als 's lands eigendom werden beschouwd, terwijl het paleis werd bewaakt en de in- en uitgaande personen werden aangehouden.

Den avond van denzelfden dag verliet de ex-keizer, gevolgd door al zijne familieleden, het door hem bewoonde paleis, waarna intrek werd genomen in de woning van prins Chun, den vroegeren Regent van China, tijdens de minderjarigheid van den vorst.

Dit optreden van generaal Feng Fu Hsiang heeft met zoo min mogelijke openbaarheid plaats gehad, zoodat de menigte vrij lang onkundig bleef van de gebeurtenis, welke had plaats gehad.

Tengevolge van den gedwongen afstand heeft de keizerlijke familie vele gronden moeten prijsgeven en heeft zij slechts zooveel verblijfplaatsen overgehouden als voor haar levensonderhoud strikt noodzakelijk is.

In het vroeger met de Chineesche Republiek gesloten overeenkomst was een bedrag van 4 millioen dollars 's jaars aangewezen voor het levensonderhoud der keizerlijke familie en het onderhoud der keizerlijke paleizen, doch dat bedrag is bij de nieuwe orde van zaken thans vastgesteld op ƒ 500.000 dollars 's jaars, terwijl de inkomsten uit eene keizerlijke fabriek, welke op 2 millioen dollars worden geschat, ter beschikking komen van onbemiddelde Manchoe's.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Over Atjeh en Onderhoorigheden.

Over het veel besproken en veel bestreden Gewest Atjeh en Onderhoorigheden is in den laatsten tijd — gelukkig in goeden zin! — veel te schrijven geweest. Na het, ook in dit blad, zoo gunstig gerecenseerde standaardwerk van J. Kreemer, verscheen een meer bescheiden beschouwing over Atjeh en onze economische politiek in dat Gewest, van de hand des heeren Langhout, gevolgd door een brochure van het Koloniaal Instituut onder den titel: De Rijkdommen van Atjeh. Terwijl, tenslotte, de Indische pers gedurende de laatste jaren met voldoening kon wijzen op onderscheidene, door de Indische Regeering genomen maatregelen in het belang van den economischen bloei van het Gewest.

Teneinde ook het *buitenland* de overtuiging te schenken, dat de Hollander in Atjeh nog wel iets anders gedaan heeft dan „vechten”, verscheen dezer dagen bij de firma Van Stockum & Co. in Den Haag het werkje van den heer Langhout in de Engelsche taal, onder den titel: *The Economic of Acheen by the Dutch.* De Hollandsche

uitgave van dit werkje werd reeds vroeger in ons blad besproken en met voldoening maken wij thans ook van deze buitenlandsche editie melding. De heer Van Wickevoort Crommelin heeft destijds in de (Groene) *Amsterdammer*, bij een bespreking van het boekje van den heer L., terecht gewezen op het feit, dat een nadere topografische aanduiding omtrent de ligging van het Gewest ontbrak. De auteur heeft deze *hint* begrepen en aan de Engelsche uitgave toegevoegd een duidelijke landkaart van „Acheen", de noordelijke spits van Sumatra.

Ook daardoor vertrouwen wij, dat het geschrift van den heer Langhout, 't welk een blik geeft op een goed-uitgevoerd Nederlandsch-Koloniaal pacificatiewerk, in het buitenland met belangstelling en instemming zal worden ontvangen.

Missie en Zendingsperiodieken.

Annalen Missiehuis Tilburg. Maart '25. Kleinigheden uit het Missieleven door J. v. d. Kolk. — In het Kaja-kaja-dorp Wambi, door A. Piëtte. — Uit Celebes. Een paar familie-schatten, door M. Stigter (met ill.).

St. Claverbond. Maart-April '25. Het een en ander over den Javaan en zijn godsdienst, door A. Soegija S.J., Javaansch priesterstudent. — Van de bergen van Kalibawang. Sint Lepranus, door J. van Baal S.J. — Mohammed. Een kijkje in zijn leven, door G. Vriens S.J. I. Zijn eerste veertig levensjaren.

Berichten uit de Heiden-Wereld.[1]) Jaarg. 1924. No. 5—6. Rede gehouden op het Zendingsfeest te Zeist, door Z. Exc. Baron van Heemstra, Gouverneur van Suriname. — Jaarverslag Suriname-Zending, door W. Burkhardt. — Ibid. Jan.-Febr. 1925. Mededeelingen uit de Stadszending te Paramaribo 1923-24. — Overzicht van de Boschland-zending, door H. Barth te Paramaribo.

De Banier. 23 Jan. '25. In Memoriam Zendeling P. B. Haag, door L. Tiemersma.

Adresboek Java Suikerindustrie.

Door den heer C. Huisman te Soerabaja is uitgegeven de tweede jaargang van het Adresboek voor de Java-Suikerindustrie (druk van de firma Führi, eveneens te Soerabaja).

Het boek geeft in alfabetische volgorde de namen der verschillende suikerfabrieken op Java met het duidelijk omschreven adres en de namen van administrateur en geëmployeerden. Als nieuwe aanvulling van dezen jaargang is bij iedere fabriek tevens het interlocaal telefoonnummer vermeld, hetgeen het practisch nut van het werk verhoogt.

Na het alphabetisch naamregister volgt een lijst van de bankinstellingen enz., waaraan de suikerfabrieken in N.-I. toebehooren, of waardoor ze worden vertegenwoordigd; een lijst van chemisch-technische en landbouwkundige adviseurs bij de suikerindustrie in N.-I. (gerangschikt op de persoonsnamen) en een dergelijke lijst gerangschikt op de fabrieksnamen.

Aan het slot zijn opgenomen „Juridische adressen", samengesteld door mr. F. L. Dee, advocaat en procureur te Soerabaja. Door deze toevoegingen heeft het nieuwe adresboek veel aan waarde boven het oude gewonnen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 31. Het tropische bemestingsvraagstuk in het bijzonder met betrekking tot de bemesting van thee, door Prof. Dr. Kempski (vervolg). — Propaganda voor rubbergebruik. Een schakel tusschen producent en industrieel. — Inlandsche rubberproductie. — Brazilië en Japan. Om de rubber. — Productie-beperking van Coca.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Op het 14e Houtvesterscongres, gehouden te Djokja in October des vorigen jaars zijn een aantal voordrachten gehouden, welke in extenso zijn opgenomen in de Nov.-Dec.-afl. van Tectona. De titels luiden: Een gemengd bedrijf voor den djatihoutafzet, door E. D. Kunst. — De houtverkooppolitiek, door P. K. Heringa, W. Becking, W. A. Zijp. — De houtvoorziening voor den groothandel, door W. Becking. — Over de sortimentsverdeeling van het djatitimmerhout in verband met het gemengde bedrijf, door H. M. J. Hart. — Causerie over wildhout, door Dr. L. G. den Berger. — Iets over het onderzoek van schadelijke boschinsecten, door L. G. E. Kalshoven. — Kultuurproeven met eenige wildhoutsoorten, door F. Kramers.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

De Jan.-afl. is geheel gewijd aan eene beschouwing van Dr. J. G. J. A. Maas, getiteld: Het tapsysteem van Hevea brasiliensis op proefondervindelijken gro[nd]. Het eerste gedeelte ervan bevat de geschiedenis [van de] rubbercultuur in het algemeen en de historisc[he ont]wikkeling van het tapsysteem. — Een der bijlage[n] een overzicht van de wereldproductie aan pl[antage]rubber.

[1]) Op verzoek van de redactie van de Berichten wordt de inhoud alsnog opgenomen.

Kaiser-Wilhelms-Land.

Als „Ergänzungsheft zur Zeitschrift der Gesell[schaft] für Erdkunde" te Berlijn, is eene algemeene besch[rijving] van het westelijk gedeelte van „Kaiser-Wilhelms[land] in Neu-Guinea" verschenen, samengesteld door Pro[f.] W. Behrmann, die van dat gedeelte van voor[malig] Duitsch-Nieuw-Guinea bijzondere studie heeft ge[maakt].

Behalve enkele afbeeldingen bevat het geschrift [als] bijlage een groote kaart van de Sepik (Kaiserin Au[gusta] Flusz) en zijn stroomgebied, in drie bladen.

Een vroegtijdig gestorven ornitholoog.

Op den 29en Juni 1924 overleed nabij Bandoeng in [den] ouderdom van slechts 19 jaar de heer H. P. Maasdam, een nog weinig bekend ornitholoog, wiens werk [ech]tans reeds meermalen de aandacht had getrokken, die ongetwijfeld door zijn bijzondere beg[aafdheid] spoedig naam zou hebben gemaakt, indien zijn [liefde] voor de ornithologie hem niet door een tra[gischen] samenloop van omstandigheden noodlottig ge[worden] ware. Hij kwam om het leven, gezamenlijk met [een] zijner vrienden, in den krater van den vulkaan [Tang]koeban Prahoe, waarheen hij zich had begeven [om de] broedplaats te zoeken, en zoo mogelijk te fotograf[eeren] van een valk, die in bedoelden krater reeds herha[aldelijk] door hem was waargenomen.

Aldus het begin van een artikel van Jhr. Dr. F. C. [van] Heurn te Bandoeng, verschenen in afl. 3 van [het] bericht No. 4 (1924) der „Club van Nederlandsche vogelkundigen".

Aan het opstel zijn toegevoegd enkele foto's van [den] krater waar de veelbelovende Maasdam door ver[stik]kende gassen het leven verloor, benevens de re[pro]ducties van eenige voortreffelijke fotografische In[dische] vogelstudies van den overledene.

De Indische Mercuur.

No. 10 (6 Maart). Gedenkboek der Ned.-Indische [...] cultuur 1824—1924, besproken door Prof. Dr. P. [van] Romburgh. — Een nieuw cultuurtijdschrift voor [...] Indië, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De [...] van Ned.-Indische producten in Italië. — Ku[...] berichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeersw[ezen]. — Financieele berichten en verslagen, zoomede [de] overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Ha[ndels]museum van het Kol. Instituut geeft recente lite[ratuur] o.a. over economische zaken, arbeidsvraagst[ukken], nijverheid, delfstoffen.

Tijdschrift Kon. Ned Aardr. Genootschap.

De Maart-afl. bevat met betrekking op Indië [slechts] één korte bijdrage, nl. van B. C. D. Dreijer over [een] bezoek aan de merkwaardige „Grot van Sagea [...] Halmaheira)". — Overigens nog het periodieke bibliografisch overzicht van W. C. Muller en [de] rubriek Literatuur bespreking van eenige Ind. ui[tgaven].

Commercial Holland.

Het Febr.-Nr. brengt een geïllustreerde bijdrage [van] C. Lekkerkerker: „Rice, its cultivation, econom[y and] trade in the Netherlands East Indies".

Het koper van Timor.

Onder dit opschrift een artikel van S. Kalff [in de] Maart-afl. van Vragen des Tijds. Nu in de exp[loitatie] van het eiland Timor wat den mijnbouw betr[eft een] nieuw tijdperk staat aan te vangen door eene [in de] Jav. Courant voor belanghebbenden geopende [in]schrijving betreffende de op het eiland aanwezige [...] mijnen, was het voor den hr. S. Kalff een pr[achtige] gelegenheid om op de hem eigen wijze een hist[orisch] overzicht te geven van hetgeen in den loop der [tijden] alzoo over die mijnen is gepubliceerd. Van [ouds] stond Timor te boek als een eiland rijk aan koper, maar tot een beduidende exploitatie is het nooit [ge]komen; de thans aanhangige plannen openen blijkbaar gunstiger vooruitzichten.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Maart-afl. Onze Dajak-politiek in Noord-Oost-Borneo, door H. J. Grijzen. — Rijst en mais [in] Bone, door R. Broersma. — Een Leidsche dissertatie (L. Adam, De autonomie van het Indonesisch dorp), door Mr. G. J. Nolst Trenité (uitvoerige critische bespreking). — Schets van de „adat Koeboe", door H. Santy. — Indische ballingen, door S. Kalff (eerste gedeelte). — Balische Splinters, door H. T. Damste (27. Hondeworst). — Kroniek (Studie van het a[...]

...cht. — De aanslag op Leiden, Enz.), door H. T. ...usté. — Economische kroniek (Indië en het buiten-...dsche kapitaal), door J. E. Bijlo.

* * *

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1924 ...). (Korte Berichten, 30 Jan. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche ...rs, 1925, No. 5. (Bureau voor de Volkslectuur en aan...wante aangelegenheden, afd. Pers, Weltevreden).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indië. 1925. ...rste gedeelte: Grondgebied en bevolking, enz. ...eede gedeelte: Kalender en personalia. (Weltevreden, ...dsdrukkerij. 2 dln.).

BOEKAANKONDIGING.

...t willen de Vlamingen? Aldus de titel van No. 36 ... Elsevier's Algem. Bibliotheek. Het antwoord op die ... geeft Mr. R. van Genechten, zelf een Vlaming, ... die zijn land en volk kent. En wel heeft hij goed ...an, voor Zuid- en Noord-Nederlanders beiden met ... heldere uiteenzetting van de „Vlaamsche Beweging" ...rvan zoo velen, en zeker te onzent, niet voldoende ...e hoogte zijn. Er zijn misschien weinige geschriften ...e, in het kort bestek van een Elsevier-werkje een ... doorwrochte nochtans duidelijke verhandeling be...n van dit ingewikkeide voor alle Nederlanders ...grijke cultuurprobleem, als deze uitgave, waarvoor ... Maatschappij „Elsevier" gaarne een woord van ...e wordt gebracht.

Suriname.

...e verschijning van de Maart-aflevering van het ...schrift van het Koninklijk Nederlandsch Aard...undig Genootschap" geeft ons aanleiding nog ... terug te komen op de kwestie van de wes:grens ... Suriname. In deze aflevering komt n.l. onder „Ge...otschapszaken" voor het in de bestuursvergadering ... 10 Januari door Dr. J. W. IJzerman gehouden be... over „de geografische beteekenis van de Coeroeni ...e New-River (Suriname)."

...n onze nummers van 22 Januari en 5 Februari be...aken wij Dr. IJzerman's betoog aan de hand van ... ons verstrekt gedrukt overzicht daarvan, waarin ... voorkwamen twee zinsneden, die wij nu in de ...rt-aflevering vinden en die betrekking hebben op ... bronrivieren van de Corantijn.

...e zinsneden luiden:

...ander waardeering kreeg spr. voor de reeks arti...n in de jaargangen 1920—1924 [van de West-Indi...e Gids], waarin Dr. B. onvermoeid het „frappez ...ours" toepaste, met het gevolg, dat hij er in slaagde ...e geografische kwestie tot een politieke op te bla.... Spreker wenscht zich ten krachtigste tegen zulk ...n opvatting te verzetten. Ook al ware het vraagstuk ... de New River ten gunste van B. Brown's opvat...ng uitgemaakt, dan nóg zou spr. het dwaasheid vin...n daarvan een politieke „kwestie" te willen maken ...enover Engeland"......

...iet zonder verbazing hebben wij de eerste zinsnede ...elezen. In de vijf artikelen in de West-Indische Gids ... steeds aangetoond dat de kwestie van de bronrivie... van ... aardrijkskundigen aard is. Om niet te uit...rig te worden halen wij hier slechts aan hetgeen ... op blz. 360 van het artikel van December 1924 ...jaargang).

...weer die ongelukkige toevoeging [door den Mi...r van Koloniën] „in aardrijkskundigen zin." In ...en anderen zin kan een rivier het bovendeel van ...ndere zijn? Toen Schomburgk werd uitgezonden ...e Corantijn op te nemen gold het een aardrijks...ig vraagstuk en een zuiver aardrijkskundig vraag...is het nog. Daaraan zit verder niets vast."

...het overige zouden wij Dr. IJzerman willen ...en kennis te nemen van de volgende plaatsen ...artikelen in De West-Indische Gids:

...tikel van November 1920, 2e jg. blz. 342, regel 9 ..., en blz. 347, regel 4, 5, 6 en 21;

...tikel van December 1922, 4e jg. blz. 411, regel ...7;

...tikel van September 1923, 5e jg. blz. 271, laatste ...;

...tikel van December 1924, 6e jg. blz. 356, regel 26.

...re niet een aardrijkskundig vraagstuk bedoeld, ...om zou dan door den schrijver, op blz. 362 van laatstgenoemd artikel, „*een gezamenlijke exploratie van het brongebied*" zijn voorgesteld?

Het „opblazen" van deze geografische kwestie tot een politieke mag zeker niet op rekening gezet worden van den schrijver der artikelen in De West-Indische Gids. Hij heeft integendeel getracht het geografische karakter der kwestie op den voorgrond te plaatsen.

De gedachtengang, die tot uiting komt in de tweede hierboven aangehaalde zinsnede uit Dr. IJzerman's betoog ontsnapt ons te eenenmale. Bleek uit een hernieuwd onderzoek dat Brown's opname juist en dus de New River de voortzetting van de Corantijn is, dan zou de New River de grens moeten zijn, omdat de Corantijn de grens is. Stonden wij er nu op dat Engeland dit zal erkennen dan blijft het toch een aardrijkskundige kwestie. Een politieke kwestie wordt het daardoor niet, tenzij men factoren in het geding brengt, die niets met de kwestie te maken hebben.

Alle grenskwesties in de Guiana's zijn aardrijkskundige of historische kwesties geweest.

Een gezamenlijke exploratie ter rechtstreeksche opneming der bronrivieren zal zeker heel wat minder tijd in beslag nemen dan een onderzoek naar de terreingesteldheid en de meteorologische verhoudingen in de stroomgebieden der beide bronrivieren.

Wat nu de vraag betreft of de Corantijn een Nederlandsche rivier is, verzoeken wij Dr. IJzerman te willen nalezen De West-Indische Gids van December 1922, blz. 411, regel 23—27 en noot 2 op blz. 417 en voorts in de aflevering van December 1924, blz. 363, regel 20—31.

Dr. IJzerman wenschte omtrent de kwestie Coeroeni-New River een uitspraak van het Genootschap uit te lokken en deze aan den Gouverneur van Suriname te doen mededeelen.

Bij de gedachtenwisseling maanden de heeren Easton en Hoekstra tot voorzichtigheid aan bij het nemen van een conclusie. „Alleen een grondig onderzoek *ter plaatse* kan de zaak uitmaken." De heer Heldring had tegen de conclusie van Dr. IJzerman persoonlijk geen bezwaar, maar meent dat een gezaghebbend genootschap, met het oog op mogelijk misbruik, een dergelijke uitspraak niet moet doen.

Dr. Easton is tegen publicatie van een zoodanige uitspraak, die tot misverstand leiden kan en waaruit de pers de onjuiste gevolgtrekking zou kunnen maken, dat wij aanspraken opgeven. In het Engelsche parlement bijv. zou nog na vijftig jaren (zij het ten onrechte) beweerd kunnen worden dat de Nederlandsche geografen erkennen dat Nederland in geen geval recht kan doen gelden op het gebied tusschen Corantijn en New River.

„De voorzitter stelt voor, dat het Genootschap *geen* uitspraak zal publiceeren, maar dat aan den Gouverneur van Suriname kennis zal worden gegeven van de in ons bestuur door den heer IJzerman verdedigde stelling, onder bijvoeging, dat geen der aanwezigen tegen de door den heer IJzerman geformuleerde uitspraak bezwaar maakte. De vergadering betuigt door applaus hare instemming met het voorstel."

En is nu, zouden wij willen vragen, aan het Engelsche parlement de pas afgesneden tot de door Dr. Easton gevreesde bewering? Zal de Maart-aflevering 1925 van het T. A. G. niet tot Engeland doordringen?

Wij wachten nu af of de Staten-Generaal op de kwestie zullen terugkomen en wat de Regeering zal te zeggen hebben.

Curaçao.

De Lago Petroleum Company.

Naar aanleiding van de toenemende petroleumproductie in Venezuela ontleent de „N. R. Ct." een en ander over de daar werkende onafhankelijke maatschappijen aan de „Manchester Guardian Commercial". Omtrent de bovengenoemde maatschappij, de jongste dier ondernemingen, lezen wij:

„De Lago Petroleum Corporation begon haar werkzaamheden in 1923 als een zuiver Amerikaansch concern met de „bed of the lake Maracaibo" concessies, ter grootte van ongeveer 2.672.500 acres, welke vrijwel het geheele meer omvatten. In het begin van 1924 namen zij de British Equatorial Oil Company over, welke een aantal concessies had op de gedeelten van de oevers van het meer, die bij vloed onder water staan en bekend zijn als de „marine zone strip", terwijl zij ook bezittingen had in het Oosten van het land. Ten slotte bezit de Lago Corporation concessies in Perija, westelijk van het meer, alsmede een of twee terreinen

ten Oosten van het meer. Binnen drie maanden nadat de British Equatorial was overgenomen werd op de concessies dezer laatste aan de oevers van het meer tegenover La Rosa een belangrijke bron ontsloten, welke het bewijs leverde, dat de petroleumlagen van de V. O. C. Ltd. zich onder het meer uitstrekken. In dat stadium der werkzaamheden verkreeg de groep van Lord Inverforth, welke via de British Mexican Petroleum Company de Agwi maatschappijen controleert, een groot belang in de Lago Corporation en richtte, in samenwerking met deze laatste, de Lago Oil and Transport Company op. Tankers Ltd. en de National Mining Corporation, die aandeelhouders in de British Equatorial waren, zijn in het bestuur van de Lago maatschappijen vertegenwoordigd. Dit is in het kort de geschiedenis van deze nieuweling in de Venezuelaansche petroleumterreinen.

De correspondent wijst er dan verder op, dat de Lago-groep met eenige aanmerkelijke voordeelen haar werkzaamheden is begonnen. Zij put haar olie uit een bekend terrein: La Rosa. Zij heeft vier produceerende bronnen, is met het boren van drie andere bezig en is nog op drie plaatsen aan het exploreeren. Boringen op het land nabij het meer door concurreerende maatschappijen zullen de beteekenis van haar „bed-of-the lake" concessies des te meer doen uitkomen, indien althans de theorie van ophooping van petroleum in het Maracaibo basin juist is. Het is mogelijk, dat anderen Lago den wind uit de zeilen nemen, maar gedurende vrij geruimen tijd zal Lago dit zelf doen ten opzichte van de V. O. C. Ltd. en andere maatschappijen, die op de concessies aan den oever van het meer aan het boren zijn. In de tweede plaats is boren in het meer zelf goedkooper dan boren op het land. De royalty bedraagt 7½ pCt., tegen 10 pCt. elders, terwijl het vervoer van boormateriaal en installaties te water veel oeconomischer en sneller kan plaats hebben dan door de tropische wildernis. Ten slotte leverde de combinatie met de belangen van Lord Inverforth het kapitaal en de middelen om de vraagstukken betreffende het vervoer en het aan de markt brengen van de olie tot een goede oplossing te brengen. Onmiddellijk na het tot stand komen van de bovenbedoelde controle toch heeft Lord Inverforth het benoodigde scheepsmateriaal voor den dienst op het meer beschikbaar gesteld, zoomede een tankschip, dat als einddepôt op het eiland Aruba dienst doet. Met behulp van het bedoelde scheepsmateriaal was het mogelijk om het vervoer van de La Rosa bronnen naar het einddepôt te doen plaats hebben en de olie van daar met tankschepen verder te transporteeren naar de Agwi raffinaderij te Southampton Water en de American-New England raffinaderij, bij welke Lord Inverforth geïnteresseerd is. Er zijn nu vier tankschepen met een capaciteit van 18.000 vaten in aanbouw bij de firma Harland & Wolff voor den dienst tusschen het meer van Maracaibo en het eiland Aruba. Zij zullen als 't ware de functie hebben te vervullen van pijpleidingen en hebben boven deze laatste dit voor, dat zij zonder verdere kapitaalsuitgaven op elk willekeurig oogenblik naar een ander gedeelte van de wereld kunnen worden gedirigeerd. De verschepingen van het petroleumterrein der Lago-maatschappij (terrein is hier wel een zonderling woord, waar het gebruikt wordt om de oppervlakte van een binnenzee aan te duiden) hebben in November 147.241 vaten bedragen en in December 224.349 vaten. De correspondent noemt het ten slotte wel zeer opmerkelijk, dat in minder dan een jaar tijd de petroleum van Venezuela door de Lago-maatschappijen binnen het bereik is gebracht van den Britschen verbruiker zoowel in den vorm van benzine voor automobielen als van bunker-olie voor schepen. Vooral op de levering van laatstgenoemd artikel schijnt de groep van Lord Inverforth zich te willen toeleggen."

Een eervolle onderscheiding.

Met groot genoegen hebben wij in de „Amigoe di Curaçao" gelezen, dat Pater P. A. Euwens O.P. is benoemd tot lid van het Historisch Genootschap te Utrecht. Te lang heeft zijn naam in de ledenlijst dier vereeniging ontbroken. Met Hamelberg behoort Euwens tot de beste kenners der geschiedenis van Curaçao. Wij bieden den heer Euwens gaarne onze hartelijke gelukwenschen aan.

Wel sterk!

De Amsterdamsche Boek- en Steendrukkerij v.h. Ellermann, Harms & Co. heeft opnieuw op aanstichting van de West-Indische Kamer een West-Indische kalender uitgegeven, die er zijn mag. Wel eigenaardig is het, dat de „Amigoe" dit bericht moet ontleenen aan het „Algemeen Handelsblad". Wordt er met die kalender dan niet gewerkt? Verleden jaar ontvingen wij, in de tweede helft reeds, een brief van iemand, die uit losse opmerking in het „K. W." begrepen had, d[at] een W.-I. kalender bestond, maar in weerwil van moeite die op Curaçao niet kon te zien — laat st[aan] te koop — krijgen. Misschien komt het er voor [de] uitgever niet op aan, of de kalender verkocht wo[rdt,] in Curaçao zou anders zeker een beperkt afzetgebie[d te] vinden zijn.

De K. W. I. M. naar Aruba.

De „Amigoe" deelt mee, dat de K. W. I. M. in het v[er]volg een zijner booten, die geregeld op Marac[aibo] varen, om de 14 dagen Aruba zal laten aandoen, [om] passagiers op te nemen. Dat is inderdaad een uitko[mst.] Wie per schoener naar Aruba moest, was nog niet [ge]lukkig!

Arbeiders voor de Isla.

Op zijn terugreis van Puerto Colombia legde „Oranje Nassau" de vorige week op Aruba aan en n[am] vandaar 52 arbeiders mede, die hier op de Isla vol[op] werk vinden. Nog altijd heeft de C. P. M. gebrek [aan] losse werklieden. Men kan er nog wel een 1000 t[e ge]bruiken, zoodat flinke arbeiders, gewoon aan pl[ant-] en grondwerk, niet behoeven te klagen geen wer[k te] kunnen vinden. Mannen van Bonaire en Aruba en [van] de buitendistricten van Curaçao, die zonder verdien[sten] rondloopen of thuiszitten, en werken willen, zijn w[el]kom en kunnen direct aan den slag gaan.

(A. d. C.)

Curaçao-Vliegstation?

Naar wij uit goede bron vernemen is de eerste gr[oote] hydroplan voor den Colombiaanschen dienst te Pu[erto] Colombia aangekomen en daar opgesteld.

De tweede zal denkelijk in Februari hier op Cura[çao] worden aangebracht en misschien ook hier wor[den] opgesteld om er de proefreizen mede te beginnen.

(A. d. C.)

Toeristen.

Een heele reeks toeristenbooten werd op Cur[açao] verwacht: 3 Febr. en 9 Mrt. de „Montroyal" („Empress of Britain") van de Canadian Pacific S[team]ship Ltd.; 5 Febr. de „Tuscania" van de Cunard-S[team]ship Company Ltd.; 7 Febr. en 11 Mrt. de „Orca" [van] de Royal Mail Steam Packet Co.; 8 Febr. en 15 [Mrt.] de „Megantic" van de White Star Line. Aldus beri[cht] de Amigoe.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De voorzitter van het Hof van Justitie geschorst.

Het was wel een wonderlijke man Mr. Mic[hel] Lamaison, de door den Koning benoemde voorzi[tter] van den Raad van Civiele en Crimineele justitie, di[e] de herstelling van het Nederlandsch gezag over Cu[raçao] en onderhoorigheden in 1816 weer als zelfst[andig] college optrad. In een reeks van geschillen tussc[hen] dezen raad en dien van politie trad hij naar voren, de Raad van justitie moest zich zelfs een klacht [van] den Gouverneur-Generaal over het niet vaststellen [der] rechtsdagen laten welgevallen. 25 April 1816 krijgt [de] president persoonlijk een berisping erover, dat hij n[iet] te vinden is in zijn locaal in het fort Amsterdam, [als] men hem noodig heeft voor het teekenen van stuk[ken.] De volgende maand komt bij den G.G. klacht op kl[acht] tegen hem in: van zijn naburen over zijn gedrag, [van] den deurwaarder en gerechtsbode en van den procu[reur] Ricardo over zijn optreden in het kantoor van [den] bode, over het krenken der reputatie eener jonge [vrouw] enz. enz. 8 Mei wordt hij geschorst in zijne [bevoe]gdheid, maar sedert vermeerderen de klachten. [Hij] begaf zich aan boord van de binnenkomende sche[pen] en gaf zich dan uit als president van het hof, ged[roeg] zich onbehoorlijk en hinderlijk, ook toen de G.G. h[em] daarover onderhield. 4 Juni 1816 wordt Mr. Lamai[son] wegens verstandsverbijstering onder curateele gez[et en] later naar Holland gezonden.

Uit den Verren Vreemde.

Bij onzen buurman in den Stillen Oceaan.

Australië behoort tot de gebieden die beurtelings om immigranten vragen, en dan den toeloop weer te[m]peren. Voor alles wil de zich ontwikkelende ma[at]schappij een blanke blijven, maar nu en dan duidt z[ij] nog aan eigenlijk ook Angelsaksisch te willen blijve[n.] De selectie beweegt zich bovendien nog in een ander[e] richting; paupers heeft men er genoeg, wie er als be[de]laars op goed geluk af binnen valt ziet men liever n[iet] komen. Volgens een Reuterbericht uit Melbourne [zal] na 31 Maart '25 geen immigrant meer mogen land[en] die niet ten minste 40 P. St. bezit.

oals bekend behoort 't gedeelte van Australië, dat onze Oost gekeerd is niet tot het zich snel en spoedig ontwikkelende deel van het jongste der elddeelen. Ligt Melbourne even ver van den equator Madrid, het noordelijk deel reikt ten volle tot in ropische streek. Nu heeft Theodore, de premier van eensland, te Brisbane een rede gehouden, die zeer de ndacht heeft getrokken, waarin hij betoogde, dat het og tijd wordt om verbetering te brengen in den hten toestand, waarin zich de noordelijke gebieden Australië bevinden. Het beste middel daartoe acht de vorming van een afzonderlijken bondsstaat, die noordelijk en noord-westelijk deel van Australië moeten omvatten.

ij zou wenschen, dat het Australische gemeenebest voorloopige regeering voor den nieuwen staat zou emen en dat een leening van £ 20 millioen werd rekt om de bevolking van dit gebied te helpen. ende zou er een bloeiende en democratische staat and kunnen komen, na een overgangsperiode zou evolking haar eigen parlement kunnen kiezen. dore acht zijn plan van groot belang voor het nebest van Australië omdat het de „White" k zou waarborgen en een groot deel van de ringszorgen zou overnemen.

verklaarde zich bereid, persoonlijk in te staan het welslagen van zijn plannen, indien men hem oofd van den nieuwen staat zou benoemen.

s bekend dat Europeesche kolonisatie in een ch land niet gemakkelijk is en te moeilijker , als men daarbij op rassenzuiverheid gesteld deze overweging vermindert de kans van dore om gehoor te vinden voor zijn voorstel.

k hierbij wordt de blanke politiek weer uitdrukkenaar voren gebracht. Australië is angstvallig op hoede tegen Chineesche-, Britsch-Indische- en l tegen Japansche kolonisatie. In de conferentie erste ministers van de Austr. bondsstaten heeft de premier Bruce nog de verzekering gegeven dat et alle mogelijke middelen voor wordt gewaakt ssenzuiverheid streng te bewaren. Hij wees er op dat 't een netelige vraag is, die veel diplok beleid vergt.

merika, dat in oorlogstijd een groote koopvaardij bouwde, heeft de staatsexploitatie moeten laten n na geweldige verliezen te hebben geleden. alië blijkt denzelfden weg te zijn opgegaan. Het zijn staatskoopvaardijvloot te koop aan. Volgens ily Tel. heeft men sedert de reorganisatie van het , in de zeven maanden van September 1923 tot 1924 een verlies geleden van 245.474 pond sterterwijl het verlies van September 1923 tot Sep 1924 wordt geschat op 480.969 pond sterling, medegerekend de waardevermindering van het en in weerwil van het feit dat op de kapitaalsle van het bedrijf een som van meer dan acht en pond is afgeschreven.

Shipping Board, die aan de regeering verslag uitt, verklaarde dat de tegenwoordige toestand te was aan de volgende factoren: hooge exploitatievergeleken met concurreerende lijnen; arbeidsten; het feit dat het bedrijf niet zonder ernstige zen kon exploiteeren, terwijl onder Australische arende schepen werden beschermd door premies de Australische industrie; ongeschiktheid van het kter der tonnage. De Board was van meening, dat s wanneer de oude en ontoereikende schepen uit de t werden genomen, en de vloot tot den kleinsten ang werd verminderd, het niet mogelijk was de op een doeltreffende en winstgevende basis te iteeren.

r wie een studie maakt van staatsexploitatie van bedrijven, valt uit de Amerikaansche en de lische ondervinding heel wat te leeren.

Uit Zuid-Afrika.

et Z.-A. parlement heeft een Hollandsche aanvan generaal Smuts een wetsontwerp ingewaarbij de wet welke de verhouding tusschen en dienstboden regelt van toepassing wordt inlanders, die onder contract werken op even in Transvaal. Bij zijn verdediging van het erp betoogde de afgevaardigde, dat deze el noodzakelijk is geworden, doordat onlangs echtelijke uitspraak de usance volgens welke de s als loon een stuk grond kregen om voor zich bebouwen inplaats van geld, onwettig heeft ver. Generaal Herzog stemde met het wetsontwerp door de nationalisten krachtig werd verdedigd. beidsafgevaardigden vielen het voorstel echter aan en betoogden, dat hierdoor een soort van loonslavernij zou worden ingevoerd, om de boeren goedkoope werkkrachten te verschaffen. Tengevolge van deze oppositie zag generaal Herzog zich genoodzaakt het debat te verdagen, zoodat het niet onmogelijk is, dat het voorstel niet meer in behandeling zal komen. De nationalisten zijn zeer verontwaardigd over dit optreden van de arbeidersafgevaardigden en men beschouwt het gebeurde als een slecht voorteeken, wat de samenwerking van nationalisten en socialisten betreft.

„Zuid-Afrika" schrijft:

„Wij vernemen, dat prof. J. J. Smith, B. A., hoogleeraar in het Afrikaansch aan de Universiteit van Stellenbosch, Nederland komt bezoeken. Prof. Smith is met de Springfontein, van de Holland—Afrika-Lijn, een dezer dagen uit Kaapstad vertrokken, en hoopt ongeveer 21 Maart a.s. in Antwerpen te landen.

In Amsterdam zal hij door het hoofdbestuur van de Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging en het hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond op feestelijke wijze worden ontvangen. Prof. Smith zal vervolgens lezingen houden over de Afrikaansche taal en letterkunde op 24 Maart in Groningen, op 25 Maart in Utrecht, voor de litt. faculteit, en op 26 Maart in de zaal van het Botanisch Laboratorium aldaar. Den stamdag van het A. N. V. op 28 Maart hoopt prof. Smith bij te wonen, terwijl hij 31 Maart en 1 April a.s. door de afdeeling Rotterdam van de N. Z. A. V. in Rotterdam zal worden ontvangen, om daarna op 2 April in Leiden voor de litt. faculteit, en op Vrijdag 3 April voor de Maatschappij der Letterkunde een voordracht te houden. Verder staan nog op het programma bezoeken aan Delft, aan de Paasch-conferentie op Hardenbroek van de N. C. S. V.

Wij wenschen prof. Smith een behouden aankomst en aangenaam verblijf in ons land, en hopen, dat zijn verblijf in Nederland moge medewerken tot het versterken van de cultureele banden tusschen Nederland en Zuid-Afrika."

Z. A. schrijdt voort op den weg der zelfstandigheid.

Dr. Malan, de Z. Afr. minister van buitenlandsche zaken heeft een wetsontwerp ingediend, waarbij de Zuid-Afr. nationaliteit wordt hersteld en de Z.-A. Unie weer een eigen vlag krijgt.

De burgers van Z.-A. zijn tot nu toe Britsche onderdanen, zonder meer. De Engelschman, of de in Engeland genaturaliseerde buitenlander, staat als hij in Z.-A. komt dadelijk vrijwel geheel gelijk aan den geboren Afrikaner. In de Noordelijke provincies krijgt hij zelfs bijna onmiddellijk het kiesrecht. Volgens de voorgestelde wet zal de Britsche onderdaan, die in Z.-A. zijn woonplaats vestigt, er ten minste 2 jaar moeten verblijven om de volle rechten deelachtig te kunnen worden, voor den immigrant van elders zal een langer tijdperk aangegeven worden.

Het verschieten van een zwarte ster.

Marcus Garvey, de uit de West-Indische eilanden afkomstige neger, die de algemeene aandacht op zich heeft gevestigd, door de leiding welke hij een korten tijd wist te geven aan de neger-beweging in de Ver. Staten, en die ook een rol vervulde in negercongressen in West-Europa belegd, is voorloopig van de baan. Aan het voornemen om in Afrika een nieuwe negerrepubliek te stichten, waarheen, onder zijn leiding, de in Amerika zoo achtergestelde kleurlingen, zouden kunnen verhuizen, had hij het plan verbonden van een eigen stoomvaartlijn *The black star*. Hij wist hiervoor een millioen dollar bijeen te brengen, maar dit bedrag is op zoodanige wijze beheerd, dat hij, wegens oplichting, tot 5 jaar gevangenisstraf is veroordeeld. Na ommekomst van dien tijd zal hij, als ongewenschte buitenlander, uit de Ver. Staten worden gezet.

Luchtverkenningen in de Himalaja.

Aan het Tijdschr. v. h. K. N. A. G. is 't volgende ontleend:

De Daily Mail deed mededeelingen over den beroemden vlieger Alaan Cobham, die met een Havilland-tweedekker verkenningswerk deed in het gebied van de Mt. Everest. Eerst vloog hij met een metgezel van Calcutta naar Jalpaigoer (280 mijl), waar hij den nacht doorbracht. Den volgenden dag steeg hij met achterlating van al wat het vliegtuig te zwaar zou kunnen doen zijn, weer op, en vloog men eenigen tijd later over besneeuwde toppen. Hoe hooger de vliegers kwamen des te langzamer ging het stijgen. „Wij vlogen in de richting van den Kintsjinsjenga, die 28.000 voet hoog is; kijkende naar het N.W. zagen we toen de Everestgroep. Op een hoogte van 12.000 voet deden er zich moeilijkheden voor en ik zag, dat de machine niet hooger zou

stijgen. Bevreesd den bergrug, die 12.000 voet hoog is, over te gaan, en dan mogelijk door een luchtstroom op een berg te worden neergeduwd, wendde ik mij af van de bergen en vond een kalmer atmosfeer. Toen begon ik met succes opnieuw te stijgen. Wij gingen voort omhoog te gaan tot 17.000 voet. Maar het bleek moeilijk op die hoogte te blijven. Mijn passagier had moeite met ademen en was erg aan het hijgen. De Mt. Everest vertoonde zich duidelijk en scheen slechts enkele mijlen van ons af te zijn toen wij naar het westen vlogen. De vlucht heeft mij aangetoond, dat met het goede type vliegtuig de Himalaya geheel en nauwkeurig zou kunnen worden opgenomen met fotografiën. Na een vlucht van drie uur keerden we terug naar Jalpaigoer, dat bijna op zeeniveau ligt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

WONOSOBO-AVOND OP VRIJDAG 6 MAART.

Wij hebben versteld gestaan van de ruime medewerking, welke wij voor dit doel mochten krijgen. Tal van winkeliers hebben zonder veel drang tal van aardige dingen afgestaan voor de verloting en de grabbelton. Vele dames hebben zich bemoeid met het maken of afstaan van voorwerpen en den loten-verkoop. Druk is er gewerkt op den middag om de zaal gezellig te maken met keur van doeken, krissen en andere wapens; kleedjes en bloemen op de tafeltjes; andere gaven thee, suiker, melk, enz..... het H.B.S.-strijkje was zoo welwillend den avond op te luisteren met muziek. We hadden hoop op een goede opkomst. Doch — in Apeldoorn is altijd wat te doen — en er is „griep" en misschien waren er nog andere redenen waardoor slechts een goede zeventig bezoekers aanwezig waren.

Tegenover dezen tegenvaller stond weer een meevaller, dat n.l. de avond toch als zeer goed geslaagd kan aangemerkt worden.

In zijn openingswoord spoorde de Voorz. krachtig aan, om als lid of begunstiger toe te treden. Gedurende den avond noteerden wij twee leden en twee begunstigers. Laten we hopen, dat dit het begin van een goeden oogst moge zijn.

Daarna begon de heer Ch. Dumont, leeraar aan de Middelb. Kol. Landb. School te Deventer, zijn rede en schetste in sobere woorden het karakter van den Javaan in verband met rampen en voorspoed.

In de pauze volgde de tractatie en is de grabbelton bijna leeggegrabbeld, zoodat hierdoor reeds ruim *f* 21.— inkwam. Het restant loten is mooi geslonken, en als Vrijdag a.s. (13 Maart) in de foyer van Minerva 's morgens om 10 uur de verloting zal plaats hebben, zullen er wel niet veel meer over zijn.

Daarna zette de heer Dumont zijn causerie voort naar aanleiding van plaatjes uit de omgeving van Wonosobo en het Diëngplateau. Jammer was het, dat na afloop daarvan zoo velen haastig de zaal verlieten. Doch de achterblijvenden hebben de stoelen en tafeltjes verschoven en nog een uur genoten van het dansgenot.

Het was bijna middernacht toen deze avond, die gekenmerkt was door een gezelligen, warmen toon, beëindigd werd.

Mee- en tegenvallers. Maar toch zoo, dat we moed genoeg hebben om vol te houden.

Nu, de *West-Indische avond*....

Wij hopen, dat de leden niet alleen leden zullen werven, doch ook velen zullen aansporen op dien avond te komen luisteren.

En dan zijn we ook aan het overleggen om de film van het bedrijf der *„Bataafsche"* te doen vertoonen!

Zegt het voort!

De Secr.-Penningm.
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. M. J. Ph. Nittel, Wilhelminastraat 208 te Amsterdam; Ir. H. J. de Roos, 1e Middellandstraat 32a te Rotterdam en Ir. J. G. Boerma, Hendrick de Keyserstraat 60 te Utrecht, allen als ingenieur 3e klasse bij den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen;

J. L. Legro te Lichtenvoorde (Geld.), als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

C. J. Wit, De Genestetstraat 10huis te Amster[dam], als accountant 3e klasse bij den gouvernementsac[coun]tantsdienst.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-IN[DI]SCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's La[nds] dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin m[oet] worden voorzien door uitzending vanwege het Dep[ar]tement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid [tot] mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indisch[en] Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, [met] het bezit der hoofdakte;

b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;

c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (vol[ledig] bevoegd);

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten [of] tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich [voor] het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Mi[nis]terie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A, [of] (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), [tot] de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *d*) [of] tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°).

Van het Dagelijksch Bestuur.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34h
Apeldoorn: J. C. BAARS, Tuinstraat 60.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ce[...]baan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemste[de].
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46.
Nijmegen: L. K. C. RÖPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mej. J. J. LAGERS, Mengelberglaan 48

Mutaties van 4 tot 11 Maart.

Nieuwe Leden:

Mevrouw C. Rogier-Kuyp te Djokdja, Toegoe 38. *f* 10.—
Mevrouw A. A. van Bleijenburg, Apeldoorn, Van de[r] Heijdenlaan. *f* 5.—.
M. van Unen, Apeldoorn, Arnhemsche Weg 242. *f* 5.—
W. van Zanen, Haarlem, Baan 17. *f* 5.—.
H. C. La Gro, makelaar, Groningen, A Kerkhof Z. Z. [..] *f* 5.—.
M. J. Oellers, Kerkrade, Hammijnstraat 29. *f* 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

K. Bremer, Apeldoorn, Javalaan 16. *f* 2 50.
H. A. Strooband, Apeldoorn, Jachthoornlaan 3. *f* 2[...]
Mej. E. M. Buwalda, Apeldoorn, Kanaaldijk. *f* 1.—

Afschrijven:

C. A. van Rijswijk, Breda, Nieuwe Ginnekenstraat

Adresveranderingen:

P. J. Zürcher, van: Amsterdam, Pretoriusstraat 60huis naar: Spaarhovenstraat 4 te Schoten. (Afdeeling Haarlem). *f* 5.—.
H. J. Valk, Inspecteur N.-I. Escompto Mij., van: Bata[via] naar: Amsterdam, p/a. N.-I. Escompto-Mij. *f* 5.—
A. J. van Zanen, wd. Controleur B.B., thans te [...]noeng-Toea (residentie Tapanoeli).
J. A. van Arcken, Nice, van: Hotel Gounod, Rue Gounod 1 naar: Palais Verdi, Rue Verdi 28.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23. Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

MAGAZIJN „INSULINDE” [partly cut off: „...ZAA'.,"], Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

...LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Kolonisatie in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Inlandsche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

No. 12. DONDERDAG 19 MAART 1925. 25ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD'
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519, Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Het 25-jarig bestaan van het Koloniaal Weekblad. — Een voorbezoek aan de Ned. Jaarbeurs. Gedenkteeken voor Kapitein Tismeer. — Het Bevolkingsvraagstuk in de Buitengewesten. — Oproep. Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Apeldoorn). — Mededeelingen. — Mutaties 11 tot 17 Maart.

Het 25-jarig bestaan van het Koloniaal Weekblad

1900 - 21 Maart - 1925.

DE OPRICHTING.

Toen de vereeniging Oost en West den 3en Mei 1899 werd opgericht, beschikte ze niet onmiddellijk over een eigen orgaan, doch verleende het weekblad „Maatschappelijk Werk" hospitaliteit om de leden in kennis te stellen met besluiten, mededeelingen, enz. Het beoogde doel werd echter onvolkomen bereikt, daar slechts zeer weinig leden van O. en W. zich op genoemd blad abonneerden.

Naarmate het ledental der jonge vereeniging toenam, hare werkzaamheden zich uitbreidde, in verschillende plaatsen afdeelingen werden opgericht, werd de behoefte aan een voortdurenden onderlingen band meer en meer gevoeld, met gevolg dat — dank zij het initiatief van den Heer G. E. V. L. van Zuylen — op den 21en Maart 1900 het eerste nummer kon verschijnen van een veertiendaagsch periodiek, getiteld: „Oost en West. Orgaan der Vereeniging".

Het bij de verschijning van dat eerste Nr. door den oprichter uitgesproken verlangen om de 14-wekelijksche te vervangen, kon reeds in vervulling gaan met het veertiende Nr., hetgeen tevens gepaard ging met eene wijziging van den titel, zooals het blad dien thans nog draagt.

DE HERDENKING.

Den 21en dezer is het dus 25 jaar geleden dat het eerste Nr. het licht heeft gezien. Mocht de vereeniging Oost en West haar vijf-en-twintigjarig bestaan in Mei van het vorige jaar in opgewekte stemming vieren [1]), thans is het de beurt aan haar orgaan om aandacht te vragen voor de herdenking van zijn 25en geboortedag.

Dit op zich zelf reeds verheugend feit meende het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, als zoodanig de redactie vormend van het Kol. Weekbl., niet onopgemerkt te mogen laten voorbijgaan, doch tevens was het van meening dat het hierbij — uit den aard der zaak — moeilijk zelf op den voorgrond kon treden.

De beantwoording der vraag: voldoet het Kol. Weekblad aan zijn roeping, in de eerste plaats in verband met het doel en streven van Oost en West — welke vraag het thans een uitmuntende gelegenheid is onder de oogen te zien — behoort toch, naar het der redactie toeschijnt, niet van haar uit te gaan, doch zijn het de lezers die ten deze recht van spreken hebben.

Het bracht de redactie op het denkbeeld bedoelde vraag te stellen aan eenige dames en heeren, die tot de oprichters der vereeniging behooren, althans reeds lid waren, vóór het Kol. Weekblad bestond, en die dus geacht mogen worden bij uitstek bevoegd te zijn om een deskundig en onpartijdig oordeel uit te spreken.

Met groote bereidwilligheid voldeden nagenoeg al de bedoelde leden aan ons verzoek en verleenden tevens toestemming, de door hen uitgesproken [mee]ning over den inhoud van het blad, in dit N[r.] te nemen.

We betuigen hiervoor onzen warmen dan[k en] meenen in deze publicatie te mogen zien een, [hoe]swaar bescheiden, maar niettemin doeltreffend[e en] waardige herdenking van het 25-jarig bestaan [van] het orgaan der vereeniging Oost en West.

1) Zie Kol. Weekbl. van 3 Mei 1924.

DE OUDSTE LEDEN VAN „OOST EN WEST" AAN HET WOORD [1]).

25 Jaar!

Ik heb het voorrecht gehad te behooren tot [de] oprichters van de Vereeniging „Oost en W[est".] Haar orgaan „*Het Koloniaal Weekblad*" heb i[k] trouw gelezen, de eerste zeven jaren over [zee] in Suriname — daarna hier. Ik heb het bl[ad] een eenvoudig begin zich zien ontwikkelen [tot wat] het nu geworden is. Vooral belangrijk is d[e ont]wikkeling in den jongsten tijd geweest door d[e op]neming van nieuwe rubrieken.

Het is mijn overtuiging dat het blad zeer [veel] heeft bijgedragen tot de verspreiding van k[ennis] van en belangstelling in de Koloniën in Oost [en] West en dat het den band tusschen Moederland [en] Koloniën heeft versterkt.

Moge het ook in de toekomst zijn taak bli[jven] vervullen.

H. D. Benjamins

(Dr. H. D. Benjamins)

Den Haag, Maart 1925.

Aan de Redactie van Het Koloniaal Weekblad
Den Haag.

Van de gelegenheid, dat het Koloniaal Week[blad] zijn zilverfeest herdenkt, maak ik gaarne ge[bruik] een woord van hulde aan de nagedachtenis va[n zijn] geestelijken vader, den Heer G. E. V. L. van [Zuy]len, te brengen.

Het hart van den Heer van Zuylen heeft st[eeds] warm voor Indië en voor diens bewoners ge[klopt] en door het Weekblad heeft hij op gloedrijke krachtige wijze aan zijne gevoelens uiting ge[geven]. Met bekwaamheid heeft hij voor de geestelijke [en] stoffelijke ontwikkeling van Indië geijverd. He[laas] heeft hij slechts korten tijd aan zijn leven[swerk] kunnen arbeiden.

Gelukkig werd zijn werk door bekwame o[pvol]gers voortgezet en is het mij aangenaam, in [deze] hulde aan den stichter, ook de vroegere en [tegen]woordige redacties te doen deelen.

De geweldige vooruitgang in den laatsten [tijd], speciaal wat Oost-Indië betreft, op economisch [en] de even groote evolutie op geestelijk gebied, h[eeft] de Heer van Zuylen niet meer mede kunnen [mee]ken. Die evolutie heeft de taak van de tegenwoor[dige] redactie zeer moeilijk gemaakt, en de w[ijze] waarop zij de uitwassen dier evolutie en de agi[tatie] van eenige heethoofden bestrijdt, verdient in [alle] opzichten onze volle waardeering.

v. Bemmelen

(K. H. H. van Bemmelen)

Cannes, 25 Februari 1925.

1) In alphabetische volgorde hunner namen.

Na een Kwart-eeuw.

en vraagt mij mijn oordeel over de wijze, waar- het „Koloniaal Weekblad" wordt geredigeerd. wel, omdat ik: „gedurende meer dan een kwart uw met de Vereeniging „Oost en West" heb degeleefd."

Het stemt den mensch weemoedig wanneer zijn en zoo „bij kwart-eeuwen" wordt uitgemeten. Er komt dan iets bij hem op van de wond're mming, door Josef Israëls zoo wonderschoon tijn: „als men oud wordt" uitgedrukt.

Zoo achter mij ziende zie ik de forsche gestalte den oprichter van „Oost en West" oprijzen; ik aan de dagen, dat ik — in dien tijd een aam feit — promoveerde op een „Koloniale" rtatie; herdenk ik hoe — twee kwart-eeuwen en — ik aan de Utrechtsche hoogeschool kwam", waar zoo iemand „uit den Oost", mits hikt", kameraadschappelijk opgenomen, er een klein beetje op werd aangekeken. Ja, voel eer iets van de blikken vol verbazing, als de in zijn college over verzachtende omstan- eden en toerekenbaarheid, het, met een krach- g-klank, had over den mata-glap- of over den loestand.

En nu?

Nu hebben de Utrechtsche studenten het over de htsche faculteitsplannen. Nu stelt en verde- mijn opvolger in 1925 (want ik ben praeses est van de juridische faculteit van het Utr. Corps) moties betreffende vestiging van leer- en ter opleiding van bestuursambtenaren voor Indië!

Welk een evolutie!

Heeft „Oost en West" daaraan deel gehad?

Ik geloof van wel. Ik geloof, dat de rustige, ge- delijke leiding der Vereeniging, vooral van het kblad, zeer zeker invloed heeft uitgeoefend. Gemoedelijk" niet in den zin van een Garten- be-gemoedelijkheid, zoo met een titelplaatje, op vertegenwoordigers der verschillende be- kingsgroepen vredig aan een theetafel (leden één gezin!) zijn aangezeten. Maar „gemoede- omdat uit de hoofdartikelen, meer bizonder de persoverzichten — uit de Europeesche, naast uit de Inlandsche en Chineesche pers — trouw- g bleek wat daar leefde in de gemoederen van velen en verschillenden die daar ginds leven, ken en......denken.

In dezen zin heeft, naar ik meen, het Weekblad zijn taak en roeping beantwoord.

(Mr. A. J. E. A. BIK).

's-Gravenhage, 1 Maart 1925.

Het is mij onbegrijpelijk, dat het reeds vijfen- tig jaren geleden is, sedert ik het eerste num- van „Het Koloniaal Weekblad" van Oost en in handen kreeg en er onmiddellijk door aan- kken werd. Want, hoewel in de omstandig- verkeerend de uitvoerige en wetenschappelijke ties over Indië te kunnen raadplegen, ge- ik behoefte aan een blad, dat zonder hooge chappelijke pretenties, en evenzeer het rvlakkige vermijdend, steeds helder en over- lijk de aandacht vestigt op de vraagstukken, nze Koloniën betreffen, op hetgeen daar ge- t, en in Nederland dienaangaande gearbeid t. Daaraan heeft het Koloniaal Weekblad s uitmuntend voldaan. Op het breede veld der elijke stroomingen, der economische bewegin- en der vitale belangen van Inboorlingen der niën en der Nederlanders, alsmede in de rijke litteratuur dienaangaande, is het een wegwijzer geweest, dien wij gaarne volgden. Moge het nog lang kunnen werken, om daardoor den band tusschen moederland en koloniën hecht te doen blijven, op een redelijken grondslag.

(Prof. Dr. H. BLINK).

Den Haag, 27 Febr. 1925.

'S-Gravenhage, 2 Maart 1925.

Mijne Heeren,

Over de wijze waarop het Koloniaal Weekblad geredigeerd wordt kan ik niet anders als mijne voldoening uitspreken. Het bevat behalve de zakelijke advertenties een reeks van verhandelingen, schetsen en persoverzichten, die de belangstelling voor O. en W. Indië met hunne bewoners en hunne instellingen gaande houden. M. i. voldoet het als orgaan van de Vereeniging Oost en West. Het is een blad, welks verschijning ik steeds met graagte tegemoet zie.

Hoogachtend,

(C. P. J. BLOK).

Geachte Heer Redacteur,

Gaarne voldoe ik aan uw verzoek, mij in uw brief van 22 Febr. gedaan. Sedert vele jaren lees ik met stijgende belangstelling ons Koloniaal Weekblad, het is zulk een waardevol orgaan tusschen leden en bestuur en een prachtig propagandamiddel. De redactie, steeds het doel nastrevend, de belangstelling voor onze Oost- en West-Indische Koloniën te verhoogen, is in haar streven ten volle geslaagd, haar en hare medewerkers komt een woord van warmen lof toe: zij hebben het Weekblad gemaakt, tot wat het thans is: een gaarne geziene gast bij leden en belangstellenden.

Het zou diep te betreuren zijn, indien eventueel door kosten daaraan verbonden, het voortbestaan van ons orgaan in gevaar mocht komen, zulks mag niet geschieden! Dat, integendeel, het der tegenwoordige redactie moge gegeven zijn, met dezelfden, onvolprezen ijver te kunnen blijven werkzaam zijn aan de verwezenlijking van ons Ideaal: verbroedering der volkeren van Nederland en die zijner Overzeesche Rijksgebieden!

Hoogachtend,

De zeer trouwe lezeres van het Kol. Weekblad

(Douair. W. C. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL—ROELOFS).

Breda, 1 Maart 1925.

Na vijfentwintig jaar.

Vijf-en-twintig jaar in dienst van Nederland en van Indië, in Oost en West: het is een tijdsduur van beteekenis. Met moeite begonnen, thans voor goed gevestigd: de beteekenis wordt nog grooter. Zóó is geworden dit werk van Kolonel van Zuylen.

Nu vraagt men mij, die gedurende dit geheele kwart eeuw met het Koloniaal Weekblad heb medegeleefd, of naar mijn oordeel dit blad „aan zijn roeping en taak beantwoordt."

Ik herinner mij een gesprek van een tiental jaren geleden tusschen twee zeer bekende koloniale specialiteiten en mij. Het liep onder meer over het weekblad. Een van hen nam zeer weinig notitie van den inhoud; ik verdedigde den inhoud warm, al ontkende ik de gebreken niet. Tot ten slotte no. 3 met volledige instemming mijne verdediging tot de zijne maakte.

Waarop toen mijn gunstig oordeel gegrond was? Ik zet dit hier uiteen, omdat het bijna geheel nog dekt mijn oordeel van thans.

Een der belangrijkste rubrieken voor ieder die op de hoogte wil blijven met wat er voorvalt in, of betrekking heeft op de gebiedsdeelen van ons koninkrijk buiten Europa, is het Literatuur-overzicht. Volmaakt is ook dit nog wel niet, maar het geeft toch heel wat: het is zonder twijfel zeer goed verzorgd en tengevolge van die goede verzorging een betrouwbare gids voor velen.

Het Persoverzicht is eveneens een zeer welkom hulpmiddel. Het spreekt echter wel van zelf, dat hier zelfs van het streven naar volledigheid geen sprake kan wezen: alleen reeds de ruimte zou dit verbieden. Toch treft mij hier (niet in aangenamen zin), en dit geldt ook eenigermate van het Literatuuroverzicht, een niet geringe ongelijkheid. Het wil mij n.l. voorkomen, dat hier niet de noodige onpartijdigheid wordt in acht genomen en dat veel meer notitie wordt genomen van de persuitingen der behoudende richting in de koloniale politiek dan van de radicaal-vooruitstrevende, al wordt deze niet geheel vergeten. Ik hoop, dat deze, mij steeds weer treffende, ongelijkheid in behandeling moet worden verklaard door gebrek aan ruimte en een niet geheel juisten kijk op de evenredigheid der dingen.

Wat de overige rubrieken betreft, het spreekt wel van zelf, dat mijn oordeel ook hieromtrent volkomen subjectief is. En dan aarzel ik niet als mijne meening te kennen te geven, dat ik nooit het Koloniaal Weekblad onvoldaan uit de hand leg. In elk nummer is steeds het een en ander te vinden, het lezen waard, soms overwaard, al is er natuurlijk kaf onder het koren.

Meer dan eens echter zijn bij mij vragen gerezen ten opzichte der rubriek „Uit den verren vreemde". Niet ten aanzien van de wijze waarop haar bewerker zich van zijn taak kwijt. Wàt hij zegt is uitstekend. Maar omtrent de keuze van de onderwerpen, die hij uit het vele wat er te behandelen viel, heeft op den voorgrond gebracht, kan natuurlijk verschil van gevoelen bestaan. En ook omtrent deze vraag, of bij het vele belangwekkende dat zich thans biedt op eigen koloniaal terrein de rubriek „Uit den verren vreemde" niet te veel plaats onneemt aan de rubrieken aan eigen terrein gewijd. Deze vraag is echter een uiting van geheel subjectieven twijfel en ik ben overtuigd, dat vele lezers dien twijfel niet zullen deelen. Misschien is mijne opmerking wel voor velen aanleiding, om hun instemming juist met deze rubriek te betuigen, een succes, dat ik den bewerker gaarne zou gunnen.

Ziehier mijn vóór en tegen den inhoud van ons weekblad en wijl de inhoud vooral het werk der redactie is, is dit tevens mijn vóór en tegen de wijze waarop deze haar werk verricht. Het vóór overweegt zóó sterk, dat ik het Koloniaal Weekblad nog menig kwart eeuw toewensch, zooal niet onder dezelfde redactie (immers ook voor redacteuren zijn helaas! leeftijdsgrenzen), dan toch onder opvolgende redacties, welke in de lijn blijven der tegenwoordige.

(Prof. Mr. J. E. HEERES).

8 Maart 1925.

Bij het 25-jarig bestaan van het „Koloniaal Weekblad".

Het was op 24 November 1899, dat ik voor eerst kennis maakte met Kolonel van Zuylen. wandelden van het Zuidholl. Koffiehuis naar Heerengracht, toen hij mij zijn plannen uiteen voor de oprichting der Vereeniging „Oost en W Bij een latere ontmoeting te Amsterdam, werd op te richten orgaan besproken en was er meeningsverschil, daar ik meer voelde voor propaganda in de bestaande bladen, dan voor eigen orgaan. Ik vreesde, dat een eigen org alleen gelezen zou worden door personen, die Indië hadden geleefd.

De redactie kan beter dan ik beoordeelen of ervaring mijn vrees al of niet bevestigd heeft elk geval moet ik thans erkennen, dat mijn schen onuitvoerbaar gebleken zouden zijn.

Ik verheug mij, dat het Koloniaal Weekblad stand kwam en dat dit blad gedurende 25 jaar op bewonderenswaardige in slaagde de meest solute neutraliteit te handhaven. Ik heb het geregeld gelezen, het is steeds goed georiënt het brengt een aangename, dikwijls boeiende tuur, die ik steeds van de eerste tot de laatste zijde doorzie.

Wie dit blad geregeld leest, krijgt een goed knopt overzicht van de wijzigingen in het best en de stroomingen in het maatschappelijk lev hij vindt er korte besprekingen der literatuur de titels der in tijdschriften verschenen verha lingen, waaruit men dan naar eigen behoefte keus kan doen voor verdere studie. Velen heb wellicht eerst door dit blad kennis gekregen de West-Indische koloniën of hun belangstelling voor voelen toenemen.

Bijzonder aantrekkelijk waren dikwijls de his torische beschouwingen, kort en duidelijk de sprekingen van algemeen Oostersche of kolon toestanden. Het is merkwaardig hoeveel dit b in klein bestek zijn lezers aanbiedt.

Moge de redactie voortgaan op den eenmaal geslagen weg en nog vele jaren kennis verspreid en belangstelling blijven wekken voor „Oost West".

Utrecht, 3/3 '25. (Prof. Dr. J. H. F. KOHLBR

Utrecht, 26 Febr. '25

Geachte Redactie,

Gaarne voldoe ik aan Uw verzoek, U mijn ning te kennen te geven omtrent het redig van het „Koloniaal Weekblad", en vergun schrijven over te nemen in dat Weekblad.

Hoevele jaren men ook in onze Oost- of W Indiën heeft doorgebracht, men heeft toch niet kunnen bereizen en alle toestanden kunnen nemen en zoo vindt men heel veel in ons blad, wat de lezing van het blad loont, ook al men nog zooveel mededeelingen over allerlei groote dagbladen hier te lande. Vooral de beschrijvingen en de ervaringen van de pers zelf, in Oost- en West-Indië opgedaan en heel andere rubrieken acht ik zeer belangrijk, zoodat kom tot de slotsom, dat ons „Koloniaal Weekbl zeer zeker beantwoordt aan het *Doel en St* der Vereeniging „Oost en West".

Hoogachtend,

(Mevr. J. E. VAN OEVEREN—VAN SCH

Amsterdam, 24 Februari 1925.

Hooggeachte Redactie,

Naar aanleiding van Uw schrijven dd. 22 Februari j.l. is het mij aangenaam U te kunnen mededeelen, dat m.i. het Koloniaal Weekblad het eenigste weekblad is dat een duidelijk overzicht geeft van hetgeen er in onze Koloniën omgaat.

Wat er echter aan ontbreekt is een sprekend omslag, zoodat het, waar het op de leestafels ligt, wat meer opvalt en tot lezen noodt. Maar wat den inhoud betreft, daarvoor breng ik U mijn hulde.

Met vriendelijke groeten,

Hoogachtend,

(L. D. PETIT Jr).

Freiburg i/Br. 9 Maart 1925.

Zeer geachte Redactie,

Volgaarne voldoet ondergeteekende aan Uw verzoek om, behoorende tot hen, die reeds lid van Oost en West waren toen het Koloniaal Weekblad in 1900 werd opgericht, zijne meening te uiten over de wijze, waarop bedoeld blad in al de jaren van zijn bestaan is geredigeerd geworden. Hij durft zijn overtuiging neder te schrijven:

I. Dat de redactie in niet geringe mate heeft bijgedragen om de kennis van het tropisch gedeelte van het Koninkrijk der Nederlanden te verbreiden en te vermeerderen, waarvoor, zoowel in het belang van die landen zelf als van Nederland, nimmer genoeg gedaan kan worden.

II. Dat het orgaan der Ver. Oost en West reeds van het begin af in de kwarteeuw van haar bestaan in toenemende mate en op krachtige wijze is werkzaam geweest om het ledental van O. en W. te vermeerderen en dat het als propagandamiddel veel nut heeft gesticht, steunende deze overtuiging op het feit, dat vele aan ondergeteekende bekende personen, na eenigen tijd geregeld kennis te hebben genomen van den inhoud van het weekblad, tot lid der vereeniging zijn toegetreden.

III. Dat de belangrijkheid van den inhoud van voorgenoemd weekblad op politiek-, bestuurs-, wetenschappelijk-, cultuur-, onderwijs-, geschiedkundig-, journalistiek- en litterair gebied steeds is toegenomen, hetgeen heeft bevorderd, dat het ook voor hen, die na volbrachte loopbaan in Oost- en West-Indië in het moederland zijn teruggekeerd, even aantrekkelijk blijft als voorheen, daar het voorziet in de door hen gevoelde behoefte om geregeld op de hoogte te worden gehouden van alles wat in de Indiën voor belangrijks voorvalt of voor en over tropisch Nederland in het moederland gedacht en geschreven wordt.

In 't kort samengevat mag dus beweerd worden dat de redactie van het orgaan der Vereeniging Oost en West op een succesvollen arbeid gedurende de verloopen kwart eeuw kan terugzien en neemt ondergeteekende de vrijheid haar met dit zilveren jubileum geluk te wenschen en de hoop uit te spreken dat ook in de volgende jaren het door haar geredigeerde weekblad in groei en bloei moge toenemen en daardoor ook het voortbestaan der Vereeniging Oost en West moge verzekerd blijven.

Hoogachtend,

Uw dw

(W. JAC. RAHDER).

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Voldoende aan het verzoek, vervat in Uw schrijven van 20 dezer, verklaar ik gaarne, dat naar mijne bescheiden meening de wijze, waarop het Koloniaal Weekblad geredigeerd wordt, ten volle beantwoordt aan de bedoeling, waarmede dat blad vijf en twintig jaren geleden is opgericht door wijlen Kolonel G. E. V. L. van Zuylen.

Met zorgvuldige inachtneming van de voor dit blad zóó noodige neutraliteit in de Koloniale politiek, blijft de inhoud daarvan beperkt binnen het kader van de behartiging der belangen omschreven in de Statuten van de Vereeniging „Oost en West."

Met genoegen las ik in de rubriek „Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt" in de laatste nummers van dit blad de indrukken van het Java-Congres door Mevrouw G. van Beresteyn-Tromp. Moge ook — na haar vertrek uit Indië — deze rubriek door andere correspondenten rijkelijk van copy worden voorzien.

Ten slotte wensch ik de zoo ijverige redactie van het Koloniaal Weekblad nog vele jaren van vruchtbare werkzaamheid toe bij de vervulling van hare zóó belangrijke taak.

Met hoogachting teeken ik mij,

Uw Dw.

(Luit.-Generaal C. ROST VAN TONNINGEN).

De documentatie in „Het Koloniaal Weekblad".

Er zijn in *Het Koloniaal Weekblad* eenige vaste rubrieken, die niet bijzonder opvallen aan den oppervlakkigen lezer, doch die het blad maken tot een betrouwbaren vraagbaak op het gebied van d o c u m e n t a t i e, omdat ze zoo bijzonder goed verzorgd zijn en zoo uitnemend worden geredigeerd.

Dit is in de eerste plaats de rubriek *Van Week tot Week*, die in zeer korte berichtjes een dagelijksch overzicht geeft van het zoogenaamde Indische nieuws. Wij brengen hierbij een woord van hulde aan den samensteller voor de oordeelkundige keuze van zijn onderwerpen.

In de tweede plaats het *Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften*, dat een unicum is in de in Nederland verschijnende dag- en weekbladen. Het is verdeeld in drie deelen: uit de Europeesche pers, uit de Inlandsche pers en uit de Chineesche pers. Wij lezen het steeds met groote belangstelling, want wij maken daardoor kennis met velerlei stroomingen in de zoo gecompliceerde Indische maatschappij, met haar verschillende bevolkingsgroepen, wier belangen niet altijd evenwijdig loopen.

In de derde plaats het *Literatuuroverzicht*. De groote gaven als bibliograaf van den secretaris der redactie *W. C. Muller*, wiens naam wij noode missen in het hoofd van *Het Koloniaal Weekblad*, komen in deze oogenschijnlijk ondergeschikte rubriek schitterend naar voren. Wij hadden het menigmaal aan dit overzicht te danken, dat onze aandacht werd gevestigd op publicaties, zelfs van technischen aard, die wij anders niet zouden hebben gekend.

Wij meenden bij gelegenheid van het 25-jarig

Haarlem en Omstreken.

bestaan van het weekblad er de aandacht op te mogen vestigen, dat dit periodiek in dit opzicht een eenige plaats inneemt in de koloniale literatuur.

R. A. van Sandick

(Ir. R. A. VAN SANDICK).
Hoofdredacteur van De Ingenieur.

Een voor-bezoek aan de Ned. Jaarbeurs

Maandag 9 dezer, om 11 uur v.m. vereenigden zich een groot aantal genoodigden, o.w. ook de Redactie van het K. W., vertegenwoordigd door den Secretaris der Vereeniging, in de conversatie-zaal van de Stichtsche Industrieele Club, in het Jaarbeursgebouw te Utrecht, voor een voor-bezoek aan de den 10en d.a.v. officieel geopende 12e Jaarbeurs.

In aanmerking genomen dat de uitnoodigingen van den Raad van Beheer de Pers, en dan allereerst de Dagbladenpers golden (ook buitenlanders waren aanwezig) zoo is deze eerste uitnoodiging aan de Redactie van het K. W. dezerzijds opgevat als een bizondere attentie, waarvoor hier gaarne een woord van erkentelijkheid wordt uitgesproken.

De Secretaris-Generaal, de heer W. Graadt van Roggen opende op het bovengenoemde uur de bijeenkomst met een zakelijke, boeiende, met groote aandacht beluisterde rede over het Jaarbeurswezen in het algemeen en over deze Beurs in 't bizonder. Deze rede, doorweven met belangwekkende economische beschouwingen ving aan en sloot met de woorden uit een dichterlijk fragment: „de zon breekt door", waarbij spr. evenwel niet naliet dien jubeltoon niet al te forsch aan te slaan.

Vervolgens een bij uitstek verzorgd noenmaal, dat nog voorafgegaan werd door een korte wandeling door het gebouw, waarvan het doel was een bezoek aan de groep Bouwmaterialen. Na den disch, aan welken de heer Dr. Rademaker, Redacteur van het Vaderland, gelegenheid vond om, namens de aanwezigen, den Raad van Beheer te bedanken voor zijn schitterende ontvangst, volgde een bezoek aan de Koloniale afdeeling, waar de Voorzitter van de Jaarbeurs, de heer Dr. Koningsberger — welwillend en vertrouwd mentor — de gasten rondleidde, die overal van deskundige zijden inlichtingen mochten ontvangen. Waar het eenigszins „mosterd na den maaltijd" zou zijn in dit verslagje op te sommen al datgene wat de Koloniale afdeeling te aanschouwen en te bewonderen gaf, daar dit nu wel van algemeene bekendheid is, zoo wordt het dan ook nagelaten. Alleen zij vermeld, zonder daarmede aan het overige geëxposeerde iets te kort te doen, dat vooral de luxe-hut van den in Frankrijk in aanbouw zijnden stoomer der Maatschappij Nederland — vertrek naar Indië 21 November e.k. — veler oogen tot zich trok. De N.V. Nederl. Fabriek voor Betimmeringen v.h. Gebr. Reens te Amsterdam, heeft alle eer van dit „vaderlandsch fabrikaat".

Gedenkteeken voor Kapitein Tismeer.

In het *Orgaan van de N.-I. Officiersvereeniging* en in het *Ind. Milit. Tijdschr.* treffen wij aan een door de heeren Jhr. L. W. van Suchtelen, C. Onvlee, H. Yssel de Schepper, C. W. Pantekoek, J. J. B. Giebing, F. Kroon en F. de Bakker onderteekenden oproep van den volgenden inhoud:

Kameraden! Allen, die het voorrecht hebben gehad onzen, helaas, zoo vroeg ontslapen makker te hebben gekend, zullen even smartelijk als onverwacht zijn getroffen door het bericht van zijn overlijden te Soerabaja op den 10en November j.l. Te dieper was ons leedwezen, omdat wij, vèr van hem vandaan, op onvoldoende wijze van onze be[...]stelling konden doen blijken, hetgeen niet hee[...] gelaten bij ons een pijnlijk gevoel van onvol[...]heid te wekken.

En het is dan dat wij, na overleg met de [...]laten betrekkingen, met beide handen de eers[...]legenheid, welke zich voordeed, hebben aang[...]pen om op meer blijvende wijze de nagedach[...] van onzen betreurden makker te eeren. Het [...]beeld, dat voor ons het meest aantrekkelijks [...] is de plaatsing van een gedenksteen op diens [...]ste rustplaats, voor de verwezenlijking waarva[...] hierbij de medewerking inroepen van u allen. [...] Tismeer hebben gekend als een bij uitstek [...] kameraad, wiens vele gaven van hoofd en har[...] gemeengoed waren van allen in zijn omgevin[...] van wiens levenslust een heilzame invloed ui[...] op hen, die neiging hadden het hoofd te [...]hangen.

De bijdragen kunnen worden overgemaakt [...] den secretaris-penningmeester van het comité [...] heer F. de Bakker, Soembawastraat 6, Band[...]

Dezen oproep nemen wij gaarne in het [...] Weekbl. over; wellicht zijn er onder onze le[...] goede bekenden van wijlen kapitein Tismeer, [...] met het plan instemmen en het daadwerkelijk [...]den willen steunen.

Het Bevolkingsvraagstuk in de Buitengewesten.

Een vertegenwoordiger van het Soer. Hbl. had [...] Soerabaja een onderhoud met den heer Tillema [...] toen hij onlangs op Java terugkeerde van zijn [...]derzoekingsreizen in de Buitengewesten.

Op een vraag of hij tevreden was met de v[...]loopige resultaten zijner zoo vermoeiende en k[...]bare reis, luidde het antwoord bevestigend.

De heer Tillema heeft overal besprekingen [...]voerd met bestuursambtenaren, zendelingen, m[...]sionarissen en particulieren.

Om het bevolkingsvraagstuk goed te kunnen [...]grijpen, dient men zich — aldus de heer Tillema [...] in de eerste plaats rekening te geven van het [...]gende:

Java is uiterst dicht bevolkt, de buitenbezittingen daarentegen zijn zeer dun bevolkt. Zoowel op Ja[...] als de buitenbezittingen heerscht overal heizel[...] tropische klimaat.

Welke factoren zijn er de oorzaak van, dat [...] buitengewesten zoo uiterst schraal bevolkt zijn[...]

Uit een economisch en cultureel oogpunt be[...] is het bevolkingsvraagstuk van zeer groot be[...]

De regeering heeft er nooit ernstig naar gestr[...] dat vraagstuk te trachten op te lossen.

Emigratie en immigratie zijn lapmiddelen.

Eerst dient te worden getracht cijfers te ver[...]melen betreffende kindergeboorte en -sterfte.

Door welke factoren wordt het geboorte-cijfer [...] invloed?

Voornamelijk door ziekten: malaria, mijnwor[...]ziekte, framboesia en niet het minst door geslacht[...]ziekten, voorts door de maatschappelijke posi[...] der vrouw, waardoor vaak abortus in de ha[...] wordt gewerkt.

Nogmaals: de regeering moet beginnen met [...] onderzoek te doen instellen naar het cijfermateri[...]

Dr. A. C. Kruyt, de bekende zendeling te [...]dolo, aan het Posso-meer, heeft al zijn goeroe's, [...] getale van 70 à 80, de kampongs ingestuurd om [...] te gaan hoeveel kinderen, jongens en meisjes, [...] worden geboren en er sterven en hoeveel keeren [...] vrouwen er trouwen. Hierdoor beschikt dr. K. thans [...] over betrouwbare gegevens betreffende het ge[...]boortecijfer in die streek.

Op deze wijze dient te worden voortgegaan, ook [...] van regeeringszijde.

BESCHIKBAAR.

Oproep.

Met verwijzing naar het artikel in het Kol. Weekblad van 23 Dec. 1924: „De Nederlandsche Reisvereeniging", door Mr. M. J. van der Flier, Algemeen Voorzitter dier Vereeniging, worden zij die in aanmerking wenschen te komen voor reisgeleiding van gezelschappen naar Genua en Marseille, uitgenoodigd zich schriftelijk te wenden tot het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" dan wel tot dat van de Nederlandsche Reisvereeniging, Koningin Emmakade 46, Den Haag.

Van Week tot Week.

11—17 MAART.

Indische leerstoelen te Utrecht. Prof. Dr. J de Louter heeft over deze aangelegenheid in een vergadering van den Senaat der Utrechtsche Universiteit een praeadvies uitgebracht, hetwelk in extenso werd opgenomen door de N. R. Ct. van Wo. 11 Maart en waarin de voorgenomen vestiging op verschillende gronden werd verdedigd.

Daarentegen zijn er ook weer stemmen tegen de oprichting opgegaan, zoo o.a. van de zijde van den oud-voorzitter van den Volksraad, Mr. Dr. Schumann, die, volgens een Aneta-telegram van 15 dezer, in een persgesprek heeft gezegd „geen sympathie te hebben voor de stichting van de Indische faculteit aan de Utrechtsche Hoogeschool, daar hij vrees, dat de wetenschap daar niet volkomen vrijheid zal hebben en dat afgestudeerde bestuursambtenaren niet onpartijdig zullen staan tegenover de bevolking. Hij achtte Utrecht als plaats voor de stichting ongewenscht."

Javaansch Nieuwsbureau. Op voorbeeld van het kortgeleden in Bandoeng opgerichte Inlandsche persbureau Pait zal, naar de Darmo Kondo weet te melden, ook in Solo een dergelijk Javaansch Nieuwsbureau worden opgericht.

Resident van de Lampongsche Districten. Aneta meldt dd. 11 dezer: De resident van de Lampongsche Districten, de heer L. Berkhout, repatrieert in Mei 1926 met pensioen.

Volkshuisvesting in Semarang. Het Gouvernement en de gemeente Semarang zullen een Naamlooze Vennootschap oprichten met een kapitaal van twee millioen, waarvan een tiende gestort wordt ten behoeve van de Volkshuisvesting. Indien de Indische Begrooting voor 1925 in de eerste Kamer is aangenomen, zullen andere gemeenten dit voorbeeld volgen. (Aneta, 11 Maart).

Huldiging van de Indië-vliegers. Het driemanschap van den vliegtocht Holland—Indië zal nu ook te Rotterdam gehuldigd worden; de datum is vastgesteld op Za. 2 Mei a.s.

Mekka-gangers. Volgens een Aneta-telegr. van 10 Maart is voor de rest van het seizoen de afvaart van alle Hadji-schepen ingetrokken.

Pest op Java. In de week van 9 tot en met 15 Januari 1925 werden op Java totaal 511 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 11, Temangoeng 76, Magelang 14, Djokdjakarta 8, Soerakarta 37, Bojolali 70, Klaten 52, Salatiga 68, Semarang 2, Kendal 12, Pekalongan 2. In het regentschap Batang en afdeeling Pekalongan 44, in de afdeeling Tegal 16, in het regentschap Bandjarnegara en afdeeling Poerbolinggo 99.

Boedi Oetomo-Congres. Het Javaansche blad Sedio-Tomo meldt, dat thans met zekerheid kan worden gezegd, dat het 16e Congres van Boedi Oetomo in April a.s. te Semarang zal plaats hebben, ter bespreking van het nationaal onderwijs en verkiezing van een nieuw hoofdbestuur.

Swerver †. Te Utrecht overleed, op den leeftijd van 59 jaar, de heer G. P. Swerver, gep. Officier van Gezondheid van het O.-I. leger.

Studietoelagen onderwijzers. De Staatscourant meldt: Studietoelagen zijn beschikbaar voor mannelijke Nederlandsche jongelieden beneden 28 jaar, in het bezit van de onderwijzersakte en genegen zich te verbinden om na verkrijging der hoofdakte in Indischen dienst (openbaar onderwijs) te treden.

Bedrag toelage *f* 900 's jaars. Duur der toelage als regel 2 jaar, in bijzondere gevallen 3 jaar.

Aanmelding per gezegeld adres (gericht aan den minister van koloniën) vóór 1 Mei. Over te leggen stukken: akten van bekwaamheid, puntenlijst onderwijzersexamen, geboorte-akte, bewijs van goed gedrag, militiebewijs. Tevens moet worden vermeld, waar men is opgeleid en waar men werkzaam is of was bij het onderwijs.

Indisch Genootschap. In een vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage op Vrijdag 20 dezer zal de heer P. Bergmeyer een voordracht houden over: „Zes jaar Volksraad-leven".

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De economische opheffing van West-Batavia. Kolonisatie naar Zuid-Sumatra.

Volgens het A. I. D. *De Pr. Bode* (6 en 7 Febr.) is het voorstel van den directeur van G. B. tot *de economische opheffing van West-Batavia* door de begrootingsvergadering aangenomen. Het bevat de bevloeiïngswerken van Tangerang, over een oppervlakte van 74.000 bouws, waarvan de kosten 10 millioen zullen bedragen. Voorts den afkoop van de rechten op de particuliere Tjampealanden, groot 50.000 bouws en van ruim 40 particuliere landerijen rondom Tangerang, tezamen 72.000 bouws, waarvan de kosten onderscheidenlijk 6 tot 10 millioen bedragen. Ten slotte den aanleg van een tramlijn van Buitenzorg naar Penjawoengan, kosten 3 millioen, later den aanleg van landelijke tramwegen van Tangerang naar het Westen, en den uitbouw van de waterkrachtwerken der Tjampea-landen. De uitvoering van het geheele plan zal alles met elkaar 30 millioen kosten, die over tien jaren zullen worden verdeeld. Voor 1926 is 800.000 gulden uitgetrokken, waarbij de begrootingswetgever in beginsel moet beslissen over den aanvang van het geheele plan.

Het tweede goedgekeurde plan van het departement van G. B. omvat den lijnaanleg van Kedaton naar Gedongtataän, met voortzetting in Westelijke richting, met de gelijktijdige uitbreiding der kolonisatie en irrigatie van *Zuid-Sumatra.* Deze belangrijke uitbreiding der kolonisatie is alleen mogelijk, indien vaststaat, dat de noodige irrigatiewerken zullen worden aangelegd. De kosten worden geraamd op een millioen in het geheel of jaarlijks *f* 100.000. Er is bij de plannen op gerekend, dat de *f* 350.000 aan voorschotten aan Javaansche kolonisten te verleenen, niet worden terugbetaald. De kosten van den lijnaanleg Kedaton-Gedongtataän, en nog 25 K.M. verder, worden geschat op drie millioen, waardoor een verbinding met de kust verkregen wordt. Het plan zal totaal *f* 4.350.000 kosten; voor voorbereidende werkzaamheden in 1926 kan worden volstaan met *f* 100.000.

De onrust in de Preanger.

De Locomotief (5 Febr.) dringt aan op een onderzoek naar de *„diepere oorzaken"*, die een gunstigen voedingsbodem voor het communisme bereid hebben: naar de economische positie van de betreffende bevolking, benevens naar den belastingdruk en de onderwijsgelegenheid.

De *Indische Telegraaf* te Bandoeng, over de relletjes schrijvend, doet uitkomen dat de Inlandsche verpondingsbelasting te zwaar zou drukken en de sluiting der communistische scholen — veel te laat gekomen — ontevredenheid zou hebben gewekt.

De *Deli Crt.* (11 Febr.) betoogt daarentegen, dat men zich toch niet vleie met de ijdele hoop, dat de communisten, zelfs onder ideale omstandigheden, van hun propaganda zouden willen afzien. Geheel afgescheiden van het communisme moet de Regeering, gesteund door de P. E. B. en andere politieke partijen, streven naar alle verbeteringen, die door de sociale rechtvaardigheid en de economische mogelijkheid worden geboden.

Het milieu van den Indonesischen student. De Stovia.

Ook de *Java-Bode* (5, 6 en 7 Febr.) heeft enkele beoordeelingen over het Gedenkboek der Indonesische vereeniging opgenomen. Het blad zelf schrijft *o.m.:* Men wake toch in de allereerste plaats ervoor dat de jonge Indonesiërs in het Moederland *in behoorlijke milieux* terechtkomen. Men late ze niet aan hun lot over, in een vreemd land, in havensteden en industriecentra, vol uitheemsch, woelig gespuis. Waarom zijn zoo weinig deuren voor ze geopend? Waarom bemoeien zich de tallooze Indische oud-ambtenaren, verlofgan-

gers, enz. zoo weinig met de Indonesische jeugd, die op deze wijze gestooten wordt in infectueuze kringen? Wij vragen niet om strafredeneeringen in de groote Pers tegen deze opstandigen, voor een deel verzeild geraakt in milieux, waarin zij niet hooren en waarvoor ze te goed zijn. Neen, àls wij *de groote Pers in Nederland* iets zouden willen vragen, dan is het dit:

Maakt propaganda voor het denkbeeld om der Indonesische studeerende jeugd de deuren der goedgezinde en beschaafde milieux te ontsluiten. Opdat ze gastvrijheid en geestelijk onthaal vinden ook dáár, waar ze niet uitsluitend binnengehaald wordt om de gelederen der opstandigen te versterken, ook dáár waar ze de gelegenheid vinden kàn om zich rustig te ontwikkelen en te wijden aan het doel, waarvoor zij de zee zijn overgestoken: *Studeeren, en doordrongen geraken van het beste van Nederland's goede trouw.*

In verband met de loopende geruchten, als zou de geest, welke zoo duidelijk tot uiting is gekomen in de jongste publicaties en besluiten der in Nederland studeerende Indonesiërs, ook reeds invloed uitoefenen op de in Indië eene hoogere opleiding genietende Indonesiërs, met name op de *leerlingen van de Stovia*, wendde *Aneta* (*Deli Crt.* 11 Febr.) zich tot den directeur dier inrichting, die de loopende geruchten, met betrekking tot de Stovia en derzelver naaste omgeving al dadelijk met de meeste stelligheid kon tegenspreken. De in Nederland uitgegeven brochures — zoo meende de directeur — gaan aldaar niet uit van de groote massa, doch slechts van een aantal wat heetgebakerde jongelui, terwijl de overgroote meerderheid zich afzijdig houdt. En ofschoon deze brochures ook in Indië onder de jongelui verspreid zijn, kan ik verklaren, dat zij geen weerklank gevonden hebben in de Indische wereld der studeerende jongelui. Er heerscht hier *de rustige toestand, onontbeerlijk voor wie met vrucht zich willen toeleggen op de studie*, en van eenige bepaalde ontevredenheid, noch roerigheid is hier sprake.

Doodslag op een assistent. De klap.

Op de onderneming M., in het Tamiangsche, is den 8sten Februari de assistent B. door een Javaanschen koelie met een mes zoo ernstig gestoken, dat hij spoedig daarna aan de ingetreden verbloeding overleed. De *Deli Crt.* van 9 Febr. geeft een verslag van het gebeurde. Een menschenleven viel, zonder dat dit in de bedoeling van den moordenaar gelegen had.

Het hoogst droevige geval, — waarin een verdienstelijk assistent en een goede koelie met elkaar in conflict kwamen, met een zoo droeve afloop —, noopt de *Deli Crt.* (10 Febr.) tot enkele beschouwingen. Het blad, zegt o.m.: Hoe begrijpelijk, ja een oogenblik aangenomen, hoe noodzakelijk het ook somtijds zal kunnen zijn, om ter handhaving van de orde onder een honderdtal, of meer onontwikkele arbeiders, de overtreding van een nadrukkelijke order met een klap te bestraffen, omdat die klap op dat moment het eenige practische middel is, dat dadelijk inwerkt, daarnaast mogen we toch niet uit het oog verliezen, dat de klap bij den geslagene een ernstige verstoring van het evenwicht kan teweeg brengen. Vooral in het Oosten en vooral bij den Javaan, al kennen we ook in Nederland streken en groepen van arbeiders, waar een klap er toe zou kunnen leiden, dat naar het mes gegrepen wordt. Ieder planter, vooral assistent, die een klap uitdeelt, zet daarmee een oogenblik zijn leven op het spel, zoo goed b.v. als ten slotte elke vliegtocht, elke autotocht of spoorreis een zeker, zij het gering risico meebrengt, dat in de beide laatstgenoemde gevallen niet meer tot ons spreekt. Nu wagen wij het niet vast te stellen of een assistent geheel zijn werk kan doen, zonder af en toe, hoe zelden ook, eens een klap te moeten geven. Wij laten ook de moreele beteekenis van de klap voor den verslagene in het midden. Maar wij meenen de vraag te moeten stellen of het streven van den planter er niet op gericht moet zijn, om zijn werk te doen zonder dat riciso te loopen. Als die vraag bevestigend wordt beantwoord, dan dient er van planterszijde nog steeds gezocht te worden naar een weg en een middel om dit risico te ontkomen. En de Maatschappijen, de hoofdadministrateurs en de administrateurs zijn van hun kant, gezien hun verantwoordelijke positie, moreel verplicht om al het mogelijke te doen om dien weg te vinden. Dit is *geen ziekelijke ethiek*, geenszins, dit is de *onafwijsbare verplichting van een ruwe werkelijkheid*. Daarnaast moet zich elk assistent, die verantwoordelijkheid voelt jegens zichzelf of jegens familie en nabestaanden, er zich ook wel degelijk rekenschap van geven, welke gevolgen deze klap kan hebben. Wij weten, dat de zaak geenszins zoo eenvoudig is, als wij ze hier in de theorie stellen, wij weten, dat er heel veel aan vast zit, wat met de groote moeilijkheden van het we[rken] met somtijds onwillige elementen van een groot[e ar]beidersbevolking samenhangt, maar we weten ook, [dat] er met goeden wil toch iets te bereiken moet zijn, [wan]neer alle betrokkenen daarvoor samenwerken. Wij [zou]den willen zeggen: *de klap moet verdwijnen, hoe* [dan] *ook*. Wij moeten de omstandigheden scheppen om [dit] mogelijk te maken, de betrokkenen bij onze cult[ures], de blanke zoowel als de bruine werknemers heb[ben] daarop een onafwijsbaar recht en aanspraak.

De medische Conferentie. De mijnworm-ziekte.

In het *Bataviaasch Nwsbl.* (7 Febr.) treffen wij e[en] verslag aan van de opening van de door den Volke[n]bond ingestelde *medische Conferentie te Singa[pore]*. Vertegenwoordigd zijn: Britsch-Indië, Br.-Noord-Bor[neo], Ceylon, *Ned.-Indië*, China, de F. M. S., Fra[nsch] Indo-China, Hongkong, Japan, de Philippijnen, [Siam] en de Straits Setdlements. De *taak van het Bure[au]* [is] het tegengaan van de verspreiding van epidem[ische] ziekten van haven tot haven en van land tot [land] en de beperking daarvan in de landen van het [Verre] Oosten, van Indië tot de Pacific-kust van Am[erika], van Japan tot Australië en Nieuw-Zeeland. Het v[erza]melen van de noodige gegevens, informaties om[trent] sanitaire maatregelen in de verschillende landen, d[ie] alle zullen bijdragen tot een effectieve actie tegen [den] gemeenschappelijken vijand in deze landen. De [on]middellijke instelling van het Bureau is mogelijk [ge]maakt door de edelmoedige assistentie van de *Ro[cke]feller Foundation*, welke een aanzienlijk bedrag [ter] dispositie van den Volkenbond heeft gesteld ter [be]strijding van de onkosten voor de eerste vijf jaren.

Te Djokja vertoeft *dr. Van Noort*, die begin 1924 [met] *dr. Hydrick* door de Rockefeller Foundation naar Ja[va] werd gezonden om een onderzoek in te stellen na[ar] het voorkomen van *mijnwormziekte*, een taak, w[elke] de R. F. voor de geheele wereld op zich heeft ge[no]men. Het onderzoek werd in Bantam begonnen en [in] Oostelijke richting voortgezet tot Besoeki, welk ge[west] niet bezocht werd in verband met het ontbreken [van] behoorlijke communicatiemiddelen, terwijl bovendien van Oost-Java reeds voldoende gegevens verzameld waren. Nadat Pasoeroean was bezocht, werd het onder[zoek] over de zuidelijke residenties in westelijke richting vervolgd. De infectie met mijnwormziekte is op Ja[va] hoog; 80 tot 90 pct. van de bevolking is daarm[ee] besmet, hetgeen niet wil zeggen, dat zij lijdende is [aan] die ziekte. (*Bat. Nwsbl.* 7 Febr.)

De Film-Commissie te Batavia.

De Bataviasche corr. van *de Locomotief* (3 Fe[br.]) bespreekt de *Centrale Bioscoop-commissie* te Bata[via], hoe zij werkt, de nieuwe bioscoop-ordonnantie en [wat] er nog te doen valt. Wij vermelden hieruit een [ge]deelte:

Indien de filmcommissie in Indië alleen reken[ing] te houden had met den invloed der films op het [be]trekkelijk geringe aantal Europeesche bioscoopbe[zoe]kers, dan zou er inderdaad wel wat te zeggen [zijn] voor het verwijt, dat haar van die zijde heel vaak [ge]daan wordt over haar „knip-manie". Men ver[geet] echter al te grif, dat het bioscoop-publiek hier [voort]komt uit alle bevolkingsgroepen met hun ontzet[tend] groot onderling verschil in cultureele ontwikkeling [en] dus ook in vatbaarheid voor de invloeden, welke [van] de film uitgaan. De groote massa van het Indische publiek oordeelt niet met de gave des onderscheids, doch neemt zelfs de meest-buitenissige voorstelling [aan] als normaal en bouwt zich daaruit een beeld op [van] de haar vreemde Westersche maatschappij. Het is [met] dien invloed op de tienduizenden onontwikkelde [In]landers, die iederen avond in heel den Archipel [van] de bioscoop genieten, dat de film-commissie hier [te] lande in het bizonder rekening heeft te houden [bij] haar censuur. Daarom wenscht ze geen honderd [me]ters lange, gloeiende kus-scènes, geen erotische [voor]stelling, geen expositie van zooveel mogelijk [on]welijk naakt, geen brute mishandelings-scènes, minutieus uitgewerkte misdaden, geen schiet-maar-raak-tooneeltjes tegen het gezag. En daar heeft [ze] groot gelijk in; want duizendmaal gevaarlijker dan [de] verspreiding van immer, slechts in kleinen kring ge[no]ten propagandalectuur, welke haat en minachting tegen den Westerling zaait, zou de ongecensureerde vertooning zijn van dergelijke onware, doch buiten[ge]gewoon suggestief opgezette film-tooneeltjes, welke w[ij] voor ons zoo onbeteekenend achten. Ware der film[commissie] een verwijt te maken, dan zou het we[l] licht zijn, dat ze nog te weinig knipte. In menige ...

sureerde film komen nog tal van scènes voor, waar zelfs de Europeaan moet begrijpen, dat ze ongezonde kost vormen voor het van critischen zin ontbloote andsche massa-publiek. Ze kan echter moeilijk anders; wilde de commissie inderdaad haar leidend principe ten volle toepassen, dan zou daarmede feitelijk de oscoop voor Indië commercieel onmogelijk worden maakt.

De klewang-aanval bij de Kroeëng Lawèt.

De Atjeh-correspondent van *de Locomotief* (4 en 5 br.) geeft een belangwekkende beschrijving van bovenvermelden klewang-aanval in Juni 1924. Wij nemen hieruit o.m. dat de samenzweerders *in het sche* door voorlezingen uit het bekende werk „Hikayat Prang Sabil" opgezweept en bereid waren hun leven offeren voor de heilige zaak, om op deze wijze alle etingen van het leven hiernamaals te verkrijgen. *de gebeurtenis aan de Kroeëng Lawèt* moet men meer zoeken in den soms verderfelijken invloed der ammedaansche geestelijkheid. Voor een groot deel Atjeh is de invloed der Oelama's (schriftgeleerden) en Teungkoe's (geestelijken), die in de oudere tijden dikwijls de ziel van het verzet uitmaakten, roken door de invoering van het volksonderwijs, door de jeugd grootendeels onttrokken werd aan invloed en zij in de kampongs niet meer de eenige llectueelen waren, bij wie men zijn licht kon open. Dit kon echter nog niet gezegd worden van ken als de bovengebieden der Kaway XVI in de erafdeeling Meulaboh, waar zich de Kroeëng-Lawèt-k afspeelde, met zijn geringe en verspreide bevolking, waar ook nog geen scholen zijn gevestigd. Het is h trouwens niet doenlijk vanwege de kosten om elke streek onderwijsinrichtingen te hebben. In dergelijke oorden viert de macht en invloed dier lieden tij; in alles zijn zij raadgever en hun advies wordt eds opgevolgd. Hiertoe behoorde ook Teungkoe bit, de hoofdaanlegger, een geestelijke uit Tjanggéë. alve door zijn eigen positie als teungkoe meunalha rpsgeestelijke) werd zijn aanzien en invloed nog sterkt door de omstandigheid, dat zijn overleden der in den omtrek bekend had gestaan als een kundige oelama. Door dezen invloed en het overwicht, hetelk Teungkoe Oebit op zijn kamponggenooten had, het hem gelukt een aantal personen om zich te verzamelen, om de „compeuni" aan te vallen en zoo mogelijk het z.g. „maté sjahid" te vinden, d.w.z. het als loofsgetuige, d.i. martelaar, voor den Islam zijn leven te laten, waardoor, volgens de leer van Mohammed, voor zulk een persoon de poorten van het paradijs ontsloten worden.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Inlandsche Binnenlandsch Bestuur en de partij der leiders van de Inlandsche Beweging in Ned.-Indië.

II.

De Inlandsche leider wil zijn werk goed verrichten. Hij spreekt niet alleen veel met het volk, doch blijft overnachten in de desa in het voor nachtlogies aangewezen gebouw, waarin gewoonlijk veel personen zich verzamelen, zoodat langdurige vriendschap wordt gekweekt.

De Inlandsche volksleiders hebben er wel slag van om de harten der bevolking te winnen, niet alleen tengevolge van de tentoongespreide tact, doch ook omdat zij geheel in de lijn blijven en geen hooghartige houding aannemen.

Van een verplicht hurken is geen sprake.

De leiders drinken gezamenlijk met het volk een kop koffie en gebruiken daarbij brood, ketan of als versnapering pisang goreng.

Houdt daarentegen een Inlandsch bestuursambtenaar nachtverblijf in de desa, dan is het dorpshoofd ook in de weer om de noodige voorzieningen te nemen en dat maakt met het vorenstaande een groot verschil.

Doch, behalve de aangevoerde redenen, waarom de bestuursambtenaar, in vergelijking met de Inlandsche leiders, aan bestuursinvloed verliest, zijn er nog andere omstandigheden die dien toestand in de hand werken.

Het is voldoende bekend, dat op de volksvergaderingen van de partij der Inlandsche beweging tal van onderwerpen worden voorgebracht en behandeld, die in verband staan met de in Ned.-Indië gevolgde politiek.

Daarbij worden de verschillende artikelen van de bestaande toekomstige regelingen uiteen gezet en aan het gehoor verduidelijkt, vergezeld zoo noodig van advies of men zich al dan niet daartegen moet verzetten.

Die besprekingen leiden er toe dat de Inlandsche leider beter op de hoogte geraakt van den werkelijken gang van zaken in de dorpen dan de bestuursman in de desa, die, als er bijv. over de buitenlandsche politiek gesproken wordt, daarvan bijna geheel onkundig is en met open mond zit te luisteren naar hetgeen hij te hooren krijgt.

Toch bewegen de leiders, zoowel als de inlandsche bestuursambtenaren, zich buiten hun ressort en hebben de laatsten dus ook wel gelegenheid om eenigszins op de hoogte te komen van het wereldgebeuren, doch zij staan onverschillig tegenover hetgeen de Pers in de nieuwsbladen mededeelt en nemen geen kennis van de bewegingen en stroomingen in het buitenland.

Niettemin is het belangrijk voor hen te weten de behandeling van zaken, bijaldien eene werkstaking in Australië uitbreekt en hoe de bemiddelingscommissie optreedt om de belangen van werkgever en werknemer met elkander in overeenstemming te brengen.

Het is niet zeker of de bestaande onverschilligheid der Inlandsche bestuursambtenaren ten deze voortspruit uit de gedachte, dat de gebeurtenissen in het buitenland toch niet in Indië worden overgenomen, doch wel zeker is het, dat de leiders van de partij der Inlandsche beweging er op vertrouwen, dat de door hen medegedeelde buitenlandsche feiten de gedachten van de bevolking zullen bezig houden.

Dat is de reden waarom die leiders, door middel van de nieuwsbladen, hun kennis van toestanden en personen elders, willen verrijken.

Ook willen zij kennis nemen van den inhoud der in Indië uitgevaardigde wetten en bepalingen en die toetsen aan hun kennis van de toestanden elders.

Voor de Inlandsche bestuursambtenaren zijn de wetboeken meer voorwerpen van versiering, welke zij gaarne in hunne woning bewaren.

Het komt dikwijls voor, dat de Inlandsche Bestuursambtenaar zich ambtelijk uitslovende, opgeschrikt wordt door het feit, dat de bevolking van een dorp of van een kleine vestiging, plotseling een persoon aanwijst, dien zij, zonder dat hij eenig onderwijs of opvoeding heeft genoten, als haar leider aanwijst.

Er heeft dan eene vergadering van de dorpsbewoners plaats gehad, waarin Si Wongso of Si Prawiro zich heeft vooruitgeschoven en de hoedanigheid van tal van legale voorschriften heeft betwist.

De Inlandsche bestuursambtenaar kan aan dien toestand weinig doen en is wel verplicht er in te berusten.

Die toestand is het gevolg van de stille actie der leiders van de partij der Inlandsche beweging, die strenge discipline verlangen.

De vroegere onbekende Wongso of Prawiro wordt geëerbiedigd en door de dorpsbewoners weldra beschouwd als te zijn een persoon, die bekwamer en geschikter is dan de Inlandsche bestuursambtenaar.

(Wordt vervolgd).

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het optreden tegen den gewezen Keizer van China te Peking.

II (Slot).

De met de afgevaardigden van Generaal Feng Yú Hsiang gehouden besprekingen gaven geen aanleiding tot hevige zielsontroering bij den gewezen keizer; alleen verzocht deze vrijheid van beweging, zooals iedereen die in China geniet.

Deze is toegestaan en heeft de Chineesche Republiek in de nieuwe voorwaarden de verplichting van bescherming op zich genomen en in verband daarmede eene woonplaats aangewezen.

Wel heeft de ex-keizer eene poging beproefd te trachten bescherming te zoeken bij een der vreemde legaties, doch dit werd niet toegestaan.

Volgens verklaring van Dr. C. T. Wang zijn de Chineesche grooten te Peking wel verrast geworden door de vermelde behandeling van zaken, welke in de nieuwsbladen werd verspreid.

Niet alleen dat de regeeringspersonen niet op de hoogte waren van het gebeurde, doch ook Dr. Wang wist er niets van af, terwijl het aanleiding gaf tot een onrustigen gedachtengang bij het volk.

Ten einde te voorkomen dat de door Reuter verspreide telegrafische berichten verkeerd zouden worden begrepen, liet de politie te Peking op alle muren van de stad biljetten aanplakken, waarin eene uiteen-

zetting van het gebeurde werd gegeven en welke vergezeld ging van de mededeeling, dat de ex-keizer behoorlijk was behandeld en uitvoering was gegeven aan het vroeger gesloten verdrag, waarbij het Keizerlijk Huis werd opgeheven.

Volgens den Overzichtschrijver hebben vele Chineesche grooten duidelijk als hunne meening te kennen gegeven, dat het niet noodzakelijk was op te treden tegen den laatsten afstammeling van de Tjeng Dynastie, op de wijze zooals thans weder heeft plaats gehad.

Hunne beschouwing, dat zij den gewezen keizer thans zien als een van zijne vrijheid beroofden persoon, die omringd is door tal van wakers, stemt dan ook in het geheel niet overeen met de door het Chineesche Gouvernement gedane toezegging dat de ex-keizer vrij is in zijne beweging, terwijl zij uit het feit van de aanplakking der biljetten op de muren te Peking door de politie en van de beslaglegging op de eigendommen van den ex-keizer in de vorstelijke paleizen, van het verboden gedeelte der stad, de overtuiging putten, dat de beschreven loop van zaken buiten het Chineesche Gouvernement is omgegaan.

Zekerheid daaromtrent is niet bepaald te geven en de berichten te dezer zake op de redactiekantoren van de Chineesche nieuwsbladen der Kuomintangpartij, als de Chung Hua Shun Pao, Min Kuo Ji Pas, Sin Shun Pas Shih Pao, Sin Wen Pas, Shun Pao en andere, stemmen niet met elkander overeen, zoodat daaruit geen conclusie mag worden getrokken.

In de Sin Shun Pao komt het bericht voor, dat de regeeringen van Japan, Frankrijk en Amerika opheldering aan het Chineesche Gouvernement zouden hebben gevraagd met betrekking tot de nieuwe orde van zaken, doch ook dat staat niet vast en is niet verder in de nieuwsbladen besproken.

Wordt het spel te Meester-Cornelis (Batavia) bevorderd?

I.

Te Meester-Cornelis klagen de handelaren, blijkens het voorkomende in de „Perniagaän" van 11 December 1924, over den achteruitgang van den handel, uit gebrek aan koopkracht, zoodat zij niet alleen geen winst maken, doch zelfs moeite hebben om in hun dagelijksch levensonderhoud te voorzien.

Niettemin werd van bestuurswege vergunning verleend tot het houden van speelhuizen, waar de kleine man zijn geluk op het speelbord kan beproeven.

Een Japanner kwam het eerst voor zulk eene vergunning in aanmerking en opende zijne inrichting op Boekit Doeri.

Later kwam een andere Japanner zulk eene inrichting openen op de nieuwe Pasar bij den Matramanweg.

De termijn van vergunning voor eerstgenoemde was voor den tijd van 2 maanden, welke termijn later met 1 maand werd verlengd.

Laatstgemelde Japanner is pas één maand aan den gang en heeft eene vergunning voor 2 maanden.

De prijzen, welke men kan trekken, bestaan uit borden, regen- en zonneschermen, glaswerk, enz.

Meer waardevolle voorwerpen zijn fietsen, ijzeren ledikanten, kasten, enz., doch die prijzen worden niet veel door het publiek getrokken.

Te Boekit Doeri heeft men ook prijzen van groot en klein goudgeld, met het kennelijk doel de massa te lokken. *(Wordt vervolgd.)*

Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Maart-afl. opent met een door zeer fraaie afbeeldingen verlucht artikel: Aan het Toba-meer, door M. v. d. M. — De hr. J. J. Paerels schrijft een, eveneens geïllustreerd, artikel over de cacaocultuur in Nederl.-Indië. — Tijdens zijn verblijf in Zuid-Nieuw-Guinea in 1921, zag Dr. F. W. T. Hunger verschillende klappertuinen, welke om een of andere reden tijdelijk verlaten waren en die men daarom door verbodsteekenen had gekenmerkt. Een collectie van die uit ethnografisch oogpunt zeer interessante teekens, door Dr. H. toen verzameld, wordt thans afgebeeld en door hem beschreven. — Ten slotte een Naschrift van den hr. J. F. Snelleman op een vroeger in het Tijdschr. verschenen artikel „Lastige poppen".

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 25 (4 Maart '25). Het zieleleven der Indonesiërs (vervolg), door N. — Voor driehonderd jaren. Vestiging, verwaarloozing en verlies van Formosa (vervolg), door G. F. Kruisinga. — Een e... theecultuur in Nederlandsch-Indië, door L.

Aan het slot van dit artikel deelt de schr. mede ... het Januari-Nr. van „Commercial Holland", gei... „Tea Number on the occasion of the centenary of ... plantation in the Dutch East Indies", waarin vers... lende geïllustreerde bijdragen van verschillende ... voor belangstellenden bij den uitgever (Nijgh en ... Ditmar te Rotterdam) verkrijgbaar is.

Inter Ocean.

Het Jan.-Nr., voorzien van schitterende illustra... opent met een bijdrage van C. W. Bagelhus: de b... bone of Neth. India's economical life. — E. S. ... schrijft over de opvoeding der Pagan Filipinos. ... Daarop volgt een serie mooie afbeeldingen (in ... druk) van een wajangvoorstelling. — Over paar... rennen in de Minahassa geeft W. J. Beck bijzon... heden. — Van A. W. Prautch eene bijdrage, getit... „Job's tears", Coix lachryma jobi L. (Philipp. na... adlay). — Ten slotte: Batavia, the queen city of ... therlands India.

Holland-Express.

Voor de tweede maal heeft dit weekblad, org... van Lindeman's Reisbureau, een dubbel nummer ... het Nederlandsch-Europeesch en het Indisch-Eu... peesch verkeer" gewijd. Ging het eerste Nr. verg... van sympathiebetuigingen van personen hier te la... omdat Lindeman in Weltevreden een zijner reisbur... had geopend, het tweede Nr. (van 7-14 Maart) be... korte bijdragen van verschillende autoriteiten in Ind... die deze vestiging toejuichen.

Daarop volgt nog: Een onderwerp uit het Hindo... isme, door J. M. van der Hoogt. — Verlangen naar In... dië, door L. Willinck. — De Kon. Paketvaart-Maa... schappij. Het lijnennet der Indische wateren (met ill...

Indonesische kunst.

Kunstwerke von Java, Borneo, Sumba, Timor, Lo... u. a. Aus der Sammlung W. O. J. Nieuwenkamp. ... 211 Abbildungen auf 188 Tafelseiten (Berlin, Auri... Verlag).

Diese Veröffentlichung bringt sehr viel fast unbe... kanntes Material, vor allem auch viele reiche Objec... von den verschiedenen Techniken des Kunstschaffen... Es ist eine reichhaltige Sammlung in guten Aufnah... men und guter Wiedergabe, die für den Völkerkund... gen wie für alle Kunstgewerbetreibenden von grösste... Interesse ist und auch in die Bibliothek jedes Orient... freundes gehört. Besonders reich vertreten sind her... liche Kunstwerke der Insel Bali und aus Borneo. D... Text erhält lediglich sächlige Angaben über Herkun... und Material der Gegenstände sowie ein Vorwort üb... den Sammler. Die kleine Auflage wird schnell vergri... fen sein. (Ned.-Indië O. en N.)

In Nederland studeerende Indonesiërs. [1])

Naar aanleiding van de bekende uitlatingen der ... Nederland studeerende Indonesiërs in hun tijdschri... „Indonesia Merdika" bevat de Banier van 30 Jan. e... artikel, waarin o.m. de vraag wordt gesteld: Word... die a.s. „leiders" bij voorkeur bewerkt door de Neder... landsche communisten? Trekken zij zich wellicht me... dan anderen het lot aan van deze Inlanders, die zond... voldoende vrienden en kennissen niet opgenomen wor... den in den huiselijken kring, maar altijd, in hoofdza... alleen zwervende, en bij elkaar hokkende op hun k... mers, hun studietijd doorbrengen? Deze vraag leidt t... de volgende: Bemoeien onze christelijke organisati... zich wel voldoende met deze jongelui? „De N. C. S. V. ... heeft contact met velen hunner, dat weten we. Maa... dat contact met een vereeniging is niet voldoende; z... moeten persoonlijk contact hebben, opgenomen wor... den in huiselijken kring."

De Indische Gids.

De Maart-afl. opent met een artikel van den hr. J. ... van Roon: Proeven in verband met de mogelijke in... stelling van een kadaster van Inlandsch bezitrecht op ... den grond. Millioenen of geen millioenen. De sch... acht de instelling aanbevelenswaardig, omdat het h... om een economisch belang gaat. — De hoofdredacteur, ... de hr. G. Nypels, schetst het leven van „een ambtenaar ... van den ouden stempel", n.l. R. Kellner, die in het ... midden van de vorige eeuw in verschillende functies, ... het laatst als assistent-resident der Lima Poeloe Kota ... (Sum. Westkust) verdienstelijk werk heeft geleverd. ... — Mevr. M. Nittel-de Wolff van Westerode geeft het ... eerste gedeelte van „Kijkjes in het leven onzer Inland... sche bedienden; dit eerste kijkje is gewijd aan „eco...

1) Men zie ook de rubriek Persoverzicht: Uit de Eur. Pers in ... Nummer.

...nie." — Mr. J. J. van Bolhuis behandelt weder eenige Ind. onderwerpen in zijn kroniek: Indië en de Ned. Volksvertegenwoordiging.

Verder bevatten de vaste rubrieken: Varia, Revue van brochures, enz., Buitenland, Koloniale literatuur, Wetenschap en Industrie, als altijd een keur van lezenswaardige overzichten, besprekingen a.a.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 11. Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië, 1923. Bespreking door Dr. J. C. Koningsberger. — G. de Vries en Zonen, 1775—1925. — Het hoogovenbedrijf in Ned.-Indië. — De met tabak en met oliepalm beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië gedurende 19.. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een recente literatuur-opgaaf over cacao, kina, koffie, suiker, tabak,

Arbeidswetgeving in Ned.-Indië.

Op een tweetal publicaties over dit onderwerp, moet dezerzijds nog de aandacht worden gevestigd, n.l.:

De koelie-wetgeving voor de Buitengewesten van Ned.-Indië, door H. G. Heyting, oud-resident van Banjermas. Academisch Proefschrift ('s-Gravenhage, W. P. van Stockum, 200 blz.) De schr. vermeldt in een Inleiding, dat het zijn bedoeling was over een tijdperk van ongeveer een halve eeuw te behandelen de wettelijke regeling der verhouding tusschen Westersche werkgevers en de in hun dienst zijnde, op hunne ondernemingen gevestigde Oostersche werknemers in de Buitengewesten van N.-I. en daarnaast de practijk dier regelen getrouw weer te geven, zooals die zich openbaart in het werken en leven der arbeiders, met de licht- en schaduwzijden daarvan. Hoewel de schr. eene herziening der bestaande bepalingen wenschelijk acht, heeft hij zich — in verband met den aard van zijn geschrift — onthouden van het doen van voorstellen dienomtrent.

Verder is verschenen: Het arbeidscontract met den Inlander, door Mr. J. Kalma (Groningen, Gebrs. Hoitsema, 75 blz.) Een zuiver civielrechtelijke regeling is naar het oordeel van den schr. niet wenschelijk en een strafrechtelijke sanctie acht hij om principieele redenen uitgesloten. De oplossing wordt gezocht langs een middenweg, n.l. met behulp van een gemengd publiek-privaatrechtelijk systeem. In dien geest wordt door hem ontworpen een schema arbeids-wetgeving.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 32. Het tropische bevolkingsvraagstuk in het bijzonder met betrekking tot de bemesting van de thee, door Prof. Dr. Kempski (vervolg). — Schapenteelt en graanbouw in Australië, door W. A. Schrauwen. — De natte rijstbouw in de Onderafdeeling Toba (Residentie Tapanoeli). — Otto-Kähler's verjaardag. — Anti-restrictie-beweging (rubbercultuur). — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkten.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 3 (1 Febr. '25). Uitvloeiingen van gom bij Acacia decurrens tengevolge van aanboring door Boeboek-kevertjes, door L. Kalshoven. — Sereh-olie, door ir. H. N. Blommendaal. — Orchideeën-cultuur, door H. J. Wigman (met ill.) — Een en ander over de toekomst van de groenbemesting met Crotalaria voor de eenjarige Inlandsche landbouwgewassen, door ir. A. Wulff. — Ontginningen van thee in hooglanden, door J. L. Kingma. — Enkele algemeenheden over ziekten en plagen in cultuurgewassen, door A. J. G. — Suikerzaken in den Volksraad (vervolg). — De rol en het belang van de kalk in den landbouw, door Dr. J. J. B. Deuss.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

De Jan.-afl. bevat o.m. Ons tienjarig bestaan. — De legertechniek, door L. A. V. — Volksraad. Behandeling van het ontwerp vlootwet 1925 (slot). — De kleeding (vervolg). — Uit pers en periodiek. (De baden van Madoera. — De gewapende politie en het leger. Enz.)

Zendings- en Missie-periodieken.

Onze Missiën in Oost en West. Febr. '25. Missiescholen in Borneo (I. De Chineezenscholen. II. Dajaksche scholen), door P. Egbertus. — Missie der Urselinen der Romeinsche Unie op Java. — Hindoeïsme, door P. F. van Loon. — De Karaib en zijn taal (vervolg), door W. Ahlbrinck. — Artikel 123 Regeeringsreglement van Ned.-Indië, door Dr. J. G. C. Vriens.

De Volksmissionaris, 15 Maart '25. Met Pater Donders naar de Arrowakken.

Nederlandsch Zendingsblad. Maart '25. Het Hollandsch-Christelijk onderwijs, door H. D. Weortman. — Nederlandsche Zendings-school. Bepalingen omtrent de toelating.

* * *

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië over het jaar 1922. Vijfde gedeelte. Bevloeiing, afwatering en waterkeering. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 1924).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 6. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Padang en de Padangsche Bovenlanden (met ill.) (Nederl. Zeewezen, 7 Maart '25).

Het Java-Congres. (De Taak, 26 Jan. '25).

Het Javaansch nationalisme, door L. (Vrijzinnig Weekblad, 3 Febr. '25).

De opbrengst der voorgestelde Indische Vennootschapsbelasting, door J. L. Vleming Jr. (Econ.-statistische Berichten, 11 Maart '25).

De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1922, '23 en '24. (Korte Berichten enz., 6 Febr. '25).

Die Kultur der Oelpalme, von Dr. E. Fickendy. Zweite, erweiterte und verbesserte Auflage der Schrift „Die Oelpalme an der Ostküste von Sumatra". Mit Illustrationen. (Berlin, 1924).

De wisselwerking van de Westersche en de tropische geneeskunde in den loop harer ontwikkeling. — Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de tropische geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam. (Amsterdam, 1925).

Voornaamste voorschriften en personalia betreffende de decentralisatie. (Weltevreden, 1925).

Indische spoorwegpolitiek, door S. Reitsma. Deel VIII, Bijlagen. (Dienst der Spoor- en Tramwegen). — (Weltevreden, 1925).

Jos. Meyboom-Italiaander (schrijfster van Javaansche sagen, mythen en legenden), door Johan Koning. Met ill. (Eigen Haard, 14 Maart).

Hooger onderwijs voor en in Indië, door v. d. B. — Een lofdichter van de Oost (n.l. Jan de Marre), door S. Kalff. (De Indische Verlofganger, 13 Maart '25).

Suriname.

„De West" van 3 Februari schrijft:

Eenige maanden geleden is een partij maïs van de Gouvernements Koffie Onderneming Slootwijk uitgevoerd naar Holland. Deze partij heeft daar opgebracht een prijs van *f* 250 per last (2000 kilogram). Tenzij de verkooprekening, die nog niet ontvangen is, verrassingen oplevert, komt deze prijs overeen met ongeveer *f* 3.50 per zak spieren te Paramaribo. De qualiteit van het koren werd in Nederland gunstig beoordeeld.

Daar er de laatste maanden nog al veel maïs is aangeplant in Suriname, zal vermoedelijk in Maart wederom een verscheping plaats vinden.

* * *

Wij lezen in „De West" van 10 Februari:

Bij een bezoek aan het Proefstation dezer dagen zagen wij dr. Stahel druk in de weer in het Laboratorium met koffieproeven. Men weet, dat het departement beschikt over een vrij volledig koffiefabriekje en dat sedert eenigen tijd de heer Stahel het als zijn voornaamste werk beschouwt om de bereiding van Liberiakoffie te verbeteren. Bij ons bezoek was hij bezig met kunstmatige beschimmeling van gedroogde koffieboonen, als middel tot bevordering van den smaak. Dat oud-belegen koffie beter van smaak is dan versche koffie, is aan ieder bekend. Die verbetering van den smaak is toe te schrijven aan de inwerking van een schimmel. Dit jarenlange proces kan bekort worden door kunstmatige beschimmeling.

In Amerika wordt dit procédé reeds toegepast en is zelfs een patent genomen daarop.

In Amerika is het noodig, om den schimmel te doen groeien, kunstmatig warmte bij te brengen. In ons

vochtig-warm tropenland zorgt echter de natuur daarvoor. De bereiding is dan ook hier zeer eenvoudig. En de proeven hebben reeds aangetoond, dat aldus bewerkte koffie in smaak vooruitgaat. De bewerking veroorzaakt echter gewichtsverlies van de koffie, vermoedelijk vijf tot zes procent. Wil deze bewerking loonen, dan zal de aldus bereide koffie een hoogeren prijs, bijvoorbeeld tien procent, moeten opbrengen dan onbewerkte koffie.

In Indië wordt een zelfde procédé toegepast bij de bereiding van sajo-koekjes.

* * *

In hetzelfde nummer vinden wij een overzicht van den economischen toestand van het district Coronie. „Was het afgeloopen jaar — door lage marktprijzen — over het geheel een ongunstig jaar voor den kleinen landbouw, Coronie maakt daarop een uitzondering".

Wij ontleenen aan het artikel het volgende overzicht van de voornaamste productie van het district. Behalve koffie, bananen en bacoven, wijzen de cijfers op eenige toeneming, vergeleken bij 1923.

	1924	1923
Kokosnoten	2.024.450	1.995.900
Cacao in K.G.	28.713	25.043
Koffie in K.G.	2.055	2.347
Bananen (bossen) .	22.130	24.390
Koorn in K.G.	49.505	46.075
Rijst in K.G.	146.775	48.800
Aardvruchten in K.G. .	132.630	117.000
Bacoven (bossen) . .	7.392	9.683
Sinaasappelen	70.400	32.700

Het blad teekent aan dat in hoofdzaak de Surinaamsche Arabica geteeld wordt. Het zou inderdaad jammer zijn zoo de cultuur van deze superieure koffie in Suriname te niet ging. Voor den grooten landbouw is de cultuur niet wel mogelijk wegens het gelijktijdig rijp worden der bessen, maar voor den klein-landbouwer is de Arabica een voortreffelijke cultuur.

* * *

De heer E. Essed heeft een reis gemaakt naar de Raleighvallen in de Coppename en vertelt daarvan in „De West" van 3 en 6 Februari.

De reiziger was voor 14 dagen uitgerust en moest vóór Kerstmis te Paramaribo terug zijn. Daarom heeft hij de reis niet verder kunnen voortzetten dan tot de Parané-kreek, die slechts enkele uren varens van de Raleighvallen verwijderd is.

De heer Essed heeft een verzameling steenmonstens medegebracht. Wij herinneren ons dat het door een vroeger bestuur opgeheven „Koloniaal Museum" een voortreffelijke verzameling gedetermineerde gesteenten van Suriname bezat, geschonken door het Geologisch mineralogisch museum te Leiden. Waar is na de opheffing de verzameling gebleven?? Zij had den heer Essed een leiddraad kunnen zijn bij het determineeren zijner steenmonsters, een arbeid die niet zoo heel eenvoudig is.

De heer Essed merkt op dat het Coppename-dal meer overeenkomst in formatie vertoont met het dal van de Marowijne en maar betrekkelijk weinig met het Nickerie-gebied. Het komt hem zeer waarschijnlijk voor dat goud in rendabele hoeveelheid langs de Coppename te vinden is.

„Volgens Dr. G. C. Du Bois, leider van de mijnexploratie vanwege de Maatschappij Suriname — en dit wordt vrij algemeen toegegeven — heeft concentratie van goud in de kolonie plaats gevonden overal, waar diabaas in de archaische gesteenten is doorgebroken. Juist dezen toestand treffen wij langs de Coppename aan.

Bij mij is dan ook de vraag gerezen, of het niet aanbeveling zou verdienen in dezen tijd van algemeene werkeloosheid, nu er zooveel armoede en gebrek geleden worden, eene proef te nemen met het stelsel van uitgifte van goudconcessiën gevolgd in Britsch Guyana. Dus het Coppename-gebied, waar tot nu toe geene goudconcessies zijn uitgegeven en dus complicaties zijn uitgesloten, open te stellen voor menschen, die bereid zullen zijn pioniersarbeid te verrichten, als zij voor zich en de hunnen een, zij het ook schamel stuk brood kunnen verzekeren."

* * *

„De West" van 13 Februari komt op tegen het betoog van Dr. IJzerman inzake Suriname's westgrens. Onze ruimte laat niet toe het goed gedocumenteerde stuk hier over te nemen. Onze lezers kunnen het vinden in de „Nieuwe Rotterd. Courant" van 12 Maart, Ochtendblad A.

* * *

Naar „De Telegraaf" van 10 Maart (derde avond... verneemt, bestaan bij de Kon. West-Ind. Mail... ernstige plannen om het s.s. „Vondel" of het s.s. „...brandt" van de Stoomvaart Maatschappij „Neder... in huurkoop van deze Maatschappij over te nemen ... einde een van beide schepen op te nemen in den p... giersdienst op West-Indië.

De bedoeling van den K. W. I. M. is, een van ... noemde schepen aan het eind van den zomer een ... in de Colon-lijn te doen maken, waarvan het eventu... overnemen in huurkoop òf van de „Vondel" of van ... „Rembrandt" zal afhangen.

* * *

Aan het verslag over de XIIde Nederlandsche Ja... beurs in de N.R.Ct. van 12 Maart, Ochtendblad B, ... leenen wij het volgende:

„De Commissie van advies en onderzoek in ... Surinaamsche houtsoorten liet een model besch... en een model duc dalf van Surinaamsch hout m... om de aandacht te vestigen op het weerstandsver... van dit hout tegen den gevreesden paalworm.

Nog iets meer van Surinaamsch hout zien wij in ... van de theesalons: een aantal monsters, bewerkt ... onbewerkt, benevens door den Centraal Ameri... schen Houthandel J. Pleines te Zeist ingezonden de... stratiestukken van Surinaamsch hout voor p... vloeren en vloerdelen"....

„Ten slotte is er een verzameling pannen, drain... buizen, tegels enz. vervaardigd van Surinaamsche ... soorten en ingezonden door de Rijksschool voor ... en aardewerkindustrie te Gouda"....

Curaçao.

De laatste reorganisatie der politie.

De „Amigoe di Curaçao" van 7 Februari l.l. schr...

„Door den Minister van Koloniën is bekend gema... daar er op Curaçao twee officieren van het Wapen d... Marechaussée's noodig zijn voor het politiecorps, wa... voor gegadigden werden opgeroepen.

Uit een particulier bericht vernamen wij, dat ... reeds 20 sollicitanten hiervoor hadden aangemeld.

Uit deze 20 zijn reeds 4 personen uitgekozen, wa... van er twee definitief zullen benoemd worden.

Daar Luitenant Van Berge in Maart a.s. repatrieert, ... het te verwachten, dat ongeveer terzelfdertijd, minst... één dezer nieuwe officieren, misschien reeds beid... zal worden uitgezonden.

Het zal dus nu met de reorganisatie onzer pol... spoedig ernst gaan worden. Het nieuwe plan lijkt ... de juiste weg. Alleen vakmannen, daartoe speciaal ... geleid, kunnen met organisatie van een politiecorps ... last worden. Het wapen der Marechaussée's in Holl... heeft een uitstekenden naam."

Dit bericht bevestigt hetgeen wij reeds hoorden ... luiden; de bovenbedoelde bekendmaking van ... Minister van Koloniën is aan onze aandacht ontg...

Dit plan is niet nieuw. Wanneer wij ons niet ... vergissen, is het reeds door Gouverneur Helfrich ... opperd, en afgestuit op de mededeeling, dat er ... marechaussée-officieren destijds beschikbaar waren.

Wij aarzelen niet, als onze meening uit te spreken, ... in deze richting de oplossing kan gevonden word... Er zal dan echter van alle zijden moeten worden me... werkt. Meer zeggen wij er op het oogenblik niet ... Alleen nog dit: met marechaussée-officieren is men ... niet; in ons land werkt dit corps alleen met kader.

Invoercijfers.

De „Amigoe" trekt uit het „Koloniaal Verslag"(?) ... deze cijfers van invoer:

	1921	1922
automobielen . . .	52	60
rijwielen	81	197
piano's en orgels . .	16	23

Onderwijsinspectie.

In de vacature-Meerdink is tijdelijk tot onderw... inspecteur benoemd de heer A. Hermus, inspecteur ... het R.K. bijzonder onderwijs.

De bevolking van Curaçao.

Dit veelzijdige vraagstuk is een nieuwe phase in... treden. Misschien al eerder en langzamerhand, maar ... nooit trof het ons zoo, als toen wij ervan lazen in ... officieele berichten van 6 Februari l.l. in „de Curaçao... sche courant". In ieder geval is tot nu toe de nieuwe ... indeeling, want om zoo iets gaat het, nog niet vermeld ... in het Verslag van bestuur en staat, waarin zij toch ... ook mettertijd thuis behoort. Men gaat onderscheiden

...chen personen, heeren, militairen en anderen. Niet ...r zal aanstonds de fijne verschilpunten opmerken. ...rom eenige voorbeelden. De bode van den gezag-...ber op Aruba is een persoon; zoo ook een tijdelijk ...rwaarder-cipier enz. op Bonaire, ten minste bij be-...ming, niet bij ontslag. Ook eene vrouw kan persoon ...n, nl. als zij belast wordt met de werkzaamheden van ...e inwonende verpleegster in de polikliniek. Een ...meester en een inspecteur van het R.K. bijzonder ...erwijs zijn heer. Voor dokters is het onderscheid ...l fijn: bij benoeming tot gouvernements-geneeskun-...en zijn het heeren; eenmaal gouvernements-genees-...digen zijn zij heer-af, en worden evenals schrijvers, ...ers, commiezen en onderwijzers bij hun ambtelijke ...rdigheid aangeduid. Wat militairen zijn, schijnt ...delijk.

...l dit fraais kan men vinden in de Cur. Crten van ...n 13 Febr. 1925.

Op transport naar Curaçao.

...lderdijk", een Amsterdamsch buurtblad, van 29 ..., 5, 12, 19 Sept. en 3, 10, 17, 24 en 31 Oct. 1924 bevat ...niet onverdienstelijke reisschets „Op transport naar ...çao" van een rijksveldwachter, die een gevangene ... Amsterdam naar Willemstad moest overbrengen en ...paar uur op Curaçao bleef als gast van Commandant ...el.

De toeristenbooten.

...e „Montroyal" kwam met 296, de Tuscania met 265 ...giers. De „Amigoe" schrijft ervan:

...eide dagen was het een druk beweeg van vreemde-...n in onze stad, waarvan zeer velen een autotocht ...kten naar Caracasbaai en andere plaatsen in de ...endistricten. Vele winkels maakten goede zaken. ...ral parfumeriën en Curaçaosche handwerkjes, de ...e Curaçao likeur en andere artikelen vonden veel ...ek."

...r waren den eerstbedoelden dag 24 stoomschepen in ...haven.

Droogte.

...e droogte is vrij plotseling ingevallen. Sinds 14 ...n heeft het in het geheel niet meer geregend en de ...ek daarvoor maar zoo weinig dat 't bijna van geen ...eekenis was.

Voor de regenbakken is dat zoo erg niet. Doch voor ... te velde staanden oogst wèl. Want nu de maiskolven ...n te rijpen, waren nog eenige regenbuien hoogst ...kom geweest. Onder deze omstandigheden is het nog ...r goed mogelijk, dat de maisoogst erg zal tegen-...len.

(A. d. C.).

Geschiedkundige sprokkelingen.

Rein vleesch.

... Juni 1816 besloot de Raad van Politie van Curaçao ... vleeschhal op het Molenplein aan de Overzijde te ...en „alwaar alle de Slagters tegen betaling van ...re belasting ieder een plaats konde aangewezen ...den.... waardoor veele ongeregeldheden zoude ...den tegengegaan, en de Ingezetenen tevens rein ...esch zouden bekomen, aangezien de plaats alwaar de ...genaamde Hallen staan niet alleen zeer onrein maar ...k door de ligging en door het aanstootelijk gebruik ...welk daarvan gemaakt wordt, daartoe geheel onge-...hikt is".

Uit den Verren Vreemde.

Is er thans geen recht op neutraliteit meer?

In de vergadering van de Eerste Kamer van 27 ...bruari j.l. zeide de heer A. Blomjous, bij de alge-...eene beschouwingen, de ontwapeningskwestie be-...ekende, o.m.:

„Diegene der partijen, welke in 1914 gewacht zoude ...ben tot de wederpartij ons land bezet had (want ... zoude bij absolute weerloosheid werk van 24 uur ...eest zijn), ware goeddeels reeds verloren geweest ...r het begin. Een geheel weerloos Nederland ware ...dbaar geweest voor beide partijen; een gevaar ... dag van den strijd. Met onze weermacht van ...00 geoefende mannen was de zaak een geheel an-... Zeker, de belligerenten zullen wel geweten heb-... dat onze artilleristische uitrusting niet al te schit-...end was, maar als wij eens even terugdenken aan ... inspanning van Engeland om 40.000 mannen in die ...ste dagen naar Frankrijk te kunnen brengen, als ...ij m.a.w. denken aan de zoo geroemde praestatie van ...urchill om met bekwamen spoed dat betrekkelijk ...ine legertje in Frankrijk te werpen, als men denkt ...n de gevolgen van den tegenstand van dit legertje voor den Duitschen opmarsch naar Parijs, dan moet men toch een leger van een half millioen geoefende mannen in een plotseling opvlammenden krijg niet gering achten als preventieve werking, als factor voor hem, die overweegt onze neutraliteit al dan niet te schenden."

Hierop volgde een schermutseling van korte zinnen, die wij woordelijk uit het officieele verslag (Hand. St. Gen. 1924—25, I, blz. 359)overnemen:

Prof. D. van Embden: „Er is thans practisch geen recht op neutraliteit meer. U spreekt over 1914 Er is geen neutraliteit meer volgens het Volkenbondspact."

De hr. Bl.: „Maar als de betrokkenen bij het conflict den Volkenbond negeeren?"

De hr. v. E.: „Dan hebben de handhavers van het recht de bevoegdheid om op ons territoir te komen."

De heer Bl.: „Onder het Protocol?"

De hr. v. E.: „Neen, onder het geldend Handvest."

Had de hr. v. E. bij zijn eerste interruptie het woordje „practisch" vervangen door „theoretisch", dan ware zijn stelling te verdedigen geweest, maar dan zou zij het effect hebben gemist dat ermede werd beoogd en dat blijkbaar ook werd verkregen, althans de hr. Bl. ging niet nader in op de stellige bewering van den Professor, tegen wiens woord inzake het Volkenbondspact niemand verzet durft aan te teekenen.

En toch staat hetgeen de hr. v. E. toen in het midden heeft gebracht volstrekt niet als een paal boven water. 't Is zelfs zeer aanvechtbaar. Ja, wij zijn geneigd er alleen theoretische beteekenis aan toe te kennen, en van deze zelfs de stelligheid nog in twijfel te trekken, die hij erin wil leggen.

Nemen wij het oorlogsgeval aan waaraan doorgaans 't eerst wordt gedacht: Duitschland vindt, door toezeggingen van Rusland of Turkije, durf om tot een aanvalsoorlog tegen België en Frankrijk te besluiten. Hoe kan dan de loop der zaken zijn, voor zoover het Volkenbondspact hieromtrent aanwijzingen geeft? Duitschland en de vermelde landen waarop het steunt zijn geen leden van den Volkenbond. Wanneer een geschil ontstaat tusschen een staat, die geen lid van den V.B. is, en een staat, die wèl lid van den V.B. is, van zoodanigen aard dat dit een breuk zou kunnen ten gevolge hebben, terwijl het niet onderworpen is aan arbitrage, dan zal de staat, die geen lid van den V.B. is, „worden uitgenoodigd zich op zoodanige voorwaarden, als de Raad van den V.B. rechtvaardig zal achten. te onderwerpen aan de verplichtingen van het lidmaatschap van den V.B., ten einde tot een oplossing van het geschil te geraken......

Zoodra zoodanige uitnoodiging heeft plaats gehad, zal de Raad een onderzoek instellen naar de bijzonderheden van het geschil en de gedragslijn voorstellen, die hem de beste en meest doeltreffende onder de gegeven omstandigheden voorkomt", zoo zegt 't artikel 17 V.B.-verdrag.

Wie is de Raad, die in deze handelen moet?

De Raad bestaat uit vertegenwoordigers van de voornaamste geallieerde en geassocieerde mogendheden, alsmede uit vertegenwoordigers van 4 andere leden van den V.B. (deze 4 waren bij de eerste samenstelling België, Brazilië, Spanje en Griekenland), volgens art. 4 V.B.-verdrag.

„Zoodra een geschil ontstaat dat een breuk zou kunnen ten gevolge hebben", lazen wij. Maar als Duitschland tot een oorlogsverklaring overgegaan is en de oorlogsactie heeft ingesteld vóórdat de Raad van den V.B. de uitnoodiging heeft kunnen doen, moet de Raad het dan toch nog uitnoodigen zich te onderwerpen aan door den Raad op te leggen verplichtingen?

Duitschland, Rusland, Turkije zijn vóór het inzetten van den oorlog òf niet toegelaten tot het lidmaatschap van den V.B., òf zij hebben dit lidmaatschap zelf niet begeerd. Is nu te verwachten dat de aanvaller van de ingezette actie zal afzien als de Raad van den V.B. met zoodanige uitnoodiging komt?

In den Raad geven de voornaamste vroegere geallieerden en geassocieerden de lakens uit. Bij de stemmen over t.z. uit te brengen rapporten, tellen die van de staten welke partij zijn wel niet mee, maar van de handelingen van den Raad zijn die staten overigens niet uitgesloten. Zal ook dit Duitschland nog niet te meer en ten overvloede aansporen zich van een uitnoodiging van den Raad niet veel aan te trekken? Zal de bepaling van art. 11, dat de Bond de maatregelen moet nemen geschikt om den vrede der volken doeltreffend te beschermen, en dat in geval van oorlog elk Bondslid het verzoek kan doen om den Raad onmiddellijk bijeen te roepen om hierover te beraadslagen, of zal de bepaling van art. 15 (dat eigenlijk alleen betrekking heeft op een geschil tusschen leden van den V.B. onderling), volgens welke een der betrokkenen

bij ontstaan geschil zich tot den Secretaris-Generaal heeft te wenden, toepassing vinden om den Raad tot handelen te brengen? Indien dit geschiedt nadat de Duitsche legers reeds een eindweegs over de grenzen zijn voortgeschreden, zal men er dan nog eenig nuttig effect van verwachten?

Volgens den geest van art. 15 zullen, zooals wij zeiden, de vertegenwoordigers der in het geschil betrokken partijen in den Raad van den V.B. niet meestemmen over het door den Raad uit te brengen rapport. Zal dit Frankrijk en België niet weerhouden een beroep op den Raad te doen, voor zoover hiertoe nog eenige neiging mocht overblijven nadat de oorlog reeds ingezet is en krachtig doorgevoerd wordt?

En neemt men nu eens aan, dat Nederland, ongeacht hetgeen eenig ander Volkenbondslid moge doen, zich dan toch tot den Raad van den V.B. zal wenden, acht iemand dan in redelijkheid de kans aanwezig, dat die Raad zich zal gaan zetten om „een onderzoek in te stellen naar de bijzonderheden van het geschil en de gedragslijn voor te stellen, die hem de beste en meest doeltreffende voorkomt onder de gegeven omstandigheden"? Ernst of kortswijl?

Laat ons het belachelijke een oogenblik voor ernst aannemen. Laat ons dus onderstellen, dat Nederland alleen, danwel in combinatie met Frankrijk en België, alsnog een beroep gaat doen op den Raad v. d. V.B.; laat ons voorts ook onderstellen, dat de Raad zich dan nog aan het onderzoeken zet van het geschil: laat ons nog altijd maar verder onderstellen, dat de Raad, over wiens rapport de in 't geschil betrokkenen geen stem hebben, met algemeene stemmen uitmaakt, dat Duitschland de aanvaller, de vijand van alle Bondsleden is; wat dan?

(Slot volgt.)

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Precies is het nog niet te zeggen omdat op 't oogenblik alle nota's nog niet binnen zijn, doch het batig slot van den *Wonosobo-avond* zal ongeveer *driehonderd gulden* bedragen. Tel ik alles bij elkaar op, dan is door Apeldoorn voor 'n goede *f* 400 geofferd, ongerekend al de zorg en arbeid, vooral door tal van dames, aan de goede zaak gespandeerd.

In deze zelfde week heeft het v. Heutsz-comité zijn inzameling beëindigd. Het resultaat daarvan is een bedrag van *f* 315.92. Ook eigenlijk voortvloeiende uit belangstelling voor Indië. Bruto bij elkaar 'n *f* 300.

Voor Apeldoorn een bewijs, dat de onverschilligheid niet zóó is en niet zoo groot is als men wel eens wil doen gelooven.

Er waren bovendien nog ingezetenen, die in andere comité's voor het v. H.-fonds hadden bijgedragen.

Intusschen, volhouden!

De Secr.-Penningmeester,
J. C. BAARS.

NASCHRIFT.

De leden en begunstigers maken we er op attent, dat op Woensdag 8 April de Heer J. Einaar hoopt te komen spreken over „De Boschnegers in Suriname".

Op 15 April hebben we een avond voor de buurtvereeniging „De Goede Woning" bij Stempker, aan den Arnhemscheweg.

Over de voorstelling van de petroleum-film der Bataafsche Petroleum Mij. is nog niet definitief beslist.

Men zie verder de N. A. C.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

C. J. Schroots, Gouvernements-veearts te Mataram, Boxtel.
L. C. J. Rijsdijk, controleur bij het Binn. Best., Rotterdam, Boezemsingel 221.
H. Nauta, tijd. wnd. directeur der Normaalschool voor Inl. hulponderwijzeressen te Malang, Haarlem, Rozenhagenplein 2.
K. C. Barkey, hoofd van den pandhuisdienst, 's-Gravenhage, Van Loostraat 78.
M. P. Rockx, onderwijzeres 1e kl. O.E.L.O., 's-Gravenhage, Wite de Withstraat 79.

BESCHIKBAAR.

G. Land, hulpprediker bij de Inl. Christengemeente, Amsterdam, Heerengracht 293.
Mej. G. van der Leij, onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Steenwijk.
J. A. Quist, adspirant-controleur bij het Binn. B., Hoorn, Achterom 3.
H. S. Bamberg, controleur 2e kl. bij de P.T.T., 's-Gravenhage, Koningsplein 28.
J. L. C. R. Vermandel, hoofdagent van politie 2e, Amsterdam, Albert Kuypstraat 60 I.
J. Jans, hoofdkantoorhoofd bij de S.S. en Tr., Nice, Palais St. Maurice, Avenue Patrimoine.
J. van Mil, landmeter 3e kl. bij het kadaster, 's-Hertogenbosch, Jan Heinstraat 6.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

B. Bonga, M. H. Trompstraat 36 te Utrecht, als Gouvernementsveearts bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst;

G. C. Looijen, Van Beverningkstraat 95 te 's-Gravenhage, als controleur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;

Dr. G. F. Pijper, Kaiserstraat 53 te Leiden, als ambtenaar voor de beoefening van de Indische talen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *d*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.

Mutaties van 11 tot 18 Maart.

Nieuwe Leden:

Mejuffrouw N. W. Branderhorst, Pension, Den Haag, Nassaulaan 2B. *f* 5.—.
Mejuffrouw J. S. M. van der Kroon, Den Haag, Be straat 83. *f* 5.—.

Afschrijven:

C. R. M. Homburg, Gep. Off. v. Gez. O.-I. L. te Bat (bij Malang).

Adresveranderingen:

W. A. Zelle, Gep. O.-I. Ambt., van: Oosterbeek, Grindweg 9 naar: Pension Groenewoud te Bennekom (afd. Arnhem).
A. L. C. Beekman, Gep. O.-I. Ambt., van: Nice naar: Haarlem, Westerhoutstraat 16. *f* 5.—.
Mr. S. Cohen, van: Pontresina naar: Florence, poste restante.
Mevr. Wed. P. A. Ph. Vermeulen, Den Haag, van: Sweelinckstraat 195 naar „Maris Stella", Oude Scheveningscheweg 33a.
Mr. F. E. H. Groenman, Nederlandsch Consul-Generaal, van: Den Haag, Statenlaan 8 naar: Shanghai.
L. G. van Loon, Hoofdcommies P.T.T., van: Den Haag, Copernicusstraat 26 naar: Weltevreden, Hoofdbureau P.T.T.
F. A. von Lützow, Controleur Opiumregie, van: Den Haag, Berkstraat 26 naar: Weltevreden, Hoofdbureau Opiumregie.
Mevrouw C. M. Roelfsema-Wesselink, Onderwijzeres 2de klasse, van: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs, naar: Bandoeng, Javastraat 12.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

...DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

...ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

...UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

...UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

...ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

...LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma ...TINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. De Kolonie Suriname, door Fred. Oudschans Dentz;
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

...er Bali en zijne bewoners.
...vloeiing in Nederlandsch-Indië.
...dercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

...t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

...gericht door Kolonel H. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

...OFDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
...ICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

...r *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in ...derl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17. Tel. 14519. Postgiro 14574, in ...ed.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260. beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reis-Indrukken. — Verslag der Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1924. — Nationaal Indisch Congres. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen (I. Amsterdam, II. Amersfoort). — Meded. — Mutaties van 17 tot 25 Maart.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg.)

Aankomst te Batavia.

Zooals ik reeds in mijn vorigen brief schreef, moet voor de meeste menschen, die weinig of geen last van zeeziekte hebben, een reis naar Ned.-Indië met een der mooie schepen van de Mij. „Nederland" een ware pleziertocht zijn. Ik kreeg dan ook den indruk, dat het jonge volkje aan boord zich opperbest vermaakte met babbelen, dansen en flirten. In alle opzichten goed verzorgd, zonder er zelf eenige moeite voor behoeven te doen, werd met leedwezen het einde der reis tegemoet gezien. *„Partir...... c'est mourir un peu"......*

Des morgens, bij het aanbreken van den dag, was Tandjong Priok in zicht. Er heerschte een groote bedrijvigheid aan boord, want een ieder wilde zoo spoedig mogelijk, gepakt en gezakt, op het dek verschijnen, om de langs de landingsplaats geschaarde familieleden en vrienden te begroeten.

„Welk een weemoedigen indruk moet deze hartelijke verwelkoming maken op de eenlingen, die voor 't eerst in het voor hen zoo vreemde tropenland aankomen, waar geen verwanten of kennissen hen wachten," zoo dacht ik, terwijl ik vreugdevol de goede *sobats* toewuifde, die mij met bloemen kwamen begroeten en mijn hart popelde van stil genot bij 't weerzien van mijn geliefd geboorteland, dat als een sprookjesdroom, een halve eeuw lang, in mijn herinnering was blijven voortleven.

Die mooie kinderherinneringen waren voor mij gelukkig geen bron van teleurstellingen, want land en volk zijn uiterlijk grootendeels hetzelfde gebleven, terwijl ik, bij 't verlaten van Indië, nog te jong was om besef te hebben van de toen daar heerschende maatschappelijke verhoudingen en toestanden en dus nu ook geen vergelijkingen daarmee kon maken. Toch trof mij weinig als vreemd, daar ik, in Europa zijnde, den Indischen gang van zaken, op velerlei gebied, altijd met warme belangstelling gevolgd heb en kreeg ik bij 't zelve ondervinden en in oogenschouw nemen daarvan heel weinig overweldigend nieuwe indrukken, daarentegen wel vele prettige indrukken van begrijpend herkennen.

Batavia, zoowel het oude stadsgedeelte als Weltevreden, is in al die jaren natuurlijk sterk in uitgebreidheid en belangrijkheid toegenomen, maar ook dit viel mij niet zoozeer op, als het terugvinden van de oude, gulle gastvrijheid bij de familie, die mij vol hartelijkheid opnam in haar ouderwetsch groot huis op het Koningsplein, met ruime vóór- en achtergalerij, begrenzend de koele slaapkamers, die de binnengalerij — te vergelijken met een groote Europeesche hall — omsluiten en gelegen te midden van een rijken bloementuin met rijen van witte en gekleurde Chineesche potten, gevuld met zeldzaam fraaie planten, eindigend aan de achterzijde in een bij het erf behoorenden klapper- en pisang-tuin, welke grenst aan een bij de rivier gelegen kampong. En daar meende ik mijne kleine bruine speelmakkers uit mijn kinderjaren terug te vinden, even rustig vroolijk als vroeger zich vermakend met 't eigen gemaakte speelgoed, gevlochten uit bladeren of uit de vochtige bodemklei hun kunstvaardige, lenige vingertjes gekneed daarna in de zon gedroogd.

Toen 's avonds, bij een prachtig-helderen m schijn, — zooals men alleen in de tropen kan ben — een der cactussen, die, omdat zij sle één nachtlang bloeit, de *„belle d'un nuit"* geno wordt, als welkomstgroet hare zacht-geur roomwitte bloemkelken ontvouwde te midden die zoo vredige natuur, had ik geen spijt huis haard in het Haagje voor eenige maanden verla te hebben om, zij 't dan ook moederziel alleen reis hierheen te aanvaarden. Ik vond er alles wat ik er van verwachtte, en nog véél meer bo dien, hoe langer ik er mijn oogen en ooren kost geef.

Er is werkelijk m.i. niet belangwekkender gemoedversterkends dan een Indische reis!

Eén der eerste stappen, die ik deed, was audiëntie gaan bij den Gouverneur-Generaal, nog te trachten de Indonesische sierkunst op aanstaande Parijsche tentoonstelling vertegenw digd te krijgen.

De vroege morgenreis naar boven en het te zien van den grootschen Plantentuin, te midd waarvan het paleis van den Onderkoning gele is, wekten weer allerlei lieflijke jeugdherinnering bij mij op.

De ontvangst van G.-G. Fock — immers o hoofdbestuurslid der Vereeniging „Oost en West" was allervriendelijkst en bemoedigend, daar ik delijk den indruk kreeg, dat Z.Exc. 't ook ten z ste zou betreuren, als deze eenige gelegenheid, internationale bewondering te oogsten voor de zeldzaam fraaie, nog overal in den archipel lev de, decoratieve kunst, ongebruikt voorbij zou ten gaan, uit gebrek aan fondsen. Waar ook Raad van Indië, voor zoover ik dien *kon* plegen, deze meening deelt, behoeft dus de h tot verwezenlijking van Boeatan's ideaal in nog niet te worden opgegeven. Wie weet......?

Dat de waardeering van Indonesische sierk ook in Indië den laatsten tijd sterk is toegenom bleek mij, bij gelegenheid van een mooie tent stelling Savoe-weefsels, welke ik zoo gelukkig te kunnen bewonderen, te midden van een zeer rijk publiek, zoodat binnen een half uur tijds doeken verkocht waren niet alleen, doch vele zoekers hun leedwezen te kennen gaven, dat niets meer voor hen te koop over was. Ik ko enkele van voor „Boeatan" overnemen.

Het „Bat. Nieuwsbl." schreef o.m.:

> „De predikant van Timor Koepang heeft schitterende collectie kains en selimoets va voe tot verkoop overgezonden. Juist Savoe bekend vanwege de prachtige, diepe, donkere weelachtige kleuren, die daar op primitieve uit allerlei planten en bloemen worden getr en die aan de daar vervaardigde kunstige sels een geheel bijzonder karakter geven.
>
> Deze partij Savoeneesche weefsels zal op dag 20 dezer worden ten toon gesteld in de S ba-school. De tentoonstelling wordt reeds uur 's middags geopend, opdat alles bij da nog goed kan worden bezichtigd en ieder keuze kan doen, want alles wordt ten ver aangeboden.
>
> Iedereen is welkom.
>
> De directrice van de Salemba-school, mejuffrouw Adriani, zal aan het geheel een gezellig en gelijk cachet geven, bijgestaan door haar sta welwillende helpsters."

Is dit niet in den geest van „Boeatan"?

Mijn aankomst te Weltevreden was nog juist tijds genoeg om vóór de sluiting van den Volksraad de laatste zittingen, onder de bekwame leiding Mr. Schumann, te kunnen bijwonen. Ik kreeg sterk den indruk van: ons Parlement in 't kl want het speciale karakter van raad-, in stede

etgevend lichaam valt natuurlijk niet dadelijk op, echter het verdeeld-zijn in politieke partijen, zooals men dat in Holland uitdrukt: „voor de tribune praten". Dezelfde onverschilligheid, tot onbeleefdheid toe, voor elkanders meening, als niet toevallig een bizonder goed redenaar aan 't woord is.

Tevens trof 't mij, dat de Indonesische leden, met hun aangeboren hoflijkheid en zin voor politiek beleid, hierop veelal een gunstige uitzondering maakten, te meer waar juist voor hen zeer gewichtige besprekingen over onderwerpen, als godsdienst en onderwijs, aan de orde waren, en dat bij de meeste hunner welbespraaktheid met volkomen beheersching der Nederlandsche taal gepaard gaat. Het moet mij dan ook bizonder pijnlijk aan uit Europeeschen mond nogal eens een minder loflijk oordeel over hen te moeten hooren. Alleen oprechte, eerlinge waardeering — met erkenning zoowel elkanders deugden als tekortkomingen — kan tot de van weerszijden gewenschte oplossingen leiden; niet waar?

Ook van Inlandsche zijde worden — zooals mij bleek — wel eens handelingen en woorden van Europeanen, o.a. van Nederlandsche bestuursambtenaren, zelfs van hen, die alleen 't welzijn van land en bevolking op 't oog hebben, verkeerd beoordeeld en verklaard, wat stellig een goede verstandhouding niet in de hand werkt, te meer wanneer, zij 't dan ook niet opzettelijk, door andere Europeanen deze min gunstige meening versterkt, en wel gedeeld wordt.

Ik kreeg niet den indruk, dat de „Associatie-idee", — welke toch reeds sinds vele jaren van verschillende zijden wordt gekoesterd, — groote veranderingen in Indië heeft gemaakt.

Maar...... „zij die gelooven, haasten niet."

Onwillekeurig schoot mij de uitlating te binnen van verscheidene der in Nederland studeerende Indonesiërs: „dat Hollanders in Europa anders zijn, dan die in Indië."

Zou de woekerplant, „rasvooroordeel", sterker gedijen in de tropen?

Met het oog op mijn plan om tegen de Kerstdagen het te Djocdja te houden Congres van het Java-Instituut bij te wonen, kon mijn verblijf te Weltevreden slechts kort duren, véél te kort naar mijn zin. Velerlei, dat ik mij voor had gesteld daar te doen, moest ik uitstellen, tot mijn terugkomst, na mijn reis verder over Java en Bali.

Verslag der Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1924.

Algemeene toestand.

Ter kenschetsing van den algemeenen toestand ving het vorig jaarverslag aan met de mededeeling dat de bezwarende tijdsomstandigheden zich terdege in onze Vereeniging deden gevoelen.

Moge al, sindsdien, in die omstandigheden eene geringe wijziging ten goede zijn te bespeuren, de inhoud van het verslag over dit jaar zou dezelfde kunnen zijn, waar „Oost en West" van de betere stelligheid al zeer weinig heeft mogen ervaren, zooals uit de volgende paragraaf blijken zal.

Toch kan ditmaal die sombere toon, — welhaast een litanie waarmede zoovele verslagen van den laatsten tijd inzetten — in een meer opgewekten getransporteerd worden zoo men er rekening mee houdt dat eene beoordeeling, als gebruikelijk, van den toestand over een bepaald tijdvak altijd zal verschillen met die van den wezenlijk algemeenen toestand, en aangezien dit verschil vooral thans in het oog springt, wordt er hier de bijzondere aandacht voor opgevraagd.

Eene Vereeniging als „Oost en West" welke haar 25-jarig bestaan met eenigen luister heeft kunnen herdenken, die daarbij van wijd en zijd de ondubbelzinnigste blijken van belangstelling heeft mogen ondervinden en die, naar veler getuigenis bij die gelegenheid, noode zou kunnen worden gemist, eene Vereeniging die een eigen zelfstandige plaats inneemt en wijzen kan op een „Staat van dienst", welke aantoont dat zij, zoo hier als in de Overzeesche gebieden, talloos velen aan zich verplicht heeft door hen met raad en daad bij te staan, hen te helpen en te steunen, — daargelaten nog haar vruchtdragend streven tot verheldering der begrippen omtrent land en volk van Oost- en West-Indië — eene zoodanige Vereeniging gesteund toch altijd door een paar duizend leden heeft haar levensvatbaarheid en duur getoond en zetelt op een, zij het niet breeden, hechten grondslag. Zij heeft de tegenspoed der laatste jaren kunnen trotseeren zonder dat hare geregelde functionneering in het gedrang kwam en het laat zich aanzien dat hare arbeidssfeer zich al meer zal uitstrekken, naar gelang een rustiger tijdperk aanhoudt.

Zou het voorgaande bedenkelijk naar „eigen lof" rieken, deze opmerking was hier noodig en men gelieve ze niet anders te lezen of anders op te vatten dan als eene correctie op een oordeel dat zich zou vormen over den algemeenen toestand van het *laatste* jaar eener 25 jaren bestaande Vereeniging en zoo kan dan worden vastgesteld dat, ondanks een tijdelijk minder gunstig aspect, die toestand, in feite, een meer helder perspectief te aanschouwen geeft.

Leden en Begunstigers.

Het ledental in het afgeloopen jaar liep terug. Bedroeg het op ultimo December 1923 2583, op ultimo December 1924 was het verminderd tot op 2511, alzoo een verlies van 72 leden, meerendeels in Indië, als gevolg van de in ambtelijke kringen aldaar plaats gehad hebbende salarisverminderingen en „afvloeiingen".

De verwachting uitgesproken in het vorig jaarverslag dat het ledental in 1924 zou stijgen, heeft zich dus niet verwerkelijkt. Ofschoon allerminst bemoedigend, behoeft dit te verklaren feit niet te verontrusten, aangezien de ledenlijst altijddoor „ups and downs" heeft aangewezen en bovendien de dezerzijds gevoerde propaganda reeds weder geleid heeft tot een toename van het ledental.

Wat de begunstigers betreft, er vielen twee af, een in Indië en een hier te lande, de overige bleven hunnen hoogstgewaardeerden steun aan de Vereeniging schenken en het is hier de plaats om hen daarvoor openlijk dank te zeggen.

Hoofdbestuur.

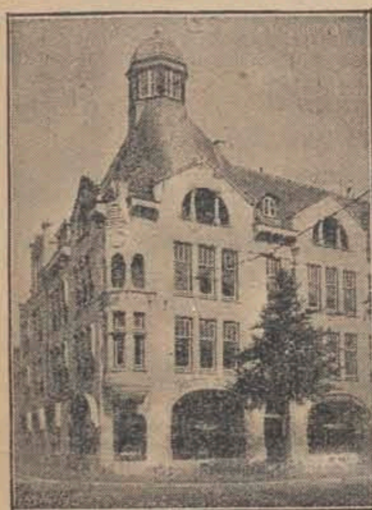
De samenstelling van het Hoofdbestuur onderging deze verandering: Het lid voor Haarlem, tevens voorzitter der afdeeling aldaar, de heer J. P. Th. J. Brondgeest ontviel ons door den dood. In den boezem van het Hoofdbestuur, zoomede in het Orgaan der Vereeniging werd de nagedachtenis van dit zeer ijverig hoofdbestuurslid gehuldigd, terwijl de Secretaris der Vereeniging bij diens verassching op Westerveld aanwezig was. Ter zijner vervanging werd benoemd de heer H. F. Wagenaar Reiseger, die den heer Brondgeest ook als voorzitter der afdeeling Haarlem opvolgde.

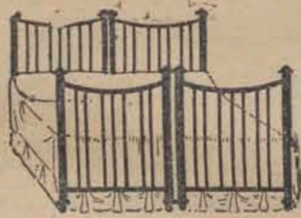
Door het vertrek uit Utrecht van Mejuffrouw J. van der Schuyt, die evenals de heer Brondgeest lange jaren met groote toewijding deel had uitgemaakt van het Hoofdbestuur, ontstond eene vacature, welke werd aangevuld door de benoeming van den heer H. Somermeyer, penningmeester der Utrechtsche afdeeling.

In de vacature Apeldoorn door het uittreden wegens verandering van woonplaats van Mevrouw A. Dijk—Bruyn van Rozenburg werd niet voorzien, wordende de vertegenwoordiging dier afdeeling door één lid, de heer J. C. Baars, voldoende geacht.

Voor de nieuwe afdeeling Amersfoort nam zitting de voorzitter der afdeeling, de heer E. Roodhuyzen.

De Hoofdbestuursleden, die periodiek aan de

beurt van aftreden waren, werden allen herkozen.

Afdeelingen.

Het aantal afdeelingen vermeerderde met één door de oprichting der afdeeling Amersfoort, welke geconstitueerd werd in eene vergadering ter plaatse op 8 Juli 1924.

Van deze afdeeling kan gezegd worden dat zij van meet af aan staat op een gezonde basis; zij telt ongeveer een 70-tal leden, onder wie een frisch en opgewekt vereenigingsleven heerscht.

Met betrekking tot de overige afdeelingen zij verwezen naar de afzonderlijke jaarverslagen die in het Orgaan zullen worden opgenomen. Uit die verslagen zal men kennis kunnen nemen, voor zoover noodig, van hetgeen in de verschillende plaatsen werd verricht. De trouwe lezer van het Koloniaal Weekblad zal daarin niet veel nieuws aantreffen, aangezien de gevoerde propaganda onder het hoofd berichten van de Afdeelingen telkens in de daarvoor bestemde rubriek van het Weekblad werd vermeld.

Aangeteekend dient nog te worden dat in het laatst van het jaar pogingen zijn in het werk gesteld om een nieuwe afdeeling, en wel in Twente, te vestigen.

Vertegenwoordiging in Oost- en West-Indië.

Deze bleef in Oost-Indië dezelfde. De heer Mr. K. Fauser te Soemenep heeft ook in dit jaar gedaan wat hij kon doen om de Vereeniging vooruit te brengen; dat hij daarin niet naar wensch geslaagd is, komt geheel op rekening van omstandigheden, onafhankelijk van den goeden wil van welken hij steeds blijk gegeven heeft en die door het Hoofdbestuur gaarne erkend wordt.

In Suriname bleef de heer Fred. Oudschans Dentz trouw op zijn post en behartigde hij de belangen van Oost en West op de welbekende uitnemende wijze. Hij aanvaarde daarvoor uit naam der Vereeniging een woord van hulde en erkentelijkheid.

In Willemstad op Curaçao leed de Vereeniging een gevoelig verlies door het overlijden in November l.l. van haar vertegenwoordiger, de heer H. Meerdink. Geruimen tijd heeft hij zijne functie op loffelijke wijze waargenomen en zijne nagedachtenis is dan ook in ons Orgaan geëerd geworden. Aan het einde van het verslagjaar was de vacature nog onbezet, doch maatregelen zijn getroffen opdat een vervanger kunne worden aangesteld.

Koloniaal Weekblad.

Ons orgaan werd officieel voor het eerst, over een vol jaar, verzorgd door den heer W. C. Muller, tevens vaste medewerker, onder leiding van het Dagelijksch Bestuur.

Aan ieder die belang stelt in het Orgaan, moet het opgevallen zijn op welk eene uitmuntende wijze de heer Muller zich van zijn taak kwijt. In den betrekkelijk zoo korten tijd van een jaar is het Koloniaal Weekblad opgewerkt tot een gezaghebbend blad, dat in toenemende mate belangstelling wekt. Zij die weten hoezeer de bloei der Vereeniging afhangt van den inhoud en de wijze van bewerking van het blad, zullen 's heeren Muller's werkzaamheid op hoogen prijs stellen, allereerst het Hoofdbestuur, dat het voorrecht heeft hiervan die verklaring te kunnen afleggen.

Bij vernieuwing moet gewag gemaakt worden van de waardeering voor den arbeid der vaste medewerkers en zoo hun werk hier verder onbesproken blijft is dat hieraan toe te schrijven dat herhaling waar mogelijk dient te worden vermeden. Dat dit werk door het Hoofdbestuur en door alle leden der Vereeniging hoog wordt aangeslagen, is bekend.

De technische uitvoering van het blad was ook wederom dit jaar in handen van de mede in dit opzicht gunstig bekend staande N.V. Drukkerij Ten Hagen; de tijdige oplevering, de expeditie en wat daarmede verband houdt liet niets te wenschen over en met voldoening mocht worden waargenomen, dat de N.V. er in geslaagd is de adv tentierubriek bijna tot op het gewenschte peil brengen. De wensch van H.B. en Uitgeefster het blad van een omslag wordt voorzien, kon, ze tot beider leedwezen, nog niet vervuld worden.

Informatie-bureau.

Voor wat dit bureau gepresteerd heeft, m worden verwezen naar het eerlang door den lei van dat bureau uit te brengen verslag, dat mede het Orgaan wordt afgedrukt.

Als een algemeene opmerking deze, dat het aa tal „informatiën" over 1924 een 150-tal meer droeg dan over het jaar te voren.

Leeszaal.

De toestand dezer inrichting bleef vrij stationnair. Ofschoon de voorraad lectuur m enkele belangrijke boekwerken, platen en kaart werd verrijkt, bleef het bezoek, veelal bestaa uit dezelfde personen matig, alhoewel iets druk dan in 1923.

Stichtingen, Commissiën, Fondsen.

Over deze instellingen valt dit keer weinig vermelden. Voor zoover hare verrichtingen in jaarverslag worden samengevat, worden die slagen in het Koloniaal Weekblad gepubliceerd.

De West-Indische Commissie kwam dit jaar bijeen, vermoedelijk doordat geene onderwerp ter bespreking of behandeling en op haar terr liggende daartoe aanleiding gaven.

Andere werkzaamheden en verrichtingen.

Het Hoofdbestuur vergaderde op 3 Mei en October.

De vergadering van 3 Mei, gehouden in de „Tw Steden", Buitenhof, alhier, werd gevolgd door bijeenkomst ter herdenking van het 25-jarig staan der Vereeniging op dien dag. Op deze bijee komst werd, met een toepasselijke aanspraak den wrnd. voorzitter aan een drietal personen, mevrouw van Beresteyn—Tromp en heeren Dr. C. W. Janssen en J. van Steur (in Indië) de voor deze gelegenheid in stelde gouden Eerepenning (Oost en W medaille) met daarbij behoorende diploma's gereikt. Dit druk bezocht samenzijn werd, bekend, gevolgd door een bijzonder geanimee feestelijke receptie, terwijl op dienzelfden dag leden der Vereeniging een extra-nummer van Koloniaal Weekblad, een Jubileum-uitgave, aangeboden. Een reglement der ingestelde E penning berust in het archief der Vereeniging.

De vergaderingen van het Dagelijksch Best hadden, als naar gewoonte, wekelijks plaats, halve in de periode der zomervacantie.

In het najaar zijn, met goed gevolg, bespre gen gevoerd geworden met het Bestuur der Ne landsche Reisvereeniging, met het doel om komen tot eene samenwerking, binnen bepa grenzen. Behalve dat besloten werd tot uitw ling van beider Organen, werd in het Kolon Weekblad een artikel opgenomen van den V zitter der Nederlandsche Reisvereeniging op werking dier vereeniging betrekking hebbende, welk artikel een drietal reisprogramma's wa toegevoegd, terwijl voor de leden van Oost en W in 't bijzonder een oproep tot aanmelding voor leiderschap dier reizen werd geplaatst, welke roep op gezette tijden zal worden herhaald. Bo dien bevindt zich in de portiek van het geb Heulstraat 17 een bord waarop de te maken re telkens worden aangekondigd.

In het Koloniaal Weekblad van 15 Mei 1924 scheen een ingezonden stuk van den heer D. Geuns, alhier, waarin de wenschelijkheid aangegeven om de bestaande Indische Vereeni gen in één bond op te nemen, met uitnoodiging het Hoofdbestuur van Oost en West om daar het initiatief te willen nemen. Ofschoon dit de beeld allerminst oorspronkelijk was en er vo heen zelfs pogingen zijn aangewend geworden hiertoe te geraken — maar vruchteloos — zoo

Hoofdbestuur toch van meening deze uitnoodiging niet te moeten afwijzen op grond van den kern: concentratie van krachten. Derhalve werd het plan van G e u n s in studie en beraadslaging genomen, met het gevolg dat in eene gecombineerde vergadering, in December l.l., van het Dagelijksch Bestuur met bestuursleden der Vereeniging Ambtenaren B.B., der Vereeniging van Indische Verlofgangers, der Ned.-Ind. Officiersvereeniging, het N. I. O. G. (Ned.-Ind. Onderwijzers-Genootschap) en van het Ind. Europ. Verbond, alle onder leiding van den voorzitter van Oost en West, den Mr. W. S o n n e v e l d, besloten werd tot de instelling van eene sub-commissie, bestaande uit een lid uit elk dezer lichamen, met opdracht het plan V a n G e u n s op zijn practische waarde te toetsen en van hare bevinding vóór 15 Januari verslag uit te brengen aan het Dagelijksch Bestuur van Oost en West.

Aan het einde van dit verslagjaar was deze zaak nog hangende.

Voorts werd onder praesidium van het hoofdbestuurslid, tevens voorzitter der afdeeling Den Haag, den heer R. Z u y d e r h o f f, een Wonosobo-comité gevormd, bestaande verder uit leden dier afdeeling en van de Redactie van „Oedaya", welks hoofdredacteur, de heer N o t o S o e r o t o, het denkbeeld daartoe had geopperd. Dit Comité heeft ten bate der slachtoffers van de ramp te Wonosobo een aanzienlijk bedrag weten bijeen te brengen middels een tentoonstelling en enkele kunstavonden in de „Twee Steden" alhier, terwijl het Hoofdbestuur van Oost en West het Comité ter zijde heeft gestaan door de inzameling van giften en bekendmakingen in het Koloniaal Weekblad.

Ook verleende te voren de Vereeniging hare hulp tot de aanvulling der door de aardbeving te Tokio grootendeels verwoeste Bibliotheek van de „Imperial University" aldaar.

(Wordt vervolgd).

Nationaal Indisch Congres.

Te Bandoeng is, zooals reeds telegrafisch is gemeld, een comité gevormd met het doel om met Kerstmis van dit jaar te Bandoeng een congres te houden.

Voorzitter van dit comité is de heer Safioedin Soerjo Poetro, 1e secretaris de heer Soekahar en penningmeester de heer Soekarpo.

Het Soer. Hbl. meldt nader:

Dit congres wordt gehouden in overeenstemming met en in navolging van de Nationaal-Indische congressen van Bandoeng in 1921 en van Soerabaja in 1922, doch het ligt in de bedoeling om zoo mogelijk van dit het congres permanent te verklaren, ten einde jaarlijks een Nationaal-Indisch congres te houden op een der daarvoor in aanmerking komende plaatsen.

Daartoe zal op elk congres een nieuw comité worden benoemd, dat tot taak heeft de voorbereiding van het volgende congres en de uitvoering van de door het congres genomen besluiten.

Zoowel personen als vereenigingen zullen er lid van kunnen worden.

Het congres zal zich bewegen op nationaal-politiek, sociaal-economisch en cultureel-paedagogisch terrein. Het heeft de bedoeling om alle vraagstukken, die betrekking hebben op het Indisch-politieke, economische en cultuurleven in beschouwing te nemen en daarvoor discussie uit te lokken. De uitspraken en moties van het congres zullen in geen enkel opzicht bindend zijn voor de leden op zich zelf, zoodat geen enkele aangesloten vereeniging zich in haar eigen richting en acties gehinderd zal zien door het congres.

Het N. I. C. is dus wel een nieuwe vereeniging, maar geen nieuwe partij.

Het met Kerstmis te houden congres zal ditmaal geheel in het teeken der nationalistische politiek staan.

Te behandelen vraagstukken zijn:

1. Is het noodig of wenschelijk, dat Indonesië en Nederland bij voortduring in een zeker verband moet blijven?

2. Op welken grondslag moet de staatsinrichting van een zelfstandig of onafhankelijk Indonesië worden opgebouwd?

3. Welke stappen moeten er gedaan worden om tot verwezenlijking van die staatsinrichting te komen?

Van Week tot Week.

18—24 MAART.

Propagandisten voor Indië in Nederland. Op een feestmaal den 19en Maart te Amsterdam ter eere van Sir H. Deterding, heeft deze voorgesteld gedurende een drietal jaren telkens een groep van 24 jongelieden, met 12 leeraren, eene vacantiereis naar Indië te doen maken. Hijzelf wilde de helft der kosten dragen.

Het denkbeeld ondervond veel instemming; er zal een comité worden gevormd om in samenwerking met organisaties, die op dit terrein reeds werkzaam zijn, het plan uit te voeren om aldus propagandisten voor Indië in Nederland te vormen.

Koloniale School voor vrouwen en meisjes. Den 11en Maart was het vijf jaren geleden dat de Koloniale School voor vrouwen en meisjes te 's-Gravenhage werd opgericht. Die datum is niet onopgemerkt voorbijgegaan.

Nederlandsche reisclub. Dezer dagen is opgericht de Nederlandsche reisclub, welke zich ten doel stelt o.a.: het samenstellen van wetenschappelijke zaken- en vacantiereizen naar en van Nederland en koloniën; secretaris is de hr. J. Th. Stom te 's-Gravenhage.

Indonesiërs in Nederland. Het Bestuur der Indonesische Vereeniging heeft eene Commissie benoemd, die zich tot taak stelt om ... te verleenen aan pas uit Indië aangekomen landgenooten (afhalen van boord, huisvesting, enz.). Ze is samengesteld uit de H.H. Nazir Pamontjak, M. Aboetan, Achmad Mochtar, M. P. Moerman. (Adres: Commissie Bijstand Indonesiërs, Noordeinde 32, Leiden).

Een milde gift. De hr. Lien Siong Liau van Semarang, tijdelijk te 's-Gravenhage, heeft duizend gulden geschonken ten behoeve van het studiefonds van Chung Hwa Hui, de vereeniging van hier te lande studeerende Chineezen uit Ned.-Indië.

W. J. C. Creutz Lechleitner †. Te Boxmeer is in den ouderdom van 68 jaar overleden de heer W. J. C. Creutz Lechleitner, gep. kolonel der inf., ridder in de Militaire Willemsorde.

Het statistiekrecht. Volgens een Aneta-telegr. wordt het statistiekrecht den 1en Mei a.s. in Indië ingevoerd.

Vrouwenbeweging in Indië. De Hindia Baroe meldt, dat te Batavia een comité is opgericht onder voorzitterschap van Raden Ajoe Achmad Djajadiningrat, echtgenoote van den regent van Batavia, om een „Perkoempoelan kaoem Istri Indonesia" (een vereeniging van Hollandsch sprekende Inlandsche dames) op te richten.

Onder leiding van mevrouw Abdoel Rachman te Modjokerto had op 6 Februari aldaar een oprichtingsvergadering plaats van een vrouwenvereeniging, welke Boedi Wanito heet en zich ten doel stelt bevordering van de huishoud- en opvoedkunde.

Examen. Universiteit te Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer Mr. J. Evers.

Wederopbouw van Wonosobo. Het blad Mataram verneemt, da thet Bestuur van meening is, dat er voldoende gelden voor de slachtoffers van de ramp te Wonosobo zijn binnengekomen. Er werd ƒ 200.000 ontvangen.

Van dit geld zullen 2000 Inlandsche woningen, elk geraamd op ƒ 40, gebouwd worden, terwijl ƒ 80.000 besteed zal worden voor den heropbouw van Europeesche en Chineesche woningen.

Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde. In een alg. verg. van het Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Gravenhage zijn tot bestuursleden gekozen de H.H. Prof. Mr. C. van Vollenhoven, Prof. Dr. H. T. Colenbrander en Dr. J. W. IJzerman. Door periodieke aftreding vielen uit de H.H. Prof. Dr. C. Snouck Hourgronje, Mr. G. J. A. van Berckel en A. W. F. Idenburg.

De Indische leerstoelen te Utrecht. Nog steeds adhesiebetuigingen met het adres van de Amsterdamsche hoogleeraren tegen de oprichting van Indische leerstoelen te Utrecht; thans o.m. ook door een Hoogleeraar aan de R. K. Universiteit te Nijmegen en door de Vereeniging van Ambtenaren B.B. te 's-Gravenhage.

Ook uit Indië weer protesten. Alle hoogleeraren

Haarlem en Omstreken.

der Rechtshoogeschool, eenige Volksraadleden, residenten, een aantal ambtenaren van de rechterlijke macht en B.B. onderteekenden een manifest tegen de oprichting, waarin zij een gevaar zien voor de vrije wetenschap, ondermijning van het vertrouwen in de onpartijdige ambtsuitoefening der Indische ambtenaren, enz.

Eene herinnering aan de Holland-Indië-vlucht. De Gouverneur van Sumatra's Oostkust onthulde te Medan een eenvoudig vliegmonument op het raceterrein, waar de Fokker F VII het eerste in aanraking kwam met den Indischen bodem. (Aneta).

Brand te Palembang. Aneta meldt dd. 23 Maart. Een enorme brand heeft te Palembang een half millioen schade aangericht in het Chineesche kamp.

Resident Van der Pauwert. De heer M. J. van der Pauwert, resident van Banjoemas, verlaat 6 November a.s. met pensioen den bestuursdienst. (Aneta, 23 Maart).

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Financieel perspectief.

Een beschouwing over *den toestand van 's Lands financiën* besluit *Civis* in het *Bataviaasch Nwsbl.* (10 Febr.) en het *Soerabajasch Hbl.* (9 Febr.) aldus: Van optimisme is inderdaad nog geen reden. Evenmin van pessimisme. Na de invoering van *de nieuwe salarisregeling* valt te verwachten, dat op den duur de kosten van de administratie relatief geringer zullen worden, ook al stijgen zij vanzelfsprekend in absoluten zin. De *Vlootwet* mag voor het oogenblik opnieuw blijven rusten, zij blijft bij voortduring — in financieel opzicht — een bedreiging. De *invoering van de bestuursherziening* zal zonder den geringsten twijfel groote kosten meebrengen. Het zijn *concrete zaken,* die men bij voortduring in het oog moet houden. Daarnaast zijn *algemeene vraagstukken* aan de orde, gelijk die van den *belastingdruk op de Inlandsche bevolking,* die niet buiten verband met den financieelen toestand beschouwd kunnen worden. Voor zoover bekend, heeft het, na de voorjaarszitting van den Volksraad in 1924 ter hand genomen onderzoek — schoon nog niet in een stadium voor definitieve conclusie — geleid tot den indruk, dat men inderdaad alle aandacht dient te besteden aan de *desa-lasten.* Vermindering van den druk van die lasten behoeft niet te leiden tot een vermindering van de inkomsten uit die bron, noch tot een onvoldoende behartiging van de *desa-belangen;* systematiseering en herziening van de regelingen, die de desa-lasten beheerschen, schijnt echter wel noodzakelijk te zijn. Indien men nu maar niet, gelijk in de bedoeling schijnt te liggen, eventueele verbeteringen tracht aan te brengen, maar het vraagstuk metterdaad in behandeling neemt, zou de oplossing ervan wellicht ook zonder tijdelijke vermindering van inkomsten plaats hebben. Dat men thans alleen voor de Preanger een *werkbaarheidsbelasting* (uitbreiding van het hoofdgeld ook over die groepen der desa-lieden, die thans buiten de heffing vallen) in de maak heeft, geeft niet veel hoop voor de toekomst.

De eerste „winstaandeelkas". De Suiker-missie naar Indo-China.

Begin Februari werd door de directie van de *„Anglo Dutch"* (Pamenoekan- en Tji Asemlanden) een contract geteekend, waarin de stichting wordt vastgelegd voor alle ondernemingen van deze maatschappij van *een winstaandeelstelsel voor de bevolking,* dat in strekking overeenkomt met de veelbesproken winstaandeelkassen. Deze stichting heeft de bedoeling om groote werken in het belang der bevolking tot stand te brengen en te beheeren. In deze stichting worden — zoo bericht de *Locomotief* (9 Febr.) — door de „Anglo Dutch" alle werken ingebracht, als waterleidingen, scholen, hospitalen, enz., die thans reeds bestaan, dan wel nog gesticht zullen worden. Er werd bepaald, dat een vast deel van de winst door de maatschappij aan deze stichting moet worden uitgekeerd.

De *Java-Bode* (11 Febr.) begrijpt dat hetgeen bij de „Anglo-Dutch" tot stand is gekomen niet precies hetzelfde is als de regeering met haar winstaandeelkassen heeft aangekondigd en merkt *o.m.* het volgende op: Sinds men, eenige maanden geleden vernomen had, dat de Regeering het denkbeeld van de winstaandeelkassen niet had losgelaten, is er met zekere span… gewacht op den vorm waarin het, op de een of an… wijze, zou terugkeeren. Thans wijzen alle teekenen op, dat wij hier te maken hebben met de manifes… van den „revenant", het sociaal-economisch spook… der ondernemers. De geest keert weder in de ged… van de particuliere sociaal-economische stichting der het welwillend oog der Regeering. Geen o… spellend gerinkel met ketenen van dwang, doch lie… snarenspel begeleidt de verschijning... ja, feestgej… zooals aanstonds blijken zal. Want eind Maart a.s., … neer de landvoogd zijn reis zal aanvaarden tot fee… lijke opening van het nieuwe Soekamandi-gebied … P.- en T.-landen, zal tevens, in tegenwoordigheid … den gouverneur-generaal deze stichting, „winstaand… kas" betiteld, worden geopend. De beteekenis van … feit is frappant. Het precedent is geschapen. De … vreesde winstaandeelkas is teruggekeerd onder de … felijke omstandigheden, die wij hierboven schets… en vanaf dien dag zal de „Anglo-Dutch" zijn de … zoon, die aan de overige leden van het econom… gezin met zekeren nadruk zal worden voorgehoud… navolgenswaardig voorbeeld. De „J. B." kan zich … over verheugd betoonen, wanneer deze inwijding … bedoeld te zijn: een paard van Troje, een met ons… dige vreugde binnengebracht middel tot voortge… strijd.

De leden van de missie ter *voorbereiding van … suikerondernemingen in Indo-China* zijn naar … vertrokken. De heer *S. W. Zeverijn* van de firma … deman en Van Kerchem heeft de leiding, terwijl … heer *Fr. J. J. van der Kolk,* de bekende suikervet… als expert in de suikerfabricage deel uitmaakt … deze missie. Naar de *Java-Bode* (17 Febr.) verne… wordt de geheele zaak door Franschen gelanceerd … gefinancieerd. Ook worden uitsluitend Franschen … gesteld. De Hollandsche commissie zal uitsluitend … viezen uitbrengen.

De Malangsche Cultuurschool. Industrialisatie.

De voorzitter van de commissie van toezicht … Malangsche cultuurschool richtte een verzoek aan … directeur van L. N. en H. te Buitenzorg, om alsnog … opleiding der jongelui aan de *cultuurscholen van … lang en Soekaboemi* met een vierde cursusjaar te … lengen. Jongelui, die bekwaam geacht willen wor… voor employé der bergcultures, moeten eenige k… hebben van de techniek en electro-techniek. Hun … den staan verkeerd, als ze in de rubber- of thee*fab…* in 't koffie-*drooghuis,* bij 't *mechanische* transport … den arbeid moeten. Het *Soerabajasch Hbl.* (12 F… toont aan, dat de technische cursus niet zooveel … het land zal behoeven te kosten, als in den Volks… is verzekerd.

Het gouvernement houdt in Buitenzorg een *midd… bare landbouwschool* in stand, welke door jongelui … de cultuurscholen gevolgd kan worden.

De heer *B. Mulder* te Madioen wijst in het *Soera… jasch Hbl.* (13 Febr. e.v.) er op, hoe thans een tijd… is aangebroken — als een zuiver gevolg van den d… naar onderwijs — waarin *de vraag naar loonende … heid* zich opdringt. Dat ook de Regeering in dezen … heeft gezien — aldus schr. — en zich wel degelijk … vraag heeft voorgelegd, waar al deze gevormde … krachten, na het beëindigen van hun studie, een p… sing moesten vinden, kan daaruit blijken, dat een „… *missie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid* … werd benoemd. Velen meenen, dat deze benoeming … band houdt met het hoogovenbedrijf, doch dit sch… mij onlogisch, wijl er ook een *„studiecommissie voor … ontwikkeling van de ijzer- en staalindustrie"* best… Dit voor hen, die de huidige werkeloosheid zouden w… len toeschrijven aan gebrek aan regeeringsbeleid. G… het in de periode der hoogconjunctuur betrekkelijk … makkelijk scholen en ambachtsonderwijsinrichtingen … in het leven te roepen, de snelle ontwikkeling van … dustrieele bedrijven is een beduidend moeilijker vraag… stuk, hetwelk onze Regeering ter oplossing is v… legd.

Wat in Indië voor het toerisme gedaan wordt. De S.S. en het toerisme.

In *De Locomotief* van 22 Jan. wees de heer *Van d… Kop* er op, dat, hoewel zeer zeker in Ned.-Indië me… gedaan behoorde te worden, vooral door het gouver… nement, ter *bevordering van het vreemdelingenverkeer* … in dit opzicht Indië toch geenszins ten achter staat … de naburige landen en feitelijk, met de zeer beperk… beschikbare middelen, veel meer gedaan wordt d… het publiek wel weet. Gevolg van deze onwetendhe…

dat onlangs in verschillende organen onjuiste be[...]ringen zijn verschenen betreffende de bovengenoem[de] beschikbare middelen.

In aansluiting op dit artikel gaat de heer *Van der* [...]p in *de Locomotief* van 9 Febr. na wat in Indië dus [fe]itelijk gedaan wordt voor de *bevordering van toe[ris]me.*

Het gouvernement geeft per jaar aan de Ver. Touris[ten-]Verkeer (het officieele Touristen-Bureau) een *sub[si]die* van *f* 10000, terwijl de middelen over 1924 *f* 46000 [he]bben bedragen. Het meerdere boven de tien mille [wo]rdt bijeengebracht door de Scheepvaart Mijen, en[kele] Banken, gewestelijke en gemeentelijke Raden (zeer [en]kele), eenige hotels, enz.

Het officieele *Touristenbureau* te Weltevreden heeft [...]en in binnen- en buitenland verspreid en gratis [inli]chtingen verstrekt. Het heeft relaties met alle groo[te b]uitenlandsche toeristen-bureaux. Het beschikt over [een] uitstekende serie auto-kaarten van Java, plannen [van] Batavia, Bandoeng en Soerabaja, voorts gidsen voor [...] en den Boroboedoer, terwijl nieuwe uitgaven be[treff]ende Java in bewerking zijn.

[De] *Stoomvaart-Mijen* zijn zeer actief wat betreft de [...]ve van reclame-materiaal voor hunne stoomvaart[lijn]en, hetgeen indirect een reclame is voor Indië. De [Pak]*etvaart* legt zich bovendien speciaal toe op reclame [voo]r het toeristenverkeer in Indië zelve, en tracht dit [te b]evorderen door de uitgave van gidsen voor Bali, [Sum]atra en andere streken.

Het door schrijver geredigeerde blad *Inter-Ocean* [we]rkt nauw samen met het officieel Bureau. De be[lange]stelling van vele vreemdelingen voor Ned.-Indië [is i]n niet geringe mate te wijten aan de lezing van dit [bla]d.

De *afdeeling Handel* publiceert brochures betreffen[de] Indische uitvoerproducten, die in het buitenland [vo]ldzakelijk verspreid worden. Deze afdeeling geeft [voo]rts inlichtingen betreffende economische kwesties.

Wanneer men het Hotel des Indes en het Hotel der [Ned]erlanden te Weltevreden, de Hotel-vereeniging en [het] Oranje-Hotel te Soerabaja uitzondert, merkt men [van] de *hotelreclame* vrijwel niets.

De *White Star Touring Co.* organiseert autotochten [op] Java en is zeer actief geweest in het organiseeren [van] overlandreizen voor doorgaand[e p]assagiers op de [boot]en, komende uit Australië me[t be]stemming Singa[pore]. Het geeft brochures met prog[ra]mma's voor der[gelij]ke reizen uit, die ook hun doel niet missen.

[He]t bijkantoor van het *Reisbureau Lindeman* is nog [te ko]rt te Weltevreden gevestigd om eenig oordeel over [de] werkwijze uit te spreken. Bovendien schijnt het [zich] voornamelijk te richten op het reizigersverkeer [naar] Europa.

[De] arbeid van meerdere instellingen, bijv. de *Java [Mot]or Club*, komt ook ten goede aan het vreemdelin[genv]erkeer. Voor leden van deze Vereeniging zijn alle [facil]iteiten beschikbaar om met eigen auto uit Indië [naar] Europa te vertrekken om daar door de verschil[len]de landen een auto-trip te maken (de z.g. triptiek), [terw]ijl vreemdelingen door tijdelijk lid te worden van [de] Ver. tegen een speciaal tarief alle faciliteiten genie[ten ge]dureus hun verblijf h.t.l. In Singapore kan men [kaa]rtjes koopen voor de overlandreis per auto Medan-[Pad]ang. Te Melbourne zijn bij de Paketvaart zoowel als [bij] de Burns Philp-lijn through-tickets te krijgen voor [de] reis naar Singapore of Batavia met het traject Soe[ra]baja—Batavia per auto.

De Bandoengsche corr. van *De Locomotief* (10 Febr.) [sch]rijft aan zijn blad, dat de hoofdinspecteur der S. S. [na]ar aanleiding van hetgeen door den heer Van der [...] geschreven is over het groot-toerisme in Ned.-In[dië] — de stichting overweegt van een *bureau te Sin[gapo]re* ter voorlichting van buitenlanders. Samenwer[king] wordt gezocht met de scheepvaart en het hotel[wez]en. Slaagt de proef, dan wordt er over gedacht der[gelijk]e kantoren te *Hongkong* en *Shanghai* te stichten.

[Wil]de dieren in Atjeh. De handel in wilde dieren.

[Men] schrijft uit Koeta Radja aan de *Deli Crt.* (19 [Febr.]) dat zich aldaar gevestigd heeft een agent van [Hagenb]eck, die in de pers bekend maakt, dat hij *olifan[ten, tij]gers, neushoorns, orang-oetans* en groote *slan[gen] w*il koopen. Hij heeft een goed plekje van den aard[bol] uitgezocht, want de Atjehsche wildernis her[bergt] nog heel wat van die dieren. Voor onze jagers [breek]t een gouden tijd aan.

De *Deli Crt.* (21 Febr.) vestigt er de aandacht op, [dat] ook te *Medan* een handelaar in wilde dieren geves[tigd] is. Het is de heer *Berthold, Laboeanweg 158*, die [...] koopt en verzamelt voor wetenschappelijke [inrichti]ngen, hoogescholen en dierentuinen, en voor particulieren. In December j.l. verzond hij een groote collectie *ti[jg]ers, beren* en *stekelvarkens* naar Europa. Voor een [illegible] val gevangen volwassen tijger betaalt de heer [illegible]d *f* 400 à *f* 450. Op het oogenblik bezit hij eene [co]llectie van 35 *p*[illegible] (reuzenslang) van 2 tot 5 M. lengte, een paar [illegible] *cobra's*, wier beet binnen enkele minuten den [illegible] van een volwassen mensch kan veroorzaken, een 2 M. lange *oelar laoet*, een addersoort, groen en zwart gekleurd, een paar jonge *Lachecis*, een andere bizondere slang, groen, geel en zwart gekleurd en dermate vergiftig, dat een rat, die slechts een beet in den achterpoot kreeg, na enkele seconden stierf; verder een 8-tal *krokodillen*, een 15-tal *leguanen, schildpadden, siamangs*, een *orang-oetan*, enz. Bovendien staat te Padang een bezending *tijgers* gereed om naar Europa verzonden te worden. Ondertusschen gaat deze handel met een groot risico gepaard, want deze gevaarlijke wilde dieren blijken *in gevangenschap dikwijls zeer teere poppetjes* te zijn, die maar heel weinig kunnen verdragen. Zoo stierven b.v. kort geleden 5 orang oetans, niettegenstaande de zorgvuldige verpleging, aan een worminfectie, die zij waarschijnlijk door aanraking met honden hadden opgedaan. Dan komt nog de risico van de reis, die ook niet gering is, zoodat deze handel niet zoo eenvoudig is, als het wel lijkt.

Uit de Inlandsche wereld.

Den 7en Februari had te Djokja de algemeene vergadering plaats van de afdeeling P. K. O. van *„Moehammadijah"*, waarop door den voorzitter van het hoofdbestuur, *Kijahi hadji Ibrahim*, een welkomstrede werd uitgesproken, aan het slot waarvan allen gezamenlijk opgingen in een gebed: *Al Fatéhad*. Vervolgens werd de leiding overgedragen aan *hadji Soedjak*, president van P. K. O. Uit het financieel verslag blijkt, dat P. K. O. de volgende onderafdeelingen met eigen, dagelijksch bestuur telt, t.w. een armenhuis, een wezeninrichting, een kliniek en polikliniek, een begrafenisfonds en een college van aalmoezeniers. De P. K. O., die voor haar kliniek en armenhuis van het sultanaat een subsidie ontvangt van twee malen *f* 1200.— en van het prinsdom Pakoe-Alan een subsidie van *f* 300.— voor haar armenhuis, werkt zuinig; zelfs de geneeskundigen, verbonden aan haar kliniek en polikliniek, n.l. de artsen *mas Soemowidigdo* en *mas Shamet*, worden niet bezoldigd; zij verleenen gratis geneeskundige hulp. Het *Bat. Nwsbl.* en het *Soer. Hbl.* (11 Febr.) getuigen, dat door „Moehammadijah" mooi werk gedaan wordt.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Inlandsche Binnenlandsch Bestuur en de partij der leiders van de Inlandsche Beweging in Ned.-Indië.

III (Slot).

De betrekkelijk te geringe aanrakingen van de besturende Inlandsche ambtenaren met de bevolking is de reden, dat de Inlandsche volksleiders de rol kunnen spelen, welke zij zich hebben voorgesteld en hunne nieuwe denkbeelden ingang kunnen doen vinden bij de menigte.

Het spelen van die rol wordt hun vergemakkelijkt, wanneer in de dorpen vele feestelijkheden worden gegeven en de hoofden zich daarmede langen tijd bezighouden, waarvan de volksleiders, die op die feestelijkheden niet gesteld schijnen te zijn, gebruik maken, om nog meer ijver te ontplooien en te trachten aan invloed te winnen.

Dat geschiedt niet zonder succes en worden op die wijze aanstaande leiders in de desa verkregen, die samenkomsten presideeren of plotseling opgekomen vraagstukken behandelen.

Naar schrijver's meening zijn de aanrakingen van het volk met de volksleiders sterker dan die met de Inlandsche besturende ambtenaren, vooral op Java, waar de partij der Inlandsche volksbeweging over geld beschikt en daarmede hare propaganda steunt, waardoor men zich sterk gevoelt en desverlangd machtiger kan optreden.

De wijze van optreden der Javaansche volksleiders verschilt in zooverre van die der Sumatraansche leiders, dat, terwijl de eerstgenoemden de massa trachten te winnen, de laatstgenoemden verwachten dat van de volkszijde den drang naar aansluiting bij hen zal komen.

Doch aangezien het Sumatraansche volk daarvoor zekere kwaliteiten mist, welke moeten worden bijge-

bracht, verwacht de schrijver van die gedragslijn geen succes.

Het leiden van eene volksbeweging is een groot werk, dat dagelijkschen arbeid en den geheelen mensch van den leider vraagt, die, in de vervulling van zijne taak, niet mag verslappen, wanneer die arbeid hem somtijds gaat vervelen.

Naar schrijver's meening is een dorp zonder eenige staatkundige beweging omgeven van gevaren, welke men moet bezweren, terwijl eene goed geleide beweging, die het bestaande goede eerbiedigt, krachtig moet worden doorgezet.

In elk dorp zijn de meeningen natuurlijk verdeeld en zijn er vooruitstrevenden en vasthoudenden.

Wie de vlag der overwinning zal voeren, blijft eene open vraag.

Nederlandsch-Indische Vertegenwoordigers naar het Godsdienst-Congres te Caïro (Egypte).

I.

In een der „Perniagaän's" van de maand November 1924 is bij het bespreken van de candidaten, die voor de functie van vertegenwoordiger naar het godsdienst-Congres te Caïro in aanmerking zouden komen, de opmerking gemaakt, dat men bij de keuze daarvan moest letten op de geschooldheid van die personen.

Thans wordt in de „Perniagaän" van 11 December 1924 medegedeeld, dat die opmerking aanleiding heeft gegeven tot vele beschouwingen van de zijde der Arabieren en Inlanders, ook in het te Soerabaija verschijnende Arabische nieuwsblad „Hadramaut", waaruit door den schrijver de conclusie wordt getrokken, dat die opmerking niet goed is begrepen.

In elk geval gaf de redacteur van de „Hadramaut" geen toelichting op hetgeen hij uit de andere nieuwsbladen had overgenomen.

Er zijn Arabieren, die na de lezing van het artikel in de „Perniagaän", tot den schrijver daarvan het verwijt richtten, dat door hem critiek op de candidaten werd uitgeoefend, zonder dat werd aangegeven welke personen voor de gedachte functie dan wel in aanmerking moesten komen.

Dat is blijkbaar eene vergissing, want er werd in het bewuste artikel alleen gesproken over de gewenschte geschooldheid der candidaten, terwijl in nog geen ander nieuwsblad daartegen verweer was aangeteekend.

Teneinde verdere vergissingen te voorkomen, wil de schrijver, die zich X. Y. A. teekent, wel antwoord geven op de vraag, wie hij geschikt acht voor het in aanmerking komen voor de functie van vertegenwoordiger naar Caïro, daarbij wijzende op het verschijnsel, dat de leiders van de Sarikat Islam Vereeniging het recht voor zich schijnen op te eischen, ten deze de voorhoede te vormen en uit hunne groep de candidaten te willen kiezen.

Terwijl de heeren August Salim en Hadji Mansoer te Soerabaija en ook door het sub-comité te Batavia werden gekozen, viel ter laatstgenoemde hoofdstad de keuze op de navolgende personen.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wordt het spel te Meester-Cornelis (Batavia) bevorderd?

II (Slot).

In de beide speelhuizen kunnen de winners, wanneer zij dit verlangen, hunne prijzen inwisselen tegen contant geld, tot een bedrag van de waarde der goederen op dat oogenblik, een maatregel die uitermate geschikt blijkt te zijn om den hartstocht voor het spel bij de menigte op te wekken en dit spel voor haar nog aanlokkelijker te maken dan het werkelijke dobbelspel reeds is.

Dat valt op te maken uit het drukke bezoek, zoowel gedurende den dag als des nachts, dat aan de speelhuizen ten deel valt en waarin men kan waarnemen welke groote geldelijke bedragen aan het spel als het ware worden weggeworpen.

Een dagelijksche winst van ƒ 300.— tot ƒ 400.— voor den spelhouder is lang niet zeldzaam, terwijl op een Zondag somtijds ƒ 700.— winst wordt gemaakt.

Aannemende echter dat ƒ 300.— per dag in elk der beide speelhuizen als winst in ontvangst wordt genomen, raakt de bevolking ƒ 18.000.— per maand, tengevolge van het spel, kwijt, die in de zakken van de exploitanten terecht komen.

Wanneer de bevolking, die toch al naar het uit... nen van het hazardspel neigt, geen geld meer heeft ... levensmiddelen te koopen, dan behoeft men zich ... over evenmin te verwonderen als over het feit dat ... handelaren te Meester-Cornelis klagen over gebrek ... afzet hunner handelsgoederen.

Dat het bestuur ter plaatse gemeend heeft door ... verleenen der vergunningen het volksbelang te die... heeft, volgens den schrijver, wel de aandacht ge... ken.

De handelaren toch moeten de verschillende be... tingen opbrengen en kunnen aan dien plicht niet ... doen, als de bevolking geen koopkracht heeft, te... volge van de uitoefening van het spel.

Bovendien worde niet uit het oog verloren dat ... tengevolge diefstal en onveiligheid toenemen en ... zijn de redenen, waarom men hoopt en vertrouwt ... het bestuur te Meester-Cornelis een einde zal maken ... een toestand, die velen ter plaatse bezwaart.

Kennis en Werkkring.

I.

Nu zoovele jaren geleden, toen de Chineezen in ... Indië over het algemeen nog niets afwisten van de Ne... derlandsche taal, leerden de jongeren onder hen, ... gens de oude methode, het Hokkian- en Kwitang... neesch, even genoeg om aan de eischen, die de ... handel stelde, te voldoen.

Zij, die in loondienst in andere bedrijven een le... bestaan zochten bij vreemde menschenrassen, kregen ... verwijt te hooren, dat zij tot de dommen behoorden, ... omdat de handel nu eenmaal in de oogen van de ... neezen als het hoofdbedrijf voor de mannen werd ... schouwd.

Een 30-tal jaren geleden liet de Chinees in ... Indië, behoudens enkele uitzonderingen, zich ... weinig aan de kennis van de Nederlandsche taal ... legen liggen en waren het alleen eenige half-bloed... die de Maleische en de Javaansche taal in Arabi... en Javaansche letterteekens konden schrijven, ... zoover dit voor hun handel noodzakelijk was.

Teneinde de handelsbetrekkingen met de handel... te versterken leerde men plaatselijk de landstaal... kon men mondeling de handelsbelangen op die ... regelen, doch met de meer veraf wonende handel... moest men in briefwisseling treden, welke brieven ... door bemiddeling van den postdienst of door ... boodschappers werden bezorgd.

Met den handel in producten en manufacturen ... noot de Chinees met zijn gezin een vrij behoorlijk ... staan, omdat destijds de levensomstandigheden ... moeilijk waren, terwijl slechts de pas uit ... aangekomen Chinees en een enkele half-bloed in ... dienst bij anderen trad, alwaar hij dan als een le... in het handelsvak werd beschouwd.

De lust om in Europeesche winkels te werken ... klerk, pakhuisopzichter, boomklerk, enz. was ... groot; alleen wilde hij wel kassier zijn, omdat ... ouders dit meestal verlangden en voor hunne ... opname in den handelsstand eischten, zij het dan ... met middelmatige inkomsten en hen altans op ... wijze een vrij bestaan te verzekeren.

De jongelieden vervulden in den regel den w... dier ouders, omdat zij zeer goed inzagen, dat ... hun kennis het niet tot de functie van boekhouder ... een zaak konden brengen en het in dienst va... vader toch ook jarenlang duurde, aleer deze h... trouwen aan zijn zoon durfde schenken en hij ... hem derhalve op proef moest werken.

Vrijheid van beweging is voor den Chinee... handelaar hoofdzaak, niet alleen voor zijn pe... ook voor zijn handel in sawah- en boschproducten ... hij aan den Europeeschen handelaar verkoopt en ... door hij den naam heeft verkregen van tusschen... delaar te zijn tusschen het Europeesche en Inlandsche ... handelselement in Ned.-Indië.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Onsmakelijke gebruiken bij doodenfeesten.

In het jaarverslag van den Resident van Nieuw-Guinea komt de volgende mededeeling voor:

Op 29 Juni 1923 is te Manokwari, naar aanleiding van een verzoek van den zendeling-leeraar Van ... selt, een vergadering gehouden van 27 Arfaksche ... den en een deel hunner stamgenooten, ten doel ... berd in overleg met het Bestuur middelen te be... om een einde te maken aan eenige oude gewo...

...lke door de aanwezigen eenstemmig verafschuwd ...rden, maar waarmede men toch niet durfde breken ...der hulp van het Bestuur.

De bedoelde gebruiken zijn de doodenfeesten, welke ...houden worden voor overleden stamgenooten. Op ...ze feesten, waaraan deelname verplichtend is, moe...ten de uitgenoodigden stukjes vleesch van den over...ledene met sago nuttigen, lijkenvocht drinken en siga...retten rooken, gemaakt van het haar van den over...ledene. Weigering tot deelname aan dezen onsmake...lijken maaltijd, het toonen van walging voor het te...rtigen voedsel, of het kuchen bij het rooken der siga...retten, maakt den overtreder des doods schuldig; de ...bestaanden van den overledene moeten hem onmid...lijk als slachtoffer laten vallen.

In overleg met de aanwezigen werd overeengeko...n, dat door het Bestuur zal worden verboden: 1o. ...de zoogenaamde doodenfeesten lijkenvocht te drin..., lijkenvleesch te nuttigen of lijkenhaar te rooken; Een lijk meer dan één nacht of langer dan 24 uren ...n aarde te laten; 3o. Het lijk, ook nadat het ter ...de is besteld, in eenig opzicht te schenden.

„Wat ijselijke gruwelen!” roept het „Zendingsblad” ... Maart) uit, waaraan het bovenstaande is ontleend.

De nieuwe Staatsinrichting van Indië.

De hr. Chr. van Wijngaarden, die in het tijdschr. „Opbouw” de rubriek Indische kroniek schrijft, ...t in het Mrt.-Nr. eene beschouwing aan de wijzi...gen van het Regeeringsreglement, zooals die door de ...ede Kamer met groote meerderheid zijn aangeno...n. Volgens schr. hebben de wijzigingen niets te be...kenen; van de hervorming die het begin van een ...uw tijdperk had kunnen zijn, is niets terecht geko...n. „De verantwoordelijkheid daarvoor berust bij ..., die op het oogenblik in Indische zaken den toon ...geven, en wier onmacht om iets positiefs tot stand ...brengen, wel duidelijk aan het licht is getreden.”

Eenzelfde geluid laat de heer G. T. S(tibbe) hooren ... het 13 Maart-Nr. van het weekblad Democratie, in ... artikel „Het kostbare geschenk”. Zijne conclusie ...t: „De treurige vertooning — hoeveel frisscher, ob...liever, nobeler, waren de besprekingen van het Re...eringsreglement van 1854 — die wij nu bijgewoond ...hebben moet èn in Indië, èn in Nederland tot de con...clusie leiden, dat de belangen van Indië in handen van ...ze Kamer niet meer veilig zijn.

In hetzelfde weekblad (Nr. van 20 Maart) verricht ... hr. S. nuttig werk door eene uiteenzetting te geven ...n de programma's der verschillende Indische poli...ke partijen.

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 1924 No. 6. Een historische be...houwing over het ijkwezen, door J. R. van Beek. — ...t waterschapswezen in de voormalige Zuid-Balische ...kjes Badoeng en Mengwi, door A. J. van der Heijden. — De productie-elementen in het boerenfamilie-bedrijf, ...or ir. C. L. van Doorn. — Het fiasco voor den Bur...gerlijken Stand van Chineezen, door Mr. A. J. G. Ma...haine Pont. — Kasteverlaging en kastevermenging op ...ali, door K. Th. Beets. — De boekwaarde van het ...schwezen. — Opgaaf van de door den Volksraad be...handelde onderwerpen vanaf de tweede gewone zit...ting 1923. — Boekbespreking.

Die Toba-Batak auf Sumatra.

In gesunden und kranken Tagen. Ein Beitrag zur Kenntnis des animistischen Heidentums, von Dr. med. J. Winkler, Missionsarzt der Rheinischen Missionsgesellschaft. Mit 29 Abbildungen auf Kunstdruckpapier und 14 Zeichnungen im Text. (Stuttgart, Chr. Belser). ...4 blz. 8o.

Het eerste gedeelte van dit boek handelt over de ...giëne van de woning, van de kleeding (in verband ... de verzorging van het lichaaam), van het voedsel, ... den arbeid en het openbare leven; verder zieken...pleging en begrafenisgebruiken, eveneens „unter hy...nischen Gesichtspunkte”. Dan volgt een zeer groot ...deelte over tooverdokters, wichelarij, astrologie, be...ingen, tooverformules, waarzeggen, offers, ora..., verbodsbepalingen en zoo meer. Daarna slot...d en zaakregister.

De Economist.

Prof. dr. J. C. Kielstra bespreekt in de Maart-afl. en...e wijzigingen in de inlandsche volkshuishouding. ...den landbouw op Java is een tendenz tot verhooging ...n de arbeidsintensiteit (kapitaal-intensiteit is nog ...genoeg geheel afwezig) bezig zich te openbaren, die ...n steeds meer den bedrijfskant uitstuurt. Mede in ...band met den toenemenden uitvoer van inlandsche landbouwgewassen begint de productenhuishouding voor de geldhuishouding plaats te maken.

Uit de cijfers van den inlandschen productenuitvoer en van den invoer voor inlandsch verbruik leidt prof. Kielstra af, dat de inlandsche bevolking in 1922 voor een bedrag van *f* 187 millioen verdiende in de met buitenlandsch kapitaal en ondernemerskracht gedreven ondernemingen, een bedrag dat hij voor 1902 op nog niet meer dan *f* 46 millioen meent te kunnen berekenen. (N. R. Ct.)

Een nieuw maandblad.

In de Haagsche Cour. lezen we:

„Men zond ons toe de eerste aflevering van een nieuw maandblad, „Arta”, uitgave van het te Amsterdam opgerichte „Bureau tot versterking der ideëele en economische betrekkingen Nederland-Indonesië”.

De vlag is goed, maar de lading is bedenkelijk. De omslag vertoont een symbool, dat sterk doet denken aan het fraais, dat afgedrukt werd op den omslag van het beruchte anonieme gedenkboek der Indonesische vereeniging. De leden van deze organisatie zullen onmiddellijk herkennen, dat „Arta” in hun richting werkt. Hoe het portret van Hare Majesteit in deze aflevering een plaats gevonden heeft, is ons dan ook een raadsel. „Arta” is een blad, dat de aandacht verdient. Maar de aandacht in zeer speciale kringen, waarmede, vermoeden we, de uitgever van het orgaan nu juist liever n i e t te doen zou hebben.”

Uit deze niet overduidelijke aankondiging blijkt niet welke bijdragen genoemde eerste afl. bevat; als de redactie van „Arta” ons een ex. wil zenden, dan zal er dezerzijds nader de aandacht op worden gevestigd.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 16 (1 Febr. '25). Opheffing van kleine gemeenten, door E. J. Eggink, met Naschrift van J. J. G. E. Rückert. — Concessie voor de electrificatie van Cheribon (bij Gouv. besluit verleend aan de N.-I. Gasmaatschappij, in strijd met het advies en den wensch van den Raad dier Gemeente). — De Indische Raden. — Decentraliana.

Indonesia Merdeka.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 3 No. 1 (Febr. '25). Het derde jaar in. — Strijd aan twee fronten. — Voorpostengevechten. — De kleine visch en de groote visch (beide laatstgenoemde bijdragen te beschouwen als antwoord op critiek over den inhoud van Indonesia Merdeka en het Gedenkboek der Indonesische Vereeniging). — De strijd om de hegemonie in Straat Malaka (slot dezer interessante historische beschouwing).

De Indische Mercuur.

No. 12 (20 Maart). Over koffie-zetten, door W. L. Utermark. — Uitkomsten van de mijnbouwkundige onderzoekingen in de Djampangs, door Prof. Dr. L. Rutten. — De met koffie beplante uitgestrektheden in Ned.-Indië in 1923. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 33 (14 Febr.). Het tropische bemestingsvraagstuk in het bijzonder met betrekking tot de bemesting van de thee (slot), door Prof. Dr. Kempski. — Een Indische jeneverfabriek, door H. L. H. Zakrzecki. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Bescherming der cultures. — Onze Ned. Indische thee. Wie zijn onze afnemers?

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 26 (18 Maart). Het zieleleven der Indonesiërs (vervolg), door N. — Voor driehonderd jaren. — Vestiging, verwaarloozing en verlies van Formosa (slot), door C. F. Kruisinga. — Van de Technische Hoogeschool te Bandoeng, door J. M. I. Reitsma.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XIV, afl. 2 (Febr. '25). Het aquarium als kamersieraad, door M. B. de Ridders. — Eigenaardige Chineesche geneesmiddelen, door Dr. A. Rant (met ill.). — Reusachtig suikerriet, door E. Jacobson (met ill.). — Vogelbezoek aan de bloemen van Spathodea (met ill.), door J. Beumée. — Adjaks (wilde honden) in den dierentuin te Soerabaja, door v. D. — Nieuwe natuurmonumenten, door H. J. Lam.

Zending en Missie.

De Macedoniër, Maart '25. Ontwakend Mohammedaansch leven, door D. K. Wielenga. — Soemba. De oude Zendingsgeschiedenis. II (1878—1904), door D. K. Wielenga. — Een merkwaardig vonnis (inzake het huwelijksrecht der Inlandsche Christenen), door D. Pol.

De Katholieke Missiën, Maart '25. Processies in de Missie van Flores (met ill.), door Pr. J. van Cleef. — De Dajak en zijn rijstveld, door Pr. Jucundus.

Berichte der Rhein. Missions-Gesellschaft, Maart '25. Bilder aus dem Batakland (II), Mit ill. — Den Kapuas hinauf. Eine Missionsreise in Borneo, von Miss. Vicker.

Berichten uit de Heiden-Wereld, Maart-April '25. Mededeelingen uit de Stadszending te Paramaribo 1923—24, door J. Freij (slot). — Herstel van de kerk te Domburg (Suriname), door Br. Petersen. — Reis naar het Saramacca-gebied, door W. Burkhardt.

De Java-Post, 13 Febr. '25. De wati-plant en haar gebruik op Zuid-Nieuw-Guiné, door Pr. P. Vertenten.

De Banier, 6 Febr. '25. Een commentaar op de Openbaring voor de Inlandsche gemeenten in Ned.-Indië, door L. Tiemersma.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 20 dezer bevat o.m.: Prof. de Louter en de Utrechtsche Hoogeschool (diens prae-advies inzake de instelling van de Indische leerstoelen). — Uit Oud-Madoera, door C. Vis-Janssen van Raaij.

Ned. Vereeniging voor Tropische Geneeskunde.

Den 16en Nov. 1924 hield bovengenoemde vereeniging een vergadering te Leiden, waarvan het verslag is opgenomen in het Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde, jaarg. 1925, dl. I, No. 9. Men vindt daarin bijzonderheden over de Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting te Weltevreden. — Tekst eener voordracht van Dr. G. J. W. Koolemans Beynen over Jacobus Bontius, de Leidenaar die ruim 300 jaar geleden naar Indië ging om er de grondslagen te leggen van de tropische geneeskunde. — Voorts eenige casuïstische mededeelingen van Dr. G. van Genderen Stort.

* * *

De wijze van realisatie van de opbrengst van Nederlandsch-Indische vreemde valuta-leeningen, door Dr. Dr. J. Hulshoff Pol Jr. (Econom.-Statitische Berichten. 18 Maart '25).

Nogmaals: Kroon, Minister en Landvoogd, door Dr. C. Gerretson (Ibid.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 7. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. Afdeeling Pers. (Weltevreden).

Städtebauliches von Batavia, von F. Jobst, Hoofdingenieur der Gemeinde Batavia. Mit Ill. (Der Neubau, Halbmonatsschrift für Baukunst. Jahrg. 6 Heft 24, Dez. 1924).

Eine Käferplage der Kaffeepflanzungen in Niederländisch-Ostindien, von K. Friederichs. (Der Tropenpflanzer. 1925, Nr. 1).

Die Produktion von Kapok und dessen Stellung in der Weltwirtschaft, von H. Schaefer. (Beiheft zum Tropenpflanzer. 1925, Nr. 1).

Het kadaster in Nederlandsch-Indië, door L. C. F. Polderman. Voordracht met gedachtenwisseling. (Indisch Genootschap. Verg. van 23 Jan. '25).

Suriname.

Baron van Heemstra is van verlof in Suriname terug gekeerd en heeft onmiddellijk in een uitvoerigen brief aan de Koloniale Staten een uiteenzetting gegeven van zijn pogingen hier te lande aangewend om de aandacht op de kolonie te vestigen. Die pogingen — welke bewijzen dat de verloftijd voor den Gouverneur allesbehalve een tijd van rust is geweest — hebben een ongekende belangstelling voor Suriname gewekt. Alles wijst er op, dat wij voor een keerpunt staan in de economische geschiedenis van Suriname. Groote landbouw- en andere ondernemingen worden voorbereid. Deskundigen zullen naar Suriname gaan om ter plaatse de toestanden en mogelijkheden te onderzoeken. De reis van Prof. Kielstra is mogelijk gemaakt door de „Haagsche Post", die daarvoor lof en dank verdient. Het onderzoek, door den hoogleeraar in te stellen, zal hem zonder twijfel terugbrengen van vroeger verkondigde meeningen omtrent de economische mogelijkheden van Suriname.

De Koloniale Staten hebben met warme erkentelijkheid geantwoord op den brief van den landvoogd.

Het doet ons leed, dat de omvang van Baron van Heemstra's brief het onmogelijk maakt dien hier over te nemen. In de „N. R. Ct." van 21 Maart — Ochtendblad B — is het stuk in zijn geheel opgenomen en wij vertrouwen, dat ook andere dagbladen het voorbeeld gevolgd hebben.

Waar „Het Koloniaal Weekblad" steeds veel belangstelling getoond heeft voor de Surinaamsche grenskwesties, willen wij uit des Gouverneurs brief hier het gedeelte, dat daarover handelt, aanhalen:

„In zake het vraagstuk van onze Westgrens heb ik de zeer welwillende tusschenkomst van Dr. J. W. IJzerman te Wassenaar mogen inroepen om van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap een uitspraak ten deze te verkrijgen.

In zijne vergadering van 10 Januari j.l. heeft dit Genootschap op geografische gronden uitgemaakt, dat niet de New River, maar wel de Cocroeni als bovenloop van de Corantijn moet worden beschouwd.

Deze uitspraak is door Dr. Benjamins aangevochten en het is niet onwaarschijnlijk, dat de Nederlandsche regeering, na ook laatstgenoemde te hebben gehoord, tot een definitief oordeel met daarop volgende regeling van deze aangelegenheid zal geraken.

Wat ook de eindbeslissing moge zijn, waarbij wij ons niet door landhonger mogen laten leiden, ik heb mij in deze zaak hoofdzakelijk op het standpunt geplaatst, dat er een einde dient te komen aan de bestaande onzekerheid, wijl het uitgeven van concessiën in dat deel van ons gebied eerlang aan de orde zal kunnen worden gesteld.

Wij mogen ons ongetwijfeld overtuigd houden, dat de Nederlandsche regeering hare mogelijke rechten op het bewuste grondgebied niet ongemotiveerd zal prijsgeven, en dat, indien mocht worden uitgemaakt, dat de tot dusverre door Engeland gehuldigde leer de juiste is, dit slechts op rechtsgeldige bewijsgronden zal worden aangenomen."

Tot zoover de Gouverneur.

Uit de dagbladen zien wij dat de Tweede Kamer in het voorloopig verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1925, op de grenskwestie is teruggekomen, gelijk dan ook niet anders te verwachten was.

Het voorloopig verslag zelf hebben wij nog niet kunnen lezen. Wij behouden ons voor in een volgend nummer op de zaak terug te komen.

Nu een machtig Amerikaansch lichaam, gesteund door Rockefeller, een uitgebreid onderzoek wil instellen in het zuidelijk deel van Suriname, is het dringend noodzakelijk de grenzen van de kolonie, die wij twee en een halve eeuw bezitten, eindelijk vast te stellen.

* * *

Onder het hoofd „*Amerikaansche belangstelling*" schrijft „De West" van 20 Februari:

Volgens geruchten zou het placer van de Compagnie des mines d'or de la Guyane Hollandaise overgenomen zijn door de Amerikaansche combinatie wier ingenieurs thans in het Lawagebied vertoeven.

Een bevestiging van dit gerucht ontbreekt tot heden. De agent van de Compagnie alhier heeft ter zake nog geen bericht ontvangen.

De uitgezonden ingenieurs maken den indruk flinke lieden werkers te zijn, menschen die ook zelf aanpakken. Zij hebben zich op placer in Lawa verspreid over verschillende etablissementen, waar zij, in kampen levend, de prospectie voortzetten. De gezondheidstoestand is totdusverre van alle leden der expeditie zeer gunstig. De uitrusting der expeditie wijst er op, dat zij vermoedelijk in de eerste maanden nog niet zullen terugkeeren.

Men weet, dat van de tien leden der expeditie enkele maanden geleden de vliegenier terugkeerde te Paramaribo, om verslag uit te brengen in Amerika. Hij acht de gesteldheid van het Lawagebied niet ongunstig voor het verkeer met vliegtuigen.

Gisteren is ook de ingenieur Lovelet teruggekeerd van het Lawagebied en heden doorgereisd naar New York, via Demerara.

De leden der expeditie laten zich niet uit. Het eenige dat wij te weten konden komen, is dat nog twee ingenieurs onder weg zijn naar Suriname.

Op het placer der Compagnie des mines d'or werken op dit oogenblik ruim vier honderd arbeiders, een aantal dat in de naaste toekomst nog hooger zal w

...opgevoerd. Voor gouddelvers heerscht dan ook op ...oogenblik geen werkloosheid.

De productie bedroeg in het afgeloopen jaar ruim ...5 K.G. goud, wat belangrijk beneden het gemiddelde ...dat wij gewend zijn van dit placer. Alweer een gevolg van de abnormale droogte in de eerste helft van vorig jaar. Men had in geen kwart eeuw daar zulk ...n droogte beleefd. Verschillende etablissementen ...ren verplicht den arbeid te staken. Van den nood ...deugd makend, heeft men toen de vrijkomende arbeiders gebruikt voor prospectie naar nieuwe terreinen, waarmede men nogal succes schijnt te hebben ...ad.

...n den laatsten tijd levert de vrachtvaart grooter ...lijkheden op dan te voren. De betrouwbaarheid ...Boschnegers gaat er niet op vooruit. Wat vroeger ...voorkwam, ondervindt men nu herhaaldelijk; dat ...eren die zij vervoeren, op de reis in quantiteit ...inderen. De watervallen krijgen dan steeds de ...ld. Als er bijvoorbeeld een twintig kilogram rijst ...is in een zak, verneemt men dat de zak op de rotsen gescheurd is en daardoor „lekkage" is ontstaan. Nog ...is het feit dat soms heele booten met lading ge...porteerd worden als verloren in de vallen, terwijl ...later eens blijkt, dat die booten met provisiën ver... zijn aan maraudeurs. Vroeger kon men dergelijke schade verhalen bij volgende vrachtreizen, door ...delijk het bedrag der schade af te houden. Ook ... heeft echter de Boschneger een middel op...vonden. Als zoo iets thans gebeurt, verdwijnt de be...ken Boschneger eenigen tijd. Hij gaat dan bijvoorbeeld tijdelijk werken aan den Franschen kant. Acht ...de kust veilig, dan keert hij terug, liefst onder een ...ren naam. Deze praktijken maken de vrachtvaart onveilig, dat het groote moeite kost om de lading ...verzekeren. Men moet een belangrijk hooger premie ...len voor de verzekering, terwijl er zelfs sprake ...n goederen voor zulk transport bestemd, in het ge... niet meer aan te nemen voor verzekering.

...n moderniseering van het transport, in dien zin ...het per vliegtuig kan geschieden, zou het beste ...del zijn tegen deze praktijken.

* * *

...hetzelfde nummer van „De West" lezen wij on...het hoofd *„Breed van opvatting"*:

...e breed van opvatting Amerikaansche milliardairs ...en zijn, als zij zich eenmaal voor een zaak span..., blijkt uit het volgend staaltje dat ons gisteren ter ...kwam.

...n weet, dat het syndicaat Rockefeller c.s., het... besloten heeft het placer van de Compagnie des ... d'or over te nemen, een wetenschappelijke ex...ditie zal instellen in het hinterland van Suriname, ...den oorsprong uit te vinden van onze alluviale ...afzettingen. Het syndicaat heeft aangeboden, elk ...een pas afgestudeerd mijnbouwkundige van Delft ...de gelegenheid te stellen het onderzoek voor hare ...ening te volgen, ten einde aldus praktijk op te doen. ...Hij royale aanbod wijst er tevens op, dat het de be...doeling is, het onderzoek op flinke schaal ter hand ...nemen.

Uit een hygiënisch oogpunt zal alles worden gedaan ...mogelijk is in het belang van de gezondheid van ...het personeel in de binnenlanden.

De exploitatie van het over te nemen Fransche pla...r zal mede machinaal geschieden. De daarvoor noo...e machineriën zullen zooveel mogelijk in kleine ...ken worden verpakt, om vervoer per vliegtuig ...gelijk te maken.

Zooals wij reeds mededeelden, worden binnenkort ...r twee ingenieurs voor deze onderneming hier ...wacht.

* * *

...r „De West" van 20 Februari verneemt, zijn niet ...er dan vijf aanvragen ingekomen om afstand van ...nen in Nickerie, voor onderzoek voor landbouw...ige doeleinden, voornamelijk suiker.

...er de aanvragers bevindt zich het huis Insinger, ...eds ongeveer een eeuw in relatie staat met Su...e.

* * *

...lezen in de „Amigoe" van 14 Februari:

...de laatste weken is de zee bijzonder kalm; van ...n stroom is geen sprake meer, zoodat de heer ...G. Kremer, oud-kolonel der Nederlandsche ma...hier gekomen voor het hydrografisch onderzoek ...al van het vaarwater en den stroom langs de ..., voorloopig weinig of niets kan uitrichten.

...heer Kremer is ook belast met de opdracht om in Suriname de groote rivieren in kaart te brengen in verband met de bevaarbaarheid door groote zeeschepen.

Om bovengenoemde reden zal nu de heer Kremer zich eerst van zijn opdracht naar Suriname kwijten en met het stoomschip Nickerie vandaag zijn reis daarheen aanvaarden, om denkelijk in Juli hier terug te keeren.

* * *

Op 17 Maart heeft Prof. Dr. A. Pulle voor de te Amsterdam gevestigde afdeeling van de vereeniging „Oost en West", in het gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht, een voordracht met lichtbeelden gehouden over de Surinaamsche binnenlanden. De voordracht werd door een talrijk gehoor met groote belangstelling gevolgd. (Zie het kort verslag op blz. 13).

* * *

In de vergadering van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap zal Prof. Dr. F. A. F. C. Went op Zaterdag 28 Maart, des avonds te 8 uur, in de Boven-Restauratiezaal van het Kon. Zoöl. Genootschap „Natura Artis Magistra", Plantage Middenlaan, Amsterdam, een voordracht met lichtbeelden houden over *„de binnenlanden van Suriname"*.

Curaçao.

De bovenwindsche eilanden.

Wat het Verslag van Bestuur en Staat omtrent der economischen toestand der bovenwindsche eilanden in 1923 zegt, is niet zeer gunstig. Men oordeele:

„St. Martin. De economische toestand was niet gunstig. Door de aanhoudende droogte hebben de veehouders veel schade geleden; voornamelijk door gebrek aan water is veel vee omgekomen.

De seizoenarbeiders, die in het buitenland werkten, verdienden minder dan vroeger, zoodat de verzorging der achtergelaten familieleden veel te wenschen heeft overgelaten.

In den zouthandel viel niet veel bedrijvigheid waar te nemen tengevolge van weinig aanvraag uit het buitenland; een deel der bevolking had evenwel eenige verdiensten met het rapen en verschepen van zout.

In November en December vertrokken 400 arbeiders naar St. Domingo. Deze arbeiders werden op het Fransche gedeelte van het eiland aangeworven en vertrokken samen met de aldaar thuisbehoorende aangeworvenen.

St. Eustatius. Ten gevolge van gebrek aan werk was de economische toestand voor de bevolking niet gunstig te noemen.

Een deel der planters verbouwde yams en andere voortbrengselen van den grond, welke, voor zoover niet voor eigen gebruik benoodigd, naar St. Thomas werden uitgevoerd.

De werkzaamheden bij de sisalonderneming waren zoo goed als gestaakt.

Saba. Hoofdbron van inkomsten vormden de geldverzendingen van geëmigreerden.

Aan het vervaardigen van fraaie handwerken, bestemd voor uitvoer naar Noord-Amerika, werkte een groot deel der vrouwelijke bevolking.

Onderzoek naar het vaderschap.

In hetzelfde verslag lezen wij, dat op Aruba bij den Voogdijraad 9 klachten werden ingediend door de moeders van natuurlijke kinderen betreffende het onderhoud dier kinderen. Hiervan werden drie met goed gevolg door den raad behandeld, terwijl de overige aan de beslissing van den rechter werden onderworpen.

Waarin heeft die behandeling door den raad bestaan? Zonder op des rechters stoel te gaan zitten, kan een voogdijraad toch moeilijk verder gaan, dan al of niet hare medewerking bij de in te stellen vordering verleenen. Uitmaken of een vorderingsrecht bestaat, of dit *bewezen* is, en hoeveel zal moeten worden betaald, staat aan den rechter. En, wij meenen het reeds eerder gezegd te hebben, met het oog op den korten verjaringstermijn der actie verdient het geen aanbeveling die zaken ondershands af te doen.

De nadeelen van de toeneming van het scheepvaartverkeer.

Elders meldt het verslag:

„Tengevolge van de uitbreiding van het scheepvaartverkeer en van de toeneming der havenbeweging komen vele prostituées van elders te Willemstad. De

bestrijding van de besmettelijke geslachtsziekten in deze havenplaats is en blijft een moeilijk vraagstuk".

Schorsing.

Een kleine juridische polemiek met *Voz di pueblo*. Het blad haalt aan art. 35 R.r.: „De gouverneur benoemt, schorst en ontslaat alle ambtenaren in de kolonie, wier benoeming, schorsing of ontslag niet door den Koning aan zich voorbehouden of bij algemeene verordening aan anderen is opgedragen." Van voorbehoud van zoodanig schorsingsrecht door den Koning weet het blad geen voorbeeld. Wij ook niet sinds 1901; daarvoor waren hiervan voorbeelden de procureur-generaal bij het hof van justitie (art. 152) en de hoofdambtenaar, belast met het beleid der koloniale geldmiddelen en het beheer der domeinen (art. 167), administrateur van financiën. Bezwaar hebben wij echter tegen deze opmerking: „schorsing van een ambtenaar die door den Koning benoemd was *en dus niet door den Gouverneur ontheven mocht worden* is wel bekend." Juist uit de verandering, in 1901 in de artt. 152 en 167 aangebracht, volgt dat in het algemeen de door den Koning benoemde ambtenaren wel door den Gouverneur mogen worden geschorst. Men leze Bordewijk, *Handelingen,* vooral bladz. 677 bovenaan.

Op welk geval *Voz di pueblo* doelt, is ons niet bekend. Onze opmerking raakt dan ook alleen de generaliseering.

Geschiedkundige sprokkelingen.

In de extraordinaire raadszitting van 22 April 1817 kwam in een brief van B. de Sola, medicinae doctor, voorstellende een verbod *om met wit te pleisteren of te wasschen de muren der huizen en andere gebouwen.* De Raad van Politie verklaart zich overtuigd, dat dit verbod „ontwijffelbaar zeker tot het algemeene welzijn zou strekken" en geeft zulk een verbod. De dokter wordt bedankt met „des Raads bijzondere tevredenheid over zijne betoonde ijver en waakzaamheid voor de gezondheid en welzijn der Ingezetenen dezes Eilands".

Uit den Verren Vreemde.

Is er thans geen recht op neutraliteit meer?

(Vervolg).

De uitspraak van den Raad van den V.B. komt in het door den heer Blomjous gestelde geval van een plotseling opvlammenden krijg, x weken of maanden na den opmarsch van 't Duitsche leger. Welke middelen staan den V.B. ter beschikking om aan zijn uitspraak kracht bij te zetten?

In art. 17 V.B.-verdrag lezen wij: „Indien de aangezochte Staat, weigerend de verplichtingen van het Bondslidmaatschap ter beslechting van het geschil te aanvaarden, tot oorlog overgaat tegen een lid van den Bond, zijn de bepalingen van art. 16 op hem van toepassing."

Volgens art. 16 zal die weigerachtige staat *„ipso facto"* beschouwd worden een oorlogsdaad tegenover alle andere leden van den Bond te hebben begaan. Deze laatste verbinden zich, terstond alle handels- en financieele betrekkingen met dat lid" (in ons geval het nietlid, aanvaller) „te verbreken, enz.;" in 't kort, toe te passen wat men economische-, financieele sancties noemt, en aan deze zal zoo noodig nog kracht worden bijgezet door militaire dwangmiddelen.

Duitschland, bevriend met Rusland en Turkije, en *niet* in oorlog met de Ver. St. v. N. Amerika, zal zich om die dwangmiddelen niet veel bekommeren. Te minder, nu in den laatsten tijd duidelijk is geworden, dat de Britsche dominions over den plicht tot het medeuitvoeren van dergelijke economische- en militaire dwangmiddelen geheel andere opvattingen hebben dan de samenstellers van het V.B.-pact daarin uitdrukking hebben willen brengen. Deze wetenschap zal, naar 't ons voorkomt, al reden genoeg zijn om den Raad v. d. V.B. te weerhouden een uitspraak te doen, waardoor hij den V.B. zeker een fiasco zou bezorgen. Doch als hij dit middel niet toepast, welk kan hij dan te hulp roepen? Wij vinden er geen.

In het door den heer Bl. gestelde geval kunnen wij voor Nederland geen practisch nut van zijn lidmaatschap van den V.B. zien. De Bond zal als zoodanig niet optreden. Nederland is en blijft dan aan zichzelf overgeleverd en heeft als zoodanig te handelen. O.i. mocht de heer Bl. dan ook terecht Nederland in de toekomst in dezelfde verhouding ten opzichte van de buurstaten zien, als in die waarin het zich in 1914 heeft bevonden.

BESCHIKBAAR.

En dat is ook 't geval waar hij zeide: „Een g weerloos Nederland ware onduldbaar voor beide tijen."

Ons land heeft de consequentiën hiervan te tr en te aanvaarden. Het heeft zelf en tijdig te bes over de maatregelen, die te nemen zijn om de staten ertoe te brengen onze grenzen te eerbied En dit moet duidelijk en te goeder trouw uitgesp worden tegenover *allen,* die oorlogspartij zijn.

Het eerste hiertoe toe te passen middelen zal *onze neutraliteit* af te kondigen en aan *beide* pa aan te kondigen. Dit middel zal, ter bescherming ons grondgebied, alleen beteekenis hebben voor beide partijen er belang bij hebben die neutralit eerbiedigen. In dit verband blijft ook waar w heer Bl. in 't midden bracht over de preventiev teekenis van een leger van een half millioen ge den, dat de schender door de daad der schending matisch aan de krijgsmacht van zijn tegenstande toevoegen.

Zonder te durven beweren, dat wij de zaak inzien dan prof. v. E., vinden wij in 't hier voora de toch aanleiding om in twijfel te trekken, da interruptie betreffende de neutraliteitskwestie Eerste Kamerzitting van 27 Februari den spijker op kop sloeg.

In het aangevoerde ligt eigenlijk ook al de aan ting opgesloten van zijn andere bewering, volgens ke „de handhavers van het recht de bevoegdheid ben om op ons territoir te komen", wanneer de trokkene — i.c. Duitschland — den V.B. negeert

Het wil ons voorkomen dat de heer v. E. steed gaat van de onderstelling, dat aan den inzet va oorlog een beslissing v. d. Raad v. d. V.B. is v gegaan, welke beslissing dan door den aanvalle schonden is. Zien wij hierin juist, dan moeten wi toch veroorloven er op te wijzen, dat zijn interru betrekking hadden op een ander geval dan de Bl. te berde bracht.

Indien Duitschland, geen lid van den V.B. zij er toe komt tegen Frankrijk op te rukken, dan is door nog niet uitgemaakt wie als „de handhaver het recht" mogen gelden. De R. v. d. V.B. moet uitmaken. Zoolang dit niet is geschied hebben F rijk en België het recht niet zich als zoodanig werpen, en hebben wij ook het recht niet hen als danig te erkennen en te behandelen. Zij mogen grondgebied niet betreden. Doen zij 't dan doe een oorlogshandeling tegen ons.

Een geleerde op het gebied van het internati recht heeft geschreven, dat, hoe meer men zich i Volkenbondverdrag verdiept, hoe meer men eri ward en verstrikt geraakt. Het lijkt ons, dat dit ons geval weer wordt waar gemaakt. Indien toch gië en Frankrijk zich, zonder uitspraak v. d. Raad V.B., eigenmachtig tot handhavers van het recht ten verklaren en zich daardoor de bevoegdheid ten willen aanmatigen op ons territoir te komen zouden zij in dit geschil, tusschen hen en Neder tusschen Bondsleden dus, handelen tegen art. 1 het Verdrag. Zij zouden, als zij het voornemen daad omzetten, een oorlogsdaad doen tegenov land, zoodoende zouden zij vallen onder de term art. 16, waardoor zij *ipso facto* beschouwd zouden den die oorlogsdaad tegenover alle andere led den V.B. te hebben begaan. Al de leden van de zouden dan opgeroepen kunnen worden om ec sche-, financieele-, ja ook militaire sancties België en Frankrijk te gaan toepassen. In hoev iets dergelijks als waarschijnlijk beschouwt do der ter zake. Er blijke echter uit, dat het verwa onzekere van de bepalingen van het V.B. handv voor de hier in kwestie zijnde artikelen geldt, d passing, die wij onderstellen, heeft niet minder re bestaan dan die, welke prof. v. E. als de eenig lijke aangaf. Bij die onzekerheid is de noodzakel te erkennen om duidelijk en beslist vast te stellen aan niemand eenig recht tot het betreden van o ritoir is toegekend in het door den heer Bl. geo geval.

De hieruit te trekken consequentie is onver lijk dat wij ons, bij 't aankondigen van onze neu teit, geheel en onvoorwaardelijk gelijk stellen te over en ten opzichte van beide partijen. Bevoorr ting van een van beide zou niet te vereenigen zijn het begrip der neutraliteit zelf.

Met opzet hebben wij in 't voorafgaande het P col van Genève van 1924 buiten 't geding gelaten heeft geen erkende waarde gekregen, en het heeft

...dragen om de ontwarring van reeds bestaande ...tiën te vereenvoudigen.

...arom wij dit alles in deze rubriek van dit week... aan de orde stellen?

...wel wij 't geval van een Duitsche revanche ...s als onwaarschijnlijk beschouwen, behooren tot hen, die de kans toch veel grooter achten voor ...breken van een conflict in het gebied van den ... En als wij de kans, dat Duitschland spoedig ...n V.B. zal toetreden, nog niet zeer hoog durven ..., dan behooren wij ook weer tot hen, die nog minder gelooven aan een toetreden van Rusland ...n de Ver. Staten tot dien Bond, terwijl wij van ...weede Washington-conferentie geen afdoend be... van het ginds dreigend oorlogsgevaar durven ...chten, al kan deze wel eenig uitstel brengen.

...over het recht op neutraliteit onzerzijds en over ...cht van 't betreden van ons territoir door een ...e krijgsmacht spreekt, heeft dus in de eerste ...e denken aan het Nederlandsch gebied in Azië. ...del van smaragd loopt dwars door en midden ...et gebied waar het eerste gevreesde wereld..., volgens velen, staat afgespeeld te worden.

...artijgenooten van prof. v. E. hebben in hun ...rogram Indië en Nederland voor de oorlogskan...wel over één kam geschoren. De gevolgtrek..., welke aansluiten bij de als interrupties in ...senaat door prof. v. E. gelanceerde stellingen ... voor Indië niet tot onweerlegbare en onweer... professoriale uitspraken worden. Zij zouden ge... propagandamaterieel kunnen worden in het ...land en in het binnenland. Te vreezen is, dat zij ...danig toch haar weg zullen vinden, dat is het ...elijke van dergelijke leeringen. De weerlegging ... niet steeds en overal achterhalen.

...zou voor Indië al een gevaar op zich zelf zijn, ...er het geloof werd gevestigd dat Nederland geen ...meer heeft zijn neutraliteit af te kondigen en te ...eerbiedigen, en wanneer eenige oorlogspartij, ...ook, meende het recht te hebben ons territoir ...en betreden, recht, waardoor de andere het zich ...r recht zou maken die tegenpartij hierin vóór

...r dit gevaar, dat ons uit den verren vreemde be..., heeft het Kol. Weekbl., naar 't ons voorkomt, ...aandacht te vragen.

Ingezonden.

Hulp aan Oud-Strijders in Indië.

...nk ontvangen van Mevr. N.N., Den Haag, ƒ 100. ...belanglooze hulp van de Rotterdamsche Lloyd, ...p. Hoogenraad en Wesseloo en den Besteldienst ...waarts" is het restant van de 500 witte pakeans ... „Sitoebondo" naar Indië verzonden.

...n, die hieraan hebben medegeholpen, mijn har...n dank.

...van Treslongstraat 30, Den Haag. E. M. HARSVELDT.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

IN SURINAME'S BINNENLANDEN.

...or de afdeeling hield prof. dr. A. Pulle 17 Maart ...t gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht ...voordracht over Suriname's binnenlanden. Naar ...ding van twee expedities, die spr. in 1901 en in ...ar onze West heeft gemaakt om gegevens te ver...n over den Surinaamschen plantengroei en ten ...kennis te nemen van een nieuwe, zeer practische ...van boschbeheer, die in de laatste jaren aldaar ...toegepast, vertelde hij aan de hand van een ...mooie lichtbeelden verschillende indrukken van ...chten, de laatste met een motorboot langs ver...le rivieren dwars door de binnenlanden, waar...s de Voltzberg werd beklommen. Zoo zagen ...beeld de uitgestrekte West-Indische savannen, ...met harde grassoorten en bestaande uit blin...t zeer dor zand, die de oerwouden afwisselen. ...gen voorts prachtige kijkjes op de woeste Suri...che rivieren met hun vele stroomversnellingen, ...k slechts met zeer veel moeite en gevaar in een ...d soort uitgeholde boomstammen kunnen wor...varen en hoorden vele aardige bijzonderheden ...n leven der boschnegers, wier voorouders oorspronkelijk als slaven uit Afrika werden aangevoerd, doch die nu in hun dorpen een onafhankelijk bestaan leiden.

Na de pauze vertelde prof. Pulle het een en ander over zijn tocht naar den Voltzberg, een reusachtige kale en gladde granietklomp met zeer interessante flora, om zijn causerie te besluiten met eenige plaatjes van en vermakelijke bijzonderheden over enkele half geciviliseerde Indianenstammen, die in tegenstelling met de naar het Zuiden gevluchte wilde broeders, reeds terdege van de Europeesche cultuur genieten, hetgeen ontwikkeling en hygiëne ten goede komt, doch vele typische oude gewoonten in onbruik doet geraken. Deze interessante lezing, waarvan we hier slechts enkele punten konden aanstippen, werd door een talrijk gehoor met groote belangstelling gevolgd.

Afdeeling Amersfoort.

CAUSERIE OVER „KINA EN NOG WAT."

Op Zaterdag, 14 dezer, had weder een middagbijeenkomst der afdeeling Amersfoort plaats, ditmaal een week later dan in het voornemen gelegen had. De heer D. G. J. Bolten, Kapitein-Apotheker te Amersfoort, lid der afdeeling, had de vriendelijkheid gehad zich voor eene causerie in deze maand beschikbaar te stellen, maar was door ongesteldheid den vorigen Zaterdag verhinderd geweest aan zijn voornemen gevolg te geven. Ook nu weder scheen tot het laatste oogenblik zijn ziekte hem binnenshuis te zullen houden, doch de weersgesteldheid was gistermorgen onverwachts bijzonder mild geworden, zoodat de heer Bolten zijn causerie met lichtbeelden over „Kina en nog wat" houden kon. Jammer was het, dat de afd. gedwongen was geworden een andere, minder goed gelegen en weinig geschikte zaal voor deze bijeenkomst te huren, daar het bekende en voor onze bijeenkomsten zeer geëigend zaaltje van Monopole niet beschikbaar was.

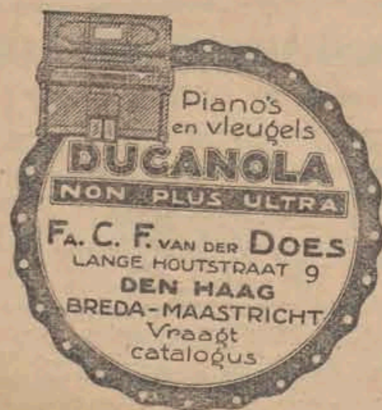
De voorzitter, de heer E. Roodhuijzen, heette alle opgekomenen welkom en drukte zijne groote voldoening over de beterschap van den heer Bolten uit, maar gaf er zijn spijt over te kennen, dat uitstel van deze bijeenkomst, gevoegd bij verandering van zaal en een regenachtigen middag de opkomst der leden blijkbaar niet zoo groot had gemaakt, als de middagbijeenkomsten gewoonlijk hadden doen zien, wat echter de belangstellende aandacht der opgekomen leden niet schaden zou.

Hierop ving de heer Bolten zijn voordracht aan, schetste eerst in het kort de geschiedenis van het bekend worden van de kinaplant en haar toepassing en lichtte met verschillende pakkende lichtbeelden het gesprokene toe. Achtereenvolgens maakte men kennis met de verschillende vormen van kinaboomen, hun bloei, groei en ontwikkeling, het kweeken in kweekbedden, de besproeiing der jonge plantjes, hun verdere ontwikkeling en vorming en eindelijk zag men de aangekweekte kinabosschen op Java's berghellingen en plateau's. Duidelijk werd aangetoond, hoe de boomen van hun bast ontdaan worden en op welke manier de bast met picolpaardjes van boven naar vlakker terrein wordt vervoerd, vanwaar zij per grobak verder gemakkelijker naar de fabrieken gebracht wordt. Tot zijn spijt kon spreker geen lichtbeeld vertoonen van het inwendige van de overbekende Bandoengsche Kinafabriek, nòch iets omtrent de werkwijze of bereiding mededeelen, want men is daarmede zeer geheimzinnig en òvervoorzichtig, waarvan spreker een treffend staaltje te hooren gaf.

Duidelijk bleek het door verdere lichtbeelden, hoe groot het verschil is tusschen den grootschen kina-aanvoer in Amsterdam en den geringen in Londen; van het wereldverbruik der kina bleek Amsterdam zelfs 80 % te behandelen.

Na nog op enkele bijzonderheden van bladvorm en bloeiwijze der kinaplant gewezen te hebben en te hebben aangetoond, waarom de pharmaceuten op andere eigenschappen van de kina gelet willen zien dan de kinafabrikanten, ging spreker over tot eenige beschouwing van de alom bekende en gevreesde malaria en haar verwekker, de anopheles, gaf eerst eenige geschiedkundige bijzonderheden omtrent de bestudeering der ziekte en hare bestrijding, waarna duidelijk, met behulp van platen en kaarten, een uiteenzetting gegeven werd van het verschil tusschen anopheles en andere muggen, alsmede van de wijze, waarop de ziekteverwekkende bacteriën in het menschelijk lichaam gebracht worden en zich daar verder ontwikkelen tot slooping van elk minder krachtig gestel.

Na deze pakkende causerie, zoo nu en dan door een belangstellende vraag onderbroken, dankte de voorzit-

ter den heer Bolten hartelijk voor zijne belangrijke mededeelingen, waarna nog menigeen langen tijd de vele ter bezichtiging neergelegde platen, preparaten, kinabladen, -bloesems, -zaden, -bast, enz., enz. in oogenschouw nam en den heer Bolten met tientallen van vragen overstelpte, die met de grootste bereidwilligheid beantwoord werden.

Het was een genotvolle en zeer belangrijke bijeenkomst! De thuisblijvende leden en hun huisgenooten hebben, als steeds, ongelijk gehad en zich schromelijk benadeeld.

Op de volgende middagbijeenkomst in April hoopt het lid der afd., A. J. P. Zonnevylle, Kapitein bij den Generalen Staf, een causerie te houden, naar aanleiding van de „internationale ligging van Oost-Indië".

Amersfoort, 15-3-25.

Tentoonstelling van teekeningen naar reisschetsen door Dr. P. H. Berlage in Indië gemaakt.

Op drie achtereenvolgende dagen, 21, 22 en 23 dezer had in een der zalen van de R.H.B.S. bovengenoemde tentoonstelling plaats. Van Z.Exc. den Min. v. Ond., K. en W. had het afdeelingsbestuur een gunstige beschikking op zijn verzoek bekomen, de 58 teekeningen van Dr. Berlage in de R.H.B.S. ten toon te stellen. Door de welwillende medewerking van den directeur dier inrichting was een der teekenzalen daarvoor afgestaan, waar de teekeningen reeds Vrijdagmiddag 20 dezer na schooltijd konden uitgelegd worden, zoodat na eenige noodzakelijke schikkingen en herplaatsingen Zaterdag de zaal bijtijds klaar was, om in den namiddag aan het bestuur en leden der afdeeling, benevens aan andere belangstellenden gelegenheid te bieden, de teekeningen in oogenschouw te nemen. Dr. T. B. Roorda, conservator van het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, werd bij de opening door den heer E. Roodhuijzen, voorzitter der afd., aan de in de lijnteekenzaal saamgekomenen voorgesteld en met eenige vriendelijke woorden uitgenoodigd zijne toelichting op de teekeningen te willen geven, waartoe hij, als vriend en kunstminnend reisgenoot van den heer Berlage, het best in staat was. In een beknopte, doch pittige en doeltreffende uiteenzetting gaf de hr. Roorda duidelijk aan, waardoor deze teekeningen, zoo afwijkend van anderer opvatting, een geheel bijzonderen, maar beteren en juisteren kijk op de Indische wereld geven en met enkele forsche lijnen hier, of sprekende kleuren daar een treffend beeld ontwerpen van hetgeen de Kunstenaar daar op reis door Java, Bali. Sumatra's Westkust en de Bataklanden bijzonder getroffen had. Verwonderlijk was het allen, hoe in zulk een korten reistijd en gedurende weinig beschikbare uren Dr. Berlage zulk een schat van mooie pastelteekeningen had kunnen uitvoeren. Van enkele kijkjes aan boord voert de teekenstift ons over Java, toont ons Chineesche en Arabische buurtjes in Batavia, Cheribon, Djocja, Solo, Soerabaia, maar geeft bovenal mooie indrukken van de tempels op Midden-Java (vooral van den Boroboedoer) en bij Modjokerto, waarna prachtige en pakkende gezichten op enkele bouwwerken van Balineesche kunst ons van Java naar Bali verplaatsen. Deze laatste teekeningen vooral en de daarna komende teekeningen naar huizen van Minangkabauers en Bataks trokken in het bijzonder de belangstellende aandacht der bezoekers, waarvan enkelen zeer opgetogen langen tijd bij die teekeningen onder levendig gesprek verwijlden.

Niet alleen op Zaterdagmiddag, doch ook op Zondagmorgen en -middag trok de tentoonstelling voldoende bezoek, terwijl op Maandag, in overleg met den Directeur der R.H.B.S., aan de leerlingen dier inrichting met hun leeraren, vrijelijk toegang tot deze tentoonstelling gegeven werd, waarvan op ruime schaal een dankbaar gebruik gemaakt werd. Met voldoening ziet de afd. Amersfoort op het geboden genot der laatste drie dagen terug.

Amersfoort, 23-3-25.

Zaterdag 4 April a.s. middagbijeenkomst in Hotel Monopole; causerie met lichtbeelden naar aanleiding van de „internationale ligging van Oost-Indië", door den Heer A. J. P. Zonnevylle, Kapitein b. d. Gen. Staf, lid der afd. Amersfoort.

De Secretaris,
DE WIT.

BESCHIKBAAR.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BEST[...]

Ir. M. E. Akkersdijk, Laan van Meerdervoort [...] 's-Gravenhage, als ingenieur 3e klasse bij den [...] van den Mijnbouw;

A. Bos te Woubrugge, als gouvernements-vee[...] den Burgerlijken Veeartsenijkundigen dienst;

Ir. P. H. Poldervaart, Willem Barentszstraat [...] Utrecht, als adspirant-adjunct-brigadehoofd [...] Triangulatie-brigade van den Topografischen die[nst];

L. Spier te Dedemsvaart, als controleur 2e kla[sse] den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;

H. H. Janse, Fahrenheitstraat 491 te 's-Grave[nhage], F. Meijer, Spaarnzichtlaan 8 te Heemstede en E. [...] Vries, Papaverstraat 19 te Hilversum, allen [...] derwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch [...]ger Onderwijs.

Mutaties van 18 tot 25 Maart.

Nieuwe Leden:

J. Winsemius, Leiden, Rijnsburgerweg 125. f 5.—
Jhr. L. W. Strick van Linschoten, Amsterdam, [...] Eeghenstraat 135. f 5.—.
Het Bestuur der Schoolvereeniging „Agatha S[...] te Utrecht, Zuilenstraat 7. f 5.—.
Ph. Stubenrouch, Leeraar M. O., Nijmegen, St. [...]straat 85. f 5.—.
H. Wessels, Leeraar M. O., Wychen, A. 16 C. (Nij[...]megen. f 5.—.
J. J. S. van Hamel, Haarlem, Gedempte Oude G[...] 104. f 5.—.
J. S. Pomper, Haarlem, Garenkokerstraat 36. f 5.—
L. Braat, Heemstede, Lucas van Leidenlaan 8. f 5.—
C. E. Hoorens van Heiningen, Heemstede, Bosch[...] Vaartstraat 4. f 5.—.
J. S. Redeker, Gep. Majoor der Genie O.-I. L., He[em]stede, Laan van Rozenburg 17. f 5.—.
Mevrouw A. Ritman-Reyst, Heemstede, Nicolaas B[...]plein 1. f 5.—.
J. G. Wackwitz, Heemstede, Laan van Rozenb[urg] [...] f 5.—.
A. Bruins, oud-O.-I. Apotheker, Den Haag, van B[...]laerlaan 121. f 5.—.
Mevrouw B. Roest Crollius, Den Haag, Prins M[...]laan 34. f 5.—.
Mevrouw H. Berg, Mannheim B. 6. No. 1. (D[...]) f 7.50.
P. Egas, Vertegenwoordiger Amsterdamsche M[...] Levensverzekering te Soerabaija. f 12.—.
F. W. Collard, Administrateur s.f. „Ardjowina[...]" te Cheribon. f 6.—.
G. A. van Hattem, Administrateur s.f. „Alkma[...]" Lawang. f 6.—.

Afschrijven:

G. L. J. de Senerpont Domis, Ambtenaar I. U. [...] te Soerabaija.

Adresveranderingen:

H. M. G. Dikshoorn, Dirigeerend Off. v. Gez. O[...] van: Leiden, Jan van Goyenkade 7, naar: Ba[...] D. v. O.
S. van de Vrugt, van: Enschede, Brinkweg 128 [...] Arnhem, Eusebiusbuitensingel 43. f 5.—.
E. J. Bergmans, Oud-Ingenieur Waterstaat, van: P[...]doorn, Nassaulaan 4, naar: Oosterbeek, „Huize Zweiersdal", Weverstraat-boven. f 5.—
F. H. L. Barendse, Amsterdam, van: Wetering[...] 46 naar: 2de Karel du Jardinstraat 1huis.
M. Scheurer, Gep. Kapitein O.-I. L., Den Haag, [...] Beukplein 25 naar: Amberboomstraat 41.
Mr. E. Ch. Grivel, Voorzitter Landraad, van: Den [...] v. J[...] Obrechtstraat 52, naar: Weltevreden, Dep. v. J[...]
P. M. Hooykaas, Controleur B.B., van: Den H[aag] [...]durastraat 4, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
J. C. Borgen, 1ste Luit. Inf., naar: Mamoedjoe (Ce[le]bes).
Th. E. J. de Bie, 1ste Luit. Inf., van: Malang [...] Kota-Radja, p/a. Garnizoensbataljon.
W. van den Bos, 1e Luit. Mil. Adm., naar: S[...] (Atjeh).
Dr. R. Soeratmo, Veearts, van: Serang naar: Wai[...]poe (res. Timor).
Mevr. Wed. C. E. Velden-Süverkropp, onderwijze[res] thans te Bandoeng, Naripan 32, paviljoen.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

...LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma ...TINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een Inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

...ver Bali en zijne bewoners.
...loeiing in Nederlandsch-Indië.
...ercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
...sche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

...eefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

...retariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

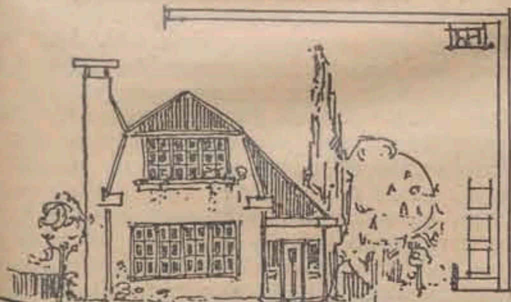

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260. beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar! — Batik en de Westersche toepassing ervan. — Verslag der Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1924. — Luchtverkeer Nederland-Indië. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage, IV. Haarlem). — Mededeelingen. — Mutaties van 25 Maart tot 1 April.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

De kleine Timor-Archipel.

Tot de residentie Timor behoort het eilandje Kisser.

Het eiland is het land der djerocks, die er op den kalkhoudenden bodem schitterend willen groeien.

Het heeft eenige bekendheid gekregen door het feit, dat er nakomelingen leven van daar indertijd (ik meen pl.m. 1809) geplaatste Europeesche militairen. De namen Kaffin, Lander, Joosten, Lervick, Wolthuizen leven er nog. In 1918 zijn pl.m. 80 menschen met regeeringshulp naar Koepang verplaatst. Op Kisser zelf zijn er nog pl.m. 300.

Ben ik goed ingelicht, dan hebben zij zich in 4 generaties uit 40 personen gevormd; dit is geen geringe vruchtbaarheid.

Vermoedelijk is het te danken aan de omstandigheid, dat op het eilandje geen endemische malaria voorkomt. Framboesia schijnt er door salversaanbehandeling zoo goed als geheel te zijn verdwenen.

De geesel der malaria.

De invloed van malaria, het blijkt nu op mijn heele verre reis, wordt zeer onderschat. Dat ze van groote beteekenis is voor het bevolkingsvraagstuk, ik heb hier nog niemand ontmoet, die er notie van had.

Dat heele beschavingen er aan te gronde zijn gegaan, niemand die het weet, niemand die er zich druk over maakt. Intusschen slikt men kinine en woont in de door de hevigste manier met malaria geïnfecteerde streken in huizen zonder muskietengaas. Men snakt naar overplaatsing, men voelt zich mat, zwak, lusteloos, ellendig, maar men slikt obat. 't Kost een heeleboel geld, direct en indirect, maar men slikt tabletten.

Aan voorkómen, wie denkt er aan? Tal van plaatsen zag ik op mijn reis, waar des Hollanders liefde voor modder en stroomend water bij de keus van vestigingen de opkomst, den bloei van heele streken belet. Soms is verbetering mogelijk. Op Alor b.v. heeft men in 1922 door het aanleggen van een eenvoudig drainagestelsel (heuveldrainage) het plaatsje Kalabahi vermoedelijk malaria-vrij gemaakt.

Op Roma is een kampong door het Bestuur aangelegd. Ze ligt aan de kust. De bevolking heeft men van de bergen uit hun huizen gehaald. In die nieuwe kampong is de miltindex bij kinderen 90.5 pCt. De bevolking maakt er een gedegenereerden indruk, sterft vermoedelijk uit. Is de bestuursambtenaar, die dit alles op zijn geweten heeft, gestraft? Of heeft hij voor zijn flink optreden van zijn chef een mooie aanteekening op zijn conduite gekregen? Ik vermoed het laatste! Ik vernam, dat kampong Hila op Roma medio '22 door het Bestuur in 14 dagen tijds naar den goenoeng is verplaatst. Honderd huizen werden er gemaakt, plus kerk en pasanggrahan en onderwijzerswoning. Nu, na een jaar, merkt men reeds, dat het geboortecijfer veel hooger is dan vroeger, nu de menschen niet meer aan malaria lijden. (Ik kan uit mijn aanteekeningen niet besluiten of de twee gevallen betrekki[ng] hebben op één object. Moge dit zoo zijn!)

Op Dammar, een ander eiland van Timor, k[an] de bevolking zich op zeer gemakkelijke wijze v[an] goed voedsel voorzien. Dit schijnt van invloed [te] zijn op het geboortecijfer, dat per vrouw 4 is, e[en] hoog cijfer voor tropische streken, niettegenstaan[de] er veel malaria heerscht.

De hoofdplaats van Wetar, Ilwaki, is vermoed[e]lijk door een vroegeren posthouder gesticht. Daa[r]toe zijn de bewoners van gezonde naar ongezon[de] plaatsen gedreven. De sanitaire toestand is er die[p] treurig. Reeds in het eerste levensjaar sterven e[r] de meeste kinderen aan malaria. Het sterftepercen[t]age der kinderen beneden 5 jaar is er 53 pCt.

Het geboortecijfer schijnt er niet slecht te zijn, zoodat de bevolking zich kan herstellen. Ter illustratie dient nog, dat er in 1912 in één van de kampongs der plaats 50 heerendienstplichtigen waren, in 1922 nog slechts 12!

Op Sermata komt heel veel malaria voor. De milt-index was er, naar ik meen, in 1922 64 pCt.

Eigenaardig is het, dat de bevolking zelf, door de ervaring vermoedelijk geleerd, dikwijls de juiste plaatsen voor het stichten van kampongs (toppen van heuvels, enz.) weet te kiezen. Dit kiezen schijnt samen te hangen met animistische overleveringen enz., waarmee B.B.-ambtenaren niet op de hoogte zijn. De B.B.-ambtenaar heeft als goed Nederlander groote voorliefde voor vlak terrein en water, de bestuursman heeft de macht, de bevolking moet bukken en het gevolg is maar al te vaak het binnenslepen van de vreeselijke malaria.

Gemoedelijke bevolking.

Aardig was onze intocht op Loeang. Van het strand kwam een mooie groote prauw aangevaren met 16 roeiers. Ze zongen een liedje, onder begeleiding van een trom, waarin werd gezegd, dat de macht der Compenie zich uitstrekte over heel de wereld (de hunne). Keurig in de maat werden de dajongs hoog opgeheven om ze daarna even regelmatig in het water te steken. De prauw naderde snel. Wij (bestuursambtenaren, schoolinspecteur en ik) stapten in het motorbootje en, begeleid door de prauw, voeren we naar den wal. Aan land gekomen, werden de bestuursambtenaren door de geheele bevolking der kampong opgewacht. Ik heb een heele serie kieken gemaakt van schreiende en lachende kinderen, angstige vrouwen (ze deden tenminste „alsof"), zich in postuur stellende jongelingen, mooi uitgedoste jonge dochters, vaders met hun spruiten, moeders met haar zuigelingen. In het eerst wilde het — als steeds — niet vlotten. De truc is, dat men eerst de kapala-kampong voor de lens plaatst. Die is aan zijn ambt verplicht „brani" te zijn. Dan vraagt men een paar andere brani's, die men altijd onder de vele omstanders kan uitpikken en dan gaat de rest van zelf, vooral als men ze gelegenheid heeft geschonken door de zoeker van het toestel te laten zien. 't Is verder af en toe.... een goedkoope mop te raden af en toe.... een goedkoope mop te [..]pen. De menschen zijn even goedlachs als de kin[-]deren op school, zoodat geestigheid en diepe kennis der Maleische taal niet noodig zijn.

Een eigenaardigheid op de eilanden is, dat de hoofden als bewijs van hun waardigheid een wandelstok ontvangen met zilveren of gouden knop voorzien van het Nederlandsche wapen. De gouden knop is een onderscheiding, door den resident verleend.

Het uiterlijk der kampongs is op alle eilanden gelijk: klappers langs het strand, hier tusschen een huizen, die niets karakteristieks vertoonen, pasanggrahan, een schooltje en een kerkje.

Ik woonde het bij, dat twee vrouwen van Sermata naar Kisser werden gezonden om als getuigen op te treden in een kwestie, die van weinig belang was. Ze moesten over een woelige zee met een klein prauwtje naar den gouvernementsstoomer worden gebracht. Het was veel beter geweest en het had ook tijdsbesparing gegeven om even de motorsloep te

zenden, maar de gezagvoerder was er over in zijn wiek geschoten, dat men hem in die voor hem hoogst onbeduidende zaak niet even had geraadpleegd. En zoo werden de vrouwen kletsnat en moest de stoomer geruimen tijd wachten op de prauwtjes, die groote moeite hadden in hun worsteling met golven en stroom. Wat kunnen de menschen toch klein zijn!

De zaak zelf was van zoo weinig belang, dat het me verwonderde, dat menschen er gedurende weken voor uit hun milieu werden gehaald. Men denke over het geval niet te gering; de afstand Sermata—Kisser is groot!

Eigenaardig is het, dat een bevolking, als ze wil, zoo zwijgzaam is als een pot. Een geval van dien aard heeft zich op Sermata voorgedaan. Een man, verdacht de oorzaak te zijn van allerlei geheimzinnige voorvallen, werd door twee menschen van zijn kampong met zijn eigen mes vermoord. Vier lange jaren bleef de moord verborgen voor het bestuur, niettegenstaande kamponghoofd, goeroe en de verdere kampongbevolking van het geval geheel op de hoogte waren. Toen kamponghoofd en goeroe onaangenaamheden kregen, rapporteerde de laatste de zaak aan het bestuur, waardoor de daders gevat en gestraft konden worden!

Het onderwijs.

Een zaak van belang voor de bevolking is het onderwijs. In het gewest Timor kende men vroeger alleen gesubsidieerde zendingsscholen (katholieke en protestantsche). Dit Inlandsch volksonderwijs werd het gouvernement te kostbaar. Bovendien had het geen medezeggenschap in zake inrichting leerplan. Uniformiteit ontbrak. Daarom vervormde men de schooltjes tot z.g. volksscholen, waarvan het principe is, dat de kampong, indien daartoe in staat, het onderwijs zelf bekostigt. Het is zeer elementair. Hoogstens 3 klassen tellen ze. Zending, missie en Indische kerk voert het beheer. Het gouvernement subsidieert. De Christianisatie wordt er door bevorderd, de taak van het bestuur verlicht. In het algemeen is de animo bij de ouders voor het onderwijs gering, behalve op Kisser. Redelijk bezoek (20 pCt. verzuim vindt men in het algemeen niet te veel) is alleen te verkrijgen door zachten dwang te mengen met overreding. Die overreding geschiedt achtereenvolgens door den goeroe (onderwijzer), het kamponghoofd, landschapshoofd, B. B.-ambtenaar. Bovendien nog door den hulpprediker. Die oproepingen der ouders, waarmee soms dagen gemoeid zijn, vormen den zachten dwang. Werkelijk dwingen kan men niemand.

Thans sluiten de volksscholen aan op de gouvernementsscholen, n.l. de gouv. Inlandsche scholen 2e klasse, met 3e, 4e, 5e leerjaar — (ik meen, het is voor een buitenstaander niet zoo heel eenvoudig om van alle verschillende inrichtingen van onderwijs op de hoogte te komen) — vervolgscholen. De mogelijkheid is nu voor de leerlingen geschapen om verder te kunnen studeeren. Ben ik verder goed ingelicht, dan wordt in het gebied der Indische kerk gebruik gemaakt van de diensten van den opziener der Inlandsche volksscholen. Deze opziener is opgeleid aan een der kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers. Op Flores is de pastoor schoolopziener, terwijl op Soemba een oude zendeling met dezen arbeid is belast.

De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar!

Naar aanleiding van „De Havik's" artikel van 12 Maart, is daarop eenige welwillende kritiek en aanvulling, speciaal wat de Ned.-Ind. Thee Industrie betreft, wellicht van pas.

De steller verklaart, dat een achttal voorname consumptielanden met een gezamentlijk theeverbruik van 615 mill. pond, uit een totaal van 680 mill. pond Eng. en Kol. thee samen, voor onze Ned.-Ind. theecultuur (groot circa 120 mill. lbs.) geheel of ten deele is afgesloten geworden.

Onder die landen wordt in de eerste plaats Gr. Britannië genoemd, dat met een totaal theeverbruik van 410 mill. lbs. bovenaan staat.

Het is echter verre daarvan, dat N.-I. thee daar te lande niet gedronken zou worden.

Niettegenstaande de zeer ongunstige positie van het N.-I. product in Gt. Britannië door zijn beschermende rechten, konden Java- en Sumatraplanters, bij gebrek aan beter, voor de helft hunner geheele productie geen beteren uitweg vinden dan deze. Iets onder den halven N.-I. theeoogst werd door de Engelschen en Schotten in 1924 opgedronken. Hunnerzijds vonden zij alléén daartoe aanleiding, door aan de N.-I. planters van 1 d. tot 2 d. p. lb. onder de waarde te betalen, zooals in de praktijk het geval was. Deze koopers werden voor hun klandisie ten volle voor het meer betaalde invoerrecht op N.-I. thee gecompenseerd.

Bij het in 1924 heerschende tekort aan thee, kwam daardoor op de Londensche markt een ongeveer gelijk kwantum vrij voor den export van „British Grown" thee (41 mill. lbs. Eng. Ind. en 19 mill. lbs. Ceylon), om gesteund door de vermelde reuzenreclame (o.a. in de V. S.), tot zeer winstgevende prijzen, en meestal als Engelsche theepakketten, aan den buitenlander te worden voorgezet.

Zooals „Havik" aantoonde, neemt de Britsch-Ind. thee in alle verbruikslanden sterk stelling tegen 't N.-I. product en slaagde erin (o.a. in de V.S.), dank zij de aangewende kunstmiddelen, 't laatste in één enkel jaar 37 % van zijn terrein in genoemd land te doen verliezen.

Het moge interessant zijn de tegenstelling der Engelsche „leiding" met de Nederlandsche onder de oogen te zien.

Dezerzijds vindt de verkoop naar het buitenland plaats als origineele thee onder plantagewerk. De buitenlandsche kooper profiteert ten volle van de goedkoopere Java- en Sumatra-theeprijzen, door zijn aankoopen hier te lande, meestens in publieke veiling door commissionairs tot effectieven veilingprijs, plus eene kleine commissie te doen. Zeer veel van dit product wordt dan door den kooper vermengd en bereikt dit daarop den consument als Britsch-Indische of Ceylon thee. Buiten Nederland is N.-I. thee nergens ter wereld als zelfstandige verbruiksthee bekend bij het publiek.

Door het in pakketvorm op de buitenlandsche markt brengen van Britsch-Ind. thee, en deze herkomst krachtig op den voorgrond stellen, werkt de Engelschman zijn product er vooral blijvend in. De eene firma steunt indirect de andere, omdat daardoor bij het buitenlandsche publiek een „atmosfeer" voor Br.-Ind. thee geschapen wordt, en daardoor slechts Engeland als theeleverancier in aanmerking komt. De krachtig opgezette, hunnerzijds uitgaande collectieve of individueele (of beide) propaganda, vult dan 't noodige aan.

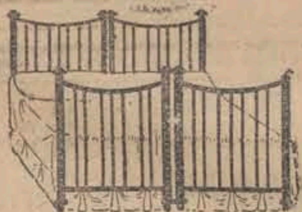
Aan de hand der officieele cijfers is 't min of meer mogelijk 't rendement der collectieve propaganda in één enkel land (V. S.) te berekenen.

Daar waar N.-I. thee in de V. S., als rechtstreeks gevolg daarvan, in 1924 37 % aan terrein *verloor*, ging Eng.-Ind. thee niet minder dan 17.2 % aan gewicht (6.548.000 lbs.), of 17.6 % aan waarde ($ 2.421.834), vergeleken met 1923, *vooruit*.

Gelijk bekend, bedroeg de doorsnêe winst op de theeproductie in 1924 circa 100 %, zoodat de helft daarvan, zijnde $ 1.211.000, of £ 252.300 als de indirecte winst der propaganda te boeken was.

Om de Eng.-Ind. thee duurzaam bij den Amerik. verbruiker te vestigen, werd voor deze propaganda over 1924 $ 40.000 besteed. Dit bedrag wordt als kapitaalsuitlegging beschouwd en wierp aldus van het standpunt van investment niet minder dan een dividend van 630 % af. De vijf jaar lang met een fonds van £ 200.000 in de V. S. te voeren propaganda is derhalve reeds in 't eerste jaar geheel ge-

delgd. Het is dus te verwachten, dat met zoo'n resultaat deze propaganda zich óók over andere landen zal gaan uitstrekken en daardoor de economische strijd tegen N.-I. thee zich overal zal doen gelden. De vraag doet zich voor, in welke positie de N.-I. theecultuur dàn zal staan, als tevens de laatste ongekende boomperiode geëindigd is. Is eene niet minder dan 1/3 depreciatie van 't product in weinige weken niet een „writing on the wall"?

Zeer terecht wijst dus „Havik" erop, dat indien niet tijdig hier te lande de handen worden ineengeslagen, de N.-I. theecultuur op lateren datum voor plotselinge verrassingen kan gesteld worden, welke nu nog tijdig kunnen voorkomen worden.

De Engelschen wijzen ons toch den weg, hòe wij te handelen hebben om hetzelfde blijvende gevolg te bereiken. Zooals nu 't geval is, mist de verkoop van dit product elk element van stabiliteit.

Den Haag, 31 Maart.

J. VAN DER CHYS.

Batik
en de Westersche toepassing ervan
door
F. VAN CAPELLE Jr.

Voordat ik over de Westersche toepassing van het Batikken schrijf, lijkt het me zeer noodzakelijk eerst even over het Batikken, zooals het in Indië beoefend wordt, iets te vertellen. Bij verschillende gelegenheden heb ik kunnen opmerken, hoe weinig personen, die in Indië geweest waren en er het Batikken zagen, van deze mooie volkskunst begrepen. Typeerend vind ik het bijvoorbeeld, dat een ondernemend persoon in Indië een techniek onderwees, die met het Batikken alleen de tjanting gemeen heeft, en algemeen onder den naam Batikken aanvaard werd.

„Batikken is de kunst van een weefsel in verschillende verfbaden achtereenvolgens te verven, „door welker combinatie het patroon wordt gevormd.

„De materialen die hiervoor gebruikt worden „zijn: katoen en soms zijde, was, was vermengd „met hars, en meestal plantaardige verven.

„In het kort gaat het Batikken in Indië als volgt: „Nadat het katoen geprepareerd en weer gesteven „is, worden de hoofdtrekken van het patroon op „het weefsel geteekend. Het patroon wordt dan „met de tjanting ingevuld met was, aan beide zijden. De fijnere gedeelten van het patroon worden niet geschetst, doch direct met de tjanting „ingeteekend.

„Wanneer alle oppervlakken met was bedekt „zijn, die niet blauw worden, wordt de doek òf „door den batikker òf door den toekang medel „blauw geverfd. Wanneer nog een andere kleur „op den doek gewenscht wordt, wordt alle was verwijderd en de doek opnieuw gewast en alleen „die gedeelten, die de volgende kleur krijgen, niet „gewast."

Voor elke kleur wordt dus de was verwijderd.

(Even stip ik aan dat het Batikken in verschillende gedeelten van Indië soms iets verschillend uitgeoefend wordt: zoo is b.v. aan het kleurenschema meestal wel te zien uit welk gedeelte de sarong of slendang komt).

Hier is het eerste verschil met het Batikken in Indië en in onze Westersche landen.

Hier beginnen we namelijk met de lichtste kleur te verven en verven de kleuren over elkaar. Na ieder kleurbad wordt dus geen was *verwijderd*, doch worden juist weer gedeelten met was *bedekt*, en wel die gedeelten, die de *laatst geverfde* kleur in het batik moeten *behouden*. Het *principe* van het Batikken is echter onaangetast gebleven.

De Westersche methode heeft dit voor boven de Indische methode:

a. Het werk is veel vlugger gereed.

b. Doordat de kleuren over elkaar geverfd worden, harmonieeren ze altijd.

c. Witte lijnen of lijnen van de kleur der stof die ontstaan, wanneer men, met het bedekken der eerste kleur met was, de grenslijn met de volgende waargenomen kleur overschrijdt, komen in onze wijze van batikken niet voor.

Dan verschilt het Westersche Batikken nog in het volgende opzicht van het Indische: Daar het Batikken hier langzamerhand door velen beoefend wordt, werd naar voor deze streken en klimaat meer geëigende materialen rondgezien. Deze verschillen van de Indische in het volgende: *a.* De tjanting, hoewel nog zeer veel gebruikt, wordt wel vervangen door penseelen, in ieder geval voor grootere oppervlakken. *b.* De was wordt zelf bijna niet meer gemengd, doch gereed gekocht; de beginner bespaart zich dan veel teleurstellingen. *c.* In plaats van de plantaardige, hier bijna niet verkrijgbare verven worden thans koude, geconcentreerde verven gebruikt, speciaal vervaardigd voor Batikken. *d.* Het Batikken wordt hier bij voorkeur uitgeoefend op zijden stoffen, perkament en fluweel.

Zooals duidelijk is, zijn de verschillen ook wel degelijk verbeteringen, waardoor een ieder in staat is gesteld met weinig moeite en kosten een mooi artistiek effect te verkrijgen.

Ik laat hier een zeer beknopte handleiding volgen en geef op aanvraag gaarne uitvoeriger inlichtingen.

1. Het prepareeren der stof. Voor zijden stoffen bestaat dit in een flink uitspoelen in koud water.

2. Het verven der stof. Dompel den doek in water totdat hij door en door nat is. Giet enkele druppels geconcentreerde batikverf in koud water en roer dit goed om. Verf hierin den reeds natten doek totdat de gewenschte kleur is bereikt.

3. Het kleurenschema. Gewenscht is b.v. *oranje*, groen en bruin. Eerst wordt de geheele doek oranje geverfd, dan gewast wat oranje moet blijven, vervolgens de doek groen geverfd, de gedeelten die groen moeten blijven worden eveneens gewast, de doek verder bruin geverfd.

4. Het opbrengen van het patroon. Na de lichtste kleur wordt het patroon op de stof gebracht. Dit wordt op doorzichtig glad papier geteekend, met een perforator geprikt en met de ruwe zijde naar boven op de stof gelegd en doorgestoven met doorstuifpoeder. Over het doorgestoken patroon legt men een stuk zijden vloeipapier en strijkt hierover met een heet ijzer. Het patroon zit dan op de stof.

5. Na het verfbad wordt de doek nagespoeld tot dat hij geen verf meer afgeeft en tusschen kranten gedroogd. Hij moet geheel droog zijn voordat hij opnieuw gewast wordt.

6. De was wordt na afloop der verfprocessen in benzine verwijderd en de doek nog iets vochtig opgestreken.

7. Het gemarmerde effect, cracquelures, wordt verkregen door de was vóór het verfbad voorzichtig te breken.

Deventer, Maart 1925.

Luchtverkeer Nederland-Indië.

Samenstelling van het Nationaal Comité.

Toen het dappere drietal Nederlanders den vliegtocht naar Indië had volbracht, is de vraag geopperd of een blijvende herinnering aan dit merkwaardige feit zou kunnen worden tot stand gebracht.

Nadat daarvoor bewijzen van instemming waren ontvangen van invloedrijke personen, is een voorloopig comité samengesteld, dat verschillende plannen heeft besproken en ten slotte het denkbeeld wilde trachten ten uitvoer te brengen: geld

bijeen te zamelen, daarvan twee vliegmachines van de beste hoedanigheid te laten bouwen, die namens het Nederlandsche volk aan te bieden aan de daarvoor meest geschikte organisatie, die één machine in ons land, de andere in Indië zou plaatsen, om daarmede te probeeren den luchtweg, die eenmaal was gevonden, beter en vlugger af te leggen, studies te maken, ervaringen op te doen en wat meer noodig is, om geregeld luchtverkeer tusschen Indië en het moederland voor te bereiden en te bevorderen, en den band daartusschen te versterken.

Bedoeld voorloopig comité is de vorige maand omgezet in een Nationaal Comité tot Bevordering van het Luchtverkeer Nederland—Indië, welk comité, in overleg en in samenwerking met het Holland-Indië Comité (welks taak oorspronkelijk zou eindigen bij afdoening van zaken op de Holland—Indië-vlucht betrekking hebbende, welk oorspronkelijk plan eerst onlangs is gewijzigd), het plan van het voorloopig comité wil ten uitvoer brengen, het luchtverkeer wil helpen bevorderen en de blijvende herinnering aan den eersten luchttocht wil tot stand brengen.

Dit Nationaal Comite bestaat uit een eerecomité en een centraal uitvoerend comité. De Minister van Waterstaat heeft, als vertegenwoordiger van de Nederlandsche regeering, het eerevoorzitterschap hiervan aanvaard.

Het centraal uitvoerend comité bestaat uit: prof. mr. dr. M. W. F. Treub, voorzitter; luit.-generaal b.d. N. A. Swart, vice-voorzitter; W. H. J. Dicke, secretaris (Laan van N. O. Indië 273, Den Haag); R. van Haersma Buma, directeur der Rotterd. Bankvereeniging, penningmeester; G. J. W. Putman Cramer, secretaris v. d. Ondernemersraad voor Ned.-Indië; luit.-kolonel J. H. Hardenberg, commandant der Luchtvaartafd. te Soesterberg; L. G. de Bruyne, luit. ter zee 1e kl., vlieger v. d. Marinestaf; J. E. Lioni, secretaris der Rotterd. Luchtvaartclub; ir. J. van Dusseldorp Hasselman, voorzitter der Vereen. Nederl. Fabrikaat; luit.-kolonel H. E. Oudendijk, voorzitter der Haagsche afdeeling van het Alg. Ned. Verbond: *F. van Peski, lid van het hoofdbestuur der Ver. Oost en West;* J. J. de Jonge, koopman te Amsterdam.

Plaatselijke comité's worden gevormd om krachtige medewerking en financieelen steun te vragen van allen, die het een nationalen plicht achten de hiervoren uiteengezette plannen te helpen verwezenlijken.

Verslag der Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1924.

(Slot).

Verder nam het Bestuur op initiatief van den voorzitter het besluit den leider van den vliegtocht Nederland—Indië, de heer Thomassen à Thuessink van der Hoop, nog in Indië vertoevende, aan te zoeken tot het houden van een of meer lezingen ook voor de afdeelingen, zoodra hij in Nederland zal zijn teruggekeerd, terwijl het hoofdbestuurslid de heer F. van Peski, zitting nam in het Comité voor een blijvend nationaal huldeblijk aan de vliegeniers bij hunne terugkomst. Van den heer Van der Hoop was bij het einde van het jaar nog geen antwoord binnengekomen.

Vermelding dient eindelijk, uit een propagandistisch oogpunt dat de heer L. D. Petit, secretaris der afdeeling Amsterdam zich bij herhaling verdienstelijk maakte door met het houden van voordrachten in het buitenland de belangstelling voor onze Overzeesche gebiedsdeelen op te wekken, al het dat deze voordrachten niet uitgingen van de Vereeniging Oost en West, op welke genoemde heer echter wel, daar was het pas gaf, de aandacht vestigde.

Ten slotte de mededeeling dat de Vereeniging in den loop van het jaar zich deed vertegenwoordigen waar zulks wenschelijk of noodig was.

Het lokaal op de 2e verdieping grenzend aan het Informatie-bureau, bestemd om te verhuren, was aan het einde van het verslagjaar nog niet verhuurd en is derhalve ter beschikking.

Financieele toestand.

Commentaar hierop kan achterwege blijven waar de hierondervolgende cijfers spreken. Deze opmerking slechts, dat het gemis aan het Regeeringssubsidie elk jaar dieper doorwerkt.

Besluit.

Aan het einde van dit verslag een woord van hulde en dank aan hen die al dan niet met eenige functie in de Vereeniging bekleed, zich ten hare opzichten dientengevolge voor Nederland, Oost- en West-Indië verdienstelijk maakten.

Exploitatierekening 1924.

Debet.

Januari 1925.		
Meubilair (20 % afschrijving) . . .		f 133.51
Propaganda		„ 529.40^{5}
Onkosten.		
Salarissen	f 3776.36^{5}	
Huishuur	„ 755.24	
Kantoorbenoodigdheden	„ 188.88	
Schrijfloon	„ 22.95	
Porti en telegrammen .	„ 323.30	
Reiskosten	„ 246.41	
Receptiekosten	„ 75.14^{5}	
Gas- en waterleiding . .	„ 123.07	
Telefoon	„ 220.85	
Brandstoffen	„ 239.30	
Herdenking 25 j. bestaan	„ 1871.32^{5}	
Diversen	„ 219.32	
		„ 8062.15^{5}
Koloniaal Weekblad		„ 3692.39
Leeszaal		„ 465.10
Lidmaatschappen		„ 59.20
Inlichtingendienst		„ 1038.30
Studie-Commissie		„ 10.75
Diversen		„ 288.81
Hoofdvertegenwoordiger O.-I. . . .		„ 2086.02
		f 16365.64

Credit.

Interest	f 1186.10
Contributiën	„ 12234.37
Nadeelig saldo	„ 2945.17
	f 16365.64

Begrooting 1925.

Ontvangsten.

Regeeringssubsidie (Tehuis v. Inl. bedienden)	f 8200.—
Regeeringssubsidie (Studie-Commissie)	„ 3200.—
Bijdragen van leden en begunstigers .	„ 12000.—
Inlichtingendienst (verkoop boekwerkjes)	„ 100.—
Interest	„ 1200.—
	f 24700.—

Uitgaven.

Propaganda		f 500.—
Meubilair		„ 50.—
Onkosten.		
Salarissen	f 3800.—	
Huishuur	„ 1100.—	
Kantoorbenoodigdheden .	„ 75.—	
Schrijfloon	„ 25.—	
Porti en telegrammen . .	„ 300.—	
Reiskosten	„ 250.—	
Receptiekosten	„ 100.—	
Gas- en waterleiding . .	„ 125.—	
Telefoon	„ 225.—	
Brandstoffen	„ 225.—	
Diversen	„ 75.—	
		„ 6300.—

Haarlem en Omstreken.

Hoofdvertegenwoordiger O.-Indië.

Salaris	f 1200.—	
Porti en schrijfloon . . .	„ 350.—	
Propaganda	„ 350.—	
Diversen	„ 100.—	
		„ 2000.—
Koloniaal Weekblad.		
Honor. Secret. Redactie .	f 1200.—	
„ vaste medewerkers	„ 1650.—	
„ losse medewerkers	„ 150.—	
Andere uitgaven	„ 100.—	
		„ 3100.—
Leestafel		„ 265.—
Lidmaatschappen		„ 60.—
Inlichtingendienst		„ 1025.—
Regeeringssubsidie (Tehuis v. Inl. bedienden)		„ 8200.—
Idem (Studie-Commissie)		„ 3200.—
		f 24700.—

Den Haag, Ulto. December 1924.

De Penningmeester,
VAN DER BRUGH.

Den Haag, 21 Maart 1925.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West".

Het is den ondergeteekenden, uitmakende de Commisie van verificatie der jaarrekening, bizonder aangenaam wederom de verklaring te kunnen afleggen, dat zij alles in de beste orde aangetroffen hebben en dat de verschillende registers en bescheiden accuraat en netjes bijgehouden zijn geworden.

Gaarne hulde brengende voor de wijze waarop de administratie gevoerd is geworden, bevelen wij derhalve aan de balans per ultimo December 1924 goed te keuren en het Hoofdbestuur voor zijne gestie te acquitteeren en te dechargeeren.

De Commissie voornoemd:
DE BORDES.
J. P. C. HARTEVELT.
J. VAN HAAFTEN.

HOOFDBESTUUR EINDE 1924.

NAMEN	FUNCTIËN	WOONPLAATS	Jaar van aftreden	AANTEEKENINGEN
Mr. W. Sonneveld	Voorzitter	's-Gravenhage	1926	Dagelijks Bestuur
R. Zuyderhoff	Onder-Voorzitter	„	1926	Dagelijks Bestuur
F. van Peski	Lid	„	1925	Dagelijks Bestuur
F. H. A. van der Brugh	Secr.-Penningm.	„	1926	Dagelijks Bestuur
H. J. M. Baumann	Lid	Arnhem	1926	
J. C. Baars	„	Apeldoorn	1927	
G. Calkoen	„	Amsterdam	1927	
Mevr. Douair. Jhr. W. C. Clifford Kock van Breugel—Roelofs	„	Breda	1927	
Dr. H. H. Zeylstra	„	Deventer	1927	
J. Franke	„	Groningen	1926	
H. F. Wagenaar Reiseger	„	Haarlem	1927	
J. A. van Hamel	„	Leiden	1926	
F. E. Luitjes	„	Nijmegen	1927	
Z. G. P. Ph. Marcella	„	Rotterdam	1925	
H. Somermeijer	„	Utrecht	1927	
E. Roodhuyzen	„	Amersfoort	1927	

Van Week tot Week.

24—30 MAART.

Algemeen Nederlandsch Verbond. Den 27en had te 's-Gravenhage de stamdag van het Algemeen Nederlandsch Verbond plaats. De heer Raden Mas Noto Soeroto heeft daarbij een levendig toegejuichte redevoering gehouden, welke verbroedering van Oost en West beoogde.

De Indische Club. Ter gelegenheid van haar vijfjarig bestaan heeft de Indische Club den 29en dezer te 's-Gravenhage een receptie gehouden, waarbij ook de vereeniging Oost en West (door haar Secretaris, den heer F. H. A. van der Brugh), vertegenwoordigd was.

De Indische gulden. De aandacht wordt gevestigd op het feit, dat de Indische gulden, welke sedert Sept. 1921 beneden pari noteerde, thans weder den pari-koers heeft bereikt. Het zal eene belangrijke besparing opleveren, o.a. voor het Gouvernement, dat jaarlijks c.a. honderd millioen remitteert; elk procent koersverschil levert een verlies van een millioen op.

H. van Veen †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer H. van Veen, kapitein der infanterie van het O.-I. leger met verlof.

Inlandsche levensverzekering. De Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij Boemipoetra te Jogjakarta, welke in 1909 door de Inlandsche onderwijzers aldaar zonder kapitaal werd opgericht, verkeert in zeer bloeienden toestand. Blijkens het verslag op eind 1923, bedroeg het kapitaal van de Maatschappij f 405.235.67, terwijl dit in 1924 met ruim een ton is gestegen en zij thans dus een vermogen bezit van ruim een half millioen.

Irrigatie van Zuid-Celebes. Dr. J. Zwierzycki, hoofdingenieur van het mijnwezen, zal spoedig naar Zuid-Celebes vertrekken, om een geologisch advies uit te brengen, verband houdende met het millioenen-plan voor de irrigatie.

Bedevaartgangers. In 1924 vertrokken alleen uit de Preanger Regentschappen ter bedevaart 3820 personen, terwijl er 5056 terugkeerden uit het Heilige land.

De pest op Java. In de week van 6 tot en met 12 Febr. werden op Java 389 gevallen van pest geconstateerd, waarvan in de afdeeling Magelang 17, in Temanggoeng 35, in Wonosobo 7, in Jogjakarta 1, in Soerakarta 50, in Bojolali 62, in Klaten 55, in Sragen 1, in Semarang 4, in Kendal 9, in Salatiga 33, in Pekalongan 2, in Tegal 7, in Batang 34 en in Bandjarnegara 72.

Ontslag Assistent-Resident. Aneta meldt 30 Maart: De assistent-resident van Mandar (Celebes en Onderh.), de heer C. L. Blume, is als verdacht van verduistering ontslagen. Nader zal worden beslist of het ontslag al dan niet beschouwd moet worden als eervol.

Indische Begrooting. De Eerste Kamer heeft de Indische Begrooting voor 1925 behandeld en aangenomen; tegen: de sociaal-democraten.

Mutaties in den Raad van Bestuur van Suriname. Bij Kon. Besl. is M. C. J. Welle, op verzoek eervol ontslag verleend als lid van den Raad van Bestuur in Suriname, onder dankbetuiging voor de in die hoedanigheid aan den Lande bewezen diensten; en zijn in voorm. Raad benoemd tot lid I. S. Morpurgo, buitengewoon lid; en tot buitengewoon lid mr. A. van Traa, directeur van de Surinaamsche Bank en E. Zeiler, planter.

De Indië-vliegers naar Engeland. Door tusschenkomst van Mr. W. Roosegaarde Bisschop te Londen is aan de hh. Van der Hoop, Poelman en Van den Broeke een uitnoodiging gezonden in Mei een bezoek te brengen aan Londen, welke uitnoodiging is aangenomen.

Den 13en Mei zal de ontvangst plaats hebben in de zaal van de Royal Society of Arts en zal de heer Van der Hoop eene lezing met lichtbeelden houden over den vliegtocht Holland—Indië. Het denkbeeld is door de Engelschen met warmte begroet en zeer zeker staat den vliegers een goede ontvangst in Londen te wachten.

Eere-promotie Dr. R. D. M. Verbeek. Den 26en Maart heeft aan de Utrechtsche Universiteit de eerepromotie plaats gehad van den heer R. D. M. Verbeek, oud-chef van het Mijnwezen in Ned.-Indië,

te 's-Gravenhage, tot doctor honoris causa in de wis- en natuurkunde. (De N. R. Ct. van 27 dezer ochtendbl., bevat een verslag dezer plechtigheid).

Even zij in herinnering gebracht dat Dr. Verbeek, den 7en April a.s. zijn 80en verjaardag hoopt te herdenken.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De paleisconferentie.

De conferentie van de residenten van *Java en Madoera* ten paleize heeft *den algemeenen inwendigen politieken toestand* besproken. De hoofdschotel — zoo meldt *Aneta* aan de *Java-Bode* (24 Febr.) — werd gevormd door de communistische propaganda cum annexis.

Evenals in vorige jaren is de toestand te dezen aanzien in de onderscheidene gewesten zeer verschillend; in sommige residenties is van het *communisme* zelfs niets te bespeuren. Ook ten aanzien van de *Sarekat Rajat-scholen* varieeren de toestanden. In het eene gewest zijn er vrij veel S. R.-scholen met een groot aantal leerlingen, in een ander gewest zijn deze scholen geheel verloopen. De *strengere maatregelen* tegen het voeren van ongeoorloofde propaganda en het met grooter zekerheid optreden van de *politie* tijdens vergaderingen worden algemeen toegejuicht. Er zijn geen aanwijzingen verkregen, dat de *geruchten omtrent aanstaande stakingen* eenigen grond van waarschijnlijkheid hebben. Van sommige zijden werd opgemerkt, dat juist een kenmerk der *Inlandsche beweging* is, dat een vaste lijn ontbreekt. Daardoor neemt soms plaatselijk de onrust snel toe, zonder dat het mogelijk is dit lang van te voren te voorzien. Er is geen gestadige ontwikkeling in een bepaalde richting. Merkwaardige voorbeelden werden gegeven, welke aantoonen, dat de Sarekat Rajat ten plattelande in geenerlei verband staat met den *economischen toestand*. Juist zeer welvarende districten zijn soms door de beweging besmet, als gevolg van een minder goed desabestuur, maar ook goedbestuurde streken worden weleens besmet, b.v. door de aanwezigheid van veel losloopend slecht volk. De conferentie behandelde gelijktijdig de vraag, of maatregelen getroffen dienen te worden tegen het z.g. „wild" *onderwijs*. De meerderheid der gew. bestuurshoofden erkende de noodzakelijkheid om het toezicht te verscherpen, hoofdzakelijk om politieke redenen, dus afgescheiden van den aard van het onderwijs. Geconstateerd is n.l. dat voor zoover er geen politieke bedoelingen aan ten grondslag liggen, het *Rajat-onderwijs* somtijds in een bestaande behoefte voorziet, speciaal wat betreft de elementaire kennis van het Nederlandsch. De landvoogd meende *de conclusie* te kunnen trekken, dat ook ditmaal de inwendige politieke toestand in het algemeen niet onbevredigend is, hoewel groote waakzaamheid geboden blijft.

De conferentie gaf vervolgens een *algemeen overzicht van den druk der belastingen*. In den laatsten tijd is herhaaldelijk geklaagd over te hooge *desa-lasten*, maar van verschillende zijden werd opgemerkt, dat de desa-lasten niet te veel uit een Westersch oogpunt beschouwd moeten worden, wijl voornamelijk ten plattelande die lasten niet altijd goed op geld waardeerbaar zijn. Ook was geklaagd over de *Inlandsche verponding*. Sommigen wezen er op, dat de verponding als belasting billijk geacht moet worden. Bezwaren zijn slechts de te plotselinge invoering benevens bijzondere gevallen, waarin de druk weleens te zwaar is. In andere gewesten werden bepaaldelijk geen moeilijkheden ondervonden. Intusschen overweegt de regeering een eventueele *herziening van de belastingregeling*.

Betreffende het *drankmisbruik* kwam de conferentie tot de algemeene conclusie, dat het drankgebruik door de Inlandsche ambtenaren en bij de bevolking afgenomen is. Ook onder de Europeanen is het verminderd. In algemeenen zin gesproken is er van misbruik nergens sprake. Gevallen van dronkenschap komen zeer zeldzaam voor. Er bestaat ook geen vrees voor een toeneming van het drankgebruik, omdat allerwege een goede invloed van de *beoefening van sport* geconstateerd is. Voorts wordt een grootere activiteit getoond door de *Islamietische drankbestrijdende vereenigingen*, zooals „Mohamadijah", terwijl de gewestelijke en plaatselijke verordeningen tot beteugeling van het aantal verkoopgelegenheden eveneens een gunstigen invloed uitoefenen. Een waarschuwing werd uitgesproken in dien zin, dat als het *opium-gebruik* te zeer beperkt wordt, de kans bestaat, dat de Chineesche bevolking het opium vervangt door sterken drank, speciaal arak.

De openlegging van Zuid-Sumatra. Nieuw avontuur? Het I. E.V. en de klein-landbouw.

Het *A. I. D.* (17 Febr.) en het *Soer. Hbl.* (18 Febr.) berichten, dat een schema ontworpen is voor de opening van het achterland van Moeara Bliti en het bovenland van Palembang en Benkoelen *voor den groot-landbouw*, waartoe spoorwegaanleg van Moeara Klingie naar Padang Oeloe Landing noodig is. Persoonlijke onderzoekingen van *dr. Rutgers* en *dr. Pekelharing* hadden ten gevolge, dat de aandacht op dezen spoorwegaanleg werd gevestigd, in het bijzonder van de leiding van Gouv. Bedrijven. In de betrokken streek is 100.000 bouws in erfpacht uitgegeven, waarvan slechts 7000 bouws beplant zijn. Het geheele gebied is voor den groot-landbouw geschikt, wellicht zelfs voor tabak en suikerriet. Voor de zekerheid van het transport der producten is echter de aanleg van een spoorlijn noodzakelijk. De kosten worden op ƒ 5.500.000 geraamd. Aangedrongen wordt met de uitvoering daarvan in 1927 te beginnen, waarvoor ƒ 1.000.000 noodig is.

Nieuw cultuurgebied! Nieuwe pioniers! Het „Soer. Hbl." gelooft, dat de cultuurscholen te Malang en te Soekaboemi thans een kans krijgen om volledig opgeleide — technisch en electro-technisch onderlegde, en niet langer half-bekwame — cultuuremployé's te gaan afleveren.

Van Bandoeng uit klonk reeds de zegekreet, dat het pleit gewonnen zou zijn: dat de tin-meevaller in nieuwe bedrijven gestoken zal worden; dat men tot 1933 toe, uit de gewone inkomsten, telkens meer aan *„productieve" werken* zal besteden om aan den verhoogden last uit leeningen het hoofd te kunnen bieden. Wat daarvan waar is, zal de begrooting voor 1926 moeten uitwijzen. Maar er is — dit betoogt het *Bat. Nwsbl.* (21 en 23 Febr.) in twee hoofdartikelen — alle reden om reeds nu met den meesten nadruk te waarschuwen tegen een gaan in die richting. Omdat dat zou neerkomen, de ervaring leert het, op een *nieuw avontuur*, waarvan men wel het begin, maar niet het einde ziet. Alles pleit er vóór om, waar het mogelijk blijkt, reeds nu alles te doen en niets na te laten, wat tot *verlichting van den druk der openbare schuld* kan leiden.

Door den directeur van B. B. is d.d. 16 Febr. aan het hoofdbestuur van het Indo-Europeesch Verbond medegedeeld, dat de Regeering in beginsel bereid is aan een ernstig *kolonisatieplan voor Europeesche klein-landbouwers* steun te verleenen. Een door het Verbond aan te wijzen perceel, groot ongeveer 5000 bouw, in de Buitengewesten gelegen, kan voor dit doel gereserveerd worden, indien het voor landbouw geschikt blijkt. De Regeering heeft zich voorts bereid verklaard, ingeval de gronden volgens erfpachtsbepalingen zouden worden uitgegeven, om den kolonisten een bedrijfscrediet te verleenen.

Bij dit schrijven teekent het *Bat. Nwsbl.* (20 Febr.) voorloopig slechts aan, dat het I. E. V. de Regeering niet anders dan dankbaar kan zijn voor haar aldus openlijk beleden *sympathieke gevoelens* tegenover het groote Verbond, — gevoelens, welke het Verbond zich waardig gemaakt heeft door zijn ernstigen, rustigen arbeid en zijn loyale houding. De bereidverklaring der Regeering tot samenwerking met het Verbond in een nieuwe poging om voor den Europeaan in Indië — den blijver — in den land- of tuinbouw een middel van bestaan te vinden, kan niet anders dan hoogelijk gewaardeerd worden. Een der grootste hinderpalen is daarmede uit den weg geruimd.

Een kweekschool voor alle rassen. Kweekschool I. E.V.

Aan de hand van het „Bat. Nwsbl." bespreekt de *Deli Crt.* (23 Febr.) *de kweekschoolkwestie*, die thans in een nieuw stadium is getreden. Het nieuwe ontwerp, dat de Regeering in de a.s. Volksraadszitting zal aanbieden, gaat uit van een gemengde kweekschool, d. w. z. een kweekschool voor alle rassen. Is het blad wel ingelicht, dan zal de Regeering de oplossing, welke alle partijen kan bevredigen, zoeken in een voldoening aan de bijzondere eischen der verschillende partijen, zonder aan het begrip kweekschool voor alle rassen al te zeer geweld aan te doen. Binnen dit begrip kan men zich denken bijzondere kweekscholen, zoowel voor het Europeesche- als het Holl.-Inlandsche, en Holl.-Chin. onderwijs, welke werkend naar een gelijk pro-

gramma, toch ieder op zich zelve een speciale opleiding geven. De bekende te Bandoeng gevestigde kweekschool zal die voor Europeanen worden. Van die zijde zijn bij het Dep. van O. en E. plannen voorgebracht, om de bijna drie jaren bestaande kweekschool met vier-jarigen cursus te Bandoeng om te zetten in een Mulo-school, waardoor betere aansluiting met het lager onderwijs verkregen wordt en zij, die alleen deze inrichting afloopen, een diploma kunnen verkrijgen, dat in hun verder leven waarde heeft, terwijl dan als bovenbouw de kweekschool komt met een drie-jarigen cursus.

Uit een *interview met den heer Mendel*, directeur aan de I. E.-kweekschool te Bandoeng, — *Bat. Nwsbl.* 23 Febr. — blijkt, dat de kweekschool einde 1923 194 leerlingen telde, tegen 215 einde 1924. Op 1 Jan. 1924 studeerden 44 mannelijke leerlingen voor de acte L.O. terwijl op ult. Dec. 1924 62 stonden ingeschreven. Deze bemoedigende resultaten zouden — meent de heer M. — voor de Regeering misschien een stimulans kunnen zijn, om door meer steun de kweekschool te doen uitgroeien tot een onderwijsinrichting, die aan alle eischen voldoet. In het afgeloopen jaar werd de acte lager onderwijs door 45 leerlingen behaald. De geest der leerlingen valt over het algemeen te roemen. Van de groote vrijheid, die de leerlingen genieten, wordt geen misbruik gemaakt. De afgestudeerden van de Mei-examens zijn reeds alle in functie, terwijl ook de mannelijke geslaagden van de December-candidaten geplaatst zijn. De heer *Muurling* verrijkte de school met een keurige, en voor het onderwijs zeer gewaardeerde collectie petroleummonsters.

Lepra-bestrijding in Ned.-Indië.

De *Java-Bode* (19 Febr.) publiceert bizonderheden omtrent de *lepraordonnantie*, die op het oogenblik aan het Hoofdbureau van den Burg. Geneesk. Dienst in voorbereiding is. De bedoeling is dat men thans hoopt, na de verplichte isoleering in een ordonnantie te hebben vastgelegd, in die deelen van den Archipel, waar de isolatie de minste moeilijkheden met zich brengt, over te gaan tot een *strenge isolatie* dezer patiënten, waardoor men de uitbreiding van de ziekte hoopt tegen te kunnen gaan.

In dit verband vestigt de *Deli Crt.* (28 Febr.) de aandacht op de gedwongen concentratie van lepralijders, zooals die reeds met succes wordt toegepast in de Batak-landen, te *Laoe Si Momo*, onder de toegepaste leiding van den heer *van Eelen*. De lepra-lijders wonen daar te zamen in een vriendelijk uitziend complex van woningen, omgeven door een eenvoudige heg, waarvan de coomunicatiepoort met de buitenwereld niet bewaakt wordt. Er is echter een streng verbod om het kamp te verlaten, waaraan men gaarne gehoor geeft. Bij den ingang treft men een ruime pendoppo aan, die in de lengte-richting door vlechtwerk met ruime mazen in twee afdeelingen gesplitst is. De eene helft is bestemd voor de leprozen, de andere voor hun bezoekers. Op de grens ligt een toko, die naar beide zijden verkoopt; en nu is het een feit dat zich rondom die toko een zeker genoeglijk verkeer van beide zijden concentreert, dat den lijders het isolement volgens eigen getuigenis veel minder zwaar doet wegen. De inwendige huishouding is, zonder Europeesch medisch hulp-personeel, voortreffelijk geregeld. Valide leprozen mogen, onder toezicht van anderen, en tegen een geldelijke vergoeding, hunne invalide lotgenooten ter verpleging opnemen. De „D. Crt." zou het zeer gelukkig achten, als *deze leprozerie het voorbeeld* zou kunnen worden *voor de bestrijding* dezer ziekte door den ganschen Archipel. Alleen mag men daarbij *h.i.* niet uit het oog verliezen, dat de leprozen door de Bataks werden uitgestooten en in Laoe Si Momo een menschlievende opname vinden. Daarom blijven zij daar gaarne, terwijl het de vraag is of dat ook elders het geval is, waar de bevolking minder scherp tegenover de lijders staat.

Lezingen van dr. Gunning.

Voor een dichtbezette zaal hield *dr. Gunning* den 15den Febr. te Kediri een voordracht, de 35ste tijdens zijn kort verblijf in Indië. Spr. begint met te zeggen, dat hij als belangstellend toerist Indië doorreizend, verbaasd heeft gestaan over de vele voor hem nieuwe dingen, die hij mocht aanschouwen. Hij is a. h. w. van de eene verbazing in de andere gevallen en hoopt dit soort vallen ook in Holland anderen bij te brengen, daar t. o. v. Indië de meesten daar nog veel te vast op hun beenen staan. Zijn reis naar Indië is de vervulling van een lang gekoesterd ideaal. Het *Soer. Hbl.* (18 Febr.) geeft een verslag van hetgeen dr. Gunning over *„Tact"* vertelde, een der *z. i.* heel gewone vraagstukken van opvoeding en onderwijs.

Te Semarang hield dr. Gunning zijn 36ste lezing onder auspiciën van de afd. Semarang van Koloniale Studiën en van de Sociaal Technische Vereeniging. De Logezaal was, weinig voorkomend verschijnsel bij lezingen in deze stad, geheel gevuld door een publiek, dat geacht kan worden een zeer belangrijk gedeelte van de verschillende groepen der Semarangsche samenleving te vertegenwoordigen. Dr. Gunning sprak over *„Geestelijke Tucht"* (*De Locomotief* d.d. 17 Febr.) Hij gelooft in *gemeenschapsleven.* Onze maatschappij heeft het geloof in de kracht der gemeenschap verloren. Dit geloof dient hersteld te worden. Spr. ontwikkeld de idee van het gemeenschapsleven en gaat in de historie na welke de invloed van het gemeenschapsleven is geweest. Hij wijst op het tot stand komen der middeleeuwsche kathedralen, de mooiste producten van een schoon gemeenschapsleven. Een echte gemeenschap is een balans van rechten en plichten. Men vindt dat samenvallen van recht en plicht in onze maatschappij niet meer — in onze gezinnen niet — in onze kerken en volken niet. *De plicht van ieder is in zijn naaste omgeving mee te werken op eigen gebied, dan hindert het niet of de Volkenbond over tien of honderd jaar komt.* Ook te Semarang oogstte de spreker een langdurig en enthousiast applaus.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Nederlandsch-Indische Vertegenwoordigers naar het Godsdienst-Congres te Caïro (Egypte).

II (Slot).

1e. Op Maharadja Saijnti Loebis, redacteur van het te Samarinda (Oostkust van Borneo) verschijnende nieuwsblad de „Persatoean".

Hij is jong, ijverig en heeft nog geen voldoende kennis van den Islam en van de Engelsche taal, zoodat hij op een godsdienst-congres niet op den voorgrond kan treden, terwijl hij de kennis van de Arabische taal mist.

Als secretaris van eene Indische delegatie, die de verslagen in de Maleische taal opmaakt, zou hij kunnen voldoen.

2e. Op den heer O. S. Tjokroaminoto, den reeds jarenlang fungeerenden voorzitter van de Centrale Sarikat Islam, wiens kennis van den Islam echter niet toereikend is.

Hij is een bekwaam leider, die het hart van zijne partij weet te winnen.

3e. R. M. Soerjopranoto, commissaris van de Centrale Sarikat Islam, een der leiders van de Sarikat Islam en fabrieksarbeider.

Hij is een goede bekende in de Inlandsche bewegingspartij, doch niet voldoende op de hoogte van den Islam en dankt zijne keuze aan zijne vrienden Tjokro en Salim.

Hij heeft kennis van de Nederlandsche taal, doch die van de Arabische en Engelsche talen is hem vreemd, hetgeen aanleiding geeft tot de opmerking, dat zijne keuze niet ernstig gemeend kan zijn geweest.

Naar de meening van den schrijver, geeft de keuze van deze Chalifatdelegatie duidelijk blijk van de bedoeling, om, door vooruitschuiving van de Centrale Sarikat Islam, haar invloed bij de groote menigte te verhoogen.

Zijns inziens bestaat daartegen geen bezwaar, mits men andersdenkenden en hen, die niet tot de partij behooren, door spotternij en verdachtmaking niet in hunne gevoelens kwetst.

De schrijver verklaart noch communist te zijn, noch deel uit te maken van de Sarikat Islam Vereeniging, doch hij blijft een trouw belijder van den Mohamedaanschen godsdienst, die in zijne oogen goed is en keurt af dat men zich, bij de keuze van de Chalifatdelegatie, heeft bepaald tot de vrienden van de leiders der Sarikat Islam.

Zijns inziens had men bij die keuze de aandacht ook moeten vestigen op Raden Hadji Adnan, adjunct-hoofdpengoeloe te Solo, die godsdienstig goed geschoold, tevens de Arabische taal machtig is.

Verder op Raden Hadji Issam, zoon van den hoofdpengoeloe te Solo, thans in Kediri woonachtig, die in Egypte de kennis van den Islam en van de Arabische en Engelsche talen opdeed.

Op Maharadja Imam te Sambas (Westkust van Borneo), die de studies aan de Al-Azharschool te Cairo volgde en zich in de godsdienstige wetten en in de Arabische taal bekwaamde.

is natuurlijk niet onmogelijk, zegt de schrijver, n bij de keuze van de Chalifaatdelegatie inge- op de voorspraak van een paar Arabieren en wijze aan de wenschen van de Sjech- en Said-moet heeft willen komen.

bekend, bestaat die Arabische partij hoofd- uit Arabieren, die afkomstig zijn uit het land ramaut.

land had reeds vertegenwoordigers voor het aangewezen, met het gevolg, dat, zoowel de Arabieren als de in Ned.-Indië geboren Ara- het rationeel vonden, dat zij zich voor Indisch woordiger op het congres niet beschikbaar

gedacht vindt de schrijver dit allerminst en van de zijde der in Ned.-Indië geboren , die van moederszijde toch Indisch bloed eren hebben, dan wel van die volbloed Ara- die thans reeds vele tientallen jaren in Ned.- verblijf houden en als Indische burgers onder even, waarbij zij gelijk zijn gesteld met Inlan- niet met Westerlingen.

Inlandsche gedachte is iedere moslemin even en de schrijver hoopt dan ook dat de Ara- Ned.-Indië, hij zij dan Sjech of Said, zich op voet bij de inheemsche bevolking zal willen en.

hunne dikwijls hooghartige houding ten op- hun inlandschen geloofsgenoot bestaat geen ng.

II. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Kennis en Werkkring.

II.

De vroegere vrijheid is, zegt de schrijver van el, voorkomende in de „Sinar Sumatra" van ber 1924, weinig meer te bespeuren en zijn tal van Chineesche jongelieden, die een g in eene Europeesche toko en op de Gou- ntsbureaux op prijs stellen.

erandering van inzicht is niet alleen een ge- hunne kennis van de Nederlandsche taal, den Chinees in Ned.-Indië eene meer waarde- soonlijkheid heeft gemaakt, doch ook van het an kapitaal, dat hen belet eigen zaken te

men vroeger met eenige honderden guldens nen, zijn thans eenige duizenden noodig. ne plaatsing in een Europeesch bedrijf komt van de Nederlandsche taal dus tot haar

nstige omstandigheid voor die Chineezen is dat het aantal Europeesche handelshuizen en he firma's in de laatste tientallen jaren sterk ndië is toegenomen en deze voor hun bedrijf elijke krachten kunnen gebruiken.

Voor het persoonlijk sluiten van handels- in de desa voor den opkoop van sawah- producten voelt de Westerling, niettegen- het vergemakkelijkt vervoer per auto, niet veel, gebrekkige taalkennis, hetzij uit vrees dan lust om zich in de dorpen te bewegen. wachtte de Europeesche exporteur de komst Chineeschen of Inlandschen handelaar af, ten vernemen welke sawah- en boschproducten an te bieden, doch thans zijn de toestanden gewijzigd, dat geschikte lieden door den chen exporteur naar de desa's moeten wor- den voor plaatselijken inkoop van produc- Europeesche markt.

Voor is de Chinees een bruikbaar element. is niet te ontkennen, zegt de schrijver, dat handel zich in de laatste jaren sterk heeft en het handelskapitaal dientengevolge aan- toegenomen.

Ondernemingen werden door de vreemde- et leven geroepen en fabrieken opgericht, elangrijke kapitalen noodig waren, die gevend werken.

a's en kongsi's, die ruim over kapitaal be- het niet moeilijk winstgevende zaken in en.

en jaren geleden zag men bijna nimmer Ja- n Chineesche firma's zich overgeven aan in koffie, suiker, rubber, enz., niet alleen aantal dier firma's niet groot was, doch ook nagenoeg geene mededinging bestond met che en Europeesche goederen.

Thans is dit evenwel anders geworden en zenden ook de kleinste handelszaken, die met bescheiden kapitaal werken, hunne handelswaren voor eigen rekening naar Europa en Amerika, hetgeen zij kunnen doen doordien de Chineezen hun vroeger stelsel van opvoeding hebben laten varen en zich Westersche wetenschap hebben eigen gemaakt.

Toen de Inlandsche handelaar nog onkundig stond tegenover de eischen van den groothandel, verkocht hij zijne sawah- en boschproducten in den regel tegen lage prijzen aan den Chineeschen handelaar, dien hij reeds jarenlang persoonlijk kende en in wien hij vertrouwen stelde, doch thans houdt de Inlander, dank zij de verkregen kennis, rekening met de marktprijzen en weet hij door loven en bieden tot overeenstemming van prijzen te geraken en eerst daarna de producten te leveren.

Ook de export-firma's hebben de gebruiken moeten veranderen en koopen thans zelfs de geringste hoeveelheden sawah- en boschproducten in.

Eene Europeesche import-firma dacht er eertijds niet aan om sigaren in het klein per kistje of één blik beschuit te verkoopen, doch thans is dat anders en kan men bij haar even goed terecht als in de Chineesche toko, alles als gevolg van de bestaande mededinging en van de zucht om winst te behalen.

Wanneer de Chineesche handelaar vroeger naar de dorpen reisde voor den opkoop van sawah- en boschproducten, dan kon hij er op rekenen dat hij over onbegrensde geldelijke voorschotten kon beschikken.

Men had vertrouwen in hem, terwijl de Chineesche handelaar de beleefdheidsvormen in acht nam en wilde laten blijken dat hij een vertrouwbaar handelsman was.

Van onregelmatigheden in dit opzicht werd weinig vernomen, omdat op het woord van den Chineeschen handelaar kon worden vertrouwd en dit evenveel kracht en waarde had als de inhoud van eene acceptatie of ander schuldbewijs.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

De Vraagbaak.

Na gedurende vier jaren niets van zich te hebben laten hooren, is thans de bekende „Vraagbaak, Almanak voor Suriname", weder verschenen (bij de Erven H. van Ommeren te Paramaribo).

Als oude bekende en nuttig werk, dat eenigszins doet denken aan den Indischen Regeeringsalmanak (doch meer afwisseling biedt dan deze), behoeft de Vraagbaak geen bijzondere aanbeveling; de omvang is veel grooter dan in de vorige jaren (nl. 408 en LXXXIV blz., behalve de alphabetische inhoudsopgave). Het boek wordt geopend met een portret en zeer waardeerende biographie van Harry van Ommeren (1876—1923), in leven uitgever, redacteur en eigenaar van het nieuwsblad „Suriname" en lid van de Koloniale Staten.

De Indische Mercuur.

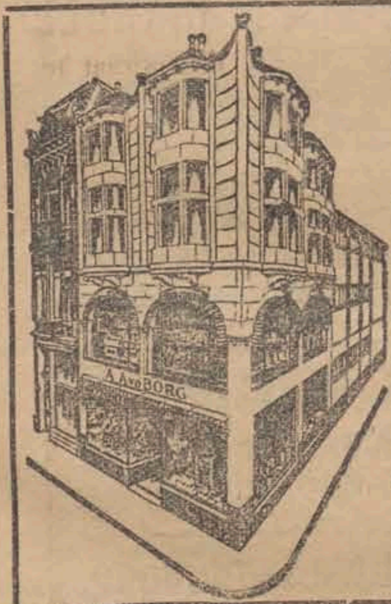
No. 13 (27 Maart). Amiroé, beelden uit het Dajaksche volksleven, door P. te Wechel. Besproken door Prof. J. C. van Eerde. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1924. — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Oedaya (Opgang).

Jaarg. II, afl. 10 (Maart '25). Inhoud. Titelplaat: Een riviergezicht uit de Preanger. — Hollandsch gedeelte: G. Gonggrijp, door H. Middendorp (met portret). — Mr. Soesanto Tirtoprodjo, Kanaka-prijswinner 1925 (met portret). — De geestdrift van een Indischen geleerde, Prof. Sir Jagadish Chandra Bose (met portret). — Wie waren de Wahhabieten (met ill.). — Heldenmoed en hoffelijkheid van Nederlandsche zeelieden. — Maleisch gedeelte: Persinggahan, oleh S. Soetan Melajoe. — Bahagian „Artha".

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 34 (21 Febr. '25). Chenopodium (geneeskrachtig kruid), door Zegers Rijser. — Algemeen overzicht van de theecultuur in Nederlandsch-Indië gedurende 1924. — De rubberinvoer te Singapore over 1924. — Hevea dorp. Een Ne-

derlandsche rubberfabriek, door Dr. R. Broersma. — Parasieten koffiebessenboeboek.

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1925, Nr. 2. Een nachtgevecht, door ***. — Karakterschetsen van den Indischen soldaat, benevens practische voorstellen tot verbetering der keuringsresultaten, door Dr. L. Balner (vervolg). Met platen. — Een en ander over motor-artillerie, door J. Otto. — Radiostations voor den verbindingsdienst in het Engelsche leger, door W. G. Kuyck (met platen). — Overzicht der Nederlandsche tijdschriften (Indische Gids van Nov. en Dec. '24, enz.).

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van 10e jaarg. No. 4 (15 Febr. '25). De rol en het belang van de kalk in den landbouw, door Dr. J. J. B. Deuss (slot). — Landbouw, landbouwonderwijs en landbouw-proefstations. door Dr. H. Z. — Enkele algemeenheden over ziekten en plagen (vervolg), door A. J. G. — Notes on rice-cultivation, by Ch. E. Douglas. — Plantersproblemen, door W. Wynaendts van Resandt. — De kabelbaan als transportmiddel in bergachtige streken, door W. G. ten Houten de Lange. — Suikerzaken in den Volksraad (vervolg).

Verder in dit Nr. onder het hoofd „West-Indië", een causerietje (het eerste eener reeks), van K. L. M. v. d. Hoogte over Suriname, het land waar schr. zijn opleiding genoot als planter, „het land waarover zooveel onwetendheid heerscht, zooveel zelfs, dat een hooge koloniale specialiteit eens sprak van *„op Suriname"*, daarbij klaarblijkelijk in de meening verkeerende met een eiland te doen te hebben."

De Mijningenieur.

Uit den inhoud van jaarg. 6, No. 2 (Febr. '25). Ter nagedachtenis van Ir. Jan de Koning Knijff, 13 Maart 1867—16 December 1924, door Ir. L. Houwink. — De reductie en zuivering van tin in de Vereenigde Staten, door Ir. F. P. C. S. v. d. Ploeg (vervolg). — Een jubileerende firma (Erdmann en Sielcken te Batavia). — Koolzuur of zwavelwaterstof? door Ir. N. J. M. Taveerne. — Brand te Loa Boeah, door Ir. J. W. J. Nering Bögel, met Antwoord door Ir. H. Tromp. — Het ontstaan van diamant, door N. Wing Easton.

Mijn reis naar Mekka.

Naar het dagboek van den regent van Bandoeng Raden Adipati Ario Wiranato Koesoemo heeft de heer G. A. van Bovene een reisbeschrijving naar Mekka gegeven, voor de eerste maal in het A. I. D. Pr. Bode gepubliceerd. Velen, die nader willen worden ingelicht over de verplichtingen, die met het vervullen van de bedevaart der Mohammedanen gepaard gaan, kunnen hier terecht. De regent van Bandoeng gaf een afzonderlijke bijdrage ter toelichting van de geschiedenis en de bedoeling der bedevaart. Dit aanhangsel oriënteert zeer goed in de hadji-ceremoniën. (Soer. Hbl).

De Indische tariefwet.

Bij de N.V. G. Kolff en Co. te Batavia-Weltevreden is verschenen „de Indische tariefwet", tarieven van in- en uitvoerrechten in Ned.-Indië, bijgewerkt tot 31 December 1924. Dit boekje bevat, behalve de ordonnantie, een nauwkeurige opgave van alle goederen, de maatstaf, waarnaar de waarde wordt bepaald en het bedrag van het recht.

De belangenstrijd rond den Pacifischen Oceaan.

Onder dit opschrift kunnen we melding maken van een tweetal zeer belangrijke publicatiën, welke o.m. een duidelijk inzicht verschaffen in de politieke verhoudingen van de mogendheden die belang hebben bij het Pacific-vraagstuk, n.l.:

Eenige beschouwingen over de vraagstukken van het Verre Oosten, door G. E. Rotgans (Marineblad, jaarg. 1925, afl. 1, bl. 12—54); en

De beteekenis van Straat Malaka. Historisch beschouwd naar aanleiding van: Singapore-vlootbasis en onze Vlootwet, door L. van Vuuren. (Utrecht, Gebr. Cohen). Met kaartjes.

De Aarde en haar Volken.

De Maart-afl. bevat een artikel (met ill.) van J. H. B. Jaspers, getiteld: Heiligverklaring bij de Boegineezen (speciaal de Tolelaki van Kendari) en nog een korte bijdrage van ethnogr. aard: Si Gebing's dood (een lijkverbranding in de Bataklanden ongeveer 30 jaar geleden).

Vrijzinnig Weekblad.

21 Febr. '25. Gedachten na 20 Indische dienstjaren. Over opvoeding van Inlanders. — Bandoengsch communisme.

De Indische Loods.

No. 6 (20—26 Febr. '25). Kampong-verbete[...] Weltevreden en Batavia. — De nieuwe Jach[...]nantie. Een handleiding voor belangstellende[...] volg). — De drukpers in Indië in vroeger ja[...]leend aan het Vaderland). — Tusschen heden [...] leden. II. Ardjoena in het Mahabharata.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 27 Maart bevat o.a. De Indisch[...] stoelen aan de Utrechtsche Universiteit. Stemm[...] en tegen. — Een kwaadspreker van de Oost [...] Tavernier), door S. Kalff (met portret).

De Taak. Alg. Ind. Tijdschrift.

No. 9 van den 7en jaarg. (7 Febr.) brengt [...] schouwing van Dr. F. W. Stutterheim te Welt[...] over de bekende monumentenrestauratie-kwestie [...] oudheidkundig onderzoek in Nederlandsch-In[...] Verder nog een artikel „Vogelvrij verklaarden" [...] critiek wordt uitgeoefend over de door de R[...] genomen maatregelen inzake het recht van v[...] en vergaderen in Indië.

* * *

Malay customs and beliefs as recorded in [...] literature and folklore, by H. Overbeck. (Jou[...] layan Branch R. A. S. Vol. II, part. 3, Dec. '2[...]

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch[...]sche pers 1925. No. 8. Bureau voor de Volksle[...] aanverwante aangelegenheden. Afdeeling Pers [...] tevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en [...]sche pers over de maand Januari 1925. Sam[...] door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (W[...]den, Drukkerij Volkslectuur).

Verslag van de Weeskamers over het ja[...] (Overdruk uit de Javasche Courant van 13 Fe[...] Weltevreden, Landsdrukkerij.

Nota's van den Ondernemersraad voor Nederl[...] Indië en van de Vereeniging van Ned.-Indische [...] en Tramwegmaatschappijen aan den Minister [...]loniën omtrent het „Ontwerp voor de Ordonn[...] de Vennootschapsbelasting 1925" en de daarbij [...]rende toelichting. ('s-Gravenhage, 15 Maart '2[...]

Bestaat er in het adatrecht onderscheid [...] zakelijke en persoonlijke rechten? I. Advies v[...] Mr. G. André de la Porte. II. Advies van Prof. [...] van Vollenhoven. III. Nader advies van Prof. [...] André de la Porte. IV. Nader advies van Prof. [...] van Vollenhoven. V. Advies van Prof. Mr. E. M. [...] (Indisch Tijdschrift van het Recht. Deel 12[...] afl. 1).

Departement van Landbouw, Nijverheid en [...] Verslag omtrent de Gouvernements Kina-onde[...] te Tjinjiroean (Pengalengan) over 1923. (W[...]den, Landsdrukkerij 1925).

De geëmployeerden in dienst der Ja[...] industrie en hunne opleiding, door J. J. [...] (Archief Suikerindustrie in N.-I. 1925, afl. 2[...]

Oud en nieuw in zake het opium (verv[...] Dr. M. Th. Koks (Pharmaceutisch Tijdschr[...] Febr. 1925).

Herinneringen aan de Zuid-Oostkust va[...] (Nieuw-Guinea). Met kaartje en ill., door H. [...] (Eigen Haard, 28 Maart '25).

Een onschadelijke bessenboeboek (Steph[...] spec.) van de Liberia-koffie in Suriname, doo[...]hel (Mededeeling van het Dep. van Landbou[...] en Handel in Suriname. No. 19).

Een commentaar op de Openbaring voor de [...]sche Gemeenten in Ned.-Indië (vervolg), door [...]mersma (De Banier), 13 Febr. '25).

Suriname.

Het Voorloopig Verslag van de Tweede Kam[...] treffende de begrooting van Suriname voor 192[...] het volgende over de grensregeling:

„Aangedrongen werd op oplossing van de sin[...] bestaande vraag, of het gebied tusschen de Ne[...] en de Coeroeni tot Suriname dan wel tot Brits[...]na behoort. Na de arbitrale uitspraak van 1899 [...] de grensscheiding tusschen Britsch Guyana en [...]zuela heeft de Nederlandsche Regeering aan [...]

egeering medegedeeld, dat haars inziens de uit- van het scheidsgerecht geenszins kon praeju- en op ons recht om de New River als grens tus- de beide Guyana's te beschouwen, waarop de Regeering te kennen gaf, dat zij de Coeroeni grensrivier bleef beschouwen en niet in discus- wenschte te treden over de vraag, of de door *Bar- Brown* ontdekte en als de bovenloop van de beschouwde New River in plaats van de Coe- grensrivier zou moeten worden aangemerkt. Vroeg men — de Minister bereid mede te deelen, Britsche Regeering in dat antwoord ook de juist- van *Barrington Brown's* ontdekking en gevolg- in twijfel heeft getrokken? Is de Minister bereid, om, zoo noodig na overleg met de Regeering, het bedoelde antwoord te publi- alsmede de hierop betrekking hebbende nota's Surinaamsche Gouvernement? Is de Minister niet van oordeel, dat een oplossing van het broken vraagstuk kan worden verkregen, indien landsche Regeering aan de Britsche Regeering een nadere regeling te treffen omtrent den de Corantijn-rivier, die thans in haar geheele als Nederlandsch gebied wordt beschouwd, en verbindt het voorstel om door gezamenlijke vast te stellen, of de Coeroeni dan wel de den bovenloop van de Corantijn-rivier en grens tusschen de beide Guyana's vormt? Voor- beantwoording van een of meer dezer vragen met den Minister van Buitenlandsche Zaken nocht zijn, zou men het zeer op prijs stellen, Minister dat overleg zoo spoedig mogelijk zou plaats hebben, opdat van de resultaten van in de Memorie van Antwoord melding kunne gemaakt."

over het Voorloopig Verslag.

zaak weer aan het rollen is, meenen wij onzen ondienst te doen met in herinnering te hoever ze gerold is sedert 1913.

naar verklaarde n.l. de toenmalige Minister van sche Zaken, Jhr. de Marees van Swinderen, nde:

merking dat uit de laatst bekende nasporingen leken zijn, dat de New-River de eigenlijke is en diensvolgens de grens zou vormen tus- riname en Britsch Guyana, berust op een integendeel is het op gronden van historischen rechtelijken aard in overeenstemming met de Regeering als een uitgemaakte zaak te be- dat die grens wordt gevormd door de en diens bovenloop de Cutari-Curuni, op wel- loop in zijn geheel toepasselijk zijn de gewone van het volkenrecht ten aanzien van gemeen- grensrivieren geldende."

daarmede in strijd verklaarde Minister de de behandeling van de Surinaamsche be- voor 1924:

de Corantijn in haar geheele breedte Neder- gebied is, dus dat de grens *niet* volgt de regelen van het volkenrecht;

onze Regeering na het afwijzend antwoord Britsche Regeering *niet* op de zaak is terug- dus is er geen sprake van *„overeenstem-* met de Britsche Regeering.

twijfel zal onze Regeering inzien dat de zaak rollen. In het stadium waarin zij nu ver- kan zij niet blijven. Naar onze meening is de Voorloopig Verslag voorgestelde weg de juiste. hterland van Suriname zal door een machtig concern worden onderzocht. Waar- in verband daarmede heeft — volgens de bladen — de Minister van Koloniën on- het „Koloniaal Weekblad" van 26 Februari) Bestuur van Suriname verzocht om voorloopig ningen of concessies tot ontginning van uit te geven in de zône liggende bezuiden breedtegraad. Dat de Amerikanen een degelijk onderzoek bedoelen blijkt eenerzijds uit aantal uitgezonden ingenieurs en geologen, uit het aanbod door het syndicaat gedaan een pas afgestudeerd mijnbouwkundige van gelegenheid te stellen het onderzoek voor het syndicaat te volgen teneinde aldus te doen. (Zie ons vorig nummer). Hoe ver westen de Amerikanen hun onderzoek zullen is ons niet bekend, maar de mogelijkheid gesloten dat zij tot aan de Corantijn zullen Het is daarom dringend noodig onze grens Guiana bijtijds te regelen. Onzekere gren- tot allerlei verwikkelingen aanleiding

brief aan de Koloniale Staten (zie ons vorig nummer) schreef de Gouverneur, dat wij ons in deze kwestie niet door landhonger mogen laten leiden, en dat hij zich overtuigd hield, dat de Nederlandsche regeering hare mogelijke rechten op het betwiste grondgebied niet ongemotiveerd zal prijsgeven en dat, indien mocht worden uitgemaakt, dat de tot dusverre door Engeland gehuldigde leer de juiste is, dit slechts op rechtsgeldige bewijsgronden zal worden aangenomen.

Door hen die reeds vele jaren aandringen op een regeling van de grens is dit juiste standpunt steeds ingenomen. Van „landhonger" is nooit sprakke geweest. Reeds in het artikel *„De grenzen van Nederlandsch Guiana"*, in het *„Tijdsch. v. h. Kon. Nederl. Aardr. Genootschap"* van December 1898 lezen wij:

„Niet om het stuk misschien geheel waardeloos land tusschen de bronrivieren van de Corantijn moet het ons te doen zijn, maar om het recht van het spel! Stond de zaak juist andersom, men zij er van verzekerd dat Engeland het beschouwen van het bewuste stuk land als Nederlandsch grondgebied niet zou dulden."

Wordt de kwestie door onze Regeering duidelijk uiteengezet en ook de meening van Dr. IJzerman medegedeeld, dan zal zeker de Britsche Regeering geen aanleiding hebben ons van landhonger te verdenken.

Maar in de eerste plaats is het noodig dat de Regeering in de Memorie van Antwoord geen verklaringen aflegt die de zaak vertroebelen.

En ten slotte nog dit: publicatie van de in het Voorloopig Verslag bedoelde bescheiden blijven wij noodig achten.

* * *

Den 28en Maart is te Paramaribo overleden de heer I. de Costa, oud-president van het hof van justitie aldaar, commandeur in de Orde van Oranje-Nassau en ridder van den Nederlandschen Leeuw.

In hem verliest de Kolonie een van haar bekwaamste zonen.

Curaçao.

De begrooting voor 1925.

XI.

Het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer is eindelijk verschenen. Wij zullen er maar niet veel van zeggen. Weer wordt gevraagd of Curaçao en Suriname niet onder één bestuur kunnen worden vereenigd. Vroeger heeft men dat gedaan om de eene kolonie de tekorten der andere te laten betalen, nu moet zeker de andere dit met die der eene doen! En dit wordt dan toegelicht met de apodictische meening van sommige leden, dat er in Curaçao geen behoefte bestaat aan de afzonderlijke organen van bestuur en rechtspraak, welke daar thans bestaan. Wel zoo! Wij zouden willen zeggen: „Weet U, Heeren, leden der Staten-Generaal, waaraan geen behoefte bestaat in Curaçao? Aan de koloniale *Staten*, waarover Uw V.V. het minstens vijfmaal heeft!"

Van die *Staten* dan wordt gezegd, dat er bij hen een sterk verlangen schijnt te bestaan, om het oogenblik te verhaasten, waarop geen bijdrage uit 's Rijks schatkist meer zal behoeven te worden verleend, en de noodzakelijkheid van vaststelling der begrooting door den Nederlandschen wetgever zal vervallen. „Niet wordt de contrôle, door de wetgevende organen van het moederland op de begrooting geoefend, daarginds als zeer drukkend gevoeld. De Staten zijn echter verlangend het bewijs te leveren, dat Curaçao niet langer als noodlijdend behoeft te worden beschouwd en dat daarom aan dat gebiedsdeel een grootere zelfstandigheid kan worden toegekend". Zouden de leden hier aan het woord dan nooit eens eene begrootingsbehandeling in den Kolonialen Raad gevolgd hebben en gelezen wat leden als de heeren Winkel, Gorsira, Lansberg, Statius Muller en anderen bij zoo'n gelegenheid herhaaldelijk gezegd hebben?

Zouden zij ook nooit eens bij Bordewijk nagelezen hebben, waarom de op „koloniën" geboekte uitgaven voor Curaçao destijds ten laste van het moederland zijn gebracht, als zij nu schrijven, dat alle uitgaven ten laste van Curaçao allengs van hoofdstuk XI naar de Curaçaosche begrooting moeten worden gebracht.

Nieuw is voor ons de mededeeling, dat van particuliere zijde — aangemoedigd door Koninklijk voorbeeld — een belangrijk bedrag tot leniging van den orkaannood der bovenwindsche eilanden is bijeen-

gebracht. Wij meenen uit de Curaçaosche kranten begrepen te hebben, dat alleen de Koningin iets gegeven heeft, en dat dit eigenlijk onnoodig is geweest.

Over enkele goede opmerkingen een volgend maal iets.

Begrooting voor 1926.

Het ontwerp is reeds ingediend bij den Kolonialen Raad en hier te lande ontvangen.

Vergeefsche reis.

De *Amigoe* deelt mee, dat de oud-zeeofficier, de heer Kremer, uitgekomen voor het hydrografisch onderzoek speciaal van het vaarwater en den stroom langs de haven, voorloopig weinig of niets kan uitrichten, omdat de zee de laatste weken bijzonder kalm is, van sterken stroom geen sprake meer is. De heer Kremer is nu maar eerst naar Suriname gegaan, waar hij de groote rivieren in kaart brengen moet.

De toeristenbooten.

Zaterdagmorgen kwam de *Orca binnen* en nam ligplaats aan de werf van de *Curaçao Trading Co.*

Zondagmorgen kwam de *Megantic* voor de haven, doch stoomde door naar de *Caracasbaai*. Hieraan had de loods niet de minste schuld, bovendien was de zee kalm en liep er geen stroom. Doch de kapitein had reeds daags tevoren een draadloos bericht gezonden dat hij *niet* de haven zou binnenvaren, maar naar de Caracasbaai doorstoomen.

Van beide booten bewogen zich den geheelen dag de toeristen door onze straten, toerden met auto's en deden vele inkoopen.

Woensdag kwam hier van Londen op weg naar Nieuw Zeeland het s.s. *Remuera*, een even groote Oceaanstoomer als de toeristenbooten van de vorige week. Zij had ruim 420 passagiers aan boord, waarvan een groot getal dien dag de stad in alle richtingen doorkruiste. *(A. d. C.)*

C. S. M.

De tankvloot van de C. S. M. is weer met een schip vermeerderd, n.l. met de *Cassandra*, dat Donderdag hier uit Holland binnenkwam en deze week Woensdag reeds de eerste lading ruwe olie uit Maracaibo hier voor de *Isla* aan bracht. *(A. d. C.)*

Een nieuw record.

Met een grooten sprong is alweer het record der aangekomen stoomschepen in onze haven verbeterd.

In Januari 1924 was het aantal stoomschepen dat onze haven binnenvoer 118. In December van het vorig jaar bedroeg het 173. Nu in de vorige maand Januari steeg het tot 198 stoomschepen. En deze maand Februari, ofschoon nog 3 dagen korter, zal daar wel niet veel onder blijven, want tot nu toe is het reeds elken dag buitengewoon druk geweest met het scheepvaartverkeer. *(A. d. C.)*

Commandant Appel †.

Op 27 Maart l.l. is op Curaçao overleden de commissaris van politie J. Appel. Reeds eenige maanden werd hij in het St. Elisabethsgasthuis verpleegd. De heer Appel was broeder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Uit den Verren Vreemde.

L'école coloniale.

De Locomotief van 19 Februari had een correspondentie uit den Haag, met dezen langen titel: „De bestuursopleiding voor de Fransche koloniën. De école coloniale. Opleiding in het moederland gewenscht." Het zal den schrijver genoegen doen zijn naar Indië gezonden stuk hier naar het in Nederland verschijnend weekblad terug gekaatst te zien, wij vinden het inderdaad in verband met de momenteele agitatie in de opleidingskwestie van zoodanige actualiteit, dat wij er eenige hoofdmomenten aan ontleenen.

De inzet luidt:

„De bestuursopleiding voor Ned.-Indië vormt reeds geruimen tijd een veelbesproken onderwerp. Het is daarom belangrijk kennis te nemen van de bestuursopleiding in andere landen en het opmerkelijkst is wel de bestuursschool in Frankrijk, omdat die niet, als ten onzent, onderdeel is van een algemeene universiteit, maar geconcentreerd is in een afzonderlijk orgaan, de *Ecole Coloniale* te Parijs. Merkwaardig — omdat men in dit studiecentrum van Franschen, Annamieten, Soedaneezen, bewoners van Tunis, Algiers, Madagascar en Cochin-China wel de verwer[...] mag zien van het beginsel: „opleiding in het [...] land." Merkwaardig ook — omdat deze moe[...] sche bestuursopleiding zeer wel blijkt samen[...] met een op ontwikkeling tot autonomie geric[...] tiek."

Na over de Fransche opleiding eenige al[...] opmerkingen gegeven te hebben, komt de sch[...] koloniale school.

„Van de *Ecole Coloniale* te Parijs, bestu[...] het Senaatslid Outrey, vertelt behalve het m[...] uitgegeven periodiek der leerlingen een elde[...] bliceerd interview met den *major de promot[...]* school, den heer Pierre Vidaud, den hoogst[...] sten student.

De *Ecole Coloniale* heeft drie afdeelingen, [...] Azië, een voor Afrika, Oceanië en Guyana en [...] ciale voor civiele ambtenaren in Tunis en [...] Zij leidt op voor bestuursfuncties in de kol[...] voor ambtelijke functies ten departemente. He[...] vier- à vijfjarigen cursus behaalde diploma [...] bevoegdheid in een bepaalde kolonie een [...] als *élève-administrateur* werkzaam te zijn. Te[...] wordt dan beoordeeld de geschiktheid voor [...] deren bestuursdienst; daarin begint men dan [...] rang van *contrôleur civil*.

De studievakken varieeren, wat de talen, [...] fie, volkenkunde e.d. betreft, naar de landstree[...] de abituriënt zich kiest als toekomstig arbe[...] maar de inrichting zelf wordt gekenmerkt door [...] gemeenheid harer opleiding — zij omvat gym[...] en schermen zoogoed als kennis van den Isl[...] daar een deel der studenten inwonend is wor[...] een centrum gevormd, waar degenen die een k[...] loopbaan kozen jarenlang in nauwe geme[...] leven. Op dit oogenblik is de meerderheid der [...] ten aan de *Ecole Coloniale* niet in Frankrijk [...]

En nu is dit het merkwaardige:

in dit Frankrijk worden de studeerenden [...] niale wetenschappen, onverschillig of hun [...] Parijs stond of in Senegal, doordrongen van ee[...] tief Fransch patriottisme, onderwezen naar m[...] Europeesche methoden en doordrongen van ee[...] terschen geest. Frankrijk voert in zijn koloni[...] politiek, welke zich onder meer uit in het re[...] ren van jaarlijks tienduizenden Inlanders als [...] soldaat en in het beletten van handel en be[...] andere buitenlanders dan Franschen;

en *toch* trekt de *Ecole Coloniale* uit alle F[...] gebiedsdeelen Inheemsche studeerenden naar [...] *toch* zijn de Fransche universiteiten een ga[...] kozen centrum voor nationalistische Turken, [...] naren en Arabieren, Siameezen en Indiërs.

Hoe is dit mogelijk?

Hoe is het mogelijk dat een land, dat zijn [...] zonder meer bezigt als recruteeringsveld voor [...] op Westersche slagvelden gedwongen Inlands[...] daten en dat zijn overzeesche gebieden dwi[...] geen ander land dan Frankrijk handel te dri[...] uit geen ander land dan Frankrijk kapitaal v[...] tiging van ondernemingen te verkrijgen, *nochta[...]* de volken van Azië en Afrika zoo gaarne w[...] zocht? Hoe komt het dat een Inheemsche j[...] uit Tunis getuigt: *„je suis Tunissien et je me[...] Français"*?

Dat komt doordat men, *naast* die ronduit [...] moederland gerichte oeconomische en milita[...] tiek, er een volgt van ruime toekenning van [...] functies en bestuursbevoegdheden aan in de [...] Inheemschen. Merkwaardig als ons de tege[...] schijnen moge — de feiten getuigen hoe daar[...] persoonlijke en collectieve banden met het [...] land versterkt zijn. Voor de buitenwereld bl[...] intusschen een boeiend schouwspel te zien hoe [...] rijk, eigen oeconomische en militaire belangen [...] koloniën door heffing van zware invoerrechte[...] invoering der conscriptie dienend, door de In[...] sche bewoners dier koloniën en in het bizonder [...] Mohammedaansche volken als voorbeeld we[...] schouwd.

Om nu op de Fransche bestuursopleiding te[...] komen, ook die opleiding wordt door haar gee[...] kenmerkt en die *geest* van de bestuursopleiding [...] de Fransche koloniën wordt men het duidelijkst [...] waar in het antwoord van Pierre Vidaud, op de v[...] welke zijn nu de koloniale beginselen welke m[...] meegeeft, in deze school van bestuurderen der [...] sche koloniën?

„Men leert ons," antwoordde hij, „méér dan de [...] ken die wij ginds noodig zullen hebben. Men [...] dringt ons van een bepaalden geest en men do[...]

...n wat wij zullen behoeven: energie, initiatief ...nal de breedheid en ruimheid van geest, de ...d'esprit, welke de eerste eisch is, dien men ...loniaal ambtenaar moet stellen. Hij toch moet ...eginselen hebben, geen vooroordeel, een helder ...geen vastgeroeste denkbeelden, een weldoor-...plan, geen dogmatiek. Hij moet *begrip* hebben."
...leert ons dat gestreefd moet worden naar ge-...e opheffing van de recruteering in de kolo-...Zestig procent van de gerecruteerden is voor ...nd verloren.
...brengt men ons beginselen bij omtrent de ...*onleur* van de koloniën. Boven groote nutte-...projecten moet de voorkeur gegeven worden aan ...ndige oeconomische ontwikkeling en daarbij ...landbouw vooraangaan.
...rootste probleem is de politiek jegens de In-...n. Men leert ons niet te vergeten, dat de oor-...n kolonisatie een onrechtvaardigheid is. Ons ...de koloniën is een recht van den sterkste; er ...is goed te maken en er is een ander recht, ...orven moet worden door het nakomen van ...verplichtingen. Die verplichting, zoo leert ... luidt *niet:* heengaan. Zij luidt: b l ij v e n, ...eldoen; ontwikkel de Inheemsche volken naar ...n aanleg en beschaving. *Notre devoir ici re-...re intérêt."*
...de hoogst-geplaatste student van dit oplei-...rum voor Fransche koloniale bestuursambte-...De vermelde doelstelling, het richtsnoer dat ...aanstaande bestuursambtenaren wordt aange-...stellig opmerkelijk.
...opleiding voor den dienst in Ned.-Indië zoo ...elijk besproken wordt en die bespreking zich ...tusschen een trits van plaatsnamen: „Leiden, ...Batavia", scheen het belangwekkend ook van ...che bestuursopleiding eens kennis te nemen."
...sluit het artikel in *De Locomotief*, dat gedach-...rgeeft de overweging ten volle waard. Maar ...men, bij het lezen, indachtig, dat zij uitgespro-...door een student, die de school nog beziet ...schoolbanken en wiens gedachtengang veelal ...volle wortelt in de school.
...wij een denkbeeld weergeven dat zich aan ...lezen van 't artikel opdrong, dan stellen wij ...of het talent en de warmte, waarmede de ...leeraren plegen te spreken van groot en ...nkrijk, ook niet het zijne er toe kan bijdra-...den gekleurden broeder te doen verklaren: ...*ns bon Français.*

...macht als bezuiniging op de defentie-uitgaven.
...ritsche luchtmaarschalk Sir John Salmond, ...Londen een rede gehouden, waarin hij o.a. ...zicht gaf van de in Irak reeds met de lucht-...ng bereikte resultaten. Het volgende is eraan

...rgang van het beheer van het leger naar de ...e luchtstrijdmacht vond in Oct. 1922 plaats. ...leger garnizoenen had gelegd, kostte de ver-...22 millioen, maar nu het beheer aan de ...ht is gekomen, waren de kosten tusschen 3 ...lioen. Alleen de luchtmacht in dat land van ...standen en primitieve verbindingen maakte ...elijk, alle koorden tegelijk in handen te hou-...snel en zeker te handelen, op de juiste plaats ...juiste moment.
...nnerende aan de incidenten gedurende zijn ...ndo, hetwelk het vorige jaar afliep, zeide hij, ...lucht-actie met succes was ondernomen in som-...gevallen, waarbij anders minstens een divisie ...en noodig zou zijn geweest, maar nooit werd ...end in omstandigheden, die toch niet vroeger ...geleid zouden hebben tot de afzending van ...en-afdeeling. De lucht-actie was een machtig ...n de inboorlingen af te schrikken, doordat ...waren met haar snelheid en zekerheid. In ...de mate van haar werkdadigheid afgeleid ...t het feit, dat er thans een geregeld systeem ...n, doordat een vertegenwoordigende re-...ingesteld met een wetgevende vergadering, ...et volk is gekozen.
...r Sir Salmond.
... geen bezuinigingsleer af te leiden voor ...van Nederlandsch-Indië?

Ingezonden.

Soerakarta, 16 Febr. 1925.

...chte Redactie,
...agteeken achter het woord „kleinigheden"

in het artikel op blz. 9 van no. 53 van Uw weekblad (lid 8) geeft mij aanleiding tot de volgende mededeeling:

a. De Mangkoe Negara is *nimmer* met den titel „Hoogheid" aangesproken geweest. Die titel is alleen den Soenan en den Sultan voorbehouden. In de oudste stukken (ruim 100 jaar) wordt reeds van Edel-Gestr. gesproken; Hoogheid *nooit.*

b. De installatie tot Mangkoe Negara, resp. Prang Wedana (al naar gelang van den leeftijd) heeft steeds, zoover het archief reikt, in het Residentie-huis plaats gehad, ook nu weer op verlangen mede van den M. N.

De „vorstelijke woning" diende voor de feestelijkheden bij die gelegenheid door den M. N. gegeven.

In het Residentie-huis werd vanwege de Regeering een feest gegeven.

Bovenstaande tot Uw inlichting.

Hoogachtend,

NIEUWENHUYS,
Resident van Soerakarta.

N a s c h r i f t.

Uit den inhoud van het schrijven van den Resident van Soerakarta blijkt, dat de schrijver van het opstel „De Vorstenlanden op Java" het door hem behandelde onderwerp op sommige punten niet geheel en al meester is geweest.

De bedoeling, welke bij den schrijver heeft voorgezeten is duidelijk, n.l. de consideratiekwestie van den Mangkoe Negoro nogmaals onder de aandacht van de belangstellende lezers te brengen en die gelegenheid te gebruiken die consideratie voor den vorst te vragen, welke hem, volgens schrijver's meening, toekomt.

Nu de Resident van Soerakarta zijne aandacht aan het opstel heeft geschonken, zal dit feit zonder twijfel aan den schrijver daarvan zekere voldoening geven.

Red. Kol. Weekbl.

Zeer geachte heer Redacteur,

U zoude velen van Uw lezers in 't buitenland en op reis — die niet in de gelegenheid zijn Nieuwe Rott. Cour., Amsterd. Alg. Handelsblad of dergelijke bladen in handen te krijgen — ten zeerste verplichten, als U in het Koloniaal Weekblad telkens den stand van den Indischen gulden onder rubriek wisselkoers wilde mededeelen.

Met beleefden dank bij voorbaat,

Hoogachtend,

Mannheim, 28-III-'25. Mevr. H. BERG.

Wanneer het verzoek van de geachte inzendster door andere lezers ondersteund wordt, zullen we het gaarne in overweging nemen. *Red. K. W.*

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

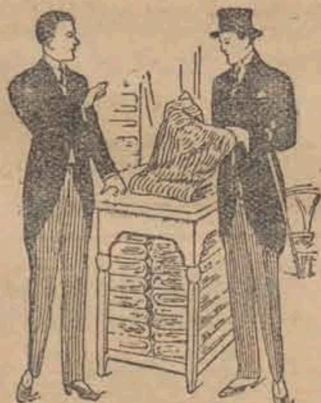
ALGEMEENE VERGADERING.

Op Dinsdagavond, 24 dezer, had in Monopole de 2e Algemeene Vergadering plaats. In een korte, doch gloedvolle openingstoespraak, tintelend van geest, verwelkomde de voorzitter, de heer Roodhuijzen, de aanwezigen, heette het een geluk dat de afdeeling, sinds hare oprichting in Juli '24, in ledental was vooruit gegaan en hoopte, dat het krachtig vereenigingsleven niet verslappen zou, doch verder nog den blijvenden groei van het ledental zou uitwerken, dat ook dienzelfden dag nog, door aansluiting van enkele nieuwe leden, weder toegenomen was. Het bekende devies van onzen Jan Pietersz. Coen: „despereert niet" zal èn den Voorzitter èn het Bestuur steeds voor oogen blijven en tot steun strekken bij de verdere ontplooiing van het vereenigingsleven.

De afwikkeling van de agenda ging vlot; de verslagen van den Secretaris (den hr. H. J. de Wit) en van de Penningmeesteresse (mevr. F. v. d. Post-Liefrink) hadden de noodige belangstelling en de ter vergadering gekozen Commissie van Onderzoek, de heeren Dr. Bonk en L. Kylstra, hadden geen zware taak bij de vervulling van hunne plichten.

In plaats van het scheidend Bestuurslid, Mevr. Bar. E. van Hoëvell, werd met algemeene stemmen Mevr. Zonnevylle gekozen. Met eenige vriendelijke woorden bedankte de Voorzitter Mevr. v. Hoëvell voor hetgeen zij voor de vereeniging en het Bestuur gedaan had, zoowel door hare nooit verslappende en immer gul

betoonde hulpvaardigheid, waar het den arbeid voor de afdeeling betrof, als door hare adviezen en wenken in de veelvuldig gehouden bestuursvergaderingen.

Tot afgevaardigde ter Algemeene Vergadering van de Vereeniging, in Juli of Augustus a.s. in den Haag te houden, werd de heer Mr. G. J. Nolst Trenité gekozen; tot plaatsvervangend afgevaardigde de heer H. J. de Wit.

De voorgestelde wijzigingen van art. 6 van het Huishoudelijk Reglement werden spoedig geregeld, waarna bij de rondvraag de heer Kylstra de wenschelijkheid uitsprak, door den invloed en de tusschenkomst van het bestuur der afdeeling eenigen ruimeren voorraad van wetenschappelijke lectuur over Indië in de Openbare Leeszaal te verkrijgen. Deze wensch gaf tot ampele bespreking aanleiding, welke echter nog niet tot een aanwijzing van den te volgen weg leiden kon. De Voorziiter beloofde deze zaak op de eerstvolgende bestuursvergadering nader ter sprake te zullen brengen.

Na nog enkele beschouwingen omtrent aan te wenden pogingen tot versterking van den onderlingen band tusschen de leden en tot verhooging van opgewekt vereenigingsleven, sloot de voorzitter om half tien de vergadering, die gekenmerkt was door een prettigen toon en aangename stemming.

Amersfoort, 26-3-'25.

Zaterdag 4 April a.s. middagbijeenkomst in Hotel Monopole; causerie met lichtbeelden naar aanleiding van de *„internationale ligging van Oost-Indië"*, door den Heer A. J. P. Zonnevylle, Kapitein b. d. Gen. Staf, lid der afd. Amersfoort.

De Secretaris,
DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn.

De *film der Bataafsche Petroleum Mij.* kan niet door ons vertoond worden, omdat deze, zooals ons werd medegedeeld door de Directie, binnenkort in de gewone bioscopen zal rouleeren.

Woensdagavond 8 April, 8 uur, komt de heer *J. Einaar* in de bovenzaal van de Coöp. Landb. Hand. Verg., Stationsstraat 50, spreken over:

„De Boschnegers van Suriname".

Woensdagavond 15 April hebben we een avond voor de buurtvereeniging „De Goede Woning" in de zaal van Stempker aan den Arnhemscheweg.

Aan het Wonosobo-comité is f 300 gegireerd.

Voor den avond van Woensdag 8 April hebben leden en begunstigers vrij entrée met recht op één introductie à f 0.25; alle andere belangstellenden betalen f0.50 entrée.

Komt allen en brengt zooveel mogelijk kennissen mede!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Op *Woensdag 8 April* a.s., des avonds om 8 uur, zal in „Pulchri Studio", Lange Voorhout No. 15, alhier, een LEZING plaats hebben door Prof. Dr. J. J. van Loghem, hoogleeraar aan de Universiteit van Amsterdam, over: *„Hygiënische vraagstukken in tropische steden"*, toegelicht door lichtbeelden.

Toegankelijk voor leden van „Oost en West" met één introducée.

Namens het Bestuur:
De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

INDISCHE FILMAVOND.

Dinsdag 24 Maart werd door onze afdeeling een Indische filmavond gegeven.

Vertoond werden de film van de Rotterdamsche Lloyd: met de Patria van Rotterdam naar Batavia en de film van de Koninklijke Paketvaart-Mij.: met de Plancius door de Molukken.

De groote zaal van het Gemeentelijk Concertgebouw was goed bezet en bleek de avond voor onze afdeeling een groot succes.

Aan het slot van beide films verscheen op het doek een opwekking lid van de Ver. „Oost en West" te worden.

Wij zijn de Directies van beide scheepvaartmaatschappijen dank verschuldigd dat zij deze film zer beschikking hebben gesteld.

De Secretaris,
H. P. D

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Uitnoodiging tot bijwoning der *Hoofdbestuur-dering* op *Zaterdag 18 April* e.k., des nam. in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 20 Nov. '24, No. 47).
3. Jaarverslag, rekening en verantwoording begrooting 1925. (Zie K. W. van 26 Maart '25, Nos. 13 en 14).
4. Voordracht Algem. Vergadering vacatures de beurt van aftreden zijn de H.H. Van Marcella).
5. Propaganda.
6. Agenda Algem. Vergadering en vaststelling
7. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
8. Sluiting.

Den Haag, 28 Maart 1925. *De Secre*
VAN DER

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BEST
G. A. van Arendonk te Lage Zwaluwe, als wijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Onderwijs.

Mutaties van 25 Maart tot 1 A

Nieuwe Leden:

E. P. H. Prick van Wely, Gep. O.-I. Ambtenaar gen, Bijleveldsingel 8. f 5.—.
Mej. B. M. Jacobson, Haarlem, Wagenweg 48.
M. C. D. Caalen, Haarlem, Bakenessergracht
J. F. Akkerman, Redacteur O. H. Courant, f 5.—.
Dr. A. van Eldik, Referendaris verzekering Heemstede, Bronsteeweg 17. f 5.—.
J. D. Brand, Directeur Koninkl. Paketvaart- veen, Kweekduinweg 3. f 5.—.
A. Wiemer, Badarts te Zandvoort. f 5.—.
Mevrouw Meilink, geb. van West, Den Haag, zelaerlaan 230. f 5.—.
J. E. Vincent, Den Haag, Pension Weltevreden linckstraat 62. f 5.—.
P. E. v. d. Kam, Ind. Jur. Stud., Den Haag straat 74. f 2.50.
Mevr. N. I. de Vries, Directrice „Sheffield Den Haag, François Valentijnstraat 110. f 5
Mevr. G. van Gelder-Raben, Den Haag, Colu 86. f 5.—.

Afschrijven:

Jonkvrouwe E. M. H. Cremers, Scheveninge we Duinweg 6 (overleden).
Raden Toemenggoeng Wediodiningrat (P man), arts te Solo.

Adresveranderingen:

Mr. E. Rijke, oud-Indisch Rechterlijk Ambt den, Witte Singel, van: 46 naar: 58.
Mej. J. L. Huisken, Haarlem, van: Ripper naar: Tuijnderslaan 2.
Dr. A. R. Schouten, Leeraar M. O., van: W Salemba 27, naar: Haarlem, Westerhoutstr.
Mej. J. S. M. van der Kroon, Den Haag, van: 83, naar: Anemoonstraat 166.
W. Bueno de Mesquita, Oud-Kapitein O.-I. Haag, van 2de Van Blankenburgstraat 114 te Voorhout 12a.
D. Kersken, van: Bussum, Laan Suchtelen Haare 8, naar: Naarden,, Godelindeweg
Ch. F. H. Dumont, Leeraar Middelb. School, Deventer, van: Singelstraat 6 naar kerstraat 17.
Mr. S. Cohen, van: Florence naar: Rome, Pos tante.
J. L. van der Bie, Controleur B. B., van: Malili (Celebes).
Dr. A. J. F. Oudendal, Leeraar Stovia, Welte Kramat, van: No. 95 naar: No. 99.
J. H. Boschman, Chemiker, van: s.f. „Ngadirejo te Kras, naar: s.f. „Kawarassan", Halte Ka Kediri.

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

RMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

IS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland verblijven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

S VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

AAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke belangwekkende reis.

Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma NUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze **Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
- ...erlandsch-Indië en de handel.
- ...che toestanden gezien door een inlander.
- ...leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
- ...rat-Islam.
- ...suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
- ...afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
- ...beelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel
- ...trent het ontstaan van ziekten.
- ...Europeesche vrouw in Indië.
- ...osschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
- ...de Kolonie Suriname.

Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
- „ 2. Het Javaansch tooneel.
- „ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
- „ 4. De theecultuur op Java.
- „ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
- „ 6. Een doode taal in Indië.
- „ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
- „ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
- „ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
- „ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
- ...Bali en zijne bewoners.
- ...ing in Nederlandsch-Indië.
- ...criminaliteit in Nederlandsch-Indië.
- ...che Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
- No. 5. Nederlanders in Indië.
- „ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
- „ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
- „ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

...d verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

...tariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
BERICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 29 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reis-Indrukken. — Moet men in het Nederlandsch schrijven om voor een nieuwe zaak interesse hier te lande op te wekken? — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn). — Meded. — Mutaties van 1 tot 8 April.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(*Vervolg*).

Van Batavia naar de Vorstenlanden.

Daar mij de tijd ontbreekt om een copie te maken van mijn brieven en ik, bij het schrijven van het „vervolg", de vorige dus niet meer onder de oogen krijg, zal het allicht kunnen gebeuren, dat ik in herhalingen verval, want: „waar 't hart vol van is, daar loopt de mond — in dit geval de pen — van over." Ik bied daarvoor bij voorbaat den lezers mijne verontschuldiging aan.

Batavia en meer in 't bizonder het gedeelte ervan, dat, in tegenstelling met de handelskantorenwijk, als woonstad der Europeanen, Weltevreden heet (al wonen er ook vele z.g. „kankeraars", *on*tevredenen, die, later in Holland teruggekeerd, op dit goede land, waar zij toch zooveel hadden kunnen genieten, blijven schelden), draagt geen specifiek Javaansch karakter. Vooral de nieuwere huizen en de bewoners daarvan zijn, uiterlijk althans, echt Hollandsch, herinneren levendig o.a. aan nieuw Amsterdam en Den Haag. Op een enkele uitzondering na, zijn er geen luchtige huizen met ruime galerijen en groote erven meer, zooals vroeger. De heeren zijn, ook zelfs des avonds, nog wel in witte of shanting-pakken gekleed, maar de dames dragen reeds in den vroegen ochtend modieuse japonnen, soms nog wel van fluweel en met bont afgezet!!

Erg praktisch bij een temperatuur van 80—90 graden in de schaduw, zelfs nu, in den Westmoesson, terwijl 't na zonsondergang, als 't niet regent, weinig afkoelt!

Om hier te reizen is mij dit seizoen wel het meest geschikte gebleken, te meer daar 't toch dikwijls mooi helder weer is, vooral des morgens. En als er 's nachts flinke regenbuien gevallen zijn, is 't den volgenden dag buiten stofvrij, wat ook een groot voordeel is bij 't vele auto-gerij.

Een aardig tafereeltje in den regentijd, dat mij te Batavia ook opgevallen is, beschrijft L. in „Het Nieuws v. N.-I." als volgt:

„PAJOENG". *)

Vannacht had het stevig geregend en vanmorgen om zeven uur regende het, althans op Gondangdia, nòg.

Dat is op zichzelf niets bijzonders in deze dagen, maar wèl bijzonder schijnt het me, dat die voortgietende regen het aanzijn gaf aan een Inlander, die me aan...... de Kalverstraat deed denken.

Terwijl kokkie in een toestand van algemeene verwatering het erf op zeulde, terwijl de waschbaboe als het ware zelf van deze aarde dreigde weggewasschen te worden, liep daar zeer op zijn gemak een Inlander met een ostentatief-mooie pajong boven zijn hoofd, terwijl hij onder zijn arm een bundel van die, op dat moment zeer onontbeerlijke, voorwerpen met zich droeg.

*) Een van geolied papier door Inlanders vervaardigd rond Chineesch scherm met bamboezen ribben en steel, dat zoowel tegen regen als tegen zonneschijn beschuttend boven 't hoofd gehouden kan worden en in eenigszins eleganten vorm een aardig mode-artikel zou kunnen worden, b.v. aan 't strand te Scheveningen. In Singapore zag ik er keurige dames mee loopen.

En hij annonceerde luid en geaccentueerd: „Pajoeng!", dan een tiental rustige stappen, en dan „Pajoeng!"

Ach dit was „naar 's lands gelegenheid ver-Ind dezelfde man, die in de Kalverstraat uit het as boren scheen te worden, zoodra er zich een re boven het centrum van Groot-Mokum begon lasten.

Den legendarischen tijd, dat de kleine verkoop een snel tempo de Kalverstraat af begon te been der het geroep van „Een kwèrtje 'n perrepl kwèrtje 'n perreplu", heb ik niet meer meegem

In mijn jonge jaren was de prijs al een hal den om gedurende den oorlog, toen alles d werd, op te loopen, zelfs tot f 1.50.

Het bestaan van dien „zoon van het oude vol altijd onmiddellijk present was, wanneer de re gon te vallen, was me altijd een puzzle.

Waar hield de man zich op, wanneer het gende? Woonde hij in de buurt van den Dam, hij geen ander beroep behalve dien handel in tweedehands „perreplu's"? Zat hij met den bun genschermen bij zich dag aan dag voor het raa zijn kamertje te wachten, totdat de hem geld gende druppels begonnen neer te vallen?

Ik weet het niet, ik weet het nòg niet!

Maar het riep oude herinneringen wakker, hier van morgen op Gondangdia den tegenvoet van den nijveren Kalverstrater.

En — dit Inlandsch initiatief op handels werd beloond, de pajongs gingen er in als ko was „sterke vraag naar het artikel". Ja, het iets van of vele lieden met het koopen van zoo'n parant instrument gewacht hadden op de koms den bruinen naneef van dien legendarischen K strater met z'n „kwèrtje 'n perreplu".

Een Indische spoorreis is niet bepaald een tatie en stellig onder of na een regenbui veel der onaangenaam dan bij felle zonnestralen stofwolken gepaard. Dit ondervond ik b.v. op lange reis van Batavia naar Djocdja. Vóór d dauw — in Indië heeft, nog meer dan elder morgenstond goud in den mond — uit Wel den vertrokken, kwamen wij eerst tegen den in die oude Sultanstad aan. Deze maakte al lijk een echt Javaanschen indruk, zoowel w bouworde — hoewel ook in de nieuwe daarvan, jammer genoeg, is afgeweken — de kleederdracht der bevolking, welke grooten *nationaal* is gebleven of liever gezegd in den sten tijd weer geworden is, vooral ook door 't beeld der, in den goeden zin, „nationalistisch stemde aanzienlijken.

Toen, tegen de Kerstdagen van 1924, stond heel Djocdja in het teeken der feestelijkheid het oog op het daar te houden Congres va Java-Instituut, waaraan niet alleen de Europeesche en Inlandsche burgerij, maar o len van buiten deelnamen. Alle hotels en pe waren overvol en alle Djocjaneezen hadde huis vol logées, gedachtig de onvolprezen In gastvrijheid, die gelukkig nog niet verdwen

Mijn indrukken van dit bizonder interes welgeslaagde Congres, met de daaraan verbo prachtvolle Javaansche feestelijkheden, gaf reeds in het Kol. Weekbl. weer. Om niet in haling te vervallen, kan ik nu volstaan me weergeven der herinnering: hoe boeiend en rijk alles was, maar ook hoe zéér vermoeiend!

De zittingen begonnen om 8 uur des mor en werden veelal, na een korten etens- en rust in den namiddag voortgezet, terwijl de waj dansvoorstellingen, die om 9 uur 's avonds vingen, tot 2 uur 's nachts duurden. Natuurl kwamen de ijverige congressisten slaap te kort viel bij de eindzitting duidelijk te constateeren uitgeput zij waren naar lichaam en geest Gelukkig konden de meesten daarna tot rust men in eigen huiselijken kring, velen het wa muskietrijke Djocdja ontvluchtend naar koe streken.

Ook wij troffen 't bizonder, dat wij met de bevriende familie, bij wie wij logeerden mee mochten gaan naar het gezellig buitenhuis in de bergen van 't nabije Kalioerang, waar wij, al wandelend en badend in de vrije natuur, vol schaduwrijke bosschen en verfrisschende stroompjes, een ...daagsche, verkwikkende rustkuur konden houden.

Daarna te Djocdja teruggekeerd, begonnen wij er met nieuwen moed onze aandacht te wijden aan de bizonderheden van stad en land, o.m. ook aan de verschillende takken van kunst en kunstnijverheid, die er met succes beoefend worden.

Een verblijdend teeken van oplevend nationaliteitsgevoel is de sinds enkele jaren, geheel op ...sch initiatief gestichte dansschool, *Krido Wiromo*, waar nu, ook buiten de traditionele opleiding aan de Vorstenlandsche hoven, aan jongens en meisjes, die er aanleg en roeping voor hebben, die oude kunst, op doeltreffende wijze door ervaren meesters, artisten in hun vak, geleerd wordt. De onlangs in den Haag zoo bewonderde dans van mej. Line Weber heeft zij ook ...geleerd. Van den hoofd-leeraar, Pangeran A. ...dingrat, vernamen wij, dat zij tot zijne beste leerlingen behoord heeft, wel een bewijs dat ook Westerlingen met aanleg wel degelijk ...r behooren die schoone Oostersche kunst kunnen leeren beoefenen.

Daar de meeste der leerlingen niet in staat zijn de lessen te betalen, wordt de school in stand gehouden door een subsidie van den Sultan en contributies der leden van de gelijknamige vereeniging.

Zou 't niet op den weg liggen van kunstzinnigen in Nederland om dit Javaansche streven ook financieel te steunen? Bij „Boeatan", die reeds ...elijk als lid is toegetreden, zijn desgewenscht ...ere inlichtingen in te winnen.

De Prins van Pakoealam heeft het plan opgevat ten zijnen paleize, ook aan jongelieden van ...en zijne onmiddellijke omgeving, onderricht te geven in de bespeling van het gamelan-orkest. Zijne beide zoons en drie bevallige dochters (de kleinste, Pientje, is acht jaar) die ook ter school gaan, zijn er reeds mee begonnen en ...r ik vernam, zullen ook muzikale Hollandsche jongens en meisjes van Djocdja en elders gaarne en dankbaar gebruik maken van deze zoo gul aangeboden gelegenheid om les te nemen in de ...niet gemakkelijke kunst der gamelan bespeling. Is dit niet de rechte weg tot onderlinge waardeering?

Op kunstnijverheidgebied munten Djocdja en Solo vooral uit in vlakornament, beoefend bij de ...lederbewerking der Wajang Poerwo, het wonderbare Javaansche schimmenspel en de batik, ter bevordering waarvan onlangs ook een vereeniging onder de Javaansche grooten is opgericht, evenals voor de bijna geheel in verval geraakte handweefkunst. Waar de nationale kleederdracht ...s meer en meer in eere hersteld wordt, zullen ...zelf deze kleinkunsten langzamerhand weer ...komen tot haar recht women.

Ook de rood- en geelkoper-bewerking voor gebruiksvoorwerpen, naast die der edelmetalen en ...het schildpad, worden op artistieke wijze in de Vorstenlanden beoefend. Waar ik hier mij echter bepalen wil tot het weergeven van enkele reisindrukken, blijven beschrijvingen der inheemsche ...werkkunst tot later bewaard.

Met leedwezen kreeg ik sterk den indruk, dat de groote massa van het volk, zelfs de kunstnijveren, in de Vorstenlanden, zeer arm is, bepaald in behoeftige omstandigheden verkeert, alleen het ...d van den Mankoenegaran in Solo maakt hierop een gunstige uitzondering. Het is hier niet de ...s om op de diepere oorzaken daarvan in te gaan.

Door samenloop van omstandigheden kon ik slechts enkele dagen doorbrengen in Solo, waar ik zeker in niet mindere mate dan te Djocja, een diepen indruk kreeg van het typisch Javaansche volkskarakter met zijn thans oplevend nationaliteitsgevoel, dat naar men vreest, zich ook hier en daar uit in aansluiting bij 't Communisme, wat tot revolutie zou kunnen voeren.

Volgens Aneta bericht, werd in het afdeelingsverslag der Eerste Kamer inzake de Ind. begrooting hulde gebracht aan Min. de Graaff en G. G. Fock voor hun uitnemend doortastend beleid, gericht op de zedelijke en economische verheffing van het volk en wering van revolutionaire elementen, terwijl Missie en sociale maatregelen werden aanbevolen tegen revolutie......

Zou oprechte onderlinge waardeering tusschen Oost en West, daarnaast niet eerder tot het doel voeren?

Moet men in het Nederlandsch schrijven om voor een nieuwe zaak interesse hier te lande op te wekken?

In het Koloniaal Weekblad van 18 Dec. '24 en van 5 en 12 Maart '25 heb ik eenige artikelen geschreven over een nieuwe vinding, die het mogelijk maakte om de cocosnoot tot een grootindustrieel object te maken. In onze koloniën groeien ongeveer 100 millioen boomen, die momenteel een intrinsieke waarde vertegenwoordigen van zoowat 1 milliard guldens en men zou zoo denken, dat er eenige belangstelling hier te lande en vooral in belanghebbende kringen moest bestaan om aan deze artikelen althans de noodige aandacht te schenken.

Als vanzelfsprekend heb ik ook nog op andere wijzen getracht om belangstelling gaande te maken, doch is dat steeds een zeer moeilijke zaak. Daar ik behalve met Holland en Koloniën ook met andere landen bekend ben, heb ik mij natuurlijk ook tot andere landen gewend om te zien of daar ook eenige belangstelling bestond.

Ons Departement van Koloniën zag geen kans deze zaak eenigszins vooruit te helpen, ofschoon zij zeer belangstellend waren hoe of de verdere ontwikkeling zou zijn. Een der Hoofdambtenaren, hoofdzakelijk in dienst van de Indische Regeering en opkomende voor de Industrieele belangen van onze kolonieën, heeft zich bijzondere moeite getroost en heeft op eigen houtje werkelijk alles geprobeerd, doch het lag niet op den weg van Koloniën om zich met deze zaak te bemoeien. Ergens zal dat wel in regels vastgelegd zijn en is er natuurlijk niets aan te doen.

Ik heb mij ook gewend tot de voornaamste lichamen die de particuliere belangen in onze Koloniën vertegenwoordigen en waarvan men steeds in de couranten verhalen kan vinden van het interesse dat deze instituten voor de ontwikkeling van de Koloniën hebben.

Ook dat gaat niet gemakkelijk en is het dan ook te begrijpen, dat men zoo ineens maar niet op iets nieuws invliegt, wat daarbij nog, hoewel het bewezen is, toch altijd nog uitgezocht zal moeten worden, tenminste wat verschillende details aangaat.

Doch eenigen tijd geleden dacht ik, dat alle moeilijkheden uit den weg geruimd waren, om deze industrie onder Nederlandsche vlag te beginnen. Van buitenlandsche zijde n.l. kwamen een paar menschen opdagen die wel interesse aan deze zaak hadden. De zaak werd eenigermate onderzocht, doch hetgeen ik tot heden al kon laten zien, opende de directe mogelijkheid om 100.000 ton andere weefsels door cocosweefsels te vervangen. Ik kon uitrekenen dat honderdduizend ton geweven cocosstoffen de verwerking van 665 millioen cocosnoten noodig maakten, waarvoor minstens 45 fabrieken gebouwd zouden moeten worden, waaraan bijv. 90 Hollandsche ingenieurs in de naaste toekomst een

plaats zouden kunnen vinden. De fabrieken zouden ca. 60 millioen guldens moeten kosten en zou daar heel wat bij zijn wat de Nederlandsche en Indische industrie zou kunnen leveren. De levering van de cocosstoffen zou beter heden dan morgen kunnen geschieden en al moest er nog het een en ander geprobeerd worden, de zaak kon direct aangepakt worden.

Nu dacht ik: zie zoo, nu zal je wel belangstelling krijgen, want anders verhuist de zaak naar het buitenland en ze zijn hier wel van „de kat uit den boom kijkende familie", maar poes was al aardig op weg om er uit te komen.

Ik heb Koloniën een en ander medegedeeld en ook de particuliere vertegenwoordigende instituten.

Doch de eerste kon ook nu niets doen en de tweede berichtten dat het niet op hun weg lag. Van andere zijde kreeg je meestal ten antwoord dat zij er voorloopig geen belangstelling voor hebben.

Ik zou bijna kunnen aanraden om aan de douanestations en aan den Hoek van Holland en IJmuiden een paar groote borden neer te zetten, waarop geschilderd: „het ligt niet op onzen weg en er is voorloopig geen belangstelling om iets nieuws te „onderzoeken", wanneer het op het gebied van de ontwikkeling van de industrie ligt. Iedereen die hier wil binnenkomen met geldswaardige papieren, ook al zijn ze geen cent waard, als er alleen maar een beetje speculatie in zit, is hartelijk welkom."

Je moet je bij dergelijke zaken neerleggen en als je nu maar een paar talen kunt spreken, ook al is het gebrekkig en je bent een beetje met het buitenland op de hoogte, dan ben je tenminste niet heelemaal verloren. Toch is dat ook in dit geval nog heel lastig, want wie daarbuiten zal gelooven, dat het niet op den weg van Koloniën en andere groote instituten ligt om de mogelijkheid van een waardeverdubbeling van 100 millioen cocosboomen tenminste te „onderzoeken". Want ik wil er nog eens extra opmerkzaam op maken, dat het alleen maar om een „onderzoek" ging en niet om met zooveel millioenen mee te doen in een of andere gewaagde onderneming.

Ik had deze inleiding niet gebezigd en het artikel niet geschreven, als er niet iets anders gebeurd was, dat, op zijn Hollandsch gezegd, de deur dicht deed en mij de aanleiding gaf om bovenstaanden titel te kiezen.

In buitenlandsche bladen zijn ook eenige artikelen verschenen naar aanleiding van de mogelijkheid om cocosvezels geheel mechanisch te kunnen verspinnen. De artikelen heb ik niet zelf geschreven, doch zijn overgenomen en sensatielust heeft sommigen er toe overgehaald om eenige details wat op te schroeven.

Op hetgeen in het Koloniaal Weekblad stond en waarvan ik voor ieder onderdeel, wat er van deze nieuwe mogelijkheden met cocosnoten geschreven staat, in kan staan, heb ik geen enkel blijk van belangstelling van Nederlandsche zijde mogen verkrijgen.

Doch wie beschrijft mijn verbazing, toen ik eenige brieven ontving van vooraanstaande fabrikanten in Nederland, die over het algemeen aldus luidden:

„Naar aanleiding van een artikel in de — volgt een naam van een buitenlandsch tijdschrift — en met aanhaling van dat artikel, verzoeken wij U beleefd ons alle inlichtingen te willen verstrekken over deze aangelegenheid en ons mede te deelen hoe het er mee staat. Ons interesseert deze zaak zeer, etc., etc."

Het Engelsche artikel nalezende kwam ik bovendien nog tot de overtuiging, dat men er besliste onwaarheden, doch zeer in mijn voordeel, ingezet had.

Nu komt er nog bij, dat verschillende departementen van Koloniën van buitenlandsche mogendheden het schijnbaar wel mogelijk achtten en dat het wel op hun weg lag om, althans in het belang van hun land, deze zaak te onderzoeken, waarvan ik niet onaardige bewijzen zou kunnen toonen.

Ik ben dus tot de volgende conclusie gekom[en]. Als men iets nieuws op industrieel gebied in [Hol]land of Koloniën wil lanceeren, dan schrijft [men] eerst een artikel in Chineesche karakters. W[at] in dat artikel staat en wat die Chineesche ka[rak]ters beteekenen, komt er hoegenaamd niet op [aan], daar het meerendeel van de andere menschen, zelfs van Koloniën, toch geen Chineesche karak[ters] kunnen lezen. Zorg er alleen voor om in het [...] en vooral in een vreemde taal een paar woor[den] in te lasschen, waaruit men kan zien waar het [om] gaat. Ik denk: het succes zal overweldigend [...] en de post zal extra diensten in moeten leggen [om] alle belangstelling aan te voeren en verkeersp[olitie] zal geroepen moeten worden om den stroom [van] visiteuren te regelen.

Maar schrijf geen waarheden in het Hollandsch, daar wordt geen aandacht aan geschonken. [...] leugens in een vreemde taal nog wel, maar het [suc]ces voor Nederland ligt in het lanceeren van [een] artikel in een taal waar geen ziel iets van begr[ijpt].

Het is een kosteloos advies, dat ik als adviseer[end] ingenieur mij wel mag veroorloven.

B. G. H. VAN DER JAGT.

Van Week tot Week.

31 MAART—6 APRIL.

Batavia 20 jaar gemeente. Aneta seint dd. Batavia [...] April: In de vergadering van den gemeente[raad] alhier heeft de burgemeester, mr. Meyroos, [een] herdenkingsrede gehouden bij gelegenheid [van] het 20-jarig bestaan van de gemeente Batavia [op] 1 dezer.

Examens Universiteit Leiden. Economisch candidaats-examen Indologie de heer R. L. Mellema; can[di]daatsexamen Indisch recht de heer Tengkoe [...] Karnin; doctoraal examen Arische taal M. Poerbatjaraka.

J. P. Scholten †. Den 30en Maart overleed te Soera[baja] door een noodlottig toeval, de heer Johan P[...] Scholten, gezagvoerder s.s. Tjisondari der J[ava-] China-Japanlijn.

C. W. Boudier †. Te Utrecht is, in den ouderdom [van] 61 jaar, overleden de heer C. W. Boudier, ge[p.] militair apotheker van het Ned.-Ind. leger.

Soesoehoenan's dochter naar Nederland. In ver[band] met het zilveren huwelijksfeest van de Koni[ngin] zal, volgens de Loc., de Soesoehoenan van So[era]karta zijn oudste dochter Ratoe Alit, de echt[ge]noote van den pangeran Hario Mataram, [naar] Holland afvaardigen voor het overbrengen [van] zijn gelukwenschen en de aanbieding van een [ge]schenk. Volgens een bericht in de N. Vorstenl[anden zal] haar gemaal de Ratoe vergezellen.

De Centrale Sarekat Islam. De correspondent van [het] Bat. Nbl. te Djokja meldt, dat het jaarcongres [van] den Centralen S. I. dit jaar in Juni te Djokja [zal] plaats hebben. Tot de voornaamste punten van [be]spreking behoort de centralisatie van de Sarekat-Islam-Scholen, welke zullen komen te staan on[der] een onderwijsraad.

Lid van de Alg. Rekenkamer. Bij Kon. besluit is [be]noemd tot lid van de Algemeene Rekenkamer [in] Nederlandsch-Indië de heer J. Breton de N[...] thans tijdelijk lid van dat college.

Las Palmas of Miangas. Reuter meldt uit Washington dat de in Januari gesloten overeenkomst tusschen de Nederlandsche en Amerikaansche regeering [om] het vraagstuk van de souvereiniteit over Las Pal[mas], het eilandje op de grens van den Neder[landsch]-Indischen archipel en de Philippijnen, [te] onderwerpen aan arbitrage, op het departement van staat aldaar formeel geteekend is.

De Gouverneur-Generaal naar Bali. De landvoogd is [...] aan boord van den gouvernementsstoomer We[...] zijn reis naar Bali aangevangen. (Aneta, 3 April).

Residentsbenoemingen. De ass.-resident van Sink[a]wang, de heer J. E. Edie, is benoemd tot resident van Banka; de ass.-resident van de Oostkust van Atjeh, de heer G. J. van Dongen, tot resident van Djambi. (Aneta, 3 April).

eming van geestelijken. Pastoor Fleerakkers en de predikant Barthlema zijn benoemd resp. tot vlootaalmoezenier en vlootpredikant. (Aneta, 1 April).

nisatie in de Minahasa. De Minahasaraad keurde de kolonisatie-plannen voor Zuid-Minahasa goed, waar 15.000 bouws sawah onbebouwd zijn. Een bedrijfsleider werd benoemd. Half Mei wordt met de uitvoering begonnen. (Aneta, 3 April).

Ismaël Mangoenprawiro †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 28 jaar overleden de hier te lande studeerende Indonesiër Mas Ismaël Mangoenprawiro.

op Java. In de week van 13 tot en met 19 Febr. werden op Java 348 gevallen van pest geconstateerd (Wonosobo 3, Temanggoeng 38, Magelang , Soerakarta 53, Bojolali 63, Klaten 56, Salatiga , Kendal 12, Pekalongan 2, Tegal 6, Batang 23, andjernagara 58).

In de maanden Mei tot December van het vorige jaar was de toeneming onrustbarend, n.l.: Mei 74, Juni 466, Juli 625, Augustus 824, September 1327, October 1256, November 1798, December 565.

ood der Zending. De samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest hebben een tekort van 180.000 over het jaar 1924. Onder het motto „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang" zullen ze nu bij alle giro-rekeninghouders aankloppen om met een bedrag van een (of twee) gulden dit tekort te helpen dekken.

ing electrische spoorlijn. Aneta seint dd. 6 April: De eerste electrische spoorweg Meester-Cornelis—Tandjong Priok is geopend.

onstelling legaat Van der Tuuk. In het Rijks Ethnogr. Museum te Leiden (Rapenburg) wordt een tentoonstelling gehouden van Balineesche platen uit het legaat van den taalgeleerde Dr. H. N. Neubronner van der Tuuk, voorstellende tafereelen uit Javaansche en Balineesche geschriften.

Ir. R. W. van der Veen †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 42 jaar overleden Prof. ir. R. W. van der Veen, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, geb. te Buitenzorg den 27en Juni 1883. De overledene was ook eenigen tijd in Indië werkzaam.

W. C. Berkhout †. Te 's-Gravenhage is op 71-jarigen leeftijd overleden Mr. W. C. Berkhout, oud-president van het Hooggerechtshof in Ned.-Indië, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

dering. Bij Kon. Besluit is, met ingang van 3 Mei, benoemd tot generaal-majoor, de kolonel der infanterie van het N.-I. leger F. J. P. Sachse.

ing van het Instituut-Kern. Den 4en dezer heeft te Leiden de officieele opening plaats gehad van het Instituut-Kern, bedoeld als een inrichting voor Indische archaeologie en genoemd naar wijlen den grooten prof. Kern, van 1865 tot 1903 hoogleeraar in het Sanskriet aan de Leidsche Hoogeschool, die hier te lande in de oudheidkundige studie is voorgegaan.

heidkundige vondst. Dr. P. V. van Stein Callenfels heeft in de buurt van Pare op de koffieonderneming Soekaboemi een rotsblok ontdekt, waarop Javaansche inscripties voorkomen, die uit het jaar 687 dateeren.

gangers van Sumatra's Oostkust. Een merkwaardig feit is de enorme groei van het aantal Mekkagangers dat in 1924 van de Oostkust van Sumatra is vertrokken, in vergelijking met vorige jaren. Gingen er in het jaar 1922 nog slechts 203 personen naar Djeddah, in 1923 bedroeg dit aantal 376 en in 1924 zelfs 472.

satie van Javanen in de Lampongs. Naar aanleiding van het bericht, dat ruim een maand geleden in de bladen circuleerde en volgens hetwelk de regeering het voornemen zou koesteren de kolonisatie van Javanen in de Lampongs stop te zetten, verneemt de Java-Bode (zooals reeds in het kort telegrafisch is gemeld) uit de beste bron, dat dit bericht volkomen onjuist is, en dat men er niet over denkt deze kolonisatie te stoppen.

nieuwe spelling van aardrijkskundige namen. Naar de Locomotief verneemt wendde de Minister van Koloniën zich tot de Indische Regeering met de vraag, of het maar niet beter was terug te keeren tot de vroegere spelling der aardrijkskundige namen. (Dit zou zeker een uitkomst wezen bij de thans heerschende verwarring!)

Generaal-Majoor L. W. C. Gerlach. Onder talrijke blijken van belangstelling heeft den 6en dezer de gep. Generaal-Majoor van het Ind. leger L. W. C. Gerlach, ridder der Militaire Willemsorde, te 's-Gravenhage zijn 90en verjaardag herdacht. Niettegenstaande zijn hoogen ouderdom vervult de heer Gerlach nog steeds met grooten ijver de functie van voorzitter van den Raad van Commissarissen der Ned.-Indische Spoorwegmaatschappij.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS

De Paleisconferentie (Vervolg).

Op de conferentie van den Landvoogd met de residenten van *Java en Madoera* ten Paleize, hebben de laatsten bizonderheden medegedeeld betreffende *de werking van den z.g. kleinen landbouw.* Gelijk bekend is, zijn de resultaten daarvan tot op heden bedroevend. In de gunstigste gevallen wordt een middelmatig succes bereikt, maar in ieder geval levert het slechts een hard bestaan op. Indien de eerste jaren geen kapitaal beschikbaar is, is een mislukking vrijwel zeker. Bovendien toonen de kleine landbouwers zelf vaak een gebrek aan energie en gemis van de meest elementaire begrippen van den landbouw. Resumeerend, zoo werd medegedeeld, beantwoordt het instituut niet aan de gekoesterde verwachtingen wegens de bovenbedoelde redenen van persoonlijken en zakelijken aard. Als er voor de producten een goede afvoergelegenheid mankeert, is er alleen kans op succes in de nabijheid van groote steden onder gunstige omstandigheden. En dan zelfs nog is de concurrentie met de Inlanders vrijwel onmogelijk, doordat het bestaansminimum van den Inlander zooveel lager is dan dat van den Europeaan.

Aangaande *de speellicenties* werd ter conferentie medegedeeld, dat *het dobbelkwaad* in sommige residenties bestreden wordt. De toestand moet evenwel ernstig worden ingezien, daar het vooral onder de Europeesche en Chineesche bevolking in de groote steden heerscht. Ten plattenlande is het eerder afgenomen door de goede werking van de veldpolitie. Verscheidene residenten dringen aan op verscherping van de strafwetartikelen, betrekking hebbende op het geven van gelegenheid tot hazardspelen, waardoor het spelen in clubs en sociëteiten kan worden strafbaar gesteld. (*Bat. Nwsbl.* 26 Febr.).

Op de conferentie ten Paleize met de hoofden van Gewestelijk Bestuur *in de Buitengewesten* werd *de algemeene inwendige politieke toestand* besproken. Het kwam uit, dat in de Buitengewesten, waar men te doen heeft met een veelheid van volken met totaal van elkander afwijkende opvattingen, *geen sprake* is van een *algemeene beweging,* want het communisme in de Buitengewesten is bijzaak, terwijl daarnevens ieder gewest zich kenmerkt door een afzonderlijken politieken toestand, terwijl men er *speciale bewegingen* heeft, gelijk op Ambon, in de Minahassa, op Bali, Timor en onder de Chineezen in de Westerafdeeling van Borneo. Voornamelijk deze *gewestelijke bewegingen* stonden in het middelpunt van de aandacht. Het is opgevallen, dat aan den eenen kant er toch analogie bestaat met den politieken toestand op Java, terwijl aan den anderen kant tegenstellingen zijn waar te nemen. De analogie blijkt hieruit, dat er geen verband bestaat tusschen het communisme, voor zoover daarvan sprake is, en den economischen toestand, doch dat de kern van het communisme, voor zoover bestaand, gevormd wordt door vreemdelingen en uit hun verband gerukte menschen. In tegenstelling met Java kan in vele Buitengewesten de slechte invloed van de politieke beweging veel eenvoudiger worden tegengegaan door *de macht van het Inlandsch bestuur en van het zelfbestuur.* In de toekomst is het te verwachten dat dergelijke machtsmiddelen minder gemakkelijk zullen zijn toe te passen, doch daarvoor in de plaats zal kunnen komen invoering van *meerdere decentralisatie* door verheffing van de adatgemeenschappen, die mogelijke ontevredenheid ten deele zal kunnen afleiden. Ondanks de verschillen met den toestand op Java waren de meeste hoofden van Gew. Bestuur eveneens van oordeel, dat de *nieuwe maatregelen tot tegengang van het extremisme* een goeden invloed uitoefenden, terwijl de toepassing van de verscherpte *bepalingen op het reizen* mede een zeer goed middel vormt, al zal het te verwachten zijn, dat die toepassing slechts spora-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

disch noodig zal zijn. De vraag of de *tusschenkomst van de Volkslectuur*, door het verschaffen van meerdere en goede geschriften, een gunstige werking uit kan oefenen, kon door het meerendeel bevestigend worden beantwoord. Enkele hoofden van Gew. Bestuur deden merkwaardige mededeelingen omtrent den *welstand der Inlandsche bevolking* in enkele deelen van de Buitengewesten, ten gevolge van de hooge prijzen der export-producten. De *conclusie* was, dat de algemeene indruk zeer gunstig is, doch dat in een *deel* der Buitengewesten slechts tijdelijke rust heerscht, zoodat men op verandering bedacht moet blijven. Het z.g. *„wild" onderwijs* is in het meerendeel der Buitengewesten van zeer weinig beteekenis.

De meeningen liepen zeer uiteen over de vraag of er aanleiding bestaat tot sluiting van *de bestuursschool* en geleidelijke opheffing van het *instituut van civiel-gezaghebbers*. De verdeeldheid hield verband met het feit dat in bepaalde streken meer dan elders, gezaghebbers op hun plaats zijn. Momenteel zijn bestuursschool noch gezaghebbers te missen, zoodat het verschil uitsluitend liep over het tempo eener mogelijke opheffing. Er viel echter geen bepaalde beslissing.

De conferentie onderscheidde ten aanzien van *het drankmisbruik* een Westelijk Mohammedaansch en een Oostelijk deel van den Archipel. In de geïslamiseerde streken bestaat geen misbruik en het gebruik is onbeduidend. In het Oostelijk deel is de toestand ook in het algemeen niet ongunstig, behalve in enkele gebieden. De nadruk werd er op gelegd, dat een algemeene regeling onmogelijk is; ieder heeft zijn eigen palmboom en zijn eigen distilleerderij, waar hij *palmwijn* en *sagoeweer* voor eigen gebruik bereidt. Het palmsap gist zeer snel; het gewonnen product is zonder alcohol, maar een uur later bevat het 6 pct. en dus zou alle vervoer verboden moeten worden, hetgeen practisch onuitvoerbaar is. De nadruk dient gelegd op de toepassing van plaatselijke middelen. Er is een plaatselijke regeling voor Ambon, waardoor de invoer van buitenlandsch gedistilleerd geleidelijk vermindert. Anderzijds had het scheppen van een verordening der locale Raden tot uitgifte van licensies voor den sagoeweerverkoop een nuttig effect. Plaatselijke algemeene verboden werden uitgevaardigd voor Ternate en Nieuw-Guinea, waarbij het verstrekken van sterken drank aan de bevolking verboden is. (*Bat. Nwsbl.* 3 Mrt.).

Beschouwingen van de „Java-Bode". Indonesische Studieclub.

De *Java-Bode* (25, 26 en 27 Febr.) geeft in drie hoofdartikelen beschouwingen over het artikel *„Leiden of Utrecht"* van den heer J. W. Meyer Ranneft in *„De Locomotief"* (17 Febr.), over *Ghandi, Semaoen en Rusland*, en over het *„Verweerschrift"*, dat de afd. Nederland van den Bond van Indonesische Artsen heeft gelanceerd tegen de bekende redevoering van dr. Van Loon, gehouden op 22 Febr. 1924 in het Indische Genootschap te 's-Gravenhage. De *Java-Bode* van 2 Mrt. ontleent aan „Sociaal Leven en Streven" een „zeer lezenswaard" artikel, onder het hoofd *„Oost en West"*.

Den 21sten Febr. is op feestelijke wijze het smaakvol ingerichte gebouw van de *Indonesische studieclub te Soerabaja* op Soeloeng Oost nr. 18 onder groote belangstelling ingewijd. Volgens het verslag (*Soer. Hbl.* 23 Febr.) hadden vele vooraanstaanden uit de Indonesische beweging, o.w. de R. M. H. Soejono, alsmede verschillende leiders en leden der politieke en vakorganisaties aan de uitnoodiging tot bijwoning der opening gevolg gegeven. Aan de bestuurstafel zaten de heeren *dr. Soetomo, Soejono* en *Soenajoe*. Het woord voerden *mr. Singghi, dr. Soetomo* en de heer *J. E. Stokvis.*

Het *Soerabajasch Hbl.* (25 Febr.) betoogt dat veel van de woorden door *mr. Singghi* gesproken met groote instemming begroet moet worden. De beginselen in diens toespraak geuit, verdienen volkomen steun en moeten in ruimen kring bekend gemaakt worden. Wij — zoo vervolgt het „S. H." — zien er niet anders in dan een energiek toepassen van de beginselen der P. E. B., moge dan tempo en methode begrijpelijkerwijze verschillen. *De Indonesische studieclub*, uitloopster van den Intellectueelen Bond, *luidt een nieuwen tijd in*. In tegenstelling met sommigen, die heethoofdig alléén van daden willen weten, stelt zij vóór de daad, de verstandelijke overweging, de bezonnenheid, de studie „om in samenwerking met elkander de belangen van land en volk te bestudeeren en te behartigen". Dit doel stelt zij zich voor te bereiken door studie te maken van en lezingen te houden over onderwerpen in nauw verband staande met land en volk; co[…] te vormen ter bestudeering van belangrijke vraa[…] ken en *na rijpe bestudeering en overweging*, st[…] te doen om tot verbetering te komen. Ook hou[…] zich voortdurend op de hoogte van de bestaande […] mingen en draagt er zooveel mogelijk toe bij om […] een gewenschte bedding te verschaffen. Zij licht […] en laat zich voorlichten. Mr. Singghi noemde […] het feit, dat men Oosterling zijnde zich met het […] ten heeft te verstaan, oorzaak van velerlei misvers[…] Een georganiseerde schakel ontbreekt. „Dien […] wij vormen in beider belang, omdat wij nog vol […] verwachting zijn omtrent den goeden wil van het […] ten." Het zal van juist inzicht en wijs beleid get[…] wanneer deze gezonde taal ter harte genomen […]

De Miradzj-optocht te Djokdja.

De Djokdjasche redacteur van het *Soerabajasch* […] (23 Febr.) geeft een beschrijving van *de vier*[…] *Djokdja van Mohammeds hemelvaart*. Naar sch[…] van het aantal verkochte vlaggen, hadden zich […] 21sten Febr. 's morgens 30.000 Javanen verzamel[…] de zuidelijke aloon-aloon van den kraton, vanwaa[…] na de gebeden verricht te hebben, waarin *Mas* […] *Haanie* — een der bestuursleden van *„Oemat* […] — voorging, in twee groepen om den kraton mar[…] den en samenkwamen op de groote aloon-aloon, […] luisteren naar de preeken, uitgesproken door een […] tal voorgangers, onder wie *Raden Tjokroaminoto*[…] voorspelde, dat de Islam eenmaal de wereldgods[…] zal zijn, terwijl de anderen voornamelijk wezen o[…] plichten van den Mohammedaan. *Kijahi hadji Ibr*[…] voorzitter van het hoofdbestuur van *„Moehammad*[…] wees op de vijf *roekens* — zuilen, welke den […] schragen: *sjahadat, salat, zakat, poeasah* en *had*[…] de geloofsbelijdenis, het gebed, het geven van aa[…] zen, de vasten en de bedevaart. De optocht verliep […] delijk en schetste daarmede zijn beteekenis, om […] waardige wijze de bedoeling aan te toonen, dat de […] vaan vooralsnog Moslim wenscht te zijn. Gedur[…] den optocht werd slechts, wanneer de voorganger […] aangaf, in koor het bekende *La illala ilallah* gezon[…] terwijl op de aloon-aloon voortdurend het *„Hidoe*[…] *lam"* weerklonk. Vervolgens had een zeer druk be[…] aan de moskee plaats.

De Zending en de Islam.

Den 25sten Febr. werd voor belangstellenden […] *Gereformeerde Kerk* te *Jogja* door *ds. Pos* een […] zicht gegeven van den *zendingsarbeid in Jogja* […] (*De Locomotief*, 2 Mrt.). Het aantal Javaansche […] tenen bedraagt momenteel in Midden-Java 1312. […] mende tot de vraag, hoe de zending moet staan […] de verhoogde Mohammedaansche actie, zeide spr. […] van meening te zijn, dat tegenover den Islam het k[…] tigste wapen is het gebed en het vertrouwen op […] Gezien den geregelden voortgang van den zend[…] arbeid, meende spr. te mogen concludeeren, dat […] Mohammedaansche tegenactie den arbeid nog niet […] den weg staat. Wel dwingt zij de zending om den […] beid in de stad het krachtigst voort te zetten. […] 8sten Maart zal de *nieuwe kerk* te Tjandi Sewoe […] den ingewijd. De *Christelijke scholen* worden […] bezocht door 920 leerlingen. Pandji's in Wonosa[…] zen de zending geschikte plaatsen aan voor de op[…] ting van *volksscholen*, waarvoor door het bestu[…] Amsterdam *f* 6000.— is toegestaan. Daarna wer[…] overzicht gegeven van den *colportage-arbeid* e[…] het nut van het *hospitaalwerk*, waarna spr. no[…] moreerde het *Armenhuis op Toengkak*, dat ond[…] ding van het *Petronella-hospitaal* kwam. Met de […] dat de Javaansche gemeente in de stad zal worden […] gevoed tot het *leiding geven op politiek en sociaal* […] *bied* aan de bevolking, eindigde spr. zijn overzicht.

Na de pauze gaf *ds. dr. Bakker Jr.* een *overzicht* […] *de Islamietische propaganda gedurende den laat*[…] *tijd*. Hij stipuleerde, dat men niet alleen te Jogja […] de opleving staat, doch dat die over heel Java is […] te nemen en hoogstwaarschijnlijk het gevolg is […] buitenlandschen invloed. De geheele Mohammed[…] sche wereld is in gisting, wat reeds van vóór den […] log dateert. Spr. memoreerde *de Achmadijah-be*[…] *uit Britsch-Indië*, die haar zendelingen thans over […] geheele wereld zendt om Christenen te bekeeren […] den Islam; spr. meende, dat de oorlog mede de op[…] ving van de Islamietische propaganda versterkte. […] Mohammedanen, die van meening zijn, dat in Euro[…] alleen Christenen wonen, meenen in dien oorlog […] praktijk van het Christendom te hebben gezien. […] Bakker stond daarna stil bij *de propaganda van* […] *hammadijah* en de middelen welke worden aangewend […] om het doel te bereiken, en memoreerde, dat Moh[…]

ijah veel tegenstand ondervindt uit eigen kringen, r meer van communistische zijde en van den kant santri's, die Mohammadijah te puriteinsch vinden. laatste halfjaar is door Mohammadijah een scherpositie gevoerd tegen de zending, waarvan de amste oorzaak moet worden gezocht in *de komst en zendeling van Achmadijah*, die hier naar eigen lingen is gekomen, *„to stop Christianity"*. Vervolbesprak ds. B. de pas opgerichte vereeniging *Islam*, feitelijk een comité van actie, dat heet an te zijn als reactie op in de desa's gevoerde telijke propaganda, ten bewijze waarvan de door resident van Jogja verspreide brochures worden voerd, ter bestrijding van het communisme, waarwoord „pandita" wordt gebruikt, dat dominee kent, doch tevens „geestelijke" in den meer algeen zin des woords. Hij memoreerde vervolgens *ptocht*, welke den 21sten Febr. werd gehouden *lke naar uitspraak der leiders geen demonstratie gen de zending*, doch die *naar sprekers inzien* degelijk was bedoeld *om het volk den indruk te , dat de Islam wel degelijk wat beteekent*, er op ende, dat alle deelnemers door het volk ook inad voor Mohammedanen zouden worden gehou-

toekomst achtte ds. Bakker moeilijk te voorspel- Hij zeide te vreezen, dat Mohammadijah zich langrhand op politiek terrein zou gaan begeven, terhij tevens een scheuring in Mohammadijah voorsschen de orthodoxe elementen en de volgelingen Achmadijah-beweging. Voor de zending verwachtreker een heftige bestrijding van het Christendom, tevens moest het tot voldoening stemmen, dat mmadijah de belangstelling in religieuze zaken in and werkt. Hij voorzag daardoor ten slotte ook groei van het Christendom onder de Javanen in en-Java. Verblijdend achtte hij het, dat Mohamjah het in hoofdzaak zoekt in uiterlijkheden en niet op den mystieken kant van het vraagstuk , wat zeker grooter moeilijkheden voor de zenmet zich zou mede brengen.

Genezing van opiumschuivers.

Bagan Si Api Api is onder leiding der *Amerikaan- Methodistische missie* begonnen met het *genezen opiumschuivers* door opname en behandeling in envoudig sanatorium, onder toezicht van den Indochen arts, den heer *Pratomo*. De *Deli Crt.* (2 Mrt.) thans, dat deze bestrijding van het opiumkwaad erder blijvend succes heeft. In totaal zijn er thans 340 schuivers behandeld en daarvan zijn slechts 4 pct. in hun oude kwaal teruggevallen. De *anti- bond*, gevormd door genezen schuivers, telt meer 00 leden, die plechtig beloofd hebben geen opium ank meer te gebruiken.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Balische bevolking in beweging.

I.

De persoon, die zich Tj. K. teekent, schrijft in de ...gaän" van 12 December 1924, dat de taal, die s spreken, hun geloof in den Boeddhistischen dienst en het bestaan van het kastenstelsel in de ische samenleving zulke voldoende bewijzen zijn den Hindoeschen invloed op de bevolking van eiland Bali, dat daarvoor geen nadere toelichting eft te worden gegeven.

ok op Java en meer in het bizonder in de Vorlanden, hebben vele personen nog geloof in den ddhistischen godsdienst en is het voor den desigen waarnemer opvallend hoevele Hindoesche anscrietsche woorden in het taalgebruik nog wor- gebezigd.

rwijl echter op Java dien invloed, tengevolge van geest des tijds, merkbaar aan het verminderen is, eiland Bali het Hindoesche centrum gebleven en e oude Hindoesche instellingen nog steeds in ge- zooals zij vroeger waren.

n kunnen de Baliërs zich op den duur niet gen den nieuwen tijdgeest onttrekken en neemt reeds eene beweging bij hen waar, welke wijst streven om zich aan de nieuwe orde van zaken passen en in de oude Hindoesche instellingen deringen te brengen.

betrekking tot de kastenvermenging en het hutusschen personen van verschillenden maatpelijken stand of van verschillende geboortetie, schijnen veranderingen moeilijk tot stand te kunnen worden gebracht en zeker niet het minst, sedert de bestuurders van de zelfbesturen op Bali, in den laatsten tijd duidelijk laten blijken, dat zij hunne eigen regelingen met kracht wenschen te handhaven en met zware straffen willen treffen degenen, die zich aan overtreding daarvan schuldig maken.

Zooals bekend, kent de Hindoebevolking van Bali nog de onderscheiding naar de 4 Indische kasten, n.l. de Brahmanen, waartoe waarschijnlijk de vorstengeslachten behooren, de Satrijnen (Ksatria's) bestaande uit de hoogsten in den lande, de Wasia's, die den middenstand vormen en de Saedna (Soedra's), die door de hoogeren als de vroegere slaven en lijfeigenen worden beschouwd.

De drie eerste kasten vat men samen onder den naam van „Triwangsa" en staan in de Balische samenleving tegenover de Soedra's.

„Tri" beteekent drie en onder „wangsa" verstaat men „familie".

De afstand tusschen die 2 groepen schijnt in de practijk zóó groot te zijn, dat het moeilijk is ze nader tot elkander te brengen.

De Soedra wordt niet als een menschelijk wezen beschouwd en dientengevolge door de Triwangsa met de grootste hooghartigheid bejegend.

Hunne nederigheid en onreinheid verbiedt, volgens de wet, kastenvermenging, d.i. het sluiten van huwelijken tusschen Soedra's en Triwangsa's, terwijl, als een mannelijke Soedra het waagt eene Triwangsavrouw te huwen, òf ter dood wordt veroordeeld òf als een hond in zee wordt geworpen.

Sedert de vestiging van het Nederlandsch gezag is in de toepassing van die wet zóódanige verandering gekomen, dat eerst de doodstraf is vervangen door levenslange verwijdering van het eiland, waaraan de bevolking den naam van „selong" heeft gegeven, waarna Resident Damsté in het jaar 1920 den tijd van verwijdering bepaalde op 6 jaren interneering op het eiland zelf.

Het spreekt van zelf, dat de Soedra's de opheffing van de „selongstraf" met vreugde hebben begroet en zich nu van Regeeringswege meer beschermd gevoelen tegen de exorbitante rechten van de Balische zelfbesturen, doch daartegenover staat het verwijt der Triwangsa's, dat de Indische Regeering de landsinstellingen, zooals die in art. 163 alinea 3 in de wet, genaamd „Koetara Agama", zijn omschreven, geweld heeft aangedaan.

In dat artikel staat te lezen, dat de „Dewa Agama" (Dewa = een zekere godheid) wordt beheerscht door de „Adi Agama", deze door de „Agama", deze weder door de „Oebaya" (d.i. de wet) en deze laatste door de „Satma", d.i. de wil van den vorst.

Volgens weten van den schrijver bestaat het verbod van eene soort kastenvermenging ook in Arabië, alwaar het aan de vrouw van eene Saidfamilie eveneens streng verboden is te huwen met iemand van de Sjechfamilie, omdat een Said wordt beschouwd te zijn een afstammeling van den grooten Profeet en de Sjech meer nader staat tot de Hindoesche Soedra.

Terwijl de Said wel eene vrouw van lageren stand mag huwen, bestaat er ten deze met de Hindoesche voorschriften dit verschil, dat de Hindoesche wet elke vermenging van een Triwangsa met een Soedra verbiedt.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Kennis en Werkkring.

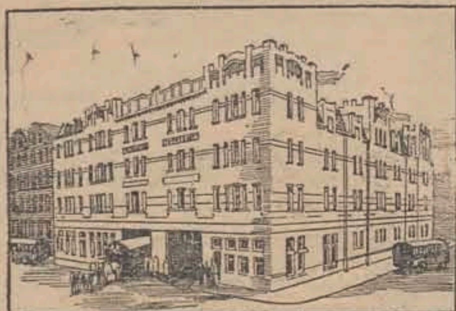
III (Slot).

In den tegenwoordigen tijd evenwel worden door de exportfirma's geen credieten of voorschotten meer verstrekt zonder behoorlijke waarborgen in den vorm van acceptaties, contracten als anderszins.

Deze dienen om de exportfirma tegen schade te behoeden, doch sluiten geschillen en verwikkelingen niet uit.

Nog eens terugkomende op de plaatsing en op den arbeid der op Westersche handelskantoren en op de Gouvernementsbureaux werkzame Chineezen, merkt de schrijver op, dat in de jaren 1914—1918 de handel in Ned.-Indië eene buitengewone vlucht nam, voorts dat voor de Chineezen gemakkelijk een werkkring was te zoeken en dat de loonen in belangrijke mate stegen.

Die verandering ging gepaard met een verhoogd streven der Chineezen om kennis van de Nederlandsche taal op te doen, ten einde op de hoogte te kunnen komen van de kennis der handelsadministratie, welke door de firma's werd geëischt.

Doch, al konden niet allen aan dien eisch voldoen, zoo werden velen toch, noodgedwongen, in dienst genomen tegen een loon, waarvan men behoorlijk kon bestaan en werd op die wijze het handelshuis tevens een leerschool voor de Nederlandsche taal, handels-administratie en handelspraktijk.

Wat de toekomst brengen zal, valt bezwaarlijk te voorspellen, doch dat de vermeerderde kennis bij de massa zware concurrentie en moeilijke tijden in het leven zal roepen, staat wel vast.

Het is, naar schrijver's meening, wel de moeite waard eens de vraag te overwegen wie het in den strijd winnen zal, n.l. de pen, de patjol, het zwaard of de Godsdienst.

Het jaar 1924.

Al heeft, zegt de overzichtschrijver van de „Perniagaän" in het nummer van 31 December 1924, het afgeloopen jaar noch veel bepaald slechts noch veel bepaald goeds opgeleverd voor de groote menigte, toch heeft deze, op de gewone wijze, het nieuwe jaar met vreugde ingeluid, in de hoop dat dit vele veranderingen ten goede moge brengen in haar levensbestaan en tot welzijn van de Nederlandsch-Indische bevolking zal strekken.

Het jaar 1924 zal zeker bij die bevolking in herinnering blijven, omdat tal van belangrijke maatregelen tot stand werden gebracht, al kwamen die alle niet bepaald ten goede aan het volk.

De toestand van den handel was niet beter dan in vorige jaren, getuige de feiten dat vele handelaren in staat van faillissement werden verklaard, vele winkels moesten worden gesloten en geen nieuwe werden geopend.

Gelukkig bleef de exploitatie van het nieuwsblad de „Perniagaän" van die rampen verschoond en was men in staat flink te blijven doorwerken, dank zij den steun van abonné's en adverteerders, die trouw bleven en zich van de inspanning van alle medewerkers hebben kunnen overtuigen.

De bevolking gevoelt zich bezwaard over de drukkende belastingen en zucht daaronder hoofdzakelijk tengevolge van het feit, dat het der Indische Regeering mocht gelukken de Indische begrooting in evenwicht te brengen.

Daarvoor was verhooging van de invoerrechten noodzakelijk en werden de verpondingsbelasting voor Inlanders en de jachtordonnantie ingevoerd.

De bewoners van Batavia werden bovendien met eene gemeentelijke belasting bezwaard.

Van de Indische onderwerpen, welke steeds druk worden besproken, wordt de Tangeranzaak genoemd, die aan eenige personen het leven kostte, tengevolge van het fanatiek optreden van Bapa Kaija, voorts de Chineesche moorden te Semarang, de reis van den Soesoehoenan van Solo naar Malang, het verdwijnen van een dorp met al zijne bewoners in het Garoetsche en de aardbeving van Wonosobo, waarbij vele inwoners het slachtoffer werden.

De bestuursdruk kwam uit bij den maatregel van het verwijderen van die Chineezen, die als gevaarlijk voor de rust en orde worden beschouwd en van de Chineesche vrouwen, die een onvoegzaam leven leidden.

Op eene conferentie ten paleize werden krachtige maatregelen genomen ter bestrijding van de communistische propaganda, terwijl door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst een circulaire werd verzonden, inhoudende het verbod aan onderwijzers om deel te nemen aan de propaganda van vereenigingen, die zich keeren tegen het gezag, onder bedreiging van ontslag uit den Staatsdienst bij overtreding van het verbod.

De onderwijzer Van Munster werd dientengevolge uit den dienst verwijderd.

De vergaderingen van de „Sarikat Raija" of van de Indische Communistische Partij stonden onder strenge politiecontrôle en aan tal van onderwijzers op de Sarikat Rajatscholen werd het geven van onderwijs voor den tijd van 1 à 2 jaar verboden, wegens verspreiding van de communistische leer.

Goede herinneringen voor het volk van het jaar 1924 zijn de oprichting van de Technische Hoogeschool te Bandoeng (8 October), der Rechtshoogeschool (28 October) te Batavia en de aanstelling van den Regent ter laatstgemelde plaatse.

Die maatregelen versterken den band tusschen Nederland en Indië en zullen niet spoedig door het volk worden vergeten.

Met betrekking tot Arabië maakt de verslaggever melding van de verwikkelingen te Mekka met de secte der Wahabieten, tengevolge waarvan het land in onrust verkeert en er in Ned.-Indië onzekerheid h[...] omtrent de mogelijkheid voor eene reis derwaarts [...] hen, die ter bedevaart wenschen te gaan.

De Nederlandsche Consul ontraadt die reis, o[...] het oog op het bestaande gebrek aan voeding, [...] water en logies te Mekka en beveelt uitstel to[...] tiger tijden aan.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzi[cht]

Christelijk onderwijs in Ned.-Indië.

Wij ontleenen aan het jaarboekje der Chr. Ond[...] eeniging in Ned.-Indië:

Van 1 October 1923 tot 1 October 1924 groei[...] aantal Christelijke Scholen in Ned. Oost-Indië [...] tot 72, het aantal leerkrachten van 385 tot 442, [...] aantal leerlingen van 13.827 tot 15.080. Het chr[...] onderwijs heeft vooral leerkrachten uit Holland [...] gend noodig. De Chr. Onderwijzers-vereeniging t[...] leden. De te Solo gevestigde Chr. Holl.-In[...] Kweekschool voor Onderwijzers telt 5 klassen [...] zamenlijk met 103 leerlingen, waarvan ongeveer d[...] Javanen, verder een 20-tal Bataks, een even groot [...] Minahassers en enkele Chineesche en Ambonsche [...] lingen. (N. R. C[...])

Ontwerpen van notariëele akten voor Ned.-Indi[ë].

De eerste aflevering „Ontwerpen van notariëel[e ak]ten voor Ned.-Indië" door J. W. Roeloffs Valk, n[...] te Batavia, is thans verschenen bij de N.V. Dru[...] de Unie te Weltevreden. Het werk zal in 10 aflev[erin]gen compleet zijn en beoogt een handleiding te [...] voor de Indische praktijk. De bestaande boekjes [...] deels verouderd, deels uitverkocht.

Na een drietal artikelen: „Een praatje over de [nota]riëele akte", „de comparitie bij notariëele akten", „de vertegenwoordiging bij notariëele akten" k[...] drie rubrieken:

a. de verplichte notariëele akten;

b. de akten, waartoe de notarissen met andere a[mbte]naren bevoegd zijn en

c. veel voorkomende andere notariëele akten.

De schrijver heeft het werkje zoo up to date mo[gelijk] gemaakt.

De bedoeling is slechts een leiddraad te geven [...] notarissen en fungeerend-notarissen, maar zal ook [...] belang zijn voor vervangers, candidaten, rechte[rlijke] ambtenaren, advocaten, procureurs en leden va[n de] Weeskamer.

Het gevangeniswezen in Ned.-Indië.

Indië heeft — naar wij ontleenen aan een over[...] in het Vaderland van een artikel in het Maandbl[ad voor] Berechting en Reclasseering — ongeveer 360 gev[ange]nissen, waarvan enkele met een gemiddelde gest[ichts]bevolking van aanzienlijk meer dan 2000, versche[idene] met meer dan 1000, en tallooze met ver boven d[e ...] bewoners (de gezamenlijke bevolking bedraagt g[...]deld ongeveer 50.000 gevangenen) verspreid over [een] haast onmetelijk territoir, waardoor het gevan[genis]vraagstuk behandeld moet worden als massa-prob[leem].

De gebouwen zijn in het algemeen nog gegro[nd op] het stelsel van gemeenschap, gemitigeerd slechts [door] een poging tot afscheiding van de categorieën m[annen] — vrouwen, veroordeelden — preventieven, zwa[ar en] licht gestraften, ouderen en jongeren; en voorts [niet] te vergeten, van de verschillende, elkaar vaak vij[andige] landaarden. Het stelsel dus, dat omstreeks een [eeuw] geleden ook in Europa nog vrijwel algemeen go[ld, en] waartegen het cel-systeem de te ver gaande reac[tie ge]vormd heeft.

Er doen zich in de gevangenissen sporadisch [mis]bruiken voor, individueele gevallen van omkoopba[arheid] van lagere beambten komen maar al te vaak voor, [maar] dank zij vooral het toezicht van de gestichtsdirec[teuren] wat de groote gevangenissen betreft, en wat de klei[nere] gevangenissen aangaat, van de ambtenaren van het [Bin]nenlandsch bestuur, onder wier bevelen de cipiers [ge]plaatst zijn, heerschen in de Indische gevangenis[sen] vrijwel algemeen orde, zindelijkheid en netheid [en] wordt onder leiding van den geneeskundigen dienst [...] hygiëne betracht, zeker niet minder dan in de [...] hospitalen.

De Kinderwetgeving in Indië.

Blijkens eene bespreking in het Vaderland van 3 A[pril] zet de heer S. W. de Haas, directeur van het Tucht-[,] Opvoedingswezen en het Armwezen in Nederlandsch-Indië, in het Tijdschrift voor Armwezen, Maatschappelijke Hulp en Kinderbescherming uiteen, hoe oo[k ...]

Indië een nieuwe richting in de Kinderwetgeving zich heeft baangebroken, die o.m. uitkomt in de bepalingen van het nieuwe met 1 Jan. 1918 in Ned.-Indië in werking getreden geunificeerd Wetboek van Strafrecht, waarbij dwangopvoeding ook in Ned.-Indië werd ingevoerd en het tucht- en opvoedingswezen werd georganiseerd.

Omtrent de particuliere bemoeiingen, o.a. die van de sedert 1916 opgerichte door de Regeering gesubsidieerde Pro Juventute-Vereenigingen, te Batavia, Soerabaja, Medan, Semarang, Djokja en Padang, deelt de schrijver mede, dat de eerstgenoemde vier vereenigingen een ambtenaar voor de Kinderwetten hebben aangesteld, terwijl de vereeniging te Semarang en Soerabaja een overgangs-observatiehuis hebben opgericht. Een jeugdgevangenis werd in 1921 te Madioen opgericht. Een derde inrichting is te Batavia in aanbouw.

Nederlandsch-Indië. Oud en Nieuw.

De April-afl. bestaat hoofdzakelijk uit afbeeldingen van Timoreesche kunstvoorwerpen, vooral een groot aantal prachtig bewerkte lepels van hoorn, hout en klapperdop. De heer W. O. J. Nieuwenkamp schrijft er een toelichting bij, tevens wijzende op de tekortkomingen in het werk van J. A. Loebèr Jr.: Timoreesch snijwerk en ornament.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 35. Het conserveeren van vruchten door een latexbedekking, door P. J. S. Cramer. — Zwavelzure ammoniak als theebemesting. — ...ok, door W. A. Schrauwen. — Sprokkelingen uit de Inlandsche pers. — Hevea-dorp. Een Nederlandsche ...erfabriek (slot), door Dr. R. Broersma. — De luchtstikstof-industrie volgens het systeem prof. Haber-dr. Bosch. — De rubber-restrictie. — De beteekenis van de ...matige humusverdeeling en de invloed van regenwormen en andere lagere dieren op de vruchtbaarheid van den grond.

De Indische Mercuur.

No. 14 (3 April '25). Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1924 (vervolg). — Handboek ten dienste van de suikerrietcultuur en de rietsuiker-fabricage op Java. Deel IV, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Het conserveeren van vruchten door een latexbedekking, door P. J. S. Cramer. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

In zijn bovengenoemd artikel over het conserveeren van tropische vruchten waarschuwt Dr. Cramer, die er de uitvinder van is, tegen overdreven verwachtingen. Laten wij op den bodem der nuchtere werkelijkheid blijven. Ik geloof, dat de resultaten van deze nieuwe toepassing van latex niet overschat moeten worden. Wij hebben vragen ontvangen van belangstellenden hier in Indië, die allerlei Indische vruchten in latex willen doopen en medenemen op de wekenlange reis naar Europa. Dat zal zeker teleurstellingen geven. Zoo eenvoudig is de werkwijze niet en zoo lang duurt haar uitwerking niet."

Het laatste oordeel.

Onder dit opschrift plaatst Mr. A. van Gennep, de oprichter van het Ned. Indisch Landbouw Syndicaat in No. V van jaarg. '25 der Publicaties van dit eens zoo machtige lichaam, een artikel dat veel weg heeft van een „Zwanezang".

De aanhef luidt: „Het Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat heeft steeds geleden aan een vitium originis, een fout in zijn oorspronkelijken opzet, dien het niet is te boven kunnen komen en waaraan het thans sterven zal. Operaties kunnen hier geen baat meer brengen, een nieuwe incarnatie is noodwendig."

En het slot: „......... Maar neen, de heeren wenschten nu eenmaal revolutie, die dan ook inderdaad is uitgebroken, maar op een geheel andere plaats en wijze, dan zij voorzien hadden en met het noodlottig gevolg, dat met de historische lijn vermoedelijk géén rekening zal worden gehouden en zoowel het oude Syndicaat als de oude Landbouwvereenigingen zullen worden ten val gebracht.

Maar dan, wat de oppositie der Soekaboemische inlandsche waanwijsheid — ook voor zichzelve — zal hebben bereikt.... Requiescat in pace!....

Die Marind-anim.

Als uitgaaf van de Universiteit te Hamburg is bij L. Friederichsen aldaar verschenen band II van Dr. P. Wirz' werk: Die Marind-anim von Holländisch-Sud-Neu-Guinea, mit 28 Tafeln, einer Karte und 7 Abbildungen im Text.

Het zeer omvangrijke boek bestaat uit twee gedeelten, nl. 1. Das sociale Leben der Marind-anim, en 2. Die Marind-anim in ihren Festen, ihrer Kunst und ihren Kenntnissen und Eigenschaften.

In een der volgende Nrs. van het Kol. Weekblad zal aan dit werk eene meer uitvoerige bespreking gewijd worden, evenals aan het boek waarvan hieronder slechts de titel wordt genoemd.

Terres et peuples de Sumatra.

Octave J. A. Collet. Terres et peuples de Sumatra. Ouvrage orné de 150 dessins ou graphiques et de 180 planches hors texte ainsi que d'une grande carte en couleurs. Ouvrage ayant obtenu le prix triennal „Maurice Rahir" décerné pour la première fois en 1924 par la Société Royale Belge de Géographie. (Amsterdam, d'Edition „Elsevier"). 562 blz. 4°.

De Indische Loods.

No. 7 bevat o.a.: Wederzijdsche Waardeering en wederzijdsch begrijpen. Het streven van Noto Soeroto. (Ontleend aan het Kol. Bijblad van de N. Ct.). — De overheid en de kunst, door Mr. A. J. G. Maclaine Pont. — De nieuwe jachtordonnantie. Een handleiding voor belangstellenden (vervolg).

Folklore van Oost-Indië.

In de April-afl. van Vragen des Tijds eene verhandeling van Dr. Jan de Vries over de folklore van Oost-Indië. De schr. wijst er nadrukkelijk op dat op folkloristisch gebied nog zulk een groot terrein braak ligt in Indië, slechts enkele verzamelingen zijn in druk verschenen (Bezemer, Kläsi, Hamburch), maar verder is het materiaal verspreid in allerlei tijdschriften en wellicht ook handschriften-verzamelingen. (De schr. heeft blijkbaar nog geen kennis genomen van het in eind 1924 verschenen omvangrijke boek van Mevr. Meyboom-Italiaander: Javaansche sagen, mythen en legenden).

Systematische ordenen acht schr. wenschelijk. „Indien maar een folklorist, die tevens goed-geschoold Indoloog is, zich aan deze taak zou willen wijden en daarbij dan financieelen steun zou ontvangen van een of ander wetenschappelijk lichaam, dan waren alle voorwaarden tot het welslagen aanwezig." Om kort te gaan: schr. bepleit een organisatie van gelijken aard, als hij voor eenigen tijd in Vragen des Tijds voor de Nederlandsche folklore heeft aangeraden.

In een noot verwijst Dr. de Vr. naar een bundel „Sprookjes en fabels uit Oost-Indië" van zijn land, die spoedig zal verschijnen bij Thieme te Zutphen.

Jubileum S.S. in Ned.-Indië.

Den 6en dezer is het 50 jaar geleden dat de wet tot aanleg van den eersten Indischen spoorweg in het Staatsblad verscheen en dat aldus de grondslag werd gelegd van het ruim 4100 K.M. lange net, dat thans Java overdekt en ook op Sumatra en Celebes leven en vertier en daardoor welvaart brengt.

De hr. S. A. Reitsma, bekend om zijne studiën op het gebied van het Indische spoor- en tramwegwezen, herdenkt dat jubileum in twee hier te lande verschijnende tijdschriften, nl. in de Economisch-Statistische Berichten van 1 April (vluchtig) en in Indië, geïllustreerd Tijdschrift, eveneens van 1 April (in bijzonderheden met veel portretten en andere illustreering).

* * *

Padang en de Padangsche Bovenlanden (vervolg). Met ill. (Het Nederl. Zeewezen, 28 Maart '25).

Op zoek naar goud tijdens de Oost-Indische Compagnie (een vergeten hoofdstuk in de geschiedenis van Zuid-Afrika), door Dr. H. C. Diferee. (Vragen van den Dag, April 1925).

De Nederlandsche Zendingsschool te Oegstgeest, door E. Forest. Met ill. (Eigen Haard, No. 14, 4 April '25).

Algemeen overzicht van de theecultuur in Ned.-Indië gedurende 1924. (Korte Berichten, 27 Febr. '25).

Opgave van geschriften over geologie en mijnbouw van Nederlandsch Oost-Indië (twaalfde vervolg), door Dr. R. D. M. Verbeek. (Overgedrukt uit de Geologisch-Mijnbouwkundige Bibliographie van Ned.-Indië), ('sGravenhage, Mouton en Co).

Een volk in druk, door S. (beschouwing over den economischen toestand der bevolking van Ambon). (De Banier, 13 en 20 Febr. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 9. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Enkele grepen uit het bedrijf der Oost-Borneo Maatschappij aan de Mahakam-rivier (bovenstroom van Sa-

marinda). (Afbeeldingen zonder tekst). (Mijnwezen. Febr. '25).

Nederland en Indonesië. Rede op den stamdag van het „Algemeen Nederlandsch Verbond" den 27en Maart 1925 te 's-Gravenhage, uitgesproken door Rn. Ms. Noto Soeroto. (Overdruk uit „Oedaya"). ('s-Gravenhage, N. V. „Adi-Poestaka").

Het Indisch Regeerings-Reglement en het „zelfregeeren" in Tropisch Nederland, door Dr. D. J. Hulshoff Pol. (De Vrijheid, 1 April '25).

BOEKAANKONDIGING.

Gids Koninklijke Paketvaart Maatschappij.

De Maatschappij bood ons welwillend aan een Gidsje bevattende een beknopte beschrijving van alle door de lijnen dezer Maatschappij aangeloopen havens en reeden met de voornaamste bijzonderheden, zoo in als buiten Indië. Gaarne vestigen wij de aandacht op dit nuttig werkje, waaraan tevens is toegevoegd een zeer overzichtelijk kaartje van den Archipel, waarop de verschillende verbindingen zijn aangegeven.

Het werkje is ten kantore der Paketvaart (Scheepvaarthuis te Amsterdam) verkrijgbaar voor ƒ 1.—.

Suriname.

Naar aanleiding van de paragraaf betreffende de grensregeling in het Voorloopig Verslag over de Surinaamsche begrooting voor 1925 schreven wij in ons laatste nummer: „Zonder twijfel zal onze Regeering inzien dat de zaak verder *moet* rollen. In het stadium waarin zij nu verkeert, kan zij niet blijven"......

Blijkens zijn Memorie van Antwoord, meent Minister de Graaff — al of niet bijgestaan door den Minister van Buitenlandsche Zaken — dat dit best kan. Dat antwoord, waarin de zeer duidelijke vragen van de Tweede Kamer ontweken worden, luidt:

„Na de in het Verslag bedoelde mededeeling van de Britsche Regeering over haar standpunt inzake de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana, is deze aangelegenheid niet meer met die Regeering behandeld. Het is dan ondergeteekende niet bekend, welke meening ginds gehuldigd wordt omtrent de vroegere, beweerde ontdekking van Barrington Brown. Er bestaat z.i. thans geen aanleiding om nopens de bedoelde grens met de Britsche Regeering een nader overleg te openen. Van uitgifte van concessiën in de ten deze bedoelde delta mag dan ook onzerzijds geen sprake zijn."

Er bestaat *thans* geen aanleiding. Wanneer dan wèl? Wij twijfelen niet of de Tweede Kamer zal geen genoegen nemen met dit antwoord en bij de openbare behandeling van de begrooting op de zaak terugkomen. En de Eerste Kamer is er ook nog. Het Koloniaal Weekblad zal deze aangelegenheid niet uit het oog verliezen.

* * *

„Suriname" van 20 Februari schrijft:

„De Gorissen Lijn. Deze Deensche Stoomvaart Maatschappij heeft het voornemen om Suriname op te nemen in haar geregeld vaarplan.

Vermoedelijk zal eens per maand een boot hier aankomen van Antwerpen via Madera.

Deze maatschappij kan derhalve een groote concurrente worden voor de K. W. I. M."......

* * *

Aan het slot van een beschouwing over den brief van Gouverneur van Heemstra aan de Koloniale Staten schrijft *„Suriname"* van 27 Februari:

.......„Van onderscheidene zijden heeft men zich bereid verklaard onderzoek te doen naar de mogelijkheden in dit land. Voor Suriname breekt dan, wij kunnen zeggen, een crisistijd aan, die voor de verdere toekomst van het land van beslissenden invloed zal zijn. Laten wij slechts hopen dat eventueele beslissingen ten gunste uitvallen van het land, dat ons zoo lief is en dat binnen niet al te langen tijd voorspoediger dagen aanbreken voor Suriname en zijn bevolking, die thans bezwijken onder de striemen die hen en door de tijdsomstandigheden èn door andere ongunstige invloeden, van waar ook afkomstig, sedert jaren en jaren worden toegebracht.

Doch laten wij dàn ook dankbaar terugdenken aan den man, die dan wellicht lang niet meer in ons midden zal zijn, aan Gouverneur van Heemstra, die niet alleen al zijn invloed aanwendde, doch ook zijn rust prijs gaf voor zwaren arbeid in het belang van ons land, dat getoond heeft hem na aan het hart te gaan."

* * *

Onder het hoofd *„Belangstelling"* schrijft *„De W*[...] van 6 Maart:

„De kolonie schijnt wel plotseling het middel[...] van belangstelling van verschillende kanten te zijn [...] worden.

Nu weder is met grootsche plannen uit de [...]eenigde Staten hier teruggekeerd de heer E. B. F[...]weather, een oude vriend van de kolonie, die een [...]langrijk aandeel heeft gehad in de totstandko[...] van de Surinaamsche Katoen Handel en Landb[...] Maatschappij te Nickerie.

Kort na zijn aankomst had de heer Fairweather [...] conferentie met den gouverneur, waarin hij bew[...] overlegde, dat hij voor de totstandkoming van [...]schillende ondernemingen kon rekenen op den [...] van het grootkapitaal, mits ook van de zijde van [...] gouvernement de noodige medewerking wordt [...]leend.

Die medewerking schijnt voornamelijk hierin [...] moeten bestaan, dat op den uitvoer eenige contrôle [...] het leven wordt geroepen. Wanneer bijvoorbeeld [...]gingen worden gedaan om een markt te scheppen [...] Surinaamsche katoen of voor een bepaalde houts[...] is het zeer ongewenscht, dat tusschenin verschep[...] van minderwaardige soorten plaats vinden door [...]ren. Bij hout zou die contrôle hierin kunnen best[...] dat van gouvernementswege een zekere classific[...] plaats vindt, zoodat bij de verscheping door een [...] wordt aangegeven of het artikel prima is, dan wel [...]ferieur.

Wij hadden vanmorgen een onderhoud met den h[...] Fairweather en verzochten hem om, indien moge[...] een en ander te mogen vernemen van zijn plannen.

De heer Fairweather verklaarde ons, dat hij op [...] naar Paramaribo in Nickerie den heer Anderson m[...] ontmoeten, den leider der proefnemingen vanwege [...] Surinaamsche Katoen Handel en Landbouw Ma[...]schappij. De heer Anderson was zeer voldaan over [...] tot dusver bereikte resultaten. Systematisch word[...] met medewerking van een katoendeskundige in A[...]rika, de selectiepogingen voortgezet en men hoopt [...] zoover te brengen, dat Surinaamsche katoen in de [...]komst zal behooren tot de gerenommeerde katoenp[...]ducten op de Amerikaansche markt. Vermoedelijk [...]len een of meer der directeuren en ook de katoen[...]kundige in de Vereenigde Staten, in den loop [...] dit jaar zelf een kijkje nemen in de kolonie.

Verder is er in de Vereenigde Staten veel bela[...]stelling voor de suikercultuur en acht de heer F[...]weather de kans op oprichting van nieuwe suiker[...]dernemingen vrij groot.

Niet minder groot is de belangstelling voor Su[...]naamsche houtsoorten. Vooral onze Basralocus (w[...] mede met voorloopig gunstig resultaat proeven [...] den genomen bij de sluiswerken in Panama) [...] de aandacht. Aan den heer Fairweather is ver[...]om — in aansluiting aan reeds door hem vertoo[...] houtmonsters — van meer soorten monsters naar [...] Vereenigde Staten te zenden. Bij eventueele opr[...]ting van een houtonderneming in de kolonie, is [...] bedoeling om de verscheping niet in blokken, [...] verzaagd te doen geschieden.

Met medewerking van het Landbouwdeparte[...] worden verder gegevens verzameld omtrent de [...]tabiliteit van stijfselbereiding uit cassave. Valt dit [...]derzoek gunstig uit, dan is de oprichting van [...] modern ingerichte fabriek voor cassaveverwerk[...] vrijwel verzekerd.

Het rijtje is daarmede nog niet afgeloopen. Ook [...] onderzoek naar cinnabar (kwikzilvererts) zal w[...] ter hand genomen worden. Om niet dadelijk te ver[...]vallen in de groote kosten van uitzending van buiten[...]landsche ingenieurs zal voorloopig door een locale [...] expeditie, onder leiding van den heer E. M. Ro[...]bouts, een nader onderzoek worden ingesteld aan [...] Marowijne, waar in vroeger jaren monsters cinn[...] gevonden zijn. Lukt het bij dit onderzoek om indica[...]ties te verkrijgen omtrent den oorsprong der cinna[...]bar-afzettingen, dan zullen speciale deskundigen uit [...] Amerika overkomen ter voortzetting der exploitatie.

Ten slotte is er de chickle-kwestie. De totdusver [...]gezonden monsters kauwgom vielen niet in den smaak [...] De heer Fairweather wees ons een Surinaamsch mon[...]ster en een Amerikaansch monster kauwgom en w[...] moesten dadelijk erkennen, dat het Amerikaansch [...] product er ooglijker uitzag en een aangenamer geur [...] had, terwijl het Surinaamsch monster reukeloos was [...]

heer Fairweather verklaarde echter, dat het hier namelijk een kwestie van bereiding was. In Suriname weet men daarvan blijkbaar nog niet veel af. In de Vereenigde Staten gelooft men, dat hier ook goede soort chickle te vinden moet zijn en daarom zullen in die richting nadere onderzoekingen worden ingesteld. Bij welslagen kan dit bedrijf een groote vlucht nemen. De rationeele exploitatie brengt mede cultuur van de kauwgomleverende boomen, zoodat men tenslotte een zeer interessant, geregeld bedrijf verkrijgt.

Dit was wat de heer Fairweather ons uit eigen beweging mededeelde. Hoewel dankbaar, waren wij echter nog niet geheel voldaan en vroegen of hij ook geïnteresseerd was in zekere bauxiethoudende terreinen in het Mindrinetti gebied. De heer Fairweather bevestigde dit, doch verklaarde daaromtrent alsnog geen nadere inlichtingen te kunnen geven. Als deze zaak rijp was voor publicatie, zouden wij er van hem hooren.

Tot slot vertelde ons de heer Fairweather, dat ook de journalistieke belangstelling in de West zich uit. Dat vermoedelijk reeds Zondag a.s. met het Fransche s.s. Biskra hier een Engelsch journalist te wachten is, de heer Van der Cool, die schrijft voor Amerikaansche tijdschriften en ook indrukken wil opdoen voor een boek over de Guyana's."

In een later bericht lezen wij dat de heer Van der Cool en zijn echtgenoote zijn aangekomen.

* * *

In „De West" lezen wij:

Landbouwonderzoek. Voor den tijd van een jaar is vergunning verleend tot een onderzoek voor landbouwdoeleinden, van:

een terrein groot 32000 H.A. aan den rechteroever van de Nickerie, aan W. O. I. Nieuwerkamp's Handel Maatschappij;

83300 H.A. aan den linkeroever van de Nickerie, aan de N.V. Ingenieurs Bureau H. N. van Dijk.

67200 H.A. aan den rechteroever van de Corantijn, aan G. Kreyenbroek;

79300 H.A. aan den rechteroever van de Corantijn, aan de firma Insinger en Co.;

95000 H.A. aan den rechteroever van de Corantijn, aan de Gebroeders Teixeira de Mattos."

* * *

„De *Surinamer*" van 1 Maart bericht het overlijden van de Eerw. Soeur Marie Hygine, in de wereld Mej. ... Paulina Rijken, die niet minder dan 57 jaren in de Missie in Suriname heeft gearbeid, waar zij deelnam in het opvoedingswerk der jeugd.

Vooral door hare jarenlang gegeven lessen in nuttige en fraaie handwerken was zij bij velen bekend.

* * *

Men deelt aan „*De Residentiebode*" mede, dat op Dinsdag 14 April 1925 door den Weleerw. Pater H. v. d. Sande te Rotterdam, de bekende propagandist voor de Eerbiedwaardige Petrus Donders, een lezing met lichtbeelden zal worden gegeven over diens leven en werken.

Deze lezing zal worden gehouden in de groote zaal van den Dierentuin en belooft uiterst interessant te zijn.

Tevens zal dien avond de prachtige film over Suriname worden vertoond en uitgelegd door een inlander uit die Kolonie.

Kaarten zijn verkrijgbaar aan de zaal van den Dierentuin op 14 April en bij de propagandisten der Katholieke Garde, welke vereeniging dezen avond organiseert.

* * *

Terwijl hier de Surinaamsche begrooting voor 1925 nog niet is afgehandeld, is in Suriname de begrooting voor 1926 aan de Koloniale Staten ingediend.

* * *

In de op 31 Maart te Hengelo gehouden vergadering van de Kamer van Koophandel voor Twente en Oost Nederland, heeft de kamer *f* 250.— gevoteerd als bijdrage voor een studiereis naar Suriname ter bestudeering van cultuur- en handelsmogelijkheden voor gezamenlijke rekening van de Kamers van Koophandel in het land.

* * *

Prof. Mr. J. C. Kielstra, die een studiereis naar Suriname maakt, is in de „*Haagsche Post*" van 4 April zijn reeks brieven begonnen. Deze handelt over Barbados en is zeer belangrijk.

* * *

Zooals wij in „*Het Onderwijs*" van 28 Februari lezen, is het Surinaamsche Onderwijzers Genootschap in het bezit gekomen van een collectie „Surinaamsche Werken", in totaal 600 nummers. Wij houden ons ten zeerste aanbevolen voor een exemplaar van den catalogus die, volgens de mededeeling, binnenkort verschijnen zal.

Curaçao.

De begrooting voor 1925.

XII.

Wij zeiden, nog eenige mededeelingen te zullen doen uit het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer. Wij doen dat aan de hand van de inmiddels verschenen Memorie van antwoord met spoed.

Terecht is weer gewezen op den toestand van de haven. Kleine wijzigingen worden niet afdoende geacht, er is een volledig plan noodig, juist in verband met de toekomst, die Curaçao, dank zij de C.P.M., tegemoet gaat. 't Zal veel geld kosten, maar dat geld zal niet verloren zijn. Aanbevolen wordt een leening aan te gaan ten laste van Curaçao. In de M. v. A. wordt zulk een plan „eerlang" in uitzicht gesteld.

Op een vraag naar de drinkwatervoorziening deelt de Minister mee, dat wel reeds geschikte terreinen zijn aangekocht, maar een definitief plan hem nog niet bereikt heeft.

Gevraagd naar de pharmaceutische contrôle sinds het vertrek van den eenigen wetenschappelijk gevormden apotheker tengevolge van de opheffing der betrekking van militair apotheker, deelt de Minister mee, dat de directeur van den openbaren gezondheidsdienst die contrôle uitoefent bijgestaan door een „apotheker", en „op deze wijze schijnt de pharmaceutische contrôle voldoende verzekerd", zoo luidt het slot. Het is te hopen, dat dit meer dan schijn blijkt.

Nog moeten wij uit het Voorloopig Verslag vermelden eene vraag over de „voorwaardelijke kredieten", die elders reeds eerder aangeroerd is. „Men meende aanvankelijk" — zoo wordt gezegd — „dat het de bedoeling was de voorzieningen, welke die posten betreffen, uit te stellen totdat — na afloop van het begrootingsjaar — zal zijn gebleken, dat het bedrag der meevallers dat der tegenvallers in voldoende mate overschrijdt om uit het overschot die voorzieningen te kunnen bekostigen." Wij hooren nu van den Minister, dat dit misverstaan is. „Aan de overbrenging heeft de bedoeling ten grondslag gelegen, dat, indien in den loop van het begrootingsjaar zou blijken, dat hetzij door beperking van uitgaven, hetzij door eene verhoogde opbrengst der middelen de bekostiging van de onder het voorwaardelijk krediet opgenomen voorzieningen kon plaats vinden binnen de grenzen van de beschikbaar gestelde Rijksbijdrage, die voorzieningen ten uitvoer mochten worden gelegd."

Wij kunnen in deze sfinxachtige mededeeling moeilijk iets anders dan een contradictio in terminis lezen. Of zoo'n uitgave onder die voorwaarde kan plaats vinden, kan met zekerheid eerst blijken na afloop van het begrootingsjaar.

Wat betreft de punten, door ons verleden week uit het Voorloopig Verslag naar voren gebracht, vermelden wij, dat de Minister niet voelt voor vereeniging van Suriname en Curaçao. Wat de Minister daarvoor aanvoert: het sterk uiteenloopend karakter der betrokken gebiedsdeelen en de afstand tusschen beide gewesten, pleit intusschen in niet mindere mate tegen de samenvoeging der benedenwindsche en bovenwindsche eilanden.

Over de overbrenging van posten van Hoofdstuk XI naar de begrooting van Curaçao wil de Minister zich niet uitlaten.

Van Landswege blijkt *f* 10.000.— ter beschikking van de bestrijding der orkaanschade op de bovenwindsche eilanden gesteld te zijn.

Geen gelukkig initiatief!

Bij afwezigheid van Gouverneur Brantjes is het bekende „poenale sanctie"-ontwerp ingediend. De Tweede Kamer had hiervan met verwondering kennisgenomen en vroeg, wat de Regeering ervan dacht.

Ziet hier het antwoord:

„Naar het gevoelen van den ondergeteekende is strafbaarstelling van het niet nakomen van arbeidsovereenkomsten slechts dan te rechtvaardigen, wanneer de omstandigheden dien maatregel beslist noodzakelijk maken, met name indien in de behoefte aan werkkrachten

slechts door aanvoer van arbeiders uit den vreemde kan worden voorzien. Op Curaçao kunnen voorloopig werkkrachten in voldoenden getale in het gewest zelf gevonden worden. De ondergeteekende is daarom van oordeel, dat voor het in 't leven roepen van een poenale sanctie op de nakoming van arbeidsovereenkomsten daar voorloopig geen aanleiding bestaat."

Het treft wel ongelukkig! Wij waren er zoo langzamerhand aan gewend, dat de Gouverneur zich bij den Kolonialen Raad telkens weer op den Minister, diens gevoelen, oordeel, voornemen enz., beriep. Dat prikkelt dan den K. R. Nu bedenkt de Gouverneur zelf iets, vindt de Raad het ook niet goed, en verloochent de Minister den Gouverneur.

Reorganisatie der politie.

In afwachting van eene afzonderlijke beschouwing van dit onderwerp deelen wij mee, wat de M. v. A. aan de Tweede Kamer daarover schrijft:

„In overleg met den Gouverneur is in beginsel besloten tot opheffing van het burgerlijk politiecorps op Curaçao en tot reorganisatie van de militaire bezetting tot een militair politiekorps. Voor de voorbereiding en de totstandbrenging van de reorganisatie zijn aangewezen een kapitein van de politietroepen en een luitenant van de Kon. Marechaussée hier te lande, die in den loop van dit jaar naar Curaçao zullen vertrekken."

In verband daarmee is van belang een bericht van het Haagsche Correspondentiebureau, dat bij de militaire bezetting op Curaçao ingedeeld zijn de kapitein van de politietroepen h. t. l. Borren en de luitenant Den Beer Poortugael van de marechaussée h. t. l., ten einde die reorganisatie tot uitvoering te brengen.

De nieuwe Staatsinrichting.

De vraag in het V. V. of gedurende het in 's Lands belang aan den Gouverneur verleende verlof met dezen overleg gepleegd is over de aanstaande herziening van het Regeeringsreglement wordt in de M. v. A. niet beantwoord. Ten aanzien van dit onderwerp wordt naar de M. v. A. op de Surinaamsche begrooting verwezen. Hoe ver, of liever: hoe weinig ver, het hiermee staat, wordt duidelijk uit het volgende uittreksel uit laatstbedoeld staatsstuk, dat wij in het „Algemeen Handelsblad" vinden:

„De minister hoopt eerlang de beschouwingen van de Gouverneurs van Suriname en Curaçao te zullen ontvangen aangaande de voorstellen der commissie van advies inzake herziening van de West-Indische Regeeringsreglementen en begrootingspolitiek."

Er schijnt dus zelfs nog geen regeeringsontwerp te zijn. En is ook het oordeel van den Kolonialen Raad gevraagd?

De Lago Petroleum-Company op Aruba.

Op Aruba is men in blijde verwachting van een telegram uit Engeland, dat eerstdaags kan binnenkomen met de tijding, dat aan de Sint Nicolaasbaai de voorbereidende werkzaamheden voor de Lago Petr. C. een aanvang kunnen nemen. Verschillende contracten tot aankoop van particuliere gronden daar in de buurt zijn reeds gereed en wachten daarop om afgesloten en onderteekend te worden. Ook de noodige machines en materialen voor den bouw, baggermachines om de haven in het Lagoen uit te diepen zullen dan spoedig uit Engeland verwacht worden. De dageraad voor economische opleving en voorspoed van Aruba breekt aan.

Op Aruba liepen zelfs geruchten dat nog een andere petroleum-maatschappij zich aldaar zou komen vestigen. Wij konden hier nog geen bevestiging van dit bericht verkrijgen. Voorloopig beschouwen we het als onwaarschijnlijk. (A. d. C.)

Uit den Verren Vreemde.

De Hebreeuwsche universiteit te Jeruzalem.

Lang vooruit heeft de Joodsche gemeenschap in Jeruzalem zich in de stemming gebracht, passend bij de plechtigheid der opening van de nieuwe Hebreeuwsche universiteit op 1 April. Het zou geen plaatselijke gebeurtenis blijven. Uit alle windstreken kwamen vertegenwoordigers van alle wetenschappelijke richtingen. Het curatorium der universiteit had uitnoodigingen gericht aan vele geleerden en instellingen. De drang, om aan die uitnoodiging gehoor te geven, vond nog aanmoediging in de aankondiging, dat lord Balfour, die door zijn toezegging van November 1917 den Joden het sedert verwezenlijkt vooruitzicht had geopend in Palestina weer een nationale woonplaats te krijgen, en die nu weer machtig Britsch minister is, zelf voor de inwijding zou overkomen. De Joden zouden hunnerzijds deze gelegenheid aangrijpen om hun erkentelijkheid en dankbaar jegens Balfour te toonen.

Onvermengd zou de juichtoon niet zijn. Het str om Palestina tot een tehuis voor de Joden te m heeft, zooals bekend, verwijt en verzet uitgelokt Arabische en van Christen zijde. De wijze, waarop Britsche hooge commissaris Sir Herbert Samuel zich zijn taak gekweten heeft, wordt door de orthodoxe J als te vrijzinnig veroordeeld, zoodat er ook van die zelfs tempering is over de blijdschap van het verkre Bij deze gelegenheid is men echter alleen van Arabis zijde tot daden van openlijke bedreiging overgegaan, zoodoende afkeuring en rouw uit te drukken. Rell werden verwacht.

't Is moeilijk te zeggen of dit vooruitzicht den to van nieuwsgierigen heeft doen toenemen of vermin ren; zeker is echter, dat Palestina en Jeruzalem dien nooit zooveel toeristen, in 't bijzonder Amerik hebben gezien. Dat dit geenszins allen geleerden zij verreweg de meesten van de beteekenis der gebeur op 1 April zelfs geen flauw begrip hadden, zal ieder grifweg aannemen, die de mentaliteit van het doors reisgezelschapslid wel eens heeft mogen peilen.

Het denkbeeld der stichting van een gebouw Joodsche geleerden zich aan wetenschappelijke s en arbeid kunnen wijden in het eigen Joodsch land, dat wat door hen gedacht en gewrocht wordt als v van den Joodschen geest aan de wereld zal wor voorgehouden, is al ongeveer een kwart eeuw 't Ging van het Zionisten-congres uit. In 1914 was paleis op den berg Scopus gekocht, met de bestem om het tot een universiteit te verbouwen. De oo heeft ook hierin stagnatie gebracht. Medio 1918 w door den president der Zionistische wereldorganis prof. dr. Ch. Weiszmann de eerste steen gelegd 't nieuwe gebouw. Het is nu zoo ver voltooid, dat opening kon plaats vinden. Voor de duizenden bezoek werd een amphitheater opgetrokken op het univer teitsterrein.

De aankomst van Balfour in Palestina, zijn bezoek Jeruzalem en andere plaatsen hebben aanleiding Arabische anti-Balfoursche betoogingen gegeven, die in het Britsche Lagerhuis eenige tongen hebben loskomen, maar de minister en de regeering hebben hiervan niets aangetrokken.

Aan de berichten over de plechtigheid op 1 April, met feesten van allerlei aard is gepaard gegaan, leenen wij hier 't een en ander.

De universiteit is ingehuldigd in tegenwoordig van 7000 personen, aan duizenden moest de toeg worden geweigerd. De optocht was buitengewoon drukwekkend, ruim 50 vreemde academiën en toon gevende instellingen uit verschillende deelen van wereld hadden vertegenwoordigers gezonden, boven onderscheidde men een groot aantal personen van teekenis van elders overgekomen. Tot de verte woordigde autoriteiten behoorden ook die van Lei en die van Amsterdam.

Balfour werd op een reusachtige ovatie onthaald, hij opstond om de inaugureele rede te houden opening der Joodsche universiteit. Hij zeide, dat dit een veel beteekenend oogenblik is in de geschied van een volk, wiens intellectueele en zedelijke bes ming herleeft en dat op den dag van heden zal te blikken als op één der grootste mijlpalen in zijn baan.

Balfour zeide, dat het een grove vergissing meenen, dat de menschen van Joodsche geboorte hun volle aandeel hebben gehad in den vooruitgang wetenschap en den groei der beschaving in de wereld. Zij hebben het hunne bijgedragen, ofschoon spreid en niet in staat om hun bijzonder nationaal voor één gemeenschappelijke taak samen te vatten. four verwacht dat zij voortaan nog belangrijker bijdra zullen kunnen leveren. Tenzij hij de teekenen der tij volstrekt verkeerd begrijpt en zich zeer vergist omtre den geest van het Joodsche volk, dan zal dit experim met een stellig succes bekroond worden.

Balfour bracht zijn toehoorders in herinnering, de Romeinen het beleg hadden gevoerd, hetwelk ondergang der stad ten gevolge had, en het toen dat het einde der Joodsche gemeenschap in Palestina gekomen was, maar dat thans een nieuw tijdperk in de geschiedenis van het Joodsche volk is aangebroken. De plechtigheid beduidde de verwezenlijking van een ideaal, steeds van af haar begin gekoesterd door de Zionistische beweging. Toen de Turken in 1918 uit Palestina waren verdreven, werd de grondslag gelegd van de universiteit, welke nu was geopend. De universiteit zal aanvangen als een instituut van onderzoek voor geleerden; de quaestie der studenten zal later worden ontwikkeld.

Dr. Weiszmann heeft geantwoord op de rede va

four. Hij zeide, dat hij het een voorrecht achtte Bal- te begroeten, niet alleen omdat hij een eminente ur was in de wereld der ideeën, maar ook omdat hij staatsman was wiens naam voor altijd verbonden blijven aan een edelmoedige daad, die het aan- der Joodsche wereld in 1917 veranderde.

Herbert Samuel, de gouverneur-generaal, uitte de wenschen van de Britsche regeering en zeide de minister van koloniën geschreven had, dat hij groote belangstelling de inwijding van het nieuwe delpunt van kennis te Jeruzalem indachtig was. Hij te, dat het beschaving en verlichting zou verspreiden Palestina's historischen bodem.

Zionisten hebben groote geschenken ontvangen. Amerikaan Battenberg, die bij de opening tegen- dig was, heeft 100.000 dollars gegeven voor een ein-instituut en Rosenblom uit Pittsburg 250.000 voor de universiteit zelve.

Nederlandsche Zionistenbond vierde de opening een plechtige bijeenkomst op 1 April 's avonds in la van de Gemeenteuniversiteit te Amsterdam, waar ofessoren Ornstein, Steinmetz, Cohen en Waterman oord voerden. Verder bestaat 't plan, eind van , door het geheele land een universiteitsweek te iseeren, waarin gelden verzameld zullen wor- die bestemd zijn voor de Hebreeuwsche universiteit uzalem.

De banier van Juda over den oceaan.

een aardige correspondentie in de N. R. Ct. rt.) uit New York nemen wij hier het eerste ge- en het slot over; wat daar tusschen ligt laat zich kkelijker invullen, dan de woorden van menige woorden-puzzle.

droom van vele eeuwen is bewaarheid: de vlag Juda waait op den oceaan...... De New York Ti- juicht hedenmorgen: „De banier van Juda voor erst sinds tweeduizend jaar over den Oceaan..." N. Y. Times bedoelde dat vóór die twee duizend de vlag van Juda ook over den oceaan gewaaid weet ik niet, maar wel valt vast te stellen, dat ren een stoomboot met de vlag van de Vereenig- Staten op den voor- en die van Zion op den ach- teven, en bovendien nog met de zes-puntige sterre ids op de twee schoorsteenen, de haven van New uitgestoomd is. Voor velen is dit een emotierijke urtenis geworden. Had de stoomvaartmaatschappij dagen lang met groote letters in de dagbladen kondigd: „Making History!" en daaronder „Ons s.s. President Arthur, zal op 12 Maart de reis New York naar Palestina ondernemen, als eerste van de nieuwe stoomvaartlijn naar het Heilige ....." zij scheen daarmede niet te veel gezegd te n. Voor velen is het een historische gebeurtenis rden. Vijftienduizend menschen vulden de stra- en bij het dok, waar de stoomboot voor ver- gereed lag. Duitsche Joden, Hongaarsche Joden, ensche Joden, Russische Joden, Joodsche Jo- .... Over het algemeen godsdienstige Joden, vro- Joden.

zeven uur 's morgens was het begonnen. Ze kwa- aangezet van alle vier windhoeken. In dichte men. Vaders, moeders, grootvaders, grootmoe- kleinkinderen, achterkleinkinderen, bet-over- ers, nog meer bet-overgrootvaders... Vijftien- Joden trachtten zich te stuwen over, in, op, boven, door het schip.

de aanhef, en aldus het laatste gedeelte:

stoomfluit blies... het schip zette zich in bewe- Langzaam onttrok het zich aan het nauwe dok. laggen wapperden, de zonnestralen beschenen de veertig sterren en de blauwe strepen van de ikaansche vlag, beschenen ook de sterren Juda's. ndelijk kwam er kalmte en rust onder de achter- nden aan de kade. Een rabbi verhief zijn stem bed. Men boog het hoofd in ootmoed en vrome aarheid. Het geprevel der gebeden, vermengd tranen en snikken, deed weldadig aan na al het rdoovend lawaai van een paar minuten geleden. en op de brug stond de Iersche kapitein en liet moedelijk-lachende blauwe oogen gaan over de amengedrukte menigte. Ook hij had reden tot aarheid.

Duitsche Koloniale Tentoonstelling.

Maart heeft in het Raadhuis te Berlijn de opening koloniale tentoonstelling plaats gehad, waarop zich erpen bevinden, die aan de vroegere Duitsche iën herinneren. In een openingsrede werd aan het onrecht herinnerd, hetwelk men Duitschland heeft laan, door het zijn koloniën te ontnemen en verklaard dat het Duitsche volk nooit zal afzien van de terugvordering van zijn koloniaal bezit.

Volgens een Wolff-telegram is de tentoonstelling geopend door Hertog Adolf Friedrich von Mecklenburg. De minister van buitenlandsche zaken, dr. Stresemann, wees in een gezonden schrijven op het belang der koloniale kwestie voor het in een al te beperkt gebied op elkaar gedrongen Duitsche volk. Hij drukte de hoop uit, dat op den duur de vaste wil van het Duitsche volk, om zich op koloniaal gebied uit te leven, niet zonder gevolg zal blijven.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Op Zaterdagmiddag 4 dezer kwam het bestuur met een groot aantal leden ter 5e middagbijeenkomst weder in Hotel Monopole samen, waar het lid der afd., A. J. P. Zonnevylle, Kapitein b. d .Gen. Staf, een causerie over „de internationale positie van Ned.-Indië" houden zou. De voorzitter, de heer Roodhuyzen, heette de aanwezigen hartelijk welkom en leidde met eenige vriendelijke woorden den heer Zonnevylle in, hem dankende voor zijn bereidwilligheid deze causerie te houden, daarmede den waren band tusschen Oost en West als het ware bezegelend, wijl tot nog toe alleen leden, die zelf in een der beide Indiën gewoond en gewerkt hadden, hier het woord gevoerd hadden, doch ditmaal iemand, die nog niet het geluk had, Indië bij aanschouwing te kennen, een causerie er over houden wilde.

Hierop nam Kapt. Zonnevylle het woord en vestigde in het kort ieders aandacht op de navolgende stellingen, die, verduidelijkt door een schetskaartje van den Gr. Oceaan, ten behoeve van de leden op ruime schaal zich op de verschillende tafeltjes in de zaal bevonden. Spreker wilde trachten, zoo duidelijk mogelijk, zonder stijf of droog en vervelend te worden, dus in den stijl eener causerie blijvend, zijn gehoor de belangrijkheid van Ned. O.-Indië's internationale positie voor oogen te stellen. En dat is hem prachtig gelukt. Onderhoudend van het begin tot het eind heeft spreker, zonder een enkele maal in herhalingen te vervallen of de aandacht te doen ontsnappen, de aanwezigen geboeid; leerrijk en belangwekkend waren zijn mededeelingen, voor bijna allen hier of daar iets nieuws of onbekends bevattend, frisch van opmerkingen en toch zich ernstig onthoudend van overladingen. Voornamelijk bepaalde spreker zich vóór de pauze tot het geven van een duidelijk beeld van de economische waarheden, neergelegd in deze gedachten: 1. Ned. O.-Indië is een rijk land, dat door de talrijke voortbrengselen zijner cultures op de wereldmarkt een vooraanstaande plaats inneemt, hetgeen voor een belangrijk deel te danken is aan de wetenschappelijke en technisch-economische organisatie der bedrijven. 2. De scherpe mededinging van het buitenland op de wereldmarkt behoeft Indië, als gevolg van het sub 1 gestelde, niet te vreezen, tenzij muren van beschermende rechten door andere mogendheden opgetrokken, deze mededinging onmogelijk maken. 3. De invloed van Nederland op den economischen gang van zaken in N.-O.-I. is overheerschend. 4. De markten voor Indische producten hebben zich gedurende den oorlog verplaatst naar het Oosten, zoodat Europa niet meer die beteekenis heeft voor Indië, die het vroeger had. Het zwaartepunt van den Indischen handel bevindt zich thans in en nabij den Grooten of Stillen Oceaan. 5. N. O.-Indië heeft in den bodem tal van rijkdommen verborgen, die, ontgonnen langs agricultureelen of mijnbouwkundigen weg, nog vele jaren een groote economische welvaart verzekeren. 6. Ten einde den bodemrijkdom van Indië tot verdere ontwikkeling te brengen, is kapitaal en ondernemingsgeest noodig, waarbij Nederland zich in de eerste plaats met het oog op het behoud van zijn overwicht, moet interesseeren. Steun van regeeringswege is hierbij niet te ontberen. Het gouvernement moet zich hierbij in hoofdzaak bepalen tot organiseeren en stimuleeren, slechts bij uitzondering tot exploiteeren.

Duidelijk liet spr. uitkomen, hoe, wat suiker en kina betreft, O.-Indië een eervolle plaats op de wereldmarkt heeft veroverd en die zelfs beheerscht en ook door olie, tin, rubber, tabak en thee op een goede plaats rekenen kan, waarmede vooral in de toekomst rekening zal gehouden worden. Gelukkig is het te noemen, dat Nederlands invloed op den economischen gang van zaken, niettegenstaande den influx van buitenlandsch kapitaal, vooral in cultuurondernemingen gestoken, overwegend groot is; spreker noemde van het op ruim 2600 mill. gulden geschat ondernemingskapitaal een bedrag van 2000 mill. gulden uit Nederland afkomstig. Vooral het zichtbaar wordend verplaatsen van de productenmarkten

naar het Oosten, dat in de toekomst vooral voor Japan van belang zal zijn, zal ook voor ons Indië grooten invloed hebben; de markten voor haar velerlei producten, vooral in Australië, Amerika en Japan, zullen Indië dan langzamerhand minder afhankelijk maken van Europa. Spreker hoopte, dat Nederlands regeering het voorbeeld van Engeland wat steunverleening betreft volgen zou, waar dit bijv. voor reclamedoeleinden, zooals bijv. ten opzichte van bevordering van theeverbruik in Amerika, een som van ƒ 100.000 in 1924 beschikbaar gesteld had.

Een kleine pauze stelde na deze economische uiteenzetting, onder het genot van een kop thee, vele aanwezigen in de gelegenheid, met den spreker en anderen van gedachten over het gehoorde te wisselen en enkele nadere inlichtingen te vragen, waarna, in het tweede gedeelte zijner causerie, spreker vooral het licht vallen liet op den invloed, dien de ligging van O.-Indië bij een mogelijk conflict tusschen Japan en Amerika op den gang van zaken hebben zal en welke gevolgen dan een noodzakelijk ingrijpen van Engeland, na een vermoedelijken en grooten, voor een der partijen noodlottigen zeeslag, voor O.-Indië zal opleveren, zeer samenhangend met een al of niet kunnen bewaren van onze neutraliteit, daar ons eilandenrijk zeer zeker in eenige sfeer, verband houdend met oorlogsoperaties, zal komen te liggen. Dit gedeelte van sprekers causerie had vooral de grootste belangstelling van allen, die ten volle met de waardeerende woorden van den voorzitter instemden, reeds in de pauze geuit, waar deze den heer Zonnevylle hartelijk dank zeide voor de heldere uiteenzetting van dingen, die tot nog toe onbegrijpelijk of eenigszins onhelder geweest waren. Aan het eind zijner causerie werd de heer Zonnevylle nogmaals door den heer Roodhuyzen voor zijn gezellige en prettige wijze van behandeling dezer oogenschijnlijk zoo droge zaken bedankt, waarop een hartelijk applaus van allen het zegel drukte. Met een vriendelijk woord aan Mevr. Zonnevylle, voor hare bereidwilligheid als bestuurslid de plaats van het aftredend lid, Mevr. Bar. E. v. Hoëvell, te vervullen en onder mededeeling, dat op 23 dezer de afd. het genoegen hebben zal een voordracht van Dr. Koningsberger, den oud-directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, in Amicitia te zullen hooren, sloot de voorzitter deze bijeenkomst met een woord van dank voor aller opkomst.

Amersfoort, 5-4-'25.

De Secretaris,
A. DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn.

Woensdagavond 15 April hebben we een avond voor de buurtvereeniging „De Goede Woning" in de zaal van Stempker aan den Arnhemscheweg.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Uitnoodiging tot bijwoning der *Hoofdbestuursvergadering* op *Zaterdag 18 April* e.k., des nam. ten 2 ure, in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 20 Nov. '24, No. 47).
3. Jaarverslag, rekening en verantwoording 1924 en begrooting 1925. (Zie K. W. van 26 Maart en 2 April '25, Nos. 13 en 14).
4. Voordracht Algem. Vergadering vacatures H.B. (aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Van Peski en Marcella).
5. Propaganda.
6. Agenda Algem. Vergadering en vaststelling datum.
7. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
8. Sluiting.

Den Haag, 28 Maart 1925. *De Secretaris,*
VAN DER BRUGH.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. A. H. Douwes, Nassaukade 123 te Amsterdam, als ambtenaar ter beschikking bij den Dienst der Belastingen;

M. M. C. Engelkamp, Benthuizerstraat 96a te Rotterdam, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

F. K. Schwab, technisch ambtenaar 1e kl. P.T.T., terdam, P. C. Tielestraat 18b.
J. Vogelesang, leeraar bij de Prinses Julianasch Jogjakarta, Den Haag, Conradkade 60.
C. Hokke, 2e officier bij de Gouv. Marine, Den Van Ravesteijnstraat 188.
A. Becker, politie-opziener 1e kl., Lonneker, weg 2c 26.
Mr. P. Lugt, voorzitter van den Landraad te 's-Gravenhage, Obrechtstraat 38.
Jhr. Mr. W. H. Alting von Geusau, voorzitter Landraden te Ngawi c.a., Haarlem, Oranjekade
B. Cox, controleur bij het Binn. Best., Arnhem, kade 76.
J. H. Kamps, leeraar Koningin Wilhelminaschool tavia, Blaricum, p/a. Methöfer, Villa Josine
C. Dam, adjunct-inspecteur der contrôle bij de Tr., Amsterdam, Buiten Wieringerstraat 2 I.
J. J. de Wit, onderwijzer 3e kl. O.E.L.O., Berg Zoom, Antwerpschestraat 430.
P. H. J. M. Maseland, wnd. commissaris v. poli kl., Meerssen (L.), Houthemerweg.
P. J. Hage, predikant bij de Protest. gemeente ribon, p/a. firma Van Heel en Co. te Tholen.
A. Kuipers, controleur 1e kl. bij de P.T.T., Nij Harekampscheweg 116.
P. Tuijn, Directeur van de openb. mulo-afd. der Midd. School te Poerwokerto, Haarlem, Zijlw
A. Pott, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Den Haag Loostraat 100.
W. K. Verbaarsschott, administrateur bij den van den Mijnbouw, Bussum, Huizerweg 18.
G. J. Hermans, ambtenaar voor de Inbel. bij de en Tr., Bussum, Nieuwelaan 1.

Mutaties van 1 tot 8 April.

Nieuwe Leden:

Mr. P. A. Pijnacker Hordijk, Leiden, Rijnsburg 5. ƒ 5.—.
Mevrouw J. Vriesema—de Boer, Haarlem, Kr 66R. ƒ 5.—.
H. D. Cappel, Haarlem, Duvenvoordestraat 36.
M. H. E. Hubers, Amersfoort, Huijgenslaan 26.
L. Kijlstra, Amersfoort, Piersonlaan 11. ƒ 5.—.
Mej. H. J. Muller, Amersfoort, Schimmelpenni 2. ƒ 5.—.
W. Swinkels, in ververijen te Helmond (N.-Br.)
Tj. Meurs, koopman te Paramaribo, Postbus 126.
X. H. C. M. Krugers, Adj. Commies te Willemst raçao. ƒ 5.—.
N.-I. Spoorweg Mij. c/o. Ir. Wouter Cool, Sem Woengkalweg-Noord 16. ƒ 10.—.

Afschrijven:

J. F. Akkerman, Redacteur O. H. Courant, Haar
Mevr. W. F. G. Veldhuijzen, Breda, Wilhelmina

Adresveranderingen:

J. C. Bedding, oud Resident van Bantam, van: naar Utrecht, p/a. Mevrouw T. van Rees, Nieuwstraat 117. ƒ 5.—.
H. Somermeijer, oud ass.-Resident, Utrecht, Koningslaan 40 naar: Frans Halsstraat 22.
J. R. Drost, van: Arnhem, Betuwestraat 4 naar: gèn-Estate", Halte Langèn SS./W.L., Java.
L. W. Brants, Ontvanger Registratie, van: Gouda, haven 55, naar: Rotterdam, Admiraliteitskade ƒ 2.—.
E. J. Schröfer, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Sem naar: „Hotel Central", Gevers Deynootweg 13, veningen. ƒ 5.—.
W. Giel, oud-Kolonel-tit. O.-I. L., van: Chamois naar: Den Haag, Schuijtstraat 100.
Mr. S. Cohen, thans te Rome, Hotel „Bologna".
Dr. B. J. Haga, Controleur B.B., van: Singara Weltevreden, Hotel Victoria.
B. R. van der Most, Commissaris van Politie, vreden, van: Pegansaän 25 naar: Tandjoenglaan Nieuw Gondangdia.
H. H. Geul, Beheershoutvester, van: Malang naar: soeroean.
F. J. Junius, Ass.-Resident, van: Donggolo naar: Nieuw Guinea.
A. F. Neys, Civ. Gezaghebber, van: Talauteilan naar Parigi (Noord-Celebes).

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's e Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
BERICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Reis-Indrukken. — De Encyclopaedie van Ned.-Indië. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage). — Meded. — Mutaties van 8 tot 15 April.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

De Zuid-Ooster-, Kei- en Aroe-eilanden.

Aan de kusten.

Vóór de gouvernementsstoomer me te Tepa op Babber afzette, kon ik nog zien hoe de bevolking 's avonds vischte. Ik had het al dikwijls uit de verte gezien en er bij mijn medepassagiers naar gevraagd, maar geen een, die het precies wist; de Europeaan weet zoo uiterst weinig van het doen en laten der inheemschen! De handeling is eenvoudig: twee man (meestal) gaan uit met hun prauwtje. De een dajongt (roeien met een pagaai), de ander houdt de wacht bij een brandende obor (fakkel van droge bladnerven van den klapper), die een eindje buiten boord steekt. De visschen zwemmen op het licht af, de man bij de obor harpoeneert ze of schiet ze met een pijl, waaraan een groot aantal punten in den vorm van een kegel. Groote handigheid hebben de menschen in dit harpoeneeren: ik zag op de kust van N.-N.-Guinea een vrouw met verbazende handigheid een van boord toegeworpen pisang harpoeneeren, die zeker tot een 40 meter diepte was gezonken. Van straalbreking in water had ze natuurlijk nooit gehoord. Ik geef elke lezeres of lezer in overweging het onder het zwemmen eens te probeeren een zinkend voorwerp te grijpen: geregeld zal men mistasten, omdat men den afstand steeds verkeerd schat.

Te Tepa op Babber woonde ik de inwijding van een nieuw huis bij. Het geschiedde onder veel gezang, lawaai en getrom. De troms werden door mannen met dunne stokjes bewerkt, waarbij het tempo steeds wordt versneld. Bij den bouw van een woning geldt het systeem „toeloeng-menoeloeng". Maar als er geen flinke maaltijd in het vooruitzicht wordt gesteld, helpt men niet. Een vrij oude naakte „heiden", die klaarblijkelijk niet al te goed bij zijn zinnen was, was zoo'n beetje de hoofdpersoon bij het feest. Door een toeval kwam ik later bij zijn woning, een krotje onder een aantal klappers. Hij zat toen boven in de boomen, sagoweer te tappen. De opbrengst viel klaarblijkelijk mee, want hij zong hoog in de lucht zijn hoogste lied!

Met een prauw, gedajongd door 12 man, bezocht ik in gezelschap van den pandita (godsdienstleeraar) en bestuursambtenaar een naburig eilandje. We werden ontvangen door de schooljeugd, die met vlaggen wuifde en zeer dapper en niet onverdienstelijk bamboefluiten bespeelde. Het is ongelooflijk hoe lang ze dit fluiten kunnen volhouden! (Halve tonen kunnen maar heel weinigen uit hun fluit halen).

Ik maakte ook een tochtje naar een kampong aan de kust. We zouden 's nachts om 2 uur vertrekken, maar de tien roeiers verschenen pas om half drie. We waren om pl.m. 8 uur ter plaatse. Het landen was buitengewoon lastig op de koraalachtige kust. Ik was intusschen blij, dat ik ook die sensatie mee heb kunnen maken. De kampongs liggen in die streken dicht aan de kust. In het binnenland woont meestal niemand. Vroeger wel, maar op last van het Bestuur hebben de menschen moeten verhuizen. De bevolking der kampong zag er slecht uit. Er scheen veel malaria te heerschen. De hulpprediker kocht van de menschen eieren. Ik verwonderde me een weinig over de zorg waarmee hij ze keurde, het bleek echter dat de bevolking zake het eten van eieren niet erg kieskeurig

Zout maakten de menschen er door zeewater groote scheppen of in gehalveerde bamboes te ten verdampen. We konden teruggaande het hijschen. Bij het omgaan van een kaap bleek dat de roeiers niet de minste notie van zeilen den: voor den wind ging het goed, in zoover, ze de 4 schoten van het zeil aan roeibankjes maakten, in plaats van ze in de hand te hou maar van zeilen met vrij ruimen zijwind had ze geen begrip. Ik liet ze eerst begaan, omdat steeds van de onderstelling uitga, dat de mensch hun prauwen veel beter kennen dan iemand die nooit mee gevaren heeft, maar na een minuut vijf werd het me te kras: ik liet de schoten halen zoover als noodig en toen ging het met flink vaartje tot groote voldoening der inzittenden vooruit.

Langs den strandweg treft men tal van „roemah-iris" aan. Iris beteekent afsnijden bloemsteel bij het aftappen van sagoweer. De kl pers, die het vocht leveren, staan buiten de k pongs en voor het gemak bouwt men er een kr onder, waar men zich bedrinkt. De toewak Babber „segero" genoemd, speelt er een groote omdat er op het eiland gebrek aan drinkw schijnt te zijn. Men wint ze in hoofdzaak van klapper, en ook van den lontarpalm. De klapp leveren daardoor veel minder vruchten dan maal, zoodat ook in de bereiding van den d het voedingsvraagstuk in negatieven zin beïnvl wordt. Het destilleeren van segero is door het stuur verboden. Clandestiene stokerijen komen tuurlijk voor. Ik heb veel moeite gedaan een gelijke primitieve gelegenheid te kunnen zien, m het is me, jammer genoeg, nergens gelukt.

Te Tepa nam ik de boot der K.P.M., die de Z Guinea-route bevoer. De gezagvoerder bleek man te zijn, die geen alcoholia gebruikte, wat bizonderheid is in Indië; hij stelde belang in m schappelijke vraagstukken, wat eveneens een zonderheid is, en hij sprak met autoriteit over cifiek Indische vraagstukken. Dit is in Indië bizonderheid.

Ik had op de boot een hut alleen en geen hi van mieren. Het was dus in tal van opzichten prettige reis. Alleen beviel het Chineesche b ningspersoneel me niet. Op mijn verdere r hoorde ik van medepassagiers, dat ook zij waardeering hadden voor het onbeleefde (op onbeschofte af) Chineesche personeel. Men over de heele linie de voorkeur aan Javanen.

Geen degeneratie op Jamdena.

Te Saumlakki kreeg ik den indruk, dat volking er ondervoed is. In de maanden N ber, December, Januari is alle voedsel op en de menschen er bepaald gebrek. Er komt vee laria voor. Het misbruik van sagoweer schijn Zd.-Jamdena groot te zijn. Men tapt ze van klapper, maar ook van den arèn. De kinders is op sommige plaatsen heel groot. De mens wonen er in kleine woningen, die soms 30 nen bevatten. De vrouwen worden er gekocht jonge geslacht streeft er naar, de „harta" (hu lijksschat) te verminderen. Die harta bed soms honderden guldens in den vorm van olif tanden, stukjes goud, oorsieraden, soms o geld. De huwelijksschat is van grooten invloe het bevolkingsvraagstuk, waarom de zaak de aandacht van Regeering en Zending verdien

Wat het karakter der menschen betreft, ver men mij dat ze niet slecht zijn; ze zijn gewillig hulpzaam, niet oneerlijk. (De groote gewillig goedaardigheid, volgzaamheid der bevolking ben mij overal ten zeerste getroffen!).

Het gevolg van de toestanden waaronder de m schen vaak leven is dit, dat ze op tal van eilan slap zijn, lui, energieloos. Men noemt dit vaak generatie. Het woordje „degeneratie" wordt z

in de juiste beteekenis gebruikt! Wat men degene-ratie noemt, is bijna altijd het ontbreken van flink-heid e.d. tengevolge van schadelijke uitwendige orzaken (malaria, mijnwormziekte, t.b.c., alcohol-misbruik, ondervoeding, lage maatschappelijke po-sitie der vrouw, gebruik van abortiva, enz.). Neemt men die oorzaken weg, dan verandert als met een ooverslag het uiterlijk der menschen. Echte dege-neratie is zeldzaam! Ze treedt op, als het kiem-plasma niet deugt. Voor zoover mij bekend, weet men van dit laatste verschijnsel nog heel weinig. Ik was wat uitvoerig, omdat ik op mijn reis heb ge-merkt, dat aan het woordje „degeneratie" steeds en onjuiste beteekenis wordt gehecht. Echte de-generatie is niet weg te nemen! Om een voorbeeld noemen: de echte jutteperen zijn zoo goed als dwenen. De Friesche jammen, in mijn jeugd uitstekende aardappel, zijn weg! Dit schrijft men toe aan de omstandigheid, dat de peren verme-nigvuldigd worden door stekken, de aardappel uit knollen, geen van beide uit zaad. Bij menschen ent men niet, het voorbeeld is dus niet absoluut juist, maar het is er nu alleen om te doen geweest te illustreeren, dat het woordje „degeneratie" een erst gevaarlijken klank heeft, aangezien het t tot berusting en onthouding, daar waar maat-regelen zeer in het belang der „gedegenereerde" menschen zouden zijn.

Te Saumlakki vernam ik, dat men daar gestraf-ten van Merauke naar toe zendt. Het zenden van natuurmenschen buiten hun eigen land is steeds gevaarlijk. Waarom men dien maatregel neemt, is niemand duidelijk. Het schijnt dat de sterfte onder de gestraften abnormaal hoog is. Wettelijk zal de ok volkomen in den haak zijn, maar of ze moreel verdedigbaar is, ik twijfel er aan!

Te Larat kwam Monseigneur Aerts aan boord. Tot mijn zeer groot genoegen toonde deze niet al-leen warme belangstelling te bezitten voor het be-volkingsvraagstuk, maar er kijk op te hebben ook. Hij was zelfs in het bezit van geboorte- en sterfte-cijfers. Een uittreksel hiervan kreeg ik op mijn verdere reis. Ik zal verderop enkele cijfers mede-deelen.

De verandering in die streken gaat uiterst snel! Origineel is er haast niets meer! Overal „dakijzer" woningen in den vorm van een kist met een dak op. Tot 1914 bewerkte men er nog de voor- en achterstevens van prauwen. Nu is het uit! Pastoor Drabbe bracht van beide een specimen aan boord, bestemd voor de internationale missietentoonstel-ling te Rome. Ik nam er een kiek van. Ik bezocht te Larat een woning, het oude type. De ingang was beneden. De haard bevond zich niet in het midden, tegenover den ingang bevond zich een groot hou-ten beeld, een mensch voorstellend. Vlak er voor, aan den voet, bevond zich de zitplaats van den grootvader. De zoons komen bij de ouders inwonen, zoodat het kleine huis tot 4 gezinnen bevat.

Het sagoweermisbruik is ook in die streken groot. Over het huwelijk schreef pastoor Drabbe een brochure. Ik kom op die voor het bevolkings-vraagstuk zoo belangrijke zaak elders terug.

Van een dame te Jogja had ik de opdracht te lichten schildpad te koopen. Talrijke pogingen — was er op Soembawa al mee begonnen — waren mislukt: het was òf van slechte hoedanigheid (te dik, te rood) òf te duur. Een medepassagier ver-telde me, dat er een Chinees aan boord was, die een kist vol van het gewilde artikel bezat. Hij lo-geerde tusschendeks, waarom ik me daarheen be-gaf. Wie iets eigenaardigs wil zien, begeve zich tus-schendeks van een K. P. M.-stoomer. Het is er een warwar van Chineezen, biddende hadji's, pape-gaaien, kippen, stoelen, orchideeën, veldbedden, pi-sangs, tikars, hoopen barang, aan de passagiers, die ook reizende handelaren van Makassar zijn, toe-behoorend. Vuil is het er ook. Dekspoelen is er on-mogelijk, vertelde men mij aan boord, omdat de lading dan nat zou worden. Het is waar, maar mij dunkt dat met een beetje goeden wil, desnoods met dwang, heel wat verbetering zou kunnen worden aangebracht. Over djeroek- en pisangschillen, enz. bereikte ik den penjoehandelaar. Op mijn vraag naar mooie schildpad toonde hij me een stel plaat-jes (een volledig stel bestaat uit 13 deelen) dat bijna 4 katti's woog, en mooi van kleur. Hij vroeg er ƒ 175 voor. Dit was me te veel!

(Wordt vervolgd.)

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP

(Vervolg).

Van de Vorstenlanden naar Malang.

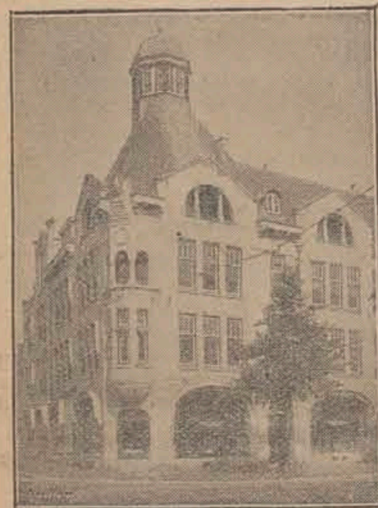
Om mijn laatsten brief betreffende Djocja en Solo niet te lang te maken, repte ik toen nog niet van ons bezoek aan den Boroboedoer, onder den besten geleider die ons te beurt kon vallen: Overste Th. van Erp, wiens meer dan vierjarig herstellingswerk daaraan door prof. Krom modelreconstructie genoemd is, omdat, van den aanvang aan, streng onderscheid werd gemaakt tusschen de maatregelen tegen verval en die van verdere strekking. Deze laatsten, die de silhouetwerking en de groote horizontale lijnen teruggaven, waren aesthetisch inderdaad noodzakelijk en omtrent den vorm der herbouwde deelen bestond de grootst mogelijke zekerheid.

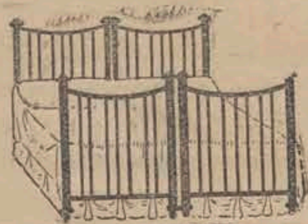
Een typisch staaltje van zijne opvatting deelde de heer Van Erp ons toen nog mede: ter bekroning van het geheel meende hij, ook uit nog gevonden brokstukken, op te maken, dat op de bovenste *dagob* (klokvormige omsluiting van een boeddhabeeld) drie *pajongs* (zonneschermen, die in 't oosten grootwaardigheidsteekenen zijn) hadden gestaan, welke hij daarom ook aanbracht, doch dadelijk weder afbrak, zoodra de juistheid dier opvatting van hoogerhand betwijfeld werd.

Wij kregen den indruk, alsof nu juist de top van het grootsche monument on-af is, er iets aan ontbreekt, wat echter niet wegneemt, dat de aanblik van het geheel overweldigend op ons werkte, zoowel toen wij het naderden onder een Indischen stortregen, waardoor uit alle fraaie spuigaten het water met geweldige stroomen neergutste, als later bij zonsondergang, toen alles in laaien gloed gehuld werd, waardoor prachtige schaduw-effecten ontstonden, welke de onvergelijkelijke schoonheid der architectuur tot haar volle recht brachten. Wij overnachtten in het nabije vriendelijke optrekje, de vroegere woning van den heer Van Erp, en den volgenden morgen bij zonsopgang ondernamen wij den bedegangstocht langs de met overrijk beeldhouwwerk versierde galerijen en nissen tot aan den top, waar men een verrukkelijk uitzicht heeft over het omringend berglandschap.

De Oostersche kunstenaar is wèl een meester in terreinkeuze, weet zijn bouwwerk in overeenstemming te brengen en te houden met de weelderige en toch altijd stemmingsvolle tropische natuur, waarmee het, als 't ware, één geheel vormt. Dit viel mij ook bij den Balischen tempelbouw sterk op, doch hierover later.

Na den Boroboedoer brachten wij, op onzen terugweg naar Djocja, nog een bezoek aan de *Tjandi Pawon* (keukentempeltje), waarschijnlijk zoo genoemd om zijn kleine afmeting, in de nabijheid van den grooten *stoepa* (heuvelbouw), welke ook veronderstellen doet, dat er vroeger een klooster in die omgeving zou zijn geweest. Dit juweeltje van bouwkunst is indertijd door Dr. Brandes gerestaureerd, waarbij, volgens de geleerden, aan de herstelling van het dak een misvatting werd begaan. De bewondering van leeken kan dit echter niet schaden, zooals helaas wel 't geval was bij den indruk van onvoltooidheid door de *Tjandi Mendoet* teweeggebracht, welke wij daarna bezochten. Geweldig doen de veel meer dan levensgroote daarin

gezette godenbeelden aan, maar des te meer wordt een onbevredigd gevoel opgewekt, door de duidelijke sporen van staking van het vroeger aangevangen reconstructiewerk. Moge het hiermee weldra gaan als met de Panataran-tempels (het z.g. tempeltje met jaartal en het *naga* (slang) monument), welke thans weder opgetrokken zijn tot een onverdeelde lust der oogen, nu uit het eeuwenlange aardeduister de brokstukken te voorschijn zijn gehaald, waarmee deze kunstgewrochten in nagenoeg hun oorspronkelijken staat konden worden hersteld.

Bij het aanschouwen van dit alles kwam onwillekeurig het denkbeeld bij ons op: of niet in verband hiermede, juist in dezen tijd de wederopleving van het Javaansche nationaliteitsgevoel plaats vindt, welke ons in de Vorstenlanden zoo getroffen heeft......

De spoortocht van Djocja naar Soerabaja bood ons niet veel bizonders, die was lang, warm en stoffig, doch op den autorit van laatstgenoemd station naar Malang viel 't ons op, hoeveel welvarender de *dessas* (inl. dorpen) en de bevolking over het algemeen er uitzien: veel beter gebouwde en netter onderhouden huizen, bewoond door keurig gekleede mannen en vrouwen, met vroolijke, weldane kinderen. Naar men ons zeide, een gevolg van de rijke suikerfabrieken in die buurt, waarvan de inboorlingen in niet geringe mate meeverdienen.

Het vriendelijke stadje Malang met zijn gelijkmatig koel klimaat, is de geliefkoosde zetel geworden van vele z.g. „blijvers", menschen, die na een jarenlang verblijf in Indië de groote voordeelen van een rustig leven in de tropen, vooral op hun ouden dag, verkiezen boven een vrij bekrompen bestaan in Holland, dat zij ontwend zijn. Malang is dan ook den laatsten tijd zeer in omvang en welvaart toegenomen, mooie wijken werden bijgebouwd, er zijn goede scholen en er ligt garnizoen, wat veel tot de algemeene opgewektheid van het sociale leven bijdraagt, evenals de Vereeniging voor Kunst en Wetenschap, gepresideerd door den bizonder actieven burgemeester Bussemaker, een afdeeling van den goed georganiseerden Bond van Nederlandsche kunstkringen, die Indië op de hoogte houdt van hetgeen er op kunstgebied omgaat.

Malang is een inrichting rijk, waar Indo-Europeesche meisjes opgevoed worden tot goede huisvrouwen — reeds menige onderofficier is daardoor een lieve levensgezellin rijk geworden — en meisjes, die zoo noodig op fatsoenlijke wijze haar eigen brood kunnen verdienen, als gewenschte hulp in de huishouding of bij kinderen. Zooals de lezers van Het Koloniaal Weekblad zich zullen herinneren, werd reeds meermalen hier de aandacht gevestigd op deze nuttige „Juliana-School", wier oprichting destijds door Mevr. Hissink-Snellebrand ook door „Oost en West" werd bevorderd. Kortelings werd zij onder een nieuw bestuur en flink aanpakkende directrice op nieuwen leest geschoeid. Wij komen hierop nader terug.

Ook mag Malang trotsch zijn op een uitstekend beheerde Kartinischool, waarvan wij een volgende maal meer vertellen. Typeerend was de uitlating van een der daaraan verbonden onderwijzeressen, die vóórdien verbonden was geweest aan een Hollandsche en daarna aan een Chineesche meisjesschool: dat de Javaansche meisjes haar 't liefst waren, de dankbaarste leerlingen. Ook de directrice sprak vol lof over de kinderen en hunne ouders.

De Encyclopaedie van Nederl.-Indi[ë]

Aanvullingen en Wijzigingen [1]).

Een drietal supplement-afleveringen — 7 tot mei 9 — zijn wij rijker geworden sedert onze[...] ste bespreking in het Koloniaal Weekblad van [...] zoo zeer gewaardeerde uitgave. [2])

Zij vormen wederom een kaleidoskoop van [...]kelen, die in hunne groote verscheidenheid — elk in het bijzonder — zoo noodig zijn gebl[...] ter opneming in de Encyclopaedie, om haar *up date* te brengen, in verband met de in Ned.-In[...] plaats grijpende veranderingen, welke daar h[...] aan de orde van den dag zijn.

Het zij hier nog uitdrukkelijk onder de aand[...] gebracht, dat de supplement-afleveringen, op [...]zelfde wijze gedrukt als de Encyclopaedie, ni[...] alphabetische orde zijn gerangschikt. Wel zij[...] voorzien van een alphabetische cumulatieve [...] der artikelen, met vermelding achter elk ar[...] van de bladzijde — zoowel van het deel der E[...]clopaedie als van de aflevering der aanvulli[...] en wijzigingen waarop het voorkomt, *zoodat [...] slechts de laatste aflevering behoeft te raadpl[...] om te weten of artikelen bijgewerkt zijn en [...] die zijn te vinden.*

Een practische bewerking, voorzeker, van [...] groote hoeveelheid stof, die op ongeregelde ti[...] de redactie bereikt.

Gaan wij thans vluchtig na hetgeen de drie [...]venvermelde supplement-afleveringen, voor zo[...] de meer uitgebreide artikelen betreft, voor m[...]waardigs inhouden, dan weten wij wel waar te [...]ginnen, doch niet waar te eindigen.

Maar juist deze omstandigheid maakt de le[...] der supplement-afleveringen even aantrekkelijk [...] leerzaam. Men wordt telkens als gevangen door [...] belangrijkheid van een artikel, dat altijd goed[...] degelijk is geredigeerd.

Aflevering 7 opent hare kolommen met het [...]tikel „Totemisme". [3]) vervolg van de voorga[...] aflevering en daar lezen wij tot onze niet ge[...] verbazing, dat men, met de noodige restricties [...] is waar, tot het besluit zou kunnen komen, d[...] den Archipel, met uitzondering van Nieuw-G[...] de Zuidkust vooral, het totemisme niet best[...]

Wij maken hier in alle bescheidenheid d[...]merking, dat het betoog om tot zulk een uits[...] te besluiten, ons een weinig zwevend voor[...] want later, zie bldz. 195, heet het, dat de def[...] van W. H. R. Rivers, betrekking hebbend op [...] totemisme in Melanesië *in onderdeelen* wel m[...] meer zou kunnen worden toegepast op hetgee[...] Indonesië gevonden wordt.

Onder totemisme verstaat hij een vorm va[...]ciale orgnaisatie, die drie voorname karakter[...]ken vertoont.

---

1) Onder redactie van Prof. C. Spat, te beginne[...] de 9e afl. Te voren was de redactie toevertrouw[...] Prof. D. G. Stibbe, zooals bekend. Uitgave 's-Gr[...]hage, Martinus Nijhoff; Leiden, N.V. v/h. E. J. [...] — 1924.

2) Zie Kol. Weekblad van 6 Dec. 1923, No. [...] voren bespraken wij de Aanvullingen en Wijzi[...] in idem van 10 Aug. 1922, No. 32 en 21 Dec. [...] No. 51.

3) *Totemisme.* Het woord is ontleend aan de taal [...] Odjibwee (Chipuee-Indianen) en wordt in versch[...]lende spellingen opgegeven. Volgens abbé Thavenet [...] het woord eigenlijk *Ote*, en beteekent het familie[...] stam. „Een Totem", zegt Frazer (in zijn werk „To[...]mism and Exogamy"), „is een klasse van stoffe[...] „voorwerpen, die de primitieve mensch („a Sava[...] „met bijgeloovigen eerbied beschouwt, daar hij gel[...] „dat er tusschen hem en ieder voorwerp van die k[...] „se een intieme en zeer bijzondere betrekking best[...] In onderscheiding met een *fétis*, is een totem n[...] een op zich zelf staand individu, maar altijd [...] klasse van voorwerpen, gemeenlijk een dier- of pl[...] soort, zeldzamer een klasse van onbezielde nat[...] voorwerpen, zeer zelden een klasse van kunst[...] vervaardigde voorwerpen, zie 6e sup.-afl., bldz.

1e. Het verband tusschen een dier- of planten-oort of een onbezield voorwerp of een klasse van bezielde voorwerpen en een bepaalde sociale groep van de gemeenschap, typisch: een exogame groep of clan.

2e. Het geloof in een verwantschap tusschen de leden der sociale groep en het dier, de plant of het voorwerp, een geloof dat zich dikwijls toont onder den vorm van geloof in de afstamming van de menschelijke groep van het dier, de plant of het voorwerp.

3e. De eerbied, betoond aan het dier, de plant of het voorwerp; de typische vorm van dien eerbied bestaat hierin, dat het dier of de plant niet gegeten mogen worden, terwijl het onbezielde voorwerp niet gebruikt mag worden, althans niet zonder zekere beperkingen.

Dit laatste heeft dus betrekking op de z.g. spijsverboden, die toch vrij algemeen in den Archipel aangetroffen worden, onder welken vorm ook.

Wanneer men, zie slotalinea bldz. 195, „alle dierenvereering met den naam van totemisme wil bestempelen, dan komt natuurlijk het totemisme algemeen in den Archipel voor" en daar dierenvereering en alles wat daarbij in nauw verband staat, niet van totemisme is af te scheiden, zoo kunnen wij ten slotte met de eindconclusie in het artikel instemmen.

Het ruim 10 kolommen bevattende artikel „Sarekat Islam", bldz. 196—201, afl. 7, waaromtrent in Indië zooveel te doen is, werd in deze supplement-aflevering geheel bijgewerkt tot 1924. Men verkrijgt in aansluiting met de voorgaande artikelen een goed geheel, dat ons overzichtelijk inlicht omtrent de beteekenis van die Indonesische politieke vereeniging, die ondanks alle bestuurstoezicht zich niet altijd weet te bewegen binnen de perken van de door haar ontegenzeggelijk voorgestane evolutie.

„*Man denkt zu schieben aber wird geschoben*" is zeker ook op de Sarekat Islam van toepassing.

Van de **Sarekat Islam naar de „Radicale Concentratie"**, artikel, dat op het eerstgenoemde volgt, bldz. 201 afl. — *il n'y a qu'un pas!*

Maar hierbij heeft men te maken met een coalitie *ad hoc* van de hoofdbesturen van „linksche" groepen in de Indische beweging, van democratische — inclusief nationalistische, socialistische c.q. communistische-politieke organisaties in de Indische samenleving, ten doel hebbende om door gemeenlijke actie aandrang uit te oefenen tot „democratiseering" in versneld tempo van het regeeringsbestuursstelsel.

Wij lezen verder, bldz. 202, dat Het Comité der Radicale Concentratie o.m. bestaat uit de Sarekat Ambon, waarover in de 9e Supplement-aflevering, bldz. 271—274 een belangrijk artikel is opgenomen, waaruit de doelbewuste organisatie der Vereeniging volgens hare statuten ten duidelijkste blijkt.

Immers de Vereeniging stelt zich ten doel, om: „met al de haar ten dienste staande wettige middelen de stoffelijke en zedelijke belangen van de inheemsche bevolking der residentie Ambon te bevorderen en het land tot bloei en welvaart te brengen, alsmede te streven naar opheffing van zoodanige misstanden en wetsbepalingen, welke de bevordering van dat doel in den weg staan."

Zij werd te Samarang op 9 Mei 1920 opgericht. Het vereenigingsprogram omvat o.m. het doen doordringen onder de Ambonsche bevolking van de idee eener volkseenheid; het streven naar een parlementair regeeringsstelsel, het uitbreiden, verbeteren en unificeeren van het onderwijs en het behartigen van de economische belangen der bevolking.

Door de wijze, waarop de heer A. J. Patty, als leider voor de Vereeniging, propaganda voerde op Java en dit later deed in de Ambonsche Molukken, geraakte de S. A. hoe langer hoe meer in discrediet onder de bevolking en vond de Regeering ten slotte aanleiding de gevraagde goedkeuring op de statuten dier Vereeniging niet te verleenen, aangezien zij die in strijd achtte met het algemeen belang.

Hoe nu verder het verloop zal zijn van de S. A. zullen wij zeker in een der volgende supplement-afleveringen te lezen krijgen.

(*Slot volgt*).

Van Week tot Week.

7—13 APRIL.

J. J. Verwijnen †. Te Haarlem is in den ouderdom van 73 jaar overleden de heer J. J. Verwijnen, gep. kapitein van het leger in N. O.-I., bibliothecaris van Teyler's stichting en van de Holl. Mij. der Wetenschappen.

Mr. A. A. van Schuylenburch. Bij Kon. besluit van 3 dezer is benoemd tot rechter in de arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch mr. A. A. van Schuylenburch, laatstelijk lid in den Raad van Justitie te Batavia, thans met verlof hier te lande.

Examens. Universiteit van Amsterdam. Bevorderd tot doctor in de geneeskunde op proefschrift de heer Raden Soesilo, geb. te Bodjonegoro.

J. la Gordt Dillié †. Blijkens bij de familie ontvangen telegrafisch bericht uit Indië is aldaar overleden de heer J. la Gordt Dillié, oud-luitenant-kolonel van het N.-I. leger. De overledene was ridder in de Orde van Oranje Nassau.

De reis van den Landvoogd naar Bali en Lombok. Aneta meldt dd. 7 dezer: De Landvoogd heeft een krans gelegd bij het monument, dat op Lombok opgericht is voor de bij Mataram (in 1894) gesneuvelde militairen en daarbij een gevoelvolle rede uitgesproken. Hij bracht ook een bezoek aan het grafmonument van generaal van Ham.

Den 9en April werd gesceind: De landvoogd arriveerde te Boeleleng (op Bali).

Arbitrage over het eilandje Palmas (of Miangas). Gelijk bekend, is tusschen Nederland en de Ver. Staten een compromis tot stand gekomen waarbij de vraag, of het eiland Miangas aan Nederland dan wel aan de Ver. Staten behoort, aan arbitrage wordt onderworpen.

Prof. mr. C. van Vollenhoven te Leiden heeft de opdracht, om als agent van Nederland op te treden voor het Scheidsgerecht, dat uit een enkelen, nader in overleg met de Amerikaansche Regeering aan te wijzen arbiter zal bestaan, aanvaard.

De Indonesische Vereeniging. Het Vaderland van 7 dezer meldt: Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt is de heer J. B. Sitanala, Indisch arts, die hier te lande het artsdipl a verwierf, onlangs geroyeerd als lid van de Indonesische Vereeniging, omdat hij het standpunt verdedigde van den eveneens geroyeerden heer Noto Soeroto.

Verschillende leden, waaronder eenige meesters in de rechten, hebben daarop voor het lidmaatschap der vereeniging bedankt.

(Reeds in het Febr.-Nr. van Indonesia Merdeka, het orgaan der Indonesische vereeniging, wordt het met redenen omkleed besluit tot royement van den hr. Sitanala door het Bestuur medegedeeld; in zooverre bevat dus het Aneta-bericht oud nieuws).

Gouvernementspolitie. Aneta meldt dd. 11 April. Bij Gouvernementsbesluit is ingesteld een gecentraliseerde gouvernementspolitie op de suikerondernemingen in Djokjakarta ter vervanging van particuliere bewakers.

W. T. Velsing †. Volgens Aneta (dd. 9 April) is overleden de heer M. T. Velsing, assistent-resident van Oeloe Soengei (Zuider- en Ooster-afd. van Borneo). De overledene was in 1918 als kapitein der inf. belast met de functie van civiel gezaghebber; toen hij ontslag nam uit den militairen dienst, werd hij benoemd tot assistent-resident.

Advocatuur. De heer Raden Pandji Mr. Singgih is, op verzoek, benoemd tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Soerabaja.

Wachtgelders weer in dienst. Aneta seint uit Bandoeng, dat binnenkort verwacht kan worden, dat alle commiezen en controleurs bij den P. T. en T.-dienst, die thans op wachtgeld zijn, te zamen een

Haarlem en Omstreken.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

165-tal personen, weer en bloc in dienst zullen komen, omdat anders toch wegens het dreigend tekort in de lagere rangen tijdelijke assistenten zouden moeten worden aangesteld.

Bedevaartgangers. Uit het gewest Soerabaja vertrokken in 1924 1130 pelgrims ter bedevaart naar Mekka; in de Preanger-Regentschappen bedroeg dit aantal 5934.

F. W. J. G. K. E. van der Putten †. Te Weltevreden is den 5en Maart overleden de heer F. W. J. G. K. E. van der Putten, tijdelijk inspecteur van financiën aldaar. In 1901 bij het Min. van Koloniën in dienst getreden, was de heer v. d. P. gedurende 1910—1919 werkzaam als administratief hoofdambtenaar te Paramaribo; daarna keerde hij naar „Koloniën" terug, om in Mei 1921 benoemd te worden tot tijdelijk inspecteur van financiën in Nederland. Een jaar daarna werd hij tot dezelfde functie in Indië geroepen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Rechtskundig Consultatie-Bureau voor Minvermogenden.

De weg naar het Recht is niet alleen lang, maar meestal nogal kostbaar. Wel bestaat ook in Indië *het pro deo-stelsel* bij de Raden van Justitie, doch dit bepaalt zich alleen tot crimineele zaken, zoodat in de tallooze netelige civiele kwesties, waarvoor ook de armeren geplaatst kunnen worden, van verplichten kosteloozen rechtskundigen bijstand nog geen sprake is. Daarvoor moet men zich wenden tot een advocaat of een rechtskundig bureau, en hoewel velen hunner menschlievend genoeg zijn, om hun hulp niet te weigeren aan dengeen, die daarvoor niet of slechts zeer weinig betalen kan, toch bestaat daarvoor geen zekerheid, zoodat het begrijpelijk is, dat menigeen aarzelt om zijn recht te zoeken of zijn belangen juridisch te verdedigen, uit vrees voor de daaruit voortvloeiende kosten. De nobele gedachte, om in deze leemte te voorzien door een vereeniging van juristen te stichten, welke *con amore* hunne deskundige adviezen zouden geven aan de dwalenden in den doolhof van ons recht, is geboren te Buitenzorg. Den vollen omvang verkreeg het, toen het goede zaad ook ontkiemde te Batavia, waar tal van rechtskundigen zich onder leiding van *mr. dr. Westra* vereenigden tot het „Rechtskundig Consultatie-Bureau voor Minvermogenden", dat nu iedere week zijn consulten verleent. *De Locomotief* (7 Mrt.) hoopt dat het schoone voorbeeld der Bataviasche juristen goede navolging moge vinden.

De wederopbouw van Wonosobo.

Resident Van der Jagt deelde aan de *Java-Bode* (4 Mrt.) eenige bijzonderheden mede betreffende de herstel-werkzaamheden in de door de jongste aardbeving getroffen streek rondom Wonosobo. Op de vraag of de fondsen voldoende waren, antwoordde de heer *V. d. J.:* De ruim *f* 200.000, die thans zijn binnengekomen, kunnen inderdaad de *noodzakelijkste* uitgaven dekken van herstel-werkzaamheden volgens het algemeen schema, dat opgemaakt is. Daarmede zullen we dan 2000 Inlandsche woningen kunnen bouwen, en nog 80 mille overhouden voor hulpverleening in Wonosobo zelf. *Maar genoeg om ten volle te doen, wat we gaarne zouden doen — dat is er zeker nog niet!* Dit geld voor den Inlandschen woningbouw dekt nog niet de groote schade, welke in andere opzichten werd geleden. Tal van bouwvelden zijn absoluut vernietigd, terwijl daarenboven een groot deel van den te velde staanden oogst ook weg is, zoodat de voedselvoorziening in de getroffen desa's gedurende de eerstvolgende maanden nog een ernstig vraagstuk blijft. Hoewel we toch dankbaar mogen zijn; zoowel door de Regeering als door particulieren werden dadelijk met gulle hand voedingsmiddelen, vooral rijst en visch, gegeven, zoodat we de gevluchte bevolking dadelijk konden bijstaan en ook nu nog door middel van het B. B. geregeld met voedseldistributie kunnen doorgaan. Voor die duizenden desamenschen, die alles wat ze bezaten, verloren hebben, komt nog heel wat meer kijken dan de wederopbouw van hunne woningen alleen. En daar kunnen we uit de beschikbare gelden niet in voorzien. Hoe meer we nog krijgen, des te omvattender kan de zeer noodige hulp zijn, die we verder geven. Maar te klagen hebben we niet in dit opzicht. Er is veel gegeven, van alle kanten. *Europeanen, Japanners, Chineezen en Inlanders hebben het hunne bijgedragen.* Het laatste is vooral verheugend; de Inlandsche hulpverleening, welke in vroegere gevallen slechts gering was, mag zeer verblijdend worden geacht. Voor de getroffen Europeanen in Wonosobo hebben we thans 80 mille beschikbaar. Maar van een volledige vergoeding, of van een flinken bijstand, kan geen sprake zijn. Die hulp noodig hebben, krijgen bouwfondsen tot hun beschikking onder toezicht van het bestuur, maar het bedrag daarvan zal slechts een fractie kunnen zijn van wat er in werkelijkheid noodig is om de huizen weer op te bouwen.

Over *de rust en orde* in die streek, zeide de heer *V. d. J.* het volgende: Het volk is rustig en vol vertrouwen in het bestuur, wat natuurlijk ook voor een deel daaraan te danken is, dat we er den boel dadelijk geheel in de hand hadden en zoo konden voorkomen, dat er misbruik werd gemaakt van den toestand, waarin de bevolking was geraakt. Zoo konden we bijvoorbeeld dadelijk de pogingen om de rijst- en houtprijzen op te drijven, dank zij de materieele hulp, die we onmiddellijk van de Regeering kregen, absoluut den kop indrukken. En een heel goed iets is, dat we de bevolking aan het werk hebben gezet voor haar eigen belang. Daardoor ziet ze ook van nabij, hoeveel er voor haar gedaan is en nog wordt. Dat begrijpt ze nu heel goed en waardeert ze ook, zoodat er voor verbittering over haar ellende geen plaats is.

De *Java Bode* van 9 Maart L. N. ontleent nog aan bovenbedoeld onderhoud, dat bij het werk in de geteisterde desa's Infanterie en Genie het Binnenlandsch Bestuur ter zijde staan. Het werk der *Infanterie* was vooral de eerste weken vermoeiend en gevaarlijk, waar men reeds spoedig, verdeeld in patrouilles, de verwoeste chaotische zone binnentrok, terwijl de bevingen zich nog telkens herhaalden. De patrouilles verrichtten verkenningswerk, gingen voor bij de opruiming der ineengestorte woningen, de berging van lijken, enz., bemoedigde de gevluchte bevolking door hun krachtdadig voorbeeld en hielpen in een volgend stadium bij het uitzoeken der nieuwe woonterreinen, het schoonmaken, afgraven en egaliseeren. De Infanterie keert thans terug. De *Genie* herstelde in den beginne de verbroken communicaties, restaureerde of herbouwde de wegen en bruggen en verleent technische hulp bij den opbouw der nieuwe huizen.

Kolonisatie in de Lampongsche Districten. De wo… Arbeid voor gestraften.

De *Java-Bode* (6 Mrt.) had een interview met den heer *L. Berkhout,* resident der Lampongs. Deze deelde *o.m.* mede, dat er geen kwestie van is, dat de *Javanen-kolonisatie* in zijn gewest zou worden stopgezet. Op *Gedong Tataän* hebben we zeer goede resultaten met de kolonisten. Te *Kota Agoeng* is de toestand op het oogenblik niet zoo heel rooskleurig; wanneer er muizenplagen en mis-oogsten komen, zal daar spoedig welvaart heerschen. De *gezondheidstoestand* staat onder het strenge toezicht van den *B. G. D.;* in Maart zal op een conferentie tusschen *prof. Rodenwaldt,* malaria-specialist van den *B. G. D.,* en *dr. And…* een beslissing genomen worden omtrent de assaineering. De opnamen voor de *assaineering* te Kota Agoeng zijn voor 9/10 gereed. Door een doorgevoerde *… nisatie* van de kinderen is het sterftecijfer … dit was vroeger zeer groot. *Op Gedong Tataän* … er voortdurend meer menschen, die reeds geh… hun schulden zijn, en wanneer die eenmaal g… wel ingewerkt zijn en geld verdienen, waarvan … meer behoeven terug te betalen aan voorschotten, laten zij vaak goede kennissen of familie op hun … ten overkomen, ten einde eveneens te gaan kolonise… ren. Zoo kwamen er kort geleden elf gezinnen … die geheel op eigen risico en zonder regeerings… trachten zullen zich een huis en erf te verwerven. … dat opzicht werkt de kolonisatie zeer goed. Mo… zijn er in Gedong Tataän een 20.000 zielen, wat … vier à vijf duizend gezinnen beteekent. Ze … het eigen verband. Javanen, die van Djocja … wonen allen in elkaars buurt, van Solo eveneens … voelen zich volkomen thuis, alsof ze op Java … *Overal in Indië, van Atjeh tot Merauke, vindt men … vanen samenwonen in hun eigen kampongs* en er … voortdurend genoeg kolonisten om in de kolonis… gebieden te gaan werken. Wat trouwens geen wo… is. Over het algemeen hebben ze *betere levensvoorw… den;* en dat de Javanen ook daarvoor koloniseeren … wijst wel het zeer behoorlijke aanbod van Java-k… voor Deli.

BESCHIKBAAR.

Aan *mr. Fievez de Malines van Ginkel* werd opgedragen een onderzoek in te stellen naar den welvaartstoestand *der Inlandsche bevolking.* De Tweede Kamer moet er vóór September a.s. de beschikking over hebben. Dit onderzoek zal tot de Buitengewesten worden uitgebreid. De *Deli Crt.* (11 Mrt.) wijst er op, dat men in de te verzamelen gegevens ongetwijfeld een maatstaf zal vinden tot vergelijking van de economische omstandigheden van Java en de Buitengewesten, die van belang kan zijn voor de ten aanzien der Buitengewesten en ten aanzien van Java te voeren *economische politiek.* De economische toestand der bevolking op de Buitengewesten zal belangrijk beter blijken te zijn dan op Java. De ontzaglijke menschenmassa van 35 millioen zielen op Java samengedrongen, moet, hoe vruchtbaar dit eiland ook is, in minder gunstige omstandigheden verkeeren dan eene bevolking, die grond en voedsel voor het grijpen vindt, zooals in tal van Buitengewesten het geval is. De „D. C." blijft aandringen op *emigratie van Java's bevolkingsoverschot naar de Buitengewesten,* ten einde de leege gebieden op die eilanden productief te maken en deze bevolking daar een behoorlijk bestaan te verzekeren.

Volgens de *Deli Crt.* (10 Mrt.) overweegt het Dep. van Gouv. Bedrijven om de *gestraften in de mijnen* te vervangen door arbeiders, zooals de groote cultures in Deli die op Java engageeren. Dit voornemen houdt met het bizonder verband met de vele *ontvluchtingen* der te werk gestelde dwangarbeiders. Dit laatste is inderdaad verschrikkelijk. Als men dagelijks in de Javabladen leest hoeveel boeven met straffen van 10, 20, tot 30 en meer jaren voor verschillende misdrijven op hun kerfstok, telkens en telkens weer op Java worden opgevat, na jarenlang heele streken met hun *rampartijen en moorden* te hebben geterroriseerd, dan geeft men grif toe, dat daaraan iets moet gebeuren. De „D. C." toont verder aan, dat de door G. B. overwogen verandering een zeer algemeene zijde heeft, waaraan heel wat vast zit. Het komt het blad voor, dat dit vraagstuk *van den arbeid van gestraften,* in nauw verband met de kosten van het Gevangeniswezen, thans eens afdoend opgelost moet worden. Niet door een incidenteele behandeling daarvan of vervanging van de gestraften door contractwetten, maar door eene nauwkeurige bestudeering van het vraagstuk in zijn geheel.

Systematische opbouw. Lezingen van dr. Gunning. Lezing Z. Stokvis.

In het *„Soerabajasch Hbl."* (13 Febr.) zet *dr. Nieuwenhuis* in een „zeer lezenswaardig" artikel over *„Sociologie en Onderwijs"* de noodzakelijkheid uiteen van een systematischen opbouw van het onderwijsstelsel, en feitelijk meteen van alles wat voor de ontwikkeling van Ned.-Indië noodig is; systematisch en gegrond aan hetgeen gewenscht en noodig is, in vergelijking met wat elders werd bereikt. De *Deli Crt.* (13 Febr.) acht de conclusie van den schrijver juist: Het *onderwijsprobleem,* ons *hooger onderwijs,* onze *Holl. Inl. school,* onze *vakopleiding,* onze *leerplannen,* onze *methodes* moeten aldus sociologisch en vergelijkenderwijze worden opgebouwd en niet alleen deze vraagstukken, maar ook het stelsel van onze *politieke ontwikkeling,* ja onze *landbouw en veeteelt,* kortom alles wat er voor de ontwikkeling van Ned.-Indië noodig is, omdat het ontbreken van een logische basis, bij voorbaat de mislukking van elke, hoe goed bedoelde regeling ook, in zich moet sluiten.

Dr. *C. P. Gunning* hield den 2den Maart te Weltevreden een voordracht over *Psychologie en Romantiek,* op uitnoodiging van de Ver. tot Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken, in het gebouw van de Loge De Ster in het Oosten. Tegenwoordig waren Z. E. de Gouv.-Generaal, met gevolg, en een uitgelezen schare van de hoogsten in den Lande. De *Javabode* (4 Mrt.) beschouwt het als een groot voordeel van dezen apostel der psychologie in het onderwijs, dat hij bij zijn toehoorders zulk een intense aandacht voor zijn onderwerp weet op te wekken.

Te Medan hield dr. Gunning zijn laatste voordracht in Indië, de 46ste, over *Taal en Tact* (*Deli Crt.* 4 Mrt.). Hij deed tevens uitkomen hoe wonderschoon zijn reis over Java was geweest, maar dat zijn reis over Sumatra die nog had overtroffen. Na afloop uitte de heer M. *C. Schadee* nog de hoop, dat het ter Sumatra's Oostkust niet zou blijven bij de woorden door Dr. Gunning gesproken, maar dat men hier, speciaal wat het onderwerk betreft, tot daden zou weten te komen.

De heer *Z. Stokvis,* inspecteur M. O., heeft zijn verlof gebruikt voor een studiereis door Amerika om zich op de hoogte te stellen van *de onderwijstoestanden in de Ver. Staten.* Te Soerabaja hield de heer Stokvis een lezing (*Soer. Hbl.* 4 Mrt.). Hij heeft gesproken met leeraren, leerlingen en ouders. Amerika trekt sterk de belangstelling op onderwijsgebied van Europeesche zijde. In *Oost-Indië* heeft het Amerikanisme zich vertoond via de Philippijnen door het boek van *dr. G. J. Nieuwenhuis („Opvoeding tot autonomie".).* Spreker behandelde *o.m.* de *wijsgeerig-paedagogische beginselen,* die in het algemeen aan het onderwijs ten grondslag liggen, en de *realiteit* en *practijk* van het Amerikaansche onderwijs: De doelstelling van het onderwijs in Amerika is geheel anders dan die wij kennen, n.l. men wil daar parate kennis kweeken, burgers vormen. De school is in de gemeenschap begrepen. Eén der grondslagen van het Hollandsche onderwijs is een eerlijk zoeken naar waarheid, naar zuivere wetenschap, zuivere kennis. De Amerikaan vraagt: wat heb ik aan die waarheid, is zij nuttig en zoo ja, waartoe? Hij zoekt een wijsbegeerte, die hem steunen kan in zijn handelen. Aan de hand van enkele uitspraken van Amerikaansche wijsgeeren liet spreker zien, dat de doorsnee-Amerikaan niets geeft om de waarde van de wijsgeerige idee als zoodanig. Echt Amerikaansch is dan ook het stelsel van *William James'* pragmatisme. Amerika richt zich op de practijk en de daad, omdat het zich nog in orde moet brengen, nog niet klaar is. Dit systeem van James, in Frankrijk door Henri Bergson tot een eigen leer verwerkt, is *amelioristisch,* het wil beter maken. Sprekende over de *organisatie* van het Amerikaansche onderwijs, bepaalde de heer S. zich tot het hooger en het middelbaar onderwijs. De Amerikaansche studenten worden opgenomen in de gemeenschap; de professoren bemoeien zich met hen. Er bestaat voor hen een scherpe contrôle en tucht. Hierin wint Amerika het verre van onze universiteiten.

Eerlijkheidshalve noemde spr. ook eenige fouten op in het Amerikaansche onderwijssysteem: Oppervlakkigheid; een ver gedreven patriottisme; een sterke plutocratie; een vèrgaande censuur van den kant der *big business,* die geweldige schenkingen doet aan scholen en bibliotheken en daarop rechten doet gelden. Ook is er een zekere *humbug* aanwezig in het onderwijs. De nadeelen zijn echter van dien aard — zoo besloot de heer S. — dat er geen kans bestaat, dat wij ze zullen navolgen. Daar is onze aard niet naar. Wèl kunnen wij van het goede veel leeren en misschien overnemen. *(Krachtig applaus).*

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Balische bevolking in beweging.

II (Slot).

Toch valt bij dit algeheele verbod van kastenvermenging, zegt de schrijver, iets eigenaardigs op te merken, daarbij aanhalende art. 254 van het reeds gemelde Wetboek „Hoekoem Koetara Agama", dat het navolgende voorschrijft:

Wanneer eene maagd zich uit genegenheid overgeeft aan een man van stand, dan wordt zij niet door den Vorst gestraft, doch als eene maagd uit den hoogeren stand zich uit dezelfde overwegingen overgeeft aan een Soedra, dan wordt zij van dezen gescheiden gehouden en heeft een onderzoek bij den vader der vrouw plaats.

Wenscht deze den Soedra niet als schoonzoon te aanvaarden, dan wordt de Soedra ter dood veroordeeld en de vrouw aan haar vader teruggegeven.

Hebben de ouders der vrouw echter geen bezwaren tegen de huwelijksvermenging met den Soedra, dan betaalt de Soedra de „djaisi kapater" d.i. de koopsom der vrouw aan hare ouders.

Verder zegt art. 102 van hetzelfde Wetboek:

Wanneer de ouders der vrouw, van hoogeren stand, die zich uit vrijen wil met een man van lageren stand wenscht te vermengen, dezen niet als schoonzoon willen aanvaarden, dan is de Vorst verplicht man en vrouw van elkander gescheiden te houden en heeft de Vorst het recht het doodvonnis over den man uit te spreken.

Wordt hem echter op zijn verzoek door den Vorst vergiffenis geschonken en het leven gelaten, dan is hij verplicht tot betaling eener boete van 80 pekoe (1 pekoe = 1000 kepang) aan den Vorst, terwijl 40 pekoe, als koopsom van de vrouw, aan hare ouders moeten worden voldaan, die bovendien nog 8 pekoe ontvangen als bevrediging voor het ondervonden leed in den vorm van beleedigd schaamtegevoel.

De Baliërs noemen de vrouw, die in zulk een geval verkeert, „Koela-Keli".

De twee gemelde artikelen uit de Hoekoem Koetara Agama, leveren, naar schrijver's meening, het duidelijk bewijs, dat, met toestemming der ouders van eene triwangsa vrouw, deze wel met een Soedra mag huwen en dat deze toestemming afhankelijk is van hunne neiging of hun lust daartoe.

Er zit iets tegenstrijdigs in het feit, dat, terwijl een Soedra bij ongeoorloofde kastenvermenging zwaar strafbaar is, men vermenging van triwangsa-vrouwen met Chineezen, Arabieren, Javanen en andere vreemdelingen ongemoeid laat.

Vraagt men te dezen aanzien bij de Triwangsa's naar de reden daarvan, dan ontvangt men, volgens den schrijver, als antwoord daarop, dat die vreemdelingen een anderen godsdienst belijden.

Onder den invloed van de verandering der tijden. is er thans eene beweging bij de Soedra's op het eiland Bali gaande, welke beoogt het huwelijksverbod afgeschaft te krijgen en art. 63 al. 3 van de Wet der Koetara Agama in te trekken.

Men heeft daartoe het verzoek gericht tot den Stedehouder van Karang Asem en den Regent van Gianjar, om, op het stuk van huwelijksluiting, aan de Balische Soedra's meer ruimte te laten, terwijl deze als tegenprestatie bereid zouden zijn te beletten dat het Europeesch kapitaal zich op Bali vestigt.

Voorts heeft men de hulp van den Resident van Bali en Lombok ingeroepen en gevraagd langs officieelen weg aan de Balische bevolking kennis te geven van de vergadering, welke het Balische volk, ter bereiking van bovengemeld doel, van voornemen was bijeen te roepen.

Men heeft dit durven doen omdat op Bali de inlandsche ambtenaren, zoowel bij het Binnenlandsche Bestuur als bij de Politie, allen tot de Triwangsa's behooren en de afstand tusschen hen en het volk te groot is dan dat de volksstem tot hen zou doordringen.

Het is vreemd, zegt de schrijver, dat het Ned.-Indische Gouvernement, op dit oogenblik, op het eiland Bali werkt met wetten van eeuwen oud.

In de Vorstenlanden op Java, waar toch ook nog zoovele Hindoesche invloeden werken, heeft men, gedwongen of ongedwongen, plotseling de gouvernementswetten in toepassing gebracht en niettemin de zelfbesturen gehandhaafd.

En er is zijns inziens geen reden waarom zulk een toestand ook niet op Bali zou kunnen worden bereikt.

De schrijver hoopt dat de Baliërs zich zullen inspannen voor de bereiking van het beoogde doel en een toestand van beschaving in het leven zullen roepen, zooals die elders bestaat.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Ned.-Indië en het hongergevaar.

I.

In Ned.-Indië, zoo schrijft de persoon, die zich „Sobjector" teekent in de „Perniagaän" van 12 December 1924, is van een bepaald gebrek aan voedsel nog nimmer sprake geweest, ook zelfs niet tijdens den jongsten grooten Europeeschen oorlog en dat zal, zijns inziens wel de reden zijn, dat men over het algemeen zich weinig aan dat onderwerp laat gelegen liggen.

Toch is het hongergevaar in Ned.-Indië allerminst denkbeeldig en wijst de schrijver in dit verband in de eerste plaats op de overbevolking van Java.

Sedert het jaar 1860 is de bevolking op dat eiland ontzettend toegenomen, zooals kan blijken uit het terzake ingesteld onderzoek, dat spreekt van eene vermeerdering van 6½ millioen zielen tusschen de jaren 1860—1875 of 52 procent.

Van af het jaar 1875 tot aan het jaar 1890 bedroeg die vermeerdering 5.6 millioen zielen, d.i. 31 procent; van 1890 tot 1905 5.3 millioen zielen of 26 procent; van 1905 tot 1920 5 millioen zielen of 17 procent.

Uit die getallen kan men opmaken dat vrees voor gebrek aan eene Javaansche nakomelingschap voorhands niet gewettigd is.

Ware die aangelegenheid toch niet zóó gezond, als zij is, dan zou van zulk eene volksvermeerdering hoogstwaarschijnlijk wel geen sprake zijn. Men spreekt, volgens den schrijver, op dit oogenblik, van een zielental op Java van 53 millioen.

De oppervlakte van het Eiland wordt gerekend op 131403 vierk. Kilometer, zoodat op 1 vierk. Kilometer 266 personen zouden wonen.

Het grootste deel dier personen houdt zich van ouder tot ouder met den landbouw bezig en leeft in hoofdzaak van rijst.

Ten einde de steeds toenemende bevolking van dat eerste levensmiddel te voorzien, is derhalve eene gro hoeveelheid rijst noodig, welke door uitbreiding v de rijstcultuur moet worden verkregen.

Berekeningen hebben uitgemaakt dat één perso per jaar, op zijn minst genomen, 1.65 picol rijst vo levensonderhoud noodig heeft.

En, aangezien Java oplevert 53 miljoen picol ri per jaar, zoo is voor de 35 miljoen zielen slec 1.52 picol per persoon beschikbaar, 0.13 picol 's ja komt er dus aan elken persoon te kort, terwijl die gegevens tevens zou blijken, dat, om aan de mi maal behoefte rijstvoedsel van de bevolking te v doen, de productie jaarlijks met 4.550.000 picol mo worden opgevoerd.

Thans wordt deze rijst uit andere landen ingevoe en wel uit Saigon, Rangoon, Siam enz.

Het spreekt van zelf dat een te kort aan rijst Indië wordt gevoeld, wanneer, zooals tijdens d jongsten grooten oorlog in Europa heeft plaats geh de Westersche Grootmachten dien voor Indië best den uitvoer opkoopen ten behoeve van de voed voorziening der groote troepenmachten en dat die koop groote moeielijkheden kan opleveren voor voedselvoorziening der Ned.-Indische bevolking.

Die moeilijkheden worden niet weinig verzwaa wanneer, zij het dan ook tijdelijk, slecht-sociaal d kende rijsthandelaren hunne rijstvoorraden opbewa in hunne pakhuizen en die voorraden eerst dan van hand zetten, zoodra de door hen gevraagde ho prijzen worden betaald, en zij met die hooge wins gaan strijken.

Het is algemeen bekend, dat het voorkomende brek aan rijst voor vele Javanen onder meer de a leiding is om uit te zwermen naar de eilanden Su tra en Borneo om daar hun levensbestaan te zoe en dat zij, gehecht aan hun land als zij zijn, dit n gedwongen doen.

Die gehechtheid aan hun land is de reden dat aantal zwervers niet grooter is dan het thans is.

Eene andere opmerking van den schrijver met trekking tot het onderwerp der Indische voedselv ziening is dat de bevolking van Ned.-Indië, in de genwoordige omstandigheden, afhankelijk is van buitenland.

Vele noodzakelijke levensbehoeften moeten van Europa worden ingevoerd, alwaar de industrieën ste volmaakter worden.

Manufacturen, geneesmiddelen, gereedschap machinerieën en tal van andere zaken meer, w steeds meer geperfectioneerd worden, worden Europa naar Indië gezonden, thans tegen veel gere prijzen dan weleer, omdat Europa, sedert grooten oorlog die artikelen ter eigener beschikk moet houden en de uitvoer daarvan dientengev beperkt is.

(Wordt vervolgd

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzic

De West-Indische Gids.

De April-afl. opent met eene beschouwing van F. G. Schalkwijk, oud-lid van het Hof van Justitie Curaçao, over de reorganisatie van de rechterlijke m en van de rechtspleging der kolonie Curaçao in de tijk. — Mr. Dr. C. F. Schoch schrijft een artikel over Koloniale Staten en de belangen van den grooten bouw in de landbouwkolonie Suriname" en vervol over den Ondernemersraad voor Suriname, welke, als men weet, onlangs in het leven is geroepen en doel heeft de bevordering van de maatschappelijke langen van de in Suriname werkende ondernemingen bedrijven. — De hr. Th. E. Penard vertelt bijzonderhe over „an old bill of lading fom Surinam", gedateerd Mei 1703, waarbij een facsimile. — Ten slotte: Bo bespreking en Bibliographie.

De Indische Gids.

De April-afl. opent met „Eenige beschouwingen o koloniale propaganda door middel van het onderw door Kees van Hoek. Na eene uitwijding over de bel stelling in Nederland voor Indische aangelegenhed waarin schr. tot de conclusie komt dat we in vergelijk met andere koloniseerende mogendheden, al een bi der goed figuur slaan, komt schr. tot het eigenlijk, titel van zijn opstel genoemd, onderwerp. Hoofdz bepaalt hij zich tot hetgeen ten deze werd gedaan het Koloniaal Instituut, het Comité voor Indische gen en leergangen (Comité-Zeijlstra) en het Indisch derwijs Comité (I. O. C.), voorzitter de heer F. Peski. Hoewel niet blind voor de goede bedoelingen

de laatstgenoemde lichamen acht schr. de bereikte resultaten verre van bevredigend. Zijn oordeel luidt: Het succes van het Comité-Zeijlstra op de twee voornaamste punten van zijn programma na zesjarigen werktijd is „nuneltjes". En: Het door het I. O. C. gepresteerde is al zeer weinig als somma van actie over 16 maanden [1]) en heeft tot dusverre zelfs matige verwachtingen de bodem ingeslagen." — De hoofdredacteur G. Nypels schrijft over emigratie van Javanen naar de Lampongsche districten naar aanleiding der geruchten over stopzetting door de Indische Regeering. — Mevr. M. Nittel—de Wolff van Westerrode vervolgt haar „Kijkjes in het leven onzer Indische bedienden"; thans beschrijft ze de komst van een nieuw kindje bij Spen's vrouw, waarbij het zoo gemoedelijk toeging. — Mr. J. J. van Bolhuis voert de lezers naar de Tweede Kamer der St. Gen. tijdens de behandeling der Wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië.

Overigens bevat dit Nr. de vaste rubrieken: Varia. — Lijst van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. (In deze rubriek is o.m. samengevat hetgeen in den laatsten tijd is geschreven naar aanleiding der a.s. Indologische studiën aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Aan het pro- en contra eene redactioneele toevoeging „Hoe nu"?).

Draaibare sterrenkaart voor de tropen.

De Javasche boekhandel en drukkerij te Batavia heeft een draaibare sterrenkaart voor de tropen uitgegeven, bewerkt en van een korte handleiding voorzien door dr. W. Visser, wetenschappelijk medewerker aan het Koninklijk magnetisch en meteorologisch observatorium te Weltevreden.

Deze kaart berust op het beginsel, toegepast o.a. in de bekende Duitsche uitgave: Der Sternenhimmel zu jeder Stunde des Jahres, van A. Klippel in Dortmund.

De uitvoering is echter eenigszins gewijzigd, omdat de aanblik van den hemel in de tropen anders is dan in de gematigde gewesten. De kaart bestaat uit de eigenlijke schijfvormige sterrenkaart, die draait in een omhulsel, waarin aan weerszijden de beide zichtbare hemelhelften zijn uitgesneden, met den horizon als rechte lijn, en niet, zooals bij Duitsche kaarten, als ellipsvormige opening. De aansluiting van de beide helften op de scheidingslijn is tot stand gebracht door een overslag van 10° breedte op iedere helft, waardoor een strook van 20° aan de beide deelen gemeenschappelijk is.

De kaart is zeer geschikt voor het onderwijs in kosmografie en natuurkundige aardrijkskunde; zij heeft een Nederlandsche, Maleische en Javaansche gebruiksaanwijzing.

Onze Tijd.

Het eerste Nr. van Onze Tijd, algemeen christelijk weekblad voor Nederland en Koloniën, zegt (volgens de N. v. d. d.) in de geloofsbelijdenis: Wij moeten met onze levensstelling, onze woorden en daden, met onze naar voren tredende meerderheid beslag leggen op het beleid; ons christelijk beginsel algemeen ingang en regeering doen vinden. Wij moeten verloren terrein hernemen.

Mr. P. Bergmeyer, oud-Volksraadlid, keurt in „De Indologische leerstoelen te Utrecht" deze af, maar oordeelt dat de Leidsche hoogleeraren zich wat moeten matigen wanneer zij in het publiek spreken.

De Indische Post.

Het Nr. van 28 Febr. bevat o.m. het vervolg van Jan Fabricius' interview met Gouverneur van Heemstra over de toekomst van Suriname. — Dr. H. C. Delsman schrijft over Goerami's. — W. W. v. R. heeft het in Rimboeherinneringen over Kees den Aap. — Enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 36 (7 Maart). Het Indische bemestingsvraagstuk in het bijzonder met betrekking tot de bemesting van thee, door Dr. H. L. H. ...cki. — Iets over de toepassing van bestrijdingsmiddelen bij Deli-tabak, door Dr. L. Fulmek. — Voor het bezoek de Pengalengansche jeneverfabriek. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Het rijstvraagstuk in het Oosten. — Maandelijksch overzicht van Java's ...enmarkten.

De Indische Culturen.

Het Nr. van 1 Maart j.l. bevat o.a.: Het laatste oordeel over het Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat), door Mr. A. ...nep. — Het biologisch vastleggen van de stikstof der lucht enz., door Dr. J. J. B. Deuss. — De rubbercultuur, door W. Wynaendts van Resandt. — De bestrijding der slijmziekte in de Deli-tabak door wisselbouw met Mimosa Invisa, door Dr. C. J. J. van Hall. — Cau-

serie, gehouden door den heer W. H. Ukers, Redacteur-uitgever van het „Tea and Coffee Trade Journal", New-York, op eene vergadering op 23 Dec. 1924 te Weltevreden.

De Indische Boerderij.

De hr. H. J. Wigman schrijft in het Nr. van 20 Febr. een geïllustreerd populair-wetenschappelijk opstel over palmen waarvan in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg niet minder dan 620 soorten gekweekt worden. „Een dergelijke verzameling wordt nergens in de wereld gevonden" zegt schr.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 15. Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut No. 20. Terpentijn van Sumatra. — De importhandel van Java. — Koffiestatistiek voor Nederlandsch-Indië. — Het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten in Ned.-Indië over 1923. — De toekomst van Suriname. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft een opgave van literatur over aetherische oliën, boschwezen, looistoffen, gommen, geneesmiddelen, voedingsmiddelen, vruchten, enz.

Op reis in Nederl.-Nieuw-Guinea.

Het Mrt.-Nr. van „Vrije Arbeid" bevat het eerste gedeelte van een schrijven van Dr. Thierfelder aan zijn moeder, ter publicatie in dat tijdschr. afgestaan. Het is getiteld: „Op reis in Nederlandsch Nieuw-Guinea naar de boven-Digoel-rivier, waar kannibalen en koppensnellers huizen" en wordt door H. F. T(illema), de redacteur der rubriek Indië, als volgt ingeleid:

Dr. Thierfelder is de arts door de Ned.-Ind. Regeering naar Zuid Nieuw-Guinea gezonden om de daar heerschende geslachtsziekte, waaraan de bevolking snel te gronde ging, te bestrijden. Gesteund door Mevrouw (arts) en met behulp der R.K. Missie, waartoe de bekende pastoor Vertenten behoort, is het gelukt de ziekte halt toe te roepen. De bevolking gaat nu weer langzaam in aantal vooruit. Onder uiterst moeilijke omstandigheden heeft Thierfelder, geholpen door een Europeesch ziekenverpleger, wiens naam me jammer genoeg ontschoten is, gewerkt. Ik heb het groote voorrecht gehad ter plaatse met den dokter, den geestelijke, den verpleger te spreken, ze aan den arbeid gezien. Mijn oprechte hulde aan allen!

Mededeelingen Algemeen Proefstation voor den Landbouw.

Van deze, door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel uitgegeven publicatie is No. 18 verschenen, met den volgenden inhoud.

I. Petrografische werkzaamheden ten behoeve van het bodemkundig onderzoek in Ned. Oost-Indië, door J. Th. White.

II. Die Petrographie der Residenz von Bantam, nebst einer Karte 1 : 200.000, einer Uebersichtstabelle und 2 Tafeln, von Dr. E. Scheibener.

De Taak.

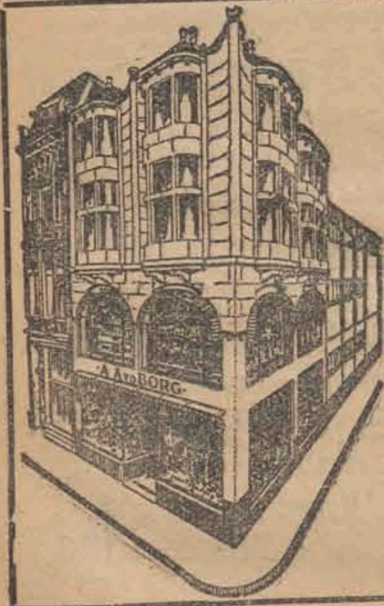
Het Nr. van 21 Febr. bevat o.m. Zending, Missie en Bestuur (opent met een uitspraak van Prof. Snouck Hurgronje: De meerderheid der mohammedaansche schriftgeleerden, hoewel gewend om zich in den regel binnen haar eigen sfeer te houden, wordt door een krachtige missionaire aktie tot reaktie geprikkeld). — De landstaal bedreigd, door Onderwijzer. — Over opvoeding en maatschappij, door X. — Politiek op korten termijn. — De Hadj. (Overzicht van R. A. A. Wiranata Koesoema, Regent van Bandoeng. Mijn reis naar Mekka).

Schoolatlas van Nederlandsch Oost-Indië.

Van den overbekenden atlas van Oost-Indië, bewerkt door de oud-inspecteurs van het Inlandsch Onderwijs W. van Gelder en C. Lekkerkerker is wederom een nieuwe druk (de achttiende) verschenen. De samenstellers hebben alle eer van hun werk; zoo is bijv. niet alleen rekening gehouden met de laatste wijziging in de administratieve indeeling, doch ook met de ingrijpende veranderingen in de spelling der plaatsnamen (voor de keurige uitvoering verdienen ook de graveurs een woord van lof), waarmede gepaard is gegaan eene vernieuwing van de zoo handige alphabetische lijst van namen achteraan. Gevolg gevend aan een herhaaldelijk uitgesproken wensch, hebben de samenstellers thans ook een verkeerskaart van Java en Madoera gegeven, welke o.i. intusschen wel eenigermate aan duidelijkheid zou gewonnen hebben wanneer zij gekleurd was uitgegeven.

Als altijd bevelen wij dezen voortreffelijken atlas aan; niet alleen op de scholen, doch ook buiten de

[1]) Het artikel is gedateerd Augustus 1924.

schoolwereld wordt hij terecht door velen met voorliefde gebruikt.

Arta.

We ontvingen thans de twee tot nu toe verschenen Nrs. van het nieuwe maandblad Arta, uitgegeven onder hoofdredactie van Amaroellah St. Mangkoeto.

De inhoud geeft geen aanleiding tot nadere bespreking; veel illustraties en een weinig tekst, Hollandsche en Maleische.

In het tweede Nr. geeft de redactie een uiteenzetting van het beoogde doel, nl. het streven naar eene nauwere samenwerking en beter begrijpen tusschen Nederland en Indonesië en wel:

bij de Indonesiërs: door middel van „Arta” propaganda te maken voor gezonde denkbeelden omtrent volksgezondheid, volkshuisvesting, handel, nijverheid, verkeer en spaarzin, kortom de dingen, waarin de Indonesiër bij uitstek bij Nederlanders ter schole kan gaan;

bij de Nederlanders: meer algemeen en beter begrip te vestigen van hetgeen de Indonesiërs reeds vermogen, van de groote kwaliteiten van hart en hoofd, waarop zoovelen onder hen mogen bogen, van den zoo diep gewortelden volksgeest, zich uitende in eigen taal, eigen beschaving, eigen kunst enz., hen te doen inzien, dat het hier gaat om millioenen en millioenen, die in een weinig materialistische maatschappij leven en het broederschap waard zijn gelijk geen ander.

Indologisch hooger onderwijs.

Bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem is van de hand van Prof. Mr. M. W. F. Treub eene brochure verschenen, getiteld: Onafhankelijk Indologisch hooger onderwijs.

Na eene inleiding bespreekt schr. „De aanslag op Leiden” van de zeven Leidsche hoogleeraren, vervolgens het tengevolge van de „overdreven ethiek der Leidsche school” gestichte „Indologisch Fonds” en daarna het praeadvies van Prof. de Louter.

De Ingenieur huldigt Dr. Verbeek.

In het jongste Nr. van De Ingenieur wijdt de hoofdredacteur, Ir. R. A. van Sandick, waardeerende woorden aan Dr. R. D. M. Verbeek, ter gelegenheid van zijn 80en verjaardag op den 7en dezer, waarbij schr. vooral den nadruk legt op diens Indische wetenschappelijke publicaties. Nadat de hr. v. S. zegt van Dr. Verbeek vernomen te hebben dat deze thans den tijd gekomen acht zijnen wetenschappelijken arbeid te staken, besluit hij:

We moeten het voornemen om de pen neer te leggen eerbiedigen. Dr. Verbeek heeft, ook bij het stijgen der jaren, gewerkt met een toewijding, waarvoor men grooten eerbied moet koesteren. Het is een weemoedige gedachte, dat hij den arbeid waaraan zijn levensavond gewijd was: de bibliografie van de vakken, waarin hij geleefd heeft, zal staken. Maar dan blijft ons toch het gevoel van groote dankbaarheid voor alles wat hij aan Indië en de wetenschap heeft gegeven.

* * *

Aanteekeningen over den economischen toestand van het gewest Oostkust van Sumatra gedurende het jaar 1924. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan. 1 Maart '25).

Rubber restrictie, door Ir. M. Sanders. (Econ.-Statistische Berichten, 8 April '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 10. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, afd. Pers. Weltevreden).

De waterzuivering te Soerabaja, door Ir. C. P. Morn. Met Naschrift door Dr. Ir. J. Versluys. (Water en Gas, 10 April '25).

Padang en de Padangsche Bovenlanden. Met ill. (vervolg). (Het Nederlandsche Zeewezen, 4 April '25).

Suriname.

Een Boschneger-diplomaat. Met de Boschnegers aan de Marowijne, de vrachtvaarders naar de goudvelden, zijn onlangs weer moeilijkheden voorgekomen, in verband met een loonkwestie. De Districts-commissaris zond zijn motorboot om den „weerspannigen” granman Amakti te halen. In „De Surinamer” van 8 Februari vinden wij een luimige beschrijving van des granmans „intocht” en van de daarop gevolgde „kroetoe” oftewel vergadering: „De motorboot keerde terug met op sleeptouw 3 à 4 booten, waarin de granman zich met zijn hofhouding bevond, bewust van zijn waardigheid. In een der booten werd een formidabele trom geroerd volgens de regelen der ku bij Boschnegers gebruikelijk, zoodat in minder dan ge tijd meer dan half Albina aan den Waterkant stond o gesteld.

De gouverneurscorjaal voerde hoog in top het v fomfaaide, vervuilde overblijfsel van hetgeen in g rieuser dagen zijns bestaans een Nederlandsche driekl heette. Daaronder nog iets, dat aan een dundoek h innerde en waarschijnlijk de particuliere vlag van Z Hoogheid voorstelde. En ten slotte, ter voltooiing d decoratie van de gouverneurlijke schuit, een flesch, b gelend onder aan den vlaggestok.

Amakti „debarkeerde” natuurlijk heel deftig overee komstig zijne waardigheid in groot tenue en knikte h genadig en welwillend tegen de vergaderde menigte, daar te zijner eere stond opgesteld. Zelfs de wringe schoenen konden zijn fier zelfbewustzijn niet schaden.

Zijn intocht was er althans niet minder waardig o En zijn houding op de kroetoe evenmin”....

Wij kunnen hier de geheele beschrijving niet ov nemen. Op de kroetoe ontwikkelde Amakti bijzo diplomatisch talent. Bij elke terechtwijzing gaf hij vaa antwoord en vermakelijk was dat hij telkens zeide: zou de Gouverneur [van Suriname] ook niet ged hebben.” Hij wees er met gevatheid op dat de kro was belegd om in vrede bij elkander te komen en d zou geschonden worden, wanneer er harde woor werden gewisseld. Hij erkende den Commissaris n dig te hebben, doch ook het omgekeerde was waa

„Het waardige slot der vertooning was dat Am eindigde met te danken voor het eere-escorte, dat h was toegevoegd — terwijl het was uitgezonden om h „op te brengen”! — en.... geschenken te vragen. zijn verlanglijst had hij staan: een wekker (alsof hij uitgeslapen genoeg is), een horloge, een nieuwe vlag hij wel hebben mag!), een revolver (??) en.... ridderorde! Een ridderorde van H.M. de Koningin”.

Tot zoover „De Surinamer”. Die iets meer van Am wil weten leze in „De West-Indische Gids”, derde j gang, blz. 630 v. het artikel van den oud-Gouvern Staal.

* * *

In antwoord op de motie van de heeren Dragten Kraan inzake bescherming van inlandsche krachten vreemde ondernemingen verzond de Gouverneur het volgend schrijven aan de Koloniale Staten:

In verband met het door de Koloniale Staten in h vergadering van 19 November 1924 genomen b strekkende om het daarheen te leiden dat de voor den voor het verkrijgen van immigranten-arbe zullen worden aangevuld met eene bepaling als d bij aangegeven, heeft de ondergeteekende de ee College het volgende mede te deelen.

De aanleiding tot het nemen van het besluit is gew de in de pers verschenen berichten, dat het voorn zou bestaan op sommige ondernemingen om het heemsch opzichterspersoneel te ontslaan en voortaan benoeming uit te sluiten.

De ondergeteekende betreurt het, dat omstandigh en wellicht feiten zich hebben voorgedaan, welke g opleverden voor de in het besluit tot uiting gek vrees. Het is hem evenwel aangenaam te kunnen m deelen dat een ingesteld onderzoek uitgewezen heeft, vooralsnog geen reden behoeft te zijn voor ongerust en dat er allerminst aanleiding bestaat voor het be om ten deze ingrijpend op te treden.

Het is n.l. gebleken dat in het afgeloopen jaar Engelsche opzichters voor de suikerondernemingen het district Nickerie, waarom het hier feitelijk gaat, den uitgezonden. De aankomst van bedoelde opzic heeft evenwel tot nog toe niet tot gevolg gehad het zenden van die ondernemingen van inlandsche kracht En er bestaat gegronde reden tot twijfel of, om practi redenen, de uitzending zal worden voortgezet en ook de komst van die opzichters zal leiden tot het nemen den gewraakten maatregel.

Bestaat er alzoo voor den ondergeteekende geen v doende grond om te bevorderen een aanvulling van voorwaarden voor het verkrijgen van immigranten-arb ders voor de plantages, in den aangegeven zin, w aanvulling zou moeten geschieden in het Konin besluit van 22 Maart 1872 No. 27 (G. B. No. 8) tot vulling en wijziging der bestaande verordeningen fende immigratie, de vraag rijst bovendien of het meen belang met een dergelijke aanvulling zou zijn diend en ook of daarmede zou worden bereikt dat andere plantages, toebehoorende aan eigenaren v vreemde nationaliteit, ook geschikt inheemsch opzich hebbend personeel zal worden aangesteld. Op deze vra past naar de meening van den ondergeteekende een o kennend antwoord.

Op grond van het bovenstaande vertrouwt de ondergeteekende dat de Koloniale Staten het met hem eens zullen zijn dat vooralsnog de noodzakelijkheid voor een maatregel, als door hen aanbevolen, niet bestaat.

* * *

„De West" van 20 Maart schrijft:

De heer H. G. Brandon, die tijdelijk belast was met het beheer van het district Cottica, is onlangs eervol ontheven uit die functiën. Hoewel nog verbonden aan den ambtelijken dienst in Indië, zal de heer Brandon zich voorloopig hier vestigen. Hij heeft een honderd akkers land van de plantage Guadeloupe in bewerking genomen voor rijstcultuur en zal trachten daar practisch het bewijs te leveren van hetgeen hij heeft gesteld in zijn Suriname-artikelen in De West Indische Gids: dat een rationeel, met moderne hulpmiddelen uitgeoefend landbouwbedrijf in Suriname betere resultaten kan opleveren dan tot dusver het geval is.

* * *

„De West" van 17 Maart meldde:

Gisterenavond is ten Gouvernementshuize de overeenkomst geteekend waarbij het draadloos station te Paramaribo, tot dusver behoorende aan de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, wordt overgedragen aan het Gouvernement.

Voor het publiek verkeer zal het station eerst worden opengesteld wanneer de ontworpen tarieven, enz. in Nederland zullen zijn goedgekeurd en aansluiting zal zijn verkregen met het internationaal draadloos verkeer.

Voorloopig zal dus het station, evenals tot dusver het geval was, in hoofdzaak zijn dienst beperken tot telegrammen van zeeschepen en berichten voor Moengo.

* * *

In „Suriname" van 20 Februari een interessant artikel van den geneesheer T. May over „Treef en Lepra". De schrijver zegt daarin dat hij, voor een ander doel oude geschriften doorsnuffelende, in handen kreeg een artikel van wijlen Dr. Landré in „Nieuw Tijdschrift voor de Geneeskunde," 1852, waarin over trefvlekken gehandeld wordt.

Mogen wij den heer May er op wijzen, dat het artikel van Landré aangehaald is in het artikel *„treef"* in de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië"*?

* * *

„Suriname" van 20 Maart meldt:

Prof. J. C. Kielstra, hoogleeraar aan de hoogere Landbouwschool te Wageningen, kwam gisteravond met s.s. Prins der Nederlanden via Trinidad hier aan. Met deze gelegenheid bezocht ook de heer A. Hyatt Verrill, naturalist en schrijver, de kolonie."

Vergissen wij ons niet, dan is de heer Hyatt Verrill de schrijver van: *„Isles of Spice and Palm"*, London en New York 1916 en van *„The book of the West Indies"*, New York 1917, beide boeken besproken in den ...den jaargang van *„De West-Indische Gids"*. Wij vermoeden dat de schrijver gegevens verzamelt voor een nieuw boek of voor een nieuwe uitgave van zijn genoemde boeken.

* * *

In „De Vaderlander" van 3 April een krachtige oproep van den heer F. H. Umbgrove in het belang van Suriname. Het artikel is getiteld: *„De beteekenis van de kolonie Suriname voor Nederland"*.

Onze lezers herinneren zich wellicht nog het artikel van denzelfden schrijver in den vijfden jaargang van *„De West-Indische Gids"*, getiteld: *„Een middel om Suriname uit het moeras te helpen"*.

* * *

In „De Tijd" van 31 Maart handelt F. Huisman over de Vatikaansche Missie-Tentoonstelling.

Van Zuid-Amerika trekt de inzending der Nederlandsche Redemptoristen, die in Suriname en Nederlandsch Guyane[?] werkzaam zijn voor 't zielenheil, niet alleen de aandacht van een volbloed Nederlander, maar ook van de wetenschappelijke wereld. Eenigen tijd geleden heeft de geleerde professor Livio Cipriani van het Anthropologisch en Ethnografisch museum van Florence deze tentoonstelling van Nederlandsch Guyane beschreven en vond ze een der beste inzendingen van de Vaticaansche Missietentoonstelling.

Pater Ahlbrinck — op wiens artikelen in „De Suriname" wij hier meermalen de aandacht hebben gevestigd — is aangewezen om bij dit deel der tentoonstelling inlichtingen aan de bezoekers te geven.

* * *

De redactie van de „Suriname" is zoo vriendelijk ons de bladen nu per iedere mail te zenden, inplaats van om de vier weken een heel pak tegelijk. Aan onzen collega onzen dank.

Curaçao.

De uitkomsten van 1924.

Hoewel in den regel eenig voorbehoud wordt gemaakt over de uitkomsten van een afgeloopen jaar in verband met in Nederland gedane betalingen of nog bestaande verplichtingen, deelt de M. v. t. der begrooting voor 1926 zonder meer mee, dat de dienst over 1924 een overschot liet van ongeveer een ton gouds.

Wij verblijden ons gaarne over dit goede bericht, al willen wij de beteekenis ervan niet overschatten, te minder nu het Bestuur kans heeft gezien voor 1926 weer een tekort van bijna een half millioen te ramen. Misschien wil de Koloniale Raad hierin ook nog wel een woordje spreken, en eens langs staatsrechtelijk formeelen weg tot eene sluitende begrooting komen. Het zal dan belangwekkend zijn wat de Regeering doet.

Voorloopig vragen wij slechts wat gebeurt er met die ƒ 96.000.—, die over 1924 over zijn?

Er is intusschen nog veel te doen. Begrijpelijk is, dat verschillende categorieën van ambtenaren zich tot den Gouverneur gewend hebben om salarisverhooging.

Scheepvaart.

In de week van 9—15 Maart l.l. werden weer heel wat toeristenbooten verwacht, niet minder dan 5, waarvan 2 op één dag.

De Amerikaansche duikboot V, heeft een bezoek aan Willemstad gebracht. De boot, 342 voet lang en met 80 koppen bemand, kwam van Colon en vertrok den volgenden dag naar St. Thomas.

Het bekende s.s. *Philadelphia* van de Red D lijn zal op Curaçao gemist worden. Het schip is, volgens de *Amigoe*, voor $ 16000 aan eene Belgische staalmaatschappij verkocht.

De olietankboot *Juanita* is bij Tocacas op de rotsen geloopen. De *Relief* heeft de boot vlot gemaakt, die nu dokt in Trinidad.

Bij de stranding bestond de geheele bemanning uit Engelschen. De kapitein heeft zijn ontslag gekregen.

In den bovenmond der St. Annabaai is het Italiaansche stoomschip *Rosario* gestrand, en wel ten Oosten van het Riffort doordat de stuurinrichting onklaar geraakte.

De *Amigoe* schrijft er het volgende over:

„Het schip liep met zulk een vaart tegen het betonblok, waarin aan een oud kanon de tuikabels van den Marconi-toren vastzitten, dat dit blok beton aan stukken sprong. Het schip lag voor de helft van zijn lengte op het strand geschoven.

Toch was er nog zooveel plaatsruimte in den havenmond over, dat twee oliebooten konden uitvaren, ook de *Julieta*, die met een volle lading ruwe olie vóór de haven lag, kwam de haven binnen, en voer later weer naar buiten om mede assistentie te verleenen.

Onmiddellijk na de stranding werd de assistentie der sleepboot ingeroepen, welke pl.m. 30 minuten na het ongeval ter plaatse arriveerde.

Inmiddels was men aan boord begonnen het ballastwater uit de vóórtanken van het schip te pompen, terwijl de tanken van het achtergedeelte, hetwelk in diep water lag, gevuld werden, om zoodoende het schip gelijk een weegschaal te balanceeren en zooveel mogelijk vrij van het ondiepe water te maken. Gelukkig dat het een tankboot was, daar zulks met een gewoon vrachtschip niet zoo gemakkelijk zou zijn gegaan en de havenmond dan voor groote schepen weleens eenige dagen versperd had kunnen zijn.

Daar het buitengewoon kalm weer was en er nagenoeg geen stroom liep, kon het schip, met assistentie van de *Samson*, gemakkelijk vlot gebracht worden. Om half elf liep de *Rosario* binnen. Dit ongeval bewijst weer eens dat onze havenmond dringend verbreeding behoeft, daar anders in de naaste toekomst het heel gemakkelijk zou kunnen gebeuren, dat door stranding van een of ander schip de communicatie met de zee en omgekeerd dagen lang gestremd is. Dat zulks een aardig schadepostje zou beduiden voor den handel in het algemeen, behoeft zeker geen betoog,

en dat zulks den naam van de haven in een zeer kwaden reuk zou brengen, zal zeker eveneens iedereen begrijpen.

Het lijkt ons toe, gezien het steeds toenemend scheepvaartverkeer, dat spoedige, ingrijpende maatregelen van Gouvernementswege hier zeer noodig zijn.”

Curaçaosche Roomsch Katholieke Volksbond.

Gedurende 1924 nam het ledental met 178 nieuwe leden toe en groeide tot 1790, waarvan 692 actieve en 1098 contribueerende leden.

Geen Ondernemersraad voor West-Indië.

Hier en daar, wij meenen ook in de *Amigoe*, lazen wij daarvan. In deze rubriek hebben wij echter daarvan met opzet niet gesproken, omdat wij — ook al om de namen der bestuursleden — meenden, dat het nieuwe lichaam alleen voor Suriname zou werken. Uit eene bijdrage van Mr. Dr. C. F. Schoch in *de West-Indische Gids* van April 1925 begrijpen wij, dat onze zienswijze juist is. Wij lezen daar:

„Blijkens de Statuten heeft de vereeniging ten doel de bevordering van de maatschappelijke belangen van de in Suriname werkende ondernemingen en bedrijven.

Men heeft ernstig overwogen of men nu reeds samenwerking zou zoeken met Curaçao en den Raad zou noemen Ondernemersraad voor West-Indië. Voorshands is men daartoe nog niet overgegaan, omdat de belangen van Suriname en Curaçao op 't oogenblik nog te veel uiteen loopen en Suriname alle belangstelling eischt om uit de malaise te geraken, terwijl het Curaçao, dank zij den uitgebreiden arbeid aldaar van de Kon. Petroleum, wat het hoofdeiland betreft, vrij goed gaat.”

Wij achten dit besluit juist. Bij een en ander zou waarschijnlijk Curaçao niet gebaat en Suriname geschaad zijn.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Voorheen en thans.

Besluit van den Raad van Politie op Curaçao van 18 Mei 1819:

„Niemand die Ingezeten van dit of de onderhoorige Eilanden is, of wel op dit Eiland vaste goederen bezit, zal dit Eiland mogen verlaten, zonder deszelfs vertrek, acht dagen te voren, bij omroeping in de Stad door den Stads Omroeper, aan het publiek te hebben bekend gemaakt......

......De Stadsomroeper zal een door hem geteekend afschrift der bekendmaking, aan den persoon die omgeroepen is ter hand stellen en een ander, mede door hem onderteekend, onder de waagpoort aanplakken......”

Zulks „om de Ingezetenen en ander zich alhier bevindende personen, onderling in staat te stellen, om wegens hunne wettige vorderingen ten laste van vertrekkende personen, de noodige maatregelen te kunnen nemen.”

Uit den Verren Vreemde.

Het standbeeld van Kruger.

„Die Burger” schrijft:

„In ons uitgawe van eergister het ons die oproep van mr. George Brink, burgemeester van Pretoria, in verband met die Kruger-standbeeld openbaar gemaak. Die geskiedenis van die standbeeld, wat door Anton van Wouw vervaardig is, is vol wederwaardighede. Reeds voor die Twede Vryheidsoorlog is die beeldegroep, wat bestaan uit 'n meer as lewensgrote bronsbeeld van president Kruger, vier bronsbeelde van boeretiepes en vier bas-reliefs, wat belangrike gebeurtenisse in die lewe van Paul Kruger voorstel aan die volk aangebied. Die plan was om die standbeeld op die Kerkplein op te rig en die voetstuk daarvoor was reeds voltooi toe die oorlog uitbreek. In 1906 is die hoog figuur in die Prinsespark, teenoor die Kerkhof opgerig, maar die hoekbeelde het verdwyn, en is eerst l.l. jaar weer teruggekom in Pretoria. Na lang besprekings is dit nou besluit om die beeldegroep op te rig aan die hoofdingang van die stad, vlak teenoor die stasiegebou. Die koste om die beeld te verplaase na die nuwe terrein en daar saam met die newebeelde op te rig wordt geskat op £ 7000. Van hierdie bedrag het die Pretoriase Stadsraad reeds £ 2000 in hande wat o.a. deur die Regering, die Prowinsiale Raad en die Suid-Afrikaanse Vroue-Federasie bijeengebring is. Daar word nou 'n oproep gedoen op die volk om die £ 5000, wat nog nodig is, byeen te bring.

Ons hoef nouliks te sê hoe hartlik ons die opr onderskryf. Op 10 October a.s. vier ons die Eeu van pres. Kruger se geboorte en dit zal passend w as op die geleentheid die standbeeld onthul kan w Dit is 'n oproep om hulde te bring aan die naged nis van 'n groot Afrikaner wat sy spore onmisken gelaat het op die geskiedenis van die vorige ha ceu. Paul Kruger behoort aan die hele volk. Hi Afrikaner nie sodanig omdat hij in die Kaapland bore is, die oortrek in Natal meegemaak, op Veg geveg en in Transvaal sy hele lewe gedien het Hy is Afrikaner veral omdat hy die verpersoonlik van die Afrikaner-volk is, met al sy deugde en we van sy gebreke. Hij is Afrikaner omdat hij deur werksaamhede in die dae van klein dinge die fo mente van ons volksgebou gehelp lê het. Hij is A kaner omdat hy so 'n vormende invloed op elke van die Afrikaner-volk gehad het.

Dit behoort dus die voorreg te wees van die volk te bring aan die nagedagtenis van die man met yster grif sy naam uitgebeitel het op die taf van ons volksgeskiedenis. Pretoria was die uit stasie van sy invloed en sy inspirasie, en dit is send dat op Pretoria die uiterlike herinnering staan van hom wie se beeld die verbygaande jare uit die harte van sy volk sal wis nie.”

In een uittreksel van het verslag der jaarverg ring van De Nederlandsche Vereeniging te Pre lezen wij over hetzelfde onderwerp:

„Melding werd gemaakt van het Kruger-Eeuw dat op 10 October gehouden zal worden en wa een uitnoodiging tot deelneming door de vereen werd ontvangen. De voorzitter, de heer W. Kloo verklaarde, dat deze uitnoodiging met blijdschap vaard is om twee redenen. Ten eerste omdat Paul ger gerekend mag worden als de grootste Afrik en ten tweede omdat de Hollanders hier onder Kruger hun bloeitijd hadden. Op voorstel van dr. Groen werd besloten een bijdrage te geven aan fonds ter bestrijding van de kosten van verplaat van het Kruger-standbeeld van het Prinses Christ Park, naar het Stationsplein.

West Australië vraagt werkwilligen.

Bij gelegenheid van een lunch, georganiseerd de Royal Colonial Inst. te Londen, ter eere v heer Philip Collier, eerste minister van den West-Australië, wees de voorzitter van het R. Sir Charles Mac Leod op de hooge uitvoercijfers dien staat weer van 1923 op 1924 bereikt. Zij troffen in totaal 12½ millioen P. St. Van de opbrengst en de graanopbrengst noemde hij ho pende getallen. Maar hij liet daarop volgen d uitgestrekte gebied gebrek heeft aan bewoners de mogelijke bronnen, die het bezit, te ontginnen overbevolkte moederland kan daar plaats vinden zijn werkloozen en er voortbrengselen vandaa len, waaraan het behoefte heeft.

De heer Collier herinnerde er aan, dat West tralië meer dan $1/3$ beslaat van het gebied va geheelen Australischen statenbond, maar s 160.000 inwoners heeft om dat land tot zijn w te doen komen. Hij is naar Groot-Brittannië ge om alle emigratie-mogelijkheden te bestudeeren moederland heeft momenteel zoowat 1½ millioen loozen, aan dezen is in de laatste jaren 300.000 uitgereikt. Hierin ligt een scheeve toestand, door een betere Rijkspolitiek kan worden voo Het geld is met heel weinig nut uitgegeven, gep ceerd heeft het niets en het heeft nog een dem seerende uitwerking gehad. Ware het besteed werkloozen naar de slecht-bevolkte dominions ov brengen, dan zou het nuttig effect een geheel a zijn geweest. Australië kan heel gemakkelijk aa tot 70 millioen ijverige bewoners een behoorlijk staan aanbieden.

Bij dit bericht in de Britsche bladen van m Maart, brengen wij nog even in herinnering, da Britsche regeering op de door den heer Collier opperde mogelijkheid wel degelijk bedacht is ge Zij heeft reeds een jaar geleden pogingen ged een stroom van landverhuizing op Australië te ten. Maar de toeloop is heel ver beneden de verw ting gebleven. De Engelsche arbeider gaat niet g naar het verre Australië, wenscht zich ook veelal te wijden aan den landbouw-ontginningsarbeid in eenzame streek. Zelfs de sluiting van de Veree Staten van N. Amerika heeft weinig invloed gehad den emigratie-stroom naar het maagdelijke land het verre Zuid-Oosten te leiden. Waarschijnlijk

reis van den West-Australischen Premier een po- te zien om hierin verandering te brengen en wil R. C. I. hierbij wel medewerking verleenen.

Wellicht is 't als een uitvloeisel van deze en der- lijke bemoeiingen te beschouwen, dat de Londen- bladen 9 April de volgende mededeeling bevat- die echter op *geheel* Australië betrekking heeft. Ten einde kapitaal beschikbaar te maken voor de wikkeling der kolonisatie in Australië, is een over- komst gesloten tusschen den minister van Koloniën de regeering van het gemeenebest Australië. Deze ft ten doel de vestiging binnen de eerstvolgende jaren in Australië van 450.000 gesteunde emi- nten van het Vereenigd Koninkrijk, waaronder 000 gezinnen, die elk gemiddeld uit 5 personen be- an.

e regeering van het gemeenebest neemt op zich ingen te sluiten tot een bedrag van 34 millioen d, uit te geven door de staatsregeeringen van Aus- ë. Deze leeningen zullen worden aangewend tot wikkelingswerken in de landelijke districten. Het niet noodzakelijk, dat emigranten particulier kapi- bezitten en faciliteit zal worden verleend tot den tocht naar Australië.

e Britsche regeering heeft op zich genomen een ributie te betalen aan de regeering van het ge- nebest, boven en behalve de kosten der overtoch- tot een bedrag van omtrent 130.000 pond voor hoofdsom van 750.000 pond, volgens de overeen- t door de staatsregeering uitgegeven. Elke bij- van 130.000 pond zal worden aangewend tot voldoende vestiging van 10.000 gesteunde emi- ten binnen een tijdperk van minstens 10 jaren, il de helft der hoeven, volgens het ontwerp be- kbaar gesteld, zullen worden gereserveerd voor granten uit het Vereenigd Koninkrijk. Deze emi- ten zullen onder toezicht der regeering worden und bij het bestuur en de ontwikkeling van hun en en zullen voorschotten kunnen bekomen. Emi- ten, die zich niet op het land vestigen, zullen in ikte bedrijven aan het werk worden gesteld loonen, die in Australië gelden voor personen gelijke bekwaamheid. Speciale regelingen voor de ngst, de oefening en later de zorg voor gesteun- emigranten zullen worden gesloten.

genaardig is bij dit alles, dat er echter ook ge- *en zijn* waar de immigratie reeds beperkt wordt, s in Noord-Queensland. Men heeft 't daar echter meer tegen de hoedanigheid dan tegen de hoe- heid der binnenstroomenden. Uit Melbourne kwam al een bericht, dat Italianen en Grieken in groot l teleurgesteld naar hun land zijn teruggekeerd. probeeren zij men dus voorzichtig.

Ghandi tegen de revolutie.

der revolutionnaire woordvoerders in Britsch- had Gandhi in overweging gegeven zich uit het ke leven terug te trekken, daar hij de revolu- aire beweging meer schaadt dan bevordert. In *India* van 12 Maart heeft Gandhi hierop van eid gediend. Hij schreef o.m.:

moet 't slagveld niet verlaten zoolang als ik mij oodig voel. Wanneer mijn taak volbracht zal zijn als soldaat geen waarde meer zal hebben, zal dwijnen. Tot dien zal ik mijn werk blijven doen mijr streven met alle te mijner beschikking zijn- len het vergif der revolutionnaire bedrijvig- buiten werking te stellen, te neutraliseeren. raadt de revolutionnairen aan, zich over de dor- te verdeelen om te trachten er zonneschijn in de e holen van millioenen landgenooten te bren- Maar hiertoe is 't meer overeenkomstig hun roe- en de liefde voor hun land tot samenwerking sporen, dan aan te zetten tot niet te lesschen naar het bloed van Engelsche ambtenaren en edestanders. 't Is edeler den geest te verande- n te verbeteren, dan aanslagen op 't leven te die de verbittering bevorderen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

rie *„De intern. positie van Ned. Oost-Indië"*, en *heer A. J. P. Zonnevylle, Kapitein bij den* al, *Zaterdag 4 dezer.*

verslag van bovenstaande causerie is, tot mijn en vergissing geslopen, welke fout ik bij dezen te herstellen, onder aanbieding van mijn ver- ldiging aan den spreker op dien middag. Waar ef: „spreker hoopte, dat *Nederland's regeering* „het voorbeeld van Engeland, wat steunverleening be- „treft, volgen zou", enz., enz., dient te staan: „spreker „hoopte, dat *onze theeproducenten* het voorbeeld hun- „ner *Engelsche confraters,* wat steunverleening be- „treft, volgen zouden, waar deze bijv. voor reclame- „doeleinden een som van *f* 100.000 in 1924 ter bevor- „dering van theeverbruik in Amerika hadden be- „schikbaar gesteld."

Amersfoort, 11-4-'25.

De Secretaris,
H. J. DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn.

WEST-INDISCHE AVOND.

Om 8 uur was de zaal van de Coöp. landb.-handelsvereeniging bijna vol, en vijf minuten later overvol, zoodat enkele belangstellenden moesten staan. Na een kort woord ter inleiding door onzen voorzitter, den Heer L. A. v. d. Berg, begon de Heer J. F. E. Einaar zijn voordracht. Na een algemeen historisch-economisch overzicht van Suriname, waarin de tijdperken van bloei en van kwijnend bestaan tegenover elkaar gesteld werden, kwam spreker uitvoeriger op de slavengeschiedenis in het algemeen, om over te gaan tot een meer bijzondere schildering van de zeden en gewoonten der Aucaners. De lezers van dit blad zullen met de stof wel genoegzaam vertrouwd zijn, zoodat een overzicht achterwege kan blijven. Waar wij wel in het bijzonder op willen wijzen is de buitengewoon sympathieke wijze, waarop spreker zijn onderwerp wist te behandelen. Wij hadden een dertigtal vrijkaartjes aan leerlingen van verschillende scholen uitgereikt, waarvan door twee en twintig gebruik is gemaakt.

Was het begin meer wetenschappelijk, later en bij de lantaarnplaatjes wist spreker smakelijk vele teekenende bijzonderheden in te lasschen, tot een prettig geheel.

Aan het begin, in de pauze en aan het slot heeft ons medelid, de Heer v. Unen, met een prachtige phonograaf enkele muziekstukken ten beste gegeven. Als wij nog eens een „gezelligen" avond kunnen arrangeeren zal hij de Oost en Westers zeker een groot genoegen doen door zijn zeer gewaardeerde medewerking.

In de pauze hebben we nog eenige overgebleven voorwerpen verkocht, die *f* 21.— opbrachten.

Het was bij 11 uur eer we het wisten, het beste bewijs, dat deze avond met zijn intieme stemming goed geslaagd is.

A.s. Woensdag 8 uur hebben we een lezing met lichtbeelden en demonstratiemateriaal, voor de buurtvereeniging „De Goede Woning", in de zaal van Stempher aan den Arnhemscheweg.

Echter, het ledental stijgt nog niet sterk; wie verblijdt ons met eenige nieuwe leden en begunstigers?

De Secrearis,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

HYGIëNE IN TROPISCHE STEDEN.

Voor de afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" hield Prof. Dr. J. J. van Loghem, hoogleeraar aan de Universiteit van Amsterdam en ouddirecteur der afdeeling Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut, Woensdagavond, 8 April, in Pulchri Studio, een lezing over: „Hygiëne in tropische steden", welke druk bezocht was en met talrijke lichtbeelden werd toegelicht.

De heer R. Zuijderhoff, voorzitter der Afdeeling, leidde den spreker met een vriendelijk welkomstwoord bij de toehoorders in.

Prof. Dr. van Loghem herinnerde er aan, dat ook in Nederlandsch-Indië de stedelijke vraagstukken de moeilijkste hygiënische problemen bieden. Met een paar cijfers werd dit verduidelijkt. Drukt men den gezondheidstoestand uit door een cijfer: het sterfte-cijfer, d.i. het aantal sterfgevallen in één jaar per 1000 levende inwoners, dan vindt men voor steden als Batavia, Semarang, Soerabaya, cijfers, die vier-, vijfmaal zoo hoog zijn als vergelijkbare Nederlandsche cijfers. Geheel nauwkeurig zijn die Indische cijfers niet, doch door schattingen en steekproeven en door de steeds zich verfijnende administratie der plaatselijke gezondheidsdiensten heeft men er voldoende houvast aan.

Deze hooge stedelijke cijfers toonen aan, dat de gezondheidstoestand in de steden veel ongunstiger is dan in het binnenland. Een sterftecijfer van 40 per duizend beteekent uitsterven (zonder immigratie), terwijl de Ned.-Indische bevolking in haar geheel genomen, zonder twijfel toeneemt. Het contrast tusschen stad en land vindt en vond men ook in Europa. De Nederlandsche

groote steden vertoonen pas sinds de laatste decenniën lager sterfte-cijfers dan het platteland.

Spreker gaat nu na, waarom de steden hygiënisch achter zijn bij het land. Dit vindt zijn oorzaak in het feit, dat de groote centra in landelijke gebieden aanvankelijk een landelijk karakter behouden: landelijke gewoonten in centra toegepast leiden onherroepelijk tot hygiënische misstanden. Men denke zich slechts een kampong in een welvarende landbouwstreek op ruime erven groepen uit het overvloedige materiaal, ruim gebouwde woningen, ruim en goed voedsel; wellicht in de nabijheid een bron met goed drinkwater, een riviertje tot hygiënische verwijdering der afvalstoffen, en weinig contact met andere streken, dus geringe kans op invoer van epidemische ziekten. En nu als tegenstelling de zich ontwikkelende stad: zeer kleine woningen, samengepakt langs nauwe straatjes en slootjes; het drinkwater wordt verkregen uit vervuilde putten op de nauwe erven; de afvalstoffen vervuilen sloot en grondwater; zelf verbouwd voedsel ontbreekt en met de onzekerheid van bestaan dreigt pauperisme. Zoo ontwikkelen zich tuberculose, lepra, besmettelijke darmziekten, mijn-wormziekte, beri-beri. Vaak voegt zich daar nog bij de malaria, door de muggen der zoutwater-moerassen en de pokken door onvoldoende vaccinatie.

Dit gedeelte van zijn voordracht lichtte spreker toe met lichtbeelden, welke tevens aantoonden, dat de versteedsching der tropische centra reeds een goed eind vordert: drinkwatervoorziening, rioleering, gemeentelijke kampongbouw, geneeskundige voorziening, geneeskundige voorzorg enz. zijn ook in Nederlandsch-Indische centra aan de orde van den dag.

In het tweede gedeelte van zijn voordracht behandelde Professor van Loghem nog twee bijzondere vraagstukken: de malaria-bestrijding in steden, die bijzonder gericht moet zijn op het opruimen van de broedplaatsen der anopheles muggen en de stedelijke woning van den Europeaan en den gegoeden inlander.

Ook ten aanzien van dit laatste punt erkent men, dat men niet zonder meer het landhuis in de stad kan plaatsen; de grond in de stad is te duur voor ruime erven, wijd uiteen plaatsen van hoofdgebouw en bijgebouwen. Maar deze erkenning gaat helaas veelal gepaard met een volkomen misvatting van de voorwaarden waaraan een tropisch huis moet voldoen om behagelijk te zijn. Overal ziet men huisjes en huizen van Europeesch karakter verschijnen met vestibuletjes, gangetje, voor-, achter- en zijkamertjes. Deze huizen zijn vaak onnoodig warm, omdat zij onvoldoend beschermd zijn tegen de zon, en de daken niet voldoende ventilatie bieden; maar vooral ook, omdat zij geen gelegenheid bieden tot massale ventilatie, de luchtbeweging, die de mensch in Indië voor zijn warmteregeling behoeft.

Voor architecten, die zich met den bouw van goede stadswoningen in de tropen willen bezig houden, is er een ruim arbeidsveld.

Ten slotte zei spreker dat, waar de hygiënische problemen in de steden grooter en moeilijker zijn dan op het land, er ook in ander tempo moet worden gewerkt. Decentralisatie is dan ook onvermijdelijk en met groote belangstelling moet men het werk van de plaatselijke gezondheidsdiensten volgen. *God made the country, men made the town,* kan den mensch ook tot eer strekken.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Uitnoodiging tot bijwoning der *Hoofdbestuursvergadering* op *Zaterdag 18 April* e.k., des nam. ten 2 ure, in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 20 Nov. '24, No. 47).
3. Jaarverslag, rekening en verantwoording 1924 en begrooting 1925. (Zie K. W. van 26 Maart en 2 April '25, Nos. 13 en 14).
4. Voordracht Algem. Vergadering vacatures H.B. (aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Van Peski en Marcella).
5. Propaganda.
6. Agenda Algem. Vergadering en vaststelling datum.
7. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
8. Sluiting.

Den Haag, 28 Maart 1925. *De Secretaris,*
VAN DER BRUGH.

BESCHIKBAAR.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

V. E. C. van Bergen, Gouvernements veearts te Buitenzorg, 's-Hertogenbosch, Vughterweg 22.
E. A. R. Schultz van Vlissingen, wnd. referendaris het Hoofdkantoor van het Boschwezen, Scheveningen, p/a. Mej. v. Weerde, Pr. Willemstraat 24.

Mutaties van 8 tot 15 April.

Nieuwe Leden:

Ir. S. de Jonge Mulock Houwer, Haarlem, Prins... straat 9. f 5.
E. Ph. W. Nahar, Directeur Plantage „Vriendsbeleid", Paramaribo. f 5.
W. van West, Administrateur s. f. „Djatibarang", ...gal. f 12.
J. A. Wijnaendts, Wd. Administrateur s. f. „Djatiwangi" te Djatiwangi (res. Cheribon). f 12.
P. E. Staverman, Agent Koloniale Bank te Soerabaja. f 10.
F. C. Frumau, Directeur Gemeente-Werken te Soerabaija. f 6.

Nieuwe begunstigers:

De Heer en Mevrouw J. Th. Wilmink, Apeldoorn, ...Heutszlaan 7. f 2.
De Heer en Mevrouw J. L. Bekooy, Apeldoorn, ...Mauritslaan 16. f 2.
Mejuffrouw W. Julliën, Apeldoorn, Nieuwendijk 18.

Afschrijven:

J. J. Verwijnen, Gep. Kap.-Intendant O. I. L., Haag, Huize „Rustoord". (Overleden).
G. J. Welsz, onderwijzer Mulo, Tondano. (Overleden).
M. Ypelaar, Gep. Hoofdingenieur Waterstaat, ... Haag, Verhulststraat 8.

Adresveranderingen.

J. Eigenhuis, Gep. Hoofdonderwijzer, van: Den Haag, van Boetzelaerlaan 181 naar: Apeldoorn, ...laan 22. f 5.
J. F. H. Gijsberts, Gep. Hoofdonderwijzer, van: ...tan naar: Den Haag, Schenkkade 307. f 5.
J. E. Vincent, van: Den Haag, Sweelinckstraat 62 ... Wassenaar, Wassenaarsche Slag 1.
C. H. Hoedt, oud-Kapitein O. I. L., Den Haag, van Swietenstraat 81 naar: Conradkade 52.
Mr. S. Cohen, van: Rome, Hotel Bologna, naar: ... Poste Restante.
K. Zeeman, Directeur Rijkskweekschool, Hilversum, van: Sterrelaan 1 naar: 't Hoogt 8.
D. J. van Gelder, Penningmeester „Spoorbond" ... Den Haag, Plein 1 naar: Bandoeng.
J. L. W. Grootenboer, Ambt. In- en Uitvoerrechten, van: Den Haag, Obrechtstraat 300 naar: Weltevreden, Hoofdbureau In- en Uitvoerrechten.
J. E. Edie, Resident van Banka, van: Singkawang ... Pangkal-Pinang.
F. J. P. Sachse, Generaal-Majoor, van: Semarang ... Magelang.
E. Tacoma, Controleur B. B. van: Ternate naar: Buitenzorg p/a. familie Kiveron.
J. P. Linck, 1ste Luit. Inf. naar: Padang.
D. C. Prins, Pred. en Zendelingleeraar, Soerabaja naar: van Deventerlaan 57.
Ph. C. A. J. Quanjer, onderwijzer Inl. kweekschool naar Makasser.
Raden Ismail, Inl. Off. v. Justitie naar: Nganjoek (Ngandjoek).
V. L. A. Razoux Schultz, Ingenieur W. en E. ... Buitenzorg.
F. W. Stammeshaus, Gezaghebber B. B. naar: ... (Atjeh).

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

E-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den ag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongeden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

RMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan rsonen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen nder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

IS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" edt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland verven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

IS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische lienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking llen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië n en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma INUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

er Bali en zijne bewoners.
oeling in Nederlandsch-Indië.
dercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
sche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)

[Dit] blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

[Opge]richt door Kolonel [H.] V. L. van Zuylen, [.] Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

[HOOF]DBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
[U]ITINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Bureau voor Adviezen op huish. en maatsch. gebied. — De Encyclopaedie van Ned.-Indië. — Indisch Bronbeek. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage). — Mededeelingen. — Mutaties van 15 tot 22 April.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

De Zuid-Ooster-, Kei- en Aroe-eilanden.

(Vervolg).

Grenskwesties.

Een eigenaardigheid der Kei- en Tanimbareilanden is deze, dat er zooveel grenskwesties tusschen de dorpen voorkomen over ladangs e. d. De bestuursambtenaar beslecht die zaken. De kampong die in het ongelijk is gesteld, betaalt. Maar ze berust niet: Uit jarenlange ervaring weet ze, dat niets onbestendiger is dan de diensttijd van een B.B.-ambtenaar. Ze wacht dus kalm tot de rechter is overgeplaatst. Zoodra is de opvolger niet gekomen, of ze maakt de zaak opnieuw aanhangig. De diepe oorzaak van dit geharrewar schijnt te liggen in de omstandigheid dat de grenzen nooit juist en op duurzame wijze worden aangegeven en dat er geen bewijs van betaling wordt overgereikt.

Met ons bestuur is ook gekomen het breken met den adat; vroeger werden diefstallen uiterst zwaar gestraft, eveneens overspel. Thans worden voor die delicten straffen uitgedeeld, die de menschen als zoodanig niet voelen en het gevolg is tal van overtredingen. Voor het bevolkingsvraagstuk is die zaak van groote beteekenis.

In 1920 heeft het Bestuur bij de volkstelling geen gebruik gemaakt van de cijfers, door de missie jarenlang verzameld. Dit is jammer, want thans zijn de uitkomsten niet betrouwbaar.

Van parels en paradijsvogels.

Dobo, het eilandje der parelvisschers, kwam in het gezicht. De hooge masten der radio werden spoedig zichtbaar. Van die radio vertelt men vreemde dingen, een stuk grond zou voor *f* 450 door een ingenieur der P.T.T. zijn gekocht en voor *f* 7000 overgedaan aan het gouvernement! Later bleek het, dat de plaats ongeschikt was! Men heeft toen de heele zaak maar midden in een moeras geplaatst! Het personeel is nu aan hevige malaria bloot gesteld! Ik heb werkelijk verstomd gestaan, toen ik de ligging van het station zag. Men heeft getracht een stukje van het moeras te dempen, men wilde het heele moeras dempen, maar er was geen geld. Nu wil men er slootjes aanleggen, zoo, dat eb en vloed hun werking kunnen doen gevoelen, waardoor de malaria vermoedelijk zal verdwijnen, maar ook daarvoor ontbreken de fondsen! En zoo wreekt zich de onjuiste opzet.

De Chineesche klerk vertelde, dat enkele tientallen meters achter het station volop droge rotsgrond te krijgen was geweest. Was er wellicht met die transactie niets te „verdienen" geweest? Het transporteeren en monteeren der masten moest eveneens gepaard zijn gegaan met geknoei en corruptie.

Dobo was vroeger de plaats van allerlei uitspattingen. Europeanen maakten er zeer veel misbruik van alcohol. Velen vonden er den dood aan malaria. Toen waren er pl.m. 200 schoeners, die de parelvisscherij beoefenden. De banken werden doodgevischt. Thans is de parelvisscherij verpacht. Wie op Dobo komt, denkt heel gemakkelijk parels te kunnen koopen. Dit valt heel erg tegen, want de maatschappij, die de visscherij gepacht heeft, z... alle parels naar haar hoofdkantoor te Makassar... zijn er enkele Arabieren of Chineezen, die er... handelen, maar men loopt dan groot gevaar òf... te veel te betalen òf kunstmatige te krijgen,... bijna niet van echte te onderscheiden zijn. Zo... zeer deskundige voorlichting en hulp handelt m... verstandig niets te koopen. Een andere special... van Dobo vormen de paradijsvogels. De paradij... vogels van de Aroe-eilanden worden van deze pl... uit verscheept naar Makassar. 't Is bekend, dat... tal van soorten van deze mooie vogels zijn. Die... de Aroe-eilanden gelden voor de allerschoonste.

Vroeger waren er pl.m. 100 Japansche pro... tuées op Dobo. Die zijn er thans niet meer. Het... volg er van schijnt te zijn, dat het aantal geslacht... ziekten er belangrijk is verminderd. Framboesia... dank zij behandeling met neo-salvarsan, zoo g... als uitgeroeid.

De huisvesting der gewapende politie is er d... vig slecht! Lang niet zoo als men kan en moet v... wachten van een gouvernementsinrichting.

Bij het posten van een brief vroeg ik langs m... neus weg aan den Javaanschen postchef, wat... verdiende. Het antwoord was: „*f* 60 per ma... maar door de korting krijg ik *f* 54 in handen,... betaal *f* 25 huishuur, zoodat ik *f* 29 overh... van welk bedrag ik met mijn gezin moet l... ven." De geldelijke verantwoording bedraagt p... *f* 400. Als die stakker zich aan de kas vergr... wie is dan voor dit delict moreel verantwoordel...

Inspecteur Burgerl. Geneesk. Dienst!

Het bericht van mijn komst had op Dobo ee... onrust verwekt. Bij ontvangst door den bestu... ambtenaar van het telegram, waarin de gouver... van Ambon hem vroeg mij zoo noodig te willen... pen, had hij de „gezondheidscommissie" van d... bij elkaar geroepen. Hij verkeerde n.l. in de... ning, dat ik inspecteur van den B.G.D. w... commissie, bestaande uit bestuursambtenaar, a... van den B.G.D., waaraan toegevoegd de opp... deed een ronde door de plaats en gelastte d... te herstellen, leege krotjes bij de haven af te... ken, paggers in orde te maken, te vernieuwe... maken waar ze ontbraken, huizen te witten, ja... eenige babi's, die de straten bevuilden, werd g... zich in de rimboe terug te trekken. Groote sc... maak werd er gehouden. Alles zag er dan ook... rig netjes, verdacht netjes zelfs, uit. Ik geloof... het voor den bestuursambtenaar een heele op... ting was, toen hij hoorde, dat ik „parteklier" s... was. Toen een outsider mij het geval vertelde,... ben we er samen hartelijk om gelachen.

In het geheele uitgestrekte gebied van Kei-T... bar is maar één arts.

Men vertelt dat er op Jamdena, pl.m. 15 K.M... de kust, rotswoningen voorkomen. Schelpen... eetbare weekdieren liggen er in groote ho... heden, zoodat het verblijf van langen duur moet... geweest. Er bestaat een overlevering, die zegt... de orang Mintak wellicht 3 generaties geleden... holen en rotswoningen hebben geleefd. Thans s... alle woningen van Kei, Tanimbar, Aroe langs... kust, behalve die van een zestal kampongs op G... Kei, die in de bergen liggen op 100 à 250 M. hoo... De verplaatsing naar de kust is geschied op... van het Bestuur. Vroeger waren de kampongs... sterkt en moeilijk bereikbaar. Dit met het oo... de veiligheid.

Bij de Missie op Kei.

Te Toeal zijnde, bracht ik een bezoek aan La... goer, waar de missie een centrum van beschav... bezit. Ze bezit er een internaat voor jongens... meisjes, een machinale houtzagerij, waar te... planken worden geschaafd en geploegd en na... lijk, een kerk en een school. Zeer trof me bij... zusters de buitengewone zindelijkheid. Het d... me werkelijk goed na maanden zwerven in all...

en weer eens van echte Hollandsche zindelijk- te kunnen genieten. De vestiging staat op ko- grond. Ontzaglijk zijn de moeilijkheden geweest het terrein gelijk te maken. Groeien doet er in streek uiterst weinig, het is steen, al steen, wat ziet. Toch wisten de bewoners met heel veel eite nog tuinen aan te leggen voor allerlei groen- en vruchten. Malaria komt er niet voor; water niet, zoodat de pastoors groote regenbakken ben aangelegd.

an Monseigneur Aerts ontving ik een statis- je. Als opmerking staat er bij: „ik weet niet le cijfers geheel juist zijn". Ik kan die cijfers in dit weekblad overnemen, zoodat ik volsta op te merken, dat uit een gemiddelde 1921/'23 blijkt, dat het geboortecijfer zoowel de Tanimbareilanden als op Klein-Kei, bizonder is. Op één plaats zou het zelfs ruim 50 per inwoners zijn. Het sterftecijfer is van dien dat er gesproken kan worden van flinke toe- ing der bevolking. Ik hoop dat de pastoors door gaan met het verzamelen van gegevens en dit materiaal elk jaar op nog grooter nauwkeu- eid zal kunnen bogen dan reeds thans het ge- s. Monseigneur Aerts was vroeger op de Philip- en geplaatst. Daar is men onder Amerikaansche ing reeds geruimen tijd bezig geboortecijfers te amelen. Hij deelde mij mede, dat een geboorte- bij de Philippino's van 50 per 1000 bewoners maal was.

Bureau voor Adviezen
op Huishoudelijk- en Maatschappelijk gebied.

en enkele jaren geleden Mevr. Franco Mendes van een bureau in Londen dat, opgericht door flinke ondernemende vrouw, die anderen van wilde dienen in allerlei wat het bestaan soms delijk maakt en die wist, dat hare groote levens- ng zoowel in eigen kring als in het vereeni- leven velen tot nut kon zijn, zóóveel opgang kte, dat de stichtster met verschillende em- é's moest gaan werken, sprak zij er met mij en vroeg of ik dacht dat dit ook in Amsterdam vatbaarheid kon hebben. Wij overlegden het en tegen; ervóór pleitte, dat vele vrouwen wel ijls steun willen hebben, waar zij weifelen bij le moeilijke problemen die de huishouding, de eding der kinderen en zooveel andere dingen t leven somtijds bieden, maar vaak niet weten, r dien te vinden; ertegen: dat er al zoovele ver- igingen zijn waar raad gevraagd kan worden, ar zelfs gratis geholpen wordt bij 't zoeken naar betrekking, of geadviseerd bij een lastig op- dingsvraagstuk. Bovendien geeft de Nederland- he Vereeniging van Huisvrouwen behalve demon- aties op huishoudelijk gebied ook allerlei raad, bestaan er consultatiebureaux voor weer andere ten van adviezen. Het leek dus wel een durf, nog r iets nieuws bij dat alles te voegen. Maar wij ben dien durf gehad en hebben er geen spijt van. ederland is maar klein en Amsterdam geen den, dus werken wij nog niet met een staf van employé's en ons bureau behoeft nog over niet te beschikken dan over wacht- en werkkamer. och zijn wij tevreden, want de bekendheid t en het vragen om advies komt reeds van over enzen. Bovendien is het werk zoo interessant het vele en velerlei wat aan ons wordt voor- . Dikwijls zijn het geen vroolijke omstandig- n waarin men zich tot ons wendt. Maar dan is vaak juist zoo heerlijk om te trachten door een overwogen raad of het in contact brengen met nen, die aangewezen zijn om in zoo'n geval te pen, de ellende weg te nemen of tot een minimum educeeren. Als er eene vrouw zit tegenover eene w van wie zij de sympathie op 't gelaat afleest, s gevoeld wordt, dat de toestand volkomen be- en wordt en hulp naar vermogen verstrekt zal worden, dan is het leed al lichter en ziet de toekomst er minder donker uit.

In vereenigingen zijn ook wel personen van wie dat kan uitgaan en op meer officieele bureaux wordt gelukkig ook wel humaan opgetreden, maar wij hooren het telkens en telkens weer, dat het toch iets anders is dan zoo gemoedelijk in eene gezellige kamer over alles, wat bezwaren zijn, het hart te kunnen uitstorten.

Gezellig werk doen wij ook. Een recent geval wil ik hier even vertellen. *Er kwam eene familie uit Indië met eenige kinderen.* Amsterdam was de aangewezen plaats om voorloopig zich te vestigen, maar man noch vrouw kenden de stad, want zij waren in de provincie geboren en getogen en hadden er geen andere connecties dan de directrice van de maatschappij, voor wie de man in Indië gewerkt had. En die konden zij toch niet lastig vallen!

Toevallig lazen zij in „de Telegraaf" een en ander over ons bureau, belden ons op en bij ons eerste onderhoud bleek, dat zij voor hunne beurs in een veel te duur hôtel waren, al in een te duur magazijn de eerst noodige kleedingstukken hadden gekocht en ons vroegen of 't wonen in Amsterdam zóó ontzettend duur was; dat zij dan vreesden het van hun inkomen niet te kunnen bolwerken. Gevolg was, dat 't gezin verhuisde naar een goed en billijk pension, dat er goedkoopere winkels werden aangeraden, dat met onze hulp de kinderen op goede scholen kwamen en zelfs advies gegeven werd en opgevolgd voor het kiezen van een huisdokter en specialist, die noodig was. En toen na eenigen tijd een huis gehuurd en ingericht werd, was het Mevr. Franco Mendes, die bij alles voorlichting gaf, ja, die zelfs de berekeningen hielp opmaken van wat van het beschikbare inkomen voor kleeding, voedsel, enz. kon worden uitgegeven.

Niet alleen voor repatrieërenden, ook voor Hollanders, die zich in Indië gaan vestigen, kan ons bureau nuttig zijn.

Toen ons werk zich uitbreidde, bleek hoe langer hoe meer hoe velen, die raad kwamen vragen, dien raad behoefden, omdat zij niet genoeg op de hoogte waren van wat zij toch werkelijk wèl moesten weten om zelfstandig te kunnen optreden, als de omstandigheden het eischen. Dit gaf den stoot tot het houden en laten houden door op dat terrein bevoegden van verschillende cursussen. Zoo is er ook een cursus voor meisjes en vrouwen, die zich in Indië gaan vestigen.

Hier in Amsterdam bezitten wij geen Koloniale school.

Voor de meesten die naar Indië gaan, is langdurig onderwijs en naar den Haag heen en weer reizen of er en pension gaan, een onoverkomelijk bezwaar. We hebben een vrouw gevonden, die door verblijf in de tropen, zoowel in de rimboe als in Deli en groote plaatsen van Java met de toestanden daar volkomen op de hoogte is en nu in een cursus van enkele weken of maanden, al gelang de belanghebbenden wenschen, er allerlei van vertelt; die laat zien, wat men in een uitzet noodig heeft, waardoor het onnoodige en onpractische, dat helaas zoo vaak van uitrustingen wordt aanbevolen vermeden wordt; die met fotografieën de woningen verduidelijkt, leert hoe er met Indische bedienden moet worden omgegaan, hoe eene Indische huishouding moet worden ingericht, kortom die tracht het meisje, dat daar in eene zoo heel andere omgeving haar brood gaat verdienen niet al te vreemd er tegenover te doen staan, of de jonge vrouw, welke een huishouden gaat stichten zoo geheel anders dan waarin zij is opgegroeid, moed te geven voor al dat nieuwe, door haar er kennis van bij te brengen.

Een andere cursus over: „veiligheid in huis", waarin op het gevaarlijke van al die heerlijk practische electrische apparaten in de huishouding wordt gewezen en geleerd wordt dat gevaar te voorkomen of te beperken, is nuttig zoowel voor mannen en vrouwen in Holland als in de tropen.

En heeft de vrouw in Indië niet evengoed kennis

noodig van erf- en huwelijksrecht, van financieel beheer als de Hollandsche vrouw?

Veel te weinig ouders beseffen, hoe hoog noodig het is dat hunne dochters weten, waarom zij moeten trouwen met huwelijksche voorwaarden en dat erop gelet moet worden, dat deze met groote omzichtigheid voor de vrouw moeten worden opgesteld, anders zal zij wellicht in de toekomst voor groote moeilijkheden komen te staan.

En de vrouw, die het financieel beheer van haar man begrijpt óf in zaken, óf van particulier vermogen, zal zij niet alleen tijdens haar huwelijk dikwijls een practischen raad weten te geven, maar ook de tering naar de nering kunnen zetten? En wordt zij eens weduwe, dan is zij niet aangewezen enkel op raadgevers, maar weet ook zelve te oordeelen, wellicht een goed beheer tot heil harer kinderen voort te zetten.

Dit alles wordt in cursussen gedurende één of twee maanden bijgebracht door zeer bekwame deskundigen aan ons Bureau verbonden, aan allen, die het nut ervan inzien en op de hoogte willen komen.

Uit dit alles blijkt, mijns inziens, dat het zoowel voor repatrieërenden als voor velen die naar Indië vertrekken, nuttig kan zijn, de aandacht te vestigen op het bureau van adviezen op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, Nicolaas Maesstraat 57 te Amsterdam.

L. KAPPEYNE v. d. COPELLO-WIJGERS.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" heeft met belangstelling en instemming van het vorenstaande kennis genomen, evenals alle lezers van het Kol. Weekbl. dit ongetwijfeld zullen doen en vestigt daarom, in aansluiting met de laatste alinea van dit stuk, de aandacht van belangstellenden op het nuttig werk dat dit Bureau verricht.

De Encyclopaedie van Nederl.-Indië.

Aanvullingen en Wijzigingen.

(*Slot*).

Belangrijke artikelen in de 7de aflevering voorkomende, waarop wij meenen hier de aandacht te moeten vestigen, zijn: „Aardrijkskundige onderzoekingen", „Wadoekstelsel" en „Balambangan."

Het werkelijk mooi geschreven artikel over de Aardrijkskundige onderzoekingen is van de hand van den Heer L. van Vuren, den bekenden schrijver van het eerste deel van eene Monographie van het Gouvernement Celebes. — Uitgave van het Encyclopaedisch Bureau, Weltevreden 1920, verschenen buiten de serie „Mededeelingen."

Het artikel, bldz. 206 t/m 213, ruim 14 kolommen, verdeelt de Aardrijkskundige onderzoekingen in „Eerste Periode": Van de vroegere tijden tot de komst der Europeërs (1511) en een „Tweede Periode": Van de komst der Europeërs (1511) tot heden.

Onder het Wadoekstelsel wordt in het kort verstaan het opzamelen van het bevloeiingswater gedurende den nacht in speciaal voor dit doel gegraven vergaarkommen (wadoek is de meest gebruikelijke Inlandsche benaming van vergaarkom op Java), waaruit dan overdag het water wordt afgetapt voor de bevloeiing der verschillende gewassen, zie bldz. 214. Dit stelsel vindt in de eerste plaats in die bevloeiingsgebieden toepassing, waar in den Oostmoesson het minste water beschikbaar is en de dag- en nachtregeling dus het strengst wordt doorgevoerd.

De totale kosten van het stelsel hebben in de Gouvernementslanden rond 11 millioen gulden bedragen en werden daarmede ongeveer 750.000 bouws sawahs (buiten de Vorstenlanden), waarvan 150000 bouws met suikerriet beplant, van kringwadoeks voorzien.

Waar de bevolking over het algemeen bijzonder met het stelsel is ingenomen en ook de suikerfabrikanten meer en meer beginnen in te zien, dat wadoekstelsel ook voor de suikerindustrie vers... lende niet te verwaarloozen voordeelen oplevert ... het te hopen, dat de Indische Regeering voo... uitbreiding van het stelsel de noodige gelden ... toestaan.

In de literatuuropgave vindt men de bro... vermeld waaruit de schrijver, de Ingenieur C... Cramer, de gegevens voor zijn uitgebreid, bij... kolommen beslaande, artikel heeft geput.

De belangwekkende geschiedenis van het la... Hindoerijk op Java, kort en overzichtelijk, ... boeiend geschetst in het 14 kolommen groote ... tikel (zonder onderteekening) over Balamban... het rijk, dat in zijn grootste uitgestrektheid de ... genwoordige residentie Besoeki en de Afdeeling ... Loemadjang, Malang en Blitar besloeg en dat ... zijn val in 1767 Hindoesch (Çiwaitisch) is ... ven.

„Balambangan is de eenige streek op Java, ... „met zekerheid megalithische grafmonumen... „zijn aangewezen, die men op de Kleine Soe... „eilanden weer terugvindt, grafgrotten, in de l... „de rots uitgehouwen of gefatsoeneerd, ste... „doodkisten van bijzonderen vorm, dolmen-ach... „graven, soms met antieke kralen en andere ... „gaven er in (zie literatuurpogave aan het slot, ... „1—5, bldz. 226). Ook het exponeeren der lijk... „de wildernis, gevolgd door verbranding der ... „ten (althans bij de aanzienlijken) en het volg... „den dood van hun vorstelijken heer en me... „door weduwen van lage geboorte en andere ... „hun meester verknochten, heeft even lang be... „als Balambangan", zie bl..z. 220.

Wij kunnen over de interessante geschie... van het oude Balambangan hier niet langer ... weiden. De lezing van het artikel bevelen wij ... wel ten zeerste aan, terwijl voor meer gedetail... de kennis van het belangrijke onderwerp ver... wordt naar de opgave der uitgebreide liter... op bldz. 226, waaruit wij even aanteekenen, ... de Indische Gids van 1923, bldz. 1030, door ... kerkerker een volledig overzicht voorkomt ... geschiedenis van Balambangan.

Aflevering 8 biedt ons weder een aaneensch... ling aan van wetenswaardige artikelen, groote ... kleine.

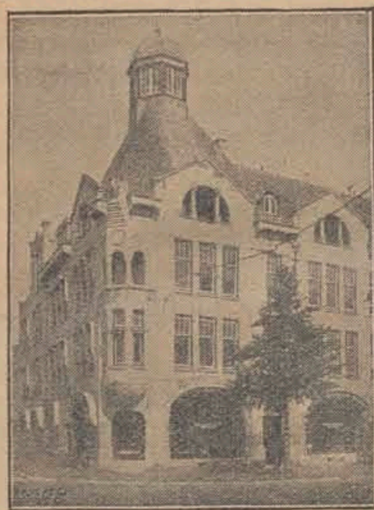
Belangrijk achten wij de vermelding in het ... kel „Aardrijkskundige Onderzoekingen" van ... geen door den hydrographischen dienst in ... Indië is verricht voor de stelselmatige opne... van den Archipel en de meer incidenteel kara... dragende hydrographische onderzoekingen, als ... volg waarvan thans het nauwkeurige beeld van ... kustlijnen en van het relief van den zeebodem ... het grootste gedeelte is voltooid.

Ruwweg geschat hebben de werkzaamheden ... schipjaren van onverpoosden arbeid in besla... nomen en, voortwerkende met vier schepen ... thans geschiedt, mag een eerste voltooiing der ... drographische opneming van den Archipel in ... tegemoet gezien worden, zie bldz. 227.

Als moderne hulpmiddelen zijn thans voor ... opneming de draadlooze tijdseinen en het vlieg... ingevoerd, waardoor fouten in de lengtebep... gen van enkele plaatsen konden worden ont... Zoo werd bevonden, dat Batavia 9",2 Westelijk ... ligt dan in 1896 is aangenomen.

De draadlooze lengtebepalingen geven belang... nauwkeuriger uitkomsten dan de vroegere, waar... de tijd door chronometers werd overgedragen. ... Ms. Opnemingsvaartuig Tydeman vond in ... dat Ambon 23" Oostelijker ligt dan in 1866 ... door Dr. Oudemans uit de lengte van Makassar ... afgeleid.

De onderzoekingen van het Koninklijk Magne... tisch en Meteorologisch Observatorium te Bata... hebben tot groote eer voor ons land, en in het ... zonder van de Indische Regeering, er toe ge... dat tegenwoordig de Archipel tot die streken ... aarde behoort, waarvan de getijden het best ...

zijn, dank zij de waarnemingen der getijden uitkomsten van de doorwrochte studie van door Dr. J. P. van der Stok, destijds directeur dier instelling, zie bldz. 227.

Artikelen als „Assistentenregeling voor de Oostkust van Sumatra" en „Inlandsche handel uit ethnographisch oogpunt beschouwd", last not least ...macht", bldz. 230, 243 en 249, vragen als om onze belangstelling.

Uit het voorlaatst genoemde uitgebreid artikel ...pen wij ter loops aan, dat nog niet zoo heel geleden, z.g. inlandsch bankpapier in den ...n van kleine stukjes geweven stof op het eiland ...on, ten Oosten van den Zuidoostarm van Celebes, in zwang was. Daar werden die kleine stukjes geweven stof als hoofdbetalingsmiddelen gebruikt en in het begin alleen door den Sultan en Rijksgrooten uitgegeven.

Dit doekgeld evenwel is in den laatsten tijd geheel door zilvergeld verdrongen, zie bldz. 249. [4])

Bijzonder belangrijk aan aanvullende en nieuwe artikelen vinden wij de 9de Aflevering. Wij noemen hier slechts „Bengkoeloe", „Johannes Benedictus van Heutsz", „Dajaks", „Sarekat Ambon" (reeds boven), „Bevolkingsrubber cultuur", ...oeas", „Waterschappen", „Werven en Dokken".

In het bijgewerkte artikel „Bengkoeloe", vroegere spelling Benkoelen, missen wij noode in de literatuuropgave de vooral uit een bestuurs- en economisch oogpunt zoo belangrijke „Memorie van Overgave van den aftredenden Resident van Bengkoelen L. C. Westenenk, met vele duidelijke foto's ...cht en een uitgebreide kaart van het gewest in kleurendruk. [5])

Bij het schrijvende over deze drie supplement-afleveringen, bemerken wij reeds over een al te groote ruimte in het Koloniaal Weekblad beschikt te hebben. Door de vele copie voor het Weekblad kan ...n toch niet *ad libitum* schrijven over onderwerpen van zijn gading en zoo zullen wij onze bespreking thans behooren te eindigen.

...e bedoeling is opnieuw belangstelling op te wekken voor de Encyclopaedie van Ned.-Indië en standaardwerk van onze kennis over Nederl.-Indië, in hare bijzonderheden, een ieder aan te bevelen, die wezenlijk belang stelt in onze deelen des Rijks buiten Europa, speciaal in het gebied onder ... zestig maal grooter dan Nederland in den Indischen Oceaan.

Zal de arbeid van de redactie onverpoosd kunnen worden voortgezet, dan zal de Encyclopaedie van Ned.-Indië op de ondersteuning van zeer velen ...en te rekenen, buiten de openbare bibliotheken door gouvernements-, gemeente- en particuliere instellingen in ons land en in de beide Indiën ...land gehouden, alwaar zij in de eerste plaats ...hoort aanwezig te zijn.

Door de Aanvullingen en Wijzigingen [5]) wordt de Encyclopaedie, om zoo te zeggen, met den dag bijgehouden en blijft het hoofdwerk, waarvan de prijs tijdelijk is verminderd tot 75 gulden, zijn waarde geheel behouden. A. R. v. O.

[4]) Zou het geen zaak zijn dat doekgeld in onze musea een plaatsje in te ruimen, voor het te laat is?

[5]) In de Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitengewesten, bewerkt door het Encyclopaedisch Bureau, afl. XXVIII. Boekhandel en Drukkerij v/h. G. C. T. van Dorp en Co., Semarang—Soerabaja—Den Haag. December van 1921.

Het Encyclopaedisch Bureau is sedert geheel in de afdeeling „Bestuurszaken der Buitengewesten" van het Departement van Binnenlandsch Bestuur opgelost.

[5]) Deze supplement-afleveringen, welke voor de bezitters onmisbaar zijn, worden bij ieder exemplaar geleverd en berekend tegen *f* 1.20 per afl. (met eenmaal een portefeuille ter bewaring der afleveringen à ...40).

Tot December 1924 zijn 9 afleveringen verschenen. Op volgende afleveringen kan men zich desverlangd tegen den prijs van *f*1.20 per afl. abonneeren bij de uitgevers Martinus Nijhoff te 's-Hage en N.V. v/h. E. J. Brill te Leiden.

Indisch Bronbeek.

Hulp aan Oud-Strijders in Indië.

In dank ontvangen van Mevr. de Wed. M. de B.-S., *f* 1.50.

Verder ontving ik van verschillende zijden een flinke partij slaapbroeken, kabaia's, ondergoed, enz. en van den Heer de V. te Groningen een pak, waarmee ik een oud-fuselier hier gelukkig kon maken, anders kon hij met Paschen niet buiten de deur komen wegens gebrek aan kleeren en ten slotte bracht mijn goed gesternte mij bij den Heer O. te Voorburg, die blijkbaar van geen halve maatregelen houdt en mij zijn geheele Indische uitrusting afstond.

Als ik nu nog een stuk of wat pakeans krijg, heb ik er weer honderd bij elkaar, die kunnen dan in Indië zijn nog voor de nieuwe huizen van Indisch Bronbeek, die waarschijnlijk te Meester Cornelis in Gang Solitude worden gebouwd, klaar zijn. Ik kom ze gaarne afhalen.

Met vriendelijken dank,

E. M. HARSVELDT.

Den Haag, Blois v. Treslongstraat 30.
Tel. 16684 (8—5 uur).

Van Week tot Week.

14—20 APRIL.

Promotie Contr. B. B. Aan de Rijks-Universiteit te Leiden promoveert den 1en Mei a.s. tot doctor in de rechtsgeleerdheid, op proefschrift: Het recht tot wonen en tot reizen in Nederlandsch-Indië, de heer Wouter Brokx, controleur B. B. met verlof.

P. Th. Lublink Weddik †. Hier te lande is telegrafisch bericht ontvangen van het plotseling overlijden van den heer P. Th. Lublink Weddik, algemeen ontvanger van 's Lands kas te Semarang.

President der Preanger-Regentschappen. Aneta meldt d.d. 18 April. De resident van de Preanger-Regentschappen, de heer A. J. H. Eijken, verlaat met September met pensioen den bestuursdienst.

Huldiging Holland-Indië vliegers. Den 18en April is te Amsterdam aan de Holland-Indië vliegers bij hun terugkeer in het vaderland een grootsche ontvangst ten deel gevallen. A.s. Zaterdag is het de beurt van Den Haag om het driemanschap te huldigen.

Herinnering aan de Holland-Indië vlucht. Zaterdag 21 Maart heeft de gouverneur van Sumatra's Oostkust te Medan een gedenkteeken onthuld op de plaats waar de vliegers voor de eerste maal op Indischen bodem zijn neergestreken.

Grootsch en indrukwekkend is het monument niet, maar het voldoet toch ten volle aan het beoogde doel. Het rotsachtige voetstuk ziet er massief uit, een kogelvormige punt rijst er uit op welke een aardbol draagt en daarop staat de koperen vliegmachine, getrouwe nabootsing van de F VII. Bij de onthullingsplechtigheid werd een oorkonde vervat in een looden koker, in het voetstuk gemetseld.

Klein-landbouw. Het hoofdbestuur van het Indo Europeesch Verbond richt een oproep tot de leden om een bedrag van *f* 200.000.— bijeen te krijgen, ten behoeve van den „Indo-landbouw" waaraan de Regeering een kans wil geven. Wanneer het Verbond bereid is crediet te verleenen aan de kolonisten, dan zal de Regeering een gelijk bedrag beschikbaar stellen. Het Hoofdbestuur noodigt daarom 2000 Indo's uit ieder een bedrag van *f* 100.— (of veelvouden daarvan) te schenken aan een reeds bestaand doch slecht voorzien Toekomstfonds, welk bedrag ineens dan wel in termijnen kan worden gestort.

Boedi-Oetomo voor Wonosobo. Het Javaansch steuncomité voor de noodlijdenden in Wonosobo, ingesteld door de afd. Jogjakarta van Boedi Oetomo heeft aan de resident van Kedoe een bedrag van *f* 9641.43 afgedragen.

Contractanten voor Suriname. Naar de Loc. verneemt zullen vermoedelijk op 5 Mei a.s. per s.s. Blitar van de Rotterdamsche Lloyd 500 contractanten ingescheept worden voor Suriname.

Gedenkteeken Tismeer. Op het Soerabajasche kerkhof wordt een eenvoudig gedenkteeken aangebracht op het graf van wijlen den kapitein van den generalen staf C. J. Tismeer. Het zal bestaan uit een granieten steen met marmeren gedenkplaat, waarop de naam, rang en data van geboorte en overlijden worden aangebracht, met de eenvoudige vermelding: Zijne kameraden.

Pest op Java. In de week van 27 Febr.—5 Maart zijn op Java 336 gevallen van pest geconstateerd (Temanggoeng 34, Wonosobo 5, Jogjakarta 3, Soerakarta 48, Bojolali 70, Klaten 46, Sragen 1, Poerbolinggo 2, Bandjarnagara 71, Salatiga 7, Kendal 17, Pekalongan 2, Batang 26, Tegal 4).

Nationaal Indisch Congres. Aan de Loc. werd uit Soerabaja gemeld: Op het Nationaal Indisch Congres waren 900 menschen aanwezig. Er is hoofdzakelijk gesproken over de ongelijke behandeling van Europeanen en Inlanders. De voornaamste spreker, dr. Soetomo, adviseerde over te gaan tot stichting van een fonds ten behoeve van de verbannen leiders. De vergadering had een zeer kalm verloop.

Luchtverkeer Nederland-Indië. Ingaande op het voorstel van het Nationaal Comité ter bevordering van het luchtverkeer Nederland—Indië heeft zich te 's-Gravenhage een plaatselijk comité gevormd, dat zich ten doel stelt financieelen steun te verkrijgen van die stadgenooten, die het een nationalen plicht achten het denkbeeld van het Nationaal Comité te helpen verwezenlijken. In het comité heeft o.a. zitting de heer F. van Peski, hoofdbestuurslid van Oost en West; penningmeester is de heer G. Hennus, Kneuterdijk 1.

De Landvoogd terug van Bali. Aneta meldt d.d. 17 April: De Landvoogd is naar Weltevreden teruggekeerd.

H. P. Pieper †. De teraardebestelling van wijlen den heer Hendrik Paulus Pieper, kapitein der Inf. O.-I. leger, overleden te Weltevreden op 3 Maart j.l., heeft plaats gehad den 17en April op de Alg. begraafplaats te Hilversum.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De provincie West-Java.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (5 April) verneemt dat op 1 September 1925 *de instelling der provincie West-Java* zal plaats hebben. De provincie zal administratief onderverdeeld worden in de volgende negen residenties: Banten, Batavia, Buitenzorg, Krawang, Cheribon, Indramajoe, West-Preanger, Midden-Preanger en Oost-Preanger. De standplaatsen der residenten zijn respectievelijk: Serang, Batavia, Buitenzorg, Poerwakarta, Cheribon, Indramajoe, Soekaboemi, Bandoeng en Tasikmalaja. De standplaatsen der assistent-residenten zullen zijn: Serang, Rangkasbetoeng en Pandeglang voor de residentie Banten; Batavia, Meester-Cornelis en Tangerang voor Batavia; Buitenzorg voor Buitenzorg; Poerwakarta en Soebang voor Krawang; Cheribon en Koeningan voor Cheribon; Indramajoe en Madjalengka voor Indramajoe; Soekaboemi en Tjiandjoer voor West-Preanger; Bandoeng en Soemedang voor Midden-Preanger, en Tasikmalaja, Garoet en Tjiamis voor Oost-Preanger. Bovendien zullen assistent-residenten ter beschikking worden geplaatst in Batavia, Meester-Cornelis, Buitenzorg en Bandoeng. De indeeling in regentschappen zal niet veranderd worden. De zelfstandige patih's te Meester-Cornelis en Buitenzorg zullen worden vervangen door regenten.

Voor de economische ontwikkeling. Vrachtautodiensten. Honderd en vijftien millioen gevraagd.

Het A. I. D. *de Pr. Bode* (11 Mrt.) recapituleert de gedeeltelijk reeds bekende gegevens omtrent het voorloopig schema van werken van den directeur van G. B., den heer *Roelofsen,* voor de hervatting der *economische ontwikkeling.* Deze plannen, die een tijdsverloop van tien jaar omvatten, houden in *voor Java* den aanleg der spoorwegen *Loemadjang-Kentjong-Poeger; Garoet-Tjikadjang; Buitenzorg-Penjawoengan; Serang-Tjiomas. Voor Sumatra:* den aanleg van de lijnen *Kedaton-Gedongtataän* en verder (Way Lima-lijn); *Moeara Kling-Padangoelaktandang; Lahat-Tebingtinggi-Moearabliti. Voor Borneo: Pontianak-Pamangkat. Voor Celebes: Makasser-Maros.* Het schema bevat ver[...] volgende *waterkrachtswerken:* Electrificatie [...] *Java;* electrificatie *Bandoengsche hoogvlakte;* [...]ficatie *Midden-Java* en electrificatie *Oost-Ja[va]* [...] volgende *bevloeiïngswerken* staan op het pr[ogram:] *Vlakte van Tangerang; Solo-valleiwerken.* Voo[rts ko]men in het plan voor: *Kolonisatie in de Lamp[ongs]* [...] *afkoop* der volgende particuliere landerijen in [de re]sidentie Batavia: *Tjampea-landen* en veertig [...] landen. In totaal zal noodig zijn f 115 millioen, [...] van in 1926 3,5, in 1927 10.8 en in 1928 17.65 m[illioen]. De resteerende bedragen zullen jaarlijks 11 tot [...] lioen zijn. De rentabiliteit van den nieuwen [...] aanleg wordt gesteld op 2—6 pCt., die van de [water]krachtswerken op 6 pCt., die van den afkoop d[er par]ticuliere landen op 3—4 pCt., terwijl de bevlo[eiïngs]werken een vermeerdering van inkomsten va[n ver]schillenden aard zullen opleveren.

Waar de kapitaalsfactor een zoo integreere[nd on]derdeel bij den spoorwegaanleg blijft — en dit [...] in deze tijden van bezuinigingsmethodiek! — [...] de *vrachtauto* een dikwijls zeer aanvaardbare [...] pige oplossing. Zoo heeft bijvoorbeeld in de r[...] lembang de vrachtautodienst van de S. S. b[...] bijgedragen tot den economischen vooruitgang v[an dat] gewest. Men vergete niet, dat bij de beoordeeli[ng der] rentabiliteit de belangrijke indirecte voordeelen [...] ke het gouvernements-vrachtautobedrijf bij den [...] mischen opbouw van het land oplevert, niet in [...] ploitatie-cijfers van het bedrijf zelf worden [...] men. Zij komen tot uiting èn in de resultaten v[an den] dienst der I. U. en A., èn in de opbrengst der [...] tingen. (*Sumatra Post* 19 Mrt.)

De *Deli Crt.* (18 Mrt.) wil niet pessimistisch [...] gelooft ook inderdaad in de indirecte voordeelen [...] de voorgestelde werken van den directeur van [...] maar daarnaast meent het blad toch eene wa[arschu]wing te moeten laten hooren tegen al te haastig[...] nen, in het bizonder om den stand der gewon[e ont]delen en uitgaven niet uit het oog te verliezen. [...] de „D. C." onlangs reeds betoogde, moet er b[...] worden uitgezien naar eene *bezuiniging op den* [...] in het bizonder wat de *administratie* en de *te[...] inrichting* daarvan betreft, zoodat er geen m[...] aan overbodig werk gezet worden en *de ar[...] efficient en goedkoop mogelijk* geschiedt. De [...] gang van Indië eischt dat onverbiddelijk.

De Zuid-Sumatra spoorweg. Efficiency bij Landsd[...] Het werkvolk der Ombilinmijnen. Javanen op N. Caledonië.

Aneta (*Bataviaasch Nwsbl.* 11 Mrt.) vernam [...] zonderheden omtrent het spoorwegnet, zooals [...] Zuid-Sumatra is ontworpen en zal worden uitg[...] De ongeveer 400 K.M. lange verbindingslijn [...] Palembang en Oosthaven met de zijlijnen Pra[...]lik-Moeara Enim-Lahat, waarvan in Moeara Enim [...] een zijtak naar de gouvernements-kolenmijnen [...] Assem afbuigt en een zijlijntje van ongeveer [...] naar Telok Betong is doorgetrokken, zal een [...] lengte hebben van 537 K.M. Aan de Palemb[ang...] zijn reeds gereed gekomen en in exploitatie [...] de lijnen Palembang-Batoeradja, Praboemoe[...] en bovengenoemd kolenlijntje, terwijl aan de L[...] zijde gereed is gekomen de lijn Oosthaven-T[...] en het zijlijntje naar Telok Betong. Aan de vo[...] verbindingslijn ontbreekt nog een schakel van [...] *Al het werkvolk moet van Java worden aan[...]* Het aantal koelieloodsen, langs de geheele [...] spreid, is langzamerhand tot ongeveer hondERD [...] gen. *Het aantal koelies* bedraagt 3500 man, *met gezinnen* ongeveer 4000, zoodat de voedselvoor[ziening] mede in verband dat plaatselijk niets verkrijgba[ar is,] op zichzelf een heele organisatie vereischt. [...] *overeenkomsten met poenale sanctie zijn niet [...]loofd,* dwang tot werken kan dus niet worden [...] geoefend, terwijl de werkgever daarentegen [...] plichting op zich neemt te zorgen voor een vo[...] huisvesting, kostelooze geneeskundige behandeli[ng,] verpleging en zoo noodig terugzending naar Ja[va. De] *werknemer heeft geen verplichtingen.* Wordt [...] overeenkomst aangegaan voor den tijd van 6 maande[n,] zooals gewoonlijk het geval is, en wil de werkne[mer] na één maand naar huis terug, ook zonder zijn v[oor]schot te hebben afbetaald, dan kan slechts een ci[viele] actie hem dwingen het restant voorschot terug te [be]ten. Practisch komt het dus hierop neer, dat all[e ge]maakte onkosten in zulke gevallen verloren gaan, [ter]wijl de arbeidsinspectie scherp toezicht houdt o[p de] naleving der bepalingen. Uit den aard der zaak [...]

deze omstandigheden niet goedkoop gewerkt ... De aannemers moeten om iets te bereiken de ...k Zuid-Sumatra-routine bezitten en een uitge... staf van betrouwbaar personeel in hun dienst ... Wil men zijn koelies op het werk houden, dan ...al direct genoodzaakt de loonen aanmerkelijk ...er te stellen dan op Java, *zoodat het werk ongeveer ... duurder wordt.* Aan machinaal grondverzet ...gens de omstandigheid, dat het vervoer van de ...or bestemde, zeer zware werktuigen langs de ...eve wegen uitgesloten is, niet gedacht worden, het verzet van de ruim 2 millioen kubieke grond geheel uit de hand moet geschieden. Ten de door al deze omstandigheden veroorzaakte ...e kosten niet te veel op te voeren, heeft men ...tensief werken, in korteren tijd dan gewoonlijk ...el van het werk volbracht, zoodat te verwach... dat reeds tegen eind 1927 de doorgaande rail...ing tot stand zal zijn gekomen.

...„Werkgever" schrijft aan de „Deli Crt." dat het ...ig" is dat *arbeidsovereenkomsten met poenale* bij den aanleg van het Zuid-Sumatra spoor... *niet geoorloofd* zijn. Dit instituut is door Re... Volksraad en Staten-Generaal — en heel te... — bevestigd. De Indische Regeering leverde er ...ste klasse verdediging voor, een prachtig stuk ...ort, zakelijk, gegrond op de feiten, getuigend ...icht en zorg voor den arbeider en voor de eco... ontwikkeling van Indië. De *Deli Crt.* (19 ...eft het volledige betoog in een hoofdartikel op... dat aldus besluit: Meent men op die wijze ...ng en het respect van *Aziaten* af te dwingen? ... overtuigen van mildheid voortspruitend uit ...rdigheid? Waarlijk, we moesten toch als ge...er zelfrespect hebben, dan ons zoo in het ootje ... nemen.

...edewerker van *De Locomotief* (11 Mrt.) kan bizonderheden melden betreffende het door ...i Crt." (10 Mrt.) aangevochten denkbeeld om ...*ngarbeiders in de Ombilinmijnen te Sawah* te vervangen door vrije arbeiders en contrac... Na ampele besprekingen met den directeur ...B. is besloten dat voorloopig maatregelen zul...rden genomen om zooveel mogelijk de ontsnap... van Saw... Loento tegen te gaan en langzamer... ...over te gaan de dwangarbeiders te vervan... ...r vrije werklieden en contractkoelies. Aanvan...al men evenwel beginnen met de dwangarbei... de contractkoelies gescheiden te houden en ...rschijnlijk zal één mijn bestemd worden voor ...n. Deze mijn zal geheel worden afgezet en af..., zoodat ontsnappingen veel minder zullen ...en dan tot heden het geval was. De cijfers, ...et Bureau voor de Arbeidsinspectie der Bui...ten den schrijver verschaft, „spreken boek...

...komt de *Deli Crt.* (19 Mrt.) voor, dat deze bi...eden een volkomen bevestiging zijn van hare ...n tegen het voornemen om de gestraften ge...or andere arbeiders te vervangen. Slechts in ...ste plaats, als werkelijk alle maatregelen zon...ffect blijven, zou de „D. C." de dwangarbeiders ...mijnen willen terughalen. In de mijnen vinden ...ter dan waar ook, den zwaren arbeid, die hun ...elijk en geestelijk in beslag neemt. Dat zij daar...volle recht hebben op een strenge maar mensch...e behandeling behoeft niet betoogd. Dat spreekt

...specteur van den Arbeid, de heer *Van Arden*... ...ruggekeerd van zijn *reis naar Nieuw Caledonië*, ...r *den toestand der Javaansche contractanten* ...*arbeiders* na te gaan. Aan een interview ont... *Java-Bode* (16 en 17 Mrt.) dat naast enkele ...den in bedoelde Fransche bezittingen, ook veel ... constateeren valt, zoodat nauwelijks behoeft ...en gezegd, dat de aantijgingen in de Austra...rs van elken grond zijn ontbloot. De *huisves*...eel minder dan in onze gewesten, terwijl zij ...aar bepaald onvoldoende was. De *behandeling* ...*werkvolk* is goed. Te goed misschien! Althans ...de in Ned.-Indië geldende begrippen. Niet om... contractueele bepalingen zoo goed mogelijk ...nageleefd, doch de Franschman blijkt in zijn ...ingen zoo met de onze te verschillen, dat hij de ...jes geheel als zijn gelijke beschouwt, hen op ...ouder klopt en zoo familiaar met hen om... dat na verloop van tijd vrijwel elke contrac...en arrogantie en onhebbelijkheid op na houdt, die in onze oogen meer dan ergerlijk zou zijn. Dit geldt ook voor de huisbediende, tot de baboe toe. In hun eigen belang acht de heer Van Ardenne een terugkeer naar Java van de oudere contractanten, die geheel „ver-Franscht" zijn, minder wenschelijk.

De omvang van den smokkelhandel in opium.

Het door den hoofdinspecteur van de opiumregie ingevoerde licentiestelsel is een absoluut fiasco gebleken, wijl afdoende middelen tot bestrijding van den steeds bloeienden wordenden sluikhandel ten eenenmale ontbreken. Niettegenstaande de hoogere opiumprijzen bleef de opbrengst in 1924 *f* 2½ millioen beneden de raming. Het is niet aan te nemen, dat het gebruik zoozeer verminderd is. Echter heeft het smokkelen een onrustbarenden omvang aangenomen. De licenties worden bij honderdtallen teruggegeven, wijl de bezitters gemakkelijker, goedkooper en veiliger *smokkel opium* kunnen koopen (*Soer. Hbl.* 9 Maart).

De smokkelaars hebben alle waardeering voor het thans vigeerende systeem en voeren hun waren aan in tonnen teer, in stangen van parapluies, in fototoestellen, in havermoutblikjes, in gezouten eendeneieren, ja waarin niet! Wat is er aan te doen? — vraagt A. in het *Soerabajasch Hbl.* (12 Mrt. *„Regie op Papier")*. — Er is op het oogenblik slechts één middel om de zaak weer in de hand te krijgen. Het onvoltooide stelsel van licenties in alle bevolkinscentra afschaffen. Er is thans een stadium bereikt, waarin *het einddoel, de bestrijding van het opiumkwaad*, even terzijde moet worden gesteld, om grondig een einde te maken aan de smokkelarij. Verder zal de prijs van regieopium zoodanig naar beneden moeten gaan, dat de smokkelwinst zóó gering wordt, dat men het risico van gevat te worden niet meer wil loopen. Men zal meenen, dat na *de mislukking der internationale opium conferentie* weinig hoop meer bestaan kan op een doeltreffender bestrijding en daarom maar liever de geheele regie aan den kant willen gooien. Zulk pessimisme deelt A. niet. De conferentie heeft in elk geval het voordeel gehad, dat de internationale belangstelling voor het opiumvraagstuk is wakker geschud. Het is een politiek probleem tevens geworden en dus geenszins van de baan. Er is nog alle reden voor Indië, zich voor te bereiden op wat nog niet gekomen is, doch op den duur zeker komen zal.

De reis van den heer L. K. Elout.

De heer *L. K. Elout*, redacteur van het Amsterdamsche „Handelsblad" en medewerker aan „De Locomotief" is met Indië komen kennis maken en Indië heeft gelegenheid om hem te leeren kennen, anders dan langs den zoo lang gekenden weg van het politieke artikel. De reis van den Nederlandschen persman strekt zich uit over Java, Bali, de Molukken, Zuid-Celebes, Balik Papan en Sumatra; zij is dus meer dan een vluchtig rondzien. De heer Elout is dan ook gekomen om, behalve *reisschetsen voor zijn blad, ook grooter werk* te doen. En, — naar hij *De Locomotief* (12 Mrt.) mededeelde — was zijn *eerste doel* om de toestanden en verhoudingen in het geestelijke en politieke leven van deze landen nader te leeren kennen; en zijn *tweede doel* om de massa kiezers in Holland een beetje meer belangstelling in te boezemen voor dit deel van het moederland. De heer Elout was — kan het anders en is het ooit anders? — zeer verheugd dit land te leeren kennen en hij hoopt door zijn beschrijvingen in patria de belangstelling aan te wakkeren. *Met de aandacht, door het publiek in Holland aan de Indische zaak besteed, was het nog steeds bedroevend gesteld.* De heer Elout meende, dat vrijwel niemand — behalve enkele Kamerleden en een bizonder belangstellende — de rubriek Ned.-Indië in de bladen ooit leest, noch de hoofdartikelen over Indische onderwerpen. Dat is inderdaad een beetje ontmoedigend en „De Loc." kan het ook niet genoeg waardeeren, dat den laatsten tijd zich zoo velen opmaakten om de reis naar „Den Oost" te ondernemen met het doel, daar ginder iets wakker te roepen van de *aandacht, die Indië, als een voor Nederland gewichtig belangrijk en vitaal deel van dat Rijk verdient.* Een der vele bizonderheden, die den reiziger opgevallen waren, was het feit, dat de kennis van *de Hollandsche taal* zich zoo algemeen en degelijk verbreid had. Hij had getracht via een „boekje" wat van de Maleische taal op te steken, doch het was vrijwel overbodig gebleken, daar men met Hollandsch overal terecht kan. Inderdaad is in dit opzicht Indië, met vroeger vergeleken, zeer veel veranderd.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het huwelijk in Turkije.

Werd reeds in het Kol. Weekblad van 30 October 1924, no. 44, met eenige woorden melding gemaakt van het enkel- en meervoudig huwelijk bij de Mohamedanen en van de drukke polemiek, welke terzake in de Nationale vergadering te Angora werd gevoerd, in verband met het door Turksche vrouwen ingediende verzoekschrift om afschaffing van het meervoudig huwelijk, thans wordt in de „Sedio-Tomo" van 5 December 1924 medegedeeld, dat die Nationale vergadering, welke tijdens de besprekingen over dit onderwerp, door duizenden personen werd bijgewoond, de beslissing heeft genomen, dat eene commissie werd benoemd van vertrouwbare en deskundige personen, wien werd opgedragen een ontwerp van Wet in te dienen, waarbij de huwelijkswetgeving van den tegenwoordigen tijd meer in overeenstemming wordt gebracht met de nieuwere begrippen ten deze.

Die huwelijkswetgeving, is, zooals algemeen bekend vastgelegd in de voorschriften van den Koran, terwijl de onderwerpen van het meer-huwelijk en het op jeugdigen leeftijd gedwongen worden van jonge meisjes tot een huwelijk, zonder dat zij ooit den aanstaanden echtgenoot hebben gezien, voor de Jong-Turken de aanleiding zijn geweest deze gewichtige actie op het getouw te zetten.

Het ontwerp van wet is thans gereed en zou in de maand October van het vorig jaar door het Parlement te Angora in behandeling worden genomen.

Het bevat 30 artikelen, welke in het kort hier worden weergegeven en waaruit men kan zien op welke wijze de Commissie zich de nieuwe huwelijkswetgeving heeft gedacht en welke aan de groep van behoudenden in den lande, zulk een aanstoot heeft gegeven.

Het hoofdbeginsel der nieuwe Wet is, dat er, zoowel bij de verloving als bij de huwelijkssluiting, twee partijen zijn, die ieder over den vrijen wil kunnen beschikken.

Het verbreken van eene verloving is geen onderwerp meer voor het eischen van schadevergoeding of voor het indienen van eene klacht bij de bevoegde autoriteit.

De voorwerpen, welke bij eene verloving, als bewijs van voorloopige afspraak, zijn ter hand gesteld, worden, tegelijk met de reeds gegeven geschenken teruggegeven.

De leeftijd voor het aangaan van een huwelijk, wordt voor den man gesteld op 18 jaar en voor de jonge meisjes op 17 jaar.

Behoudens wettige redenen, mag geen huwelijk beneden dien leeftijd worden gesloten.

Voor het sluiten van een huwelijk is de toestemming der wederzijdsche ouders of van de voogden noodzakelijk.

Huwelijken tegen deze bepalingen gesloten zijn onwettig.

Van de huwelijkscandidaten moet het bewijs geleverd worden dat zij een door de wet gestelden leeftijd hebben bereikt.

Wanneer daaromtrent twijfel bestaat, is de autoriteit verplicht daarvan kennis te geven aan de wederzijdsche ouders of voogd

Het huwelijk kan eers[illegible]an worden gesloten, wanneer aan beide zijden de bezwaren zijn opgeheven.

De toestemming tot het voltrekken van een huwelijk wordt niet gegeven aan zwakzinnigen of wegens andere redenen door de wet vastgesteld.

Deze nieuwe Turksche huwelijkswetgeving heeft ten doel het nog heerschende poligamisch beginsel te doen plaats maken voor de monogamie, doch doet dit slechts ten deele, want, met toestemming van de bevoegde autoriteit, mag de man toch meer dan één vrouw huwen in geval de eerste echtgenoote kinderloos blijft, aan ernstige ziekten lijdende is of hare huiselijke verplichtingen niet nakomt.

De vroegere wijze van behandelingen van echtscheidingen, waarbij de autoriteit alleen rekening hield met de verklaringen van de mannen, bestaat thans niet meer.

Die autoriteit is thans verplicht beide partijen te hooren en spreekt alleen dan scheiding uit, wanneer daarvoor gegronde redenen aanwezig zijn.

Uit deze regelingen blijkt dat de nieuwe Turksche bepalingen op het stuk van huwelijk en echtscheiding veel overeenkomst hebben met die van het Burgerlijk Wetboek in Ned.-Indië.

Naar de meening van den schrijver bestaan er ook geen bezwaren voor de Mohamedanen in Indië om die Turksche bepalingen in toepassing te brengen, waar het bekend is, dat velen hunner het monogamisch beginsel verlangen.

Hij hoopt dan ook dat zij op kalme wijze deze voor hen belangrijke aangelegenheid zullen willen overwegen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Ned.-Indië en het hongergevaar.

II (Slot).

Een groot bezwaar tegen de uitbreiding van de rijstcultuur op Java is de aanwezigheid van de suiker- en tabaksaanplantingen en van tal van ondernemingen, die sawah- en andere gronden in slag nemen, ten behoeve van de uitoefening van hun bedrijf.

De suikercultuur op Java vooral vraagt vele gronden en heeft tot gevolg dat er schaarschte is aan rijst en andere voedingsproducten van den bodem, die bij eene beplanting dier sawahs door de bevolking aan haar ten goede zouden kunnen komen.

Wel is waar zijn die sawah's slechts ten deele in gebruik bij de ondernemingen en blijven er aanzienlijke deelen ter beplanting beschikbaar voor de bevolking, doch daartegenover staat het feit, dat de suikercultuur de gezondste gronden noodig heeft, die regelmatig en behoorlijk van het noodige levend water kunnen worden voorzien.

Dit laatste is niet onbelangrijk, wanneer in aanmerking wordt genomen, dat, terwijl men op gewone sawahs tweemaal 's jaars kan oogsten, dit op goede regelmatig besproeide velden driemaal 's jaars kan geschieden.

Het is een niet te loochenen feit, zegt de schrijver, dat als de Javaansche landbouwer, op welke wijze ook, zijne sawah kwijt is geraakt, hij al spoedig een arm man wordt en dat de rijstproductie dientengevolge vermindert.

De prijzen van andere levensmiddelen, welke de werkman zich niet verschaffen kan, blijven stationnair en daarin ziet de schrijver de gevaren van armoede en honger voor de bevolking, welke zich zoo snel verspreiden.

Het zijn niet alleen de landbouwers, die hun bestaan zien bedreigd, doch ook de klein-handelaren en de werklieden, die dagelijks met hen omgang hebben, lijden onder dien toestand.

Want, als de landbouwer ook maar over eenig geld beschikt, doet hij inkoopingen bij den kleinhandelaar, terwijl alle royaalheid verdwijnt, zoodra de bron van inkomsten, voortspruitende uit de bewerking der gronden, ophoudt te vloeien.

Ook de ijzersmid ontvangt geen bestellingen meer, aangezien de landbouwer geen sawahgereedschappen meer noodig heeft, terwijl van het maken van gouden sieraden bij den goudsmid natuurlijk in het geheel geen sprake meer kan zijn.

Van dit alles is het gevolg dat het aantal armen den in Ned.-Indië op dit oogenblik zeer aanzienlijk is.

Landbouwers, klein-handelaren, werklieden en de intellectueelen, die hunne betrekking zijn kwijt geraakt, hebben geen bedrijfszekerheid meer en worden werkman.

Het versterkte aantal werklieden leidt wel tot concurrentie en verlaging van werkloonen, doch ten schade van den werkman, die physiek verzwakt.

Uitbreiding van de rijstcultuur, kan, naar schrijvers meening hulp brengen.

Een Arabisch huwelijk te Batavia.

Het Arabisch huwelijk, dat op Zondag 7 December 1924 ter hoofdplaats Batavia voltrokken werd, heeft, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van den 12den dier maand, de aandacht getrokken en had met de gebruikelijke plechtigheden, onder begeleiding van vlag en muziekinstrumenten, plaats.

De bruidegom was Sech bin Abdullah, een van de Al Irsjadschool afgestudeerd jongmensch, thans leeraar en president van de Vereeniging Idh. Hag.

De bruid was de dochter van Sech Ali Badjerei, die eveneens eene opleiding aan de Al Irsjadschool heeft genoten.

Zoowel bruidegom als bruid behooren in de Arabische samenleving tot de intellectueelen, eene omstandigheid, welke de aandacht heeft getrokken.

...t zoo dikwijls goed onderlegde vrouwen in de ...dramût wereld gedwongen worden te huwen met ...dramût Arabieren, die niets hebben geleerd.

Waar man en vrouw dan niet bij elkander passen ...echtscheiding gewoonlijk de eenige oplossing.

De bruidegom werd door zijne vrienden van Kwi...ng afgehaald.

De stoet bestond uit 18 autorijtuigen die naar Pe...odjan reden, al waar de ontmoeting met de bruid plaats had.

300 Meter vóór de woning van de bruid stapte de bruidegom uit en ging hij, begeleid door allen en door de leerlingen van de Al Irsjadschool in padvinders-kleederdracht met muziek naar de bruid, bij welke ontmoeting door de leerlingen liederen ten beste wer...n gegeven en de hoop werd uitgesproken dat de ...htverbintenis niet kinderloos zou zijn.

Sedert de oprichting der Al Irsjadschool neemt men ...der de Arabieren een zekere godsdienstige be...ging waar.

De verslaggever hoopt dat die zal leiden tot eene ...mindering van de gedwongen huwelijken in de ...abische wereld, terwijl hij hierbij nog de opmerking ...akt, dat de Sechs blijkbaar niet onder willen doen ...or de Saids, met betrekking tot de huwelijksplech...heden, zooals die bij hen in gebruik zijn.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Inhoud van de eerste afl. van deel 81. Vertaling van ...ga X van het Oudjavaansche Ramayana, door Dr. H. Juynboll. — Uit en over de Minahasa. III. De ...holieke kerk en hare Missie in de Minahasa, door J. van Aernsbergen S.J. (I. De Portugeesch-Spaansche ...sie. II. De nieuwe Missie. III. De Apostolische Prae...tuur van Celebes). — Ethnografische mededeelingen ...r de Dajaks in de afdeeling Koealakapoeas (res. Zui... en Ooster-afd. van Borneo), door J. Mallinckrodt. ...ervolg: Hoofdstuk IV. Het leven van het kind. V. Ver...ing en huwelijk, huwelijksrecht). — Een Balies over...ht van de versmaten („Wirama") van de Nagarakrta...ma, door I Goesti Poetoe Djlantik. Met inleiding van C. Heyting. — Notulen van de Bestuursvergaderingen ...het Kon. Inst. en jaarverslag over 1924. ...tra bijvoegsel: Inhoudsopgave der Bijdragen, deel (1900) tot en met 80 (1924) met alphabetisch register ...or W. C. Muller).

De Staatsinrichting van Ned.-Indië.

Het Comité Nieuw Indië heeft aan de leden van de ...ste Kamer enkele beschouwingen gezonden omtrent ...wetsontwerp tot herziening van het Regeerings...lement van Nederl.-Indië, zooals het door de Tweede ...mer is aangenomen.

Het Comité schrijft, dat de verhouding tusschen de ...oon en den gouverneur-generaal en de samenstelling ...den Volksraad thans zijn geregeld op een wijze, die ...minister van koloniën in strijd achtte met de uit...kkelijke bedoeling van de Grondwet; dat de wet...vende raad, zij het onder een anderen naam, is ge...ndhaafd, niettegenstaande van alle kanten, ook in de ...wede Kamer, scherpe kritiek op dit instituut is uit...oefend.

Het feit, dat de voorstanders van de in de Tweede ...mer aangenomen amendementen binnen enkele dagen ...heel van inzicht veranderden omtrent principieele ...nten zal, zoo schrijft het Comité verder, met den in...ud van het wetsontwerp, tot groote teleurstelling in ...ië aanleiding geven.

Daar bovendien het door de Tweede Kamer aange...men ontwerp volgens het Comité niet in overeenstem...g is met hetgeen de verschillende stroomingen op ...sch staatkundig gebied in Nederland noodig achten, ...het van oordeel, dat dit ontwerp niet tot wet moet ...den verheven.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

...t den inhoud van deel 65, afl. 1. Jaarverslag over ... van de vereeniging tot bevordering der genees...dige wetenschappen in Ned.-Indië, door J. A. van ... — De geographische verbreiding der muskieten in ...l. Oost-Indië, door S. L. Brug. — Scrophuloderma bij ...Javanen, door R. Soetomo. — De therapie der Amoe...sis met yatren, door Dr. W. F. Bax. — Ondervoeding ...schildklier, door H. S. Pruys. — Behandeling van ...choom met subconjunctivale injecties van kwik...nide, door E. de Waal. — Ervaringen met de vierde...gsche chininekuur als prophylacticum tegen malaria, door Dr. A. Nicolaï. — Over de behandeling der lepra met thymol, door Dr. H. Heinemann. — De chemische samenstelling der Indische galsteenen en haar diagnostische herkenning door Röntgenstralen, door C. D. de Langen.

Verwantschap Japansche en Maleisch-Polynesische talen.

In No. 4 van vol. 33 (Dec. 1924) van het te New Plymouth (Australië) verschijnend Journal of the Polynesian Society publiceert Prof. D. van Hinloopen Labberton te Tokyo (Japan) het eerste gedeelte eener studie: Preliminary results of researches into the original relationship between the Nipponese and the Malay-Polynesean languages.

Inter Ocean.

De Febr.-afl. schitterend geïllustreerd, bevat met betrekking op Indië de volgende bijdragen. Cinchona, the crowning glory of the Dutch culture system, by Kilmer O. Moe. — The glory of the Padang Highlands. — Western arts in Eastern lands. An outline of European painting in Neth.-India, by S. Kalff. — Through the granary of the East. From Batavia to Bandoeng via Buitenzorg—Soekaboemi.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 16 (17 April). Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 20. Terpentijn van Sumatra (slot). — Stephanoderes in Zuid-Amerika (bedoeld is een voor de koffiecultuur schadelijke keversoort). — Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam. (Mededeelingen over O. en W. Indië in het jaarverslag over 1924). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Lnst. geeft recente literatuur over economische zaken, nijverheid, arbeidsvraagstukken, enz.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 6 (15 Maart '25). De cultuur en bereiding van thee in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. — Het laatste oordeel (antwoord van de Preanger Bode op een artikel van Mr. A. van Gennep). — Palmarosa en haar olie, door Dr. W. Bobeloff (met ill.). — De beteekenis der suikerindustrie. Bijdrage van de suikerindustrie aan het staatsbudget. — De suikerindustrie als kostwinster. — Enkele algemeenheden over ziekten en plagen. — Het proefstation Malang. De werkzaamheden voor de bergculturen.

De Indische Loods.

No. 9 (van 13—19 Maart) bevat o.m.: Meerdere bekendheid voor Indië. — Evolutie van den Indischen landbouw. Kapitaalvorming en volksonderwijs. — Tusschen heden en verleden. Ardjoena. IV. Het Javaansche gedicht Wiwaha of Mintaraga.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In de April-afl. schrijft Dr. R. Broersma een artikel over den uitvoerhandel van Makassar, een der belangrijkste havens van den Indischen Archipel. — De hr. J. W. J. Wellan publiceert onder het opschrift „Een tournée in het Palembangsche vóór honderd jaren", eenige bijzonderheden uit een door wijlen resident E. L. de Sturler nagelaten verzameling aanteekeningen, voor zoover deze niet reeds door den druk openbaar waren gemaakt door den oud-majoor W. L. de Sturler.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 37 (14 Maart '25). Het kweeken van de sluipwesp op de ondernemingen, door Dr. H. Bebemann. — Perioden-tapsysteem, door Th. G. E. Hoedt. — Overzicht der werkzaamheden van het Malangsche Proefstation in 1924. — Bestrijding van bladluizen, door Dr. L. Fulmek. — Sprokkelingen uit de Buitenlandsche pers. — Onjuiste voorlichting inzake emigratie naar Canada (ontleend aan de Standaard). — Lezing over de theecultuur te Medan, door Dr. Menzel.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 3 van deel 84 bevat de volgende bijdragen. De scheikundige samenstelling van enkele veenmonsters uit den Oost-Indischen Archipel, door J. Th. White. — Beiträge zur Kenntnis der Pliozän-Fauna Java's, von J. C. v. d. Meer Mohr. — Uitkomsten van aardmagnetische waarnemingen te Batavia en Buitenzorg verricht gedurende de jaren 1920—1924. — Halo's in 1924 in Ned.-Indië waargenomen, door Dr. S. W. Visser. — Kort overzicht van het weer gedurende 1924, door Dr. J. Boerema.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 2 (15 April). Het zieleleven der Indonesiërs. Java,

door N. — Het Yang-plateau; een oud plan, opnieuw beschouwd, door J. L. van Gennep (met ill.). — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch Officier van gezondheid, door Pil. I. Schets uit het bivak- en patrouilleleven op expeditie in Midden-Sumatra.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XIV, afl. 3 (Maart '25). Eendagsorchideeën (met ill.), door J. J. Smith. — Taxidermie en dermoplastiek (prepareeren en conserveeren van dierenhuiden), door P. Fr. Franck (met ill.). — Korte mededeelingen. — Boekaankondigingen.

Vrijzinnig Weekblad.

No. 8 (11 Maart '25). Utrecht contra Leiden. — Landelijke inkomsten, I. Staats- en andere loterijen. — Gedachten na 20 Indische dienstjaren. Het ouderwetsche begrip „Vrouw" in oostersche landen. — Een Bataviaasch lyceum.

De Taak.

7e jaarg. No. 11 (6 Maart '25). Het kruis tegenover de halve maan (critiek op zending en missie in Indië). — Leiden in last? — Staatkundige hervormingen voor Indië in Nederland. — Een stukje historie.

* * *

Verslag van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië over de jaren 1921 en '22. Met boschkaart van Java en Madoera. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 1924).

Verslag der Staatsspoor- en tramwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1922. Jaarstatistieken. Met drie, tot 31 Dec. 1922 bijgewerkte kaarten. I. Overzichtskaart der spoor- en tramwegen en lands automobieldiensten op Java en Madoera. II. Id. op Sumatra. III. Overzichtskaart van de spoor- en tramwegen op Zuidwest-Celebes. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 1924).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 11 van jaarg. '25. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, afdeeling Pers, Weltevreden).

Beknopt overzicht van het resultaat betreffende het onderzoek inzake het gebruik van... alcoholische dranken in Nederlandsch-Indië. (Uitgave van de Indische loges van de Orde van goede Tempelieren).

Over beri-beri, door v. R. (De Java-Post, 13 Maart '25).

Vereniging Ned.-Ind. Onderwijs Kongres. Steno-analyties verslag van het derde Nederlands Indiese Onderwijs Congres gehouden te Weltevreden van 29 Sept. t./m. 2 Oktober 1924. (Aan het slot: Verslag van den debat-avond op 31 Jan. 1925 over de door Pastoor van Lith op het congres gehouden inleiding). (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Buisleidingen van gewapend beton, voorkomende bij uitgevoerde waterkrachtwerken in Ned.-Indië, door ir. W. J. de Breuk. Met ill. (De Ingenieur, 18 April '25).

Mikrographie des Holzes der auf Java vorkommenden Baumarten, im Auftrage des Kolonial-Ministeriums bearbeitet von Dr. H. H. Janssonius, Siebente Lieferung. Mit 18 Fuguren. (Leiden, E. J. Brill, 1925).

Huize Gandjoeran te Djokdja, door architect N. J. Kruizinga. Met ill. (Indisch Bouwk. Tijdschr. 15 Jan. '25, bl. 2—3).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië over de jaren 1919 tot en met 1922. Tweede gedeelte. Werken in het belang van de gezondheid. Met platen en kaarten. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 1924).

Het opsporen van ertsen langs elektrischen weg, door ir. A. L. ter Braake. — De zwavelproductie der wereld, door ir. J. B. Grandjean. (De Mijningenieur, Maart '25).

Het verband tusschen de administratie van de bedrijven van locale ressorten en het begrootingsbeheer, door A. R. H. Braun (Locale Belangen, 1 Maart '25).

Het belang van Nederland bij den luchtweg naar Indië, door A. Plesman. (Handelsberichten, niet ambtelijke gedeelte: De Nederlandsche Mercuur, 16 April '25).

Loonen en grondhuren in de Javasuikerindustrie. (Econ.-Statistische Berichten, 15 April '25).

Padang en de Padangsche Bovenlanden (vervolg). Met ill. (Het Nederlandsche Zeewezen, 11 April '25).

Handboek voor de flora van Java, door C. A. Backer. Afl. 1. (Batavia, Ruygrok en Co. 1925).

Bijdrage tot de kennis van de agrogeologie van de Way Limastreek (Lampongsche districten) tevens proeve eener agrogeologische verkenning, door J. Th. White. Met kaarten. (Mededeelingen van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw, No. 19. 1925).

Suriname.

Op vragen van het lid van de Tweede Kamer, de heer Boon, betreffende de vernietiging van een door de Koloniale Staten van Suriname in Augustus 1924 gewijzigd goedgekeurde ontwerp-verordening tot wijziging van eenige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor Suriname, heeft de Minister van Koloniën geantwoord:

I. Door den gouverneur van Suriname werd bij schrijven van 30 Juni 1923 no. 2397 bij de Koloniale Staten aanhangig gemaakt een ontwerp-verordening tot wijziging van eenige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor de kolonie Suriname, betrekking hebbende op het openbaar maken van aankondiging als anderszins, in genoemde wetboeken geregeld.

Nadat de Staten het ontwerp in Augustus 1924 na amendeering hadden goedgekeurd, heeft de Gouverneur in verband met de aangebrachte wijzigingen de vaststelling in beraad gehouden, met het gevolg, dat de in de ontwerp-verordening voorgestelde wetswijzigingen, met terzijdestelling van de amendementen der Koloniale Staten, krachtens het tweede lid van artikel 48 van het Surinaamsche regeeringsreglement, bij een met redenen omkleed Koninklijk besluit, den Raad van State gehoord, tot stand zijn gebracht.

II. De voorgestelde wijziging van de voormelde wetboeken had in hoofdzaak de bedoeling te bevorderen, dat verschillende wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, welke volgens het destijds in de wetgeving aangenomen stelsel geschieden in een der in het gewest verschijnende nieuwsbladen, overeenkomstig het ten aanzien van zoodanige openbaarmakingen in Nederland en in Nederlandsch-Indië voorgeschrevene in het officieel nieuwsblad zouden moeten plaats vinden.

Het bezwaar van den Gouverneur tegen de vaststelling van de gewijzigd goedgekeurde ontwerp-verordening was gelegen in de overweging, dat het ontwerp in dier voege was geamendeerd, dat de daarbij bedoelde krachtens de artikelen 28 en 38, tweede lid, van het Wetboek van Koophandel vereischte bekendmakingen niet, zooals de Landvoogd had voorgesteld in het Gouvernements Advertentieblad zouden moeten geschieden, doch (zooals tot dusver) in een der in Suriname verschijnende nieuwsbladen.

Daar die bekendmakingen behoorden tot de meest gewichtige van de in de ontwerp-verordening genoemde, zou de verordening, indien de Gouverneur haar met overneming van de amendementen der Staten had vastgesteld, haar beteekenis in hoofdzaak hebben verloren.

De totstandkoming — in stede daarvan — van de in de ontwerp-verordening vervatte bepalingen bij Koninklijk besluit berustte op de overweging, dat de opneming in het steeds ook hier te lande te raadplegen officieel nieuwsblad van Suriname, vooral van de voorgeschreven bekendmakingen betreffende vennootschappen van koophandel, in het algemeen belang gewenscht is en dat er geen aanleiding bestaat om voor Suriname een uitzondering te maken op de te dien aanzien in de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische — sindsdien ook in de Curaçaosche — wetgeving gehuldigde gedragslijn.

III. Na de totstandkoming van de wet van 19 Mei 1922 (Staatsblad no. 314) tot opheffing van het voorschrift, dat de openbaarmaking in de Staatscourant der akte van oprichting eener naamlooze vennootschap en coöperatieve vereeniging kosteloos geschiedt, heeft de ondergeteekende den gouverneurs van Suriname en Curaçao in overweging gegeven, om, indien bestond, ook daaraan, zoo noodig door wijziging van de bepalingen, een einde te maken.

Bij die gelegenheid heeft de ondergeteekende tevens op de wenschelijkheid gewezen, om het in de wetgeving dier gewesten geldend stelsel, volgens hetwelk de bedoelde en meer dergelijke bekendmakingen in één der aldaar verschijnende nieuwsbladen geschieden, in navolging van het in de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische wetgeving voorgeschrevene en in overeenstemming met hetgeen ten aanzien van bekendmakingen ingevolge het Surinaamsch en het Curaçaosch Faillissementsbesluit is bepaald, te vervangen

door het voorschrift, dat zoodanige publicatiën geschieden in het nieuwsblad, waarin officieele bekendmakingen worden opgenomen.

IV. In aanmerking nemend, dat de particuliere nieuwsbladen in Suriname een labiel bestaan hebben — inderdaad hebben verscheidene zoodanige periodieken in den loop der tijden opgehouden te bestaan — is het duidelijk, dat alleen uit dien hoofde reeds de vroegere regeling van de onderhavige aangelegenheid met het algemeen belang strijdig was. Niet alleen is het aan derden onbekend, in welk nieuwsblad de bekendmakingen vroeger hebben plaats gehad, doch nagenoeg uitgesloten ook is, vooral hier te lande, de mogelijkheid van raadpleging van statuten, opgenomen in nieuwsbladen, waarvan de uitgave sedert is gestaakt. Het belang, dat het publiek bij deze raadpleging heeft, wordt door de tegenwoordige, ook elders te recht wettelijk voorgeschreven, wijze van bekendmaking beter gediend.

* * *

Naar aanleiding van het bericht omtrent de goede resultaten van dr. Cramer's proeven in Indië met een bedekking van vruchten door een rubberlaag, merkte Dr. Stahel op:

„Zooals u weet zijn proeven met een bedekking van Surinaamsche vruchten met balatamelk geheel mislukt. De niet bedekte vruchten hielden zich zelfs beter. De nieuwe behandeling is vrij bewerkelijk en duur. Ook wordt het velletje plakkerig en scheurt daardoor gemakkelijk. Misschien heeft deze rubberbedekking voor zeldzame tropenvruchten, die heel duur verkocht kunnen worden, eenige toekomst, wanneer het blijkt dat deze bewerking ook in de praktijk even goede resultaten oplevert als bij de eerste proeven. Maar voor sinaasappelen, bacove, enz. zal deze behandeling in ieder geval te duur zijn, „c'est une bonne action mais ce n'est pas la guerre".

In Amerika (Californië) doorgevoerde proeven met sinaasappelen in borax gedompeld, leverden daarentegen uitstekende resultaten, bij zeer geringe kosten".

* * *

Naar „De Maasbode" mededeelt, heeft de Weleerw. Pater H. v. d. Sande, Redemptorist uit Rotterdam, Dinsdagavond, 14 April, in de groote zaal van den Dierentuin te Rotterdam een lezing met lichtbeelden gehouden over den eerbiedwaardigen pater Petrus Donders, den apostel der melaatschen.

De eerw. spr. schetste het leven van den eerbiedwaardigen pater, verhaalde met welke moeilijkheden hij te kampen had om priester te worden en hoe hij eenmaal priester werkte als missionaris onder de negers en de Indianen in Suriname en met hoeveel liefde en toewijding hij er de arme melaatschen naar lichaam en ziel verzorgde. Een mooie serie lichtbeelden verduidelijkte het gesprokene.

Wegens het late uur kon de voorgenomen vertooning van de film „Suriname" niet meer plaats hebben, maar de heer Korsten, een Surinaamsch ingezetene, die de film zou toelichten, sprak nog enkele woorden over pater Donders, die hij in zijn jeugd had gekend, uitte zijn groote bewondering over den opofferenden arbeid door de Hollandsche missionarissen en zusters in Suriname verricht en wekte allen op dezen arbeid te steunen.

De heer C. Verheij, onder-voorzitter van de Katholieke Garde, welke vereeniging dezen interessanten avond had georganiseerd, dankte beide sprekers.

* * *

In „*Mitteilungen aus der Missionsarbeit der Brüdergemeine in Suriname*" geeft de heer S. Beck een interessant stuk Surinaamsche geschiedenis uit de zestiger jaren der vorige eeuw, n.l. hetgeen gebeurde met de wegloopers van Rac-à-Rac aan de Suriname-rivier. Nog staat ons levendig voor den geest de consternatie in Paramaribo, toen de stoomboot met de mislukte militaire zending en het lijk van den gesneuvelden adelborst van de Nederlandsche marine in de stad terugkwam. De heer Beck beschrijft de tusschenkomst van de Zending der Moravische Broeders tot bevrediging dier wegloopers. Het was een mooi stuk werk, met veel toewijding en beleid uitgevoerd.

* * *

„La Dépêche Coloniale et Maritime" van 9 April deelt het een en ander mede over de plannen tot aanleg van een nieuwen spoorweg in Britsch Guiana.

Een syndicaat te Londen heeft aan het gouvernement van deze kolonie een plan voorgelegd. Men meent dat een spoorweg met smal spoor zal kunnen worden gebouwd voor 400.000 à 500.000 pond sterling. Met dezen spoorweg zouden reizigers en goederen van de hoofdplaats Georgetown naar den bovenloop van de Mazaruni in één dag vervoerd worden in plaats van vijftien dagen, die thans daarvoor noodig zijn.

Een aanvangskapitaal van 10.000 pond wordt voldoende geacht voor de bestudeering van het tracé, welk werk 18 maanden na onderteekening van de overeenkomst voltooid moet zijn.

Het syndicaat verplicht zich een spoorwegmaatschappij tot stand te brengen voor den aanleg en de exploitatie van de lijn en voor de organisatie van een transportdienst te water tusschen het eindpunt van den spoorweg en een bepaald punt van de Boven-Mazaruni.

Aan het gouvernement worden geen fondsen gevraagd, maar den afstand in eigendom aan de maatschappij van terreinen langs den spoorweg en de kostelooze concessie van bosschen en mijnvelden door de maatschappij te kiezen tot een afstand van niet minder dan 40 mijlen van het eindpunt van den spoorweg.

* * *

In de „Haagsche Post" van 18 April schrijft Prof. Mr. J. C. Kielstra over zijn bezoek aan Britsch Guiana. De schrijver wijst er op dat voor de monding der rivieren in Guiana, die in zee uitmonden, zware banken liggen, die den toegang voor schepen met grooten diepgang onmogelijk maken. Vrachtbooten van een goede 6000 ton moeten het al heel precies afmikken, willen zij een paar maal in de maand in en uit kunnen loopen door van springtij gebruik te maken. Hierdoor moeten meerdere kleine schepen gebruikt worden voor den afvoer van een gelijke hoeveelheid product, wat noodwendig duurder vervoer is dan met een klein getal schepen van grooter tonnenmaat.

De opmerking is juist, maar daartegenover staat o.i. dat de afstand tot de Amerikaansche en West-Europeesche markten korter is dan b.v. van Java en Sumatra naar diezelfde markten.

Curaçao.

Aruba.

Aan de *Amigoe* ontleenen wij het volgende over de *Lago Petr. Co.*:

Het lang verwachte telegram is op Aruba aangekomen en alle onzekerheid is nu weggenomen. De werkzaamheden zullen nu spoedig een aanvang nemen. De baggermachine om de haven van Sint Nicolaasbaai uit te diepen is reeds onderweg. Tegelijk komen een 40-tal Amerikanen mee, die met dat werk zullen belast worden. Men is van plan met die havenverbetering dag en nacht door te werken, zoodat men hoopt in 3 maanden tijds er mee klaar te komen.

Men rekent er op, na voltooiing van dit werk, dat zelfs de allergrootste schepen aan de Sint Nicolaasbaai zonder eenige moeilijkheden zullen kunnen binnenkomen.

Tegelijk zal met den tankbouw begonnen worden, zoodat tegen het einde des jaars de opslag van de ruwe olie, uit Maracaibo aangevoerd, niet meer in schepen, doch in de nieuwgebouwde tanks zal plaats vinden.

Voor den tankbouw en het baggerwerk worden 50 man uit Amerika verwacht.

Zeer terecht maakt de correspondent in *La Union* de opmerking, dat nu de nieuwe begrooting voor 1926 een post van *f* 10.000 bevat voor verbetering van de Paardenbaai bij Oranjestad van Aruba, dat het Gouvernement in onderhandeling trede met deze Amerikaansche Maatschappij, die met zijn moderne baggermachines veel beter en vlugger dat werk zal kunnen klaarspelen.

Reeds heerscht er al heel veel meer vertier op Aruba door de vlottende bemanning van ± 500 koppen van het moederschip, dat de olie inneemt en van de 6 kleinere tankbooten, die tusschen Maracaibo geregeld heen en weer varen en de olie aanvoeren.

Zoodra een dezer tankbooten van Maracaibo terugkomt, gaat de bemanning aan wal en laat het overpompen van de olie aan de machines over.

De winkeliers kunnen het al heel goed merken, dat er veel vreemd geld op Aruba binnenkomt.

Aruba heeft tegenwoordig reeds 28 auto's.

De levensstandaard gaat op Aruba snel de hoogte in. Alles wordt duur.

Curaçaosche Bank.

De bank heeft in omloop aan bankpapier ƒ 1.480.573.

Muntvoorraad: goud ƒ 250.959.60
zilver „ 479.636.50

ƒ 730.596.10

d.i. ƒ 432.481.50 meer dan de wettelijk voorgeschreven dekking. (*La Cruz* van 4 Maart 1925).

(Vrome) Wenschen.

La Cruz beweert, dat het komende jaar zal brengen:
1°. de reorganisatie der politie;
2°. de reorganisatie van den Draadloozen Telegraafdienst met verlaging van het tarief;
3°. eene nieuwe slachtplaats voor koeien en ander vee;
4°. een nieuwe Gouvernementstelefoon;
5°. nieuwe straten in Poluda in plaats van de nauwe steegjes;
6°. een nieuwe waterleiding;
7°. een nieuw departement voor den havendienst en het loodswezen.

Middelen.

De Cur. Crt. geeft de volgende cijfers:

	1924	1923	Raming voor 1924
Belastingen.	f 1.692.920.—	f 1.473.265.—	f 1.318.775.—
Inkomsten van onderscheiden aard. . . .	f 823.347.—	f 645.311.—	f 500.280.—
Verhoogde opbrengst van eenige heffingen. . .	—	—	f 130.000.—
	f 2.516.267.—	f 2.118.576.—	f 1.949.055.—

Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschij.

Op 9 Maart 1925 is voor notaris J. J. Beaujou op Curaçao verleden de akte van oprichting der C.P.I.M., ten doel hebbende de uitoefening van het petroleumbedrijf in zijn vollen omvang en derhalve het opsporen en exploiteeren van petroleumbronnen en met petroleum verwante delfstoffen, de bereiding der daaruit te winnen producten, den handel in olie en de daaruit verkregen producten, het exploiteeren van olieraffinaderijen en voorts alles wat tot bereiking van dit doel nuttig of noodig is of daarmede in den ruimsten zin des woords verband houdt, hieronder begrepen het medewerken tot de oprichting van en/of het deelnemen in naamlooze of andere vennootschappen of ondernemingen die een soortgelijk of verwant doel hebben.

De maatschappij is gevestigd te Willemstad op Curaçao en heeft een maatschappelijk kapitaal van 30 millioen gulden, waarvan ƒ 29.999.999.— in handen van de C. P. M. en ƒ 1000.— genomen door Ir. M. C. Bastet, directeur der C. P. M.

Banco Neerlando Venezolano.

Naar men uit Caracas aan de „N. R. C." meldt, is daar ter stede als Venezuelaansche naamlooze vennootschap opgericht de Banco Neerlando Venezolano. Volgens haar statuten stelt de nieuwe bankinstelling zich ten doel het drijven van bankzaken in den ruimsten zin des woords, terwijl zij zich verder zal bezig houden met het bestudeeren, de promotie en de oprichting van industrieele en commercieele betrekkingen met het buitenland, meer in het bijzonder met Nederland en de landen van Noord-Europa in het algemeen.

Ofschoon het aanvankelijk in de bedoeling lag om met een kapitaal van Bs. 2 millioen (overeenkomende met ƒ 1 millioen N. Ct.) te beginnen, bleek er in handelskringen te Caracas dermate belangstelling voor het nieuwe instituut te bestaan, dat het kapitaal kon worden bepaald op Bs. 3 millioen, hetwelk onmiddellijk volteekend werd. De inschrijving werd opengesteld bij het kantoor te Caracas van de National City Bank van New York; de aandeelen werden op naam gesteld.

Als directeur van de nieuwe instelling zal optreden de heer Joh. Marx, laatstelijk directeur te Caracas van de Hollandsche Bank voor West-Indië. (N. R. Ct.)

De Commandant van Curaçao?!

Onder het opschrift „Venezolaansch vuil" geeft *De Rotterdammer* het volgende berichtje:

„Op Curaçao, het eiland in West-Indië, dat aan ons land behoort, nestelen zich vele vrouwen uit Venezuela, het vasteland aan de overzijde. De vrouwen zijn van verdachte zeden en werken dronkenschap, zedeloosheid en vechtpartijen op schrikbarende wijze in de hand. En steeds blijft die stroom van vuil aangroeien. De commandant van Curaçao is geruimen

tijd ziek, anders zou dit vrouwelijk gespuis wel o ruimd worden."

Gekheid!

De Hollandsche arbeiders in dienst van de C. P hebben een voetbalclub opgericht en die genoe Dutch Football Club.

De heer Willy Maal, die, naar wij meenen te w geen Chinees is, heeft een bioscoop geopend te lemstad en wel de... Curaçao moving pictures

Op den welgeslaagden stamdag van het A. N verleden maand te Den Haag gehouden, zagen wij wat Curaçaoënaars. Misschien wil een hunner een gend keer wel eens spreken over: Curaçaosche heden!

Hij kan dan ook meedeelen, dat er in de zitting den Kolonialen Raad van 27 Febr. l.l. niet minder 5 gouvernements-depêches waren ingekomen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Changuion.

Men kent de korte, treurige geschiedenis van gouverneur, en leze anders na wat Euwens over schreef in de *West-Indische Gids*, 1919, II, blz. 25

Van Starckenborgh, de fiscaal, oordeelde in aldus over zijn gouvernement:

„Changuion, die gedurende zyn regering, die Jaren of daaromtrent geduurt heeft, en nimmer verder is geweest, dan op zyn Gouvernement, de tenplaats van den Raad Fiscaal, voor een dag, zyn onpasselykheid, op het buitenplaatsie van Heer Lauffer, de eerste een quart en de andere halv uur van het Fort gelegen, en genoegsaam geen mensch conversatie heeft gehouden......"

Uit den Verren Vreemde.

De naweeën van de Balfourreis.

Niemand mag over het welslagen van een onderne juichen vóórdat deze geheel en goed voleindigd is. en met Jeruzalem ging 't lord Balfour voor den Wel waren er al demonstraties van onhartelijkheid als 't sluiten van de winkels in de Arabische wijk, ook rouwvlaggen werden uitgestoken, maar dit ver ver in 't niet bij de schitterende ontvangst in de plaatsen welke hij in Palestina had aangedaan de feestelijkheden, die zich in Jeruzalem groep om de opening der universiteit, waarover wij 14 d leden schreven.

De stemming en hooge verwachting bij den inzet wel niet duidelijker vertolkt worden, dan in deze van den correspondent van de „N. R. Crt." te Je lem, die op 1 April schreef: „Het is een triomftocht deze groote politicus door het land doet", en „Er is geen sprake van, dat de meerderheid der bieren het in den zin krijgt vijandig op te treden

Na Jeruzalem is 't echter gekeerd, en heeft de rige staatsman ervaren, dat noch zijn Britsch pr schap, noch zijn grijze haren, noch zijn naam en hem konden vrijwaren tegen hoon en perso gevaar.

Was 't in 't Britsche mandaat-gebied nog zoo pen, dat hij alles als een relletje van ondergeschikt teekenis kon beschouwen, in Syrië, in het Fr mandaat-gebied, kwam 't tot Arabisch-Turksche gingen, die hier te pijnlijker waren, omdat er geen selijk karakter aan gegeven kon worden.

De Fransche autoriteiten stonden tegenover den gen vreemden gast in een allervervelendste ding. Iedereen zal wel blijde zijn geweest toen 12en uit Beyroeth naar Alexandrië scheep ging, minder toen hij een paar dagen later Egypte verliet op de terugreis naar Londen.

Den 9en April is 't in Damascus 't ergste toege Een woeste volksmenigte deed een poging om hotel waar hij logeerde te dringen. Er werd met geworpen, men kwam in verzet tegen de politie, er slagen, gewonden, dooden vielen. Troepen, afdeelingen, gepantserde auto's vermochten de te herstellen. Eerst toen vliegtuigen rookbommen pen, gelukte het de opgewonden menigte uiteen ven.

De Fransche Hooge Commissaris in Syrië, gener Sarrail, bracht in den namiddag een bezoek aan four, en men heeft geen poging gewaagd om eenige demonstratieve wijze de figuur van den schen premier te redden, hij is onopgemerkt afger met een onbekende bestemming.

Te Beyroeth aangekomen, werd hij door een st

...ht beschermd en bewaakt. Wij lezen hierover in ...t Vaderland" (14 April):

...an den persoonlijken moed en de doortastendheid ...enkele Fransche politie-officieren is het te danken, ...hij in Damascus niet gesteenigd is. Onder dekking van ...rookscherm, door vliegtuigbommen, heeft Balfour ...vlucht moeten nemen van Damascus naar Beyroeth. ...ook daar bleek hij niet veilig. Slechts een overhaas-...aftocht heeft het uitbreken van relletjes in deze ha-...stad kunnen voorkomen."

...alfour is nu weer thuis. Maar de zaak is hiermede ...t afgeloopen. Zij heeft meer dan een leelijken kant. ...gevallen offers. De politiezaak. De verantwoorde-...heid van hen, die tot 't bezoek hebben medegewerkt. ...ral ook van generaal Sarrail, die in deze geen ...andeling in Jeruzalem had mogen zijn, al was hij ...t sedert kort in zijn positie. Nu 't ministerie, dat ge-...al Weygand uit Syrië had weggehaald, om hem ...Sarrail te vervangen, juist gevallen is, lijkt ons de ...niet gering, dat de aanval der menigte in Damas-...een steeniging van den Franschen Hoogen Commis-...zal worden. Werd de Balfour- politiek, die sedert ...Palestina als een eigen tehuis aan de Joodsche ...toedacht, door velen als een mislukking be-...ouwd en moest deze reis een vertooning worden voor ...wijsheid van het Balfour-inzicht, deze indruk even ...regen, is daarna uitgewischt in bloed en hoon. Daar ...Ver. St. van N.-Amerika zich sterk voor Palestina in-...teeren, verwikkelt dit de kwestie nog meer. De ...naamste vraag, die het gebeurde te beantwoorden ...houdt, is: welke zijn de oorzaken van het gebeur-... Wie zich in deze vraag durft te verdiepen, met de ...ke bedoeling om er niet alleen een antwoord op te ...n, maar ook daarbij passende oplossing te overwe-...zal bevinden, dat de Oriënt-kwestie, met haar Ara-...he-, Turksche- en Egyptische kraters, in Damascus ...een nieuwe uitbarsting is gekomen. Dit alles wordt ...vereenvoudigd door het feit, dat Engeland en ...krijk in Palestina en Syrië mandaathouders zijn van ...Volkenbond, wiens prestige bij gebeurtenissen, waar-...ok niet-leden van den Volkenbond (zooals Turkije ...Hedchas) direct of indirect gemoeid zijn, allicht een ...krijgt. De Zionistische politiek heeft, naar 't zich ...laat aanzien, dus den steun niet gevonden van de ...rlinge verdraagzaamheid tusschen Israëlieten en ...mieten, waarop Londen gehoopt en vertrouwd had, ...ij heeft daarentegen wel bijgedragen tot een ver-...ping van de tegenstelling tusschen Arabieren en ...ken in de gebieden bij de Middellandsche zee, tegen-...ing die Londen juist liever niet ziet verdwijnen, ...ezien het daarin vaak evenwicht zoekt voor zijn ...nbeleid.

...usschen zullen de bewonderaars van lord Balfour ...wel weten te vertellen, dat de hoofdzaak bijzaak is, ...at zijn reis toch als een succes te beschouwen is. ...na zijn aftreden zal de kritiek vrij loskomen.

De vliegtocht naar de Noord-Pool.

...ald Amundsen houdt vol en heeft de fondsen ge-...den om vol te kunnen houden.

...eeft de *ski* geholpen om de Zuidpool te bereiken, ...vliegtuig zal nu den weg naar de Noordpool zoe-... Wel was Pearry overtuigd deze reeds bereikt ...hebben, maar zijn plaatswaarneming was een ge-...kige, zoodat een nieuwe tocht haar te bevestigen ...resultaat te verbeteren heeft. Ook is de proef ...den luchtweg reeds in 't begin van onze eeuw ...or Andree per luchtballon genomen, maar van hem, ...lotgenooten en zijn ballon is nooit meer iets ver-...en. De onderneming, welke nu als de expeditie ...undsen-Ellsworth betiteld wordt, zoekt haar steun ...alleen bij de in de laatste jaren verkregen ver-...dering der meteorologische kennis en bij de ...me vorderingen door de vliegtechniek gemaakt, ...ook bij de uitkomsten met de draadlooze tele-...e verkregen. Een station op Spitsbergen, een aan ...d van de Farm, het moederschip der expeditie, ...de inrichting aan boord van de vliegtuigen zullen ...reizigers op de hoogte houden van de voor hen be-...lijke weerberichten, afkomstig van alle om het ...gebied aanwezige meteorologische instellingen. ...zullen de reizigers, als de inrichting goed werkt, ...ten kunnen verzenden.

...de keuze van het vliegtuigtype is niet uitsluitend ...de gunstigste vliegmogelijkheid gedacht, maar ook ...die van een landing op sneeuw en ijs. Deze kan ...s noodlanding gedaan worden, òf tot het doen ...gewenschte waarnemingen. De keuze voor de 2 ...stellen is gevestigd op vliegbooten, van het Wal-...-model.

...n signaal om elkander te vinden, ook na even-...e landing, worden rookbommen meegenomen.

Van deze kan ook nut worden getrokken om in lagere luchtlagen de windrichting te bepalen.

Vertrouwen de reizigers op het gekozen materiaal, toch hebben zij de mogelijkheid aangenomen van een terugkeer van de N.P. te voet en zijn hierop uitgerust, b.v. ook met ski's. Bij Kaap Columbia is een depot ingericht op ± 700 K.M. van de N.P.

De Dornier-fabrieken te Pisa en de bekende Rolls Royce hebben bekwaam personeel beschikbaar gesteld om voor het vertrek ter plaatse alles in de gunstigste omstandigheden in orde te stellen.

't Spreekt vanzelf dat het sportieve doel van het bereiken van de N.P. wel een groote drijfkracht, doch daarom geenszins het eenige doel is. Instrumenten van velerlei aard worden meegenomen om op meer dan een gebied van wetenschap waarnemingen te doen.

Behalve Amundsen en Ellsworth nemen nog 19 leden deel aan de expeditie; deze zullen echter over etappen verdeeld worden, zoodat volgens het plan slechts één der vliegtuigen bestemd is om het einddoel te bereiken.

Aan een draadloos telegram den 15 April uit Kingsbay op Spitsbergen door Amundsen verzonden, is 't volgende ontleend:

„Het ijs is vandaag gescheurd tot aan den wal en de Farm en de Hobby zullen zoo spoedig mogelijk binnenvaren, zoodat het lossen van de schepen en het in elkaar zetten van de vliegtuigen aan land kan beginnen. Deze werkzaamheden zullen waarschijnlijk twee of drie weken vereischen en dan zal de basis van de expeditie worden verlegd naar het Deneneiland, Wellman Bay of Kobbe Bay, waarna de vlucht naar de Pool zal worden volbracht, zoodra de meteorologen goed weer voorspellen, dat absoluut noodzakelijk voor de vlucht is."

Onze aandacht is gespannen!

Terwijl Nederland den terugkeer van zijn vliegers viert, die de eerste vlucht van hieruit naar ons tropenland hebben volbracht, worden daar op Spitsbergen de laatste voorbereidingen getroffen voor de vlucht door 't hooge noorden naar de N.P.

Aan het „welkom hier!" sluit zoo het: „goede reis" weer aan, als 't gestadig komen en gaan, 't onverpoosd verder zoeken, 't nooit voldaan streven naar meer weten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

DE INDISCHE AVOND VOOR DE BUURTVEREENIGING „DE GOEDE WONING" TE APELDOORN.

Woensdagavond 15 April hadden we onze 3en Indischen avond voor buurtvereenigingen; dit maal voor „de Goede Woning". De voorzitter daarvan, de heer Popma, constateerde tot zijn groote teleurstelling, dat de opkomst ver beneden de verwachting was. Waar bij andere gelegenheden als deze, de zaal zeer goed gevuld was, zal het geringe bezoek grootendeels toe te schrijven zijn aan 't feit, dat de S.D.A.P. voor haar leden een filmavond had georganiseerd, terwijl het weer niet gunstig was. Niettemin waren er nog een kleine 50 bezoekers.

Wat we op dezen avond den bezoekers hebben doen hooren en zien kwam in hoofdzaak op het volgende neer. Als inleiding memoreerde de spreker de voornaamste gebeurtenissen uit het jaar 1924 voor Indië, zooals: het overlijden van oud-G.G. v. Heutsz, met een herinnering aan zijn krachtig bestuur; de opening der rechtshoogeschool, het overnemen der technische hoogeschool; de vele congressen; de oprichting der provincie West-Java; de richting van het „gemengde bedrijf"; de ontwikkeling van den Inlandschen landbouw tot geldbedrijf (rubber) ten slotte het partijprogram van „Boedi Oetomo".

Daaraan knoopte spreker enkele opmerkingen vast omtrent de verandering, die in de Indische Maatschappij valt waar te nemen en waardoor dat deel van Groot Nederland dubbel ieders belangstelling waard is. Verder wees spr. op de beteekenis van het woord kolonisatie = het overbrengen van cultuur = opvoeden en wees spr. op de verplichting van Nederland, dat het te zorgen had, dat later zijn pupil zijn vriend zou blijven.

Daarna gingen we over tot het doen van een in vogelvlucht bekijken van Indië door middel van plaatjes: Sabang, Toba-meer; Z.O. Sumatra, Java, de Preanger, Oost-Java. Via Borneo-Celebes en enkele kleinere eilanden, eindigde de tocht op den Wilhelminatop.

In de pauze gebruikten de aanwezigen de gelegenheid tal van voorwerpen: weefsels, wapens, vlechtwerk, koper, houtsnijwerk, enz. te bezichtigen, waarbij eenige leden de noodige toelichtingen gaven.

Na de pauze volgde nog een serie plaatjes over het leven van den Javaan, eindigend in een korte beschouwing van den Boroboedoer, waarbij tal van bijzonderheden over levenswijze, karakter, enz. konden worden ingevlochten.

Een hartelijk woord van dank van den voorzitter sloot dezen toch nog gezelligen avond.

Met opzet hebben wij dit verslag iets uitgebreider gemaakt, om te laten zien hoe onze afdeeling werkt om Indië en dus ook de vereeniging en haar werk bekend te maken en wij alles doen om een zoo groot mogelijk aantal menschen uit alle lagen der maatschappij te bereiken.

Op den beschrijvingsbrief voor de a.s. hoofdbestuursvergadering staat o.m. ook weer: de propaganda. O. i. is er maar één methode: alle krachten inspannen, elke gelegenheid aangrijpen; ons niet te veel naar de menigte wenden met diepzinnige geleerde of wetenschappelijke besprekingen, doch wel kort en krachtig met de uitkomsten er van optreden en vooral met liefde en warmte ons onderwerp inleiden. Leden winnen door persoonlijke bespreking en zich niet laten ontmoedigen.

Intusschen de afdeeling Apeldoorn heeft voorloopig haar program afgewerkt. Behalve de jaarvergadering hadden we den Wonosobo-avond; een West-Indischen avond; drie voordrachten voor buurtvereenigingen. In het najaar volgt nog een buurt-avond en als 't eenigszins kan nog een avond voor Apeldoorn; doch daarvoor is versterking der financiën noodig. Dus nog meer leden werven! Wie brengt er ons nog eenige?

Voor het Bestuur,

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De *jaarlijksche algemeene vergadering* van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, zal plaats hebben op *Vrijdag 1 Mei 1925, des namiddags om 3 uur*, in het gebouw Heulstraat 17.

De Secretaris.
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

LEESTAFEL.

Ter kennisneming voor belanghebbenden ligt het Jaarverslag 1924 van de Carpentier Alting Stichting.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34h.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Lammerweg 3.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58.
Nijmegen: L. K. C. RöPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mej. J. J. LAGERS, Mengelberglaan 43.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. C. Bakker, Rozengracht 90 II te Amsterdam, als ambtenaar ter beschikking bij den Dienst der Belastingen;

Ir. C. P. H. Jagtman, Copernicuslaan 76 te 's-Gravenhage, Ir. A. M. J. van der Most, Bergschelaan 166b te Rotterdam en Ir. W. J. G. Paardekooper, Gerard Nootstraat 24 te Nijmegen, allen als ingenieur 3e klasse bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken.

Mr. G. J. Evers te Linne (Limb.) als rechterlijk ambtenaar;

Mej. B. H. Waanders, „Oud Rosenburg" te Loosduinen, als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;

c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

d. leeraren (of leeraressen) M. O. Nederlandsche taal- en letterkunde (volledig bevoegd);

e. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres;

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich voor het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A, (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *d*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *e*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.)

Mutaties van 15 tot 22 April.

Nieuwe Leden:

D. L. Bolleman, Amersfoort, Paulus Buyslaan 10.
Mej. C. Leinweber, Amersfoort, Laan 1914 No. 41.
Mevr. L. Loomeijer-Aghina, Overveen, Rampelaan ... *f* 5.

Nieuwe Begunstigers:

A. G. Witte, Apeldoorn, Zwanenweg 7. *f* 1.

Adresveranderingen:

H. J. Neervoort van de Poll, van: Heemstede, Heemsteedsche Dreef 254, naar: „Pré Fleuri", Sauvablin, Lausanne.
C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Rotterdam, Pieniersplein 5, naar: Oegstgeest, Wilhelminapark ... *f* 5.
E. J. Bergmans, oud-Ingenieur Waterstaat, Oosterbeek, van: Pension „Huize Zweiersdal" naar: Julianaweg 6c.
Mas Soemitro, Amersfoort, van: 1e Schoolcompagnie 16e R. I. naar: Bernulfusstraat 10.
Mevr. J. der Kinderen-Knijff, van: Breda, Teteringsche Parkstraat 22, naar: Ginneken, Oranjeplein 14a.
Mr. W. Suermondt, Rotterdam, van: Eendrachtsweg ... naar: Westersingel 84.
H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, oud-Resident, van: Den Haag, Tasmanstraat 212, naar: Wassenaar, ...kershagenlaan.
Mr. S. Cohen, van: Napels naar: Vienna, Poste restante.
Dr. J. Pilon, van: Seefeld in Tirol naar: Klein Pöchlarn a.d. Donau, Nieder-Oesterreich.
W. J. Cohen Stuart, Oud-Minister van Marine, van: Hotel du Parc, Rue Alberti 18—20, naar: Hotel Rivoli, rue Pastorelli.
Ir. Dr. Han Tiauw Tjong, Lid van den Volksraad, van: Weltevreden naar: Kedoengwoeni S. C. S., res. Pekalongan.
W. A. Penard, Vertegenwoordiger van „Aneta", van: Weltevreden, Encyclopaedisch Bureau, naar: ...doeng.
J. W. Ebbink, Kolonel Inf., van: Bandoeng naar: ...dang.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

ERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

Over Bali en zijne bewoners.
Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)

No. 18. DONDERDAG 30 APRIL 1925. 25ste Jaargang.

..t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's e.. Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

..ericht door Kolonel ..V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belan.. is een algemeen Nederlandsch belang"

KANTOREN:

..FDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
..CHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 1457..

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich i.. Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, i.. Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Balische verscheidenheden. — De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar! — Land en Volk van Sumatra. — Een schipbreukeling op de levenszee. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: ('s-Gravenhage). — Mededeelingen. — Mutaties van 22 tot 29 April.

Balische verscheidenheden

door

L. C. HEYTING.

I.

De Hollandsche „redoute" te Boeleleng (1846—1849).

Zooals den meesten lezers bekend zal zijn hadden in 1846, 1848 en 1849 millitaire tuchtigingsexpedities naar Bali plaats, daar de Balische vorsten zich niet aan de gesloten verdragen hielden.

Onder de vredesvoorwaarden van Juli 1846 behoorde o.a. het bouwen van een fort te Pabean (Boeleleng), dat door Nederlandsche troepen zou worden bezet tot de oorlogsschatting van *f* 300.000 (binnen 10 jaar te voldoen) zou zijn betaald, waarbij de Baliërs voor het onderhoud van de bezetting moesten zorgen.

Uit een particulieren brief van den bevelhebber der expeditie naar Bali in 1846, den luitenant-kolonel der infanterie G. Bakker, gedagteekend Sourabaya, 14 Augustus 1846, aan den Resident van Bezoeki J. F. F. Mayor, commissaris voor Bali, haal ik curiositeitshalve het onderstaande aan omtrent de stichting der redoute, daarbij de oorspronkelijke spelling met het spaarzame gebruik van leesteekens geheel volgend.

....„Met de redoute te Boliling is het zoo ver gevorderd, dat ik het 7 Bataillon de Artillerie en Hulptroepen gerust heb durven laten vertrekken, die dan ook op den 10 dezer met mij de reis naar Java hebben aangenomen, de Majoor Boers met het halve 14 Bataillon zal met de Sappeurs zoo lang daar verblijven, dat ook de Gebouwen binnen de Redoute klaar zullen zijn, bij mijn vertrek was de redoute wat de Aardewerken aangaat geheel voltooid alleen moest de gracht hier en daar nog wat bijgewerkt worden, het geschut staat reeds in de bastions de nederlandsche vlag is onder een salut van 21 schoten van de Redoute geheschen de bezetting is reeds in de redoute onder een groote loots gelogeerd, en de Majoor Boers met zijne troepen aan de oostkant der redoute aan (in? — L. C. H.) bivuak ook onder zeer goede lootsen het geheel wat op Boliling aan troepen is achtergebleven bedraagt 535 officieren en manschappen, als ook nog 105 koelies van madura en Sumanap, zoo dat als de troepen waakzaam blijven er niets te vreezen zal wezen te meer zij door het fregat schoeners en de kruisbooten beschermd worden"...

„Bij mijn vertrek van Boliling was het nog bij het oude alles rustig, en vermeen te mogen veronderstellen zij wel in rust zullen blijven afin de tijd moet het leren. Met de ziektetoestand begon het in de laatste dagen wat beter te gaan onder de troepen."

Drie jaren na de stichting, in verband met de onderteekening van het traktaat van Juli 1849, werd de redoute weer verlaten.

Erg benijdenswaardig had de bezetting van ongeveer 150 man het niet in die jaren, daar zij aan het ongezonde strand veel van malaria had te lijden. Ook de toevoer van de dagelijksche levensmiddelen had niet altijd geregeld plaats, daar de Boelelengsche rijksbestuurder, I Goesti Djlantik, de omwonende bevolking wel eens de bezetting opzette en verkoop van levensm... len verbood.

Minder bekend schijnt het, dat thans nog blijfselen van de redoute zichtbaar zijn. O... bestaan hiervan maakte mij indertijd de Heer Gertis, het hoofd van de Bali-sectie der vierde rente-opnemingsbrigade, opmerkzaam.

Ten oosten van de monding der Boel... rivier, vlak bij het strand in kampoeng ... achter de vroegere Chineesche wijk, bevindt nu een Mohammedaansche begraafplaats op terrein van de toenmalige „bèntèng".

Twee bastions aan de zeezijde kon ik in nog duidelijk onderscheiden, ook de gracht tusschen en die aan de westzijde benevens het voerkanaal naar zee, al was alles ook geden... met klapper- en pisangboomen beplant.

Aan de westzijde zag men bovendien nog omgevallen meterdikken muur van eenige lengte, volgens de bevolking de resten van het kruithuis.

Eenige tientallen jaren geleden zou een B.O. ambtenaar al, wat er nog van dit baksteenen huis overbleef, hebben doen vernietigen en plaatsen in verband met een eigendomsaan... van het naburige erf door den Chineeschen eigenaar.

Vermoedelijk zijn enkele van de tegenwo... Mohammedaansche grafmonumentjes wel ... oude baksteenen der Boelelengsche redoute bouwd!

Iets dergelijks dus als het gebruik van de tjandisteenen van sommige Hindoe-Java... monumenten voor suikerfabrieken.

Sic transit gloria mundi!

Scheveningen, 19 April 1925.

De hoofdbron onzer nation... inkomsten in gevaar!

In een tweetal artikelen werd in 't „K... Weekblad" van 12 en 31 Maart gewezen op ... dat den afzet onzer Koloniale producten ... gelsche zijde bedreigt.

Speciaal werd als sprekend voorbeeld ... onze bloeiende theecultuur vermeld.

Het samenvallen dezer artikelen moge ... als een merkwaardig feit vermeld worden ... geen terzelfder tijd daarover in onze Indis... is gepubliceerd en waarvan de schrifturen ... hier te lande zijn aangekomen.

Speciaal zij daarbij o.a. verwezen naar 't ... van 1 Maart l.l. van de „Indische Culture... mannia)", waarin hetzelfde bepleit wordt.

Daarin verklaart de heer W. H. Ukers, ... New York „The Tea & Coffee Trade Journal" ... zoowel de productie- als voornaamste ... landen bezocht — hoe hem overal ter wereld ... bruikstoename van thee frappeerde. Hij leid... uit het sterk sprekend en algemeen opkom... breede volksmassa's. Van daaruit gaat in ... de alcolhol-bestrijding uit, om aldus kra... putten tot democratiseeren der volkeren. ... meene per capita toeneming van 't theever... daarvan 't rechtstreeksch gevolg. Over de ... wereld toch maakt de werkmansstand ... der bevolking uit. Begint overal, zooals 't ... deze eenmaal thee te drinken, dan valt 't ... te overzien.

De Heer Ukers die den stoot aan den „Tea ... der Ceylon-planters gaf, wendt zich thans to... Ned. Ind. planters met de aansporing: Ri... groote schaal een theefonds op. Wendt u tot ... Regeering, opdat deze hetzelfde voor u ... brenge als de Engelsche voor haar mensch... ge dit op andere wijze, dan lijdt ge fiasco.

...st dan zeker kostbaren tijd — en deze nijpt! Enigen uwer konden allicht inmiddels van meening veranderen en ontsnappen, terwijl in een groot lichaam als dat der theeplanters van Ned.-Indië er steeds afzijdigen zijn, die steeds in de contramine verkeeren.

Mijn advies aan u, leden der Vereeniging „Thee Expert Bureau", is derhalve dat ge tot dit doel onverwijld de hulp uwer Regeering inroept.

Merkwaardigerwijze beroemt zich genoemde Vereeniging juist even te voren in haar Jaaroverzicht over 1924 erop, dat Gr. Britannië de helft der totale Ned.-Ind. theeproductie verorberde.

Zoowel de Heer J. van der Chijs als „de Havik" wezen in hun vorige artikelen op het *betreurenswaardige* van dit feit. Hebben deze heeren of heeft het „Thee Expert Bureau" van Batavia gelijk?

Het „Algemeen Landbouw Weekblad voor Ned.-Indië" (No. 33, 14-2-'25) dringt op bladz. 1178/82 in een hoofdartikel op grootere propaganda voor N.-I. thee aan. Onze eigen vlag wordt bij den verkoop op den voorgrond gesteld. De afhankelijkheid der N.-I. thee van de Londensche markt wordt daarin gewraakt. Gewezen wordt op de toenemende productie van Java en speciaal op die van Sumatra, als logisch gevolg waarvan ruimere afzetgebieden tot betere prijzen gezocht moeten worden. Het artikel eindigt: „Daarvoor is propaganda en voortgezette propaganda noodig. Frappez toujours. Frappez toujours et plus fort." M.a.w. „Slaat erop!"

Bij wijze van conclusie mogen uit 't uitvoerig behandelde materiaal derhalve uit de genoemde beide artikelen van het „Koloniaal Weekblad" de volgende punten worden samengevat:

1. Het blijkt dat de concurreerende Engelsche theecultuur grootendeel haar belangrijken commercieelen voorsprong op de Ned.-Indische aan de „B. E. I. Tea Cess"-actie te danken heeft, waardoor ze haar product circa 8 cts. plb. hooger kan verkoopen, en zulks alléén ter wille van de duidelijk uitgesproke herkomst.

2. Dat de kunstmatige depreciatie van het Ned.-Ind. product (120 mill. lbs.) op effectief ƒ 10.000.000 'sjaars te staan komt.

3. Dat de Engelschen hun voorsprong te danken hebben aan het praktisch aanwenden van een geldelijk offer van slechts ¾ pie. plb. of ½ ct. p. K.G. over hun geheele theeproductie, ten behoeve eener propaganda voor Britsch-Indische thee in het buitenland.

4. Dat de N.-I. theecultuur zich dus ter wille eener besparing 't 16-voudige laat ontfutselen.

5. Dat deze met de tegenwoordige winst van ... cts. p. ½ K.G. (of meer) door de nu heerschende abnormale boomperiode is verblind, en geheel onvoorbereid zal staan voor een mogelijke plotselinge slump (als b.v. in 1920/21), waarbij 8 cts. meer of minder, kwestie was van leven of dood.

6. Dat door niemand nog hiėr te lande in praktijk is gebracht, Ned.-Ind. thee aan den buitenlandschen verbruiker met uitgesproken herkomstopgave voor te zetten, hetgeen door de kwalitatieve verbetering der laatste jaren bij zaakkundige selectie en onderlinge vermenging is mogelijk geworden.

7. Dat juist met de groote vlucht der Bonded Teapakkerijen, in samenwerking met de B. E. I. „Tea Cess" beweging, zoogen. „British-grown Tea" (in pakjes) zich overal ter wereld *blijvend* kon vestigen.

8. Dat het dus een ontegenzeggelijk koloniaal, zoowel als cultuur-belang is, om met ruime middelen hier te lande zúlke ondernemingen te kweeken en te steunen, welke zich dit voor N.-I.-thee tot taak stellen. Het is toch juist door de aanwezigheid van kapitaalkrachtige en goed georganiseerde theepakkers-firma's, dat de Engelsche „Tea Cesses" met hun samenwerkende apparaten vonden om het beoogde succes te bereiken. De uitvoerhandel in thee in Nederland beperkt zich bijna uitsluitend tot den verkoop aan den buitenlander in bulktoestand. Bij het bekomen van zekerheid dat N.-I.-planters, in samenwerking met de Regeering, de Ned.-Ind. thee als *zelfstandig* product zullen propageeren, zal ongetwijfeld de theeuitvoerhandel zich daaraan aanpassen.

Mogen deze regelen er ook toe bijdragen, dat onze Koloniën door een betere gestie aan het „distributing end", gepaard aan propaganda van ter zake kundigen uit thee-exportkringen volgens Engelsch model, een waardig aandeel bekomen van het thans serieus ingezette wereldverbruik, dat ontegenzeggelijk voor thee als verbruiks- en genots-drank onder het motto van: „thee de billijkste volksdrank, zijnde slechts 1 cent per kop", is weggelegd.

Dit is de wensch van

EEN CULTUURMAN.

Amsterdam, 29 April 1925.

Land en Volk van Sumatra.

Octave J. A. Collet. *Terres et peuples de Sumatra;* orné de 150 dessins ou graphiques et de 180 planches hors texte ainsi que d'une grande carte en couleurs. Ouvrage ayant obtenu le prix triennal „Maurice Rahir" décerné pour la première fois en 1924 par la Société royale Belge de géographie. Amsterdam, Société d'édition „Elsevier", 1925.

Op de derde bladzijde is Sumatra dwars over Europa gelegd: de Zuidpunt ligt even in de Middellandsche zee, Atjeh steekt over de westkust van Ierland heen. Het kaartje geeft een goed idee van de uitgestrektheid des eilands — misschien zijn er lezers die vragen of men terres et peuples van deze oppervlakte eenigszins voldoende kan behandelen in een groot-kwarto boek van bijna 600 bladzijden. Collet heeft 't getracht, en naar mijn bescheiden meening is het boek zoo goed geworden als men maar kan verlangen. Laat me dadelijk erbij zeggen, dat zulke boeken mijn genegenheid niet hebben; men ontmoet er telkens — het kàn niet anders — oppervlakkige beschrijvingen, mededeelingen die den lezer niets wijzer maken, die hier in hun gracieus fransch werkelijk iets schijnen te beteekenen... het is behoorlijk, dat ik dit even toelicht. In het register gaan we snuffelen of er iets over kunst is te vinden. Het woord ontbreekt en dat belooft niet veel; inderdaad „Les arts n'existent plus, au sens esthétique du mot. L'Islam, destructeur et niveleur, leur a porté un coup mortel. L'abolition de l'esclavage, l'introduction de la camelote et de la quincaillerie européennes ont achevé cette décadence" (168). Dan noemt de schrijver een en ander dat ondanks deze tegenwerking is blijven leven; het weven missen we daarbij; toch wordt er nog geweven; wanneer ik mij de schatten van het museum te Rotterdam herinner, dan is inderdaad veelal het oude mooi; misschien worden er ook thans nog in Atjeh fraaie idja's geweven; maar tjindé's, zooals de goede oude waren, brengt Palembang zeker niet meer voort; ook de nieuwe Bataksche kains halen niet bij de oude; de gouden weefsels van de Bovenlanden heb ik nooit bewonderd. Wie vele doeken uit de achter ons liggende periode der weeftechniek in handen heeft gehad, wordt lastig; en er is reden tot angst over de toekomst van dezen sedert onheugelijken tijd bestaanden vrouwen-arbeid, ouderwetsch huiswerk, ieder voor zich.

Tissage vermeld het register vele malen. Ik moet iets daarvan citeeren om den aard van het boek te doen uitkomen. „Les Hindous — venus en paisibles marchands et non en conquistadores — enseignèrent aux populations sumatriennes la culture du riz, le tissage et la métallurgie" (77). „Les procédés de teinture ne forment toutefois pas, comme le batik à Java, l'objet d'une série difficile de bains successifs, mais ont pris une curieuse modalité, celle du tjindé, tissu noué de façon spéciale avant l'immersion dans les colorants" (168). En dan „......tjindès, tissus noués, que l'on plonge successivement dans une série de bains de teinture, de

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

façon à obtenir des dessins bizarres d'une coloration inattendue" (457). Beide mededeelingen van Palembang; hierbij vergeleken is het bericht uit Atjeh „De nos jours, les femmes tissent encore le coton ou la soie avec un goût parfait" (323) in al zijn onbenulligheid aandoenlijk juist. En over de Gajo-landen dit: „Citons les moulins à sucre si singulièrement primitifs; la poterie — ordinaire ou incrustée d'argent(?); le tressage des nattes et la sparterie aux dessins géométriques et polychromes; le tissage des soies bariolées; la fonderie du cuivre" (328), technieken die nog aanwezig zijn in dit geïsoleerde land. Nu bij de Bataks: „Le tissage et la teinture sont en honneur. Il est regrettable que le Batak ne dispose pas d'une gamme totale de colorants végétaux et doive se contenter du bleu et du rouge avec lesquels il compose une nuance très chaude" (348).

Het weven is hiermede afgedaan: de lezer die niet van elders zijn kennis had, zal weinig ervan oververtellen. „Hilversum, met tapijtfabrieken", uit de aardrijkskundige boekjes behoort tot hetzelfde slag. Het kàn misschien niet anders (korte berichten behoeven echter niet altijd onjuist te zijn), er moet „gestreefd naar beknoptheid", maar welk nut heeft die beknoptheid? Het boek is niet voor ons bestemd, zal men zeggen, en dat is een waar woord; door zes bladzijden bibliografie te geven, wijst de schrijver aan waar zij moeten aankloppen die meer verlangen dan hij kan geven. „En publiant ces pages, je crois rendre service à tous ceux qu'intéresse cette terre splendide, et j'estime combler un vide dans les renseignements géographiques en langue française." En dan noemt hij de in 1810 verschenen fransche vertaling van Marsden's History of Sumatra.

Voor hen die den heer Collet niet kennen, zij hier gezegd, dat hij veel heeft geschreven, sedert 1894 al, toen hij iets over koffie publiceerde; daarna over goud, gutta percha, caoutchouc, tin, tabak, kokosnoten, kina; voorts is van 1911 zijn werk „L'île de Java sous la domination française. Essai sur la politique coloniale de la Monarchie et de l'Empire dans la Malaisie archipélique"; van 1921 „La situation économique aux Indes orientales Néerlandaises". Ook over het Kongo-land heeft hij geschreven, over Siam en over Serawak. Het laatste nummer van zijn oeuvre (vóór het Sumatra-boek), en misschien het meest interessante voor velen, behandelt de zedelijke verbetering van den belgischen frank.

Alvorens verder te gaan moet ik iets zeggen over de verdeeling van den inhoud: de eerste drie hoofdstukken heeten L'insularité (de samenstelling van het land uit eilanden), Le sol en La vie; samen vormen zij wat de schrijver noemt Le milieu; en hij geeft daarbij afbeeldingen van een Atjehsch panorama, van den rotswand eener berg-engte in het noorder-gebergte, en als cul-de lampe een prauw met zeilen als vleermuisvlerken, zooals Couperus ze noemde; verder een vallei in de Padangsche Bovenlanden met de terrassen der sawahs, een oro-bathymetrische kaart van Sumatra, een orografische, een geo-morfologische, een hydrografische, en twee Atjehsche landschappen, waarvan een met den val van Kroeëng Oelem. Kaartjes van den regenval en van de moesons gaan vooraf aan zeldzaam mooie kijkjes in het bosch en op het meer Tawar; dan komen de afbeeldingen van dieren, olifanten, tijgers, herten, het spookdiertje, den maleischen beer, „assez commun"(?), orang oetans, den vliegenden eekhoorn, de bintoeroeng en de groote vleermuis die kalong heet.

Uitvoeriger nog dan de dierenwereld is de plantengroei geschetst en telkens vinden we aan den kop der hoofdstukken in een smalle strook toepasselijke vignetten, schijnbaar houtsneden, die de foto's op aangename wijze afwisselen. Zoo staat er boven het 4de hoofdstuk van het tweede gedeelte, dat L'ambiance (de omgeving?) heet, en over de geschiedenis, het gezag en den economischen toestand handelt, een zeegezicht met oud-holland[sche] schepen; boven het laatste van de drie een [plo]gende karbouw en vrouwen die de bibit in [den] grond zetten. Niet op den duur is dit hoofd[stuk] landelijk gehouden: men treft mede daarin aa[n] ontwikkeling van het auto-verkeer in Palem[bang] en in Benkoelen zoomede op de westkust; oo[k] voer- en spoorwegcijfers, en koffie-oogsten.

Terres et peuples de Sumatra is een kost[baar] prentenboek tevens; uit den titel die boven [de] aankondiging is geschr[illegible]n blijkt dat de tekst [...] 330 afbeeldingen, waaronder ook zijn te rek[enen] de grafische voorstellingen, is toegelicht. Tot [het] merkwaardige zou ik willen rekenen het hout[snij]werk aan een oud Bataksch raadhuis, de mens[chen] uit de Gajo-landen, de Koeboes; over de Koe[boe]vrouwen: „Elles partagent en tout la vie de [leurs] compagnons et possèdent comme eux une ad[resse] toute particulière à grimper sur les arbres et [d'al]ler placer, dans les plus hautes branches, d'i[ngé]nieux appeaux auxquels les oiseaux se lais[sent] prendre, tant leur ramage, comme du reste les [cris] des singes, est curieusement imité". Appeaux [zijn] lokfluitjes, misschien ook strikken. Koeboe-v[rou]wen die tot de hoogste takken der boomen kl[im]men...... il y a du louche. Toch is het verhaal [over] de Koeboes (291 v.v.) aantrekkelijke lektuur, [en wie] het hardop leest zal welluidende klanken ho[ren] daarenboven. Voorts vallen naar voren te bre[ngen] de Bataksche steenen sarkofaag, de altijd piep[ende] kintjirs, de raderen die het water opvoeren [naar] de sawahs; de rijstvelden in de Lampongs; [de] steenen dorpstrappen van Nias; de Niassers ze[lf], krijgslieden naakt tot het punt waar de be[enen] samenkomen, de rest met harnas, helm, schild [en] lans. Drie rhinocerossen bij elkaar op een [klein] prentje geeft 'n onjuist beeld van hun zeldza[am]heid; maar de vermelding van den Sumatraansch[en] haas is aardig. Van artistiek belang is de cul-[de-]lampe op bl. 476, de vliegende anggangs, die d[oen] denken aan de vogelgeraamten van Dirk Nijl[and]. Zijn er die meer belang stellen in het petroleu[m-be]drijf — ook aan hen is gedacht; zelfs het m[aken] der blikken die, eenmaal leeg, het indische [huis]houden overeind doen blijven, is afgebeeld. D[e af]beelding (pseudo-houtsnede) van drijvende [huis]jes op een zijrivier van de Siak (399) is bijzo[nder] goed.

Tweemaal verwijst de schr. ons naar mu[ziek]; daarheen gaat niet zijn liefde. We lezen (232) [van] „un rythme bizarre", ook over „les accords [les] plus vigoureux de l'orchestre", sans lieu ni da[te]; elders: „La musique rythmique et cadencée [du] Batak est évidemment un emprunt fait à Java. [Le] gamelang est presque exclusivement réservé à [sou]ligner les danses," enz. (360). De hollandsche [„sa]vants spécialistes" die het ms. hebben gelezen [...] XV) hadden hier en daar hulpvaardiger zich [kun]nen toonen.

L'économie is hoofdst. VI; dan volgen VII [...] onder het hoofd Les populations als La dém[ogra]phie, L'homme, Les sociétés. Een groote afd[eeling] heet Les régions en geeft in de hoofdstukken [...] XV II La forêt, Atjeh et les pays Gayo, Les [pays] Batak, La côte orientale, La côte occidentale, [...] Minangkabau, Palembang et Djambi, Les [dis]tricts Lampong, La barrière insulaire. Het slot [is] L'avenir, n.l. de toekomst van Sumatra en Holl[and].

Zooals Keesjen aan Jaep vraagt in „Aran [en] Titus of wraak en weerwraak" zal de lezer nu [ver]moedelijk willen weten of het dan „uit" is. G[een]zins: een groote kaart van het eiland (1:2.000.000) [...] is, onhandig, achterin het boek vastgemaakt; [zij] van het Etablissement cartographique E. Pa[...] Ukkel-Brussel en geeft o.a. routes carossables [...] verbazingwekkende talrijkheid. En ook dan is [het] nog niet uit; bladerend in het dikke boek, we[lks] sprekende letter is gedrukt op degelijk papier, [zal] de lezer telkens iets vinden dat hem boeit. „L'am[é]nagement et l'exploitation rationnelle des forêts [de] Sumatra sont encore nuls. On ne saurait assez [...]

...rer le fatal laisser-aller anarchique qui résultait ... „respect des droits naturels" de l'indigène. Il ...en est suivi une dévastation sans contre-partie" ...88). Dit — en véél meer van dien aard — behoort ...ot „les observations qui me sont personelles" (bl. ...VI) die aan het boek een groote aantrekkelijkheid ...even. Zoo heeft men te lezen wat de schr. zegt ...er het gebrek aan volk (542) en wie van een mooie ...n onversierde beschrijving houdt moet lezen „le ...oyage de Fort de Kock à Paja-Koemboeh"; dit is ...ollet op zijn best.

En afbeeldingen allerwege. Het huis van Engga-... (534), naar een model te Leiden, bestaat niet ...er, maar ik meen dat de schrijver zulks ver-...eldt. Te oordeelen naar de platen die Mentawei ...zien geven, blijft alles daar zooals het was; min-...ns veertig jaar geleden heb ik dezelfde men-...en en omgeving afgebeeld gezien; wat houden ... eilanden zich goed! Trouwens dat geldt ook ...or de Bataksche vrouwen, wier portretten on-...egeld door het boek verspreid liggen; vooral het ...edertje met haar kind, evenals „maître corbeau ...r un arbre perché", schijnt mij een benijdbaar ...ed geconserveerd relikt.

Ik hoop, dat de lezer nu ongeveer weet hoe ik ...nk over het boek van Collet, en dat hij stevig zal ...thouden: Terres et peuples de Sumatra is in ...ofdzaak bestemd voor Belgen en Franschen.

JOH. F. SNELLEMAN.

...en schipbreukeling op de levenszee

door

J. F. C. NIENHUIS.

„Het vertrek van het S.S. „Schouten" naar Sta-...n en Balik Papan is uitgesteld tot morgenmiddag ... uur."

Het was in Maart 1919, dat deze jobstijding, in ... eenige hotel dat Bandjermasin rijk was, met ...t krijt op een zwart bord werd geschreven. Voor ... passagiers, die het aanging, beteekende dit één ...g langer verblijf in een inrichting, welke vol-...men beantwoordde aan de beschrijving door Bas ...h, al 20 jaar geleden, van een Indisch hotel ge-...en. Het was dan ook een opluchting toen den ...genden dag de „Schouten" inderdaad om 12 uur ...middags onder stoom ging.

Met flinke vaart sneed het schip door het water. ... kronkelende zijrivier van den Soengai Negara, ...araan Bandjermasin is gelegen, biedt geen ge-...akkelijk vaarwater voor zeeschepen. Van de ...ommando-brug gezien lijkt het of het schip, bij ...ke kronkeling van de rivier met een niet te stuiten ...aart, pal op den oever zal loopen. Doch de officie-...ren van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij ...erstaan hun vak. Met groote behendigheid werd ...manoeuvreerd, juist op tijd werd telkens van ...chting veranderd en het roer omgeworpen. Het ...d er iets van of de „Schouten" al laveerende de ...ier afvoer; de man aan het stuurrad had zwaar ...ingespannen werk.

Toen de Soengai Negara eenmaal was bereikt, ...ng het verder recht toe, recht aan, naar de Java ... De Negara, een van de vele groote rivieren ... het waterrijke Borneo, is bij zijne uitmonding ... breed, dat aan den eenen oever staande, de ...ore oever met het bloote oog nauwelijks zicht-...r is.

De gezagvoerder van de „Schouten" behoefde ...oopig aan de vaart van zijn schip geen bij-...dere aandacht meer te schenken. Het was nu ...der den stuurman van de wacht best toever-...uwd. Hij ging de commandobrug af, om op het ...k een kijkje te nemen.

Het schip was méér dan vol, vooral het aantal ...passagiers was bijzonder groot. De meeste ...sagiers waren bestemd voor Balik Papan, een ...ats die de laatste jaren door de olie-ontginning ... hooge vlucht had genomen.

Onder de dekpassagiers voor Balik Papan bevond zich ook een Europeaan, die door de politie van Bandjermasin aan boord was gebracht. De gezagvoerder was voor dezen man gewaarschuwd, doch wat hij eigenlijk misdreven had wist men niet. De politie van Bandjermasin, die hem aan boord had gebracht, had dit niet verteld en in de drukte van het vertrek had de gezagvoerder er niet naar gevraagd. Hij droeg een verschoten, kaal gesleten en gerafeld khaki-pak, doch uit zijn houding en wijze van optreden bleek wel, dat deze aan lager wal geraakte Europeaan, met zijne bleeke gelaatskleur en regelmatige trekken, betere dagen gekend had. Dat was dan ook inderdaad zoo.

Hij behoorde tot een algemeen bekende en zeer geziene familie, wier leden in het Leger en bij de Magistratuur hooge betrekkingen bekleedden. Een misdadiger was hij niet, in de gevangenis had hij nimmer gezeten, doch hij was een zwakkeling, zonder stuur of vastheid. Willoos, met slechte neigingen, waaraan hij toegaf als het hem lustte, ging hij door het leven. Er was niets met hem te beginnen, geen hulp of steun kon hem op den duur in het rechte spoor houden.

Zijn familienaam had hij eenigszins veranderd. De aanvangsletter, een C, had hij door een K vervangen, wat in de uitspraak geen verschil maakte. Het laatste gedeelte van zijn dubbelen naam had hij weggelaten, niemand behoefde te weten, dat hij het zwarte schaap uit de kudde was.

De gezagvoerder van de „Schouten" zat met het geval een beetje verlegen. Dat een gewezen Russische grootvorst als krantenjongen zich in het gedrang van de Parijsche boulevards kon ophouden, zonder de aandacht te trekken of aanstoot te geven, was denkbaar, doch dat een Hollander van goede komaf in Nederlandsch-Indië als dekpassagier tusschen Inlandsche en Chineesche koelies op een Paketvaartstoomer zou meereizen, dat was niet heelemaal in orde. Daartegen kwam niet alleen zijn gevoelig zeemanshart in opstand, doch sprak ook onbewust het ouderwetsche hooghouden van het „prestige" van den blanke tegenover den inlander, een woordje mee. Wat de man op zijn kerfstok had, wist hij niet en kon hem voor het oogenblik ook niet schelen. K. was rustig aan boord gekomen en had zich ordelijk gedragen. Daar zat hij nu op het volgepropte dek, dichtbij de verschansing, met zijn schamele bagage in zijn onmiddellijke nabijheid, omringd door kakelende Inlanders en Chineezen. Neen, dat ging zoo niet, daar moest iets aan gedaan worden.

Het duurde niet lang of voor K. was een plaatsje in de 2de klasse ingeruimd. Met overdreven betuigingen van dankbaarheid overlaadde hij den gezagvoerder voor deze daad van menschlievendheid. Hij vertelde, dat het hem niet gelukt was te Bandjermasin genoeg geld bij elkaar te krijgen om de passage-kosten 2de klasse naar Balik Papan, zijn volgende bestemmingsplaats, te betalen. Hij was van Java gekomen met een groote collectie liedjes, muziek- en zangnummers, met het doel die in Zuid-Borneo van de hand te doen. De politie te Bandjermasin had het hem lastig gemaakt bij zijne pogingen om aan de woningen van de Europeesche ingezetenen iets te verkoopen. Veel was hij niet kwijt geraakt, hoeveel moeite hij ook had gedaan.

De ware toedracht zal echter wel geweest zijn, dat K. tegenover alleen thuis zijnde dames wat indringerig en vrijpostig was opgetreden en men ten slotte de hulp van de politie had ingeroepen om van hem af te komen. Om zeker te zijn, dat hij zou vertrekken had een Europeesch politieagent hem naar de boot gebracht.

Onder de passagiers 1ste klasse van het schip raakte het al vrij spoedig bekend, dat K. als dekpassagier aan boord was gekomen en met de politie van Bandjermasin in aanraking was geweest. Er waren enkele Indische dames, die erg „kassian" met hem hadden en den hulpvaardigen, goedhartigen gezagvoerder „een schat van een man" vonden. Sommige mannelijke passagiers uit de 1ste

klasse dachten er weer anders over, zij noemden het overdreven en ziekelijk om zooveel aandacht aan zulk een vagebond te schenken. Het was toch boter aan de galg gesmeerd.

's Avonds aan tafel werd het geval druk besproken en toen de dames vernamen, dat K. door het rondventen van muziek- en zangstukjes zijn brood trachtte te verdienen, werd het plan geopperd, na afloop van tafel eens in de 2de klasse te gaan kijken naar het moois, dat hij bij zich had. K. werd vooraf gewaarschuwd en was met het aangekondigd bezoek zeer vereerd. Hij had zijn koopwaar te voorschijn gehaald en ontving in een rustig hoekje van de 2de klasse het gezelschap met een hoofschheid en zwier, welke met zijn armelijke plunje en triestige omstandigheden weinig in overeenstemming waren. Zijn mond stond geen oogenblik stil, met iets gemaakts in zijn stem ratelde hij maar door. De aardigheden, welke hij er tusschendoor gooide, waren niet alle van het fijnst allooi, al zorgde hij ook binnen de grenzen der betamelijkheid te blijven.

„Gaat gerust uw gang, dames en heeren! Kijk „op uw gemak alles maar eens in, is er iets dat u „aanstaat, zeg het me, dan fluit of neurie ik u het „wijsje wel voor. Ik ben niet goed bij stem van„daag, of beter gezegd, mijn stem is wat achteruit „gegaan den laatsten tijd, anders zou ik u de stuk„jes kunnen voorzingen."

„Hier heb ik „Mimi d'amour", heel lief, kost „maar f 1.50; dat is „C'est l'amour", gloed nieuw „stukje, voor f 2.—; „Parfait Amour" bestaat ook, „maar daar kan ik u niet aan helpen. Dan is er „nog mijn eigen moer, maar die telt niet mee, want „die is hertogin!"

In dien trant ging het door, terwijl afwisselend een wijsje werd gefloten of geneuried. Het gezelschap vermaakte zich met den lustigen vagebond en kocht hem verscheidene van zijn liedjes af. Bij elkaar had hij bijna f 10.— verdiend, zijn dag was goed. Er kon een extra potje bier op overschieten. Alle tegenspoed was voorloopig alweer vergeten, onbezorgd ging hij Balik Papan tegemoet. In de „olie" werden goede zaken gemaakt, hij zou wel door zijn koopwaar heenkomen. Gisteren te Bandjermasin vo[illegible]e hij zich als een bedelaar, thans was hij weer [illegible]en prins te rijk.

Van Week tot Week.

21—27 APRIL.

Wetenschappelijke expeditie naar Zuid-Sumatra. De Kon. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam ontving van iemand die vooralsnog onbekend wenscht te blijven een bedrag van f 30.00.— als bijdrage in de kosten eener Nederlandsche wetenschappelijke expeditie naar Zuid-Sumatra, ter bestudeering der volledige zoneclips van 14 Januari 1926, welke expeditie bij genoemde Akademie in voorbereiding is.

J. van der Weide †. Te Arnhem is op den leeftijd van 75 jaar overleden de heer J. van der Weide, gep. kapitein van het O. I. Leger.

A. F. P. Carstens †. Te Amsterdam is overleden de heer A. F. P. Carstens, gep. majoor van het O. I. Leger.

Gepensionneerd. De kolonel der infanterie van het O. I. leger J. Smits, zal met ingang van 2 Mei den dienst met pensioen verlaten; evenzoo (in begin Augustus) de kolonel inspecteur van de militaire administratie bij het O. I. Leger, W. F. C. Rödlich.

Jaarmarkten. In Pekalongan wordt van 29 Augustus tot 7 September een jaarmarkt-tentoonstelling gehouden; in Tegal van 3 tot 12 October. (Aneta).

Tarwe van Java. Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, is de door den heer Opolsky te Bandoeng aan de N.V. Stoommeelfabriek Holland te Amsterdam gezonden tarwe afkomstig van Poerbasari (Preanger-regentschappen), door deze fabriek tot bloem gemalen. Het hiervan gebakken brood is schitterend.

De Indische begrooting voor 1926. Aneta meldt d.d. Weltevreden 22 April. Een vergadering ten [illegible] ter bespreking van de definitieve begrooting [illegible] een vrijwel kloppende begrooting voor 1926 [illegible]

Ernstige brand te Makassar. Een goedang van de [illegible] dels-Compagnie voorheen Dirks en Co. te [illegible] sar, is met 3000 pikols damar verbrand. De [illegible] bedraagt een ton. (Aneta, 21 April).

Directeur van 's Lands Caoutchoucbedrijven. De [illegible] A. van Gelder, thans superintendant, is be[illegible] tot directeur van 's Lands Caoutchouc bed[illegible] (Aneta, 21 April).

Ir. M. H. Damme. Bij Kon. Besl. is ir. M. H. Da[illegible] oud-hoofd van den dienst der Staatsspoor- en [illegible] wegen in Ned.-Indië, benoemd tot Directeur [illegible] raal der Posterijen en Telegrafie hier te land [illegible] vervanging van den heer W. D. Nolting, aan [illegible] met ingang van 1 Juni eervol ontslag is ve[illegible] uit die functie.

Lid van den Volksraad. De heer G. J. Zuyderh[illegible] Malang is benoemd tot lid van den Volksra[illegible] de vacature-Ahn. (Aneta, 27 April).

Gevolg van ondeugdelijk vuurwerk. Aneta meld[illegible] Pekalongan, d.d. 27 April. Ondeugdelijk vuu[illegible] veroorzaakte tallooze ongelukken. 45 per[illegible] moesten zich onder medische behandeling s[illegible] Van acht hunner werden de handen geamp[illegible] Een kind is verbrand.

H. J. Kremer †. Te Soest is overleden de heer [illegible] Cremer, gep. districtscommissaris in de k[illegible] Suriname.

De a.s. Sultan van Boelongan. Het Bat. Nbl. ver[illegible] dat de zeventienjarige zoon van den ove[illegible] Sultan van Boelongan (Zuid-Oost-Borneo) A[illegible] Solaiman, bestemd om zijn vader op te [illegible] binnenkort naar Langkat (Sumatra's Oostku[illegible] vertrekken waar hij gedurende eenige jar[illegible] vertoeven in het belang van zijn opvoedi[illegible]

Fransche belangstelling. Men deelt aan de Java [illegible] mede, dat in September a.s. een 70-tal Fra[illegible] studenten een bezoek aan Indië zal breng[illegible]

Kapitein-luitenant ter zee O. D. T. de Ridder, be[illegible] voor den dienst in Oost-Indië, is per stoom[illegible] Prinses Juliana daarheen vertrokken.

De medische Hoogeschool. In verband met de [illegible] reiding van de medische hoogeschool word[illegible] het Bat. Nbl. verneemt, dit jaar aangevange[illegible] de geleidelijke opheffing van de voorbere[illegible] afdeelingen der artsenscholen Stovia en N[illegible] zullen daarom bij den aanvang van het [illegible] cursusjaar geen leerlingen meer worden a[illegible] men voor de eerste klasse van bedoelde af[illegible] gen dezer inrichtingen.

W. O. J. Nieuwenkamp. De schilder-teekenaar W. [illegible] Nieuwenkamp vertoeft momenteel met een s[illegible] opdracht in Indië; door een groote cultuur[illegible] neming heeft hij namelijk ontwerpen te [illegible] speciaal betreffende de verschillende volk[illegible] in de cultures.

Huldiging der Indië-vliegers. Zaterdag 25 April [illegible] Den Haag de Indië-vliegers en de heer [illegible] op Houtrust waardig ontvangen; a.s. Zater[illegible] Rotterdam aan de beurt.

Pest op Java. In de week van 6 tot en met 12 [illegible] zijn op Java in totaal 280 gevallen van p[illegible] rapporteerd; en in de week van 13 tot [illegible] 19 Maart 272 gevallen.

Een particuliere H. B. S. te Medan. Aneta meld[illegible] Medan dat de gouverneur van Sumatra's O[illegible] den eersten steen legde van het gebouw v[illegible] particuliere Hoogere Burgerschool aldaar, [illegible] eerste H. B. S. op Sumatra!

Persoverzicht uit de Indische Blad[illegible]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Mr. G. Vissering in Indië. Holland-Indië pari[illegible]

Aneta (*Soerabajasch Hbl.* 21 Mrt.) had een ond[illegible] houd met *mr. G. Vissering*, president van de Ned[illegible] landsche Bank, over diens *reis naar Ned.-Indië.* D[illegible] van de reis was eigenlijk Zuid-Afrika, om tezamen [illegible] prof. E. W. Kemmerer advies uit te brengen over [illegible] *goudquaestie.* Ook Ned.-Indië is daarna bezocht, [illegible] Indië bestaat — zij het in anderen vorm — hetzelf[illegible] probleem als in Zuid-Afrika. Het groote publiek [illegible]

zeide mr. V. o.m. — nam eenvoudig aan, dat de erlandsche en de Ned.-Indische valuta dezelfde en en wel omdat èn het goud-, èn het zilvergeld baar zijn in de beide gebieden. Ook dàt is tot op re hoogte een misverstand, omdat ook vóór 1914 wisselkoers bestond van Indië op Amsterdam, zij ok hier evenzeer binnen de perken van de kosten metaalverzending, omdat vrije verzending hiervan stond. *Het is van overwegend belang, dat de wisselkoersen tusschen Moederland en Koloniën zooveel gelijk gestabiliseerd worden,* hetgeen tegenwoordig ral ligt op den weg der circulatie-banken, om raan leiding te geven, veel meer nog, dan dit vroeger het geval was. Waar nu in verschillende belangrijke geld-centra ernstige pogingen worden aangewend, tot den werkelijken gouden standaard terug te keeren, ligt het natuurlijk óók op den weg der Nederlandsche en Ned.-Indische circulatie-banken, om ook dit vraagstuk nader overleg te plegen. Ik twijfel an ook niet aan, of op den duur zullen de wisselsen tusschen het Moederland en de Koloniën wevoldoende beheerscht kunnen worden, zoodat over weer *de goudpariteit gehandhaafd* blijft binnen de n der kosten van specieverzending. De *circulatiebanken* hebben het natuurlijk niet alléén in haar macht, toestand te scheppen, of te handhaven; zij kunnen ts leiding geven en tijdelijk krachtig ingrijpen in alde gevallen; doch het spreekt wel vanzelf, dat s alleen dan blijvend kan worden behaald, indien omstandigheden daarvoor rijp zijn. Onder deze omstandigheden staat op de eerste plaats het verder p in het oog houden van *het gevaar van inflatie.* groote waardeering kan geconstateerd worden, hoe Indische Regeering krachtig heeft medegewerkt, om inflatiegevaar te bestrijden en ook tot contractie haar schuld te komen. Allengs is dus *de toestand geworden* voor de circulatie-banken, om gezamenlijk in te grijpen, ten einde de finishing touch te kunnen aanbrengen. Toch moet men in het oog blijven den, dat *de Moederlandsche- en de Koloniale valuta verschillende grootheden zijn, die beide onder indruk staan van eigen, machtige factoren,* en dus neiging kunnen vertoonen, uit elkander te loopen. eene verstandige samenwerking van de Regeering de circulatie-banken en van deze laatste weer met andere, particuliere banken, kan in de toekomst ook kracht ontwikkeld worden, om die verschillen zoomogelijk te nivelleeren, waardoor in de practijk, het groote publiek, behoudens kleine verschillen den wisselkoers, de Nederlandsche en de Indische den weer gelijkwaardig zullen wezen. Voor het ublik ziet het er wel naar uit, dat het gewenscht zijn, *dat Engeland de leiding* zou nemen en den den grooten stap zou doen, door openlijk te verklaren dat het streeft naar de hernieuwde toepassing van gouden standaard. Intusschen kunnen zoowel Nederland als Ned.-Indië in afwachting van deze groote gebeurtenis hun eigen bank- en muntpolitiek op deze e voeren, dat zij, practisch, reeds tot den gouden standaard zullen zijn teruggekeerd, ook al zou daarvan e officieele en openlijke aankondiging zijn gen. Het *doel van mijn reis* is dus, ook in Indië deze en te bespreken, evenals deze op zoovele internationale conferenties in Europa, gedurende de laatste n, ter sprake zijn gebracht. Gelukkig, wat verscheidene landen betreft, met toenemend succes.

Einde Maart is *de Holland-Indië-koers op pari* gekomen. De *Sumatra-Post* (27 Mrt.) hecht aan dit „eer"-herstel van den Indischen gulden in het Moederland behalve een practische ook *een moreele beteekenis.* in het internationaal verkeer de valuta van een levens is gaan uitdrukken een zeker element van vertrouwen, is het van het grootste belang geworden nationale betaalmiddel op zijn volle kracht zoo mogelijk te handhaven, en zoo dat niet altijd mocht gelukken die kracht — en dus het vertrouwen — zoo spoedig mogelijk te doen herstellen. Het is ongetwijfeld de verdienste van dezen gouverneur-generaal, dat hij dit bereikt heeft door zijn krachtig ingrijpen, ook al moet betreurd worden, dat tijdelijk veel achterwege blijven, dat ook deze Regeering liever had afgegeven. Naast de regeeringspolitiek heeft die van de Javasche Bank een sterke stimulans gevormd in de goede richting.

Eindelijk *dus pari!* De *Deli Crt.* (27 Mrt.) constateert opnieuw, dat we dit in eersten aanleg voor een groot deel te danken hebben aan het vastberaden volhouden van onzen landvoogd, die *als eerste eisch* stelde sluitende *begrooting.* Het zetten van de tering naar de nering. Natuurlijk, onze Regeering heeft geluk gehad. De *prijzen der groote export-producten* hebben zich zeer gunstig gehandhaafd. Dat bracht arbeid mee en verdiensten en dat verhoogde het effect van de maatregelen, die noodzakelijk waren om dat doel te bereiken. De *belastingen* brachten meer op, de producten van onze bedrijven, in het bizonder de tin en de rubber, profiteerden van een zeer gunstige markt en zoodoende werd meer bereikt, en sneller resultaat gekregen dan men anders had mogen verwachten. En nu zal blijken, dat men thans op het gezond gesnoeide hout veel beter vrucht zal krijgen dan anders het geval ware geweest als men het mes niet zoo diep in de wonde had gezet. Reeds blijkt dat er thans veel eerder geld beschikbaar zal zijn voor allerlei productieve maatregelen en werken, dan dat ooit het geval ware geweest als men met minder vastberadenheid en met minder durf en inzicht, het kwaad langer had laten voortwoekeren. De „D. C." vestigt er voorts de aandacht op dat *Ned.-Indië, vergeleken met Holland,* er veel gunstiger voor staat en dat de pari-koers, wat dit betreft, geen zuivere afspiegeling is van den werkelijken toestand, voor zoover de economische omstandigheden en vooruitzichten daarop invloed doen gelden. In een artikel in het Januari-nummer van het „Tijdschrift der Ned. Mpij. voor Nijverheid en Handel" is dat onlangs scherp en helder belicht. De schrijver van bedoeld artikel zegt het overtuigend juist, *dat Nederland voor een goed deel teert op de millioenen uit Indische ondernemingen;* dat, wat er nog voor geld in Nederland wordt uitgegeven, voor een goed deel afkomstig is van de Indische relaties, van de levering van kains en aardewerk, tabak en voedingsmiddelen, waarin *Indische millioenen aan Hollandsch arbeidsloon verwerkt* zijn. Nu heeft Nederland ontegenzeggelijk, voor zoover het weet te concurreeren door prijs en kwaliteit van maaksel, *historische rechten* op een deel van het Indische weefsel, maar men mag er de gebreken in de eigen huishouding niet door uit het oog verliezen. En waar Indië niet of in die mate onder deze gebreken lijdt, daar is het *de vraag of de koers op pari* een zuivere afspiegeling is van de financieel-economische omstandigheden in Nederland en Indië. Al zijn wij hier — zoo besluit de „D. C." — natuurlijk, ruimschoots tevreden met een parikoers.

De Vennootschapsbelasting 1925.

Ned. Indië zal binnenkort een afzonderlijke winstbelasting krijgen voor Naamlooze Vennootschappen, e.w. zoodra *het ontwerp „Vennootschapsbelasting 1925"* tot wet zal zijn gemaakt. Als regel zal ontegenzeggelijk de nieuwe belasting zwaarder drukken; alleen voor Vennootschappen, welke een bizondere groote winst maken, zal zij lager zijn dan volgens de oude regeling. Over belastingdruk in elken vorm werd sinds lang geklaagd; 's Lands nooden en behoeften worden niet geringer; de Inlandsche belastingplichtigen — in het algemeen de kleine man — moeten worden verlicht.

De *Java-Bode* (23, 25 en 30 Mrt.) bevat een uitvoerige *„Beschouwing van de Practijk"* met als opschrift: „Algeheele overeenstemming tusschen handelsgebruik en belastinggrondslag kan niet worden bereikt, maar dit behoeft den wetgever er niet van te weerhouden om, voor zoover de aard der te regelen belasting het toelaat, die *overeenstemming te bevorderen.*"

Nieuw leven op Krakatau. Een witte plek op Borneo's kaart. Het onderzoek naar de „orang-pendek".

De Indische *„Telegraaf" (Java-Bode* 23 Mrt.) dankt aan *Dr. Dammerman,* van 't Museum te Buitenzorg, een studie van *de biologische veranderingen op Krakatau en Verlaten Eiland.* Alle biologen, die na de geweldige vulkanische uitbarstingen (20 Mei—26 Aug. 1883) Krakatau en Verlaten Eiland bezochten, zijn het er over eens, dat op deze twee eilanden niets aan dood en vernietiging is ontkomen. Het eiland Krakatau was wekenlang over zijn geheele oppervlakte een gloeiende vuurpoel en bleef maanden lang een woestenij van stof en asch. Zelfs de koraalriffen aan de kust waren vergaan. In zijn studie beschrijft *dr. D.* hoe de planten en dieren er terug kwamen. De algemeene conclusie is, dat nieuw land het eerst door gevleugelde dieren bevolkt wordt. Voor de overige is drijfhout het, wel is waar zeldzame, middel van vervoer. De Oceaanstroomen spelen hierbij een grootere rol dan men tot dusverre algemeen aannam. Vroeger meende men uit de aanwezigheid van *duizendpooten, arachniden, schaaldieren, mollusken* en *aardwormen* op eilanden het bestaan van een vroegere landverbinding te moeten afleiden, en vele hypothesen over verzonken continenten en vroegere landbruggen berustten op dit zwakke bewijs. *Dr. D.* noteert, dat onder de nieuw aangekomen dieren ook een aantal *archaïsche* soorten is. Hun herkomst is niet bekend, maar dat zij bin-

nen een halve eeuw al verschenen zijn, is een waarschuwing voor het toeschrijven van al te grooten ouderdom aan een eiland, waar men ze mocht aantreffen. *Dr. D.* bespreekt ook *de mogelijkheid van het nagaan van de ontwikkeling van nieuwe soorten op Krakatau.* Hij geeft toe, dat de tijd te kort is en dat men moeilijk definitieve resultaten kan verwachten. De omstandigheden zijn echter gunstig. De omgeving is nieuw en laat ten minste voor de nieuwgekomen dieren plaats voor snelle vermenigvuldiging en selectie van alle gunstige variaties, die zich mochten voordoen. Als Krakatau onbewoond blijft, moeten de *huisratten bijv.,* heel andere omstandigheden vinden, dan die waaraan zij gewoon waren. Zullen zij nu tot een vroeger wild type terugkeeren of een nieuwe variëteit, een beginnende soort ontwikkelen? *Bij enkele insecten* vallen reeds nieuwe soort-onderscheidingen te constateeren.

Anela (De Locomotief 17 Mrt.) vernam nadere bizonderheden omtrent de plannen van een topografische en natuurwetenschappelijke *exploratie van het onbekende gebied in Midden-Oost-Borneo,* welke thans een vasten vorm hebben aangenomen. Naast het *in kaart brengen* van het geheele gebied zal het onderzoek omvatten de *geologische, mineralogische opname* van het gebied, het onderzoek naar de *flora en fauna en naar de economische mogelijkheden.* Van het allergrootste belang acht men het geologisch onderzoek dezer streken, met het oog op de mogelijkheid van het aanwezig zijn van *exploitabele hoeveelheden mineralen,* waar men in dit gebied van alles kan verwachten. Het hoofd van den Oudheidkundigen Dienst wees op de mogelijke aanwezigheid van *Hindoe- en andere oudheden,* en verzocht daarop te willen letten. Hindoe-oudheden zijn gevonden tot aan de Boven-Telen. De kapitein *D. W. Buys,* thans gedetacheerd bij de triangulatie-brigade van den Topografischen Dienst, zal als topograaf, tevens leider der expeditie optreden, iemand van jarenlange rimboe-ervaring, in het bizonder van Borneo.

Naar het *„Nieuws v. d. Dag" (Deli Crt* 24 Mrt.) verneemt, werd door kapitein *Bor,* divisie Cdt. der gewapende politie, — die belast is met de voorbereiding van de expeditie in West-Palembang voor onderzoek naar de z.g. *„Orang pendek"* of *„sedapak",* — in den loop van zijn eersten tocht (19 Jan.—5 Febr.) op drie verschillende plaatsen een spoor gevonden van het gezochte, geheimzinnige wezen, welke drie sporen onderling overeenstemmen, doch afwijken van het spoor, dat bij Aer Teman gevonden is en aan *dr. Dammerman* in „De Tropische Natuur" aanleiding gaf om te veronderstellen met een beren-spoor te doen te hebben. Het schijnt — meldt kap. Bor — dat de heer *Fischer,* (administrateur van het erfpachtsperceel „Poeloe Rimau", en een der deelnemers aan de expeditie), gelijk heeft met zijn bewering over het uitsluitend voorkomen van de sedapak in nipah-bosschen.

Batavia hoort Londen. Broadcasting voor Indië.

De heer *Maertens* te Weltevreden heeft in den nacht van 16 Maart, omstreeks 2 uur, verschillende stations in Europa gehoord. Dat, wat hij met zekerheid kon thuisbrengen, was het Londensche 2 L.O. De situatie van zijn toestel was aldus: Vierlamps toestel, 1 maal hoogfrequent (tuned anode), detector, 2 maal laagfrequent, met schakelaars om een willekeurig aantal lampen in te schakelen. Hij gebruikte voorts een lage tweedraads-antenne, van een lengte van ongeveer 33 meter. De golflengte was 365 meter. *De Locomotief* (16 Mrt.) acht deze ontvangst zeker wel een felicitatie waard. Het succes van den heer Maertens — hij heeft dit toestel *zelf* vervaardigd — zal ongetwijfeld een spoorslag voor vele andere amateurs zijn, te trachten hetzelfde resultaat te bereiken.

Er is reeds meermalen een pleidooi gevoerd om ook Indië op de een of andere wijze de zegeningen van het broadcasten deelachtig te doen worden; het *Bataviaasch Nwsbl.* (20 Mrt.) weet dat er ook plannen in deze richting bestaan, die reeds in een vrij ver gevorderd stadium verkeeren en door de betrokken regeeringsautoriteiten worden bestudeerd. Het gaat met de afhandeling van dit vraagstuk langzaam. Het „B. N." noemt *hetgeen gebroadcast wordt, wel het meest belangrijke.* Het komt hierbij niet aan op de kwantiteit van wat te hooren wordt gegeven, doch veeleer op de kwaliteit. Een maatschappij, die in Ned.-Indië concessie voor broadcasten zou krijgen, zou geen gramofoonmuziek of voordrachten van een of anderen vierde-rangs kracht moeten geven! Hier moet vanzelf sprekend het voorbeeld van *Nederland* gevolgd wo[rden,] waar de Nederlandsche Seintoestellenfabriek een [spe]ciale overeenkomst heeft gesloten met Willem Me[ngel]berg. In *Engeland* is het broadcastingvraagstu[k op] schitterende wijze opgelost, terwijl — dichter i[n de] buurt — de *Singapore-Broadcasting-Cy* op practi[sche] wijze werkt. Daar worden, naar bekend is, vergu[nnin]gen tot het ontvangen van gebroadcast nieuws op [aan]vraag uitgereikt, waarvoor 20 $ betaald moeten wo[rden.] Hiervan komen 2 $ ten bate van het gouverneme[nt,] de rest gaat naar de evengenoemde maatschapp[ij. Dit] systeem is ongetwijfeld juist te achten, daar de [maat]schappij uit den aard der zaak, tegenover groot[e] kosten komt te staan. Voor de regeering is het [moge]lijk om door dit vergunningssysteem contrôle u[it te] oefenen op de houders door vergunningen, afges[ien] den nog van het feit, dat het haar *bij handhaving [van] het luisterverbod,* altijd vrij staat een aangevra[agde] vergunning te weigeren, bijv. aan lieden, wier [poli]tieke bedrijvigheid niet te vertrouwen is. *Invoe[ring] van broadcasting voor Indië moet onafwijsbare [...] geacht worden,* doch wanneer dit geschiedt, moe[t de] gedachte zelfs aan mislukking uitgesloten zijn!

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het jaar 1924.

I.

Het jaar 1924, zoo schrijft „Djawaka" in de „S[...] Tomo" van 31 December 1924, doet, wat de plaats [...] had hebbende gebeurtenissen betreft, zeker niet o[nder] voor die in het jaar 1923.

Hetgeen in Indië op politiek gebied is geschied [...] opzichte van de groep der inheemsche volksle[iders] wordt natuurlijk niet vergeten, terwijl verder de [op]merking wordt gemaakt, dat de verkiezingen van leden van den Volksraad hebben aangewezen, dat [de] linksche partij steeds aan den verliezenden kant [is,] niet, zooals men algemeen zegt, tengevolge van de [ge]brekkige organisatie, dan wel tengevolge van het [ge]brekkige verkiezingstelsel.

Aangezien de Volksraad onder rechtschen inv[loed] staat, dragen de genomen beslissingen ook het k[arak]ter daarvan, zooals het laatst is gebleken bij de [aan]neming van de vlootwet, welke maatregel niet in [over]eenstemming is met de wenschen der Indische [...] groepen.

Gelukkig voor deze groepen is, zegt de schr[ijver,] dat de eindbeslissing aan de Staten-Generaal en [het] opperbestuur is voorbehouden.

De Indische Regeering heeft hare inzichten be[kend] gemaakt ten aanzien van de volksvereenigingen, [...] ook ten aanzien van de vereeniging „Boedi Oe[tomo"] en hare leden hebben die inzichten over het alg[emeen] met vreugde begroet, toen plotseling de actie van [...] drukking begon tegen de Indische communist[ische] partij.

Behalve het straffen van de leiders dier partij, [...] de die actie zich ook tegen communistische gouv[erne]mentsonderwijzers, met het doel hen van de [...] verwijderd te houden.

En dit gold zoowel Europeesche als inheemsch[e on]derwijzers, die, tengevolge van dien maatregel, [...] schade leden.

Of dat optreden heeft geleid tot het succes, he[t] men er van verwachtte, daarin heeft de versla[g...] geen vertrouwen.

De wederzijdsche officieele bezoeken van de [Gou]verneur-Generaals der Philippijnen en van Ned.-I[ndië] hebben de aandacht van de Ned.-Indische bevo[lking] getrokken.

De gedachtenwisseling dier 2 hooge autoriteiten hield zonder twijfel verband met de wijze, waarop [...] best het bestaande gezag in de overzeesche gewesten kon worden gehandhaafd.

Het Tangeran-drama, de Rantjaekek-sabotage en [...] vele andere zaken meer, welke het bewijs leveren [van] de stemming, die er tusschen bestuurders en be[stuur]den heerscht, leven in de herinnering van het [...] voort.

De wijze van behandeling der strafzaak van de [in]landsche vrouw Nji Anah, die ter dood veroordeeld was en daarna werd vrijgesproken en van rechtsver[...]volging werd ontslagen, toont aan hoe de Indische politie zaken onderzoekt, welke met Nederlanders [in] betrekking staan en hoe de rechter eene beslissing neemt in aangelegenheden, welke voor de Nederlanders hinderlijk zijn.

Tevens bevestigt die wijze van behandeling de mee-[…] van zoovelen, dat het wenschelijk is de doodstraf [uit] het Indisch strafwetboek weg te nemen.

In verband hiermede verklaart de verslaggever, dat [met] groote vreugde de opening der Rechtshoogeschool [te] Batavia door alle volksgroepen in Ned.-Indië is be-[groet], waardoor de kans is vergroot, dat ook eenmaal [pers]onen uit de inheemsche bevolking de Inlandsche [rech]tbanken zullen voorzitten en aan de behandeling [van] zaken leiding zullen kunnen geven.

Alleen is het te betreuren dat zoo weinig Indone-[sië]rs van die hooge onderwijsinstelling gebruik ma-[ke]n, hoogstwaarschijnlijk tengevolge van de bezwaren, [w]elke daaraan verbonden zijn.

In het jaar 1924 bleef Ned.-Indië niet gespaard van [nat]uurrampen, als overstroomingen en stormen en [ze]er niet het minst de aardbeving te Wonosobo, wel-[ke] zulk een ernstig karakter heeft gedragen.

Wanneer de menschen beweren en klagen over de [thans] bestaande onzekere wereldtoestanden, dan heb-[ben] zij geen ongelijk.

De leider der fascisten wist in het parlement van [Itali]ë eene overwinning te behalen, terwijl een socia-[listi]sch parlementslid werd vermoord, welk feit meer [wijst] op het doorvoeren van eigen wil dan op het be-[tracht]en van rechtvaardigheid.

De dientengevolge in het leven geroepen tegenactie [van] de zijde der communisten en socialisten, kan in [het] jaar 1925 veel verandering brengen.

In het afgeloopen jaar 1924 werd van de volksbewe-[gin]g in Engelsch-Voor-Indië minder gehoord dan in [het] jaar 1923, vermoedelijk omdat de volksleiders ver-[wacht]wden op de politiek van de labourpartij in Enge-[lan]d, welke echter slechts korten tijd heeft geduurd.

Thans luiden de berichten dat Mohandas Ghandi er [wed]er toe neigt om in samenwerking met den leider [de]r Swajaristen, Mr. Das, eene nieuwe actie te begin-[ne]n en dat het volk, nu eene conservatieve regeering [in] Engeland is opgetreden, in hare vroegere houding [zal] volharden.

Volgens de telegrafische berichten is Mohandas [Gan]dhi reeds in eene groote vergadering van natio-[nali]sten opgetreden.

Het Engelsch Bestuur heeft geen bevelen van ver-[bod] gegeven, doch stelde tal van leiders in hechtenis.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een vrouwenstem.

In de „Sinar-Sumatra" van 27 December 1924, wijst [een] medewerkster aan dat Nieuwsblad, op het feit, dat [zij] in hare artikelen reeds zoo herhaalde malen de [aan]dacht van de lezers heeft gevraagd, voor de be-[zwa]ren, die aan de ontwikkeling van de vrouwen [in] haren stand in den weg staan.

Zij deed dat in de verwachting dat hare beschou-[win]gen van waarde zouden zijn voor de lezers en [in] de veronderstelling dat deze daarvan ook partij [zou]den weten te trekken.

Zij wil om die reden hare mededeelingen in het [jaa]r 1925 voortzetten en thans onder de oogen zien [de gev]aren, welke de Chineesche vrouwen in de Chi-[nee]sche samenleving bedreigen en in de eerste plaats [nat]uurlijk van die vrouwen, die geborneerd zijn, van [het] werkelijk leven weinig of niets begrijpen en niet [wet]en dat niet het goede doch wel het slechte in de [men]schelijke samenleving op den voorgrond treedt.

Iedere lezer kan dat dagelijks waarnemen, terwijl [de] schrijfster zelfs de bewering durft volhouden dat [van] de 10 dagelijksche gebeurtenissen er zeker 8 zijn, [die] het gevolg zijn van misleiding en van tal van [and]ere slechte menschelijke neigingen, welke de vrou-[we]n bedreigen, niet alleen op physiek doch ook op [zed]elijk gebied.

Ter toelichting van die bewering haalt zij als voor-[bee]ld aan de „mode", meer in het bijzonder ten aan-[zie]n van de vrouwenkleeding, welke zucht der vrou-[wen] — zooals men zoo dikwijls hoort zeggen — de [vrou]w geheel en al beheerscht.

Geheel en al onjuist is dit zeker niet, want het be-[zitte]n van fraaie kleedij, preciosa's en tal van andere [zake]n, die het lichaam kunnen verfraaien, nemen dik-[wijls] al haar denken in beslag, niet alleen in de stad [en] het dorp, doch ook in huis en zelfs in de hut op [het] veld en in het bosch.

In nog sterkere mate kan men dit waarnemen op [feest]en, waar vele vrouwen te zamen komen en waar zij door den opschik trachten te behagen en de aandacht te trekken.

Voor de vrouwen acht de schrijfster die zucht naar opschik een groot gevaar, niet alleen uit een financieel oogpunt voor de echtgenooten en ouders, doch ook voor de vrouwen zelve, die de beschaving uit het oog verliezen en zich blootstellen aan verleidende praatjes van anderen, dan wel aan het gevaar van het slachtoffer te worden van roofzuchtige personen.

Daarbij komt nog, dat zij, behalve in conflict met de echtgenooten, een slecht voorbeeld zijn voor andere vrouwen, die, teneinde eene vrouw van maatschappelijken welstand te willen schijnen, vele goederen en bezittingen verkoopen, ten einde aan die neiging tot opschik te voldoen.

Uit die zucht naar opschik spruiten tal van verkeerde en onbehoorlijke gedachten voort, die òf tot groote moeilijkheden leiden òf maken dat de vrouw haar eigen weg gaat.

Het groot aantal twisten in de gezinnen, gevolgd door echtscheidingen, wordt daardoor verklaard.

Na een tweetal voorbeelden te hebben vermeld van molest van vrouwen, die, door opzichtige kleederdracht, de aandacht van roofzuchtige mannen hadden getrokken en waarvan één in den spoortrein plaats had, stelt zij de vragen of de zucht naar opschik van de vrouwen in de toekomst zal blijven, ook wanneer eene verhoogde intellectueele ontwikkeling zal zijn bijgebracht, of de verbeterde opleiding de waarde van de metalen goud en zilver en van de preciosa's zal doen dalen en of eene eenvoudige kleedij van vrouwen in staat zal zijn die goederen onwaardevol te maken.

De beantwoording dier vragen op kalme wijze en na kennisneming van het bovenstaande, laat de medewerkster gaarne aan de lezers van haar artikel over.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Toelating en vestiging in Ned.-Indië.

Als uitgave van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden is verschenen: Handleiding betreffende de toelating en vestiging van Nederlanders en Vreemde Oosterlingen in Ned.-Indië.

Dit is een der handleidingen, in de eerste plaats ten dienst van de Inlandsche Bestuursambtenaren, bij de toepassing van de Toelatings-ordonnantie, bijgewerkt tot en met 1924. Links en rechts worden de artikelen behandeld en uitgelegd in het Nederlandsch en Maleisch. Het boekje is gelijk de andere door genoemd Bureau uitgegeven handleidingen der verschillende ordonnanties, van groot gemak bij de toepassing der verschillende daarop betrekking hebbende bepalingen.

De Anophelinen van Ned.-Indië.

De Burgerlijke Geneeskundige Dienst heeft een door Ernst Rodenwaldt samengestelde kaart en determineertabel van de anophelinen van Ned. Oost-Indië uitgegeven, de kaart op linnen geplakt en in étui te bewaren. Het is wetenschappelijk gesproken niet de bedoeling deze platen en tabel in de plaats te stellen van Swellengrebel's boek „De anophelinen in Ned. Oost-Indië".

De uitgave wil slechts de gouvernementsartsen in staat stellen op eenvoudige wijze de door hen gevangen muskieten te determineeren, zoodat zij bijv. op een dienstreis snel een overzicht kunnen krijgen van de muskietenfauna in het door hen bereisde gebied.

Over het vangen en verzenden van muskieten zijn nog uitvoerige inlichtingen aan de uitgave toegevoegd.

Het Tooneel in Ned.-Indië.

In het Februari-nummer van het door Chr. van Meeteren geredigeerde tijdschrift Het Tooneel in N.I., beschrijft de redactrice Hans van de Wall, als auteur, regisseur en acteur, van wien op de voorzijde een portret geplaatst is.

De Ned.-Indische Politiegids.

Uit den inhoud van het Maart-Nr.: Schets over het ontstaan en de ontwikkeling van ons strafrecht. — Van commissaris van politie tot gewestelijk leider der veldpolitie. — De feesten der Sragensche veldpolitie. — Miscellanea over gerechtelijk-geneeskundig onderzoek, voornamelijk in Nederl.-Indië (VI): wanneer moet gerechtelijke lijkschouwing worden verricht?

Oedaya (Opgang).

Inhoud van het April-Nr. Titelplaat: Natte sawahvelden op Java. — Nederland en Indonesië. Rede op den Stamdag van het Alg. Nederl. Verbond den 27en Maart uitgesproken door Rn. Ms. Noto Soeroto. — Historisch

overzicht van het ontstaan en de ontwikkeling van „Mardi-Poerno" (vereeniging welke streeft naar het bevorderen van landbouw, veeteelt, industrie, visscherij, enz.), samengesteld door haar Bestuur (met portretten). — Indrukken van de Buitengewesten, Medan—Deli, door H. F. Tillema, (met ill.). — Opleiding van gedipl. kraamverzorgers (moderne bakers), door Dr. F. W. van Haeften. — Maleisch gedeelte: Mas Ismail Mangoenprawira † (met portret). — Toean Th. F. A. Delprat, oleh J. F. L. de Balbian Verster (met portret).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 38 (21 Maart '25). De Rosellevezel, haar cultuur en hare mogelijkheden voor Ned.-Indië, door G. F. van der Meulen. — Overzicht van de werkzaamheden van het Malangsche Proefstation in 1924 (vervolg), door Dr. A. J. Ultée. — Veneerhout en triplexkisten, door F. Kaumans. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — De Mimosa pudica, een gevaar voor de rubbercultuur, door Tani.

Zending- en Missie-periodieken.

De Katholieke Missiën. April '25. Over de Dajaks, door P. Jucundus. — 'n Dag om grijs te worden, door Pr. J. Schmidt, oud-missionaris van Nieuw-Guinea.

Annalen Missiehuis Tilburg. April 1925. Eerste begin van den R.K. godsdienst op de Kei-eilanden, door J. v. d. Bergh. — Radja Ohoiwoeoer. Een stuk Keieesche vaderlandsche geschiedenis, door E. Cappers. — Heidensche priesters op Selebes, door H. Croonen.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1925, No. 4. Die dankbaren Dajak! Eindrücke bei Abschiedsbesuchen eines rheinischen Missionars!

St. Claverbond. Mei 1925. Het een en ander over den Javaan en zijn godsdienst (vervolg), door A. Soegija S.J. — Mohammed. Een kijkje in zijn leven (vervolg), door G. Vriens S.J.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 69, 1e Stuk. Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. V. Het zondebesef bij de Toradja's. — Overzicht van het Zendingswerk (Oct. 1924), door J. Rauws. — Een boek over het zieleleven van den natuurmensch, door H. Kluin. — Beletselen bij heidenen en mohammedanen om tot den christelijken godsdienst over te gaan, door A. J. Bliek.

De Timor-Bode. Maart 1925. Schetsen van Kapan, door P. Middelkoop. XII. Kolbano. — Uit de portefeuille, door Krayer van Aalst (slot).

De Macedoniër. April 1925. Arbeidsgelegenheden, door D. K. Wielenga. — Wat nu? (Artikel 123 van het Regeeringsreglement), door P. Bergmeijer. — De school of Orientalstudies, door F. L. Bakker.

De Banier. 6 Maart 1925. De Zending der Indische Kerk. — Centraal Comité voor de Zending der Indische Kerk te Batavia. — Nr. van 13 Maart: De nieuwe Protestantsche Kerk te Bandoeng. — Communisme en onderwijs, door J. H. Hemmers.

Het recht tot wonen in Ned.-Indië.

Bij C. N. Teulings te 's-Hertogenbosch is verschenen het reeds in het vorig Kol. Weekbl. (rubr. Van week tot week) genoemde Acad. proefschr. van den heer W. Brokx. Het behandelde onderwerp heeft betrekking op het recht tot wonen en reizen in Ned.-Indië. Onder het recht van wonen verstaat schr. de bevoegdheid die, ten aanzien van het wonen, hij heeft (1e.) die sinds zijn geboorte wettiglijk in Indië verblijft, (2e.) die in het bezit is van een vergunning tot verblijf, vesting of inwoning, of (3e.) die, hoewel van elders gekomen, een dergelijke vergunning niet noodig heeft. Buiten beschouwing liet schr. hetgeen bepaald is omtrent toelating en vestiging zelf, verder wat voorgeschreven werd omtrent de zgn. exorbitante rechten en voorts hetgeen betrekking heeft op artikel 123 van het Reg. Regl., handelend over toelating enz. van zendelingen en missionarissen in N.-I.

Schr. verdeelt de stof in drie tijdvakken, het eerste loopende van 1816 (toen Indië onder Nederl. bewind terugkeerde) tot 1855; het tweede eindigt met het jaar 1900, wanneer onder de Chineezen een sterk streven naar voren komt om vrijheid van verblijf en beweging te verkrijgen; het derde gaat tot heden. Telkens zijn het recht tot wonen en het recht tot reizen afzonderlijk behandeld, waarbij onderscheid werd gemaakt tusschen rechtstreeks bestuurd en zelfbestuursgebied.

Een lijst van gebruikte afkortingen, een opgave van de aangehaalde voorschriften in Staats- en bijbladen, een klapper en een schematisch overzicht van den tegenwoordigen toestand besluiten het omvangrijke geschrift.

De Indische Mercuur.

No. 17 (24 April '25). Onderzoekingen over de slijmziekte en eenige andere ziekten van de Deli-tabak, door Dr. C. J. J. van Hall. — Die Kultur der Oelpalme, door Dr. E. Fickendey, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — De zetel van het nieuwe Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat. — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1922, 1923 en 1924. — Invoer op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over de zgn. groote cultures, behalve rubber.

BESCHIKBAAR.

Inhoudsopgave der Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

W. C. Muller. Inhoudsopgave der Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van Nederl. Indië, deel 51 (1900) tot en met 75 (1924) met alphabetisch register. — 's-Gravenhage, Nijhoff, 1925.

Van de eerste vijftig deelen (1853—1899) dezer door het Kon. Instituut uitgegeven belangrijke reeks bestaat een register van G. P. Rouffaer, in Mei 1901 voltooid. „een arbeid die allerminst amusant, maar wel zeer nuttig mag heeten" noemde hij de samenstelling van deze 7½ vel druks met niets dan titels. De inhoudsopgave van Muller sluit aan bij dit register, maar het systeem van Rouffaer heeft hij losgelaten; het heeft inderdaad bezwaren: wie opzoekt Madjapahit wordt verwezen naar Geschiedenis, d.i. naar 5½ bladzijde titels. Maar het heeft ook zijn voordeel; men vindt bijeen alles wat over Ethnologie is geschreven, al de Levensbeschrijvingen, enz. Muller heeft van elk deel der Bijdragen den inhoud vermeld en de opstellen genummerd, van 1 tot 413; en op deze lijst doen volgen een alphabetisch register, waarin dooreen schrijvers èn onderwerpen, zoomede de aardrijkskundige namen, worden genoemd, en het nummer wordt vermeld dat men in de genummerde lijst heeft te zoeken om het gezochte te vinden. Als voorbeeld noemen we het opstel van Schadee over de „gebruiken bij de rijstteelt in Tajan en Landak": men wordt ernaar verwezen in de alfabetische lijst op de 5 woorden Schadee, gebruiken, rijstteelt, Tajan en Landak. Zoo is er geen ontsnappen mogelijk; de legendarische 5 pooten aan een schaap zijn hier werkelijkheid geworden. Het stelsel schijnt ons zeer praktisch, en de bekwame bibliograaf die zijn schouders zette onder dit stugge werk heeft den dank van velen verdiend. — (N. Rott. Ct.).

Kon. Akademie der Wetenschappen.

Uit de jongste uitgaven dezer instelling noteeren we de volgende bijdragen.

Het Negerhollandsch van St. Thomas en St. Jan, door J. P. B. de Josselin de Jong. (Meded. Afd. Letterk. Deel 57, Serie A, No. 3).

De pekain (bruidsgift van den bruidegom aan de bruid), in het Sintangsche (Borneo), door M. A. Bouman (Id. Deel 58, Serie B, No. 7).

Over het Çiwaïsme van Midden-Java, door N. J. Krom (Id. Deel 58, Serie B, No. 8).

Over de voornaamste onderscheidende eigenschappen van den schedel en de hersenen, de onderkaak en het gebit van Pithecanthropus erectus, door E. Dubois (Versl. verg. Wis- en Nat. afd. 33, bl. 135).

Kleine mededeelingen over foraminiferen uit Nederlandsch-Indië, door L. Rutten (als voren, bl. 539).

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 12 van 1925. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Het demonengeloof der Karo-Bataks, in verband met de plantenwereld (vervolg), door J. A. Lörzing (Sumatra, 7 Maart '25).

Gegevens omtrent den porceleinhandel der Oost-Indische Compagnie, medegedeeld door Dr. H. E. van Gelder. (Economisch-Historisch Jaarboek, 10e Deel, bl. 165—193).

Het Indische Suiker-Syndicaat (naar aanleiding van het jaarverslag over 1923), door J. H. Ritman. (In- en Uitvoer, No. 15 en 16, 16 en 22 April '25).

Ter herdenking. † Prof. ir. J. de Koning Knijff (met portret), door ir. A. H. van Lessen. (De Ingenieur, 25 April '25).

Gouvernementeele bedrijfspolitiek in Ned.-Indië, door S. K. (De Opbouw, April '25).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Febr. 1925. Samengesteld door het

...ntoor voor Chineesche zaken. (Weltevreden, Drukkerij ...lksleetuur).

Catalogus van boekwerken, enz., uitmakende de biblio-...eek van den Ondernemersraad voor Nederlandsch-... ('s-Gravenhage, 1925).

Indië's voedselvoorziening, door H. F. Tillema (naar ...nleiding van een gelijkluidend artikel in „De Indische ...oods"). (Democratie, 24 April '25).

Indië is Uw vaderland. (Holland Express, 25 April ...925).

Goudmijnen (in Indië), door Phileas Fogg (met ill.). Het eiland Soemba en zijn paarden (met ill.), door 't H(oen). (Aarde en haar Volken, April '25).

Volksbeweging en Regeeringsbeleid (eerste gedeelte), ...r K. — Landelijke inkomsten (slot). (Vrijzinnig ...ekblad, 21 Maart '25).

Een Inlandsch kadaster. Geen millioenenkwestie, door F. van Gent. (De Indische Loods. No. 10, 20—26 Maart ...25).

Suriname.

Wij gaven in ons vorig nummer in zijn geheel het ...woord van den Minister van Koloniën op vragen ... het lid van de Tweede Kamer, den heer Boon, be-...ffende de vernietiging van een door de Koloniale ...ten van Suriname in Augustus 1924 gewijzigd goed-...eurde ontwerp-verordening tot wijziging van eenige ...palingen van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek ... Koophandel en het Wetboek van Burgerlijke ...chtsvordering.

...e aangelegenheid werd bij Koninklijk Besluit ge-...eld. De Staten hadden gewild dat wettelijk voorge-...reven bekendmakingen zouden geschieden in een ... plaatselijke nieuwsbladen, terwijl het Koninklijk ...luit nu voorschrijft dat zulke bekendmakingen zul-... geschieden in het officieel nieuwsblad.

In „Het Vaderland" van 20 April wordt het betoog ...n den Minister aangevochten door den heer A. S. J. ...rnandes, oud Griffier der Koloniale Staten, in een ...voerig artikel onder het hoofd *„Ministerieel in-...ijpen in interne koloniale aangelegenheden"*.

Het bezwaar van den Minister was dat de particu-...re nieuwsbladen in Suriname een labiel bestaan ...bben en dat uit aanmerking daarvan het duidelijk ...dat alleen reeds uit dien hoofde de door de Staten ...wenschte regeling met het algemeen belang strijdig ... Niet alleen is het aan derden onbekend in welk ...euwsblad de bekendmakingen vroeger hebben plaats ...ad, maar vrijwel uitgesloten is de mogelijkheid, ...eral hier te lande, van raadpleging van statuten op-...omen in nieuwsbladen, waarvan de uitgave sedert ...gestaakt.

De heer Fernandes toont nu aan dat hier begrips-...warring is tusschen *raadpleging* en *openbaarma-...ng* van statuten.

„Aan de *raadpleging van statuten in nieuwsbladen* ...staat geen behoefte, omdat men op veel gemakkelij-...r wijze en ook vlugger die statuten, vooral geruimen ...na de openbaarmaking kan raadplegen. Krachtens art. ... van het Surin. Wetboek van Koophandel toch ...eeft ieder belanghebbende het recht tot het bekomen ...n afschriften van de ter griffie van het Kantonge-...cht ingeschreven statuten. Doch niet alleen, dat er ...n die raadpleging geen *behoefte* bestaat, die raad-...leging is in de meeste gevallen ook niet mogelijk, als ... publicatie geschiedt in het officieele nieuwsblad. ... dat nieuwsblad, het z.g. *Gouvernements Adverten-...blad*, wordt geen index gehouden, zoodat het naslaan ... verloop van eenigen tijd na de verschijning van de ...richtingsakte niet wel mogelijk is. Zou de Minister ...erkelijk meenen, dat een belanghebbende eenigen tijd ... het openbaar maken van statuten eener naaml. ...nootsch. zou gaan trachten die te raadplegen in de ...rant? Neen, het publiek heeft voor de *raadpleging* ...n belang bij bepaalde nieuwsbladen. De nieuws-...den hebben enkel beteekenis voor de *openbaar-...king* der statuten. En nu is het ontegenzeggelijk ..., dat het algemeen belang het best wordt gediend, ... de publicatie geschiedt in nieuwsbladen, welke ... grooten lezerskring hebben en niet in nieuwsbla-...n, welke onder het bereik van slechts enkelen ko-...n. Met het oog op het practisch belang komt het ...cieele Surinaamsche nieuwsblad niet in aanmer-...g" ......

De oud-griffier is reeds meermalen opgekomen tegen ...nisterieel ingrijpen in interne koloniale aangelegen-heden" en men moet het toejuichen dat hij dat doet. Hij moet er op voorbereid zijn dat hij dat nog menigmaal zal hebben te doen, ook na het tot stand komen van een nieuw regeeringsreglement.

* * *

Ons wordt toegezonden „Gemeenteleven" van 15 April. Maandblad voor de Evangelisch-Luthersche Gemeente te 's-Gravenhage. Onder het hoofd *„Lichtbeelden-avond Suriname"*, vinden wij daarin het volgende stuk van den heer A. S. J. Fernandes, dat wij ter verdere bekendmaking gaarne hier laten volgen:

„In ons Luthersche Kerkgebouw zal op Vrijdag 8 Mei a.s., des avonds 8 uur, door den heer *F. E. Bruijning,* lid van het bestuur der „Protestantsche Vereeniging tot Verpleging van Lepralijders in de Kolonie Suriname", een lichtbeelden-avond gegeven worden. Daarbij zal de Oud-Gouverneur dier kolonie, de Heer G. J. Staal, het woord voeren. De entree zal vrij zijn, doch bij het verlaten van het gebouw zal er gecollecteerd worden.

Het belooft een interessante avond te worden. Het is te hopen, dat in de eerste plaats de leden onzer Luthersche gemeente in grooten getale zullen opkomen om in woord en beeld te hooren en te zien van het grootsche werk van zelfopofferende naastenliefde, hetwelk door onze Protestantsche broeders en zusters in het Westen op „Bethesda" (zoo heet ons melaatschengesticht in Suriname) al langer dan 25 jaren verricht wordt ter verzachting van het lot van lijders aan de meest afgrijselijke ziekte, welke de menschheid ooit bezocht heeft en hen volstrekt ongeschikt en gevaarlijk voor de samenleving maakt. En moge de waardeering van dat werk, waartoe ieder, die daarvan kennis neemt, ongetwijfeld gedrongen zal worden, zich openbaren in ruime giften. Zoodoende zal ook onze Luthersche gemeente, evenals vele anderen in Nederland al zoo vaak hebben gedaan, een steentje hebben bijgedragen tot het voortbouwen aan het werk der humaniteit jegens onze lepreuze medemenschen in de West.

Onze gemeenteleden daartoe te hebben opgewekt, zal mij met groote dankbaarheid vervullen."

De redactie van „Gemeenteleven" schrijft daaronder dat zij van harte instemt met het hartelijk aanbevelend woord van den heer Fernandes. Zij weet dat zijn hart warm klopt voor Suriname en hoopt nu maar dat velen zich opgewekt zullen gevoelen de bijeenkomst bij te wonen, daarbij gedachtig de stoffelijke en geestelijke nooden van de arme melaatschen.

* * *

Het Staatsblad no. 136 bevat het Kon. besluit van den 6den April, tot wijziging en aanvulling van het West-Indisch Uitzendingsbesluit 1925 (St.bl. no. 15). Daarbij is bepaald:

Artikel 1. Aan artikel 1 van Ons besluit van 15 Januari 1925 (Staatsblad no. 15), tot vaststelling van regelen betreffende de uitzending van personeel, bestemd voor plaatsing in tot den tijdelijken of den vasten Landsdienst in Suriname of Curaçao behoorende ambten, wordt het navolgende als vierde lid toegevoegd:

„4. Indien aan de betrekking eene veranderlijke jaarwedde verbonden is, mag in zeer bijzondere gevallen de aan den uitgezondene toegedachte jaarlijksche bezoldiging bij een met redenen te omkleeden besluit of beschikking gesteld worden op een hooger bedrag dan de aan het ambt, waarin de uitgezondene zal worden geplaatst, verbonden laagste jaarwedde; zij mag echter de hoogste aan dat ambt verbonden jaarwedde niet te boven gaan."

Artikel 2. In het eerste lid van artikel 4 van voormeld besluit wordt in plaats van het woord „krachtens" gelezen „op den voet van".

* * *

De off. van gez. 2e kl. O.-I. leger J. G. Gorter is voor vijf jaar gedetacheerd bij de troepen in Suriname.

Curaçao.

I. U. en D.

De ontwerp-verordening tot wijziging van de „Algemeene Verordening I. U. en D. 1908", de verhooging van het tarief van invoerrechten dus, is in den K. R. met algemeene stemmen verworpen.

De heer De Veer Abrahamsz wees er op, „dat het Bestuur die ƒ 100.000.—, waarom het nu gaat, zonder belastingverhooging, tot ons groot genoegen, toch zal krijgen.

Sinds Februari 1924, den datum van de Memorie van Antwoord betreffende dit ontwerp, zijn er, om maar iets te noemen, alleen van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij ongeveer acht stoomschepen [er?] bij gekomen in de vaart tusschen Maracaibo en Curaçao, om olie hierheen te brengen, en, naar ik hoor, zal het aantal dier stoomschepen met nog vier worden vermeerderd, aldus te zamen eene vermeerdering van twaalf.

Die twaalf booten zullen 's jaars ongeveer f 60.000.— meer aan loodsgelden opbrengen, waarbij nog minstens f 25.000.— moet worden gerekend voor loodsgeld van de groote stoombooten, die de meer aan te voeren olie zullen komen weghalen.

Het saldo van f 15.000.— zal ongetwijfeld ook verkregen worden aan meer invoer- en accijnsrecht, om niet te spreken van wat Aruba voortaan, door het zich vestigen van de Engelsche Petroleum Maatschappij aldaar, ook meer zal opbrengen."

Een oude dame.

Er leeft op Curaçao een heel oude dame. Niet zoo een, als waarvan we af en toe in den „Burgerlijken Stand" lezen, dat ze overleden is „leeftijd onbekend", want haar leeftijd is nauwkeurig op te geven en ze is niet dood, en zal voorloopig wel niet doodgaan ook, ondanks haar 109-jarigen leeftijd, want het Gouvernement houdt haar kunstmatig in het leven. Vroeger had ze heel veel te vertellen, en toen was ze ook heel belangwekkend, omdat ze uit het verleden meer wist dan iemand anders en er bovendien niemand was, die de geschiedenis van den dag zoo goed bij hield als zij. Ook kwam zij bij heel veel menschen aan huis, geregeld iedere week onderhield zij dit, en sommigen namen haar mee naar familie en kennissen. Nu brengt zij nog wel hare wekelijksche bezoeken, maar de menschen vinden haar saai en vervelend. Zij, die niet buiten haar kunnen voor hun fatsoen, blijven haar ontvangen, doch nemen weinig of geen notitie van haar. Het zoogenaamde nieuws, dat ze nu nog vertelt, boezemt zoo goed als niemand meer belang in.

Haar familie is zeer uitgebreid. Vele van hare zusters, broers heeft ze nooit gehad, zijn heengegaan, de meeste op zeer jeugdigen leeftijd. Pater Euwens van de „Amigoe" kent ze bijna allemaal, althans bij naam. Ze heeft een „vriend", die 42 jaar is, vroeger nog al met haar op had, maar haar tegenwoordig vrijwel links laat liggen.

Ze is zoowat heelemaal onaandoenlijk geworden voor het leven om haar heen. Drie jaar geleden, met het oproer van 22 Juli, wist zij van niets, vertelde althans niets en zoo is het met al het belangrijke, dat om haar heen gebeurt, het laat haar koud en zij blijft maar binnen den beperkten kring van haar interesse. In één opzicht is zij met haar tijd meegegaan: zij wijdt verbazend veel aandacht aan het havennieuws. Maar daarin is zij zoo pietluttig en pietepeuterig, dat men, als men daarvan notitie begint te nemen, wel moet denken dat zij niet goed wijs is. Ook al omdat zij op ander gebied telkens in herhalingen vervalt. Sedert eenige weken zegt zij bij ieder bezoek: „Fortify yourself with the best whisky."

Maar nu onlangs is zij uit haar slof geschoten, en heeft een nieuwtje verteld, dat zoo goed als niemand nog wist, zelfs hare zusters wisten het niet, hebben er althans niets van verteld, vóór zij gesproken had. De manier, waarop de oude dame het nieuws vertelde, was wel wat gek, maar dat is haar vergeven. Zie hier in korte woorden, wat zij meedeelde. Op „Ararat", berg Altena bij Pietermaai op Curaçao, is een museum. Daar vindt ge „mannen als Homerus, Pericles en Diogenes", Saksisch en Japansch porcelein, fijne Engelsche en Fransche meubels, een borstbeeld van Lodewijk XVI, een poederdoosje, door de Keizerin Eugenie gebruikt, een fijn Engelsch wiegstoeltje, met parlemoer ingelegde tafeltjes, opgezette vogels, prachtige specimens van oude weefkunst, figuren uit Molières werken uit porcelein, een echte Arabische kamer met lage zitbanken in Oostersche kleuren. In een andere kamer zijn beelden van Cicero, Scipio en Augustus, schilderijen van Hobbema en Bakhuizen. Ten slotte is er Japansch porcelein en ander aardewerk.

De oude dame is met die mededeeling wel uit haar rol gevallen, omdat het zoo heel iets anders was, dan wat zij in de laatste jaren verteld had, maar men neme het haar toch in dank af...... Heel misschien is het een teekentje van beterschap!

Kolonie.

Op een verzoek van den Raad om het woord „kolonie" te schrappen uit alle verordeningen enz. en daartoe een Kon. Besluit uit te lokken, heeft de Minister een weigerend antwoord gegeven en dit aldus gelicht:

„Een dergelijke voorziening zou m.i. ten aanzie elke algemeene verordening, waarin het woord lonie" of „koloniaal" is gebezigd, kunnen worde troffen bij de eerste gelegenheid, dat zoodanige meene verordening uit anderen hoofde voor wij of aanvulling in aanmerking komt. Zooals U be is, stel ik mij voor, bij de a.s. herziening van he geeringsreglement een eerste stap in die richti doen."

BESCHIKBAAR.

Curaçaosche Hypotheekbank.

Aan het 49ste jaarverslag ontleenen wij het volg
Ingevolge art. 36 der statuten werd eene comm van 9 leden benoemd om na te gaan of de bij de nootschap verbonden onroerende goederen al of in waarde zijn verminderd.

De commissie was van oordeel, dat tengevolg stijging van de prijzen van vaste goederen, de theken genoegzaam gewaarborgd worden.

De winst over 1924 bedroeg f 35.217.96 (f 31.650.13).

Voz di pueblo.

De uitgave van dit blad als orgaan van de Cur sche Vrijheidsbond is met 1 April l.l. gestaakt, en blad is teruggegaan naar den vorigen eigenaar, heer D. Zalm.

Het is te hopen, dat Voz hierdoor aan belangrij zal winnen. Heel wat plaatsruimte werd den la tijd ingenomen door angstige verhalen over misd in vroeger eeuwen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.
Spaar- en Beleenbank.

Den 25sten Maart a.s. is het 75 jaar geleden, d Statuten van de *Spaar- en beleenbank* alhier door verneur I. J. Rammelman Elsevier Jr. werden go keurd.

De eerste President der instelling was A. H. Se de eerste Secretaris J. H. Beaujon.

Op Zaterdagavond 6 April ten 6 ure werd de S *bank* en den volgenden Maandag 8 April ten 's morgens de Bank van Leening voor het eers opend.

Door den Gouverneur was ten dienste dezer ling het oude *Waaggebouw*, ook thans nog in ge afgestaan.

Den eersten avond werd een bedrag van 607 gld. 35 personen belegd.

Den volgenden Zaterdag werd in 34 stortingen bedrag van f 1284.50 geïnd.

Den 3den Zaterdag 20 April een som van f 1243 39 stortingen, enz.

(A. d. C

Uit den Verren Vreemde.

Nogmaals Arabieren en Joden, in Jeruzalem.

Een Arabische delegatie uit alle partijen heeft Amery, den Engelschen minister van koloniën d Jeruzalem vertoeft, een petitie overhandigd, waar erop wijst, dat de tot dusver gevoerde politiek Pa in een kritieken economischen toestand heeft ge De voortzetting daarvan zou het ruïneeren. De in worden gedrukt door overmatige belastingen, weg met de Zionistische politiek samenhangende plannen de regeering, waarin de Arabieren niet vertegenwoo zijn. Zij bezitten geen autonomie, terwijl andere bische landen autonoom zijn. Zij willen de re van de Joden, die er oorspronkelijk woonden, verkorten, maar protesteeren tegen de immigra

De politiek eischt een verantwoordelijke na regeering met evenredige vertegenwoordiging van rassen en een constitutie gemaakt door een gek college, tot waarborg voor den states quo van de hei plaatsen en bescherming van de buitenlandsche rec en belangen.

Amery antwoordde, volgens de N.R.Ct., aan welke bericht is ontleend, dat de Engelsche regeering vo een onafhankelijke Arabische staat is. Hij geloofde ni dat de verklaring-Balfour daarmede strijdig is. Hij wa schuwde de gedelegeerden, zich niet te concentreeren een politiek van strijd en trok de bewering in twij dat in een Arabisch dorp de inwoners zouden zijn dwongen tot niet-betaalden aanleg van wegen voor Joodsche kolonie.

Een nader Reuter-telegram preciseerde dit antwo aldus: dat de belangen van de Arabische bevolkin

...estina zeer zorgvuldig overwogen waren, alvorens de ...tsche regeering zich gebonden had in de Balfour-...klaring. Hij legde er nadruk op, dat de verklaring ...dgekeurd was door opeenvolgende Britsche regeerin-...n. De vrees van de Arabieren was overdreven. Er was ...n gevaar, dat de Joden den Arabieren in aantal de ... zouden worden. Zoo telde bijvoorbeeld de bevolking ...n Palestina in 1920 673.000 zielen, van wie 55.000 Joden ...ren. Thans bedraagt die bevolking 806.000 en zijn er ...000 Joden onder.

...e Arabieren hadden hun volle aandeel in de toe-...mende welvaart van het land.

Minister Amery vindt blijkbaar den aangroei van Joden ... 5 jaren, zoodat de verhouding tusschen Islamieten en ...aëlieten van ± 8 % tot ± 13 % geworden is, voor de ...abische bevolking zelf toch ook niet bepaald gerust-...llend, den 25en April toch lazen wij van een door ... te Jeruzalem gehouden rede (Reuter-telegram), ...rin hij heeft verklaard, dat het zeer verkeerd zou ... onder invloed van een al te groot optimisme te veel ...dsche immigranten in het land te laten komen, die ... later werkloos worden. De zionistische beweging ...sterker zijn naarmate zij minder op regeeringssteun ...nt. Hij zeide zeer onder den indruk te zijn van alles ... hij gezien had in de Joodsche kolonie, maar hij ...graag weten, wanneer dat alles sterk genoeg zal zijn ...an eigen kracht te leven. Het is noodig dat men in-...chen niet te veel omvat.

...e regeering wil zoo spoedig mogelijk, voegde hij ...n toe, de kwestie der nationaliteit regelen en de ...erwijsinrichtingen verbeteren.

Noordpool. Rechts houden!

...ven wij den vorigen keer eenige bijzonderheden ... den voorgenomen N.P.-tocht per vliegtuig van ...d Amundsen, een Engelsche expeditie wil tegelijker-...door de lucht naar de N.P. gaan; begrijpelijke ijdel-...d drijft beiden er toe te trachten den ander voor te ... Gratir Algarisson wil, alleen vergezeld door den ...urder Humphreys, oud-Britsch officier van de lucht-...t, per bestuurbaren luchtballon van den basis ten ...an Spitsbergen de vlucht volbrengen. De ballon ...lt per schip van Liverpool naar den basis overge-...ht. De afstand van daar tot de N.P. op 600 Eng. ...stellend, rekent hij 't doel in ongeveer 12 uren te ...nen bereiken, dezelfde tijd is noodig voor den terug-...r. Op de mogelijkheid van een landing is gerekend, ...der haar tot een bepaald programnummer te maken.

Een geruststellende verklaring.

...e Japansche gezant te Washington, Tsoeneo Matsoe-...a heeft een toespraak gehouden te New York, waarin ...betoogde, dat Japan niet van zins is om op het gebied ... de immigratiewetgeving represaille maatregelen te ...en tegen de Ver. Staten. Voorts ontkende de gezant ...er eenig geheim verdrag van militaristische strek-... was tot stand gekomen tusschen Japan en Rusland, ...usschen Japan en een der andere landen. Ook ont-...de de gezant dat er in het bekende Japansch-Rus-...he verdrag clausules waren die indruischten tegen ... open-deur-beginsel. „Geheime diplomatie behoort ...het verleden. Zij is stuitend voor den geest van de ...ferentie te Washington, aan welke conferentie Ja-... deelnam. Japan wordt heden ten dage beheerscht ... de begeerte, met alle naties van de wereld in vrede ...leven; het is vastbesloten in al zijn internationale ...delingen billijk en openhartig te wezen," aldus Mat-...a. Hij wees er nog op, dat Japan, de Ver. Staten ...n Engeland hun overeenkomst over de wapeningen ...bben nageleefd. Daarin zag hij het bewijs voor de ...asheid van het gepraat over oorlogsgevaar.

... weten wij dat op openlijk uitgesproken gezanten-...klaringen niet steeds als op een rots gebouwd en ...rouwd kan worden, deze verklaringen van den Ja-...schen gezant te Washington zijn in elk geval als een ...e boodschap te beschouwen.

...root-Britannië heeft de havenbouw met dokken ... oorlogsschepen van het grootste soort te Singa-... hervat, de Amerikaansche vlootmanoeuvres in den ...n Oceaan, waarover zooveel geschreven is en waar-...n ten opzichte van Japan minder vriendelijke uiting ... gezien of gelegd, zijn juist dezer dagen aangevan-... Japan had zich ontstemd of wantrouwig kunnen ...n, het had ook kunnen zwijgen, zonder meer, doch ...genstelling hiermede komt de gezant bij de Ver. ...n er toe juist te spreken, juist nu te spreken, zon-... hiertoe door een bepaald feit, een bepaalde gebeur-... of een bepaald verzoek uitgenoodigd te zijn, hierin ... wij een geruststelling voor het heden, die als zoo-... blijde ontspanning brengt, ongeacht hoe de toe-...t zich zetten zal voor en in een herbouwd en her-... Japan.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De *jaarlijksche algemeene vergadering* van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, zal plaats hebben op *Vrijdag 8 Mei 1925, des namiddags om 3 uur*, in het gebouw Heulstraat 17.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Het verslag va n de voordracht, welke Dr. J. C. Koningsberger den 23en dezer voor de Afd. Amersfoort heeft gehouden, kon wegens gebrek aan plaatsruimte niet meer in dit Nr. worden opgenomen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Aan de besturen der Afdeelingen.

Beleefd verzoek om toezending van copie voor het K. W. aldus te regelen dat dezelve uiterlijk des Maandagsmorgens ten bureele van den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, aanwezig zij.

Van het Indisch Genootschap.

Jaarvergadering op *Zaterdag 2 Mei*, om 4 uur, in het gebouw van het Genootschap, van Galenstraat 14, 's-Gravenhage.

Het Bestuur.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

J. Th. A. van Galen, Oosterpark 61 te Amsterdam en C. J. van der Hor, Sweelinckstraat 11 te Utrecht, beiden als Gouvernementsarts bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Mr. J. M. A. van Oppen, Lutmastraat 13 te Amsterdam, als ambtenaar ter beschikking bij den dienst der belastingen;

H. Visscher, Sallandstraat 16 te Zwolle, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

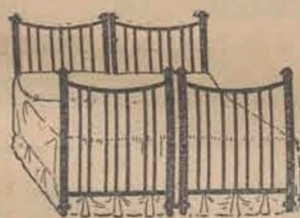
UIT DEN DIENST IN INDIË AANGEKOMEN AMBTENAREN.

J. H. Toussaint, mijnbouwkundig opziener, Kerkrade, Niersprinckstraat 60.
J. Bouwens, gediplomeerd gezaghebber bij het B.B., Wijngaarden, bij Dordrecht.
F. H. van Minos, hoofdcommies bij het Dep. v. B.B., Den Haag, 2e Schuijtstraat 45.
Ch. C. Dagnelie, leeraar bij de K. W. III school te Batavia, Winterswijk, p/a. fam. v. d. Breggen, Wilhelminastraat.
E. A. Tinga, emplacementbeheerder bij de S.S. en Tr., Rotterdam, Vierambachtstraat 4a.
J. H. Johan, Burgemeester van Tjerebon, Den Haag, 1e van Blankenburgstraat 81.
J. A. W. Olive, wnd. 2e commies bij het Dept. van Justitie, Den Haag, Regentesselaan 93.
A. J. W. Visser, opperhoutvester bij het Boschwezen, Den Haag, Boreelstraat 12.
J. W. F. Kim, commies bij de P.T.T., Nice, Hotel Weyh, Rue Alphonse Karr 22.
J. B. Angenent, ambtenaar 3e kl. bij de In- en Uitv. en Acc., Haarlem, Hasselaarsplein 22.
Mej. P. M. Kalff, verpleegster 1e kl. bij het krankzinnigenwezen, Den Haag, Stationsplein 39.
A. Kool, 1e officier bij de Gouv. Marine, Utrecht, Vleutenscheweg 255.
J. W. F. C. Proper, ingenieur 1e kl. bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., Den Haag, Koningin Emmakade 94.
H. G. Brandon, onderafdeelingshoofd bij de Afd. Handel van het Dep. van Landb., N. en H., Paramaribo (Suriname), Gravenstraat.
N. Halie, gediplomeerd gezaghebber bij het B. B., Leeuwarden, 1e Rembrandtstraat 5.
H. H. Dibbetz, commies-redacteur bij het Dep. B.B., 's-Gravenhage, Fred. Hendrikplein 42.
Th. L. E. Scharff, hoofdopzichter bij de W. en 's Lands B.O.W., Den Haag, Beeklaan 336.
E. Bouwer, ambt. 4e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Obrechtstraat 279.

P. W. F. H. Tall, ambtenaar 4e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Obrechtstraat 279.
Mej. H. Noll, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., Den Haag, Obrechtstraat 279.
G. W. Kuyl, controleur 1e kl. bij de P.T.T., Den Haag, Acaciastraat 269.
Ir. D. S. Gaastra, werkt. ingenieur der Luchtvaartafd., Bussum, Suchtelen v. d. Haarelaan 23.
Ch. H. van Loon, controleur 1e categorie bij den P.T.T.-dienst,, Den Haag, Celebesstraat 32.
C. K. van Michaëlis, wnd. mijnmeter bij de Oembilin-steenkolenmijnen, Bad Hamburg, Louisenstrasse 97.
P. Dekker, commissaris van politie 1e kl., Den Haag, Van Aerssenstraat 170.

VOLLEDIGE ADRESLIJST

van de hier te lande met verlof dan wel onder genot van eene studietoelage verblijf houdende Surinaamsche en Curaçaosche Landsdienaren.

a. Suriname.

E. J. Abrahams, Arts, Nicolaas Beetsstraat 24, Utrecht.
F. E. Bruyning, Secretaris Dep. v. Fin., Populierstraat 27, den Haag.
Mej. M. E. H. van Brussel, Opleiding Landbouw, p/a. Hr. Gravenland, Stolwijk (Z.-H.).
A. H. Bueno, Boekhouder Openbare Werken en Verkeer, Valkenboschlaan 36, 's-Gravenhage.
F. Corsten, Districts-Geneesheer, Buys Ballotstraat 17, Utrecht.
H. Corsten, Hospitaalschrijver, Reyer Anslostraat 8 I, Amsterdam.
W. A. Dawson, Burger-Apotheker Militair Hospitaal te Paramaribo, Hotel „Astoria", Stationsweg, 's-Gravenhage.
G. A. van Dijk, Opleiding Landbouw, p/a. J. van der Wel, Hoogeweg, Bleiswijk.
A. W. Drost, Landbouwassistent, Lumeystraat 32 I, Amsterdam.
W. E. van Eijma, Onderwijzer, Reinier Claessenstraat 37 III, Amsterdam.
Mej. H. A. R. Fontaine, Adj. Commies Admin. van Financiën, Valkenboschlaan 36, 's-Gravenhage.
Mej. A. Gomperts, Onderwijzeres, Overtoom 444 bel étage, Amsterdam.
C. Kandelaars, Roomsch-Katholiek Geestelijke van den 2en rang, Keizersgracht 218, Amsterdam.
C. C. C. Meriba, Griffier Koloniale Staten, Weimarstraat 443, 's-Gravenhage.
J. C. de Miranda Jr., opleiding Rechtswetenschappen, Van Aerssenstraat 17, 's-Gravenhage.
H. J. Neuteboom, Opzichter Dep. v. Openbare Werken en Verkeer, Kanaalstraat 52, Utrecht.
L. W. C. Polak, Adjunct-Commies, Van Woustraat 76 III, Amsterdam.
A. Reyne, Entomoloog aan het Landbouwproefstation, Oude Kerkstraat 12, Utrecht.
H. L. H. Schütz, student Landbouwschool te Deventer, p/a. H. J. Groenewegen, Utrechtsche Weg 41, De Bilt.
A. L. R. Smit, opleiding Bouwkundig Opzichter, Nassau Odijckstraat 37, 's-Gravenhage.
W. E. Sniphout, Topograaf bij den Opnemingsdienst, Molenweg 322, Laren (N.-H.).
Mej. C. H. Thiele, Directrice Militair Hospitaal te Paramaribo, Zuid Buitensingel 122*i*, 's-Gravenhage.
E. C. J. Tubbergen, Onderwijzer, Van Woustraat 76 III, Amsterdam.
E. R. de Vries, Districts-Geneesheer, Voltastraat 60, 's-Gravenhage.

b. Curaçao.

J. F. Amelunxen, Opleiding aan de Ambachtsschool te Haarlem, Kleverlaan 158, Haarlem.
M. F. da Costa Gomez, Opleiding Rechtswetenschappen, Hoofdbestuur der Fraters te Tilburg.
R. D. da Costa Gomez, Opleiding Onderwijzer, Hoofdbestuur der Fraters te Tilburg.
J. E. J. Ecury, Opleiding Geneeskundige, p/a. L. Kors, Pater Brugmanstraat 41, Nijmegen.
Ph. F. Gorsira, Commies Gouv. Secretarie, Edisonstraat 30, den Haag.
H. G. Henriquez, Opleiding Geneeskundige, Vogelkersstraat 56, den Haag.
C. D. Irausquin, Opleiding Onderwijzer, Groesbeekscheweg 123, Nijmegen.
W. M. Koenen, Hoofdagent van Politie, Begoniastraat 180, den Haag.
L. C. Kwartsz Jr., Opleiding Rechtswetenschappen, Admiraal v. Gentstraat 39, Utrecht.
Mej. N. C. v. d. Linde, Opleiding Onderwijzeres, Nassau Odijckstraat 37, den Haag.

A. N. Th. van Meeteren, Opleiding Machinist, L 48, Tuindorp, Rotterdam.
E. R. R. Palm, Opleiding Machinist, Van Aer straat 17, den Haag.
Mej. B. R. Prince, Opleiding Hoofdonderwijzeres, guerrestraat 79, den Haag.
E. J. Quast, Opleiding Geneeskundige, Nassau O straat 37, den Haag.
J. R. Quast, Opleiding Onderwijzer, Groesbeeksch 123, Nijmegen.
J. Seijkens, Opleiding ambachtsschool te Rotte Van Lennepstraat 46a, Rotterdam.
Dr. W. Ch. de la Try Ellis, Lid van het Hof Justitie, Villa „Klein Luidenhof", Driebergen, Ut
A. L. Wever, Opleiding Onderwijzer, Admiraal Gentstraat 39, Utrecht.

Mutaties van 22 tot 29 April.

Nieuwe Leden:

W. A. G. Jenny, Administrateur s.f. „Kadipatèn, bon. *f* 25.
W. F. L. Keuls, Administrateur s.f. „Doekoewri Tegal. *f* 6.
J. van Doorn, Administrateur s.f. „Goedoe", bang. *f* 6.
N. A. de Haan Thomann, Administrateur rubbe „Dilem", Modjokerto. *f* 6.
B. van der Kam, Gep. Controleur Zoutregie, Rotte Blommerdijksche Laan 15A. *f* 5.
Hermans, Marsman en Co., Amsterdam, Postbox 449
J. W. C. Grootendorst, Utrecht, Mauritsstraat 65.
A. Klasser, Amersfoort, Utrechtsche Weg 113. *f* 5.
C. Sisselaar, Kapitein Inf., Amersfoort, Borgesiu 29. *f* 5.—.
B. Cox, Controleur B.B., Arnhem, Rijnkade 76.
J. Stuurman, Arts, Arnhem, Cronjéstraat 13. *f* 5.
C. A. de Bruijn, Gep. Onderwijzer, Velp (G.), nenbergsingel 24. *f* 5.—.
Th. D. Struick, Oud-Kapitein N.-I. L., Den Dunklerstraat 21. *f* 5.—.
J. de Vries, Directeur Pythagorasschool te Omme

Nieuwe Begunstigers:

Mevrouw Schomaker van Assendelft, Utrecht, Ballotstraat 10. *f* 2.50.
K. A. Piek, Utrecht, Paulus Potterstraat 21bis.
A. van de Poll, Utrecht, Buys Ballotstraat 6bis.

Afschrijven:

J. Neisingh, Utrecht, Boerhaavelaan 70.
A. van de Poll, Utrecht, Jan Willem Frisostraat
Mr. J. J. van Wermeskerken, Utrecht, Vosse Dijk 27.

Adresveranderingen:

Dr. J. J. Smith, van: Hilversum naar: Utrecht, Barentzstraat 83. *f* 5.—.
D. de Visser Smits, van: Bilthoven naar: Utrecht, te Nieuwstraat 31. *f* 5.—.
N. Anakram, Assistent-Accountant, Amsterdam, 1ste Const. Huijgensstraat 622 naar: Overtoom 80
Mej. J. Egberts, Apeldoorn, van: Langeweg Tulpenlaan 7.
Mevrouw D. M. Reiche-Walter, van: Leiden, Grootstraat 7, naar: Den Haag, Papaverhof 28.
C. C. Stael van Holstein, van: Den Haag, Stadh laan 74, naar: Brummen, Dwarsallée 491. *f* 5
Mevrouw C. H. Costerus-Hooy, van: Den Haag, kersstraat 1, naar: Voorburg, Wilhelminalaan
Dr. J. H. Jacobs, Leeraar A. M. S., Den Haag, van: de Withstraat 56 naar: Laan v. Meerdervoort
R. M. Noto Soeroto, Den Haag, van: Valkenbos 658 naar: Thomsonlaan 146.
S. C. Plantinga, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: tastraat 58 naar: Groot Hertoginnelaan 250.
Centraal Bureau Nederlandsche Reisvereeniging, Haag, van: Koningin Emmakade 46 naar: lownastraat 48.
J. Chr. Hubach, Off. v. Gezondheid-Vlieger, van: kamp Kalidjati naar: Zaandam, Westzijde 96.
F. J. Junius, Ass.-Resident, blijft te Donggala.
M. Kruyt, Landmeter bij het Kadaster, van: naar: Padang.
C. W. Pantekoek, Majoor der Mil. Administratie, Bandoeng naar: Magelang.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)

…t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

…ericht door Kolonel …. V. L. van Zuylen, …1 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

…OFDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
…CHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN …moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Balische verscheidenheden. — Reis-Indrukken. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II, 's-Gravenhage). — Mededeelingen. — Mutaties van 29 April tot 6 Mei).

Balische verscheidenheden

door

L. C. HEYTING.

II.

Het graf van den Deen Mads Johansen Lange.

„He died, still in the vigour of manhood, and I returned only to find his lovely grave, instead of the friendship I had hoped one day to know. His memory, I feel sure, must be treasured in the hearts of the Balinese, for he was to them a true friend and benefactor."

Ludwig Verner Helms.

In de weinige voor mij op Bali beschikbare litteratuur [1]) over den Deen Mads Johansen Lange, die zich als handelaar op Bali had gevestigd in het kustplaatsje Koeta van het rijkje Badoeng, had ik nog niet precies vermeld gezien, waar hij begraven lag.

Daar graven van vreemdelingen op Bali mijn belangstelling hadden, o.a. met het oog op eventueele interessante grafschriften, onderzocht ik of de Balische bevolking ook wist of Lange op Bali was begraven. En zoo wist eindelijk het districtshoofd van Koeta mij mede te deelen, dat te Koeta zijn graf was.

Op 5 Augustus 1921 had ik gelegenheid er een plaatselijk onderzoek naar in te stellen en vond inderdaad het graf, eenige Kilometers ten zuidoosten van de bebouwde kom van Koeta, nabij den weg naar Toeban, in een door eenige slecht onderhouden heggen min of meer afgescheiden gedeelte van een klappertuin.

Het bleek een kleine vervallen begraafplaats met Europeesche en Chineesche graven, waar een breede Europeesche graftombe dadelijk de aandacht trok. Op de rechterhelft lag een marmeren plaat, met ingegrifte letters, waarvan het linker beneden gedeelte afgebroken en verdwenen was, waardoor ook enkele letters geschonden waren en ontbraken.

Het grafschrift luidde als volgt:

Sacred
to the memory
of
Mads Johansen Lange
knight of the Nederl: Leeuw
and Danish gold medal.
Born in the island Langeland
Denmark
18th Septemb. 1806.
Departed this life at Balie
13th May 1856
(a)fter a residence of 18 years
on this island
(This monum)ent is erected by his
(son)s brother and nephew.

Ihnen.

Als geboortejaar vermeldt het grafschrift 1806. Eigenaardig lijkt het, dat Lange's landgenoot, Ludwig Verner Helms (April 1847—21 Juni 1849 in Lange's dienst) in zijn boek *„Pioneering in the far East, and journeys to California in 1849 and to the White Sea in 1878, London 1882"*, in het hoofdstuk *The Island of Bali* vertelt, dat Lange in 1811 geboren is: *„Mr. Mads Lange was b... Denmark in 1811"* ... (bl.15).

Toen Helms eind September 1858 Bali w... zocht, vond hij slechts Lange's eenzaam gr...

Twee mogelijkheden doen zich m.i. hierbi... óf Helms zag het grafschrift, doch wist lat... hij zijn boek schreef, het geboortejaar niet... óf het grafschrift bestond nog niet bij ... bezoek.

Wat nu verder de tekst van het grafschr... treft, de tusschen haakjes geplaatste letters ... geschonden of ontbraken geheel, en vorm... een aanvulling zooals ik mij die voorstelde n... vuldige bestudeering van de beschadigde let... het overige gedeelte.

De volgende vraag doet zich echter voor, ... neer men weet, dat Lange ook nog een doch... zat: Waarom wordt die dochter niet verme... der de oprichters van het grafmonument?

In verband met de plaatsruimte (op reg... leek het mij toe, dat vóór het woord *„broth...* leen het woord *„sons"* gestaan kon hebben, ... tevens daar vóór het woord *„daughter"*.

Ware dit laatste wel het geval geweest, da... de dochter vóór de zoons zijn genoemd, ter... plaats van *„daughter"* en *„sons"* het ... *„children"* misschien meer voor de hand zou ... ben gelegen.

Misschien dat een of andere lezer dit r... kan oplossen.

De naam *Ihnen* onder het grafschrift is v... delijk die van den steenhouwer, mogelijk ui... gapore, waar, naar ik meen, Lange's neef he... woond.

Naar men mij te Koeta wist te vertellen, l... der het rechter gedeelte van de graftombe de ... der van Lange begraven, doch een grafschr... zelfs een dekplaat of -steen ontbrak.

De geheele tombe, waarvan het hoofdeind... het Westen was gericht, was van baksteen ge... en later bepleisterd met cement, maar zag ... vallen uit, evenals twee andere Europeesch... monumenten van onbekenden, vermoedelijk ... van de vijf Europeesche ondergeschikten in L... factorij, die tijdens het bezoek van Helms ... September—8 November 1858) bezweken ...

Naar ik vernam zou een dochter van Lan... boren uit een Chineesche moeder, met een ... van Djohor zijn gehuwd, en zond zij jaarlij... som gelds naar een Chineesch familielid te ... voor onderhoud van het graf.

Het maakte op mij den indruk, dat er al in ... niets aan dit onderhoud was gedaan, en d... verzocht ik het districtshoofd van Koeta w... goed te willen zijn met het bovengenoemde ... lielid te spreken en moeite te doen voor een ... derhoud van het grafmonument door dezen ... ste.

Maanden later bleek mij, dat het graf ... omgeving er heel wat netter uitzagen en ... toegangspad beter onderhouden werd.

De Chineesche bloedverwant had dus zijn ... gen plicht vervuld.

In de schaduw der palmen rust daar du... steeds het stoffelijk overschot van den Deen, ... wegens zijn verdiensten als onzen politieken ... in den tijd der Balische expedities, werd ben... tot Ridder in de Orde van den Nederlandsch... Leeuw.

Scheveningen, 20 April 1925.

[1]) Zie C. Lekkerkerker „Bali en Lombok. Overzicht der litteratuur omtrent deze eilanden tot einde 1919" en de daarin genoemde litteratuur over Lange.

[2]) Zie Helms boek, hoofdstuk *„Revisiting Bali"* ... 198—199).

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(*Vervolg*).

Malang's Scholen en Omstreken.

en bizonder aangenamen indruk kreeg ik, zoo-ik reeds in mijn vorigen brief vermeldde, van riendelijke stad Malang met haar heerlijk, ge-matig koel klimaat. Ook de omstreken zijn bi-der fraai. Wij hebben van daaruit menig on-telijk mooi uitstapje gemaakt.

de onmiddellijke nabijheid, een half uurtje elen buiten de grenspaal, tien minuten met oomtram, die bijna langs rijdt, ligt in een uwrijk boschplekje de badplaats *Wendit*, 't heerlijk is te zwemmen en alleraardigst om ele grijze aapjes gade te slaan, zooals deze vrienden zijn met de bezoekers, die nootjes isangs voor hen medebrengen. Er zijn ver-elijk brutale heeren onder en bezorgde moe-, de schuchtere jonkjes zijn 't aantrekkelijkst rijgen dan ook de lekkerste beetjes.

een mooien, helderen morgen — die zijn er in den regenmoesson — ondernamen wij een naar *Nongkodjadjar*: eerst per auto een eind-erder dan *Wendit*, waar een stel kleine paard-laar zou staan, om ons door oerwouden, waar-oote, menschenschuwe zwarte en roode apen en, over steile bergpassen naar het bekende ord-hotel te Sragen. Door een misverstand len wij daar echter een uur op rossinanten len, hetgeen oorzaak werd, dat wij een nat pliepen, want tegen den middag verandert in argetijde het weer maar al te dikwijls. Ook n de door diepe ravijnen voerende bergwegen de vele regens erg glibberig geworden, be-len hier en daar uit groote, gladde rotsblok-en riviersteenen, die ons noopten tot afstijgen, t de niet beslagen paardenhoeven er telkens gleden, wat niet alleen ons medelijden op-e, maar ons ook vrij gevaarlijk voor ons eigen je leek. De tocht duurde daardoor natuurlijk erkelijk langer, wat geen erg bezwaar zou ge-zijn, omdat wij te voet gaande de omgeving vergezichten nog beter konden bewonderen, ij maar niet overvallen waren geworden door lier echte Indische stortregens, die ons door-t in het hotel deden aankomen.

lukkig heeft dit geen slechte gevolgen gehad, t wij onze kletsnatte kleeren dadelijk door konden vervangen en den inwendigen mensch een verwarmenden dronk opknapten.

och besloten wij den volgenden morgen maar er per auto in plaats van te paard naar *Tosari* gaan. Dit is een van de mooiste uitstapjes, die en in den Oosthoek maken kan.

En van daaruit gaat men te paard of per draag-d naar den vulkaan *Bromo* om er de zon op te gaan over de z.g. *Zandzee*. Een grootsch na-gezicht, dat een diepen indruk maakt!

oo kan men van Malang uit nog gaan naar Ba-n Poedjon, waar eveneens goede pleisterplaat-zijn om even uit te rusten of een maal te ge-ten, zelfs met aardbeien, welke daar in de ber-rijpen.

at mij in Malang als betrekkelijk kleine Indi-plaats bizonder trof, is de belangstelling die erscht voor geestelijke en maatschappelijke legenheden. Toen ik er was, hield Dr. P. H. avaglino, directeur-geneesheer aan het be-krankzinnigengesticht aldaar, het tweede ge-e eener serie-lezing, getiteld: *Homo sapiens*, ende *Tabu* of de psychologie van goed en ad. De toehoorders, die de groote societeitszaal vulden, hingen aan sprekers lippen.

ergeteekende vond ook gelegenheid op een en avond een openbaar praatje te houden over wat wij, in Holland, zoo al trachten te doen om den geestelijken band tusschen Nederland en Indië te versterken, waarbij niet alleen „*Oost en West*" met „*Boeatan*", maar ook de *Koloniale school* voor vrouwen en meisjes en een in Indië te stichten afdeeling der in ons land zoo nuttig werkende vereeniging „*Nationaal reizend museum voor ouders en opvoeders*" ter sprake kwamen. Zij kreeg den indruk, dat men warm belangstelt in 't een en ander en niet zal nalaten er te zijner tijd ook het noodige voor te doen, zoowel wat propaganda als daadwerkelijke deelneming betreft.

Ook op schoolgebied munt Malang uit, niet alleen wat het openbaar, maar eveneens wat het particulier onderwijs betreft, welke te zamen ongeveer honderdvijftig leerkrachten voor meer dan 5000 leerlingen, van allerlei landaarden telt. Tot dat voor de inheemsche meisjes behoort o.a.:

De Malangsche Kartinischool.

Aan deze keurig ingerichte school, één van die, welke zijn gesticht op initiatief van Mr. J. H. Abendanon, ter eere der nagedachtenis van wijlen R. A. Kartini, de gevoelige Javaansche edelvrouwe, die zoo zeer geijverd heeft voor de mogelijke ontwikkeling harer rasgenootjes, bracht ik, in gezelschap van een der ijverige bestuursleden, mej. Kitty Ament, vol belangstelling een bezoek. Bizonder gevoelig was ik bij verrassing ontvangen te worden met een meerstemmig welkomstlied, door de meisjes der drie hoogste klassen gezamenlijk gezongen. Hoe lief klonken de fijne stemmetjes bij de eenvoudige, hartelijke woorden:

„Welkom hier, wij zijn blij,
Dat U van zoo ver zijt gekomen
Naar ons land van klapperboomen.
Dat ons lied U welkom zij!
Welkom hier!"

De sympathieke directrice, Mej. M. Jellema, die mij toescheen met hart en ziel in haar werk op te gaan, vertelde mij, terwijl zij mij langs de verschillende klassen leidde, waarin de kinderen met opgewekte gezichtjes de lessen volgden, hoezeer het onderwijs opneemt. Zij is de eerste onderwijzeres, die de meisjes ook lichamelijke opvoeding leert. Op achterstaande kiekjes ziet men hare leerlingen in doelmatige sportkleeding oefeningen uitvoeren, de meisjes der vijfde klasse staande voor 't schoollokaal en die der zesde en zevende klasse zittend op de banken, welke daartoe in den tuin zijn gebracht.

Ook vertelde de directrice mij hoe gewenscht het is, dat een vervolgschool aan deze inrichting worde verbonden, daar de meisjes, bij het verlaten der Kartini-school eigenlijk nog niet genoeg hebben geleerd om er in hun later leven en voor haar eventueel gezin de noodige profijt van te blijven trekken.

Hierop kom ik later terug, als ik den indruk weergeef, die de Van Deventer-scholen te Semarang en Bandoeng op mij maakten.

Een niet minder nuttige onderwijsinrichting te Malang is de, op initiatief van Mevrouw Hissink-Snellebrand, ten bate der Indo-Europeesche meisjes, opgerichte:

Juliana-Stichting.

Deze draagt thans het karakter van een Huishoud-Tuinbouw-Internaat en mag zich weldra verheugen in een nieuwe woning met flink, doch niet te groot erf, dat de meisjes zelve zullen leeren bebouwen. Wij laten de dappere, doortastende directrice, Mevrouw Sachse, hier zelve aan 't woord en wenschen haar het beste succes bij haar loffelijk streven en zeker lang niet gemakkelijke bearbeiding.

Vele jaren geleden, toen Mevr. Hissink-Snellebrand nog onderwijzeres was, rijpte, door 't geen ze om zich heen zag, bij haar het voornemen iets te doen voor de toekomst van het Indo-Europeesch geslacht, door opheffing van 't Indo-meisje. Vooral in vroeger tijden was dit meisje zeer stiefmoederlijk bedeeld. Het, uit

de Inlandsche moeder, dikwijls onder zorgelijke omstandigheden, geboren kind was door droeve omstandigheden verstoken van een „goede opvoeding". Indië bood geen scholen om zoo'n kind voor den levensstrijd gereed te maken en naar Holland zenden was uitgesloten in de meeste gevallen.

Wel werd er gewikt en gewogen. Voor elke onder-

MALANGSCHE KARTINISCHOOL.

neming is geld noodig. En toen Mevr. Hissink met verlof naar Holland ging, hield zij eene serie lezingen, ten einde bij het publiek belangstelling te wekken voor het pauperkind en slaagde zij er in „de Vereeniging tot oprichting van jonge vrouwenscholen in Ned. O.-Indië tot stand te brengen. De op te richten school zou zij den naam van „*Juliana-Stichting*" geven. De eerste stap was gedaan tot verwezenlijking van hare „plannen".

In Indië teruggekeerd, kreeg een en ander een vaster vorm, doordat Mevr. Hissink eenige misdeelde Indo-meisjes, de eerste leerlingen, bij zich in huis nam. Deze bezochten aanvankelijk de lagere school en moesten in de haar overblijvende vrije uren die dingen leeren, welke bijdragen tot algemeene ontwikkeling en nuttigen arbeid.

Na verloop van tijd werd echter de toeloop van meisjes te groot en moesten er andere maatregelen getroffen worden. Toen werd er een afdeelingsbestuur „Malang e.o." gesticht, contribuanten gewonnen en de eigenlijke „*Juliana-Stichting*" geopend.

Waar echter de kinderen van geheel verschillende

Zoo bleef het een poosje, echter werd er stee[...] streefd naar verbetering. Het was niet voldoen[...] meisjes alleen een tijdlang een onderdak te ver[...] fen, er moest haar ook iets geleerd worden, waa[...] ze „hun brood" konden verdienen. Eindelijk we[...] sloten de „Juliana-Stichting" tot een Huishoud[...] te maken en was men op den goeden weg. Door [...] Hissink werd aangeklopt bij het Departement v[...] derwijs en Eeredienst om subsidie en zoo kwam [...] zamerhand voortgang in de werkelijke verbeteri[...] toekomst van het Indo-gezin. Want nietwaar, werken is nog geen *kunnen*. 't Is wel *de weg* [...] *kunnen*. Het Departement verleende subsidie [...] begon het eerste levensjaar van de *herboren Ju[...] stichting*. Nog ging het langzaam, zeer langzaam[...] moeizame pasjes vooruit. Na 3 à 4 jaar worstelen [...] weer een goede stap vooruit gedaan. Er werd [...] afdeeling Semarang en omstreken opgericht. Hie[...] door vele dames hard gewerkt tot het bij elkaa[...] gen van voldoende kapitaal, om een, aan de [...] van het Departement voldoende, huishouds[...]

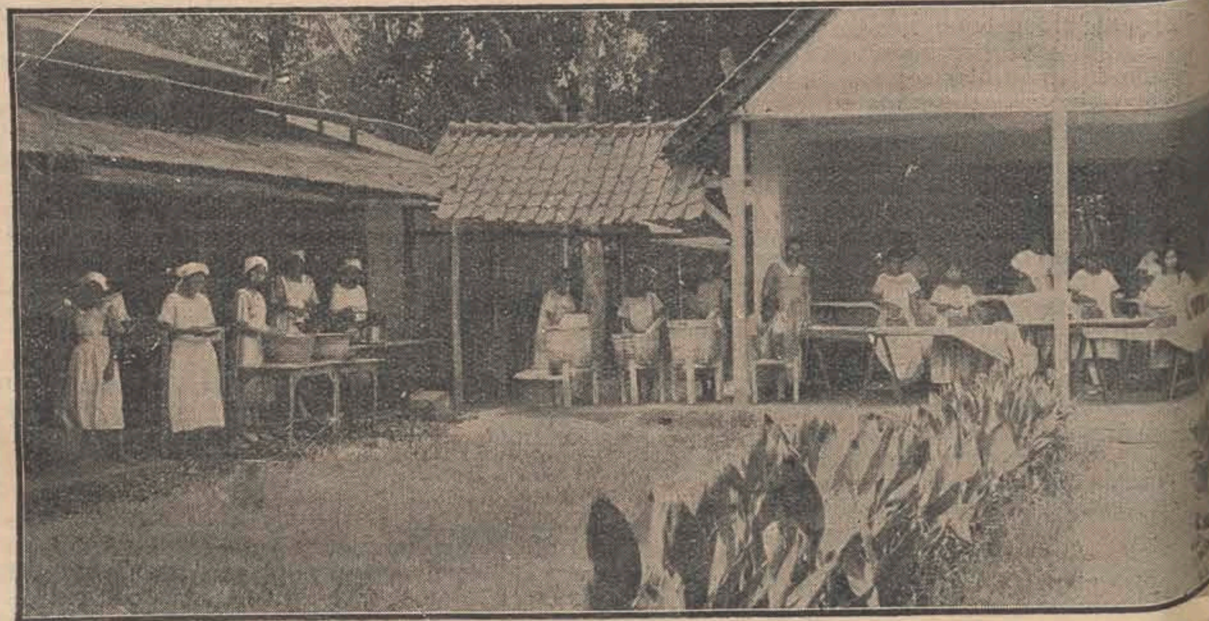

MALANGSCHE KARTINISCHOOL.

stichten en mochten ze hun streven ook dankba[...] loond zien.

In 1921 werd de Juliana-Stichting II te Amb[...] geopend met een gediplomeerde Directrice a[...] hoofd en bevoegde assistenten. Dáár ging all[...] wensch.

Helaas bleef Malang toen achter. Het was al[...]

JULIANASCHOOL TE MALANG.

De meisjes aan 't werk. Voorrecht van 't schoone Insulinde! Zomer en winter altijd door alle werken in de reine atmosfeer van Moeder natuur!

opvoeding, ontwikkeling en leeftijd waren, werd het een bezwaar ze naar de lagere school te zenden en werd de hulp ingeroepen van eenige dames, die een steentje bij wilden dragen tot het goede werk, door het geven van lessen aan deze meisjes in de inrichting zelve.

een bloedarm kindje, dat boven de *gewone* voed[...] *extra* voeding behoeft om z'n „tekort" in te halen[...]

Wel werden alle krachten ingespannen om dit [...] kort in te halen, doch naast de reeds bestaande [...] derhoudskosten van voeding en kleeding van [...] kinderen, moest er zooveel bijgekocht worden om [...]

king te komen, terwijl hiervoor de tijden niet best waren. Overal malaise en nog eens malaise. den strijd gaf men niet op en, zooals zoo dikgold ook hier 't spreekwoord: „de aanhouder

ms heeft ook Malang bevoegde leerkrachten en het met rassche schreden voorwaarts.

ken in Indië, eveneens zoowel voor kostwinning als voor bezuiniging in 't Huishouden, een nuttige en aangename studie. Ook hiervan zouden nog vele aardige kiekjes te plaatsen zijn, doch deze zouden te veel plaats innemen.

De inrichting is zoowel voor min- als onvermogende kinderen, welke laatste geheel kosteloos kunnen

JULIANASCHOOL TE MALANG.
Een groep der leerlingen met Directrice en onderwijzeres voor 't schoolgebouw.

hoog!" is ons streven, en omhoog zullen we gaan.

ds zijn enkele meisjes als verpleegster, andere rling-verpleegster geplaatst bij den M. G. D. (Mi- Geneeskundige Dienst). Voorwaar voor kinderen een 3e tot 5e klasse lagere school-opleiding, ze in de Juliana-Stichting kwamen, een mooi re-. Thans zijn ze in staat haar brood te verdieen mede te helpen tot opbouw der „Indo" maatpij. Ook zijn er vele, die minder goed konden geplaatst als „hulp in de huishouding", want een minder gesalarieerde werkkring, niet mindoelmatig is voor de bereiking van 't ideaal: het meisje te brengen tot de overtuiging, dat arbeid zegen en geen *schande* is. Vele meisjes vonden „thuis", dat ze vóór het in betrekking gaan, de inrichting, niet hadden.

En nu worden de laatste stappen tot nabijkoming 't ideaal gedaan. In 1925 zullen ook te Malang de eindexamens worden afgenomen ter verkrijging 't Huishoud-diploma. Na verkrijging daarvan aan de meisjes, die lust en aanleg toonen, geheid gegeven verder te leeren voor het verkrijgen de Acte Nuttige en Fraaie Handwerken. Wanneer deze acte hebben gehaald, staan ze niet langer eloos tegenover het levensonderhoud-vraagstuk. zijn deze acten ten allen tijde „de vrouw" tot steun leven, méér dan welke acte ook. Wat is het zegen voor een huisvrouw, als haar handen niet alles verkeerd staan. 't Is dus niet alléén een weg de onafhankelijkheid van 't meisje, doch ook een voor 't „bevoorrechte" meisje, dat jong trouwt; k bezit.

vele studies worden niet onderbroken door het lijk van 't studeerend meisje, of hoevele acten „ongebruikt en vergeten" nà 't huwelijk? O, zoo alleen, een acte Huishoudschool en Nuttige en Handwerken blijft altijd een „gangbaar" pazoowel tot middel van bestaan als voor „de vrouw".

bij twee foto's van de bedrijvigheid.
leeren de meisjes Hollandsche groenten kwee-

geplaatst worden, mits zij van goed gedrag en goeden wil zijn. Ook wordt er aan de geestelijke ontwikkeling der kinderen gedacht en krijgen degene, welke de lagere school nog geheel doorliepen, des avonds van 5 tot 7 uur Lager Onderwijs.

De toekomst van 't huisgezin in Indië ligt nu als overal elders, in liefde voor den arbeid en lust tot ontwikkeling!

Aan wie zich interesseert voor 't werken en streven van de Vereeniging, is de directrice gaarne bereid afzonderlijk inlichtingen te verstrekken.

Adres: Mevr. A. Sachse, Huize Zonneheuvel, Malang.

Van Week tot Week.

28 APRIL—4 MEI.

Studiefonds op Bali. De Darmo Kondo meldt dat in Bali een studiefonds is gesticht, genaamd „Satya Samoedaja Daoedanda Bali Lombok; het telt thans ongeveer 220 leden onder wie zich vele ambtenaren bevinden. De stichting staat onder leiding van den Stedehouder van Karangasem I Goesti Agoeng Bagoes Djlantik.

Gemeenteraad van Soerabaja. In de vacature--Faubel werd tot wethouder van Soerabaja gekozen Mr. A. van Gennep, wat aan vier Javaansche leden van den gemeenteraad aanleiding gaf als zoodanig af te treden.

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd tot commandeur in de orde van Oranje-Nassau, Mr. Dr. W. M. G. Schumann, oud-Voorzitter van den Volksraad.

Bevolkingsrubber Palembang. Bij gouvernementsbesluit is vastgesteld, dat met ingang van 1 Juni in Palembang 5 pCt. uitvoerbelasting zal worden geheven op de bevolkingsrubber.

Extra-zitting Volksraad. Volgens de Locomotief zal de Volksraad te beginnen met 6 Mei a.s. in buitengewone zitting bijeengekomen voor de behande-

ling van zaken, verband houdend met de instelling van de provincie West-Java.

De Bestuurshervorming. Volgens de Java Bode ligt het in de bedoeling om de bestuurshervorming in de Molukken gelijktijdig met die in West-Java in te voeren, dus met ingang van 1 Januari 1926.

Sleepboot vergaan. De sleepboot Juliana, van de Nederlandsch-Indische Scheepsbouw- en Kustvaart-Maatschappij, die van Menggala naar Batavia was vertrokken, is op de Menggalarivier vergaan. (Aneta, 29 April).

Geen jubileum Mijnwezen. De viering van het 75-jarig bestaan van het Mijnwezen gaat wegens gebrek aan fondsen niet door. (Aneta, 29 April).

Het Tweede Kamerlid Feber. Nu de stemming over het Politiek Advies in den Kieskring Tilburg den heer L. J. M. Feber twee plaatsen achteruit gezet heeft, zoodat hij no. 5 kwam te staan, is zijn Kamerzetel hem ontnomen. Het gevolg zal zijn, dat hij, naar de Rsb. verneemt, weer als ingenieur naar Indië terug moet.

Met pensioen. Luitenant-kolonel der genie van het Oost-Indische leger C. L. Vogelesang, thans met verlof hier te lande, is op zijn verzoek op pensioen gesteld.

Ooglijdersgesticht. Te Padang is een modern ooglijdersgesticht opgericht. (Aneta, 1 Mei).

Ziekenhuis te Banjoemas. Het gewestelijk ziekenhuis te Banjoemas is onder zeer groote belangstelling geopend. (Aneta, 1 Mei).

Aan den grond geloopen. De stoomer „Ceylon" van den Rotterd. Lloyd is aan den grond geloopen in Straat Temiang (Riouw-Lingga-Archipel). Luik één maakt water. De kapitein heeft om assistentie verzocht. (Aneta, 4 Mei).

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is bevorderd tot officier in de Oranje Nassau-orde P. W. F. Kaniess, kapitein der marechaussee van het N. I. L.

Ingenieur H. Addens †. Uit Bandoeng is hier het bericht ontvangen, dat de heer Hessel Addens, ing. W. en E., door noodlottig toeval (het aanraken van een hoogspanningsdraad) in den ouderdom van 34 jaar is overleden.

Een cycloon. Aneta seinde dd. Amboina 28 April: Een cycloon teisterde het eiland Selaroe, behoorend tot de Tenimbar-eil. Er zijn tien dooden. De meeste huizen zijn beschadigd. Voor voedselnood wordt gevreesd.

Buitenzorgfonds. In 1925 zal weder op voorstel van de Kon. Academie van Wetenschappen te Amsterdam aan een Nederlandsch plantkundige de gelegenheid worden gegeven, om, op kosten van het Buitenzorgfonds, vermeerderd met het daarvoor toegestane rijkssubsidie, volgens de bestaande bepalingen gedurende vier maanden aan 's Lands Plantentuin te vertoeven voor het doen van botanische onderzoekingen. Zij die hiervoor in aanmerking wenschen te komen gelieven zich vóór 20 Mei schriftelijk aan te melden bij één der hoogleeraren in de Botaniek aan de Rijksuniversiteiten: Dr. J. M. Janse te Leiden, dr. A. Pulle te Utrecht, dr. J. C. Schoute te Groningen, mej. dr. J. Tammes te Groningen, dr. F. A. F. C. Went te Utrecht en mej. dr. Joh. Westerdijk, Baarn.

Examen. Universiteit te Leiden. Staathuishoudkundig candidaatsexamen Indologie, de heer F. S. Smit.

Huldiging Indië-vliegers. Zaterdag den 2en Mei is het driemanschap van de Holland—Indië-vlucht te Rotterdam gehuldigd.

Pest op Java. In de week van 20 tot en met 26 Maart zijn op Java in totaal 276 pestgevallen gerapporteerd.

Ziekteverlof. De Javasche Cour. van 31 Maart bevat het Kon. Besl., waarbij gerekend van 1 Febr. '25 de minister van koloniën gemachtigd is om aan Ned.-Indische landsdienaren, die met verlof wegens ziekte in Europa vertoeven, een bijslag toe te kennen tot een bedrag van ten hoogste 30 % van het hun toekomend verlofstractement.

W. L. Jens †. Te Utrecht is overleden de heer W. L. Jens, die jaren lang in dienst der Utrechtsche Zendingsvereeniging op Nieuw-Guinea als zendeling heeft gewerkt en na dien tijd geruimen tijd de functie van secretaris van genoemde corporatie heeft vervuld.

Persoverzicht uit de Indische Bl[aden]

I. UIT DE EUROPEESCHE PER[S]

De Indische vlottende schuld.

De Indische vlottende schuld bestaat uit: ee[...]
tueel debet aan de Javasche Bank, de in omloo[p]
muntbiljetten, het uitgegeven schatkistpapier, [...]
schotten uit 's Rijks kas en de onbelegde geld[...]
het Indische muntfonds. De eerste drie posten [...]
de vlottende schuld in Indië, de laatste twee [...]
tende schuld in Nederland. *Het voorschot bij [...]*
sche Bank is tot een bedrag van f 6 millioen re[...]
over het meerdere moet rente worden verg[...]
muntbiljetten moeten als vlottende schuld wor[...]
schouwd, omdat er op het oogenblik geen [...]
tegenover staat. *De voorschotten uit 's Rijks [...]*
zijn noodzakelijk ter voorziening voor de kasb[...]
van den Indischen dienst in Nederland. *De o[...]*
gelden van het Indische muntfonds vormen een [...]
van het land aan het fonds, zoolang niet tot b[...]
is overgegaan; immers volgens de Indische [...]
is het land tot belegging van de winst bij aan[...]
verkregen, gehouden en heeft zij dus een schu[...]
lang aan deze verplichting niet is voldaan. Zo[...]
muntbiljetten als de onbelegde gelden van h[...]
muntfonds vormen geen van beide rentedrage[...]
standdeelen van de vlottende schuld. Aanzienlij[...]
neming van muntbiljetten zou tot inflatie kun[...]
den. Daarom is het noodzakelijk dat, zoolang [...]
geen beslissing is genomen over de vraag of [...]
papiergeld op de een of andere wijze een bl[...]
plaats in het Indische geldstelsel zal moeten [...]
gegeven (in welk geval er een tegenwaarde te[...]
zal dienen te staan), de uitgifte binnen zeer eng[...]
zen wordt gehouden. Dit is ook inderdaad g[...]
Het hoogste bedrag, waartoe de muntbiljetten [...]
zijn opgeloopen, is ruim f 46½ millioen gewe[...]
Aug. '24 is de omloop geleidelijk verminderd. [...]
de jongste *weekbalans van de Javasche Ban[k]*
welke instelling het beheer van de muntbiljette[n]
gedragen) is thans een bedrag van ruim f [...]
lioen muntbiljetten in omloop. De voornaamst[e]
dragende bestanddeelen van de Ind. vlottende [...]
zijn *het schatkistpapier* en *de voorschotten ui[t]*
kas. De rente echter van het schatkistpapier [...]
lager dan die, welke de Nederlandsche Regeer[ing]
Indië voor genoemde voorschotten in rekening [...]
Bij de jongste uitgifte van schatkistpromessen [...]
rente beneden de 3 pCt.; Nederland daarenteg[en]
kent 5 pCt. voor zijn voorschotten, onder h[...]
geven, dat de rente geen verband dient te hou[...]
de rente, welke het voor zijn vlottende schul[d]
met die, welke het gemiddeld voor zijn vaste [...]
betaalt.

In verband hiermede is het duidelijk, dat In[...]
lang er bij heeft om zijn *rekening met de Ned.* [...]
zooveel mogelijk te beperken en, indien het e[...]
kan, tot afdekking over te gaan. Aan den ande[...]
is het ook voor Nederland zelf van belang, [...]
te groot gedeelte der Indische schuld daarhee[n]
overgebracht. Daarom moet het — volgens [...]
bajasch Hbl. (28 Mrt.) — worden toegejuicht, [...]
voorschot uit 's Rijks schatkist, hetwelk be[...]
nog ruim f 106½ millioen bedroeg, blijkens d[...]
gegevens tot een zeer gering bedrag is terug[...]
hoewel niet uit het oog mag worden verloren, [...]
dit resultaat niet alleen de *gunstige ontwikk[eling]*
's Lands financiën in den loop van 1924, doch [...]
welslagen der leening 1923 D het zijne heeft b[...]
gen. Dat overigens *de geschiedenis van 's La[nds]*
tende schuld in de laatste jaren een zeer bew[...]
loop heeft gehad, moge blijken uit de volgende [...]
begin 1921 bedroeg het totaal der vlottende [...]
ruim 439½ millioen, begin 1922 ruim 596 mil[lioen]
begin 1923 circa 430 millioen, begin 1924 ru[im]
millioen, begin 1925 ruim 111½ millioen. Tussc[hen]
eerste en de laatste cijfers liggen naar den a[...]
zaak *belangrijke consolidaties:* de leeningen 1921
C en D, 1922 A, B en C, 1923 A, B, C en D.

De Tangerang zaak. Djimatzwendel. Ratoe a[...] doodgeschoten. Een week vorst.

In het 36ste verslag, dat o.a. *De Locomotief* (29 [...]
geeft van de behandeling van *de Tangerangsche [...]*
voor den Landraad, deelt de president, *mr. Abell* [...]
dat de Landraad alle 20 beklaagden schuldig be[...]
vonden aan: tweemaal het delict, genoemd in [...]
336: „bedreiging met openlijk geweld", alle be[...]

behalve Ada, Oemi (prinses) en Hadji M. Ar- aan hetgeen staat omschreven in artikel 212 214): „wederspannigheid van meer dan twee en, met vereenigde krachten", en beklaagden Hadji Moehamad Ardjari aan hetgeen staat om- in artikel 358: „het opzettelijk deelnemen aanval, waarin onderscheidene personen zijn ld. De straffen varieeren tusschen 1 jaar en 8 jaren (Merin), alles met aftrek van den preventieve hechtenis doorgebracht.

Tangerang-zaak met haar interessante verwikke- van duistere, schier ondoordringbare mystiek sheldere tastbare werkelijkheid, met haar doe- anhang is nog niet beëindigd of *een nieuwe ijvers-affaire* — wellicht even belangwekkend, ank zij de vroegtijdige ontmaskering van den ersoon, met minder ernstige gevolgen dan de noemde zaak — vraagt de aandacht. In kam- Tjempaka Poetih, aan den westelijken rand van is 's nachts een pseudo-hadji, Saban genaamd, woning overrompeld, op het moment dat hij vijftiental volgelingen in gebed verzonken was. idene djimats werden in beslag genomen, ter- ens de bij de volgelingen daarna verrichte huis- gen wapenen en witte kains werden aangetrof- eneens confiskeerde de politie tallooze Arabi- schriften en koranteksten. *De Locomotief* (25 Mrt.) geeft een uitvoerig verhaal van den geest- en de geconfiskeerde djimats en van de rechts- De beide beklaagden Saban en zijn helper As- werden elk tot vier maanden gevangenisstraf eeld, de hoogste straf, welke op *djimatzwendel*

22sten Maart werd door de veldpolitie van adi de *ratoe adil*, die met zijn leerlingen in Karang-Asem gewapend verzet tegen de po- egde, doodgeschoten. *De Locomotief* (23 en 31 ernam over het verloop van het gebeurde nog gende: Karang-Asem ligt een heel eind buiten a en plus minus 10 paal van de dichtstbijzijnde verbinding. De ratoe-adil, die zich daar met lgelingen ophield, had dezer dagen den loerah, am om belastinggelden, uitgescholden. Hij moest dit feit voor den landraad verschijnen. Aan oep daartoe gaf de man geen gevolg. Hierop en mantri-politie met twee menschen naar Ka- em gezonden. Deze man werd door den kjai e 20 volgelingen aangevallen. De commandant veldpolitie, die van een en ander bericht kreeg, et te weten kwam, dat er *verzet* werd gepleegd, ch met 2 agenten naar de afgelegen dessa. Hij r aan een toestand van zuiver verzet. In den n den avond werd de kjai gesommeerd om iten te komen. Toen men de deur wilde ope- rd men aangevallen door de gewapende volge- Hierop is geschoten. De kjai stortte neer. Zijn gen namen de vlucht. De menschen zijn nu in n in volle confessie. Het geval is zeer duidelijk. was naar alle waarschijnlijkheid in meerdere dere mate geesteskrank, zijn volgelingen waren nvoudige desalieden.

n week *vorst. Hoe men tegen zoo iemand moet op-* . Aldus het opschrift van de *Java-Bode* (27 Mrt.) het volgende verhaal: De bediende van een gods- eraar in de desa Soekadjadi, onderdistrict Tji- , op den weg naar *Lembang*, voelde den geest ch waardig worden. Na zes dagen en nachten te hebben, meende hij vorst te zijn geworden plicht te hebben, een nieuwen godsdienst in te Al heel spoedig had hij een kleinen aanhang à 30 personen, die hem als een heilige begon- beschouwen. Een kleine week had zulks ge- toen de man het noodig vond zijn leermeester ceken bemiddeling te verleenen, opdat hij, de vorst, den regent kon ontmoeten. De regent dezen „oproep" gehoor en begaf zich naar de van den geestdrijver. Deze was gezeten op een en had een witten hoofddoek op. Om hem aren tien personen gehurkt, die hem met den n eerbied beschouwden en devoot naar hem en. De regent sprak den man aan, die al heel normaal begon te doen. Hij schrok merkbaar e komst van den boepati, maakte zijn veront- ingen en gooide zijn witten hoofddoek weg, hij om zijn gewone haar-bedekking vroeg. De et den heilige eens wat eten en daarmee was van den man totaal ten einde.

Opsporing van mineralen.

In Mei worden in Ned.-Indië uit Duitschland verwacht een geoloog en een electrotechnisch ingenieur, die de in Duitschland en Oostenrijk met succes genomen proeven, om *langs electrischen weg de vindplaatsen van ertsen en mineralen vast te stellen*, in Indië zullen voortzetten en demonstreeren. Het *Bataviaasch Nwsbl.* (27 Mrt.) vernam omtrent dit onderwerp, dat, wat het onderzoek naar *petroleum vindplaatsen* betreft, vermoedelijk goede resultaten te verwachten zijn, terwijl bij het opsporen van *goud* en *zilver* dan resultaten kunnen verwacht worden, indien deze metalen in combinatie b.v. met koper of lood worden aangetroffen. De reeds jaren in Duitschland genomen proeven, om op deze snelle en minder kostbare wijze, in den grond verborgen ertslagen en mineralen te ontdekken, een gevolg van de gedurende de oorlogsjaren gevoelde noodzakelijkheid, moeten ook volgens een van de hand van den *ir. Ter Braake* kort geleden verschenen artikel in de *„Mijningenieur"* een zoodanig stadium hebben bereikt, dat dit hulpmiddel van zeer groot belang wordt geacht.

Hoe de bevolking behandeld wil zijn.

Aneta (Java Bode, 25 Mrt.) geeft een overzicht betreffende *den politieken toestand in de Preanger*, dat is samengesteld „na besprekingen met bestuursautoriteiten en andere tot oordeelen bevoegde personen". Uit dat overzicht blijkt, dat de toestand in de Preanger zeer gunstig is, dat er geen sprake is van eenige ontevredenheid op groote schaal onder de massa der bevolking, ja dat de Sarikat Rajat, buiten Bandoeng vrijwel geheel dood is; zelfs in de streken waar ze tot voor kort geleden grooten aanhang had.

De Locomotief (28 Mrt.) zou alleen waarde hechten aan de uitvoerige beschouwingen van *Aneta*, wanneer „de tot oordeelen bevoegden" ieder voor zich openlijk het deel van het Aneta-epistel, dat zijne meening weergeeft, als zoodanig erkent. Geschiedt dat niet, dan heeft het geen of weinig nut reeds thans vooruit te loopen op uitvoeriger, niet anonieme mededeelingen, welke, omtrent den toestand in de Preanger, de redenen van den bloei der Sarikat-Rajat-beweging aldaar en andere kwesties, ongetwijfeld zullen geschieden.

De *Deli Crt.* (30 Mrt.) kan moeilijk op zoo grooten afstand uitmaken, of Aneta's-overzicht een juiste lezing van den toestand geeft. Maar wat ieder met een weinig kennis van den Oosterling in het algemeen en van den Inlander uit dezen archipel in het bizonder, wel kan zeggen, dat is — aldus de „D. C." — dat de gegeven uiteenzetting volkomen logisch klinkt en zeer zeker volkomen juist kàn zijn. Het is zoo volmaakt verklaarbaar, dat de eenvoudige bevolking door het arrogant optreden van de S. I.-leiders en hun uitdagende houding jegens de Regeering overdonderd werd en in de meening kwam, dat het Gouvernement inderdaad angst koesterde en niet durfde optreden. En onzeker van den steun van die Regeering is het dan maar het veiligste de zijde van de schreeuwers te kiezen; om ten minste niet hun wraak wakker te roepen. „You never can tell bestaat ook in het Maleisch, Javaansch en Soendaneesch". Die mogelijkheid wordt bijna tot een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid door het daarop volgend gedrag der bevolking, die door het optreden van Bestuur en politie aan dien vreesban onttrokken, plotseling naar den anderen kant uitslaat en zich keert tegen hen, die haar zoo langen tijd geterroriseerd hebben. Hoe zeldzaam logisch klinkt ook die aanslag der propagandisten op de beurzen der welgestelden, dat parasiteeren op de goedmoedige slachtoffers der suggestie, die, hoe kan het ook anders, gevangen werden met vrijstelling van belasting en dergelijke aantrekkelijkheden meer. Het geheele verhaal klinkt overtuigend van eenvoud en daarbij: hoe dikwijls hebben we dat nu de laatste vijftien jaren kunnen waarnemen? Door onzen geheelen Archipel van Oost tot West? Hoe dikwijls is het ondervonden, door *Van Heutsz*, door *Swart*, door ieder die den Inlander ook in kleine omgeving leerde kennen, dat *toegeeflijkheid en slapheid* als zwakte werd uitgelegd. Het was Van Heutsz' uitgangspunt voor zijn welgeslaagde pacificatie van Atjeh, het geldt in oorlog en in vrede, het is ook heden ten dage nog de basis van een vreemd, ja zelfs van een eigen Bestuur over een Oostersch land. *Vraagt het den Inlander* wat hij het ergste afkeurt in zijn baas? Slapheid en onzekerheid. De eenvoudige koelie, die zelf geen vaste richting heeft, vraagt van ons een zekere lijn, een roer voor zijn beweging. Een assistent in de cultures, die niet *„tintoe"* is, zooals het in Deli heet, zal nooit het respect van den Oosterling hebben. Hij weet niet wat hij aan hem heeft. Op diezelfde wijze *eischt de bevolking een krach-*

tige lijn van haar Bestuur en haar Regeering. Een onmiskenbare aanduiding van hetgeen haar wensch is en wat niet. En alle toegeeflijkheid jegens communisme en Rajatters wordt als vrees en zwakte uitgelegd en leidt tot opstand en verzet. *Waartegenover een strenge bestuurslijn* alle onheil voorkomt, ten bate der bevolking, wier toeziende voogd onze Regeering nog altijd is.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het jaar 1924.

II.

Nadat Turkije de zegepraal had behaald in den oorlog met Griekenland, richtte de toorn der Jong-Turken zich op den Sultan, dien men verwijderde, terwijl het Kalifaat aan een Sultansteig werd opgedragen.

Het bestuur hielden de Jong-Turken in handen, hetgeen tot den republikeinschen regeeringsvorm heeft geleid met Moestafa Kemal Pasja tot President, doch, toen ook die regeling niet aan de pretenties voldeed, nam men tevens het Kalifaat in handen en werd de Kalif eveneens verwijderd.

Daarop deden velen een greep naar die opengevallen functie, waarbij de naam van Soeltan Hoessein van de Hedjaz in Arabië, die thans gevlucht is, werd genoemd.

Er is in Turkije eene nieuwe oppositiepartij opgetreden tegen Moestafa Kemal Pasja, die wel is waar niet groot van omvang is, doch die hare actie grondt op het feit, dat het tegenwoordig bestuur in de praktijk weinig verschilt van dat van het vroegere Sultanaat.

Men kan in Egypte niet zeggen, dat het optreden der nationalisten, onder leiding van Zaghloel Pasja, heeft kunnen leiden tot eene losmaking van de krachtige Engelsche banden.

Ook in Soedan, gesteund door Egypte, is dit niet gelukt, waarvan de moord op den Engelschen Sirdar het gevolg is geweest.

Door het met den sterken arm krachtig ingrijpen van de Engelsche Regeering, kan men thans van een vrij Egypte niet meer spreken en is de vraag in het Nederlandsch Parlement reeds ter sprake gebracht of het nog wel noodzakelijk is te Caïro over een Nederlandsch vertegenwoordiger te beschikken.

Arabië ontkwam evenmin aan politieke verwikkelingen, ten gevolge van het optreden der Wahabietensecte, dat door Soeltan Hoesein van de Hedjaz als gewettigd wordt beschouwd.

Deze heeft zijn kraton verlaten, terwijl reeds sedert eenigen tijd de berichten luiden, dat Ibn Sooed, hoofd der Wahabieten, den zoon van Soeltan Hoessein, met name Amir Ali, als vervanger van zijn vader heeft aangewezen.

Of dit alles tot rust zal leiden, is de vraag, terwijl evenmin iets bekend is omtrent de verhouding tusschen Ibn Sooed en Amir Ali bin Hoessein.

In China worden op tal van plaatsen nog steeds gevechten geleverd.

Het is de meening van velen, dat, zoolang de Chineesche Republiek bestaat, van rust in het land nog geen sprake is geweest, hoofdzakelijk tengevolge van het feit, dat de leiders der beweging ieder voor zich het eigenbelang boven het algemeen belang stellen.

De laatste gevechten wijzen er op dat de oppositiepartij aan de winnende hand is.

President Tsao Koen is moeten aftreden omdat hij onder verdenking stond van de parlementsleden te hebben omgekocht en zich op die wijze de meerderheid der stemmen, tijdens de verkiezing, verzekerde.

De gewezen jonge keizer schikt zich in zijn lot, waaraan weinig te veranderen valt en zou men hebben willen dwingen zich met het hem toegestane jaargeld in Japan te vestigen.

Men kan in China blijkbaar niet tot een overeenstemming komen en is de binnenlandsche toestand dan ook verre van rooskleurig.

Terwijl de Westersche mogendheden zich vroeger niet gelegen lieten liggen aan de Sovjetrepubliek in het roode Rusland, zijn enkele Westersche regeeringen, wegens handelsbelangen, thans overgegaan tot het erkennen van dien nieuwen regeeringsvorm.

Het Westen heeft de Russische producten even noodig als Rusland het Westersch kapitaal.

De binnenlandsche toestand liet in Rusland in het laatst van het jaar 1924 te wenschen over, tengevolge van het conflict tusschen de Centrale Sovjet en Trotzky.

Deze werd gedwongen zich terug te trekken, terwijl door de Centrale Sovjet strenge maatregelen werden genomen tegen hen, die aan Trotzky sympathie tuigden.

Van de zijde van de Centrale Sovjet werd om het conflict met Trotzky geen uitleg gegeven.

In Japan wordt over het onderwerp der immi naar Amerika weinig meer gehoord.

Toch schijnt het zich te wapenen in verband den maatregel van de Engelsche regeering om Sin gapore een vlootbasis te maken, waarmede Jap accoord gaat.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS

Deurwaarders in Ned.-Indië.

Reeds vroeger werd in de „Perniagaän” over di derwerp geschreven en had men hoop dat de to lige gedane mededeelingen aan den Procureur-Ge bij het Hooggerechtshof in Ned.-Indië aanleidi den hebben gegeven tot het vestigen van zij dacht op handelingen van de deurwaarders, die sonen, welke in gedingen zijn gewikkeld ernsti zwaren en dat andere regelingen dan de bestaan het leven zouden worden geroepen, met betr tot de tarieven, welke die personen het publiek kening zouden mogen brengen.

Naar schrijver's meening behoeft het publiek niet het slachtoffer te worden van de willekeu deurwaarders, wier functie zeer goed kan worden richt door de districtshoofden of andere vertrou inlandsche ambtenaren, die best in staat zijn een waardersexploit te behandelen.

Men heeft reeds herhaaldelijk klachten voorge over handelingen van den deurwaarder te Salatiga desa aan desa binnenging, ten einde beslag te op goederen van dorpsbewoners, die in gebreke gebleven hunne geldelijke verplichtingen ten op van de Afdeelingsbank na te komen.

Waar die desa's in den regel niet ver van elk zijn verwijderd, zou één deurwaarder met eenige den wil, per auto, zeer goed een 200-tal beslagle gen per dag hebben kunnen verrichten, doch, in belang van zijn geldelijk voordeel, dacht de deurw der van Salatiga anders over die aangelegenhei behandelde hij één desa per dag.

Men zegt dat de Landraad hem zelfs een voo heeft gegeven van ƒ 5000.—, ten einde de voor kosten dier excursies te bestrijden, welke n wederom op de achterstallige betalers worden haald.

Wel werd deze klacht reeds in het jaar 1923 gebracht, doch hoe die zaak is afgewikkeld, sedert niet vernomen.

Thans schrijft de verslaggever in de „Pernia van 2 Januari 1925, dat zulk een optreden van waarders, als waarvan hier sprake is, toch we moet worden verboden, althans als men de mo heden, waarin de wanbetalers, die dikwijls wel doch niet kunnen betalen, niet wil verhoogen.

En, zijns inziens, kan dit zeer goed, als men gebruik wil maken van wedono's en assisten no's, die bekwaam genoeg zijn en, zonder on plaatselijk beslag kunnen leggen en ook rech vonnissen kunnen executeeren.

Ten dezen aanzien bestaan voldoende voorsc van den Directeur van Justitie, waarbij het mak hooge kosten door deurwaarders is verboden, voor zoover de schrijver weet, laat men zich a bevelen weinig gelegen liggen en laat men elken waarder de bevoegdheid om zijne reizen naar de afgelegen dorpen zelf te regelen.

Ter hoofdplaats Semarang heeft men onlangs eigenaardig optreden van een deurwaarder waarnemen, dat bijna grenst aan volksuitbuiting.

Hij had n.l. dagvaardingen uit te brengen bij sonen, die in hetzelfde huis woonden.

Nadat hij bij één dezer zijne taak had volbracht, liet hij de woning, doch kwam na een oogenblik en dagvaardde den tweeden persoon.

Tot 4 malen toe werd deze handeling herhaald, het gevolg dat de deurwaarder 4 maal zijne on in rekening kon brengen, terwijl hij zeer goed één onkostenrekening had kunnen volstaan.

De schrijver betreurt het dat die deurwaarder, wille van eigen voordeel, geen open oog had voor moeilijke levensomstandigheden van anderen.

Niemand betaalt gaarne de onkosten van een de waarder en zeer zeker niet 4 malen, waar met 1 m kan worden volstaan.

De geldelijk welgestelden mogen, ter vóórkoming

...wikkelingen, daarin berusten, de nauwelijks ademende kleine man kan dat niet.

...het der Justitie bekend hoe zij door de deurwaarders wordt misleid en heeft zij wel eens een onderzoek ingesteld naar de handelingen van deurwaarders, ...toch beëedigd zijn?

...schrijver gelooft van niet.

Wanneer men de exploiten voor Inlanders enz. aan wedono's en assistent-wedono's en die voor Europeanen aan het sectie-commissariaat van politie overliet, zou men, aangezien die autoriteiten in elk geval ...der hun eigen belang dienen, reeds verbetering in ...toestand kunnen brengen.

Als hoofd van de politie in geheel Ned.-Indië is het ...d dat de Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof op de hoogte zij van de bestaande willekeurige handelingen der deurwaarders.

...Regeering heeft op tal van Indische diensten be...igd, waarvan het volk de nadeelige gevolgen heeft ...ervonden, wellicht dat voor haar thans het oogenblik gunstig is iets voor het volk te doen door er voor ...zorgen dat het geen andere kosten betaalt dan die, ...e strikt noodzakelijk zijn.

...st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Geschiedenis der Oost-Ind. Compagnie.

...last van het Departement van Onderwijs en Eeredienst in Ned.-Indië heeft de landsarchivaris Prof. Dr. ... Godée Molsbergen samengesteld een „Geschiedenis van de Ned. Oost-Indische Compagnie en Ned.-Indië ...eld."

...Inspecteur van het M. O., de heer Z. Stokvis heeft ...n platenatlas, met tekst ter toelichting der afbeeldingen, met een kort woord ingeleid en wijst er op, dat ...et onderwijs in de geschiedenis en ook bij de be...ing der Nederlandsche letterkunde de platenatlas ...t algemeen overtuigend haar bizondere beteekenis ...langrijkheid heeft bewezen.

...voor de historie van N.-Indië, op onze scholen van ...gezet onderwijs, tot dusver ontbrekende platen... is thans door dr. Godée Molsbergen bezorgd en ... de topografische inrichting te Weltevreden op ...tterende wijze uitgegeven.

...eze arbeid van den landsarchivaris zal zonder twij...nslaan bij de leerlingen der scholen, maar ook hoo... op prijs gesteld worden door allen, die belang...en in de geschiedenis van land en volk. (Soer. Hbl.)

Vruchtenteelt in Ned.Indië.

...uitgave van Volkslectuur te Weltevreden is ver...en eene handleiding voor de vruchtenteelt in Ned.-..., samengesteld door J. J. Ochse.

...orzien van 93 teekeningen en 7 foto's geeft dit, 158 ...tellende, boek een helder beeld van de wijze van ...menigvuldiging langs geslachtelijken en ongeslachte...n weg, de veredelingsmethode (oculeeren en enten), ...g van boomgaarden, snoei, bemesting en nog veel ...

...n denzelfden schrijver verschenen reeds vroeger ...leidingen voor de groenteteelt, de manggateelt, de ...ekteelt en de ananascultuur (eveneens door ...lectuur uitgegeven).

Militaire periodieken.

Orgaan van de Ned.-Ind. Off. Vereeniging. Febr. '25. Ons tienjarig bestaan (vervolg). — ...opwekking, door G. I. van Leeuwen. — De ver...ing van Montenegero (Jan. 1916). — Een en ander ...het postcheque- en giroverkeer in Nederland. — ...plaats of domicilie. — Simuleeren, door A. Mer...ch. — Nogmaals: de Infanterie-order No. 22, door ... van der Beek. — Mededeelingen van het Hoofd...ur.

Indisch Militair Tijdschrift. Maart '25. De ... in Kameroen (1914—1916), door N. L. W. van ...en. — Karakterschetsen van den Indischen soldaat, ...ens practische voorstellen tot verbetering der keu...resultaten, door Dr. L. Balner (vervolg). — Cava... in haar optreden tegen moderne strijdmiddelen, ... F. C. Thomson. — Over de slijtage en de verkope... van vuurmonden, door E. Koppen.

Cavaleristisch Tijdschrift. Dec. '24. Bevat ...ens I.M.T.) een sympathiek gesteld In Memoriam ...den ritmeester van het Indische leger J. J. Pels ...en.

Nederlandsch-Indië. Oud en Nieuw.

...de Mei-afl. trekt al dadelijk de aandacht een in ...druk uitgevoerde afbeelding van R. S. Hardjodiringgo, als dalang, omgeven door verschillende wajangpoppen. Anne Hallema schrijft er een van bewondering voor de Javaansche kunst getuigend artikel bij. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp publiceert eenige door hem in Engelsch-Indië vervaardigde schetsen en geeft er de noodige toelichtingen bij. — De hr. J. H. B. Jaspers schrijft eene bijdrage over zeden en gebruiken bij de Makassaren (waarover volgens schr. nog zeer weinig bekend is). Belangwekkend in dit opstel zijn ook de afbeeldingen van Boegineesche vaartuigen (opnamen van Dr. G. Krause).

Uitgaven van Dr. Gregor Krause.

Binnen eenige maanden verschijnt in beperkte oplage:

1. Dr. G. Krause. Bali I, een map met tekst en 24 mezzotinto-gravures in beeldgrootte 24×30 c.M. Kartongrootte 30×40 c.M. (ƒ 12.50).

2. Borneo I, een map in dezelfde uitvoering met tekst en 12 gravures (ƒ 6.50).

Adres voor event. bestellingen en informaties: Dr. G. Krause, Balikpapan (Borneo).

Djawa. Orgaan van het Java-Instituut.

Volgens het Soer. Hbl. heeft de Maart-April-afl. van Djawa (welke ons nog niet heeft bereikt), den volgenden inhoud: Java in de Maleische literatuur, door H. O. — Een fuselier uit de vorige eeuw als oudheidkundige, door Dr. W. F. Stutterheim. — Hindoe-Javaansche sagen. II. Sakoentala, door Boedihardjo. — De psyche van den Javaan, door P. van Schilfgaarde. — Een eigenaardige instelling, door R. Tresno. — De Tantu Panggelaran, door Th. Pigeaud, besproken door Dr. W. F. St. — Opgave van literatuur over Java en Madoera.

De Indische Loods.

No. 11 (van 27 Maart—2 April) bevat o.m. Kleine landbouw. Historie en toekomst (wordt vervolgd). — Het werk van Minister de Graaff. Een loyaal oordeel. — Een Inlandsch kadaster. Goed en duurzaam of...... niet, door I. Boer Hzn. — De Utrechtsche leerstoelen. — Rubberproducenten in Ned.-Indië. Leering en vermaning, door J. M. van Leenhoff.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 39 (28 Maart). Rosellevezel (vervolg), door van der Meulen. — Vergadering van de Soekaboemische en Rubberplantersvereeniging (vervolg). — Zwavelzure ammoniak als meststof direct uit de lucht. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers.

De West-Indische Gids.

Zevende jaarg. No. 1. (Mei '25). Curaçaosche journalistiek, door S. Kalff. — Een Surinaamsch papegaaienboek, door J. F. Snelleman (Chr. van Gogh. Vertellingen van een Surinaamschen vogel, ± 1864). — Oude verdichte verhalen over Guiana, door Dr. H. D. Benjamins. — De laatste vrije Inca's? door Dr. H. D. Benjamins en C. H. de Goeje. — Brief van den Gouverneur van Suriname, Mr. A. A. Baron van Heemstra, aan den Voorzitter der Koloniale Staten van 21 Febr. 1925). — Boekbespreking, door Th. E. Penard (A tropical description of the Dutch Colony of Surrinam, 1792). — Scheepvaart in de haven van Curaçao.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op Indië bevat de afl. van Mei de volgende bijdragen: De industrieele ontwikkeling van Nederlandsch-Oost-Indië. (Een overzicht), door J. van Hinte. (Inleiding. — Overzicht der Inlandsche en der Westersche nijverheid. — Industrialisatie-probleem. — Gebruikte literatuur). — De Soengei Senjioer (Borneo) van hare monding tot Moeara Lompa, door H. Witkamp (met kaart). — Beschavingsgebieden op Nieuw-Guinee, door J. C. Lamster (met schetskaarten). — Verder de vaste rubriek: Bibliografisch overzicht, door W. C. Muller.

De Indische Post.

Uit den inhoud van jaarg. IV, No. 16 (28 Maart '25). De grondhuur in de suikerindustrie. — De herziening der Indische Staatsinrichting in de Tweede Kamer. — Een belangrijke Indische promotie te Leiden. (Heyting, de ruim 60-jarige oud-resident van Banjoemas, promoveert tot doctor in de rechtsgeleerdheid). — Uit de tropische natuur, door Dr. H. C. Delsman. Indische aronskelken.

De Indische Mercuur.

No. 18 (1 Mei '25). De oorsprong van den Hollandschen suikerstandaard, door W. M. F. Mansvelt. — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal van 1924. — Kultuurberichten.

— Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de over. wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente rubber-literatuur.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Jaarg. 9, afl. 3 (29 April '25). Het zieleleven der Indonesiërs, Java (vervolg), door N. — Het Yang-plateau; een oud plan opnieuw beschouwd, door J. L. van Gennep (slot). — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch Officier van gezondheid (vervolg), door Pil.

De lezing van het artikel van den hr. Van Gennep bevelen we met warmte aan. De schr. vraagt daarin opnieuw de aandacht voor zijn lievelingsdenkbeeld, levensdoel mag men gerust zeggen: het in exploitatie brengen van het Yang-plateau. Beoogde het oorspronkelijk, reeds uit 1893, dateerend plan van den hr. v. G. het hoogland uitsluitend als gezondheidsoord aan te wenden door het oprichten van Sanatoria, thans gaat hij veel verder en acht het niet onmogelijk „om te trachten eene Europeesche stad op het plateau te stichten en industrieën op de omliggende terreinen te creëeren". Niet genoeg kan schr. den lezer er van doordringen, welk een unicum in Indië het Yang-hoogland is. Nergens vindt men aldaar op die hoogte en in een dergelijk droog klimaat, dat opwekkend op het gestel werkt, zulke uitgestrekte vlakten en golvende terreinen, voorzien van meer dan voldoende zuiver drinkwater.

De hr. van Gennep hoopt dat een kapitaalkrachtig consortorium, gesteund door Regeering en autoriteiten, zich voor deze zaak wil interesseeren, overtuigd als hij is dat het plan ernstig aangepakt, uitgevoerd kan worden in het waarachtig belang van Indië.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 1 Mei bevat o.m. Hollandsche straatnamen in Indië, door V. d. B. — Vluchtige indrukken van een reis door Nederlandsch-Indië. — De Oostersche Bloemenkoningin, door C. Vis—Janssen van Raaij. — Badplaatsen op Java, door P. S. — Stichting van landbouwkolonies door het Indo-Europeesch Verbond.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 18 (16 Maart '25). Een request der Vereeniging van Locale Ambtenaren (over pensioenaangelegenheden). — Organieke wetgeving. — Decentraliana. De wonderbare wegen van de heilige Bureaucratius, door Rückert.

Een afzonderlijke bijlage (Mededeeling No. 58), bevat het verslag van de commissie voor de financieele verhouding tusschen land en gemeenten. Ingesteld bij Gouvernementsbesluit van 19 Januari 1923, No. 7.

Inter-Ocean.

In de Maart-afl., fraai geïllustreerd als altijd, een tweetal bijdragen met betrekking op Indië, n.l. Agricultural implements and machinery in Java, by A. B. Muddiman; en: Bandoeng, the mountain city of Netherlands India. A Short description of the attractions of Bandoeng and vicinity for the foreign tourist.

Suriname.

In de vergadering van 28 April heeft de Tweede Kamer de begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1925 zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Vooral in het begin van de vergadering was de Kamer zeer roezemoezig, zoodat op de tribunes de sprekers moeilijk verstaanbaar waren. Het is opmerkelijk dat de leden, toch allen meerderjarige heeren en dames, zoo weinig égards toonen voor collega's die aan het woord zijn. En de debatten waren dit jaar buitengewoon belangrijk en waard dat er met aandacht naar geluisterd werd. Wij hoorden een paar nieuwe geluiden en kregen den indruk dat de belangstelling der Kamer in Suriname belangrijk groeit.

Onze ruimte gedoogt niet een overzicht van de verschillende redevoeringen te geven, maar wij meenen hier het slot van de eerste rede van den Minister van Koloniën te moeten aanhalen:

„In het algemeen gesproken, zou ik overigens de laatste willen zijn om te wanhopen aan de toekomst van Suriname. Ik erken, dat op dit oogenblik de staat van zaken daar nog zeer moeilijk is en ik voorzie ook niet, dat in de allereerste jaren de toestand van Suriname werkelijk bevredigend zal worden. Toch is het mijn ernstige verwachting, dat wel degelijk, zoodra de tegenwoordige belemmeringen overwonnen zijn en in het bijzonder zoodra het mogelijk wordt de belangstelling van het particulier kapitaal te wekken, Suriname een land zal blijken te zijn, dat in verschillende opzicht[en] perspectieven aanbiedt."

Al houdt de Minister hier menigen slag om den ar[m], dan gaat toch de uitlating vierkant in tegen de ongelu[k]kige woorden van Minister Colijn, die in een persgesp[rek] met de redactie van „Eigen Haard" verklaarde: „ten a[an]zien van Suriname heb ik in het geheel geen verwa[ch]tingen."

De heer Lovink bedankte den Minister voor diens [be]reidverklaring om den grooten landbouw zooveel mo[ge]lijk te steunen en om van zijn zijde alles te doen wat [er] toe kan leiden ondernemingen tot stand te brengen, e[en] toezegging die met groote belangstelling zal vernom[en] worden door hen, die zich voor Suriname interesseer[en].

Voorts zeide de heer Lovink: „Verschillende belang[]hebbenden, die Suriname een goed hart toedragen ni[et] alleen, maar die ook hun kapitaal er in steken, bewer[en] altijd, dat van de zijde van Koloniën wat meer act[ief] moet worden opgetreden. Welnu, ik hoop dat de Minis[ter] zal toonen te willen medewerken. Dan, Mijnheer [de] Voorzitter, zal de Minister ook op de medewerking kun[]nen rekenen van belanghebbenden."

Zooals te verwachten was na het ontwijkend antwo[ord] van den Minister in de Memorie van Antwoord op [het] Voorloopig Verslag is de heer IJzerman in e[en] treffelijk en geestig betoog teruggekomen op d[e] kwestie.

„Ach, wat baten keers en er de bri[l]
„Ach, wat baten keers ende bril,

riep hij uit en vervolgt dan:

„De mogelijkheid bestaat, dat de houding van Zij[ne] Excellentie haar verklaring vindt in het feit, dat in d[e] laatste jaren in deze Kamer en in de Eerste Kamer de[ze] quaestie alleen van sociaal-democratische zijde t[er] sprake is gebracht. Daardoor zou Zijn Excellentie er t[oe] gekomen kunnen zijn, om deze quaestie als een speci[aal] rood stokpaardje te beschouwen en meent hij misschi[en] zijn afkeer van alles wat rood is te moeten demonstre[]ren door deze zaak blauw-blauw te laten."

Gelukkig heeft ook de heer Feber krachtig aangedr[on]gen op een eindelijke regeling dezer kwestie, maar h[et] blijft te betreuren dat niet ook andere leden den hee[r] IJzerman hebben gesteund.

Het antwoord van den Minister was meer dan treur[ig], ontwijkend en doorspekt met uitlatingen, die ge[en] houvast bieden. Dat de Minister zich zou vastklam[pen] aan de hypothese van Dr. IJzerman was natuurlijk [te] voorzien.

Voor het oogenblik willen wij daar niet anders v[an] zeggen dan dat het bedroevend is dat onze Minist[er] niet beter weten te doen in deze grenskwestie da[n] het Engelsche standpunt te verdedigen.

Op grond van Dr. IJzerman's hypothese kan d[e] Minister „te minder nog voorshands voor de Regeeri[ng] een reden zien om het tot dusver ingenomen standpu[nt] te verlaten".

Wat beduidt het woord *„voorshands"* in deze zi[n]snede? Waarop wacht de Minister? Tot door vondst[en] in het brongebied van de Corantijn de oplossing van d[e] grenskwestie moeilijker wordt? De Minister is in de[ze] kwestie verblind of heeft een reden om niet te wille[n] zien. Maar kan Jhr. van Karnebeek de zaak niet in han[]den nemen? Hij kent toch de geschiedenis van het gre[ns]geschil Venezuela-Britsch Guiana en weet tot wel[ke] bedenkelijke complicaties — om geen sterker woo[rd] te gebruiken — grenskwesties kunnen leiden.

Wij verwachten dat de Eerste Kamer de puntjes [op] de i zal zetten. Van onzen kant hopen wij elders op [de] kwestie terug te komen.

* * *

Op 25 April werd in een der zalen van het Old-Fellow[s]huis te Amsterdam de zesde jaarvergadering van [de] Vereeniging „Suriname" gehouden.

Deze vereeniging is een reorganisatie van den „Bo[nd] van Surinamers", waarvan alleen Surinamers lid kon[]den zijn. Tot de vereeniging „Suriname" kan iede[r] toetreden die iets voor Suriname voelt.

In de rede, die de voorzitter, de heer Corsten, ter opening dezer vergadering hield, wees hij er o.a. [op] hoezeer de kolonie Suriname steeds in moeilijkheden verkeerd heeft, maar hoe den laatsten tijd eenig licht aan den donkeren hemel te bespeuren is, nu van verschillende zijden de aandacht op Suriname wordt gevestigd. Verder zeide spreker, hoe het hoofddoel der vereeniging is om hier in Nederland mede te werken aan den economischen bloei van het land en den band te versterken met het moederland. In geen kolonie wordt meer Nederlandsch gevoeld; de Surinamers houden van Nederland, nooit zouden zij onder een andere vlag wenschen te staan.

Na verslag van penningmeester en secretaris werd het woord gegeven aan den heer J. F. E. Einaar, die een voordracht over het leven der Boschnegers hield. Onze lezers zullen zich herinneren dat de heer Einaar in het vorige jaar de lezing ook hier (Den Haag) en elders gehouden heeft.

* * *

Met ingang van 2 Mei e.k. zal iederen Zaterdag van [illegible] tot 5 uur 's middags een loket (kiosk) in het hoofdpostkantoor te Amsterdam uitsluitend voor postzegelverzamelaars worden opengesteld. Behalve de Nederlandsche postwaarden zullen daar ook die van N.-O. Indië, Suriname en Curaçao verkrijgbaar worden gesteld. De verkrijgbare postwaarden zijn achter glas tentoongesteld.

Curaçao.

De Politie.

Wij hebben beloofd op het onderwerp van de reorganisatie der politie in dit blad te zullen terugkomen, en lossen deze belofte thans in.

Even lang als Curaçao onze belangstelling heeft getrokken, is het met de politie hommeles geweest, ondanks die belangstelling gelukkig. Gouverneur Nuyens gaf blijk van bekendheid met den bestaanden wantoestand en van wil om dien te verbeteren, maar de geldelijke toestand der kolonie was hem niet gunstig en bovendien is hij in dit opzicht in doortastendheid te kort geschoten. Zijn wij wel ingelicht, dan kon luitenant Van der Hoff, destijds uitgezonden om als commandant der steeds meer uit militairen te recruteeren politie op te treden, het niet klaren met „het hoofd der politie", en om deze persoonlijke kwestie bleef alles maar bij het oude. Onder den procureur-generaal van 't hof van justitie als hoofd, waarover straks meer, hield commandant Appel het onmiddellijk bevel over dat mengsel van soldaten en burgerpolitieagenten, van blank en bruin en zwart, dat men wel wat heel euphemistisch „politiekorps" noemde. De heer Appel was voor zijne taak niet berekend. Hoewel zeer bereidwillig — te bereidwillig misschien — en uitnemend bekend met de plaatselijke toestanden, miste hij, om ons hiertoe te bepalen, voldoende zedelijk overwicht op zijne manschappen, ontbrak hem de noodige kennis van het politiewezen, en had hij geen gezag over dat gedeelte der burgerij, dat boven de onderste lagen uitkwam. Daarmee wordt de steeds grooter geworden wantoestand niet aan hem geweten; zij, die hem dezen post gegeven en hem daarop gehandhaafd hebben, hebben meer schuld. De tweeslachtige positie der bij de politie geplaatste militairen is mee een grondfout geweest; conflicten tusschen den garnizoenscommandant en het hoofd der politie bleven niet uit, en waren weinig bevorderlijk aan de onderlinge verhoudingen in het korps. Wij willen thans niet herhalen de feiten, waaruit de janboel bleek; van tijd tot tijd hebben wij niet nagelaten ons oordeel te geven, en wij verwijzen naar hetgeen wij geschreven hebben, waarmee ons feitenmateriaal niet is uitgeput. In alles manifesteerde zich als grondfout, naar ons gevoelen, ondeskundigheid van de leiders en daarnaast en daardoor gebrek aan tucht.

Het kon niet anders of Gouverneur Helfrichs aandacht moest bij zijn voorbereiding tot zijn taak ook getrokken worden door het politievraagstuk. Zijn eerste gedachte is toen geweest het politiekorps om te vormen in een korps marechaussée, als in Nederland bestaat, doch alras moest hij van dit denkbeeld afzien, toen nadrukkelijk werd verzekerd, dat daartoe geen personeel zou kunnen worden beschikbaar gesteld. Bij het ter plaatse nader bezien van het vraagstuk is toen ook nog overwogen de inrichting van een gemeentelijke politie als in Holland en van een gewapende politie als in onze Oost, maar ten slotte is de heer Helfrich gekomen tot een afgerond voorstel tot het vormen van een militaire politie, waarbij het garnizoen zou verdwijnen en de bruikbare elementen bij de burgerpolitie zouden overgaan.

Deze militaire politie zou staan onder leiding van officieren van het Indisch leger, die vóór hunne uitzending in Holland een deskundige opleiding zouden gehad hebben. Inmiddels was reeds de uitzending van een ervaren inspecteur van politie uit Holland verzocht, om de reorganisatie voor te bereiden, terwijl de commissaris Appel in dienst zou blijven, zoo lang van zijn kennis van plaatselijke toestanden en verhoudingen partij te trekken zou zijn. Zooals bekend, is dit voorstel destijds afgewimpeld als te kostbaar, een minder begrijpelijk argument, wanneer men bedenkt, dat de invoering toch slechts geleidelijk had kunnen plaats hebben en de samenvoeging van de twee genoemde korpsen toch zeker op den duur een niet onbelangrijke besparing zou hebben moeten geven.

Men heeft daarop een weg ingeslagen, die, als met ieder lapmiddel het geval is, niet tot het voorgestelde doel kon voeren.

Gouverneur Brantjes heeft een oud-hoofdinspecteur uit Amsterdam meegebracht, die in de bestaande organisatie en met handhaving van deze ingeschoven werd. Dat was een tactische en een practische fout. Een tactische, omdat de politioneele deskundigheid van den heer Elhorst die van den toenmaligen commandant ver overtrof; en een practische fout, omdat men nu eenmaal een korps, dat als zoodanig niet deugt, niet verbetert door er een enkel goed element in te brengen, zij het al dat men dit element eenige macht en invloed geeft. En dit laatste heeft men nog niet eens gedaan.

Toen is de heer Elhorst in arrenmoede heengegaan, en de politie — wij hooren er gelukkig niets van.

Waarom wij dit alles ophalen, hoewel het tot het verleden behoort? Om twee redenen. Vooreerst om de regeering op het hart te binden, dat zij, die dezen toestand heeft laten geworden en heeft bestendigd, van hare verantwoordelijkheid en van haar plicht om nu eindelijk eens afdoende te helpen, te doordringen, en voorts om de reorganisatoren van straks duidelijk te maken, hoe het niet moet gebeuren.

Aan de Hollandsche gewapende politie en de marechaussee zal dus nu de leiding der reorganisatie komen. Dat ziet er prachtig uit. En dat men een kapitein met de leiding belast is uitnemend. Uit hoofde van zijn rang en van zijn ervaring zal deze al wat in Curaçao politieautoriteit is, ver achter zich stellen. Wij denken daarbij niet aan het tegenwoordige opperste „hoofd der politie", den procureur-generaal bij het hof van justitie. Eisch van slagen achten wij, dat naast het brengen van deugdelijke elementen in het korps, men beginne met eene strenge en volstrekte scheiding van justitie en politie. Deze laatste moet een eigen „hoofd" hebben, dat onder den gouverneur niemand boven zich heeft, en de procureur-generaal worde en blijve als zoodanig „hoofd" van het parket. Doet men dit niet, dan blijft een der vitia originis van den tegenwoordigen toestand bestaan, en dan vreezen wij, dat deze reorganisatie den weg van hare voorgangsters zal gaan.

Gebroken moet ook met het tweeslachtige karakter van het korps. Dit schijnt gelukkig ook in de bedoeling te liggen, want de Minister heeft meegedeeld, dat tot *opheffing* van het burger politiekorps besloten is. Wel staat er, dat dit het geval is met het korps *op* Curaçao, maar wij hopen, dat dit een schrijffout is voor *in* Curaçao, en dat men de andere eilanden niet anders behandelen zal dan het hoofdeiland.

Dit brengt ons op iets anders. De bevoegdheid en de verantwoordelijkheid der plaatselijke commando's, door de zee van het politiehoofd gescheiden, is bijzonder groot. Hoewel het verblijf op de andere eilanden wellicht minder aangenaam is dan dat op Curaçao, zal men toch daarheen het beste personeel moeten sturen. Eerst na eene opleiding op Curaçao is men geschikt tot den dienst op de andere eilanden. En zoolang daar geen keurkorps met prima kader bestaat, drage men de leiding op de eilanden uitsluitend aan Hollandsche politiekrachten, liefst niet minder dan opperwachtmeesters der marechaussee, op. Op den duur achten wij een inlandsch kader met leidende bevoegdheid geenszins onmogelijk, al zal men steeds moeten rekening houden met plaatselijke eigenaardigheden, die in eene kleine maatschappij, waar iedereen allen kent, bijzonder zware eischen stellen, aan hen, die geroepen zijn om op onpartijdige wijze recht en orde te handhaven. Meer willen wij van dit delicate punt niet zeggen.

Het zal wel niet in de bedoeling liggen, met één slag een nieuw korps te vormen. Geleidelijke overgang tot den gewenschten toestand ligt waarschijnlijk in de bedoeling. Men moet daarom van de aanwezige krachten zien te maken, wat ervan te maken is. Technische opleiding en invoering van een voorbeeldige discipline in het korps, leeren recht doen zonder aanzien des persoons daarbinnen en daarbuiten, zal de reuzentaak van de nieuwe leiders zijn. De nieuwe krachten, vooral veel kader, moeten die opleiding achter den rug hebben, en aan strenge tucht gewend zijn; haar moet dan nog geleerd, de Curaçaosche bevolking te leeren kennen, begrijpen en waardeeren, en hare niet-misplaatste gevoeligheden te ontzien. Ook dat zal niet gemakkelijk zijn.

Maar toch, wanneer de schouders onder dit werk van grootere beteekenis, — te grooter naarmate de kolonie, meer in het bijzonder door haar zoo gunstige ligging in

't wereldverkeer, aan beteekenis wint — gezet worden, en de ernstige wil voorzit, deze zaak nu eens afdoende te regelen, gelooven wij, dat wat men zich voorstelt, langs den geschetsten weg kan bereikt worden.

Begrooting voor 1925.

De begrooting voor 1925 is in de Tweede Kamer Woensdag 29 April l.l. zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Uit den Verren Vreemde.

De bevolking der Ver. St. v. N. Amerika overschreed 114 millioen.

Het Amerikaansch nationaal bureau voor economische onderzoekingen heeft vast gesteld dat de bevolking der Ver. St. op 1 Januari j.l. 114.311.000 zielen bedroeg. Zij nam in 1924 met 1.627.000 toe.

De telling van 1920 gaf 105.710.620 aan, de aanwas bleef dus belangrijk, niettegenstaande de immigratiebeperking.

't Is wel interessant, nu wij toch in de Amerikaansche bevolkings-statistiek zijn, hieraan toe te voegen, dat volgens cijfers verstrekt door het Departement van den handel, het jaar 1924 niet minder dan 25.000 gevallen van dood door verkeersongevallen te boeken gaf, ongeacht de niet als zoodanig bekend geworden ongelukken. Onder die 25.000 waren 10.000 kinderen. 't Aantal door diezelfde oorzaak bekend geworden verwondingen overtrof er 700.000.

De scheepsbeweging in de kanalen van Suez en Panama.

De gegevens, welke gepubliceerd worden over de doorvaarten in de twee oceaan-kanalen, zijn er niet op gericht een vergelijking te vergemakkelijken. De schepen van kleine afmetingen worden niet meegerekend, maar de hiervoor gestelde grens is niet voor beide dezelfde, niet is precies na te gaan in hoever met aantal en tonnenmaat van oorlogsschepen rekening is gehouden. e. d. m. Wanneer het echter niet op groote nauwkeurigheid aankomt, maar om een algemeenen indruk te doen is, heeft men aan benaderende cijfers genoeg, en als zoodanig kunnen de hier volgende wel gelden voor de handelsvloot:

		Aantal schepen	Tonnenmaat.
1922	Suez	4345	21½ millioen
	Panama	2997	13½ „
1923	Suez	4621	23 „
	Panama	5037	25 „
1924	Suez	5122	25½ „
	Panama	4893	26 „

't Wil ons voorkomen, dat men als algemeenen indruk kan zeggen, dat de scheepsbeweging voor de twee kanalen thans vrijwel gelijk is. Dit zal hun, die er nog twijfel over bleven uitspreken of het Panamakanaal wel aan de verwachtingen beantwoordt, vermoedelijk een gerustellende verrassing brengen.

De vrijhaven La Colonia in Uruguay.

Van de hoofdplaats van een der departementen van de republiek Uruguay, n.l. La Coloniais een vrijhavengebied gevormd. De consul van Uruguay te Antwerpen deed daarover mededeelingen, waaraan het onderstaande is ontleend.

La Colonia ligt aan den linkeroever van de La Plata en beslaat 5500 K.M.² met een bevolking van 90.000 zielen. Slechts 1500 K.M.² worden voor landbouw gebruikt, het overige deel van het departement dient voor het veeteeltbedrijf. La Colonia heeft dan ook meer dan 1.000.000 stuks runderen.

La Colonia, n.l. de stad van dien naam, die de hoofdplaats en de welvarendste plaats is van het departement is nu tot vrijhaven gemaakt. Het ligt op 244 K.M. van Montevideo, waarmee het door een spoorlijn is verbonden, en natuurlijk ook door scheepvaart. Uit Buenos-Ayres, aan den overkant van La Plata, kan La Colonia in 4 uur stoomens worden bereikt. De vrijhavenbevoegdheden en -voorrechten zijn talrijk en vérstrekkend. Echter moet er aan de voltooiing van de havenwerken en den bouw van opslagplaatsen, etc., nog heel wat geschieden vóór de vrijhaven volledig op orde zal wezen.

De autoriteiten verwachten veel van de nieuwe vrijhaven, die door haar ligging den transitohandel op Argentinië, Chili, Bolivië, Peru, Ecuador en Columbië zal kunnen dienen, zoowel als dien van Paraguay en enkele staten van Zuid-Brazilië.

De wereld-goudproductie.

De „Toronto Globe” publiceert een artikel, waaruit blijkt, hoe het Britsche rijk de plaats van de Vereen[igde] Staten heeft ingenomen als eerste goudproducent [v]an de wereld. In 1880 produceerden de Ver. Staten 34 p[ct.] van de wereldproductie en het Britsche rijk slechts [..] pct. Thans is de toestand geheel anders; het Britsche rijk produceert nu 70 pct. en Amerika slechts 14 [pct.] van de totale wereldproductie. De overblijvende 16 [pct.] zijn verdeeld over een twaalftal landen. Canada be[looft] een groote goudproducent te worden en geeft teeken[s] de Ver. Staten te zullen voorbij streven. De Canadeesche productie is van $ 1 millioen in 1891 tot $ [..] millioen in 1924 gestegen.

De haven van Constantinopel.

Constantinopel schijnt tot verval veroordeeld te [zijn]. Het na-oorlogsproces blijft in die richting wijzen.

Constantinopel was als hoofdstad van Turkije [een] groote stad. 't Scheen of zij afgescheiden van haar [be]teekenis als zoodanig, door haar gunstige geogra[fi]sche ligging, door de verkregen uitgestrektheid, [waar]door zij, met de haar omringende, aangesloten bu[iten]wijken, in belangrijkheid met de westersche gr[oote] steden kon wedijveren, 't scheen of zij door haar l[ig]ging aangewezen was om een eerste rangs haven [te] blijven. Hoe zij groeide moge blijken, uit deze [gegevens]:

In 1875 bedroeg de handelsbeweging in de haven [bij]na 5 millioen scheepston. In 1885 was dit ruim 7½ mil[lioen], in 1895 ruim 13 millioen, en in 1913 bijna 17 millioen. Enorme vooruitgang dus in ± 40 jaren.

De groote oorlog bracht de blokkade. De Bosphorus en de Gouden Hoorn werden slechts bevaren door ku[st]vaartuigen en enkele kleine schepen.

Met den vrede herleefde de handel, het leek of [de] toestand van weleer zich zou herstellen. Maar deze [ver]wachting zou niet tot verwezeling komen, de toest[an]den werkten op andere wijze dan voorheen. De Russische handel, waarvan al veel van zijn beteekenis o[nt]nomen was, schafte den vaart van stoombooten via [den] Bosphorus naar de Zwarte Zee af. De Balkanstaten [die] vroeger een deel van hun benoodigdheden uit Constantinopel betrokken, terwijl zij 't overige uit het buit[en]land benoodigde rechtstreeks van westersche mark[ten] kregen, legden zich er nu op toe Constantinopel [zoo]zooveel mogelijk uit te schakelen, en Piraeus, de h[aven] van Athene, kwam meer en meer in gebruik voor [...] voeren, die niet rechtstreeks kunnen geschieden, e[n] vroeger over de Turksche haven gingen.

Zooals bekend heeft de politiek der Jong Turken [er] mede toe bijgedragen om vele bewoners van Constantinopel gedwongen of z.g.n. vrijwillig de stad te doen [ver]laten, en onder hen waren niet alleen bemiddelden, [maar] ook energieke, ondernemende zakenmannen. Hierdoor [is] de financieele positie der overblijvenden ook gev[oelig] getroffen, en de onzekerheid waarin men in menig [op]zicht verkeerd omtrent de maatregelen, die nog te w[ach]ten zijn, noopt nog weer meer tot een tijdig zoeken [naar] betere levensvoorwaarden elders. Angora tracht ook [het] diplomatieke leven naar de Turksche pariementsst[ad te] verplaatsen.

De statistiek over 1924 wijst voor de scheepsbew[eging] van Constantinopel een tonnenmaat aan gelijk aan [die] van 1885, zegge 7½ millioen, maar er is nu gest[adige] achteruitgang.

Van Turksche zijde wordt weinig gedaan om het [ver]loop van den handel te stuiten, van buiten blijve[n] ongunstige factoren zich in toenemende mate [doen] gelden.

Door haar gunstige ligging is 't niet onmogelijk [dat de] groote stad haar beteekenis en luister van voor[heen] weer eens zal terugkrijgen, maar voor de naaste [toe]komst staan de kansen hierop hopeloos.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

KONINGSBERGER-AVOND.

De afd. Amersfoort van Oost en West, had 23 Apr[il] het genoegen Dr. J. C. Koningsberger, oud-direc[teur] van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, als spreker [...] over: „Iets over den rijkdom der Indische natuur” in haar midden te zien. Niettegenstaande de ongunstige weer en vele belemmerende factoren was de zaal [van] Amicitia met een honderddertigtal leden en niet-leden tamelijk wel gevuld, zoodat de geëerde spreker [zijn] daarover dan ook tegenover het Bestuur zijn genoegen [...] uitsprak en op verscheidene grootere plaatsen in [...] land wees, waar de opkomst dikwijls ver beneden [de] helft van de hier opgekomenen bleef. Met een [...]

...ord ter verwelkoming van spreker en aanwezigen ...nde de voorz., de heer E. Roodhuyzen dezen voor...chtavond, deed in het kort het doel van O. en W. ...omen en wekte de niet-leden op, zich bij de afd. ...ersfoort aan te sluiten, daar met een grooter leden...de afd. meer kan verrichten. Hierna ving Dr. Ko...sberger zijn voordracht aan, waarin hij niet al... eenige treffende voorbeelden van Indië's rijkdom ...de flora, doch ook uit de fauna wilde aantoonen ...waar het noodig mocht zijn, met enkele lichtbeel... verduidelijken. Spreker vestigde de aandacht er ...dat de allereerste aanblik van den tropischen plan...groei dikwijls de nieuw aangekomenen in Indië te...rstelt, doch verklaarde dit, door er op te wijzen, ...men zelfs niet in Holland, de landschapschoonheid ...den onmiddellijken omtrek van de aanlegplaatsen ...havens bemerken kan en dat dit vooral in Indië ...uitkomt, waar men bij het zich verwijderen van ...ust steeds meer en meer de schoonheden van het ...schap en de tropische planten ontdekt, en telkens ...we indrukken ontvangt. Vooral bij de ontzaglijke ...chtbaarheid van enkele kleinere planten, die soms, ...s de alang-alang, wel zeer nadeelig werken, maar ...den mensch nuttig aangewend worden bij de ...reele ontwikkeling van den bodem, wilde spreker ...gehoor bepalen en in een boeiende, aangename ...hier en daar geestig doorweven met treffende ...dspraak of van vernuft tintelende bemerkingen, ...kte hij duidelijk hoe sierlijk de lantana en de ...loe (een indische vlierplant) met haar kleurige ...men het oog verkwikken en kwistig overal op...ieten. Hoe deze in het wild zeer snel groeiende ...rplant op de terrassen in de theetuinen aangewend ...d om het wegspoelen van den vruchtbaren grond ...n te houden, maakte spreker ons duidelijk, waarbij ...tend aangetoond werd, welke vruchtbare voort...ingskracht in die plant aangetroffen wordt. Ook ...sierlijke kaladium, waarvan de meter-groote bla...n, in den regentijd dikwijls als beschutting tegen ...neerstroomenden regen door inlanders aangewend ...len en de in poelen op boomen zelfstandig, niet parasieten, levende varens, benevens nog andere planten, alsmede de groote en schilderachtige ...varens werden in woord en beeld getoond; het... bewondering wekte vooral van hen, die Indië ...uit eigen aanschouwing kennen. Heerlijk schil...de spreker ons de bloemenpracht, die bijv. Palem...s riviermond den reizigers toont, waar losgeraakte ...ken van de zgn. waterpest met haar kleurige blau... bloemen met eb en vloed de rivier af- en opdrijven, ...n Indië niet inheemsche waterplant, eigenlijk ...mstig van enkele losgeraakte stekken uit Buiten...s plantentuin, naar Batavia door rivieren afge...en en verder over Java en zelfs Sumatra in kor...tijd verspreid geraakt, waar bijna overal de rivie...en riviermondingen door die waterplant bedekt ...den, slechts hier en daar aan de scheepvaart ...gen geringen last veroorzakend, maar overal het verlustigend. Na een kleine pauze ging spreker ...tot het „fauna"-gedeelte van zijn voordracht en ...het vooral over vliegende mieren, glazenmakers, ...uwen en kalongs. Geestig was de voorstelling van ...gevaren, waaraan de na gevallen regens tegen den ...nd uit den grond te voorschijn komende gevleu...mieren (een lekkernij voor zwaluwen, glazen..., vleermuizen en zelfs voor inlanders), bloot...zijn gedurende hun eersten vliegtijd; het mee...deelde omtrent het nut dat „glazenmakers" doen, ...vernietiging van muskietenlarven in de sawahs en ...verdelging der gevleugelde mieren betreft, was ...velen belangrijk nieuws. Spreker vertelde van ...bezoek aan de grotten van de eetbare zwaluw...jes, waar men verwachten zou met de uitwerpselen ...tallooze daar huizende zwaluwen en vleermuizen ...s hoog den grond bedekt te zien, wat echter niet ...geval is, omdat milliarden mijten die mest vernie...n, zoodat de grond slechts met de nog levende en ...oornachtige hulzen der gestorven mijten bedekt is, ...n de voeten der grotbezoekers tot over de enkels ...akten. Spr. wees op de vruchtbaarheid der zwa...n, die sinds kort door een beperkende bepaling ...ermd worden, omdat de vrees bestond, dat het ...durende oogsten der nestjes, waarbij de eieren ...geworpen worden, de dieren zou doen uitsterven; ...niettegenstaande de oogst slechts verboden is ge...nde éénmaal van vier broedtijden, is er van uit...en geen sprake. Hierna vertoonde spreker keurige ...tbeelden ter verduidelijking van het gesprokene en ...cht door een opeenvolging van strand-, bosch- en ...gezichten allen een duidelijk beeld bij van den ...lijken tropischen plantengroei. Een aardig en on...on beeld was de vertooning van het bosch bij den uitlooper van het Moeria-gebergte bij Semarang aan het strand, waar duizenden en duizenden „vliegende honden" huizen, die bij sprekers bezoek aan die plek door geweerschoten uit hun dagslaap gewekt, uit het bosch te voorschijn waren gekomen en in hun wilde vlucht boven de boomtoppen scherp tegen den helderen hemel afstaken. Vele andere platen werden nog vertoond, waarna een beeld van een naakten vulkaantop den aangenamen avond besloot. Overbodig te zeggen, dat een hartelijk en langdurig applaus den spreker dankte voor de leerrijke voordracht.

Amersfoort, 24-4-'25. H. J. DE WIT.

UITSTAPJE NAAR DE BLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTEDE.

Zooals onze voorzitter, de heer E. Roodhuijzen, terecht zeide in zijn propaganda-speechje op den geslaagden Koningsbergeravond bestaat het versterken van den band tuschen Oost en West niet alleen *daarin* om het Westen te wijzen op het allerschoonste wat in onze beide Indiën te vinden is, maar ook om geen gelegenheid te laten voorbijgaan onze *Indische* leden de parels te doen oprapen, die in ons Nederland voor het grijpen liggen.

Zoo togen wij Maandag 27 April met een opgewekt gezelschap van 26 leden naar den bloementuin van Nederland, „het Mekka van het Westen". De overige 50 leden waren door ambtsbezigheden verhinderd, daar, jammer genoeg, het Bestuur geen kans had gezien deze tocht op een *Zondag* te doen plaats hebben, wegens practische bezwaren van onoverkomenlijke drukte op zulke dagen en voor dergelijke gezelschapsreisjes.

In drie gereserveerde coupé's van rijtuigen 3e klasse gleden wij weg uit Amersfoort, 's ochtends om 9.09 uur, in een stemming van zonnegloren; het was één van die mooie Aprildagen, die de voorbode zijn van een heerlijken zomer. Vele reizigers trachtten op het laatste moment bij ons gezelschap binnen te dringen, maar met een onverbiddelijk „gereserveerd" werden zij afgewezen. Ditmaal moesten wij aan de bekende Oostersche gastvrijheid paal en perk stellen. Men wenschte nu eens knus onder eigen te zijn.

Bij het overstappen in Amsterdam vonden wij weer gereserveerde coupé's naar Haarlem, maar daar was de drukte zoo ontzettend voor reizigers naar Heemstede, dat wij enkele concessies moesten doen aan onze afwijzende plannen.

In Heemstede gekomen werden wij verrast door een malschen regel, een weldadige verfrissching voor de bloemen buiten, die, met het oog op ons bezoek, beter 's nachts had kunnen plaats hebben.

Wij besloten toen maar direct onze Oostersche mocca te gaan gebruiken in een van de vele gelegenheden bij de tentoonstelling en intusschen de bui af te wachten.

Toen het ongeveer weer droog was togen wij in gespannen verwachting naar de tentoonstelling. De eerste aanblik was overweldigend. De tulpen, hyacinthen en narcissen buiten bloeiden op zijn mooist. Zooveel schoonheid hebben de meeste bezoekers nog nooit bijeen gezien.

Bij het binnentreden van het Hoofdgebouw werd eerst iedereen stil. „Het lijkt wel een sprookje!" was daarna de telkens weerkeerende uitroep van bewondering van onze leden, die op het gebied van bloemen en planten toch waarlijk zeer verwend waren.

De aanblik is eenvoudig overweldigend, zooveel azalea's schitteren hier in rose, lila, donkeroranje en paarse kleuren. De schitterendste is wel een azalea de „Albert Elizabeth", een witte met roode of rose randen. Bizonder opvallend zijn azalea's in pyramidevorm.

De galerij bevat een schat van orchideeën van groote waarde. Het behoeft niet gezegd te worden, dat wij geduldig in de rij stonden te wachten om deze sierlijke muiltjes in hun coquette kleuren te bewonderen, terwijl andere soorten in meer gewonen bloemvorm in schoonheid voor de andere niet behoeven onder te doen.

Nog eens een rondgang over het prachtige terrein van het Park Groenendaal, bezaaid met een schat van bloemen, die een weldaad waren voor de oogen, en ons bezoek aan dit Eden behoorde weer tot het verleden.

Wij kunnen kort zijn met de beschrijving van onze verdere „faits et gestes". Wat is aardiger dan met een prettig gezelschap poffertjes te gaan eten in een van de groote beignets- en wafelkramen bij de tentoonstelling? De ouderen herinnerden zich hun jeugd en de jongeren hadden een pleizier in die langwerpige kamertjes, die sinds het afschaffen van de kermissen

eenigszins anachonistisch aandoen.

Daarna was er nog tijd voor een bezoek aan het Frans Hals Museum te Haarlem. Arme Frans Hals, die, als zooveIen van zijn kunstbroeders schilderijen heeft nagelaten van millioenen waarde en zelf doodarm was op zijn ouden dag.

Merkwaardig is zijn schilderij van de Regenten van het Armhuis, dat hij op tachtigjarigen leeftijd schilderde, in de hoop er zelf in opgenomen te worden. Hij schilderde de regenten zooals hij ze zag; hun karakter ligt op ieders gezicht te lezen, wat men niet kan zeggen bij zoovele andere schilderijen, die geschilderd worden om te flatteeren. Het was zijn laatste schilderij, hij heeft het niet af kunnen maken; het hangt er half af precies zooals het nagelaten is. De Regenten waren er niet mee ingenomen.

De wandeling door Haarlem over de Groote Markt naar het station was van typische Noord-Hollandschheid; het heerlijke zonnetje gaf lichteffekten op de oude gebouwen en deed denken aan de beroemde schilderij van Springer.

Om 4.33 vertrok het gezelschap weer zeer voldaan naar Amersfoort. Een spontane hulde aan hun geleider, lachend genaamd „de Kapalla Kampong", werd zeer door dien ouden heer gewaardeerd.

ROEMA MERRA.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De *jaarlijksche algemeene vergadering* van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, zal plaats hebben op *Vrijdag 8 Mei 1925, des namiddags om 3 uur*, in het gebouw Heulstraat 17.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

ADRESVERANDERINGEN WEST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. E. Bruyning, Secretaris Dep. van Financiën, van: Populierstraat 27, naar: Obrechtstraat 461, Den Haag.
H. Corsten, hospitaalschrijver in het militair hospitaal te Paramaribo, van: Reijer Anstostraat 81 Amsterdam, naar: van Kinsbergenstraat 27 II, Amsterdam.
J. Sint, gepensioneerd machinist b. h. Dep. v. Openb. werken en verkeer, van Paramaribo, naar: Riouwstraat 91 rood, Dordrecht.

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mej. M. M. Scholte, controleur 1e categorie bij den P.T.T.-dienst, 's-Gravenhage, Snelliusstraat 23.
P. A. M. Devolder, onderwijzer der 1e kl. O.E.L.O., Kloetinge (Z.).
H. Diepenhorst, commies bij de Weeskamer te Batavia, Nijmegen, Grootestraat 76.
J. H. M. B. Bannet, commies bij de P.T.T., Den Haag, p/a. fam. Wessels, Copernicusstraat 38.
G. van der Veen, onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Kloosterburen (Gr.), p/a. A. v. d. Veen.
J. Eeftens, onderwijzer 2e kl. bij het O.E.L.O., Oegstgeest, Regentesselaan 5.
H. J. Blokpoel, onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Den Haag, Thomsonplein 7.
Mevr. C. C. Walter geb. v. d. Kerkhof, onderwijzeres 3e kl. bij het E.O.L.O., Den Haag, p/a. den heer Walter, Sillestraat 17.
H. W. Dumont, ingenieur bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., Voorburg Westeinde 134.
Mevr. A. B. de Vries geb. Koch, commies bij het hoofdbestuur van den P.T.T., den Haag, p/a. fam. Schnepper, 2e Blankenbergstraat 142.
Dr. F. C. von Faber, hoofd van de Botanische Laboratoria van 's Lands Plantentuin, München, p/a. Frau Frick, Nymphenburgerstraat 110 I.
B. J. Holthuis, directeur der Opleidingsschool voor Inl. ambtenaren te Prabalingga, Leeuwarden, Transvaalstraat 26.
H. W. van der Toorn, ambtenaar 2e kl. bij de Landelijke inkomsten, Harderwijk, Kerkplein.
Mr. R. van Hinloopen Labberton, president der Weeskamer te Makassar, 's-Gravenhage, poste restante.
Mr. R. Pachlig, voorzitter van den Landraad te Sidaardja, 's-Gravenhage, Columbusstraat 138.
L. P. van Eekhout, architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., Amsterdam, Linnaeusparkweg 130.

M. Schilling, burgerlijk ambtenaar-lithograaf bij Topografischen dienst, Den Haag, Netscherstraat
A. van Heusden, controleur 2e kl. bij den P.T.T., doorn, Hoogstraat 48.
J. H. Schreurs, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Gra (Limburg).
C. G. van Liere, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., W dinge (Z.), p/a. J. Polderman.
Mej. A. Olive, 2e commies bij het hoofdkantoor Opiumregie, Den Haag, Regentesselaan 93.
W. P. F. L. Winckel, assistent-resident, Den Haag denbarneveltlaan 76.
Ir. J. J. A. Patiwael, ingenieur 2e kl. bij den W staat en 's Lands B.O.W., Davos-Platz, p/a. pe Wijers.
Dr. H. J. Klasen, Gouvernements-veearts, Den p/a. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.

Mutaties van 29 April tot 6 Mei

Nieuwe Leden.

L. van Bleijdensteijn, Amsterdam, Alexanderka *f* 5.—.
O. H. Clöcker, Amsterdam, Chassèstraat 113. *f* 5.
J. Vecht, Amsterdam, Amsteldijk 219. *f* 5.
K. A. Pieck, Utrecht, Paulus Potterstraat 21bis. *f*
Mevr. P. H. van der Wijk, Utrecht, Maliebaan 127
J. F. E. Einaar, Rotterdam, Schietbaanlaan 69. *f*
E. J. F. Tack, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 17
Dr. H. Klasen, Gouvernementsveearts, Den Haag cob Hopstraat 12. *f* 5.
L. H. C. Horsting, Adjuncthoofd Triangulatie, Welt den, bureau Topografische dienst, Sipajersweg
A. Pieren, oud-kapitein ter zee, Den Haag, Batjan 1. *f* 5.
G. C. A. Mulder, Leeraar M. O. Amersfoort, Bla heimstraat 22. *f* 5.

Nieuwe Begunstigers.

Prof. Dr. F. A. F. C. Went, Utrecht, Nieuwe G 187. *f* 1.
Mej. H. Brusse, Utrecht, Poortstraat 9bis. *f* 1.
Mej. C. C. de Quaasteniet, Utrecht, Mauritsstr. 41. *f*

Adresveranderingen.

W. J. Rinkel, oud kapitein artillerie, van: Medan Utrecht, Koningslaan 22. *f* 5.
Prof. Dr. J. A. Pulle, van: Utrecht, W. Barentzs naar: Baarn, Huize „Nangoel", Javastraat 5.
Dr. A. Groothoff, Utrecht, van: Mauritsstr. 8, Van Hogendorpstr. 17.
W. J. R. Lanzing, oud Luit.-Kolonel N.-I. L., van: ningen, Brugstraat 14a, naar: Wassenaar, Huize Instuif", Pak Nieuw Wassenaar. *f* 5.
G. van Sandwijk, Groningen, van: Verlengde He weg 4a, naar: Vischmarkt 31.
J. van Dongen, oud-directeur oliefabriek, van: sterdam, Heerengracht 556, naar: Semarang bodjaweg 14.
G. Calkoen, Amsterdam, van: Heerengracht 577, Weteringschans 20.
J. J. Korndorffer, Amsterdam, van: Obrechtstraat naar: van Mierisstraat 10.
C. Poortman, oud-Resident, van: Djambi, naar: wijk (Z.-H.), Waldeck Pyrmontlaan 10. *f* 5.
W. Giel, Gep. kolonel-tit., N.-I. L., van: Den Schuytstraat 100, naar: Haarlem, Kleverpark 108. *f* 5.
P. W. J. Bischoff, oud Ass.-Resident, van: Den Goudenregenstraat 64, naar: Clarens (Suisse) Hotel Ketterer.
D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, kapitein ge staf N.-I. L., Den Haag, van: Van Aerssenstr. naar: Statenlaan 103.
Dr. J. Rueb, Civ. en Mijningenieur, Den Haag, straat, van: 17 naar: 29.
A. F. H. P. van Asperen, Controleur Opiumregie Haag, van: Valeriusstraat 1, naar: Zoutmanstr.
Fred. E. Bruijning, Secretaris Dep. v. Financiën Suriname, Den Haag, van: Populierstr. 27, Obrechtstraat 461.
Mevr. M. Naessens-Wardenaar, Den Haag, van: Hendrikplein 17, naar: van Weede v. Dijkvel
W. Meijer, oud-Inspecteur Inl. Ond., Den Haag, van Meerdervoort, van: 532a naar 577.
J. B. Angenent, Hoofdverificateur O.-I., van: lem, Hasselaersplein 22, naar: Zandvoort, weg 62.
A. P. G. Hens, wd. Inspecteur voor Agrarische Z van: Ambarawa, naar: Weltevreden, Kebon
J. J. A. van Winsen, militair apotheker 1ste kl. Padang, naar: Tjimahi.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

FORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

SZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

ERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma TINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)

(Dit) blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

(Opger)icht door Kolonel V. L. van Zuylen, (1) Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
(HOOF)DBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
(VOORLIC)HTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN (m)oeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD" HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17. Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Reis-Indrukken. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 6 tot 13 Mei.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Op Nieuw-Guinea.

Merauké en Kaja-Kaja's.

Na een paar dagen stoomen kwam ik te Merauké, bij de Kaja-Kaja's.

Pastoor Vertenten was niet thuis. Maar een collega ontving me en met hem toog ik naar de nieuwe kampongs. Het deed me groot genoegen te vernemen, dat de bevolking thans toeneemt. Dank zij de zeer groote toewijding van den buitenlandschen arts van den B. G. D. is men er met de bestrijding van de geslachtsziekte, die de oorzaak was van het snel uitsterven der bevolking, op den goeden weg. Die bestrijding was niet eenvoudig: dagenlange tochten door uiterst moeilijk, moerassig, modderig terrein moesten er voor worden gemaakt. Het werk dier artsen in de buitengewesten wordt — uit onbekendheid — niet naar waarde geschat. De collega's, die in de groote hospitalen werken, hebben het veel gemakkelijker dan zij. Er komt bij, dat ze wetenschappelijk in oneindig veel gunstiger omstandigheden verkeeren, dan de „rimboe-artsen". Ze beschikken over tal van technische hulpmiddelen, over personeel, over materiaal, zoodat ze wetenschappelijken arbeid kunnen verrichten, kunnen publiceeren, kunnen uitblinken, naam maken, wat in sommige gevallen leidt tot het zoo vurig begeerde professoraat!

De rimboe-arts moet zich zelf redden: is er geen teekenprisma, hij flanst er na oneindig veel moeite één samen van drie dekglaasjes; is er geen sterilisator, hij improviseert er na veel tegenslagen één van petroleumblikken; wil hij voedingsbodems gebruiken, hij moet ze zelf maken.

Dat alleen een buitengewoon man, naast uiterst vermoeiend tourneeren met ziekenbehandeling, dit alles kan doen, is duidelijk.

Ik zag patiënten in hun ziekenhuis. Met opzet had de arts dit zoo ingericht, dat de Kaja-Kaja's er zich thuis gevoelden. Het leek dus in niets op een werkelijke ziekeninrichting. De behandeling duurt eenige weken, maar het wonder: de vrijheidlievende Kaja-Kaja's vertrouwen in die langdurige medische behandeling te doen schenken, was gelukt.

Onder den arts werkte een Europeesche ziekenverpleger. Ongeveer twee jaar lang heeft deze met groote toewijding méér dan zijn plicht gedaan. Gaarne breng ik allen, die het zeer zware werk hebben verricht, mijn oprechte hulde. Ik vergat nog te zeggen, dat de dokter zonder eenige dekking alleen op tournée gaat. De Kaja-Kaja's kennen hem reeds in het heele groote gebied en overal wordt hij vriendelijk ontvangen.

Het zal vermoedelijk weinigen bekend zijn, dat in de streek, ten Westen van de Digoelrivier, het land dagreizen ver totaal ontvolkt is: van uit de kust door koppensnellers, van uit het Noorden door menscheneters. Het schijnt, dat het menscheneten een gevolg is van gebrek aan dierlijk eiwithoudend voedsel.

Bij Pastoor Vertenten.

Van het bezoek aan de nieuwe kampong terugkeerend, vond ik pastoor Vertenten thuis. Hij ontving me heel hartelijk en vertelde me, dat zijn huisjongen hem had medegedeeld, dat er een toewan voor hem was geweest, een „toewan soeda toewa, tapi missi koewat". Dat was ik geweest. Ja, in Indië, waar geen oude menschen zijn, is men spoedig oud. Pastoor Vertenten vereerde me een zeer mooie pastelteekening van een Papoea, door hem p… lijk gemaakt. „Uit dankbaarheid", stond er … op. We kregen het over de „ziektebestrij… Pastoor was er over in de wolken. Uit vee… ontvangen mededeelingen kreeg ik, gecom… met hetgeen ik er ter plaatse zelf over hoord… den indruk, dat de regeering thans van meen… dat het nu welletjes is: er zijn economisch … rijker plaatsen, die om hulp schreeuwen. Zek… Z.-N.-Guinea wordt nog niets verdiend, en … verre toekomst zal dat land wellicht baten … ren, maar .... „de volken, die koloniën … dienen te beseffen, dat ze hiermede een on… groote humanitaire verantwoordelijkheid teg… de bewoners op zich nemen". Er komt bij, … *ziektebestrijding een pacificatiemiddel is, … neen duizend maal beter dan militair verto…*

Te Merauké is een klapperonderneming … Men zou meenen, dat een dergelijk lichaam … zou leggen op het planten van klappers. Di… het geval. Ze tracht klappertuinen van de be… in handen te krijgen. Nu schijnt het, dat … heeft toegeëigend ook klappers, die niet „wil… gegroeid. De toestand is echter zoo, *dat elke … perboom een eigenaar heeft.* Onder een … stuur moet de maatschappij de hand hebben … op groote uitgestrektheden klappertuinen en … er ontstellend met „smeer" te zijn gewerkt. … ik me niet, dan is er in den Volksraad over … pelleerd. Hoe de zaak geloopen is, weet ik niet, … ik kan het niet van me afzetten, dat er onr… geschied, dat hersteld moet worden, al gel… dan ook de verste buitengewesten, en al won… ook maar „gedegenereerde" Kaja-Kaja's. … „gedegenereerd" schreef ik hiervoor het … ander, dat ik, de „gedegenereerden" gezien, … handhaaf).

Malaria is op Merauké niet erg. Wel *erg* … het te zijn met de krokodillen. Het is niet raa… er 's avonds de trap van de pier te betreden, … die ongure geesten gebruiken de treden voor … plaats. Men heeft kort geleden in de Merauk… een kaaiman geschoten, die de resten van dri… schen in zijn maag had.

Tot mijn zeer groote spijt kon ik van Z.-N.-G… alleen Merauké zien. Ik had gaarne een tocht … het binnenland gemaakt, naar Okaba b.v. … pastoor Geurtjens woont, maar de tijd was … te kort afgemeten. Het groote bezwaar … reizen per K. P. M. is dit, dat de booten te … verschillende plaatsen blijven liggen. De tijd … N.-N.-Guinea, en andere plaatsen ook, niet e… doende om de post te kunnen beantwoorden. … bestuursambtenaren is dit hoogst hinderlijk. … de tijd, dien een brief onderweg is, door de … lange afstanden toch al groot, wordt er do… dubbeld. *Eéns per maand komt er in di… streken een mail. Het antwoord er op kan … volle maand daarna worden verzonden.* In d… ringsbureau's op Java is men van dat alles … lijk niet op de hoogte, zoodat soms herinner… brieven worden ontvangen als men het antwo… heeft verzonden.

Dat de K. P. M. in die verre streken op … booten *geen draadlooze verbinding* bezit, is … vreemd. Op de gouvernementsstoomers heeft … ze wel. Een der scheepsofficieren bedient h… stel. Kan dit op de K. P. M.-stoomers ook niet?

Ambonsch intermezzo.

Te Ambon ving de Noord-N.-Guinea-tocht … aan. Ambon heeft een gemeenteraad. De … stelling voor gemeentelijke zaken is er nul. … ook niet anders. Vier voorzitters heeft die r… drie jaar gehad. Een wandeling door de … schonk mij de overtuiging, dat er heel veel … mooi werk ook voor den gemeenteraad is. … eerst een permanente voorzitter. Ter illustratie … de moeilijkheden, die de bureaucratie een ge… in den weg legt, deel ik even mede, dat een … verordening is teruggezonden, omdat er in … was naar een artikel met een Romeinsch cijfer … geduid, wat een Arabisch had moeten zijn. W…

de jurist-beoordeelaar niet even een pen in de om het onnoozele foutje te herstellen?

Ambon is een keurig ingerichte leprozerie. ernam dat men van plan is er het *leprozen-stuk* op ernstige wijze aan te pakken, ook op vend gebied. Het schijnt ook, dat er min of ernstige pogingen worden gedaan om de aan een zoo hard noodige bad-, wasch- en waterleiding te helpen. Nu ik het over bad-heb, wil ik even vermelden, dat de mindere pelingen zoowel op de booten der K.P.M. als lie van het gouvernement zich niet met zoet kunnen baden. Zelfs op de *Fomalhout*, een marinewerf in 1923 gebouwd vaartuig, is dit mogelijk. Dat men er in Holland niet aan voldoende tanks te bouwen, is wel verklaar-maar dat Indische scheepsingenieurs op een he werf er niet aan denken, dat is wel heel n het begin van mijn reisbrieven merkte ik op, dat Indië in vele opzichten niet veran-sedert ik in '14 vertrok. Dit is er weer een nde illustratie van.

Politioneele toestanden.

uit Ambon kwam ik in het gebied van en *West-Guinea*. Hier heerschen eigenaar-toestanden op politioneel gebied. In het begin 1912 heeft men het leger van alle plaatsen in itengewesten, waar men dit mogelijk achtte, getrokken. Als *Ersatz* heeft men toen de z.g. ende politie opgericht. Thans is de toestand en aard, dat het leger weer naar buiten gaat, engevolge heeft, dat het corps gewapende belangrijk wordt ingekrompen. Voor N. en W.-Guinea kan men geen troepen beschik-stellen.

h is ook daar het corps gewapende politie ompen. Ben ik goed ingelicht, dan bedraagt rmindering 60 pCt. Dit was een belangrijke niging voor het gouvernement. Maar: de B.B.-enaren moeten, om zich te kunnen hand-n in die afgelegen, van communicatiemiddelen sch gesproken verstoken streken, de beschik-hebben over althans eenige gewapende macht. om heeft men er ingevoerd de z.g. landschaps-waarmee thans een proef wordt genomen, og niet is geëindigd. De huisvesting der ge-de politie en alles wat daarmede samen-(watervoorziening, faecaalafvoer enz.) laat op n plaatsen alles te wenschen over, niettegen-de de leiders (B.B.-ambtenaren, politiechefs) moeite hebben gedaan, en het nog doen, om verbetering aan te brengen. Verbeteringen aangebracht te Waikaboelah (Soemba), Am-Samana (Soela-archipel), Makassar, Solok W. K.) en misschien nog op andere plaat-ook. Maar er blijft nog veel te doen, want in waren er pl.m. 9000 man verdeeld over pl.m. plaatsen.

(Wordt vervolgd.)

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg).

Van groote en kleine steden op Java.

eigenaardig is, dat men van de groote steden va, wat het Europeesche gedeelte er van be-een zoo totaal anderen indruk krijgt, als van inere, hoewel of misschien juist omdat beide Nederlanders soms in omstreeks denzelfden sticht zijn en bewoond worden. De drie aan gelegen hoofdplaatsen: Batavia, Soerabaja marang dragen het karakter van cosmopoli-handelscentra, met haar, op bepaalde tijden dag, zéér druk verkeer van allerlei voer-als personen- en vrachtauto's, *ebro's*, *sado's*, en andere fietsen, welke door de aanwijzingen van onverstoorbare kalme Inlandsche verkeers-agenten voor botsingen onderling of met de niet minder talrijke voetgangers, van onderscheiden landaarden, worden behoed. Ook in de havens heerscht, vooral bij aankomst der groote oceaan-booten, een internationale bedrijvigheid. Laatst-genoemde plaats leek mij van deze drie nog de minst wereldsche, waarschijnlijk doordat de meeste Europeanen op het nabij gelegen heuvelterrein, Tjandi, wonen, buiten de eigenlijke stad en genieten kunnen van de frissche omgeving en mooie tuinen.

Daar ligt ook de nieuwe, door ingenieur Karsten — bij wien thans de ten onzent welbekende Javaan, R. M. Soerjowinoto, als bouwkundig teekenaar werkt — zoo smaakvol en doelmatig ingerichte „Van Deventer-school", waar Inlandsche meisjes, van allerlei landaard, tot fröbelonderwijzeressen worden opgeleid, waarop wij hier later terug hopen te komen.

Batavia is de stad der „deftig" — in geen enkele taal heeft dit typische woord een synoniem — stijve Hollanders. Zoowel in het officieele, als in het burgerlijke leven, is men angstig om uit die plooi te raken. Maar gelukkig zijn er ook enkele gunstige uitzonderingen.

Te Soerabaja in 't bizonder deden al de wemelende straatdrukte tusschen de helverlichte, fraai uitgestalde luxe-winkels en vooral ook het opgewekte avond-, om niet te zeggen nacht-leven, mij dikwijls denken aan de groote Boulevards van Parijs. Wat dunkt U a.o. van een dansgelegenheid — *„Cercle artistique"* genaamd — waar in een hoogst modern versierde en ingerichte zaal, in een grooten kring de gasten gezeten zijn, in even moderne luier-stoelen en -banken, aan ronde tafeltjes in den vorm van omgekeerde schemerlampen, zoodat grootendeels alleen de dansvloer met de zich daarop bewegende voeten en beenen goed verlicht zijn! Het schijnsel van de onder de tafels in goudgele kappen geplaatste lampen dringt echter ook door het matglazen tafelblad heen, zoodat de aangezichten der omzittenden in een flatteus, ietwat geheimzinnig waas zichtbaar zijn. Zoodra echter de beroepsdansers optreden, die geregeld de gewone *steps* afwisselen, gaan ook de bovenlampen aan en schittert alles in een fellen lichtgloed, welke aantoont, dat ook de dames-avondtoiletten der Soerabajasche schoonen — hier der *upper-ten*, want 't is een z.g. „fatsoenlijk" gezelschap — in elegante modieusheid en schitterende kostbaarheid vooral niet onderdoen voor die der *mondaines* in de Europeesche wereldsteden.

Maar het toppunt is m.i. daarbij, dat er te Soerabaja ook een zwemclub bestaat, waar die dansers, na het middernachtelijk uur, tot twee uûr in den morgen, nog gelegenheid hebben een verfrisschend zeebad te nemen in een daartoe afgebakend gedeelte van den Indischen oceaan, bij maneschijn of onder den schitterenden tropischen sterrenhemel. Er wordt druk gebruik gemaakt van de verschillende waterspelen, terwijl in de omringende galerijen met gezellige zitjes de niet of niet meer zwemmende toeschouwers zich te goed doen aan alles, wat bij een welvoorziene *bar* te bestellen is. Rijen auto's wachten buiten om de nachtbrakers huiswaarts te voeren.

Zoo iets zag ik, hoewel ik véél gezien heb, nimmer elders. Ik vroeg mij af: hoe kunnen deze heeren om half 9 weer behoorlijk op hun kantoren arbeiden, hoe de moeders hun kleintjes verzorgen vóór het vroege schooluur? De „booze wereld" beweert dan ook, dat eerstgenoemden dikwijls lang geen frisschen indruk maken en dat de kinderen veelal overgelaten worden aan de hulp der inlandsche bedienden. Toch zegt men, dat er in Indië harder gewerkt wordt dan in Europa en dat de getrouwde mannen 's avonds alleen uitgaan ten pleziere van hunne echtgenooten, die den geheelen dag aan haarzelve overgelaten zijn geweest. Van rustig huiselijk geluk schijnt weinig sprake, want de „Indische gastvrijheid" brengt mee, dat ook dikwijls vreemden over den vloer zijn.

Is 't wonder, dat men onder zulke omstandigheden steeds klachten hoort over de slechtheid der inlandsche bedienden, de lastigheid der Indische kinderen en het zenuwlijden der ouders!

En zou een goede Hollandsche huisvrouw, als liefhebbend echtgenoote en moeder, 't niet in haar hand hebben hierin afdoende verbetering te brengen?

Van de kleinere plaatsen, meer in het binnenland van Java, kreeg ik een veel beteren indruk, wat de Europeesche samenleving betreft, al heerschen daar dikwijls kleinsteedsche toestanden, als op het platte land ten onzent. Zooals ik reeds vroeger schreef, lijkt mij Malang (ik logeerde eenige weken allergezelligst in een prettigen familiekring) een genoeglijk stadje, waar vele Hollandsche gezinnen zich als z.g. „blijvers" gevestigd hebben. Later maakte ik kennis o.a. met Pekalongan, Tegal, Bandoeng en Buitenzorg. In beide eerstgenoemde plaatsen merkte ik, hoe voortreffelijk 't kan zijn, als de resident niet alleen hart heeft voor zijn bestuurszaken, maar daarnaast ook voor het huiselijke gezelschapsleven. Zoo woonde ik tooneelvoorstellingen bij door den heer Jasper uitstekend geregiseerd, waaraan verschillende ingezetenen deelnamen, welke door alle bewoners, ook der omliggende suikerfabrieken, ten zeerste werden gewaardeerd en niet weinig bijdroegen tot de algemeene gezelligheid en vriendschappelijke verhouding onderling. Toen de gewestelijke secretaris zijn koperen bruiloft vierde, brachten alle Pekalonganers het jubileerend gezin een fakkel- en lampion-serenade met Indische muziek en bij het aanbieden der gezamenlijke geschenken hield het bestuurshoofd een gemoedelijke toespraak.

Telkenjare wordt er onder leiding en met medewerking van alle Europeesche, zoowel als inheemsche ambtenaren en kunstnijveren een doeltreffende jaarmarkt gehouden, welke duizenden bezoekers trekt en tot gezonde mededinging noodt.

De echtgenoote van den regent van Tegal, Raden Ajoe Roekmini, zuster van wijlen de onvergelijkelijk hoogstaande R. A. Kartini, is er door aangemoedigd om de vroeger zoo kunstzinnig beoefende inheemsche zilverdrijfkunst weer te doen herleven. Onder leiding van een bedreven, ouden Javaanschen leermeester werken nu eenige jongeren dagelijks in de regentswoning en maken zeer smaakvolle gebruiksvoorwerpen, als kistjes, doosjes, bakjes en lepels, welke bewondering afdwingen en grif koopers vinden, zoodat deze zilversmeden vele bestellingen krijgen. De artistiek aangelegde Raden Ajoe zorgt er voor, dat niet overhaast gearbeid wordt en dat het echte Javaansche kunstkarakter in het werk bewaard blijft.

Deze zelfde aanvallige en algemeen beminde Raden Ajoe weet ook aantrekkelijke *fancy-fairs* in elkander te zetten, ten bate van liefdadige doeleinden, zoo onlangs voor de zoo noodige stichting van een Javaansche bedelaarskolonie, waarbij alle Europeesche dames uit de omgeving haar volgaarne helpen en die dan ook uitnemend slagen.

Op deze wijze behoeft 't ook op kleine plaatsen niet doodsch en saai te zijn.

Bandoeng is wel de meest Europeesch aangelegde stad van Java en sterk vooruitgaande in de laatste jaren, vooral ook door de vestiging aldaar van zoovele gouvernementsinrichtingen met de daaraan verbonden ambtenaren. Evenals te Malang wonen in de hoofdplaats der Preanger-regentschappen vele Europeesche „blijvers", terwille zoowel van het gezonde, koele klimaat *) als van de goedkoopte der levensmiddelen en der eenigszins op Hollandsche wijze gebouwde huizen. Betrekkelijk kleine woningen met twee verdiepingen worden zeer geroemd, daar ze practischer en prettiger in het gebruik zijn; o.a. kan men 's nachts, zonder gevaar voor diefstal, de ramen openlaten ter venti[...] de badkamer vlak naast de slaapkamers he[...] instede van in de bijgebouwen; alles is bekno[...] zoodat men minder rompslomp van bedienden h[...]. Minder aangenaam doet 't aan, dat er veela[...] deze huizen zoo weinig erf en boomen zijn, die[...] de groote aantrekkelijkheid der tropen vorme[...] er zoo noodig zijn.

Tusschen deze in Europeeschen bouwtran[...] getrokken huizen treft bizonder de door inge[...] Maclaine Pont in inheemschen stijl gebouwde, [...] den in een park gelegen, Technische Hoogesc[...] als aangenaam aandoend complex, vooral n[...] buitenwanden en de ingangspoorten overgroeid [...] den met bloeiende klimplanten. Ik kon mijn [...] er niet afhouden en werd onaangenaam get[...] door de opmerking van een deskundige: dat [...] goed gebouw is, omdat enkele der zalen n[...] noeg licht kregen. Deze fout had, dunkt m[...] bij den aanbouw vermeden kunnen worden.

Onder de gouvernementsinstellingen tel[...] doeng ook, als een afdeeling van het Depart[...] van Nijverheid, een Ceramisch Laboratorium, [...] belangrijke proeven genomen worden op het [...] van aardewerk, zoowel wat het vormen als [...] verglazen betreft, en een weefschool, waar [...] ders, uit alle streken van den Archipel, de inh[...] sche weefkunst op doelmatiger ingerichte [...] toestellen kunnen leeren beoefenen, onder des[...] dige leiding. Ook hiervan hopen wij den lezers [...] het Koloniaal Weekblad eerlang meer te ver[...] onder de rubriek „Kunst en Kunstnijverheid".

In de aan natuurschoon zoo overrijke landst[...] die Preanger-Regentschappen heet, zijn ook [...] nere plaatsen dan Bandoeng, zooals o.a. Ga[...] Tjandjoer, Soemedang, Sindanglaja, Soekab[...] waar „blijvers" zich gevestigd hebben. Daar [...] men zich echter geheel met landelijke geniet[...] weten tevreden te stellen; uitvoeringen op kuns[...] wetenschappelijk gebied zijn er uitgesloten, [...] op dilettantische wijze, wat onder sommige om[...] digheden de voorkeur kan verdienen. Niet te[...] rechte wordt er dikwijls beweerd, dat „Indi[...] land is voor kinderen en oude menschen", ma[...] toch alleen voor zuigelingen en de heele klei[...] die nog onbelemmerd in God's heerlijke, vrije n[...] rondspringen, maar zoodra de Westersche o[...] ding beginnen moet, schijnt de Indische omg[...] minder begeerlijk en voor de ouden van dagen [...] die uitspraak voornamelijk voor hen, die alle [...] reldsch gedoe moede, tot de grootsche, onge[...] natuur zich 't meest aangetrokken gevoelen.

Zoozeer als Bandoeng in den laatsten tijd in [...] vang en bloei is toegenomen, zoozeer is Buite[...] achteruit gegaan. Men ziet er vele leegstaande [...] ningen en zelfs de Gouverneur-Generaal schijnt [...] paleis, in den prachtigen plantentuin gelegen, [...] wijls te verlaten en de voorkeur te geven aan [...] lieflijk buitenverblijf te Tjipanas.

In de nabijheid daarvan bracht ik eenige [...] door op een afgelegen thee-onderneming, wa[...] met volle teugen genoot van de zuiver land[...] genoegens. Doch hierover een volgenden keer.

*) Wordt in Malang wel eens over wat vochtigheid geklaagd, op Bandoeng's hoogvlakte heerschen vaak akelig scherpe winden. Niets volmaakts hier beneden!

Van Week tot Week.

5—11 MEI.

De Volksraad. Den 6en Mei opende Mr. Neytzell [...] Wilde de buitengewone zitting. Hij bracht [...] aan zijn voorganger Mr. Schumann, gaf als [...] meening te kennen dat het peil veel hooger [...] plaatsen dan bij de instelling van den Volksr[...] verwacht werd en zeide o.m. nog dat de [...] staat aan den vooravond van den dag waarop [...] een medewetgevend orgaan zal worden. (Aneta).

Toeneming van het vervoer. Sinds de invoering v[...] de electrische treinen Meester Cornelis—Tandjo[...] Priok is, volgens een Aneta-telegram van 8 de[...] het reizigersvervoer met 50 procent toegenom[...]

De stranding van de Ceylon. Sleepbooten en 20 [...]

lers met reddingsmateriaal zijn uit Singapore vertrokken ter assistentie van het gestrande schip Ceylon. (Zie vorng Kol. Weekblad, bl. 6).

erwerping van het millioen. Op aanstichting van het lid van den Raad van Indië, den heer L. C. Westenenk, is een comité in wording, dat zich over geheel Indië zal vertakken om de sportlichamen op te wekken, door middel van wedstrijden en demonstraties een belangrijke bijdrage uit Indië te verschaffen voor het millioen voor de Olympische Spelen.

mens in land- en volkenkunde en talen. Op nader te bepalen data in Juni a.s. zal er gelegenheid bestaan tot het afleggen van de examens middelbaar en lager onderwijs in de land- en volkenkunde van Nederl.-Indië en de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel. Nadere inlichtingen bevat de Nederlandsche Staatscourant van 4 dezer.

G. Royer. Benoemd is tot dirigeerend geneesheer der Ned. Hervormde Diaconessen-Inrichting te Amsterdam, Dr. G. Royer, zendeling-arts te Modjowarno.

rang-pendek. Volgens een Aneta-telegr. van 5 dezer zal de orang-pendek-expeditie den 11en naar Poerimau (Palembang) vertrekken.

ministrateur Schaap †. De administrateur van Kedongdong, in de Lampongs, de heer Schaap, is overleden. (Aneta, 5 Mei).

ombé †. Te Tandjong Karang is overleden de heer F. Combé, chef der Exploitatie van de Spoor- en Tramwegen op Zuid-Sumatra.

. Dorgelo †. Te Soerabaja is op den leeftijd van 34 jaar overleden de heer J. D. Dorgelo, leeraar aan de H.B.S. aldaar.

Holland—Indië vlucht. Tijdens en na den goeden afloop van de vlucht naar Indië heeft de leider van den tocht, de heer J. van der Hoop, zich aan het werk gezet, om den tocht te beschrijven, met het resultaat, dat thans bij de uitgevers Scheltens & Giltay te Amsterdam een werk ter perse is, getiteld: Door de lucht naar Indië. Het zal verlucht worden met 100 illustraties naar foto's, onderweg door de vliegers genomen.

Verder heeft genoemde heer, op uitnoodiging van de afdeeling Amsterdam der Kon. Ver. Onze Vloot, zich bereid verklaard zijn eerste lezing met lichtbeelden over den vliegtocht te Amsterdam te houden op Woensdagavond 20 Mei in het Concertgebouw aldaar.

ersitaire examens te Leiden. Candidaats-examen Indisch recht de heeren J. F. A van Bruggen, den Haag; O. J. A. Quarter, den Haag; J. N. van der Heijden, den Haag; mr. H. Doeve, Leiden. — Taalkundig candidaatsexamen Indologie, de heer G. J. Scholten.

ees millionnair overleden. Te Weltevreden is op 82-jarigen leeftijd, in zijn bekende luxueuse woning op Tanah-Abang-heuvel, de oud-kapitein der Chineezen Lim Tiang Hoey overleden. Hij was een der rijkste ingezetenen van Batavia.

nalistiek. De Locomotief meldt, dat de hoofdredacteur, de heer Anton J. Lievegoed, 1 December a.s. zijn functie zal neerleggen. Zijn opvolger is de heer W. G. N. de Keizer, thans redacteur aan het blad.

De heer H. C. Zentgraaff is opgenomen in de hoofdredactie van het Soer. Hbl. Hem is de titel toegekend van „hoofdredacteur voor den buitendienst".

In De Ingenieur van 9 dezer meldt de hoofdredacteur, dat Prof. ir. H. van Breen (Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng), door het vertrek van ir. Groothoff, als vaste medewerker aan genoemd weekblad is opgetreden.

raadhuis te Soerabaja. Aneta meldt dd. Soerabaja 9 Mei: De gemeenteraad nam met kleine meerderheid een voorstel aan tot het bouwen van een nieuw raadhuis, waarvan de kosten zes ton bedragen.

es Boedi Oetomo. Vrijdag 10 April is te Solo het congres van Boedi Oetomo aangevangen. Op de zeer druk bezochte openbare vergadering waren aanwezig de resident van Solo de heer Nieuwenhuys, de Mangkoenegoro, de adviseur voor Inlandsche Zaken de heer Kern, de assistent-resident de heer Van Gulik, de inspecteur bij het onderwijs de heer Croes. Het eenigste onderwerp was het standpunt van het hoofdbestuur, waarbij de cultureele ontwikkeling vooropgesteld wordt, waarna de politiek volgt. Het hoofdbestuur werd door de eigen afgevaardigden en een drietal communisten fel becritiseerd.

Herdenking van gesneuvelden op Atjeh. Te Koetaradja had op 11 April onder groote belangstelling de herdenking van de in den Atjeh-oorlog gesneuvelde krijgers plaats, op het kerkhof Peutjoet. Kolonel Mazee hield een herdenkingsrede en legde een krans neer, evenals de gouverneur, op het monument van generaal Pel. Er waren kransen van den legercommandant en het hoofdbestuur van Indië Weerbaar.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De openlegging der Buitengewesten. Van oerwoud tot onderneming.

In het Dec.-nummer van *„De Socialistische Gids"* is een artikel opgenomen over *„De openlegging der Indische Buitengewesten"*. De heer *J. de Waard* te *Medan* behandelt in dat artikel de vraag of de openlegging in het bizonder van de Oostkust van Sumatra, wel de schitterende gevolgen heeft gehad, die men steeds en zonder tegenspraak hoort roemen; of er zich, m.a.w., werkelijk *economische* en *zedelijke* verhoudingen hebben ontwikkeld, die bij het verleden afsteken als de dag bij den nacht. De schrijver beantwoordt die vraag rechtaf ontkennend. Zijn betoog strekt dan ook als een waarschuwing tegen eene openingspolitiek der Buitengewesten, zooals ter Sumatra's Oostkust toegepast is, welke deze Gewesten zeer eenzijdig ontwikkelt; de loftuitingen, die gewoonlijk aan deze politiek worden toegezwaaid, zijn tegelijkertijd oppervlakkig en overdreven. De *Deli Crt.* (7 t/m. 11 Apr.) waagt een poging om in vier hoofdartikelen voor de vierschaar der publieke opinie *zijn aanklacht* aan te tasten en te ontzenuwen, ten einde *recht te doen wedervaren aan een cultuur, aan personen en factoren, die niet verdiend hebben dat een dergelijke blaam op hen werd gelegd.* De „D. C." toont aan: 1. dat het ter Sum.'s Oostkust gevolgde openingssysteem niet alleen géén funeste gevolgen heeft gehad, maar onder de vigeerende omstandigheden *het logische en beste systeem* was voor eene snelle ontwikkeling; 2. dat *dit systeem,* met verbetering van hier gemaakte fouten, *het aangewezen middel* is, overal waar uitgestrekte gebieden met een schaarsche bevolking op ontwikkeling wachten; 3. dat *de gebreken,* die de maatschappij hier zoo goed als elders aankleven, *geen gevolg zijn van die openingsmethode,* maar van andere hier bestaande factoren en omstandigheden; 4. dat dit systeem *ook voor de bevolking grootsche mogelijkheden schept* en de gelegenheid tot volle ontplooiïng, waarvan zelfs groote groepen buiten de autochtone bevolking in ruime mate profiteeren; 5. dat dit systeem *groote voordeelen* biedt boven de eenvoudige en weinig draagkrachtige Inlandsche huishouding; 6. dat *de handel* in een gebied als de Oostkust verre bevoorrecht is boven de armelijke omzetten in het meest welvarende gebied eener Inlandsche huishouding; 7. dat *de fouten,* die den handel hier aankleven, niet inhaerent zijn aan het systeem van opening, doch *uit eigen gebreken* voortspruiten; 8. dat de cultures *geweldige sommen in het land* brengen, die gelegenheid geven tot *een grootsche uitbouw in de toekomst.*

„Soekamandi" (Pamanoekan- en Tjiasemlanden) is een publieke les in herschepping van schijnbaar nietsnutten grond in landouwen, die rijke welvaart beloven. Twee en een half jaar geleden nog was daar de chaos en thans is een stuk van 5000 bouws herschapen in de meest moderne landbouwonderneming. Wat daar met duizenden handen, door één geest geleid, is geschied, lijkt *De Locomotief* (1 Apr.) een wonder. Het moeras om de Blanakan-rivier is gedraineerd, er is zuiver drinkwater gebracht, waar niets dan ondrinkbaar brakwater uit de putten welde. Vischvijvers zijn gedempt. En overal volgde de geneesheer den ingenieur op den voet. Men kan het alles lezen in de redevoeringen, bij de officieele opening gehouden (*De Loc.* 31 Mrt., 1 en 2 Apr.), en in *Aneta's* verslag (*De Loc.* 2 Apr. *„Van Oerwoud tot Onderneming"*), en het klinkt als een brok verhaal uit het boeiend relaas der werken op de landengte van Panama. Van meet af aan heeft men hier begrepen dat het kapitaal zichzelf zal baten

Haarlem en Omstreken.

door baat te brengen aan de werkers. *De bizondere beteekenis van Soekamandi* ziet „De Loc." niet zoozeer in de speciale inrichtingen ten behoeve van de bevolking, welke, naar verluidt, het prototype zouden moeten worden van de winstaandeelkassen (al vindt men daarin van den oorspronkelijken opzet dier kassen niet veel meer terug). Zulke inrichtingen bestaan reeds bij tal van andere ondernemingen, bestonden zelfs lang voordat het eerst in Indië de ambtelijke taal met het woord winstaandeelkas is verrijkt. De bizondere beteekenis van *Soekamandi* ziet „De Loc." vooral in den geest, waarin van stonde aan dit ontginningswerk is geleid en uitgevoerd. Het is een geest — zoo vervolgt het blad — die met redelijke gewilligheid neigde naar den *geest des tijds.* Zoo werd dan niet, gelijk veelvuldig voorkomt, de moeilijkheid van zulk een stichting midden in een wildernis tot voorwendsel voor allerlei aanvankelijke tekortkoming, maar in eersten opzet werd aanstonds naar zoo groot mogelijke volkomenheid in de verzorging van de arbeiders gestreefd. Men trachtte die ellendige toestanden, welke pionierswerk zoo vaak ontsieren, waar doenlijk te vermijden. Ten koste van groote kapitalen is dit gelukt. Dit zal zich vast betalen in verzekerd aanbod van arbeidskracht. *Menschelijk te werk te gaan in arbeidsverhoudingen* zal ook hier blijken tevens verstandig te zijn. Te noteeren vallen in dit verband deze zinsneden uit de eenvoudige openingsrede van den heer *Hammond*, die van dit alles de ziel is geweest: „Soekamandi moge tot in lengte van dagen een gelukkige bevolkingsvestiging blijven, omdat, indien men de factoren beschouwt, welke samenwerken tot het verwekken van onrust onder de bevolking, men de oogen niet kan sluiten voor het feit, dat de grootste factor gelegen is in den lagen standaard der economische bestaansvoorwaarden en in dit opzicht verschilt het Oosten al zeer weinig van het Westen, en het zou mij niet alleen verbazen, doch tevens eene groote teleurstelling zijn, indien in de komende jaren *Soekamandi* iets anders zou wezen, dan *een der gelukkigste Inlandsche arbeidscentra op Java.*" Daarnevens valt met voldoening gewag te maken van de gelukkige wijze waarop ambtelijk en particulier initiatief hier hebben saamgewerkt. *Een onderneming als deze toont ons het in de tropen werkend Westersch landbouwkapitaal in zijn prettigste gedaante:* de welberekende veroveraar van de wildernis, die in en na de zege ook zijn legerscharen gedenkt.

De verscherpte reisbepalingen in Atjeh. Interview met Gouverneur Hens.

Het *Soerabajasch Hbl.* (4 Apr.) bespreekt met volle instemming *de verscherpte reisbepalingen in Atjeh.* Er zullen nog wel een paar geslachten over heen gaan, vóórdat Atjeh op hetzelfde peil van ontwikkeling zal staan als b.v. de Minahassa, Minangkabau. Allereerst moet aan Atjeh economische en natuurlijk eveneens intellectueele ontwikkeling worden gebracht. Oude wonden van den oorlog moeten volkomen geheeld zijn. Gouverneur Hens heeft *een wijs besluit genomen* door Atjeh, het land dat pas in evenwicht komt, voor *extremistische actie en propaganda te sluiten.* Atjeh heeft noodig consolidatie en jaren van ongestoorde intellectueelen en economischen groei. De practijk van het leven gaat boven ethische theorie. Nederland heeft in het bijzonder tegenover Atjeh den plicht van cultureele opheffing. Niet de uitingen van volksmenners kunnen aan het Atjehsche volk deze opheffing brengen, doch enkel en alleen een krachtige en rechtvaardige overheid.

De Locomotief (31 Mrt. blz. 24) ontleent aan de „Manilla Times" stemmen van *Oostersche revolutionnairen over de Amerikaansch-Nederlandsche verhoudingen,* terwijl het blad (blz. 22) een uitvoerig *schrijven uit Atjeh* bevat *over de redenen* van de beperking der bewegingsvrijheid. Hieruit blijkt o.a. dat de heer Sneevliet een goed half jaar geleden adviseerde (de schrijver meent in de „Pandoe Merah"), dat de communistische propaganda zich vooral moest richten op de verschillende „tanah panas", zooals Atjeh.

Het *Soerabajasch Hbl.* (31 Mrt.) geeft een verslag van *een persgesprek met den heer Hens,* gouverneur van Atjeh. Zeer dankbaar was de gouverneur de Regeering voor het nemen van de preventieve maatregelen: *het paspoortenstelsel, de maatregelen tegen drankmisbruik* en *de dobbel-licenties.* Absoluut voldoende acht de heer Hens het indien de genoemde preventieve maatregelen genomen worden tegen het *„ondergrondsch gekuip"*; z.i. zal dan voorkomen kunnen worden, waarvoor gevreesd wordt. *„De toestand in Atjeh"* — zoo vervolgde de gouverneur — „is verder veel minder angstwekkend dan men wel denken zou, en vooral zeer plaatselijk. Laat toch *Britsch-Indië nimmer een beeld* voor onze regeeringspolitiek zijn, *integend afschrik.* Had de Regeering daar tijdig de maatr genomen, die nu op de Bestuursconferentie te B besproken zijn, dan zouden de omstandigheden thans heel anders zijn. *Het komt er maar op ne het volk zóó geregeerd wordt, dat het leert ont hebben voor degenen, die het ontzag weten uit te nen. Bij het volgen van nieuwe methoden moet g worden tegen het uit het evenwicht brengen v volk. De algemeene toestand in Atjeh is zeer g* laat het publiek toch begrijpen, dat wanneer er op *de primitieve Westkust* wat gebeurt tegen p les, dit *zuiver locaal* is en met den algemeen stand niets te maken heeft." Dan verwacht de g neur zeer veel van eenigszins *gedifferentiëerde van het bestuur, wat betreft de Oost- en Westk* mers heerscht aan de Westkust veel meer toestand. En zeer zou hij het appreciëeren als geering steun verleende aan zijn verzoek om kust door middel van *een weg dwars door* met de Noordkust (Pidië) in verbinding te hetgeen *uit politiek oogpunt van zeer groot be* aangezien de Westkust dan uit haar isolement wordt en er langzamerhand andere en betere den zullen komen. *„Er moet een ander soort Inl hoofden komen;* de tijd van leenheer en vazal voorbij zijn en uit het nieuwe geslacht moet merhand een ander Inlandsch hoofd groeien, dat reeds op Java het geval is met de regent lang niet meer zoo vèr boven de bevolking sta dat jaren geleden het geval was. Als dat gebeu de Regeering, het bestuur, inmiddels meer van volking gedaan kunnen krijgen en haar beter bijbrengen, wat de Regeering in haar eigen bela slist." Het is volgens den gouverneur wenschelijk tijd dit te laten voltooien, dan dat er krachtig ingegrepen; dit kan slechts ongerustheid verw beter wat langer misstanden te laten bestaan toestanden te laten betijen, totdat ze vanzelf zi zigen, dan ongerustheid te verwekken door maatregelen. Daarom moet het voorloopig *blijv* het aangeven van de goede richting, zonder te v verwachten van onmiddellijke doorvoering.

De provincie West-Java. De dessaman en d Regentschapsverkiezingen.

Aan de leden van den Volksraad zijn thans zonden de gedrukte stukken (echter nog maar telijk), betrekking hebbende op *de instelling provincie West-Java.* Het nieuwe administratie *west" West-Java* wordt ingesteld in afwachting vorming der provincie. Het wordt bestuurd door (een) gouverneur. De gewestelijke raden van Batavia, Preanger en Cheribon worden opgehev hun plaats komen gedurende *het overgangst* (Sept.—Dec.) plaatselijke raden van dezelfde stelling en met dezelfde bevoegdheid. Wat de p cie West-Java betreft: haar *provinciale raad* wor mengesteld uit 45 leden, waarvan 22 onder Nederlanders, 18 onderdanen-niet-Nederlanders inheemschen oorsprong en 5 onderdanen-niet- landers van vreemden oorsprong. Van deze leden den onderscheidenlijk 11, 13 en 3 door *verkie* overigen door *benoeming aangewezen.* Behalv excerpt uit de Memorie van Toelichting (*Bat.* 6 Apr.) geeft het *Bat. Nwsbl.* (7 Apr.) een schouwing van *de bevoegdheden, die* hetzij hetzij binnen afzienbaren tijd, *in aanmerking voor overdracht,* departementsgewijze ingedeeld betreffen: Arbeidsinspectie voor de Buitengew pandhuisdienst, opiumregie, agrarische zaken, sie van communaal in erfelijk individueel bezit ken-ordonnantie, particuliere landerijen, Inlandsch meentewezen, verkiezing van dorpshoofden, grondbezit, heerendiensten.

De *Java-Bode* (4 Apr.) citeert uit „Sociaal Leven Streven" een satyre betreffende *de bestuurs ming in West-Java.* Commentaar acht het blad dig. Uitvoerig wijst de „J. B." in verband o.m. op *de zware taak* der Europeesche B. B. ren om hunne Inlandsche collega's te instruee voorbereidingen betreffende de instelling der schapsraden te treffen. De jongere generatie bestuurshervorming eerder en vlugger Groot zijn de moeilijkheden, welke de Inlandsche tenaren te overwinnen hebben, om het zoover gen, dat *de tani,* die in zijn hart buitengewoon vatief is, slechts een heel, heel klein schijntje heeft van hetgeen er van hem binnenkort wordt vergd: *verkiezing van kiesmannen (toekang pilih)* in April kon gerapporteerd worden, dat de bevo

is voor de verkiezingen. Wij moeten ons gelukkig met het instituut Candidaat Inlandsche Bestuursambtenaren (C. I. A. B.), welks leden ter beschikking en gesteld van de Regenten en Districtshoofden wier schouders de geheele zwaarte der bestuursorganisatie wordt gelegd. Logisch is zulks ook te achten, omdat de toekomst ook aan hen is toe te vertrouwen.

„Ranke" en „stijve" schepen.

De vraag „*Wanneer en waarom slingeren schepen*" wordt door den nautischen medewerker van *De Locomotief* (23 Mrt.) beantwoord. In hoofdzaak komt dit neer op de meerdere of mindere stabiliteit van het schip, welke weer direct verband houdt met den bouw en de plaatsing der lading in het schip. Oppervlakkig beschouwd lijkt het alsof een stijf schip te verkiezen is boven een rank. Toch zal een rank schip in het algemeen aangenamer voor de opvarenden zijn dan een stijf vaartuig. Maar waarom zorgt men met de belading dan niet altijd voor om het schip wat rank te maken? Dit is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Men heeft nu eenmaal niet altijd de volgorde waarin de lading wordt aangebracht, voor het kiezen, te meer, daar de meeste schepen op diverse havens laden. Bovendien moet met de stuwing rekening worden gehouden met de bestemming, zoodat de lading die het eerst gelost moet worden, ook het meest „voor de hand" in de ruimen komt te liggen.

Er is nog een andere zijde aan het stabiliteitsvraagstuk. Groote passagiersschepen zijn, zooals gezegd, door hun hoogen opbouw, van nature rank en zouden, wanneer zij tè rank werden, gevaar loopen van om te slaan (capsijzen). Dergelijke schepen dragen hun voorraden zoetwater en dikwijls ook de brandstof (ook olie) in den dubbelen bodem, dus geheel onder in het schip mede. Aan het begin van een lange reis zijn al die dubbele bodem-tanks nog vol en is het schip stijf tengevolge van die zwaarte onder-in. Er moet echter op gerekend worden met de belading, dat als de hoeveelheden van die voorraden water en brandstof tegen het einde van de reis verbruikt zijn en dus het schip wel eens te rank zou kunnen worden; dus moet men ook weer zware lading onderin brengen. Men vertrekt dus met een stijf en arriveert met een rank schip.

Het zij hier vermeld, dat er tegenwoordig wel schepen gebouwd worden, die ter hoogte van de waterlijn een verdikking hebben, welke over ongeveer twee derden van de lengte van vóór tot achter in horizontale richting is aangebouwd. Doel hiervan is om het laatst genoemde euvel (vermindering van stabiliteit gedurende de reis tengevolge van water- en brandstofverbruik) te elimineeren. Een gedeelte van dezen zijdelingschen uitbouw wordt soms wel ingericht als „*anti-slinger-tanks*" om de bewegingen van het schip tot een minimum te beperken. Ook zijn reeds uitgebreide proeven genomen met een ander „*anti-slinger-systeem*", het „Motora-systeem, hetwelk bestaat uit één of meer paar roeren, die aan weerszijden van het schip, onder water, ter hoogte waar a.h.w. de zijkanten en bodem elkaar ontmoeten (de kimmen) zijn aangebracht. Door middel van een gyroscoop (sneldraaiende tol), die onmiddelijk iedere beweging van het schip aangeeft, wordt een electrische stroom gesloten, die de anti-slinger-roeren den gewenschten stand geeft, waardoor dus het slingeren van het schip onderdrukt wordt. Ligt het schip rustig, dan liggen deze roeren in een positie, waarin zij den minsten weerstand in het water bieden.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Denkbeeld van het houden van een Maleisch Taalcongres.

In „Sinar Sumatra" van 27 December 1924 wordt uit Batavia geschreven, dat de heer Mohamad Sjafei, die in Europa getracht te hebben zijne kennis te vermeerderen en te verbreeden, in de maand Maart of April te Batavia werd terugverwacht en daarna in eene particuliere school, ter Westkust van Sumatra, op eene bezoldiging van ƒ 100.— 's maands, als onderwijzer zou optreden.

Indien dit bericht juist is, zegt de schrijver, dan kan men die school, welke over zulk eene onderwijskracht beschikt, gelukwenschen, want de heer Mohamad Sjafei is niet alleen goed op de hoogte van de Mohammedaansche godsdienstige instellingen, doch is ook in het bezit van de akten van lager onderwijs en

Verder spreekt hij de Engelsche taal en beoefent hij de muziek.

Hij gebruikt bij het onderwijs de door zijn vader, den heer Mara Soetan, geschreven boeken, welke geïllustreerd zijn en ook op de gouvernementsscholen worden gebezigd.

Een ander bericht omtrent zijn persoon is, dat hij door eene Bataviaasche drukkerij zoude zijn aangezocht het nieuwsblad „Dian" voort te zetten, ten einde op die wijze leider te worden van een nieuwsblad, dat algemeen zou worden gelezen.

Hij zou daarin zijne denkbeelden ten beste kunnen geven en behalve lectuur voor kinderen, ook de beschrijving van Europeesche toestanden en van andere landen kunnen opnemen, alles vergezeld van de noodige afbeeldingen.

Voor hen, die hunne kennis van de Nederlandsche taal willen aanvullen, kunnen de in die taal opgenomen mededeelingen van nut zijn.

Eene belangrijke aangelegenheid is de opname van artikelen, welke het sloydonderricht zullen behandelen, hetgeen in overeenstemming is met den inhoud eener circulaire van den directeur van onderwijs, waarbij de wensch werd te kennen gegeven, dat, zoo mogelijk in iedere school, door de onderwijzers les in handenarbeid werd gegeven.

De Regeering kan dit wegens gebrek aan leerkrachten en aan leermiddelen niet doen en heeft daarom aanbevolen, dat de Inlandsche scholen zooveel mogelijk met eigen krachten zouden werken en de leerlingen voorwerpen zouden laten maken van bamboe en rotan, welke materialen in overvloed in de omgeving te vinden zijn.

De kennis van de Maleische taal en het juist gebruik va de Maleische woorden zullen in het nieuwsblad in een afzonderlijke rubriek worden ondergebracht.

De leiding daarvan heeft de heer Hadji Mohamad Jacoeb, een rijksgroote van Perak op het schiereiland Malakka, die bedreven is in de Maleische taal, zooals die op Malakka wordt gesproken en geschreven en bekend is met de Hindoesche, Sanskrietsche, Perzische, Arabische en andere Oostersche talen.

Hij zou daarbij worden bijgestaan door den heer Putih bin Mohamad Hanif, onderwijzer aan de Maleische school te Parit (Perak) en den heer Mara Soetan te Batavia.

Deze laatste zou ter plaatse de wachter zijn die voor de zuiverheid van de Maleische taal zou waken.

Het is namelijk hunne bedoeling het daarheen te leiden dat eenheid wordt gebracht in het Malakka- en Indisch Maleisch, waarvoor het nieuwsblad „Dian" nuttig kan zijn, aangezien het op Malakka overal wordt verspreid en aan de leerlingen op de scholen in handen wordt gegeven.

In verband met dit streven heeft men zich verstaan met den heer Mara Soetan, ten einde hem op te wekken tot het doen van eene poging, om òf in Ned.-Indië òf op Malakka een congres bijeen te roepen.

Zulk een congres zou bovendien tot nut kunnen strekken om de tegenstellingen, welke op Malakka, met betrekking tot de zuiverheid der taal bestaan, op te lossen.

Djohor, zoowel als Koeala Lumpur, Perak, Poeloe Pinang en ook andere streken, beroemen ieder voor zich op het feit, dat de bevolking het zuiverst de Maleische taal spreekt.

In Ned.-Indië bestaan ook wel verschillende soorten van Maleisch, als hoog-, laag-, kazerne-Maleisch en het Maleisch van Bonden, doch men maakt zich over de zuiverheid van die Maleische taal niet bijzonder druk en heeft er dus ook niet de tegenstelling.

Niettemin zou een Maleisch taalcongres ten deze ook wel nuttig werk kunnen leveren.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De kleur van rood in China.

I.

De Chineezen zijn in de hoogste mate begeerig naar de kleur van rood, schrijft men in de „Perniagaän" van 3 Januari 1925, aangezien die kleur wijst op grooten welstand en geluk.

In hunne woningen is het houtwerk voor een overgroot deel rood geverfd of rood gelakt, terwijl de voorwerpen in die woningen en ook de kleedij der inwonenden in die kleur worden gehouden.

Tegenwoordig is de Westersche kleedij echter veel in gebruik, zonder aanwezigheid van rood, hoewel men onder de jongeren nog wel eens personen kan aantref-

fen met een das van roode Shantung-zijde en knoopen van goud aan de jas.

Er bestaat bij de Chineezen, volgens den schrijver, met betrekking tot die kleur van rood, een spreekwoord, dat zegt:

„Wanneer men arak drinkt, moet het gelaat rood „worden en als men iemand vermoordt, dan is rood „bloed zichtbaar."

In het oude China waren arak en bloed de symbolen van moed.

Zonder arak bestond geen vreugde en eene krachtdaad kon niet bestaan zonder de aanwezigheid van bloed.

Tijdens de anarchie in China spitste de Chinees zich er op middelen te vinden, die hem moedig konden maken, ten einde zich te verzetten, niet alleen tegen de gezagvoerende ambtenaren en hunne familieleden, wanneer die zich aan groote willekeur schuldig maakten, doch ook tegen toonaangevende handelaren, wanneer die ergerlijke bedriegerijen hadden gepleegd.

De Chinees wilde zich tegen elke willekeurige handeling te weer stellen en dat is de reden, dat men in de Chineesche verhalen en in de Chineesche geschiedenis het vermoorden van aanzienlijke personen door den kleinen man zoo dikwijls vermeld kan vinden.

Die vechthanen werden, zegt de schrijver, door de menigte uitgelachen, wanneer zij geen alcoholische dranken durfden drinken.

Wanneer de Chinees het warm heeft of dorst heeft, denkt hij er niet aan water te gebruiken, doch alleen arak van goede kwaliteit.

De slenterende Chinees, in een eethuis komende, vraagt het eerst of goede arak voor het gebruik aanwezig is.

Bij het drinken van arak neuriet de Chinees allerlei liedjes, terwijl hij daarbij een pisangblad of iets anders in kleine stukjes snijdt, die zoodanig op tafel worden gelegd, dat het letterteeken „Ang" (hong) wordt gevormd, hetgeen „rood" beteekent.

In het kort kan men zeggen, dat bij alles wat de Chinees onderneemt of doet, de arak nooit achterwege blijft en zeker nimmer bij het afscheid nemen van familieleden, bij het wenschen van eene nakomelingschap, bij het intreden van het nieuwjaar, enz.

Met de moordenaars in China houdt men zich niet veel op; zij worden ter dood veroordeeld en het vonnis daarna ten uitvoer gelegd.

Doch hoevelen hunner vluchtten niet uit het land naar elders, omdat zij een moord op een Chineeschen groote of op een handelaar op hun geweten hadden?

Zij vereenigen zich in het geheim en niemand wordt tot zulk eene geheime vereeniging als lid toegelaten, wanneer hij daarin niet werkelijk bescherming zoekt, ter zake van handelingen als boven vermeld.

Eenmaal toegelaten, wordt met het geven van een naam bedoeld, dat hij een mensch het leven zal ontnemen, omdat men daardoor eenige zekerheid tracht te krijgen dat de aangenomene aan de vereeniging verbonden zal blijven en gedwongen wordt niet meer tot zijne vroegere omgeving terug te keeren.

Het ziet er, naar de meening van den schrijver, tegenwoordig in China uit, alsof de Chineesche grooten het er op toeleggen het vaandel met de roode vlag, welke kleur door de Chineezen zoo gaarne wordt begeerd, geleidelijk binnen te halen.

Het op den voorgrond stellen van hun eigen belang boven het algemeen belang en hunne hooghartige houding tegenover het volk in aanmerking genomen, behoeft het niet te verwonderen, wanneer volk en bestuur de roode Moskousche vlag overnemen, voorts eens schoon schip zullen maken en de roode Chineesche vlag zullen herstellen, welke thans reeds bijna zwart van kleur geworden is.

Het Chineesche volk heeft altijd neigingen getoond voor een democratischen bestuursvorm, hetgeen het beste bewezen wordt door het feit, dat er altijd in China oppositie, vergezeld van daadwerkelijke onrust, is geweest. *(Wordt vervolgd.)*

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Kindermoord in den Indischen Archipel.

In de eerste afl. van het nieuw opgerichte driemaandelijksch tijdschrift „Mensch en Maatschappij" (uitgave van P. Noordhoff te Groningen), schrijft Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan een artikel over kindermoord in den Indischen Archipel.

Uit de literatuur en door eigen onderzoek is schr. gebleken, dat het dooden van pasgeboren kinderen een zeer verspreid gebruik is geweest in den Archip... dat het ook thans nog bij verschillende stamm... zwang is. Prof. Kl. de Zw. treedt in bijzonder... over de motieven welke aan het gebruik ten gro... liggen, welke kinderen worden gedood, door wie ... welke wijze het geschiedt, enz.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der Mei-afl. De omwenteling in China, oorzaken en hunne opheffing, door Mr. W. J. L. v... — Indische ballingen (slot), door S. Kalff. — E... ander over de gebruiken aan het Kota Waringinsche... door J. Mallinckrodt. — „Utrecht" en het B.B. ... H. C. Hartevelt. (Critiek op de Indologische leer... plannen). — Balische splinters. (26. Bramara S... pati), door H. T. Damsté. — Kroniek. (Het he... Regeeringsreglement. — Utrecht contra Leiden. — ... Soeroto over „Nederland en Indonesië"), door ... Damsté. — Vreemde Koloniën. (Britsch-Indië: de ... regeling, maatschappelijke vraagstukken). — ... mische kroniek. (De Indische Vennootschapsb...

Vragen van den Dag.

De Mei-afl. bevat eene bijdrage van den hr. ... G. J. van der Mandere, getiteld: De internationale ... ding van het opiumgebruik en de Geneefsche ... conferenties. — Prof. Dr. H. Blink wijdt eene be... wing aan de economische ontwikkeling op de p... liere landerijen der Pamanoekan-Tjiassem-landen ... Java. Als bron gebruikt schr. de monographie we... R. Broersma in 1912 over deze landen schreef en ... een artikel in het Alg. Landbouwweekblad van N... Indië van 21 en 29 Nov. '24.

Zwavel-onderzoekingen.

Verschenen is No. 17 der Verslagen en Mededeeli... betreffende Indische delfstoffen en hare toepass... (uitgave van den Mijnbouw in Ned.-Indië).

In No. 1 dezer publicatie (1917) zijn verschill... voorkomens van zwavel en natuurlijke zwavelverb... gen in Ned.-Indië opgenoemd, waarvan bij een ... een mijnbouwkundig onderzoek naar de eventuee... ginbare hoeveelheid zwavel heeft plaats gehad. ... nu bevat, als aanvulling, verdere bijzonderheden ... de uitkomsten der sedert uitgevoerde exploraties ... zwavelafzettingen, die voorkomen in kraters van ... schillende vulkanen op Java, Sumatra's Wes... Noord-Celebes en Flores. Ter verduidelijking zijn ... den tekst een aantal kaarten toegevoegd.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 40. Goedkoope s... voor Ned.-Indië, door H. — Welke rijst moet ons ... volk eten! door D. — De verspreiding van de L... bessenboeboek. — Nat toedienen van kunstmest, d... E. Sodenius. — De aardappelziekten. — De aanst... liquidatie der landbouwvereenigingen van Java en ... Sumatra, door v. W. — Sprokkelingen uit de ... landsche pers.

De Tropische Natuur.

Inhoud van afl. 4 (April '25). Zwerftochten over ... schiereiland Penandjoeng (een der aantrekkelijk... punten van Java's zuidkust), door Dr. A. Steinm... Dr. E. Scheibener (met ill.). — De orang pendek ... beer? door A. Luijtjes, met naschrift van Sody. — ... spookhistorie, door Th. S. — Vreemde bloeiwijze v... Anthurium Ferrierense (met ill.), door J. Beum...

Kerk en Zending.

De Banier, 27 Maart '25. Het Kruis tegenover ... Halve Maan.

Nederlandsch Zendingsblad. Mei 19... Suriname. Een bezoek aan de Boschnegers. — P... Sigilipoe, door Dr. A. C. Kruyt.

Annalen van het Missiehuis te Tilb... Mei '25. Onze scholen te Tomohon (Selebes), door P... Stigter (met ill.).

Vrijzinnig Weekblad. 1 April '25. Christ... en Islam, door J. J. B. Ostmeier.

Zuidwest Celebes.

Onze Stem (No. 7), het orgaan van het Indo... peesch Verbond, brengt een belangwekkende studie ... Zuidwest Celebes, geschreven door H. A. Koo... landmeter bij het Kadaster.

Koloniale Studiën.

De Febr.-afl. bevat een uitvoerige studie over ... Chineezen op de Oostkust van Borneo, door Mr. C... Bertling. Voorts: Het Koninklijk Koloniaal Instit... door Dr. C. W. Janssen. — Bevolkingsgroepeering en ... verkeer ten platten lande, door W. Wijnaendts van ...

...ndt. — Iets over verleden en toekomst van het toezicht ... het stoomwezen in Ned.-Indië, door ir. P. van Pritzel...itz van der Horst. — Persoverzicht. — Wetgevende ...oniek. — Boekbespreking.

De Indische Loods.

No. 12 (van 3—9 April bevat o.m.): Kleine landbouw ...storie en toekomst), door Kr. (slot). — Veeteelt als ...ofdbedrijf, kleine landbouw als nevenbedrijf. Inge...nden, door Indo. — Koloniale literatuur.

De Indische Post.

Het Nr. van 4 April bevat den tekst van een onderhoud ...et Generaal Swart, oud-vice-president van den Raad ...n Indië, o.a. over de nieuwe Utrechtsche faculteiten. ... Politicus schrijft over „Het Indische Regeerings...glement in de Tweede Kamer. — In de rubriek „Uit ...ropische natuur" schrijft S. J. Geerts-Nonner aardige ...onderheden over het „Simpele bloeien van de rijst...nt". — De rubriek Actualiteiten handelt over „Leiden ...Utrecht".

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

...houd van deel 18, afl. 1. Boschbouwkundige aantee...ingen over een reis in Atjeh, Sumatra's Oostkust, ...anoeli en Sumatra's Westkust, door F. H. Endert ...t overzichtskaart). — Prof. Dr. J. Valckenier Surin..., door J. A. J. H. Stoutjesdijk. — Volksraad. (Het ge...igde bedrijf in den Volksraad). — Literatuurover...t. — Personalia en de andere vaste rubrieken.

De Indische Mercuur.

No. 19 (8 Mei). Over patchouly-olie en patchouly-blad ... Atjeh (Noord-Sumatra). (Berichten v. d. Afdeeling ...delsmuseum van het Koloniaal Instituut, No. 21). — ...tuurberichten (Inlandsche landbouwgewassen). — ...ine mededeelingen. (De duurte in Nederlandsch...dië). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en ...lagen, enz. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. ... geeft literatuur over vezelstoffen en bodemvraag...ken.

De Indische Gids.

De Mei-afl. opent met een beschouwing van den hr. ... P. van den Abeelen over de beteekenis der ...land-Indië-vlucht. De schr. wijst op het beschamende ... dat Indië nog steeds niet gereed is het luchtverkeer „ontvangen". Er is nog niets gedaan wat op grond...anisatie lijkt, terwijl bijv. in Fransch en Belgisch ...niaal gebied het luchtverkeer reeds een groote vlucht ...t genomen.

...e heer S. Kalff schrijft levensbijzonderheden over ...n Javanen-apostel", te weten C. L. Coolen, christelijk ...uurder in Oost-Java in de vorige ceuw. — Mevr. ...Nittel—de Wolff van Westerrode geeft een vervolg ...r kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden. ...r. J. J. van Bolhuis behandelt onder het hoofd: Indië ...e volksvertegenwoordiging o.m. de kwestie der bij...ere leerstoelen te Utrecht. — De hr. H. Craandijk ...t eene beschouwing over den tegenwoordigen toe...d van de kolonisatie in de Lampongs. — De rubriek ... bevat o.a.: Het Amerikaansch-Nederlandsch grens...il (Miangas of Las Palmas). — Stichting van land...kolonies door het Indo-Europeesch verbond. — ...naal Indisch Congres. — Onder Wetenschap en ...trie is opgenomen hetgeen de Java-Bode uit den ...van Prof. Dr. H. Winkler heeft vernomen over de ...ige resultaten van zijne wetenschappelijke expe...ar Centraal-Borneo. — Ten slotte bevat dit Nr. ...interessante Revue van brochures en van tijd...rift- en dagbladartikelen, benevens de rubriek ...enland", waarin mededeelingen over het werk ... de IIIe Internationale in het Verre-, het Nabije ...en en in Afrika.

De Waterstaatsingenieur.

...houd der afl. van Maart 1925. De huidige stand van ...vraagstuk der reiniging en loozing van rioolwater ...evens enkele daarmede verband houdende opmer...n over het rioleeringsvraagstuk in Indië, door H. ...lens. — Beschouwingen over aftapsluizen en meet...tingen voor bevloeiingswerken (vervolg), door ir. ... Gruijter (met afb.). — Over de beteekenis van het ...onderzoek in drinkwater, door Dr. S. W. de Wolff. ...orte berichten. (Ir. R. A. van Sandick 25 jaar hoofd...eur van De Ingenieur. — Enz.).

* * *

...ofdzaken van het Staatsrecht van Nederland en Ne...landsch-Indië, door Mr. J. Visser. Tweede deeltje. Het ...eeringsreglement. Tweede herziene en vermeerderde ... (Weltevreden, Landsdrukkerij).

...preventieve hechtenis in Artikel 240e 10de lid van het Inlandsch Reglement. Verhandeling van Mr. F. H. P. (Indisch Tijdschr. van het Recht, dl. 122, afl. 2).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1925, No. 13. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

De uit een ei geboren radja (op Waigeo, Nieuw-Guinea), door H. Th. de B. (Eigen Haard, 25 April '25).

Zes jaar Volksraad-leven, door P. Bergmeyer. (Indisch Genootschap. Vergadering van 20 Maart '25).

De bevolkingsrubbercultuur op Sumatra, door W. Wijnaendts van Resandt. (Publ. N.-I. Landb. Syndicaat. 17e jaarg., afl. 4, 19 Maart '25).

Op reis in Nederlandsch Nieuw-Guinea naar de Boven-Digoel-rivier, waar kannibalen en koppensnellers huizen (vervolg), door Dr. Thierfelder. (Vrije Arbeid. April '25).

Regeeringsbemoeiing met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië, door Mr. M. W. F. Treub. (Rede, uitgesproken op 9 December 1924 te Wageningen voor de zesde wetenschappelijke samenkomst voor Indische landbouwtechnici, met verlof hier te lande). Roermond, J. J. Romen en Zonen.

Padang en de Padangsche Bovenlanden (vervolg), door C. de Korver. Met ill. (Het Nederl. Zeewezen, 29 Apr. '25).

Ter herdenking † Prof. ir. R. W. van der Veen (met portret), door Prof. ir. S. J. Vermaes. (De Ingenieur, 2 Mei '25).

Handboekje ten dienste van de gereformeerde kerken in Nederl. Oost-Indië. No. 7. Januari 1925. (Amsterdam, Boekhandel W. ten Have).

Nederlandsch-Indië. Aardrijkskundig leesboek, door J. L. Hooftman en K. G. Houwen. I. Naar Ned.-Indië. 13e druk. IIa. Java. 12e druk. Met platen en kaarten. (Groningen, J. B. Wolters).

Berlage's Indische reisschetsen, door T. B. Roorda. Met afb. (Amsterdammer, 10 Jan. '25). 1)

Het Instituut-Kern, door Prof. Dr. N. J. Krom. (Amsterdammer, 14 Febr. '25).

Het Indische regeeringsbeleid (het boek van Mr. M. W. F. Treub), door G. J. N. Trenité. (Amsterdammer, 31 Jan. '25).

De Soc.-democratie en de koloniën. Uit het verkiezingsprogram van de S. D. A. P., door P. Bergsma. (Communistische Gids, 1925, bl. 17).

Onze vaderen in Amboina, door H. W. Bredée (vervolg). Met afb. (Morks' Magazijn. 1925, bl. 73).

Iets over het Javaansch tooneel, door S. Kalff. Met afb. (Het Tooneel. X, bl. 114).

1) Deze en volgende titels zijn ontleend aan Nijhoff's Index, Jan.-Febr. 1925.

Suriname.

Bij de bespreking van de behandeling in de Tweede Kamer van de Surinaamsche begrooting voor 1925 haalden wij in ons vorig nummer met betrekking tot de Corantijn-kwestie uit de rede van den heer IJzerman twee versregels aan: „Ach, wat baten keers ende bril, Als de Minister niet en kijken wil!"

Na de correctie heeft er met het zetsel een ongeluk plaats gehad, waardoor de tweede regel is uitgevallen en vervangen door den eersten, die tweemaal afgedrukt is.

* * *

Tegenover de opmerkingen van Prof. Kielstra in de „Haagsche Post" van 18 April, dat voor de monding der rivieren in Guiana, die in zee uitmonden, zware banken den toegang voor schepen met grooten diepgang belemmeren, waarom voor den uitvoer van producten kleine schepen moeten gebruikt worden, wat duurder uitkomt, maakten wij in ons nummer van 23 April de opmerking dat daar tegenover staat de kleinere afstand tot de Amerikaansche en West-Europeesche havens dan b.v. van Java en Sumatra naar diezelfde havens. Van zeer deskundige zijde wordt onze aandacht er op gevestigd, dat — voor zooveel Suriname betreft — het vervoer van producten van de plantages naar de zeeschepen zeer belangrijk goedkooper is dan op Java.

* * *

In de Surinaamsche bladen vinden wij eenige berich-

ten over Prof. Kielstra's verblijf in Suriname. Wij weten niet of de hoogleeraar ook heeft onderzocht hoe de plantages het hebben aangelegd om met uiterst gebrekkige fabrieksinstallaties tientallen van jaren de suikercultuur vol te houden, en welke gevolgtrekkingen hij daaruit heeft gemaakt ten opzichte van de vraag of Suriname een suikerland is al dan niet. Wellicht krijgen wij de beschouwingen in volgende nummers van de „Haagsche Post".

Het is jammer dat prof. Kielstra niet langer dan een maand in Suriname heeft vertoefd.

* * *

In het „Tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap" van deze maand vinden wij onder „Mededelingen" het een en ander over het stoomschip „Curaçao", dat 26 April 1827 vna Hellevoetsluis vertrok en 24 Mei te Paramaribo aankwam. Wij vestigen de aandacht van de redactie van het T. A. G. op hetgeen in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië", 's-Gravenhage 1914—1917, op blz. 431 omtrent de „Curaçao" wordt medegedeeld.

* * *

„De West" van 3 April schrijft onder het hoofd „Katoen in Nickerie":

De vorige week vertoefde te Paramaribo de heer Anderson, directeur van de Surinaamsche Katoen, Landbouw en Handel Maatschappij, die voor rekening van een Amerikaansch consortium te Nickerie proeven neemt met de Sea Island katoencultuur.

De heer Anderson was zoo welwillend ons weder een kort onderhoud toe te staan. Hij verklaarde zich buitengewoon voldaan over den stand van het proefveld van vijftig akkers en met vertrouwen den pluk tegemoet te gaan, die deze maand moet beginnen.

Na bijna den geheelen kringloop van de katoenteelt te hebben medegemaakt — de aanplant geschiedde onder zijn persoonlijke leiding en onafgebroken toezicht — kon de heer Anderson verklaren, dat de toestand in verschillende opzichten zijn verwachtingen had overtroffen.

Een der belangrijkste factoren — naast bodem en klimaat, waarover de heer Anderson het ditmaal niet zou hebben — is de arbeidskwestie. Welnu, de heer Anderson verklaarde met nadruk, dat hij buitengewoon tevreden was over de inheemsche werkkrachten met wie hij tot dusver in aanraking was gekomen: de Creolen in Nickerie en voorts de Javanen en Britsch-Indiërs, zoowel mannen als vrouwen. Zij betoonden zich gewillig en oplettend in het opvolgen van instructies. En als zij eenmaal begrepen hadden, wat er verlangd werd, dan werden de aanwijzingen doorloopend met groote bereidwilligheid opgevolgd. De heer Anderson vertrouwde, dat dit in de toekomst zoo zou blijven, bij goede behandeling en behoorlijk loon.

Na tien maanden in de kolonie te hebben doorgebracht, steeds de natuurlijke gesteldheid nagaand en na praktisch werkzaam te zijn geweest, met den eersten pluk in zicht, verklaarde de heer Anderson zich meer enthousiast dan ooit over de mogelijkheden op landbouwgebied in Suriname.

In de Vereenigde Staten wordt de gang van zaken met de grootste belangstelling gevolgd. In October zullen vermoedelijk eenige leden van het hoofdbestuur zelf een kijkje nemen in de kolonie.

Het werk in Nickerie wordt voortgezet. Met het uitplanten van zaad voor den tweeden krop (en voor later) wordt doorgegaan. Inmiddels is een ginmachine in Nickerie opgezet en zijn thans de plannen definitief vastgesteld om den katoenaanplant ter hand te nemen in samenwerking met de inheemsche bevolking. De bedoeling is om vanwege de Surinaamsche Katoen Maatschappij het plantzaad te verschaffen aan de bevolking, met aanwijzingen voor den aanplant en de teelt van katoen, terwijl de maatschappij zich verbindt om den oogst in den vorm van zaadkatoen contant op te koopen. Dit zal een prikkel zijn voor de ontwikkeling van het landbouwbedrijf, daar de landbouwer nu, naast rijst, een tweede artikel krijgt, dat onmiddellijk in geld kan worden omgezet. De bevolking in de polders van Nickerie legde reeds groote belangstelling aan den dag voor het werk van de Surinaamsche Katoen Maatschappij.

Het voornemen bestaat, om, naast de ginmachine, een zaadcrusher te bestellen, om uit katoenzaad olie en lijnkoeken te bereiden.

Tot besluit verklaarde de heer Anderson het volgende: De tijd voor een definitief oordeel, is nog niet gekomen. Maar bij den huidigen stand van zaken is er geen enkele reden waarom — als het werk met beleid en volharding wordt doorgevoerd — de katoencultuur niet zou kunnen herleven in Suriname, op grooter sch[aal] dan in vroeger tijden het geval is geweest.

Wat betreft de verdere bedoelingen der maatschap[pij] kan worden gezegd, dat plannen voor onderzoek [en] exploitatie harer concessiën reeds in vergevorderd[en] staat van voorbereiding zijn. Meer kan ik daarvan vo[or] het oogenblik niet zeggen. Alleen dit: deze exploita[tie] staat m.i. in onverbrekelijk verband met landbou[w]kolonisatie, waarvoor het eerst noodige is een bete[re] verbinding in de kuststreek.

* * *

Met groote waardeering schrijft de geheele Su[ri]naamsche pers over wijlen Isaac da Costa.

„Suriname" van 31 Maart schrijft o.m.:

„Een gevoelige, een zeer gevoelige slag heeft Surina[me] eergisteren getroffen.

Een stoere held, een raspersoonlijkheid, een noe[ste] werker, en begaafde rechtsgeleerde, een uitmunte[nd] wettenkenner is heengegaan met het overlijden van [den] heer Isaac da Costa, de oud-president van het Hof [van] Justitie, een kind van het land, dat de gemeensch[ap op] de meest eervolle wijze gediend heeft met al zijn ke[nnen] en kunnen, met al de gaven van hoofd en hart, zelfs [in] de hoogste posities.

Heengegaan van het volk van Suriname, die in he[m] erkende de grootste zoon van het land, een vriend va[n] het volk, een krachtigen voorganger, een vraagba[ak] voor allen — van de besten in den lande — heengega[an] van zijn familie en zijn groote vriendenkring, van allen die hem innig liefhadden en hem eerden om zijn bree[d] aangelegde jovialiteit tegenover allen.

Zijn levensloopbaan, waarvan de tendenz zich ster[k] bewogen heeft in de stijgende lijn van onderscheidin[g] en eer, mag steeds onder de eerste der voorbeeld[en] worden gesteld van wat noeste vlijt vermag"....

* * *

Naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van „Het Koloniaal Weekblad" schrijft „Suriname" van 14 A[pril]:

„Wij gelooven de tolk te zijn van vele Surinam[ers], indien ook wij een woord van hulde wijden aan [de] redactie voor het lofwaardig streven, hetwelk door ha[ar] met de uitgifte van het Kol. Weekblad, dat tal van b[e]langstellende lezers en lezeressen hier te lande t[elt], wordt nagejaagd.

Wij twijfelen er niet aan dat het doel ook ten vo[lle] wordt bereikt."

* * *

De aangekondigde lichtbeeldenavond ten beho[eve] van Bethesda in de Luthersche Kerk te 's-Gravenha[ge] heeft op 8 Mei plaats gehad. De toespraken van d[en] oud-Gouverneur Staal en van den heer Bruyning h[eb]ben op de aanwezigen een diepen, en naar wij hop[en], blijvenden indruk gemaakt.

Curaçao.

Telefoon.

Bij nota van wijziging heeft de Minister nog voo[r]gesteld een „voorwaardelijk krediet" te openen [voor] den aanleg van een telefoonnet te Willemstad.

Aan de toelichting is het volgende ontleend:

„In Januari 1927 loopt de concessie voor de exp[loi]tatie van een telefoonbedrijf op het eiland Cur[açao] ten einde. Het is raadzaam gebleken om dat bedrijf in eigen beheer te nemen, te meer, omdat Willemstad, [een] met het oog op haar toenemende ontwikkeling, [een] modern ingericht telefoonbedrijf niet kan missen. [Het] voor den aanleg aanvaard project van den heer He[i]zelmann houdt rekening met aanvankelijk 300 aansl[ui]tingen, een ondergrondsch kabelnet voor 750 aansl[ui]tingen en een telefooncentrale, compleet ingericht voor 400 met uitbreidingsmogelijkheid tot 1200 aansluitin[gen]. De kosten van dezen aanleg, met inbegrip van den bouw van een telefooncentrale, worden geraamd op ƒ 160.000.

De duur van den aanleg wordt berekend op 6 à 7 maanden, zoodat deze, om in Januari 1927 gereed [te] kunnen zijn, voor uiterlijk Juni 1926 ter hand mo[et] worden genomen. De bedrijfskosten, waaronder be[gre]grepen ƒ 9.200 voor rente en afschrijving, worden ge[raamd] op ƒ 31.500 's jaars en de opbrengst van het bedrijf op ƒ 40.620, gevende een voordeelig saldo van ƒ 9120."

Wij hadden van die opbrengstraming wel gaarne eene berekening gezien.

Ook wordt eene verlaging van het tarief in uitzicht gesteld.

In de toelichting wordt ten slotte nog meegedeeld, dat de Minister den Gouverneur in overweging heeft gegeven, om den K. R. de wenschelijkheid te doen uitspreken van de in den loop van 1925 vereischte uitgaven voor de aanschaffing van materiaal.

De ontvangsten in 1924.

De „Amigoe" geeft nog de volgende cijfers:

De inkomsten bedroegen:

	in 1924	in 1923
aan belastingen	1.692.920	1.473.265
aan inkomsten van onderscheiden aard	823.347	645.311
totaal:	2.516.267	2.118.576

De Raming voor 1924 was

belastingen	1.318.775
inkomsten van onderscheiden aard	500.280
verhoogde opbrengst van belasting	130.000
totaal:	1.949.055

Zoodat de koloniale kas over het geheele jaar 1924: f 567.212 boven de raming heeft ontvangen en f 397.691 meer dan in 1923.

De volgende posten brachten in 1924 belangrijk méér op dan in 1923:

	in 1924	in 1923
Invoerrecht	553.100	426.867
Gedistilleerd	611.281	490.398
Posterij	108.155	70.418
Draadlooze	70.357	44.034
Inkomstenbelasting	242.507	329.068
Loodsgelden	180.685	182.245

Zooals men uit de 2 laatste posten kan zien, bleef de opbrengst der *inkomstenbelasting* vèr beneden 1923 en bleef de opbrengst der *loodsgelden* in 1924 weinig verschil van beteekenis met het jaar tevoren.

Scheepvaart.

Gedurende Januari een totaal van 198 stoomschepen, in Februari heeft het niet verder dan 171 stoomschepen kunnen brengen. Doch dit kleiner getal schepen gaf een ruim 20.000 M³. meer aan bruto inhoudsmaat dan Januari, blijkbaar een gevolg van de komst in Februari van de vier groote toeristenbooten, elk van meer dan 20.000 ton waterverplaatsing.

C. P. I. M.

De *Curaçaosche Petroleum Maatschappij* heeft het geheele bedrijf, benevens al hare daaraan verbonden rechten en verplichtingen, overgedragen aan de nieuwe Curaçaosche Petroleum Industrie Mij.

De „Amigoe" weet nog mee te deelen:

De *C. P. I. M.* hoopt zoodra mogelijk haar tankvloot met 18 schepen uit te breiden, zoodat geregeld elken dag 4 olietankbooten met lading ruwe olie van Maracaibo kunnen binnenkomen. Van elke groep van 4 tankbooten zal er één zijn, voorzien van een draadlooze inrichting. Tot nu toe waren er pas drie tankbooten voorzien van een draadlooze, n.l.: de *Perla*, de *Conchita* en de *Casandra*. Doch nu ook de andere boot van dit type is aangekomen, kan dit systeem worden doorgevoerd. Elke reis heen en terug van en naar Maracaibo neemt vier dagen in beslag, zoodat men 16 tankschepen geregeld in de vaart moeten hebben. Om de vier maanden gaat dan elk schip voor de schoonmaak naar het dok, zoodat er dan geregeld 2 schepen in reparatie in het dok liggen.

De *Chepita* is de haven binnen geloopen, komende van Glasgow, via Las Palmas. Deze nieuwe tankboot van de *C. P. I. M.*, bestemd voor het ruwolietransport van Maracaibo naar Curaçao, is voorzien van een draadloos toestel.

100-jarig bestaan der Vereen. Prot. Gemeente.

Wij hebben in Augustus verleden jaar opgemerkt, dat het honderdjarig bestaan der V. P. G. op Curaçao in 1925 zou kunnen gevierd worden. De „Amigoe" nam de stukken aan, dat de vereeniging der Hervormde en Luthersche gemeenten niet 24 Mei 1825, wat wij op gezag van ds. G. B. Bosch meedeelden, plaats vond, maar op 24 April 1885.

Het blad maakt bezwaar tegen onze voorstelling, als zou deze vereeniging een uitvloeisel was van 's Koningsstreven naar een christendom boven geloofsverdeeldheid, en verhaalt van den treurigen toestand, waarin de Luthersche Gemeente verkeerde, die sedert 1804 geen kerk hadden en het geld misten om er een te bouwen.

Op het voetspoor van Van Dissel wordt dan gezegd: „Het schijnt wel, dat de herhaalde beden van den Lutherschen Kerkeraad om onderstand aan het bestuur in Nederland, en de treurige staat en achteruitgang hunner financiën de aandacht getrokken heeft van het nieuwe Hollandsche Bestuur, dat in Maart 1816 bij de teruggave van het eiland aan Holland, optrad.

Althans op het einde van 1818 kwam er door middel van Gouverneur A. Kikkert bij de kerkeraden van beide gemeenten een schrijven in van Koning Willem I, zijn verlangen te kennen gevend, dat die vereeniging, in het belang van *beide* gemeenten, zou tot stand komen".

De „Amigoe" houde ons ten goede, dat wij blijven bij onze veronderstelling, die deze vereeniging van Hervormden en Lutherschen niet wil zien als een op zichzelf staand iets, maar als uitvloeisel van des Konings overbekend streven op kerkelijk en godsdienstig gebied, zij het al dat deze plannen door de omstandigheden in Curaçao bijzonder begunstigd werden.

De begrooting van 1925 in de Tweede Kamer.

Wij hebben reeds meegedeeld, dat de begrooting aangenomen is. De heer IJzerman hield een uitvoerige rede over de havenverbetering, de ambtenaarssalarissen, de politie, de poenale sanctie, de herziening der staatsinrichting en nog enkele onderwerpen.

De heer Van Boetzelaer van Dubbeldam voerde het woord over den geldelijken en over den economischen toestand der kolonie, terwijl de heer Feber een volmaakt overbodige toespraak hield, waarin hij het zelfs had over de Koloniale *Staten* van Curaçao.

Het antwoord van den Minister gaf blijk, dat hij met name den heer IJzerman niet steeds begrepen of verstaan had. Waarom deze afgevaardigde niet gerepliceerd heeft, is ons een raadsel. Er was te meer reden nu de Minister op zijn bewering, dat reeds 5 jaren geleden door het bestuur van Curaçao om uitzending van een havenmeester gevraagd was, geantwoord had, dat hem tot dusver daarvan niets bekend was. Zelfs zei de Minister: „wanneer een zoodanige aanvraag had bestaan, zou uit den aard der zaak met de grootste liefde ten spoedigste een havenmeester zijn uitgezonden." Over de politie — geen woord van den Minister.

Geschorst en ontslagen.

Aan den geschorsten directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, Dr. A. J. H. Bergmann, is eervol ontslag uit 's lands dienst verleend. In de officieele berichten wordt niet meegedeeld, dat dit op verzoek van dr. Bergmann geschied is.

Geschiedkundige sprokkelingen.

17 September 1816 besloot de Raad van Politie tot slechting van het oude kerkhof door afbreking van den ringmuur en de graftombes en bedekking van de overblijfsels der lijken met aarde, „waardoor de verregaande onbetamelijkheden en zedelooze daden aldaar op de graven, en zowel op als in de graftombes die meestal open staan gepleegd wordende, zouden voorgekomen worden." Aan de ingezetenen werd toegestaan, de overblijfselen hunner magen en vrienden desverkiezende over te brengen.

Uit den Verren Vreemde.

De Marokkaansche knoop.

De twee tegenstellingen Fransch-Marokko en Spaansch-Marokko zijn met elkander in botsing.

In Fransch-Marokko bracht het voorbeeldig beleid van maarschalk Lyautey de langzame, maar stelselmatige beheersching en bevrediging van het protectoraat, en naar men kon gelooven leek het eindsucces verzekerd en nabij.

In Spaansch-Marokko totaal gemis aan stelsel, aan beleid, afwisseling van leiders, opoffering van onnoemlijk veel jonge levens, schatten gouds, zonder eenig blijvend succes. De niet te stuiten reeks van rampen, lijkt nu gekomen te zijn aan het punt, dat met grooten ophef als onmogelijk, als onaanneembaar, als onvereenigbaar met Spanje's goeden naam verachtelijk afgewezen was: de strijd wordt opgegeven. Primo de Rivera wil alleen nog doen wat de internationale verplichtingen (van Algericas) aan Spanje opleggen; maar deze zijn in ernst niet na te komen, als Spanje geen macht tot gebieden en verbieden heeft.

Meende Frankrijk aan het eind te zijn van de enorme inspanning, welke 't zich in het Sultanaat, waarover het het protectoraat aanvaard heeft, getroost heeft, het doet

nu de ondervinding op dat voor de Marokkanen de scheiding tusschen het Fransche en het Spaansche territoir niet als politiek-strategisch erkende linie geldt, en het wordt hierdoor voor een uiterst moeilijke zaak en taak gesteld. Abd el Krim heeft afgerekend met zijn mededinger Raisoeli en met de Spanjaarden, zoodoende speelt de machtige aanvoerder der Riffkabielen de baas in wat de Spanjaarden als hun zône hebben geliefd te beschouwen, en nu wil hij aan de Franschen toonen, dat hij maling heeft aan de in 1912 door vreemden gemaakte verdeeling van Marokko, en is hij in het gebied gevallen dat de Franschen als 't hunne beschouwen. En hoewel dit voorzien was, is hij daarbij met zooveel kracht en macht opgetreden, dat zijn troepen tot ver over de grens konden doordringen, en dat het de Franschen, die, onder generaal Freydenberg, flink opgetreden zijn, nog niet gelukt is alle door hem ingesloten posten te ontzetten. Met de opgeroepen hulpafdeelingen, w.o. een aanzienlijke hoeveelheid vliegmachines, zal het generaal Freydenberg, en den naast hem opereerende generaal Colombat en kolonel Cambay, wel gelukken den toestand weer onder de knie te krijgen. Hierin zit de moeilijkheid niet. Maar de Franschen mogen niet over de grens tot in 't Spaansche gebied voortdringen. Houdt maarschalk Lyautey, de resident-generaal in Fransch-Marokko, zich aan dien eisch, waarop Primo de Rivera volgens een pas afgelegde verklaring niets wil laten afdingen, dan heeft Abd el Kader gelegenheid om zijn strijdmacht te organiseeren en te legeren tot vlak bij de Fransche grens, om èn door herhaalde kleine ondernemingen de bezetting van het Fransche grensgebied uit te putten, èn door grootere ondernemingen nu en dan een flinken slag te slaan.

Daar zit 'm de nu te ontwarren Marokkaanschen knoop!

Lyautey kan er geen genoegen mede nemen het Fransche gebied van Riffkabielen te zuiveren en hun dan vrijheid van handelen laten tot vlakbij aan de overzijd evan de grens.

Van een overeenkomst met Abd el Kader, waarin, tegen hem te verleenen voordeelen, toezeggingen worden bedongen om de grens van 't Fransche protectoraat-gebied te eerbiedigen, mag geen heil worden verwacht. 't Is juist door op dergelijke overeenkomsten te vertrouwen, dat Spanje telkens schadelijke pleisters op gevaarlijke wonden heeft gelegd. En mocht, hetgeen nog te bezien is, Abd el Krim er zich al voor laten vinden, dan zou zich naast hem toch weer een nieuwe Raisoeli opwerpen, die op eigen hand de guerilla-grens-oorlog zou voeren.

Wil Spanje zich niet verdreven zien uit het kuststrookje, waar 't zich nog wil blijven handhaven, dan moet 't, zooals de zaken nu geworden zijn, Abd el Krim naar de oogen zien. Het zal dus aan Frankrijk geen toestemming durven verleenen, om den Kabielen-aanvoerder binnen de Spaansche zône te lijf te gaan, en om daar de maatregelen te nemen welke 't mocht noodig oordeelen ter verdere bevrediging van het land.

De toestand wordt niet eenvoudiger door de wijze waarop vreemde mogendheden in de zaak betrokken zijn of worden; de acte van Algeciras van 1912 is gebouwd op de voor-oorlog-verhoudingen der staten onderling. Daarbij is aan Spanje in Marokko een taak toegedacht, die 't niet bij machte gebleken is te vervullen. Amerikaansche en Britsche belangen spelen door schier alle politieke en commercieele vraagstukken heen. Het Russische Komintern steekt niet onder stoelen en banken da thet Obd el Krim steunt in zijn strijd tegen Westersche overheersching. Van Fransche zijde meent men Duitsche belangstelling te ontdekken in de leiding van de Kabielen-legermacht en in hare moderne bewapening. Dit alles zonder officieel cachet, als werk dus dat buiten de verantwoordelijkheid der regeeringen heet te blijven, maar dat toch, zonder twijfel, de aandacht van al deze vreemde regeeringen (en nog van andere) gespannen houdt.

Zou de oplossing kunnen liggen in een gezamenlijk handelen en optreden van Frankrijk en Spanje, onder één leiding, in geheel Marokko? Frankrijk heeft meer dan eens uitstekende militaire organisators ter beschikking van vreemde legers gesteld, die daar goed werk hebben verricht. Men zal zich herinneren hoe in 1920 Polen verloren scheen, de zegevierende Russen reeds Warschau bedreigden, en hoe met de komst van generaal Weygand dit alles als bij tooverslag veranderde in een zegetocht voor de Polen. 't Is niet onmogelijk dat de Spaansche troepen onder de opperste leiding van Maarschalk Lyautey, en samenwerkend met de Fransche en de onder Fransch commando staande Marokkaansche troepen, ook geheel andere resultaten zouden weten te bereiken dan hun tot nu toe ten deel zijn geworden, maar toch, voor deze oplossing der vereende inspanning 't „te laat".

Frankrijk heeft gedurende vijftien jaren een kol strijdmacht in Marokko staan, telkens en telkens de vraag gesteld: moet dat nog langer zoo, kan da langer zoo? Zij telt, meenen wij, momenteel n 100.000 man. De kordaatheid van Lyautey, die 't vertrouwen van regeering en volk heeft, wist regeering en volksvertegenwoordiging tot nu toe weer de benoodigde fondsen te krijgen. Maar wa nu, instede van het in het vooruitzicht gestelde succes, de vraag mocht komen van een eigenlijk nog weer geheel opnieuw beginnen, om ook het Spaansche gedeelte te bevredigen, terwijl daar een te overwinnen is, die in tal en tal van opzichten geworden is dan die, welke in het Fransche geb bestrijden was, wanneer dit dan nog moet word daan, zonder waarborg, dat het eventueel te succes, dat immers in Spaansch protectoraat-geb vochten zou worden, aan Frankrijk zelf en recht ten goede zal komen, dan is het toch zeer te bet of de stemming in Frankrijk zich ten gunste dergelijke onderneming zal uiten. Te minder nog de verwachting op flinken, blijvenden steun Spaansche medewerking wel niet groot zal zijn.

Maar als Frankrijk dit niet doet, zal 't het gat zak niet kunnen dichten, waaruit bloed en geld blijven vloeien, in dergelijke mate, dat de eigen kra Fransch-Marokko onvermijdelijk beneden de vere sterkte zal dalen, zoodat het hier bereikte ook w zal komen te staan.

En Spanje? Ware er kwestie van één camp waarbij met één slag een bepaald doel te bereiken ja dan zou de Spaansche regeering er vermoedelijk voor te vinden zijn, om aan de vele avonturen, dit nog toe te voegen. De bevolking zou, hoewel zij b van de Riff-overwinningen (!), haar jonge kerels wel eens, zij 't morrend en tegenstribbelend late lijven en inschepen. Maar als Frankrijk met een stel aankomt om Spaansch-Marokko ook à la L stelselmatig in beheersching te nemen en te bevr en den daarvoor benoodigden tijd op 15 à 20 jaren onder beding dat gedurende dit tijdperk onafgebr een sterke, modern ingerichte, modern bewap krijgsmacht op de been zal zijn, die voor zoover inboorlingen hiervoor beschikbaar zullen zijn of k uit Europeesche krijgslieden moet bestaan, als F rijk met zoodanig voorstel aankomt, als 't eenige oplossing van de Marokkaansche kwestie kan be dan zal de Spaansche geest tegen een dergelijke a Spaansche karakter, aan de Spaansche wijze van en doen geheel vreemde oplossing zeker in en verzet komen. 't zal dan in dit voorstel een aanw te meer zien, dat de Riff-kwestie voor Spanje on baar is geworden.

Daar zit 'm de knoop, die nog vaster en ingew der wordt door de Tanger-kwestie.

De gebeurtenissen van den dag, waarbij vlieg nes, bij de beide partijen e. groote rol spele die in menig opzicht de groote zaken ook in feiten weerspiegelen, zijn zeker niet zonder bete en zonder belang, maar wat zal Frankrijk bep om den knoop, zooals deze zich nu verwikkeld los te tornen of door te hakken, en hoe zal de wereld zich hiertegenover stellen, dat is nu de der vragen, in de Marokko-kwestie.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur

CONCEPT-NOTULEN

der H.B.-vergadering, gehouden op Zaterdag 18 A 1924, des nam. ten 2 ure, in het gebouw Heul straat 17, Den Haag.

(Voorl. goedgekeurd in de vergadering van het Dag Bestuur van 29 April 1925).

Wegens ongesteldheid van den Voorzitter, Mr. Sonneveld, wordt de vergadering geleid door Onder-Voorzitter, de heer R. Zuyderhoff.

Aanwezig zijn de H.H.: F. E. Luitjes (Nijmegen), A. van Hamel (Leiden), J. C. Baars (Apeldoorn), H. H. Zeylstra Fzn. (Deventer), J. Franke (Gron gen), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), H. Somermeij (Utrecht), W. Oxenaar (Breda, ter vervanging Mevr. de Douair. Jhr. Clifford K. v. Breugel-Roel en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmees

Afwezig, met kennisgeving, de H.H. F. van Peski van het Dagel. Bestuur, wegens vertegenwoordi

Vereeniging elders, H. J. M. Baumann (Arnhem), F. Wagenaar Reiseger (Haarlem) en E. Roodhuijzen (Amersfoort).

De Voorzitter opent op het aangegeven uur de zitting, heet de aanwezigen welkom en deelt hun de reden mede waarom de vergadering ditmaal door hem geleid wordt. Voorts leest hij een schrijven voor van den heer G. Calkoen, waarbij deze kennis geeft van zijne ontslagname, wegens verandering van werkkring, uit zijne bestuursfunctiën in de Vereeniging. Dit schrijven zal alsnog behandeld worden op de eerstvolgende vergadering van het Dagel. Bestuur.

Overgaande tot punt 2 der Agenda, de Notulen, wordt de lezing daarvan achterwege gelaten, bijaldien deze in het K. W. zijn opgenomen geworden en niemand hierover het woord verlangt. De notulen worden derhalve gearresteerd. Daarna leest de Secretaris het jaarverslag voor, dat eveneens wordt goedgekeurd.

Bij de paragraaf Kol. Weekblad vond de Voorzitter gelegenheid den vergaderden mede te deelen, dat er uitzicht bestond dat, binnenkort, het Orgaan van een gekleurden omslag zal worden voorzien, hetgeen steeds een wensch was; met blijkbare instemming wordt van deze mededeeling kennis genomen.

Thans worden de verschillende posten der exploitatie-rekening 1924, alsmede die der begrooting 1925 nagegaan, goedgekeurd en vastgesteld en leest de Voorzitter voor de omtrent het onderzoek naar de gevoerde administratie afgelegde verklaring der Verificatie-commissie.

Op een desbetreffende vraag van den heer Somermeijer nopens den stand van het kapitaal en deszelfs belegging, geeft de S.-P. de verlangde inlichtingen.

Aan de beurt van aftreden zijn dit jaar de H.H. van ... en Marcella, die zich beiden herkiesbaar stellen; voor de Algemeene Vergadering wordt een dubbeltal opgemaakt bestaande uit de H.H. Bakhuis en Mr. ...zer.

De Voorzitter stelt nu aan de orde punt 5: „Propaganda", na uiteengezet te hebben om welke reden dit punt ditmaal op de Agenda werd geplaatst en na inmiddelerheid gewezen te hebben op de uiterst geringe propaganda, welke van sommige afdeelingen uitgaat. Zoo heeft Nijmegen over 1924 geen leden aangebracht en telde Rotterdam op 1 Januari van dit jaar slechts 65 leden.

De heer Luitjes geeft een verklaring van de ongunstige gesteldheid der afd. Nijmegen, hierop neerkomende, dat men te zijnent met groote moeilijkheden van concurrentie en zelfs door tegenwerking te kampen heeft.

De heer Van Hamel (Leiden) geeft het denkbeeld aan dat, in afdeelingen waar zulks mogelijk is, de Secretaris zich in verbinding zal stellen met het Gemeentebestuur voor de opgave van nieuw gevestigden, die alsdan voor het lidmaatschap van „Oost en West" zouden kunnen worden aangezocht.

De H.H. Oxenaar (Breda), Somermeijer (Utrecht) en Franke (Groningen) wijzen er op dat, ofschoon de in het publiek gehouden lezingen met lichtbeelden wel bezoekers trekken, deze doorgaans toch niet tengevolge hebben dat nieuwe leden toetreden. Ook niet na een opwekkend woord tot aansporing, wat de Secretaris meende dat ter zake dienend kon zijn.

De Voorzitter beaamt de opmerking der drie genoemde heeren, zijnde van meening dat eene opwekking van de bestuurstafel bij dergelijke gelegenheden weinig of geen effect heeft.

De heer Somermeijer merkt op, dat men in dezen tijd te doen heeft met een oververzadigd vereenigingsleven, hetgeen dit een algemeen verschijnsel is. Vele leden zijn het hiermede eens. Deze spreker, daarin bijgevallen door den heer Oxenaar (Breda) is van meening dat het meest te verwachten is van samenwerking met andere, niet specifiek Indische vereenigingen; daardoor krijgt „Oost en West" meerdere bekendheid en wordt de kans op uitbreiding van het ledental bevorderd.

De heer Oxenaar (Breda) zegt dat de 60 %, welke aan het H.B. jaarlijks moet worden afgedragen, remmend werkt op de te maken propaganda.

De Secretaris meent dat, naar gelang eener doeltreffende propaganda, het ledental moet toenemen, waardoor de afdracht der 60 % lichter wordt, wat dan voorts ten uitwerking heeft, dat het nadeelig saldo op de exploitatie-rekening van het H.B. slinkt. In dit verband wijst spr. op de vele leden, die hunne contributie nog niet op het peil van ƒ 5.— gebracht hebben, hetgeen zoo niet van alle, dan toch zeker van vele leden kan worden verwacht. Men bedenke bij een en ander dat de Vereeniging in de laatste jaren een aanzienlijk bedrag aan inkomsten heeft moeten derven.

De Voorzitter herhaalt de meermalen gedane toezegging dat de afdeelingen, die propaganda willen voeren, maar daartoe niet in staat zijn bij gebrek aan fondsen, bij het H.B. kunnen aankloppen, gelijk laatstelijk geschied is met Nijmegen, welks vertegenwoordiger zulks ten volle beaamt.

Wat nu betreft het „op peil brengen" der contributiën is spr. van oordeel, dat men hiermede zeer omzichtig moet te werk gaan om „bedankjes" te vermijden en verdient het z.i. de voorkeur om de leden hier bedoeld op hunne oude contributie te handhaven boven een pressie welke hen aan de Vereeniging zou doen ontvallen. Spr. wenscht ook nog de aandacht te vestigen op het groote gewicht, uit een oogpunt van propaganda, van de keuze van nieuwe leden in de besturen der afdeelingen bij de ontstane vacatures, een opmerking bij welke de heer Zeijlstra e.a. zich aansluiten.

Daarna vraagt en verkrijgt de heer Baars (Apeldoorn) het woord, die als zijne meening te kennen geeft dat er met betrekking tot het besproken euvel maar één middel bestaat, t.w. werken, hard werken en volgens methode. Spr. geeft dan aan de wijze waarop in Apeldoorn propaganda gemaakt is en op het verkregen succes, al bevredigt hem dit laatste niet.

De heeren Franke (Groningen) en Somermeijer (Utrecht) merken hierbij op, dat de afdeelingen alle verschillende elementen bevatten.

De heer Baars wenscht thans nog iets anders te berde te brengen, n.l. een klacht over „Boeatan", welke zijne correspondentie eenvoudig onbeantwoord laat. Spr. vraagt of tegen zulk een behandeling van zaken niets kan worden gedaan en vraagt den Voorzitter inlichting omtrent de verhouding van het H.B. tegenover „Boeatan", welke spr. wordt verstrekt.

De gedachtenwisseling over dit punt hiermede geëindigd zijnde, komt in behandeling punt 6: Agenda algemeene vergadering en vaststelling datum. De Voorzitter meent dat in beginsel besloten is de vergadering dit jaar in Utrecht te doen plaats hebben en treedt met den heer Somermeijer in bespreking nopens de plannen van het afdeelingsbestuur. Deze hebben, zegt laatstgenoemde, nog geen vasten vorm aangenomen, daar men rekening wil houden met de in het najaar te houden Jaarbeurs. Wat de punten der agenda aangaat, hoopt de Voorzitter dat ook de afdeelingsbesturen zich hierover zullen beraden en t.g.t. berichten.

Ten slotte vraagt de heer Baars hoe het staat met de oprichting eener afdeeling in Twente, waartoe hij het denkbeeld geopperd heeft. De Secretaris antwoordt hem dat — en om welke reden — deze nog niet tot stand gekomen is.

Niemand verder het woord verlangende, sluit de Voorzitter de vergadering onder dankbetuiging voor de betoonde belangstelling.

Van het Informatie-Bureau:

KLEIN-NOTARISEXAMEN.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (*Staatsblad* no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd kleinnotarisexamen, bedoeld in de artt. 16*g* tot 16*n* van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand Juni 1925, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren van het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van ƒ 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 19 Mei a.s., met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Steniaweg 13c, Zeist), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

's-Gravenhage, 4 Mei 1925.

Namens de Commissie,
De Voorzitter,
Mr. J. J. HAGEN.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

A. Icke, J. P. Huijser en W. H. Meijburg, allen Inspecteur der Directe Belastingen, respectievelijk te Woerden, Oldenzaal en Alkmaar, als tijdelijk inspecteur van financiën bij den belastingdienst.

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN OFFICIEREN IN DE MAANDEN FEBRUARI t/m APRIL 1925.

H. G. Gilhuys, Off. v. Gez. 1ste kl., Den Haag, Frankenslag 99.
G. M. Roemers, Off. v. Gez. 2de kl., Velp, Merelhof, p. a. den heer Kastein.
J. A. Hendriks, Off. v. Gez. 2de kl., Delft, Raadhuisstraat 3.
E. Wolbers, Off. v. Gez. 1ste kl., Utrecht, Weerdsingel W.Z. 34.
H. de Rook, Off. v. Gez. 2de kl., Scheveningen, Rotterdamsche straat 109.
J. W. E. de Ruiter, Majoor v. d. Topografischen Dienst, Amsterdam, Willemsparkweg 192.
C. van Meurs, 1ste Luitenant Inf., Rotterdam.
C. J. M. de Vlaming Pleysier, 1ste Luit. Cav., Leiden, Hooglandschekerkgracht 21.
M. A. Hoekman, Kapitein der Intendance, Doorn, Huize „Ingrid".
L. F. Lanzing, 1ste Luit. Art., Groningen, Brugstr. 14a.
C. J. Schuller, Onder-Luit. Art., Rotterdam, Coolschestraat 76B.
J. W. Siekemeijer, Onder-Luit. Mil. Adm., Bussum, Mecklenburglaan 76.
M. H. Schaafsma, Kapitein Mil. Adm., Den Haag, Beukstraat 20.

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mevr. J. D. Baart Quanjer, onderwijzeres 3e kl. O. E. L. O., Breda, Middenlaan 33.
C. A. Baart, onderwijzer 1e kl. O. E. L. O., Breda, Middenlaan 33.
K. Johann, ambtenaar 3e kl. In- en Uitv. en Accijnzen, Den Haag, Daguerrestraat 65.
H. F. J. Pothast, fungeerend controleur o/d. bezittingen buiten Java en Madoera, Den Haag, Van Aerssenstraat 182.
J. A. M. van Velthouen, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Bentveld bij Haarlem, Zandvoortschelaan 179c.
J. Eeftens, onderwijzer 2e kl. O.E.L.O., Oegstgeest, Regentesselaan 5.
Mevr. M. L. Stout geb. Meis, onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Den Haag, Amalia van Solmsstraat 62.
B. Rosmalen, ambtenaar 4e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Nieuwesluis gem. Heemvliet.
C. H. Blok, ondercommissaris van politie, Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 6.
R. Buchel genaamd van Steenbergen, afdeelingscommandant bij het corps gewapende politie, Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 6.
A. F. Glasneck, hoofdagent van politie 1e kl., Breslau, Schleiermacherstr. 1.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. doctoren of doctorandi Nederlandsche letteren;
e. candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur (na vergelijkend onderzoek, leeftijdsgrens 22 jaar, H.B.S. 5-j. cursus of daarmede gelijk te stellen examen);
f. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich voor het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *f*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *g*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°

Mutaties van 6 tot 13 Mei.

Nieuwe Leden:

Firma Geo Wehry en Co., Amsterdam, Postbus 459.
Mevr. A. van der Veen-Honig, Den Haag, Goudenregenstraat 74. f 5.
J. Mansvelt-Beck, 1ste Luit. Inf. Curaçao, Fort Amsterdam. f 5.
J. Hulst, 1ste Luit. Inf., Curaçao, Fort Amsterdam.
R. K. Koppen, Administrateur s.f. „Kedaton Pl Djokdja. f 10.
K. L. Smith, Administrateur s.f. „Kedawoeng", Pasoeroean. f 8.
L. K. Ph. Munch, Administrateur s.f. „Kemanglen", Tegal. f 6.
L. Suringa, Arnhem, Ernst Casimirlaan 42. f 5.

Nieuwe Begunstigers:

Dr. J. W. Th. Lichtenbelt, Arts, Utrecht, Koningslaan 81. f 2.50.

Afschrijven:

Ir. M. P. W. van der Veen, Den Haag, Copernicusl.

Adresveranderingen:

Dr. A. Bant, Leeraar N.-I. A. S., van: Soerabaya naar Amsterdam, p. a. mevr. W. van Hooff-Gualthérie Weezel, van Breestraat 120B. f 5.
K. Schermer, van: Amsterdam, Kloveniersburgwal naar: Batavia, c.o. Messr. Francis Peek & Co. f 5.—.
Mej. A. C. M. Jonquière, Nijmegen, van: Van Broeckhuijzenstraat 29, naar: Van Spaenstraat 6.
G. B. ten Burg, van: Voorburg, Koninginnelaan naar: Nijmegen, Staringstraat 32. f 2.50.
L. J. Harmsen, Directeur Nill Mij., van: Den Haag, Oranjestr. 13, naar: Weltevreden, Noordwijk 34.
L. Swaab, Oud Luit.-Kol. Genie N.-I. L., van: doeng, naar: Den Haag, Statenlaan 146. f 5.
D. H. Engelberts, Gep. Onderwijzer 1e kl., van: Den Haag, van: Boetzelaerlaan 65, naar: Rijswijk (Z. H.) Geestbrugweg 73.
Mevr. A. L. van Baar van Slangenburgh, Den Haag, van: Willem de Zwijgerlaan 7, naar: Laan v. Meerdervoort 448.
E. Vonck, van: Den Haag, Stadhoudersplein 12, naar: Doorn, Huize „Houtrust" (tijdelijk adres).
Mr. S. Cohen Fzn., van: Sienna, naar: Brussel, Hotel Cecil.
K. W. F. van Langen, Kapitein Inf. b.w.d., Soerabaja, Slamatstraat, van No. 9, naar: No. 7.
G. Boswinkel, onderwijzer Osvia, naar: Blitar.
Dr. L. Adam, Controleur B.B., van: Tjilatjap, naar: residentie Djokdjakarta.
C. de Wit, Ass.-Resident, van: Bandjermasing, naar: Ketapang (W.-A. Borneo).
P. J. L. Cleintuar, Arts, van: Klakah, naar: Lengkong (Bilitoeng), p. a. den heer Joh. L. Cleintuar.
F. G. Putman Cramer, Ass.-Resident, naar: Tjilatjap.
Dr. J. Vermande, Directeur Scheikundig Laboratorium, thans te Weltevreden, Molenvliet-West No. 3.
Mevr. J. J. d'Arnaud Gerkens-Bakhuizen van den Brink, Weltevreden, van: Laan de Riemer 16, naar: Laan de Bruin Kops 1.
Mr. C. Bakker, Ambtenaar b. d. Belastingen N. O.-I., van: Amsterdam, Rozengracht 90II, naar: Hilversum, Bloemstraat 14. f 5.
J. J. Korndorffer, Amsterdam, Frans van Mierisstraat, van: 10 naar: 78.
L. van Bleijdensteijn, Amsterdam, Alexanderkade, van: 1 naar: 12.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)

N°. 21. DONDERDAG 21 MEI 1925. 25ste Jaargang

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20 Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Reis-Indrukken. — Iets over Soerabaja ten tijde van Daendels. — De nood der Zending. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Amsterdam, III. Apeldoorn). — Mededeelingen. — — Mutaties van 13 tot 20 Mei.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Op Nieuw-Guinea.

(Slot).

De eenzamen.

Op mijn reis naar Hollandia kreeg ik pas goed begrip van de geweldige afstanden in Indië. Het besturen wordt er zeer door belemmerd. Eenzaam zit de bestuursambtenaar op zijn post. Wordt hij ziek, geen sterveling, die zich om hem bekommert. Een Europeesche vrouw? Hoe talrijk zijn niet de voorbeelden, dat de vrouw in Holland zit, de man in de rimboe. De zendelingen zijn allen gehuwd, hebben een *home,* dat de ongetrouwde bestuursambtenaar mist. Maar die vrouwen volgen een roeping. Ze getroosten zich tal van opofferingen ter wille van hun echtgenoot. Welk Hollandsch meisje voelt de kracht in zich, op een eenzamen buitenpost dagen, weken, soms alleen te zijn, wanneer de man op tournée is? Talrijk zijn de gevallen, dat ze het heeft beproefd, maar het niet heeft kunnen volhouden. En dan zit de man weer alleen en komen financieele en andere zorgen kwellen. Daarom schrikken vele jonge mannen voor een huwelijk terug. Maar de eenzaamheid kwelt ook het man-zijn! Het zenuwgestel, het werk leidt onder dit alles. Een concubine nemen, als *Ersatz,* hoe ongaarne ook gewild, mag niet: de conduitestaat zou er een „mauvais marque" door krijgen. Dus...... zij die in dezen de beslissing hebben, mogen wel beseffen welke gevolgen in geestelijk en lichamelijk opzicht van dit alles te verwachten zijn. Inderdaad, dezen jongemannen is een loodzware last op de schouders gelegd.

Een zegen zou het voor ze zijn, als het luisterverbod in de buitengewesten opgeheven was. De eenzamen zouden dan elken dag eenige oogenblikken met de beschaafde wereld in verbinding staan, terwijl ook het besturen er zeer door zou worden bevorderd. Immers de gouverneur zou hun printahs kunnen stellen, waarvoor nu weken en weken noodig zijn. Ook watervliegtuigen zouden schitterende diensten kunnen verrichten. Als een typisch voorbeeld vermeld ik, *dat de gewapende politie op Misool kort geleden 4 lange maanden zonder rijst heeft gezeten.* De menschen hebben zich toen moeten behelpen met sago, knolvruchten e.d., welk voedsel totaal onvoldoende voor ze was. De oorzaak was: *geen communicatie met de buitenwereld.*

De vogeljacht.

Nieuw-Guinea is het land der paradijsvogels. De jacht er op is van zeer groote beteekenis voor de bevolking. Op Z.-N.-Guinea worden de jagers eerst geneeskundig gekeurd (op geslachtsziekten alleen?) voor ze het binnenland mogen betreden. De jacht is thans uitsluitend open voor Papoea's, mits orde en hygiëne (alleen geslachtsziekten? *T.*) er niet bij in het gedrang komen. Voor hetgeen de jacht hem oplevert, koopt de jonge man zich een vrouw. Zonder die jacht zpu hij geen vrouw kunnen krijgen: de oude rijkaards koopen ze hun voor den neus weg. Dit is de goede zijde der jacht. De kwade is, dat de Papoea bijna doorloopend bij den Chi[nees] in de schuld zit, welke schuld hij tracht af te [lossen] met de levering van damar. Verder bevordert [de] jacht het zwerven der mannen, wat tot onregel[ma]tigheden op sexueel gebied bij de vrouwen [leidt]. Ook geeft de jacht aanleiding tot het houden [van] sneltochten, omdat veeten met andere stam[men] door het bezit van geweren gemakkelijk kun[nen] worden gewroken. Het gouvernement staat [te]gen over dergelijke wanordelijkheden in het binnenland totaal machteloos. Voor het binnenland [staat] met groote, duidelijke letters geschreven: Dat is zelfs zoo sterk, dat het Arfak-gebergte, [dat] bij de hoofdplaats Manokwari gelegen, door bestuursambtenaren niet zonder militaire dekking wordt betreden, naar ik hoorde. De vogeljacht [is] dus direct en indirect van groote beteekenis [voor] het bevolkingsvraagstuk. Ook voor den fiscus, [want] van elken vogel ontvangt de landschapskas z.g. [...] recht, de gouvernementskas uitvoerrecht. Voor [ge]wone paradijsvogels zijn de bedragen thans [...] f 1.40 en f 1.50 per stuk. De bedragen zijn, [meen] ik, afhankelijk van de marktwaarde, die thans [...] is. Dit komt, doordat Amerika en Engeland [voor] den invoer gesloten zijn. Deze maatregel is [geno]men, omdat dierenvrienden daar meenden dat mooie vogels uitgeroeid zouden worden. Hier[voor] behoeft, volgens kenners van het land, geen [vrees] te bestaan, 1e. niet omdat het jachtgebied zoo [be]zettend groot is, dat slechts een klein deel be[jaagd] den wordt en 2e. niet, omdat alleen de 3- à 4-ja[rige] mannetjes waarde hebben. Zijn ze geschoten, [dan] hebben ze al lang gepaard.

Uitvoer en het bezit van mooie kroonduiven [is] om dezelfde redenen verboden. Ook hier is de [maat]regel naar men opmerkt onnoodig, want van [...] rocien kan bij dien zich snel vermenigvuldig[enden] vogel in het zoo uitgestrekte gebied geen s[prake] zijn. Het is moeilijk om in dezen te oordeelen.

Rottend materiaal.

Op de reede van Soreng lag een gouvernements motorschoener. Van die schoeners heeft m[en in] het gewest 7 stuks. Ze hebben elk f 100.000 g[ekost]. Twee er van worden geregeld gebruikt. [De be]stuursambtenaren, die ze tot hun beschikking hebben, voelen er voor, kunnen er mee omgaan. De andere 5 liggen aan hun anker te verrotten, [evenals] een laadprauw in de haven van Manokwari, [die] meen ik f 20.000 gekost heeft. In een der [...] ligt ook een kostbare motorboot, half onder water, te verrotten. De diepe oorzaak van dit [...] schijnt te zijn, dat behoorlijk onderlegde, be[trouw]bare djoeroemoedi's ontbreken: niet elk amb[tenaar] is van huis uit zeeman, zeiler, motorist. [De be]stuursambtenaar moet op tournée, maar [kan] niet zoo vaak en zoo ver als noodig, omdat [van] het goede, snelle vervoermiddel geen gebruik [kan] worden gemaakt. Nu bedient hij zich van [prau]wen en hoe zeewaardig deze ook zijn, ze eischen een 20-tal roeiers en ze komen dan nog niet vooruit.

Manokwari.

Manokwari ligt aan een, aan natuurschoon [buiten]gewoon rijke haven. De zonsondergangen [zijn] er schitterend.

De booten meren er aan de ijzerhouten pier. [Op] het strand staan eenige woningen en een [Euro]peesche toko, alle met gegolfd plaatijzer [gedekt]. Hooger op staan een 7-tal woningen voor [Euro]peesche ambtenaren. Een kerkje vindt men er [...]. Links van den steiger ziet men de stil gelegde h[out]zagerij.

Het plaatsje maakt een vriendelijken ind[ruk]. Het bezit een waterleiding, die het water ontv[angt] van een naar het mij bij oppervlakkige besch[ou]wing toelijkt, behoorlijk gecapteerde bron. De c[apa]citeit is jammer genoeg veel te gering om alle [be]woners aan bad-, wasch- en drinkwater te hel[pen].

Te Manokwari maakte ik kennis met een maatregel, dien het bestuur, zoo het schijnt, over de hele kuststreek wenscht door te voeren: de verplaatsing van de kampongs boven de zee gelegen, naar het strand boven den beganen grond. Het gevolg ervan zal zijn groote vervuiling van den grond onder de huizen en het binnenhalen van b.v. mijnwormziekte, dysenterie e.d. De maatregel is natuurlijk zeer goed bedoeld en er is ook een heel goede zijde aan, n.l. het uiteen scheuren der veel te veel te dicht bewoonde groote huizen, maar ik vrees, dat wijl hygiënische voorlichting er bij ontbroken heeft, de maatregel noodlottig zal zijn. Een bestuursambtenaar mist de noodige speciale kennis om in dezen te mogen handelen. Sanitaire voorlichting van hygiënisch geschoolde artsen is beslist noodzakelijk. Ik heb de verplaatsing met groote belangstelling op verschillende plaatsen langs de Noordkust gezien en me verbaasd over de goedaardigheid der bevolking, die gewillig doet wat de „Compenie" gelast.

De zending.

Vóór Manokwari ligt het eilandje Mansinam, een voor de zending historisch plekje: de eerste zendeling zette hier, ik meen in 1865, voet aan wal. De zending is voor deze streken van groote beteekenis. Zij is het, die het eerst in aanraking met den Papoea is gekomen en den weg voor het gezag heeft voorbereid. Erkend wordt dit zelden of nooit. Waardeering voor haar arbeid vond ik op mijn reis bij zeer weinigen. Komt dit doordat deze zendelingen te koppig dogmatisch zijn? Niet plooibaar aangelegd, zooals de katholieken, die bij protestanten wel waardeering vinden voor hun arbeid? Of is het te wijten aan het grenzeloos oppervlakkig „met autoriteit" oordeelen?

Tot mijn spijt trof ik bij de zending nog geen belangstelling aan voor het doel van mijn reis: interesse op te wekken voor het bevolkingsvraagstuk. Ik heb echter gegronde hoop, dat ook de zending zal doen wat het eerst noodige is om kijk te krijgen op sanitaire toestanden: het verzamelen en op juiste wijze groepeeren van geboorte- en sterftecijfers. Laat men dit na, reageert men slechts op indrukken, dan handelt men niet in het belang der inheemsche bevolking. Nog veel te veel overheerscht de meening, dat volksgezondheid en behandeling van zieken in ziekenhuisjes — hoe dit laatste overigens ook gewaardeerd dient te worden — elkaar dekken.

De polygamie.

Een groot vraagstuk voor de zending is de polygamie. Willen alle vrouwen in een zeer primitieve maatschappij trouwen, — wat om verschillende redenen gewenscht is —, dan is polygamie noodzakelijk. De polygamie waarborgt het pas geboren kind een langen zoogtijd. Hierdoor voorkomt men onmatige voeding met al de vele en groote gevaren, hieraan voor het jonge wicht verbonden. Gedurende den zoogtijd — tot drie jaren toe — is de vrouw uitsluitend moeder en geen echtgenoote. Na pl.m. 3 jaren wordt het kind gespeend en leeft de vrouw weer met haar man. Dit is alleen mogelijk, als er een oudere vrouw is om de huishouding te doen, en de tuinen te verzorgen. „Bij de natuurvolken aan de polygamie tornen is den ganschen bouw der maatschappij ondermijnen. Aldus prof. Schweitzer in zijn boek: *„Aan de zoomen van het oerwoud"*. Hij beschrijft toestanden in Afrika. Andere autoriteiten schrijven in denzelfden geest. Doch allen hebben ze het over toestanden in landen *buiten* Indië. Ik heb getracht om bij zendelingen iets omtrent deze voor het bevolkingsvraagstuk zoo belangrijke zaak te weten te komen, maar zonder succes. Het schijnt, dat men over alles, wat met het sexueele vraagstuk samenhangt, een ondoorschijnend doek wil spannen. *Men ziet niet in, dat het „sexueele" vraagstuk, dat men onjuist het „moreele" vraagstuk noemt, voor de geheele menschelijke samenleving van uiterst groote beteekenis is,* niet het minst voor de primitieven.

Men moet de dingen zien, zooals ze zijn, wil men op tactvolle manier verbeteringen aanbrengen. Doen of ze niet bestaan, is niet in het belang der menschen waaronder men arbeidt.

Langs de kust van N.-N.-Guinea, werken enkele Duitschers, uit het voormalige Duitsch N.-Guinea verdreven. Lange jaren hadden ze daar hard gewerkt. Velen waren er tot welstand gekomen, doch de oorlog heeft ze arm gemaakt. Maar ze geven den moed niet op. Met taaie volharding streven ze verder. Eén er van heeft na tallooze teleurstellingen na pl.m. 4 jaar wachten een concessie gekregen op het eilandje Wakde. Ik woonde er een varkensjacht bij door Papoea's gehouden ,voorzien van pijl en boog. Een varkentje werd door een pijlschot geraakt. Ik heb respect gekregen voor de pijl van den Papoea.

De clou van mijn reis was de tocht naar het Sentanimeer, in de buurt van Hollandia. Daar zagen wij de menschen, die nog maar heel, heel weinig met den Europeaan in aanraking waren geweest. Ik zal er hier niet over uitweiden, want de reisbrief is wat lang geworden.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg)

Bali.

Het eiland Bali met zijn vele bezienswaardigheden, in een kort bestek vereenigd, is in den laatsten tijd een waar toeristen-oord geworden. Er gaan stemmen op om *„Good old Bali"*, als een „natuurmonument", in ongerepten staat te behouden. Doch helaas, zal dit wel niet mogelijk blijken te zijn, hoe jammer 't ook is, daar veel, wat nu nog mooi is, reeds hard bezig is tot banale leelijkheid te verworden.

Maar juist daarom is 't der moeite waard het thans te bereizen, nu er, zoowel op kunst- als op natuurgebied, nog zoo heel veel te genieten valt en de gelegenheid daartoe niet al te moeilijk, noch te kostbaar is.

Hoewel 't niet in mijn bedoeling ligt een reisbeschrijving te geven, waar dit door veel bevoegderen reeds vroeger geschied is, kreeg ik door de zeer uiteenloopende raadgevingen, welke Bali-kenners zich geroepen gevoelden ten beste te geven, toch den indruk, dat 't niet ondienstig zou zijn hier voor hen, die er heen willen gaan, een beproefd goede, dagelijkschen leiddraad, ons van bevriende zijde aangeraden, voor een kort bezoek aan Bali te geven, welke ons beter lijkt, dan die in den officieelen „Gids" van het vreemdelingenverkeer vermeld.

Eerste Dag.

Bij 't aanbreken van den dag, op Woensdagmorgen 29 Januari '25 *), vertrokken wij per auto van Malang, om nog tijdig te Soerabaja te kunnen zijn, vanwaar de Bali-express, in den vorm van het stoomschip „Coen", ons in 28 uur naar Boelèleng, de haven van de hoofdplaats Singaradja op de noordkust van het eiland, zou brengen. Het bleek een kleine, doch zeer gerieflijke boot te zijn; vooral was 't aangenaam, dat alle maaltijden op het dek gebruikt werden. Met ons bevond zich een Amerikaansche journaliste aan boord, van een Engelsch sprekenden Maleischen gids voorzien, dien zij te Soerabaja had opgedaan en, tot ons aller vermaak, bij den naam van *„Sammy"*, telkens aanriep

*) Meestal wordt aangegeven, dat de droge moesson, tusschen April en October, de beste tijd is voor een reis door Bali, ofschoon men voor de maand Juli waarschuwt, omdat 't er dan bizonder warm kan zijn; toch hebben wij 't met het weer einde Januari en begin Februari zeer goed getroffen, weinig regen, zelfs niet veel mist in de bergen, maar ook geen groote hitte.

om allerlei kleine diensten voor haar te verrichten, tot het aansteken van haar sigaretten toe. Deze dame vertelde mij, toen ik haar vroeg hoe zij er toe gekomen was naar Bali te gaan, dat zij, die van enkele bladen de opdracht gekregen had reisbeschrijvingen van Nederlandsch-Indië te maken, in het Museum van het Bataviaasch Genootschap te Weltevreden gezien had, hoe verreweg de mooiste der daar tentoongestelde voorwerpen uit Bali afkomstig bleken te zijn, waarop zij dadelijk besloot daarheen te gaan. In verband hiermede verwonderde 't mij echter tegelijkertijd te hooren, dat zij van plan was reeds met de volgende boot, den Zondag daarop, terug te gaan, zoodat zij nog geen volle drie dagen zou besteden om al het schoons te zien en in zich op te nemen. Zij vroeg mij haar op die „vliegtocht" te willen vergezellen, doch ik verzekerde haar er den voorkeur aan te geven, op wat rustiger manier te genieten, door een weekje langer over dezelfde reis te doen. Wij Nederlanders kunnen nu eenmaal onze indrukken niet zoo vlug — misschien ook niet zoo vluchtig — opdoen en verwerken als de veelbereisde Yankees!

Met de „Coen" voeren wij eerst naar Soemenep, de haven van het eiland Madoera, waar wij tusschen 6 en 7 uur 's middags aankwamen en een vijftigtal koeliegezinnen zich inscheepten om in Banjoewangi werk te zoeken op de koffie- en rubberplantages. Aardig was 't om te zien, hoe vriendelijk behulpzaam die menschen allen voor elkander waren, hoe de beste plekjes op 't achterdek uitgezocht werden voor de vrouwen en kinderen, hoe elkeen zich dadelijk rustig neervleide, na zorgvuldig zijn matje uitgespreid te hebben. In het avonduur werden — te oordeelen naar de in spanning luisterende gezichten — door de ouderen boeiende verhalen gedaan. Jammer, dat wij het Madoereesch niet konden verstaan!

Hun ontscheping, den volgenden morgen om 6 uur te Banjoewangi, had al even geregeld en kalm plaats; de mannen namen hun hebben en houden, waarbij vele levende kippen, keurig in mandjes met voer verpakt, onder den arm en stapten, met vrouwen en kinderen aan de hand, getroost de valreep af, in de hoop bij aankomst in het nieuwe land loonenden arbeid te vinden. Naar ik vernam, is het Madoereesche werkvolk op de plantages zeer gezocht, daar zij arbeidzaam en spaarzaam zijn, niet moeilijk in den omgang, mits zij rechtvaardig en menschwaardig behandeld worden.

Tweede Dag.

Bij een prachtigen zonsopgang doorvaren wij de zeestraat tusschen Java en Bali, het duiveneiland voorbij en zien in de verte de Merapi en het Idjen-plateau liggen; op de Noord-Oostkust van Java de Baloerang-berg, met zijn vele oerbosschen, waarin nog tijgers en bantengs huizen. Langs de kust slingert zich de weg naar Panaroekan, een havenplaats, welke den laatsten tijd sterk vooruitgaat en geregeld aangedaan wordt door de vrachtschepen der Maatschappij „Nederland".

Om 1 uur 's middags liggen wij ter reede van Boelèleng en gelukkig is de zee niet zoo onstuimig, dat er geen mogelijkheid tot landen is, wat dikwijls genoeg gebeurt en de wat angstig uitgevallenen noodzaakt naar de zuidkust van het eiland door te varen, waar te Benoa de schepen altijd aan den steiger kunnen liggen.

We kregen aan boord dadelijk bezoek van Fatima, de in die streken alom bekende Balineesche schoone — jammer dat zij door de pokken geschonden is — die indertijd uit het zuiden van het eiland naar het Noorden vluchtte met haar kind, omdat zij bij de lijkverbranding van haar gemaal, een der Badoengsche Grooten, geen lust had zich, volgens het toen heerschend, thans gelukkig afgeschaft landsgebruik, mede in de vlammen te storten en thans, met een Mohamedaan getrouwd, te Singaradja handel drijft in Balineesche kunstnijverheid-producten. Wij hadden haar van te voren ons bezoek aangekondigd, ook om haar te verzoeken een der auto's, welke zij aan touristen verh voor ons beschikbaar te stellen. Zij was zoo v delijk ons aan te bieden met haar roeisloep land te gaan en na onze bagage in de *pasangg* — gouvernementslogeerhuis — bezorgd te he ten haren huize een kopje koffie „à la Balin — wat veel heeft van „à la Turque"' — te ge ken. Zoo deden wij en bevonden, dat de, betaling van ƒ 30 per dag, voor onze reis beste auto een uitstekende „Dodge" was, waarin ons zelschap, uit twee dames en een heer besta ieder met een handkoffer vol ondergoed — g schen wordt onderweg niet — ruim geborgen worden.

Al dadelijk toonde Fatima ons allerlei kunstnijverheid, waaronder ook prachtige, stukken. Aan Amerikaansche en andere tou vraagt zij flinke prijzen, ofschoon niet bov waarde van dit hoogstaand handwerk, doc tende, dat Boeatan's doel is voor de Indische propaganda te maken, was zij voor ons bi schappelijk. Ook bracht zij ons naar de na dessa Bratan, waar vrouwen bezig waren weven van kleurig geïkatte zijden slendangs e paar zilversmeden aan het uitdrijven van sie motieven in offerschalen.

Teruggekeerd in de *pasanggrahan*, bestaande een aantal hoogst eenvoudige slaapkamers, loensgewijze gerangschikt rondom een eetzaal, Balineesche teekeningen langs de wanden vers en na daar een smakelijke rijsttafel genuttigd een paar uur uitgerust te hebben, reden wij me auto oostwaarts naar Sangsit, waar wij mooie o blijfselen van een ouden tempel bewonderden verder langs een goeden kunstweg, waaraan halve de zeetempel Poera Segara, ook enkele pannen bij het strand gelegen zijn, en die vo toen wij terugkeerden bij ondergaande zon, ons rukkelijke uitzichten bood, naar Tedjakoelo zijn beroemde badplaats: een in drieën verd zwierig bouwwerk, waar, van de doorzichtige b in den achtermuur tusschen het geboomte, ui van fonteinen het water parelend neervalt. In eerste gedeelte baden zich, juist in dat late daguur, de mannen, in dat daarnaast de vr en kinderen, terwijl er ook een afzonderlijk gelegenheid is voor de paarden. Het is een waard de flinkgebouwde, goedgevormde Ba zich daar, in die stijlvolle omgeving, naar har te zien verfrisschen en niet minder de vrou daarna, met haar bronzen bovenlijf ontbloot, de vulde waterkruiken met onbewuste gracie op hoofd dragend, huiswaarts te zien keeren, aardige, mollige kinderen om haar heen sto Zoo iets ziet men nergens anders!

's Avonds brachten wij een bezoek bij den dent, die ons alle gewenschte hulp voor onze dere reis toezeide.

(*Wordt vervolg*

Iets over Soerabaja ten tijde van Daendels

met eene toevoeging.

Ons onderwerp — dat naar wij verwachten een groot deel der lezers nog wel iets nieuws brengen — zullen wij toch eerst even doen voora gaan door een vluchtig overzicht van de wording geschiedenis van Soerabaja. Men komt dan ge lijk in het tijdvak, waar wij het over willen hebb

De stichting van Soerabaja dateert van het den der 15e eeuw en wordt toegeschreven der Soenan Ngampel (Raden Rachmat), een Islam Java vereerde heiligen als apostel van den Hij vestigde zich in de thans nog bestaande ka poeng Ngampel, district Kota, bouwde er ee moskee met hooge minaret en overleed in 14 onzer jaartelling. Zijn graf vindt men op de

…sche begraafplaats ten N. der Moskee.[1]) Deze …kee werd het middenpunt der stad, die wegens … gunstige ligging aan zee en aan eene bevaar… rivier spoedig in beteekenis toenam onder de …nten van Soerabaja, leenvorsten van het rijk … Demak en later ondergeschikt aan Mataram. …1743 werd het regentschap door den Vorst van …aram aan de O.-I. Compagnie afgestaan en …rt dien tijd werd de hoofdplaats de zetel van … Gezaghebber van Java's Oosthoek. Een dier …ghebbers was van 1794—1798 de bekende Dirk … Hogendorp.

… O.-I. Compagnie had in de laatste periode …aar kwijnend bestaan, weinig aan den voor…g van Soerabaja gedaan, o.a. waren de rivier…en het laatst in 1769 wat opgelapt en was de …rbaarheid der rivier door de aanslibbing aan…elijk verminderd. Dit zou onder Daendels …rs worden en wij zullen hieronder laten vol…at op initiatief van dezen voortvarenden man, …an Soerabaja de hoofdzetel wenschte te ma…van het gouvernement, tot stand is gekomen. … genieofficieren t.w. Cornelius en Wardenaar, …nderheid de laatste volgens J. Hageman's …je: „Uit het leven van wijlen J. W. B. Warde… (in 1869 te Soerabaja uitgekomen), hebben …als uitvoerders van de plannen van den Maar…lk toen zeer verdienstelijk gemaakt.

…oreerst achtte Daendels den bouw van kazer…noodig; welnu in 8 maanden tijds werd eene …rij ter plaatse waar de kazerne Djotangan … voor troepenverblijf ingericht.

…k een hospitaal was een dringende eisch en …aarschalk nam de gelegenheid waar, die zich …ood, toen de Majoor der Chineezen rijstpak…n te Simpang beschikbaar had, om deze over …men. Daar werd het groot militair hospitaal …de Soerabaja-rivier gebouwd, welke rivier zich … beneden Simpang verdeelt in de Kalimas en …Kali Pegirian.

… korten afstand N.W. van dit hospitaal lag …Gezaghebbershuis door D. v. Hogendorp voor … rijksdaalders opgebouwd. Daendels vond die …ng niet passend en moest zij in een soort … worden herschapen. Dienovereenkomstig …iedde en werd een ruim gebouw met twee …pingen tot stand gebracht.

…r de pasmuntcirculatie onvoldoende was, om…et moederland reeds lang geen koperen munt …uitzond en Indië op zich zelve was aange…, wilde Daendels de aanmunting te Soerabaja … geschieden. Een gebouw tot vervaardiging …koperen duiten werd dus opgericht.

… Constructiewinkel voor aanmaak van wapen…errees op een ingekochten tuin, terwijl mede …uin aan de benedenrivier van den Panembahan … Madoera als eigenaar tegen goede woorden en …geschenk van een mooie kris verkregen werd, …plaatse waarvan de timmerwerf Gedong Banger … gevestigd.

… rivierhoofden werden een 4000 schreden uit…uwd en de rivier uitgediept. Daendels inspec… in 1810 een der uitgebouwde hoofden. Aan …rechterhoofd werd een steenen fort aangelegd …scherming van den toegang tot de rivier.

… deze opsomming aan Hageman's werkje ont… blijkt voldoende wat Daendels aan Soerabaja …ten koste doen leggen en tevens blijkt uit de … totstandkoming der gebouwen en inrichtin… de groote activiteit van de uitvoerders der …en van den Maarschalk.

Toevoeging.

… Wardenaar willen wij nog wat uit voor… werkje van Hageman mededeelen, ook …men daardoor weder eenige bijzonderheden … Daendels' karakter en optreden leert kennen. …an Willem Bartholemeus Wardenaar werd …787 te Semarang geboren als zoon van Mr. …n Wardenaar, geboortig van Leyden, translateur voor de Javaansche taal (van 1809—11 Raad van Indië). In 1804 tot Kadet-ingenieur op 4 rijksdaalders soldij 's maands aan de marineschool te Semarang, waar ook toekomstige genie- en artillerieofficieren toen hunne opleiding genoten, aangesteld, werd hij in 1805—06 met een paar collega's tewerkgesteld om langs de N.-kust van Java de kust en de bosschen aldaar op te meten en in kaart te brengen. Tijdens Daendels werd de Kadet W. sous-lieutenant in den dienst van Z. M. den Koning van Holland en toen de Maarschalk te Bodjong (Semarang) vertoefde, werd W. bij hem in dienst gesteld als aide de camp, tevens een soort van hof-intendant, geleider en tolk. Zooals bekend, was de Maarschalk een ongemakkelijk heer en W. heeft dat ondervonden, doch hem ook als een grootmoedig meester leeren kennen na het inzien van ongelijk.

De ijzeren man stond gewoonlijk om 4 à 5 uur reeds op, dronk zijne tasse en verdiepte zich dan bij kaarslicht in den papierwinkel. Tegen zonsopgang kwam de Maarschalk de kamer uit in greinen blauwe jas en sarong; de kabaja beviel hem niet. Dan ging hij met den jongen aide de camp in den tuin van Bodjong (toen Zorgvliet geheeten) wandelen en was een zachtzinnig bedaard mensch. Maar als de wandeling door het een of ander gestoord werd, dan was de zachtzinnige man een levende duivel, norsch, eigenzinnig en bulderend.

Op eigenaardige wijze werd W. tot Kapitein bevorderd. W. had nl. tegen het bevel van Daendels eene uitbetaling gedaan aan werkvolk, hetgeen alleen door den Ontvanger van de Gouvernementskas mocht geschieden. Tijdens de afwezigheid van Daendels had de Ontvanger dit eens niet durven doen en W. op eigen gezag gehandeld. De Maarschalk zulks op de ochtendwandeling van W. vernemende, riep toornig uit: „Kerel, ik ontsla je uit den dienst, ik heb je niet meer noodig. Haal papier en inkt hier." De Sous-lieutenant kwam daarmede terug, waarop de Maarschalk beval: „Sta om, kerel, buk, ik zal je d . . . . voor schrijftafel nemen." En Daendels schreef: „De Sous-Lieutenant Wardenaar wordt uit 's Konings dienst ontslagen. Daendels." Hierop vraagt W. of er nog iets van de orders was. „Neen, marsch weg!" was het antwoord. Doch W. komt terug en nadat Daendels zijne argumenten voor de betaling nader had aangehoord en W. had gezegd: „Dus heb ik voor den Maarschalk de inlanders betaald. Ik schonk hun dat geld", zegt Daendels: „Haal papier en inkt". W. komt hiermede weder aandragen, waarop Daendels zegt: „Sta om, buk" en schrijft: „De gewezen Sous-Lieutenant, aide de comp Wardenaar wordt in naam des Konings van Holland aangesteld tot Kapitein der Genie. Daendels."

Bij de komst der Engelschen in Augustus 1811 onder Kolonel Gibbs, was W., die geen deel had genomen aan de expeditie tegen de Engelschen, burger geworden en bouwde zich in 1812 eene woning te Soerabaja, de zelfde waarin hij in 1869 overleden is. In 1813 was hij waarnemend Collector Landrevue en in 1817, na herstel van het Nederlandsch gezag Kollecteur der Landelijke Inkomsten voor de residentie Soerabaja, welke betrekking hij tot 1834 heeft bekleed.[2]) Daarna benoemd tot Assistent-Resident van Bodjonegoro vroeg hij pensioen en wijdde zich verder aan de wetenschap, kennis over natuur, oudheden en staatkunde. In Dr. W. R. van Hoevell's Reis over Java, Madoera en Bali in het midden van 1847 wordt W. herhaaldelijk vermeld en door dien schrijver bijzonder gewaardeerd.

Alle teekeningen in het werk van Raffles zouden, voorzooveel betreft de oudheden van Prambanan en Madjapahit, afkomstig zijn van Wardenaar, terwijl ook Cornelius beschrijvingen van oud-

[1]) …n deze wijk is in 1868 eene nieuwe fraaie moskee …richt.

[2]) Volgens Van Deventer II blz. 692 is W. tengevolge van zijn teveel voorstaan der belangen van de werkende suikerrietplantende inlanders als zoodanig ontslagen.

Haarlem en Omstreken.

heden aan Raffles heeft afgestaan, doch hunne namen zijn in dat werk niet genoemd. W. trad nimmer in het openbaar als schrijver op en heeft Java nooit verlaten. Over Cornelius zie men de biographie in de Encyclopaedie van Ned.-Indië, hij was de man, die den Boroboedoer aan het licht bracht.

W.

De nood der Zending.

Het Zendingsbureau te Oegstgeest verzoekt plaatsing van het volgende:

Als een koningskind werd de Zending op den grooten Pinksterdag te Jeruzalem geboren. Maar helaas wordt zij door de Gemeente niet altijd als een koningskind behandeld. Menigmaal laat men haar als een bedelares haren weg vervolgen.

De arbeid van de Samenwerkende Zendingscorporaties lijdt daaronder. Deze corporaties hebben de dagelijksche zorg voor pl.m. 125 zendelinggezinnen en voor een 800-tal goeroe-gezinnen. Verder hebben zij vele kerken, scholen, vakscholen, ziekenhuizen, enz. te onderhouden. Hier komt bij de steun, die van Nederland uit aan de Rijnsche Zending geboden wordt voor haren arbeid in Ned. Oost-Indië en aan de Broeder Gemeente voor haren arbeid in Suriname.

Voor dien veel-omvattenden arbeid vragen zij niet meer dan f 900.000 per jaar. Maar wat zij voor de eerste 4 maanden van dit jaar noodig hadden, kregen zij niet. Zij moesten uitgeven f 300.000 en zij ontvingen niet meer dan f 121.000.

Het gevolg is, dat zij weer den bedelstaf ter hand moeten nemen en moeten gaan vragen, opdat zij aan al die gezinnen in Indië het dagelijksch voedsel kunnen aanbieden. Om financieele voordeelen behoeft niemand in de Zending te gaan; maar het kan toch ook niet in de bedoeling zijn, dat men ginds arbeidende zelfs niet zeker is van hetgeen voor levensonderhoud noodig geacht wordt?

Als ieder nu eens naar vermogen meedeed en een zeker percentage van wat hij voor eigen genoegen uitgeeft aan de Zending ten goede deed komen? Dan was de Zending een koningskind, dat met het ontvangene tot grooten zegen zou kunnen zijn voor breede lagen van de Indische bevolking.

Van Week tot Week.

12—18 MEI.

D. van Toorenburg †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 77 jaar, overleden de heer D. van Toorenburg, oud-majoor der Cavalerie van het O.-I. Leger.

Slachtoffer van kratergassen? Bandoeng, 13 Mei (Aneta). — In den krater van de Tangkoeban Prahoe is het lijk van een dertigjarig Europeaan gevonden, op dezelfde plaats, waar destijds de drie jongens omgekomen zijn.

Universiteits-examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer Mr. H. Doeve.

Het radiowezen in Ned.-Indië. De heer Bomans, lid van de Tweede Kamer, heeft aan den minister van koloniën de volgende vragen gesteld:

Is het Zijn Excellentie bekend, dat het vraagstuk om vrijheid te geven aan het radio-wezen in Nederlandsch-Indië sinds lang „in studie" is, maar practisch elke „broadcasting" daardoor is verboden?

Wil Zijn Excellentie de redenen mededeelen waarom en hoelang dit verbod in stand blijft?

De Orang-pendek-expeditie opnieuw uitgesteld. Batavia, 12 Mei (Aneta). — De expeditie tot het opsporen van den orang pendek is wegens den hoogen waterstand opnieuw uitgesteld, thans tot medio Juni.

Zware brand te Soerabaja. Een zware brand alhier heeft aan de gebouwen van de Middle East Film Co. een schade van f 60.000 en aan die van Fance-export een schade van 73.000 toegebra[cht]. [De] brand ontstond ten gevolge van de zelfo[ntbran]ding van de films. (Aneta, 12 Mei).

Koloniale Raad van Curaçao. Bij Kon. Besluit [...] dezer zijn benoemd tot lid van den Kol[onialen] Raad van Curaçao de heeren H. J. Beaujon, de Lannoy en C. S. Gorsira J.P.Ez.

Over den vliegtocht Holland-Indië. Den 14en de[zer had] in het gebouw van de Royal Society of [...] Londen mede onder organisatie van de Batavian-Society, de lezing van den hee[r Tho]massen à Thuessing van der Hoop over zij[n] tocht naar Indië plaats. Een talrijk publiek, onder vele Nederlanders, was opgekomen.

Indië en de Olympische spelen. Het Bureau [van het] N. O. C. te Amsterdam (Weesperzijde 32) [heeft] f 25.000 uit Medan ontvangen als bijdra[ge van] Sumatra's Oostkust.

De bevolkings-rubbercultuur. Geschat wordt, [dat in] het loopende jaar 110.000 ton rubber door [de in]landsche bevolking zal worden geproduceerd, [ter]wijl in de toekomst een ontzaglijke uitb[reiding] wordt verwacht. *(Ind. Culturen).*

Het Indische program der R.-K. Volkspartij. [...] van het program der Roomsch-Katholieke [...] partij luidt: Bevordering van den missie[arbeid] o.m. door schrapping van art. 123 van het [Regee]rings-Reglement van Ned. Indië. — Punt [...] treffen van regeeringsmaatregelen voor de[n eco]nomischen opbloei van Suriname en van de [West-]Indische eilanden.

Lyceum te Batavia. De Indische Regeering hee[ft sub]sidie verleend aan de Carpentier Alting-st[ichting] te Batavia voor de oprichting van een lyce[um. De] opening daarvan is bepaald op 8 Juli. De [...] is enorm. (N.R.Crt. 16 Mei).

Terug uit Indië. Mevr. van Beresteyn-Tromp, Pr[esidente] van Boeatan te 's-Gravenhage, is van haar [...] het belang der Indonesische kunst en kuns[tnijver]heid, hier te lande teruggekeerd.

De gestrande Ceylon. Blijkens Aneta-telegram [is] het in den Riouw-Lingga Archipel ge[strande] stoomschip Ceylon vlot gekomen en de[n ...] dezer naar Tandjong Priok opgestoomd.

Jubileum Djati-gesticht. Den 12en April feestel[ijke her]denking te Weltevreden 70-jarig bestaan [van het] Djati-gesticht, Meisjeshuis.

Pest op Java. In de week van 27 Maart tot en [met ...] April zijn op Java in totaal 217 gevallen [...] gerapporteerd; in die van 3 tot en met [...] 235 gevallen.

Congressen in Indië. Boedi Oetomo, te Solo, [...] 10 April. — Ned.-Ind. Theosofenbond, te [...] 10 April. — Indo-Europeesch Verbond te [...] 11 April. — Indische Douanenbond, te W[eltevre]den, 11 April. — Ned.-Indische Schaakb[ond ...] Bandoeng, 9 April.

Persoverzicht uit de Indische Bl[aden]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS

Het jubileum van de Staatsspoor- en Tramw[egen] opening van de electrische Staatsspoorw[egen]

Wat onze ingenieurs in Indië hebben gewrocht, [vond een] duidelijk afspiegeling in de redevoeringen, [ge]bij de viering van het 50-jarig jubileum der [Staats]spoorwegen *(De Locomotief*, 8 t/m 11 April), [en] een historisch overzicht van den heer *S. Reitsma* [(*Soe*]*rabajasch Hbl.*, 6 April 4de bl.). Begonnen met [een lijn] van 112 K.M. in 1879, kan de S. S. thans op de [vol]gende netten wijzen: Spoor en tram op Java 2860 [K.M.; Atjeh]spoor ter Sumatra's Westkust 284 K.M.; [...] 511 K.M.; tramwegen in Zuid-Sumatra (Lampo[ngs en] Palembang) 406 K.M.; Celebes 47 K.M. Tota[al ...] K.M. Begonnen met een kapitaal van f 10 mi[llioen, dat] uit de „batige sloten" afkomstig was en m[oest dienen] voor de eerste lijn te bouwen, steeg de constr[uctie] berekening tot en met 1924 tot het respectabele b[edrag] van f 519 millioen, dat echter nog verhoogd moet [wor]den met een bedrag voor bouwrente enz., zoodat [men] rekenen kan dat momenteel zeker f 600 millioen [in] de Staatsspoorwegen gestoken is. Voor dit kap[itaal] kreeg men een net dat voor ongeveer 66 pct. uit [ren]dabele lijnen bestaat en voor de rest uit militai[re lij]nen als Atjehtram en z.g. „economische lijnen", [...]

...plaats dienende voor de ontsluiting van achterstreken, welke lijnen natuurlijk lang niet de rente ...schrijving van de bestede kapitalen goed maken. ...atste categorie lijnen, waartoe men de zware berg... op Java, de Banjoewangi- en Bandjar-Parigi-, ook de Zuid-Sumatra spoorwegen kan rekenen, ...loeden de rentabiliteit van het geheele net na...lijk in hoogst ongunstigen zin. De heer *Roelofsen*, ...teur van G. B., opende op de receptie der S. S. ...ndoeng, de rij der sprekers met de overbrenging ...le telegrafische gelukwenschen der Regeering. In ...telegram wordt de hoop uitgesproken, dat het ...ste landsbedrijf in toenemende mate zal mogen bij...en tot de ontwikkeling dezer gewesten. De heer ...rdacht in warme bewoordingen *ir. Van Sandick*, ...origen h. i. s. p., die werkte totdat hij neerviel. ...wees spreker op de sombere voorspellingen van ...alve eeuw terug, volgens welke het onmogelijk ...in een Staatsbedrijf te exploiteeren. Deze voor...g was niet bewaarheid, dank zij stoere werkers ...*rschalk, Derx* en de heeren *IJzerman, Kempers, ...an Luïscius, Weyerman, Damme, Asselbergs*, ...et en zoovele anderen, die de grootste moeilijk... overwonnen en steeds voorwaarts gingen.

Soerabajasch Hbl. (6 April 3de bl.) wijst op de ...dere *beteekenis der Oosterlijnen voor Oost-Java*, ...al Soerabaja, de eerste koopstad van Ned.-Indië. ...een vlucht voornamelijk het goederenvervoer ...genomen, moge blijken uit het feit, dat voor 1925 ...verwacht een totaal vervoer van z. g. buikgoe...van bijna 3 millioen ton, waarvan bijna de helft ... Tot dusver werd zoo'n cijfer nog niet bereikt. ...art 1925 trad de *fusie* in, waarmee de scheiding ...en Oosterlijnen en Westerlijnen kwam te verval... De periode Maart 1915—Juni 1924 was voor de ...lijnen er eene van verval. De fout werd ingezien ...Juni 1924 werd de fusie opgeheven en werden ...ster- en Westerlijnen hersteld. Den 1en Juli 1924 ...e heer *W. A. van Oorschot* op als chef der ex...ie-Oosterlijnen.

...onderdirecteur van Gouvernementsbedrijven, de ...J. M. *van Valkenburg*, opende den 6en April het ...n te Tandjong Priok van de *eerste electrische ...lijn op Java*. Hij bracht hulde aan de toewijding ...ergie van de harde en bekwame werkers, die ...electrificatie tot stand brachten, daarbij den sa...ng tusschen waterkrachtwerken en electrificatie ...zettend. Speciaal huldigde spr. *ir. G. de Gelder*, ...uitvoerder van het werk, als een waardig zoon ...en ingenieur der B. O. W. *J. A. de Gelder*, den ...ger van de Priokhaven De hoofdingenieur *W. Th. ...chaik* nam daarna de exploitatie van het baanvak ...rnelis-Tandjong Priok over met een redevoering, ...n hij speciaal den heer *Roelofsen*, directeur van ... huldigde als den schepper van het plan voor ...*ectrificatie van het gewest Batavia. Aneta (Soera...h Hbl.* 8 Apr. 4de bl.) geeft een uitvoerig ver...an de opening.

...1924 is *het waterkrachtwerk Oebroeg* voltooid. ...centrale, die in het Tjibadaksche ongeveer op ...stand van 100 K.M. van Priok is gelegen, zal ... de gemeenten Buitenzorg en Soekaboemi van ...che energie voorzien, de Ned.-Ind. Gas-Maat...ij electrischen stroom leveren voor Batavia en ...ng, terwijl onze eerste electrische spoortrein ...thans wordt voortbewogen door in Oebroeg op...de kracht. Al heeft men een volmaakt water...werk, toch valt er nog heel veel te doen voor... daar opgewekte stroom bruikbaar is voor het ...ewegen van treinen. In de eerste plaats is het ... om de in Oebroeg opgewekte hoogspannings...troom langs transmissielijnen te voeren naar de ...tations, waar de draaistroom van circa 70.000 ...ordt omgezet in dezelfde soort stroom van 6000 ...Wanneer dit is geschied, trekt de dienst van Wa...cht en Electriciteit zich terug en worden de ver...anipulaties uitgevoerd door de afd. Electrifica... de S.S. Deze begint de hoogspanningsdraai... door middel van den omvormer te transfor... in gelijkstroom van 1500 Volt. Uit de onder... waarvan er zich één bevindt in Mr. Cornelis ...te Antjol, wordt de stroom gevoerd naar de ...leidingen — dat zijn de draden boven de ...n —, welke draden het motorisch vermogen ...eeks afstaan aan de motorwagens en locomo... Heel wat moeilijkheden heeft men moeten over... Zijn dergelijke moeilijkheden in Europa en ... dikwijls al zeer groot, in Indië doen deze ...or gebrek aan voldoende hulpmiddelen en ge...d personeel nog veel sterker gevoelen.

De publieke opinie. Geen éénzijdige voorlichting.

De *Deli Crt.* (14 Apr.) beklaagt zich niet over onze Regeering en ons Bestuur. Zij geven, beiden, méér dan we onder de bestaande omstandigheden billijkheidshalve zouden mogen verwachten. Indien men, afgescheiden van de critiek op onderdeelen, in den breede beschouwt wat in Indië in den loop der laatste 25 jaren is tot stand gebracht, dan zal elk onbevooroordeeld toeschouwer deze meening moeten onderschrijven. *Onze Regeering* kwijt zich, in het algemeen genomen, op uitnemende wijze van de reuzentaak, die haar op de schouders is gelegd in dit eilandenrijk, dat een gebied als een half werelddeel omvat. En *ons corps Binnenlandsch Bestuur*, zoo zelden gewaardeerd, jarenlang onderbetaald, onder de moeilijkheden van isolatie en gevaren, heeft een taak verricht, waarop ons land terecht trotsch kan zijn. Dat sluit natuurlijk niet uit, dat er critiek en soms scherpe critiek op onderdeelen, soms op belangrijke onderdeelen moet worden geoefend, critiek, die de waarde van het geheel overigens onaangetast laat. De „D. C." bespreekt vervolgens met groote waardeering het werk onzer ingenieurs in Indië, naar aanleiding van het 50-jarig jubileum der S.S., doch het blad kan niet zeggen, dat het alles zoo goedkoop mogelijk is geschied. Maar dat neemt niet weg, dat toch met gerechtvaardigde trots gewezen mag worden op hetgeen in Indië geschied is.

Daarnaast wijst de „D. C." op afzonderlijke feiten, die den toets der critiek niet kunnen doorstaan. In de eerste plaats op *de hooge belastingen*, in het bijzonder zoo drukkend door de zwaarte der nevenbelastingen. Die lasten zijn ongetwijfeld zoo hoog door de onzakelijke organisatie der administratie, waarvoor veel te veel werkkrachten noodig zijn, met het gevolg van onderbetaling en daling der kwaliteit. Zoo grijpt de eene fout in de andere en er zal een geweldige krachtige hand noodig zijn om daarin verbetering te brengen. Die fout komt in het bizonder ook tot uiting in de bijna prohibitieve hoogte van *de post- en telegraaftarieven*. Het is alweer een oud zeer, maar het blad zou wenschen, dat de publieke opinie zich eens duidelijk uitsprak over deze remmen van ons economisch verkeer. Zeker, in Handelsvereenigingen en in den Volksraad is het onmiskenbaar te verstaan gegeven. doch gezien de uitwerking, voor onze Regeering nog onvoldoende krachtig en duidelijk. Vooral het verschil ten aanzien der tarieven in *Australië* springt in het oog. Waar de arbeidsloonen in Australië onvergelijkelijk veel hooger zijn dan in Ned.-Indië en de afstanden vrijwel dezelfde zijn, moet het in de *betere organisatie en grootere efficiency* liggen, die men ginds heeft weten te bereiken. Daar is verder de kwestie van het *luisterverbod*, waarover geen ernstig mensch meer serieus spreekt en onze Regeering en Postdienst nog steeds overleggen en onderzoeken. *De publieke opinie* — zoo besluit de „D. C." — diende ook in deze aangelegenheid de Regeering duidelijk te maken hoe wij wenschen bestuurd en behandeld te worden. Ook al hebben wij over de samenstelling van onze Regeering zelf niets te zeggen. Meer uitspraken uit het publiek, meer organisatie in onze politieke partijen, dat moeten de middelen zijn om de Regeering te doordringen van de bestaande publieke opinie, van onze wenschen en verlangens.

Het plan bestaat om op den voet van vroegere congressen in 1925 wederom *een nationaal-Indisch congres* te houden en dan tevens deze congressen tot een vast instituut te maken, dat voortaan elk jaar bijeenkomt. De leiding van het comité is in Inlandsche handen. De bedoeling is op deze congressen alle mogelijke Indische belangen te behandelen, liggende op het terrein der *politiek, economie* en *cultuur*. Het aanstaande congres heeft alle staatkundige onderwerpen op de agenda staan. Het *Soerabajasch Hbl.* (8 Apr.) constateert dat het in Inlandsche kringen een helaas maar al te zeer gehuldigde meening is, dat vooral politieke maatregelen het heil van Land en Volk bevorderen. Te weinig heeft men oog voor de eenvoudige waarheid, dat de eerste factoren ter bevordering zoowel van de welvaart als van de staatkundige ontwikkeling, een krachtig economisch volksleven, een ruime ontplooiing van de productiemiddelen zijn. Het „S. H." betreurt het daarom dat dit nieuwe congres niet in de eerste plaats onderwerpen van economisch belang aan de orde stelt, doch spreekt nochtans de hoop uit, dat niet alleen de ultra-democratische, doch ook de gematigd-democratische, ja zelfs de meer conservatieve elementen van onze Indische samenleving aan deze congressen zullen meedoen. Het blad meent, dat het in het belang der Indische Gemeenschap is, dat op de congressen niet

Gouden Glansen.

Het is zeker geen alledaagsche gebeurtenis, wanneer een onderneming haar 50-jarig bestaan herdenkt; en wanneer in die 50 jaren een zaak van den grond af, met niets anders dan handarbeid, is opgewerkt tot een bedrijf, dat zich zeker tot de groote in haar branche mag rekenen, met een volledige moderne machinale inrichting en een uitgebreid bekwaam personeel, dan is er zeker reden dit jubileum niet ongemerkt te laten voorbijgaan.

Het was den 26 Mei 1875, dat de heer H. A. van Starrenburg op primitieve wijze een wasscherij oprichtte, waarbij hij zich uitsluitend van handarbeid moest bedienen. IJverig en energiek als hij was, wist hij al zeer spoedig zijn zaak uit te breiden en deze kreeg weldra een zoodanigen omvang, dat de invoering van verschillende machines, waardoor de cliënten vlugger en beter bediend konden worden, noodzakelijk was. Zoo groeide het bedrijf steeds onder zijn vakkundige en energieke leiding, tot het jaar 1910 den sympathieken stichter tot de eeuwige rust bracht.

De schoonzoon van den stichter, wijlen de heer L. C. Keeven, nam vol vertrouwen de leiding van het bedrijf over en wist o.a. door moderniseering van de machinale afdeeling het bedrijf zulk een goeden naam te doen verwerven, dat een aanzienlijke toename van het aantal cliënten niet kon uitblijven.

Helaas mocht hij zijn taak niet geheel afwerken en dwong de dood hem in Februari 1923 de verdere uitbreiding aan zijn opvolgers over te laten.

De tegenwoordige directie heeft dan ook in het vorig jaar door de aanschaffing van nog eenige machines, waaraan de nieuwste verbeteringen zijn toegepast, het bedrijf geperfectioneerd en is zij thans in staat om alle opdrachten, hoe omvangrijk deze ook mogen zijn, vlug en correct uit te voeren en daarbij uiterst concurreerende prijzen te berekenen. Zij garandeert U door haar vakkennis de grootste reinheid en de meest hygiënische behandeling gepaard aan de grootste acuraatheid wat betreft de behandeling der haar toevertrouwde goederen, zoodat weinig zoek raken het gevolg is. Tenslotte past hier een woord van dank aan allen, die gedurende de afgeloopen periode hun vertrouwen aan de onderneming hebben geschonken en meer in het bijzonder de verschillende families, die ook op den dag van dit jubileum gedurende 50 jaren cliënt zijn geweest.

De ervaring der afgeloopen 50 jaren en het goed geschoold personeel, waaronder meerderen met 20 tot 35 dienstjaren, zijn U een waarborg, dat Uwe belangen in deze inrichting beter dan elders behartigd zullen worden.

Wij verwijzen naar de annonce in dit blad waarin het volledig adres en het telefoonnummer der firma Van Starrenburg voorkomt.

alleen uiterste richtingen een éénzijdige belichting van het Indische belang geven. Ten einde dit te voorkomen is het noodig, dat personen ook van gematigde richting, die *historisch, politiek* en *economisch* goed op de hoogte zijn, aan deze congressen deelnemen. Om met de Leidsche professoren te spreken: „de politiek van zedelijke verplichting" brengt de plicht van veelzijdige voorlichting mede. Het „S. H." toont vervolgens aan dat er op deze nationaal-Indische congressen, vooral voor mannen (Inheemschen en Hollanders) van bezadigde richting en ruime levenservaring, heel goed en nuttig werk te doen is. *Het is de groote tekortkoming van de rustige werkers, dat zij te veel zwijgen*, terwijl zij heel wat beters te vertellen hebben dan menig voorlichter. *Deelneming aan de maatschappelijke uitingen is eisch van dezen tijd*. Eerste secretaris van het a.s. nationaal Indische congres is de heer *Soekahar* te Bandoeng.

De provincie West-Java (vervolg).

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (8 en 10 Apr.) vervolgt aan de hand van de bij de Memorie van Toelichting gevoegde stukken haar overzicht van de bevoegdheden der provincie ten opzichte van de algemeene politie, het volkscredietwezen, de pasanggrahans, het onderwijs, de Burgerlijke Geneeskundige Dienst en de krankzinnigenzorg.

Ook *De Locomotief* (7 Apr.) geeft een overzicht van den bundel concept-ordonnenties en de aanvullingsontwerpen, en de Memorie van Toelichting. In afwijking van hetgeen aangekondigd is bij de behandeling der Bestuurshervorming in den Volksraad, is de Regeering thans van meening, dat niet moet worden overgegaan tot de *administratieve instelling van de provincie,* vóórdat de wijze van samenstelling en van uitoefening van de taak en bevoegdheden der provinciale en regentschapsbesturen zouden zijn geregeld, verder een volledig inzicht zou zijn verkregen in den feitelijken omvang van die taak en bevoegdheden, van het medebestuur en de autonomie en ten slotte de zekerheid bestond, dat, zoo al niet tegelijk met — dan toch in allen gevalle ten spoedigste na die administratieve instelling — ook zou kunnen worden overgegaan tot de volledige inwerkingtreding van de politieke organen in provincie en regentschap. Vandaar dat begonnen is met de vaststelling der algemeene provincie- en regentschapsordonnanties en de bijbehoorende kiesordonnanties voor West-Java. 1 Sept. 1925 wordt voorgesteld aan te nemen als datum van invoering van de *administratieve hervorming,* 1 Januari 1926 van die der *nieuwe autonome* gemeenschappen in West-Java.

Vliegen in Indië.

De *Java-Bode* (9 Apr.) had een onderhoud met den hoofdvertegenwoordiger van Fokkers vliegtuigfabrieken in Indië, *ir. Castendijk.* Het is zeer te betreuren, dat op het oogenblik door redenen van economischen en anderen aard de tot de Indische Regeering gerichte concessie-aanvrage voor de instelling van geregelde luchtlijnen door de K. L. M. niet tot resultaat heeft mogen leiden. Het is thans noodzakelijk en mogelijk, dat het particulier initiatief gaat werken en dat men door een krachtige samenwerking komt tot de invoering van het luchtverkeer. Zonder de noodige steun van de Regeering — ook financieel — is natuurlijk het beginnen met luchtverkeer niet mogelijk, maar de heer *C.* meent dat — mits een en ander op bescheiden schaal wordt ingericht, waarbij men zooveel mogelijk zou moeten profiteeren van de bestaande omstandigheden — het luchtverkeer binnen zeer korten tijd zijn recht van bestaan zou kunnen bewijzen...... en dan komt ten slotte de rest van zelf. Verwacht mag worden, dat, wanneer het publiek eenmaal vertrouwd begint te geraken met het luchtverkeer, zich begint te realiseeren de mogelijkheid van een vlugge en vrijwel gevaarlooze verbinding, spoedig in Indië dit snelle verkeer burgerrecht zal hebben verkregen. Wanneer men het beste voor heeft met de Nederlandsche koloniën in het Oosten, dan voelt men als absolute noodzakelijkheid dat het luchtverkeer tot stand gebracht wordt en wel zoo spoedig mogelijk. Engeland werkt aan zijn verbinding van Brittannië en de koloniën...... laat Ned.-Indië zorgen dat een zwarte lijn op de kaarten van den Archipel kan aanduiden: zoo vliegen de Hollanders dwars door en over hun gebied en vormen den schakel in den ketting tusschen het hooge Noorden van Europa en het Zuiden van Australië...... laat Indië daarvoor zorgen, voordat het te laat is...... Alle hens aan dek!

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Neneh Bagal.

„Pait" schrijft in de „Perniagaän" van 6 Ja[n.] 1925, dat de plaats Tamboen (West-Java) beke[nd is] door de vele dáár aanwezige rijstpelmolens e[n be]rucht door het vele slechte volk dat er verblijf [houdt] of rondzwerft.

Gewoonlijk ziet men in de praktijk mannen met en moed zich met het rooversbedrijf bezigho[uden,] doch tot verbazing van de menigte, hebben te [Tam]boen eenige vrouwen liefhebberij in dat bedrijf en [stel]len zij zich zelf aan het hoofd van eene rooversb[ende,] daarbij de sneltreinen gebruikende als middel van [ver]voer.

De namen dier roovers, zoowel van de manne[n als] van de vrouwen, zijn bij de bevolking wel be[kend,] doch de beruchtste onder de vrouwen was Nene[h Ba]gal, die thans haar beroep heeft opgegeven en [in de] desa Tjeketing woont, welk dorp op een afstan[d van] eenige palen van Tamboen is gelegen.

Toen zij haar bedrijf met de mannen nog uito[efende,] was zij een der moedigsten, terwijl de mannen, [die] het op het beslissend oogenblik aan moed on[tbrak,] door haar met haar revolver werden bedreigd.

Dat vuurwapen had zij ten allen tijde bij zich, [zoo]wel in actie als in haar slaapplaats en als er dan [per]sonen voorbijgingen, die in het bezit waren van [geld] of goederen, dan werden zij al spoedig het slachto[ffer] van haar roofzucht.

De handelaren, die op de hoogte waren van den [toe]stand, trachtten haar, door afkoop, gunstig te stem[men] en zich op die wijze vrij te koopen en het moles[t te] ontloopen.

Neneh Bagal had 6 mannen die in hare wonin[g in] de grootst mogelijke een[dra]chtheid leefden.

Wanneer men haar ontmoette, zegt de schrijver, [gaf] zij den indruk van een gewone vrouw te zijn, doch [als] men haar langer leerde kennen, bemerkte men we[l] welk een krachtige persoonlijkheid in haar lich[aam] schuilde.

Een Europeesch Assistent ter Oostkust van Sum[atra] door inlandsche vrouwen aangevallen.

Dat de inlandsche vrouwen zich ook buiten [het] eiland Java weten te roeren, zou men kunnen o[pma]ken uit hetgeen in dezelfde „Perniagaän", als wa[arin] in het vorige bericht sprake is, wordt medege[deeld] ter zake van een aanval door vrouwen op den ass[istent] W. L. A. Smulder, in dienst van de Senembah [Maat]schappij ter Oostkust van Sumatra en wel op de [tabaks]bouwonderneming „Panara".

Na reeds eenigen tijd zijne functien in de werkl[ieden] te hebben vervuld, werd hij op zekeren dag, ter[wijl] hij derwaarts ging, op minzame wijze aangespr[oken] door 6 inlandsche vrouwen, die hem vroegen w[aar] heen hij ging.

Plotseling werd hij op aanstoken van een der [brutaalste] vrouwen, door allen aangevallen en met als wapens medegebrachte draaglatten geslagen, zoo[dat] hij zich met den gebruikelijken rotanstok moest ver[dedi]gen en beschermen.

Het rumoer lokte tal van werknemers uit de [...] die den aanval wilden herhalen, waarop de assi[stent] gedwongen werd zijn revolver te gebruiken en [daar]mede de aanvallers in bedwang te houden.

Volgens het bericht werd eene klacht bij den Co[ntro]leur van Loeboe Pakam ingediend en de ass[istent] Smulder van zijne functie ontheven.

Deze was in het geheel niet gewond en dat [...] geeft den verslaggever aanleiding tot het veronder[stel]len van de mogelijkheid dat het bovenvermelde [be]richt niet geheel en al met juistheid is weergeg[even.]

Eveneens is het voor hem eene vraag of geno[emde] assistent wellicht in eenige relatie stond tot de [...] valsters, die haar zin niet krijgende, besloten tot [den] aanval.

In elk geval is het, gegeven de omstandigheden, moeilijk ten deze te zeggen aan wien de schuld is van het gebeurde.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De kleur van rood in China.

II (Slot).

Wel is waar bracht elke verandering van dynast[ie] gedurende eenigen tijd rust, doch wanneer het nieu[we]

...g gevestigd was, vertoonden zich weder verschijn-...en van opstandigheid, die toenamen, naarmate dat ...g in handen kwam van vorstentelgen, die, gedach-...aan het oude symbool van de roode kleur, het volk ...danig ontstemden, dat dit overging tot brandstich-... en moord.

...eerdere Chineesche grooten deden de belofte, dat China van de gebrekkige toestanden zouden zuive-..., doch, hoe goed die belofte ook was bedoeld, zij ...en afhankelijk van hen, die boven hen waren ge-...d, met het gevolg dat die brandstichtingen en moor-... bleven voortduren.

...naar de meening van den schrijver bestaat er geen ...schil van toestanden als de beschrevene met die, ...e men in Ned.-Indië bij de aldaar aanwezige Chi-...che vereenigingen kan waarnemen.

... besturen der vereenigingen staan onverschillig over de belangen harer leden en lokken dienten-...ge verwikkelingen uit, welke voor velen hunner aanleiding zijn zich uit de vereeniging terug te ...en en mededingende vereenigingen in het leven ...epen.

...ende, welke nadeelen aan een hooghartig be-... vastzitten, acht de vereeniging zich gelukkig, ...eer nieuwe en betere regelingen worden voorge-..., doch in de praktijk neemt men zoo dikwijls ... dat, wanneer men eenmaal op het bestuurs-...n is gezeten, men dezelfde gedragslijn als de ...ere volgt, geen openhartige behandeling van za-...toelaat en van de leden geen notitie neemt.

... is de reden waarom men van de Chineesche ...nigingen in Ned.-Indië kan zeggen dat zij noch ... zijn noch leven.

...rugkomende op de toestanden in China zelf, zegt ...schrijver dat men in dat land wel zuivering kan ...achten, wanneer een goed deel van de bevolking ...p" zal zijn.

... Chineesche gouverneurs zullen dan hunne sol-... niet meer ten oorlog kunnen voeren, zonder dat ...soldaten weten voor welk doel zij hun leven geven. ... het nastreven van de persoonlijke ijdele bedoe-...n van de gouverneurs, gaan de soldaten zeker ...meer in het vuur en zullen zij de gegeven bevelen opvolgen.

...n belastingheffing zullen zij zich niet onttrekken, ...neer zij weten dat die gelden voor nuttige doel-...en of voor verfraaiing van het land worden be-..., doch wel wanneer zij worden benut voor den ...uw van kazernes, die het werk van strijdlustige ...rs schragen.

...t eene „roode" bevolking zullen die leiders ge-...maakt zijn met zich zelf te rade te gaan en reke-... te houden met de belangen van het volk.

... rechtvaardigheid voor allen, zal de roode ... niet moede worden haar invloed te doen gelden. ...e zegt de schrijver, de tijd komen, dat die kleur ...tweedracht brenge, geen zorgvolle moeilijkheden ...t leven roepe en dat de overtuiging veld winne ...men ook onder haar in vrede kan leven.

Het eiland „Berhala".

...rhala (= afgod) is de naam van een der uit 3 ...ndjes bestaande groep, welke zijn gelegen in het ...vernement van de Oostkust van Sumatra, ter hoog-...n Tandjong Bringin en Tebing Tinggi.

...amen dier 3 eilanden zijn Berhala, Pandan en ... en worden herhaaldelijk genoemd in de Batak-... volksverhalen.

...lgens het Bataksche bijgeloof zetelt op die eiland-... geest van den Donder.

...r de monding der Djambi-rivier in de Straat van ...ka, en tusschen deze monding en het eiland ...ep liggen 2 eilandjes, die eveneens den naam van ...la dragen, terwijl men op de Karohoogvlakte in ...ataklanden een kampong van gelijken naam aan-...

... is slechts eenige kilometers verwijderd van de ...ding van Kebon Djahe en behoort tot het ressort ...e XII Kota's.

... eiland Berhala van de Oostkust van Sumatra is ...ond en is, volgens het bijgeloof, de plaats, waar ...i Idjo verblijf houdt, als zij lang genoeg zich on-...ee heeft opgehouden vóór de monding van de ...e Aier rivier.

...rts woont op het eiland Datoe Roembia Gande, ...uizenaar, dien men roept en die hulp verstrekt ...llen, die daarom vragen en in moeilijke levens-...digheden verkeeren.

(Perniagaän van 3 Januari 1925).

Wijlen Dr. Sun Yat Sen.

...e Tiong Hoa Tjong Siang Hwee Vereeniging, ter hoofdplaats Menado, is, volgens mededeeling, voorkomende in de „Keng Hwa Poo" van 21 Maart 1925, van het Chineesch Consulaat te Soerabaija het bericht ontvangen van het overlijden op 62-jarigen leeftijd te Peking van den bekenden Chineeschen volksleider Dr. Sun Yat Sen op den 12en dier maand, des morgens ten 9 ure.

Hij was een der voornaamste medewerkers bij het tot stand komen van de Chineesche Republiek en haar eerste president.

Gedurende den laatsten tijd overschatte hij zijn werkkracht en hield hij geen rekening met zijn gezondheidstoestand, vooral bij het voorbereiden van de Sian Ho Hwee Gie conferentie te Peking.

Dr. Sun Yat Sen was lijdende aan leverbezwaren, die in zoodanigen omvang toenamen dat eene operatie noodzakelijk werd geacht.

Wel bracht de operatieve behandeling verbetering in den toestand, die zich in het begin gunstig liet aanzien, doch één maand later werd reeds het bericht van het overlijden vernomen.

Deze tijding stemt zonder twijfel tot droefheid en weemoed bij een groot deel van de Chineezen, die in Dr. Sun Yat Sen een volksleider zagen van de beste soort.

Van 14 tot 16 Maart 1925 woei de Chineesche vlag te Menado half-stok en waren de winkels op laatstgemelden dag tot 12 uur 's middags, als teeken van rouw, gesloten.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Gedenkboek jubileum S. S. in Ned.-Indië.

Bij de Topografische Inrichting te Weltevreden is verschenen een Gedenkboek der Staatsspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië 1875—1925, samengesteld door S. A. Reitsma, hoofdambtenaar ter beschikking der S.S. en Tr. met medewerking van de verschillende diensten.

Het werk telt ruim 200 blz. in 4° formaat en is verlucht met tal van portretten, platen en tekstillustraties; gedrukt op fraai papier met mooie lettersoort legt deze uitgave getuigenis af dat de topografische inrichting ook op typografisch gebied schitterend werk kan verrichten.

In hoofdstuk I wordt de voorgeschiedenis uiteengezet, waaruit o.m. blijkt dat er heel wat strijd is gevoerd voor de eerste spoorweg op Java tot stand is gekomen, het IIe hoofdstuk behandelt het tijdvak van aanleg tot het begin der exploitatie, III het exploitatietijdperk tot 1894, IV dat van 1895 tot heden. De hoofdstukken V en VI bevatten mededeelingen over de organisaties en het personeel, terwijl in het VIIe en laatste, tevens het uitvoerigste hoofdstuk, het eigenlijke bedrijf wordt beschreven.

Het Indische boek der zee.

Als uitgave van Volksslectuur te Weltevreden is verschenen „Het Indische boek der zee".

Tegelijk met een ex. van dit werk ontving de redactie van de Locomotief een schrijven van Dr. Rinkes namens de commissie van redactie over de totstandkoming en den inhoud, waaraan genoemd blad (Nr. van 6 April) toevoegt:

„Tot zoover Dr. Rinkes. Hij heeft met het bovenstaande van het voor ons liggende boek niets te veel gezegd. Aan de technische uitvoering van het werk is zeer veel zorg besteed. De illustraties, meer dan 300 stuks, geven bij het doorbladeren van het boek den indruk, dat er door de commissie van redactie met ernst naar gestreefd is om een zoo volledig mogelijk beeld te geven van het omvangrijke bedrijf van zeevarend Indië. Dat streven heeft goede vruchten gedragen. Het werk, dat den inschrijvers wordt aangeboden, verdient een goede plaats in de boekerij van iedereen, die deze waterrijke kolonie en haar volken tijdens zijn verblijf in Indië heeft lief gekregen."

We hopen op dit Indische boek der zee terug te komen, wanneer het hier te lande te raadplegen is.

Plantkunde.

Wij ontvingen een exemplaar van een door den heer J. den Hollander samengesteld werkje over plantkunde. Het boekje is bestemd voor scholen van voortgezet onderwijs in Indië. Aan het voorbericht is het volgende ontleend:

Dit boekje is ontstaan bij het geven van plantkundig onderwijs op de Indische Mulo-school. Het is voor die school bestemd, al zal het wellicht ook bruikbaar blijken voor scholen met gelijkwaardig leerplan. Het geeft

alleen hoofdzaken, ontleend aan overal gemakkelijk verkrijgbare planten; de plantenfamilies zijn zoo gekozen, dat de belangrijkste cultuurgewassen tot hun recht komen. De keuze kan tot iederen omvang, al naar den tijd, worden uitgebreid en naar plaatselijke behoeften worden gewijzigd; de eenige zorg daarbij is dat men niet verdrinkt in de massa en dat het overzichtelijk geheel behouden blijft. (Loc.).

Het Kon. Koloniaal Instituut.

Kees van Hoek schrijft in het jongste Nr. van het Belgische koloniale tijdschrift „Congo" een zeer waardeerend en lezenswaard artikel over het Koninklijk Koloniaal Instituut te Amsterdam, „de instelling waar wetenschap en practijk elkaar de hand reiken, het levend organisme, waarvan vormende kracht uitgaat in wijden kring en dat den weg zal wijzen aan het jonge Nederland om de schoone, doch vruchtbare taak te vervullen: Grooter Nederland tot bloei en ontwikkeling te brengen en met eere te doen uitkomen in den wedloop der natiën."

De schr. heeft een goed werk verricht door den Belgen te toonen dat Nederland, als koloniale mogendheid, eene inrichting bezit welke een sprekend bewijs aflegt van hetgeen een klein land op dit gebied vermag.

De vergissing begaan op p. 387 (noot 2) dat de Ned. Indische Bestuursacademie in Den Haag een der speciale inrichtingen is waar koloninale opleiding wordt gegeven, verdient wellicht rectificatie in een volgend Nr. van „Congo"; deze instelling is immers reeds eenige jaren geleden opgeheven."

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 20 (15 Mei). Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 21. Over patchouly-olie en patchouly-blad van Atjch (N. Sumatra), (slot). — De samenwerking der proefstations. — De toekomst van Suriname (persgesprek met Prof. Mr. J. C. Kielstra, ontleend aan De West). — Uitvoer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (Tegen paalworm bestand Indisch hout. — Het houtbedrijf in Suriname. — Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft in dit nummer recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

De Indische Loods.

No. 13 (10—16 April '25). Onder het opschrift „Malaka (9 April 1825)" geeft Prof. dr. E. C. Godée Molsbergen historische bijzonderheden over deze voormalige Nederlandsche bezitting, waar op genoemden datum, dus een eeuw geleden, voor goed de Hollandsche vlag is neergehaald.

Verder noteeren we uit dit Nr.: Handel in Indië (ontleend aan een artikel van A. F. Simon Thomas in „Middenkoers"). — De Indologische faculteit. Geen aanslag op Leiden of Utrecht (het vlugschrift van Mr. I. A. Nederburgh). — Kolonisatie als staatsplicht.

Indië Geïllustreerd Tijdschrift.

9e jaarg., afl. 4 (13 Mei). Het zieleleven der Indonesiers. Java, III (met ill.). — De inheemsche nijverheid op de vijfde Ned.-Indische jaarbeurs te Bandoeng, door K. G. V. Mentel. (Vertegenwoordigd waren: batikkunst, weefindustrie, lederbewerking, metaalbewerking, vlechtwerk, hoorn-, ivoor- en schildpadbewerking, houtbewerking, keramische nijverheid). — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch officier van gezondheid (vervolg).

Reisgids Kon. Paketvaart Mij.

De Kon. Paketvaart-Maatschappij heeft een beknopte alphabetische reisgids uitgegeven ten behoeve van hen die met hare booten de talrijke Indische havens bezoeken. De gids telt 185 bladzijden en bevat een kaart van den Indischen Archipel, welke een denkbeeld geeft van het uitgebreide net van stoomvaartlijnen waarmede de Arch. door de P. Mij. is overdekt. In den Gids zijn de kustplaatsen naar hare grootte korter of langer beschreven. Waar er aanleiding toe bestond, zijn naast de inlichtingen voor de reizigers omtrent het plaatselijk vervoer te water en te land, de verplegingsgelegenheden, de bezienswaardigheden enz. vermeld.

De reisgids is verkrijgbaar ten kantore der Maatschappij te Amsterdam. (Ontleend aan eene uitvoeriger bespreking in bovengemeld Nr. van Indië).

Archiefstukken over Indische onderwerpen.

In het eerste deel der Verslagen omtrent 's Rijks oude Archieven over 1923 ('s-Gravenhage, Algem. Landsdrukkerij, 1924) bevat bijlage VIII eene beschrijving van een verzameling stukken, afkomstig van Mr. Paulus van der Heim (o.a. van 1806—1810 Minister van Koloniën) waarvan verschillende bescheiden betrekking hebben op Oost- en West-Indië.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 41 (11 April '25). Bemestingsproeven, door Th. G. E. Hoedt. — Hevea-zaad als plantmateriaal. — Een goede, weinig bekende leguminose, door H. Kremer. — Memorandum betreffende een reorganisatie der bergcultures. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — De thee-positie. J. H. Marinus (de veteraan van Simeloengoen), 60 jaar.

De Mijningenieur.

De April-afl. opent met een redactioneel artikel, gewijd aan Dr. ir. R. D. M. Verbeek, bij gelegenheid van diens 80en verjaardag op den 7en April j.l.; een buitengewoon goed portret vergezelt de sympathieke woorden. — Overigens bevat de afl. o.m.: Het opsporen van ertsen langs electrischen weg, door ir. A. L. ter Braake (vervolg). — Iets over de vooruitzichten van den mijnbouw in Nederlandsch-Indië, door Dr. ir. J. K. van Gelder. — Brand te Loa-Boeah. Laatste woord door Nering Bögel. — Olie en de politiek. — Veranderde toestanden in de petroleum-industrie.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 7 (1 April '25). Beschouwing over de toepassing van den Odar-snoei in een zwakke thee-aanplant, door A. J. Doorman. — Zaad als plantmateriaal, door Dr. W. H. Arisz. — Bereiding van citronella-olie, door W. Bobilioff. — Het proefstation Malang (Overzicht door Dr. A. J. Ultée). — De economische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië. Voordracht van Mr. J. D. Jongeneel, gehouden tijdens de 6e wetenschappelijke samenkomst van Indische landbouwtechnici gehouden te Wageningen. — Het laatste oordeel. (Antwoord van Mr. A. van Gennep). — Bevolkingsrubber. Verrassende cijfers.

Mededeelingen van den Burgerl. Geneesk. Dienst.

Deel I van jaargang 1925 bevat de volgende bijdragen: Kristallen en pigmenten in levende weefsels, door A. J. G. Oudendal (met afb.). — Over Metagonimus Jokogawai in Ned. Oost-Indië, door Dr. Hilde Menges-Presser (met ill.). — Coagulatieproeven bij de zuivering van rivierwater, door ir. C. P. Mom. — De assaineering van Baoe-Baoe, hoofdplaats van de onderafdeeling Boeton (Zuid-Oost-Celebes), door Th. L. van Ha... Met een voorwoord van Prof. Dr. E. Rodenwaldt.

Kerk en Zending.

Berichten uit de Heidenwereld. Mei-Juni '25. Reis naar het Saramacca-gebied (Suriname), door W. Burkhardt (slot). — De beweging op Nias (ontleend aan Evang. Missionsmagazin).

Het Missiewerk. Mei '25. Het begrip „zonde" bij de Indonesiërs, door J. van der Kolk. — Indië en de Indische Missies.

De Banier. 10 April '25. Nationaal Christendom op Java, door H. Kraemer.

Gedachten na 20 Indische dienstjaren.

Onder dit opschrift publiceert een ongenoemde schrijver in het Ind. Vrijzinnig Weekblad een reeks bijdragen, welke alleszins de aandacht verdienen. In het Nr. van 11 April luidt de ondertitel: De domme, onbruikbare Inlander, waaruit het volgende brokstukje werdt overgenomen.

Ik weet niet hoe de Inlander was vóór de Hollanders op Java kwamen, maar hoe hij was toen ik twintig jaar geleden daar voet aan wal zette, weet ik wel... In het begin hield ook ik veel Inlanders voor groote leugenaars, doch naderhand begreep ik veel van hun de waarheid spreken. Waar het vrij uitspreken van de waarheid hun slechts nadeel, afsnauwing zoo niet kastijding, straf, of minstens het bekende: loe koerang adjar (onbeschoft, een in Inlandsche ooren zeer beleedigend klinkend verwijt) bezorgde, werden zij „tidahoeërs" of verdraaiden de waarheid om vrij uit te gaan. In hun vuistje lachten zij natuurlijk om den verwaanden blanda, die bedrogen wilde worden.

Het den Inlander verwijten, dat hij dom en onbruikbaar is en voor niets deugt... is een onhandig verwijt van den opvoeder. Wanneer na drie honderdjarig voogdijschap de leerling nog steeds voor niets te gebruiken is, zou het wel eens aan de methode van opvoeden kunnen liggen. En dan kon het wel eens gebeuren, dat die leerling ging nadenken of naar een anderen beteren opvoeder uitzag, of het desnoods maar opzichzelf ging probeeren.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche ...s, 1925, No. 15. Bureau voor de Volkslectuur en aan...wante aangelegenheden, afd. Pers. (Weltevreden).

...stof over en voor Aneta's staf. Uitgegeven bij gelegen...d van het achtjarig bestaan van het persbureau ...ta op 1 April 1925. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Van Batavia naar Telok Betong (met ill.), door C. de ...ver. (Het Nederl. Zeewezen, 9 Mei '25).

Promotie honoris causa van dr. J. W. IJzerman tot ...ctor in de Technische wetenschap, door H. v. B. — Het gouden jubileum der Staatsspoorwegen in Ned.-...ië, door H. v. B. (De Ingenieur, 16 Mei '25).

...ds van met verlof in Europa aangekomen zijnde ... en West-Indische ambtenaren en officieren. Vol... officieele gegevens samengesteld door J. J. H. ...s. Jaarg. 1925. Uitgave van het Nederl. Instituut ... Handelsvoorlichting. (Scheveningen).

...disch Militair Tijdschrift. 1e vervolg op de „stelsel...g geordende inhoudopgave", 1903—1924. (Orgaan ... Indische Krijgskundige Vereeniging No. 71). (Ban...g, 1925).

...n vloot voor Indië. Verkiezingsbrochure 1925, uit...ven in overleg met het Bestuur van de R.K. Staats...ij, door L. J. M. Feber, (Leiden).

...na en kinine. Eenige bijzonderheden betreffende ...kinacultuur en de bereiding en den verkoop van ...bast en van kinine. Uitgave van den Dienst der ...tingen in Ned.-Indië. (Niet in den handel). (Welte...den).

...boga-expeditie. Uitkomsten op zoölogisch, bota...h, oceanographisch en geologisch gebied, verzameld ...ed. Oost-Indië, 1899—1900, aan boord H.M. Siboga. ...ographie 56: Geologische Ergebnisse der Siboga-...edition, von A. Wichmann. Mit Abbild. (Leiden, E. J. ...l).

Curaçao.

Saba.

...et gebeurt niet dikwijls, dat wij berichten van Saba ...angen. Daarom ontleenen wij thans met te meer ...oegen een bericht aan *New Life*, het St. Martijn...e blaadje, dat van bevoegde zijde vernam, dat er ...s is, dat de zwavelmijnen op Saba weer bewerkt ...den.

Volgens de *Encyclopaedie van Ned. West-Indië* is in ...6 de zwavelontginning gestaakt, mee om de moei...heid van verscheping aan de steile kust. Omstreeks .../1905 zou de ontginning opnieuw ter hand geno...n, maar weer opgegeven zijn.

Kon. West-Indische Maildienst.

...an het verslag over 1924 ontleenen wij, dat de ...rt in het afgeloopen jaar minder bevredigend was. ...winst bedraagt f5905.— tegen f5082.— in 1923. ...idenduitkeering kan niet plaats vinden.

...e rijzing der stookolieprijzen, waarvan de invloed ...s gedeeltelijk door de daling der kolenprijzen ...gedaan gemaakt zal worden, zal in het loopende jaar ... een hoogere uitgave komen te staan.

De *Amigoe* deelt meer, dat de ss. ss. *Oranje Nassau* ... *Jan van Nassau* van de Colon-lijn in de Suriname-... zullen overgaan, en dat de *Rembrandt* en de *Vondel* ...e Stoomvaartmaatschappij Nederland in huurkoop ... de K. W. I. M. gekomen zijn.

Het blad deelt ook mee, dat de ligplaats der K.W.I.M.-...en zal verbeterd worden, en is ingelicht, dat de ... zal worden verhoogd en ijzeren loodsen zullen ...ouwd worden.

Curaçaosche Handelsmaatschappij.

...an het verslag over 1924 ontleenen wij het vol...de:

...e in ons vorig jaarverslag uitgesproken verwach..., dat als gevolg van de prijsverbetering van vele ...sche producten de koopkracht der betrokken pro...tielanden zou stijgen en ons bedrijf daarvan in ...g opzicht den gunstigen invloed zou ondervinden, ...d niet teleurgesteld. In samenwerking met onze ...rzeesche vestigingen, die weder in belangrijker ...e, dan de laatste jaren het geval kon zijn, tot de ...rijfsbaten bijdroegen, bereikten wij een bevredi...nde exploitatie-uitkomst.

...e ten vorige jare op „extra reserve" geboekte ...,000 hebben wij bestemd voor afschrijving op eenige nieuwe belangen in Zuid-Amerikaansche ondernemingen. Door deze afschrijving en door de totale toepassing van de vroegere „reserve voor buitengewone omstandigheden" pro resto f 151.988 op de activa onzer filialen, zijn onze onder „bijkantoren" paraisseerende belangen gebracht op een alleszins veilig te achten peil. Mochten niettemin in de toekomst onverhoopt in onze overzeesche vestigingen buitengewone verliezen ontstaan, dan zal de na te noemen „reserve op bijkantoren" ons in staat stellen, die in de eerste plaats daardoor te dekken.

Wij hebben in den loop van het jaar een gunstigen verkoop van eenige op Curaçao gelegen terreinen aan de Curaçaosche Petroleum Maatschappij tot stand gebracht. Van het daarvoor ontvangen bedrag hebben wij f 50.000 in mindering gebracht van de boekwaarde der gebouwen en terreinen op Curaçao en het saldo ad f 1.450.000 naar de winst- en verliesrekening overgeboekt. Wij gevoelen daartoe volle vrijheid, aangezien de boekwaarde van de rest dezer bezittingen alsdan in verhouding tot hun omvang en werkelijke waarde nog zeer matig genoemd mogen worden.

Intusschen zijn wij met het oog op de toch reeds gunstige resultaten van ons bedrijf in de gelegenheid het genoemde bedrag grootendeels te bestemmen voor de versterking van onze financieele positie. Daartoe stellen wij aan uwe vergadering voor, op grond van de slotalinea van art. 18 der statuten, alvorens tot verdeeling der winst over te gaan, daaruit toe te voegen aan de statutaire reserve een bedrag van f 725.000, en bovendien te vormen een nieuwe „reserve voor bijkantoren" van f 300.000 en een „ondersteuningsfonds" van f 100.000.

Indien het voorstel om aldus van de jaarwinst ad f 2.042.862 het bedrag van f 1.125.000 te reserveeren, wordt aangenomen, dan zal beschikbaar blijven een saldo van f 917.862 en zal hiervan een dividend kunnen worden uitgekeerd van 12 %, waarna als onverdeeld dividend resteert f 12.413.

Loods.

Met de *Crijnssen* is een nieuwe loods voor de haven van Willemstad aangekomen, n.l. de heer W. Groeneveld. Deze is aangesteld als loods voor de Caracasbaai.

Schoolopziener.

Naar wij vernemen heeft de Regeering tevergeefs getracht een der Nederlandsche schoolopzieners tot het aangaan van een dienstverband voor Curaçao te bewegen.

De Politie.

Wat is waarheid? In tegenstelling met — wat de namen betreft — het door ons op 9 April l.l. aan een mededeeling van het Haagsche Correspondentiebureau ontleende bericht, lezen wij in de „Amigoe" van 28 Maart het volgende:

„Officieel is er bij het Bestuur der Kolonie nog niets dienaangaande bekend, doch volgens particuliere berichten hier ontvangen zijn er uit de meer dan 20 sollicitanten voorloopig drie personen uitgekozen, n.l. de heeren Alofs, Croiset van Uggelen en Jhr. Snoeck, uit welke een nadere keuze zal gedaan worden voor Inspecteur der politie alhier. Deze drie officieren behooren gedeeltelijk tot het wapen der marechaussees, deels tot de militaire politie in Nederland."

Aruba.

Welk een omvang het overladen van ruwe olie op Aruba door de *Lago Oil Co.* reeds genomen heeft, komt duidelijk aan 't licht, uit hetgeen de correspondent van *La Union* dienaangaande meedeelt:

Bijna dagelijks komt er een tankboot van Maracaibo om haar lading olie in het moederschip *Invergarry* over te pompen.

Vóórdat dit schip goed en wel gevuld is, ligt er al een groote tankboot klaar, om die lading weer over te nemen en naar Engeland of Amerika te verschepen.

Deze week kwam de *Caloric* 10.000 ton olie innemen voor Engeland. De vorige week nam de *Swift Eagle* een gelijke lading mede voor Amerika.

De signaalvlag, die boven het fort op Aruba geheschen wordt, als waarschuwing, dat er een tankboot is binnengeloopen, is rood en wit met twee letters B. M. *(British Mexican)*. Waarschijnlijk behooren die transportbooten tot die Compagnie.

Reeds is een Amerikaansche ingenieur de hr. Levit aangekomen, die terstond begonnen is in de St. Nicolaasbaai opmetingen en peilingen te doen. Ook de hr. Salmon, chef van de baggermaatschappij, is op Aruba. Doch volgens de laatste berichten zal de baggermachine eerst half Mei op Aruba kunnen aankomen. Toch verzekeren de Amerikanen, dat ze in 3 maanden

tijds met het werk der uitdieping van de St. Nicolaasbaai, dus in Augustus, zullen klaar komen.

Verschillende huizen aan de Playa (Oranjestad) zijn reeds aan Amerikanen verhuurd.

Dientengevolge begint ook daar reeds woningnood te heerschen en stijgt de huur der huizen.

Men verzekert dat de *Lago Oil Co.* nog 6 tankbooten meer in de vaart zal brengen tusschen Maracaibo en Aruba voor aanvoer van ruwe olie. *(A. d. C.)*

Geschiedkundige sprokkelingen.

Op een verzoek van Jean Laconta en Thomas Spence om met hunne metgezellen hunne kunst in het koorden-dansen, springen en Paard-rijden op Curaçao te mogen uitoefenen, is 17 Juni 1819 door den Gouverneur-Generaal gunstig beschikt onder aanbeveling „alle die voorzorgen te gebruiken tot voorkoming van geschillen en onaangenaamheden waardoor de algemeene rust zoude kunnen worden gestoord."

Uit den Verren Vreemde.

Rondom de Fransch-Amerikaansche oorlogsschuld.

De aandrang van de V. S. van N. Amerika gericht tot de staten, die een oorlogsschuld te vereffenen hebben, om eindelijk eens met afbetaling te beginnen of althans met een plan te komen, waardoor de afdoening binnen afzienbaren tijd tot een waarschijnlijkheid wordt gemaakt, heeft vooral in Frankrijk de gemoederen in beweging gebracht. Hiertoe werkte mee dat de Amer. Senator Borah, die de gave wel bezit aandacht voor zijn opinie te trekken, bij een bespreking van deze kwestie zelfs had durven spreken van dwangmaatregelen als Frankrijk volharden blijft in zijn weigering van afbetalen, en dat de Amer. gezant te Londen Houghton zich tezelfder tijd uitliet over de noodzakelijkheid voor Europa om met de destructieve methodes op te houden, daar Amerika Europa niet helpen kan als het met eigen vernietiging blijft doorgaan.

Tot de ontboezemingen, raadgevingen en wanhoopskreten door deze situatie uitgelokt behoort ook het wederom naar voren brengen van een al wel meer geopperd(en ook door ons dan al meer hier vermeld) denkbeeld, enkele der Fransche eilanden in de Antillen, dan wel de niet ver van New Foundland gelegen visscherseilandjes St. Pierre en Miquelon aan de V. St. af te staan, ter kwijting van de geheele oorlogsschuld, dan wel van een groot deel daarvan.

Zij die een dergelijke ruiling bepleiten wijzen op de geringheid van 't offer, waar 't eilandjes geldt wier bestaan in Frankrijk ternauwernood bekend is, die Frankrijk meer kosten dan opbrengen, die ook om andere redenen, behalve de historische traditie, geen beteekenis voor het moederland hebben. Zij verzekeren, dat de bewoners ervan er meer belang bij hebben deel van de V. S. te gaan uitmaken, dan vergeten puntjes van Frankrijk te blijven. Zij beweren ook dat Frankrijk zich over een dergelijken afstand niet zou behoeven te schamen, herinnerende aan de daad van Lodewijk XV, die Canada voor Frankrijk deed verloren gaan, en aan den afstand door niemand minder dan Napoleon I van de provincie Louisiana, tegen betaling van $ 27.000.000 aan de V. S., omdat hem de middelen ontbraken om haar tegenover de Engelschen in veiligheid te stellen. 't Volgens hun oordeel te brengen offer, zou Frankrijk van een schuldenlast ontheffen, die op heel zijn gebied en heel zijn bevolking drukt. Gaat Frankrijk er niet goedschiks toe over, dan kan de dag komen, dat Amerika de bedreiging van er zich dan maar kwaadschiks meester van te maken zou uitvoeren. Dan zal alles verloren kunnen raken, ten koste nog van nieuwe milliarden. Dit alles is een herhaling van hetgeen bij vorige gelegenheden t.z. ten beste is gegeven, alleen pakt bij menig Franschman, onder den druk van de belastingen en bij de aankondiging van onvermijdelijke verzwaring van dien druk, de argumentatie wellicht eerder dan voorheen. De voorstanders beweren dat 't aantal hunner stille medestanders zeer talrijk is. Hoe dit zij, uit de pers kunnen zij zeker veel meer bewijzen van afkeuring en van verontwaardiging vernemen, dan van instemming.

Dat Lodewijk XV 't tractaat van Parijs onderteekend heeft, waardoor hij een deel van 't bewonderenswaardige wereldwerk van Richelieu, Colbert, Lodewijk XIV teniet deed, strekt hem niet tot eer, dat Napoleon Louisiana liever aan Amerika dan aan zijn scherpsten vijand Groot-Brittanië gunde is te vergeven, maar de daarin opgesloten afstand van grond zal hem zeker toch pijnlijk hebben aangedaan. Tegenover boutades van een Amer. senator, die vertellen mag wat hem voor den mond komt, staan geruststellende en sympathi[...] uitingen van den vroegeren president Wilson en [...] tegenwoordigen Coolidge, van den invloedrijken Daw[...] en van tal van Amer. departementsleden.

De gevoelsnoot wordt treffend aangeslagen. Ook [...] eilanden hebben hun contingent geleverd aan verd[...]gers van den Franschen bodem, hebben bijgedragen [...] de verwoeste streken op te bouwen. Moet Frankrijk [...] uitmaken, dat zij aan het moederland niet gehecht [...] en hen als koopwaar aanbieden om uit zijn schuld [...] komen? Is dat de manier waarop Frankrijk zich van [...] andere-, die hoogere-, zijn eereschuld tegenover de [...]woners van de ver afgelegen eilanden zal kwijten?

Verdient dit twistgeding, ook om het telkens [...] terugkeeren ervan, onze oplettendheid, mede in [...] band van Nederland's positie in de Antillen, en [...] elke Amerikaansche ziel huizende Monroe-leer [...] komen in de beschouwingen, welke in de pleid[...] voor en tegen gevlochten worden, bovendien op[...]gen voor die, los en afgescheiden van de oorlogss[...] transactie, beteekenis hebben als aanwijzingen voo[...] welbewuste wereldpolitiek van de V. S.

In den senaat wordt telkens gewezen op de gebre[...]kige verdediging van het Panama-kanaal, waardoor [...] gemeenschap der vloten in den Atlantischen- en Stillen [...] Oceaan onvoldoende verzekerd is. Daarbij wordt [...] gaarne gewag gemaakt van het belang, dat de eilanden [...] hebben, die in de Caraïbische Zee en in de Golf [...] Mexico onder Britsche of Fransche vlag staan, voor [...] geval dat 't eens onverhoopt tot een gewapend confl[...] mocht komen.

In Amerikaansche marine-kringen is gewezen op [...] strategische waarde, die Tahiti, de Markiezen eilanden [...] en de dieper in den Pacific gelegen Gezelschapseilanden [...] Nieuw Caledonië en de Nieuwe Hebriden eventu[...] kunnen krijgen.

In 1917 namen de V. S. de eilandjes St. Croix, St. Jo[...] en St. Thomas van Denemarken over.

Van de republiek Nicaragua hebben zij het recht [...]kocht om de Fonseca-baai tot een marine-basis [...]richten.

Met Columbia en Ecuador, de Z.-Amer. staten die [...] westkust 't dichtst bij het Kanaal van Panama gel[...] zijn, en met Guatemala, Honduras, San Salvador [...] Midden-Amerika zijn zij in relaties, waarbij de d[...] een groote rol speelt, en die er hun grooten in[...]geven, evenals zij in de groot eilanden Cuba en [...] in de Caraïbische Zee, een suprematie uitoefenen, [...] de buitenstaander duidelijker waarneemt dan de re[...]ringen van die landen zelf wel willen bekennen.

Berperking van vlootbouw, conferenties te Washin[...]ton ter bevordering van den vrede, tot verbod van [...] stikstoffen als oorlogsmiddel, versterking van de po[...] van het Panama-kanaal, groote vloot-manoeuvres, [...] op 't onvoldoende wijzen van de Amer. marinekra[...] heel gemakkelijk is dit alles niet uit elkander te hou[...] of met elkander te rijmen, zoo is ook 't verband [...] dit alles met den aandrang van de V. St. tot delging [...] de oorlogsschuld niet zoo dadelijk en eenvoudig aan [...]wijzen, toch is 't niet onmogelijk dat de uiteenloopende [...] deels zelfs tegen elkander inloopende lijnen, zich ge[...]delijk wat naar elkander zullen voegen.

Bij een vorige gelegenheid, toen wij h. t. p., na [...] bezoek van Minister Sarraut aan St. Pierre en Miquelon [...] de destijds opduikende verkoopkwestie bespr[...] wezen wij op een middenweg, die de gevaarlijke [...] gronden kan doen vermijden. Geen verkoop, geen [...] maar goed voorbereide, vrijwillige afstand, in het [...] lang van de bewoners. Als tegengeschenk ander[...] kwijtschelding van de oorlogsschuld, als edelmoedige [...] daad.

Dat zou niet hetzelfde zijn als verkoop, of als [...] na geding en bij contract. Geschenken over en weer, [...] van vriendschap getuigen en de vriendschap versterken.

Zuid-Afrikaansch officieele taal.

Wij kennen de toestanden in Z. Afrika niet voldoende [...] om de strekking te peilen van de geseinde beslissing [...] waardoor daar aan het z.g.n. Afrikaansch een rui[...] plaats is ingeruimd, als voertaal en draagtaal van [...] officieele gedachte, naast het Nederlandsch en [...] Engelsch. Tasten wij niet te ver mis in onze schatting [...] van de beteekenis ervan, dan komt deze hierop neer [...] dat het Zuid-Afrikaansch, dat als omgangstaal in ruimen [...] kring verspreid is, dat zich in de pers een plaats ver[...]meesterd heeft, dat verdienstelijke beoefenaars in pro[...] en poëzie gevonden heeft, nu weer een schrede en e[...] zeer belangrijke gedaan heeft naar de verovering van [...] erkenning als de algemeene en de officieele taal van [...] Z.-Afrika, naast het Engelsch, voor zoover aan dit [...] erkende importtaal een plaats blijft toegedacht.

aan wij met deze opvatting de plank niet ver mis, moeten wij over deze beslissing onze spijt uitspreken. Niet zoozeer omdat in de achterstelling van het Nederlandsch iets is dat ons onaangenaam treft. Het Nederlandsch is mooi, maar het is zeer lastig, en de pogingen om hierin vereenvoudiging te brengen hebben weinig gepakt en doorgewerkt, dat zij, op stuk van zaken, voor wie onze taal beoefenen wil de moeilijkheden slechts hebben vermeerderd. Wat van regeeringswege beproefd is om iets ten goede te bewerken, heeft geen bevredigend resultaat vermogen op te leveren. Maar met dit al levert onze taal, als middel om de gedachten weer te geven in pers, in boek, in correspondentie, als middel tot gedachtenwisseling in vergadering, bijeenkomst, als middel tot zaken-overleg en bespreking, als voertaal bij het onderwijs niet alleen geen moeilijkheden van beteekenis op, maar voldoet zij in al deze opzichten uitstekend. De Friesch en de Limburger weten naast 't in toepassing blijvend plaatselijk taalgebruik, gemakkelijk gebruik van te maken als de volbloed Hollander.

Het ware het verstandig geweest, dunkt ons, aan het Nederlandsch in Z.-Afrika ook de plaats van algemeene, officieele taal te laten behouden, naast 't Z.-Afrikaansch, dat zich als volkstaal vrij had kunnen ontwikkelen. Wij betreuren het officieel aannemen van een eigen aparte taal, omdat wij daarin een verlies van samenhoorigheid zien met de elders wonende stamverwanten; voor de gemeenschap onder de stamgenooten, van verschillende landen, zal het op den duur kunnen leiden tot gebruik van het Engelsch als verkeersmiddel; want het Z.-Afrikaansch en het Nederlandsch zullen gaandeweg al verder en verder van elkander gaan afwijken, als onze taal niet meer geregeld gelezen en gehoord wordt. Wat wij hier bedoelen wordt wellicht 't beste duidelijk gemaakt door het geval te stellen, dat N.-Amerika, Australië, Nieuw Zeeland, Canada elk een vervorming van het Engelsch tot een eigen taal zouden hebben ingevoerd, instede van het Engelsch als voertaal en schrijftaal te behouden. Vermoedelijk zal niemand in die landen voor zoodanigen maatregel pleiten. Schotland en Ierland hebben hun eigen spreektaal, met eigen litteratuur, maar zij prijzen zich gelukkig in het gebruik van het Engelsch als middel voor onderling en buitenlandsch verkeer. Z.-Afrika heeft anders beslist voor het Nederlandsch.

De band tusschen de Unie van Z.-Afrika en Nederland is weer wat losser gemaakt. De aangenomen taal heeft een beperkt verkeersgebied. 't Is te begrijpen dat de gevallen beslissing van Britsche zijde instemming ondervonden heeft, immers Z.-Afrika wordt voor zijn verkeer naar buiten en met den vreemdeling binnenshuis op 't Engelsch aangewezen, al is dit zoo niet uitgedrukt als bedoeling van het gevallen besluit.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

VERSLAG OVER 1924.

31 December 1924 bedroeg het aantal leden 161 en voor eene Afdeeling in de hoofdstad des lands, het centrum van de groote Lichamen op Koloniaal gebied. Wij bestuursleden, wij klagen niet meer, wij die weten hoe ieder van ons in eigen kring moeite doet om toch een greintje belangstelling voor onze Vereeniging te wekken, hoe wij telkens wijzen op het groote nut van Oost en West, neen, wij mopperen niet meer — maar gaan onverstoord door.

Elken Maandag, week in, week uit, is een groot gedeelte van het bestuur bij elkaar in het fraaie gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht. In elk nummer van het Koloniaal Weekblad wordt aan deze bijeenkomst met een duidelijke advertentie herinnerd, elk lid is nog bovendien een berichtkaart gezonden, aanvangende met de woorden „Mogen wij er u aan herinneren, enz. enz." En dat alles zonder eenig resultaat.

En toch heeft onze Afdeeling een jaar achter den rug van opgewekte propaganda. Tot Zaterdag 5 April hebben steeds op de Zaterdagmiddagen filmvoorstellingen plaats gehad voor de leerlingen der hoogste klassen der H.B.S. en Gymnasia. Vooruit kregen de leeraren het gedrukte programma, zoodat zij de verschillende onderwerpen op school konden behandelen. Elke filmvoorstelling werd door een onzer bestuursleden ingeleid. Zoo heeft onze Afdeeling aan honderden jongelui eene meerdere kennis over ons Indië aanschouwelijk bijgebracht. Ook hield de kapt. A. H. Pimentel eene lezing over Atjeh. 10 Mei herdachten wij het 25-jarig bestaan van onze Vereeniging, door voor ongeveer een duizend leerlingen van verschillende scholen een wajang-demonstratie door den heer R. S. Hardjodiringgo in den Stadsschouwburg te laten geven. Een uitvoerig verslag verscheen over deze buitengewoon goed geslaagde voorstelling reeds in het Koloniaal Weekblad.

19 Februari gaf de heer J. Einaar ons, aan de hand van lichtbeelden, een kijkje in het leven van de boschnegers in Suriname.

In samenwerking met de Ver. Hou en Trouw hadden wij het voorrecht de film van de Bataafsche Petroleum Maatschappij te kunnen demonstreeren op 1 December, en op Vrijdag 12 December, eveneens in samenwerking met bovengenoemde Vereeniging, hadden wij Zijne Excellentie Luit.-Generaal Swart in ons midden, met een voordracht over het leven van wijlen Generaal van Heutsz.

Dit jaar bestond het bestuur uit de heeren G. Calkoen, voorzitter; W. C. Bonebakker, onder-voorzitter; M. Garschagen, penningmeester; L. D. Petit, secretaris en de heeren L. van Vuuren en Ed. Cuypers.

Amsterdam, 26 Februari 1925.

De Secretaris,
L. D. PETIT.

Afdeeling Amersfoort.

VERSLAG OVER HET TIJDVAK 7 JULI—31 DEC. '24.

De Afd. Amersfoort werd 7 Juli 1924 opgericht met 59 leden. Tot voorzitter werd de heer E. Roodhuijzen gekozen en tot bestuursleden: mevr. F. van der Post—Liefrinck, mevr. Bar. E. van Hoëvell en de heeren Mr. G. J. Nolst Trenité en H. J. de Wit.

Ult. Dec. telde de Afd. 68 leden.

In het begin van Augustus maakte de Afd. een uitstapje naar de tabaksvelden van Amerongen en in het begin van Nov. kwamen leden en genoodigden op een z.g. propaganda-avond bijeen, waar de voorz. van het hoofdbestuur, Mr. W. Sonneveld, Dr. J. C. Koningsberger, mevr. Dr. C. J. Rutten—Pekelharing en de heer D. G. J. Bolten kleine voordrachten hielden. Van beide (uitstapje en bijeenkomst) verschenen uitgebreide verslagen in het Kol. Weekblad.

Het bestuur besloot de groote kracht en aantrekking voor een intens leven te zoeken in vaste maandelijksche Zaterdagmiddagbijeenkomsten; de eerste werd eind Nov. gehouden, waarin mevr. Liefrinck—Baart de la Faille, lid der Afd., een causerie hield (zie Kol. Weekblad 5 December).

Voorts hield het bestuur in 1924 acht bestuursvergaderingen.

Inrichtingen werden nog niet door de Afd. in het leven geroepen.

Amersfoort, 24-2-'25.

De Secretaris,
H. J. DE WIT.

Inkomsten 1924.

Contributies	f 200.—
Bijdrage H.B.	„ 40.—
Verkoop limonade en koekjes propaganda-avond	„ 18.—
	f 258.—

Uitgaven 1924.

Schrijfbehoeften, porto's en drukwerk	f 42.47
Lezingen	„ 37.45
Zaalhuur	„ 57.10
Advertenties	„ 6.95
Diversen	„ 12.50
	f 156.47
In kas	„ 101.53
	f 258.—

Amersfoort, 31-12-'24.

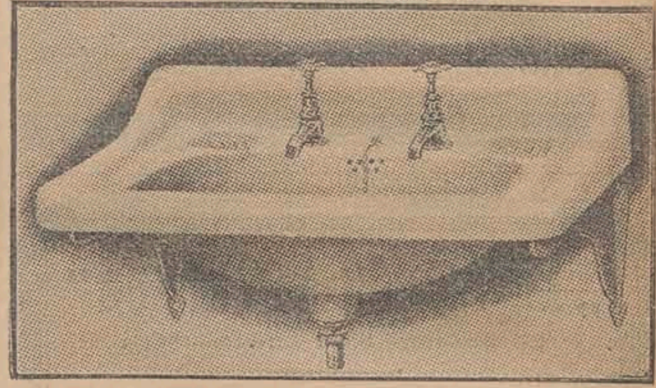
F. v. d. POST-LIEFRINK,
Penningm.

Afdeeling Apeldoorn.

VERSLAG OVER 1924.

Ledental. Het aantal leden liep terug tot 51, dat der begunstigers op 48. Te betreuren is het dat nog steeds leden hun contributie niet op het nieuwe peil gebracht hebben.

Werkzaamheden. Het Bestuur vergaderde zesmaal. Aan het eind van het jaar zag tot onze groote spijt de heer W. E. de Ruiter, vice-voorzitter der afdeeling, zich genoodzaakt voor zijn bestuursfunctie te bedanken. Het was ons onmogelijk in de bestuursfunctie

van Mevrouw Slors te voorzien. Meer medewerking van onze leden was in dit opzicht wel gewenscht.

Op 31 Januari hielden we onze *Jaarvergadering*, waarop de Heer L. D. Petit ons vergastte op een causerie over Bali, met schitterende plaatjes.

22 April *Jubileumavond* in Tivoli met uiteenzetting en demonstratie van Javaanschen dans en Wajang door Raden S. Hardjodiringgo. De zaal was schitterend versierd; bal na. Doch de opkomst te gering.

In October en November werkte de afdeeling samen met Volksuniversiteit, Bond van Ned. Onderw. en N. O. G. Georganiseerd werden: een avond met Dr. Nieuwenhuis: *„Nederland's opvoedtaak in Indië"*; drie avonden door Prof. J. C. Kielstra te Wageningen over *„De economische ontwikkeling van Indië"*, en drie avonden door Dr. J. C. Koningsberger: *„Drie wandelingen door de Indische natuur"* en ten slotte een *filmavond*. Behalve den eersten avond was het bezoek beneden het middelmatige.

Verdere werkzaamheden: Wij verleenden medewerking voor het werven van leden voor het *Koloniaal Onderwijs Congres* in April te 's-Gravenhage gehouden en bemiddelden of verleenden hulp:

a. aan een betrekkingzoekende;
b. over een beslaglegging in Indië;
c. over een huis te koop;
d. voor het opzoeken van het adres eener familie.

In November is mede door initiatief van het bestuur alhier een plaatselijk comité opgericht om gelden te verzamelen voor de huldiging der nagedachtenis van Gouv.-Gen. *J. B. v. Heutsz* en was ons bestuur vertegenwoordigd in het provinciaal comité.

Ten slotte kreeg het bestuur contact met verschillende *buurtvereenigingen*, waardoor wij gelegenheid kregen in het nieuwe jaar in de buitenbuurten kennis van Indië te verspreiden.

Gezien de weinige bewegingsvrijheid door te kort aan geldmiddelen is dus betrekkelijk nog veel verricht kunnen worden, dank zij de krachtige hulp van het Hoofdbestuur.

Moge 1925 beter zijn!

De Secr.-Penningm.,
J. C. BAARS.

Financieel overzicht 1924.

Inkomsten:

Contributies	f 276.—
Entréegelden	„ 145.50
Dotaties	„ 183.14½
Van Hoofdbestuur	„ 113.70
Advertenties	„ 16.50
Programma's	„ 9.75
Totaal	f 761.59½
Nadeelig saldo	„ 69.49½
Samen	f 831.09
Alsnog:	
Terug te vorderen van V. U.	f 20.10
Terug te vorderen van v. H. C.	„ 8.09
Samen	f 28.19
Bijdrage aan V. U.	„ 35.—
Vergroot het tekort met	f 6.81

Hetgeen dus wordt voor 1925. f 76.30½.

Uitgaven:

Zaalhuur	f 98.10
Honoraria	„ 135.45
Advertentiën	„ 46.20
Drukwerk	„ 27.17½
Werkloonen	„ 67.90
Reis- en verblijfkosten	„ 101.85
Fooien, enz.	„ 19.80
Afdracht H.B.	„ 100.10
Afbetaalde schulden	„ 183.14½
Verzekeringen	„ 10.85
Vrachten	„ 4.20
Porti	„ 36.12
Totaal	f 831.09

Aldus goedgekeurd door de financieele commissie.

De Secr.-Penningm.,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den bewerker bleef in ... nummer de rubriek Suriname achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin ... worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid ... mededinging.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs ... het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen ...;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (... bevoegd);
d. doctoren of doctorandi Nederlandsche letteren ...;
e. candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur (na vergelijkend onderzoek, leeftijdsgrens ... jaar, H.B.S. 5-j. cursus of daarmede gelijk te stellen examen);
f. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten ... tijdelijken dienst);

2º. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich ... het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling ... (voor de betrekkingen genoemd onder 1º., *a* t/m *f*) ... de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1º., *g*) ... tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder ...

Mutaties van 13 tot 20 Mei.

Nieuwe leden.

Ir. M. C. Bastet, Directeur van de Curaçaosche Petroleum Industrie-Maatschappij te Curaçao. f 10.—
M. D. Enthoven, Directeur van de Pletterij v. h. Enthoven & Co. te Curaçao, Schaarloweg. f 5.—
M. J. Lusink, Oud-Agent v. d. Nederlandsche Handel..., Den Haag, Stadhoudersplein 21. f 7.50.
G. E. O. Roessel, Commies P.T.T., Den Haag, Fahrenheitstr. 356a. f 5.—.
J. T. Spijker, Delft, Voldersgracht 11a. f 5.—.
P. J. Roostee, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 23. f ...
J. M. Tholen, Den Haag, Hotel Witte Brug. f 5.—.

Adresveranderingen.

C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Oegstgeest, Wilhelminapark 23 naar: Voorburg, Koninginnelaan 19. ...
D. van der Meulen, Controleur B.B., van: Katwijk ..., v. d. Plaskade 11 naar: Leiden, Hooigracht 75. ...
D. Koumans, Gep. Onderwijzer N.-I., Leiden, van: ... Rozenstr. 58a naar: Hooge Rijndijk 22.
Dr. G. M. Brouwer, Gouvernements-Arts, van: ...zorg naar: Den Haag, 2de Schuytstr. 326. f 5.—
Ir. C. A. E. van Leeuwen, Gep. Hoofd Ing. B. O. W., van: Weltevreden naar: Den Haag, Acaciastraat 152. ...
J. A. Rant, Amersfoort, Lange Bergstraat van: 33 naar: ...
Mr. S. Cohen Fzn., van: Brussel, Hotel Cecil terug naar: Den Haag, Galileistraat 150. f 5.—.
C. H. Hoedt, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Conradkade 52 naar: Goudsbloemlaan 33.
E. R. de Vries, Arts, Den Haag, van: Voltastr. 60 naar: Snelliusstr. 70.
L. C. Heyting, Controleur B.B., van: Scheveningen, ...sierstr. 36 naar: Poerwokerto (Banjoemas), p.a. ... J. Heyting.
L. Nadort, Majoor Intendant, van: Den Haag, Suezkade 80 naar: Bandoeng, D. v. O.
S. C. Plantinga, Kapitein Inf., van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 250 naar: Bandoeng, D. v. O.
E. M. Stok, Adm. Ambt. B.B., van: Seulimeum naar: Meulaboh.
O. W. Veldhuyzen, Kapitein Intendant, van Magelang naar: Bandoeng, Lembanweg 31.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

...DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

...ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

...UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

...UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

...ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

...ERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

Over Bali en zijne bewoners.
Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Secretariaat-Penningmeesterschap der Afd. 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur)

...it blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

...gericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
...FDBESTUUR. . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
...CHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

INHOUD: Los van Indië? — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — — Reis-Indrukken. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Anhem, II. Breda, III. Utrecht). — Mededeelingen. — Mutaties van 20 tot 27 Mei.

Los van Indië?

Wanneer een Nederlandsche oorlogsbodem na zijn vastgesteld verblijf in Indië weder naar het Vaderland in Europa terugkeert, dan is het gewoonte, dat de commandant inplaats van het commando „Hiew op je anker", het velen als muziek in de ooren klinkende „Los van Indië" hooren laat.

Niet, dat deze menschen zoo'n hekel aan Indië hebben, al is het niet direct ideëel, Indië op een oorlogsschip te doorkruisen, waar de ruimte aan boord zoo beperkt is en men overdag van alle kanten aan de felle hitte van de tropische zon blootgesteld is, maar in het Moederland wachten familie en kennissen, die men reeds te lang niet zag en waar men dus naar terugverlangt.

Over dit „Los van Indië" wil ik het hier echter niet hebben, zelfs als wordt het dan gebruikt door menschen, die Indië van aanschouwen hebben leeren kennen, maar meer speciaal over de tegenwoordig vaak gehoorde leus, die ook door sommige politieke partijen in hun program opgenomen werd en die wij bij de aanstaande verkiezingen wel weder zullen zien naar voren komen.

Ook een praatje over politiek ligt hier niet in mijne bedoeling, daar de redactie anders met dit stuk korte metten gemaakt zou hebben en gij evenmin als ik het dan gedrukt zou hebben gezien.

Waar ik u wel op attent wensch te maken, is, dat Indië zooveel spoediger dan het Europeesche gedeelte van ons Nederlandsche Rijk door de malaise heen gekomen is, ja, zelfs het Gouvernement ging voor met eene kloppende begrooting te maken en allen, die met Indië te maken hebben, zagen met genoegen hoe de Indische gulden de pariteit bereikte.

Waar dit een belang voor velen gold, daar bestaat er nog een grooter, namelijk het algemeen belang en daarvoor wil ik een oogenblik uwe aandacht vragen.

Kijk eens naar de prijzen van de Indische producten over dit en het afgeloopen jaar, kijk eens naar de beursnoteeringen van de Indische cultuur- en andere maatschappijen en gij zult zien, dat deze over het algemeen hetzelfde beeld vertoonen, een beeld van bloei, waar vele binnenlandsche ondernemingen reikhalzend naar uitzien.

Dividenden worden uitgekeerd, zooals men gedurende en na den grooten Europeeschen oorlog niet meer gewend was en die ons kleine landje grootendeels ten goede komen.

Gelooft gij, dat deze het Nederlandsche volk in zijn geheel niet aangaan?

Gelooft gij, dat deze gelden alleen ten voordeele van kapitalisten en slechts enkele anderen zijn?

Ziet, dit is, wat te weinig besproken wordt en waarover het gros der bevolking te weinig nadenkt!

Men bedenkt niet, dat deze in Indië verdiende gelden gestadig door de geheele bevolking doordruppelen, dat zij het zijn, waardoor ons geheele volksbestaan datgene kan zijn, wat het nu is en denkelijk blijven kan.

Waar zou de benarde winkelstand blijven, wanneer dat geld niet naar Nederland kwam, waar zou de arbeidersstand van leven, hoe zou men van iedere bijzondere groep de belastingen kunnen innen, wanneer de Staat het hebben moest van wat in Nederland zelf verdiend wordt en waar zouden de uitkeeringen aan de werkeloozen van betaald moeten worden?

Weet gij dat, lezer?

Daarom mogen wij, van hoog tot laag dankb[aar] zijn en er eenige oogenblikken aan wijden, dat [wij] niet los van Indië zijn, want zelfs het klein[e] boertje op de heide profiteert van wat in het zw[eet] des aanschijns in Indië wordt verdiend.

Dit klinkt nu alles wel zeer materialistisch en [ik] hoor reeds velen uitroepen, dat zij het ethisch[e] doelen, maar dan staat hier tegenover, dat in In[dië] evenzeer hooge belastingen noodig zijn en [die] grootendeels door het Europeesche kapitaal en [zijn] helpers opgebracht worden en dat die belastin[gen] voor volkswelvaart en opbouw gebruikt worde[n].

Cijfer deze categorie van belastingbetalers [eens] weg en zie wat er overblijft?

Men mag schimpen zooveel men wil, maar [men] kan er geen ander middel voor in de plaats s[tellen] om Indië op te voeden en op den duur tot [zelf]bestuur te brengen.

Als men in Indië even hard blijft werken, [en] evenmin het ideëele vergeet, zooals thans gesch[iedt], dan moet een ieder erkennen, dat er slechts [één] weg kan bestaan, die ten voordeele van Indië [en] Nederland is en dat is krachtige samenwerkin[g].

Dus voorloopig geen „los van Nederland", g[een] „los van Indië"!

F. VAN PESKI

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.

Van Ternate over Menado naar Paloe.

Iets vooral over de „wilde" Papoea's.

'k Heb in m'n vorigen reisbrief iets vergeten, [dat] ik hier nog even wil vertellen, omdat het z[oo'n] mooien kijk geeft op het karakter van den „wil[den]" Papoea.

31 Augustus waren verschillende stammen, [wo]nende in en bij de Humboldtsbaai, naar den [be]stuursambtenaar te Hollandia gegaan. Na[dat zij] hadden gedanst en zich op andere gepaste wijze vermaakt, keerden ze naar hun dorpjes terug. Twee kampongs hadden al jarenlang een veete onder elkaar. 't Was een goede gelegenheid die 's nachts van uit de prauwtjes eens uit te vechten. De bogen werden gespannen, de pijlen vlogen links en rechts en na heel korten tijd waren er 'n doode en gewon[den] te betreuren. De schuldigen waren gauw ge[vonden] en veroordeeld tot drie jaren dwangarbeid buiten hun woonplaats. Die straf is uiterst zwaar voor een primitief mensch! Ver van zijn dorp[s]genooten, krijgt hij heimwee, zóó sterk, dat hij ver[]suft en sterft. Een groote rol bij dit proces speelt ook het feit, dat hij verandering van voeding niet verdraagt en daardoor maag- en darmaandoeningen van ernstigen aard krijgt. Of het heimwee be[]rust op animistische levensbeschouwingen, hier[]van kon ik tot mijn spijt geen zekerheid krijgen. Voegt men bij dit alles nog de omstandigheid, dat de dwangarbeider overal in den archipel te werk kan worden gesteld en heel vaak naar plaatsen wordt gezonden, waar b.v. malaria in erge mate heerscht, dan zal men het met mij eens zijn, dat de straf, dien Papoea's opgelegd, uiterst zwaar is. Er is echter meer! In de dwangarbeiderskwartie[]ren gekomen, worden de nieuw aangekomenen „ontgroend". Men wil weten wat er „in" zit. Het is gebeurd, en het gebeurt *nog*, dat men nieuwe[]lingen gelastte menschelijke faecaliën op te eten. Wie weigerde, werd gedwongen. Verzette er zich iemand, en kon hij door lichaamskracht zijn belagers baas worden, dan werd hij tot hoofdman, vertegenwoordiger der „zaal", geproclameerd. Het is uitgesloten, dat een Papoea ooit die „eer" zal te[]beurt vallen. Wel leert hij van het boeventuig in zijn omgeving veel, wat hem, den onbedorvene tot

„boaja", behept met geslachtsziekten, enz., akt. Men ziet, de straf is niet alleen wreed en ar, maar ook onmenschkundig!

De Papoea's, bovengenoemd, zouden per gouvernementsstoomer Fomalhaut worden vervoerd. De menschen kwamen aan boord, waarbij al hun dorpsgenooten ze uitgeleide deden. Het wemelde van dicht met menschen bezette prauwen om het schip. Ik mengde me op het tusschendek onder de „wilden", die schuw voor me op zij weken. Ze waren afkomstig van een paalwoning-dorpje, dat ik een dag te voren had bezocht om er te kieken. Toen wandelden de flinke kerels fier over de smalle plankiertjes, waarop ik me bijna niet durfde voortbewegen, nu was alle fierheid verdwenen. Ik had diep medelijden met de stakkers. Aan den kant staande, zag ik plotseling een paar magere, rimpelige vingers over de reeling glijden. Ik keek naar beneden en zag een heel, heel oud vrouwtje, dat in een klein prauwtje het schip langszij was gekomen. Staan kon ze niet meer. Ze hield zich met haar uitgeteerde lichaam aan de reeling vast, waar met heel wat moeite haar vingers de hand van een jongen, krachtigen Papoea, ik denk haar zoon, vonden. De stakker snikte, beefde over heel haar lichaam, maar ze vond de kracht af en toe de hand te streelen. De jonge man zei niets, staarde naar de bergen in de verte, bewoog zich niet. Dat duurde tot de boot floot en alle prauwtjes als schichtige paarden in de wei, uit elkaar stoven. De schroef begon te draaien, er kwam een weinig vaart in het schip. De vrouwen weenden en snikten, de kinderen huilden, de mannen zwegen, maar riepen de achterblijvenden met hun dajongs een vaarwel toe, dat krachtiger taal sprak dan tranen en zuchten. Het was een tooneel van ellende, verdriet en smart dat mij, de Europeaan, vertegenwoordiger van het overheerschende ras, diep, heel diep trof. De Fomalhaut liet gauw alle prauwen achter zich. De film was afgedraaid. Mijn gevoel van recht was zwaar geschokt.

Aankomst te Ternate.

Nog heel vaak nadenkend over het voorval, kwam ik te Ternate. 't Is een typisch oud plaatsje met een reê, die uitmunt door natuurschoon. Machtige vulkanen stijgen uit de zee in een soms volmaakten kegelvorm op, wat vooral in den ochtend, als de zon haar licht op de toppen doet spelen, wonderschoon is. Eén der bergen noemt men wel eens „het hoofd van Bismarck." Op den top van dien berg, die veel overeenkomst vertoont met een menschelijk hoofd, staan drie klappers. Uit de verte lijken die veel op de spaarzame haren, die indertijd het hoofd van den ijzeren kanselier versierden!

De woon- en woningtoestanden te Ternate komen overeen met die der groote centra op Java. Er heerscht op het heele gebied der stedenhygiëne een vreeselijke verwaarloozing. Er is 'n gebrekkige watervoorziening, maar de prises d'eau zijn nooit chemisch-bacteriologisch onderzocht. Men kookt het water want men vertrouwt het niet. Er zijn plannen in overweging den waterafvoer te verbeteren. Ik geloof niet dat men er over het personeel beschikt, geschikt en in staat om een rioleering te ontwerpen. Zou dit niet iets zijn voor de afdeeling assaineeringswerken van het te vormen departement der volksgezondheid? (thans nog zeer onjuist B. G. D. genoemd).

Zeer sympathiek vond ik de stichting van het museum, waarin men verschillende voorwerpen, betrekking hebbende op de geschiedenis der oude regeering, had bijeengebracht. Dàår, in het museum, toegankelijk voor iedereen, zijn die poesaka beter op hun plaats dan in de „roemah gadjah" te Batavia of het rijksmuseum te Amsterdam.

Aardig is de wijze, waarop sommigen er visschen. Dat gaat zoo: twee mannen nemen met hun boeten plaats in een prauwtje. De een roeit, de ander laat aan een lange bamboe een vlieger op. De vlieger heeft een staart. Dit is het eigenlijke aas. De dienst die bij ons de dobber op golvend of kabbelend water verricht: beweging brengen in het aas, wordt hier waargenomen door den vlieger. Hij danst boven het water op en neer, en neemt dan het aas mee. Het vischje, dat toevallig het spel ziet, hapt toe en het is gevangen.

Ik vergat nog te vermelden, dat die rijkssieraden, waaraan indertijd de sultan van Ternate zijn mystieke macht ontleende, niet in het museum worden bewaard, maar in 's lands kas. Op verzoek kan men ze bezichtigen.

Tal van oude forten herinneren aan het verblijf van Portugeezen en onze voorvaderen. Van Ternate begaf ik me naar Menado. Van het verblijf aan boord stelde ik mij niet veel voor. Te Manokwari had men mij al ingelicht: mieren in de hutten, Chineesch bedieningspersoneel en een gezagvoerder die de eigenschappen mist, welke men aan hem, die een dergelijke betrekking bekleedt moet stellen. Waar gezagvoerder voorgaat, volgde de rest. De stemming onder de weinige passagiers was niet zooals ik die op mijn reizen gewend was. Geen van allen hebben wij den gezagvoerder bij het verlaten van de boot gegroet. Dit teekent den toestand. Bij het debarkeeren niet de minste hulp! En dit, niettegenstaande persoonlijke aanbeveling van de directie! Mijn barang moest in een prauwtje worden vervoerd. Het prauwtje was lek en mijn barang werd nat. Een paar witte pakken waren onbruikbaar geworden. Dit was me hoogst onaangenaam, want het kost me bij voortdurend ambulant zijn, groote moeite om steeds toonbare kleeren te kunnen dragen.

Van Tobelo vermeld ik alleen, dat er een klapperonderneming is, die aan de zending toebehoort en dat deze er ook een ambachtsschool houdt. Over de resultaten er van kan ik geen inlichtingen krijgen. Ik was er benieuwd naar, omdat ik terzake wat sceptisch ben.

Door de Minahassa. Menado.

„Vol verwachting klopte mijn hart" bij aankomst te Menado. Dit kwam omdat er een resident woonde, dien ik persoonlijk kende en die geheel op de hoogte was van het doel mijner reis. We hadden tal van aanknoopingspunten, het *moest* een zeer interessante reis worden in zijn gewest. 't Is uitgekomen, 't culminatiepunt op mijn zwerftochten is bereikt! Resident Tideman, ik ben U hoogst erkentelijk voor alles wat gij mij direct en indirect hebt laten genieten, hooren, zien en voelen. Ik kan dit alles niet in woorden brengen, niet alles nog is doordacht. Niét alles is mij, den „partekleer sadja", die zoo oneindig ver van het B.B. heeft afgestaan, helder, duidelijk, maar dit is zeker: de lange reis, waarover later, met U en Uw ambtenaren „in dienstverband", is voor mij uiterst leerzaam geweest! Ook aan al de overige reisgenooten m'n innigen dank!

Eerst bezag ik Menado. Mijn indruk, wat stedenhygiëne betreft, is in één woordje uit te drukken: droevig! En daar zal geen verbetering in komen, als niet de burgerij zelf werkelijke belangstelling voor haar stad gaat koesteren! Het schijnt, dat de ontluikende, uiterst geringe interesse voor de stad zich meer uit in afkeuren dan in opbouwen. Initiatief is er niet. 't Is alsof men alles verwacht van den voorzitter van den gemeenteraad, een man die krachtens zijn ambt van assist.-resid. overkropt is met werk. Een dergelijke voorzitter *kan* zich, ook al omdat hij aan overplaatsingen is blootgesteld, beslist niet inwerken in de *groote* vraagstukken: volkshuisvesting, stadsuitbreiding, assaineering, watervoorziening, stadsreiniging. Die vraagstukken zouden moeten worden *bekeken* in hun onderling verband, vanuit één hoog standpunt. En dan *bestudeerd* en *beadviseerd* door terzake deskundigen, liefst één man (Menado is geen groote stad met haar vele perspectieven!) Nu schaft men een motorsproeiwagen aan en de leden van den gemeenteraad vinden dat al heel wat. Ik vind stofbestrijding natuurlijk een goeden maatregel .... maar als *deel* van een goed in elkaar sluitend *geheel*. Het

geheel ontbreekt te Menado! Men prutst, zeer ten nadeele van de burgerij!

Eigenaardig was het voor iemand, die pas uit Europa kwam, te zien, dat bezitters van fietsen hun eigendom kalm 's nachts buiten lieten staan en hoe op verschillende plaatsen in de stad — o.a. in de buurt der zeer fraaie klenteng — de varkens volle vrijheid van beweging werd gelaten!

Instellingen van onderwijs.

De gouvernements meisjes-normaalschool maakte op mij een alleronaangenaamste indruk: schoollokalen van bamboe, aarden vloeren, veel te dicht bezette slaapzalen, niets wat op afwatering van het terrein geleek, 'n septic-tank zonder afvoerpijp voor de gevormde gassen, geen personeel om te reinigen; ik heb diep medelijden met de dame, die aan het hoofd van die inrichting staat! Welk een hemelsbreed verschil met de gelijksoortige inrichting te Djocja! Begrijpt men dan niet, dat het leiden van zoo'n droevig boeltje onmenschelijk zwaar is? Beseft men ter bevoegder plaatse niet, dat daar naast schoolkennis heel veel andere nuttige kennis moet worden opgedaan? Weet men daar niet, dat een gouvernementsinstelling een *voorbeeld* dient te zijn, 'n voorbeeld ter navolging?

Gode zij dank, trof ik bij de „zusters" een meisjesschool aan, die gezien mag worden. Aan die school, die ± 500 leerlingen telt, is verbonden een fröbelschool, 'n naai- en knipcursus, terwijl naast het gewone onderwijs ook de mulovakken worden gedoceerd.

Eenvoudig, maar netjes was de „Pikat". Deze inrichting heeft tot doel het Minahassische meisje op te leiden tot huisvrouw. Er waren 14 meisjes, waarvan het grootste deel intern. Op de slaapplaatsen ontbraken klamboes, wat in een niet-muskietenvrij huis, een misdaad voor de bewoners is! Ik weet zeer goed, dat „men" dit niet als zoodanig voelt, maar „men" is vaak onwijs! Onwetendheid kan men niet meer voorwenden, want 't is al 25 jaar geleden, dat de groote Ross den noodlottigen invloed van muskieten op den mensch wereldkundig maakte. 't Is niet alleen te Menado, dat men zoo misdadig nonchalant is inzake muskietenbestrijding!

(*Wordt vervolgd*).

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(*Vervolg*).

Bali.

Derde dag.

Den volgenden dag bracht de auto ons reeds vroeg, eerst langs de Noordkust Westwaarts tot Boeboenan en daarna Zuidoostwaarts naar Moendoek. Daar wij tijdig uit Singaradja onze komst getelefoneerd hadden, vonden wij daar aankomende, na onderweg den tempel van Boeboenan bezichtigd te hebben, de rijsttafel gereed, in de hoog gelegen pasangrahan, te midden van een overheerlijken rozentuin. Maar eerst bracht een inlandsche gids ons naar een waterval, een kwartier loopens van daar. In een naburige kampong werd een gamelan bespeeld, waar wij natuurlijk na het eten een bezoek gingen brengen, evenals aan de passar, welke dien dag daar gehouden werd en alle verschillende typen der bevolking te zien gaf. Deze bestaat tegenwoordig, behalve uit de z.g. Bali-aga — de oorspronkelijke bewoners van het eiland, kenbaar niet alleen aan het ruw-hoekige gelaat en den forschen lichaamsbouw van den natuurmensch, maar ook aan hun primitieve kleeding: een lap om de lendenen gebonden, waarvan een slip, tusschen de beenen doorgehaald, achter in den band vastgestoken is — uit de *wong Madjopaït*, afstammelingen van de Javaansche Hindoe-emigranten, verdeeld in de bekende drie kasten van Brahmanen, Ksatryas Vaisas, met hun vele titels, terwijl het lagere vo de Soedra's, tot geen der kasten behoort — la de kust enkele Mohamedanen, van Java en Madu afkomstig, Sasakkers van Lombok en eenige C neesche handelslieden, die allen in de grootste e dracht, zonder in het oog loopende afscheidi samenleven. De Hindoe's vertegenwoordigen ver weg het mooiste type, forscher dan de meeste dendaagsche Javanen en minder bruin van ti Zoowel bij mannen als bij vrouwen blijft het b venlijf ontbloot, veelal met welriekende oliën i gesmeerd; alleen in de hoofdsteden ziet men th baadjes dragen, wat uit aesthetisch oogpunt oudere vrouwen zeker de voorkeur verdient — m bij feestelijke gelegenheden houden zij er van zi met kleurige weefsels en glinsterende sieraden behangen en natuurlijke, zoowel als in goud nagebootste bloemen in het haar te steken, wat bij volkssamenkomsten en -optochten een fleurig ef fect maakt.

Van Moendoek uit worden dikwijls tochten ge maakt naar de drie centrale meren: Tamblig Boejan en Bratan. Daar men die echter niet p auto bereiken kan, doch slechts over steile lan wegen wandelend of te paard en ons dit te lang zou houden, terwijl ons toch later de aanblik v een nog veel mooier meer wachtte, gaven wij er d voorkeur aan nog denzelfden middag tot Majo op den afgelegden weg teruggaande, van daar Zui waarts door te rijden over Tabanan, langs e prachtigen weg, waar wij dikwijls stilhielden, o fraaie vergezichten te genieten — naar Den Pas vroeger Badoeng genaamd, en daar in de goed ver zorgde pasangrahan te overnachten.

Vierde Dag.

Des morgens vroeg reeds ontvingen wij bezo van den Assistent-resident Zieck, een oude ken nog uit Den Haag, toen hij daar gedurende de ninklijke Jubileumsfeesten, als leidsman, was gevoegd aan den in Hotel Paulez vertoevenden S tan van Boeloengan, die zich, niet lang nadat weer in zijn land terug was, op zoò tragische w om het leven bracht.

Bij den heer Zieck logeerde diens neef, de Controleur van Makassar, van Genderen Stort, om het Balineesche belastingstelsel te bestudeeren. Beide kwamen ons uitnoodigen het avondmaal bij de familie te komen gebruiken, hetgeen wij natuurlijk dankbaar aannamen.

Des morgens gingen wij eerst het Museum van Balineesche bouwstijlen bezoeken, aan de *al- aloon* — middenplein van iedere plaats van eenige beteekenis — een mooi gebouw, dat inwendig ech ter nog geheel leeg is. Wat zou dit niet prachtig vullen zijn met Balineesche kunstprodukten, waar van sommige tegen vaste prijzen voor vreemdelin gen te koop, andere als typisch zuivere modellen aan de inheemsche kunstnijveren in bruikleen z den zijn te geven, met verschaffing desgewenscht van goed materiaal en doelmatige gereedschappen tegen kostprijs, onder beheer van een deskundig met de bevolking op artistiek gebied intens me levend directeur, zooals dit in de „openlucht-muse van Skandinavië met zooveel succes tot bevordering der volkskunst betracht wordt. Waarom kan dit in den Indischen Archipel niet hier en daar navolging vinden? Véél behoeft 't niet te kosten, terwijl de goede gevolgen er van onberekenbaar groot zouden zijn: ook voor het nageslacht, zoowel van Oosterschen als van Westerschen!

Ook reden wij naar de nabij gelegen Poera (tempel) Satrya, vroeger de grootste offerplaats der Badoengsche vorsten, welke thans nog door de bevolking hoogelijk vereerd wordt, al doet zij niets om het langzaam, maar zeker verval er van te verhoeden. Toen wij ons leedwezen over die verwaarloozing uitdrukten, antwoordde onze gids, een hoogstaand Baliër: „Maar wij hebben ook geen Radja meer, die ons hierin voorgaat en geregeld er toe aanzet!"

Zou 't nu niet op den weg liggen van het Nederlandsche Gouvernement om deze volks-veredelende taak der vroegere landsvorsten op zich te nemen? Kostbaar behoeft ook dit niet te zijn en hoezéér zou 't zoowel door ingezetenen als vreemdelingen gewaardeerd worden!

Toeristen moeten ook niet vergeten de bij het naburige dorp Kapal gelegen badplaats te bezoeken, waar zich een zeer merkwaardige offerplaats bevindt; een ruw in de rotsen uitgehouwen olifant, daarboven een tijger en op 't hoogste punt de afbeelding van een godheid, als beschermgeest der bronnen.

Zuid-Bali is vooral het land der beroemde tempelcomplexen van de gespleten soort, die de algemeene bewondering wekken, al hindert sommige gevoeligen de al te rijke, niet altijd fraaie versiering o.a. met bordjes uit de Regout-fabrieken. Toch maken ze in het drukke Oostersche bouwwerk dikwijls een aardig effect. De ongebreidelde tropische vegetatie van dit vruchtbare eiland heeft zeker den begaafden inboorling tot dergelijke overdaad gebracht. Wij behoeven ons echter niet blind te staren op die barokke architectuur, overwoekerd met ornament — natuur en volk doen der kunst op Bali een zware concurrentie aan! — daarnaast valt nog zooveel ongestoord te bewonderen. De ligging der poera's tusschen glooiende rijstvelden, met een bergwand tot achtergrond, ingesloten door een paar reuze-waringins, is altijd, door de uitnemende terreinkeuze, buitengewoon indrukwekkend, terwijl de *Meroe's*, in drie- en meervoudige verdiepingen, meest uit donker hout met zwart *idjoek*-daken opgetrokken pagode's, in hun architectonischen eenvoud altijd grootsch aandoen!

Na de rijsttafel, die in de verschillende pasangrahans zeer smakelijk wordt opgediend, vernamen wij, dat wij dien middag een lijkverbranding zouden kunnen bijwonen. Hoewel 't er slechts een paar was van eenvoudige kampongmenschen, wilden wij ons dit niet laten ontgaan. Vanuit onze auto, die tot vlak bij de brandstapel kon naderen, zagen wij het geheele verloop. Hoewel de naderende stoet met de verschillende typische attributen een schilderachtig geheel vormde, maakte de „plechtigheid" een allesbehalve plechtigen indruk, zij leek meer op een kermis dan op een begrafenis, vooral ook door de rondgaande kraampjes met allerlei versnaperingen, waaraan de aanwezigen zich te goed deden, terwijl de vlammen knetterden. Er werden drukke gesprekken gevoerd, niet 't minst door de lijkdragers, familie en vrienden van de overledenen — gewoonlijk worden eenige gebalsemd bewaarde lijken tegelijk verbrand, vanwege de hooge daaraan verbonden kosten — die op alcoholrijke palmwijn werden onthaald. De lijkverbranding moge opzichzelve hygiënisch zijn, de zich verspreidende dampen waren verre van aangenaam riekend.

Onze auto met inzittenden, die hoe langer hoe meer door nieuwsgierige Baliërs omsingeld werd, lokte heel wat bekijks en gepraat uit, zoodat wij blij waren, toen wij ons, na afloop van den „eeredienst" konden verwijderen.

Onze avond-samenkomst in de gezellig ingerichte assistent-residents-woning, waar verschillende Balische vrouwen hare kunstnijverheidschatten kwamen vertoonen en te koop bieden, was veel hartverwikkender. Wij roemden in strijd dit handwerk, dat vooral in Zuid-Bali artistiek bizonder hoog staat, een levende kunst, die er met liefde beoefend wordt. Wij raakten er eerst over uitgepraat, toen wij dezen stichtelijken avond besloten met een middernachtelijke wandeling naar de Samoer-baai, waar wij opnieuw de mysterieus-schoone tropische maneschijn bewonderden.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

19—25 MEI.

Pangeran Hangabehi †. Te Jogjakarta is overleden Pangeran Hangabehi, de oudste broeder van den Sultan. (Aneta, 25 Mei).

J. Luyt †. Te Nijmegen is overleden de heer J. Luyt, gep. kapitein der Inf. van het O.-I. leger.

A. Stoll †. Naar het *Vaderland* verneemt is te Malang overleden de heer A. Stoll, oud-administrateur der Mij. Wonoredjo. De overledene was in de suikerwereld op Java een zeer bekend persoon.

C. H. de Lussanet de la Sablonière †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 61 jaar overleden de gep. kapitein ter zee C. H. de Lussanet de la Sablonière, die o.m. in 1893 heeft deelgenomen aan krijgsverrichtingen in Tamiang, waarvoor hem het eereteeken met gesp werd verleend.

A. Vermaas †. In den ouderdom van 82 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer A. Vermaas, oud-gezagvoerder bij de Ned.-Indische Stoomvaart-Maatschappij.

Koloniale Raad van Curaçao. Bij Kon. besluit dd. 16 Mei zijn de heeren Ed. S. Lansberg en C. S. Gorsira J.P.E.zn. voor het loopende zittingjaar benoemd onderscheidenlijk tot voorzitter en ondervoorzitter van den Kolonialen Raad van Curaçao.

De Olympiade in 1928. Het comité, dat in Indië is opgericht onder leiding van den heer L. C. Westenenk, garandeert 150 duizend gulden voor de Olympiade.

Dr. H. A. van Andel. Den 29en April heeft de bekende zendingsman van Solo, Dr. H. A. van Andel, zijn vijf-en-twintigjarig ambtsjubileum gevierd.

Zendingsconsul. Ds. N. A. C. Slotemaker de Bruine, predikant te Bergentheim, is benoemd tot Zendingsconsul. De datum van zijn vertrek naar Indië is nog niet vastgesteld.

De bevolking der cultuurondernemingen. Naar de Deli Ct. verneemt, hebben alle ondernemers en groote werkgevers op Sumatra's Oostkust van het B. B. vragenlijsten gekregen met verzoek tot invulling, ten einde daaruit het door den heer Albarda in de Tweede Kamer verzochte overzicht van de economische positie en den belastingdruk der Inlandsche bevolking te verkrijgen.

Daarbij worden tal van cijfers gevraagd betreffende de betaalde arbeidsloonen, levensstandaard, toeslag op rijst, enz. in de jaren 1913, 1920 en 1923, welke gegevens dan op Java verwerkt zullen worden.

De Communistische partij. Bij de bestuurswisseling heeft de heer Semaoen als vertegenwoordiger van de Indonesische zusterpartij zitting genomen in het bestuur der Communistische partij. — In kieskring VI ('s-Gravenhage) en ook in andere plaatsen, is Hadji Misbach te Merauke (Nieuw-Guinea) geplaatst op de candidatenlijst voor de a.s. Tweede Kamerverkiezingen.

De Landvoogd niet naar Palembang. Volgens een Anetatelegr. dd. 23 dezer gaat het bezoek van den Landvoogd aan Palembang in September a.s. niet door.

Universiteit te Leiden. Candidaats-examen Indisch recht, de heer D. de Boer.

Overeenkomst met de Kon. Paketvaart-Mij. De nieuwe Paketvaart-overeenkomst, welke in de thans geopende zitting van den Volksraad in behandeling zal komen, houdt in een verhooging met 17 pCt. van de vergoeding voor het postvervoer en met circa 30 pCt. van de tarieven voor het vervoer van gouvernementspassagiers en gouvernementsgoederen, welke tarieven in het loopende contract nog staan op hetzelfde niveau als vóór den oorlog. (Aneta, 23 Mei).

De Indische Postschool te Leiden gesloten. Het *Vaderland* van 25 dezer deelt mede: De Indische Postschool zal met ingang van 1 Juni worden gesloten. Zooals indertijd reeds is medegedeeld, is de opleiding van surnumerairs tot controleur bij den Indischen Post- en Telegraafdienst opgeheven, waardoor deze school overbodig is geworden. Morgen wordt de laatste leerling geëxamineerd. De leeraren, die aan deze school werkzaam waren, zijn reeds geleidelijk naar hun vroegere standplaats bij den Post- en Telegraafdienst in Indië teruggekeerd. De directeur, de heer Hardeweg, is

Haarlem en Omstreken.

de eenige onderwijskracht, die tot het laatst toe aan de postschool is verbonden geweest. De Postschool is ruim 10 jaar te Leiden gevestigd geweest.

Vliegongevallen in Indië. In 1924 hadden in Indië 22 vliegongevallen plaats, waarbij geen enkel, dat ernstig persoonlijk letsel veroorzaakte.

Bevorderd. De luitenant-kolonel der inf. van het O.-I. leger H. L. la Lau is bevorderd tot kolonel.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Congres van Boedi Oetomo.

Vrijdagavond 10 April ving in de pendoppo van de Sociëteit Hadiprojo te Solo het congres van Boedi Oetomo aan. Het congres, onder voorzitterschap van den heer *Woerjaningrat*, werd o.a. bijgewoond door afgevaardigden van 33 afdeelingen en vertegenwoordigers van een 16-tal Inlandsche vereenigingen. *De Locomotief* (11, 14 en 15 Apr.) geeft een uitvoerig verslag van het behandelde.

De politieke actie faalde door gebrek aan belangstelling. Het afgetreden hoofdbestuur was min of meer moedeloos op het resultaat van 8 jaren politieke actie: bijna niets was bereikt. De vereeniging wordt voor revolutionnair aangezien. Wat kunnen we doen? De *politieke actie* op het tweede plan brengen en ons meer gaan concentreeren op *cultureele ontwikkeling*, adviseert het H.B. bij monde van den heer *Soetopo*. Dat advies bevredigt eigenlijk niemand. Verschillende afdeelingen droegen hare afgevaardigden op tegen het H.B.-voorstel in te gaan en op versterking der politieke actie aan te dringen. Van overal vandaan klinken de stemmen, die zich tegen B. O.'s tijdelijke retraite van het politieke terrein verzetten, want als terugtrekken wordt algemeen het H.B.-voorstel opgevat. Het verzet is vrijwel algemeen. Ten slotte werd in een *motie* gezegd, dat streven naar cultureele opheffing op den voorgrond zal staan. Over de politiek zegt de motie niets. Het nieuwe H.B. kreeg bij zijn geboorte de *cultuur-motie* mede. Deze is echter zoo gesteld, dat men er vrijwel mee doen kan wat men wil. De personen van het nieuwe bestuur zijn er intusschen borg voor, dat zij niet zal worden opgevat als een aanwijzing om de politieke actie op den achtergrond te dringen. En terecht — meent *De Loc.* (18 Apr.) —. Wie werkelijke ontwikkeling des volks wil, behoeft daartoe de actieve medewerking des volks en deze is in het Oosten evenmin als in het Westen te krijgen, zonder dat ieder oogenblik weer opnieuw duidelijk wordt, dat het volksbelang gediend wordt. Deelname aan het politieke leven, in locale ressorten zoogoed als in de landsvergaderzaal, is nog altijd een der beste middelen om voortdurend te doen blijken op welke wijze een organisatie meent de belangen van een bevolkingsgroep te kunnen dienen. Wanneer het huidige hoofdbestuur uit de discussies op het Solosche congres geleerd heeft, dat de cultureele opheffing, noodig voor de bereiking der nationale onafhankelijkheid, mede gediend wordt door actief deelnemen aan het politieke leven overal waar dit zich uit, dan zullen de Solosche discussies voor Boedi Oetomo *een nuttige les* inhouden, waarvan niet alleen B. O., maar ook Indië zal profiteeren.

Belangrijker nog dan de motie over cultuur en politiek, acht „De Loc." het besluit, waarbij *de zetel van het hoofdbestuur wordt verplaatst van de Vorstenlanden naar Semarang.* Boedi Oetomo's hoofdbestuur, dat naar algemeene opvatting niet ongevoelig was voor de invloeden van de Vorstenlandsche hoven uitgaande, onttrekt zich door de verplaatsing naar Semarang aan die invloeden. Hierdoor komt de vereeniging als zoodanig in menig opzicht vrijer te staan, vrijer tegenover het Indische gouvernement. Bovendien neemt zij daardoor een wapen uit handen van die partijen in de Inlandsche samenleving, welke zich te voren reeds geheel hebben losgemaakt van den invloed, welke van Jogja en Solo nog altijd uitgaat. De gevolgen van deze overplaatsing zijn nog niet direct te overzien. Voor de hand ligt evenwel, dat er de beteekenis aan moet worden toegekend van een poging om B. O. te maken tot een vereeniging van Inlandsche intellectueelen, die zich niet langer gebonden achten aan de tradities, waarin zij, die B. O. in een vroegere periode leidden, waren opgegroeid. De tegenwoordige samenstelling van B. O. motiveert ongetwijfeld deze gewijzigde houding.

Ten slotte merkt „De Loc." op, dat de afgevaardi[...] van Sumatra's Oostkust de zaak waarvoor hij s[...] („*De koelies ter Oostkust*", „De Loc." 15 Apr. blz. [...] geen goed gedaan heeft door de *reeks van onjuisthe[...]* door hem gedebiteerd. Wat hij zeide over overto[...] kosten was onjuist, wat hij zeide over de loonen [...] gedeeltelijk onjuist, gedeeltelijk onvolledig, wat [...] zeide over den werktijd was onjuist of onvolledig. [...] betreft hier alles zaken, welke, hetzij bij ordonn[...] hetzij bij vrij algemeen bekend rondschrijven, zijn [...] regeld en bovendien door arbeidsinspectie en be[...] stelselmatig worden gecontroleerd. „De Loc." hoop[...] deze afgevaardigde een volgend maal beter ged[...] menteerd ter vergadering zal verschijnen.

De Kolonisatiepolitiek der Indische Regeering. De agrarische kwestie.

Naar aanleiding van een door de Tweede Kam[...] de behandeling van het vraagstuk der poenale s[...] gedaan verzoek, om een uiteenzetting te mogen o[...] gen van de door de Indische Regeering gevolgde [...] *nisatiepolitiek,* verzocht de Minister van Koloniën [...] den Gouverneur-Generaal deze aangelegenheid in [...] zette beschouwing te doen nemen en de noodige [...] gevens te verstrekken, opdat op overzichtelijke [...] aan het verlangen der Kamer zou kunnen worden [...] daan. Na overweging van de terzake uitgebrachte [...] viezen heeft de G.-G. zijn goedkeuring gehecht aan [...] ten aanzien van de kolonisatie in de toekomst te [...] gen gedragslijn, en deze in een *circulaire (De Loc.* [...] Apr.) ter kennis doen brengen aan de hoofden [...] Gew. Bestuur. Wij vermelden enkele gedeelten:

Landbouwkolonisatie zonder meer en uitsluitend [...] overheidswege kan uit economisch oogpunt noo[...] worden geacht voor zoover daaraan de bedoeling [...] grondslag ligt om enkele gedeelten van Java te ont[...] ten van behoeftige gezinnen. Maar bovendien kan [...] strekken tot bevordering van de ontginning en ontw[...] keling van de streek waar gekoloniseerd wordt.

Elke vorm van kolonisatie zal alleen op steun [...] de zijde der ondernemingen kunnen rekenen, ind[...] de beheerders ervan er rechtstreeksch voordeel [...] zien; ook dus, indien zij door het stellig vooruitz[...] dat de poenale sanctie niet tot in lengte van dagen [...] handhaafd zal kunnen blijven, verplicht zullen zij [...] trachten om zich in de toekomst op de goedko[...] wijze van arbeidskrachten te verzekeren, waarbij [...] in vele gewesten ernstig zal moeten worden ove[...] gen *of niet het profiteeren van nabijheid van* [...] *van werkwillige, landbouwende Javanen verre te* [...] *kiezen is boven het aanwerven op Java van armo[...]* *Inlanders.* Voor de tabakscultuur ter Oostkust van [...] matra, waar geen gelegenheid bestaat kolonisatie [...] bevorderen buiten de ondernemingen, omdat alle [...] elkaar grenzen, acht de Landvoogd het gewenscht [...] nu tot voorbereiding van een betere regeling over [...] gaan. Het is namelijk geenszins uitgesloten, dat de [...] schillende maatschappijen genegen zullen zijn [...] nu voor irrigatie geschikte terreinen af te staan [...] kolonisatiedoeleinden, indien daartegenover de [...] kering van de Regeering kan worden gesteld, dat [...] bestendiging van de tabakscultuur ter Sumatra's O[...] kust wenscht, d.w.z. dat niet later, bij het ver[...] van de nu loopende concessies, de beschikbaar [...] mende gronden ook voor andere cultures dan [...] door de betrokken zelfbesturen zullen worden [...] geven.

Tot onderzoek van alle met het kolonisatievraagstuk [...] samenhangende kwesties, in elk gewest waar kolon[...] satie van Javanen reeds plaats heeft of dient te wor[...] den bevorderd, ter overdenking, voorbereiding en uit[...] voering van maatregelen op dit gebied en voor de [...] ming van den eventueel noodig geachten steun van [...] overheidswege, zal het naar de meening van den Land[...] voogd aanbeveling verdienen *gewestelijke kolonisatie-* *comité's te organiseeren,* bestaande uit vertegenwoor[...] digers van alle betrokken diensten en particuliere [...] personen, derhalve b.v. uit irrigatie-ingenieurs, direc[...] teuren van locale werken, indien aanwezig, landbouw[...] kundigen, medici, bestuursambtenaren, planters en Ja[...] vanen. Den hoofden van Gew. Bestuur wordt ten slotte [...] verzocht om, voor zoover het hun gewest aangaat, in [...] den aangegeven zin den arbeid ten dezen te willen [...] voorbereiden en regelen en de Regeering t.z.t. met de [...] uitslag van hun bemoeienissen in kennis te stellen.

Op het Congres van Boedi Oetomo werd een motie [...] aangenomen (*De Loc.* 15 Apr.), waarin *B. O. zich uit-* *spreekt tegen I. E. V.-kolonisatie, waar ook in Indië* [...]

Op den partijdag der C. E. P., den 9den en 10den [...] April te Weltevreden gehouden, werd door den heer [...]

Dijkema een rede gehouden over *„De agrarische kwestie in Indië"* (*De Loc.* 15 Apr.). Spr. beschouwt de Indo-Europeaan als landskinderen. Hun grondrechten moeten behoorlijk verzorgd worden. Er is geen rechtsgrond aan te wijzen, waarom zij van het grondbezit zouden kunnen worden uitgesloten. De Regeering — zoo resumeert spr. zijn rede — brenge haar hooge taak van een politiek van redelijke verplichting van hulp en opbouw tot uiting, in het scheppen van gelegenheid van het groot-kapitaal tot het productief maken van Indië's woeste gronden, in de zorg voor de economische ontwikkeling der bevolking en de bescherming harer rechten, in de [illegible]artiging van de nooden der Indo-Europeanen. *(Applaus).*

De heer *Ottolander* is het in vele opzichten eens met de door den heer Dijkema aangegeven beginselen, doch ziet de oplossing van vele moeilijke zaken in de samensmelting der onderscheiden rassen tot één volk. De Indo-Europeaan moet zich geheel en al beschouwen als kind des lands. Hij moet zich gelijk willen stellen met den Javaan. Wanneer de inheemsche planter aanwijzingen kan krijgen van de proefstations, dan zal hij wel net zoo goede resultaten kunnen krijgen als de Europeesche planter. Spr. meent dat de Regeering geen irrigeerbare gronden aan Europeanen mag geven.

De heer *Wiebenga* waarschuwt voor de opvattingen van den heer Ottolander. De Indo-Europeaan moet niet dalen tot het peil van den Inlander, maar deze moet worden opgeheven tot het peil van den eerste. In handel en industrie moet de Europeaan in de eerste plaats zijn middel van bestaan zoeken.

De heer *Dijkema*, de verschillende sprekers beantwoordend, merkt op, dat de mislukking van den Europeeschen klein-landbouw tot nu toe niet lag in de uitgestrektheid van het te bewerken terrein, maar in de menschen zelf, die technisch onvoldoend voorbereid aan den arbeid togen. Hij zou de moeilijkheid om het begrip Indo-Europeaan te definieeren, willen ontgaan door te spreken van minvermogende Europeanen. In *het belang van de Indo-Europeanen acht hij, dat er in hun midden opkomt een flinke boerenstand.* Het I. E. V. ziet dit gelukkig ook in.

Eenzijdigheid.

In de „N. R. Ct." is o.m. betoogd dat te Leiden ontbreekt een stuk onderwijs, dat den leerlingen het *„op intieme kennis gegronde besef bijbrengt van het groote gewicht der groote cultures, nijverheid en mijnbouw voor de bestuursmogelijkheid van Indië en den stoffelijken en zedelijken welstand zijner bewoners."* Deze opmerking onthult voor de *Deli Crt.* (22 April) een leemte in de opleiding van onze Indische ambtenaren. Het klinkt onwaarschijnlijk dat die leemte naderhand aangevuld kan worden, wanneer de opgeleide eenmaal propvol gestampt is met allerlei andere, op zichzelf nuttige zaken, die echter nooit de stoffelijke basis kunnen vormen waarop een nieuwe ontwikkeling kan worden opgetrokken. Omdat de nervus rerum, de zenuw die de beweging doet ontstaan, er in ontbreekt. Voor de leer der tegenwoordige levensbronnen van Indië is geen afzonderlijke hoogleeraar. De „D. C." wil natuurlijk de waarde van kennis van het Sanskriet, het Arabisch, de archaeologie en de oude geschiedenis van Ned.-Indië niet onderschatten, maar voor bekwame ambtenaren is er toch nog wat anders noodig. In deze leemte — zoo vervolgt het blad — schuilt voor een goed deel de verklaring van zooveel dilettantisme, zoveel tegenstrijdigheid ook in de, ongetwijfeld goed-bedoelde pogingen van onze bestuursambtenaren om de hen toevertrouwde gebieden economisch vooruit te helpen. We kennen daarvan allen voorbeelden, hoe de eene bestuurder het plotseling in zijn hoofd krijgt de veeteelt aan te moedigen, een industrie te steunen, en hoe zijn opvolger met één slag al dat werk ongedaan maakt en het weer over een anderen boeg gooit. Met het gevolg dat de bevolking, die blijft, weinig vertrouwen heeft in de voorlichting van hare bestuursambtenaren op dit speciale gebied. Afgescheiden van de vraag Leiden of Utrecht, dient in deze gaping zoo spoedig mogelijk afdoend voorzien te worden.

De Ombilin-mijnen.

Het *Soerabajasch Hbl.* (18 April) bespreekt de bedrijfsresultaten van de *Ombilin steenkolenmijnen* over 1924. Een groot deel der Ombilin kolen wordt voor Gouvernementsdiensten gebruikt: Staatsspoor, Marine, B. O. W. enz. Toch nam in 1924 ook de omzet aan particulieren met 44.000 ton toe. Het jaar 1924 gaf een verlies van *ƒ* 170.000; dit verliescijfer wordt verkregen nà de afschrijving en nà aftrek van 6 pCt. kapitaalsrente. De productie der mijnen steeg van 500.000 ton in 1923 tot 600.000 in 1924. Een contractant kostte in 1923 *ƒ*1.56 per dag, in 1924 *ƒ*1.34; voor de dwangarbeiders bedroegen deze cijfers resp. *ƒ*0.88 en *ƒ*0.79, voor de vrije arbeiders *ƒ*0.90 en *ƒ*0.86. Het resultaat, dat na met afschrijving en kapitaalsrente rekening te hebben gehoden, nog een flink overschot aan 's Lands schatkist ten deel valt, zal waarschijnlijk in 1925 worden bereikt. Over het algemeen verkeeren de Ombilinmijnen niet in een gunstige conditie om te kunnen concurreeren. De kolen zijn niet van eerste kwaliteit, de zelfkosten zijn hoog, tengevolge van het dure transport naar Emmahaven, en Emmahaven is geen groote beteekende Oceaanhaven. Om betere resultaten te bereiken, denkt men de productie te vergrooten en de zelfkosten te verlagen. De vraag is echter of dit mogelijk is. De arbeidsloonen zijn vrij goed en allerlei bijkomstige maatregelen zijn zeker ten behoeve van de groote arbeidersbevolking noodig: medische verzorging, veiligheidsmaatregelen, behoorlijke huisvesting, kleeding, enz. Sommigen zien toekomst in het maken van een *afvoerweg voor de kolen naar de Oostkust* van Sumatra. Het „Soer. Hbl." meent, dat inderdaad aan de Oostkust betere verkoopskansen zouden bestaan. Er zijn echter twee onoverkomelijke bezwaren. De kosten van zoo'n verbindingsweg, nieuwe emplacementen met alles wat daarbij hoort, zijn zoo geweldig, dat de zelfkosten der kolen nog sterk zullen stijgen. Deze nieuwe afzethaven zou moeten concurreeren tegen Sabang, aangezien beide kolenstations aan denzelfden zeeweg zouden liggen en de schepen zouden dáár bunkeren, waar de beste kolen tegen de laagste prijzen verkrijgbaar zouden zijn.

Vervolgens betoogt het „Soer. Hbl.", dat altijd van remmenden invloed op de resultaten zal zijn, dat de Ombilinmijnen een staatsbedrijf zijn met een „stroeve" exploitatie. Het blad wijst er op dat *het stelsel van „gemengde bedrijven"* vele voordeelen biedt: particuliere bedrijfsvoering en de staat, de gemeenschap, groot-aandeelhouder. Het zou — zoo besluit het „S. H." — aanbeveling verdienen eens na te gaan de voordeelen en ook de nadeelen van de omzetting van het Ombilinsteenkolenbedrijf in een z.g. „gemengd bedrijf". We geven als een voorloopig oordeel, dat vermindering van risico gepaard zoude gaan met grooter *efficiency.* Dat ondanks het gebrek aan soepelheid de bedrijfsuitkomsten over 1924 zooveel gunstiger zijn dan die over 1923 mag den leiders zeker tot eere strekken.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het vertrek van een bemind Regentenpaar.

Den 5en Januari van dit jaar, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 7 Januari 1925, was het voor den Regent van Lebak, Raden Adipati Aria Soeriadipoetra en zijne echtgenoote, de laatste dag, dat dit Regentenpaar in de Regentswoning te Rangkas Betoeng (Bantam — Java) verblijf hield.

Al was die plaats ook niet de geboorteplaats van den Regent, wanneer men er gedurende 40 jaren heeft verblijf gehouden, kon het niet anders of dat vertrek moest van weemoedige gevoelens vergezeld gaan.

Er zijn niet veel personen meer in leven die het officieele feest bij het optreden van den Regent in de Kaboepatan van Lebak, vergezeld van de Raden Ajoe, hebben bijgewoond, welke plechtigheid plaats had korten tijd nadat de ramp van Krakatau West-Java had getroffen.

Deze hooge en trouwe Inlandsche landsdienaar was de oudste zoon van den vroegeren Regent van Lebak en de oudste dochter van den Regent van Garoet.

Het was op bovengemelden dag, in den vroegen morgen, zeer druk in de Kaboepatan, waar, behalve de Inlandsche ambtenaren met hunne dames, vele particulieren en veel desavolk, ook van buiten het Regentschap, verzameld waren en op die wijze blijk wilde geven van hunne sympathie en hunne genegenheid voor het vertrekkende echtpaar en zeker niet het minst voor den scheidenden gepensionneerden Regent, dien men nog eens wilde zien.

Aan het station waren bij het vertrek tegenwoordig tal van Europeesche ambtenaren, ingezetenen van Rangkas Betoeng, planters uit den omtrek en vele personen meer.

De trein bestond uit 3 wagons, gevuld met Inlandsche pryajis en hunne dames en verder alle belangstellenden, die het Regentenpaar naar Batavia uitgeleide wenschten te doen en dat den volgenden dag naar Garoet vertrok, alwaar het zich wil vestigen, zooal niet voor goed, dan toch voorloopig.

De 5e Januari 1925 was voor den Regent en zijne echtgenoote een zonnige dag in beider leven.

Een inlandsch ambtenaar, die zich in dienst vergreep.

In de maand November van het vorig jaar werd reeds in de „Perniagaän" melding gemaakt van he... slag uit 's lands dienst van Mas Soeparman, Patih van Brebes, om reden hij in zijne vorige functie van Wedono van Slawi (Tegal) zich ten eigen bate had vergrepen aan de onder hem berustende gelden, bestaande uit ƒ 4000.—, welke als schadeloosstelling aan de bevolking moest worden uitgekeerd wegens de voor de irrigatie benoodigde gronden.

En voorts nog ƒ 3000.— van het bestuur, welk bedrag bestemd was voor de oprichting van een rijstschuur in de desa.

De fraude werd, volgens mededeeling, voorkomende in de „Perniagaän" van 7 Januari 1925, ontdekt, nadat de benoeming tot Patih van Brebes had plaats gehad en men bij den vervangenden Wedono van Slawi van verschillende zijden inlichtingen had gevraagd ten opzichte van de in bewaring genomen kasgelden, doch die daarop geen antwoord had kunnen geven.

Daarop werd de Patih gehoord, die onmiddellijk zijne schuld bekende.

Van de omstandigheid, als zouden ten deze de gelden bij vergissing in de zak van den Patih terecht zijn gekomen, mag men in dit geval dus niet spreken, maar niettemin vindt men het toch zeer jammer dat het gebeurde heeft plaats gehad.

Want de Patih was een geschikt landsdienaar en kon niet lijdelijk blijven, wanneer men hem om geldelijke hulp vroeg of wanneer personen, die in werkelijken nood verkeerden, zijn bijstand inriepen.

Persoonlijk had hij het geld niet, doch trachtte dat elders te vinden, waarvoor hij zich, ter wille van anderen, bijzonder inspande, met het ongelukkig gevolg dat hij zich, om toch anderen te helpen, aan de onder hem berustende gelden vergreep.

Over zijn eigenlijk dienstwerk heeft men niets dan lof, hetgeen niet behoeft te verwonderen, in aanmerking genomen het feit dat hij van de school tot opleiding van Inlandsche artsen afkomstig is.

De Landraad heeft den Patih van Brebes tot 5 maanden gevangenisstraf veroordeeld, doch men hoopt dat hij, na het verstrijken van zijn straftijd, nog zal kunnen worden geholpen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De gemalin en de bijvrouwen van den gewezen Keizer van China Suan Tong.

In de „Perniagaän" van 7 Januari 1925 zijn eenige mededeelingen overgenomen uit een der Japansche nieuwsbladen, waarin het een en ander wordt vermeld met betrekking tot den toestand, waarin op het oogenblik de gemalin en de bijvrouwen van den gewezen Keizer van China verkeeren.

Volgens de berichten in dat blad, waarvan echter de naam niet is opgegeven en men dus niet zeker weet of aan die berichten vertrouwen kan worden geschonken, zou op den avond van 3 December 1924, in het Japansche legatiegebouw te Peking, eene samenkomst hebben plaats gehad van een 50-tal dames uit de aldaar aanwezige hooge Japansche ambtenaarswereld en van de toonaangevendste Japansche handelaren, op welke samenkomst ook de gewezen Keizer met de gewezen Keizerin en eenige bijvrouwen verschenen.

Hunne vroegere hooge positie in aanmerking genomen, schenen de Japansche dames, die de gewezen Keizerin nog nooit hadden gezien, bij het begin van de ontmoeting een weinig onhandig, doch de beleefdheidsvormen werden in acht genomen en bleef men, volgens het gebruik, op een zekeren afstand staan.

Door die vormelijkheid blijkbaar gunstig gestemd, ging de gewezen Keizerin op de Japansche dames af en sprak hare vreugde uit over het voorrecht de Japansche dames wederom eens te zien, nadat nu al sedert 2 jaren geene ontmoeting had plaats gehad.

Voorts sprak zij over een aantal andere zaken, waaruit duidelijk hare goede stemming op dien avond bleek en werden, op uitnoodiging van de gemalin van den Japanschen gezant, al de dames verzocht in een daarvoor bestemd vertrek te komen voor het maken van een foto, als herinnering aan de bijzondere gebeurtenis.

Op die foto komen de beeltenissen van de ex-Keizerin en bijvrouwen van den gewezen Keizer voor.

In haar gesprek met een der dames liet de ex-Keizerin, volgens den schrijver, duidelijk uitkomen, dat hare tegenwoordige positie niet veel verschilde ... den vrijen burger.

Van het dragen van eene staatsiekleedij, zooals ... tijds, was geen sprake meer, terwijl zij verplicht ... haar haardracht zelf op te maken, die dientengevolge in vergelijking met den haartooi der andere meer... kwame dames, niet zoo netjes was.

Wellicht komt nog eenmaal de dag, zeide zij, dat ... verplicht zoude zijn, eigenhandig hare kleedij te ... ten maken.

Over het algemeen gaf zij de voorkeur aan de ... dellen, welke in de Bwantjoestreken worden gedr... en waarheen zij zich, als afkomstig uit dat ged... van het land, nog eens hoopte te begeven.

Verder sprak zij over den gewezen Prins-Regent S... Tjin Ong, die, tengevolge van de in omloop zijnde ... ruchten over zijn persoon, vele slapelooze nach... doorbracht, doch thans, in verband met de goede ... trekkingen met de Japansche Legatie, weder r... kon slapen.

De ex-Keizerin prees alles wat zij bij de Japan... Legatie had gezien en de regelingen die er heersc... daaraan de hoffelijke mededeeling toevoegende, d... ten deze weinig verschil bestond met den toes... zooals zij die in de vroegere Keizerlijke paleizen ... gekend.

Volgens den schrijver waren deze uitlatingen ... recht gemeend en was het, tot groote vreugde van ... Japansche dames, duidelijk merkbaar, dat de vrie... lijke gedachten der ex-Keizerin de uiting waren ... een oprecht gemoed.

De echtgenoote van den Japanschen gezant was z... zoodanig onder den indruk daarvan, dat zij een... minuten wachtte, alvorens zij kon antwoorden.

Het gelaat der ex-Keizerin is, volgens den schrij... van zoodanige buitengewone schoonheid, dat het m... lijk is haar's gelijke te vinden, terwijl het uiter... voorkomen der bijvrouwen daarmede in geene ver... lijking mag komen.

Volgens de berichten treedt de ex-Keizer steeds ... welwillend tegenover zijne gemalin en de bijvro... op en weet hij met den juisten tact de eensgezindh... te bewaren.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzic...

Handel, Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

Als uitgave van het Departement van Landbouw (... Handel) te Buitenzorg is verschenen het verslag om... handel, nijverheid en landbouw van Ned.-Indië gedure... 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Aan het algemeen overzicht wordt het volgende ... leend. Voor den *exporthandel* was 1924 een niet ... voordeelig jaar. Men kan zeggen dat in 1924 al ... Indische producten, niettegenstaande de malaise, vlot... afzet gevonden. In vele opzichten gaf de *invoerha...* gedurende 1924 nog weinig bevrediging. Wel was ... en daar eene verbetering te bespeuren, doch van ... algemeene opleving kan nog niet gesproken wor... Wat de koopkracht van de bevolking betreft, veel ... betering viel hierin ook gedurende 1924 niet te be... ren. Weliswaar brachten verschillende producten w... ... mooie prijzen op, doch den Inlander kwamen ... in het algemeen niet ten goede. Voor de *landb...* *nijverheid* was het verslagjaar een zeer gunstig ... daar de prijzen van onze producten over het alge... zeer hoog waren, en ruime winstmarges lieten. Voor ... *Ned.-Indische nijverheid* is 1924 wederom minder g... stig geweest, een gevolg zoowel van bezuiniging als ... concurrentie. Alles bijeengenomen is het jaar 1924 ... de *scheepvaart* weinig bevredigend geweest, al ... ook hier onmiskenbare teekenen van opleving. ... *spoor- en tramwegen* was 1924 in het algemeen g... stiger dan het voorafgaande jaar, een gevolg o.a. van ... toenemende afvoeren van producten, vooral van s...

De Indische Mercuur.

No. 21 (22 Mei). Landrente-aanslag en minim... grondhuurprijzen, door Mr. H. D. Rubenkoning. — ... toekomstige rubberpositie. — De economische toest... van de Oostkust van Sumatra gedurende het jaar 1924 ... — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen ... op Java en Madoera door particulieren. — Kultuur... berichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen ... — Financieele berichten en verslagen, zoomede de ... overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handels... museum van het Koloniaal Instituut geeft een literatuur... opgaaf over aetherische oliën, geneesmiddelen, gomme... voedingsmiddelen, vruchten, enz.

Een rubber-prijsvraag.

bovengenoemd Ind. Merc.-Nr. leest men: De propa-
a-afdeeling van de Internationale Vereeniging voor
rubber- en andere cultures in Ned.-Indië heeft de
ende prijsvraag uitgeschreven:
n oplossing te vinden ter voorkoming van het uit-
en op vochtig asfalt, modderige keibestrating, enz.
het gebruik van crêpe-rubberzolen, waarbij de voor-
en van het gebruik dier zolen behouden blijven.
ls hoofdprijs wordt uitgeloofd een bedrag van
00.—; een bedrag van ƒ 500.— staat verder ter be-
kking aan de jury ter toekenning van prijzen aan die
ndingen, welke verdienstelijke elementen bevatten.
le inzendingen moeten uiterlijk 15 Maart 1926 in het
zijn van de propaganda-afdeeling der Internationale
niging voor de rubbercultuur in Ned.-Indië, alwaar
e inlichtingen omtrent deze prijsvraag gaarne wor-
verstrekt.

Kerk en Zending.

nt-Claverbond. Juni '25. De dans bij de Java-
door A. Soegija S.J. (met ill.). — Het roofnest in
ergen, door J. Dieben S.J. — Mohammed. Een kijkje
in leven (vervolg), door G. Vriens S.J.
e Macedoniër. Mei '25. Heden en toekomst van
onderwijs op Soemba, door P. J. Lambooy. — Inter-
nale Zendingsraad, door Bn. van Boetzelaar. —
ingsconventie te Washington, 28 Jan.—2 Febr. '25.
ze Missiën in Oost- en West-Indië. Mei
Van de Missie der Paters Carmelieten in Oost-Java
adoera, door B. — Apost. Prefectuur van Banka en
on, door P. Dr. M. Erwich. — Indisch Katholicisme,
S. Kalff. — Apostolisch Vicariaat van Suriname.
Karaïb en zijn taal, door W. Ahlbrinck (vervolg). —
ulptroepen der Missionarissen in Suriname, door
Boomaars.
manak Missiehuis Tilburg 1926. „Ont-
U mijner"! (melaatschen op de Kei-eilanden), door
Cappers. — Op verkenningstocht in het binnen-
van Nieuw-Guinea, door Pr. J. van den Bergh. —
en ander over Tanimbareeschen landbouw, door
n Roessel. — Vormreis door Noord-Celebes, door
W. Panis.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

oofdzakelijke inhoud van No. 42. Schade door nat-
boorders veroorzaakt in Coca-aanplantingen, door
- Hevea-zaad als plantmateriaal (vervolg). — Rici-
door W. A. Schrauwen. — Een Rhizoctonia-ziekte
Vigna Hosei, door v. W. — Reorganisatie der berg-
ures op Java. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche
— Muggen en cocospalmen.

Tijdschrift voor Econ. Geographie.

het 15e Nr. geeft de hr. J. W. J. Wellan het slot
„Een tournee in het Palembangsche vóór honderd
met gebruikmaking van nagelaten papieren door
Resident E. L. de Sturler.

orte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

15 (van 3 April) bevat o.m. De handel van Neder-
met Ned.-Indië gedurende 1924. — De marktsituatie
Java-Robustakoffie in Ned.-Indië gedurende 1924.
15 (10 April). Overzicht van de productenmarkt
va en Madoera gedurende het eerste kwartaal van
— De handel van Nederland met Ned.-Indië ge-
1924 (slot). — De rubbersituatie in 1924.
No. 16 (17 April). Overzicht van de markt voor kolo-
producten op Java en Madoera gedurende het eerste
taal van 1925 (vervolg). — De theemarkt gedurende

Orgaan der Ned.-Ind. Officiers Vereeniging.

den inhoud van jaarg. '25, No. 3. Ons tienjarig be-
(slot). — Het Verre Oosten in 1924, door W. J.
die. (I. De onafhankelijkheidsbeweging in de Phi-
nen. II. De uitsluitingskwestie in Californië. III. De
sch-Chineesche betrekkingen en het Russisch-
sche verdrag van 31 Mei 1924. — In een volgende
oortzetting: IV. De Russisch-Japansche onderhan-
gen. V. De burgeroorlog in China. VI. De Nieuw-
a-concessie). — Arbeidsbemiddeling, door L. B. —
ding, oefening en beoordeeling, door J. C. A. Ban-
— Een en ander over eereschulden, door v. d. B.
kele losse gedachten over opleiding van jonge
ren, door R. C. — Weerbaarheid, plicht. — Uit de
n periodiek.

Oedaya (Opgang).

1925. Titelplaat: De waterwerken bij Koedoes. —
and en Indonesië. Rede, uitgesproken door R. M.
oeroto (slot). — Historisch overzich van het ont-
en de ontwikkeling van de vereeniging „Madi
Poerno", samengesteld door haar Bestuur (vervolg). —
Het zedelijk ideaal van een Indonesischen ontdekker (nl. Mohammad Hamzah Harahap, die een bestrijdingsmiddel tegen lepra heeft gevonden), door J. B. Sitanala. — Indrukken van de „Buitengewesten" Deli-Medan, door H. F. Tillema (vervolg).

Indonesia Merdeka.

3e jaarg. No. 2 (April '25). In memoriam Ismael Mangoenprawiro. — La verité est en marche. — Twee Nederlanders aan het woord (Minister De Graaf en.... Noto Soeroto). — Nationale aanspraken (slot).

Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned.-Indië

No. 4 van jaarg. II (1 April '25) bevat o.m.: Oud en nieuw in zake het opium, door M. Th. Koks (vervolg). — Oleum Chenopodii, door M. Duyster. — Iets over de biologische reiniging van afvalwater, door N. A. Roozendaal. — Bepalingen van scheepvaartmaatschappijen betreffende het vervoer van chemicaliën en gevaarlijke stoffen, door M. Duyster.

Vrijzinnig Weekblad.

8e jaarg. No. 12 (21 April '25). Aan Mr. Dr. W. M. G. Schumann, aftredend Voorzitter van den Volksraad. Ten afscheid, door A. Djajadiningrat. — Het rentetarief der Landspandhuizen, door Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz. — Inlandsche ambtenaren-pensioen-fonds, door A. — Politieke wetenschap (de Indologische leerstoelen-kwestie), door K. — De wet op de Staatsinrichting van N.-I. in de Tweede Kamer, door K. — Gedachten na 20 Indische dienstjaren. Het overwicht van den meerdere.

De Indische Loods.

No. 14 (17—23 April '25). Uit de Inlandsche wereld. Nieuwe Inlandsche bladen. — Kolonisatie als staatsplicht. Pioniers en voortbouwers (slot). — Indië's toekomst, door J. M. van Leenhoff. — De Indische leerstoelen te Utrecht. (Paeadvies, uitgebracht door den Senaat der Utr. Universiteit).

De Indische Post.

Uit den inhoud van het 18 April-Nr. Radio-telegrafische gemeenschap Indië—Europa. — Meubelen uit den Compagniestijd, door V. I. van de Wall. — Nog eens de Indologische leergang te Utrecht. — De vrouw en haar kind in de tropen, door Arts E. H. Hermans. — Rottanpalmen, door S. J. Gs. R. — Indische collega's in Holland III. Johan Koning, door J. F. — Indië op de Jaarbeurs (te Utrecht).

* * *

Algemeen overzicht van handel, nijverheid, enz. van Nederlandsch-Indië gedurende 1924. (Handelsberichten, 21 Mei '25).

Een en ander over den aard der arme alluviale tinertsafzettingen van Billiton en hun waardebepaling door booronderzoek. Voordracht door J. C. Mollema. (De Ingenieur, 23 Mei '25).

De pendopo in de Soenda-landen (met ill.), door R. Mochamad Enoch. — Tuinarchitectuur en haar toepassing in Indië. (Ind. Bouwk. Tijdschr., 28 Febr. '25).

Het William-Booth-Vrouwen- en Kinderziekenhuis van het Leger des Heils te Soerabaja (met ill.). (Strijdkreet, 23 Mei '25).

„Ondernemersraad voor Ned.-Indië", poenale sanctie en volkshuisvesting in Deli, door H. F. Tillema. (Democratie, 22 Mei '25).

Jaarverslag over 1924 (uitgebracht in de alg. verg. van 12 Mei 1925) van de Ver. Bureau voor Handelsinlichtingen" te Amsterdam. (Bevat o.a. mededeelingen en een afb. over een in Oct. '24 gehouden tentoonstelling van West-Indische producten en curiositeiten).

Notulen der jaarlijksche alg. ledenverg. van den Ondernemersraad voor Ned.-Indië, gehouden te 's-Gravenhage den 7en Mei 1925, bevattende de in die vergadering door Prof. Mr. M. W. F. Treub uitgesproken jaarrede, enz.

Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1923. Deel I. Samengesteld bij het Hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925 No. 16. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Maart 1925. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Van Nonkodjadjar naar den Bromo, door G. H. C. Hart. (Nederland. Maart '25).

Met een speda door Sumatra (vervolg), door G. de van der Schueren. (Opgang, 5e jaarg. bl. 229).

Onze vaderen op Amboina, door H. W. Bredeé (slot). (Morks' Magazijn. 1925, bl. 140).

Iets over het Javaansche tooneel (vervolg), door S. Kalff. (Het Tooneel, X, bl. 146).

* * *

De gouverneurs van Koromandel: C. van Teylingen 1761—1765 en P. Haksteen 1765—1771, door (wijlen) A. K. A. Gijsberti Hodenpijl. (Bijdr. Vaderl. Geschiedenis. 6e R. II, bl. 109).

Het dagboek van Hendrik Haecxs, lid van den Hoogen Raad van Brazilië (1645—1654), medegedeeld door S. P. l'Honoré Naber. (Bijdr. en Meded. van het Historisch Genootschap, dl. 46, 1925, bl. 126).

The life after death in Oceania and the Malay Archipelago by R. Moss. (Oxford, Clarendon Press). With maps.

BOEKAANKONDIGING.

De muziek in Europa, na Wagner, door Herbert Arcliffe, vertaald door J. de Gruyter, aldus de titel van no. 37 der uitgaven van Elsevier's Algem. Bibliotheek. Blijkens het Voorwoord van den Schrijver is het zijne bedoeling met het schrijven van dit werkje geweest een beeld te geven van de algemeene tendenzen der moderne muziek, wat liefhebbers en beoefenaren van muziek welkom zal zijn als een waardevol bezit. Aan het boekje, als steeds goed verzorgd, is onder de bijlagen o.m. toegevoegd een lijstje van een 300-tal componisten en dirigenten die er in besproken worden.

Suriname.

In de „Haagsche Post" zet Prof. Kielstra zijn reisbrieven voort. *„Keer terug tot de werkelijkheid!"* schrijft hij boven den brief in het nummer van 23 Mei, waarin o.m. over het onderwijs wordt gehandeld.

Enkele der opmerkingen zijn juist, maar er zijn er bij die hadden kunnen wegblijven.

Het is in den laatsten tijd een soort mode om te smalen op het onderwijs in de kolonie.

Waarom zouden de kinderen in Suriname niets mogen hooren over de jaargetijden in het moederland? Van hun eigen seizoenen weten ze genoeg. Professor Kielstra trof het ongelukkig dat het juist een waanwijze schoolvos was, die de vraag stelde. Leeren de kinderen hier op school niets van de moussons in Indië. En de tallooze schoolboeken over de aardrijkskunde van Indië! Moeten de kinderen op school alleen van hun omgeving hooren? Mogen de kinderen in Suriname nooit iets lezen over sneeuw, omdat die daar nooit valt! IJs kennen ze. Lezen de kinderen in Holland nooit over bergen, die ze nooit zien? En kinderen in Limburg nooit over zee en duinen?

„Maar over de omgeving, waarin ze leven, over de insecten bijvoorbeeld en de vogels, die ze dagelijks zien, wisten ze niets te vertellen, dan wat ze bij ervaring wisten."

Had de professor langer kunnen waarnemen, dan had hij ervaren dat het volkskind in Suriname heel wat weet van zijn omgeving, al leert hij dat niet op school en al weet hij niet vlot te vertellen wat hij weet, in een taal die hij niet dagelijks spreekt.

En hoe staat het *hier* met de kennis van de omgeving bij stadskinderen en zelfs bij den doorsneemensch? Wat weten ze van insecten, van vogels — behalve misschien van de musch en de kraai — van de meest gewone boomen?

De professor neme deze proef: hij loope den eersten den besten winkel in de eene of andere stad binnen en vrage den winkelier of een der klerken naar den naam van den boom, die voor den winkel staat. Wij hebben eens in een bosch gewandeld met een Kamerlid, die een prachtbeuk voor een iep aanzag.

Nagenoeg geen der candidaten op een examen voor een lageren ambtenaarsrang kende de havens die de K. W. I. Mail tusschen Paramaribo en Curaçao aanloopt. Welke ervaring zou men *hier* opdoen als men bij een gelijksoortig examen vroeg naar de havens die b.v. de booten van de Maatschappij Nederland tusschen Amsterdam en Batavia aandoen?

„Algemeen is verder de klacht — lezen we voo dat degenen, die met goed gevolg de school he afgeloopen, geen plaats in het economisch leven ken, maar allen hunkeren naar een ambtenaarsba liefst op een kantoor!"

„Allen"! Wie heeft den professor dit op de gespeld? Een zeker percentage van hen die de s verlaten is noodig voor de vervulling van de pl op kantoren, enz. Is dat ergens ter wereld anders? allen zijn geschikt voor den landbouw, de ambac de boschbedrijven, enz. Prof. Kielstra sla eens Koloniaal Verslag — thans geheeten „Verslag va stuur en staat" — Bijlage B op, n.l. den „Staat, a nende de verdeeling van de bevolking naar de scheidene betrekkingen, beroepen en ambachten vrage zich af waar al die ambachtslieden, la wers, sjouwers, zeelieden, arbeiders in de gou balatavelden, enz. vandaan komen.

Men moest eindelijk ophouden verschijnselen cifiek Surinaamsch aan te duiden, die overal komen.

Wij zullen het — hier althans — bij deze kingen laten. Zeker, aan het onderwijs in Sur valt — als overal elders — heel wat te verbe maar men zoeke de verbetering niet in de ver richting en late zich niet leiden door ondoord leuzen. Zoodra het landbouwbedrijf een beho bestaan oplevert, zal ook het jonge geslacht weer tot den landbouw wenden. Dat hebben de logsjaren geleerd, toen er in den klein-landbouw te verdienen was. Niet landbouwonderwijs op heeft van China, van Java, van Egypte, enz. landb landen gemaakt. Waar de landbouw algemeen is men door landbouwonderwijs de methoden verbe maar landbouwers *scheppen* doet dit onderwijs n

Ten slotte nog de opmerking, dat de tallooze j lieden, die de kolonie verlaten, omdat zij, bij den nenden toestand van het land, daar geen beho bestaan vinden, in den vreemde vrij goed terecht men...... dank zij het genoten onderwijs.

* * *

Een vriendelijke hand zendt ons ter lezing „Th ternational Sugar-Journal" van April j.l., waarin artikel: *„Fowler Punt Ploughing Tackle at wo British Guiana"*, met drie kiekjes, waarop men d belploegen aan het werk kan zien op een suike tage in Demerary. Voor wie de geschriften van d Pyttersen kent, handelende over de mogelijkhed het mechanisch landbouwbedrijf in Suriname, bev artikel weinig nieuws. Niettemin verzuime me Suriname niet, eens een kijkje te gaan nemen in merary. De motoren, opgesteld op ponten in de trenzen, worden gestookt met alcohol op de pla zelve verkregen uit melasse.

* * *

Te beginnen met het nummer van 2 April heeft blad „De Surinamer" een nieuw kleed gekregen blad ziet er nu smakelijker uit. In elk opzicht s ons de nieuwe vorm een verbetering.

* * *

Uit Suriname wordt ons toegezonden een nieuw geel papier gedrukt blaadje, „De Marconist, We voor nieuws en advertentiën", dat des Zaterdag schijnt.

* * *

In „De Maasbode" van 15 Mei van de hand van heer W. Arntz een zijner forsche artikelen, waar het slot luidt:

......„Niettegenstaande de gunstige stemming die de Tweede Kamer heerscht, heeft deze toch niets de kolonie bereikt en als binnenkort de Eerste Ka de begrooting, na een beetje geklaag over den sl ten financieelen toestand, zal hebben aangenomen weer voor een jaar de belangstelling bij Regeering Kamer verdwenen.

De a.s. verkiezingen openen voor Suriname nieuw perspectief, vermoedelijk zullen vrijwel deze leden in de Kamer terugkomen en wat het daar heeft te verwachten, weet het bij ondervinding."

* * *

Ingediend is een wetsontwerp tot vaststelling het slot der rekening van de koloniale uitgaven ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 19

Blijkens de toelichting hebben de uitgaven ƒ 9.585.612.73, de ontvangsten ad ƒ 4.841.035.98½ ƒ 4.744.576.74½ overtroffen. De gewone uitgaven

...bedragen ƒ 8.383.649.35 en de gewone inkomsten ...12.035.98½.
...et bedrag, hetwelk door een bijdrage uit 's rijks ...atkist behoort te worden gedekt, wordt becijferd ...3.771.613.36½ of ƒ 41.149.36½ meer dan het bedrag ...ƒ 3.730.464, waarop die bijdrage laatstelijk werd ...amd, terwijl in de dekking van het nog overblij...d gedeelte van het nadeelig slot ad ƒ 972.963.38 ...r door leening zal behooren te worden voorzien.

Curaçao.

Amerika en Curaçao.

„The Chicago Tribune" van 22 April 1925 staat een ...l over „Curaçao Key to Canal". Daarin wordt van ...emstad gezegd, dat het „is the chief key to any ...y attack o nthe Panama canal from the Atlantic ... De St. Annabaai is een ideale oorlogsbasis voor ...rijdkracht. En de ontwikkeling van den laatsten ...heeft Willemstad van nog meer beteekenis ge...t. Aldus eindigt de schrijver:
...he waters off the north coast of Venezuela from ...Atlantic at Barbados or Trinidad are full of reefs ...isolated rocks, such that a fleet on its way from ...Atlantic to Curacao could make its way through ...without much difficulty yet being protected by ...in a measure from submarine attack. Te same ...s also form an avenue for the protection of a line ...ommunication and supplies.
...is harbor is believed to offer for an enemy fleet ...best main base obtainable for major operations by ...Atlantic power against the canal. Once taken, the ...or score could be made almost impregnable with ...s backed up by the heavy guns of the main fleet ...e water behind the hills. Firmly ensconced here, ...enemy would be in a fair position to reach the ...of Darien and the many smaller places nearer the ...tic entrance to the canal, where submarines might ...ble to base themselves and to stop all interoceanic ...l movement."

Voz di pueblo.

...ij hebben dit blad niet meer ontvangen sinds het ...houden heeft orgaan van den Curaçaoschen Vrij...bond te zijn. Zou het met dezen een ontijdige dood ...orven zijn?

Aruba.

...„Amigoe" heeft weer een belangrijk artikel, dat ...hier laten volgen:
...oe langer zoo meer raakt er bekend van de ...sche plannen van de Lago Oil Co. op Aruba. In een ...l in de The Charleston Evening Post opgenomen ...Bol. Com. lezen we, dat de uitdieping van de San ...asbaai van Aruba en de bouw van een dok aldaar ...evertrouwd aan The Salmons Dredging Co. te ...leston in de Ver. Staten voor de som van 410.000 dls. ...e Raffinaderij, die de Lago Oil Co. bij Aruba zal op...en, wordt begroot op 10 millioen dls. en zal on...er aan duizend menschen werk verschaffen.
...Amerikanen zijn in de wolken over de prachtige ...urlijke haven van San Nicolaas. De haven, zegt het ...ende artikel, is door een natuurlijk rif als een vol...akte dam van de zee afgesloten. Alleen bij den ingang ...og een rots die in den weg zit en verwijderd moet ...den. Die ingang en ook verderop zal een kanaal tot ...2 voet worden uitgediept. Die rots bij den ingang ...et dynamiet worden opgeblazen. Mnr. Salmons zal ...stoomboot sturen met een onderzeesche boor...nting om de gaten te boren voor de springstof en ...hydraulische baggermachine van 20 inch en 2 drij...e kranen.
...n 25en April wordt er te Charleston een sleepboot ...cht om al dat materiaal naar Aruba te sleepen. ...maatschappij heeft een vol jaar gevraagd om dat ...che werk te voltooien.
...directeur zelf, de hr. Salmons, komt begin Mei om ...ende eenige maanden persoonlijk het werk te ...n.
...r dat baggerwerk en het uitdiepen der haven zul...5 à 100 personen aan ingenieurs, werkbazen en ...ers benoodigd zijn.
...Lago Oil Co. heeft in Venezuela reeds 10 petro...putten in bedrijf, bovendien in het Lago (Meer) ...Maracaibo 30 boorputten en nog 80 putten on...eid.
...schijnt vrijwel zeker, dat nog een andere Mij., de ...England Oil Co. in combinatie met nog een andere ...nstig plan heeft zich op Aruba te vestigen en ...concessie zou hebben aangevraagd. Alles wijst er op, dat men zich op Malmok op de Zuid-Westpunt van het eiland zal installeeren.

De vertegenwoordiger dier Mij., de Heer Frank W. Carpentier, is 19 Maart op Aruba aangekomen en daarna naar Maracaibo vertrokken.

Wanneer die werkzaamheden voor goed zullen beginnen, vreezen wij ook met den correspondent van La Union, een groote uittocht van het Arubiaansch werkvolk, wat tot nu nog bij de Cur. Petr. Ind. Mij. en bij de Phosphaatmijnen van Sta. Barbara op Newport aan den arbeid is.

In het verschiet dreigt een ernstige kwestie: gebrek aan werkvolk voor deze uitgebreide industrieele ondernemingen op Curaçao en Aruba."

Uitvoer.

Hier volgen eenige vergelijkende uitvoercijfers over 1923 en 1924.

Steenkolen:			
1923	51.148	ton	ƒ 1.303.953.—,
1924	72.016	„	„ 1.552.964.—.
Fosfaat:			
1923	85.855	„	„ 1.856.655.—,
1924	100.371	„	„ 1.996.381.—.
Petroleumproducten:			
1923			ƒ 13.093.466.—,
1924			„ 27.517.781.—.

Uit den Verren Vreemde.

Heeft Amundsen de Noordpool bereikt?

Amundsen, die in 1911 per ski en hondenslede de Zuidpool bereikte, wilde nu ook de Noordpool bereiken. Was hij de eerste, die voet zette op het punt, dat de Zuidpool der aarde vormt, op de Noordpool is de Amerikaan Peary hem in 1909 al voor geweest, althans indien diens waarnemingen juist hebben kunnen zijn, hetgeen wel eens in twijfel is getrokken.

De vliegtocht heet die van Amundsen en Ellsworth, laatstgenoemde heeft de aan de onderneming verbonden kosten voor een zeer groot deel voor zijn rekening genomen, maar maakte den tocht zelf ook mede.

Toen de laatste hand werd gelegd aan het inrichten van de basis van vertrek op Spitsbergen spitsten wij de aandacht nog eens bijzonder op hetgeen stond te gebeuren als het eindelijk volvoeren van een lang beraamd plan, waarvan de volbrenging reeds twee malen werd uitgesteld, en dat ditmaal niet licht weer opgegeven zou worden, ook al omdat een Amerikaansch plan, om per bestuurbaren luchtballon aan den Noorschen vliegtuigtocht de loef af te steken, mede prikkelde tot doorzetten.

Nadien werd een schrijven van Amundsen, uit Kingsbay (Spitsbergen) verzonden, gepubliceerd, dat de beteekenis der telegrammen, die ons nu, via Oslo(het zoo herdoopte Christiania) bereiken, bij voorbaat toelichtte, en waaraan wij daarom 't een en ander ontleenen, alvorens de berichten van den dag kort te bespreken. (De N. R. Ct. van 23 Mei e.v. bevat uitvoerige uiteenzettingen).

Na de voorbereidende proefvluchten der vliegmachines zouden de poolschepen, die voor de expeditie beschikbaar zijn gesteld, de Farm en de Hobby, naar de noordkust van Spitsbergen varen. De meteorologen op de Farm zouden 's ochtends waarschuwen als de weertoestanden den dag geschikt deden achten om de vlucht in te zetten. Amundsen was voornemens dan 's morgens van Kingsbay te vertrekken, naar de schepen te vliegen, welke zich aan den rand van het Poolijs of bij het ijs in een van de fjorden zouden hebben opgesteld. Bij aankomst aldaar zou alles in gereedheid worden gebracht voor het vertrek naar de Noordpool, dat, naar hij voornemens was, omtrent 4 uur n.m. zou plaats vinden.

De afstand van daar tot de Pool werd op 1100 K.M. gesteld, deze zou, bij stil weer, in 8 uren kunnen worden afgelegd. Aanvankelijk zou men 150 K.M. p. u. nemen; naarmate de lading verminderde zou men de snelheid toch niet opdrijven, teneinde de motoren te sparen; ook niet op de terugreis. Amundsen gaf als zijn voornemen te kennen, te landen zoodra de waarnemingen aangeven dat zijn vliegtuig boven de Pool zou zijn. Na landing zouden nauwkeurige opnamen moeten uitwijzen of men al dan niet op het poolpunt der aarde was, was men daar niet dan zou een laatste spurt daarheen gericht worden.

Om volkomen zeker te zijn, dat de Pool bereikt is, zal het aldaar vertoeven van een paar uren noodig zijn; mocht de lucht bedekt zijn, dan moet men om de waarnemingen te kunnen verrichten op helder weer wachten. Dit kon 't noodig maken verscheidene dagen uit te

blijven.

Mocht men geen geschikte landingsplaats ontdekken dicht genoeg bij de Pool, dan zou men de mee te nemen Noorsche vlag laten vallen, en den koers terug naar Spitsbergen richten.

Verder schreef hij:

De bemanning van de twee toestellen is nu voorgoed vastgesteld. Vliegboot N. 25 zal onder mijn eigen leiding staan en bestuurd worden door luit. Hjalmar Riiser Larsen. Onze mechanicien zal Carl Feucht zijn. Vliegboot N. 24 zal onder leiding staan van Lincoln Ellsworth, wiens bestuurder luit. Leif Dietrichsen en wiens mechanicien luit. Oskar Omdal zal zijn.

De land-groep, 't deel van de expeditie dat niet aan de eigenlijke vliegtocht deelneemt, maar te voet verkenningen doet, en tot op een afstand van de schepen, in de richting van de N.P., het ijs op gaat, bestaat uit veertien man. Het meteorologische werk zal gedaan worden door dr. Bjerknes en Ernst Calwagon, bijgestaan door Halvard Devold, die vroeger aan meteorologische stations in poolstreken heeft gewerkt. Tot onze groep behooren ook journalisten, die het publiek telegrafisch op de hoogte zullen houden van wat er van dag tot dag voorvalt. Frederik Ramin, de Noorsche journalist, seint en schrijft artikelen voor de voornaamste Europeesche bladen, terwijl de Amerikaan James B. Wharton hetzelfde zal doen voor een aantal Amerikaansche en Canadeesche. De expeditie heeft haar eigen film-opnemer, die ook gewone foto's zal nemen. De dokter is een Noorsche officier van gezondheid, dr. Matheson.

Ons moederschip is de Farm, gezagvoerder kapitein Hagerup, die als leider van de expeditie zal optreden als ik met het vliegtuig weg ben. Ons tweede schip, de Hobby, zal tijdens mijn afwezigheid onder commando staan van luitenant Horgen.

Bijtijds ingelicht omtrent de voornemens en de organisatie, wachtte Oslo in spanning op 't eerste bericht; dat daar op Hemelvaartdag aankwam als, om half zes n.m. uit Kingsbay verzonden, radio-telegram. Het meldde dat een kwartuur te voren het vertrek had plaats gevonden.

Dank zij de prachtige uitvinding der draadlooze telegrafie volgden spoedig meer uitvoerige bijzonderheden.

Maandag ,18 Mei, kwam de aankondiging der meteorologen van te verwachten gunstig weer. Amundsen en Ellsworth besloten, in overleg met hun tochtgenooten, Woensdag te vertrekken.

De afvaart zou uit Kingsbay zelf geschieden, de ijstoestanden bij N.W. Spitsbergen toch waren zóó, dat het niet mogelijk was daar open water te vinden, waar de vliegtuigen naast de schepen konden liggen voor de laatste vulling der tanks. Na de benzine te Kingsbay te hebben gelost vertrok de Hobby, om, met de Farm zoover mogelijk noordelijk ligplaats te zoeken.

Woensdag viel in Kingsbay veel sneeuw en stond daar een sterke wind, hetgeen de meteorologen toch niet afbracht van hun gunstig oordeel over de weertoestanden, al moest 't vertrek dien dag ook uitgesteld worden. Donderdag ging Amundsen 't eerst de lucht in, 4 minuten later gevolgd door Ellsworth.

Als bijzonderheid maakte een telegram er nog melding van, dat Amundsen aan Dietrichsen, bestuurder van vliegtuig 24, deze instructie gegeven heeft:

„Voor het geval de twee vliegtuigen het contact met elkaar mochten verliezen, moet vliegtuig 24 onder bevel van luitenant Dietrichsen door gaan. Dietrichsen wordt in naam van Z.M. den koning van Noorwegen gemachtigd eventueel ontdekt land in bezit te nemen."

Amundsen's bevoegdheid om land in bezit te nemen is vervat in een telegrafische machtiging van Mowinckel, den Noorschen eersten minister, die tevens Amundsen en zijn tochtgenooten uit naam van het geheele Noorsche volk „vaar wel" wenschte.

Nadien een bericht, dat de aankomst aan de N. P. meldde, doch dit is niet bevestigd. Integendeel. 't Is eigenlijk zonderling; maar er is tot nu toe (Dinsdagavond 26 Mei) geenerlei bericht. Amundsen had den weg over het Denen-eiland als eerste route aangegeven en zelfs daar is niets van de vliegtuigen gezien.

Mochten de vliegtuigen in het ongereede zijn geraakt, of mocht het weer-de-lucht-ingaan na landing bij de N. P. verhinderd worden, dan worden de reizigers in uiterst ongunstige verhoudingen gebracht. Toen Peary in 1909 de N.P. bereikte beschikte hij over honden, sleden, enz. Amundsen en de zijnen zouden van de meest moderne vlieguitrusting, in de allerongunstigste loopuitrusting vervallen. De kortste weg ter redding loopt dan naar Kaap Columbia (800 K.M.), van waar de kust van Groenland te volgen is. In een der berekeningen kwam de „N. R. Ct." tot de mogelijkheid, dat de reis dan, instede van enkele dagen, tot in 1926 zou kunnen loopen.

Verdiepen wij ons nog maar niet in dergelijke gelijkheden, evenmin in die van een verongelukken van de twee, van de beide vliegtuigen.

Amundsen heeft immers zelf de mogelijkheid van een oponthoud van eenigen duur aan de N. P. vo aangekondigd.

Uit het feit, dat er reeds sprake is van ondernemingen om de uitblijvenden te gaan opzoeken, blijkt ter dat men zich ongerust begint te maken.

McGovern's Expeditie naar het Amazone-gebied.

Dr. McGovern, de Engelsche ontdekkingsreiziger, drie jaar geleden is teruggekeerd van een reis vol turen naar Tibet, bij welke gelegenheid hij er in s de verboden hoofdstad Lhassa binnen te dringen, een nieuwen ontdekkingstocht ondernemen naar uitgestrekt en onbetreden gebied tusschen de twee zijrivieren van de Amazone. De voornaamste van de Amazone zijn wel bekend maar het gebied Zuiden er van (Noordoostelijk van Peru) en de daar zijn nagenoeg geheel terra incognita. Het lantische stoomschip, dat den reiziger zal mee gaat bijna 1700 K.M. de rivier op, tot Mannaos toe. volgend traject langs de rivier, 1400 K.M., wordt motorboot afgelegd. En daarna gaat men in kano's der, waarmede men Rio Uaupes hoopt te bereiken. daar gaat de reis door onbekend land naar de Pu en zakt men naar Peru af.

Dr. McGovern verklaart dat de Uaupes-stammen hij zal ontmoeten, zeer vijandig zijn tegenover vree lingen en de gewoonte hebben hun vergiftige pijlen te schieten zonder waarschuwing of onderzoek. Dat hij een groot bezwaar omdat de ervaring hem geleerd, dat men best met wilden kan opschieten, in zij maar gelegenheid willen geven met hen in aanra te komen.

Dr. McGovern houdt er niet van met zware konvooi te reizen; licht en snel is zijn leus. Voor het voedsel zijn expeditie zal de wildernis moeten zorgen. De gaat dwars over het Noordelijke gebied van Amerika, van den Atlantischen tot den Grooten O en het doel is zooveel mogelijk kennis te vergaren trent de bewoners van het gansche stroomgebied de machtige rivier, zooals de Maupis, de Maku-d stammen, de wilden van het plateau en de Inca's geschenken voor die volken neemt de reiziger z sen, scharen, hand- en zakspiegels mee. Dr. McGovern wordt vergezeld door John Manling, die photo's nemen en het museum voor natuurlijke historie in sington met belangwekkende specimina op het g der volkenkunde hoopt te verrijken.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Arnhem en Omstreken.

VERSLAG OVER 1924.

Inkomsten:

1 Januari. Saldo
1 Januari. Rente Spaarbank
11 Januari. Contributie E. M. van Hille
22 Februari. Van Incasso-Bank, geïnde contributiën
7 Maart. Contr. Baumann f 2.50, v. Hasselt (De Steeg) f 2.50, Wepf f 5.—
16 Mei. Van Spaarbank
31 Mei. Contr. Mej. v. Hoorn f 5.—, Dr. Leyds f 5.—
24 Juni. Contr. Prakken f 5.—

Totaal f 195

Uitgaven:

1 Januari. Rente Spaarbank
22 Februari. Incasso-Bank, kosten inning contributie
25 Februari. Aan Hoofdbestuur
26 Februari. Ds. Drost, Suriname-film
7 Maart. Linden, drukwerk en porti
7 Maart. Incasso-Bank, kosten inning contributie
31 December. Saldo

Totaal f 195

Arnhem, 28 Febr. 1925.

De Voorz., wd. Secr. en wd. Penningm.
H. J. M. BAUMANN.

Afdeeling Breda.

[VE]RSLAG OVER 1924.

[O]p het einde van 1923 telde de Afd. Breda en O. 40 [lede]n. Dit aantal bleef hetzelfde in 1924. Een drietal [lede]n, dat door bedanken en verhuizen verloren ging, [wer]d door evenveel nieuwe leden vervangen. Het Be[stuu]r werd aangevuld door de heeren Oxenaar en van [Sten]is.

[Op d]en 17en Maart hield de heer R. S. Hardjodiringgo [een] voordracht met lichtbeelden over Javaansche [muz]iek en danskunst in de groote zaal van Concordia, [waa]r de voordrager grooten bijval ontving.

[De] heer van Stenis, oud-resident van Bali, gaf 9 Mei [kost]eloos een lezing ten beste over Bali met lan[taarnp]laatjes van landschappen, tempels, huiselijke [tafer]eeltjes, enz., zeer boeiend en leerzaam.

[De] toestand der financiën kan nog steeds niet gun[stig g]enoemd worden, want na de afdracht van 60 % [aan] het H.B. bleef er slechts een batig saldo van [f 20.8]5 over.

[De] heer L. U. van Stenis stelt zich beschikbaar als [candi]daat voor een plaats in het H.B.

[In] het begin van dit jaar traden 4 nieuwe leden toe.

De Secretaris,
L. VISSER.

Verantwoording der gelden over 1924.

Baten:

[C]ontributie over 1924	f 185.50
[T]oelage Neve	„ 1.—
Verkoop tijdschrift aan J. Meijer	„ 15.—
Totaal	f 201.50

Lasten:

[Jan]uari. Aan tekort over 1923	f 14.97
[A]pril. Aan A. C. Zwang	„ 15.20
[A]pril. Tijdschrift Indië 1e halfjaar	„ 5.15
[M]ei. Dagblad van Noord-Brabant	„ 5.—
[M]ei. Bredasche Courant	„ 4.50
[M]ei. Voor projectie	„ 12.10
[Oc]tober. Tijdschrift Indië 2e halfjaar	„ 5.15
[Dec]ember. Inning contributie, zegels, enz.	„ 3.75
[Dec]ember. Uitgave secretaris	„ 3.53
[Afdra]cht 60 % aan Hoofdbestuur	„ 111.30
[Saldo] kassa	„ 20.85
Totaal	f 201.50

[Pr]inseringen, 11 Februari 1925.

De Penningmeester,
E. G. A. TAENZER.

Gezien:
(g.) J. LANGENBACH.
(g.) H. DUIJVELAER.

Afdeeling Utrecht.

LEZING

„De eerste vlucht Amsterdam—Batavia” door den [heer] *A. N. J. Th. à Th. van der Hoop*, gehouden [o]p 18 Mei voor vijf Utrechtsche Vereenigingen, [w]aaronder onze afdeeling van Oost en West.

[Door] verdienstelijke bemoeiingen van onzen pen[ning]meester was het mogelijk aan onze leden voor bo[venst]aande lezing een uitnoodiging te zenden. De kaar[ten w]aren strikt persoonlijk en de introductie be[perkt]; dit was jammer voor de huisgenooten der leden, [maar] zeer noodzakelijk, daar de groote zaal van het [Gebo]uwsgebouw nu toch al stikvol was. De belang[stellin]g van het groote publiek voor de personen der [vliegers] is zeer groot en veel menschen erkenden ook [daarom] te zijn gegaan om „dien meneer van der Hoop” [eens v]an nabij te kunnen zien. Dat zal niemand tegen[spreke]n zijn; het was op zich zelf al een genoegen een [vliege]r voor zich te zien staan, die zoo gewoonweg, [e]n genoegelijk van zijn reis vertelde. De uitdruk[king „]over het paard tillen” schijnt voor de vliegerij [niet] het vertaald te zijn, het optreden van den heer [v. d.] Hoop was in elk geval zoo volkomen pretentie[loos, d]at men veilig mag zeggen, dat de Amsterdam-[Batavia]-vlucht het vliegjargon niet met een uitdruk[king] voor een onaangenaam verschijnsel heeft ver[rijkt]! De lezing was één groot succes. Allerlei zeer [wetensw]aardigs kregen we te hooren over vliegtuigen [voor m]ilitaire- en burger-doeleinden, allerlei wetens[waardig]s werd ons verteld bij de mooie lantaarnpla[atjes v]an de overvlogen landen en de plaatsen, waar de [vliegers] waren geland. Van „lezing” was geen sprake. [Het w]as een aaneenschakeling van mededeelingen, waarbij de plaatjes de illustraties vormden, een levendige les in de aardrijkskunde van landen, waar we nu juist al héél weinig van weten! Op zichzelf is dat al de moeite waard, dat men weer eens te hooren krijgt, hoeveel land er ligt tusschen Amsterdam en Batavia, en wat voor eigenaardigheden al dat land nog voor ons verbergt. Daarbij kwam nu de sensatie, die uit-de-lucht-genomen kieken nog steeds geven, en in dit geval wel zeer bizonder de waardeering voor de prestatie van de menschen, die deze kieken maakten. Zoo nu en dan merkte spreker op, dat „zulke terreinen voor noodlanding niet geschikt waren.” Het publiek besefte dat zeer wel en de gedachte, dat het voor den spreker prettig is het gedaan te hebben, maar aangrijpend moet zijn geweest om het te doen, werd in de pauze in allerlei vorm uitgesproken.

Van harte raad ik Hoofdbestuur en Afdeelingsbesturen aan, om van dezen bizonderen spreker een beurt te bemachtigen! M.i. ligt zoo'n avond volkomen op het terrein van de werkzaamheden van „Oost en West”. Want onder het spreken van den heer v. d. Hoop voelde menig niet-Indischman plotseling iets voor de verbinding Amsterdam—Batavia. Het doel van den tocht was om het burger-vliegtuig in Indië te introduceeren, het resultaat in de Utrechtsche kringen scheen mij, dat, op dat oogenblik althans, Batavia bij ons werd geintroduceerd. Toen de heer van der Hoop sprak over mogelijk postverkeer in Indië, tusschen Java en Buitengewesten eenerzijds en dan, tusschen Java en Singapore of eenige plaats op het vasteland van Indië en daardoor met Engeland en Holland anderzijds, heerschte er zoo'n gespannen stilte in de zaal, dat men begreep, dat door de eenvoudige woorden over dit vliegresultaat, plotseling het groote publiek voelde, dat Batavia wat met ons heeft te maken.

Uit het applaus vóór en nà de lezing kon men wel opmaken, dat in Utrecht de heer v. d. Hoop als vlieger wordt vereerd en als spreker zeer wordt geëerd.

Daar het Jaarverslag nog niet in dit blad is verschenen, wil ik even aanstippen, dat in den loop van 1924-1925 de heer R. van Leent en Mej. J. Lagers uit het bestuur der afdeeling traden. Op de algemeene ledenvergadering werd Mej. Lagers als eerelid der afdeeling benoemd. Tot het bestuur trad Ir. P. Ch. Boland toe; de functies zijn nog niet verdeeld, daar wij nog twee bestuursleden zoeken. Voorloopig wordt het secretariaat waargenomen door ondergeteekende.

Over een zeer welgeslaagde tentoonstelling ten dienste van schoolkinderen, op initiatief van en in samenwerking met het bestuur van het Museum ten dienste van het Onderwijs gehouden, bericht ik U nader.

C. J. RUTTEN
geb. PEKELHARING.

C. Evertsenstraat 7.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

VOOR DE SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN.

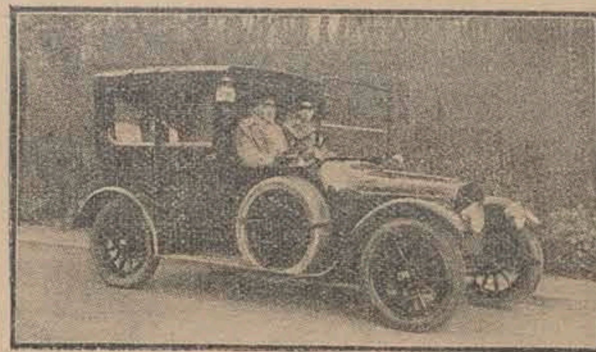
H.H. Secretarissen der afdeelingen wordt, als propaganda-middel beleefdelijk in overweging gegeven, ieder in zijn ressort:

1o. De personen, wier namen in de rubrieken van het K. W. worden vermeld en die nog niet als lid der afdeeling zijn ingeschreven, daarmede in kennis te stellen met uitnoodiging alsnog tot het lidmaatschap toe te treden.

2o. Onderwerpen in het K. W. behandeld, welke van belang geacht worden voor personen in hunne afdeeling welke nog geen lid zijn, mede onder hunne aandacht te brengen, met uitnoodiging als voren.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West”.

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34h.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Lammerweg 3.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekweg 6.
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede.
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58.
Nijmegen: L. K. C. RÖPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16.
Utrecht: Mevr. C. J. Rutten—Pekelharing, C. Evertsenstraat 7.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

P. Peverelli, Hoogeweg 96 te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

G. Kuiper, Wilbertstraat 8 te Hengelo (Ov.), als tijdelijk adjunct-accountant 1ste klasse bij den belastingdienst;

G. Langenhorst, Heuvelstraat 31 te Tilburg, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

J. H. Sijbers, R. Koning en J. van Vreeswijk, allen Haarlemmerstraat 237a te Leiden en A. W. Rondeel, Kreynckstraat 8 te Zutphen, allen als controleur 3e categorie bij den Post- en Telegraafdienst.

Mej. E. Versteeg, Alberdinck Thijmstraat 10 II, te Amsterdam, als verpleegster 1e klasse bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst;

de heeren J. H. de Boer te Leek (Gr.); H. Coorengel, Vossiusstraat 45 te Amsterdam; W. J. A. Fermin, Saroleastraat 49 te Heerlen; A. P. van Gogh, Kamperfoeliestraat 85 te 's-Gravenhage; C. van Ingen, Wilhelminastraat 3 te Alphen a/d Rijn; J. C. Mulder, Kerklaan 14 te Apeldoorn; R. Posthuma, te Twekkelo H. 79, bij Lonneker; J. J. H. van Rijn, Boulevard Bankert 108 te Vlissingen; H. Sluymer, Molendijk 11 te Oud-Beyerland en mej. G. Braams, Daniël de Langestraat 12 II te Amsterdam, allen als controleur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

J. J. Rombach, referendaris ter Alg. Secretarie, Leiden, Witte Singel 83.
J. H. Klein, Directeur Normaalschool Inl. hulponderwijzers Pematangsiantar, Den Haag, Swammerdamstraat 18.
C. H. Paris, wnd. onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Utrecht, Kanonstraat 23.
W. H. M. d'Haens, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Amsterdam, Neerstraat 32 I.
A. F. W. Weyers, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Amersfoort, Kapelweg hoek Coornhertstraat.
J. M. Nelissen, hoofd v. d. ambachtsschool voor Inlanders te Soerabaja, Den Haag, Nicolaïstraat 69.
L. J. C. Beukers, referendaris bij het Dep. van Gouv.-Bedr., Den Haag, Obrechtstraat 440.
J. W. Westhoff, voorzitter van de Landraden te Bindjai, Hardenberg.
W. H. A. Manusama, magazijnmeester bij de Goud- en Zilvermijnen te Benkoelen, Den Haag, Obrechtstraat 70.
H. H. van Hirtum, wagenopzichter bij de S.S. en Tr., Bussum, Cereslaan 23.
S. D. Kuypers, ambtenaar ter beschikking bij den dienst voor Waterst. en Electr., Apeldoorn, Hoogakkerlaan 7.
A. Boon v. Ostade, controleur 1e kl. P.T.T., Den Haag, Regentesselaan 155.
F. Lubberink, gouvernementsveearts 1e kl., Gorcum, Arkelstraat 495.
J. J. van Houten, techn. ambtenaar 1e kl. bij de P.T.T., Rijswijk, Verhagen Metmanstraat 60.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. doctoren of doctorandi Nederlandsche letteren;
e. candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur (na vergelijkend onderzoek, leeftijdsgrens 22 jaar, H.B.S. 5-j. cursus of daarmede gelijk te stellen examen);
f. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst);

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m ...) de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°. ...) tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder ...)

Mutaties van 20 tot 27 Mei.

Nieuwe leden:

J. A. Bientjes, Amersfoort, Prinses Marielaan 15. f 5.—.
A. F. Philips, te Eindhoven. f 5.—.
Mr. R. Siegenbeek van Heukelom, Den Haag, Israëllaan 51. f 5.—.
A. N. H. van Nes, Administrateur Suikerfabriek, Den Haag, Hotel Pomona. f 5.—.
C. A. Meulemans, Oud-Generaal-Majoor-tit. N.-I. L., Den Haag, Charlotte de Bourbonstraat 13. f 5.—.
L. J. Klinkenberg, Bouwkundig Bureau, Den Haag, Jacob Mosselstraat 49. f 5.—.
J. Thön, oud-Machinist Java China Japanlijn, Den Haag, De la Reijkade 59. f 5.—.
A. J. F. Koeleveld, Vertegenwoordiger Singer Mij., Den Haag, 's-Gravenzandelaan 154. f 5.—.
J. W. Macdonald, Administrateur s.f. „Medari", Djokdja. f 12.—.
S. A. C. Dudok van Heel, Administrateur s.f. „Gem...", te Kendal. f 6.—.
J. H. P. de L'Ecluse, Hoofd Belastingaccountantskantoor te Malang. f 5.—.

Adresveranderingen:

W. J. Rahder, oud-Resident S.O.K., Freiburg i/Br. (Baden), van: Hotel Freiburgerhof naar: Hohenzollern.
Mr. S. Cohen Fzn., oud-Regeeringscommissaris voor Bestuurshervorming, Den Haag, van: Galileistraat ... naar: Regentesselaan 6.
J. C. W. Smits, Amsterdam, van: Commelinstraat ... naar: Admiraal de Ruyterweg 278 III.
M. en W. Garschagen, Amsterdam, van: de Lairessestraat 116 naar: Jan Luykenstraat 20.
J. A. J. Vermaat Jr., Hoofdambtenaar bij de S.S., van: Bandoeng, Tasmanplantsoen 41, naar: Den Haag, Azaleastraat 15, p/a. majoor-Intendant J. Boon.
E. A. Th. Haase, Ambt. Dep. v. Justitie, van: Weltevreden, Hoofdkantoor Gevangeniswezen, naar: Den Haag, van Loostraat 100. f 5.—.
R. A. Rijkschroeff, Hoofdcommies Dep. v. Gouv. Bedr., van: Den Haag, Valkenboschlaan 128, naar: Bandoeng, Dep. v. G. B., Afdeeling IV.
Mr. C. Bakker, Ambtenaar bij de Belastingen, van: Hilversum, Bloemstraat 14, naar: Weltevreden, Departement van Financiën.
Mej. M. A. Twiss, Controleur 1e kl. P.T.T., van: Weltevreden, Tjikini 66, naar: Soerabaja, Billiton ..., 1 Goebeng.
W. J. R. Zieck, Ass.-Resident, thans te Denpasar (Bali) ...
Y. P. Visser, Adm. Ambt. B.B., naar: Maros (Celebes).
G. J. van Reenen, Controleur Opiumregie, naar: Kota-Radja.
A. H. Haak, Leeraar M.U.L.O., naar: Kota-Radja.
H. J. van Haeften, Controleur B.B., naar: Keboemen (Kedoe).
M. A. Burgemeestre, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, naar: Soerabaja.
A. C. Bouman, Gouv. Arts C. B. Z., naar: Semarang.
A. Wepf, Algemeen Ontvanger, naar: Bandoeng.
F. A. Perretsz, Algemeen Ontvanger, naar: Soerabaja.
Ds. E. Klaassen Dzn., naar: Pematang Siantar (S.O.K.).
W. H. Sonius, 1ste Luit. Inf., van: Tapa Toean naar: Kota-Radja, Hospitaalweg E. 32.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan tijdig spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

[ST]UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

[INF]ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. **Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17,** 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen onder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

[H]UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

[H]UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

[LEES]ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

[NED]ERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma [MAR]TINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
[N]ederlandsch-Indië en de handel.
[I]ndische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
[Se]rikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
[B]evloeiing in Nederlandsch-Indië.
[K]indercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
[In]dische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

[B]eleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

VEREENIGING OOST EN WEST

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Reis-Indrukken. — Een Nederl.-Ind. Film-Maatschappij. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. 's-Gravenhage, II. Groningen). — Mededeelingen. — Mutaties van 27 Mei tot 3 Juni.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.

Van Ternate over Menado naar Paloe.

(Vervolg.)

Van muskietengaas en tegels!

Overal op mijn 23.000 K.M. lange reis klaagde men steen en been over malaria, beklaagde zich vaak diep, dat men gedoemd was zijn droevig bestaan voort te slepen, 't was op de heele lange reis één gemopper, vaak gekanker zonder eind! — en met *recht*! Want de invloed van malaria op welzijn, levensvreugde, lust tot arbeid, tot aanpakken, tot initiatief is buitengewoon groot. Voeg daarbij de angst als geliefde kinderen, echtgenooten ziek worden! Dit alles verlamt, vormt een rem voor het welzijn van gezinnen — die er vaak door worden uiteengerukt, die er zwaar door worden gehandicapt! En als ik dan sprak over muskietenvrije woningen, antwoordde men: „die huizen met gaas zijn zoo warm." In haar algemeenheid is die opmerking er volkomen naast! Want de muskietenvrije woningen, die de Amerikanen aan het Panamakanaal bouwden, zijn *niet* warm. Waarom niet? Omdat de praktische Amerikaan niet eerst 'n huis bouwt en dan bedenkt, dat 't wel goed zou zijn het met gaas te omgeven, maar omdat hij het project van het huis baseert op het feit, dat de winddoorlating laat ik zeggen met ± 15 % (*goed* brons-gaas laat ± 85 % wind door, het hier soms gebruikte, beschilderde groene raamhorrengaas laat veel minder door) verminderd is en dus de trek van binnen in het huis door eenvoudige middelen met een gelijk bedrag dient te worden verhoogd. Ook heeft men mij tegengevoerd, dat het zoo kostbaar was. Dezelfde persoon die dit beweerde, vond het heelemaal niet erg eenige duizenden guldens te doen besteden aan tegels, om er de vloeren van een nieuw huis mee te bedekken. „'t Stond zoo keurig, die mooie tegels, veel mooier dan een vloer van cement." Ik zei: „'k Ben het met U eens, maar *ik* zou liever een mooi muskietenvrij huis bezitten, dan een met een mooien tegelvloer, waar mijn familie en ik van 's avonds 6 tot 's morgens 6 blootgesteld zou zijn aan infectie met malaria." „Gezondheid boven schoonheid", merkte ik nog op. Toen moest ik hooren, dat ik nu eenmaal 'n gezondheidsmaniak op reis was en dat er met zoo'n verstard en versteend Indië-trotter niet te praten viel. Waarop ik antwoordde: „als ik dat niet was en de regelen der gezondheid op mijn reis niet had toegepast, had ik *onmogelijk* die voor lichaam en geest uiterst vermoeiende tournée kunnen doen; dat ik op mijn reis heel wat verdriet had opgemerkt, eenvoudig te wijten aan onverstand inzake persoonlijke hygiëne om van de algemeene te zwijgen."

Ik hoop van harte, dat zij, die leiding aan de „Pikat" geven, zullen leeren inzien, dat het juist de vrouw, de moeder is, die op het gebied der persoonlijke hygiëne (lichaam, kleeding, voeding, huis, bediendenkamers, W.C.'s, badkamers, erf) eigenlijk alles kan doen.

Allerlei over de Minahassa.

Mijn reis door de Minahassa, waarvan het p ontworpen was door resident Tideman, is wat het water gevallen. In letterlijken zin! Het regen geregeld tegen ± 1 uur baksteenen, zoodat ik all enkele ochtenden kon rondreizen. Ik kan dan van de Minahassa weinig vertellen. Wat mij, die van Nieuw Guinea kwam, opviel, was de kleedi 't Is bekend, dat de kleeding der Marind-Anim borgen kan worden in een lucifersdoosje. Nu zijn Minahassars geen Kaja kaja's, maar als men dat het nog niet zoo heel lang geleden is, dat het pensnellen er in eere was en dat koppensnell menschen tot de „wilden" behooren en wilden spaarzaam zijn gekleed, dan behoeft geen Minahasser er zich aan te ergeren of zich te teeren, als ik opmerk, dat mijn verwondering kelijk groot was! De bevolking besteedt veel aan de bovenkleeding, streeft er naar om er n uit te zien. Die zindelijkheid op de kleeding is te waardeeren; reinheid is het a.b.c. der gezon heid! 't Is 'n lust om de kinderen naar school zien gaan. Veel ouders getroosten zich voor de voeding groote uitgaven. Het onderwijs is in de Minahassa het troetelkind van ieder die streeft n vooruitgang. Het schijnt, dat het onderwijs niet a deelen bevredigt, maar waar dit vraagstuk zeer compliceerd is en het mij als out-sider totaal mogelijk is er kijk op te krijgen, zal ik met medegedeelde volstaan. Alleen 'n opmerking zake de voeding der kinderen. Ze gaan bijna *zonder* ontbijt naar school! Sommige kinderen pas om ± half vier! (ik vernam dit o.a. in Mo ling, district Ratahan). Het gebruik van sagowe schijnt groot te zijn. Ik wou, dat er eens iemand stond, die aan het sagoweervraagstuk diepgaan studie wijdde! In het Tomohonsche zou de be king voldoende dierlijk eiwit gebruiken door gebruik van visch, die ze in kunstmatige vij kweekt, van gerookte zeevisch en van var vleesch. De vischvijvers, hoe nuttig ook vo volksvoeding, zijn in ander opzicht schadelijk dat malaria-muskieten er in broeden. Dit co eischt dringende oplossing! In de sawahs bij dano zag ik sagoboomen. Dit was voor mij, den vaman, een vreemd gezicht. De sagoboomen lev atap voor dakbedekking. Daarom laat men staan. Het schijnt, dat ook de aanwezigheid boomen verspreiding der malaria in de hand w

De bevolking eet djagong met rijst en wel deelen djagong op 1 deel rijst. De menschen er over het algemeen goed doorvoed uit. Naar toeschijnt meer dik en vet dan krachtig peezig! kan door eenzijdige koolhydraten voeding een doorvoed uiterlijk hebben en toch niet sterk Het is zoo ontzettend jammer, dat men geen materiaal bezit. Zoo zag ik heel weinig ouden dagen. Maar is dit nu een *bewijs*, dat ze er zijn? Ik zag in de buurt van Tomohon *veel* albino Maar zag ik *goed?* Zoolang men geen cijfers blijft alles raden! En dan *betrouwbaar* mate Hoe voorzichtig men moet zijn met verstrekte fers wil ik even illustreeren: iemand, die krach zijn beroep zeer goed op de hoogte moet zijn, telde me, dat een kruidnagelboom (er bestaan hier en daar aanplantingen van) per stuk p *f* 35.— per jaar opbracht. Een dag daarna vernam ik, dat de opbrengst maar plm. *f* 2.50 was! laatste cijfer komt me het juiste voor!

Een Minahasser arts, deelde mij mede, dat hij zijn bezoeken aan patienten de klamboe's m verwaarloosd vond, wel vrij schoon, maar vol gaten, zoodat ze echt muskietenfuiken waren! merkte ook nog op, dat aan de onderkleeren v heel wat ontbrak, dat de menschen dol op fee vieren waren en zich om mooie bovenkleeren kunnen verschaffen, dikwijls diep in de schuld staken. Dit zijn stadia in de ontwikkeling, die opkomend volk doormaakt. 't Zijn de kinderzie

waaraan wel kan worden ontkomen.. Velen de zaak anders, waarvan het groote gevolg is, men elkaar niet begrijpt, niet verstaat, wat voor htbare samenwerking noodlottig is.

De vooruitgang in de Minahassa blijkt ook nog het groot aantal motorvrachtwagens, dat men de wegen ziet. Ben ik goed ingelicht, dan gaan dagelijks tusschen Tomohon en Menado 24 chtauto's op en neer!

Het is bekend, dat de pasars voor de bevolking groote economische beteekenis zijn. Op alle atsen, die ik bezocht, werd er dan ook groote aan besteed. Sommige waren werkelijk model-chtingen, voorzien van bad-, wasch- en drink-r, goede W.C.'s, vliegvrije verkoopplaatsen van ch, behoorlijke stalling voor grobaks en paar-enz. Het verwonderde me daarom in hooge e, dat de druk bezochte pasar te Tomohon in rabelen toestand verkeerde. 't Was een echte, vuile gelegenheid, de Minahassa onwaardig. bezocht ook enkele woningen: het front was heel netjes, maar binnen constateerde ik vaak gebrek aan orde en reinheid. Hoe kan het anders, waar twee, drie of soms meer families en woning huizen? De Minahasser moet nog lee-zijn woning te bewonen! Wie, als ik, jarenlang uurslid eener groote woningvereeniging is ge-t, in patria, verwondert zich niet alleen niet het verschijnsel in de Minahassa, maar is er vast van overtuigd, dat de Minahassa het sta-van thans zal verlaten om na verloop van tijd te gaan tot één familiewoning.

De geesel der geslachtsziekten.

volksziekten noemde men mij: framboesia de kust, malaria in 't binnenland, terwijl ook veel moet voorkomen. Tengevolge van het toe-end verkeer nemen geslachtsziekten toe, zoo-b.v. gonorrhoe tot in de verste dorpjes voor-t, daar gebracht door terugkeerende soldaten. Over den noodlottigen invloed van geslachts-ten op gezin en bevolking is „men" heel slecht iënteerd. Men kan er met ontwikkelde, be-afde vrouwen en mannen over spreken en de dwaze meeningen over vernemen! 't Zou be-elijk zijn, als het niet zoo'n hoogst ernstige gold! In Amsterdam zag ik in een ziekenhuis -jarige meisjes — ik meen 'n paar honderd — nd aan een niet te noemen ziekte. Die stakkerds de gezondheidsdienst had ze ontdekt — waren et door hun vader en/of moeder! Van Indië men met zekerheid inzake geslachtsziekten on-de bevolking zoo goed als niets, maar dit neemt weg, dat men als *zeker* kan aannemen; dat hun ed door het toenemend verkeer hoe langer hoe zal worden. Voor het bevolkingsvraagstuk gonorrhoe en syphillis van zeer groote betee-

Mooi Zendingswerk

Over de Zending sprak ik nog niet, hoewel in het staande het onderwerp is aangeroerd, waar-ij veel invloed uitoefent. Dit is het onderwijs! vraagstuk is zoo gecompliceerd, dat ik er me aan waag! 'k Wil alleen even mededeelen, dat et meisjesinternaat te Tomohon bezocht. Die ol is in sanitair oogpunt bijna volmaakt! Meer niet noodig! De Zending bemoeit zich ook ziekenverpleging. Te Sonder heeft ze een hos-met polikliniek. Het interessante van het ge poliklinieksgebouwtje is dit, dat het ont-en is en gebouwd door een oud-leerling der ngs-ambachtsschool te Kakas-Wasian. Ik merk en paranthèse op, dat de resultaten met *deze* htsschool bereikt, gunstig zijn. Ik krijg dan indruk, dat de Zending de ziekenverpleging ent uit overweging van humanitair-philan-chen aard met het doel het *hart* der menschen eiken. Dus als *middel*, niet als *doel*. Deze artigheid weet ik te waardeeren, al voel ik voor prophylaxe! Intusschen werkt de Zen-ook op het uitgestrekt gebied der hygiëne. ze bevordert door haar onderwijs zin voor orde, voor reinheid, voor regel; ze heft de vrouw op, ze streeft naar zachtere zeden, gewoonten, gebruiken! Laat ze er mee doorgaan: l'hygiène est dans tout et partout!

Kolonisatieplannen

Nu nog enkele woorden over Tideman's kolonisatieplannen, waarin ik groot belang stel, omdat ze van groote beteekenis kunnen worden voor het bevolkingsvraagstuk.

De zaak is deze: een deel der Minahassa is zeer dicht bevolkt, het grootste stuk echter uiterst dun. Daarheen wil Tideman nu menschen trekken. Hij wil ze in het begin helpen, steunen om ze op die manier over de eerste moeilijkheden heen te helpen. Over nadere bijzonderheden zwijg ik, omdat ze voor mijn doel niet van belang zijn. Alvorens nadere stappen te doen, heeft Tideman het zeer juiste idee gehad de streek, die hij het eerst voor het doel in aanmerking wou doen komen, door een bevoegd hygiënist te doen onderzoeken. Ik kan niet nalaten hier op te merken, dat het me op mijn reis gebleken is, dat het gevoel voor hygiëne bij enkele bestuursambtenaren zeer goed is ontwikkeld. Typisch is het, dat dit bijna zonder uitzondering oud-Delianen zijn!

Aan het terzake uitgebrachte verslag ontleen ik het volgende: 4000 bahoe grond kan geschikt gemaakt worden om er te gaan wonen. In dat deel van 't gebied dat vlak is, komt malaria in vrij hevige mate voor. Te Popo was de miltindex bij kinderen 67 %, bij volwassenen 46 %. Te Torout was ze bij kinderen 57.3 %, te Tomani 67.2 %. Een juist inzicht in den gezondheidstoestand der bevolking geven deze cijfers niet. Daartoe is noodig een statistiek van kindergeboorte en -sterfte. Wat de muskieten betreft, weet men nog niet, welke soort als gevaarlijk moet worden beschouwd. Alles wijst er op, dat vischvijvers bij de infectie met malaria een zekere rol spelen. In een nieuw aangelegd sawahterrein kunnen zich hoogst gevaarlijke toestanden ontwikkelen. Dit is op Java gebeurd in de Tjihea-vlakte, waar de menschen door malaria niet in staat waren den vruchtbaren grond, die zeer goed met water was voorzien, te bebouwen. Ook in de Lampongs heeft zich een dergelijk geval voorgedaan. Uit die voorbeelden dient men dus leering te trekken. Sommige muskieten worden hoogst gevaarlijk, als ze zich over groote vlakten kunnen verspreiden. Dit geschiedt volgens de ervaring als *na* den oogst de sawahs min of meer nat blijven liggen. De op den grond liggende halmen beginnen dan te rotten, waardoor ze een zeer goeden voedingsbodem gaan vormen voor de muskiet. Daarom moet men in dergelijke gevallen de sawahs droog leggen tot den volgenden oogst. Polowidjo mag men er dan ook niet planten, want ook hiervoor is irrigatie noodig. De cultuur van visch op de sawahs en van sagoboomen is dus uitgesloten op het nieuwe terrein. Vischvijvers zou men slechts onder bepaalde omstandigheden kunnen toestaan. Nieuwe kampongs zou men alleen op mogen richten op plaatsen, ± 500 meter van kalitjes e.d. gelegen.

Het rapport bevat nog meer bijzonderheden, maar ik volsta met het medegedeelde. Het was er me om te doen te laten zien, dat Tideman aandacht heeft gewijd aan den hygiënischen kant van het vraagstuk.

22 October vertrok ik uit Menado. Resident Tideman maakte een dienstreis naar Midden-Celebes en had mij voorgesteld van de partij te willen zijn. Met beide handen greep ik deze gelegenheid aan natuurlijk! We vertrokken per auto via Airmadidih naar Kema. In eerstgenoemde plaats woonde ik even een hoofdenvergadering bij, waar de residenten eenige vragen stelde in verband met de volksvoeding. Kinderen van een particuliere school zongen daar den resident een lied toe. Op den weg van Menado naar Kema passeerden we 8 zwaar beladen vrachtauto's. Evenals in Europa heeft het wegenvraagstuk door het verschijnen dier wagens een

heel ander aanzien gekregen. In de Minahassa kunnen de wegen daardoor niet meer uitsluitend in heerendienst worden onderhouden.

De gouvernementsstoomer Deneb bracht ons op Gorontalo, waar de ass.-resid. Greeve bezig is nieuwe pasars te bouwen. Er waren al een paar klaar. 't Is mooi werk! Te Gorontalo begint de nieuwe weg naar Kwandang. Als die gereed is, behoeft men den langen omweg via Menado niet meer te maken. Controleur De Jong werkt met grooten ijver aan dien weg. 't Is animeerend, dankbaar werk. Men kan *zien* dat men nuttig werk doet, dat men opschiet. Van sanitair werk *ziet* men meestal zoo weinig. De resultaten er van blijken pas uit doode cijfers, statistieken, die niet tot de massa spreken. Soms komen de resultaten eerst na generaties.

(Wordt vervolgd.)

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg).

Bali.

Vijfde dag.

Den volgenden dag vertrokken wij van Den Passar noordoostwaarts naar Kloenkoeng. De rijwegen zijn overal uitstekend en wij schenen 't bizonder te treffen, daar ze toen voor het aanstaande bezoek van den Gouverneur-Generaal extra goed onderhouden werden, telkens zagen wij troepjes gestraften, onder leiding van een *mandoer* (Inlandsch opzichter) druk aan 't werk. Ook de goed gebouwde bruggen over de vele bergstroomen zijn bewonderenswaardig; o.a. gingen wij toen over een keurige hangbrug nabij Kloenkoeng en bezochten de *poera kasiman,* waarvan de steenen *Meroe* (woonplaats der goden, in pagodevorm gebouwd) indrukwekkend schoon is.

Kloenkoeng is een plaats, waar veel kunst als huisvlijt bedreven wordt, o.a. beeldhouwen, klapperdop- en houtsnijden; naast goud- en zilverdrijven, ook kopergieten en wapensmeden. Het is hoogst interessant deze kunstnijveren vol toewijding in hun eenvoudige werplaatsen te zien arbeiden. In het Controleurskantoor aldaar is van een en ander een kleine permanente tentoonstelling met verkoop tegen vaste prijzen, hetgeen voor toeristen heel wat aangenamer is, dan het „*getawar*" (noodzakelijk afdingen wegens overvragen) bij de koopvrouwtjes, die geregeld hare waren in de pasangrahans komen aanbieden.

De *Kantja van den Raad van Kerta* (Inlandsch griffier) van Kloenkoeng was zoo vriendelijk ons als gids behulpzaam te willen zijn. Deze bracht ons allereerst naar zijn beroemde rechtszaal, Kerta Goose, een gebouw aan de aloon-aloon, waarin gebeeldhouwd-vergulde zetels zijn, welke „geluk brengen aan hen, die er in plaats nemen" en waarvan het plafond beschilderd is met de meest fantastische Balineesche hemel- en heltafereelen. 's Middags geleide hij ons naar de *Poera Panataran,* den tempel met de fijne gespleten poort tusschen twee reuze-waringins, die met hun tallooze vertakkingen en luchtwortels ieder op zichzelf wel een bosch gelijken.

Als avondvermaak zouden wij, tegen vergoeding van *f* 15, getrakteerd worden op een Balineesche meisjesdans, z.g. *lègongs,* in den tuin van de pasangrahan.

Toen het begon te schemeren — de schemering duurt in Indië slechts heel kort — werd een mooi besneden gamelan-stel aangedragen door de respectievelijke bespelers der verschillende instrumenten, ongeveer een dozijn in aantal, waaronder twee mooi sonoor klinkende gongs, gezamenlijk in een fraai gesneden polychroom beschilderden standaard hangend. Wij zagen drie jonge meisjes van 10 à 12 jaar binnenkomen, waarvan de eene grooter was dan de beide andere, alle drie op zelfde wijze gehuld in kleurige, schitterend weefsels, waarvan de slippen los neerhingen omhangen met gouden sieraden en hoofdtooisel waarin natuurlijke, welriekende bloemen niet braken. Zij leken evenzoovele bonte vlindertjes, zoodra de gamelanmuziek zich deed hooren, begonnen te fladderen, de fijne slendangs met hare arm bewegend als luchtige vleugels. De oudste van drietal zette in met een soort van voorspel, sende bood zij de beide kleintjes ieder waaiertje aan, waarmede deze hare gracieuse bewinkjes moesten accentueeren, hetgeen aan 't geheel een nog vlinderachtiger aanzien gaf, te meer zij niet zooals de Javaansche danseressen schuifelend, ongeveer op dezelfde plek blijvend, zich ven bewegen, doch zich telkens met kleine huppelsprongetjes langs en om elkander verplaatsten, klein uur lang, en ten slotte in deemoedige kende houding de waaiers weer aan hare oudere zuster overgaven. Door schemerachtige olielampjes en fakkellicht beschenen, gaf dit alles een fantastisch fijn lijnen- en kleurenspel te bewonderen.

De meisjes waren daarna uitgeput van vermoeienis en werden op de schouders van eenige der gamelanspelers naar huis gedragen, terwijl ook wij ons ter ruste begaven en van dit schoone schouwspel droomden.

Zesde dag.

Op ons verzoek had de *Kantja,* dien wij met den titel van *Goesti* aanspraken, maatregelen getroffen opdat wij den volgenden morgen een offerdienst in een huistempel konden bijwonen.

Wij kregen den indruk, dat de op Bali door het volk beleden godsdienst een Hindoeïsme is, vermengd met het Polynesische Animisme, dat o.a. uiting komt in de bezwering van booze geesten, alleen door de *pedanda,* priesters, onder wie vrouwen, worden het Brahmanisme en Çiwaïsme, hier en daar ook vermengd met Boeddhisme, beleden. Het Balische volk heeft dus alleen zijn vele goden, die vereerd moeten worden, en zijn booze geesten, die door amuletten op afstand gehouden moeten worden, het bezit ook *boeta's,* bovennatuurlijke monsters met groote macht, aan wie uit vrees geofferd wordt, evenals voor de goden, zoowel in de gemeenschappelijke tempels *(poera)* als in de miniatuur-tempeltjes *(sangga),* die men op ieder woonerf vindt. De laatsten zijn dikwijls niet meer dan nissen op stellen, soms met beeldhouwwerk vermooid, waar de goden verondersteld worden uit te rusten of zich te laven, als zij op aarde nederdalen, terwijl de boven omschreven *meroe's* de gouden voorwerpen bevatten, welke deze dan noodig kunnen hebben.

Bij de aanbidding *(sembang déwa)* komt het volk te zamen, de vrouwen brengen op groote presenteerbladen *(doelangs),* die zij op 't hoofd dragen, tal van keurig versierde offeranden, bestaande uit bloemen, vruchten en versnaperingen, welke op een hooge estrade worden bijeengelegd. In een der overdekte loodsjes leidt de priester, na zijn lichaam door vasten en baden gereinigd te hebben, de ritueele plechtigheid tot wijding van het water, dat onder de menigte verdeeld moet worden, die daarop geduldig wacht. Wij zagen hoe de priesterlijke verrichtingen bestaan uit het prevelen van bepaalde gebedsformulieren, het luiden der bidschel, het heen en weder bewegen van den kandelaber en het wierookvaatje met ritueele handbewegingen, het telkens strooien van daartoe klaargelegde rood, wit en geel gekleurde bloemen en het sprenkelen van water naar de plek, waar de wijwaterpot staat. Dit duurt ongeveer een uur. Dan begint de gezamenlijke aanbidding en daarna het verorberen der offeranden, waarvan de goden alleen de *Sari* (de geur of goddelijke kern) genoten hebben. Dit maal woonden wij echter niet bij, daar de auto wachtte om ons naar Karangasem, de meest oostelijke plaats van het eiland, te brengen, waar wij binnen een paar uur

...ren. Onderweg zagen wij nog, bij de dessa ...soemba, de mooie *Poera Penataran Pandeh* (...mpel der smeden) met zijn prachtig stel gamelan-...rumenten en aan het strand ook de grottempel *...wah Lawah*, waar duizenden vleermuizen het ...elf verduisteren en de lucht met hun verpes-...de geur bezwangeren, zoodat wij op een behoor-...en afstand bleven. Er moet ook een groote slang ...huizen, „wiens aanblik ongeluk brengt".

Van Karangasem uit zijn twee mooie uitstapjes ...maken: noordwaarts naar Tjoelik door 't hoog-...ergte, waar bijna een geheelen dag mede ge-...eid is, en westwaarts, via Bebandana, langs een ...htigen weg naar Selat, waar ook een pasan-...an is. In de buurt ligt de dessa Besakih met ... prachtigen tempel, welke onlangs in zijn ...n vorm hersteld werd onder toezicht van den ...itect-schilder P. A. J. Mooyen.

...ar wij bij monde van den Controleur Beets een ...oodiging kregen om den middag door te bren-... bij den vroegeren vorst *Goesti Bagoes Djilantik*, ...thans nog met den titel van „Stedehouder" aan-...roken wordt, stelden wij ons toen tevreden ... een ritje naar de *oedjoeng*, aan de zuidkust, ... een nog in aanbouw zijnd vorstelijk lusthof, ...badgelegenheid in een verwaarloosden tuin, te ... is.

...ns bezoek in die vorstelijke *poeri* (paleis) was ...belangwekkend, niet alleen omdat wij in de ge-...heid waren kennis te maken met hem en zijn ... — zijn jongste gemalin, een schoone Sasak-..., van een eenigszins Mongoolsch type, zoowel ...zijn vijf zoontjes allen in groen jagers-uniform ...ed en dochtertje van 4 jaar werden ons voor-...eld — maar ook omdat ter onzer eere een zeld-... fraaie *wajang topeng* (een dans-tooneelstuk ... gemaskerde acteurs) onder gamelan-orkest-...leiding werd opgevoerd. Terwijl wij al toekij-...de getrakteerd werden op door de *Ratoe* zelve ...rheerlijk bereide limonade en gesuikerde vruch-..., o.a. *manisan kolang-kaling* (jonge palmvruch-... ook wel glibbertjes genaamd) en salak, die er ...als de pompelmoes (*djeroek Bali*) beroemd ...er van smaak zijn, legde het Inlandsch Hoofd ... in het Maleisch (hij spreekt geen Hollandsch, ... wil zijn kinderen een Westersche opvoeding ... geven) den inhoud van het blijspel uit:

...en Balineesche prins geeft aan een paar zijner ...grooten de opdracht een gemalin voor hem te ...n, het mooiste meisje, dat zij in den lande ...en vinden. Zij trekken daartoe naar verschil-...e hoven en komen eindelijk terug met twee ...wenportretten ter keuze van hun vorst. Deze ..., na die afbeeldsels herhaaldelijk nauwkeurig ...ken te hebben: „de mooiste van aangezicht ... te veel kleeren aan (een Europeesche), ik ... daarom de andere (een Balineesche)."

...e kostuums der spelers, alle daartoe speciaal ...de mannen, van de kostbaarste inheemsche ...zijde, de sieraden en de uit hout gebeeld-...e, schel-gekleurde maskers, en niet minder ... rythmische, uitdrukkingsvolle bewegingen ...harmonie met de gamelan-muziek waren bewon-...swaardig en namen onze aandacht zoozeer in ..., dat de middag verstreken was, vóór wij 't ...erkten. Noode namen wij afscheid van onzen ...chen gastheer en diens kunstzinnige omgeving.

(*Wordt vervolgd*).

Nederl.-Ind. Film-Maatschappij.

...wenschelijkheid onze Koloniën, meer in het ...der Nederlandsch Oost-Indië, wat betreft ...en volk, in film te brengen, is zoowel hier te ... als in Indië zelf, jaren terug reeds herhaal-... te kennen gegeven.

...en het bij uitstek subjectief propagandistisch ...ter der film, kan deze wensch geen verwonde-...ren.

...film is *het* hulpmiddel bij uitnemendheid, zoowel bij het aanschouwelijk onderwijs, bij voordrachten, als bij lezingen en daardoor het aangewezen middel om de kennis van onze Koloniën te verbreiden, de belangstelling ervoor te bevorderen, betere begrippen ingang te doen vinden omtrent de beteekenis onzer Koloniën, in het bijzonder op industrieel, commercieel en folkloristisch gebied en dit niet alleen in Nederland, maar ook in den vreemde.

Ondanks vele moeite, is deze kennis zoowel in Nederland als in het Buitenland nog zeer gering te noemen, alhoewel vele Vereenigingen daaraan hunne beste krachten wijden; terwijl wat tot nu toe van Indië in film werd weergegeven, op enkele gunstige uitzonderingen na, niet als deugdelijk werk kan worden bestempeld. Buitenlandsche filmfabrieken hebben films vervaardigd, welke, zonder noodzaak, een totaal verkeerd beeld onzer Koloniën gaven; meestal waren dit speelfilms, waarin werd opgenomen, wat de operateur dacht, dat door het publiek gaarne in bioscopen zou worden gezien; van het maken van documentair werk, zooals vóór alles wordt vereischt, was daarbij geen sprake. Wat betreft pogingen aangewend door Nederlanders, dus van maatschappijen of personen uitgaande, welke hier waren of zijn gevestigd, zijn deze in het gunstigste geval, òf te fragmentarisch en te zeer op zichzelf staande, òf wel ten eenenmale onvoldoende door gebrek aan fotografische capaciteiten en artistieken kijk van den uitgezonden, opnemenden operateur.

Eenige bekende personen in ons land hebben daarom gemeend dat het tijdstip aangebroken was, te meer daar veel in Indië aan het verdwijnen is, aan dezen niet wenschelijken toestand een einde te maken.

Na er zich van te hebben overtuigd, dat hunne opvattingen in kringen, bij Indië nauw betrokken, algemeen werden gedeeld, werden verdere stappen gedaan, die leidden tot de oprichting van de *N. V. Nederlandsch-Indische Film Maatschappij*, met een maatschappelijk kapitaal van ƒ 200.000.— (waarvan de helft geplaatst), goedgekeurd bij Kon. Besluit d.d. 17 April 1925 No. 40, onder bestuur van:

Raad van Commissarissen:

H. N. A. Swart, Luit. Generaal b. d., Oud Vice-President van den Raad van Indië. (President).

Ir. L. J. M. Feber, Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal. (Secretaris).

Ir. M. C. E. Bongaerts, Hoofdingenieur-Directeur van den Rijkswaterstaat, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

G. J. Houtsma, Oud-President van de Factorij der Ned. Handel Mij., Oud-Directeur van de Bank voor Indië.

A. Voskuil, Oud-Gedelegeerde in Nederlandsch-Indië der Mij. Sentanen-Lor c.s.

W. H. Idzerda, Oud privaat-docent in de Fotografie aan de Technische Hoogeschool te Delft. (Gedelegeerde).

Commercieel Directeur:

B. D. Ochse, Directeur der N. V. Nederlandsche Maatschappij voor Cinematografie, Filmfabriek Polygoon te Haarlem.

De Heer L. van Vuuren, Oud-Directeur van het Encyclopaedisch Bureau van Nederlandsch Indië, Lector aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, verklaarde zich bereid als adviseur van de Nederlandsch-Indische Film Maatschappij op te treden.

De Ministers van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen hebben hunne sympathie en moreelen steun toegezegd, terwijl Zijne Excellentie de Minister van Koloniën zijne volle medewerking heeft toegezegd, in dier voege, dat Z. E. zich bereid heeft verklaard de onderneming te introduceeren bij de Indische Regeering en bij het Binnenlandsch Bestuur.

De cinematografische werkzaamheden in Indië

Haarlem en Omstreken.

zullen worden uitgevoerd door den bekwamen, kunstzinnigen filmoperateur I. A. Ochse, de vervaardiger o.a. van de bekende films: „Neerlands Volksleven in de Lente", „De Nederlandsche Noordzeevisscherij" en „De Rijn van Lobith tot aan Zee".

De Heer Ochse vertrekt den 13en Juni per s.s. Slamat, om van 28 Juni tot 6 Juli in Port Saïd te verblijven. Per J. P. Coen wordt dan de reis vervolgd naar Colombo, waar een week vertoefd wordt, waarna de Rindjani hem naar Indië brengt.

De cinematografische uitrusting, waarmee de Heer Ochse zich naar Ned.-Indië zal begeven, is met den grootsten zorg samengesteld en bestaat uit de nieuwste film- en fototoestellen, voorzien van een buitengewone verzameling objectieven. Onder de uitrusting bevindt zich ook een Ralenti, het z.g. apparaat „à grande vitesse", waarmee het mogelijk is snelle bewegingen te ontleden.

Zoo zal binnenkort begonnen worden aan het groote werk Indië systematisch in film te brengen. In tegenstelling met de tot nu toe gevolgde methode van afzonderlijke reizen van korten duur naar Indië, zal daar een *permanent* opnamebedrijf worden gevestigd, hetgeen vooral met het oog op het vervaardigen van standaardfilms van de cultures, voor onderwijs en propaganda van groot belang is. De aard van ieder gewas immers bepaalt den tijd, die noodig is om van het gewas een volledige film te vervaardigen.

Een uitgebreid opname-programma, dat werk voor jaren geeft, is vastgesteld en wordt thans tot in détails uitgewerkt. Hierover zullen later nadere mededeelingen worden verstrekt.

Van Week tot Week.

26 MEI—1 JUNI.

Hars en terpentijn-winning. Onder leiding van het Boschproefstation worden thans in de Preanger kultuurproeven genomen met verschillende Pinussoorten uit Britsch-Indië, de Philippijnen en Nieuw Zeeland, en Pinus Merkusii Jungh, uit Atjeh *(Tectona)*.

Duitsche belangstelling voor Indië. De oud-chef van den Topogr. Dienst in N.-I., overste A. van Lith, thans Nederlandsche Cunsul te Duisburg, heeft den 12en dezer in genoemde plaats, en den 14en te Wesel een voordracht met lichtbeelden gehouden over de mogelijkheid van nauwere handelsbetrekkingen tusschen Duitschland en Ned.-Indië.

‚Der Redner gab einen Ueberblick über die Entwicklung Niederländsch-Indiens, schilderte seine Grösse und Bevölkerung und vertreitete sich eingehend über die Wirtschaft dieses Landes. Aus dem reichen Schatze seiner persönlichen Kenntnisse gab der Redner eine Fülle von Anregungen und Gedanken, nach welcher Richtung hin die deutsche Industrie mit der Wirtschaft dieses Landes in Verbindung kommen könne."

Zilveren Priesterfeest. Den 5en Augustus a.s. viert Pastoor Geurtjens te Okaba op Nieuw-Guinea zijn 25-jarig Priesterfeest.

Soekaboemi blijft gemeente. Zooals een telegram reeds meldde, heeft de Regeering beslist, dat Soekaboemi voorshands als gemeente niet zal worden opgeheven en verder dat, aangezien de bij de bestuurshervorming aan te stellen resident-afdeelingschef bezwaarlijk voorzitter van den gemeenteraad van Soekaboemi zal kunnen worden, terwijl evenmin aanleiding wordt gevonden, definitief een burgemeester te benoemen, aan een (à la suite van zijn corps te voeren) ambtenaar van het B. B. de waarneming van het burgemeestersambt zal zijn op te dragen. *(Locale Belangen)*.

Hoofdbestuur Boedi Oetomo. Volgens de *Darmo-Kondo* bestaat het nieuwe hoofdbestuur van Boedi Oetomo uit de H.H.: R. Slamet (ambtenaar bij den Pandhuisdienst), voorzitter; R. Poesposoedarsono (gemeente-ambtenaar), secretaris; R. Ramelan (boekhouder afdeelingsbank), penningmeester (allen te Semarang); andere leden zijn: Dr. R. Sardjito (arts); R. Otto Soebrata (onderwijzer); Mr. R. Sastromoeljono (advocaat); Mr. R. Soejoedi R. Soetopo Wonobojo en de hr. [illegible]djosoemarto (Inl. onderwijzer).

Jaarbeurs te Bandoeng. De 6e Ned. Indische jaarb[eurs] en jaarmarkt te Bandoeng wordt gehouden [van] 20 Juni tot en met 5 Juli a.s., gelijktijdig met [een] tentoonstelling op electriciteitsgebied in sa[men]werking met den Gouvernementsdienst van W[ater]kracht.

Inlandsche rubbercultuur in Djambi. De beteek[enis] van de inlandsche rubbercultuur in Djambi [blijkt] duidelijk uit de uitvoercijfers gedurende de [jaren] 1919—'24, n.l. resp. 5, 12, 6, 18, 36 en 48 milli[oen] ponden rubber, hetgeen gedurende genoemd [tijd]vak voor dit gewest met een bevolking van [nog] geen 300.000 zielen [1]) een bate heeft opgel[everd] van 68 millioen gulden. *(Ind. Merc.)*.

Internationaal Penitentiair Congres. Bij Kon. B[esluit] van 27 Mei is benoemd tot vertegenwoordig[er] de Nederlandsche Regeering bij het in 19[illegible] Londen te houden 9e Internationaal Penit[entiair] Congres de heer J. F. C. Nienhuis, gep. O.-I. [illegible] ambtenaar, laatstelijk hoofd van het gevang[enis]wezen in Ned. Oost-Indië.

Ned.-Indië niet afzonderlijk. Het Internationaal Oly[m]pisch Comité heeft afwijzend beschikt op het [ver]zoek van Ned.-Indië om afzonderlijk op de Sp[elen] te mogen uitkomen.

De provincie West-Java in wording. Bij gouvernem[ents]besluit van 28 Mei is met den rang, den titel [en] de inkomsten van assistent-resident belast [met] het bestuur over Bantam de assistent-resid[ent] J. D. de Vries, van Malang.

Benoemd zijn tot assistent-resident: van [Kra]wang de heer M. H. Doornik, thans de Probol[in]go; van Soekaboemi de heer F. A. E. Laceu[lle], thans te Blitar; van Bandoeng de heer J. C. [v.] Heyst, die van verlof wordt terugverwacht; [van] Tasikmalaja de heer H. C. van den Bos, thans [te] Modjokerto. Zij zijn na de bestuursreorganisa[tie] bestemd tot resident-afdeelingschef, onder [den] gouverneur van West-Java. De benoeming van [het] hoofd van Indramajoe volgt.

Koloniaal Instituut. Ten bate van het exploitatie-f[onds] heeft de Deli-Maatschappij te Amsterdam aan [het] Koloniaal Instituut aldaar, een bedrag [van] *f* 100.000.— geschonken. *(Ind. Merc.)*.

Las Palmas of Miangas. Aneta meldt d.d. Batavia [illegible] Mei. In het Lands archief is de merkwaard[ige] mededeeling gevonden, dat Miangas, waar[over] een thans aan arbitrage onderworpen geschil [met] Amerika bestaat, vroeger heeft toebehoord [aan] Radja Taboekan, wiens gebied eigendom van [den] Nederlandschen staat is geworden na de liqu[ida]tie van de Oost-Indische Compagnie.

Het Gouvernement theeplanter. Aan de gouverne[ments] kina-onderneming te Tjinjiroean op Java zal, [vol]gens Aneta, een thee-onderneming worden toe[ge]voegd.

Particuliere exploitatie. Aneta deelt mede dat het [voor]nemen bestaat om West-Borneo weer voor [par]ticuliere winning van goud, diamant en pla[tina] open te stellen.

Pest op Java. In de week van 3 tot en met 9 April [zijn] op Java 235 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de Wonosobo 2, Temanggoeng 12, [Ma]gelang 7, Djocjakarta 1, Poerbolinggo 2, in het [re]gentschap Bandjernegara 82, in de afd. Soera[karta] 18, Bojolali 25, Klaten 31, Salatiga 13, [Ke]dal 17, Pekalongan 5, in het regentschap Batang 15 en in de afd. Tegal 5.

Universiteitsexamen. Leiden. Doctoraal examen [In]disch recht de heer Alinoeddin Enda Boemi. Doctoraal examen Indische letteren, de heer C. C. Berg, met lof.

Landbouwhoogeschool. Bij Kon. besluit is benoemd tot gewoon hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, om onderwijs te geven in planten-systematiek, enz., Dr. J. Jeswiet te Pasoeroean.

E. L. de la Parra †. Te 's-Gravenhage is den 31en Mei op den leeftijd van 52 jaar, onverwacht overleden de heer E. L. de la Parra, gewezen assistent-resident op Java en Madoera.

1) In een rapport van Dr. Pekelharing over de bevolkings-rubbercultuur in Djambi (waarop nader de aandacht zal worden gevestigd), wordt ge[illegible]zegd dat de bevolking slechts 160.000 personen telt. (Red. Kol. Wbl.)

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Verhoudingen rondom onzen Archipel.

Onder dezen titel wees de „Java-Bode” van 9 Febr. op een merkwaardige strooming, die in de Vereenigde Staten gaande is en die het verwerven van ...ere Fransche koloniën beoogt in afrekening op de ...ling der oorlogsschulden. Enkele daarvan zouden V. S. méér waard zijn dan de geheele Fransche ...gsschuld bedraagt. De *Java-Bode* (24 Apr.) vindt ... haar vermoeden bevestigd in een artikel van „Chicago Tribune”. In Frankrijk gaan enkele stem... op om een afstand van eilanden als de Fransche ...llen, de Nieuwe Hebriden of Nieuw-Caledonië te ...eilen, voor het te laat is, dat wil zeggen voor er ...ar ontstaat voor koloniën, die Frankrijk veel meer ...ig heeft. Maar die dreiging — meent de „J. B.” — ...dan toch zeker nog heel wat grooter moeten wor... eer men er in Frankrijk werkelijk ernstig over gaan denken een dergelijk krasse remedie toe te ...en om uit de tegenwoordige financieele moeilijk...n te geraken. Wat er geschiedt aan *de grenzen van ...en archipel* kan ons niet onverschillig laten. Het ...cago Tribune”-artikel heeft in Frankrijk volstrekt ...dien storm van nationale verontwaardiging ont...nd, die gevolgd is op een soortgelijk voorstel, ge...eerd in de „Contemporary Review” van 1922. De ...B.” herhaalt haar op 9 Febr. uitgesproken conclu... „De V. S. forceeren de situatie niet, om de Fran... gevoelens niet te prikkelen, maar wij zijn er van ...uigd dat, onder de huidige omstandigheden, meer ...ooit, op den bodem van *de houding der Amerika...de begeerte ligt naar de Fransche Antillen en ... de* Fransche bezittingen in den Australischen ...ipel.”

De Indische Staatsschuld.

...n de regel kloppende begrooting voor 1926 is nog ...n bedrag van f 4.5 millioen gevonden voor *versterk... aflossing* van de Staatsschuld. Deze post wordt in ... volgende begrootingen grooter, zoodat de Regee... in 1932 den toestand beheerscht. (*Aneta*).

...ie nu reeds in dit stadium van Indië's ontwikke... het crediet van het land op de geldmarkt uitput, ...zit binnen weinige jaren met de handen in het ..., wanneer de nieuwe eischen als paddestoelen ...den grond komen opzetten. Het getuigt daarom — ...oordeelt de *Deli Crt.* (2 Mei) — van *een zeer ver...dige en voorzichtige toekomstpolitiek* om thans, ...e middelen ervoor aanwezig zijn, de financieele ... van het land te consolideeren en te versterken. ...bij komt, dat deze politiek er binnen afzienbaren ...omst toe zal leiden, dat de leeningen met hoog ...-type geconverteerd kunnen worden op een lage... rentevoet, voor zoover die mogelijkheid daarbij is ...laten, terwijl de handhaving van de koers van ... Indischen gulden aan de aflossing der buiten...sche dollar- en sterlingleeningen ten goede komt. ... heeft nog een f 70 millioen tegen 7 % uitstaan, ... millioen tegen 6½ % en niet minder dan f 470 ...oen tegen 6 %. Het is duidelijk wat de eventueele ...ersie daarvan voor de jaarlijksche rentebetaling ...beteekenen. En daarom is het zeer te betreuren, ...ook ten aanzien der conversie destijds zoo zware ...lingen moesten worden aanvaard. Ondertusschen ...men weer welk een wisselwerking er zit in de ...pende begrooting, de koers van de munt en de ...ing en rentebetaling der schulden. De voor 1926 ...gestelde politiek zal dan ook niet nalaten *op de ...ingsmarkt een gunstigen indruk* te maken, *waar...dië tot in verre toekomst de vruchten kan pluk...* Indien op deze wijze wordt voortgegaan, zal de ...erkte aflossing onzer leeningsschuld in 1932 geen ...aar kunnen ontmoeten en zal men, wanneer dat ... productieve werken noodig blijkt, te zijner tijd weer gerust een beroep op de geldmarkt kunnen ...en de ontwikkelingsmogelijkheden van Ned.-Indië ...mee opnieuw de hand bieden. Het moge verlei... zijn om, nu de inkomsten door de gewijzigde ...standigheden weer beter beginnen te vloeien, ...het oude voetspoor voort te gaan, de verstandige ...cier weet die verleiding te onderdrukken en ...mee een betere toekomst mogelijk te maken.

Indië in den Vreemde. Indië en het toerisme.

...heer *G. G. van der Kop*, de leider van het „beken...eriodiek „Inter-Ocean”, schreef in *De Locomotief* (21 en 22 Apr.) een tweetal artikelen over *Indië in den Vreemde.* Aan het slot komt hij tot de volgende conclusie: Tengevolge van de zich wijzigende politieke en economische verhoudingen begint Ned.-Indië langzamerhand de aandacht te trekken in het buitenland, doch in verband met diverse factoren voltrekt dit proces zich zeer geleidelijk en te langzaam; de door de Regeering beschikbaar gestelde gelden ter steuning van de bestaande instellingen en ondernemingen, die Indië in het buitenland propageeren, zijn te gering; doch zij behoort niet meer te doen dan het beslist noodzakelijke, opdat door haar niet de taak wordt overgenomen van de verschillende categorieën in de samenleving, die belang bij de meerdere bekendheid van Indië in den vreemde hebben, en die in elke samenleving, bezield met een zekere mate van „*public spirit*”, die taak ook zouden aanvatten, zelfs al ware het alleen uit welbegrepen eigenbelang.

De heer *H. C. Zentgraaff* bereisde o.m. Colombo, Egypte, Palestina, Griekenland, Italië, Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk en Turkije. Onder het hoofd „*Naar Oude en Nieuwe Landen*” bevat het *Soerabajasch Hbl.* van 24 Apr. zijn 63ste reisbeschrijving. Thans is hij te Soerabaja teruggekeerd en opgetreden als hoofdredacteur van het „Soer. Hbl.” voor den buitendienst.

De bewondering van den heer *Zentgraaff* voor *Indië's natuurpracht* is na zijn bezoek aan verschillende landen in en buiten Europa eer grooter geworden dan afgenomen. Ondanks zijn schitterende natuurpracht, bijna door geen enkel ander land geëvenaard, mist Indië — volgens den heer *Z.* (*Soerabajasch Hbl.* 23 en 24 Apr.) — zeer veel van wat den toerist kan lokken. De Ver. Staten leveren het grootste deel van den vloed van reizigers en deze toeristen zoeken niet in de eerste plaats naar het natuurschoon van onzen archipel. Gaat de Amerikaan op reis, dan zoekt hij ruïnes, historische plekken, herinneringen aan groote figuren uit de wereldgeschiedenis. Hij trekt naar Egypte, hij doorreist het Heilige Land, gaat naar het graf van Napoleon en naar de overblijfselen van het Forum Romanum. En als hij op Java komt... dan „doet” hij: Boroboedoer en Prambanan. Te Djokja zal hij niet vergeten de overblijfselen te zien van het oude Waterkasteel, en dit is geheel in de lijn zijner verwachtingen. Indië is in dit opzicht ernstig misdeeld; daarbij mist onze natuur het leven, dat er aparte bekoring aan geeft. De hellingen onzer bergen zijn niet bezaaid met villa's in goed onderhouden tuinen en, op een enkele uitzondering na, zijn de toppen zeer moeilijk te bereiken. Men stelle zich dus niet voor, dat ook een meer geperfectionneerde reclame dichte drommen toeristen naar Indië zal drijven, hoezeer hier nog verschillende plekken zijn, welke de vreemde reiziger gaarne zal willen zien. Men streve er naar de reizigers hier zoo lang mogelijk te houden en in deze richting is nog wel wat te doen door de vorming van *een aaneengesloten keten van bezienswaardigheden over Java*, waarbij te zorgen is voor goede afwisseling. Het schijnt den heer *Z.* nog steeds aanbevelenswaardig toeristen, die Java „doen” en daarvoor wat meer tijd beschikbaar hebben dan de traditioneele drie dagen, uit de Preanger door het Serajoedal naar Djokja te leiden, terwijl het de vraag is of wellicht Zuid-Madioen — men denke aan het heerlijke Serangan — in den naar Oost-Java loopenden keten is in te schakelen. In het Serajoegebied hebben we het zeer interessante Diëngplateau met tal van attracties. Het lijdt echter aan de kwaal waaraan, althans volgens toeristeninzicht, ons meeste natuurschoon laboreert: dat der onbereikbaarheid. Men mag niet verwachten, dat reizende dames zich gaarne uren achtereen in een draagstoel tegen eene berghelling voelen opgekaatst. Toch is er geen ander middel om van Garoeng (boven Wonosobo) den Diëng te bereiken. Met Sarangan is het evenzoo. Men zorge er eerst voor — zoo vervolgt de heer *Z.* —, dat ook voor reizigers, die betrekkelijk weinig tijd hebben, ons natuurschoon gemakkelijker bereikbaar is. Door samenwerking van Regeering en Gewest zou reeds veel kunnen worden bereikt. In de eerste plaats zullen de bewoners dezer gewesten profiteeren van gemakkelijker bereikbaarheid onzer schoonste partijen. Dit leidt tot een drukker bezoek aan die streken, vermeerdering en verbetering van logeergelegenheid, enz. *Als regel dient dit vooraf te gaan aan de lokking van toeristen;* de natuurlijke ontwikkeling van het toeristenwezen op Java kan nimmer, zooals in Egypte, zijn een proces, waarin alleen de vreemdeling functionneert met bijna volslagen uitschakeling van den bewoner van het land zelf. Hier moet combinatie plaats hebben; het is ook voor de toekomst uitgesloten, dat hotels

en logeergelegenheden in het gebergte en de middelen om deze te bereiken, op Java alleen door toeristenbezoek rendabel te maken. Natuurlijk is het reeds thans mogelijk te streven naar vermeerdering van bezoek, binnen zeer duidelijk aan te geven grenzen, doch een grondige en intensieve actie dient te wachten tot aan zekere reeds aangeduide desiderata is voldaan.

Over de wijze van reclame, onze hotels enz. geeft de heer *Z.* in een slotbeschouwing nog enkele opmerkingen.

De wederoprichting eener Pupillenschool.

Het bericht, dat de Regeering de wederoprichting eener Pupillenschool overweegt, is in breede kringen met onverdeeld genoegen ontvangen. Hiervoor openen zich perspectieven voor een groote klasse van rustige ingezetenen, voor wie indertijd de opheffing dier school een zware zorg méér voor de toekomst beteekende. *Oud-officier* gewaagt in het *Bataviaasch Nwsbl.* (22 Apr.) met de meeste waardeering van het z.i. ontijdig opgeheven instituut. Hij wijst op de schitterende officieren, die de School heeft afgeleverd. Welke verdienstelijke aanvoerders, zoowel van grootere als van kleinere verbanden, zijn niet aan die inrichting ontsproten? Welk een plichtsbetrachtend kader, goed onderlegd, vertrouwd met de zeden en gewoonten der Inlandsche elementen, gehard in ontberingen en klimaatsinvloeden, heeft het leger niet aan haar te danken? Voorts wijst hij op de goede elementen, afgeleverd voor den administratieven dienst, op de knappe kapelmeesters en muzikanten onzer muziekkorpsen, op de uitstekende opleiding onzer teekenaars en opnemers van den Topographischen Dienst, enz. Welke goede diensten zou men in dit laatste verband nog van de jongelui kunnen mogen verwachten voor eventueele opname en karteering der vaste eigendommen van de Inlandsche grondbezitters? Doch boven dit alles staat — volgens *O.-O.* — de waarde eener dergelijke inrichting uit *een opvoedkundig oogpunt.* De jonge Indo-Europeesche elementen, welke in het volle leven worden losgelaten, zonder middelen, zonder behoorlijke vóór-opleiding, kunnen die opleiding dan gratis deelachtig worden. Wat is er voor die jonge menschen beter, practischer, waardevoller, dan een goede opvoeding gebaseerd op goed onderricht, goede tucht, goede vorming van hart, hoofd en karakter? Ontegenzeggelijk vormt men op deze wijze de goede elementen voor eene maatschappij, welke niet is gegrondvest op communistische beginselen. Een Pupillenschool, zooals wij voorheen te Gombong hadden — zoo besluit *O.-O.* — werpt rijkelijk rente af, omdat er dan veel meer rustige en soliede elementen voor onze Europeesche samenleving worden gevormd. Geen zaak van practisch belang vereischt zulk een staatszorg, als juist deze. Particuliere inrichtingen, hoe goed ook bedoeld en geleid, als bijv. die van Papa *Van der Steur* te Magelang, kunnen hier op den duur geen uitkomst verschaffen. De meest in het oog vallende voordeelen eener dergelijke Pupillenschool zijn voor de eventueele pupillen de zekerheid dat, na de beëindiging hunner studie, hun plaatsing verzekerd is en wel met een vast dienstverband, waardoor eene verdere vorming vrijwel verzekerd, althans mogelijk is. En evenals vroeger zullen velen ongetwijfeld, na ommekomst van hun dienstverband, gemakkelijk eene plaatsing vinden bij het Gouvernement, in de cultures, den handel, of bij particuliere maatschappijen. *Een herboren Pupillenschool, met vermijding der gebreken, welke de oude aankleefden, zal voor de Indo-Europeesche maatschappij een weldaad zijn.*

De beteekenis en groei van het Petronella-Hospitaal.

In verband met het 25-jarig bestaan van het Petronella-Hospitaal te Djokja gaf *dr. Offringa,* directeur en geneesheer, in een interview aan de *Java-Bode* (28 Apr.) een overzicht van *de stichting, den groei en vooral van de beteekenis van dit zendingshospitaal* voor Midden-Java. De pionier van dezen arbeid was de heer *dr. Scheurer,* het bekende lid der Tweede Kamer. Hij kwam te Djokja in 1898 en al heel spoedig stond hij in den pas, zelfs bij de Javanen in het Djokjasche en op alle ondernemingen tot in de nabijheid van Madioen; zij noemden hem den „dokter toeloeng", omdat hun was gebleken, dat hij gekomen was om hen te helpen. Dr. Scheurer is uitgegaan van het principe, dat het werk moest uitgaan van de Javaansche maatschappij. Onafgebroken was hij in die richting werkzaam en duidelijk vindt men dat principe nog heden terug bij het achttal verplegers, welke onder dr. Scheurer hebben gewerkt. In 1903 kwamen de geneesheer *dr. Esser* en de zusters *Kuypers* en *Rutgers* uit Holland. Ook de geest, welken deze dames onder het verplegend personeel hebben weten te bre[ngen,] leeft nog steeds bij het huidige personeel voort. [...] het verplegend personeel worden tegenwoordig [...] leerlingen uit de vijfde klasse der Inlandsche sc[...] tweede klasse aangenomen. In 1906 moest dr. Sch[...] repatrieeren en werd tijdelijk vervangen door *dr.* *Marle,* die weder werd opgevolgd door den he[...] *Pruys,* oud-Officier van Gezondheid. Dr. Pruys [...] zijn Inlandsche medewerkers een groote mate va[n ver]antwoordelijkheidsbesef bij te brengen; zijn bel[...] van groote beteekenis door het oprichten van de[...] schillende hulphospitalen met de daaraan verbo[...] poliklinieken. Het hospitaal ter plaatse, bereken[...] een capaciteit van 200 bedden, was steeds overv[...] er diende toch hulp geboden aan de vele mens[...] die er om vroegen en zelfs kwamen van de omg[...] van Madioen en Pekalongan! Die hulphospitalen [...] ren daarom van groote beteekenis, daar zij de [...] sche hulp in de onmiddellijke nabijheid der bev[...] brachten. Het Petronella-Hospitaal bestaat thans [...] het hoofd-hospitaal te Djokja met daaromheen in [...] kring nog negen hulphospitalen. Het plan is nog [...] dergelijke hospitalen te stichten. Men heeft da[...] behoefte. Dr. Pruys heeft zich geheel aan zijn a[...] gegeven, maar in 1918 kon hij niet verder. Hij ves[...] zich te Wonosobo, waar hij momenteel nog ver[...] maar zijn geest en zijn gedachten leven nog in [...] Petronella-Hospitaal voort. Voor *dr. Scheurer* en *Pruys* zullen twee gedenkplaten worden aangebr[...] in de ruime vestibule van het hospitaal. Den 2[...] Mei 1898 is met den bouw van het hospitaal a[...] vangen. Van alle oorden op Java kwamen gifte[...] gaven binnen, terwijl de verschillende landhe[...] steeds interesse aan den dag legden. De landheere[...] het Djokjasche hebben immer het meest voor de [...] volking gedaan. De namen Van Pijnacker Hordijk, Koetsveld, mr. Rubenkoning, mr. Van Hasselt [...] onafscheidelijk verbonden met dit hospitaal. In [...] was het aantal verlossingen, waarbij hulp werd [...] leennd, 64; in 1924 bedroeg dit aantal reeds 331, w[...] van een groot gedeelte buiten het hospitaal werd [...] handeld. Het aantal patiënten in de poliklinieken [...] droeg in 1924 19.000, terwijl tevens 70.000 consult[...] plaats hadden; voor het jaar 1904 bedroegen de[...] fers 8000 en 40.000. Het Petronella-Hospitaal i[...] noemd naar wijlen de echtgenoote van *ds. Van C[...] den Adriani;* deze dame bestemde op haar sterfb[...] 1896 een gift van *f* 15.000 voor het op te richte[...] dings-hospitaal in Midden-Java. Volgens haren [...] gehandeld en uit piëteit tegenover haar is het [...] taaal naar haar genoemd: „Het Petronella-Hosp[...]

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het verzoek aan de Nederlandsch-Indische Reg[...] van den uit Ned.-Indië verwijderden communist [...] Malakka, om, wegens gezondheidsredenen, na[...] Indië te mogen terugkeeren.

I.

In de „Sedio-Tomo" van 12 en 14 Januari 1925 [...] door den persoon, die zich G. S. B. teekent, eeni[...] schouwingen aan dit onderwerp gewijd, waara[...] navolgende is ontleend.

De heer Tan Malakka, afkomstig van Soeliki [...] kust van Sumatra) en bekend Communistisch lei[...] Ned.-Indië, werd, zooals bekend, in het jaar 19[...] politieke gronden, in Ned.-Indië geïnterneerd en [...] op eigen verzoek, geëxterneerd, waarna hij naar [...] land vertrok en zich bij de partij der Nederla[...] Communisten aansloot.

Zelfs werd hij toenmaals candidaat gesteld vo[...] lidmaatschap der 2e Kamer-Staten-Generaal, doch [...] candidatuur werd, wegens zijn jeugdigen leeftijd, [...] worpen en vertrok de heer Tan Malakka daarna [...] Rusland, alwaar hij als student de lessen op de C[...] nistische Universiteit volgde.

Latere berichten meldden dat hij naar China [...] vertrokken en als Secretaris van nu wijlen den [...] schen Volksleider Dr. Sun-Yat-Sen was opgetreden.

Geruimen tijd hoorde men niets meer van hem en [...] zal zeker niet het minst de buiten zijne partij sta[...] personen verrast hebben, thans te vernemen, dat hij [...] verzoekschrift, gedateerd China, 29 Augustus 1924, [...] zocht heeft, wegens gezondheidsredenen, naar Ned.-I[...] te mogen terugkeeren.

In dat verzoekschrift laat de adressant onder m[...] uitkomen:

a. dat hij in Europa geen levensonderhoud kon vin[...]

dientengevolge naar China vertrok, om daar te lande bestaan te zoeken als correspondent van Chineesche Philippijnsche Nieuwsbladen;

dat hij, tijdens één jaar verblijf in China, in een tal streken, tot drie malen toe door ziekte werd getast;

dat hij de namen dier streken en die van de genees-eren niet in het openbaar kan noemen, omdat dit, bij eigering van zijn verzoek, schadelijk zou kunnen zijn or zijn levensbestaan;

dat hij om die redenen meent te kunnen volstaan de mededeelingen, dat hij in de jaren 1915 en 1916, lens zijn verblijf in Nederland, gedurende 3 à 4 anden lijdende was aan pleuris en in het jaar 1921, hoofdplaats Semarang, werd aangetast door eene ontsteking;

dat hij, bij eene goedgunstige beschikking, het enstaande naar waarheid zal bewijzen;

dat hij thans wederom ernstig ziek is, zooals uit het geboden certificaat van den geneesheer kan blijken waarin wordt verklaard, dat een langer verblijf in vreemde, voor zijne gezondheid noodlottig kan zijn;

dat hij, op grond van het vorenstaande, verzoekt Soekaboemi, Salatiga of eene andere plaats op Java verblijf aan te wijzen, omdat wellicht op dat eiland ele kameraden aanwezig zijn die bereid zullen zijn te helpen;

dat, wanneer dit in het belang eener spoedige be-kking wordt verlangd, hij bereid is te verklaren politieke activiteit te zullen beperken, behoudens geval van overmacht;

dat zijne Communistische gevoelens gedurende de zwerven niet zijn veranderd;

dat hij eerbiedig verzoekt, zij het dan ook aan een tegenstander, op grond van overwegingen van schelijkheid, hem, adressant, te vergunnen naar zijn terug te keeren en daarbij in overweging te willen en dat zijne voortdurende verwijdering de bewe-op politiek- en onderwijsgebied eerder bevordert vermindert en dat hem niet zal worden geweigerd een vroeger aan Dr. Tjipto is toegestaan.

en slotte werd hieraan nog het verzoek toegevoegd, beschikking op het rekest zoo mogelijk spoedig te zenden aan het adres van het Hoofdbestuur der Communistische Partij.

Alvorens de schrijver overgaat tot beantwoording van vraag of de inwilliging van het verzoek al of niet beveling verdient, acht hij het plichtmatig eerst nog te stellen hoe enkele Inlandsche Nieuwsbladen verzoek hebben opgenomen en besproken.

de „Api" wordt geschreven, dat, als men kennis van den inhoud der ontvangen brieven van den Tan Malakka, de ouders der leerlingen van de school de tranen in de oogen krijgen;

hij, volgens verklaring van de geneesheeren, is aan eene ongeneeslijke ziekte (longtering) geene geneesmiddelen tot heden hebben kunnen en;

het er dus om gaat zijn leven slechts eenigen tijd rekken, hetgeen bevörderd zou kunnen worden door vervulling van zijn wensch om naar zijn land te terugkeeren;

in den grooten oorlog de gewonde vijanden be-werden verzorgd en er dus alle aanleiding be-om ook aan den heer Tan Malakka eenige verlich-van zijn toestand te schenken.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

het herstel van de Keizerlijke dynastie voor China noodzakelijk?

I.

antwoord op deze vraag, dat door Mr. Kang Yu wordt gegeven, is, blijkens het voorkomende in de „...aän" van 30 Januari 1925, dat de rust in China kan worden hersteld, wanneer wederom een zijne plaats op den Drakentroon zal hebben omen.

de Shanghai Sunday Times schrijft men, dat, ter-de Chineesche studeerende jeugd alles in het werk op de hoogte te komen van de Bolsjewistische en nistische leerstellingen en de politieke leiders jongen Keizer Hsuan Tung uit de keizerlijke paleizen verwijderd ,er toch in China één man is, die moed der overtuiging bezit en geloof heeft in het Chineesche Regeeringsregiem, dat in het jaar werd opgeheven, doch niettemin, naar zijne innige overtuiging, het beste regeeringstelsel voor China was.

Die persoon is Mr. Kang Yu Wei, die in zijne woning te Shanghai op de Yu Yuen Road, behalve eene boekerij, tal van vreemde voorwerpen heeft verzameld en in geheel China als een ethisch modern wijsgeer bekend staat.

Afstammende van intellectueelen, die gedachten ten beste gaven beter dan die van de godsdienstige leiders, is hij de persoon, die de monarchistische lamp in China wil laten branden.

Iedere Chinees is naar zijne meening een monarchist in zijn hart, al treden de Republikeinsche leiders ook nog zoo streng op, terwijl hij het stellige vertrouwen heeft dat eenmaal de monarchie in China zal worden hersteld, omdat deze regeeringsvorm de beste voor het Chineesche volk moet worden geacht en aan dat volk leiding kan geven.

Hoe de Republikeinsche leiders zich ook mogen roeren, elke Chinees heeft wel de Republikeinsche vlag in zijn zak, doch ook de Keizerlijke vlag in zijn huis, ten einde die te benutten, zoodra het oogenblik daarvoor aangebroken zal zijn.

Of nu de massa, al of niet, medegaat met de monarchistische gedachten en leerstellingen van den heer Kang Yu Wei, zeker is het feit, dat hij in China algemeen als een wijs man wordt beschouwd.

In China eert men den grijsaard en diens kennis, al leidt deze niet altijd tot succes.

Hij deed vier malen eene reis om de wereld, woonde in 31 groote steden en is op de hoogte van de toestanden te Londen, Parijs, Washington, Constantinopel, Mexico enz.

Hij heeft vertrouwen in de leer van Confucius, heeft geloof in den Volkenbond, terwijl zijne dochter China vertegenwoordigt op de verschillende vrouwenconferenties.

Afgaande op het uiterlijk voorkomen van den heer Kang Yu Wei, komt men niet onder den indruk van met een wijsgeer te doen te hebben.

Hij is kort van lichaam, heeft een omvangrijk figuur en een glimlach op zijn gelaat bij het ontvangen van gasten, daarbij op minzame wijze eene taal sprekende, die door iedereen wordt begrepen.

De heer Kang Yu Wei behoort tot de personen, die destijds van het Chineesche Keizerlijk Hof werden verwijderd.

Hij had den toorn opgewekt van de toenmalige Keizerin, die den bijnaam had van „de oude Boeddha" en werd beschuldigd van het feit, dat hij, in samenwerking met den Keizer, haar ten val wilde brengen.

Haar gezag willende handhaven, werd de Keizer onder streng toezicht gesteld en de heer Kang Yu Wei verbannen, die naar Shanghai de wijk nam.

De partijgenooten werden evenwel buiten den grooten muur van Peking gebracht.

De oude Keizerin heeft het optreden van Mr. Kang Yu Wei nimmer willen vergeten of vergeven en nam hem niet op in de lijst van personen, wien op haar 70sten geboortedag amnestie werd verleend.

Hij zwierf toen van plaats tot plaats, totdat hij bij het uitbreken der revolutie in het jaar 1911 naar zijn land terugkeerde.

Hij wierp zich in Juli 1917 op als Kampioen van de beweging van Generaal Chang Hsun, die eene poging wilde doen den jeugdigen Keizer wed[illegible]n op den troon geplaatst te krijgen, doch de Keizerlijke vlag wapperde slechts één dag op de Pekingsche gebouwen en woningen, omdat de toenmaals opgetreden President der Chineesche Republiek de beweging den kop indrukte en zich daarna wist te handhaven.

De heer Kang Yu Wei vluchtte naar de Amerikaansche Legatie en gaf de schuld van het niet-slagen der actie aan Generaal Chang Hsun, die in stede van 10.000 man troepen uit Tientsin naar Peking te laten oprukken, slechts met 2000 man aankwam.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Uit den levensloop van Minister Colijn.

Aan het „Schouwvenster" heeft Minister Colijn het een en ander uit zijn levensloop medegedeeld, dat het nu oververtelt onder den titel: Van het polderland naar de Kneuterdijk. De anecdote dat hij om de toestemming om naar Kampen te gaan van zijn ouders af te dwingen, in een sloot is gesprongen, noemde hij juist, doch, vulde hij haar aan, „ik heb met die poging weinig succes gehad. Want inplaats van de begeerde toestemming kreeg ik... een flinken duw met den polsstok, opdat ik nog dieper

onder zou gaan en beter voelen zou hoe nat het water was!"

Het Ridder heeft hij gekregen, omdat hij behoord had tot de eersten die 18 Nov. 1894 bij de bestorming de versterkte poeri van Tjakranegara op Lombok binnendrongen — hij was toen een 25-jarig tweede luitenantje — en de Mil. Willemsorde 3e kl. kreeg hij als kapitein (in 1901 bij keuze bevorderd) omdat het hem in 1903 was gelukt Panglima Polim en Toeankoe Radja Keumala tot onderwerping te brengen. De eerste was een van de voornaamste hoofden van verzet, wiens geslacht vanaf het begin van den Atjeh-oorlog altijd vijandig gezind was geweest. Deze onderwerping werd binnen enkele weken gevolgd door de vrijwillige onderwerping van andere belangrijke verzetshoofden, zoodat men eind 1903 zeggen kon, dat de oorlog in Atjeh afgeloopen was. (Vaderl.).

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 43 (25 April '25). Over het planten en verbreiden van leguminosen, door K. — Techniek der bladluizenbestrijding met akar toeba (met ill.), door Dr. L. Fulmek. — Hevea-occulaties als plantmateriaal, door Dr. J. Schweizer. — Reorganisatie der bergcultures op Java (vervolg). — Sprokkelingen uit de Buitenlandsche pers. — Citronella olie. — De rubberpositie.

Uitgifte van gronden aan de H.V.A.

In bovengenoemd Nr. van het Alg. Landb. Wbl. leest men: Nogmaals wordt in de Maleische pers opgekomen tegen de uitgifte van gronden aan de H. V. A. te Banjoewangi. Thans in de Kemadjoean Hindia schrijft T. Pendoedoek tegen de uitgifte van 65.000 bouws. Schr. zegt naar aanleiding van een en ander o.a. dat deze uitgifte in strijd zou zijn met hetgeen in het Reg. Reglt. hieromtrent bepaald is; dat het beter zou wezen bedoelde gronden er voor te bestemmen om daarheen de ingezetenen van Banjoemas, Kedoe, Solo, Semarang e.a., waar het hoe langer hoe dichter bevolkt is, te immigreeren; dat de Directeur van B. B., in verband met deze kwestie, binnenkort een conferentie zal houden en dat door Boedi Oetomo, Tarekat Tani en andere vereenigingen van Banjoewangi den 4en April '25 eene gecombineerde vergadering werd gehouden, waarop een motie werd aangenomen, houdende protest tegen de toekenning van genoemde gronden aan de H. V. A.

Hetzelfde bezwaar werd ook geopperd door de plantersvereeniging in Zuid-Banjoewangi, die in Maart '25, volgens schr., eveneens een protestvergadering heeft gehouden.

De Indische Culturen.

Inhoud van No. 8 (15 April '25). De grondhuur der suikerindustrie, door J. H. Ritman. — Vergelijkend onderzoek van het drogen in gelijkstroom en tegenstroom. — Groenteteelt in de subtropen en tropen der nieuwe wereld, door Dr. J. C. Th. Uphof. — Landbouw, landbouwonderwijs en landbouw-proefstations, door Dr. H. Z. (slot). — Bespuiting en bestuiving van planten, door Dr. C. J. J. van Hall.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

Behalve het vervolg van het overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1925, bevat No. 17 (23 April '25) van „Korte Berichten" nog: De invoer van manufacturen in de belangrijkste Java-havens gedurende 1921—24 (eerste gedeelte). — Rubberbereiding in 1924. — Productie- en aanplantcijfers van Sumatra's Oostkust gedurende 1924.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 5 (27 Mei '25). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg), door N. — Het jubileum der Staatsspoor- en tramwegen 1875—6 April—1925, door R. (met ill.). — Schetsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid. III. Gewonden-transport met hindernissen. — Een wonderplant (Amorphophallus Titanum), door N. U. (met ill.).

Vereeniging ter beoefening Krijgswetenschap.

Het wetenschappelijk jaarbericht over 1924 dezer te 's-Gravenhage gevestigde vereeniging bevat als laatste hoofdstuk uitvoerige mededeelingen over het leger in Nederlandsch Oost-Indië, samengesteld door den hr. J. C. Koster.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel XVIII (1925), afl. 2. Casuarina equisetifolia Forstl. (Tjemara), door T. Altona. (Een der conclusies van den schr. dezer interessante verhandeling luidt: op grond van den aan het Sanskriet ontleenden naam en van overleveringen is aan te nemen, dat de tjemara op Java door de Hindoes werd ingevoerd; vermoedelijk de cultuur aan het strand plaats wegens zeevaart[illegible] dige, op Java's bergen wegens godsdienstige reden[illegible] — Over den stand van het cultuurvraagstuk in de [illegible] houtbosschen in het boschdistrict Midden-Preanger, [illegible] J. H. Roelofsen. — Een kultuur van Pinus insularis [illegible] (naaldhoutsoort) op Java, door F. Kramer, (met [illegible] — Het gemengde bedrijf bij het Boschwezen in [illegible] door E. H. B. Brascamp. — Literatuur, enz.

Locale Belangen.

De hr. J. F. H. A. Later schrijft in het Nr. van 16 A[illegible] een zeer belangrijke beschouwing over de decentrali[illegible] op de Buitengewesten, waarvan de lezing ten zee[illegible] wordt aanbevolen aan allen die belangstellen in [illegible] onderwerp. — De overige inhoud bestaat uit de [illegible] rubrieken: Decentraliana, Officieele mededeelingen, [illegible]

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1925, afl. 4. Het Fransche gerechtsvoorsc[illegible] voor de Infanterie van 1 Febr. 1920, door L. Deibe[illegible] Karakterschetsen van den Indischen soldaat, bene[illegible] practische voorstellen tot verbetering der keuringsre[illegible] taten (vervolg), door Dr. L. Balner. — De beveilig[illegible] taak onzer Cavalerie, door M. Thomson. — Zeventie[illegible] eeuwsche ballistiek.

De Banier.

No. 16 (van 17 April) bevat o.m. Nationaal Chris[illegible] dom op Java (vervolg). — Oprichtingsvergadering [illegible] het Christelijk Lyceum te Bandoeng. — Zilveren j[illegible] leum van het Meisjeshuis Bethanië te Soekaboemi.

Inter-Ocean.

De April-afl., schitterend wat illustreering betreft, [illegible] vat met betrekking op Indië de volgende bijdra[illegible] Kapok and iets uses (this article is a reprint of an ex[illegible] lent pamphlet recently published by the Department [illegible] Commerce at Buitenzorg). — The veiled mountains [illegible] Java, by R. P. Anderson. — In Java's scenic parad[illegible] A summary of Garoet and vicinity.

De Indische Mercuur

No. 22 (29 Mei). Het onderzoek van Perubalsem [illegible] verband met de analyse van een monster Surinaams[illegible] balsem, door Apoth. E. Hollmann en Prof. Dr. P. va[illegible] Wielen. — De Handelsvereeniging te Medan (rede [illegible] den voorzitter, uitgesproken 3 April 1925). — Kul[illegible] berichten (Inlandsche rubber in Ned.-Indië). — Kl[illegible] mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele [illegible] richten en verslagen, zoomede de overige wekelijks[illegible] rubrieken. — De Afdeeling Handelsmuseum van [illegible] Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over eco[illegible] mische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijverh[illegible] delfstoffen, enz.

* * *

Een tocht door Zuid-Oost-Borneo (met afb.), door [illegible] Telchuijs—Wesser. (Aarde en haar Volken, Mei 1925[illegible]

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chinee[illegible] pers. No. 17 van jaarg. 1925. (Bureau voor de Vo[illegible] lectuur te Weltevreden, afd. Pers).

Het ontwerp eener Indische Bedrijven-wet. Sa[illegible] vatting van de voordracht, te houden voor het Insti[illegible] van Ingenieurs, den 6en Juni 1925, door ir. M. H. Da[illegible] (De Ingenieur, 30 Mei '25).

De met riet beplante oppervlakte van Java voor [illegible] 1924 en 1925, door J. van Harreveld. (Archief Suike[illegible] N.-I. 1925, No. 9).

De exploitatie eener suikerfabriek 60 jaar geleden[illegible] door Mr. J. J. Tichelaar. (Archief Suikerind. N.-I. 19[illegible] No. 10 en 12).

Vooruitzichten der Suikerindustrie, door E. Ko[illegible] schaar. (Handelsberichten, 28 Mei '25).

An introductory study of the arts, crafts, and custo[illegible] of the Guiana Indians, by W. E. Roth. With plates. (38[illegible] Annual Report of the Bureau of American Ethnology [illegible] the Secretary of the Smithsonian Institution 1916—1[illegible] Washington, Government Printing Office. 1924, bl. 25[illegible] 745).

Suriname.

In de hoop kapitalisten, die angstvallig zijn geld [illegible] Surinaamsche ondernemingen te steken, gerust te stellen[illegible] laten wij uit de Memorie van Antwoord van den Go[illegible] verneur op het Voorloopig Verslag der Koloniale Staten[illegible] betreffende de begrooting voor 1926 deze passage volgen[illegible]

Voor de herhaalde instemming met zijne pogingen de belangstelling voor Suriname op te wekken blijft ondergeteekende erkentelijk. Ook hij is doordrongen de noodzaak om het ondernemend kapitaal met alle iddelen tegemoet te komen en deswege nam hij met ugde acte van de verklaring, dat de winstmogelijkheid n nieuwe ondernemingen dient voor te gaan aan de ele voordeelen van het land.

Deze besliste uitspraak begroet hij met zooveel te meer enomenheid, wijl hij gedurende zijn verloftijd in me- onderhoud met vooraanstaande handelsmenschen ijfel hoorde opperen omtrent de politiek, welke ten ze in Suriname te hunnen opzichte zou worden ge-rd.

Werd daarop geantwoord, dat het welbegrepen kolo- l eigenbelang vanzelf medebracht, dat men alle be-llen voor eene goede ontwikkeling trachtte weg te en, omdat het kapitaal zich nu eenmaal slechts daar getrokken gevoelt, waar behoorlijke winsten worden aakt, toch bleef men in den regel sceptisch gestemd, ook met een beroep op het verleden.

Ondergeteekende hoopt, dat de wilsverklaring thans de Koloniale Staten uitgesproken in bedoelde krin- moge doordringen, om de overtuiging te bevestigen, Suriname eerst dan voordeelen wenscht te trekken, meer ondernemingsgeest, energie en offervaardigheid en behoorlijke belooning hebben gevonden.

n aanzien van Suriname moet thans alle verwach- op het particulier initiatief worden gevestigd.

t is begrijpelijk, dat in Nederland niets onbeproefd lt gelaten om den belastigdruk te verlichten en de taalvorming te verhaasten, zoodat dientengevolge ook name in de algeheele versobering moet deelen.

ch blijft het betreurenswaardig dat in gezaghebbende erlandsche kringen nog zoozeer aan Suriname's toe- st wordt getwijfeld, en daarom is het meer dan ooit gebiedende eisch, dat in dit gebiedsdeel zelf aller nwerking op eene goede en doeltreffende ontwik-g worde samengetrokken.

f eene logenstraffing van dit ongegrond pessimisme haal zal komen, daarvan blijft de ondergeteekende tuigd, en indien zulks geschiedt, zal het voor het onaal gevoel in Nederland een harde waarheid blijken, het vreemd kapitaal daarbij de leiding heeft ge-hen."

* * *

an hetzelfde staatsstuk ontleenen wij nog het vol-de:

u de commissie in Nederland van advies en onder- inzake Surinaamsche houtsoorten gedurende drie n door haar deskundige, dr. Pfeiffer, den beteren afzet die houtsoorten heeft voorbereid, heeft zij het voor-gedaan dezen deskundige gedurende eenigen tijd in ame te doen verblijven, teneinde hier de belangheb-n te onderrichten in de keuring van de dikwijls ijk veel overeenkomende houtsoorten, zoodat meer tot nu toe ondeugdelijke zendingen uitgesloten zullen Het groote belang, dat deze voorlichting, welke zich op ander gebied der houtexploitatie zal uitstrekken, engt, deed ertoe besluiten het voorstel te aanvaar-Het juiste bedrag der hieraan verbonden uitgave is nog niet vast te stellen; uitgesloten is het niet, tegenover deze uitgave een inkomstpost gesteld zal n worden door heffing van een keurrecht bij uit-van hout, of uit anderen hoofde in verband met de erheid."

* * *

trent de koloniale middelen schrijft „De West" van ril:

opbrengst der koloniale middelen in het eerste aal is heden gepubliceerd.

cijfers hebben ditmaal bijzonder belang, omdat de maanden van het afgeloopen jaar een zekere op- te zien gaven, de middelen ruimer vloeiden en de ontstond, dat voor het loopend jaar de raming opbrengst al te voorzichtig was gesteld.

dit vermoeden juist blijkt, zou dit een belangrijke aller zijn in verband met de jongste eischen van den er, dat getracht zal moeten worden nog een bate ruim twee ton te vinden.

voor ons zijn in deze optimist. Verschillende mid-weerspiegelden een zekere opleving. Gezien verder miskenbare verbetering die in den economischen nd van de kolonie is ingetreden, verwachten wij ramingen dit jaar flink zullen worden overtroffen t niet moeilijk zal vallen aan den eisch van het bestuur te voldoen.

inkomstenbelasting heeft reeds bijna de helft van raming van het heele jaar (vier ton) opgebracht en er een ton meer dan in het eerste kwartaal 1924. dus blijkbaar op weg om den achterstand flink in te halen. Dit middel zal het loopend jaar stellig een flink overschot geven.

De opbrengst der invoerrechten staat al ruim twintig duizend gulden boven de raming en is ruim veertig duizend gulden hooger dan verleden jaar tot eind Maart.

De beauxietbelasting, voor het heele jaar geraamd op zeven duizend, heeft de eerste drie maanden al bijna vier duizend gulden opgebracht. Nu de productie van Moengo op den voet is gebracht van honderd duizend ton per jaar, zal deze belasting vermoedelijk het dubbele opbrengen van de raming.

De opbrengst der Koloniale Vaartuigen is ongeveer vijf duizend gulden meer dan in het eerste kwartaal verleden jaar. De herleving van den landbouw doet verwachten dat ook dit middel verder zal stijgen. Koloniale Spoorwegen bleven tot dusver op het peil van verleden jaar.

Verschillende andere middelen — posterij, telephoon, vergoeding voor het aangaan van contracten, enz. — vertoonen eveneens vooruitgang. Het laatste wijst wellicht op eenige meerdere bedrijvigheid in de boschindustrieën (gunstig seizoen voor balata, enz.).

Nu de koffieplantages weder eenigszins op adem komen, mag ook daarvan een gunstig effect worden verwacht in den vorm van aanzuivering van achterstallige belastingen, enz.

Als geheel maakt de middelenstaat geen ongunstigen indruk en mag de verdere ontwikkeling in het loopend jaar met vertrouwen worden afgewacht.

* * *

„De West" van 5 Mei schrijft:

Eigen product. De bereiding van sigaren en sigaretten is niet iets nieuws in de kolonie. Maar de bereiding daarvan uit eigen geteelde tabak heeft, voor zoover ons bekend, nog nooit op eenige schaal van beteekenis hier plaats gehad.

De vorige week is daarmede een begin gemaakt door den heer Tjon Akien in de Saramaccastraat.

De tabak is afkomstig van een vroegeren aanplant op de pl. Broederschap en een tegenwoordigen aanplant aan een der rijwegen bij Paramaribo. De onderneming gaat uit van de firma Adolf F. C. Curiel.

* * *

De bata-aanvoer heeft in 1924 bedragen:
van domeingrond 572920½ K.G.;
niet van domeingrond 6144½ K.G.

Het eindcijfer hierboven is hooger dan het officieele cijfer van de productie, hetwelk bedraagt 555 ton. Van den aanvoer wordt namelijk wegens indroging vier percent afgetrokken, zoodat retributie betaald wordt over vier percent minder hoeveelheid dan aangevoerd wordt.

* * *

De gouverneur heeft een ontwerp-verordening ingediend, strekkende om den directeur van landbouw, handel en nijverheid ambtshalve lid te maken van de Kamer van Koophandel en Fabrieken.

De toelichting luidt: Het is wenschelijk in de Kamer ambtshalve zitting te doen nemen den directeur van landbouw, nijverheid en handel, die uit den aard zijner betrekking met aangelegenheden betreffende den handel en het fabriekswezen in aanraking komt. Dit is ook al vroeger ingezien, getuige het feit, dat de tegenwoordige directeur in 1921 tot lid van de Kamer werd benoemd, waarin hij tot het tijdstip zijner periodieke aftreding 1924 zitting had, maar volgens de bestaande verordening niet dadelijk herbenoembaar was. Nu ook uit den boezem van de Kamer het denkbeeld is geopperd om het lidmaatschap van het college aan de betrekking van directeur van landbouw, nijverheid en handel te verbinden, heeft de ondergeteekende gemeend de mogelijkheid daartoe te moeten scheppen. Het aangeboden ontwerp heeft die strekking. Daaruit blijkt, dat het ledental gesteld blijft op ten minste vijf en ten hoogste zeven.

* * *

Bij Kon. besluit is de heer W. L. Kissack erkend en toegelaten als consul van Groot-Brittannië en Ierland te Paramaribo voor Suriname.

Curaçao.

Onbillijk en dom.

De „Amigoe" van 25 April l.l. bevat een bericht, dat wij bijna niet als juist kunnen aannemen.

Te beginnen met 1 Mei 1925 zou aan de ambtenaren een maandelijksche toeslag gegeven worden op hun jaarwedde en wel:

25 %, als deze niet meer dan *f* 3000.— bedraagt;
20 %, als deze meer dan *f* 3000.— en minder dan *f* 4500 bedraagt;
10 %, als deze meer dan *f* 4500.— en minder dan *f* 6000 bedraagt.

Wij juichen dezen maatregel hartelijk toe, al vinden wij dien een lapmiddel en onvoldoende.

Ongehoord echter achten wij het, dat aan ambtenaren met een jaarwedde boven *f* 6000.— geen toeslag wordt toegekend. Wij kunnen niet anders veronderstellen dan dat voor deze regeling aansprakelijk moet worden gesteld, iemand die Curaçao alleen kent uit de boekjes van Simons en Brusse.

Wij hebben ons de moeite gegeven eens na te gaan welke ambtenaren buiten den toeslag vallen aan de hand van de ontwerp-begrooting voor 1926. Onvolledigheid voorbehouden, noemen wij: den gouvernementssecretaris, den gezaghebber der bovenwindsche eilanden, den voorzitter, den leden en den procureur-generaal van het hof van justitie, den administrateur van financiën, den inspecteur van het onderwijs, den directeur van den openbaren gezondheidsdienst, den directeur van openbare werken, den chef van den mijnbouwkundigen dienst, den mijningenieur, den chef van haven- en loodswezen.

Men zal niet kunnen ontkennen, dat dit de 15 hoofdambtenaren zijn, die Curaçao nu en in de toekomst het meest noodig heeft, de mannen, die leiding moeten geven, die eigen verantwoordelijkheid dragen, wier arbeid nietgebonden is binnen de vier muren van een kantoor of twee wijzers op een uurwerkplaat. Deze menschen hebben hun eigen levensstandard; hun stand en hun opleiding stellen afzonderlijke eischen. Er zullen er onder zijn, die van hun tractement zelfs in hun levensonderhoud niet kunnen voorzien en niet velen zullen hun intelectueele behoeften bovendien daarmee kunnen bevredigen. Van deze 15 ambtenaren zijn, bij drie onbezette plaatsen, 6 Hollanders van wie het leven in Curaçao nog extra geldelijke offers eischt, zooals wij al eenseerder uiteengezet hebben.

Het is de manier om de menschen weg te jagen: naar Holland terug of naar de „Petroleum". En Curaçao heeft behoefte aan blijvers.

Daarom noemen wij dezen maatregel onbillijk en dom.

Politie.

De „Amigoe" bericht nu ook de detacheering van de heeren A. F. Borren, kapt. der politietroepen en hr. Den Beer Poortugael, 1e lt. der marechausees, en voegt hieraan toe:

Zooals wij verder uit goede bron vernamen, worden deze beide officieren den 1n Mei bij de Koloniale Reserve te Nijmegen geplaatst, om hen gedurende de zomermaanden in de gelegenheid te stellen zich nog verder in Holland voor te bereiden voor de taak, die hun in Curaçao zal worden opgedragen, door de stedelijke politie, de havenpolitie e. d. te bestudeeren.

Ongeveer drie maanden na aankomst dezer officieren op Curaçao, zal aan kapitein Borren dan het troepencommando worden overgedragen.

Als logisch gevolg van deze maatregel, vermoeden wij, zal de detacheeringstermijn van de tegenwoordigen commandant, kapt. J. C. de Ridder ongeveer tegen het einde des jaars wel afloopen."

Wij hopen van harte, dat er nog een ander logisch gevolg aan deze maatregel verbonden is: het losmaken van de politie van de justitie. Ook voor den heer Borren.

Risum teneatis, amici!

Jan Paul, de Curaçaosche ditjes- en datjesser in de *Amigoe di Curaçao*, die de vervelende gewoonte heeft een gewonen meneer nog al eens *mr.* te noemen, neemt 't op tegen een artikel over *Nederlandsche energie* in 't Algemeen Handelsblad van 20 December 1924. Hij meent dat de Curaçaosche energie van binnen- en buitenlandsche krachten wat te laag aangeslagen is. Een greep doende „uit heel veel materiaal" noemt Jan Paul zelfs het telefoonnet, de waterleiding en de tram. Geen gelukkige greep, zou men geneigd zijn te zeggen.

Cuba.

Men herinnert zich de emigratie van eenige jaren geleden naar Cuba van Curaçaoenaars en Arubanen. Een ingesteld onderzoek heeft aangetoond, dat er nog minstens 254 emigranten van Aruba en 272 van Curaçao niet teruggekeerd zijn. Het schijnt, dat de arbeidstoestanden op Cuba thans weinig rooskleurig zijn. De *Amigoe* vreest, dat deze arbeiders belet worden naar hun land terug te keeren.

Openbare boekerij en leeszaal.

In het laatste jaarverslag van het *Historisch Genootschap* te Utrecht lezen wij, dat het bestuur het zijn plicht achtte gehoor te gven aan het verzoek van de Openbare Boekerij en Leeszaal te Willemstad op Curaçao, om reeks *bijdragen en Mededeelingen* aan te vullen, in bezit waarvan die instelling geraakt was uit de nala- schap van het vroeger daar bestaan hebbend Gesch- taal-, land- en volkenkundig Genootschap, waarmee Historisch Genootschap indertijd ruilverkeer had on- houden. Zelfs heeft het Hist. Gen. bovendien aan Openbare Boekerij en Leeszaal aangeboden een keur doen uit de lijst zijner werken.

Intusschen blijkt, dat na deze aanbieding het best van het Hist. Gen. niets meer van de zaak verno- heeft, waarschijnlijk door het spoedig daarop gevol- overlijden van den heer Meerdink.

Wij aarzelen niet het aanbod van het Hist. Gen. prachtaanbieding te noemen. Zijn uitgaven bevatten wat, dat men ook op Curaçao gaarne lezen zal.

Van den Brandhofbrug.

28 Mei l.l. vergaderde te Amsterdam de Mij. tot ex- tatie van den Curaçaoschen haven- en brugdienst balans en de winst- en verliesrekening over het loopen jaar werden goedgekeurd en het dividend gesteld op 4½ pCt.

De aftredende commissaris, de heer J. H. Lugt, met algemeene stemmen herkozen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Uit „de Cur. Crt." van 14 Dec. 1816:

Overleden.

Mevrouw Nuboer, echtgenote van den Raad Contro- leur Generaal der Finantie alhier; Haar Ed. ziekte zeer kort, en haar overlijden, behalven de smart die natuurlijk aan haar echtgenoot en beminnelijke S- tertje veroorzaakt, zal door het Cirkel der Schoone op dit Eiland, waarvan zij door haare aanminnig- het Cierzel uitmaakte, als een groot gemis gevoeld worden.

Uit den Verren Vreemde.

Empire of Gemeenebest?

„Het Vaderland" van 29 Mei gaf een artikel van Londenschen correspondent over het Britsche impe- lisme, dat over de vraag: „Empire of Gemeenebest" heldere klanken uit echt Z.-Afrikaanschen mond vernemen. Wij nemen de hoofdzaak uit het desbetref- fende gedeelte hier over.

Dezer dagen heb ik het genoegen gehad den nieuw- Hoogen Commissaris voor Zuid-Afrika in Londen, heer J. S. Smit zijn denkbeelden te hooren verkondi- in een brandpunt van imperialistische gedachten, Over Seas League, die hem in het Criterion Restau- een banket had aangeboden.

De heer Smit is een Hertzog-man en dus allesbehal- een imperialist. Dit maakt zijn taak als vertegenwoor- ger van het Dominion in Londen niet gemakkelijk; het spreekt wel vanzelf, dat lang voor zijn komst opvolger van den gedistingeerden Engelschman Edgar Walton reeds als lid der nationalistische partij Zuid-Afrika bij de imperialisten te Londen in het zwarte boekje stond. Maar hij heeft wel prestige en zijn woor- den worden wel degelijk ernstig opgenomen.

Op het feestmaal van de Over Seas League, voor- zeten door Lord Buxton, den vroegeren Gouverneur Generaal van Zuid-Afrika, sprak de heer Smit met waar- deering over het werk dat de Over Seas League zich naar hij vermoedde, tot taak had gesteld, namelijk het verwelkomen van bezoekers van overzee en het contact brengen van hen met menschen in dit land. Door dit te doen zou de League stellig ondervinden, dat niet alleen de gezichtskring der gasten werd verruimd, maar ook, en in niet minder groote mate, die van de bewoners van Engeland zelf. En, zeide hij met vriendelijken glim- lach, als eenmaal goed het standpunt van den man uit de Dominions wordt ingezien, dan zal men tot het inzicht komen dat het werkelijk beter is niet langer te spreken van het Empire maar van wat het in waarheid is: een Gemeenebest van Naties.

Er zijn in dat gemeenebest tal van volkeren, die ni-

Engeland opzien als hun „home", die niet in Engeland de geboorteplaats van henzelf of van hun voorouders zien en die daardoor onmogelijk de dingen op dezelfde wijze kunnen beoordeelen als Engelschen dat doen.

Onlangs nog luisterde hij naar de rede van een invloedrijk man in hooge ambtelijke positie, die argeloos zeide: „Ten slotte is toch maar het eenige dat werkelijk telt: de banden van bloedverwantschap".

Als dat zoo was, zeide de Hooge Commissaris — en daarbij klonk zijn stem nadrukkelijk en ernstig — dan ziet het er slecht uit met „ons Gemeenebest" want het helpt niet om er doekjes om te winden: voor zeer velen is er maar één land, één bizonder land waarheen ons hart trekt en dat ligt duizenden mijlen ver van hier.

Zoolang als dat niet wordt ingezien kan het Gemeenebest niet als zoodanig blijven voortbestaan. Als men blijft denken dat maar één plaats in het heele Britsche Rijk het zout der aarde is en dat al wat daarbuiten ligt nauwelijks het aanzien waard is, kan er geen harmonie komen in onze wereldbeschouwing. Instellingen als de Overseas League moeten er zich voor spannen bekrompenheid en chauvinisme, die enkel door onwetendheid kunnen voortbestaan uit den weg te ruimen, hetgeen op de gemakkelijkste wijze kan worden bereikt door wrijving van gedachten.

Op een feestmaal van het Colonial Institute heeft de heer Smit een lans gebroken voor een betere Pers. Als men de Engelsche bladen leest ziet men dat de Hollandsch sprekende Afrikaner bitter, onwetend en bevooroordeeld is; zulke dingen zijn niet juist, ze zijn onaangenaam om te lezen en ze helpen niet een betere verhouding in het leven te roepen. Men praat van De Hertzogregeering, maar men verzwijgt dat de regeering een coalitie is van een Afrikaansche partij met een partij die hoofdzakelijk Engelsch is en die ministers in de regeering heeft welke geen woord Hollandsch verstaan. Hij haalde de meest ongelooflijke staaltjes aan van beweringen in de Engelsche Pers over Zuid-Afrika, die kant noch wal raakten en drong op beter voorlichting aan van het publiek in Engeland.

De veiligheid van het Rijk kan alleen rusten op de eenheid en de zelfbewustheid van de vrije volkeren, die het bevat en die zich vrijwillig scharen onder de vlag. De veiligheid van de Gemeenebest moest liggen in de erkenning dat elk Dominion, elke kolonie of bezitting het recht had zijn eigen toekomst te beperken. En daar dit de politiek van het Britsche Rijk is geworden, behoeft men voor de toekomst niet te vreezen.

Hertzog over de samenwerking in Z. Afrika.

Terwijl de heer Smit zoo in Londen college geeft over toekomstpolitiek, gaf de aanwezigheid van den sympathieken Prins van Wales in Z.-Afrika vernieuwde actualiteit aan het vraagstuk der verhouding van de nationalisten tot het Britsche oppergezag.

Hertzog heeft het standpunt der N. A. P. als regeeringspartij zelf nog eens duidelijk aangegeven. Hij deed dit in een mededeeling aan een van de oppositieleiders, die zich blijkbaar erg ongerust had getoond over de plannen der tegenwoordige regeering. Die verklaring wordt door de Afrikaansche pers als volgt geresumeerd:

„Die inleidende woorde is van groot belang. Ondubbelsinnig erken genl. Hertzog, tesame met Britse staatsmanne soos wyle Bonar Law en lord Milner, dat Suid-Afrika die reg tot afskeiding van die Britse Ryk besit. Dit is natuurlik presies die teenoorgestelde van genl. Smuts se standpunt — 't standpunt wat spesifiek in die Daily Chronicle destyds deur Bonar Law repudieer is.

Wat betreft die daad van secessie, meen genl. Hertzog dat dit ongewens en noodlottig sou wees, indien dit teweeg gebring word sonder omstandighede wat òf die een òf die ander seksie van die gemeenskap, as 'n geheel, sal laat voel dat die verandering teweeggebring is deur die uitoefening van dwang deur die een op die ander seksie. So 'n verandering is alleen geregverdig as dit verlang word deur die volk van de land as 'n geheel — sowel Engels- as Hollandssprekend, of deur allergewigtigste nasionale oorwegings. Later waarsku genl. Hertzog wat so 'n gewigtige nasionale oorweging sou wees, nl. die poging om die dominasie van die een of die ander seksie, deur middel van die Britse konneksie, te herstel. Solank die eis vir meerderwaardigheid of dominasie gebaseer op di Britse Konneksie deur albei seksies vermy word, glo genl. Hertzog nie dat 'n „allergewigtigste nasionale oorweging" sal ontstaan nie.

Onderdie belangrike voorbehoude, het genl. Hertzog verklaar dat hy, as 'n saak van praktiese politiek, nie die minste bedoeling het om die daad van afskeiding aan te moedig ne."

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERSLAG OVER 1924.

Bestuur.

In de jaarlijksche algemeene vergadering van 26 April 1924, werden de aan de beurt van aftreden zijnde bestuursleden mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman en de heer O. de Bordes, met algemeene stemmen herkozen, waardoor het bestaande bestuur geen wijziging heeft ondergaan.

Leden.

Op 1 Januari 1924 bedroeg het aantal leden	728
Bijgekomen in 1924	138
Totaal......	866

Waarvan zijn afgegaan:

Wegens bedanken	66	
„ overlijden	16	
„ vertrek naar elders	49	
Totaal		131

Zoodat het aantal leden op 31 Dec. '24 bedroeg 735 hetgeen een vermeerdering van 7 leden aangeeft.

Statuten.

Deze ondergingen geen verandering.

Buitengewone Alg. Vergaderingen hadden niet plaats.

Lezingen.

In het afgeloopen winterseizoen gaf de Vereeniging voor hare leden met introducées wederom verschillende avonden, alsmede een matinée in de familie-bioscoop op 15 Februari, n.l. een filmvertooning over het leven der Batakkers, toegelicht door den heer W. J. Giel. Hoewel onderwerp en toelichting belangrijk waren, werd deze filmvertooning helaas door geen overtalrijk publiek bijgewoond.

Op 17 April had een lezing plaats door den heer J. F. E. Einaar in de Oranje-Societeit over de Boschnegers in Suriname, welke zeer druk bezocht was en het publiek tot het einde toe boeide, ook om de duidelijke toelichtingen bij de lichtbeelden.

Op 30 October heeft de afdeeling een wajangvoorstelling georganiseerd in de zaal van het feestgebouw „de Vereeniging", Willemstraat alhier, welke gevolgd werd door een dansdemonstratie door R. S. Hardjodiringgo. Het was een zeer interessante avond, die veel belangstelling trok; in de zaal was dan ook geen plaats onbezet.

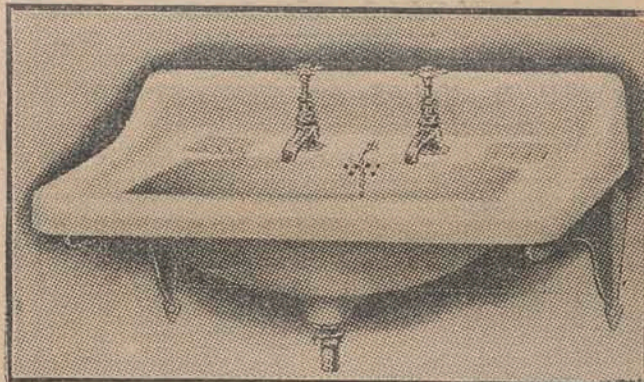
Toen hier ter plaatse in November het bericht ontvangen werd omtrent de verschrikkelijke ramp in Wonosobo, welke zulke ontzettende verwoestingen heeft aangericht en waardoor zoovele honderden menschenlevens vernietigd en gezinnen getroffen werden, heeft de afdeeling, in vereeniging met den heer Noto Soeroto, het initiatief genomen tot het vormen van een comité, om te trachten gelden bijeen te brengen tot leniging van den nood dier slachtoffers. Voor dit doel is van 18 tot en met 24 December een bazar-tentoonstelling met verschillende attracties gehouden in de bovenzalen van de „Twee Steden" alhier, welke een bezoek overwaard was. De opbrengst aan giften, entrées, verkoopartikelen, enz., is niet onbevredigend geweest en heeft netto ± ƒ 2700.— beloopen. Het comité voelde zich gedrongen zijn welgemeenden dank te betuigen aan allen, die tot het welslagen hebben medegewerkt.

Hoewel in het afgeloopen vereenigingsjaar weinig vooruitgang in het ledental viel te bespeuren, hetgeen hoofdzakelijk aan de nog steeds ongunstige tijdsomstandigheden is toe te schrijven, willen wij hopen, dat de afdeeling in 1925 in bloei zal toenemen, doordat de tegenwoordige leden zich schouder aan schouder daarvoor zullen inspannen. Niet alleen behoeven wij de warme sympathie van velen, doch ook de krachtige medewerking der leden.

Een vereeniging toch kan niet sterk worden alleen door financiëelen steun van de leden. Zij behoeft daarvoor ook hunnen moreelen en daadwerkelijken steun, voortspruitende uit warme belangstelling in haar werken en streven.

's-Gravenhage, 1 Januari 1925.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Rekening en verantwoording der gelden over 1924.

Ontvangsten.

Per saldo 1923	f 1735.25⁵
„ geïnde contributiën	„ 3410.50
„ gekweekte rente	„ 72.10
	f 5217.85⁵

Uitgaven.

Aan het Hoofdbestuur (over contrbutiën 1923)	f 1249.07⁵
„ salaris	„ 900.—
„ bureauhuur over 1924	„ 200.—
„ onkosten inning contributie	„ 109.15
„ bioscoopvoorstelling W. J. Giel	„ 140.65
„ lezing J. F. E. Einaar	„ 88.70
„ dansdemonstratie Hardjódiringgo	„ 304.11
„ schrijfbehoeften, porti, enz.	„ 29.95
„ kleine rekeningen	„ 16.35
„ saldo op 31 December 1924	„ 2179.87
	f 5217.85⁵

's-G[illegible], 1 Januari 1925.

J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen:

VERSLAG OVER 1924.

Tot onze groote verblijding constateerden wij in het afgeloopen jaar een grootere belangstelling voor onze Vereeniging, al werd die dan ook niet tot uiting gebracht door het toetreden van vele leden. Toch is een vooruitgang in het ledental te bespeuren. Geen wonder, dat het Groningsche publiek tot onze Vereeniging werd aangetrokken, daar in verslagjaar een drietal schitterende avonden werden gegeven en bovendien nog een Indische avond met medewerking van onze afdeeling.

22 Januari 1924 trad de zoo inmiddels bekend geworden Hardjodiringgo alhier op. Deze avond was een schitterend succes voor onze afdeeling. De groote zaal was tot aan de nokken gevuld met belangstellenden.

16 Februari de bovengenoemde Indische avond, waarvan de opbrengst afgedragen werd aan Indisch Bronbeek. Ook deze avond was een bijzonder succes en hebben de Groningers getoond nog niet geheel onverschillig te zijn voor ons Indië, daar een belangrijk bedrag aan deze stichting kon worden afgedragen.

13 Maart gaf kapt. Fr. Pickema, commandant der Kon. Mar., alhier een zeer interessante lezing met lichtbeelden over den Atjeh-oorlog. Ook deze avond had een talrijk publiek getrokken en voor velen onder hen, die vroeger in Atjeh waren geweest, was deze lezing in de hoogste mate interessant, omdat veel van hetgeen zij zelve hadden meegemaakt, weer eens in herinnering werd gebracht en op de lichtbeelden vele bekende persoonlijkheden werden te voorschijn gebracht. De opbrengst van dezen avond werd afgedragen aan de Vereeniging Madjoe, alhier.

20 November j.l. werd een vierde avond georganiseerd en trad pater Frencken, een missionaris van Flores, op. Op verdienstelijke wijze schetste spreker het leven en de ondervinding van een missionaris in het Oostelijke deel van onzen archipel.

Algemeene vergadering werd gehouden op 9 October, waarin tot bestuursleden werden gekozen de heeren Joh. Boersma, voorzitter; J. Franke, secretaris-penningmeester; K. J. Krijthe, E. Potjer en Luit.-Kol. W. J. R. Lanzing.

Eene bestuursvergadering werd gehouden op Maandag 10 November.

Vol moed gaan wij het nieuwe jaar tegemoet en hopen, dat de belangstelling voor onze vereeniging steeds zal groeien en dat de afdeeling Groningen en Ommelanden eens een groote en invloedrijke moge worden.

Thans wil ik overgaan tot het uitbrengen van een financieel verslag. Zooals U zult opmerken sluit het jaar met een nadeelig saldo, alhoewel het tekort niet groot is. De voornaamste reden hiervoor is te zoeken in het feit, dat de onkosten voor te houden avonden in onze veste abnormaal hoog zijn. Heeren exploitanten van zalen zijn nog geen filantropen en de reiskosten naar ons Noorden zijn bijzonder hoog.

Ontvangsten.

Saldo 1923	f 13[...]
Contributies over 1924	„ 10[...]
Entreegelden Indische avonden	„ 39[...]
Nadeelig saldo	„ [...]
	f 6[...]

Uitgaven.

Onkosten Indische avond Hardjodiringgo ...	f 3[...]
Reiskosten ter bijwoning Hoofdbestuursvergaderingen	„ [...]
Zaalhuur vergaderingen	„ [...]
Incassokosten contributie	„ [...]
Onkosten lezing pater Frencken	„ 1[...]
Porti	„ [...]
Bijdrage Hoofdbestuur 60 % der contributies	„ [...]
	f 6[...]

Groningen, Januari 1925.

J. FRANKE,
Secretaris-Penningmees[ter]

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTE[MD]

D. Schaper, Meerweg 9 te Bergen (N.-H.) als o[nder]wijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch L[ager] Onderwijs;

de heeren W. Bergman Jzn., Bosboomstraat 2[...] en L. G. Dormaar, Coornhertstraat 51, beiden [te] Utrecht; A. J. Keizer, Van Lumeystraat 51; E. L. R[...] Jacob Hopstraat 31, M. Sablerolle, Theresiastraat [...] C. J. P. van Slingerlandt, Papestraat 19; Mej. M. J. Teuwisse, Copernicusplein 4 en Mej. L. M. Chaud[...] Nachtegaallaan 13, allen te 's-Gravenhage; de hee[ren] T. N. Edeling, Jericholaan 92b en C. Weber, Bellev[...]straat 38a, beiden te Rotterdam; J. A. Elvader, P[...]tage Parklaan 9b II en L. H. de Wolff, Nieuwe Ac[hter]gracht 29huis, beiden te Amsterdam; J. de Jon[g] Oostwolde (Gemeente Leek); J. A. Zonnevylle, Lawich van Pabotstraat 91 te Arnhem; J. G. Zu[...] Spoorsingel 6 te Delft en Mej. C. A. Wessel, Ju[...]laan 32 te Helmond, allen als controleur 3e cate[gorie] bij den Post- en Telegraafdienst.

Mutaties van 27 Mei tot 3 Juni.

Nieuwe Leden:

A. F. Borren, Kapitein der Politietroepen, Den H[aag] Gentsche straat 102. f 5.

Afschrijven:

M. E. J. van Coblijn, Paramaribo, Rust- en Vredes[traat] E. 146 B.

W. Meijer, Paramaribo, Wagenwegstraat 176 B.

J. M. C. Parisius, Hoofdonderwijzer te Paramaribo.

Adresveranderingen:

Jhr. L. W. Strick van Linschoten, van: Amsterdam, Eeghenstraat 135, naar: Bussum: Fortlaan 7.

H. G. Verhoeff, Ind. Jur. Cand., van: Leiden, O[...]geestlaan 49, naar: Wilnis (U.)

Mevr. Wed. L. C. van Nouhuys-Leyssius, van: [Den] Haag, Thomsonlaan 3, naar: Apeldoorn, van der [...]denlaan 9, p. a. Familie van Bleijenburgh. f 5.

F. R. Scherius, Gep. Hoofdingenieur, van: Nice, [naar:] Den Haag, Statenlaan 111, Pension Voet (tij[delijk] adres).

Algemeen Nederlandsch Verbond, van: Dordre[cht,] naar: Den Haag, Laan 34. f 5.

E. A. G. J. van Delden, oud O.-I. Hoofdambtenaar, [Den] Haag, van: Stadhoudersplein 17, naar: Jan van N[as]saustraat 119.

D. F. Pronk, Controleur B.B., van: Den Haag, Be[...]tesseplein 29a, naar: Bussum, Kromme Englaan [...]

A. Rompies, Controleur 1ste kl. Pandhuisdienst, v[an:] Poerwokorto, naar: Den Haag, Archimedesstraat [...] f 5.—.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan [...] spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan [den] Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, [Den] Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland verblijven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

INHOUD: In Memoriam Taenzer. — Reis-Indrukken. — Balische Muziek. — Persinggahan. — Max-Havelaarfonds. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Haarlem). — Mededeelingen. — Mutaties van 3 tot 10 Juni.

In Memoriam Taenzer.

Vrijdag 5 dezer overleed onze penningmeester, de heer E. G. A. Taenzer, na een kort, doch hevig lijden, in den ouderdom van bijna 77 jaar.

Voor onze afdeeling beteekent dit een groot verlies.

De heer T. nam zijn functie vele jaren met liefde en nauwgezetheid waar.

Zijn aandenken zal bij ons in hoogen eere worden gehouden.

Namens het Bestuur der Afd. Breda,
De Secr. L. VISSER.

Breda, 9 Juni 1925.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(*Vervolg*).

Bali.

Zevende dag.

Na den nacht in de eenvoudige pasangrahan van Karangasem te hebben doorgebracht, gingen wij den volgenden morgen vroeg op bezoek bij den Tjokorde Gdé Raka Soekawati, Poengawa van Oeboed, Balisch Volksraadlid, die door Assistent-resident Zieck van onze komst verwittigd was.

Toen wij het voorplein van zijn *poeri* opreden, kwam hij ons dadelijk vriendelijk tegemoet. In zijn smaakvol nationaal kostuum maakt deze uitstekend, bijna zonder vreemd accent Hollandsch sprekende, zeer beschaafde Balineesche edelman, die zijn opvoeding aan de Inl. Hoofdenschool te Probolinggo genoten heeft, en van wiens hand menig goedgeschreven artikel over de aangelegenheden van zijn land in de Indische bladen verschenen is, een alleraangenaamsten indruk. In onze auto meerijdend, toonde hij ons verscheidene mooie tempels, waarvan sommige van de laatste aardbevingen veel geleden hebben, zoo o.a. ook die bij de dessa Pedjing, waar de beroemde groote bronzen keteltrom, reeds door Rumphius genoemd en door W. O. J. Nieuwenkamp geteekend en beschreven, in een gemetseld gebouwtje bewaard wordt, zoodat er nu niet veel van te zien is. Het volksbijgeloof zegt trouwens, dat deze trom „ongeluk brengt aan wie haar aanraakt". Er zijn vele legenden aan verbonden en de bevolking houdt haar in hooge eere.

Onder de deskundige geleide van den Tjokorde gingen wij verder naar Tampaksiring om het oudste Balische monument, een eigenaardig rotsklooster, te bezichtigen. Wij moesten nog ongeveer een half uur loopen door een lang niet gemakkelijk begaanbare bergkloof en de Pekasiran, een mooie bergstroom, waarover daar geen brug is, doorwaden, hetgeen ik deed door twee Balineesche kamponggidsen gesteund, waardoor mijn japon nog dagenlang riekte naar de oliën, waarmede zij hun lichaam insmeren. Maar deze tocht, voerend ook langs de heilige bronnen (*Tirtoempoel*) dier riv... loont der moeite zeer.

Na onderweg van de prachtige vergezichten ... noten te hebben, rustten wij uit aan den voet ... de rots, waarin naast elkander vijf nisvormige te... pels of graven uitgehouwen zijn. Eén daar... draagt een nog te ontcijferen opschrift, wa... van de beteekenis echter niet duidelijk schijnt ... zijn. De leden van den Oudheidkundigen dien... waaronder ook de heer Th. van Erp, zullen eer... daags een excursie hierheen maken, om een en ... der te onderzoeken.

Achter deze nissen loopt een gewelfde gang, ... van een klooster. In deze sprookjesachtige, gehe... zinnige omgeving vleiden wij ons op de koele st... nen neder. Op bevel van den Tjokorde brachten ... gidsen ons ieder een jonge cocosnoot, wa... n met hun kapmessen, die zij altijd bij zich drag... een gat hadden geslagen, zoodat wij ze aan on... mond konden zetten om het frissche klapperwa... te drinken. Daarna werd de vrucht doormidden ... kloofd en uit de buitenschil een lepeltje gesned..., waarmede wij het roomachtige zacht-zoete vruc... vleesch konden opscheppen, dat ons heerlijk sma... te na de vermoeienis, zoodat wij gesterkt den ter... tocht konden aanvaarden.

Toen wij zagen, hoe die eenvoudige dorpeling... zich aan de voeten van den voornamen Baliër ne... zetten in de houding van allerbescheidenste be... len-afwachting, de handen in elkander gevouw... opgestoken ter hoogte van de borst, maakten ... onwillekeurig vergelijkingen tusschen hen en ... slaafsche onderdanigheid der Javanen aan de V... stenlandsche hoven, in verband met beider vol... karakter. Wij kregen den indruk, dat de Baliër v... vrijer en openhartiger is dan de Javaan, — wa... schijnlijk een gevolg van minder langdurig ov... heerscht zijn, — openhartiger zijn opinie durft ... uiten. Hij voelt misschien iets minder fijn dan ... Javaan, heeft niet diens zachte peinzingsnat..., maar begrijpt vlugger, lijkt veel spontaner en ... pressiever.

Van kenners vernamen wij, dat de Baliër moe... leergierig, schrander en daarbij sober en huis... is, het natuurlijk vroolijk karakter heeft van ... die leeft in welvaart van vruchtbaar land, de m... wantrouwende onder de Indonesiërs, maar dat ... gedachten en daden dikwijls reiken tot exces..., waaruit de geringe mate van zijn zelfbeheersch... blijkt.

De criminaliteit is er gering bevonden in de l... ste jaren, ofschoon de Baliër den naam heeft ... hardvochtig wreed te zijn, getuige de folterer... verminkende straffen door zijn wetboeken voo... schreven. Misschien is nu juist nog bijtijds ... einde gemaakt aan het tyranniek bewind van ... despoten, wier slecht voorbeeld in zedeloosheid ... wreedheidsverfijning meer en meer degeneree... op het volkskarakter inwerkten. Op ons bes... rust nu de heilige taak dit volk in het rechte sp... te houden door aanmoediging zijner vele go... eigenschappen, waardeering van zijn natuurl... kunstaanleg.

De auto, die ons wachtte bij den ingang van ... bergkloofweg, bracht ons naar de woning van ... Tjokorde terug, waar wij eerst op nationale ... snaperingen en daarna op de tentoonspreiding ... allerlei zeldzaam fraaie kunstnijverheidstu... onthaald werden. De gastheer drukte zijn ... wezen uit, dat zijne echtgenoote juist afwezig ... voor de bruiloft van een nichtje; zij zou ons ... weefkunst, zoo vlijtig en stijlvol onder hare ... beoefend, het best hebben kunnen uitleggen. W... zagen daarvan prachtige exemplaren, o.a. zwa... zijden met goud- en zilverdraad doorschoten ... sels, die niet onderdoen voor de fraaiste, ... fransche *lamés*, voor avondtoiletten bij de ... siennes thans zoozeer in de mode; ook de be... king der edele metalen, toegepast o.a. op huisra... sieraden en wapens, welke onze bewondering ...

wekten, niet minder dan de fijne houtsnij- en beeldhouwkunst, zichtbaar bij woningonderdeelen, aan gamelan-instrumenten en in de eerepoort, onlangs gebouwd voor de lijkverbranding zijns vaders, hetgeen alles op het erf van dezen Balischen Maecenas werd vervaardigd. Ook toonde hij ons een reuzeverzameling offeranden door alle familieleden — hij had er 50 ten zijnen laste — bijeengebracht ter eere van de aanstaande thuiskomst van het pasgetrouwde nichtje; er waren o.a. enorme bouquetten bij van speenvarkensvleesch, het geliefkoosde gerecht der Baliërs.

In dankbare voldaanheid over al het moois en merkwaardigs, dat wij te zien hadden gekregen, namen wij afscheid van onzen vriendelijken gastheer om nog dienzelfden middag door te rijden over Bangli naar Kintamani, wat wel de mooiste bleek van de vele mooie tochten, welke wij reeds over dit aan natuurschoon zoo rijke eiland hadden gemaakt.

Achtste dag.

Daar wij ons, na 't avondmaal, vroeg ter ruste hadden gelegd in de aardige pasangrahan boven op den berg, waar wij, onder een wollen deken tegen de koude beschut, lekker geslapen hadden, konden wij den volgenden morgen vroeg de zon zien opgaan over het onvergelijkelijk mooie bergpanorama: het prachtig blauwe Batoe-meer, aan den voet van den uitgebranden krater van dien naam, waarnaast zich nog twee kegelvormige bergpunten verheffen, die onophoudelijk vuur en zwaveldampen spuwen. Aan de andere zijde wordt dit wonderschoone meer begrensd door den majestueuzen Abangberg, waarvan de stijle wanden met donkere bosschen begroeid zijn en in de diepte ligt het dorpje Batoer, waarheen men een wandeltocht kan ondernemen van uit Panalokan, de plek, waar wij den vorigen middag, met de auto er langs komend, zulk een verrukkelijk uitzicht hadden over geheel Zuid-Bali en den Indischen Oceaan met het vruchtbaar rotseilandje Penida in de verte.

Voor goede wandelaars is de afstand van daar naar Batoer een goed uur gaans, maar men kan den willen weg ook te paard afleggen tot aan de tempel-ruïne, waar de lavastroom bij de laatste uitbarsting ophield. Als er toevallig een bootje te krijgen is, kan men een roeitochtje maken over het meer naar het dorpje Troenjan aan de overzijde, waar een tempel is met het grootste en waarschijnlijk 't oudste steenen beeld van Bali.

Ook kan men van Kintamani een prachttocht maken naar Panoelisan, de hoogste punt van den oostelijken Batoer-bergketen, waar de Soekawana-tempel is, die in bizonder hoog aanzien staat bij de bevolking.

Negende dag.

Tot besluit der reis keerden wij via Kempari noordwaarts naar Singaradja's pasangrahan terug. Tot Koeta-dalem volgt men den ouden binnenweg met het mooie uitzicht, om daarna links af te buigen langs talrijke koffieplantages en zoodra men die verlaat, heeft men weer het prachtige gezicht op de zee.

Mocht deze er onstuimig uitzien, dan doet men beter naar de Padang-baai of Benoa aan de Zuidkust terug te rijden, waar de booten bij vertrek aan den steiger kunnen liggen

Tiende dag.

Wij hadden het voorrecht zonnig, kalm weer te treffen, zooals trouwens op onze geheele reis. In den Westmoeson hadden wij aan de kust geen last van de anders zoo drukkende warmte. Des middags om 5 ure zou Fatima met haar roeiboot ons aan boord van de *„Van der Wijck"*brengen. Dit schip der K. P. M. (Komt Pas Morgen) verscheen echter eerst tegen 8 uur, om ons regelrecht naar Soerabaja te brengen.

Balische Muziek.

Studiën over Javaansche en andere Indonesische muziek Dl. I. *De Toonkunst van Bali*, beschouwingen over oorsprong en beïnvloeding, compositie, notenschrift en instrumenten, door J. Kunst en C. J. A. Kunst—v. Wely; uitgegeven door het Kon. Batav. Gen. van K. en W. 1925.

Mij gaat dit boek hier en daar, dikwijls zelfs, te hoog; meer een boek voor Sachs, Von Hornbostel en Closson, of voor de Javaansche heeren die Javaansche muziek ontleden. In de kleine ruimte, die voor deze aankondiging beschikbaar is, kan ik daarover niet uitweiden; het zij een poging om in 't kort weer te geven wat de schrijvers met hun boek bedoelen. Evenals aan den disch de gastvrouw den gast een paar goede stukjes op den schotel aanwijst, toonen zij zich voorkomend door ons te verwijzen in het bijzonder naar de hoofdstukken 3, 5 en 13, die meer dan andere nieuws brengen.

Het derde handelt over de toonstelsels, beginnende met te zeggen, dat de hedendaagsche Javaansch-Balische toonkunst in hoofdzaak twee toongeslachten kent, n.l. één dat in zijn volledigsten vorm 7 tonen in het oktaaf heeft, met intervallen van ongelijke grootte, en een ander dat 5-tonig is en blijkbaar een verdeeling van het oktaaf in gelijke intervallen beoogt. Op Java heeten ze pélog en sléndro; de laatste is op Bali onbekend, weinig bekend in West-Java en in Besoeki, overheerschend elders. Hoogst zelden komen alle 7 tonen in dezelfde gending voor; gewoonlijk vallen er 2 weg, penjorog. Waarom is sléndro op Bali onvindbaar? De Hindoe-Javanen op Java kenden in de Madjapahit-periode wèl sléndro; misschien hebben zij, bij den ondergang van Madjapahit uitwijkende naar Bali, alleen de speeltuigen medegenomen die bij hun godsdienstige plechtigheden in gebruik waren, en bij de ritueele orkesten waren dit stellig uitsluitend gamelans van het 7-tonig geslacht. De uittocht geschiedde ter wille van het geloof, en in de eerste plaats voerde men mede wat noodig was voor een ongeschonden viering der ritueele ceremonies.

Het 5de hoofdstuk heeft tot titel „Het notenschrift" en begint met de ontdekking van Brandes; „een eigen Balisch notenschrift", zoo lezen we, werd door Brandes aangetroffen in een 3-tal lontars in 1894 door Van Eck aan het Bat. Gen. geschonken. Weten de heer en mevrouw K.-v. W., dat Brandes in de 1ste helft van 1893 reeds op de hoogte was van het Javaansche notenschrift? „Een andere belangrijke vondst, waarvan ik Groneman in kennis heb gesteld en ik ook aan Prof. Kern mededeeling deed, is *Javaansch notenschrift*. Ik ontving van Van Eck, tot wien ik mij gewend had," enz. „een kostbare verzameling kropaks". Deze brief (hij ligt naast mij) is van Weltevreden 12 Juli 1893 en aan prof. Veth gericht. In 1899 heeft Brandes in een brief aan mij nogmaals de zaak uitgelegd: waarschijnlijk had ik over de bijzonderheden reeds in den brief aan Veth vermeld wat nagezeurd. R. M. Soorjo Poetro schrijft erover in Ned.-Indië Oud en Nieuw van Apr. 1920. Aardig is het slot van Brandes' brief: „Het vinden en mijn bevinding hebben mij eenige oogenblikken van bijzonder genoegen gegeven." Dan komt de collectie-Heyting, 15 gambang-melodie-verzamelingen; zij verrijkt het tot nu toe schaarsche gambang-materiaal, „waardoor wij, zeggen de schrijvers, het bestaan van nog enkele andere toonteekens voor deze muziek en enkele eigenaardigheden van schaalbouw en melodiek konden vaststellen en wij het konden wagen een hypothese betreffende den oorsprong der 7-tonige schalen op te stellen; en tweedens bevestigt zij (nl. de collectie-Heyting) door tal van andere gending-verzamelingen het bij geruchte bekende bestaan van een dergelijk notenschrift ook voor de

muziek van den gamelan Gong (en den Semar pegoelingan) of, wellicht juister gezegd, voor het leidende instrument in die ensembles: den trompong." Dan worden de gambang-lontars ter hand en andere notaties in beschouwing genomen.

De stukken in de verzameling-Heyting zijn meerendeels afschriften van lontars in het bezit van muziek-vereenigingen; de overige origineelen zijn in handen van priesters of andere lieden van kaste; van een enkel is een dorpstempel de eigenaar. Al deze lontars bevatten z.g. kidoengs, verhalende gedichten in tengahan-vorm uit de Middel-Javaansche taalperiode. De toonteekens (grantang) van het Balische notenschrift met hun oorspronkelijke beteekenis vindt men op een groote tabel, in kolommen gambang-sleutels en gong-sleutels, van Noord- en van Zuid-Bali. In een 10-tal punten hebben de auteurs neergelegd den gedachtengang bij de ontcijfering gevolgd; aan het slot tevredenheid: „de melodie loopt steeds goed, en in de gentings, welke eenzelfden naam dragen als die in de van een sleutel voorziene verzamelingen, blijken dan telkens dezelfde tonen in de gebruikte schalen te ontbreken (of — zeer zelden — als toevallige toon sporadisch voor te komen), en de melodieën-zelf in vele opzichten identiek te zijn met die uit verzamelingen, waarvan de ontcijfering vaststaat.

Toonteekens als voor de muziek van den gamelan Gambang gebruikt men nu ook voor die van den gamelan Gong, den Semar pegoelingan, den gamelan Gamboeh en andere orkestjes en instrumenten. Alvorens van dit hoofdstuk af te stappen behoor ik nog te vermelden „enkele transcripties in avondlandsche vermomming." Terecht wijzen de schrijvers op het gevaar van zulke benaderingen van vreemde toonschalen door middel van Europeesche intervallen, noemen zij dit doen een grof hulpmiddel, dat aanleiding geeft tot velerlei ongerechtigheden.

Het 13de hoofdstuk heet „Beschouwingen over herkomst, ouderdom en onderlinge verhouding van de 7-tonige schalen en van de sléndro-schaal." Hier wordt een poging gewaagd de doopceel der beide schalen te lichten; de gambang-schaal van Bali was daarbij punt van uitgang. Hoe de schrijvers ertoe komen aan te nemen, dat, zoo al de gambang-schaal bepaald geen pélog kan worden genoemd, dan toch de Javaansche pélog-schaal en de gambang-schaal beide tot eenzelfde oerschaal zijn terug te brengen, zal de lezer in den aanvang van het hoofdstuk zien uiteengezet. Ook de schalen van Siam, Birma en Kambodja zijn heptatonisch en de daarop gebaseerde muziek maakt voor één compositie ook slechts telkens van 5 uit de 7 beschikbare tonen gebruik — dus moet deze hypothetische oerschaal de schaal zijn geweest van zekere oude Achter-Indische volken, waaraan, naar steeds duidelijker blijkt, zoowel de huidige bewoners van Indo-China als die van Bali en Java het grootste deel hunner oudste kultuurgoederen hebben ontleend. „Onze hypothese is dan derhalve, kort samengevat, aldus te formuleeren: „de naar de Zuidereilanden afzakkende stammen kenden reeds een 7-tonige schaal; zij gebruikten uit de 7 tonen er in één compositie slechts 5 tegelijk; ook was het stelsel der wisseltonen hun waarschijnlijk voor hunne vestiging in den archipel bekend."

De vele bladzijden die nu volgen behooren m.i. tot de beste, zeker tot de begrijpelijkste van het boek; zij dienen tot staving van bovenstaande hypothese; met voldoening vertellen de schrijvers dat Von Hornbostel op andere gronden tot dezelfde slotsom is gekomen. Is dus de 7-tonige schaal tegelijk met de Maleisch-Polynesische stammen van Achter-Indië den Archipel binnengedrongen, dan volgt hieruit, dat het ontstaan, c.q. de komst op Java van sléndro op een later tijdstip is te stellen, en wel in de 8ste eeuw. „Aangenomen eens, dat inderdaad onder de door de Palèmbangsche veroveraars op Java gebrachte cultuurgoederen zich een muziek bevonden heeft, gebouwd op een den Javanen tot dusver onbekende toonschaal"...

Wie nu nòg niet nieuwsgierig genoeg is om naar het boek zelf te verlangen, zal nooit het vervolg en het eind der historie vernemen.

Pinksteren '25. JOH. F. SNELLEMAN.

„Persinggahan"

Tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden, v. Boetzelaerl., 's-Gravenhage.

VERSLAG OVER 1924.

Raad van Beheer: R. Zuijderhoff, voorzitter; G. A. Rademaker, onder-voorzitter; G. Hennus, penningmeester; Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt; J. P. J. Barth.

Regeeringscommissaris: G. J. Oudemans.

Directeur: F. de Munnik.

Raad van Beheer. In de vacature bij den Raad van Beheer, het vorige jaar ontstaan door het aftreden van den Heer H. V. Baron Bentinck, is in den loop van het verslagjaar door het Hoofdbestuur van „Oost en West" voorzien door de benoeming van den Heer J. P. J. Barth, oud-Resident, die deze benoeming heeft willen aannemen. In de vergadering van den Raad van Beheer van 8 September is de heer Barth geïnstalleerd.

Financiën. De gezamenlijke inkomsten, met inbegrip van een gift van Mejuffrouw J. J. Lagers, secretaresse van de Afdeeling Utrecht der Vereeniging „Oost en West", ad *f* 25.—, bedroegen *f* 10.848.70 en de uitgaven *f* 10.677.42, zoodat de exploitatierekening sloot met een voordeelig saldo van *f* 171.28.

Huisvesting. In 1924 werden in het Tehuis 101 bedienden voor korter of langer tijd opgenomen, n.l. 92 vrouwelijke en 9 mannelijke. In 1923 waren deze getallen respectievelijk 107 en 11. Het gezamenlijk aantal verblijfdagen bedroeg 2837, tegen 2730 in het vorige jaar.

In de eerste helft van het jaar waren de aanvragen om opneming geringer dan gewoonlijk, doch in de laatste maanden was dit juist omgekeerd. Het grootste aantal dat tegelijk in Persinggahan logeerde was 24, en het kleinste 4.

De gezondheidstoestand was weder gunstig; slechts voor één baboe moest opneming in het Stedelijk Ziekenhuis worden gevraagd.

Gezellig Samenzijn. Bij gebreke van genoegzame gelegenheid om in betrekking naar Indië terug te keeren was het aantal bedienden, dat in noodhulpdiensten in 's-Gravenhage werkzaam was, dit jaar nog al groot, met het gevolg dat de recreatiezaal des avonds voller was dan ooit; het gebeurde vaak dat er in de veertig bijeen waren. Bij bijzondere gelegenheid, als bijv. Nieuwjaar, slamatans voor naar Indië terugkeerende baboes of ter herdenking van in Den Haag overleden bedienden, waren er meermalen over de 70 bijeen.

In den regel werd de functie van modin (dorpspriester) bij huwelijken, begrafenissen en slamatans waargenomen door Anang, iemand die reeds jaren in Den Haag woonachtig is en die zich op verdienstelijke wijze van die taak kwijt.

Arbeidsbeurs. De opgenomen bedienden zijn, op enkele uitzonderingen na, allen door tusschenkomst van het Tehuis aan een familie voor de terugreis geholpen. De uitzonderingen betreffen één jongen en twee baboes die voor rekening van de families waarmede zij herwaarts gekomen waren, als passagiers naar Indië zijn teruggekeerd; en één baboe, die niet meer in staat was dienst te doen en daarom, als zijnde zonder middel van bestaan, voor rekening van het Departement van Koloniën, naar haar land is teruggezonden.

In totaal kwamen 420 aanvragen om bedienden voor de terugreis binnen. Aan die om een baboe voor de terugreis kon bijna altijd worden voldaan; slechts wanneer een

baboe verlangd werd, die zonder handgeld wilde meegaan, kon het Tehuis niet altijd helpen. Daarentegen kon aan aanvragen om een baboe voor noodhulp hier te lande lang niet altijd worden voldaan. De vraag naar die baboes overtreft nog steeds verre het aanbod.

Hulp en Raad. Voor verschillende gevallen waarbij sprake was van mishandeling van baboes, inhouding van loon, te zwaar werk, opgesloten houden in huis e.a. is de tusschenkomst van „Persinggahan" zelden tevergeefs ingeroepen. Omgekeerd echter ook voor klachten omtrent misdraging, oneerlijkheid, luiheid en onbetrouwbaarheid van bedienden. Sommigen waren daarom zelfs uit hun dienst ontslagen en moesten derhalve in het Tehuis opgenomen worden. Soms werd een baboe zwervende gevonden en door de politie of door anderen naar Persinggahan gebracht.

Eenige voorbeelden ter illustratie volgen hieronder.

Een baboe, verdacht van een poging tot vergiftiging van de familie bij wie zij aan boord in betrekking was, werd naar het Tehuis gebracht. De directeur was in de gelegenheid haar aan betrekkingen als noodhulp te helpen, vanwaar zij steeds met gunstige getuigschriften is teruggekeerd.

Een andere baboe, die wegens onwilligheid gedurende de reis ontslagen was, kwam bij Persinggahan aankloppen. Ook zij moest hier eerst een leerschool doorloopen voor zij met een familie naar Indië terug kon gaan. De wetenschap dat zij zonder goed getuigschrift niet aan een familie voor de terugreis zou geholpen worden, had effect.

Uit een stad in het Noorden werd door buren de hulp ingeroepen voor een baboe, die al drie jaar bij een familie, die haar uit Indië had meegebracht, werkzaam was. Men schreef den directeur, dat het meisje heimwee had en dat de familie haar niet naar Indië wenschte terug te laten gaan. Dank zij den door het Tehuis gegeven raad, werd zij, mede door de hulp van de politie, in Persinggahan ondergebracht.

Te Amsterdam meldde zich bij het Hoofdbureau van Politie een baboe aan, die uit haar betrekking was weggeloopen. Door tusschenkomst van „Maatschappelijk Hulpbetoon" aldaar, werd zij voorloopig ondergebracht in het Tehuis voor Onbehuisden en vervolgens naar Persinggahan overgebracht.

Door het Bureau van Maatschappelijk Hulpbetoon werd dit jaar reeds eerder de hulp ingeroepen voor een baboe, die bij de familie waar zij diende, bevallen was. Zij en haar kind werden eerst in het ziekenhuis opgenomen en later door tusschenkomst van Persinggahan naar Indië teruggezonden.

Zoo zouden wij kunnen voortgaan, maar wij meenen dat met het bovenstaande voldoende aangetoond is, dat ook dit jaar Persinggahan voor vele Ned.-Ind. bedienden nuttig werk heeft verricht.

De Raad van Beheer,
R. ZUYDERHOFF, *Voorzitter.*
F. DE MUNNIK, *Secretaris.*

Exploitatierekening over 1924.

Debet.		
Bedrijfskosten	f	5717.73
Traktementen	„	3464.35
Aanvulling en onderhoud	„	1495.34
Saldo	„	171.28
	f	10848.70
Credit.		
Saldo 1923	f	131.35
Subsidie	„	8200.—
Vergoeding voor logies	„	2410.—
Van Mej. J. J. Lagers	„	25.—
Interest	„	82.35
	f	10848.70

Balans.

Debet.		
Ned. Handel Mij.	f	3558.18
Cassa	„	734.49
Meubilair		p.m.
	f	4292.67
Credit.		
Diverse Crediteuren	f	4121.39
Exploitatie Rek. Saldo	„	171.28
	f	4292.67

Max-Havelaarfonds.

Jaarverslag over 1924.

Moest reeds het verslag van het vorig jaar in mineur worden gesteld, de gang van zaken in 1924 geeft in geenen deele aanleiding een optimistischer geluid te doen hooren.

Was het Regeeringssubsidie reeds over 1922 van *f* 1000.— op *f* 800.— teruggebracht, in het verslagjaar werd van den Minister van Koloniën bericht ontvangen, dat aan onze Vereeniging over 1923 nog een subsidie van *f* 600.— zou worden toegekend, doch dat over 1924 en volgende jaren op geen subsidie meer zou mogen worden gerekend.

Het behoeft geen betoog, dat deze bezuinigingsmaatregel een uiterst remmenden invloed op de werkzaamheden van ons Fonds uitoefent, te meer daar de huidige tijdsomstandigheden er geenszins toe medewerken om de particuliere bijdragen te doen toenemen. Integendeel verminderen ook deze voortdurend.

Op 1 Januari 1924 had het Fonds 31 leden. In het verslagjaar bedankten daarvan 4 en ontvielen er ons 2 door overlijden. Slechts 1 nieuw lid trad toe.

Het Fonds heeft in dit jaar aan een drietal pupillen steun verleend tot een gezamenlijk bedrag van *f* 471.37.

Daartegenover staat, dat door een viertal Indonesiërs op aan hen verleende voorschotten een totaal bedrag van *f* 1367.15 werd terugbetaald. Tengevolge daarvan zijn de kasmiddelen der vereeniging eenigermate toegenomen.

In het verslagjaar werd derhalve *f* 895.78 meer terugontvangen dan aan voorschotten werd beschikbaar gesteld, zoodat bij vergelijking met de cijfers van de balans met die van de balans van 1923 het totaal der verleende studievoorschotten met dit bedrag is verminderd en van *f* 15.921.27 op *f* 15.025.49 is teruggebracht.

In het verslagjaar hebben de Heeren Hasselman en Kreischer als bestuursleden onzer Vereeniging bedankt.

Een woord van dank voor hunne toewijding aan onze Vereeniging is hier zeker niet misplaatst.

De samenstelling van het Bestuur is thans als volgt: Mr. A. M. Joekes, Voorzitter; A. G. van Kuik, Secretaris; J. H. Dijkman, Penningmeester; Mevr. de Wed. C. Th. van Deventer-Maas; W. Havers.

's-Gravenhage, 22 Mei 1925.

A. M. JOEKES, *Voorzitter.*
A. G. VAN KUIK, *Secretaris.*

Van Week tot Week.

2—8 JUNI.

Pa van der Steur. De directeur van het opvoedingsgesticht Oranje Nassau te Magelang hoopt den 10en Juli a.s. zijn 60en verjaardag te vieren. In een circulaire wijst hij daarop en doet een beroep op de liefdadigheid, niet voor zich zelf, doch ten behoeve zijner 800 kinderen. Wanneer onze lezers hem op zijn verjaardag zouden willen verblijden,

Haarlem en Omstreken.

met een gift in geld, hoe gering ook, dan zal hij hun ten hoogste dankbaar zijn.

We veronderstellen dat alle lezers van het Kol. Weekbl. weten wie Pa van der Steur is, alleen zij er even de aandacht op gevestigd, dat hij behoort tot het drietal, aan wie bij het 25-jarig bestaan van Oost en West in 1924, de toen door de Vereeniging ingestelde gouden eerepenning is uitgereikt.

Pest op Java. In de week van 10 tot en met 23 April zijn op Java 278 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afd. Wonosobo 4, in Temanggoeng 23, in Magelang 11, in Jogjakarta 1, in Soerakarta 13, in Bojolali 36, in Klaten 34, in Salatiga 5, in Kendal 18, in Batang 8, in Tegal 6, in Poerbolinggo 3 en in Bandjarnegara 116.

Lidmaatschap verboden. Het legerbestuur verbood aan militairen het lidmaatschap van revolutionnaire vereenigingen en van de Sarekat Ambon. (Aneta, 4 Juni).

Doorvoering van de Bestuurshervorming. De Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming verwacht, dat de invoering van de provincie Midden-Java reeds in 1926 haar beslag zal krijgen en die van Oost-Java in 1927, waarmede de reorganisatie van de bestuurshervorming op Java afgeloopen zal zijn (Aneta, 4 Juni).

De jeneverfabriek. In antwoord op een schriftelijke vraag van den heer Stokvis deelde de Regeering mede dat zij niet van oordeel is, dat de oprichting van een jeneverfabriek onvermijdelijk het alcoholmisbruik, ook van de inheemsche bevolking, bevordert. Er is dan ook geen aanleiding om de gevraagde vergunning te weigeren. (Aneta, 4 Juni).

Voorzitter van het Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat. Naar het Soer. Handelsbl. vernam, is de voorzitter van het Landbouw Syndicaat, mr. A. van Gennep, door het hoofdbestuur met algemeene stemmen herkozen.

Sarekat Islam en Sarekat Rajat. De Java-Bode schreef: Wij vernemen, dat de Centr. Sarekat Islam besloten heeft op de komende vergadering in Juni, te Jogja te houden, ook aan de orde te stellen, de wenschelijkheid om de animositeit ten opzichte van de Sarekat Rajat te beëindigen en verder gezamenlijk te streven naar het gemeenschappelijk doel. Thans reeds worden aan de afdeelingen brieven gestuurd, met verzoek, de opinie der S. I.-leden te dier zake bloot te leggen.

Van S. R.-zijde wordt medegedeeld, dat ook zij inzien dat een voortdurende vijandschap onder landgenooten niemand voordeel aanbrengt.

Op een onder voorzitterschap van Darsono gehouden bijeenkomst van leiders werd het voorstel aangenomen om voortaan alle aanvallen op de S. I. zoowel in woord als in geschrift te staken en de eendracht onder het volk te herstellen.

Mr. H. 's Jacob. De bekende figuur in de handelswereld en lid van den Volksraad Mr. H. 's Jacob te Batavia, heeft onder vele blijken van belangstelling den 2en dezer zijn 70en verjaardag herdacht.

Dr. G. J. Nieuwenhuis. Benoemd is tot rector v. d. Academie voor Lichamelijke Opvoeding te Amsterdam, Dr. G. J. Nieuwenhuis, regeeringsgedelegeerde in den Indischen Onderwijsraad. Curatoren dezer instelling hebben tevens den eisch van den benoemde ingewilligd, dat deze benoeming ingaat met 1 September 1926, waardoor dr. N. in staat gesteld wordt, vooraf zijn arbeid in Ned.-Indië te voltooien.

R. Reinders †. Te 's-Gravenhage is den 4en dezer in den ouderdom van 69 jaar overleden de gep. kapitein ter zee R. Reinders. Als luit. ter zee nam de overledene in 1896 deel aan de krijgsverrichtingen tegen Atjeh, waarvoor hij benoemd werd tot ridder in de Militaire Willemsorde en het eereteeken ontving.

P. V. Rhemrev †. Aneta meldt dd. Batavia 5 Juni: Overleden is de gep. majoor-magazijnmeester P. V. Rhemrev.

Concurrentie in de rubbercultuur. De Directeur van het Centraal Rubberstation bracht een rapport uit, waarin de middelen worden opgesomd, waardoor concurrentie van de Europeesche cultuur tegen inheemsche mogelijk is. (Aneta, 5 Juni).

Goud en zilver op Sumatra. Volgens Aneta, dd. 6 dezer, onderzoekt een Amerikaansch geoloog namens een groot concern de mogelijkheden van goud- en zilverexploitatie in een deel van Sumatra.

De Olympische spelen. Aneta seint uit Medan, dd. ... dezer: Het Delisch Olympiadefonds oversch... reeds de f 40.000.

Gesmokkelde opium. De Soerabajasche politie heeft ... Pasoeroean 3 Chineezen en 2 Formozanen ge... resteerd, die clandestien in het bezit waren ... opium tot een waarde van f 50.000.— Tevens ... de politie op het spoor gekomen van een ... vertakte smokkelorganisatie over geheel Java. ... loofd wordt, dat het geconfisceerde slechts ... tiende gedeelte van den totalen smokkelvoorr... bedraagt. (Aneta, 8 Juni).

Naar aanleiding der Bestuurshervorming. Een duiz... tal leden van inlandsche politieke vereeniging... hebben een motie aangenomen, waarin uitgedr... wordt, dat de bestuurshervorming geen geno... men waarborg geeft voor de staatkundige ont... keling van Indië en behartiging van de bel... van de inheemschen. (Aneta, 8 Juni).

Mr. A. J. A. Bake †. De voorzitter van den Landra... Jogjakarta Mr. A. J. A. Bake, is plotseling over... tengevolge eener hartverlamming. (Aneta, 8 J...

Persoverzicht uit de Indische Blad...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Gouden Standaard.

In de Kamer legde minister Colijn een verkl... af betreffende Nederland's Goudpolitiek. De pr... sche beteekenis van dit bericht is dat *Nederland... Indië* thans met Engeland zijn teruggekeerd tot ... gouden standaard (*Java-Bode* 29 Apr.).

De *Java-Bode* (29 Apr. L.N.) ontleent aan de ... va'sche Crt." mededeelingen, die aansluiten bij de ... klaringen van minister Colijn. President en Direc... ren der *Javasche Bank* verbinden zich tegenover ... Regeering van *Ned.-Indië* tot handhaving en voor... ting van de tot dusver door de Javasche Bank ge... de goudpolitiek, door o.m. bij stijging van de w... koersen op het buitenland boven de pariteit der ... waarde, behalve in buitengewone omstandigheden ... beoordeeling van den G. G., na raadpleging der ... sche Bank en behalve voor wisselarbitrage, haren ... voorraad, zoolang zij daartoe bij machte zal zijn ... der in strijd te geraken met de bepalingen van de ... vasche Bankwet, zoo noodig, voor afgifte beschi... te stellen op den voet van f 1653.44 per K.G. fijn ... baren en tot hiermede overeenkomende prijzen ... gouden muntspeciën. Tot verdere toelichting ... medegedeeld, dat de Javasche Bank — evenals ... ger het geval was — in het algemeen niet berei... zijn gouden tienguldenstukken voor den binnen... schen geldsomloop beschikbaar te stellen. Voor ... voer naar het buitenland zal zij echter op den voet ... bovengenoemde verklaring goud afgeven tegen f 16... per K.G. fijn. Hiertoe zal zij echter niet overgaan ... wanneer de stand van den wisselkoers, in ver... met de goudpariteit, daartoe aanleiding geeft. ... beslissing of tot afgifte van goud zal worden be... zal de Javasche Bank uitsluitend rekening houden ... den stand der wisselkoersen op die landen (z.a. ... derland, Amerika, Engeland), die onvoorwaard... tot den gouden standaard zullen zijn teruggekeerd ... dus geen rekening houden met den stand der ... koersen op de landen, waar beperkingen ten op... van den invoer en den uitvoer van goud best... wier valuta derhalve voorshands niet in vaste ... ding ten opzichte van het goud staat. De Javasche ... zal zich bij de eventueele afgifte van goud het ... voorbehouden om contrôle te oefenen op de ver... ping van het door haar afgestane metaal.

Wat men thans in Engeland, Nederland en ... en ook in Zwitserland gebeuren ziet, is — betoogt ... *Java-Bode* (2 Mei) in een hoofdartikel — het ge... van het ontwakend besef, dat het oogenblik ... is om, door voorzichtige manupulaties, de daling ... het algemeen prijsniveau mede te stimuleeren. Er ... niet een tekort aan goud in de wereld, maar de ... deeling is abnormaal, en voorzooverre het in de ... van een wijs beleid ligt om dit geleidelijk te verhel... kunnen landen met een gezond betaalmiddel daar... medewerken. De „J. B." legt den nadruk op de ge... te, die ook de jongste, voorzichtig ondernomen ... den op den *terugweg naar den gouden standaard* ... Nederland en Indië heeft geleid. De gedachte, die een ... als volgt werd geformuleerd: het goud is

ende bediende...... maar een slecht meester. M.a.w.: aak het goud dienstbaar aan de pogingen om te ko-en tot een zuivere verhouding van het betaalmiddel ot andere, gebruik het tot handhaving van het nood-kelijk evenwicht...... maar geef geen mogelijkheden n handen van het onberekenbaar lot door het goud eheel vrij te laten. Ziehier — besluit de „J. B." — de iste middenweg, die gekozen is; het uiterste waar-e men onder de gegeven omstandigheden gaan kan... n ook het eenige wat men doen kàn wanneer men ich niet — zooals Keynes — begeven wil in een theo-etische machinerie van voorzieningen en bepalingen lat, ondanks de hoogste verstandelijke volmaaktheid, oals àlle menschenwerk, falen kan door onvoorziene onberekenbare verrassingen.

Egypte en Ned.-Indië.

Den 16den Maart overhandigde *Jhr. Aert van der es*, voorheen gezant te Lissabon, Koning Foead te ïro zijn geloofsbrieven als buitengewoon gezant en olmachtigd minister van Nederland. De Nederland-he legatie in Kaïro telt vier of vijf leden en in het-lde gebouw is nog de consul met zijn personeel ge-igd. De Egyptische Regeering is nog steeds voor-nens een gezant in Den Haag te benoemen. Al zoe-nd, overweegt de Egyptische Regeering het benoe-n van een attaché van de Egyptische legatie te Lon-n tot wnd. gezant in Den Haag. Dit voornemen wordt Egypte voornamelijk gemotiveerd door *de beteeke-van 's-Gravenhage* als internationaal centrum en als el van hooge internationale rechtslichamen, welke eraard voor Egypte van veel beteekenis zijn. Voor lerland geldt — volgens *De Locomotief* (27 Apr.) een dergelijk belang in Kaïro niet. De illusie van „uitkijk op gansch de Islamwereld", welke men Kaïro zou hebben, is ras verstoord: Egypte leeft op hzelf en geenszins als deel van een groot Moham-daansch verband.

De vertegenwoordiging in Egypte heeft stellig ook or Ned.-Indië beteekenis, al is zij niet noodig om te ten, wat in de Islamwereld gebeurt. In de eerste ats denkt „De Loc." aan *de commercieele beteeke-*. In „De Loc." (17, 20 en 21 Apr.) werd reeds aan-toond *hoe Indië in den export naar Egypte ten ach-r is bij andere landen en hoe anders dit zou kunnen n*, omdat Egypte aan zoovele goederen behoefte heeft, elke Indië exporteert. Men kan slechts hopen, dat er der den nieuwen gezant zoowel van legatie als con-laat iets zal uitgaan, dat zij, bewust van groote mo-lijkheden, ook inderdaad actief zullen optreden om n Indië een deel van het aanwezige afzetgebied te zekeren. Van belang was de vertegenwoordiging steeds in verband met de aanwezigheid van *Java-n in Kaïro*. Er studeeren aan *El Ahzar* immer Java-, soms slechts een tiental, soms meer dan honderd. consulaat beschikt officieel over geenerlei fond-om Javanen, die dit wenschen, naar Java terug zenden. Toch ware dit wenschelijk. Thans geraken soms in ellendige omstandigheden, worden ook wel bezitsloozen opgepakt. Zond men hen op naar , dan waren de voorgeschoten passagekosten door middeling van het Inlandsch bestuur in hun woon-ts wel terug te krijgen; daar aangekomen bereiken als hadji toch ras een zekeren welstand.

Koloniale zinsbegoocheling.

De jongste reizen van den heer *H. C. Zentgraaff* naar de en Nieuwe Landen" — het „Soer. Hbl." van 2 bevat zijn 66sten reisbrief — hebben hem beves-d in zijn vermoeden, reeds tot uiting gekomen in in een bijdrage voor het jubileumnummer van e Stem", *dat in de Indo-Europeesche groep der l-Indische samenleving nog altijd niet een juisten bestaat op de toekomst en de positie, welke die p daarin zal innemen (Soerabajasch Hbl.* 27 en 28). Voor 30 jaren was voor den Indo alles *pour le ux dans le meilleur des mondes possibles*. Er was gansch veld van betrekkingen, welke voor hem enen te zijn gemonopoliseerd. De eischen waren bescheiden. Vrijwel alle lagere betrekkingen wer-door onze Indische jongens of mannen bekleed; Inlander werd magang en was in het kader der opeesche ambten een *rara avis*. Thans heeft in een groot aantal der lagere betrekkingen de Indo-opeaan moeten plaats maken voor den Inlander. zie eens onze postkantoren, om een sprekend voor-d te noemen; de lagere betrekkingen bekleed door ilenten — meest Inlandsche — en de Europeanen ndelijk beperkt tot de controleerende en hoogere n. Meermalen is er de aandacht op gevestigd dat Indo had te zorgen voor opschuiving naar boven; ende afstand te doen van al deze lagere baantjes ch te bekwamen voor de hoogere. Deze raad is slechts in bescheiden mate opgevolgd; de onderste laag der Indo-Europeesche samenleving heeft nog altijd niet voldoende *de teekenen des tijds* begrepen, wist geen meerdere inspanning te ontplooien en ziet voortdurend haar positie ongunstiger worden temidden van den snel opkomenden Oosterschen vloed. En elk leerjaar onzer lagere en mulo-scholen levert nieuwe scharen Inlandsche leerlingen af, nieuwe candidaten voor een niet of bijna niet toenemend aantal plaatsen. De voortdurende toeneming van het aantal inlandsche candidaten maakt steeds meer selectie mogelijk. Naarmate de Inlandsche samenleving zich meer losmaakt uit den Westerschen greep, zal zoowel in gouvernementsdienst als in het particuliere de Europeaan, dus *à plus forte raison* de Indo-Europeaan, steeds meer door den Inlander worden verdrongen, en zijn positie voortdurend ongunstiger zien worden. Gegeven de reusachtige verandering, welke zich in de afgeloopen dertig jaren afspeelde, dient men rekening te houden met eene snel op ons aanstormende toekomst. En de heer Z. kan die toekomst voor den *Indo*-Europeaan slechts zeer somber inzien. In het slotartikel geeft hij hiervan uitleg en geeft hij de richting aan waarin doelbewust moet worden gestuurd. Men zal zich zoo snel en volledig mogelijk op het Westen hebben te oriënteeren, of... ondergaan in den opkomenden Oosterschen vloed. De Indo-Europeesche groep streve *naar zelfvernietiging* in dezen zin: afstooting of loslating der onderste laag, welke, naar dagelijks duidelijker blijkt, niet kàn of niet wil worden opgevoerd naar hooger niveau, tegenover voortdurende versterking van het Westersche element in het overige deel dezer groep. Er worde hier slechts gevonden: Europeaan of Aziaat. Men is aan zichzelf, doch meer nog aan zijn kinderen verplicht alles in het werk te stellen om te voorkomen, dat in de toekomst ook in Ned.-Indië de tragische restanten zullen worden gevonden eener samenleving, die eenmaal Westersch was, doch onder den loodzwaren druk eener immense Azitatische massa bezweek en verstikte.

Taal en denken.

Dr. G. J. Nieuwenhuis, de gedelegeerde der Regeering bij den Indischen Onderwijsraad, is aangezocht voor een professoraat in de paedagogie, door de nieuwe nog te stichten Academie voor Lichamelijke Opvoeding, en om daarvan tevens de leiding op zich te nemen. De *Deli Crt.* (6 Mei) ontleent aan het „Soer. Hbl." een beschouwing van zijne hand over *„taal en denken"* ongetwijfeld van belang mede in verband met de onderwijsvoorstellen, welke van dr. N. in Indië nog aanhangig zijn. Het artikel besluit met deze woorden: Zal ook onze geest waardevol element worden in den opbouw van het Indische volk, dan kan hij alleen gebracht worden als het onderwijs ervan doordrongen is en met een taalbeheersching, die inhoud boven vorm, geest boven uiterlijkheid stelt. En dat bereikt alleen een totaal hervormd taalonderwijs, dat in „taal" soms klank, soms teeken, maar altijd „ gedachte" ziet. Dat voortdurend vecht tegen onbegrepen frazes, tegen bombast en boekentaal, dat van het opnemen snelheid en zuiverheid eischt, van de uiting eerlijkheid en eenvoud. Het Nederlandsch is de taal voor de werkers, die in deze Indische maatschappij een leidende rol zullen spelen. Wie door middel van het onderwijs erin, die aanstaande leiders tot dieper begrip voert van wat het Westen leert, die de jonge generatie beter leert denken en oorspronkelijker zich leert uiten, die heeft *vóór de staatkundige ontwikkeling dezer landen* meer gedaan dan alle politici samen, die voor de ééne fraze slechts de andere brengen.

Uit de Indonesische wereld in Holland.

Het *Soerabajasch Hbl.* (29 Apr.) geeft een critiek op het artikel „De Koloniale vuist" in de „N. Rott. Crt." waarin nog eens *het bekende gedenkboek van de Indonesische Vereeniging* ter sprake gebracht werd. Wij — aldus luidt een gedeelte van het artikel van het *„S. H."* — zullen geen uitgebreide verzameling van getuigenissen voorbrengen, die even zoovele bewijzen zijn voor de verdorven toestanden, die vóór de vestiging van het Nederlandsche gezag in vele gebieden van Indië heerschten. Ieder, die nauwgezet de geschiedboeken naslaat, kan deze getuigenissen zelf lezen. Wij hebben het recht te zeggen, dat de Indische volkeren aan Nederland de vestiging van ordelijke toestanden hebben te danken. *En aan Nederland alléén.* Over de ontwikkeling van de Inlandsche maatschappij op economisch, zoowel als op geestelijk gebied, zullen we thans geen bijzonderheden geven. We hebben hiervan reeds meermalen cijfers gepubliceerd. Maar dat die

ontwikkeling alleen mogelijk is geweest, dank zij de door ons geschapen ordelijke toestanden, is voor geen tegenspraak vatbaar.

In het *Soer. Hbl.* van 27 Apr. verklaart de Amsterdamsche correspondent dat hij en velen met hem onder *de Indonesiërs in Holland* hunne beste vrienden tellen, met wie zij gaarne omgaan en die in alle beschaafde kringen ook met genoegen worden ontvangen. Hij maakt een uitzondering voor de deelnemers van het Gedenkboek en licht dit uitvoerig toe. In de laatste jaren heeft het communisme, heeft de revolutionnaire geest zich sterk ontwikkeld onder de Indonesische studenten. De schrijver betreurt het dat deze intellectueele Indonesiërs hun kennis en voorrechten niet beter in het belang van „Indonesië” kunnen stellen, economisch opbouwend.

Vereeniging tot Bevordering der Toonkunst in Ned.-Indië.

Het *Bataviaasch Nwsbl.* (5 Mei) vestigt de aandacht van alle muziekstudeerenden en vooral ook van ouders der muziekbeoefenende jeugd op de bovengenoemde nuttige instelling, die werd opgericht in het belang der Ned.-Indische ambitieuze jongeren. Het is thans mogelijk in Indië zich een diploma te verwerven zonder daarvoor de voor velen onbereikbare reis naar Nederland te behoeven te ondernemen. Vele musici uit de grootere steden van Java hebben zich bij de vereeniging aangesloten en zijn bereid het opleidingswerk op zich te nemen en eventueel in een examencommissie zitting te nemen. Mevr. *P. M. Ph. C. Roelofs-Achenbach* is 1ste secretaresse te Soerabaja (Palmenlaan 14); de heer *P. J. van Everen,* 2de secretaris te Malang (Bromostraat 24a).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het verzoek aan de Nederlandsch-Indische Regeering van den uit Ned.-Indië verwijderden communist Tan Malakka, om, wegens gezondheidsredenen, naar Indië te mogen terugkeeren.

II.

De „Hindia Baroe” is van meening, dat bij eene zorgzame beschouwing van het verzoek, het moeilijk voor de Regeering zal zijn toe te staan aan adressant te vergunnen zich te Soekaboemi of te Salatiga te vestigen.

Eerstgenoemde plaats is gelegen in de nabijheid van Bandoeng, het centrum van de communistische beweging in West-Java en laatstgemelde plaats ligt in de nabijheid van de hoofdplaats Semarang, het communistisch centrum voor geheel Ned.-Indië.

Zelfs het laten terugkeeren naar zijn eigen land, Sumatra, heeft bezwaren in.

Wanneer de redactie echter de terugkeer van den heer Tan Malakka toch goedkeurt, dan is het omdat zij overtuigd is, dat de krachtige bestuursarm der Regeering sterk genoeg is om de beweging der communisten in Ned.-Indië in bedwang te houden.

Haars inziens kan dan eene andere verblijfplaats worden gekozen.

De „Kaoem Kita” wijst op de onderwerpende houding, die adressant in het rekest heeft aangenomen.

Uit het oogpunt van menschelijkheid hoopt de redactie met adressant op de inwilliging van zijn verzoek, aangezien hij lijdende is aan eene gevaarlijke ziekte.

De Indische Regeering heeft de gelegenheid hare hoogstaande edelmoedigheid te toonen aan een politieken tegenstander, die bekend staat als een oprecht en zuiver communist en verklaard heeft zijne politieke activiteit te willen beheerschen.

Als krachtige persoonlijkheid zegt hij dat die beheersching geene verzaking van de communistische leerstellingen beteekent; integendeel dat zijn communistisch gevoel steeds sterker wordt. Hij zal dus zijne verklaring van beheerschte politieke activiteit door gedrag en daden moeten toonen, want anders heeft de Regeering daar weinig aan.

Intusschen hoopt de Redactie op eene gunstige beschikking.

Aan den Schrijver persoonlijk, geeft de inhoud van het rekest veel stof tot overdenking.

Zoo valt het hem op, dat, terwijl het verzoek steunt op redenen van gezondheid, daarin met geen enkel woord van liefde tot zijn land wordt gerept, hoogstwaarschijnlijk omdat hij zich internationaal voelt.

Van liefde voor zijne familieleden, die in de kampong Soeliki (Westkust van Sumatra) en niet te Soekaboemi of te Salatiga thuis behooren, spreekt hij e min, terwijl van liefde voor zijne kameraden g sprake is, omdat hij vermoedelijk alle Communist zoowel in Rusland als in China als zijne kamera beschouwt.

Voorts geeft de mededeeling van adressant dat geen levensonderhoud kon vinden in Europa te den

Waar blijft dan het broederlijk gevoel van de C munisten in Europa en voornamelijk in Rusland, w neer zij een Communistisch leider aan zijn lot o laten, zoodra hij eene onderwerpende houding a neemt?

De onkosten zouden niet hoog zijn geweest, w neer de Sovjet Regeering hem voor herstel van gezo heid had laten behandelen te Davos in Zwitserla waar zoovele personen met longbezwaren gene zoeken.

De adressant handelde, wegens zijn ernstigen zie toestand, noodgedwongen, zooals hij deed, doch vraag rijst dan of de Communistische Partij wel c rect handelt ten deze?

Zulk een optreden doet twijfel oprijzen en verm den dat het met het communistisch stelsel in Eur toch ook niet al te best is gesteld.

Natuurlijk zullen er personen zijn die de meen zijn toegedaan dat de heer Tan Malakka de Regeer wil verschalken en de Communistische Beweging het geheim zal schragen, doch allen die hem kenn weten dat hij is een oprecht Communist, die, hetg hij eenmaal heeft beloofd, ook nakomt.

En op dien grond hoopt de schrijver dat op de diening van het rekest succes voor adressant volgen.

De „Sedio-Tomo” sluit zich bij de meening van „Kaoem Kita” aan en ziet voor de Indische Regeer in de onderwerpelijke aangelegenheid een scho gelegenheid om met een edelmoedig gebaar, zoowel politieke als op strafrechterlijke gronden, het ver van een politiek tegenstander in gunstige overwe te nemen.

Een vaderlijk Bestuur beschouwt het als een pl de onderwerping van één zijner kinderen te aanv den, wanneer dit eene straf heeft te dragen welke zwaart en de belofte aflegt zijne vroegere handeli niet te zullen herhalen.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Herstel van de Keizerlijke dynastie voor China noodzakelijk?

II.

In den prachtigen lusthof, waarin de heer Kan Wei woont, wacht hij de vervulling zijner wensche

De woning is gelegen in de Yu Guen Road, straat met moderne villa's, op een afstand van vreemdelingenwijk, doch heeft eenigszins den v van het ouderwetsche Shanghaimodel met een we den grooten tuin, in welks hoeken men klokke beelden van steen kan opmerken.

Het is voor hem eene groote vreugde zijne gast wijzen op een in zijn huis aanwezigen gebeeldhou steen van meer dan 4000 jaar oud en opgegrav het gebied van de provincie Honan.

De daarop voorkomende letterteekens kunnen niemand worden ontcijferd en het beeldhou door niemand worden verklaard.

Voorts is in het huis aanwezig een marmeren afkomstig uit Rome, terwijl er beelden van vr helden en van vreemde politieke leiders worden getroffen.

De ontvangkamer met boekerij is een in den gelegen klein vertrek, met eene omwanding van in welke ruimte vele waardevolle Chineesche werpen en tal van andere vreemde zaken, die zijne buitenlandsche reizen verzameld heeft, geborgen.

Opgezette schildpadden en krokodillen staan steenen vloer links en rechts van prachtige sche vazen, terwijl tevens aanwezig is een st gebogen leuningen, welke, volgens den eige komstig is uit den tijd van het Vorstenbestuur.

Al heeft de heer Kang Yu Wei tot heden geen su gehad op zijn pogen, toch is hij overtuigd van het dat de tijd van eene Constitutioneele Monarchie den voet van de Engelsche, eenmaal komen za dat deze voorshands de beste bestuursvorm voor na zal blijken te zijn.

ijns inziens eischen de sociale toestanden in China aanwezigheid van een constitutioneel Vorstenstuur te Peking, dat aan de demokraten de noodige heid laat en aan hunne leerstellingen bij de toepasg in de praktijk leiding geeft.

Daarmede wil niet gezegd zijn, dat die constitutiole monarchie voor altijd gehandhaafd zal blijven. De tijdgeest stuurt aan op den republikeinschen reringsvorm en op de verbroedering der volken, doch verwezenlijking daarvan ligt nog in een ver veriet.

Die republikeinsche regeeringsvorm bestaat in een ksregeering, uitgeoefend door goed geschoolde chten uit het volk, doch die vorm is nog niet gekt voor het Chineesche volk, dat op het gebied van tsrechtelijke en burgerrechtelijke verplichtingen en oudingen nog geen voldoende begrip heeft.

e groote massa kan noch lezen noch schrijven, alweet zij geld te verdienen voor haar levensonderd.

weet van republikeinsche regeeringsvorm niets n kan dus ook niet de plichten vervullen welke een republikein worden gevraagd.

n heeft dit bij het uitroepen van de Chineesche ubliek duidelijk kunnen waarnemen.

engevolge van de talrijke geschillen is China verd.

zag wordt niet uitgeoefend en als men spreekt een Chineesch Gouvernement, dan is dit slechts naam, die het spelende werk van de militaire paritdrukt.

e leiders hebben onderling zóódanig getwist, dat Chineesch ressort thans een staat op zichzelf is. Gouverneurs dier ressorten leggen beslag op de tinggelden, welke aan de Regeering te Peking omen, terwijl de door hen gevoerde oorlogen milen dollars eischen en tal van menschenlevens en.

t betrekking tot de groote moeilijkheden, welke volk tengevolge van den beschreven toestand onfindt, raadt mr. Kang Yu Wei, met een waarschud handgebaar, het volk aan zijne oogen te richten le gebeurtenissen, welke in de republiek te Canton ben plaats gehad.

ewapende machten van bolsjewieken en handelaen van de Regeering blijven in de straten strijterwijl de stad ten deele door brand werd verl.

de republieken van Midden- en Zuid-Amerika kan nagenoeg elk jaar gezagsverwisseling waarnemen, ijl men in Frankrijk reeds tot 3 malen toe getracht de monarchie te herstellen.

t laatste zou Mr. Kang Yu Wei ook gaarne voor n zien.

(Wordt vervolgd).

-en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Inlandsche rubbercultuur in Djambi.

uitgave van het Departement van Landbouw te zorg is, ter Landsdrukkerij te Weltevreden, veren:

bevolkingsrubbercultuur in Nederlandsch-Indië. bi. Rapporten van Dr. N. R. Pekelharing, hoofd afdeeling Landbouw-Economie, naar aanleiding enstreizen in het gewest Djambi in de maanden Aug. en Sept. 1924 en Jan. 1925 (met platen en).

lezing van dit geschrift wordt ten zeerste aanbevooral ook in verband met de fantastische vercontrent den fabelachtigen rijkdom der „luie" sche bevolking, die zoo nu en dan in de Indische e ronde doen.

schreef bijv. nog zeer kort geleden iemand die aar de toenemende welvaart der Inlandsche rubters met leede oogen aanziet, o.m. aan de Delinot:

„De rijkdom der bevolking in dit gewest is van en aard, dat het absoluut is uitgesloten met vrije heemsche werkkrachten eenigen arbeid te verhten en derhalve iets behoorlijks tot stand te engen. Inlandsche knapen van twaalf tot vijftien r, loopen op de passer met papiergeld tot een rag van ƒ 25 à ƒ 30 los in den zak; koopen daar retten en andere versnaperingen voor.

Mijnheer de Redacteur, de wijze, waarop door de olking in dit gewest met geld gesmeten wordt, in geheel Indië nergens voor. In kampongs 't het binnenland in gelegen, met ter nauwernood een met gras begroeide kampongstraat, rijden ''s,

In de hoofdplaats Djambi zelve, welke plaats zooals bekend zal zijn geen verbinding door middel van wegen heeft met het achterland, loopen plm. 135 auto's.

Een dokter vertelde mij onlangs 't volgende staaltje:

Een armoedig gekleede Inlander verzoekt hem om een injectie. Na onderzoek wordt besloten hem deze toe te dienen. De dokter laat hem daarvoor betalen volgens vastgesteld tarief.

De man haalt kalm een bankpapier van ƒ 1000 te voorschijn en vraagt of de dokter daarvan soms terug heeft ! ! !

Mijnheer de Redacteur, is 't niet teekenend dat tot in de meest afgelegen kampong, de bevolking met den mond vol gouden tanden en kiezen loopt. Oppassers, rubberkoelie's, heerendienstplichtigen allen met gouden tanden en kiezen. Een paradijs hier voor tandartsen."

Stellen we nu hiertegenover hetgeen Dr. P. schrijft omtrent de uiterlijke teekenen van welvaart in het gewest;

het allerwege verfraaien en vernieuwen van de missigits; het bouwen van flinke woningen, het aanbrengen van pannen en gegalvaniseerd ijzeren dakbedekking; betere kleeding enz. enz., dan krijgt men wel een eenigszins anderen indruk van de wijze waarop in het algemeen het verdiende geld wordt uitgegeven.

Wel erkent Dr. P. tevens dat de neiging naar luxe groot is, en men bijv. in zijn vrijen tijd graag op schoenen, zelfs lakschoentjes loopt, geïmporteerde sigaretten en sigaartjes rookt en dergelijke o.i. alleszins begrijpelijke, vrij onschuldige genoegens eener voorheen arme bevolking, wier koopkracht, vrijwel plotseling, belangrijk is toegenomen.

Totale zonsverduisteringen.

Dr. A. A. Nijland schrijft in het Nr. van 30 Mei van Eigen Haard over de waarneming der totale zonsverduisteringen, een der allerbelangrijkste problemen van de geheele natuurwetenschap. De kennismaking met dit artikel verdient stellig aanbeveling, nu den 14en Jan. 1926 gedurende ruim drie minuten een *totale zonsverduistering* zal plaats hebben, die o.a. zichtbaar is in een gedeelte van Ned.-Indië (Sumatra en Borneo).

Als schr. mededeelt dat een viertal Nederlandsche astronomen en fysici, daartoe in staat gesteld door een vorstelijke gift van een vermogend Amsterdamsch koopman, zich opmaakt om de eclips waar te nemen, laat hij er op volgen: *„Voor drie minuten naar Indië"*. Het moet wel een heel belangrijk verschijnsel zijn, dat ernstige mannen er toe brengt, hun werk een paar maanden in den steek te laten, om een dergelijke kostbare en tijdroovende reis te ondernemen, en dat nog wel met de mogelijkheid voor oogen, dat bewolking de waarneming verijdelt!"

Vragen van den Dag.

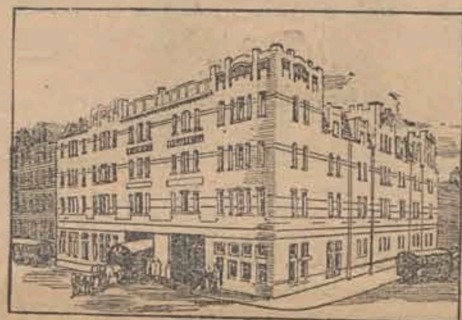
De hr. S. Kalff schrijft in het Juni-Nr. over Indisch occultisme. Voor de openbaring van sommige geheime, d.i. nog onontdekte natuurkrachten of geestelijke invloeden schijnt Indië een gunstige ontwikkelingsbodem te zijn; niet alleen uit het inlandsche, maar ook uit het Europeesche leven zijn verschillende mededeelingen opgeteekend, waarvan de verklaring te vergeefs gezocht werd. Uit de onuitputtelijke bron waarover de hr. K. schijnt te beschikken, deelt hij op de hem eigen gezellige wijze van verhalen eenige gevallen van visioenen, droomen, geestverschijningen, helderziendheid, steenenwerpen door onzichtbare hand, enz. mede, teruggaande tot de geschiedenis der Nederlanders in de 17e eeuw.

Onder het opschrift „Een Indonesiër over de verhouding tusschen Nederland en Indonesië" haalt voorts de redactie van Vr. v. d. D. enkele belangrijke gedeelten aan uit de bekende rede van den hr. R. M. Noto Soeroto, omdat diens „oordeel ook voor Nederland een leiddraad kan zijn voor den gedachtengang in de koloniale politiek".

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

In den vorigen jaarg. van dit tijdschr. gaf Prof. Dr. N. J. Krom, aan de hand van eenige foto's, eene beschrijving van het groote Kambodjaansche heiligdom van Angkor Wat als geheel, zonder al te zeer in bijzonderheden af te dalen. Thans vraagt hij in de Juni-afl. nader de aandacht voor de reliefs van het grootsche monument, verduidelijkt door schitterende afbeeldingen.

Verder bevat deze afl. het vervolg van het geïllustreerde opstel van J. H. B. Jaspers over zeden en gebruiken bij de Makassaren. — Prof. T. J. Bezemer geeft den inhoud van de legende van de prinses Djawadi (naar een in de Leidsche Universiteit berustend Ja-

vaansch hs.). — Ten slotte eene bespreking van: Boeddha, bewerking van A. F. Herold, door W. O. J. Nieuwenkamp (geschreven a.b. van de „Koningin der Nederlanden" tusschen Italië en Egypte, Maart 1925).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 44 (2 Mei '25). Een plantersbelang? (bespreking van de ontwerp-ordonnantie tot instelling der provincie West-Java, met het oog op de gevolgen welke deze bestuurhervorming ook in het plantersleven zal veroorzaken). — Uitkomsten van een proef met het ontvezelen van Hibiscus sabdariffa altissima (roselle). — Reorganisatie der bergcultures op Java. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Goedkoope stikstof voor Ned.-Indië, door S. M. Latif.

De West-Indische Gids.

De Juni-afl. opent met het eerste gedeelte eener beschouwing van Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum over de Strafkolonies in Fransch Guyana, voorafgegaan door een geschiedkundig overzicht van het Engelsche stelsel van verbanning. — De hr. L. Junker schrijft over den godsdienst der Surinaamsche Boschnegers en de daarvan afhankelijke zeden en gebruiken. Ook dit opstel wordt in een volgende afl. voortgezet. — Ten besluite eene opgave van literatuur.

De Indische Mercuur.

No. 23 (5 Juni). De rubbercultuur en het onderzoek van het melksap, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Financieele en economische betrekkingen tusschen Nederl.-Indië en Engeland. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (de duurte in Ned.-Indië). — Verkeerswezen. — Financieele verslagen en berichten, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instiuut geeft recente literatuur over de zgn. groote cultures, behalve rubber.

Decentralisatie-Verslag.

Verschenen is het Decentralisatie-verslag 1922—1924, waarvan de inhoud, ten einde zoo spoedig mogelijk althans eenige der voornaamste gegevens ter beschikking van het publiek te kunnen stellen, beperkt is tot een beknopt overzicht van eenige feiten en cijfers. Achtereenvolgens zijn in dit verslag behandeld de organische wetgeving, de omvang der decentralisatie, de samenstelling der raden, de locale belastingen, de geldleeningen, de financieele verhouding tusschen Land en locale ressorten. Als bijlagen zijn opgenomen overzichten ven locale inkomsten en uitgaven, ontleend aan de locale begrootingen van 1923, benevens een overzicht van de landsbegrooting voor de jaren 1922—1925, voor zoover betrekking hebbende op het plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 20 (25 April '25). Koloniale Zaken bij de Onderwijsbegrooting in de Eerste Kamer (blijvende belangstelling voor de Utrechtsche leerstoelen). — Een oud-Volksraadlid over den Volksraad (lezing van P. Bergmeyer in het Indisch Genootschap). — De vrouw en haar kind in de tropen (Kindervoeding, het Inlandsch personeel en de kinderopvoeding), door arts E. H. Hermans. — Meubelen uit den Compagnie's tijd, door V. I. van de Wall.

De Indische Loods.

No. 16 (van 1—7 Mei) bevat o.m. Leiden en Utrecht voor een halve eeuw. Een merkwaardige correspondentie. — Indië's toekomst, door J. M. van Leenhoff — Indische kunst in Europa: De India Society te Londen.

Vrijzinnig Weekblad.

No. 13 (1 Mei). Zal electrificatie van de lijn Mangarai-Buitenzorg rendabel zijn? door Schneider, met Naschrift der Redactie. — Militaire capitulanten, door A. — Gedachten na 20 Indische dienstjaren. Sparen, voorschot en Inlandsche militie.

De Periskoop.

In No. 27 (2 Mei) van het algemeen Weekblad voor Suriname schrijft de hr. F. Oudschans Dentz een historisch artikel over „Quassie van Bedloo van Timotibo", de neger wiens naam vereeuwigd is door het door hem ontdekte heilzame koortswerend geneesmiddel „quassia".

Nr. 28 (9 Mei) bevat eene beschouwing van den hr. L. E. Nelson over erkenning van natuurlijke kinderen in Suriname.

Verhandelingen Geol. Mijnbouwk. Genootschap.

Deel VII (3e stuk) der Geologische Serie van bovengenoemde publicatie bevat met betrekking op Indië een tweetal bijdragen, nl. I. De vulkanische erupties in Oost-Java in het laatst der 16e eeuw, door Dr. R. D. M. V... beek; en II. Eine mittelpermische Fauna von Ge... Bulat (Padanger Oberland, Sumatra), von E. Lange.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 5 Juni een opstel van S. Kalff: „... gerepatrieerde opperkoopman", waarmede bedoeld Barend Pietersz, die in 1619 uit Hoorn naar Indië trok. — Verder: „Een echo van het jubileum der St... spoor- en Tramwegen in Ned.-Indië 1875—1925", en o.m. nog het eerste gedeelte van een stuk over berei... der citronella (sereh-olie).

Suriname.

Zooals te verwachten was, heeft de Eerste Ka... geen genoegen genomen met het onbevredigende ... toog omtrent de Corantijnkwestie door den Mini... van Koloniën in de Tweede Kamer geleverd.

Wij lezen in het Voorloopig Verslag betreffende ... Surinaamsche begrooting voor 1925:

„*Westelijke grens.* Het had de aandacht van on... scheidene leden getrokken, dat, terwijl de Gouver... in zijn brief aan de Staten zegt, dat er in zake ... grens *onzekerheid* bestaat, waaraan een einde ... te komen, de Minister in de Tweede Kamer verk... de, dat de voorstelling alsof „er eene zoodanige ... zekerheid zou bestaan ten opzichte van die (n... westelijke) grensscheiding, dat een spoedige oplos... van dit vraagstuk tot de allereerste eischen mag ... den gerekend," „niet geheel juist schijnt." (*Ha... gen* der Tweede Kamer, zitting 1924—1925, blz. ... Dus ongeveer juist het tegenovergestelde. Intuss... schijnt ook uit het antwoord van den Minister te ... gen worden opgemaakt dat de zaak toch niet g... in orde is. Men stelde daarom de vraag, of de w... lijke grens van Suriname zoodanig is vastgelegd, ... daarover tusschen de Engelsche Regeering en de ... geen verschil van meening bestaat en dat er voor ... enkel punt, langs deze grens gelegen, twijfel mog... is wie tot het geven van concessie, tot het opsp... en winnen van delfstoffen of voor houtkap be... is. Men zoude het zeer op prijs stellen, te dezer ... van den Minister een duidelijk antwoord te o... gen."

De mentaliteit van den Minister kennende d... wij voorspellen, dat Zijne Excellentie er geen b... zal vinden deze vraag doodkalm ontkennend te ... woorden, trots al hetgeen over de grenskwestie ... lang in de Kamers en daarbuiten is te doen ge... Komt onze voorspelling ... dan zou de Minister ... niet goed aan ... hebben, want het sta... een paal boven water dat er onzekerheid bestaa... trent de grens in het brongebied van de Corant... ook omtrent den status van de rivier. In dat geva... trouwen wij dat de „onderscheidene leden" d... niet zullen berusten, maar den Minister het vuu... de schenen zullen leggen om Zijne Excellentie ... wimpeld te doen verklaren of onze Regeering ... niet schroomt om aan de Britsche Regeering v... stellen tot een regeling over te gaan, nadat een ... menlijke exploratie van het brongebied heeft ... gehad.

De Minister heeft wèl verklaard dat opvolgend... geeringen, na het laatste antwoord van de Br... Regeering, „geen aanleiding hebben gevonden o... der op deze aangelegenheid terug te komen", ma... klaard is *niet* waarom in dat antwoord berust ...

Waren de aangevoerde argumenten onwederle... Om daarvan de Staten-Generaal te overtuigen zo... Regeering moeten besluiten om — na verkreg... stemming van de Britsche Regeering — de corr... dentie te publiceeren, tezamen met de nota's ... Surinaamsche Bestuur. Als de Eerste Kamer d... nister daartoe noopt zou dat een eerste stap ... tot een oplossing te komen.

* * *

De Ondernemersraad voor Suriname heeft ... den Minister van Koloniën de mededeeling o... dat bij Koninklijk besluit van 11 Mei no. 32, ... heffingen ten bate van het Immigratiefonds, ... geling is getroffen tot vrijstelling van de daarvo... aanmerking komende koffie- en cacao-plantages ... riname van de betaling der zgn. „15 cent vergo... aan gemeld Fonds over de jaren 1923 en 1924. ... ninklijk besluit, hetwelk dus in de plaats treedt ... de ontwerp-verordening, welke door de Koloniale ... ten in hunne vergadering van 7 Januari j.l. werd ... worpen, zal met de eerstvertrekkende mail aan ...

...uverneur ter afkondiging en uitvoering worden ...gezonden.

* * *

Uit Suriname ontvingen wij het hoogst belangrijke verslag uitgebracht door de vereeniging voor Handel ... Nijverheid in Suriname" getiteld: *„De Economische ...stand van Suriname in 1924"*. Wij ontleenen daaraan ...t volgende:

„Het verheugt de vereeniging ditmaal over den economischen toestand van Suriname in iets opgewekter ...on te kunnen schrijven dan sedert een reeks van ja...n het geval was. Wel is het algemeene beeld nog ...ds ongunstig, maar er teekenen zich lichtpunten af ... voor de naaste toekomst een beter perspectief ope...n De wanverhouding tusschen de cijfers van in- en ...voer verdwijnt geleidelijk. Dat in dit opzicht het af...open jaar verbetering intrad, is te meer opmerkelijk, ...dat door de abnormale droogte de productie over ...algemeen gering was. Het hierdoor geleden verlies ...blijkbaar gecompenseerd door hoogere prijzen. Moch...n de toekomst de prijzen weder dalen, dan kan al...t een hoogere productie daarvoor vergoeding leve... Blijven de prijzen hoog, dan is een toenemend uit...overschot te verwachten. Tegenslag blijft natuur... altijd mogelijk, maar dat er gegronde redenen zijn ... een kentering ten goede te verwachten, moge blij... uit het volgende.

...halve voor cacao, welke cultuur steeds meer ach...uitgaat, zijn de omstandigheden voor het landbouw...drijf verbeterd. Het gevaar voor slooping van nog ...er ondernemingen, is voorshands vrijwel bezworen. ... ondernemingen die die crisis hebben overleefd, zul... waarschijnlijk behouden blijven. De koffieproductie ...ft toenemen door het vruchtdragend worden van ...ge aanplantingen. De bestaande suikerplantages mo...niseeren het bedrijf en breiden de cultuur belang... uit. Men hoopt weldra het bewijs te leveren, dat ...riname voor denzelfden kostprijs suiker kan produ...ren als Java, wat zeker grooten invloed zal hebben ... de willigheid voor deze cultuur. Inmiddels zijn ver...hillende aanvragen voor onderzoek van nieuwe ter...inen ingekomen, waaronder van gunstig bekende ...de handelshuizen in Nederland. Het voornemen be...aat om aan het bauxiet-bedrijf — hetwelk in 1924 een ...maal grooter hoeveelheid uitvoerde dan in 1923 — ...n verdere, zeer belangrijke uitbreiding te geven. Voor ... balata-industrie is het loopend jaar het seizoen tot ...ver buitengewoon gunstig. De genomen proeven tot ...vatting van de katoenteelt, hebben belangstelling ...n ernstige en kapitaalkrachtige zijden en leveren tot ...ver bevredigende resultaten op. Ook voor de sinaas...elcultuur bestaat groote belangstelling. De aanplant ... veredeld materiaal is op flinke schaal ter hand ...omen. De verschepingsproeven, die onder leiding ... het Proefstation plaats vonden, hebben opnieuw de ...entabiliteit dezer cultuur aangetoond. Er is dus nu ...rond uitzicht, dat eindelijk voor den kleinen land...w een loonend uitvoerproduct is gevonden.

...a veel sukkelen, is ook de houtaankap in de kolo... een nieuwe phase ingetreden. De afzet van Suri...sch hout, in het bijzonder van paalhout, kan thans ...kerd worden geacht, zoodat met volle kracht de ... aan den ploeg kan worden geslagen. Daarbij is, ...veel zoeken en tasten, een bedrijfsvorm gevonden, ...omen aanpassend aan hier bestaande toestanden, ... een loonende exploitatie mogelijk maakt. Reeds in ... wordt van dit bedrijf een belangrijke opleving ...wacht.

...p grond van deze feiten schijnt de uitspraak niet ...aagd, dat ook Suriname — na ruim zijn deel te ...ben gehad van de wereldcrisis — thans een gun...r periode is ingetreden. Een bemoedigend feit ...bij is de belangstelling die van verschillende zij... voor Suriname aan den dag wordt gelegd en niet ...minst te danken is aan de actie door den gouver...r, tijdens zijn verlofreis, in Nederland ontwikkeld. ...derom zal de kolonie bezocht worden door afge...rdigden van machtige concerns, die indien zij dat ...llen, in staat zijn om krachtig mede te werken aan ... opbouw van het land.

...e betreuren is echter, dat de beangstelling voor...ig in hoofdzaak komt van buitenlandsche zijde en ... Nederlandsche kapitaal zich, op weinige uitzon...ngen na, afzijdig houdt. Een Amerikaansch syn...aat, waaraan de naam Rockefeller verbonden is, ...het placer van de Compagnie des mines d'or in ... Lawagebied overnemen en een uitgebreid mijn...kundig onderzoek instellen in het Marowijnege... Een Duitsch concern (Stinnes) zal afgevaardig... hierheen zenden, om na te gaan of er zaken te ... zijn. De bauxietwinning is in handen van Amerikanen. De katoenproeven worden voor Amerikaansche rekening genomen. Voor suiker bestaat in Nederland, maar ook in Amerikaansche kringen, belangstelling. Het heeft er veel van alsof in betrekkelijk weinige jaren de Nederlandsche ondernemingsgeest in Suriname overvleugeld zal worden door buitenlandsch kapitaal en dat men te laat zal ervaren de beste brokjes te hebben weggegeven. Het spreekt echter vanzelf, dat indien het eigen kapitaal zich afzijdig houdt, aan anderen de gelegenheid moet worden gegeven om deel te nemen aan de ontginning van de kolonie. Suriname mag niet de dupe worden van gebrek aan Nederlandsche ondernemingsgeest."

* * *

In „De West" van 5 Mei lezen wij dat de derde stuurman Louis May, die omkwam bij de aanvaring op de Schelde van de Jonge Catherina door de Clan Monroe, een Surinamer van geboorte was.

Curaçao.

De Lago Petroleum Company van Aruba.

Gedurende de maand Maart werd door „the Lago Petr. Cy." door haar 5 tankschepen 36 reizen gemaakt van Maracaibo naar Aruba en 39.770.450 K.G. ruwe olie aangevoerd.

Deze olie was afkomstig van „the British Equatorial Oil Comp.", welke concessie heeft op de oevers van het meer Maracaibo, die bij vloed onder water staan (marine zone strip) en door „The Lago" in het begin van het vorig jaar werden overgenomen.

Het laadvermogen van bovengenoemde tankschepen varieert van 600 tot 1000 en 1200 ton olie.

Ook is er een nieuwe tankboot voor „The Lago" aangekomen, de „Inverlago", die 2500 ton olie kan laden. Spoedig worden er nog twee tankbooten, nl. de „Inverruba" en „Inverrosa" verwacht met evenveel capiciteit.

Eind April kwam de Noorsche tankboot „Aztek" een lading olie innemen voor Europa. Den 17 April kwam de „Swift-arrow" een lading olie innemen voor Amerika. Deze laatste boot bracht tevens een groote lading hout aan voor San Nicolaas, zoodat er reeds materiaal aanwezig is, om het werk aldaar te beginnen.

De Heer Carpenter, de vertegenwoordiger van „The England Oil Co.", is weer op Aruba teruggekomen om een kijkje te nemen, misschien ook wel om een geschikt terrein uit te zoeken voor de vestiging van deze petroleum maatschappij, aldus meldt „La Union".

(A. d. C.)

Visscherij-perspectieven in West-Indië.

„De Telegraaf" publiceert een brief van den heer D. A. Bossen, oud-gezagvoerder te Soest. Daarin wordt gewezen op de buitengewone vischrijkheid der West-Indische wateren, „waar blijkbaar nog nimmer, althans onvoldoende, de aandacht op gevallen is." Zou deze nooit gehoord of gelezen hebben van den arbeid van Prof. Boeke en Dr. Van Breemen?

Scheepvaart.

De scheepvaartstatistiek over Maart, zegt de „Amigoe", „vertoont wederom een stijgende lijn niet alleen, doch dezen keer zelfs met een grooten sprong opwaarts. Voor het eerst is het aantal stoomschepen boven de 200 gestegen nl. 203, met een bruto inhoudsmaat van 1.884.095 M3. Over de drie eerste maanden hebben wij nu reeds 572 stoomschepen met bijna 5 millioen M3. bruto inhoud.

Het vorige jaar bereikte het aantal ss. ss. nog slechts 148, terwijl de br. inhoudsmaat niet hooger dan 966.391 M3., dus iets meer dan de helft van Maart van dit jaar. Daartoe hebben natuurlijk de 5 groote toeristenbooten het hunne bijgedragen. Als het maandelijks aantal ss. ss. op hetzelfde niveau blijft als nu, zullen we ook zonder verdere stijging, op het einde des jaars zeker ver boven de 2000 ss. ss. komen, dus weer met 400 gestegen zijn, zooals de laatste 5 jaren steeds het geval is geweest. Wat het aantal zeilschepen betreft, zijn we dit jaar echter bij het vorig jaar ten achter. Einde Maart 1923 was het aantal zeilschepen reeds 352, terwijl dit jaar over de drie eerste maanden het getal pas 335 zeilschepen bedroeg."

Luchtvaart.

Woensdag 8 April 1825 zal een dag van beteekenis blijven in de geschiedenis van Curaçao. Toen toch hebben met het vliegtuig „Idoor" de eerste passagiersvluchten plaats gevonden. Bij de eerste gelegenheid is de gouverneur Brantjes mee opgestegen, in het

UTRECHT.

geheel hebben 30 à 35 passagiers van de in vier vluchten geboden gelegenheid gebruik gemaakt. De „Amigoe" verhaalt, dat eenige jonge dames het in dapperheid van vele heeren wonnen.

Den volgenden dag is de „Idoor" naar Venezuela gevlogen, eerst naar Puerto Cabello en later naar La Guayra, waarvoor het vliegtuig te zamen 3¼ uur in de lucht was. De terugreis naar Curaçao duurde 2½ uur. Naar Maracaïbo is in 2 uur van Curaçao gevlogen. Het tarief is wel duur en eigenaardig: 70 dollars per persoon van niet meer dan 70 K.G. gewicht en voor elke K.G. zwaarder een dollar méér.

Postkantoor.

Het hulppostkantoor op Aruba is tot postkantoor verheven in verband met de vestiging der Lago Oil and Transport Company Ltd. aldaar. Hierdoor krijgt dit kantoor bevoegdheid gesloten brievenmalen uit het buitenland te ontvangen en daarheen op te maken.

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt in de desbetreffende verordening het woord „kolonie" uit te lichten.

De opkomst van Bonaire!

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer op de Curaçaosche begrooting van 1925 wordt meegedeeld, dat op Bonaire door een buitenlandsche onderneming een dergelijke inrichting als de Curaçaosche petroleum maatschappij tot verwerking van uit Venezuela herkomstige petroleum wordt opgericht.

Nog meer enormiteiten!

In hetzelfde verslag merken enkele leden op, dat de C. P. M. voornemens is ongeveer 2000 vreemde werklieden uit Jamaica, Barbados of Indië in te voeren, terwijl er op de eilanden voldoende arbeidskrachten zijn, die gaarne te werk willen gesteld worden. Dit gaat onder voorwendsel dat de ingeborenen lui of onwillig zijn, maar het eigenlijke motief is het geringe loon, dat men geven wil.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Slavenbehandeling.

Op 1 Juli 1819 ontvangt de Gouverneur-Generaal last om „op de meest gepaste wijze, aan President en Raden van Civile en Criminele Justitie... 's Ministers bijzonder welgevallen te betuigen, over den ernst en de gestrengheid waarmede de wetten der Menschelijkheid... zijn gehandhaafd geworden, ten aanzien van zekere inboorling, een Planter alhier, met name Samuel Henriquez, ter oorzake van zware mishandelingen door hem aan een Jongen Slaaf gepleegd en waarvan het gevolg de dood geweest is."

Uit den Verren Vreemde.

De chineesche puzzle.

In de op en neer, heen en weer gaande Chineesche harrewar, klinkt nu de toon: „tegen de buitenlanders" weer eens boven alle andere uit. Een in Shangaï uitgebroken staking richtte zich voornamelijk tegen de Japansche werkgevers. Toen Chineesche studenten en Bolsjewikische raddraaiers zich in de zaak mengden, zette de gisting zich uit tot een algemeene beweging tegen de vreemdelingen. Kanton, Peking enz. kregen ook hun relletjes. De Chineesche regeering nam niet alleen geen maatregelen tegen de ordeverstoorders, maar gaf zelf ook uiting aan haar anti-buitenlandersstemming. Zooals 't ten opzichte van China gebruikelijk is gaven verschillende mogendheden bevel aan de in de Chineesche wateren gestationneerde schepen om op te treden ter bescherming van hun in China verblijfhoudende onderdanen. Bovendien hadden zich reeds eerder plaatselijke burgerwachten van vrijwilligers, meest buitenlanders, gevormd, die nu handelend optreden, òf om de politie te steunen, òf om, waar het bestuur niet medewerkt, zelfstandig de veiligheid te verzekeren. Hoe zonderling het hierbij toegaat kan blijken uit dit geval. Toen een bereden patrouille Amer. vrijwilligers in Shangai voorbij den Chin. schouwburg ging, werden schoten op haar gelost, waardoor één Amer. gewond werd. De Amer. gaven antwoord door mitr.-vuur op den schouwburg te richten, die vol Chin. ontruststokers was. Eenige Chin. werden gewond. De patrouille arresteerde 800 Chineezen.

800 Chin. lieten zich zoo door een Amer. patr. arresteeren. Maar de politie, als officieel orgaan der rustbewaring, liet de gearresteerden weer vrij!

Bij een andere gelegenheid, terzelfdertijd ongeveer, waarbij tegen studentenrelletjes moest worden opgetreden, maakte de politie van haar vuurwapens gebr... zoodat 18 Chin. studenten gewond werden, van ... 3 doodelijk.

Behalve de bovenbedoelde maatregelen, door ... vreemde regeeringen dadelijk genomen, hebben de ... tenlandsche legaties te Peking besloten matrozen ... mariniers te Shangai te doen optreden, om de or... herstellen en, zoo noodig, zelfs tegen de politie. Ee... ander heeft al tot hardhandig ingrijpen aanleiding ... geven.

Maar hiermede heeft de regeering nu weer geen ... de. Het Chin. Dep. v. Buitenlandsche Zaken heeft ... de betrokken mogendheden geprotesteerd. Ook de ... volking komt in verzet tegen deze inmenging. In ... groote steden hebben woelige vergaderingen plaats ... gen de buitenlandsche invloeden, zoowel tegen de ... bestaande, zooals de landconcessies, bijzondere ... ten, pachtgebieden, rechtbanken voor vreemdelin... als tegen de maatregelen van den laatsten tijd, spe... die der buitenlandsche politie en haar gevolgen, ... door Chineezen van hun vrijheid zijn beroofd.

Gold het een uiting van land en volk om zich ... vrij te maken van vreemde inmenging, dan zou ... voor de nu ingezette krachtsuiting sympathie ku... voelen. Ja, een strijd om verbeterde arbeidsvoor... den is ook, waar die voorwaarden in de Shang... fabrieken erbarmelijk slecht waren, te billijken. W... berichten te lezen geven, wijst echter op andere ... wegingen en invloeden. Als altijd twisten in Chi... neraals en oud-ministers om de macht, zij bere... nu hun kans om voordeel te trekken of van de ... sing tegen Japanners, Amerikanen en Europeanen ... wel juist van die inmenging. De Sovjetregeering ... rechtstreeks en middellijk door de communisten ... op om de woelingen aan te wakkeren. Zij zet daa... pas met Japan gesloten verdrag alweer op zijde of, ... ter misschien, laat nu uitkomen, dat 't haar niet te ... is geweest om vredelievende samenwerking, maar ... de vrije hand in China te krijgen. 't Is niet doenlijk ... in een paar woorden duidelijk te maken (voor zo... in deze van duidelijkheid mag worden gesproken), ... 't gaat er in hoofdzaak om of maarschalk Tsjang ... Sin, die naar Rusland meent op de hand van Jap... al dan niet baas zal mogen worden in Peking, ... Toean Tsji Joei z.gn. als dictator zit, doch niet ... vertellen heeft. Tsjang is, in medewerking m... Christen-generaal Feng, wel in staat te achten o... krachtige hand rust en orde te herstellen, maar da... 't gedaan zijn met den invloed van Karakkan, den ... jet-gezant te Peking, en van de communistische ... En 't Russisch-Japansch verdrag werd juist ge... om dezen invloed te versterken.

Geheel in overeenstemming hiermede heeft de ... ring te Moskou aan de woelige arbeiders haar s... thie doen betuigen. Maar ook van andere zijden ... deze verklaringen van medegevoel ontvangen, e... mede van arbeiders-organisaties uit West-Europ... niet op commun. grondslag staan, en die in 't uit... punt, inderdaad erkend-ongunstige loonvoorwa... aanleiding vinden om aan de ingezette actie st... verleenen. De mogendheden, die 't protest der ... regeering ontvingen, tegen de getroffen veilig... maatregelen, stellen zich, in haar antwoord daar... momenteel op 't standpunt, dat over 't min of ... rechtmatige van den eersten inzet nu niet te re... len valt; zij hebben de verantwoordelijkheid vo... getroffen maatregelen geheel op de muitelingen ... pen en drongen bij de Chin. reg. op verzoenings... heid aan.

Intusschen verscherpen de verhoudingen zich ... gevloeide bloed. In Shangai wordt het aantal ... reeds op een 70-tal gesteld, terwijl er vele ge... zijn. Onder de slachtoffers der straatrelletjes ... panners, Engelschen, Amerikanen.

In 1922 hebben de mogendheden, die zich ... naaste belanghebbenden in het gebied om den ... Oceaan, beschouwen te Washington ook het ... vraagstuk in behandeling genomen. De buiten... inmenging zou door 't toen daar aangenomen ... sterk aan banden, althans beperkt en geregeld ... Wat men zich daarvan ten goede had voorges... zooals zoo menige vroegere illusie — niet meer ... Chineesche schim gebleven. De Chin. overheid ... ervan geprofiteerd om de eigen onderdanen op ... lei wijze inhalig en plagend te behandelen. De ... liteit van den Chin. ambtenaar vormt een factor, ... mede bij elken zet ook rekening is te houden. ... is het Washington-verdrag nog niet tot verwezen... gekomen, daar Frankrijk de ratificatie ervan nog ... steeds uitstelde, zoodat de buitenlandsche inv... niet opgeheven zijn; het plukken is zoodoende ...

In het verdrag wordt de definitieve regeling van punten overgelaten aan een nader te houden conntie. Van Amer. en Eng. zijde wordt er nu op aanongen dat Frankrijk thans eindelijk tot ratificatie besluiten. Die conferentie zou dan ten spoedigste uden kunnen worden, zij zou, in ondervinding rijgeworden, 't uitstel wijs kunnen prijzen. 't Is een k, 't is een wensch; maar als dit 't eenige is dat weet te opperen ter oplossing van de labyrinthi Chineesche kruiswoordpuzzle, wijst dit slechts te er op het wanhopig verwikkelde van dit moeilijke, warde vraagstuk in de moeilijke, verwarde verhouwen van onzen, toch al zoo moeilijken, verwarden

il men in dit gebeuren iets goeds zoeken, dan kan zoodanig gelden: 1°. de kans op betere arbeidswaarden in de fabrieken, 2°. een afleiding voor dreigenden wereldoorlog om 't gebied van den n Oceaan.

Nieuw toeristen-gebied.

voor korten tijd waren Syrië, Mesopotamië en landen, die alleen een door fortuin begunstigde avontuurlijk aangelegde, dan wel een door zaken een gedrevene in zijn reisplan opnam. Dat is nu geworden, de automobielen-dienst heeft in de enheid tot reizen een groote hervorming gebracht. dernemende reisbureaux hebben die landen voor de er-toeristen gemakkelijk bereikbaar gemaakt. Magezelschapsstoomers van N.-York uit den toer langs den om de Middellandsche zee, laten Nederlandsche aux en vereenigingen reizen door N.-Afrika tot in hara reiken, ons gewerd nu een reclame-prospectus e Eastern Transport Co., hoofdbureau 13 A Pall London S.W. 1, die, behalve maildiensten met e bestemming, ook een toeristen-dienst naar t, Damascus, Palmyra, Quebeissa en Bagdad ver. De reis, eerst per eerste klasse stoomboot, dan uto, van Londen tot Bagdad neemt 10½ dag in g en kost 55 à 75 £, (terug hetzelfde bedrag). landreis van Beirut naar Bagdad wordt zoo get, dat niet alleen groote afwisseling wordt genoten etgeen de natuur daar te bewonderen geeft, maar ook een kijk gekregen wordt op de daar bij het volk voortlevende gebruiken en zeden van duizend jaren en op de monumenten, die spreken van een beschadie teruggaat tot de duisternis van het onbekend den.

es wordt wel heel aanlokkelijk voorgesteld.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

VERSLAG OVER HET JAAR 1924.

orens aan te vangen met het geven van een kort cat van hetgeen in het afgeloopen jaar door onze ling werd verricht, wil ik hier met een enkel woord llen onzen in Maart 1924 overleden voorzitter, den Th. P. T. J. Brondgeest, die zich jarenlang met aan de belangen van onze Vereeniging in het en en van onze afdeeling in het bijzonder heeft

plaats van den heer Brondgeest trad als voorop de heer H. F. Wagenaar Reisiger, tot dusverre aris, terwijl tot secretaris werd verkozen onderende. Tot lid van het bestuur werd verder nog ad de heer Mr. O. E. G. Graaf van Limburg , die deze benoeming met groote bereidwilligheid ardde. Zoodat begin April 1924 het bestuur der ing was samengesteld als volgt: H. F. Wagenaar r, voorzitter; H. P. Deinum, secretaris; D. L. A. penningmeester; B. M. A. Carp, P. L. van Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum, leden. rende het verder verloop van het verslagjaar in het bestuur geen verandering. dit jaar door het bestuur onzer afdeeling verwerd, stond geheel in het teeken van het hoofdonzer Vereeniging: „Versterking van den band en Nederland en Indië", door meerdere kennis brengen van de beteekenis van Indië en het man propaganda. Mei 1924 werd door onze afdeeling het 25-jarig der Vereeniging Oost en West herdacht met een ng in het Gem. Concertgebouw, waar de Javaan Hardjodiringgo optrad, door wie de Javaansche werd uitgelegd en vertoond en Javaansche danden ten tooneele gebracht. De voorzitter hield ningsrede waarin doel en streven der Vereeniging eens werd uiteengezet.

Op de receptie 3 Mei 1924 door het hoofdbestuur in Den Haag in het Hotel de Twee Steden gehouden, waren voorzitter en secretaris als vertegenwoordigers van de afdeeling Haarlem aanwezig, evenals op de daaraan voorafgaande algemeene vergadering.

Onderhandelingen met mevrouw Van Zeggelen en een tooneelclub te 's-Gravenhage over de opvoering van haar Indisch Tooneelstuk „Anopheles", konden niet tot een goed resultaat voeren.

Een groot succes kon onze afdeeling boeken door de vertooning op 7 November 1924 van de bijzondere film der Bataafsche Petroleum Mij., op welken avond de heer C. W. van Bergen en eenige jongelui der Bataafsche resp. door explicatie en muziek hunne medewerking verleenden. Meer dan 1000 personen vulden toen de zaal.

In verband met de oprichting van een Comité tot huldiging van de nagedachtenis van Generaal J. B. v. Heutsz nam ons bestuur en bloc zitting in de sub-Commissie voor Haarlem en omstreken, waarvan de heer Wagenaar Reisiger voorzitter werd.

In samenwerking met de Handelsvereeniging te Haarlem werden aan onze leden uitnoodigingen gezonden tot het bijwonen van de lezing van Prof. M. W. F. Treub op Dinsdag 11 November 1924, over: Nederland in de Oost".

Het jaar 1924 kenmerkte zich in het algemeen door een grootere belangstelling voor hetgeen onze Vereeniging beoogt van de zijde van het publiek.

Wat het ledental betreft, kan dan ook voor 1924 eenige vooruitgang geconstateerd worden.

Op 31 December 1923 bedroeg dit 89. Door bedanken, vertrek en overlijden moesten 15 leden worden afgeschreven. Er kwamen echter 32 nieuwe leden bij, zoodat op 31 December 1924 het ledental bedraagt 106.

Ofschoon niet tot dit verslag behoorende, kan worden medegedeeld, dat in de eerste 3 maanden van 1925 het ledental gestegen is tot 123, o.a. in verband met de gemaakte propaganda voor den laatsten filmavond. Kunnen wij dus in het algemeen op eenigen vooruitgang wijzen, toch blijft het aantal leden nog steeds te gering, vooral ook met het oog op het groot aantal Indische families, die zich te Haarlem en omgeving gevestigd hebben en die toch in de eerste plaats lid van onze Vereeniging behoorden te zijn.

Het komt mij voor dat verdere plannen dienen te worden overwogen, teneinde te trachten het ledental onzer afdeeling aanmerkelijk op te voeren.

Ook, in hoeverre het mogelijk en wenschelijk is, dat door onze afdeeling ook nog op andere wijze voor het zoo veelzijdig doel van de Vereen. Oost en West gewerkt wordt dan uitsluitend door het organiseeren van propaganda-avonden of lezingen.

Het doel en streven van een Vereeniging als Oost en West, zooals dat uitvoerig is uiteengezet in een in 1924 door het hoofdbestuur verspreide circulaire is toch van zoodanigen aard, dat het de mogelijkheid opent van een uitgebreid en werkelijk zeer nuttig arbeidsveld, doch wij kunnen alleen veel van beteekenis en op verschillend gebied verrichten, indien wij den financieelen en ook moreelen steun hebben van een belangrijk aantal leden die het streven onzer Vereeniging meer algemeen bekend doen worden in breede lagen van de maatschappij waarin wij leven.

Ik wil dit kort verslag eindigen met den wensch uit te spreken dat in 1925 in dat opzicht het begin zal laten zien van een nieuwe periode van bijzonder krachtig leven van de Vereen. Oost en West in het algemeen en van de door ons bestuur geleide afdeeling in het bijzonder.

Haarlem, 2 April 1925.

De Secretaris,
H. P. DEINUM.

N.B. Als lid van het bestuur onzer afdeeling heeft thans tevens zitting genomen de heer H. F. Tillema.

Inkomsten.

Saldo ult. 1923		f 30.82
Contributie 1924	f 452.50	
Contributie 1925	„ 16.—	
		„ 468.50
Suriname-avond (vergoed door Hoofdbestuur)		„ 170.40
Avond Hardjodiringgo:		
Entrées	f 175.55	
Bijdrage Hoofdbestuur	„ 150.—	
		„ 325.55
Netto-opbrengst avond film Bat. Petr. Mij.		„ 202.84
Totaal		f 1198.11

Uitgaven.

Kosten innen contributie	f	16.82
Contributie Hoofdbestuur	„	230.40
Zaalhuur etc.	„	34.60
Projektielicht	„	20.10
Porti	„	15.75
Drukwerk	„	35.87
Suriname-avond	„	170.40
Avond Hardjodiringgo	„	444.90
Krans wijlen den heer Brondgeest	„	25.10
Reiskosten	„	8.15
Saldo in kas	„	196.02
Totaal		f 1198.11

Haarlem, Febr. 1925.

De Penningmeester,
D. L. A. VRIJDAG.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

F. J. Munnik, gouvernements-veearts, Scheveningen, Harstenhoekweg 137.
J. C W. Blom, referendaris bij het Dep. van Financiën, Hilversum, Postbox 21.
Mej. L. Fliers, 1e klerk bij het Hoofdbestuur van de P.T.T., 's-Gravenhage, Copernicuslaan 68.
Ch. J. van den Berg, bureauklerk 1e kl. (2e categ.) bij de S.S. en Tramwegen, 's-Gravenhage, Egmondstr. 91.
J. A. van der Meij, commies op maandgeld bij de S.S. en Tr., Eelderwolde bij Groningen, p/a. fam. R. Wit.
J. Winkelman, stationsklerk 1e kl. bij de S.S. en Tr., Den Haag, Copernicuslaan 68.
Mej. A. A. F. Jacobs, 2e commies bij het Dep. der Marine, Den Haag, Van Stolkweg 6.
A. J. Bruin, landmeter 3e kl., Utrecht, Parkstraat 31.
G. E. Smits, havenmeester 2e kl. te Samarang, 's-Gravenhage, Paulinastraat 36.
Th. L. van der Valk, opziener 2e kl. bij de Bangkatinwinning, 's-Gravenhage, p/a. Mevr. v. d. Ster, Klimopstraat 98.
W. Flach, tijd. wnd. ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Accijnzen, Vianen a/d. Lek.
G. J. van Mooijen, ambtenaar der 4e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Prins Hendrikstraat 1.
Th. Musch, landmeter 3e kl. bij het kadaster, Den Haag, Regentesselaan 142.
Ir. F. E. ter Bruggen Hügenholtz, ingenieur 2e kl. P.T.T., Den Haag, p/a. O. L. Kalfsterman, Obrechtstraat 610.
Mej. M. H. Wijnberg, commies bij de P.T.T., Den Haag, Ten Hovestraat 101.
P. Scheffer, assistent-resident, Velp, Boulevard 29.
C. J. J. Solbrig, 1e werktuigkundige bij de Gouv. Marine, Amsterdam, Betondorp, Zuivelplein 12, p/a. den heer Schouw.
E. J. H. F. Joolen, commies bij de P.T.T., Den Haag, p/a. Mevr. Konings, Hugo de Grootstraat 42.
Mevr. A. B. Stoltenborgh geb. de Scheemaker, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., Nijmegen, Groenestraat 87.
F. E. Wittenrood, werktuigkundige bij den dienst van het Stoomwezen, Den Haag, Reinkenstr. 34, 3e étage.
N. W. Gies, onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Den Haag, Z. W. Buitensingel 5.
W. J. Spaan, inspecteur bij het Boschwezen, Utrecht, Admiraal v. Gentstraat 3.
H. H. Langelaan, administr. ambtenaar bij het Hoofdbestuur van de P.T.T., Apeldoorn, Deventerstr. 130.
J. Kerkhof, onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., 's-Gravenhage, Hendrik Zwaardecroonstraat 159.
E. J. Burger, secretaris van het gouvernement der Oostkust van Sumatra, Amersfoort, Emmalaan 10.
H. Lafontaine, controleur 1e kl. bij den Pandhuisdienst, 's-Gravenhage, Heemskerckstraat 17.
W. Visser, onderwijzer bij de opleidingsschool voor Inl. ambtenaren te Blitar, Monnikendam.
A. Rompres, controleur 1e kl. bij den Pandhuisdienst, 's-Gravenhage, Archimedesstraat 88.
D. H. Snel, adjunct-inspecteur der contrôle bij de Staatsspoor- en Tramwegen, 's-Gravenhage, Ieplaan 62.
A. Los, opperhoutvester bij het Boschwezen, Leiden, p/a. P. Dirkse, Lange Marc 45.
F. K. Bouman, 1e commies bij den Ind. Centr. Aansch. dienst, Den Haag, Larixlaan 113.

Ir. F. C. van Haeften, ingenieur bij de Waterstaat 's Lands B.O.W., Rijswijk, Koninginnelaan 15.
C. A. Schnitzler, assistent-resident van Magelang, Nijmegen, St. Annastraat 35.
J. H. Wolters, hoofdmonteur (burgerl. ambtenaar) het korps atelier der genietroepen, F 21 te Harreveld gem. Lichtenvoorde.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD
Mr. H. Doeve, Paulinastraat 45 te 's-Gravenhage, rechterlijk ambtenaar;
J. Verlinde, Tuinstraat 55 te Helder, als verpleger klasse bij het Krankzinnigenwezen.

ÚITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs het bezit der hoofdakte;
b. verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;
c. leeraar (of leerares) M.O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. doctoren of doctorandi Nederlandsche letteren
e. candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur (na vergelijkend onderzoek, leeftijdsgrens jaar, H.B.S. 5-j. cursus of daarmede gelijk te stellen examen);
f. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst);
2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzeres;
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.
Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., a t/m de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder

Mutaties van 3 tot 10 Juni.

Nieuwe leden.

J. P. C. Posthuma, Assuradeur, Den Haag, straat 71. f 5.— .
J. van de Rhee, p.a. firma Dobbelman, Noordwijk Weltevreden. f 5.—.
A. J. W. Visser, Opperhoutvester N.O.I., Den Boreelstr. 12. f 5.—.

Adresveranderingen.

Raden Soeporno, Jur. Stud., Leiden, van: Rijnsburgerweg 103 naar: De Genestetstr. 8.
A. C. G. Zaal, Amsterdam, van: Gerard Brandtstr. naar: 1e Helmersstr. 223 huis.
A. J. Rooseboom, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Amsterdam, Heemraadsingel 92 naar: Den Haag, Adelheidstraat 181. f 5.—.
C. Steuerwald, Ingenieur, Den Haag, van: Van ningkstr. 112 naar: Viviënstr. 59.
P. W. J. Bischoff, Gep. Ass.-Resident, van: Hotel teren" te Clarens terug naar: Den Haag, regenstraat 64.
G. E. O. Roessel, Commies P.T.T., van: Den Fahrenheitstraat 356a naar: Weltevreden, bureau P.T.T.
D. F. Pronk, Controleur B. B., van: Bussum naar: Weltevreden, Dep. B. B.
Mr. J. Th. Goossens, thans Raadsheer van het gerechtshof te Weltevreden.
Mr. E. Ch. Grivel, Voorzitter van den Landraad Soerabaija.
F. A. E. Laceulle, Ass.-Resident, van: Blitar naar Soekaboemi.
S. de Heer, van: Amsterdam, Leidsche Kade 70 naar Laren (N.-H.), „De Huif", Verlengde Houtweg.
A. Pimentel, Kapitein Infanterie, van: Amsterdam, pathistraat 155 naar: Bandoeng D. v. O.

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. Onze **Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Godsdienst der Inlanders van onzen Indischen Archipel
Omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
Verdeeling in Nederlandsch-Indië.
Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Inlandsche Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

t blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

gericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

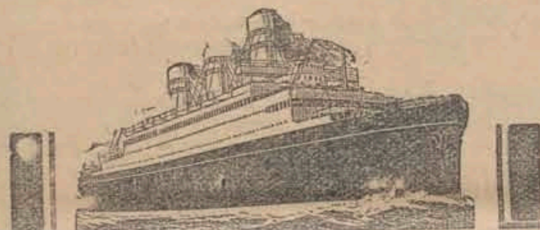
KANTOREN:

OFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
CHTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: De Stichting Oranje Nassau van Pa van der Steur. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Kon. Wilhelmina Jubileum-Stichting. — Indische Tentoonstelling voor de Utrechtsche jeugd. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Amsterdam). Mededeelingen. — Mutaties van 10 tot 17 Juni.

De Stichting Oranje Nassau van Pa van der Steur.

Een verzoek om steun.

Eenige dagen geleden namen de dagbladen een schrijven op, afkomstig van den Heer Joh. van der Steur, oprichter van bovengenoemd opvoedingsgesticht.

Dat schrijven van den grooten bestrijder van het pauperisme in Indië, Pa van der Steur, zooals hij sedert jaar en dag in de wandeling genoemd wordt, behelst een wensch voor zijn zestigsten verjaardag, welken hij den 10en Juli e.k. hoopt te gedenken. Een wensch, natuurlijk niet voor zich zelf, maar voor zijn stichting met hare 800 arme en verwaarloosde kinderen, van beiderlei kunne, voor het meerendeel kazernekinderen.

Ofschoon Pa's werk ook hier te lande wel bekend is en erkenning vindt, zoo is het toch niet ondienstig hier eenige korte aanteekeningen te laten volgen over zijn persoon en zijn menschlievenden arbeid.

Van der Steur werd in 1865 als kind van eenvoudige ouders te Haarlem geboren, ging tot zijn elfde jaar school, werd toen bakkersleerling en sloot zich aan, jongeling geworden, bij de middernachtzending, daartoe gedreven door innerlijke neiging en mededoogen met zijn misdeelde medeschepselen, wier ontbering en ellende hij van nabij had leeren zien en kennen. Als zoodanig werkzaam werd hij aangezocht voor een andere taak, die bij de evangelisatie onder de militairen te Harderwijk, waartoe hij zich bereid had verklaard. Van hier naar Indië is een heele afstand, maar welken door hem blijmoedig werd afgelegd toen hij daartoe door edele menschenvrienden werd in staat gesteld. En zoo zette de toen nog jeugdige Pa van der Steur in 1892 voet aan wal in Indië, waar hij, te Magelang, zijn eigenlijk levenswerk aanving.

Aanvankelijk zijn arbeid verrichtende onder de militairen, voor wie hij een Militair Tehuis oprichtte, namen zijn werkzaamheden toch spoedig een andere richting toen hij zich zijn roeping duidelijk voor oogen meende te zien als helper, als vader van de jeugdige slachtoffers van het concubinaat, van al die kleinen, die verlaten of verwaarloosd in de kampong rondzwierven.

Hoe juist is zijn blik geweest!

Zonder aan de militairen en oud-militairen zijn steun te onttrekken, — integendeel, hij behartigt nog steeds op verschillende wijzen hunne belangen, — waren het nu toch allereerst die kleine arme verweesden tot wie hij zich voelde aangetrokken, wier leidsman hij wilde zijn en ook geworden is. Inderdaad „Zijn roeping getrouw", geldt ook voor Pa van der Steur, die nu, op zijn zestigsten verjaardag met voldoening mag terugzien op den afgelegden levensweg, welke hij met jeugdigen ijver en frisschen levensmoed vervolgt.

Het zou ons te ver voeren, zoo hier een overzicht gegeven werd van het ontstaan, de geleidelijke ontwikkeling en den huidigen toestand der Stichting, de lectuur hierover ligt als het ware binnen ieders bereik (zie o.a. Pa van der Steur en de Stichting Oranje Nassau te Magelang, door A. de Braconier). Genoeg zij het, dat Oranje-Nassau thans drie afdeelingen telt, het kleintjeshuis, het jongenshu[is] het meisjeshuis, waar een totaal van 800 kin[deren] kleine en groote, van verschillenden landaa[rd] gezindte worden verpleegd en onderwijs ge[noten] tot hunne vorming als bruikbare leden der [maat]schappij. Wie dat overweegt, beseft, welke so[m] gelds deze philantropie verslindt, maar besef[t] hoe goed dat geld besteed is.

Het werk van Pa van der Steur, voor eigen [reke]ning eerst, is daarna achtereenvolgens gesteun[d] worden door het Koninklijk Huis, door de R[ege]ring en door vooraanstaande particulieren, [zoo] hier als in Indië, maar de omvang van het co[mplex] „de Oranje-Nassau Stichting", met haar bevo[lking] klein en groot, is gaandeweg van dien aard g[ewor]den, dat een beroep voor een enkele maal, [op de] offervaardigheid van welwillende landge[nooten] noodig is.

Dit beroep, in zijn meest sympathieken [vorm] wordt thans gedaan voor den zestigjarige, d[ie den] wensch te kennen geeft, welker vervulling te[n goede] komt van het pauperkind in Indië. Hij vraag[t] voor zijn stichting, een bijdrage van zestig ce[nt].

Wel bescheiden! Moge de veelvouden van [die bij]drag binnenstroomen. Want deze gelden zij[n het] hulpmiddel, waarmede Pa van der Steur voo[r een] deel — en het is een zeer groot deel — het ge[heele] pauperismevraagstuk in Indië practisch tot [oplos]sing brengt.

De door hem verleende hulp aan de lagere [stan]den der Indische samenleving bestaat in een [goede] moreele opvoeding en degelijk onderwijs; hij [voedt] zijn pupillen op tot nuttige leden der maats[chappij] en rust hen uit met de beste wapenen voo[r den] levensstrijd welke hen wacht.

Pa's wensch worde in overvloedige mate ve[rvuld].

Het Comité:

Mr. W. SONNEVELD, *Voorzitter.*
R. ZUYDERHOFF.
F. VAN PESKI.
F. H. A. v. d. BRUGH, *Secr.-Penn.*
(Dag. ... Oost ...)
Mevr. de Wed. Mr. C. Th. VAN DEVEN[TER-]MAAS.
JAN FABRICIUS.
E. M. HARSVELDT.

N.B. Giften worden gaarne ingewacht b[ij den] Secretaris-Penningmeester van Oost en West, Giro No. 14574, Heulstraat 17, Den Haag.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.

Van Ternate over Menado naar Palo[s]

(Vervolg.)

Naar Midden-Celebes. De Posso-streek.

Van Gorontalo kwamen we te Posso. [Een] plaatsje, ruim opgezet, met breede wegen, [aardi]me bebouwing, goede woningen met flinke [erven]. In 1892 vestigde zich daar Dr. A. C. Kruyt, [later] kwam Dr. Adriani om er hun grootschen [arbeid] onder de Toradja's te beginnen. We brach[ten] een bezoek aan Papa I Woentoe, die te K[...]tjoe, een dessa in de buurt, woont. Genoe[mde To]radja was de eerste Toradja die het Chr[istendom] aanvaardde en die door zijn houding gro[oten in]vloed uitoefent op de cultureele ontwikkeli[ng van] zijn land. Kerstmis 1909 ging Papa I Woent[oe met] zijn zeer bijzondere echtgenoote, Ine-i-Mas[...] ± 100 volgelingen tot het Christendom over.

De meeste kampongs zijn genoemd naar ri[vieren] of bergruggen. Zoo draagt het plaatsje Pos[so den] naam der rivier waaraan het is gelegen. Een [...] heeft geen bad-, wasch- en drinkwater.

…r artesisch water had geen succes. Men vangt …rom wel het regenwater op. Malaria heerscht …ok. Wel niet de gevaarlijke, waaraan men vaak …seling sterft, maar de meest slepende, derden-…gsche koorts. Een dergelijke ziekte ondermijnt …n levenslust, de levenskracht, den lust tot arbeid, …handelen. Het bestuur staat nu voor het pro-…em: Posso assaineeren of verplaatsen naar ge-…nde oorden. Resident Tideman heeft nu aan den …s Kuiper verzocht terzake een deskundig hygië-…ch rapport uit te brengen. Men ziet: het inzicht, …t bij dergelijke plannen de hygiënist beslist noo-…ig is, is gekomen! Vroeger verplaatste men maar …ak". Dat is uit! Goddank!

…e paard en per auto vertrokken wij: resident, …resident, controleur, echtgenoote van den ass.-…dent plus zoon en ik naar Koekoe. 't Was een …lijke tocht! In de kampongs werden de be-…rsambtenaren door hoofden en schoolkinderen …wacht. De kinderen waren op hun fraaist uit-…st en onthaalden ons op fluit-muziek. Dit flui-…had ik voor het eerst meegemaakt op Babber. …al waar Amboneesche goeroe's zijn, verstaat …n die kunst. 't Klinkt aardig, vooral als men er …het milieu en de vaak leuk-ernstige snoetjes …kinderen bijdenkt.

…lle kampongs waren versierd met eerebogen, …aakt van jonge, gele bladeren van den arenpalm. …boekokertjes, aan de stijlen opgericht, speel-…de rol van bloempot. Crotonbladeren brachten …afwisseling van kleur. In hun eenvoud, zonder …ge pretentie, deden de versieringen prettig aan. …et behoeft natuurlijk niet gezegd, dat bij een …s bezoek als dat van het hoofd van het gewes-…k bestuur, dagen te voren aangekondigd, de …n zeer rein waren. Varkens had men gelast zich …erwijderen!

…m 6 uur vertrokken, kwamen wij tegen een uur 11 per auto te Koekoe aan. Het verdere reisge-…schap kwam om ± 1 uur. De hoofden kwamen …en een uur of 5 rijst, eieren en witte kippen …ngen. Zoo wil het de adat. Den volgenden dag …en we naar Tentena. Dit plaatsje is gelegen aan …Possomeer. 't Was de eerste keer, dat er een …o kwam. 'k Maakte dus een historisch moment …e in de ontwikkelingsgeschiedenis van de To-…jalanden.

…en noorden van Tentena liggen de oudste sa-…s van Posso. Ze werden op last van het be-…r in 1907 aangelegd. Thans zijn er in andere …ken ook gemaakt. Eigenaardig is het, dat de …schen de ladangrijst *eten*, de sawahrijst *ver-…pen*. De sawahrijst is n.l. de minst lekkere! De …erking der sawahs en van den grond in het al-…een geschiedt in „mesale" (onderlinge hulp bij …arbeid). Dit berust op het nauwe familiever-…nd in de kampongs. Men eet er bij, zingt een …e en onder dit vroolijk samenzijn schiet het …rk goed op.

…n de uitwatering van het Possomeer staan eigen-…llige, zeer groote vischfuiken; ze dienen uitslui-…d om paling te vangen. De paling was tot voor …t een mysterieus dier. Men wist niet hoe het …z voortplantte. Men heeft nu ontdekt, dat ze kuit …et in de golf van Mexico en zich van daaruit …r de heele wereld verspreidt. Op zekeren leeftijd …t ze den drang om de golf van Mexico op te …ken, evenals de trekvogels den drang in zich …ben naar andere streken te verhuizen. Heeft de …ensmelting van spermatozoïde en eicel plaats …nd, dan wordt de bevruchte cel door golfstroo-…ngen meegevoerd. De eitjes komen uit, er ont-…n kleine palingen die verre reizen over land …en maken. Natuurlijk komen bij dit heen en …r trekken ettelijke dieren om. Ik vertelde dit, …r had met die mededeeling uit de biologie het …ndeel van succes! 'k Werd geweldig gehoond! …kan nu in vredesnaam een paling in het 500 M. …gelegen meer komen? En dan die stroomver-…lingen! Neen, dat kon nu eenmaal niet. Nu, ik …het ook niet! Maar ik ben niet overtuigd van mijn dwaling voor men mij kuit en bevruchte eicellen laat zien afkomstig van palingen uit het Possomeer!

Te Taripa bij Dr. Adriani.

Van Tentena ging het naar Taripa, nu allen te paard. 't Was weer een heerlijke tocht met schitterende uitzichten. Hier en daar ziet men hoog op een bergrug een paar klappers of arenboomen staan. Daar hadden tot voor nog niet zoo heel lang geleden de Toradja's hun moeilijk bereikbare en dus veilige woonplaatsen. Thans wonen de menschen langs de wegen. Dit verplaatsen en concentreeren heeft veel menschenlevens gekost, want de nieuwe plaatsen van vestiging waren soms heel ongezond! Hygiënisch inzicht ontbrak, hygiënische voorlichting werd niet gevraagd. Gelukkig, dat het thans begint te dagen!

De resident vertelde me, dat het nieuwe tracé van den weg, dien we volgden, gezocht en gevonden is door den Witi-mokole (bestuurshoofd) van Taripa. 't Initiatief is van het Toradjahoofd persoonlijk uitgegaan! Dit is een verblijdend teeken. Op den heelen langen weg kwamen we zoo goed als niemand tegen. Het land is uiterst dun bevolkt. Dit is de groote belemmering om het land in economischen en cultureelen zin vooruit te brengen.

Te Taripa woont de familie Adriani. 't Was mij een groot voorrecht dit edel echtpaar, na het in Noordwijk aan Zee indertijd een tot ziens in de Toradjalanden te hebben toegeroepen, de hand te kunnen drukken. Aan het ontbijt, den volgenden morgen morgen, zette Dr. Adriani plotseling in: „Frysk bloet tsjoch op!" Van ganscher harte zong ik de mij zoo goed bekende volkshymne mee. 'k Verbaasde me over de goede uitspraak van het Friesch!

De pasanggrahan te Taripa was geen logeergelegenheid, die tot lang toeven uitnoodigde. Ze maakte me ellendig somber. Maar weinig slaap, ongeregeld leven, 't ongewone van het paardrijden, dat me intusschen een stuk beter beviel dan op Flores, zullen tot die depressie het hunne hebben bijgedragen.

Dr. Kruyt heeft pl.m. 10 jaren geleden de koffiestruik in die streken ingevoerd. Men plant ze op de erven. Ze groeit er goed. Te hopen is het, dat de koffie, niet als in Manggerai (Flores) de verspreiding der mijnwormziekte in de hand zal werken.

Het leven der menschen, die hun bestaan vinden in het zoeken van boschproducten (bijenwas, dammar), is niet gemakkelijk. Dat bleek ons, toen we langs den weg twee mannen zagen liggen, daar door koorts overvallen. Die menschen waren bijna twee maanden van huis geweest. Rijst hadden ze in voldoende hoeveelheid kunnen meenemen, maar het overige voedsel, zooals bladeren en muizen, zochten ze in het bosch. Ze verzamelden dammar, die ze telkens naar Malei brachten. Onvoldoende gevoed, slapend in ellendige hutjes, die niet voldoende tegen regen en wind beschutten, blootgesteld aan de beten van muskieten, hadden ze eindelijk besloten naar huis terug te keeren. De koorts overviel ze en nu lagen ze aan den kant van den weg niet ver van de kampong, waar vrouw en kinderen ze wachtten!

In de school te Taripa — het regende te veel om het buiten te doen — zagen we enkele dansen, met en zonder zang. De Zending heeft de zeer goede gedachte gehad deze dansen niet te verbieden. Op Noord Nieuw-Guinea meent de Zending goed te doen ze te verbieden. De dans vormt voor de vrouw, die in al die streken heel zwaar belast is, de eenige ontspanning. Ontneemt men haar die, dan heeft ze niets meer wat haar afleidt! Ik geloof gaarne, dat aan die dansen misstanden zijn verbonden, maar laat men die dan opheffen!

Op onze verdere reis trokken we o.m. door het dorpje Singkona. Het heeft ± 200 zielen. In 5 jaren werden hier 30 kinderen geboren. Dit cijfer zou ± 45 moeten zijn. 't Is dus een ongezond plaatsje. Aardig was de ontvangst daar! De kinderen hadden

een vaandel gemaakt, waarop de beeltenissen der Koningin en G.-G. links en rechts er opgeplakt. De beelden waren afkomstig, dunkt me, van een almanak. Tusschen de beelden waren 4 poppetjes geteekend met cirkelvormige hoofden. Ze stelden voor: den resident, ass.-resid., controleur en... mijn persoon. De teekeningen waren niet erg gelijkend, want geen onzer kan bogen op een ronden schedel. Het tegendeel was waar! Maar: 't was toch leuk. Ik heb een kiek gemaakt van het vaandel en de Toradjakinderen, die ons ontvingen. Ook van een framboesialijder. Of er veel framboesia voorkomt, weet men niet.

Typisch is het op welke wijze de menschen hun op palen staande rijstschuren tegen het binnendringen van ratten weten te beschermen. Meestal is het de harde bladschede van den arenpalm, die men boven om de palen bindt, vaak is het een platte schijf, gemaakt van de bekende tafelbladvormige uitloopers van een woudboom, een enkelen keer zag ik een petroleumblik voor het doel gebruiken. In de buurt waar wij ons thans bevonden, waren de palen gemaakt van de harde, glad geschaafde stammen van den arènpalm.

(Wordt vervolgd.)

Kon. Wilhelmina Jubileum-Stichting.

Prijsvraag No. 2, 1925.

De Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting te Weltevreden verlangt een nauwkeurige staat en beschrijving gedurende een tijdvak van ten minste twee jaar van de morbiditeit en mortaliteit van vrouwen en kinderen tijdens zwangerschap, bevalling en kraambed in eene onder normale verhouding levende Inlandsche bevolkingsgroep, groot minstens tienduizend zielen.

Toelichting. Sterfte van vrouwen later dan de traditioneele negen dagen na de bevalling zal dikwijls nog zijn te beschouwen als in aansluiting aan de bevalling (embolie, embolische pneumonie, peritonitis).

Wenschelijk is het dus, dat alle sterfgevallen van vrouwen binnen den tijd van zes weken nà de bevalling, hieraan worden getoetst.

Ook de kindersterfte nà negen dagen kan een gevolg zijn van de behandeling tijdens en direct na de geboorte (bijv. tetanus neonatorum door navelinfectie). Hiermede dient dus ook rekening gehouden te worden.

Het zal op prijs worden gesteld, indien de statistische gegevens worden beschouwd in verband met de bevolkings- en geboortecijfers. Onder normale verhoudingen worden verstaan de verhoudingen zooals die voor het ras, waaruit de in beschouwing genomen groep bestaat, als normaal gerekend kunnen worden. Er buiten vallen dus alle soorten dwanggemeenschappen, evenals koeliekampongs, fabriekskampongs en dergelijke. Daarbinnen vallen wèl die bevolkingsgroepen die hoewel in hun samenstelling abnormale verhoudingen vertoonende ten opzichte van andere volken, niettemin in een voor dat volk gewone samenstelling en verhoudingen leven.

De antwoorden op deze prijsvraag, in het Nederlandsch gesteld en in duplo getikt, moeten aan het adres van den Secretaris van het Bestuur der Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting ingezonden worden vóór of uiterlijk op den *1sten Mei 1928.*

Het manuscript mag den naam van den schrijver *niet* vermelden. Een verzegeld couvert, waarin het naamkaartje van den schrijver, aan de buitenzijde voorzien van een kernspreuk, wordt aan het manuscript gehecht en dient als kenmerk van het ingezonden antwoord.

Zoo mogelijk op den 31sten Augustus 1928 zal het oordeel over de ingekomen antwoorden worden bekend gemaakt.

Het gezamenlijk bedrag van *f* 10.000.— (tienduizend gulden) is ter beschikking gesteld om zijn geheel of in gedeelten als prijzen toegekend worden.

Alle bekroonde manuscripten worden het eigendom der Koningin Wilhelmina Jubileum-Stichting.

Weltevreden, den 16en Mei 1925.

Naschrift der Redactie van het Kol. Weekbl.

Met verwijzing naar het Kol. Weekbl. van 23 October 1924 (No. 43), waarin een en ander omtrent de totstandkoming en het doel der Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting werd opgenomen, deelen wij mede dat de Secretaris dier Stichting, A. J. F. Oudendal, Kramat 99 te Weltevreden, zich gaarne bereid heeft verklaard eventueel gewenschte en verdere inlichtingen te verstrekken over bovengenoemde prijsvraag.

Indische Tentoonstelling voor de Utrechtsche jeugd.

VERSLAG van de Tentoonstelling over Indië voor de Utrechtsche Schoolkinderen in het Gebouw van het Museum ten Dienste van het Onderwijs, Nieuwe Gracht Utrecht.

In het Museum ten Dienste van het Onderwijs te Utrecht werd van 21 April tot en met 9 Mei een tentoonstelling gehouden over Oost-Indië voor de Utrechtsche schoolkinderen.

De bedoeling ervan was een verzameling schouwingsmateriaal bijeen te brengen, ten einde in het Museum een les te kunnen geven over Indië, welke les met lantaarnplaten toegelicht worden.

Wij verzochten de Afd. Utrecht van de Vereeniging „Oost en West" om hulp en door de bemiddeling dier vereeniging verkregen wij den steun van dr. L. de Bussy, directeur van het Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut en van dr. H. Zw..., directeur van het Koloniaal Landbouw Museum te Deventer.

Uit het Handelsmuseum werd ons een ... collectie gezonden betrekking hebbende op ... dische cultures, terwijl wij uit het Deventer ... seum veel modellen van gereedschappen, ... muziekinstrumenten, enz., benevens veel ... werk, wapens en kleedingstukken ontvingen.

Tot de Utrechtsche schoolkinderen werd ... zoek gericht ons, indien mogelijk, voorwerpen ... zenden, die betrekking hadden op het In... volksleven (gebruiksvoorwerpen, kunstproducten, enz.) en van vele scholen ontvingen wij ... verzamelingen.

Eenzelfde verzoek werd gericht tot de leden ... Afdeeling Utrecht der Ned. Huisvrouwenver... en tot de leden der Utrechtsche Afdeeling ... „Oost en West" en zoo werd het ons mogelijk ... tafels van het Museum te vullen.

Velen, die ons Museum welgezind waren, ... ben ons hierbij en ook later met het houden ... toezicht tijdens de bezoekuren, geholpen, ... voor wij allen hartelijk danken.

Als wandversiering diende de platenserie, ... gebracht door Prof. J. F. Niermeyer, Prof. ... W. Nieuwenhuis, dr. J. Dekker en den heer ... Bakhuis, welke serie wij van de Gemeente ... in bruikleen ontvingen, terwijl de firma ... tal van gekleurde platen zond, benevens ... leesboeken over en voor Indië. Ook ontv... platen over de koffie en de tabak van de ... „De gesloten Steen."

Van den heer H. B. Berghuys kregen we ... jectielantaarn en van de Gemeentelijke Sp... zitbanken voor onze bezoekers ten gebruik ... wijl een tweetal Indische poppen van de fir... huyzen tot binnentreden noodigden.

Op Maandagmiddag 20 April was er voor ...

ijzers, die met hun klasse de tentoonstelling en bezoeken, gelegenheid deze te bezichtigen de uitleggingen te hooren.

u konden de lessen een aanvang nemen. In het eel werden er 50 gegeven, waarvan één werd ewoond door den Gemeentelijken Inspecteur het Onderwijs, den heer A. H. v. d. Hoeve. scholen met ruim 1800 kinderen bezochten de toonstelling. Zij luisterden aandachtig naar het- er verteld werd. De lessen stonden onder lei- g van Mevr. C. Rutten—Pekelharing en de hee- J. B. Benders, J. W. C. Grootendorst, J. Kooi- H. Somermeyer en J. Vermaas.

rst werd een serie lantaarnplaten vertoond, kking hebbend op het Indische leven, aardige jes, verscholen in een boschje van vruchtboo- Inlandsche huizen en bruggen, een bergland- p met oerbosschen, verschillende kleederdrach- en dieren, een pisangplant met haar groote ttrossen en typische bladeren, het vellen en kken van sagopalmen, plaatjes van den Boe- oedoer, enz.

arna werd een rondgang langs de tafels ge- kt en werden de aanwezige voorwerpen en pla- nader toegelicht.

p de eerste tafel bevonden zich producten der dsche nijverheid: vazen, schotels en sirih- en van bewerkt koper, houtsnijwerk, weef- en werk (hiervan waren verschillende phasen in ewerking aanwezig), kralen tasschen en doo- zilversmidswerk enz.

p de volgende tafels stonden modellen van hui- en rijstschuren, van huishoudelijke voorwer- (waterkannen, rijststoomer, mandwerk, zeven, van wagentjes en prauwen. Ook vond men de gamelang en de wajang, beide zoo geliefd den Inlander en de angkloeng, een muziek- rument van bamboe.

Hier zagen de kinderen van hoeveel belang de ospalm voor den bewoner van Indië is, wat er maal van gemaakt wordt voor het dagelijksch uik, lepeltjes, drinknappen, enz.

e hoofdvoeding voor den Javaan is rijst en ter- men op de platen de rijstvelden en de bewer- ervan zag, kon men er vóór een model vinden een sawahploeg en een patjol, een rijstblok en bos rijsthalmen, benevens het mesje, waar- ze gesneden werden en de groote zonnehoed den oogst.

sommige deelen van den archipel is de sago oornaamste voedsel voor den Inlander en hier- was aanwezig een schijf van een sagopalm, een l van een waschinrichting, een vorm om sago- jes te roosteren, benevens de harde koekjes

n de cultures zelve waren te zien series over ker, rubber, koffie, cacao, peper, nootmus- en foelie, thee, tabak, oliehoudende zaden, ge- middelen, looi- en kleurstoffen, enz., terwijl ke rij de platen. die er betrekking op hadden, n opgehangen.

erbij lagen ook de verschillende hout-, rotan- mboesoorten.

een collectie wapens vonden we Dajaksche ensnellers-zwaarden en blaasroer, Javaansche en, pijlen en bogen van Sumatra en Halma- terwijl een groote collectie vlechtwerk hier denkbeeld gaf van de bedrevenheid van den In- er in het vlechten van matten, hoeden, groote kleine mandjes en zeven.

en slotte was er nog een verzameling schelpen oraal en eenige dieren, een tafel vol, die zeker het minst de aandacht der schooljeugd had.

Woensdag-, Zaterdag- en Zondagmiddag was entoonstelling voor het publiek toegankelijk. en dezer dagen brachten de leerlingen van het um te Baarn een bezoek. Ook kwamen toen de ders en leden der beide vereenigingen, die de onstelling hadden ingericht, terwijl enkele , wier kinderen de tentoonstelling hadden t, vol belangstelling ook eens kwamen kijken. en de groote belangstelling mogen we onze eerste poging om lessen te doen geven in het Schoolmuseum, als zeer goed geslaagd beschouwen.

Wij willen dit Verslag niet eindigen zonder nog een woord van dank te hebben gebracht aan de Firma Marius voor de hulp bij de verzending der in bruikleen ontvangen voorwerpen en aan de familie Stekelenburg voor al hun vriendelijke zorgen bij ons werk.

H. GANTVOORT, *Secretaresse.*

Aan het Bestuur van het Museum ten Dienste van het Onderwijs, Nieuwe Gracht 41.

Het Bestuur der Afdeeling Utrecht der Vereeniging „Oost en West" heeft de eer, na afloop der tentoonstelling over Oost-Indië, U te bedanken voor het door U tot die tentoonstelling genomen initiatief. Het is ons een genoegen geweest U te kunnen helpen aan steun van het Koloniaal Instituut, van het Deventer Museum en van de uitgeversfirma Wolters.

Degenen onzer, die ook lessen tijdens de tentoonstelling hebben bijgewoond of geleid, stellen er prijs op te verklaren, dat de aandacht en belangstelling der kinderen hen aangenaam heeft getroffen; ook werd herhaaldelijk opgemerkt, dat de lessen over Indië, die de kinderen op school al hadden gehad, zéér goed waren geweest.

Voor de onderwijzers hebben wij grooten lof en de belangstellende houding der begeleidende onderwijzers, hunne opmerkingen en vragen maakten dat wij met zeer veel plezier het ons toekomende hebben verricht. Het zal ons een genoegen zijn met U verder samen te kunnen werken, om kennis over Indië op de scholen te verspreiden.

Plannen over een collectie lantaarnplaten en misschien ook over kleine collecties materiaal, platen en uitleggingen, zijn al in beraad.

Gaarne zullen wij met U overleggen, of er in den winter 1925—1926 ook mogelijkheid bestaat tot een soort cursus met onderwijzers, zóó, dat in de volgende jaren de onderwijzers zelfstandig in hun eigen scholen materiaal en platen zouden kunnen behandelen.

Over wat er ten opzichte van Suriname te doen zou zijn, willen we gaarne spoedig met U besprekingen beginnen.

De waarnemende Secretaresse van „Oost en West", Afd. Utrecht:
C. J. RUTTEN—Pekelharing.

Van Week tot Week.

9—15 JUNI.

Rotanslagen in Indische gevangenissen. Gedurende het jaar 1922 werd de rottingstraf over geheel Indië ruim 8000 maal toegepast, waarvan een aantal van meer dan 5000 voor rekening komt van de ongeveer 4000 veroordeelden tewerkgesteld bij de Ombilin-mijnen te Sawah Loento. De hr. J. F. C. Nienhuis, oud-chef van het gevangeniswezen in Ned.-Indië, schrijft over de toepassing dier straffen (zie Literatuur-overzicht in dit Nr.).

Een groote weg op Borneo. De groote weg van Sambas naar Pontianak, welke 222 K.M. lang is en thans nog in het natte seizoen voor auto's onberijdbaar is, zal dit jaar geheel voltooid worden. *(Soer. Handelsbl.)*.

Wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië. De Eerste Kamer heeft het ontwerp herziening van het Regeerings Reglement aangenomen met 27 tegen 10 stemmen; vrijzinnig- en sociaal-democraten stemden tegen, de leden van de andere richtingen allen voor.

Rietbranden in Kediri. Sarekat-Rajatters hebben in het Kedirische rietbranden gesticht, vermoedelijk op instructie uit Semarang. Twee afdeelingspresidenten en verschillende brandstichters zijn gearresteerd. (Aneta, 10 Juni).

Openlegging der Buitengewesten. Naar het N. v. d. D. verneemt, heeft de H. V. A. een groot deel van het eiland Halmaheira in erfpacht aangevraagd. Er

Haarlem en Omstreken.

zouden plannen bestaan, om de kust van het eiland per vliegtuig te laten verkennen door den bekenden oud-kapitein der maréchaussée Christoffel.

Door een koelie vermoord. Een koelie vermoordde den administrateur van de Palembangsche Koffie-onderneming Pasoemah, den heer L., met een pisoblati (mes). De dader bekende. De aanleiding was een steenworp, om den koelie tot den arbeid aan te sporen. (Aneta, 9 Juni).

De Rajat-actie. In haar antwoord op een schriftelijke vraag van het Volksraadslid Stokvis ontkent de Regeering ten stelligste, dat het bestuur en de politie niet met de meeste voortvarendheid en strikte onpartijdigheid zijn opgetreden bij de Februari-onlusten in de Preanger, welke het gevolg waren, niet van stelselmatige gewelddaden, doch een spontane losbarsting van den opgekropten weerzin en den wrevel van een deel van het volk tegen de Rajat-actie. (Aneta, 10 Juni).

Het aantal inwoners van Soerabaja. Volgens de laatste telling bedraagt het totaal aantal inwoners van de stad Soerabaja 210.000, o.w. 22.000 Europeanen, 36.000 Chineezen, 5000 Arabieren en 147.000 Inlanders.

De Vlootwet en de Volksraad. Het afdeelingsverslag van den Volksraad constateert met misnoegen, dat na een overhaaste behandeling in den Volksraad van de Vlootwet het ontwerp in Nederland is ter zijde gelegd, hetgeen velen opvatten als een gebrek aan deferentie jegens den Volksraad. (Aneta, 11 Juni).

Centrale Mohamm. Leidersbond. Te Jogjakarta is een conferentie van de Centrale Sarekat Islam, Mohamad Dijah en andere inlandsche vereenigingen gehouden met het resultaat: de oprichting van een Centralen Moslimschen Leidersbond. (Aneta, 11 Juni).

Indonesische persbureautjes. De Inlandsche pers beschikt over de volgende persbureaux: Pait te Bandoeng, Nicork te Cheribon, Semsol te Semarang, Solpubu te Solo en Pazs te Telok Betong. De Europeesche pers kan daar slechts Aneta tegenover stellen. *(Kaoem Kita).*

Indische civiel ingenieurs. De Technische Hoogeschool te Bandoeng leverde 5 Mei 1925 weder een aantal civiel ingenieurs af. Van de 15 candidaten slaagden er 8 (alle Europeanen). Niet alle afgestudeerden vinden aanstonds een passende betrekking in de techniek. Het laat zich echter aanzien, dat de vooruitzichten te dien opzichte in de naaste toekomst beter zullen zijn.

Generaal J. Schultz. Aan den kolonel der artillerie van het O.-I. leger J. Schultz is op zijn verzoek, onder toekenning van den titulairen rang van generaal-majoor, een eervol ontslag uit den militairen dienst verleend.

Universiteit te Leiden. Doctoraal examen Indische letteren de heer A. A. Ceute (met lof).

Controleurs P.T.T.d. Blijkens een uit Ned.-Indië ontvangen telegram, is daar weder gelegenheid voor plaatsing van controleurs tweede klasse bij den post-, telegraaf- en telefoondienst.

Lid van den Volksraad. Ario Soerio Atmodjo, werkzaam aan het Pakoealam-bureau te Jogjakarta, is gekozen tot lid van den Volksraad.

W. J. K. André de la Porte †. Te Cheribon is overleden de heer W. J. K. André de la Porte, directeur der Electrische Centrale van de Ned.-Ind. Gasmaatschappij. (Aneta, 11 Juni).

Pasoendan. De Volksraad nam met 23 tegen 10 stemmen een amendement s'Jacob aan, tot wijziging van den naam West-Java-gewest in Pasoendan.

Th. Jacometti Hzn. Tot voorzitter van de afd. Amsterdam van Oost en West is benoemd de heer Th. Jacometti Hzn., directeur der Ned.-Ind. Spiritus-Maatschappij.

De Minahassa ontvoogd. Aneta seint dd. 12 Juni. Een gouvernements-ordonnantie stelt de ontvoogding van de Minahassa vast.

Oostkust van Sumatra Instituut. Op de jaarvergadering dezer instelling, welke op Di. 23 Juni a.s. te Amsterdam (Keizersgracht 690) wordt gehouden, zal o.m. Dr. C. W. Janssen eene causerie houden naar aanleiding zijner jongste reis naar Ned.-Indië. De secretaris, Prof. J. C. van Eerde, deelt mede, dat door leden van het Instituut geïntroduceerden de vergadering kunnen bijwonen.

Persoverzicht uit de Indische Blad...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad.

Mr. Neytzell de Wilde opende den 6den Mei d... tengewone zitting van den Volksraad met een... *(De Locomotief* 5 t/m. 7 Mei), waarin hij hulde b... aan de kwaliteiten van zijn voorganger, *mr. dr. ...mann,* met wien spreker in 1919 en 1921 als rege... gemachtigde menigmaal met genoegen den degen... gekruist. *De Volksraad* heeft — volgens sprek... hard en zakelijk gewerkt. Men heeft somtijds ... gegeven aan zijn moedeloosheid, maar dit moe... licht worden toegeschreven aan het verlangen ... spoedig resultaten van den arbeid te zien. Va... Volksraad kan gezegd worden dat hij „frappe tou... en als resultaat daarvan ook heel wat bereikt... Volksraad mag thans op veel hooger peil word... plaatst dan bij de instelling kon worden ver... De Volksraad gaat een orgaan worden, dat zijn... deel zal hebben in de wetgevende macht. *De ... Staatsregeling* kan een belangrijke stap beteeken... meerdere zelfstandigheid van Nederlandsch-Indi... nen Nederlandsch verband en het behoeft wel... betoog, dat daarbij mede het gewicht van den Volk... als staatkundigen factor aanmerkelijk zal toen... Dr. Moresco wijst er in zijn inaugureele rede o... „Koloniale politiek" op, hoe het hierbedoelde a... gige wetsontwerp van tweeërlei kant bestreden ... door hen, wien het niet ver genoeg gaat in de ri... van Indië's zelfbestuur en door hen, die vreeze... al te groote voortvarendheid. Maar het biedt, w... algemeene lijnen betreft, een redelijke oplossin... opent toch de mogelijkheid voor een behoorlijke ... of een groot deel van de regeertaak voortaan in ... en onder „medezeggenschap van een „vertegen... digend lichaam" kan worden verricht, zonder d... bestendige, aan moderne eischen voldoende reg... beleid in gevaar komt.

Volgens het *Soerabajasch Hbl.* (7 Mei „... ijver") wordt den Volksraad in de periode t... 6 en 19 Mei verzocht: afdeelingsonderzoek van ... buitengewoon gewichtige *instellingsordonnan... provincie West-Java;* vervolgens zal de commis... voorbereiding voor de behandeling der *bedr...* zich met dit voor de financieele politiek, fundam... ontwerp mogen bezig houden, en voorts zullen d... twee dagen beschikbaar zijn voor het afdeeling... zoek van *het ontwerp kinder- en vrouwennach...* om van de voorbereidende behandeling van de... Kerkkamp, inzake *het verlofsreglement* te ... Niet onwaarschijnlijk valt binnen de periode, d... afdeelingsonderzoek der begrooting bestemd zo... ten zijn, reeds voor een deel de openbare beha... van deze, elk voor zich gewichtige en tijdrooven... werpen. Het wil het „S. H." voorkomen, dat de... stukken, die thans aan de orde zijn, te belang... om ze te beschouwen als een toets, tot welke k... inspanning de Volksraad wel zal kunnen word... wogen.

De *Java Bode* (12 Mei) acht beperking der *o... agenda* van de a.s. Volksraadzitting gewenscht ... tiseert al dat mondeling en schriftelijk overleg ... Volksraad. Het eigenaardige der thans aan de ... stelde zaken is, dat zij zich leenen tot practis... beknopte bespreking zoo goed als tot breedvo... litieke geloofsbelijdenissen. Maak het kort h... aldus besluit het blad — en houdt u aan de... zaken. Laten we deze maal geen „parlement... in den verkeerder zin van het woord. Vóór d... parlement (van *„parlare"* = spreken) in ... eeuw in Engeland gebruikelijk werd, heette d... dag: *Witenagemet,* of vergadering van de w... Die oude heeren hadden het bij het rechte e... zonder noodzaak is eene nabootsing van 't g... toe het tot veler wanhoop in het Westen g... in deze gelukkige Indische maatschappij v... van krachten.

Het *Bat. Nwsbl.* (7 en 12 Mei) en de *Java Bode* ... 7 Mei) wijden eenige artikelen aan *de Bestuurs... ming.* De *verkiezingen van kiesmannen* hebben ... begin Mei plaats. In de *Preanger* gebeurt zulk... de kiezers in een primitief hokje hun boo... laten deponeeren in de kokertjes, welke in de ... waren overeenkomende met de vlaggetjes, w...

didaten op hun kraagje gespeld kregen. Het voornaamste is om zooveel mogelijk knoeierijen en intimidatie tegen te gaan. In *Banten* worden de candidaten een rij geplaatst. Aan de kiesgerechtigden wordt verzocht hun candidaat aan te wijzen door achter deze te gaan staan. Derhalve zooals het gebeurt bij de dessahoofd-verkiezingen. Het gehalte der gekozen kiesmannen kan als bevredigend aangenomen worden; men kan van hen later verwachten, dat zij hun plichten zullen vervullen. Het zijn grootendeels gezeten burgers, hadji's, handelaren, rijke tani's en enkele tjoetaks.

Het aangeboden ontwerp eener *Indische Bedrijvenwet* (*De Loc.* 5 en 7 Mei) heeft ten doel het scheppen van de mogelijkheid om door middel van begrootingen en daarmede verband houdende rekeningen een inzicht te krijgen in de werkelijke financieele verplichtingen en uitkomsten der Landsbedrijven ten opzichte van de algemeene geldmiddelen.

Het *Bat. Nwsbl.* (7 en 9 Mei) bespreekt de hoofdzaken van de ontwerp-ordonnantie tot *wettelijke regeling van kinderarbeid en vrouwennachtarbeid in Ned.-Indië*. De *Java Bode* (7 Mei) acht het geen onderwerp, waarmede ons economisch leven staat of valt, maar beschouwt het als een sympathieke medewerking aan de collectieve pogingen van alle beschaafde landen om betere toestanden in de arbeiderswereld te verkrijgen. Het is geschikt om mede te werken aan het besef, dat de verhoudingen tusschen werkgever en werknemer naar algemeen humanitaire begrippen te regelen zijn. En het is zeker van moreele waarde, mede ten opzichte van de speciale positie, die de vrouw in Indië inneemt. Het ontwerp is tot stand gekomen door het feit, dat het lidmaatschap van den Volkenbond tevens dat van het internationaal bureau voor den arbeid te Genève inhoudt, en dat uit dien hoofde medewerking van alle leden gevraagd wordt tot het moduleeren van alle voorzieningen van het bureau naar de eischen van het land, waarin zij toepassing moeten vinden. De Memorie van Toelichting (zie ook „*De Loc.*" d.d. 7 Mei) zet dat omstandig uiteen. Trouwens, uit alles blijkt, dat men de speciale eischen, die Ned.-Indië stelt, niet uit het oog verloren heeft. Er is een zekere elasticiteit in de voorzieningen, waardoor b.v. speciale bedrijven uitzonderingsvergunningen kunnen krijgen bij dringende behoefte. Dit laatste waarborgt een soepele werking van de wet en beveiligt ons tegen doordrijverij. De gemiddelde Inlandsche werknemer kan zich gelukkig achten met deze Westersche gave en de werkgever behoeft niet bevreesd te zijn dat de voorziening hem in zijn bedrijf zoo zou kunnen schaden als dat in Europa het geval is.

Sabang vrijhaven.

Een ambtenaar stelde voor Sabang op te nemen in tolgebied. Er zijn geen weerspannige hoofden meer en *Sabang als vrijhaven* is er nog lang niet in geslaagd den Atjehschen handel van *Penang* af te leiden, zoodat de motieven van Van Heutsz inderdaad vervallen zijn. Men schrijft thans aan de *Deli Crt.* (16 Mei) dat er in dien tusschentijd een ander motief gekomen is om *deze vrijhaven te laten bestaan*. Sabang heeft zich allengs ontwikkeld tot een wereldhaven, een ernstige mededingster van *Colombo* en *Singapore*. En nu ligt het niet op den weg der Indische Regeering om die concurrentie te gaan bemoeilijken door de schepen, die er binnenloopen, te gaan lastig vallen met de zeer bezwaarlijke douane-formaliteit. Want een der krachtigste middelen om met genoemde buitenlandsche havens te kunnen concurreeren is juist de op de spits gedreven snelheid, waarmede men te Sabang bediend wordt. Daar mag dus in geen geval aan worden geraakt.

De *Deli Crt.* noemt het met den schrijver geen gelukkig idee van den ambtenaar en wijst nog eens op de *beteekenis van Sabang*. 's Lands kas profiteert wel degelijk van Sabang, ook al is het een vrijhaven en wel door *een participatiecontract*. Vervolgens citeert de „D. C." wat de heer *Elout*, die een reis door Indië maakt, over de beteekenis van Sabang, in het „Hbl." schreef: Het is een allergelukkigste eerste indruk, dien men door Sabang, van Ned.-Indië krijgt, — zoo schreef hij — „Van Indië's schoonheid èn van Ned.-Indische energie. En ook van de houding, die wij, als koloniale mogendheid, tegenover heel de wereld moeten aannemen: *vrijheid en openheid*. Want Sabang is een vrijhaven; men betaalt er geen in- of uitgaande rechten, zelfs ook, als men er komt bunkeren, geen havengelden en loodsgelden, niets dan de prijs van de kolen. Ondanks, of misschien mede daardoor, maakt men er goede zaken, waarvan 's Lands kas in ruime mate profiteert door een participatiecontract. In de creatie van Sabang zijn dan ook ten volle de woorden van Van Heutsz verwezenlijkt: „Voor een kleine mogendheid is elk koloniaal bezit een precair bezit, maar zij kan zich dit niet beter verzekeren, dan door aan de begeerige wereld te toonen, dat zij volkomen in staat is die bezittingen naar behooren te beheerschen en ten bate van het algemeen belang tot ontwikkeling te brengen. Dit dwingt eerbied af en ontzag en geeft aan derden de minste aanleiding hunne begeerige handen naar die bezittingen uit te strekken."

Sabang — zoo besluit de „D. C." — mag met recht genoemd worden „een eerste-klasse uiterst goed geoutilleerde bunkerhaven met reparatie-inrichting, een nationaal scheepvaartsteunpunt in het uiterst Westen van onzen Archipel", — gelijk de Gouverneur van Atjeh, de heer A. M. Hens, het deed uitkomen in zijn rede bij gelegenheid van het kwart eeuw-jubileum van de Sabangmaatschappij. Maar bovendien: een Oostersch prieel vóór de poort van Insulinde.

Naar Oude en Nieuwe Landen.

De heer *Zentgraaff* beschrijft in het *Soerabajasch Hbl.* (6, 7 en 8 Mei) in zijn laatste drie reisbrieven zijn *indrukken van Holland*. Hij realiseert de tekortkomingen en laat het laatste woord aan milder oordeel. Want er is ook veel goeds in het oude land, en ten slotte klinkt toch in ons aller hart „the call of the blood." Wat de gevoelens van Holland voor Indië betreft oordeelt hij ruim en dringt hij door tot de kern der kwestie; hij komt tot begrijpen en berusten in wat niet anders schijnt te kunnen. Hij wijst behalve op de natuurlijke onverschilligheid, welke buiten de niet-zakelijke relaties in Holland voor Indië bestaat, mede op de belastering van Indië, waarmede velen zich in Holland bezighouden. Het is, van Bas Veth tot de man-van-thans, een zeer lange rij geweest. Men mag toegeeflijk zijn voor de meer begrijpelijke vormen van onverschilligheid, tegen laster kan niet scherp genoeg worden opgetreden. Ook constateerde de schrijver in Holland een wilde klopjacht op „Indische menschen" en hun geld. En toch......!

De heer Zentgraaff heeft gereisd in het zonnige en artistieke Italië het levendige en geestige Frankrijk; onder gemoedelijke Duitschers, luchthartige Oostenrijkers, de ernstige Balkanvolken en zooveel anderen. Hij toefde in het land der Pharao's en dat, waarin de Christus wandelde. Hij zag er veel schoons, dat in de ziel bewaard blijft als: a joy for ever. Hij vond er de resten der oudste beschaving; mooi enthousiasme, ruimheid van opvatting, grootheid van gedachte en van dit alles had Holland weinig beter dan het tegendeel te bieden. En toch......! Toch heeft Holland, ons vlakke, kleine en natte Holland, iets, dat ge overal elders mist. Nergens vond de heer Z. iets, dat ons Hollandsch binnenhuis evenaart, het intieme interieur, waarin zij zich verschansen, die hun geluk beveiligen willen tegen den grooten vijand: het klimaat. Er zijn weinig volkeren, bij wie het familieleven tot zoo groote ontwikkeling kwam. Dit mooie familieleven vergoedt veel gemis; van de winteravonden gaat een zoete bekoring uit, welke ge elders vergeefs zult zoeken. Gelukkig hij, die er de koestering van kent...... Wáár, trekkende landgenoot — zoo vraagt schr. — vindt ge in den vreemde de rustige contemplatie, de degelijke ontwikkeling, het bezonken oordeel, dat den behoorlijk gesitueerden Hollander kenmerkt? Er is boven alles „*de roep van het oude Land*", er is het groot en algemeen contact door de taal, door het samengaan van belangen en opvattingen... er is zoo oneindig veel, dat ons, mopperend en klagend, tenslotte toch dit land doet verkiezen boven alles. In alle mooie hoekjes van Europa vindt ge Hollanders, goeddeels oud-Indischgasten, wien de vroegere zwerflucht nog niet geheel heeft begeven. Naarmate zij ouder worden, verzwakt bij de meesten — niet alleen — de bittere klacht tegen het land, dat hun niet bood wat zij ervan verwachtten. Om het meer van Genève, in het zuiden van Frankrijk, in België...... wáár zij neerstreken, tenslotte begint ook in hen te woelen het vreemde instinct der lokking van den geboortegrond, en zoo schuiven zij meer huiswaarts, de grenzen over, in den grooten kring der landgenooten. *In den regel* heeft de droom: te leven op één dier mooie plekjes, welke vooral voor den toerist zoo groote bekoring hebben, zeer vlug afgedaan. Dan domineert in uw ziel de roep van uw land, als de geheime drang, welke in het voorjaar den vogel de vleugels doet wenden, en alleen de zeer vereenzaamden, in wie het begrip „vaderland" niet meer leeft, blijven achter in den vreemde. Zóó deed zich het zonderlinge verschijnsel voor, dat schrijver het gemis aan Holland eerst voelde, nadat hij het een poos

had verlaten. Hij vond er zóó kostelijke dingen, dat ge er slechts zwijgend aan kunt denken, en de herinnering koestert in de stille uren als de mensch...... alleen is met zichzelf.

De reis ging voor den heer *Zentgraaff* weer Oostwaarts. Hij besluit: Als de vuurtoren van Poeloe Bras u in een zwoelen tropenavond de eerste vriendelijke knipoogjes geeft van Indië, denkt ge met gemengde gewaarwordingen aan het land dat ge verliet... en dàt waarheen ge reist. Ge kunt niet zoo vlug de balans opmaken. Zeer vele indrukken kristalliseeren in u, en ze blijven u eeuwig schoone herinneringen. Ge ziet met eenige vrees naar Indië. Dit bleef immer hetzelfde, doch er is in u iets veranderd; ge hebt de dualistische psyche van hen, die heel lang in de tropen leefden, en wier verlangen altijd schommelt tusschen het boeiende, fantastische Oosten en het intieme, geestelijk hooge Westen. De tijd doet meestal het evenwicht hervinden, en immer, denkt ge aan uw reis een schat van kostelijke impressies, van nieuwe gedachten, en verinniging van het gemoed.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het verzoek aan de Nederlandsch-Indische Regeering van den uit Ned.-Indië verwijderden communist Tan Malakka, om, wegens gezondheidsredenen, naar Indië te mogen terugkeeren.

III (Slot).

Een rechtvaardige strafrechter behoort vergiffenis te schenken aan een politiek veroordeelde, wanneer hij — onder erkenning van schuld — de belofte aflegt zich daaraan niet meer te zullen schuldig maken en zoodoende tegemoet komt aan de bedoeling van de Strafwet.

En, waar men in den oorlog de gewonde politieke tegenstanders behoorlijk verzorgt, daar is het niet meer dan voegzaam edelmoedigheid te toonen aan den zieken en in moeilijke omstandigheden verkeerenden politieken tegenstander Tan Malakka.

Op grond van deze overwegingen, is het, naar de meening voorkomende in de „Sedio-Tomo", een regeeringsplicht het verzoek toe te staan.

Aan de hand van de in de reeds genoemde Inlandsche nieuwsbladen vermelde opmerkingen en bezwaren met betrekking tot de inwilliging van het verzoek, wordt in de „Sedio" ter ontzenuwing daarvan nog opgemerkt, dat de vraag waarom de adressant zijne genezing zoekt in Ned.-Indië en niet in Davos, weinig terzake doet, aangezien een zieke en zeker een longlijder de genezing zoekt ter plaatse waar hij dit wenscht en waar hij de geneesmiddelen voor zijne ziekte kan vinden.

De gemaakte opmerking dat de adressant zoo gaarne naar zijn land wil terugkeeren en toch met geen enkel woord rept van liefde voor zijn land, volk en familiebetrekkingen, geeft aanleiding tot de beschouwing, dat de heer Tan Malakka zich rekent te behooren tot de groep der internationalisten, die aan geen land de voorkeur toekennen en alle Communisten, op gelijken voet, als kameraden beschouwen.

Doch deze leerstelling is onjuist omdat zij is in strijd met de menschelijke natuur, welke op het tegendeel wijst.

Op politiek terrein moge adressant zich internationaal beschouwen, doch zijne natuur kan dat niet zijn en is het dan ook niet.

Doch dan rijst de vraag, welke de reden kan zijn waarom hij niet verzoekt naar zijn eigen land, d.i. Sumatra, te mogen terugkeeren?

Het antwoord op die vraag kan zijn:

1º. dat het levensbestaan op Java goedkooper is dan op Sumatra;

2º. dat op Java meer kameraden zijn dan op Sumatra;

3º. dat de familieleden op Sumatra hem gemakkelijk op Java kunnen bezoeken.

Bij sub. 2 valt het op, dat daarbij melding wordt gemaakt van de mogelijkheid, dat in de verklaring zijner politieke activiteitsbeperking het eiland Sumatra niet is begrepen, hetgeen bij sommigen het vermoeden heeft doen ontstaan dat men onderwerpelijk te doen heeft met eene listigheid van adressant en dat het verzoek op dien grond niet kan worden toegestaan.

Doch daartegenover staat de meening van anderen, die in adressant eene vertrouwbare en eerlijke politieke persoonlijkheid zien, die nakomt hetgeen hij zegt en belooft en om die reden hopen, dat het verzoek zal worden ingewilligd.

Bij dit verschil van inzicht wordt eene zuivere objectieve beschouwing van het verzoek het beste geacht, met terzijdestelling van wellicht partijdige en pers...lijke meeningen.

Blijkt het, na inwilliging van het verzoek, da... adressant in gebreke blijft te voldoen aan hetgee... heeft beloofd of aan de voorwaarden, welke hem... gesteld, dan is de regeeringsarm sterk genoeg om... wegens die ontrouw te straffen en de volksbelang... behartigen.

Edelmoedigheid en rechtvaardigheid eischen in a... elegenheid de inwilliging van het verzoek, en... nemen aan de bevolking de bewering, dat de R... ring de volksbeweging tegenwerkt.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Is het herstel van de Keizerlijke dynastie voor China noodzakelijk?

III (Slot).

Evengoed als de menschen hunne kleedij verwis... naar gelang van de jaargetijden, kan een land zij... stuursvorm veranderen overeenkomstig de daarin ... schende toestanden.

En zoo is het ook in China.

Wanneer een Constitutioneele Monarchy in dat ... zal zijn tot stand gekomen en een vorstentelg de ... zal hebben ingenomen op den Drakentroon, eers... zal de rust in China terugkeeren en kan het zic... dezelfde wijze ontwikkelen zooals in andere land... geschied.

Het komt er minder op aan welke persoon als h... van den Staat op dien zetel zal plaats nemen, mi... worde geëerbiedigd door het volk en aan dat vol... Chineesche stamgevoel wete bij te brengen.

Tegen het vormen van eene nieuwe Dynastie be... geen bezwaar, doch geen der tegenwoordige leide... China beschikt over voldoende gezag en macht om... de vorming van zulk eene nieuwe Dynastie in... merking te komen.

Het hoofd van den Staat zal zich boven de pa... moeten stellen en het is om die reden dat de sch... de meening is toegedaan, dat het goed zoude zijn ... heer Hsuan Tung, die bij de vreemdelingen bekend... als „de Kleine Keizer" op den Drakentroon plaat...

Natuurlijk kan men de tegenwerping maken d... revolutie overeenkomstig den volkswensch tot sta... gekomen en het Chineesche Vorstenbestuur der ... chu's heeft opgeheven, doch men kan die bezware... zenuwen door te wijzen op het feit, dat in zo... Westersche landen de Dynastiën toch ook van v... den oorsprong zijn, zooals in Engeland, Grieke... Noorwegen, België, Bulgarije, Roemenië enz.

Eene vreemde Dynastie heeft China evenwel ... noodig.

Stond dat land reeds zoovele malen onder vre... invloeden, het heeft ook vele malen, langs vredeli... den weg, invloed op andere streken uitgeoefend.

China is zulk een uitgestrekt land en heeft zulk... talrijke bevolking, dat men mag aannemen dat... vreemdelingenelement daar in zal opgaan.

China onder een Chineeschen vorst, beteekent... welvaart en eensgezindheid in het land.

China onder een republikeinschen regeeringsvorm... teekent voor het volk verdeeldheid, verarming en... en maakt het tot slachtoffers van een strijdvoe... groep.

Het Indisch Bestuur tegen de Extremisten.

I.

Op de vergaderingen van den Landvoogd m... Hoofden van Gewestelijk Bestuur, zoo schrijft d... soon, die zich „Tj. K." teekent, in de „Perniagaän... 30 Januari 1925, zijn, onder meer, ook de maatr... besproken, welke genomen zouden worden, ten ... de overmoedige beweging der Communisten in ... Indië den kop in te drukken.

Sedert die maatregelen werden toegepast, twijfel... schrijver echter terstond aan de uitkomsten daar... geloofde hij niet dat zij zouden leiden tot eene ... ling van de bedoelingen, welke men zich heeft ... steld en die de strekking hebben, in het belang ... rust en orde, het volk te onttrekken aan de schad... invloeden van de Communistische leerstellingen.

Dat de Regeering bij dat inzicht gebruik maakt ... den sterken bestuursarm is verklaarbaar, doch ... het duidelijk, dat daarbij grenzen zijn, welke men ... moet overschrijden en dat aan het gezag helder ... oogen moet staan of de genomen bestuursmaatre... effect zullen hebben of wel gematigd moeten word...

schrijver wil zich niet partij stellen noch voor het …uur, noch voor de Communisten, doch meent wel recht te hebben ten deze, in het belang van allen, een en ander ter ernstige overweging in het midden …ogen brengen, ook al ter voorkoming van het feit …men eensklaps voor schadelijke gevaren komt te …, welke vele verwoestingen kunnen aanbrengen en onherstelbaar zouden kunnen zijn.

…schrijver hoopt om die reden dat zijne motieven …verkeerd zullen worden begrepen en dat er geene …gissingen zullen plaats hebben omtrent zijne be…lingen als hij misschien zich te sterk uitdrukt over …alde handelingen van landsdienaren van een zeke… tak van dienst.

(Wordt vervolgd.)

…st- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Vrije Arbeid.

…de Mei-afl. van dit maandschrift publiceert Marie …—Soer persoonlijke herinneringen aan Raden …g Kartini (met portret). „Al is het nu reeds twintig …geleden dat Kartini stierf, haar werk, dat wat zij …tte en tot stand bracht, persoonlijk en door haar …ed, dat leeft en zal blijven leven. Ze was een baan…ster, en is haar Inlandsche zusters tot een niet te …ten zege geweest.

…dat lang niet iedereen, ja zelfs betrekkelijk weinigen …, wie Kartini eigenlijk is, welk groot en edel doel …streefde en bereikte, wil ik hier een en ander van …persoon en haar arbeid vertellen. Zeven jaar was …t haar samen, zag haar van kind tot meisje en jonge …w opgroeien. Zij noemde mij „Moedertje" en werd …lief als een eigen dochter bijna."

…t deze woorden opent Mevr. v. Ovink—Soer haar …pathieke bijdrage over een Javaansche Regenten…ter, die tot haar (helaas vroegtijdig ingetreden) dood …eden heeft voor de verheffing van de Javaansche …w.

…etzelfde Nr. bevat nog het slot van Dr. Thierfelder's …vage: Op reis in Nederl. Nieuw-Guinea naar de …ven-Digoel-rivier, waar kannibalen en koppensnellers …en. De hr. H. F. Tillema geeft een naschrift, met de …lle ons in een volgende afl. een en ander te zullen …deelen over het mooie werk door Dr. Th., geholpen …r zijn echtgenoote, de Missie en het Bestuur, verricht …bate van den Papoea.

Wederinvoering der lijfstraffen?

…der dit opschrift plaatst de hr. J. F. C. Nienhuis, …hoofd van het gevangeniswezen in Ned.-Indië, in het …Nr. van het Maandblad voor berechting en reclas…ng van volwassenen en kinderen, eene bijdrage naar …iding der stemmen die in den laatsten tijd hier te …e zijn opgegaan, welke de wederinvoering der lijf…felijke rechtspleging aanprijzen.

…n dienste van die voorstanders doet de schr. enkele …rikwekkende grepen uit de Indische rottingstraf…lijk, welke als middel om de orde en tucht onder de …angenen te handhaven tot op dezen dag behouden is …, geregeld wordt toegepast.

…een de hr. Nienhuis schrijft maakt een diepen in… en het is te hopen dat zijn artikel niet alleen de …landers hier te lande zal bekeeren, maar ook, en in …erste plaats, dat het er toe zal bijdragen om de …chonteerende lijfstraffen in sommige Indische ge…nissen toegepast, hoe eer hoe beter tot het verleden …en behooren, opdat voor de rottingstraf in Indië zal …en gelden hetgeen Prof. Blok zoo treffend heeft …d:

…at in vroeger tijden volkomen te goeder trouw den …digers als een gerechte vergelding werd aangedaan, …aan kunnen wij alleen sidderend terugdenken."

…rte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

…Nr. van 1 Mei brengt o.m. het slot van het over…t van de productenmarkt gedurende het eerste kwar…van 1925, en eveneens het laatste gedeelte der ge…s over den invoer van manufacturen in de belang…e Java-havens gedurende 1921—1924.

Kamoes' Arab-Melajoe.

…der dezen titel verscheen, als uitgave van het Bureau …de Volkslectuur te Weltevreden, het eerste deel van …Arabisch-Maleisch woordenboek, samengesteld door …Moehammad Fadloellah en B. Th. Brondgeest. Het …gaat tot de helft van de ra(r), is met flinke duide…letter gedrukt, de pagina (in mediaan-formaat), in …kolommen verdeeld.

Toespraak van Dr. J. C. Koningsberger.

Den 3en dezer heeft Dr. J. C. Koningsberger, voorzitter van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van K. en W., in een vergadering van dat genootschap een toespraak gehouden over de verhouding tusschen Nederland en Indië, beschouwd van natuurwetenschappelijk standpunt, welke in druk is verschenen. Indien de plaatsruimte het toelaat komen we in een der volgende Nrs. van het K.W. op deze belangwekkende redevoering terug.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 6 (10 Juni). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg), door N. — Het ijkwezen in Ned.-Indië, door J. R. van Beek (met belangwekkende illustraties, waaronder een voorstelling van een Indische weegschaal op een relief van den Boroboedoer). — De nieuwe Protestantsche Kerk te Bandoeng(met ill.), door M. E. R. —Schetsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 24 (12 Juni '25). Het verpakken van palmolie, door ir. H. N. Blommendaal. — De handel van Nederland met Ned.-Indië, gedurende 1924. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van literatuur over rubber.

Indonesia Merdeka.

Inhoud van jaarg. 3, No. 3 (Mei '25). Aan de Indonesische jeugdbeweging. — Hoog de solidariteit. — Leven is strijden. — De taak van den huidigen Indonesiër. — De beteekenis van onze idee.

De Indische Loods.

No. 18 (van 15—21 Mei) bevat o.m. De nieuwe wet op de Staatsinrichting. Kort overzicht der wijzigingen. — Indië onder de volken. — Indië's reputatie. Verkeerde voorlichting in het buitenland. — Desa-misbruiken. II. Belasting-inning.

Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 14 (12 Mei). De wet op de staatsinrichting van Ned.-Indië en de Tweede Kamer. — Provinciale en Regentschapsraden. Losse opmerkingen. — Verzoekschrift van ingezetenen uit de afd. Banjoewangi aan den Resident van Besoeki (naar aanleiding van het rekest der Handelsver. Amsterdam, om haar in erfpacht af te staan een complex gronden in genoemde afd.). — Gedachten na 20 Indische dienstjaren (vervolg).

De Indische Gids.

Inhoud der Juni-afl. De opiumconferenties te Genève, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Kaarteeringen ter registratie evan het Inlandsch grondbezit, door J. L. Lamster. — Slotwoord, door J. van Roon. — Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden, IV, door M. Nittel-de Wolff van Westerrode. (IV. Noenoeng's huwelijk). — De zelfbesturende landschappen in de Residentie Timor en Onderhoorigheden, door L. J. van Dijk (opsomming van de namen dier landschappen en hunne bestuurders). — Indië en de Nederl. volksvertegenwoordiging, door Mr. J. J. van Bolhuis. — Varia. — Revue van brochures en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur.

Chung Hwa Hui Tsa Chih.

Het jongste Nr. van dit tijdschrift der in Nederland verblijvende Chineezen is in hoofdzaak gewijd aan de nagedachtenis van wijlen hun vriend en raadsman, Mr. P. H. Fromberg Sr. Het bevat zijn portret en verschillende artikelen, waaruit de waardeering en vereering zijner nagedachtenis tot uiting komt.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van 9 Mei '25 (No. 45). Het Taylorsysteem toegepast in den landbouw, door B. J. Hagreis. — Uitkomsten van een proef met het ontvezelen van Hibiscus sabdariffa altissima (roselle). (Korte berichten uitgaande van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw, No. 44), door L. Koch. — De Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer (naar aanleiding van het 12½-jarig bestaan dier instelling). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkten.

Archief voor de Koffie Cultuur.

In navolging van het Archief voor de Suikercultuur en dat der Rubbercultuur, wordt thans door de Koffie-Proefstations in Ned.-Indië het Archief voor de Koffiecultuur uitgegeven. Het eerste Nr., gedateerd 1 April '25 is te Soerabaja, bij E. Fuhri en Co. verschenen.

Dr. Rutgers, de Directeur van Landbouw, zegt in eene Voorrede o.m., dat de verschijning van dit Archief

wederom een stap vooruit in de ontwikkeling van het proefstation-wezen in Ned.-Indië beteekent, een stap vooruit, eenerzijds in de richting van specialisatie en differentiatie, anderzijds de richting van samenwerking en unificatie, door beiden in de richting van verhoogde efficiency. Ten slotte noemt schr. het een verblijdend verschijnsel, dat de oudste onzer groote cultures, waarvan de vroegere literatuur zoo hopeloos verspreid ligt, thans ook een eigen orgaan heeft gekregen. De combinatie die tot de uitgifte besloot, is een waarborg voor de soliditeit van deze nieuwe onderneming.

Dit eerste Nr. bevat een artikel van Dr. K. Friederichs: Drie jaren koffiebessenboeboek (Mededeelingen van het Koffiebessieboeboek-Fonds). — Wortelziekten van de koffie (een nieuwe schimmel, Polyporus rubidus Berk), door Dr. A. Steinmann (Mededeelingen van het Rubber Proefstation West-Java).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 9 (1 Mei). Bespuiting en bestuiving (vervolg), door Dr. C. J. J. van Hall. — De nieuwe rupsenplaag in de Mimosa invisa.... en de tabak? (Een naschrift bij het artikel van J. C. van der Meer Mohr), door Dr. L. Fulmek. — Koffiestatistieken, door Dr. A. J. Ultée. — De Inlandsche aardappelteelt op de hoogvlakte van Pengalengan. Een landbouw-economische studie, door Dr. H. Z. — Bemestingsproeven, door Th. G. E. Hoedt. — De suikerproductie.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Maart-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Geschiedkundig overzicht over de wijze van beheer en exploitatie der djatibosschen in de afdeeling Goenoeng Kidoel der residentie Djokdjakarta, door H. Bellers. — Nog eenmaal: „Land- en boschbouw in Palembang", door D. J. G. van Setten. — Een kort antwoord op het artikel van den hr. D.J. G. van Setten „Nog eenmaal: Land- en boschbouw in Palembang", door A. Thorenaar. — Aardschuivingen (naar aanleiding van de aardbeving bij Wonosobo), door W. Zwart. — Ringen van djatibosschen in 1686 (uit het Koloniaal Archief), door E. H. B. Brascamp.

De Waterstaatsingenieur.

De April-afl. opent met een waardeerend artikel van ir. C. A. E. van Leeuwen, gewijd aan de nagedachtenis van ir. Pieter Lambertus Blanken (met portret). — Verder bevat de afl. o.m. een uitvoerige studie van ir. W. F. Eijsvoogel over het Goeng-gebied (gelegen in de dichtbevolkte vlakte aan de Noordkust van Java bij Tegal), als type van een irrigatie-werk met niet gescheiden aan- en afvoer en meermatig gebruik van het water.

* * *

Over land en zee. Schetsen en stemmingen van een wereldreiziger, door Dr. Herman ten Kate. (Met Voorbericht van Joh. F. Snelleman). (Zutphen, W. J. Thieme en Cie). Met platen.

Het 8e hoofdstuk van dit zeer interessante reisboek bevat des schrijvers indrukken van een reis over het eiland Soemba in 1891, toen nog zoo onbeschaafd, dat de schr. ergens de aanteekening maakt: „Onderweg pikte ik een paar menschenschedels op, die in het geboomte hingen."

De rechtskennis van den ingenieur. Vierde deel: Onteigening en eigendomsbeperking in Nederland en Nederland en Ned.-Indië, door Mr. Dr. K. H. Beyen. Bewerkt in opdracht van de vereeniging van Delftsche ingenieurs. (Amsterdam, L. J. Veen).

De vrouw en haar kind in de tropen. Infectie-ziekte. De scheiding tusschen ouders en kinderen, door Arts E. H. Hermans. (De Indische Post, 2 Mei '25).

Nationaal Christendom op Java, door H. Kraemer (vervolg). (De Banier, 24 April en 1 Mei '25).

The life after death in Oceania and the Malay Archipelago, by R. Moss. (Oxford, Clarendon Press).

Spelling van (Indische) aardrijkskundige namen, door R. v. I. (Neerlandia, Juni '25).

Beginselverklaring en werkprogram van Boedi-Oetomo. — De tegenstelling tusschen Oost en West. Een misverstand. (De Taak, 8 April '25).

Description of fish otoliths from the tertiary formations of Atcheen, Northern Sumatra, by G. Allan Frost. (Dienst van den Mijnbouw in Ned.-Indië. Wetenschappelijke Mededeelingen No. 2).

Post-, Telegraaf- en Telefoongids voor Nederl.-Indië. 29e jaargang 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1925, No. 18 en 19. (Bureau voor de Volkslectuur, Weltevreden, afd. Pers).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand April 1925. Samengesteld door Kantoor voor Chineesche zaken. (Weltevreden, Drukk. Volkslectuur).

Herziening van het Regeerings-Reglement van Suriname. (Beschouwingen naar aanleiding van het verslag van de Commissie-Staal), door A. T. Oliviera. (Met noodige aanvulling overgedrukt uit „De West"). (Paramaribo, J. H. Oliviera).

Eerste begin van den R.K. Godsdienst op de eilanden. Naar herinneringen van Justinus Melau, den stam der Renjoets, beschreven door Pr. J. van den Bergh (vervolg). (Annalen Missiehuis Tilburg, Juni

Regenwaarnemingen op de tabaksondernemingen Sumatra's Oostkust in 1924. (Meded. van het Deli-Proefstation, 2e Ser. No. 39).

Suriname.

Op de vraag in het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting daan omtrent de westgrens van Suriname — zie vorig nummer — heeft de Minister van Koloniën antwoord:

„Ten aanzien van de westelijke grens van Suriname bestaat voor den ondergeteekende geen onzekerheid. Zooals hij reeds in zijne Memorie van Antwoord betreffende deze begrooting aan de Tweede Kamer heeft opgemerkt, zou van uitgifte van concessies tusschen de New River en de Coeroeni onzerzijds geen sprake kunnen zijn."

Op de opmerking van de Eerste Kamer dat uit antwoord van den Minister (*Handelingen* der Tweede Kamer zitting 1924—1925, blz. 2030) schijnt te moeten opgemaakt „dat de zaak toch niet geheel in orde heeft Zijne Excellentie stiekum het stilzwijgen waard.

Daar wij hopen en verwachten dat de Eerste Kamer bij de openbare behandeling van de begrooting op aangelegenheid zal terugkomen, achten wij het ondienstig hier zoo kort mogelijk uiteen te zetten het om gaat:

In 1899 kwam te Parijs een scheidsgerecht bijeen dat in opdracht had de grens tuschen Venezuela en Britsch Guiana vast te stellen. Onbegrijpelijkerwijze ging het scheidsgerecht zijn mandaat te buiten en ook de grens aan tusschen Brazilië en Britsch Guiana waartegen Brazilië onmiddellijk protesteerde. het scheidsgerecht deed meer: het vervolgde de grens van Britsch Guiana „jusqu'à la source du Corantijn appelée rivière Cutari". Deze rivier was n.l. Schomburgk als de bronrivier van de Corantijn op door hem vervaardigde kaart geteekend en sedert de grens tusschen Suriname en Britsch Guiana schouwd. Maar in 1871 had Barrington Brown, een regeeringsopdracht had, de New River ontdekt, die naar zijne nauwkeurige opmetingen „fully the size" had van de rivier die tot dusverre als voortzetting van de Corantijn was beschouwd, which really is only a branch".

Deze belangrijke ontdekking was, naar het schijnt, aan onze Regeering onbekend gebleven, maar uit Suriname daarop de aandacht werd gevestigd, gaf onze Regeering aan de Britsche Regeering te nen, „dat de uitspraak van het scheidsgerecht zins kon praejudicieeren op onze rechten, om de River als grens tusschen de beide Guyana's te schouwen."

De Britsche Regeering maakte een afwijzend maar de gronden waarop dit geschiedde zijn niet gedeeld aan de Staten-Generaal, zonder wier goedkeuring niet beslist mag worden over grenskwesties.

Hoe zijn *„onze rechten om de New River grens te beschouwen"* op eenmaal zoek geraakt?

In zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer betreffende zijne begrooting voor 1913 kwam plotseling de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Mr. de Marees van Swinderen, met de volgende verbijsterende verklaring den dag:

„De opmerking dat uit de laatst bekende nasporingen zou gebleken zijn, dat de New River de eigenlijke Corantijn is en diensvolgens de grens zou vormen tusschen Suriname en Britsch Guyana, berust op historische dwaling. Integendeel is het op gronden van

...chen en volkenrechtelijken aard in overeenstemming met de Britsche Regeering als een uitgemaakte zaak te beschouwen, dat die grens wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Cutari-Curuni, op welken waterloop in zijn geheel toepasselijk zijn de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren geldende."

Jarenlang hebben de Staten-Generaal te vergeefs getracht te weten te komen *hoe* die „overeenstemming" met de Britsche Regeering verkregen was, totdat Minister de Graaff in het vorige jaar vierkantweg de verklaring van Minister de Marees van Swinderen loochende: de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden behoort tot het Nederlandsch gebied. Dus *geen sprake* van de „gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren geldende".

Na het afwijzend gebaar van de Britsche Regeering hebben opvolgende Regeeringen geen aanleiding gehad om sindsdien op deze aangelegenheid terug te komen." Dus *geen sprake* van „overeenstemming met de Britsche Regeering."

Bij zulk een formeele tegenspraak zonder meer kan het niet blijven. Zijne Excellentie zal bij nadere overweging en bestudeering van de zaak inzien dat de Eerste Kamer gelijk heeft met de boven aangehaalde opmerking *„dat de zaak toch niet geheel in orde is."*

Wij zullen geen concessies uitgeven in het gebied tusschen Coeroeni en New River. Zeer juist! Wij moeten eerst aan de Britsche Regeering voorstellen om gezamenlijk de bronrivieren te exploreeren ten einde uit te maken of Brown's ontdekking juist is en dus de New River de grens moet uitmaken.

Maar wat zou Minister de Graaff er van zeggen wanneer het Bestuur van Britsch Guiana er toe overging, *op grond van de verklaring van Jhr. de Marees van Swinderen*, concessies uit te geven op eilanden in de Corantijn, ten westen van de Thalweg? Immers zijn al die eilanden, volgens Minister de Graaff, Nederlandsch gebied.

Ten slotte een vraag: behoort deze geheele kwestie van de grensscheiding niet eerder thuis bij den Minister van Buitenlandsche Zaken dan bij dien van Koloniën?

* * *

Uit de **Memorie van Antwoord** willen wij hier nog de volgende belangrijke verklaring van den Minister aanhalen:

„De uitspraak van vele leden, dat zij den grooten landbouw voor den bloei van Suriname van de meeste beteekenis achten, wordt door den ondergeteekende geheel onderschreven; hij gaat zelfs verder en neemt te dien aanzien het standpunt in, dat een goed rendabele groote landbouw de onmisbare voorwaarde is voor duurzamen voorspoed van het gewest. Voor zoover de ondergeteekende tot oordeelen bevoegd is, wil het hem voorkomen, dat inzonderheid voor op moderne leest geschoeide suiker-ondernemingen in meerdere opzichten gunstige omstandigheden aanwezig zijn. Doch ook voor den verbouw van de overige in het Verslag vermelde tropische cultuurgewassen en voor den houtkap schijnt hem de belangstelling van den grootondernemer gerechtvaardigd."

* * *

Het ministerie van buitenlandsche zaken maakt bekend, dat op 30 Mei 1925 te Genève heeft plaats gehad de nederlegging in de archieven van den Volkenbond van de Nederlandsche acte van bekrachtiging van het verdrag met bijbehoorend protocol ter vereenvoudiging van douaneformaliteiten (St.bl. 1925 no. 118).

Overeenkomstig art. 26 zal het verdrag voor Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao in werking treden op 28 Augustus 1925.

Curaçao.

Maracaibo.

„Handelsberichten" van 21 Mei 1925 heeft een zeer belangwekkend rapport van den Nederlandschen viceconsul te Caracas gebracht over „de opkomst van het Maracaibo-district als gevolg van de ontwikkeling der petroleumindustrie."

In de *inleiding* lezen wij, dat de olieproductie in dit district reeds meer dan 5000 ton daags bedraagt, en voor de naaste toekomst een groote uitbreiding verwacht wordt. Maracaibo is verreweg de voornaamste havenplaats en het belangrijkste economische centrum van Venezuela. Haven en stad maken echter slechts den indruk van een tweederangs Zuid-Amerikaansch havenstadje, omdat, zooals men weet, door de verschillende ondiepten, die den toegang versperren, slechts kleine schepen met geringen diepgang op de reede liggen. Maar die schepen, van La Guayra en Curaçao, zijn steeds vol, voor vele passagiers zijn geen hutten beschikbaar. De hotels zijn slecht en overdreven duur; de openbare instellingen zijn bekrompen gehuisvest. Eigenlijk is de snelle ontwikkeling de plaats boven het hoofd gegroeid. Evenwel zijn ontwerpen voor verbeteringen gemaakt, maar bij de uitvoering daarvan zal rekening gehouden moeten worden met het tijdelijk karakter van de ontwikkeling en vooruitgang, begrensd door de uitputting der petroleumlagen.

Volgt een overzicht van den *stand der petroleumontginning*, onzen lezers goeddeels bekend. De Caribbean Petroleum Cy., behoorende tot de Royal Dutch-Shell-groep, mag als de pionier der Venezolaansche petroleumindustrie aangemerkt worden. Wel begonnen kort na deze ook andere ondernemingen, doch deze werden door den oorlog in hare ontwikkeling belemmerd. Twee jaren geleden boorde de Venezuela Oil Concessions Ltd., ook onder contrôle der Royal Dutch-Shell, in het veld La Rosa, onverwacht een spuitende wel aan. Deze olie heeft wel een laag benzinegehalte, maar heeft het voordeel, dat zij in de onmiddellijke nabijheid van het meer van Maracaibo is gelegen, wat aan de verscheping ten goede komt.

Andere maatschappijen volgden, o.a. de Lago Oil Corporation. De kleinere ondernemingen bepalen zich in hoofdzaak tot exploratie-arbeid, om, indien hare concessies productief blijken te zijn, deze aan de grootere maatschappijen over te doen.

Over den *invloed van de vestiging der petroleummaatschappijen op het maatschappelijk leven* en over het *buitenlandsche personeel in dienst der petroleummaatschappijen* handelen de volgende paragrafen. Wij vermelden daaruit, dat bij de drie tot de Royal Dutch Shell-groep behoorende maatschappijen, die zich onder één beheer bevinden, het technische personeel voor een groot deel uit Nederlanders en het administratieve hoofdzakelijk uit Engelschen bestaat.

(Wordt vervolgd.)

Prof. Kielstra.

Ook op Curaçao is de Wageningsche hoogleeraar, die Suriname bezocht, geweest. Evenwel slechts op doorreis, zooals wij uit de „Amigoe" begrijpen.

Stoomwasscherij.

De heeren A. Badaracco en P. Gorsira hebben een stoomwasscherij laten bouwen op het Rif bij de ijsfabriek. „Een heel modern ingerichte stoomwasscherij zal 't worden," schrijft de „Amigoe". „De stoomketel is in Engeland besteld en de wasscherijmachines van Duitsch fabrikaat kunnen spoedig hier verwacht worden. Met de installatie zal dan terstond een begin worden gemaakt.

Zulk een moderne inrichting was op Curaçao hard noodig. Vooral de stoomschepen klaagden voortdurend, dat zij op dat punt hier niet konden geholpen worden."

Aruba.

De „Amigoe" schrijft:

„Den 20en April was het een vreugdedag voor San Nicolaas, de toekomstige zetel van *the Lago*. Van het *White House*, de tegenwoordige voorloopige residentie der employé's dier Mij., wapperde de bekende driehoek-rood-wit-blauwe Mij.-vlag.

Aan de oude steiger van de *Aruba Phosphaat Mij.*, die onder leiding van Mr. Levit met een 20-tal werklieden grondig gerepareerd werd, lag op dien dag het ss. *Francunion* gemeerd, volgeladen met planken, bestemd om daarmede de eerste werkzaamheden te beginnen.

Een 20-tal andere werklui zijn bezig het land schoon te maken, ruïnes op te ruimen, enz.

Deze werklieden verdienen *f* 2.50 daags zonder den kost of *f* 2.— daags met inbegrip van den kost.

Voor Aruba een mooi dagloon, vooral nu ze op hun eigen land werken in de nabijheid van hun eigen gezin.

The Lago van Aruba staat onder directie van Mr. R. Rodger."

Zoo heeft de vestiging der „petroleum" op het eiland nog dit voordeel, dat er ook juristen komen!

Huisvlijt.

Het zesde werkjaar van wijlen mevrouw Helfrichs stichting is achter den rug.

Wij ontleenen aan het jaarverslag het volgende:

De omzet in de kolonie mag dit jaar zeer bevredigend genoemd worden: daartoe hebben vooral bijge-

UTRECHT.

dragen de verschillende toeristenbooten, die ons eiland in het afgeloopen jaar hebben bezocht. Als naar gewoonte hadden de struisveeren van het *„Albertina-park"* veel aftrek.

De bepaling, dat door de vergadering een lid wordt aangewezen, dat met den Voorzitter van het Ondersteuningsfonds *Nederlandsche Antillen* en met den Voorzitter van de *Groep Ned. Ant.* van het Algemeen Nederl. Verbond deze rekening en verantwoording naziet, werd, aangezien de vereeniging geenerlei steun ondervindt van genoemde vereenigingen, gewijzigd als volgt: „door de vergadering worden drie leden aangewezen, die deze rekening en verantwoording nazien." Bijgevolg werd de rekening en verantwoording der penningmeesteres door de commissie daartoe benoemd nagezien en tevens goedgekeurd.

De inkoopwaarde der artikelen bedroeg op 31 December 1924 *f* 9374.33, waarvan toen nog aanwezig voor *f* 3306.89. Het batig saldo bedroeg *f* 6085.80½ tegen in 1923 *f* 4808.41½.

Cuba-emigranten.

Het juiste aantal blijkt hooger te zijn dan wij opgaven. Meer dan 1000 emigranten zijn nog niet teruggekeerd en wel: van Willemstad 148, overig Curaçao 569, Aruba 254 en Bonaire 78.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De doodstraf uitgesproken en voltrokken.

Op 3 December 1816 werd door den Raad van Civiele en Crimineele justitie op Curaçao George Calus, alias Antonio Roses, opd 24 jaar, geboren te Triest, zeeman, gediend hebbende aan boord van de Noord-Amerikaansche brigantijn Hypomenes, liggende in de haven, wegens moord op Nicolaas Anderson, op 17 Nevmeber 1816 gepleegd, veroordeeld „om gebragt te worden ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele Justitie te doen, en aldaar aan den scherprechter overgeleverd, om met de koorde aan den galg gehangen te worden, dat er de dood navolge, voorts dat het lichaam naar de kreek zal worden gebragt om aan de aldaar staande galg gehangen te worden, om door de lugt en het gevogelte te worden verteerd, en dat het moordgeweer waarmeede hij gedetineerde en gedaagde den overledene Nicolaas Anderson, op zo eene gruwelijke wijze van het leven heeft beroofd, aan de galg aldaar zal worden vastgemaakt......"

Twee dagen later werd het vonnis voltrokken.

De Cur. Crt. 7 Dec. 1816.

Uit den Verren Vreemde.

Het Marokko-wespennest.

Vóórdat de Marokko-kwestie in de Fransche Kamer de agitatie had gebracht, die Painlevé naar Marokko heeft doen vliegen, werd er in deze rubriek op gewezen, dat aan den inval van Abd el krim in het Fransche protectoraat-gebied veel meer vast zat dan men van Fransche zijde wilde inzien of erkennen. 't Zou, zoo werd van die zijde verklaard, niet heel veel moeite kosten om de ingesloten posten te ontzetten en Abd el krim dan ook verder weer buiten de grenzen terug te dringen. Nu is dit op zich zelf al niet meegevallen, maar wij hebben nooit aan de mogelijkheid van het met succes volvoeren van de hiertoe noodige operaties getwijfeld. Hierdoor zou echter, zeiden wij, de Abd el krim-actie niet te breken en niet te stuiten zijn. Als Frankrijk de grens van zijn protectoraat-gebied niet wil overschrijden, zal Abd el krim zich buiten die grens telkens tot nieuwe zetten kunnen organiseeren, hij kan van daar uit elke gelegenheid benutten om een slag te slaan, hij kan er groote ondernemingen kant en klaar maken. Hij staat daar ten opzichte van Frankrijk in de zeer sterke verhouding van den aanvaller, die zelf geen aanval te vreezen heeft. Hij kan de Fransche strijdkrachten zoodoende aftappen, uitputten en een grooten slag wagen, wanneer hij zelf 't oogenblik hiervoor geschikt acht, en daarna kan hij òf verder gaan, òf weer terugkeeren achter de voor hem veilige grenslijn.

De eenige manier om Abd el krim te onderwerpen zou zijn, hem, in overleg met Spanje, te gaan beoorlogen in het z.g.n. Spaansche gebied. Wij wezen toen op de hieraan verbonden bezwaren. Spanje heeft zich juist teruggetrokken in een smal kustgebied omdat 't geen kans ziet verderop iets blijvends te bereiken. 't Spaansche volk is vechtens-moede. De vrees bestond dat de Riffijnen Spanje zelfs in die kuststrook geen rust zouden laten, de Spanjaarden vonden er nu een geruststelling in dat Abd el krim 't tegen de Franschen ging beproeven. Indien zij zich thans genegen toonen om met Frankrijk samen te gaan, dan zi de Riffijnen allicht eerst even met hen komen af nen. Mochten Spanje en Frankrijk besluiten same gaan om meester te worden in geheel Marokko, moeten zij zich voorbereiden op een oorlog van j en jaren, en daarna op een inspanning in offer digheid en standvastigheid, die weinig strookt het Spaansche karakter, en die, na de vele gebra offers, begrijpelijkerwijze de Spanjaarden nu nog der toelacht dan ooit te voren. Voor Frankrijk, meende eindelijk aan 't einde van zijn 15-jarigen rokko-strijd te zijn, welke daar toch al 80.000 man wapend op de been houdt, heeft dat vooruitzicht weinig aanlokkelijks.

Rekening houdende met dit gemis aan eenig ver gen om meer krijgsroem in Marokko te gaan oog heeft de minister-president, minister van oorlog P levé in de Kamer eerst een uiteenzetting van den stand gegeven, die o.i. op zeer zwakke stellingen te. Men moet 't niet doen voorkomen, zeide hij, er sprake is van een groote koloniale expeditie. soldaten verdedigden slechts hun eigen veiligheid den bodem door de Fransche vlag beschermd. Fr rijk verlangt niet beter dan in vrede te leven me Riffijnen, op voorwaarde echter dat deze zijn g eerbiedigen. Die stammen, met welke Frankrijk i beste verstandhouding leeft, leveren het bewijs d voordeel in gelegen is met Frankrijk in vrede te l De politiek, die hieraan ten grondslag ligt, is die opvolgende regeeringen.

Geven al deze verklaringen, hoe juist op zich niets waaraan men houvast had, de minister-presi las een verklaring voor van maarschalk Lyautey groote man van Marokko, waarin deze zeide, nooit in het wespennest van het Riff te zullen b ven en zelfs de Spaansche zône niet te willen b den. Moest dit diegenen geruststellen, die vrees voor groot op te zetten operatiën in de te Alge aan Spanje toegedachte zône, volgens hetgeen wij voorop zetten, bevatte deze verklaring echter een brief voor Abd el krim om èn Spanje, èn Frankrij te putten. Wat ziet men dan ook? Sedert 15 Maart de maarschalk de bedreiging van Riffijnsche zijd signaleerd, dadelijk is men begonnen hem tro versterking te zenden. Toch is niets voorkomen toestand is niet afdoend verbeterd. In de Kamer de regeering wel een meerderheid weten te kr Maar niettegenstaande de besprekingen met Spanje houden, volgens de verklaringen van Fransche Spaansche zijde, tot de meest gewenschte overeens ming hebben geleid, is 't verloop der verwikkelin èn in Marokko, èn in de Fransche politiek van aard geworden, dat de minister-president, minister oorlog, kort nadien zich persoonlijk naar Mar heeft begeven, terwijl Abd el krim duidelijk toont strijd èn tegen Frankrijk èn tegen Spanje aan te ven.

En of de aandacht nu al wordt afgeleid door communistisch drijven, van Sovjet-agenten, van sche officieren, van Engelschen wapensmokkel, Turkschen invloed te gewagen, dan wel door het ven van berichten over overwinningen hier en over waarschijnlijke toenadering van Abd el krim, de onderwerping van een Kabylen-hoofd, over ho onder de Kabylen, dit alles raakt de groote kw niet. De waarheid, de bedroevende waarheid, die der oogen moet worden genomen in al haar gevol is, dat de eenige oplossing van het militaire en tieke vraagstuk is, Marokko als één geheel aan te ken, en dat het eenige daarvoor beproefde stelsel stelselmatige, onverpoosde vermeestering en be ging van het geheele gebied, zooals maarschalk L tey dit ook voor Fransch-Marokko gedaan heeft. hiertoe niet worden besloten, of mocht het niet hardend doorgevoerd worden, dan zal niet Abd el krim meester blijven in z.g.n. Spaansch M ko, maar dan zal ook Fransch-Marokko aan armoede gaan verkwijnen.

Zeer lastig, zeer moeilijk vraagstuk! In 't bij in een tijd, waarin de financiën van de betrokke den de regeeringen met zorgen vervullen. 't Is echter de vraag niet meer of men zich in het wes nest wagen zal. Men zit er in. De vraag is hoe meester te worden, daar Frankrijk zich *onmogelijk* heel uit Marokko kan terugtrekken.

Genezing van de melaatschheid.

De teleurstelling, meermalen reeds gevolgd op het richt van het gevonden middel om lepra te gen stemt tot terughoudendheid ten opzichte van

ws van dien aard. Maar de groote beteekenis van feit doet toch weer gretig het oor leenen aan elke ondiging, die ernstig lijkt. „Bangkok Daily Mail" gt er nu weer een (overgenomen in „La Dépêche oniale", 21-22 Mei).

e chaulmoogra-olie, getrokken uit een in Assam en manië groeienden boom, wordt door de Hindoes ert lang reeds tegen melaatschheid toegepast en de tige werking ervan is door Europeesche geleerden al erkend. Nu is sir Leonard Rogers, in samenwer- g met Dr. Chunilal Bose, van het scheikundig labo- rium verbonden aan de geneeskundige school te cutta, erin geslaagd, uit die olie sodium van gyno- daat af te zonderen, welke door injecties kan wor- toegediend. Daarna zijn sir Rogers en de hem opge- de Dr. E. Muir verder tot de ontdekking gekomen, oplosbare verbindingen kunnen worden bewerk- igd met een zeker aantal oliën, afkomstig van an- boomen, en dat door intramusculaire injecties de -bacil geleidelijk kan worden vernietigd in het in- lige der weefsels, zoodat zij tenslotte daaruit ge- verdwijnt. De uitwendige teekens der ziekte gaan ook weg. Gezichten hebben den normalen vorm te- gekregen, de oogen evenzoo den gewonen glans. s de mededeeling geloofd mag worden, heeft de uit- ing in leprozen-inrichtingen zelfs reeds wonderen an.

j hopen dat dit alles bevestiging mag vinden; maar erkomst schokt 't geloof al eenigszins. Moet een ing van deze beteekenis, die in Calcutta haar won- werking heeft volbracht, door een plaatselijk blad Siam's hoofdstad ter kennis van de wereld worden acht? Daarentegen staat vast, dat de werking van chaulmoogra-vrucht de aandacht van de weten- ppelijke wereld werkelijk heeft getrokken, Ameri- sche geleerden nemen proeven met aanplant van boom in Amerika.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

DE PLANCIUS-FILM.

Hoewel het seizoen voor lezingen feitelijk in Mei al loten is, meende het Bestuur van de Afdeeling Am- rdam toch niet op zijn lauweren te gaan rusten, ral daar het de beschikking had gekregen over de nciusfilm, welwillend afgestaan door de Directie de Kon. Paketvaart.

en gelegenheid deed zich toevallig voor, n.l. er een verzoek bij den Secretaris onzer Afdeeling komen van „de Onafhankelijke Orde van Old ows," een orde die meer dan 2 millioen leden telt tot doel heeft eene algemeene verbroedering der schheid, wederkeerige aansporing tot het goede veredeling der karakters, om eens wat te vertellen te laten zien van onze bruine broeders in Neder- sch-Indië. Woensdag 20 Mei heeft de secretaris on- Afd., de heer L. D. Petit, voor een stampvolle zaal indruk trachten te geven van ons prachtig Indië. Hij t er op gewezen hoe weinig Nederlanders feitelijk ten dat aan dat kleine Nederland de zorg is toever- wd voor de ontwikkeling van dat reusachtig kolo- l bezit. Heeft er op gewezen dat als wij spreken van onze Oost bestaat uit eilanden, wij niet moeten den- aan een groep kleine eilandjes. Zoo is bijv. het nd Borneo grooter dan het geheele Duitsche Rijk, atra heeft een oppervlakte zoo groot als Spanje ns gedeelte van Nieuw Guinea is tienmaal zoo groot Nederland; en Java, het voor ons wel het meest be- e eiland, is zelfs viermaal zoo groot als ons land. deze inleiding gaf de secretaris een beeld van beteekenis voor onze Oost van een onderneming de Kon. Paketvaart, eene Maatschappij, die een 50- geregelde diensten onderhoudt en waardoor onge- 320 plaatsen worden aangedaan. De Kon. Paket- rt vervult dus in Indië dezelfde rol als de spoor- en op het vaste land.

rna gingen de lichten uit en meer dan een vol werden al de aanwezigen geboeid door de prach- natuurtafereelen, door de op de film vastgelegde stueuse zonsondergangen in de baai van Menado door de verschillende volksdansen op de Molukken. en het licht weer op ging, daverde een spontaan laus als hulde voor de Directie van de Kon. Paket- rt, maar ook voor wat Hollandsche onderneminngs- t en Hollandsch kapitaal daar in ons Indië heeft stand gebracht.

Donderdag 4 Juni was de bioscoop-zaal van de Amsterdamsche Burgerwacht gevuld met leerlingen van de 3e Klasse der Christelijke Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Met groote spanning hebben zij de reis van de „Plancius" door de Molukken meegemaakt; het was of zij aan boord van het schip zelf waren.

Na afloop van deze film demonstreerde de secretaris onzer Afdeeling de prachtige film van de olifantenoptocht ter eere van het bezoek van generaal Joffre aan den koning van Cambodja.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Als een bewijs dat het Kol. Weekblad zich mag verheugen in veler daadwerkelijke belangstelling, laten we hieronder volgen een opgave van thans beschikbare copie voor de volgende nummers.

Behalve de nog niet gepubliceerde jaarverslagen over 1924 der afdeelingen, welke wij, naar gelang der plaatsruimte, in alfabetische volgorde opnemen, en het uitgewerkte verslag van den leider van het Informatie-Bureau der Vereeniging, den heer Raedt van Oldenbarnevelt, berusten in portefeuille de navolgende bijdragen:

- Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema (vervolg).
- Reisindrukken van Mevr. v. Beresteyn-Tromp (vervolg).
- Een nieuwe aerea voor de N.-I. theecultuur.
- Het uit den Java-oorlog bekende landhuis te Ampèl (met ill.), door W.
- Een drama op Java's Eerste Punt, door J. F. C. Nienhuis.
- Hoe men zich in Oud-Batavia vermaakte, door M. Ch. Rouveroy van Nieuwaal.
- Indische avonturiers, door S. Kalff.
- Op dienstreis, door J. F. C. Nienhuis.
- Jaarverslag van het Van Eeden-Fonds over 1924 (met betrekking op Suriname).
- De Volkenbond in 1924, door H. Ch. G. J. v. d. M.

Sommige dezer artikelen bevinden zich tot ons leedwezen, door gebrek aan plaatsruimte, reeds vrij geruimen tijd bij de redactie, waardoor het geduld der inzenders wel op zware proef wordt gesteld!

We hopen echter dat dit uitstel hen — en anderen op wier pennevruchten eveneens hoogen prijs wordt gesteld — niet zal afschrikken en zij ons willen blijven steunen, opdat het Koloniaal Weekblad meer en meer aan aantrekkelijkheid zal winnen.

Van het Informatie-Bureau:

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in 1925 voor 2 studenten in de artsenijbereidkunde aan de Nederlandsche universiteiten de gelegenheid bestaat om te worden opgeleid tot militair apotheker bij het leger in Nederlandsch-Indië.

Aan deze opleiding is verbonden eene tegemoetkoming in de studiekosten van *f* 4200.—, uit te betalen in maandelijksche termijnen van *f* 65.—, terwijl het eventueele verschil tusschen het geheele bedrag der tegemoetkoming in de studiekosten en het bedrag, dat gedurende de opleiding werd genoten, na verwerving van het apothekersdiploma in eens wordt uitbetaald.

Bovendien kunnen de collegegelden van het tijdstip der aanneming ter opleiding af voor rekening van den Lande worden vergoed.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij de 8ste afdeeling van het Departement van Koloniën.

Gegadigden behooren zich vóór 15 Augustus 1925, onder overlegging van:

a. een uittreksel uit het geboorteregister of, ter vervanging daarvan, eene akte van bekendheid;

b. een bewijs, dat hij Nederlander of uit anderen hoofde Nederlandsch onderdaan is;

c. een bewijs van goed gedrag, afgegeven door den burgemeester der laatste woonplaats;

d. het bewijs van inschrijving als student aan een der universiteiten in Nederland en de bewijzen van reeds afgelegde examens en/of tentamens, of het einddiploma (met cijferlijst) van een gymnasium of 5-jarige H. B. S.;

e. tenzij kan worden aangetoond, dat de student niet dienstplichtig is in Nederland, een bewijs betreffende den dienstplicht;

f. indien reeds universitair onderwijs werd genoten, eene verklaring van den voorzitter der faculteit der wis- en natuurkunde aan de hoogeschool hier te lande, waar de jongeling studeerde, ten bewijze, dat hij,

wat zijne studiën betreft, geen reden tot klagen gaf; bij gezegeld verzoekschrift te wenden tot het Departement van Koloniën.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BESTEMD:

J. E. Th. Anijs, 2e Helmersstraat 119 te Amsterdam, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mevr. W. C. Schouten geb. Stuurk, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., Heemstede, Oosterlaan 8.
Dr. A. R. Schouten, tijd. wnd. niet-geneeskundig leeraar bij de Stovia, Heemstede, Oosterlaan 8.
H. V. Anthonijsz, technisch ambt. 2e kl. bij de P.T.T., 's-Gravenhage, Galvanistraat 12.
T. van Roon, onderw. 1e kl., hoofd der Holl.-Chin. school te Menado, 's-Gravenhage, Regentesselaan 178.
J. N. Nobbe, boscharchitect 1e kl. bij het Boschwezen, 's-Gravenhage, Gr. Hertoginnelaan 92.
M. C. Bakker, landrechter te Loemadjang, Bussum, Meerweg 36.
A. J. M. Leroi, wnd. tijd. adj.-controleur van de belastingen, Rotterdam, Passage 13a.
A. Priester, inspecteur bij het Eur. L. O. in de 4e afd., 's-Gravenhage, Lange Beestenmarkt 20.
Mr. Dr. W. M. G. Schumann, voorzitter van den Volksraad, Scheveningen, Wagenaarweg 18.
A. J. Laurens, architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., 's-Gravenhage, Obrechtstraat 479.
L. B. F. de Leau, hoofdopzichter bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., 's-Gravenhage, Obrechtstraat 479.
J. G. Bloem, onderwijzer aan de kweekschool voor Inl. onderw., Almelo, Adastraat 4.
A. L. van der Capellen, 1e Commies bij het Dep. van Financiën, 's-Gravenhage, v. Beveyrningkstraat 95.
Mej. W. de Pinéda, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., 's-Gravenhage, Galileistraat 44.
Mej. E. de Pinéda, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., 's-Gravenhage, Galileistraat 44.
D. W. Brand, ingenieur bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., Etterbeek-Brussel, p/a. mevr. R. van der Gaag, Rue Ménapiens.
P. J. Parijs, wnd. beheerder 1e kl. van 's Lands Pandhuisdienst, Amsterdam, Nieuweweg 25.
J. L. E. Helb, hoofdstationshoofd bij de S.S. en Tr., 's-Gravenhage, Copernicusstraat 154.
Mr. H. A. Helb, 1e secr. van het Gouv. van N.-I., Scheveningen, Gentschestraat 74.
Ir. P. Schoor, ingenieur bij den P.T.T.-dienst, 's-Gravenhage, Hotel de Zalm, Molenstraat.
J. W. v. Royen, controleur 1e kl. bij het B.B., Leiden, Schelpenkade 9.
J. C. Sonneborn, wd. afdeelingshoofd bij het hoofdbestuur der P.T.T., 's-Gravenhage, Kortenaerkade 6.
H. Eckenhausen, gedipl. gezaghebber bij het B.B., Delft, Hypolitusbuurt 37a.
H. Nijholt, wapencontroleur b. d. geweermakerschool, 's-Gravenhage, Spui 269.
W. G. J. Lever, houtvester b. h. boschwezen, Renkum, Nieuwe weg 23.
F. A. Peltzer, observator 2e kl. b. h. K. M. M. O., 's-Gravenhage, p. a. mej. H. de Loos, Galileistraat 85.
A. M. V. van Beek, onderwijzer 2e kl. b. h. O. E. L. O., Leiden, Wittesingel 77a.
H. P. E. A. Kochelberg, landmeter 3e kl. b. h. kadaster, Vlodrop (Limb.)
W. D. B. H. Mulder, ass.-resident van Soerakarta, Amsterdam, Brachthuiserstraat 8.
J. Lameijn, directeur v. h. Internaat der J. P. Coenstichting, 's-Gravenhage, Ieplaan 53.
B. Ockers, controleur b. h. B. B., 's-Gravenhage, Fred. Hendrikplein 25.
P. Willemse, werkmeester b. d. S. S. en Trw., Arnhem, Wilhelminastraat 99.
Mej B. G. J. Roeloifs, assistente b. h. P. en T. kantoor te Soerabaja, 's-Gravenhage, J. Mosselstraat 49.
H. E. Termeulen, controleur b. h. B. B., Elst (Geld.), p. a. mevr. v. d. Goot.
W. A. P. Coenraad, onderw. 1e kl. b. h. O. E. L. O., 's-Gravenhage, Columbusstraat 86.
J. K. Lagerwey, hoofdingenieur afd.-chef b. d. S. S. en Trw., Arnhem, p. a. Amsterdamsche Bank.
A. van der Wal, onderwijzer 1e kl. b. h. O. E. L. O., Utrecht, Predikheerenkerkhof 12bis.
J. S. Carp, burgerl. ambt. lithograaf b. d. topografischen dienst, 's-Gravenhage, Hotel Pomona, Molenstraat.
Mej. N. Harten, onderwijzeres 2e kl. b. h. O. E. L. O., 's-Gravenhage, Nicolaistr. 88, p. a. mevr. v. Mauntz.

L. v. Meerten, onderwijzeres 1e kl., 's-Gravenhage, Bosschestraat 15.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
c. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Statistiek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).
2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Departerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m ..., tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder ...) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder ...

Mutaties van 10 tot 17 Juni.

Nieuwe Leden:

Th. Jacometti Hzn., Amsterdam, Sarphatikade ...
Franco Mendes, Kappeyne, Advies- en Inlichtingenbureau op huishoudelijk- en maatschappelijk ... te Amsterdam, Nicolaas Maesstraat 57. *f* 5.
Maatschappij tot exploitatie der ondernemingen ... laten door Mr. W. A. Baron Baud, Den Haag, Sweelinckstraat 2. *f* 5.
M. L. Tijl, Administrateur s.f. „Pesantren", Kediri.
W. R. Beeuwkes, Indologisch Student, Den Haag, ...hulststraat 106. *f* 5.

Nieuwe Begunstiger:

Maatschappij tot Exploitatie der suikerondernemingen Sentanen-Lor, Brangkal en Dinoyo te 's-Gravenhage, R. J. Schimmelpennincklaan 3. Bedrag ineens *f* 100.—.

Afschrijven:

Mr. A. J. A. Bake, Voorzitter Landraad Djokdja ... (overleden).
V. A. G. Pietersz, Politieopziener 1e klasse, Weltevreden, Dep. B. B.
V. A. de Witte, Gep. O.-I. Ambtenaar te Salatiga, ...dagan.

Adresveranderingen:

H. C. M. Dorren, O.-I. Ambtenaar m.v., van: Maastricht, Govert van Wijnkade naar: Rotterdam, Nieuwe ...nenweg 158a. *f* 5.
Mr. W. C. Th. van der Schalk, Amsterdam, van: Witsenkade 9 naar: Amstel 179.
Mej. E. Feuser, Breda, van: Baronielaan 92bis ... Wilhelminasingel 51.
W. R. Grijzen, Administrateur Pandhuisdienst, van: ...tar naar: Utrecht, Bucheliusstraat 21bis. *f* 5.
M. A. Bouman, Controleur B.B., van: Den Haag, ...laan 113, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
H. L. Wajon, Verificateur In- en Uitvoerrechten, Den Haag, Willemstraat 20, naar: Batavia.
Mr. J. Th. Goossens, Raadsheer Hooggerechtshof, Palmenlaan 27, Weltevreden.
J. A. M. Plasmans, Controleur B.B., naar: Idi ...
J. H. van Dulken, Employé s.f. „Krebet", te Ma...
R. G. W. Farret Jentink, 1ste Luit. Inf., naar: T... (Atjeh).
F. C. de Hosson, Kantoorhoofd P.T.T., naar: M...
H. F. Lanting, Controleur B.B., van: Rappang ... Paré-Paré (Celebes).
A. A. C. Linck, Controleur B.B., thans Hoofd 7de ... renteafdeeling te Bodjonegoro.
F. de Ridder, Civiel Gezaghebber, naar: Laboeha...

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

…UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

…FORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

…HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

…HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

…ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

…LANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

Huishoudelijke en Keuken-Artikelen

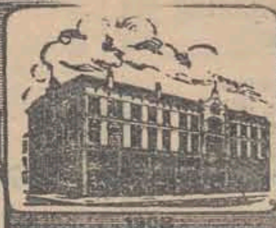
Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG

TELEPHOON 10773

Baden en Geysers

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels

Ibach

Wereldmerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS

's-GRAVENHAGE - SOERABAYA

Regentesselaan 123 bij Regentesseplein **Tel. 31403**

Wendt U voor

Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren, Stemmen en Transporteeren

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

SPECIAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's

UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

JAN MESKER & C°.

PRINS HENDRIKSTR. 46-48

TELEFOON 30983

Ameublementen en betimmeringen in moderne en antieke stijlen. Eigen ontwerpen - Droge houtsoorten

Slaapkamer-Meubelen in verschillende modellen

Groote voorraad - Club-, Gemak- en andere Fauteuils

Billijke prijzen. - Billijke prijzen.

A. SCHRÖDER & C°.

GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

GROOTE KEUZE:

AFGEPASTE, GEKLEURDE, KATOENEN en LINNEN

GORDIJNEN

(voor Serre, Slaapkamer enz.)

WASCHECHTE TAFELKLEEDEN

CRETONNE- en FANT. KUSSENS

Muziekhuis COLUMBIA

O. HAASE

Prins Hendrikstraat 101-103 - DEN HAAG - Telefoon 34739

COLUMBIA

GRAFONOLA's en RECORDS

STEEDS DE NIEUWSTE DANSEN DIRECT UIT AMERIKA

ALS HET WAAR ZOU ZIJN

dat een kantoordrukmachine even goed drukwerk maakt als de beste drukkerij
dat zij ernorm op Uw drukkosten bespaart
dat zij in aanschaffing zeer goedkoop is
dat Uw jongste bediende de behandeling in enkele uren leert

!

WAAROM

breidt zich dan onze clientèle steeds uit
besteden wij vele duizenden aan groote drukpersen
moeten de drukkersleerlingen jaren lang onderwijs ontvangen en examens doen voor zij als volslagen vaklieden worden erkend

?

GOED WERK maakt immers slechts een GOED VAKMAN en dan nog alleen met PRIMA MATERIAAL.

Op onze nieuwerwetsche persen, wordt door geschoolde vaklieden het beste werk gemaakt

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN

NOBELSTR. 20 - DEN HAAG - TEL. 11987

THE *Last Fashion* COMPANY

Ladies' and Gentlemen's Tailors

Colbert Costuum naar maat **met extra Pantalon** à . . f 6…

Tailor Mades naar maat **met extra Rok**. . . . . . f 7…

Indien gewenscht wordt de tweede Pantalon of Rok in sportmodel geleverd.

VRAAGT STALENCOLLECTIE.

Wagenstraat 61 - DEN HAAG - Telef. 10954

ROTTERDAMSCHE LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

RUSTHUIS

Gelegenheid tot opname van rust- en hulpbehoevenden

Billijke conditiën — Vele Indische referentiën

EDISONSTRAAT 96 :: DEN HAAG

TELEFOON 31004 — Zuster N. TIMMERS, Gedipl. Verpleegster

No. 26. DONDERDAG 25 JUNI 1925. 25ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Comité Pa van der Steur. — Reis-Indrukken. — Eene nieuwe Aera voor de Ned. Ind. Theecultuur. — Het Informatie-Bureau van de Vereen. „Oost en West". — Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht.— Suriname.— Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. Breda, III. Leiden, IV. Utrecht). — Mededeelingen.

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 12 tot 22 Juni.

F. v. P.	10.—	Overgebr.	100.10	Overgebr	1426.—
F. v. d. B.	2.50	J. E.	2.50	N. K.	2.50
W. F.	1.—	M.	2.40	V.	5.—
H. B.	10.—	Fam. d. W.	2.50	L. P.	3.—
Ver. I. V.	6.—	R.	3.—	Mr. H. d. W.	2.50
Mej. K.	8.60	P. W.	6.—	Mv. E.—B.	2.50
Mej. P.	2.—	K. B.	3.—	J. F. de G.	3.60
Mv. K.	2.50	H. v. S.	10.—	Mv. E. C.	2.50
Mv. A.	1.—	N. N.	1.—	Mr. C. B.	1.80
Mv. B.	4.—	B. v. H.	5.—	A. d. V. v. S.	25 —
P. Q. R.	2.—	R. B.	25.—	Mr. C. H.	10.—
R. H.	1.—	Mij.t.Ex.		J. E. B.	3.—
A. G.	10.—	Br. B.	100.—	P. H.	25.—
Mr. A. H.	20.—	C. W. J.	100.—	J. H.	15.—
R. S.	9.—	Jav. C. Mij.	60.—	H. v. M.	2.50
L. K.	3.50	J. H. Dzn.	1000.—	Vaderland	310.20
Mv. S. R.	1.—	J. W. E.	2.50	A. H. B.	10.—
Mej. W. v. H.	2.—	Mv. S. W.	2.—		
Mvr. C. v. S.	4.—	W. A. R.	1.—		
	f 100.10		f 1426.—	Totaal	f 1850.10

Met den dank van het Comité, dat zich voor meerdere giften gaarne blijft aanbevelen.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg).

Dwars door Sumatra.

Als men, na een reis door Bali gemaakt te hebben, per auto dwars door Sumatra rijdt, van Medan aan de Oostkust naar Padang aan de Westkust, dan valt 't op hoeveel ongerepter en grootscher natuurtafereelen men daar te bewonderen krijgt dan op het zooveel kleinere eerstgenoemde eiland.

De resident van Bali vertelde ons als aardigheid, hoe eens een Amerikaansche toerist, na een tocht over het eiland in den drogen Oostmoesson, die alle wegen stoffig maakt, met de opmerking tot hem kwam: *„I have got half your island in my nose."* Dit nu vond de resident wel een beetje overdreven. Maar typeerend was 't toch.

Sumatra met zijn reusachtige vulkanen, waarvan top en kloven veelal begroeid met ondoordringbare oerbosschen, met zijn eindelooze hoogvlakten, waar de wind onheilspellend overheen giert, zijne ontelbare reeksen onherbergzame rotsen in hun prachtige kleurschakeeringen van somber groen-blauw tot vlammend oranje-rood, al naar zij door de zon beschenen worden, zijn groote bergmeren, waar dikwijls orkanen spoken, zijn klaterende, soms tot stof verstuivende watervallen, zijn bruisende stroomen, waartusschen onafzienbare plantages van tabak, rubber, koffie en thee, door Europeanen geëxploiteerd, dat Sumatra maakt een overweldigend grootschen indruk, naast de liefelijke schoonheid van Bali, waar de artistiek aangelegde bevolking zelve den vruchtbaren bodem, langs de berghellingen, tot in de lachende dalen wist te herscheppen in kunstvol aangelegde, uitnemend verzorgde, mooie cocos- en andere palmtuinen, waartuss... de tempels en woonerven met hun begroeide ... afsluitingen, ondanks hun onhygiënische vuil... zoo'n schilderachtig effect maken.

Het Sumatrasche landschap ziet er in zijn n... verlatenheid soms uit als een tot land ges... zee, waarvan de golven plotseling tot reeksen... elkander opvolgende heuvel- en bergketenen... hardden.

Hierover de tropische zon haar kleurenpra... zien verspreiden, is een onvergetelijk schoone... blik!

Daar 't mij voorkomt, dat voor het reizen... Sumatra nog minder propaganda wordt ge... dan voor het bezoeken van Bali, meen ik, dat... voor enkele korte aanwijzingen bij de dagverd... van mijn tocht, naast mijn indrukken, wel... plaatsje kon worden ingeruimd:

De Nederlandsche mailbooten doen thans... Belawan, de havenplaats van Medan aan, zoo... voor de passagiers, die niet aan tijd gebonden... gemakkelijk is, daar hun reis te onderbreken... de prachtige autorit van Medan naar Pada... ondernemen, welke in 5 à 6 dagen te doen is...

In omgekeerde richting kunnen repatrieer... en anderen des Zaterdags 's middags van B... naar Padang gaan met een der Koninklijke ... vaartmaatschappij-stoomers of met een de... vrachtbooten met passagiersaccomodatie der ... maatschappijen, welke, hoewel minder luxie... gericht, toch zeer aanbevelenswaardig zijn... overtocht eveneens in drie dagen doen.

Daar ik voor mijn thuisreis passage besp... had op het snelvarend vrachtschip *„Rott...* „Maatschappij Nederland" en ik van een bev... familie de heerlijke uitnoodiging kreeg met... van Medan naar Padang te rijden, was ik ... de eenige weken vroeger uit Priok over B... vertrekkende mailboot *„Juliana"* nog een pl... kunnen krijgen. Ook deze reis duurt, Si... aandoende, drie dagen.

Belawan Deli ligt op 12 mijlen afstand va... dan, waarheen een trein is. Ik was echter ... mijn schik dat mijne vrienden mij met hu... aan de haven opwachtten, want een stoffig ... spoorrit in Indië is geen pretje. Wij logeer... Medan in het riante „Hotel De Boer" en ble... eenige dagen, daar 't juist *„Harie besar"* (de... Dag) was. Den 1sten en 15en van elke maa... men n.l. de geëmploieerden der tabaksonder... gen allen naar de hoofdplaats om er hun trac... in ontvangst te nemen en dan meteen eens f... fuiven. Er waren dan ook tweedaagsche ra... geschreven op de prachtige renbaan, welke d... Medan van de Deli Mij. ten geschenke heeft ... gen en zoowel in de hotels, als in de societeit... den feesten en diners met dansen aangericht, ... ook de vliegeniers, die er op hun thuisreis v... den, nog eens uitgevierd werden.

Voor mij, als nieuweling, was 't wel aar... alles eens bij te wonen.

Het viel mij op hoe bizonder gezond en... die toch zoo hardwerkende planters er u... Allen stoere kerels, niet voor een kleintje v... en ook hunne vrouwen zagen er uit als H... welvaren. De tabak- en rubberteelt schijnt... derlijk te zijn voor den Europeeschen li... bouw!

Maar ook de Javanen, contractkoelies, d... werken, zien er gezonder uit dan in hun eig... waarschijnlijk omdat zij hier, ofschoon ni... goed gehuisvest, onder meer hygiënische ... digheden leven dan veelal op Java. Toen ik ... der ingenieurs van de Delispoor hierover ... merking maakte, antwoordde hij: „Daar d... ook alles voor, want wij kunnen geen zie... ders hebben." Voor den zwaarsten ontgi... arbeid worden echter altijd Chineesche koe... bruikt, die toch sterker zijn en dus meer v... kunnen.

Medan zelf, de grootste stad van geheel...

...de residentie van den Gouverneur van Sumatra's Oostkust, is wel de meest Europeesche stad in Nederlandsch-Indië. Er zijn vele mooie, groote gebouwen, aan breede, geasphalteerde wegen gelegen; maar veel bezienswaardigs van typisch Indisch karakter is er niet.

Wij bezochten het nieuwe paleis van den Sultan, dat echter alleen bij feestelijke gelegenheden, als ontvangstgebouw, dienst doet, daar hij met zijn gezin in zijn oude woning gehuisvest blijft — en ook de nieuwe moskee, die wel weelderig, maar niet kunstrijk is.

Meer belangstelling voelden wij voor het Inlandsch vrouwenhospitaal onder uitnemende leiding van de vrouwelijke geneeskundige, Dr. van ...tem *), die zeer veel succes heeft met de kraamvrouw- en kinderverpleging, zoowel als met de aan haar inrichting verbonden opleiding van Inlandsche vroedvrouwen en verpleegsters, voor wie ook een keurig internaat is gesticht.

Op onderwijsgebied bewonderden wij in de eerste Europeesche school — tevens de eerste in Ned.-Indië waar handenarbeid zoowel aan de jongens als aan de meisjes in alle klassen onderwezen wordt — het succes, dat er bereikt is onder de bekwame leiding van den hoofdonderwijzer, den heer Kok. En de *Skola Derma*, waar Inlandsche meisjes zoo goed als kosteloos handwerken, o.a. kantklossen en huishouden kunnen leeren. Er werd voor Europeesche dames ook een cursus in de Indische keuken gegeven.

En wat ons ook bizonder doeltreffend leek, was een soort Montesori-fröbelschooltje, dat door een speciaal daartoe opgeleide onderwijzeres gehouden werd in den tuin van een zeer praktische Medansche moeder, die een tiental kleintjes van hare naaste kennissen daartoe bijeengebracht had. Het was alleraardigst om te zien, met hoeveel opgewektheid de kindertjes daar aan het zingen waren en aan 't matjes vlechten, terwijl de juffrouw vertelde.

Te Medan stelde de afdeeling der „Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht" mij in de gelegenheid een serie te houden over hetgeen wij in Holland doen om te trachten het geestelijk contact tusschen Nederland en Indië te versterken, waarbij ik speciaal den nadruk legde op het nuttige werk der „Vereeniging Oost en West" met „Boeatan" en van de „Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes", terwijl op verzoek van eenige Medansche dames ook de wenschelijkheid werd betoogd van de oprichting daar ter stede van een afdeeling van de „Vereeniging Nederlandsch Museum voor ouders en opvoeders", als centrum voor geheel Sumatra.

Het was een allergezelligste samenkomst tusschen 10 en 12 uur 's morgens in een der zalen van het mooie „Medan-hotel", en de talrijke aanwezigen — waaronder ook de Gouverneur, de heer Van ...pen, en de Burgemeester, Baron Mackay en echtgenoote waren zóó vol belangstelling, dat er zeer goede resultaten van te wachten zijn.

Denzelfden middag nog reden wij via Arnhemia, waar mooie buitenhuizen zijn, naar Brastagi, het ...sche luchtkuuroord bij uitnemendheid. Zoowel de Tabak- als de Spoorwegmaatschappij hebben er ...huizen opgericht voor hunne geëmployeerden. Het Brastagi-hotel, een 1500 Meter boven den zeespiegel, maakt door zijn Europeesche inrichting een recht gezelligen indruk. Het is bizonder mooi gelegen. Daar wij met regen aankwamen, waardoor de schoone vergezichten gedurende den rit voor ons verloren waren gegaan, bemerkten wij dit pas den volgenden morgen, toen wij bij helderen zonneschijn een wandeling maakten in de omgeving en o.a. de schilderachtige *passar* (marktplaats) bewonderden, waar in met Bataksch polychroom snijwerk versierde loodsen een groote verscheidenheid van groenten, o.a. alle soorten van uitlandsche koolen en reuzetomaten, zelfs geurige aardbeiën, door Batakkers in hun nationaaldracht te koop werden geboden. Ook de bloemenpracht rondom het hotel bracht ons in verrukking. Gaarne hadden wij er eenige dagen langer doorgebracht, doch wij moesten verder en reden via Piso-Piso — waar desgewenscht ook gelegenheid is om te overnachten — naar Pematang Siantar, over Marihat, langs een prachtigen weg, vol afwisseling, tevens een meesterstuk van ingenieurskunst. Hoewel dit een vrij lange tocht is, ongeveer 5 uur aan één stuk, waren wij toch niet erg vermoeid — dank zij onze zachtrijdende „Studebaker" en onzen bekwamen Menangkabauschen chauffeur — toen wij tegen de schemering in het hotel aankwamen. Het uitstekende diner, in gezelschap van vrienden, die ons kwamen opzoeken, restaureerde ons geheel, zoodat wij na een rustigen nacht den derden dag reeds vroeg beginnen konden.

Des morgens om 7 uur uit Pematang Siantar vertrekkend, kwamen wij via Perapat, na een prachtrit langs het Tobameer, tegen 12 uur te Baligé, waar wij in het Toba-hotel, dat door mevrouw Wijs beheerd wordt, heerlijk rijsttafelden, tegelijk genietende van het onvergelijkelijk fraaie uitzicht op het groote meer met zijn eilanden en schiereilanden, dat aan die zijde juist door vlak land begrensd wordt, terwijl aan den tegenovergestelden kant hooge rotsen verrijzen, die langzaam glooiend afloopen en de prachtigste kleurschakeeringen vormen, zoowel onderling als op het water, dat bij tijden zeer onstuimig kan zijn.

Terwijl wij genoeglijk op het grasveld voor het hotel zaten, kwamen Batakkers ons hunne eigenaardige katoenen weefsels en bamboe snijwerk voor zeer matigen prijs te koop aanbieden. Ook aan het bekijken daarvan konden wij niet veel tijd besteden, daar wij nog dien middag door moesten naar Sibolga, via Taroetoeng, dat in een mooi dal gelegen is. Vooral het laatste gedeelte van den weg is bizonder zwaar, daar deze in meer dan duizend scherpe bochten, alle krommingen en plooien van de bergen meemaakt, telkens steil op- en afgaande, dikwijls de bedding volgend van de groote rivier, die zich bij Sibolga in zee stort, waar men een prachtig uitzicht heeft op de baai met zijn puntig „suikerbrood"-eiland in 't midden.

Wij hadden 't geluk in de hotels, waar wij wilden overnachten, plaats te vinden, waarvan men lang niet altijd zeker kan zijn, daar de ruimte er zeer beperkt is. Zoo ook in het Sibolgo-hotel, dat wel 't slechtste was, dat wij op al onze reizen bezocht hebben. 's Avonds was er gelegenheid een bioscoop — die in geen enkele plaats van eenige beteekenis in Indië ontbreekt — te bezoeken, dan wel een *comedie Stamboel*, waar Europeesche opera's op Maleische wijze worden vertolkt, wat, zooals Justus van Maurik reeds zoo geestig beschreef, op Westerlingen een zeer humoristisch effect maakt.

Den vierden dag werd de reis voortgezet over Padang Sidempoean langs uitgestrekte rubberplantages en passeerden wij de groote brug over de Batangtoro, een der vele onstuimige bergstroomen, die het landschap verfraaien. In de *pasanggrahan* (gouvernements-logeergelegenheid) te Penjaboengan zouden wij ons middagmaal gebruiken, doch niettegenstaande wij uit Sibolga tijdig onze komst hadden doen telefoneeren, was er niets gereed, zoodat wij een keus moesten doen uit de aanwezige voorraad blikjes, waarvan de inhoud in der haast werd opgewarmd. Wij moesten zoo spoedig mogelijk door, over Kotanoppan naar Loeboek-Sikaping, waar een keurige *pasangrahan*, onder Maleisch beheer, ons voor dien nacht opnam. Hoewel onze chauffeur prachtig reed, had hij moeite 't voor den donker te halen, zoodat wij nog eenigen tijd in de schemering moesten rijden dikwijls over losse,

*) Deze hield verleden jaar, toen zij met verlof in ...was, o.a. een interessante voordracht in de Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes te 's-Gravenhage.

kleine bruggetjes in de oerwouden, waar wij allerlei vreemde geluiden hoorden, wat, hoewel indrukwekkend, toch lang niet aangenaam was.

Wij herinnerden ons het verhaal van een ingenieur, die, toen hij in de schemering alleen op een lorrie de spoorbaan langs reed, opeens een tijger op zijn weg zag, die gelukkig rustig doorstapte en hem ongemoeid liet, waarschijnlijk omdat het dier geen honger had.

Den vijfden dag vertrokken wij van Kotanoppan naar Fort de Kock langs mooie, schaduwrijke boschwegen, met prachtige vergezichten. Onderweg werden wij aangereden door een der vele Fords, die daar, evenals op Bali, door Inlanders veel gebruikt worden en lang niet altijd in goeden staat verkeeren. De wegen zijn er dikwijls te smal om elkander te passeeren, zoodat de een op den ander wachten moet, maar nu wilde 't ongeluk, dat wij beiden tegelijk van tegenovergestelden kant op een kleine brug kwamen en de rem van de Ford niet werkte. 't Liep gelukkig nogal goed af, daar wij geen groote vaart hadden en onze stevige koevanger de eerste stoot opving. Deze was geheel verbogen, doch toen hij verwijderd was, konden wij verder; de Ford daarentegen had veel meer averij.

In Fort de Kock, een allerliefste plaats, met een heerlijk koel bergklimaat, zouden wij, alvorens naar Padang te gaan, eenige dagen blijven om de mooie Padangsche Bovenlanden te bezichtigen. Hierover een volgende keer. *(Wordt vervolgd.)*

Eene nieuwe Aera voor de Ned. Ind. Theecultuur.

Samenvallend met de viering van haar eeuwfeest, opent zich een nieuw tijdperk voor onze nationale thee-industrie.

De kinderschoenen ontwassen en tot een krachtige, stoere persoonlijkheid gekomen zijnde, schijnt daarvoor 't moment te zijn aangebroken om in 't wereldhuishouden een *zelfstandige* rol te gaan vervullen.

Een cultuur met een jaarlijksche oogstopbrengst van 120 millioen pond „droge" thee, en een eerbiedwaardig verkoopcijfer van evenveel millioenen guldens, is eene waarbij met nationale trots mag worden stilgestaan.

Na aftrek der productiekosten en die der vracht en verkoopkosten, vloeit van dit bedrag de helft, of circa 50 millioen, in de zakken der belanghebbenden terug.

Geen wonder dus, dat bezitters van thee-aandeelen voldaan zijn. Hooge dividenden zijn schering en inslag, uitkeeringen tot 100 % toe veelvuldig, welke bij „Santosa", met 140 %, hun climax bereiken.

Deze buitengewoon gunstige prestatie is te danken aan de thans zoo bijzonder voordeelige marktverhoudingen, ontstaan door het over de geheele wereld ontwaakte besef, dat (bij uitschenk van 250 kop per pond) zorgvuldig gemengde en toebereide thee de allergoedkoopste volks- en genotsdrank uitmaakt. (Uitschenk van koffie is slechts 40 kop per pond!)

De mogelijkheid tot 't bereiken van een dergelijk resultaat werd geschapen door het — door alle stormen heen — op de meest wetenschappelijke en intensieve wijze drijven van het theebedrijf in Insulinde.

Het meesterschap van den Hollander op den buitenlander, en speciaal den Brit, op elk gebied der tropische cultures, doet zich ook hier gelden.

De ook in 't buitenland erkend goede gestie van het „Batavia Thee Expert Bureau" (in zijn geheel genomen), van het „Thee-Proefstation" (waarom mogen nog steeds zoovelen daarop parasiteeren?), van de „model-boerderijen" op het Pengalengan plateau en elders, en van de best en nieuwst toegeruste en meest uitgebreide theefabrieken der wereld (in de streek van Siantar), overtreffen al wat op dit gebied door den vreemdeling ged[…] wordt.

En als logisch gevolg daarvan gaan thans kra[…]tige stemmen op tot de algeheele emancipatie […] de Nederl.-Indische thee.

Niet minder dan 5.000.000.000 Liter besomt […] jaarlijksche uitschenk van den 100.000.000 p[…] grooten Ned.-Ind. thee-oogst.

Den drinkers van over de 30 milliard kop […] wordt echter de goede hoedanigheden van N[…] thee onthouden, doordat Nederlandsche belangh[…] benden ieder buitenlander in staat stellen, om d[…] door bijmenging met minderwaardige, niet-N[…] theesoorten te verknoeien *).

En bovendien wordt dezen zelfden buitenland[…] die de thee verpakt en met eigen merk voorziet, […] gelegenheid geboden, deze onder opzettelijk vals[…] oorsprongsopgave aan het publiek van zijn la[…] met grove winst te verkoopen. Hij doet dit […] ook algemeen.

Nergens ter wereld werd de verbruiker zelf […] ooit mede bekend gemaakt, dat ons Indië óók th[…] verbouwt en fabriceert, evenmin dat de veeleisch[…]de en theekennende Brit deze voor hem dèrm[…] passend vindt, dat hij zich verwaardigt, niet min[…] dan de helft van onzen geheelen Ned.-Ind. o[…] zelf op te drinken! (Wij laten buiten beschouw[…] dat hij daarvoor 10 % beneden de waarde beta[…]

Hoewel dus 15 milliard kop N.-I. thee 's jaars […] Engeland gedronken worden, zal echter geen en[…] Engelschman, buiten den Mincing Laner, u kun[…] vertellen dat hij óóit van Java- of Sumatra-[…] hoorde.

En 't zelfde is 't geval, zoodra wij even Zuid[…] Oost de grenslijn van dit kleine land hebben ov[…]schreden.

Het „Koloniaal Weekblad" hield zijn lezers vo[…]durend op de hoogte van de krachtige van uit N[…] Indië uitgaande strooming en de groote ont[…]keling van Sumatra speciaal.

Sedert de opkomst van de theecultuur op 't laa[…] genoemde eiland en de aanzienlijke kwalitat[…] verbetering van een groot aantal Javamerken, […] het thans mogelijk geworden, om door zorgvul[…] selectie en zaakkundige onderlinge vermenging […] derlandsch-Indische thee als soortbenaming o[…] *uitgesproken herkomstopgave* als *zelfstandige* […] bruiks-, volks- en genotsdrank overal ter wereld […]gang te doen vinden.

Millioenen would-be theeverbruikers zijn d[…] voor rijp. Zij allen snakken naar zulk een prod[…]

Het „Koloniaal Weekblad" was het eerste t[…]schrift dat op deze onlogische en ongemotivee[…] toestand wees, en de „rustige rust" verstoorde, d[…] zijn kolommen voor een drietal artikelen (12 Ma[…] 2 en 29 April) te openen, ten einde den stoot […] verbetering daarvan en voorziening daarin te ge[…]

In wijder kring heeft daardoor 't „Kolon[…] Weekblad" de aandacht hiervoor tot zich weten […]trekken, getuige de veelvuldige aanvragen n[…] deze nummers en de overname dezer artikelen […] de binnenlandsche pers. (De Indische bladen […] bij het schrijven dezes nog niet ter hand).

Ook tot het buitenland zijn deze artikelen d[…]gedrongen en mag dit als een uitzonderingsg[…] vermeld worden, omdat de belangstelling voor d[…] Koloniën zoover beneden 't peil der belangr[…] plaats blijft welke deze innemen. Bij den bui[…]lander mogen wellicht de taalmoeilijkheden […] verontschuldiging zijn, die bij den Nederlander, […] zijn eigen koloniaal bezit niet kàn noch màg go[…]

Het is daarom, dat wij vlak onder de kaart, we[…]ke de wereldreis van den Redacteur-uitgever W. […]

*) Buiten beschouwing zij hierbij gelaten de „On[…]nemingen der zwarte lijst", welke, profiteerend […] de theeschaarschte, groen en rijp dooreen verpak[…] en zelfmoord plegen, door met stelen, stokjes, v[…] en andere onreinheden, het gewicht uit winstbeja[…] vergrooten.

ers van het toonaangevende „The Tea & Coffee rade Journal" (Mei-nummer) illustreert, met volening van de overname dezer artikelen kennis men.

Wij halen daaruit de interpretatie van eenige snedеn in hun eigen pittigen Amerikaanschen rm aan, welke als doel en strekking der artikeln van 't „Koloniaal Weekblad" wordt toegedacht. eze beginnen met de volgende „head lines" in lle letter:

„*Dutch aroused over Tea loss. Attention of Java nd Sumatra Planters sharply drawn to loss 1 d. tot 2 d. a pound, due to adverse Propagan-*." Als inleiding volgt dan:

„*Several articles in the widely circulated" Koloniaal Weekblad" are creating much" comment in Dutch tea circles. They point" out that Java and Sumatra planters are lulled" into a false sense of security through their" existing profits, leading to the belief that" present boom times will endure for ever and" not be followed by a strong reaction, as ex-" perienced but a few years back.*"

Het artikel geeft daarop weer, wat 't „Koloniaal ekblad" daarover schreef, n.l. bevestigt 't meeschap van den Hollander over den Brit in bekking tot „intensive and scientific culture". tegenstaande dezen voorsprong, laten zij zich r gebrek aan eenheid en leiding verdringen op afzetveld van niet minder dan 615 millioen nd, uit een totaal van 680 millioen (de totale stopbrengst van alle koloniale thee) door den t. Daarop volgt:

„*The tea ,Van Winkles' should be aroused" „to the fact that N. I. planters lose from 1 d." „to 2 d. a pound on their tea, as compared" „with British-grown tea of equal merit, ag-" „gregating a loss of no less than fl. 10.000.000" „annually.*"

Daarop volgt de scherpe critiek aan ons adres, als slechts de Hollander er over heen konde men om zijn ingeborene en hem typeerende krenheid („parsimony") ter zijde te stellen, om hts één halve cent per lb. te offeren op de wijze rop de Brit dit doet, n.l. door heffing van een oerrecht op elk pond geëxporteerde thee, en dit r Propaganda te besteden, hij alle kwaad voor toekomst zou voorkomen. 't Is hier toch het l van „Dutch versus British", waarbij de eer- 't onderspit delven van „*their commercially superior rivals with their broader views and eater organizing talents.*"

Artikel vervolgt: „*The most antiquated and ish notions at the haphazard distributing end which is without any leadership*" met de aanspo- aan ons adres om in Holland maatschappijen te richten om de wereld met *uitgesproken N. I. blends* als *zelfstandig* product te voorzien, nu kwantitatieve en kwalitatieve oogstverbetering laatste jaren dit voor Java- en Sumatra-thee elijk maakt, „*Whilst the principal thing is that has been proved that this can be done on a large ale.*"

En hiermede wordt bij de viering van den 100-gen geboortedag van Ned.-Ind. thee de *nieuwe* ingeluid!

S. d. H.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West".

Verslag over het jaar 1924.

De werkzaamheden van het Informatiebureau Vereeninging „Oost en West" gedurende het loopen jaar bleven uit den aard der zaak verhouden met den algemeeen economischen and in de beide Indiën, hoofdzakelijk wel met die in Nederlandsch-Indië, waarheen nog steeds de stroom van werkzoekenden is gericht, en waaromtrent ook verre weg de meeste inlichtingen van allerlei aard werden ingewonnen.

De berichten uit dit gebiedsdeel doen de toekomst hoopvol inzien en omtrent de economische positie van Indië, krachtens de Algemeene beschouwingen in de memorie van antwoord van den minister van Koloniën op het afdeelingsverslag der Eerste Kamer nopens de Indische begrooting van het begin van het jaar 1925, is hij overtuigd, dat de tijd is aangebroken voor het beramen van een krachtige welvaartspolitiek.

Nochthans zal volgens den minister daarbij zorg moeten worden gedragen, dat het thans met de uiterste krachtsinspanning verkregen evenwicht in 's lands financiën niet weder verbroken wordt. Immers, zooals bekend, zal de begrooting voor 1925, wat den gewonen dienst betreft, geen te kort meer vertoonen.

Prof. Treub, Voorzitter van den Ondernemersraad van Ned.-Indië, liet zich in October 1924 ook bepaald optimistisch uit tegen een medewerker van het Weekblad „Middenkoers" over de economische toestanden in Indië, die in den laatsten tijd een belangrijke verbetering hebben te zien gegeven. Hij noemde de prijssituatie ten opzichte van alle belangrijke Indische producten bevredigend. Zelfs wat de rubbervooruitzichten betreft, gelooft Prof. Treub, in zooverre hij de situatie overzien kan, dat er geen belangrijke gevaren dreigen.

De positie van de Kon. Paketvaart Mij. welke thans zoo gunstig is, meende hij als een barometer ten opzichte van de economische toestanden in Indië te mogen beschouwen.

De rijstoogst was wederom bijna over geheel Ned. Indië overvloedig te noemen, zoodat de invoeren van dit voedingsmiddel beperkt bleven. De handel in buitenlandsche rijst was dus ook stil. (Verslag Jav. Bank, 96ste Boekjaar 1923-1924).

De Directeur van het Dep. van Landbouw Dr. A. A. L. Rutgers, heeft op een reis door Sumatra in het laatst van 1924 vastgesteld, dat de cultures over het algemeen er gunstig voorstaan, en dat er een gestadige vooruitgang is.

De economische toestand van Nederland toont echter een veel minder gunstig beeld, zij het ook, dat op enkele gebieden weliswaar teekenen van een beginnende herleving der bedrijvigheid vallen waar te nemen en ook op de vrachtenmarkt de situatie in den laatsten tijd iets gunstiger is geworden: (Uitlating van Prof. Treub, zie boven).

Maar toch is in Nederland de werkloosheid zelfs onder intellectueele groepen nog een zeer kenmerkend verschijnsel.

In Oost-Indië krijgt men den indruk, dat algemeen de werkloosheid iets aan het afnemen is. (Verslag van de Jav. Bank, zie boven).

Aneta verneemt echter, hoe volgens de opgaven van de arbeidsbeursen te Bandoeng en te Batavia, de werkloosheid in de volgende cijfers tot uitdrukking komt.

Bandoeng opgave	28 Maart	1924:	204	werkzoekenden,
	16 April	1924:	285	„
	16 Mei	1924:	375	„
Batavia Ultimo	Maart	1924:	62	„
„	April	1924:	58	„
„	Mei	1924:	54	„

(Koloniaal Weekblad van 24 Juli '24 No. 30, bl. 5).

Over het duurtevraagstuk valt volgens bovenvermeld Verslag van de Jav. Bank mede te deelen, dat de lijn haar dalende richting niet heeft volgehouden en de beweging heeft plaats gemaakt voor stilstand op een bepaald niveau. Natuurlijk kan volgens hetzelfde Verslag in den loop der jaren dit niveau geleidelijk dalen, maar het blijft onwaarschijnlijk, dat dit zal geschieden op zoodanige wijze, dat men in de korte tijdspanne, die een jaar in normale tijden vertegenwoordigt, een uitgesproken verandering zal kunnen waarnemen.

Het peil der huishuren, welke ver opgedreven

Haarlem en Omstreken.

werden boven de verhouding, door de indexcijfers voor levensbenoodigdheden weergegeven, is dit jaar aanmerkelijk gedaald en is thans meer in overeenstemming met deze indexcijfers.

De handelsbeweging naar Ned.-Indië door het Suezkanaal nam in 1924 ook belangrijk toe. In dat jaar hebben schepen met een totalen inhoud van 25.110.000 ton het Suezkanaal gepasseerd, hetgeen een record is van 2.300.000 ton meer dan in 1923.

De Nederlandsche vlag behaalde een record ten aanzien van de tonnage. Dit land bleef zich op de tweede plaats met 2.488.389 ton handhaven, zijnde 9.9 % van het totaal tegen 9.6 % in 1923. De Duitsche vlag, die in 1923 van de zesde naar de vierde plaats overging, nam in 1924 de derde plaats in. De Fransche verwisselde daarentegen de derde tegen de vierde plaats. Daarop volgen Italië en Japan. „De Indische Gids" van 1 Mei 1925, bl. 430).

Bovenstaande losse mededeelingen omtrent den economischen toestand van Ned.-Indië en deze in hun onderling verband beschouwd, vormen een voldoende aanwijzing, dat Indië op weg is de naoorlogsweeën, althans in economisch opzicht, te overwinnen. (Zie ook het belangrijke artikel in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 3 Juni 1924: „De Indische Troonrede", Avondblad D.).

Bepaald ongunstig, om hier geen ander woord te bezigen, is de toestand van zaken in Suriname. Het verslag van de Surinaamsche Bank over 1923, medio 1924 uitgebracht, kenschetst den economischen toestand van de Kolonie in 1923 — en in 1924 is hij nog meer achteruit gegaan — als een weinig opwekkend beeld opleverend. Het bleef, evenals het verslag over 1922 reeds aangaf, al schaduw wat men zag. Het economisch verzwakkingsproces greep al verder om zich heen, terwijl geen enkel lichtpunt zich vertoonde.

Curaçao daarentegen schijnt een goede toekomst te gemoet te gaan. De oprichting van de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij te Willemstad met een kapitaal van 30 millioen gulden is te meer een aanwijzing, dat deze kolonie op weg is zich flink te ontwikkelen.

Het zich loswikkelen van Indië uit zijn malaisetoestand doen meer en meer Hollandsche en buitenlandsche werkzoekenden hun oogen richten naar het groote eilandengebied in den Indischen Oceaan, waar zij meenen hun heil te zullen vinden, hetwelk in ons land en daarbuiten niet is deelachtig te worden.

(*Slot volgt*).

Van Week tot Week.

16—22 JUNI.

Dr. A. A. L. Rutgers. Het *N. v. d. D. in N.-I.* bericht, dat de Directeur van Landbouw, Handel en Nijverheid, Dr. Rutgers, den 5en Augustus a.s. per s.s. „Slamat" met verlof naar Europa vertrekt.

Chineesche „Groene Kruis". Den 11en Mei j.l. is de polikliniek, gesticht door de Chineesche vereeniging „Jang Seng Ie" te Weltevreden, geopend. Deze vereeniging werd in het vorige jaar opgericht met het doel voornamelijk den gezondheidstoestand der Chineesche bevolking in de gemeente Batavia te bevorderen.

Bevolkingsrubber. De uitvoer van bevolkingsrubber heeft te Bandjermasin (Borneo) in de eerste vijf maanden van dit jaar 48.000 pikols bedragen, tot een waarde van *f* 3.800.000. (Aneta).

Mej. D. van Bruggen †. Te Scheveningen is op 35-jarigen leeftijd overleden mej. D. van Bruggen, leerares bij het Middelbaar Onderwijs in Ned.-Indië.

Zorg voor de gezondheid. In Nederland heeft men één arts op elke 1800 inwoners, in Indië één op elke 100.000 inwoners. (Dr. J. Th. Terburgh in een dezer dagen gehouden voordracht over de bestrijding van de pokken in Nederland en in Indië).

Mr. Ch. J. Schüssler †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 64 jaar overleden Mr. Ch. J. Schüssler, oud-rechterlijk ambtenaar in Ned.-Indië.

Met pensioen. Generaal-majoor der Inf. van het leger, H. Bakker, zal in Sept. a.s. den milit dienst met pensioen verlaten.

Ir. E. F. Intveld †. Op 8 Juni overleed te 's-Graven op den leeftijd van 48 jaar Ir. E. F. Intveld in Indië verschillende betrekkingen bij de s wegen heeft vervuld. (Zie R. A. van Sandi de Ingenieur van 20 Juni).

Steeds weer de Orang Pendek. Uit Palembang is expeditie tot opsporing van de orang pendek trokken naar Poelau Rimau. (Aneta, 18 Jun

Pest op Java. Blijkens de opgaaf van gerapporte pestgevallen kwamen in de week van 26 April en met 2 Mei in totaal 167 gevallen van pes Java voor. (In de laatste wekelijksche opgav een verblijdende vermindering dezer gevr ziekte te constateeren).

Indië's huldeblijk. De dagbladen melden: De sch Bauer zal zich half Juni naar Indië begeven uitvoering van een opdracht, verband hou met het huldeblijk van Indië aan de Koningin.

De Jaarbeurs te Bandoeng. Aneta seint dd. Band 20 Juni. De Jaarbeurs alhier is geopend met voeringen van de heeren Bosscha, Roelofs burgemeester Coops. Er was groote belangst De Jaarbeurs maakt meer indruk dan in 1924; is verhuurd.

Overstroomingen. Padang, 20 Juni (Aneta). Ban versperden den Soebangpas, sloegen de wat ding van de cementfabriek Indaroeng van Ned.-Indische Portland Cement Mij., te Am dam, in het Padangsche, stuk. Het bedrijf is verscheidene dagen stopgezet.

Makassar, 20 Juni. (Aneta). Ten gevolge zware bandjirs in het Palopposche nabij Mak zijn dertien personen verdronken. Er is z schade aan vee en huizen toegebracht. Vijf pongs zijn vrijwel weggespoeld. Vier bruggen stukgeslagen.

Aneta seint nader (dd. 22 Juni): Door bandjir in het Paloppo'sche zijn 38 persone gekomen. Het militaire bivak te Enrekang onder water. De bandjirs duren voort.

Universitaire examens. Amsterdam. Bevorderd tot de heeren Raden Mohamed Stamboel en Kodyat; eerste gedeelte artsexamen Mas So

Leiden. Eindexamen Ind. adm. dienst de ren E. E. van der Kam, J. B. F. Castorius, Wijk, P. J. Braak, J. Horst, W. B. Hollman, Meijer van Rosenthal, N. Makkes.

De Solovallei-werken. De bestudeering van het pl de Solovalleiwerken eventueel te hervatten geen afhankelijk is van de vraag of de irr bare gronden geschikt zijn voor de suikerind zal zeker drie jaar duren. (Aneta, 20 Juni).

Malaria in Cheribon. Het medisch onderzoek teg plotseling uitbreken der malaria in Cheribon de aan, dat het te wijten is aan verregaand waarloozing en vervuiling. Het sterftecijfe sinds 1924 verdrievoudigd. Krachtige bestr daartegen is aangevangen.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Indische Troonrede.

De Gouverneur Generaal opende den 19den M gewone zitting van den Volksraad met een rede *Nwsbl. en Java Bode* d.d. 19 Mei) over de vol onderwerpen: *Herdenking mr. dr. Schumann*; rissen; *Hooger onderwijs*; *Financiën*; *Belastin Saneering*; *Bevolkingsbelangen*; *Onderwijs*; *Be Diverse Ontwerpen*; *Economische maatregelen landsche beweging*; *Staatsinrichting* en *Bestuurs vorming*. Wij releveeren enkele punten:

Thans is het oog gericht op de oprichting van *medische hoogeschool*. Eenerzijds mag de voorzien met medische krachten niet worden geschaad en derzijds mogen niet te zware lasten op de begroo worden gelegd. Het overleg, dat terzake noodig eischt eenigen tijd.

De Regeering acht zich gelukkig, dat zij de sa *ring der financiën* heeft kunnen bewerkstelligen, der aan eenig vitaal belang te raken. Toch wo volkomen beseft, dat op financieel gebied voorzich

geboden blijft en zuinigheid nog steeds het wachtwoord is en zijn moet.

...u echter de grootste moeilijkheden zijn overwonnen, is een allereerste eisch, dat in het belang der be...ing de *maatregelen ter bevordering vooral van Inlandschen landbouw*, maar *ook van de Inlandsche nijverheid* worden uitgebreid. Door leering en ...ing moet de Inlandsche landbouwer, moet de Inlandsche nijvere, tot zelfstandigheid worden opgevoerd.

...oogst van rijst en de oogsten van Inlandsche gewassen zijn gunstig, en ten aanzien van den Inlandschen landbouw valt te wijzen op een voortdurende ...eming van de teelt van handelsgewassen. Niettestaande de teelt van handelsgewassen (o.a. koffie rubber), is in de laatste jaren niet meer rijst ingeld dan in de jaren, die onmiddellijk aan den oorlog voorafgegaan.

...gesteld is *een interdepartementale commissie*, die ...ak heeft te onderzoeken of, en zoo ja hoe, de administratief-rechtelijke bepalingen kunnen worden vereenvoudigd, welke een vlotte behandeling van aanvrage *exploitatie van de rijkdommen van het land* in den ...zouden kunnen staan, en voorts *maatregelen* te ...wegen, welke de ontginning van den bodem ook ...en *ten bate der inheemsche bevolking* direct of ...ect kunnen bevorderen.

...n de *Handelsvereeniging Amsterdam* is vergun... verleend tot de oprichting van *een nieuwe suikeronderneming* in de res. Besoeki, nadat zij zich had ...onden een aanzienlijke som in 's Lands kas te ...en voor de daar aan te leggen irrigatie-werken; ...som zal vermoedelijk voldoende zijn tot algebekostiging van die werken.

...n groote beteekenis is, dat de Mij. tot Expl. der *...noekan en Tjiasemlanden* zich vast verbonden ...tot uitkeering van een bepaald percentage van ...winst aan de door haar in het leven geroepen stich... en dat het zelfstandig bestuur van de stichting ...inachtneming van de bepalingen der wet vrijelijk ...st, hoe de gelden in het belang der bevolking zullen worden besteed. Moge men bij den grooten land... algemeen van het nut van zulk een regeling over... worden en dus het goede voorbeeld navolging ...den.

...p de begrooting is een post van *f* 1 millioen uit...okken voor den *terugkoop der particuliere landerijen*. De bedoeling is om elk volgend jaar een zelfde ...g, of liefst, als het mogelijk zal zijn, een nog veel ...er bedrag daarvoor op te brengen en te besteden. ...n geregelde *voortzetting en uitbreiding van het ...nde onderwijs* wordt beoogd. De Regeering stelt voor in 1926 over te gaan tot de oprichting van ...n de algemeene middelbare school nog ontbre... *Oostersch litteraire Afdeeling.* Voorts aan de ...S. te Semarang een *litterair-economische afdeeling* te verbinden, in dier voege, dat tot de 4e klasse onderwijs voor de beide richtingen gemeenschap...zal zijn en daarna eerst de splitsing plaats heeft. ...ns den grooten toeloop tot de werktuigkundige ...lingen van de technische scholen, bestaat het ...nemen om te Djokja, dat een centrum is van in...ie, aan de Julianaschool *een werktuigkundige afdeeling* te verbinden. En de behoeften van de openbare diensten en van de particuliere bedrijven doen ...iten om aan de technische scholen te Batavia en Soerabaja de werktuigkundige afdeeling te splitsen ...n zuivere werktuigkundige afdeeling en in een ...ole *opleiding voor electro-technici.* Het onderwijs ...*Inlandsche talen* aan de scholen van voortgezet ...wijs laat te wenschen over door het tekort aan ...oor opgeleide krachten. Het verdient dus aan...ing een groep Inlandsche onderwijzers op een het Instituut ter bevordering van de kennis van ...dsche talen te geven leergang, voor het onderwijs ...Soendaneesche, Javaansche en Maleische talen ...n opleiden. De behoefte aan *handelsonderwijs, ...ende aan het lager onderwijs,* leidt er toe de ...heid te bieden tot het behalen van een speciale voor dit onderwijs; in overweging is voorts voor ...sche onderwijzers een examen in te stellen ter ...ing van een *akte-handelskennis voor den klein...* Voor verbetering en uitbreiding van de *lichamelijke opvoeding bij het onderwijs* worden maatregelen voorgesteld.

...ezondheidstoestand van de bevolking op Java en ...ra was ook in het afgeloopen jaar over het al... in vergelijking met vorige jaren gunstig. *De ...per* duizend was gemiddeld 18.6 tegen 18.9 in voorafgaand jaar. Ernstige epidemieën kwamen ...oor; maar een vermeerdering van het aantal *...pokkengevallen* gaf reden tot bezorgdheid. Van *de pest* hadden het zwaarst te lijden de afdeelingen Temanggoeng, Salatiga, Bojolali, Klaten en Soerakarta, en de infectie werd ook overgebracht naar de afdeeling Bandjernegara, waar de ziekte aanstonds zeer hevig optrad en vele slachtoffers eischte. De ziekte neemt gelukkig thans weder af. Met de verbetering der woningen wordt krachtig voortgegaan; de noodige fondsen worden daarvoor aangevraagd. Vooral in Oost-Java was het aantal *pokken*-gevallen groot, maar de sterfte aan die ziekte was behalve in de stad Soerabaja betrekkelijk laag. Ter bestrijding der ziekte heeft uitgebreide extra *vaccinatie en revaccinatie* plaats en wordt een streng toezicht gehouden op het geregeld werk der vaccinateurs.

Bij *havens* is de achteruitgang in de bedrijfsinkomsten tot staan gekomen, en de stelselmatig doorgevoerde bezuiniging heeft de bedrijfsuitgaven nog belangrijk verminderd.

De ontvangsten bij de *verkeersbedrijven* herstelden zich eenigszins. Het goederenvervoer bij de S.S. vertoonde een gestadige stijging; sedert Maart 1925 neemt ook het personenverkeer weer toe. De ingestelde *Commissie van Bijstand* bij de S.S. werkt vruchtbaar samen met de bedrijfsleiding.

De *kolenprijzen* daalden tengevolge van den goedkoopen aanvoer van vreemde kolen, maar de *hooge tinprijzen* versterkten de Landsinkomsten belangrijk. De financieele resultaten van *het boschwezen* over 1924 waren gunstiger dan verwacht kon worden. De houtval kon aanmerkelijk worden opgevoerd wegens de verbetering van de houtmarkt; voor de naaste toekomst wordt er verdere vooruitgang verwacht.

De algemeene indruk van de Java-Bode (19 Mei) is, dat de Regeering zich binnen de perken der door de begrooting geboden mogelijkheden in zoo ruim mogelijke mate toelegt op economische en sociale verbeteringen; dat zij zich doet gelden zonder storend te werken op het particuliere bedrijfsleven en dat zij dat laatste beschermen wil door de gestrengste maatregelen tegen de extremistische volksbeweging. Geleid door de nuchtere zakelijkheid van een bewind, dat geen speculatieve dwingende middelen op zijn programma plaatst, geleid door een geest, die sprak uit de onopgesmukte en krachtige taal van deze redevoering, kan dit land met vertrouwen een nieuw jaar ingaan.

De *Sumatra Post* (20 Mei) wijst er o.m. op dat de Regeering ten aanzien van de Inlandsche beweging hetzelfde standpunt blijft innemen. Daar mag tegenover worden gesteld, dat het Binnenlandsch Bestuur een nauwkeurig onderzoek instelt naar den druk der belasting op de bevolking. Het moet — zoo besluit het hoofdartikel — voor dezen Gouverneur-Generaal wel bijzonder aangenaam zijn — een G. G., die de moeilijke en ondankbare taak van het stopzetten der geleidelijke ontwikkeling op zich genomen had — dat hij op de nieuwe basis thans opbouwende arbeid kan verrichten.

Mijnbouwzaken.

De heer *Zentgraaff* geeft in het *Soer. Hbl.* (13 Mei) bijzonderheden over de voorloopige stopzetting der exploitatie van *de gouvernements-goudmijn Lebong Simpang*, een deel van het mijncomplex *Tambang Sawah*. Lebong Simpang was slechts een kleine mijn; het erts is nooit „rijk" geweest. De bedoeling zat voor, de installatie geleidelijk uit te breiden en te verbeteren, naarmate men winst maakte. Zoo ver is het echter niet gekomen. De extractie is niet erg meegevallen, en ook het karakter van het erts wijzigde zich eenigszins. Het verwerkingsprocédé voldoet eveneens minder; er gaat thans vrij veel goud in de „tailings" verloren. Zoodra men den prijs weet van een cyanide-installatie zal men berekenen of de aanschaffing de moeite loont. Volgens het thans heerschende inzicht zal, indien niet een nieuwe installatie wordt aangeschaft, later de exploitatie op de tot dusver gevolgde wijze weer worden voortgezet.

Vervolgens zet de schrijver uiteen hoe de stand van zaken betreffende *het Hoogovenbedrijf* momenteel is: Het rapport-Hövig concludeerde: dat vercokesing van de Poeloe Laoet-kolen met de middelen, waarover Indië beschikt, niet mogelijk was. Zoo bleef nog de mogelijkheid, dat men in Holland meer succes zou hebben. Onder toezicht van den heer Van der Waarden zelf zijn in Holland de proeven ingezet. Positieve zekerheid omtrent den uitslag heeft men nog niet; een tweede partij kolen van Poeloe Laoet werd naar Holland gezonden tot voortzetting der proeven.

Wat betreft de gouden bergen, die men zich nog niet zoo lang geleden droomde van de exploitatie van het

nikkelerts, voorkomend in het Verbeek-gebergte (Malili, Celebes), is gebleken — volgens schrijver — dat *exploitatie van het Malili-nikkel* economisch niet mogelijk is. Er is nikkel genoeg, doch het zou te duur worden. Zoo is het mijngebied weer geheel geabandonneerd; het is uitgesloten, dat in afzienbare toekomst andermaal aan exploitatie kan worden gèdacht.

In October 1923 heeft de heer *Z.* een bezoek gebracht aan *de Djampangs* (het gebied ten Z. van Soekaboemi en ten O. van de Wijnkoopsbaai), waar de geologische dienst van het mijnwezen een onderzoek instelde naar de aanwezigheid van *goudhoudend erts.* Er werd in sommige proeftunnels erts van vrij aardig gehalte gevonden; men kreeg in het stadium der exploratie den indruk, dat ontginning zeer loonend kon zijn. In de dagen der doorvoering van de bezuiniging dook plotseling in de Pers het bericht op der ontdekking van goud in Soekaboemi. De exploratie werd indertijd beëindigd; particuliere ondernemers kregen gelegenheid in te schrijven voor de exploitatie van dit door het mijnwezen geëxploreerd ertsgebied. Tot dusver heeft zich nog geen gegadigde aangemeld.

In het *Soer. Hbl.* van 15 Mei wijst de heer *Zentgraaff* op *de boringen naar petroleum,* welke de Regeering door den dienst van het mijnwezen laat doen op het tegenover Tarakan gelegen *eilandje Boenjoe.* Men heeft daar twee putten geboord, resp. 360 en 500 M. diep Uit een der putten vliegt nog steeds gas, dat men gebruikt voor het drijven der machines. Enkele liters olie per dag komen mede. Om op Boenjoe dieper te kunnen boren dan tot het thans bereikte niveau, zal men een andere serie buizen moeten aanzetten.

De winning van aardolie.

Onder de auspiciën van de Jogjasche Populair-Wetenschappelijke Vereeniging hield — naar *De Loc.* (13 Mei) meldt — de heer *K. Poortman* een lezing over de winning van aardolie. Na uiteengezet te hebben hoe in de oceanen van den voortijd de laagsgewijze sedimenten ontstonden, waarvan de lichtste lagen onder liggen, de zwaardere boven, wees spreker er op dat de oceanen, behalve door de rivieren aangevoerde klei en zand en andere deelen, nog iets anders bevatten: levende wezens, waaronder enorme massa's microscopische diertjes, tezamen het zoogenaamde microplakton vormend, wezentjes, aan wie een zeer kort leven is beschoren, maar die bij millioenen en millioenen in de oceanen aanwezig zijn, zoodat als het ware een voortdurende regen van lijkjes naar den bodem van de oceanen zinkt met er tusschen de aardedeeltjes. Dit microplakton wordt daarna weer gedeeltelijk in rottingsslik of sapropelium veranderd. In vele tientallen van eeuwen ontstonden op die wijze lagen van zeer belangrijke dikten en kolossale uitgestrektheid, waarin allerlei dierresten en sapropelium waren opgesloten. *De verklaring omtrent het ontstaan der aardolie,* die tegenwoordig de meeste aanhangers vindt, gaat nu daarvan uit, dat het sapropelium, onder den invloed van druk, door samenpersing der lagen en temperatuur op eenigszins grootere diepte in de aardkorst, door distillatie is veranderd in aardolie. Het is aan Engler, een der bekende Duitsche petroleumdeskundigen, gelukt om bij een druk van 15 bij 20 atmospheer en een temperatuur van 350 graden Celsius uit dierlijk vet kunstmatig petroleum te verkrijgen en later is dit ook met rottingsslik gelukt. Behalve dit sapropelium vormen zich natuurlijk ook nog verscheidene andere soorten van lagen, welke tengevolge van de wijze van ontstaan horizontaal waren en dit ook bleven, wanneer een complex van vorm veranderde. Door welke oorzaak dit geschiedde liet spreker onbesproken; hij volstond er mede te constateeren dat die dislocaties inderdaad plaats hadden; waar oceanen waren, ontstonden bergen en dalen. Uitvoerig stond de heer *P.* aan de hand van verschillende teekeningen stil bij de wijze van plooivorming en de verschillende plooien welke men kent. De kennis daarvan is van groot belang bij de opsporing van de olielagen en evenzeer bij de werkzaamheden der oliewinning, het boorbedrijf. *De vermoedelijke aanwezigheid van olievoerende lagen* wordt meestal afgeleid uit het voorkomen van z.g. natuurlijke indicaties, dat zijn plaatsen waar olie of oliegas aan de aardoppervlakte verschijnt, veelal tengevolge van blootlegging van een stut der olievoerende laag, door insnijding van een waterloop. Is zoo'n plaats ontdekt, dan begint voor de exploreerende geologen *de taak om den geologischen bouw van den streek na te gaan* en uit te zoeken waar het meest geschikte punt is om met de boring te beginnen. Hij vervaardigt daartoe een geologische kaart, aan de hand waarvan de landmeter verschijnt om het terrein in kaart te brengen en de door den geoloog aangeduide plaats uit te zoeken, waarna ten slotte de boormeester komt, die d[illegible] olie aan de oppervlakte heeft te brengen. Verduidelijk[illegible] door talrijke teekeningen gaf spreker vervolgens e[illegible] overzicht van den aard der *werkzaamheden bij h[et] boorbedrijf,* vanaf den bouw van den boortoren tot a[an] het eindelijk aan de oppervlakte komen van de ol[ie]. Al borende, bailende, verbuizende, naruimende, af toe visschende, komt men met den beitel al dieper dieper, tot op een goeden dag water met oliespor[en] naar boven wordt gebracht.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een terugkeer in moeielijke omstandigheden.

In de „Sedio Tomo" van 28 Januari 1925 wordt me[l]ding gemaakt van 2 jonge menschen, die door de In[landsche] dische godsdienstige vereeniging Moehammadija na[ar] Lahore waren gezonden, in het belang hunner stud[ie], en die thans, zonder eenig resultaat te hebben berei[kt], te Singapore zijn teruggekeerd.

De namen dier jonge menschen zijn Makoem, zo[on] van H. A. Chamid en Djoemdab, zoon van H. Mocht[ar].

Beide vaders wonen ter hoofdplaats Djocjakarta, de kampong Kaoeman.

Van uit Singapore verzonden de jonge lieden [een] brief aan de vaders, inhoudende het verzoek om to[e]zending van geld, ten einde de terugreis naar Java kunnen aanvaarden.

Nauwelijks was Djoemdab te Lahore aangekomen, hij richtte reeds het schriftelijk verzoek tot zijn va[der] te mogen terugkeeren, omdat ter plaatse de verzorg[ing] te wenschen overliet, doch de vader vertrouwde d[e] mededeeling niet en dacht te doen te hebben met e[en] gril van de jeugd.

Maksoem, zich eveneens niet op zijne plaats gev[oe]lend te Lahore, had zijn vader gedroogd brood adas (Kedelai-boonen) gezonden, als bewijs hoe zij h[et] daar ter plaatse hadden en hoe slecht de verzorgi[ng] was.

De vader van Maksoem zond daarop f 300.—, wa[ar]mede de terugreis kon worden anvaard, doch, no[odgedwongen], gedwongen, moest van dat bedrag ook de reis Djoemdab worden betaald, met het gevolg, dat beide jongelieden het niet verder hebben kunnen gen dan tot Singapore.

Zij vroegen hulp aan den vertegenwoordiger van Achmadija vereeniging daar ter plaatse, doch deze n[am] van dat verzoek geen notitie.

Wanneer het medegedeelde overeenstemt met werkelijkheid der feiten, dan moge het gebeurde les zijn voor de Mochamadijah-vereeniging en ouders, die het voornemen mochten hebben hu[nne] zoons voor de opvoeding naar Lahore te zenden.

De beide jongelieden zijn in dit geval er goed gekomen en mogen zich wel verheugen over het dat zij niet in nog onaangenamer verwikkelingen geraakt.

De berichtgever Z. vraagt, of het geen aanbevel[ing] zou verdienen der Mohamadijah te verzoeken een soon naar Lahore te zenden om een onderzoek n[aar] de bestaande toestanden in te stellen, en, zoo noo[dig], daar ter plaatse een gemachtigde aan te wijzen.

Mag het volste vertrouwen wel aan de Achmadi[ja] vereeniging worden geschonken?

Geneesmiddelen.

I.

„Anetio" schrijft over dit onderwerp in de „Per[tjatoeran Ge]gaan" van 21 Januari 1925, dat Dr. Mr. G. Boor[sma], oud-chef van het Pharmacologisch Laboratorium Buitenzorg, op het Congres van de Ned. Vereeni[ging] voor geneeskruidtuinen heeft verklaard, dat Indis[che] plantaardige kruiden voor geneesmiddelen bruik[baar] zijn.

Voorts zette hij daarbij uiteen, dat, bij de aanwe[zigheid] zigheid van zoovele verschillende menschenrassen den Indischen Archipel, ieder ras, ingeval van zie[kte], gewoon is en de voorkeur geeft aan zijne eigen ge[neesmiddelen] neesmiddelen, dat zijn dus Europeesche, Inlan[dsche], Chineesche medicijnen, enz.

Terwijl Europeanen en Chineezen nog dikwijls In[landsche] landsche medicijnen gebruiken, zoo blijft het gebru[ik] van Chineesche geneesmiddelen volgens hem in hoof[d]zaak beperkt tot de Chineesche gemeente, met h[et] gevolg, dat men de Chineesche medicijnwinkels do[or] gebrek aan afzet dagelijks ziet verminderen.

Ook het gebruik van inlandsche medicijnen zou g[e]leidelijk afnemen.

Het aanplanten van geneeskrachtige kruiden

t in den smaak van de inheemsche bevolking, omdat de daaraan bestede moeite niet voldoende loonend terwijl, als men toch daartoe zou willen overgaan, steun en de hulp van het Departement van Landbouw niet kan worden ontbeerd.

Zonder die hulp, komt van een aanplant weinig terecht.

Het is opvallend, zeide Dr. Boorsma, hoe weinig de groote massa weet van de geneeskracht der inheemsche geneesmiddelen en hoe weinig zij nog gebruik maakt van de diensten van een gediplomeerd geneesheer.

Ingeval van werkelijk ernstige ziekte, sterven zooveelen, die bij een tijdig inroepen van een deskundige, of door het gebruik van medicijnen, hun leven hadden kunnen behouden.

Ook de doekoens weten van de geneeskracht der plantaardige gewassen niet veel af en passen allerlei mengsels naar willekeur toe, zonder eenige zekerheid te hebben, dat het middel voor eene bepaalde ziekte bruikbaar is.

In het bezweren van eene ziekte door de doekoens ziet de massa nog veel heil, terwijl als de uitwerking der bezweringsmiddelen gunstig is, die middelen hoog worden geprezen.

Zoowel in de desa's als op de grootere bevolkingscentra's kan men nog waarnemen, dat een koortslijder wordt gebaad en dan dikwijls sterft, òf een aftreksel drinkt van de bladeren van den kapoekboom.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het Indisch Bestuur tegen de Extremisten.

II.

Op het oogenblik dat de verscherpte maatregelen in werking traden, was ook de meening van de massa, dat de communisten de grenzen van het behoorlijke hadden overschreden.

Zoowel op de gewone bijeenkomsten als op de propagandavergaderingen en in de nieuwsbladen slingerden men voortdurend beleedigingen naar het gezag en was dan ook een gewone loop van zaken, dat het bestuur de muilkorven voor den dag haalde en bezigde ten einde de communistische stem gematigder te doen zijn, al wist men natuurlijk zeer goed, dat die niet te smoren zoude zijn.

Na een tweetal maanden toegepast te zijn, zag men eenig resultaat, want de communisten vonden het toch maar beter, ter voorkoming van te groote moeilijkheden, zich op de vergaderingen te matigen in het woord en op die wijze aan de vervolgingen te ontkomen.

Desniettemin werden tal van personen in hechtenis genomen en gestraft en vele vergaderingen geweigerd.

Hiertegen kan men geene bezwaren inbrengen, als de politie nu ook maar niet buiten hare bevoegdheden was getreden en eveneens de grenzen niet hadde overschreden, hetgeen temeer te betreuren viel, omdat de communisten, zooals gezegd, hunne tegenwerking reeds hadden ingeperkt en zich zelfbeperking hadden opgelegd, hetgeen de heer Darsono op het te Batavia gehouden communistisch congres had uiteengezet.

De politie evenwel had daaromtrent andere denkbeelden en dacht door het strengste optreden de communistische beweging den kop in te drukken, vooral door overdreven maatregelen te nemen tegen het houden van bijeenkomsten.

Als bewijs daarvan haalt de schrijver aan, dat, wanneer het openingsuur van de vergadering niet overeenkomende met den tijd voorkomende op het horloge van den politieman, dit feit een voldoende motief was om het verbieden van het houden der vergadering de leiders te vatten.

Men achtte den tijd van de gegeven vergunning verstreken, er blijkbaar niet aan denkende, dat de horloges wel eens met den tijd kunnen verschillen.

Om dezelfde gronden werd te Ngawi aan eene locale afdeeling verboden gedurende één maand samenkomsten te houden.

Openbare vergaderingen, welke zóódanig druk werden bezocht, dat vele personen, wegens gebrek aan plaats in de galerijen, buiten in de open lucht moesten staan, mochten niet doorgaan, omdat openluchtvergaderingen waren verboden.

Tengevolge van zulke maatregelen kwam de bevolking wederom in beweging, werd opstandig en spitste zich op het nemen van voor de politie plagende wraakmaatregelen, die ten slotte ook het bestuur weer troffen.

In elk geval had de bestrijding van het communisme geen succes; zelfs waren die politiemaatregelen koren op den communistischen molen en breidden de communistische leerstellingen zich in de desa uit, welke de politie niet vermocht te verbieden.

De Extremisten hadden daardoor gelegenheid nog harder te schelden op het bestuur, op de kapitalisten en hunne groep, met het gevolg, dat de daaruit ontstane wederzijdsche ontstemming wederom aanleiding gaf tot het ontplooien van daden van moed en overmoedigheid door beide partijen.

Want het bestuur wilde zich ten deze niet onbetuigd laten, maakte al scherper bezwaren tegen het houden van bijeenkomsten en greep elk motief aan om de vergaderingen te verbieden.

Op die wijze is de tegenstelling tusschen gezag en volk ontstaan en kan men zonder ophouden eene mededinging om de macht waarnemen tusschen beide partijen, die ieder voor zich het conflict willen winnen en met de vlag willen gaan strijken.

Voor de personen, die onpartijdig tegenover dit ernstig en ongewenschte conflict staan, geeft deze toestand aanleiding tot zekere ongerustheid, niet zoozeer omdat zij bevreesd zijn voor de partij, die het onderspit zal delven, doch wel omdat zij het einde niet kunnen overzien van den strijd tusschen een groot deel van het volk en het bestuur, wanneer dit zich vergist in de toepassing van maatregelen, die het algemeen belang moeten beschermen.

Ter toelichting van een en ander wijst de schrijver op het gebeurde te Bandoeng, dat zulk een slechten indruk op het publiek heeft gemaakt.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Indische Club. Lustrumnummer.

De „Indische Club", die onlangs haar 5-jarig bestaan feestelijk herdacht, heeft nu ook een gedenknummer van haar orgaan het licht doen zien, verlucht met vele afbeeldingen.

Behalve een redactioneel voorwoord bevat dit Nr. de volgende bijdragen: Doel, streven en werken van de vereeniging „De Indische Club", door Mr. Ch. Ph. du Cloux. — Overzicht van de geschiedenis der Indische Club van 10 April 1920 tot 10 April 1925, door P. A. Vos van Zalingen. — Eenige gegevens over het hedendaagsche vereenigingsleven der Indische Club, door P. J. E. Rhemrev. — Overpeinzingen, door J. A. F. Gonzales. — Verslag van de viering van het eerste lustrum der Indische club, door J. W. de Bruine. — Holland en wij, door A. Bickes.

Verder: Notice sur l'instruction publique en Egypte, door Scheich Abdul Aziz. — Een legende over het ontstaan van het Bandjarmasinsche rijk op het eiland Borneo, door L. F. J. Rijckmans. — Iets over rassen, door Henri Borel. — Nieuwe terminologie, door Rn. Mas Noto Soeroto (handelt over het gebruik van den naam Indonesiër).

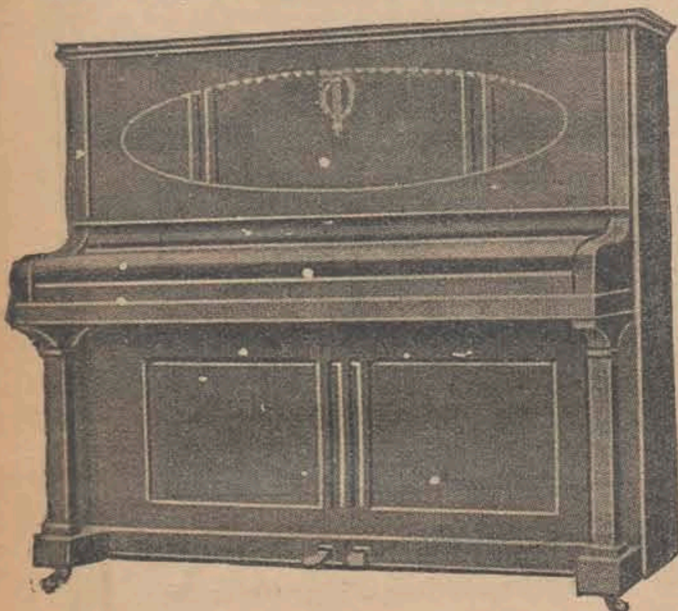
Het land van Jan Pieterszoon Coen.

Onder dezen (niet oorspronkelijken) boek-titel is verschenen eene verzameling van reisindrukken van (Mej.) C. M. Vissering, die, als wij ons niet vergissen, eenigen tijd geleden in het maandschrift „Onze Eeuw" een plaats vonden. Het werk is royaal gedrukt op fraai papier en voorzien van mooie illustraties, waaronder het portret van J. P. Coen (reproductie van een aan het Indisch Genootschap behoorend schilderij?) en uitgegeven door W. P. van Stockum te 's-Gravenhage.

Het eerste hoofdstuk van den boeiend geschreven tekst handelt over de reis naar Indië, daarop volgen: 2. Batavia, 3. Buitenzorg, 4. In de Preanger, 5. Het dal van Kedoe, 6. Prigèn; het laatste hoofdstuk voert den lezer huiswaarts.

De Indische Post.

In het Nr. van 9 Mei eene bijdrage van ir. J. Th. van Rose over Soerabaia als havenstad, van beteekenis wijl de schr. directeur dier haven is. — Verder weder een artikel van arts E. H. Hermans over „Ons huis in de tropen" (huizenbouw in Indië, houdt uw erf schoon!, daken en sloten). Rimboeverhalen (De onderwerping van een Atjehsche bende). — Eene nuttige herinnering (n.l. aan eenige N.R.Ct.-artikelen, in verband met de polemiek over de Indische leerstoelen in Leiden en Utrecht). — Enz.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Bij M. Nijhoff te 's-Hage en E. J. Brill te Leiden is weder een afl. verschenen (de tiende) der aanvullingen en wijzigingen van de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, onder redactie van Prof. C. Spat.

De uitvoerigste daarin opgenomen artikelen hebben betrekking op: immigratie, jaarbeurzen te Bandoeng, waterkracht en electriciteit (dit zeer uitvoerig), slibarbeid, naga. — Voorts levensbijzonderheden van J. Th. Cremer, oud-minister van koloniën, E. S. Luypen, apostolisch vicaris van Batavia en J. W. B. Wardenaar.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 46 (16 Mei '25). De aanstaande Cultuurkringen, door v. W. — Landbouwzaken in den Volksraad. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — De palm-oliecultuur ter Sumatra's Oostkust. — Productie- en aanplantcijfers van Sumatra's Oostkust gedurende 1924. — Weekrevue.

Sri Poestaka.

Gevolg gevend aan een van verschillende zijden tot ons gericht verzoek zullen we voortaan ook een overzicht geven van den inhoud van het in de Maleische taal verschijnend maandblad Sri Poestaka (uitgegeven door het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Het Mei-Nr. bevat een artikel over de macht en het aanzien der oude Minangkabausche vorsten, bewerkt naar een artikel van S. M. Latif in het Vrijzinnig Weekblad, een artikel over de Inlandsche suikerindustrie in het Toeloengagoengsche (met fraaie foto's), een Maleisch gedicht inhoudende een opwekking tot bestrijding van verschillende ziekten; een eveneens fraai geïllustreerd artikel over het eiland Bali, verder feuilletons, boekbespreking, enz.

Oedaya (Opgang).

Inhoud van jaarg. III, afl. 1. Titelplaat: Zonsopgang in Indonesië. — Hollandsch gedeelte: Nieuwe terminologie, door Noto Soeroto. — Van kunst en kunstenaars. Raden Mas Jodjana, door Nico Oosterbeek. — Hoe de Oostenrijksche schilder Roland Strasser eenige Balische typen zag, door L. C. Heyting (bijschrift bij eenige zwartkrijtteekeningen). — Indrukken van de Bataklanden, door H. F. Tillema (vervolg). — Verder nog eenige korte bijdragen in de Maleische taal en tal van mooi uitgevoerde afbeeldingen, waaronder fraaie portretten van Prof. Hoesein Djajadiningrat en diens oom Z. M. Prins Mangkoe Nagoro VII, benevens hunne gemalinnen.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Deel 65 (1925), afl. 2. Bijdrage tot de kennis van de verhouding tusschen erythrocyt en malariaparasiet, door C. D. de Langen en E. R. A. Luyke Roskott. — Over de goudreactie van Lange, door W. Schijveschuurder. — De suspensiestabiliteit van het bloed in de tropen, door Marie Thomas. — Entomologische studies (vervolg), door E. Rodenvaldt. — Een bijzondere vorm van Framboesia (vervolg), door Heerdjan. — Een vorm van tertiaire framboesia bij kinderen, door R. Soetomo en Dr. Eichhorn. — Statistiek eener bergkampong, door J. A. Hendriks. — Spirochaetosis febrilis, door Dr. W. Kouwenaar. — Casuïstische mededeeling, door H. H. Kruizinga. — Een eigenaardig geval van tuberculose, door Dr. P. H. J. Lampe. — Loopende behandeling van geslachtszieke militairen, door Dr. T. J. de Vrieze.

Kerk, Zending en Missie.

De Katholieke Missiën. Juni '25. Het Mahomedanisme op Flores, door P. Simon Buis (wordt vervolgd). Hierbij uit historisch oogpunt 2 interessante (hoewel niet zeer duidelijke) platen: overblijfselen van het Portugeesche fort Poeloe Ende.

Nederlandsch Zendingsblad. Juni '25. In memoriam zendeling W. L. Jens (met portret). In memoriam G. J. H. le Grand, hulpprediker, door J. F. Niks (met portret). — De nieuwe Zendingsconsul, ds. N. A. C. Slotemaker de Bruine (met portret).

Berichte der Rhein. Miss. Gesellsch. 1925, Nr. 6. Die Selbsttätigkeit der jungen heidenchristlichen Papuagemeinden in Neu-Guinea, II.

De Banier. 8 Mei '25. In Oegstgeest. Een bezoek aan het Zendingsbureau en het Zendingshuis. — Petronella-Hospitaal 1900—1925 (slot).

Studiën. Juni '25. Wat staat geschiedkundig vast over de oude Missie in Zuid-Selébès of het land van Makassar? 1525—1669, door Pr. C. Wessels.

Locale Belangen.

Afl. 21 (1 Mei '25). Het request van de Vereeniging van Locale Ambtenaren. Een replick, door D. C. Vermazen. — Het Decentralisatie-verslag in eere hersteld, door K. — Decentraliana. Ordonnantie tot instelling de provincie West-Java. — Enz.

Mededeeling No. 59 (1 Mei '25). Prae-advies, uitgebracht voor het 15e Decentralisatie-congres te houden te Soerabaja op 30 en 31 Mei, door ir. G. J. Dijkerman over communale overheid en bedrijfswinsten.

Id. No. 60. Prae-advies door Mr. Dr. B. J. H. Steinmetz over „Opzet en rendabiliteit van gemeentebedrijven, een en ander voornl. in verband met de te stellen vraag in hoeverre door de communale overheid mag behoort te worden aangestuurd op bedrijfswinsten, met het doel daarmede verhooging van oude en invoering van nieuwe directe belastingen tegen te gaan."

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

9e Jaarg. No. 5 (Mei '25). Bemesting van rubbertuinen met kunstmeststoffen, door Dr. A. J. Ultee. — Causerie over perioden-tapsystemen, door Th. G. E. Hoedt. — Myten-aantastingen op Hevea-bladeren, door Ch. Bernard en A. Steinmann (met ill.). — De luizenschimmel van Hevea, door A. Steinmann en Ch. Bernard (met ill.).

De Tropische Natuur.

Inhoud der Mei-afl. Vogelbloemen, door D. v. L. (met ill.). — Een platok (Tiga javanensis, specht), door J. P. Rosier (met ill.). — Een zonderlinge zwammenkolonie (in een ravijn nabij Fort de Kock), door E. Jacobson (met ill.).

De Indische Boerderij.

Het Nr. van 1 Mei (2e jaarg. No. 22) bevat o.m. het vervolg van de bijdragen over palmen door H. J. W... man Jr. (met plattegrond van den Botanischen tuin te Buitenzorg). — Het kweeken van Europeesche groenten in Indië (slot), door J. J. Ochse. — Over het houden van honden in Indië, door W. A. Schrauwen. — Het jaarlijksch melkgebruik van volle melk per hoofd der bevolking van Indië, door J. M.

De Indische Mercuur.

Nr. 25 (19 Juni '25). Een studie over boschbranden besproken door Prof. Dr. A. te Wechel. „Hou en Trouw" 1885—1925, door F. W. Craandijk. — Malangsche Landbouwvereeniging (jaarverslag). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Haagsche Post.

Onder het opschrift „In de West. VII" artikelt Prof. Mr. J. C. Kielstra in de Haagsche Post van 20 dezer over den opbloei van Curaçao, aan welk eiland de schr. eveneens een bezoek heeft gebracht op zijn West-Indische rondreizen.

We vermoeden dat de redacteur der rubriek „Curaçao" in het Kol. Weekbl. nader de aandacht zal vestigen op den inhoud dezer optimistische beschouwingen van Prof. K.

BOEKAANKONDIGING.

Wederom is bij de Uitgevers-Maatschappij Elsevier te Amsterdam een werk van Jörgen Falk Rönne, den bekenden en geliefden Deenschen schrijver, verschenen: De Consulsvrouw (Konsulinden) in de uitmuntende vertaling van A. en E. Huber. Wat ook deze man zoozeer kenmerkt is de frissche, blijmoedige ernstigen toon, welke er in vernomen wordt; bizonder onderhoudend, moge ook deze echt gezonde lectuur waaraan altijd behoefte is — door velen genoten worden.

Suriname.

Het jongste jaarverslag — over 1924 — van de Surinaamsche Bank bevat als gewoonlijk een schat van belangrijke beschouwingen en gegevens over den economischen toestand van Suriname. De hoofdredacteur, Mr. Dr. C. F. Schoch, heeft kort geleden een reis derwaarts heen gemaakt en den toestand nauwkeurig bestudeerd.

Dit is het 60ste jaarverslag der instelling.

„Onwillekeurig — aldus de hoofddirecteur — gaan de gedachten van den schrijver, die nu reeds voor de twintigste maal het voorrecht heeft U zijn verslag aan te bieden, als in vogelvlucht over de geschiedenis van die zestig jaren heen. Opgericht op een tijdstip, toen voor de kolonie, door de afschaffing van de slavernij eene geheel nieuwe periode aanbrak, eene periode van onzekerheid, omdat men niet wist, wat de vrijgewordenen den slaven na het tienjarig verplicht dienstverband

...den gaan doen: blijven arbeiden voor loon of wel plantages verlaten, heeft onze instelling sedert dien ...n elkander opvolgenden voorspoed en tegenspoed ...de beleefd en mede ondergaan. Voorspoed en tegen...oed beide, want het is niet juist, wat men in den ...gel van den doorsnee Nederlander verneemt, spre...nde over onze kolonie, dat deze in de laatste decen...ia voortdurend met tegenspoed te kampen heeft ge...d. Er waren ook perioden van voorspoed, zooals ...v. de laatste decade van de vorige eeuw"......

Misschien komt de heer Schoch er nog eenmaal toe, ...n de hand van de belangrijke gegevens, die hij bezit, ...economische geschiedenis van Suriname sedert de ...chaffing van de slavernij te schrijven. Dat zou een ...ressant boek worden.

Wij ontleenen aan het verslag het volgende:

„Het is ditmaal niet gemakkelijk in een kort bestek ...juist beeld samen te vatten van den toestand der ...nie in het afgeloopen jaar, omdat die toestand, op ...zelf beschouwd, gedurende het grootste deel van ...jaar allerellendigst was. Het scheen alsof alle don...e machten samenspanden om het merkteeken van ...schiktheid tot eenigen opbloei en onmogelijkheid ...iets van de kolonie te maken, voor goed op de ko...e te drukken. En toch kwam daar telkens te mid...van al die duisternis en hulpeloosheid een licht...al binnendringen als bode van komende, goede ...gen, waarvan er enkele zoo snel tot werkelijkheid ...den omgezet, dat ten slotte het jaar 1924 als geheel niet eens zoo heel slecht mag genoemd worden.

...den aanvang liet alles zich even somber aanzien. ...droogte, als sedert 1912 niet meer was voorgeko...bedreigde de door de slechte economische omstan...eden der laatste jaren toch reeds zoo verzwakte po...der plantages met ondergang en doemde de balata...strie tot volledige werkeloosheid. De gevolgen van ...droogte deden zich het geheele jaar gevoelen. De ...ductie zoowel van koffie als van cacao bleef belang...ten achter bij die van 1923. Zoo ging het ook met de ...ata-winning en de mijnbouw-exploitatie ondervond ...ote belemmering door den onvoldoenden waterstand ...de bovenlanden.

Onder dezen gang van zaken leed het geheele econo...che leven der kolonie in hooge mate. De handel ver...te nog meer dan in vorige jaren en verschillende ...ne handelaren moesten den strijd opgeven. Dit blijkt ...duidelijk uit de opbrengst der koloniale middelen. ...ijkens de voorloopige opgave bedroeg de ontvangst ...koloniale middelen rond ƒ 4.416.000 tegen eene ra...g van ƒ 5.159.000. In aanmerking nemende enkele ...ngstposten welke of in mindering komen van uit ...ing bestreden kosten of verrekeningsposten vormen, ...en de werkelijke ontvangsten rond ƒ 612.000 bij de ...ng ten achter.

...ene vergelijking met de werkelijke ontvangsten van ...toont den invloed van de in 1924 verder teruggaan...onjuctuur duidelijk aan. Zoo gingen de invoerrech...met ƒ 60.000 terug, de ontvangsten uit de spoorwe...met ƒ 33.000, die uit het verkeer te water zelfs met ...000. Daarnaast had eene vermindering plaats in de ...ngsten uit rechten, drukkende op de balata-indus...van ruim ƒ 12.000, die uit rechten drukkende op de ...industrie van ruim ƒ 10.000, enz. Daartegenover ...een vermeerdering in de opbrengst der inkom...belasting van ƒ 173.000, waarbij echter in aanmer...moet worden genomen dat in 1924, tengevolge ...een eindelijk inhalen van den achterstand bij de ...ing van de aanslagen, groote bedragen belasting ...voorgaande jaren betaald werden; een vooruit...van den accijns op binnenlandsch gedistilleerd ...ƒ 41.000 als gevolg van de verhooging van het in...recht op Bayrum en een meerdere opbrengst van ...rechten, geheven van het Bauxite-bedrijf van ...000, als gevolg van de meerdere levendigheid in ...bedrijf, in verband met de verbetering in den prijs ...aluminium.

...de cijfers der Koloniale Postspaarbank wijzen op ...vermindering van de draagkracht der bevolking. ...aantal inlagen verminderde met 82 en het bedrag ...n met ƒ 34.178, terwijl het bedrag aan inlagen bo...terugbetalingen terugging van ƒ 55.303 tot ƒ 49.454. ...in 1924 uitgegeven aantal boekjes bedroeg slechts ...tegen 1132 in 1923, aldus een vermindering van 204 ...vend, terwijl het aantal ingetrokken boekjes steeg ...02 tot 932. In 1924 werden dus meer boekjes inge...en dan uitgegeven"......

...ch is ten slotte de gang van zaken, over het ge...jaar genomen, nog medegevallen, zoodat aan het ...van 1924 de toekomst zich beter liet aanzien dan ...kelijk verwacht was. Vooreerst werkte tot die ...ering mede een geleidelijke verbetering in den prijs van koffie en cacao, maar in hoofdzaak moet het beter vooruitzicht worden toegeschreven aan een ontplooiing van het particulier initiatief.

De eerste teekenen van meerdere belangstelling van kapitalisten voor Suriname begonnen zich in 1924 af te teekenen. De houtonderneming Kann begon in het midden van het jaar haar werkzaamheden; een Amerikaansch consortium nam met ernst de proeven voor de verbouwing van katoen ter hand; een Engelsche groep stelde een meer nauwkeurig onderzoek in naar de aanwezigheid van petroleum en in het laatst van het jaar verscheen een groep Amerikanen onder leiding van mijn-experts in de kolonie om, beginnende met het placer der Compagnie des Mines d'Or, een onderzoek in te stellen naar de mijnbouwmogelijkheden van het Lawagebied"....

Daarna geeft het verslag een overzicht van den brief door Gouverneur van Heemstra, na zijn terugkomst, aan den voorzitter der Koloniale Staten geschreven om uiteen te zetten wat hij gedurende zijn verlof had bereikt.

Dan vervolgt het verslag:

„De Koloniale Staten namen natuurlijk met groote waardeering en dankbaarheid van deze mededeelingen kennis, welke voor Suriname, in het bijzonder op het gebied van mijn- en landbouw, voor de naaste toekomst belangrijke perspectieven openen.

De landbouw, steeds terecht beschouwd als de kurk waarop de kolonie moet drijven, had intusschen door een onverwacht besluit van diezelfde Koloniale Staten een gevoeligen slag ontvangen. Reeds in mijn vorig verslag mocht ik wijzen op een noodmaatregel om aan de cacao- en koffieplantages over de jaren 1923 en 1924 vrijstelling te verleenen van de betaling van 15 cents per dag en per gecontracteerden arbeider, vastgesteld ter vergoeding van de aanvoerkosten.

Naar mijne meening moeten de plantages geheel vrijgesteld worden van eenige medebetaling in de aanvoerkosten der Javaansche immigranten, omdat die immigranten bijna zonder uitzondering zijn aanstaande kolonisten en de plantages hun daarbij dienen tot opleidingsinstituut, terwijl zij intusschen door hunne vertering reeds dadelijk bijdragen tot vermeerdering van de koloniale inkomsten (invoerrechten). Regeering en Staten-Generaal hadden bij de vaststelling van de begrooting voor 1924 reeds aan dezen noodmaatregel sanctie verleend en er mede rekening gehouden. De formeele vaststelling bij koloniale verordening moest echter nog plaats hebben. Intusschen waren de koffie- en cacaoprijzen op de wereldmarkt gestegen. Men vergat, dat de productie zeer gering was en decreteerde bij meerderheid, dat er winst kon gemaakt worden en voor den noodmaatregel geen aanleiding meer bestond. Zoo werd in een paar uur beraadslagen aan den kolonialen landbouw door het de koloniale bevolking vertegenwoordigend lichaam een zware slag toegebracht, terwijl ook de naam van de kolonie naar buiten en de daar heerschende rechtszekerheid een gevoeligen stoot ontvingen"....

(Zie hieromtrent ons nummer van 11 Juni).

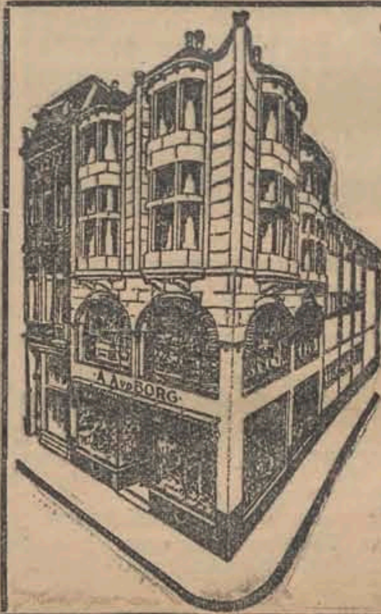
* * *

Aan het „Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde" ontleent de „N. R. Ct." van 11 Juni, Av.bl. C, het volgende over *„een nieuw middel bij de malariabestrijding"*:

„Op bladzijde 187 en volgende van zijn boek „Immunity in Natural Infections Disaese", uitgegeven in 1924 door Williams en Wilkins Company, Baltimore, geeft F. d'Herelle in het hoofdstuk „Vatbaarheid", als zijn meening te kennen, dat in den strijd tegen de malaria de Lupinen een zeer werkzaam aandeel kunnen hebben.

Op zijn vele zwerftochten over de groote vlakten van Argentinië is het hem gebleken, dat daar in uitgebreide gebieden geen malaria heerscht, terwijl er wel veel anophelinen zijn en eveneens dragers van malariaplasmodieën. Hij nam verder waar, dat in de streken, die vrij van malaria waren, een plant (een variëteit van Melilotus altissima) groeit, die bloeit in de kritieke periode van malaria, dit is van het begin van den zomer tot het einde van den herfst. Zij komt in het wild voor en heeft sterk riekende bloemen. Verschillende soorten insecten bezoeken haar veelvuldig, in het bijzonder de anophelinen, die zich voeden met het sap, hetwelk een glucoside bevat, „coumarine". In streken, waar veel malaria heerscht, heeft hij die plant niet aangetroffen.

Hij vraagt zich nu af, of misschien „coumarine" bij de insecten een rol speelt, die te vergelijken is met die van chinine bij menschen. Gedurende zijn verblijf in Leiden heeft d'Herelle deze vondst verder uitgewerkt

en hij heeft voor ons land de volgende slotsommen kunnen maken: het verdwijnen van de malaria van sommige eilanden in Zeeland en van de Noordelijke provinciën valt samen met het verbouwen van lupinen. Deze worden in sommige streken verbouwd als groenvoer voor het vee of voor bemestingsdoeleinden. Zij worden verder aangetroffen als sierplanten in onze tuinen.

Indien deze meening van d'Herelle juist is, is het verbouwen van lupinen op het land of in den bloementuin een zeer belangrijk middel ter bestrijding van malaria, hetwelk tevens de weinig voorkomende eigenschap heeft goedkoop te zijn en gemakkelijk en zonder veel schade te probeeren. Nog is het voorjaar en misschien zouden onze patiënten nog dit jaar voordeel kunnen plukken van den raad: verbouwt lupinen. Over korten tijd zal het voor dit jaar te laat zijn."

* * *

Over het kleuren van ooft — o.a. sinaasappelen — zooals dit in Californië plaats vindt, vonden wij een interessante mededeeling in de *„Wetenschappelijke Bladen"* van Mei j.l. Onze lezers zullen zich herinneren dat wij verleden jaar mededeelingen deden over in Suriname door Dr. Stahel gedane kleuringsproeven van sinaasappelen.

* * *

Gérard Arbous vertrekt 9 Juli a.s. met het stoomschip „Nickerie" naar West-Indië, om daar, voor den derden keer, een voordracht-tournée te ondernemen naar Paramaribo en Curaçao.

Deze kunstreis is voornamelijk door het Algemeen Ned. Verbond mogelijk gemaakt.

Curaçao.

Maracaibo.

(Slot).

Van de *levering van materialen aan de petroleumondernemingen* heeft de Venezolaansche handel in het algemeen weinig voordeel. Het boormateriaal, ook voor de Engelsche en voor de Engelsch-Nederlandsche ondernemingen, is voor het grootste deel uit de Vereenigde Staten van Noord-Amerika afkomstig; de boormeesters zijn allen Amerikanen, die gewoon zijn Amerikaansche werktuigen te gebruiken. De overige materialen worden veel uit Engeland ingevoerd. Van alle materialen, door de petroleumondernemingen ingevoerd, wordt restitutie van invoerrechten verleend. In de eerste zes maanden bedroegen deze invoeren ongeveer 15 millioen bolivar.

Ook aan de *gevolgen voor den handel in het algemeen* wijdt de verslaggever een paragraaf. De handel van Maracaibo berust geheel op het achterland. Koffie is het voornaamste uitvoerartikel. Van de 631549 zakken (van 46 en 58 K.G.), die in 1924 uitgevoerd werden, gingen er 314529 naar Curaçao en 296686 naar New-York. De koffie, die naar Curaçao gaat, is voor een zeer groot deel afkomstig uit Cucuta. De te Maracaibo geldende douanevoorschriften staan namelijk niet toe, dat doorvoergoederen langer dan 45 dagen in de douaneloodsen opgeslagen liggen zonder voldoening der rechten. De exporteurs zenden de uit Columbia afkomstige koffie derhalve naar het nabij zijnde Curaçao, waar immer goede verschepingsgelegenheid bestaat, zoowel naar Europa als naar de Vereenigde Staten van N.-Amerika, en waar zij vrij opgeslagen kan worden.

Over *verbetering van den scheepvaartweg en verbetering en uitbreiding van de haveninrichting* hebben we onlangs via de „Amigoe di Curaçao" een en ander ontleend aan Venezolaansche bladen. Waar slechts schepen van geringen diepgang Maracaibo kunnen bereiken, en ook deze bij het binnenkomen afhankelijk zijn van het getij, is in den laatsten tijd het maken van een goeden scheepvaartweg van zee naar Maracaibo en de verder aan het meer gelegen „terminals" meer en meer de aandacht gaan verdienen. Het verslag betwijfelt, of men ooit ertoe zal overgaan de ondiepten uit den weg te ruimen en de vaargeul voldoende uit te diepen De hoop, dat de petroleummaatschappijen den stoot zouden geven tot het werk, schijnt niet verwezenlijkt te zullen worden.

De ontoereikendheid van de havenaccomodatie en de douane-opslagruimte doet zich dagelijks meer voelen. De schepen moeten vaak uren, ja zelfs dagen wachten vóór zij kunnen beginnen met lossen.

Over het plan-Schottman, onlangs meegedeeld, het verslag onder meer: De contractant heeft nooit doeld de werken zelf uit te voeren, maar getracht kapitaalkrachtige Noord-Amerikaanscheh huizen te interesseeren. Er is nu al zooveel tijd voorbij, al begon men spoedig, binnen den bedongen tijd, werk toch niet gereed kan zijn. Maar het ziet er naar uit, dat men spoedig beginnen zal. De moeilijk ligt in de betalingsvoorwaarden, in verband met onzekerheid, of de nieuw te vormen terreinen on dellijk na het gereed komen tegen loonende pr verkocht zullen worden. In Maracaibo heerscht algemeene verwachting, dat er van de uitvoering werken volgens het loopende contract niet veel ko zal.

Uitbreiding van de stad Maracaibo. Het drukke keer gaat voor een groot deel aan de eigenlijke voorbij. De meeste maatschappijen hebben haar toren in een der voorsteden en de meeste buiten sche employé's wonen bij voorkeur in de gezon en koelere buitenwijken van de stad. Een Curaçao onderneming heeft in een der genoemde voorst die zij zelf door een tramlijn met de stad heeft bonden, een aantal huizen in Europeeschen stijl bouwen, waaraan zij Nederlandsche namen geg heeft.

Het scheepvaartverkeer. De K. W. I. M. en de D-lijn onderhouden wekelijksche diensten met York en, met de Comp. Générale Transatlantique, gelde diensten met Maracaibo.

Bonaire niet vooruit!

In zijn M. v. A. aan de Eerste Kamer deelt de nister van Koloniën mee, dat hem van vestiging een petroleumbedrijf op Bonaire niets bekend is.

Beminnelijk optimisme.

De Minister deelt in hetzelfde staatsstuk mee, mocht het aanvoeren van arbeiders uit den vre noodzakelijk blijken, zoodra de behoefte hieraan openbaart, maatregelen zullen worden getroffen toevloeiing van ongewenschte elementen te w Mochten niettemin vreemde elementen rus ringen veroorzaken, dan meent de minister te vertrouwen, dat de politie... volkomen opgew zal zijn tegen de taak, om die elementen in to houden.

De uitgevallen woorden zijn: „inzonderheid na eerlang te verwachten reorganisatie."

Verbetering.

De opmerkzame lezer zal in het bericht over L *vaart* in ons blad van 11 dezer het jaartal 1825 zel verbeterd hebben in 1925.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Pirovano.

Pater Dahlhaus deelt mee, dat Pater Pirovano gens Senors Kroniek stierf Donderdag 9 Nov. 182 voegt er aan toe, dat „de Kronijken van Aruba sterfdag opgeven 9 Nov. 1820. Wij weten niet, wat laatstgenoemde bron bedoeld wordt, maar zeker is het van dag tot dag bijgehouden journaal van Gouverneur Cantz'laer op 21 Nov. 1821 inhoud ontvangen berigt van den vice-kommandeur des E Aruba dat de Roomsch Catholijke Pastoor I. vano, aldaar op den 9e dezer is overleden". Dahlhaus had bovendien kunnen uitrekenen, 9 Nov. 1820 inderdaad een Donderdag was en 1821 een Vrijdag.

Uit den Verren Vreemde.

Amundsen terug!

Na een spanning van bijna een maand kwam bericht: Amundsen is terug. Dadelijk aangevuld: Allen zijn behouden aangekomen. Hij, Ellsworth, trichson, Rüser Larsen, Feucht en Omdal. Terug gen, maar op stuk van zaken toch de beide vliegtuigen achtergelaten. De Noordpool niet bereikt, maar 87° 44′ N.B. neergestreken; 100.000 vierk. K.M. ver

Zóó de hoofdzaken, die weldra van mond tot gingen. De prachtige draadlooze, samenwerkend met kabeltelegraaf, stelden de pers in staat in de dagen na 18 Juni al uitvoerige bijzonderheden over wedervaren van de koene luchtreizigers te geven. goed men ook meende in alles voorzien te hebben, was veel geheel anders geloopen dan men had voor

De bladen hebben de vorige week vele bijzonder

eld, wij meenen enkele daarvan hier te moeten eeren.

Mei omtrent 5 uur n.m. uit Koningsbaai, in Spitsen, opgestegen, bleven de 2 vliegtuigen in de lucht 1 uur 's nachts van den 22en. De N.P.-vlucht heeft acht uren geduurd. Toen was de helft van den ine-voorraad opgebruikt. Besloten werd te dalen, tot vaste peilingen te komen voor de verdere vlucht. kunnen blijkbaar aan boord van een luchtschip met zooveel zekerheid worden volbracht als aan rd van een zeeschip.

geheel den tocht was geen geschikte landingsts opgemerkt, evenmin werd er hier een gezien. Men zich dit vermoedelijk anders voorgesteld, immers 't uit opgezette plan berustte op een vlucht met en, waarbij dan ten slotte maar één vliegtuig tot de zou doorvliegen.

punt om neer te strijken werd nu een breede open gekozen. Onmiddellijk bij de daling werd het eerste uig no. 25 door het ijs vastgeklemd. Het kanaal dicht. Het andere no. 24 onderging hetzelfde lot. toestand werd zóó dadelijk zorgwekkend. Dit weerde reizigers niet van 't verrichten der waarnemintot juiste plaatsbepaling. Zooals gezegd, bevonden ch 87° 44' N.B., d.i. ongeveer 275 K.M. van de N.P., ren op 10° 20' W.L., hadden 1000 K.M. afgelegd. diepteloodingen 3750 M. aangaven, is de kans op zigheid van land in deze streek zeer gering te n.

afgezien van de vraag of het gelukken zou de uigen los en vaardig te krijgen, mocht al niet meer erekend worden bij de N.P. zelf een landingspunt t schotsenveld te vinden. Hoogstens kon men het eve doel, over de N.P. te vliegen, bereiken. Zou dit, lles naar wensch en verwachting ware gegaan, ht beproefd zijn. In de gegeven omstandigheden it doel de groote risico niet waard zijn. Dus niet de N.P.! Maar zou men terug kunnen vliegen? De vliegtuigen zaten vastgevroren. Slechts 6 man om ij te maken. Slechts gebrekkige werktuigen om dit te verrichten. Zelfs een stevig vliegtuig is toch nog licht kwetsbare machine. Zouden de gekwetste hines de lucht in gaan? Beide, één van beide? t de geul moest in het ijsharde schotsbrokkenveld terrein geëffend worden voor de machines.

t de kranige kerels dadelijk inzagen hier voor een id van langen duur te staan, blijkt uit de zich aanopgelegde rantsoeneering, van slechts 300 gram hoofd. 24 dagen arbeidens om de no. 25 vrij te en op een effen gemaakt baantje te brengen, nde onder alle moeilijkheden, die de poolstreek rgen en brengen, 24 dagen arbeidens werden bemet het vaardig krijgen van één, doch ook slechts liegtuig. Aan het vrijmaken van 't andere viel niet te denken. Er was reeds zóó veel van aller krachn aller zenuwen gevergd, dat er momenten waren t, waarin de neiging was opgekomen de poging, mogelijk te volbrengen, maar op te geven. 't Was nig oogenblik een vechten tegen den dood geook waren zij vrij lang van elkander gescheiden t. Maar ten slotte was de no. 25 dan toch, tot gereed, vaardig.

ding was nu alleen mogelijk indien die no. 25 de gers kon vervoeren. Bijna de geheele uitrusting rzijde gelegd, meerendeels geborgen in de achterde no. 24. Een leeg petroleumblik werd tot briegemaakt. Wanneer zal deze gelicht worden? Met n voldoende aan levensmiddelen en benzine voor erekenden duur der reis, werd de opstijging den uni beproefd. De vlucht naar het zuiden, in bange ng volbracht, gelukte. In een vlucht van 8 u. 35 m. de Noordkaap van Noord-oostland, eiland van den rgen-archipel, bereikt. Daar was open zee.

na de landing kwam een Noorsche zeehondenSjoeliv uit de Baatsfjord voorbij. Deze nam de s op en het vliegtuig op sleeptouw. Het zeilschip n zoo hevigen storm door te maken, dat het werd het toestel op het landijs van Lady Frankachter te laten.

nacht van 16 op 17 Juni kwam het zestal welte Koningsbaai terug. Groote verrassing, uitvreugde, want daar was men op den terugkeer orbereid.

verlies van de twee vliegmachines ligt volstrekt uvaise *marque* voor deze toestellen opgesloten. deel kan getuigd worden, dat de wijze waarop zich gehouden en gedragen heeft, bij en na de g uit het ijs, de Dornierfabriek te Pisa een beuitreikt, zooals in geen wedstrijd mooier verworden. Ten slotte is de machine zelfs nog ningsbaai gevlogen.

Aan de overgebrachte verzekering, dat Amundsen en zijn makkers het niet zeer betreuren de N.P. niet bereikt te hebben, hechten wij niet veel waarde. Dit *moet* voor hen een groote teleurstelling zijn, temeer omdat geen andere positieve nieuwe waarnemingen van groote wetenschappelijke of practische beteekenis als vergoeding daartegenover kan worden aangewezen.

Voor Amundsen zelf moet de teleurstelling ook groot zijn, al heeft hij door deze prestatie een nieuw bewijs geleverd van zijn helden-eigenschappen. Het zou ons niet verwonderen indien hij tot een nieuwe poging besloot, nadat de gegevens van den nu volbrachten tocht verwerkt zullen zijn. Hij, de betreder van de magnetische N.P., de eerste bezoeker van de Z.P., de baanbreker in de N.W.- en in de N.O.-doorvaart, zal, nu hij zoo dicht bij de N.P. is geweest, de thans verkende moeilijkheden later willen overwinnen.

Intusschen bestaat de mogelijkheid, dat Mac Millan, de Amerikaansche luchtvaarder, hem daarbij vóór zal zijn. Deze heeft wel niet het bereiken van de N.P. als no. 1 op het program van zijn pool-luchtvaart gezet, maar de aantrekkingskracht, die van daar uit gaat, kan ook op hem sterk inwerken.

Merkwaardig is de nu losgebroken nationaliteitsnaijver om mogelijk te ontdekken poolland. Bekend is, dat Amundsen opdracht had om te ontdekken land tot Noorsch gebied te verklaren. De regeering van Canada heeft zich gehaast om land t. W. v. de 51° graad bij Canada in te lijven. Zich hieraan niet storende heeft de gouverneur van den N. Amer. staat Maine Mac Millan gemachtigd de vlag van dezen staat op te ontdekken land te hijschen ter nadere beslissing van de regeering der Ver. Staten over de rechten op dit land.

Voor Noorwegen zijn de kansen in dit opzicht vrijwel als verkeken te beschouwen, nu bevestigd is dat zich ten N. van dit rijk in de richting van de N.P. een diepe zee uitstrekt. Zal de ballonreis van Mac Millan een object brengen, dat de kwestie voor Canada en de Ver. Staten practisch stelt? Wie weet, krijgt het Internationaal Gerechtshof alhier dan nog eens zijn Noord-poolkwestie.

Voorbereiding van den gas-oorlog voor de verdediging van Indochina.

De Fransche commissie tot bestudeering van de toepassing van chemische stoffen voor oorlogsgebruik verrichtte haar werkzaamheden in diepe geheimzinnigheid. Aan de benoeming van Prof. Moureu, voorstander van meer openlijk optreden, tot voorzitter dier commissie, wordt de beteekenis toegeschreven van een volgen ten deze van de gedragslijn aangegeven door andere landen, waar het vraagstuk in het groot en naar de ruimste opvatting wordt onderzocht, bestudeerd en besproken.

Hiervan melding makende, knoopt *La Dépêche Coloniale* (10 Juni) daar den wensch aan vast, dat het vraagstuk niet alleen ten opzichte van het moederland in studie genomen zal worden, maar ook voor de koloniën, en in 't bijzonder voor de verst afgelegene: Indochina.

De verbinding met 't Verre oosten is niet ten allen tijde verzekerd. Op de aanwezigheid van sterke Europeesche troepenafdeelingen kan daar niet gerekend worden, en men wil niet geheel afhankelijk zijn van de Inlandsche troepen. Men pleegt wel eens te zeggen, dat het eenige werkelijk bruikbare wapen ter verdediging van Indochina de diplomatie is; de bedoeling die hierin ligt mag niet tot een vast geloof worden.

Na een beschouwing over de ligging van Indochina komt L. D. C. tot de conclusie, dat deze voor de verdediging gunstig is, daar er maar weinig punten zijn waarop een aanval te vreezen is, maar om den aanvaller tegen te kunnen houden, zal de daarvoor aan te wijzen krijgsmacht van de meest moderne strijdmiddelen moeten worden voorzien. Naast de nieuwste wapens, zal daar ook aan het gasmiddel een taak zijn toe te denken, daar dit juist een niet te overschrijden hindernis voor dergelijke toegangen kan vormen.

De groote moeilijkheid van 't bewaren van chemische voorraden behoeft hier niet als een bezwaar te gelden, daar Haiphong een electro-chemische fabriek bezit, die zonder veel moeite is om te zetten in een oorlogsgasfabriek.

Na over de noodzakelijke voorbereiding van een en ander in vredestijd te hebben uitgeweid, wijst hij er op, dat 't niet genoeg zal zijn als de commissie, aan wier hoofd Prof. Moureu geplaatst is, de vraag binnen haar veld van aandacht betrekt, maar dat mede de regeering van Indochina het initiatief neme om in de kolonie die voorbereiding door studie en overeenkomsten in daden om te zetten. Een dergelijke handeling

zal ook moreele beteekenis hebben, daar zij den wil der Fransche regeering uitdrukt om voor de veiligheidsstelling van haar kolonies niet uitsluitend te rekenen op het pacifisme der buurvolken.

In verband met het actueele vraagstuk van den gasoorlog, waaraan, zooals bekend, ook in N.-I. aandacht en onderzoek gewijd wordt, nemen wij 't volgende bericht over:

De gedelegeerde der Vereenigde Staten, Burton, op de internationale conferentie aangaande den handel in wapenen, te Genève, deelde mee, dat Coolidge voornemens was eene conferentie te Washington bijeen te roepen, ten einde het gebruik van vergiftige gassen en bacteriën in den oorlog tegen te gaan.

De algemeene commissie der conferentie, op welke meer dan 40 Staten zijn vertegenwoordigd, besloot met algemeene stemmen een protocol te teekenen, dat het verbod behelst van een chemischen oorlog.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

INZAMELING VOOR PA VAN DER STEUR.

13 Juni ontvingen wij de bekende circulaire van het Hoofdbestuur. 18 Juni hadden wij bestuursvergadering, 22 Juni hebben we het comité gevormd. Het bestaat uit: L. A. v. d. Berg, Boschweg 13, voorz.; J. C. Baars, Lammerweg 3, secr.-penningm.; Mr. H. P. Dijk, Marktstraat 26; Mevr. A. Dijk, Arnhemscheweg 238; Mevr. A. A. Blijenburgh, v. d. Heijdenlaan 9; Mevr. E. J. Huber, Frisolaan 5; J. Eigenhuis, Vonderlaan 22; B. v. Wamel, Deventerstraat 65.

Wij houden geen propaganda-avond, dat is in den zomer in Apeldoorn niet te doen. We loopen niet met lijsten. Maar tot 6 Juli zullen we uwe gaven gaarne in ontvangst nemen; 7 Juli zenden we het bedrag naar den Haag en op 10 Juli kan Pa van der Steur een telegram hebben. Wie spoedig helpt, helpt dubbel. Doe het dus zonder uitstel en herinner al uw kennissen even eraan. Bij elk der bovengenoemde adressen kunt U uw gave offeren.

De N. A. C. had Maandag reeds een ingezonden stuk, waarop wij het onze hebben vervangen door een ander, dat Woensdag geplaatst is.

Komt U van ons op straat tegen, dan kunt U ons gerust even staande houden.

De Secr.-Penningm.,
J. C. BAARS.

Afdeeling Breda.

Breda, 18 Juni 1925.

Aan het Comité Pa van der Steur,
Den Haag.

Mijne Heeren,

In antwoord op Uw Missive van 12 dezer deel ik U mede, dat door onze Voorzitster, Mevr. Douair. Clifford-Kocq v. Breugel bereids inzamelingen hebben plaats gehad ten behoeve van den heer van der Steur te Magelang en dat aan zijn adres een som van ƒ 54.95 is overgemaakt, onder toevoeging van de gelukwenschen met zijn 60-jarig geboortefeest.

Hoogachtend,

L. VISSER,
Secr. Afd. Breda.

Afdeeling Leiden.

VERSLAG OVER 1924.

Kon uw verslaggever meermalen in diens jaarverslagen constateeren, dat onze afdeeling haar leden een avond had kunnen aanbieden, waarop iemand een spreekbeurt vervulde, ditmaal kan zulks niet het geval zijn, daar, zooals uit de notulen der laatste Algemeene Vergadering is gebleken, besloten werd om de daarbij vermelde redenen dit jaar geen lezing te doen plaats hebben. Gaf onze afdeeling dus te dien opzichte geen teeken van leven, daartegenover mag als een verblijdend verschijnsel worden aangemerkt, dat voornamelijk door de daartoe door uw secretaris in het werk gestelde pogingen — bestaande in het zenden aan verschillende personen van een schriftelijke uitnoodiging tot toetreding overeenkomstig een daarvoor door het Hoofdbestuur opgemaakt model — een toeneming van leden heeft plaats gehad. Bedroeg dat getal toch volgens het vorige verslag 43, sinds steeg — hoewel verscheidenen bedankten — dat aantal tot op 1 Januari 1925 tot een 55-tal, in welk getal sedert door toetreding van 3 nieuwe leden wederom een vermeerder[ing] is ingetreden. Wanneer echter gelet wordt op het [...] tal verzonden uitnoodigingen als bovenbedoeld, [...] een nog grooter succes verwacht mogen worden.

Voor zijne in deze in het werk gestelde pogi[ngen] met vorenbedoeld resultaat mocht uw verslaggever [...] schrijven van 8 April j.l. van het Dagelijksch Bes[tuur] onzer Vereeniging een schriftelijke dankbetuiging [ont]vangen.

In ons Bestuur werd de vacature, ontstaan door vertrek van den heer Perks als vertegenwoordiger [der] Studenten-leden, voorzien door de benoeming als [...] danig van den heer Hollesteller. Niet onvermeld w[il ik] laten, dat dat Bestuurslid mij ook met een opgave [van] enkele nieuw toegetreden leden verraste.

Uw Secretaris vertegenwoordigde de afdeeling [op] de laatste Algemeene Vergadering te 's-Gravenhage.

De financieele toestand is gunstig; een vrij be[lang]rijk bedrag kon op nieuwe rekening worden over[ge]schreven.

Leiden, Febr. 1925.

De Secretaris,
(w.g.) E. RIJKE[...]

Geldelijke verantwoording over het jaar 1924.

Baten.

Saldo vorig jaar		ƒ 23[...]
Contributies		„ 1[...]
Rente Spaarbank		„ [...]
		ƒ 43[...]

Lasten.

Afdracht Hoofdbestuur		ƒ 1[...]
Inningskosten		„ [...]
Zaalhuur	ƒ 3.—	
Reiskosten, enz.	„ 8.50	
Drukwerk	„ 16.85	
		„ 2[...]
Diversen		„ 1[...]
Saldo		„ 2[...]
		ƒ 4[...]

Leiden, 26 Febr. 1925.

De Penningmeester,
N. J. KR[...]

De Commissie van Verificatie:
PH. S. v. RONKEL.
G. A. J. HAZEU.

Afdeeling Utrecht.

De aandacht van belangstellende leden van [...] en West" en anderen wordt gevestigd op het [...] bladen ter plaatse opgenomen artikel betreffende [...] van der Steur". Bijdragen kunnen ook worden af[gedra]gen aan de Secretaresse, Mevrouw C. J. Rutten—P[...]haring, giro No. 62611.

Mededeelingen.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-IN[DI]SCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's La[nds] dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin [...] worden voorzien door uitzending vanwege het De[par]tement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid [tot] mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indisch[en] Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs [...] het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (vol[...] bevoegd);

c. afdeelingschef Centraal Kantoor voor de Sta[tis]tiek van het Departement van Landbouw, Nijverh[eid] en Handel;

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vaste[n of] tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: [...] hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekki[ngen] in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich [voor] het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Mi[nis]terie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A [...] (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m [...]) tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1° [...]) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder [...]

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

[ST]UDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.
[I]NFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
[TE]HUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.
[TE]HUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248
[LEE]ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
[NE]DERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

NUMMER 27 DONDERDAG 2 JULI 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIËTEITEN, HOTELS, CAFÉ'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: *Comité Pa van der Steur. — In een nieuw Gewaad. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Balische Verscheidenheden. — De Indologische Leergangen van het Koloniaal Instituut. — Het Informatie-Bureau van de Vereen. „Oost en West". — Koloniale Tentoonstelling te Lausanne. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Nijmegen). Mutaties van 17 Juni tot 1 Juli. — Mededeelingen.*

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 22 tot 27 Juni.

. te Z.,		Transp.	332.10	Transp.	931.90
.A.)	1.—	Hand. v. M.		H. & B.	10.—
	2.50	& Co.	60.—	L. te H.	2.50
v. B.	6.—	A. M.	0.60	R.	25.—
Mij. S.	10.—	F. de K.	1.50	Dr. R.	6.—
M.	1.20	K. L. P.	5.—	V.	2.—
	10.—	Lindv. S.	100.—	Mej. K. (div.	
O. v. L.	3.—	Prof. C. A.	2.40	bijdr.)	8.—
F. B.	1.—	A. v. H. & Co.	25.—	N. N.	10.—
M. J. S.	3.—	Dr. W. B. en R.	5.50	N. N.	2.50
F.	2.50	W. C.	6.—	A. & B.	2.50
v. W. C.	5.—	Mej. A. B.	1.80	Dames W. B.	2.—
D.	6.—	W. v. d. L.	2.50	S. A. D.	2.50
	2.50	G. K. B.	2.50	N. N. te O.	2.50
Sr.	1.50	M. V.		A. H.	5.—
d. T.	3.—	(vr. J. W.)	12.—	Vaderland	
S.	2.—	M. V. (vr.		(Dames M.	
	1.20	M. P. V.)	12.—	en J. te D.)	20.40
T. en		N. I. Spw. Mij.	60.—	J. E. V.	5.—
W. K.	1.20	C. P. K.	2.—	N. N.	5.—
B.	25.—	M. M. M.	3.—	X.	1.20
B.-B.	5.—	J. J. T.	3.—	L.S.-G.V.-B.S.	6.—
R.-W.	3.50	Dam. de M. O.	25.—	J. D.	1.17
C.	2.—	W. J. D.	2.40	G. K.	2.—
Dr. J. M.	5.—	M. C. S.-M.	6.—	K. B.	1.—
G.	2.50	Mv. J. B.	1.—	Mv. B.	0.60
Mij. T. T.	25.—	Fam. H. & S.	12.—	Mv. B. v. d. B.	4.80
Mij. B.	25.—	G. E.	5.—	Mv. A. de G.	10.—
v. G.	1.20	Mv. J. H. K. S.	5.—	P. Hof 1	1.25
M. D.	1.20	Gen. E.		Fam. v. d. K.	3.—
M.-S.	5.—	d. D. d. J.	6.—	Gen. v. R.	10.—
Mij. N.	100.—	W. v. G.	10.—	Dr. O.	6.—
G.	5.—	Ch. F. Tr. M.	30.—	J. P. C. H.	10.—
v. C.	5.—	Gr. v. v. L. S.		Mej. J. J. L.	10.—
Mij.	10.—	v. S.	60.—	J. G. M.	5.—
T.	2.50	Mej. R. B.	2.50	Dames H.	2.—
L.	10.—	Mej. M. H.	1.—	D. O.	1.50
	0.60	Th. A.	6.—	Mij. t. e. v. S.	
	2.50	W. T.	60.—	O. „Tjl"	100.—
	2.50	W. V.	2.50	N.V. ver. Kl.	
Pr.	25.—	Mej. M.	0.60	C. M.n.	
	6.—	F. C. H.	10.—	c. s.	960.—
		Mv. B. v. O.	50.—	Cult. Mij. W.	100.—
	f 332.10	Transp.	f 931.90	Samen	f 2278.32

Van 12—22 Juni (K.W. 25 Juni, no. 26) „ 1850.19

Totaal tot 28 Juni f 4128.42

...ede een gift van H. M. de Koningin Moeder. ...den dank van het Comité dat zich voor verdere ...voor het goede doel gaarne aanbevolen houdt.

In een nieuw Gewaad.

Van de oprichting af, dus gedurende ruim een kwart eeuw, is het „Koloniaal Weekblad" verschenen in hetzelfde, eenvoudige, weinig opvallende gewaad.

In samenwerking met de firma Ten Hagen is de Redactie er thans in geslaagd aan ons Orgaan een meer aantrekkelijk aanzien te geven, waarmede aan een — ook meermalen in den boezem der Vereeniging uitgesproken — verlangen is tegemoetgekomen.

De Redactie meent te mogen verwachten dat door dit verjongd uiterlijk, het „Kol. Weekblad" meer dan tot nu toe, de aandacht zal trekken en daardoor ook buiten den kring der leden en begunstigers zal worden ter hand genomen en gelezen, mede in het belang van het streven van Oost en West: het verspreiden van kennis over de Indiën.

Den ondernemenden firma Ten Hagen betuigen wij gaarne onzen dank en vertrouwen dat de leden dezen maatregel in het belang van ons weekblad eveneens op prijs zullen stellen en daarvan daadwerkelijk zullen doen blijken; wat mogelijk is door genoemde firma zooveel mogelijk te steunen in haar pogingen tot uitbreiding der advertentie-rubrieken, althans door bij de in het blad adverteerende firma's hunne inkoopen te doen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.

Van Ternate over Menado naar Paloe.

(Vervolg.)

Bij zendeling Dr. Kruyt te Pendolo.

Na een paar uur rijden kwamen we te Pendolo, waar we in de vriendelijke woning van de familie Kruyt gastvrijheid genoten. Pendolo ligt aan het Posomeer, het meer, waarin indertijd de bekende geoloog Fennema is verdronken. Het meer is schoon, maar op mij maakte het Tobameer toch

nog meer indruk. In het meer leven visschen, palingen en veel krokodillen vermoedelijk niet vreedzaam tezamen. Maar dien strijd onder de oppervlakte ziet men niet. Bij menschen trouwens ook niet. Op verschillende plaatsen laat de bevolking takkebosssen, bezwaard met steenen, in het meer neer. De visch schuilt gaarne tusschen de takken. Met vergif, dat tusschen de takken wordt aangebracht, bedwelmt men nu de visch, waarna men ze gemakkelijk kan vangen.

Op Pendolo troffen we een merkwaardig staaltje van vindingrijkheid der vrouw aan. Er is ter plaatse heel weinig te krijgen en alles moet worden aangevoerd, wat lastig is en kostbaar. De vrouwen bedenken dus allerlei listigheidjes om het leven er zoo dragelijk mogelijk te maken. Onder meer had mevrouw Kruyt krentenbrood leeren bakken *zonder* krenten. Zooiets als hazepeper zonder haas! 't Was heel smakelijk en 't uiterlijk was ook dat van krentenbrood of liever van rozijnenbrood. Ik vroeg hoe Mevrouw aan die „sun-maid"-rozijnen kwam, waarop ze antwoordde, dat ze die zelf had in haar tuin. Mijn verbazing was niet zoo heel erg groot, want te Larantoeka had ik bij de zusters druiven gegeten. Maar ik stond toch wel stom verbaasd toen Mevr. Kr. mededeelde, dat die zwarte stukjes in het brood pisangs waren! Dus geen *krente*brood maar *pisang*brood hadden we gegeten... en 't niet gemerkt! Toevoeging van een organisch zuur (citroenzuur b.v.) zou wellicht de overeenkomst nog frappanter maken.

Aan een der huizen in de buurt van Pendolo, in 't midden van den voorgevel, zagen we een paar trossen pisangs hangen. Dr. Kruyt deelde ons mede, dat daar pas een bruiloft was gevierd. De pisang is het symbool der zoetheid en der vruchtbaarheid.

De zending in Poso heeft, door zich op menschkundige wijze aan te passen aan de toestanden onder de Toradja's, succes verkregen. Een duidelijke illustratie hiervan leverde een godsdienstige bijeenkomst 's Zondags in het schoolgebouw op: een moeder zat er met haar zuigeling op een der voorste banken. Baby deed zich te goed aan de borst, moeder luisterde naar de preek. Af en toe liet baby de borst los, om met vragende kraaloogjes de vele omstanders op te nemen. Was baby bevredigd dan begon ze weer de borst te zoeken. Moeder hielp dan. Toen de gemeente eindelijk staande het „Onze Vader" aanhoorde, werd baby recht op de bank gezet en door liefkoozingen stil gehonden. 't Was een mooi beeld van kinderlijk vertrouwen van kind in moeder, van moeder in voorganger!

Dr. Kruyt is leider van de kweekschool, met 31 interne leerlingen. De school is eenvoudig, passend voor de omgeving. De scholieren maken en wasschen hun eigen kleeren en doen het huiselijk werk voor de inrichting. Ieder heeft een houten krib met klamboe (die niet stuk was!) en een kastje voor zijn bezittingen.

Voortzetting der reis.

Van Pendolo vertrokken wij 's ochtends half vijf per prauw naar Doeloemai. We genoten van het schitterende meer en de bevolking. Het atapdakje op de prauw was wel wat laag voor mijn hoofd, wat onaangenaam was. Na wat van de atap geplukt te hebben, gelukte het me flink uitzicht te krijgen. Ik zag toen dat we werden geconvoyeerd door 8 andere prauwen. In die prauwen zaten de hoofden en bevond zich de barang. Ja, een resident reist natuurlijk anders dan 'n particulier. 't Was een heel verschil met mijn vaart langs de zuidkust van Flores!

Schitterend was het uitzicht op den weg van Doeloemai naar Peoera! 't Herinnerde levendig aan de fraaie panorama's, die het onovertroffen Tobameer biedt! Bij Doeloemai is in 1897 de hoofdingenieur Fennema verdronken. De bevolking had hem gewaarschuwd, dat het reizen per prauw dien tijd van den dag, waarop hij het meer wou oversteken, gevaarlijk was. Maar de gieke, daadkrachtige man kende geen geva... stak van wal en vond zijn ontijdig graf in ... ven! Een zeer eenvoudig gedenkteeken aan he... te Tentana houdt de gedachte aan den wa... Nederlander wakker!

De bewoners van Doeloemai woonden eerst ... bergversterking Tolambo, toen te Tala, daa... Boejoe Tjangilo. Ze woont nu in haar 4de ... ging. Vermoedelijk zal ze nu niet weer be... te verhuizen. 't Is ook welletjes zoo. Het is ... m'n reis gebleken, dat langzamerhand het i... postvat, dat het sollen met de bevolking zijn ... zen heeft!

Het laatste deel van den tocht werd per pra... gelegd, boomende langs de kust. 't Verwo... me, dat de menschen vóór in de boot boom... niet achter, zooals men in Friesland doet. ... men ging sneller dan roeien. Om ± 2 uur s... we uit. Een half uur later verscheen Mev... bée met haar zoontje. Ze hadden 35 K.M. te ... afgelegd, zij aanvaardde ons aller hulde ov... dergelijke prestatie met 'n glimlachje als ... wilde zeggen: voor mij is zoo'n tocht een ... schilletje.

Te Tentana bood de bevolking den resid... verdere bestuursambtenaren een feest aan. ... aardig: schoolkinderen speelden op de fluit, ... nen en vrouwen waren op hun mooist uitge... Rood en wit der vrouwenbaadjes stak aardig ... 't groen der omgeving. Het feest, een maaltijd, ... geopend met een gebed. Met gebogen hoofd, ... diepe stilte, hoorde de menigte dit aan. Een ... meisje keek schalks op zij en was niet bij 't ... Op Zendingsfeesten in Holland ziet men ... over heel de wereld zijn de menschen toch ... Alles verliep in de beste orde, ± 400 me... gedroegen zich...... zooals men dit van i... schen gewend is! Meer lof is niet noodig. N... dankte de Resident, waarbij hij de hoop ui... dat bestuur en hoofden samen zouden wer... het belang van volk en land. Na afloop w... gedanst en gezongen op 't schoolerf. De mok... Poso had de leiding bij den zang. Hij deed ... onverbeterlijke wijze, daarbij dichtend in a... ting op de woorden, die de resident na taf... uitgesproken.

Den 5den November keerden we terug ... Koekoe. Halfweg gekomen sloegen we af ... stroomversnellingen in de Poso-rivier te zie... schuim spatte hoog op om telkens fraaie ... bogen te vormen. Een bamboebrug voerde ov... kokenden, bruischenden stroom. Vanaf die ... hadden we een schitterend gezicht op de ... voortsnellende watermassa's, die met don... geweld tegen een groot rotsblok midden ... stroom beukten. Met moeite maakte ik mij ... dit grootsche natuurtafereel. Vermoeid v... zwaren tocht kwamen we eindelijk te Koek... 's Onderendaags vertrokken we naar Poso, ... we weer gastvrijheid genoten bij de familie ... Mevrouw heeft het klaar gespeeld om op een ... waar weinig te krijgen is, vijf gasten te spi... te laven. Ik logeerde in de pasanggrahan ... zending. We hebben te Poso nog een fees... gemaakt, dat de sportvereeniging den reside... bood. Regen en vermoeidheid — men denke ... licht over een 14-daagsche tournée in de ... landen! — maakten, dat de opgewektheid ... vieren niet groot waren. We gingen spoe... huis. 'k Moest twee dagen op de boot w... Wachten is, als men niet weet wat men moe... — in schrijven had ik door de vele indru... laatste dagen opgedaan, geen zin — onaange... Uit tijdverdrijf heb ik de ass.-resid.-familie, die ... verhuisboedel uitpakte, geholpen. Als be... kreeg ik dan een heerlijk kopje koffie of th... notmiddelen, die ik op mijn lange reis in no... ger mate heb leeren waardeeren, dan dit ... thuis het geval is.

...ndelijk kwam de boot. Ik nam afscheid van ... Zou dat land het culminatiepunt van mijn ... geweest zijn? Leerzaam als geen enkele tocht ... is 't verblijf in die streek voor me geweest. 'k ... dagen lang kunnen reizen met mannen, die leef- ... voor hun werk, 'n arbeid, die niet genoeg ge- ...rdeerd kan worden. We hebben samen in pri- ...ieve pasanggrahan's gewoond, samen gelachen ... gemopperd. 't Laatste echter heel, heel zelden! ... hebben in één woord een paar weken samen ...eefd onder omstandigheden, die tot vertrouwe- ...heid en intimiteit moesten leiden. Beter dan ... te voren besef ik nu wat de bestuursambtenaar ... de rimboe aan de vrouw dankt! Eerbied voor ... vrouwen!

...n Poso vertrokken we per boot naar Toboli. ... wachtte ons de heer Junius, ass.-resid. van ...ggala. Te paard ging het naar Paloe. Halver- ... stopten we in een nog al primitieve pasang- ...an. Op dit gedeelte van den weg stortte halver- ... mijn paard neer. 't Was oververmoeid en ik ... 'n ander. Dit gleed op zeker oogenblik met ...beide achterpooten in een ravijn, doch 't liep ... af. De weg was door de vele regens slecht; ook ...rlijk hier en daar. Tegen donker ongeveer ...ikten we ons bivak. 's Nachts om half drie ...den we op, omdat de resident zoo spoedig mo- ... op de boot van Donggala naar Menado wilde ... Wel heeft hij het recht om een boot 'n paar ...aan te houden, maar hij wilde van dit recht ... geen gebruik maken. Daarom moesten we ... vroeg uit de veeren. Nu, daar raakt men op ...mée ook al aan gewend.

...e braken op, voorgelicht door lantarens. 't Had ...aatste dagen hard geregend, de weg was mod- ... en slecht! Ongeveer halfweg trapte mijn ...rd met z'n eenen achterpoot door het dek van ... brug. Het viel en ik ook. Geen van beiden had- ... ons bezeerd. We probeerden het dus samen ... eens en 't ging. Nog een K.M. of 10 en daar ...nd de auto, die ons naar Paloe bracht.

... zit nu te schrijven in de mooiste van de pa- ...grahans die ik heb bewoond ... en dat zijn er ... tientallen! Over een paar dagen vertrek ik ... Makassar om een bezoek te brengen aan het ...ernement Celebes.

... laatste étappe (Borneo) is in zicht. Acht ...nden reis ik nu. De reis is zeer inspannend ... lichaam en geest. Voor de laatste 't meest! Het ...aam is na 'n nacht slaap uitgerust, de geest ...

...aat er nu om of de Marind-anim van pas- ... Vertenten werkelijk gelijk had, toen hij be- ...de, dat de toewan tamoe „soeda toewa" was, ... koewat"!

Balische verscheidenheden

door

L. C. HEYTING.

III.

...heilige graf te Sèsèh (Bali) van Pangéran Adipati Danoeningrat, vorst van Matjan poetih.

...het Balische kustplaatsje Sèsèh, gelegen in de ...woordige onderafdeeling Badoeng, en wel in ...gedeelte, dat tot 1891 tot het oude vorstendom ...oei behoorde, bevindt zich aan het strand in ... Menéga een „*kramat*", een Mohamme-... heilig graf.

...agt men den bewaker van dit graf, wie de ... was, die hier zijn laatste rustplaats vond, ...zal hij u waarschijnlijk antwoorden: „*Padoeka* ...". En wanneer men meer wil weten, zal hij ...nkelijk aan toevoegen: „*Mas Sepoeh*".

... verging het tenminste schrijver dezes, toen ... kramat te Sèsèh bezocht, op 31 Maart 1921. ... klein witgekalkt, bepleisterd baksteenen ge-...tje met rood pannendak, door een houten ...afgesloten, bleek het graf te bevatten.

Nadat de bewaker, tevens „*pemangkoe*" of tempelwachter, verschenen was, om op ons verzoek inlichtingen te geven, werd door hem de deur ontsloten en traden wij, vol verwachting omtrent hetgeen wij zouden zien, binn... in de beperkte schemerachtige ruimte van het grafhuisje.

Mijn metgezel, Raden Soewotjo, een Javaansche mantri-politie, die als belangstellende was meegegaan, kon toen, naar hij mij later vertelde, eenige huivering voor het geheimzinnige onbekende, dat ons wachtte, niet onderdrukken. In het midden van het eenige kamertje zagen wij een dichte klamboe, eens wit geweest, maar nu grauw getint, die alles, wat er achter lag, aan het oog onttrok. Toen ik den sluier van het onbekende wegtrok, door de klamboe een weinig op zijde te schuiven, aanschouwden wij een eenvoudig, grijs getint, bepleisterd steenen graf.

Aan het hoofdeinde, naar het noorden, en niet precies naar Mekka gericht, naar het scheen, bevond zich een met Balische bloemmotieven versierde tufsteenen „*nisjan*", een grafpaal, die in Arabische letters het woord „*Allah*" droeg.

Rondom het lage graf wat verdroogde bloemen, o.a. tjempaka's, en kleine steentjes (grint), door de vromen bij hun bezoek geofferd.

Naar de bewaker ons vertelde, kwamen hier vrij vaak „Tambi's", Voor-Indische Mohammedaansche handelaren, offeren, in de hoop op voorspoed, meer speciaal bij hun handel. Als het hun dan voor den wind ging, kwamen zij later wel dankoffers brengen. Het graf en het grafhuisje waren eenige jaren geleden, dank zij hun geldelijke hulp, gerestaureerd.

Hindoe-Baliërs kwamen er vrijwel niet bij dit graf; zij vereerden Mas Sepoeh in een meer landwaarts gelegen tempeltje, de Poera Mas.

Toen ik mijn zegsman vroeg, wie eigenlijk Mas Sepoeh was, kon hij mij daar geen voldoende antwoord op geven. Hij wist wel, dat Mas Sepoeh op last van een vroegeren Tjokorda [1]) van Mengoei was gedood. Doch later had men ingezien, dat men hem onschuldig vermoord had en daarom was te zijner eere opgericht een „*poera mioe*", een boetetempel [2]), de Poera Mas.

Wij vonden nu den tijd gekomen om dezen tempel eens te bezien, en vergezeld van onzen gids, den tempelwachter, gingen wij weer landwaarts in de richting van den grooten zijweg.

Even vóórdat wij dezen en de daaraan gelegen Poera Penglodan met de erbuiten gelegen „*balé agoeng*" of vergader- en offerloods, bereikten, kregen wij de vlak daarvoor gelegen Poera Mas aan onze rechterhand, na slechts een paar minuten loopens.

Het was een kleine ommuurde tempelruimte, waarin als voornaamste gebouwtje een naar het westen gerichte méroe met elf daken, gedekt met de zwarte vezels van den arènpalm.

Vol verwachting opende ik de deurtjes van dit pagode-vormige godenhuisje...... en tot mijn vreugde zag ik toen een bronzen Oud-Javaanschen zodiakbeker [3]), staande op een geelkoperen schaal met geelkoperen voet, met — naar het scheen — Voor-Indisch email versierd. Volgens den tempelwachter werden beide voorwerpen geregeld gebruikt bij de offers, ter eere van Mas Sepoeh gebracht.

Want deze wordt in dit boetetempeltje nog steeds

---

[1]) Balische vorstentitel, vroeger in Mengoei en nu nog o.a. in Oeboed (Gianjar) in gebruik. Zoo heet het Balische Volksraadslid Tjokorda Gde Raka Soekawati; hij is uit Oeboed afkomstig.

[2]) Een beschrijving en afbeelding van een dergelijken boetetempel, te Singaradja, gaf de schilder W. O. J. Nieuwenkamp in zijn werk „Bali".

In de desa Kajoepoetih Malaka (Noord Bali) trof ik een boetetempel aan voor een onschuldig vermoorden Chinees. Men hoopte aldus de vertoornde ziel te hebben tevreden gesteld.

[3]) Deze beker droeg geen jaartal, wel een „zon", verder het „monster", volgens Brandes' indeeling, en had vermoedelijk vroeger een deksel.

vereerd door een aantal Hindoe-Baliërs, voornamelijk van de dorpen Sèsèh, Tjemagi en Moenggoe, bij elkander door ongeveer 40 *„koeren"* of gezinnen, terwijl de *„odalan"*, de jaardag of groote offerdag van de Poera Mas, plaats vindt op den dag Boeda Klion Sinta.

Aldus vertelde mij I Salsal of Nang Rendoeh, wiens vader, Nang Salsal, vóór hem tempelwachter was.

Nang Salsal was niet oud geworden, waarschijnlijk omdat hij varkensvleesch at, zeide I Salsal en daarom at hij het niet en ook niet de meeste andere Baliërs, die Mas Sepoeh en de Poera Mas vereerden [4]).

Of Mas Sepoeh werkelijk het Mohammedaansche geloof had aangenomen wist echter nòch I Salsal nòch iemand anders mij met zekerheid te zeggen, al ligt het vermoeden voor de hand, dat dit wel het geval was.

Het spijsverbod, van varkensvleesch in dit geval, is echter geen bewijs daarvoor, daar de Baliërs wel meer dergelijke spijsverboden kennen, plaatselijk verschillend, soms met oude legenden in verband gebracht, o.a. betreffende hun afstamming, een soort totemverbod.

Wie was Mas Sepoeh eigenlijk?

Als antwoord op deze vraag volgen thans voor den belangstellenden lezer nog eenige geschiedkundige bijzonderheden [5]).

In het groote Kawi-Balineesch-Nederlandsch Woordenboek van Dr. H. Neubronner van der Tuuk vindt men in Deel III op bl. 84 onder Sèsèh o.a.:

„Eigennaam van een aan zee gelegen plaats in Mengwi, die door vaartuigen moeilijk te genaken is en waar een javaansche prins uit Blambangan met name Mas Sepoeh of Pangéran Adipati Danoeningrat, broeder van Mas Wilis, vorst van Matjanpoetih, zou aangebeden worden, omdat hij in Mengwi werd gedood."

Aan het *„Verslag over een Babad Blambangan"*, door *Dr. J. Brandes*, in de Notulen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen (van 3 Dec. 1893 in T. B. G., Dl. 37, 1894) ontleen ik het volgende:

Pangéran Danoeningrat, vorst van Blambangan of Matjanpoetih, ook wel genoemd Mas Noewong of Mas Noeweng, broeder van Wong agoeng Wilis of Mas Sirna, Pangéran Patih, was een zoon van Pangéran Danoeredja, kleinzoon van P. Sasranegara, en achterkleinzoon van P. Tawang Aloen, welke laatste oud stierf en begraven werd in de Alas Mletjoetan, kort na 18 September 1691.

Pangéran Danoeningrat, vorst van Matjanpoetih van 1745 tot 1764, was min of meer een leenman van den Tjokorda van Mengoei en den Dewa agoeng van Kloengkoeng, Bali's oppervorst.

Naar aanleiding van het vermoorden van een dienaar van den Dewa agoeng en het niet opvolgen van diens opdracht, werd Pangeran Danoeningrat, na o.a. de hulp van de Kompeni te hebben ingeroepen in 1763, naar Bali ontboden.

Daar eindelijk aangekomen werd hij echter door de band van Ki Doeboer, uit de desa Sèsèh, gedood in 1764.

Omtrent de familie van Mas Sepoeh kon ik op Bali nog de volgende inlichtingen verkrijgen, dank zij den Balischen mantri-politie Goesti Made Staat:

De kramat van Mas Wilis zou zich bevinden aan het strand van Mas, in de desa Sraten van het district Rogodjampi, afdeeling Banjoewangi.

De kramat van Boejoet Koero, eveneens een broeder van Mas Sepoeh, zou zich ter hoofdplaats Banjoewangi bevinden. Een afstammeling van zen Boejoet Koero, Raden Poentokoesoemo te menggoengan, zou een kroniek van Mas Sepoeh de zijnen hebben bezeten, doch na zijn dood zijn broeder, Raden Pringgokoesoemo, gepensioneerd mantri-politie van Koesamba (Bali), er te geefs naar.

Volgens geruchten zou de „Babad Mengoei", Balische vorstenkroniek van het oude rijk Mengoei, nog eenige gegevens omtrent Mas Sepoeh bevatten. Het mocht mij echter nog niet gelukken inzage te krijgen van deze gegevens.

Wel geeft Van der Tuuk in zijn bovengenoemd woordenboek onder Sèsèh, na het boven reeds degedeelde, een aanhaling uit de *„Kidoeng Pamantjangah"*, een Balische kroniek in dichtmaat, van de prozabewerking ook *„Babad Dalem"* heeten, doch er blijkt niet, dat hier een nader verband bestaat met Mas Sepoeh.

Het ware te hopen, dat te eeniger tijd Balische gegevens uit Balische bronnen, als de hier genoemde o.a., ons nog nader brengen tot den historischen persoon van Pangéran Adipati Danoeningrat!

Scheveningen—Port Said, Mei 1925.

[4]) Aan besnijdenis, zooals bij de Mohammedanen, deed men echter niet.

[5]) Zie ook C. Lekkerkerker „Balambangan", in Ind. Gids, 1923, II, bl. 1030 vlgg, waaraan weer werd ontleend het keurige samenvattende artikel „Balambangan" in de nieuwe Encyclopaedie van N.-I. (supplement). De omtrent de kramat te Sèsèh vermelde bijzonderheden zijn hierin echter niet geheel juist weergegeven.

De Indologische Leergangen van Koloniaal Instituut.

Onder de velerlei oorzaken voor de aanslagen op assistenten ter Oostkust van Sumatra wordt in officieele stukken ook genoemd de vaak ontactvolle wijze waarop de Europeesche werkgever met den Inlandschen werkman omgaat en de gebrekkige kennis van den werkgever omtrent den aard der werklieden.

Het achtste jaarverslag van den dienst der arbeidsinspectie in Ned.-Indië meldde, dat meer en meer onder het Europeesche personeel op ondernemingen het streven merkbaar was, zich de landstaal der koelies eigen te maken en zich op de hoogte te stellen van hunne zeden en gewoonten, ten einde onder meer in staat te zijn persoonlijk en rechtstreeks klachten en verzoeken der werklieden aan te hooren.

In dit verband wordt gewezen op de Indologische leergangen, welke vanwege het Kon. Kol. Instituut te Amsterdam sedert 1917 zijn ingesteld en waaraan tot nu toe meer dan zeshonderd leerlingen deel genomen hebben.

Reeds van den aanvang af hebben de hier te lande gevestigde directies der Indische ondernemingen van landbouw, handel en nijverheid belangstelling getoond in de totstandkoming der leergangen en hebben aan de uitzending van personeel de voorwaarde verbonden van een getuigschrift van den Indologischen leergang van het Kol. Instituut. Zooals bekend is, wordt aan de leergangen behalve in Volkenkunde en Aardrijkskunde van Ned.-Indië ook onderwijs gegeven in Maleisch, Koloniaal-Economische Verhoudingen, Staatsinstellingen van Ned.-Indië, Tropische Gezondheidsleer en Koloniale Voortbrengselen. Nu is het opmerkelijk hoe nauw het aantal dergenen, die met het oog op eene betrekking bij den Indischen landbouw, handel en nijverheid deze leergangen volgen, samenhangt met de economische verhoudingen hier te lande en die in de koloniën. De hoogste getallen werden bereikt in de jaren 1919 en 1920, toen een groote uitzending van personeel plaats had, het cijfer daalde geleidelijk in 1921 en 1922, met het gevolg, dat in 1923 geen Indologische leergangen werden gegeven, daar in verband met de geringe uitzending van personeel naar Indië niet voldoende leerlingen zich aanmelden. Doch in 1924 begint de herleving; met het oog op betrekkingen bij ondernemingen van landbouw, handel en nijverheid werden toen de in dat jaar gehouden twee leergangen bezocht door een ongeveer gelijk aantal

...lingen als in 1918, zoodat duidelijk blijkt, dat ...male toestanden zich weer beginnen af te ...kenen.

Wat den landaard dezer ingeschrevenen voor ...e leergangen betreft, zoo nemen de in Nederland ...orenen daarbij natuurlijk de voornaamste plaats ...hun aantal bedraagt 75 pCt. van alle ingeschre...en, in de Nederlandsche koloniën waren geboren ...geveer 10 pCt. der ingeschrevenen, in het buiten...d ongeveer 15 pCt. Bij deze laatste categorie zijn ...pCt. Duitschers, die dus al in vrij grooten getale ...leergangen bezochten en met een daar behaald ...igschrift naar Nederlandsch-Indië vertrokken.

(Aneta).

Het Informatie-Bureau ...n de Vereeniging „Oost en West".

Verslag over het jaar 1924.

(Slot).

...len moesten in dit verslagjaar ook weder ...rgesteld worden. In Indië zijn toch volop ...krachten voorhanden, die niet van daarbuiten ...even betrokken te worden, met het oog op de ...e passagekosten, waarbij dan nog de uitrus...kosten komen. Immers al het voor de lagere ...ekkingen benoodigde personeel wordt in Indië ...ienst genomen, waar het als gevolg van de heer...nde werkloosheid onder de Europeanen ook in ...e mate beschikbaar is.

...venals in vorige jaren behoorden voor het mee...deel de Hollandsche sollicitanten tot de weinig ...twikkelden, voor zoover zij slechts lager onder...s hadden genoten. Doch meer dan in het vorige ...r 1923 deden in 1924 gestudeerden aan onze ...ge en Middelbare scholen pogingen om in Indië ...cht te komen in allerlei soorten van particu...e betrekkingen.

...uitenlanders, die zich in 1924 grootendeels ...ftelijk tot het Informatie-Bureau wendden, ten ...e van 145 (mondeling 5, totaal 150), in 1923 ...behoorden weder voor het meerendeel tot de ...gorie der intellectueel ontwikkelden, als inge...s, doctoren, apothekers, technici, bedrijfslei...van fabrieken, handelaren, enz., w.o. ook we...zich gewezen officieren van het Duitsche en ...enrijksche leger bevonden, die zich gaarne bij ...Ned.-Indische leger of bij de politie ingelijfd ...n, niettegenstaande zij zoo langzamerhand kon...weten, dat voor hen geen gelegenheid bestaat ...voor den Indischen dienst te worden uitgezon...

...e ingewonnen informaties kunnen wij het best, ...als in de vorige verslagen, rangschikken als in ...hieronder staand overzicht rubrieksgewijze ver..., n.l.:

	Schriftel.	Mondel.	Totaal
...ende gouvernementsbetrekkingen	10	6	16
„ particuliere betrekkingen	335	135	470
„ de reis, het leven, den levensstandaard, de kleeding, het land en volk en de toestanden in Indië	8	16	24
„ een bepaalde plaats of streek	5	23	28
„ boekwerken en brochures over Indië en die over betrekkingen aldaar	55	83	138
„ de opleiding, studiekosten en vereischten tot ambten, bezoldiging	29	46	75
„ informaties aangaande de meest uiteenloopende onderwerpen	99	342	441
Totalen	541	651	1192
In 1923 „	430	634	1064
„ 1922 „	731	506	1237
„ 1921 „	918	558	1476
„ 1920 „	714	459	1173

Onder de rubriek betreffende de meest uiteenloopende onderwerpen zijn begrepen de personen, die woningen of apartementen hadden te verhuren of te verkoopen en pensions hielden (72);

families, die bij voorkeur Indische kinderen in hun gezin wenschten op te nemen (108);

dames, die zich aanboden voor het besturen van een huishouding in Ned.-Indië of als kinderjuffrouw in Europeesche gezinnen daar te lande (32);

personen, die inlandsche bedienden wenschten in dienst te nemen en daartoe de hulp inriepen van Persinggahan (10); totaal van bovenstaande cijfers 222 (in 1923: 201).

Van de serie boekwerkjes, gevende uitvoerige inlichtingen over staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche gewesten, zijn thans in bewerking No. 1. „De Bestuursambtenaren in Ned.-Indië" en No. 2. „De Geëmployeerde bij de Java suiker-industrie".

In het verslagjaar werden opnieuw uitgegeven: No. 4. „De Ingenieur in Ned.-Indië", No. 7. „De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts, zoomede voor Verplegers en Verpleegsters en Militair-Apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië" en No. 10. „De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië".

Het debiet der boekwerkjes in 1924 bedroeg f 75.85 tegen f 54.20 in 1923.

Verkocht werden tegen den kostenden prijs 124 boekjes met een opbrengst van ...	f 41.70
Verkocht met 20 % reductie 84 boekjes met een opbrengst van	„ 22.60
Verkocht van de boekjes: Onze Koloniën 33 boekjes met een opbrengst van	„ 11.55
Aantal boekjes gratis verstrekt 75 ex.	
Totaal	f 75.85

In het geheel bedroeg de omzet der boekjes 316 tegen 200 in 1923.

Zoowel bij de revisie der bovengenoemde werkjes als bij die, welke thans nog in bewerking zijn, verleenden zoowel de 9de Afdeeling van het Ministerie van Koloniën als het Inlichtingsbureau voor den Indischen dienst op de ook reeds in vorige jaren ondervonden lofwaardige wijze hun zeer op prijs gestelde medewerking en hulp, waar deze ingeroepen werd voor het geven van de noodige inlichtingen omtrent betrekkingen in 's lands dienst.

Uit het bovenstaande moge genoegzaam blijken, dat, ofschoon het Informatie-Bureau niet is en ook niet kan zijn een bemiddelingsbureau, n.l. een instelling, welke aan betrekkingen kan helpen, hetgeen wel eens, ten onrechte, gemeend wordt, dat bureau niettemin door zijn gedocumenteerde voorlichting op dit gebied er naar streeft het algemeen belang te dienen, inzonderheid ten behoeve van hen, die naar de een of andere positie dingen en omtrent het land en volk, het leven, den levensstandaard, de maatschappelijke toestanden in de beide Indiën en hetgeen hiermede in nauw verband staat de noodige inlichtingen wenschen in te winnen.

's-Gravenhage, 14 Mei 1925.

De Leider van het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West",
H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.

Koloniale Tentoonstelling te Lausanne.

Van 27 Juni—27 Juli zal te Lausanne de Foire Internationale de Products Coloniaux et Exotiques plaats vinden. Nederland zal daar vertegenwoordigd zijn met een inzending, welke op verzoek van de afdeeling handel van het departement van buitenlandsche zaken en het departement van koloniën gereed gemaakt is door de afdeeling handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, de directie der

Handelsinrichtingen van Amsterdam en de hoofdafdeeling havenwerken van Rotterdam.

Ir. Utermark, van het Koloniaal Instituut, bevindt zich sinds een paar weken te Lausanne, om bij de aankleeding van de aan Nederland afgestane ruimte (ongeveer 250 M².) toezicht uit te oefenen en de opstelling van de uitgebreide en veelsoortige verzamelingen te verzorgen.

Aan de binnenzijde van de zaal wordt een groote fries gevormd door schilderijen van Hobbe Smith, het havenbedrijf van Amsterdam betreffend en in bruikleen afgestaan door den directeur van het Stedelijk Museum te Amsterdam. Langs een der wanden wordt een ruimte van 16 bij 2 M. ingenomen door de inzendingen van Rotterdam en Amsterdam (grafieken, plastieken, maquettes, kaarten, foto's en transparanten).

Al het overige is geheel aan Nederlandsch-Indië en Suriname gewijd; de uitgestelde producten en grondstoffen, bijna steeds in verschillende stadia van bewerking, de modellen en maquettes, kaarten en grafieken, transparanten van 30 bij 40 c.M. en foto's, enz. zijn voor het allergrootste gedeelte aan de rijke verzamelingen van het Koloniaal Instituut ontleend; dat is door daartoe aangezochte firma's en maatschappijen aangevuld.

In een rustigen hoek bevindt zich de leestafel met een overvloed van oriënteerende literatuur op de beide groote invoerhavens en de koloniën betrekking hebbende, en een ruime hoeveelheid drukwerk is aanwezig om aan intensief belangstellende bezoekers ter hand gesteld te worden.

Ir. Utermark houdt geregeld zitting in een door wanden van de zaal gescheiden kantoortje, ten einde er diegenen, die nadere inlichtingen wenschen, te woord te staan.

Een groote verzameling films van het Koloniaal Instituut is in Lausanne aanwezig; zij zullen geregeld in de gehoorzaal van de Foire afgedraaid worden.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„To be or not to be"?

Wanneer iemand, die reeds gedurende tientallen van jaren zich, met alle ernst, tot taak heeft gesteld, de verschillende, over geheel Insulinde, bestaande takken van kunst, kunstnijverheid en huisvlijt onder de Westerlingen meer bekend en gewaardeerd te maken, — in de volle overtuiging, dat dit een vertrouwen wekkenden vriendschapsband tusschen Oost en West kan vormen — thuiskomend van een onderzoekingsreis over Java, Bali en Sumatra, de nuchtere vraag wordt gesteld: „Is u nu niet genezen van uwe idealistische denkbeelden betreffende de Indonesische kunstuitingen?", moet dit wel een bizonder eigenaardigen indruk maken. Het antwoord luidde volmondig: *„neen,* eerder ben ik er in versterkt. Tegelijkertijd rees echter de onuitgesproken gedachte: deze oprechte vraag, gedaan door iemand, die toch met belangstelling véél over Indië gelezen en gehoord heeft, is wel het sprekendste bewijs, hoe noodig 't is te blijven getuigen van de, over den geheelen archipel verspreid levende, typische volkskunst, vooral door het toonen van hare verschillende uitingen aan den Westerling en te trachten ze liefst in diens onmiddellijke omgeving te brengen.

De meest uitsluitend intellectueel ontwikkelde Europeaan is, vanzelfsprekend, ook de meest geslotene voor de geestelijke waarden dier kunsten, niet het minst der sierkunst en van de mystiek in spel en dans, vandaar, dat men zoo dikwijls twijfel uitspreken hoort aan het bestaan, aan de levensvatbaarheid van de hedendaagsche, Oostersche kunst. Voor hen, die den invloed er van ondervinden is in deze echter geen kwestie van: *to be or not to be.* Er *bestaat* een levende volkskunst. Dit gevoelt men des te sterker, als men die landen zelf bereist en met de bevolking in aanraking komt.

Waar men in onze eeuw langzamerhand b... in te zien, dat een te veel op verstandsontwikk... gebaseerde opvoeding, schadelijk éénzijdig is... nu meer en meer ook bij het onderwijs en bij ... bare besprekingen de kunst betrokken, meer... meen de opbouwend beschavende invloed da... ondervonden worden. Op het jongste Congres... het Java-Instituut, in de Kerstweek te Djocdj... houden, kwam dit o.a. sterk naar voren, moest... de meest verstokte twijfelaar den indruk kr... dat een intense belangstelling ontwaakt is vo... Indische kunst, niet alleen onder de talrijke... aanwezige Europeanen, maar vooral ook onde... Javanen zelve, wat het meest verblijdend vers... sel is voor beide partijen.

En deze belangstelling betreft niet alle... oude, o.m. de bouwvallen van vroegere heilig... men, maar wel degelijk ook de in het volk than... levende en tot uiting komende kunst, getuig... onlangs in de Vorstenlanden en elders opge... Javaansche vereenigingen tot meerdere beoef... der batik-, weef- en danskunst, die vele toeg... volgelingen tellen. Ook op Sumatra zijn derg... vereenigingen werkzaam, niet zelden onder ... moediging der bestuursambtenaren, terwijl... Bali als één kunstarbeidersvereeniging op ... gebied te beschouwen is.

Wat zou 't nu niet mooi, zoowel op materi... verstandelijk, maar vooral op geestelijk gebi... weest zijn, als gedurende de thans te Parijs g... den wereldtentoonstelling van sierkunsten da... getuigd had kunnen worden, door de fraaie ... taten ervan te toonen en den ontwakenden be... stellenden ook de gelegenheid te geven door... koop iets van dit schoons in hun onmiddellijke... geving te houden.

Jammer genoeg zag de ter elfder ure beno... Nederlandsche regeerings-commissie dit ni... ons Ministerie van Koloniën en de Indische... ring al evenmin.

Zooals den lezers van ons weekblad beke... heeft „Boeatan", zoodra dit betreurenswaardi... ruchtbaar werd, genoeg moeite gedaan daarin... andering te krijgen. Bijna zou 't nog gelukt... want door overtuigde medewerking en opw... van den heer Trip, president-directeur der Ja... Bank te Batavia, was een waarborgkapitaal... eengebracht om „Boeatan" in staat te stellen ... de Indonesische sierkunst ter Parijsche tento... ling te brengen. Door Ir. Maclaine Pont — ... kende, volijverige voorzitter der Modjopait-ve... ging — zou daartoe een typisch Javaansch... bouwtje aangemaakt worden en van alle k... zouden de mooiste hedendaagsche kunstnijv... artikelen ingezonden worden. Maar ... toen ... ver was, — begin Mei j.l., — bleek er op het te... stellingsterrein geen plekje meer open te zijn...

Wèl konden niet ver uit de buurt, de daarto... geschikte zalen in het gebouw der *„Chambr... dicale de la Curiosity et de l'Art"* — waar o... oogenblik een pracht-tentoonstelling van ... Chineesche en Perzische kunst gehouden w... gehuurd worden, b.v. gedurende October, de ... geschikte maand voor Parijs. Maar .... op ... tan's uitvoerige schriftelijke uiteenzetting va... en ander, met de vraag of de geldschieters da... in konden stemmen, kwam het teleurstellende... grafische antwoord: *„niet* accoord, brief volgt"...

Welke uitlegging zal deze laatste bevatten?

In een vorig schrijven deelde de heer *Trip* me... dat het bestuur der Jaarbeursvereenigingen in In... te kennen had gegeven, dat 't eigenlijk op zijn ... zou gelegen hebben om te Parijs tentoon te ste... Dit kunnen wij ten volle beamen, maar dan rij... vraag: Waarom er dan niet tijdig voor gezo... Desgewenscht zou de Raad van Beheer ... „Boeatan" zeker gaarne als gemachtigd verte... woordiger het noodige gedaan hebben voor ... goede regeling van zaken te Parijs.

Boeatan geeft den moed echter niet op: *Wat ... niet is, kan komen!*

...m te beginnen neemt zij thans deel aan de ...oonstelling van *Bibabo*, welke van 2—12 dezer ...uden wordt in het gemeentelijk tentoonstel...gebouw te Scheveningen en laat daar het een ...nder zien van hetgeen door de presidente op ... Indische reis van verschillende kunstnijveren ...d aangekocht, evenals in de toonzalen van Heul...at 19, waar zeer prachtige batiks te bewonderen ..., o.a. door de *Raden Ajoe* van den Regent van ...lang vervaardigd.

Van Week tot Week.

23—29 JUNI.

...*teur van Binnenlandsch Bestuur.* Aneta seint dd. 23 Juni. De resident van Semarang, de heer Maas Geesteranus, is met 16 Juli benoemd tot directeur van het B.B. Aan den tegenwoordigen directeur, den heer Hillen, is met dien datum de titel van gouverneur ter beschikking verleend, onder de rechtstreeksche bevelen van den landvoogd en is hij belast met de voorbereiding van de nieuwe bestuursorganisatie.

...rechtsche Indologische leerstoelen. In den Volksraad heeft de Regeeringsgemachtigde, mr. Schrieke, verklaart dat staatsrechtelijke redenen der Regeering beletten deel te nemen aan de besprekingen over de Indische faculteiten te Leiden en te Utrecht.

Een motie Meijer Ranneft, verklarend dat de vestiging van een Indische faculteit te Utrecht ongewenscht is, werd aangenomen met 35 tegen 4 stemmen.

...rang pendek vruchteloos gezocht. Aneta meldt dd. Palembang, 25 Juni. De expeditie ter opsporing van den aapmensch (orang pendek) keerde van Poeloe Rimau te Palembang terug na vruchteloos een drijfjacht gehouden te hebben.

...t op Java. Blijkens opgaaf van gerapporteerde pestgevallen kwamen in de week van 3 tot en met 9 Mei 1925 in totaal 204 pestgevallen op Java voor, waarvan in de afdeelingen Wonosobo 1, Temanggoeng 17, Magelang 8, Djocjakarta 1, Soerakarta 13, Bojolali 25, Klaten 22, Sragen 1, Salatiga 2, Kendal 7, Pekalongan 8, Tegal 8 en in Poerbolinggo 91.

...A. L. Rutgers. De Directeur van Landbouw, dr. ... A. L. Rutgers, zal niet (zooals gemeld was) 5 Aug., doch den 12en dier maand, met het s.s. J. P. Coen naar Nederland afreizen.

...ten Bosch †. Te Cheribon is op 45-jarigen leeftijd overleden de heer D. L. ten Bosch, hoofdingenieur van den Waterstaat in Ned.-Indië.

...e brand. Een geweldige brand verwoestte in Ko...boemi in de Lampongsche districten 62 woningen en toko's. De schade bedraagt drie ton. (Aneta, 23 Juni).

...van Wessem †. Te 's-Gravenhage is overleden de gep. kapitein-luitenant ter zee J. C. van Wessem, ridder der Militaire Willemsorde 4e klasse, drager van het eereteeken voor Atjeh'sche krijgsverrichtingen en van het Lombokkruis.

...J. Veenstra †. De oud-hoofdingenieur bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, S. J. Veenstra, is op den leeftijd van 60 jaar te 's-Gravenhage overleden.

...examens Leiden. Doctoraal examen taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel de heer ...C. Crucq.

Taalkundig candidaats-examen Indologie: de heeren P. R. van Alderwerelt van Rosenburgh, N. ...Bruin en J. B. Ebbinkhoff.

...verstrooming in Paloppo. Aneta meldt uit Makassar dd. 26 Juni nader, dat bij de bandjir in het Palopposche (Midden-Celebes) 74 personen zijn verdronken en dertig gezinnen van alles zijn beroofd.

...hemrev †. De agent van de Kon. Paketv. Mij. te ...mbi, de heer L. Rhemrev, is aldaar plotseling overleden. (Aneta, 18 Juni).

...Java (Pasoendan). Bij ordonnantie is ingesteld de provincie onder den naam West-Java; de inlandsche benaming daarvan zal zijn Pasoendan. (Aneta, 26 Juni).

...bouwhoogeschool Wageningen. Candidaats-examen koloniale boschbouw de heer J. H. van Tuil.

De eerste Surinaamsche dame als advocaat. Mej. Jeannette Conradi, een onzer landgenooten, is in Nederland gepromoveerd als meester in de rechten. (Periskoop, 23 Mei).

J. J. van Huffel †. In den ouderdom van 67 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. J. van Huffel, oud-assistent-resident.

Jan Pietersz. Coen-Vereeniging. Te Amsterdam is opgericht de vereeniging Jan Pieterszn. Coen, welke uitvoering zal geven aan de plannen, door den heer Deterding ontvouwd in een tafelrede, gehouden in de Industrieele Club te Amsterdam, teneinde jongelui en leerkrachten in staat te stellen Nederlandsch-Indië te bezoeken. [1]) Het dagelijksch bestuur van die Vereeniging bestaat uit de heeren mr. C. H. Guépin, J. F. van Hengel, D. Goedkoop Dz., E. S. Kerkhoven en W. F. Nijland, secretaris-penningmeester.

Het ligt in het voornemen eerst in het volgend jaar op ruimere schaal jongelieden een reis door Ned.-Indië te doen ondernemen.

Dit jaar zal bij wijze van proef een reis ondernomen worden door zes jongelieden, onder geleide van den heer Jur. Haak, terwijl de heer F. C. Vorstman, oud-gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, de reis zal meemaken, teneinde het bestuur van de vereeniging in Indië te vertegenwoordigen en regelingen voor de volgende jaren te treffen.

Onderscheiding. Bij Kon. Besl. is benoemd tot commandeur in de Oranje Nassau-orde, Mr. H. G. Hagen, raad-adviseur bij het Departement van Koloniën.

[1]) Zie Kol. Weekbl. van 26 Maart '25, bl. 5.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Indische begrooting voor 1926.

De Regeering rekent op een bedrag van ƒ 274.061.000 uit *belastingen*. De voornaamste daarvan zijn — *Bat. Nwsbl.* (20 Mei) en *Deli Crt.* (25 en 26 Mei) —:

	1926	1925
Invoerrecht	61.000.000	56.000.000
Uitvoerrecht	8.750.000	7.000.000
Vennootschapsbel.	45.900.000	45.900.000
Inkomstenbel.	43.800.000	43.800.000
Landelijke inkomsten en andere grondlasten	34.180.000	33.970.000
Zegelrecht	12.500.000	14.000.000
Acc. op pretrol. enz.	16.400.000	16.300.000
id. *lucifers*	9.700.000	10.000.000
id. *gedistilleerd*	600.000	1.300.000
id. tabak	85.000	85.000
Hoofdgeld	12.070.000	11.590.000
Verponding	8.000.000	7.000.000
Personeele belasting	4.500.000	3.200.000
Statistiekrecht	3.750.000	3.750.000
Slachtbelasting	5.500.000	5.000.250
Recht openb. verk.	2.200.000	2.209.156
Overschrijving vaste goederen	2.250.000	2.500.000
Recht van succ. enz.	500.000	450.000
Bel. op loterijen	400.000	300.000
Recht Chin. spelen	250.000	200.000
Bijz. bel. Buiteng.	389.200	171.200

Uit de *monopolies* rekent de Regeering op de volgende overschotten, na aftrek der onkosten:

Opium	25.087.000	27.803.000
Pandhuizen	15.066.000	17.002.000
Zout	11.670.000	12,244.000
Totaal	51.823.000	57.060.000

Uit de *producten* verwacht de Regeering de volgende overschotten, na aftrek der productiekosten:

Rijst	3.000	8.400
Kina	426.000	434.000
Caoutchouc	3.953.000	2.829.000
Boschwezen	4.277.000	3.468.000
Goud	1.199.000	1.650.000
Tin	31.760.000	31.179.000
Steenkolen	2.948.000	3.980.000
Totaal	44.566.000	43.533.000

Na aftrek der onkosten wordt gerekend op de volgende overschotten uit de verschillende *bedrijven:*

Havenwezen	5.075.000	4.898.000
Baggerdienst	632.000	650.000
Landsdrukkerij	290.000	396.000
Post, telegraaf, enz.	4.610.000	4.796.000
Spoorwegen, enz.	25.469.000	21.026.000
Totaal	36.076.000	31.765.000
Andere middelen:		
Aand. winst Jav. Bank	3.200.000	3.000.000
Afstand van grond	3.607.000	3.707.000
Mijnconcessies	3.501.000	2.209.000
Diversen	2.291.000	2.137.000
Totaal	12.599.000	11.053.000

Tegenover *f* 419.125.000 aan zuivere inkomsten staan *f* 418.366.000 aan zuivere gewone landsuitgaven, die voornamelijk besteed worden aan de volgende posten:

f 88 millioen voor *rente en aflossing* der Indische schuld.

f 73 millioen voor Oorlog; *f* 26 millioen voor militaire pensioenen; *f* 16 millioen voor oorlogsmarine; *f* 23 millioen voor scheepvaart- en marine-etablissementen; *f* 12 millioen voor vlootuitbreiding. Ondertusschen moet gememoreerd, dat tegenover de *f* 138 millioen *f* 29 millioen aan ontvangsten staan, waardoor de uitgaven voor *leger en vloot* worden teruggebracht tot *f* 110 millioen.

f 43 millioen voor *Onderwijs*. Tegenover deze post staat een ontvangst aan schoolgeld, enz. van *f* 6.500.000.

f 29 millioen voor *Binnenlandsch Bestuur;* daartegenover staat een ontvangstpost van bijna *f* 6 millioen. Rekent men hierbij de uitgaven van *f* 7.5 millioen voor Algemeen Bestuur, de Regeering, Raad van Indië, Volksraad en Departementen, verder de *f* 7 millioen voor vorsten, grooten en afgezanten, benevens nog *f* 3.4 millioen voor andere bestuursuitgaven, dan komt men op een bedrag van *f* 47 millioen, of na aftrek der ontvangsten, van bijna *f* 42 millioen. Daarbij komt dan nog voor *plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur* *f* 13 millioen.

f 27 millioen voor de B. O. W., ongeacht de kosten van nieuwe werken. Verminderd met een ontvangstpost van *f* 10 millioen, bedragen de zuivere uitgaven *f* 17 millioen.

Voor de *pensioenen der burgerlijke ambtenaren* wordt gerekend op *f* 20 millioen.

Voor den *Burgerlijken Geneeskundigen Dienst* wordt *f* 18 millioen uitgetrokken; daartegenover staat een ontvangstpost van *f* 2 millioen.

De *politie* kost *f* 17.5 millioen. Het *rechtswezen* *f* 6.382.000 en het *gevangeniswezen* *f* 9.5 millioen, waartegenover een ontvangst staat van *f* 4.7 millioen, terwijl nog eens voor andere uitgaven voor *Justitie en politie* *f* 3.464.000 is uitgetrokken met een ontvangstpost van *f* 2 millioen. In totaal beteekent dit een zuivere uitgaaf van *f* 28 millioen voor *Justitie en politie.*

Voor *belastinginning* wordt gerekend op *f* 16.457.000, tegenover een te innen bedrag aan belastingen van *f* 274 millioen.

Voor *vervoerkosten van ambtenaren* van, naar en in Ned.-Indië is *f* 16.507.000 noodig.

Voor *voorschotten aan ambtenaren* wordt gerekend op *f* 6 millioen.

Voor *Landbouw, veeteelt, visscherij, nijverheid en handel* wordt *f* 5.127.000 aangevraagd, voor het *Muntwezen* *f* 1.6 millioen, welk bedrag uit den aard geheel terug komt, en voor *Credietwezen* *f* 630.000, waartegenover een ontvangst staat van *f* 742.000. *Eeredienst* vraagt *f* 1.420.000; *Mijnwezen* *f* 828.000; *Waterkracht en Electriciteit* *f* 813.000, maar ook daartegenover staat een ontvangst van bijna *f* 2 millioen. Voor allerlei andere uitgaven is er dan nog een sluitpost van *f* 9 millioen, tegenover een ontvangst van *f* 3.800.000.

De *Deli Crt.* (26 Mei) merkt op dat deze begrooting ook voor Indië duidelijk aantoont welke nuttige, productieve werken konden worden geëntameerd ten bate der bevolking, wanneer *de internationale constellatie* ons niet de onafwijsbare plicht van een leger en vloot oplegde.

Voor de *Sumatra Post* (25 Mei) is het een verblijdend teeken, dat de Regeering, die zich bewust is van de moeilijke situatie, niettemin niet aarzelt eenige maatregelen te nemen waarmede *de volkswelvaart* is gediend. Ze werden reeds aangekondigd in de rede van den Landvoogd en betreffen *economische opheffing van het gewest Batavia* („*Bat. Nwsbl.*" 23 Mei) en be-

vordering van *de Kolonisatie in Zuid-Sumatra* („*Loc.*" 25 Mei, „*Bat. Nwsbl.*" 23 Mei en „Deli Crt. ... Mei).

De particuliere landerijen.

De Locomotief (19 Mei) ontleent aan het „A. *de Pr. Bode*" een opsomming van *ergerlijke toest... op particuliere landerijen.* Zij een onderzoek na... cente misbruiken gewenscht, de algemeene toe... op vele particuliere landerijen is — volgens het ... — sinds lang bekend. De landheer heeft den gron... huizen, de wateren en de wegen. De hem vers... digde *tjoeké* bedraagt twintig percent van den ... en de opgezetenen moeten bovendien nog 52 d... voor hem werken. Zij betalen daarenboven nog a... belastingen en leven in een staat van volkome... hankelijkheid. De landheer heeft het recht politi... hoofden aan te stellen, hij regelt, doet recht en ... schikt, door toezicht noch bestuur gehinderd, ... gewapende dienaren gesteund en door de Inland... opgezetenen gevreesd. Oud zijn de klachten over ... bruik, oud zijn de gevolgen van kwade toestanden, ... zijn ook de pogingen voor verbetering. Ofschoo... middelen, aangegeven door de wet van 7 Nov... 1910, jaren lang niet werden toegepast, werd ... mede tot die verbetering het besluit genomen en ... gelegd — er is besloten de particuliere landerij... westen den Tjimanoek terug te brengen tot ... domein. Dit besluit is er — maar het kon slechts ... ten deele worden uitgevoerd. Financieele omst... heden hebben belet voort te gaan met het weg... van een euvel, dat, naar vrij algemeene erkenning ... de ontwikkeling der bevolking in een belangrijk ... van West-Java in den weg staat. Betreurenswaard... de onvermijdelijke vertraging van de uitvoering ... het is van beteekenis dat reeds de politiek ten ... aanzien werd vastgelegd: nu zal een streven naar ... betering niet den tegenstand ontmoeten welke voo... nieuw denkbeeld wellicht ware te vreezen. Dit ... hoogt de kans, dat thans eindelijk de sinds lang ... zen weg wordt ingeslagen. Die kans is er: Op de ... begrooting voor 1926 wordt een post uitgetrokken ... der terugkoop van particuliere landerijen. Daar... wordt de erkenning van de noodzakelijkheid der ... brenging tot staatsdomein opnieuw bevestigd.

De Radio-verbinding.

Begin Februari j.l. werd door de „Eastern Tele... Compy" — het actieve lichaam, dat o.a. met zij... bels de verbinding tusschen Ned.-Indië en de re... wereld onderhoudt, — de tweede kabel van Ba... naar Singapore in gebruik genomen. Singapore ... de Indische telegrammen zonder tijdverlies door ... Europa; uit den aard der zaak genieten deze ... grammen een bepaalden voorrang, omdat het hie... concurrentielijn betreft. Bij de „Eastern" werd d... van overseining van een telegram naar Europa ... gebracht tot 3 à 4 uren.

Ons gouvernement heeft de opdracht gegev... meldt het *Soerabajasch Hbl.* (22 Mei) — te z... dat alle volbetaalde radio's binnen dezen Easte... worden overgeseind. Men heeft weten te bereike... *momenteel een gewoon radiotelegram gemiddeld ... minuten van het Batavia-loket naar het Amsterda... loopt;* een dringend radio-telegram werd in April ... in zes minuten overgeseind. Met den kabel is een ... gend telegram toch altijd nog twee uren ond... Thans is een nieuwe boogkamer voor Malabar ... komen; hierdoor wordt de capaciteit grooter, de ... te van het geluid van den zender verhoogd en ... gemakkelijker, tevens sneller-seinen, mogelijk. ... seint thans draadloos van 12 tot 6 uur n.m., ... nachts voor de uitgestelde telegrammen. Men ... rehtstreeks verbinding met San Francisco; in... Indië op den sleutel wordt gedrukt, komt op he... moment ook Frisco in beweging. Het duurt sle... minuten vóór het telegram te San Francisco is. ... heele Amerikaansche correspondentie wordt d... dië in niet meer dan twee uren verwerkt. De o... sten van onzen Radio-dienst namen in den ... tijd sterk toe.

Een bekend anthropoloog in Indië.

Dr. Ales Hrdlicka, een der meest bekende anthro... logen der wereld, curator division of Physical ... thropology, van het U. S. National Museum, Smi... nian Institution te Washington, is den 21sten M... Indië aangekomen. In een interview (*Java-Bode* ... Mei) vertelde dr. H. o.m. dat het doel van zijn reis ... Java, heelemaal vanuit Washington, is persoonlijk ... *bezoek te brengen aan de plaatsen, welke de ... schappelijke wereld de beroemdste en kostbaarste ...*

overblijfselen hebben gegeven van de menschelijke afkomst en evolutie, namelijk de overblijfselen van den *Pithecanthropus.* Die overblijfselen bestaan uit een schedel, drie tanden en een dijbeen van vermoedelijk een exemplaar en verder nog een gedeelte van de onderkaak van een ander exemplaar. De eerste verzameling werd gevonden door dr. Eugène Dubois in 1891 en 1892, in den loop van opgravingen in lava-gronden bij Trinil, langs de Bengawan-rivier. De onderkaak werd nabij dezelfde rivier gevonden, doch iets verder en eenigen tijd later. In 1923 kreeg dr. Hrdlicka te Haarlem in het Taylor Museum niet alleen de fossielen te zien van den eersten Pythecanthropus, toen geheel schoongemaakt, doch tevens het gedeelte van de onderkaak van het tweede exemplaar, en twee oude menschelijke, bijna versteende, skeletten, welke nog niet lang tevoren gevonden waren op een andere plaats op Java. Toen was het voor de eerste maal tevens mogelijk een afdruk te maken van de schedelholte, waaruit de vorm en de omvang en in enkele opzichten ook de ligging van de hersens te concludeeren viel, welke alle op veel hooger peil stonden, dan van eenige bekende levende, dan wel fossiele apensoort, en merkwaardig dicht het menschelijk schedel- en breinaanzien naderden. De groote les, welke uit dit alles getrokken kan worden door het volk van Java, en ongetwijfeld ook door dat van Sumatra, is de zekerheid, dat hunne eilanden eens bevolkt zijn geweest met wezens, die nog slechts een of twee stappen te doen hadden, om tot het menschelijk wezen over te gaan. Deze wezens waren meer ontwikkeld dan eenig ander wezen, welks fossiele overblijfselen tot dusver der wereld bekend zijn. Misschien hebben die wezens die een of twee stappen werkelijk gedaan en is uit hen het menschelijk ras ontstaan. Een absoluut ontkennend antwoord kan hier niet op gegeven worden. Het beslissende bewijs zou te vinden zijn in de dilluviale en opperste vulcanische aardlagen van Java en waarschijnlijk de andere Soenda-eilanden, welke in die tijden, 500.000 jaren terug, wellicht verbonden zijn geweest onder elkaar niet alleen, maar ook met Azië.

Dr. Hrdlicka's bezoek aan deze streken nu heeft o.m. ook ten doel de aandacht hierop te vestigen en zoo *belangstelling te wekken voor eventueele nieuwe ontdekkingen.* Dergelijke ontdekkingen werden in negen van de tien gevallen niet door geleerden gedaan, doch geschiedden meestal incidenteel door arbeiders, of amateur-verzamelaars, bij uitgravingen, of bij het onderzoeken van aardlagen bij afgeschoven gronden, in grotten, zand- of kleigroeven, of soms in rotsgronden. Eenige belangstelling in dergelijke prae-historische vondsten van de zijde van ingenieurs, houtvesters, planters, enz., zou — naar dr. H.'s meening — ongetwijfeld kunnen leiden tot meerdere ontdekkingen van sporen van deze wezens. *De ontdekkingen van deze soort cultureele gebeurtenissen zijn van de eerste orde en de ontdekte fossielen worden nationale schatten.*

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Geneesmiddelen.

II (Slot).

In verband met de voorafgaande beschouwingen, merkt de schrijver op, dat, ongeveer een 20-tal jaren geleden, wijlen Dr. Raden Mohamad Saleh de geneeskundige praktijk te Soemedang uitoefende en destijds begon met het volk op te wekken vertrouwen te schenken aan de geneeskracht der medicijnen, welke door een geneesheer werden voorgeschreven.

Dit is gelukt, niet alleen omdat die geneesheer zich inspande en zich de moeite gaf met de bevolking te spreken, doch ook omdat hij haar wees op het nutteloze van de bezweringsformules, waarvan niets werd begrepen.

Hij wist de bevolking gerust te stellen.

Toen destijds, tijdens eene cholera-epidemie, de cholera-brigade door eene ernstig ontstemde bevolking werd aangevallen, was Dr. Mohamad Saleh niet meer in 's lands dienst en oefende hij de geneeskundige praktijk uit te Bandoeng.

Het Bestuur riep zijne hulp in en droeg hem op de praktijk waar te nemen te Garoet, alwaar de dokter Djawa, die door de bevolking zwaar gewond was geworden, in de ziekenzaal was opgenomen.

Toen Dr. Mohamad Saleh te Garoet aankwam, wijzigde zich de volksstemming onmiddellijk en was er geen dwang meer noodig voor het gebruik van carbol in de woningen.

Zelfs kwam men zich aanmelden uit de verst afgelegen desa's en vroeg men om choleradrank en carbol.

Die gewijzigde houding der bevolking was alleen het gevolg van het oordeelkundig optreden van den geneesheer, die geen moeite ontzag om met tact te wijzen op het noodzakelijke van het schoonhouden der erven, het drinken van gekookt water en het schadelijke van het nuttigen van jonge en te onrijpe vruchten.

Het uitvaardigen van bevelen was daarna niet meer noodig.

Wanneer Dr. Boorsma verklaart dat het gebruik van Chineesche medicijnen in Ned.-Indië afnemende is, dan is die verklaring niet geheel overeenkomstig de werkelijkheid der feiten, want, zoowel Europeanen als Inlanders zoeken bij die geneesmiddelen heil.

De schrijver wenscht geen namen te noemen, om reden dit niet noodzakelijk is, doch het is nog niet lang geleden, dat een Europeesch ambtenaar lijdende was aan eene ziekte, die door den Europeeschen geneesheer ongeneeslijk werd verklaard en die daarvoor geen geneesmiddelen meer kon verschaffen.

Luisterende naar den raad van anderen, liet de patient een Sinshe (Chineesche medicijnverkooper) komen, die hem het gebruik van een drank voorschreef, met het gevolg dat de zieke genas.(?)

De Europeesche geneesheer constateerde de genezing, doch achtte toch een verlof naar Nederland voor den patient noodig.

Dit schikte den ambtenaar niet, hij bleef dus in Indië en wandelt steeds gezond en wel(?) rond.

De meening dat het werk der meeste Shinshe's niet veel verschilt met dat van de Inlandsche doekoens, is, volgens den schrijver, een praatje.

De Chineesche medicijn is, zijns inziens, wel goed en bruikbaar.

In geval van gebrek aan een goed resultaat moet dit geweten worden aan de onkunde van den shinshe.

Voor zware inwendige ziekten doet men zeker het best Europeesche medicijnen te gebruiken, doch, ingeval van spierverrekkingen, kwetsuren enz., staat men verbaasd over de gunstige uitkomsten, welke door het gebruik van Chineesche medicijnen worden verkregen.

De Echtscheidingen in de Inlandsche Maatschappij.

I.

Het valt niet te ontkennen, zegt „Anetio" in de „Perniagaän" van 21 Januari 1925, dat het aantal echtscheidingen in de Inlandsche maatschappij zeer aanzienlijk is.

Men vergist zich echter wanneer men van dit verschijnsel bepaaldelijk de schuld geeft aan de vrouwen, want de werkelijke oorzaak daarvan is dat de man niet in staat is zijne vrouw behoorlijk levensonderhoud te geven.

Vader wordende, is deze gebeurtenis voor hem voldoende aanleiding om het huwelijk te doen ontbinden, aangezien hij de kosten en de verdere verantwoordelijkheid voor de opvoeding van het kind niet kan en ook niet wil dragen.

Daarbij komt nog dat eene huwelijksontbinding zoo gemakkelijk tot stand komt, zijnde eene verklaring van den man, dat hij niet meer van zijne vrouw houdt, voldoende om die ontbinding te doen voltrekken.

De daaraan verbonden onkosten zijn zeer gering, de man kan gemakkelijk opnieuw huwen, daarna weder scheiden van zijne vrouw en op deze wijze is het groot aantal echtscheidingen in de Inlandsche maatschappij te verklaren.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het Indisch Bestuur tegen de Extremisten.

III (Slot).

Zooals bekend, zou te Bandoeng eene vergadering plaats hebben, welke door de Communisten zou worden geleid.

Honderden menschen, die ook van elders waren gekomen, wilden de vergadering bezoeken, doch toen het uur van opening nog niet was aangebroken en terwijl het bestuur — om welke reden dan ook — nog niet aanwezig was, werd de vergadering door de politie verboden en de menigte gelast uiteen te gaan, aan welk bevel niet werd voldaan.

Het kwam tot een daadwerkelijk conflict; de politie

kreeg vele blauwe oogen en gescheurde kleeding, terwijl tal van personen uit de menigte voor het Landgerecht werden gebracht.

Deze zaak heeft veel kwaad bloed gezet.

De extremisten zijn opgewonden en willen hunne krachten met de politie meten, terwijl deze laatste haar gummistok nog wel eens wil gebruiken op een voor haar gunstig oogenblik.

Twee dagen na het gebeurde was het wederom onrustig, doch de schrijver vermoedt dat deze onrust voortkwam uit de lust tot het zoeken van een schandaaltje, waarbij beide partijen de gelegenheid zouden hebben moed en overmoed ten toon te spreiden.

Deze vergadering werd gehouden in eene woning, waarvan de omwanding van geslagen bamboe was vervaardigd.

De politie verzocht den spreker zacht te spreken, opdat het op een afstand staand publiek zijne stem niet zoude hooren.

Volgens de politie was deze vergadering eene openluchtsamenkomst en derhalve verboden.

Aangezien men als spreker in eene vergadering niet komt om te fluisteren en de vergunning tot de samenkomst was verkregen, had de spreker geen lust om aan het verzoek van de politie te voldoen, doch van de verdere gevolgen van dit optreden is niet verder gerept en heeft de politie wellicht tijdig de bedoeling harer tegenpartij begrepen.

In de bioscoopgebouwen mogen de eigenaren geene zalen voor vergaderingen van Communisten aan dezen afstaan, op straf van het intrekken der bioscoopvergunning door den burgemeester.

Eveneens zijn de missigit en tal van andere gebouwen met ruime galerijen voor die vergaderingen gesloten.

Kleine gebouwtjes kunnen geen talrijk publiek opnemen en als de spreker ook nog verplicht is te fluisteren, dan komt van zulk eene samenkomst weinig terecht, doch toch blijven de extremisten werkzaam en willen zij niet achterblijven.

Zij nemen bij hunne samenkomsten de noodige voorzieningen en draaien bij eene dreigende komst van de politie de lampen uit.

De schrijver acht het niet onwaarschijnlijk dat hierbij de bedoeling voorzit de politie te overvallen.

Hoe het zij, het is het streven geweest van den schrijver om, door mededeeling van het voorafgaande, te willen aantoonen, dat de maatregelen van bestrijding der Communisten op de beschreven wijzen niet goed zijn en dat het tijdstip is aangebroken die maatregelen door betere te vervangen, ten einde te voorkomen dat het volk zijn vertrouwen in het bestuur verliest.

Gaat dit daartoe niet over, dan zal men een eeuwigdurenden wedijver kunnen waarnemen tusschen gezag en volk.

Dit laatste zoekt naar ruimte en vrijheid; het eerste naar handhaving van het gezag.

Doch beide partijen nemen daarvoor maatregelen, die de behoorlijke grenzen overschrijden.

De schrijver hoopt, dat de Regeering de vergissingen der politie zal willen inzien en op de conferenties met de hoofden van gewestelijk bestuur betere en meer wettige maatregelen zal willen nemen dan de thans bestaande, in het belang van het volk, dat, zich onderdrukt gevoelende, weet waaraan het zich te houden heeft en dan gematigd kan optreden.

Verandering van richting ten deze is voor de Regeering noodzakelijk.

Zij volge niet de adviezen van Nederlandsche anti-Inlandsche nieuwsbladen en moge zich herinneren hetgeen op het jongste communistisch congres te Djocja, waarop zulke belangrijke aangelegenheden werden behandeld, werd gezegd, dat, bij handhaving van den tegenwoordigen toestand, het jaar 1926 geen goed jaar zoude zijn.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Het werk van J. E. Jasper en Mas Pirngadie.

Bij de begrootingen voor de jaren 1910 en 1915 werden de noodige bedragen uitgetrokken voor het doen drukken van het Ie, het IIe en het IIIe deel van het door J. E. Jasper (thans resident van Pekalongan) en Mas Pirngadi samengestelde werk over de Inlandsche kunstnijverheid, welke deelen handelen over „Het vlechtwerk", „De weefkunst" en „De batikkunst".

De uitgave van deel IV „De goud- en zilversmeedkunst", waarvan het manuscript reeds sedert 1919 persklaar ligt, moest in verband met den toestand v 's lands financiën herhaaldelijk worden uitgesteld. W het met moeite en zorg vervaardigde reproductie-m riaal bezwaarlijk nog langer kan worden bewaard z der gevaar voor ernstigen achteruitgang, wordt het verantwoord geacht om het doen drukken van deel langer uit te stellen. Het ligt in de bedoeling het bo werk in een oplaag van 500 exemplaren, zooveel mo lijk in den handel te brengen tegen den prijs van f 2 per exemplaar, zoodat de uitgaven gedeeltelijk zul worden goedgemaakt door de ontvangsten, waarvan het bedrag v.z.v. betreft het dienstjaar 1926, nog niet m zekerheid is vast te stellen. De kosten van de nieu uitgave bedragen f 7960.—.

Dit bericht ontleende de „Loc." aan de Mem. v. To op de begr. van het Dep. v. L., N. en H.; het zal zel door velen met voldoening worden vernomen, dat geregelde uitgaaf van de, zoowel wat tekst als illustr ring betreft, schitterende monografieën over de Inlan sche kunstnijverheid van genoemde deskundige sch vers, weder voortgang zal hebben.

De Zegelverordening.

In de bekende serie Wetten en Verordeningen v Ned.-Indië van Hekmeyer en Corporaal is thans v schenen: De Zegelverordening 1921, uitvoeringsvo schriften, toelichtingen, voorschriften op naleving en t passing, bewerkt, met register, door Mr. F. C. Hekme en uitgegeven door de firma Kolff en Co. te Weltev den. Op deze nuttige, in handig formaat gedrukte se uitgaaf, welke een tijdroovend raadplegen van Sta en Bijbladen voorkomt, wordt gaarne bijzonder de a dacht gevestigd.

Vrijzinnig Weekblad.

Het Nr. van 23 Mei bevat o.m.: Insulinde's scheepva en Indië's welvaart, door J. P. Koster (critiek op nieuw afsluiten door het Gouvernement van een „V contract" met de Kon. Paketv. Mij.). — Het papierc tract (bevat eveneens een critische beschouwing en naar aanleiding van het contract met de papierfabr „Padalarang"). — Wettelijke regeling van kinderarb en vrouwennachtarbeid (in Indië).

Fritz Haber over Ned.-Indië.

De bekende Duitsche chemicus en oeconoom Fr Haber geeft in de Industrie- en Handelszeitung in serie artikelen de indrukken weer, die hij tijdens jongste reis om de wereld heeft opgedaan. In een d Nrs. laat hij zich uit over de toestanden in Nederl.-In waarvan eene samenvatting is verschenen in de Nieu Rott. Cour. van 25 Juni (Ochtendbl. B).

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereeniging.

De April-afl. opent met een afbeelding van het fra gedenkteeken onlangs opgericht op het graf van den Soerabaja, op 10 Nov. 1924, overleden kapitein van d Generalen Staf C. M. J. Tismeer.

Verder bevat de afl. de volgende bijdragen: Het Ve Oosten in 1924 (slot), door W. J. Lucardie (VI. De R sisch-Japansche onderhandelingen. V. De Chineesc burger-oorlog. VI. De Nieuw-Guinea-concessies). Eenige losse gedachten over opvoeding van jonge o cieren, door jong Luitenant. — In gebreke stellen, d V. d. B. — Klacht en ten laste-legging (Beschouwin over de oude en nieuwe procedure R. L.), door F. T fers. — De nieuwere opvattingen omtrent de voedin leer v.n.l. met betrekking tot de bijzondere werking sommige voedingsstoffen en iets over vitaminen, d Korteman. — Aan de Stille Zuidzee ontwaken de vo ren en .... Engeland neemt zijn maatregelen. Ontle aan „Le Journal", met bijvoegingen door H. P. Maas — Uit pers en periodiek.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 47 (23 Mei '25). De tralisatie... te Batavia. — De proefstations, door Dibbetz, met Naschrift door v. W. — Voorstellen Badische Aniline en Sodafabriek voor de bemesting thee en rubber met kunstmeststoffen. — Wettelijke reg ling van kinderarbeid en vrouwennachtarbeid (ve en slot). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. De druk der nevenbelastingen (voor sommige catego rieën van den handel).

Kerk, Zending en Missie.

De Java-Post, 22 Mei '25. Is veelwijverij voor de primitieven mensch aanbevelenswaardig? door (Pr.) Geurtjens.

St. Claverbond. Juli-Aug. '25. De Javaansche moskee, door D. Hardjasoedonda S.J., (met ill.). — Mohammed, een kijkje in zijn leven, door G. Vries S.J. IV. Mohammed's karakter.

De Banier, 15 Mei '25. Indonesische kunst (naar aanleiding van een artikel van P. C. van der Wolk: Het animisme en de kunst). — In Oegstgeest. Een bezoek aan het Zendingsbureau en het Zendingshuis (vervolg).

De Timor-Bode. Mei '25. In memoriam G. J. H. le Grand, door Krayer van Aalst. — Onze verscheiden Redacteur, door Breyer. — Reisverslag van den hulpprediker van Kapan (vervolg).

De Macedoniër. De opleving van den Islam in Djokja, door F. L. O. Bakker. — Heden en toekomst van het onderwijs op Soemba (vervolg), door P. J. Lambooy. — Christelijke lectuur onder de Mohammedanen, door L. Bakker. — Soemba. De oude Zendingsgeschiedenis, (1877—1904), door D. K. Wielenga.

De indische Mercuur.

No. 26 (26 Juni '25). De rubberpositie, door J. N. Burger. — Regeeringsbemoeiing met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië, door Mr. M. W. F. Treub, besproken door Prof. Dr. I. P. de Vooys. — Tegen paalworm bestand zijnde houtsoorten in Suriname (ontleend aan een artikel van L. Gonggrijp in „De West"). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 10, No. 10 (15 Mei '25). Bevruchting en bestuiving (vervolg en slot), door Dr. C. J. J. van Hall. — Boekweit (waarvan de cultuur volgens schr. een groote toekomst heeft in Indië), door G. Overbeekink. — Het verpakken van palmolie, door ir. H. N. Blommendaal, — De bevolkingsrubber in Ned.-Indië. — De Inlandsche aardappelteelt op de hoogvlakte van Pengalengan. Een landbouw-economische studie (vervolg), door Dr. H. Z.

De Indische Post.

Het Nr. van 16 Mei bevat het vervolg van het artikel over de haven van Soerabaia, door ir. J. Th. van Rosse (directeur dier haven). — De Bestuurshervormingsplicht. Verkiezing op West-Java (critiek op het nieuwe stelsel: de analfabetische bevolking kiest z.g. „kiesmannen", die haar zullen vertegenwoordigen bij het verkiezen van leden van den regentschapsraad). — Indische collega's in Holland. H. M. A. van Heekeren (Ind. redacteur van het Alg. Handelsbl.), door J. F. — Tjitjaks en tokeh's, door H. C. Delsman. — Moderne invloed in de Inlandsche maatschappij. I. De huidige menschen. — Ons huis in de tropen, door arts E. H. Hermans.

Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen te 's-Gravenhage.

Met veel genoegen begroeten wij de verschijning van het Derde Propagandaboekje van bovengenoemde school. Ten eerste omdat er uit blijkt, dat de school voor onze jonge vrouwtjes in den vreemde van zoo onberekenbaar nut blijkt geweest te zijn en ten tweede, omdat we naar beste kracht aan de oprichting der school hebben meegewerkt.

Het resultaat overtrof de verwachting en de school is geworden tot een instelling waarop onze stad trotsch mag zijn.

Hulde daarom in de eerste plaats aan Zr. Hellemans, de directrice, en aan de leeraressen, die — het mag nog wel eens gezegd worden — hun krachten en toewijding zagen te vermeerderen naarmate het toch al kleine salaris besnoeid moest worden.

Deze school is wel werkelijk uit liefde geboren: vaderlandsliefde en liefde tot den naaste, want het vaderland wordt er ongetwijfeld mee gediend, dat de mannen, die in de tropen en elders arbeiden een vrouw naast zich krijgen, die hen steunen en verplegen kan in een geheel nieuwe samenleving.

Maar we willen in deze verder geen uilen naar Athene dragen.

Men leze slechts de brieven van oud-leerlingen uit Marinda, Potosi (Bolivia), Soerabaja, Kediri, Baligé, Medan, Banda Neira, Weltevreden enz., om te zien, welk een schat van levensgeluk deze school wist mee te geven aan de jonge vrouwtjes, die hun man volgden in vreemde landen en die door hun verworven kennis van vreemd land en vreemd volk gemakkelijk een Hollandsch tehuis konden scheppen. Hoe vreemd het ook klinke, daar zit 'm de hoofdzaak.

„Zoo ziet u", schrijft er een „dat ik toch wel heel erg van uw cursus zal kunnen profiteeren", „wilt u wel mijn hartelijke groeten overbrengen aan alle leeraren en leeraressen, die mij zooveel nuttigs hebben bijgebracht, zooveel wat mij hier te pas komt", schrijft een ander. „Ik dacht zoo", meent een derde, „kind, kind, wat heeft die school veel in je veranderd". „In twee maanden sprak ik Maleisch alsof ik er al jaren was. Is er mooier aanbeveling voor den heer Visscher?" vraagt een verrukt taalvirtuoosje.

Genoeg, men leze het aardige boekje zelf, dat zeker wel Westeinde 46 (Tel. 30695) te krijgen zal zijn. Bij ons versterkte het opnieuw den indruk, dat het meisje, dat haar levensbestemming in den vreemde en vooral in de tropen heeft, onverantwoordelijk handelt, als ze den cursus van 3 maanden op onze Koloniale School verzuimt.

Ouders en voogden mogen zich dit mede voor gezegd houden.

De school heeft thans reeds 142 leerlingen afgeleverd in elf cursussen, schrijft het „Vaderland", aan welk blad het vorenstaande ontleend is.

* * *

Oostkust van Sumatra-Instituut. Kroniek 1924, samengesteld door M. J. Lusing, archivaris van het Instituut (met portret van den in 1924 overleden Sultan van Deli). ('s-Gravenhage, H. Uden Masman).

De Surinaamsche Bank 1924. Verslag uitgebracht in de alg. verg. op 15 Juni 1925 (bevat o.m. ook opmerkingen welke een beeld geven van den algemeenen toestand der kolonie). (Amsterdam, C. A. Spin en Zoon).

Het strafrecht in Ned.-Indië, zooals dat hier te lande geldt sedert de invoering van het nieuwe strafwetboek op 1 Jan. 1918. Handleiding ten dienste van het onderwijs en de practijk, door Mr. Is. Cassutto. Eerste deel. De algemeene leerstukken. Derde herziene en bijgewerkte druk. (Semarang, G. C. T. van Dorp en Co.).

Kon. Magnetisch en Meterologisch Observatorium te Batavia. Jaarverslag 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag betreffende het spoor- en tramwegwezen in Ned.-Indië over 1922. (Achtste verslag). Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 20. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Maleische taal. Lees- en vertaaloefeningen, verzameld door C. Spat, oud-hoogleeraar aan de Kon. Mil. Academie. Vierde, gewijzigde uitgave. (Breda, Kon. Militaire Academie).

The Dusuns of North Borneo. Their social life (continuation), by the Rev. Father J. Staal (III. Birth, names, childhood; IV. Marriage, inheritance, divorce). (Anthropos, XX, 1925, Nr. 1, bl. 120).

Oud-Batavia. De Portugeesche Buitenkerk, door S. Kalff (De Indische Verlofganger, 19 Juni '25).

Exacte volkenkunde, door Prof. J. C. van Eerde. (Haagsch Maandblad. Juni '25).

Javaansche sagen en legenden, zeden en gewoonten. Leesboek voor de hoogste klasse der lagere scholen enz. in Nederland en Indië, door J. L. Amerika en A. Soeardi. Met illustraties van Yang Lain. (Gouda, G. B. van Goor en Zonen).

De groentetuin. Handleiding voor de cultuur van Europeesche groenten in Ned.-Indië, door E. J. Voûte. 2e, geheel herziene uitgave. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Zu dem Charakterbilde der Kokospalme, von P. Preusz. (Der Tropenpflanzer. Mai-Juni '25).

Java and India, the crowded countries, by C. Lekkerkerker. With ill. (Commercial Holland, June '25).

Moment-opnamen uit de dierenwereld van Sumatra, door D. J. v. B. (Aarde en haar Volken, Juni '25).

Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Indië 1924. (Met samenvattende voorrede van den Directeur Dr. A. A. L. Rutgers). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Sojaboomen (cultuur, voedingswaarde, bereiding van sojaproducten, enz.), door A. Ph. S. (De Periskoop. Alg. Weekbl. v. Suriname, 23 Mei '25).

Carteeringen ter registratie van het Inlandsch grondbezit, door J. C. Lamster, (deze bijdrage is vollediger verschenen in het Juni-Nr. van De Ind. Gids, door toevoeging van een naschrift en een slotwoord van J. van Roon). (De Indische Loods, No. 19, 22—28 Mei '25).

NIJMEGEN

Suriname.

In de vergadering van de Eerste Kamer van 23 Juni is de Surinaamsche begrooting voor 1925 behandeld en zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Er zijn belangrijke redevoeringen gehouden door de heeren Arntz, Cramer, de Waal Malefijt en den Minister van Koloniën. Gerepliceerd is er door geen der sprekers. De Minister heeft zeer wijze woorden gesproken, behalve in de kwestie van de westgrens van Suriname. Zoodra deze kwestie aan de orde is, verliest Zijne Excellentie allen zin voor de logica en de werkelijkheid. De heer Cramer heeft dit vraagstuk in een kristalhelder en streng logisch betoog uiteengezet. Men zou denken dat daartegen niets viel in te brengen. Anders de heer de Graaff. Zijne Excellentie heeft kans gezien voor de zooveelste maal de zaak te vertroebelen, daarbij het betoog van den heer Cramer grootendeels negeerende.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, die — al of niet toevallig — aanwezig was, heeft er het zwijgen toe gedaan, hoewel de aangelegenheid meer zijn departement dan dat van koloniën aangaat. De scheeve voorstellingen van den Minister op den voet te volgen zou meer ruimte vereischen dan waarover wij in dit blad mogen beschikken. Wij hopen dat elders te kunnen doen. Hier worde slechts geconstateerd dat de Minister zich beroept op de hypothese van Dr. IJzerman omtrent de bronrivieren van de Corantijn, maar geen woord rept over den status van de rivier, in welk vraagstuk Dr. IJzerman het niet eens is met den Minister.

Het betoog eindigt met deze verklaring: „Van verborgen invloeden, van een geheim tractaat met Engeland, is uit den aard der zaak geen sprake; handelingen van dien aard zouden in strijd zijn met wet en recht."

Wij vragen hier alleen: wat beteekende dan de verklaring door Jhr. Mr. de Marees van Swinderen in 1913 gedaan, dat er *„overeenstemming"* met de Britsche Regeering was bereikt na ons protest naar aanleiding van de uitspraak van het Parijsche scheidsgerecht van 1899?

* * *

Bij de ontvangst van de 148ste jaarlijksche vergadering van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel op 25 Juni te Enschede heeft de heer Ludwig van Heek, voorzitter van het departement Enschede—Lonneker er op gewezen dat door de voortdurend stijgende binnenlandsche vraag in Noord-Amerika zelf, aldaar steeds geringere hoeveelheden katoen voor export beschikbaar komen; gevolg daarvan is, dat de prijzen van het product onrustbarend zijn gestegen. Groot-Britannië stimuleert reeds jaren den aanplant van katoen over de geheele wereld. Daarom stelt de heer van Heek de vraag of ons gouvernement in Indië, het machtige lichaam der Handelsvereeniging Amsterdam, dat reeds zooveel op het gebied van vezelcultuur tot stand heeft weten te brengen, of onze West-Indische bezittingen, die in vroegere tijden zulke uitnemende katoensoorten hebben weten voort te brengen, niet weer den stoot zullen weten te geven tot den verbouw van dit belangrijke exportartikel?

In verband met deze vraag vestigen wij de aandacht op het stuk over katoencultuur in Nickerie, dat wij in ons nummer van 14 Mei uit „De West" overnamen. De stoot is in dit geval gegeven van Amerikaansche zijde. Waarom niet van Twentsche zijde?

In het nummer van „De West" van 5 Juni, dat wij zoo juist ontvangen, vinden wij een interessant artikel, onder het hoofd *„De herleving der katoencultuur"*, waarin mededeelingen gedaan worden over de katoencultuur op de plantage Broederschap aan de Saramaccarivier, die veelbeloovend is.

Het slot van het artikel moge hier volgen:

„Een aardig succes van de katoenproeven is ook, dat een van onze oude planters, de heer J. Gonggrijp, die aanvankelijk een zeer afwijzende houding aannam, tot zekere hoogte bekeerd is. Een bezoek aan Broederschap maakte op hem een zeer gunstigen indruk. Alleen blijft de heer Gonggrijp de Sea Island cultuur gewaagd achten. Hij voelt meer voor proeven met inheemsche variëteiten en is zelf een kleine aanplant daarvan begonnen op zijne plantage Clevia. Zooals bekend is, worden in Nickerie uitgebreide proeven genomen met verschillende variëteiten, met de bedoeling om als eindresultaat te verkrijgen Surinaamsche Sea Island. Dat wil zeggen: een oorspronkelijk van buiten komende variëteit, die zich heeft aangepast aan het Surinaamsch klimaat."

* * *

Hieronder volgt een overzicht van de voornaamste uitvoeren in het loopend jaar tot eind April, vergeleken met hetzelfde tijdvak verleden jaar:

Producten enz.	Eenheid	Januari/April 1925	192[illegible]
Bacoven	K.G.	2.035	[illegible]
Balata	K.G.	84.015	[illegible]
Bauxite	ton v. 1000 kg.	38.780	[illegible]
Boonen (black eye)	K.G.	39.339	[illegible]
Cacao	K.G.	179.446	[illegible]
Cocosolie	Liter	216	[illegible]
Gomma	K.G.	735	[illegible]
Goud (ruw)	Gram	76.374	[illegible]
Groenten (versche)	K.G.	29.426	[illegible]
Hout rond of vierk.	M³.	1.516	[illegible]
Hout letter	M³.	7.450	[illegible]
Hout (singels)	stuks		[illegible]
Hoeden	stuks	705	[illegible]
Houtskool	K.G.	3.000	[illegible]
Huiden	K.G.	14.525	[illegible]
Koffie	K.G.	942.775	[illegible]
Koolteer	Liter	29.600	[illegible]
Koren (Mais)	K.G.	155.588	[illegible]
Levende dieren	W.	2.059	[illegible]
Melasse	Liter	146.730	[illegible]
Meubelen	W.	982	[illegible]
Patates enz.	K.G.	991	[illegible]
Rijst (gepeld)	K.G.	1.000	[illegible]
Rijst (ongepeld)	K.G.	500	[illegible]
Rum of Dram	Liter	111.611	[illegible]
Sinaasappelen	K.G.	131.277	[illegible]
Sinaasappelen	stuks	766.603	[illegible]
Suiker 1e pr.	K.G.	5.116.772	[illegible]
Suiker 2e pr.	K.G.	136.398	[illegible]
Vischlijm	K.G.	2.533	[illegible]
Vruchten (versche)	K.G.	1.748	[illegible]
Zemelen	K.G.	9.700	[illegible]

Curaçao.

De Vereenigde Protestantsche Gemeente.

Nog erger! Verleden jaar 21 Augustus schreven w[ij] ons eerste stuk over het eeuwfeest der V. P. G. En a[ls] het slot:

„Wij wagen het niet te oordeelen over de resulta[ten] der vereeniging. Er zullen wel niet veel gemeente[le]den zijn, die de leerstellige verschillen op de sp[its] zouden willen drijven. Zelfs is al eenige jaren n[iet] langer volgehouden de aanvankelijke gewoonte om e[en] Lutherschen en een Hervormden predikant te beno[e]men. En toch wagen wij bescheidenlijk de verond[er]stelling, dat daarop alleen nog berust het behoud v[an] twee predikantsplaatsen voor nog geen 2000 gemeen[te]leden, waarvan er geen vijftig geregeld de kerk b[e]zoeken."

In ons blad van 14 Mei l.l. deelden wij iets mee o[ver] een bijdrage over hetzelfde onderwerp in de *Am[igoe]*. Pater Euwens, de schrijver daarvan, eindigt al[dus]: „Doch vast staat — en hiermede (hierin?) zijn w[ij] het met het *Koloniaal Weekblad* volkomen eens, dat het bestaan van twee Predikanten bij de Prot[es]tantsche Gemeente op Curaçao feitelijk berust op [de] oorspronkelijke bepaling van het Koninklijk Be[sluit] bij het totstandkomen dezer Vereeniging in 1825, de bediening hier door een Hervormden en een [Lu]therschen Predikant zou worden waargenomen, w[elke] bepaling later niet meer gehandhaafd en (in?) [on]bruik geraakt is."

De *Amigoe* van 23 Mei 1925 bevat een brief van [ds.] Eybers, predikant der V. P. G., waarin na aanhal[ing] van het bovenstaande de volgende opmerking voor[]komt: „Dat het *„Kol. Weekbl."* zoo'n fout maakt, kan er nog mee door, 't is meer dan eens niet ter zake kundig, maar dat u, die voor historicus doorgaat en toch zeker ook wel objectief historicus wilt zijn, zoo'n fout maakt, dat kan er niet mee door, en ik hoop, dat U in Uw eigen blad bijv. a.s. Zaterdag tenminste voorloopig deze fout wilt herstellen." Daarop volgt, dat er in den tijd der Compagnie ook wel eens twee predikanten geweest zijn.

Wij laten natuurlijk de klakkelooze, onbewezen be[]schuldiging aan ons adres rusten, zoo lang geen feite[n] genoemd worden; de heer Euwens echter slooft zic[h] — ondanks de onhebbelijke opmerking, dat hij vo[or] historicus *doorgaat* en toch zeker ook wel objectie[f] historicus wil zijn — geweldig uit, om in meer da[n] drie kolommen zijn gelijk aan te toonen. In deze[n] strijd, waarin wij geen partij zijn, mengen wij ons niet. Onzerzijds slechts de opmerking, dat, als inderdaa[d]

Eybers gelijk heeft, wij het nog veel erger vinden, at men maar toestanden van 200 jaar geleden handhaaft, zonder te vragen, of er ook reden tot verandering is. Reeds Teenstra voert op bladz. 199 van zijn bekend werk *De Nederlandsche West-Indische eilanden I* de klagers over den belastingdruk aldus sprekende in: „Zoo hebben wij ook op *Curaçao* een klein Protestantsch kerkje, (echter voor de uit 1700 zielen bestaande gemeente groot genoeg) —; en twee ruim bezoldigde predikanten, welke slechts eens om de veertien dagen ... prediken."

De Koloniale Raad.

Over de behandeling der begrooting voor 1926 hebben wij tot nu toegezwegen. Tot aan de openbare beraadslaging was zij zeer onbeteekenend. Het verslag der raadszitting van 9 Mei l.l., aan de mondelinge gedachtenwisseling gewijd, ontvingen wij nog niet. Slechts kunnen wij aan de *Amigoe* ontleenen, dat de uitgaven met niet minder dan *f* 216.142.— zijn verhoogd. Echter is voor den duurtetoeslag der ambtenaren *f* 135.000 noodig, zoodat de algeheele vermindering *f* 81.142.— bedraagt.

De heer Sutherland, eerst voorgedragene in zijn eigen periodieke vacature, is door de Koningin niet herbenoemd; de heer L. de Lannoy zal zijn plaats innemen. De *Amigoe* schrijft, dat de gouverneur blijkbaar aan den 2den candidaat de voorkeur heeft gegeven en de heer J. L. C. Monsanto heeft er zelfs een open brief aan den heer Brantjes over geschreven. Het is nog al een kras stuk, waarin gesproken wordt van het „oprecht leedwezen" der bevolking over de „vernederende wijze" waarop de gouverneur een einde gemaakt heeft aan het „verdienstelijke openbare leven" van het afgetreden raadslid; de verontwaardiging van het publiek is „ten top gestegen", zegt de heer Monsanto. Het slot is na het voorgaande eenigszins onbegrijpelijk: „wij maken ons sterk geheel Curaçao achter ons te hebben, indien wij...... voornoemd raadslid bij zijn afscheid aan den Raad de hulde brengen onzer bevolking en dank zeggen voor hetgeen hij gedurende zoo jaren heeft gedaan in het belang van de kolonie, waarover U, Excellentie, in democratischen geest den scepter zwaait tot voldoening van allen die tevreden hoeven zijn."

Vermakelijk is, dat de *Amigoe* welwillend veronderstelt, dat het bijna geregeld afwezig blijven van den heer Sutherland van de raadszittingen in het afgeloopen jaar „in sterke mate het advies van den Gouverneur bij de Hooge Regeering zal beïnvloed hebben", in hetzelfde nummer meedeelt, dat zijn opvolger, na Dinsdag 12 Mei de eerste vergadering te hebben bijgewoond, twee dagen later naar Europa vertrok om Holland, Rome, Spanje en Frankrijk te bezoeken en vermoedelijk in September of October weer hier terug te keeren."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Een toovenaar.

Curaçao den 23sten Mei 1817

Is in Curaçao gearriveerd de Heer Pontius Esquilinos voornaam Tovenaar en Kunstenaar in alle bewonderlijke dingen. — Hy weet Goud en Zilver eensklaps te doen verdwynen, een welgevulde beurs enkel door natuurlijke bekendigheid, eensklaps plat te maken. Verder gaat hy met zyne Campara in den afgrond der zee met een gezelschap van 6 personen, en komt alleen terug, de anderen komen na verloop van zekeren tijd weder. — Eindelyk, maar hy kan niet alles zeggen, hy verwagt voor de dompeling per persoon 2 Pattinjes, en voor zyn andere kunsten 1 Pattinjes per persoon......

Cur. Crt. 24 Mei 1817.

Uit den Verren Vreemde.

Het gele gevaar moet een rood gevaar worden.

De woelingen in China nemen zoo duidelijk het karakter aan van tegen de vreemdelingen gericht te zijn, dat men geneigd is er een nationale ontboezeming in te zien. De uitingen spreken zich in 't bijzonder zoo scherp tegen de Japanners en de Engelschen uit, dat de meeste al is verkondigd dat China 't op een oorlog aanstuurt om zich los te maken van de voogdij, van die al te lang en te ingrijpend uitgeoefend. Wie iets voelt voor een volk, dat zich vrij wil maken en zich zoo noodig vrij wil vechten, kan er daarom toe overhellen zijn sympathie in deze aan de Chineesche roeringen te geven. Maar als men dan waarneemt hoe, de tegenkanting van eenige niet-Russisch gezinden ten spijt, hetgeen een nationalistische beweging lijkt meerendeels een Bolsjewikische beweging is, dan gaat men weinig bewondering kunnen schenken, aan leiders en volk, die zich tot instrument laten maken van den eenen vreemdeling tegen den ander, en die een bemoeial willen verdrijven om een vreemden dwingeland overheerscher vrij spel te geven.

Op een congres van 20 Mei van de Sowjets der Vereenigde Russische Sowjet-Staten, zeide Zinovieff: „Het gele gevaar moet een rood gevaar worden". Bedoeling en streven konden in enkele woorden niet beter worden gekarakteriseerd!

De nu overleden revolutionnaire drijver Dr. Sun Jat Sen werkte, met steun van geld en leiders uit Moskou, openlijk voor Bolsjewikische theoriën en practijken. In zijn testament heeft hij zijn partij, Gomindan, aanbevolen op dien weg voort te gaan. Hij wilde alle bestaande tractaten eenvoudig als niet aangegaan beschouwen, alle aan vreemdelingen verleende concessies of andere rechten te niet doen, gesloten leeningen slechts binnen door hem zelf aangegeven grenzen erkennen, voor provincie- en gemeentebestuur het Sowjettype aannemen. Maar niet alleen in 't Zuiden, waar Gomindan invloed heeft, laat Moskou zich gelden, maar door het geheele land.

Wij hadden de gelegenheid hierop eerder hier ook al te wijzen. De Bolsjewikische agenten hebben zich tot een intense propaganda tegen de christelijke kerken gezet. Atheïstische clubs, een speciaal voor hun werkende drukkerij overstroomde het land met brochures, tegen de missionarissen gericht.

Het centrum van de beweging werd Canton. In een wijk van die stad werd de Bolsjewikische militaire school opgericht, die een Chineesch generaal tot gouverneur kreeg, maar waar de Russische agent Borodine de lakens uitgaf. 750 Chineesche jongelui leeren er de toepassing der krijgskunst naar revolutionnaire opvattingen; tot de leeraren behooren ook 2 Russen. De leerlingen volgen ook cursussen, die daar aan de staatsuniversiteit worden gegeven, door den communist Tchéoe Loe in het Marxisme. De kosten der school worden voor 2/3 door Moskou gedragen. Den 1en Mei ging van de universiteit te Canton een communistische manifestatie uit, waaraan, door de bemoeienissen van Gomindan, meer dan 10.000 personen deelnamen. Daar werd de menigte door Chineesche redenaars, en door een vertegenwoordiger der Sowjet, Trosifusky, toegesproken. Het is gemakkelijk te verklaren, hoe, met zoodanigen kern, Canton een toonaangevende plaats werd bij de jongste onlusten.

De Russische gezant in China, Karakhan, voert ook een uitgestrekte drukcampagne, tot steun van zijn directe en indirecte inmenging in alle stroomingen. Hij treedt persoonlijk in de universiteiten op om de studenten tegen de West-Europeesche cultuur op te zetten. Hij zorgt voor toezending van wapens uit Rusland, aan de instellingen en organisaties die er behoefte aan hebben.

In Changhaï, een andere zeer roode stad, zijn bij een huiszoeking, na onlusten, bewijzen gevonden dat deze niet van de arbeiders waren uitgegaan, maar van vreemdelingen, die over ruime middelen beschikten. De hoofdman was een Russisch student, daartoe door Moskou aangewezen.

In Mongolië verdringt de Russische vrijmoedigheid den Chineeschen invloed meer en meer. Naast de door Moskou hiervoor bestemde agenten, heeft er zich een rooverwezen ontwikkeld, waardoor de veiligheid op de wegen zóó in 't gedrang komt, dat handel en nijverheid er nu al zeer ernstige belemmering door ondervinden.

Zooals wij boven aanstipten laat men de Bolsjewikische drijvers niet overal vrij spel. Vaderlandslievende Chineezen verlangen er geenszins naar hun land en hun volk de zegeningen van de Sowjet deelachtig te zien worden. Deze opvatting is niet alleen die van kapitalisten en baantjesbekleeders. Den 29 April verspreidden b.v. de besturen van verschillende arbeidsorganisaties van Changhaï een circulaire, waarin de Chineesche communisten werden gebrandmerkt als loondienaars van Moskou, en Rusland als de gevaarlijkste vijand van China werd aangewezen.

Het is moeilijk van buiten af te beoordeelen wat in de onlusten echt Chineesch, wat ingeblazen Bolsjewikisch is.

Kleine en groote botsingen; dooden en gewonden van verschillende nationaliteit; maatregelen en représailles; nota's van verwijt; oproepen ter verantwoording; geprikkelde gevoeligheid; eischen tot veiligheidsstelling; oorlogschepen, landingstroepen; handelsbelangen; nationale trots, een regeering te Peking, die, naar dat 't in haar kraam te pas komt, zich groot of klein, sterk of zwak noemt; Generaals, die elkander bestrijden, maar ook wel samengaan. Geel en rood worden bij dit alles moeilijk, al moeielijker te onderscheiden. Rood zal ook hier geel

eerst steunen, om, daarna, als zij samen iets mochten bereiken, geel rood te maken. Zinonieff ziet zijn stelling al werkelijkheid worden.

Deze vermenging van geel en rood, met sterke neiging naar het beslist roode, heeft actueele beteekenis wanneer wij te oordeelen hebben over de door Wijnkoop gevraagde bemiddeling van den Voorzitter der Tweede Kamer om aan den Minister van Buitenl. Zaken eenige vragen betreffende onze politiek in China door te zenden, en over de daartegen door dien Voorzitter gemaakte bezwaren.

Britsch Indië en de Mekka-bedevaart.

De Britsch-Indische regeering heeft door een mededeeling in de dagbladen gewaarschuwd voor de gevaren verbonden aan het deelnemen aan de bedevaart naar Mekka, nu Emir Ali in het bezit van Djeddah en Sultan Ibn Saoed meester in Mekka is, en de strijdkrachten van beide partijen vijandig tegenover elkander staan in het gebied door de pelgrims bezocht. Het communiqué mat de gevaren en bezwaren uit, maar voegde daaraan toe, dat wie voor eigen verantwoordelijkheid toch de Hadj wil verrichten, van Britsche zijde geen tegenwerking zou ondervinden.

De waarschuwing heeft inderdaad niet allen afgeschrokken. 23 Mei vertrok met het s.s. Jehangir een ploeg van 903 bedevaartgangers, bestemd voor de haven van Rabigh. Een lid van het Khilafat Committee maakte de reis mee.

Van Britsche zijde werden Sultan Ibn Saoed en Emir Ali in kennis gesteld met de komst van deze pelgrims en werd hun hunne verantwoordelijkheid nog eens voorgehouden. Een Britsch ambtenaar heeft opdracht gekregen toezicht te houden, waarbij hij door een Indisch dokter wordt bijgestaan. De scheepsmaatschappij heeft aanwijzingen ontvangen betreffende de noodige voedingsvoorzieningen.

Hoewel de gevaren hierdoor niet zijn opgeheven, worden deze door 't kleiner aantal, vergeleken bij andere jaren, en door de getroffen maatregelen toch zooveel doenlijk beperkt. Is 't waar dat de krijgsverrichtingen voor eenigen tijd zijn opgeschort, dan zal ook dit ten goede komen. Maar waar in gewone tijden de toestanden al in menig opzicht te wenschen overlaten, zal dit bij de nu heerschende anarchie zeker in veel grooter mate 't geval zijn en waar het aantal der te plukken bezoekers geringer is, zal de poging om van hen te halen wat te halen is de kans op een milde bejegening ook nog verminderen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Op de lijst ter inteekening voor het suppletiefonds van „Pa" Van der Steur is door de leden voor een bedrag van f 61.80 ingeschreven, zoodat, na aftrek van kosten, aan het Comité Pa van der Steur een postwissel ad f 59.— overgemaakt kon worden.

Amersfoort, 27 Juni '25.

De Secretaris,
DE WIT.

Afdeeling Nijmegen.

VERSLAG OVER 1924.

Aantal leden.

Op 31 December 1923 bedroeg het aantal leden dezer afdeeling 49. Wegens overlijden, verhuizen en bedanken, zonder opgaaf van reden, verminderde dit aantal met 12, zoodat ultimo December 1924 de afdeeling nog 37 leden telde. Onder „12 leden" behooren ook zij, die in Januari 1925 „met ingang van „Januari" het lidmaatschap opzegden.

Bestuur.

In het bestuur kwam geen verandering; de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer J. W. Campagne, werd aangevuld door de verkiezing van den heer F. E. V. A. Goossens.

Verificatie-commissie.

De leden C. J. B. I. Bartolotti Rijnders en F. E. V. A. Goossens namen bereidwillig op zich de rekening en verantwoording over 1923 na te zien en op hun voorstel werd de penningmeester voor dat jaar gedéchargeerd.

Ledenvergadering.

In 1924 werd de Jaarlijksche algemeene vergadering gehouden op 23 Februari. In deze vergadering, die, behalve door de bestuursleden, ook werd bijgewoond door twee leden, werden de aftredende bestuursleden Haye en Röpcke herkozen, terwijl de heer Goos[sens] gekozen werd. Tevens werd de heer Haye beno[emd] tot plaatsvervangend hoofdbestuurslid.

Bij de rondvraag werd het voorstel besproken hier een filmavond te geven, uitgegaan van het c[omité] „Indische lezingen". Na een hierover gevoerde [cor]respondentie bleek het geldelijk risico zoo groot, [dat] het bestuur het voorstel van de hand moest wijze[n].

Ter zake van de viering van het 25-jarig be[staan] dezer Vereeniging werd besloten deze te herde[nken] door het houden van een propaganda-avond, wa[arop] de heer W. J. Giel zou worden uitgenoodigd de f[eest]rede te houden; door de toezegging van geldel[ijken] steun van de zijde van het Hoofdbestuur, kon het [plan] worden uitgevoerd.

Ondanks het bestuur alles gedaan had wat kon [ge]daan worden om den avond te doen slagen en daa[rtoe] met milde hand invitaties had uitgedeeld, moet [het] resultaat treurig genoemd worden; geen enkel [nieuw] lid mochten wij boeken.

Alle pogingen door het bestuur aangewend om [het] publiek voor de vereeniging te interesseeren bl[even] vruchteloos; de ellendige tijdsomstandigheden, die allen thans door moeten maken, zullen wel een [der] voornaamste oorzaken zijn. Het „ik moet bezuini[gen]" zijn gevleugelde woorden geworden.

Echter het spreekwoord zegt „de aanhouder w[int]" en het bestuur dat niet „despereert" zal aanhoude[n in] het vaste vertrouwen dat ook voor deze afdeeling eens betere tijden zullen aanbreken.

Moge dit reeds in 1925 bewaarheid worden!

De Secretaris der afdeeling Nijm[egen],
L. RöPCKE.

Geldelijke verantwoording over 1924.

Saldo 1 Januari 1924		
Ontvangen contributies over 1924		f 2[…]
Steun Hoofdbestuur:		
voor extra propaganda		„
voor het zenden van een afgevaardigde Algemeene Vergadering		„
Voor zaalhuur lezing Heer W. J. Giel		„
Totaal		f 3[…]
Afdracht aan het Hoofdbestuur over 1923	f 126.47	
Reis- en Verblijfkosten van een spreker	„ 31.50	
Diverse zaalhuren	„ 54.60	
Huur lantaarnplaatjes, lantaarn, enz.	„ 5.—	
Advertenties, druk en tikloon	„ 37.70	
Reis afgevaardigde naar Den Haag	„ 13.30	
Ophaalloon en andere kosten	„ 40.04	
		„ 3[…]
Nadeelig saldo per 1 Januari 1925		f

De Penningmees[ter],
L. RöP[CKE].

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Ir. D. Vooren, 's-Gravenhage, Hollanderstraat 52, [Inge]nieur b. d. Staatsspoor en Tramwegen.
A. A. A. Holsheimer, Amsterdam, Lutmastr. 37 II, [Be]heerder 1e kl. van 's Lands pandhuis te Tapiban[…]
A. A. Hillebrandt, 's-Gravenhage, A. v. Buerenstr. […] Ambt. ter besch. v. d. Leider der Poeloe Laoet [steen]kolenmijn.
G. T. Korver, Amstelveen, p. a. E. Korver, Aanne[…] Opzichter 1e kl. b. d. Staatssp. en Tramwegen.
Ir. C. B. Barto, Dordrecht, p. a. J. B. Kop, Reeweg 6, Leider v. h. Filiaal der H.B.S. te Soerabaya.
A. B. Wijnen, Amsterdam, Sumatrastr. 202 I, Techn. ambt. 1e ky. bij 's Lands gevangenis.
M. Sanders, Torol Seefeld, p. a. Herrn Lehner, [A]ss. Resident van Djombang.
L. C. Coppen, 's-Gravenhage, Pijnboomstr. 41, Ver[keers]controleur b. d. S. S. en Trw.
D. van der Does, Heerlen, Gasthuisstr. 32, Contr[oleur] 1e kl. b. d. P. T. T.
Mr. G. Vink, Soest, Kerkpad, p. a. J. v. Leeuwen, Officier van Justitie b. d. Raad van Justitie te [Ma]kassar.

de Jonge, Voorburg, Pr. Albertlaan 11, 1e Officier b. d. Gouv. Marine.
v. Lokhorst, Scheveningen, Stevinstr. 173, President der Weeskamer te Semarang.
S. van der Kolk, Laren (N.-H.), p. a. N. v. Harpen, Nieuwe Villa Mauve, Politieopziener b. d. Algem. Politie.
A. C. de Kock, Haarlem, Leidschevaart 128, Leeraar b. d. Pr. Hendrikschool te Weltevreden.
Monod de Froideville, Bussum, N. 's-Gravenlandscheweg 9, p. a. A. v. Vleuten, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur.
Kool, Helder, Breewaterstr. 28, Referendaris 1e kl. b. d. Staatsspoor en Tramwegen.
F. de Wolff, Oegstgeest, Goversstr. 33, Ingenieur b. d. Waterstaat en 's Lands B. O. W.
F. Lasabone, 's-Gravenhage, Ten Hovestr. 101, Commies b. d. P. T. T.
Puttewael, idem, idem.
H. Popping, 's-Gravenhage, p. a. N.-I. Escompto-Mij., Hoofdingenieur b. d. S. S. en Trw.
A. Webb, 's-Gravenhage, Meidoornstr. 33, Onderopzichter-Machinist b. d. S. S. en Trw.
M. Swaab, 's-Gravenhage, Beeklaan 464, Ass.-Resident ter besch. v. d. Gouv. v. Atjeh en Onderh.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in 1925 voor 2 studenten in de artsenijbereidkunde aan de Nederlandsche universiteiten de gelegenheid bestaat om te worden opgeleid tot militair apotheker bij het leger in Nederlandsch-Indië.

Aan deze opleiding is verbonden eene tegemoetkoming in de studiekosten van ƒ 4200.—, uit te betalen in maandelijksche termijnen van ƒ 65.—, terwijl het eventueele verschil tusschen het geheele bedrag der tegemoetkoming in de studiekosten en het bedrag, dat gedurende de opleiding werd genoten, na verwerving van het apothekersdiploma in eens wordt uitbetaald. Bovendien kunnen de collegegelden van het tijdstip der aanneming ter opleiding af voor rekening van den Staat worden vergoed.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij de 8ste afdeeling van het Departement van Koloniën.

Gegadigden behooren zich vóór 15 Augustus 1925, onder overlegging van:
a. een uittreksel uit het geboorteregister of, ter vervanging daarvan, eene akte van bekendheid;
b. een bewijs, dat hij Nederlander of uit anderen hoofde Nederlandsch onderdaan is;
c. een bewijs van goed gedrag, afgegeven door den burgemeester der laatste woonplaats;
d. het bewijs van inschrijving als student aan een der universiteiten in Nederland en de bewijzen van de als afgelegde examens en/of tentamens, of het einddiploma (met cijferlijst) van een gymnasium of 5-jarige H. B. S.;
e. tenzij kan worden aangetoond, dat de student niet dienstplichtig is in Nederland, een bewijs betreffende den dienstplicht;
f. indien reeds universitair onderwijs werd genoten, eene verklaring van den voorzitter der faculteit der wis- en natuurkunde aan de hoogeschool hier te lande, waar de jongeling studeerde, ten bewijze, dat hij, wat zijne studiën betreft, geen reden tot klagen gaf; bij gezegeld verzoekschrift te wenden tot het Departement van Koloniën.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BESTEMD:

F. Bouman, Sneeuwbalstraat 108 te 's-Gravenhage, als leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onder-

Mutaties van 17 Juni tot 1 Juli.

Nieuwe Leden.

Suiker- en Theekistenfabriek „Ret-Sabang", Utrecht, ...dijk 5. ƒ 10.
Cultuurmaatschappij „Kali Tello", Den Haag, Laan v. Meerdervoort 16. ƒ 10.
L. Harders, Directeur Cultuur Mij. „Artana", Den Haag, Stadhoudersplein 87. ƒ 5.

Pasaroean Stoomtram Maatschappij, Den Haag, Schuytstraat 151. ƒ 5.
Probolinggo Stoomtram Maatschappij, Den Haag, Schuytstraat 151. ƒ 5.
H. van der Linden, Administrateur s.f. „Poendoeng", Djokja, ƒ 10.
A. C. van Lochem, Cand. Ind. Ambtenaar, Meester-Cornelis, Pasarstr. 161. ƒ 5.

Nieuwe Begustigers:

D. van Wamel, Apeldoorn, Deventerstraat 65. ƒ 2.

Afschrijven:

S. A. Bartstra, Utrecht, Willem Barentzstraat 17.
J. E. Foekens, Den Haag, Korte Vijverberg 4.

Adresveranderingen:

J Chr. Hubach, Off. v. Gez. Vliegenier N. I. L., van: Zaandam, Westzijde 96 naar: villa „Groenhof" Berkenlaan 3a te Zeist. ƒ 5.
J. A. Toens, van: Doorn, Boschlaan naar: Hilversum, Albertus Perkstraat 21.
J. H. O. Graaf van den Bosch, Schout-bij-nacht, Lid Hoog Militair Gerechtshof, van: Zeist, Prins Hendriklaan 3 naar: Den Haag, Statenlaan 116 ƒ 5.
Mevrouw Wed. P. van Wijk-van Temmens, van: Huize Zuilenveld" te Zuilen bij Utrecht naar: Den Haag, Laan van Eik en Duinen 225. ƒ2.50.
A. du Bois, Architect B. O. W. van: Djokjakarta, naar: Utrecht, Rembrandtkade 47 p/a. den heer J. W. van de Graaf. ƒ 5.
A. J. van Wilgenburg, Cand. Ind. Ambtenaar, Amsterdam, van: J. P. Heijestr. 103 naar: Jan van Riebeekstraat 15.
G Lebbink, Amsterdam, van: Keizersgracht 496, naar: Koninginneweg 132
A. Hermans, van: Plantage „Mariënburg" (Suriname) naar: Amsterdam, Frederik Hendrikplantsoen 5. ƒ 5.
B. van der Kam, Gep. Controleur Zoutregie, van: Rotterdam, Blommerdijksche laan 15A naar: Apeldoorn, Brinklaan 193. ƒ 5.
Ch. F. H. Dumont, Leeraar Kol. Landbouwschool, van: Deventer, Boedekersstraat 17 naar: Villa „Carolus Enk" te Schalkhaar, Deventer.
W. J. Cohen Stuart, Oud Minister van Marine, van: Nice naar: Den Haag, de Perponcherstraat 109 (tijdelijk adres).
E. J. Schröfer, Gep. O. I. Ambtenaar, Scheveningen, van: Gevers Deijnootweg 13 naar: Cornelis Jolstraat 25.
W. J. Giel, Gep. Kolonel tit. Art. N. I. L. van: Haarlem, Kleverparkweg 108 naar: Den Haag, Schuijtstraat 100. ƒ 2.50.
H. J. J. Knibbeler, oud Luit. Kolonel Art. N. I. L., Den Haag van: ten Hovestraat 39 naar: van Hoeylaan 19.
F. B. Vodegel, oud Ass.-Resident, Den Haag, van: Van Swietenstraat 113 naar: Galvanistraat 16.
Mej. J. S. M. van der Kroon, Den Haag, van: Anemoonstraat 166 naar: Obrechtstraat 20.
Ch. Monod de Froideville, Controleur 1ste klasse B. B. van: Tandjong-Karang naar: Bussum, p/a. den heer S. van Vleuten, Nieuwe 's-Gravelandsche weg 19.
G. J. Wiggers, Adj. Inspecteur Immigratiedienst van: Den Haag, Thersiastraat 72 naar: Weltevreden, Departement van Justitie.
Mej. C. W. Süverkropp, onderwijzeres, van: Garoet naar: Djokdja, Weltevreden.
A H. Maas Geesteranus, thans Directeur van B. B. te Weltevreden.
J. Boes, Officier van Gezondheid, naar: Tjimahi.
C. ten Bosch, Arts, naar: Lawang.
A. C. Bouman, Arts, naar: Cheribon.
C. E. Cohen, Controleur B. B., naar: Soekaboemi.
C. W. L. Cohen, Kantoorhoofd P. T. T. naar: Weltevreden.
Th. J. Heitink, 1ste Luit. Art. naar: Tjimahi.
Ir. H. van Heijst, Civiel Ingenieur, naar: Soerabaija.
J. W. E. Hoffmann, Off. v. Gez. 1ste kl., naar: Magelang.
G. J. Tielrooy, Kapitein Inf., naar: Lokop (Atjeh).

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en j lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraa 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Teh biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar I gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bil en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUR Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

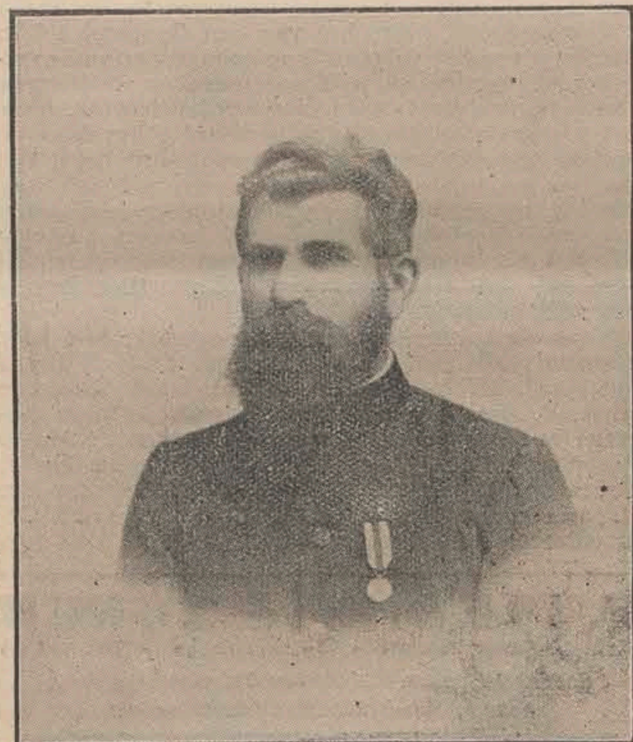
BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Johannes van der Steur. — Comité Pa van der Steur. — Huldiging nagedachtenis Generaal Van Heutsz. — Hoe men zich in Oud-Batavia vermaakte. Cocosvezel-Industrie in Ned.-Indië. — Ontwapening. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Breda, III. Rotterdam, IV. Utrecht). — Mededeelingen. — Mutaties van 1 tot 8 Juli.

Johannes van der Steur.
1865 - 10 Juli - 1925.

Wanneer onze lezers dit Nr. van het Kol. Weekbl. onder oogen krijgen, viert „Pa" van der Steur, de sympathieke directeur van het Opvoedingsgesticht

„Oranje Nassau" te Magelang, zijn 60en verjaardag.

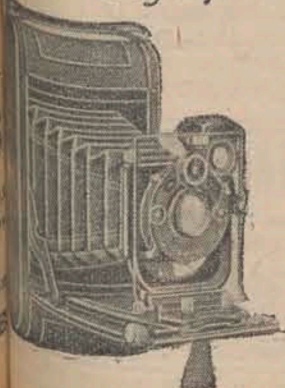
Over de groote verdiensten van den jubilaris behoeft — na al hetgeen in den laatsten tijd over hem is geschreven — te dezer plaatse niet meer te worden uitgewijd.

Op den dag van heden, den 10en Juli, zullen duizenden en duizenden, hier te lande zoowel als in Indië, hem gedenken; in de eerste plaats de velen die aan V. d. Steur hunne positie in de maatschappij te danken hebben, en daarnaast de niet minder velen, die met hem hebben medegeleefd en hem steunden in zijn edel, onbaatzuchtig werk.

Wij vertrouwen dat, als straks het uit het hoofdbestuur van Oost en West gevormde comité met het doel aan „Pa" op zijn 60en verjaardag een tastbaar blijk te kunnen geven, als bewijs dat ook onze vereeniging zijn zegenrijken arbeid weet te waardeeren, zijn taak als geëindigd beschouwt, men ook in de toekomst dien onbaatzuchtigen man niet zal vergeten en zijn gaven zal zenden aan het permanente comité van bijstand voor den arbeid van Van der Steur hier te lande, waarvan Mr. J. Bierens de Haan, Museumplein 17 te Amsterdam, voorzitter-penningmeester en Mevr. van Idsinga, Surinamestr. 2 te 's-Gravenhage, secretaresse is.

Het door dat comité uitgegeven periodiek: „Onze kleine Bode", legt in ieder Nr. getuigenis af dat Van der Steur dien blijvenden steun ten volle verdient!

De redactie van het Kol. Weekbl. brengt — ongetwijfeld mede namens al zijne lezers — oprechte hulde aan den jubilaris en hoopt dat het hem gegeven moge zijn, zijn liefdevolle taak nog een reeks van jaren in opgewektheid te vervullen, ten bate der Indische maatschappij

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 28 Juni tot 4 Juli.

Afd. A.	59.—	Transp.	507.15	Transp.	279.55
A. G.	2.50	Ds. A. R. R.	10.—	Mr. W. C. v. B. J.	5.—
W. H.	1.—	K. P.	2.50	P. M. L. de B. P.	10.—
Cult. Mij. Tj.	50.—	F. W. v. B. W.	3.—	C. J. F.	2.50
Z.	5.60	W. D. (S. Kring)	14.10	N. H. Mij.	250.—
Mevr. v. B.	2.—	H. C. de G.	91.—	H. J. K.-D.	10.—
K.	1.—	W. A. v. d. B	1.20	Cult. Mij. G. en M.	300.—
Red. „de Z."	3.50	J. C. S. K.	10.—	J. H. L.	10.—
G. de H.	0.60	Pr. Mr. G. A. d. l. P.	2.50	G. J. F. B.	2.50
Ambt. D. v. K.	60.—	G. Ch. G. Sl.	0.60	W. E.	5.—
Inv. Br. bk.	11.45	A. B. P.	2.50	J. A. M.	25.—
N. N.	1.20	H. M. S.	25.—	M. H.	10.—
J. L. v. G.	3.—	Wed. F. A. E.-L.	50.—	O. L. H.	5.—
N. N. (Ins.)	6.—	A. C. v. d. H.	20.—	R. A. Th. W.	6.—
L. V.	1.80	Cult. Mn. K. P. (adm. P. B.)	75.—	D. J. M.	2.50
J. D.	10.—	S. E. T.	25.—	A. P. M.	2.50
Br. (Paatje)	100.—	A. F. v. B.	2.50	H. K. M.	5.—
C. A. v. L.	60.—	Mr. Ph. A. de L. d. K.	2.50	G. W.	5.—
N. V. Sf. „Tj.-L."	100.—	Ph. A. B.	2.—	Th. C. R.	5.—
F. S.	5.—	Dr. S. E. B.	10.—	B. P Mij.	1000.—
Gen. K. v. d. M.	6.—	J. S. A. v. D.	10.—	Mr. W. S.	5.—
Wed. C. J. S. C.	3.—	M. M. R. G. v. H.	5.—	Dr. W. C. K. en O. G.	12.50
„ J. A. J.	1.20	M. J. N.	3.—	J. A. A. D.	6.—
F. J. B.	1.—	C. J. H.	5.—	Dr. J. A. N.	5.—
Wed. P. Sch.	2.50			R. v. d. Br. d'O	2.50
A. K.	3.60			G. A. M. M.	2.50
D. J. A. V.	5.—			Mej. J. R.	2.50
Mej. J. R. N.	1.20				
Transp.	*f* 507.15	Transp.	*f* 879.55	Samen	*f* 2576.55

Ontvangen tot 28 Juni (K.W. 2 Juli no. 27) „ 4128.42

Totaal tot 4 Juli *f* 6704.97

Als mede een gift van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

Met den dank van het Comité dat verdere bijdragen alsnog gaarne in ontvangst blijft nemen.

Door bemiddeling van de Ned. Handelmij., zal den jubilaris, op diens verjaardag, morgen 10 Juli, een bedrag van *f* 6666.60 worden afgedragen.

Huldiging nagedachtenis Generaal Van Heutsz.

De Commissie tot huldiging van de nagedachtenis van Generaal J. B. van Heutsz deelt ons mede, dat het totaal der ingekomen bijdragen haar in staat heeft gesteld de reeds bestaande plannen nader te omlijnen.

Het stoffelijk overschot van den Generaal zal in den loop van het volgend jaar naar Nederland overgebracht worden en te Amsterdam op de Nieuwe Oosterbegraafplaats ter aarde worden besteld. Daar zal een grafmonument van eenvoudig karakter de laatste rustplaats van den Generaal aanwijzen. Bovendien zal, mede in Amsterdam, een gedenkteeken worden opgericht, dat de herinnering aan dezen grooten Nederlander levendig zal houden, en tegelijk ook als monument een sieraad voor de hoofdstad zal zijn. De plaats voor dit gedenkteeken is nog niet aangewezen.

Voor de uitwerking dezer plannen is een jury gevormd; zij bestaat uit de heeren Prof. J. Bronner, Prof. M. J. Granpré Molière, Ir. J. Gratama, Ir. A. P. Hulshoff, Dr. J. Mendes da Costa en namens het Uitvoerend Comité de heeren F. M. L. Baron van Geen, C. G. Vattier Kraane en Th. J. Veltman; Secretaresse van de jury is Mevrouw Mr. H. van Dam van Isselt, Hoofdcommies ter Gemeentesecretarie van Amsterdam.

Inmiddels zijn, alleen voor het maken van ontwerp voor het grafmonument, verschil kunstenaars uitgenoodigd, met het resultaa de beeldhouwers H. A. van den Eynde, B. Housz en L. Zijl, alsmede de architecten W. hout Czn. en H. Th. Wijdeveld de uitnoodiging ben aanvaard.

De Jury zal het Uitvoerend Comité van dienen, welke der ingekomen ontwerpen naar meening voor uitvoering moet worden aangew

De ingekomen ontwerpen zullen t.z.t. w tentoongesteld.

Hoe men zich in Oud-Batavia vermaakte

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWA

Vermoedelijk zal het wel aan vele lezers v Kol. Weekblad bekend zijn, dat er betrek kort geleden van de hand van Dr. de Haa prachtwerk is verschenen, dat eene uitgebrei schiedenis van Oud-Batavia geeft. Een dikke met talrijke fraaie reproducties van goed g de foto's van brokken van de oude stad, oud belen, penningen, documenten, enz., enz., op schiedenis betrekking hebbende, vullen den op de gelukkigste wijze aan. Aan dien atlas alleen het nadeel, dat zij het geheele werk vrij baar moest maken en dat is in zooverre ja dat het boek, 't welk met het volste recht ee daardwerk mag heeten, niet zoo licht in een ten kring van belangstellenden zal komen. W pen daarom met eenigen grond te mogen ver ten, dat het velen lezers van ons weekblad n gevallig zal wezen, wanneer wij uit bedo schrift een en ander oververtellen. Jammer gevoelen wij ons niet bij machte dit te doen prettige, vaak humoristische, dikwijls geestig nier, waardoor de schrijver het lezen van pennevrucht tot een genot maakt, maar: „ied geltje zingt zooals het gebekt is."

Wij willen dan dezen keer een en ander med over de wijze waarop de bewoners van oud-B ontspanning zochten in een tijd, waarin har werkt werd en de gelegenheden om zich te seeren uitteraard zeer schaarsch waren.

Natuurlijk waren er ook daar, evenals elder in alle tijden, dagen die als van zelf aanleidin ven tot pretmaken.

Daar was in de eerste plaats de Nieuwjaar Evenals dat nu nog, althans nog in onzen Indië de gewoonte was, werd die dag reed avond te voren ingeleid, door het afschieten vuurwapenen en het afsteken van vuurwerk was daarmede lang niet zuinig, hoe meer hoe liever; niet altijd werd bij dit feestbetoo de noodige voorzichtigheid te werk gegaan; voor brand was dus lang niet denkbeeldig, de overheid het ontsteken van vuurwerk v maar hoewel het verbod telkenjare werd uitg digd, nam men daarvan maar weinig notitie hier was de verboden vrucht zeer aantrek en voor Hollanders in het bizonder heeft h delen in strijd met ukases van de gestelde ten steeds een groote bekoring gehad. Men ders in die dagen in het bestraffen van over gen alles behalve zachtzinnig!

Op den Nieuwjaarsdag hielden de Gou Generaal en de „Heeren Raden" 's morgens ceptie tot het ontvangen van de officieele wenschen van de verschillende autoriteiten en naren der O.-I. Compagnie.

Na afloop van deze recepties begaf men zich kerke om voor het pas begonnen jaar den des Hemels af te smeeken. Heel rustig verliep dienst veelal niet; onze vaderen zagen niet op een stevig glas en op Oudejaarsavond werden

mmetjes extra buitengezet en begoten! Het ge- was dat op nieuwjaarsmorgen zeer velen be- beschonken door de stad rondzwalkten en dat overal geducht spektakel gemaakt werd.

Na afloop van de godsdienstoefening trok een troep schutters door de straten om de autoriteiten geluk te wenschen, hetgeen mede aanleiding gaf tot het plengen van hartige offers.

De Chineezen gingen, onder veel vertoon, waar- in ze aartsliefhebbers zijn, rond om aan die amb- tenaren, wier gunst en vriendschap hun nuttig kunden zijn, alsmede aan hunne schuldeischers, ge- schenken aan te bieden. Die „vriendschap" gaf her- haaldelijk aanleiding tot knoeierij met Chineesche financiers, pachters en meer van dat volkje. Van hun standpunt handelde John Chinaman conse- quent; zijne opvatting is toch: houd de booze gees- ten te vrind, de goede doen ons geen kwaad, daar- om zijn ze nu eenmaal goede geesten; eene ziens- wijze die blijk geeft van een praktischen geest!

Een andere algemeene, officieele feestdag was de dag van de herdenking der verovering van Ja- katra, op den 30en Mei 1619. Op dien dag werd in de kerk gepreekt en een dankdienst gehouden; daarna begaven regeering en schepenen zich naar de raadzaal, waar het op dien dag benoemde nieu- we college geïnstalleerd en het aftredende bedankt werd. De inwendige mensch werd daarbij niet ver- geten. Er werd in de stad druk gevlagd; van het kasteel, de wallen en de op de reede liggende sche- pen knalden kanonschoten, 's avonds illuminatie.

In de eerste jaren na de verovering kon het pu- bliek zich vergasten aan eene groote parade van de schutterij. Maar spoedig kwam hierin de klad en het militaire vertoon eindigde gewoonlijk in een grooten janboel. Dus voortaan geen parade meer; in plaats hiervan maakte de indrukwekkende krij- gsmacht een marsch door de stad.

Over het algemeen verliep dit herdenkingsfeest vrij al kalm; later vond men dat één enkele dag te vieren wel wat weinig was en knoopte men er een paar dagen aan. Ongelukkigerwijze liep het toen mis, zoodat het op die dagen vaak nog al rumoerig toeging.

Toen Indië onder Engelsch bestuur kwam, werd dit feest niet gevierd; in de plaats hiervan her- dachten de nieuwe meesters den dag waarop zij Meester Cornelis veroverden. Het was wel — om het maar eens zacht uit te drukken — eigenaardig, dat dit feest de Hollanders braaf meepimpelden!

Een derde dag, voor allen van gewicht, was die van de afvaart van de „retourvloot", die de in Indië verzamelde koopwaar naar Holland overbracht; deze had plaats in November of December, naar ge- lang de wind voor de reis gunstig geacht werd; dan werd er in Januari eene tweede bezending ingescheept. Later werd het gebruikelijk een „vóór- loop" af te zenden; hierop volgde dan eene twee- de bezending en ten slotte een schip met allerlei Chineesche waren, voornamelijk thee en porselein, alsmede de „boeken", waarin de administratie was vermeld.

Met de retourvloot maakten de „verloste" (ont- slagen) ambtenaren de terugreis naar patria.

De colli van de ladingen werden „gebrand" (gemerkt). Overbodig was deze maatregel niet; menig opvarende maakte van deze gelegenheid ge- bruik om voor eigen rekening koopwaar mede te nemen, die hij in Holland met een zoet winstje van de hand zette, zonder dat het profijt door on- kosten voor vracht werd verkleind. Maar menigeen wist het zoo sluw aan te leggen, dat er, ondanks dat „branden" en scherp toezicht, nog heel wat ter sluik werd meegenomen, ten nadeele van de win- sten der Edele Compagnie.

Het spreekt vanzelf dat de terugreis van die schepen, evenals de aankomst van vaartuigen uit Nederland, die post en allerlei benoodigdheden brachten, heel wat leven in de brouwerij ver- oorzaakten en een zeer welkome afwisseling in het eentonige bestaan gaven.

Recepties bij den Gouverneur-Generaal o.a. bra- ken nu en dan den dagelijkschen sleur, maar pret- jes waren die bijeenkomsten toch niet. Men zag daarop een curieuse mengeling van stijve officieel- heid en naïeve ongegeneerdheid. In 1775 nog ont- ving de G.G.-gastheer vaak zonder jas, in een soort mouwvest; ook de mannelijke bezoekers zaten zon- der dat deftige kleedingstuk. Zij namen plaats op twee rijen stoelen; ieder wist op welke hij, op grond van zijnen rang, mocht gaan zitten. De Gouver- neur-Generaal dronk zijnen gasten toe, waarbij de hierarchieke volgorde der rangen strikt in acht werd genomen; aan den anderen kant ging het weer gemoedelijk toe, daar de heeren doodgewoon een vaderlandsche pijp rookten. Dames vertoonden zich op zoo'n receptie maar weinig en die er waren spraken niet veel. 't Was dus tamelijk saai! En vroolijkheid, verstrooiing, had men wel noodig in een stad, waarvan reeds om 7 uur de poorten wer- den gesloten, waarop ten 8 ure eene taptoe volgde, terwijl ten 9 ure eene klok werd geluid, als een sein dat alle herbergen moesten sluiten; aan „nachtvergunningen" deed men in die dagen nog niet.

Daar de gelegenheden om zich buitenshuis te amuseeren zoo goed als geheel ontbraken, trachtte men natuurlijk den vrijen tijd zoo spoedig mogelijk binnenshuis door te brengen. Veel nam men zijne toevlucht tot muziek, waarvoor over het algemeen groote liefhebberij was; de „krontjong", in de laat- ste jaren ook in Holland geen onbekende meer, was in die dagen zeer populair. Menige familie vormde uit hare slaven orkestjes, die bij bezoek en bizondere gelegenheden van hunne praestaties de- den genieten. In een vorig artikel over het leven in Oud-Batavia vertelden wij reeds van avond-roei- tochtjes over de frisch-geurende moddergrachten, onder muziek van slaven-orkesten.

Evenals de menschen van thans, waren de bewo- ners van Oud-Batavia (vooral het vrouwelijke ge- deelte) verzot op dansen. Op zoo'n dansavond ging het heel huiselijk toe; wegens de warmte huppel- den de heeren rond zonder jas, ook de pruik mocht afgelaten worden, maar, daar de Hollander altijd benauwd is voor „tocht", werd dit sieraad vervan- gen door een hooge, witte gesteven muts! Het is moeilijk zich voor te stellen welk een effect zulk een aantal door elkaar springende koks en banket- bakkers moest maken! Voor verlichting dienden een groot aantal walmende vetkaarsen. Het was ge- bruikelijk dat op dergelijke bijeenkomsten de gas- ten hunne bedienden meebrachten; de gastheer kon dan met recht zeggen, dat hij zijn „huisje vol" kreeg. Op het voorerf posteerden zich verkoopers van allerlei snoepwaar, waarvan de inlandsche keuken een zeer groot aantal variëteiten kent. Die menschen hadden het op zoo'n avond druk, door de menigte belangstellenden, die vanaf dat voorerf naar het feest stonden te kijken; deze liefhebberij (het zg. „nontonnen") is iets specifieks Indisch.

Een andere pret bestond hierin, dat men 's nachts uren aaneen in eene lange sliert rijtuigen door de doodsche straten rondtoerde begeleid door men- schen met brandende fakkels. Natuurlijk werd zoo'n tocht opgeluisterd door muziek, die voor geestelijke verkwikking zorgde, terwijl meegevoer- de eet- en drinkwaren meer materieele behoeften bevredigden.

De dames schiepen behagen in wandelingen in den maneschijn, zooals alleen tropische nachten dien kunnen geven. De slavinnetjes lichtten hare meesteressen daarenboven nog bij met kaarsen (straatverlichting was een onbekend begrip). Werd er hier of daar eene wajangvertooning gegeven, dan bleven de wandelaarsters daarnaar kijken; had de vertooning plaats ten huize van een gegoeden Chi- nees, dan noodigde deze, met Oostersche gastvrij- heid, de dames uit binnen te komen en tracteerde hij zijne bezoeksters op thee, *kwee-kwee* (gebakjes) en *manisan* (confituren).

Het dansen door *ronggings* (inl. danseressen, zeer dikwijls publieke vrouwen), hanengevechten

en goochelaars trokken steeds een kijkgraag publiek. Nu en dan hadden er wedstrijden plaats in het schieten op papegaaien.

Vastenavond, Driekoningen en St. Nicolaas werden, als in patria, gevierd. Het kaartspel werd veel beoefend; vooral de dames deden er graag aan.

Er was ook een tooneel, maar dit had nog al eens tegenkanting te verduren van kerkelijke zijde, die er een gevaar voor de zedelijkheid in zag. De uitvoeringen hadden plaats in het „Heerenlogement", tot den bouw waarvan de G.-G. van Imhoff vergunning had verleend en dat voornamelijk bestemd was voor vreemde kooplieden. De acteurs waren natuurlijk dilettanten; hun „diletto" werd evenwel niet weinig bezwaard door de voorwaarde, dat zij drie jaren aan het gezelschap verbonden moesten blijven en iedere 14 dagen eene uitvoering moesten geven, eischen, die niet malsch mogen heeten. Men kon zich voor 50 rijksdaalders per jaar abonneeren en had dan eene vaste plaats, overeenkomstig den rang van den abonné; natuurlijk waren er ook vrije plaatsen.

Naar de uitvoering namen de dames eene slavin mede, die het kwispeldoor harer meesteres meedroeg. Om 9 uur viel het gordijn. Als een waardig besluit van den avond werden de toeschouwers onthaald op acrobatische toeren! Eene samenvoeging van genietingen, die aan originaliteit weinig te wenschen overlaat!

Een tijd lang kende men ook eene soort variété. In 1780 kreeg zekere Jan Bonhosz vergunning voor een tooneel, maar deze vreugde was, tengevolge van gebrek aan tact van den impressario, van korten duur. Het was alweer de geestelijkheid die roet in het eten wierp. Op zekeren dag zoude er Avondmaal worden gehouden; met het oog daarop werd den theaterdirecteur het spelen op dien dag verboden. Prettig vond deze het niet, maar hij moest gehoorzamen. Bij eene uitvoering, voorafgaande aan den Avondmaalsdag, doet hij aan het publiek mededeeling van het verbod, er bijvoegende: „dat ook andere luijden haren tijd moeten hebben om te speelen." Elegant was dit niet, diplomatiek evenmin. De kerkeraad vatte de uitlating op als „godslastering"; gevolg: 100 ducatons boete. „Ça fait réfléchir!"

Cocosvezel-Industrie in Ned.-Indië.

Naar wij uit de beste bron vernemen, is een Syndicaat opgericht ter verdere bestudeering van de plannen en projecten van den heer B. G. H. van der Jagt, betreffende de ontwikkeling van een cocosnotenindustrie in Nederlandsch-Indië.

Een reeks artikelen werd in het Koloniaal Weekblad van 18 Dec. 1924, van 5 en 12 Maart, en 9 April dezes jaars door hem gepubliceerd over deze aangelegenheid. Volgens door ons ingewonnen informaties is het Syndicaat gevormd met overwegend Nederlandsch kapitaal. Zelfs is de steun van Nederlandsche zijde zoo groot, dat de heer van der Jagt zijn artikel in het Koloniaal Weekblad van 9 April grootendeels herroept, d.w.z. dat men volgens zijn meening in „particuliere kringen" wel interesse voor een nieuwe zaak in Nederland kan vinden, mits men den juisten vorm maar aan kan geven waaronder men gesteund kan worden.

Het eenigen tijd geleden in de pers verschenen bericht, over de demonstratie te Laren, was niet juist, men had wel inlichtingen verkregen die ter goeder trouw verstrekt waren, maar die niet den juisten samenhang der zaak weergaven.

Een technische commissie zal gevormd worden, die eerst de plannen zal bestudeeren, waarna overgegaan zal worden tot het bouwen van een proefinstallatie, waarvoor *f* 50.000.— beschikbaar gesteld zijn. Wanneer ook deze proefinstallatie haar deugdelijkheid bewezen heeft, zal overgegaan worden tot het bouwen van een bedrijf in Indië.

Ontwapening.

Mijnheer de Redacteur.

In het Koloniaal Weekblad komen telkens be-richten voor over onderzoekingen naar het we-lijk bestaan van den orang pendek, en las ik la naar ik meen in de Nieuwe Rotterdamsche C-rant, dat een Inlandsch hoofd er een aangesch had, maar het spoor in het bosch verloren had.

Dat hoofd was ervan overtuigd, dat hij degelijk een orang pendek en geen beer op korrel genomen had.

Aangezien men van dit schepsel wel schijnt weten, wat hij niet is, maar niet was hij wel is het mij veroorloofd een lans voor hem te bre en vraag ik mij af, wanneer hij eens een men staand op een lagen trap van ontwikkeling b te zijn, of iedereen maar het recht heeft, op los te paffen.

Mocht hij blijken een dier te zijn, dan is het ieder geval een, dat niemand kwaad doet en zeer zeldzaam schijnt voor te komen.

Ik vraag mij af, of in dat geval niet veeleer besluit tot bescherming moest genomen worde is mijn voorstel erop aan te dringen, als de w schap zekerheid aangaande het bestaan van orang pendek wenscht, dat men dan zal trac een exemplaar levend te bemachtigen en er in geval op te schieten.

U ten zeerste dankend voor de plaatsruimte.

Met de meeste hoogachting,
F. VAN PESK

's-Gravenhage, 26 Juni 1925.

Naschrift der Redactie.

De geachte inzender heeft gelijk. Het door bedoelde geval heeft betrekking op den paserah de marga Toeloeng Selapan (Komering Ilir), hoofd onlangs een orang pendek moet hebben geschoten bij Talang Rimboe; hij beschreef dit — evenals zoovelen die een ex. hebben gezien als een soort recht-opgaande aap, met lang ha

Meermalen is het ook voorgekomen dat Inl sche jagers, aangemoedigd door vrij hooge mies, met schietwapens ijverig jacht op een hebben gemaakt, zij het dat het aangeschoten nog steeds gelegenheid heeft gevonden te ontko

We meenen echter dat het doel der jong helaas mislukte, opsporings-expeditie onder lei van kapitein Bor was, te trachten een lev exemplaar van den Sedapak te bemachtigen. heer Fischer op Poeloe Rimau (Palembang), zich sedert jaren voor de zaak interesseert — evenals kapitein Bor de meening is toegedaan de aapmensch, of menschaap werkelijk *besta* heeft zelfs het denkbeeld aan de hand gedaan bij de drijfjachten van een groot net gebrui maken. Of dit inderdaad heeft plaats gehad op terrein van onderzoek in het Poeloe Rimau'sc ons nog niet bekend.

Doch hoe het ook zij, met de strekking van schrijven van den heer Van Peski zal ieder denkend mensch zich kunnen vereenigen; sympathiek voorstel verdient volle aandacht.

Van Week tot Week.

30 JUNI—6 JULI.

Het Indisch Onderwijs Comité †. In de op 4 dezer ge-houden algemeene vergadering van het Indisch Onderwijs Comité werd op voorstel van het alge-meen bestuur besloten tot ontbinding van het Co-mité wegens te weinig belangstelling bij het Ne-derlandsche volk voor hetgeen het comité beoog-de en daar het bestuur geen contributie van de leden wilde heffen, wanneer het niet de overtui-ging had, dat het verrichte werk in een goe

verhouding stond tot het bedrag der geheven contributie.

...ldiging Dr. R. D. M. Verbeek. Dezer dagen is Dr. R. D. M. Verbeek te Den Haag, die onlangs zijn 80en verjaardag vierde, opnieuw een waardige hulde gebracht door de aanbieding van een aan dezen geleerde gewijd gedenkboek. Op den inhoud — uitsluitend bestaande uit bijdragen over de geologie van den Indischen Archipel — komen we nader terug.

...op Java. In de week van 17 tot en met 23 Mei zijn op Java 147 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afd. Temanggoeng 13, Magelang 8, Jogjakarta 1, Soerakarta 4, Bojolali 27, Klaten 13, Sragen 3, Salatiga 5, Kendal 4, Pekalongan 1, Poerbolinggo 68.

...ersiteit Leiden. Na verdediging van een proefschrift „Drie Javaansche goeroe's, hun leven, onderricht en Messiasprediking", is bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte (Indische letteren) de heer G. W. J. Drewes, geb. en wonende te Amsterdam.

Doctoraal examen Ind. recht de hr. Mr. Soesantro Tirtoprodjo, Raden Wirjono Koesomo, Mr. R. Hadi, Phoa Liong Gie, Mr. B. Damen, Mr. A. H. M. Janssen, Mr. Ch. Thomasse.

Candidaatsex. Ind. recht de hr. P. W. de Leede, J. A. Ament, F. A. Hoogveld, W. Schols.

Taalkundig candidaatsexamen Indologie de hr. J. Bakker.

...bouwhoogeschool Wageningen. Ingenieursexamen koloniale boschbouw de hr. P. C. M. Fluijt.

...erleiding te Poerworedjo. Een bedrag van ƒ 415.000 is toegestaan voor de waterleiding te Poerworedjo. (Aneta, 1 Juli).

...erwijs op Java. Op Java is voor 70 pct. der bevolking gelegenheid onderwijs te bekomen, terwijl slechts 22.6 pct. daarvan gebruik maakt. (Mededeeling van den Directeur van Onderwijs in den Volksraad).

...ilitaire pensioenen. In den Volksraad werd de motie-Kiës tot gelijkstelling van de pensioenen voor 60-jarige militairen voor en na 1920 gepensionneerd, met 24 stemmen tegen 14 aangenomen. (Aneta, 30 Juni).

Exter van den Brink †. De commissaris van politie te Semarang, de hr. B. C. Exter van den Brink, is aan malaria tropica overleden. (Aneta, 2 Juli).

...Indische Jaarbeurs. Volgens bericht uit Bandoeng bestond zeer groote belangstelling voor de Nederlandsche afdeeling op de Ned.-Indische Jaarbeurs, die op 20 Juni werd geopend.

Behalve de inzendingen voor de electriciteitstentoonstelling zijn de inzendingen uit Nederland vereenigd in een afzonderlijk paviljoen, het z.g. Hollandsche paviljoen. Dit neemt vanwege de groote verscheidenheid van inzendingen een zeer bijzondere plaats in.

De correspondent in Nederland van de N.-I. Jaarbeurs, de heer W. C. A. H. v. d. Hoeven, is als vertegenwoordiger voor 10 Nederlandsche firma's eenigen tijd geleden naar Bandoeng vertrokken en zal na afloop van de Jaarbeurs Java bereizen voor het aanknoopen van relaties.

Thans is de Jaarbeurs gesloten. De datum en tijdsduur der zevende Jaarbeurs, met Landbouwtentoonstelling is reeds vastgesteld, n.l. van 26 Juni tot 11 Juli 1926. *(Vaderland* en *Aneta).*

...s †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 58 jaar overleden de heer J. Baas, gep. hoofd eener openbare school in Ned.-Indië.

...nderscheiding. Bij Kon. besl. is benoemd tot ridder in de Oranje Nassau-orde de heer A. Nanning, gepensd. 1e werktuigkundige bij den dienst der Scheepvaart in Ned.-Indië.

...ya-stichting. Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor: Door een vriendenkring van Nederlandsche en Indonesische medewerkers aan het tijdschrift Oedaya is een stichting tot stand gekomen, ten doel hebbende bijstand in velerlei opzicht te verleenen aan Indonesiërs, die in Nederland denen bijstand en voorlichting van bevriende zijde behoeven en wenschen

...ogleeraarsbenoemingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd aan de Rijksuniv. te Leiden in de faculteit der letteren en wijsbegeerte voor onderwijs in de Nederlandsche geschiedenis tot gewoon hoogleeraar dr. H. T. Colenbrander, met eervol ontslag als hoogleeraar in de geschiedenis van Ned.-Indië en in de historie en de methode der zending; tot gewoon hoogleeraar voor onderwijs in de koloniale geschiedenis en in de historie en methode der zending benevens in de archaeologie en oude geschiedenis van Ned.-Indië dr. N. J. Krom, met eervol ontslag als buitengewoon hoogleeraar.

Indië en de Olympiade. Het comité tot steun aan de Olympische Spelen in Nederland Sumatra's Oostkust (mr. J. Lieftinck te Medan) heeft reeds een bedrag van ruim ƒ 40.000 gestort ten bate van de Olympische Spelen te Amsterdam. (N. R. Ct.).

„Indische specialiteiten". Tegenover het verlies aan „Indische specialiteiten" in de Tweede Kamer door het niet herkiezen van de H.H. Gerritzen c.s., staat een aanwinst door het binnentreden der H.H. Ch. G. Kramer, S.D., oud-Volksraadslid (thans lid van de Eerste Kamer) en mr. dr. A. M. Joekes, V.-D., o.a. oud-lid van den gemeenteraad van Semarang.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan op de „Bibabo".

Als dit nummer van het „Koloniaal Weekblad" den lezers onder de oogen komt, behoort de tentoonstelling van *„Bibabo"*, waaraan *„Boeatan"* deelneemt, al haast weer tot het verleden, want Maandag 13 dezer is zij onherroepelijk gesloten. Wij hopen echter, dat nog vele leden van „Oost en West" van dezen wenk gebruik zullen maken om in deze paar laatste dagen een kijkje te komen nemen ter stedelijk expositiegebouw in de Gevers Deynootstraat te Scheveningen, dat, hoewel aan de electrische lijnen van Rotterdam en Leiden, toch te afzijdig schijnt gelegen om vanzelf veel bezoek te trekken. Zij zullen zich hun gang niet berouwen, want er is veel bezienswaardigs. De *„Bibabo"* heeft een goede pers. Zonder grootspraak mag hier 't oordeel van velen herhaald worden: „Boeatan", met haar Indische kunstnijverheidschatten, die aan groote schutsels midden in de zaal opgehangen, mooi uitkomen, maakt er de *clou* van uit.

Het Vaderland schreef dezer dagen o.a.:

„De Jaarbeurs Bibabo is geheel bezet en alles goed verzorgd. De vele mooie stands, die te bewonderen zijn en de gezellige sfeer, waardoor de Bibabo zich kenmerkt, zullen stellig een druk bezoek bevorderen.

„Boeatan" heeft er een bizonder aardig ingerichte stand met veel fraais.

Vooral 's avonds is het gezellig op de Bibabo. De mooie illuminatie van de zalen, de goede muziek, het succes van Elmer Spyglas, de mooi verlichte en versierde dans- en consumptiezaal, dit alles maakt het bezoek aan de Bibabo overwaard.

Zaterdagmiddag kunnen ook de kinderen profiteeren, poppenkast en goochelen staan op het programma."

De volijverige dames der Boeatan-propagandacommissie hebben ook nu weer gezorgd, dat er gelegenheid is om onder het gebruik van naar den eisch klaargemaakte Indische versnaperingen eenige oogenblikken aangenaam te verpoozen te midden van het fraaie handwerk, uit de meest verschillende oorden van Insulinde afkomstig, welke zoo glansrijk de vergelijking kunnen doorstaan met alles, wat op dit gebied, in Nederland en elders vervaardigd, hier is tentoongesteld, zoowel wat batik- en weefwerk, als wat koper-, schildpad- en vlechtwerk als anderszins betreft.

Wat komt die Vorstenlandsche batik-*dodot* (Javaansch statie-kleedingstuk) met zijn donkerblauw middenvlak, door fijnbruinen pijlenrand afgezet, prachtig uit op den achterwand van de „Boeatan"-stand en niet minder de beroemde ikats van Soemba en de Timoreilanden, zoowel als de fleurige Balische en Sumatraansche brocaten.

Het is zoo goed, dat al dit moois nu ook eens bewonderd kan worden in een geheel andere sfeer en omgeving van toeschouwers als die van Boeatan's Toonkamers in de Heulstraat 19 in Den Haag. Die bewondering is een genot, die ons geheele Nederlandsche volk deelachtig moet worden. Daarom verheugt 't ons altijd ten zeerste als ook elders dit prachtwerk op waardige wijze wordt tentoongesteld en verkocht, zooals o.a. sedert enkele weken 't geval is met de

MENANGKABAUSCHE WEEFSELS

in *De Vuurslag,* waarover de kunstcriticus de B(oer) in de jongste *„Hofstad"* o.m. schrijft:

Haarlem en Omstreken.

„Een kunst als deze, hoe simpel ze ook lijkt, maakt sprakeloos als een wonder. De schoonheid, hoe positief ook uitgemeten, heeft dat ondefinieerbare, dat veroorzaakt door den afstand van twee culturen, die naar elkaar toeneigen, die sporen van aanvoeling vertoonen en toch elkaar nog niet volkomen begrijpen. Wij weten allen wel, dat wij dit nog niet kunnen, dat wil zeggen, wij, voor zoover we Westerlingen zijn. Wij zullen het over zooveel jaar misschien wéér kunnen.

„Natuurlijk heeft ook de tijd weer iets van zijn eeuwige glorie verleend. Er zijn nog altijd menschen, die meenen, dat de schoonheid van een ding in zijn nieuwheid ligt. Maar hoe heroisch de strijd tegen het verval ook mag heeten, wanneer die strijd niet geregistreerd wordt in het aanzijn van het ding zelf, dan ontaardt zij licht in valsche glorie. Dan wordt de politoer oppermachtig. Wij leven en de dingen om ons heen moeten met ons meeleven, alles naar het tempo van zijn aard. Daarom is het zoo jammer, dat zoo weinig kunstnijveren nog begrijpen, dat een ding zóó gemaakt moet worden, dat het schooner wordt door het gebruik. Een glas wordt pas volkomen mooi, wanneer het de verweringen krijgt van den tijd, wanneer het opaliseert; een weefsel, wanneer de schemer van den tijd, de dauw van den eeuwigen morgen er over komt te liggen. Dit hebben de kunstenaars van dit land (Ned.-Indië) dat — ik ben er trotsch op het te kunnen zeggen — óók mijn land is, begrepen.

„Onder de vele weefsels zijn die, waarover de glans ligt van verdoft purper, misschien wel het schoonst. Ik schreef eerst verdoofd purper; maar de gloed ervan is mettertijd alleen maar ingetogener geworden. Er is meer boersch patroon onder; maar welk een raffinement heeft deze landelijkheid.

„Wat mij verbaast is de goedkoopheid van deze weefsels. Dit is een kant, waarmee de estheticus zich gewoonlijk niet inlaat, al is het niet onculturecl. Maar mijn opmerking heeft een bedoeling: niet alle kunstzinnige menschen hebben altijd een kans; het is zaak, dat zulke zaken, die exempel kunnen zijn, komen in omgevingen, waarin ze bevruchtend kunnen werken. Wanneer de regeeringen in het Westen thans reeds op het niveau stonden, waarop zij, hoop ik, eenmaal zullen komen te staan, dan zouden zij uit een zuiver cultureel belang reeds beslag leggen op zulke schoonheid."

Wat de eerste alinea betreft, zijn wij 't natuurlijk volkomen met den schrijver eens. In denzelfden trant hebben wij ons gevoelen daaromtrent ook meermalen uitgedrukt; het is een der drijfveeren geweest van „Oost en West" tot de oprichting van „Boeatan", nu bijna 25 jaar geleden en verblijdend is 't zeker, dat ditzelfde gevoelen meer en meer gedeeld wordt, getuige o.a. ook de zoo nuttige, onvermoeid vol gehouden propaganda-arbeid van de afdeeling Apeldoorn onzer Vereeniging.

Naar aanleiding der tweede alinea zouden wij willen opmerken: *er zijn ook zoovele menschen, die meenen, dat de schoonheid van een ding in zijn oudheid ligt.*

Uitteraard is dit een opvatting van verzamelaars en van antiquairs. Helaas vinden deze ook vele navolgers en nasprekers onder leeken, wat zeker niet waardeerend en aanmoedigend is voor de hedendaagsche kunstnijveren en *onwaar*, want een nieuw ding kan even mooi zijn, evenveel kunstwaarde hebben als een oud. Het moge de zoozeer geprezen en gezochte „verwering en schemering van den tijd" nog niet verkregen hebben, dit is slechts een kwestie van geduld; over ettelijke jaren wordt het nieuwe immers oud. Dit begrepen de kunstenaars van daarginds wèl en maken of koopen nieuwe kunststukken van landgenooten, dan wel minderwaardige, westersche import-artikelen, als zij, veelal uit geldnood, besluiten aan oudheidlievende Westerlingen hunne schatten, waaraan voor hen vaak zoo dierbare herinneringen verbonden zijn, te verkoopen.

In de laatste alinea van bovenstaand schrijven wordt een zeer gewichtig punt aangeroerd, waarop ook dezerzijds reeds meermalen de aandacht is gevestigd: *de goedkoopheid van dit prachtwerk*. In vergelijking met den Europeeschen kunst-arbeid is het werkelijk spotgoedkoop, bijna „te geef". Dit is voornamelijk een gevolg van het feit, dat de tijd, aan het werk besteed, voor de Indonesische kunstnijveren nog van minder waarde is dan voor de Westersche, die door de levensomstandigheden hier steeds meer worden opgezw... Maar ook in 't Oosten is dit aan 't veranderen. Laat ... daarom profijt trekken van het oogenblik. Wij g... vooral aan minder met het „aardsche slijk" bed... kunstminnenden den raad, thans zooveel mogelijk die Indonesische kunstschatten in hun onmiddel... omgeving te brengen, om er hun hart aan op te h... met volle teugen er van te genieten.

Persoverzicht uit de Indische Blad...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De begrooting-1926 (vervolg).

De Indische begrooting voor 1926 bevat posten, ... voerig toegelicht door Memories: *Terugkoop van ... ticuliere landerijen, Afd. Oorlog, Marinebegrooting* (De *Loc.* 25 Mei); *Gouvernements Bedrijven, Nieuwe s... en tramwegen (De Loc.* 26 Mei); *Het Nieuwe Co... met de K. P. M. (De Loc.* 29 en 30 Mei).

De Loc. (26 Mei) bespreekt de begrooting en is ... rast wat betreft twee punten: ten eerste hoe goed ... er voorstaat — en hier mag de dankbaarheid zich ... der voorbehoud uiten; ten tweede hoe weinig ... verhouding tot den gunstigen financieelen toestand ... productieve welvaartspolitiek wordt gedaan.

In het tweede desbetreffende hoofdartikel ziet ... *Loc.* (27 Mei) geen baat in *de nivelleering:* Wat ... het, eenerzijds de begrootingen van de jaren 193... te ontlasten door gedurende de periode 1926—'32 ... den voor extra-aflossing te bestemmen, wanneer ... door de voortzetting der verwaarloozingspolitiek ... derzijds die jaren 1932 e.v. wellicht met veel meer ... lioenen dan de ontlasting bedraagt, belast. W... eeniger tijd zal er, nu hier, dan daar, een zoo... noodtoestand ontstaan, dat zware vernieuwingen ... herstellingen geen dag meer kunnen worden uitge...

Waar „De Loc." wees op het verrassende ... schot van *f* 88 millioen op den gewonen dienst ... 1924 en de verwachting uitsprak dat ook voor '25 ... '26 op belangrijke overschotten valt te rekenen, al ... men dit ook in de begrooting nergens voldoende ... delijk aangegeven, verschenen heftige ontkenn... in de pers. In *De Loc.* (3 Juni blz. 33) wordt hi... uitvoerig rekenschap gegeven.

Vrouwen- en kinderarbeid.

De beteekenis van de ontwerp-regeling voor ... wennacht- en kinderarbeid werd door *Civis* in het ... *Nwsbl.* van 9 Mei uiteengezet. In het *Bat. Nwsbl.* ... 27 Mei wijst *Civis* o.m. op het zoo juist verschenen ... deelingsverslag van den Volksraad. Het is een vol... „politiek" verslag en als zoodanig dan ook precies ... het, als een weerslag op de ontwerp-regeling, ... moet. Onder het hoofd: strekking en beteekenis ... het ontwerp, komt al dadelijk de tegenstelling om ... hoek kijken: „Vele leden achten het echter raad... de noodige voorzichtigheid te betrachten en de ... kingsfeer van de verbodsbepalingen tot betrek... enge grenzen te beperken. Dergelijke bepalingen ... ten toch zoo al niet aanpassen, dan toch ernstig ... ning houden met de onder de bevolking te die... zien levende begrippen. En het zal wel algemeen ... worden, dat de Oostersche begrippen omtrent ar... verhoudingen aanmerkelijk afwijken van de ... sche. Hoezeer het dan ook voor de hand zou ... aan te vangen met bestrijding van misbruiken ... waar zij het veelvuldigst en in ernstige mate ... men, n.l. bij de midden- en klein-bedrijven, het ... leszins te verklaren, dat het thans voorgestelde ... hoofdzakelijk *bepaalt tot bedrijven onder Europ... leiding, welke de strekking dier bepalingen beg... als redelijk erkent. Het aldus door deze bedrijven ... geven voorbeeld zal zijn gunstigen invloed niet ... zoodat geleidelijk de mildere begrippen onder de ... volking ingang zullen vinden en alsdan de voor... bepalingen tot het midden- en kleinbedrijf kun... den uitgebreid.* De Inlandsche vereenigingen ... hier een vruchtbaar arbeidsveld om de Inheemsche ... er toe te brengen uit eigen beweging in den geest ... de voorgestelde bepalingen te handelen."

Het *Bat. Nwsbl.* van 2 Juni (1ste bl.) vertelt ... omtrent de arbeidstoestanden, welke in vele van ... kleine Inlandsche, Chineesche en andere inheemsche ... bedrijven in Ned.-Indië voorkomen. Zij zijn bovendien ... bekend — zoo besluit het blad —, de midden-... sche toestanden in het klein-bedrijf van Inlanders ... Chineezen. In het eene treft men slechtere verhou...

...en dan in het andere aan.

Ten slotte vestigen wij de aandacht op het artikel: *Kinderarbeid in Shanghai*, in *De Loc.* van 2 Juni.

Arbeidstoestanden op de panglongs.

De *Java-Bode* (28 Mei) schetst in een hoofdartikel arbeidstoestanden op de panglongs, gedeeltelijk in Bengkalis, gedeeltelijk in den Riouw-archipel gelegen. Concessies zijn hier verleend aan Chineezen, die voor een bepaalden tijd het recht kregen op deze eilanden hout te kappen en houtskool te branden. De taukeh's, die gewoonlijk in Singapore verblijf houden, stellen in den regel op hun panglongs kapala's aan, die bijgestaan worden door assistent-kapala's en krani's. De koelies zijn Chineezen. Op deze panglongs heerschen ontzettende toestanden op arbeidsgebied, welke eerst in den laatsten tijd meer bekend geworden zijn, doordat de panglongs onder de inspectie voor de Buitengewesten van het Kantoor van Arbeid zijn gekomen. Uit het verhaal is wel duidelijk welke groote verbeteringen de arbeidsinspectie ten deze aan kan geven en strengelijk doorvoeren. De „*J. B.*" acht allereerst een streng doorgevoerde inspectie noodig. Verbetering in deze ongelooflijke toestanden is niet dan zeer geleidelijk te verwachten, doch de grootste wreedheden en de ergerlijkste misstanden kunnen spoedig uit de wereld zijn.

Mogelijkheden. In Celebes' Binnenlanden.

Te Bandoeng bestaat een textielinrichting voor opleiding in de weverij. Bovendien worden er toestellen en grondstoffen verstrekt, ten einde de Inheemsche industrie op te bouwen. Het interessante jaarverslag over 1924 van het Dep. van L. N. en H. meldt, dat *een handweeftoestel* werd geconstrueerd, dat practisch zeer goed voldeed. Wanneer men nu weet welke slechte kwaliteiten geweven goederen soms door de Inlandsche markt worden opgenomen, dan kan men zich een denkbeeld vormen van *de beteekenis van een omvangrijke eigen klein-industrie*. De *Sumatra Post* (5 Juni) dacht daarbij ook aan de Oostkust, die heel wat van die goederen verbruikt en waar ongetwijfeld plaats zou zijn voor een huisindustrie, die tallooze gezinnen een goed bestaan zou kunnen verschaffen en die een begin zou kunnen vormen van *een Oostkustsche nijverheid*. Hiermede zou dan gepaard kunnen gaan de productie in het eigen land van die gewassen, die de grondstoffen voortbrengen, waarvoor tal van soorten „...mus" zich bij uitstek schijnen te leenen. Een krachtige ontwikkeling van de huisweefindustrie toch wordt belemmerd door de *buitensporig hooge prijzen der ...elgarens*, welke worden ingevoerd en die terzake van de invoerrechten geen enkele faciliteit genieten boven geweven goederen, waardoor de eigen industrie niet op kan tegen de Britsch-Indische nijverheid, die evenzeens een huisindustrie is.

...Hs schrijft belangwekkende reisbrieven in het *Soerabajasch Hbl.* (7 Apr. t/m. 29 Mei, 3de bl.en *e.v.*) onder het hoofd: *In Celebes' Binnenlanden*. Op weg naar ...ale zag hij — zoo lezen wij in den XVIIen brief (.. Mei) — de Doeriërs op 't veld aan 't werk. Zij zijn bezig, op hun manier den grond om te ploegen. Half naakte mannen — hoe houden ze 't uit in die ... — *woelen met toegespitste houten stokken den drogen grond om*. Ze steken de met ijzer beslagen punten twee voet diep in den brokkeligen grond en keeren met luchtige zwaaien heele klompen onderste boven. Vervolgens 'n paar vinnige prikken in zoo'n kluit, zoodat deze uit elkaar valt. En de grond ligt open en bloot voor de zuivering en 't chemische proces, die het zonlicht moet gaan voltrekken. Evenals in Bone waren er eens Westersch oordeelende bestuurders geweest, die den *patjol* importeerden. Met gevolg dat de producties achteruit tuimelden! Geen patjol kan, in de daartoe zich leenende droge, losse gronden, wat deze eenvoudige bewerking met puntige stokken uitwerkt. Alleen ...its de ploeg zou haar overtreffen, mits de velden gezuiverd worden van de talrijke groote steenen en rotsblokken, waarmee ze als doorzaaid zijn. Onze halte is Baroko met z'n *volksschool van de zending*: een goeroe en 'n twintigtal in den schooltuin ...tende bruine kleuters, die aldus wat leeren van landbouw, selectie, stekken e.d. Zij leeren dus den handenarbeid en 't boerenwerk, in een tijd dat die elders in Indië met groote vaardigheid verwisseld worden voor een vulpenhouder en een potlood, ofschoon 80 % van de volken van den Archipel agrariërs zijn. Na talrijke tabé's van de jongens en handjes-geven aan den goeroe bekijken we het houten schoolgebouw onder atappen dak. Overal weer dienzelfden pretloozen eenvoud en sobere leermiddelen, die doen ver-

moeden dat het onderwijs eenvoudig en praktisch blijft.

Een geneeskrachtige bron. Jodiumwinning.

Van medische zijde wijst men de *Java-Bode* (30 Mei L. N.) op meerdere frappante genezingen, verkregen door het gebruikmaken van *de bron bij Gadek* (in het Buitenzorgsche). Het bronwater bevat ongeveer evenveel vaste bestanddeelen als dat van Homburg en twee maal zooveel als dat van Wiesbaden; bovendien bevat het nog magnesium-jodide, terwijl dit in het water der andere bronnen niet voorkomt.

Bij besluit van den resident van Soerabaja van 19 Mei 1924 werd den heer Oscar Ellinger, administrateur-bedrijfsleider van de N. V. Ned.-Indische Mij. voor Chemische producten te Soerabaja, vergunning verleend tot het doen van mijnbouwkundige onderzoekingen in de residentie Soerabaja. Bij een verrichte proefboring op een diepte van iets meer dan 200 meter, heeft de heer Ellinger aangetroffen een spuitende waterbron, welke bij onderzoek bleek *jodium in ontginbare hoeveelheden* te bevatten. Bovendien voerde de bron kleine hoeveelheden aardolie mede. Het terrein, waarop deze boring is gedaan, was ongeveer 28 jaar geleden eene concessie van de Dordtsche Petroleum Maatschappij, doch verscheidene gedane diepboringen door genoemde maatschappij gedaan, hebben niet geleid tot het aantreffen van aardolie in ontginbare hoeveelheden. Na de gedane boring door den heer Ellinger dacht deze te mogen verwachten, dat in dit terrein meerdere plaatsen zullen worden aangetroffen, waar jodiumhoudend water voorkomt, hoewel het toen natuurlijk nog niet mogelijk was met juistheid de beste terreinen daarvoor aan te wijzen. Het artikel 28 van de Indische mijnwet-concessie sluit echter de winning van jodium uit; die is slechts mogelijk van gouvernementswege door overeenkomst. Deze overeenkomst wilde de heer Ellinger aangaan. Thans verneemt *De Locomotief* (30 Mei), dat door de Regeering op het verzoek van den heer Ellinger een gunstige beschikking is genomen.

De afdeeling Asahan.

De heer Van der Laan (*Deli Crt.* 3, 4 en 5 Juni *e.v.*) had te Tandjong Balei (afd. Asahan) een interview met den heer *M. Hamerster*, ass.-resident aldaar. In dat onderhoud rees weer bij den heer V. d. L. opnieuw de gedachte op, wat het *Bestuurswerk in Indië*, voor den rechten man, toch een heerlijk werk is. Ondanks zorgen, moeiten, teleurstellingen, isolement en alles wat daar op de Buitengewesten al zoo bij komt.

De heer V. d. L. kreeg inzage van *de Memorie van Overgave*, die de heer Hamerster voor zijn vertrek naar Europa heeft samengesteld. In dergelijke memories liggen in alle gewesten van Ned.-Indië schatten van wetenswaardigheden en moeizame studie; de heer V. d. L. hoopt dat de Regeering of anders het Koloniaal Instituut er toe zal besluiten om dit boekwerk, dat de geheele geschiedenis en de jongste ontwikkeling van Asahan bevat, met alle actueele vraagstukken, voor het publiek uit te geven. Er is een tijd geweest, dat voor dergelijke encyclopaedische beschrijvingen van Gewesten een gouden medaille beschikbaar was gesteld. De heer V. d. L. zou willen vragen of het *Koloniaal Instituut* dit niet opnieuw zou kunnen instellen, ten einde het samenstellen van dergelijke waardevolle monografieën aan te moedigen en in de hand te werken. Dergelijke werken hebben niet alleen *historische en wetenschappelijke*, maar ook wel degelijk *practische waarde*. Omdat dan op zoo menig gebied niet weer telkens opnieuw begonnen wordt, zonder dat de voorgeschiedenis en de reden van vroegere mislukking of slaging bekend is.

De *afd. Asahan* is van groote en toenemende beteekenis voor de Oostkust en de heer V. d. L. acht het niet uitgesloten, dat zij in de toekomst de allerbelangrijkste gaat worden, *nu het zwaartepunt zich langzaam maar ook zeker naar het Zuiden verplaatst*. Dat is logisch voor een landbouwland, waar in die afdeeling de rivieren de laagvlakte het breedst hebben opgebouwd en waar dus ook de breedste strook voor den landbouw gevonden kan worden, terwijl die grond dan al niet van zoo'n verfijnde vruchtbaarheid moge zijn als in de jong-vulkanische verweringsproducten van Deli en Langkat — het eigenlijke tabaksgebied —, maar waar toch de oorspronkelijke tertiaire bodem met een voldoende laag verweerde tufsteen bedekt is. Zoodat men er niet de beweerde onvruchtbaarheid van de nog verder Zuidelijk gelegen afdeeling Bengkalis behoeft te vreezen. Deli en Langkat zijn hier de oudste en meest verfijnde landbouwgebieden, maar daar-

op volgt dan toch Asahan met de grootste beloften voor de toekomst. Vooral waar deze afdeeling zoo'n groote oppervlakte biedt voor cultures van den meest uiteenloopenden aard. Asahan, groot 12.000 K.M²., meet meer dan een derde van Nederland.

In de laatste jaren kan vooral in Bila, Paneh en Kota Pinang een krachtige opleving en uitbreiding der cultures geconstateerd worden; de *rubber*, de *vezel* en de *oliepalmen* nemen daar voortdurend toe en *de openlegging* van het land is ter hand genomen. De oude tabakscultuur is, behalve op één onderneming in Batoe Bahra, verdwenen. De jonge rubbercultuur heeft daar in Asahan waarschijnlijk reeds meer winst opgeleverd dan de oude, thans geconverteerde, tabaksondernemingen ooit gedaan hebben. En hun productie stijgt nog met den dag.

Na den asweg is een der belangrijkste *verbindingen*, die thans ook flink onderhanden is, de aanleg van een weg van Boven-Asahan, beginnend bij Bandar Poelau tot waar de Asahan-rivier bevaarbaar wordt, naar Toba. Het is de weg, die op moderne wijze de functie van het oude bestaande Tobapad overneemt en aan de nieuwe toestanden aanpast. Een jaar of drie geleden heeft de heer V. d. L. op *een tocht naar de Asahanwatervallen*, in een moeizame wandeling van eenige dagen door bosch en heuvels, een tracé voor dezen weg gevolgd. Het was nu voor hem wel een verrassing om in een goed uur van Bandar Poelau uit, per auto, al ging het nog een beeje primitief op sommige plaatsen, tot Adean Lange te komen, het hoogste punt van den weg, vanwaar men een prachtig gezicht heeft op het hoogland van Toba met zijn zware bergprofielen en den geweldigen waterval van den Sampoeran Harimau- of Tangga-val, en den Hallado- of Ponotval, waar de Asahan- en Ponotrivier zich langs een honderden meters steil oprijzenden bergwand in het keteldal van Tangga storten. Het is een overweldigend gezicht, het mooiste op de Oostkunst.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Echtscheidingen in de Inlandsche Maatschappij.

II (Slot).

De beschreven toestand, die op de werkelijkheid steunt, verklaart het feit, dat men zoo dikwijls kan hooren, dat de moeders zich van hare pas geboren kinderen ontdoen.

Nu kan men wel de noodige invectieven naar het hoofd dier moeders slingeren, doch er zijn, zegt de schrijver, toch ook vele personen, die zulk eene handeling onder een ander licht beschouwen en haar minder misdadig achten, wanneer men de omstandigheden, waaronder die daad wordt begaan, slechts in aanmerking neemt.

Reeds vóór dat de scheiding heeft plaats gehad door haar man zonder geld voor levensonderhoud in den steek gelaten en geen kans ziende haar kind vrij te houden van de moeilijke levensomstandigheden, verkiest de vrouw den dood van haar pasgeboren kind, dat nog geen waarnemingsvermogen bezit en nog niet in de gelegenheid is geweest zijne lieftalligheid te toonen, boven het leven onder die omstandigheden.

Onaangenaam doet het daarbij aan, dat de mannen in de kampongs, hoewel maatschappelijk zwak staande, toch den treurigen moed hebben met meer dan één vrouw in het huwelijk te treden en dan daarbij nog de vrouw voor zich laten werken.

Dit laatste kan men zoo duidelijk waarnemen, wanneer men, zooals de schrijver, vele jonge vrouwen als huisbediende in loondienst heeft gehad.

Zoodra het maandloon is uitbetaald, is er bezoek van de familieleden dier vrouw, dan wel verschijnt haar echtgenoot en moet de vrouw het verdiende loon afstaan.

De man past op de kinderen in de woning en de vrouw werkt buitenshuis of zij gaat, als koopvrouw, dagelijks naar de markt.

Wel doet de man het spitwerk op de sawah, omdat die arbeid te zwaar is voor de vrouw, doch deze plant en snijdt het rijstgewas en kan men haar dan tijdens den oogst met een zwaar beladen korf op het hoofd den berg met gebogen rug zien opgaan en afdalen.

En terwijl de vrouw dien moeitevollen arbeid dagelijks verricht, rookt de man op zijn gemak, in zijne woning, een strootje.

Het is, naar de meening van den schrijver, niet onwaarschijnlijk, dat eene wet het aantal echtscheidingen in Ned.-Indië niet alleen zou doen verminderen, doch dat ook tal van ongewenschte geschillen in het Inlandsche familieleven zouden worden vermeden.

De gewijzigde Inlandsche samenleving.

I.

Wanneer men, zoo schrijft „Moebarok" in de „Sedio Tomo" van 2 Februari 1925, de tegenwoordige maatschappelijke toestanden en verhoudingen in de Inlandsche samenleving van Ned.-Indië vergelijkt met die van een 20-tal jaren geleden, dan valt het niet te ontkennen, dat die toestanden en verhoudingen zich in belangrijke mate hebben gewijzigd, tengevolge van de aanwezigheid van tal van spoorwegen, het vermeerderde aantal groote fabrieken, autowagens, vliegtuigen en tal van nieuw uitgevonden machinerieën meer.

Die wijzigingen gelden echter niet alleen het technische en materieele, doch ook het geestelijke, tengevolge waarvan eene geheel andere gedachtengang bij het volk is ontstaan.

Wat beteekent thans het afleggen van een afstand van 100 kilometer, welke vroeger als zoo ver werd beschouwd?

Wie zou, nu een 20 jaren geleden, er aan gedacht hebben zijne dochters naar eene school te zenden?

Men bewaakte die meisjes streng, ten einde gesprekken en ontmoetingen met jongens buiten de familieleden te vermijden, aangezien dit als onvoegzaam werd beschouwd, terwijl men thans een meer ongedwongen omgang van de mannelijke en vrouwelijke jeugd kan waarnemen, ook zelfs tijdens de verlovingen, waarbij steeds meer de Westersche gewoonten worden nagevolgd.

Die ingrijpende veranderingen zijn ontstaan tengevolge van de gewijzigde begrippen in den loop der jaren.

De vroegere vastgehouden en streng bewaakte jonge Inlandsche meisjes gaan thans ten kantore als vrije personen en voorzien in eigen levensonderhoud, voor welk doel zij door de ouders ter schole werden gezonden.

Het is dit onderwijs, dat voor de meisjes de vroegere toestanden en verhoudingen doet verdwijnen.

Het is noodzakelijk, omdat in den tegenwoordigen materialistischen tijd, het leven de moeilijkste eischen stelt.

De levenstoestanden van thans zijn voor allen onzeker, waardoor, zoowel mannen als vrouwen, gedwongen worden zich te wapenen met de noodige kennis en met die verkregen kennis moeten trachten in de eerste plaats zich zelf te beschermen.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Nogmaals het een en ander over de Roode Partij in Ned.-Indië.

I.

In de „Sinar-Sumatra" is reeds herhaalde malen gewezen op den steeds toenemenden overmoed der Communisten, die in de verschillende streken van Ned. Indië bekend staan als behoorende tot de Partij der Rooden en steeds trachten hunne vleugels verder uit te slaan.

De betrokken bevolking en het Bestuur hebben gedurende den laatsten tijd tot 2 malen toe de moeilijkheden daarvan ondervonden.

De Redactie van de „Sinar Sumatra" acht het in haar nummer van 2 Februari 1925 niet noodig terug te komen op de gebeurtenissen, zooals die in Bandoeng hebben plaats gehad, nu de leider daarvan, Soetan Djanaib door den Landrechter met 14 dagen gevangenis is gestraft, doch wanneer deze vergeldingsstraf door de Justitie is opgelegd tot leering en waarschuwing van de Communisten, in de hoop dat zij van verdere Communistische actie genoeg zullen hebben, dan zal zij zonder twijfel worden teleurgesteld.

Men mag er op rekenen dat de leden van de Sarikat Rajat, welke vereeniging hoofdzakelijk in de Preanger Regentschappen nestelt, niet zullen sidderen of beven sedert die straf werd opgelegd; zelfs mag men verwachten, dat in de actie zal worden volhard en dat men eene lichte straf als 14 dagen gevangenis, gaarne als het doorbrengen van verloftijd zal beschouwen.

Het gebeurde te Soemedang, waar tusschen de Groene en Roode Vereenigingen geschillen werden uitgevochten, waarbij vele bioscoopbezoekers werden gewond en zelfs een ambtenaar van de Politie werd aangevallen, wijst niet alleen op geen verminderde actie, doch zelfs op overmoed.

Het heette wel dat de verwikkelingen waren ontstaan doordien de eigenaar van de bioscoop verlaging van entréeprijzen had toegestaan aan de leden van de Groene Partij; doch die reductieprijs kan de oorzaak niet zijn en is het beter die aangelegenheid nader te onderzoeken, waaruit wel zal blijken dat andere redenen tot het conflict aanleiding hebben gegeven.

Hetgeen in deze aangelegenheid is opgevallen, is het feit, dat in de ontvangen berichten melding wordt gemaakt van een Chinees, die steenen wierp naar het hoofd van den heer Van Aalen.

Deze persoon kan natuurlijk een Communist zijn geweest, doch de Redactie hoopt en vertrouwt, dat de Regeering in de daad van een éénling geen aanleiding zal vinden om alle Chineezen met hetzelfde roode merk te stempelen.

De naam van dien Chinees werd niet genoemd.

Het conflict te Soemedang heeft in de Hollandsche maatschappij nog al beweging gebracht om reden 15 personen zwaar werden gewond, 50 licht gewond, terwijl 49 personen in hechtenis werden gesteld, waarna nog 44 personen in de gevangenis zijn opgesloten.

Dit conflict kan men niet vergelijken met de onrust, welke gewoonlijk in de Partijvergaderingen der Communisten wordt waargenomen en levert het bewijs hoe de Roode Partij kan op treden. Daartegenover staat het feit, dat men heeft kunnen vaststellen welke tegenstelling er bestaat tusschen de Groene en de Roode Partij, en waardoor tevens verklaard wordt de reden dat de leden dezer laatste Partij in hunne samenkomsten hun toorn uitstorten over de leden der Groene Partij, welke haar tegenwerkt.

Dit wijst op een politieken ondergrond, waarmede de reductieprijs van eene bioscoop niets heeft uit te staan.

Het staat, naar de meening van de redactie, wel vast dat de haard van het Communisme op dit oogenblik is gelegen in de Preanger Regentschappen.

De omvang dier roode beweging neemt steeds toe en is niet meer te beletten, ook niet door de autoriteiten, op wier schouders de moeilijkheden zich opstapelen.

De redactie wil geen schuld werpen noch op dat deel van het volk, dat de roode actie bewondert noch op het bestuur, dat verplicht is de rust te handhaven, doch wel vindt zij dat het gezag te gematigd optreedt, waar juist een ijzeren hand noodig is.

Hare meening is dat preventieve voorzieningen ten deze de omvang der beweging zouden kunnen beperken.

De vraag is moeilijk te beantwoorden of het stelsel van hard tegen hard de gewenschte oplossing kan geven. Wanneer 2 potten van even hard materiaal tegen elkander stooten, breekt allicht één daarvan en treedt daarom de vraag op den voorgrond of geen „compromis" tusschen beide partijen mogelijk is, waarbij de redactie wijst op de toestanden, zooals die ter Westkust van Sumatra bestaan.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Inter-Ocean.

De prachtig geïllustreerde Mei-afl. bevat de volgende bijdragen: Frontispiece: Sumatra's „Grand canyon of the Arizona" (twee afb. van het Karbouwengat bij Fort de Kock). — The Netherlands East Indies, by Sir Walter Townley. — The fruit markets of the East. The Dutch East Indies' and Malaya's local fruit production, by E. T. Leaf. — In Java's volcanic paradise. — Dipo Negoro, Javanese champion of Islam (herdenking van den Java-oorlog 1825—1830), by G. G. van der Kop. — The slavehunters of the Moluccas, by E. Perné. — Round about Sourabaya, East Java's commercial centre.

Jaarverslag Topografische Dienst.

Bij de Topografische Inrichting te Weltevreden is het jaarverslag (over 1924) verschenen van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië.

Behalve de mededeelingen welke betrekking hebben op den eigenlijken werkzaamheden van genoemden tak van dienst, bevat het verslag een aantal bijdragen van gemengden aard, welke dit jaarverslag ook bijzonder aantrekkelijk maken voor den algemeenen lezer, n.l.

De verdiensten van generaal F. de Bas voor den Topografischen Dienst in Ned.-Indië (met portret), door H. J. H. Bosboom. — Enkele aanteekeningen bij de kraterkaart van den Goenoeng Makian (met kaart en platen), door R. C. Gaade. — Een bestijging van den G. Merapi (op Sumatra), door F. Hagen (met kaart). — Het district Lampang-Koelon (Java), door Dr. S. van Valkenburg (met kaart en platen). — De grot Sagéa op Halmahéra, door H. O. M. Bensemann (met kaartjes en platen). — Aanteekeningen omtrent het Rindjani-gebergte op Lombok, door K. Gsöllpointner (met schetsen en platen). — Enkele agrarische aanteekeningen omtrent het eiland Lombok, door J. Th. Horstink. — De bergstorting van Tjigembong, door Ds. S. van Valkenburg (met kaart). — Het Sopoetangebergte in de Minahasa, door L. H. C. Horsting (met kaartje en schetsen). — Grotten in West-Kediri, door A. Tissot van Patot (met platen). — Een en ander over de Minangkabausche adat en Minangkabausche hoofden, door J. W. H. Kramer. — Enkele aanteekeningen omtrent Noesa Penide (zuid-oostelijk van Bali), door A. Gertis (met kaartje en platen). — Economische bedrijfsleiding, door J. H. de Roode.

Als losse bijlage bevat het verslag nog een overzicht van de bijdragen van gemengden aard, alsmede vermelding van de belangrijke onderwerpen in de gewone verslagen der verschenen jaargangen 1905 t.m. 1923.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van No. 4 (Juli '25). Spanje en Marokko, door Prof. Dr. E. Moresco. — De omwenteling in China, hare oorzaken en hunne opheffing, door Mr. W. J. L. van Nes. — Het Alg. Syndicaat van suikerfabrikanten in Ned.-Indië in 1923, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Een stem uit het Balische volk (waarin o.a. opgekomen wordt tegen de straffen gesteld op kastevermenging), door K. Th. Beets. — Balische splinters, door H. T. Damsté (28. Het petjatoe en ambtsvelden probleem). — Kroniek, door H. T. Damsté ((Koningsberger over de verhoudingen tusschen Nederland en Indië. — Leiden —Utrecht). — Vreemde koloniën (Gedwongen arbeid in Kenya), door E. M. — Literatuur. — Economische kroniek (Een Indische bedrijvenwet. — Regeling van kinderarbeid en vrouwen-nachtarbeid), door G. Gonggrijp.

De West-Indische Gids.

De Juli-afl. bevat de volgende bijdragen: De strafkolonies in Fransch Guyana, door Mr. O. E. Graaf van Limburg Stirum (IV. Critische beschouwingen. V. Het stelsel in de practijk). — Trocadero, door J. F. Snelleman (critiek op de opstelling der ethnografische collectie in dat Parijsche museum). — De godsdienst der Boschnegers, door L. Junker (vervolg). — Drie en twintigste jaarverslag van het Van Eeden-fonds (over 1924). — Uit de pers. (Een beeld uit het verleden). — Bibliographie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 7 (24 Juni '25). — Het zieleleven der Indonesiërs (Java), door N. — De koloniën in penseel. Het in 1619 verwoeste Jacatra. — Een bezoek van den resident van Ternate aan den sultan in vroeger tijd, door Becking.

De Indische Post.

Uit den inhoud van het 23 Mei-Nr.: Prof. Treub over onafhankelijk Indologisch onderwijs en de Leidsche school. — De haven van Soerabaia (slot), door ir. I. Th. van Rosse, directeur van de haven. — Moderne invloed in de Inlandsche maatschappij (vervolg). — Ons huis in de tropen (vervolg), door arts E. H. Hermans. — Rimboeverhalen. Wilde bivakfuif op Atjeh. — Indische collega's in Holland. VII. Mr. J. Duparc, door J. F. — Uit de tropische natuur. Onder de rottanpalmen. — De ontwikkeling van den handel van Ned.-Indië met de landen van de Zuid-zee, door J. G. Wiggers.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Juli-afl. bevat één bijdrage, n.l. van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis over kunst van het eiland Borneo in de verzameling W. O. J. Nieuwenkamp, waarbij een reeks schitterende afbeeldingen.

Voorts eene bespreking door Prof. Krom van een werkje over oud-javaansche bronzen in een Weensch museum en door R. Ng. Poerbatjaraka over een publicatie betreffende den vorm van den Boroboedoer.

De Indische Loods.

Nr. 20 (29 Mei—4 Juni) bevat o.m. Mr. 's Jacob zeventig jaar oud. Een merkwaardige figuur uit de Indische handelswereld (met portret). — Mr. H. 's Jacob en de Bataviasche handel, door A. E. Simon Thomas. — Desamisbruiken. Politie. — Noto Soeroto en de politiek (uit zijne lezing voor den stamdag van het Alg. Ned. Verbond). — De verschillende politieke partijen in Ned.-Indië, door N. M. C. Tideman.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 48 (30 Mei '25). Agrarische zaken, door K. Dijkema. — De begrooting voor Landb., Nijverheid en Handel. — De boekwaarde van rubberondernemingen. — De oliepalm in de Fransche koloniën van West-Afrika. — Het tweede tienjarig tijdvak van het bestaan van het Landbouw-Departement, door J. G. Hoekman (ontleend aan Koloniale Studiën). —

Emigratie vanuit Holland naar Ned. Oost-Indië. — De rubberpositie. De vooruitzichten. — Ondervoeding van den Javaanschen daglooner, door Dr. H. S. Pruys (ontleend aan het Geneesk. Tijdschr.).

De Postspaarbank in Ned.-Indië.

Verschenen is het verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1924. Weltevreden, Landsdrukkerij).

Het navolgende is eraan ontleend. Het aantal spaarbankboekjes bedroeg op ult. Dec. '24 258.000, het was in dat jaar vermeerderd met 7461 (w.o. 6597 ten name van Inlanders). Het aantal inleggers was 246.173, waarvan 160.278 Inlanders en 14.901 Vr. Oosterlingen. Het totaal der ingelegde gelden bedroeg in het verslagjaar bijna ƒ 11.760.000; terugbetaald werd ruim ƒ 12.605.000, beide bedragen waren rond een millioen gulden minder dan het vorige verslagjaar. Alleen de groepen der Inlanders en der Vr. Oosterlingen hebben méér ingelegd dan teruggevorderd, en wel elk rond ƒ 85.000.

Het tegoed der inleggers was op 1 Jan. '25 ƒ 18.660.296. Deze som is in de beide laatste jaren telkens met ongeveer een half millioen verminderd. Aan deze vermindering hadden in 1924 alleen de Europeesche inleggers schuld ,wier tegoed met 5% verminderde; dat der Inlanders vermeerderde met 3½% en dat der Vr. Oosterlingen met 15%.

Het totaal tegoed der Inlanders was rond ƒ 4.764.995 en dat der Vr. Oosterlingen rond ƒ 743.073, tezamen bijna 30% van het geheele tegoed.

Op 31 Dec. '24 werd bij het tegoed der inleggers aan rente toegevoegd de som van rond ƒ 376.866.—. Het aantal kleine inleggers met een tegoed van ƒ 1.— tot ƒ 10.— was 72.644, daarop volgen de 37.328 inleggers met een tegoed van ƒ 10.— tot ƒ 100.—, zoodat deze beide catagoriëen samen bijna 69% der inleggers vormen. De grootste vermeerdering werd opgemerkt bij kleine spaarders met een tegoed van ƒ 1.— tot ƒ 10.—. Deze getallen geven een kijkje op den hoogst nuttigen arbeid der Postspaarbank, vooral ten bate der kleine spaarders.

De Indische Mercuur.

No. 27 (3 Juli). De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië (Djambi), door J. N. Burger. — De rubberpositie. — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1924 (ontleend aan het jaarverslag van de Nederl. Handel Maatschappij). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche berichten.

Kerk, Zending en Missie.

Berichten uit de Heidenwereld. Juli-Aug. '25. De profeet aan de Para (geschiedenis van Jacques Paulus Vijent), door W. Burkhardt.

Nederlandsch Zendingsblad. Juli '25. Een bezoek aan Koeranga (Minahassa), door C. Stap-Cladder (met ill.). — Rijnsche Zending. Opwekking op Nias (met ill.), — Bezoek aan het Armenhuis te Paramaribo (met ill.), door W. Kersten.

Annalen Missiehuis Tilburg. Juli '25. Pater H. Geurtjens 25 jaar priester (met ill.), door J. v. d. Bergh. — Kleinigheden uit het Missieleven, door J. v. d. Kolk. — Onze hulptroepen op Selebes, door Mgr. W. Panis (met ill.).

Evang. Miss. Magazine. Febr. '25. Ein besuch bei dem Tabujan-Völklein, von E. Kühnle.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Gen.

De jongste afl. bevat slechts één en dan nog korte, Indische bijdrage, n.l. van H. Witkamp over een voorloopige opname der Klindjau- en Atan-rivieren (Borneo).

* * *

Neger-Engelsche spreekwoorden (Odo's), opnieuw verzameld, 3e aflevering. (Paramaribo, H. B. Heyde, 1925).

Internationale Vereeniging voor de rubber- en andere cultures in Nederlandsch-Indië. Elfde jaarverslag 1924. ('s-Gravenhage, 1925).

Verslag omtrent den toestand van het Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam over het jaar 1924. (In dit verslag maakt de directeur , de hr. W. G. van Nouhuys, o.m. melding van verschillende aanwinsten, Indische ethnografica betreffend, waarbij waardevolle toelichtingen en enkele afbeeldingen).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 22 en 23. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Nederlandsch-Indisch provinciaal recht, door Mr. Dr. H. Westra, buitengewoon hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng. (Weltevreden, N.V. Boekhandel Visser en Co.).

Ons Insulinde. Hoe we 't verkregen en wat het door ons werd, door B. Alkema, leeraar aan de Middelb. Kol. Landb. school te Deventer. Derde, geheel bijgewerkte en veel vermeerderde druk. (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon).

Culturen in Suriname. (Overgenomen uit het Verslag 1924 over Suriname). (Orang Peladang, Juni '25).

Niederländisch-Indien, von C. Fink (handelt hoofdzakelijk over de zgn. „Inlandsche beweging"). (Koloniale Rundschau, 15 Juni '25).

Een Atjeh-generaal (Luit.-Gen. Jhr. G. M. Verspyck), door S. Kalff. (Ind. Verlofganger, 3 Juli '25).

Eene overplaatsing, door Dr. H. A. J. Laret (bevat o.a. mededeelingen over Merauke en de bewoners). (Bulletin No. 220 van den Bond van Geneesheeren in N.-I., April '25).

Suriname.

Wij schreven in ons vorig nummer over de herleving van de katoencultuur in Suriname.

In het blad „Suriname" van 12 Mei vinden wij daarover het volgende:

„Er is weer een lichtstraal in Nickerie's donkere toekomst!

De ijverige Amerikaan Anderson begint nog dit jaar met zijn grooten katoenplant. Dit maal geen proefneming, zooals op het proefveld aan de Achterstraat. Zoo goed als alle katoensoorten, waarmede de proef gedaan is, vielen mee, trots de ongewenschte buien die tijdens den oogst vielen. Weliswaar had men schade, maar niet van dien aard, dat aan mislukking kon worden gedacht.

En nu over den grooten katoenaanplant. Daarvoor werd in April l.l. aangehuurd de plantage Margarethenburg, die onlangs door het Gouvernement op vendu werd aangekocht. De Katoen-Mij. heeft een flink bedrag aangeboden om die plantage in huur te krijgen, waarvoor het Land wel tevreden mag zijn.

Men denkt nog dit jaar die oppervlakte grond van 210 H.A. onder katoen te brengen. Hoe aardig lacht ons de toekomst toe. Maar, terzake, vele werkloozen halen weer een frisschen adem en gevoelen zich onder dit ondermaansche weer mensch. Niet alleen dat zij weer doorloopend werk hebben, maar Mr. Anderson is er op uit om niets te laten wat tot geluk kan strekken voor zijn arbeiders. Hij is reeds begonnen met loonen, die vooral voor vrouwen, hooger zijn dan elders.

Aan grooten opzet van deze Katoen-Mij. mag geen twijfel meer zijn. De landbouwwerktuigen, om den grond *machinaal* te ploegen en te eggen zijn reeds ingevoerd. Zelfs het zaaien geschiedt machinaal. Een oogenblikje denken wij aan de ons spoedig te verlaten landbouw-leeraar Van Leesten. Deze was immers een der eersten, die de machinale grondbewerking propageerde, niettegenstaande anderen dat voor de kolonie afkeurden. Jammer dat hij de vruchten van zijn arbeid niet meer zal mogen smaken. In dit verband zij tot nu toe alle eer gegeven aan den heer Schüneman, vroeger ambtenaar op het Landbouwdepartement. Zijn leiding aan de proefneming van de katoen dwong alle eerbied af. Ook hij is onmiskenbaar een dankje waard voor het gelukken van den oogst. De heer Anderson heeft weer aan hem het toezicht op het aanstaande katoenveld Margarethenburg toevertrouwd."

* * *

In hetzelfde nummer lezen wij dat op 7 April op de plantage Mariënburg, bij het omwerkeh van een dam, in den grond een blikken bus inhoudende een aantal Engelsche gouden munten is gevonden door een Javaanschen arbeider.

Over den ouderdom der munten vinden wij geen mededeeling, maar hadden zij lang in den vochtigen grond gelegen, dan zou er van den blikken bus niet veel zijn overgebleven.

* * *

„Suriname" van 15 Mei schrijft:

„Eindelijk is de draadlooze verbinding tusschen Paramaribo en Albina tot stand gekomen. Gistermorgen werd het eerste bericht uit Albina ontvangen....

Het is alleen maar te hopen dat de bouw van de an-

...re stations wat vlugger opschiet dan dit met Albina het geval is geweest."

* * *

In „De Surinamer" van 5 April kan men lezen waarvoor men te Paramaribo op straat zooal uit den weg moet gaan: „Door enkele der bestaande belastingen is het eenigszins gemakkelijk na te gaan.

Tot en met 31 Maart werden er niet minder dan 2310 kenteekens voor fietsen verkocht. Dat het aantal fietsen in de stad niet gering moest zijn, was reeds af te leiden uit het aantal fietsenwinkels en reparatie-inrichtingen, dat hier kans ziet zich op de been te houden.

Verder werden er tot dien datum verkocht 1777 hondenpenningen, 62 auto-kenteekens, 616 kenteekens voor karren en 40 voor rijtuigen.

Bij dit laatste cijfer denke men echter niet zoozeer aan personenrijtuigen — die op de vingers van één hand te tellen zijn — als wel andere 4-wielige voertuigen (melkkarren b.v.).

Bij gebrek aan kenteekens voor geiten, bokken, koeien en kippen is er van deze niet met zekerheid vast te stellen, hoeveel er langs 's Heeren wegen flaneeren en hun portie van het straatverkeer opeischen. Heel min moet men er echter niet over denken."

* * *

Naar „De West" van 9 Juni verneemt is de expeditie naar het Wilhelminagebergte zoo goed als verzekerd. De expeditie vertrekt in het voorjaar 1926, onder leiding van dr. Stahel (botanicus) en zal verder bestaan uit een geoloog, een dierkundige en een geneesheer.

* * *

Nadat het Lampaspel — zie daarover de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië", blz. 440 — in Suriname verboden was, hebben de Chineezen aldaar een nieuw hazardspel ingevoerd, het zgn. Piauwspel, dat niet minder verderfelijk is. Nu schrijft „De West" van 9 Mei dat, voor zoover de politie kan nagaan, in de laatste dagen het piauwspel opgehouden is. Dit is vermoedelijk te danken aan een maatregel van het Parket, dat zich in verbinding heeft gesteld met de Chineesche autoriteit en gedreigd heeft, dat ook de bankhouders zonder genade zullen worden vervolgd indien het spel niet ophoudt.

In dit verband schrijft „De West" van 9 Juni onder het opschrift *„Een gecontroleerde loterij"*:

„Onlangs maakten wij de opmerking, dat als men uitwassen als piauwspel en dergelijke wil tegengaan, het noodzakelijk zal zijn, dat men aan de bevolking gelegenheid geeft om deel te nemen aan loterijen die dikwijls trekken, zoodat de deelnemers niet al te lang behoeven te wachten op den uitslag.

Sedert vernamen wij, dat het Gouvernement — hoewel zelf niet bereid om in dezen het initiatief te nemen — geen bezwaar zou hebben om mede te werken aan het tot stand komen van een behoorlijk gecontroleerde loterij met voldoende winstkansen, indien deze onderneming uitgaat van een organisatie welke de noodige waarborgen biedt.

Wellicht zou de oplossing gevonden kunnen worden door vergunning te geven aan de verschillende armbesturen om bijvoorbeeld tweemaal in de maand (bij toerbeurt) een loterij te houden."

* * *

Hetzelfde blad deelt mede dat met de Nickerie, die den 8en Juni vertrok, weder eenige honderden ananassen naar Nederland verscheept zijn.

* * *

Op 7 Juni overleed te Paramaribo de heer Walther ... Hering, in den ouderdom van 64 jaren. De overledene is gedurende vele jaren lid geweest van de Koloniale Staten.

* * *

Op den avond van 13 Mei hebben op de plantage Mariënburg relletjes plaats gevonden, waarbij de hoofdopzichter Dames door de Javanen ernstig mishandeld is, terwijl 2 Javanen verwondingen opliepen. De woning van den buitengewonen agent van politie Dil Mahomed werd door de tierende menigte bestormd en de inboedel vernield. De tusschenkomst van de militaire macht en de politie uit de hoofdstad was noodig om de rust te herstellen. Negen Javanen werden dien avond in hechtenis genomen en den volgenden morgen nog drie.

Curaçao.

„De Curacaosche".

Dat is de naam, dien in scheepvaartkringen *de Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij* heeft. *Neptunus* van Juni 1925 wijdt er een artikel aan. Over de vaart en over de behandeling en accommodatie aan boord wordt met lof gesproken. Het grieft echter, dat zooveel gezagvoerders en officieren dezer onder Nederlandsche vlag varende schepen van vreemde nationaliteit zijn. Ook met het oog op het belang der reederij, om het onderhoud, wordt het wenschelijk geacht, dat deze schepen geheel onder Hollandsch commando komen. Vóór het vertrek van de *Mariana*, die eind Mei op Curaçao kwam, en de *Maruja* voeren bij deze maatschappij 27 Nederlandsche gezagvoerders en stuurlieden, 37 Engelsche en 2 Russische; voor de machinisten zijn deze cijfers 29, 39, 1. Het bestuur der Vereeniging van Nederlandsche gezagvoerders en stuurlieden ter koopvaardij werkt krachtig in de richting van verbetering, en meent succes te hebben.

Misschien zal hiertoe ook bijdragen, dat èn de *Juanita*, die een paar maanden geleden strandde, èn de *Marsella*, die nu weer bij Punta Tumatei is gestrand, Engelsche kapiteins hadden.

Lago Petroleum Company.

De *Standard Oil* heeft de *Lago Petr. Co.* gekocht voor *f* 234.000.000.—, meldt de „Amigoe". De werkzaamheden op Aruba zijn stopgezet. Het blad vermoedt, dat dit is, om eerst een nader onderzoek in te stellen, en spreekt van een vermoeden, dat de *Standard* haar opslagplaatsen voor residu in de baai Las Piedras in Venezuela zal behouden en op Aruba een raffinaderij vestigen. Hoe snel of geheimzinnig dit in zijn werk gegaan is, blijkt wel hieruit, dat 12 Mei l.l. de gouverneur in zijn openingsrede in den Kolonialen Raad nog aan de vestiging van de *Lago* deze voorspelling ontleende voor Aruba: „De naaste toekomst belooft een ongekenden bloei."

De Middelen.

De „Amigoe" geeft de volgende cijfers:

De inkomsten blijven gunstig. Het 1ste kwartaal over 1925 heeft al voordeelig ingezet.

De *Belastingen* brachten op voor de geheele Kolonie	*f* 429.816
in het eerste kwartaal van 1924	„ 320.402
dus méér	*f* 109.414

De raming per kwartaal was *f* 359.800; het bracht dus *f* 70.000 meer op dan de raming.

De *Inkomsten van onderscheiden aard* gaven in dit kwartaal: *f* 182.414.

Het vorige jaar leverde ruim *f* 24.000 meer, doch dit kwartaal bracht toch *f* 42.600 boven de raming in kas.

Het totaal over deze drie maanden geeft als resultaat

over 1925	over 1924	raming
f 612.230	*f* 527.254	*f* 532.101

In dit laatste bedrag der raming is een bedrag van *f* 32.500 begrepen van de verhoogde opbrengst door herziening van eenige middelen.

Het resultaat van deze drie eerste maanden geeft dus *f* 80.139 boven de raming.

Wij voegen hieraan toe, dat de voornaamste opbrengsten boven de raming zijn: gedistilleerd *f* 72.000.-, overdrachtsbelasting *f* 15.000.—, loodsgelden *f* 22.000.—, inkomen van de Curaçaosche bank *f* 7000.—, posten voor draadlooze telegraphie *f* 7000.—; belangrijk minder dan de raming hebben opgebracht: inkomstenbelasting *f* 11.000.—, gebruiksbelasting *f* 6000.— en grondbelasting *f* 8000.—.

De haven van Maracaibo.

Ook de Hamburg—Amerika-lijn heeft nu een dienst Curaçao—Maracaibo geopend met het ss. *Alemania*.

De „Amigoe" heeft dezelfde klachten, als wij verleden week aan het consulaire verslag ontleenden.

Na opgemerkt te hebben, dat het geen wonder is, dat er voor zeilschepen in de vaart op Maracaibo zoo weinig te verdienen valt, nu reeds minstens 7 stoombootjes, n.l.: de *Barall* en *Brion* (van de K. W. I. M.), de *Karabia* (Hornlijn), de *Taza* (de Fransche Transatlantique), de *Merida* en bijna elke week één der andere groote booten der *Red-D-lijn*, en nu ook de *Alemania* (H.-A.-lijn) in geregelde vaart op Maracaibo varen, gaat het blad voort:

„Nog veel intenser zou deze stoomvaartverbinding

kunnen onderhouden worden, wanneer de haven van Maracaibo wat meer faciliteiten bood. Want de oude pier van Maracaibo beantwoordt bij lange na niet meer aan het tegenwoordige drukke scheepvaartverkeer. Hoogstens kunnen twee kleine stoombooten tegelijk aan de pier aanleggen om er te laden en te lossen. Zijn er meer stoombooten tegelijk aanwezig (wat heel dikwijls gebeurt), dan moeten ze soms een of twee dagen lang werkeloos toezien en geduldig hun beurt afwachten.

De havenbeweging, zooals die in de laatste jaren in Maracaibo is toegenomen, eischt dringend nog een tweede en derde moderne aanlegsteiger voor stoombooten."

Red D lijn.

De *Philadelphia* en de *Caracas*, die oude getrouwen, zullen uit de Curaçaosche haven verdwijnen; het eerste schip is reeds naar België verkocht, en voor de *Caracas* loopen nog onderhandelingen. In plaats daarvan komt de *Trujillo*, een vrachtboot met passagiers-accommodatie voor 20 personen. Door de verscherpte immigratiebepalingen in de Vereenigde Staten is het passagiersvervoer zeer verminderd.

Ook deze lijn klaagt over de havenmoeilijkheden in Maracaibo volgens de „Amigoe":

„Een andere moeilijkheid ondervindt ook de *Red-D-line*, evenals alle andere stoomvaartmaatschappijen, in Maracaibo ten gevolge van de geheel onvoldoende ruimte van aanlegplaats voor de stoomschepen. Nog kort geleden heeft het ss. *Carabobo* vier dagen in Maracaibo werkloos moeten blijven om zijn beurt af te wachten om aan den steiger te kunnen aanleggen.

Om die reden brengt deze nieuwe vrachtboot *Trujillo* twee groote lichters uit New York mede om dienst te doen op het meer van Maracaibo bij het lossen en laden van goederen, zoodat de boot op stroom liggend toch kan laden en lossen. Tegelijk neemt de *Trujillo* van hier de motorsleepboot *Winifred* van hier als deklading mede om voortaan op het meer van Maracaibo deze lichters af en aan te sleepen."

Dr. A. van Tienhoven.

De bekende geneesheer, chef van een der Nederlandsche ambulances in den grooten oorlog, is als chef van een ziekenhuis, dat door de Caribbean Petrol. Co. te Maracaibo geplaatst wordt, via Curaçao op zijn bestemming gekomen.

Prof. Kielstra.

Met veel gezag kan deze geleerde over Curaçao, waar hij maar even kwam en zag, niet optreden. Toch zijn wij hem dankbaar, dat hij ook over Curaçao iets heeft willen meedeelen in de „Haagsche Post" en dat dit in de eerste plaats een waarschuwend woord is over een zaak, die ook naar ons gevoelen door het bestuur van Curaçao in de laatste jaren wat al te slap behandeld wordt. Over de haven wordt n.l. gezegd: „Toch zal men, hoe fraai die haven ook is, er nog wel iets aan moeten verbeteren. .... Het is wenschelijk daarmede niet te lang te talmen. De haven heeft, na lange jaren, eindelijk voorspoed aan de kolonie gebracht. Laat men thans zorgen haar geheel op peil te houden. Mocht ooit door eenig ongeluk de goede naam, dien zij nu bezit, teloor gaan, dan zou het veel moeite kosten dien terug te krijgen. Niet delibereeren, hoe het gedaan moet worden, maar na kort beraad handelen, dat is hier noodig."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Onderstaand gebed was tot 1863 in gebruik bij de Rechtbank op Curaçao:

„Almagtig en alomtegenwoordig God, gij hebt in den weg uwer wijze voorzienigheid ons verordend om regt te spreken tusschen den man en zijne naasten; geef dat wij dit doen zonder gunst, bedrog of vrees, dat wij het regt onkreukbaar mogen bewaren en noch ter regter- noch ter linkerzijde daarvan afwijken; dat wij den armen, zoowel als den rijken, den onvrijen als den vrijen regt doen wedervaren; bestraal ons hiertoe door uwen geest, sterk ons, wanneer wij mogten struikelen en doe ons altoos gedenken aan de gewigtige rekenschap, die wij eenmaal voor uwen regterstoel zullen moeten afleggen, opdat wij daar zonder verschrikking mogen verschijnen en het loon wegdragen, den regtvaardigen regter toegekend; hoor en verhoor ons, barmhartig God, Amen."

Uit den Verren Vreemde.

Het Amerik.-Nederl. geschil over Miangas.

Het geschil over Miangas zal, zooals bekend, door een nog door beide partijen aan te wijzen scheidsrecht[er] moeten worden uitgemaakt, nadat de zaak in het V[re]despaleis in den Haag bepleit zal zijn. Voor Nederl[and] zal professor Mr. C. van Vollenhoven als pleiter op[tre]den. Bij de overgave van de Philippijnen door Sp[anje] aan Noord-Amerika werd de grenslijn van het Sp[aan]sche gebied zóó getrokken dat Miangas, of Las Palm[as] daarbinnen viel. Nederland kwam hiertegen op, d[aar] het eilandje binnen zijn ressort behoort. De beteek[enis] van het door een paar honderd inlanders bewoo[nde] eilandje is te zoeken in zijn ligging nabij een vaart[...] die in de toekomst aan drukte kan winnen, terwijl o[ok] de kwestie van het recht, ongeacht de waarde van d[e] knikker, een woordje komt meespreken.

Niettegenstaande het geschil reeds sedert een t[w]tigtal jaren hangende is, is men in den laatsten [...] blijkbaar eerst tot intensief archief-onderzoek ov[er]gaan. Vermoedelijk voelde Nederland zich sterk en [...] rust op zijn rechten, maar kwam de gedachte toch [...] aan de mogelijkheid van Spaansche zijde bij te bren[gen] aanspraken van oudere dagteekening en is men daa[r]... al dieper gedoken in de stof der archieven. Waren h[...] uit reeds stukken opgehaald, die zeker niet zonder w[aar]de zullen zijn voor den bepleiter onzer zaak, de [...] heeft nu een interessant document gebracht, dat te[rug] gaat tot de ontdekking van Miangas in 1700. Verpl[aatst] men zich in de opvatting van dien tijd, welke voor [...]zitrecht ook nadien gehuldigd is gebleven en dezer [da]gen bij de Noordpool-raid nog als gangbaar voor [...]zen tijd werd gedemonstreerd, de opvatting, dat de [ont]dekker de nationaliteit van een eiland aangeeft, [dan] heeft de ontdekking in 1700 door Nederlanders [...] groote beteekenis, nog te meer in verband met de s[e]dien aangehouden politieke relaties. Spanje zou [...] moeten kunnen aanwijzen wanneer het tusschen [...] door de bezitrechten verkregen heeft, waarop het [...] bij de overgave aan de Ver. St. zou hebben kunne[n] roepen.

De vondst door den landsarchivaris te Batavia, [Dr.] E. C. Godée Molsbergen, gedaan is in deze woor[den] aan een rapport ontleend, gepubliceerd:

„Van al de voorschreven volkeren zijn eenelijk [...] der Negorijen Mangare en Toewadeloaly, onder Ch[...] gehorende, Christen en hebben een schoolmeester, [die] op de Mangare resideert.

Buijten de gemelde Eilanden werden nog onder [...] lauwt gerekend, die van Kokarotang en Miangas, [...] volgens berigt der Inlanderen bewoond, en onder [...] Koningen van Taboecan en Taroena resorteeren [...] zijnde het laatste het Noordelijkste en eerste in [...] maand November Ao. 1700, door den onderstierman [...] de Hoofd, met de Chialoup Laricque, mitsgaders n[...] hand door den manhaften Capitain Paulus de Brie[...] en vaandrager Jacob Clock met het jagtje De Bije [...]dekt, en aan ons bekend gewerden".

Het rapport was gedagteekend 11 Juny Ao. 1706, [on]derteekend Pieter Rooselaar, Ternaten, in 't Ca[steel] Oranje.

Aan deze zinsneden ging een opsomming met k[...] toelichting van vele gebieden in dat gedeelte van [...] koloniën vooraf.

Het zal voor Dr. Godée Molsbergen een gewaar[...]ding van groote voldoening zijn, toen hij deze vo[nd]st deed, die ook weer eens het blijvend en levend be[lang] van het oud-archief-onderzoek practisch duidelijk h[eeft] gemaakt.

Bij onze reeds lang vaststaande overtuiging dat M[ian]gas tot Ned.-Indië behoort, zou men de vraag m[...] stellen, of deze aangelegenheid dan in deze rubriek [...] op haar plaats is. Mocht men ons hierom willen [...] rechtwijzen, dan zijn wij bereid de beschuldiging [...] inconsequentie te aanvaarden. Maar 't betreft een [...]je internationale koloniale politiek nu de kwestie [voor] het Permanent hof van arbitrage komt.

Britsch-Indië en de Mekka-bedevaart.

Het verloop van deze aangelegenheid is er weer [...] van die waarbij, zooals tegenwoordig gebruikelijk [...] wordt, zonderling wordt omgesprongen met het v[erant]woordelijkheidsbesef of — gevoel.

In het vorige nummer maakten wij melding van d[e] waarschuwingen, die van de Britsch-Indische regeering [...] zijn uitgegaan, aangaande de gevaren waaraan zij, d[ie] naar Mekka zullen gaan zich bloot stellen, en aangaan[de] de moeilijkheden welke zij overigens daarbij zullen [...] ondervinden. Wil iemand toch gaan, hij moet 't zelf w[e]ten. En zij die de eenvoudige menschen aansporen [...] onder deze omstandigheden toch de Hadj te volbrengen [...] moeten wel begrijpen hoe groot de verantwoordelijk[...]heid is die zij hierdoor op zich nemen. Zooals wij re[eds] meldden, vertrok deze vermaningen ten spijt, toch [...] S.S. Jehangir met een 900 tal pelgrims uit Bombay [...]

...chi werden nog een 250-tal opgenomen. De wederwaardigheden van deze bedevaartgangers waren, zoo... wij dadelijk zullen zien, niet aanmoedigend, dit heeft ...ter niet voorkomen dat nog twee S.S. Gorjistan en ...bar uit Br.-I. vertrokken zijn, zoodat het aantal der ...grims uit Indië tot een 3000-tal gestegen is; aantal ... veel lager dan andere jaren, maar onder de gege... omstandigheden, toch nog grooter dan te wenschen ...re geweest.

Vóórdat de Jehangir de ontschepingshaven Rabigh ...eikte, kreeg de gezagvoerder, kapitein A. Constan...e, te Port Soedan, 200 mijlen van het bestemmings...t verwijderd, bericht dat Rabigh door Emir Ali aan zeezijde geblokkeerd werd. Hoe nu? Wachten op ...elijke opheffing der blokkade? Of Rabigh voorbij ...n naar Koenfida of Leith, waar ook gelegenheid tot ...scheping bestaat, maar waar alles in nog mindere ...e dan te Rabigh op de ontvangst, verpleging en ...tbezorging bereid was? Welk antwoord hierop ten ...e gegeven is, is niet geheel duidelijk, maar 't is niet ...aarschijnlijk dat Rabigh toch nog vrij is gekomen. ...t bericht van 5 Juni uit Port Soedan deed de ...ammedaansche leider Shankat Ali te Bombay, die ... vooral beijverd had om den bedevaart toch te doen ...gaan, niet in zelfverwijt tegen zich zelf toornen, ... hij riep uit (The Times of India, Ml. Ed. 13 Juni): "...ar blijft nu het meesterschap van Engeland over de ...? Wat voert de Britsche vloot uit? Wij hebben toch ...recht om te vergen, dat op zee niemand aan Indische ...ims mag raken. Koenfida en Leith zijn ook voor ...scheping geschikt en de regeering heeft te zorgen ... de Jehangir naar een dezer plaatsen kan gaan."

...n ging nog verder. Te Delhi werd een meeting be... onder voorzitterschap van Mahomed Ali, ter ...onstreering tegen hetgeen in het heilige land ge...d. Wel werd daarin erkend, dat de Britsche consul ... Djeddah gewaarschuwd had voor de aan den tocht ...onden gevaren in verband met de krijgsbedrijven, ...r Groot Brittannië had zich te doen gelden. Emir ...moest tot het besef van zijn plicht gebracht worden. ...e Britsche pers en de regeering hebben 't hoofd koel ...houden bij deze ophitsende taal. Daar geen sprake ...n dwingend ingrijpen in wat Arabië's binnenlandsche ...gelegenheden zijn. Wel is de Br. regeering voort...n invloed ten goede te beproeven. Deze is wellicht ...speuren in het besluit der Wahabieten om de be...ring van Djeddah op te geven, terwijl ook geruchten ...n over een wapenstilstand over de geheele linie, ...door de blokkeering van Rabigh dan mede zou zijn ...broken.

... de Mahomedaansche leiders in Britsch-Indië de ...ring erkentelijk zullen zijn voor haar bemoeienis...en deze? 't Is te betwijfelen; van hetgeen ten goede ...wend zullen zij zich zelf de verdiensten wel toe...en; hetgeen minder naar wensch is gegaan zullen ...e regeering wel blijven aanrekenen.

...t dit al is 't nog geenszins zeker, dat de moeilijk...n, bezwaren en gevaren tot den normalen omvang ...erug gebracht.

... Hadj blijft voor dit jaar een zeer gevaarlijk ...uur.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

...n vijftiental leden onzer afdeeling maakten gis...n een autotocht naar Wageningen, om daar aan de ...bouwhoogeschool een bezoek te brengen. Om ruim ... 's morgens vertrokken wij van het stationsplein ...sfoort en reden bij het prachtigst denkbare zomer... over Hoevelaken, Barneveld, Lunteren, Ede naar ...laats van bestemming, genoten van de heerlijke ...ten op het zonnige landschap en onderbraken ...rneveld den rit, om de beroemde drukke eier- en ...markt te bezoeken, vanwaar een levendige han... Engeland wekelijks de groote bruingetinte eieren ...endtallen uitvoert.

...Wageningen werden na veel vragens en heen en ...rijden het laboratorium en de proefvelden voor ...ogie en aardappelonderzoek gevonden en kon... wij onder leiding van Mej. de Bruyn, assistente ...Prof. Quanjer, het gebouw bezichtigen en door de ...n een wandeling maken, waarbij ons al het op...enswaardige getoond en uitgelegd werd en op de ...e, belangstellende vragen de noodige inlichtingen ...ekt werden. Onze tocht door de velden bracht ...n laatste bij Prof. Quanjer, die zich daar met ...schappelijk onderzoek op zieke aardappelen be...eld en na enkele vriendelijke aanwijzingen ons ...n weg bracht naar het verder gelegen laboratorium en de proefvelden van Tuinbouwplantenteelt. Hoewel het vastgestelde uur voor ons bezoek reeds verstreken was, had Prof. Sprenger de vriendelijkheid en groote beleefdheid ons niet alleen te onvangen, doch zelfs na ons in de collegezaal in het kort het doel van zijn onderwijs uiteen gezet te hebben, de inrichting van het geheele gebouw te toonen en onder veel belangrijke aanwijzingen en opmerkingen op alles opmerkzaam te maken, daarbij niet vergetende op het nog ontbrekende te wijzen. Hierna werd een leerrijke wandeling door de proefvelden gemaakt, en waren vooral de dames-leden vol belangstelling voor boonen en peulen, appels en peren, kersen, bessen, meloenen, enz. en zagen reeds in hare verbeelding de toekomstige verwachtingen van draadlooze boontjes en pitlooze kersen enz. verwezenlijkt en genoten nu reeds van de dikvleezige peulen en andere ongewoon vruchtbare tuingewassen. Na ons vele merkwaardige bijzonderheden op allerinnemendste en duidelijke wijze getoond te hebben, voerde Prof. Sprenger ons weder naar het laboratorium terug en namen wij, na eenige hartelijke woorden van dank door onzen voorzitter, den heer Roodhuyzen, aan onzen vriendelijken geleider gebracht, van dezen afscheid en reden naar Wageningen terug, om in het hotel „de Wereld" ons een weinig te versterken. Op den weg daarheen bracht de plotselinge verschijning van de langzaam rijdende tram die in de bocht voor het station ons allen een weinig in ontroering, doch gelukkig ging dit angstige oogenblik spoedig voor bij, dank zij de flinkheid van onzen chauffeur. Op den Wageningschen berg werd een aangenaam uurtje vertoefd en volop van het schoone gezicht op de Betuwe genoten, die zich daar zoo heerlijk uitstrekt en zich tot aan de Nijmeegsche heuvels vertoont. Vanaf hier had men een verrukkenden aanblik op den snelstroomenden Rijn. Een wandeling langs het slingerend pad met zijn vele verrassende uitkijkjes op Rijn en Betuwe, bracht ons naar den Holler Weg, waar de auto ons wachtte voor het bezoek aan het Geologisch Museum. Door de uitstedigheid van den Rector Magnificus, Prof. J. van Baren, werden wij daar rondgeleid door een zijner ambtenaren, den heer v. Aggelen, die ons de verschillende kristalvormen en gesteenten toonde, waaraan het museum rijk is, terwijl ook de bij Nijmegen gevonden Mammouthkiezen en andere fossielen niet aan de aandacht der bezoekers ontsnapten. Lang vertoefden wij daar, waar menigeen genoot van de hautreliefs der voornaamste vulkanen van Java en van den Vesuvius, terwijl het hart van enkele Delianen van verrukking open ging bij den aanblik van de verschillende specimen van grondsoorten uit de Deli-en Bataklanden. Na ook hier in het vreemdelingenboek onze handteekeningen geplaatst te hebben en na eenige woorden van dank door den heer Roodhuyzen, werd de terugtocht naar Amersfoort aanvaard over Rhenen, Amerongen en Doorn en volop van de heerlijke natuur en de schoone afwisseling van hoog en laag, bosch en hei genoten, waarbij een oponthoud in een der vele kersenboomgaarden bij Rhenen niet weinig bijdroeg tot verhooging der stemming, die opgewekt bleef, zelfs waar men wist later in Amersfoort terug te komen, dan men zich voorgesteld had. Met voldoening over den geslaagden tocht zochten allen om 7 uur n.m. hunne penaten weder op.

Amersfoort, 3-7-'25. *De Secretaris,*
H. J. DE WIT.

Afdeeling Breda.

RECTIFICATIE.

In het laatste nummer van het Kol. Weekbl. stond vermeld, dat door Mevr. Douair. Clifford Kocq van Breugel aan Pa van der Steur was gezonden ƒ 54.95, dit moet zijn ƒ 61.35.

Afdeeling Rotterdam.

VERSLAG OVER 1924.

Tot ons genoegen kunnen wij over het afgeloopen jaar van meerdere activiteit van onze afdeeing spreken.

Het aantal leden der afdeeling bedroeg op 1 Januari 1925: 65 tegen 61 op denzelfden datum van het vorig jaar.

De financieele toestand blijft bevredigend. Het saldo in kas bij de Bank-Associatie bedroeg op 31 December ƒ 672.97 zijnde c.a. ƒ 220.— minder dan het vorige jaar.

In den loop van 1924 werd begonnen met het circuleeren van een portefeuille met Indische lectuur, waarvoor Mej. Gransberg zich groote moeite getroostte.

Door den Rotterdamschen kring werden twee ten-

toonstellingen gehouden, n.l. een van teekeningen vervaardigd door den Heer Dr. H. P. Berlage en een betreffende oud-Indisch brons- en koperwerk. Leden van onze afdeeling hadden voor deze exposities gratis toegang.

Voorts werd door den Heer Dr. G. Royer, geneesheer-directeur van het zendingshospitaal te Modjowarna, een lezing gehouden over: „Hoe wordt de Javaan beoordeeld".

Ten slotte werd een bioscoop-avond georganiseerd, waarbij de Heer Dr. J. C. Koningsberger het woord voerde. De films werden afgestaan door het Koloniaal Instituut.

Wij vertrouwen, dat ook het jaar 1925 voor de vereeniging voorspoedig zal blijken te zijn.

De Secretaris,
W. C. SCHALKWIJK.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

VERSLAG OVER HET JAAR 1924.

Bij den aanvang van het jaar 1924 was het bestuur der afd. aldus samengesteld: de heer R. van Leent, voorzitter; mej. J. v. d. Schuyt onder-voorz.; mej. J. J. Lagers, secret.; de heer H. Somermeyer, penningm.; de heer N. H. v. d. Lee.

In het begin van Jan. trad mej. J. v. d. Schuyt, onder-voorz. der afd. en lid van het H.B., wegens gezondheidsredenen uit het bestuur.

In deze vacature werd op de algem. jaarv. in Febr. voorzien door de verkiezing van mevr. L. Sprée—Winterberg, te Bilthoven. De heer N. H. v. d. Lee zou als onder-voorzitter optreden.

In deze zelfde samenkomst werd door de verkiezing van mevrouw Dr. J. C. Rutten—Pekelharing eindelijk een einde gemaakt aan de vacature, reeds in 1922 ontstaan door het bedanken van mevrouw van Oeveren—van Schaik, voor wie nog steeds geen opvolgster was gevonden geworden.

Als candidaten voor de, door het aftreden van mej. J. v. d. Schuyt in het H.B. opengevallen plaats, werden door ons bestuur als candidaten gesteld de heeren H. Somermeyer en N. H. v. d. Lee.

Tot ons groot leedwezen werd in Juni het voorzitterschap der afd. neergelegd door den heer R. van Leent, wiens drukke werkkring hem verhinderde datgene voor de afd. te zijn, wat hij voor haar wenschte te wezen. Het heengaan van den heer van Leent was een groot verlies voor onze afdeeling; door zijn helder inzicht in de zaken en zijn verstandig beleid, heeft hij haar groote diensten bewezen.

De onder-voorz., de heer N. H. v. d. Lee, was bereid gedurende de vacature als waarn. voorz. op te treden. Ondanks aangewende pogingen zijn wij er tot dusverre niet in geslaagd een opvolger voor den heer van Leent te vinden.

Wegens huiselijke omstandigheden en een waarschijnlijk vertrek naar Indië, bedankte mevrouw L. Spree—Winterberg in Nov. 1924 als bestuurslid.

Voorts stelde mej. J. J. Lagers, die in 1925 volgens rooster moest aftreden, zich niet herkiesbaar.

14 leden en 3 begunstigers traden in 1924 tot onze afd. toe. Wij verloren echter 4 begunstigers en 30 leden, waarvan 3 door overlijden, 6 door terugkeer naar Indië, 13 door vertrek naar elders; van de overigen sloten eenigen zich aan bij de in hun woonplaats Amersfoort in het najaar nieuw gevormde afd. der vereeniging.

In 1924 werden gehouden 6 bestuursvergaderingen en één algemeene.

In samenwerking met de Natuur-Historische Vereeniging werden voor de leden in 1924 twee voordrachten gehouden. In beide trad de heer Dr. Koningsberger, alhier, oud-directeur van 's lands plantentuin te Buitenzorg, als spreker op, respectievelijk met de onderwerpen: „Natuurmonumenten in Indië", op 2 Febr. en „Krakatau", op 6 Dec. Beide voordrachten, door lichtbeelden verduidelijkt, werden door vele leden en belangstellenden bijgewoond en hadden plaats in de collegezaal van het Botanisch Laboratorium, door prof. Went daartoe welwillend afgestaan.

De Utrechtsche Kunstkring had de welwillendheid op 21 Oct. '24 de leden onzer afdeeling, ieder met één huisgenoot, voor denzelfden prijs als zijn eigen leden tot den door hem gegeven kunstavond uit te noodigen, waarop zou vertoond worden de Wajang Poerwa (Javaansch schimmenspel) en Javaansche dansen zouden worden uitgevoerd, een en ander door den bekenden Raden S. Hardjodiringgo. Tot ons genoegen hebben vele onzer leden gebruik gemaakt van dit vriendelijk aanbod.

In de maand Nov. gaf onze afd. haar naam aan de filmvoorstelling van een reis naar O.-I. per Ro[tterdamsche] Lloyd, daartoe aangezocht door den heer N. ... agent dier maatschappij. Driemaal, Dinsdag en Vr[ijdag]avond 25 en 28 Nov. en Zaterdagmiddag 29 Nov. z[ijn de] film in kwestie worden afgerold voor onze led[en en] genoodigden.

Het is te betreuren, dat deze vertooning geenszin[s aan] de verwachting voldeed; vele beelden waren wa[zig en] onduidelijk.

Voorts zegde ons bestuur eenige financieele hul[p toe] aan het plan-mej. Gantvoort, onderwijzeres bij het ... en bestuurslid van het Huis voor Ouders en Opvo[eders] alhier, een tentoonstelling te houden van Indische ... werpen voor dagelijksch gebruik, om zoodoende b[ij] kinderen der volksklasse belangstelling te wekken ... onze koloniën.

Daar het plan-mej. Gantvoort geheel in overeen[stem]ming is met het doel der Vereeniging „Oost en W[est]" werd besloten het op nog andere dan alleen finan[cieele] wijze te steunen. Aan mevrouw Dr. C. J. Rutten—P[ekel]haring, door haar langdurig verblijf in de Indisch[e] westen, goed bekend met de daar heerschende to... den en gebruiken, werd opgedragen deze zaak nader ... mej. Gantvoort te bespreken en zoo noodig te re...

Den 3den Mei '24, den gedenkdag van het 25-jari[g be]staan der Ver. „Oost en West", werd onze afd. ... receptie te 's-Gravenhage (zetel van het H.B.) ver[te]woordigd door ons bestuurslid, den heer H. Somerm[eyer]; daarenboven boden wij de jubileerende Vereenigin[g een] bloemstuk aan.

Onze plannen dezen gedenkdag ook in onze af... vieren op de een of andere wijze, hetzij door het ... richten van een rijsttafel, zooals een der bestuurs... voorstelde, of door een eenigszins feestelijke s... komst ergens buiten, konden niet ten uitvoer geb[racht] worden, door de te groote onkosten daaraan verbo[nden].

Van de Eerepenning, ter gelegenheid van haar 25... bestaan op 3 Mei '24, door de Ver. „Oost en West" ... gesteld, die om de 5 jaar zal worden uitgereikt a... of meer personen, die zich in dat tijdperk op de e... andere wijze bijzonder verdienstelijk hebben ge... voor Oost en West (voor de eerste maal gesch... zulks op 3 Mei '24), werd door het H.B. aan elke ... ling voor haar archief een exemplaar in brons ... zonden. Aan het daarbij gedaan verzoek de Eerepe... bij den een of anderen juwelier ter bezichtiging te s... voor het publiek, werd door ons voldaan. Ettelijke ... is de Oost- en Westmedaille, die voor het bedra... f 3.50 te verkrijgen is bij het secretariaat der Ve... ging, Heulstraat 17, Den Haag, tentoongesteld ge... in de étalage van de N.V. Edelmetaalbedrijven van ... pen, Begeer en Vos, Juweliers, Oud Kerkhof 31, ...

Verslag van den geldelijken toestand.

Het aantal leden, wier contributies aan deze A... ling ten goede kwamen, daalde in het afgeloopen ... van 113 tot 93, dat der begunstigers bleef het ... (15). Aan bijdragen werd dan ook slechts f 472.— ... vangen, tegen f 555.50 in 1923.

Bedroeg het voordeelig saldo in het begin va... afgeloopen jaar f 211.14½, aan het einde daarvan ... het nog slechts f 190.32. Dat de teruggang daarvan ... niet sterker is, moet toegeschreven worden aa... feit, dat door omstandigheden slechts twee lez... konden worden gehouden en dan nog in same... king met eene andere vereeniging hier ter stede, ... door de kosten daarvan belangrijk minder ware... indien die uitsluitend voor rekening onzer afd... gekomen waren.

De kosten der vertooning van de film: „Met d... tria naar den Oost", in November 1924, heeft het ... selijke agentschap der Rotterdamsche Lloyd ... voor zich genomen; de toegangsgelden kwamen ... geheel te zijnen bate.

Door een en ander zijn dan ook de uitgaven ... f 100.— beneden die van 1923 gebleven.

Toegangsgelden zijn dit jaar bij de lezingen ... heven, omdat die gehouden werden in het B[otanisch] Laboratorium, dat daartoe kosteloos was openge[steld].

Pogingen om het aantal leden en begunstigers ... te voeren, hadden slechts weinig gevolg.

Kas en boeken werden op 7 Maart 1925 door d... den S. C. Bartstra en P. Ch. Boland nagezien e... orde bevonden.

Overzicht der ontvangsten en uitgaven over 1924.

Ontvangsten.

Batig saldo	*f* 211.14½
Bijdragen over 1924 van leden en begunstigers	„ 472.—
Gekweekte rente	„ 2.45
Totale ontvangsten	*f* 685.59½
Totale uitgaven	„ 495.27½
Batig saldo	*f* 190.32

Uitgaven.

Bijdragen aan het Hoofdbestuur	*f* 316.80
Honoraria aan sprekers	„ 50.—
Kosten lichtbeelden (1923)	„ 12.60
Reiskosten (…ingskosten)	„ 14.07½
Zaalhuur voor de alg. vergadering	„ 2.50
Aandeel in de kosten eener met de Mij. van Nijverheid en Handel in het laatst van 1923 gehouden lezing	„ 22.69
Drukwerk en advertenties	„ 25.50
Administratiekosten	„ 26.01
Overige kleine uitgaven (Bijdrage vliegtocht Holland—Indië, bloemen bij de herdenking van het 25-jarig bestaan en Gedenkboek Alg. Nederl. Verbond	„ 25.10
Totaal	*f* 495.27½

Utrecht, 7 Maart 1925.

De Penningmeester,
SOMERMEIJER.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

R. C. A. F. J. Nessel, ingenieur 2e kl. bij de P.T.T., Rotterdam, Clemensstraat 69b.
F. Janssen, onderwijzer der 1e kl. O.E.L.O., Den Haag, Klimopstraat 62.
E. de Groot, leeraar bij de Prinses Julianaschool te Jogjakarta, Utrecht, Parkstraat 18.
Ch. Hondt, hoofdcommies bij het kadaster, Den Haag, Elsstraat 37.
P. van der Veen, ambtenaar 3e kl. In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Elsstraat 37.
H. Th. Marcus, architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., Den Haag, Elsstraat 485.
W. Lemei Jr., ingenieur der Landsgebouwen, Hilversum, Oranjelaan 4.
W. de Goede, opzichter 2e kl. bij de S.S. en Tr., Den Haag, Vinkesteinstraat 84.
A. C. Winia, opzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr., Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 89.
P. W. Keller, onderwijzeres 2e kl. bij de Openb. Holl.-Chin. School te Koedoes, Den Haag, Pension Weltevreden, Frankenstraat 76.
E. Kroesen, inspecteur 1e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Malakkastraat 176.
M. Schong, 1e officier bij de Gouv. Marine, Dordrecht, Aardappelmarkt 13.
Ch. Esser, wnd. controleur van de belastingen der 1e kl., Rotterdam, Maaskade 52a.
L. de Voogt, ingenieur bij den dienst der S.S. en Tr., Den Haag, Valkenboschlaan 33.
W. A. Kreekelenberg, stationscommies S.S. en Tr., Nijmegen, p/a. H. G. Knoops, Straalmanstraat 8.
Dirks, wnd. secretaris der residentie Kediri, Leiden, Aalmarkt 18.
M. van Altena, assistent-resident van Zuid-Banten, Haarlem, Hertogstraat 7rood.
Pieters, architect voor de Landsgebouwen, Den Haag, 2e Sweelinckstraat 111, Restaurant Soekah-manah.
E. M. C. Waleson, adjunct-controleur van de belastingen, Bussum, p/a. fam. D. A. Scholten, Koningin Sophielaan 5.
M. van der Kolff, onderwijzeres 1e kl. O.E.L.O., Den Haag, van Boetzelaerlaan 212.
A. M. Z. Westrik, voorzitter van de Landraden te Gresik c.a., Utrecht, Weerdsingel O.Z. 26.
A. Fornerod, stationscommies bij de S.S. en Tr., Nijmegen, Berg en Dalscheweg 362.
J. W. Loff, opzichter 1e kl. (burger ambt.) der Genie, Den Haag, De Ruiterstraat 52.

Mevr. C. G. Pelsma geboren Ohlhardt, onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Apeldoorn, Hertenlaan 7.
Dr. C. W. F. Winckel, inspecteur v. d. Burg. Geneesk. Dienst, Blaricum, p/a. Ds. W. F. A. Winckel.
C. van Engers, tijd. wnd. ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Brussel, Rue Belliard 200.
P. C. de Jager, referendaris bij het Hoofdbestuur van de P.T.T., Numansdorp, p/a. den heer Kranendonk.
N. F. Pelsma, onderwijzer der 1e kl. O.E.L.O., Apeldoorn, Hertenlaan 7.
F. van Leeuwen, onderwijzer 2e kl. O.E.L.O., Velp, Pension Nieuw Rosendaal, Rosendaalschelaan 43.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

c. vakkundige voor de textielnijverheid;

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1⁰., *a* t/m *c*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1⁰., *d*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2⁰).

Mutaties van 1 tot 8 Juli.

Nieuwe leden.

J. M. van Gils, oud-Kolonel tit. v. d. Topografischen Dienst N.-I., Den Haag, van Boetzelaerlaan 181. *f* 5.—.
J. J. de Roock, Amersfoort, Jacob Catslaan 16. *f* 5.—.
A. F. J. Hodes, Expediteur, Rotterdam, Teilingerstraat 89. *f* 5.—.

Afschrijven.

Mevrouw B. Wijnmalen, geb. Lammerée, Den Haag, Schuytstr. 61 (overleden).

Adresveranderingen.

H. C. Brouwer, Controleur P.T.T., van: Amsterdam, Jan Lievenstr. 62 II naar: Hilversum, Helmerslaan 6.
Dr. G. M. Brouwer, Gouvernements-Arts N.-I., van: Den Haag, 2de Schuytstr. 326 naar: Heemstede Craynesterlaan 14. *f* 5.—.
Dr. M. S. Polak, Districts-Geneesheer in Suriname, van: Paradise, District Nickerie naar: Amsterdam, Slingerbeekstr. 18 huis. *f* 5.—.
K. Karssies, van: Amersfoort Utrechtscheweg 159 naar: Haarlem, Kleverpark 153. *f* 5.—.
Ad. ter Cock, Voorzitter van den Raad van Arbeid te Amersfoort, van: Utrechtscheweg 133 naar: Da Costaplein 3.
Dr. H. P. N. Muller, H. M's. Gezant te Praag, naar: Den Haag, Bezuidenhout 273.
J. G. van de Stadt, Gep. Administrateur v. Financiën in Suriname, van: Paramaribo naar: Den Haag Suezkade 138. *f* 5.—.
Mr. S. Cohen Fzn., oud-Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming N.-I., Den Haag, van: Regentesselaan 6 naar: Suezkade 123.
W. F. K. Pijper, Accountant, Den Haag, van: Stadhoudersplein 110 naar: Kranenburgweg 38, p.a. A. Weyrich.
F. R. Scherius, Oud-Hoofdingenieur, Den Haag, van: Statenlaan 111 naar: Jan v. Nassaustr. 56.
J. Vollema, Leeuwarden, van: Voorstreek 99 naar: Nieuwstad 90.
G. Gerlach, Ass.-Resident, van: Den Haag, Stadhoudersplein 88 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
J. H. A. Jacometti, Kapitein Infanterie, van: Solo naar: Wester-Afdeeling van Borneo (Pontianak).

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 2 Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunne

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlic zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „ biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aa te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. I bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbet willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naa gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw h
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw h
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

UMMER 29 — DONDERDAG 16 JULI 1925 — 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 5 Juli tot 12 Juli.

.d. B.	2.40	Transp.	341.90	Transp.	1073.60
P.	1.—	B. Mij.	100.—	L. C. J.	2.40
...erland		Ver. Amb.		T. K.	2.50
...j.A.en ds.v.		B. B.	100.—	G. R. t. B.	2.40
...S.enN.N.)	3.50	G. J. S.	5.—	Gen. Dr. A.	6.—
.S.	2.50	C. S.	5.—	R. O.	3.—
E. R.	1.50	T. de J.	2.—	S. B.	5:—
C. B. W.	1.—	A.Th.L.S.	2.50	D. R.	6.—
C. M.	1.—	Mv. H.	10.—	A.C.L.d.K.	0.60
O.	1.—	Mr.M.C.O.	10.—	C. A. t. K.	10.—
K. (div.		D. v. T.	1.20	B.A.J.V.teA.	2.80
bijdr.)	14.20	Mr. H. J. M.	2.50	J. J. de J.	5.—
Mij.H.	100.—	N. H. v. d. L.	2.50	H.P.M.v.A.	10.—
O.	10.—	H. G. H.	25.—	H.M.d.B.	5.—
F.J.W.	5.—	G. P. J. C.	5.—	J.A.Th.v.B.	2.—
W.v.G.	2.50	Mv. C. E. P.	0.60	L. A. D.	1.—
G. K.	2.50	N. S.	10.—	H. E. W.	1.—
M. te B.	10.—	G.A.N.S.d.H.	2.50	K. M. L.	0.60
L. H.	100.—	P.d.R.d.l.F.	5.—	Th. A. M. R.	10.—
N.	2.50	Afd. Apn.	277.70	J. d. J.	1.—
Th.deM.	1.20	A. R.	1.—	P. B.	2.—
M.	2.50	W. C.	5.—	J.E.W.v.G.O.	0.60
T.	1.—	L. J. v. D.	5.—	J. K. K. D.	2.50
W.Mv.G.		Dr. E. M.	10.—	H. C. de G.	35.90
enN.N.	5.60	Js. v. d. B.	0.60	G.v.d.Z.d.J.	1.—
O.	5.—	Dr. H. B.	1.—	D. H.	2.—
Mij.K.T.	10.—	J. A. H. J. (J.		W.T.v.d.M.D.	1.—
H. N.	5.—	B. & D.)	16.—	Ond.r.v.N.J.	25.—
H. G.	3.—	A. E. J. B.	10.—	C.C.B.v.O.K.	1.—
P.	7.50	H. v. K.	25.—	J. B.	2.50
K.	20.—	Ir. A. Gv. H.	5.—	Dr. N. M.	3.—
F.J.N.H.	10.—	W.D.J.B.	1.20	Jhr.H.A.A.M.	5.—
C. K.	3.—	J. H. v. d. S.	0.60	L. J. v. D.	10.—
H.E.S.		N. J. v. d. B.	2.50	W. Chr. T.	12.—
K.	5.—	Dr. H. D.		J. P.	3.—
L. A. N.	2.50	Tj. W.	82.30		
...sp.	f 341.90	Transp.	f 1073.60	Samen	f 1256.40

...angen tot 4 Juli (K.W. 9 Juli no 28). „ 6704.97

Totaal tot 12 Juli f 7971.37

...der dankbetuiging van het Comité en met de mede...ing dat eene verantwoording der ingekomen gelden ... in dit blad zal worden opgenomen.

INHOUD: Comité Pa van der Steur. — Comité voor Ind. Lezingen. — Dipo Negoro, de hoofdfiguur van den Java-oorlog 1825—1830. — Het uit den Java-oorlog (1825—1830) bekende landhuis te Ampèl van J. A. Dezentjé. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: (Haarlem). — Mededeelingen. — Mutaties van 8 tot 15 Juli.

Comité voor Indische lezingen.

Aan het verslag van den secretaris van het Comité voor Indische lezingen en leergangen over 1924 is ontleend:

Aangezien ook voor 1924 de op de Indische begrooting voorkomende post voor subsidieering van leergangen over Indische onderwerpen ten behoeve van onderwijzers en onderwijzeressen hier te lande, voor memorie uitgetrokken werd, kon het comité in dit opzicht niet zijn volle werkzaamheid ontplooien. De Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut maakte het niettemin mogelijk 2 leergangen te houden.

Een Indische leergang te Hilversum kon wegens te gering aantal inschrijvingen niet doorgaan.

Voor 1925 werden leergangen voorbereid te Amersfoort, Groningen, Veendam en Alkmaar, die alle in het begin van dat jaar zijn aangevangen.

De leergangen van den 5en kolonialen vacantie-cursus voor geografen hebben zich in de kringen van het middelbaar en het voorbereidend hooger onderwijs thans een vaste plaats veroverd.

Het aantal deelnemers, de genoodigden niet meegerekend, aan den laatst gehouden cursus, bedroeg 110, o. w. 70 leeraren en 39 studenten.

De verkoop van boekwerken onder deelnemers aan leergangen bedroeg in totaal 69 exemplaren. De reizende koloniale boekenverzameling werd in 1924 belangrijk aangevuld. Zij verbleef achtereenvolgens te Assen, Appingedam, Maarssen, Sneek, Franeker en Deventer. In de laatste plaats in verband met een kolonialen cursus voor vrouwen en meisjes, die aldaar gehouden werd.

Dipo Negoro, de hoofdfiguur van den Java-Oorlog 1825-1830.

Een karakter en een persoonlijkheid.

door
NOTO SOEROTO.

> The time is out of joint
> O cursed spite,
> That ever I was born
> to set it right.

Uitgenoodigd door de Redactie van het *Koloniaal Weekblad* om den datum van 20 Juli 1925 niet onopgemerkt voorbij te laten gaan, neem ik gaarne de gelegenheid waar, om een poging te wagen de persoonlijkheid van Dipo Negoro te ontdoen van enkele bijversieringen, door „nationalisten" van beide zijden, Hollandsche en Indonesische, aangebracht met het oogmerk van dezen edelen Javaanschen geest een tendenz-figuur te maken. Hij was nòch het monster, zooals sommige Hollandsche berichtgevers hem afgeschilderd hebben, nòch was hij de Indonesische vrijheidsheld, die poogde de Indonesische natie van vreemde overheersching te bevrijden, gelijk vele Indonesische intellectueelen in hem willen zien. We hebben hier een geval van politieke uitbuiting van een historische figuur, en dit is te bejammeren ter wille van de hoogheid van karakter van Prins Dipo Negoro. Leefde hij in onze dagen, zijn rechtschapenheid, zijn energie en taaie volharding, zijn hooge beschaving en intelligentie hadden, in samenwerking met de omstandigheden, ongetwijfeld van hem gemaakt een groote persoonlijkheid met positieve daadkracht, waaraan in deze tijden èn Indonesiërs èn onze regeerders, de Hollanders, zoo'n behoefte hebben.

De regelen uit Shakespeare's Hamlet, hierboven als motto gekozen, geven eenigszins den geest weer, waardoor Prins Dipo Negoro, nu juist honderd jaren geleden, bezield was bij het uitbreken van den oorlog, waarin de naam van de hoofdfiguur vervlochten is. Niet ten onrechte werd hij dan ook door Van der Kemp in diens bekende geschiedkundige schetsen met Hamlet vergeleken. Maar toch geloof ik, dat juist uit dit werk weer blijkt, hoe de Westersche geschiedschrijver, in het algemeen, onkundig is gebleven van een van de grootste karaktertrekken, die de ziel van het Oosten teekent. Ik geef echter toe, dat dit niet kan bevreemden, waar het een dualistische persoonlijkheid als die van Dipo Negoro geldt. Bij hem gingen de opbruisende, driftige eigenschappen van een onbuigzaam, trotsch en hartstochtelijk karakter gepaard met een meditatieven en meestal op het hooge en verhevene gerichten geest.

De bovenbedoelde karaktertrek, die steeds bij Oosterlingen van eenige beteekenis op den voorgrond treedt, als zij tot de grootste daden gedreven worden, is die van de „onpersoonlijkheid" in den zin van de persoonlijkheid, waaraan persoonlijke drijfveeren vreemd zijn. En de grootste lof, die een Oosterling toegekend kan worden, is te zijn geweest „een mensch zonder ik".

Ik geloof dan ook niet, dat aan Dipo Negoro lof kan onthouden werden, vooral niet nad den noodlottigen Woensdagavond van 20 Juli bij een mislukte poging om hem gevang nemen, zijn *dalem* te Tegal-Redjo een prooi vlammen werd en het weemoedige: „Ik heb nu woning meer" de woorden waren, waarmede vijfjarige krijg werd aangevangen.

En nu, na honderd jaren, verwijlen mijn ge ten weer bij den zoozeer gefolterden, zwaarm gen vorstentelg, dien het bewustzijn van 's schen kortstondig bestaan dag noch nacht v „Op zijn langst duurt het maar honderd j waren steeds zijn woorden.

We kunnen niet anders dan eerbied hebben dien op het verhevene gerichten, „opstand geest, die zich, zelfs wanneer zijn eergevoel, en zijn godsdienstig gevoel, door onervaren Eur nen op betreurenswaardige wijze werd geg toch tot het groote en het goede aangetrokke voelde en zich slechts daardoor trachtte te leiden. Zijn fouten als leider doen zijn karak zijn persoonlijkheid in het licht van een mo appreciatie des te scherper uitkomen. Waar ger zijn religieuse inzichten door den West aan dweeperij en fanatisme werden toegeschr kunnen we thans veilig aannemen, dat a waardeering de overhand heeft gekregen. Me meer dringt de overtuiging door, dat het voo goede eigenschappen van Dipo Negoro ware aanleiding gaven tot een opstand, waartoe h *de omstandigheden en door zijn volgelingen dreven werd.*

We leven thans in een tijdperk, waarin de van coöperatie tusschen Oost en West versterk stroomingen begint te verwekken. Het kan da zijn nut hebben te herinneren aan de bov noemde goede hoedanigheden van Dipo N hoedanigheden, gaven en krachten zooals n onze dagen bij al zijn naasten behoort op te w en te doen spreken. Het zou n.l. geen nut h ons thans nog te verdiepen in het „recht" en recht" van die primitieve dagen. Wij zouden door slechts vervallen in het euvel der natuu doch negatieve kortzichtigheden, die een Negoro blootstelden aan boosaardige, listige, noegde en zelfzuchtige invloeden als die va wreedaardigen Kjaï Modjo. Die invloeden het, die den moedigen Javaanschen prins ten derve voerden, meer nog dan de hoon en de be gingen, welke hij ondervond door de gemakzu onervarenheid en onkunde der toenmalige peesche ambtenaren.

Neen, waar thans ons ideaal zich ontplooit ons geestesoog, is het beter te denken aan de o vindingen en ervaringen, de waarschuwende l historie, die zooveel bloed en zulke enorme heeft gekost, dan aan het kwaad, dat gesticht door grove onkunde en door kortzichtig Helaas, zullen nog lang die kortzichtigheden gevolge hebben verbittering en verwijdering twee door het Lot tot samenwerking aang rassen. Want meer nog dan die 15.000 solda de twee maal honderdduizend Javanen, die e omkwamen en de ruim 25 millioen guldens geofferd werden in een oorlog, welke duizende armoede bracht en waardoor vele honderde pen en eigendommen verwoest en verbrand valt het feit te betreuren, dat hierdoor voor generaties een tijdperk van vriendschap en sam werking tot het scheppen van gelukkiger om digheden aan beide zijden, naar een zeer ver legen verschiet verschoven werd.

Echter wat nog worden moet, wordt door reeds aanschouwd en tot richtsnoer gemaakt van ons denken en ons doen. En bij het zien van beelden en de gedaanten die ons voor den staan, trachten wij de middelen te vinden om ons zielsoog ziet ook tot de werkelijkheid te ro

zijn die middelen niet in aller hoedanigheden te ...den?

Door de wanhopige omstandigheden tot machteloosheid gedoemd om het goede te verwekken, heeft Dipo Negoro gedacht het booze te vernietigen. Want hij wist niet van evenwichtigheid en hij wist niet van de noodzaak der tegenstellingen, die in ...e sterfelijke natuur toch ook haar zetel heeft bij ...goden.

De geschiedschrijvers spreken van laksheid en ...olentie, die in zijn natuur de oorzaak zouden ...geweest van zijn besluiteloosheid en van de ...rsingen van zijn soms tot wanhoop gedreven ...g temperament, gevolgd door „werkelooze", ...stende meditatie. Maar waren dit niet juist de ...enblikken van zijn grootsten en pijnlijksten ...d? Wie weet wat er toen omging in zijn gefol...de ziel bij het zien van de onheilen, waarmede ...rijk zijner voorvaderen werd bedreigd. Na jaren... getuige te zijn geweest van de schandelijke be...ten, waarmede de zetel en het verblijf van zijn ...vaderen werd bezoedeld, had hij zoovele malen ...minachting ondervonden, waarmede de vorste...e waardigheid door bestuurders werd aangezien. ...een wonder dat bij een Javaanschen prins, die ...kinderplichten getrouw en zijn vorstelijke af...st indachtig was, in zulke oogenblikken de ...d met het „onpersoonlijke" zwaar werd. Boven... werd hij opgezet en aangehitst door zijn volge...en om de heiligschennis te wreken en al die ...en van het grondgebied zijner vaderen te ver...eren, die de waarde van het voor hem aller...igste miskenden en die onder het gewicht van ... willekeurige, negatieve staatkunde, hun eigen ...igste verplichtingen en beginselen schonden.

Dipo Negoro streed een zwaren strijd. Laat ons ...rvan een korte samenvatting geven. Hij trachtte ...ch steeds te onttrekken aan de hofintriges, ...arin zijn naaste bloedverwanten betrokken wer... Halsstarrig weigerde hij in de plaats te treden ... zijn jongeren broeder, toen hem door een ...lschen resident werd aangeboden om zelf ...an te worden. Hij ergerde zich aan de onwaar...e levenswijze van zijn jongeren broeder, den ...tan Djarot. Desniettegenstaande was hij te goed ... vertrouwen, zoodat hij zijn koninklijken broe... te bewaren gaf het bewijs van Dipo Negoro's ...ht van troonopvolging, dat voorzien was van den ...el van den overleden vader, Sultan Radja. Sultan ...rot heeft dit stuk onmiddellijk verbrand, hiertoe ...gezet door zijn moeder, die een niet te beschrij... rol speelde in het leven van een Europeeschen ...dbestuursambtenaar. Met bloedend hart streed ... Negoro tegen de al te vrije levenswijze aan het ..., die door de Europeesche bestuursambtenaren ...rd aangemoedigd en trouweloos misbruikt. Men ...et hoe hij zijn familie en zijn volk verdedigde ...en de hebzuchtige bedoelingen en invloeden van ...ropeesche ambtenaren en landhuurders en hoe ...terieele onbaatzuchtigheid steeds zijn daden ...ft beheerscht.

De maat werd vol gemeten, toen na den dood van ...tan Djarot op 21 jarigen leeftijd, een minder...g neefje van Dipo Negoro tot sultan werd ver...en. Juist op een oogenblik, dat Dipo Negoro ...r dan genoeg had en letterlijk ziek was van alle ...aardige hofkliekpolitiek en intriges, die in den ...ton en ten residentiehuize werden afgespeeld, ...d hij als voogd aangewezen van een minderjarig ...e, dat ten onrechte in zijn rechten trad. Dat ...e oudste telg van Djokja's vorstenhuis en naar ...ders laatsten wil tot opvolger aangewezen, die ...troon geweigerd had ten bate van een jongeren ...eder uit eerbied voor een oude traditie — zijn ...der was niet als Djarots moeder van vorste...n bloede — nu toch weer en op zulk een kren...de wijze gesleept werd in een omgeving, welke ...verfoeide, verwekte in hem een diepe ontroering ... schaamte en droeve verontwaardiging. Dit was ...ook een wreede, onverdiende en uit wraak voor...chte vernedering, die de eigenlijke aanleiding ...tot opstandige gevoelens, welke zich daarna in hem ontwikkelden. De tijd wachtte slechts op een schijnbaar nietig voorval, dat de kroon zou zetten op al het diplomatieke gedoe, waartoe al de flaters van een bekrompen eigenbelang zoo ruimschoots aanleiding hadden gegeven.

Al spoedig deed zich dit voorval voor door een bevel van de Regeering tot het maken van een weg dwars door het eigendom van Dipo Negoro te Tegal-Redjo, op een plaats waar de graven lagen van ettelijke zijner voorouders. En toen Dipo Negoro de bakens, welke door de Regeering werden aangebracht tot het aangeven van den aan te leggen weg, door zijn volgelingen liet verwijderen en door lansen aan de grenzen van zijn eigendom liet vervangen, was feitelijk hiermee het sein tot den opstand gegeven. Daar hij geen gehoor gaf aan de roepstem van den resident, die hem ontbood, werd eerst door dezen zijn oom Prins Mangkoe Boemi als afgezant gezonden om hem tot inkeer te doen komen. Mangkoe Boemi keerde nimmer terug en sloot zich aan bij de volgelingen van Dipo Negoro, welk voorbeeld later door velen werd gevolgd. Toen kort daarop een detachement cavallerie onder commando van Chevallier op hem werd afgezonden, wisten Dipo Negoro met zijn oom en volgelingen te ontvluchten en werd met het in brand steken van den *dalem* van Prins Dipo Negoro een aanvang gemaakt met den oorlog, die 5 jaren zou duren.

Het zou weinig nut hebben terug te komen op het verloop en het einde van dezen bloedigen oorlog. Wij kunnen volstaan met te wijzen op begane vergissingen, die, zooals dikwijls nog in vele wereld-deelen gebeurt, de spontane energie van droomers, die zich meer met de geestelijke dan met de materieele wereld bezighouden, in verkeerde banen leiden door verbitterende of krenkende omstandigheden.

Maar vooral ook zouden wij willen wijzen op den arbeid, die verricht moet worden, de eenige die schoonheid geeft aan „echte" menschenlevens, om de duur gekochte schatten van onze ondervinding te doen dienen tot één positieve scheppingskracht. Dat is wat geboden wordt tot het verwekken van heilzame stroomingen van verdraagzaamheid om te komen tot samenwerking, tot uitwisseling van elkanders gaven en krachten, ten bate van zijn medemenschen. Want dàn alleen zullen edele karakters, als die van Dipo Negoro, die overvloeien van zegenende eigenschappen voor anderen, als saldo van een langdurigen en dapper gevoerden innerlijken strijd, kunnen worden aangewend tot aller heil en krachtsontwikkeling.

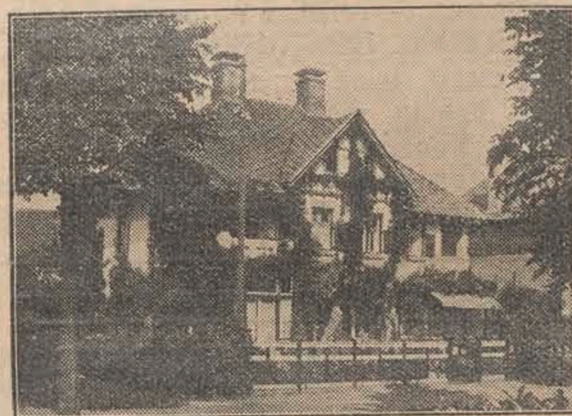
Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

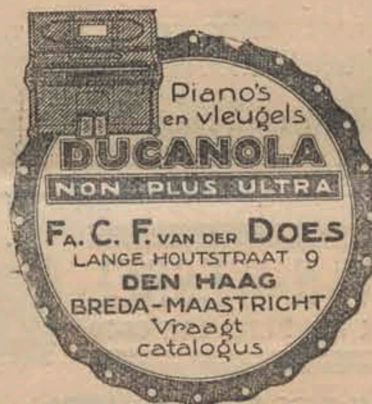
Celebes.
Van de Paloe-vlakte.

Het laatste gedeelte van den oversteek Toboli-Paloe (Zuidelijkste deel van den N.-O. arm van Celebes) legden wij af per auto. Ik was blij m'n paard voor een gemakkelijk vervoermiddel te kunnen verwisselen. 't Is dank zij eenige training na den nooit te vergeten tocht dwars door Flores zonder ongelukken voor ruiter en paard afgeloopen, maar me goed thuis gevoelen op 'n vervoermiddel, waarbij ik me steeds min of meer in labiel evenwicht gevoelde, deed ik niet. Neen, dan liever een auto!

De weg naar Paloe was nog niet geheel gereed. Er werd met ijver aan de voltooiing gewerkt. Op verschillende plaatsen werd hij gekruist door rivieren. Bruggen waren er niet, we reden er dus niet over, maar er dóór. 't Ging best, al leek het soms alsof 't een stoomer was, die door de golven sneed. Geleidelijk opende zich het vlakke Paloe-dal, aan beide zijden omgeven door hooge bergen. Die

(Vervolg op blz. 5).

POORT ANNO 1834.

Het uit den Java-oorlog (1825-1830) bekende landhuis te Ampèl van J. A. Dezentjé.

(Met vijf afbeeldingen).

Het zal 20 Juli 1925 *honderd* jaren geleden zijn, dat de Java-oorlog, welke met de gevangenneming van den hoofdaanlegger *Dipo Negoro* den 28en Maart 1830 eindigde, uitbrak. Men weet, dat in opdracht van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen over dien oorlog het standaardwerk „De Java-oorlog 1825—1830" door P. J. F. Louw (Deel I—III 1894, 1897, 1904) en door E. S. de Klerck (Deel IV—VI 1905, 1908, 1909) is samengesteld. Wij mogen belangstellende lezers daarnaar verwijzen.

Bij wijze van herdenking wenschen wij uit de vele zich in dien oorlog van beide partijen onderscheiden hebbende personen, hier de aandacht te vestigen op den toenmaligen landheer *J. A. Dezentjé* te *Ampèl,* wiens nazaten thans nog hunne onderneming voor den Soesoehoenan van Solo beheeren en die destijds een belangrijke rol heeft gespeeld, zooals bij raadpleging van bovengenoemd standaardwerk in bijzonderheden kan blijken.

Ook andere buiten het leger staande Europe wij noemen *Thomson, de Sturler, Winter, L Stavers, Beer, La Bretonnière, Boutel, Nahuys Tissot* mogen in dit opzicht worden gememor (Zie ook de Stuers, Mémoires sur la guerre de 1825—1830, H. G. Bn. Nahuys van Burgst, zameling Officieele rapporten betreffende oorlog op Java). Wij bepalen ons echter hier z gezegd, tot den landheer *Dezentjé* van Ampèl. U kend op de hoogte van de taal, zeden, gewoo en karakter van de Javanen, was hij onder hen zeer geziene persoonlijkheid. Geen beter bewijs die aanhankelijkheid is wel het feit, dat de bevol van zijn land gedurende den oorlog meerm aangezocht om de partij der muitelingen te ki

LANDHUIS 1818.

OPRIJLAAN VAN LANDHUIS UIT GEZIEN.

AMPÈL.
Anno 1818 bamboe doeri vesting. — Anno 1834 vesting gemetseld.

VESTING ANNO 1834.
De weg links van den muur is de gedempte gracht.

haar landheer afvallig te worden, steeds haren meester getrouw is gebleven en onder zijne aanvoering zelfs de schrik der brandals is geworden. Men had te Ampèl bij tijds behoorlijke verdedigingswerken opgericht, die door het eigen volk waren bezet en moesten dienen om de gemeenschap per den zadel te verzekeren. Halfweg tusschen Salatiga en Bojoali nabij den grooten postweg van Salatiga naar Soerakarta ligt het landhuis Ampèl. Van Salatiga tot Ampèl, is de weg zacht klimmend, vervolgens dalende en naar het Z.O. voerende langs de N. O. helling van den Mèrbaboe. Het landhuis was in 1818 door een bamboe-doeri wal omgeven, welke in 1834 door gemetselde wallen met bastions, walgang en poorten is vervangen. Deze benteng bestaat nog en binnen de enceinte ligt de ruime fraaie woning van den landheer. De hierbij gereproduceerde foto's zijn nog dit jaar genomen en met behulp van de onderschriften zal men zich een voldoenden indruk kunnen vormen van dit in de Java-geschiedenis zoo bekend geworden landhuis.

Aan den landheer J. A. Dezentjé werd voor zijne gedurende den Java-oorlog bewezen diensten na afloop daarvan het Ridderkruis in de Orde van den Nederlandschen Leeuw toegekend.

W.

(Vervolg van blz. 3).

...gen zijn voor deze streek van groote beteekenis: ...vangen de regens op, zoodat het dal zelf tot een ...droogste gedeelten van Indië behoort. 't Is onmiddellijk te zien, dat het land droog is; de zeer ...e hoeden der vrouwen doen veel zonneschijn ...moeden, de weelderige cactusgroei wijst op gebrek aan regen, de zoutpannen eveneens. Het geheele landschap herinnerde mij sterk aan dat van ...mba; ik miste er echter de kudden paarden, die ... dit eiland het karakteristieke cachet geven.

De regenval in het Paloe-dal was van 1916—1918 resp. 535, 550, 329 m.m. met 75, 69, 69 regendagen. ...wel er in de vlakte zeer weinig regen valt, is ze ... vruchtbaar. Dit komt, omdat het op de bergen ... regent en het heele gebied bevloeibaar is. De ...gen waren vroeger bedekt met dichte wouden. ... den aanleg van ladangs waarbij gebrand werd, ...et bosch sterk verminderd. Het bestuur is er op ...cht de door de bevolking gemaakte fout te ...ellen en verdere ontwouding te voorkomen. ...den duur zal men nu meer land nog in cultuur ...nen nemen. Het probleem is voor het bevolkingsvraagstuk van groote beteekenis, zoodat de ...ite en zorg, er aan besteed, ruimschoots compensatie zullen vinden in meer menschen!

Noodzakelijkheid van polygamie.

Wil men de „buitengewesten" cultureel en economisch tot ontwikkeling brengen, dan *moeten* er ...r menschen komen.

Immigratie is een uiterst kostbaar middel, zoowel ...ect als indirect (aanpassing aan nieuwe toestan...) is voor primitieve volken hoogst moeilijk, zoo niet onmogelijk), de vermeerdering geschiedt het best door er naar te streven het geboortecijfer te verhoogen, het kindersterftecijfer te verlagen.

Dat dit een vraagstuk is, waarmee tientallen van jaren gemoeid zijn, is voor ieder, die studie heeft gemaakt van sociaal-hygiënische vraagstukken, klaar als de tropische dag!

Het is ook uiterst samengesteld!

'k Wil dit even illustreeren met een citaat uit het boek van den zendeling-arts prof. A. Schweitzer: „Aan den zoom van het oerwoud". Ik merk onmiddellijk op, dat Schweitzer met zijn meening niet alleen staat, maar dat ze gedeeld word door alle auteurs, die ik over het vraagstuk: „de vermindering der autochthone bevolking in de tropen", kon raadplegen. 't Gaat over het huwelijksvraagstuk. Het is bekend, dat overal bij de primitieven polygamie heerscht. Schweitzer nu zegt:

> „Zullen alle vrouwen in de primitieve maatschappij kunnen trouwen, dan is polygamie noodzakelijk. De polygamie waarborgt het pasgeboren kind een langen zoogtijd (van beteekenis voor de zuigelingensterfte. — ,T). De vrouw is in die periode uitsluitend moeder en geen echtgenoote. Na ± 2 à 3 jaar wordt het kind gespeend en leeft de vrouw weer met haar man. Dit is alleen mogelijk, als er een tweede of andere echtgenoote is, om de huishouding te doen, de tuinen te verzorgen. Onverzorgde weduwen, verlaten weezen treft men niet aan bij natuurvolken.

Tornt men aan de polygamie (wat in verschillende streken is gedaan en waaronder de

bevolking zeer heeft geleden, o.a. door de bliksemsnelle verspreiding der voor het bevolkingsvraagstuk zoo fatale geslachtsziekten — *T.*), dan ondermijnt men den geheelen bouw der maatschappij. (In Melanesië zijn de bewoners op tal van eilanden door het ontwrichten hunner maatschappij zóó uit hun evenwicht geraakt, dat ze geen kinderen meer willen hebben! Hun kinderen wenschen ze niet te zien aangedaan door een maatregel, waaronder ze zelf in zoo hooge mate lijden! De vrouwen plegen *alle* abortus! — *T.*). Hoe verder de economische toestanden zich ontwikkelen, hoe gemakkelijker de strijd tegen de polygamie. Ze verdwijnt langzamerhand van zelf."

Nog iets over het bevolkingsvraagstuk.

Natuurlijk varieeren de toestanden bij de verschillende volken en stammen en zou het niet van liefde voor ze beteekenen, als men ze alle over één kam schoor!

Dit wil ik natuurlijk niet.

't Was er me uitsluitend om te doen uit te laten komen, dat het bevolkingsvraagstuk tal van zijden heeft en het niet uitsluitend een sanitair-medisch probleem is!

Verderop zal ik gelegenheid hebben te laten zien, dat de officier van Justitie er zelfs aan te pas kan komen, dat het dus ook een jurische zijde heeft!

In het boek, boven geciteerd, vond ik een opmerking, die mij bizonder trof, want ze houdt nauw verband met hetgeen „men" mij zoo vaak tegenwerpt! „Men", namelijk, denkt economisch, d.w.z. heel erg egoïstisch!

„Wij" — zegt „men" — hebben noodig: vet, rubber, olie, dammar, rottan, paradijsvogels, copra, petroleum. En dat halen we, waar wij het kunnen krijgen. Dat is een economische noodzakelijkheid. De menschen, die de streken bewonen, zijn meestal minderwaardig (wat is minderwaardigheid? — *T.*), hebben geen fut, voeren niets uit, ze willen niet voor ons werken, zijn in de meeste gevallen gedegenereerd (wat is degeneratie? — *T.*), hebben hun tijd gehad, zijn gedoemd om uit te sterven.

In hun egoïstischen eigenwaan zeggen deze „mens" nog heel wat meer tegen me, maar 't is zoo genoeg.

Dat de volken, die koloniën bezitten, moeten beseffen, dat ze hiermede een ontzaglijk groote humanitaire verantwoordelijkheid op zich hebben genomen tegenover de oorspronkelijk bewoners, 't zijn er maar heel, heel enkelen, die dit voelen!

Ik wil hier ook even een opmerking maken over het uitsterven van volken.

Men vergelijkt vaak het leven van een volk bij dat van een plant. De plant ontkiemt, groeit, bloeit, vormt zaad en gaat te gronde.

Zoo, meent men, gaat het ook met een volk.

Biologisch is deze vergelijking onjuist; een volk is niet als een boom, maar als een bosch!

Het bosch blijft!

De boomen worden oud, worden door den wind omgerukt en vermolmen. Maar voor de omgevallen boomen komen er nieuwe in de plaats!

Alleen door ernstige natuurrampen, door de schendende hand van den mensch verdwijnt het!

Het bosch verjongt zich doorloopend!

En zoo verdwijnen door de schendende hand van den Westerling natuurvolken en zullen er nog meer verdwijnen, als niet naast economische drijfveeren óók humanitaire gaan post vatten!

Eere daarom aan de Zending!

Ik kom terug op het klimaat der Paloevlakte. Omdat het er droog is, kan men er zout winnen. Men laat daartoe zeewater in z.g. zoutpannen door zonnewarmte verdampen. Het keukenzout (ruwe) blijft dan achter. De aanmaak is een „staats-monopolie", 't is n.l. een landschapsbedrijf. In de jaren 1918/1920 werden er resp. gewonnen 16.874, 22.133, 11.761 pikols. De lage productie van 1920 is een gevolg van veel regen in dat jaar. Tegenwoordig taxeert men een normalen aanmaak op ... 30.000 pikol per jaar. Hiervan worden pl.m. ... pikol in de onderafdeeling verkocht door w... verkoopers à *f* 6.50 per pikol. Een 100-tal zout... kers vinden in het bedrijf een behoorlijk mi... van bestaan. Het landschap trekt belangrijke ... komsten uit het bedrijf. Ze bedroegen in de j... '18—'20 resp. *f* 90.000, *f* 143.533, *f* 79.056.

Met het „zoutmiddel" worden betaald: pa... loodsen, pasanggrahans, politiekantoor, zout... dangs, het ziekenhuis en twee groote ijzeren b... gen, die samen pl.m. *f* 300.000 hebben gekost.

„Konden ook *wij* maar zout maken", hoor ik ... van bestuursambtenaren in het uitgestrekte In... nesië bij het overdenken van het vele dat in ... gebied op verbetering wacht, zuchten!

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

7—13 JULI.

Gedenkteeken Dr. A. Nijland. De *Loc.* meldt: Wij ... nemen dat in het hoofdgebouw van het Inst... Pasteur begonnen is met werkzaamheden tot ... opstellen van een gedenkteeken ter nagedachtenis aan Dr. A. Nijland, die van 1898 tot 1918 directeur dier instelling was en in Nederland stierf.

Er werd toen een Comité opgericht tot het ... men van een fonds om zulk een gedenkteeken ... stichten en thans is hiemede aangevangen. ... komt te staan tusschen het laboratorium en ... hallen.

Het kleine monument zal bestaan uit een pyra... mide, op één der zijden waarvan een bronzen ... lief met de beeltenis van Dr. Nijland wordt ... gebracht.

Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Deze te 's-Gravenhage geve... instelling, opgericht op initiatief van Jean ... tien Baud, Prof. Taco Roorda en G. Simons ... denkt den 4 Juni 1926 haar 75 jarig bestaan ... herdenking zal worden gevierd door de uitg... een feestbundel in den geest van dien welke ... het Instituut werd uitgegeven bij het VIe Int... Orientalisten-Congres te Leiden. Bestuursleden ... andere geleerden hebben zich bereid verklaard ... eene bijdrage voor dien feestbundel te schrijven.

De Zoutregie in 1924. Volgens de *Loc.* bedroeg in ... de netto-winst der zoutregie, na behoorlijke af... schrijvingen en eene rentevergoeding van ... aan het Ned. Ind. gouvernement, over het in ... bedrijf vastgelegde kapitaal, *f* 9.484.000 ... *f* 8.808.000 in 1923.

Koloniale Vacantiecursus voor Geografen. Van 2... December e.k. zal vanwege het Comité voor ... sche Lezingen en Leergangen de zesde Kol... Vacantiecursus voor Geografen worden geh...

De Gouverneur-Generaal naar Deli. Een Aneta-... meldt dat de Landvoogd den 2en Sept. a.s. ... Deli vertrekt voor een twaalfdaagsch bezoek ... de Oostkust.

De Bestuursherziening. De Volksraad heeft de ... om de Bestuursherziening van 1 Mei 1926 tot ... Mei 1927 uit te stellen, aangenomen met 33 tegen 8 stemmen. (Aneta, 7 Juli).

Universiteit te Leiden. Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift getiteld „He... grondenrecht in de Bataklanden" (Tapianoeli, Simeloengoen en het Karoland), de heer Alinoe... din Enda Boemi, geboren te Batang Toroe (Sumatra).

Doctoraal examen Indisch recht: Mr. H. Braun..., Mr. R. P. Noto Soebagio.

De Indologische leerstoelen te Utrecht. Het Alg. Handelsbl. deelt mede dat de Raad van State gunstig heeft geadviseerd op het verzoek tot vergunning om aan de Utrechtsche Universiteit eenige Indologische leerstoelen te vestigen.

De Koelie-ordonnantie. De correspondent van de Su... Post te Padang seint d.d. 9 Juni, dat met ingang van 1 September a.s. de koelie-ordonnantie zooals die ter Oostkust van Sumatra van kracht is, ingevoerd zal worden in het gewest Westkust van Sumatra.

Universiteit van Amsterdam. Bevorderd tot doctor ...

de wis- en natuurkunde op proefschrift „West-Indische Sipunculiden und Eschiuriden" mej. J. M. A. ten Broeke, en op proefschrift „West-Indische Opisthobranchiate Mollusken" de heer H. Engel.

dbouwhoogeschool te Wageningen. Ingenieursexamen Koloniale landbouw, de heer W. Hartman.

Militaire Academie te Breda. Geslaagd voor het eindexamen voor tweede luitenant de cadetten-sergeant der Infanterie in Ned.-Indië: D. W. F. Boes Lutjens, H. E. Dieudonné, R. M. Dom, J. B. Egelie, W. Everaars, W. Keylman, L. P. E. Klop-rogge, T. Koopman, J. L. Paardekooper, J. C. Pasqua, A. J. A. Pereira, L. J. Rapmund, M. F. Reijnhart, J. H. W. de Rochemont, J. J. Segers, T. J. W. F. M. Supheert, T. Willer. — der Artillerie: S. H. A. Bergermann, D. C. Buurman van Vreeden, F. J. Bijvoet, B. J. Fiedeldy, W. C. W. de Groot, J. Jacobs, H. Keuzenkamp, J. C. de Lussanet de la Sablonière, L. J. B. Paardekooper, W. van Teuten, P. Valk, R. de Veer. — der Cavalerie: W. F. H. Anthonijsz. — der Genie: J. W. Gerharz, S. L. Huizer.

idskrachten voor Suriname. Op 28 Juli vertrekken wederom 550 Javaansche contractkoelies van Tandjong Priok naar Suriname, waarschijnlijk met het s.s. Samarinda. *(Loc.).*

nen geven wajangvoorstellingen in Amerika. Bij Gouv. besl. is aan C. F. Gotsch, musicus te Jogjakarta, handelende ten deze als beheerder van en alzoo namens de vennootschap *„The Royal Javanese Players"*, vergunning verleend om ten hoogste veertig Javanen, onder wie twee vrouwen, uit de Res. Jogjakarta te werven voor het geven van wajangvoorstellingen in Amerika, Australië, Japan en China.

op Java. In de week van 31 Mei tot en met 6 Juni zijn op Java 92 gevallen van pest gerapporteerd.

„Pa" van der Steur. Volgens een Aneta-telegram is voor Pa van der Steur op zijn 60sten verjaardag een bedrag van *f* 40.000 verzameld.

nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Belangstelling in Kunst.

verband ook met „Boeatan's" mooie tentoonstel- van Indonesische kunstnijverheid op de „Bibabo", ke j.l. Zondagavond onder groot jolijt van een modern dansende en galmende bezoekers gesloten werd, troffen mij in het jongste nummer van het maandblad „Wendingen", onder hetgeen C. J. Blaauw schreef als inleiding tot het daarin weergegeven beeldhouwwerk van Hildo Krop, bizonder de woorden:

„Dit verkeeren van versteende natuur tot teeken van vloeiend menschelijk leven is het eeuwige wonder der kunst, een wonder, dat stemt tot denken over het leven en zijn diepste waarheid.

„Harde, ingespannen arbeid is noodig om dit wonder te volbrengen en deze moeizame worsteling met de materie drukt op de beste beeldhouwwerken een stempel van ernst en zwaarte, soms doortrokken van levensblijheid, dan weer vereenigd met stoerheid en kracht.

„Verstilde en aandachtige levenshouding zijn van noode om het wonder van de kunst te genieten en te beleven.

„Schrijnend is het te bedenken, hoe allengs onze menschheid, opgaande in de „wonderen" van de *techniek* — deze „kunst" van louter verstand en getal — de gevoelens, waarmede het eeuwige wonder der kunst kan worden aangeraakt, gaat verliezen, hoe de stille en aandachtige levenshouding tot een zeldzaamheid wordt, waar het met onnoozelheid geslagen „publiek" zich vergaapt aan ronkende motoren met domme snelheden, waarvan het snerpend lawaai onze steden (cultuur-centra!) vervult, zóó, dat verstilling en rustige aandacht welhaast tot de onmogelijkheden gaan behooren."

is letterlijk zoo van toepassing op de belangstelling van het Nederlandsche volk in het algemeen voor Indische kunstuitingen. In het bizonder was dit wel op de Bibado-tentoonstelling zéér opvallend: Honderden menschen liepen te slenteren langs Boeatan's stalling, onnoozel *bête* rondkijkend, zonder iets te zien of in zich op te nemen. Het eenige wat hen dan opviel, waren de klaargezette schoteltjes met Indische versnaperingen. Maar als hen dan gevraagd werd, of zij van dat onbekende lekkers eens iets wilden proeven? ?— in de hoop, dat zij onder 't daarbij tot rustig zitten komen aan de zoo smaakvol met gebatikte kleedjes overdekte tafels, ook tot het bewonderen der Indonesische kunstnijverheid zouden geraken — trokken zij, met afwerend gebaar, een vieze neus en wendden zich naar een naburige tent, waar zij gichelend gingen hengelen naar fleschjes port- en malaga-wijn!!

Het is voor de bestuursleden van „Boeatan" en het propaganda-comité, dat haar ter zijde staat, lang geen gemakkelijke taak, om, met veel geduld en toewijding, te trachten zoetjes-aan wat meer belangstelling te wekken voor de Indonesische kunstnijverheid, die dit in zoo hooge mate verdient. Gelukkig valt er ook te wijzen op gunstig resultaat in deze; langzamerhand komen nu en dan bewijzen van toenemende waardeering en liefde tot uiting.

Ook de pers draagt hiertoe bij.

Zoo deed 't ons goed onlangs te lezen, hoe een bekend Haagsch criticus — een nuchtere Hollander, dus geen dwepende „Oostersche kunstmaniac" — naar aanleiding van een tentoonstelling in de kunstzaal „Pictura" o.m. schreef:

„Het is den heer Van der Wilk weer gelukt een bizonder mooie collectie weefsels bijeen te brengen en daaronder zijn er van Soemba, die van een zeldzame rijkdom zijn.

„Het is wonderlijk te zien met hoe weinig kleuren en hoe primitieve vormen dit bereikt wordt. Enkele motieven, uit de dierenwereld zeer kenbaar, worden over het geheele veld verdeeld en in spiegelbeeld herhaald; en dat alles in een uitgewischte teekening, waarvoor menige Westerling de neus zou ophalen, om het kinderwerk te noemen, die herinneren aan de oude borduurlapjes van een paar generaties terug. Maar welk een weelde van kleur welt dan hier uit op, niet door een veelvoud, een mozaïek, maar door 'n heele tintenscala te ontwikkelen, b.v. uit een mettertijd ongetwijfeld meer verdoft purper, dat diepte krijgt door schemeringen van reflecteerend blauw.

„Hoe sterk was bij deze volkskunstenaars het gevoel voor de complementaire kleur ontwikkeld! Door dit pauw-blauw, dat doet denken aan de glanzen van den hemel, wordt het nuttig effect van het purper en Indisch rood, met zijn overgangen van paarse en roode doodekop, slechts gereleveerd.

„En dan die heerlijke blauwen zelf, wanneer ze niet als complementair-kleur dienst doen, maar een patroon geheel in een gamma ervan is uitgevoerd. Welk een suggestie van koelte moet in dit zongeroosterde land daarvan dan uitgaan! Ik wed, dat zulke doeken meer gemaakt worden in de warmere streken, dan in de hoogere streken, waar meer koelte heerscht.

„Die blauwe doeken kunnen dus zoowel meer zinnelijke als meer geestelijke uitingen zijn, die het koele of serene zoeken. Ze zijn kostelijk; dit blauw is zóó edel, dat het als 't ware tot nobele reacties dwingt. Het is weer een ander blauw, dan ons Delftsch, dan het blauw van Vermeer. Het heeft een heel eigen toon, welke men gerust een zielstoon kan noemen."

In de toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19, den Haag, zijn dergelijke prachtweefsels eveneens in groote verscheidenheid te bewonderen en te koop voor betrekkelijk geringen prijs.

En voor belangstellenden in die zoo bizonder interessant mooie en kunstvolle weeftechnieken der groote en kleine Soenda-eilanden, worden daar tevens volgaarne de noodige uitleggingen en toelichtingen gegeven betreffende batik, ikat, verfmethoden, enz., enz. Hoe meer bezoek hoe liever! Door de thans hier tijdelijk vertoevende vreemdelingen, o.a. Amerikanen en Duitschers, wordt er echter meer en dankbaarder gebruik van gemaakt dan door Nederlanders helaas.

Ook kinderbezoek — de vacanties zijn nu begonnen — is „Boeatan" zeer welkom, want bij de jeugd ligt de toekomst.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De begrooting-1926 (vervolg).

De inkomsten van 1922 vertoonden ruim *f* 1½ millioen, die van 1923 bijna *f* 2½ millioen en die van 1924 ruim *f* 88 millioen hooger cijfers dan de uitga-

ven. Min of meer voorbarig is het — volgens de *Java-Bode* (4 Juni) — om hieruit dadelijk een wijdsch financieel-politiek bouwwerk te grondvesten. Deze mededeeling heeft reeds het gevolg gehad, dat door eenvoudige zielen de vraag is gesteld, waar al dat geld nu wel naar toe is. Denkelijk zal zij wel tot uitdrukking komen in het afdeelingsverslag op de begrooting. En dan is het reeds thans tijd om er op te wijzen, dat deze voordeelige saldi voortkomen uit binnengekomen belasting over vroegere jaren, en dienen tot compensatie van in die jaren aangegane schulden. Een meer aandachtige beschouwing van de cijfers wijst uit, dat over het betreffende jaar het budget precies balanceerde op het bedrag dat daarvoor is aangegeven.

Civis critiseert in het *„Bat. Nwsbl."* (4, 6 en 9 Juni) de begrooting. Hij acht den Inlandschen landbouw tekort gedaan, waar op de begrooting *f* 2 millioen meer is uitgetrokken, hij is teleurgesteld over het uiterst bezadigd tempo van uitbouw van het Inlandsch onderwijs en komt tot de conclusie dat wij nauwelijks verder zijn dan in 1920. Mismoedig schuift hij de plannen ten aanzien van den terugkoop van particuliere landerijen en de verbeteringen in West-Batavia terzijde, om „niet zonder reserve" de kolonisatieplannen in de Lampongs „toe te juichen". Hij klaagt over het stopzetten van werken en het nalaten van uitvoering van werken als irreëele bezuiniging, om eindelijk te komen tot een hulde aan het adres van den Landvoogd, die een zeker evenwichtspunt in den financieelen toestand heeft gevonden door geweldigen arbeid met zijn adviseurs van Financiën.

De *Java-Bode* (5 Juni) — waaraan het bovenstaande is ontleend — constateert bij „De Locomotief", bij „Civis" en bij „De Taak" een miskenning van de redevoering van mr. Fock bij de opening van den Volksraad.

In het *Bat. Nwsbl.* van 9 Juni (*„Millioenendroomen"*) bespreekt *Civis* de opmerkingen van *„De Loc."* (3 Juni).

Het Afdeelingsverslag over de Begrooting. Nieuwe symptomen.

Het afdeelingsverslag *(Bat. Nwsbl.* 6 en 9 Juni) bevat beschouwingen over: *Financieele politiek en bezuiniging, Economische opheffing, Welvaart en Belasting, Gouv. instellingen, Rijstinvoer, Economisch Besef, Werkloosheid, Verhouding Indië-Nederland, de Vlootwet, Indië en Genève, Indisch Agentschap, Indologische leerstoel te Utrecht, Politieke toestand, Communisme.* Wij releveeren enkele gedeelten:

Enkele leden betreuren het, dat in de behandeling van de Indische *Staatsinrichting* in de Tweede Kamer een reden gevonden werd om wantrouwen uit te spreken. Zij meenden, dat er voor een dergelijke sentiment tegenover de Regeering geen plaats is als gelet wordt op het vele in den laatsten tijd door de Regeering tot stand gebracht op het gebied van onderwijs, irrigatie, landbouwvoorlichting, volkslectuur, decentralisatie, instelling van het College van gedelegeerden, enz.

Met misnoegen werd geconstateerd, dat na een overhaaste behandeling van de *Vlootwet* door de Volksraad, het ontwerp in Nederland werd terzijde gelegd. In een dergelijke gedragslijn — reeds eerder gevolgd — zagen vele leden gebrek aan deferentie jegens het College.

Betreurd werd, dat nu ook weer op de ontwapeningsconferentie te *Genève* Indië niet werd vertegenwoordigd door toevoeging van Indische deskundigen aan de Nederlandsche delegatie.

Als onvoorwaardelijk tegenstander van eene op destructie gerichte staatkunde, achtten enkele leden het *communisme* ten eenenmale verwerpelijk en de verbreiding in Indië, nog wel onder een analfabete massa, ernstig te betreuren. Al blijft het te bezien, of de communistische actie in Azië hare tegenwoordige scherpte zal behouden, als de Sovjet-republiek geleidelijk een normale plaats in het internationale ruilverkeer zal hebben verkregen en verdere steun aan die propaganda haar slechts tot schade kan zijn, *de actueele internationale beteekenis* van het verschijnsel is ook voor Indië niet te onderschatten en voortdurende waakzaamheid der Regeering dus geboden. *De binnenlandsche beteekenis* van de communistische beweging moet echter — volgens deze leden — uit een ander oogpunt worden bezien. De staatkundig nog noodzakelijk onbewuste massa wordt nu eenmaal getrokken door hen, van wie zij het luidst vertolking harer grieven kan verwachten. In stede van door geweld en uittarting de communistische beweging te smoren, zou het van meer staatsmanswijsheid getuigen, de oorzaken van den grooten toeloop naar communistische pr gandisten te peilen. Wegneming of inperking der zaken zou dan zeer waarschijnlijk dien toeloop st men, want de inheemsche volken zijn geenszins volutionair van aanleg en uiterst toegankelijk voor redelijk bestuur. De invloed van de communist propaganda op de massa in een mate als thans gebleken, schreven deze leden dan voornamelijk aan diep gevoelde tekortkomingen van het tegenw dig bewind. Dat overigens het communisme in O sche landen zich bij voorkeur richt op de prikk van een in wezen natuurlijk en gezond *nationalism* een omstandigheid, welke de Regeering, naar de ning dezer leden, door welken geweldmaatregel niet blijvend kan beheerschen en waarvan zij de g gen alleen kan normaliseeren door een staatk welke eerbied toont voor de nationale gevoelens Inheemschen en opzettelijke krenking met kracht gengaat. In geen geval kan de oplossing verwacht den van een prikkelend optreden van bestuur politie.

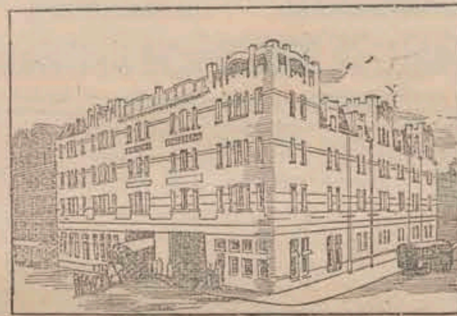
In tegenstelling met dit betoog werd van vers lende zijden de Regeering hulde gebracht voor de reikte resultaten t.a.v. de meerdere rust, die heerscht op het gebied van de politieke woelinge voor den in verband daarmede door Haar ver den steun aan bestuur en politie. Met den lof in rede van den G.-G. ter zake aan bestuur en politie bracht, konden zij geheel instemmen. Enkelen d leden zouden zelfs verder willen gaan en met een preventief toezicht op de pers wenschen en noodig een verbod voor bepaalde bladen. Gevr werd, of der Regeering bekend is, vanwaar de *com nistische geschriften* komen, welke in het leger en der de lagere politie-ambtenaren zijn of worden spreid. Meerdere leden drongen in het belang van volk aan op sluiting der Sarikat *Rajat-scholen*, t eveneens de oprichting van nieuwe scholen op munistischen grondslag h.i. niet moest worden staan. De Regeering trede ten deze niet slechts pressief maar ook preventief op.

Een lid betoogde dat de beste bestrijding van communisme, dat alleen wortel schiet daar waar tevredenheid heerscht, is gelegen in een nauwe raking van de Eur. en Inl. bestuursambtenaren de breede lagen der bevolking door menigvu tournées.

De heer *Zentgraaff (Soer. Hbl.* 3 Juni *„Nieuwe tomen")* ziet in het communisme geen gevaar voo Gezag. Maar... scherpe waakzaamheid van de R ring en haar organen is geboden. Men doet minder vergaderingen; hiervoor zijn in de plaats gekom kleine bijeenkomsten, gehouden door enkele ing den, die ieder voor zich een bespreking houden 3 of 4 anderen. In de tweede plaats is in beduid mate toegenomen de communistische actie in het le en de beteekenis hiervan mag niet worden onders Het legerbestuur keert zich met alle gestrengheid de actie door onverbiddellijke uitwerping van ele ten bij wie communistische neigingen zijn te co teeren. De krachtige houding van het legerbestuur beslist worden gecontinueerd; er is ten deze volk overeenstemming tusschen regeering en legerbestu

Arbeidstoestanden in het Oosten. De Indische machine-industrie.

Oost en West hebben elkaar te Genève in *de i nationale arbeidsconferentie* ontmoet. De arbeidsc rentie toont ons, dat de opvattingen van het so verlichte Japan rekening houden met de behoeften het Oostersche bedrijf en van den Oosterschen w man. Hoever deze laatste gaan blijkt uit een ve van een staking van Chineesche arbeiders in Japan zijdefabrieken te Shanghai, waarvan het rapport te melding maakt. Op een basis, die een Westersche arbeider waarschijnlijk woedend zou doen op ven, werd de arbeid weer hervat. Ziehier d zoo vervolgt de *Java-Bode* (3 Juni) — wat he teekent, wanneer de Britsch-Indiër zegt, dat zich gedwongen ziet om het tempo, waarin naar sociale verbetering streeft, te volgen. dustrie moet concurreeren met die van een dat zich geïndustrialiseerd heeft op condities het mogelijk maken dat de markt overvoerd met goedkoope fabrikaten. En dan gaat vol baarheid de blik terug naar eigen huis, naar land met zijn bloeienden landbouw, waar nog onder een hemel van roet het bevolkingssurplus in drommen optrekt naar werkplaatsen, waar de tuur nog ruimte en rijkdommen te over heeft en verstandige overheid waakt over de belangen en

...hoeften der bevolking, die men met den besten wil ...kan identiek stellen met het geëxploiteerde pro...riaat. Rechtvaardig, onbeïnvloed door de overdre...en ondoelmatige eischen van extremisten, voltrekt ...h in Indië de saneering der arbeidstoestanden, niet ...der wille van een internationale overeenkomst, ...hts zeer betrekkelijk gebonden aan de eischen van ...currentie, maar uit zuiver humanitaire overwegin..., gegrond op de begrippen en behoeften van den ...sterschen arbeider. Wanneer straks onze Regeering ...verzoek krijgt om verantwoording af te leggen aan ...enquête-commissie van het arbeidsbureau, kan zij ...met een gerust geweten doen. Het is goed dat te ...stateeren in de dagen, dat Oost en West elkander ...moet hebben op het internationale arbeidsveld van ...ève. In de dagen ook, waarin zooveel misverstand ...den dag komt op het stuk van hetgeen de Ooster... arbeider werkelijk noodig heeft.

...n het „Soer. Hbl." van 18 en 19 Mei heeft de heer ...graaff zijn „lezenswaardige" artikelen gewijd aan ...positie, die *de Indische machine-industrie* in het ...sche bedrijfsleven inneemt; de onmiddellijke aan...ing tot het schrijven dier artikelen was het feit, ...de Staatsspoorwegen 400 spoorwagens in Europa ...ben besteld, *zonder* de Indische industrie in de ge...nheid te stellen mede te dingen. In het *„Soer. Hbl."* ...7 Mei wordt de opening van de suikerfabriek ...dhono" (Madioen) beschreven, aan welker nieu...installatie de Indische industrie part noch deel ...t gehad. De heer *Van Citters* noemt het — in een ...dartikel in het *Soerabajasch* Hbl. van 2 Juni — ...r alles *ontmoedigend*, dat men bij het uitvoeren ...groote werken de locale industrie voorbijgaat; hij ...eurt het, dat men die industrie *onverdiend* het ...et uitreikt van niet te voldoen aan de eischen, ...men aan die industrie moet kunnen stellen.

Asahan (vervolg).

...e *Deli Crt.* (9, 10 en 11 Juni) schrijft thans over *De* ...*komst van Asahan* en *Asahan en het spoorwegver*...*er*. Het volgende is hieraan ontleend:

De *concessie-jager*, zooals we die hier in Deli en daar...iten kennen, heeft zeker wel verdiensten en soms ...ote verdiensten gehad voor de ontwikkeling van ...land, in het bizonder om de aandacht van het logge ...vrij onbewegelijke groot-kapitaal te trekken, na een ...pervlakkig begin; maar ook in dit opzicht veran...en de tijden. En we loopen het gevaar, dat juist in ...en tijd van opbloei, nu er weer belangstelling bij ...llige exploitanten voor nieuwe gronden bestaat, de ...culanten en concessiejagers de ontwikkeling tegen...den. Dat dient ten koste van alles voorkomen te ...rden en na een laatste aanzegging moeten de con...sies weer aan het Landschap terugvallen, om plaats ...maken voor ernstiger aanvragers, die bewijzen van ...oedheid kunnen overleggen en daarmee kunnen aan...nen direct flink aan den slag te willen gaan.

...n de afdeeling Asahan zijn 506 H.A. grond aan *niet-...ropeanen in kleinen landbouw* uitgegeven en die ...ervlakte kan nog belangrijk vermeerderd worden. ...rendien zijn zoowel in de beneden- als in de boven...elen nog groote stukken grond beschikbaar voor ...olkingskolonisatie, uitstekend geschikt voor vesti...ng van Javanen. In die richting moet het gezocht ...rden, al zullen zich ook heel wat Bataks uit Toba ...andere streken daar graag willen vestigen. Volgens ...legende is de kolonisatie van Javanen in Asahan ...n Simeloengan al van zeer ouden datum. De vesti...g van 1439 Javanen in één jaar tijds bewijst wel, ...met de noodige leiding en steun, een geregelde ...meerdering der kolonisten te verwachten is.

...oorzaak van den *geringen rijstbouw* ligt niet — ...ls doorgaans maar apodictisch beweerd wordt — ...emis aan bouwgrond. Er is nog genoeg grond, ge...kt voor rijstbouw, beschikbaar, maar de Maleier ...niet. De Javaan, de Bandjarees en de Tobanees wil...echter wel. Dat bewijzen de enkele sawah-com...n, die hier en daar spontaan, zonder eenige hulp ontstaan.

Palembangs bloei.

...e gemeenteraad van Palembang besloot een mo...ont aan te schaffen voor de verbinding der beide ...-oevers. Voorts ging de Raad een contract aan ...de N.-I. Gasmij. voor de electrische straatverlich... en werd besloten tot asphalteering van de hoofd...en over te gaan. (*Sum. Post.* 13 Juni).

V. O. O. N. I. L.

...p de jaarvergadering van het Verbond van vereeni...gen van Oud-Onderofficieren bij het N.-I. leger te Bandoeng werd o.m. besloten aan de Regeering te verzoeken het daarheen te leiden, dat *voor het vervullen van betrekkingen in gouvernementsdienst*, welke zich speciaal *voor den oud-militair* eigenen, o.a. politie, diverse betrekkingen bij de S. S., gevangeniswezen enz. daarvoor ook in de eerste plaats oud-militairen worden aangewezen, hetwelk ook uit een bezuinigingsoogpunt als wenschelijk is te beschouwen, in verband met de hooge kosten verbonden aan de uitzending van dergelijk benoodigd personeel (o.a. het geïmporteerde personeel bij de politie). (*De Loc.* 2 Juni).

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De gewijzigde Inlandsche samenleving.

II (Slot).

Het gevolg van dien toestand is het losser worden der familiebanden.

Ten einde een bord rijst en een kleedingstuk te verdienen, moet men wel het dorp uit en gaan zwerven, waartoe men vroeger niet dan in de hoogste noodzakelijkheid overging.

Op die wijze komt men in aanraking met anderen, verandert van gedachtengang en past zich aan aan de nieuwe toestanden.

Terwijl het voor den inboorling vroeger eene vreugde was anderen in zijne moeilijke levensomstandigheden bij te staan en te helpen en hij daartoe in staat was, omdat hij geen gebrek had, zoo neemt men thans waar dat hij, door armoede gedwongen, eerst voor zich zelf zorgt en zich aan anderen, aangezien hij zelf niet genoeg heeft, niet kan laten gelegen liggen.

Het sterkst komt dit uit in de groote steden, alwaar men nog een groot verschil kan zien met den Javaan in het dorp.

De godsdienstige voorschriften worden er niet meer opgevolgd of verwaarloosd, omdat het zoeken naar levensonderhoud de gedachten meer bezig houdt dan de vervulling der Islamsche plichten.

Men raakt zijn stuur kwijt, terwijl voor de vrouw de armoede de grootste aanleiding is om haar lichaam te verkoopen, waardoor zij zich zelf verlaagt en hare minderwaardige positie ten opzichte van den man in de Inlandsche samenleving versterkt.

De rijke inboorling kan met zijn geld nog altijd de jonge maagd van hare ouders koopen, die gaarne daarin toestemmen, als maar eene flinke koopsom wordt betaald.

De redactie van de „Sedio Tomo", die zich met de vorenstaande beschouwingen vereenigt, voegt daaraan echter de opmerking toe, dat men niet moet vergeten dat de inboorling het recht heeft om datgene te verwerpen, dat hem niet aanstaat en zich zelf de levenswijze kan kiezen, welke hem het beste past.

Zonder al het nieuwe te verwerpen, dat, tengevolge van de tijdsomstandigheden, moet worden aanvaard, kan hij het goede van de oude adat, dat met de nieuwe toestanden niet overeenstemt, krachtig bewaren en afstooten hetgeen in strijd is met de beschaving, zooals de inboorling die opvat.

De inheemsche Volksleider in Ned.-Indië.

Het is in den tegenwoordigen tijd de gewoonte, in de Indische samenleving dikwijls het woord „Leider" te noemen, doch de schrijver, die zich „S." teekent, voegt daaraan in de „Sedio Tomo" van 4 Februari 1925 onmiddellijk de opmerking toe, dat er tal van personen zijn, die in den waan verkeeren leider te zijn en zich daarna ook als zoodanig opwerpen.

Zij zijn van meening dat als zij hunne leiding aan de menigte onthouden, het geheele volk tegen de vlakte ligt.

De massa denkt gewoonlijk bij het geven van den titel van „leider" aan een bepaald persoon niet na, dan wel men praat na, hetgeen men van anderen heeft hooren zeggen.

De zoogenaamde leiders, die door de domme menigte zijn aanvaard, zijn natuurlijk trots op het succes, dat zij zich met de werkelijke volksleiders op gelijken voet mogen stellen.

Evenwel zijn er, behalve dit aantal personen, ook nog vele lieden, die door de massa niet als leider worden aangewezen, doch die zich zelf als zoodanig kiezen en zich ook als zoodanig vooruitschuiven.

Wanneer het volk zich geleid wenscht te zien door een bepaalden persoon, dan gaat men daarbij uit van de grondgedachte, dat die taak noch eene gemakkelijke noch eene minderwaardige is, en dat zij moet

worden vervuld door een persoon van erkende bekwaamheid.

Zonder die bekwaamheid kan men geen leider zijn, die het volk tegen het gevaar van vallen behoedt en het is om die reden dat men zich moet onthouden van het kiezen van imitatieleiders en van niet-intellectueele personen of van lieden van mindere kwaliteit.

Materialisten zonder idealen, die uit zijn op winstbejag en naam willen maken, zijn voor de functie van leider niet geschikt en behooren zelf nog te worden geleid.

De bekwame leider alleen kan leiding geven aan den domme en aan den kleinen man en deze, door hem te beschermen, brengen op een hooger plan.

Die bescherming strekt zich ook uit tot het behartigen der belangen, wanneer die door vreemden worden bedreigd.

Een goed leider van naam ziet er niet tegen op samen te werken met zijn ambtgenoot van dezelfde kwaliteit, in tegenstelling met den imitatieleider, die zich liever schuil houdt voor anderen, uit vrees dat hij dan ten aanzien van een werkelijken leider aan vertrouwen bij de menigte zal inboeten.

Zich aansluiten bij andere imitatieleiders doet hij evenmin gaarne, uit vrees voor concurrentie op financieel terrein, terwijl hij het liefst geen andere leiders zou willen zien dan hij alleen.

De schrijver roept allen, die nog gevoel hebben voor het goede, toe, geen on-intellectueele leiders te kiezen, noch daarvoor personen aan te wijzen van minderwaardige kwaliteit, terwijl hij allen leiders aanbeveelt met zich zelven te rade te gaan en zich een spiegel voor te houden, ten einde goed na te gaan, of zij voor de functie van volksleider geschikt zijn en of zij die moeilijke taak ook kunnen vervullen in de beweging welke zij willen leiden.

Voor de Mohammedaansche leiders komt daarbij nog de vraag of zij in staat zijn de Islamsche voorschriften ten volle na te komen, liefde hebben voor hunne stamgenooten en of zij het volk kunnen opheffen uit zijn moeilijk levensbestaan.

Alleen zij zelven kunnen op die vragen het antwoord geven.

Ten slotte hoopt de schrijver dat de werkelijke leiders zulk eene heldere uiteenzetting van zaken zullen geven, dat men in staat zij leiders te kiezen, dat zij zich zullen verzetten tegen leiders, die dit niet behooren te zijn en dat Java dientengevolge heldere leiders krijge, die weten wat zij met land en volk voor hebben.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Nogmaals het een en ander over de Roode Partij in Ned.-Indië.

(Slot).

Ter Westkust van Sumatra heeft het Bestuur van zijn sterken arm gebruik gemaakt, met het doel aan de buitensporige actie der Roode Partij een einde te maken.

Het bemoeilijkte niet alleen de leiding in hunne zaken, doch wanneer noodig. werden zij naar andere streken verwijderd, hetgeen kon geschieden omreden het Bestuur daarbij den steun genoot van het Menangkabausche volk, dat gehecht is aan zijne oude instellingen.

Door die hulp werd de taak in belangrijke mate vergemakkelijkt.

Zoo had zich onder meer een communist te Loeboek Basoeng gevestigd, die onmiddellijk door de oudsten van het dorp onder handen werd genomen, met het gevolg dat thans de communistische stem nagenoeg niet meer wordt gehoord, al komen de communisten nog wel eens van tijd tot tijd te samen.

Over het algemeen kan men wel zeggen, dat de communistische beweging ter Westkust van Sumatra dood is, sedert de terzake veroordeelde personen hun straftijd in de gevangenis uitzitten en dat van het maken van propaganda in de dorpen niet meer wordt vernomen.

Die stilte leidt tot de beschouwing dat de communisten niet meer over moedige leiders beschikken en dat de leerstellingen der Roode Partij de Menangkabausche Adatvesting niet kunnen binnendringen.

Zulk een toestand maakt wel een groot verschil met dien van de Preanger Regentschappen, waar de propaganda toeneemt naar gelang van het aantal in hechtenis gestelde communistische leiders.

De volksziel in het land van Menangkabau is rustig en heeft een afkeer van geschillen en rustverstorin[g].

Wordt één hunner als communistisch leider [in] hechtenis genomen, dan is hij al spoedig in de p[...] vergeten, in tegenstelling met een leider als Soe[...] Djenain, wien men in de Preanger Regentschapp[en] in de gevangenis opzoekt en met muziek van de [In]ternationale toezingt.

Eene dergelijke consideratie streelt den commu[nis]tischen leider en leidt tot een overmoed, waardoor [de] uitbreiding van de communistische leerstellingen [op] Java kan worden verklaard.

Wanneer de Javaansche communisten volharden [in] die propaganda, is het, volgens de redactie, moei[lijk] te zeggen waartoe die actie in de toekomst leiden [zal], want de roode partij kent slechts twee oplossing[en], n.l. die van doorzetten of van algeheele onderwerp[ing].

Een derde weg bestaat bij haar niet.

Een neutrale weg bestaat voor de Regeering e[ven]min.

Zij is verplicht òf het communisme met alle kra[cht] den kop in te drukken òf daarin te berusten en [zoo] goed mogelijk, als dit kan, daaraan zekere leiding [te] geven.

Japan en China.

Volgens het medegedeelde, voorkomende in de [„...]nar Sumatra" van 2 Februari 1925, heeft de Jap[an]sche Minister van Buitenlandsche Zaken zich in [het] Hoogerhuis als volgt uitgelaten over de ten opzi[chte] van China te volgen toekomstige politieke gedrag[s]l[ijn] en daarbij gewezen op het feit, dat die niet versch[ilt] met de reeds vroeger bekende uiteenzettingen.

De Minister wilde voor goed vaststellen dat de J[a]pansche Regeering de souvereine rechten van Chi[na] bleef eerbiedigen en voor het welzijn van eigen la[nd] bleef waken.

Voorts lag het niet in de bedoeling zich met de bin[]nenlandsche aangelegenheden van China te bemoeien, waarvoor als bewijs kon gelden de onthouding va[n] de Regeering in zake de tegenstellingen, welke best[onden] tusschen de Chilische en Moekdensche partijen.

Wel volgde zij de nationale bewegingen, niet all[een] in geheel China, doch meer in het bijzonder die [in] Manchurije en Mongolië, overeenkomstig de natio[nale] Japansche gedachte, dat die politiek in het belan[g is] van den algemeenen vrede in het Oosten, waar[voor] Japan reeds tot 2 malen toe in Mongolië ten strijd trok.

Het werk der Regeering was daarna gericht op [de] ontwikkeling langs vredelievenden weg van Mong[olië] en bezorgde haar een goeden naam.

De Minister herhaalde hetgeen al zoo dikwijls [was] gezegd, dat Japan geene leiding wilde geven aan [de] zaken elders in China, waarvoor als bewijs kon [gel]den de voorzieningen, welke waren genomen te[gen] den invoer in China van wapens en oorlogstuig.

Eerst na gehouden besprekingen met de Regeering[en] in andere landen is de Japansche Regeering er [toe] overgegaan die van Tuan Chi Yui te erkennen, in [ver]band met haar wensch van een krachtige Chinee[sche] Regeering, die in staat zal zijn hare eigen belangen [in] het binnenland en die van de vreemdelingen te be[]hartigen, waarvoor Japan bereid is hulp te verlee[nen] voor zooveel dit mogelijk is.

Aan China moet de vrijheid worden gelaten h[are] eigen zaken te regelen.

Het tot stand brengen van pacificatie en unific[atie] is voor China een groot werk, al werd ook getwijfeld aan de geschiktheid op dit oogenblik van het Chin[ee]sche volk voor zelfbestuur.

Japan zal in samenwerking niet in gebreke blijven [om] de cultureele, economische en andere belangen v[an] China te bevorderen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Juli-afl. opent met eene beschouwing van den hoofdredacteur, den hr. G. Nypels naar aanleiding van het uitbreken van den Java-oorlog op 20 Juli 1825. De eigenlijke krijgsverrichtingen van dien vijfjarigen strijd in Midden-Java laat schr. buiten beschouwing, meer aandacht wijdt hij aan de oorzaken die tot den opstand leidden en aan den hoofdfiguur Prins Dipo Negoro.

Over den toenmaligen resident van Jogja luidt het oordeel van den hr. N. verre van gunstig, als hij o.m. schrijft: „Het is natuurlijk niet uit te maken of het een[en] anderen resident gelukt zou zijn, de vele redenen t[ot] ontevredenheid en de vele moeilijkheden uit den weg te ruimen; zeker is het echter, dat Smissaert daarnaar zel[...]

...t gestreefd heeft. Hij heeft in alle gevallen het uit...ken van de onlusten in de hand gewerkt. Door het...en hij deed en naliet wekte hij de ergernis der be...lking op. Na Dipo Negoro lang geminacht te hebben, ...onde hij zich plotseling bang voor hem, toen de zaak ...n ernstig karakter dreigde te krijgen, en liet hij zich ...n slotte overhalen tot het geven van een bevel, dat de ...ede trouw te na kwam. Zoo werd het laatste restje ...ertrouwen gefnuikt, de maat der grieven vol gemeten, ...e vlam in den brandstapel gestoken."

Contr. J. Mallinckrodt schrijft over het priesterwezen ... de Dajaks van Kota Waringin (Zuid-Borneo). De ...oeling van schr. — wiens opstel in een volgende afl. ... worden voorigezet — is een uiteenzetting te geven ...n hen (de priesters), die in de Dajaksche animis...che samenleving geacht worden te staan tusschen ...nschen of boiins (priesters) en de hoogere wezens ...geesten.

Een zeer belangrijk en actueel onderwerp behandelt ... hr. J. F. C. Nienhuis, oud-hoofd van het gevangenis...zen in Ned.-Indië, in een bijdrage getiteld: „Is ook ...r Indië een Psychopathenwet noodig?" Hoewel de ...kundige schr. meent dat Indië aan een psychopathen...agstuk nog lange bij niet toe is, omdat het veld van ...derzoek naar de geestesgesteldheid van den gewonen ...lander nog geheel braak ligt, meent hij het toch te ...ten betreuren dat, tengevolge van de invoering in ...18 van één Wetboek van strafrecht voor alle bevol...ngsgroepen, de Europeesche justiciabelen in Indië, die ...reeds lang moeten wachten op de invoering van de ...waardelijke veroordeeling, voorloopig ook van het ...uwe instituut der verminderd toerekenbare psycho...then verstoken zullen blijven. De Indische samen...ving zou er slechts baat bij kunnen vinden, indien ...ropeesche psychopathen, die herhaaldelijk wegens ...drijf veroordeeld, getoond hebben niet voor verbete...ng vatbaar te zijn en van wie enkelen met den vinger ...den kunnen worden aangewezen, voor goed uit de ...maatschappij konden worden verwijderd.

De hr. L. J. van Dijk besluit zijne opgave van de namen ...der zelfbesturende landschappen in de Residentie Timor ...en Onderhoorigheden, met toevoeging van enkele korte ...historische gegevens.

In de rubriek Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging bespreekt Mr. J. J. van Bolhuis de behandeling ...n de wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië in de ...ste Kamer.

Overigens de vaste rubrieken (die werkelijk groote ...scheidenheid van inhoud paren aan belangrijkheid): ...a, revue van brochures, enz., buitenland, koloniale ...eratuur, wetenschap en industrie.

Oedaya (Opgang).

De Juli-afl. bevat, naast veel en belangwekkende, ...rig afgedrukte illustraties als gewoonlijk, ook eenige ...kelen welke de lezing overwaard zijn. Zoo schrijft ...r. R. M. Noto Soeroto over de film als opvoedmiddel, ...r aanleiding van de in het Kol. Weekbl. verschenen ...dedeelingen over de oprichting van een Ned.-Indische ...maatschappij. Met het doel der Mij.: propaganda in ...erland voor Indonesië is schr. hoogelijk ingenomen, ...r toch is hij niet ten volle bevredigd door het pro...amma van actie dezer onderneming, tenzij zij zich ter...e bewust is van de mogelijkheid en de wenschelijk...id haar invloed te doen gelden op de filmmarkt in ...dië, want „het is ontzettend zooals de bioscoop, met ...r demoraliseerende tafereelen steeds meer veld wint ... de volkskunsten, zooals het wajangspel in zijn ver...illende vormen, uit het hart van het volk verdringt." Verder eene bijdrage van Bernard Canter over Mia ...rwen, de Indische dame, die schildert, musiceert, ...oneel speelt enz. Haar portret en reproducties eenige ...er schilderstukken vergezellen den tekst. — Dan: ...drukken van de Bataklanden, door H. F. Tillema (vervolg), enz. enz.

De Ingenieur.

Het Nr. van 11 dezer geeft den tekst van twee voordrachten (met tal van afbeeldingen), gehouden over het ...derwerp: Electrische locomotief voor de Staatsspoorwegen in Ned.-Indië gebouwd door Heemaf in samen...erking met Werkspoor. I. Electrisch gedeelte, door ir. ... I. Keus. II. Mechanisch gedeelte, door ir. M. C. ...andes.

Verder een Ter herdenking, Ir. H. Addens (overleden ... Bandoeng op 28 April j.l.), door ir. W. Nobel; en: ... J. C. André de la Porte (overl. te Cheribon, 11 ...ei j.l.), door O. S. Knottnerus (met portret).

Toekomst luchtverkeer met Ned.-Indië.

Nu de uitingen van geestdrift ter verwelkoming onzer ...kkere Oost-Indiëvliegers bij hun terugkeer in het vaderland ten slotte zijn verstomd, acht de gep. generaal C. J. Snijders den tijd gekomen de vraag te overwegen welke verwachtingen daaraan mogen worden vastgeknoopt met betrekking tot de toekomst van het luchtverkeer met Ned.-Indië. In zijne beschouwing, verschenen in Vragen des Tijds van Juli-Aug., waarschuwt de schr. al dadelijk tegen de opvatting, welke bij velen schijnt te hebben postgevat, dat eene geregelde, commercieel georganiseerde luchtverbinding Nederland—Indië voor onmiddellijke practische verwezenlijking vatbaar zou zijn, daartoe zijn er nog veel te veel belangrijke en moeilijke vraagstukken van technischen, financieelen en organisatorischen aard op te lossen. Hetgeen niet wegneemt dat in deze stilzitten en afwachten, gelijk zoo menigmaal te voren, slechts er toe zou leiden, dat wij door buitenlandsche mededinging zouden worden overvleugeld en verdrongen.

Onze plaatsruimte laat, jammer genoeg, niet toe den schr. bij zijne interessante, ernstige kennismaking en overweging verdienende beschouwingen op den voet te volgen; in het slot waarschuwt gen. Sn. nogmaals op het ergste en onverantwoordelijkste wat men thans zou kunnen doen: stilzitten.

„Dan zouden wij, wellicht weldra, bespeuren, dat wij tot onze schade worden buitengesloten uit de organisatie van het wereldluchtverkeer. Dan zou de door ons dapper driemanschap: Van der Hoop, Van Weerden Poelman en Van den Broeke, gewekte geestdrift blijken slechts te zijn ontsproten aan de prikkeling eener gemakzuchtige nationale ijdelheid, terende op den roem van energieke voorgangers."

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenk. van Ned.-Indië.

Afl. 2 van deel 81 van dit tijdschrift bevat de volgende opstellen: Vertaling van Sarga XI van het Oud-Javaansche Ramayana, door Dr. H. H. Juynboll. — Uit en over de Minahasa. III. De Minahasische talen, door Dr. N. Adriani. — Ethnografische mededeelingen over de Dajaks in de afdeeling Koealakapoeas (res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo), door J. Mallinckrodt. Schr. behandelt thans: Het dagelijksch leven, middelen van bestaan, de dood en de doodengebruiken, het erfrecht, het strafrecht en de rechtspraak, met welke hoofdstukken zijne uitvoerige verhandeling is voltooid.

Aan het slot dezer afl. zijn nog opgenomen de notulen van algemeene- en bestuursvergaderingen van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

De Volksraad in Ned.-Indië.

In de Juli-afl. van Vragen van den Dag geeft de hr. H. Ch. G. J. van der Mandere eene schets van de beteekenis, de samenstelling en de bevoegdheid van den Volksraad in Nederlandsch-Indië, aan welk lichaam door de thans in het Regeerings Reglement aangebrachte wijzigingen grootere bevoegdheid dan voorheen is toegekend, al blijft het in hoofdzaak ook nu nog: adviseeren.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van no. 21 (5—11 Juni '25). De Inlandsche landbouw. Voorlichting, door Driessen. — Desa-misbruiken. IV. Desa-credietinstellingen. — „Indië's voedselvoorziening" (en het bevolkingsvraagstuk), door H. F. Tillema. — Causerie over communisme (vervolg).

Vrijzinnig Weekblad.

No. 16 (3 Juni '25). „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd" (critiek op de door het gouvernement met deze Mijen. aangegane contracten). — Bij de opening van de Volksraadzitting 1925, door E. v. L. — Het jaarverslag van de Landsdrukkerij over 1923 (scherpe critiek van „Insider", die o.m. zegt hoe men uit dit verslag kan leeren op welke wijze een bedrijf niet moet worden geleid en hoe men verliezen kan camoufleeren). — De opvoeding der Indonesische meisjes, door F.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 8 (8 Juli). Het zieleleven der Indonesiërs: Java (vervolg), door N. — De feesten, ter gelegenheid van de troonsbestijging van den tegenwoordigen Sultan van Djocjakarta (in Febr. 1921), door M. N. d. W. v. W. (met talrijke afbeeldingen). — Kolonisatie in de Lampongs (ontleend aan de N.R.Ct.).

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 1925, No. 5. Karakterschetsen van den Indischen soldaat, benevens practische wenken tot verbetering der keuringsresultaten (slot), door Dr. L. Balner. — Verbindingsvliegdienst, door R. — Regeering en oppercommando in Frankrijk in 1915—17. — Inhoud van tijdschriften, enz.

Econ. Statistische Berichten.

In het Nr. van 3 dezer verheft d. K. v. L. zijne stem

tegen het voornemen van de Ind. Regeering om een groote thee-onderneming te gaan openen in het district Pengalengan. (Voor 1926 is hiervoor reeds 90 mille op de begrooting uitgetrokken).

Een der grieven van den schr. is dat z.i. die gouv.-onderneming niet zal nalaten concurrentie aan te doen aan de vele omliggende of in de onmiddellijke nabijheid gelegen particuliere theeondernemingen, vooral wat werkvolk betreft. Bijna iedere onderneming, werkende met vrije arbeiders, zooals op Java algemeen het geval is, komt periodiek handen te kort, vooral in het begin van den Westmoesson. Een gouv.-onderneming zal echter nooit een tekort aan arbeidskrachten behoeven te hebben, want kan zij die krachten niet krijgen voor het usantieele loon, geen bezwaar, de loonen worden verhoogd tot zulk een peil, dat zij wèl te krijgen zijn, want gebrek aan bedrijfskapitaal bestaat er nooit!

Om deze en andere gronden acht schr. van de zijde der particuliere ondernemers tegen dit voornemen van de I. R. om hier een zuiver particulier te gaan betreden, een protest zeker op zijn plaats.

De Indische Mercuur.

No. 28 (10 Juli). De Gouvernements Kina-onderneming in 1923, door Dr. A. Groothoff. — De Soekaboemische en Rubberplanters Vereeniging (jaarverslag over 1924). — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1924. Vervolg (ontleend aan het jaarverslag der Ned. Handel Mij.). — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige vaste rubrieken.

Suriname.

De West schrijft:

Onze lezers weten, dat sedert eenigen tijd een ontwerp verordening aanhangig is om pogingen tot het uitlokken van overtreding of misdrijven, strafbaar te stellen, ook al hebben die pogingen geen resultaat gehad. Op het ter zake onlangs uitgebracht verslag der Koloniale Staten is thans een antwoord gevolgd van den Gouverneur, waarin wij o.m. het volgende lezen:

Aangenaam was het den ondergeteekende te vernemen, dat de leden, die aan het vooronderzoek van deze verordening deelnamen, zich daarmede konden vereenigen.

Met betrekking tot den wensch van een lid om te vernemen welk standpunt het Bestuur inneemt ten opzichte van uitlokking, die door de politie zou gepleegd zijn met het oogmerk om personen, waarvan vermoed wordt dat zij zich aan bepaalde overtreding schuldig maken, tot zoodanige overtreding te bewegen, diene, dat van een zoodanig bewegen tot dusverre aan het Bestuur niets bekend is.

Mocht het betreffende lid wellicht gedoeld hebben op het optreden der politie met betrekking tot het vaststellen van overtredingen der opiumverordening en der bepalingen omtrent het hazardspel, zoo meent ondergeteekende er op te kunnen wijzen, dat het daar slechts heeft gegolden een onmisbaar middel om zich het bewijs van het plaats hebben dier overtredingen te verschaffen.

Zoude men al meenen, dat — in beginsel — ook daartegen nog bezwaren konden worden ingebracht, voor den ondergeteekende staat vast, dat de betreffende wijze van optreden in deze niet oneerbaar is geweest, deze bovendien niet dan bij de hoogste noodzakelijkheid is gevolgd en alleen daar is toegepast waar een groot maatschappelijk belang op den voorgrond heeft gestaan.

Indien in eenig voorkomend geval het optreden niet oirbaar zoude zijn, zoude indruischen tegen letter en geest der wet, zoo zijn de bepalingen dezer zelfde wet voldoende om dit euvel te beteugelen en de ondergeteekende heeft geen redenen om aan te nemen, dat een tekortkoming hierin zal plaats vinden.

* * *

„De Periskoop, Algemeen Weekblad voor Suriname" van 30 Mei onleent van „The New York Herald Tribune" een artikel van Prof. Herman Frueauff onder het hoofd „Neglected Surinam". De Professor schrijft:

„Spoedig nadat President Roosevelt uit Brazilië was teruggekeerd, vestigde ik in een aan hem gericht schrijven, zijn aandacht op Suriname (Holl. Guyana) als een voor hem geschikt veld tot het doen van ontdekkingen, daar het binnenland geheel onbekend is.

Hij antwoordde heel vriendelijk, dat het avontuur hem niet zeer aantrok, daar zijne gezondheid het niet weder zou veroorloven het hoofd te bieden aan de vermoeienissen, die hem ongetwijfeld in Suriname zouden [...]ten. Hij was het evenwel met mij eens, dat het Amerikanen een buitengewoon interessant land zo[...] om te exploreeren.

Ik begrijp niet, waarom de honderdduizenden [...]rikanen, die jaarlijks een reisje naar Europa m[...] niet trekken naar Paramaribo, de hoofdstad van [...]name. Het is een *unique* stadje — er is *geen tweed[...] dat soort*. En het is voor ons heel dichtbij......"

Daarna vertelt de Professor het een en ander de reisgelegenheid en wat er zooal te zien is.

* * *

Die de Surinaamsche bladen geregeld leest krijgt indruk dat men, onder den druk der versobering zig is af te breken, wat na jaren van inspanning reikt was. Keert voor Suriname weer een tijdperk welvaart terug, en dit hangt af van den opbloei van landbouw, dan zal men, te laat, berouw hebben deze, o.i. overhaaste, afbraak. De wederopbouw minder gemakkelijk gaan.

In 1890 bedroeg de subsidie van het moede[...] slechts f16.155.—. Die gunstige toestand zou k[...] terugkeeren.

In „Suriname" van 29 Mei vinden wij een zee[...]langrijk artikel over die afbraak, inzonderheid betreft de volksopvoeding en de rechterlijke m[...] Het is een noodkreet, die alle aandacht van de R[...]ring verdient. Het blad wijst er op hoe de misd[...]heid bij de jeugd toeneemt, een toeneming die in sneller tempo zal gaan wanneer de voorgenomen sobering bij het onderwijs doorgevoerd wordt. men aan kosten voor de volksopvoeding uitspaa[...] men aan de gevangenissen hebben uit te geven.

Het artikel, dat onze ruimte ons verbiedt in z[...] heel op te nemen, eindigt aldus:

„Laten wij het nogmaals duidelijk en ondub[...]nig zeggen: Er wordt geen geld uitgegeven om de[...] op te voeden en de volkskinderen te vormen tot [...] en nuttige burgers in de maatschappij, maar er i[...] geld — hetzelfde versoberde geld nog wel! — om [...]zelfde volkskinderen, die mede tengevolge van onvoldoende elementaire ontwikkeling het slach[...] geworden zijn der criminaliteit, in de gevange[...] te werpen, te houden, te voeden, te kleeden . . . ook te verwoesten en te vernietigen."

In verband met het bovenstaande citeeren wij een artikel van de „Residentiebode" over wat er na den uitslag der verkiezing, volgen moet, de vol[...] de behartigingswaardige woorden:

„Niet langer zij het parool: afbreken wat op so[...] en onderwijsgebied is opgebouwd, maar wel het b[...] opbouwen op welvaartsterrein, waardoor mete[...] sociale politiek verbeterd kan worden."

* * *

Naar „De Suriname" van 24 Mei verneemt is d[...]slissing inzake het placer der Compagnie des [...] d'Or gevallen. Het is *niet* overgenomen door de [...]rikanen. Dezen hebben zich er toe bepaald, aand[...] te nemen en wel zoo, dat de contrôle in hunne [...]den komt. De zetel zou echter te Parijs blijven [...] ontginning vrijwel in dezelfde handen blijven [...]ten.

Naar aanleiding van dit bericht zouden wij [...] vragen: wordt nu het breed opgezette onderzoek het Zuidelijk deel van Suriname door de Ameri[...] voortgezet of niet? Over dat onderzoek schreven [...] een onzer vroegere nummers en deelden daar [...] dat het Amerikaansche syndicaat het aanbod h[...]daan dat onzertijds jaarlijks een afgestudeerd ingenieur van Delft zou worden aangewezen om [...] te nemen aan het onderzoek. Sedert vonden wij [...] Surinaamsche bladen geen berichten aangaand[...] onderzoek.

Kan het Departement van Koloniën niet iets [...] omtrent mededeelen? Daarmede behoeft toch ni[...] wacht te worden tot er weer eens een Surinaa[...] begrooting aan de orde is.

* * *

In zijn zesden brief over de West schrijft de he[...] L(ey)s in „De Standaard" van 4 Juli:

„Dezer dagen emigreeren er een paar Zeeuwsche jongelui naar de kolonie om zich met de katoen[...]tuur bezig te houden. In 't najaar vertrekt er nog [...] om in den kleinen landbouw een bestaan te zoe[...] Moge dat drietal dappere jonge mannen weldra [...] honderden andere gevolgd worden. De aandacht [...] treklustigen in 't moederland zal door het voorb[...] dat deze drie mannen geven weer eens gevestigd [...]

op het vraagstuk der kolonisatie van Suriname. ...gen steun van de moederlandsche regeering, zoo...de emigranten naar Canada, krijgen ze, als ik goed ingelicht, niet.

...omt de tijd dat we uit Suriname regelmatig sinaas...elen, katoen, mais, ananassen, wellicht ook tabak ...nen verschepen, dan bestaat er geen enkele reden ...rom de Hollandsche boerenjongens die hier met handen in het haar zitten, omdat ze geen goed ...komen kunnen vinden, niet naar Suriname zou...gaan om daar hun geluk te beproeven."

* * *

...et Vaderland" van 6 Juli schrijft:

...e jaarrekening en begrooting van het Zending...otschap der Evang. Broedergemeente te Zeist zien ...eer opgewekt uit. Het is een wonder voor onze ..., schrijven Berichten uit de Heidenwereld, dat ...aarrekening sluit met een tekort van slechts ...M., nog geen ƒ 5000. De directie is zeer dankbaar ...den steun, welken Nederland aan Suriname ver...le, doch ook in Duitschland ging de zendingsbe...stelling zeer vooruit, daar het 90.000 M. meer op...t dan geraamd was.

...usschen werd dat resultaat mede verkregen door ...ezuiniging, welke veel te ver ging. Daarom moet zeer snel en deugdelijk worden geholpen, opdat den stilstand geen onherstelbare achteruitgang ...s. Suriname mag geen oogenblik in den steek ...len gelaten. De zending bereikte thans 25.385 zie...terwijl 4000 leerlingen de scholen bezoeken."

* * *

...ij lezen in „De Maasbode" van 6 Juli:

...ij zijn familie te Roosendaal is thans uit de mis...van Suriname teruggekeerd de Weleerw. Pater C. ...eyen C.ss.R., die gedurende 40 jaren in Suriname werkzaam geweest.

...s onderwijzer trok pater Verheyen destijds naar ...name, waar hij later den priesterlijken staat ver...s en in 1889 de H. Priesterwijding ontving.

...Eerw. is thans 65 jaar en is nog steeds bij het ...derwijs werkzaam. In October hoopt hij weer naar missie terug te keeren."

Curaçao.

Een oude dame.

...Curaçaosche Courant van 5 Juni ll. bevat den vol...den aan ons gerichten brief:

...N OUDE DAME AAN HAAR JONGE VRIENDIN.

Curaçao, den 4n. Juni 1925.

...an Mej. *„Het Koloniaal Weekblad", Orgaan der Vereeniging Oost en West, Heulstraat 17, Den Haag.*

Mijn lieve vriendin,

...et veel belangstelling heb ik gelezen hetgeen Ge ...30n. April j.l. van me verteld hebt.

...ust ja, wat ben ik oud. En hoe dankbaar ik ben, ...ik nog van zulk een goede gezondheid geniet, kunt ...zich wel voorstellen. Ik zie uitstekend, hoor goed ...beschik over een gezonden geest; in één woord ik ...over niets te klagen. Over leven en dood hebben menschen, niet de beschikking, mijn kind, en of ...n ook voorloopig al of niet zal doodgaan, kan ik ...erlijk niet zeggen, maar één ding staat toch vast: een kunstmatig in het leven houden van Uw oude ...ndin door het Gouvernement, is geen sprake. Ik ...met het Gouvernement van Curaçao een overeen... gesloten, krachtens welke het tegen een bepaal...vergoeding van mijne diensten gebruik maakt om officieele mededeelingen den Volke konde te ma... Over de wijze, waarop ik dit doe, heb ik nog ...er eenige klacht vernomen.

... semi-officieel persoontje bekleedt Uw oude ...din een eenigszins bijzondere positie te midden ...haar familie, vrienden en kennissen; dat ziet Ge wel in, niet waar? Ik beschouw me zelf dan ook ...e eerste plaats als vertolkster van het officieele ...ws en indien er bij mijn wekelijksche bezoeken gelegenheid overblijft voor wat van het dagelijksch ...ren, kan ik daar wel wat van vertellen, maar uit ...aard van mijn positie, moet ik daarmede zeer ... zijn.

... de toename in beteekenis van het gebiedsdeel ...cao ging een belangrijker worden, zoowel in quan...als in beteekenis, van de gouvernements berichten ...ard en — oude menschen hebben soms zoo hun pretenties — ik vergelijk me gaarne met de Nederlandsche Staatscourant, die deftige dame, waaruit we allen vaak zulk belangrijk officieel nieuws putten.

Vroeger had ik veel te vertellen, maar ook tegenwoordig weet ik heel wat wetenswaardigheden mede te deelen. De aard van mijne berichten zijn echter veranderd. Het is mogelijk, dat er enkelen zijn, die na mijn wekelijksch bezoek wat teleurgesteld blijven, maar, dat zij, die veel belangstellen in den gang der huishoudelijke aangelegenheden van Curaçao mijne berichten niet van belang ontbloot achten, blijkt uit de vele malen, dat mijne vrienden en kennissen gegevens putten uit hetgeen ik bij mijne bezoeken weet te vertellen. En als Ge wist hoe vaak ik ook op andere dan mijn bezoekdagen menschen bij me krijg, met het verzoek hun nog eens speciaal te vertellen, wat ik bij mijn laatsten rondegang heb weten te berichten, dan zou de belangstelling in mij U nog meevallen.

Hoe kunt Ge me verwijten, dat ik zoowat heelemaal onaandoenlijk geworden ben voor het leven om me heen?

Omdat ik me weinig bezig houd met het „alledaagsche" nieuws, dat hier heusch niet veel is?

Maar houd ik me dan niet bezig met de kern van onze maatschappelijke samenleving: het officieele?

De door U pietluttig en pietepeuterig gevonden havenberichten zijn van het Gouvernement afkomstig en ik vermoed, dat het wel zijn reden zal hebben om in deze zoo pietluttig en pietepeuterig te zijn.

Door middel van „Fortify yourself with the best whisky in the world" en andere advertenties „fortify" ik mijn beurs. Alle dames en heeren, die zich bezighouden met het rondvertellen van nieuwtjes doen op verzoek van belanghebbenden allerlei aankondigingen, de een meer, de ander minder en sommigen verdienen daarmede een aardig duitje. En naar gelang de menschen hun aankondigingen gerepeteerd willen hebben, vervalt men natuurlijk in herhalingen, dit is duidelijk. Gij maakt in deze geen uitzondering, wel?

En nu vind ik het erg onaardig van U, om op grond hiervan en van de havenberichten, die bij U zoo weinig in den smaak vallen, te denken, dat ik niet wijs ben. Zooals reeds gezegd, niettegenstaande mijn hoogen ouderdom heb ik nog geen enkel organisch gebrek en juist Gij, met Uw 25 jaren moet voor een oude dame als ik meer respect hebben en niet zulke onaardige dingen en dan nog welke op zulke losse gronden, denken, laat staan zeggen.

Inderdaad ben ik laatst uit mijn slof geschoten en ik ben blij dat Ge ten minste dit in me apprecieert. Maar het opstelletje over het z.g. museum op Arrarat behoort dan ook tot dat beschrijvende genre, tegen de releveering waarvan ik — rekening houdende met mijn positie — geen bezwaar kan hebben. Integendeel ben ik blij, wanneer ik berichten van dat soort op mijn wekelijksche bezoeken kan ten beste geven.

De manier, waarop ik omtrent dat museum op Arrarat vertelde, vindt Ge echter „wel wat gek".

De manier nu, waarop men iets vertelt, niet waar, wordt geheel en al beïnvloed door het onderwerp, dat men beschrijft. En nu vraag ik: Zijt Ge wel eens op een mooien Zondagmorgen — ook hier, waar men zoo goed als *altijd* „mooi weer" heeft, kan men toch heusch spreken van „mooie dagen": dat zijn die dagen, waarop de atmosfeer zoo heerlijk is, dat ze je doen denken aan een „mooien Hollandschen zomerdag" — ik vraag: Zijt Ge wel eens op zoo'n mooien Zondagmorgen in prettig gezelschap naar Arrarat gereden; Zijt Ge daar toen net zoo prettig ontvangen als ik en hebt Ge al die bezienswaardigheden in net zoo'n aangename stemming bekeken en daarna net als ik in een oogenblik van eerbied-voelen stil staan kijken naar het portret van den persoon, die veel van dat moois zelf van ver af gelegen landen naar Curaçao toestuurde?

Ik geloof van niet, want dan hadt Ge mijn manier van vertellen niet gek gevonden.

Intusschen, ik verblijf als altijd met hartelijke groeten.

Uw vriendin,
DE OUDE DAME.

Een geruststellend bericht.

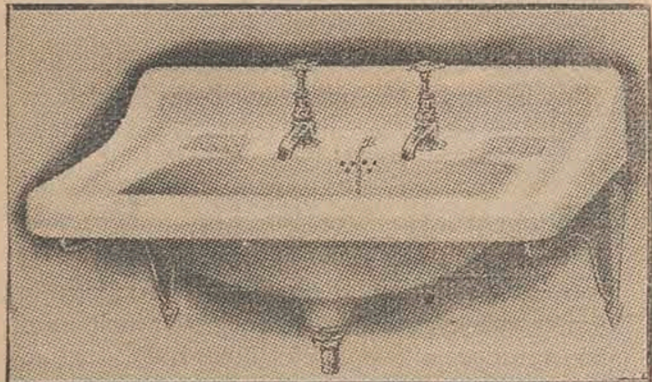
De Curacaosche Courant schrijft:

In verband met onjuiste berichten, die in de plaatselijke pers worden gelanceerd, kan het navolgende worden medegedeeld:

De *Standard Oil Company of Indiania* is sterk geïnteresseerd in de *Lago Oil Corporation* te Maracaibo.

Zij is eveneens grootelijks geïnteresseerd in de *Pan American Oil Company.*

Deze *Pan American Oil Company* heeft groote belangen in de *Lago Oil & Transport Company* te Aruba.

De *Standard Oil Company of Indiania* heeft volstrekt niets te maken met het schiereiland Paraguana.

De maatschappij, die daar belangen heeft is de *Standard Oil Company of New Jersey,* die niets heeft uit te staan met de *Lago.*

De werkzaamheden aan de Nicolaasbaai te Aruba gaan voort overeenkomstig de oorspronkelijke plannen.

De baggermachine is aldaar ter plaatse om met de uitvoering van het contract, van een half millioen dollars, aan te vangen.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Nog eens de sterfdag van Pirovano.

Wij moeten een vergissing herstellen, die de aandachtige lezer wellicht zelf opgemerkt heeft. In ons blad van 25 Juni ll. hebben wij als sterfdag van Pirovano 9 Nov. 1821 genoemd volgens het Gouvernementsjournaal van Cantz'laer. Uit hetgeen volgde, blijkt, dat 9 Nov. 1820 bedoeld is. Deze aanteekening staat dan ook op 21 Nov. 1820. Maar nu viel ons oog op eene mededeeling van ds. Bosch, deel II, bladz. 402, dat de oude en verdraagzame pastoor Pirovano er een bijzonder genoegen in had, dat de twee Protestantsche predikanten Brions lijk volgden. En volgens Euwens (*W. I. G.* 1921, bladz. 454) stierf Brion 27 September 1821.

Uit den Verren Vreemde.

Commando-verwisseling in Marokko.

Wij hebben een paar weken geleden als onze meening te kennen gegeven, dat Frankrijk in Marokko voor moeilijkheden staat die het zich zelf niet juist voorstelt. Wat sedert dien geschied is versterkt ons in deze zienswijze. Frankrijk ziet den toestand niet goed in, of durft niet bekennen hoe het den toestand wèl ziet, indien het deze juist mocht inzien.

De Fransche troepen behalen de plaatselijke overwinningen die overeenkomen met de bekende bekwame leiding hunner aanvoerders, met de beroemde dapperheid der soldaten, met hunne meerderheid in bewapening. Maar in weerwil daarvan zetten de Riffijnen hun ondernemingen eveneens met succes voort, dringen tusschen de door de Franschen bezette punten door, werken daar op 't moreel der bevolking, oefenen door hun optreden en door het winnend aanzien van Abd-el-Krim ook invloed uit op Marrokijnsche hoofden en stammen binnen het Fransche protectoraatgebied.

Nadat de berichten over door Abd-el-Krim behaalde voordeelen eerst ontkend en tegengesproken zijn, moeten zij doorgaans toch officieel bekend worden. De lengte van het front, 300 K.M., heet te groot, voor de 60.000 man, die ook 't prestige in 't overige Fransche Marokko hebben te verzekeren. Tegen inkrimping van 't front bestaan èn uit stategisch- èn uit politiek oogpunt beschouwd groote bezwaren, tot versterking van de reeds sterke macht gaat men niet gemakkelijk over, van verbetering en aanvulling van modern materiaal durft men toch echter ook geen afdoende uitwerking verwachten.

Het geloof in het onverbeterlijke van het beleid van maarschalk Lyautey is geschokt. De verdiensten van dezen commissaris-generaal staan boven allen twijfel, maar voor de militaire leiding vragen de nu ontstane moeilijkheden een jongere kracht, die, terwijl de maarschalk de algemeene leiding der Marokko-aangelegenheden houdt, het opperbevel over de militaire zaken zal krijgen, met zeer ruime volmacht.

Dit is al teekenend! Lyautey, de groote man, die trots ging op zijn Marokko-succes en op wien Frankrijk trots was om dit Marokko-succes, overleeft zijn roem. Nadat verschillende andere namen genoemd waren, is generaal Naulin met de moeilijke taak belast om Abd-el-Krim tot onderwerping te brengen.

De Fransche bladen melden, dat hem hiertoe groote vrijheid gelaten is. Uitdrukkingen als geheel de vrije hand, blanco volmacht komen daarbij voor. Maar kijkt men even verder, dan blijkt hoe die vrijheid van doen toch slechts binnen nauw beperkte ruimte zal bestaan. En juist door deze beperking wordt de nieuwe opperbevelhebber voor de groote moeilijkheid geplaatst, die hem de kwadratuur van den cirkel op te lossen geeft: Versla een vijand, dien gij niet te lijf kunt gaan, dien gij niet kunt afsluiten, wiens moreele kracht gij niet fnuiken kunt. Overwin een volk, dat zich sterk voelt en dat van buiten af nog kracht voelt toevloeien, terwijl gij zijn bodem niet betreden moogt en terwijl gij u in uw eigen gebied omringd weet door een bevolking, die, deels althans, in haar hart sympathiseert met het volk dat gij te overwinnen hebt.

Die opdracht is onmogelijk met succes te volbrengen.

't Is bijna naief iets te verwachten van vredesvoo[rwaar]den te stellen aan Abd-el-Krim, die zich buiten F[ransch] Marokko volkomen veilig weet, en die alle hoop [heeft] op den duur de Franschen uit Marokko te verd[rijven] zooals hem dit reeds vrijwel met de Spanjaarden [gelukt] is. Van samenwerking met Spanje is geen daad[werke]lijke krachtvermeerdering te verwachten, daar [Spanje] oververzadigd is van 't Riffijnsche avontuur. De B[ritsche] belangstelling voor Tanger kan bevorderlijk zijn [aan] intieme samenwerking tusschen Londen en Parijs[, maar] het Tangervraagstuk als zoodanig vermeerde[rt de] Marokko-moeilijkheden toch nog in aanzienlijke [mate]. Frankrijk heeft groote behoefte aan financieel h[ulp]. Abd-el-Krim weet dit even goed als zij, die hem op[enlijk] of in 't geheim steunen; hij zal deze wetenschap uit te buiten, zooals hij en Raisoeli dit ook ten op[zichte] van Spanje sluw hebben weten te doen.

Om de verhouding van Frankrijk en Spanje tot [Abd]-el-Krim zuiver te stellen, moeten deze landen, dun[kt ons,] van de erkenning uitgaan, dat wat Abd-el-Krim d[oet] hem te eeren is. Hij vecht voor de onafhankelijkhe[id van] zijn volk. Hij heeft de in Algeciras verordonneerd[e ver]deeling van Marokko in een Spaansche en een Fr[ansche] zône nooit erkend. Hij staat dus ook niet als e[en op]standeling of afvallige tegenover hen. die hij als vr[eemde] indringers en overheerschers beschouwt. Wie een [derge]danige figuur in eigen geschiedenis zou weten te [eeren] moet haar ook in haar beteekenis durven zien, w[anneer] zij zich tegen hem keert. Maar de Fransche [en] Spaansche politiek brengt mee, dat zij, die figuur vrij spel kunnen laten. Ook de internationale ge[meen]schap heeft zich hiertegen uitgesproken en heef[t] Frankrijk en aan Spanje een taak en rol toevertr[ouwd] die zij te vervullen hebben. Positie en aanvaarde [taak] dwingen tot handelen.

En wie 't doel wil, moet de middelen willen. [Dat is] niet hetzelfde als: „het doel heiligt de middelen", de middelen moeten binnen het geoorloofde blijven. [Wil] Frankrijk Abd-el-Krim tot rede brengen, dan he[eft het] zich te doordringen van de waarheid, die Van [Heutsz] aan de Nederlandsche regeering heeft voorge[houden] toen het Atjeh-gesukkel dreigde een slepende kw[aal te] worden: „geen Atjeher zal zich ooit dan gedw[ongen] onderwerpen." Dat geldt ook voor Abd-el-Krim. Hi[j moet] bestreden en vervolgd worden waar hij positie [neemt en] waar heen hij wijkt of uitwijkt. Toont hij zich tot [onder]handelen genegen, dan moet de bestrijding nie[t ver]slappen, eerder zelfs in kracht toenemen, tot zij[n on]voorwaardelijke onderwerping.

Geen andere methode kan den eindstrijd breng[en].

Kan Frankrijk dit stelsel niet in overleg met S[panje] doorvoeren, gebonden als 't is door tractaten, mo[et het] hierdoor den strijd aan gene zijde van zijn gren[s aan] Spanje overlaten, mag het zich slechts bepalen to[t een] poging om de vijandelijkheden in eigen protector[aat te] bedwingen, kan 't overigens alleen iets verwacht[en van] onderhandelen, dan behoudt het slechts de keuz[e tus]schen deze twee wegen:

De tractaten laten zooals ze zijn, maar hierdoo[r zijn] kracht in Marokko te zien aftappen tot eigen uitp[utting] met Spanje tot voorbeeld, of

herziening verkrijgen van die tractaten.

Voor dit laatste is de internationale situatie nu [niet] gunstig, maar 't eerste beding is niet aanlokkelijk[er].

De eenige grens is geheel Marokko, het eenige [pacifi]ficatie-middel is eerst overwinnen en daarna s[telsel]matig organiseeren. Dat is een dure en veel tijd [vra]gende methode; maar elke andere zal meer k[osten] zonder eenig vooruitzicht op eindelijk succes te g[even].

Ingezonden.

Oegstgeest, 10 Juli 19[25].

Aan de Redactie van het Koloniaal Wee[kblad]
Heulstraat 17, Den Haag.

Zeer geachte Redactie.

In de nummers van het „Kol. Weekblad" v[an ...] Juni en van 2 Juli j.l. trof ik, onder het opschr[ift ...] neesmiddelen" een referaat aan over een arti[kel van] „Anetio" in de Perniagaän; dit artikel bespr[eekt de] inhoud van een voordracht, die ik in Decemb[er 19..] op een Alg. Vergadering van de Ned. Vereen. v[oor ...]neeskruidtuinen gehouden heb.

Anetio schijnt van die voordracht een eenigs[zins] zonderling verslag onder de oogen te hebben [gehad]. Althans hij legt mij, volgens Uw overzicht, eenige [me]dedeelingen in den mond, die sterk afwijken van [het]geen ik inderdaad medegedeeld heb. Er is echter [geen] reden om deze dingen hier uit te pluizen, zulks

...er wijl het onderwerp, waarover hij schrijft, Ane... klaarblijkelijk vreemd is. Immers alleen onbekend... met de „werkelijkheid der feiten" kon hem deze ...ede uit de pen doen vloeien: „Wanneer Dr. Boorsma verklaart, dat het gebruik van Chineesche medi...en in Ned.-Indië afnemende is, dan is die verklaring niet geheel overeenkomstig de werkelijkheid der ...n....." De in deze regels geuite bewering wordt ...ulijk allerminst gestaafd door de woorden, die ...p volgen: „want zoowel Europeanen als Inlanders ...en bij die geneesmiddelen heil", noch door het ...bewijze aangevoerde verhaal omtrent een Europeesch ambtenaar, die, door een Europeesch genees... ongeneeslijk verklaard, door een Chineeschen ...eijnenverkooper genezen werd.

...zou het op prijs stellen, als U het de moeite waard ...e, deze opmerkingen in een volgend Nr. van het ..."Weekblad" te plaatsen.

Hoogachtend,
Dr. W. G. BOORSMA.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

...Secretaris, de heer H. P. Deinum, meldt dat het ...uur der Afdeeling, bij wijze van proef, de beschikking heeft verkregen over het kantoor der Vereeniging ...Vreemdelingenverkeer aldaar.

...trent doel en streven van Oost en West, over ...ging, hotels, pensions enz. worden door dat kan..., hetwelk zich aan den uitgang van het station ...lem bevindt, inlichtingen verstrekt.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

...OOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

...G. M. Brinkman, Hugo de Grootstraat 59 te 's-Gravenhage; J. J. van der Hoeven, Gerard Scholtenstraat ... te Rotterdam en J. R. Veldhorst te Doetinchem, ... en Telegraafkantoor; allen als controleur 2e kl. ...den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

... J. Baak, Badhuiskade 24 te Scheveningen; J. ...st, p/a. Mej. A. Middelkamp, Marktstraat 3 te Wor...veer en J. B. F. Sartorius, Wasstraat 30 te Leiden, ...n als administratief ambtenaar bij het Binnen...sch Bestuur.

... van Alphen en N. E. Breeman, beiden p/a. Ne...landsche Zendingsschool te Oegstgeest, als hulp...liker bij de Inlandsche Protestantsche Gemeenten; ... de Zwaan, Kerkstraat 56 te 's-Gravenhage, als ...dboekhouder bij den gouvernements-accountants...nst; W. B. Hollmann, Oegstgeesterlaan 27 te Leiden; ...an Wijk, Apothekersdijk 11 te Leiden en E. E. van ...der Kam, Burgemeester Hooylaan 51 te Loosdui...; ...ullen als administratief ambtenaar bij het binnen...sch bestuur.

Mutaties van 8 tot 15 Juli.

Nieuwe Leden:

...oesveld, gep. O.-I. Ambt., Directeur van het Jon...nsinternaat te Doetinchem (Gld.) f 5.

...H. C. ten Brummeler, Oud officier der Marine, ...en Haag, Prins Mauritslaan 65. f 5.

...rouw A. C. van de Polj-Welsink, den Dolder p/a ... A. Sloere. f 5.

...H. H. M. Neeb, Hoogleeraar Technische Hoogeschool ...andoeng, Dagoweg 47. f 6.

Contributieverhooging.

... Sandberg, Administrateur s.f. „Rendeng" Koe...es van f 5 op f 10.

Afschrijven:

...lichtenbree, Oud Administrateur Gebong Widong te ...wang (overleden).

...rouw A. C. Vogel-Domis, Heemstede, Raadhuis...plein 5.

Adresveranderingen:

...C. M. Dorren, Commissaris van Politie 1ste klasse ...n: Rotterdam naar: Karanganjar, p/a Regent van ...Karanganjar.

...helander Hein, van: Rotterdam, Postbox 1175 naar: ...en Haag, Wassenaarsche kade 1. f 5.

Mr. G. H. Everwijn, van Rotterdam, Diergaardelaan 54a, naar: Den Haag, Stadhoudersplein 33. f 5.

Ds. P. Nieuwenhuis, Emeritus O.-I. Predikant, van: Apeldoorn, Kastanjelaan 2 naar: Den Haag, Houtrustweg 48. f 2.50.

J. C. Bedding, Oud Resident van Bantam, van: Utrecht, Lange Nieuwstraat 117 naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 147. f 5.

D. Duursma, Gep. Hoofdmachinist St. Mij. N, van: Bloemendaal, Bloemendaalsche weg 25, naar: Santpoort, Joh. Verhulstweg 28.

C. A. Schilte, Tabakshandelaar, Delft, van: Nieuwstraat 5, naar: Binnenwatersloot 9.

H. J. van Hasselt, oud Directeur Gouv. Caoutchoucbedrijf, van: Buitenzorg naar: Velp, Schoonderbergsingel 18. f 5. (afd. Arnhem).

J. L. van Heusden, van: Soerabaija, Oranje Hotel naar: Breda, Baronielaan 223. f 5.

Dr. J. G. Smits, oud Dirigeerend Off. v. Gez. 1ste kl. van: Kota-Radja naar: Amsterdam, Joh. M. Coenerstraat 26. f 5.

J. van Burg, Adj. Directeur Cultuur Mij. der Vorstenlanden van: Semarang naar: Amsterdam, Heerengracht 392. f 5.

J. H. Lagers, Hoofdagent Koloniale Bank van: Soerabaija naar: Amsterdam, Heerengracht 543. f 5.

C. A. Th. Luckmann van: Soerabaija naar: Den Haag, p/a Bataafsche Petroleum Mij., Carel v. Bylandtlaan 30. f 5.

Mej. P. W. Keller, onderwijzeres der 2e klasse, van: Koedoes naar: Den Haag, Frankenstraat 76. f 5.

R. C. Gaade, Majoor Topografische Dienst, van: Makasser naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 223. f 5.

J. Kim, commies P. T. T. van: Bandoeng naar: Den Haag, Obrechtstraat 495. f 5.

G. Eilers, van: Bandoeng, oud Merdikaweg 16 naar: Den Haag, Laan Copes van Cattenburch 12. f 5.

W. R. March, Ass. Resident, van: Kediri naar: Den Haag, Verhulststraat 104 p/a den heer F. J. Mulder. f 5.

A. H. Haak, Directeur M. U. L. O. van Kota-Radja naar: Hilversum p/a den heer J. Bek, Hoofd eener School.

P. L Fabriek, Controleur P. T. T. van: Soerabaija naar: Aalten (Gld.) p/a den heer R. Fabriek.

R. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 396 naar: Thomsonlaan 175.

F. R. Scherius, oud Hoofdingenieur, Den Haag, van: Jan van Nassaustraat 56 naar: Pension Voet, Statenlaan 111.

J. H. A. Jacometti, Kapitein Inf., terug naar: Solo.

Mr. D. A. de Rooij naar: Weltevreden, Solostraat 10, Nieuw-Menteng.

J. Fabriek, Politieopziener thans: Weltevreden Djatti Baroeplein Oost 5.

G. B. C. Feekes, Kapitein Inf., naar: Malang.

D. A. N. Fisher, Ass. Resident, naar: Bodjonegoro (Rembong).

F. C. de Hosson, Kantoorhoofd P. T. T. te Malang, Maetsuykerstraat 12.

M. Kruyt, Landmeter 3e kl. bij het kadaster te Padang, Poeroes 7.

G. W. A. Lucardie, Commies P. T. T. naar: Semarang.

T. A. Ochtman, Controleur B. B. naar: Sidjoendjoen (S. W. K.).

J. J. M. A. Popelier, Ass. Resident, naar: Panaroekan (Besoeki).

P. Reinking, Controleur B. B., naar: Kediri.

R. J. C. Sneeuwjagt Jr., Civiel Gezaghebber, naar: Mataram (Lombok).

C. H. H. Snell, Ass. Resident, naar: Djombang.

E. Tacoma, Controleur B. B. naar: residentie Besoeki (Djember).

M. van der Vegte, Ontvanger In- en Uitvoerrechten, naar: Telok-Betong (Lampongs).

A. C. van der Velden, Controleur B. B. naar: Barabai (Zuid-Borneo).

A. Verheul Jr., Fungeerend CControleur B. B., naar: Tjalang (Atjeh).

G. IJsselstein, Controluer B.B. naar: Singkawang (West-Borneo).

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Inl. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een aangename en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het outstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIËTEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

HOUD: Comité Pa van der Steur. — Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf. — Een drama op Java's Eerste Punt. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Een wantoestand. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuuroverzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Apeldoorn). — Mededeelingen. — Mutaties van 15 tot 22 Juli.

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 12 Juli tot 19 Juli.

	0.60	Transp.	289.10	Transp.	434.10
J. G.	20.—	J. A. V.	0.60	L. C. J.	1.20
A. L. S.	2.50	C. J. A. M.	5.—	J. F. C.	1.—
T.	2.50	W. G. v. W.	1.—	C. A. d. M.	6.60
H. G. N.	5.—	J. J. S.	1.20	Th. S.	2.50
F. W. R.		G. A. R.	10.—	H. G. R. J.	2.50
(v. bijv.)	4.50	C. v. M.	6.—	H. v. T.	5.—
	2.40	B. v. E.	1.—	C.v.W.bar.esse	
	0.60	P. J. H. K.	1.80	R	6.—
	3.—	M. W. K.	1.20	F. K.	5.—
F. C.	5.—	D. d. M.	1.—	E.K.H.P.M.	6.—
H.	10.—	A. M. V.	10.—	K.N.V.O.V.	61.—
L. F. M.	5.—	W.N.t.C.	2.40	K. P. D.	2.50
J. R. J. B.		P. P.	6.—	Ph. A. B.	5.—
G. v. O.	1.—	J. J. P.	5.—	H. C. d. G.	
M. C.		W.G.v.O.	3.—	(div.bijdr.)	29.50
V.	100.—	Mr. C. B. N.	5.—	F. L.	1.—
C. F.	2.50	Dr.J.Th.V.	6.—	H. H.	1.—
H. C. S.	60.—	J.F.G.v.R.	2.50	Mr. J. H. T.	25.—
v. B.	6.—	M.C.M.d.G.	60.—	J. G. L.	5.—
G.	1.—	C. J. V.	2.50	M.&C.(p.o.)	10.—
W.	5.—	E. v. Th.	1.—	De Tw. B.	25.—
	1.—	J.W.C.v.S.	1.20	J. C. H.	6.—
D.	25.—	J. G. D.	0.60	J. H. Th. L.	2.50
M.	1.50	C. F. J.	6.—	J. v. d. E.	1.50
„A"	25.—	E. D. B. M.	5.—		
p.	f 289.10	Transp.	f 434.10	Samen	f 644.90

ngen tot 12 Juli (K.W. 16 Juli no. 29) „ 7961.37

Totaal tot 19 Juli f 8606.27

vernieuwde dankbetuiging van het Comité.

Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf. [1])

Onder bovenstaand titelhoofd zal ongeveer tegelijkertijd met dit artikel een inzending verschijnen van den Hollandschen Staf Cor[illegible]pondent van het Wereldvakblad „The Tea and Coffee Trade Journal" van New York, onderteekend „J. B. G."

Het „Koloniaal Weekblad" mocht ten behoeve zijner lezers erin slagen een regeling te treffen, waarbij belangwekkende artikelen over de zich duchtig roerende Ned. Ind. Thee Industrie [2]), terzelfder tijd in dit blad te publiceeren.

Het opstel in [illegible]westie luidt als volgt:

Het Departem[illegible]nt van Landbouw te Batavia wijdt in zijn jaarove[illegible]zicht van 1924 een hoofdstuk aan thee, en speciaal over de werking van het Algemeen Thee Proefstation te Buitenzorg. Daaraan wordt het volgende ontleend, beginnend met eene ernstige waarschuwing aan de Indische Theeplanters om te voorkomen, dat de goede naam van Ned. Ind. thee bedreigd wordt, en om door betere samenwerking de daarvoor thans dreigende rampen te voorkomen, n.l. op de wijze, zooals door de gedeeltelijke samenwerking in het verleden dit reeds mogelijk bleek.

Het wordt door het Proefstation diep betreurd, dat een poging om daarin afdoend te voorzien, n.l. door het invoeren van een geregistreerd merk voor N. I. thee, op commercieële bezwaren moest afstuiten. De groote noodzakelijkheid hiertoe werd geboren, doordat ondanks alle ernstige waarschuwingen, en ondanks talrijke claims, sommige ondernemingen blijven voortgaan met 't fabriceeren van inferieure kwaliteiten. Afgescheiden daarvan, koestert 't Thee Proefstation dezelfde goede verwachting voor de toekomst, als in 't vorige jaaroverzicht voorspeld werd, en sedert tot realisatie kwam. Het rapport eindigt met de heugelijke mededeeling, dat meerdere theeplantages thans tot instandhouden van 't Theeproefstation bijdragen. Hierbij moge aan vroegere artikelen van de „The Tea & Coffee Trade Journal" herinnerd worden, waarin het blad zijn groote verbazing over de Hollanders uitsprak, als gevolg van de ervaringen op een door den Uitgever-redacteur persoonlijk gebracht bezoek aan Java en Sumatra.

De algemeene neiging van zulk een groot aantal Hollandsche Theeplanters (ongeveer één derde!) om hun contributie te weigeren voor een erkend prachtige instelling van algemeen nut als deze, en tegelijkertijd gratis alle voordeelen van experte raadgevingen en hulp daarvan te ontvangen, is toch een zaak welke te denken geeft.

In verband hiermede werd destijds een nog ergerlijker aard van parasiteeren van de zijde der N. I. theeplanters gebockstaafd, welke sedert dien echter ook scherpe critiek van Hollandsche zijde zelf heeft uitgelokt.

De zelfmoordende politiek om afzijdig te blijven van een collectieve Propaganda voor thee, op voorbeeld van de British East Indian Tea Cess — met zijn thans bekende verrassende praktische resultaten — heeft eindelijk de oogen der Hollanders geopend, *nu hun beurs ermee gemoeid is.*

Hierbij moge herinnerd worden aan de zelf[illegible] tige (bovendien van de daken verkondigde) [illegible] deeling van woordvoerders van 't „Batavia [illegible] Expert Bureau" te Bandoeng, dat de geldelij[illegible] fers van £ 90.000 of 1 millioen gulden 's [illegible] welke de Britsche theeplanters samen drage[illegible] 't algemeen theeverbruik te doen toenemen [illegible] anders dan ook den theeplanters van Java e[illegible] matra aanzienlijke voordeelen zullen ople[illegible] echter zonder dat zij een jota in de kosten da[illegible] bijdragen. Een Thee-industrie, als die van Ja[illegible] Sumatra, welke thans een collectieve wins[illegible] $ 20.000.000 of honderd percent per jaar af[illegible] verwacht nog bovendien op een koopje de vru[illegible] van andermans streven en geldoffers te plu[illegible]

Na 't hoofdartikel in een der vorige nu[illegible] van de T. C. & T. J. over „parasitisme van [illegible] zijn machtige invloeden aan 't werk om een g[illegible] middel te zoeken tegen deze zelfmoordende [illegible] van zaken. En 't werd aangetoond, dat dit g[illegible] middel bovendien kon bereikt worden m[illegible] geringe geldelijke offer van slechts ½ cent [illegible] pond thee, te heffen in den vorm van een ver[illegible] uitvoerrecht, zooals dit door de Eng. Ind. pl[illegible] geschiedt.

Terzelfdertijd gaan stemmen op om den Br[illegible] eigen aangematigd monopolie te betwisten [illegible] term „India" en „Indian" zonder het voorv[illegible] van „British."

Het Hollandsche blazoen bevat de woorde[illegible] maintiendrai" (Ik zal handhaven). Zij bewe[illegible] oudste rechten te hebben op de benaming „[illegible] („India"). Gedurende een lang tijdperk en [illegible] de Napoleonistische oorlogen toe, waren de [illegible] landers de éénige heerschers over Ceylon, M[illegible] Schiereiland, etc. Zij domineerden tevens a[illegible] naamste handelshavens met hun achterlan[illegible] hetgeen heden ten dage als Britsch-Indië bek[illegible]

De oorspronkelijke en collectieve naam w[illegible] Hollanders aan dit groote territorium gave[illegible] „Indië". Het tegenwoordige Insulinde vormd[illegible] van een aanzienlijk deel en strekte zich uit [illegible] inclusief 't eiland Formosa en een gedeel[illegible] Nieuw-Holland (later herdoopt door den [illegible] „Australia"), Van Diemensland, Tasmanië, [illegible] Zeeland, enz.

Na de gedwongen afgifte aan de Britte[illegible] Ceylon en hun bezittingen op 't Indische Va[illegible] (inclusief die aan de Hughly Rivier met haa[illegible] naamste thee exporthaven Calcutta), vind[illegible] Hollanders er geene aanleiding toe, den naam [illegible] (in 't Eng. „India") te laten schieten, om d[illegible] welgevallig te zijn, voor hun nog op hed[illegible] aanzienlijke Aziatische Rijk.

De benaming „Indische thee" (In 't Eng. [illegible] of „Indian Tea") bleef onaangevochten sede[illegible] landsche ondernemingsgeest een volle eeu[illegible] den deze industrie op Java aanving, totdat i[illegible] voor 't eerst een kleine partij van 12/16 c[illegible] Britsch Indische thee, naar Londen gecons[illegible] werd. Refereerend aan eene publicatie van d[illegible] India Tea Ass." van Londen, Engeland, [illegible] „Facts about India Tea", bleef de produ[illegible] Eng. Ind. thee tot 1860 toe volstrekt onbe[illegible]

Als iemand in diè dagen „Indische the[illegible] langde — in tegenstelling met China thee [illegible] 't als van zelf dat hij pure Java thee bekwa[illegible] in die dagen noch van Britsch Indische n[illegible] Ceylon thee gedroomd werd. Hetzelfde b[illegible] ook voor heden gelden, wat betreft de b[illegible] van Indische thee (in 't Fransch „Thé [illegible] Eng. „Indian Tea", n.l. de twee belangrijk[illegible] de landen, welke 't eerst door deze zelfde [illegible] ders geleerd werden thee te drinken!)

Daarom wordt thans hier te lande een [illegible] kritiek uitgeoefend op de Britten, welke [illegible] kunstmatige fiscale bolwerken scheppen te[illegible] eenige Indische thee, of „Indian Tea by tra[illegible] in landen, welke te zamen niet minder d[illegible] mill. lbs. consumeeren uit de totale wereldp[illegible] tie van 680 mill. lbs. koloniale thee, en zich [illegible]

---

[1]) *Wanneer de Indische periodieke pers de artikelenreeks over de Ned. Ind. thee-industrie belangrijk genoeg vindt, om ze in haar geheel en letterlijk over te nemen, achten wij het onbehoorlijk (om geen sterker uitdrukking te gebruiken), daarbij de bron te verzwijgen.*

Wie den schoen past trekke hem aan!

Red. Kol. Weekbl.

[2]) Vorige artikelen in het Koloniaal Weekblad:

„De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar!", Nr. van 12 Maart 1925, door „de Havik"; repliek in Nr. van 2 April van J. van der Chijs, en in Nr. van 29 April van „Een cultuurman".

„Een nieuwe Aera voor de Ned. Ind. Theecultuur", 25 Juni, door S. d. H.

vendien 't monopolie van den naam trachten aan matigen.
Het moge als merkwaardigheid vermeld worden, t verpakkingen van overwegende (Nederlandsch) ndische herkomst, om reden hunner groote kwaiteitsverdienste, geregeld door theepakkers in rankrijk aan de markt werden gebracht, voorzien met 't stempel van goedkeuring van den Britschen Thee Commissioner, vermeldend: „The tea put up in this packet has been examined and proved to be Indian Tea, or a blend containing India Tea."
Ten gevolge van 't semi-officieele snoeven (bragg-) te Bandoeng, n.l. „dat de Propaganda veldtocht ten behoeve van Britsch Indische thee door de B. E. I. Tea Cess niet anders dan Java en Sumatra planters ten goede zou komen", bleken bij later bezoek aan Parijs de betr. theepakkers Ned. Ind. theeën geheel door Britsch Indische soorten te hebben vervangen.
De vaderlijke bescherming door den genoemden Britschen „Tea Commisioner" van de Hollanders ook plotseling te zijn stopgezet!
Het is echter verre van dien, dat op den Hollander ook niet wat aan te merken valt! In sterke worden worden zoowel in Indië als in Holland door velen in 't theevak diè zwarte schapen van N. I. theecultuur veroordeeld, welke „rubbish" zenden. Denkende dat alle uiteindelijke koopers van thee dwazen en zotten zijn, vergrooten zij elke wijze kwantum en gewicht door bijmenging van stelen en zelfs fijn gesneden hout. Zij verpachten, profiteerend van den bijzonder gunstigen marktoestand, voor zulk „utter trash" den prijs van thee te bekomen!
Vanuit Batavia wordt gemeld, „dat vele slecht gereputeerde kleine plantages zelfs zóó ver gaan in den Boei en Galabak der vijfde en zesde bladen te fermenteeren en dit Thee te noemen. Zij verkoopen dit aan kleine speculanten welke geheel buiten het vak staan en nooit vroeger met thee uitstaande hadden. De ernstige planter en zelfs invloedrijke „Soekaboemische" staat hiertegen machteloos.
Het is waar, dat verscheidene Britsche planters aan hetzelfde euvel mank gingen, doch Mr. Garrett van het Batavia Thee Expert Bureau, die juist van een inspectie bezoek aan Ceylon en de Eng. Ind. theedistricten terug is, rapporteert, dat deze politiek van massa- en zelfmoord, sedertdien voldoende aan de zondaars aldaar te boek is gebracht. En als resultaat zijn deze praktijken aldaar zoo goed als tot een einde gebracht, door hun te overtuigen, dat „it does not pay to cheat".
Evenwel is de grootste benadeelde de theeindustrie zelve als één geheel genomen, daar zij door een aanzienlijke „drag on the market" thans lagere prijzen, ook voor hun product, te accepteeren hebben, vergeleken met de prijzen die nog aan einde 1924 golden, toen het verslag geschreven was.
In verband hiermede is een greep uit de volgende statistische opgaven leerzaam, welke als doorsneeprijzen de verhouding aangeeft van thee van Ned. en Eng. Ind. herkomsten in een veiling te Londen in de maand Juni van dit jaar gehouden, vergeleken met die van het vorige jaar, n.l.:

	Juni 1924		Juni 1925
Eng. Ind. thee per lb.	18.26 pence	. .	16.00 pence.
Ceylon „ „ „	19.25 „	. .	19.81 „
Java „ „ „	15.00 „	. .	11.84 „
Sumatra „ „ „	19.00 „	. .	15.70 „
Nyasaland „ „ „	— „	. .	13.48 „

Het artikel vervolgt: Cijfers wijzen uit, dat geen enkele „Estate in India" (= Indië) in 1924 teleurstellingen baarde. Dividenden werden veelvuldig tot 100 % toe uitbetaald. Zij bereikten hun climax in het Santosa dividend van 140 %.
Is het dat de vóór-wetenschap dezer feiten aanstekelijk op anderen inwerkt? Zij vergeten dàn echter, dat harde en wetenschappelijke arbeid van jaren, gepaard aan een element van geluk ('t wereld theeverbruik ging sneller vooruit dan de productie van thee), en toevallige marktconjuncturen voor deze gunstige cijfers verantwoordelijk zijn. Het moge in enkele gevallen lofwaardig zijn „to be on the grab", waar deze zelfde eigenschap onder andere omstandigheden onverontschuldigbaar is.

Een drama op Java's Eerste Punt

door

J. F. C. NIENHUIS.

(Met plaat).

Waar de Westkust en de Zuidkust van de residentie Bantam elkaar ontmoeten rijst, steil uit de branding van den Indischen Oceaan, Java's Eerste Punt. Op den uitersten rand van dien kaap, door de Inlanders Tandjoeng Koelon of Tandjoeng Lahar genoemd, verheft zich, als een Eifeltoren in klein formaat, het ijzeren geraamte van den vuurtoren, die in den nacht met zijn helder licht den zeeman al op verren afstand waarschuwt en den weg wijst naar de „Behouden Passage".

Wee het schip, dat door den storm beloopen uit den koers raakt en niet bij machte is Straat Soenda binnen te komen of het ruime sop te houden! Een schipbreuk op de verraderlijke en onherbergzame kust van Zuid Bantam biedt weinig kans op redding. De in een driehoekig schiereiland uitloopende zuid-west hoek van Java is woest en verlaten. Het is een brok ongerepte tropische wildernis, waar de banteng vrij rondzwerft en de tijger ongestoord leeft.

Om den vuurtoren op Java's Eerste Punt te kunnen bereiken moet in de Meeuwen-baai worden geland. Een smalle strook glooiend strand omzoomt hier de wildernis van het steil oploopend bergland. Landwaarts is een breed pad moeizaam in het oerwoud gekapt, dat naar de rots voert waarop de vuurtoren van Java's Eerste Punt is opgericht. De weg stijgt eerst geleidelijk, doch het laatste gedeelte gaat ten slotte over in een vele treden tellende, in een rots uitgehouwen trap. Na een vermoeiende klauter wordt het emplacement, waar de vuurtoren en het verblijf van het personeel zich bevinden, bereikt.

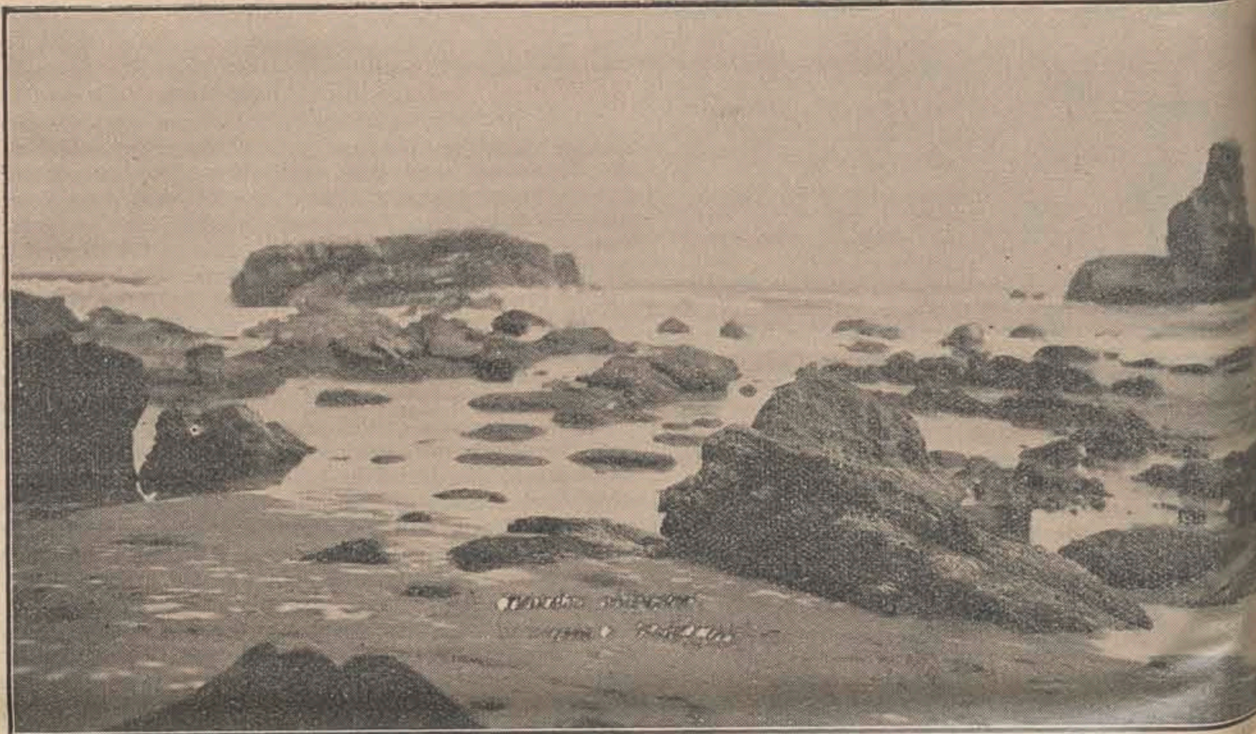
Iets lager dan dit kleine plateau en van daar uit gemakkelijk zichtbaar, ligt in een beschutte hoek het vroegere verblijf van de dwangarbeiders. De deuren en ramen van het lokaal hebben stevige, ijzeren tralies. Volgens overlevering dienden deze ijzeren tralies niet zoozeer om ontvluchting van de 's nachts opgesloten dwangarbeiders te beletten, doch wel om te voorkomen, dat rondzwervende tijgers de slapende dwangarbeiders in hun nachtverblijf overvielen.

Het moet inderdaad gebeurd zijn, dat een lichtwachter 's nachts door tijgergebrul uit zijn slaap werd gewekt en 's morgens vernam, dat tot vlakbij het dwangarbeiderslokaal een groote tijger was doorgedrongen en daar schrik en ontsteltenis onder de opgeslotenen had verspreid. De stevige ijzeren tralies hadden het ondier belet een prooi te bespringen.

Sedert dit voorval kan hebben plaats gegrepen moeten echter al heel wat jaren verstreken zijn, want het is nu reeds bijna 20 jaar geleden, dat een einde werd gemaakt aan de tewerkstelling van dwangarbeiders op Java's Eerste Punt. Met de mogelijkheid van een nachtelijk bezoek van den door den Inlander zoo gevreesden „Toewan Matjan" had deze verandering echter niets te maken. Deze maatregel was algemeen, van alle kustlichtétablissementen in geheel Nederlandsch Indië werden in die dagen de dwangarbeiders weggenomen en vervangen door vrije koelies. De reorganisatie van het gevangeniswezen, welke in de eerste plaats ten doel had tot een betere aanwending van de

arbeidskracht van de Inlandsche gestraften te komen, eischte ook, dat gebroken werd met het afstaan van gestraften voor de kustlicht-établissementen en vuurtorens, waar zij op veraf gelegen plaatsen, zonder behoorlijk toezicht een lui leventje leidden. Voor het weinige lichte werk, dat er te doen viel, waren in den regel te veel menschen. Zoo ook op Java's Eerste Punt, waar de dwangarbeiders vrijwel beschouwd werden als deel uit te maken van het bedienden-personeel van den lichtopziener en voor alle huiselijke diensten wer-

groot wild te vergezellen, was er altijd wel dwangarbeider die zich vrijwillig aanbood om te gaan. Zoo was er jaren en jaren geleden Java's Eerste Punt een dwangarbeider te werk steld, die door den krijgsraad te Kota Radja veroordeeld tot 10 jaar dwangarbeid in den ting en vervallen verklaring van den milit stand. Als goed schutter en echt woudlooper hij door den toenmaligen lichtopziener gaarne de bantèngjacht medegenomen. Deze tot dwang beider gedegradeerde fuselier was een Madoe

JAVA'S ONHERBERGZAME ZUIDKUST.

den gebezigd. Zeker er viel ook nog wel iets anders te doen, het onderhoud van de lichten, het schoonhouden van het emplacement en vooral het in goeden staat houden van den weg, die van de landingsplaats in de Meeuwenbaai naar het lichtétablissement voerde en bij eenige verwaarloozing dreigde dicht te groeien, doch van ingespannen arbeid was ook hier nimmer sprake geweest. Wat hier door drie dwangarbeiders werd gedaan, kon gevoegelijk door één vrijen koelie worden verricht.

Het personeel had met dezen nieuwen maatregel niet veel op. Het was er aan gewend met dwangarbeiders om te gaan en had over deze van hun vrijheid beroofde menschen heel wat meer macht, dan over vrije koelies, die hun ontslag konden nemen en vertrekken als de eenzaamheid van Java's Eerste Punt hen te machtig werd. Zeker, het kwam wel eens voor, dat een onhandelbare of gevaarlijke dwangarbeider van Batavia werd gezonden, doch zoodra bleek, dat er geen land met hem was te bezeilen, werd hij als „ongeschikt" per eerste gelegenheid naar het dépôt te Batavia teruggezonden. In den regel gedroegen deze menschen zich echter goed en vonden hun lot, hoe zwaar hen de scheiding van familie en verwanten ook was gevallen, wel dragelijk. Zij deden gewoonlijk zonder morren hetgeen hun werd opgedragen, doch zorgden er voor zich vooral niet bovenmatig in te spannen. Sommige dwangarbeiders en wel in het bijzonder zij, die wegens het maken van valsche munt waren veroordeeld, waren zeer handig en bewezen bij het verrichten van kleine herstellingen, goede diensten. In dit opzicht overtroffen zij weer de gewone koelies in bruikbaarheid.

Indien de lichtopziener van de jacht hield en iemand noodig had om hem bij het opsporen van

en heette Moestar. Jong, sterk en slank wist hij het diepste oerwoud door te dringen en met nim mer falende zekerheid het eenmaal gevonden sp van het wild te volgen. Zijn schot mistte nim zenuwachtigheid of vrees scheen hij niet te ken

Doch niet alleen op jacht, maar ook bij het richten van de dagelijksche werkzaamheden op emplacement en in de woning en de bijgebou van den lichtopziener was Moestar onbetaalb Gewillig en hulpvaardig was hij ook voor de houdster van den lichtopziener, een Soendane schoone uit de Preanger, een niet genoeg te deeren hulp. Klappers plukken, houthakken kip slachten, borden wasschen, voor elk karw stond hij klaar. Alles deed hij kalm en met zonder veel te zeggen, erkentelijk voor elk van tevredenheid dat hij te hooren kreeg.

De ijzeren ring, die elke dwangarbeider in ketting om den hals werd vastgeklonken en mee ook Moestar op Java's Eerste Punt was gekomen, werd al spoedig na aankomst, als derlijk voor het te verrichten werk, verwijderd. In plaats van de bruine dwangarbeiderskleeding en de leelijke zwarte hoofddoek, kreeg Moestar gelegenheid van het Inlandsch Nieuwjaar een baadje, een kain en een gebatikte hoofddoek, als belooning voor zijn ijver en goed gedrag. Hij mocht die kleedingstukken echter alleen dragen in de ning van den lichtopziener als hij aan tafel moest bedienen, maar bij het verlaten van het erf en ook op de dagen dat Java's Eerste Punt door een stoo mer zou worden aangedaan, moest de dwangarbei dersplunje weer worden aangetrokken. Buiten het lichtétablissement behoefde niemand te weten, dat Moestar feitelijk huisjongen was van den lichtop ziener en ook als zoodanig werd behandeld.

Langzamerhand leerde Moestar alle eigenaardigheden van zijn meester en diens huishoudster kennen en deed er zijn voordeel mee. Een enkel woord, een wenk of een gebaar was voor hem al voldoende om te weten wat er verlangd werd. Was het wonder, dat Moestar na verloop van tijd onmisbaar werd geacht en men hem in de lichtopzienerswoning gaarne mocht leiden?

Onder zijn lotgenooten had hij echter benijders, die afgunstig op hem waren door de bevoorrechte positie die hij innam. Zij toch werden in het bedompte dwangarbeiderslokaal, met de dikke, ijzeren tralies, opgesloten zoodra de dagtaak was volbracht en het eten was genuttigd, terwijl Moestar, die in de bijgebouwen van de lichtopzienerswoning mocht slapen, nog buiten zijn strootje zat te rooken of lag te staren naar het tegen de rotsen op[illegible]sende en bruisende water van den Indischen Oceaan. Die afgunst van zijn eigen lotgenooten zou Moestar's ongeluk worden.

De huishoudster van den lichtopzienar was jong, veel jonger dan haar man. Zij was een Soendaneesche, die al eens bij iemand anders huishoudster was geweest en uit een milieu kwam, waar het met den echtelijken trouw niet zoo heel nauw werd genomen. Hoewel niet tegen haar zin, was zij toch met weinig opgewektheid naar dit afgelegen oord meegegaan. Zij werd niet slecht behandeld en zou ook zeker haar echtvriend op Java's Eerste punt niet ontrouw zijn geworden...... als zij Moestar niet ontmoet had op haar levensweg.

Hij kon haar soms aanzien op een manier, die haar naar hem toe scheen te trekken. Er lag iets vragends, iets smeekends, iets bewonderends en dan ook weer iets dreigends in zijn oogen. Op haar beurt had zij wel eens met welgevallen den knappen, welgebouwden Madoerees, naar zij dacht zonder dat hij het wist, gadegeslagen. Moestar wist intusschen maar al te goed hoe zij naar hem had gekeken. Hij wachtte rustig af. Toen hij eens aan het strand een klapper moest plukken en zij niet ver van den klapperboom staande hem lenig en vlug langs de inkepingen van den rechten gladden stam omhoog had zien klimmen, voelde zij dat Moestar haar niet langer onverschillig was. Bij het overrijken van den jongen klapper werd dit ook Moestar duidelijk, door de wijze waarop zij eerst haar oogen voor hem neersloeg en hem daarna opkeek. En zoo kwam het, dat er na verloop van tijd een ongeoorloofde verstandhouding ontstond tusschen de huishoudster van den lichtopziener en den dwangarbeider Moestar.

Aanvankelijk bleef alles voor iedereen verborgen, vrouwelijke vindingrijkheid wist telkens iets anders te bedenken om te zorgen, dat elke samenkomst in het geheim en ongestoord kon plaats hebben. Totdat op zekeren dag een der andere dwangarbeiders, die voor den lichtopziener iets moest halen uit zijn woning, daar niemand aantrof. Hij ging langs de bijgebouwen en kwam aan de achterzijde van het vertrek waar Moestar sliep. Door een kleine opening in de bamboeomwanding kon hij naar binnen gluren. Wat hij daar zag deed hem verbazen, men had hem niet gehoord, geruischloos sloop hij weg. Onmiddellijk keerde hij terug naar den lichtopziener, die zich hoog in den vuurtoren bevond en daar bezig was en voorloopig bezig had moeten blijven. Toen deze echter hoorde, dat zijn huishoudster zich niet in zijn woning, doch bij Moestar in de bijgebouwen bevond, liet hij zijn werk in den steek en rende hij naar omlaag.

De afgunstige dwangarbeider had zijn doel bereikt. Moestar zou het niet langer beter hebben dan zijn lotgenooten. De lichtopziener, een groote, forsche man, was in een oogwenk bij Moestar's kamer. De gesloten deur werd ingetrapt en zijn huishoudster daar ziende ontstak hij in felle woede. Hij greep de vrouw met de linkerhand bij de haren en ranselde haar met een rotan, die hij in de rechterhand had, af. Moestar was, toen de eerste slag neerkwam, langs den lichtopziener heen als een aal naar buiten gegleden. Het gegil van de vrouw, die zijn leven had verzoet, maakte hem zinneloos, hij werd „mata glap".

Als een pijl uit den boog rende hij de woning van den lichtopziener binnen, waar hij bekend was als de beste. Het geladen Beaumont-geweer, door hem zelf zoo dikwijls schoongemaakt, stond in de binnengalerij op het rek. Een pakje patronen er naast, alles precies op zijn plaats. Hij greep het geweer met de patronen en vloog terug naar de plaats waar de lichtopziener, nog niet tot zich zelven gekomen, zijn huishoudster mishandelde. Moestar was ongemerkt tot op eenige passen genaderd, hij legde aan, een schot weerklonk en wankelend viel de doodelijk getroffen lichtopziener achterover op den grond. Van alle kanten snelden menschen toe, doch Moestar had intusschen het geweer opnieuw geladen en dreigde een ieder neer te schieten, die hem zou durven naderen. Hij verliet het erf en begaf zich naar het lager gelegen dwangarbeiderslokaal. Oogenschijnlijk kalm ging hij naar binnen en zette zich neer op den rand van den houten brits. Hij plaatste de tromp van het geweer zoodanig, dat hij de opening van den loop in zijn mond kon nemen, daarna drukte hij, met den grooten toon van zijn rechtervoet, den trekker naar beneden. Een doffe knal weerklonk, Moestar had zich zelf door het hoofd geschoten.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.
Van de Paloe-vlakte.

(Vervolg).

„Ali van den Resident" en mijn barang.

Te Paloe nam ik mijn intrek in de pasanggrahan. Ik vond dit na de zoo vele verblijven, op mijn reizen bewoond, 'n heel geschikte tampat! Gebouwd van hout, met 'n vloer van cement, ruime kamers, 'n behoorlijk bed met een niet kapotte klamboe, bijgebouwen, waarin men alles aantreft, wat men er in verwacht, 't was een luxe, die ik in geen weken had gekend. En dit alles te danken aan... het zout! De controleursfamilie noodigde mij uit bij haar de maaltijden te gebruiken, zoodat ook dit voor mij steeds zoo moeilijk op te lossen vraagstuk afgedaan was.

Tegen mijn gewoonte had ik mijn barang niet onder mijn persoonlijke hoede genomen, maar ze toevertrouwd aan „Ali van den Resident".

Iedereen kent Ali.

Ali is op tournée onmisbaar!

Ali kan koken, uitpakken, inpakken, atoeren.

Ali kan alles!

Ali zorgt steeds voor de barang. Dus ook voor de mijne.

Nu was er nogal veel, omdat het reisgezelschap vrij groot was. Alles was bij het verwisselen van paarden voor auto's op een vrachtauto geladen. Die zou doorrijden tot Paloe om mijn zaken naar de pasanggrahan, die der reisgenooten naar de afscheepplaats aan de baai te brengen, waar ze per motorboot naar Donggala zouden worden vervoerd om ze op de K. P. M. te laden.

't Liep tegen 1 uur, toen ik naar de pasanggrahan ging. Geen barang. Ik vroeg den controleur om inlichtingen, want, onbekend met plaatselijke namen en toestanden, — 't was steeds een heele toer voor mij om op mijn lange reis wijs te worden uit al die plaatsnamen! — was me het geval niet duidelijk. De controleur telefoneerde.

Over pl.m. een half uur zou de auto er zijn, was het geruststellend antwoord. Ik wachtte met ongeduld, want 's ochtends om half drie opgestaan zijnde, zonder schoone kleeren te hebben aangetrokken, voelde ik mij heelemaal niet „lekker".

Ik hoor een toeter en even daarna komt er een

Haarlem en Omstreken.

vrachtauto den weg afrijden. Ze houdt stil voor de pasanggrahan. De chauffeur klimt er uit, komt bij me en vertelt, dat hij geen barang heeft! Ali had printah gegeven alles naar de K.P.M., die op de reede van Donggala lag, te brengen. 't Was half twee. De boot had om twaalf uur moeten vertrekken, maar de gezagvoerder had gezegd, zoo noodig op den resident te zullen wachten. Was de resident tijdig aan boord gekomen, dan zou mijn barang op weg zijn naar Menado! En die barang omvatte alles, wat ik had meegenomen: kleeren, aanteekeningen, foto's, credietbrief, geld, aanbevelingen, alles, alles!

Hij, die nooit in de buitengewesten heeft gereisd, zal zich onmogelijk in mijn toestand kunnen indenken! Ik volsta daarom met de mededeeling, dat ik hevig ontsteld was, bang, dat ik nooit iets van mijn barang zou terugzien!

Ik naar den controleur. De controleur naar de telefoon. Gebeld. Geen antwoord. Doorgebeld. Eindelijk is er verbinding met Donggala en wel met den boomambtenaar. Weer gebeld en de klerk opgebeld. Deze was thuis. Gevraagd of de boot er nog lag. Ja, die was er nog. Verzocht om, als 't u-blieft, dadelijk naar boord te willen gaan om naar mijn spullen te informeeren. Om zeker te zijn, den assistent-resident opgebeld. Niet thuis, was aan boord. Den commies opgebeld en gevraagd om „naar beneden" te gaan (het kantoor ligt tegen den berg) en naar mijn barang te vragen. Toen den telefonist gevraagd of hij ons een grooten dienst zou willen bewijzen door persoonlijk aan boord een fonogram van den controleur aan den assistent-resident te overhandigen. Beloofd.

Na ± 'n uur te hebben getelefoneerd — men moet niet denken, dat de verzoeken zoo gauw konden worden overgebracht als ik ze hier neerschrijf — kwam er bericht. De boomambtenaar was aan boord geweest, had met den assistent-resident gesproken en met hem de barang aan boord nagegaan. Mijn spullen had men bij hem thuis bezorgd, nadat men had ontdekt, dat er een fout was begaan.

Ik werd wat kalmer, maar was nog heelemaal niet gerust, want er bestond nog altijd kans, dat een of meer colli „ergens" zouden „zweven"! En als ik ze niet kreeg? Wat dan? En als ik daar nu mijn geld, credietbrief, foto's aanteekeningen (alles netjes in een collo gedaan!) eens in zaten? Wat dan gedaan in dit land met zijn ontzettend lange afstanden, zijn sporadische verkeersmiddelen? Geld zou ik wel kunnen pindjemen op een of andere wijs, maar mijn kostelijke documenten? Nooit, nooit zou ik die weer kunnen terugkrijgen!

Ik was niet meer de wanhoop nabij, zooals een uurtje geleden, maar gerustgesteld, neen! Geen denken aan! Ik had lang genoeg gereisd in het geweldige eilandenrijk om 't niet te kunnen zijn! Daarom het vraagstuk, om mijne spullen spoedig in mijn bezit te hebben, het radikaalst opgelost door te Donggola een personenauto te bestellen om ze te vervoeren. Aldus geschiedde. „Als 't niet heeft bebandjird en de weg berijdbaar is, kunt u alles over ruim 'n uur hebben," zei de controleur. De weg is pl.m. 30 K.M. lang, wat voor een auto 'n peulschilletje is, maar hij staat bij regens — en het regende in dit meest droge gedeelte van den archipel elken dag, toen ik er was! — op verschillende deelen onder water. Het verkeer is dan gestremd en men moet wachten tot het water gezakt is. Enfin, ik had oentoeng. Om half vier rijdt een auto voor de pasanggrahan en ik herken onmiddellijk mijn barang. Dadelijk binnengebracht. Alles compleet! Kip-lekker natuurlijk, dat ik alles weer had! Maar bij het nog eens natellen — je kunt op reis met je spullen nooit secuur genoeg zijn! — bleek het, dat er drie colli...... te veel waren: een groote karoeng met iets heel hards er in en twee sloffen? Ik betast de karoeng en komt tot de ontdekking, dat er een zadel inzit. Daar gaat me een licht op en 'k wil 't eerlijk bekennen, heer assistent-resident van Gorontalo ,ik begin te schateren van het lac[hen]. Zeker vanwege de ontspanning der zenuwen, [maar] 't was allerminst prettig voor u, het geval! [Nu] had ik nu te Paloe uw mooie „lekker" zitten[de za]del, door u meegesleept van Gorontalo via [...] Parigi, Toboli, Paloe, Donggala, met het doel [de] doorsteek Kwandang-Gorontalo — ik meen [...] 60 K.M.! — langs een niet gemakkelijken w[eg te] paard te kunnen afleggen! Wat zullen de boss[en] gedaverd hebben van Kwandang naar uw w[oon]plaats! En nu de moraal: nooit laat ik wee[r —] 't was den derden keer op mijn lange reis — [mijn] barang door anderen vervoeren!

(Wordt vervo[lgd].)

Een wantoestand.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer [der] Staten-Generaal zijn weder achter den rug. D[e] moederen kunnen dus tot bedaren komen, en [het is] nu de tijd eenen toestand te beschouwen, die [...] niet rechtvaardig is.

Wij leven onder het genot van algemeen [kies]recht, d.w.z., dat ieder, arm of rijk, jong of [oud] eene stem heeft uit te brengen voor de Volk[sver]tegenwoordiging.

Dat denkt men tenminste, maar het is niet [zoo]. Er is eene groote schare van Nederlanders [die] van het recht van kiezen uitgesloten zijn, en d[aar]onder bevinden zich velen, die hunne spore[n ver]diend hebben, strijdend voor de belangen [van Ne]derland, maar onder de Tropen.

Ieder Nederlander moet achttien maanden [zijn] domicilie in Nederland gevestigd hebben, al[vorens] hij kiesgerechtigd is.

Was hij vóórdien in het buitenland, dan [...] mij deze regeling begrijpen, maar is het ni[et be]spottelijk, dat zelfs een oud-Gouverneur-Ge[neraal] anderhalf jaar uit Indië terug moet zijn, vó[ór hij] eene stem kan uitbrengen?

Indië vormt een één en ondeelbaar geheel [met] ons Rijk en wij leven niet meer onder toest[anden] dat iemand naar Indië gezonden werd, om[dat hij] hier niet deugen wilde. Het tegendeel is het [geval], velen der meest energieken en ontwikkelden [gaan] daarheen en zorgen voor de belangen van het [moe]derland, om tijdelijk of voor goed teruggekeer[d als] vreemden beschouwd te worden.

Een ieder moet gevoelen, hoe onrechtvaardi[g dit] is en die toestand moet zoo spoedig mogelijk [ver]anderen. Welk Kamerlid wil daarvoor zorgen? [Hij] kan op den dank van velen rekenen.

F. VAN PE[...]

Van Week tot Week.

14—20 JULI.

Schenkingen van den Ondernemersraad. Het [Be]stuur van den Ondernemersraad te 's-Gravenhage [heeft] besloten: aan de Eclips-Commissie uit de [Kon.] Akad. van Wetenschappen te Amsterdam e[en bij]drage te verleenen van *f* 1000.— voor haar [expe]ditie naar Zuid-Sumatra ter waarneming va[n de] totale zonsverduistering aldaar op 14 Jan. [1926] en den Christelijken Militairen Bond voor [Oost-] en West-Indië met een jaarlijksche bijdr[age van] *f* 100.— te steunen.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Cand.-exam[en ko]loniale landbouw, de heer J. J. Mijnssen.

Middelb. Koloniale Landb. School Deventer. Geslaa[gd] voor het eindexamen: A. J. Bal, T. G. Belle, C. [...] Drenth, W. F. C. J. van Heel, J. F. Heliendo[orn], R. C. Immink, J. K. J. de Jonge, A. L. Kolb, J. [...] Kruisinga, M. A. Meijer, E. W. Remmert, C. D[...] G. graaf zu Rantzau, H. L. H. Schütz, R. M. S[...] C. J. Tirion. W. E. C. Bloemendaal, L. W. C. [...]bin, A. W. Geesink, J. W. van Haltum, B. de [...]ning, H. Kraan, H. Langevoort, M. H. Poort[...], H. A. Schouten, W. C. F. J. M. Smans, W. M. [...]neker, A. C. Westerveld en C. J. Zieck.

Naar verluidt is de aangifte van nieuwe leerlingen voor deze school dit jaar zoo groot als nog nimmer sedert de oprichting, in 1912, het geval is geweest. Deze animo wordt toegeschreven aan de groote vraag naar Nederlandsche jongelui bij ondernemingen in Indië

...-Majoor J. Schultz. Bij Kon. besluit is aan kolonel der artillerie van het N.-I. leger J. Schultz, met ingang van den datum waarop hij door den gouverneur-generaal, op zijn verzoek, eervol uit den militairen dienst zal worden ontslagen, de titulaire rang van generaal-majoor verleend.

...ident van Tapanoeli. De assistent-resident van Padang Sidempoean... tipoeh en Pariaman, P. C. Arends, is benoemd tot resident van Tapanoeli. (Aneta).

...nationale Telegraafconferentie. De Nederl.-Indische telegraaf-administratie zal op de 1 September te Parijs aanvangende internationale telegraafconferentie vertegenwoordigd worden door den heer H. L. G. Ternout, afdeelingschef bij het hoofdbestuur P. T. en T. te Bandoeng.

...chting Landbouw Syndicaat. Aneta meldt dd. 17 Juli: De vier bonden der georganiseerde bergcultures zullen 22 en 23 Juli a.s. vergaderen, teneinde te geraken tot de oprichting van een Algemeen Landbouwsyndikaat.

...C. H. de la Parra. † De vice-president van het Hooggerechtshof van Ned. Indië, Mr. C. H. de la Parra is, is, volgens een Aneta-telegr. d.d. Batavia 20 dezer, tengevolge van een bloedstorting in de hersenen overleden.

...l.-Indonesisch Verbond. Tusschen eenige Nederlanders en Indonesiërs zijn besprekingen gehouden, om te komen tot de oprichting van een Nederlandsch-Indonesisch Verbond. De besprekingen liepen over de mogelijkheid, om een organisatie in het leven te roepen met de basis van een vriendschappelijke verhouding tusschen Nederlanders en Indonesiërs en het besef van elkanders onmisbaarheid voor eigen bestaan en ontwikkeling, waarop door genoemd Verbond de saamhoorigheid en samenwerking van beide landen zal worden bepleit („Vaderland").

...werpen van Algemeen Belang. „De bekende publicatie „Mededeelingen van de Regeering omtrent verschillende onderwerpen van algemeen belang" zal dit jaar helaas niet verschijnen.

...nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Keerzijde.

...ds meermalen wezen wij er hier op hoe bij de ...sche en idieele opvattingen met gunstige resul... van de bevordering der waardeering voor Indo...che kunst en kunstnijverheid, ook — gelijk trou... bij alles — de keerzijden te voorschijn komen. ...vestigden wij de aandacht onzer lezers op het ...niet onvoorwaardelijk toe te juichen feit, dat, ...de kunstwaarde van het Indisch kunsthandwerk ...r en meer aan het licht komt, telkens zich verza...ers voordoen, die niet zoozeer uit liefde, maar uit geldelijk winstbejag, daarvan aankoopen, ...et doel: 't later voor hoogere prijzen weer van de ...te doen. Natuurlijk is dit niet te keeren, en heeft ...weer zijn goede zijde: bevordering van omzet. ...band hiermede viel ons onlangs in *Het Algemeen ...h Dagblad* het volgende bericht op:

KAINS EN SLIMOETS.

„Op Seba, een dorpje in Timor, is het bamboe...rkje niet langer bruikbaar, en de Inlandsche ...ristengemeente besloot tot den bouw van een ...uwe kerk over te gaan. Maar...... zooals het ...l eens meer gebeurt bij bouwen, men had de ...ten niet goed berekend en toen de vier dui...d gulden verbouwd waren stonden de muren ...de kerk overeind — maar het geld was op.

...og vier duizend gulden waren noodig, doch de ...olking had geen geld meer......

„Toen is er een gemeentevergadering geweest ...n den voorganger met de gemeenteleden. En de ...iel-gezaghebber kwam ook eens kijken, of er ...t al te sterk op offervaardigheid werd aange...ongen.

„En in die vergadering werd het denkbeeld ge...perd: als Java nu eens oude kains en slimoets ...n ons koopen wou, dan konden wij ons zelf ...pen.

„Mannen en vrouwen kwamen aandragen met mooie weefsels, vele oud-familiebezit, stukken van waarde voor de menschen, die van het kostelijkste gaven, dat zij hadden, om een nieuw, goed kerkgebouw te krijgen. De doeken zijn alle gewasschen, zijn geprijsd — en nu maken zij hun reis over Java."

Welk een bewonderenswaardige offervaardigheid! Maar hoe jammer, dat daardoor zooveel schatten, welke die kunstnijveren daar inspireeren kunnen, nu heinde en verre verspreid worden.

Wijst dit niet op de noodzakelijkheid om *nu* — eer 't heelemaal te laat is — in de verschillende centra van kunstnijverheid eenvoudige volksmusea tot stand te brengen, waar de kunstschatten zorgvuldig bewaard worden, opdat de inboorlingen, die er zoo noode afstand van doen, er hun hart aan kunnen blijven ophalen. Hoogst wenschelijk — en uit de praktijk, o.a. in Skandinavië, ook gebleken mogelijk te zijn — is het in verbinding daarmede bevorderen van blijvende beoefening der volkshuisvlijtkunst, door te beginnen met op de scholen onderwijs te doen geven in handenarbeid, zij 't ook nog zoo eenvoudig, maar toch altijd in den geest van de in iedere streek speciaal van ouds voorkomende technieken, alsook door de kunstnijveren op doelmatige wijze te helpen aan materialen, instrumenten, enz. en zoo noodig ook een afzetgebied voor hun werk te vinden.

Elders lezen wij hoe de correspondent te Makassser van bovengenoemd blad schrijft:

GYMNASTIEK EN HANDENARBEID.

„Wat wel nimmer verwacht werd, is, dat op de scholen hier gymnastiek-onderwijs wordt ingevoerd, dat op de eerste school A reeds is aangevangen en waarmede een onderofficier van het leger is belast. Over het algemeen is het kleine publiek [illegible] juister het publiek van kleine menschen [illegible] de invoering hoogst ingenomen.

„Ook schijnt men thans over het invoeren van handenarbeid te denken; althans het advies der hoofden is daaromtrent ingewonnen; veel schijnt men er in onderwijzerskringen niet voor te voelen, omdat alle gelegenheid het behoorlijk te geven ontbreekt en niet iedereen zich er toe geroepen gevoelt, hoewel verscheiden leerkrachten zelf onderwijs er in hebben genoten."

Laat men er nu eens niet te lang over *denken*, maar liever zoo spoedig mogelijk *doen*. Handenarbeid valt bij de jeugd, tot afwisseling van intellectueel werk, evenzeer in den smaak als gymnastiek en de resultaten er van zijn zeker niet minder heilzaam: het bevordert de ontwikkeling van de geestelijke krachten in den mensch, die bij het kind in hooge mate aanwezig zijn, doch helaas in den tegenwoordigen tijd, door eenzijdige verstandsontwikkeling en overmatige lichaamsbeweging, dikwijls zoo zeer in de verdrukking komen, dat zij op lateren leeftijd veelal niet meer tot uiting kunnen komen, getuige de klaarblijkelijke afkeer er van bij de leerkrachten, „die er zelf onderwijs in hebben genoten."

Maar zoo goed als er voor het gymnastiek-onderwijs een onderofficier uit het leger te vinden was, zoo is daar in Indië, waar nog bijna overal door de inboorlingen huisvlijt beoefend wordt met hart en ziel, wel een *toekang* (kunstnijvere) aan te wijzen, die tegen een kleine vergoeding van tijd en moeite, genegen is de jeugd in te wijden in de geheimen van zijn geliefkoosd vak, het vlechten b.v., waarvoor over den geheelen archipel de verschillende daartoe aangewezen materialen als voor 't grijpen liggen. Ook de noodige excursies tot het verzamelen daarvan in de prachtige tropische natuur zou voor de jeugd immers een heerlijkheid zijn!

Boeatan.

Op Maandag 3 Augustus ten 8 ure n.m. zal in Heulstraat 19, den Haag, de jaarlijksche Algemeene Vergadering van „Boeatan" worden gehouden (zie vorenstaande advertentie).

Missschien kan dit voor belangstellenden in het streven aanleiding zijn tot het nemen van één of meer aandeelen van ƒ 50.—, welke aan te vragen zijn bij den penningmeester den heer R. Francis, die ook gaarne genegen is desgewenscht inlichtingen te geven, speciaal wat betreft Boeatan's financiën, ten opzichte van het doel: bevordering der Indonesische kunstnijverheid en huisvlijt.

Een bezoek aan de Toonkamers is altijd der moeite waard. Voor het uitstalraam, waar den laatsten tijd allerlei vlechtwerken uit verschillende deelen van den

archipel te zien waren, waarvan vooral de aardige Menangkabausche taschjes en matten, terecht zeer veel aftrek vinden, prijken thans brocaatweefsels, eveneens uit onderscheiden oorden van Indonesië afkomstig.

Hoewel een rijk aanzien hebbend door de ingeweven figuren van goud- en zilverdraad, blijven zij altijd getuigen van den aangeboren goeden smaak der eenvoudige weefsters. Wat een beheerschte kleurenpracht! Het schitterendst, ook van techniek, zijn wel de zijden *tjindé's* uit Palembang en Muntok, die aan weerszijden de uitstalling voor 't raam afsluiten, niet onderdoend voor het zware goudweefsel in prachtig vlak-ornament, dat achter de groote gong over 't gordijn hangt en geflankeerd wordt door slendangs met somber effen middenveld, waartegen de kleurige randen zoo geestig afsteken.

Ook kleinere stukken heeft Boeatan thans in verscheidenheid, welke zoo geschikt zijn te verwerken tot reticules en boekkaften.

In de middenzaal, waar gelegenheid is tot Indisch lunchen van 12—2 en tot theedrinken van 3—6, zijn langs de wanden de fraaiste batiks te bewonderen, waartusschen fijne etsen zijn opgehangen van *Mas Pirngadi*, den Javaanschen kunstenaar, die o.a. ook den Heer Jasper behulpzaam was bij het verluchten van diens technische werken betreffende Indische Kunstnijverheid.

En dan is het achterlokaal, het eigenlijke magazijn, nog vol kunstschatten, die om bewondering en, zoo mogelijk, om koopers roepen!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad. Wet op de Staatsbegrooting van Ned.-Indië.

De Loc. (8 Juni) ontleent aan het *Afdeelingsverslag* van den Volksraad over de begrooting voor 1926 beschouwingen over *den toestand van 's Lands financiën, den politieken toestand* en *het ontwerp eener Indische Bedrijvenwet.*

Verschenen is *de Memorie van Antwoord* op het Afdeelingsverslag van den Volksraad over de begrooting. Het *Bat. Nwsbl.* (10 en 11 Juni) en *De Loc.* (11 Juni) melden hetgeen gezegd wordt over: *Financieele politiek en bezuiniging, Economische politiek, Winstaandelkassen, Economische opheffing, Verhouding Indië-Nederland, Indologische leerstoelen te Utrecht, Politieke toestand* en *Communisme.* Wij releveeren hieruit het volgende:

Ook met de algemeene strekking der ten aanzien van *het communisme* door enkele leden geleverde beschouwingen kan de Regeering zich niet vereenigen. Ten deze verwijzende naar hetgeen omtrent dit onderwerp voorkomt in de Mededeelingen der Regeering omtrent eenige onderwerpen van algemeen belang 1924 en de namens de Regeering in de jongste najaarszitting van den Volksraad gegeven uiteenzetting, meent Zij te kunnen volstaan met op te merken, dat de communistische beweging wel verre van door geweld en uittarting te zijn gesmoord, een zoodanige vrijheid heeft genoten als overigens met de plichten der overheid ook maar eenigszins vereenigbaar was. De invloed van communistische propaganda mag, op grond van de feiten zooals zij geleidelijk bekend zijn geworden, vooral toegeschreven worden aan voorspiegelingen, waarvan de onzinnigheid tot het eenvoudige verstand niet aanstonds doordrong, zoomede aan een heimelijke terreur. Dat zich geen onlusten voordeden, zoolang men zich door bedoelde voorspiegelingen misleid, deze terreur liet aanleunen, spreekt van zelf. Even begrijpelijk is, dat de bevolking, toen haar geduld was uitgeput en zij een einde aan den dwang wilde maken, daarbij hier en daar de grenzen van het geoorloofde heeft overschreden. Zeer zeker heeft het bestuur door nauwgezet onderzoek van grieven, bespreking en voorlichting de communistische propaganda naar vermogen geneutraliseerd: de ongeregeldheden, waarmede de tegenactie hier en daar gepaard ging, heeft het echter met alle kracht tegengegaan. De tegen de betrokken autoriteiten ingebrachte beschuldigingen van prikkelend optreden, ja zelfs van sarren en machtsmisbruik, verwerpt de regeering met kracht. De als voorbeelden opgesomde maatregelen, als het handhaven van de orde op de vergaderingen, het verbieden van vergaderingen, die niet precies op het voorgeschreven uur aanvangen, e. d. g. waren alle noodzakelijk ter verijdeling van de pogingen der propagandisten tot opzettelijke en methodische wetsontdui
Van de van verschillende zijden aan de Rege
zoomede aan bestuur en politie gebrahte
nam de regeering met erkentelijkheid kennis
blijft waakzaam en zal niet nalaten ook de
strengste maatregelen te nemen, zoo de onver
lijkheid daarvan mocht blijken. Maatregelen, te
scherming van de tucht in het leger te nemen,
nog een onderwerp van beraadslaging in de in
partementale commissie uit. De opruiende pamfl
waarop in het afdeelingsverslag wordt gedoeld, zijn
te lande uit Nederland met verschillende mails
bracht en waren gericht aan honderden Inl. amb
ren. Van rechtstreeksche zending aan militair- of
rinepersoneel is niet gebleken. Wie de juiste afze
zijn is niet met zekerheid bekend. De afzenda
waren, naar alle waarschijnlijkheid, gefingeerd
de namen der onderteekenaars. Ook tot de pers
der propagandisten strekt zich het overheidsto
Aan beperkende reisbepalingen voor Java als
1924 no. 548 voor de Buitengewesten zijn vastge
is de behoefte nog niet gebleken. Waar particulie
derwijs een communistisch karakter draagt of dre
dragen wordt onderwijsbevoegdheid aan den ond
zer ontzegd.

Dat in *het Vlootwetprobleem* zich meerdere
nale en internationale factoren doen gelden, di
zuivere waarneming uit de verte ontsnappen, m
van algemeene bekendheid worden veronderste
verband hiermede kan, naar het oordeel der Reg
in het feit, dat het Vlootwetsontwerp na een be
ling door den Volksraad voorloopig terzijde we
legd, geen gebrek aan deferentie jegens het
worden gezien.

De Loc. (11 Juni blz. 9) bevat het antwoord de
geering d.d. 5 Juni aan den heer J. E. Stokvis op
vraag d.d. 23 Maart 1925, over *de ongeregeldhe*
den Preanger.

In het *Soer. Hbl.* (11 Juni 3de bl.) bespre
heer *Zentgraaff* de „opmerkelijke" beschouwing
de Inlandsche beweging en het Communisme
Afdeelingsverslag van den Volksraad. Hij betoog
dat aan communistische bladen het verschijnen
gelijk behoort te worden gemaakt. Immers zij zijn
den Staat en derhalve als gevaarlijk voor de
schappij te beschouwen.

In de M. v. A. van de Regeering over *de ins*
van provincies en regentschappen (De Loc. 12
ontkent de Regeering dat „vrijwel niets" is
dragen.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 t/m. 16 Juni) geeft verslag
de zittingen van den Volksraad en desbetreffende
zichten van *Civis.*

Met groote meerderheid heeft de Eerste Kam
ontwerp van „*Wet op de Staatsregeling van Ned.*
aangenomen. In het *Bat. Nwsbl.* van 12 Juni
Civis het beeld der *Staatsherziening* weer, terw
Bat. Nwsbl. van 15 en 16 Juni de staatsregeling
zij thans luidt, na de door de Tweede Kamer
brachte wijzigingen, in haar geheel afdrukt.
treedt in de plaats van het Regeeringsreglement.

Gandhi als opvoeder. De „Anglo-Indians". De algemeene Kweekschool.

De bundel artikelen van Gandhi, die kortgeled
„La jeune Inde" verscheen, geeft van den Brit
dischen leider *Gandhi* een veel scherper en sym
ker beeld dan de kleine biographie, die Romain
land over hem schreef. Uit Ghandi's eigen o
leest men dat hier een menschenkind voor o
met alle deugden en tekortkomingen van een g
Fransche vertaler spreekt van een „Indisch Ch
en inderdaad is er in de klaarheid en zuiverh
Gandhi's uitingen, evenals in zijn daden veel
Christus herinnert. Uitvoerig licht *dr. G. J. N*
huis dit toe in het *Soer. Hbl.* (8 Juni), om
besluiten:

Onze propagandisten „voor nationaliseering
onderwijs" op Java doen goed, den slotzin van
toog te lezen: „Niets staat verder van mij af,
exclusief te willen maken, dan muren op te
om onze cultuur. Maar ik houd eerbiedig vol
waardeering van een andere cultuur die der
volgen, niet voorgaan". Een standpunt volkomen
aan dat wat schr. dezes al enkele jaren verdedigde
nog de leuze der „nationalisatie" van Br. Indië
Java was overgewaaid. Dit standpunt: alleen dat
wijs aan Inlandsche kinderen is goed, dat op de
cultuur rust, en dat dus ook aan de Holl.-Inl. scho
nationalen wortel (3 lagere klassen) geeft. Gandhi

heeft op de lagere school nooit Engelsch geleerd, en is een der vele voorbeelden, dat het leeren van de vreemde taal een schitterende beheersching niet uitsluit. Er is in het optreden van Gandhi veel tegenstrijdigs, dat op diepe innerlijke conflicten wijst. Hij is, wat Keyserling van de theosofen zegt, iemand, die Oostersche gedachten op zijn Westersch uitvoert. Jarenlang een bewonderaar van Engeland en Engelsche cultuur, is hij door teleurstelling verbitterd en naar het andere uiterste overgeslagen: weg met al wat Westersch is, weg met alle moderne beschaving, terug tot het oude Indië! Met alle hartstocht en daadkracht van den Westerling heeft hij passiviteit gepropageerd en heeft hij massa's in beweging gebracht zonder reëel de verhoudingen te zien. En dat is de oorzaak geworden, dat hij ondanks 't aureool, dat een Engelsche gevangenis hem geeft, politiek heeft afgedaan.

De Loc. (11 Juni blz. 8) bespreekt de extrême-nationalistische bemoeiïng in Britsch-Indië met de Indo-Europeesche bevolking, welke in Br.-Indië zulk een gansch andere positie inneemt als hier te lande. *Gandhi en Das* — de twee grootste nationalistische leiders — zoeken beiden de Indo-Europeesche bevolking er van te overtuigen dat hun plaats aan de zijde der Indische nationalisten is, een betoog dat te eer gehoor vindt naarmate deze groep ginds verder van de Europeesche is verwijderd. Bedenkend, dat het waarlijk zoo zeker niet is of de Indo-Europeesche positie verbetert naarmate de zelfbesturende bevoegdheid van Britsch-Indië toeneemt, *waar immers de „Indianiseering" der staatsdiensten hen thans reeds treft*, zijn deze uitspraken van Das en Gandhi — volgens „De Loc." — toch voor de politieke situatie in Britsch-Indië van beteekenis.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 Juni) geeft een verslag van een op 13 Mei j.l. te Calcutta gehouden vergadering van „Anglo-Indians", waarbij zich ook de Domiciled Europeans („blijvers" onder de Europeanen) hebben aangesloten. De Anglo-Indians kunnen zich niet vereenigen met de interpretatie van „verindisching" in de beteekenis van het ontslaan van den eenen Indiër om plaats te maken voor een anderen Indiër (Hindoe of Mohammedaan). Deze opvatting is de voornaamste reden geweest van *de werkloosheid onder de „Anglo-Indians."* De vergadering besloot een deputatie naar Engeland te zenden ten einde de wenschen en nooden te bepleiten.

B. toont in het *Bat. Nwsbl.* (12 en 15 Juni) aan, met bewijzen uit de geschiedenis van het onderwijs der laatste jaren, dat *het plan der algemeene Kweekschool* geheel in de lijn der onderwijspolitiek ligt, dat het door hem geschetste gevaar voor onze Europeesche school niet denkbeeldig is geweest en steeds dreigender wordt, dat het ongetwijfeld in de bedoeling ligt via de A. K. S. te komen tot de stichting der algemeene Ned.-Indische Lagere School. B. meent dat daarom de dure plicht is van allen, die het wel meenen met het onderwijs onzer kinderen, front te maken tegen het plan. Bij hem heeft steeds de bedoeling voorgezeten de I.-E. gemeenschap te waarschuwen voor de voor haar belangen schadelijke onderwijs-politiek. In het tweede hoofdartikel beschouwt *B.* het A. K. S. plan en de onderwijs-politiek meer van algemeen standpunt en tracht hij aan te toonen, dat het bijzonder Europeesche volkomen samengaat met het algemeene belang en daarmede niet in strijd is.

In- en uitvoer. Sumatra en Java.

De heer *Van Citters* geeft in het „Soer. Hbl. (10 en 12 Juni) een overzicht van *de ontwikkeling van den in- en uitvoer van Ned. Indië in de latere jaren.* Schr. constateert dat in de cijfers ook merkbaar wordt de invloed van het buitenlandsche kapitaal, hetwelk belegging in ons koloniaal gebied zocht, welke invloed onvermijdelijk moest leiden tot een vermeerderde export en import naar een van de landen, die hun geld in onze Koloniën hebben geïnvesteerd. Het duidelijkst komt dit voor den dag bij de thee en eerst nu blijkt het met recht, dat het *een onvergeeflijke fout* is geweest, dat men de kip met de gouden eieren heeft laten slachten, doordat men geen stelling heeft genomen tegen den *overgang van theeondernemingen in Engelsche handen in de na-oorlogsche jaren.* Door den overgang van waardevolle ondernemingen tegen lage prijzen in Engelsche handen is in 1923 de uitvoer van thee naar Engeland reeds grooter dan die naar Nederland. Schr. hoopt dat wij deze les ter harte nemen en er ons voordeel mee doen, indien later weder voor een der belangrijke uitvoerproducten een tijd van depressie mocht aanbreken.

De „Sum. Post" (19 Juli) wijst er op hoe de natuur *het eiland Sumatra*, dat nog slechts zulk een korte ontwikkeling als cultuurland kent, met zeer bijzondere eigenschappen heeft begiftigd. Aanvankelijk was het de *tabak*, die langen tijd de hegemonie had. Thans blijkt dat ook voor *thee* de klimatologische en andere omstandigheden zoo gunstig zijn, dat er sinds het laatste jaar een duidelijk onderscheid gegroeid is tusschen Java- en Sumatra-thee. De Londensche markt legde het eerst hoogere prijzen aan voor de thee, van Sumatra afkomstig, terwijl later de Amsterdamsche markt volgde. In het behaalde overwicht heeft ook de betere sorteering van de Sumatrathee een rol gespeeld. Maar niettemin wordt door experts in Holland beweerd, dat de Sumatrathee, mits de tot dusver gevolgde serieuze productiemethoden gehandhaafd worden, op den duur aan de spits van de markt zal komen te staan. Ook hierbij zal het waarschijnlijk niet uitsluitend om de Sumatrathee gaan, maar om de daarmede te creëeren combinaties. De Javakinaplanters zien de toekomst somber in, omdat Java met de *kinacultuur* op Sumatra zeker niet zal kunnen concurreeren. Op dit product legt men zich meer aan de Westzijde van dit eiland toe, terwijl in den laatsten tijd ook het verdere Zuid-Westen schitterende resultaten oplevert. Ten aanzien van de *rubber* bestaat nog eenige twijfel of op Sumatra meer product tegen lager kosten kan worden verkregen, ook al gaat de meening van velen reeds in die richting. Maar bovendien zou men naar den *oliepalm* kunnen verwijzen, die op Sumatra een geheel eigen type heeft verkregen, dat tot dusverre het voor de doeleinden, waarvoor men dit gewas aanwendt, meest voordeelige type is gebleken. Telkenmale hoort men dan ook, nu de energie en de durf weer toeneemt, van plannen tot verdere exploitatie van landstreken op Sumatra.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Verzorging van den Veestapel in het Krawangsche.

I.

Naar de meening van den schrijver, welke is neergelegd in de „Perniagaän" van 16 Februari 1925, wordt het werk van den adjunct-gouvernements veearts en zijne twee vee-mantris in het Krawangsche, bemoeielijkt, omdat de ressorten voor dat personeel te uitgestrekt en de telefoonverbindingen niet alle in Regeeringshand zijn.

Tengevolge van deze laatste omstandigheid komen de dienstberichten dikwijls in het geheel niet of somtijds gebrekkig over, tot schade van eene spoedige afwikkeling van zaken.

Met betrekking tot de verzorging van den inheemschen veestapel, kan het gunstig bericht worden vastgesteld, dat de bevolking daarin meer belang gaat stellen dan vroeger.

Wel tornt men in de hooger gelegen streken nog vele malen tegen de oude begrippen van de bevolking ten deze op, doch de veearts heeft geleidelijk het vertrouwen van het volk weten te winnen en is de toestand, naar de meening van den schrijver, thans van dien aard, dat, voor het geval eene besmettelijke ziekte uitbreekt, er op kan worden gerekend, dat daarvan tijdig kennis gegeven wordt aan het Bestuur en dat van de zijde van de bevolking daadwerkelijke hulp zal worden verleend.

Dat de inheemsche vee-eigenaren niet meer onverschillig staan tegenover den toestand, waarin hun vee verkeert, kan o.m. hieruit blijken, dat men gaarne dit vee aan de kleine operatie van inenting onderwerpt, een feit dat van te meer belang is, omdat die eigenaren te Poerwakarta dikwijls hun vee wat te spoedig zenden naar Batavia en Bandoeng.

Ten opzichte van de veeverzorging in het Krawangsche, mag men vertrouwen hebben in de toekomst.

Die verzorging geldt in de eerste plaats de aanwezige 150.000 karbouwen, waarvan het grootste aantal in de vlakten voor sawaharbeid voorkomt en naar het aantal waarvan, de maatschappelijke welgesteldheid van de eigenaren wordt bepaald.

Als slachtvee heeft de karbouw grooter waarde voor de bevolking dan het rund, doch het gebruiken van karbouwen vleesch heeft jammer genoeg dit gevaar in zich, dat het de verspreiding van miltvuur, waaraan de karbouwen zoo dikwijls lijden, in de hand werkt en schadelijk is voor den mensch.

In het jaar 1919 stierven in de desa Tjikideung tal van personen, tengevolge van onvoldoend toezicht op

de karbouwen die voor de slachterijen waren bestemd, terwijl dit onvoldoende toezicht moest worden geweten aan gebrek aan deskundig personeel, zoodat de groote massa ook niet wist of men met goed of slecht vleesch te doen had.

Het aantal runderen in het Krawangsche wordt geschat op 15000.

Vroeger trof men die dieren uitsluitend aan in de hooger gelegen streken, doch thans komen zij ook in de lagere landen voor en zelfs in een stijgend aantal, sedert men in het jaar 1915 is begonnen het rund het karbouwenwerk op de sawah te laten doen, omdat het rund minder aan besmettelijke ziekten onderhevig is dan de karbouw.

Voor de verbetering van het runderras, is ook het een en ander verricht. Men heeft destijds 3 stuks Bengaalsche stieren ingevoerd, doch daarvan is slechts nog eén in leven.

Geinspireerd door den veearts, zijn er thans te Tegalwaroe 12 stuks Bengaalsche stieren, die tegen den prijs van ƒ 80.— per stuk zijn aangekocht.

Men heeft getracht tot eene schikking te komen met de Afdeelingsbank terzake van de levering uit Midden Java van vrouwelijke runderen, op gemakkelijke betalingsvoorwaarden, doch die schikking is niet tot stand gekomen.

Het grootste gedeelte van de 10000 aanwezige paarden treft men aan in de districten Segalakerang en Tji Salak.

De bevolking zelve heeft ƒ 1200.— bijeengebracht, waarvan ƒ 800.— is besteed voor den aankoop van 2 goede hengsten, welke thans haar eigendom zijn.

Men is over de resultaten tevreden, hetgeen kan blijken uit de vraag naar bergpaarden, welke thans zeer gewild zijn.

De door het gouvernement ter beschikking gestelde hengst is te Plered aanwezig.

Voor elke paring betaalt de belanghebbende ƒ 2.50.

Het Noordelijk gedeelte van Krawang met zijne vele moerassen, is voor het houden van paarden niet geschikt.

De dieren zijn niet bestand tegen de muskietenplaag en tegen de veel voorkomende Surrahziekte.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

China en Amerika.

Wanneer men de toestanden waarin op dit oogenblik China verkeert aan een ernstig onderzoek onderwerpt, dan, zoo schrijft men in de Sinar-Sumatra" van 4 Februari 1925, kan men onmogelijk tevreden zijn met den gang van zaken in dat groote land. Steeds blijven de berichten van onrust in alle deelen van het land voortduren, terwijl de overtuiging is gevestigd, dat de vreemdelingen de voorhoede vormen van die personen, die leiding geven aan de zaken van de groote Chineesche Republiek.

De Chineesche schaakspelers op het politieke schaakbord van China worden steeds heviger in hun toorn en de vreemdelingen met hunne listige praktijken hebben hunne gedachten tot het uiterste gespitst op de materieele voordeelen voor hun eigen land, ten koste van het Chineesche Volk.

Dit zijn feiten, die niet vallen te loochenen.

Zeer aanzienlijk is het Kapitaal dat de Westerlingen in China hebben gestoken.

Ook de nijverheid en de fabrieken werken voor een groot gedeelte met Westersch Kapitaal, en wel zóódanig dat het, naar schrijver's meening, gewettigd is de overtuiging uit te spreken, dat de Vreemdeling leeft op kosten en van het zweet van het Chineesche Volk.

Die toestand is te ingewikkelder omdat:

1o. het Chineesche Volk nog niet in staat is beloften te geven voor de toekomst;
2o. dat het Westersch Kapitaal de Chineezen in staat moet stellen wetenschappelijke en praktische kennis van de economie van het land op te doen;
3o. dat het Chineesche Volk geleidelijk inzicht krijgt in de hoegrootheid der schade, welke het wordt toegebracht;
4o. dat het geld der Vreemdelingen noodig is voor hulp (arbeid en loon) van het volk, dat zijne vleugels vrij en breed wil uitslaan.

Naar de meening van den schrijver, is de zucht naar de Macht en naar rijkdom van de Militaire Partij in China, de oorzaak van al de onlusten.

Hoewel die Militaire Partij zeer goed weet hoe schadelijk hare actie is voor het land, blijft het Eigenbelang toch op den voorgrond treden.

Zij geeft het vreemdelingenelement als het ware de taak in de hand om de leiding van de zaken op zich te nemen en uit te breiden, terwijl ze weet dat oorlogvoeren geld kost, hetwelk moet worden opgenomen, en dat concessies moeten worden verleend of landstreken moeten worden afgestaan, die waardevolle mineralen en grondstoffen bevatten.

De schrijver beschouwt om die redenen de Militaire Partij een vloek voor het land.

Het is algemeen bekend op welke fanatieke wijze de Chineesche Generaals streven naar het bezit van de Macht en van geld, dat zij tot milliocnen dollars deponeeren bij de vreemde Banken en dat door dwang verkregen is van het Volk dan wel als belooning van een of andere Mogendheid, die zoo gaarne zoude zien dat China's rijkdom zich naar elders verplaatst.

Degenen, die in die richting werken, zijn vooral de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, in wier optreden een groot deel van het Chineesche Volk steeds het grootste vertrouwen heeft gesteld en zich beschermt rekende tegen de dikwijls willekeurige handelingen der andere Westersche Mogendheden.

Doch wanneer op dien toestand dieper wordt ingegaan, komt men tot de overtuiging dat de Vereenigde Staten van Noord-Amerika de ware vrienden van China niet zijn.

De Amerikaan treedt vriendelijk en minzaam op, plaatst tegelijkertijd groote Kapitalen in China, en trekt zich daarna terug, ten einde het groote doel, dat hij heeft voorgesteld ter gelegenertijd te bereiken. [1]

Die financieele politiek is ook wel gericht op Japan, doch toch nog meer op de Chineezen, waarvan velen een levensbestaan hebben gezocht in Amerika en meer in het bijzonder in Californië.

Toen de toestanden dáár geregeld waren, werden echter de immigratie voorschriften wederom in toepassing gebracht, waaruit men kan waarnemen dat Amerika, wanneer het oogenblik daartoe gekomen is, de handen teruggtrekt.

(Wordt vervolgd).

1) Het aantal Amerikanen in China steeg in de laatste jaren van 3000 tot 12000 personen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Boschbouwkundig Tijdschr. Tectona.

De April—Mei-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Het verjongingsonderzoek van sandelhout (Santalum album L.) op Java, door F. Kramer. — Sandelhout op Timor, door Th. Rahm. — De begrooting van het Boschwezen voor 1925, door W. Zwart. — Het „United States Forest Service Standard Compass" en een nieuwe methode voor de bepaling van de miswijzing, door J. W. Gonggrijp. — Boschbescherming op Java.

Voorts eenige „korte berichten": de leeftijd der natuurdjatibosschen, door F. W. Snepvangers. — Wilde bantengs in de bosschen van Noord-Japara in 185., door E. H. B. Brascamp. — Over de sortimentsverdeeling van het djatitimmerhout, door H. Beckman. — Over den achteruitgang der djatibosschen, door W. Zwart.

Ten slotte de vaste rubrieken: Literatuur, Personalia, Marktberichten, enz.

Tin op Flores.

Over dit onderwerp — hetwelk steeds groote belangstelling verwierf — eene beschouwing van Dr. H. Ehrat in het Juni-Nr. van de Mijningenieur. Na een overzicht te hebben gegeven van de vele pogingen, welke in den loop der tijden zijn gedaan om op genoemd eiland tinerts in exploitabele hoeveelheid aan te treffen, welke pogingen steeds zonder resultaat zijn gebleven, geeft schr. als zijne meening te kennen dat de hardnekkige verhalen omtrent tin en tinwinning door de bevolking op Flores van allen grond ontbloot zijn.

Schr. besluit: „Wel is het jammer dat de wensch, gekoesterd door Prof. Vermaes: „Flores moge een tweede Billiton worden", niet verwezenlijkt werd."

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap.

Het 2e stuk van dl. 69 (jaarg. 1925) bevat: Van heidenen tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. V. Het zondebesef bij de Toradja's (vervolg). — Twee belangrijke conferenties, door Dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer

van Dubbeldam. — Die Koöperation in der holländischen Mission, von Dr .F. J. Fokkema. — Onderwijs en Zending in Ned. Oost-Indië, door H. Meyerink. — De wereldtaak der Christelijke Kerk. Internationale Studentenconferentie te Manchester van 31 Dec. 1924—6 Jan. 1925, door G. W. A. Pruis. — Uit de Javaansch-Soendaneesch-Maleische pers — Literatuur-aankondiging.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 49. De reorganisatie der bergcultures, door W. C. van der Meulen, voorzitter van den Indischen Ondernemersbond. — Het biochemisch onderzoek van den bodem. Voordracht van den hr. Ley Tiauw Hok (zie ook No. 50). — Inferieure theeën, — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Bodemuitputting als economische factor, door Prof. J. van Baren (ontleend aan het Tijdschr. voor Econ. Geographie; zie ook No. 50). — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkten.

Id. No. 50. De reorganisatie der bergcultures (1924 —). — Wat kan de Europeesche rubbercultuur doen om zich sterker te maken tegenover de concurrentie van de Inlandsche rubber? door Dr. O. de Vries. — Ondernemersraad voor Ned.-Indië. Een rede van Prof. Treub. — Wetenschappelijke grondslagen der selectie, door Dr. W. H. Arisz. — De Japansche thee-industrie. — Plantersverlangen. De reorganisatie der bergcultures.

Cinchona.

Van dit tijdschrift, bevattende korte mededeelingen betreffende de kina-cultuur, onder redactie van het Gouvernements Kina Proefstation, is weder een afl. verschenen (jaarg. II, No. 1). Den inhoud weer te geven is ondoenlijk door de groote verscheidenheid.

De Indische Culturen.

Inhoud van No. 11 (1 Juni '25). Europeesche culturen op Celebes, door Holtus. — Het enten van mangga, door O. de Vries. — Occulaties als plantmateriaal, door Dr. J. Schweizer. — De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar, door „de Havik". — Korte berichten: Monografieën van den Belasting-Accountantsdienst. — Het uitvoerrecht op zgn. Inlandsche rubber. — Wat er achter de „model-theeonderneming zit". Enz.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 14, afl. 6 (Juni '25). Tusschen de beren (in den Ophir, Sumatra's Westkust), door O-Viri (met ill.). — Een paar planten uit Kroe's bovenlanden (met gekleurde plaat), door J. Beumée. — Een bijzondere vrucht (Opuntia), door Dr. A. Rant (met ill.).

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 85, afl. 1. Verslag over het jaar 1924 der Natuurkundige vereeniging in Ned.-Indië. — De alpiene vegetatie van den Lawoe-vulkaan in Midden-Java, door Dr. W. M. Docters van Leeuwen. — Vulkanische verschijnselen en aardbevingen in 1924, door Dr. S. W. Visser.

Javaansche kunst in Musea.

In de reeks monographieën, welke onder den verzamelnaam „Ars Asiatica, etudes et documents publiés sous la direction de V. Goloubew" verschijnt bij G. van Oest (Parijs en Brussel), zal in het najaar eene publicatie van Prof. Dr. N. J. Krom het licht zien. Het werk handelt over voorwerpen van Javaansche kunst in musea hier te lande zoowel als in Indië, alsmede in particuliere verzamelingen.

„L'art javanais" zal worden eene publicatie in 4°. formaat, met ongeveer 80 blz. tekst en 60 platen ter illustreering.

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 26 (30 Mei '25). De Inlandsche beweging in Aziatisch verband. — De ontwikkeling van den handel van Ned.-Indië met de landen van de Zuidzee, door J. G. Wiggers (vervolg; zie ook No. 27). — Moderne invloed op de Inlandsche bevolking (slot). — Tjeboeverhalen. Een onverzoenlijke. — Oostersche Heelkunde en Westersche geneeskunde (zie ook No. 27).

No. 27 bevat, behalve de boven reeds aangeduide vervolgartikelen, o.m. nog een korte schets van de vanille-cultuur, welke op Java hoe langer hoe meer de aandacht begint te trekken.

Handelsvereeniging „Amsterdam".

In Nr. 28 (11 Juli) van Eigen Haard wijdt de hr. H. G. J. van der Mandere eene historisch-economische beschouwing aan de „H. V. A.", de machtige maatschappij op het gebied van Indische cultures, handel en industrie. De volgende getallen geven hiervan een denkbeeld. In 1879 opgericht met een maatschappelijk kapitaal van 1¼ millioen gulden, bedraagt dit thans f 25 millioen; ze beheert op Java 12 suikerfabrieken, 2 tapioca- en 2 vezelfabrieken, en eenige rubber- en koffielanden; op Sumatra een aantal thee-, koffie-, tabak-, olie- en rubberondernemingen, benevens 2 vezelfabrieken, in al welke bedrijven een vermogen is vastgelegd van ruim f 130 millioen!

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 22 (12—18 Juni '25). Ons kadaster, door B. — Uitstervende Dajakstammen (werk voor Bestuur en Missie), door B. — Gewest en provincie. Verhouding en naamgeving. — De Land- en Tuinbouwtentoonstelling te Patjet (Sindanglaja). — Causerie over communisme (vervolg). — Regeeringsbemoeiing met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië (Uit een rede van Mr. M. W. F. Treub).

Koloniale Studiën.

9e Jaarg. No. 2 (April '25). Statistische welvaartswaarneming, door Mr. A. G. Vreede. — Het tweede tienjarig tijdvak van het bestaan van het Landbouw-Departement, door J. G. Hoekman. — De Hoofdenrechtspraak in de onderafdeeling Boentok (Zuider- en Oosterafd. van Borneo), door J. Mallinckrodt. — Over sociale maatregelen, door Mr. Dr. J. B. Peyrat. — De bevolkings rubbercultuur in de afd. Oelei Soengei der res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo, door M. T. Velsing. — De grondpolitiek der gemeente Batavia van dezen tijd, door Ir. F. J. Kubatz. — Persoverzicht. — Economische kroniek. — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

No. 29 (17 Juli). Leon Nemry: Les Pays-Bas après la guerre, besproken door Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart. — H. Ketner †. In memoriam, door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Vereeniging van Thee-Importeurs. — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1924 (ontleend aan het jaarverslag van de Ned. Handel-Mij.). (Slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

* * *

Voorloopige cijfers en gegevens omtrent de werkzaamheden van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken over het jaar 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Landsdrukkerij. Jaarverslag over 1924. (Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Statistiek van aanplant, produceerenden aanplant en productie van de groote cultures van Sumatra's Oostkust, Atjeh en Tapanoeli, per 31 Dec. 1924. Uitgegeven door de Handelsvereeniging te Medan.

Begrootingsrekeningen van bedrijven, door F. Punt. (Locale Belangen, 1 Juni '25).

Het beleg van Batavia in 1629 en van Maagdelijn's sterkte, door C. Vis-Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 10 Juli '25).

De geschiedenis van de Nederlandsche Handel-Maatschappij tot aan de vestiging te Amsterdam, door Dr. M. G. de Boer. (Tijdschr. voor Geschiedenis, 1925, afl. 3).

Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Amsterdam, Veertiende jaarverslag 1924. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Handel in Sandelhout, door Prof. Dr. H. Blink. (Tijdschr. voor Econ. Geogr. 15 Juli '25).

Persoonlijke herinnering aan Raden Adjeng Kartini, door Marie Ovink—Soer (slot). (Vrije Arbeid. Juni '25).

Irrigation in Insulinde. Extensive new projects. Met ill. (Netherlands Indies Review, June '25).

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaarverslag over 1924. (Deventer J. de Lange).

An expedition to the Kalabit country and Mt. Murud, Sarawak (North Borneo), by E. Mjöberg. With ill. and map. (The Geographical Review, July '25).

Suriname.

Van de hand van den heer Fred. Oudschans Dentz, den onvermoeiden vorscher in de geschiedenis van Suriname, vonden wij in „De Periskoop. Algemeen

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Weekblad voor Suriname" een artikel met het opschrift *„Brónovo en een stuk Surinaamsche geschiedenis"*.

Eerst wordt het een en ander medegedeeld over de stichting van het Diaconessenhuis aan de Laan van Meerdervoort te Den Haag. Dan vervolt de schrijver:

„Thans de vraag wat Suriname met den naam *Bronovo* (klemtoon op de eerste lettergreep) te maken heeft.

De stichteres, Sara Katharina de Brónovo, had Suriname zelf nimmer gezien. Zij was geboren te Rotterdam op 17 Februari 1817 en overleed op 28 Juni 1887 in Den Haag, doch haar moeder behoorde tot een geslacht, dat sedert het einde van zestienhonderd in Suriname was gevestigd, waar het met zijn vermaagschapte families een belangrijke rol heeft gespeeld. Zij was namelijk een *Bedloo.*

Haar grootvader van vaderszijde was een Hongaar, *Johan Nepomuk von Broun de Bronovo,* ritmeester onder Frederik Rijngraaf van Salm. Zijn zoon, Jean Jacques, zich noemende J. J. Bronovo, werd op 17 December 1787 te Haarlem gedoopt en overleed op 30 Juni 1861 te Rijswijk. Hij kwam als zeeofficier naar Suriname en huwde op 7 April 1816 te Paramaribo de weduwe van het lid van den Raad van Politie en Crimineele Justitie *Willem Hendrik Eyma,* die het jaar te voren op 20 Januari was overleden. Voor dit in huis voltrokken huwelijk met *Elisabeth Bedloo,* die op 15 September 1781 in Suriname was geboren, zie ik in mijn aanteekeningen, dat Bronovo ƒ 50 aan kerkgerechtigheid betaalde. Zij overleed op 15 December 1838 in Nederland, slechts 54 jaar oud.

Ziedaar de band tusschen Bronovo en Suriname gelegd!"

Daarna geeft de schrijver een interessante reeks van voorouders van Elisabeth Bedloo, allen in Suriname uit Hollandsche ouders geboren. Uit deze gegevens blijkt het dikwijls — ook door Stedman medegedeelde — feit, dat weduwen in dien tijd verscheidene malen hertrouwden.

De meeste bekende was de Haagsche predikantsdochter Charlotte Elizabeth van der Lith, die achtereenvolgens met drie gouverneurs en twee predikanten trouwde. Over deze vrouwelijke Blauwbaard, door gouverneur Mauricius het „orakel der cabale" genoemd, kan men in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" onder het hoofd „Audra" het een en ander lezen.

* * *

De „Javabode" bevat onder het hoofd: „De run op Java-melasse", een belangwekkende beschouwing, naar aanleiding van het feit, dat de Pure Cane Molasses Company in den laatsten tijd zeer hooge prijzen besteedt voor melasse, het afvalproduct der Javasuikerfabrieken. Op de afscheepplaatsen bouwt genoemde onderneming geweldige tanks voor ontvangst van de melasse. Een heel wagenpark van tankwagens en een vloot van tankschepen dienen voor het transport naar de Vereenigde Staten.

Uit de melasse moet spiritus verkregen worden ter vervanging van benzine, nu de productie plus de import van benzine, in de Unie sterk vermindert. Spiritus uit melasse gestookt, zou in een deel van het tekort kunnen voorzien.

De „Javabode" wijst op de wenschelijkheid, dat de Java-suikerfabrieken in eigen beheer spiritus uit melasse zullen gaan stoken en dat het proefstation den suikerfabrikanten tijdig den weg zal wijzen om spiritus van goede brandstofkwaliteit in eigen stokerijen te bereiden. Voor de toekomst zou dit groote winsten kunnen beloven, die van te meer beteekenis zouden zijn, naarmate de suikerprijzen verder dalen.

Het bovenstaande ontleenen wij aan het „Handelsblad" van 15 Juli.

Bedriegen wij ons niet dan koopen de Amerikanen ook in Suriname melasse op.

In verband met het bovenstaande verwijzen wij naar de beschouwingen van den heer Pyttersen over krachtalkohol voor motoren uit melasse in „De West-Indische Gids", 5de j.g. (Juni 1923), blz. 116 vlg., en in zijn Rapport aan den Minister van Koloniën (gedagteekend Augustus 1922), blz. 30 en 71.

* * *

Schriftelijke vragen van den heer Wijnkoop aan den Minister van Kolcniën:

Is het den minister bekend, dat volgens het blad De West van 15 Mei j.l. een wachter van het ondernemingshospitaal op de plantage Mariënburg in Suriname een schot gelost heeft, waardoor een der op die plantage werkende Javaansche contractarbeiders verwond is, en dat daarna een ter plaatse gestationneerde hoofdagent nog twee van de tegen deze eerste schieterij te h loopende Javanen verwondde?

Is het den minister bekend dat de autoriteiten ald — volgende op een door hen, althans volgens die rant, gehouden onderzoek naar aanleiding van het geeren der Javanen op deze schieterijen — een tw tal Javanen hebben doen in hechtenis nemen?

Kan het zijn, dat de Javanen, die hun zieke kam den in dit ondernemingshospitaal te Mariënburg brengen — een euvel, zooals dat heet, waartegen eerste schieterij gericht was —, dit doen omdat landgenooten daar geen voor hen geschikt eten vangen?

Acht de minister dit schieten een geschikt middel zulk een euvel, als het er een is, tegen te gaan?

Is de minister van meening, dat de buitengew agent van politie, Dil Mahomed, die in dienst van Surinaamsche onderneming en regeering tegen zijn vaansche landgenooten te Mariënburg optreedt en aan de schieterij onschuldig heet, niets tegen de vaansche arbeiders in Suriname op zijn geweten he

Is het den minister bekend, dat de troep milita en politieagenten, die tegen de te hoop geloopen Ja nen in het vuur gevoerd werden, plotseling — zoo dat heet omdat een onvindbare dader eerst een s gelost zou hebben — zonder zelfs een bevel af te w ten, een vuursalvo heeft gelost?

Weet de minister, dat deze te hoop geloopen Java zelfs geen vuurwapenen bij zich droegen?

Wil de minister, naar aanleiding van dit alles, zeggen een zelfstandig onderzoek naar deze drie bele schietpartij te Mariënburg in te stellen zoo naar de directie aanleiding als naar de diepere oo ken, en wil de minister bevorderen, dat de directe indirecte veroorzakers van dit optreden tegen de vaansche contractarbeiders streng gestraft worden

Acht de minister het door deze gebeurtenissen, symptomatisch schijnen, niet noodzakelijk een onder zoek in te stellen naar de toestanden op de pla Mariënburg in het bijzonder en naar die op de Su naamsche plantages waar Javaansche arbeiders we in het algemeen, en van dit onderzoek met bekwa spoed verslag te doen aan de Staten-Generaal?

Curaçao.

Curaçao in 1924.

Aan de „openingrede" van den Gouverneur, in Kolonialen Raad gehouden, ontleenen wij het volge

Eene groote voldoening is het te kunnen verme dat de economische toestand van het eiland Cu in 1924 bijzonder gunstig is geweest. Deze verblijde toestand was wederom in hoofdzaak te danken het feit, dat er bij de *Curaçosche Petroleum schappij* en bij de *Mijnmaatschappij Curaçao* voor rend voor zeer vele arbeiders loonend werk wa vinden, terwijl ook het in het verslagjaar bedui toegenomen havenverkeer in belangrijke mate bijd tot het ontstaan van den gunstigen toestand.

Toch waren er ook in 1924 enkele ongunstige toren; van overwegenden invloed op den algeme toestand bleken zij echter niet.

Was de maisoogst 1924/1925, in verband me overvloedige regens over het algemeen genomen stig, de dividivi-oogst daarentegen was gering. De zen van oranjeschillen ondergingen in 1924 weinig andering ten goede en de prijzen van geitev waren zeer laag.

Uitvoer van zout had in 1924 zoo goed als niet pl

Op Aruba kon de economische toestand gedu een groot gedeelte van het afgeloopen jaar niet gu genoemd worden.

Handel en scheepvaart verkeerden in kwijnende toestand.

In het algemeen teleurstellende oogstuitkomsten, vertrek, voornamelijk naar Curaçao, van vele ar wegens gebrek aan werkgelegenheid op het eiland waren mede oorzaken daarvan.

Tegen het einde van het jaar echter kwam eene verandering ten goede, in verband met den vang van de werkzaamheden van de „Lago Oil & Tra port Co" op dat eiland. De naaste toekomst belooft ongekenden bloei.

Op Bonaire was de economische toestand niet verdeeld gunstig. De oogst van mais, peul en vruchten was schraal, de dividivioogst daarente was niet slecht en dit bij prijsnoteeringen iets dan in 1923.

De visscherij en de scheepvaart waren er nor

verschaften aan velen een middel van bestaan.
De aloë-oogst, op zich zelf niet onbevredigend, gaf niet het resultaat, dat er van werd gehoopt; er was niet veel vraag naar het artikel en de te bedingen prijzen vielen in vele gevallen tegen.
De uitvoer van zout hield in 1924 ongeveer gelijken tred met dien van 1923.
Ook in het verstreken jaar vonden vele Bonairiaansche arbeiders op Curaçao bij de *Curaçaosche Petroleum Maatschappij* en bij de *Mijnmaatschappij Curaçao* een middel van bestaan.
Uittocht naar het buitenland viel niet te constateeren.
Op de Bovenwindsche eilanden kwam in het afgeloopen jaar in den economischen toestand geen verandering ten goede.
Ook in 1924 gingen meerdere arbeiders naar het buitenland voor seizoenarbeid op de suikerplantages. Een proef om arbeiders van St. Martin en St. Eustatius bij de C. P. M. te werk te stellen liep op een teleurstelling uit."
Na aan de orkaanschade van Augustus 1924 herinnerd te hebben vervolgt de Gouverneur:
"Toch doet zich thans de toekomst, althans voor St. Eustatius en Saba, meer hoopvol aanzien.
Op St. Eustatius zal vermoedelijk de op het Fransche gedeelte van St. Martin met zulke goede resultaten gedreven teelt van muildieren ter hand worden genomen en tot eene hernieuwe exploitatie der zwavelmijnen op Saba werden door een kapitaalkrachtige maatschappij reeds stappen gedaan".
Volgen eenige cijfers:
De uitvoer van stroohoeden bedroeg voor Curaçao f 102.000.— minder dan in 1923, doch was voor Aruba en Bonaire f 6000.— en f 1000.— hooger.
Invoer 1924: f 49.641.686.—; 1923: f 28.203.903.—; invoer uit Nederland f 4.604.531.— meer dan in 1923. Het hoogere invoercijfer komt in hoofdzaak op rekening van: ruwe olie, residu, ledige drums, machinerieën voor fabrieksnijverheid, steenkolen, maismeel, automobielen en verduurzaamde levensmiddelen.
Uitvoer 1924: f 31.625.036.—, 1923: f 18.138.659.—; uitvoer naar Nederland f 129.114.— minder dan in 1923. Het hoogere uitvoercijfer komt in hoofdzaak op rekening: ruwe olie, residu, gasoline, machineolie, smeerolie, steenkolen en fosforzure kalk.
De doorvoer vermeerderde met 9804 ton en klom tot 76.090 ton, voornamelijk dank zij een vermeerderden doorvoer van: hout, cement, tabak, ijzerwaren en bier.
De uitgevoerde hoeveelheden olieproducten en phosphorzure kalk bedroegen in 1924:

Residu	543.287	ton
Asphalt	12.377	K.G.
Petroleum	3.924.966	Liter
Dieselolie	269.953	„
Gasolie	1.490	„
Gasoline	30.739.554	„
Machine-olie	1.298	ton
Ruwe olie	385.868	„
Smeerolie	12.259.128	Liter
Phosphorzure kalk ...	100.471	ton

De belangrijkheid van Curaçao ook als bunkerstation voor steenkolen kan blijken uit het feit, dat 2.016 ton steenkolen werden uitgevoerd.
In 1924 bedroeg het aantal stoomschepen, dat de haven van Curaçao binnenviel, 1791 met een netto-inhoud van 7.034.108 M³. en het aantal zeilschepen 1334 met een netto-inhoud van 268.248 M³.
Deze getallen met die van 1923 vergelijkende valt hier eene vermeerdering te constateeren en wel van 321 stoomschepen en een netto-inhoud van 2.508 M³. en met 108 zeilschepen en een netto-inhoud van 78.524 M³.
De *Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij* breidde haar vloot uit met zes [1]) schepen; het aantal schepen van de *West-Indische Scheepvaart Maatschappij* werd vermeerderd met twee.
Twee nieuwe stoomvaartlijnen, te weten: *The New England Shipping Co. Ltd.* en de *Gorrissen-Line* namen Curaçao in haar vaarplan op.

„De Koninklijke".

Aan het jaarverslag over 1924 ontleenen wij het volgende:

CURAÇAO.

In verband met den toenemenden aanvoer van Venezolaansche olie werd het bedrijf der Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij gedurende 1924 aanmerkelijk uitgebreid en werd besloten de verwerkingscapaciteit der raffinaderij te verhoogen tot 7000 t per

De bestaande tankcapaciteit van pl.m. 2 millioen barrels zal worden vergroot tot ongeveer 3 millioen barrels. De opstelling der daartoe benoodigde tanks nadert haar voltooiing.
De vloot der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij werd uitgebreid met 7 schepen, elk met een bruto-inhoud van 2700 M³., terwijl opdracht werd gegeven voor den aanbouw van nog 7 dergelijke schepen ter aflevering in 1925.

VENEZUELA.

The Caribbean Petroleum Company.

De productie kon in 1924 aanmerkelijk worden verhoogd; zij bedroeg 1924 770.340 kg. t., 1923 495.153 kg. t.
De raffinaderij te San Lorenzo werd eenigszins uitgebreid in verband met de toenemende behoeften der Venezolaansche markt.

The Venezuelan Oil Concessions Ltd.

In 1924 werden op het La Rosa terrein verschillende putten aangeboord, waardoor de totale productie 392.141 kg. bedroeg.

Zulia.

Dit stoomschip der Red D-lijn, waarvan wij onlangs vertelden dat het verkocht zou worden, is gestrand op de Roques-eilanden en wordt als verloren beschouwd.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De Nederlandsche taal voor honderd jaar.

29 Juni 1821 beschikt gouverneur Cantz'laar afwijzend op een verzoek van William Smith ,om uit hoofde zijner onkunde in de Nederlandsche taal, ontslagen te worden van den dienst bij de juist opgerichte schutterij als 1ste luitenant.
Hij krijgt de mededeeling thuis met de boodschap, „dat, alzoo een Inboorling eener Nederlandsche Kolonie kan en moet verondersteld worden de Moedertaal van het Land zijner geboorte te kennen zoo kan de erkende onkunde daarvan geene voldoende redenen wezen, om zoodanig iemand van zijne verpligtingen als Burger en Ingezeten te ontslaan...... wordende echter den verzoeker hierbij verder te kennen gegeven, dat het hem tot geen oneer zal verstrekken zich alsnog in de Nederlandsche taal te oefenen en bekwaam te maken."

Uit den Verren Vreemde.

Een monument voor C. R. Das.

Het gemeentebestuur van Calcutta heeft 7000 P. St. uitgetrokken voor een gedenkteeken om de nagedachtenis te eeren van den Indischen nationalistischen leider C R. Das.
In Br. Indië is men minder bang om personenbewondering in steen of brons vast te leggen dan zulks bij ons in onze Oost 't geval is, maar men vervalt er toch niet in de uitbelding van plaatselijke figuren of van verschijningen van kortstondige flikkering zooals dit wel in andere landen is waar te nemen. Br. Indië zou beschouwd kunnen worden als ten deze het juiste midden aan te geven.
Het besluit van den gemeenteraad van Calcutta, een maand slechts na het overlijden van den nationalistischen leider, geeft dus wel aan hoe diep de gemeenschap zich getroffen voelt door het heengaan van den voorman der Swaraj-partij.
Geheel onverwacht overleed Das, den 16en Juni, aan een hartverlamming. Het stoffelijk overschot werd overgebracht van Darjeeling naar Calcutta, waar de crematie plaats vond, na openlijke sympathie betoogen, waaraan wel 50.000 menschen deelnamen.
Das laat geen groote werken van zijn hand achter, zooals deze door andere leiders van invloedrijke stroomingen meestal als standaardwerk voor hun leer opgemaakt zijn en als grondwet nagelaten werden. Eerst advokaat van naam, met een veelbelovende toekomst als zoodanig, gaf hij die loopbaan prijs om zich geheel te wijden aan de politiek. Hij wist, dat wat hij, de Indiër, voor zijn volk vroeg hem in menig opzicht tot slachtoffer van den hiertoe te aanvaarden strijd zou maken, maar hij besefte dat de eindelijke bevrijding van Indië niet zonder offers te krijgen zou zijn, hij gaf zich aan de groote zaak en voor de groote zaak. Zoodra hij zich, met deze roeping, in de politiek begaf, was hij aangewezen op een plaats onder de, tegenover het gouvernement staande, extremisten.
Hij predikte de vrijheid van Indië, de zelfstandigheid, gericht op het uiterste de onafhankelijkheid. Als eerste stap vroeg hij even groote zelfstandigheid als de Dominions bezitten. In dien tijd had Gandhi, met zijn non-

[1]) Zie hieronder het verslag van de „Koninklijke".

coöperation-tactiek, een succes, dat de aandacht van de wereld trok. Maar Das had van dit stelsel van lijdelijk verzet niet de groote verwachtingen, die Gandhi en zijn volgelingen er van koesterden. Hij meende, dat de vermeestering van plaatsen in de regeeringslichamen, met directen- en indirecten invloed op de regeeringsdaden, spoediger tot resultaat kon leiden, ook zou hierdoor de bekwaamheid van den Indiër om een deel van de uitvoering en de verantwoordelijkheid te aanvaarden gedemonstreerd worden. Het middel van het lijdelijk verzet kon hier en daar, nu en dan zijn waarde behouden, maar het moest slechts als een mogelijk onderdeel der actie, als een wellicht daarbij toe te passen hulpmiddel overwogen worden. Daar Gandhi dit inzicht niet deelen kon, ja het aanvankelijk stellig verwierp, kwam Das voor een groote moeilijkheid te staan. Hij heeft den moed zijner overtuiging in volle verantwoordelijkheid laten wegen. Hij liet Ghandi los, en stond zoo tegenover het gouvernement, tegenover Ghandi, en kort nadien ook nog tegen die extremisten, welke, zonder wezenlijk systeem, in afbreken, altijd maar afbreken en afkeuren, voldoening zoeken voor hun leeg geschetter.

Das en de zijnen hebben hard gewerkt. Het is hem al spoedig gelukt in de regeering van land, provincie, gemeente een aantal vertegenwoordigers te krijgen, die, onder zijn algemeene leiding, meermalen een tegenwicht hebben gevormd voor een reactie, welke anders niet onwaarschijnlijk de evolutie zou hebben vertraagd.

Ghandi heeft zich tot het inzicht van Das laten bekeeren, zoodat hij hem de hoofdleiding overliet. De wilde extremisten, met BoBlsjewikische neigingen, kregen niet veel invloed, omdat wie eenigen praktischen zin had bij de Swaraj-partij, onder leiding van Das, meer houvast voor een bepaald ideaal vond.

Veel, in feiten uit te drukken, positief-resultaat kon Das niet boeken in den korten tijd van zijn leiderschap. Vooreerst bewegen de Britsche regeeringsplannen voor Indië zich ook in de richting van evolutie naar meer zelfstandigheid en wist de onder-koning lord Reading de overtuiging te vestigen, dat het hem wel degelijk ernst is met dit hervormingsvoornemen, maar dat hij van overhaasting geen heil verwacht. Dan mocht het Das niet glukken de eenheid tusschen Hindoe en Mohamedaan tot stand te brengen. De schijn van verzoening is verdwenen bij een werkelijkheid van bloedige ontmoetingen.

Das was een persoonlijkheid, die ver uitstak boven zijn omgeving. Dit wordt, nu bij zijn onverwacht heengaan, nog sterker gevoeld dan tijdens zijn leven.

De regeering, de oppositie, Ghandi en zijn aanhangers, de extremisten, Hindoes en Mohamedanen, allen hielden bewust of onbewust rekening met hetgeen van dezen knappen kop, van dezen vurigen patriot uitging.

Men wist in den laatsten tijd te vertellen, dat Das overhelde tot de overtuiging, dat er in de bedoeling der Britsche regeering voor Indië meer goeds zit, dan de Indiërs wel hebben begrepen. Is dit waar, dan is 't te meer te betreuren, dat deze invloedrijke leider is heengegaan, van wiens eerlijk karakter dan immers prediking van verdraagzaamheid en vrede te verwachten ware geweest.

Een opvolger voor hem is er niet, al treedt Ghandi nu ook weer meer naar den voorgrond.

't Is alsof de Britsch-Indiërs zijn figuur willen vasthouden door een monument, nu zij de behoefte voelen aan een man, dien zij zich bewust zijn niet te hebben, terwijl geen bijbel of leer als wegwijzer ter raadpleging beschikbaar is.

De strijd tegen de lepra in de Philippijnen.

Generaal Wood, gouverneur-generaal van de Philippijnen, heeft zich tot het Amerikaansche volk gericht met den oproep om een fonds van 1 millioen dollars te stichten ter bestrijding van de lepra in den Philippijnschen Archipel. In verband hiermede heeft hij ook de pers gelegenheid gegeven om een interview te publiceeren, hieraan is het volgende ontleend.

Er is tegenwoordig een beweging gaande om den strijd tegen de lepra aan te binden. In Engeland heeft een anti-lepra-vereeniging de zaak flink aangepakt voor Indië en andere deelen van het Rijk.

In de Philippijnen zijn wel 12.000 lijders, van dezen zijn 5600 afgezonderd en in behandeling op 't eiland Culion, dat de grootste kolonie van melaatschen in de wereld is. Sedert 20 jaren in de behandeling daar goed geregeld, in de laatste 3 jaren wordt een genezingsmethode toegepast. Specialisten roemen hetgeen daar volbracht wordt. Maar de beschikbare fondsen veroorloven toch niet alles te doen wat men zou willen bereiken. Dat is te betreuren.

75 pCt. der in behandeling genomen gevallen wijzen op vooruitgang. Reeds zijn 196 patiënten als volkomen genezen in de maatschappij kunnen terugkeeren. ... tot nu toe slechts beschouwd als een oord va... schuw, is nu voor vele beklagenswaardige wezen... land van hoop geworden.

De gouverneur-generaal heeft groote verwacht... van de nu toegepaste geneesmethode, maar om d... verwezenlijken is meer geld noodig dan de reg... der Philippijnen beschikbaar kan stellen. Van ... zijn vraag om steun. 't Gaat niet slechts om het l... aangetasten, maar om het welzijn van allen, die d... kwaal bedreigd kunnen zijn en van allen, die in... bij de lepra-verwoestingen betrokken zijn.

Het geld zal worden besteed voor den bouw ... nieuwe woningen, nieuwe wegen naar te ontginne... reinen, om meer afgezonderde groepen te maken... meerdering van geschikt personeel, vergrooting ... laboratorium van onderzoek, verruiming van het ... pitaal, dit alles is noodig om gunstige resultate... kunnen bereiken.

Koestert generaal Wood de verwachting de lep... heel in de Philippijnen te kunnen uitroeien, de ... zoekingen en resultaten zullen hun beteekenis ... hebben voor de bestrijding der ziekte in de ander... len van de wereld.

Het mag inderdaad een verblijdend verschijnsel ... ten, dat de strijd tegen deze plaag niet alleen in ... schillende landen te gelijk flinker wordt aangepak... tot voor kort 't geval was, maar dat men ook in ... dan één land, en h. o. rekent Nederlandsch-Indi... lukkig mee, op gunstige resultaten meent te ... wijzen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Ontvangen voor PA VAN DER STEUR

door L. A. v. D. BERG

H.	1.—	
S. d. J.	1.—	
N. N.	2.—	
R. M.	25.—	
v. d. P.	1.—	
„	0.50	
„	0.60	
de G.	1.—	
J. E. F. D.	2.50	
N. N.	1.—	
V. B.	2.50	
Ds. v. V.	1.—	
Ds. S.	0.60	
S. Mej.	0.60	
D.	0.60	
A.	2.50	
Mej. B.	2.50	
„ Br.	0.50	
fr. B.	10.—	
Mej. K.	1.—	
„ H.	1.—	
Mevr. W.	1.—	
Mej. O.	1.—	
Villa B.	1.85	
Pens. Ch.	2.40	
N. N.	2.—	
Mevr. V. S.	1.—	
Totaal		f 67.65

door J. C. BAARS

R.	1.—	
Kr.	1.—	
L.	3.50	
M.	1.—	
Mevr. W.	2.50	
v. S. Gr.	1.—	
Mevr. Br.	1.—	
„ L. v. K.	1.—	
Mej. v. d. B.	1.—	
Kapt. N. N.	10.—	
H.	1.—	
B.	1.—	
Postw. N. N.	5.—	
Firma J.	3.—	
Totaal		f 33.—

door B. v. WARNEL

J. T. E.	1.—	
B.	1.—	
J. v. P.	1.—	
N. N.	3.20	
W.	1.—	
de G.	1.—	
v. d. B.	5.—	
Mej. M.	2.50	
v. W.	1.—	
Totaal		f 16.70
Transporteeren		f 117.35

Transport

door Mevr. v. BLIJENBURGH

Ph. H. de R.	1.—
Mevr. W. de R.	5.—
E. H.	0.25
Mevr. G. v. d. B.	1.—
Mej. M. D.	1.—
W. J. G.	1.—
Mevr. B.	1.—
„ J. T.	5.—
„ H. R.	1.—
Fr. B.	3.—
Jkvr. J. M.	1.—
Mevr. C. P.	2.50
„ C. K.	1.50
„ L. S.	1.—
H. H.	0.60
Mej. J. M.	2.—
A. v. O.	1.—
S. C.	0.60
Mevr. L. H.	2.50
„ C. W.	1.—
„ H. v. N.	2.50
„ G. G.	2.50
„ W.	0.60
Dames M.	2.50
Mevr. P. S.	1.—
Dames v. d. S.	0.60
Mej. J. A. M.	0.60
Mevr. L. K.	2.—
„ M. v. B.	5.—
Totaal	

door Mej. Mr. H. P. DIJK

Dames M.	1.—
Fam. O.	2.50
„ v. U.	1.—
Pastoor U.	1.—
Mej. B.	0.60
N. N.	0.60
Dames W. en B.	2.20
Maj. K. C. S.	6.50
S. C. S.	11.20
Mej. de G.	1.—
N. N.	1.20
„Ons Huis"	2.50
Fam. D.	2.70
Totaal	
Fam. D. te Am.	1.50
„ E. „ A.	1.20
Mevr. W. „ Am.	1.20
„ L. „ H.	3.—
Mej. H. S. K. H.	1.—
„ A. Z. „ „	1.—
M. v. D. te R.	2.50
Mej. v. H. „ At.	10.—
N. Br. „ U.	0.60
J. C. v. L. te s'-G.	2.40
L. W. te A.	5.—
N. N. „ „	1.[illegible]
C. J. „ O.	0.[illegible]
J. H. „ H. t. H.	2.[illegible]
A. H. „ A.	0.[illegible]
Totaal	

door Mevr. HUBER (geen specificatie) nog ontvangen

Totaal

Er zijn nog enkele kleine bedragen ingekomen, waarvan verantw... volgt.

De Secretaris-Penning...

J. C. BAARS

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

BERICHT.

Ter kennisneming van onze leden en verdere belangstellenden zij medegedeeld, dat de Hoofdvertegenwoordiger onzer Vereeniging, de heer Mr. K. Fauser te Soemenep (Madoera), van daar is overgeplaatst naar ..saran, Sumatra's Oostkust, ten Zuiden van Medan.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

..., Coenen, Westeinde 75 te Wormer; R. J. Hensel, ..ionsplein C 108 te Hoogezand; W. E. Hermans, ..te Rozenstraat 30 te Leiden; H. P. Kok, Beukelsdijk .. te Rotterdam; W. H. Velders, Laan van Eik en ..nen 87 en G. M. Verschoor, Dibbetzstraat 42, bei.. te 's-Gravenhage, allen als controleur 2e klasse bij .. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;

.. A. P. Linssen, Van Ostadestraat 428 te 's-Gravenhage, als controleur 3e categorie bij gemelden dienst.

ADRESVERANDERINGEN WEST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

.. W. Ch. de la Fry Ellis, Lid v. h. Hof van Justitie .. Curaçao, van Villa „Klein Lindenhof", Driebergen, Utrecht, terug naar Curaçao.

.. B. R. Prince, Onderwijzeres Curaçao, van: 's-Gravenhage, Daguerrestraat 79, naar: Suezkade 117.

.. G. L. Sijsingh, Procureur-Generaal Hof van Justitie Paramaribo, van: Paramaari 60 naar: Heerenweg 57, Haarlem.

.. M. Koenen, Hoofdagent van Politie te Curaçao, van: Begonistr. 180, 's-Gravenhage, terug naar Curaçao.

.. A. J. H. Bergmann, Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst in Curaçao, van: Curaçao naar: Regentesseplein 14, 's-Gravenhage.

Mevr. Wed. N. R. Meerdink-Rodrigues Pereira, van: Curaçao naar: Bentinckstraat 25, 's-Gravenhage.

.. S. Polak, District-Geneesheer, van: Suriname naar: Slingerbeekstraat 18huis, Amsterdam.

.. E. Sniphout, Topograaf in Suriname, van: Molenweg 322, Laren, naar: Reguliersbreestraat 42 I, Amsterdam.

.. F. van Amson, Districts-Geneesheer in Suriname, van: Suriname naar: Laan van Meerdervoort 345, Den Haag.

.. J. Booms, Leeraar Teekenen Paramaribo, van: Suriname naar: Groene Gerritsweg 4, Laren (N.-H.).

.. H. Sprockel, Onderwijzer in Curaçao, van: Curaçao naar Goirkestraat 163, Tilburg.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

..Boom, Loods der eerste klasse te Emmahaven, Vlissingen, p. a. Beumer Verkuijl, Quakkelaarstraat 159.

..n Haarlem, Onderwijzer in gymnastiek en schermen a. d. opleidingsschool voor personeel Alg. Politie, Den Haag, Bonistraat 5.

..n den Bussche, Thesaurier-Generaal b. h. Dep. v. Financiën, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 68.

..Westra, Assistent-resident in Krawang, Den Haag, 2e Schuijtstraat 338.

.. J. Visser, Leeraar b. d. Koning Willem III-school te Weltevreden, Koog a. d. Zaan, p. a. Visser te Koog a. d. Zaan.

.. A. van Duijvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur b. d. Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Den Haag, Obrechtstraat 448.

..n Schooneveldt, Tijd. wd. leeraar der K. W. S. te Weltevreden, Rotterdam, Bergweg 219.

.. M. Guldenaar, Adjunct-Inspecteur b. d. Posterijn en Telegraphie, Den Haag, Hotel Pomona K. 63.

.. S. W. Visser, Wtenschappelijk medewerker b. h. ..on. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium, ..ersum.

.. J. W. L. Habraken, Ing. 2e kl. Staatsspoor, Vlaardingen, Binnensingel 37.

.. J. Jungnitz, Adjunct-registrator Staatsspoor, Magdeburg a. Elbe, Elsasserstr. 17, gedurende de maanden Juli en Augustus.

.. J. Burck, Directeur der Opiumfabriek, Den Haag, Fultonstraat 207.

.. H. Kok, Technisch Ambtenaar 2e kl. P. T. T. dienst, Den Haag, Koningstraat 501.

..n Charldorp, Onder-commissaris van politie, Amsterdam, Hoogeweg 44, IIe etage.

.. P. Hacquébord, Controleur 1e kl. b. d. P. T. T. dienst,

Dordrecht, p. a. den heer Dronkert, Reeweg 185 A rood.

A. Muhlenfeld, Assistent-resident van Loemadjang, Den Haag, Schuijtstraat 206.

W. R. Lancelot, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat, Bosch en Duin, Biltscheweg 7.

F. C. H. Meerdink, Ingenieur b. d. Waterstaat, Winschoten, p.a. Mevr. Hofstede, Paul Krugerstraat 2.

J. T. A. van Voorthuysen, Commies b. h. Dep. v. Landbouw, Handel en Nijverheid, Den Haag, p. a. W. A. Winter, Beukstraat 16.

E. H. P. Gijsbers, Commies b. h. Dep. van Landbouw, Handel en Nijverheid, Den Haag, Hotel Centraal, L. Poten.

P. L. Heynneman, Gedipl. technisch ambtenaar 1e kl. b. d. Opiumfabriek, Den Haag, Galileistraat 191.

W. Luyke, Hoofdcommies b. d. Controle en statistiek, Den Haag, Molenstraat 2A.

F. W. van Vliet, Leeraar Prinses Julianaschool, Djokjakarta, Laren (N.-H.), voorloopig, Nieuweweg 394.

A. O. Frohwein, Gezaghebber b. h. Binnenlandsch bestuur, Delft, Oude Delft No. 13.

H. Dijkers, Hoofdopzichter (burg. ambtenaar) der genie, Rotterdam, Vierambachtstraat 76.

W. Ch. Hardeman, Assistent-resident van Bandoeng, 's-Gravenhage, p/a. Scheurleer en Zoonen.

J. Kerekes, Bouwkundig Hoofdopzichter bij den dienst v. d. Mijnbouw, Arad (Romania), Poste restante.

D. Latupapua, 1e commise b. h. Residentiekantoor te Den Pasar, Den Haag, p/a. H. Havinga, Van Imhoffstraat No. 1.

Mevr. F. M. Correlje, Technisch Ambtenaar 1e kl. b. d. P. T., Rotterdam, Vierambachtstraat 44a.

P. F. J. Karthaus, Assistent-Resident ter beschikking van den Directeur v. Binnenl. Bestuur, Heerlen, Valkenburgweg 31f.

E. de Kruyff, Hoofd der Afdeeling Handel v/h. Departement van Landb., Nijverh. en Handel, Utrecht, Koningslaan 22.

L. A. A. Lang, Gediplomeerd Techn. Ambtenaar 1e kl. P. T. T., Den Haag, Columbusstraat 13.

A. Luytjes, Houtvester b/h. Boschwezen, Breda, Ginnekenweg 125.

J. L. G. Herrebrugh, Beheerder 2e kl. van 's Lands Pandhuis te Wanasaba, 's-Gravenhage, Barentszstraat 24.

F. J. Koens, Leeraar a/d. Prinses Julianaschool te Djokjakarta, 's-Gravenhage, Laan v. N.-O. Indië 139.

F. Th. M. Hamers, Stationscommies b/. Staatsspoor- n tramwegen, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 415.

W. H. G. Struyk, Opzichter van Weg en Werken b/d. Staatstramwegen, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 190, huis.

Mutaties van 15 tot 22 Juli.

Nieuwe Leden:

Mevr. A. Schönhuth, Haarlem, Tempelierstraat 10. ƒ 5.
W. G. v. Klaveren, Rotterdam, Beukelsdijk 80a. ƒ 5.

Herplaatsing wegens misstelling:

Mevr. Wed. A. C. v. d. Poll—Welsink, p/a. Geneesk. Gesticht W. A. Hoeve, den Dolder.

Adresveranderingen:

Dr. W. G. Boorsma, oud-Directeur M. L. S. Buitenzorg, Oegstgeest, Warmonderweg, van: 22 naar: 42.

Mevr. Wed. Mr. A. Helfrich, van: Breda, Baronielaan 35, naar: Voorburg, Rusthoflaan 2. ƒ 2.50.

Mej. J. L. E. Waller, van: Amsterdam, Sarphatiepark 76huis, naar: Den Haag, Frankenslag 117. ƒ 5.—.

Dr. A. Bergman, Directeur Openbare Gezondheidsdienst, van: Curaçao naar: Den Haag, Regentesseplein 14. ƒ 5.—.

W. M. Guldenaar, Adj.-Inspecteur P.T.T., van: Semarang naar: Den Haag, Hotel Pomona. ƒ 5.

P. Westra, Ass.-Resident, van: Poerwakarta naar: Den Haag, 2de Schuijtstraat 338. ƒ 5.

J. A. van Delden, Den Haag, van: de Carpentierstraat 79 naar: Alexander Gogelweg 28.

Dr. D. de Visser Smits, Leeraar H.B.S., van: Korte Nieuwstraat 35, Utrecht naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.

C. A. H. Taminiau, Hoofdonderwijzer, van: Den Haag, Prins Hendrikstraat 44, naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.

Dr. J. Harkink, Officier van Gezondheid, van: Den Haag naar: Bandoeng, D. v. O.

G. J. Boenink, onderwijzer 2de kl., van: Bindjei naar Muntok.

H. van den Bos, 1ste Luit. Inf. N.-I. L., van: Amsterdam, 2de Helmerstraat 72, naar: Den Haag, Pieter Bothstraat 45. ƒ 5.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

MMER 31 DONDERDAG 30 JULI 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's Oostk. t. Z. v. Medan.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

HOUD: *Comité Pa van der Steur. — Reis-Indrukken. — Zuid-Oost-Borneo-flitsen. — Kiesbevoegdheid. — Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. den: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch eratuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — taties van 22 tot 27 Juli.*

Comité Pa van der Steur.

ngekomen gelden van 19 Juli tot 26 Juli.

W.		Transp.	115.50	Transp.	142.10
B.	1.20	J.E.(Afd.Harlingen,,Voorwaarts")	5.—	B. H. P. v. Z.	3.—
Weesh. Schiedam	60.—	C. J. M.	0.60	Dr. H. D. Tj. W.	53.50
enBesse. Lugano	25.—	W. L. v. G.	2.50	F. G. I. („O. V.")	100.—
v. A. xico	25.—	H. W. S.	2.50	Ds.H.C.deG.	10.80
enMevr. P.	1.80	H. A. St.	5.—	Jhr. H. L.	50.—
deG.	2.50	K.V.(„O.V.")	5.—	W.J.J.C.B.	3.60
		Jhr. H. A. v. R. V.	6.—	G. J. G. J. v. D.	6.—
p.	f 115.50	Transp.	f 142.10	Samen	f 369.00

ngen tot 19 Juli (K.W. 23 Juli no. 30) „ 8606.27

Totaal tot 26 Juli f 8975.27

den dank van het Comité.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg.)

Padangsche Bovenlanden.

de zeer indrukwekkende reis dwars door tra, langs het eenzame Tobameer, dat na een or het oerbosch daar eensklaps in al zijn erende wijdschheid voor ons lag, na die grootvergezichten op ontzaglijke reeksen van bergen in hunne telkens wisselende kleurschakeen, na het bij hunne ontelbare wendingen voldier woest-bruischende bergstroomen, na al bijna niet te beschrijven ontzagwekkendheid, ons de terecht zoo veelgeprezen en druk bee Padangsche Bovenlanden, waarin wij ook mooi uitstapje gemaakt hebben, bizonder k en aantrekkelijk.

logeerden te Fort de Kock, een uitnemend

gelegen plaatsje, — dat ook door zijn gelijkmatig koel en toch niet vochtig klimaat uitmunt, — in het keurig beheerde Parkhotel, waar men aan den voorkant, door een loodrecht op het huis staande, lange Kanarie-laan een prachtig gezicht heeft op de naast elkander zich verheffende bergtoppen van de Singalang en de Tadikat, welke ons, al zijn ze niet met sneeuw bedekt, toch onwillekeurig herinnerden aan de Jungfrau, Mônch en Eiger, zooals dit drietal vanuit Interlaken's hotels te zien is. Aan de achterzijde van het logement kan men genieten van een, het geheele jaar door, rijkbloeienden rozentuin, waarin ook de badkamers gelegen zijn. De eigenaar, die de kunst verstaat 't den logeergasten naar den zin te maken, zorgt niet alleen voor een goede bediening, maar ook voor een uitstekende keuken — ontbijt met vruchten, o.a. geurige aardbeien, 's middags een uitstekende rijsttafel en 's avonds Hollandsche schotels — maar houdt ook levendig belangstellende gesprekken, vol plaatselijk nieuws. Daar echter niet iedereen van dit laatste gediend is, worden er wel eens kamers besteld *„zonder conversatie"*.

Desgewenscht krijgen vertrekkenden, op de meest gulle wijze, groote, in pisangbast gewikkelde rozenbouquetten ten afscheid, welke zeker medewerken om het verlangen op te wekken tot terugkeer naar dit heerlijk lustoord. Toeristen vindt men er altijd bij de vleet, omdat het uitstapjes-maken van daar uit zoo aangenaam en gemakkelijk is. Behalve goed onderhouden rij-wegen, die niet alleen naar de hoofdplaatsen, maar zelfs tot de kleinste kampongs voeren, is er een spoorweg, welke van Padang en de Emmahaven over Loeboek Aloeng en Padang Pandjang naar Fort de Kock loopt en vandaar verder oostwaarts naar Pajakoembo, terwijl terug over Padang Pandjang zuidwaarts Sawah Loento bereikt kan worden en vanuit Loeboek Aloeng in noordelijke richting, over Priaman naar Soengei Limau. Men rijdt dan veelal door zeer welvarende landstreken, de zeer druk bezochte passars zijn daarvan wel de sprekendste bewijzen. Het matriarchaat, dat in deze streken heerscht, schijnt de welvaart in de hand te werken. Wij zagen, daar wij er juist tegen de *Poeasa* (Inl. nieuwjaar) waren, de mannen, die elders werk hadden gezocht, met volle geldbuidels en geschenken bij hunne echtgenooten terugkomen en bijna allerwege mooie groote huizen, dikwijls rijk met polychroom snijwerk versierd, en daarnaast de schilderachtig fijn-gebouwde, *loemboeng* (rijstschuur) van voorraad wel voorzien. Ook is 't geen zeldzaamheid, dat Inlanders Ford-auto's bezitten. De Sumatranen, speciaal de Menangkabauers, zoowel mannen als vrouwen, maken den indruk een vrij en frank volk te zijn, ietwat hooghartig, maar goedaardig en betrouwbaar.

Tegelijk met ons logeerde in een der *paviljoens* (nevengebouwen) van het Parkhotel een eigenaardig stel Amerikanen, waaronder het echtpaar Scott. De man bleek advocaat te zijn in Chicago, zijne vrouw schrijfster van Indische reis-romans, waarin haar achtjarig dochtertje een hoofdrol speelt. Dit aanvallige goudlokkige kind moest dan ook ter illustratie gekiekt worden in de meest tropische natuurtafereelen, liefst in de onmiddellijke nabijheid van een reuze-slang — een opgezet exemplaar gelukkig, wat op de foto natuurlijk toch niet te zien is — of een verscheurend dier, dat echter wèl teekenen van leven moest geven. Daarom was het geheele gezelschap al sinds weken op de vangst van een tijger. Zij hadden gehoord, dat een jager voor den dierentemmer Hagenbeck er eenige machtig geworden was, doch hun scheen 't maar niet te willen gelukken, niettegenstaande op verschillende plaatsen in het omliggende oerbosch vallen gezet waren. Juist toen zij kregel vertrokken, liep er bij Bangkinan een in, die later te Pajakoembo, in een kooi opgesloten, te zien was en ook wel voor een zoet winstje naar Hamburg verhuisd zal zijn.

Het is zeker geen wonder, dat de Europ B.B.-ambtenaren en hunne vrouwen Fort de een uitgezochte standplaats vinden, waar zij tijd hopen te mogen blijven. Voor de bevolkin herhaalde overplaatsingen der bestuurders al min gewenscht, althans, wanneer deze, zoo tegenwoordige, met wie wij kennis maakten, voelen voor het wel en wee der inboorlingen ook belangstellen in de verschillende daar beo de takken van kunstnijverheid en huisvlijt.

De echtgenoote van den assistent-resident belangstelling kennende, was zoo vriendel dadelijk te brengen naar de Kantschool te K dang, welke onder de leiding staat der alom de, bekwame Menangkabausche kantw *Hadissa*, die reeds menige knappe leerling gevormd.

Het was aardig om te zien, hoe vlug en de Maleische vrouwen en meisjes kantklosse hebben er groote liefhebberij in, werken keur verkoopen nu en dan wel tegen goede prijzen op bestelling. Mochten zij eens zoover kunne men, dat zij een eigen Menangkabausche soort ontwierpen — zij bezitten genoeg ty motieven, zooals, om maar iets te noemen, huizen en *loemboengs* te zien is — dan zou werk zeker veel meer waarde krijgen, zoow kunstzinnig als uit geldelijk oogpunt.

De controleur van Oud Agam geleidde ons Soengei Poear, bekend om de kopersmeed welke daar van ouds beoefend wordt. In *Poeasa*-tijd waren de smeden niet aan den toch was het interessant met hen hunne allereen voudigste werkplaatsen te bezoeken en de vers lende werkstukken, waaronder ook mooie ne, te bezichtigen. Ook deze kunstnijveren zie het aan, dat zij pleizier in hun vak hebben kregen den indruk dat hier door waardeerin aanmoediging van onze zijde nog heel veel goede richting te bevorderen is.

Deze controleur wees ons ook op het bizo natuurschoon dier streek, bracht ons o.a. naa plek, waar onder zes reuze-waringins vroeg Inlandsche Raadszittingen gehouden werden; hoofd had daar een eigenaardigen, steenen ze overblijfselen daarvan waren nog aanwezig en hij weer in eere doen herstellen.

Het moet lang niet gemakkelijk zijn voor controleur zulk een raadszitting te leiden en tot gewenschte resultaat te komen, daar de oude leische Hoofden houden van meer dan ampe raadslagingen en 't heel lang duurt eer zij tot eindbesluit komen. Er behoort een eindeloos duld en veel tact toe om ten slotte toch een sing uit te lokken. Soms zitten zij een heele van 's morgens vroeg tot 's avonds laat bijeen der een oogenblik op te staan of iets te gebr en eerst als de controleur zegt: ik ga niet vóór ik uw beslissend antwoord heb ontvangen seffen zij, dat zij toch tot een eindresultaat m komen.

De controleur van Manindjau gaf ons o.a. een treffend humoristisch relaas. Deze veel belang in de volkskunst. Het ruime koets met stalling op zijn erf, dat dienst heeft onder zijn voorgangers, doch tot berging kleine Ford overbodig is geworden, was bezig, op hoogst eenvoudige wijze te verbouwen een praktisch museumgebouwtje, waar trachten allerlei mooie werkstukken bijeen gen, door de kunstnijveren in die streken digd. Dit zal ongetwijfeld voeren tot wederzijdsche leering en waardeering. Welk een onschatb zegen zou 't zijn, als iets dergelijks in verschillende kunstnijverheid-centra van den Archipel tot st kon komen, met daaraan verbonden volks sussen in handenarbeid, onder Inlandsche leid vooral ook voor de jeugd!

Een rit van Fort de Kock naar het hemels

…uwe meer van Manindjau — intenser haast nog …n kleur dan de veelgeroemde *Côte d'Azur* — is …l het glanspunt der vele mooie uitstapjes, welke …n in de schilderachtige Padangsche Bovenlanden …ken kan.

Wij vertrokken in den nog eenigszins bewolkten …egen morgenstond en reden langs het om zijn …enaardige schoonheid in vorm en kleur zoo be…emde „Karbouwengat", — deze naam werd waar…hijnlijk aan die bergspleet gegeven, omdat de …landsche trekdieren er dagelijks doorheen moe…n, niet alleen naar de te bewerken *sawahs* (natte …tvelden) maar ook naar hun badplaats. — Te …oer, in dezelfde kleine *Pasanggrahan* (gouverne…nts-logeerhuis), waar de thans hier in den Haag …oevende schilder Eland maanden lang gewerkt …t, om er zoo menig mooi plekje door zijn kunst …ereeuwigen, verpoosden wij even onder 't genot …een lekker Indisch kopje koffie en wandelden …daar naar het in de nabijheid gelegen uitzicht…t, waar voor toeristen een bank is geplaatst. …onze groote teleurstelling bleek de geheele …zon nog in dikke wolken gehuld, zoodat wij …n onze onmiddellijke omgeving konden zien. …deze is de moeite van het klimmen waard: de …lijk gebouwde Sumatraansche huizen, mits zij …idjoek- en *attap*- (palm-vezels en -bladeren) …n hebben, — helaas zijn deze „uit bezuiniging" …s dikwijls door het banale koud-vuil-grijze, ge…de plaatijzer vervangen — sluiten zoo prachtig …bij de blad- en bloemrijke tropische natuur!

…lotseling echter brak de zon door — hoe erger…trof mij de Indo-europeesche benaming van „ko…n ploert" — de wolkenmassa als een licht gor…op zijde schuivend en ons het onvergetelijk …on uitzicht gunnend op de nauwe bergspleet, …voor ons, waardoor in de verte het verblindend …sterende meer in al zijn pracht zich vertoonde. …ij waren roerloos stom van bewondering, konden …s pas van die plek verwijderen, toen een wind…, het omhullend wolkenfloers opnieuw ver…dend, dit wonder weer aan ons oog onttrok. …ke zielsgenietingen laten een diepen indruk …ler.

…e Matoer teruggekeerd, bezochten wij vol be…stelling de vlechtschool, waar o.a. de mooie …jes, sigarenkokers, portefeuilles en matten in …lei afmetingen gemaakt worden, welke thans …zoo groote verscheidenheid — altijd typisch …akvol van ornament — te zien zijn. Ook langs …weg en in de hotels werden ze ons te koop aan…den. Er leeft daar nog een prachtige kunst…vlijt onder de bevolking.

Onder een opwekkenden, helderen zonneschijn …den wij verder naar Manindjau, langs een weg …t ontelbare korte krommingen, op en af de ber…om; onze Ford nam ze zoo goed, dat wij geen …nblik in angst zaten, integendeel telkens volop …eten konden van den schitterenden aanblik van …meer bij iedere bocht, die 't ons weer vertoonde, …at wij het gedurende enkele oogenblikken uit …gezicht hadden verloren. In extase over het ge…e kwamen wij na een paar uur rijdens bij de …ing van den controleur, innig lieflijk onder …e boomen vlak aan het meer gelegen. Wat …het heerlijk zijn daar, in dat koele, doorschij…blauwe water te baden, er te roeien en den …op- of -ondergang te bewonderen!

…r 't juist tijd was voor het middagmaal, …n wij gaarne de gastvrije uitnoodiging aan van …controleur en diens moeder, die juist bij hem …rde, om ons aan hun gezelligen disch te …en en ons te goed te doen aan een keur van …gekweekte groenten en vruchten. Wat had …jonge man vol illusies zijn landelijke woning …n, hoewel hoogst eenvoudig, toch gezellig en …kvol ingericht. Op deze wijze kan de tropische …amheid voor geen Europeaan neerslachtig…kend zijn; integendeel zweept zijn Westersche …ie en ontwikkeling hem en zijn metgezellen op tot heilzame werkzaamheid in het belang van zijn omgeving, van de bevolking in wier midden hij leeft. Het was dan ook hartverheffend om te zien, toen hij, na den maaltijd, een tochtje met ons maakte langs den oever van het meer, met hoeveel liefde en eerbied die bevolking, — mannen, vrouwen en kinderen, — zich nieuwsgierig langs onzen weg scharend, naar hem opzag en hoe vriendelijk belangstellend hij tot en over hen sprak. Vol trotsche ingenomenheid toonden zij ons de nieuwe *Moskee* — Mohammedaansche tempel — die zij uit gezamenlijke bijdragen aan het bouwen waren en waarvan de slanke *minaret* (gebedsafroep-toren) zich zoo wonderschoon in het blanke meer weerspiegelde!

(Wordt vervolgd).

Zuid-Oost-Borneo-flitsen

door

N. A. DE HAART,
Controleur Binnenl. Bestuur.

I. Martapoera en omstreken.

Martapoera — de voormalige sultansresidentie, thans standplaats van een controleur bij het binnenlandsch bestuur — is een klein, net bandjereesch-maleisch stadje, gelegen 36 K.M. bovenstrooms van Z.O.-Borneo's hoofdstad, Bandjermasin en niet ver beneden de samenvloeiïng van de rivieren Riam Kiwa en Riam Kanan, die hun oorsprong vinden in het Meratoes-gebergte, waar de simpele animistische Dajaks op primitieve wijze naar hun eigen inzicht en volgens hun genoegen, maar ook met hunne tallooze, typische zorgen leven, liefst niet gehinderd door uit een westersch of ook wel uit een maleisch oogpunt goed bedoelde maatregelen.

Dat kleine stadje Martapoera met zijn zeven à acht duizend inwoners maakt een prettigen, welvarenden indruk; zijn groote moskee met marmeren vloer aan de aloen-aloen gelegen legt er sprekend getuigenis van af.

De goed onderhouden beschaduwde wegen, waarlangs wit gekalkte omheiningen de zindelijke inlandsche, arabische, chineesche en enkele europeesche erven van de wegen scheiden, voeren langs tal van zeer goed gebouwde inheemsche woningen, waarvan vele geheel uit het kostbare en duurzame ijzerhout zijn opgetrokken, ja zelfs een enkel steenen gebouw duidt op den rijkdom, die daar onder de inheemsche bevolking zit als gevolg van de schitterende diamanten van het land zelf, alsmede de ingevoerde kaapsche diamanten en de z.g. ceylonsteenen (half-edelsteenen), terwijl ook de uitgebreide rubbercultuur en de daarmede verbonden handel heel wat geld onder de bevolking brengen.

Als men zoo 's morgens wakker wordt in het kleine, goede hotel Marth, dat aan de ruime, mooie aloen-aloen is gelegen, dan hoort men al gauw het gesnor van verscheidene auto's en zelfs fabrieksfluiten der stoomdiamantslijperijen storen de morgenstilte, ook een te zware locomotief met een te schril geluid puft met een kolentrein achter zich aan van de ned.-ind. bruinkolenonderneming Goenoeng Koepang langs de aloen-aloen naar de Martapoera-rivier.

Het geheel heeft de pretensie van een bedrijvig stadje.

Er zijn te Martapoera drie stoomdiamantslijperijen, die in ver verwijderden zin een imitatie vormen van zulke inrichtingen in Europa. Meestal werken maar twee slijperijen.

De inrichting dezer slijperijen heeft zich zooveel mogelijk aangepast aan de toestanden van het land, waar ze gelegen zijn. De stoomketel met krachtmachine zijn europeesch, de drijfriemen naar de lange assen ook nog, maar dan begint de inrich-

ting in hoofdzaak bandjereesch-maleisch te worden.

Van het staal van chineesche kookpannen (wadjan's) zijn de draaischijven, waarop de diamanten geslepen worden, gemaakt en deze moeten harder zijn dan de schijven, die men in Europa voor dit doeleinde gebruikt; tenminste de inlandsche slijpers beweren dat zij wel eens draaischijven uit Europa hebben geprobeerd, maar deze het in hardheid niet konden halen van hunne eigen gemaakte, waarom zij ze niet wilden gebruiken.

Of dit een chauvinistisch oordeel is, dat niet juist is, weet ik niet.

Die draaischijven hebben van boven en beneden een puntigen spil, die tusschen blokjes ijzerhout draait en karbouwendarmen dienen als kleine drijfriemen om van de groote assen de benoodigde drijfkracht te betrekken.

Het zit er in die slijperijen meestal mannetje aan mannetje naast elkaar met bloot bovenlijf en op gekruiste beenen, terwijl heel curieus door één man wel drie à vier diamanten tegelijk geslepen worden. In Europa heeft men voor één steen reeds zooveel aandacht noodig, dat men niet tegelijk meerdere kan slijpen. De geslepen diamanten zijn dan ook technisch minder goed dan de in Europa geslepen diamanten, al bevredigen zij een leekenoog ten volle.

Hier en daar zit een zoontje of neefje naast zijn vader of oom, om de slijpkunst af te kijken, ten einde later ook in het vak te gaan.

Diefstal kan er weinig voorkomen, omdat daartoe haast geen gelegenheid wordt gegeven. De diamanthandelaren geven alleen aan hun als te goeder naam en faam bekend staande personen hunne diamanten ter bewerking en 's avonds en 's nachts is er in de slijperij geen diamant te bekennen; iedere slijper heeft zijn partijtje steenen mee naar zijn huis genomen in zijn buikgordel of portefeuille en zijn schijf met een ijzeren ketting met slot beveiligd tegen eventueele grage handen van lieden, die het zoo nauw niet mochten nemen met het mijn en dijn.

De diamanten worden in z.g. doppen geplaatst. In die doppen zit de diamant gevat in een loodachtige massa. Een klein houtskoolvuurtje ziet men hier en daar in de slijperij op den grond gemaakt, waarbij een inlander zit, die met een waaier van rotan of bamboe vervaardigd daaraan de noodige lucht toewaait. Lood, uit de alom verkrijgbare pakjes shag-tabak van de firma wed. van Nellen verkregen, wordt in die doppen zoo heet gemaakt, dat een diamant in den gewenschten stand erin geplaatst kan worden. Alles uiterst primitief op het eerste gezicht, maar economisch voordeelig door de weinige kosten, die dit alles vergt; daardoor, alsmede door de lage slijploonen, kunnen de diamanten op de markt in het oosten concurreeren met de in Europa of in de Kaapkolonie geslepen diamanten, die veel worden ingevoerd.

Men vindt in de buurt van Martapoera soms schitterende diamanten, de z.g. aier laoet (zeewater), die een prachtigen blauwen glans hebben. Heel zelden wordt een zwarte of een donkeroranje diamant, de z.g. aier mas (goudwater) gevonden. Gele diamanten, de z.g. aier minjak (olie) vindt men het meest, ook wel vele zuiver witte diamanten en diamantjes.

Er worden wel eens, hoewel de inheemsche wijze van ontginning der diamanthoudende terreinen primitief is, tamelijk groote diamanten gevonden van acht karaat en meer, ja een prachtigen octaëder van 32 karaat heb ik ook wel gezien.

Behalve de stoomdiamantslijperijen treft men onder of achter vele inheemsche huizen slijperijinrichtingen aan, die met den voet gedreven worden.

Zooals reeds gezegd, worden behalve inheemsche diamanten, ook zeer vele diamanten uit de Kaapkolonie daar geslepen, alsook half-edelsteenen van o.a. Ceylon afkomstig.

De diamanten worden, voor zooverre men weet, in de Z.- en O.-afdeeling van Borneo in een betrekkelijk klein deel aangetroffen, voornamelijk in de streek om Martapoera het Pegatansche, dat wat noordelijker ligt Martapoera-streek, tegenover het bruinkolen-Laoet. Ze liggen er gerust niet voor het op al gebeurt het wel eens een dood enkele ma een jongetje of een meisje bij het spelen o grooten openbaren weg een aan de diaman wasschers ontglipt diamantje vindt, dat daa komen is met het grint, dat van de diaman plaatsen, tevens diamantgrintwaschplaatsen komstig is en over den weg is uitgestrooid.

Behalve de diamanten en half-edelsteenen weinig goud en platina, brengt voornamel rubber, getapt uit de hevea brasiliensis, geld land, ook wel de rijstcultuur en de vele vru maar de rubber wint het verreweg tegenw van deze culturen.

Eén groot landbouwgebied is de onderafd Martapoera niet. Groote gedeelten zijn erva in de eerste plaats geschikt zijn voor mij (diamant, bruinkolen), maar vele terreinen er nog braak, die zich uitsluitend of tevens, kend voor den landbouw leenen.

Dr. Pekelharing, adviseur voor de Regeeri groot-landbouwkundig gebied, zocht teverge het Martapoerasche naar een aaneengesloten plex van c.a. 50.000 bouws (± 35.000 H.A.) cultuurgrond, maar daarom is het land van poera niet ongeschikt voor landbouw, hetgee expert ook niet heeft willen beweren; het ge dat men zijn land moet weten te kiezen. Doe zulks met kennis van zaken, dan zijn er t bloeiende landbouwondernemingen mogelij van 3500 H.A. elk groot.

Tusschen de bovengenoemde rivieren Ria nan en Riam Kiwa liggen zeer goede grond nog maar een klein deel ervan is in cultuu bracht. Een weg door die terreinen en bru over beide rivieren zouden die mooie terreine hun slaap wekken.

Ook op den rechteroever van de Riam K rivier en den linkeroever der Riam Kanan goede gronden, geschikt voor cultures, maar moet ze weten uit te kiezen.

Mogen er spoedige nobele, ernstig willende schen komen met voldoende kapitaal, die die reinen gaan in cultuur brengen.

Het geheele land ligt gunstig. Martapoera is een 8 meter breeden verharden weg [1]) verbo met Bandjermasin, de havenplaats, die maar 27 uur varens per paketvaartstoomer van Soer is gelegen en ongeveer drie maal zoover van gapore. Goede bootverbindingen der Konin Paketvaart Maatschappij onderhouden ge contact met die machtige handelscentra. Te fische en telefonische verbinding met Bandj sin is tot stand gekomen.

Alleen de medische voorziening is er nog zooals deze behoort te zijn. Door een tegen samenwerking der beheerders der land- en bouwondernemingen voor dit vele eigen voo len biedende, tevens maatschappelijk-mooie einde, welke tegenzin nog niet gebroken is do directies dier ondernemingen, zijn helaas de nen tot het oprichten van een modern centraa pitaal tot dusverre mislukt, maar de naast komst zal ook hierin wel verbetering brengen slotte zullen de directies dier ondernemingen veelal op Java verblijf houden, als zij zich meer de moeite zullen geven om de mogel van zoo'n hospitaal, ook uit het oogpunt van sparing voor de toekomst, onder de oogen te tot de overtuiging komen, dat samenwerking deze de voordeeligste weg is om iets werk

[1]) Over c.a. een half jaar te openen, thans besta een smallere weg, die niet aan de huidige verk eischen voldoet.

s te bereiken en dan zullen de beheerders wel en volgen en hunne koele onderlinge verhou- in deze moeten wijzigen.

oven- (landbouw) en onder-grond (mijnbouw nen van het Martapoerasche geëxploiteerd wor- Moge spoedig de ontginningskoorts over dat komen. Men zal er zijn geld dubbel en dwars alen, mits de gewonnen producten natuurlijk waarde op de handelsmarkt blijven behouden.

ver de bandjereesch-maleische inwoners van tapoera wil ik het nog even hebben.

zijn trouwe belijders van den mohammedaan- godsdienst en onder normale omstandigheden fanatici. Vele energieke kooplieden treft men hen aan. Ze reizen veel naar Java, Sumatra, es, Singapore en Siam met hun geslepen dia- en en half-edelsteenen. Voor hun doen heb- zij veel van de wereld gezien en hebben daar- een flinke dosis van zelfvertrouwen opge- , hetgeen uit hun optreden blijkt. Ze steken meening meestal niet onder stoelen of ban- al moet gezegd worden dat zij zelden de grens betamelijkheid overschrijden. Over het alge- n hebben zij goede, open manieren.

er vele „echte" hadji's wonen in het Marta- asche, zoodat dezen zichzelf geene uitzonder- positie in de inlandsche maatschappij hebben en scheppen, omdat hun aantal daartoe te is.

zegt een goede hadji het niet graag, maar in hart is Martapoera heel wat mooier dan het Mekka en Medina.

ewel zij zichzelf gaarna de groote moeite en n van een bedevaart naar de bij uitstek hei- arabische plaatsen getroosten, is het overgroo- eerendeel van hen weer zeer blij, als zij hun ortegrond, Martapoera, onder de voeten voelen.

ypeerend voor den invloed van hunne gods- stige opvattingen en tevens ter illustreering en stilzwijgend compromis tusschen den mo- medaanschen bandjereeschen maleier en den mohammedaanschen chinees is, dat geen der 00 chineezen te Martapoera er een varken op udt, welk dier volgens den mohammedaan- godsdienst onrein is, maar de chineezen door heemsche mohammedaansche bevolking verder n handel en wandel ongestoord gelaten wor- n zij rustig hun lekkernij, varkensvleesch, van jermasin betrekken.

inheemschen zijn geduchte handelsconcurren- van de arabieren en chineezen, zoodat dezen in weinig kunnen toenemen, daar meerderen lijk een bestaan zouden kunnen vinden. Zulks wel aan de handelskracht van de inheem- en. Zij begrijpen ook heel goed, dat uitheemsch aal leven in het land kan brengen; zij hebben arom ook niets op tegen, mits hunne belan- ook maar ontzien worden op royale wijze en ne toestanden op de ondernemingen heer- n, terwijl zij ook niet anders dan eene be- afde behandeling van de uitheemschen ver- len.

volk dat voor een eerlijk compromis voelt, valt mee te praten en het draagt de kern van igen vooruitgang in zich.

s een tijd geleden sprake van geweest dat de ang-Joana Stoomtrammaatschappij een trein anleggen van Bandjermasin over Martapoera et welvarend hartje van het z.o.-deel van orneo, de afdeeling Oeloe Soengei (boven- nen-land) en wel over de hoofdplaats Kendan- dier mooie bestuursafdeeling naar de bedrij- handelsplaats Amoentai, die aan de veel be- Negara-rivier is gelegen, welke uitmondt in machtigen Barito-stroom, waaraan ook dichtbij onding de drukke handelsstad Bandjermasin ltelijk is gelegen.

merlijk zijn die plannen niet door gegaan, uit vrees voor de concurrentie met de vele, en kleine rivieren, die ook in dit deel van orneo stroomen (de maleische naam voor de Z. en O. afdeeling van Borneo is met recht Poelau Kali Manten = eiland der groote rivieren), alsmede voor de gedeelten tusschen Bandjermasin en Martapoera en tusschen de rivier Riam Kiwa en de onderafdeeling Oeloe Soengei, die nog niet in cultuur zijn gebracht. Maar die vrees voor onvoldoende rendabiliteit is m. i. te sterk, daar dit practische inheemsche handelsvolk ook op zijn manier weet dat time is money en tevens van zijn gemak houdt, als vermoeiend prahoe-hoeien of langdurig reizen per stoombarkas onnoodig is, zoodat het de rivieren al gauw zal vaarwel zeggen en druk gebruik zal gaan maken van den trein, die zooveel vlugger en prettiger gaat, ergo voor hen voelbare voordeelen zal bieden.

Bovendien zit het in den aard van het volk om te reizen en te trekken, ten einde handel te drijven en waar zulke eigenschappen worden aangetroffen, zal een trein blijken te voorzien in eene ongekende behoefte, waaruit zijne rendabiliteit zal ontspruiten.

Moge, zoo het particulier kapitaal den aanleg van dezen verkeersader nog niet ter hand wil nemen, deze door de ned. indische regeering geschapen worden tot heil van die streken en ten profijte van 's lands geldmiddelen.

Tevens ware te hopen dat de weg, die van Martapoera leidt over Pleihari langs de z.o. kust van Borneo naar Pegatan en Pantai aan de overzijde van het bruinkoleneiland Laoet en vandaar loopt naar het bovengenoemde hartje van dit z.o. deel van z.o. Borneo, de bloeiende afdeeling Oeloe Soengei, voor het groot-verkeer in zijn geheel zal worden bruikbaar gemaakt, dan zal het particulier groot- en kleinkapitaal die slapende streken zekerlijk gaan wekken en zal althans dat deel van de logge residentie Z. en O. afdeeling van Borneo tot vol leven gebracht worden.

Al deze beelden, die ik in de toekomst zou willen afrollen, behooren tot de vertraagde film van z.o. Borneo's ontwikkelings-futurum, mogen zij spoedig door nobele menschen in werkelijkheid vertoond worden.

Er valt werkelijk wat schoons te maken van deze streken!

II. De vulkanische uitbarsting van de Kloet op Java in 1919.

Op een zekeren morgen in 1919 kwam 's morgens vroeg te Martapoera bij mij op kantoor het oude districtshoofd van Martapoera Goesti Mohamad Abi, die mij vroeg of ik in den voorafgaanden nacht ook geschiet had gehoord. Ik zeide niets gehoord te hebben.

Hij vertelde mij, dat hij en vele menschen in de omliggende kampongs dien nacht duidelijk schoten als gelost door zware kanonnen hadden vernomen eenige uren achtereen op willekeurige momenten.

't Was, zoo zeide hij mij, gelijk in 1883, toen de vulkanische uitbarsting op het eiland Krakatau had plaats gevonden, ik zou wel gauw hooren, dat er eene zware vulkanische uitbarsting op Java of elders was voorgevallen.

Ik vroeg toen wat of de menschen in de kampong wel van dat schieten dachten. Het wonderlijke antwoord was: „dia kira orang german masok koeala Bandjer" (zij meenen, dat de duitschers op de reede van Bandjermasin zijn gekomen).

Blijkbaar waren hier arabisch-inheemsche oorlogsvoorspellingen of voorstellingen aan het werk.

Die flegmatische opvatting door de kampongliedén van het geval en die kalmte, waarmede zij de dingen, die dan toch in hun oog speciaal stonden te gebeuren, afwachtten, waren verbluffend.

De verschijning van dikke Bertha op de reede van Bandjermasin was gauw genoeg bij hen verjaagd, maar daarmede het schieten nog niet opgeheldered.

Eenige dagen verliepen en inderdaad kwam de bevestiging van de meening van Kijahi Goesti Mohamad Abi over dat schieten, n.l. het bericht van

Haarlem en Omstreken.

de rampspoedige uitbarsting van de Kloet op Java tijdens de uren, waarin de uitbarstingen als kanonschoten waren vernomen in het martapoerasche.

's-Gravenhage, 29 Jun 1925.

Kiesbevoegdheid.

Onder het titelhoofd van „Een wantoestand" verscheen op bl. 6 van het nummer der vorige week van dit blad (No. 30) een artikeltje van den heer *F. van Peski*, waarin de schrijver beweert dat ieder Nederlander achttien maanden zijn domicilie in *Nederland* moet gevestigd hebben alvorens hij kiesgerechtigd is, en het bespottelijk noemt dat zelfs een oud-Gouverneur-Generaal anderhalf jaar uit Indië terug moet zijn vóór hij eene stem kan uitbrengen.

Inderdaad zou eene wettelijke regeling voor de verkiezing van de *lands*vertegenwoordiging, die zoo iets medebracht, bespottelijk zijn, indien die werkelijk bestond. En iedereen zou het ook met den heer v. P. eens zijn dat een dergelijke toestand als onrechtvaardig zoo spoedig mogelijk moest veranderen. Doch voor eene verandering ter opheffing van eene dergelijke onrechtvaardigheid is gelukkig geen Kamerlid thans meer noodig. Want de Rijkswetgever heeft al lange jaren geleden de zaak zoo geregeld dat toestanden als door den schr. gedacht niet kunnen voorkomen en vast ook niet voorgekomen zijn bij de verkiezing van 1 Juli l.l. Zijne bewering is dan ook ten eenenmale onjuist.

Voor de uitoefening van de bevoegdheid tot het kiezen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal moet volgens art. 1 van de Kieswet, in aansluiting aan art. 80 der Grondwet, aan drie vereischten worden voldaan, n.l: 1°. Rijksingezetenschap; 2°. Nederlanderschap of Nederlandsch onderdaanschap en 3°. het bereikt hebben van den minimum-leeftijd van 25 jaar.

Wat onder *Rijksingezetenschap* en *Nederlanderschap* verstaan wordt, wordt geregeld door de wet van 12 December 1892 (Stsbl. No. 268), terwijl het Nederlandsch onderdaanschap voor de bevolking van Ned. Oost-Indië het regelingsonderwerp uitmaakt van de wet van 10 Februari 1910 (Stsbl. No. 55).

Ingezetenen van het Rijk nu zijn volgens art. 13 der wet van 1892 zij, die hunne woonplaats in het Rijk hebben en haar gedurende de voorafgaande *achttien maanden in het Rijk of zijne koloniën of bezittingen in andere werelddeelen gehad hebben.* Men ziet het dus. Om aan de stemming voor leden van de Tweede Kamer te kunnen deelnemen, m.a.w. om op de kiezerslijst daartoe te worden gebracht, moet men naast de andere voor het actieve kiesrecht gevorderde vereischten zijne domicilie in *Nederland* hebben ten tijde dat de kiezerslijst wordt samengesteld: op den 1sten Februari n.l. Want de Grondwet laat nu eenmaal niet toe dat personen, die niet in *Nederland* aanwezig zijn, doch zich in Indië, Suriname of Curaçao bevinden, aan de verkiezing van het Parlement deelnemen. Voor de vraag echter of de wettelijke tijdsduur van 18 maanden vestiging ter uitoefening van het kiesrecht ook vervuld is, doet het er niet toe of die tijd is doorgebracht in Nederland dan wel in een van de *overzeesche gebieden.* Een Nederlander dus, die niet is uitgesloten van de uitoefening van het kiesrecht, en ten minste 18 maanden achtereen gevestigd is geweest in Indië— om van het geval van den heer v. P. gebruik te maken — en die uit Indië vertrokken is naar Nederland en direct na aankomst alhier zijn woonplaats gevestigd heeft vóór 1 Februari van het jaar van verkiezing, is daardoor volkomen gerechtigd tot uitoefening van dat kiesrecht, n.l. ter verkiezing van Tweede Kamerleden. Hij zal dan ook worden geplaatst op de kiezerslijst.

Wel is het mogelijk dat een dergelijke Nederlander uit Indië afkomstig en vóór 1 Februari ook hier aanwezig, niet kiesbevoegd is, maar dan i[s] daaraan te wijten dat die Nederlander zich na vertrek uit Indië niet alleen in Nederland, maar in het buitenland metterwoon gedurende ee[n] tijd gevestigd heeft. Zulke gevallen heb ik in hoedanigheid van Secretaris der Haagsche ...ling van een der politieke partijen gedurend[e] laatste weken van de verkiezing bij herhaling had. Verscheidene personen zijn bij mij k[omen] klagen dat zij geen stembiljet hadden ontvange[n] noemden dat, evenals de heer v. P. doet, onre[cht]vaardig. Bij onderzoek bleek echter telkens, dat terecht niet op de kiezerslijst waren gebracht. waren n.l. personen, die na jarenlang verbl[ijf in] Indië in Nederland waren teruggekeerd, do[ch] 1920 en 1921, toen het leven hier duur was en belastingen verschuldigd waren, naar het bu[iten]land vertrokken zijn en hunne woonplaats gevestigd hebben; en die in den loop van 1924, het in het buitenland niet meer zoo goedkoop was, in Nederland zijn teruggekeerd. In zulke vallen houdt het Rijksingezetenschap op (inge[volge] art. 14 der wet van 1892) en ter herkrijging het kiesrecht moet dan een woonplaatsduur v[an] maanden in Nederland of de overzeesche geb[ieden] van het Rijk opnieuw vervuld worden. Iets w[at] heer v. P. trouwens zelf toegeeft dat begrijpel[ijk]

Het spreekt vanzelf dat de bovengenoemde eischten alleen gelden voor het recht ter verkie[zing] van leden der Tweede Kamer. Voor de verkie[zing] van Provinciale Staten en ook voor de Geme[ente]raadsverkiezingen is bovendien noodig eene ve[sti]ging in de provincie of de gemeente van 12 maa[nden].

A. S. J. FERNAN[DES]

Naschrift.

Ik dank den heer Fernandes voor zijne ...zetting en had de Kieswet moeten naslaan alv... te schrijven.

Het stuk werd mij in de pen gegeven, doord[at] in 1913—14 met verlof zijnde en aan mijne ...plichtingen voldaan hebbende, geen stem... thuis kreeg.

Eenen vriend naar de reden daarvan vrag[end] werd mij geantwoord als in mijn stukje verme[ld] wenschte ik daarom ten voordeele van and... daarin verandering te doen brengen.

F. VAN PES[KI]

Van Week tot Week.

21—27 JULI.

Residentsbenoemingen. De assistent-residenten ... van Helsdingen en P. J. van Gulik zijn resp[ec]velijk benoemd tot resident van Banjoemas e[n] Semarang. (Aneta, 21 Juli).

Inzameling voor Wonosobo. In een afrekening ... inzameling voor Wonosobo leest men, dat ... totaal *f* 266.490.82 is ingezameld. Een kwar[t mil]lioen gulden! (N. R. Ct.).

Arts W. Doorenbos. Het Nieuws van den Dag voor Indië meldt, dat de gouvernements-arts W. [Doo]renbos door den Egyptischen Gezondheids... is aangesteld tot chef van den bacteriolog[ischen] dienst te Suez. (Aneta, 21 Juli).

Volkshuisvesting. De Regeeringsbijdrage over 192... verbetering van de volkshuisvesting bedraag[t] ... ton, verdeeld als volgt: Batavia *f* 75.000, ... baja *f* 75.000, Cheribon *f* 50.000. (Aneta, 22 ...

De Bedrijvenwet. De Volksraad heeft, volgens een ... ta-telegr., de Bedrijvenwet zonder hoofdel[ijke stem]ming aangenomen.

J. van Hettinga Tromp †. Te Malang is, blijkens te[le]grafisch bericht, bij de familie hier te lande ...vangen, den 17en dezer overleden de heer J. ... Hettinga Tromp, gepens. kapitein der infant[erie] O.-I. L., in den leeftijd van 51 jaren.

Het oud-Tweede Kamerlid Ir. Feber. Aneta meldt ... 22 dezer: Het gewezen Kamerlid Feber zal ... terugkomst in Indië worden belast met werk... heden in het belang van de volkshuisvesting.

...cteur van Gouvernementsbedrijven. Aneta verneemt, dat de oud-chef van het Mijnwezen, de heer P. Hövig, den directeur van Gouvernementsbedrijven, den heer P. A. Roelofsen, gedurende zijn verlof zal vervangen.

...van Leeuwen †. Den 21en dezer overleed te Rotterdam, op den leeftijd van 61 jaar, de oud-gezagvoerder der St. Mij. Rotterdamsche Lloyd, A. van Leeuwen. Het laatst voer hij als kapitein van de Tjerimai en de Slamat, de nieuwste booten van genoemde Mij.

...le H. B. de la Bassecour Caan †. Te 's-Gravenhage is overleden Jonkvrouwe H. B. de la Bassecour Caan, die jarenlang door woord en daad de zending in Oost-Indië heeft gesteund.

...Indische Wegenvereeniging. Medio Juni 1925 heeft de Ned.-Ind. Wegenvereeniging te Bandoeng, gesticht tot voortzetting en uitbreiding van den door het in Juni 1924 gehouden N.-I. Wegencongres aangevangen arbeid, haar eerste algemeene vergadering gehouden, in welke vergadering de heer K. A. R. Bosscha tot eerelid werd benoemd. (Zie omtrent het doel enz. der vereeniging Prof. Ir. H. van Breen in No. 30 van „De Ingenieur", bl. 649).

...ese van Groenau †. In de ziekenverpleging „Darmo" te Soerabaja is, op den leeftijd van 52 jaar, overleden de heer J. Broese van Groenau, Directeur der N.-I. Scheepsbouw- en Kustvaart-Mij. te Rembang.

...elsvereeniging te Batavia. Den 25en dezer vierde de Handelsvereeniging te Batavia feestelijk haar 25-jarig bestaan. (Aneta-telegr.).

...kostbare moskee in de Soendalanden. Aneta seint dd. Batavia 25 Juli: Prof. C. P. Wolff Schoemaker ontwierp op verzoek van den regent van Bandoeng een moskee naar het ideaal van den regent. De moskee komt in het centrum van de Soendalanden. Het ontwerp heeft een machtige koepel met minarets op de hoekpunten ter hoogte van zestig meter; er zal plaats zijn voor 5000 geloovigen. De kosten bedragen een millioen; er wordt gehoopt, dat de bevolking dit zal opbrengen.

...zitter Landbouwvereenigingen. De resident van Batavia, de heer J. R. Schenck de Jong is, volgens een Aneta-bericht dd. 25 dezer, benoemd tot voorzitter der vier opgerichte bonden (Rubber-, Koffie-, Thee- en Kinabond) der gereorganiseerde bergcultures en het Algemeen Landbouw Syndicaat.

Een nader telegram deelt mede, dat het oude Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat zal liquideeren en Mr. A. van Gennep als voorzitter aftreedt.

...nschappelijke expeditie naar Djambi. De Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem, uit het Langershuizenfonds, de Bataafsche Petr. Mij. en het Kon. Ned. Aardrijksk. Gen., de heeren Iacometti en K. A. R. Bosscha hebben een som bijeen gebracht voor het instellen van een onderzoek naar den ouderdom van de carboonformatie in Djambi, in verband met eigenaardige fossielen, welke ook op Spitsbergen gevonden zijn.

De wetenschappelijke expeditie is 20 Juni naar Djambi vertrokken onder leiding van Dr. J. Zwierzycki en dr. O. Posthumus uit Groningen, terwijl aan de expeditie nog verzamelaars op verschillend gebied waren toegevoegd.

De Indische regeering heeft den resident van Djambi aangeschreven aan de expeditie de noodige hulp te verleenen.

...tralisatie. De adviseur voor de decentralisatie, Mr. A. B. Cohen Stuart, vertrok 24 dezer naar Sumatra's Westkust voor besprekingen, ten einde te geraken tot de instelling van den Minangkabauraad; daarna naar Bali ten behoeve van den Baliraad. (Aneta).

...oordeelige geldbelegging. Volgens een advertentie in de Nieuwe Rotterdamsche Courant bedraagt de kostprijs van rubber ± f 0.40 en de marktprijs thans ± f 2.80, wat een winst beteekent van maar eventjes 600 %. En dat niettegenstaande de concurrentie van de rubbercultuur der Inlandsche bevolking in Djambi en andere streken der buitengewesten, waarover in de betrokken kringen zoo... te doen is!

...Hofstede Crull †. In den ouderdom van 63 jaar is te Tiel overleden Mr. P. Hofstede Crull, oud-procureur-generaal in Suriname. De overledene was ridder in de orde van den Ned. Leeuw en officier der Oranje-Nassau-orde.

Examens Koloniale Suikercursus Deventer. Geslaagd voor het eindexamen alle candidaten t.w. J. J. van der Goes, A. P. C. Havelaar, W. C. Heukelom, H. Kemper, A. J. Matthes, W. Verduin, G. A. Heslinga, J. B. ten Broek.

Zooals bekend is de Koloniale Suikercursus een vervolgcursus op de Middelb. Koloniale Landbouwschool, uitsluitend toegankelijk voor hen, die in het bezit zijn van het einddiploma dier school.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

De Loc. (15 t/m. 22 Juni) en het *Bat. Nwsbl.* (17 t/m. 23 Juni) vervolgen hunne overzichten en verslagen van de besprekingen in den Volksraad. De *Java-Bode* (13 t/m 23 Juni) geeft in een serie hoofdartikelen hare beschouwingen over de uitspraken van Regeering en Volksraad.

Aan het Afd.-verslag over *de begrooting van Onderwijs (De Loc.* 15 Juni) ontleenen wij: Enkele leden waarschuwen er voor, dat men, het gebied van onderwijsuitbreiding betredende, toch niet te veel moet verwachten van een intellectueele vorming voor de opheffing der bevolking. Nog te weinig wordt h.i. door de volksleiders het overwegende belang beseft, dat gelegen is in de opvoeding en karaktervorming van de jeugd in het huisgezin, hetgeen door hen van meer waarde wordt geacht voor verhooging van het peil van de volkswaarde dan alleen de intellectueele vorming. Deze leden wezen hierbij op het gevaar van spoedig te verwachten overproductie van intellect in verband met de nog geringe economische ontwikkeling der Inlandsche maatschappij.

Hiertegen werd door de eerst aan het woord geweest zijnde leden aangevoerd, dat voor overproductie nog niet behoeft te worden gevreesd, nu nog niet 1 pCt. van de Inlanders in de gelegenheid is om lager onderwijs te genieten. Toegegeven kon worden, dat in de Inlandsche maatschappij door haar eigenaardigen economischen bouw niet zooveel plaats was voor intellectueel ontwikkelden als in de Europeesche maatschappij. In eenige streken der Buitengewesten doet zich zelfs het verschijnsel voor, dat voor vele intellectueelen eenvoudig geen hun passende werkkring meer kan gevonden worden, doch niettegenstaande dat blijft de zucht naar betere levensomstandigheden zich uiten in den drang naar meerder onderwijs en deze zal men niet meer kunnen remmen.

Met waardeering werd door enkelen nog gewag gemaakt van het in het afgeloopen jaar tot sterke uiting gekomen initiatief der bevolking zelve tot oprichting van scholen en ziekenhuizen (bijv. Mohammadijah).

De Regeering is in haar M. v. A. zeer uitvoerig ten aanzien van den *Burg. Geneesk. Dienst (Bat. Nwsbl.* 18 Juni). Zij begint met te zeggen, dat voor *de vrees, dat de Regeering zich te snel aan ze individueele ziekenzorg zou onttrekken,* geen grond bestaat. Zij trekt zich in het algemeen alleen daar terug, waar die zorg door andere lichamen wordt overgenomen. Met de verbetering der bestaande gouvernementsziekenhuizen zal in komende jaren worden voortgegaan.

Van Westersch standpunt bezien is ongetwijfeld *het aantal in gouvernementsdienst zijnde artsen* geheel onvoldoende voor de medische en hygiënische voorziening van heel het land. Behalve de 125 gouvernementsartsen voor den algemeenen dienst en de 220 gouvernements Indische artsen zullen in 1926 aan die voorziening nog medewerken 45 Europ. en 13 Indische artsen, tot den B. G. D. behoorend, 11 artsen bij Gouvernementsbedrijven en Justitie werkzaam, verder ± 185 officieren van Gezondheid en 41 civiel-geneesheeren, totaal ± 640 artsen. Ook de particuliere geneesheeren ten getale van ± 320 (270 Europ. en 50 Ind. geneeskundigen, waaronder ook de civiele geneesheeren) mag men hierbij niet wegcijferen. Wanneer men in aanmerking neemt dat van de ruim 900 in Indië aanwezige geneeskundigen ± 2/3 geheel in gouvernementsdienst is, *dan doet deze verhouding reeds uitkomen dat men de toestanden en mogelijkheden hier niet volgens Westerschen maatstaf mag beoordeelen.*

Het samenstellen van een *algemeen werkplan,* dat als grondslag voor den arbeid van den B. G. D. eenige waarde zou hebben voor het volgende tiental jaren,

is vrijwel onmogelijk. De *algemeene richtlijnen* zijn bekend: Wat de *individueele ziekenzorg* betreft, een geleidelijke terugtrekking, daar waar dit mogelijk is. Op Java zal dit spoediger kunnen geschieden dan in de Buitengewesten, waar als pioniersarbeid, aan die individueele ziekenzorg in komende jaren zelfs nog uitbreiding gegeven zal moeten worden. Wat de hoofdtaak, de *hygiënische verzorging* aangaat, moge worden opgemerkt, dat de hygiënische wetenschap een wetenschap van mogelijkheden is. Zij heeft zich ten nauwste aan te sluiten aan het werkelijke leven, aan de wisselingen, die daarin voorkomen en snel gebruik te maken van nieuwe mogelijkheden, geschapen door veranderde situaties. Bij de zoo wisselende aspecten van de Indische maatschappij en bij de zich herhaaldelijk voordoende onverwachte nieuwe gelegenheden of aangrijpingspunten om de verbetering van den gezondheidstoestand der bevolking in bepaalde gebieden weer een eind vooruit te brengen, zou een eenigszins ernstig, maar daardoor ook min of meer bindend opgezet werkplan, in het huidige stadium slechts belemmering en geen vooruitgang beteekenen.

Uit den aard der zaak is een sterftecijfer van 18.8 ‰ voor een bevolking van ± 35 millioen zielen, samengesteld uit verschillende cijfers, die zoowel hooger als lager sterfte pro milles opleveren.

De dienstreis van den hoofdinspecteur van den B. G. D. (naar Celebes en de Molukken) werd vooral om tweëerlei reden ondernomen; ten eerste om de werkzaamheid van den dienst in deze streken nader te controleeren en daarbij zoo mogelijk aan verscheidene hangende kwesties een oplossing te geven, en ten tweede om het lepra-vraagstuk van deze gebieden nader onder de oogen te zien. De M. v. A. volstaat met een opsomming van de voornaamste resultaten en plannen, die deze dienstreis ten gevolge heeft gehad.

De Regeering heeft met aandacht de *reisbrieven* van den heer Tillema gevolgd. De omstandigheden, waaronder de daarin behandelde bevolkingsgroepen verkeeren, zijn der Regeering bekend. In sommige opzichten kon zij opmerken, dat de heer Tillema niet juist was ingelicht. Doch overigens bevatten deze reisbrieven een mengelmoes van zoo heterogene stof, schijnbaar op zeer vluchtige wijze verzameld, en beschouwingen en conclusies, die nog zoo weinig gefundeerd zijn, dat zij voor de Regeering van zeer problematische waarde zijn. Wellicht dat een nadere uitwerking door den heer Tillema van zijn verzamelde gegevens der Regeering nog aanleiding kan geven, op sommige zaken nader in te gaan.

De opleiding van *vroedvrouwen* houdt voorloopig nog gelijken tred met het aanbod van candidaten daarvoor. Wanneer men in aanmerking neemt dat er op Java en Madoera ± 1500 onderdistricten zijn, wat het voornaamste is, dat de bevolking van al die districten nog geleerd moet worden de hulp van een vroedvrouw op prijs te stellen, dan is het desideratum om voor elk onderdistrict een vroedvrouw ter beschikking te hebben, die tevens in haar ambt een behoorlijken werkkring zou kunnen vinden, in de eerste jaren niet te bereiken.

Waar mogelijk en wenschelijk wordt met de beschikbare krachten zooveel mogelijk *polikliniek* gehouden. In de Buitengewesten zijn in de laatste paar jaren op 25 nieuwe standplaatsen Indische of Gouv. artsen aangesteld. Ruim een derde van het korps Indische en Gouv. artsen is thans in de Buitengewesten geplaatst.

Medegedeeld kan worden dat eene nieuwe *subsidieregeling voor particuliere vereenigingen* in bewerking is.

Wat de *geneeskrachtige bron bij Buitenzorg* aangaat, is de Regeering van oordeel dat het niet op haren weg, zeker niet op dien van den C. G. D. ligt om de vele min of meer geneeskrachtige bronnen in Indië in exploitatie te nemen. Zij wenscht dat liever over te laten aan de locale overheid of aan particulieren.

Een ontwerp tot instelling van *eereraden* is bij de Regeering in behandeling.

De kina-situatie.

In *De Loc.* (13 en 15 Juni) geeft *d. K.* een uiteenzetting van *de kina-situatie.* Van de weinig bekende verhoudingen op kinagebied zegt hij o.m.:

Deed in het begin der vorige eeuw het roekeloos kappen in Zuid-Amerika voor ondergang van den kinaboom vreezen, door internationalen aandrang besloot in 1852 de Indische regeering Hasskarl derwaarts te zenden, die na een gevaarlijke expeditie onder valschen naam een aantal kinaplanten aan boord van een Nederlandsch oorlogsschip in Calloa bracht. Op advies van Junghuhn verlegde men in 1855 den aanplant naar de Pengalengansche hoogvlakte. Met in 1865 van Ledger

gekochte planten behaalde men een goed resul toen in 1872 Van Gorkum acht jaar de leiding had, de kina-cultuur als landsbedrijf zich rus wikkelde, noodigde hij particuliere planters uit zoek, gratis werden voor hen alle noodige pla zaden beschikbaar gesteld en voortdurend h gouvernement alle moeite gedaan om het pa initiatief van de gunstige wijziging te laten ren [1]). Geleidelijk gelukte dit en toen in 1877 Moens zijn publicatie deed verschijnen, begon particuliere kinacultuur te ontstaan.

De ontwikkeling van de lands-kinaonderneming zekerde den Staat een welkome bron van ink Van 1872 tot 1915 werden de totale uitgaven inkomsten met bijna *f* 8 millioen overtroffen, tot 1923 varieerde het rendement van 26 tot cent. Thans bedraagt de opbrengst der gouver kinaonderneming (1922) 982.412 K.G. bast [2]) brengst van alle 140 ondernemingen in Ned.-In de gouvernementeele bedraagt thans (1923) K.G. bast, dat is ruim 90 percent van de we ductie.

Al in 1892 werd de prijs gedrukt; de Java kregen telkens lagere bastprijzen, doordat ond sche leiding alle Europeesche fabrieken in een vereenigd waren. De in 1896 opgerichte Ba sche Kinine Fabriek bracht betere prijzen, ma werd zij in het kartell opgenomen en de Java zagen hun bastprijs weder dalen. In 1913 kw overeenkomst tot stand met 7 kininefabrieken 3 Nederlandsche. Tijdens den oorlog werd het kinacontract gesloten tusschen de vereenigde en de drie Nederlandsche fabrieken: Ned. fabriek, Amsterdamsche Chininefabriek en Ba sche Kininefabriek, waarvan gedurende den oo leen de Bandoengsche kon produceeren. Dit kina-contract werd in 1923 verlengd en loopt Dec. 1928. De vereenigde Javakinaplanters plicht hun geheelen oogst tegen vasten prijs te aan de vereenigde drie fabrieken.

Niet alle planters zijn bij het kinacontract ten. Tezamen vallen 2.000.000 K.G. van de tota sche productie van 9.640.000 K.G. buiten h contract. Die ruim 20 procent worden geleve andere fabrieken, o.a. aan de Japansche, die z geen prijs-overeenkomst storen. Van den totale aanplant van 18.378 H.A. zijn slechts 12.839 in tatie. In een derde deel van den aanplant hoo de bastvoorraad dus op en groeit steeds aan. M van den geproduceerden bast wordt slechts e verkocht en verwerkt, zoozeer, dat in 1928 op de kinaonderneming de productie dubbel zoo gr zijn als het verbruik! Op den duur moet òf d prijs omlaag òf de productie moet beperkt word de lands-kinaonderneming geschiedde dit laats oorzaak vormen de kunstmatig hooge kinaprijze ke in het buitenland zooveel ergernis wekken. deze zorgwekkende situatie, welke de Regeering tot haar voorstel om *f* 90.000 als eerste termijn trekken voor de opening van een aan de kin neming te verbinden *„volledige theeondernem 700 bouws, inclusief fabriek,"* waartoe tot 193 taal *f* 903.000 noodig zijn.

In het tweede hoofdartikel betoogt de schrij de oprichting van een gouvernementstheefabr duurzame bron van inkomsten zal verzekeren toekomst, maar *een duurzame oplossing van h vraagstuk kan slechts verkregen worden indien geering overgaat tot oprichting van een eigen fabriek.* De gouvernements-kininefabriek verze dië een ruime en constante productie van kin binnenlandsch gebruik. Zij waarborgt het go ment afname van de productie der lands-kin neming. Zij vrijwaart Indië voor de noodlottig gen van internationale verwikkelingen ver doordat buitenlandsche mogendheden hun toevoer bedreigd achten. Zij voorkomt, dat cultuur op Java ondergaat zooals zij op Ceylon ging. Zij overtuigt de buitenwereld, dat de productie van een volstrekt onmisbaar medi Indië kan toevertrouwd blijven.

In de *Java-Bode* (18, 19 en 20 Juni) schr over *de Pengalengansche Hoogvlakte* en eveneens van het ontstaan van de gouvernem cultuur en van de gouvernements-kinaond Tjinjiroean op een hoogte van circa 2000 Meter de helling van goenoeng Poentjak Besar.

In de M. v. A. op *Landbouw (De Loc.* 16 Juni) veert de Regeering nogmaals de wenschelijkheid

1) Dr. M. Kerbosch: 's-Lands Kina-onderneming. „Kol. Studiën
2) Jaarverslag 1922.

vorming van een theeafdeeling over te gaan. Er is geen sprake van een streven om zooveel mogelijk nieuwe Landsbedrijven in het leven te roepen; de motieven zijn van zuiver opportunistischen aard. Tegen verkoop van de kinaonderneming, ook al zou deze tijdelijk niet winstgevend zijn, heeft de Regeering bezwaar. De gouvernementsonderneming behoort tot de beste plantages en zal een mogelijke crisis ongetwijfeld te boven komen. Uit een geldelijk oogpunt is het echter van veel belang, dat tijdens een minder gunstigen toestand van de kinamarkt de inkomsten der theeafdeeling een tegenwicht vormen.

Europeesche werkloozen.

De heer *De Hoog* bepleit in den Volksraad de belangen der Indo-Europeesche groep (*Bat. Nwsbl.* 17 Juni). Volgens spr. staat het I. E. V. niet vijandig tegenover welke bevolkingsgroep dan ook; het verwacht integendeel alles van *vruchtbare samenwerking in het belang van Indië.* De Regeering zal het met spr. eens zijn, dat zoo weinig mogelijk dient gedacht aan salarisverlaging. Daartoe legge men zich toe op *meerdere efficiency der ambtenaren.* Spr. dringt aan op *ambachtscursussen voor Europeanen* en *ambachtsscholen voor Inlanders.* In dit verband dringt spr. aan op opneming in de concessievoorwaarden en overleg met directies van bestaande ondernemingen om *voor de personeelsvoorziening zooveel doenlijk in Indië ter markt te gaan.*

De *Deli Crt.* (22 Juni) ontleent aan het „*Soer. Hbl.*" (19 Juni) een pleidooi van den heer *Zentgraaff*, ten gunste van de *Eur. werkloozen in Indië.* Deze maatschappij is nog eerst weinig ingesteld op den strijd tegen Europeesche armoede. De behoeftige blanke staat hier in ongunstiger conditie dan zijn landgenoot in het eigen land, en zijn afzakking naar het uiterste niveau brengt veelal voor hem mee de bittere vernedering welke vastzit aan den ondergang van den Westerling in eene Oostersche maatschappij. Men houde dit in 't oog — zoo besluit *Z.* —, en *men beperke de uitzending van nieuwe krachten tot het allernoodigste.* Aldus handelend, voldoet ieder bedrijf, dat zich op dezen bodem kon vestigen aan *een dringenden plicht*, welke onder bepaalde omstandigheden het karakter kan aannemen van *een eereschuld.* Eerst bij welgebleken onmogelijkheid van recruteering der noodige krachten hier, wende men zich tot de arbeidsmarkt ginders.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Verzorging van den Veestapel in het Krawangsche.

II (Slot).

Terwijl de maatschappelijk welgestelden gewoonlijk eigenaren zijn van groot vee, als karbouwen en runderen, is de kleine man in het algemeen meer de bezitter van klein vee als geiten en schapen.

Aan de verzorging van klein vee in de lage streken is vroeger geen groote aandacht geschonken; zelfs ging zij achteruit, vooral in de nabijheid van de verschillende ondernemingen en van de groote wegen.

Loslopende, worden die dieren op de ondernemingen of door de veldpolitie opgepakt, daarna verkocht en van het ingekomen geld de geldboete betaald, waartoe de eigenaren bij vonnis veroordeeld zijn.

Volgens den schrijver komt in een der onderdistricten jaarlijks wel *f* 1000.— binnen aan boetegeld.

In de hooger gelegen streken laat men zich wel aan de verzorging van geiten en schapen gelegen liggen.

Varkens, kippen, enz. treft men aan bij de rijstpelmolens, waar de afval van de padi een belangrijk voedsel voor die dieren is.

Deze varkens staan bekend als de Krawangsche varkens.

Het ligt, in verband met den stank, welke deze dieren verspreiden, in de bedoeling, twee afzonderlijke plaatsen aan te wijzen, alwaar de dieren kunnen worden verzorgd, n.l te Krawang en te Rengasdengklok.

Een goede regeling, die reeds bestaat en waaraan streng de hand wordt gehouden, is het verbod van het slachten van vee, dat nog voor de voortteling geschikt is.

Voorts zijn verschillende voorzieningen in overweging, waaronder in de eerste plaats behoort de oprichting van 4 slachthuizen te Poerwakarta, Krawang, Plered en Soebang.

Dit voorstel is reeds sedert het jaar 1921 hangende, doch geen enkel slachthuis is tot heden nog tot stand gekomen.

Een andere maatregel van belang zou zijn het tot stand komen van 8 markten, waar men het vee kan brengen voor den handel, n.l. te Poerwakarta, Dawoean, Krawang, Klari, Plered, Tegalsari, Soebang en Kalidjati.

Wel hoorde men eenigen tijd geleden van de oprichting van een veemarkt op een van de afdeelingshoofdplaatsen, doch die aangelegenheid is nog niet geregeld.

De enkele veemarkt, die hier en daar voorkomt, is gelegen op particulier terrein en beneden het middelmatige van beteekenis.

Een goed voorstel is het verbod wijfjesrunderen te gebruiken voor trekdieren, aangezien die taak te zwaar is en het gevolg heeft, dat 90 % dier runderen voor de voortteling ongeschikt blijkt te zijn.

In de desa's bestaat reeds contrôle op de desafondsen, waaruit de onvoorziene uitgaven worden bestreden.

Gaarne wordt gezien, dat van die fondsen ook geld beschikbaar wordt gesteld voor de verzorging van het vee.

Een van de middelen om aan de noodige fondsen daarvoor te komen, zou — in navolging van hetgeen reeds in de desa's Segalaherang en Tji Salak plaats heeft — kunnen zijn het heffen van opcenten op de verschillende belastingen, tot een bedrag van 1 %.

Zulk eene extra-heffing wordt voor de bevolking niet te zwaar geacht.

In het onderdistrict Tjiasem wordt de opbrengst geschat op *f* 1000.— en in het ressort van Kalidjati op *f* 800.—, terwijl die vrij aanzienlijke bedragen gemakkelijk binnen komen.

Ingeval van een surplus, zou eene som ten bate kunnen komen van een onderzoek naar de toestanden bij de melkbedrijven en de wagenverhuurderijen, alwaar, zooals algemeen bekend is, de gezondheidstoestand der koebeesten en paarden nog wel wat te wenschen overlaat.

Nu West-Java tot eene provincie is gevormd, is de bevolking van Krawang vol belangstelling te weten, of de daaraan verbonden belangrijke veranderingen voor het volk zich ook zullen richten op de verzorging van het vee in die streken, eene aangelegenheid, welke moet worden gerekend tot een van de voornaamste volksbelangen te behooren.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

China en Amerika.

II (Slot).

De hoop en het vertrouwen van het Chineesche volk in de Amerikaansche Regeering waren destijds te meer gerechtvaardigd, omdat zij had medegewerkt aan de tot stand koming van de Chineesche Republiek, eene politieke gedragslijn, die geleidelijk aanleiding gaf tot eene gedwongen achterstelling van de handels- en industrieele belangen bij de staatkundige.

Die politieke inmenging bleek o.m. ook uit het optreden tijdens de roofpartijen te Lineheng en op verschillende andere plaatsen in China, alwaar Amerikanen door Chineesche roovers(?) werden gemolesteerd en de Amerikaansche Regeering gedwongen werd met eene gewapende troepenmacht tegen het Chineesche bendewezen op te treden.

Tijdens den burgeroorlog in China zond Amerika met den meesten spoed eene sterke scheepsmacht naar de Chineesche wateren, met het doel de Amerikaansche onderdanen en hunne goederen te beschermen, terwijl, volgens de laatste berichten, thans eene scheepsmacht van 16 oorlogsbodems aanwezig is, waarvan er 15 zoolang zullen blijven, totdat de binnenlandsche strijd in werkelijkheid geëindigd zal zijn.

Wanneer het vermoeden bewaarheid wordt dat die sterke scheepsmacht een deel is van de macht, welke dienen moet om den Amerikaanschen invloed in het Oosten te versterken, dan kan een langdurig verblijf van die gewapende vloot in de Chineesche wateren voor de Japansche Regeering zeker niet aangenaam en voor de Amerikaansche Regeering schadelijk zijn.

Daar tegenover staat de steun van de Amerikaansche zending in China, die voor het bereiken van het groote doel, dat Amerika beoogt, belangrijk is.

Die zending maakt vorderingen, tengevolge van de wijze waarop de Amerikanen de harten der Chineezen weten te winnen en die op de tot het Christendom overgegane Chineezen den indruk maakt van het werk van den vriend.

Het is aan geen twijfel onderhevig, zegt de schrij-

ver, dat in China, op politiek gebied, groote fouten zijn begaan en dat de daaruit voortgesproten moeilijkheden door nederige hoofdbuigingen niet ongedaan kunnen worden gemaakt.

De internationale politiek maakt groote vorderingen, waarvan China op de hoogte moet zijn, als het althans de andere partijen tevreden wil stellen.

Ten opzichte van het bereiken van de macht in China zijn de twee groote mededingers, Amerika en Japan, die de industrie bevorderen en groote kapitalen plaatsen en tengevolge waarvan China eenmaal eene keuze zal moeten doen of het zich bij het Oostersche of bij het Westersche element zal aansluiten.

Wel is waar is er een verbond afgekondigd tusschen China, Rusland en Japan, doch men make daarover niet al te spoedig conclusies, zoolang Engeland en Amerika samenwerken en elkanders macht aanvullen.

In beide gevallen zal het echter wel blijken dat China de zwakke partij vormt en het slachtoffer zal worden van de tegenstellingen tusschen de grootmachten.

Het is moeilijk te voorspellen hoe in de toekomst de loop van zaken zal zijn, doch China zal de binnenlandsche twisten moeten oplossen, waarvoor eensgezindheid en aaneensluiting van het volk onontbeerlijk zijn.

Alleen door die eensgezindheid zal het Chineesche volk de gevaren kunnen bezweren, welke het bedreigen.

Met een rustig binnenland en met eene neutrale buitenlandsche politiek, zal China door de andere volken worden geëerbiedigd en zullen zijne nationale en internationale rechten worden gehandhaafd.

Blijkt dit practisch onmogelijk, dan zal de toestand blijven zooals hij nu is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

Het „Nr." van 13 Juni bevat een redactioneel artikel naar aanleiding van de op de begrooting van 1926 gebrachte post voor de oprichting eener gouvernements-thee-onderneming op een deel van de bestaande gouv. kina-onderneming Tjinjiroean, dat minder geschikt wordt geacht voor laatstgenoemde cultuur.

De schr. oppert verschillende bezwaren; niet diè welke onlangs werden ontwikkeld door een inzender in „Econ. Stat. Berichten", welke inzender er gevaarlijke concurrentie en onbillijkheid in zag ten opzichte der particuliere ondernemingen op Java, doch volgens den schr. in de „Ind. Post" zal dit „ambtelijk thee-vermaak" o.a. de volkswelvaart in een uitgestrekte landstreek vernietigen.

Wat is toch — volgens hem — het geval? De duizend bouws, aangewezen voor de theebeplanting, zijn thans nog voor een twee-derde deel bedekt met oerwoud, dat duizenmaal meer waard is dan de geheele theegrap ooit kan opbrengen, omdat het onmisbaar is voor de goede hydrologische gesteldheid der lager liggende streken. Het strekt zich immers uit over een gebied, waarin zich de bronnen bevinden der Tjisaroewa, een stroom, welke zich vereenigt met de Tjisangkoej, om zich daarna gezamenlijk in de Tjitaroem te storten.

Het water der Tjisaroewa wordt thans reeds ten volle gebruikt voor de groote waterkrachtswerken, welke het gouvernement in haar vallei heeft aangelegd ten koste van millioenen en waarvan de stroomlevering der geheele Bandoengsche hoogvlakte afhankelijk is. Een eenigszins belangrijke debietvermindering van deze rivier beteekent dus een zeer belangrijke benadeeling van de capaciteit dier kostbare werken.

Het water der vereenigde Tjisaroewa en Tjisangkoej wordt aangewend voor de bevloeiing der hoogvlakte van Bandjaran, waar ettelijke tienduizenden bouws vruchtbare bouwgrond er van afhankelijk zijn en dat van de vereenigde Tjitaroem-Tjisankoej en Tjisaroewa voor de uitgebreide irrigaties in het Krawangsche, die dus eveneens groot belang hebben bij het debiet der aanvoerrivieren.

De vernietiging van het woud van Tjinjiroean, dat — zooals gezegd is — juist het brongebied der Tjisaroea bedekt, zal dus ongetwijfeld zeer ernstige nadeelige gevolgen hebben.

De gouvernementeele adviseurs hebben deze dingen niet onder de oogen willen zien meent schr., en hij hoopt dat de Volksraad een duidelijk „Neen" zal uitspreken over de te kwader ure uitgebroede plannen „welke getuigen van een ernstig gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel".

Een ander belangrijk onderwerp in hetzelfde 13-Juni-Nr. behandelt het luchtverkeersvraagstuk voor Indië zekeren zin heeft dit artikel voor Indië een ge strekking als dat door generaal Snijders (geschreve het jongste Nr. van „Vragen des Tijds") voor Neder had: d.w.z. eene aansporing om na de grootsche ging van het driemanschap Van der Hoop c.s. niet te zitten, doch te streven naar blijvende en practi resultaten van hun moedige onderneming.

Verder bevat dit Nr. o.m. het slot van J. G. Wig De ontwikkeling van den handel van Ned.-Indië m landen van de Zuid-zee. — Oostersche kruiden en tersche geneeskunde (III. Vergiften), door W. Sch Uit den ouden doos. Het schoone geslacht in den C pagniestijd, door O. Tahoe. — Het heilig avontuur (B boedoer-legende), door Jan Feith.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 51 (20 Juni '25). snoeivraagstuk der Robusta-koffie, door W. A. Sch wen. — Wetenschappelijke grondslagen der sel door Dr. W. H. Arisz (slot). — Sprokkelingen uit buitenlandsche pers. — Rubberprijsvraag („Een o sing te vinden ter voorkoming van het uitglijden vochtig asfalt, modderige keibestrating enz., bij het bruik van crêpe-rubberzolen, waarbij de voordeelen het gebruik der zolen behouden blijven"). — Onze Indische thee (hierin de artikelenreeks over de Ind. thee-industrie in het Koloniaal Weekblad, met hoorlijke bronvermelding). — Sabotage van het uitv recht op de bevolkingsrubber? — Landbouwzaken den Volksraad (het uitvoerrecht op de bevolki rubber).

Belangstelling in Indië.

Het 25 Juli-Nr. van Holland Express opent met korte beschouwing over dit altijd dankbare en im stof opleverend onderwerp. Erkennend dat in de laa decennia steeds meer de aandacht op land en volk Indië gevestigd wordt, blijft volgens schr. voor de gr menigte in Nederland „Indië meer een verbeelding een werkelijke voorstelling". Teneinde hierin ve ring te brengen doet schr. het denkbeeld aan de om op de scholen een leeraar of onderwijzer aan stellen, die de opdracht heeft den leerlingen een cialen cursus te geven in de geschiedenis en het w van land en volk van Ned.-Indië. „Deze onderwijzer reeds in de vijfde klasse der lagere school kunnen vangen met den jongen Nederlander bekend te ma met hetgeen Indië voor Nederland beteekent. En zamerhand zouden de lessen, voortgezet wordende de hoogste klassen van H.B.S., Lyceum en Gymnas den jongen Nederlander brengen: kennis omtrent talen, de godsdiensten, de geschiedenis, de cosmogr de geologie, de producten en de handelsverbindi van Ned.-Indië. Het zou zeker aanbevelenswaardig leerlingen, die daartoe aanleg en ambitie toonden, wijden in de beginselen van het Maleisch en de litera van Indië, waarbij dan Islam en Boeddhisme niet m ten vergeten worden.

Op deze wijze zouden wij binnen tien jaren reeds deel onzer bevolking theoretisch vertrouwd hebben maakt met Ned.-Indië en zijn bevolking en zoo ons er meer algemeen bewust van doen worden, wat vaderland beteekent, juist omdat Indië er toe beho In een volgend artikel zal schr. zijn denkbeelden n ontwikkelen.

Het Boschwezen in 1923.

De Dienst van het Boschwezen blijkt er met vr naar te streven, zegt het Bat. Nbl., den ontstanen terstand in de publicatie der verslagen van dien d in te halen. Verscheen toch eerst eenige maanden leden het verslag over de jaren 1921/22, thans zag reeds dat over 1923 het licht. Het is een bij vo jaren vergeleken sterk vereenvoudigd verslag, w omstandigheid echter aan de overzichtelijkheid noodige gegevens in gelijke mate ten goede schijnt komen. Het volgende is eraan ontleend:

Het overschot van den dienst op Java en Madoera dat in voorafgaand jaar terugliep tot ƒ 822.668, in verslagjaar toe met ƒ 692.478. Het nadeelig schil voor buitengewesten verminderde met ƒ 23... dat voor het boschproefstation nam met ƒ 16.5.. Het voordeelig verschil voor den geheelen dienst droeg ƒ 1.078.408 tegen ƒ 346.255 in 1922. De totale ten voor Java en Madoera bedroegen ƒ 8.009.014 tegen ƒ 9.541.543 in 1922. De kosten voor cultuur, verdere uitgaven, uitgaven voor personeel en andere, vermin derden alle in meerdere of mindere belangrijke mate. Het belangrijkst zijn wel de verminderingen van uitgaven van personeelen aard met rond ƒ 800.000 die voor verdere uitgaven met rond ƒ 600.000. Ne

in aanmerking, dat zooveel hout meer werd aan-aakt, dan blijkt wel, dat een belangrijke kosten-paring werd verkregen. De inkomsten voor Java Madoera bedroegen ƒ 9.506.798 tegen ƒ 10.460.055 1922.

Aan het verslag zijn tenslotte nog toegevoegd een erzicht van de verrichtingen van het proefstation or het boschwezen te Buitenzorg, alsmede een groot ntal tabellen, bevattende uitgewerkte gegevens, den nst betreffende, waarvoor echter naar het boekwerk ve zij verwezen.

Mededeelingen Burgerl. Geneesk. Dienst.

Inhoud van jaarg. 1924, dl. 4. Onderzoek van limo-le op Benzoëzuur, door Jhr. Dr. P. J. Teding van khout. — Bepalingen van eenige chemische be-ddeelen van het bloed van menschen in de tropen van vogels op vitaminen-arm dieet, door Jhr. Dr. J. Teding van Berkhout. — Wijzigingen in A-vita-en-gehalte en in den aard der eiwitten bij het ont-men van katjang idjo, door Dr. W. F. Donath.

l. deel 5. Jaarverslag van den Burgerlijken Genees-digen Dienst in Nederlandsch-Indië over 1922.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 17 Juli bevat een artikel van S. Kalff over d-Batavia. — In dat van 24 Juli eene beschouwing van B. over werkeloosheid van Europeanen in Indië en C. Vis-Janssen van Raay een bijdrage: Uit den In-chen zeerooverstijd.

Indië. Geïllustreerd tijdschrift.

afl. 8 (van 22 Juli) vervolgt Prof. Dr. A. W. Nieu-nhuis zijne artikelenreeks over het zieleleven der nesiërs. — P. S. geeft eene beschrijving van Pan-ng, het mooie plaatsje in West-Java. — De overige ote wordt ingenomen door een opstel van H. Ch. G. van der Mandere over „The British Empire Exhibi- in Wembley", evenals de vorige bijdragen fraai ustreerd.

De Indische Mercuur.

Afl. 30 (24 Juli). Volkenbond, malaria-bestrijding en -overeenkomst, door C. M. Pleyte d'Ailly. — Reorga-satie van de bergcultures. Rede gehouden door Mr. A. n Gennep voor den Indischen Ondernemersbond en eigenaren van bergcultuur-ondernemingen. — De -Indische cocamarkt gedurende 1924. — Overzicht de productenmarkt op Java en Madoera gedurende eerste kwartaal van 1925. — Kultuurberichten. — ne mededeelingen. — Financieele berichten en ver-n, zoomede de overige vaste rubrieken.

Econ. Statistische Berichten.

het Nr. van 22 Juli schrijft Dr. D. J. Hulshof Poll over den Voorrang voor belastingvorderingen in -Indië, terwijl H. Hermans aan eene bespreking rwerpt de uitspraak van het Hooggerechtshof te via betreffende transacties van Java-suiker (proces eesche N. V. Liong Bie en de Weeskamer als cura-e in het faillissement der Java Sea Company).

Korte Berichten.

No. 25 (19 Juni) bevat het eerste gedeelte van een zicht van het Ned.-Indisch scheepvaartverkeer met buitenland gedurende 1924, zoomede uitvoerige mede-lingen betreffende den buitenlandschen handel van n met Ned.-Indië gedurende de eerste 3 kwartalen 1924, vergeleken met de overeenkomstige periode 1923 en 1922.

De medische Zending op Java.

Het Juli-Nr. van Stemmen voor Waarheid en Vrede agt o.m. een bijdrage van Dr. G. Royer over richt-n in de medische zending; de schr. stelt daarbij de g of op Java met zijn elf groote en talrijke kleine lingsziekenhuizen de medische zending aan de ver-tingen heeft voldaan wat betreft de evengelisatie. antwoord op die vraag is niet bepaald bemoedigend, Dr. R. zich afvraagt hoe het komt dat al die zieken-n in verhouding tot de duizendtallen patiënten, die het bestaan der m. z., onder behandeling kwamen, betrekkelijk gering regelrecht bekeeringsresultaat n.

Practische geografie.

Aldus de titel eener geïllustreerde bijdrage van den hr. van Vuuren in het onlangs verschenen Gedenkboek herinnering aan den 70sten verjaardag van R. Schui- (uitgave van P. Noordhoff te Groningen).

De schr. schetst in groote trekken den vooruitgang in rafisch opzicht van een deel van Sumatra, nl. de i-landen en omgeving (de Pak Paklanden), waar-bij indertijd het bestuur voerde. Men krijgt door de lezing een duidelijk beeld van wat de hr. v. V. onder practische geografie verstaat.

De Spoorbond.

Bij het 50-jarig jubileum van het Staatsspoor- en Tramwegbedrijf in Ned.-Indië (6 April 1875—1925) heeft het Orgaan van den Spoorbond een jubileumnummer gegeven dat — zoowel wat tekst als wat illustratie betreft — er wezen mag. Door de groote verscheidenheid aan bijdragen moet een overzicht van den inhoud achterwege blijven.

Ipek.

Bij Klinkhardt en Biermann te Leipzig is verschenen de eerste jaargang van „Ipek. Jahrbuch für prähistorische und ethnographische Kunst, herausgeber H. Kühn".

Dit breed opgezette periodiek in 4° formaat met rijke illustreering en ruim 280 blz. tekst bevat eene Inleiding van den uitgever in de Duitsche, Fransche, Engelsche, Spaansche en Italiaansche taal en is „als eine gemeinsame Arbeit aller Nationen gedacht".

Talrijke bijdragen in verschillende talen vullen den inhoud, waarvan in onze rubriek vermelding verdient de navolgende verhandeling: Eine Szene aus dem Sutasoma Jataka auf hinterindischen und indonesischen Schwertgriffen, von R. Heine—Geldern, (blz. 198—238, met talrijke afbeeldingen van gevesten van handwapenen uit verschillende streken van den Archipel).

* * *

Het Volkscredietwezen en de Centrale Kas. Een koperen bruiloft, door Dr. J. H. Boeke. (Blaadje voor het Volkscredietwezen, 15 Mei '25).

Het phytochemisch en pharmacologisch onderzoek van Inlandsche plantaardige geneesmiddelen, in het bijzonder de qualitatieve en quantitative microchemische analyse, door M. Duyster. (Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned. Indië, Mei '25).

De werkstakingen onder het niet- europeesche personeel in de suikerindustrie op Java gedurende het jaar 1924, door Mr. J. J. Tichelaar. (Archief voor de Suikerind. in N. I. 1925, No. 17).

Jaaroverzichten van den handel in koloniale producten, 1924, Amsterdam, J. H. de Bussy).
(Bijvoegsel van „de Indische Mercuur").

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 25. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Is het B.B. te etisch? Is Utrecht daarom gewenscht? door H. T. Damsté. (De Opbouw, Juli '25).

Heffing van retributie voor het gebruik van openbare wegen ten behoeve van tramwegen van ondernemingen van landbouw en nijverheid (Stbl. 158 van 1885), door G. (Locale Belangen, 16 Juni '25).

Over een Indische schooltentoonstelling schrijft Mevr. Dr. C. J. Rutten—Pekelharing een reeks artikelen in het weekblad „De Hollandsche Lelie".

Dr. H. A. van Andel (missionair predikant) 1900—29 April—1925. — Adatterreur. (De Banier, 12 Juni '25).

De expeditie naar Bali in 1906, door A. A. G. Feuilletau de Bruyn. (Niet in den handel). (Breda, 1925).

BOEKAANKONDIGING.

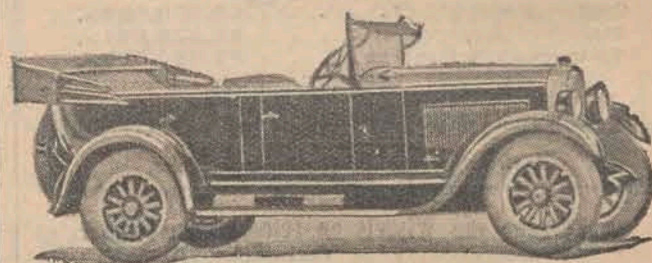
De Overgave heet de „Korte roman" van Elisabeth Zernike welk werkje is verschenen bij Elsevier's Uitgevers Maatschappij (No. 38 der Algem. Bibliotheek). De schrijfster, welbekend, geeft hierin een prachtige beschrijving der indrukken eener fijnbesnaarde vrouw in haar liefde- en huwelijksleven.

De stijl is bizonder, in dien zin dat men zich die eerst moet trachten eigen te maken, maar dan ook wordt die moeite ruimschoots beloond.

Suriname.

Uit Suriname wordt ons toegezonden het Juni-nummer van de *„Mitteilungen aus der Missionsarbeit der Brüdergemeine in Suriname.* Het zeer interessante maandblad wordt te Paramaribo uitgegeven. Dit nummer is gewijd aan het *Kinderhuis Saron* (beschermvrouw Barones van Heemstra-van Asbeck) en is verlucht met 6 afbeeldingen.

Het Kinderhuis Saron — niet ver van Paramaribo aan den spoorweg gelegen — is in 1910 door de Evan-

gelische Broedergemeente gesticht en is bestemd voor de opvoeding van verwaarloosde kinderen en voor kinderen die gevaar loopen verwaarloosd te worden. Van een zeer bescheiden begin heeft de instelling zich in 14 jaren ontwikkeld tot een groot instituut, waarin op het einde van 1924 niet minder dan 91 kinderen waren opgenomen, t.w. 62 jongens en 29 meisjes.

Een overzicht van het nummer te geven, laat onze ruimte niet toe. Die het lezen wil, zal het, naar wij veronderstellen, kunnen verkrijgen uit Zeist, Zusterplein 18.

Wij laten hier de titels der hoofdstukken volgen:

1. Das Kinderhaus „Saron".
2. Woher unsere Kinder kommen.
3. Jahresbericht der Hauseltern des Kinderheims.
4. Kleine Züge aus dem Leben der Kinder.
5. Jagderlebnisse.
6. Unsere Apfelsinenbäumchen.
7. Berufsausbildung und Landbauerziehung.
8. Unsere Finanzen.

Uit hoofdstuk 4 een aardige opmerking: „Geiz ist die Wurzel alles Uebels, so sagt man; aber nicht nur Geiz, dann sonst hätten wir nicht mehr viele Schäden bei unsern Kindern zu bekämpfen. Geiz ist ein fast unbekanntes Uebel bei unsern Kreolen. Darum haben wir es auch bei unsern Kindern nicht nötig, diese Sünde zu bestreiten. Das Gegenteil ist eher der Fall. Wir müssen es unsern Kindern gerade zu anerzichen, ihren Besitz etwas mehr zusammen zu halten"......

Uit het laatste hoofdstuk blijkt, dat versterking van de financiën noodig is, wil men in staat zijn de instelling verder te ontwikkelen. Wie dit steunen wil — en het hoogst nuttige instituut verdient allen steun — zende zijne of hare bijdragen aan de Voorzitster van het hulpcomité in Nederland, Mevrouw C. F. Schoch-van der Wyck, Stadhouderskade 157, Amsterdam.

* * *

Op een andere belangrijke uitgave, ons door den schrijver toegezonden, willen wij hier de aandacht vestigen, n.l. het artikel *„Some Statistics about Surinam (Dutch Guyana)"*, door Dr. J. W. Wolff, in *„Metron, revista internazionale di Statistica"*. Vol. IV. No. 2. I-XII-1924, toegelicht door een paar graphische voorstellingen. Interessant is in het bijzonder het diagram *„Division of Surinam's Population according to the Age and Sexe"*.

* * *

Wij lazen dezer dagen het pas verschenen boek *„Une histoire des Colonies anglaises aux Antilles (de 1649 à 1660)*, par Arthur P. Watts, Maitre ès lettres de l'Université de Californie, Agrégé de l'Université de Californie, Docteur ès lettres. Paris, London, Toronto enz. [1925].

Op blz. XVI van de „préface" vonden wij deze mededeeling: „Le plus célèbre des boucaniers hollandais de l'époque était Piet Heyn, qui ravagea les côtes du Chili et du Pérou ainsi que les Indes occidentales."

* * *

Op 22 Juli is verschenen *Staatsblad* No. 307. Wet van den 29sten Juni, houdende goedkeuring van het op 4 Januari 1913 te 's-Gravenhage tusschen Nederland en Mexico gesloten consulair verdrag betreffende de toelating van consulaire ambtenaren van Mexico in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao.

* * *

De directeur-generaal der posterijen en telegrafie maakt bekend, dat met ingang van 27 dezer telegrammen naar Nederlandsch-Guyana (Suriname) kunnen verzonden worden met het via Commercial Barbados-radio of het via Western-Union-Barbados-radio tegen den prijs van f 2.20 per woord voor gewone en f 1.10 per woord voor uitgestelde telegrammen. (Stct.)

Onze lezers zullen zich herinneren dat tot dusverre de kosten voor gewone telegrammen f 4.12⁵ en voor uitgestelde telegrammen f 2.06⁵ per woord bedroegen. Dat was per Fransche kabel. De verlaging is dus aanzienlijk, maar de telegrammen zijn nog te duur.

* * *

Mr. C. H. de la Parra, wiens overlijden op 20 Juli vermeld is in de rubriek „Van Week tot Week" in ons vorig nummer, werd geboren te Paramaribo op 24 Februari 1870. Hij werd ter beschikking gesteld van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië op 19 Augustus 1895 en toen benoemd tot voorzitter van den Landraad in Benkalan. In 1900 werd hij griffier bij den Raad van Justitie te Makassar. De heer De la P… was voorts van 1901 tot 1909 voorzitter van vers… lende landraden, o.a. te Bredes, Bondowoso en Kl… Hij ging daarna wegens langdurigen dienst met … jaar verlof naar Europa. In 1912 werd hij voorz… van den Landraad te Tangeran; in 1916 lid van … Raad van Justitie te Soerabaja; in 1918 president … den Raad van Justitie te Soerabaja en in 1919 r… heer in het Hoog Gerechtshof van Ned.-Indië. W… om kreeg hij, nu in 1923, wegens langdurigen di… een jaar verlof naar Europa. In 1924 volgde zijn … noeming tot vice-president van het Hooggerecht… van Ned-Indië.

* * *

De officier van gezondheid 1e klasse O.-I. leger J. G. Nassy is van gedetacheerd uit Suriname hi… lande teruggekeerd.

Curaçao.

De pharmaceutische dienst.

Uit Curaçao ontvangen wij het volgende stuk me… verzoek, daaraan in ons blad plaatsing te verlee…

„De wijze waarop niet alleen in de Nederland… pers, maar ook vooral in de zittingen van de Neder… sche Wetgevende Lichamen zonder de vereischte … kendheid en zonder degelijk onderzoek beweringe… beste worden gegeven over Curaçaosche toestande… veeltijds meer dan ergerlijk.

Een zeer sterk staaltje hiervan onder meerder… dere leverde de Heer IJzerman bij de behandelin… 29 April j.l. in de vergadering der Tweede Kame… Staten-Generaal, bij de behandeling van het ont… van wet, ter vaststelling van de Curaçaosche be… ting voor het dienstjaar 1925.

Wij lezen namelijk in de Handelingen het vol…

„Is er ten aanzien van de politiequaestie thans … delijk een perspectief op een bevredigende oplo… minder bevredigend is hetgeen de Minister mede… omtrent den stand van de *apothekersquaestie*.

In het Voorloopig Verslag lezen wij daarover:

„In verband met de opmerking, door het toenma… lid der Eerste Kamer den heer van Kol in de verg… ring dier Kamer van den 20sten Juni 1924 gem… over de opheffing van de betrekking van militair … theker te Willemstad, waardoor Curaçao den een… aldaar gevestigden wetenschappelijk gevormden … theker verloor, die ook voor de contrôle op de p… culiere apothekers onmisbaar was, werd gevraag… en zoo ja, op welke wijze, is voorzien in de leemte, … de opheffing van die betrekking ontstaan."

In de Memorie van Antwoord wordt deze vraag, … zoover ze informeert of in de behoefte aan een we… schappelijk gevormden apotheker is voorzien, niet … antwoord. Het antwoord had anders niet veel ru… in beslag behoeven te nemen, immers, een juist en … dubbelzinnig antwoord kon niet anders luiden … neen.

Wèl wordt de vraag beantwoord, voor zoover ze … trof de behoefte aan een dergelijken apotheker vo… contrôle op de particuliere apothekers. Op dit deel … de vraag antwoordde de Minister:

„Het toezicht op de apotheken op het eiland Cu… wordt ingevolge het wettelijk voorschrift dienaan… de uitgeoefend door den directeur van den Open… Gezondheidsdienst en een lid van de Gezondheids… missie. Van die commissie maakt steeds een apot… deel uit, die voor het bewerkstelligen van bedoel… derzoek aan genoemden directeur wordt toege… Op deze wijze schijnt de pharmaceutische contrôle … doende verzekerd."

Nu is dit antwoord m.i. alleen juist, indien me… anders leest dan het bedoeld schijnt. Namelijk wa… men den zin: „Op deze wijze schijnt de pharma… sche contrôle voldoende verzekerd" zóó leest, da… contrôle alleen in schijn verzekerd is. Want de a… ker, die nu feitelijk de contrôle uitoefent, is juis… van de particuliere en niet wetenschappelijk gev… apothekers, op wie de contrôle moet worden … oefend.

Nu wil ik niets kwaads zeggen of zelfs denken … een der thans op Curaçao werkzame pillendra… maar het komt mij toch voor, dat in een zoo belang… havenstad als Willemstad er, ook voor de pharm… tische contrôle, maar volstrekt niet alleen daar… althans één wetenschappelijk gevormde apotheker … wezig behoort te zijn, wat sinds de opheffing v… betrekking van militair apotheker te Willemstad … meer het geval is."

...or ieder die het weten wil is het geen geheim, dat ...harmaceutische contrôle te Curaçao niet geschiedt ...een van de particuliere apothekers, *„op wien de ...rôle moet worden uitgeoefend”*, maar door den Di...teur van den Openbaren Gezondheidsdienst, bijge...n door den sedert October 1917 aan zijn Departe...t werkzamen pharmaceut, den Heer M. de Veer ..., die, ambtenaar zijnde, niet over eenige particu...e apotheek beschikt of iets daarmede heeft uit te ...n.

...enslotte zij nog opgemerkt, dat de positie, die de ...onie Curaçao in de laatste jaren ingenomen heeft, ...wel zoodanig is, dat het de moeite loont om, in...n men zich geroepen voelt, critiek uit te oefenen op ...re koloniale instellingen, terzake eerst behoorlijk ...licht te zijn. Zulks ter vermijding van een onjuiste ...ventueel minder vleiende voorstelling van het Re...ngsbeleid in de Kolonie, bij het Nederlandsche ...

... inzender veroorlove ons een opmerking.
...t de strekking van zijn betoog, neergelegd in het ...en in het slot van zijn stuk zijn wij het natuurlijk ... Het verwijt aan den heer IJzerman lijkt ons ech...isplaatst. Immers dit verwijt komt hierop neer, dat ...amerlid ten onrechte zou hebben opgemerkt, dat ...ontrôle op de particuliere apothekers mee zou ...en uitgeoefend door een particulieren apotheker. ...deze voorstelling geeft echter het bovenvermelde ...oord van den Minister alle aanleiding, en men kan ...moeilijk het den heer IJzerman euvel duiden, dat ...n deze zaak niet beter op de hoogte was dan de ...ter, die ook bij zijn mondeling antwoord aan den ...IJzerman herhaalde, dat de pharmaceutische con...geschiedt door de commissie van toezicht, waar...de directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, ...p pharmaceutisch gebied geen leek is, het hoofd ...elke commissie „verder, voor zoover noodig, voor...ng (vindt) bij den particulieren apotheker, die ...deel daarvan uitmaakt.”
...est men het slot van de rede van den heer IJzer...dan blijkt duidelijk, dat *het* bezwaar van dit Ka...lid is, dat de particuliere apotheker, die voorlich...geeft bij de pharmaceutische contrôle, niet weten...appelijk gevormd is. Als de minister nu maar de in...ng verstrekt had, die onze inzender geeft en als ...er De Veer Daal wetenschappelijk gevormd is, ...ou de heer IJzerman waarschijnlijk wel tevreden ...st zijn.
...spreekt vanzelf, dat wij met deze opmerking ons ...partij stellen ten aanzien van de vraag of het toe...op de Curaçaosche apotheken op juiste wijze ge...dt. Daarvoor weten wij te weinig van deze zaak ...aar aan den heer IJzerman, een der weinige Ka...eden, die werk maakt van de Curaçaosche begroo...en in den regel goed op de hoogte is, achten wij ...verplicht het verwijt te ontzenuwen, alsof een on...voorstelling van zaken in dit geval aan hem zou ...lijten zijn. *Red. K. W.*

Arbeiders van Aruba.

...a Cruz” van 27 Mei 1925 deelt mee, dat in de voor...de week 40 Arubanen van de C. P. M. zijn terug...naar hun eiland. Verleden jaar werkten 1000 ...en van Aruba op de Isla, nu niet meer dan 250. ...rom keeren die menschen naar Aruba terug? Er is ...op den duur geen werk voor zooveel mannen. Voor ...enblik misschien wel in verband met de aloë, ...als dat werk afgeloopen is, moeten die lieden ...terug naar Curaçao.
...sschen ging dit bericht nog uit van de veronder...ng, dat het werk aan de Lago Oil zou stopgezet ...n.

Cuba.

...zelfde blad deelt mee, dat het Gouvernement met ...Consul-generaal van Nederland te Habana maat...n treft voor den terugkeer der geëmigreerden.

Mr. Eskes.

...rechtskundig raadsman van de „Petroleum” is ...K. Eskes op Curaçao gekomen.

Hof van Justitie.

...B. J. M. H. Ruland, die ongeveer een jaar ge...als ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij een ...gerecht in Limburg tot lid van het hof van jus...n Curaçao benoemd werd, is wegens voortduren...ekte van dit ambt ontheven. Hierdoor is een va...e in het hof ontstaan. Het is te hopen, dat het gou...ment zich er ernstig rekenschap van geve of voor...g in deze vacature noodig is.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De macht van den gouverneur.

Hoe groot de macht van den gouverneur honderd jaar geleden was, blijkt uit het volgende:

27 Maart 1821 wendt de sergeant-geweermaker I. Wagner zich tot gouverneur Cantz'laar met verzoek „hem van zijne... huis-vrouw Petronella Giezeling, uit hoofde van haar openlijk en voortdurend schandelijk leven, te bevrijden, door haar te ordonneeren met de eerste scheepsgelegenheid naar het Moederland van dit Eiland te vertrekken.” Het verzoek werd afgewezen, maar alleen, omdat er tusschen partijen een echtscheidingsproces hangende was.

Uit den Verren Vreemde.

Washington wordt hervat.

De vermaarde conferentie van Washington heeft zich niet alleen bemoeid met de beperking van den vlootbouw, ter afwering van het destijds dreigend gevaar van een Stillen-Oceaan-oorlog; zij had als tweede hoofdnummer op haar program de internationale China-politiek, speciaal in verband met de douanetarieven.

De vlootbeperking is een succes geweest. Wij zeggen dit niet ironisch. Het destijds in die mate dreigend gevaar, dat iedereen zich tot profeet maakte ter voorspelling van den in het Verre Oosten opkomenden oorlog, die erger zou worden dan alles wat pas in het Westen gestreden en geleden was, dit destijds voor onafwijsbaar gehouden gevaar is door de Washington-conferentie afgeleid, uitgesteld. De onderteekenaars van de conferentie hebben er echter geen waarborg voor een blijvend behoud van den vrede in gezien. Er is vacantie, maar eikeen blijft bedacht op het hervatten van de activiteit na afloop van de vacantie-jaren. De hiertoe nu betoonde ijver doet bij menigeen zelfs twijfel opkomen omtrent den ernst van de in Washington overeengekomen vlootbeperking. Engeland richt de Singapore-vlootbasis in tot dokgelegenheid voor de grootste dreadnoughts, en juist dezer dagen wist de Britsche admiraliteit een vlootprogram door te drijven, dat moeilijk in de Washington-verhoudingen te wringen is. De Ver. St. van N. Amer. houden met hun groote vloot manoeuvres, om te demonstreeren, dat die vloot toch eigenlijk nog niets waard is, en dat hun macht ter zee, vooral door nieuwe versterkte steunpunten, in kracht zal moeten winnen. Niet alleen door schepen, door steunpunten, maar ook door artillerie-verbetering moet de zeemacht in kracht toenemen. En daarbij, en daarnaast moet de luchtmacht ook nog een taak en rol krijgen.

Met dit al is er toch weer sprake van een conferentie te Washington, die verder over ontwapening of wapenbeperking zal beraadslagen. Wij verwachten van dit alles den eeuwigen vrede geenszins, maar dit neemt niet weg dat de algemeen verwachte uitbarsting ten vorige keere toch afgeleid, uitgesteld is, en dat in elke kans op zoo te verkrijgen uitstel ook voor de toekomst weer een glimpje hoop is te zien.

Zooals gezegd, 4 jaren geleden kwam in Washington ook de Chineesche douane-kwestie aan de orde. En ook hiervoor is thans sprake van voort te zetten arbeid. Frankrijk heeft lang getalmd met de ratificatie. Het is hiertoe, onder den indruk der gebeurtenissen in het Rijk van het Midden, nu overgegaan, en dit is ons aanleiding de kwestie weer eens te bekijken, zooals zij zich hierdoor in het huidige stelt.

Frankrijk's medecontractanten, Engeland, Amerika en Japan, zijn, evenals China zelf, ingenomen met het genomen besluit. Dit spanne onze verwachting echter niet te hoog! Er zijn belangstellenden, die zich ook als nauwbelanghebbend beschouwen en die aan de vier vreemde mogendheden het recht niet toezeggen met en over China tot beslissingen te komen van algemeene internationale strekking, met afsluiting van die belanghebbenden zelf. Een dezer belanghebbenden is Nederland.

Bij de vroegere besprekingen te Washington heeft minister Mr. Jhr. van Karnebeek met de belangen van Nederland rekening doen houden. Wij zijn toen als groote Oost-Aziatische mogendheid niet geheel terzijde gezet, doch ook niet geheel als vol erkend. Wanneer een gezien, bekwaam en handig diplomaat, als onze tegenwoordige minister van buitenlandsche zaken, met geroutineerde diplomaten aanzit, kan de kleine Europeesche mogendheid, met haar groot Aziatisch gebied, maar haar toch weer kleine vloot, uit die eigenaardige positie halen wat er uit te halen is. Maar met één fout, één zwakheid kan heel veel verloren worden. Nederland zal nu bij de behandeling der Chineesche kwestie zijn grootheid als Aziatische mogendheid dadelijk moeten doen gelden, om

niet van den aanvang af terzijde geschoven te zijn.

Rusland en Duitschland zullen de te houden conferentie zeker voor groote moeilijkheden stellen. Hierover behoeven wij wel niet ver uit te weiden. Rusland bemoeit zich reeds met alle Chineesche kwesties en is tuk op nieuwe gelegenheid om andere staten tegen te werken. Duitschland zoekt in het Oosten ontspanning voor den druk in het Westen. Hoe zal de Washington-conferentie zich tegenover deze mededingers stellen?

Maar ook onderling zullen zij, die tot vreedzame besprekingen samenkomen, elkander niet als vrienden beschouwen.

China heeft zich tegen het voornemen der beraadslaging niet verzet, integendeel, het heeft zelfs er op aangedrongen niet alleen de douanekwestie af te doen, maar ook die van de z.g. exterritorialiteit. Zijn wensch gaat echter in de richting van: China vrij van vreemde inmenging. Oppervlakkig beschouwd, lijkt dit verlangen redelijk. Waarom moet 5 % op in- en uitvoer den vreemdeling ten goede komen? Waarom moet een afzonderlijke rechtspraak voor buitenlanders blijven bestaan, waarom moet vreemd beheer gehandhaafd blijven? Deze punten worden tegen de buitenlanders uitgebuit bij de massa. In de werkelijkheid zijn zij echter toch nog iets anders dan vreemde machtsaanmatiging contra vrijheidszin. China heeft een schuld aan het buitenland af te doen. Het door de vreemde schuldeischers van heden vroeger voorgeschoten kapitaal is benut voor de industrieele ontwikkeling van China; wat China, naast zijn beteekenis als landbouwend volk, als nijverheidsland is geworden heeft het zich door dat geleende kapitaal kunnen maken. De opbrengst der douanetarieven strekt tot afbetaling daarvan, en daar de sommen groot zijn vordert de afdoening zeer langzaam. De Chineesche handel zal alles beproeven wat in zijn vermogen is om van die tarief-belemmering af te komen. Maar de vreemde mogendheden, die momenteel zelf geen overvloed van inkomsten hebben, zullen niet zeer gewillig zijn het haar toekomende prijs te geven. Dit te minder omdat, naar de algemeene meening, China rijker is dan zijn schuldeischers, doch de inrichting van het staatsmachinisme is zóó, dat van den rijkdom van het volk geenszins een billijk evenredig deel aan de staatskas toevloeit, zoodat deze altijd met tekorten sukkelt. De Chinees-landbouwer schijnt niet genegen om in de lasten te deelen, die te danken of te wijten zijn aan voorschotten voor industrieel China gedaan, en het nieuwere China van nijverheid en internationalen handel schijnt niet rijk genoeg om die schuld vlot alleen af te doen.

Moeilijke kwesties voor 'n internationale conferentie.

Niet eenvoudiger is die der exterritoriale rechten. Indien China voor vreemdelingen dezelfde waarborgen voor rechtszekerheid bood als de Chineezen die vinden in het buitenland, zou de wederkeerigheid op gelijken voet te aanvaarden zijn. Hoe veel die zekerheid van recht voor persoon en bezit er nog te wenschen over laat, en in welke mate men zich onder het vreemde beheer veiliger voelt dan onder het inheemsche kan blijken uit het feit, dat vele Chineezen zelf zich liever onder dit vreemde beheer stellen, dan onder het vaderlandsche. Van Chineesche ambtelijke zijde wordt dit niet erkend en zegt men 't ook wel goed te kunnen, indien men maar de vrije hand had; maar waar de vrije hand gelaten is of wordt loopt 't treurig mis.

Door den onverpoosd voortdurenden burgeroorlog heeft het vraagstuk der exterritorialiteit en wat hiermede samenhangt nog in scherpte toegenomen; beiderzijds is men ten dezen opzichte minder toeschietelijk geworden.

Zal China zoo te Washington tegenover de groote toonaangevende Stille Oceaan-mogendheden staan, deze zullen er zelf en onderling toch ook weer niet als bepleiters van één en hetzelfde belang aanzitten.

Ter vorige conferentie was aangenomen, dat uiterlijk drie maanden na de ratificatie een bijeenkomst moet beginnen ter bespreking van het Chineesche douanevraagstuk. Deze moet nu dus komen, en de kwestie der exterritorialiteit wordt in den koop toe genomen. De laatste jaren hebben Japan een tractaat met Rusland zien aangaan, hebben de Ver. St. v. N.-A. en Groot Brittanië nauwer in Anglo Saksisch verband zien samengaan. Engeland en Japan staan in ander opzicht weer meer nabij elkander, waar zij er oude rechten hebben en vasthouden willen, terwijl Amerika en Frankrijk er meer verwachten van vriendschappelijke relaties met een zich ontwikkelend China. Rusland, en in mindere mate Duitschland, hopen door een geheele omwenteling de tarievenkwestie en de exterritorialiteit uit de wereld te kunnen helpen. De verwarring wordt niet geringer als men bedenkt hoe moeilijk 't is uit te maken, wie voor heden en voor morgen eigenlijk als de Chineesche regeering moet worden beschouwd. De onzekerhei onvastheid, die hieromtrent bestaat, maakt 't mo in een conferentie tot beslissingen van reëele bet nis te komen.

Toch mag aangenomen worden dat Engeland, Am en Japan, die bij Frankrijk erop aan hebben gedr tot de lang uitgestelde ratificatie over te gaan, een gram voor de conferentie gereed hebben, waarva nuttig effect verwachten en waarover zij 't samen ook met Frankrijk, vrijwel eens zijn.

Wij zien niet in hoe de vele tegenstrijdige bel en opvattingen in een allen bevredigende formule nen worden verzoend. Maar als de oproeping voo bijeenkomst binnen drie maanden komt, zal nieuwsgierigheid niet al te lang op de proef g worden. Praten biedt een kans op verbetering. Ze mocht daardoor maar duidelijk worden, dat pra leen tot iets leiden kan wanneer men alle bela benden hun rechtmatig aandeel in de beraadsla gunt, zal dit al iets beteekenen. Dan zou uit het tieve resultaat der nu te convoceeren conferenti derde instantie een practisch resultaat kunnen gr

Maar wie weet! Als 't program voor Washington kend wordt, zal de diplomatie de wereld wellicht rassen met blijder vooruitzicht op korter termijn!

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is 10 Augustus afwezig.

Daartoe door het Hoofdbestuur aangezocht, heeft heer C. K. Elout, Redacteur van het Algemeen Han blad, die, als bekend, onlangs van een reis naar Indië teruggekeerd, zich welwillend bereid verklaard over een causerie met lichtbeelden te houden voor de afdeelingen der Vereeniging Oost en West.

De Besturen der afdeelingen, die wenschen dat heer Elout t.g.t. voor hunne afdeeling zal komen ken, worden uitgenoodigd hiervan mededeeling te aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, Haag. Bizonderheden worden nader geregeld.

Van het Bur. voor Handelsinlichtingen, Amsterd

WERELDTENTOONSTELLING, PHILADELPHIA
1 JUNI—1 DEC. 1926.

Het Bureau voor Handelsinlichtingen deelt ons dat nadere bijzonderheden betreffende deze tentoo ling aanwezig zijn in genoemd Bureau, 16 Oude steeg, Amsterdam.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTE

E. Israël, Ligusterstraat 97 en J. F. de Ridder, manstraat 69, beiden te 's-Gravenhage; M. de Stationsweg 42 te Dragten en P. Versteeg, Minne straat B 334 te Zierikzee, allen als controleur 2e bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;

A. E. L. van de Ven, Taalstraat 230 te Vught (N. W. Philipsen, Groenestraat 303 te Nijmegen; K. J. senschoon, Staalstraat 58bis te Utrecht; G. J. van gensveld te Rijswijk (Geld.); L. J. Breure, Maria te Dinteloord (N.-Br.) en Chr. Rupke, Brugweg te Waddinxveen, allen als candidaat-gezaghebber het Binnenlandsch Bestuur.

Mr. H. B. A. M. Brans, Zegerijstraat 211 te Br men; Mr. B. Damen, Spaarnwoudestraat 6 te Haarl en Mr. A. H. M. Janssen, Haarlemmerstraat 11 Leiden, allen als rechterlijk ambtenaar;

F. J. J. Lameijer, Jacobstraat 2a te Groningen; W. Jongepier, Meerburgerstraat 1 te Leiden en A. Koot, Van Loostraat 50 te 's-Gravenhage, allen als con troleur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst;

K. Raue, Rosenthal 10 te Dortmund (Duitschland), als candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Be stuur.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin mo worden voorzien door uitzending vanwege het Dep

...ment van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot ...dedinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen ...aatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in ...het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig ...bevoegd);

c. vakkundige voor de textielnijverheid;

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en ...tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: ...hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen ...aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot ...verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Minis...rie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. ...voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), ...de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *d*) ...tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2°).

Mutaties van 22 tot 29 Juli.

Nieuwe leden.

...of. Dr. J. Clay, Hoogleeraar Technische Hoogeschool ...te Bandoeng. *f* 6.—.
...H. Donald Mac Gillavry, Hoofdadministrateur onder...neming „Siloewak Sawangan" Batang. *f* 12.—.
...M. Hosang, Consul-Generaal der Nederlanden te ...Genua, Piazza de Ferrari 36. *f* 10.—.

Afschrijven.

...L. Van Heusden, Breda, Baronielaan 223.
...de Wit, Ass.-Resident, Ketapang (W.A. Borneo).

Adresveranderingen.

...K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" ...in Oost-Indië, van: Soemenep naar: Kisaran (S.O.K.).
...Mejuffrouw S. I. Tan, thans: mevrouw S. I. Liem—Tan, ...Amsterdam, van: Willemsparkweg 7 naar: Gerard ...Brandtsstr. 24 huis.
...R. P. Schäffer, Agent Ned.-Ind. Handelsbank, van: ...Soerabaija naar: Amsterdam, Singel 250, p.a. Ned.-Ind. ...Handelsbank. *f* 5.—.
...C. Huijer, Officier v. Gezondheid N.-I. L., van: Solo ...naar: IJmuiden, President Steijnlaan 60. *f* 5.—.
...E. H. Bergsma, oud-Vice-President Raad v. Justitie ...te Batavia, Amersfoort, van: Prinses Marielaan 4 naar: ...Huygenslaan 7.
...van der Kam, Gep. Controleur Zoutregie, Apeldoorn, ...van: Brinklaan 193 naar: Prins Mauritslaan 19 II.
...A. Enda Boemi, Rechterlijk Ambtenaar, van: Leiden, ...Breestr. 150 naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
...C. F. Polderman, Gep. O.-I. Hoofdambtenaar, van: ...Den Haag, Acaciastraat 19 naar: Bandoeng, Riouw...straat 53.
...Kim, Commies P.T.T., van: Den Haag, Obrechtstr. ...naar: Nice, Hotel Weyh, Rue Alphonse Karr.
...W. J. R. Lanzing, oud-Luit.-Kolonel, van: Wassenaar, ...Huize „de Instuif" naar: Wittenburgerweg 6 (Park ...Nieuw-Wassenaar), Post: Den Haag.
...Mevrouw Wed. H. W. van Dalfsen, Den Haag, van: Groot ...Hertoginnelaan 141 naar: Willem de Zwijgerlaan 31.
...J. Rahder, oud-Resident, Freiburg i/Br., van: Hotel ...Hohenzollern naar: Lorettostrasse 60.
...J. Pilon, van: Klein Pöchlarn a.d. Donau naar: ...Hotel Altwist te Igli (bei Innsbrück) Tirol.
...Nadort, Majoor-Intendant, naar: Weltevreden.
...Gerlach, Ass.-Resident, naar: Ketapang (W.-Borneo).
...B. Ch. C. van Suchtelen, Ass.-Resident, van: Sigli ...naar: Bandjermasing.
...Arends, thans Resident van Tapanoeli, te Sibolga.
...W. P. Bär, Gediplomeerd verpleegster, van: Buiten...zorg naar: Makasser.
...Bekink, Controleur B.B., van: Toerèn naar: Poer...wakarta (res. Batavia).
...V. L. Bezemer, Asp. Controleur B.B., naar: Wonosobo.
...A. Braspot, Kapitein Inf., naar: Gombong.
...Diran, Gouv. Indisch Arts, naar: Kotaboemi (Lam...pongs).
...C. Feekes, Chemiker, van Wonoredjo naar: Welte...vreden, Nieuwe Laan 7.
...Felix, Kapitein Intendant, naar: Soerabaija.
...A. N. Fisher, Ass.-Resident, naar: Kendal.
...H. Geul, Beheershoutvester, naar: Malang.
...E. Haak, Controleur B.B., naar: Moearaaman (Ben...koelen).

W. Huson, Controleur B.B., naar: Pasoeroean.
Ismail, Indisch Veearts, van: Donggola naar: Serang.
W. R. van Nauta Lemke, Adj. Inspecteur P.T.T., naar: Padang.
J. J. M. A. Popelier, Ass.-Resident, naar: Sitoebondo.
G. D. P. A. Renardel de Lavalette, Ass.-Resident, naar: Indramajoe.
H. A. A. Sangster, Controleur 1ste klasse P.T.T., naar: Madioen.
P. Smit, Controleur B.B., naar: Bagansiapiapi (S. O. K.).
W. F. van Vliet, Majoor der Genie, naar: Soerabaija.
A. A. Th. Fortgens, Mil. Apotheker 1ste kl., naar: Weltevreden, Sluisbrug.
J. van Gessel, thans Hoofd der Schakelschool te Tjiandjoer.
Dr. C. J. Lumkeman, Arts, van: Kediri naar: Djokdja.
Dr. J. Vermande, Directeur Scheikundig Laboratorium, Weltevreden, van: Molenvliet West 3 naar: Waterlooplein West 3.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.
Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).
Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.
L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.
Mr. H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag, geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.
J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
M. C. ROUVEROY VAN NIEWAAL, Adelheidstraat 7, Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omgang.
J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
A. A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.
C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Van Beverningkstraat 112, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.
PH. STUBENROUCH, Leeraar M. O. Handelswetenschappen en Wiskunde, lessen in boekhouden M.O., L.O. en Praktijkexamens en Wiskunde, Nijmegen.
P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.
A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
H. WESSELS, Leeraar M.O.-lessen in Engelsch en Engelsche Handelscorrespondentie, Nijmegen.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en j lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtin zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederlan toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar I gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bil en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkrin Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUR Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's O.-Kust, t. z. v. Me

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's Oostk. t. Z. v. Medan.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Comité Pa van der Steur. — Nationalisme en Vaderlandsliefde. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — De Volkenbondsconferentie voor den Internationalen handel in wapenen. — Reisindrukken. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 29 Juli tot 5 Augustus.

Comité Pa van der Steur.

Ontvangen gelden van 27 Juli tot 1 Aug.:
Van B. J. K. f 10.—; M. v. M. Br. f 10.—; Dr. C. F. f 6.—; G. H. V. f 2.50; P. J. D. Montreux 2.50; door t. k. v. d. Hr. B. A. te Maarssen van Ds. te Z. f 1.—; H. te B. f 0.60; Zuster Z. te S. f 8.—; H. S. te D. f 0.60; C. N. B. te G. f 1.—; een huisvan te S. 6 × f 0.60; H. M. S. te B. f 6.—; H. D. Z. f 3.— en D. A. te M. f 1.—.
Vorige opgave (K. W. van 30 Juli No. 31) 75.27, totaal f 9031.07.
Met den dank van het Comité.

Nationalisme en Vaderlandsliefde [1])

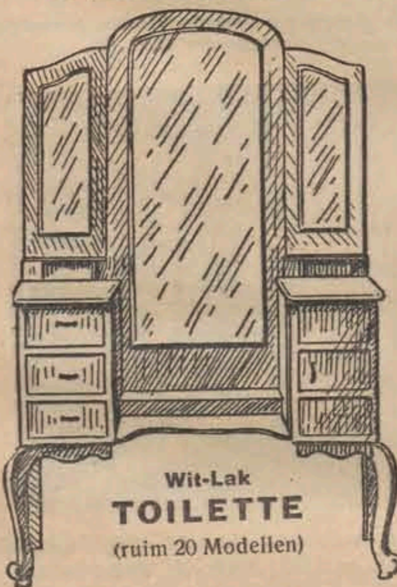
door
NOTO SOEROTO.

„...Alsof deze Hollandsch dichtende poëet „wat voor het Indonesische volk te beteekenen „... schrijft de *Indonesia Merdeka*, het orgaan de revolutionnaire nationalisten Inderdaad heb als dichter rechtstreeks voor mijn volk niet veel beteekenen, omdat het de roeping van den lyrischen dichter slechts is te getuigen van de roerselen van zijn eigen ziel. In hoeverre deze getuigenissen invloed kunnen uitoefenen op het oordeel der wereld omtrent het volk, waaruit de dichter ontsproten is, vormt een vraag van secundair belang en komt hier niet ter sprake.

[1]) Ondervolgende bijdrage is de eerste eener reeks beschouwingen, welke t.z.t. zullen verschijnen in het tijdschrift „Oedaya", onder hoofdredactie van R. Noto Soeroto.
De hoofdstrekking dezer artikelen: door wederzijdsche waardeering en wederzijdsch begrijpen mede te komen tot verbroedering van Oost en West, ligt zóó geheel in de lijn van den door onze vereeniging gevolgden koers, dat de Redactie van het Kol. Weekbl. meende een goed werk te verrichten met den heer Noto Soeroto gelegenheid te openen zijn mooie en goedbedoelde denkbeelden in ruimen kring bekendheid te geven.

Ook als Indonesiër beeld ik mij niet in de wijsheid in pacht te hebben en een onfeilbare gids voor de massa te zijn. Deze streeling van het zelfgevoel, deze eer van uiterlijke leiderschap over het volk, gun ik van harte aan de „nationalisten", die begiftigd schijnen te zijn met een groote mate van verantwoordelijkheidsgevoel en het gewicht van hun verplichtingen ten volle schijnen te beseffen!

Nederig wil ik bekennen, dat ik eigenlijk danig verlegen zou zitten met den eere-titel van „nationalist", zoolang de menschen er nog niet met elkander over eens zijn, wat in het wezen der zaak met „nationalisme" wordt bedoeld.

„Hebben wij in één onzer inheemsche talen een aequivalent voor dit begrip? zoo vraag ik den nationalisten, die mij om mijn Hollandsche verzen hoonen en van wie dus verondersteld mag worden, dat zij onze inheemsche talen cultiveeren. Ik kon niet verder komen dan tot paraphasen, waarin het Javaansche *katresnan* en het Maleische *ketjintaän* voorkomen. Beide woorden beteekenen echter „liefde". Ik kwam dus tot de ontdekking, dat ik het begrip „vaderlandsliefde" vertaalde en niet het aan de Indonesische ziel abstracte begrip „nationalisme".

En dit is mij ten slotte duidelijk geworden: ik ben opgegroeid in een gezin, waar liefde werd gevoeld voor het volk en voor den geboortegrond. Die liefde had iets reëels, want zij beperkte zich tot het familiegebied en zijn bevolking. Ik behoef nu deze liefde, welke ik van mijne omgeving voor het verdere leven heb mede gekregen, slechts uit te strekken tot meerdere groepen en tot grootere gebieden om die liefde te doen groeien tot het schoone gevoel van vaderlandsliefde. Dit is dus een levend gevoel, hetgeen ook blijkt uit de vertolkingsmogelijkheid in de eigen taal. Het is een levend begrip.

Maar nu nationalisme! De zich noemende nationalisten verwachten den zegen van den hemel te zien nederdalen in den vorm van het nationalisme, zooals zij dit van de Westerlingen hebben leeren waardeeren. Maar dit is in zijn zichtbare uitingen een onding, neen, een vloek zelfs! In de eerste plaats is het schermen met abstracte begrippen negatief en improductief; het staat wel heel knap en heel kranig, maar het volk wordt er niet mede gebaat. Maar bovendien is een volk, dat aangegrepen is door den hartstocht van het nationalisme, gevaarlijk voor zichzelf en voor anderen. Al het leed en al de verbittering, welke de bewust geworden Indonesiërs in zich dragen, dit alles is het gevolg van het Westersch nationalisme, dat als de koorts van een vreeselijke ziekte den sluimer van het Oosten is komen verstoren. En moeten wij, indien wij ons land en ons volk werkelijk liefhebben, deze kwaal der menschheid in het hart van die ons lief zijn overplanten en hun leven vergiftigen?

Onder den geesel van het nationalisme van het Westen lijden de volken van het Oosten, maar tegelijkertijd lijdt onder dienzelfden geesel ook de geest van datzelfde Westen, wiens bijdrage tot den opgang der menschheid eerbied en bewondering afdwingt. Want hoe openbaart zich het begrip natie in het Westen? Zij is een mechanische organisatie, zonder ziel en zonder gevoel; zij is gericht op acumulatie van macht en is zelf een machtig raderwerk, waar het geestelijk en zedelijk individu slechts een klein radertje van uitmaakt. De meest achtenswaardige mensch wordt een leugenaar zonder blikken of blozen, zoodra hij zich een deel voelt van de natie en haar belang zulks eischt; de zachtzinnigste persoon vermoordt, zij het met bloedend hart, zijn medemensch, als het er op aankomt den honger der natie te stillen. Dit is de tragedie van de vernedering van den Westerschen geest onder de tyrannie van het gemechaniseerde intellect en onder de vraatzucht van het materieele leven.

Immers, in een tijdperk, waar de verhevenheid van den geest boven de stof geen algemeene erkenning vindt, waar macht, weelde en zelfverheerlijking als de meest begeerenswaarde goederen gelden, neemt het nationalisme een afschuwelijk aanzicht aan. Economische noodzaak, welke We[...]sche volkeren ertoe gedreven heeft vreemde vo[...] en vreemde landen aan zich dienstbaar te m[...] — hetgeen wij tot op zekere hoogte kunnen [...]vaarden als een natuurverschijnsel, dat plaats buiten recht en onrecht om — is dan geen n[...]zaak meer, maar ontaardt in een passie zo[...] mededoogen, opgezweept door de steeds [...]eischende tyrannieke godheid, die de natie is.

Dan komt een tijd, dat het geweten van het [...] begint te spreken in de denkbeelden van de e[...] en sterke geesten onder hen. Die denkbeelden [...] den weerklank in de bewustwording van de n[...]riek veel grootere volken, die zich niet tot „n[...] hebben georganiseerd. Eigen geweten — het e[...]sche element in de politiek — en het groeiend [...]zet van de millioenen van de lijdende partij le[...] een rem aan de wieling der begeerten, aan [...] drang tot usurpatie.

Zoo zie ik het onheil, dat door het „nation[...]me" over de wereld is gebracht en de gevolgen [...] dien vloek hebben de gekleurde rassen aan den [...] gevoeld. Vandaar het onbehagen met ons leven [...] dat bij velen zich in haatgevoelens uit. Maar [...] wijzelven in ons volk trachten aan te kweeken [...] zelfde nationalisme, waar wij mede onder li[...] dan streven wij eigenlijk naar een herhaling [...] een barbaarsch tijdperk in het Westen, of m[...] naar een stap terug op den ontwikkelingsgang [...] menschheid. Kan dit in waarheid onze bedoe[...] zijn?

Wanneer wij de maatstaf der eeuwen aanle[...] dan zien wij, dat den volkeren, die zich door [...]tieke organisatie tot naties hebben gevormd, [...] lang leven is beschoren. Het karakter van na[...]lisme is exclusief en begeerig, zijn levensfunc[...] doodelijk voor anderen, zijn uiting is pralen[...] verblindend, zijn leven is machtswellust en [...]verheerlijking. Zijn kreet is „wrong or right [...] country". Maar zijn innerlijk is arm en zijn [...] verschrompeld en als ouderdom het lichaam [...] sloopen, blijft slechts over het bedroevend [...] der seniliteit.

De volken, die het meest hebben gestreefd [...] de grootheid en den groei der ziel, die het m[...] hebben getracht hun maatschappelijk leven te [...]dringen van het ideaal van zelfbepaling en [...]opoffering, de Indiërs en Chineezen, zijn bl[...] leven, schoon hun beschavingen zijn afgesto[...] Maar deze hebben zaden afgeworpen, die sl[...] op den tijd wachten om te ontkiemen en wed[...] te bloeien in nieuwe schoonheid. Wijsheid [...] schoonheid zijn nog altijd uit het Oosten geko[...]

Liefde voor het vaderland, gelijk alle li[...] usurpeert niet, maar brengt offers, duldt en [...] verheugt zich in de vreugde van de geliefden. [...] basis is van maatschappelijken aard. Haar id[...] streven eensdeels naar de regeling van onze [...]tochten en begeerten voor de ontwikkeling van [...] harmonisch leven van het geheel, anderdeels [...] zij gericht naar hulpbetoon aan anderen bij het [...] kweeken van verdraagzaamheid, vriendschap, [...] de verstandhouding, van liefde tot zijn naas[...]

Ter wille van Liefde voor volk en land m[...] wij onze vrijheid zoeken in de vrijmaking van [...] geest uit de duisternis van onkunde en uit d[...]tenen van vooroordeel en zelfzucht; onze kra[...] moeten wij aanwenden in den productieven a[...] van hoofd en hart en hand; onze macht hebben [...] te ontplooien in de denkkracht van onzen gee[...] ons nationalisme zij de opbloei van de schoo[...] van onze volksziel. Dat zijn de lampen, die w[...]ten aandragen ter opluistering van het heiligdom [...] van de geliefde, als het wijdingsuur dáár is [...] den dienst der Humaniteit.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.
Van de Paloe-vlakte.
(Vervolg).

Bij uitzondering wat statistiek.

Het bevolkingsvraagstuk wordt in het Paloesche ...moedelijk beinvloed door een op het matriar...aat gelijkend familiebezit. Houdt een vrouw niet ... een man, dan wenscht ze geen kinderen van ...n. Ze pleegt abortus. Ze kan dan de poesaka ...erdeeld in haar bezit houden. Om de poesaka te ...nen vermeerderen, trouwen vele jonge vrouwen ... weduwnaars. Mijn zegsman was van meening, ... abortus provocatus veel voorkwam. Zekerheid ...r zake heel moeilijk te verkrijgen.

...en ziet hoe samengesteld het vraagstuk der ...svermeerdering is.

...e lezer, die mijn reiservaringen heeft gevolgd, ... hebben opgemerkt, dat ik bijna nooit cijfers ... Primo niet, omdat alle cijfermateriaal onbe...wbaar is en secundo niet, omdat cijfers voor ...n, die nog geen belang stelt in het groote vraag...k, het tegendeel van belangstelling opwekken. ...aar ik kan het thans niet heelemaal zonder ...n. Dit ter verontschuldiging voor een kleine uit...ding op statistisch gebied.

...e bevolking in het gebied, dat ik bezocht, wordt ...volgt opgegeven.

Landschap.	mannen	vrouwen	jongens beneden 16 jaar	meisjes beneden 16 jaar
...e	6726	6188	2780	2520
...	2727	2818	1286	1136
... Biromawe	3135	2936	1863	1791
...elawie	2394	2430	1422	1277
	14982	14372	7351	6724
	29354		14075	

...t deze „statistiek" blijkt, dat er tweemaal meer ...wassenen zijn dan kinderen! Om te blijven be...n zouden die cijfers minstens gelijk moeten ... Zijn ze juist, dan sterft de bevolking er met ...che schreden uit!

... vermoed echter... dat ze onjuist zijn.

...t mijn „materiaal" blijkt verder, dat er in 1920 ...voerd werden 57.502 liter petroleum. Dat komt ...een met een gebruik van plm. 1 liter per hoofd per jaar. Zeep werd er in 1920 geïmporteerd ...r f 4165. Per hoofd is dit een bedrag van 8 cent ...jaar. Uit beide cijfers blijkt duidelijk op welk ...lagen cultureelen trap de menschen er nog ...n. Er is evenwel vooruitgang: de import van ...troleum steeg van 1917 to 1920 van 28.114 liter ...57.502, die van zeep van f 436 tot f 4165.

...an groote beteekenis voor het bevolkingsvraag...k is de voeding. De streek levert meer rijst op ...ze verbruikt. Paloe exporteert jaarlijks 7000 ... pikol aan Donggala, terwijl die streek in 1916 ...8000 doll. pikol invoerde.

...ze cijfers *bewijzen* natuurlijk niet, dat de be...ing zelf voldoende rijst gebruikt, maar wijzen ...ch wel op, dat ze voldoende gebruiken *kan* ...dit zeer goede voedingsmiddel. Dierlijk eiwit ... de bevolking door het eten van visch. De ...erij is van beteekenis, zoo zelfs, dat er te Pa... 1918 een aparte vischpasar werd opgericht. ... Lindo-meer wordt zooveel visch gevangen, ...van wordt uitgevoerd naar de vlakte. Dier...wit van karbouwen of koeien schijnt de be...ing niet te gebruiken. De karbouwen worden ...den om de sawahs te bewerken. Men laat ze ...n keer of drie doorheen loopen. Dan is de sa...geploegd. In de vlakte heeft men veel hinder ...besmettelijke veeziekten onder de karbouwen. ...es hebben er minder hinder van en komen ...mond- en klauwzeer meestal te boven.

...oe heeft nog te kampen met verkeersmoeilijk...n. Zoo komen er in de bosschen veel dammar en rottan voor, geschikt voor uitvoer. Maar het transport naar de kust is te kostbaar, zoodat er weinig van wordt uitgevoerd. Als ik nu nog vermeld, dat de inkomsten der pasars van 1916 tot 1920 gestegen zijn van f 1457 tot f 5059 (voor een deel te danken aan betere contrôle) en dat het aantal vruchtdragende klapperboomen geschat wordt op plm. 170.000, dat er in Dolo en omgeving minstens 1000 bahoe sawah braak liggen, tengevolge van de ontbossching, vóór het bestuur daar zijn invloed kon laten gelden, heb ik genoeg cijfers vermeld, om te laten zien, dat landbouw, visscherij, handel en verkeer van groote beteekenis zijn voor de welvaart van de streek. Op de keerzijde er van, het gevaar, dat er voor een bevolking mee gepaard gaat, heb ik al herhaaldelijk gewezen. Verderop zal ik gelegenheid hebben, er weer opmerkzaamheid voor te vragen.

De gezondheidstoestand in het Paloesche.

Ik kom nu tot den gezondheidstoestand der bevolking. Positief weten bestaat niet. Daartoe mist men de gegevens. 't Blijft vermoeden. Maar die vermoedens zijn ernstig genoeg om te voelen, dat er heel wat aan ontbreekt.

Allereerst een opmerking over het woningvraagstuk. In het Paloesche vormt een kampong meestal geen aaneengesloten geheel, doch hij heeft verschillende z.g. boja's onder zich. Deze boja's zou men kunnen vergelijken met gehuchten in Holland, die geen zelfstandig gemeentebestuur hebben, maar tot grootere gemeenten behooren. Ze ontstaan zoo: in het sawahhuisje, bestemd om den oogst te bewaken, gaat men om een of andere reden wonen. Men plant er pisang en legt er een tuintje bij aan. Later poot men ook klappers en verbetert het primitieve huisje zóó, dat het een geschikte woongelegenheid is. Het gevolg er van is, dat beste stukken sawahterrein soms herschapen worden in pisang- en klappertuin.

Dit kwaad wordt door het Bestuur tegengegaan. Op woninggebied trof ik te Paloe nog een eigenaardigheid aan. De Genie bouwde er een nieuw kampement. Het werk lag stil, toen ik er was. Dit kwam, doordat het geld, dat er dit jaar voor was toegestaan, verwerkt was. Het toegestane bedrag loopt over drie begrootingsjaren. Er moet dus drie jaar over worden gewerkt. Dit verdeelen over drie jaar in een afgelegen plaats als Paloe, waar geen toekangs zijn, is een uiterst kostbare manier van bouwen. Het is natuurlijk ook niet in het belang van de gebouwen zelf, als ze na groote tusschenpoozen blootgesteld zijn aan de invloeden van regen, wind en zon. Vroeger, vertelde men mij, had men een „potje", waaruit men kon putten, als het toegestane bedrag was verbruikt. Op die manier kon men het volgende begrootingsjaar halen. Thans, met de meerdere en betere contrôle op de gestes van de Genie, is 't uit. Ik hoorde nog dat het zeker zou worden toegestaan om door te werken, als een daartoe er juister plaatse gedaan voorstel werd ingediend. Animositeit ergens, ik weet niet waar, schijnt de oorzaak te zijn, dat men 't heeft nagelaten. En zoo draagt „het land" de schade. 't Is fraai!

De ziekte, die in veel streken tal van menschen tot invaliden maakt, de framboesia, komt ook hier veel voor. In 1922 zijn er 232 injecties gegeven, in 1923 bedroeg dit getal 2003. Men ziet hoe groot de toeneming is! Over de economische beteekenis van framboesiabestrijding zal ik verderop iets zeggen.

Wat de betaling voor deze injecties betreft, deze is als volgt:

belasting minder dan f 4.60 per jaar		gratis
„ f 4.60 tot „ 6.40 „	„	f 0.40
„ „ 6.40 „ „ 10.— „	„	„ 1.—
„ „ 10.— en meer		„ 1.50

Naast framboesia komt veel schurft en cascada. Eigenlijk gezegd heeft zoowat iedereen schurft. De bevolking staat nog op zoo lagen trap, dat ze 't niet

noodig vindt er zich voor onder behandeling te stellen!

Lepra komt veel voor. In de buurt van Paloe, te Watoesampoe, heeft men een leproserie. Ze kost het landschap ± ƒ 10.000 per jaar. Er zijn ± 120 lijders. De stakkers wonen er in aparte kamponghuisjes, hebben de beschikking over helder stroomend water, terwijl de kampong gebouwd is op hellend terrein, dat uit steen en zand bestaat. Door een spoelleiding wordt bij flinken regen al het vuil in zee gebracht. Maar ze ligt te ver van de woonplaats van den geneesheer om er geregelde contrôle uit te oefenen, wat bij de toediening van medicijnen noodzakelijk is. Het terrein zelf is ongeschikt voor den aanleg van tuinen, waarop de menschen ter verbetering van hun dagelijksch dieet groenten kunnen bouwen. De zee in de nabijheid levert bijna geen visch op, terwijl de weinige pisangboomen, die de varkens gespaard hebben, door plotseling optredende rukwinden worden omvergeworpen. Het gevolg van dit alles is ook nog, dat de menschen er zich door gebrek aan nutt[illegible]n arbeid vervelen. De isolatie is er denkbeeld[illegible], want de bevolking heeft geen vrees voor de zieken en de patiënten zelf verkiezen den kampong boven de leproserie. Bij mijn bezoek ter plaatse trof mij het hemelsbreed verschil tusschen „Watoesampoe" en „Lao Si Momo" (in de Karo-Bataklanden)!

Dat het aantal lepralijders aanzienlijk grooter is, dan men vermoedt, ligt voor de hand. In de onderafdeelingen Madjené en Polowali meende men, dat er 273 lijders waren. Door den arts Wedel werden twee geschikte verplegers de kampongs ingezonden, om ter zake een onderzoek in te stellen. Ze troffen er niet minder dan 500 aan!

Malaria komt veel voor; aan mijnwormziekte lijden allen! Tuberculose schijnt meer voor te komen dan men meende. Het is weinig bekend, dat tering onder volken, die er tot dusver niet onder hebben geleden, als een wild vuur om zich heen kan grijpen! Tuberculose is een der ziekten, die den Europeaan volgen! Dysenterie komt veel voor. Geslachtsziekten komen onder de inheemsche bevolking weinig voor. Ze schijnen zich op de hoofdplaats, het centrum van handel en verkeer, te vermeerderen. Het is wel jammer, dat men zoo uiterst weinig begrijpt van de zeer groote beteekenis voor de vermeerdering der bevolking in negatieven zin dier ziekten! Verderop meer hierover. Als bizonderheid vermeld ik nog, dat er in sommige streken (Banawe Kanteraoe) zeer veel lijders met kropgezwellen voorkomen; 50 pCt. der bevolking zou er onder lijden. De „kroppen" worden gedragen in mandjes. Soms ondersteunt men ze met touwtjes.

Aan de gevangenissen ontbreekt in primitieve streken nogal het een en ander. Overbevolking komt daar vaak voor. Door de onmogelijkheid van goede contrôle wordt aan matige eischen van voeding, verpleging, enz. weleens niet voldaan. In de gevangenissen van Paloe en Donggala betrekt men het drinkwater uit gemetselde putten en wordt het voor het gebruik gekookt. Faecaliën worden afgevoerd volgens het tonnetjesstelsel, wat, daar de noodige zindelijkheid er bij betracht wordt, in sanitair opzicht geen bezwaren oplevert. Overbevolking was er niet. Te Paloe constateerde de arts enkele gevallen van beri-beri. Sedert is geregeld katjangidjoe verstrekt en is die ziekte geweken.

De ass.-resident Junius bevordert de zindelijkheid.

De assistent-resident Junius is 'n man, die voor hygiëne voelt! Alle eer! Hij stelt belang in het woningvraagstuk en heeft op dit gebied te Donggala al veel misstanden opgeheven. Hij streeft er naar de woningen in de centra hygiënischer in te richten, moedigt de menschen aan om de erven met groenten te beplanten, wat 1e. tengevolge heeft, dat ze met meer zorg worden behandeld en schooner worden gehouden, terwijl 2e. de voeding der bevolking verbetert. Fel is de heer Junius op zindelijkheid onder de woningen (ze staan op hooge palen) en bij de huizen! Dit is zeer in het belang van den gezondheidstoestand der menschen, want er kun[nen] onder paalwoningen op het land heel wat hoo[p]... gevaarlijke ongerechtigheden liggen!

Hondsdolheid komt in die streken, zooals ik meen op heel Celebes, nogal eens voor. Waar een eiland is, zou men door radicale maatregel[en]... dooden der aanwezige, verbod van invoer ... nieuwe honden, die nare ziekte spoedig kun[nen] uitroeien. Waar de inheemsche bevolking hon[den] zoo goed als niet verzorgt, meent men vaak dat aan het bezit van die dieren geen waarde he[cht]... Deze meening is onjuist, daar ze dienen om de ... de varkens, die de aanplantingen (met veel moe[ite] aangelegd!) vernielen, te bestrijden. Ook dienen ... voor de veiligheid. Het vraagstuk is dus niet ... eenvoudig als het wel lijkt!

De bestuursvestiging Donggala is geleidelijk van het lage strand naar „boven" verplaatst. Daar ... pl.m. 80 Meter hoogte ligt ze in sanitair op[zicht] heel wat beter dan vroeger in de vlakte. Het ... prettig aan te zien, dat sanitair inzicht bij en[kele] bestuursambtenaren goed ontwikkeld is! Jam[mer] genoeg, weten velen nog niet dat hygiëne vaak ... heel weinig geld te koop is! Contrôle op zindel[ijk]heid van erf, enz. kost zelfs heelemaal geen g[eld], alleen toewijding. Toewijding is er genoeg, m[aar] ze is weer eenzijdig. Aan de watervoorziening ... Donggala hapert het een en ander: de cap[tatie] deugt niet, de capaciteit der leiding is onvoldoen[de]. Het gevolg er van is, dat de menschen in de dr[oge] kali 'n putje maken en hieruit het opstijgende w[a]ter halen. 't Is een eigenaardig gezicht de vrouw[en] de vele, met water gevulde kalebassen op den r[ug] dragende (als waren het klapperdoppen) hui[s]waarts te zien keeren. Junius weet dit allemaal. Hij streeft ernstig naar verbetering. Hij wil Donggala ook draineeren, de plaats verfraaien (wat jammer genoeg door zoo weinigen wordt gedaan), want hij verhoogt de bewoonbaarheid dier vaak zoo eenz[ame] plaatsen, terwijl het toch zoo weinig behoeft te ... ten!

Junius heeft te Donggala een school voor B[oe]gineesche meisjes geopend. Ze leeren er naast ... gewone vakken van primitief onderwijs weven ... vlechten. Het is een heele toer geweest om ... ouders er toe te krijgen de meisjes naar school ... zenden. Maar takt en geduld hebben ook hier ... resultaten geleid! In het thuiszittende leven ... het Boegineesche meisje is nu een bres gescho[ten]! Moge die bres hoe langer hoe grooter worden! ... meisje moet in de lucht, in de zon! Het moet st[erk] worden, ontwikkeling krijgen, want het meisje ... heden is de moeder van morgen! En 't is de m[oe]der, wier invloed op het bevolkingsvraagstuk ... heel groot is! Zonder sterkere, gezondere, be[ter] ... moeders geen volksvermeerdering!

Er wordt in het Paloegebied streng opgetreden tegen de gewoonte bij de Toradja's om tanden uit te slaan. Deze barbaarsche adat, die naar alle waarschijnlijkheid van invloed is op het lichamelijk welzijn dier menschen, zal nu wel spoedig verdwenen zijn. Als ik nu nog mededeel, dat...... door de zorgen van de controleursfamilie het bed in de pasanggrahan was voorzien van een klamboe, „volgens het leerboek van prof. Flu" heb ik van mijn verblijf te Paloe-Donggala genoeg verteld om te laten zien, dat ik er met veel genoegen aan terugdenk!

De Volkenbondsconferentie voor den Internationalen handel in wapenen.

Te Genève is, van den aanvang van Mei af, gedurende ongeveer zes weken een conferentie samen geweest, die een militair karakter en doel had. Het was helaas niet *de* Ontwapeningsconferentie van den Volkenbond, die, ware alles met het Pro-

..l goed gegaan, reeds had moeten vergaderen. ..r wel heeft deze conferentie een belangrijk on..deel van het bewapeningsvraagstuk behandeld, ..deel toch, hetwelk op de contrôle op den inter..ionalen handel in wapenen, die tot dusver on..onden is, betrekking heeft. Dat er verband is ..schen deze contrôle en het in den laatsten tijd ..ens vooropgestelde vraagstuk van den privaten ..maak van wapenen, behoeft geen betoog. Im..rs, zal eenmaal een stadium bereikt worden, ..arin slechts staatsfabrieken voor wapenen en ..nitie aanwezig zijn, dan zal vanzelf de smokkel..del in wapenen gemakkelijker kunnen worden ..ngeld.

..t is niet voor het eerst, dat men 't belang van ..rôle op den handel in wapenen inziet. In 1887 ..en een aantal Mogendheden een overeenkomst ..ke gesloten. Eerst in 1919, toen de conferentie ..geallieerde overwinnaars in den grooten oorlog ..rijs samenkwam, heeft men nieuwe aandacht ..deze zaak geschonken, en te St. Germain werd ..verdrag aangegaan, bestemd om dat van 1887 ..rvangen. Dit verdrag beantwoordde aan twee ..ipieele gedachten. In de eerste plaats had het ..doel om den invoer van wapenen, tenzij onder nauwkeurige contrôle, te verhinderen in ge..n, door achterlijke volken bewoond. Hier nam ..verdrag de taak op zich om bloedvergieten te ..komen in uitgestrekte gebieden van Afrika, in ..bijzonder in de landen, die aan de Roode Zee ..en zijn. Men oordeelde zelfs, dat het vóór alles ..g was om dit gedeelte van het verdrag in wer.. te stellen, teneinde te voorkomen, dat de voor..n, uit den oorlog overgebleven, daarheen zou..worden gezonden. Maar daarnevens wilde men ..middel van een stelsel van licenties voor den ..er, algemeene openbaarheid ten grondslag leg..aan den internationalen wapenhandel. De on..teekenaars van het verdrag verplichtten zich om ..uitvoer van wapenen uit hun gebied slechts ..staan krachtens een licentie, door de auto..en afgegeven, en waarin de toegestane hoe..eden en tevens het land van bestemming wa..opgenomen. Het verdrag bepaalde verder, dat ..deze licenties mededeeling zou worden gedaan ..een centraal bureau, werkend onder leiding ..den Volkenbond, en dat deze zouden worden ..liceerd. Op die wijze hoopte men een alge.. bekendheid aan den omvang van den wa..andel te geven en te geraken tot het verhinde..n enkele der meest kwade gevolgen, die daar..ot dusver zijn voortgesproten.

..ar wel kwam te St. Germain — de plaats, ..r de geallieerde overwinnaars hun tractaat met ..enrijk teekenden — dit verdrag tot stand, doch ..uitvoering ervan geschiedde niet zoo vlug.

..p grond van art. 23 van zijn Pact, liet de Vol..bond het niet aan initiatief ontbreken. Twee ..missiën uit zijn midden bemoeiden zich met ..raagstuk. In de eerste plaats de permanente ..evende commissie, die krachtens art. 9 van ..Pact bestaat uit uitsluitend militaire deskun.., die den Raad hebben voor te lichten omtrent ..raagstukken, die de bewapening der leden be..n. Maar in de tweede plaats de zgn. tijdelijke ..gde commissie, die in 1921, op verlangen van ..lgemeene Vergadering van den Volkenbond ..nd en waarin naast militaire deskundigen ..rgerlijke leden zitting hadden, die zich voor ..bewapeningsvraagstuk interesseerden. Deze ..commissiën ontwierpen voorstellen en reso..aan de Algemeene Vergadering van den Vol..nd van 1921, waaruit wel bleek, dat zij het ..van het vraagstuk niet uit het oog verloren. ..an eens vooral richtte men zich tot Amerika, ..tot den Volkenbond toegetreden, doch als producent van wapenen en munitie een der ..amste belanghebbenden bij dit verdrag. Eerst ..t schrijven van de Amerikaansche regeering ..8 Juli 1922 bleek, dat deze definitief beslo..d het verdrag van St. Germain *niet* te onder-

teekenen. Bezwaren waren daartegen bij haar aanwezig, die tot haar onthouding deden besluiten. Later is, dank zij het aandringen van den Volkenbond, gebleken, dat deze bezwaren wortelden in de te overheerschende positie, welke aan den Volkenbond in de internationale contrôle was gegeven, terwijl ook het feit, dat de Vereenigde Staten niet meer in de gelegenheid zouden zijn om aan Staten, die het verdrag van St. Germain niet onderteekenden — practisch gesproken alle Zuid-Amerikaansche Staten — wapenen te leveren, een bezwaar vormde.

De Volkenbond heeft, ondanks het formeele standpunt, dat hij geneigd en gedwongen is in te nemen in internationale vraagstukken, gevoeld, dat het terzake van het Verdrag van St. Germain niet aanging om Amerika slechts te beschouwen als één der onderteekenaars. Neen, met de toetreding van Amerika viel of stond het verdrag. Immers, zou Amerika, beschikkende over zulke machtige wapenfabrieken, zich onttrekken, dan zou geheel de contrôle slechts schijn worden en het effectief resultaat, dat men beoogde na te streven, niet worden bereikt. Vandaar, dat de Raad van den Volkenbond zich nader met de Amerikaansche regeering in verbinding stelde en allereerst van deze verzocht te vernemen de bezwaren, die zich tegen het verdrag van St. Germain voordeden, teneinde, door het ondervangen daarvan, de Amerikaansche medewerking te verkrijgen. Eerst gedurende de vierde vergadering van den Volkenbond (1923) kwam antwoord van Amerika in, waaruit de bezwaren, als boven uiteengezet, bleken, maar waaruit tevens viel op te maken, dat Amerika niet ongenegen zou zijn om mede te werken aan eene herziening van het Verdrag van St. Germain. Vandaar, dat deze vierde Algemeene Vergadering van den Volkenbond den Raad verzocht om de tijdelijke gemengde commissie uit te noodigen een of meer ontwerp-verdragen uit te werken, bestemd op het Verdrag van St. Germain te vervangen. De Commissie zou zich daarbij moeten stellen op het uitgangspunt, dat haar verdrag ware te aanvaarden door alle landen, die oorlogsmateriaal vervaardigen, terwijl zij bevoegdheid kreeg om subsidiair zoodanige ontwerpen uit te werken, dat deze althans voor enkele landen te aanvaarden zouden zijn. De Raad gaf spoedig daarna aan deze resolutie van de Algemeene Vergadering uitvoering, en belastte de tijdelijke gemengde commissie met de gewenschte opdracht. Deze heeft zich met den spoed en de voortvarendheid, die ook ten aanzien van de zgn. Cecil-traktaten haar werkzaamheden hebben gekarakteriseerd, aan den arbeid gezet, en legde aan de laatstgehouden Algemeene Vergadering van den Volkenbond een ontwerp-verdrag voor. Dit kon natuurlijk ter vergadering zelve niet behandeld worden; het zou ook nutteloos zijn geweest dit te doen. De Algemeene Vergadering kon niet anders doen d..n den Raad uitnoodigen om de bij het vraagstuk betrokken Staten, al dan niet lid zijnde van den Volkenbond, uit te noodigen tot een speciale contrôle op den internationalen wapenhandel in het algemeen, op den grondslag van dit ontwerp.

Deze internationale conferentie nu is samen geweest; 45 landen waren vertegenwoordigd, en daaronder ook belangrijke niet-leden van den Volkenbond als Duitschland en Amerika, ja ook Egypte en Turkije. De conferentie stond onder leiding van den Belgischen oud-Minister President Carton de Wiart; zij verdeelde zich in vier commissiën, die achtereenvolgens de technische, de juridische, de economische studiën van het vraagstuk ter hand namen, en die voorts de zgn. speciale zônes bezag. Uit de werkzaamheden der conferentie is een overeenkomst van 41 artikelen, in vijf hoofdstukken verdeeld, te voorschijn gekomen. Het eerste dezer hoofdstukken verdeelt wapenen, munitie en oorlogsmateriaal in vijf categorieën, zijnde: a. wapenen e.d. uitsluitend voor oorlogsgebruik bestemd;

b. wapenen e.d. die in den oorlog gebruikt *kunnen* worden; c. oorlogsschepen en hare bewapening; d. vliegtuigen en hare motoren; e. andere wapenen en munitie. Hoofdstuk II, dat het stelsel van contrôle, waarop de overeenkomst berust, inleidt, kent slechts aan de regeeringen het recht toe om wapenen der eerste categorie in en uit te voeren. Enkele uitzonderingen zijn daarop togelaten, in het bijzonder voor de fabrikanten van oorlogsmateriaal en voor de wettig erkende schietvereenigingen. Maar elke uitvoerzending moet van een uitvoerbewijs of verklaring van de invoerende regeering voorzien zijn. Dat is eveneens het geval met de wapenen der tweede categorie, en in dit opzicht is men ter conferentie verder gegaan dan in het voorontwerp. Uiteraard is de positie tegenover deze wapenen zwakker. Amerika en België, hoezeer ook bereid om concessiën te doen, meenden, dat de geheele, over het algemeen toch onschuldige internationale handel in dergelijke wapenen door den eisch van formaliteiten geheel lamgelegd zou worden. Immers, men heeft gelijke documenten voorgeschreven als voor de eerste categorie. Dank zij de welsprekendheid van Paul Boncourt, den Franschen eersten gedelegeerde, was men reeds erin geslaagd om te komen tot een resulaat van positieven aard. Zoozeer verzette Amerika zich daartegen, dat het hoofdelijke stemming vroeg, die tengevolge had, dat toen plotseling heel wat Staten zich onthielden en daardoor de meerderheid naar den anderen kant kwam. Intusschen, de nacht bracht raad en den volgenden dag het compromis. De Amerikanen zelf kwamen heel beleidvol met een bemiddelingsvoorstel; indien de nationale wetgeving van het land van invoer een licentie eischt en dit aan het land van uitvoer is medegedeeld, zal de uitvoer ook van die zgn. onschuldige wapenen niet mogen plaats vinden, alvorens de licentie is verkregen!

Wat aangaat de wapenen van de derde en vierde categorie, dus oorlogsschepen en vliegtuigen, zij staan slechts onder de contrôle der algemeene publiciteit. Verder nog is men gegaan met de vijfde categorie, die in het algemeen is vrij gelaten. Ten aanzien van die, overigens zoo nuttige publiciteit, is een andere wijziging in het ontwerpverdrag aangebracht, en wel deze, dat niet, als voorgenomen, een centraal Volkenbondsbureau voor de openbaarmaking der wapenhandel-statistiek zal worden geschapen. Zelfs is de gedachte van een centraal bureau geheel uit de overeenkomst gelaten. Want de leden van den Volkenbond hadden bezwaren tegen een centraal bureau, dat los van den Volkenbond zou zijn, en Amerika wilde zich niet aan een Volkenbondsorgaan binden. Het lijkt eenigszins vreemd, nadat Amerika ter Opiumconferentie een ander standpunt heeft ingenomen, maar gezien de bestaande verhoudingen, moest men zich erbij neerleggen.

Het derde hoofdstuk van de conventie handelt over verboden zônes, welke men uit tactisch oogpunt: „bijzondere zônes" heeft genoemd. Daartoe behooren geheel Afrika, met uitzondering van de zelfstandige Staten en van de Britsche en Fransche protectoraten; voorts Arabië, Palestina, Syrië, de Libanon, Transjordanië en Mesopotamië en ten slotte als maritieme zônes de Roode Zee, de Perzische Golf en de Golf van Oman. In dezelfde zônes wordt de handel in wapens e.d. onder een buitengewoon rigoureus contrôlesysteem gesteld, dat tot in de kleinste bijzonderheden in de conventie is vastgelegd. In hoofdstuk vier zijn echter nog eenige bijzondere gevallen opgenomen. Zoo behandelt artikel 28 de positie van Abessinië, dat de voor de verboden zônes geldende bepalingen vrijwillig op zich neemt en daarvoor van de zijde van de overige verdragsluitende mogendheden een betere preferentieele behandeling betreffende de contrôle op zijn eigen handel tegenover de verboden zônes verkrijgt. Tot deze bepaling zullen ook de andere Staten kunnen toetreden, welker gebied in de verboden zônes valt, zoodra zij dezelfde verplichtingen op zich willen nemen. In artikel 29 worden uitzonderingen van de vijf nabuurstaten van Rusland, namelijk Estland, Finland, Letland, Polen en Roemenië, vastgelegd, die tot de toetreding van Sovjet-Rusland tot de conventie zullen gelden.

Het vijfde en laatste hoofdstuk is aan de algemeene bepalingen van het verdrag gewijd. Daar wordt vastgesteld, dat de overeenkomst niet van toepassing is op wapenen, gezonden aan de gewapende macht van het uitvoerend land, die zich buiten het nationaal grondgebied bevindt, dus b.v. in de koloniën of in tijdelijk bezette gebieden, indien die wapenen worden overgebracht, hetzij door deelen van die gewapende macht, hetzij door andere personen in dienst van het betreffend land. In oorlogstijd vervallen de bepalingen betreffende de contrôle en publiciteit tot aan het herstel van den vrede, zulks natuurlijk alleen wat den uitvoer van wapenen betreft met bestemming naar of voor rekening van een der oorlogvoerende partijen. Alle tevoren aangegane internationale verplichtingen dit stuk worden beschouwd als te zijn vervallen met uitzondering intusschen van de bepalingen van het Pact van den Volkenbond, van de Vredestractaten van 1919 en 1920 en van het tractaat van Washington van 1922 en toebehooren. Zeker onbelangrijk is, dat elk geschil, hetwelk zich tusschen de onderteekenaars kan voordoen betreffende de uitleggingen van de bepalingen dezer overeenkomst, voor het Hof van den Volkenbond worden gebracht. Zijn de betreffende partijen tot het Protocol en dit Hof toegetreden, dan wordt het geschil onderworpen hetzij aan dit Hof, hetzij aan een speciale arbitrage-rechtbank, hetzij aan een zoodanige rechtbank uit het Permanente Hof van Arbitrage. De overeenkomst treedt in werking zoodra en wanneer 14 Staten haar hebben geratificeerd.

Maar wellicht is het belangrijkste succes, deze conferentie heeft bereikt, daarin gelegen, een afzonderlijk protocol inzake den giftgassen bacteriën-oorlog is opgemaakt. Amerika heeft denkbeeld ter sprake gebracht; Polen wenschte een verbod van in- en uitvoer van giftige gassen te breiden tot alle bacteriologische strijdmiddelen. De uitvoering van zulk een verbod bleek echter ernstige technische bezwaren te berusten en heeft zich daarom moeten beperken tot eene klaring, krachtens welke de contracteerende tijen overeenkomen, dat het gebruik in oorlog van vergiftigde of gelijksoortige middelen, en eens van alle chemische procédés van gelijken door de openbare meening van de beschaafde reld wordt verboden. Teneinde dit verbod deel het volkenrecht te doen uitmaken, en het ook te strekken tot de landen, die geen lid van den kenbond zijn of niet tot een der tractaten, wa het nu is opgenomen, zijn toegetreden, wordt verbod algemeen aanvaard en beschouwen de Genève vergaderde Staten zich als onder elkaar in dit opzicht gebonden. Nu is het natuurlijk vraag, in hoeverre deze verklaring in de praktijk effect zal sorteeren. Men moet niet uit het oog liezen, dat b.v. Rusland geen deel van de overeenkomst uitmaakt, en dat voor een verklaring deze het ontbreken van slechts een enkel land doende is om haar min of meer zonder effect maken. De gedelegeerden van Frankrijk en wegen lieten dan ook woorden van twijfel hooren of men werkelijk den oorlog zou kunnen humaniseeren. Maar dit valt niet te ontkennen, op vrij verwachte manier, en met duidelijke instemming van Duitschland, hetwelk op dit gebied wellicht meest steekhoudende brieven heeft, is men tot voorloopig accoord gekomen. Moge dit accoord dadelijk uitwerking hebben, dit valt niet te ontkennen, dat het van zekere, zij het voorloopig slechts moreele beteekenis is.

De conferentie als geheel genomen kan geslaagd worden genoemd. Natuurlijk niet, voor deg

te goeder trouw gemeend hebben, dat deze niet-plomatieke conferentie in staat kon zijn om het wapeningsvraagstuk geheel op te lossen of ook ar een definitieve schrede nader tot oplossing brengen. De Volkenbond tracht het ontwape-ngsvraagstuk langs internationalen weg op te ssen en het kan niet anders, of dit gaat geleide-lk. Maar tot het bereiken van het succes op dezen eidelijken weg heeft de laatstgehouden confe-ntie te Genève, die binnen niet al te langen tijd arschijnlijk door een betreffende den privaten nmaak van wapenen zal worden aangevuld, edegewerkt.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

(Vervolg.)

Padang en hare Bovenlanden.

en auto-ritje van Fort de Kock naar Padang el der moeite waard en verre te v iezen boden spoortocht [1]). In de eerste plaats, omdat aangenamer in besloten gezelschap reist en uden kan, wanneer men wil, om beter en meer genieten van de mooie omgeving, met hare htige vergezichten, waar men doorheen rijdt, ook omdat het minder tijd kost, daar de trein omweg maakt, aan allerlei kleine stations vrij oponthoud heeft en slechts zeer langzaam de en beklimt.

ij troffen weer een heerlijk helderen morgen, wij over Padang-Pandjang door de beroemde -kloof reden, onderweg genietende van het ijk landschap, met zijn vruchtbare velden en n-aanplantingen, waartusschen zooveel sierlijke angkabausche familie-woonhuizen — in rythschen vorm, naar de behoefte tot vergrooting, kens uitgebouwd — en in denzelfden stijl opkken *balei* (raadszaal) en *loemboeng* (rijstur), alle dikwijls met fijn polychroom houtsnij- vermooid, zoo schilderachtig doen. Dikwijls wij onze auto even stilhouden om meer van de kampong te beschouwen. De bewoners ten ons altijd vriendelijk welkom en waren st gevoelig voor enkele woorden van lof en bedering, terwijl zij ons de hartelijke waardee- van hun doen en zijn, als van de lippen lazen; gul allerlei toelichtingen gaven en gastvrijheid oden. Zij zijn een volk, dat in vele opzichten praak kan maken op onze liefde en hoogng, al zijn zij niet zoo onderdanig en gedwee de Javanen, vooral in vroegere tijden, waren, al hebben zij beschavingsvormen en levensngen, die soms zoo geheel anders zijn dan Westersche. Dit feit moet hen in onze oogen des interessanter maken, een diepere studie door ndschappelijke aanrakingen overwaard.

nderweg hadden wij op enkele hooge punten prachtige uitzichten op het meer van Sinkadat dit de lust bij ons opwekte er een volgend pje speciaal aan te wijden. In de nabijheid Padang-Pandjang bezochten wij nog de bron badplaats *Ajir Mala Koetjing* (blauw-groen r, als het kattenoog) en genoten daardoor, naar m en geest verfrischt, dubbel van het overgend natuurschoon der Anei-kloof met haar eide berghellingen, waartusschen telkens onbare, dikwijls als het stof verstuivende waen.

angs de spoorbaan rijdend, konden wij de chtige aanlegmoeilijkheden daarvan waarn. Wij zagen juist den trein uit den donkeren l stoomen en daarna de reizigers gretig van balcons en de raampjes der coupés al het schoons in zich opnemen, waartoe zij door den langzamen gang langs den tandstaafweg volop gelegenheid hadden. Wij verkozen toch onze rustige wandelingen in den omtrek, afgewisseld door baden, bloemplukken en pienikken, terwijl de auto op een schaduwrijk plekje op ons wachtte.

Toen wij tegen den middag in Padang aankwamen, viel ons het stadsgedoe, in de drukkende woning-warmte met muskietenplagen en wat dies meer zij, niet mee, al heeft de gezellige intimiteit van eigen huis natuurlijk toch veel voor, boven het hotel- en koffer-leven. Padang maakt den indruk van een belangrijk groote handelsstad geweest te zijn, die achteruit is gegaan. Dat groote zaken, zooals het grootsteedsch ingerichte warenhuis *Tokra*, in afzet verminderen en thans filialen in Fort de Kock en Medan openen, is daarvan wel een der sprekendste bewijzen. Het feit dat de mailbooten, die vroeger ook Padang aandeden, thans alle langs de oostkust varen, spreekt ook boekdeelen. Maar wie weet of 't niet weer eens in een tijdperk van opbloei zal komen. De gegevens zijn er wel voor. Zoo zagen wij in den omtrek o.m. het drukke bedrijf van een groote cement-fabriek. Langs de *kali* (rivier) staan nog vele groote handelshuizen en bankgebouwen, er zijn twee uitstekende hotels en twee sociëteiten, een in het centrum der stad, de andere, „Ons Genoegen" genaamd, ligt aan zee, met het gezicht op den bekenden „Apenberg" en den vuurtoren, waarheen wij ook geweest zijn. Geen grooter genot voor de Padangers — en terecht — dan om bij zonsondergang een ritje te maken langs het strand. Men houdt er, niettegenstaande de warmte, zooals trouwens bijna overal in Insulinde, veel van sport, er wordt door de Europeanen dagelijks gedanst en getennist, er worden balmasqué's en matches gehouden, terwijl de Inlandsche jeugd bovendien ook verzot is op voetballen.

De toenemende hitte in de stad dreef ons al spoedig weer naar de heerlijk koele bovenlanden. Gelukkig, dat men in de nabijheid der meest warme kustplaatsen van Indië altijd van die toevluchtsoorden heeft, welke, dank zij de auto's, spoedig en niet bezwaarlijk te bereiken zijn. Wij togen weer naar „het neusje van de zalm": Fort de Kock. Daar 't juist Zondag — marktdag — te Pajacoembo was, besloten wij langs den z.g. midden-Sumatraweg darheen te gaan. Wij hadden er geen spijt van. Niet alleen is de tocht er heen zeer mooi, — wij reden nog een eindje verder naar Bangkinan, van waaruit bij helder weder de straat van Malakka te zien is — de drukbezochte *passar* (markt) waar men nog vele sierlijke nationale kleederdrachten van eigengeweven, kleurige goudbrocaten bij feestelijke gelegenheden kan bewonderen, is een bezoek overwaard. Daar ziet men behalve de gewone eetwaren — arenpalmsuiker en *dodol* (zoete lekkernij) zijn er specialiteiten — o.m. een verscheidenheid van Indische vruchten, die in haar felle kleuren opvallende stillevens vormen; hopen vlechtwerken, welke in die streken veelvuldig in allerlei vorm voor dagelijksch gebruik aangemaakt worden: slaap- en bidmatten, hoeden en vliegedeksels, nesten van manden en korven, keurig fijn gevlochten en dikwijls met goed gevonden vlakornament in rood, zwart en gele kleuren vermooid; ook rijen van primitief gemaakt hand-aardewerk, dat meestal mooi van vorm is, allerlei keukengereedschap: potten, pannen, kommen, bakjes, schotels en vooral aardige koelkannen. Dit alles had zulk een aantrekkingskracht, dat wij de verzoeking niet konden weerstaan, er een kleine bezending van mee te nemen voor Boeatan, hoe bezwaarlijk het vervoer ook was, wegens de breekbaarheid. In onze auto begonnen ze met vrij veilig te liggen tusschen de menigte vlechtwerken, die wij eveneens hadden aangekocht. Wij namen de prettigste indrukken mee van de vroolijke, nijvere bevolking van Pajakoemboeh en verheugden ons, toen wi[illegible] de gezellige woning van den Controleur geze[illegible] chten vernemen, hoe de door het bestuur genomen practische maatregelen tot bevordering

[1]) Zelfs als men bij gebrek aan eigen rijtuig, gebruik maakt van den gouvernementsautodienst, welke ook verschillende richtingen ten gerieve van toeristen ingesteld op bepaalde dagen in de week.

der inheemsche weefkunst daar ook succes mochten hebben.

Op onzen terugweg gingen wij door de *Kloof van Harau*, welke zeker niet minder grootsch [illegible] die van *Anei* en waar dezelfde Controleur [illegible] der watervallen een smaakvol aangelegde bad- en zwemgelegenheid met zitje voor wachtenden heeft doen bouwen, in Sumatraanschen trant, zoodat het geheel zich uitnemend bij de omringende natuur aanpast en 't een waar genot is daar een wijle te verpoozen.

Een anderen dag ondernamen wij een grooteren tocht over Fort van der Capelle — uit den Padrioorlog is die „weg van de zeven oorlammen", waar de soldaten bij ieder der zeven bochten een flinke borrel kregen, berucht gebleven — naar Sawa-Loentoh, het interessante land der kolenmijnen en overnachtten daar in een zeer eenvoudig hotel. Des avonds in de voorgalerij zittend, na Kampong Doerian, het mijnwerkersoord, bezocht en een wandeling gemaakt te hebben langs de afzonderlijk gebleven woningen der in die mijnen werkende Javaansche contract-koelies, viel 't ons onder de voorbijgangers weer op hoe fier de Sumatraan zijns weegs gaat.

Den volgenden morgen vertrokken wij per spoor naar Solok. Wijl daarheen geen autoweg leidt, moest onze auto ook in den trein geladen worden. Wij passeerden Siloengkang, een plaatsje, dat bekend is om het weefwerk, dat er eenige jaren geleden zoo veel voor export, zoowel naar de buitengewesten als naar Europa, gemaakt werd, wat echter, wellicht door de minder goede richting, die er aan gegeven werd, thans helaas sterk achteruitgaande is.

Van Solok uit maakten wij een autorit naar het prachtige Sinkarah-meer, aan den oever waarvan ook een *passanggrahan* en een badplaats gelegen is, en vandaar reden wij over den beroemd mooie *Soebeng-pas naar Loeboek-Selassi*, dat idylisch hoog en mooi gelegen is en waar wij in een landelijk hotelletje een paar verrukkelijke dagen doorbrachten, met het maken van wandeltochten in de omgeving.

De beheerders van koffie-, rubber- en theeplantages wonen er wel afgelegen, wat Europeesche conversatie betreft, maar worden daarvoor toch, dunkt ons, meer dan schadeloos gesteld door de rijke natuur. Wat moeten b.v. de alle woningen omringende bergtuinen, vol van de prachtigste bloemen, fruit en groenten een genot voor geest en zintuigen zijn, terwijl toch ook binnenshuis, gedurende de koele avonden, lectuur en muziek opwekkend genoeg kunnen werken, zoodat er van neerdrukkende eenzaamheid geen kwestie behoeft te zijn, integendeel, vriendelijk praktische belangstelling in omgevend land en volk levendig gehouden wordt. Op de onderneming *Boekit Gompong*, welke wij bezochten, dachten de bewoners, de administrateur en zijn gezin, alsook de geëmployeerden, er althans zoo over. Het verwonderde ons dan ook niet in deze streek ook hier en daar enkele lustoorden te vinden van „blijvers", ouderen van dagen, die na een jarenlang verblijf in de tropen, waar 't hun evengoed, zoo niet beter beviel dan in Europa, besloten er zich voor altijd te vestigen. Met een dezer families mochten wij kennis maken en kregen den prettigsten indruk van hun manier van leven.

(Wordt vervolgd).

Van Week tot Week.

28 JULI—3 AUGUSTUS.

De Portefeuille van Koloniën. Volgen de *Maasbode* zou de portefeuille van Koloniën, welke voorloopig door den Minister van Financiën, Colijn, wordt waargenomen, aangeboden zijn aan den R. K. heer Ch. J. I. M. Welter, lid van den Raad van Indië. In aansluiting hierbij weet de *Tijd* met zekerheid te zeggen dat de aangezochte de benoeming zal aannemen en hij reeds naar Nederland is vertrokken.

De Missie op Bali. Blijkens een brief van den wd. ... sten gouvernements-secretaris aan den Volks... dd. 22 Mei j.l., zal de Roomsch-Katholieke ... zich voorshands van missie-arbeid op Bali ... houden.

Pest op Java. In de week van 14 tot en met 20 ... werden op Java 105 gevallen van pest geconstateerd, waarvan in de afdeeling Temanggoeng ..., Magelang 3, Jogjakarta 5, Bojolali 12, Klaten ..., Sragen 1, Salatiga 3, Kendal 4, Pekalongan ... gal 2, Poerbolinggo 30.

Oudheidkundig onderzoek op Sumatra. Aneta meldt uit Padangsidempoean dd. 22 Juni, dat prof. ... en dr. van Stein Callenfels naar Padanglawas vertrokken voor een oudheidkundig onderzoek.

De Gem. administratie in Indië. De heer Eggink, ... ambtenaar der gemeente Batavia en voorzitter ... de vereeniging van ambtenaren in dienst van ... cale ressorten in Ned.-Indië, deelt in het Weekblad van den Nederl. Bond van Gemeente-ambtenaren mee, dat van plaatsing, van Nederland uit, ... gemeente-administratie in Indië thans geen s... kan zijn. *(Vaderl.)*

Staking personeel ziekenhuis. Semarang, 1 Aug. (Aneta). — De geheele nacht- en ochtendploeg ... het keukenpersoneel, behalve de chef-kok, van ... Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting alhier st... Er zijn in totaal 116 stakers. De nachtploeg is ... slagen. Darsono en Soewarno zijn de leiders ... de staking.

Bevordering kennis Atjehsche taal. Bij gouvernementsbesluit is bepaald, dat aan ambtenaren bij ... binnenlandsch bestuur in het gewest Atjeh en ... derhoorigheden, die blijk hebben gegeven in ... spreken der Atjehsche taal een zekeren graad ... bedrevenheid te bezitten, een gratificatie ... *f* 1000 per persoon kan worden toegekend.

Javaansche contractarbeiders naar Malakka. Aan „The Kuala Reman Rubber Estates Limited" ... hoorende onderneming Kuala Reman Estates, g... gen in Pahan op Malakka, is vergunning verleend om hoogstens 350 Inlanders van Java aan te ... ven voor het verrichten van arbeid op die o... neming.

Opvolger van den Soenan? Aneta meldt dd. 28 Juli ... zoon van den Soesoehoenan van Soerakarta, ... luitenant der cavalerie Pangeran Hario Dj... soemo, vertrekt het volgend jaar naar Holland ... te gaan studeeren in de staatswetenschappen ... waarschijnlijk in verband staande met zijn ... tueele opvolgingskansen.

Spoorlijn Djokjakarta—Soerakarta. De Ned.-Indische Spoor legt een vrijliggende spoorverbinding ... Djokja naar Solo aan, welke aan het Gouvernement wordt verhuurd; de aanlegkosten bed... zes millioen gulden. (Aneta, 28 Juli).

Ontslagen Communisten. In antwoord op vragen ... de Ind. Regeering medegedeeld dat, vanaf het ... vaardigen van de communisten-circulaire in ... j.l. in totaal 43 landsdienaren zijn ontslagen ... wel geschorst wegens communistische daden ... uitlatingen.

Een Minangkabau-Raad. Aneta seint dd. 30 Juli ... gouverneur van Sumatra's Westkust heeft ... derd met den adviseur voor de decentralisatie ... Mr. D. J. Jongeneel, de Europeesche en ... landsche bestuursambtenaren over de instelling ... van den Minangkabau-Raad.

Een nader telegr. uit Fort de Kock luidt: ... vergadering alhier heeft in groote meerderheid ... zich uitgesproken tegen een Minangkabau-Raad, ... wijl de bevolking er nog niet rijp voor is. P... Pandjang was er vóór en verzocht den zetel van ... den Raad aldaar te vestigen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

De Locomotief (22 t/m 29 Juni) en het *Bat. Nws...* (24 t/m 30 Juni) bevatten verslagen en overzichten van hetgeen in den Volksraad behandeld is, o.m. ... treffende: *B.B., Bestrijding van den Vrouwen- en Kin... derhandel in Indië; De opleiding der B.B.-ambtenaren; De ... De ernstige onregelmatigheden in N.-Guinea; De ...*

ancieele politiek; Het regeeringsantwoord op de algemeene beschouwingen; De financiën en de ontwerpen West-Batavia en Zuid-Sumatra; „Utrecht"—„Leiden"; De bezuiniging op het Onderwijs; De Volksraad en het Onderwijs; Algemeene Beschouwingen; Bestrijding van Volksziekten.

De Loc. (25, 26 en 27 Juni) en de *Java-Bode* (24 t/m 30 Juni) geven hunne beschouwingen in eene serie hoofdartikelen. Het *Soer. Hbl.* (27 Juni) bespreekt de rede van den regent van Bandoeng over *de Preanger-relletjes.*

De aandacht der Regeering is gevestigd op de mogelijkheid van versnelling van het tempo waarin de *irrigatiewerken* worden gereed gemaakt. De Regeering merkt op dat wat momenteel remmend werkt bij de ontplooiing van het particulier initiatief, *het vraagstuk van de winstaandeelkassen* is. Dit vraagstuk is nog niet in het stadium van overweging getreden, hetgeen is gebleken uit het feit, dat de Regeering de uitbreiding van suikerondernemingen niet in den weg staat, evenmin als het indienen van nieuwe aanvragen. De Regeering is nooit voornemens geweest het instituut der winstaandeelkassen op te leggen anders dan bij wet. Wat wel remmend op de ontplooiing van het particulier initiatief heeft gewerkt is de voorwaarde, die gesteld is voor het verleenen van vergunningen voor nieuwe suikerondernemingen, en die in de verte gelijkenis vertoont met het instituut der winstaandeelkassen, doch niettemin op geheel andere grondslagen berust, n.l. dat een nader te bepalen aandeel, echter niet hooger dan 5 pCt. van dat deel der winst, waarop de Europeesche tantièmes zijn gebaseerd, wordt afgezonderd tot vorming van een fonds, waaruit de behartiging van de belangen der bevolking wordt bekostigd. (De Loc. 23 Juni).

De *salarisregeling* in 1925 — berekend over het geheele jaar — zal vermoedelijk *f* 2.1 millioen tegenvallen. De overschrijving zit echter nagenoeg geheel in het bedrag, hetwelk was toegestaan voor verbetering van de financieele positie der ambtenaren in ander opzicht dan hun eigenlijke salarissen, zoomede voor maatregelen van tijdelijken aard. Dit laatste voorstel doet verwachten, dat de overschrijving vrij spoedig zal verdwijnen. Voor 1926 wordt verwacht, dat zij reeds tot ruim *f* 1 millioen zal teruglopen. *(De Loc.* 24 Juni).

Eendrachtig hebben Opperbestuur en Indische Regeering van den beginne af aan gestreefd naar *een sluitende begrooting.* En nu dit resultaat is bereikt en een terugblik mogelijk is, nu is de Regeering gerechtigd te verklaren: *„De vitale belangen van de bevolking hebben er niet onder geleden."* Deze waarheid is niet onweersproken gebleven. Zoowel de heer *Stokvis* als de heeren *Djajadiningrat* en *Soeroso* hebben getracht het tegendeel aan te toonen. De Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken *mr. J. J. Schrieke* beantwoordde hen uitvoerig. *(De Loc.* 24 Juni).

De heer *Talma* meent, dat er geen sprake kan zijn van *vergoeding der schade,* aan de bevolking toegebracht, *door de stichting eener suikeronderneming* in een bepaalde streek. Bovendien acht hij een, als door de Regeering voorgestelden, maatregel in strijd met de wet. Waar het bedrijfsleven reeds is overbelast, is het thans zeker niet de tijd, om nieuwe lasten op te leggen. (De Loc. 25 Juni).

Aan de wenschen tot *benoeming van gezaghebbers in hoogere rangen,* kan de Regeering niet tegemoet komen, als zijnde zulks in strijd met de belangen der volledig bevoegde bestuursambtenaren.

De Regeering handhaaft *de rechten van den Inlander op den grond,* met uitzondering van den kleinen landbouw door *minvermogende Europeanen.* Den onwettigen occupanten wordt de bebouwde grond voor hoogstens 20 jaar verhuurd, waarna de grond wordt teruggenomen. Op Java en Madoera occupeeren minvermogende Europeanen slechts 4600 bahoe, tegen meer dan millioen bahoe, welke aan Inlanders toebehooren.

In *Nieuw Guinea* moet zoowel de bevolking, als de maatschappij worden schadeloos gesteld.

Er zal geen reden bestaan tot teleurstelling in het B.B.-*corps* door de *Bestuurshervorming* in het leven te roepen.

De *terugkoop van particuliere landerijen* acht ook de Regeering noodzakelijk, doch zij waarschuwt den Volksraad zich de toestanden op die landen nu weer niet als ondragelijk voor de bevolking voor te stellen. (B. N. 26 Juni).

De Marine. De Regeering betreurt evenzeer als verschillende leden, dat, niettegenstaande den spoed, welke in den Volksraad werd betracht bij de behandeling van *de Vlootwet,* deze aangelegenheid nog niet tot afdoening is gekomen. De Nederlandsche Regeering schenkt alle aandacht aan de *Oost-Aziatische gebeurtenissen.* Deze maken het te meer noodzakelijk om met maatregelen tot instandhouding van de weermacht ter zee niet te wachten op een beslissing omtrent de Vlootwet. Daardoor zal tevens bereikt worden, dat in de toekomst voldoende oorlogsschepen gereed zullen zijn om eventueel de belangen der Nederlandsche onderdanen te beschermen, indien de omstandigheden in het verre Oosten dit noodig maken. Het thans in aanbouw zijnde materiëel past geheel in het stelsel van de ontworpen Vlootwet, zoodat bij eventueel tot stand komen van de wet, reeds een gedeelte van de ontworpen vloot gereed zal zijn. De vraag, welke gedragslijn moet worden gevolgd bij verwerping van het wetsontwerp, zal uiteraard in de eerste plaats door de Regeering in Nederland worden overwogen. De meening van sommige leden, dat nieuwbouw, hangende de beslissing omtrent de Vlootwet, eene ondermijning van het parlementaire stelsel en een onjuist gebruik van de begrootingswetgeving zou zijn, deelt de Regeering in geenen deele. Zooals van andere zijde daartegen werd aangevoerd, staat het den begrootingswetgever toch vrij al dan niet zijn goedkeuring aan de daarvoor aangevraagde bedragen te hechten. (*B. N.* 27 Juni).

De Regeering over Oorlog. De wijze, waarop wordt getracht *de revolutionnaire denkbeelden* bij de weermacht ingang te doen vinden, wettigen de overtuiging, dat hier wel degelijk internationale invloeden aan het werk zijn. Het is der Regeering bekend, dat aan de communistische partijleiders in Ned.-Indië instructies zijn gegeven, ten doel hebbende op zeer methodische en uiterst sluwe wijze, n.l. bij voorkeur door middel van den invloed van echtgenooten en huishoudsters, de militairen voor de revolutionnaire denkbeelden te winnen. De Regeering acht het Haar duren plicht, tegenover dat streven de strengste maatregelen te stellen, ten einde het kwaad onmiddellijk den kop in te drukken. (*B. N.* 30 Juni).

De Regeering kan geen dwang oefenen op particuliere lichamen, betreffende de *uitzending van krachten,* doch het heeft zijn nut, dat op deze kwestie nog eens de aandacht werd gevestigd, opdat de maatschappijen kosten kunnen besparen en *Nederlandsche werkloozen* worden weerhouden op de bonne foi naar Indië te komen. De arbeidsbeurzen zijn der Regeering sympathiek. (*B. N.* 30 Juni).

Het *Soer. Hbl.* (23 Juni 4e bl.) vestigt de aandacht op de rede-*Van Helsdingen (C. E. P.),* uitgesproken naar aanleiding van de kwestie Leiden-Utrecht. Spr. betoogt o.m., naar aanleiding van de uitingen in het *Gedenkboek der Indonesische Vereeniging* — in welke vereeniging hoofdzakelijk de Indische artsen den boventoon zouden voeren —, dat de haard van dit onheilig geschrift niet in Leiden, maar in Amsterdam moet worden gezocht. Hij ziet de oorzaak van de onredelijke en afkeurenswaardige uitingen voornamelijk in twee zaken: 1°. in het feit, dat de betrokken jongelui te veel onder den invloed komen van communistische, socialistische en nationalistische propaganda en thans in de gelegenheid zijn om contact te hebben met de nationalistische elementen van andere koloniën, in Berlijn, Parijs en Londen; 2°. in het feit, dat zij daar in een omgeving, waar zij voor vol worden aangezien en als normale menschen worden beschouwd — ook wel eens over het paard getild, — eerst met recht voelen, hoe onaangenamen druk de koloniale verhoudingen in Ned.-Indië hun opleggen, hoe nog te veel Europeanen hen met minachting of althans geringschatting behandelen. Het vooruitzicht, terug keerende weer onder dien druk te moeten verkeeren, doet bij hen de psychologische behoefte ontstaan om zich in krasse termen te uiten. Uit dergelijke uitingen hebben wij Europeanen ernstige leeringen te trekken, n.l. deze, dat wij in steeds grootere mate onze houding tegenover den Inlander in het algemeen en bij den Inlandschen intellectueel in het bijzonder, grondig moeten wijzigen. Spr. geeft een voorbeeld van rassen- en superioriteitswaan van een Europeesche dame en besluit: *Die mentaliteit, niet in zoo ruwen vorm wellicht,* komt in den omgang van Europeanen met Inlanders nog te veel tot uiting — ook in de Pers — *en dat is wat kwaad bloed zet.*

Indië en de Volkenbond.

In *De Sumatra Post* (4 Juli) toont V. aan, in welke

mate te Genève in de Volkenbondscommissie voor de koloniale mandaten en de Internationale Arbeidsconferentie ook *Ned.-Indische vraagstukken van den dag* worden aangeroerd. Opmerkingen van Joshi over Britsch-Indië, o.a. over het al dan niet oirbare van strafrechtelijke sanctie op met Inlanders gesloten arbeidsovereenkomsten, raken rechtstreeks twee ook in Ned.-Indië brandende vraagstukken: dat der betaalde en onbetaalde heerendiensten met al dan niet gelegenheid of afkoop van dezen gedwongen arbeid; en dat der poenale sanctie op arbeidsvereenkomsten voor onze Buitengewesten, door de laatste desbetreffende uitspraak onzer Indische Regeering in principe uitgebreid over contractarbeid voor Westersche cultures in al onze Buitengewesten. Uit zulke opmerkingen, in Volkenbondscommissiën geplaatst, vloeien al spoedig internationale enquêtes voort. En daarbij is 't van veel belang, dat de actueele toestanden in ons Indië met juistheid en kennis van zaken kunnen worden uiteengezet in den boezem der internationale conferentie zelve, waartoe een Indische vertegenwoordiging in die commissie noodzakelijk is. Op arbeidsgebied werd ter conferentie ter sprake gebracht, dat Britsch Indië een der weinige landen is, die de 8 uren-conventie ratificeerden, maar dat de nalatigheid van andere Oostersche landen op dit punt (vooral van Japan) voor de Br.-Indische industrie noodlottig dreigde te worden. In de landen met zelfbestuur was deze ratificatie echter niet van kracht. Ook het over den 8-urigen werkdag gezegde houdt een toekomstvraagstuk in voor Ned.-Indië. Hierbij mag worden opgemerkt, dat ons arbeidscontract voor de Westersche cultuurondernemingen in de Buitengewesten, de koelie-ordonnantie, feitelijk den 8-urigen werkdag heeft ingesteld. Bij de uitbreiding der bemoeienissen van den Volkenbond vèr buiten de grenzen, oorspronkelijk aan dit nieuwe internationale lichaam gesteld, ontmoeten wij herhaaldelijk *Indische belangen*. Zoo is thans te Genève naast de quaestie van den handel in vrouwen, ook die der *bescherming van kinderen* in behandeling genomen. Ook de hiervoor ingestelde commissie slaat haar oog vooral op het Oosten, terwijl ook zij weinig of geen vertegenwoordigers van Oostersche landen onder hare leden telt. Uit dit alles blijkt *dit beteekenisvolle verschijnsel:* dat de niet koloniseerende Westersche natiën zich gaan bezig houden met de wijze waarop de wèl-koloniseerende staten hunne Oostersche koloniën besturen; dat de Westersche beschaving zich als een geheel verantwoordelijk gaat gevoelen voor alle Westersch beheer in niet-Westersche landen, een algemeen verantwoordelijkheidsgevoel, waaruit ten slotte de behoefte aan een algemeen toezicht zal ontstaan, dat zich zal concentreeren in organen van den Volkenbond. Ziedaar de reden — meent V. — waarom ook Ned.-Indië zich méér voor het werk van den Volkenbond moet interesseeren dan het geval schijnt te zijn. Zijn toekomst is er bij betrokken; en het wordt *voor ons land als koloniale mogendheid een nieuwe taak*, niet alleen te zorgen dat ons Indisch beleid beantwoordt aan de zich ontwikkelende nieuwe inrichting der Westersche beschaving omtrent de Westersche leiding in het Oosten, doch — méér dan dit — dat wij 't zullen zijn, die door ons beleid aan de Westersche beschaving den weg wijzen. 't Is onze opgave, als klein land, te zorgen aan de spits te staan, ook opdat ons moreele recht tot verdere leiding van het volk van den Maleischen Archipel algemeen erkend blijve.

Reeds is in de laatst gehouden algemeene vergadering van den Volkenbond ((Sept. '24) een algemeen toezicht op het Westersch beheer in niet-Westersche landen bepleit.

De Strootjes-industrie te Koedoes.

Te Koedoes zijn — volgens *De Loc.* ((18 Juni) — fabrikanten, die per dag van 100.000 tot 1 millioen „rookseltjes" maken. Op 1000 strootjes wordt van 10 -25 cents verdiend. Het is voornamelijk huisindustrie. De fabrikanten zijn rijke hadji's, die per jaar 30 à 40 mille inkomen hebben. De weelde van Japarasch houtsnijwerk in de huizen verraadt den welstand hunner bewoners. Het leven is er dan ook duur. De mooie auto's zijn te Koedoes van hadji's.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het gezag van den Regent van Bandoeng.

De leiders van de beweging der Sarikat Rajat in Ned.-Indië hebben, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 17 Februari 1925, bij het geven van dien naam aan de vereeniging, de bedoeling gehad, om, in tegenstelling met de Sarikat Islam, ook de tot and[ere] volksgroepen behoorende personen toe te laten, wa[t] door het feit wordt verklaard, dat in de verwikkel[in]gen, welke te Soemedang hebben plaats gehad, C[hi]neezen waren betrokken en dat tal van zwervers, gaarne naar de redevoeringen van de leiders luis[ter]den, in de hoop op een beter levensbestaan, zich da[ar]bij hadden aangesloten.

Deze laatsten zou men dus kunnen beschouwen [als] lieden, die de beweging volgden, ten einde aan [het] geluid, dat de Sarikat Rajat-leiders gaven, kracht [by] te zetten.

Niettegenstaande het koele klimaat, dat te Bandoe[ng] heerscht, zijn de gemoederen ter plaatse toch zeer o[p]gewonden en is die stad het centrum geworden va[n] de Sarikat Rajat-beweging, zeker niet het minst om[dat] er veel Centraal Gezag gevestigd is en bij de be[vol]king de gedachte heerscht, dat dat Gezag alle moe[ilijk]heden kan oplossen, als daartoe de „wil" bestaat.

Die meening is, volgens den schrijver, wel gem[oti]veerd en kan, onder meer, bevestiging vinden in [het] feit, dat naar de stem van den Regent van Bando[eng] onmiddellijk door de bevolking werd geluisterd, t[oen] deze de Sarikat Rajat-haarden in de kampongs Ba[n]jaran, Soreang, Rantja Ekek, Tjitjalengka, Nagrek, T[...]niahi, Lewerigadja, Batoe Ajadjar, enz. bezocht.

Het opgekomen volk zag in hem de hoogste aut[ori]teit, bij wie bescherming kon worden gevonden en [die] bereid was hulp te verleenen, eene consideratie, we[lke] voortspruit uit de heerschende volksmeening, dat [de] Regent in de oogen van het volk het hoogste Ge[zag] vertegenwoordigt en de vertegenwoordiger op aa[rde] is van den Profeet.

Het luisteren naar de stem van anderen, die [niet] meer zijn dan de Regent, heeft, volgens de meni[ng] dan ook geen reden van bestaan en heeft er toe [ge]leid, dat vele leden van de Sarikat Rajat hun lidm[aat]schap der vereeniging bij de politie hebben gede[po]neerd, als bewijs dat zij meer vertrouwen hebbe[n in] den Regent dan in de vereeniging.

Voor de Sarikat Rajat is dit eene aanwijzing, dat de vereeniging niet altijd op hare leden mag rekenen.

Het ligt wel voor de hand dat de roode partij [in] Ned.-Indië dien invloed van den Regent van Bando[eng] met leede oogen aanziet, doch daar tegenover s[taat] het voor de partij nuttige feit, dat zij dientengevo[lge] in de gelegenheid wordt gesteld eene scheiding [te] maken tusschen de leden ten opzichte hunner [be]trouwbaarheid en dat zij meer voorzichtigheid m[oet] betrachten bij het aannemen van nieuwe leden.

Waar de Regent door de bevolking als een va[der] wordt beschouwd, behoeft hij zich niet boos te ma[ken] over de over zijn persoon geuite bespiegelingen d[er] rooden en kan hij de buitensporige sprongen der [on]deugenden met zekere gerustheid aanzien, doch d[an] zal hij ook blijvend moeten optreden als de besch[er]mende en zijn volk liefhebbende persoon, die daa[r]geen onderscheid maakt tusschen lieden van versch[il]lenden maatschappelijken stand.

Zulk eene houding sluit strikt rechtvaardige stre[ng]heid niet uit, mits in de diepte van het gemoed lie[fde] blijft heerschen en het Javaansche gezegde: „Rai Bo[...]ati Pendito" wordt waargemaakt.

Een Vrouwen-Comité ter hoofdplaats Batavia.

Blijkens het voorkomende in de „Sedio Tomo" [van] 9 Februari 1925 is ter hoofdplaats Batavia een com[ité] van toonaangevende vrouwen opgericht, met het d[oel] de aaneensluiting te bevorderen van de vrouwen [die] de Nederlandsche taal verstaan.

De namen der dames zijn:

1. Raden Ajoe Achmad Djajadiningrat, echtgenoo[te] van den Regent te Batavia, presidente;
2. Raden Ajoe Abdulrachman, echtgenoote van [de] Patih te Meester-Cornelis;
3. Orangkaja, echtgenoote van Datoe Toemanggo[eng] Patih t. b.;
4. Raden Ajoe Hoessein Djajadiningrat;
5. Orangkaja, echtgenoote van Dr. Zainal,
6. Orangkaja, echtgenoote van Dr. Zakir;
7. Mejuffrouw Netti Djajadiningrat, dochter van [den] Regent te Batavia;
8. Mejuffrouw Siti Taroeng Mihardjo, studente [aan] de Rechtshoogeschool;
9. Orangkaja, echtgenoote van Dr. Soetan Assin.

Men wil trachten het beoogde doel te bereiken door samenkomsten van de studieuze vrouwelijke jeugd, di[e] de Nederlandsche taal verstaat en op zijn minst ge[]nomen de lagere school heeft afgeloopen.

Gehuwde vrouwen en de reeds in de samenlevin[g]

...kende vrouwen kunnen lid zijn van de vereeniging.

...port en kunst zullen worden uitgeoefend en de ...meerdering van algemeene kennis zal worden be...derd.

De sport omvat tennis en gymnastiek, de kunst too...el en muziek, terwijl de algemeene kennis zal wor...n bijgebracht door het houden van lezingen en voor...chten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het Reglement op den Burgerlijken Stand van de Chineezen in Ned.-Indië.

...et het in het leven roepen van dit reglement heeft, ... de schrijver in de „Sinar Sumatra" van 23 ...nari 1925, de Ned.-Indische Regeering een bewijs ...en geven van haar wensch naar vooruitgang, ver...ering en verbetering van de destijds bestaande ...anden en verhoudingen in de Chineesche samen...ng.

... het eenige jaren reeds in werking is getreden, ... de praktijk, naar schrijvers meening, echter aan, ... het reglement meer een instrument is geworden ...nden van de Chineezen, die allerlei buitenspo...eden, in den vorm van geheime huwelijken en ...e huwelijken willen bedekken.

...t aantal geheime huwelijken en het nemen van ...tten neemt in de Chineesche samenleving toe, ter... de verkregen inlichtingen op het Bureau van den ...gerlijken Stand wijzen op een gering aantal erken...en van kinderen door den vader.

...el worden somtijds kinderen van bijzitten door ... vader erkend, doch het overgroote deel der vaders ...kt van dat recht geen gebruik.

...e rijken onder de Chineezen zijn huiverig een wet...huwelijk te sluiten, in verband met de onzekerheid ... de eventueele verdeeling der nalatenschap, zooals ...die wenschen en nemen om die reden een bijzit, ...arvan zij zich elk oogenblik kunnen losmaken, zoo...a nakomelingschap wordt verwacht.

Andere Chineezen, die tegen zulk een ingrijpenden ...atregel opzien, laten de bijzit, in geval van zwan...chap en met het oog op de toekomst van de wet... vrouw, medicamenten gebruiken, die de bevalling ...nen voorkomen.

...p grond van die feiten kan de schrijver onmoge... tot de conclusie komen, dat het reglement de wet... vrouw of de bijzit van den Chinees beschermt. ...eitelijk blijft zij hetgeen zij was, n.l. een weinig ...rdevol stuk koopwaar, terwijl de schrijver de nog ...erlijker toestanden, die uit den bestaanden nieu...n toestand voortspruiten, maar liever niet wil ...etsen.

...oewel het reglement op den Burgerlijken Stand ... Chineezen impératief voorschrijft, dat, ter voor...ming van geheime huwelijken, van elk huwelijk ken... moet worden gegeven en elke huwelijksbrief te ...en moet worden ingediend, zoo worden toch, niet...enstaande aan dit voorschrift streng de hand wordt ...ouden, niet weinig huwelijken gesloten, zonder dat ...an een huwelijksbrief sprake is.

De huwelijksbrief wordt later na het huwelijk dan ...el opgemaakt, welke feiten aan sommige Chineezen ...leiding geven tot de meening, dat het reglement ... den Burgerlijken Stand onpractisch is.

...och die meening is onjuist.

Het reglement is bruikbaar als het behoorlijk door ... Chineezen in praktijk wordt gebracht en deze niet ...rlei listen verzinnen om het te ontduiken.

Die bruikbaarheid zou, naar schrijver's meening, ...rden bevorderd wanneer de leiding en het beheer ... den Burgerlijken Stand der Chineezen in Ned.-...ië niet in handen werd gegeven van een Euro...ech of Inlandsch ambtenaar, doch werd toever...wd aan een Chineesch ambtenaar, die beter op ...hoogte is van de Chineesche familieverhoudingen ...eer hoort van hetgeen in de Chineesche samen...ng omgaat.

...at weet toch een Europeesch of Inlandsch ambte... van de verwikkelingen, welke bestaan ten op...te van het huwelijk, dat twee personen voorne...s zijn met elkander te sluiten?

Regeling van zaken eener volksgroep door eene an...e volksgroep is het hoofdbezwaar dat de tegenwoor...e regeling aankleeft.

Wat zouden, zegt de schrijver, de toestanden niet ...beteren, wanneer de aangelegenheden van den Bur...lijken Stand der Chineezen in Ned.-Indië werden geleid door een goed onderlegd persoon van Chineeschen landaard, die de toestanden in de Chineesche samenleving begrijpt.

Suriname.

In ons nummer van 16 Juli hadden wij het over de „afbraak" van Suriname. Wij vestigden toen de aandacht op een artikel in het blad „Suriname" van 29 Mei, waarin gewezen werd op de noodlottige gevolgen van de versobering, voor zooveel deze de volksopvoeding en de rechterlijke macht betreft.

Wij vinden nu in de Surinaamsche bladen afgedrukt een adres van president en leden van het Hof van Justitie in Suriname aan de Tweede Kamer, waarin krachtig en waardig wordt opgekomen tegen in de laatste jaren genomen maatregelen, welke de wettelijk gewaarborgde onafhankelijkheid van het Hof in gevaar brengen.

Na die maatregelen te hebben opgesomd, vervolgt het adres:

„Adressanten zijn van oordeel, dat eene dergelijke inbreuk op de onafhankelijkheid en de zelfstandigheid van president en leden van het hoogste rechtscollege in Suriname in flagranten strijd is met den te dien aanzien in het regeeringsreglement neergelegden wil des wetgevers, die in de memorie van toelichting op artikel 139, lid 2, waarbij het onvoorwaardelijk verbod van tusschenkomst van de regeering in rechtszaken wordt uitgesproken, deze gulden woorden schrijft: „De zelfstandigheid der regterlijke magt is van alle waarborgen van orde en vrijheid de voornaamste."

Adressanten achten het zich een eersten plicht, op de bres te staan daar, waar voor dezen voornaamsten waarborg van orde en vrijheid gevaar dreigt. En dit te meer waar de jongste bezuinigingsmaatregel van den minister van koloniën om, door de voorziening in de bestaande vacature van lid van het Hof achterwege te laten, de bezetting van dit college thans tot den president en slechts twee leden te beperken, tot hoogst ongewenschte gevolgen, gelijk aan het koloniaal bestuur bekend is, heeft geleid.

Op grond van al het vorenstaande wenden ondergeteekenden zich met dit adres — waarvan een afschrift wordt toegezonden aan den minister van koloniën, den gouverneur van Suriname en de koloniale staten — tot uw college in het vertrouwen, dat uwe Kamer zoodanige stappen wel zal willen doen, opdat, in het belang der rechtspraak in Suriname, de wettelijk gewaarborgde onafhankelijkheid van het hof van justitie in Suriname in hare ongerepthcid worde hersteld."

Wij hopen dat de nieuwe Kamer meer aandacht zal wijden aan adressen uit de kolonie, dan wij van de oude Kamer gewoon waren. Er moet een einde komen aan de noodlottige afbraak, die, onder de leus „versobering", den beschavingstoestand jaren en jaren achteruitzet, zonder dat er eenige waarborg is dat de beoogde bezuiniging bereikt wordt. Zooals de toestanden daar thans zijn, kan alleen verbetering van den algemeenen economischen toestand vermindering teweegbrengen van de bijdrage, die het moederland jaarlijks aan de kolonie schenkt.

* * *

Onze lezers zullen zich herinneren dat eenigen tijd geleden door de bevolking van Suriname aan de Koningin een petitie is gezonden om de maatregelen tot versobering van het onderwijs niet uit te voeren. Wij hadden gehoopt op een gunstige beschikking.

Vanwege de Koningin is evenwel bericht ontvangen, dat op de volkspetitie een afwijzende beschikking is genomen.

„De West" noemt dit een treurige tijding, die rouw brengt in menig gezin van onderwijzers, die zich met ontslag bedreigd zien, en welke tengevolge zal hebben dat voortaan de kinderen op hun dertiende jaar van de scholen worden afgeschreven.

* * *

Men schrijft aan „De West" van Chineesche zijde:

Als er een ras in onze kleine samenleving is, dat in den laatsten tijd bijzonder de aandacht trekt, dan is 't zeker het Chineesche. Kende men vroeger den Chinees in Suriname als een vrijwel rustige burger, die eerbied koesterde voor de wet en daardoor zeer weinig in aanraking kwam met hen die de wet moeten handhaven, tegenwoordig ziet menige Chinees zelfs gevangenisstraf tegen zich uitspreken.

De reden hiervan is m.i. te zoeken in de heerschende malaise in den handel — hun eenige bron van bestaan — en het aanhoudend immigreeren van nieuwe Chineezen naar Suriname zonder een nieuw arbeidsveld, waardoor er een niet te onderschatten werkloosheid onder dit volk is ontstaan.

Deze werkloosheid — die niet genoeg naar buiten blijkt, door het geïsoleerd leven dezer natie — is in niet geringe mate bevorderd door het terecht stopzetten van het vernielend piauwspel, waardoor het beroep van piauwagent is komen te vervallen. Er loopen thans ongeveer 200 Chineezen leeg, slechts parasiteerend op de mededeelzaamheid hunner landgenooten. Het is dan ook met grooten angst dat de hier gevestigde Chineezen het aanhoudend binnenkomen in de kolonie van nieuwe landgenooten zien.

Dat dit voor het Koloniaal bestuur een zaak van ernstige overweging mag zijn ligt natuurlijk voor de hand. Immers, wij zien, dat alleen gedurende deze maand ongeveer 40 Chineezen in de kolonie zijn aangekomen en allen voor den handel, die nu al geen voldoend bestaan voor de hier gevestigden levert. En wanneer zij, die nu een bestaan hebben, niet meer in staat zullen zijn, hun landgenooten te steunen, dan is de vrees zeker gegrond, dat dit volk, vernuftig als het is, zich op praktijken als het piauwspel zal gaan toeleggen, die voor de kolonie en hare bevolking funeste gevolgen kunnen hebben. En dat de immigratie van Chineezen in steeds toenemende mate zal plaats vinden en zij Suriname als een hunner toevluchtsoorden zullen blijven kiezen, valt niet te betwijfelen, gezien den chaos waarin zich China bevindt en het weren van den Chinees in verschillende landen.

Wij raden het bestuur daarom ten sterkste aan een stop zetten aan deze voor de kolonie geen heilbrengende immigratie, tenzij een gedeelte zich op een voor de kolonie nuttig bedrijf wil gaan toeleggen, in de eerste plaats op den landbouw.

* * *

Onder het hoofd *„De eerste vijftig balen"* schrijft „De West" van 30 Juni:

„Van morgen hebben wij in de magazijnen van de firma Curiel de eerste partij keurig witte Sea Island katoen gezien, die (na de proefzendingen der laatste jaren) op commercieelen grondslag zal worden uitgevoerd.

De firma Curiel heeft de productie opgekocht van het Gouvernementskatoenveld in Nickerie, zoo ook de katoen verkregen op Guadeloupe en daarbij gevoegd hare productie van de Broederschap. Te zamen vormt dit een partijtje van vijftig balen. De firma heeft de ginmachine overgenomen van het Gouvernement en die opgesteld in de Rijstpelmolen Samson bij Saron. Zij is verder voorzien van een hydraulische pers voor de verbaling.

Elke baal weegt vijfhonderd ponden.

Men zal voorloopig monsters verzenden naar verschillende plaatsen en telegrafisch noteeringen vragen, om de katoen dan te verschepen naar de best betalende markt.

* * *

Bij de behandeling van de begrooting voor 1926 hebben de Koloniale Staten den post voor het internaat op Granman Staal-Kondré aan de Tapanahonie — een der bronrivieren van de Marowijne — afgevoerd.

De Gouverneur heeft nu aan de Staten een brief overgelegd van den Districtscommissaris van het Marowijne-district, waaruit blijkt, dat het gevorderde aantal van 20 schoolkinderen voor het internaat bij de Boschnegers is bereikt en dat zelfs verschillenden zijn afgewezen.

Mocht — zoo schrijft de Gouverneur — kennisneming van den brief van den districtscommissaris uw college aanleiding geven mij te verzoeken, den minister van koloniën alsnog uit te noodigen, de afgevoerde posten wederom op de definitieve begrooting te brengen, dan zal ik zulks gaarne spoedig vernemen.

De Staten hebben op dezen brief geantwoord ook na kennisneming van het rapport van oordeel te zijn dat er geen reden bestaat, terug te komen op het besluit ten aanzien van posthouderschap en internaat aan de Boven-Marowijne.

* * *

Uitvoer van bacoven. Zaterdag is, aldus „De West" van 16 Juni, aangekomen de heer J. Hogan, uitgezonden door de North American Fruit Growers Association, om na te gaan of een export van bacoven in het leven is te roepen. In het bijzonder is daarbij de aandacht gevestigd op vervoer met de booten der Surinaamsche Bauxite Mij., die tegenwoordig drie tot vier maal per maand de kolonie aandoen.

* * *

In hetzelfde blad lezen wij, dat de heer A. Reyne, met verlof in Nederland, eervol ontslag heeft gevraagd als entomoloog bij het Landbouwdepartement.

Voor Suriname doet ons dit zeer leed. De heer Reyne toch heeft zich, behalve op entomologisch gebied, in verschillende richtingen zeer verdienstelijk gemaakt, getuige o.m. zijne belangrijke artikelen in „De West-Indische Gids".

* * *

Hetzelfde nummer van „De West" deelt nog mede dat Dr. D. S. Fernandes, van het Proefstation, als zoöloog, gedurende ongeveer vijf maanden zal deelnemen aan de expeditie naar het Wilhelminagebergte.

* * *

Uit een brief van den gepensionneerden Generaal C. J. Snijders van boord van de Gelria aan de „N. R. Ct." van 28 Juli knippen wij het volgende:

„Men zegt, dat de „Java" op 18 Aug. a.s. in Nederland zal terugkeeren, om zich dan gereed te maken begin October naar Indië te vertrekken. Hier biedt zich nu een zeldzaam gunstige gelegenheid voor een waardig Nederlandsch vlagvertoon in den vreemde door de „Java" de reis te laten maken door het Panamakanaal, met bezoek aan de Nederlandsche koloniën in West-Indië en aan eenige buitenlandsche havens in Amerika en elders. Zulk een bezoek zou zonder twijfel door onze in die gewesten wonende landgenooten met blijdschap en dankbaarheid worden ontvangen; het zou den band tusschen hen en het moederland versterken"......

* * *

In de „Economisch-Statistische Berichten" van 29 Juli van de hand van P. C. Baron van Aerssen Beyeren van Voshol een warme oproep aan de ondernemenden in den lande om Gouverneur van Heemstra te helpen in zijn taak, de opheffing van Suriname uit zijn beschamend verval. Wij komen op dit artikel, dat tot opschrift heeft *„Suriname en Soekamandi"*, in ons volgend nummer terug.

* * *

Ir. J. Joosse, thans leeraar aan de 2de Ambachtsschool te Rotterdam, zal op 3 September 1925 per s.s. „Commewijne" naar Suriname vertrekken, om daar in dienst te treden bij de Surinaamsche Bauxite-Maatschappij te Paramaribo. (De Ing.)

* *

Oost-Indië. De dirigeerend officier van gezondheid 1ste klasse S. H. de Granada, is eervol ontslagen, onder toekenning van den rang van generaal-majoor.

De heer de Granada is Surinamer van geboorte.

* * *

Omtrent de ter aarde bestelling van Mr. P. Hofstede Crull ontleenen wij het volgende aan de „N. R. Ct." van 31 Juli, Ochtendbl. B:

Op de begraafplaats Ter Navolging te Tiel is gisterochtend onder groote belangstelling ter aarde besteld het stoffelijk overschot van mr. P. Hofstede Crull, in leven officier van justitie bij de rechtbank aldaar, oud procureur-generaal in Suriname. Tal van bloemstukken dekten de baar.

Onder de aanwezigen waren leden van de rechterlijke macht en van de balie, de heer de Gaay Fortman, als vertegenwoordiger van het Algemeen Nederlandsch Verbond, ds. Bielke, van het centraal comité tot hulpverleening aan leprozenlijders in Suriname, het kerkbestuur van de Ned. Herv. Gemeente te Tiel, deputaties van rijks-, gemeente- en rivierpolitie, van het personeel van het huis van bewaring te Tiel en van het personeel van de rechtbank.

Aan de groeve sprak eerst mr. G. Murman, president van de rechtbank te Tiel, die den overledene schetste als een uitermate bekwaam rechterlijk ambtenaar, die steeds blijk gaf van onverflauwde belangstelling en ijver voor zijn moeilijk ambt. Zij die in het ambtelijk leven met hem in aanraking kwamen, ondervonden hoe hij steeds correct, sympathiek en vol toewijding zijn werk voltooide. De rechtbank lijdt door het verscheiden van mr. P. Hofstede Crull een groot verlies.

De heer de Gaay Fortman huldigde den overledene

een man van groote werkkracht en bijzondere bekwaamheden, die als lid van het hoofdbestuur van het A. N. V. mede door zijn uitgebreide kennis van land en volk in Suriname moeilijk te vervangen zal zijn. Zijn adviezen waren steeds klaar, helder en welverwogen. Spr. dankte den overledene voor alles wat hij voor het Verbond heeft gedaan.

Ds. Bielke wees op het mooie werk, door den overledene verricht ten bate van de leprozenbestrijding in Suriname. Vele jaren is de ontslapene lid van het comité geweest en overal en altijd beijverde hij zich om het lot van de lijdenden te verzachten.

Ds. van der Poel sprak namens den kerkeraad van de Ned. Herv. Gemeente en de vereeniging Hervormd Gemeenteleven te Tiel en roemde de werkkracht van Dr. Hofstede Crull op kerkelijk gebied. De door zijn overlijden opengevallen plaatsen in de besturen zullen weer ingenomen worden, aldus spr., maar nimmer zal het verlies goed gemaakt kunnen worden. Spr. gewaagde van de uitstekende karaktereigenschappen van den ontslapene en eindigde met een woord van troost tot de nabestaanden.

Een zoon van den overledene dankte voor de betoonde belangstelling.

Curaçao.

De begrooting voor 1926.

Belangrijker dan het *Amigoe*-verslag ons deed verwachten, is de openbare beraadslaging in den Koloniale Raad op 9 Mei ll. geweest. Vijf leden, onder welke de voorzitter, waren afwezig. Een belangrijk deel in de behandeling nam de heer De Veer Abrahamsz. Op verdienstelijke wijze wees hij er op, dat het tijd wordt, dat de arbeidersklasse, voor welke door het bestuur en den gegoeden stand zooveel gedaan is, toen zij in armoede verkeerde, nu haar inkomen met 300 % verhoogd, ook eens in de inkomstenbelasting gaat betalen, en dat diezelfde werklieden en arbeiders, die tegenwoordig ruime verdiensten hebben en al hun geld aan bals, autorijden enz. uitgeven, niet langer voor gouvernementsrekening in het gasthuis worden opgenomen. Van bestuurswege is meegedeeld, dat een wijziging der bedoelde belastingverordening in bewerking is en dat de districts- en wijkmeesters opdracht hebben voor de uitreiking van bewijzen van onvermogen een zoo streng mogelijk onderzoek in te stellen. Het had op den weg van bladen als *La Cruz* en *La Union* gelegen, om de rede van den heer Abrahausz hierover verkort op te nemen, nu zien wij zelfs dit gedeelte niet in het overzicht van de *Amigoe*, wel heeft *La Union* in het nummer van 28 Mei een hoofdartikel met beschuldigingen over hetgeen de K. R. niet gedaan heeft.

Evenals de heer De Veer Abrahamsz hebben de heeren Beaujou verschillende amendementen voorgesteld, die ondanks het verzet van de bestuursgemachtigden werden aangenomen. Daardoor zijn geschrapt:

- *f* 4000.— voor telegramkosten (vermindering),
- *f* 1200.— bijdrage aan het Militair tehuis,
- *f* 3500.— voor den landbouwkundigen dienst op St. Eustatius,
- *f* 3850.— voor uitgaven in het belang van landbouw en veeteelt (vermindering),
- *f* 8000.— voor aanmoediging van den katoenbouw (vermindering),
- *f* 7992.— persoonlijke toelage voor den directeur van den openbaren gezondheidsdienst,
- *f* 5000.— voor aanleg van nieuwe wegen te Willemstad,
- *f* 125000.— voor aanleg van een telefoonnet te Willemstad,
- *f* 56000.— voor watervoorziening van de haven en stad op Curaçao,
- *f* 4000.— voor herstelling van loodsbooten (vermindering).

Tegenover deze vermindering van uitgaven staan de volgende verhoogingen:

- *f* 2000.— voor straatverlichting te Willemstad,
- 400.— voor putten op Aruba,
- *f* 15000.— voor duurtetoeslag aan ambtenaren.

Het geheel is derhalve verminderd met *f* 81142.

Op voorstel van den heer de Veer Abrahamsz is ook nog in de raming der middelen achter „B vergelijkende opbrengst van eenige der voormelde middelen en inkomsten" vervallen „als gevolg van herziening van eenige heffingen." Hiermee heeft de Raad, ondanks verzet ditmaal van bestuurszijde, zich uitgesproken tegen een algemeene verhooging van belastingdruk.

Na een toast van den voorzitter ging men uiteen.

Aruba.

De lang verwachte baggermachine uit Amerika is op Aruba aangekomen en nog denzelfden dag naar de baai van Sint Nicolaas vertrokken, om met haar werk van uitdieping dier baai te beginnen voor rekening van de „Lago Oil Co." Ook kwamen behalve de sleepboot, die de baggermachine op sleeptouw had, nog twee andere stoombooten, waarvan de eene veel gelijkenis had met een onderzeeër.

Bovendien is een nieuwe olietankboot, de „Inverrosa", aangekomen en worden nog twee andere verwacht, n.l. de „Inverruba" en „Invercaibo"' voor den aanvoer van ruwe olie van Maracaibo. Over de plannen van de „Standard Oil Co." is niet naders bekend geworden. (*A. d. C.*)

Telefoon.

De overname der telefoon, in de Staten-Generaal als wij ons niet vergissen, reeds aangenomen, is 2 Juni l.l. ook door den Kolonialen Raad goedgekeurd. Van harte is het niet gegaan. Er waren eenige leden in beginsel tegen staatsexploitatie. In het V. V. treft ons, dat de Raad „zeer uitdrukkelijk den wensch uitsprak, dat ter bekostiging van de voorgenomen telefoonaanleg niet tot het uitschrijven van een leening zal worden overgegaan." Men hoopte, dat de raming der kosten niet belangrijk zou worden overschreden. Er waren leden, die, nu eenmaal deze weg werd ingeslagen, ook aanbevalen gouvernementsexploitatie van een tramverbinding in Willemstad.

Loodsgelden.

Aangenomen is een voorstel tot wijziging der loodsdienstverordening, waarbij het verschil in heffing van loodsgelden tusschen vreemde schepen en die onder eigen vlag wordt opgeheven. Op grond van dit verschil was te Genève bezwaar gemaakt tegen medewerking van Curaçao aan het zeehavenverdrag.

Een zeldzaam feest.

De *Amigoe* van 30 Mei l.l. deelt mede, dat zuster Mathilda Regina Cressou op 91-jarigen leeftijd op 26 Mei herdacht, dat zij vóór 70 jaar hare religieuze beloften aflegde in handen van Monseigneur Niewindt.

Petroleum-invoer.

In April werd van Maracaibo naar Aruba voor „The Lago Oil Co." verscheept 36.252.145 K.G. ruwe olie in 31 reizen.

De „Inverampton"'	maakte	5	reizen
„ „Francunion"	„	4	„
„ „Bacoi"	„	6	„
„ „Pamir"	„	8	„
„ „Invercorrie"	„	5	„
„ „Inverlago"	„	3	„
		31	reizen

In dezelfde maand werd van Maracaibo verscheept naar Curaçao voor de „Curaçaosche Petroleum Industrie Mij." 168.011.357 K.G. in 87 reizen met 12 olietankbooten en 2 lichters. ((*A. d. C.*)

Postspaarbank.

Aan het verslag over 1924 ontleenen wij, dat het saldo tegoed steeg met *f* 13.056.51½, tot *f* 217.937.38½. De beurswaarde der effecten vermeerderde met *f* 9.353.75, welk bedrag met het saldo der winst- en verliesrekening, zijnde *f* 2.412.61½, in het credit der rekening „Koloniaal Gouvernement" werd geboekt, waardoor het debetsaldo dezer rekening daalde tot *f* 4.358.05½. Behalve het bovengenoemde effectenbezit had de bank 7 prolongaties u. g. tot een bedrag van *f* 56.500.—.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Pirovano † III.

In het journaal van den vice-commandeur van Aruba staat op 9 Nov. 1820 de dood van Pirovano niet aangeteekend. Op 13 Nov. 1820 lezen wij echter:

„No. 8. — Een zegel van *f* 3.— geteekend voor Een Inventaris der Nalatenschap van wijlen Den WelEerwaarde Heer I. I. Perovano, in leven Roomsch Pastoor, welke alhier is overleden op den 9e dezer, en begraven ingevolge begeerte tot bij ontwaarwordinge van verrotting op den 12e daaraanvolgende des smorgens."

Uit den Verren Vreemde.

Een dominion-departement.

Groot Brittanië heeft zijn ministerie voor de zaken

der dominions gekregen. Naast een Departement van koloniën, bestond reeds een afzonderlijk Departement van Indië. De verdeeling der taak gaat nu verder. De kroonkoloniën met eigen bestuur zullen nu in de Britsche regeering haar zaken ook door een dominion-minister behartigd zien.

Amery, in dit ambt optredend, heeft in het Lagerhuis een lange verklaring afgelegd, waarvan het volgende de hoofdzaak aangeeft.

De gedane stap is als gerechtigd erkend, niet alleen door het algemeen gevoel der dominions, maar ook door dringende politieke noodzakelijkheid. Het is de erkenning geweest van de ingrijpende verandering, die de structuur van het Rijk gedurende de laatste generatie heeft ondergaan. Van alle veranderingen, die de politieke voltooiing der wereld in onzen tijd heeft medegemaakt, is er geen merkwaardiger geweest, dan de verrijzing der jongere naties van het Britsche gemeenebest. De eenige gebeurtenis, die daarmede te vergelijken is in belangrijkheid, voor zoover het haren invloed op de ontwikkeling der wereld betreft, is de geboorte der Vereenigde Staten van Amerika voor anderhalve eeuw, maar terwijl dit groote feit heeft plaats gehad in een atmosfeer van strijd, waarvan de litteekenen slechts langzaam geheeld zijn, is de geboorte van deze nieuwe naties, die bestemd zijn voor toekomstige grootheid, geschied door het langzaam voortschrijden eener evolutie, gebaseerd op wederzijdsche goede verstandhouding en sympathie, en toenemend vertrouwen en samenwerking, waardoor de eenheid en de kracht van het Rijk als geheel werden gehandhaafd.

Eenerzijds heeft het werk bestaan in mededeelingen en beraadslagingen tusschen de Britsche regeering en hare mederegeeringen van de overzeesche dominions over het geheele veld hunner wederzijdsche betrekkingen en gemeenschappelijke belangen in het Rijk. Anderzijds heeft het werk bestaan in bestuur en ontwikkeling in dat groote koloniale Rijk, voor hetwelk het Britsche parlement nog altijd rechtstreeks verantwoordelijk is. Deze beide sferen van werkzaamheid verschillen niet alleen in graad, maar ook in aard. De eene is politiek en consultatief, en, naar men bijna zou kunnen zeggen, quasi-diplomatiek. De andere is administratief en rechtstreeks en vereischt geheel verschillende methoden en verschillende hoedanigheden van aard.

Sprekende over het nauwe contact tusschen de regeering van Engeland en die der dominions, wees Amery op de middelen tot nu toe aangewend en beproefd om dit contact te vergemakkelijken. Hij deelde ook mede, dat Australië de laatste 6 maanden een specialen verbindingsambtenaar in Londen heeft gehad, die de persoonlijke vertegenwoordiger is van den eersten minister van Australië, en die alles zien kan, wat genoemde minister wenscht te zien. Deze verbindingsambtenaar moet inzonderheid zaken behandelen van hooge politiek, die rechtstreeks ter kennis van het dominion gebracht worden. De Britsche regeering is bereid dezelfde methode uit te strekken tot de andere dominions, indien deze dit verlangen.

Van de in dit verband nog door den minister te berde gebrachte onderwerpen, vermelden wij de bezoeken door den prins van Wales aan alle dominions gebracht, de emigratie op groote schaal van 't overbevolkte gedeelte van Engeland naar Australië, dat groote behoefte aan werkkracht heeft, de politiek der beperking van den rubber-uitvoer uit de Straits en Ceilon. Hiermede was hij echter op een terrein gekomen, dat buiten de dominions ligt. Wij constateeren dit met een bedoeling. De uiteenzetting van den minister van de dominions heeft o.i. duidelijk doen uitkomen, dat voor zijn departement veel en belangrijk werk te doen zal zijn, maar ook dat nauwe samenwerking tusschen de departementen, die de verschillende overzeesche gebieden in de Rijksregeering vertegenwoordigen, noodig is en blijft om de eenheid der Rijksgedachte tot haar recht te doen komen.

De nieuwe instelling wijst ook op het streven om de Rijksdeelen bijeen te houden, zoowel uit politiek als uit economisch zelfbelang en eigenbelang, met neiging tot zelfgenoegzaamheid.

Sovjet Rusland, Japan en Engeland.

De Times had een correspondentie uit Riga, die een wel eigenaardigen kijk geeft op de Russisch-Japansch-Engelsche verhoudingen in het Verre Oosten. Hij maakt de opmerking, dat de storm, die zich in Sovjet-Rusland, bij de onlusten te Sjanghai, aanvankelijk tegen Engeland en Japan samen verhief, zich inmiddels geheel tegen Engeland alleen geconcentreerd heeft. De bolsjewieksche politiek schijnt er thans op uit te zijn

Engeland en Japan in Azië gescheiden te houden alle neigingen tot samenwerking van deze twee China te ondermijnen.

In overeenstemming hiermee betoont Moskou g te welwillendheid jegens Japan. De reis van Tan den Japanschen gezant, van de grens naar Mosko leek den tocht van een zegevierend held. Aan de g te stations werden militaire en burgerlijke betoogin gehouden, speelden militaire muziekkorpsen en w eerewachten opgesteld. Thans zouden te Moskou sprekken gaande zijn met het doel Japan in den st om de opperheerschappij in Azië te neutraliseer opdat de bolsjewieken den strijd alleen met Engel kunnen uitvechten. De sovjet-vertegenwoordiger in Japan heeft lastgevingen ontvangen, om derge onderhandelingen ook te Tokio te beginnen en al kracht aan te wenden om nauwere betrekkingen schen Engeland en Japan te verijdelen. De sovjet-pers stelt het voor, alsof de grondslagen van Engeland's macht in het oosten geschokt zijn. Deze macht werd zoo betoogd zij, vroeger geschraagd door een accoord met het Rusland van vóór de revolutie, dat Engeland feitelijk zonder ernstigen mededinger zijn gang gaan in Indië, Afghanistan, China en het grootste deelte van Perzië. Deze passieve factor is nu „voor altijd verdwenen" en Engeland merkt dat het „in lucht is komen te hangen". De sovjet-pers ver zich er ook in dat het onmogelijk zou zijn het Enge Japansche bondgenootschap of samenwerking met pan in ernstigen omvang te herstellen. De Britsche minions zijn, volgens den Times-correspondent, in opzicht Moskou's beste helpers, want Australië, Nie Zeeland en Canada zullen elke poging van het m derland verhinderen, om Japan's steun te herwinn

De 100ste geboortedag van Paul Kruger.

Voor eenige maanden werd gemeld, dat zich Utrecht een comité gevormd had op uitnoodiging van de afdeeling Utrecht van het Algemeen Nederlandsch Verbond, om den honderdsten geboortedag van President Paul Krüger op 10 October a.s. op feestelijke wijze te herdenken.

Bedoeld Comité van Uitvoering heeft het plan gevat om naast een plaatselijke herdenking te Utr waar de President heeft gewoond, ook over het heele land te trachten belangstelling te wekken het plan om te dier stede een standbeeld van Krüger te doen oprichten, als hulde aan dezen ed zoon van den Groot-Nederlandschen Stam en van Z Afrika en tevens als symbool van de saamhoorig van den Nederlandschen Stam, waar ter wereld ook loten daarvan mogen bevinden. Voor de verwe lijking van dit plan heeft het zich den zedelijken st verworven van een groot aantal vooraanstaande derlanders, welke toegetreden zijn tot een eere-com terwijl reeds aanstonds van H. M. de Koningin een langrijke gift werd ontvangen. Het heeft voorts de verschillende afdeelingen van het Algemeen Ne landsch Verbond en van de Nederlandsche Zuid-Af kaansche Vereeniging, wier sympathie voor Z Afrika bekend was, verzocht, om comité's in vers lende plaatsen des lands op te richten voor de in meling van gelden voor bovenvermeld doel.

Ieder, die bereid is mede te werken tot de opri ting van een plaatselijk comité als bovenbedoeld, hiervan mededeeling doen aan de secretaresse van Comité van Uitvoering voor de Krügerherdenking Weerdsingel O.Z. 83, Utrecht. Gelden, hetzij rechtstreeks of door bemiddeling der comité's, worden gaarne in ontvangst genomen door den penningmeester H. G. Hammacher, directeur Utrechtsche Provinciebank, Janskerkhof 22, Utrecht, Postgiro 9099.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is tot 10 Augustus afwezig.

Van de Redactie.

Door uitstedigheid van den bewerker bleef in dit Nr. de rubriek Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD: H. C. Brouwer, Helmerslaan 6 te Hilversum; J. H. Schager, Hooge Stondstraat 3 te Deventer; A. F. Ko

…Stationsstraat 28a te Amersfoort en A. J. Jasperse, …levard de Ruyter 80 te Vlissingen, allen als con…leur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon…dienst;

…Brandes te Koudekerke (Z.), B. 191, als contro…ur 3e categorie bij genoemden dienst.

…G. A. F. A. Bouricius, Kepplerstraat 164 te 's-Gra…nhage, als candidaat-gezaghebber bij het Binnen…landsch Bestuur;

Dr. C. W. J. Drewes, Keizersgracht 41 te Amster…dam, als ambtenaar voor de beoefening van de Indi…sche talen;

…W. G. C. P. Lubbers, Jozef Israëlstraat 2a te Gronin…gen, als leeraar bij het Openbaar Middelbaar Onder…wijs;

…r. C. A. Thomas, Rapenburg 77 te Leiden, als rech…terlijk ambtenaar.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

…L. van Serette, Stationscommies Staatsspoor en Tramwegen, Haarlem, Schalkburgergracht 87.

…van Yperen, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat, Rotterdam, Claes de Vrieslaan 139.

…van Lingen, Ambtenaar 4e kl. In- en Uitvoerrech…ten en Accijnzen, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 92.

…A. Bake, Hoofdcommies Dep. van Financiën, Den Haag, Obrechtstraat 622.

…Cramer, Ambtenaar 3e kl. bij de In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Suezkade 97.

…C. van Doorne, Voorz. landraden van Soekaboemi, …elthoven (bij Eindhoven), p/a. Ds. van Doorne.

…Tuiten, wd. Dir. Centraal Doorgangshuis voor Re…geeringspupillen te Malang, Elkerzee (bij Zierikzee), …31 Aug. Den Haag.

…Hamerster, Ass.-Res., Den Haag, Barentzstraat 39.

…C. A. Botter, Ondercommissaris van politie, Den Haag, Copernicusstraat 196.

…Ch. A. Nierstrasz, Onderwijzeres 1e kl. bij het Europ. Lager Onderwijs, Heelsum, Villa Niki.

…Ch. H. Schultz, Ambtenaar 4e kl. bij de In- en Uitv. en Acc., Den Haag, p/a. Mevr. v. Maanen, Barentz…straat 21.

…de Wed. R. C. M. Doyer-Sommer, Onderwijzeres …kl. bij de eerste school te Soekaboemi, Bloemen…daal, Prof. van Vlotenweg 9A.

…J. A. Kessler, Onderwijzer 1e kl. bij het Europ. Lager Onderwijs, Den Haag, Sneeuwbalstraat 45.

…de Keizer, Resident ter beschikking van den Direc…teur van B. B., Bloemendaal, Bloemendaalscheweg 25.

…P. Harten, Boekhouder 1e kl. bij 's Lands Bagger…werken, Den Haag, Hugo de Grootstraat 71.

…J. H. M. Boeken-Symons, Onderwijzeres 3e kl. bij het Europ. Lager Onderwijs, Maastricht, Brussel…schestraat 49.

…G. van der Land, Inspecteur bij den dienst der …regie, Den Haag, Groningschestraat 8.

…A. van Gessel, Opziener bij het vak van scheeps…bouw bij het Marine-etablissement, Rijswijk (Z.-H.), …laan van Necklaan 293.

…J. A. van Zuijlen, Alg. ontvanger der 3e kl. bij 's Lands kas, Den Haag, van Swietenstraat 113.

…F. W. K. de Moulin, Leeraar aan de Ned.-Ind. Vee…artsenschool, Scheveningen, Stevinstraat 142.

…van Raalte, Stationscommies bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Den Haag, van Weede van Dijkveld…straat, p/a. de heer v. Geuns.

…Brooshoofd, wd. Hoofd der administratie van het Hoofdkantoor der Burg. Geneesk. Dienst, Glion sur Montreux, Suisse, Hotel de Glion.

…Tuininga, Onderwijzer 1e kl. bij het Europ. Lager Onderwijs, Utrecht, Da Costakade 13.

…W. Grijzen, Hoofdbeheerder bij 's Lands pandhuis…dienst, Utrecht, Bucheliusstraat 21bis.

…Privé, Ingenieur B.O.W., Den Haag, Weimarstraat …p/a. W. M. Ingenluijff.

…Willems, tijd. wnd. kantoorhoofd 1e kl. P. P. T.-…dienst, Den Haag, 2e Sweelinckstraat 158, p/a. Pen…sion Noback.

…A. Schoevers, Commissaris van politie 1e kl., Til…burg, Spoorlaan 126.

…Sellier, Onderwijzer 1e kl., hoofd der Holl.-Chin. School in Koetoes, Zwolle, Wipstikkerallee 90.

…A. Paalman, Politie-opziener der eerste klasse, Den Haag, p/a. Lamet, Bothastraat 7.

…G. Deelman, Controleur B. B., Amsterdam, van …ghenstraat 14.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1o. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
c. vakkundige voor de textielnijverheid;
d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2o. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
hoofdonderwijzer met akte wiskunde.
b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1o., *a* t/m *c*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1o., *d*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2o).

Mutaties van 29 Juli tot 5 Aug.

Nieuwe Leden:

B. van Delden, Den Haag, Statenlaan 54. f 5.
G. Milius-Ribbes, Enschedé, Soendastraat 24. f 5.

Afschrijven:

I. da Costa, oud-Voorzitter Hof van Justitie te Paramaribo (overleden).
L. M. Mendes, Notarisklerk te Paramaribo (overleden).

Adresveranderingen:

A. Jongman, Onderwijzer, van: Magelang naar: Amsterdam, Da Costakade 128. f 5.
Mevrouw M. C. Kruyt-Bouvy, van: Amsterdam, Jacob Marisplein 2, naar: Den Haag, Goudenregenstraat 268. f 5.
N. Anakram, Amsterdam, van: Overtoom 149 I naar: 2de Helmersstraat 72, IIe étage.
H. V. Baron Bentinck, oud-Ass.-Res., van: Den Haag, J. P. Coenstraat 37 naar: Apeldoorn, Wilhelminapark 1. f 5.
G. J. Ham, van: Amersfoort, Prinses Marielaan 13, naar: Rotterdam, Schiedamscheweg 268b.
W. J. Rinkel, oud-Kapitein Art., Utrecht, van: Koningslaan 22, naar: Willem Barentzstraat 31A.
Fred. E. Bruijning, Secretaris van Financiën, van: Den Haag, Obrechtstraat 461 naar: Paramaribo, Postbus 97. f 5.
H. P. Baudoin, gep. Hoofdkantoorchef P. T. T., van: Soerabaya naar: Den Haag, Valeriusstraat 10. f 5.
M. W. Bladergroen, Den Haag, van: Blois van Treslongstraat 41 naar: Laan van Eik en Duinen 107.
D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, Kapitein Gen. Staf N.-I. L., Den Haag, van: Statenlaan 103 naar: ten Hovestraat 39.
C. Poortman, oud-Resident, Rijswijk (Z.-H.), van: Waldeck Pyrmontlaan 10 naar: Geestbrugweg 67.
Mevr. A. C. Kessler-Salmon, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 184 naar: Snelliusstraat 30.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, oud-Ass.-Res., van: Nice naar: Den Haag, Atjehstraat 136. f 5.
M. D. Enthoven, van: Curaçao naar: Delft, p.a. Pletterij Enthoven en Co., Hof van Delft. f 5.
M. A. Jabbar, Tolk, van: Paramaribo naar: Nieuw-Amsterdam (Suriname).
P. J. van Gulik, thans Resident van Semarang.
J. J. van Helsdingen, thans Resident v. Banjoemas.
E. J. Simons, van: s.f. „Olean", Sitoebondo, nara s.f. „Kandangdjatie", te Kraksaän.
A. J. van Zanen, Asp.-Controleur, van Goenoeng Toea naar: Baligé (res. Tapanoeli).
M. A. van der Sprong, oud-Inspecteur P. en T., van: Nice, Palais de Square, naar: Brussel, Rue de Trône 98.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jo lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar In gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bil en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Fi MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's O.-Kust, t. z. v. Medan

NUMMER 33 DONDERDAG 13 AUGUSTUS 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's Oostk. t. Z. v. Medan.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: „Pa" van der Steur. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Het doornige Levenspad. — De nieuwe Minister van Koloniën. — Jaarvergadering „Boeatan". — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: (Apeldoorn). — Mededeelingen. — Mutaties van 5 tot 12 Augustus.

„Pa" van der Steur.
1865 - 12 Juli - 1925.

Aneta meldde uit Magelang d.d. 13 Juli aan het ...Nieuwsbl.

Gisterenochtend had een huldigingsgodsdienst ...in de overvolle Protestantsche kerk ter her...king van den 60sten verjaardag van Pa van der Steur, die door den kerkeraad werd binnengeleid ...ler gewijden zang en orgelbegeleiding.

Pa van der Steur leidde den dienst en deed me...deeling van de ervaringen uit zijn leven en wer...

...Letteboer hield een schitterende toespraak, ...na overhandiging plaats had van de bijdrage ...gemeente.

...'s avonds was er feest in het Oranje Nassau ...echt, waarop vele ingezetenen, waaronder ci... en militaire autoriteiten met hun dames, als... generaal Sachse aanwezig waren.

...sident van der Jagt hield een gloedvolle rede ...n hij pa en moe v. d. Steur hulde. *Namens ...reeniging Oost en West te Den Haag bracht ...hartelijke gelukwenschen over en deed dezen ...vergezeld gaan van een aanzienlijk bedrag, ...pende f 6666.60 als bewijs dat ook Nederland ...warme sympathie Pa v. d. Steur blijft geden...en dat* ginds vele harte sneller kloppen voor ...niging van de nooden van het Indisch kind. ...arna volgde een toespraak van den voorzitter ...het comité Oranje Nassau, overste Smith, die ...lukwenschen bracht namens de militairen van ...andaarden te Magelang, waarbij zich aanslo... vrijmetselaarsloges Tidar te Magelang en ...nitas te Tegal. Hij overhandigde een enve... met 2200 gulden, bijeengebracht door bur...en militairen te Magelang.

...een toespraak tot de aanwezige 800 gestichts...ven, dankte Pa v. d. Steur geroerd voor de ...en de groote belangstelling. Hij deelde mede ...zijne wenschen vervuld kunnen worden. In ...is opgehaald ruim f 40.000; verwacht wordt ...tot f 50.000 zal aangroeien. Het feest werd ...uisterd door het muziekcorps van het gesticht ...urde tot laat in den nacht.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Het eiland Saleijer.

Land van klappers, copra en tripang.

Het eerste wat me op Saleijer trof was het buitengewoon aantal kerkhoven en graven langs den weg die naar het Noorden voert.

Menschen wonen er bijna niet!

Vanwaar al die getuigen van den dood?

Niemand, die 't wist!

Eigenaardig was het, dat de „kambodja" er bijna niet voorkwam. Wil die op den steenachtigen bodem niet gedijen? Want steenachtig is deze in hooge mate! Het land herinnerde mij in dit opzicht in sterke mate aan de Kei-eilanden.

Uiterst moeilijk is de aanleg van ladangs. Men bewerkt den bodem met lange, gebogen staken (in den vorm van een boog), waaraan een lange stevige ijzeren punt. Op ± 4 d.M. van het uiteinde bevindt zich een kleine trede. Hierop plaatst men den rechtervoet en drijft door stevig drukken de punt diep in den grond. Drie of vier man staan zoo naast elkaar. Ze werken gelijktijdig. Tegelijk drukken ze dan den stok met een vlugge beweging naar beneden en een flinke kluit aarde raakt los. Door weer, zon en wind verkorrelt ze dan. 't Schijnt een manier van grondbewerking te zijn die zelden wordt toegepast. Wel bewerkt men b.v. in de Bataklanden en op Soemba den grond met stokken. Maar deze zijn niet zoo geperfectionneerd als op het eenzame Saleijer!

Ook de eilandjes in de buurt zijn steenachtig. In den kalkbodem van Bonerate treft men grootere en kleinere kuilen aan, waarin zich wat aarde heeft verzameld. Hierin teelt men klimplanten, b.v. laboe. Met groote moeite wringen zich de menschen door de opening van 't gat om de vruchten te kunnen plukken. In de diepere spleten plant men zelfs djeroekboomen; de kroon steekt er boven uit, den stam ziet men niet!

Saleijer is het land der klappers, der copra.

Daar de bezitters ervan nog al eens in geldverlegenheid verkeeren, verpanden ze die boomen vaak. Ze krijgen er dan 2.50 à 3 gulden per jaar voor, wat overeenkomt met de geheele opbrengst. Die opbrengst wordt door den geldschieter beschouwd als de rente van het voorgeschoten kapitaal. De kleine man kan in de meeste gevallen het voorgeschoten bedrag niet terugbetalen, zoodat hij dan zijn bezit kwijt is. Hoofden schieten het belastinggeld wel voor en krijgen daarvoor klapperboomen in pand. Dat er bij het plukken der klappers elk jaar slachtoffers vallen, schijnt weinig bekend te zijn. Het is een gevaarlijk werk! De slimme Maleier richt er apen op af. Vergis ik mij niet, dan heeft een bestuursambtenaar op Saleijer een paar voor dit doel afgerichte apen ingevoerd. De proef is mislukt. Het schijnt, dat men niet goed wist, hoe de dieren verpleegd moeten worden.

Er schijnt verband te bestaan tusschen het voorkomen van klapperratten, malariaratten en sprinkhanen. De klapperratten zouden de noten aanvreten. Bij regen zou er dan water in komen te staan, waarin malariamuskieten zich zouden vermenigvuldigen. Ratten, in 1884 nog onbekend, vermenigvuldigen er zich sterk. Sprinkhanen, vóór dien tijd een ware plaag voor den landbouwer, zouden nu, omdat de ratten er op azen, geen kwaad meer veroorzaken.

Dat de bevolking de klappertuinen gebruikt om te defaëceeren is wellicht de reden, dat dysenterie er veel voorfkomt. Of op het eiland mijnwormziekte heerscht wist men niet. Wel komt ze op Bonerate veel voor, evenals op Lambego op Kalaoe.

Iets eigenaardigs in zake den coprahandel hoorde ik te Makasser: op Saleijer beconcurreeren twee firma's elkaar. De eene firma kocht pl.m. 70 p van de productie op, de andere pl.m. 30 pCt. prijzen gingen zoodanig de hoogte in, dat ze „roegi" leden. De concurrentie was zelfs van aard, dat op kwaliteit niet werd gelet. In norm omstandigheden is het verschil n prijs tussc goede en mnder goede copra pl.m. ƒ 1 per pi Om nu aan de zaak een einde te maken, sloten de firma's een overeenkomst op korten term (eenige maanden), waarbij aan de grootste fir de handen vrij werd gelaten en deze aan de kle firma voor het niet-op-de-markt-komen ƒ 1000 p maand uitbetaalde. De prijzen liepen toen, n meen van pl.m. ƒ 18 per pikol terug tot ƒ 13.50.

Industrie is er op het eiland Saleijer niet. Op ee primitieve manier maken vrouwen er potten aardewerk. De draaischijf wordt er niet bij g bruikt. Bij betalingen geven de menschen e voorkeur aan kopergeld; dieven kunnen het m lijk meenemen, omdat het zoo zwaar is, terwijl bij brandt niet smelt. Op de Tijger-eilanden gaan vrouwen ter vischvangst. Alleen in een kleine lip ziet men ze 's morgens in de vroegte er op gaan, recht opstaande in het prauwtje, een boe in de hand. Deze dient tot tripangspies, roeispaan en tot boom. Tegen den avond komen prauwtjes van alle kanten te voorschijn om huis te keeren.

Tripang wordt op de volgende wijze bereid: kwartier koken tot ze half gaar is. Dan laat m ze staan tot ze is afgekoeld. Vervolgens wordt rug overlangs opengesneden en wordt ze weer kwartier in zeewater gekookt, waarna ze gaar is. Als dit is afgeloopen, wordt ze in de zon gedroogd. Dit duurt 2 à 3 dagen. Om ze tegen bederf te vr waren, kookt men ze veel met den bast van „b ko", wat ze 'n roode kleur verleent. Op veel pl sen in het Oosten van den Archipel ziet men tripang op matten in de zon liggen. 't Gerecht er voor Europeesche oogen heelemaal niet sm lijk uit. Chineezen schijnen er van te houden, smaak valt niet te twisten. Wij eten varkensvlees de Mohammedanen griezelen er van, wij smu van palingen, de Indonesiër gruwt er van en zou men door kunnen gaan! Laat daarom de nees gerust van het in onze oogen onsmakelijke zeedier smullen!

Eigenaardig is het, dat men in '16 nog op eilanden in de buurt stukjes puimsteen vond, komstig, naar het heet, van de Krakatau-uitbarsting in 1884!

Voor het bevolkingsvraagstuk is de rechtspleging op Bonerate van belang. Bij bloedschande werden beide overtreders in een van bamboe gemaakte in zee geworpen. Bij overspel werd de vrouw op de passar ten toon gesteld en als slavin kocht. De opbrengst werd verdeeld tusschen den en familieleden van den beleedigde. Een spelige man werd beboet naar gelang van stand der vrouw.

Het tornen aan dergelijke in onze oogen draconische wetten heeft in sommige streken van Zuid-Afrika sterke verspreiding van geslachtsziekten ten gevolge gehad en daarmee gepaard gaand uitsterven der bevolking. Op de Tijger-eilanden schoven de hoofden en aanzienlijken vroeger opium. „Thans gebruiken ze Javaansche arak en bolo (toewak, sagoweer), o.a. gemaakt van widjèn (sesamzaad)". (Dat men van een oliehoudend zaad alcoholdranken zou maken, vind ik wel wat vreemd. Ik geef de mededeeling dan ook onder reserve. — T.). Men is dus... van den drup in den regen gevallen!

En nu wat cijfers, aan de beschikbare verslagen ontleend: aan de influenza van '18 stierven er op Saleijer van de pl.m. 55.000 menschen pl.m. 4000. Op een der eilanden zou de bevolking van 1874 tot 1912 verviervoudigd zijn, wat toegeschreven word aan „rustige toestanden, ontwikkeling van landbouw." Dat een bevolking in één geslacht vervier

digt, is echter een totale onmogelijkheid! Het noodig verslagen met 'n kritisch oog te lezen, belangrijk ze vaak ook mogen schijnen. Het centage levende kinderen vind ik voor enkele atsen opgegeven als volgt: Bangko 57 pCt., Badjo pCt., Bonelambere 70 pCt., Timorona 53 pCt. t bij de Badjo's het kindersterftecijfer zoo laag zijn, als opgegeven, is natuurlijk ook niet juist! In de verschillende verslagen, die ik onder de gen kreeg, las ik herhaaldelijk: „de kindersterfte zeer hoog." Zij, die eenige aandacht schonken n het bevolkingsvraagstuk, bezagen het alleen n die zijde. Maar er zijn méér kanten aan! Vaak het vooral een kindergeboorte- èn een kindersterfte-vraagstuk. En 't moet in elk geval worden gaan wat primair is: de geboorte of de sterfte! niet alleen op de groote kindersterfte letten en nen: daar ligt de oorzaak!

oor den steenachtigen bodem levert het graven putten moeilijkheden op. Toch vindt men er, 30 Meter diep zijn! Ze zijn indertijd door slagegraven. Waar men moeilijkheden ondervindt, de voorziening in de behoefte aan het allereerwat de menschen noodig hebben: water, vangt regenwater op. Daartoe bindt men een klapblad langs den stam van een klapperboom. Het r, dat langs den stam siepelt, loopt langs het en wordt dan opgevangen in een pot, die er er staat. De regenval bedraagt te Benteng ofdplaats van Saleijer) gemiddeld 1436 m.M. jaar. In de maanden Augustus, September en ber valt er heel weinig regen, zoodat er dan t gebrek aan drinkwater is — om van het badwaschwater niet te spreken!

(Wordt vervolgd.)

Het doornige Levenspad

door

B. R. v. d. MOST.

het Koloniaal Weekblad van 30 April j.l. las met belangstelling het artikel „Een schipkeling op de levenszee" van de hand des Hee-J. F. C. Nienhuis.

mijn ambtelijke loopbaan heb ik reeds meermalen van C., de figuur in voornoemd stuk, ord. Er viel toenmaals wel wat aan te merken zijn houding tegenover het publiek, doch afde op de beschrijving, schijnt hierin veranderekomen te zijn.

is inderdaad iemand van goeden huize, maar als vele anderen is ook hij niet in staat geweest hoofd te bieden aan de moeilijkheden des in deze tropische gewesten. In ieder geval het voor dezen man dat hij op eerlijke wijze te voorzien in zijn onderhoud. Meerderen het anders en wel door op brutale wijze te len of koopwaar op te dringen. Ik heb hier in het bijzonder op het oog de Europeanen die eze wijze van den dag in den dag leven, trekde van de eene plaats naar de andere. Deels den zij meegesleurd door den maalstroom des , deels laten zij zich gewillig meesleuren. De en zijn de zwakke karakters, die de kracht t hebben het hoofd boven water te houden, il de anderen hun ondergang meer te danken n aan een grenzelooze onverschilligheid.

elk werelddeel, in elk land, in elke stad zijn vinden. Het wordt zonder meer aanvaard als erschijnsel. Ook hier in Indië. Zelfs de Inlanverbaast er zich niet meer over. Voor ons Wesgen zit er nochtans een tragisch element in t, welke de oorzaken ook mogen zijn, die aars en gedegenereerden hier rondzwerven, an en zonder eenigen band met het Vaderland. zijn er die in dit land gemakkelijk een goede e hadden kunnen verwerven, maar daarin geslaagd zijn, al dan niet door eigen schuld.

Dat de drank te hunnen opzichte vaak een overwinnende rol heeft gespeeld, behoeft hier wel niet uitdrukkelijk vastgesteld te worden. De Indische arak, voornamelijk het clandestiene brouwsel, heeft reeds heel wat leed veroorzaakt. Er zwerft hier rond een jonge man van zeer goede familie, dragende een naam van algemeene bekendheid, vooral in de ambtenaarswereld.

Op jeugdigen leeftijd was hij na zijn eindexamen H.B.S. hier „in de suiker" gekomen. In den beginne ging alles naar wensch. Hij was een ijverig werker. Doch na eenigen tijd kwam zijn robuust karakter weer boven en na woordenwisselingen met zijn chef volgde ontslag. Zoo trok hij van onderneming tot onderneming, het eene ontslag volgde op het andere. Toen kwam de drankduivel die hem dagelijks „afleiding" moest bezorgen en hem bracht in gezelschap van minder gunstig bekend staande lieden. Daarmede was tevens over zijn lot beslist. Thans zwerft hij door geheel Java rond, bedelende, slapende in kampongs of minderwaardige Chineesche dan wel Inlandsche hotels (nauwelijks verdienen zij dezen naam). Zoo nu en dan loopt hij met iets te koop; het laatst met koperen horlogekettingen. Niets en niemand kan hem meer helpen. Eens is het beproefd en werd er voor hem gezorgd voor een betrekking en eenige kleeding. Hij had het maar voor het aannemen. Maar neen, hij kon niet. Toch zou hij weer ontslagen worden. Dan bleef hij maar liever zooals hij was: de gedegenereerde!

't Is opmerkelijk dat dergelijke typen, meerendeels, ondanks het ruwe leven, toch nog levenslustig en vroolijk zijn, zonder dat de drank daaraan behoeft mede te helpen. Hun humor is vaak opvallend.

Maar vraag overigens niet *hoe* ze leven.

Meer uit nieuwsgierigheid ben ik eens een kijkje gaan nemen bij een hunner. In een der achterbuurten trof ik hem aan in een huisje, minder dan een stal, in het midden door een wand in een voor- en achterruimte verdeeld. Het begrip van kamer was hier vreemd aan. Meubilair was niet aanwezig behoudens een paar primitieve houten banken zonder leuning, welke tevens tot slaapplaats dienden. Bij mijn binnenkomst was een dezer meubelstukken ingenomen door een slapenden varensgezel. Een onaangename dranklucht, vermengd met de onzuivere atmosfeer, drukte den stempel op het leven in dit krot. De bewoner, die onmiskenbare teekenen vertoonde te veel aan den drankgod geofferd te hebben, was bezig „voor zijn gast te zorgen", zooals hij mededeelde. Een petroleumblik, gebruikt als kookpan, stond op het vuur dat aangelegd was op den aarden vloer. Een mengsel van rijst, groenten en een brok vleesch werden door elkander geroerd middels een gebroken wandelstok. Gemopperd werd er niet, want het leven zóó was een gewoonte geworden. Ruw en ver van de geringste beschaving.

Dit is één voorbeeld uit velen. Veel verheffends zit er niet in, maar toch kan het zijn nut hebben hierop het licht eens te doen vallen omdat het zoo weinig bekend is wat het laagste in het leven beteekent, meer in het bijzonder in Indië. Men bekommert er zich niet om, schenkt er geen aandacht aan, deels uit gevolg van onbekendheid met het bestaande, deels uit minachting. Ten opzichte van hen, die het degenereeren uitsluitend aan zich zelf te wijten hebben zou deze minachting verklaarbaar kunnen zijn, maar zij die ten onder zijn gegaan als gevolg van persoonlijke eigenschappen, van huis-uit medegebracht, zijn eerder te beklagen en zou men dienen te helpen, desnoods met dwang aan het werk moeten zetten. Dit is nochtans gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Het ligt niet in de bedoeling van dit artikel een beschouwing te leveren over het onderwerp: gedwongen arbeid. Doch wèl kan hier terloops verzekerd worden, dat een Indisch „Veenhuizen" in deze warme landen een nuttige inrichting zou blijken te zijn.

De nieuwe Minister van Koloniën.

De heer Ch. J. I. M. Welter, die in het nieuwe kabinet met de portefeuille van Koloniën zal worden belast, is geboren te 's-Gravenhage, den 6en April 1880; hij studeerde van 1898 tot 1901 aan de toen reeds ten doode opgeschreven gemeentelijke Indische Instelling te Delft, legde met goed gevolg het z.g.n. grootambtenaars-examen af en vertrok kort daarna naar Indië als ambtenaar ter beschikking van den gouverneur-generaal. [1]

Na eenige jaren bij het Binnenlandsch Bestuur

gediend te hebben, ging de heer W. over naar de algemeene secretarie te Buitenzorg en doorliep aldaar verschillende rangen. Tijdens een ziekte-verlof werd hij in 1912 werkzaam gesteld aan het Departement van Koloniën om in 1915 opnieuw zijn intrede te doen in de Buitenzorgsche bureauwereld. Een tweede verlof naar Nederland werd ontijdig afgebroken door eene benoeming, op 27 October 1924, tot lid in den Raad van Ned.-Indië, in welke hooge functie hij een der meest gewaardeerde raadslieden van de Indische Regeering moet zijn geweest. [2]

Thans is de heer Welter — die als om strijd geroemd wordt als een innemende persoonlijkheid van groote bekwaamheden — geroepen om het ministersambt te vervullen.

Zonder overdrijving mag gezegd worden dat zelden of ooit de benoeming van een minister van koloniën met zooveel ingenomendheid werd begroe[t] thans het geval is met den heer Welter. Niet a[lleen] de Nederlandsche pers, maar ook de Indische (voor zoover dit reeds is af te leiden uit verschil[lende] Aneta-telegrammen), achten de keuze van [den] nieuwen bewindsman om verschillende red[enen] bijzonder gelukkig.

Mede in verband hiermede mag dan ook w[orden] aangenomen dat deze benoeming inderdaad in [alle] opzichten zal strekken tot heil van volk en land [van] Indië.

1) In de biografie welke de Residentiebode van den hr. W. gaf (overgenomen in verschillende bladen), is ten onrechte geschreven dat hij in Delft voor ingenieur studeerde. Hoe de Indische bladen er toe zijn gekomen te schrijven dat de hr. W. een Indischman van geboorte zou zijn (en daarin nota bene motieven vonden zijne benoeming toe te juichen), is onbegrijpelijk.

2) Volledigheidshalve volgt hier de geheele „staat van dienst" van den hr. W. (ontleend aan de Regeerings-Almanakken).

18 Juli 1902 derde commies bij de afd. agrarische zaken van het Departement van Binnenlands Best. — 24 Dec. 1902 waarnd. adsp. controleur te Karang Anjar (Kedoe). — 12 April 1905 adsp. contr. te Boemidjawa (Pekalongan). — 18 Maart 1906 controleur te Brebes, daarna te Boemiajoe (eveneens in Pek[alon]gan). — 1 Oct. 1908 hoofdcommies Algem. Secr[etarie] (afd. agrarische zaken). — 22 Aug. 1909 chef [dier] afd. — 6 Jan. 1910 referendaris Alg. Secretarie. — 2 Oct. 1911 als adj. inspecteur voor agrarische za[ken] (Dep. van Binnenl. Best.) met verlof naar Neder[land] en daarna werkzaam gesteld bij het Dep. van Kolo[niën]. — 24 Febr. 1915 ambtenaar ter beschikking [van] den Algem. Secr. — 3 Jan. 1917 secretaris van [het] Gouvernement. — 13 Mei 1919 eerste secretaris [van] het Gouv., lid der commissie tot herziening van [de] grondslagen der staatsinrichting van N.-I. — 2 M[ei] 1921 algemeen secretaris. — 3 Nov. 1924, na een kort[stondig] verlof, opgetreden als lid van den Raad v[an] N.-I.

Jaarvergadering „Boeatan".

Op Maandagavond 3 Aug. j.l. heeft Boeatan [haar] jaarlijksche algemeene vergadering van aan[deel]houders gehouden in haar lokalen aan de H[...]straat 19, Den Haag.

De vergadering, onder presidium van mevr. [...] Beresteyn—Tromp, werd geopend met een h[arte]lijk woord van welkom, waarna de notulen we[rden] gelezen en gearresteerd, waarbij den secretaris, [den] heer J. Petrus Blumberger, een woord van d[ank] werd gebracht.

Hierop volgde het jaarverslag. (Zie hierna).

Onder dankzegging werd het verslag gea[ccep]teerd. Besloten werd het in brochurevorm te d[oen] drukken en als propaganda-materiaal te gebrui[ken].

Het financieel verslag werd ook goedgekeurd, [terwijl] de verificatie-commissie herkozen werd.

De leden van den Raad van Beheer, die vol[gens] de statuten jaarlijks aftreden en terstond her[kies]baar zijn, werden allen herkozen.

De voorzitster sprak den wensch uit, dat de [op]komst van aandeelhouders op de jaarvergad[ering] voortaan beter moge zijn. Ofschoon het sei[zoen] waarin deze bijeenkomst viel, natuurlijk [de] absentie verklaart, waren toch vele leden der [pro]paganda-commissie van Boeatan aanwezig.

Dank werd gebracht aan de steunpilaren [van] Boeatan, waarbij applaus de woorden ondersteun[de].

De rondvraag leverde de mededeeling op, dat [...] waarom de inzending van Boeatan op de tento[on]stelling in Parijs niet heeft kunnen plaats [vin]den. *)

Hierop werd de vergadering gesloten.

*) Hierover een volgende keer in de rubriek „K[...] Kunstnijverheid en Huisvlijt" meer. — Red.

Een-en-twintigste Jaarverslag van „Boeatan" over 1924.

Beginnen wij met de *commercieele* zijde [van] Boeatan's werkzaamheid in beschouwing te ne[men], dan valt te constateeren, dat de geldelijke uitk[om]sten blijkens de overgelegde balans en de wi[nst-] en verliesrekening, bevredigend zijn geweest.

De winst, gemaakt met den handel in artik[elen] van Oost- en West-Indische kunstnijverheid [en] huisvlijt, heeft bijna 100 % meer bedragen da[n in] 1923. Op zich zelf beschouwt, geeft dit feit r[eden] tot tevredenheid. Stelt men echter het beloop [der] winst van bijna *f* 4000.— tegenover de ge[wone] vaste en noodzakelijke uitgaven van ten naaste

000.—, dan ligt het in de rede, dat andere bron- n van inkomsten, gelegen buiten het eigenlijke rein van handel en nijverheid, bezwaarlijk ge- st konden worden. Brengt in het algemeen elke nstzaak uiteraard groot risico met zich mede, veel te meer geldt dit van Boeatan's op beschei- n voet gedreven handel in producten van In- sche kunstnijverheid en huisvlijt, welke over het gemeen nog veel te weinig waardeering vinden j het Nederlandsch publiek.

Uit de overgelegde verantwoordingsstukken lijkt, dat de posten: „tentoonstellingen en feesten", mede „déjeuner- en theesalon", niet onbelang- ke baten opleverden, welke ook in dit verslag- r onmisbaar waren om het bedrijf, met de daar- n verbonden permanente tentoonstelling, behoor- k in stand te houden.

Hier ligt het *sociaal-economisch* terrein, waar de gen loopen, die tot het door Boeatan nagestreefd l voeren. Brachten zij niet steeds velerlei be- aren van geldelijken en anderen aard met zich de, dan zouden tentoonstellingen buiten Den ag in de verschillende provinciën, ook buitens- ds te houden, bij uitstek geschikte gelegenheid den om, overeenkomstig Boeatan's streven, de angstelling voor de Indonesische volkskunst en rdoor een wederzijds waardeerende samenleving schen Oost en West te bevorderen.

Melding valt in dit verband te maken van een toonstelling, welke door Jkvr. D. v. Schmidt auf enstadt, met de zeer gewaardeerde medewerking n H.M.'s Gezant, Graaf van Limburg Stirum, in voorjaar van 1924, te Caïro werd gehouden. ze tentoonstelling was, dank zij de uitnemende ze waarop zij was opgezet, een groot succes. Een ord van dank aan de organisatrice moge ook r worden uitgesproken.

Een belangrijke tentoonstelling heeft Boeatan in ei-Juni 1924 gehouden in de z.g. Gothische zalen, elegen tegenover het Koninklijk paleis te 's-Gra- nhage, welke voor dat doel door H.M. de Koningin willend in gebruik waren afgestaan. De ten- nstelling mocht zich verheugen in een bezoek n H. M. de Koningin-Moeder en van Z. K. H. den ns der Nederlanden. Een groote attractie werd vormd door de prachtige collectie geschenken, lke ter gelegenheid van het Regeeringsjubileum- 23 door Indische vorsten en landsgrooten en door bevolking van Timor en onderhoorigheden aan Koningin waren aangeboden en door Hare jesteit welwillend ter bezichtiging gedurende de ntoonstelling werden afgestaan. De hooge wan- n dier zalen konden, dank zij deze zeldzame llectie, aangevuld met mooie inzendingen van rscheidene kunstliefhebbers, worden gedrapeerd met prachtige weefsels uit verschillende land- en van den Indischen Archipel. De loffelijke reidwilligheid, waarmede de verzamelingen ten bruike werden afgestaan en de krachtige hulp, or de dames van Boeatan's Propaganda-Comité toond, hebben deze interessante expositie met re attracties in elk opzicht tot een groot succes maakt. Een woord van hulde en dank aan allen, gedurende deze tentoonstelling door hun onver- eiden arbeid de belangstelling voor de Oost- en est-Indische kunst in ruimen kring hebben aan- akkerd, vinde almede hier zijn plaats,

Ook gedurende het verslagjaar werden druk- ochte „Boeatan-avonden" gegeven, met het doel, den geestelijken band met Indië in dit „door- gshuis voor Indische kunst" te onderhouden en versterken. Zoo hield de heer P. A. J. Moojen interessante causerie met lichtbeelden over li, zijn mooie tempels en zijn kunstzinnige be- king, en gaf Mevrouw W. van der Meulen— lle, vroeger directrice der Haagsche Kantschool, n met groote belangstelling door vele dames ge- lgde uiteenzetting van het kantklossen in de dansche Bovenlanden en van de pogingen, door r, in opdracht der Regeering, ter plaatse ge- n, om dat handwerk vooruit te brengen; in het bijzonder door te trachten er een loonende volks- industrie van te maken. Dat dit laatste niet is gelukt, vindt zijn gereede verklaring in de omstandigheid, dat de Sumatrasche kantwerkster dit handwerk beoefenen wil als huisvlijt, waarvan het product strekt voor eigen gebruik of voor verkoop als kleine bijverdienste. Een door den heer M. A. Bouman gehouden lezing bij de interessante tentoonstelling in Boeatan's toonkamers van zijn zeldzame collectie van Dajaksche kunstproducten was mede een groot succes.

Uit de verschillende deskundige uiteenzettingen bleek, hoe zoowel in Bali als in Borneo en Sumatra op het gebied der volkskunst, door waardeering en aanmoediging van onze zijde, véél valt in stand te houden en te bevorderen.

Door dergelijke Indische avonden en attracties in en buiten Boeatan's lokalen heeft de Raad van Beheer, gesteund door een kring van ijverige medewerksters, voor zoover de beschikbare geldelijke middelen het mogelijk maakten, er naar gestreefd op de belangstelling voor de Indonesische kunst in hare onderscheidene uitingen levendig te houden.

Groote aantrekkingskracht voor een geregeld bezoek aan Boeatan's toonkamer en verkooplokaal bleef het déjeuner- en theesalon uitoefenen. De op werkdagen dagelijks geboden gelegenheid om de Indische lunch met wat er aan annex is en de namiddagthee met Indische versnaperingen te gebruiken, te midden van de uitgestalde kunstvoorwerpen, is gebleken inderdaad een doeltreffend middel te zijn, om de belangstelling voor Boeatan's streven op het gebied der Oost- en West-Indische volkskunst in ruimen kring gaande te houden en aan de onderscheidene uitingen en opvattingen dier kunst, ook in niet-Indische kringen, bekendheid te geven.

Op zeer beperkte schaal gedreven, biedt dit noodzakelijk geworden nevenbedrijf met zijn regelmatig wederkeerende, vaste inkomsten, dank zij de onmisbare, belangelooze hulp en medewerking van het Dames-Comité, een ware uitkomst voor Boeatan's budget, dat, bij gebreke van éénige subsidie van openbare of particuliere instellingen, geheel op zich zelf is aangewezen.

In tegenstelling met de bate uit den kunsthandel, nam die uit het z.g. restaurantbedrijf in 1924, vergeleken met het voorafgegane jaar, met slechts 24 % toe.

Ten einde een doelmatig beheer en een goede contrôle mogelijk te maken, werd besloten om de scheiding tusschen Boeatan's hoofd- en nevenbedrijf verder door te voeren. In verband hiermede werd een proef genomen met de aanstelling van bezoldigd Europeesch personeel voor het toezicht op de lunch- en theegelegenheid. Deze proef voldeed echter niet en moest tegen het einde van het verslagjaar worden gestaakt. Een later opnieuw ingezette, doeltreffender organisatie leverde een volledig succes op, dat eerst in het volgend jaar tot uitdrukking zal komen.

Van de bereidwillige diensten van Mevrouw J. L. M. Petrus—Blumberger, adviseuse voor huishoudelijke aangelegenheden, en van de heeren Mr. J. Duparc, Edw. H. Soesman en J. D. Ros, adviseurs, respectievelijk voor juridische, financieele en artistieke aangelegenheden, werd ook in het verslagjaar een dankbaar gebruik gemaakt. De heer Soesman moest in den loop van dat jaar wegens vertrek buitenslands zijn functie nederleggen.

Aan de directrice Mevrouw H. Koch—Giese werd, op haar verzoek, met ultimo September 1924 ontslag verleend, onder dankbetuiging voor den door haar verrichten arbeid. In hare plaats werd Mej. W. H. A. Royen als beheerster van het kunstbedrijf door den Raad van Beheer aangesteld.

In de samenstelling van den Raad van Beheer kwam in het verslagjaar verandering, doordat de Secretaris, de heer M. Zandveld, zich niet herkies-

Haarlem en Omstreken.

baar stelde; in zijn plaats werd benoemd de heer J. Th. Petrus Blumberger.

In November 1924 gaf de Presidente uitvoering aan haar reeds lang gekoesterd plan om een reis te maken naar Indië, in hoofdzaak om aldaar in het belang van Boeatan's doel en streven werkzaam te zijn; in verband waarmede zij, op uitnoodiging van de leden van den Raad van Beheer, zich bereid verklaarde om op hare reis over Java, Bali en Sumatra plaatselijke aankoopen te doen van artikelen van kunstnijverheid en huisvlijt, alsmede om relaties aan te knoopen met kunstnijveren en met personen en lichamen, die in de Indonesische kunst belang stellen.

Als gevolg hiervan zal Boeatan's voorraad van kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen meer en meer kunnen toenemen, zoodat het zeer wenschelijk zal zijn om daarvan zooveel mogelijk, ook buiten 's-Gravenhage, tentoonstellingen met verkoop te houden. Hulp van belangstellenden in Boeatan's streven zal hierbij hoogst welkom zijn.

De Raad van Beheer,
G. VAN BERESTEYN—TROMP, *Voorzitster.*
C. VAN ASSEN—SOL.
B.nesse W. VAN LYNDEN—VON SCHMIDT AUF ALTENSTADT.
J. Th. PETRUS BLUMBERGER, *Secretaris.*
R. FRANCIS, *Penningmeester.*

'ans op 31 December 1924.

Debet.

Aandeelen in portefeuille	*f*	4600.—
Kassa	„	33.63
N. Handel Maatschappij	„	4000.—
Scheurleer & Zn.	„	330.93
Diverse debiteuren	„	2237.03
Goederen in magazijn	„	7259.68
Voorraad thee	„	336.85
Inventaris	„	1.—
Verlies vorige jaren	„	12222.28
Totaal	*f*	31021.40

Credit.

Kapitaal	*f*	30000.—
Diverse crediteuren (consignatarissen)	„	1021.40
Totaal	*f*	31021.40

Verlies- en Winstrekening over 1924.

Debet.

Goederen in magazijn (afschrijving)	*f*	255.22
Inventaris	„	842.60
Salarissen	„	1396.63
Verlichting	„	251.43
Assuranties	„	207.15
Huishuur	„	2200.40
Onkostenrekening	„	1442.11
Belastingen	„	457.23
Telefoon	„	159.—
Kantoorbehoeften en gedrukten	„	229.41
Verwarming	„	268.98
Porti en telegrammen	„	92.93
Verlies vorige jaren (afschrijving)	„	1527.72
Totaal	*f*	9330.81

Credit.

Verkoop goederen (winst)	*f*	3987.71
Verkoop Thee (winst)	„	144.77
Restaurantbedrijf	„	3628.38
Tentoonstellingen en feesten	„	1304.15
Rente- en koersverschillen	„	259.80
Limonaderekening	„	6.—
Totaal	*f*	9330.81

Nota van Toelichting bij de Verantwoording over

Over het algemeen was 1924, gelijk uit de antwoordingsstukken moge blijken, een jaar wederopleving en van vooruitgang.

De totale omzet vermeerderde van *f* 7970. *f* 9330.81.

De inkomsten uit den kunsthandel kwamen *f* 2067.21 op *f* 3987.71; die uit het z.g. restau bedrijf van *f* 2933.97 op *f* 3628.38. De baten tentoonstellingen en feesten verminderden da tegen van *f* 2572.66 tot *f* 1304.15. Ook hierin zoo mogelijk verbetering moeten komen.

Wat de uitgaven betreft, zijn verschillende ten toegenomen. De gewone uitgaven, w.o. staan: huishuur, belastingen, assurantie, sen, telefoon, verlichting en verwarming, toe van *f* 4468.81 tot *f* 4940.82; de vermeer werd veroorzaakt door verhooging van de neele belasting en van de salarissen.

Buitengewone uitgaven hadden plaats ten hoeve van het onderhoud en de kleine herstel en verbeteringen aan de verschillende lokalen mede voor aanschaffing of vernieuwing van tarisartikelen, alsook voor aanleg van electr installaties.

In tegenstelling met het vorig verslagjaar ko de kosten van het bedrijf in zijn vollen om worden gedekt door de gemaakte winsten. Op verlies van vorige jaren kon een bedrag *f* 1527.72 worden afgeschreven.

Het verlies bedroeg op het einde van het ver jaar *f* 12.222.28. Bij de beoordeeling van dit deelig boeksaldo moge men in aanmerking ne dat het aandeelkapitaal van nominaal *f* 30. strekte tot grondslag van een instelling welke wel om technische redenen gegoten in den vo van een naamlooze vennootschap, feitelijk sociaal-economisch doel nastreeft.

Intusschen heeft elke maatregel, om het na saldo tot geringe afmeting te brengen en zoo lijk op te heffen, de volle aandacht van den van Beheer.

N.B. De balans en de winst- en verliesrek over 1924 zijn nagezien en goedgekeurd door verificatie-commissie, bestaande uit Mevrouw van der Zwet—Dil en de Heeren K. H. H. Bennekom en F. H. A. van der Brugh.

Van Week tot Week.

4—10 AUGUSTUS.

M. M. F. Luppes. † Te 's-Gravenhage is, in den dom van 76 jaar, overleden de heer M. M. F. pes, gepens. kapitein van het Oost-Ind.-leger.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot der in de Orde van Oranje-Nassau pastoor Geurtjens, hulppriester in het missiegebied paters van het H. Hart van Jezus van Till Zuid-Nieuw-Guiné.

De Jaarbeurs te Bandoeng. Het Alg. Ind. Dagbl. anger Bode) deelt mede dat de jongste Ned.-In dische Jaarbeurs in totaal werd bezocht 146.348 personen, tegen de vijfde (in 1924), 121.185.

A. W. Renssen †. Te Weltevreden overleed den Augustus de heer A. W. Renssen, hoofdvertegen woordiger van de Oost-Borneo Maatschappij.

De Inlanders in den Provincialen Raad. Volgens Java Bode is de Regeering niet voornemens de uitspraak van den Volksraad, waarbij landers een meerderheid in den Provinciale Raad moeten hebben, te volgen. (Aneta, 4 Aug.)

L. Marcal. † Te Apeldoorn is overleden de heer Marcel, gepens. kapitein van het O.-I. leger.

Tramaanleg op Borneo? De heer P. A. Roelofsen, recteur van het Dep. van Gouvernementsbedrijven bezoekt, alvorens met verlof naar Nederland vertrekken, het eiland Borneo, ten einde zich oordeel te vormen omtrent de wenschelijkheid van tramaanleg aldaar.

Pangeran Hario Djatikoesoemo. Aneta seint: De derlandsche studieplannen van Pangeran

…jatikoesoemo worden tegengesproken. Hij heeft …on-activiteit aangevraagd ten behoeve van het …rganiseeren van de troepen van den Soenan.

…Soeters. † Te 's-Gravenhage is in den ouderdom …an 71 jaar overleden de heer J. C. Soeters, oud-…luitenant der Inf. O.-I.-leger en oud-hoofdadmini-…strateur der Kendalsche suikerfabrieken op Java.

…Indische faculteit te Utrecht. Het Kon. Besluit, …houdende vergunning tot vestiging van bijzondere …leerstoelen aan de Universiteit te Utrecht, zal, …volgens de Tel., binnen enkele dagen het licht …zien. Alle instanties adviseerden in gunstigen zin.

…hoogovenbedrijf. Bandoeng, 5 Aug. (Aneta). Vol-…gens de Preangerbode keert de heer ir. Van der …Waerden spoedig naar Indië terug. Hem werd, …naar verluidt, drie millioen gulden ten behoeve …van de verdere voorbereiding voor het hoogoven-…bedrijf toegestaan.

…wenstaking te Semarang. De werkstaking bij het …Prauwenveer te Semarang, welke zich gaandeweg …uitbreidde tot 1100 man, benevens een klein deel …van het personeel der sleepbooten (Anetabericht …van 5 Aug.), bracht groote ontwrichting van het …havenbedrijf (een Londensch blad schreef zelfs …dat het geheel stil lag) schijnt te verloopen. Door …grooten aanvoer van koelies uit Batavia en andere …plaatsen, aanneming van een groot aantal Euro-…peesche werkloozen en met behulp van stuurlie-…den en machinisten der Kon. Paketvaart Mij. gaan …de werkzaamheden bij het Prauwenveer langza-…merhand beter.

Een nader Londensch telegram bevat eveneens …het bericht dat de toestand is verbeterd. Het la-…den en lossen is mogelijk. De ophooping van goe-…deren is niet van ernstigen aard.

…rafenstaking te Semarang. Semarang, 10 Aug. (Aneta). De drukkersstaking alhier is bijkans al-…gemeen; de werklieden van het dagblad „De Lo-…comotief" komen gedeeltelijk binnen; het Alge-…meen Handelsblad voor Ned.-Indië verschijnt in …beperkte oplaag.

Aneta seinde nader: De staking aan De Loco-…motief is na een conferentie opgeheven.

…Kolonisatie-vraagstuk. Een interdepartementale commissie zal ingesteld worden ter bestudeering …van de vraag of het kolonisatie-terrein in Kota-…Agoeng in de Lampongsche districten moet uit-…gebreid of verplaatst worden. (Aneta, 9 Aug).

…aris van den nieuwen Minister van Koloniën. …Aneta meldt d.d. 10 Aug.: De heer E. A. Zeilinga, …referendaris ter algemeene secretarie vergezelt …den heer Welter (die den 26en dezer met de Gro-…tius naar Nederland vertrekt) als secretaris.

…offabriek op Celebes. Volgens het Soer. Handelsbl. …zijn begin Juli twee Amerikaansche ingenieurs van …Java naar Celebes vertrokken. Zij vertoeven thans …in de omstreken van Enrekang, waar zij nagaan …de mogelijke oprichting van een stikstoffabriek …nabij de groote watervallen in de Mamassa-rivier.

…scheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd tot Offi-…cier in de Oranje Nassau-orde Jhr. J. C. van Cit-…ters te Soerabaja.

…H. V. A. in de Lampongs en Palembang. Aneta seint …d.d. 9 Aug. dat de H. V. A. 500.000 bouws grond …aanvroeg op de grens van de Lampongsche dis-…tricten en Palembang. Het voornemen hierbij is …een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid …van rubber- en oliepalmcultuur.

…eidkundige vondst op Bali. De correspondent van …het Soer. Handelbl. te Singaradja meldt, dat de …heer W. O. J. Nieuwenkamp in Midden-Bali half …bedolven een relief ontdekte, lang 33 M. en hoog …M., voorstellende een jachttafereel met levens-…groote figuren, waaraan een kluizenaarswoning in …den trant van het rotsklooster te Tampaksiring. …Omtrent de blootlegging wordt overlegd.

…Overzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

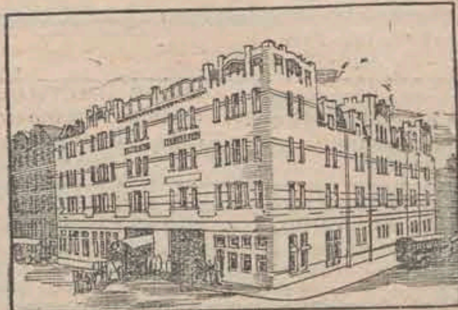
Volksraad (vervolg).

…Locomotief (29 Juni t/m 6 Juli) en het *Bat. Nwsbl.* …7 Juli) vervolgen hunne verslagen. Zij betreffen *…Uitspraken van den Volksraad; De B.B.-begrooting; …grooting voor Marine; De Oorlogsbegrooting; De Regeering over Financiën; De Volksraad en de Justitie; Het Regeeringsantwoord in tweeden termijn op Financiën; Communisme in het Leger; De Regeering en het Onderwijs; De Volksraad en de Indische Financiën; Uitspraken van den Volksraad; Justitie in den Volksraad; De heer Bodenhausen over leeningen en schulddelging.* Het *Bat. Nwsbl.* geeft Overzichten van *Civis* en *De Loc.* (1 Juli) een hoofdartikel over *De instelling der provincie Mataram.*

Over de ontworpen en in den Volksraad te behandelen *nieuwe overeenkomst met de K(on.) P(aketv.) M(ij.)* schrijft het *Bat. Nwsbl.* (29 Juni): Dergelijke onderwerpen blijven echter moeilijk te beoordeelen. Waar zoover ons bekend geen enkele all-round koopvaardijman in dienst van het Gouvernement is, geschikt om deze materie te beoordeelen, vreezen wij, dat bij de voorloopige onderhandelingen tusschen Regeering en K. P. M. deze laatste eenige slagen voor had en het zal voor den Volksraad zaak zijn, zich van Regeeringswege alle inlichtingen te laten verstrekken over de wording der ontwerp-overeenkomst. Eerst dan zullen de leden over het al dan niet urgente der aangebrachte wijzigingen kunnen oordeelen. De tot nu toe gegeven toelichting, dat de verhooging der zelfkosten van de K.P.M. die vermeerdering van vergoeding noodzakelijk maakt, is wel wat al te sober en bovendien in strijd met het over het algemeen bevredigend dividend, dat de K.P.M. steeds heeft kunnen uitkeeren. Zijn er bezwaren van welken aard ook om die toelichting in het openbaar te geven, dan geschiede dit in comité-generaal, doch moge dan uit de stemming overtuigend blijken, dat de Volksraad den indruk heeft ontvangen, dat de koorden der gouvernementeele beurs niet verder dan beslist noodig is, worden geslaakt!

De heer *G. G. van der Kop* vertelt in *De Loc.* (3 Juli) over zijn reis *Naar de boorden van de Irrawaddy.* Er wordt in Indië nog al eens geklaagd over de z.g. hooge passagetarieven van de K.P.M. Doch thans is schr. gebleken, dat men terzake toch niet al te vlug met een oordeel moet zijn, want dat de accomodatie, die men op vele buitenlandsche lijnen voor die lagere tarieven krijgt, er dan ook naar is. Zelfs vele schepen van de minder belangrijke trajecten der K.P.M. onderscheiden zich gunstig van die der British India Steam Navigation Co., die blijkbaar van het pasagiersvervoer niet al te veel werk maakt. Want „*the good ship Edavana*" van deze maatschappij, waarover schr. in zijn vorigen brief schreef, is een allesbehalve goed schip gebleken, en hij is ervan overtuigd, dat indien de K.P.M. dergelijke accomodatie aan haar passagiers verschafte, zij met hare tarieven misschien nog wel billijker zou zijn dan de B.I.

De Regeering sluit zich aan bij die leden, die zich verzetten tegen het denkbeeld, hetwelk door anderen werd in overweging gegeven, om de verdere exploitatie der *goud- en zilvermijnen in Benkoelen* te staken en het bedrijf zoo mogelijk van de hand te doen. Ook zij staat nog op het standpunt, dat de laatste jaren werd ingenomen en in den Volksraad uitgesproken, namelijk dat eene staking van het bedrijf onder de huidige omstandigheden reeds uit zuiver financieele overweging niet verantwoord zou zijn. Over 1924 heeft immers de exploitatie, welke nog met een incomplete oveninstallatie moest werken, een bedrijfsoverschot opgeleverd van rond ƒ 830.000, terwijl ook de eerste 5 maanden van 1925 gemiddeld een bedrijfsoverschot van rond ƒ 75.000 's m. te zien gaven. Is — zooals voor 1926 begroot werd — de capaciteit der installaties tot het volle vermogen opgevoerd, dan zal maandelijks voor rente en aflossing een grooter bedrag opgebracht kunnen worden. Er is dus vooralsnog geen enkel motief aanwezig, om in afwachting van welke beslissing ook, het bedrijf, dat thans in ieder geval blijkens de maandelijksche publicaties geregeld nog een som gelds opbrengt, te gaan staken. Hoe lang het bedrijf in de toekomst met voordeel zal kunnen worden voortgezet, is een andere vraag. Dit zal van zelf sprekend, afhangen van de hoeveelheid met voordeel ontginbaar erts, die reeds aanwezig is en nog verder zal worden aangetroffen. De vooruitzichten daaromtrent zijn op dit oogenblik niet zeer gunstig. De reeds eerder aangetoonde en thans nog beschikbare ertsreserves bedragen niet meer dan rond 150.000 tons, dus voor 3 à 4 jaren volle productie, in welke jaren de verdere exploratie door het bedrijf kan worden voortgezet en bekostigd. Tot nog toe heeft deze weinig opgeleverd, doch, evenals bij de particuliere goudontginningen in dit land bij herhaling en nog onlangs is voorgekomen, kan dit vrij plotseling veranderen;daarvan is echter vooruit zoo goed als niets te voorspellen. Een goud- en zilvermijn is en blijft uit eigen aard een speculatieve onderneming; een algemeen bekend feit, waarop ook terdege is gewezen door de autoriteiten en colleges, die destijds hebben medegewerkt tot de in 1915 door de Staten-Generaal genomen beslissing om de *Tambang-Sawahmijnen* van Gouvernementswege te doen ontginnen.

In dezelfde *Memorie van Antwoord* wordt het artikel in het „*Soer Hbl.*" (20 Mei 3e bl.), getiteld „*De Goud- en Zilverklucht*", weerlegd. (*B. N.* 3 Juli).

Wenscht men inderdaad moderne, vlugge verbindingen, dan zal men die niet anders dan door de lucht kunnen bewerkstelligen; met vliegtuigen kunnen reizigers en post binnen weinige uren van Oost naar West worden overgebracht en de *Kon. Luchtvaartmij.* houdt niet op er de aandacht op te vestigen. In het „*Bat Nwsbl.*" (29 Juni *M. O.*) is te lezen hoe de directie dezer maatschappij pleit voor het scheppen van *een luchtverbinding tusschen Batavia en Soerabaja.* De Regeering blijkt — volgens *J.* in het *Bat. Nwsbl.* (1 Juli) — allesbehalve optimistisch te staan tegenover de voorstellen van de K. L.-M. De mededeeling aan den Volksraad, luidende „dat volgens Haar meening binnen vele jaren geen rendabel bedrijf verwacht kan worden en dat het belang van het in stand houden van een dergelijk bedrijf voorshands niet opweegt tegen de financieele offers, welke voor die instandhouding gevergd worden", zal stellig op de enthousiasten op luchtvaartgebied de uitwerking van een koude douche gehad hebben. Hetgeen niet bijster aangenaam is, maar zonder meer geaccepteerd zal moeten worden. De gevolgtrekking is gewettigd, dat de Regeering financieel zeer stellig niet zal medewerken aan het totstandkomen van luchtverbindingen. Zij laat het hier dus weder aankomen op het particulier initiatief. Aangenomen moet niettemin worden — zoo besluit het hoofdartikel — dat zij, die over de voorstellen te oordeelen hadden, geen enkelen kant van dit vraagstuk onbezien hebben gelaten, zoodat wij er in dienen te berusten, *dat de luchtverbindingen voor deze kolonie voor geruimen tijd tot de luchtkasteelen zullen blijven behooren.* Hetgeen in breeden kring betreurd zal worden.

De Indische Ondernemersbond.

Het *Soer Hbl.* (29 Juni) geeft een verslag van de groote rede op 27 Juni te Weltevreden gehouden op de algemeene ledenvergadering van den Indischen Ondernemersbond door den voorzitter, den heer *Van der Meulen.* De volgende punten werden besproken: *Overheid en ondernemer; Het particulier initiatief; Overheidsdwang; De winstaandeelkassen; De belastingen; De bestuurshervorming; Sociale wetten; De Staatsinrichting; De Inlandsche beweging; De reorganisatie der bergcultures.*

Een telegram meldde den 4den Juli aan „*De Sum. Post*", dat *de reorganisatie der bergcultures* op Java thans vrijwel haar beslag heeft gekregen. Deze reorganisatie heeft — volgens *De Sumatra Post* (6 Juli „*Het Plantershart*") — heel wat voeten in de aarde gehad; zij heeft een grooten tegenstand uitgelokt van de zijde der planters. Het was een van de zeldzame gelegenheden, waarbij de planters en masse tegenover de eigenaars kwamen te staan. De organisatie zelf is noodig geworden als tegenhanger tegen de plannen der Regeering inzake de gedwongen *vorming van landbouwkamers.* En als zoodanig ging men over het algemeen dan ook wel accoord met de ontworpen organisatie, die in ieder geval haar basis vond in het particulier initiatief. *De ontwerpen van de commissie,* die zich met de reorganisatie der bergcultures bezig hield, bevatten de oprichting van een cultuurbond, dus een *rubberbond,* een *koffie-,* een *thee-* en een *kinabond.* Deze vier bonden vereenigen zich andermaal tot een centrale vereeniging, *het Algemeen Landbouwsyndicaat,* hetwelk dus een vereeniging zal zijn van vier leden. Voor het locale werk wordt die organisatie verdeeld in plaatselijke kringen, zoodat in een bepaald gedeelte, bijv. West-Java, de kringen van de vier bonden samenvallen. Voor het locale werk wordt die organisatie verdeeld in plaatselijke kringen, zoodat in een bepaald gedeelte, bijv. West-Java, de kringen van de vier bonden samenvallen. Het was tegen de instelling van deze „kringen" en tegen de opheffing van de landbouwvereenigingen, dat de tegenstand van de planters zich richtte, zoomede tegen centralisatie van het „gezag" in een enkel punt. Men zag hierin een vermechaniseering van het landbouwbedrijf in Indië, waardoor de positie van den planter een geheel andere dreigde te worden dan tot dusverre het geval was.

Ook ter Sumatra's Oostkust meent de „*Sum. Post*" vooral bij de grootere maatschappijen een drang in dezelfde richting te bespeuren, in de richting van het „zetbazentype". Nu is er wel iets natuurlijks in die richting gelegen — meent het blad. — Een groote onderneming brengt bijna vanzelf een zekere papieren bureaucratie en een papieren beheer met zich mede, een stroom van uniforme, gelijkluidende voorschriften, bepalingen en regelingen en zelfs de wetenschappelijke voorlichting biedt het gevaar van te sterken mechanischen arbeid. Maar het wil de „S. P." toeschijnen, dat *het persoonlijke element, het persoonlijke locale beheer* nog steeds een factor van zeer groote beteekenis vormt, een factor, die ook in de toekomst niet gemist zal kunnen worden op straffe van schade aan het bedrijf en daling van de efficiency.

Het verdronken land ter Sumatra's Oostkust.

De *Deli Crt.* (30 Mei, 29 en 30 Juni, 1 en 4 [...]) schrijft over *het verdronken land ter Sumatra's [...] kust,* in Serdang, in Padang en Bedagei, in [...] Bahra, enz. Het kwaad der overstroomingen is [...] over hand *toegenomen,* in de laatste jaren *met [...] angstwekkende snelheid.* Ondernemingsafdeel[...] waar 10 à 12 jaar geleden nog tabak werd geplant [...] later werd vervangen door rubber, zijn thans ver[...] in onbegaanbare moerassen en paja's. Hierbij v[...] constateeren, dat het kwaad voortdurend en snel [...] gerop kruipt langs de rivieren, hier onder dezen, [...] onder genen invloed, doch overal ten deele om[...] erosie van het heuvelterrein eerstens een grooten [...] en zandafvoer in de rivieren tengevolge heeft, [...] door de rivier haar eigen bedding ophoogt en ten [...] zelfs boven het omringende land uitkomt, in b[...] tijden alles overstroomend en onder water z[...] Onze ondernemers zijn daartegen in vroegere[...] reeds opgetreden met het opwerpen van dijken, [...] aanplanten te beveiligen, hetgeen geleid heeft to[...] bekenden wedstrijd in het verhoogen en verzwaren [...] dijken om het water uit den eigen aanplant te ho[...] met het gevolg, dat het daar heenstroomde, waar [...] dijk was of deze niet zoo hoog was, een uitweg [...] kend door den aanplant der bevolking of van [...] der kapitaalkrachtige ondernemingen. Eerst sedert [...] trekkelijk weinige jaren is de anarchie op dit ge[...] gedeeltelijk gebroken en komen de aanvragen voor [...] langrijke werken bij Locale Werken en den Cul[...] raad binnen ter fine van goedkeuring, waarbij dan [...] oordeeld wordt of het werk ook de belangen van [...] deren of van het algemeen kan schaden. Thans [...] oprichting van waterschappen begonnen, waar[...] door de betrokkenen sedert 1924 *f* 30.000 's j. [...] bijeengebracht. Locale Werken stelt zich voor in [...] critische gedeelten van de verzande benedenlo[...] belangrijke baggerwerken uit te voeren, om het w[...] de gelegenheid te geven sneller naar zee te komen. [...] rapport van L. W. zal de verbetering van een 13 [...] rivieren en rivier-complexen omvatten, waarvoor [...] zeer globaal — *f* 3.5 millioen noodig zal zijn. [...] plannen toetst de „D. C." aan hare inzichten.

Bescherming der bevolking. China en Indië.

Ook de *Deli Crt.* (6 Juli) wijdt, evenals het „Soer. [...]" (27 Juni), een hoofdartikel aan de rede van den r[...] van Bandoeng in den Volksraad. Zij kan zich aans[...] bij het betoog van het „Soer. Hbl." om de bevolking [...] het gevaar van het communisme te beschermen en, [...] gebruikmaking van het Kon. Besl. van 17 Dec. 191[...] Sarekat Rajat tot een verboden vereeniging te verk[...] en aan hun actie, in welken vorm ook, een resoluut e[...] te maken. *Het wordt de hoogste tijd.* De regent van [...] doeng heeft — volgens de „D. C." — een goed werk [...] daan met in den Volksraad de ware verhoudingen [...] het communisme en de bevolking eens in het volle [...] te plaatsen. Hij zeide daar o.a. met onmeedoogende [...] delijkheid: „De wijze waarop het Inlandsch bestuur [...] de desahoofden gehoond werden, is meer dan erger. [...] Over de geheele Preanger hoort men dezelfde klacht [...] de terreur, die de Sarekat-Rajat-leden, vooral de zo[...] naamde roode garde, de *S.-R.*-padvinders, uitoefen[...] Het is voor de bevolking ten eenenmale onbegrijp[...] dat wij tegenover die orde-verstorende acties der [...] een houding aannemen, niet overeenstemmend met [...] gedachtengang. De leden der S.-R. in de desa's droom[...] van communistische treinen en booten, waarmede [...] overal gratis konden reizen, van distributie van [...] kleeren en eetwaren uit een gemeenschappelijke goe[...] van verdeeling van gronden en het wonen in g[...] huizen en het bezit van blanke vrouwen".

De Loc. (29 Juni) bevat een overzicht van de be[...] woording der bij *het welvaartsonderzoek* kort geleden [...] stelde vragen, zooals dit geschiedde door den land[...] consulent *te Soemedang.* Het *Soer. Hbl.* (3 Juli) be[...] dat er reden is om met de publicatie der conclusies [...] den landbouwconsulent ietwat voorzichtig te zijn. [...] is best mogelijk dat de toestand in de afd. Soem[...] te wenschen overlaat, doch dit blijkt volstrekt ni[...] de door den bedoelden consulent gegeven feiten [...] fers. Het *onderzoek naar den belastingdruk,* door de[...] *Meijer Ranneft* gehouden, is weer iets anders da[...] z.g. „welvaartsonderzoek", waaraan de landbouw[...] lenten bezig zijn.

De heer *Zentgraaff* schetst in het *Soer. Hbl.* (29 en [...] Juni) de aangrijpende logica in de ontwikkeling der [...] beurtenissen in Oost-Azië en wijst op de diepe betee[...] nis der Zuid-Chineesche relletjes. Zij zullen vermoedel[...] wel weer worden bedwongen — zoo schrijft Z. o.m. [...] wij gelooven, ook omdat wij *hopen,* dat de jongste [...]

tenissen nog niet het sein zullen zijn tot de *algemene Aziatische beweging* tegen het Westen. Maar het absoluut zeker, dat bewegingen als welke zich thans Zuid-China afspelen, na eenigen tijd door andere en rkere zullen worden gevolgd, en dat alle omstandigden sturen in de richting van den grooten strijd in en den Pacific. Wij hebben gezien, welke rol het bolsjewisme daarin speelt. Het moge zich nu eens krachter, dan weer zwakker in de openlijkheid demonstreen, het blijft door zijn listige exploitatie van het in laatste decennia zoo duidelijk tot uiting gekomen nationalisme in Azië, een voortdurende bedreiging.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een opvallend bericht.

de „Perniagaän" van 28 Februari 1925 is een bet overgenomen van den correspondent der Javate, te Djocjacarta, dat zeker wel de aandacht vraagt waarin wordt medegedeeld, dat het aan den wedono Tegal Redjo en den assistent-wedono van Pakis, de afdeeling Magelang, is gelukt opheldering te gein niet minder dan een 16-tal moordzaken, welke de laatste 12 jaren hebben plaats gehad en die tot ne strafvervolging hebben kunnen leiden.

an de betrokken dorpshoofden, die die misdrijven den te onderzoeken en daartoe niet in staat bleken zijn, kan, naar de meening van den berichtgever, er die omstandigheden, moeilijk het bewijs van we plichtsvervulling worden uitgereikt.

oor samenwerking met de veldpolitie is het succes eikt en zijn thans een 6-tal dier moordzaken tot omen klaarheid gebracht.

oowel de slachtoffers als de moordenaars behoortot eene rooverbende die verblijf hield in het met slechten naam bekend staande district Tegal Redjo, welks desahoofden men kan zeggen dat geen 3/4 rouwbaar is.

e gronden van het district behooren niet tot de e van Java; de dientengevolge ontstane moeilijke nsomstandigheden voor de bewoners kunnen de leiding zijn dat er onder hen personen gevonden rden, die voor de verovering van hun bord rijst n slechten weg zijn opgegaan.

it een gevonden geschrift put men het vermoeden, de zich thans schuil houdende schrijver van den zen loerah van Tegal Redjo in de zaken is gead, terwijl, toen eenmaal één der zaken tot helheid was gebracht, het onderzoek der andere 15 n geen aanleiding tot moeilijkheden meer gaf. lfs heeft men nog hoop ook meerdere moordzaken nnen ophelderen.

n het bovenstaande is nog de mededeeling toegeld, dat men, met eene kleine geldsom als loon, bij rooverbende te Tegal Redjo terecht kan voor het en van een moord, ook zelfs op de kameraden.

n hunner was door 5 kameraden zoodanig op zijn d geslagen dat de hersenmassa uitpuilde.

t lijk werd daarna verbrand en de asch in de r geworpen.

an een der andere roovers, die men geslacht had, men het hart uit het lichaam genomen, dat daardoor den moordenaar werd opgegeten.

en echtgenoot, die bezwaren had tegen eene buichtelijke relatie zijner vrouw, werd, op haar ver, door lieden van Tegal Redjo geworgd, toen hij chts in zijne woning op de balei-balei lag te slapen. bank werd bestrooid met rijstepap, gemengd met les geitenvleesch, ten einde den schijn te geven de persoon tengevolge van ziekte was gestorven. n den loerah werd officieel van het overlijden s gegeven en door dezen de vergunning tot ben verleend.

als gezegd, wil men trachten ook andere moord nog tot klaarheid te brengen, doch dit ondermoet met voorzichtigheid en beleid plaats hebben. nder twijfel zijn aan zulk een onderzoek moeilijkn verbonden, omdat, uit vrees voor bloedwraak, t veel personen zijn die openlijk als getuige voor g willen komen en eene duidelijke uiteenzetvan plaats gehad hebbende feiten willen geven.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Hindoes en de Mohamedanen in Engelsch-Vóór-Indië.

ewel, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 24 Februari 1925, de partij der Swaray-isten in Engelsch Voor-Indië kan wijzen op menige gunstige beschikking van de verschillende provinciale wetgevende vergaderingen op de door de partij voorgebrachte onderwerpen, zoo geeft hare beweging voor het groote politiek beginsel van de vrijmaking van het volk, herhaaldelijk aanleiding tot groote teleurstellingen en tegenslagen, die voortspruiten uit het volk zelf, dat, op het terrein van den godsdienst, wanhopig is verdeeld.

Volgens de mededeelingen in de plaatselijke nieuwsbladen heeft de vrijmaking van Engelsch Voor-Indië geen grooter aanvaller en bestormer dan de groote godsdienstige tegenstellingen, welke tusschen de Hindoes en Mohamedanen bestaan.

De Mohamedanen, die een belangrijke groep in Engelsch Voor-Indië vormen, zetten zich op het stuk van den godsdienst schrap en verstoren, zonder behoorlijke motieven, herhaaldelijk de rust en orde, welke eindigt met het tegenhouden hunner actie.

Inderdaad zijn de godsdienstige tegenstellingen tusschen Hindoes en Mohamedanen zoodanig, dat alleen talrijke tactvolle en welwillende wederzijdsche besprekingen de hartstochten in bedwang kunnen houden en dat van een willekeurig ingrijpen van hooger hand geen sprake kan zijn.

De godsdienst der hindoes, die over de geheele wereld reeds sedert eeuwen bekend is, is niet met andere godsdiensten te vergelijken.

Hij is anders.

De Mohamedaansche godsdienst heeft eveneens zijne eigen richting en een zóódanigen eigen wil, dat scheiding van de Hindoes wel noodzakelijk is.

De Hindoes zijn vele malen sterker in aantal dan de Mohamedanen, doch geen der groepen wordt moede van den strijd voor de propaganda van eigen godsdienst, hetgeen herhaaldelijk tot conflicten en openlijke rustverstoringen aanleiding geeft, waarbij dan eens deze, dan gene partij het onderspit delft.

Men krijgt, naar de meening van den schrijver, den indruk, dat de rust in Engelsch Voor-Indië niet te bereiken is.

Wel hoort men niet altijd van verwikkelingen in bepaalde centra en ziet men de bevolking samenwerken voor het swaray-beginsel, doch dan verneemt men weer van bloedige rustverstoringen elders, waarbij de tegenstanders der winnende partij met kracht worden uitgestooten of ook wel van het tot stand komen van een accoord tusschen Hindoes en Moslims.

Er zijn vele aangelegenheden, waarbij deze groepen zeer goed samen kunnen werken, doch, wanneer een godsdienstig onderwerp ter sprake komt, laait de hartstocht weder zoodanig op dat geschillen en twisten ontstaan, die tot scheiding aanleiding geven.

Eene andere opmerking van den schrijver is, dat de Hindoes dikwijls verwikkelingen in het leven roepen, die bepaald onnoodig zijn.

De leiders der beweging zijn natuurlijk op de hoogte daarvan, doch gaan voor die bewegingen op zijde, in afwachting dat het verlangen naar de vrijheid allen weder te zamen brengt.

Het kan niet worden ontkend dat de leiders van beide partijen reeds vele malen oprecht hebben gepoogd tot eene schikking langs vredelievenden weg te geraken, doch tot een accoord is men tot heden nog niet kunnen komen.

Wel was men destijds, n.l. vóór de arrestatie van den volksleider M. K. Gandhi op den goeden weg en kon men op goede uitkomsten wijzen, doch sedert dien tijd laaiden de godsdienstige hartstochten weder op en kan men tot heden maar niet tot overeenstemming komen.

Talrijk zijn de comité's geweest, waarin personen van naam zitting hadden en die door voortdurende besprekingen streefden naar het in het leven roepen van een vergelijk, doch, niettegenstaande die ernstige bemoeiingen is geen succes verkregen en is de afstand tusschen Hindoes en Mohamedanen in Engelsch Voor-Indië steeds groot.

Men wil thans nogmaals eene poging doen om het onderwerp te behandelen.

Volgens de mededeelingen in de laatste nieuwsbladen zouden de leiders van beide groepen, bestaande uit een 49-tal personen van naam, te Delhi in comité zijn vereenigd, ten einde een vorm te vinden, welke beide partijen bevredigt en ook op den langen duur proefhoudend zal blijken te zijn.

Dr. Bessant zal daaraan medewerken.

Na deze besprekingen, waarin men van weerszijden gelegenheid zal hebben op elkanders fouten en vergissingen te wijzen, ligt het in de bedoeling het comité

permanent te verklaren, dat tot taak zal hebben de uit de gemaakte regeling voortspruitende geschillen terstond te kunnen behandelen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

Inhoud der Augustus-afl. Het Paketvaart-contract, door W. van Braam. — Nederland in Indië, door J. R. Beversluis. — Een koloniaal avontuur in de XVIII eeuw (Maurice Benyowski, gouverneur van Madagascar), door Ed. van Ghert. — Het priesterwezen bij de Dajaks van Kota Waringin (slot), door Jb. Mallinckrodt. — Emigratie naar de Lampongsche districten, door George Nypels. — Varia (Het Amerikaansch-Nederlandsch grensgeschil over Miangas. — Legerbestuur en communisme. — De Britsch-Indische regeering en de pelgrimsvaart naar Mekka). — Revue van brochures en van tijdschriften dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

Toekomst luchtvaartverkeer met Indië.

In de (Groene) Amsterdammer bespreekt A. Plesman de toekomst van het luchtvaartverkeer met Indië, waarbij 't wachten is op de grondorganisatie. Deze kan in enkele jaren gereed zijn, indien zij goed ter hand wordt genomen. Wat deze grondorganisatie betreft, zijn wij echter afhankelijk van het buitenland. Ieder land zal naar zijn koloniën den weg kiezen, die het meest over eigen gebied voert en zoo zullen de Fransche wereldluchtlijnen stellig anders loopen dan de Engelsche. Het geluk wil, dat onze weg naar de Oost, evenals de Engelsche weg naar Indië en Australië, grootendeels over Engelsch gebied gaat. De Engelschen, de goede organisatie van het Nederlandsche vliegwezen waardeerend, werken gaarne met ons samen aan den opbouw van een luchtweg naar Indië. Zij hebben ook in Azië reeds het meest tot stand gebracht.

Deze weg zal daarom vermoedelijk grootendeels loopen, zooals van der Hoop hem gevlogen heeft. Misschien dat het stuk Karachi-Calcutta verkort kan worden, en dat van Calcutta watervliegtuigen direct op Rangoon zullen vliegen. Voorloopig zou de reis in etappes verdeeld moeten worden. Dat de luchtverbinding zal komen, staat onomstootelijk vast. Zij is noodzakelijk, omdat Europeesch en Aziatisch Nederland dan slechts enkele dagen reizens uiteen liggen, een factor van de grootste beteekenis voor beider welvaart. Het vliegtuig alleen kan den band tusschen Moederland en Koloniën zóó dicht aanhalen, dat de eenheid van ons Nederlandsch Rijk hechter wordt dan ooit. Economisch en politiek zal daarom de luchtverbinding tusschen Amsterdam en Batavia van het grootste belang blijken te zijn. (Vaderland).

Uit de Tropische Natuur.

Onder dezen titel heeft Dr. H. C. Delsman een werkje doen verschijnen — als eerste eener serie „Bibliotheek van de Ned.-Indische Natuurhistorische Vereeniging" — hetwelk een aantal opstellen bevat van den meest verscheiden aaard over onderwerpen uit de Indische natuur. De lezers van het weekblad „De Indische Post" maakten reeds eerder kennis met den inhoud dezer interessante schetsen.

Borneosche Expedities.

Het Indisch Comité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen heeft bij de Topografische Inrichting te Weltevreden een plan gepubliceerd voor een expeditie ten behoeve van de topografische en natuurwetenschappelijke exploratie van een gebied in Midden-Oost-Borneo, nader aan te duiden met den naam Boven-Beraoe.

In 16 paragrafen wordt beknopt het doel van het onderzoek omschreven, de keuze van de te volgen route, de toegangswegen, en verder alles wat er aan zulk een expeditie vast zit.

Gelijktijdig is verschenen een verslag van een reis naar Centraal Borneo, van October 1924 tot Maart 1925 door P. Dakkus, hortulanus van 's Lands Plantentuin.

De Periskoop. Algemeen Weekblad voor Suriname.

Het Nr. van 27 Juni bevat een historisch overzicht der ontwikkeling van „het brandwezen in de kolonie Suriname", door Fred. Oudschans Dentz. — Verder o.m. een artikel van A. Ph. S(amson) over de tooneelspeelkunst in Suriname.

Het Nr. van 2 Juli is geheel gewijd aan Dr. H. D. Benjamins, Surinamer van geboorte, van wien het op dien datum juist vijftig jaren geleden was dat hij te Leiden promoveerde tot doctor in de wis- en natuurkunde. Deze herdenking nam de redactie van de Periskoop te baat om op de groote en veelzijdige verdiensten van Dr. Benjamins voor zijn geboorteland het volle licht te doen schijnen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 52 (27 Juni '25). Taylorsysteem toegepast in den landbouw, door Tiauw Hok. — Een nieuwe katoengebied, door D. — O... en nieuwe gezichtspunten betreffende de behande... van koffie- en rubberculturen in gemengd bedrijf, ... O. Birnie. — Sprokkelingen uit de buitenlandsche ... — Kan men blijvend, op een zelfde stuk grond, ... planten? door P. D. — De tani op de wereldmarkt. ... lezing van den hr. J. van Gelderen. De inlandsche ... port: een hefboom voor de volkswelvaart. — De p... olie-bereiding.

De Indische Culturen.

Het Nr. van 15 Juni (10e jaarg. No. 12) bevat ... Wortelziekten, door J. R. Harmsen. — De hoofd... onzer nationale inkomsten in gevaar! (overgenomen ... het Koloniaal Weekblad). — De bereiding van Rob... koffie, door Dr. A. J. Ulteé. — Uit buitenlandsche ... schriften (De oliepalm).

De Bestuursgids.

Het Soer. Handelsbl. van 22 Juni deelt mede:

Het eerste nummer van den eersten jaargang is ... schenen van de Bestuursgids voor Inlandsche am... naren, waarvan het secretariaat van de redactie ... vestigd is te Weltevreden, Kramat 93.

Het abonnement is ƒ 5 per jaar, bij halfjaarlijks... vooruitbetaling.

De aflevering wordt geopend met een „ter inleid... van A. Dj., waarin gezegd wordt, dat de drang naar ... vormingen niet alleen uitgaat van de overheid, ... ook van beneden, van het volk, welke zich nu eens ... taan uit, dan weer geleid wordt door internatio... stroomingen.

De taak van het Inlandsch bestuur in het huid... staatsbestel wordt steeds zwaarder. Het heeft den sch... te vormen tusschen oude vormen en nieuwen ge... Dat aanknoopingspunt tusschen staatszorg en volksv... langen is intusschen steeds moeilijker te vinden.

Daarom moet de Inlandsche bestuursambtenaar ... bezitten dan tact, kennis en toewijding. Hij moet zich ... de hoogte stellen van het leven en streven van zijn ...

Om die reden nam de regentenbond „Sedio Moeljo ... December 1924 te Djokjakarta het initiatief om een ... schrift uit te geven, dat den Inlandschen bestuurs... van nut kan zijn.

Behandeld zullen worden onderwerpen van be... voor de ontwikkeling van land en volk in het algem... en voor de moreele en intellectueele ontplooiing van ... Inlandsch bestuur in het bizonder.

De artikelen zullen geschreven worden in het Ne... landsch, Javaansch, Soendaneesch en Maleisch.

Voorhands zal het tijdschrift maandelijks verschij...

De verdere inhoud van dit eerste nummer word... genomen door artikelen van prof. mr. B. ter Haar ... „Inheemsche rechtsbedeeling op Java"; van prof. dr. ... A. H. Djajadiningrat over „Het Inlandsche bestuur ... de Islam"; van prof. dr. Logeman over „de Waters... van het autonome regentschap" en varia.

Inter-Ocean.

Inhoud der Juni-afl. Butterflies from the Netherl... Indies (Frontispiece). — The Singapore-base ... Australian interpretation, bij H. D. Newby). — The h... hunters of the Moluccas, by E. Perne. — America c... to Java. A short desription of how the American Tou... „do" Java, by Djembattan. — Netherlands India ... Great Britain; the call for commercial co-operation ... Th. C. Coote. — Wonders of tropical nature. — To... rambles in East Java (to Malang, Tosari, the Bromo ... the Sandsea).

De Indische Mercuur.

No. 31 (31 Juli '25). Kakao, von Prof. Sr. Tr. ... besproken door Prof. Dr. W. Roepke. — Archief v... Koffiecultuur, besproken door Prof. Dr. F. A. ... Went. — Reorganisatie van de bergcultures. — ... ganda-afdeeling der Int. Ver voor de rubber- en ... cultures in Ned.-Indië. — Overzicht van de pro... markt op Java en Madoera gedurende het eerste ... taal 1925 (vervolg). — Kultuurberichten. —Klein... deelingen. — Financieele berichten en verslagen, ... mede de overige wekelijksche rubrieken.

Jaarboek Geol.-Mijnb. Genootschap.

Behalve den gewonen inhoud bevat jaarg. 1925 ... het Jaarboek van het Geologisch-Mijnbouwkundig ... nootschap voor Nederland en Koloniën nog een ... tal artikelen. In het eene wordt Prof. ir. R. W. van ...

...en herdacht door Prof. J. A. Grutterink; het portret van den overledene is voorin het boek geplaatst. Het andere is geschreven door Dr. N. Wing Easton ter eere van Dr. R. D. M. Verbeek, die onlangs zijn 80sten verjaardag vierde.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 56, No. 6 (Juni '25). Regeering en Oppercommando in Frankrijk 1915-17 (slot). — Vliegdiensten onder moeilijke omstandigheden, door G. Th. Nothouber. — De steunvoeten van den geweermitrailleur M. 15, door P. Scholten. — Eenige toepassingen van de sterkstroomtechniek in den oorlog, door Th. Canter Visscher. — Opmerkingen over Compagnies-administratie, door Camurs. — Overzicht van tijdschriften.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Jaarg. 9, No. 6 (Juni '25). Heveaoculatie's als plantmateriaal, door Dr. J. Schweizer. — Heveazaad als plantmateriaal, door Dr. W. H. Arisz. — Rubber-olie, door ir. W. Spoon. — Samenstelling en eigenschappen van bevolkingsrubber, door ir. W. Spoon.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Aug.-afl. bevat een drietal fraai geïllustreerde bijdragen, nl.: Een bezoek aan het „Museo Kirchenano" te Rome, door W. O. J. Nieuwenkamp. — Was-batik in Midden-Celebes, door J. W. van Nouhuis. — Zeden en gebruiken bij de Makasaren, door J. H. B. Jaspers (vervolg).

De Indische Post.

Uit de inhoud van No. 29 (20 Juni '25). Uit den Volksraad, door W. A. P. — Iets over onze telefoon in Indië. — Onze fiscale politiek en hooge belastingen, door M. J. Kelling. — Rassen-vooroordeel en -wetenschap. — Thee, dier en plant in de legende. — De Indische Review, door arts E. H. Hermans.

Indonesia Merdeka.

De verschillende bijdragen welke de dubbel-afl. Juni-Juli '25 vormen, zijn als volgt getiteld: L'histoire se répète. — Men draie niet. — Geen terugtred. — De Positieve zijde. — Fluisteringen van den Boozen Geest. — Vrouw aan het geloof. — Indonesiërs en tuberculose. — Dat het algemeen nietszeggende titels, maar hun inhoud is des te meer.

Bijdragen over Plantenziekten.

De Juli-afl. van het Tijdschrift voor Plantenziekten bevat P. van der Goot over de verspreidingswijze van de ziekten van het aardappelgewas (mozaïekziekte, krolziekte) op Java.

Mededeeling No. 20 van het Dep. van Landb. Nijv. en Handel in Suriname bevat eene voorloopige mededeeling door Dr. B. S. Fernandes over den stand van het onderzoek naar de oorzaken van de „instervingsziekte" der cacao.

* *
*

...ment-opnamen uit de dierenwereld van Sumatra (vervolg), door D. J. v. B. (Aarde en haar Volken. Juli '25).

...oeno-tocht, door M. O. W. Met ill. (Eigen Haard. ... '25).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche ... over de maand Mei 1925. Samengesteld door het ... voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat. Verslag het jaar 1924. (Soerabaia, E. Fuhri en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche ... 1925, No. 26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

...ngkatinwinning. Verslag over het exploitatiejaar ...'25 (1 Maart 1924—28 Febr. '25).

...mfabriek. Jaarverslag over 1924. (Departement ... Gouv. bedrijven in Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

...lichting van de nieuwe regeling omtrent de verhuring van gronden voor landbouwdoeleinden in de ...tiën Soerakarta en Djokjakarta. Vastgesteld bij de ...nantie van 15 Jan. 1918 (Stsbl. No. 20). Samengesteld en herzien door het Departement van Binnenl. ...ur, afd. Agrarische Inspectie. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 1925).

Nieuw adresboek van geheel Nederlandsch-Indië 1925 (... twintigste uitgave), door Kleian. (Weltevreden, ...mink).

Het Ned.-Indische scheepvaartverkeer met het buitenland gedurende 1924 (slot). (Korte Berichten, 26 Juni 1925).

Suriname en Soekamandi, door F. C. van Aerssen Beyeren. (Econ.-Statistische Berichten, 29 Juli '25).

De Nederlandsche Zendingsschool te Oegstgeest, door Ellen Forest. (Ontleend aan Eigen Haard). (De Banier, 19 Juni '25).

Het Volkshuisvestings-Congres 1925. (Bespreking der reeds verschenen prae-adviezen). (Ind. Bouwkundig Tijdschr., 31 Mei '25).

Het Mahomedanisme op Flores (vervolg). (Katholieke Missiën, Juli '25).

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië over het jaar 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Een revolutionnair in Indië (nl. S. E. W. Roorda van Eysinga), door S. Kalff. (Ind. Verlofganger, 31 Juli '25).

Belangstelling in Indië (vervolg), door Mr. Dr. (Holland Express, 1—8 Aug. '25).

Suriname.

Men mag er een bewijs in zien van toenemende belangstelling in Suriname dat er uit Sabang een aansporing komt aan den Nederlandschen ondernemingsgeest om Gouverneur van Heemstra te helpen in zijn taak om Suriname uit zijn verval op te heffen. Die aansporing is in de „Economisch-Statistische Berichten" van 29 Juli gedaan door F. C. Baron van Aerssen Beyeren van Voshol.

De schrijver is getroffen door de wordingsgeschiedenis van de op Java juist geopende onderneming Soekamandi. In hetgeen hier tot stand gebracht is, ziet hij een schitterend voorbeeld voor wat er nog van Suriname groeien kan, wanneer hiervoor slechts de noodige ondernemingsgeest gevonden kan worden:

„Soekamandi, de pas geopende onderneming van de bekende Maatschappij ter Exploitatie der Pamanoekan-Tjiasemlanden, ligt in het Oostelijk deel der residentie Batavia, in een streek, die enkele jaren geleden onvruchtbaar, ongezond en schaars bevolkt was; een achterlijke landstreek. Water was er te veel of te weinig, afhangend van het jaargetijde, zoodat het land voor cultuur ongeschikt leek.

In dit gebied is een wonder verricht: in enkele jaren tijds verrees hier een groote cultuuronderneming (vezel en tapioca) met fabrieken, een Europeesche woonwijk en een Inlandsche vestiging van tienduizenden zielen onder gunstige hygiënische omstandigheden. In de naaste toekomst zal bovendien de bouw van suikerriet in het groot ter hand genomen worden."......

Dan haalt de schrijver uit het verslag van de officieele opening der onderneming het volgende aan:

„Waar een groot jaar geleden nog jungle was, waar men bij iederen stap anderhalve voet in het water tjompte, werd het bosch opgeruimd, de grond door een vernuftig draineeringsstelsel drooggelegd en beplant met sisal en tapioca."

Na nog eenige aanhalingen uit de rede van den bedrijfsleider en van den resident, waaruit blijkt welk reuzenwerk daar verricht is en wat ook van overheidswege is gedaan, vervolgt de schrijver:

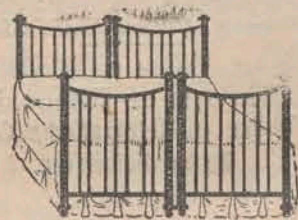
„Daar de landstreek zelf arm aan werkvolk was, kwamen 10 à 20.000 koelies, grootendeels van Cheribon, om den aanplant te beginnen.

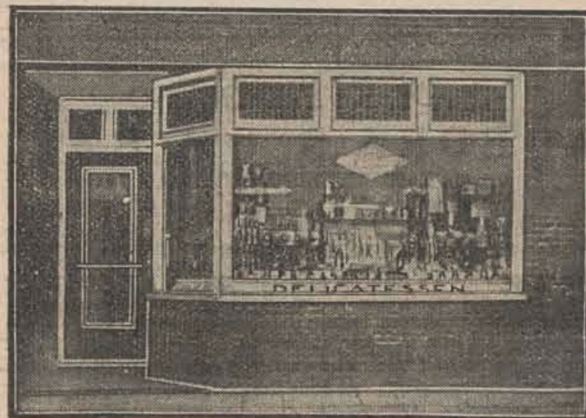
Een wonder, zeiden wij hierboven?

Welneen! Een schoon voorbeeld van menschelijk kunnen, te Soekamandi gegeven, Suriname ter leering.

Wij weten het, de omstandigheden zijn in Suriname gansch anders: maar zijn er ook niet meerdere punten van overeenstemming, vooral in den weinig bemoedigenden aanvangstoestand?

Moet men in Suriname, vooral voor landbouwarbeid, altijd rekening houden met de noodzaak om werkvolk te importeeren, ook Soekamandi leverde niet de noodige werkkrachten. Natuurlijk is het probleem van gebrek aan werkvolk, of liever aan werkwillig volk, in Suriname veel moeilijker op te lossen, zooals uit de geschiedenis blijkt; en de aanvulling van het tekort, die maar eventjes van den anderen kant der aarde komt, bewijst wel hoe moeilijk dit euvel te verhelpen is. Maar naast dit verschil treft ons toch eene mogelijke overeenstemming. Wat heeft, zoo vragen wij ons af, den toevoer van tienduizenden vrije koelies uit Cheribon mogelijk gemaakt als het niet geweest is, nevens het uitzicht op dadelijk loonenden arbeid, de kans op blijvend gewin

en welvaart, die van het begin af het pionierswerk heeft gekenmerkt? Het is alsof een frissche geest de moerasdampen en andere narigheden voor zich uitdreef en bezieling gaf aan allen, die aan de reusachtige karwei medewerkten.

Zulk een ondernemingsgeest zou in Suriname het prachtigste werk kunnen doen.

De arbeidsschuwheid, welke de stadsbevolking van Paramaribo in het bijzonder voor landarbeid aan den dag legt, is ten deele verklaarbaar uit historische factoren (afschaffing slavernij), en er scheen tot nu toe weinig of niets aan te doen te zijn om die te overwinnen. Het spreekt van zelf dat dit vraagstuk door ieder die Suriname bestuurd of bestudeerd heeft als van primair belang beschouwd werd, en het stemt dus niet bemoedigend dat nog steeds geen verandering ten goede te bespeuren valt in het onevenwichtige beeld van een hoofdstad met een veel te groote bevolking, dus met werkloosheid, omringd door een vruchtbaar gebied dat chronisch gebrek aan arbeidskrachten heeft.

Het in cultuur brengen van land met gebruikmaking van de beschikbare stadsbevolking zou dan ook een stap in de goede richting zijn, en nu is het maar de vraag, of dat overtollige, werkelooze deel der bewoners van Paramaribo steeds aversie zal blijven toonen voor loonenden arbeid, ook indien hun daartoe de gelegenheid kon geboden worden op de wijze zooals Soekamandi te zien geeft, dat wil zeggen indien diezelfde frissche geest, die hier tot zulk een snel en groot resultaat leidde, ook ginds eens kon gekweekt worden, waartoe omvang en opzet van het geheele werk en verzorging van allerlei details zooveel vermogen bij te dragen."

Zonder critiek te willen oefenen op den goeden wil, den ijver en de deskundigheid van vroegere pioniers, durft schrijver de vraag stellen, omdat hij meent, dat aan wat de van landbouwarbeid afkeerige Paramaribobewoner in den regel als werkgelegenheid te zien kreeg, die elementen ontbroken hebben, die hem van zijn afkeer kunnen genezen.

Onze ruimte gedoogt niet nog meer over te schrijven uit het mooie artikel van Baron van Aerssen Beyeren. Alleen dit nog:

„Zulk een gebeurtenis, de opening van een groote cultuuronderneming met grootscheepsch voorbereidend ontginningswerk, maar tevens met zichtbare kans op welslagen en voorspoed, zou, meenen wij, in Suriname in het tijdperk na de afschaffing der slavernij, een novum zijn en in zooverre is een beroep op hetgeen tot nu toe niet mocht slagen, geen afdoend argument."

Onzerzijds wenschen wij hieraan toe te voegen, dat de Amerikaansche Bauxiet-onderneming te Moengo zulk een novum was. In Suriname zou men een goed werk doen te onderzoeken welken invloed dit grootbedrijf op den arbeidszin der creolenbevolking heeft gehad. Datzelfde onderzoeke men met betrekking tot de Amerikaansche katoenonderneming te Nickerie. Daaraan verbinde men een nauwgezet onderzoek naar het aantal voor den landbouw geschikte werkeloozen onder de bevolking van Paramaribo.

* * *

In een artikel in de „Haagsche Post" van 8 Augustus, onder het hoofd *„De Toekomst van Suriname"*, geeft Prof. Mr. J. C. Kielstra een samenvatting van zijn indrukken. Wij hopen in een onzer volgende nummers op dit artikel terug te komen.

* * *

In „Het Vaderland" van 31 Juli een interessante „eigen brief" uit Suriname.

„Het moge in 't Oosten nu en dan bedenkelijk rommelen — aldus de briefschrijver — Suriname ligt voorloopig nog een eind uit de buurt en biedt even goede kansen als Java, Sumatra, enz. De bodem en het klimaat zijn hier niet veranderd, zoodat er geen enkele reden voor bestaat, dat het niet evenals vroeger Nederland's reddende kurk zou kunnen worden"....

De schrijver is — evenals de heer Leys — van meening, dat het voor Europeanen mogelijk is er landbouwarbeid te verrichten.

Wij lezen verder in den brief: „Wat mogelijk zou zijn, en, goed opgezet, kans van slagen heeft, dat is als men hier fabrieken oprichtte, die de cacao verwerkten tot chocolade, cacaoboter, enz. en deze producten exporteerden. Waarom moet de suiker en cacao eerst naar andere landen vervoerd worden en kunnen hier niet terstond de eindproducten vervaardigd worden?"

* * *

In het vorige jaar bespraken wij een door de Zusters Penitenten-Recollectinen van Roosendaal uitgegeven geschrift, getiteld *„Naar de Boschnegers. In de Binnenlanden van Suriname"*. Het betrof de voorbereiding v... vestiging — naast het jongens-internaat — van een ...jes-internaat onder leiding van de Zusters van R... daal op het Boschnegerdorp Tamarin aan de ... Cottica-rivier.

In „De Surinamer" van 21 Juni vinden wij n... teressant artikel onder het hoofd *„Een beschaving... onder de Boschnegers"*, waarin verteld wordt ... ontwikkeling die Tamarin thans ondergaat. Ter e... Algemeene Overste zal de stichting den naam ... van „Angelina-Stichting."

Het aantal kinderen, dat er voorloopig wordt ... nomen, bestaat uit pl.m. 25 jongens en evenveel m... met dien verstande, dat daarvan ruim de helft in... De overigen wonen n.l. reeds op Tamarin bij hun ... Tamarin telt zelf reeds goed 20 gezinnen, die ... vaste woonplaats hebben, een bevolking uitmake... ruim 100 zielen.

Het blad brengt een eere-saluut aan de drie ... vrouwen, de Eerw. Soeurs Ignatia, Kleta en ... die naar Tamarin trekken, om er zich ten ko... veel offers aan dit werk te gaan wijden.

Lezers, die meer bijzonderheden verlangen te ... vinden die in „De Maasbode" van 30 Juli.

* * *

„Haarlem's Dagblad" geeft nu ook brieven uit ... name. In het nummer van 1 Augustus een bri... Filaria.

* * *

Men meldt aan „Suriname" van 12 Juni:

„Met tenietdoening van alle vorige beslissing... het Fransche bagno te Cayenne niet meer word... geheven. Slechts de politioneele misdadigers en ... ter beoordeeling van den Minister van Justitie, zul... Frankrijk hun straftijd mogen uitdienen, doch ... moordenaars, brandstichters, etc. blijft het bag... staan."

Curaçao.

Koloniale Postspaarbank.

De „Amigoe" maakt naar aanleiding van het ... over 1924 eenige opmerkingen, waaraan wij ... volgende ontleenen:

Er werden overgeschreven van de Kol. Pos... bank op de Rijkspostspaarbank in Nederland 11... jes met een te goed van f 77.316.

Het is zeer waarschijnlijk dat dit bedrag in ... zaak van de pletters afkomstig is, die reeds ... loop van het vorig jaar naar Holland vertrokken ... In zooverre blijkt daaruit, dat zeker de meeste ... een aardig bedrag hebben overgespaard. En ... meer dan waarschijnlijk dat ook over 1925 een ... lijke post in het volgend verslag zal voorkomen.

Want het werk der pletters is eerst de vorige ... hier beëindigd.

Het saldo te goed steeg in het afgeloopen jaar ... met ruim f 13.000, hetgeen zeer weinig is, vo... aanmerking nemend de zeer ruime verdiensten ... over tegenwoordig een groot deel van den werk... stand kan beschikken.

Eigenlijk is het onjuist deze conclusie te tr... zich alleen baseerend op de inlagen van de Post... bank, omdat hier in de stad nog meer gelegenh... staat en op veel gunstiger voorwaarden zijn ... penningen te beleggen, o.a. bij de *Hollandsche ... voor West-Indië*, bij de *Maduro's Bank* en bij de ... *en Beleenbank*. En het is een feit, dat daarv... zeer velen gebruik gemaakt wordt.

In de buitendistricten en zeker op de andere ... den blijft de Postspaarbank voor verreweg de ... zoo niet voor allen, de eenige toevlucht om hun ... geld veilig te beleggen en rendabel te maken.

Als men dit goed voor oogen houdt, steekt h... Saba, met een saldo van f 40.000 over 206 i... buitengewoon gunstig af bij de andere eilan... naire met 859 inleggers heeft maar een te... ruim f 30.000, terwijl Aruba met 566 inlegg... f 18.600 belegd heeft. St. Martin met 364 inleg... een bedrag van ± f 8400 en St. Eustatius m... leggers en nauwelijks f 4800 maken een zee... figuur. Wat op Saba op de Postspaarbank beleg... is voor het allergrootste deel, zoo niet uitsluitend ... familieleden, die in Amerika op de schepen ... zijn, voor dat doel overgestuurd.

Doch ook van de andere eilanden zijn er veel ... in Amerika als varensgezel hun brood verdienen, ... het is een hooge uitzondering als men hoort dat ...

...ter belegging op de Postspaarbank overzenden. ...meesten maken hun geld schoon op, denken ter-...wernood aan hun familie. De Sabaneezen daaren-...n zijn spaarzaam en blijven ook in het buitenland ...echt aan hun familie en hun geboortegrond.

De Delftsche Pletterij.

...et werk van de *Delftsche Pletterij* op de terreinen ...de C. P. I. M. is de vorige week geëindigd.

...e laatste achtergeblevene pletters gingen per s.s. ...ersfoort weer terug. De vorige week is er groote ...erkoop gehouden.

...lle overgebleven levensmiddelen, de geheele keu-...inrichting, de meubileering van het clubgebouw, ...elen, tafels, biljarten enz. werd ondershands aan ...iculieren verkocht. Ook de houten woningen, waar ...pletters gedurende 1½ jaar hun nachtverblijf had-... de bad- en waschinrichting enz. vonden gereede ...ers. Het clubgebouw en alle machines, hijsch-...ellen en kranen en de geheele voorraad pneuma-... hamers enz. werd door de Directie van de C. P. ... overgenomen, zoodat eventueel later de Isla zelf ...eigen tanks kan opbouwen.

...t geheele werk is ongeveer op tijd voltooid. Bij ...erste contract werden 43 tanks afgeleverd, bij het ...e contract werden 95 tanks voltooid. De groot-...anks hebben 33 M. diameter bij 16 M. hoogte met ...inhoud van ± 16 millioen liter. Het meerendeel ...tuurlijk van geringer capaciteit.

...C. P. I. M. beschikt door dit nieuwe tankpark ...n, met wat reeds te voren bestond, over een op-...uimte voor haar ruwe olie, en haar verschillende ...ucten, zooals: petroleum, gasolie, gasoline, residu, ... die door weinig raffinaderijen elders zal ge-...ard worden.

...uitbreiding van de raffinaderij is hiermede nog ...geheel voltooid. Men is nu o.a. nog volop bezig ...de nieuwe electrische centrale met stoom-turbi-...waarvan de enorme betonfundatie gereed is, ter-...men begonnen is de verschillende machines op ...llen.

(A. d. C.)

Uitvoercijfers.

Producten van de C. P. I. M.

...olie	936.915	L.	*f*	23.055
...line	9.368	ton	„	323.926
...um	26.882.066	L.	„	2.972.940
....	1.009.350	L.	„	138.800
...olie	249.749	ton	„	5.186.728
...olie	169.539	ton	„	3.910.663
....	6.755.073	L.	„	628.221
		Totaal		*f* 13.184.333

Totaal uitvoer van Curaçaosche artikelen.

....	98.102	K.G.	*f*	36.430
...vi	184	ton	„	13.993
...vellen	10.161	K.G.	„	7.400
...hoeden	24.712	doz.	„	84.441
....	620	ton	„	5.580
....	9.433	K.G.	„	4.634
...schillen	5.375	„	„	2.895
....	172.699	„	„	25.897
....	3.079.892	„	„	22.349
...re artikelen			„	26.534
			f	229.453

Totaal uitvoer 1e kwartaal 1925.

...osche artikelen			*f*	229.453
...olen	20.983	ton	*f*	445.889
...aat	17.099	ton	„	333.440
...I. M.			„	13.184.333
			f	14.193.115

...uitengewone groote uitbreiding, die de raffina-...er C. P. I. M. in de twee laatste jaren heeft on-..., was in de beide vorige kwartalen van het ...en jaar reeds goed merkbaar, toen de produc-... verdubbelde. Toch bereikte de waarde van ...taal uitgevoerde producten in een kwartaal nog ... de 9 millioen gld. In dit kwartaal steeg de ...ie met een groote sprong tot *f* 13.184.333, dat ... de *helft* van de productie van 1924 en nog ...an de *geheele* productie over 1923.

...iermede het maximum bereikt is, zal de toe-...moeten leeren. Als de toevoer van ruwe olie ...ezuela nu maar wat ruimer vloeit, dan in de ...orige weken het geval was. Met genoegen zagen ... Woensdag weer 3 oliebooten naar Maracaibo ...ken.

(A. d. C.)

Inspecteur van het onderwijs.

Naar het Dagblad van Noord-Brabant verneemt, wordt mr. P. J. J. van den Biesen, oud-schoolopziener in het arrondissement Breda, wonende te Teteringen, door de regeering uitgezonden als inspecteur van het onderwijs op Curaçao. *(Alg. Handelsblad)*

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Pirovano † IV. Nog meer bewijzen.

Notulen Raad van politie 26 Juni 1821:

8. Gelezen zijnde een rekwest van Bernardus Anthony Cancryn en Jacob Thielen in kwaliteit als testamentaire en geassumeerde executeuren in den boedel en nalatenschap van wijlen Johannes Josephus Pirovano, in leven Roomsch pastoor alhier,......"

Wij nemen nu wel aan, dat Ds. Bosch zich bij zijn mededeeling aangaande de begrafenis van Brion vergist heeft.

Uit den Verren Vreemde.

Nogmaals de Marokko-politiek.

Wij veroorloofden ons, met de vrijmoedigheid van den toeschouwer, die op een afstand den gang van zaken gadeslaat, en die zoodoende wèl de details niet duidelijk kan waarnemen, maar er dan ook niet door wordt afgeleid, wij veroorloven ons met de onafhankelijkheid van den buitenstaander, die niet in de geheimen der bureaux is ingewijd, maar hierdoor dan ook niet beïnvloed is, een paar malen over de groote lijnen in het Marokko-beleid te spreken.

Vóórdat het conflict er zich in zijn huidig phase gesteld had, verwachtten wij alles goeds van het groote Lyautey-régime, en niets dan allende van het kleine Spaansche gedoe. Had Lyautey eens tegenvallers dan telden wij die niet zwaar, 't waren kleine struikelingen in den overigens goeden gang van zaken. Juichten de Spanjaarden over een kunstig ingezet succes, wij stonden er zonder eenige verwachting van blijvende beteekenis tegenover, het was telkens een voorbereiding tot grooter verlies.

Toen Abd el Krim zich beslist tegen de Franschen in Marokko wendde, hebben wij het gewaagd te wijzen op de ver-strekkende beteekenis van dit gebeuren, en op de verkeerde voorstelling welke men zich in Frankrijk van dit optreden gaf. Wat wij toen gezegd hebben zal wellicht nog wel een enkele lezer van het Kol. Wkbl. zich herinneren.

Nu is een Fransch officier, R. Kann, in „Le Temps" een artikelen-reeks begonnen, waarin hij verwijten richt tot hen, die de leiding over Marokko in handen hebben, verwijten, die ons inzicht t.z. zeer nabij komen. Daar de Schr. van begin Mei in Marokko aan het vechtfront heeft gediend, krijgt men hier een getuigenis van nabij ter bevestiging van onze waarneming op een afstand.

De instemming betreft de veel grootere beteekenis en den veel grooteren omvang van het gevaar dan de Fransche regeering en de voorlichters der openbare opinie wilden erkennen.

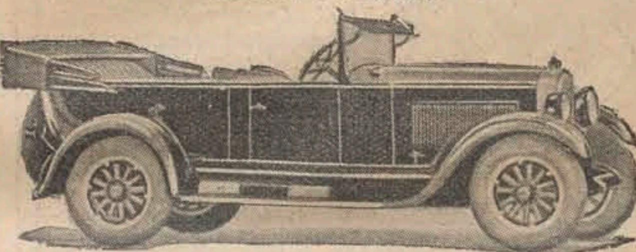
Zoo schrijft hij: „Sedert het einde van April is er ongeveer iederen dag een post gevallen, een gedeelte van een stam afvallig geworden, is de vijand iets vooruitgekomen, is onze linie iets teruggetrokken. Deze gebeurtenissen zijn verzwegen of zijn als onbelangrijke incidenten voorgesteld onder het makkelijke mom van infiltraties. Jammer genoeg, werd de toestand steeds erger, en het werd steeds moeilijker te verklaren, waarom men dringend groote versterkingen noodig had."

In overeenstemming hiermede werd de krijgsmacht in Marokko niet op voldoende sterkte gebracht. Schr. zet dit duidelijk uiteen, om dan tot deze opmerking te komen:

„Eerst begin Juli, toen er gevaar bestond, dat de Riffs zich zouden vereenigen met vijandelijke stammen bij Taza en de verbindingen zouden afsnijden tusschen Algerië en West-Marokko, en Fez in den rug zouden vallen, is 't dat men met tegenzin besloot om drie divisies te zenden."

Ook ten aanzien der niet te verwezenlijken verwachting van een gunstig resultaat van met Abd el Krim aangeknoopte vredes-onderhandelingen stelt de heer Kann zich op 't door ons ingenomen standpunt. Onder de omstandigheden en bij de verhoudingen, welke den toestand beheerschen, moet een zoeken van verzoening den vijand aanmoedigen en de eigen, zwaar getroffen, troepen ontmoedigen. Een vijand, als de Riffijnen, onderwerpt zich niet dan gedwongen.

UTRECHT.

In een opzicht hebben wij nog geen verklaring gevonden, die zich bij de door ons uitgesproken opvatting aansluit. Volgt zij misschien nog in de aangekondigde artikelenreeks?

Wij hebben uiteengezet dat — en waarom wij niet gelooven aan de mogelijkheid om Abd el Krim te overwinnen, wanneer Frankrijk zich bepaalt en beperkt tot de verdediging van het onder Fransch protectoraat staande gedeelte van Marokko. Geen accoord met Spanje kan hierin afdoende verandering brengen. Er is slechts één grens: *gansch Marokko.* Er is slechts één politiek: *gansch Marokko* geleidelijk beheerschen door de wapens en tegelijk en daarbij aanpassend door geregeld bestuur.

De weg hiertoe is een dure en lange; toch zal hij, als de eenige die afdoend resultaat kan brengen, de minst kostbare en minst tijdroovende zijn. Wordt Abd el Krim niet bestreden en bedwongen tot in de uiterste wijkplaats, dan zal hij uit het gebied waar hij niet gevolgd wordt de Fransche strijdmacht blijven harceleeren. De wijze waarop hij den strijd tot nu toe heeft gevoerd tegenover Spanje en tegenover Frankrijk geeft aan, welke offers het volvoeren van een dergelijk plan zal vragen, en toch — als Frankrijk dien weg niet op wil, zal het in Marokko bloed, geld en roem moeten blijven offeren, tot afgetapt en afgetobd wordens toe. De Tanger-kwestie vertroebelt den toestand nog een beetje meer.

Verbiedt de Algeciras-overeenkomst een optreden van Frankrijk en Spanje samen in geheel Marokko, dan zal die overeenkomst moeten worden herzien. Pijnlijke situatie, wijl daarbij mogendheden gemoeid zijn, met welke Frankrijk nu liever niet over zijn misères in conferentie treedt, maar ook dit is Abd el Krim bekend en 't versterkt zijn positie.

Wil Frankrijk dit nu nog niet inzien, wil het voortgaan met zich wijs te maken dat Abd el Krim door eenige flinke klappen zoo zal zijn te imponeeren, dat hij tot onderwerping zal komen, dan zal later de erkenning van de dwaling toch moeten komen, zooals deze nu, voor enkele punten, reeds komt in de Temps-artikelen.

Het Rapport der Mosoel-Commissie.

Het rapport van de commissie, door den Volkenbond benoemd om de grensquaestie tusschen Turkije en Irak te onderzoeken, is gepubliceerd. Deze commissie bestond uit graaf Paul Teleki uit Hongarije, Afwirsen uit Zweden, en kolonel Paulis uit België. Het rapport zal als basis dienen voor de beraadslagingen van den Raad van den Volkenbond, maar verplicht dat lichaam niet tot eenige beslissing. In het kort samengevat zijn de eindconclusies der commissie, dat het in het belang van de betrokken bevolkingen nuttig zou zijn, dat het betwiste gebied niet werd verdeeld, en dat alle argumenten pleiten ten gunste van de vereeniging met Irak van het geheele gebied ten zuiden van hetgeen bekend is als de Brussellinie, behoudens eenige voorwaarden. Deze voorwaarden bepalen, dat het gebied onder het effectief mandaat van den Volkenbond moet blijven gedurende een tijdperk van 25 jaren, en dat rekening moet worden gehouden met de door de Koerden te kennen gegeven wenschen, dat ambtenaren van Koerdische afkomst zullen worden benoemd voor het bestuur van hun land, de uitoefening van de rechtspraak en het onderwijs op de scholen, en dat het Koerdisch de officieele taal zal zijn van al deze diensten.

Mocht de Raad het billijk achten, het betwiste gebied te verdeelen, dan wenscht de commissie in overweging te geven, dat de beste lijn daartoe zijn zou, die welke nagenoeg de kleine Zab volgt. De z.g. Brussellijn werd aangeduid op de speciale October-vergadering van den Raad van den Bond te Brussel. Zij nadert ongeveer de oude noordelijke grens van het vilayet Mosoel en ligt iets ten zuiden van de Britsche lijn; het daartusschen liggende gebied is echter zeer bergachtig en slechts schaarsch bevolkt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Nagekomen giften voor PA VAN DER STEUR

van L. A. v. d. BERG		
Irene	8.—	
L. A.	1.—	
L. F.	1.—	
Totaal		f 10.—
van J. EIGENHUIS		
Mej. H. te A.	1.—	
Mevr. A. S. te Z.	1.—	
Dames R. en v. G.	1.80	
S. te B.	2.50	
Mevr. H. C. te H.	2.50	
Mevr. L. te H.	7.20	
Totaal		f 16.—
Transporteeren		f 26.—

Transport		
van Mr. H. P. DIJK		
B. Cl. te H.	5.—	
M. K. te B.	7.20	
Totaal		
van J. C. BAARS		
N. N.	1.50	
Samen		
onkosten		
over te maken		
Verantw. in K. W. v. 23 Ju[li]		
Totaal		

De Secretaris-Penning[meester]
J. C. BAARS

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Daartoe door het Hoofdbestuur aangezocht, heeft de heer C. K. Elout, Redacteur van het Algemeen Ha[ndels]blad, die, als bekend, onlangs van een reis naar In[dië] teruggekeerd, zich welwillend bereid verklaard over een causerie met lichtbeelden te houden voor afdeelingen der Vereeniging „Oost en West".

De Besturen der afdeelingen, die wenschen dat de heer Elout t.g.t. voor hunne afdeeling zal komen [spre]ken, worden uitgenoodigd hiervan mededeeling te [doen] aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, [Den] Haag. Bizonderheden worden nader geregeld.

Adressen van H.H. Secretarissen der Afdeelingen van de Vereeniging „Oost en West".

Amsterdam: L. D. PETIT, Saxenburgstraat 34h.
Apeldoorn: J. C. BAARS, Lammerweg 3.
Amersfoort: H. J. DE WIT, Huygenslaan 25.
Arnhem: H. J. M. BAUMANN (wd.), Sonsbeekwe[g]
Breda: L. VISSER, 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ce[in]baan 292.
's-Gravenhage: J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek.
Haarlem: H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heems[tede]
Leiden: Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58.
Nijmegen: L. K. C. RöPCKE, Joh. Vijghstraat 69.
Rotterdam: W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 1[?]
Utrecht: Mevr. C. J. Rutten—Pekelharing, C. Ever[t]straat 7.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BESTEM[D]

M. Waisvisz, de Riemerstraat 55 te 's-Grave[nhage] als candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch [Be]stuur.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. ijker (met ervaring);
e. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: Hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *e*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *f*) tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2°).

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, taalkleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag, geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Rijstdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

C. ROUVEROY VAN NIEWAAL, Adelheidstraat 7, Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omgang.

F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

STEUERWALD, oud Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

STUBENROUCH, Leeraar M. O. Handelswetenschappen en Wiskunde, lessen in boekhouden M.O., L. O. en Praktijkexamens en Wiskunde, Nijmegen.

VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. Javaansch. — Maleisch.

WESSELS, Leeraar M.O.-lessen in Engelsch en Engelsche Handelscorrespondentie, Nijmegen.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mutaties van 5 tot 12 Aug.

Nieuwe leden.

Agg. M. J. Ackerstoff, Redacteur in Nederland v. h. Soerabajasch Handelsbl., Amsterdam, Molenpad 9. *f* 5.
Dr. J. J. van Wermeskerken, Utrecht, Vossegatsche Dijk 27. *f* 5.—.
J. F. Razoux Schultz, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 232. *f* 5.—.
G. P. van Westerloo, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 33. *f* 5.—.
L. de Vogel, Stationschef te Emmahaven. *f* 5.—.

Afschrijven.

G. J. Ham, Rotterdam, Schiedamsche Weg 268b.
J. van Hettinga Tromp, Malang, Kajoetanganledok 48. (Overleden).

Adresveranderingen.

Dr. H. D. J. Apituleij, Officier v. Gezondheid N.-I. L., van: Amsterdam, Lassusstr. 3 naar: Haarlem, Frans Halsstr. 9. *f* 5.—.
Mevr. Wed. L. C. van Nouhuys, geb. H. A. F. Leyssius, van: Apeldoorn, van der Heijdenlaan 9 naar: Bilthoven, Sparrelaan 1. *f* 5.—.
J. G. W. Asperslag, Bouwkundige, van: Den Haag, Tollensstraat 18 naar: Leiden, Oude Singel 52. *f* 5.—.
Ds. P. Nieuwenhuis, van: Den Haag, Houtrustweg 48 naar: Apeldoorn, Kastanjelaan 2. *f* 2.50.
J. S. Pomper, Haarlem, van: Garenkokerstr. 36 naar: Maerten van Heemskerkstr. 7.
A. Paulsen, van: Solo, Kadipolo naar: Den Haag, Obrechtstraat 303. *f* 5.—.
W. M. Guldenaar, Adj. Inspecteur P.T.T., Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Barentzstr. 39.
L. J. Schippers, oud-Directeur B.B., Den Haag, van: ten Hovestr. 39 naar: Sweelinckstraat 61.
Raden Soemarno, Den Haag, van: Eschdoornstr. 64 naar: Sneeuwklokjesstr. 16.
G. W. Beijer, Den Haag, van: Ieplaan 59 naar: Hotel Rode, Korte Houtstraat 13.
L. Nadort, Majoor Intendant, thans p.a. Bureau Divisie-intendant te Weltevreden.
K. F. A. Zeiler, Majoor der Infanterie, van: Padang naar: 3e Bataljon te Poerworedjo.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Ingevuld toe te zenden aan den Secr.-Penningmeester, Heulstraat 17, Den Haag.

De Ondergeteekende wensch $\frac{\text{Lid}}{\text{Begunstiger}}$ *te worden der Vereeniging „Oost en West", op een contributie van f .... 's jaars (leden f 5.- 's jaars minimum, aan wie wekelijks het Weekblad gratis wordt toegezonden; Begunstigers f 1.- minimum, als uiting van sympathie met het streven).*

Naam en Voorletters: ....

....

Beroep of Betrekking: ....

Adres: ....

.... *den* .... *192* .

....
Handteekening.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederl toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aa te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen N

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEME
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger d Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's O.-Kust, t. z. v. Me

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST".

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 1987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD : Comité Pa van der Steur. — Reis-Indrukken. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Van Eeden-Fonds. — Jaarverslag over 1924 van den Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" voor Oost-Indië. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 12 tot 19 Augustus.

Comité Pa van der Steur.

Ontvangen van 2 tot 18 Augustus

…derland"	4.—	Mej. W.	z.—
…v. O. 's B.	5.—	„ I.	0.50
„Voorwaarts"		Dr. Tj. W.	9.20
Hoofdbestuur	25.—	Ds. H. C. de Gr.	13.65
…d. Deventer	10.50	L. K. C. R. (Afd.	
…tphen	10.—	Nijmegen)	41.70
Ede	6.25	Afd. Apeldoorn	23.70
		Samen	f 151.50
…ige opgave (K. W. 6 Aug. No. 32)			f 9031.07
		Totaal	f 9182.57

Benevens een gift van H. M. de Koningin.
Met dank van het Comité.

Reis-Indrukken

door

G. VAN BERESTEYN—TROMP.

De Terugreis.

Daar ik op mijn heenreis naar Indië op de „Johan de Witt", een der nieuwste, fraai ingerichte en versierde mailbooten der stoomvaart-maatschappij „Nederland" veel last had gehad van de onophoudelijke drukte om mij heen, zoodat ik nergens een rustig plekje kon vinden om te lezen of te schrijven, … als het strijkje even met spelen ophield, werd de gramophone aan den gang gezet of togen eenige passagiers aan het musiceeren, terwijl troepjes kinderen overal rumoer maakten en een „feest-commissie" zorgde, dat de vermakelijkheden iederen dag opnieuw begonnen — was ik erg blij voor mijn terugreis naar Europa plaats te vinden op de *Rotti*, … snelvarende vrachtboot dierzelfde maatschappij, welke Padang aandeed.

De „verplegershut", welke voor mij alleen bestemd was, bleek ruim en frisch te zijn, op het … gelegen en aan twee zijden van patrijspoorten voorzien, zoodat er altijd één tot luchtverversching open kon blijven. Er waren slechts een dozijn passagiers, waaronder twee kinderen, aan boord, die … met den kapitein, den eersten officier en machinist aan één tafel de maaltijden gebruikten, welke uitstekend toebereid werden, hoewel minder … als op de mailbooten, wat zeker niet minder gezond bleek. Er werden geen „feesten" georganiseerd, maar de opgewektheid en tevredenheid … er bij de opvarenden niet minder om, integendeel, men sloot zich onderling vriendschappelijker aan. Men leefde veel meer mee met alles, wat … aan boord voorviel, hetgeen voor velen onder de reis zeker niet minder aangenaam maakte, … waar wij het voorrecht hadden in kapitein … Meeuwen een bizonder prettigen commandant … te hebben, die, met veel tact 't zijn gasten naar den zin wist te maken. De algemeene …, zoowel onder de passagiers als onder de bemanning, liet dan ook niets te wenschen over, zoodat de reis ons niet lang viel. De „Rotti" verdient … den naam van „snelvarend", want niet-

tegenstaande er in de verschillende havens, die wij aandeden, veel gelost en geladen moest worden — wat ook een aardige bedrijvigheid geeft — en wij nogal oponthoud hadden wegens quarantaine te Port Saïd en wegens storm in de Middellandsche zee, kwamen wij nauwelijks twee dagen later te Marseille aan dan de gelijktijdig uit Batavia vertrokken mailboot. Ook lag het schip, door veel waterverplaatsing, zóó stil, dat er niemand zeeziek was, totdat er vlak voor de Fransche kust plotseling 's nachts zulk een „flinke bries" opstak, dat de golven bruischend over het dek en door onze niet spoedig genoeg gesloten patrijspoorten in de hutten sloegen. Toen waren, vooral de dames-passagiers, toch blij den volgenden dag aan wal te kunnen gaan en het schommelende, krakende schip vaarwel te zeggen. Lachend hoorden wij de smalende opmerking van een der Fransche bootslieden: *Maintenant vous aurez le mal de terre*! Daar 't juist Zondag was — velen onzer hadden gehoopt reeds Zaterdag daar te zijn, om voor de verdere landreis nog toiletten-inkoopen te kunnen doen — bleek de aankomst te Marseille niet zoo prettig als anders het geval kan zijn. Ook de douane-beambten waren minder goed geluimd nu zij extra dienst hadden en de kruiers en voerlieden rekenden extra prijzen, terwijl de stad in sabbatsrust als uitgestorven leek.

Maar toen wij 's middags, na een wandeling over de beroemde „Cannebière", gezellig in Hotel „Splendide" bijeen zaten, waren wij die narigheid vergeten en haalden allerlei herinneringen op van onze genoeglijke zeereis met de „Rotti": hoe prettig wij allen samen bij aankomst te Colombo uit passagieren zijn gegaan en hoe bij vergelijking van de toestanden daar met die op Java, ons alles in het voordeel van laatstgenoemd leek; hoe teleurgesteld wij waren, toen wij te Port-Saïd, in stede van aan wal te gaan, eenige uren in quarantaine moesten liggen, omdat een aan ooronsteking lijdende koksmaat, dien onze kapitein daar gaarne in het hospitaal opgenomen wilde hebben, door de twee Grieksche doctoren, die hem kwamen halen, verdacht werd van builenpest, en wij allen daarop onderzocht moesten worden, gelukkig met het eenige gevolg, dat wij een paar dagen later een draadloos telegram kregen, dat het onderzoek van den patient ook negatief was uitgevallen, zoodat wij zonder gele quarantaine vlag verder konden stoomen. Dit geheele geval heeft heel wat hilariteit aan boord verwekt, evenals de onnoozele vraag van een der damespassagiers, toen de boot in volle vaart zijnde stopte: „Wat is er nu aan de hand?" Waarop de Kapitein droogjes antwoordde: „er is een kakkerlak in de machine gekomen; over een half uur of zoo zal die wel gevangen zijn en gaan wij weer verder". Groot gelach met applaus volgde. Waar men zich aan boord al niet mee vermaakt!

Het prettigst waren wel de gezamenlijke wandelingen na het eten over het ruime dek, waarbij dikwijls zulke prachtige zonsondergangen te bewonderen vielen.

Met de beide kinderen, die aller lievelingen waren, werden dan allerlei spelletjes gedaan, waaraan soms ook de matrozen en andere bootslieden deelnamen. De hofmeester wist ons o.a. met alleraardigste goocheltoeren te vermaken, waarbij ook de Inlandsche, meest Amboneesche bedienden te pas kwamen. Wij vormden als 't ware één groot gezin, waarvan alle leden wederkeerig belang in elkaar stelden. Waarlijk het varen met een goede vrachtboot heeft véél voor.

* * *

Zooals ik reeds een vorige maal mededeelde ontving ik te Port-Saïd het verblijdend telegram van Mr. Trip, president-directeur der Javasche Bank te Weltevreden, meldende, dat hij er in geslaagd was een klein waarborgkapitaal te verzamelen om Boeatan in staat te stellen op de Parijsche Sierkunst-tentoonstelling de Indonesische Kunstnijverheid te vertegenwoordigen.

Ik reisde dus na aankomst te Marseille zoo s[...] dig mogelijk door naar Frankrijk's hoofd[...] waar de „*Exposition Intern. des Arts décora*[...] hoewel nog niet half gereed, toch reeds officie[...] opend bleek te zijn. Hoe groot was echter mijn[...] leurstelling, toen mij, ook na overleg met vers[...] lende autoriteiten, bleek dat daar nergens [...] een plekje open was, waar het beloofde, door [...] Maclaine Pont te leveren Javaansche huis gep[...] zou kunnen worden.

Op aanraden van Mr. Westendorp, waarne[...] voorzitter der Nederlandsche Tentoonstellings[...] missie die toen te Parijs was, besprak ik voor[...] delijk een paar niet ver van het tentoonste[...] terrein gelegen zalen, welke voor Boeatan's [...] bijzonder geschikt leken. Doch alvorens de[...] huren, moesten natuurlijk de Indische geld[...] ters geraadpleegd worden. De Raad van Behe[...] Boeatan verzocht den heer Trip ommegaand [...] grafisch te willen antwoorden.

Welk een droeve teleurstelling toen dit [...] „Niet accoord. Brief volgt."

In zijn schrijven, dat wij onlangs ontv[...] meldt de heer Trip:

> „*Nu het aanvankelijk plan om op de* [...] *sche tentoonstelling ook Nederlandsch*[...] *te vertegenwoordigen, wegens gebrek* [...] *plaatsruimte, niet uitvoerbaar blijkt,* [...] *de inteekenaren zich niet gerechtigd* [...] *verwezenlijking der door U geopperde* [...] *beelden mede te werken. Het bezwaar is* [...] *zakelijk hierin gelegen, dat die denkbe*[...] *een geheel ander karakter dragen, dan* [...] *den aanvankelijken opzet, zoodat,* [...] *„Boeatan" die zou willen uitvoeren,* [...] *voorkeur zal verdienen, dat zij zich wend*[...] *de Vereeniging van Jaarmarkten in Ned.-*[...] *in overeenstemming met de zienswijze,* [...] *reeds vroeger mededeelde van het* [...] *Gambir Comité" te Batavia. (Dat het op* [...] *weg lag te Parijs Indonesische Kunstnijv*[...] *ten toon te stellen).*
>
> *„Het spijt mij, dat ik dit bericht mo*[...] *den, maar de inteekenaren, voor zoover* [...] *kon raadplegen, waren unaniem met m*[...] *oordeel, dat onder de bestaande omstan*[...] *den hunne toezegging niet kon gehand*[...] *worden."*

Boeatan's spijt over deze opvatting was zek[...] minder groot, want daarmee verviel de zooze[...] wenschte en gehoopte kans om thans te Pari[...] der de verschillende sierkunsten van alle vo[...] ook die der Indonesiërs te doen bewonderen[...] alleen, maar tevens dat fraai Oostersch han[...] door verkoop onder Westerlingen te versp[...] Het was Boeatan's doel niet zoozeer *Neder*[...] *eer op te houden*, door op deze internationa[...] toonstelling ook Nederlandsch-Indië te ver[...] woordigen — ofschoon deze er natuurlijk w[...] gemoeid is — als wèl om zoowel de Indone[...] kunstnijveren als de bezoekers der tentoons[...] — hetzij deze in of buiten het eigenlijke te[...] stellingsterrein gehouden werd — van deze [...] gelegenheid profijt te doen hebben, eveng[...] geestelijk idieel, als uit praktisch materia[...] oogpunt.

Daar wij thans hooren verluiden dat de [...] sche tentoonstelling tot het volgend jaar [...] verlengd zal worden, gelijk met die van W[...] het geval is geweest, bestaat er misschien n[...] dat het bovenaangegeven denkbeeld van u[...] door de Vereeniging van Indische Jaarmar[...] deze verwezenlijkt zou kunnen worden. [...] zouden daartoe *nu* reeds zoo spoedig moge[lijk] krachten ingespannen moeten worden, om [...] Mei 1926 op waardige wijze uit te kunnen [...] „Boeatan" is natuurlijk, desgewenscht, tot alle [...] gelijke medewerking bereid en zal, in elk [...] een waardige totstandkoming ervan ten zeerste [...] juichen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Het eiland Saleijer.
(*Slot*).

Typische wijze van watervoorziening.

Eigenaardig is de manier waarop de bevolking van Bitoembang, een desa 'n paar uur te paard het binnenland in, zich van water voorziet. Die desa ligt schilderachtig op den kam van een steilen heuvel, zóó steil, dat de huizen, die met de voorzijde op gelijke hoogte met den weg liggen, aan den achterkant gestut moeten worden door palen van 4 à 5 meter hoogte. Een paar kilometers van het dorp liggen bronnetjes. Het halen van water, dat steeds door vrouwen geschiedt, was moeilijk en zwaar werk. Een bestuurs-assistent kreeg het lumineuze idee het water uit de bronnetjes naar de kampong te leiden. Hij sprak er over met de bevolking. Deze voelde voor het idee en nu heeft Bitoembang een Indische waterleiding, met aanvoerleidingen, vertakkingen, reservoirs, openbare „hydranten" en openbare badhuisjes! Alles van bamboe! (behalve de reservoirs natuurlijk). 't Was een lust om het te zien! Er bestaat natuurlijk heelemaal geen zekerheid, dat het water onbesmet is, maar het werk der vrouwen wordt er in hooge mate door verlicht! Daar waar de vrouw in primitieve streken zoo overbelast is met handenarbeid en daarbij nog kinderen moet baren ook, komt haar àlles, wat strekken kan dat werk te verlichten, ten goede en is de aanleg van beteekenis voor het bevolkingsvraagstuk.

Ik zal een korte beschrijving van de leiding geven. Van de bronnetjes voeren een 5-tal bamboeleidingen naar het dorp. Die bamboes zijn niet gekliefd om er de knoopen uit te kunnen verwijderen. Dit heeft men gedaan door er een koevoet met flinke punt doorheen te stooten. De verbindingen zijn „verpakt" met idjoekvezels. In het dorp liggen die leidingen meestal op eenige diepte in den grond. Waar ze bovengronds liggen, heeft men ze versterkt door er stevige halve bamboe's op vast te binden. De spruitleidingen die naar de putten voeren, heeft men aldus gemaakt: de hoofdleiding eindt uit in een dik, rechtop staand stuk bamboe, ook boven een knoop. Even er boven, rechthoekig er op, heeft men een gat gemaakt en hierin een dunne bamboe gestoken. Deze brengt het water in een put, die de rol van verzamelreservoir vervult. Ook bij dit reservoir staat het openbare badhuisje. Er zijn 8 putten en 8 badhuisjes.

Moge de leiding op den duur er ook toe strekken de zindelijkheid te verhoogen, want die liet er zeer te wenschen over! Men moet evenwel bedenken, dat het vraagstuk de faecaliën van de menschen en vele kinderen onschadelijk te maken, waar de bodem uit rots bestaat, moeilijk is. Aan de kust defaeceert de bevolking in de klapperbosschen.

Het zou de moeite loonen na te gaan hoe het met de verspreiding van mijnwormziekte staat. Dysenterie schijnt er nog al veel voor te komen! Met den gezondheidstoestand is het op Saleijer slecht gesteld. Het eiland heeft in dit opzicht een zekere treurige vermaardheid. 't Is in die streken zóó goed als bekend, dat er veel malaria heerscht, dat men er geen goede goeroe's (inheemsche onderwijzers) kan krijgen! Ze willen er niet naar toe, waarvan het gevolg is, dat men zich met minderwaardige krachten moet tevreden stellen!

L'hygiene est sur tout et dans tout! Jammer genoeg begrijpen nog maar zéér, zéér weinig menschen, dat een goede gezondheidstoestand van een volk de factor is tot cultureelen vooruitgang! Men beseft nog niet, in deze economisch voelende en denkende wereld, dat niet de productie primair is, maar dat de produceerende mensch het uitgangspunt dient te zijn!

Wat de woningen betreft, evenals dit bijna overal in den archipel het geval is, zijn ze tochtig, waardoor ze praedisponeeren voor verkoudheden en borstziekten. Het schijnt, dat de invloed dier borstziekten van veel grooter beteekenis is voor de gezondheid der menschen, dan „men" vermoedt! Zekerheid heeft men niet, want medisch-hygiënisch onderzoek in die afgelegen streken bestaat er niet! Misschien praedisponeeren die borstziekten voor t.b.c., een ziekte, die wellicht door de snelle aanraking met den westerling over een 50-tal jaren dezelfde fatale rol zal spelen als thans de malaria!

Onderzoek naar 't pandelingschap.

Aan boord van den gouvernementsstoomer, waarmede ik de reis naar Saleijer en de Zuidelijk daarvan liggende kleinere eilanden maakte, bevond zich de officier van Justitie te Makassar, de heer mr. Vonk. In opdracht van de regeering stelde deze een onderzoek in naar het voorkomen van pandelingschap op die eilanden.

't Onderzoek was niet gemakkelijk. 't Heeft dagen en dagen harden arbeid gekost om „'t er uit" te krijgen! De menschen voelden bij intuïtie dat het ging om dierbare belangen.

Nog zie ik een hoofd de trap van de *Aldebaran* beklimmen, zenuwachtig aan zijn beenen krabbend, 'n benauwde glimlach om zijn lippen. Hij moest worden „uitgehoord". Hij kreeg een plaatsje voor op het schip. Een volgeling had de „kraeng" (zoo was zijn titel) bij zich. Alles negeerde hij, want hij bekleedt een hooge positie in zijn maatschappij. Typisch was het, hem te hooren aanspreken. Zijn titel werd wel eens wat vlug uitgesproken, en dan klonk het als ons Hollandsch „kreng". 't Was niet bepaald stichtelijk voor mijn ooren, wanneer den „kreng" gevraagd werd antwoord te geven op een hem gedane vraag!

De heer Vonk had de groote welwillendheid een kort resumé voor me op te maken, nadat hij allen, die er voor in de termen vielen, systematisch had uitgehoord. Omdat slavernij en pandelingschap van beteekenis zijn voor het bevolkingsvraagstuk, neem 'k het heelemaal over. Niet iedereen zal het verband duidelijk zijn. 't Komt in het kort hierop neer, dat het geboortecijfer bij slaven en pandelingen vaak lager is dan bij vrijen.

De heer Vonk dan schrijft:

„Hoewel het nemen van pandelingen over geheel Ned.-Indië reeds in 1872 werd afgeschaft en strafbaar gesteld met een strafmaximum van *f* 1000 boete, bleek dat het pandelingschap nog ten huidigen dage leeft in het praktische leven als een volkomen normale instelling, waarop de sociale en economische verhoudingen niet voor een gering gedeelte zijn gebaseerd. Debiteuren toch worden onderscheiden in personen, die wel en personen, die niet in staat zijn om hun schulden uit bezittingen te delgen. Ze hebben zelfs in de Saleijersche taal verschillende namen, hetgeen op zichzelf reeds wijst op verschil in rechtstoestand. De eersten heeten „taoe minrang", de tweeden „taoe manginrang". De laatste benaming kan kort vertaald worden met het woord „pandeling".

„In het algemeen zijn pandelingen verplicht voor hun pandheer te werken, zonder hiervoor eenig loon te ontvangen. Zij krijgen slechts zooveel als noodig om niet te sterven, n.l. voedsel, schaarsche kleeding en onderdak. Met hun arbeidsprestaties kunnen ze hun schuld niet delgen, daar deze in wezen wordt beschouwd als rente van de verschuldigde hoofdsom. Het gevolg hiervan is, dat velen hun geheele leven niet in staat zijn vrije menschen te worden, terwijl het niet zelden nog voorkomt, dat ook de kinderen door het onbetaald blijven van de schulden hunner ouders, pandelingen worden.

„Aangezien op Saleijer en de daarbij behoorende eilanden een belangrijke inheemsche klappercultuur bestaat, waarvan het bezit voornamelijk is geconcentreerd bij de hoofden en relatief weinige kapitaalkrachtigen, worden die pandelingen ook benut voor den aanleg van klappertuinen. Gewoonlijk wordt dan tusschen schuldeischer en schuldenaarpandeling overeengekomen, dat deze een klapper-

tuin zal aanleggen en onderhouden tot de wilde varkens of andere dieren den aanplant niet meer kunnen vernietigen (die aanplant is ± 6 à 7 jaar). Dan beschouwt men de schuld als te zijn inverdiend en ingelost. Deze gunstige voorwaarde is geboren uit noodzaak, daar de schuldeischer niet in staat is bij het aanleggen van tuinen zijn menschelijke panden voldoende te bewaken en dus de vrees voor vlucht haar rol speelt. Ook het onderhoud der tuinen is vaak in handen van pandelingen. Ze hebben dan recht op 1/3 van de geplukte vruchten. De schuld wordt hiermede echter niet gedelgd.

„Een eigenaardige overeenkomst betreft de bemanning der groote zeilprauwen. (De prauwen hebben in het klein den vorm van vroegere Compagnieschepen). Ze zijn gewoonlijk in handen van de Inheemsche kapitaalkrachtigen, die een schipper aanstellen en een bepaalde som geven om daarmede handel te drijven. De hiermee behaalde winst wordt gedeeld, doch de uitgeleende som moet steeds worden teruggegeven. De eventueele onmogelijkheid hiervan heeft volgens de inheemsche rechtsbegrippen vanzelf pandelingschap tengevolge. Men vermoedt, dat het overgroote deel der schepelingen dier prauwen pandelingen zijn.

„Het ligt voor de hand, dat het voortbestaan van dezen toestand een belang is voor de Saleijersche tuinen- en prauweneigenaars, die al het mogelijke doen om het bestaan dier pandelingen te verbloemen, doch ook, dat de economische verhoudingen hierdoor weinig verbetering kunnen ondergaan.

Er is echter reeds ingegrepen en, verbetering schijnt voor den kleinen man wel een oplosbaar vraagstuk te zijn".

Verblijf op Zuid-Celebes.

Boeloekomba.

Te Bonthain verliet ik de *Aldebaran* na een allergenoeglijkste reis met passagiers en gullen gezagvoerder. In de buurt, ik schat pl.m. 80 K.M. er vandaan, ligt het plaatsje Boeloekomba, waar de gezaghebber, de heer Kuen, op eigen initiatief aan 't assaineeren was getrokken. Hij is er in 1924 mee begonnen. 't Werk is uitgevoerd met gestraften en gemeente-dienstplichtigen, samen pl.m. 120 per dag. De totale oppervlakte van het droog te leggen terrein is pl.m. 15 bahoe. 't Werk is bijna gereed. Met klapperafval zijn kuilen gedicht. Het geheel is pl.m. 1 meter opgehoogd. Afvoergoten zijn aangelegd, zoodat het heele terrein kan afwateren. Toen de eerste afvoergoot moest worden aangelegd wist men niet of het water links of rechts zou gaan loopen. 't Bleek naar links te zijn. Derhalve werd rechts de bodem van de goot verhoogd, zóó, dat het water meer snelheid verkreeg. Ja, in de Buitengewesten, waar zoo vaak alle technische hulp ontbreekt, moet men dikwijls anders handelen, dan men wel zou willen!

Ook technische hulpmiddelen ontbreken! Petroleumblikken en handen van werklieden vervullen dan de rol van wagens-op-decauville-spoor of zandspuiters! Ik heb het al meer opgemerkt, maar omdat het niet te vaak kan worden gezegd, herhaal ik het hier nog eens: dringend noodig is er bij het staatsorgaan, dat de behartiging van sanitaire belangen is opgedragen aan een technischen dienst, die bestuursambtenaren raad geeft en voorlicht!

Kuen heeft volgens bevoegde beoordeelaars mooi werk gedaan! Waar in Oost-Boeloekomba vroeger de malaria in de 80 pCt. bedroeg, is zij nu reeds gedaald tot 24.5 pCt.

De bevolking, die een jaar nog geleden de assaineering tegenwerkte, verleent nu medewerking, omdat ze de beteekenis van 't werk heeft begrepen. Ze verzamelde materiaal om haar eigen erven er mee op te hoogen. Dit *a governo* van hen, die meenen dat „die Inlanders toch niet willen". Een bezwaar van de methode is dit, dat het materiaal van organischen oorsprong is en dus zal inslinken. Daarom zal jarenlange contrôle noodig zijn om ingezakte stukken weer op te hoogen. De bestuursvestiging Boeloekomba wordt binnen zeer kort opgeheven. Zal de ambtenaar, die nu deze onderafdeeling bij zijn eigen gebied ziet gevoegd, den tijd kunnen vinden voor geregelde contrôle en geregeld onderhoud? Ik hoop het van harte!

In het Boeloekomba'sche schatte men inder[tijd] het aantal framboesialijders op pl.m. 11.000. V[an] '24 zijn hiervan tegen betaling behandeld 5000. [In] Augustus '24 zijn er ingespoten 6201 mensch[en]. Ben ik goed ingelicht, dan heeft men 't door [de] adatkas laten betalen, omdat de menschen ze[lf] niet konden bekostigen. Van die 6201 perso[nen] hebben velen een herhaalde injectie noo[dig]. 't Schijnt, dat met de verdere behandeling m[oei]lijkheden zijn opgetreden. Dit is wel heel jamm[er], want als er een middel is om de inheemsch[e] vertrouwen in te boezemen voor medische [be]handeling, dan is het wel die met salversan! [Dat] de menschen zich niet zouden willen [laten] behandelen, dat men er onoverkomelijke moeil[ijk]heden mee zou ondervinden, is niet juist! Wie [ze] wel ondervindt, mist tact om met ze om te ga[an]. Ik zie de prauwtjes weer de kali afvaren vol ge[la]den met patiënten. Ik zie weer voor mij de mann[en] die lijden aan framboesia op hun weg naar [de] dokter. Weer hoor ik ze angstig vragen of het w[aar] is, dat de dokter er niet is! Dat was op Siber[oet]. De vragers waren halve of misschien wel he[ele] „wilden". Op Flores net zoomin moeilijkhed[en]. Neen met praatjes, dat het zooveel moeilij[ker] is menschen dan Soembawasche paarden te [ver]zamelen, zooals door een oud-gezaghebber [in] een Indisch blad is opgemerkt, moet men mij [niet] aankomen!

Dat er aan het vraagstuk der framboesiabest[rij]ding, afgezien van de humanitaire, een sterk eco[no]mische kant is, bedenkt men vaak niet. Een m[an] die in ernstige mate lijder is, betaalt geen belast[ing], verricht geen heerendiensten. Dit kan men kapi[ta]liseeren op pl.m. *f* 15.— per jaar. Verder leeft [hij] op kosten der gemeenschap. Stel dit op *f* 0.10 [per] dag, dan wordt het totale bedrag, laag gesc[hat], *f* 50.— per jaar. En wat kost de behandeling? [Ver]der is de lijder ongeschikt voor de voortplant[ing]. 't Vraagstuk is dus ook van belang voor het be[vol]kingsprobleem.

(Wordt vervolgd.)

Van Eeden-Fonds.

Drie-en-Twintigste Jaarverslag, over 1924.

In het verslagjaar onderging de Nederlandsche Commissie geen verandering; zij bleef bestaan [uit] de heeren: Mr. Dr. C. F. Schoch, Voorzitter; W. D. Baron van Asbeck; Dr. H. D. Benjamins; Pr[of.] Dr. A. Pulle; Dr. L. P. de Bussy, Secretaris-Pe[n]ningmeester.

Wat de Surinaamsche Commissie aangaat, [bij] besluit No. 903 van 20 Maart 1924 verleende [de] Gouverneur van Suriname de heer E. Essed op d[iens] verzoek eervol ontslag als lid van de genoe[mde] commissie, terwijl bij besluit No. 904 van 20 M[aart] 1924 dr. D. S. Fernandes, leeraar aan de Hen[drik-] en de Normaalschool, als zoodanig werd benoe[md].

De Surinaamsche Commissie bestaat thans u[it de] heeren: de Directeur van Landbouw, Nijverhe[id en] Handel, E. Snellen, voorzitter ex officio; de D[irec]teur van het Landbouwproefstation, Prof. D[r.] Stahel, ex officio; L. Diephuis, Gedelegeerde [van] de West-Indische Cultuurbank; Dr. D. S. Fe[rnan]des, Leeraar aan de Hendrik- en de Normaals[chool]; L. Gonggrijp, Houtvester, Secretaris.

De heer Baron van Asbeck vertoefde bijn[a het] geheele verslagjaar buitenslands. Mr. Dr. Schoch verbleef eenige maanden in Suriname en m[aakte] van die gelegenheid gebruik tal van zaken, het V[an] Eeden-Fonds betreffend, mondeling met de Su[ri]naamsche Commissie te bespreken en te regelen

...ens zijn verblijf aldaar schreef de Voorzitter ...r de West-Indische Gids, jaargang VI, blz. 27 ...24) het hieronder opgenomen artikel:

Het Van Eeden-Fonds

door

Mr. Dr. C. F. SCHOCH

...n de Gids van Januari 1924 heeft Prof. Dr. F. A. F. C. ...nt eene mooie en natuurgetrouwe schildering ge...en van het tropische oerwoud van Suriname, zooals ...dit zag en daarvan genoot op zijn laatste reis naar ...ze West-Indische Kolonie in 1923. Een ieder zij de ...ng van die beschrijving onder den titel „In de wil...nissen van Suriname" gaarne aanbevolen.

...e oproep van Prof. Went aan het slot van zijn ar... doet mij, thans zelf weder in de kolonie vertoe...de en genietende van de heerlijke omgeving in dit ...sch Nederland, naar de pen grijpen.

...ruïst in zijn hart eindigt Prof. Went met den ...sch dat voor Nederlandsche biologen in het al...en meer de gelegenheid moet worden geopend ...in Suriname even leerrijke maanden door te bren...als hij er beleefd heeft.

...n HoogGeleerde herinnert dan aan het in Neder... bestaande Buitenzorgfonds, dat botanici in de ...enheid stelt door een bezoek aan 's Lands Plan...in te Buitenzorg kennis te maken met de tro...e flora en zou nu zoo gaarne in het leven zien ...pen een „Surinamefonds", waarmede men het Nederlandsche biologen, zoowel botanici als ...gen gemakkelijk zou kunnen maken de zooveel ...schere en wildere natuur van Suriname's bin...nden te onderzoeken.

...nu roept Prof. Went de vermogende Nederlan...op om hem te helpen een dergelijk plan tot uit...ng te brengen.

...en ik dien oproep las dacht ik onwillekeurig aan ...roeger geleerde, dat zelfs Homerus wel eens aan ...ormitare was.

...e nu? Was Prof. Went in zijn enthousiaste stem...geheel vergeten, hoe reeds jaren geleden dezelf...gedachte is geuit en door Nederland en door Suri...geproprageerd en hoe die gedachte toen uiting ...gevonden in een daad?

...hoe bij die daad toen eer is bewezen aan het leven ...even van den bekenden en geëerden Directeur ...et Koloniaal Museum te Haarlem, den heer Dr. ... van Eeden?

...ert het begin van deze eeuw bestaat in Neder...de stichting genaamd het „Van Eedenfonds".

...stichting heeft, blijkens hare statuten, ten doel ...vordering van het botanisch onderzoek van Suri..., zoomede der Nederlandsche West-Indische ...len, bepaaldelijk van de studie der flora van die ...ten.

...Nederlandsche plantkundigen die West-Indië ...ken voor botanische studiën kan een subsidie ...n verleend; eveneens kan dit geschieden ten ...n van plantkundigen, die, waar dan ook geves...studies betreffende de West-Indische flora onder...n of ten aanzien van de uitgaven van boek- en ...werken deze flora betreffende.

...prijsvragen kunnen worden uitgeschreven en ...ingen daarvoor uitgereikt, betreffende bedoelde ...of andere onderwerpen van botanischen aard, ...belang voor Nederlandsch West-Indië.

...e stichting heeft gedurende de jaren van haar ...n gedaan wat zij kon om met de bescheiden ...len, die tot hare beschikking stonden, te doen ...zij kon. In de deskundige kringen is het fonds ...ook wel bekend en telken jare komt het verslag ...t fonds voor onder de bijlagen van het jaarver...n het Koloniaal Instituut.

...Van Eedenfonds wordt thans, met ondergetee...als Voorzitter, in Nederland bestuurd door de ...de personen: Dr. L. P. de Bussy, secretaris-pen...ester; W. H. D. Baron van Asbeck; Dr. H. D. ...ins en Prof. Dr. A. Pulle.

...uriname bestaat eene Commissie als adviseerend ..., waarvan de Directeur van Landbouw, Nijver...n Handel, de heer E. Snellen, Voorzitter is, en ...verder zitting hebben: Prof. Dr. G. Stahel, Direc...n het Landbouw-Proefstation; L. Diephuis, gede...e van de West-Indische Cultuurbank en L. Gong...houtvester.

...oor Prof. Went geuite wensch is dus reeds werke...l. Het Surinamefonds is er, al is het onder een ...n naam en al heeft het kapitaal nog slechts den ...len omvang van ± ƒ 27.000.—.

...elt men in Nederland dus iets voor den oproep van Prof. Went, men steune dan het Van Eedenfonds, ook bij den genoemden Hoogleeraar bekend, en geve ons de gelegenheid in de toekomst meer te kunnen doen, dan wat wij tot nu toe konden doen.

Paramaribo, 16 Februari 1924.

* * *

De bewerking van de Flora van Suriname gaat langzaam voort. Het materiaal van enkele groote plantenfamilies werd volledig onderzocht. Het bleek veel nieuwe soorten voor de flora te bevatten. In den loop van het jaar zonden de heeren Prof. Dr. G. Stahel en L. Gonggrijp wederom belangrijke verzamelingen ter onderzoek naar Utrecht, o.a. een groote collectie van den Brownsberg, afkomstig van genummerde boomen.

Herhaaldelijk werden van Utrecht uit inlichtingen verstrekt aan den deskundige van de Commissie van Advies en Onderzoek in zake Surinaamsche Houtsoorten te Delft, terwijl ook omgekeerd zeer belangrijke gegevens, ontleend aan het anatomisch onderzoek der houtmonsters, van Dr. Pfeiffer werden ontvangen.

Uit de vorige jaarverslagen onzer Commissie is gebleken, dat eenerzijds vroeger van de publicaties van het Van Eeden-Fonds zeer groote oplagen vervaardigd zijn, anderzijds in de laatste jaren de afname van de nog in ons bezit zijnde exemplaren zeer gering is geweest, niettegenstaande de ervoor gemaakte reclame.

Daar het bewaren en onderhouden van die hoeveelheden bezwaren met zich bracht, deed de bibliothecaris van het Koloniaal Instituut, die ons boekenfonds beheert, het voorstel aan de leden van eenige daarvoor in aanmerking komende vereenigingen (Nederlandsche Botanische Vereeniging, Natuur-Historische Vereeniging, Ned.-Ind. Natuur-Historische Vereeniging, De Levende Natuur, Amigoe di Curaçao, enz.) exemplaren aan te bieden tegen betaling van de frankeeringskosten.

Het gevolg daarvan is geweest, dat in het geheel 555 exemplaren afgegeven zijn, zoodat ons boekenbezit op het oogenblik bestaat uit:

Bulletin No. 38	25 stuks.
Bulletin No. 47	16 stuks.
Boldingh, Flora enz. . .	191 stuks.

De geldelijke bezittingen worden gevormd door:

Waarde effecten op 31 Dec. 1924 .	ƒ 25.760.25
Inlage Rijkspostspaarbank	„ 195.06
Dagelijksch Deposito bij de Surinaamsche Bank	„ 3.996.22
Kassaldo	„ 36.32½

C. F. SCHOCH,
Voorzitter.
L. P. DE BUSSY,
Secretaris.

Jaarverslag over 1924,

v. d. Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" voor Oost-Indië

Bij het opmaken van de balans over 1924, hebben wij, alle omstandigheden in aanmerking genomen, en vergeleken bij verleden jaar, reden tot tevredenheid wat het aantal nieuw toegetreden leden betreft.

Hiermede is niet gezegd, dat het aantal niet meer had kunnen zijn. Integendeel — maar zooals in de verschillende afdeelingsverslagen van propaganda-avonden in Holland vaak te lezen staat, dat de gedane moeite lang niet evenredig is aan de toename van het ledenaantal, zoo kan diezelfde klacht ook hier in Indië worden gedaan.

Er wordt geen moeite gespaard om nieuwe leden te werven, en het resultaat is, in vergelijking met de vele aanschrijvingen en toezendingen van het Koloniaal Weekblad, niet bevredigend. Erkend

dient, dat het aantal in het verslagjaar toegetreden leden dat van 1923 overtroffen heeft, hetgeen eenerzijds moet toegeschreven worden aan de propaganda gemaakt met de jubileumnummers, anderzijds aan de ietwat betere tijden. Een verheugend feit is, dat zoowel de Soesoehoenan van Soerakarta als de Sultan van Djokjakarta lid van „Oost en West" zijn geworden.

Daartegenover staat, dat er in het verslagjaar veel leden zijn afgeschreven. Het zijn dezulken, die een paar jaren achterstallig waren met de voldoening van hun contributies, en die als lid waren aangehouden, in de hoop, dat zij hun laatste contributies zouden voldoen en de achterstallige zouden aanzuiveren.

Onze hoop bleek ten aanzien van velen van hen ijdel te zijn geweest, hoewel dient te worden aangeteekend, dat er ook enkelen waren, die de Vereeniging „Oost en West" den rug niet hebben toegekeerd.

Het is wel jammer, dat het elk jaar voorkomende bedanken voor het lidmaatschap den vooruitgang van onze Vereeniging niet weinig belemmert.

Het kan niet genoeg herhaald worden, dat zij voor enkele luttele guldens per jaar, voor zich zelf de schoone taak van het nauwer aanhalen van de banden tusschen het Oosten en Westen, van zich afwerpen, en voor de anderen hun taak daardoor moeilijker maken, ook al zijn de eersten zich hiervan niet altijd bewust.

Hoewel met een lantaarn te zoeken, is het wel eens voorgekomen, dat een lid een nieuw lid aanbracht.

Wij kunnen hen hiervoor niet genoeg dankbaar zijn, en het behoeft geen betoog, dat als ieder lid dit voorbeeld navolgde, onze Vereeniging een enorme schrede voorwaarts zou hebben gemaakt. En een heksentoer lijkt het ons niet om ten minste één nieuw lid te werven, mits de goede wil er voorzit.

Van de correspondenten hebben wij in het verslagjaar niet het genoegen gehad iets te vernemen, behalve van onzen nieuwen correspondent te Menado, den heer J. Roest, die enkele leden aanbracht. Wij willen hopen, dat onze Vereeniging in het jaar 1925 zich moge verheugen in een grooter belangstelling bij de correspondenten. Dat het vinden van een goed correspondent een lastige taak is, blijkt, dat wij er nog niet in geslaagd zijn te Soerabaja er een te vinden, hoewel het lid G. A. Menalda, Inspecteur van Financiën te Soerabaja, ons daarbij de behulpzame hand heeft geboden. Het is jammer, dat de heer Menalda zelf, die wegens drukke werkzaamheden en de vele en langdurige inspectiereizen, gemeend heeft ons verzoek niet te kunnen aanvaarden, op Soerabaja niet onze correspondent kan zijn.

Met het verkoopen van de brochures, uitgegeven door de vereeniginng „Oost en West" ging het in het verslagjaar naar wensch, althans vergeleken bij wat het geweest was. Vooral de boekjes van de drie series van No. XII „Onze Koloniën" werden gevraagd. Het spreekt van zelf, dat naar onze meening die boekjes meer gevraagd kunnen worden. Ook voor de menschen hier in Indië bevatten die brochures veel wetenswaardige dingen. .

Met het binnenkomen van de contributies is, vergeleken met het vorig verslagjaar, eenige verbetering te bespeuren. Hiermede wil niet worden gezegd, dat wij hierover ten zeerste tevreden zijn.

Er zijn helaas nog leden, die niet kunnen beseffen, dat met het niet prompt voldoen van de contributies, zij ons daarmede veel administratieven last bezorgen. Hierbij doet zich niet zelden het geval voor, dat de contributie over dat jaar onbetaald blijft, hoewel herhaaldelijk aangeschreven. En wanneer het volgende jaar de achterstallige contributie ook dient bijbetaald te worden, blijkt het dubbele bedrag voor hen bezwaarlijk te zijn, waarom zij maar in het geheel niet wenschen te voldoen. Dit is vaak de reden, waarom zij ten langen leste wegens wanbetaling als lid moeten worden afgesc[h]ven. Dat had voorkomen kunnen worden, wan[neer] geregeld prompt betaald wordt bij het presente[eren] van de kwitantie.

Waar de Vereeniging „Oost en West" een [doel] nastreeft, dat evident voor een ieder sympat[hiek] moet zijn, verwonderen wij er ons toch over, [dat] niet iedereen gauw bereid is om tot het lid[maat]schap toe te treden, vooral waar de jaarlij[ksche] contributie zeer gering is. Is het, omdat hun b[ezig]heden en gedachtensfeer van dien aard zijn, [dat] het ideëele niet genoeg tot hen doordringt! [Men] moet wel bedenken, dat bij het ideëele zich zelf het geoorloofde materieele aansluit. Of wo[rden] bij de goede verstandhouding tusschen twee [par]tijen, haar materieele belangen niet implicite [be]hartigd?

Januari 1925.

De Hoofdvertegenwoordiger voor Oost-In[dië]
Mr. K. FAUSER.

Rekening en verantwoording over 1924.

Ontvangsten.

Contributies en bijdragen	f 446
Boekenverkoop	„
Rente	„ 3
Geld (S.° in kas) vorig jaar	„
Totaal	f 48

Uitgaven.

Salaris	f 120
Porti en schrijfloonen	„ 35
Propaganda	„ 10
Diversen	„
	f 200
Wissel aan het Hoofdbestuur	„ 230
Koersverschil wissel	„ 5
Saldo in kas 1 Juni	„
Totaal	f

Begrooting van ontvangsten 1925.

Het totaal aan contributies, abonnementen en bijdragen .... ±	f 50

Begrooting van uitgaven.

Salaris	f 12
Porti en schrijfloonen	„ 3
Propaganda	„ 1
Diversen	„ 30
Vermoedelijk bedrag aan het H.B.	„
	f 50

Van Week tot Week.

11—17 AUGUSTUS.

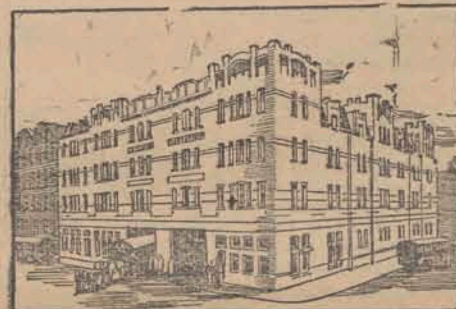
De a.s. zonsverduistering op Sumatra. Een [weten]schappelijke sterrekundige expeditie vertr[ok] Juli uit Washington naar Sumatra, ten einde [waar te nemen] de volledige zonsverduistering waar te (Telegr. aan de *Locomotief*).

De Gouverneur-Generaal naar Deli. De Landvoo[gd zal] 9 September a.s. Deli bezoeken. Het bezo[ek zal] twaalf dagen duren.

Naar het einde der malaise. De totale ontvangs[ten der] Staatsspoor op Java bedroegen over he[t eerste] halfjaar van 1925 f 29.551.000, tegen in h[et zelfde] tijdvak van het vorig jaar 26.937.000; al[zoo een] meerdere ontvangst van f 2.614.000.

Volkshuisvestingscongres. Den 2en en 3en Au[gustus werd] te Semarang een door de Sociaal-Technis[che Ver]eeniging georganiseerd Volkshuisvestings[congres] gehouden.

Pest op Java; de vermindering houdt aan. In de [week] van 28 Juni tot en met 4 Juli zijn op Java 91 [ge]vallen van pest gerapporteerd, waarvan in de [af]deeling Temanggoeng 14, Magelang 8, Jogjakarta

Bojolali 15, Klaten 12, Sragen 9, Salatiga 7, Pekalongan 6, Tegal 2 en Poerbolinggo 15.

...n. Natuurkundige Vereeniging. Den 19en Juli was het 75 jaar geleden dat de Kon. Natuurkundige Vereeniging te Batavia werd opgericht.

...nwettige occupatie van gronden. Een onderzoek in het jaar 1924 ingesteld, heeft aan het licht gebracht, dat op Java en Madoera in totaal 14.242 bouw in het onwettig bezit was van 723 occupanten; in de Buitengewesten zijn 86 onwettige occupanten ontdekt, met een bezit van 313 bouw. *(Loc.)*

...ld van den Volksraad. De assistent-resident van Pematangsiantar, de hr. H. F. K. Ezerman, lid van den Pol.-Econ. Bond, is gekozen tot lid van den Volksraad in de vacature-Kiës. (Aneta).

...lp uit Indië. Aneta seint dd. Batavia 14 Aug. Allerwege zijn plaatselijke steuncomité's ten bate van de cycloonramp in Nederland opgericht. — Verschillende dagbladen openden inschrijvingen.

...ografenstaking te Makasar. Volgens een Aneta-telegram uit Makassar is aldaar den 14en dezer een partieele drukkersstaking uitgebroken.

C. B. Gramberg †. Een telegrafisch bericht meldt het plotseling overlijden van Mr. C. B. Gramberg, voorzitter van den Landraad te Ngandjoek, Java.

...havenstaking te Semarang. Aneta seint dd. Batavia 13 Aug. Honderdvijftig koelies zijn alhier teruggekeerd uit Semarang, wijl het resteerende aantal voldoende was. — Een nader telegram (van 15 Aug.) luidt: Honderd Bankasche prauwenvoerders zijn naar Semarang vertrokken om de plaatsen van stakers bij het Semarangsche Prauwenveer in te nemen.

...tein W. Dumortier †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 85 jaar, overleden de oud-kapitein der Inf. van het Oost-Ind. leger de heer W. Dumortier. De overledene was gerechtigd tot het dragen van het eereteeken voor belangrijke krijgsverrichtingen met gesp 1873—1876 en het onderscheidingsteeken voor langdurigen dienst als officier.

...sono gearresteerd. Volgens een Aneta-bericht is Darsono, de leider van de staking bij de Semarangsche ziekenverpleging, gearresteerd wegens het aanzetten tot staking en het verspreiden in het blad Api van onjuiste berichten aangaande een politiestaking.

...rovincie West-Java. De Regeering stelde Batavia als zetel van de provincie West-Java vast. Het aantal zetels in den Provincialen Raad zal 20 bedragen voor personen van inheemschen landaard en 20 voor Nederlanders. (Aneta, 17 Aug.).

...s. aftreden van Gouv.-Gen. Mr. D. Fock. In een persgesprek (Koloniaal Bijbl. van de Haagsche Courant, dd. 17 dezer) heeft Mr. Dr. W. M. G. Schumann, oud-voorzitter van den Volksraad, gezegd dat het vrij zeker is dat Gouv.-Gen. Fock het volgend jaar als zoodanig zal aftreden.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

...Locomotief (6 /tm 13 Juli) en het *Bat. ...bl.* (8 t/m 14 Juli) bevatten uitvoerige verslagen, betreffende: *De Volksraad over Gouvernements ...ven; Onderwijs en B. G. D.* (Redevoeringen van ...heer *Van der Meulen* en *dr. Van Lonkhuyzen); ...en Besluiten; Het nieuwe contract met de ...M. (M. v. A.); De Oorlogsbegrooting; Marine; ...e rede van den heer Roelofsen* (dir. G. B.); *...; Marine.* Het *Bat Nwsbl.* geeft overzichten van het *Soer. Hbl.* (6 t/m 11 Juli) Volksraadskro... en de *Java-Bode* (1 t/m 14 Juli) redactioneele artikelen.

...regeeringsgemachtigde, *dr. van Lonkhuyzen*, inspecteur der volksgezondheid, meent, dat het ... in Indië aanwezige geneeskundigen geenszins ...amend klein" is te achten, aangezien de toe...en en mogelijkheden hier te lande niet volgens ...schen maatstaf mogen worden beoordeeld. Op ...atische congressen van medici wordt dit erkend ...iet de organisatie en hetgeen hier reeds geschied ...medisch en hygiënisch gebied groote waardeering. Ware Indië even ontwikkeld als Nederland, dan zouden er 25.000 geneesheeren noodig zijn. Er zijn er thans 900, doch als gezegd, men kan Nederlandsche en Indische toestanden ten dezen opzichte niet vergelijken, uit hoofde, dat ginds de geheele bevolking medisch-hygiënische zorg wenscht, waar zij hier zich slechts langzaam went. De Regeering meent, dat Zij het meest gewenschte tempo volgt. *(De Loc. 7 Juli).*

Volmondig kan worden verklaard, dat de K.P.M. in de afloopende periode hare verplichtingen in den ruimsten zin van het woord steeds ten volle nagekomen is. Welke gevolgen het zou hebben, wanneer niet tot het sluiten van een nieuwe overeenkomst met de K.P.M. werd overgegaan, is moeilijk te voorspellen; de toestand waarin men dan zou komen te verkeeren is op het oogenblik niet te overzien. Den leden, die het monopolistisch karakter der K.P.M., zooals zij dat noemden, niet in het belang achten van de economische expansie der Buitengewesten, welke h.i. door een scherpe concurrentie beter zoude zijn gediend, doet de Regeering opmerken, dat de overeenkomst — in aanmerking genomen dat het gouvernementsvervoer slechts een gering percentage van het totale transport der Maatschappij bedraagt — concurrentie op de verschillende lijnen geenszins uitsluit. Wel krijgt de K.P.M. door het contract een voorsprong op andere reederijen, doch deze is niet zoo groot, dat tegen dit nadeel de voordeelen uit die overeenkomst voortvloeiend — in hoofdzaak de zekerheid van communicatie tusschen de verschillende gewesten en eilanden, welke voor de bestuursorganisatie van het allergrootste gewicht — is niet ruimschoots opwegen. *(De Loc. 9 Juli. Het Regeeringsantwoord).*

De heer *Van der Weyden* wijst op den toestand van weerloosheid van Indië en vraagt deswege naar den stand van de oplossing van het defensievraagstuk. De grondslagen voor de verdediging te land hangen in de lucht, zoolang de grondslagen voor de defensie ter zee niet zijn vastgesteld. *(De Loc. 9 Juli).*

De Regeering moet het verwijt afwijzen, als zou Zij de defensiebelangen verwaarloozen. *(De Loc. 10 Juli. Rede van gen. Gerth van Wijk).*

De aangevraagde schepen passen in het stelsel van het ontwerp-vlootwet. De Regeering kan zich geen stelsel denken waarin die schepen niet zouden passen. De Marine-vliegdienst voldoet uitstekend Niet het tekort aan technisch personeel maar het verouderde materieel is oorzaak van het geringe aantal vlieguren. De Regeering is nog steeds van meening, dat minstens één voldoend sterk steunpunt voor de vloot moet worden ingericht. *(De Loc. 10 Juli. Rede van vice-adm. Gooszen).*

De voorwaardelijke veroordeeling. Een goede maatregel. Lombroso-klantjes. Gevangenis-wezen.

Ten departemente van Justitie ligt een ontwerp gereed tot het invoeren ook in Indië van het Instituut der *voorwaardelijke veroordeeling* en ter verruiming van de reeds bestaande instelling der *voorwaardelijke invrijheidsstelling.* Door enkele leden van den Volksraad is reeds bij voorbaat kritiek uitgeoefend op deze invoering, waarbij als krachtigste argument gebezigd werd, dat de Inlandsche maatschappij nog in geenen deele rijp is te achten voor het stelsel der voorwaardelijke veroordeeling. De heer *mr. dr. Rutgers* deelde de *Java-Bode* (13 Juli) o.m. mede dat als direct uitvloeisel van het invoeren der voorwaardelijke veroordeeling in Holland, zulks ook voor Indië gewenscht wordt geacht. Het trekken van een scheidingslijn tusschen Europeanen en Inlanders is z.i. absurd, omdat er naast minder ontwikkelde Europeanen, wel degelijk een groot aantal behoorlijk ontwikkelde Inlanders bestaan, die zeer zeker rijp te achten zijn voor het eventueel toepassen op hen van de voorwaardelijke veroordeeling. In de praktijk zal de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling nog gedurende vele jaren zoodanig zijn, dat ze voor 90 procent wellicht op de Europeesche, voor misschien slechts 10 procent op de Inlandsche veroordeelden kan worden toegepast. Doch deze verhouding zal met den tijd beter worden, daar rechtens mag worden verwacht, dat het stelsel opvoedend op den Inlander zal werken. De resultaten van de reeds ingevoerde voorwaardelijke invrijheidsstelling zijn schitterend, zoo zelfs, dat de heer Rutgers tegen het plan tot verruiming geen noemenswaardigen tegenstand verwacht.

Bij Kon. Besluit van 22 Nov. 1924 no. 29 werd de tekst van het eerste lid van art. 20 van het W. v. S. opnieuw vastgesteld, naar aanleiding waarvan bij de

ordonnantie van 22 Apr. j.l. *Stsbl.* 184 ook het eerste en tweede lid van art. 64 van het Gestichtenreglement werden herzien. Deze herziening is — volgens het *Soer. Hbl.* (11 Juli) — een zeer gewichtige, waar thans voor den rechter de mogelijkheid is uitgebreid om tot vrijheidsstraffen veroordeelden de uren buiten den werktijd ook buiten de gevangenis in vrijheid te laten doorbrengen. Immers, waar art. 20 die gelegenheid schiep voor de tot ten hoogste 6 dagen hechtenis veroordeelden, kan de rechter desgewenscht deze gunst thans uitstrekken tot de veel talrijker categorie van tot vrijheidsstraffen veroordeelden — gevangenisstraf of hechtenis — voor den tijd van ten hoogste *één maand.* Voor het verkrijgen van deze gunst mogen slechts *die* bestraften in aanmerking worden gebracht, van wie de rechter de redelijke zekerheid bezit, dat zij niet moeten worden ondergebracht in de rubriek van de beroepsmisdadigers, de met de gevangenis vertrouwde en verharde elementen. Juist ten opzichte van den eenvoudigen kampongman, voor wien vooral in dezen verlichten tijd de gevaren voor blijvende besmetting in de gevangenis allesbehalve denkbeeldig zijn, verdient de maatregel dankbare waardeering. Bovendien kan zij, goed en op ruime wijze toegepast, een niet onbeduidende *bezuiniging* brengen, waar voor op deze wijze gestraften het onderhoud, voeding enz. *niet* geheel ten laste van de gemeenschap zal komen. Er is alweer een stap voorwaarts gezet!

De heer *W. S. de Haas,* hoofd van de afdeeling Tucht- en Opvoedingswezen, voorzag *De Loc.* (6 Juli) van nadere gegevens omtrent het standpunt van de overheid tegenover *misdrijven door minderjarigen.* De op 1 Jan. 1918 van kracht geworden nieuwe bepalingen verleenen den Indischen rechter de bevoegdheid om personen beneden de 16 jaar, die zich aan een strafbaar feit hebben schuldig gemaakt, zonder toepassing van eenige straf terug te geven aan ouders of voogden, hen te veroordeelen of hen ter beschikking te stellen van de Regeering, eveneens zonder toepassing van eenige straf. In het laatste geval wordt de delinquent òf in een landsopvoedingsgesticht geplaatst, òf ter opvoeding toevertrouwd aan een in Nederlandsch-Indië gevestigd persoon, rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of aan een aldaar gevestigde stichting of instelling van weldadigheid. Deze dwangopvoeding kan echter volgens de artikelen 45 en 46 van het wetboek van strafrecht alleen duren, totdat de leeftijd van 21 jaar is bereikt. Onder de nieuwe bepalingen begon de Regeering dan ook eindelijk wat te doen voor de jeugdige crimineelen. Reeds op 1 Maart 1918 werd *het eerste gouvernements dwangopvoedingsgesticht* te *Semarang* geopend, welk gesticht verdeeld is in 4 afdeelingen. In het Regeeringsgesticht is het natuurlijk hoofdzaak het boefje te wennen aan een leven van orde en regelmaat en hem daarnaast iets te leeren, waarmee hij naderhand zijn brood zal kunnen verdienen. Aan de verpleegden wordt eenvoudig onderwijs gegeven in de gewone vakken van de lagere school, dus lezen, schrijven, rekenen, enz. Daarnaast ontvangen de verpleegden ook onderricht in handenarbeid. In de Semarangsche inrichting werden hiertoe een timmerij, een vlechterij en een kleermakerij in het leven geroepen. Het aantal Regeeringspupillen nam weldra in die mate toe, dat het noodig bleek meerdere van dergelijke inrichtingen in het leven te roepen. Daartoe werd einde 1922 te *Malang* een centraal doorgangshuis geopend, hetwelk plaats biedt aan ongeveer 400 minderjarigen, terwijl landsinrichtingen voor jongens (250 plaatsen) en een voor meisjes te *Tangerang* in gebruik zullen worden genomen, in den loop van dit jaar. Ook in dit jaar zal te *Ngawi* nog een centraal doorgangshuis geopend worden.

Ook het particuliere initiatief heeft zich in de laatste jaren buitengewoon krachtig ontwikkeld. In dit verband mag met zeer veel waardeering melding gemaakt worden van den arbeid van de sedert 1916 hier te lande bestaande *Pro Juventute-vereenigingen.*

De dienst van het gevangeniswezen is voornemens de vastgestelde leeftijdsgrens van *jeugdige veroordeelden* te brengen van 19 op 21 jaar en de strafgrens van opneming in een jeugdgevangenis te brengen van zes weken op drie maanden, meldt *De Loc.* (6 Juli. Interview *mr. Hijmans).* Het staat nog niet vast of allen in het gesticht te *Tanah Tinggi* zullen worden ondergebracht, dan wel gedeeltelijk te Tanah Tinggi en te *Pamekasan.* Het ontwerp van het bij wijze van proef ombouwen van de slaapzaal in *de centrale gevangenis Tjipinang* tot een zaal met twintig slaapkooien, zal binnenkort afkomen van B. O. W. Indien de proef

gunstig blijkt te verloopen, verwacht men de vo ting op groote schaal.

Een uitstel.

De Volksraad heeft met groote meerderhei stemmen een motie aangenomen, waarbij de Re wordt uitgenoodigd *den nieuwen Volksraad Raad van Gedelegeerden,* samengesteld op de ba de nieuwe wet op de Staatsinrichting, in Mei 19 arbeid te doen aanvangen en niet in 1926. Wie is met de vele technische en organisatorische deringen, die zich in het Indische politieke lev len voltrekken, zal erkennen — betoogt het *Soe* (11 Juli) — *dat het uitstel noodig is.* De over van de motie van uitstel luidt, dat een gezette reiding van de inwerkingtreding van de nieuw op de Staatsinrichting gewenscht is, zoowel voo goed beraad over de noodige uitvoeringsregele voor een juiste oriënteering der politieke orga op de wijzigingen in het staatkundig leven, wel de invoering der nieuwe wet zullen intreden „S. H." beziet de quaestie aan de hand van dez weging en komt tot de goede gronden, die de derheid van den Volksraad er toe brachten, tot te adviseeren.

De Loc. (11 Juli) *(Eén uur van onbedac heid")* betreurt het uitstel.

De Jaarbeurs te Bandoeng.

De zesde Jaarbeurs te Bandoeng werd uitvo sproken door het *Bat. Nwsbl.* van 22, 23 en 27 *De Loc.* van 20 en 22 Juni.

Zonder nog van een succes te willen sprek het *Bat. Nwsbl.* (8 Juli) niet anders zeggen, dan resultaten, afgemeten naar de ontvangen entree tamelijk goed zijn; het aantal bezoekers wa 20.000 grooter dan het vorig jaar. Wat het ech beursgedeelte betreft, *de Nederlandsche afdeeli* haar vertegenwoordiger, den heer *Van der Hoeve* nog al succes te boeken gehad hebben. *Fabri die tot dusverre geen afzetgebied in Indië hadde ben hier afnemers en vertegenwoordigers ge* Het op de algemeene vergadering van exposan berde gebrachte maakt over het algemeen niet druk, dat de exposanten ontevreden waren, zo vorige jaar de Australische afdeeling. De hoog van die expositie in het vorige jaar zijn voor gering deel te wijten aan den toen gekozen v woordiger.

Het *Soer. Hbl.* (7 Juli) is van meening, dat menwerking tusschen Bandoeng, Batavia en S meer te bereiken zal zijn, dan indien ieder op blijft staan.

Het Verslag der Javasche Bank.

De *Deli Crt.* (13, 14 en 15 Juli) ziet met g dat de nieuwe president der Directie van de J Bank, *mr. Trip,* de goede oude gewoonte ge gebleven van een beschouwing van meer alg financieelen en economischen aard aan het slag te doen voorafgaan. Met klimmende be ling en waardeering heeft de „*D. C.*" dit ver een specialiteit in economische aangelegenhed zen, waardeerend dat iemand, zoo kort in I dingen zoo scherp weet te zien en de Regeer zoo duidelijke handleiding aanbiedt, waarvan nuttig gebruik kan maken. De „*D. C.*" vond in slag de voldoening, dat het een doorloopende ging is van hetgeen het blad sinds jaar en d bevat over de noodzakelijke factoren voor de keling van deze landen. In vogelvlucht herin daarvoor aan het voortdurend pleit voor verla belastingen, bevordering van kapitaalsvorm moediging van het particulier initiatief, inzo van de cultures als ruggegraat van Indië's dra vermindering van den schuldenlast en een scheiding tusschen gewone en buitengewone

Het *Soer. Hbl.* (10 en 11 Juli, 3de bl.) ves eens de aandacht op het Verslag en constatee zooals altijd een schat van opmerkingen bev in beteekenis verre uitgaan boven de adviez meesten, die zich in den Volksraad en aan de beoordeeling der *financieele situatie* zet. Vooral van belang acht het „S. H." in de cijfers welke aantoonen: *dat de beteeke derland in den in- en uitvoer van Indië ern uitging.* Van den totalen uitvoer van Indië naar Nederland 28.1 procent en in 1923 14.9 pct. Van geen enkel ander land was de het cijfer zoo belangrijk. De uitvoer naar steeg van 3.9 tot 8.4 pct., die naar Amerika 9.8 pct., naar Japan van 5.8 tot 8 pct. In 1913

33.3 pct. van allen import uit Nederland; in 1923 is dit percentage gedaald tot slechts 20.9. Een belangrijke stijging vertoonen hier: Amerika van 2.1 pct. tot 6.3 pct., Japan van 1.6 pct. tot 8 pct. Zelfs de import van Duitsche goederen was grooter dan vóór den oorlog; in procenten steeg hij van 6.6 tot 7.9 pct., in guldens van 28.8 tot 48.6 millioen. *De oorzaak is voor een groot deel gelegen in de vermindering van den invoer van ijzer en staal en van machines en werktuigen.* Of van een terugwinnen van het verloren terrein sprake zal kunnen zijn en of niet veeleer een verdere teruggang moet worden verwacht, is — volgens het verslag — in hoofdzaak afhankelijk van het peil der lasten, welke als gevolg van belastingheffing en sociale maatregelen op de Nederlandsche bedrijven drukken. Blijft het tegenwoordige peil gehandhaafd dan zal, gelijk zich laat aanzien, aan een verderen teruggang niet zijn te ontkomen.

Hierin zit een goede les voor Indië — meent het „S. H." —. Men kan met de opdrijving der lasten, welke op eenige industrie rusten, een heel eind gaan. Maar men kan het buitenland niet dwingen onze dure producten te koopen, evenmin als Indië het die van Holland doet.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Verzekering van de rust te Batavia.

Geruimen tijd geleden werd in de „Perniagaän" en ook in deze rubriek mededeeling gedaan van de oprichting ter hoofdplaats Batavia van een particulieren inlichtingsdienst, die als een rechercheur of als een detective een onderzoek kan instellen naar personen, zaken en toestanden, al naar gelang dit door de aangeslotenen bij dien dienst wordt verlangd.

Dit inlichtingskantoor, dat onder leiding staat van den heer Quick, heeft, naar het schijnt, het vertrouwen van velen weten te winnen en zet zijn werk steeds voort.

Thans schrijft men in de „Perniagaän" van 3 Maart 1925, dat ook een nachtveiligheidsdienst, onder den naam van „Hermandad", ter hoofdplaats Batavia bestaat, welke particuliere dienst werkzaam is gedurende den nacht en door nachtelijke bewakers en rondes de huizen, kantoren, winkels, enz. van de aangeslotenen bij dien dienst laat bewaken.

Het personeel van dezen Nachtveiligheidsdienst werkt in de verschillende ressorten samen met de Politie, zoodra dit noodig blijkt en verleent daadwerkelijke krachtige hulp in geval van arrestaties of bij dreigende rustverstoringen.

Uit de „Hermandad" heeft zich nog een nachtveiligheidsdienst gevormd, welke op denzelfden voet is ingericht en dezelfde functie verricht.

Nu zou men zoo zeggen dat bij het bestaan van een Inlichtingsdienst en een nachtveiligheidsdienst, die met goed gevolg werken, de rust te Batavia met die beide instellingen voldoende verzekerd zoude zijn, doch niettemin werd nu onlangs het particuliere Detective Bureau te Molenvliet opgericht en in eene circulaire aan de Nederlandsche Nieuwsbladen kennis gegeven, dat dit Bureau, zoowel een nachtelijken Veiligheidsdienst als een Detective Dienst bevatte.

Hetgeen bij al deze particuliere diensten opvalt, is het feit dat de verschillende diensten onder leiding staan van vroegere ambtenaren bij de Politie in Ned.-Indië.

Zoo is de leider van de „Hermandad" een oud-politie-opziener en bestaat het grootste gedeelte van het personeel dier instelling uit gewezen politieagenten.

Het beheer over het nieuwe Detective Bureau is toevertrouwd aan den heer Noorman, vroeger commissaris van Politie te Batavia en sectiechef van Pasar Baroe.

De nachtveiligheidsdienst van „de Nieuwe Hermandad" bezigt eveneens vroegere politiedienaren.

In de circulaire van het particulier Detective Bureau, wordt als leider genoemd de vroegere ondercommissaris van politie W. J. Kelder, die 16 jaren politiedienst telt en een leerling was van een der bekendste criminologen in Nederland.

Deze twee laatste naar de Reclame riekende berichten moesten zonder twijfel dienen om de aandacht te trekken.

Doch, zegt de schrijver van het artikel, de heer Kelder is bij de Bataviasche ingezetenen nog wel bekend.

Hij was destijds hoofdopziener en als zoodanig chef van de Opiumrecherche en werd toenmaals gemengd in de verwarde geschiedenis van den rechercheur Liauw Kim Sen, die in de gevangenis terecht kwam.

Deze diende onder de bevelen van den heer Kelder en noemde bij zijne arrestatie ook de namen zijner chefs, met het gevolg dat de hoofdcommissaris van Rossen strafrechterlijk werd vervolgd en de heer Kelder uit den dienst werd ontslagen.

Diens practischen speurzin was uit de zaak van Liauw Kim Sen echter wel gebleken en dat feit was reeds voldoende voor de noodig geachte reclame.

Uit het vorenstaande blijkt dat de genoemde vroegere dienaren bij de Indische politie, na hun ontslag uit den dienst, thans langs particulieren weg hunne energie en talenten willen beschikbaar stellen ten behoeve van het publiek.

Hoewel, naar schrijver's meening, daartegen weinig te zeggen valt, zoo vindt hij het toch jammer, dat men die eigenschappen niet in volle maat heeft ontplooid in den Staatsdienst, die alle hulpmiddelen daarvoor ter beschikking stelde.

De hoogste functies hadden zij bij den Politiedienst kunnen bereiken en hun dienstpet met de daaraan verbonden uniform niet aan den kapstok behoeven op te hangen.

Hoe het zij, het verzekeren der rust ter hoofdplaats Batavia, geschiedt thans ten deele met hulp van particuliere krachten en kan iedereen die betalen kan en wil, zich wenden bij een der genoemde instellingen, die daarvoor gedurende den nacht, woningen en kantoren met eigen personeel laten bewaken.

Doch onwillekeurig rijzen hier dan de vragen of ter hoofdplaats Batavia geen voldoend gouvernementspolitie aanwezig is en of het noodzakelijk is dat een particuliere politiedienst bijstand moet verleenen bij het onderzoeken van strafdelicten en bij het herstellen van de rust en orde?

Eertijds was de politiemacht sterk 5 schouten, 4 wedono's met 8 assistenten en een aantal politie-oppassers.

Van een nachtveiligheidsdienst of van een Detective-bureau was geen sprake.

Thans bestaat de sterkte uit: 1 hoofdcommissaris met adjunct, tal van commissarissen 1ste en 2de klas en tientallen hoofdopzieners, die tegenwoordig den titel dragen van ondercommissaris.

Voorts zijn er opzieners, tal van hoofdrechercheurs, rechercheurs, hoofdagenten 1ste en 2de klas en politieagenten.

En toch kan men de tegenwoordige veiligheid niet roemen boven die van weleer.

Hebben de ingezetenen, vraagt de schrijver, dan ook niet het recht zich verwonderd te toonen over het resultaat van het werk eener door de belastingbetalers betaalde kostbare politieinstelling en zich bezig te houden met de vraag, aan welke oorzaken die toestand moet worden toegeschreven?

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De persoonlijkheid van wijlen Dr. Sun Yat Sen.

I.

In de „Sinar-Sumatra" van 19 Maart 1925, wordt naar aanleiding van den dood van Dr. Sun Yat Sen, eene beschrijving gegeven van het karakter en van het werk van dezen Chineeschen Nationalist, die door sommige personen wel eens de „Tijger van China" is genoemd en wiens heengaan zeker door velen zal worden betreurd.

Men hoopt dat het volk hem zal eeren door het voorbeeld te volgen van den man, die liefde had voor zijn land en dat zijn naam in de geschiedenisboeken zal worden genoemd als te behooren tot de besten, die de wereld heeft voortgebracht.

Dr. Sun Yat Sen was eene persoonlijkheid met een krachtigen wil, die van half-werk niets wilde weten.

Hij ging recht op zijn doel af en als dit mislukte, dan had hij 10-tal pijlen op zijn boog om langs andere wegen dat doel te bereiken.

En, wanneer hij ook dan nog geen succes kon boeken, dan zocht hij de gevaarlijkste plaatsen op om de bezwaren te overwinnen.

Menschen, die verstand hebben van gelaatskennis, verklaren dat het gelaat, volgens het portret, wijst op een breede krachtig denkende persoonlijkheid.

De meening, dat hij in zijne omgeving alles en allen naar zijne hand zette en gevaarlijk was, is eene uiting van zijne vijanden in China, die van oordeel zijn dat hij alles afbrak zonder op te bouwen.

De taak, welke Dr. Sun Yat Sen op zich had genomen was eene bovenmenschelijke. Hij toch wilde China bevrijden van de Boan-Dynastie en ontzag niet de bezwaren en de moeilijkheden, welke voor hem aan dien arbeid waren verbonden, niet het minst door te trachten in het geheele land partijgangers te vinden.

Zijn afbrekend werk op politiek gebied begon in het jaar 1900 te Canton, doch moest door de van uit Peking genomen tegenmaatregelen worden opgegeven, met het gevolg dat hij gedwongen werd uit zijne geboorteplaats te vluchten.

Het aantal Chineesche studenten dat de scholen in Japan bezocht, werd in het jaar 1905 belangrijk versterkt en vormde de voorhoede van de propagandisten, op die plaatsing van Dr. Sun Yat Sen, waar hij succes had bij zijn streven, dat de omverwerping van de Boan-Dynastie beoogde.

Die geheime actie was destijds onbekend aan de vreemdelingen en konden zij dus ook niet begrijpen op welke wijze de Chineesche nationalisten die omverwerping van de Boan-Dynastie zouden klaar spelen.

Het is bekend dat de geheime genootschappen in China instellingen zijn die in de Chineesche samenleving thuis behooren.

Zij bestaan reeds eeuwen en hebben ten doel niet alleen de aaneensluiting te bevorderen van hen die zich verdrukt gevoelen doch ook om elkander te helpen en te steunen.

De leden dier geheime vereenigingen worden door de autoriteiten als gevaarlijk beschouwd, hetgeen het feit verklaart dat zoovelen hunner tijdens de Vorstenbesturen werden gevat en veroordeeld.

Dr. Sun Yat Sen heeft begrepen dat als een mensch moedig is en leiding kan geven, men van die geheime genootschappen partij kan trekken en vertrok dientengevolge in het jaar 1905 naar Tokio, alwaar hij voor zijn doel verschillende geheime genootschappen in het leven riep.

Uit die actie is de Kok Bin Tong partij ontstaan, die de revolutionaire gedachte over geheel China verspreidde, den Keizer Swan Tong ten val bracht en Dr. Sun Yat Sen tijdelijk als President van de Chineesche Republiek aanstelde.

De personen, die thans aan het hoofd der Chineesche Regeering staan, werden destijds allen door de Boan-Dynastie gezocht, terwijl een groote prijs werd uitgeloofd op het hoofd van Dr. Sunt Yat Sen.

Men wilde dat hoofd aan Keizer Swan Tong aanbieden, doch die beweging heeft niet bijzonder lang geduurd om reden Dr. Sunt Yat Sen er niet veel voor voelde langen tijd op den presidentszetel te zitten en aan de menigte wilde toonen dat hij geen waarde hechtte aan die grootheid.

Dientengevolge gaf hij de waardigheid over aan wijlen Yuan Shi Kay, eene daad die hem noodgedwongen tot een zwerver maakte, aangezien de nieuwe President terstond de noodige bevelen gaf tot zijne arrestatie en die de aanleiding was voor zijne vlucht naar Japan, alwaar hij tal van maanden verbleef.

Van hier uit stelde Dr. Sun Yat Sen zich in verbinding met de militaire leiders te Canton, die met het bestuur van Yuan Shi Kai en de leider te Peking niet veel op hadden en in welke omstandigheid hij aanleiding vond eene nieuwe revolutionaire beweging te beginnen.

(Wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Aug.-afl. Hoe Cantzlaar Gouverneur van Curaçao werd, door Mr. B. de Gaay Fortman. — De godsdienst der Boschnegers, door L. Junker (slot). — Een toevalligheid, door J. F. Snelleman. (Schr. herinnert aan een door hem eenige jaren geleden uitgesproken denkbeeld om jongelieden naar de West te doen zenden; zooiets dus als het Sir Henry Deterding-plan van thans voor de Oost). — Schetsen uit Suriname, door G. J. Staal (Het feestmaal). — Een Italiaansch oordeel over de Surinaamsche afdeeling van de Missietentoonstelling in het Vaticaan. — De brieven van Gouverneur van Aerssen van Sommelsdijck aan directeuren der Sociëteit van Suriname uit het jaar 1684. Medegedeeld door Mr. R. Bijlsma. — Uit de pers. (Iets over het huwelijk bij de Caraïben, door A. P. Penard). — Bibliografie.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 10, No. 1 (4 Juli '25). Het verzamelen van mindere soorten van rubber, door J. V. Baalen. — Oude en nieuwe gezichtspunten betreffende de behandeling van koffie- en rubbercultuur gemengd bedrijf (slot). — Euphorus helopeltidis F[...]rière, de in helopeltis-mikoengs parasiteerende sluipw[...] (Branconide), door R. Menzel. — Amerika en de Indis[che] rubber. — De palmoliebereiding.

Id. No. 2 (11 Juli). Het is zoo eenvoudig (groenbe[mes]ting), door Kremer. — De bereiding van Robustako[ffie] door Dr. A. J. Ultée. — De derde Pluimvee-tentoon[stel]ling. Gehouden op de Jaarbeurs te Bandoeng 4 [...] Juli j.l. — De aardappelknollenrups. — De kabel[baan] als transportmiddel in bergachtige streken, door W. ten Houten de Lange. — De vooruitzichten der rub[ber]cultuur.

De Mijn-Ingenieur.

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van [den] Dienst van het Mijnwezen in Oost-Indië heeft de red[actie] van het maandblad „De Mijningenieur" een gedenk[num]mer uitgegeven, typografisch uitstekend verzorgd [en] voorzien van tal van afbeeldingen.

De oud-chef van het Mijnwezen ir. L. Houwink ge[eft] daarin een algemeene uitvoerige schets van de ontwi[kke]ling van het Mijnwezen vanaf zijn ontstaan, en de ho[ofd]ingenieur A. C. de Jongh schrijft een artikel over mijnbouwkundige opsporingen en geologische op[na]men in Indië.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

De Juli-afl. bevat o.m.: Wat kan de Europeesche r[ub]bercultuur doen om zich sterker te maken tegenover [de] concurrentie van de Inlandsche cultuur? Resumé [van] een voordracht gehouden door Dr. O. de Vries. — C[oa]gulatie-verschijnselen bij Hevea latex. III. Invloed [van] eenige chemicaliën, door Dr. O. de Vries en N. Beum[ée-] Nieuwland. — Bemesting in rubbertuinen. Voordr[acht] door G. F. van der Meulen (met ill.).

De Indische Mercuur.

No. 32 (7 Aug.). Jaarboek van het Departement v[an] Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Ind[ië] 1924, besproken door Dr. J. C. Koningsberger. — [...] Deli-Proefstation. — De markt voor enkele invoe[r]artikelen op Java en Madoera gedurende het eer[ste] kwartaal van 1925. — De herleving der katoencult[uur] in Suriname (ontleend aan De West). — Kultuurber[ich]ten. — Kleine mededeelingen. — Financieele beric[hten] en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubri[eken].

Id. No. 33 (14 Aug.). Wondbescherming bij [...] door Dr. C. Hartley. — Moet Java het tegen Sum[atra] afleggen? — Vereeniging voor de thee-cultuur in N[ed.-] Indië (jaarverslag over 1924). — Kamer van koop[han]del en fabrieken voor Amsterdam (mededeelingen [...] zoover deze betrekking hebben op de Indiën). — [...]voer van de voornaamste handelsartikelen van Java [en] Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Financieele berichten [en] verslagen, enz. — De afd. Handelsmuseum van het [...] Instituut geeft literatuur over oliën, vetten en was[...]

De Indische Culturen.

10e jaarg. No. 13 (1 Juli '25). Een bladziekte van [...]selle (Phyllosticta spec. op Hibuscus Sabdariffa L.), d[oor] B. T. Palm en S. C. J. Jochems (met ill.). — Thee[pro]ductie-verhooging, door L. Ouwerling. — Theepr[oef]station. — Wetenschappelijke grondslagen der sel[ectie] door Dr. W. Arisz. — De kina-situatie.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Deel 18, afl. 6 (Juni '25). Oorspronkelijke bijdrag[en] Boschbouwkundige wetenswaardigheden van Suma[tra's] Westkust, door W. Schnepper. — Geldelijke opbreng[st] der Semarangsche djatibosschen, door W. Zwart. — [...] over den Lampoengschen olifant, door H. J. V. Sod[y]. Nota over de rentabiliteit van den afvoer van hout [per] vrachtauto in het boschdistrict Pekalongan—Kendal. Korte berichten: Vervolg van de beraadslaging i[n de] Tweede Kamer over de bosschen in de cultuurwet [van] 1866. — Literatuur. — Personalia, enz.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 25 (3—9 Juli '25). Volks[...] dagboek. Kantteekeningen van een toeschouwer (zie ook No. 26). — Een loffelijk onderwijs-systeem. De S[...]bah-school. — De gouden standaard. Het standpunt van de Regeering. — Nieuw-Guinee een der hoeksteenen voor grooter Nederland. I. Een klein Australië in verre toekomst.

Id. No. 26 (10—16 Juli). Voor de volksgezondheid. — Eigenerfden. Voor een Indischen landbouwersstand. — De moderniseering der zeevisscherijen van Ned.-Indië. — Nieuw-Guinee een der hoeksteenen van grooter Nederland. II. Doel, middelen enz. der Nieuw-Guinee-kolon[isatie].

Mededeelingen Dienst der Volksgezondheid in N.-I.

Aangezien de naam „Burgerlijke Geneeskundige Dienst" bij gouv. besl. is veranderd in „Dienst der Volksgezondheid" is de titel van het door dezen tak van dienst uitgegeven tijdschr. eveneens in dien zin gewijzigd.

Deel II van jaarg. '25 bevat o.a. de volgende bijdragen: Onderzoekingen over de malaria te Tandjong Priok, door E. Rodenwaldt en W. F. R. Essed. — Over de chemische samenstelling van het bloed in de tropen, door Dr. W. Radsma. — De sociale beteekenis der schizophrenie voor de Inlandsche samenleving, door Dr. P. H. M. Travaglino. — Onderzoekingen over de voeding, verricht in het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, door Dr. B. C. P. Jansen. — Over veranderingen in gewrichten, peesscheden en bursae door framboesia, door Dr. H. Eyedi. — De orientatie in tijd van den Javaan in de Vorstenlanden, door Dr. C. F. Engelhard.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 65 afl. 3. Het suikergehalte in het bloed bij Inlanders en Europeanen in de tropen. Tweede mededeeling, door Dr. W. Radsma. — De ankylostomiasis in Manggarai en hare bestrijding, door Dr. Avé Lallemant. — Pyoktanin als antisepticum, door J. C. J. C. Smits. — Een geval van spirochaetosis bronchialis, door W. Schijveschuurder.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 10 (5 Aug. '25). Het zieleleven der Indonesiërs, door N. (vervolg). — The British Empire Exhibition in Wembley, door H. Ch. G. J. van der Mandere (slot). — Pastelsen naar herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid, door Pil (vervolg).

De Indische Post.

Nr. 30, van 27 Juni, bevat o.m.: De 6e Ned.-Ind. Jaarbeurs en -markt. De eerste geslaagde Jaarbeurs, door A. J. Kelling. — Woeker en crediet. — Akar-bahar. „bloemen" der zee.

No. 31 (4 Juli): Het luchtverkeers-vraagstuk voor Indië. — Pa van der Steur, door H. M. — Van onze Gouvernements-steenkool op Poeloe Laoet (zie ook No. 32). — Rimboe-verhalen. De pikolan.

No. 32 (11 Juli): Overplaatsings-wee. Een ramp voor Indië. — De Kon. Natuurkundige Vereeniging. Een levenskrachtige 75-jarige, door Dr. S. W. Visser. — Nog eens de Waterhyacinth, door S. J. G. R. — Dr. Jan ... †. — Uit den Volksraad.

Archief voor de Koffiecultuur in Ned.-Indië.

Deel I, No. 2 (Juni '25). Verslag van den entomoloog over het kweeken en de eerste verspreiding der sluipwesp, Prorops nasuta Waterst. van 21 Jan. tot 20 Juli 1924, door Dr. K. Friederichs. — Het kweeken van de sluipwesp op de ondernemingen, door Dr. H. Begemann. — Handleiding voor de bestrijding van den koffiebessenboeboek, door Prof. Dr. K. Friederichs. — De verspreiding van Cryptolaemus montrouzieri in de res. Besoeki, door J. Gandrup. — Over het ontsmetten van koffiezaad, door J. Gandrup.

Oedaya (Opgang).

Inhoud der Aug.-afl. Titelplaat: het meer van Klakah. — Nationalisme en critische geest, door Noto Soeroto. — Het oordeel van een eminenten Indonesiër Koesoemo Oetoyo over de Oedaya-stichting. — Gezichten en vertellen uit Indonesië: het eiland Bali. — Tata, de grondlegger van de staal- en ijzerindustrie in Britsch-Indië, een voorbeeld van samenwerking tusschen Oost en West, door H. Cochius. — Indrukken van de Bataklanden, door H. F. Tillema (vervolg). — Foto's van H. M. de Koningin Moeder (met Prinses Juliana) en haar gasten te Soestdijk.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 14, afl. 7 (Juli '25). De ijzerhoutboom als geologische indicator, door H. Witkamp (met ill.). — De fabricatie van ringen en armbanden uit schelpen op de Pasar Ikan te Batavia, door J. C. v. d. M. M. — Indische (vogel-)namen, door Sody.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

No. 27 (van 3 Juli) bevat o.a. de economische toestand van het gewest Atjeh en Onderhoorigheden gedurende 1924. — De vooruitzichten der rubbercultuur.

No. 28 (10 Juli). Sandelhout op Timor. — De toekomstige stijging van den Ned. Indischen palmolie-export.

Kerk, Zending en Missie.

De Macedoniër. Juli-Aug. '25. Kontinentale Missions-Konferenz te Bremen, door D. Pol. — Soemba. De nieuwe Zendingsgeschiedenis (1904—1924), door D. K. Wielenga. — Eigen Zending op Java? door D. Pol. — Heden en toekomst van het onderwijs op Soemba (vervolg), door P. J. Lambooy.

Nederlandsch Zendingsblad Aug. '25. Het Zendingshospitaal te Poerwakarta (West-Java), door O. E. van der Brug. Onze conferentie te Posso, door Dr. A. C. Kruyt.

De Banier. 26 Juni '25. Het Regeeringsbureau te Batavia ter bestrijding van den handel in vrouwen en kinderen en van dien in ontuchtige uitgaven (zie ook het Nr. van 3 Juli). — Het land der Toradja's. De vestiging van het Nederl. bestuur, enz. Lezing van Dr. van der Veen (zie ook het Nr. van 10 Juli).

De Katholieke Missiën. Aug. '25. Het Mahomedanisme op Flores (vervolg), door P. S. Buis.

Zendingstijdschr. De Opwekker. Juni '25. Roomsche actie, door H. Kraemer. — W. L. Jens Sr. † (een der pioniers van Nieuw Guinea), door H. Lasschuit. — De Lectuur-commissie 1924-'25, door H. Kraemer.

Het Missiewerk. Aug. '25 kondigt een werkje aan: Korte schets der Java-missie, door H. J. M. Koch S.J. (Drukkerij „Canisius", Djokja).

Een Engelsch periodiek over Bali.

Het bekende geïllustreerde Engelsche blad The Sphere bevat een drietal reproducties van aquarellen van een Engelsche artiste, Miss Elfrida Tharle Hughs, voorstellende de lijkverbranding van wijlen den broer en zuster van den radjah (poenggawa?) van Bangli. Deze schilderes schijnt een drietal jaren in het Verre Oosten te hebben doorgebracht en haar werken werden in Mei j.l. tentoongesteld in de „Bond Street Art Gallery" te Londen. Het bijschrift van de redactie van The Sphere — het doet ons genoegen het te vermelden — onderscheidt zich door juistheid en duidelijkheid, zoodat zij, die Bali niet van aanschouwing kennen, een correcte voorstelling van land en volk krijgen. (Locomotief).

Weder een nieuw landbouwtijdschrift.

Aan bovengenoemd dagblad wordt ook ontleend, dat het eerste Nr. is verschenen van „Landbouw, tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in Nederl.-Indië". Het is bestemd zoowel onderwerpen, betrekking hebbende op de landbouwkunde als op de landhuishoudkunde te bespreken.

De hr. J. E. van der Stok gaf den stoot tot de uitgave en schrijft een voorwoord voor dit eerste Nr. Het bevat verder een studie van den hr. J. J. Ochse over vruchtencultuur, J. Th. Metselaar over ongunstig bevloeiingswater, ir. L. J. Vroon over de tuinbouwtentoonstelling te Patjet, over de landhuishoudkunde te Wageningen, alsmede boekbesprekingen en referaten.

Structures and settlements in Central-Celebes,

with 6 maps and 263 figures, by Walter Kaüdern. (Göteberg, 1925). Ethnographical studies in Celebes. Results of the author's expedition to Celebes 1917—1920.

In de N.R.Ct. van 12 dezer (Avondbl. B) treft men een uitvoerige bespreking van dit werk aan; de schr. besluit: Zonder eenige overdrijving mag men deze monografie de belangrijkste noemen die in den laatsten tijd over een deel van onze Oost is verschenen.

* * *

Statistiek van de scheepvaart in Nederlandsch-Indië over het jaar 1924. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van Scheepvaart. (Weltevreden, H. B. Smits).

Verslag van den President van de Javasche Bank en van den Raad van Commissarissen over het 97e boekjaar 1924—25, uitgebracht in de Alg. Verg. van Aandeelhouders op 10 Juli 1925. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Adatrechtbundels bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. XXIV: Groote Oost. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Oud-Batavia, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 14 Aug. '25).

De Java-oorlog (1825—'30) en de Vorstenlanden, door Dr. H. Blink. (Vragen van den Dag, Aug. '25).

De vijfde verjaardag der Technische Hoogeschool te Bandoeng, door Prof. ir. H. van Breen. (De Ingenieur, 15 Aug. '25).

De handelsbeweging van Suriname en nog wat, door Mr. A. Traa. (Tijdschr. voor Econ. Geogr., 15 Aug. '25).

De „wilde" Papoea, door H. F. Tillema. (Vrije Arbeid, Juli '25).

De economische toestand van Nederl. Indië in 1924. (Ontleend aan het jaarverslag van de Javasche Bank). (Econ.-Stat. Berichten, 12 Aug. '25).

De economische toestand van Indië (eveneens ontleend aan bovengenoemd verslag). (In- en Uitvoer, 10 Aug. '25).

Suriname.

Onder het hoofd *„De Toekomst van Suriname"* tracht Prof. Mr. Kielstra in de „Haagsche Post" van 8 Augustus zijn indrukken samen te vatten en zich rekenschap te geven van wat hij op zijne reis heeft meenen te kunnen opmerken, al geeft hij toe dat een verblijf van een maand rijkelijk kort is om, zelfs na de noodige voorstudie, iemand in staat te stellen om over alle vragen, die zich daar voordoen, afdoend te oordeelen. Wij gelooven niet dat iemand dit van Prof. Kielstra verwacht.

Terecht begint hij met de opmerking dat wij niet moeten denken dat wij alléén voor het vraagstuk staan, hoe een achteruitgaande kolonie weer op de been te helpen en haar iets van de vroegere welvaart terug te geven. De Engelsche en Fransche koloniën in de West zijn er niet beter aan toe dan Suriname. Juist is ook de opmerking dat men den achteruitgang van Suriname niet alleen moet willen verklaren uit oorzaken, die binnen de kolonie gelegen zijn. De algemeene vermindering van welvaart in West-Indië geeft aanleiding tot het vermoeden dat hier algemeene oorzaken in het spel zijn. In de eerste plaats kregen de West-Indische koloniën een zware concurrentie van het Oosten, toen de opening van het Suezkanaal de Oost-Indische bezittingen zooveel dichter bij de markt bracht. De vestiging van de beetwortelsuikerindustrie in Europa is voor de West ook niet zonder gevolg geweest. In de laatste jaren vormt de „imperial preference", die de Engelsche koloniën elkaar wederkeerig toekennen, voor anderen een moeilijkheid voor den afzet van hun product, zij het dan dat die niet onoverkomelijk is.

Wij kunnen Prof. Kielstra niet volgen in zijn verdere beschouwingen over de oorzaken van den achteruitgang van Suriname. Die oorzaken zijn bij herhaling opgespoord en beschreven.

Het vraagstuk van Suriname's welvaart komt, naar het oordeel van Prof. Kielstra er op neer, of er bijzondere voorwaarden en omstandigheden binnen de kolonie zijn voor de productie van een of andere goederensoort daar zóó gunstig, dat ondanks de algemeene, minder gunstige voorwaarden, het werken er toch voordeel belooft.

Wij voor ons meenen dat, indien de producten die ook andere landen leveren, in Suriname tegen denzelfden of lageren kostprijs konden verkregen worden, concurrentie zeer goed mogelijk is. Dit nu is, naar onze meening, niet voldoende onderzocht. In zijne geschriften heeft de heer Pyttersen bij herhaling gewezen op de vele gunstige factoren die Suriname biedt. Ook in het verslag van de studiecommissie van het Suriname-Studie-Syndicaat is dit gedaan. Konden de kapitaalkrachtigen in den lande er toe komen een klein deel van de kapitalen, die zij in Oost-Indië beleggen, aan te wenden om in Suriname groote, modern ingerichte landbouwondernemingen te vestigen, dan zou spoedig blijken dat de algemeene ongunstige factoren, die Prof. Kielstra naar voren brengt, niet van overwegenden invloed zijn en dat zulke ondernemingen even winstgevend kunnen zijn als in Oost-Indië.

In een verleden jaar verschenen boekje *„Islands, West-Indian-Aegean"*, by Sir Arthur E. Shipley, chairman of the Governing Body of the Imperial College of Tropical Agriculture, Trinidad, lazen wij deze opmerking: „The days of vast fortunes made from sugar-cane with slave labour are passed; but by hard work, intensive cultivation, the employment of scientific experts, the sugar-planter can still make a competence, and this is especially true in the larger and better managed estates."

Had het Nederlandsche kapitaal wat meer oog gehad voor de gunstige factoren die Suriname aanbiedt, dan zouden er zeker heel wat minder verliezen geleden zijn dan die men hier na den wereldoorlog te boeken heeft gehad en die vele, zeer vele millioenen hebben beloopen.

Wij willen eindigen met het slot van Prof. Kielstra's beschouwingen:

......„Moge men in Nederland doen wat de hand te doen vindt, ook als het niet gemakkelijk is, als het niet dadelijk groot voordeel belooft. Wij hebben in de West een goeden naam; laat ons doen wat er te doen is ook om dien te handhaven. De oplossing, zij het langzaam, van de vraagstukken van West-Indië is voor ons een nationaal belang."

* * *

Dr. D. S. Fernandes, het jongste lid van het Landbouwproefstation in Suriname, heeft een eerste mededeeling gedaan over een hoogst belangrijk door he[t] ingesteld wetenschappelijk onderzoek naar de oor[za]ken van de „instervingsziekte" van de cacao. Na[dat] uitgebreide proeven hadden aangetoond, dat men h[ier] niet te doen had met een schimmel of bacterie-ziek[te], noch met een verschijnsel veroorzaakt door een of [an]der insect of door infectie, en nadat verder gebleken was, dat de ziekte een inwendigen oorsprong had [en] vrijwel uitsluitend in polderland werd aangetroffen, heeft de schrijver nagegaan of zij wellicht verb[and] hield met het grondwaterpeil.

Hij kwam tot de slotsom, dat de instervingszie[kte] een gevolg zou zijn van de gewijzigde cultuurvo[or]waarden op de plantages, waardoor de boomen pe[rio]den van te groote waterarmoede doormaken. De [hy]pothese zou een aannemelijke verklaring geven vo[or] het opmerkelijke verschijnsel, dat nu reeds sedert jar[en] alle pogingen gefaald zijn om de cacaocultuur we[er] tot bloei te brengen, zoodat menige planter, moe[de]loos, tot de conclusie kwam, dat de grond „cac[ao]moede" was geworden.

Aan de belangwekkende beschouwingen van d[en] schrijver wordt het volgende ontleend:

In den loop der laatste 25 jaren heeft men de cac[ao] op de meeste plantages onder andere condities [ge]bracht, dan die, waarin de boomen van den aanleg [af] verkeerden. Men meende goed te doen meer licht [en] lucht aan de boomen te geven en ook den vocht[ig]heidstoestand binnen de cultivatie te doen vermin[de]ren.

Hierbij schijnt niet voldoende aandacht geschonk[en] te zijn aan het feit, dat de cacao hier gecultivee[rd] wordt op ingepolderd land (meest zware klei), [dat] zich wel gemakkelijk laat ontwateren, maar mee[st] nooit doeltreffend kan geïrrigeerd worden.

Thans speelt zich op alle der door mij bezochte pla[n]tages ongeveer 2 maal 's jaars het volgende af: in [het] droge seizoen staat de geheele aanplant op een sti[jf] harden, uitgedroogden kleibodem, waarin scheuren [tot] 2½ voet diepte; — in den regentijd loopen in den aa[n]vang enkele stukken meer of minder onder water en houdt het geheel daarna langeren tijd een overma[at] van water ter beschikking.

De planten gaan dus plotseling van het eene ui[ter]ste naar het andere.

In scherpe tegenstelling hiermede staan de en[kele] plantages of gedeelten van plantages, waar men [zoo]veel mogelijk den ouden toestand behield; — wa[ar] er een vochtige atmosfeer heerscht, — de bodem [nooit] den erg droog wordt, — de schaduw een dichte is. [Op] deze plaatsen komt de instervingsziekte òf geheel n[iet] voor, òf het verschijnsel heeft er geen patholog[isch] karakter.

Van de talrijke waarnemingen, welke ik binnen [en] buiten het polderland deed, zal ik mij tot het mo[est] frappante voorbeeld beperken, dat de plantage Kill[en]stein thans levert.

Zeer opvallend is het, dat in het wel-onderhou[den] deel van de plantage alle boomen aan de instervin[gs]ziekte lijden, terwijl ik het verschijnsel in het verwa[ar]loosde stuk, waar een grootere bodemvochtigh[eid] heerscht, niet heb kunnen vinden. Hier zijn zoo[wel] de oude als de tallooze jonge boomen t. o. v. de inst[er]vingsziekte volkomen gezond. Vele der oude boom[en] zien er nog, na de 20-jarige verwaarloozing beter [uit] dan die in het onderhouden deel der plantage.

Men kan hieruit leeren, dat de cacaoboomen he[el] wat kunnen doorstaan, wanneer er aan bepaalde vo[or]waarden wordt voldaan, b.v. wanneer ze voortdur[end] over een voldoende watervoorraad kunnen beschik[ken].

In het verwaarloosde deel van de plantage Kill[en]stein zullen nu drie stukken, ieder groot 12 akkers, [als] proefvelden worden genomen. In het éene zal de [ont]delving gemaakt worden overeenkomstig de thans [al]gemeen heerschende opvattingen, in het andere [zul]len de schaduwboomen uit- en opgedund worden, [ter]wijl het derde alleen van onkruid zal gezuiverd w[or]den.

Tevens zal met grondwater-standmeters de be[we]ging van het grondwater in deze stukken worden [na]gegaan.

Met deze proeven hoop ik de beslissende gegevens te verkrijgen over de oorzaken van de instervingsziekte bij de cacao.

* * *

Sir George Graeme Thomson, die 4 April 1923 het bestuur over Britsch Guiana aanvaardde, is benoemd tot gouverneur en opperbevelhebber van Nigeria. Zijn opvolger wordt Sir Cecil Rodwell. Cecil Clementi, koloniaal secretaris van Ceylon, voordien van Britsch Guiana, is benoemd tot gouverneur van Hongkong.

Curaçao.

Onvermogenden!

In ons blad van 6 dezer hebben wij er „La Cruz" en „La Union" een zacht verwijt van gemaakt, dat zij hunne lezers geen meedeeling gedaan hebben van de rede van het raadslid De Veer Abrahamsz, waarin hij er opgewezen heeft, dat het tijd werd, dat de arbeidersklasse, voor welke door het Bestuur en door den gegoeden stand zooveel gedaan is, toen zij in armoede verkeerde, nu haar inkomen met 300 pCt. is verhoogd, ook eens in de inkomstenbelasting gaat meebetalen, en dat diezelfde werklieden en arbeiders, die tegenwoordig groote verdiensten hebben, en al hun geld aan bals, autotochten enz. uitgeven, niet langer voor gouvernementsrekening in het ziekenhuis verpleegd worden.

„La Union" heeft ons intusschen verrast met een tamelijk fel stuk tegen den heer De Veer Abrahamz in haar nummer van 2 Juli l.l. Het blad betoogt allereerst, dat als de loonen met 300 pCt. zijn gestegen, zij tevoren wel allerellendigst geweest moeten zijn, en vraagt, waarin de gegoede bevolking de volksklasse geholpen heeft, en of zij niet veeleer haar een loon betaald heeft, dat onvoldoende was om te leven. Maar het loon is niet met 300 pCt. gestegen, zegt „La Union", misschien met 50 pCt. en voor enkelen iets meer, maar ook de levensstandaard is zeker 100 pCt. duurder geworden. En bovendien is de arbeider van nu niet meer dezelfde als die van vroeger. Men zoekt beter onderwijs voor zijn kinderen, houdt zijn huis netter en richt het geriefelijker in, men kleedt zich beter en voedt zich beter, en niemand heeft het recht hierop aanmerking te maken, als dit alles binnen zekere grenzen blijft. Buitensporigheden, die inderdaad wel voorkomen, keurt ook „La Union" af. Maar de heer De Veer Abrahamsz heeft gegeneraliseerd, en het blad protesteert ertegen, dat het misbruik van enigen van hun grootere verdiensten maken, tegen allen uitgespeeld wordt.

Men veroorlove ons een opmerking. Geen bestrijding van iemand, die op een misstand de aandacht vestigt, is zoo goedkoop als deze: u generaliseert. Geen van de hoorders van den heer De Veer Abrahamsz zal dan ook een oogenblik gedacht hebben, dat deze van meening was, dat alle werklieden en arbeiders al hun geld aan bals enz. uitgeven. Nog sterker! de spreker zei letterlijk: „diezelfde werklieden en arbeiders, die tegenwoordig groote verdiensten hebben en al hun geld aan bals, autotochten enz uitgeven, worden, als zij eenmaal ziek zijn, zonder eenig onderzoek naar het gasthuis of het Krankzinnigengesticht voor Gouvernementsrekening verwezen."

Deze woorden dekken volkomen hetgeen „La Union" ontkent, dat gebeurt. Er staat niet, dat allen, die in de genoemde inrichtingen kosteloos verpleegd worden, al hun geld verdaan hebben, maar slechts, dat zij, die het laatste gedaan hebben, toch kosteloos worden opgenomen.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat „La Cruz" in hare nummers van 1 en 8 Juli l.l. in de woorden van den heer De Veer Abrahamsz aanleiding heeft gevonden voor een ernstig woord tot het volk. In het eerste dezer bladen lezen wij: „Trahadornan no distrui boso placa!" Arbeiders, verkwist uw geld niet! „La Union" zal dit ook wel gelezen hebben, en nu weten, dat haar zusterorgaan de „enkelen", die zich volgens haar te buiten gaan, op veel hooger schat. Vele arbeiders, zegt „La Cruz", begrijpen niet, hoe zij het geld, dat zij met hard werken verdienen, moeten besteden; zij verdoen hun geld in dronkenschap, dansen en zedeloosheid. Het is iets onbegrijpelijks, wanneer men iederen Zondag weer arbeiders, die zich Christen noemen, zoo dronken langs den weg ziet, dat zij niet goed op hun beenen kunnen staan, en dat in een land, waarin de sterke drank zoo duur is. Op een dansfeest verteren zij f 5.—, f 6.— tot f10.— toe voor één avond pleizier, zooals zij dat noemen, en dan hebben zij den volgenden dag soms geen halve cent om eten te koopen voor hun gezien. En dan volgen deze woorden, die den heer De Veer Abrahamsz uit het hart gegrepen zullen zijn: Men klaagt erover, dat het Bestuur de belasting te hoog opvoert. Maar denkt gij, dat het Bestuur menschen ontzien kan, die in één avond zoo veel opmaken aan dansgenot en drankmisbruik. Het Bestuur kan niet aannemen, dat het arme menschen zijn, die zooveel geld voor niets uitgeven. Men klaagt erover, dat een stuk land, dat vroeger f 3.— kostte, nu f 5.— kost, en een huis f 6.— nu f 10.—. Maar die zoo klagen, wonen bijna voor niets, want wat zij te veel noemen voor een heel jaar huur, vinden zij niet te veel, om in één avond te verteren. Ook is wat het Bestuur voor huur vraagt, nog minder dan hetgeen zij, die op plantages wonen moeten presteren in eenige dagen onbetaalden arbeid en in maisstokken voor den plantage-eigenaar als vergoeding voor het recht, om op de plantage te wonen. Ook in andere opzichten is het leven op gouvernementsgrond beter dan dat op een plantage.

In haar tweede artikel komt „La Cruz" terug op de danspartijen, en stelt voor de ongerechtigheden, die daarbij gebeuren hem, die zijn huis daarvoor beschikbaar stelt, aansprakelijk naast hem, die het bal geeft.

Met groot genoegen hebben wij deze artikelen, die van diepen ernst en menschenkennis getuigen, gelezen.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De *Cur. Crt.* 5 Febr. 1820:

„De Raad Fiscaal ad-interim adverteert, dat bij hem geen andere schriftelijke verzoeken, petitien of brieven zijne bediening aangaande voortaan zullen worden aangenomen, dan die in de Nederduitsche taal geschreven of getranslateerd zijn.

Fiscalaat den 4 Februari 1820.

J. J. ELSEVIER."

Uit den Verren Vreemde.

Zuid-Afrikaanders op bezoek in ons land.

Het thans weer afgeloopen bezoek van de Z. A. Boeren, die uit den verren vreemde tot ons gekomen zijn, is ook voor Indië niet zonder beteekenis, maar 't was toch niet gericht op een direct belang voor onze Oost of West. In zijn rede ten Huize Voorlinden, waar jhr. H. Loudon, voorzitter van het comité van ontvangst, de dames en heeren den 10en Augustus verwelkomde, kon hij er op wijzen, dat de handelsbetrekkingen tusschen Z. A. en Ned. O. I. in den laatsten tijd ook aanzienlijk zijn vooruitgegaan, maar bij het bezoek, dat onze Afrikaansche stamgenooten, na hun reis door Engeland, Schotland en Ierland, aan Nederland brachten, is aan onze overzeesche gewesten toch geen bijzondere aandacht gegeven.

Wanneer na thuiskomst de indrukken verwerkt zullen worden, zullen de ontvangst van H. M. de Koningin op Het Loo en die in het Kurhaus te Scheveningen, waar de nieuw opgetreden minister van binnenlandsche zaken en landbouw, jhr. mr. de Geer, zijn loopbaan met een feestrede kon inzetten, zeker wel tot de niet vervagende momenten behooren, maar waarschijnlijk zullen de opmerkingen met practisch gewicht toch meer worden aangewezen als het loonend gedeelte van den tocht van weinige dagen door een uitgestrekt kijkgebied in verschillende provinciën.

't Wil ons voorkomen dat daarover pittige opmerkingen en aanteekeningen gemaakt zullen zijn en bewaard zullen blijven, te oordeelen althans naar hetgeen de leider van het gezelschap, de heer J. P. Kleynhans, al wist ten beste te geven toen hij, in het Kurhaus minister de Geer beantwoordend, aldus sprak:

Toen wij door Engeland, Schotland en Ierland reisden, hebben wij gevoeld, dat het noodig was ook Nederland te bezoeken, dat meer dan deze landen een landbouwland is. Er waren echter ook andere redenen. Wij voelden het als een plicht Nederland te bezoeken, omdat de eerste volksplanting in Z. A. door Jan v. Riebeek gesticht is en ook wilden wij zien of er geen afzetgebied te vinden zou zijn voor onze producten. Wij produceeren mielies, dat een veel hoogere voedingswaarde heeft dan de hier gebruikelijke meelspijzen.

Spr. zeide, dat Nederland een rijk land moet zijn, niet alleen is alles zoo netjes, maar hij had ook „niet baje veel gelapte broekies" gezien. Wel zagen de bezoekers een prachtigen oogst rijp voor den sikkel, veel suikerbieten en prachtig vee. Wat wij gezien hebben zullen wij in Z. A. verkondigen. In de eerste plaats dat het vee hier zuiver naar het ras gefokt wordt, in de tweede plaats dat hier wisselbouw wordt toegepast, die ook voor Z. A. zeer is aan te bevelen, omdat wie roofbouw drijft, de moordenaar is van de toekomst van zijn land, in de derde plaats moet in Z. A. het gebruik van kunstmest gepropageerd worden.

Spr. had een groot verschil opgemerkt tusschen Z. A. en Europa. Hier steunt men op een traditie van honderden jaren oud, een voordeel, dat Z. A. mist. Maar daartegenover meende hij te hebben opgemerkt, dat de geest in Europa te commercieel is en het idealisme schade doet. Er is één ding, dat Z. A. groot maken kan: n.l. het „eendracht maakt macht". Hier evenwel had hij een overorganisatie gevonden, die hij niet zou wenschen over te planten in Z. A. Spr. wees op het belang van den landbouw in het algemeen. Dat is bij ons zoo: de predikant bidt voor allemaal, de dokter doktert voor allemaal, de advocaat pleit voor allemaal, de win-

kelier verkoopt aan allemaal en de boer betaalt voor allemaal. Dat zal overal zoo zijn. Wanneer de landbouw floreert, gaat de rest van het land ook goed. Maar daarvoor is een nauw verband noodig tusschen landbouwers, regeering en verbruikers. Vooral de minister van landbouw moet een man zijn, die den geest van de boeren begrijpt. Spr. verzekerde, dat de gasten zeer apprecieeren wat zij van regeering en burgers hier te lande ontvangen. Zij hebben in de Nederlanders warme harten gevonden voor Z. A. en als er concurrentie tusschen beide landen zal zijn, dan zal dit een vriendschappelijke strijd zijn.

De Franschen in Syrië.

Als wij in ons land berichten krijgen van ramp of tegenslag, worden deze veelal aangehoord met een: zouden daar niet eenige percenten afgaan wanneer de werkelijkheid bekend zal zijn? In Frankrijk wordt het publiek volgens een ander stelsel ingelicht, waardoor wie daar over ramp of tegenslag een berichtje verneemt, benauwd zucht: wat zal daar nu weer uit groeien wanneer de werkelijkheid bekend wordt? Beide methodes zijn aangepast aan den volksaard. De Nederlander neemt de volle portie flegmatiek op en dat nog te meer, omdat hij gelooft, dat 't op stuk van zaken zal meevallen. De Franschman moet met stukjes en beetjes er toe gebracht worden den slag met kalmte op te nemen. De volle portie ineens zou hem verslagen doen neerzitten of vertwijfeld doen losbarsten.

Zoo voor Marokko. Zoo ook nu weer voor Syrië. Een kleine tegenvaller. Een ondeugendheidje in Djebel Droese. De Britsche pers wist te vertellen van een ontmoeting in Djebel Droese, waarbij de Franschen kanonnen verloren hadden, die den vijand in staat hadden gesteld zich van Soeweida, de hoofdplaats, meester te maken. De Franschen waren op Ezra terug getrokken, met een verlies van een zeker aantal dooden en gewonden. De Fransche pers kon hieraan toevoegen, dat het bericht helaas op waarheid scheen te berusten, maar men zou over den omvang van het gebeurde eerst kunnen oordeelen, nadat het ministerie van oorlog juiste gegevens zou hebben ontvangen.

Een uitvoerig telegram van generaal Sarrail, hooge commissaris in Syrië, kwam vrij laat bijzonderheden brengen. Twist tusschen voorstanders van de bevrijdingsgedachte en aanhangers van het Fransche mandaat was als de oorsprong te beschouwen.

De woeling der Droezen maakte het noodzakelijk twee kleine kolonnes naar het bedreigde gebied te zenden. De eene diende tot versterking van het garnizoen te Soeweida ten einde de Franschgezinde Droezen te beschermen, die daar een toevlucht hadden gezocht, terwijl de tweede kolonne het dreigend fanatisme der Droezen moest kalmeeren. Deze laatste kolonne, bestaande uit 7 officieren en 166 manschappen, werd verrast en omsingeld. Zij verdedigde zich wanhopig, maar slechts 70 man slaagden erin naar Soeweida te vluchten, waar de andere kolonne den volgenden dag onbelemmerd aankwam.

Een kolonne onder generaal Michaud, sterk 3000 man, waarbij 63 officieren en 840 Fransche minderen, vertrok daarop om Soeweida te ontzetten. Zij veroverde ondanks den levendigen tegenstand de oase El Mezrah en zond daarop een convooi met levensmiddelen en andere voorraden vooruit. Dit werd door de ruiterij der Droezen aangevallen en geplunderd, en de kolonne moest, daar de munitie op was, na een heftig gevecht, naar haar basis terugkeeren.

Het garnizoen van Soeweida, dat voorzien is van levensmiddelen, water en munitie en dat dagelijks door vliegtuigen nog wordt geravitailleerd, biedt aan de zwakke pogingen der Droezen gemakkelijk weerstand en telt slechts weinige gewonden. De kolonne-Michaud telt 385 gewonden, waarvan 23 officieren. Het aantal dooden is moeilijk te schatten; er zijn er slechts 14 geïdentificeerd. Van de 432 vermisten, meerendeels Syriërs, zijn verscheidene in handen der Droezen gevallen, terwijl anderen naar Transjordanië vluchtten, van waar de Engelschen hen weer naar de Franschen zenden.

Zooals bij een Fransch bericht betaamt, voegde generaal Sarrail eraan toe, dat de gebeurtenissen slechts als een volkomen op zichzelf staand ongeval te beschouwen waren. Hij achtte slechts 't zenden van geringe versterking noodig.

Maar de hooge commissaris had kort te voren ook heel gunstig en zelfs zoo geruststellend over den toestand gerapporteerd, dat hij daarbij aangeboden had een deel van de bezettingstroepen uit Syrië beschikbaar te stellen voor de operatiën in Marokko.

Intusschen brengen verschillende Britsche bladen

bijzonderheden over de sedert 't optreden van Sarrail ontstane verhoudingen, die niet gunstig luiden voor het huidige beleid en die ook voor den toestand op het oogenblik niet geruststellend zijn. Zoo wist de *Times* 't volgende mede te deelen:

„Sultan Pasja Eb Atrasj met een massa volgelingen nam Soeweida in, nam den waarnemenden Franschen gouverneur gevangen en belegerde de citadel, waar het garnizoen van 200 man zich teruggetrokken heeft. Dit laatste verdedigt zich dapper, ofschoon de voorraden schaarsch zijn. De Drusen namen toen hun toevlucht tot een uithongeringstaktiek. Een eerste Fransche colonne van 200 man viel in een hinderlaag en werd afgemaakt. Een tweede van 400 man werd in de duisternis verrast en had zware verliezen: de Drusen veroverden alle voertuigen en ammunitie, mitrailleurs en drie pantserauto's. Ondertusschen wierpen de Fransche vliegtuigen bommen op de dorpen der Drusen, mannen en tal van vrouwen en kinderen doodend; het gevolg was, dat de opstand zich uitbreidde en de naburige Bedoeienen zich bij de Drusen aansloten. Zes vliegtuigen van de Franschen zijn reeds neergeschoten en twee bestuurders werden gevangen genomen.

De Franschen hebben een beroep gedaan op de Koerden van Damascus, doch dezen zijn op de belofte niet ingegaan. De groote moeilijkheid waar de Fransche troepen hier te kampen hebben is het gebrek aan water, een nijpend probleem in dit gebied. Het staat nog niet vast, hoeveel man de Drusen in het veld kunnen brengen, want de oogst is nog niet geheel binnen, doch zoodra dit het geval is, zullen zij over ten minste 7000 man cavalerie en in het geheel over 15.000 man kunnen beschikken. Hun bewapening is echter minderwaardig."

De correspondent van hetzelfde blad te Jeruzalem berichtte nader:

„Na hun nederlaag hebben de Franschen nagelaten om verdere troepen tegen de Drusen te zenden. De vliegtuigen bombardeerden alle groepen verdachte rebellen en hebben, naar verluidt, reeds 80 van de opstandige dorpen vernietigd. De Drusen hebben 20.000 gewapende mannen. Men verzekert, dat zij versterkt zijn door Arabieren en Bedoeienen. Toen zij vernamen dat de Franschen bommen wierpen op de dorpen, hebben Arabieren de brug van El Kiowah vernield, ... K.M. van Damascus en zich bij de rebellen gevoegd.

Te Damascus trachten de Franschen alle berichten uit het opstandige gebied te onderdrukken. Er heerscht een onrustige stemming en men vreest voor een plotselinge uitbarsting. Er zijn in het geheim proclamaties verspreid, met potlood geschreven, die de bevolking tot opstand aanzetten. De regeering treft maatregelen om de orde te bewaren Vrijdag na de gebeden in de Moskeeën."

Ook over dit, en wat volgen mocht, zullen de Franschen lepelsgewijze de waarheid vernemen.

Volgens de laatste geruchten zouden vredesonderhandelingen zijn aangeknoopt, maar de daarbij door den vijand gestelde voorwaarden zijn voor Frankrijk niet aan te nemen. Wel kan 't misschien tot een uitwisseling van krijgsgevangenen komen.

Spitsbergen door Noorwegen overgenomen.

Noorwegen heeft zich zonder oorlog van Zweden los gemaakt. Het heeft zich daarna, zonder burgeroorlog, een koning gekozen. Het heeft zijn hoofdstad herdoopt van Christiania in Oslo. Het heeft nu zonder bloedig conflict een overzeesch gewest gekregen. De internationale beraadslagingen hebben aan de aanspraken van Noorwegen op Spitsbergen voorrang gegeven boven die van alle anderen. En zoo heeft een telegram van 14 Augustus uit Oslo de officieele overneming van Svalbard, d.i. Spitsbergen, door Noorwegen kunnen melden, zooals deze in Longyear-city Adventbaai plechtig plaats vond. De Noorsche minister van Justitie las de koninklijke bekendmaking over de overname van het land voor en verklaarde, dat Svalbard nu Noorsch gebied is. De bureauchef van het ministerie van Justitie Lassen heeft den post van gouverneur van Svalbard aanvaard. Heel Noorwegen vlagde. Alle vestingen hebben om 12 uur een saluutschot gevuurd. Buitenlandsche diplomatieke vertegenwoordigingen wenschten de Noorsche regeering geluk met de uitbreiding van grondgebied.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

...MEN EN ADRESSEN DER SECRETARISSEN EN PENNINGMEESTERS VAN DE VEREENIGING OOST EN WEST.

...msterdam: Secretaris L. D. PETIT, Saxenburgerstraat 34h, Penningmeester M. GARSCHAGEN, Keizersgracht 564.
...mersfoort: Secretaris H. J. DE WIT, Huygenslaan 25, Penningmeesteres Mevr. J. v. d. POST-LIEFRINCK, Utrechtscheweg 120.
...eldoorn: Secretaris J. C. BAARS, Lammerweg 3, tevens Penningmeester.
...nhem: Secretaris L. SURINGA (wd. Penningmeester), Ernst Casimirlaan 30.
...da: Secretaris L. VISSER (wd. Penningmeester), 1e Muntstraat 6, Zandberg.
...enter: Secretaris Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 392; Penningmeester G. ALBERTS, Zwolscheweg 72.
...n Haag: Secretaris J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat ...2, tevens Penningmeester.
...ningen: Secretaris J. FRANKE, Martenshoek, tevens Penningmeester.
...rlem: Secretaris H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede; Penningmeester D. J. H. VRIJDAG, Johan de Wittlaan 2, Heemstede.
...den: Secretaris Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58; Penningmeester Prof. Dr. N. J. Krom, Groenhovenstraat 9.
...megen: Secretaris L. K. C. RöPCKE, Joh. Vijghstraat ..., tevens Penningmeester.
...terdam: Secretaris W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16, tevens Penningmeester.
...echt: Secretaresse Mevr. C. J. RUTTEN—PEKELHARING, Corn. Evertsenstraat 7; Penningmeester H. SOMERMEIJER, Frans Halsstraat 22.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

...E. van der Plaats, Onderwijzeres 3e kl. Eur. L. O., Bussum, Stationsweg 4.
... Boere, Havenmeester 2e kl., Kampen, 3e Ebbingestraat 33.
... Engel, Politieopziener der 1e kl., Zutphen, p/a F. Engel, Halve Maanstraat 20.
... Joh. Risakotta, Kantoorhoofd b. h. plaatselijk bestuur te Soerakarta, Den Haag, Copernicusstraat 37.
... Alers, Landbouwconsulent, Beesd (Geld.), p/a. Dr. ...uinstra.
...r. J. J. M. van Bebben-Verlaak, Onderwijzeres 2e kl. b. h. Europ. Lager Onderwijs, Amersfoort, Hotel ...rkhoven.
... A. Rant, leeraar b. d. Ned.-Ind. Artsenschool, Amsterdam, van Breestraat 120b.
... H. Tegeder, Verpleger 2e kl. b. d. Burg. Geneeskundigen Dienst, Amsterdam, p.a. H. Greuter, Jacob van Lennepkade 326.
... Andela, Hoofdopzichter 2e kl. b. d. Waterstaat, Den Haag, Copernicusstraat 152.
... M. van Rijckevorsel, Geestelijke v. d. 2en rang, Den Haag, Da Costastraat 44.
... G. S. Holliger, Werktuigkundige b. d. Gouvernementsmarine, Amsterdam, Witte de Withstraat 59 I.
... Schenk, Onderwijzer 1e kl. b. h. Europ. L. O., Amsterdam, Hoofdweg 123 I.
... Th. Rietveld, Ingenieur 2e kl. B. O. W., Den Haag, ...tterijstraat 113.
... L. Lens, Hoofdagent van politie, Bergen op Zoom, Groote Markt 4.
... Stegerhoek, w.d. vakonderwijzer b. d. Cultuurschool ...lang, Den Haag, Stephensonstraat 75.
... P. N. Degens, Directeur b. d. Middelbare School te ...gjakarta, Den Haag, Laan van Meerdervoort 281.
... Maitimo, afdeelings-secretaris op het assistent residentie-kantoor te Kediri, Oegstgeest, de Kempenaerstraat 50a.
... Vlaspolder, politieopziener der 1e kl., Rotterdam, ...aaskade 52a.
... A. Trigli, Algemeen Ontvanger 3e kl. van 's lands ...as te Djember, Den Haag, Columbusstraat 17.
... van Gorkum, beheerder der 2e kl. b. d. Landslandhuizen, Den Haag, Copernicusstraat 87.
... A. de Lyon, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat en ...Lands B. O. W., Den Haag, Obrechtstraat 505.

J. W. Hoekman, Accountant b. d. dienst der Belastingen, Heemstede, Postlaan 12.
J. C. Brinks, Assistent-Resident van Garoet, Den Haag, Statenlaan 86.
A. B. C. Paulsen, Ambtenaar ter beschikking op het kantoor „Metingen" te Soerakarta, Den Haag, Obrechtstraat 303.
T. O. Tan, Opzichter b. d. Staatsspoor- en tramwegen, Den Haag, Daendelsstraat 82.
M. K. van den Berg, Onderwijzer 1e kl. O. E. L. O., Groningen, Hoogeder A 36.
Ir. A. Harting, Ingenieur 2e kl. b. d. dienst van den Mijnbouw, Naarden, Lambertus Hortensiuslaan 30.
A. Bagchus, Burgemeester van Buitenzorg, Den Haag, Sweelinckstraat 182.
T. S. A. Knijff, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O. E. L. O., Hees (Nijmegen), Villapark 5.
C. M. van Rumpt, Technisch ambtenaar 2e kl. b. d. P. T. T., Den Haag, Papestraat 3.
L. Wrede, gediplomeerd gezagh. b. h. B. Best., Utrecht, Singelstraat 19bis.
T. M. Vaillant, 1e Commies, hoofd der boekhouding b. d. weeskamer te Medan, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 105.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. ijker (met ervaring);
e. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *e*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *f*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2°).

Mutaties van 12 tot 19 Aug.

Nieuwe Leden:

W. J. Keehnen, Den Haag, Paviljoensgracht 31. *f* 5.
Mevr. R. Zeilinger-Schultz, Padang, Hiligo. *f* 5.
Dr. N. A. M. van Aken, Directeur N.-I. Spaarbank te Lawang. *f* 5.

Adresveranderingen:

R. J. Bouman, Geologisch Student, van: Den Haag, Larixlaan 113, naar: Leiden, Witte Singel 58. *f* 5.
C. F. Schröder, Gediplomeerd Gezaghebber, van: Nieuwer-Amstel A. 100 naar: Benting-Saleier (Zuid-Celebes).
Dr. J. G. C. Vriens, Eindhoven, van: Mauritsstraat 8 naar: Villapark, Treurenburgstraat 9.
A. N. H. van Nes, Den Haag, van: Hotel Pomona naar: Nassau Zuilensteinstraat 7.
J. P. C. Hartevelt, oud-Directeur v. Financiën, Den Haag, van: Valeriusstraat 35 naar: Sportlaan 80.
J. A. van Delden, Den Haag, van: Alexander Gogelweg 28 naar: de Carpentierstraat 79, p/a. N. H. Bosschaart.
Mevr. Wed. P. A. Th. Vermeulen, Den Haag, van: Sweelinckstr. 195, naar: Nicolaistr. 78.
Mr. Raden Hadi, Rechterlijk Ambtenaar, van: Den Haag, Rijklof v. Goensstr. 72, naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
Mr. Raden Pandji Noto Soebagio, Rechterlijk Ambtenaar, van: Den Haag, Daguerrestr. 148, naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
E. Tacoma, Controleur B.B., naar: Banjoerwangi.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, **die hier te lande geen familie of kennissen hebben**, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Teh biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bi en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's O.-Kust, t. z. v. Med

NUMMER 35 DONDERDAG 27 AUGUSTUS 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Comité Pa van der Steur. — Intellect en karakter. — Een oudheidkundige ontdekking op Bali. — H. H. van Kol †. — Reisbrieven van den Heer F. Tillema. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 19 tot 26 Augustus.

Comité Pa van der Steur.

Ontvangen van 19 tot 23 Augustus.

...e Vloot, diverse bijdragen	f	15.50
...R.	„	7.20
Te samen . . .	f	22.70
...ge opgave (K. W. 20 Aug. No. 34) . .	„	9182.57
Totaal . . .	f	9205.27

...dank van het Comité.

Intellect en karakter

door

NOTO SOEROTO.[1]

...wee grieven werden langs particulieren weg ...n mijn geruchtmakende rede[2]) ingebracht. ...bezwaren kwamen van achtenswaardige zijde ...k vind het van het hoogste belang mijn ophel...ng openbaar te behandelen, opdat ook andere ...este personen, die dezelfde grieven mochten ...eren, eenigermate gerust gesteld mogen ...en.

...vraag is mij gedaan, of ik dan zoo weinig ...voel voor mijn eigen volk, dat ik niet ge...omd heb mijn landgenooten openlijk te heke...n hun fouten voor vreemde oogen bloot te ...n. Ik sprak van „zoogenaamde intellectueelen". ...k dan geen eerbied voor het intellect? Ik ...t toch weten, dat onder de stamgenooten, die ...ngevallen heb, zich buitengemeen intelligente ...nen bevinden? Vele ontwikkelden moesten ...op deze wijze gekwetst gevoelen.

...t tweede bezwaar gold de plaats, waar ik mijn ...uitgesproken heb. Die redevoering toch bevat ...erdediging van mijn houding onder mijn me...ndonesiërs in Holland een critiek, een aanval ...e stamgenooten en daarom had ik het woord, ...n niet in den vorm van een rede, ook recht...ks tot hen of tot die stamgenooten in het al...een moeten richten.

...bestonden vroeger onder de Nederlanders ver...llende legenden omtrent ons, Javanen, en om...l Indonesiërs in het algemeen. De Javaan was ...ouw en onbetrouwbaar, heette het. Maar ver...llende categorieën van personen, vooral offi...n kwamen later met beweringen van het te...eel en staafden de juistheid daarvan met hun ...oleerbare ervaringen. Deze legende verdween, ...een nieuwe legende dook op.

...Javaan was lui; vandaar dat hij economisch ...is en blijft en dat hij geen aanspraak kan ...n op meerdere verdienste dan waaraan hij al...ewend is geweest. Totdat eindelijk Nederlan...begonnen te twijfelen aan de waarheid van ...pitheton van den Javaan, toen zij eens goed ...en, hoe o.a. de Javaan in de duisternis van

[1]) Uit een serie artikelen, welke t.g.t. als bundel ...verschijnen onder den titel „Kleurschakeeringen ...daya". *Red. Kol. Weekbl.*

[2]) „Nederland en Indonesië", rede uitgesproken op ...amdag v. h. „Alg. Ned. Verbond" den 27en ...i 1925.

den vroegen ochtend reeds zijn dèsa uittrekt en zijn waren kilometers ver draagt naar de markt terwille van een schamel gewin. Maar niemand nog heeft ooit, bij mijn weten, verteld, dat die legende omtrent den luien Javaan uitgevonden moet zijn door de blinde werkwoede van den in Indonesië gekomen Westerling, die terwille van een groot en snel gewin zijn ziel en zijn zaligheid heeft verpand. Want dit moet de toestand zijn in den mensch, die de zielewaarde van den anderen mensch zóó miskent, dat hij zijn medeschepsel alleen en uitsluitend meet met de kracht van zijn eigen spieren en met het tempo van zijn machinale drift om te produceeren en om het machts- en genotsmiddel te vergaren, dat geld heet. De natuur is ten slotte grooter econoom dan de grootste econoom onder de Westerlingen. Zij heeft er voor gezergd, dat haar productiefactor, den tropischen mensch, in dat heete en afmattende klimaat, niet al te spoedig zal verslijten door hem het instinct te geven van het langzame tempo. Ook deze luiheid-legende heeft ten slotte afgedaan.

Toen kwam het verhaal van de onvatbaarheid van den Javaan voor hoogere ontwikkeling. Zijn intellect was van inferieure kwaliteit, beweerde men. Maar ook dit werd tot een sprookje gemaakt door de reeds talrijke universitair-opgeleide en gediplomeerde Indonesiërs. En hier kom ik eindelijk tot aan de ontzenuwing van de bovengestelde bezwaren.

Men moet het van mij aannemen, dat ik de eerste ben om mij te verheugen in het groeiend aantal intellectueelen. Maar als men denkt, dat onze hoogste waarde als volk door het intellect alleen reeds gedemonstreerd is en dat wij op grond daarvan zelfgenoegzaam en parmantig mogen rondkijken, dan moet ik eerlijk bekennen, dat ik daar niet aan mee wil doen. Ik heb bewondering voor intellect, maar geen grooten eerbied. Werkkracht en intelligentie zijn gaven van de Natuur, die ons dankbaar moeten stemmen jegens God, maar waarop wij ons niet mogen verhoovaardigen. Hoovaardij is altijd uit den booze; doch er is iets, dat wij zelven in ons kunnen cultiveeren, en hetwelk, zonder dat wij het zelven willen, achting en eerbied van vriend en vijand afdwingt. Dat is: karakter, de vaste wil, om vrij van alle zelfzucht en eerlijk tegenover zich zelven, te handelen volgens zijn vaste beginselen gepaard gaande met den zedelijken moed de volle verantwoordelijkheid van zijn handelen voor eigen rekening te nemen.

Wien de schoen past, trekke hem aan! Zie, voor diegenen onder mijn intellectueele landgenooten, die karakter bezitten, zijn mijn geeselende woorden niet bestemd. Hier is een sterk sprekend voorbeeld: voor den persoon van onzen bolsjewistischen landgenoot Semaoen, wiens leer van eerst-alles-kapot-maken ik hartgrondig verafschuw, heb ik nochtans achting, omdat hij zedelijken moed toont te bezitten, als hij een brochure uitgeeft met als titel: „Hoe het Hollandsche Imperialisme het bruine millioenenvolk aanzet tot een massamoord op Europeanen in Indonesië" en zijn opruiende taal met zijn vollen naam onderteekent. Deze man toont de verantwoordelijkheid van zijn handelen te willen en te durven dragen. Maar voor brallende anonymi heb ik alleen verachting over, omdat deze de eer van ons volk te kort doen en een nieuwe legende helpen in het leven roepen, thans omtrent *de karakterloosheid van den Indonesiër.*

En nu kom ik aan de weerlegging van het tweede bezwaar. Ik kan mijn tegenzin niet overwinnen om tot in détails de onfrissche geschiedenis van mijn royeering uit de „Indonesische Vereeniging" op te diepen. Ter typeering van den duisteren geest in deze organisatie zij het genoeg te vermelden, dat de wijze, waarop men mij om futiele redenen, die men er bij de haren bijgesleept heeft, te pakken wilde hebben, verre van fair was, en dat men ér plezier in had mij persoonlijke beleedi- naar het hoofd te gooien. Men kan zich vo- len, hoe een tyran over de vernedering va- door overmacht overwonnen tegenstander wanneer hij zich veilig voelt voor het oog e- het oordeel der wereld. Deze anonieme vonden het blijkbaar zoo natuurlijk, dat a- afmakerij geen ruchtbaarheid zou gegeven w- dat de verontwaardiging over mijn verm- om aan dat royement een ironisch gesteld in het tijdschrift *Oedaya* te wijden, algemee- gedeeld. Men bladere maar eens in het orga- „Indonesische Vereeniging", genaamd *Ind- Merdeka,* eveneens anoniem geredigeerd e- overigens — dat moet ik zeggen — uitmunte- styleerde artikelen gevuld, edoch... ontsier- wederom anonieme aanvallen op en verda- king van bij name genoemde personen.

Het funeste is, dat deze naamlooze da- volharden in hun ondergrondsch werk, e- prat op gaan en niet willen inzien, dat deze de van strijden niet geschikt is om karak- vormen. Zij zijn intelligent genoeg om zelfs ren op hun hand te krijgen en in het vaderla- geloof te doen post vatten, dat zij de komend- feten zijn, al houden zij zich zorgvuldig sch- derdaad bevinden zich onder hen schitterend- toren en bekwame stylisten. En dat zij volge- kweeken bewijzen wel de geestdriftige co- taren en de overzettingen van hun geschrif- onze inheemsche pers.

Voelt men niet, dat in deze „Indonesische niging" een kweekbed wordt gevormd vo- phisme en karakterloosheid? En moeten deze schen ten voorbeeld gesteld worden aan ons Arm volk!

Deze in Holland gerijpte politici, deze i- tueelen bij de gratie van de Hollandsche bes- kunnen niet één goed woord over den Ho- hooren; deze revolutie-predikers kunnen nie- dragen m ij n revolte van den geest, immer verzet van den enkeling, die uitsluitend he- van het volk voor oogen heeft, tegen de m- van velen, die bewust of onbewust hun eig- heime verlangens verbergen achter het mo- vaderlandsliefde.

„Nationale vrijheid is de eenige leus op d- ment, die bezieling kan brengen. Dat is v- groote massa iets reëels, dat zij kan doorle- daaruit alleen, kan voortvloeien een rustelo- tie voor betere levensvoorwaarden".

Maar ik zeg: de leus der nationale v- brengt slechts bezieling onder de intellect- doch voor de groote massa hebben alleen r- die gezegde betere levensvoorwaarden. De- echter, ook in een nationale vrijheid nog la- verzekerd, indien wij intellectueelen onze zoeken in het klapperen van onzen tong; „solidariteit" en „rustelooze actie" bij w- blijven; indien wij de oorzaak van onze kingen in onze zaken, in onze organisaties, ze studies alleen en uitsluitend zoeken buit- zelven en van alles de schuld geven aan tionale onvrijheid.

„Het ideaal, naar welks verwezelijkin- Jong-Indonesiër zijn hart en ziel heeft t- is: een vrij, onafhankelijk Indonesië".

Volkomen accoord. Maar die verwe- eischt strijd, rusteloozen strijd tegen... en niet tegen vermeende vijanden. O, ik dat er zelfgenoegzame minachters en vijanden van ons volk rondloopen. Maar toch sterven hun eigen verdoemenis! Laat ze krachten sparen voor den strijd tegen nerlijke vijanden, want de politieke vrijheid blijft toch slavernij, als wij ons eerst niet bevrijd van onszelven. Waar de geest en niet in vrijheid ademen, daar worden de kiezers „stemvee" en de politieke leiders

[...]s" genoemd, *ook in een vrije, onafhankelijke* [...]

[...]rikken aan dat ideaal beschouwen wij als [...]ad jegens ons land dat ons voedt".

[...]had nog slechts bij den dood van een betee[...]svollen Nederlander woorden van herdenking [...]en dat was voldoende om mij een „ont[...]nd" vonnis op den hals te halen. Hoe zouden [...]onverdraagzamen nog de hoffelijkheid in acht [...]en nemen om een meeningsverschil zonder [...]tocht en verdachtmaking te kunnen behande[...] Men zou al verregaand laf en hardhuidsch [...]ten zijn om nog langer geduld te kunnen uit[...]nen en den schijn op zich te laden naar de [...]t en de genade van onwelwillenden te dingen. [...]n, in dergelijk geval is maar één besluit mo[...]: en dat is den lichtwerper der publieke opi[...]p dit duister werk te richten, ten einde de [...]e daarvan tot haar juiste proporties te bren[...]n zoo lang ik mij zelve nog Indonesiër noem, [...]ng ik mij met trots nog een Javaan voel en [...]us met mijn volk vereenzelvig, zoo lang vind [...]e harde zelfcritiek moreel volkomen gerecht[...]gd. Het is veel beter, dat ik mijn eigen fou[...]ken, dan dat een vreemde, die als mensch [...]meerdere volstrekt niet is, mij terecht wijst. [...] lang karakter achter gesteld wordt bij in[...] zoo lang geduldig opbouwend altruïsme [...] gesteld wordt bij ongeduldig, afbrekend [...]e, zoo lang heerscht nog de nacht, de ver[...]kingsnacht in onzen geest. Maar gelukkig [...]n wij in ons eigen vaderland op karakters [...] en God, die de kiem van karakters in eeni[...]n ons volk heeft neergelegd, zal ook niet na[...]meerderen onzer met deze kiem te begiftigen. [...]het is aan ons om dit geschenk van den hemel [...]en gedijen en te doen bloeien, en te bidden, [...]et ochtendgloren moge aanbreken in deze [...]nis, waar onze ziel van haar vrijheid is [...]

[...]O, Zon! Breek ten leste door en zend uw glo[...]stralen, die deze benauwenis en ellnede zul[...]en verdampen! [...] den hemel opklaren tot een vreugd van [...]en goud en reinig wereld en ziel in het pure [...]van waarheidsvuur!"

[E]en oudheidkundige ontdekking op Bali

door

W. O. J. NIEUWENKAMP.

[...]als reeds door Aneta telegrafisch is gemeld, [...]de heer Nieuwenkamp op het eiland Bali een [...]rijke archaeologische ontdekking gedaan. [...]e uitvoerige bijzonderheden thans door hem [...] Alg. Handelsbl. gepubliceerd (Nr. van Do. 20 [...]) ontleenen we het navolgende:

[...]13, 18 en 22 Juni van dit jaar was ik in de [...]van Bedoeloe, een plaatsje in de afdeeling [...]r in Zuid-Bali, bezig met het maken van een [...]ng van den ingang van een grottempel, die, [...]4, door den heer Evertsen, ambt. bij de Lan[...] Inkomsten, ontdekt was. Die tempel is be[...], omdat om den ingang een gedeelte van [...]tswand met ornament en figuren (o.a. een [...]tigen kop van een raksasa boven den toe[...]) overdekt is.

[...]ens als ik daar aan 't teekenen was, was ik [...]gd door een groote schare van inlanders, die, [...] ik steeds van de Baliërs ondervonden heb, [...]elangstelling in 't teekenen toonden. Her[...]lijk informeerde ik bij mijn omstanders (dit [...] juist uitgedrukt, daar de Baliërs in 't rond op den grond zaten) of er hier in den omtrek niet nog zoo iets dergelijks als dit beeldhouwwerk in den rotswand te vinden was, want, zoo onder het werk door, was ik tot de overtuiging gekomen, dat in deze omgeving, waar voorzeker de vroegste nederzettingen der Hindoe's waren geweest, nog veel meer te ontdekken zou zijn.

Doch ik kreeg steeds een ontkennend antwoord, de beide eerste dagen.

Den derden dag, onder het afwerken van de teekening, informeerde ik wederom herhaaldelijk naar beelden op een rotswand, tot ik, op het laatst, plotseling een beetje driftig, een ouden man aansprak, die naast mij op den grond zat, en hem zeide, terwijl ik met mijn arm, als bij ingeving een bepaalde richting wees: „Is daar dan niets; zijn daar dan geen beelden te vinden!" En toen kwam het antwoord: „Ja, mijnheer, daar is Tojo Poeloe, daar is een bron, en daarbij zijn wajangfiguren in een rots, heel groot en heel veel!"

En ik was eigenlijk niet eens verwonderd over dat antwoord.

„Is het dicht bij?" vroeg ik.

„Neen, mijnheer, het is ver weg", en hij wees in dezelfde richting, die ik had aangeduid.

Ik had er wel dadelijk heen willen gaan, doch ik had geen tijd meer. Ik had afgesproken om op een bepaald uur op een bepaalde plaats aan den grooten weg van Gianjar naar Denpasar te zijn, om met een kennis, den heer Vermeulen, die daar dan per auto passeeren moest, mede te rijden naar Denpasar (een 30 kilometer ongeveer), waar ik in de pasanggrahan logeerde.

Den volgenden dag was ik niet vrij, doch den dag daarop, 24 Juni, bracht de heer v. d. Stok uit Denpasar mij per auto in de buurt van Bedoeloe terug. Daar wist ik spoedig eenige lieden te vinden, die mij naar Tojo Poeloe (dien naam had ik dadelijk genoteerd) wisten te geleiden.

Langs een weg door een kampong en toen over smalle, door den regen van de laatste dagen, haast onbegaanbare sawahdijkjes, een klein half uur ver, bereikte ik de bewuste plek. En mijn verrassing was groot, want zoo iets buitengewoons had ik toch niet verwacht. Ik vond daar n.l. een langen, doch lagen rotswand met talrijke levensgroote figuren in haut relief, zooals ik nog nooit op Bali gezien had en zooals er ook op Java nog niet gevonden zijn.

Aan het einde van de lange reeks figuren, geheel rechts, is in de rots een vierkante ruimte uitgehouwen met oorspronkelijk drie openingen, door twee vierkante kolommen gescheiden, waarvan echter één kolom, op een klein stompje na, verdwenen was.

Zoo'n dergelijke ruimte (rotstempeltje, offerplaats of kluizenaarswoning?) had ik reeds in 1906 in de buurt van Oeboed, dat is in deze zelfde omgeving, ontdekt, terwijl meerdere van die ruimten ongeveer 15 jaar later door resident Damsté bekend zijn geworden.

Ik telde een 20-tal levensgroote figuren, waaronder vooral twee ruiters te paard grooten indruk op mij maakten door de meesterlijke uitvoering. Het geheel was op vele plaatsen met mos, varens en andere planten begroeid, terwijl van de meeste figuren de voeten, en op de linker helft van het relief de figuren te halver hoogte onder den grond zaten.

Op slechts eenige handbreedten vóór het relief was een veel hooger gelegen sawah, zoodat het moeilijk was de figuren goed te overzien. Ik schatte de lengte van het relief met de rotswoning op ruim 30 meter, de hoogte op 2 meter.

H. H. van Kol †.

De jongste Zondagochtendbladen hebben het bericht gebracht van het overlijden van den heer *Henri Hubert van Kol*, oud lid der Eerste Kamer, oud-Ingenieur van de Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië, laatstelijk lid van de Interparlementaire Unie. Het sterven van den heer Van Kol is onverwacht gekomen; de „razende dood" is de oorzaak ook van zijn heengaan geweest. Den 17den Augustus meldde een telegram dat de oud-Senator bij een auto-ongeval vrij ernstige kwetsuren had bekomen en nauwelijks een week

later volgt het bericht uit Aywaille, dat de dood er mede gemoeid is geweest. Op den leeftijd van 73 jaar is Van Kol in het Belgenland, het land dat hem immer zoo lief was, gestorven.

Gelijk in zoovele gevallen, wordt ook hier de tragiek in dit sterven als het ware weggenomen door de realiteit. Want het feit, dat de „sociaal-demokraat" Van Kol het tijdelijke met het eeuwige moest verwisselen bracht in de gelederen van de Nederlandsche Koloniale politiek ontroering teweeg, meer nog dan het andere feit: dat deze naar lichaam en geest zoo sterke grijsaard juist op *die* wijze het leven moest laten.

Ons land en onze koloniën verliezen in dezen parlementariër véél; oneindig veel meer dan wellicht wordt vermoed. Want, dit was de groote verdienste van Van Kol: wanneer het aankwam op de behartiging van koloniale belangen; wanneer belangstelling moest worden gewekt voor Nederlandsch Oost-Indië; wanneer er een naar zijn oordeel gepleegd onrecht moest worden goed gemaakt, dan kende hij geen partijgrenzen meer; dan greep hij naar vriend en tegenstander, ja, naar den tegenstander vooral, om te trachten verandering en verbetering te verkrijgen, daar waar dit noodig was. De nog immer zich openbarende indolentie van een groot aantal Nederlanders ten opzichte van de koloniën deed hem innerlijk pijn en het is ons van nabij bekend, hoe Van Kol zich niet ontzag zijn meest na-staande partijgenooten hun geringe belangstelling voor de Nederlandsche koloniën te verwijten.

Dat deed z'n eerlijkheid, z'n oprechtheid, nobele bedoeling — kostelijke eigenschappen, zich het schoonst hebben geopenbaard in de torische oogenblikken, toen Van Kol in de nenlanden van Atjeh de hand drukte van Heutsz, den „Groot-Pacificator van Atjeh", zo hij hem noemde.

En die eigenschappen zijn Van Kol bijgebl tot den dood toe.

Of de wenschen van dezen, met zulk een fel wogen gemoed bezielden idealist, in vervulling gegaan of zelfs in vervulling konden gaan? N Dààrvoor waren die wenschen dikwijls te de uiting van een zich niet aan de practijk van leven aanpassend gevoelsidealisme, dat bijvoorbe naar voren kwam bij de heftige actie die Van steeds gevoerd heeft tegen het voortbestaan van Poenale Sanctie ter Oostkust van Sumatra. minder heftig heeft men hem te dien opzi zoowel binnen als buiten de Volksvertegenw diging, bestreden, maar die oppositie heeft mer getwijfeld aan de eerlijkheid van dezen aal-democraat, overtuigd als zij was, dat het bij Van Kol *niet* ging om een strijd „tegen kapitalisme", *wel* om den Inlander uit een meende slavernij op te heffen.

Van 1897 tot 1909 heeft Van Kol, naar zijn zichten en op zijn wijze, de belangen van de derlandsche Koloniën in de Tweede Kamer be tigd, doch ook nadien hebben die koloniën in een even waardig als standvastig vertegenwoor gevonden, eerst als lid der Eerste Kamer, later lid van de Interparlementaire Unie, als hoedanig een stelsel van Koloniale Mandaten ontworpen dat thans nog bij de Unie als studie-object hangig is. Onze lezers zullen zich herinneren destijds in het „*Koloniaal Weekblad*" breedvoe van het door Van Kol ontworpen stelsel melding gemaakt.

De Nederlandsche dagbladpers heeft reeds voerig feiten en data, op het leven van Van betrekking hebbende, gereleveerd. Wij, als blad, kunnen volstaan met naar die bizonder den te verwijzen, evenals naar de lange lijst boeken, brochures en tijdschriftartikelen, die zijn hand zijn verschenen. Het parlementaire heeft Van Kol veel teleurstellingen gebracht en nederlagen heeft hij moeten verduren. Men hem dikwijls en fel moeten bestrijden, omdat Kol inderdaad, zooals het dezer dagen werd ge de toestanden dikwijls geheel buiten proporties Maar al die tegenkanting heeft nooit en niets nen afdoen van dit eene, in elk opzicht te deeren feit, dat onze Nederlandsche koloniën Van Kol hebben bezeten een man, die hare be gen heeft behartigd naar zijn beste willen en ten. Met forsche hand greep hij koloniale on werpen aan en plaatste die midden in den van het Nederlandsche parlementaire leven; geeselde en striemde hij, waar naar zijn me gegeeseld en gestriemd moest worden. De erv gen door hem tijdens zijn talrijke en soms durige buitenlandsche reizen opgedaan, m hij dienstbaar aan eigen persoonlijk inzicht waren zijn betoogen n.h.v. allerminst steeds overdrijving vrij te pleiten, toch kon de toeho nimmer ontkomen aan den indruk, dat er met Kol een man aan 't woord was, die even eerlijk oprecht, even krachtig als welgemeend zijn len bepleitte. En omdat die idealen ten na raakten de belangen van onze Nederlandsche niën in Oost en West, daarom verliest ons we schreven het reeds, zeer veel in dezen be men volksman.

Op het terrein van de Koloniale politiek niet op dat van de *Nederlandsche* Koloniale tiek alléén — zal, bij alle verschil van inzicht, naam van Van Kol steeds met eere en sympathie worden genoemd.

Dat hij ook onze Vereeniging een warm heeft toegedragen, blijkt wel uit het feit, dat

...naf de oprichting van „Oost en West" tot ...ijn dood lid is geweest en dat hij ook meermalen in ons orgaan van zijn belangstelling ...s streven heeft blijk gegeven.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Verblijf op Zuid-Celebes.

(Vervolg).

Drang tot reizen.

...het korte verblijf aan de kust van Zuid-Cele...ok ik naar het Noorden via Paloppo naar ...Pao, het land der Toradja's, een afstand van ...600 K.M.

...elijke afstanden telt men in de Buitengewe...st. Men vindt ze er heel gewoon. In 't uit...te Ambon b.v. rekent men niet bij dagen, ...bij weken en maanden! Het antwoord op een ...en b.v. van Batavia, kan pas na 3 maanden ...n tegemoet gezien! Ja, Indië is wel een heel ...rekt gebied!

...is onder de vele indrukken in den archipel ...gen, de sterkste.

...r nauwelijks minder sterk zijn de andere ...de buitengewone schaarschheid der bevol...n het gebrek aan belangstelling in dit groot...aagstuk bij hen, die er eigenlijk al een gene...eleden aan hadden moeten denken.

...ad de reis naar Borneo opgegeven. Dit naar ...ding van berichten van huis. Eigenlijk is 't ...goed geweest, want ik had 2 à 3 maanden op ...oote eiland willen blijven en dit is wel wat ...einig. Wellicht wordt over een paar jaar „the ...r the East" me weer te machtig en pak ik ...hoe kleeding weer om de Dajaks in hun ...mgeving te bezoeken. Wellicht verwondert ...f gene zich over 'n dergelijk plan. Maar 't is ...rijpelijk, zoo verklaarbaar. Gij, die hier in ...woont, die wel eens met verlof naar Holland ...ij beseft niet hoe sterk bij langdurig verblijf in ... van mist en nevel, regen, wind en duisternis, ...d en bekrompenheid, de zucht opkomt naar ...naar zon, naar warmte, naar ruimte, vooral ...! Gij weet niet hoe tal van Indisch-menschen ...erlangen naar het land, waar ze gewerkt ...n, waar een stuk van hen zelf ligt, waar ze ...e hadden en warmte, van binnen en van bui...Gij beseft niet hoe Indië dan wordt gewaar...en het land èn de sympathieke rustige be...g en hoe vaak het herhaald wordt. „Tanah ...Tanah Djawa, wat zijt gij schoon, wat had...'t er goed!"

...e opmerking, die me uit 't diepst van m'n ...komt — ('t spijt me alleen dat me de ...kracht ontbreekt het *goed* te zeggen, ik ...maar zoo'n beetje „sljucht en rjucht") — ...erder.

...r nu de onkosten voor de Borneo-reis ver...meende ik het er eens van te kunnen nemen. ...t herinnert men zich, dat ik op Sumatra ...e goedkoopte met vrachtauto's gereisd heb ...die manier van trekken niet is aan te be...omdat het materiaal in deplorabelen toe...verkeert. Ik wou het nu eens met een duren ...lieren auto probeeren: 't kon nu wel lijden, ...was in zicht.

...eb ik het geprobeerd, ben gekomen waar ik ...ijn, onderweg dacht ik: 't lijkt den gouver...sdienst Benkoelen-Lahat wel!

...mijn reis trof ik het niet: gouverneur Cou...maakte 'n dienstreis. Alles wat B.B. was ver...in groote spanning en ik vond een groot ...der heeren niet thuis.

...neemt niet weg, dat ik genoeg vernam om ...n te zijn. Men vertelde van plannen, die er ...n Zuid-Celebes op economisch gebied vooruit ...gen. Gedeeltelijk zijn die plannen reeds tot ...gin van uitvoering gekomen. Zoo wil men in 't meergebied Singkang trachten meester te worden van den waterstand. Het vlakke terrein om het meer is zeer vruchtbaar. Hiervan wil men dan bevloeibare sawahs maken. 't Vorig jaar is uit die streek reeds 1½ millioen pikol djagoeng uitgevoerd! Is het werk, dat nu in studie is, gereed, dan zal de economische toestand van het gewest belangrijk beter worden. Typisch is 't weer, hoe met de toeneming van het verkeer ook ziekten snel binnendringen en zich verspreiden: Singkang is een handelscentrum geworden met veel verkeer van vrachtauto's naar Makassar en Paloppo. Ik meen, dat er resp. 7 en 3 vrachtauto's dagelijks op en neer gaan. Prostitutie tiert nu welig op Singkang. Geslachtsziekten nemen toe. De bevolking noemt ze „sakitpasar", omdat de pasar, naast handelscentrum, het middelpunt is voor geslachtelijk verkeer. Op Watampone, waar zich maar ééns per 5 dagen een auto vertoont, zouden geslachtszieken zoo goed als niet voorkomen.

Duur vlechtwerk.

In het Bonische is men bezig belangrijke irrigatiewerken uit te voeren. In die streek vervaardigt men de fijne, fraai gekleurde mandjes van orchideeënvezels (wortelbast? Ik kon er niet achter komen hoe 't precies is). Maar als men denkt, dat men die mooie reissouvenir's „zoo maar" kan koopen, heeft men het heelemaal mis! Het is mij met groote moeite gelukt er één machtig te worden. 't Was een groote gunst, mij bewezen door een jong bestuursambtenaar, uit erkentelijkheid voor indertijd te Groningen betoonde vriendelijkheid. Goedkoop zijn die mandjes niet, hoewel het vele werk er aan niet betaald wordt! De prijs varieert van plm. *f* 15 tot plm. *f* 25.—. Met andere zaken, als kaïns, heb ik dezelfde ervaring opgedaan: alleen bij toeval en met hulp van ter plaatse wonende vrienden te krijgen. Als ik koopers in 't algemeen een goeden raad mag geven is 't deze: houdt de souvenirs zelf, geeft ze niet cadeau aan „vrienden en kennissen" in Holland, want werkelijk waardeeren doen ze 't niet, omdat ze dat niet kunnen. Met geen mogelijkheid kunnen ze er zich indenken, dat het verkrijgen van dergelijke souvenirs dikwijls met zóó groote moeite gepaard gaat! Ik heb o.a. de bekende Toradja'sche Rongkong-kaïn niet kunnen krijgen, hoewel ik meer dan voldoende hulp had.

Op economisch gebied is ook nog belangrijk het plan, dat er bestaat om de Rappangvlakte te bevloeien. Deze ligt in de buurt van Pare Pare, de bekende mooie havenplaats aan de Westkust. In die vlakte liggen 3000 bahoe sawah onbevloeid. Misoogsten komen nog al eens voor. Kan men ze bevloeien — de mogelijkheid is aangetoond — dan heeft men hiervan geen hinder meer. Men is thans bezig met het maken van détailkaarten.

Voor den economischen toestand is van beteekenis het bezit van karbouwen, koeien en paarden. De veearts van het gewest, dien ik op een dienstreis ontmoette, vertelde me, dat de veterinaire dienst voorloopig uitsluitend tot doel had de bestrijding van besmettelijke veeziekte, dat men niet wist hoeveel paarden en karbouwen er waren, aangezien men ze tot dusver niet had kunnen registreeren en dat men bezig was Balineesche koeien in te voeren, omdat die beter tegen besmettelijke ziekten bestand waren dan karbouwen, waarvan soms heele stallen stierven. Het Balineesche vee moest dienen, om de sawahs te beploegen. Om de bevolking te laten zien, dat het hiervoor zeer geschikt was, zou men er demonstraties mee houden te Pangkadjene.

Door gebrek aan tijd heb ik die belangrijke proef niet kunnen bijwonen.

Boegineesche paalwoningen.

Onder de [illegible]gen der Boegineezen is 't een vuile gesch[illegible] Vrouwen en meisjes baden in huis, zoodat de grond onder de paalwoningen in één [illegible]r hoeken steeds vies en modderig is. Rommelig is de heele ruimte beneden den vloer. 's Nachts

en bij ziekten defaeceert men door 'n gat in den vloer. Darmziekten als b.v. dysenterie nemen op gezette tijden een epidemisch karakter aan. Men brengt verband tusschen den mangatijd en dysenterie. Of het verband werkelijk bestaat en of het uitbreken der ziekte geen tred houdt met het in massa optreden van vliegen e.d. is niet bekend. Te Enrekang is op aanraden van den arts Bakker de printah gegeven het beruchte gat en de „badkamer" via een goot te verbinden met een zinkput. Alle bad-, en ik meen ook, keukenwater verdwijnen nu in den bodem. De zinkputjes zijn zoo aangelegd, dat ze door de zon worden beschenen. Kalk — in heerendienst gebrand — wordt gratis verstrekt met het doel goot en putje te desinfecteeren. Dokter Bakker is overgeplaatst. Ik wil hopen, dat de maatregel, die er een is van groot sanitair nut, zal worden bestendigd. 't Kost niets, alleen toewijding!

Bakker vertelde me ook nog, dat de hoofden, de aanzienlijken niet inzagen, dat de steriliteit hunner vrouwen niet te wijten was aan die vrouwen, maar aan hen zelf! Dat ze zich geïnfecteerd hadden en de oorzaak bij hen zelf dienden te zoeken, dat wilden ze niet gelooven. Dus als een vrouw geen kinderen krijgt, 'n andere genomen! Deze weer geen kinderen, weer 'n andere, enz. enz. Die geïnfecteerde vrouwen infecteeren hun nieuwe mannen en zoo breiden geslachtsziekten zich snel uit, zeer tot schade van het volk.

Ambtenaren met sanitair inzicht.

In Paré-Paré streeft de ass.-resident ook naar verbetering inzake afvoer van bad-, keukenwater en faecaliën, op dezelfde manier als te Enrekang geschiedt.

Ik heb al opgemerkt, dat hier en daar in de uitgestrekte gewesten ambtenaren werken, die sanitair gevoel en inzicht bezitten. Ook dat ik dit zeldzame verschijnsel in hooge mate waardeer. Het deed mij goed, dit weer te kunnen constateeren te Paré-Paré, Enrekang en Barroe, alle plaatsen in het gouvernement Celebes. De controleur van Barroe heeft moerassen gedraineerd en ze tot op ± 1000 Meter van de plaats terug weten te dringen! De milt-index bij kinderen was in korten tijd reeds gedaald van 89 pCt. tot 52.6 pCt. Bij kleine kinderen bedroeg ze 44 pCt. Dit is nog wel een hoog cijfer, maar als de heer Rookmaaker heelemaal gereed is met zijn plannen, zal die index nog wel meer dalen! Ook hier is de grootste kracht weer geweest: toewijding! Te Paré-Paré is de ass.-resident De Wilde de Ligny — een bij oudere Semarangers welbekende naam! — ook aan het draineeren getrokken! Goten werden gegraven, vischvijvers gedempt, plassen opgehoogd, 't was een lust dit mooie werk te aanschouwen! Waar het gotenstelsel is ontworpen en uitgevoerd wordt door dezen technicus, die aan de assaineeringswerken te Sibolga heeft medegewerkt, bestaat de waarborg, dat het goed geschiedt! En als het werk gereed is, zal de malaria te Paré-Paré veel minder slachtoffers maken dan thans het geval is.

Evenals te Barroe zijn toewijding en inzicht ook hier de drijvende krachten, niet het geld, zooals zoo vaak tot in den treure wordt betoogd!

In de pasanggrahan te Barroe had men een poging gedaan ze ontoegankelijk te maken voor muskieten, door ze gedeeltelijk te voorzien van raamhorrengaas. Bij de uitvoering was men, zal ik maar zeggen, niet gelukkig geweest. Beter was het in dit opzicht gesteld met de woning van den controleur: de voorgalerij was, practisch gesproken, muskietenvrij ... en niet warm.

Te Paloppo was het misère. De pasanggrahan was keurig ingericht. Er waren ernstige pogingen in het werk gesteld ze wat vroolijk en heimisch te maken, wat b.v. duidelijk bleek uit de aanwezigheid van een klok, die telkens een half uurtje achter elkaar liep als men den slinger in beweging bracht, maar het verblijf was vergeven van muskieten. Heel Paloppo wemelt er van, ten mi[...] buurt, waar de pasanggrahan staat! De kl[...] zaten vol groote gaten, de W.C. was don[...] badkamer was een somber verblijf.

Er heerscht in den grooten Oost een m[...] fatalisme inzake malaria! „Men" meent, [...] toch niets aan te doen is! Ik heb steeds b[...] dat dit onzin is en dat met toewijding heel [...] doen is; in combinatie met klapperdoppen, [...] ten en heerendienstplichtigen kan men zond[...] heel wat verbeteringen aanbrengen! Boeloek[...] Barroe, Paré-Paré zijn er de bewijzen van[...] schien zijn er nog wel meer plaatsen, waar [...] ambtenaren zitten, die sanitair inzicht hebben[...] ik het voorstel doen, promotie te doen afh[...] niet alleen van werk op direct economisch [...] (wegen, bruggen, irrigatie e.d.), maar óók in [...] mate van dat van indirect economisch bela[...] sanitaire verbeteringen? Of zal men mij nie[...] ren en moet ik wachten tot er een nieuwe [...] tie van hoofdambtenaren is opgestaan? Ik [...] nog even op, dat de groote gebreken aan W[...] badkamer bijna voor alle huizen, hotels, p[...] grahans gelden! Nergens is er licht, nergens [...] men het meer noodig dan juist daar!

Het verplaatsen van menschen, ik wees er [...] herhaaldelijk op, gaat meestal met groote [...] ren gepaard. Zoo woonde er in de buurt van [...] een volksstam, de Toala's. Die stam sterft ui[...] schrijft dit toe aan het feit, dat er bij de ver[...] van Daëng Pabarang in 1905/1906 veel v[...] gedood, maar vooral aan het feit, dat ze [...] bergen naar de vlakte hebben moeten ver[...] Daar hebben ze ontzettend van malaria g[...] Ze hebben een tijd geleden vergunning ge[...] naar hun geliefde bergen, waar ze in sterke [...] naar terug verlangden, te keeren. Wat kan in[...] inzake 't bestuur soms wreed zijn in z'n [...] quenties!

Van Week tot Week.

18—24 AUGUSTUS.

De opvolger van den gouverneur-generaal. In [...] ringskringen te Buitenzorg wordt als o[...] van mr. D. Fock bij diens aftreden als gouv[...] generaal genoemd Jhr. mr. A. C. D. de Grae[...] tengewoon gezant en gevolmachtigd minist[...] Nederland te Washington, oud vice-presid[...] den Raad van Indië, gewezen algemeen se[...] en later gezant te Tokio.

Men prijst in dezen candidaat zijn uitst[...] oriënteering in buitenlandsche verhoudinge[...] kennis omtrent de toestanden in Amerika, [...] en den Pacific en zijn ruime ervaring op [...] stratief- en bestuursgebied in Indië, terw[...] De Graeff ook geen partijman is. (Indisch [...] bericht).

Ernstige brand te Batavia. Aneta seint d.d. 21 Au[...] nachtelijke brand op Pasar Tjiplak bij [...] vernielde vier kampongblokken omvatten[...] huizen, waaronder steenen woningen. Vele [...] ners werden in hun slaap door het vuur [...] Geruchten loopen, dat vier kinderen word[...] mist. Een onderzoek en raming van de sch[...] voorshands onmogelijk.

Een nader telegram luidt: De schade, d[...] brand alhier veroorzaakt, bedraagt *f* 25[...] De oorzaak is vermoedelijk aan kwaadw[...] toe te schrijven.

Artikel 123 Indisch Regeeringsreglement. De [...] Crt." deelt mee, dat het oud-lid van de [...] Kamer, ir. Feber, het woord voerend op [...] mondsche missieweek en daarbij art. 123 [...] Regeeringsreglement besprekend, verklaar[...] dat de verdwijning van dit artikel mee[...] dan de meesten vermoeden.

(De beteekenis van art. 123 wordt duidelijk [...] het licht gesteld in een kroniek van het Aug[...] van Onze Missiën in Oost- en West-Indië).

Tegen het stakingsgevaar. De Soerabajasche dagbl[...] en drukkerijen hebben zich, naar aanleiding [...] de staking te Semarang, vereenigd. (Aneta [...] Augustus).

…n-Deterding. De heer Vorstman, die de leiding …eft van het gezelschap jongelui, dat thans een …is door Indië maakt, heeft aan een vertegen…oordiger van Aneta te Batavia verzekerd, dat …oortaan jaarlijks tien groepen van zes jongelie…ken tusschen 18 en 24 jaar zullen worden uitge…zonden.

…lkaan Merbaboe. Aneta seint dd. Kedoe 19 Aug. De Merbaboe werkt. Zware rookzuilen worden waargenomen en lichte aardschokken worden ge…oeld.

…emarangsche havenstaking. Aneta-telegr. berich…ten, dat de staking aan het prauwenveer te Sema…rang aan het verloopen is en tevens dat de vloot …engevolge van onoordeelkundige behandeling …oor ongeschoold tijdelijk personeel ernstig be…chadigd is. — Een telegr. van 24 dezer luidt: De …aketvaart Mij. stelde een eigen prauwensleep…ienst te Semarang in.

…skundig congres te Tokio. De Indische delegatie …ar het Tropisch Geneeskundig Congres te Tokio …staat uit de navolgende personen: Dr. J. J. van …onkhuijzen, dr. L. Otten, dr. H. Vervoort, dr. C. … de Langen, J. Brug, P. B. van Steenis en O. …eggeler.

…r van goud en zilver. Volgens een Aneta-bericht … het verbod van goud- en zilveruitvoer uit Indië …geheven.

…sch vereenigingsleven. Een correspondent van … Darmo Kondo meldt aan dat blad, dat door …rschillende leden van het onlangs opgerichte …lineesche Studiefonds* „Satija Samoedaja Baoe…nda Bali Lombok" reeds ruim vijf duizend gul…n is bijeengebracht en dat een begin is gemaakt …t den aankoop van sawahs en klappertuinen ter …rmeerdering van het kapitaal van bedoeld stu…efonds.

Verder meldt dezelfde correspondent, dat de …edehouder van Karangasem I Goesti Agoeng …goes Djlantik het initiatief genomen heeft tot …richting *van een Inl. handelsvereeniging,* die …ch bezig houdt met den koop en den verkoop …n Inl. producten en „Seheka Soegih" zal hee…ten. Uit Mataram (Lombok) is hem reeds door 20 personen een totaal bedrag van ƒ 10.000 aan be…kapitaal toegezegd. (Ontleend aan Overz. Inl. …rs, No. 29).

…usquet †. Overleden is de assistent-resident de …er H. Bousquet, laatstelijk te Tjilatjap, kort…leden van Europeesch verlof teruggekeerd. (Aneta, 24 Aug.).

…rneo-expeditie. Aneta seint dd. Batavia 24 Aug. … leider der Borneo-expeditie, de kapitein der …fanterie D. W. Buys, deelde mee, dat de tocht … de rivier Telen beëindigd is en dat men het …bekende gebied is binnengedrongen.

…st, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Bataks en hun Kunst.

Oppervlakkig beschouwd, zou men denken …tak en *kunst* twee tegenstrijdigheden zijn. …is dit geenszins het geval, dat geven o.a. de …llende gebruiksvoorwerpen te kennen, welke voor het groote uitstalraam van „Boeatan" …lstraat 19 Den Haag ten toon gesteld zijn. …en daar o.a. prachtig geweven en versierde …gstukken: een zwart katoenen manne… met smaakvol sobere randversiering en de … passende heup- en schouderdoeken van het …-*idoep* (voorvader) patroon, alsmede een … gordel van kralenwerk.

…t fijngekleurde *slimoets* met 't pijlpunt-ikat… dat ook in Atjeh toegepast wordt bij zijden …s, met goud- en zilverbrocaat aan de uit… vermooid, liggen andere met ruitpatronen, …n het weefwerk der Alaslanden herinneren …r andere, voor feestkleedij, met gekleurde … op smaakvolle wijze doorweven.

…wel door J. E. Jasper als door J. A. Loebèr …ze Batakdoeken met veel lof in hun boeken …e Indonesische weefkunst beschreven.

…et midden der uitstalling staat een model… een vergaderlocaal, dat ook wel gebruikt als rijstschuur. Wie, bij gebrek aan eigen aanschouwing der Bataklanden, Berlage's teekeningen dier kamponghuizen gezien heeft, zal wel tot de overtuiging zijn gekomen, dat ook hierin hun kunstzinnigheid tot uiting is gekomen.

Opvallend zijn ook de metalen oor-, arm- en beensieraden, kunstig van maaksel en origineel artistiek van ornament. Niet minder is dit 't geval met hun houtsnijwerk, getuige o.a. de beroemde tooverstokken, de gevesten en scheden van wapens, kruit- en kogelbussen, tabaksdoozen, stoppen van water- en palmwijnvaten, welke, zooals hier te zien is, dikwijls gemaakt zijn van met fijn vlechtwerk overtrokken kalebassen, want ook in het vlechten van rottan en andere planten-vezels zijn de Bataks meesters. Zie o.a. het open mandje van mendoengbies. En wat zijn die kleine kammetjes niet keurig van uitvoering en opvatting!

Dit alles is handwerk der Bataks, wel degelijk getuigend van een ruime mate van kunstzin: fijn gevoel en smaak voor kleur en versiering, toegepast op daartoe passend materiaal, waarbij de doelmatigheid voor het gebruik niet uit het oog verloren is.

Maar zijn zij zichzelf daarvan wel bewust? vroeg ons een bewonderaar.

Het valt moeilijk hierop dadelijk antwoord te geven; wij zijn veeleer geneigd een wedervraag te stellen: Welke kunstenaar, laat staan kunstnijveraar, is zich ten volle bewust van zijn talent, van de schoonheid van 't door hem of haar gewrochte? De meest daarvan bewuste is, dunkt ons, de minst geniale. De grootste kunstenaars beweren immers, dat hun scheppingsdrang geheel buiten hun verstandelijk bewustzijn omgaat, dat zij gedurende den kunstarbeid geheel onttrokken zijn aan alle aardsche bewustheden, zoozeer in hun werk opgaan, dat zij zelfs eten, drinken en slapen vergeten.

Raden Adjeng Kartini heeft 't zoo juist gezegd, toen men haar vroeg, hoe de Japarasche houtsnijder zijn kunst voortbracht: „Dat weet hij zelf niet, dat komt uit zijn hart."

En wat het resultaat van hun scheppingsdaad betreft: zoodra een waar artist zijn eigen werk kritisch gaat beschouwen, is hij er niet tevreden over, zou hij het nog véél beter en mooier willen doen.

De bezieling echter, die uit zijn arbeid spreekt, kan niet nalaten bij ongeveer gelijk gestemde zielen schoonheids-ontroering op te wekken, ook al zijn zij er zich niet volkomen van bewust, hoe dit komt. Voor menigeen is dit misschien een beangstigend feit, als die bedenkt: hoe kan mijn ziel verwant zij aan die van een Batak, een vieze, vuile menscheneter??

Maar wie onzer is zich bewust van wat er in zijn eigen hart, zijn diepste innerlijk omgaat, laat staan in dat van den Batakschen kunstenaar! Eeuwen lang hebben wij naast elkander geleefd, zonder van elkanders uiterlijke levensomstandigheden zelfs iets af te weten. Zij bewonen immers de afgelegen hoogvlakten van midden Sumatra, welke eerst in de laatste jaren voor Europeanen toegankelijk zijn geworden. De Rijnsche Zending heeft daar het moeilijke, niet genoeg te waardeeren pionierswerk verricht. Droevig doet het daarom aan, te zien hoe de meeste door haar gestichte kerkjes en scholen, welke uit gebrek aan fondsen gedurende de oorlogsellende gesloten moesten worden, thans nog leeg staan. Men mag over kerstening der z.g. „heidenen" en andere invloeden der zending o.a. op de kunstuitingen der z.g. „onbeschaafden", denken, zooals men wil, uit dankbaarheidsplicht betaamt 't een ieder haar altijd de eer en de voldoening te geven, de *eerste* te zijn geweest, die zich in vriendschappelijke, nauwere verbinding heeft gesteld met de toen ter kwader faam beruchte Bataks. Nu zelfs de vroeger, uit onbekendheid, zoo geheimzinnige streken om het Tobameer niet alleen voor auto-verkeer, maar daarmee ook voor alle wetenschappelijke, economische en

artistieke belangen open staan, vergeten wij, snellevenden, maar al te licht erkentelijk daarvoor te zijn.

Terecht merkt de heer *H. W. Fischer*, in zijn Inleiding voor den Catalogus van 's Rijks Ethnografisch Museum betreffende de Bataklanden o.m. op:

„In het bizonder mag wel de aandacht gevestigd worden op de wijziging, die ons oordeel over de bevolking van deze streken in de laatste tientallen van jaren heeft ondergaan; terwijl in het midden van de vorige eeuw, en ook veel later nog, men, op de toenmaals gebruikelijke wijze, neerzag op de Bataks, die aan andere onaangename eigenschappen nog die van het „menscheneten" paarden, is men langzamerhand tot de erkentenis gekomen, dat men ook hier te dóen heeft met een volk, dat in vele opzichten begaafd met hoogen kunstzin en groote technische waardigheid, slechts de helpende hand [1]) van den Europeaan behoeft om met goed gevolg een plaats in te nemen in de rij van stammen in den Indonesischen Archipel, die thans een merkwaardig ontwikkelingsproces doormaken. Aan den Westerling de zorg, om, voor zooveel dat mogelijk is, het eigenaardige van dit volk niet te doen verloren gaan!"

Dit laatste is een zéér moeilijke opdracht in deze tijden van nivelleering. Nu, door steeds betere verkeersmiddelen, de afstanden kleiner en kleiner, daardoor de wederzijdsche invloeden steeds grooter worden, gaan speciale eigenaardigheden meer en meer verloren. Dit mag men eensdeels betreuren, aan den anderen kant is het ook een verblijdend teeken van onderlinge toenadering; van op den duur elkander beter leeren begrijpen. Alweder is dan waardeerende aanmoediging van onze zijde het wachtwoord. Het zeer ontvankelijk gemoed der kunstzinnige Indonesiërs is er bizonder gevoelig voor. Maar ook moeten wij hun het beste toonen wat wij op Westersch kunstgebied bezitten; daarmede bij de jeugd reeds beginnen, in stede van hen alleen te overladen met minderwaardige import-artikelen van het goedkoopste soort, waarmede zij zich uit geldnood tevreden moeten stellen en die op den duur hun aangeboren kunstgevoel, hun goeden smaak zouden bederven, want allicht zullen zij, niet beter wetend, aannemen, dat wat de in hun oogen wereldsch-oppermachtige Europeaan hun brengt, ook het beste en schoonste is.

Er rust in deze op ons waarlijk een groote verantwoordelijkheid!

* * *

Om iets te kunnen waardeeren, moet men het eerst leeren kennen en liefst van zoo nabij mogelijk, in de eigen omgeving. Vandaar ook Boeatan's streven om aan de Indonesische kunstnijverheid meer bekendheid in Nederland te geven. Maar daarmee is nog niet gezegd, dat die kunst in iedere Hollandsche huiskamer, salon of tentoonstellingszaal op haar plaats is, laat staan volkomen tot haar recht komt. „Soort zoekt soort" is een spreekwoord, dat ook hierbij van toepassing is. Daarom zijn wij het in principe volkomen eens met hetgeen *„Mary"* in het Damespraatjes-feuilleton van den *„Verlofganger"* betoogt, waar zij o.m. schrijft:

„Gij kent mijne belangstelling, meer nog mijne ongeveinsde bewondering, voor de kunstuitingen van onze bruine broeders. Doch zooals die meestal in Hollandsche omgeving worden toegepast, daartegen heb ik ernstig bezwaar. Het gaat niet aan om de menschen te suggereeren, dat de Indische weefkunst bijzonder hoog staat, dat sarongs en slendangs met hunne fijne patronen en kleurschakeeringen heel goed in onze interieurs te gebruiken zijn.... dat men er de wand mee versieren kan, een schoorsteen bekleeden, en dat ze voor kussens en kleedjes uitstekend kunnen dienen. Men bovendien de menschen niet den indruk gev die Indische dingen maar te hooi en te gras gezet kunnen worden. Want dit schijnt zoo'n het resultaat te zijn der talrijke pogingen laatsten tijd gedaan, om de Indische kunstnij meer bekendheid in Holland te geven.

„En ik ben voornamelijk tot die conclusie men door de ervarig, op de Paulus Potter-te stelling te Enkhuizen opgedaan; op de ov met veel zorg en smaak georganiseerde te stelling in een schitterend passende omgevin oude deftige stadhuis van het eens zoo be stadje aan de Zuiderzee, is men zeer kwisti Perzische kleedjes te werk gegaan en heeft m ook een paar slendangs gebruikt om aan het tret van den wereldvermaarden schilder, d aan het bekwame penseel van een van der te danken hebben, meer luister te geven. Do voldeden volstrekt niet. Het vale paarse va weefsel, dat nochtans met gouddraad door was, verhoogde niet het diepe coloriet van he verfdoek, terwijl het uitstekend in kleur en gepast zou hebben in het nevenstaande slechts etsen en teekeningen bevattende.

„Verder prijkt ook in een renaissance tr taal een vuurroode slendang, terwijl boven zalen aan de moderne kunst gewijd, er ook de tentoongestelde schilderijen een soort la seering is aangebracht van gebatikt en b katoen.

„Naar mijn idee een prachtige demonstratie hoe men die dingen *niet* moet gebruiken. hoe dan wel?

„Beter dan lange betoogen, geef ik hier een kiekjes van een interieur, waar voorwerpen Oostersche kunst, ook Indische, met zooveel s zooveel gevoel voor lijn en kleur, voor saamh heid der dingen bijeengebracht en gerangschikt dat er aan die kunst niets tekort wordt ged

„Wordt de Indische kunst overal met zo smaak en piëteit behandeld, dan zal ze nooit den een export-kunst... doch wordt zij anders gepast, wat het gevolg zal zijn van een propa om er een afzetgebied in Europa voor te kr dan zal ze onvermijdelijk ontaarden, daar d schen, die haar voortbrengselen koopen, d gebruik, dat zij er van maken, genoeg toonen van haar wezen totaal niets begrijpen."

Op dit *begrijpen*, de ontroering van den ku naar *meevoelen*, komt het aan. Ook Weste kunst, Hollandsche schilderijen b.v. krijgen altijd een goede plaats. Daarom mag aan die toch wel meerdere bekendheid gegeven en afzetgebied voor gezocht worden.

Wij zouden *Mary's* kiekjes, wat betreft toepassing der Indonesische kunst, nog me lijke andere kunnen aanvullen, zoowel uit w rige ontvangzalen, waar de rijke Indische brocaatweefsels niet misstaan, als uit hoogst voudige, doch smaakvolle binnenkamers van dersgezinnen, waar mooie batiks en vlechtw uitnemend tot hun recht komen. In het keurig richte Brastagi-hotel boven Medan zagen wij donkerbruine rietmeubelen bekleed met fl pijlpunt-ikat-weefsels der Bataks, wat prachtig deed.

Voorbeelden van slechte toepassing zijn e tuurlijk véél meer. Maar juist daarom is doel propaganda zoo noodig.

---

[1]) Wij zouden zeggen bovenal in den zin van waardeering en aanmoediging.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

De Locomotief (13 t/m 20 Juli) plaatst hare gen onder de hoofden: *G. B. in den Volksraad*; *v. Landbouw* (blz. 6 en 23); *De Bedrijvenwet*; *De rede van den Dir. van Landbouw; Het nieuwe recht voor de gemeenteraden* (blz. 8 en 20); *De instelling der provincie West-Java.* Het *Bat. N.* (15 t/m. 21 Juli), het *Soer. Hbl.* (13 t/m 18 Juli) de *Java-Bode* (15 t/m 21 Juli) geven verslagen en re overzichten *(Civis)*, Volksraadskronieken en redactie

..le hoofdartikelen [*De Geest in het leger* (13 en 15 ..li); *Het Arbeidscontract, de Indische voedsel-..ans* (16 Juli); *De Provincie West-Java, Van een ..ch-concessie* (17 Juli); *Bestuurshervorming, Colijn .. de Koloniale Portefeuille* (18 Juli); *K. P. M. en Re-..eering* (20 Juli); *De Overste en het Gezag, Kinder-..rbeid en Vrouwen-nachtarbeid, De Bedrijvenwet, Pers ..n Publieke zaak* (21 Juli)].

De Regeering heeft thans beslist geen plannen om .. *Tambang Sawahmijn* te verkoopen. Het verschil in .. cijfers van 1915 en die van thans kan niet in kor-..n tijd worden uiteengezet, doch ligt voornamelijk ..erin, dat bij de geologische opsporing afgegaan is ..p den toestand aan de oppervlakte en in ondiepe gan-..n, terwijl thans gebleken is, dat de ertsrijkdom zich .. de diepte niet voortzet. De thans geldende opvatting .. dat het geïnvesteerde kapitaal zal worden terug-..aald uit de inkomsten, doch dat daarna geen nieu-.. ertsen meer zullen worden aangetroffen. (*De Loc.* .. Juli).

De heer *Zuyderhoff* bespreekt *het Landbouwonder-..s*. Hij staat geheel aan de zijde van de Regeering wat ..reft de *Landbouwbedrijfsscholen*. De *cultuurscholen* .. buitengewoon goede en nuttige opleidingsinrich-..gen voor geëmployeerden in de cultures, doch zij ..eten worden aangepast aan de eischen der praktijk. .. worden de abituriënten, o.a. door de H.V.A., te ..g geoordeeld. In dit verband dringt spreker aan op ..lenging van den studietijd met een jaar. Hij kan niet ..rijpen dat de Regeering zegt, hoe dit bezwaar niet .. gebleken. Het tweede bezwaar tegen de cultuur-..olen is, dat de abituriënten niet voldoende tech-..ch zijn ontwikkeld. Dit bezwaar ontstond door de ..ijzigde toestanden in de cultures, waar de eenvou-..e stoommachines meer en meer vervangen worden ..r electrische installaties. De bergcultures kunnen ..h òf in het geheel niet, òf slechts de weelde van één ..nisch employé veroorloven. De gewone employé .. de bergcultures is een manusje van alles en moet ..s kennen wat voorkomt, dus ook de behandeling ..n eenvoudige installaties. Het antwoord der Regee-..ng, dat gebleken zou zijn, dat de theoretische oplei-.. voldoende is, acht spreker eene miskenning van ..e eischen der praktijk. Ook de kennis van technische ..ken kan worden bijgewerkt, door de studietijd met .. jaar te verlengen, welk jaar mede nuttig kan wor-..n besteed aan verdieping van het onderwijs in het ..derlandsch, aan boekhouden en aan eenige kennis ..n de Engelsche taal. Vrees, dat de Cultuurscholen ..doende een te sterke concurrentie zouden aandoen ..n de Middelbare Landbouwscholen behoeft niet te ..rden gekoesterd. De *Landbouwvoorlichtingsdienst* ..et stellig uiterst voorzichtig worden aangepakt, om-.. een fout, die hier gemaakt wordt, zich jarenlang ..eekt. De opleiding aan de Middelbare Landbouw-..olen is volkomen theoretisch, waarom spr. wel ..cht aan den aanvullingscursus voor de practische ..rming van aspirant-adjunct-landbouwconsulenten. ..n de resultaten van den Landbouwvoorlichtings-..enst behoeft niet te worden getwijfeld.

..an *de wijze waarop de tani zijn producten verkoopt*, ..reekt nog alles. Eerstens weet hij niets van den ..der marktprijzen, waardoor hij zijn product ver-..pt, terwijl hij het een paar paal verder veel duur-.. van de hand kon zetten. Tweedens verkoopt hij ..e producten in embryonalen vorm, padi, welke hij ..g niet geplant heeft, karbouwen, die nog niet gebo-..n zijn, etc. Hoe de tani op de wereldmarkt te bren-..n is het groote vraagstuk dat om oplossing schreeuwt. ..r. is een groot voorstander van coöperatie, maar ..t coöperatie alleen komt men er niet. (*De Loc.* 13 ..li).

De heer *Talma* meent, dat *de teelt van handelsgewas-..en* den teelt van voedingsgewassen immer schaadt, ..ch dat zulks geen nadeel is, waar de Inlandsche ..ndbouw komt uit het stadium van productie voor .. eigen huishouding in die van productie voor de ..rkt, welk proces spreker meent, dat de Regeering .. veel mogelijk dient te bevorderen met het oog op .. wassend *bevolkingsaccres*. Anders voorziet spreker ..e steeds voortschrijdende verarming van de bevol-..ng. Eene *gouvernementssuikerfabriek* behoort niet op .. regeeringsprogramma. Hij dringt op voorzichtig-..d aan bij de bevordering van de *Inlandsche riet-..tuur*. Het Inlandsche riet zal nimmer een debouché ..igen in de Europeesche fabrieken. Minder riet per ..hoe, met geringer suikergehalte, zou leiden tot het ..lies van de Europeesche industrie in den strijd tegen ..re concurrenten. Met de gelden der gemeenschap kan men veel, doch eigen fabrieken, werkend met bevolkingsriet, kunnen nimmer een cent winst maken, wat iedere insider zal toestemmen. (*De Loc.* 14 Juli).

De Regeeringsgemachtigde, dr. Rutgers, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, beantwoordt de sprekers. Ook de Regeering heeft een open oog voor *de noodzakelijkheid van den verbouw van handelsgewassen*, weshalve de ambtenaren van den Landbouwvoorlichtingsdienst zich in verhouding meer moeite geven voor de stukjes land, bebouwd met *suiker, tabak* en *thee*, dan voor het veel grooter areaal beplant met padi. Ondanks de prijsdaling van *uien*, is toch het met uien beplante oppervlak in 1925 weer uitgebreid. De aanplant van *kedeleh* blijft ongeveer constant, terwijl de invoer voortdurend toeneemt; uitbreiding van den aanplant moet echter oneconomisch worden geoordeeld. De *rijstinvoer van Java* stijgt niet langer van jaar tot jaar. In 1918 werd de toestand precair geacht. Sindsdien is de invoer teruggeloopen tot het peil van 15 jaren geleden, ondanks den verhoogden uitvoer van handelsgewassen. In den *sawah-bouw* zitten nog belangrijke perspectieven, door bemesting der sawahs, enz. De *Landbouwvoorlichtingsdienst* werkt op verbetering der uitkomsten, hetgeen somtijds te bereiken valt door verbetering van den rijstbouw, somtijds door vervanging van den rijstbouw door den bouw van handelsgewassen.

Spr. is verheugd over het waardeerend oordeel van den heer *Zuyderhoff* over *de Cultuurschool*, doch uitbreiding met een vierde leerjaar acht spr. onnoodig. Meer aandacht aan de technische opleiding te wijden, zal wellicht mogelijk blijken, door b.v. den abituriënten een vervolgcursus toe te bedeelen aan de *Technische scholen*. De abituriënten te Buitenzorg moesten praktisch gedetailleerd worden opgeleid, waarvoor de landbouwconsulenten minder geschikt bleken, weshalve besloten werd, den *adjunct-consulenten* eene na-opleiding hiertoe te doen deelachtig worden onder leiding van een speciale kracht. De landbouwconsulenten achten de adjuncten, na dit jaar na-opleiding, veel geschikter voor de praktijk, dan wanneer zij, zonder die na-opleiding, dadelijk aan de Landbouwconsulenten worden toegevoegd. Aan de *Middelbare Landbouwschool* zal dit jaar voor de eerste maal een parallelklasse worden toegevoegd.

Het is der Regeering aangenaam, dat zelfs principieele tegenstanders van de uitbreiding der staatsbedrijven accoord gaan met de toevoeging van eene *thee-onderneming* aan de Gouvernements Kina-onderneming. Als de *Staatslandbouwbedrijven* baten afwerpen voor de algemeene middelen, zullen zij op peil gehouden en uitgebreid worden.

De ervaring toonde aan, dat de juiste bereiding van zuivere kina niet eenvoudig is, terwijl een *kininefabriek* ook een handelsinstituut is, waardoor zij zich minder leent voor gouvernementsexploitatie, te meer niet, waar hiervoor geen noodzaak bestaat.

De Regeering staat afwijzend tegenover de *motie-Stokvis, betreffende de oprichting eener gouvernementssuikerfabriek*. Nieuwe gezichtspunten terzake heeft de heer Stokvis niet geopend en eerdere onderzoekingen hebben uitgewezen, dat de Regeering beter doet hiertoe niet over te gaan.

De *jachtordonnantie* zal in dier voege worden aangevuld, dat voldoende jagers voor de jacht op schadelijk wild van een gratis jachtacte kunnen worden voorzien.

De *Inheemsche nijverheid* was niet gebaat met een monsterkamer in Amerika.

Inlandsche landbouwwerktuigen vallen alleen dan binnen het bereik van den tani, wanneer zij als massaproduct in Europa worden aangemaakt.

Spr. acht *het gevaar van het Inlandsch riet* voor de Europeesche suikerindustrie niet zoo groot als de heer *Talma*. De intensiveering der rietcultuur op Java is noodig door het kleine plantareaal der Europeesche fabrieken. Moet eenmaal de fabriek overgeschakeld worden op het vermalen van Inlandsch riet, dan wordt het areaal ook zooveel grooter. (*De Loc.* 16 Juli).

De Indische voedselbalans.

De *Deli Crt.* (24 Juli) acht de cijfers van den Dir. van Landbouw omtrent den voedseltoestand min of meer geruststellend, vooral waar we de laatste jaren voortdurend alarm hebben hooren blazen. Behalve de heer *Sibinga Mulder* vestigde de *Pan Pacific Conferentie* de aandacht op *het toenemend tekort aan rijst* rondom den Pacific, voornamleijk neerkomend op China, Japan en Ned.-Indië, die teren op het overschot van Burma, Siam en Indo-China. De „D. C." acht het noodig op de rijstvoorziening van Ned.-Indië te blijven letten. Zelfs indien de cijfers van dr. Rutgers juist zijn,

dan nog is te vreezen, dat men daarin voor de volgende jaren op eene verandering moet rekenen. Immers, de groote aanplant van *rubberboomen* en *koffie* door de inheemsche bevolking in de Buitengewesten, hoe prijzenswaard mogelijk op zich zelf, gaat gepaard met verwaarloozing van den aanplant van voedingsgewassen. Men zal zien dat de invoercijfers van rijst voor de verschillende Gewesten buiten Java, in den loop van 1925 een belangrijke stijging zullen ondergaan. In Indragiri, in Djambi, in Borneo gaat men meer en meer rijst van den overwal invoeren voor het met de rubber grof verdiende geld. Men kan zich voorstellen hoe die hidalgo's liever voor hun rijksdaalders rijst en visch koopen dan nog zelf in sawah of ladang te ploeteren en naar een gronderig smakend vischje te hengelen. Wij zouden het waarschijnlijk ook doen. Daarbij komt, dat de uitbreidingen en nieuwe openingen van de cultures gepaard zullen gaan met invoer van nieuwe werkkrachten en met grootere invoeren van rijst. Zoo verwacht de „D. C." in de eerstvolgende jaren ook een toenemenden rijstinvoer in het bizonder voor de Oostkust.

De Marine in Indië.

In het *„Soer. Hbl."* van 2 Juli *(Onze Vloot-ellende)* werd over de sabotage-gevallen aan boord van H. M.'s *Java* het noodige gezegd. Het *Soer. Hbl.* (14 Juli) doet thans mededeelingen, waaruit blijkt, dat de geest, welke bij de marine in Indië heerscht, belangrijk beter is dan die in het Moederland. Het contact tusschen officieren en minderen in Indië wordt goed genoemd. Van meer dan één zijde vernam het blad, dat, wanneer men de marine in de tropen van thans vergelijkt met die van ettelijke jaren geleden, er een zeer opvallende verbetering van den geest is te constateeren, en men mag hopen, dat het groote en mooie proces van zuivering en verfrissching ook verder in stijgende lijn zal blijven gaan.

Vennootschapsbelasting 1925.

De „Javasche Courant" bracht de afkondiging van de Vennootschapsbelasting (*Stbl.* 1925 no. 319), welke dient ter vervanging van de Inkomstenbelasting voor Vennootschappen op aandeelen, maatschappijen, stichtingen, e.d. Het *Soer. Hbl.* (15 Juli) gaat na op welke punten in het oorspronkelijke ontwerp meer of minder belangrijke wijzigingen zijn aangebracht. Behalve de Nederlandsche en Maleische taal en in sommige gevallen andere Inheemsche talen, is ook Chineesch als voertaal in de boekhouding geoorloofd.

De nieuwe kiesordonnantie voor de gemeenteraden.

De Loc. (16, 17 en 18 Juli), het *Bat. Nwsbl.* (16 Juli), het *Soer. Hbl.* (18 Juli) en de *Deli Crt.* (20 Juli) bespreken uitvoerig het *ontwerp tot wijziging der Kiesordonnantie voor de gemeenteraden,* zooals de Regeering dat den Volksraad heeft voorgelegd ter fine van advies. Aan de nieuwe regeling liggen de volgende beginselen ten grondslag: groepsgewijze deelneming der kiesgerechtigden aan de verkiezing, met dien verstande, dat elke kiezer slechts stemt over de raadsleden van de groep, waartoe hij behoort; verlaging van den leeftijdsgrens tot 21 jaar; afschaffing van het censuskiesrecht, in de plaats, waarvan het kiesrecht zal worden toegekend aan ieder, die in eenige lands-, provinciale of gemeentelijke belasting is aangeslagen; vervanging van den eisch van voldoende kennis van de Nederlandsche taal naar den thans geldenden maatstaf door kennis van lezen en schrijven, blijkende uit persoonlijke, schriftelijke aangifte, toekenning van het actief kiesrecht ook aan de vrouw.

„De Loc." is van oordeel, dat verruiming van den kiezerskring valt toe te juichen, doch gepaard behoort te gaan met een op hetzelfde beginsel berustende herziening van de zetelverhouding der bevolkingsgroepen in den gemeenteraad.

Voor het *„Soer. Hbl."* is het ontwerp zonder fundamenteele wijzigingen volstrekt onaanvaardbaar. Het is het blad een raadsel, dat de Regeering dergelijke voorstellen bij den Volksraad indient.

Civis („Bat. Nwsbl.") acht in de voorstellen alleen van waarde de bepaling, die betrekking heeft op *de splitsing van het kiezerskorps.* Na de invoering der Staatsinrichtingswet zal, gelijk men weet, het kiezerscorps van den Volksraad worden gesplitst naar den landaard volgens de groepen: Inlanders, Nederlanders en vreemde Oosterlingen, om het kort te zeggen. De drie groepen kiezen naar den maatstaf der evenredigheid hun vertegenwoordigers in den Volksraad. Volgens dezelfde beginselen, die bij de bepaling van de indeeling van het kiezerskorps van den Volksraad gelden, zal nu dat voor de gemeenteraden worden gesplitst. Dit is de logische consequentie van het th aanvaarde stelsel van vertegenwoordiging; haar sp dige doorvoering verdient aanbeveling.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Hedjaz.

Het in de „Sinar Sumatra" van 24 Februari 1 voorkomende en uit de „Iathul Arab" overgeno bericht, met betrekking tot de actueele toestanden de Islamsche wereld, maakt melding van het feit, d naar het zich laat aanzien, de toestanden in de Hed steeds ingewikkelder worden.

Terwijl de troepenmacht van Ibn Saud zich m met die van Emir Ali, neemt eerstgenoemde tevens noodige voorzieningen, ten einde de zelfstandighei verklaring van de Hedjaz voor te bereiden, eene da zaak, die, volgens de meening van de bevolking d streek, nu juist niet is volgens de oorspronkelijk maakte afspraken.

Toch schijnt de Islamsche wereld voor die zelfst digheidsverklaring veel sympathie te gevoelen; alth werd op het onlangs gehouden congres van den Isl ernstig geluisterd naar hetgeen Ibn Saud daar ter pl se sprak en scheen dat congres wel te neigen naar onafhankelijk bestuur van de Hedjaz en Djasirat Arab onder zijne leiding als vorst.

Sedert dien zijn de oogen der Islamsche wereld hem, die als een godsdienstig en humaan persoon kend staat, geopend en kan men er zeker van zijn, d als het congres de pretenties van Ibn Saud in verv ling brengt, de Islamsche wereld hem alle hulde eerbied zal bewijzen.

Wanneer men de door Ibn Saud bijeengebrachte tr penmacht op zichzelf beschouwt, dan is die ster niet berekend voor aanvallen op groote schaal.

En zoo was het ook tijdens de aanvallen op Djedda Ibn Saud tracht om die reden geleidelijk en lan zaam aan zijne krijgsmacht te versterken, voortdurend wapens aan te voeren, ten einde tot dien aanval ov te gaan, zoodra het daarvoor geschikte oogenblik zijn aangebroken.

Als hoofd van Nedjid beschikt Ibn Saud over genoeg, dat bereid is zijne bevelen op te volgen, d hij wenscht zijn volk niet te betrekken in de Hed aangelegenheden, uit vrees voor de bedreigingen d hem vijandig gezind Arabische stamhoofden, die mo lijk te onderwerpen zijn en elk oogenblik een aanval zijn land kunnen ondernemen.

Hij heeft dan ook zijne landhoofden opgedragen zi van het noodige oorlogsmateriaal te voorzien en oogen goed open te houden voor de gebeurteniss zooals die zich rechts en links kunnen ontwikkelen.

De berichten, welke uit de Hedjaz komen, zijn o het algemeen niet alleen onvolledig, doch dikwijls z met elkander in strijd, met het gevolg dat het z moeilijk is zich een juist beeld te vormen van macht, waarover Emir Ali beschikt.

Wel staat het vast dat het bestuur te Djeddah gereed is mogelijke aanvallen van buiten te weren.

Over het algemeen bestaat bij de menigte de me ning, dat het voor Emir Ali moeilijk zal zijn zijn vr ger gezag in de Hedjaz te herwinnen, omdat Ibn Sa sterker is dan hij en eerstgenoemde de leiding he in het land.

Emir Ali schijnt bovendien niet gereed te zijn vo den strijd, is zijne zwakheid bewust en rekent op goede trouw van de toonaangevende personen in land.

Volgens de laatste berichten hebben vele perso getracht de bestaande geschillen tusschen Ibn Saud Emir Ali langs vredelievenden weg op te lossen, d zonder eenig resultaat te bereiken.

Zoo heeft de heer Philbij al zijne krachten ingesp nen om eene minnelijke schikking tusschen de part in het leven te roepen en verschillende onderwe te regelen, doch hij heeft, wegens de door Ibn S aangenomen terugstootende houding, van die poging afgezien.

Men vermoedt dat Ibn Saud begrepen heeft dat heer Philbij een instrument is in handen van Emir en van de Engelsche Regeering, die hem in zijn streven en in de uitoefening van zijn gezag willen bemoeilijken en dat hij om die redenen van het houden van besprekingen niets wil weten.

Het einde was dat de heer Philbij onverrichterzake naar Arabië is teruggekeerd.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De persoonlijkheid van wijlen Dr. Sun Yat Sen.

II (Slot).

Dr. Sun Yat Sen stelde zichzelf aan als hoofd van de Zuidelijk Chineesche Republiek, doch toen namen de onderlinge twisten tusschen de vroegere kameraden en partijgangers zoodanigen omvang aan, dat tal van jonge lieden daarvan het slachtoffer werden.

Dr. Sun Yat Sen liet zich daaraan echter weinig gelegen liggen en hield zich alleen bezig met zijne hoofdgedachte, welke neerkwam op de vraag, hoe hij China zou kunnen verlossen van de militaire leiders te Peking.

Dat was eene aangelegenheid, welker afdoening tijd vereischte en aangezien hij door zijne houding tegenover de trouwe partijgangers verwijdering had gewekt, was hijzelf de oorzaak dat wantrouwen bij de kameraden werd opgewekt.

Vanaf dat oogenblik verduisterde zijn gesternte, ontving hij voor de uitvoering zijner grootsche plannen geen voldoenden steun en kreeg hij den naam van een afbreker van toestanden te zijn waarvoor hij geen betere in de plaats kon stellen.

Zelfs beschouwde men hem als de opzettelijke tweedrachtzaaier en onruststoker in het land, die tot vreemdelingenhaat aanleiding gaf, terwijl in de toenmalige Chineesche nieuwsbladen werd beweerd dat Dr. Sun Yat Sen de verwijdering van de vreemdelingen uit het land beoogde.

In aanmerking genomen de toestanden waarin China verkeert, waren de idealen van Dr. Sun Yat Sen te hoog voor de bevolking en dientengevolge practisch moeilijk uitvoerbaar.

China is nog niet rijp voor de denkbeelden van den Chineeschen nationalist en heeft bezadigde denkers noodig, die geleidelijk en op heldere wijze de oogen van het volk openen voor nieuwere toestanden en beginselen.

Dit laatste is van groot belang, omdat China in de toekomst afhangt van hetgeen de volksleiders zullen zeggen en doen.

De verkeerde daden van Dr. Sun Yat Sen werden niet met opzet gepleegd.

Hij beoogde het geluk van China te bevorderen, doch voor de bereiking van dit hooge doel had hij ook de medewerking van anderen te Canton noodig.

Het door zijne troepenmacht in brand gestoken gedeelte van de stad Canton is eene daad geweest, die niet alleen niet door het volk wordt vergeten, doch die ook het bewijs leverde, met welke eene ruwe macht hij kracht wist bij te zetten aan de maatregelen, die hij nuttig en noodzakelijk oordeelde, doch waarvoor China nog niet rijp blijkt te zijn.

Nu dat oogenblik nog niet is aangebroken en Dr. Sun Yat Sen gestorven is, leidt het geen twijfel of er zal eene ernstige wrijving ontstaan tusschen de machthebbenden te Peking en te Canton, niet alleen omdat de idealen van dezen nationalist practisch nog niet uitvoerbaar zijn, doch ook omdat de autoriteiten te Peking zich niet als poppen zullen laten gebruiken.

Al was het werk van Dr. Sun Yat Sen tegen zijn wensch niet altijd even mooi, toch is zijn heengaan door het Chineesche volk over het algemeen met groote droefheid en weemoed vernomen.

De Chineesche Pers in China.

Blijkens de mededeeling, voorkomende in de „Sinar Sumatra" van 19 Maart 1925, heeft de heer Jahin Djia, redacteur van de Shanghai Tribune, in de Rotary Club te Shanghai, eene voordracht gehouden over het ontstaan en de verdere ontwikkeling van de Chineesche journalistiek in China.

Hij wees er toen o.m. op, dat die journalistiek reeds meer dan 200 jaren bestaat en in het begin werd uitgeoefend door personen, die de door hen verzamelde berichten met hulp van loopers verspreidden.

De Chineesche Pers, zooals die thans bestaat, is nog van jongen datum, doch men hoopt geleidelijk tot betere organisatie te komen.

De tegenwoordige toestanden in de Chineesche Pers achtte de spreker ongunstig.

De redacteurs zijn niet vrij, omdat zij van officieele zijde geld aanvaarden.

Hunne bezoldiging staat in geen verhouding tot den omvangrijken arbeid, die moet worden verricht, terwijl de inkomsten, verkregen uit de abonnementsgelden en advertenties, de exploitatiekosten niet dekken.

Deze omstandigheden zijn de redenen, dat men liever elders een levenstaak zoekt.

De vooruitgang van het land zou gebaat zijn wanneer er geldmiddelen konden worden gevonden voor de oprichting van eene school voor de opleiding van journalisten.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

„Indië, het land van onrecht".

In de Indische pers circuleerde dezer dagen een aankondiging van een boekwerk, dat binnenkort zal verschijnen bij Brusse's Uitgeversmaatschappij. Het boekwerk zal worden geschreven door een oud-hoofdambtenaar, die bij de gebeurtenissen van den laatsten tijd in Indië, welke zooveel stof hadden doen opwaaien, betrokken was geweest, en zal tot titel dragen: „Corruptie, Indië, het land van onrecht". De schrijver had het werk onder den nom de plume van Willem Wegeman aangeboden... en vond niemand minder dan prof. Valckenier Kips bereid tot het schrijven van een korte Inleiding....

De reclame-campagne bleek derhalve reeds dadelijk goed opgezet te zijn en wanneer men rekening houdt met den sensatielust van het groote publiek, kan men dit boek een geweldig succes voorspellen.

De inhoud van meergenoemde aankondiging was evenwel ook zoodanig gesteld, dat de meening heeft postgevat, als zou het werk authentieke waarde hebben ten aanzien van een meer bijzondere belichting van de zooveel stof opgewaaid hebbende gebeurtenissen, waarop schrijver en uitgever doelen, maar wie meent door het lezen van het nieuwe boek in de gelegenheid gesteld te zullen worden een onbevangen kijkje te kunnen krijgen achter de schermen, zal teleurgesteld het boek terzijde leggen.

Wij behoeven, aldus het Bat. Nwsbld., de uitgifte van het nieuwe werk hiervoor niet af te wachten, omdat wij weten wie zich onder het pseudoniem Willem Wegeman verschuilt. Het is niemand minder dan de gewezen hoofdingenieur van de gewestelijke werken te Semarang, dr. W. B. Peterie, die inderdaad betrokken is geweest in geruchtmakende affaires, welke zich in den laatsten tijd hebben afgespeeld, namelijk in de bekende Semarangsche retourcommissie-zaken en deswege den dienst van het gewest verlaten heeft. Voor wie geen onbekende in Jeruzalem is, beteekent deze mededeeling, dat „Corruptie, Indië, het land van onrecht" niet anders dan een oratio pro domo kan bevatten. Maar hij weet ook, dat het een pleidooi zal zijn, dat niet gebaseerd is op een beroep op recht en rechtvaardigheid.

De titel van het boek is derhalve minder juist gekozen. Hoe de inhoud ervan is, zal de toekomst leeren.

Koloniale Studiën.

In het dezer dagen verschenen Juni-nummer van Koloniale Studiën komt als eerste artikel voor een verhandeling van prof. mr. C. van Vollenhoven over het ontwerp geunificeerd burgerlijk wetboek voor Nederlandsch-Indië. De titel „Juridisch confectiewerk" is al voldoende om het standpunt aan te duiden dat de schrijver tegenover dit ontwerp inneemt.

Dr. P. J. S. Cramer geeft in een vlot geschreven artikel zijn indrukken van Hawaii, zooals deze eilandengroep tegenwoordig door Amerika georganiseerd en geëxploiteerd en door Japanners gekoloniseerd wordt.

Over de aardappelcultuur in den Tengger, haar beteekenis, haar moeilijkheden en de wijze waarop de landbouwvoorlichtingsdienst haar bevordert, schrijft A. A. Crince le Roy.

Ir. H. van Breen breekt in een kort artikel een lans voor onderwijs in de techniek van assaineering, een vorm van maatschappelijken arbeid, waar medicus en ingenieur elkander ontmoeten.

Ten slotte een beschouwing van ir. H. W. van der Voort over decentralisatie in het havenwezen, waarin de verschillende havenbeheersstelsels behandeld worden en de gewenschte organisatie wordt ontvouwd.

Van het bijwerk verdient speciale vermelding de bewerking van het financieel overzicht, de millioenennota bij de ontwerp-begrooting voor 1926 aan den Volksraad aangeboden. („Soer. Hdbl.").

De Opbouw.

In het Aug.-Nr. van het maandschrift De Opbouw schrijft Mr. A. M. Joekes een artikel over Indië in verband met de jongste verkiezingen. Men kan deze beschouwingen zeer goed opvatten als een politieke geloofsbelijdenis van den schrijver die, zooals men weet, als afgevaardigde van de vrijzinnig-democratische partij

in de Tweede Kamer zitting zal nemen. Uit het artikel blijkt ondubbelzinnig dat Mr. J. in het Parlement een warm strijder zal zijn voor de belangen der Indische bevolking.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 3 (18 Juli). De Planter en de politiek, door P. — Een nieuwe afdoende bestrijdingsmethode van Leucania unipuncta in de tarwecultuur te Pengalengan. — Volkenbond, malariabestrijding en kina-overeenkomst. — De begrooting 1926 van Landb. Nijverheid en Handel in den Volksraad. — De bevolkingsrubber in Tapanoeli. Een welgemeende circulaire. — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkten.

De Indische Mercuur.

No. 34. (21 Aug.). De Nederlandsche deelname aan de „Foire internationale de produits coloniaux et exotiques" van 27 Juni—26 Juli 1925 te Lausanne gehouden, door W. L. Utermark. — Internationale vereeniging voor de rubber- en andere cultures in Ned.-Indië (uit het jongste jaarverslag). — De Roselle-vezel, door G. F. van der Meulen. — Surinaamsche kauwgom (ontleend aan „De West"). — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen door praticulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, geneesmiddelen, specerijen, looistoffen, enz.

Sri Poestaka.

Maleisch maandblad, uitgave van Volkslectuur te Weltevreden. Het Juli-Nr. bevat o.m. artikelen over de olifantenjacht in de Gajo-landen; over de scheepvaart tusschen Indië, de Hedjaz, Egypte en Europa, geïllustreerd o.a. met foto's van eenige schepen van de Rotterdamsche Lloyd. — Een uittreksel uit de „Goeroe"-ordonnantie 1925, feuilletons, redactioneele mededeelingen en boekbesprekingen. — Een bijvoegsel geeft de afbeelding van het s.s. „Tjisaiak" der Java-China-Japanlijn.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 11 (19 Aug.). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg), door N. — Een nieuw Fokker verkeersvliegtuig, door H. F. Wagenaar Reisiger. — Bataviasche wijken (Kleine Boom en Tandjong Priok), door S. Kalff. — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch officier van gezondheid (vervolg).

Orgaan van de Ned.-Ind. Officieren-Vereen.

Uit den inhoud der Juni-afl. De tenues der in Nederland te werk gestelde officieren van het Ned.-Indische leger, door C. P. Brest van Kempen. — De ten laste legging, door F. T. — De verklaring van onvermogen, door F. T. — Iets over eiwitten en over de moderne opvatting omtrent eiwitvoeding, door Korteman. — Iets over Napoleon en de studie der officieren, door C. P. Brest van Kempen. — Een ernstige waarschuwing (naar aanleiding van een fellen aanval op het leger in het Soer. Handelsbl.). — Het epos der ellende (herinneringen aan een episode uit den Atjeh-oorlog).

Kerk, Zending en Missie.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1925, Nr. 8. Wie sieht's in der Batakmission aus? von Missionsinspektor J. Warneck.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Aug. '25. De reis van Mgr. Grooff naar Indië (volgens een onuitgegeven dagboek), door Marie Sloot. — Een bisschopbanneling (J. Grooff), door S. Kalff. — Sprookjes bij „Wilden", door J. van der Kolk. — De Karaïb en zijn taal (vervolg), door W. Ahlbrinck. — De hulptroepen der Missionarissen in Suriname (vervolg), door Chr. Boomaars. — „Het Sint Melaniawerk voor Java", door E. A. van Arcken. — De bestrijding van de melaatschheid in Nederlandsch-Indië, door E. H. H. (ontleend aan de Maasbode). — Kroniek over artikel 123 van het Regeeringsreglement.

De Banier. 17 Juli '25. Beletselen bij heidenen en mohammedanen om tot den Christelijken godsdienst over te gaan, door A. J. Bliek. — Misbruiken door het desahoofd in zijn hoedanigheden bedreven (vervolg). — De agrarische kwestie in Indië.

Productiekaart van Java en Madoera.

De Handelsvereeniging te Batavia heeft een productiekaart der groote culturen op Java en Madoera uitgegeven, samengesteld door dr. S. van Valkenburg, op een schaal van 1 op 750.000, waarop verschillend gekleerde cirkelsectoren de hoeveelheden aangeven, geproduceerd door de voornaamste Europeesche landbouwondernemingen op Java en Madoera. In den trant dus van de economische overzichtskaart van Sumatra, uitgegeven door den topografischen dienst. De sectoren in kleuren correspondeeren met complexen gekleurde bolletjes op de verschillende cultuurplaatsen.

Algemeene en bizondere legenda en opmerkingen in het Nederlandsch en Engelsch verduidelijken deze mooie kaart, schrijft het „Soer. Handelsbl.".

Celebes 1905-1925.

De hr. J .Keur schrijft in het Aug.-Nr. van Ma... (maandbl. der ver. van onderoff. van het Ind. leger) een artikel dat de herinnering verlevendigt aan den ... der daadwerkelijke vestiging van het Nederl. gezag op de Buitenbezittingen, met behulp van de militaire ma... Schr. geeft een kort overzicht van het verloop der militaire expeditie in 1905—06 in Zuid-Celebes, om daarna o.m. de aandacht te vestigen op de sedert in... treden verbeterde toestanden op velerlei gebied.

„Wanneer toeristen, in keurige auto's gezeten, la... mooie gebaande wegen door Celebes van Makassar o... Tjamba of van Paré-Paré langs de meren van Siden... en Tempe naar Boni of de Toradja-landen tuffen, ... als de gevierde schrijfster Augusta de Wit het ond... nam, en overal waar zij reizen zich veilig voelen ... der eenig geleide — orde gepaard met welvaart kun... constateeren, laten zij dan bedenken dat zulks voor ... groot gedeelte te danken is aan de trouwe plichts... vulling van het Ned.-Ind. leger."

Uitgaven Landbouw Departement in Suriname.

Bulletin No. 48 van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Suriname bestaat uit e... studie van den houtvester L. Gonggrijp, getiteld: Bos... exploratie in Suriname.

In een voorbericht deelt de hr. E. Snellen, direct... van genoemd departement, een en ander mede over ... totstandkoming en den inhoud van het werk.

In Bulletin No. 50 geeft Dr. Gerold Stahel o.m. raad... vingen omtrent het verschepen van sinaasappels ... Suriname.

• • •

De nieuwe Protestantsche kerk te Bandoeng.

Van den heer Ds. N. Klaassen mocht de Vereeni... ontvangen een present-ex. met ets en foto van ... Nieuwe Kerk der Protestantsche Gemeente te Bandoeng ingewijd 1 Maart 1925".

Terwijl aan den schenker dank gebracht wordt v... de toezending, voor welke gaarne een plaatsje op ... leestafel werd ingeruimd, moge het volgende aan ... Gedenkboek worden ontleend.

Sedert 1887 is Bandoeng een vaste predikantspl... met een eigen kerkgebouw sedert 11 April 1897. D... kerk is gaandeweg te klein geworden, zoodat in 1... plannen werden gemaakt voor een nieuwe kerk, ... tegenwoordige, welke op plechtige wijze thans is ... gewijd geworden.

Volgens de beschrijving voldoet de inwendige rui... der kerk aan de verwachtingen en ook uitwendig, b... kens de foto, maakt het gebouw een zeer aangena... indruk.

Gaarne bieden wij bij de totstandkoming van het ke... gebouw onze beste wenschen aan predikant en ker... raad en aan de gemeente — allereerst de kerkelijke ... van Bandoeng.

Suriname.

„De Surinamer" van 14 Juni schrijft over de ex... ditie naar het Wilhelmina-gebergte, die in de ee... helft van Januari 1926 van Paramaribo vertrekt ... tegen September terugkeert. De bedoeling is een b... nisch-zoölogisch-geologisch onderzoek van het geberg... De kosten worden gedragen door het Kon. Ne... Aardr. Genootschap en de Maatschappij tot bevo... ring v. h. natuurk. onderzoek der Nederl. koloniën ... beloopen f 38.000.

Het Koloniaal Bestuur werkt aan het onder... mede door het „detacheeren" van ambtenaren.

Leider van de expeditie zal Prof. Dr. G. Stahel zijn. Als zoöloog zal Dr. D. S. Fernandes gedurende vijf maanden aan het onderzoek deelnemen. De geoloog zal uit Nederland komen. Een geneesheer vergezelt de expeditie, vermoedelijk een geneesheer uit Suriname. Verder worden 40 arbeiders medegenomen.

Van de verrichtingen zullen op gezette tijden be... knopte verslagen worden toegezonden aan den Gou... verneur en het K. A. Genootschap.

...ij stellen ons voor, onze lezers op de hoogte te ...len van de verrichtingen dezer belangrijke expe-...e.

* * *

...n „De West" van 29 Juli vinden wij nog eenige ...dere mededeelingen over dezen tocht. De geoloog ... zijn de heer IJzerman, de geneesheer de heer H. C. ...Ommeren. Voorts wordt een goudprospector mede-...omen en waarschijnlijk ook een diamantdelver uit ...erary.

* * *

...„De Surinamer" doet mededeelingen over het plan ...n Pater Ahlbrinck om een encyclopaedie over de ...raïbische taal uit te geven, waarvan hij een diep-...nde studie heeft gemaakt. Het betreffende nummer ...„De Surinamer" heeft ons nog niet bereikt. Wij ...eenen daarom het een en ander over het grootsche ... aan „De West" van 14 Juli.

...e opzet van het werk is een encyclopaedie, die in ...en druk 1500 bladzijden zal beslaan. Het wordt ... dan een woordenboek, want bij elk woord wordt ...verhandeling gegeven, die alles bevat wat met het ...d betrekking heeft, b.v. bij het woord „Mè" (tee-...ng), dat 45 blz. beslaat, wordt de ornamentiek der ...iben behandeld. Bij „Warama" (Warimbo) vindt ...een bespreking van de vlechtmethoden. Bij „Joro-...(geest) komt de geestenleer ter sprake.

...gens Pater Schmidt (hoogleeraar in de ethnolo-...an de Weensche hoogeschool) zal het boek een ...orragendes, ausgezeichnetes Werk" worden, „wie ...s bis jetzt von keinen Südamerikanischen India-...amm besitzen."

... kosten van het drukken worden door Pater ...idt op ƒ 4000 geraamd. Kon dit bedrag bijeenge-...t worden, dan zou Pater Schmidt zich met de ...ve belasten. De uitgave kan in het Nederlandsch ...s hebben, aangezien het tijdschrift „Anthropos" ...ok het Nederlandsch heeft opgenomen onder de ... waarin bijdragen gesteld moeten zijn.

...n verzoek om financieelen steun aan het Kon. Aardr. Genootschap, ondersteund door Prof. Dr. Schrijnen te Nijmegen, die daartoe werd aange-...door Kardinaal van Rossum, bleef tot dusver on-...woord. [1])

Tot zoover het bericht uit Suriname. Wij zouden het betreuren als het werk om financieele redenen ...on worden uitgegeven. Zou de uitgave niet kun-...geschieden door de Koninklijke Akademie van ...nschappen, die ook de Goeje's *„Etudes Linguis-...s Caraïbes"* en Hugo Schuchardt's *„Die Sprache Saramakkaneger in Surinam"* heeft gepubliceerd?

* * *

...e West" van 10 Juli schrijft over de „versobering" ...het onderwijs.

... April 1922 diende gouverneur van Heemstra het ... ontwerp in, om — op uitdrukkelijk verlangen ...den minister — te waken tegen „elke niet beslist ...mijdelijke uitbreiding".

... Augustus 1924 volgde een tweede ontwerp, dit-... voorzien van de handteekening van den wnd. ...rneur Rietberg. Hij nam het eerste ontwerp terug, ...dit niet ver genoeg ging naar den zin van den ...ter.

...t ontwerp-Rietberg ontmoette krachtig verzet in ...Koloniale Staten. In hun verslag, dat in October ...heen, verklaarden zij zich niet bereid om mede ...rken aan de tot stand koming dezer verordening. ...wens bij de behandeling der begrooting, in Mei ... hadden de Staten reeds duidelijk stelling geno-... Verschillende bezuinigingen, die op de begroo-...waren gebracht in verband met het ontwerp-van ...stra, werden bij amendement door de Staten af-...rd, doch — helaas — later in Nederland weder ...p gebracht door den minister.

...sschen richtte de bevolking een petitie tot H. M. ...oningin, met verzoek om de voorgenomen onder-...ersobering, die stellig schromelijke gevolgen zal ...n, alsnog te verijdelen.

... die petitie is dezer dagen afwijzend beschikt.

...n de kroon op het werk te zetten, is Dinsdag — ...rom onder hoogen druk van uit Nederland — een ...r ontwerp ingediend door den gouverneur, om-...ook het ontwerp-Rietberg nog niet voldeed aan de ...chen van het opperbestuur.

...i betreuren deze houding van het opperbestuur, juist komende aan den vooravond van een duidelijke economische herleving der kolonie, die in de naaste toekomst voordeelen zal opleveren ver uitgaande boven de armzalige besparingen, welke men zal verkrijgen door arme kinderen — die nergens hebben te gaan en dus aan vagebondage worden prijs gegeven — op hun dertiende jaar van de scholen te verjagen en door een aantal onderwijzers naar huis te zenden, met al den jammerlijken aankleve daarvan voor hun gezinnen.

De kolonie heeft hare financieele afhankelijkheid misschien nimmer zoo bitter gevoeld als op dit oogenblik, nu het opperbestuur — doof voor argumenten — een noodlottige hervorming doorvoert, gebruik makend — neen, misbruik makend — van zijn bevoegdheid om in alle aangelegenheden betreffende de kolonie de eindbeslissing te nemen......"

1) ...de vergadering der Koloniale Staten van 30 Juli deelde de heer ... mede dat het Aardr. Genootschap f 500.— subsidie voor de uit-...trekt. Tevens vroeg hij of het niet op den weg van het Kolo-...stuur lag de uitgave te subsideeren.

* * *

Wij lezen in „De West" van 14 Juli:

Het Surinaamsch Onderwijzers Genootschap heeft zich, nadat de volkspetitie inzake de versobering van het onderwijs was afgewezen, tot den minister van koloniën gewend met het verzoek, mee te werken tot overplaatsing van Surinaamsche onderwijzers(essen), die door de versobering broodeloos mochten worden, naar Indië.

Het hoofdbezwaar bij sollicitaties voor Indië is gewoonlijk, dat de Surinaamsche onderwijzer zelf zijn passage naar Nederland moet betalen en dan nog niet zeker is van plaatsing. De minister zou steun kunnen verleenen door een benoeming van Paramaribo uit te bevorderen en in voorkomende gevallen een tegemoetkoming te verleenen, bijvoorbeeld in den vorm van een voorschot.

* * *

Naar hetzelfde blad verneemt is er sprake van, dat de gouverneur Woensdagavond per stoomschip Koningin Wilhelmina naar Cayenne vertrekt. Hij zal de volgende week Dinsdag terugkeeren. De reis heeft ten doel een bespreking tusschen beide gouverneurs. Het onderwerp daarvan is vooralsnog geheim.

De gouverneur wordt vergezeld door de heeren mr. A. van Traa, directeur der Surinaamsche Bank; mr. P. H. W. G. v. d. Helm, fungeerend administrateur van financiën en Owen M. de Munnick, directeur der Surinaamsche Bauxite-Mij.

* * *

In ons vorig nummer hebben wij de interessante onderzoekingen van Dr. Fernandes over de „instervingsziekte" der cacao medegedeeld. Dr. Fernandes schrijft dat hij op de niet-ingepolderde cacaogrondjes en in complexen, welke hier en daar in het wild voorkomen, te vergeefs naar deze ziekte heeft gezocht.

In 1920 onderzochten Prof. Stahel en de heer Reyne, entomoloog aan het Landbouwdepartement, de wilde cacaobosschen aan de Mamaboenkreek (Boven Coppename). Zij bevonden dat daar de „krullotenziekte" heerschte, maar maken geen melding van eenige andere ziekte der cacaoboomen. (Zie „De Indische Mercuur" van 24 September 1920). Het zou o.i. interessant zijn als Dr. Fernandes zijn onderzoek kon uitstrekken tot deze wilde cacaobosschen en tot die van de Boven-Nickerie-Kabalebo. De boomen groeien daar onder geheel andere omstandigheden dan in het polderland.

* * *

Bodemwaterpeil. De plantkundige van het proefstation, dr. D. S. Fernandes, heeft een omzendbrief verzonden, waarin hij wijst op de waarschijnlijkheid, dat de z.g. instervingsziekte bij de cacao in direct verband moet gebracht worden met het feit, dat op de meeste plantages de boomen in het droge seizoen waterarmoede lijden. Het zou daarom van belang kunnen wezen, dat er nu reeds, zooals vroeger algemeen de regel was op een cacaoplantage, voor het invallen der droogte eenige maatregelen werden getroffen, met het doel in den komenden drogen tijd watergebrek in de cacaovelden zooveel mogelijk te voorkomen.

In het algemeen moet aangeraden worden, alles aan te wenden om een vast waterpeil binnen den polder te houden en de verdamping zooveel mogelijk te beperken, opdat de bodem langeren tijd vochtig zal blijven.

* * *

De afbraak-politiek. Onder dit opschrift meldt „De West" van 7 Juli:

De houtvester L. Gonggrijp zal, vernemen wij, reeds de volgende maand de kolonie verlaten. Hij kan onmiddellijk weder invallen in den Indischen dienst.

De kolonie, die in den loop der jaren ettelijke tonnen gouds voor het boschwezen heeft uitgegeven, kan het, volgens de huidige bestuursopvattingen, best stellen zonder deskundige.

* * *

De heer G. E. van Lier is benoemd tot hoofdingenieur van het Mijnbedrijf der Surinaamsche Bauxite-Mij. te Moengo (Suriname) en zal 28 Augustus 1925 per st. „Venezuela" naar zijn standplaats vertrekken.

* * *

Door het overlijden van den oud-senator van Kol verliest Suriname een onvermoeiden kampioen. Wij komen op dit groote verlies terug.

Curaçao.

De havenverbetering.

Uit de „Amigoe" knippen wij het volgende:

„In de zitting van den Raad op 9 Mei l.l., waarin de begrooting voor het volgend jaar behandeld werd, zeide het Raadslid H. Perret Gentil bij de behandeling van art. 119c o.a. het volgende:

Met den dag neemt het olie-bedrijf en het daarmede gepaard gaande verkeer in onze haven toe, en het is te verwachten, dat binnenkort grootere booten onze haven zullen aandoen dan tot heden het geval geweest is. Men heeft mij verzekerd, dat de C. P. I. M. met den aanbouw van een of meer tanks zal beginnen in de nabijheid van Caracasbaai, ten einde booten, die onze haven niet kunnen of durven binnenkomen, dáár van olie te voorzien. Mocht dit waar zijn, dan zullen vele booten onze haven bij voorkeur niet binnenloopen, maar zullen zij naar de Caracasbaai gaan en dáár olie innemen. Het behoeft geen betoog, dat dit niet alleen een groot verlies voor onze kolonie zou zijn, maar ook afbreuk zou doen aan den goeden naam van onze haven. En dit moeten wij, coûte que coûte, vermijden.

Daarom ben ik van oordeel, M. de V., dat men met de groote verbeteringen aan onze haven, zooals door den deskundige, den heer Kremer, voorgesteld, zoo spoedig mogelijk moet beginnen, liever heden dan morgen, en daar volgens mij groote sommen hiermede gemoeid zijn, onze Raad het Bestuur verzoeken moet deze zaak onmiddellijk in studie te nemen en zoo spoedig mogelijk een uitgebreid plan te laten opmaken.

Met een klein bedrag van ƒ 40.000 zou men absoluut niets in dien geest kunnen beginnen en daarom stel ik voor, M. de V., genoemd bedrag van de begrooting af te voeren, in afwachting van een, zooals reeds gezegd, uitgebreid plan voor de groote verbetering van onze haven."

Wij hebben deze woorden nog eens in herinnering willen brengen in verband met de plannen van de C. P. I. M., die reeds een begin van uitvoering gekregen hebben.

Een onderneming als de C. P. I. M. kan natuurlijk niet wachten tot die aangekondigde plannen van de verbetering van onze haven in studie genomen, overgelegd, aangenomen, aanbesteed en voltooid zijn. Daar kunnen nog wel jaren mee heengaan. En ondertusschen zouden de groote zeeschepen onze haven vermijden en een andere gelegenheid opzoeken om olie te bunkeren of lading in te nemen.

De C. P. I. M. heeft daarom een doortastenden maatregel genomen en het plan uitgevoerd, waarvan het gerucht reeds door den heer Perret Gentil in genoemde raadszitting ter sprake werd gebracht.

Voor ƒ 12.000 per jaar heeft de C. P. I. M. de terreinen liggende aan de Caracasbaai in erfpacht gekregen om ook daar olietanks te bouwen ten gerieve van de groote zeeschepen, die onze haven niet kunnen of willen of durven aandoen. Het s.s. *Samson* van de C .P. I. M. heeft in den laatsten tijd de noodige peilingen en onderzoekingen in de Caracasbaai voor dat doel verricht.

Naar wij vernemen is het materiaal voor 10 olietanks reeds besteld en zal na aankomst daarvan zoo spoedig mogelijk met den bouw daarvan begonnen worden."

Cuba.

Hetzelfde blad deelt mee, dat de heer L. C. Kwartsz van Aruba door den gouverneur is uitgenoodigd om de nog op Cuba aanwezige Curaçaoënaars naar hun land terug te voeren.

Scheepvaartbeweging.

In Juni kwamen slechts 142 stoomschepen de haven van Curaçao binnen, tegen 203 in de record-maand Mei. Voor een groot deel komt dit op rekening van de tankvloot der C. P. I. M., die slechts 53 reizen maakte tegen meer dan 80 in andere maanden. Volgens de „Amigoe" was hiervan oorzaak een reeds weer ge[...]digde staking in de olievelden bij Maracaïbo.

Van de baan.

Zooals na de uitlatingen van den minister van Koloniën in de Staten-Generaal was te verwachten, heeft de gouverneur thans het „poenale sanctie"-ontwerp bij den Kolonialen Raad ingetrokken.

Het Mazama hert in het bergland van Curaçao.

Uit het „Artis"-verslag in het Amsterdamsche „Handelsblad":

„De heer R. F. Muskus te Curaçao schonk een [...]gen bok van het tot nu toe nog vrijwel onbekende [Ma]zama-hert uit het bergland van dit eiland."

La Union en La Cruz.

„La Union" van 16 Juli 1925 gaat voort met raadslid De Veer Abrahamsz verwijten te doen [...] zijne woorden in den Kolonialen Raad en tracht d[...] aan een uitlegging te geven, waarvan de spreker dr. Kuyper kan zeggen: „bedoeld noch gezegd."

In „La Cruz" komt een plantage-eigenaar op t[...] de algemeene beschouwingen in dat blad gemaakt [...] het arbeiden der plantagebewoners voor den eigen[aar] voor zoover het zijn plantage betreft.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

„De Cur. Crt." 26 Aug. 1820 meldt:

„Maandag l.l. ongeveer ten 40 minuten na 1 uur namiddags werd er eene levendige schok van aardbeving algemeen door dit eiland gevoeld."

Uit den Verren Vreemde.

Het Chineesche kluwen.

Wanneer men de verwikkelingen in China een t[...] beeld wenscht te noemen van de ergste in een [...] denkbare politieke verwarring, is deze stelling te [...]vaarden, mits met dit voorbehoud, dat China zelf altijd weer iets zal brengen waardoor de verwarring van heden overtroffen zal worden. Er gaat geen [...] voorbij in welke dit niet wordt waar gemaakt.

In de provincie Tchetchoean is de Britsche bisschop Mowl, met 8 andere zendelingen ontvoerd. Te Ahifo[...] hebben roode vrijwilligers den daar gevestigden [Ita]liaanschen missionaris en zijn landgenoot, pater B[...]chi weggevoerd. In Kanton is de minister van fin[an]ciën van de zich daar opgeworpen bolsjewistische [re]geering, Liao Tchoeng Hoi, op straat vermoord. [...] was een fel vreemdelingen-hater, zijn moordenaars [wa]ren een groep arbeiders. In Shanghai kwam 't tot [...] treffen tusschen Europeanen en Chineesche betoog[ers]. Van Engelsche zijde is op deze laatsten geschoten. [...] wijl de woede tegen de Engelschen er zeer hoog [ge]stegen is, komen nu berichten dat de haat tegen [de] bolsjewistische leiders in de arbeiderswereld er nu [tot] uitbarsting gekomen is. Een groote menigte heeft [een] aanval gedaan op het gebouw der vakbonden. 't A[an]tal dooden en gewonden maakt zoo 't getal der slachtoffers, „die om wraak roepen", al grooter.

De bolsjewikische regeering in Kanton, die zich [...] de rijksregeering te Peking alleen in zoover iets [aan]trekt als dit haar voor een bepaald geval nuttig [of] voordeelig voorkomt, heeft maatregelen uitgevaardigd waardoor Engelschen en Japanners van de kust[...] uitgesloten worden. Elk schip dat de Britsche han[dels]stad Hongkong aandoet wordt daardoor als „besmet" overal geweerd. De handel dier wereldstad ligt [...] door geheel stil. Dergelijke maatregelen zijn in [strijd] met door China gesloten verdragen, maar wat bekommert de regeering te Kanton zich om verdragen [en] wat kan Peking doen om Kanton tot naleving [...] te dwingen?

Engeland en Japan kunnen dit zoo maar niet [...] gaan en blijven.

De tarieven converentie, waarbij ook de ex-territoriale rechten aan de orde zullen komen, wil te Washington de belanghebbenden vreedzaam en vredelievend over de Chineesche kwestie laten beraadslagen. Maar de extremisten drijven den Chineeschen politicus zóó tot uiterste eischen, dat van redelijk overleg [...] geen sprake zal zijn, óf niets te verwachten is, want Peking zal dan niet aanvaarden wat Washington mocht [...]

roeien. En Kanton zal zelfs weer maling hebben hetgeen Peking nog zou willen toegeven. Wat zich in China afspeelt is overigens geen aanmoediging de curateele op te heffen. Maar die converentie is bovendien nog niet, afgescheiden van hetgeen van ar te verwachten moge zijn, hebben Engeland en pan te beslissen hoe *nu* te handelen. Een admiraal is Engeland naar Kanton vertrokken om plaatselijk den stand op te nemen. Cecil Hurst is door minister amberlain belast met het uitpluizen van de juridie kwestie. In Engeland en in Australië beginnen h stemmen te verheffen voor een krachtig, gewapend grijpen, indien niet spoedig waarborgen voor vererende verhoudingen gegeven worden.

Bij de vraag: wat te doen? staat Groot-Brittannië trekt niet vrij. Tokio en Washington moeten daarzeker gekend worden. De Chineesche kwestie is rigens in zooveel verdragen betrokken, dat andere eringen ook moeilijk buiten een te zoeken oploskunnen worden gelaten.

ar verluidt, zou Londen vrijheid tot handelen tede regeering van Kanton zoeken door deze, nu zij niet stoort aan de erkende centrale regeering te ng, als een organisatie van zeeroovers te beschouen als zoodanig met haar af te rekenen. Maar daar de regeering der Chineesche republiek dan toch niet buiten willen blijven. Waarschijnlijk zou kou tegen zoodanige opvatting ook nog wel iets in idden willen brengen.

China zelf is de strijd tusschen de generaals onling en tusschen de gouverneurs onderling niet bijgd, maar daarmede en daarnaast is de nationalise beweging, welke op haar beurt weer vertroeis door het bolsjewistisch drijven, het kluwen komen verwarren en de regeering staat tegenover ezer partijen, maar gaat in ander opzicht toch ook met elk harer mede.

in zoo vele tegenstrijdigheden opgesloten gepunten en de in zoo vele geschilpunten opgesloten nstrijdigheden, nemen nog toe door het verschil in cht, in opvatting en in belangen der vreemde moheden. De Chineezen willen vrijheid in eigen en eigen land. Amerika wil in die richting wel rken, maar vraagt toch geruststellende waarborn. Rusland wil ook meewerken, zegt 't, maar reeds bezig zijn overheersching op te dringen en juist tegen wil ook Amerika verzekerd zijn. Engeland Japan wenschen de in China verkregen positie niet maar prijs geven. Gematigde Chineezen durven plotse, geheele eigen vrijheid voor hun land geen te verwachten. Drijvers willen van gematigdheden hooren. Een centrale regeering van welke gezag gaat, die waarborgen zou kunnen geven indien zij mocht willen, is er niet en om tot overleg te en, moet men toch met *de regeering* kunnen spre-

at de oplossing niet gemakkelijker maakt is, dat in buitenlandsche nijverheidsinstellingen in Chineehavenplaatsenn hemeltergende arbeidstoestanden chten.

ie ten deze iets mocht verwachten van den Volkenmoet de hoop hierop ook laten varen. Vooreerst Amerika, Rusland, Duitschland niet tot den bond reden, dan heeft China in den laatsten tijd neigetoond om zich van den bond los te maken, in elk geval geldt ook hier, dat het Chineesche atschap weinig beteekent als de medeleden niet in hoever de Chineesche regeering inderdaad China en over China regeert.

ent men met dit alles voor een maximum van wange verwarring te staan? In dit opzicht wordt Chinderdaad door geen ander land overtroffen, maar overtreft China zich wel en gedurig. Morgen komt eer wat nieuws bij, en overmorgen zal het nog erger zijn.

Verbinding door de lucht van Egypte en Indië.

Britsche pers is er vol van. De beteekenis van eerst te openen vasten dienst tusschen El Kantaij het Suez-kanaal, en Karachi in Indië is op zich at niet te onderschatten, maar deze wil de inzet den tot een geregelde verbinding tusschen Croyhet vliegveld bij Londen, en Australië. De lijn moet geleidelijk voortgetrokken worden naar Cal, Rangoon, Singapore, Port Darwin in Australië, zij zal aansluiten aan een in te richten Australin dienst, terwijl zij anderzijds moet samen gaan den te regelen vasten vliegtuigdienst Kantara—ydon, aansluitend aan het Europeesche net.

Imperial Airways Limited heeft het exploitatievoor den dienst Egypte—Indië voor 5 jaren gen, met een jaarlijksch rijkssubsidie tot 87.000 Pond Sterling.

Er zal een wekelijksche dienst komen in beide richtingen over deze 2450 mijlen; de te volgen route gaat van Kantara, waar mail, goederen en passagiers zullen worden opgenomen of afgezet, naar Bagdad, Basra, Bushire en Bandar Abbas. De strook Kantara—Karachi zal in 2½ dag worden gevlogen, waardoor de mail van Londen naar Indië met een week zal worden bekort.

Mededeelingen.

VOOR INDISCH BRONBEEK.

Van Mevr. de K. ontving ik in dank een flinke partij witte pakken en ondergoed, zoodat ik de partij binnenkort hoop te verzenden. Mocht iemand nog goederen voor dit doel willen afstaan, dan zal ik die gaarne komen afhalen. Van buiten de stad neem ik ze gaarne ongefrankeerd in ontvangst.

E. M. HARSVELDT.

Blois van Treslongstraat 30,
Tel. 16684 (8—4 uur).

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Dr. J. C. van Andel, Graaf Florisstraat 109B te Rotterdam en Dr. N. van der Walle, Prinsenlaan 2 te De Bildt, beiden als gouvernementsarts 1e klasse bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst;

J. van der Kan, Hendrik van Deventerstraat 150 te 's-Gravenhage, als tijdelijk adjunct-accountant bij den Gouvernements Accountantsdienst;

H. J. R. Bär en W. F. J. Geldmaker, beiden Duvenvoordestraat 44 te Haarlem; J. S. Pomper, Maerten van Heemskerkstraat 7 te Haarlem; W. J. Koert te Rijswijk (N.-Br.) en J. B. L. Kröger, Kerkstraat 262 te Amsterdam, allen als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

J. B. Eijken, Station te Alphen a/d. Rijn; F. J. Groeneveld, Opzoomerweg C 10 te Hellevoetsluis; J. Hoogland, Frieschestraat 36 te Coevorden; C. J. Foortse, 3e Braamstraat 10 te 's-Gravenhage en K. Mantel te Abbekerk, allen als candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur;

Mej. H. G. Haarms, verpleegster W. A. Hoeve te Den Dolder, als verpleegster 1e klasse bij het Krankzinnigenwezen.

Mutaties van 19 tot 26 Aug.

Nieuwe Leden:

E. de Jong, p/a. Weduwe de Jong, Leeuwarder Straatweg, Heerenveen. ƒ 5.—.

Afschrijven:

H. v. d. Eycken, Breda, Wilhelminastr. 34 (overleden).
L. Smit, Den Haag, Laan v. Nieuw Oost-Indië 100.

Adresveranderingen:

C. C. Berg, litt. Ind. Cand., Leiden, van: Groenhovenstraat 15 naar: Nieuwe Rijn 6.
D. J. W. J. Kluiver, Indologisch Student, Leiden, Hooigracht, van: 56 naar: 20.
D. van der Meulen, Controleur B.B., van: Leiden, Hooigracht 75 naar: Dieren, Stationsplein 18. ƒ 5. (afd. Arnhem).
H. D. Cappel, van: Haarlem, Duvenvoordestraat 36 naar: Bloemendaal, Iepenlaan 3.
J. C. van Eerde, Directeur Afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, Amsterdam, van: Keizersgracht 690 naar: Mauritskade 64.
E. A. Pan, Directeur Biliton Maatschappij, Den Haag, van: Burnierstraat 44 naar: Wagenaarweg 26.
P. Cool, Dirigeerend Off. v. Gez. O.-I. L., van: Paramaribo naar: Den Haag, Houtrustlaan 12, p/a. Mevr. Cool—van Oosterzee. ƒ 5.
W. J. Knoop, Beheershoutvester, van: Den Haag, Obrechtstraat 463 naar: Buitenzorg, Dep. v. Landb.
H. W. Th. de Santy, Controleur B.B., van: Den Haag, Obrechtstraat 489 naar: Weltevreden, Dep. v. B.B.
E. F. G. Townsend, Controleur B.B., van: Den Haag, Weimarstraat 38, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
M. A. Bouman, Controleur B.B., geplaatst in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.
J. A. Toens, Hilversum, Albertus Perkstraat, van: 21 naar: 45.

Vereeniging „OOST en WEST",
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Kisaran, Sumatra's O.-Kust, t. z. v. Medan.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Comité Pa van der Steur. — Het Museum van Indonesische en Chineesche Kunst te Leeuwarden. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Het grondenrecht in de Bataklanden. — Onderscheidingen verleend op 31 Aug. 1925. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Meded. — Mutaties van 26 Aug. tot 2 Sept.

Comité Pa van der Steur.

Ontvangen van 23 tot en met ultimo Augustus.

Z. te W.	f	10.—
A. diverse bijdragen	„	3.—
Te zamen	f	13.—
Vorige opgave (K. W. 27 Aug. No. 35)	„	9205.27
Totaal	f	9218.27

Met dank van het Comité.

Het Museum van Indonesische en Chineesche Kunst te Leeuwarden.

Het is aan gerechten twijfel onderhevig of het wel genoegzaam bekend is dat te Leeuwarden een Museum als boven aangeduid gevestigd is, een Museum of zooals de catalogus aangeeft eene „Verzameling", welker bezichtiging alleen reeds een bezoek aan de Friesche hoofdstad overwaard is.

De bedoelde collectie niet zoozeer gekenmerkt door uitgebreidheid dan wel door hoedanigheid van het bijeengebrachte en in dit opzicht buitengewoon belangwekkend, bevindt zich in het aloude Princessehof, de voormalige verblijfplaats van de Vorstin-Weduwe van Johan Willem Friso, van Maaike Meu, met welken toenaam de nagedachtenis der geëerde Princes nog heden in het Friesche volk voortleeft.

Een onderdak deze Oostersche kunst- en andere voorwerpen waardig.

Een enkel woord over den aard en den omvang der Verzameling: Zij bestaat uit een groep vroeg-Chineesche ceramiek, uit een groep Siameesche en Chineesche beelden, uit Chineesche gekleurde porceleinen potten, een Chineesch geglazuurd wawal, om slechts eenige grepen te doen in den rijken voorraad, waarbij eigenlijk de Hindoe-afdeeling vooraf diende genoemd te worden, een en ander in een vijftal zalen uitgestald.

Het spreekt vanzelf dat beperking hier geboden is en wij ons moeten bepalen tot een summiere opsomming; belangstellenden mogen worden verwezen naar den gids ¹), welke typografisch zeer verzorgd, verschillende bijdragen van bevoegde handen met betrekking tot het tentoongestelde bevat.

Een enkel woord omtrent de totstandkoming der instelling. Het was in het tijdperk 1895-1915 dat de heer Anne Tjibbes van der Meulen, Indisch onderwijzer en zoon van den Frieschen dichter Tjibbe Geerts v. d. M. een aantal voorwerpen verzamelend van aard en herkomst uit den Indischen Archipel bijeengebracht hebbende, deze aan zijn geboorteplaats Bergum, als merkwaardigheid ter bezichtiging afstond. Evenwel, het porcelein, het

¹) Gids voor de verzameling van Indonesische en Chineesche kunst te Leeuwarden, met bijdragen van J. G. Huyser, Dr. N. J. Krom, Nanne Ottema, G. P. Rouffaer en H. F. E. Visser. (Leeuwarden, 1917).

koperwerk, de weefsels, de waardevolle oudheden deden het minstens genomen wenschelijk achten, dat de Verzameling een vast onderkomen en dan in de hoofdstad der provincie zou verkrijgen. Veler bemoeiingen werden daartoe ingeroepen, maar het was allereerst te danken aan het onvermoeid streven van den Heer Notaris N. Ottema, dat de instelling welke een sieraad van Leeuwarden uitmaakt, aldaar gevestigd is kunnen worden.

Wij meenen het hierbij te kunnen laten, maar niet zonder nog even te hebben gewezen op het groote nut van een dergelijk waardevol pand in Friesland's hoofdstad, verkregen door personen in wie het besef levendig aanwezig is, dat Indië voor Nederland van het hoogste belang is en dat om die reden Indië nader moet worden gebracht tot het Nederlandsche Volk.

De beteekenis der oprichting van dit Museum in het Noorden des lands kan niet hoog genoeg worden aangeslagen; de Volkszaak is er uitnemend mede gediend geworden, en zal dit in de toekomst nog meer kunnen zijn zoodra de bestaande plannen tot oprichting eener afdeeling der Vereeniging Oost en West in Leeuwarden vasten vorm hebben verkregen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

In de Toradja-landen.

Te paard en per auto.

Van Paloppo trok ik de Toradja-landen in. Eerst per auto; men had me verteld, dat die weg zoo gevaarlijk was. Dat viel voor iemand, die wegen op Sumatra, Soembawa, Soemba, Flores en Timor per auto had bereisd, heel erg mee.

Ook de weg te paard over de bergen had men mij afgeschilderd als heel gevaarlijk. 'k Was op dit punt nog al optimistisch, want ik dacht: zwaarder dan op Flores is het terrein zeker niet! Dus den koeda bestegen en op reis, de dragers met de barang vooruit. Nooit moet men die menschen achter zich laten, want de verleiding om eens ergens in de schaduw te gaan zitten, even zich in een kali te gaan verfrisschen, is steeds heel groot voor ze, zoo groot, dat ze haar niet kunnen weerstaan. Nu zijn er vele kali's, vele schaduwrijke plekjes, vele pantjoerans onderweg, waarvan het gevolg is, dat men ter plaatse komt en de barang in geen velden of wegen te zien is en men soms lang op die met groot ongeduld verbijde zaken kan wachten!

Het eerste gedeelte van den weg ging nog al. Wel heel smal en hier en daar zeer diepe ravijnen, maar als het paard dan maar niet precies op den rand liep, dan was 't niet erg! Nu heeft men mij altijd gezegd: „je moet het paard laten loopen waar het wil; je kent den weg niet, het paard wel, dus laat het gaan." Ik volgde trouw dien goeden raad, maar als het beestje wat heel dicht langs den rand van een ravijn liep, dan werd het me wel eens te machtig, want die rand was wel eens wat zwak, en dan stuurde ik het toch maar den kant van de rotsen op. Dat vond ik veiliger voor ons beiden. 't Pad was dan wel vaak modderig, 't beestje moest dan hooge stappen maken om de pooten uit de kleverige modder te kunnen trekken, maar daar kon ik nu eenmaal niets aan doen.

Al stijgend ging het verder. Tot we bij een trap kwamen, uitgehakt in de harde aarde. De treden had men versterkt met bamboes, vastgehouden links en rechts door pennen. Die pennen waren wel eens verrot, de bamboe's lagen dan niet op hun plaats en rolden af en toe naar beneden, als ze getroffen werden door de hoeven van het hijgende en blazende paardje onder me. En dan was het oppassen natuurlijk! Hoofdzaak was voor mij: blijven zitten, hoe dan ook. Nu, dat ging best! Alles went, alles kan men immers leeren met eenige volharding!

Plotseling bleef mijn paard amechtig staan. overlegde bij me zelf of ik af zou stappen o 'k Had met het beest te doen! Maar 'k wist hoe lang die klimpartij zou duren. En had g neur Couvreur me niet verteld, dat Christoffe nooit geëvenaarde woudlooper, hem had g in heel Indië maar twee moeilijke terreinen te nen, n.l. Flores en Midden-Celebes en dat w het laatste het ergste was? En had ik geen genomen om er gemak van te hebben? Dus, ik, weet je wat, laat het beestje goed uitblaz blijf zitten waar je zit. Aldus gedaan.

Na een minuut of wat te hebben gerust, tr aan de teugels en het beestje klauterde we treden van de trap op. Af en toe knikte het z'n voorpooten. Dat was een verdacht versch want op Flores had zoo'n paardje 't ook ge was ik op 'n gegeven oogenblik, toen het heel doorzakte en viel, in een, naar ik vermoed zw boog, over den kop heen geduikeld. Dat was o breeden weg, zonder ravijnen links of rechts, dat er geen direct gevaar bij was. Maar hier je af en toe naast die trap van die nare, ell steilten naar beneden! „Als je nu slim bent, piekerde ik in m'n eentje, „laat je 't beest r en niet 'n paar minuten, maar eenige!" Ond piekeren stond de stakker al uit zich zelf st dragers waren al lang uit het gezicht. Merkwa die menschen loopen des te harder naarm weg steiler is! Kunnen ze ergens een weg be door een heel steil bergpad te volgen, nooit ze 't nalaten dit pad te volgen, al pikollen z zooveel! Wij brave bewoners van 't vlakke zoeken angstvallig vlakke wegen, al zijn 't da eens kronkelpaden!

Na een minuut of tien was 't hijgen van 't p je afgeloopen en gingen we weer verder. van den knuppelweg was in zicht. 't Laatste was heel steil, maar flink voorover gebogen zadel, de knieën stevig toegedrukt — zoo was ik al geworden op mijn vele tochten — werd die hindernis zonder ongelukken gen Gelukkig was maar een betrekkelijk klein de den weg zóó zwaar.

Bij de Toradja's te Rante Pao.

Na een uur of vijf verschillende emoties te ben doorgemaakt — op gemakkelijke gedeelt noot ik met volle teugen van de heerlijke om — stapte ik in den auto, die me te Rante Pao b

Ik was daar in 't hartje der Toradja-land

De Toradja's spreken hun naam zelf uit a ra'ja. To beteekent mensch, ra'ja, berg. De beteekent dus bergbewoners. Nu, ze dragen naam met recht! Een controleur vertelde m loopt hier niet horizontaal, maar verticaal." daad!

't Is een heele klimpartij als men een ka wil bezoeken. Gelukkig laat men de mensch nen waar ze zitten en kent men er de in h volgen vaak zoo fatale „concentratie" niet!

Over het karakter der menschen is nogal schreven. De Toradja is van nature vroolijk, lachs en gevoelig voor humor. Slaafschen voor zijn hoofden kent hij niet. Hij is vrij en heeft een open blik. Diefstal komt zoo nooit voor. Waarheid spreken vindt hij v in zijn belang, waarom hij 't dan maar liev Hij houdt veel van dobbelen, waarvan he is verpanden van sawahs, karbouwen en Nog meer is hij gesteld op hanengevecht schien wel omdat hierbij zwaar gedobbeld Hij is ook niet afkeerig van bolo (sago tegendeel is waar! Overigens is hij uiter Alleen op doodenfeesten gaat hij zich te b vleesch.

De meest karakteristieke eigenschap van Toradja heet te zijn: grof egoïsme. Er komt onder hen uiterst weinig moord en doodslag

Men ziet, zoo'n „wild" volk is nog zoo kwaad

Vroeger werden de boventanden der Tor tot de helft of tot aan het tandvleesch toe a

n of afgevijld met een steen of vijl. Het Bestuur eeft dit met recht verboden!

De doodenfeesten tracht de Toradja zoo luisterijk mogelijk te laten vieren. Daarvoor spaart hij. Het feest moet hem in staat stellen de lange reis naar zijn verblijf in 't zielenland zoo aangenaam mogelijk te kunnen doen. Bij zoo'n feest worden vaak tientallen karbouwen geslacht. Economisch zijn de feesten niet toelaatbaar, waarom het bestuur er ook naar streeft ze te beperken.

Eigenaardig is het, op verschillende plaatsen hooge rotsen te zien met loodrechte wanden, waarin vierkante gaten zijn gehouwen, die uitmonden in een holte, waarin menschelijk gebeente met tal van sieraden is geborgen. Die graven maakt men zoo ontoegankelijk om diefstal te voorkomen.

De woningen staan vaak in groepjes van drie tot tien bij elkaar. Met hun lange gebogen daken vormen ze met het mooie landschap een fraai geheel. Karbouwen en varkens mogen er niet meer onder worden gesteld, wat een heel goede maatregel is. Als regel zijn 't ééngezinswoningen, zeer in 't belang van familieleven en hygiëne. De daken worden gemaakt van gehalveerde bamboe's, om en om gelegd, eenige lagen boven elkaar. maakt de huizen heerlijk koel. Gezien het groote, voor en achter zeer ver uitstekende dak, valt de ruimte in huis tegen. Het bevat meestal drie kleine vertrekken. Vooral het slaapvertrek is benauwend klein! De kookgelegenheid bevindt zich onder het dak. Vergis ik mij niet, dan bestaat het streven die „keukens" buitenshuis te doen plaatsen. Dit zou werkelijk een goed ding zijn! De ruimte in huis zou er grooter door worden, terwijl men geen hinder meer zou hebben van rook, roet en vuil. Ventilatie en zindelijkheid laten echter veel te wenschen over.

Wat den gezondheidstoestand betreft, 't blijft gissen en raden, want deskundigen om dien toestand na te gaan, zijn er niet. Wat ik er over vernam, is daarom zeer weinig en dient onder reserve te worden aanvaard.

(*Wordt vervolgd.*)

Het grondenrecht in de Bataklanden.
(Tapiannaoeli, Simeloengoen en het Karoland).

Aldus luidt de titel van een proefschrift, geschreven door Alinoeddin Enda Boemi, ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid. (Leiden, E. IJdo).

Alweer een geschrift meer in de rij van werken (proefschriften meestal), die in de laatste jaren zijn verschenen, betrekking hebbende op het adatrecht van Indonesië, een verschijnsel waarin men ongetwijfeld den invloed mag zien van den door Oostenenk zoo teekenachtig „hoeloebalang [voorvechter] van het adatrecht" genoemden hoogleeraar mr. C. van Vollenhoven. Het zal dan ook wel door een samenloop van omstandigheden zijn geweest, dat niet *deze* hoogleeraar, maar prof. mr. Carpentier Alting in dit geval als promotor optrad.

Waar in dit geschrift een onderdeel van het adatrecht wordt behandeld van een streek, die zeer in het bijzonder binnen den kring van mijn studie en belangstelling ligt, voldoe ik gaarne aan het tot mij gekomen verzoek — al ben ik overigens leek op het gebied der rechtswetenschap — om dit werk hier te bespreken.

Zeer gelukkig is, dunkt mij, de schrijver geweest in de keuze van zijn „motto" (ontleend aan de rede van prof. Scholten bij de opening der rechtshoogeschool te Batavia): „Rechtswetenschap eischt niet alleen begrip van regels en kennis of zelfs begrip van feiten, zij vraagt ook een verstaan van hen voor wie die regels bestemd zijn. Dat verstaan is nog iets anders dan alleen een begrijpen. Het sluit een gevoelselement in zich. Wie een volk bij het zoeken naar recht wil verlichten, moet een goed verstaander van dat volk zijn."

Een goed verstaander! Voorwaar geen geringe eisch als dit geldt een volk in zooveel opzichten van het eigene verschillend. Dus moeilijk (voor velen misschien onbereikbaar) voor ons Westerlingen tegenover een Indonesisch volk. Die moeilijkheid bestond voor den jongen doctor niet. Hij is een zoon zelf van het volk, een deel van welks adatrecht hij beschreef, en hij heeft, meen ik te weten, na zijn studie aan de rechtsschool voltooid te hebben, ook rechterlijke werkzaamheden verricht in het land zijner geboorte. Maar voor hem bestond een andere moeilijkheid: hij moest zich uitdrukken in een andere dan zijn moedertaal. Maar die moeilijkheid heeft hij glansrijk overwonnen. Men merkt het nauwelijks een heel enkele maal dat het een door hem aangeleerde taal was, waarin hij zijne gedachten moest kleeden. Hij weet zich zonder moeite, helder en eenvoudig in goed Nederlandsch uit te drukken. Wat verder zeer aangenaam aandoet in dit werk van een Indonesiër, is de rustige en bezadigde, ik zou haast willen zeggen „bescheiden" wijze waarop hij zijn opvattingen voordraagt of op anderer meeningen kritiek oefent.

Het is m.i. een gelukkige greep geweest van den schrijver, dat hij zich bepaald heeft tot het *grondenrecht* van zijn volk, door hemzelf de „hoofdschotel" van het Indonesisch adatrecht genoemd (aldus in Hoofdstuk I, het inleidende hoofdstuk, waarin hij het voorwerp en de inrichting van het onderzoek uiteenzet). Overigens is dit hoofdstuk gewijd aan het geven van een overzicht van die eigenaardige territoriale en genealogische groepsordeningen, waarmede het adatgrondenrecht zoo nauw verband houdt en zonder kennis waarvan het niet verstaanbaar zou zijn.

Al klaagt de schrijver over het gebrek meermalen aan uitvoerigheid der beschikbare gegevens en het gemis van een vorschingsarbeid als eenmaal door dr. Snouck Hurgronje voor Atjèh is verricht, hij heeft toch (de opgaaf der bronnen toont dit reeds aan) heel wat litteratuur, waaronder artikelen en werken van meer dan gewone beteekenis tot zijn beschikking gehad. Al moge dan niet elke vraag, die zich voordoet, afdoende beantwoord zijn, mij dunkt, dat de schrijver er toch goed in geslaagd is een in hoofdzaken niet alleen, maar ook in vele onderdeelen goed omlijnd beeld te teekenen van den rechtstoestand der verschillende soorten van gronden in den Batakschen (weer in verschillende „rechtsgouwen" verdeelden) rechtskring. Een zeer gelukkige vondst lijkt mij zijn aanduiding van de hoeta (het „dorp", de „gemeente") en verdere gemeenschappen, als „agrarische" kringen (in tegenstelling met „gezags"kringen of administratieve en politioneele gebieden) (bl. 24).

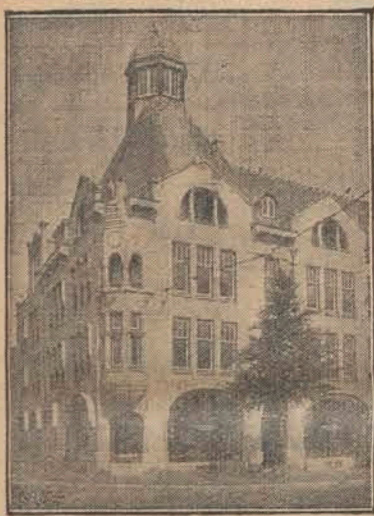
Voor het overige meen ik te kunnen volstaan met een opgaaf van de hoofdstukken, waarin het werk is verdeeld. De lengte dier hoofdstukken is min of meer maatstaf voor de belangrijkheid die de verschillende „soorten" (in juridischen zin) van gronden bij den tegenwoordigen agrarischen en economischen toestand van het land voor de bevolking heeft. Alleen zij het mij vergund op eene bijzonderheid te wijzen, n.l. op den invloed dien het toenemend verkeer en in het algemeen de inwerking van westersche krachten hebben uitgeoefend op het oorspronkelijk volstrekt geldend verbod van het voor goed vervreemden (wij zouden zeggen „verkoopen") van grond. Dit verbod is hier en daar langzaam aan het verdwijnen (zie bl. 78 e.v.).

En nu de inhoudsopgaaf (na Hoofdstuk I):

Hoofdstuk II. Woeste gronden (blz. 14—49), onderverdeeld in een 8-tal §§, waarin de verschillende rechten als zamelrecht, kaprecht, weiderecht enz. enz. nader worden behandeld.

Hoofdstuk III. Droge velden en tuinen (blz. 50—60).

Hoofdstuk IV. Natte rijstvelden (blz. 61—115). Het zijn vooral deze gronden, welke langzamerhand

in een toestand komen, door den schrijver als „Oostersch eigendomsrecht" (blz. 63) aangeduid, waaromtrent tal van transacties mogelijk zijn, transacties, waarvan men alleen dan een heldere voorstelling kan krijgen als men daarbij voortdurend deze drie „feiten in het oog houdt:

1º. de „grond" behoort tot het gebied van de hoeta, koeria, hoendoelan, oeroeng;
2º. een stuk grond is naar de begrippen van den eenvoudigen hoetaman niet „een zaak in den handel";
3º. het leven in de koeria, hoeta en (geleidelijk afdalende) de familie en het gezin wordt beheerscht door een communen trek.

Hoofdstuk V. Ambtsvelden (blz. 116—122). Hoofdstuk VI. Woonerven (blz. 123—128). Hoofdstuk VII. Weidegronden (blz. 129—130). Hoofdstuk VIII. Begraafplaatsen (blz. 131—132). Hoofdstuk IX. Gewijde gronden (blz. 133—134). Hoofdstuk X. Afgebakende gronden (blz. 135—137). [Dit hoofdstuk doet hier wat vreemd aan; het hier behandelde onderwerp ware m.i. in het hoofdstuk over woeste gronden beter op zijn plaats geweest]. Hoofdstuk XI. Mijnen ((blz. 138—139). Hoofdstuk XII. Neutrale strooken (blz. 140—141).

Ten slotte geeft Hoofdstuk XIII een samenvatting, waarin nog eens duidelijk op den voorgrond wordt geplaatst, dat ook in dezen rechtskring als in geheel Indonesië „de landbouw de ruggegraat is van de economische structuur der bevolking". Voorts wordt er op gewezen, dat onze agrarische wetgeving niet in voldoende mate rekening heeft gehouden met het eveneens bij de wet gehandhaafd adatgrondenrecht.

De slotsom waartoe de schrijver komt, is, dat onze kennis van de volksrechten nog niet volledig genoeg is. Hij roept ook Bataksche schrijvers op tot verrijking van onze kennis in deze en besluit aldus:

„Wordt het adatgrondenrecht beter *gekend*, dan is er des te grooter kans, dat het *erkend* zal worden; wordt het erkend, dan zullen tal van ongewenschte misverstanden en beroeringen worden vermeden."

Mij wil het voorkomen, dat de schrijver door zijn proefschrift mede het zijne heeft gedaan tot verrijking dier kennis en daarmede dus ook zijn volksgenooten een dienst heeft bewezen.

M. JOUSTRA.

Onderscheidingen verleend op 31 Augustus 1925 [1]).

Commandeur in de orde van den Nederl. Leeuw.

Hamengkoe Boewono Senopati Ingalogo Abdoerrachman Saijidin Panoto Gomo Kalifatoellah de VIIIste, sultan van Jogjakarta.

Ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

G. H. G. Harloff, voorzitter van de Algemeene Rekenkamer; mr. A. H. Walkate, raadsheer in het hooggerechtshof, met buitenlandsch verlof; mr. H. G. P. Duyfjes, advocaat-generaal bij het hooggerechtshof; mr. J. J. Schrieke, regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad; mr. dr. D. Talma, oud-directeur van Financiën, voorzitter van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Nederlandsch-Indië; O. M. Goedhart, resident van Palembang; J. E. Jasper, resident van Pekalongan; G. J. du Marchie Sarvaas, resident ter beschikking, fungeerend inspecteur voor de agrarische zaken en verplichte diensten; raden Adipati Ario Kromodjojoadinegoro, oud-regent van Madjakerta; mgr. A. P. F. van Velsen, tit bisschop van Aezani, apostolisch prefect en pa van Batavia; dr. W. M. Docters van L wen, directeur van 's Lands Plantentuin; i Meijer, hoofdingenieur 1ste klasse bij den w staat en 's lands burgerlijke openbare werken W. F. Staargaard, hoofdinspecteur der St spoor- en tramwegen; A. Hasskarl Me bach, generaal-majoor, inspecteur van den tairen geneeskundigen dienst; H. Bakker, raal-majoor der infanterie; W. V. Smeets, o directeur van het departement van binnenlan bestuur; mr. J. L. Nijsingh, procureur-gen bij het Hof van Justitie in Suriname, met verlo Nederland; ir. J. E. Inckel, directeur van technisch bureau van het departement van k niën.

Officier in de orde van Oranje Nassau.

Dr. ir. J. I. J. M. Schmutzer, 2de-onderv zitter van den Volksraad; S. J. Aay, lid van Volksraad; J. von Michalofski, hoofd den kadastralen dienst; mr. A. J. C. M. Ne sen, landraadvoorzitter te Soerabaja; H. Eck, assistent-resident van Belitoeng; J. K. H der, secretaris van het departement van bin landsch bestuur; raden Adipati Ario So diningrat, regent van Toeloegagoeng; ra Adipati Ario Said, regent van Blora, g zen lid van den Volksraad; J. Hardem hoofdambtenaar ter beschikking van den direc van Onderwijs en Eeredienst; ds. G. Hennem predikant te Meester Cornelis; mgr. M. Bra apostolisch prefect van Padang; W. N. Briel spectеur van het inlandsch onderwijs te Salat dr. C. D. de Langen, leeraar voor in- en wendige ziekten aan de Stovia; dr. Ch. Berna directeur van het theeproefstation te Buitenz J. H. Marinus, directeur van het Nederland Indisch Landsyndicaat; ir. A. de Mooy A. hoofd van het bureau voor technisch-econom adviezen bij het Departement van Gouverneme bedrijven; ir. G. Diephuis, hoofdvertegenw diger in Nederlandsch-Indië van de Semaran Cheribon Stoomtram Maatschappij, enz.; A. J Rövekamp, tijdelijk inspecteur 1ste kl exploitatiechef der tramwegen in Palembang; Pannekoek, hoofdinspecteur, hoofd van dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen; r Prawira di Nata, waarnemend secret drogman aan het Consulaat te Djeddah; W. F Rödlich, kolonel der militaire administratie bepaling dat het versiersel der orde zal zijn me zwaarden; H. Cramberg, kolonel der infan met bepaling, dat het versiersel der orde zal met de zwaarden; O. L. Brewer, kolonel der tillerie, intendant van het Huis van den Gou neur-Generaal, met bepaling, dat het versiersel orde zal zijn met de zwaarden; J. E. Dambri burgemeester van Makassar; A. F. A. Ho luitenant-kolonel der artillerie, gedetacheerd het Departement van Koloniën, met bepaling, het versiersel der orde zal zijn met de zwaarde

Ridder in de orde van Oranje Nassau.

F. H. Vodegel, lid der Weeskamer te So baja; J. J. Zantman, fungeerend controleu het binnenlandsch bestuur in de Buitengewe J. van Aalen, controleur bij het binnenlan bestuur op Java en Madoera; J. Grader, w nemend secretaris der residentie Soerakarta Strik, tijdelijk ambtenaar ter beschikking den adviseur voor de decentralisatie; raden Mohamad SSoeradhiningrat, p Buitenzorg; Adji Abdoelhamid P ran Ario Tjokro, landsgroote van Mas Atmasoedirdja, patih van Noord ten; J. H. Neumnn, zendeling-leeraar te mevrouw F. A. Volkers—Schippers, trice der van Deventerschool te Semarang; Nolen, onderwijzer 1ste klasse bij het open Europeesch lager onderwijs; mevrouw E.

1) Voor zoover de in Oost- en West-Indië gedecoreerden betreft.

gedoorn—Diephuyzen, verpleegster bij Lepra-Vereeniging; Mas Permadi, Indisch bij de centrale burgerlijke ziekeninrichting te marang; W. A. Cooster, architect bij den erstaat en 's Lands burgerlijke openbare wer-; K. W. J. Michielsen, agent van de Java-e Bank te Medan; M. E. G. Bartels, adminis-teur der thee-onderneming Pasir Datar (Soeka-emi); C. H. L. Bohnemann, hoofdadminis-teur der Lampong Sumatra Rubber Maat-aarden; B. Holthuis, gezaghebber bij de atsspoor- en tramwegen; P. van Asperen, elijk waarnemend ambtenaar der 2de klasse bij dienst- der in- en uitvoerrechten en accijnzen; M. Lutey, kapitein der infanterie, met bepa- dat het versiersel der orde zal zijn met de arden; B. Holthuis, gezaghebben bij de vernementsmarine; J. M. P. Vooren, gezag-er bij de Gouvernementsmarine (s.s. Wega); Ch. Boland, archivaris bij de Algemeene etarie; mejuffrouw C. G. Schaap, particu-; Lie Tjan Tjoen, kapitein-titulair der eezen te Batavia; F. C. Baudoin, hoofdpak-meester bij Fraser Eaton en Co.; J. Boon-er, districtcommissaris van Nickerie in name; mejuffrouw A. J. Moeliker, directrice de Inrichting voor melaatschen „Groot Chatil-in Suriname; Chr. S. Gorsira J.-P.-Ez., on-oorzitter van den Kolonialen Raad van Cura-E. S. C. de Veer Abrahamsz, oud-advo-generaal bij het Hof van Justitie, lid van den nialen Raad van Curaçao.

Eeremedaille verbonden aan de O. N. orde (in goud).

R. Carels, geheimschrijver bij de Javasche k te Batavia; J. de Vries, onderluitenant-inmeester der intendance (het versiersel uit reiken met de zwaarden); G. E. Raupach, teur van de gevangenis te Nieuw-Amsterdam, riname.

Eeremedaille in zilver.

Waldeck, waarnemend onderofficier-admi-nateur der 1ste klasse bij de gewapende politie versiersel uit te reiken met de zwaarden); D. ohannes, belastingcollecteur in dienst van andschap Bima; A. L. Fricser, adjudant-rofficier-stafschrijver (het versiersel uit te n met de zwaarden); J. H. Gottfriedt, rwachtmeester-hoefsmid (het versiersel uit te n met de zwaarden); A. J. Koomans, op-er bij den dienst van scheepvaart; Kosman Mathajahia, inlandsch bootsman; Ph. s, laadmeester bij de Staatsspoor- en tram-; F. A. Grimminck, telefonist op Nieuw-rdam, in Suriname; F. T. G. Molly, hoofd- van politie, met den titulairen rang van ict-inspecteur van politie in Suriname.

Eeremedaille in brons.

amet, Javaansch sergeant 2de klasse (het rsel uit te reiken met de zwaarden); Ranti, doneesch sergeant 2de klasse (het versiersel reiken met de zwaarden); A. Jansen, peesch sergeant (het versiersel uit te reiken de zwaarden); A. Sarianamual, Ambo-h sergeant 1ste klasse (het versiersel uit te n met de zwaarden); Manafe-Daoh, Timo-h marechaussee 1ste klasse (het versiersel uit ken met de zwaarden); W. E. Cambridge, bouwer in Suriname; Mijntje Galant, tbode bij mejuffrouw S. Conradi, te Parama-; S. M. Oleana, echtgenoote van Th. C. Wal-huisbediende in Curaçao,

Van Week tot Week.

25—31 AUGUSTUS.

ntsbenoemingen. Aneta seint d.d. Batavia 26 ug. Benoemd is tot resident van Bantam J. D. de ries, vroeger ass.-resident van Malang; van Krawang M. H. Doornik, ass.-resident van Probolinggo; West-Preanger, standplaats Soekaboemi, F. A. E. Laceuille, ass.-resident van Blitar; Midden-Preanger, met standplaats Bandoeng, J. G. van Heyst, ass.-resident terug van verlof; Oost-Preanger, met standplaats Tasikmalaja, H. C. van den Bos, ass.-resident van Madjakerta; Indramajoe, G. D. P. A. Renardel de la Valette, vroeger ass.-resident van Kendal; Cheribon, C. J. A. L. P. Hiljé, vroeger ass.-resident te Soerabaja; tot resident ter beschikking, P. R. W. van Gesseler Verschuir, ass.-resident van Kedoe.

Voorts zijn de rang en titel van ass.-resident (oude stijl), belast met de functiën van resident (nieuwe stijl) toegekend te Batavia aan J. C. de Bergh, vroeger ass.-resident van Semarang; idem te Buitenzorg, H. Kool, vroeger ass.-resident van Probolinggo. Met den rang en titel van ass.-resident (oude stijl) is ter beschikking gesteld van den gouverneur van West-Java G. O. V. Mallien, controleur B.B., belast met werkzaamheden betreffende de particuliere landerijen bewesten de Tjimanoek, als hoofd van het kantoor voor particuliere landerijen in West-Java.

De Indische leerstoelen te Utrecht. Naar het *Vaderl.* verneemt heeft de Koningin gunstig beschikt op het verzoek van het Fonds ten behoeve van Indologische studiën aan de Rijksuniversiteit te Utrecht om op den voet van art. 170 van de hooger onderwijswet, bijzondere leerstoelen aan de genoemde universiteit te mogen vestigen voor de opleiding tot de examens in het Nederlandsch-Indisch recht en van de Indologische studie.

Van bevoegde zijde deelt men aan hetzelfde blad nog mede, dat de minister van koloniën a.i. in verband hiermede stappen heeft gedaan om te komen tot een aanvulling van het Besluit op de Indische Bestuursopleiding 1922, waarvan het gevolg zal zijn, dat de aan de candidaat-Indische ambtenaren af te nemen examens kunnen worden bijgewoond door gecommitteerden van den minister van Koloniën, die nopens den uitslag van het examen een raadgevende stem zullen hebben.

De colleges zullen met het begin van den nieuwen cursus einde September of begin October een aanvang nemen. De namen der hoogleeraren en loctoren zullen binnenkort worden bekend gemaakt.

Een Indische Landbouwhoogeschool. Volgens het Soer. Handelsblad is den heer dr. A. A. L. Rutgers, directeur van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, opgedragen met het Departement van Koloniën de stichting van een Indische Landbouwhoogeschool te bespreken. (Aneta, 27 Aug.)

Tijdelijk Raad van Indië. Een Aneta-telegr. d.d. 27 Aug. meldt: De heer Erdbrink, algemeen secretaris, vergezelt den landvoogd niet naar Sumatra, maar treedt tijdelijk op als lid van den Raad van Indië wegens afwezigheid van de heeren Welter en Westenenk (die voor korten tijd naar Nederland is vertrokken).

De havenstaking te Semarang. Volgens de *Locomotief* is de toestand in de haven gunstiger. Het herstel van de prauwen is binnenkort afgeloopen. Verschillende stakers hebben zich op de oude voorwaarden aangemeld. De handel is minder optimistisch; er is veel lading voor Semarang te Priok gelost. Men oordeelt, dat de oorzaak van het conflict deels een machtskwestie is, deels een gevolg van een ongewenschte verhouding tusschen matrozen en prauwenvoerders. (Aneta, 28 Aug.).

Aneta seinde 28 Aug. nader. 150 matrozen van het Prauwenveer hebben zich aangemeld en er wordt verwacht dat morgen nog 60 dit voorbeeld zullen volgen. De aanmelding geschiedde buiten de prauwenvoerders om en het salaris werd lager bepaald dan aanvankelijk geboden werd.

Het afscheid uit Indië van Minister Welter. Aneta seinde d.d. 26 Aug. uit Batavia. De Landvoogd gaf (den 25en) een afscheidsdiner aan den heer Welter, waaraan zeventig personen aanzaten. De Landvoogd hield een tafelrede, waarin hij zeide door een driejarige vertrouwde samenwerking met den heer Welter beter dan anderen te kunnen beoordeelen, hoezeer de aanstaande minister door zijn begaafdheden, groote werkkracht en tact in staat zal zijn ook op het Plein in het belang van Indië en de bevolking werkzaam te zijn. De heer Welter werkte krachtig mee tot het doordringen van het besef, dat bezuiniging een eisch des tijds was,

waaraan onverbiddelijk moest worden voldaan. Dat is nu voorbij. Financieele zorgen zullen Minister Welter niet meer kwellen, wat echter geen reden is tot wilde uitgaven, die door den bodem van den schatkist heen naar het moeras voeren. De landvoogd is overtuigd, de minister zou de door den Volksraad aangenomen maatregelen en werken voor de economische ontwikkeling van land en volk in zijn begrooting overnemen en met warmte en overtuiging in de beide Kamers der Staten-Generaal verdedigen. Het is van groot belang, dat de nieuwe minister de Indische toestanden kent. Dit zal een goede verhouding en een werkelijk hartelijke samenwerking tusschen minister en landvoogd bevorderen. 's Heeren Welters adviezen toonen aan, dat hij aangaande 's lands positie ten aanzien van de stroomingen en bewegingen van de bevolking het standpunt der Indische regeering van de laatste jaren heeft ingenomen. De landvoogd eindigde met den wensch, dat het den heer Welter gegeven moge zijn, zeer veel in het belang van Indië en van de bevolking tot stand te brengen.

De heer Welter uitte in zijn dankwoord groote liefde voor land en volk, waarvan het scheiden hem zwaar viel. Hij hoopte in zijn nieuwe positie te kunnen medewerken aan de geestelijke en maatschappelijke opheffing van de bevolking en eindigde zijn rede met een beroep op den steun van den landvoogd bij het geraken tot een harmonieuse samenwerking en voorlichting, ook na 's landvoogds aftreden.

De haven van Probolinggo. Volgens Aneta zijn de plannen uitgewerkt voor verbetering van de haven van Probolinggo, waardoor tegemoet gekomen wordt aan de wenschen der cultures in het Zuid-Djembersche. De kosten bedragen *f* 435.000.—.

Dr. W. F. Stutterheim, ambtenaar ter beoefening van de Inlandsche talen ter beschikking van den chef van den Oudheidkundigen Dienst, is bestemd om op te treden als directeur van de in 1926 te Solo te openen Oostersch-letterkundige afdeeling van de algemeen-middelbare school.

N. Th. van der Stok †. Te Den Pasar (Bali) is op den leeftijd van 31 jaar overleden de heer N. Th. van der Stok, ambtenaar bij de landelijke inkomsten.

Waterleiding te Padang. De gemeenteraad van Padang voteerde een half millioen voor den aanleg van een waterleiding. (Aneta, 31 Aug.)

Pest op Java. In de week van 12 tot en met 18 Juli zijn op Java 121 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 2, Temanggoeng 5, Magelang 6, Soerakarta 3, Bojolali 27, Klaten 29, Sragen 12, Salatiga 2, Kendal 3, Pekalongan 7, Tegal 6, Poerbolinggo 19.

De K XI. Hr. Ms. onderzeeboot K XI zal, onder bevel van luitenant ter zee 1e kl. G. E. V. L. Beckman, in den loop van September via het Suezkanaal naar Oost-Indië vertrekken.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Oostersche Kunst in Europa.

Het trof ons, dat in den laatsten tijd in de pers dikwijls berichten staan over het zeer wenschelijke en nuttige van 't tentoonstellen van Indische kunst en kunstnijverheid in het Westen.

Zoo schreef *L. J. de G.* — die 't weten kan — onlangs in „De Verlofganger"' o.m.:

„Hoe jammer, dood jammer 't is, dat men tot nog toe geen weg heeft gevonden om de Indische kunstnijverheid aan het Fransche, daarin zeer veel belangstellende publiek te laten zien, bewijst voor de zooveelste maal de mooie collectie Indonesische weefsels door Mevr. van Beresteyn-Tromp voor „Boeatan" uit Indië medegebracht en die in de Heulstraat 19 te 's-Gravenhage te bezichtigen zijn.

Men weet waarlijk niet wat men het meest moet bewonderen: de levendige en toch stille gloed der met goud- en zilverdraad doorweven doeken en hun rustige patronen of de grillige dessins der lange zijden omslagdoeken [1]), die zeer zijn aan te bevelen om als moderne sjaal dienst te doen.

Het is een lust voor de oogen om naar die prachtvolle gebatikte, geïkatte en geweven doeken te kijken en dit doende, zijn wij niet op ééne, maar wel op een tiental manieren gekomen om die mooie doeken doelmatig te gebruiken. Juist die prachtige goudw zijn zoo uiterst geschikt om onze hedendaagsche ten te versieren.

Doch ik vergeet, dat dit verslag er een is, dat oo de heeren der schepping gelezen zal worden en dus in mijne uitleggingen omtrent de toepassin Indische kunstnijverheid bij dameskleeding hier ken [2]). Doch alvorens te eindigen, wil ik nog op een collectie mooie gongs, door Mevr. van steyn uit Indië medegenomen en ook op zeer exemplaren vlechtwerk, welke door eenvoud e tinctie van lijn en kleur uitmunten.

Juist door deze twee kwaliteiten, die ook de sche kunst door alle tijden heen hebben gekenm en nog kenmerken, zijn wij er van overtuigd, d Fransche publiek de Indische kunstnijverheid waarde zal weten te apprecieeren, en niet alle apprecieeren, maar zal bewonderen, zooals ze ve bewonderd te worden: als een zéér schoone uitin een uiterst kunstzinnig en innerlijk beschaafd v

Ten slotte nog een woord over de in „Boeatan toongestelde etsen van den begaafden Javaan *Mas gadie,* die door den Hollandschen schilder Du ter gelegenheid van een kort verblijf in Indië, beginselen dezer kunst werd ingewijd. Deze etsen toonen weder dezelfde goede eigenschappen aa Indische kunstgewrochten eigen: ze kenmerken door iets héél fijns.

M. Pirngadie is een fijn besnaarde kunst wiens werken zeer zeker bij de oud-Indische aangename herinneringen zullen wekken aan hun blijf in mooi Insulinde."

En...... — zouden wij er aan toe willen voege hun aanleiding mogen geven ze te koopen, gezien den zeer lagen prijs, waarop de etser, die met zorg zelf de afdrukken maakte, ze gesteld heeft rieerend van *f* 7.50 tot *f* 25.—.

Behalve de exemplaren, welke in de voorzaal plaatst tusschen de fijne Menangkabausche wee zoo prachtig voldoen, is er nog een verzamelin keuze in de achterzaal, typische landschappen fereeltjes zoowel van Sumatra als uit verschil streken van Java.

Tentoonstelling van Chineesche kunst.

De Vereeniging *„Vrienden der Aziatische K* die vóór-verleden jaar zulk een mooie tentoonst organiseerde van oud-Indische Kunst in het ste museum te 's-Gravenhage, zal dit jaar van 13 tot 1 tober in het Stedelijk Museum te Amsterdam een toonstelling van Chineesche kunst houden.

In de dagbladpers lazen wij daarover o.m.:

„De tentoonstelling zal uit schilderingen, plast brons, steen, hout, jade, enz. en ceramiek bestaa eenige uitzonderingen, zullen de inzendingen w uit de oudste periode tot en met het begin v Ming-dynastie omvatten.

Onder de vele buitenlandsche inzendingen mo het bijzonder de aandacht worden gevestigd o buitengemeen belangrijke collectie schilderingen „Ostasiatische Kunstsammlung" der Berlijnsche m de keur van ceramiek en bronzen uit de verzam Eumorfopoulos te Londen, de belangrijkste pa liere collectie Chineesche kunst buiten Oost-Azi inzendingen van de heeren Stoclet te Brussel, Ru ston te Bradford, Koechlin te Parijs en Rapha Oppenheim te Londen.

Als bijzonderheid zij vermeld, dat niet slecht Musée Cernuschi te Parijs, doch ook het Louv afwijking van de gewoonte, belangrijke stukken afstaan.

De regeling van de tentoonstelling, die drie zal een voorruimte zal innemen, berust bij een com bestaande uit de bestuursleden T. B. Roorda, H. Visser en mr. H. K. Westendorp."

In Mei j.l. zagen wij te Parijs, in de zalen „*Chambre Syndicale de la Curiosité et des Beau 18 rue de la Ville l'Evêque* [3]), een keurtentoon van oud-Chineesche Kunst; daarbij waren ook sche en Perzische stukken uit verschillende en andere verzamelingen, zóó prachtig als we voorkomt.

Bij de „Inleiding" van den fraai geïllustreerden talogus schrijft de heer C(harles) V(ignier), fijn kunstkenner-verzamelaar is, en dikwijls

1) Bedoeld worden de fijn gekleurde Looktjans, welke door de Inlandsche vrouwen in Oost-Java veel als slendang gedragen worden.

2) Er zijn er ook voor mannen geëigende, o.a. gebatikte dassen, ho voor vloeibladen, boekomslagen en leeswijzers; foto-albums, ge in brocaatweefsels der Padangsche Bovenlanden, enz. enz.
3) In diezelfde zalen zou ook een tentoonstelling van Indone Kunstnijverheid, zoowel van batiks en weefsels als van meta vlecht- en houtsnijwerk zeker goed voldoen.

[ten]telling aanwezig was, om belangstellende bezoe[kers] rond te leiden, o.m.:

„Outre le plaisir ostentatoire de telles joutes, qui séduiront et instruiront le public, on doit espérer des résultats sérieux de celte Exposition. Ce n'est pas un mystère pour les connaisseurs qu'à l'art chinois antérieur aux Ming, comme à l'art persan antérieur à l'ultime destruction de Rhagès, nous n'avons guère accès que depuis une trentaine d'années. Bien des certitudes furent acquises en ce court laps de temps et il sied d'en féliciter les archéologues, les épigraphistes et les antiquaires, dont les efforts, encore qu'entachés de trop d'ipséisme — mot pédant qui se superpose à romantisme — encore qu'effectués en ordre exagèrément dispersé, furent toujours méritoires, souvent fructueux. Il est sans exemple, croyons-nous, que d'aussi notables progrès, dans un domaine, hier inconnu, de l'art ancien, aient été plus rapides. On peut admettre, pour la plupart de nos amateurs, que l'initiation japonaise de par son antériorité, facilita, si elle ne le détermina, leur apprentissage de l'art chinois. Mais pour quelques certitudes acquises, que de lacunes béantes, que ne comblent ni les téméraires intuitions de certains, ni de tels autres, le scepticisme peinard. Et ce sera le but subsidiaire, non le moins important, de cette Exposition, de montrer la somme à ce jour de nos conquêtes en l'art oriental.”

[In]dien de aanstaande Amsterdamsche tentoonstelling in [de]zelfden trant wordt opgezet, zal zij zeker een druk [belan]gstellend bezoek overwaard zijn.

[Zij] moge zij dan tevens aanleiding geven tot ver[meer]dering van belangstelling en waardeering voor de [Indo]nesische kunst en kunstnijverheid, die er toch ook [in ee]nig opzicht, al ware 't alleen al wat betreft den [Ooste]rschen geest van opvatting en uitvoering, aan [...]ant is.

Marionetten.

[On]der de „Kunstberichten” in *Het Vaderland* lazen [wij o]nlangs hoe in Engeland de belangstelling voor het [mario]nettentheater herleeft. Eenige maanden geleden [heeft zi]ch een *British Model Theatre Guild* gevormd [en o]p vele plaatsen van het land zijn nadien voorstel[linge]n gegeven. In de *Faculty of Arts Gallery* heeft men een tentoonstelling aangericht, die door G. K. [Ches]terton is geopend. Hij gewaagde van zijn belang[stelli]ng voor het miniatuurtheater, dat men zal toepas[sen t]ot vermaak, leering en als model voor het groote [too]neel.

[Op] de tentoonstelling werden dagelijks voorstellin[gen] gegeven op twee tooneelen. Op het eene vertoont [men] o.a. *The Fairyland Night's Entertainment*, op het [ande]re *Abandino the Bloodless*, door H. J. Byron. Van [het e]erste is J. Richard Traynor wat de Engelschen [noem]en de *managing-manipulator*, die de poppen aan [draad]jes beweegt; bij het andere past Gerald C. T. [...]e de methode toe, dat poppen van carton op [...]s worden heen en weer bewogen (handpoppen). [...]dit niet wonderveel op de Indonesische Wajang-[...]?

[Wij] vernemen dan ook verder:

[„De] tentoonstelling bevat velerlei theaters, o.a. de [...]eele modellen voor *Everybody's theatre* van H. [...]hanslaw, die toonen hoe moderne denkbeelden [...]t klein kunnen worden toegepast en de kleine [...]s van B. Pollock, den vriend van R. L. Steven[son] (*If you love art, folly, or the bright eyes of child[hood], speed to Pollock's*). Pollock is onder-voorzitter [van d]e Guild. Verder vindt men poppen uit verschil[lende] tijden en landen, in groote verscheidenheid, [waarbi]j Javaansche wajangpoppen.”

[Ook] dit laatste zal zeker weer iets bijdragen [tot ve]rmeerdering van belangstelling en waardeering [voor] de Indonesische kunst. Hoe dikwijls hoort men [niet] die prachtige wajang-figuren, uit onkunde, voor [lelijk]e, wanstaltige gedrochten uitschelden, terwijl er [g]een fraaier, beteekenisvoller zwart en wit-kunst [bestaa]t.

[„Boe]eatan” zal ook ditmaal, evenals vóór-verleden [jaar] weer deelnemen aan de Jaarbeurs, welke van 8 [tot 1]7 September te Utrecht wordt gehouden en daar [een] mooie Indonesische kunstnijverheid tentoonstel[len e]n te koop bieden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

De Locomotief bevat de verslagen betreffende: *Landbouw* (20 Juli); *Het nieuwe contract met de K. P. M.* (20 en 23 Juli); *De instelling van de provincie West-Java* (20 en 24 Juli); *De kinderarbeid en de vrouwennachtarbeid* (21, 22 en 24 Juli); *De bedrijvenwet* (23 Juli); *Het ontwerp eener wettelijke regeling van het Arbeidscontract* (26 Juli). Het *Bat. Nwsbl.* (22 t/m. 28 Juli), het *Soer. Hbl.* (20 t/m. 25 Juli) en de *Java-Bode* (22 t/m. 28 Juli) geven verslagen en resp. Overzichten *(Civis)*, Volksraadskronieken en redactioneele hoofdartikelen.

Artikel 75 van het Regeerings-Reglement behelst het z.g. *concordantiegebod*, dat o.m. voorschrijft hoe in de ordonnanties, regelende het burgerlijk- en handelsrecht voor Europeanen in Indië, „de in Nederland geldende wetten worden gevolgd”. Dit was altijd voorwendsel voor naschrijverij. In Indische ordonnanties van burgerlijk en handelsrecht verwerkte men het Hollandsche voorbeeld liefst zooveel mogelijk met huid en haar. Het jongste bewijs voor de aanbidding der concordantie vormt het *ontwerp-arbeidscontract*, dat met de ook voor Indië aanvaardbare beginselen tegelijk klakkeloos overnam artikelen over *godspenning* en *gedwongen winkelnering*. Zoo streefde men naar concordantie van tekst zonder zich om de discordantie der verhoudingen te bekreunen. Het „volgen”, door artikel 75 voorgeschreven, wordt door de Indische regeering aldus verstaan, dat van een „zelfstandige behandeling van de stof”, zelfstandige behandeling van *Indische* stof door een *Indischen* wetgever, naar haar meening geen sprake kan zijn. Het is volgens haar blijkbaar geen volgen van beginselen, maar volgen van den tekst. Volgens *De Loc.* (24 Juli) weerspreekt artikel 75 haar, Naarmate de sociale wetgeving in Indië voort zal schrijden — er werden en worden nog slechts enkele aarzelende schreden gezet —, zal meer en meer blijken hoezeer het gewenscht is met de „bizondere toestanden” in Indië rekening te houden. Hooger dan formeele eering van het concordantiegebod staat de reëele voldoening aan eischen der werkelijkheid.

Volgens de vroegere plannen der regeering zou *de provinciale raad van West-Java* bestaan uit 22 Inlanders, 18 Nederlanders en 5 Chineezen (Arabieren). In de aan den Volksraad voorgelegde ontwerp-ordonnantie tot instelling van de genoemde provincie zijn de getallen voor de Inlanders en de Nederlanders verwisseld en gesteld op 18 Inlanders en 22 Nederlanders. De reden van deze gewijzigde verhouding is gelegen in het feit, dat ook in den nieuwen Volksraad, krachtens beslissing van den Nederlandschen wetgever, aan het Nederlandsche element het grootste aantal zetels is toegekend. Volgens het oorspronkelijke ministerieële ontwerp zou de Volksraad bestaan uit 25 Nederlanders en 35 niet-Nederlanders. De Tweede Kamer heeft daarvan gemaakt 25 Inlanders, minstens 30 en hoogstens 32 Nederlanders, en minstens 3 en hoogstens 5 Chineezen. Naar het oordeel van het *Soer. Hbl.* (25 Juli), heeft de Nederlandsche wetgever geen gelukkige greep gedaan, geen goed inzicht gehad. Nu *het beginsel van de Nederlandsche meerderheid* ook in de provinciale raden zal worden doorgevoerd, beziet het blad het beginsel nog wat nader. In den Volksraad heeft zich nog nooit een stemming voorgedaan, waarbij de tegenstelling Nederlanders-Inheemschen tot uiting kwam. En dat is juist een van de weinige verblijdende verschijnselen, die de Volksraad ons bracht. Een *Koesoemojoedo*, een *Loetan*, een *Sosrohadiwidjojo* zijn pijlers, waarop gebouwd kan worden. Op de samenwerking met de beste zonen van het Indische land moet het gezag van de regeering zijn gevestigd. De Volksraad denkt er echter anders over dan de regeering. Alle partijen hebben tezamen een amendement ingediend om de vroegere verhouding te herstellen en de samenstelling van den provincialen raad te brengen op 18 Nederlanders, 22 Inlanders en 5 Chineezen. Dit amendement zal stellig worden aangenomen. Tegenover den provincialen raad zelf en de 18 autonome regentschappen staat het „S. H.” tamelijk sceptisch; het zal nauwlettend gadeslaan, hoe dit alles zal werken en wat deze nieuwe bestuursvoering zal kosten en welke de sentimenten zijn, welke daarin naar boven zullen komen. Het „S. H.” kan niet ontkomen aan den indruk, dat die geheele Westersche

bestuursinrichting een veel te zwaren druk op de eenvoudige Inlandsche maatschappij zal leggen. Toch is dit alles den heeren van links nog niet genoeg. Zij willen steeds meer en steeds sneller.

De *Deli Crt.* (1 Aug.) wijdt eveneens een hoofdartikel aan *„de Inlandsche Meerderheid"*.

De heer *Wiranata Koesoema,* regent van Bandoeng, wijst op het verbod van het uithuwelijken van meisjes beneden de zestien jaar, door hem doorgevoerd, *dwars tegen het beroep op den adat* etc. *in. (De Loc.* 24 Juli).

De heer *Djajadiningrat,* regent van Batavia, meent dat het onjuist is te denken, dat de Inlandsche kinderen vroeg rijp zijn. Hij schrijft die meening toe aan het gebrek aan kennis van het juiste geboortejaar, waardoor het mogelijk is, dat kinderen te jong geschat worden. *(De Loc.* 22 Juli).

De *Java-Bode* (25 Juli) vestigt de aandacht er op hoe bij de behandeling der *wettelijke regeling van den nachtarbeid voor vrouwen en kinderarbeid* de onderstrooming der debatten duidelijk liet gevoelen, hoe nauw verwant de stof aan *het adat-vraagstuk* was. Tegen het verbod van den regent van Bandoeng en sommigen van zijn collega's kwam natuurlijk een groote tegenstand van de zijde der bevolking. Men bracht allerlei bezwaren voor van adatrechtelijken, godsdienstigen en zelfs economischen aard. Men vond, dat de leeftijdsgrens van 16 jaar te hoog was in verband met het feit, dat de landbouwer zijn dochters zoo vroeg mogelijk uithuwelijkt, alleen om zoo spoedig mogelijk hulp bij het landbouwbedrijf te hebben. Inmiddels is de maatregel streng doorgevoerd door de huwelijkssluiters met ontslag te bedreigen, wanneer ze toch huwelijken sloten van meisjes beneden de 16 jaar. En ziet...... de Regent van Bandoeng kan constateeren, dat het nu, nadat de bepaling 15 jaren gewerkt heeft... „adat geworden is". Beter bewijs voor de stelling, dat adat „gemaakt" kan worden, dat zij leeft en geen dood bolwerk is, waarop elk nieuw inzicht af moet stuiten, is wel niet te leveren. Overschatting van den adat kan leiden tot volkomen onthouding van bemoeienis; onderschatting van den adat moet met zekerheid voeren tot reactie.

De Inlandsche beweging in Soerabaja. Het Communisme ter Sumatra's Oostkust.

Soerabaja mag gerust beschouwd worden als de bakermat der inlandsche beweging. *Semarang* is het bolwerk van het communisme, waar elke heerschappij, behalve die van het volk, uit den booze wordt geacht en het nationalisme alleen als middel wordt beschouwd om de massa in beweging te krijgen. De tendenz is zuiver revolutionnair, bolsjewistisch. *Djokja* is het bolwerk van het Javaansche nationalisme; een scherpe omschrijving ontbreekt; van Indonesisch is daar geen sprake; te dien opzichte komt men er de werkelijkheid het meest nabij; het verschil in volksaard en karakter maakt een Indonesië tot een utopie. Men is er dus zuiver Javaansch nationalistisch en aanvaardt de nationale gedachte der andere groepen als hulpmiddel. Te *Soerabaja* heeft de nationale gedachte breeder vormen; ze is noch revolutionnair, noch specifiek Javaansch; ze is, wat ze eigenlijk van den beginne af heeft getracht te zijn: algemeen Indisch. Zooals Tjokroaminoto de broeders uit Sumatra, Borneo en Celebes om zich heen verzamelde, zoo tracht de jongere beweging te Soerabaja nog altijd de vertegenwoordigers van alle rassengroepen om zich te groepeeren. Thans zien we te Soerabaja als schakel tusschen de intellectueele en de volksbeweging optreden *dr. Soetomo.*

Indien het juist is, dat de intellectueele leiders vóór alles willen streven naar economische versterking van het volk en gaat het in de richting, waarvan we nog maar enkele goede voorbeelden mochten ontmoeten, dan zij hun een nationalistische, zelfs een Indonesisch nationalistische actie gaarne gegund. *(Bat. Nwsbl.* 22 Juli).

Het *Bat. Nwsbl.* (22 Juli) ontleent aan de *„Deli Crt."* (14 Juli) een beschrijving van *het communisme ter Sumatra's Oostkust.* Het Bestuur is goed op de hoogte. Voortdurende activiteit blijft natuurlijk noodzakelijk, maar dan ook kan men er zeker van zijn, dat men het communisme de baas blijft en dat het voor een duurzame vestiging geen gelegenheid krijgt.

De *Delische corr.* van *De Loc.* (23 Juli) geeft eveneens bizonderheden. Dit is zeker, het communisme schrijdt voort onder de Inlandsche bevolking van Oost-Sumatra. En het is het eigenaardige, dat voor den zooveelsten keer een gouvernementsinstelling de haard der ziekte is. Het is de Atjehtram — waar schier ieder ontevreden is en reden heeft tot klagen — die een gunstige bodem bleek voor de theorieën welke de „nieuwe maatschappij" predikten. En het is van daaru de verspreiding ter Oostkust begonnen is. Het m E.B. wel opvallen, dat in het knooppunt van wegen — het plaatsje Besitang — de infectie zi perkte tot het Atjehtram-personeel en dat onder S.M.-personeel — personeel van een echten sp nog wel — geen communisten werden aanget Mogen we hier als geheim even verklappen, dat tionschef van twee stations van de Atjeh-tra meer verdient dan de helft van hetgeen de stationschef te Besitang verdient? En dat volge zen maatstaf alle loonen en salarissen van de personeelen zijn, terwijl toch de aandeelen v S.D.M. ongeveer 150 staan. En nu is „ontslaan parool bij het gouvernement. Het tracht zooveel gelijk de maatschappijen tot diezelfde tactiek o halen. Met het gevolg dat men tal van ontevreden terfanters de maatschappij in zendt. Ook is het korps van de gewapende politie aan het moppere regeering — zoo besluit schr. — moge aan een en tijdig haar aandacht wijden!

Zeer précaire toestand in den Hedjaz.

De Inlandsche Vice-Consul der Nederlanden te az, *Raden Prawiradinata,* nam tijdens het verlo den heer Van der Plas, de leiding waar van het sulaat. Na terugkeer van den Consul verkreeg de Prawiradinata drie maanden verlof naar Ned.- Het persbureau *Alpena* te Weltevreden *(Java-Bo* Juli) vernam van hem berichten over den ware stand in den Hedjaz. Zijn conclusie is, — en tegenstelling met de berichten der laatste dagen Arabische pers — dat in den tegenwoordigen tij niet geraden is voor zijn geloofsgenooten om de vaart te ondernemen. Er heerscht daar in den H nog de grootste wanorde en nood. Wanneer de vaart weer kan worden vrijgelaten, hangt geheel a de thans strijdende partijen.

Het „rare" Indië.

M. V. betoogt in *De Sumatra Post* (1 Aug.) d zucht van sommige courant-correspondenten in N land om toch vooral interessant te zijn voor hun l ook aan Indië schade doet. Zij die uit Indië ve uit de oude bestuursdoos als actualiteiten opdis in Hollandsche couranten, hebben blijkbaar in heel geen oog voor wat er in Indië veranderd is laatste 25 jaren; maar daardoor juist geven zu verantwoordelijke menschen voortdurend totaal keerde voorstellingen van het leven in Indië en huidige positie daarginds. De onwaarheid echter steeds eerder geloofd en opgenomen dan de waa en natuurlijk wel allermeest door den gewonen N landschen courantenlezer, die onbegrijpelijk w weet van de werkelijkheid in Indië en de 50 mil Inheemschen nog steeds in gedachten ziet als „zachte, kinderlijke, volgzame volk," waarmede kan doen wat men wil, behoudens dan dat, ja genoeg, enkele „raddraaiers", daarvoor betaald gewetenlooze buitenlanders, een enkele maal tr de onnoozelen, die natuurlijk alles direct gel tegen ons op te ruien, welke raddraaiers, even n lijk, volgens de mode van den dag communist bolsjewiks moeten zijn. De intensere maatschapp samenleving in Indië, het moderne verkeer en de peesche bioscoopfilms, die de Europeesche besch in haar allerslechtsten vorm avond aan avond honderdduizenden Inlanders tot in de verre b landen tentoonstellen, dit een en ander heeft ee de gemaakt aan de simpelheid der Inlanders te zichte van wat de Europeaan in werkelijkheid is geenszins komt er eenige verandering in de s heid van het Nederlandsche volk ten opzichte wat de Inlander in werkelijkheid is.

Atjeh.

Abr. Exodus weerlegt in 't *Soer. Hbl.* (25 Juli, de in de *„Deli Crt."* (20 Juni) ontwikkelde denkb omtrent het bestuur in Atjeh. De schrijver „D. C." — iemand uit Atjeh — wees er op, dat tegenwoordig weinig meer over is van de z nauwgezetheid, waarmede de regeering vroeger keus betreffende de naar Atjeh te zenden amb placht te bepalen.

De tijden en ook de omstandigheden zijn vo anders geworden! Datzelfde geldt voor alle b westen. En nu is juist in de laatste jaren gebl en hier komen we op het verschil tusschen stuurder „van kwaliteit" en den specialiteit! bestuursambtenaren, — die „kwaliteit" bezaten, die gewesten, waarvan zij géén speciale ken zaten, *uitstekend* hebben voldaan. Exodus toont

…beelden aan. Z. i. blijkt uit die voorbeelden over…end, dat er niet zoozeer een behoefte bestaat aan …tenaren met een speciale kennis van eenig land en …, als wel aan ambtenaren, wien het besturen in …bloed zit, zooals een leger ook alleen maar een vol…men gezagsinstrument kan blijven onder officieren, …en het militair-zijn in het bloed zit. Het is een groot …deel, dat specialiteiten vrijwel altijd de specialiteit …r andere specialiteiten in twijfel trekken en bestrij…n. De „inwendige" geschiedenis van Atjeh is juist …zonder rijk aan voorbeelden, die het nadeel van den …ontkoombaren specialiteitenstrijd onderlijnen. Ten …otte zegt schr., dat het hem bekend is, dat juist de … de „D. C." aangevochten nieuwe Westkustman, die …zer dagen daar het bestuur zal overnemen, met bui…gemeene zorg en in voortdurend contact met den …verneur is gekozen. En ditzelfde geldt voor alle be…ursambtenaren, die voor Atjeh bestemd zijn.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

…staking van de inheemsche Gemeenteraadsleden …n den Gemeenteraad ter hoofdplaats Soerabaija.

…ijkens het voorkomende in de „Sedio—Tomo" van … Maart 1925, wordt in de „Kemadjoean—Hindia" … dit onderwerp het navolgende gezegd.

…t is nog niet zoolang geleden dat de heer Faubel, …houder ter hoofdplaats Soerabaija, dàâr ter plaatse …leed.

… had den naam van een bekwaam man te zijn, die …open oog had voor de nooden en behoeften van …kleinen man in de stad.

…en hij dan ook grafwaarts werd gebracht, wensch…e inlandsche Gemeente te Soerabaija spontaan te …gen van hare deelneming in dat verlies en vaar…e zij den heer Soendjoto af, ten einde haar bij die …tigheid te vertegenwoordigen. Geleidelijk brak de …aan dat de heer Faubel moest worden vervangen. …lk eene functie vraagt van den titularis niet al… goede plichtsvervulling, doch ook oprechte liefde … het volk en het was onder die omstandigheden …rklaarbaar, dat, op het oogenblik van de ver…zing, geen der inheemsche leden berekend werd ge… voor de taak van wethouder.

…ant een wethouder ter hoofdplaats Soerabaija … een ervaren technicus zijn, die ook voor de volks…ndheid weet te waken.

…rspronkelijk had men hoop dat de heer Hekket als …anig zou worden benoemd, doch deze kon, we… andere bezigheden, deze betrekking niet aan…den.

…arna kwam het voorstel den heer Schijfsma voor …unctie in aanmerking te brengen, hetgeen tot lang…ge besprekingen in de linksche partijen aanlei… gaf, doch, hoewel de heer Schijfsma niet alge… werd gewenscht, vond men hem toch nog altijd …nschter dan den heer Van Gennep.

…t slot was dat op den heer Van Gennep de keuze …

… sedert dien tijd, schrijft men in de Kemadjoean …, ruikt het in het college van burgemeester en …ders ter hoofdplaats Soerabaija op minder aan…e wijze naar de partij van den Economischen …, waarin thans de beide partijgangers, de heeren …Mook en Van Gennep, zitting hebben en waar tus…n de Burgemeester geplaatst is.

… is dus Economische Bond vóór en Economische … achter en dat was de reden dat de inheemsche …enteraadsleden geen vertrouwen meer hadden in …beleid van den Gemeenteraad en hun ontslag na…

…nt wat zouden zij in dat College kunnen doen als …artij van den Economischen Bond steeds de teu…van beheer van den Gemeenteraad in handen …t?

…or de leden zou bij aanblijven de aan den Gemeen…d geleverde arbeid, maar verloren tijd zijn, die, … duidelijk, niet aan de behartiging der volksbe…en zou ten goede komen.

… heer Dr. Soetomo wenschte den Gemeenteraad …wel en heeft tot heden nog geen spijt van die be…ing.

…arna groetten ook de heeren Soendjoto, Sastro…ngoen en R. M. H. Soejono, met het gevolg dat in … Gemeenteraad te Soerabaija geen inheemsche …thaan meer aanwezig is.

…t College behoort derhalve niet meer tot het In…sche element, hoe wel het zielental ter plaatste het …t is, met het gevolg dat de stem van het grootste gedeelte der bevolking in den Gemeenteraad niet meer wordt gehoord.

De leiders van den Economischen Bond zullen het in de toekomst wel gevoelen!

Op inwoners van Soerabaija!

De Redactie van de „Sedio-Tomo" voegt hieraan toe de verklaring dat het haar spijt het hooge Regeeringsdoel, n.l. „de decentralisatie", slechts doel blijft en men, althans tot heden, daarvan weinig heeft gezien. Overal zijn noch de Inlanders, noch de Chineezen met het Instituut van den Gemeenteraad ingenomen, welke instelling zij spottenderwijze „Mintrad" noemen.

Destijds is er ook in Cheribon een conflict in den Gemeenteraad geweest, waarbij de leden zich verzetten.

Thans is er staking van de inheemsche Gemeenteraadsleden in den Gemeenteraad van Soerabaija, terwijl het verlangen om afgevaardigden naar den Volksraad te zenden aan het afnemen is, omdat hunne stemmen het steeds afleggen tegen die van de rechtsche Partij en hunne aanwezigheid dientengevolge als overbodig kan worden beschouwd.

Wanneer de Soerabajasche actie overslaat naar andere Indische gemeenten, dan zal, naar de meening der redactie, dit zijn niet alleen tot schade van het volk, doch ook van het Bestuur.

Is de Regeering dan nog niet voldoende op de hoogte om in te zien het leelijke van het verkiezingsreglement voor leden van den Gemeenteraad, en dat daarvoor grondige wijzigingen noodig zijn, ter tegemoetkoming aan de wenschen van het volk, dat steeds minder vertrouwen in het bestuursbeleid gaat stellen?

De redactie van de Sedio Oetomo ziet in het gebeurde te Soerabaja een teeken des tijds, waarover het bestuur en de volksvereenigingen wel hunne gedachten mogen laten gaan.

En zeker niet het minst de Boedi Oetomo-vereeniging, waarvan het bestuur, bij het volgen der strooming, op zijne hoede moet zijn bij het vervullen van zijn plicht.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche en Inlandsche vrouwenmilieu ter Hoofdplaats Medan (Oostkust van Sumatra).

I.

De bekende medewerkster van de „Sinar Sumatra", die zich Kim Njo teekent, heeft eene reis naar Medan (Oostkust van Sumatra) gemaakt.

Aangezien reeds zoovele beschrijvingen van zulk eene reis in de „Sinar Sumatra" zijn opgenomen, zal zij dat aantal niet met haar reisverhaal versterken, doch zich liever bepalen tot de indrukken en opmerkingen, waartoe haar verblijf in het Chineesche vrouwenmilieu ter hoofdplaats Medan haar aanleiding hebben gegeven.

De lezers en lezeressen, die hare bekende opstellen in de „Sinar Sumatra" hebben gevolgd, weten hoe zij den strijd heeft aangebonden tegen den hartstocht der Chineesche vrouwen voor het hazardspel en hoe zij ten allen tijde heeft gewaarschuwd tegen de verwikkelingen en moeilijkheden, welke uit het dobbelspel in de Chineesche gezinnen voortvloeien.

Ook wekte zij de Chineesche vrouwen op zich met kracht tegen dien hartstocht te verzetten en deelde daarbij mede op welke wijze dat kon geschieden en wel in de eerste plaats door voor het dobbelspel op zijde te gaan en er in elk geval nooit naar te gaan zien.

Thans schrijft zij in de „Sinar Sumatra" van 21 Maart 1925, dat het haar persoonlijk en plaatselijk gebleken is dat de dobbelzucht der Medansche Chineesche vrouwen niet onder doet voor die in het grootste speelhol, waar ook.

Zij wil zich niet moeilijk maken met het denken over dien hartstocht bij de Chineesche mannen, doch alleen vaststellen dat die maatschappelijke angel diep is gedrongen in het milieu van hare vrouwelijke rasgenooten te Medan en dat het hazardspel eene belangrijke rol speelt in de Medansche samenleving der Chineesche vrouwen.

Herhaaldelijk ontving de schrijfster uitnoodigingen om ook haar geluk eens te beproeven bij den „Duivel van de mat", doch zij weerde die verzoeken steeds af, tot groote ontstemming van de familie, bij wie zij gastvrijheid genoot.

Op een zekeren dag ontving deze familie een talrijk gezelschap, dat, na het bezoek, uit wilde gaan en de schrijfster ook medenam.

In de veronderstelling verkeerende dat men naar

eene behoorlijke en bekende plaats zoude gaan, volgde zij, doch kwam terecht in een groot huis, alwaar zij vele Padangsche, Medansche en Penangsche Chineesche vrouwen, druk in gesprek en met de speelkaarten in de hand, aantrof.

Het speet haar zeer, doch in de gegeven omstandigheden kon zij moeilijk weer vertrekken en bepaalde zich er toe om schijnbaar naar het spel te zien, niettegenstaande men haar herhaaldelijk uitnoodigde om daaraan deel te nemen.

Die houding viel het gezelschap wel op en men wilde niet gelooven dat de schrijfster niets van het hazardspel wilde weten, waar het toch bekend is, dat eene Padangsche Chineesche vrouw als zij, even goed op de hoogte daarvan is als de Chineesche vrouwen van elders.

Halstarrig volhardende in de weigering om aan de herhaalde uitnoodigingen gevolg te geven, kwam het tot een dispuut, met het gevolg dat de schrijfster vergunning vroeg te mogen vertrekken, aangezien zij zich in het speelhuis niet op hare plaats gevoelde.

Zij vernam later van andere personen, dat de Padangsche Chineesche vrouwen werkelijk den naam hebben van eerste dobbelaarsters te zijn en deed met leedwezen het zwijgen er aan toe, aangezien zij geen motieven bij de hand had om die bewering te weerleggen.

De dagelijksche omgang tusschen de Chineesche vrouwen te Medan onderling, geeft de schrijfster de opmerking in de pen, dat die vrouwen onderling veel verder van elkander afstaan dan bij de Chineesche vrouwen ter hoofdplaats Padang het geval is, waar onderling zekere bescheidenheid en vriendschap bestaat en aan het onderhouden en versterken van familiebanden waarde wordt gehecht.

Dientengevolge is er aaneensluiting, waarvan te Medan geen sprake is.

Die afstand tusschen de Chineesche vrouwen te Medan onderling is een groote hinderpaal voor de ontwikkeling en voor den vooruitgang dier vrouwen ter plaatse.

Aaneensluiting toch kweekt voortdurende vriendschap en als die niet bestaat, zal de evolutie der vrouw moeilijk tot haar recht komen.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Holland-Indië-vlucht mislukt?

Onder dit opschrift eene beschouwing van C. D. Viehoff in het 29 Aug.-nr. van de Haagsche Post, waaraan het volgende wordt ontleend:

„Het gejubel over de Holland-Indië-vlucht is verstomd; de „koene" vliegers worden met rust gelaten door geestdriftige besturen van de korfbalclub H. U. P. en de kegelclub R. E. N. G. en Cornelis Houtman slaapt weer in vrede. Bedenkelijk zou het zijn, indien nu ook de luchtverbinding van Nederland met zijn koloniën verder vergeten werd. En hiervoor bestaat gevaar; niet van de zijde van het comité der Ned.-Indië-vlucht, dat zijn taak met energie blijft volhouden, maar van den kant van het ontwikkelde publiek in Nederland. Reeds vroeger waarschuwde ik voor overschatting van de beteekenis van de vlucht als aviatisch feit. De vliegtocht naar Indië is een propaganda-daad geweest, een vlagvertoon, verricht met particuliere middelen, zonder regeeringssteun van beteekenis. Na de landing te Philippopel maakte een onzer geïllustreerde weekbladen den tocht verder mogelijk door het royale aanbod van een nieuwen motor; het werd toen de Indië-vlucht met de „Het Leven"-motor, en misschien ligt hierin wel de kiem van de matelooze geestdrift over het slagen van den tocht. Het publiek zag de vlucht niet meer als vlagvertoon, als propaganda-daad, doch als een soort wereldgebeuren, een pioniersdaad op luchtvaartgebied! Men wist niet, dat de Nederlandsche vliegers eindelijk een achterstand inhaalden; dat de koene Cornelis Houtman den weg naar Indië ontdekte, doch dat de luchtweg naar Indië al jaren en jaren bestond en bevlogen werd door vliegtuigen van allerlei naties, behalve door die van Nederland.

De ontvangst in Indië was geestdriftig; geen wonder, het was de eerste maal dat een verkeers-Fokker uit Nederland daar nederstreek. En toen...? De opening van luchtlijnen over Java en van Java naar de andere eilanden? Men zou het nog eens aanzien. En zelfs de trouwe F VII, het zoo bejubelde toestel, kon men niet voor een prikje in Indië kwijt worden. Het moest, o schande, weer terug! Ook in de vliegerswereld begint men te vreezen dat de Nederland-Indië-vlucht, be[...] uit een oogpunt van fuiven, een mislukking drei[...] worden. In „Het Vliegveld" van Mei j.l. „overp[...] een redacteur wat er van de luchtverbinding met [...] moet komen. Het Comité wil permanent blijven en [...] werken; daarbij gebruik maken van de overgeb[...] gelden en „de opgedane ervaring". Het eerste is een [...] crete factor. Het tweede geeft aanleiding tot de [...] Waarin bestaat eigenlijk deze veel besproken erva[...] Het uithoudingsvermogen der piloten? Dat kende [...] wel van onze Nederlandsche luchtvaartdiensten [...] wetenschap dat in Rangoon het landingsterrein te [...] in X goed is? Dat wist men al jaren lang, en de [...] Air Force b.v., die al zoovele jaren Klein-Azië, Ar[...] Perzië, Indië enz. bevlogen heeft, kan alle inlichti[...] verstrekken. Moesten dan de moeilijkheden van het [...] gen over bergen en woestijnen in de tropen nog o[...] zocht worden? Ook dit kenden zoovele Nederland[...] vliegers, die een rijke ervaring in onze koloniën [...] ben opgedaan. En men gaat zich afvragen, waaruit [...] veelzeggende ervaring dan wèl bestaat? Er zal [...] moedelijk een mooi geïllustreerd boek over de v[...] uitgegeven worden met gegevens die voor den techn[...] oud nieuws zijn en voor den leek te technisch. [...] wat noodig is, is organisatorisch werk, een met [...] geduld systematisch voorbereiden, en helaas veel [...] veel meer dan het Comité N.-I.-vlucht kan overho[...] Aldus peinst ongeveer „Het Vliegveld", en ik geef he[...] overdenking aan allen, die de luchtverbinding met [...] en in Indië kunnen en willen steunen, niet door fe[...] en huldigen, maar door daden, d.w.z. arbeid en g[...]

De Indische Post. Olienummer.

Het 18 Juli-Nr. van De Indische Post is zoo goed [...] geheel gevuld met bijdragen over het petroleum-be[...]

Op de voorpagina een dichterlijke bijdrage van [...] Stoke over „de mensch en de olie" en een gezicht [...] Balikpapan, een der voornaamste hoofdbedrijven van [...] Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Uit de reeks artikelen, tusschen wier tekst versche[...] foto's en ook teekeningen van Cor van Deutekom [...] opgenomen, noemen wij „een karakteristiek van He[...] Deterding", door Jan Feith, waarbij een mooi por[...] van Sir Henry, geteekend door Bern. van Vlijmen. [...] der: „de petroleumvoorraden in Amerika „een groot [...] nationale onderneming: de Kon. Petr. Mij." doo[...] Keesing; „de Standard Oil Coy. in en buiten Ame[...] door D. J. van Balluseck; „de militaire en de poli[...] beteekenis van petroleum"; „petroleum als interna[...] naal vraagstuk" door M. A. J. Kelling; „de techniek [...] het petroleum-bedrijf te Balikpapan" door Jan F[...] „het petroleum-bedrijf te Tjepoe"; „het olie-veld" [...] H. Cleerdin; „wat het personeel van de B. P. M. in [...] tot stand bracht" en nog vele andere interessante [...] schouwingen.

De Indische Loods.

In No. 27 (en 28) vervolg van „Volksraads-dagbo[...] kantteekeningen van een toeschouwer. — Eene [...] schouwing van Mr. K. Denijs over het bij den Vo[...] raad ingediend ontwerp tot regeling van den kin[...] arbeid en van den arbeid van vrouwen gedurende [...] nacht. — Het vervolg van de bijdrage: Is hier in I[...] een stand van eigenerfde landbouwers mogelijk en [...] ja, is deze wenschelijk of zelfs noodzakelijk? — J. [...] van Leenhoff besluit zijn artikel: Nieuw-Guinee een [...] hoeksteenen van Grooter Nederland.

No. 28 bevat o.m.: „Opvoedkundige vraagstuk[...] Onze schooltuin", in welke bijdrage een Indische on[...] wijzeres op sympathieke wijze vertelt van haren ar[...] onder de Indo-kinderen en van den goeden indruk [...] zij van hen ontving.

De Indische Mercuur.

No. 35 (28 Aug.). Berichten van de Afdeeling Han[...] museum van het Koloniaal Instituut. No. 22. Perub[...] en Tolubalsem in Suriname en op Java. — De c[...] productie van Sumatra's Oostkust. — De nieuwe or[...] satie van de bergcultures in Indië. — Kedirische [...] bouwvereeniging. — De buitenlandsche handel [...] Japan met Ned.-Indië gedurende de eerste drie k[...] talen van 1924 vergeleken met de overeenkom[...] periode van 1923 en 1922. — Invoer tot verbruik [...] voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera [...] particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine me[...] lingen. — Financieele berichten en verslagen, zoo[...] de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Ha[...] museum van het Kol. Inst. geeft recente literatuur o[...] economische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijver[...] heid, delfstoffen en metalen, diversen.

Prijzen, index-cijfers en wisselkoersen.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden verscheen Me[...]

...eling No. 19 van het Centraal Kantoor voor de Statis-...k, getiteld: Prijzen, indexcijfers en wisselkoersen op ...va 1913—1924.

Deze publicatie is eene voortzetting van Mededeeling No. 12: Groot- en kleinhandelsprijzen en index-cijfers in Ned.-Indië over de jaren 1913—1923, welke liep tot en met Mei 1923. Zij is aan den eenen kant sterk uitgebreid, aan den anderen kant eenigszins ingekrompen en bevat eene samenvatting van het voornaamste deel van het goeddeels opnieuw bewerkte prijzenmateriaal, waarover genoemd kantoor beschikt.

De inhoud dezer in de Hollandsche en Engelsche taal uitgegeven publicatie omvat de volgende groepen:

I. Groothandel, gesplitst in in- en uitvoer (tabel 1—5 grafiek I en II);
II. Kleinhandel: tabel 6—12 en grafiek III;
III. Aanbestedingen: tabel 13—16;
IV. Djatihoutprijzen: tabel 17—18;
V. Wisselmarkt: tabel 19 en grafiek IV;
VI. Buitenlandsche index-cijfers: tabel 20.

Regenwaarnemingen in Ned.-Indië.

...ls Verhandeling No. 14 van het Kon. Magnetisch en ...orologisch Observatorium te Batavia zal worden ...egeven eene bewerking van het regenwaarnemings-...eriaal, verkregen in Ned.-Indië gedurende het tijd... 1879—1922. Deze uitgave zal omvatten: Deel I, ...ellen. II. Kaarten van den jaarlijkschen gemiddel... regenval op Java en Madoera met stationskaart. Tekst (met kaart aangevende de ligging der regen-...ons in de Buitengewesten).

...middels is (ter Landsdrukkerij te Weltevreden) het ...e deel verschenen; de titel luidt: Regenval in Neder-...sch-Indië, door Dr. J. Boerema. Gemiddelden van regenval voor 2715 waarnemingsplaatsen in Ned.-...ë, berekend uit waarnemingen verricht in het tijd... 1879—1922.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 4 (25 Juli '25). Een ...trachting (over het biochemisch onderzoek van den ...m), door Oey Tiauw Hok. — De bereiding van ...a-koffie, door Dr. A. J. Ultée (vervolg). — De ...ing 1926 van Landbouw, Nijverheid en Handel ...den Volksraad (vervolg). — Mogelijke blijvende ge-...n van de rubberrestrictie, door ir. R. Houwink. — ...etner †. — De aardappelknolrups.

De Indische Culturen.

...o. 14 (van 15 Juli) bevat o.m. De rubberprijzen op de ...ensche markt. — Koffie- en rubbercultures in ge-...d bedrijf, door Birnie. — Het enten van mangga ...), door E. de Vries. — Cultures en werkkrachten Suriname, door Prof. Mr. J. C. Kielstra (ontleend de Haagsche Post). — De aardappelknollenrups. — ...prijs van thee.

Indisch Militair Tijdschrift.

...houd der Juli-afl. Gevechts-ervaringen in Duitsch ...-Afrika, door M. R. A. Calmeyer. — Het arbeids-... van den militairen luchtvaartdienst, door E. T. ...en. — Eenige toepassingen van de sterkstroom-...iek in den oorlog, door Th. Canter Visscher (slot). ...nige gevolgen van de invoering van de Wet op de ...inrichting van Ned.-Indië, door M. Boerstra. — ...den Volksraad. — Uit de pers. — Overzicht van ...chriftartikelen.

De Waterstaats Ingenieur.

...t den inhoud der Juni-afl. Luchtdruk-reservoirs, ...ir. W. H. Brandenburg. — Automatische stuwklep-... door ir. C. H. Kleijn. — De huidige stand van het ...stug der reiniging en loozing van rioolwater, be-...ns enkele daarmede verband houdende opmerkin-... over het rioleeringsvraagstuk in Indië, door ir. R. ..., met antwoord door H. Heetjans.

De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

...s uitgave der Kon. Militaire Academie te Breda is ...chenen de tweede, bijgewerkte druk van „De Islâm ...zijn beteekenis voor Nederlandsch-Indië", door C. ..., oud-hoogleeraar aan genoemde instelling.

...t boekje geeft een inleiding tot de kennis van eenige ...ngrijke onderwerpen uit de wetenschap van den ...n en van het gewicht van dezen godsdienst voor de ...ndsche bevolking van Ned.-Indië. Het laatste Hoofd-... bevat eene uiteenzetting der Islâm-politiek van de ...-Ind. Regeering. Ten behoeve van hen die diepere ...ie willen maken verwijst de schr. naar de belang-...e literatuur over het onderwerp.

De rassen van den Indischen Archipel.

...de serie „Ons mooi Indië" (uitgave van J. M. Meu-...ff te Amsterdam) is thans verschenen een door tekst zoowel als illustratie zeer belangrijk geschrift over de rassen van den Indischen Archipel, geschreven door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan.

Aan dit werk zal eene deskundige bespreking worden gewijd in het volgend Nr. van het Kol. Weekblad.

* * *

Verslag van de Handelsvereeniging te Medan over het jaar 1924. (Medan, Varekamp en Co.).

Een Javanicus in Holland (Taco Roorda), door S. Kalff. (Indische Verlofganger, 28 Aug. '25).

Gezondheidsleer voor Nederlandsch-Indië. Een boek voor ieder die naar Indië gaat, of daar woont, door E. H. Hermans, arts, medisch medewerker aan Soerabaiasch Handelsbl. en andere Indische bladen. (Amsterdam, J. M. Meulenhoff. 280 blz., *f* 3.90 geb.).

Het grondenrecht in de Bataklanden (Tapiannaoeli, Simeloengoen en het Karoland). Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijks-Universiteit te Leiden door Alinoeddin Enda Boemi, geboren te Batang Toroe (Sumatra). (Leiden, E. IJdo, 166 blz. *f* 7.50).

Geschiedenis van de Nederlandsch Oost-Indische Compagnie en Nederlandsch-Indië in beeld, door Prof. Dr. E. C. Godée Molsbergen (Leiden en Kaap de Goede Hoop), Landsarchivaris. Saamgesteld op last van het Dep. van Onderwijs en Eeredienst in Ned.-Indië. (Weltevreden, Topografische Inrichting; 229 afb. op 86 blz. gr. 4°. en 28 blz. tekst tot toelichting, *f* 6.50).

De Koran, voorafgegaan door het leven van Mahomed, eene inleiding omtrent de godsdienstgebruiken der Mahomedanen, enz. 5e druk, waaraan is toegevoegd een overzicht van de geschiedenis der Turken, voornamelijk in hunne verhouding tot het overige Europa, door Dr. N. Japikse. (Rotterdam, D. Bolle, 683 blz. *f* 9.75 geb.).

Voor jong Indië. Nieuw Indisch leesboek, door A. M. de Man—Sonius, met medewerking van H. P. van der Laak. II. (Groningen, J. B. Wolters, 95 bl. met tekstafb., *f* 0.60).

Het adatrecht van Nederlandsch-Indië, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. (Leiden, E. J. Brill. I, onveranderde herdruk 400 blz.; II. bl. 401—804, *f* 18.—).

Handboek voor Verlofgangers. Vereeniging van Indische verlofgangers. 1925. Vierde uitgave. (Gratis verspreiding). (Den Haag, N.V. Ned.-Ind. Uitgeversmaatschappij).

Aan het einde der Indische bezuinigingsperiode, door ir. L. J. M. Feber. (Handelsberichten. 6 Aug. '25).

De zesde Ned.-Indische Jaarbeurs en Jaarmarkt te Bandoeng (20 Juni—5 Juli 1925), door S. A. Reitsma. (Econ.-Statistische Berichten, 19 Aug. '25).

„Een stervend volk herleeft" (de Kaja-kaja op Zuid-Nieuw-Guinea), door H. F. Tillema. (Verschenen in De Opbouw). (Democratie, 21 Aug. '25).

De economische toestand van Indië (vervolg). (In- en Uitvoer, 17 Aug. '25).

Ordonnantie op de Vennootschapsbelasting 1925 met een overzicht van de wijzigingen, welke bij de vaststelling der ordonnantie in het ontwerp zijn aangebracht. Uitgave van den Ondernemersraad voor Ned.-Indië. (Helder, C. de Boer Jr.).

Betaalmiddelen (zooals die eertijds bestonden) in Suriname, door W. M. (De Periskoop, 18 Juli '25).

Neger-Engelsche spreekwoorden (Odo's). Opnieuw verzameld. 4e aflevering. (Paramaribo, H. B. Heyde).

Koloniale Postspaarbank in Suriname. Verslag over het jaar 1924. (Paramaribo, H. van Ommeren).

Suriname.

Het „Koloniaal Weekblad" heeft in zijn vorig nummer hulde gebracht aan de nagedachtenis van wijlen oud-senator van Kol. Wij behoeven niet te zeggen dat men ook in Suriname met diep leedwezen het heengaan zal vernemen van dezen wakkeren kampioen voor de belangen van onze West-Indische Koloniën, die hij uit eigen aanschouwing kende. Hoe hij jaren lang gestreden heeft voor Suriname en Curaçao blijkt overtuigend uit het in 1918 bij Martinus Nijhoff verschenen geschrift van J. M. Plante Fébure *„West-Indië in het Parlement 1897—1917. Bijdrage tot Nederland's Koloniaal-politieke geschiedenis"*. Maar ook na 1917 is van

Kol in de Staten-Generaal en daarbuiten ijverig werkzaam geweest in het belang van Suriname. Zijn krachtige aandrang op de Regeering om eindelijk over te gaan tot regeling van Suriname's westgrens zal een ieder nog voor den geest staan. Het eerste artikel van *„De West-Indische Gids"* was van zijne hand.

Onze ontmoeting in Suriname een goede twintig jaren geleden staat ons nog levendig voor den geest. Voor alles had hij belangstelling. Dat zijn aankomst niet van de prettigste was — hij trof het ongelukkig dat hij quarantaine moest ondergaan — is daarop niet van invloed geweest. Van die reis kan men lezen in zijn in 1918 bij Sijthoff verschenen boek *„Naar de Antillen en Venezuela"*. Toen wij op 30 Juli een brief van hem uit Remouchamps ontvingen konden wij weinig denken dat deze stoere man zoo spoedig daarna van ons zou heengaan. Midden in zijn nuttigen arbeid is hij weggerukt.

* * *

De redacteur van *„De West"* heeft een tocht gemaakt naar het goudbedrijf op Brokolonko aan de Saramacca-rivier en vertelt van den tocht, die op een tooversprookje geleek, in het nummer van 21 Juli. Wij kunnen hier slechts enkele brokstukken overnemen:

„Het goudbedrijf is op zichzelf al interessant. Maar als men uit de ingewanden van een grauwen berg aarde ziet scheppen en dit uitwasschen in stroomend water, en men ziet dan later op den bodem van dit stroomend water overal goud schitteren, dan waant men zich verplaatst in een tooverland.

Men vergeet een oogenblik de misère van dit armrijke land en verbeeldt zich in het klassieke *El Dorado* te zijn, of aan de oevers van het *Parimameer*, welke volgens de legende, met stukjes goud en stofgoud bezaaid waren.

Met spanning zien we toe, hoe de arbeiders telkens weder nieuwe stukjes goud uit het water oppikken. Hun voorbeeld werkt aanstekelijk. Weldra zijn het niet alleen meer de arbeiders, maar staan ook de reizigers gebukt over de gooten, om uit het stroomend water goud op te pikken. Telkens als het gelukt een pépite machtig te worden, wordt die trotsch vertoond aan de omstanders. Een regenbui komt opzetten. Het water gutst in stroomen neder. Niemand neemt er notitie van. Wij hebben allen in meerdere of mindere mate de „goudkoorts" te pakken. In den tijd van een uur is meer dan een pond goud aan grove korrels en kleine pépites opgeraapt. Hier had men in den letterlijken zin des woords, het goud maar voor het oprapen. Hadden wij het niet zelf beleefd, wij zouden het niet gelooven.

Zij, die beweren dat Suriname's bodem schatten bevat, schijnen toch wel gelijk te hebben. Welk een rijkdom bijvoorbeeld ligt niet verscholen in dien éénen berg, welken wij bezochten. Als men de juiste plekken wist waar het goud gelegerd is, zou men in korten tijd millionnair kunnen zijn. Maar even als in het bekende sprookje slechts enkelen het geheim kenden, om den rijken berg Sesam te doen opengaan, zoo is het tot dusver slechts aan enkelen gelukt om voordeelen te plukken van het goudplacer bij Brokolonko.

De eerste eigenaar, wijlen Dr. A. Salomons, heeft hier zijn fortuin gemaakt."

Daarna worden de lotswisselingen van het placer verteld. Deze zullen wij hier overslaan.

Dan vervolgt het blad:

„Anderhalf jaar geleden ging het placer over in handen van den tegenwoordigen concessionaris, den heer Adolf F. C. Curiel. Deze heeft den moed gehad om weder een vrij belangrijk bedrag te besteden om een semi-machinaal bedrijf in te richten. Voor dit doel werd een stoomketel van acht ton gewicht van Paramaribo vervoerd naar het placer. Dit is een prestatie op zichzelve.

In een speciaal voor het doel gebouwde pont werd het gevaarte gesleept naar Brokolonko. Dit was in enkele dagen gedaan. Het vervoer naar „binnen" moest verder geschieden langs de Witte Waterkreek die op dat tijdstip niet genoeg water bevatte voor zulk een breed vaartuig. Men heeft toen telkens een stuk van die kreek afgedamd en het water daarin opgestuwd, om alzoo het vaartuig telkens iets verder te brengen. De laatste 200 meter moest de zware ketel door het bosch getransporteerd worden en toen stond eindelijk, na zeven weken sukkelen, de machine aan den voet van den berg, die bewerkt moest worden."

Met dezen ketel worden twee krachtige Worthington-pompen in beweging gebracht, die het water een paar honderd voet opvoeren naar een om den berg gegraven leiding, die, hoewel nog niet voltooid, reeds een lengte heeft van meer dan twee kilometer. Uit deze leiding stroomt het water heen waar men noodig heeft voor het goudwasschen.

„Voordat men tot al deze kostbare werken ging, had men zich opnieuw van den rijkdom den berg overtuigd, door een reeks prospectie den voet van den berg. Deze prospecties waren belovend, zoodat de heer Curiel daaruit telkens moed putte om voort te gaan. Want dat het niet tegenvallers ontbrak, zal ieder begrijpen, die wel iets van dergelijk ondernemen in onze oerwoud zien heeft. Meer dan eens stond de onderneming het punt om de zaak op te geven en aldus het mislukkingen in de kolonie weder met een te meerderen. Zelfs toen de stoomketel reeds op plaats stond, waren er nog oogenblikken, dat aan dacht om alles weder prijs te geven.

Bij de installatie van ketelhuis en pompen vond men in hooge mate de moeilijkheid om techn personeel te krijgen voor werk in het bosch, of men dit eindelijk had — werd het ziek op de ongelegen oogenblikken"......

„De machinale inrichting voldoet thans uitsteken

De schrijver verliet het placer op 16 Juli. „Het drijf was toen een maand in gang, waarvan men ter slechts veertien dagen volop had kunnen we In die veertien dagen werd 3600 gram goud ve gen. Tot dusver beweegt de productie zich in st de lijn. In de week van ons bezoek werd ruim honderd gram per werkdag verkregen.

Wie weet welke verrassingen de toekomst no haar schoot bergt, waartegenover staat dat andere deelten van den berg wellicht minder rijk zullen ken te zijn.

Het goud van Brokolonko is opgestuurd naar Incasso Bank te Amsterdam. Ook de verdere pro tie dezer maand zal daarheen worden gezonden zal, alvorens te worden versmolten, eenigen tijd bezichtiging zijn voor belangstellenden."

* * *

In hetzelfde nummer van „De West" lezen wij der het hoofd: *„Genezing door Antileprol"*:

„Naar men weet worden sedert een half jaar veer verscheidene lepralijders te dezer stede st matig ingespoten door Dr. Schuitemaker met de thylesters van de Chaulmoogra vetzuren.

Dinsdag is de eerste patiënt, een jongen van 1 ren, voor de Lepracommissie gebracht en volk genezen verklaard.

* * *

Mogen wij even aan de administratie van „De namer" mededeelen, dat wij de nummers 60 en 61 ben ontvangen, maar niet de nummers 55—59?

Curaçao.

Huurwetten?

In December 1924 heeft gouverneur Brantjes commissie benoemd om maatregelen op te sporen aan te wijzen tegen den heerschenden woningnood na te gaan of het instellen eener huurcommissie Curaçao wenschelijk is. Voorzitter was Mr. Po Wij lezen in haar belangrijk verslag, dat de „Am van 25 Juli l.l. uitvoerig meedeelt: De vraag: be er tegenwoordig in (dat zal wel „op" moeten Curaçao een zoodanige woningnood, dat het n van maatregelen tot wegneming daarvan, noodig worden geacht? werd bevestigend beantwoord. schillende personen, behoorende tot zeer uite pende lagen der maatschappij, blijven noodge gen wonen in huizen, die òf niet voldoen aan de aan te stellen eischen, òf eene hoogere huur vere dan overeenkomstig het gehalte der woning bil te achten.

In de tweede plaats vraagt de commissie zi Welke maatregelen kunnen en behooren van Go nementswege te worden genomen of althans derd, om tot die wegneming te geraken? waar de volgende maatregelen aangeeft:

a. Het afstaan van daarvoor geschikte, ter be king van het Gouvernement zijnde, terreinen (Mun Nobo, Penweg, Waaigat), hetzij kosteloos, hetzij lagen prijs en onder gemakkelijke betalingsvoorw den, aan personen, die aldaar woningen wenschen bouwen;

b. Het verleenen van bouwcredieten aan bove doelde personen;

De afstand der terreinen en de verleening der bo

ieten, hierboven onder *a* en *b* vermeld, zal naar oordeel der Commissie moeten geschieden onder oende waarborgen voor de betaling, eventueel gbetaling der gelden, b.v. door den eigendom van grond niet eerder over te dragen dan na de beling. Tevens moet bij het verleenen van bovenbeelden steun bedongen worden, dat de te bouwen ningen, hetzij uitsluitend voor eigen gebruik bend worden, hetzij in geval van verhuring, de te begen huurprijs niet hooger gesteld mag worden dan r het Gouvernement zal zijn vastgesteld. Ten slotte eten aan de te bouwen woningen zekere eischen een gezondheidsoogpunt worden gesteld, en in bijdere gevallen tevens enkele welstandseischen.

Het verbeteren van Gouvernementswege van de inding tusschen de hoofd- en de buitenwegen der en de aanleg van nieuwe wegen op voor woninggeschikte terreinen;

De instelling van goed functionneerende autobusten van het centrum der stad naar de verschilbuitenwijken, waarbij de tarieven zoodanig ben te worden ingericht, dat daarvan door een kan worden gebruik gemaakt;

r de meening der Commissie is aan het hiersub *c* en *d* voorgestelde tot heden niet genoeg ndacht gevestigd, en deze beide middelen zullen haar oordeel krachtig kunnen medewerken tot dering van woningbouw en daardoor tot wegnevan den bestaanden woningnood.

De bevordering van bouwkundig vakonderwijs en deskundige voorlichting bij den bouw van won.

punt behoeft, naar de meening der Commissie, nadere toelichting, daar het van algemeene beeid is, dat werkelijk vakkundigen op het gebied woningbouw op Curaçao niet aanwezig zijn.

slotte meent de meerderheid der Commissie de ling eener Huurcommissie, na vaststelling der be vereischte wettelijke bepalingen, alleen als maatregel, en alleen voor het geval de hiervoren nde middelen door het Gouvernement niet ter genomen worden, of geen voldoend resultaat hebte mogen aanbevelen, tot welke slotsom zij komt deze overwegingen, dat spoedig ingrijpen dringend dig is, en de instelling eener Huurcommissie en raan voorafgaande vaststelling van bepalingen n zin der Hollandsche Huurcommissie- en Huurgingswetten (gesteld dat daarvoor eene meerderwerd gevonden) zeer veel tijdverlies met zich rengen, terwijl ten slotte de Huurcommissie met moeilijkheden te kampen zou hebben.

Duurte.

gouverneur heeft een noodige wijziging der verving op het gebruik van stoomketels aangegrepen en verhooging van het tarief voor het keuren van voor te stellen. Naar aanleiding van een oping in het *Voorloopig Verslag*, dat het Bestuur gelegenheid die zich voordoet, aangrijpt om de ngst der middelen te vergrooten en verhooging elen, door het publiek op te brengen, maar al te ongewenschte verhooging van den levensstanin het algemeen tengevolge heeft, omdat het door Bestuur gegeven, hier bedoelde, voorbeeld maar gaarne navolging vindt bij particulieren, antde gouverneur onder meer:

ondergeteekende kan niet toegeven, dat elke nheid door hem wordt aangegrepen om de opt der middelen te vergrooten. Immers zoude, meer deze uitlating kunnen bedoelen, dat door zonder reden, er naar gestreefd werd de inkoman Curaçao op te voeren.

dit is geenszins juist.

algemeene duurte van goederen en de daarvan zijnde duurte in zoowat alles, maakt het voor en gebiedende eisch het noodige te doen om licht te trachten te brengen in de uitgaven en komsten van Curaçao.

betrekkelijk geringe heffingen, die in de laatste zijn ingevoerd, er toe zouden hebben kunnen leidat particulieren daarvan partij trekken, betreurt geteekende zeer, doch bepaald verband is er niet en de twee daden, daar het verre van zeker is, articulieren verhoogingen van hun prijzen zouden n achterwege gelaten, indien het Gouvernement heffingen had gedaan".

het zij, het leven wordt duur, zeer duur, op Cu-. Het schijnt reeds duurder te zijn dan op Suri-In dit verband trof ons een oproeping voor een n het Hof van Justitie in Curaçao op een jaarvan f 7000.—. Het lijkt ons niet twijfelachtig,

dat een uit Holland uitgezonden ambtenaar hiervan niet leven kan.

Van Kol †.

In deze rubriek mag een kort afzonderlijk woord bij het overlijden van den heer Van Kol niet ontbreken. Tevergeefs zal men iemand zoeken, die in Eerste en Tweede Kamer zooveel voor Curaçao gedaan heeft als hij. Van Kol had zich de moeite gegeven land en volk te leeren kennen, maar reeds van vroeger dagteekent zijn meeleven. Met ongekende belangstelling bleef hij zich daarna op de hoogte stellen en tot het laatst toe heeft hij bij de Curaçaosche begrooting het woord gevoerd. De Kolonie zal hem dank weten voor hetgeen hij voor haar heeft willen doen.

H. J. Vooren.

Volgens de officieele bekenmakingen in *de Cur. Crt.* van 31 Juli 1925 is aan den heer H. J. Vooren, onderwijzer 1e klas aan de Hendrikschool, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Ir. H. B. Bakker.

De *Amigoe* roept den onlangs uit Curaçao vertrokken directeur van Openbare werken het volgend vaarwel toe:

„De heer Bakker heeft hier weinig gelegenheid gevonden zijn krachten te ontplooien. Doch hoogst dankbaar mogen wij hem zijn voor de prachtige asphaltwegen, die onder zijn leiding hier zijn gelegd, die tegenwoordig een sieraad zijn voor onze stad".

De Staatscourant heeft intusschen het bericht gebracht , dat de heer Bakker die ingenier van de rijkswaterstaat is, is benoemd met ingang van 1 October a.s. tot arrondissements-ingenieur te Utrecht.

Nieuwe werkkrachten.

Met de *Ina Vanterpool* kwamen van St. Eustatius 29 en van St. Martin 11 werklieden aan voor de Isla. Zij hebben zich contractueel en gezamelijk voor dat werk verbonden. Het is te hopen, dat het geschikte werklui zullen zijn. Dan zullen er nog wel meer van daar overkomen.

Binnenkort wordt verwacht Mevr. Geldof-Dees, benoemd onderwijzeres aan de Wilhelminaschool.

(A. d. C.)

Uit den Verren Vreemde.

Het geneeskundig Ver-Oosten-congres te Tokio.

Volgens een Aneta-bericht zal de N. I. delegatie naar de Far Eastern Association of Tropical Medicine, zooals deze van 11 tot en met 31 October te Tokio in congres zal bijeenkomen, bestaan uit den hoofdinspecteur van de Volksgezondheid Dr. J. J. van Lonkhuyzen; den directeur van het Pasteur-Instituut te Bandoeng dr. L. Otten; den directeur van het Pathologisch Laboratorium te Medan dr. H. Vervoort; den directeur van het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, den heer J. Brug; den leeraar aan de S. T. O. V. I. A., Dr. C. D. de Langen; den officier van gezondheid 1e kl., P. B. van Steenis en den arts aan het bureau van den Dienst der Volksgezondheid, O. Deggeler.

Aan het *Bat. Nbl.* van 1 Juli ontleenen wij de volgende bijzonderheden over dit congres dat voor Indië groote beteekenis kan krijgen:

Het 1ste Congres werd in 1910 te Manila gehouden, het 2de te Honkong in 1912 en het 3de te Saigon in 1913. Gedurende den oorlog werden uit den aard der zaak geen dezer 2-jaarlijksche internationale bijeenkomsten gehouden, zoodat de medici der verschillende landen in het Verre Oosten voor het eerst weder tezamen kwamen in 1921 te Weltevreden, op welk Congres besloten werd het verband in de Vereeniging gedurende den tijd tusschen de congressen te versterken, waarom een algemeen secretariaat werd ingesteld en Dr. O. Deggeller te Weltevreden tot Alg. Secretaris van de Vereeniging werd verkozen. Het 5de Congres werd daarna in 1923 te Singapore gehouden, waar besloten werd gebruik te maken van de van de Japansche Regeering ontvangen invitatie om in 1925 te Tokio bijeen te komen.

Behalve dat er op deze congressen een uitwisseling van gedachten plaats heeft op medisch wetenschappelijk gebied, worden er door het feit, dat de Regeeringen der landen en koloniën in het Verre Oosten officieele vertegenwoordigers zenden, tevens medische maatregelen besproken van internationalen aard.

Zoo werd op het 5de Congres te Singapore een motie aangenomen, waarbij de wenschelijkheid werd uit-

gesproken om een beri-beri-commissie in te stellen, waarin elk der aan het congres deelnemende landen een lid kon aanwijzen, welke commissie het beri-beri-vraagstuk nader onder de oogen zou zien en zoo mogelijk op het volgende congres met voorstellen zou komen om dergelijke internationale maatregelen in te stellen als haar mogelijk en noodzakelijk mochten voorkomen, ter voorkoming van deze ziekte.

Deze motie werd ter kennis van de betrokken Regeeringen gebracht met het gevolg, dat werden aangewezen als leden der Commissie: Lt.-Col. S. R. Christophers te Kasauli voor Britsch-Indië, Dr. A. L. Hoops te Singapore voor de Straits Settlements, Dr. A. T. Stanton te Kuala Lumpur voor de Fed. Malay States, Dr. H. Vervoort te Medan voor Sumatra, Dr. C. D. de Langen voor het overige deel van Ned.-Indië, Dr. R. W. Cilento te Townsville (Q'land) voor Australië, Z.K.H. Prins Thavara Mongolwongse te Bangkok voor Siam, Dr. F. H. L. L. M. Guérin te Saigon voor Fransch Indo-China, Dr. O. G. F. Luhn te Serawak, Dr. P. A. Dingle te Sandakan voor Britsch Noord-Borneo, Dr. H. F. Smith te Manila voor de Ver. Staten van Amerika, Dr. T. Kojima te Taihoku voor Formosa, Dr. Teng Chu te Peking voor China, Prof. Dr. T. Kitashima te Tokyo voor Japan, Dr. K. Shiga te Keijo voor Korea, Dr. S. Kanai te Dairen voor Kwantung en Dr. Victor G. Heiser te New York voor de Rockefeller Foundation. Van de Regeering van Ceylon werd bericht ontvangen, dat zij geen lid in de Commissie zou aanwijzen, omdat daar praktisch geen beri-beri voorkwam, zoodat alleen door het Gouvernement van Hongkong en van Macao voor zoover bekend geen besluit ter zake werd genomen.

Reeds werd een rapport uitgebracht door Dr. Luhn, Dr. Hoops, Dr. Guérin, Dr. Victor G. Heiser en Dr. de Langen, ten einde het beri-beri-vraagstuk tot een oplossing te brengen.

Een tweede motie werd te Singapore aangenomen, waarbij de uitspraak werd gedaan, dat er voor de Far East een aparte Quarantaine-regeling noodzakelijk werd geacht, welke motie ter kennis van de Regeeringen in het Verre Oosten werd gebracht, zoomede van den Volkenbond en van het Office d'Hygiène te Parijs. Hierop kwam tot dusver geen enkel antwoord binnen, zoodat deze aangelegenheid waarschijnlijk op het aanstaande Congres weder ter sprake zal worden gebracht.

Bij een derde motie werd den Volkenbond verzocht een regeling te treffen, welke uitwisseling mogelijk maakt van sanitair personeel en in verband daarmede na afloop van het 6de Congres te Tokyo een conferentie van dit personeel te doen plaats hebben. Ook hierop werd geen antwoord ontvangen, daar de Volkenbond niet met Vereenigingen, doch slechts met Regeeringen correspondeert.

Toch schijnt deze motie niet geheel zonder uitwerking te zijn geweest, daar bekend is geworden dat de Volkenbond besloten heeft de Regeeringen in het Verre Oosten uit te noodigen van 1 tot 3 vertegenwoordigers te zenden naar een dergelijke conferentie, welke na het Congres te Tokyo zal worden gehouden.

Het is de bedoeling de 1ste week van het Congres te Tokyo te wijden aan het behandelen der wetenschappelijke bijdragen, welke zullen worden ingezonden, en de overblijvende 14 dagen te gebruiken voor het bezichtigen van medische instellingen in Japan, waarvoor excursies naar Nikko, Hakone, Kyoto en Nara op het programma staan.

Verwacht worden officieele Regeeringsvertegenwoordigers, afgevaardigden van medische vereenigingen en instellingen en persoonlijke leden van de F.E.A.T.M. uit de boven reeds genoemde landen, zoomede van de Hawaii-eilanden.

Reeds is bekend dat o.a. de volgende voordrachten door Ned.-Indische medici zullen worden gehouden:

„Zur Differential-Diagnose zwischen den Erregern der hämorrhagischen Septikämien", van Dr. L. Otten te Bandoeng.

„Oral vaccination against baccillary dysentery", van Dr. L. Otten en Dr. L. Kirschner te Bandoeng.

„Some aspects of the epidemiology of amebic dysentery", van Dr. S. L. Brug te Weltevreden.

„On the treatment of dysenteria amoetica", van Dr. P. B. van Steenis te Weltevreden.

„A contribution to the knowledge of the chemical composition of the blood with the inhabitants of the tropics", van Dr. W. Radsma te Weltevreden.

„Localisation, forms and dimensions of the enlarged spleen in the post-mortem", van Dr. A. J. F. Oudendal te Weltevreden.

„Difference in growth of the same transplantable sarcoma in mice in Europe and in Java", eve[neens] van Dr. Oudendal.

„Haemoglobinometry and iron-value in the bl[ood] inhabitants from Java", van Mevr. H. Mengert en Dr. W. F. Donath te Weltevreden.

„The geographical distribution of different d[...] in relation to modern food problem", van Dr. de Langen te Weltevreden.

„The influence of food on the regeneration [of] red blood corpuscle", eveneens van Dr. de Lan[gen].

„Contribution to the knowledge of the relati[on be]tween erythrocyt and malaria parasite", van [Dr. de] Langen.

„The international control of Beri-beri", o[ok van] Dr. de Langen.

Dr. O. Deggeller te Weltevreden is voorneme[ns een] verhandeling te houden over de methode om [...] keuren, ter beoordeeling van de vraag of deze [...] beri zal veroorzaken of niet en verder om lan[taarn]plaatjes te vertoonen van Ned.-Indische hospita[len].

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Het Secretariaat van de Nederlandsche Jaa[rbeurs] verzoekt ons mede te deelen, dat de Minister v[an Ar]beid, Handel en Nijverheid Mr. D. A. P. N. Koo[len] [en] zijn ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken en [Land]bouw Jhr. Mr. D. J. de Geer het Eere-Voorzitte[rschap] van de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht [hebben] aanvaard.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BEST[EMD]:

G. J. Boot, Schelpkade D 17 te Alkmaar, als t[ijd.] Inspecteur van Financiën (onderhoofd van d[en be]lastingdienst);

W. F. W. Kelling, Raadhuisplein 7 te Heemste[de, als] onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europee[sch La]ger Onderwijs.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOM[EN] AMBTENAREN.

Ir. A. J. Gouka Jr., Hoofdingenieur bij den dien[st van] den mijnbouw, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 26[...] P. A. Schwippert.

D. J. F. van Es, Ingenieur B.O.W., 's-Gravenha[ge, ...]reelstraat 16.

B. J. Suermondt, Ass.-Res. van Soemenep, 's-G[raven]hage, Groot-Hertoginnelaan 92.

A. C. Wiegel, Controleur 1e kl. P.T.T.-dienst, K[...] 3de Elebingestraat 16.

A. Hagedoorn, Predikant te Batavia, Amsterda[m, ...]cherstraat 54.

G. A. D. van Andel, Controleur bij het Binnen[lands Bestuur,] Rotterdam, 's-Gravendijkwal 113.

A. Dral, Controleur 1e kl. P.T.T.-dienst, Zaand[am, ...] Hendrikkade 20.

Mr. L. O. van der Plas, Adm. ambtenaar bij het [...] kantoor der I.U.A., Wassenaar, p/a. Fam. [...] Raaphorst.

Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Raadsheer in het [Hoog]gerechtshof te Weltevreden, 's-Gravenhage, Ballotstraat 49.

A. J. de Munter, plaatsverv. Insp. van het Holl.-I[nl. On]derwijs, 's-Gravenhage, Hotel de Zalm, Mol[...]

M. P. A. de Wilde de Ligny, Beheerder 2e kl. [...] Pandhuisdienst, 's-Gravenhage, Lubeckstraat [...]

E. Wacquier, 1e Commies bij het Hoofdbestuur [...]dienst, Caan van Necklaan 303, Rijswijk, p[/a. ...] Gewey.

Ir. H. W. J. Veldhuis, Leeraar H.B.S. te So[...] adres wordt nog opgegeven.

A. V. Buys, Inspecteur 1e kl. S.S., 's-Gravenha[ge, voor]loopig 2e Schuytstraat 256.

Dr. C. Spruit P.Pzn., Botanist aan de Gouv. Ki[na-onder]neming, 's-Gravenhage, Kamperfoelieplein, [p/a.] P. Spruit.

C. F. IJspeert, Insp. Inl. onderwijs 7e afd., ['s-Gra]venhage, Vogelkersstraat 52.

L. Straus, Leeraar H.B.S. te Bandoeng, Terbo[...]

G. A. Mulders, Onderwijzer 1e kl. Hoofd H[oll.-Inl.] School no. 2 te Soerabaja, Rotterdam, [...] W. Z. 155a.

P. Koppejan, Leeraar Prins Hendrikschool te [Welte]vreden, Amsterdam, Joh. Verhulststraat 63.

H. A. L. de Leeuw, Houtvester, 's-Gravenhage, [...]straat 73.

J. Egter van Wissekerke, tijd. wnd. Inspecteur met pers. titel van inspecteur 1e kl. bij den dienst der I. U. A., 's-Gravenhage, Snelliusstraat 43.
W. Scheffers, Techn. ambt. 3e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Groen van Prinstererstraat 100.
W. Hansen, Leeraar A. M. S. te Djokja, 's-Gravenhage, Ieplaan 8.
J. W. L. von Barnau Sythof, Onderwijzeres 3e kl., 's-Gravenhage, Elsstraat 5, p/a. Mevr. Schreul.
van der Hoeff, Onderwijzer 1e kl., Haarlem, Duivenvoordestraat 85 zwart.
Spiegel, Commies bij het havenbedrijf der haven Tandjong Priok, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 524.
A. Terluin, Commies P.T.T., Akersloot.
J. Narold, Pakhuismeester 1e kl. bij den dienst der outregie, Alkmaar, v. d. Woudestraat 50.
J. M. Boeage, Onderwijzeres 3e kl., Utrecht, p/a. Mevr. Jutte, v. Alphenstraat 24.
J. Hirschman, Controleur 1e kl. P.T.T., Leiden, Poste restante.
r. J. M. Hirschman-Poulus, Controleur 1e kl. P.T.T., Leiden, Poste restante.
Geursen, Ingenieur 2e kl. bij den dienst Mijnbouw, Hilversum, P. C. Hooftweg 7.
A. Wagner, Onderw. 1e kl. M. U. L. O., Deventer, ssenstraat 65.
E. Mulock Houwen, hoofdambt. ter beschikking d. Directeur v. Financiën, Den Haag, Riouwstraat 208.
E. Meijer, tijd. wnd. hoofdstationschef Tandjong Priok, Den Haag, Obrechtstraat 357.
Rosier, leeraar aan de Koningin Emmaschool te Soerabaja, Leiden, Oegstgeesterlaan 18.
Vlaspolder, politie-opziener der 1e kl., Rotterdam, Maaskade 52a.
Pieloor, ambt. 1e kl. bij het Wed. en Weezenfonds an Eur. Burgerl. Ambt. in Ned.-Indië, Arnhem, Apeldoornscheweg 47.
A. Mouthaan onderwijzer 1e kl. bij het E. L. O. te Batavia, Utrecht, Laan van Minsweerd 9.
W. Welters, onderwijzer 1e kl. L. O. te Pekalongan, Valkenburg (L.), Stationsplein.
Spendelink, technisch ambt. 1e kl. bij de Centrale Aanschaffingsdienst, tot 28 Aug. Hengelo, Oude Mostraat 7, na 28 Aug. Den Haag, Obrechtstraat 281.
A. Bergamin, hoofd der Ambachtsschool voor Inlanders te Padang, Den Haag, Laan van Meerdervoort 482.
den Haan, controleur 1e kl. P.T.T. te Bandoeng, Katwijk aan Zee, Duinoord 8.
L. M. J. Graf, controleur 1e kl. P.T.T. te Bandoeng, Amsterdam, Overtoom 146.
F. L. Bogaardt, Controleur 1e kl. P.T.T. te Bandoeng, Den Haag, Laan van Meerdervoort 325.
J. Russen, Leeraar H.B.S. Bandoeng, Den Haag, Ekerlaan 3.
F. H. Stork, onderwijzer 1e kl. der Mulo-afdeeling der A. M. S. te Malang, Scheveningen, Harstenhoekweg 7.
B. Sian van Leeuwen, stationscommies 2e kl. der S.S. en Tramwegen te Cheribon, Den Haag, Obrechtstraat 355.
Samethini, hoofdopnemer bij het Boschwezen, Den Haag, Daguerrestraat 79.
J. Maitimo, afdeelingssecretaris bij het Ass.-Residentkantoor Kediri, Oegstgeest, De Kempenaerstr. 50a.
J. Susan, eerste off. bij de Gouvernements-Marine, Den Haag, Laan van Meerdervoort 325.
Pieterse, referendaris 1e kl. met pers. titel van administrateur bij het Dep. van Handel, Landbouw en Nijverheid, Loosduinen, p/a. W. J. Smith, Wilhelminastraat 116.
P. Alting Siberg, 1e commies S.S. en Tr. te Bandoeng, Den Haag, t/m 31 Aug. Nicolaistraat 61, van 1 Sept. 2e Sweelinckstraat 145.
van Nes, technisch ambt. 2e kl. P.T.T. te Bandoeng, Utrecht, Bollenhofschestraat 90.
van der Worm, 1e commies S.S. en Tr., Den Haag, t/m 31 Aug. Hollanderstraat 91, van 1 Sept. Sweelinckstraat 158.
Jongman, onderwijzer 1e kl., Amsterdam, Hooistr. 5, Betondorp.
Stenvers Kzn., landbouwconsulent 1e kl., Worp bij Deventer, Café Spijken.
A. R. Bakhoven, Opzichter 1e kl. bij 's Lands B. O. W., Den Haag, hotel Terminus.
P. H. de Kruijff, niet-geneeskundig leeraar aan de N.-I. Artsenschool te Soerabaja, Amsterdam, N.-Z. Voorburgwal 157.
Wethmar, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T. dienst, Den Haag, Fahrenheitstraat 320.

Mutaties van 26 Aug. tot 2 Sept.

Nieuwe Leden:

Mevr. Wed. N. van der Harst-de Ridder, Amersfoort, de Witlaan 5. f 5.
P. J. W. Noorduijn, Agent der Javasche Bank te Semarang. f 6.
R. Kuiken, Agent Ned.-Ind. Escompto Mij. te Semarang. f 6.—.
W. Kloos, Administrateur s.f. „Meritjan" te Kediri. f 10.
F. Binkhuysen, Administrateur s.f. „Prambonan" te Klaten. f 6.
R. J. Alsdorf, Administrateur s.f. „Soemberkareng", Probolinggo. f 12.
H. C. Beynon, Administrateur s.f. Sewoegaloor", Djokdja. f 6.
H. H. Bloemker, Administrateur s.f. „Soedhono", Madioen. f 6.

Afschrijven:

Dr. G. van der Harst, oud-Dirigeerend Off. v. Gezondheid N.-I. L., Amersfoort, de Witlaan 5 (overleden).
Mevrouw L. van Roode geb. Gelpke, Den Haag, Sneeuwbalstraat 23.

Adresveranderingen:

Mr. K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West", van Kisaran naar Tandjong-Balei (S. O. K.)
J. van Burg, van: Amsterdam, Heerengracht 293, naar: Brussel, Avenue Charbo 49.
J. F. Razoux-Schultz, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 232, naar: Amsterdam, Lomanstraat 90, bovenhuis. f 5.
D. Schulman, Majoor Art. N.-I. L., van: Bandoeng, naar: Amsterdam, Joh. Verhulststraat 165, p. a. M. Schulman. f 5.
A. B. J. Prakken, oud-Adm. v. Financiën Curaçao, van: Arnhem, Goeman Borgesiusplein 7, naar: Vlissingen, Huize „Elly", Badhuisweg 143.
J. B. Angenent, van: Zandvoort, Hoogweg 62, naar: Haarlem, Paviljoenslaan 13.
M. C. Roos van Raadshoven, oud-Resident, van: Nice, naar: Den Haag, Pension Zeelandia, Statenlaan 100. f 5.—.
Baronesse C. J. van Hoëvell, van: Amersfoort, naar: Rijswijk (Z.-H.), Eikelaan 11. f 5.
Baronesse E. van Hoëvell, van: Amersfoort, Lange Bergstr. 13, naar: Rijswijk (Z.-H.), Eikenlaan 11. f 5.
P. N. Adriani, van: Rijswijk, Emmastraat 3, naar: Boekelo (O.), p. a. Zoutindustrie.
P. W. J. Bischoff, oud Ass.-Resident, van: Den Haag, Goudenregenstraat 64, naar: Clarens (Zw.), Mont Gibert 6.
Dames Roeland, Den Haag, van: Valeriusstr. 90, naar: Ten Hovestraat 82.
Mevr. Wed. L. Brondgeest-Schagen van Soelen, Den Haag, van: Juliana v. Stolberglaan 96, naar: Beeklaan 520.
Mevr. Wed. G. A. de Wit-Heyting, Den Haag, van: Buys Ballotstraat 70, naar: Copernicuslaan 15.
Mr. S. Cohen Fzn., oud Regeeringscommissaris Bestuurshervorming N.-I., Den Haag, van: Suezkade 123, naar: Helmstraat 20a.
A. J. Rooseboom, oud Luit.-kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Adelheidstr. 181, naar: Daendelsstr. 70.
Mr. Mas Soesanto Tirtoprodjo, Rechterlijk Ambtenaar, van: Den Haag, Anna van Burenstr. 239, naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
E. A. van den Bossche, Kapitein Generale Staf, geplaatst bij het Hoofdbureau van de Generale Staf te Bandoeng.
J. G. A. Goedeljee, Referendaris Hoofdbestuur P.T.T., Bandoeng, van: Nieuw Merdika 10 naar: Sumatrastraat 32.
C. E. Cohen, Controleur B.B., thans te Soekaboemi, Wilhelminastraat 85.
R. G. Nieuwenhuys, Inspecteur van Financiën, thans: te Malang, Maetsuyckerstraat.
H. A. A. Sangster, thans Hoofd- Post- en Telegraafkantoor te Madioen.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein [...] Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en [...] lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen [...]

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West[...] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk ge[...] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heuls[...] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlic[...] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „T[...] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla[...] toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer[...] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. I[...] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbe[...] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar [...] gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een [...] en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede [...]
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM[...]
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West. Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door MR. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr[...] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke[n] Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he[...]
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw [...]
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-I[ndië].
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BU[REAU], Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

UMMER 37 DONDERDAG 10 SEPTEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

INHOUD: Comité „Pa van der Steur". — De 13e Ned. Jaarbeurs te Utrecht. — De Rassen van den Ind. Archipel. — Op zoek naar Olifanten. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 2 tot 9 September.

Comité „Pa van der Steur".

VERANTWOORDING

der gelden ontvangen 12 Juni t/m ulto. Augustus 1925, ten behoeve der Oranje-Nassaustichting van den Heer J. van der Steur te Magelang.

Ontvangsten.

Per middel v. d. Girodienst		ƒ 5008.75
In contanten, postwissels, toezendingen per brief, persoonlijk afgedragen giften, w.o. van H. M. de Koningin, H. M. de Koningin-Moeder en Z. K. H. den Prins der Nederlanden . . .		„ 4469.52
Na ulto. Augustus:		
Afd. Utr. v. O. en W. . .	ƒ 140.35	
H. C. de Gr. te A. . . .	„ 13.51	
Z., Den Haag	„ 5.—	
		„ 158.86*
Totaal		ƒ 9637.13

Uitgaven.

Overdracht postwissel 10 Juli		ƒ 6666.60
Overdracht p.-wissel 27 Aug.		„ 2600.—
Onkosten op deze wissels (tegenwaarde); wegens administratieve werkzaamheden; druk- en typewerk, porti, reiskosten en cliché	ƒ 201.93	
Abusievelijk opgebracht ten bate v. h. Comité	„ 1.17	
		„ 203.10
Saldo in kas ter nadere verevening .		„ 167.43
Totaal		ƒ 9637.13

Aldus opgemaakt door den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging Oost en West, tevens Penningmeester van het Comité „Pa van der Steur"

* Dit bedrag zal worden afgedragen aan het hier ter stede gevestigd zijnde Permanente Comité van bijstand voor den arbeid van Joh. v. d. Steur in Indië, Jonkvrouwe Douair. de Kock, Penningmeesteres. Alexanderstraat 18.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

en te zijnen overstaan nagezien en accoord bevonden.

Den Haag, ulto. Augustus 1925.

Ten overstaan van den
Penningmeester voornoemd,
(w.g.) VAN DER BRUGH.

De Gecommitteerden,
(w.g.) VAN PESKI.
(w.g.) HARSVELDT.

Gezien:
de Voorzitter,
(w.g.) W. SONNEVELD.

Het Comité uit de Vereeniging Oost en West tot inzameling van gelden ten bate der Oranje-Nassau-stichting te Magelang, hetwelk zich in Juni l.l. gevormd heeft ten einde tegemoet te komen aan den wensch van Pa van der Steur, om, ter gelegenheid van diens 60en verjaardag zijne stichting te willen gedenken, heeft hiermede zijn taak beëindigd. Mochten nog meerdere giften inkomen, dan zullen deze, gaarne aanvaard, worden afgedragen aan bovengenoemd Permanent Comité.

Een woord van hartelijken dank, ten slotte, aan allen die bijgedragen hebben tot het verkregen resultaat, dat schitterend genoemd mag worden.

De 13e Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht.

Der goede gewoonte getrouw heeft de Raad van Beheer der Jaarbeurs, welke van 8—17 dezer gehouden wordt, ook ditmaal de vertegenwoordigers der pers, ook de Redactie van het Kol. Weekblad, uitgenoodigd tot een vóór-bezoek op den dag voorafgaande aan de opening. Dit bezoek, plaats hebbende in de conversatie-zaal der Stichtsche Industriëele Club (Jaarbeursgebouw) werd te 11 uur ingeleid met een rede van den Secretaris-Generaal, de heer W. Graadt van Roggen en heeft ten doel om de taak der verslaggevers te vergemakkelijken door het doen van mededeelingen en het verstrekken van gegevens.

Dit doel zal wel volkomen bereikt zijn; voor bijzonderheden omtrent de belangwekkende rede van den S.-G., welke tevens een duidelijk inzicht gaf in den algemeenen toestand van handel en industrie, moet evenwel naar de dagbladen worden verwezen. Alleen moge hierop deze uitzondering gemaakt worden, dat die rede gewag maakte van een streven om Utrecht als plaats der Jaarbeurs te doen vervangen door Amsterdam. Tot oordeelen onbevoegd, behoeft toch niet verheeld te worden, dat deze mededeeling een pijnlijken indruk maakte, waar algemeen erkend wordt dat aan het hoofd dier instelling eerste klasse menschen staan, die al het mogelijke doen om de inzenders te bevredigen en dat de organisatie uitnemend is.

De koloniale afdeeling, ingericht door het Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut onder den Directeur Prof. de Bussy, is ditmaal iets kleiner dan ter vorige beurze, maar wat vooral de leden van Oost en West in Utrecht genoegen zal doen is de aanwezigheid van Boeatan met een collectie kunstnijverheid-artikelen, annex gelegenheid tot theegebruik; de rubriek „Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt" op blz. 6 hierachter bevat nadere bijzonderheden over haar inzending.

Onnoodig te zeggen, dat de ontvangst van de zijde van den Raad van Beheer zeer gastvrij en alleraangenaamst was.

* * *

Zooals reeds werd opgemerkt is de Koloniale Afdeeling kleiner in omvang dan hare voorgangsters.

Thans beslaat zij slechts éene zaal aan de Viestraat zonder de daaraan grenzende z.g. theesalons.

Is tot nog toe bij het samenstellen der Kolon Afdeeling de grondgedachte geweest in de e plaats eene zoo volledig mogelijke collectie economische producten onzer Overzeesche g ten uit te stallen, waarvan dan telkenmale e meer uitverkoren werden voor een uitvoerig handeling, waarbij het ontstaan en de toepa ervan nader gedemonstreerd werden, thans is van afgeweken.

Ditmaal is een veel kleiner aantal, waarop bijzondere redenen de keuze gevallen is, ten gesteld.

Dagelijks is een ambtenaar van het Minis van Koloniën, de heer W. van der Worff, aanw van 9¼—4¾, tot het verstrekken van han adressen.

Voor het geven van technische, economische wetenschappelijke adviezen en inlichtingen hou dagelijks ambtenaren van de Afdeeling Han museum van het Koloniaal Instituut zitting L. P. de Bussy; Dr. E. C. J. Mohr; Ir. W Utermark).

Bovendien is de leider van den tot die Afdee behoorenden Inlichtingsdienst voor Betrekk zoekenden in Ned.-Indië (de heer P. Hon Dinsdags en Donderdags te spreken.

De z.g. leestafel moest ditmaal wegens pla gebrek opgeofferd worden. Hare plaats is ge expositie-ruimte geworden. Daar prijkt o.a. model van een Vacuum-machine, zooals „We spoor" die ten behoeve der Ned.-Indische sui industrie bouwt.

Voorts bevindt zich daar eene door het Depa ment der Burgerlijke Openbare Werken in N Indië voor het Koloniaal Instituut vervaardi maquette eener metrosyphon nabij Kepand waarboven zich een van hetzelfde Departement komstige reliefkaart bevindt, voorstellende een deelte der bevloeiing van het Madioen-kanaal. de uitvoering van zulke groote bevloeiingspr ten worden door de suikerindustrie belangrijk dragen betaald; gevolg ervan is niet alleen, d bodem voor suikerbeplanting geschikt gem wordt, doch tevens dat voor de Inlandsche be king eene groote landoppervlakte beschikb komt, waarop de natte rijstbouw gedreven worden.

Aan den tegenoverliggenden muur is een ni economische kaart van Java, samengesteld door S. van Valkenburg van het Departement van L bouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, o hangen, omgeven door eene groote collectie van eiland afkomstige hoeden, welwillend in bruikl afgestaan door de firma Koopmans & Wiering Dordrecht.

In het midden der zaal bevindt zich eene d de firma A. Faure & Cie., Limoges, vervaardi ontvezelmachine, waarmede bast- en vezelpla als de gedemonstreerde roselle *(Hibiscus sabdar var. altissima)* verwerkt kunnen worden.

Die roselle-vezel, nauw verwant met de Java-j trekt op het oogenblik in Ned.-Indië en in Ne land zeer de aandacht; eruit vervaardigde ga en weefsels, afkomstig van Ter Horst & Co. te sen, zijn mede aanwezig, alsmede groote mons ruw product 1ste en 2de qualiteit, afkomstig het Algemeen Proefstation der A.V.R.O.S.

Eenige transparanten leggen verder den na op deze voor Ned.-Indië nieuwe economische lijkheid. Eene andere vezelstof, waarvoor de dacht gevraagd wordt, is de Surinaamsche ka welk product den laatsten tijd in gunstigen zin zich doet spreken en waarvan onlangs een partij van eenige beteekenis werd verhandeld.

Wat de suikerindustrie betreft, wordt dit iets getoond van de voornaamste bijproducten en hunne verwerking (ampas — celotex; melasse — arak en spiritus; melasse — veevoeder).

Vooral de bereiding van spiritus uit melasse on dervindt momenteel in Amerika groote belangstel ling met het oog op de behoefte aan brandstoffen voor motoren.

Eene vrij uitgebreide monstercollectie krachtvoeder voor allerhande vee en pluimvee, werd ingezonden door de Veevoederfabriek Perfect van Java.

De Propaganda Afdeeling der Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië is aanwezig met een rijke collectie rubberfabrikaten, voor een groot deel van Nederlandschen oorsprong, welke uitstalling het doel heeft het gebruik van rubber in den ruimsten zin te propageeren.

De Vereeniging voor de Theecultuur exposeert een aquarel en een grafiek welke een vergelijking maken tusschen thee en alcohol als genotmiddel en een propaganda-plaat welke betrekking heeft op het doelmatig zetten van thee.

De Chemische Fabriek „Industria” te Nijmegen, die allerhande texiel-drijfriemen en -transportbanden met ongevulcaniseerde rubber impregneert, vertoont op aantrekkelijke wijze het verschil in weerstand tegen slippen (op de riemschijf) tusschen Industria-riemen, gewone texiel-riemen en gewone lederen drijfriemen.

De N.V. Kunstnijverheidshandel „Het Klokhuis”, Amsterdam is aanwezig met eene verzameling kunstnijverheidsvoorwerpen uit Ned.-Indië, voornamelijk doeken en vlechtwerk, welke allerminst beschouwd moeten worden als ethnographische ...ica, doch als voorwerpen, die door een inlandsche huisnijverheid geregeld vervaardigd en hier te lande geregeld betrokken kunnen worden.

De andere zijde der zaal is voornamelijk aan het hout gewijd.

De Centraal Amerikaansche Houthandel J. ...eines te Zeist demonstreert een aantal toepassingen van West-Indische houtsoorten (parket, ...erdeelen, meubelen, étalage-opstanden), terwijl de N.V. Vereenigde Javasche Houthandel Maatschappijen, Amsterdam, eene monumentale loopbrug tentoonstelt welke van djati-hout vervaardigd is en de geschiktheid van dat hout voor de schrijnwerkerij demonstreert. Voorts wordt door de laatste firma ook op een andere toepassing van djatihout gewezen, n.l. het vervaardigen van vormen voor de zuivelindustrie.

Tenslotte stond zij in bruikleen een kleine collectie inlandsche werktuigen af, welke gebruikt worden bij het vellen van djati-boomen op Java.

Een klein statistiekje geeft een indruk van de wijze, waarop de export van leguanen-vellen van Java is toegenomen, terwijl dat product, nevens een krokodillen- en een slangenhuid aanwezig is. Alle drie soorten huiden zijn op het oogenblik in Europa zeer „en vogue”.

Tevens moge hier gewezen worden op eene aanschouwelijke wijze samengestelde statistiek der 35 in het jaar 1923 voornaamste exportartikelen van Ned.-Indië, waarbij de suiker als gewoonlijk bovenaan staat, dan volgen achtereenvolgens de petroleum, de rubber, de tabak, de copra, enz. enz.

Comité van Uitvoering.

Dr. L. P. de Bussy, Directeur der Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, Voorzitter;

Th. van Voorthuyzen, Administrateur, Hoofd der 4e Afdeeling van het Ministerie van Koloniën en Chef van het Kabinet des Ministers;

Mr. J. A. van Hasselt, lid van het Bestuur van de E. N. I. S. O.;

Mr. A. G. N. Swart, namens de Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië;

M. C. Koning, Directeur van de Stoomv. Mij. „Nederland”;

W. C. Loudon, Voorzitter van de Vereeniging voor de Theecultuur in Ned.-Indië;

W. van der Worff, Commies op de 4e Afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

De Rassen van den Indischen Archipel.

In haar kinderjaren lijdt de wetenschap aan bijziendheid.

Niet het minst de anthropologie.

Blumenbach rekende de bewoners van Indonesië nog tot een van zijn rassen. Earl en Logan wezen in het midden der negentiende eeuw reeds op de vermenging van negroide en aziatische rassen. De Sarasins sloegen hun blik al verder om zich en knoopten verbindingen aan met Dravida's en Australiërs, terwijl Fritz Sarasin teruggaat tot den fossielen homo Wadjakensis.

De jongste anthropologen zijn echter genoodzaakt om meer dan een tiental „rassen” aan te nemen. Bennett Bean, Haddon en Dixon gaan ver van honk en zoeken hun verbindingen zelfs in West-Europa en Zuid-Amerika.

En terecht. Men scheen vergeten, dat de landmassa van Tasmanië tot Schotland en zelfs van Vuurland over de Behringstraat naar Kaap de Goede Hoop door geen enkele voor den mensch onoverkomelijke barrière verdeeld is en dat ze niet enkele eeuwen maar honderdduizenden jaren door menschen bewoond is geweest.

Het schemerlicht over de laatste periode geeft niet het minste recht om den geweldigen tijd van duisternis, die er aan voorafgaat, als een van onbeweeglijkheid te beschouwen. Ook toen dreef liefde en winzucht den mensch al evenzeer tot reizen en trekken als thans.

Doch wanneer Elliot Smith dan een greep doet en „de kinderen der zon” wereldreizen laat maken als kolonisten en godsdienststichters, schrikken we terug voor zijn veronderstellingen, omdat we gekluisterd zitten in het enge hokje der geschiedenis, waarbuiten deze tochten vallen.

Als Bennett Bean aan den opbouw der Filippino's verschillende Europeesche volken laat deelnemen, durven we de stoutheid van zijn visie niet aan. Dat de Spanjaarden naar de eilanden der bedelaars getrokken zijn lijkt ons reeds een bravourstukje. Doch dat de Iberiers in de praehistorie dit zouden hebben durven bestaan, evenals West-Europeanen via Siberië, wil er bij ons niet in. En dus ook niet de consequentie, dat het meest vooraanstaande deel der Indonesiers aan ons Westerlingen nauw verwant is.

Toch zullen we ongetwijfeld nog heel wat familie in verwijderde uithoeken der aarde erkennen moeten.

Men vergeet, dat in de kleine groepen van den voortijd de komst per éénboomer van enkele individuen een radicaler evolutie ten gevolge kon hebben als thans slechts door een massa van duizenzenden immigranten mogelijk is.

Bovendien zijn we wantrouwend tegenover alle groote bewegingen, die buiten de oogen der wetenschap in historische tijden hebben plaats gehad.

Wanneer Legendre [1]) meent, dat het blanke ras een belangrijk aandeel gehad heeft aan het ontstaan der Chineezen en wijst op „deux types nettement différenciés s' isolant de la masse: le type aryen ou assyroïde et le négroïde, généralement de petite taile. Quant à la race, dite „jaune”, aucun doute qu' elle est issue d'un *métissage* qui se perpétue depuis des siècles, des millénaires plutôt: d'ou la polymorphie et la polychromie actuelles si accusées”, dan is er van onzen twijfel nog niet het kleinste stukje uit den weg geruimd. Maar wanneer hij wijst op de heerschappij in China door de „blonde” Hunnen omstreeks 300 jaar na Chr. en vertelt, dat die blanke beheersching duurde tot het eind van onze middeleeuwen, dan denken we onwillekeurig aan den duim van den geleerde.

We klampen ons immers wanhopig aan die paar

[1]) A. F. Legendre, Les Races d'Extrême-Orient; Revue antropologique avril—juin 1925.

eeuwen geschiedenis vast, al laat deze ons over drie kwart van de aardoppervlakte vrijwel in het duister.

De anthropologie is bezig zich uit de windselen der geschiedenis te bevrijden en beziet de volken niet meer uitsluitend in hun eng milieu van plaats en tijd. Maar beschouwt hen steeds meer als deelen van de geheele menschheid, die na honderdduizenden jaren van intensieve kruising, men moge dan een voorstander van monogenesis of, met Maurus Horst, van polygenesis zijn, niettegenstaande alle verschillen van eenheid vormt, zoodat in iedere groep ver verwijderde raselementen vertegenwoordigd zijn. Misschien zal ze eens zelfs tot de conclusie komen, dat ook de kleinste groep, al moge ze nog zoo homogeen schijnen, een tjampoeran is. En dat men met het woord „ras" zoo voorzichtig moet wezen, dat het de voorkeur verdient het uit het woordenboek der wetenschap te schrappen.

'n Stap daartoe draagt bij het dezer dagen bij J. M. Meulenhoff te Amsterdam verschenen werkje van Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan: De Rassen van den Indischen Archipel, dat juist door zijn beknoptheid en overzichtelijkheid een bewijs levert, hoe eng onze gezichtskring over het ingewikkelde rassenprobleem, in het bijzonder dat van den Indischen Archipel, nog is en hoe vaag we de omtrekken nog steeds waarnemen.

We nemen diepgaande verschillen waar bij twee individuen van denzelfden stam en overeenkomstige typen bij volksstammen, die op duizenden K.M. afstand van elkaar leven. Terwijl er gelijkenis bestaat tusschen Malagassen en Polynesiërs, heeft Crawfurd nog steeds gelijk, die vreesde, dat „the origin of the nations which inhabit the Indian islands seems buried in unfathonable obscurity."

„Onze kennis omtrent de anthropologische samenstelling der inlandsche bevolking is nog slechts een fragmentaire," zegt de schrijver en legt hierbij den vinger aanstonds op de wondeplek; „in groote gebieden werd nog volstrekt niet onderzocht, of wel die onderzoekingen hadden plaats door daarvoor onvoldoend onderlegde personen, door onderzoekers, die de methoden van onderzoek niet voldoende beheerschen. Bovendien is het materiaal van onderzoek niet steeds met voldoende kritiek en op zorgvuldige wijze verzameld geworden." M.a.w. we weten over de rassen van den Indischen Archipel bijna niets en wat we meenen te weten staat nog lang niet vast. Deze verklaring van wetenschappelijk te kort schieten van Nederland als koloniseerende mogendheid door een onzer eerste anthropologen afgegeven, lijkt weinig minder dan een aanklacht. Doch de schuld ligt voor een belangrijk deel aan den kant der anthropologie zelf, moeten we er aanstonds bijvoegen.

De kaartjes uit Bylmer's werk over N. Guinee verduidelijken de lacunes op treffende wijze. Toch is daar de laatste jaren door ons onder pressie van het buitenland nog al wat gedaan. Hetgeen voor de rest van Indonesië jammer genoeg maar zelden kan worden gezegd. Voor de andere eilanden zullen enkele gekleurde plekjes de leegheid der groote witte vlakken nog meer doen uitkomen.

Martin heeft door zijn nauwgezette onderzoekingen aan levend materiaal, neergelegd in zijn „epochemachende" arbeid over de oerbewoners van het Maleische schiereiland, door Kleiweg de Zwaan voor Nias nagevolgd, de anthropologie van Indonesië een krachtigen stoot vooruit gegeven. Die geweldige arbeid bestreek echter slechts een groepje van luttele tientallen personen, zoodat het anthropologisch onderzoek der bevolking van den Indischen Archipel den indruk maakt van een „mer à boire".

„Anthropologische onderzoekingen op ruime schaal in den Indischen Archipel verricht, maar dan door geoefende personen, welke de methode van onderzoek zich terdege hebben eigen gem[aakt] en beheerschen, zullen ongetwijfeld tot een [...] inzicht in de ras-samenstelling der bevolking [van] onze Oost kunnen leiden", meent deze strijder [voor] meer licht in de Indonesische rassenduisternis [in] zijn groot optimisme.

Voorloopig echter behoort dit nog tot de [vrome] wenschen.

De nieuwere anthropologen als de Sarasins, [...]don en Dixon zoeken met hun reflectoren den [...]zon wel stoutmoedig af. Maar het lijkt of de [...] veelheid der door hun verwerkte gegevens niet [in] overeenstemming is met het gedurfde van hun con[...]clusies. De raad van Martin, dat de anthropologie van Indonesië voorloopig slechts gediend kan w[or]den door nauwkeurige detailstudie en niet do[or] gehypothetiseer, schijnt na twintig jaar verge[ten].

Ongetwijfeld geeft een hoog standpunt een ru[im] gezichtsveld. Doch om dit goed te kunnen overz[ien] zijn scherpe oogen noodig. Jammer genoeg is [de] anthropologie van Insulinde nog vrijwel blind [en] haar oog wordt zoo weinig geoefend, dat er, de [ver]kregen resultaten gedurende de laatste tientallen jaren in aanmerking genomen, weinig hoop is [op] verheldering.

DIO NIJESSEN.

Op zoek naar Olifanten.

Olifanten gaan bekijken, zooals een ander na[ar] broedplaatsen van waterhoentjes of reigers g[aat] kijken in de vacantie, is een ontspanning van e[en] zeldzame soort. Men komt er niet zoo gema[k]kelijk toe: vooreerst moeten de dieren niet te ver weg huizen, omdat anders de vacantie gr[oo]tendeels weggaat aan de heen- en terugreis.

De heer H. J. V. Sody heeft het best getroff[en in] de Lampongs (Zuid-Sumatra), nu hij erop uit[ging] vogels en zoogdieren in hun omgeving waar te n[e]men. Hij ging niet op jacht, niet schieten, en [dat] geeft aan zijn verhaal iets sympathieks. „Het [on]derstaande bevat uitsluitend mijn persoonlijke o[li]fanten-ervaring," zoo begint hij zijn opstel in [de] Juni-aflevering van het boschbouwkundig tijdschr[ift] Tectona (Archipel-drukkerij, Buitenzorg).

Die olifanten-ervaring is ook voor hen, die n[iet] aan boschbouwkunde doen, heel aardig; de w[e]nige menschen in ons land die olifanten in 't w[ild] hebben gezien, zullen, het artikel lezende, vele[s] zich herinneren uit dien goeden tijd. Het verh[aal] speelt aan de Semangka-baai, dus heel in het [...] van de residentie en 15 K.M. het land in; het [ge]zelschap bestond uit den heer Sody, den kap[ala van] Beloeng, een betrouwbaren kerel, den kapala [van] Goenoeng Doh en drie Lampongers om de eetwa[ren] en het kampeergoed te dragen, want het gezelsch[ap] zou eenige dagen onderweg blijven.

Wie hier reist gaat te voet, vervoermiddelen [zijn] er niet, bruggen ontbreken, gevallen boomstam[men] blijven liggen; de bosschen in deze streken zijn [op] vele plaatsen zóó open, met weinig ondergroei, [dat] men goed moet opletten om niet de richting te v[er]liezen. Kampongs waren er heelemaal niet m[aar] hier en daar een ladang, onbewoond. Een kilo[me]ter voorbij Goenoeng Doh vindt men de eerste te[e]kenen van olifanten, de „hoopjes", door Sody [met] de accuratesse van den natuuronderzoeker besch[re]ven; hij vindt ze „van bepaald overdreven af[me]ting". Dan „een eindweegs verder een door olifan[ten] omgehaalden boomstam, later vele, bij honder[den] en duizendtallen. De dikte van deze stammen be[]draagt tot 25 c.M. middellijn op 1 M. boven den grond. De meesten zijn ontworteld, andere vlak bij den grond afgebroken."

De sporen van de dieren, dus de indrukken in den modderigen bodem, bleken 40 bij 45 c.M. groot; [...] vele waren 40 centimeters diep in den grond ge[...]

rukt. Ook Sody heeft waargenomen, dat deze kolossen tegen hellingen van 45° opklauteren.

De ladangs in deze streek, de beplante stukken grond, dragen koffie- of peperstruiken; alles is erg verwaarloosd; soms een huisje, naar Lampongsche adat hoog, op eenige dikke palen, onbewoond, alleen dienend tot verblijf in de tijden van pluk. De koffietuin was grootendeels platgetreden, olifanten eten niet deze bessen, en van de beide huisjes waren de daken grootendeels afgetrokken. Dit is pure balddadigheid, „al spelende" vernielen de dieren wat zij tegenkomen en het dakmateriaal lag overal verspreid.

Na vele bladzijden met onaangenaams in soorten, de vele omgehaalde boomen, de steile hellingen, de modder, de bloedzuigers, komt de eigenlijke ontmoeting, eerst met één: „25 meter van me af staat een reusachtige olifant, dwars voor me. Ik schrik..." zeer vergefelijk! Opeens is hij weg, volkomen onhoorbaar verdwenen. Bij een muis laat zoo iets eer zich denken dan bij een olifant, maar het staat er. En dan de ontmoeting met den geheelen troep, „6 stuks, 5 koeien en een kalf. Ze doen eigenlijk niets. Maar de dieren zelf zijn mooi. Zoo iets geweldigs had ik mij niet voorgesteld. Er zijn 3 reuzen bij en die zijn grooter dan al de dieren, die ik ooit opgezet of in gevangen staat zag. Hun grootte is de eerste en voornaamste verrassing. Een schatting is moeilijk, maar ik constateer, dat ik bijna rechtop onder hun buik zou kunnen doorloopen (dus 1.50 M.) en dat hun lichaam aanmerkelijker hooger is dan deze afstand van den grond (dus 1.75 M.). Totaal 3.25 M." Mag de schatting juist heeten, dan waren 't groote dieren, want 3 meter is voor een volwassen olifant een knappe maat.

Wat ze deden? „Eigenlijk alles hoogst onbelangrijk." De opmerking is kostelijk. „De heele troep maakte zoo een vrij stommen indruk, zooals ze daar wat doelloos stonden, nauw opeen, bijna tegen elkaar aan, niets bemerkend van menschen, die zoo dichtbij waren. Zoo stond ik daar en overpeinsde het wonder daarvan, zoo kalm aanteekeningen schrijvende, vóór een van de machtigste en meest interessante diersoorten die de wereld bevat, toen opeens, zonder aanleiding, er beweging kwam in den troep en ze in vollen ren de nabijgelegen struiken in braken, met het gewone donderende gekraak..."

Tot slot des schrijvers vraag „of men, in het bosch wonende, er niet in zou kunnen slagen om vriendschap te sluiten met zulk een kudde wilde olifanten." Pourquoi pas? Ons dunkt, dat de heer Sody al een goed eind op weg was toen hij, „kalm aanteekeningen schrijvende", vlak naast deze hoogheden van drie meter 25 (welk een voortreffelijk reporter!) stond te peinzen. Dat de dieren sprakeloos waren en daardoor „een vrij stommen indruk" maakten, willen we niet tegenspreken. Waarschijnlijk hadden ze nooit zoo iets gezien.

SN.

Van Week tot Week.

1—7 SEPTEMBER.

Het *Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat* †. In verband met de oprichting te Batavia van het Algemeen Landbouw Syndicaat zal het eens zoo machtige Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat (Voorzitter Mr. A. van Gennep) tot liquidatie overgaan.

Indisch *Adviesbureau.* Het adviesbureau voor Indische aangelegenheden „Advia", waarin zitting hebben de heeren E. H. Carpentier Alting, Mr. A. A. Galestin en Prof. Ir. C. C. Weys, is den 1en Sept. te 's-Gravenhage geopend. Het bureau wil een raadgever en vraagbaak zijn voor hen, die uit Indiëë komen en voor hen, die er heen denken te gaan, op technisch, landbouwkundig, financieel en juridisch gebied.

Geen *vliegvergunningen.* Volgens Aneta (Batavia 4 Sept.) maakt de Ind. Regeering bezwaar tegen het verleenen van vliegvergunningen, zoolang de regeling betreffende het keuren van personen en toestellen ontbreekt.

Residenten met pensioen. De Preangerbode meldt dat de residenten van Soerakarta (J. H. Nieuwenhuys) en Djokjakarta (L. F. Dingemans) in het voorjaar den bestuursdienst met pensioen verlaten.

Tekort aan ingenieurs? De Staatsspoor verlengde, ter voorkoming van 't tekort aan ingenieurs, de afloopende contracten met de buitenlandsche ingenieurs met drie jaar. (Aneta, 4 Sept.).

Bevolkingsrubber. In de Westerafd. van Borneo is de uitvoer van de bevolkingsrubber sinds 1919 verzevenvoudigd. De ondernemingsrubber bedraagt slechts vier procent van den totalen uitvoer.

Voor de cycloonramp. Aneta seinde dd. Batavia 4 Sept. dat in Indië een Japansch comité is opgericht ten bate der slachtoffers van de cycloonramp, en een dag later, dat het Smeroe-fonds *f* 50.000 voor hetzelfde doel heeft overgemaakt.

Directeur van O. en E. Den heer J. F. W. van der Meulen, directeur van het Departement van Onderwijs en Eeredienst, wordt 2 December op zijn verzoek eervol ontslag verleend, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten. (Aneta, 1 Sept.).

De havenstaking te Semarang. Meldde een Aneta-telegr. van 1 Sept. dat de staking bij het Prauwenveer te Semarang aan het verloopen was, er aan toevoegend: 250 man van het oude personeel hebben zich aangemeld, de prauwenvoerders zijn niet weer in dienst teruggenomen, een telegr. van den 3en d.a.v. luidt: De staking te Semarang is opgeheven.

Typografenstaking te Soerabaja. Een algemeene werkstaking is den 1en Sept. uitgebroken bij de Drukkerij voorh. G. C. T. van Dorp en Co. te Soerabaja; oorzaak: loonkwestie.

De Gouverneur-Generaal naar Sumatra. Aneta seint dd. Batavia 7 Sept.: De gouverneur-generaal is naar Sumatra vertrokken; Hr. Ms. De Zeven Provinciën begeleidt den landvoogd op diens reis.

De Indische leerstoelen te Utrecht. Het Ned. Staatsblad no. 365 bevat het Kon. besluit van den 25sten Augustus, tot aanwijzing overeenkomstig artikel 170 der hooger-onderwijswet van het Fonds ten behoeve van de Indologische studiën aan de Rijksuniversiteit te Utrecht als bevoegd om bij de faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Utrecht bijzondere leerstoelen te vestigen, opdat door de daarvoor te benoemen hoogleeraren onderwijs worde gegeven in de navolgende vakken:

I. Faculteit der rechtsgeleerdheid:

a. het staatsrecht der Nederlandsche Koloniën en het administratief recht der Nederlandsche Koloniën;

b. het adatrecht van Nederlandsch-Indië;

c. het Nederlandsch-Indisch burgerlijk recht, handelsrecht, strafrecht, burgerlijk procesrecht en strafprocesrecht;

d. het buitenlandsch koloniaal recht;

e. de tropische staathuishoudkunde.

II. Faculteit der letteren en wijsbegeerte:

a. de volkenkunde van Nederlandsch-Indië en de Javaansche taal- en letterkunde;

b. de Maleische taal- en letterkunde;

c. andere Indonesische talen en hare letterkunde;

d. de kennis van den Islam en zijne instellingen;

e. de geschiedenis van Nederlandsch-Indië;

f. de vergelijkende koloniale geschiedenis;

g. de archaeologie van Nederlandsch-Indië.

De curatoren van bovengenoemd Fonds hebben tot bijzondere hoogleeraren benoemd de navolgende heeren:

Mr. I. A. Nederburgh, oud-voorzitter van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, oud-directeur van justitie, tot hoogleeraar in het staats- en administratief recht der Nederlandsche koloniën en adatrecht. — Mr. B. Heyman, oud-raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, tot hoogleeraar in het Ned.-Indisch burgerlijk en handelsrecht. — Mr. F. J. H. Cowan, oud-directeur van Justitie, tot hoogleeraar in het Ned.-Indisch burgerlijk procesrecht. — Mr. G. J. Nolst Trenité, oud-subst.-officier van Justitie in Ned.-Indië, oud-adviseur voor agrarisch-rechtelijke aangelegenheden, tot hoogleeraar in 't Ned.-Indisch straf- en strafprocesrecht en het Ned.-Indisch agrarisch recht. — Dr. F. C. Gerretson, tot hoog-

Haarlem en Omstreken.

leeraar in de oudere en jongere geschiedenis van Ned.-Indië en vergelijkende koloniale geschiedenis, benevens in de vergelijkende volkenkunde van N.-I. — Prof. dr. J. H. T. Kohlbrugge, buitengewoon hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, tot hoogleeraar in de vergelijkende volkenkunde van N.-I. — Prof. mr. J. C. Kielstra, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, tot hoogleeraar in de tropische Staathuishoudkunde. — Dr. L. P. de Cosquino de Bussy, directeur van de afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, tot hoogleeraar in de tropische staathuishoudkunde, bijzonderlijk tot het geven van onderwijs in de kennis van de tropische culturen. — Prof. C. Spat, docent in het Maleisch aan de Ned. Handelshoogeschool te Rotterdam, en in het Mohammedaansch recht aan de Hoogere Krijgsschool, tot hoogleeraar in het Maleisch. Zoolang de leerstoel van de volksinstellingen van den Islam niet definitief bezet is, zullen de betreffende colleges voorloopig door Prof. Spat worden waargenomen. — Prof. T. J. Bezemer, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, tot hoogleeraar in het Javaansch.

Als lector van de stichting zijn belast met het houden van wetenschappelijke voorlezingen: de heer Mas Pryohoetomo voor de praktijk van het Javaansch en de heer B. Alkema, docent aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, voor het Soendaneesch.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan ter Utrechtsche Jaarbeurs.

In dezelfde hoekzaaltjes, waar „Boeatan" in 1923 ter Utrechtsche Jaarbeurs hare schatten van Indonesische kunstnijverheid exposeerde, wordt ook nu weer door haar, van 8—17 dezer, een keurverzameling van weefsels, batiks, vlecht- en ander handwerk uit verschillende oorden van den archipel, langs de wanden, op de planken boven de deuren en op de tafels, ja zelfs langs den luifel van de geïmproviseerde „*warong*" ten toon gesteld. Dit alles trekt terecht de levendige belangstelling der Jaarbeursbezoekers, die al uit de verte afkomen op den eetlust verwekkende geuren der Indische gerechten. Want in bovengenoemde *warong* worden door Javaansche *kokki bissa*, onder toezicht van deskundige Utrechtsche dames, die niet minder toewijdingsvol zijn dan de Haagsche Boeatan-propagandisten, de echte *nassi goreng, bamie, gado-gado* en *kwee-kwee* opgediend. Zelfs *totoks* (zij, die niet in Indië geweest zijn) laten zich verleiden van deze lekkernijen te proeven, wat hun niet slecht bekomt, want meermalen komen zij terug, ook omdat de Java-koffie en -thee, op Indische wijze bereid, hun zoo buitengewoon goed smaakten. De gedienstige dames komen soms handen te kort en verheugen zich intusschen op een eventueel *batig* slot van hare *onbaatzuchtige* bemoeiingen *ten bate* der Indonesische kunstnijveren.

De weg langs de maag naar de liefde voor het Indisch handwerk blijkt ook in Utrecht doeltreffend te zijn, want de meesten dezer gastronomen laten met welgevallen het oog weiden over al het moois, dat hen omringd en verzuimen niet inlichtingen en uitleggingen omtrent het hun vreemde te vragen, hun bewondering te uiten en daarvan soms ook praktisch blijk te geven door het aanknoopen van het een of ander stuk, dat hen bizonder aantrekt, daardoor beantwoordend aan Boeatan's streven: die kunst en daarmee het Oostersche volkskarakter nader tot den Westerling te brengen om er onderlinge waardeering door te kweeken. 't Is goed dat voortdurend hier en daar, zoowel in ons land als daarbuiten, dergelijke tentoonstellingen gehouden worden en 't doet verblijdend aan, dat op dezelfde Jaarbeurs te Utrecht, in Boeatan's onmiddellijke nabijheid, nog een kleine, uitgezochte verzameling Indische kunstnijverheid te bewonderen valt, door het Amsterdamsche „Klokhuis" daar opgesteld.

Terecht merkte Prof. de Bussy, bij zijn rondleiden der pers door de Afdeeling van het Koloniaal Instituut op: dat het geen gemakkelijke taak is, om bij het Nederlandsche publiek waardeering op te wekken voor deze Indische kunst.

Onbekend maakt onbemind. Maar dank zij vele onafgebroken pogingen, is in den laatsten tijd toch toename van belangstelling merkbaar.

Het jongste Djawa-nummer.

Van dit zoo goed geredigeerde tijdschrift van het Java-instituut, onder redactie van Prof. Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat, J. Kats, S. Koperberg en Soeriadiradja, verscheen onlangs de 3e—4e afl. ring van Mei—September in één, bevattende be het verslag van het Congres van 24—27 Dec. 19 Djocdja gehouden, met fraaie illustraties, nog scheidene belangrijke bijlagen, o.a. een verhand van H. O. over „Javaansche Cultuur in Javaan scholen", waaraan wij met instemming het volg ontleenen:

„Op de vraag van het „Java-Instituut":

Op welke wijze kan bij de opvoeding van de la kinderen de inheemsche cultuur meer tot haar r komen?

is natuurlijk het naastbijliggend antwoord: Door onderwijs te baseeren op de javaansche cultuur zoover deze ervoor geschikt is, waartoe het euro sche onderwijs, gestut op de veel langere ervaring behulpzame hand moet bieden wat betreft meth organisatie en praktijk, in overleg met Javanen, trotsch zijn op hun eigen cultuur en deze wel aan westersche civilisatie willen zien aangepast, maar door haar verdrongen.

Dat de javaansche cultuur geschikt is, om als b voor de opvoeding te kunnen dienen, hoeft hier verder uitgevoerd te worden; zij heeft m.i. ook on de groote massa van het volk een beschaving tot s gebracht, die zeker niet onderdoet voor de bescha der gelijkstaande klassen van europeesche naties. de omgangsvormen binnen de familie en met de m menschen, ook onder de tani's in de kleinste, v gelegen dessa's eens heeft gadegeslagen, zal het mij eens zijn.

Deze beschaving, die zich uit in de op de oude ditiës gegronde hoffelijkheid en manieren, gaande houden, is meer de taak van de ouders dan van school; er kan echter ook in de school op gelet w den, dat deze vormen in de verhouding tussch leeraar en leerling, en tusschen de leerlingen ond ling, niet veronachtzaamd worden.

Voor de opvoeding in de school, voor het onderw komt m.i. hoofdzakelijk in aanmerking dat gede der javaansche cultuur, dat zich uit in de volksku en daarvan weer, ook voor het dessa-onderwijs, de gende takken: teekenkunst, literatuur, zang, dans ziek.

Teekenkunst.

Dat de teekenkunst het javaansche volk missch veel meer in vleesch en bloed zit dan ons hedend sche Europeanen, meen ik te mogen afleiden uit batikkunst en de wajang-teekeningen. Indien tee lessen worden gegeven, zouden de voorbeelden er worden genomen uit de batik-patronen en de wa figuren. Wat de batik-patronen betreft, zoo is d mee reeds door den heer Kats met zijn patronenb jes een begin gemaakt; dit begin moet verder wo uitgebouwd; de ingewikkelde patronen moeten haar enkele, eenvoudige bestanddeelen worden lost (zie het boek van Jasper en Mas Pirngadie), ten weer samengesteld worden, en de leerlingen ten leeren, zelf te kombineeren. Het goed kleuren de teekeningen is wenschelijk; goed geslaagde ningen dienen in de school te worden opgehangen

Hetzelfde systeem zou moeten worden toegepast de wajang-figuren. Zij moeten in de voorbeeld-bo eerst in haar enkele bestand- en onderdeelen wo opgelost, en weer samengezet. Goede, juiste voor den, zooals in het „Dara Bharata" van de Comm v. d. Volkslectuur, moeten in iedere school aanw zijn. Wenschelijk is ook het leeren samenstellen wajang-figuren tot levendige groepen, zooals b. de teekeningen van „Wajang Poerwa" is geschied

Literatuur.

Ook in ons europeesch lager onderwijs eindig studie van onze eigen taal met leesboeken, waarin ken uit de beste bestanddeelen onzer eigen lite zijn opgenomen. Ik weet niet, hoe ver wij in Java in Singapore bevat het laatste leesboek voor de leische dessa-scholen stukken uit „Sedjarah Me „Hikajat Sang Sembah", „Bostan Alsalatin", „Hikajat Seri Rama" enz. Enkele werken der maleische tuur zijn door het engelsche gouvernement uitg speciaal voor het gebruik in deze scholen. Ind iets hier nog niet is geschied, zou het dan niet lijk zijn? Er moet echter voor gezorgd worden, verhalen, waaruit de stukken worden gekozen, voor het zoo zeer bescheiden beursje van een inla schen leerling, of ten minste voor de schoolbiblioth toegankelijk zijn. Ook wajang-lakons zijn misschien schikt, om stukken eruit in zoo'n leesboekje over nemen. — Aangezien de javaansche literatuur

groot gedeelte in dichtmaat is vervat, dienen ook de beste werken in dichtvorm een aantal stukken worden overgenomen, om daarmee gelegenheid te geven tot beoefenen van het „tembang" van de verschillende versmaten; het juiste en goede voordragen van de oude en nieuwere dichtwerken behoort tot de javaansche cultuur.

Zang.

Dat de Javaan anders zingt dan wij Europeanen, zal ieder ieder toegeven, die eens Javanen heeft hooren zingen. Wij leeren in Europa op school geen javaansche, chineesche of andere voor ons oor vreemde liederen zingen, maar enkel europeesche. Met uitzondering van enkele hollandsche nationale liederen, indien dat noodig wordt geacht, zouden de zanglessen moeten bevatten zuiver javaansche muziek.

Dans.

Er wordt nu vaak gezegd en geschreven, dat ook aan de lichamelijke ontwikkeling in de javaansche scholen meer aandacht moet worden besteed. Dit is zeker noodig, maar is het europeesche systeem het eenige, dat aan deze opgave voldoet? Hebben de Javanen niets, dat ervoor geschikt zou zijn? Mij dunkt van wel; de taak van de lichamelijke opvoeding hoeft niet in de richting te liggen van athleet, bokser of voetballer, maar in die van gezonde, harmonische ontwikkeling en beheersching van lichaam en spieren. Mij dunkt, dat wij dit doel volkomen zien bereikt in de beoefenaars van het wajang-wong-spel.

Muziek.

Iedere school moet een gamelan, zij het ook een van bescheiden omvang, indien niet in eigendom, dan toch voor enkele uren een- of tweemaal in week ter beschikking hebben, en geregelde oefeningen moeten worden gehouden onder leiding van een deskundige. Maar meer nog: ook de belangstelling van den inlandschen adel, van de inheemsche bestuursambtenaren voor deze taak van de inlandsche scholen moet gewekt en wakker gehouden worden. De eischen, die ik boven heb gesteld wat betreft goed materiaal aan voorbeelden van teekeningen, boeken voor de leerlingen (als prijzen) en de bibliotheek enz., eischen uitgaven die, zoo bescheiden als zij zijn mogen, toch misschien de begrooting van een dessa-schooltje te boven gaan. Het systeem moet worden ingevoerd van het „adopteeren" van de scholen; wie de zeker niet groote middelen er voor over heeft, moet het peetschap van een school aanvaarden; de petegiften moeten bestaan uit platen en boeken en in prijzen voor de leerlingen. Ook in het ter beschikking stellen van een gamelan en deskundigen in het een of andere vak kan juist door adel en bestuursambtenaren veel worden gedaan. Door geschikte propaganda zullen ook wel onder de landheeren, cultuurondernemingen enz. vrienden voor deze zaak te vinden zijn.

Aan de Commissie voor de Volkslektuur zij de taak overgelaten, voor mooie platen (javaansche landschappen, tempels en tempelreliëfs, wajang-figuren, gekleurde batik-patronen) als geschikte voorwerpen voor petegiften te zorgen."

Door de *Taman Siswo* (nationaal Javaansche scholen) wordt reeds in deze richting gewerkt. Mogen zij zich meer en meer uitbreiden.

Als *bijlage* van dit Djawa-nummer ontvingen wij een zeer belangwekkend geschrift van de oudheidkundige Vereeniging „*Majapahit*" met platten grond en uiteenzetting van ir. H. Maclaine Pont, die er de auteur van is. Hierover een volgende maal.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

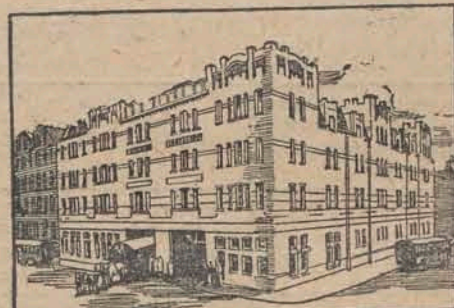
De *Locomotief* bevat de verslagen betreffende: *De Provincie West-Java* (27 Juli), *De Bestuurshervorming* (28 Juli), *De wettelijke regeling van het Arbeidscontract* (28, 29 en 30 Juli), *De sluiting van de voorjaarszitting* (30 en 31 Juli). Het *Bat. Nwsbl.* (29 en 30 Juli), het *Soer. Hbl.* (27 t/m 30 Juli) en de *Java-Bode* (29 en 30 Juli) geven verslagen en overzichten.

De voorzitter, *mr. Neytzell de Wilde,* heeft met een eenvaardigst toespraakje *de voorjaarszitting van den Volksraad gesloten.* Hij bracht het gebruikelijke jachten en jagen in herinnering...... het geweldige materiaal, dat in deze zitting in sneltreintempo is afgejakkerd, en hij liet het licht vallen op het informatieve werk der van heinde en ver toegestroomde leden...... de „ingezonden stukken" uit de Buitengewesten. Zeer terecht vestigde hij de aandacht op het niet wenschelijke van breedvoerige besprekingen in tweeden termijn; de *Java-Bode* (30 Juli) zou met hem alles gevoelen voor de beperking van den spreektijd daarvoor. Op amendementen en moties heeft de Volksraad stellig niet bezuinigd... het aantal moties was grooter dan ooit tevoren. De „*J. B.*" van 29 Juli vestigde reeds de aandacht op dit verschijnsel; de Volksraad geeft daarmede als het ware te kennen, dat hij zich liefst aan zijn *adviseerende taak* houdt en zich ongaarne op wetgevend terrein waagt. Als adviseerend lichaam moet men echter niet àl te kwistig met zijn adviezen zijn... want hoe meer men er geeft... hoe grooter het percentage der niet gevolgde wordt... en ook dit heeft de voorzitter zeer terecht naar voren gebracht. Het is een kwestie van prestige. Omtrent de positie van den voorzitter heeft *mr. N. de W.* zich een oordeel gevormd, dat vrijwel met dat van zijn voorganger overeenkomt. Ook hij gevoelt het nut van afdeelings-overleg en koffie-kamer... zelfs nog vóór dat der openbare vergaderingen, waar de tribune lokt tot propaganda en parade... Men kreeg uit de redevoering het gevoel — zoo besluit de „J. B." — dat *de leiding van het college* in toegewijde handen is... trouwens dat is gebleken uit deze geheele zitting, die den voorzitter voor heel wat lastige stemmingen en beslissingen gesteld heeft... Een nieuwe uitgave van mr. Schumann... voortreffelijk verzorgd... 't moge dan zijn in minder markante versiering, maar op degelijk oud-Hollandsch papier...

Bij de voortgezette behandeling van het *ontwerp-K. B. eener algemeene arbeidsregeling* bracht de heer *Talma* in de discussie het principieele argument: niets wat naar een soort *medezeggenschap* zweemt kan worden toegestaan! Trouwens het is op zichzelf toch reeds te dwaas, dat de employé's zouden uitmaken of de N.V. bijgeval te ruim heeft afgeschreven of voor vernieuwing bedragen heeft uitgetrokken, terwijl zij meenen dat het nog best met het oude materiaal kan! *(Bat. Nwsbl.* 29 Juli, *Civis).*

De Regeering heeft in den Volksraad nadrukkelijk doen verklaren dat zij er niet aan denkt om *de Assistenten-Regeling* ter Sumatra's Oostkust in te trekken, omdat thans een algemeene regeling van *het Arbeidscontract* is tot stand gekomen. Zij acht deze bijzondere regeling uitstekend bestaanbaar, practisch zoowel als juridisch, naast de algemeene regeling. Tegelijkertijd echter denkt zij er ook niet aan voor Java een Ass.-Regeling in te stellen en evenmin wenscht zij de bestaande regeling voor de Oostkust uit te breiden tot Atjeh en Tapanoeli. Terwijl bovendien *de Zondagsrust,* die dan toch gedeeltelijk in de Ass.-Regeling wordt geregeld, volgens de Regeering niet vatbaar is voor vastlegging in de algemeene regeling. De *Deli Crt.* (5 Aug.) noemt het geen gelukkig begin voor een nieuw sociaal instituut in onze Indische samenleving. De rubber is nu duur en de tabak betaalt goed, maar er komen weer andere tijden, want in de cultures wisselen de perioden van ups en downs elkaar immer af. En dan zal de Ass.-Regeling een belangrijk verschil kunnen maken en b.v. kunnen leiden tot het drukken der arbeidsvoorwaarden op punten, waarop dat thans niet noodig is. Dat is een gevaar dat eenerzijds de cultures ter Oostkust, anderzijds de assistenten hier werkzaam, boven het hoofd hangt. Gezwegen nog van de onbillijkheid, dat werknemers in minder gunstige omstandigheden op Java niet de wettelijke bescherming genieten, die hun collega's ter Oostkust hebben.

De *Indische Crt.* behandelde de in Indië voorkomende *bedrijfs-ongevallen* en vestigde er de aandacht op, dat het *Inlandsch personeel* zich veelal aan groote onvoorzichtigheid schuldig maakt, en door te lang haar en gemakkelijk grijpbare kleeding dikwijls groot gevaar loopt in moderne fabrieken. Daarna spreekt het van de wenschelijkheid om tal van voorzieningen te treffen. Een hiervan is *de ongevallen-verzekering.* Bij de voorbereiding eener regeling van *het arbeidscontract* en *de wet tot regeling van den kinder- en vrouwennacht-arbeid* heeft geheel Indië kunnen ervaren, dat de Indische regelingen uiterst beleidvol, met groote voorzichtigheid en rekening houdend met de eischen van de practijk, zijn ontworpen. De „*I. C.*" heeft daarover reeds eerder hare waardeering uitgesproken. Op dat punt kan men dus gerust zijn. Maar niettemin wacht zij: met ongeduld.

De nieuwe Islam.

De Sumatra-Post (8 Aug.) vestigt de aandacht op het artikel van *A. Rustem Bey* in de „Nineteenth Century", getiteld *„the Future of Islam"*. Het is van buitengewone beteekenis, indien het althans de gedachte van de groote meerderheid van de moderne intellectueele Mohammedanen weergeeft. Hij zegt daarin niets meer of minder, dan dat het befaamde besluit van Angora juist dit voordeel voor de geheele Islamietische wereld heeft bewerkt, dat door de scheiding van Kerk en Staat een beweging in het leven is geroepen voor een nieuw Islamisme, dat een zending van vrede, vooruitgang en beschaving zal vervullen. Het denaturalisatieproces, als het zoo mag worden genoemd, dat het Islamisme ondergaat, wordt voltooid door het loslaten in alle Islamietische kringen van de oude opvatting van de taak van den staat, zooals die in den Koran is vastgesteld. Aanvankelijk heeft men een politiek van verovering nagestreefd voor de uitbreiding van den Islam, maar die politiek moest worden opgegeven, als alle wereldoverheerschingsplannen, die immers slechts tijdelijk en door uitzonderingsomstandigheden begunstigd, kunnen slagen. En Rustem Bey beroept zich op de uitspraak van den Koran zelf, dat wetten en voorschriften veranderen met de verandering der tijden. Wanneer in sommige opzichten de Islam ten nadeele heeft gewerkt van de gemeenschappen, die den godsdienst belijden, dan is de verklaring daarvoor niet in den letter, noch minder in den geest van den Koran te vinden, maar in het fanatiek conservatisme van die gemeenschappen zelve. En volkomen in de lijn van deze levensovertuiging, wijst Rustem Bey dan op *de ethiek van den Islam*, die, ontdaan van zijn voorkomen en instellingen op theocratisch gebied en niet langer naar wereldlijke macht strevend, een godsdienst zal worden zonder meer. Een godsdienst, die tevens... de beginselen van gelijkheid en broederschap tot eene levende werkelijkheid kan maken. De oude scherpe tegenstelling tusschen Islam en Christenheid zal hierdoor tevens vervallen. De *„Sum. Post"* noemt het een merkwaardig bewijs van het streven — dat alom in de wereld merkbaar is — naar een bevrediging van de behoeften van het geestelijk leven, boven alle tijdelijkheid uitstijgende. Het zal alleen zeer de vraag zijn of deze vergeestelijking van het Islamietisch geloof ook de groote massa zal grijpen. Het „succes" ligt gewoonlijk niet in het verhevene en het schoone, dat de eenling beleeft in de eenzaamheid, maar in het tastbare en het grijpbare, dat massaal kan worden gewaardeerd. Maar als teeken des tijds blijft deze uiting hoogst merkwaardig en hoogst...... sympathiek.

De eclipsexpedities.

Het aantal wetenschappelijke expedities, dat in Jan. 1926 naar Sumatra gaat voor waarneming van de zoneclips, is thans tot zes gestegen. De secretaris van het eclips-comité van de Kon. Ak. van Wetensch. deelt omtrent de *Nederlandsche expeditie* e. e. a. mede in *De Loc.* (29 Juli). De directies der stoomvaartmaatschappijen „Nederland", „Rotterdamsche Lloyd" en „Kon. Paketvaart" hebben den leden der Nederlandsche expeditie 50 pCt. reductie op het vervoer 1e klasse met hare schepen en vrij vervoer van de kisten met instrumenten toegestaan, terwijl de expeditie de gast zal zijn der Bataafsche Petroleum-Maatschappij op hare onderneming Pladjoe bij Palembang. Zij zal naar Singapore vertrekken met het s.s. *Insulinde* van den Rotterdamschen Lloyd, dat 31 Oct. Rotterdam verlaat en zij zal in de buurt van Talangbetoetoe, 15 K.M. ten N.W. van Palembang, zoo dicht mogelijk bij de „centrale lijn" der eclips, een terrein zoeken, dat geschikt is voor het inrichten van een waarnemingskamp. Voor zoover bekend is, zullen de buitenlandsche expedities (drie Amerikaansche, één Engelsche en één Ned.-Indisch-Duitsche) in de buurt van Benkoelen gaan waarnemen, waar de totaliteit iets langer duurt, en de kans op bewolking wellicht iets kleiner is; de *Nederlandsche* expeditie zal echter het groote voordeel genieten van de nabijheid der hoofdplaats, een voordeel, dat zij, in verband met haar werkprogram en haar samengesteld instrumentarium, moeilijk zou kunnen prijs geven. Het werkprogram voor de eclips omvat voorloopig uitsluitend *het fotografeeren van het spectrum van het laatste en — na de totaliteit — eerste zonlicht en van het spectrum der zonne-corona,* die te Talangbetoetoe iets langer dan drie minuten zichtbaar zal zijn.

Welvaart en belasting in Jogja. Maatregelen van het B. B.

Voor de drie afdeelingen der residentie: Jogjakarta, Goenoeng Kidoel en Koelon, geschiedde het onderzoek ter beantwoording van de vragen, gesteld door den heer *Meyer Ranneft* ter vervulling van diens regeeringsopdracht (Onderzoek naar den oeconomischen toestand) door de ass.-residenten, terwijl de conclusies der bestuursambtenaren in een algemeen rapport van den resident werden samengevat. *(De Loc.* 30 en 31 ...) Samenvattende, kan voor het gewest Jogjakarta in het algemeen worden verklaard, dat de welvaart der landbouwende bevolking sedert 1913 en ook zelfs na 1920 is toegenomen, zoo ook die der ongeschoolde werkkrachten. De welvaart der handeldrijvende bevolking nam van 1913 tot 1920 eerst toe, om sedert weer af te nemen tot een peil iets lager dan dat van 1913, evenals zulks met den groep der meer intellectueelen het geval is.

Aan het eind van zijn rapport wijst de ass.-resident van de afd. Goenoeng Kidoel, die te Wonosari zetelt, op *de volgende maatregelen,* welke in de afdeeling genomen, gedurende het laatste jaar: *Verbetering van de bodemgesteldheid* door middel van proeven door den landbouwconsulent te Jogja en diens personeel met crotalaria en andere groenbemesters, waarvan de resultaten in het korte tijdsverloop nog niet waarneembaar zijn. Aanmoediging door de bestuursambtenaren van *betere beplanting en bemesting* met stalmest der bouwgronden, het geleidelijk aan verwijderen van de daarin voorkomende kalksteenen, het wieden van den aanplant, zaadselectie, *het beplanten van de erven met goede vruchtboomen,* zooals klapper, mangga, djeroek, ... ten, bamboe, nangka en bovendien toerie als veevoeder. Aanmoediging tot *aanplant van tabak en tjabé,* daar deze gewassen bewezen hebben zelfs in den ... gen Oostmoesson goed te gedijen. *Verbetering van den Inlandschen paardenstapel,* door middel van kruising met door het Sultanaat beschikbaar gestelde sandelhoutdekhengsten, welke maatregel reeds vijftien jaar geleden werd ingevoerd, doch waarvan de resultaten reeds heel wat beter hadden kunnen zijn. Maatregelen tot *verbetering van den runder- en geitenstapel* door middel van Bengaalsche stieren en bokken, waaraan ... gewerkt wordt, hoewel met eerstgenoemde verbetering zeer voorzichtig te werk gegaan moet worden, daar het gebrek aan veevoeder in den Oostmoesson, zoodat eerst aanplant van veevoeder-gewassen noodzakelijk is. Meer systematische *bestrijding van ziekten onder menschen, paarden en vee* door inenting op groote schaal. *Bevordering van de volkshygiëne* door aanmoediging tot geregeld baden, het wasschen van kleeren, het drinken van gekookt en zoo mogelijk gefiltreerd water, het betrachten van zindelijkheid op huis en erf, het vangen en dooden van ratten, enz. *Bevordering van den handel en de nijverheid* o.a. door het oprichten van nieuwe desabanken. *Aanmoediging van het schoolbezoek* en *verscherping van het politietoezicht. Verbetering van volksondeugden,* door middel van overtuiging, in het bizonder: diefstal, dobbelen, misbruik van sterken drank, gebruik van opium en prostitutie, zoomede het vervangen van tajoebanfeesten door wajang koelitvoorstellingen en andere meer onschuldige vermaken. Het geregeld *bijwonen der vijfwekelijksche desabijeenkomsten* door de districts- en onderdistrictshoofden en het bespreken aldaar van allerlei voor de bevolking van belang zijnde onderwerpen en het voorlezen en uitleggen van boekjes op sociologisch gebied. *Het aanmoedigen tot zuinigheid* en *het verbeteren der verkeerswegen* en *het planten van productieve schaduwboomen langs de wegen.*

Westersch Onderwijs aan Oosterlingen.

De heer *dr. G. J. Nieuwenhuis* maakt in woord en geschrift propaganda voor de Westersche gedachte in Indië. Thans schrijft hij in het *Soer. Hbl.* (27 Juli) over het *Westersch Onderwijs aan Oosterlingen.* Volgens schr. is Opvoeding het overdragen van wat onze voorouders aan cultuur verzamelden op onze nakomelingen. Het is de schakel van verleden en toekomst. Nu wij, vreemdelingen, die schakel mee in handen hebben door ons onderwijs, rust op ons de verantwoordelijkheid, de *Indische cultuurelementen* voor de menschheid te bewaren en niet, waar alle gevaar voor is, door een ongeschikt onderwijsstelsel te vernielen. En daar die nationale cultuurelementen niet enkel zich openbaren in *bouwwerken* en *weefsels,* in *muziek en tooneel,* maar ook en vooral in den meegebrachten *aanleg van onze leerlingen,* moeten we ook die behoedzaam ontwikkelen. We moeten allereerst de paedagogische wet volgen, die in bijna alle koloniën reeds erkend is: *geen vreemde taal en cultuur brengen vóór het tiende levensjaar,* een nationale wortel voor alle onderwijs. Onze geheele H. I. S. zal daarmee veranderen. Verder is er *een taalonderwijs* noodig, dat in bijna alles afwijkt van wat er nu gegeven wordt, dat psychologisch is gefundeerd en in overeenstemming met de so...

...eften. In zijn artikel *„Platen kijken"* (*„Soer. Hbl."* ...uni) toonde schr. reeds aan, hoe onmisbaar voor ...begripsvorming (en het leeren denken dus) in dit ... een rijk *aanschouwingsmateriaal* is en hoe goed... dat is te krijgen. Zoo kan men doorgaan — ver... dr. N. —. In bijna alle opzichten is het nu niet ... niet goedkoop ook, omdat men maar lukraak ...eeft in elkaar gezet, zonder gebruik te maken van ... de wetenschap en de ervaring elders ons leeren. ...Westersch Onderwijs aan Inlanders is steeds een ...werp van politieke, niet van wetenschappelijke ... geweest. Als later de fouten zich zullen wreken, ... niet onze cultuur de schuld zijn, maar de verkeer... wijze waarop ze gebracht is.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De „Doekoen" in Ned.-Indië.

... zijn mannelijke en vrouwelijke Doekoens, doch ...atste zijn het sterkst in aantal.

...dereen, die in Ned.-Indië verblijf heeft gehouden, ... natuurlijk van de Doekoens wel het een en an... gehoord en ze dan beschouwd als een soort ge...kundigen, die aan alle groepen van de bevolking, ... zekere omstandigheden, hulp en bijstand verlee... met en zonder succes.

... schrijver van het opstel, voorkomende in de ...lagaän" van 24 Maart 1925, zegt echter dat per..., die over zekere bovennatuurlijke gaven beschik... in Ned.-Indië ook den naam van „Doekoen" dra... daaraan de mededeeling toevoegende, dat men ze ...idden-Java „penggorohan" of leugenaars" noemt. ... de Doekoens door de niet-geloovigen als zóóda... worden beschouwd, ligt, naar schrijvers' mee... voor de hand.

...rsoonlijk heeft hij geen vertrouwen in de boven...urlijke gaven der Doekoens om reden hij daarvan ... verstand en ook geen aanleg daarvoor heeft, doch ... hij wel zeker weet uit het practische leven, is het ... dat vele personen, zoowel geloovigen als onge...igen, zich naar de Doekoens begeven met verzoek ... hulp en vervulling van wenschen, wanneer dat in ...am te pas komt.

... moet die lieden vergelijken met drenkelingen, ...en einde het zinken te vóórkomen, elk voorwerp ... te grijpen, dat in hun bereik is.

... bewering dat alleen onontwikkelde en niet-ge...olde personen geloof hebben in de bovennatuur... gaven van andere lieden, is bepaald foutief, aan... de schrijver uit eigen ervaring weet hoe goed...hoolde Nederlanders den bijstand inroepen van ...oekoens.

...der de ontwikkelde Inlanders zijn eveneens per..., die men tot de ongeloovigen op het stuk van ...natuurlijke gaven mag rekenen.

... als zóódanig noemt de schrijver den naam van ... Raden Hadji Mohamed Moesa, destijds Hoofd...hoeloe te Garoet, die de reputatie genoot van een ... en behoorlijk onderlegd man te zijn.

... heeft een verhaal geschreven dat getiteld is: ...dji Woeloeng" en uitgegeven in de Soendasche ... met Javaansche letterteekens.

...gens dat verhaal had Pandji Woeloeng de kracht ...oote ijzeren boog te kunnen spannen, hetgeen hij ...en omdat hij zich van jongs af geleidelijk daar... geoefend en niet op grond van de Tadji Malela, ... de bovennatuurlijke wetenschap ten dezen op... is neergelegd.

... vermoedt dat de Hoofd-penghoeloe destijds ...erhaal heeft geschreven met het doel Soemedang ...potten, op welke plaats Hadji Angga Desta de ...natuurlijke wetenschappen leerde en verspreid... daarbij een grooten naam verwierf.

... staat wel vast dat de Doekoens meer geld we... verdienen dan de gemiddelde kleine man, vooral ... aardige verhalen weten te vertellen, die anderen ...n boeien.

...tijden van malaise hebben zij het zelfs bijzonder ... met den verkoop van amuletten, die den kooper ...enaamd kunnen behoeden voor moeilijkheden bij ...zoeken naar een werkkring als anderszins.

...erbij merkt de schrijver het feit op dat de Doe... de menschen niet opzoeken doch dat de koo... naar de Doekoens toekomen.

... kan wel zeggen dat degenen die dat doen, ten ... raad zijn en een laatste poging doen om hun ...nd te verlichten.

...or de groote menigte schijnen de Doekoens eene ...akelijkheid in de samenleving te zijn; althans het overgroote gedeelte van de bevolkingsmassa stelt vertrouwen in hunne werkzaamheid, waarvan echter ook andere bevolkingsgroepen dikwijls gebruik maken.

Aangezien de Doekoens ook in hun levensonderhoud moeten voorzien, hebben zij natuurlijk geld noodig.

De bezoekers roepen hunne hulp in, maken afspraken over de toe te kennen belooning en geven daarbij een voorschot, waarvan de Doekoen voorloopig op zeer bescheiden wijze eenigen tijd kan leven.

Geld ziende of over geld hoorende spreken bij de te maken afspraken, geraken de Doekoens natuurlijk in eene enthousiaste stemming en verklaren zij, bewust of onbewust, alles te kunnen doen hetgeen verlangd wordt, daarbij bij wijze van hulp, amuletten verstrekkende, waarop op allerhande wijzen iets geschreven staat, dat echter door niemand wordt begrepen.

De Doekoen maakt op die manier gebruik van de volkseigenaardigheid dat de menigte òf vertrouwen òf vrees heeft voor zaken, die zij niet ziet, voor tijdingen, enz.

Onder dit licht bezien, hoort men de Doekoens dikwijls beschuldigen van bedrog en misleiding, doch, naar schrijvers meening, komt de zaak feitelijk hierop neer, dat niet de Doekoen het publiek, doch het publiek zichzelf bedriegt.

De menigte zal die fout nooit erkennen en is het om die reden goed dat het bestuur die menigte beschermt en tracht haar te houden uit de sfeer van de Doekoens.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche en Inlandsche vrouwenmilieus ter Hoofdplaats Medan (Oostkust van Sumatra).

II (Slot).

De dagelijksche omgang tusschen de Chineesche vrouwen te Medan moet wel verschillen met die van de hoofdplaats Padang (ter Westkust van Sumatra), in aanmerking genomen de uitgestrektheid der eerstgemelde stad en het afzonderlijk wonen der verschillende volksgroepen in bepaalde gedeelten daarvan, die ver van elkander zijn verwijderd.

Te Padang zijn de toestanden aangenamer en meer overeenkomstig de toestanden in andere Indische steden geregeld.

Waar zoovele Inlanders uit de verschillende deelen van Ned.-Indië te Medan wonen, is het niet gemakkelijk met juistheid weer te geven hoe de onderlinge omgang eigenlijk is.

Hetgeen men van buijen waarneemt is, dat men dagelijks in de stad vele Javaansche vrouwen ziet, die buitengewoon fraaie kleederdrachten dragen, terwijl, als men naar het een en ander vraagt, men de bekentenis kan hooren, dat zij contractwerkvrouwen zijn en met listigheid naar Deli zijn gebracht.

Te Brastagi zijnde, kon de schrijfster zich persoonlijk overtuigen van den aard der werkzaamheden dier vrouwen op de verschillende ondernemingen en ook elders en maakte zich van haar het droefgeestige gevoel meester dat het lot dier vrouwen zwaar en het zwervend leven moeilijk te dragen is.

De vraag kwam tijdens haar verblijf te Medan op wat wel de reden mag zijn dat de Westersche dames, die toch de nieuwsbladen lezen en niet het minst de dames, die in Ned.-Indië eene opvoeding genoten, geene beweging in het leven roepen, welke ten doel heeft die Javaansche contractvrouwen, waar mogelijk, te helpen.

Die vrouwen toch zijn beter geschikt voor de huishouding dan voor arbeid in de tuinen.

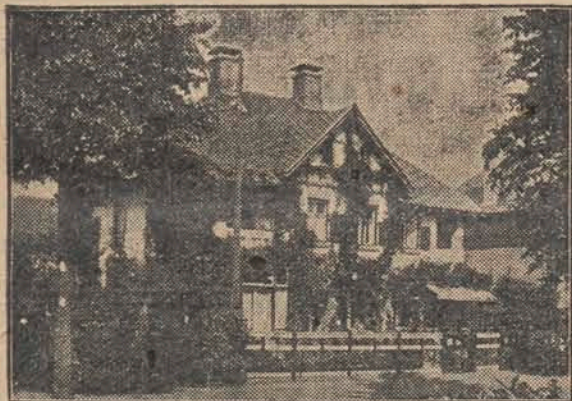
Wanneer het tijdstip daarvoor zal zijn aangebroken, mogen de dames, die daarvoor gevoel hebben en van dergelijke aangelegenheden beter op de hoogte zijn dan de schrijfster, beslissen.

Voor haar persoonlijk hoopt zij, dat de oogen dier contractvrouwen spoedig zullen open gaan en dat zij den toestand bewust worden, waarin zij verkeeren.

Wijlen Dr. Sun Yat Sen en Europa.

Niettegenstaande de algemeen bekende antipathie van Dr. Sun Yat Sen tegen de Europeanen, omdat de groote mogendheden, naar zijne meening, te willekeurig optraden tegenover zijn land, zoo brengen de Westersche nieuwsbladen in China, bij gelegenheid van zijn overlijden, toch algemeen zijn moed in herinnering, toen de Kok Bin Tangpartij tegen de Boan-Dynastie daadwerkelijk begon op te treden.

Bij den val dier Dynastie, nu 13 jaren geleden, werd, zooals bekend, Dr. Sun Yat Sen tijdelijk hoofd van den

Staat en te Peking door zijn eigen troepenmacht bewaakt.

Hij wilde de corruptie van het Chineesch bestuur, in het belang van zijn land, verwijderen en de aaneensluiting van Noord- en Zuid-China tot stand brengen.

Trad hij destijds te Peking op als overwinnaar, nu 13 jaar later stierf hij daar ter plaatse, niet meer bevreesd behoevende te zijn voor de gevoelens der Boanpartij, welke hem gaarne tot slachtoffer hadden gemaakt van dolk of galg.

In hare artikelen beschouwt de Europeesche pers, den Chineesche nationalist Dr. Sun Yat Sen, als een bekwaam en scherpzinnig man, die niet alleen geen vrees koesterde voor de Westersche dreadnoughts, doch zelfs het vreemdenelement te Canton durfde verwijderen, toen die stad door de vijanden werd belegerd.

Hij zag dat alles met een glimlach aan, bleef rustig, niettegenstaande alle bedreigingen van de vloot der vreemdelingen en ging zijn eigen gang op den weg van plicht, dien hij zich, in het belang van zijn land, had voorgeschreven.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De West-Indische Gids.

De Sept.-afl. opent met eene beschouwing van Prof. dr. L. Knappert, getiteld: Koning Willem I en de protestantsche gemeente op Curaçao. De schr. deelt mede dat op 24 April dezes jaars de vereenigde protestantsche gemeente op Curaçao honderd jaar heeft bestaan, welke gebeurtenis door het Koloniaal Weekblad en de Amigoe di Curaçao terecht in herinnering is gebracht. Hadden wij louter te doen gehad met een plaatselijke aangelegenheid der gemeente, dan zou met de verwijzing naar genoemde bladen kunnen worden volstaan, zegt Prof. Kn., en hij voegt er aan toe: „maar de samenvoeging (van hervormde en luthersche gemeenten) was gevolg van de eigenaardige koloniaal-kerkelijke politiek des Konings en, wijder, vrucht van de algemeene verbroederingsgedachte van het tijdperk." Onder dat licht bezien treedt de schr. in uitvoerige historische uitleggingen over deze kerkelijke aangelegenheid.

Onder het opschrift „Ministerieele bedreiging van de onafhankelijkheid van het opperste Gerechtshof van Suriname", bespreekt de heer A. S. J. Fernandes een Kon. besluit van diep ingrijpenden aard in het rechtswezen dier kolonie, zooals dat door den Rijksweigever organisch is geregeld in het Regeeringsreglement. Schr. oppert tegen dit besluit van 7 April j.l. „tot nadere wijziging van het reglement op de inrigting en de zamenstelling der regterlijke magt" verschillende ernstige bedenkingen en zegt zelfs dat het in flagranten strijd is met het Surinaamsche Reg. Reglt.

De hr. F. besluit met het uitspreken van de hoop en het vertrouwen dat de Tweede Kamer deze zaak, waarover ook een adres door het Surin. Hof van Justitie bij die Kamer is ingediend, terdege in behandeling zal nemen; hij doet tevens een beroep op den nieuwen Minister van Koloniën: „dat Zijne Excellentie bij zijn optreden Suriname aan zich verplichte door dit versmade Nederlandsche gebiedsdeel de weldaad te bewijzen van een gepleegd onrecht goed te maken!"

Voorts bevat dit Nr., behalve de rubriek bibliographie, eene interessante, deskundige bespreking door Dr. H. F. C. ten Kate van het onlangs verschenen werk: An introductory study of the arts, crafts and customs of the Guiana Indians, by W. E. Roth.

Koloniaal Tijdschrift.

De hr. G. Gonggrijp opent No. 5 van den loopenden jaarg. met het eerste gedeelte eener studie over het arbeidsvraagstuk in Nederlandsch-Indië. — Dr. R. Broersma schrijft een artikel „Handel op weg naar Borneo's binnenland"; schr. bepaalt zich tot het zuidelijk en oostelijk gedeelte van het eiland en gaat na waarmee en hoe dat gebied meehelpt aan de oplevering van de goederen die in het groote handelsverkeer worden gewaardeerd. Tot dat doel volgt hij den handel die de waterwegen onverdroten bevaart, en uit de diepten van het binnenland de boschproducten en andere dingen te voorschijn haalt, die de wereldmarkt gretig aanvaardt. — Onder het opschrift „Een agrarisch curiosum" bepleit Mr. G. J. Nolst Trenité toepassing van de nieuwe onteigeningsbepalingen ten aanzien van het land Tjandikoetoema op Bali, een terrein van 15.000 H.A., waarvan nooit meer dan 150 H.A. en op het oogenblik slechts 15 in cultuur zijn gebracht. „Dat nederzettinkje van 10 Inlandsche hutten heeft niets van een dorp, zelfs niets van een geregelde onderneming. Vrij Landsdomein moest dit fictieve ... worden, stellig en duidelijk, vrij ter nuttige aanwending van landzaat en kolonist.'" — De hr. W. ... beschrijft animistische gebruiken in de Pasem..., in het bijzonder dat van de pegroebatan (voorwerp om de ziel aan op te hangen). — Contr. H. de ... schrijft een en ander over den rijstbouw in de ... afd. Banjoeasin en Koeboestreken der residentie Palembang. — Overigens de gewone rubrieken: Kr..., Vreemde koloniën, Literatuur, Economische kr...

Handelingen Natuurwetenschappelijk Congres.

Bij de Archipel Drukkerij te Buitenzorg zijn verschenen de „Handelingen van het derde Natuurwetenschappelijk Congres, gehouden te Buitenzorg op 2..., 27 en 28 September 1924", een lijvig boekwerk van bijna 500 blz. druks.

Deze Handelingen bevatten: Personalia, de re... de... Voorzitter, verslagen van secretaris e... ningm... de op de alg. verg. gehouden voor..., ten, versl... van de sectiën met autoreferaten der voordrachten.

Uit den rijken inhoud een greep doende, volgen de titels van eenige der uitvoerigste opstellen. De verhouding tusschen ziekte en voeding van geographisch standpunt bezien, door L. D. de Langen. — De ...vels van Koeripan en hun vegetatie, door ... J. B. Beumée (met interessante platen). — De Zoögeographie van Java, door Dr. K. W. Dammerman. — ... bevordering van de economische ontwikkeling ... gewesten door een meer systematische benutting van onze geographische kennis, door L. F. van Ge... — Chemische en physische waarnemingen in de vulkanologie, door ir. N. J. M. Taverne.

Atlas der Protestantsche Kerk in O.-Indië.

Bij de Topografische Inrichting te Weltevreden is verschenen een „Atlas der Protestantsche Kerk in Nederlandsch Oost-Indië, bevattende eenvoudige overzichtskaarten van hare predikantsressorten en van hulppredikersafdeelingen, met toelichtenden tekst. Uitgegeven in opdracht van het Bestuur over de Protestantsche Kerken in Ned.-Indië.

Deze, door Ds. J. Mooij, predikant te Batavia, samengestelden, atlas in boekformaat bevat 32 schetskaarten en 166 blz. tekst. De bedoeling der uitgave is om bekendheid te geven aan den uitgebreiden arbeid der Indische Kerk en, als gevolg daarvan, meer belangstelling voor dien arbeid op te wekken. Ontegenzeggelijk voorziet het werk in een leemte nu sinds jaren het Alg. Verslag over de Protest. Kerken in Indië niet meer in druk verscheen.

Nederl. Indië Oud en Nieuw.

De Sept.-afl. opent met eene korte bijdrage van v. d. M.: „Wij willen Batakkers blijven", beschrijvende eene kleine reactie tegen de zoo snel voortschrijdende Westersche invloeden in het centrale Batakland, gepaard met eene poging om het eigene te behouden en te waardeeren. — De hr. C. Lekkerkerker schrijft „... iets over de Mekiis" (op Bali). — J. H. B. ... vervolgt zijne artikelenreeks over zeden en gebruiken bij de Makassaren. — Ten slotte mededeelingen van ... hr. W. O. J. Nieuwenkamp over den nieuwen ... op Bali, waarvan reeds melding werd gemaakt in ... Kol. Weekblad van 27 Aug. — Bijzonder moie a... dingen verluchten den tekst van alle bijdragen.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op Indië bevat de Sept. afl. de volgende bijdragen. De Goenoeng Beloeh en de G. M... (Borneo), door H. Witkamp (met schetskaart en ...ten). — Eruptiefgesteenten van de subrecente vulkaantjes Moerai en Beloeh, en andere gesteenten uit het Njawatan-gebied, Zuid Koetai, door Dr. L. Rutten (met figuren). — De onderafdeeling Amahei (Seram), door G. L. Tichelman. Met kaart en platen. (I. Aardrijkskundige beschrijving. II. Bevolking. III. Voortbrengselen. IV. Transportmiddelen. V. Bestuur. VI. Rechtswezen. VII. Verhouding tot het Ned.-Indisch Gouvernement). — Het jaarverslag van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië, door J. van Roon. — Verder de vaste rubrieken: Overzicht van geologische publicaties over Nederland en Koloniën; en bibliografisch overzicht van Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Algemeen Landb. weekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 5 (1 Aug. '25). J... kleigronden, door W. A. Schreeuwen. — Bosch... grondpolitiek in de Preanger-Regentschappen, door ... K. Heringa. — De Garoetsche Planterskring.

we organisatie van de bergcultures. (De rubber-, ie-, thee- en kinabond opgericht. Het nieuwe Algen Landbouw Syndicaat gevormd). — De bereiding n Robusta koffie (slot). — De begrooting 1926 van ndbouw, Nijverheid en Handel in den Volksraad ervolg). — Sprokkelingen uit de Buitenlandsche pers.

Indische petroleumhavens.

In het Sept. Nr. van De Gids eene beschouwing van W. Feuilleteau de Bruyn „De verdediging van de dische petroleumhavens" waarin schr. de noodzakeheid dier verdediging bepleit en tevens de voorkeur eeft aan kruisers boven onderzeeërs (kruisers van 000 ton en bewapend met 20 c.M. geschut), omdat de ectijk der laatste oorlogsjaren z.i. bewezen heeft, dat derzeeërs vrijwel machteloos zijn tegen vijandelijken. Hij beroept zich hierbij op vice-admiraal Bau- en het Volksraadslid Mr. van Helsdingen. Schr. op de mogelijkheid dat oorlogvoerenden, die het uik van de oliehavens aan de wederpartij willen eggen, een aanslag op die havens wagen, alleen om etroleumindustrie te vernietigen. Door de verdedider oliehavens aan een handvol infanteristen over en zou men een aanslag van een der belligerenten kken. Wil men werkelijk onze petroleumterreinen eene vernieling vrijwaren, dan kan met de tegendige bezetting niet worden volstaan. Zoo ooit het voor onze defensie uitgegeven zijn rente zal opgen, dan zal dit zeker het geval zijn met de been, die aan de verdediging onzer oliehavens zijn ed.

eutraliteitsrecht wordt alleen genoten door bede verplichtingen na te komen. Onze Indische dee is thans zoozeer in verval geraakt, dat het twijhtig is of wij tot die nakoming in staat zijn. Moet rdaad het zware scheepsgeschut over de golven de Pacific bulderen eer het Nederlandsche volk hier van rekenschap geeft?"

De Indische Mercuur.

o. 36 (4 Sept.). Nieuwe stroomingen in het Nedersche bankwezen, door Dr. H. M. Hirchfeld, besprodoor Mr. W. M. Westerman. — Koloniale afdeeling eursgebouw. — Bemesting in rubbertuinen. — Insche landbouwgewwassen op Java en Madoera in 24. — Deli Planters Vereeniging. — De handel van alië met Nederlandsch-Indië gedurende 1923—24. ultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Ficieele berichten en verslagen, zoomede de overige e rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het oniaal Instituut geeft een opgave van recente litera- over de zoogenaamde groote cultures, behalve ber.

Oedaya (Opgang).

arg. III, afl. 4 (Sept. '25) bevat o.a. Titelplaat: Een ergezicht in West-Borneo. — De moeilijke midden- door Noto Soeroto. — Gezichten en tafereelen uit onesië, het eiland Borneo. — Van kunst en kunste-s. Frans Wiemans, door H. van Essen. — Een en er over het werk van dr. H. Brehmer voor de beding van longtuberculose, door Dr. F. W. van llen. — Indrukken van de Bataklanden, door H. Tillema (vervolg). — Indrukken van Nias, door H. Tillema.

De Ingenieur.

het Nr. van 5 dezer wijdt ir. F. E. Wijnmalen harke woorden aan de nagedachtenis van den hoofdnieur 1e kl., lid van den Gewestelijken Raad van ribon, ir. D. L. ten Bosch, die op 23 Juni j.l. te ribon aan de gevolgen van typhus is overleden. Gedurende zijn Indischen loopbaan had hij vaak geheid door buitengewone adviezen en praestaties n buiten zijn dienst, uit te blinken als een goed werper en ingenieur. Hij bezat steeds een zeer groowerkkracht en een gezond, helder oordeel en beechte de technische onderdeelen van zijn vak volen.

e laatste zeven jaren had hij alle krachten ingennen voor de verbetering van den gezondheidstoed van Cheribon, waar zoozeer malaria en typhus erschten. En het is dubbel tragisch, dat juist hij vallen als slachtoffer van een dezer zoozeer geesde en kwaadaardige tropische ziekten."

Indische menschen en dingen.

nder dit opschrift in de Haagsche Post van 5 dezer e vergelijkende beschouwing over de ramp te Boren de gevolgen van ernstige vulkanische uitbarngen in Indië. We citeeren het volgende: Wij hebn Blitar en omstreken bezocht, enkele dagen na de Kloet-eruptie van acht jaar geleden. De verwoesting aan woonhuizen en gebouwen was niet erger dan die, welke de werverwind te Borculo heeft aangericht. Het aspect van de geheele landstreek was somberder, daar de aschregen uren in den omtrek al het groen met een troosteloos dik grijs kleed had overdekt. De dag na de ramp bezochten wij Borculo. Overal boomen en takken in grillige vormen op den grond, een aanblik die eerbied afdwong voor de kracht van den cycloon, maar die toch eens in het vergeetboek zal raken. Uit den nog warmen lavastroom bij Blitar zagen wij ook grillige vormen steken, geen boomtakken, maar menschenarmen en beenen. Dat blijft iemand immer bij.

* * *

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Juni 1925. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Eene uitspraak van het Hooggerechtshof betreffende transacties van Java-suiker, door Th. G. H. Stibbe. (Econ. Stat. Berichten, 26 Aug. '25).

The problem of Java's over-population, by C. Lekkerkerker. (Commercial Holland, August '25).

Verslag der Brgerlijke Openbare Werken in Nederl.-Indië over de jaren 1916—1922. Havenwezen. (Batavia, Landsdrukkerij, 1925).

Zevende wetenschappelijke balans van het weduwen- en weezenfonds der Europeesche Officieren van het Ned.-Indische leger en eerste wetenschappelijke balans van het eigen-pensioenfonds voor de officieren van de landmacht in N.-I. Met 15 staten. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1925, No. 31. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Will it be possible to levy export duty on Dutch East Indian rubber? (Holland's Import and Export Trader. July '25).

Toelichting op de „Ordonnantie op de vennootschapsbelasting 1925". (Ind. Staatsblad 1925, No. 319). Uitgave van den Ondernemersraad voor Nederlandsch-Indië. (Helder, C. de Boer Jr.).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1925, III. (Korte Berichten, 30 Juli '25).

Afstamming van een krokodil in de Oost-Indische verhalen, door C. Vis-Janssen van Raaij. (Ind. Verlofganger, 4 Sept. '25).

Ontwikkeling van het snelverkeer in Nederlandsch-Indië gedurende de laatste halve eeuw, door Dr. H. Blink. (Vragen van den Dag, Sept. '25).

Overzichten van de kassen der zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten over het vijfjarig tijdvak 1920-1924. (Uitgave van de Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten No. XXXII, 1925).

Over een wajang-spel in den Mangkoenagaran schrijft Jan Poortenaar (met illustraties naar werken van den schrijver), in het jongste Nr. van Elsevier's Maandschrift.

Suriname.

In ons vorig nummer vertelden wij van de goudonderneming Brokolonko, waarheen de redacteur van „De West" een reisje gemaakt had. Wij lezen nu in het nummer van 31 Juli:

„Deze week is van het placer Brokolonko (waar tot dusver slechts een tiental arbeiders werken) weder ongeveer een kilogram goud aangevoerd. De productie zou meer geweest zijn als de Boschnegers niet voor de zooveelste maal hun wispelturigheid hadden getoond. Zij hadden de vorige week beloofd voor vijf gulden per vadem hout te zullen kappen voor het bedrijf. Niet één heeft aan die belofte voldaan, zoodat de gouddelvers drie dagen lang zelven het bosch moesten intrekken om hout te kappen voor hun machine. Eerst Donderdag konden zij weder met goudwasschen voortgaan en zagen kans om in de drie resteerende dagen van de week nog ongeveer 700 gram in te zamelen. Men zal nu stappen doen om van uit de stad houtkappers naar het placer te zenden."

* * *

„De West" van 7 Augustus schrijft:

„Nieuwe goudvondsten. Een pas uit het Marowijnegebied terugkeerend reiziger deelt ons mede, dat aan den Franschen kant tegenwoordig een sterke trek bestaat naar Waki, een dorp ver in het Zuiden van Fransch Guyana bij de grens van Brazilië. Nieuwe belangrijke goudvondsten in die streek hebben een samenvloeiing veroorzaakt van eenige duizenden menschen. Het schijnt een repetitie van de groote rush naar de Inini zoowat twintig jaren geleden, toen daar duizenden kilogrammen goud vandaan kwamen. Waki ligt nog ongeveer een week reizen zuidelijker dan het placer der Cie des mines d'or in het Lawagebied."

Meer en meer blijkt Guyana een rijk goudland te zijn. Jammer dat het binnenland nog altijd zoo moeilijk te bereiken is.

* * *

De Marowijne-staking. Zooals reeds vermeld, aldus „De West" van 4 Augustus, werden de laatste weken eenige strubbelingen ondervonden met de Boschnegervrachtvaarders aan de Marowijne, die hooger loon eischten. Het kwam ten slotte tot een staking, die een ernstige belemmering dreigde te worden voor het verkeer. Een aantal arbeiders, bijvoorbeeld van de Compagnie des mines d'or, die zich te Albina bevonden om te worden opgevoerd naar het placer, keerden heden terug te Paramaribo.

Volgens een heden ontvangen draadloos bericht is echter de staking der Boschnegers geëindigd, naar het schijnt zonder dat hun eischen om loonsverhooging zijn ingewilligd.

In „De West" van 11 Augustus lezen wij nog:

Na het reeds door ons vermeld bericht, dat de Boschnegerstaking aan de Marowijne geëindigd was, bleef nog twijfel bestaan of de vrachtvaarders bereid waren om goederen zoowel van den Hollandschen als van den Franschen kant op te voeren.

Wij kunnen mededeelen, dat nadere berichten bevestigen, dat de staking volledig is opgeheven en de vrachtvaarders bereid zijn om ook goederen van den Hollandschen kant weder op te voeren, voor het oude tarief, namelijk zes gulden per vat.

* * *

„De West" van 11 Augustus schrijft:

In April werden eenige ananassen verscheept naar Nederland, welke boven verwachting goed overkwamen en een prachtigen prijs opbrachten: drie gulden per stuk.

Aangemoedigd door dit succes, volgde begin Mei per s.s. Nickerie een grootere verscheping, bestaande uit vruchten van den Cultuurtuin en van de vestigingsplaats Lelydorp.

Op reis waren voorzorgen genomen voor goede ventilatie. De Kon. W. Ind. Maildienst zal vermoedelijk in die richting nog verdere medewerking verleenen, door het aanbrengen van eenige ventilators, terwijl overwogen wordt om een inrichting te maken waardoor vruchten aan dek kunnen worden vervoerd. Van den Cultuurtuin kwamen in Holland over 178 ananassen, waarvan 147 in goeden staat verkeerden. Het percentage rot was dus 17.

Van Lelydorp kwamen 138 vruchten over, waarvan slechts 18 goed. Van deze bezending was dus 87 pCt. rot. Men wijt dit aan een insect, dat veelvuldig waargenomen wordt op vruchten van Lelydorp en dat nader onderzocht zal worden zoodra het proefstation weder beschikken kan over een entomoloog.

Op de veilingen te Rotterdam brachten de vruchten van den Cultuurtuin een gulden per stuk op en die van Lelydorp (een kleinere soort) 83 cent per stuk.

Rekent men de verkregen opbrengst om over de geheele bezending, dan was de gemiddelde opbrengst 82 cent en 10 cent.

De kosten der verscheping waren hoog. Kist en verpakking kwamen op ongeveer f 1.30 te staan (een kist bevat vier à vijf ananassen). De vracht bedroeg f 2.60 per kist. Daarbij komen nog enkele kleinere onkosten, als sjouwerloon, welke nog niet opgegeven zijn.

In totaal bedroegen de kosten ongeveer een gulden per ananas. Zeer zeker zal men deze kosten in de toekomst kunnen terugbrengen tot bijvoorbeeld 70 cent per vrucht. Maar ook in dat geval moeten de vruchten een hoogen prijs opbrengen, wil de uitvoer loonend zijn.

Uit het feit, dat in April drie gulden per ananas werd betaald en eenige maanden later slechts een gulden, blijkt wel dat de marktprijs aan groote schommelingen onderhevig is. Vermoedelijk is ook dit weder afhankelijk van seizoenen. In het midden van den zomer heeft Holland overvloed van eigen vruchten en is er dus minder vraag naar buitenlandsch ooft. Het proefstation zal informeeren wat de gunstigste ... zoodat in Suriname daarmede rekening kan ... gehouden met den aanplant.

De voorloopige uitkomsten zijn van dien a... eenige voorzichtigheid geraden schijnt. De za... verdient echter alle aandacht, en het is te ho... het proefstation zich daarvoor blijft interesse...

* * *

Over de *salarisherziening* schrijft hetzelfde b...

De gouverneur heeft — daartoe gemachtigd ... opperbestuur — de definitieve salarisherziening ... kondigd, met ingang van 1 Januari 1925.

De regeling geldt voor alle landsdienaren, ... derd voorloopig voor de onderwijzers. Met de ... hunner salarissen moet gewacht worden op de b... ling van het aanhangig ontwerp betreffende de ... wijsversobering.

De nieuwe salarisregeling geldt van 1 Januari af. De uitbetaling der verhoogingen over de eerst... van het jaar, zal dezer dagen plaats vinden.

De uitbetaling der verhoogingen over de twee... van 1925 kan op dit oogenblik nog niet wor... waarborgd, in verband met den eisch van het ... bestuur, dat de salarisherziening moet worden ... voerd binnen de begrootingscredieten voor 19... gestaan.

Mocht tegen het begin van het vierde kwartaal ... blijken dat door het ruim vloeien der middelen ... taling van de nieuwe salarissen over het derde ... taal mogelijk is, dan zal die uitbetaling in O... plaats vinden.

In Januari 1926 zal beoordeeld worden of de ... uitbetaling ook over het vierde kwartaal kan g... den.

* * *

Nog een belangrijk bericht ontleenen wij aan ... West" van 28 Juli:

Wetenschappelijk is thans vastgesteld, dat de ... naamsche boeboek niet gelijk is aan den gevr... Java koffiebessenboeboek.. In een circulaire d... Juli is dit heuglijk bericht door dr. Stahel als ... aan de planters bekend gemaakt:

In Februari van dit jaar werden aan het ad... prof. dr. W. Roepke en aan dr. L. P. de Bussy ... tal Surinaamsche koffiebessenboeboeks gezon... ze torretjes waren afkomstig van zwarte ve... koffiebessen van plantage Slootwijk. De voorraad ... retjes werd kort voor de verzending in twee ... verdeeld. De eene helft ging naar Wageningen, ... dere naar Amsterdam.

Dr. L. P. de Bussy heeft de hem toegezonden ... jes naar het Imperial bureau of Entomology te ... gezonden, dat over de grootste en best gefou... insectenverzameling van heel Europa beschikt ... weken geleden heeft dr. de Bussy van den di... den welbekenden entomoloog G. A. K. Marshall ... richt ontvangen, dat de Surinaamsche koffie... boeboek Hypothenemus (Stephanoderes) Plum... die het eerst op Plumeria („Fransche pane")[1] ... ook op Hevea brasiliensis (Ceylon) en suikerri... merara) werd vastgesteld.

Marshall kon dus ons torretje met de versch... Stephanoderes-soorten in zijn verzameling dir... gelijken en daarom is aan de juistheid van zijn ... minatie nauwelijks te twijfelen.

Wat dus door mij hoofdzakelijk op grond ... biologie van den Surinaamschen boeboek we... weerd, is nu ook door Marshall op grond van ... wendige kenmerken bevestigd, namelijk dat ... rinaamsche koffiebessenboeboek niet identiek ... den Java koffiebessen-boeboek Stephanoderes ... (coffeae). Hiervoor spreekt ook ten zeerste, ... shall betwijfelt of de Surinaamsche boeboek ... afkomstig is uit koffiebessen.

Spoedig verwacht ik ook de determinatie v... tomologische proefstations te Portici (Italië) ... Paulo (Brazilië), die zonder twijfel de de... van een eerste specialiteit als Marshall zullen b...

Met deze boot worden nogmaals enkele ... torretjes van den Surinaamschen koffiebesse... naar dr. L. P. de Bussey gezonden.

De Surinaamsche bladen schrijven uitvoe... „de debâcle bij Openbare Werken." De uit... den n.l. zeer belangrijk overschreden zijn. ... Directeur van het departement sedert eenige w... ziek in het hospitaal ligt en zich nog niet tot ... nen verantwoorden, zullen wij de berichten ... opschorten.

* * *

1) Bedoeld is de Frangipane.

heer Pyttersen heeft in *„De West-Indische Gids"* ...ders bij herhaling gewezen op de noodzakelijk- ...om in den Surinaamschen landbouw handen- ...d te vervangen door machinalen arbeid. Dezer ...en kregen wij in handen een interessant boek van ... e. h. Carl Köttgen *„Das wirtschaftliche Amerika"*, Berlin 1925, waarin een afbeelding van de „Maisplücker" (Int. Harvester Co.) met tractor. Naar ...van bevoegde zijde is medegedeeld, worden ook ...uitschland de maiskolven mechanisch geoogst.

* * *

„De Tijd" van 29 Augustus schrijft:
„Den 3en September a.s. zullen met 't stoomschip „De ...mewijne" vier Zusters van de Congregatie der ...ers van Liefde, van Tilburg naar Suriname vertrek- ...om zich daar aan de verpleging van melaatschen ...dere zieken te wijden.
...namen der edelmoedige missionarissen worden ...de „St. Janskl." medegedeeld:
M. Simplicia, in de wereld Maria Clara Alewijns, ...en te Eindhoven.
M. Dorotheus, in de wereld Maria Theodora Jo...na Aldenhuijsen, geboren te Uden.
M. Diderica, in de wereld Geertruida Aarts, ge... te Liessel.
M. Libuina, in de wereld Antonia Maria v. Doorn, ...en te Bathmen.

Curaçao.

Regenbak-Penweg.

...is te betreuren, dat het Gouvernement de wer...ie met groote kosten tot stand zijn gebracht, niet in goeden staat bewaart, en zorg draagt voor het ...houd er van.
...mooie regenbak achteraan op de Penweg moet ...watervangst hebben van het omliggend gecementerrein. Het komt er natuurlijk op aan dit terrein en zuiver te houden, anders zou die regen...g wel een haard kunnen worden van typhus- ...nteriebacillen. Wat zien we nu? Door de zeer ...ge afsluiting is dat terrein geworden tot een ...vous van honden, katten en geiten, die dag en ...naar allerlei ongerechtigheid uitvoeren. De gei...bruiken de beide bakjes in het toevoerkanaal vóór den regenbak, waarin het water moet be...n, als drinkbak, en bevuilen tegelijk het toevoer...l. Ook de poort, die toegang geeft tot het ter...heeft geen afsluiting en iedereen dringt er bin... Vele menschen in den omtrek durven dat water ...anders te gebruiken dan om hun kleeren te was... Wat toch niet de bedoeling is geweest bij het ...a van dien regenbak.

(A. d. C.).

Moordaanslag.

19 Juli 1925, Zondagmiddag, tusschen 5 en 6 uur ...in een winkeltje aan het Waaigat te Willemstad ...enezolaan een landgenoot met een dolkmes zoo ...en, dat deze laatste des nachts overleden is. ...aanleiding hiervan schrijft de „Amigoe":
...meen bekend is, hoe lichtvaardig een Venezo...zijn dolk of revolver trekt. Onze bevolking ver...in den waan, dat al die vreemdelingen er een ...of revolver op na houden. Dat is natuurlijk in ...mate overdreven. Doch dat verschillenden hun...ergelijke gevaarlijke wapenen in hun bezit heb... een feit.
...is het dragen van wapenen zonder verlof van ...rocureur bij de wet verboden.
...rom kan bij aankomst van die vreemdelingen ...un koffer of zij zelven aan den lijve onderzocht ...n of zij wapenen bij zich hebben en deze in be...genomen en in bewaring gehouden tot ze weer ...land verlaten.
...behoeft toch niet bevreesd te zijn daarmede te ...tegen dergelijke vreemdelingen op te treden. ...eigen veiligheid gaat boven alles. En hoe streng ...in Venezuela het douane onderzoek niet ver...waarbij vergeleken het onze maar kinderspel is. ...hebben nu reeds genoeg voorbeelden gezien, hoe ...aardig die menschen hun drift en wraaklust met ...of revolver koelen. En daartegen mogen wel maat...n genomen worden."

Auto-ongeluk.

...een andere klacht vindt hetzelfde blad aanlei...in een aanrijding op de Koningin Emma-brug op ...l.l.

Een auto reed tegen het houten trottoir op, bestemd voor voetgangers, drukte een vrouw tegen de ijzeren leuning van de brug aan, die daarbij aan het been verwond en inwendig gekneusd werd. Zij werd in het gasthuis opgenomen. Zelfs op trottoirs en vluchtheuvels schrijft het blad, is men tegenwoordig niet meer veilig voor het roekeloos rijden der chauffeurs. Dit laatste feit had plaats in de tegenwoordigheid van een politie-agent en van een loods. De loods dwong den chauffeur achteruit te rijden, anders had hij met zijn auto nog bovendien over de arme vrouw heengereden. Het publiek zou het hoogelijk waardeeren, wanneer aan chauffeurs, die *door eigen schuld* ongelukken veroorzaken, door de justitie voor een jaar of langer hun rijbewijs ontnomen en zij voor een paar maanden in de gevangenis werden opgesloten, om de veiligheid van de straat en van het publiek beter te waarborgen.

6 Februari 1926.

Op dezen dag hoopt de Koningin haar zilveren huwelijksfeest te vieren. De gouverneur vraagt *f* 5000.— aan voor volksfeesten, waardoor aan de bevolking de gelegenheid verschaft wordt aan hare gevoelens van trouw en aanhankelijkheid uiting te geven.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

R.K. Priesters op Aruba in 1822.

De indruk, dien men bij lezing der bladzijden 38—41 van Dahlhaus' levensschets van Monseigneur Niewindt licht kan krijgen, alsof de gouverneur Cantz'laar tegen de geestelijke verzorging der Arubanen door R.K. priesters geweest is, zou niet juist zijn. Dit blijkt voldoende als men onderstaande overwegingen in des gouverneurs beschikking van 12 Maart 1822 (vermeld, maar niet aangehaald in den door Dahlhaus op bladz. 40 opgenomen brief van den gouverneur) leest:

„1o. Dat het zeer ongeraden zoude zijn vreemde Geestelijken op een der onderhoorige Eilanden Bonaire of Aruba toetelaten en dat hun verblijf aldaar als gekwalificeerde personen vreemden invloed en nadeelige gevolgen zoude kunnen te weeg brengen.

2o. Dat de onkunde der Ingezetenen van Aruba in de nederduitsche Taal, en hunne meerdere kennis van de Spaansche taal, geene redenen behooren te zijn om den Roomsch Catholijken Godsdienst door eenen Spaanschen Priester te laten waarnemen, aangezien al de genen die tot de roomsche gemeente alhier behooren ook de nederduitsche taal niet magtig zijn en toch in hunnen Godsdienst zijn bediend geworden door Priesters uit het moederland gezonden.

3o. Dat de toelating van vreemde Priesters op Aruba in stede van de kennis der Nederduitsche taal aldaar uittebreiden, dezelve nog meer zal doen verwaarloosd worden.

4o. Dat dit Gouvernement aan het Ministerie voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën verzoek gedaan heeft tot de uitzending van roomsche Priesters uit het moederland."

Op deze gronden wijst de gouverneur het desbetreffend verzoek der Kerkmeesters af onder toevoeging, dat: „het te verwachten is, dat er romsche Geestelijken uit het moederland zullen aankomen."

En 16 Mei d.a.v. antwoordt de gouverneur in gelijken geest op een gelijksoortig verzoek van eenige ingezetenen van Aruba: „dat wij de aankomst van eenen Roomschen Priester uit het moederland kunnen tegemoet zien."

Cantz'laars bezwaar ging dus niet tegen het Roomsche maar tegen het Spaansche van de priesters, en er ligt in het meegedeelde geen reden voor de slotsom, waartoe Dahlhaus komt: „Hiermee schijnt dus de pas afgesneden te zijn om onder het bestuur van dien gouverneur nog een poging te wagen om priesters op Aruba en Bonaire aan te stellen."

Uit den Verren Vreemde.

Om den gouden horen.

De stroom van gebeurtenissen gaat in zoo vlugge vaart aan ons voorbij en biedt daarbij zooveel afwisseling, dat wij heden ternauwernood meer herinnering hebben aan zaken die kort geleden onze aandacht boeiden. 't Is daarom vermoedelijk niet overbodig bij de behandeling van de Mosoelkwestie even terug te denken aan de wijze waarop de Conferentie te Lausanne verzoening trachtte te brengen tusschen de tegenstrijdige belangen en inzichten, zooals deze zich toen voor het Oriënt-vraagstuk stelden. Turkije nam voor verschillende kwestiën, met een eigen oordeel en een vasten wil, stelling tegenover de groote heeren, die

UTRECHT.

meenden, als leiders der overwinnende Entente, de wereldpolitiek te mogen richten. Stuk voor stuk zagen Engeland, Frankrijk, met Japan en Italië naast zich, zich verplicht, wilden zij niet onverrichterzake naar huis gaan, òf Angora toe te geven, òf het punt buiten de dadelijke beslissing te laten. In dit laatste geval werd de afwikkeling dan op een speciale procedure overgebracht, die zoodoende de conferentie te Lausanne veroorloofde toch tot een sluitingsvergadering te komen, maar die elk der zoo uitgeschakelde punten als een, uit den aard der zaak, moeilijk op te lossen puzzle aan opvolgers overliet. Soms helpt de loop der zaken in de wereld wel eens mee om gespannen verhoudingen wat gunstiger te stemmen, of om nieuwe en betere toestanden te doen ontstaan en om zoo dan 't „komt tijd, komt raad" waar te maken. Ook weten de Europeesche staatslieden dat hun leven als minister doorgaans niet heel lang is en zijn zij daarom tot uitstellen geneigd, als een verwikkeling geen succes belooft. Na ons de zondvloed!

Tot de te Lausanne niet te ontwarren haspels behoorde ook de Mosoel-kwestie, van welke wij destijds reeds durfden voorspellen, dat de vreedzame oplossing door overleg niet te vinden zou zijn, tenzij Groot-Brittannië ook ten deze ten slotte maar zou zwichten voor Moestapha Pacha's politiek: „afstaan of anders er om vechten."

Zal het vilajet Mosoel aan Irak of aan Turkije komen? Irak is het voormalige Mesopotamië, dat door Groot-Brittannië aanvaard is als mandaatgebied van den Volkenbond, mandaat dat tot 1928 loopt. Londen heeft na den oorlog het plan gevormd de vóórdien onder Turksche souvereiniteit staande Arabische landen tot zelfstandige koninkrijken te maken, het is er in geslaagd Emir Feisoel, zoon van den sedert alweer uit zijn land gedreven Hoessein, vorst van Hedchas, als koning in Mesopotamië te bevestigen, wiens rijk als zoodanig den ouden naam Irak heeft aangenomen. Veel plezier heeft Engeland van dit mandaatschap overigens ook niet gehad en het heeft er reeds 210 millioen P. St. aan ten koste gelegd. Zijn politiek was er dan ook sedert eenigen tijd op gericht geweest Irak tot spoedige zelfstandigheid te brengen, om van die enorme kosten af te komen. Maar bij dit alles is 't er toch op bedacht gebleven er niet allen invloed kwijt te raken, en — hetgeen vergeeflijk is — ook de voordeelen te behouden, die op den duur de vergoeding zouden kunnen brengen voor de als mandaathouder geofferde bedragen. In dit verband heeft de toewijzing van Mosoel, betwist grensgebied tusschen Irak en Turkije, aan het mandaatland bijzondere beteekenis, maar 't heeft deze niet in mindere mate voor Turkije.

Wie „Mosoel" zegt, geeft weer niet *één* vraagstuk aan, maar zit dadelijk vast in tal van stroppen.

Hoe ver gaat 't recht van Groot Brittannië als mandaathouder om zich te bemoeien met een grenskwestie als deze? Vilajet Mosoel bestaat uit drie districten, Mosoel, Kirkoek en Soeloemanie, zijn deze te scheiden? De kwestie kan uit juridisch-historisch-, uit land- en volkenkundig-, uit economisch standpunt bezien worden, en de conclusiën zijn verschillend naar gelang van 't standpunt van waaruit de zaak bezien wordt. Turkije hecht niet minder waarde als Irak of Engeland aan den petroleumrijkdom van Mosoel. De verbindingsweg van het Aziatisch gedeelte van 't Britsche Rijk met dat in Europa is door de vorderingen der vliegkunst niet in beteekenis verminderd en Mosoel is voor die gemeenschap geenszins zonder beteekenis. Afgescheiden hiervan, wordt er ook als strategisch punt waarde aan toegedacht. Hoe langer Engeland mandaathouder blijft, hoe minder 't genegen zal zijn zich van Irak terug te trekken; hoe meer geld 't aan zijn mandaatgebied gespendeerd zal hebben, hoe meer 't zich daar als rechtmatig heer en meester zal gaan gevoelen; de wijze waarop 't nu over Mosoel spreekt en handelt, doet al gelooven dat het dit gebied niet voor Irak maar voor zich zelf wil behouden. Toen de Jong Turken hun gezag in Angora vestigden, hebben zij Mosoel tot Turksch gebied verklaard, zij beschouwen dit als een zich zelf opgelegde verplichting tegenover de daar wonende Turken. Engeland wil de Koerden een groote mate van vrijheid laten, zooals zij nu in de laatste paar jaren al genoten hebben, de Turksche regeering wil hun niets toezeggen, behalve dat zij als alle andere Turken behandeld zullen worden. Angora wil liever om Mosoel vechten dan er afstand van te doen of 't zich te laten ontnemen. Engeland wil er in geen geval om vechten en de Britsche pers spreekt dit luide uit, zoodat Moestapha Kemal Pacha, die in Turkije nog steeds de teugels in handen heeft, weet sterk te staan, als hij voet bij stuk houdt.

De kwestie was in Lausanne verwezen naar een Vol-

kenbondscommissie, die aan den Volkenbond binnen 3 jaren een rapport en voorstel had over gen. Dat rapport is verschenen, het heeft geen nige oplossing gebracht, dat hiervan beider vrediging te verwachten is. Het roept intege dadelijk strijd en verbittering op door deze ling: Uit een juridisch oogpunt is de zône het geschil loopt te beschouwen als een onaf lijk deel (partie inséparable) van Turkije; uit misch en strategisch oogpunt beschouwd, beho Irak. Dit wordt niet beter door de verklaring, soel niet aan Irak zou mogen worden toegewe dien Turkije zijn rechtmatige aanspraken niet Dit laatste meent de commissie ('t klinkt bijna loofelijk) echter wel van de regeering te An kunnen verwachten. Aan Irak durft zij de vrij over Mosoel vooralsnog niet laten, maar in de is voor land en volk alleen heil te verwachten onverdeelde toewijzing van de geheele provin Irak, nadat dit nog eerst minstens 25 jaren Britsch mandaat zal hebben gestaan. Zóó is de zaak van de commissie-beschouwingen kort geven. En zoo is de kwestie dan 3 September d Raad van den Volkenbond, gepresideerd d Franschen minister van buitenlandsche zaken, in behandeling genomen. Vóórdat met de uitee der zaak kon worden begonnen, deden de reeds uitkomen in welke stemming zij ter verg waren gekomen. Zij begonnen met verwijten testen aan 't adres der Engelschen, die ten van Turkije verschillende laakbare handelingen hebben gepleegd hangende het Mosoel-onderz speciaal ook in het Mosoel-grensgebied, en aan werd reeds bekend gemaakt dat de conclusies commissie voor Turkije onaannemelijk zijn.

Zonder zich in die beschuldigingen erg te ver heeft de Raad het geding laten beginnen. Cham was tegenwoordig, maar de minister van k Amery voerde het woord voor Groot Brittan voor Irak. Voor Turkije sprak Tewik Roesj minister voor buitenlandsche aangelegenheden. namen de conclusies der speciale commissie gangspunt van hun pleidooi.

Amery verklaarde, dat Engeland verlenging mandaat wel wil aanvaarden, doch dat het den koestert Irak zelf zoo spoedig mogelijk rijp t voor toelating tot het lidmaatschap van den bond, zoodat de mandaat-termijn niet precies grenzen is.

Engeland gaf met vreugde de verzekering wa het lot der Koerden zoo gunstig zal worden g als de Commissie dit beoogt.

Elke verdeeling van Mosoel is te verwerp Commissie heeft aangetoond dat elke verdeel economisch en strategisch oogpunt beschouw keerd en onrechtvaardig zou zijn. De Engelsche ring zou dan ook onmogelijk haar steun aan gelijke oplossing kunnen verleenen. Zij wil dus

Tewik bei greep natuurlijk de erkenning, dat twiste gebied juridisch gesproken een integ deel van Turkije is, aan, om het goed recht kije dadelijk voorop te stellen. Dan voerde hij zingen aan voor de gehechtheid der bevolkin Turkije. Een verlengd Britsch mandaat noemde strijd met het verdrag van Lausanne en met telijken toestand, zooals deze door de Turksche lutie is geschapen. Turkije is vredelievend, toewijzing van Mosoel aan Irak zou Turkije tot grondvesten beroeren!

Voor zoover wij 't uit de berichten konden is 't woord „petroleum" bij de uiteenzetting standpunt door geen der partijen geuit, maar zaal zal 't wel en hier gefluisterd zijn.

De replieken brachten geen nieuwe gezichts

Het debat liep uit...... op de benoeming commissie! Deze, bestaande uit Unden, Zweeds nister van buitenlandsche zaken, Quinones Volkenbondsvertegenwoordiger van Spanje en ni, dito van Uruguay, zal naast den Volkenb voortgaan met verklaringen te hooren en doc te bestudeeren.

Of men nu verder is? Of men zoo verder Beide partijen zijn vredelievend, hebben in den Volkenbond — van welke Turkije nog geen lid is — maar elk harer stelt voor lievendheid en voor het vertrouwen één voorwaa dat Mosoel haar zal worden toegewezen.

Het is even mogelijk dat de Volkenbondsverga die over het advies van den Volkenbondsraad slissen heeft, uitgaande van het justitieele recht alsnog aan Turkije toewijst. Geschiedt dit, dan zal

wel vragen van zijn mandaat over Irak ontheven te en. Maar wordt de uitspraak anders, dan is 't schijnlijk dat Turkije er een coup de main aan zal en Mosoel zal bezetten, met een: drijf er mij maar als je durft.

Mededeelingen.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

A. J. Vermaat, Ambtenaar ter beschikking Directeur Gouvernementsbedrijven, voorloopig Den Haag, p/a. Majoor-Intendant J. Boon, Azaleastraat 15.
F. O. Messchaert, Referendaris Dept. van Binnenlandsch Bestuur, Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 42.
Fabriek, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, ten, p/a. R. Fabriek.
L. Prins, Administratief Ambtenaar bij het Dep. Binnenlandsch Bestuur, Den Haag, Suezkade 80.
Emeis, Dir. 2e openbare Mulo-afd. Alg. Middelb. ool te Soerabaja, Gouda, Bleekersingel 71, p/a. E. C. Emeis.
rgemeestre, Onderwijzeres 2e kl. Eur. L. O., Den g, p/a. Simon van Leeuwen, Gr. Hertoginne- 146.
C. de Ceuninck van Capelle, Bureau-klerk 2e S.S., Den Haag, Acaciastraat 110.
on Mackay, Burgemeester van Medan, Den Haag, uwe Uitleg 28.
C. A. Lichtenbelt, Onderwijzeres 2e kl. bij het O. L. O., Maarssen, p/a. Mr. J. H. Lichtenbelt, ze Cromwijck.
A. M. de Ceuninck van Capelle, Onderwijzeres kl. bij het O. Eur. L. O., Den Haag, Suezkade 80.
Ruempol, tijd. wnd. Adj.-Inspecteur der Algemene Politie te Weltevreden, Amsterdam, Leidplein 13.
M. B. Bocage, Onderwijzeres 3e kl. bij het O. E. O., Utrecht, p/a. Mevr. Jutte, van Alphenstr. 24.
Beisser, Hoofdopzichter 2e kl. bij den Waterstaat 's Lands B. O. W., Hilversum, Neuweg 243.
W. A. de Ceuninck van Capellen, Commies S.S. te Bandoeng, Den Haag, p/a. Mevr. Cabri, caciastraat 110.
G. de Vrijer, Werktuigkundig hoofdopzichter bij Asam steenkolenmijnen, Den Haag, Lumeystr. 62.
D. Synja, Leeraar Koning Willem III School, t/m Aug. Noordwijk aan Zee, Pension Duin en Dal, 1 Sept. Den Haag, van Weede van Dijkveldstr. 21.
Wentzel, controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, ravenhage, Groot Hertoginnelaan 232.
oven, controleur 1e kl. bij het B. B., 's-Gravene, Obrechtstraat 435.
Hamermans, onderwijzer 1e kl. bij het Openb. Lager Onderwijs, Haarlem, Kleverparkweg 126.
Frieser, commies op het assistent-residentiekan- te Koepang, 's-Gravenhage, 2e Sweelinckstraat Pension Noback.
nker, stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr., ravenhage, Hotel Pomona.
Schot, onderwijzer 1e kl. O. E. L. O., Bussum, dellaan 13.
, beheerder 2e kl. bij den Pandhuisdienst, 's-Gravenhage, p/a. J. Winkelman, Copernicusstraat 154.
F. van Dijk, controleur der belastingen, Amster- p/a. fam. Helwig, Heerenstraat 16 I.
Helling van den Berg, machinist 1e kl. bij de fa- kmatige bewerking en verpakking van den dienst Zoutregie, 's-Gravenhage, Begoniastraat 145, p/a. heer A. Visser.
Boer, technisch ambtenaar bij den P.T.T.-dienst, ravenhage, Sumatrasraat 187.
Mulder, controleur bij het Binnenl. Best. in de buiten Java en Madoera, 's-Gravenhage, Segklaan 28.
Hinze, onderwijzer 1e kl. bij het Openb. Eur. La- Onderwijs, Haarlem, Wouwermanstraat 86.
Raasveldt, administrateur bij het Dept. van Gouv. r., 's-Gravenhage, Daguerrestraat 105.
Marsch, assistent-resident van Kediri, 's-Gravenhage, p/a. Muller, Verhulststraat 104.
Douglas Broers, insp. bij de Centrale Kas voor Volkscredietwezen te Soekaboemi, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 461.
M. C. Tenret-Knoetsen, 1ste commies bij de S.S. Tr., 's-Gravenhage, p/a. A. de Vries, Heemstr. 334.
Tenret, opzichter bij de S.S. en Tr., 's-Gravenhage, A. de Vries, Heemstraat 334.
timo, adm. ambt. bij het Dept. van Marine, 's-Gravenhage, Frankenstraat 76.

J. C. Ceelen, amb. voor de belastingen te Tandjong-Balei, Wassenaar, Kasteel Oud-Wassenaar.
P. H. A. van Ophuysen, gedipl. hoofdtechn. ambtenaar bij den P.T.T.-dienst, 's-Gravenhage, Stadhoudersplein 74.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ds. A. Blanson Henkemans, Predikant bij de Nederl. Hervormde Gemeente te Hooger Smilde, als predikant bij de Protestantsche Gemeente in Ned.-Indië;
A. de Beer te Dirkshorn (N.-H.) en W. J. A. van Eijseren, Admiraal de Ruyterweg 100 III te Amsterdam, beiden als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.
Dr. Ir. C. P. A. Zeylmans van Emmichoven, Binnenwatersloot 6 te Delft, als ingenieur voor den Dienst van den Mijnbouw.

Mutaties van 2 tot 9 Sept.

Nieuwe Leden:

Mr. D. I. Rebel, Sophialaan 7 te Soestdijk (afd. Utrecht). ƒ 10.
A. F. W. Weijers, Kapelweg hoek Coornhertlaan, Amersfoort. ƒ 5.

Afschrijven:

M. Blokhuis, Nijmegen, Payersweg, Huize Hooge Hof.
Ad. Heinrich, Amersfoort, 't Zand 41.
Mevr. Wed. F. W. J. Hofstede-Römer, Den Haag, Copernicusstraat 136.

Adresveranderingen:

W. M. Haye, oud-Hoofdonderwijzer O.-I., van: Nijmegen, Slichtenhorststraat 13, naar: Den Haag, Eikstraat 39. ƒ 5.
T. S. Smit, Indologisch Student, van: Leiden, Vischmarkt 19 naar: Oegstgeest, Emmalaan 53.
C. C. Meijer van Rozenburg, Indologisch Student, van: Leiden, Witte Rozenstraat 16B naar: Den Haag, Beeklaan 346. ƒ 2.50.
A. Jongman, Onderwijzer O.-I., Amsterdam, van: Da Costakade 128 naar: Hooistraat 5, Betondorp.
W. R. Grijzen, Beheerder Paudhuisstraat, van: Utrecht, Bucheliusstraat 21bis naar: Den Haag, Galileistraat 26. ƒ 5.
W. van Houten, Amersfoort, van: Utrechtsche Weg 118 naar: Huygenslaan 28.
R. C. Bakhuizen van den Brink, Plantkundige van 's Lands Plantentuin, van: Buitenzorg naar: Amersfoort, Poste restante. ƒ 5.
G. Schutte Raaff, Administrateur s.f. „Phaiton", van: Kraksaän naar: Den Haag, Haagweg 38, p/a. W. W. Hoorman. ƒ 6.
W. J. Cohen Stuart, oud-Minister van Marine, van: Den Haag, de Perponcherstraat 109 naar: Nice, Hotel Rivoli, rue Pastorelli.
J. S. Pomper, onderwijzer 2e kl., van: Haarlem, Maerten Heemskerkstraat 7 naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.
C. A. Meulemans, Gep. Generaal-Majoor-tit., van: Den Haag, Charlotte de Bourbonstraat 13, naar: ondern. „Tandjongsari", Rantja Ekèk (Preanger).
A. Paulsen, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, van: Obrechtstraat 303 naar: Copernicuslaan 68.
W. H. C. ten Brummeler, Gep. Hoofdofficier der Marine-tit., Den Haag, van: Prins Mauritslaan 65 naar: Van Aerssenstraat 74.
Ds. W. F. C. van Helsdingen, van: Augustinusga (Fr.) naar: Hendrik Ido Ambacht (Z.-H.).
C. A. Emeis, onderwijzer 1e kl., van: Soerabaija naar: Gouda, Bleekersingel 71, p/a. Mej. E. C. Emeis.
Ds. T. Bartlema, Vlootpredikant, van: Buitenzorg naar: Soerabaija, Ardjoenoboulevard 48.
F. A. E. Laceulle, thans Resident van West-Preanger te Soekaboemi.
G. D. P. A. Renardel de Lavalette, thans Resident van Indramajoe.
G. O. V. Mallien, thans Assistent-Resident ter beschikking van den Gouverneur van West-Java als Hoofd van het Kantoor voor particuliere landerijen, Weltevreden, oud-Gondangdia 16.
Mr. E. Ch. Grivel, thans Lid van den Raad van Justitie te Soerabaija.
H. C. Visser, thans c/o Etablissement der Ned. Stoomvaart Mij. „Oceaan" te Tandjong-Priok.
F. B. Kroese, 1ste Luit. Artillerie, van: Bandoeng, Ambonstraat 9, Weltevreden, Gang Setjang 4.
G. Ch. Rapp, Controleur B.B., van: Tenggarong naar: Baros (Tapanoeli).
H. J. Slegtenhorst, Leeraar A. M. S., Djokdjakarta, van: Sultansboulevard 2 naar: Kroonprinsenlaan.
J. R. Soesman, 1ste Luit. Infanterie, van: Lheu Seumawé naar: Meulaboh (Atjeh).

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederl toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. A te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. I bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbet willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

MMER 38 — DONDERDAG 17 SEPTEMBER 1925 — 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

..T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ..OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

..OUD: *Het beheer der Mandaten van den Volken..nd. — De bedreiging der N.-I. Theecultuur. — ..isbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Van ..eek tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: ..Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit ..Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur..erzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den ..rren Vreemde. — Mededeelingen: (Van het Comité ..„v. d. Steur", Van de Redactie, Van het Informatie..reau). — Mutaties van 9 tot 16 September.*

Het beheer der Mandaten van den Volkenbond.

..tikel 22 van het Pact van den Volkenbond ..igde het, vóór 1920 geheel nieuwe, stelsel der ..niale Mandaten. Dit mandatenstelsel van den ..kenbond is uit zuiver politieke overwegingen ..oren. Professor Rappard, de zoo nauwgezette ..e Secretaris van de Mandatencommissie van .. Volkenbond heeft — en niet ten onrechte — ..instelling dezer mandaten een compromis ge..end tusschen de voorstanders van annexatie ..der meer der voormalige Duitsche koloniën en ..ksche gebieden, en degenen, die op den grond.. van President Wilson's 14 punten, een inter..nale administratie dezer koloniale gebieden ..stonden. Art. 22 heeft de uitoefening der man..n — ook terecht — onder de hoede van den ..kenbond geplaatst en daarmede een, wellicht .. de toekomst zeer belangrijke taak op de schou.. van dit internationaal instituut gelegd.

..t. 22 onderscheidt drie soorten mandaten, naar ..enamingen A, B en C. Het deelt de mandaten in .. drie groepen, betrekking hebbende op ge..deelen, welke door den mandataris als een ..rdeel van het eigen gebied kunnen worden ..erd (C); 2 en 3 die, welke de onafhankelijk.. van het eigen gebied geheel of gedeeltelijk be..en. Hetgeen in categorie A, waaronder de voor..ge Turksche gebieden in Klein-Azië vallen, op ..kender wijze geschiedt dan in categorie B,

waaronder voor het meerendeel de vroegere Afrikaansche koloniën van Duitschland behooren.

De Volkenbond echter is wel door art. 22 belast met het toezicht op de mandaten, doch aan zijn invloed werd tevoren door de geallieerde mogendheden onttrokken de verdeeling dezer mandaten. Door een overeenkomst van Juni 1919 tusschen Frankrijk en Groot-Brittannië kwam Togo (87.000 K.M². en 1.032.000 inwoners) onder Engelsch beheer, met uitzondering van de haven van Lome en een klein gedeelte in het Oosten, dat voor den aanleg van een spoorweg noodzakelijk werd geacht. Kameroen (540.000 K.M². en 2.640.000 inwoners) werd voor 4/5 aan Engeland en voor 1/5 aan Frankrijk toebedeeld, behalve een klein gedeelte voor den aanleg van een Franschen spoorweg naar het Tschad-meer. Het voormalig Duitsch Oost-Afrika, thans Tanganyika geheeten (995.000 K.M². en 8.100.000 inwoners) kwam aan Groot-Brittannië, met uitzondering van Ruanda en Uganda, welke beide koninkrijken echter ter wille van den spoorweg de Kaap—Caïro een deel aan de Engelsche heerschappij hebben moeten afstaan, terwijl zij overigens onder Belgisch beheer zijn gekomen. Z.W. Afrika (835.000 K.M². en 81.000 inw.) werd onder het mandaat van de Zd.-Afrikaansche Unie gebracht.

De Maarschalk-archipel, de Carolinen-eilanden, de Marianen e.d., totaal een 400 K.M²., alle benoorden den Equator gelegen, zijn aan het mandaat van Japan toevertrouwd; de Samoaeilanden (2570 K.M². en 35.000 inw.) aan Nieuw-Zeeland; de overige Duitsche bezittingen ten zuiden van den Equator met het Duitsche gedeelte van Nieuw-Guinea aan Australië, terwijl Engeland nog het kleine eilandje Nauru in den Grooten Oceaan, belangrijk ter wille van zijn phosphaatgebieden, verkreeg.

Ten aanzien van de voormalige Turksche gebieden kon men, terwille van de pretenties, die Engeland en Frankrijk gelijkelijk deden gelden, niet zoo gemakkelijk tot oplossing komen; tenslotte zijn Mesopotamië (Irak) en Palestina onder Engelsch, en Syrië onder Fransch mandaat geplaatst.

Nu konden uiteraard de mandaten, die wel in groote trekken gelijk zijn, maar voor elk gebied toch afwijkende bepalingen bevatten, eerst door den Raad van den Volkenbond worden vastgesteld, nadat over deze verdeeling beslist was. Waar nu bovendien met betrekking tot Palestina nog afzonderlijke bepalingen dienden ontworpen te worden betreffende de heilige plaatsen, en waar bij het mandaat over Syrië ook nog Italiaansche belangen waren betrokken, heeft het tot einde 1922 geduurd, voordat hier een regelmatige functionneering der mandaten was verzekerd. De Commissie voor de mandaten, die uiteraard alleen weer een rapport van den mandataris kan verwachten, wanneer deze ongeveer een jaar regelmatig als zoodanig is opgetreden, ontving dus over 1924 voor het eerst A.-rapporten en kon zoodoende in dat jaar deze, toch wel hoogst belangrijke rapporten voor het eerst controleeren. Hetgeen in de zittingen van 1924 en 1925 geschied is.

Formeel staan de mandatarissen van het oogenblik, dat zij het mandaat hebben aanvaard, onder toezicht van den Volkenbond. Practisch beteekent dit onder toezicht van den Raad van den Volkenbond, die evenwel krachtens de bepalingen van art. 22, een z.g. Mandaten-commissie naast zich heeft, welke het eigenlijke contrôlewerk doet. Om het onpartijdig en deskundig karakter van deze Commissie boven alle verdenking te stellen is bepaald, dat de benoeming der leden van deze Commissie van persoonlijken aard is, maar dat wel de meerderheid der leden dient te behooren tot de onderdanen van landen, aan welke geen mandaat is gegeven. Zoo hebben de Zweedsche, Fransche, Spaansche, Engelsche, Belgische, Portugeesche, Italiaansche, Nederlandsche en Japansche leden, die van den aanvang af in de Mandatencommissie zitting hebben, geen andere benoeming gekregen dan „a titre personnel"; vier hunner beho[...] de mandaatstaten(vijf hunner tot de niet-m[...] staten en onder deze beide de voorzitter [...] Theodoli (Italië) en de ondervoorzitter, [...] vicepresident van den Raad van Indië, de [...] Rees.

De Mandatencommissie is permanent [...] gevend. Permanent, omdat zij bijeenkom[...] keer, dat zij zulks noodig acht en ingevolg[...] palingen van het reglement, door haar va[...] en door den Raad van den Volkenbond [...] keurd. Raadgevend, omdat haar voorn[...] functie deze is, dat zij den Raad van den [...] bond van advies dient betreffende de jaa[...] rapporten, die de mandatarissen verplicht [...] — onder bijvoeging van zooveel mogelijk [...] den — aan den Raad toe te zenden. De [...] waarin de Mandatencommissie deze rappo[...] handelt, zijn deels openbaar; zij worden bij[...] door vertegenwoordigers van het meerend[...] mandatarissen, die het recht hebben om c[...] taren toe te voegen aan de opmerkingen, [...] Commissie den Raad aanbiedt bij doorzend[...] de rapporten. Maar aan den anderen kant [...] de leden der Mandatencommissie van de aa[...] heid van deze vertegenwoordigers partij [...] door hun alle vragen betreffende de mand[...] stellen, voorzoover deze vragen naar het oor[...] meerderheid der Commissie van belang [...] gegevens te verschaffen, die ter kennis v[...] Raad dienen te worden gebracht. In 1921, 1[...] 1923 kwam de Mandatencommissie bijeen, [...] de jaarlijksche algemeene vergadering va[...] Volkenbond werd gehouden; het door haar a[...] Raad uitgebrachte rapport vormde een ond[...] van behandeling in de algemeene vergaderi[...] den Volkenbond. Ditmaal en in 1924, is d[...] missie vroeger bijeengekomen, maar von[...] slechts een deel der rapporten van manda[...] ter beschikking; de overige rapporten zull[...] een in October te houden bijeenkomst wo[...] handeld, hetgeen uiteraard het nadeel hee[...] dan de algemeene vergadering zich daarov[...] kan uitspreken.

Welke is nu de indruk, die totdusver de [...] dezer Mandatencommissie heeft gewekt? De [...] harer zittingen, in 1921, diende tot niet veel [...] dan om de vragenlijsten vast te stellen, [...] welke de mandatarissen jaarlijks hun rap[...] hebben in te richten. Ter vergadering va[...] konden formeel slechts de rapporten der [...] daten worden behandeld, maar dank zij de [...] willigheid van de mandatarissen der categ[...] kon toen ook het meerendeel der Afrik[...] rapporten aan een eerste, zij het ook voo[...] onderzoek worden onderworpen. In 1923 wa[...] rapporten B en C volledig aanwezig; in 192[...] den de A-rapporten voor het eerst ond[...] Tegelijk echter bleek toen, dat de hoev[...] werk, die daarmede op de Mandatencomm[...] geladen, van dien omvang is, dat zij haar ta[...] meer als tevoren in één enkele zitting kan [...] Zij heeft daarom voor het eerst in 1924, ge[...] thans is geschied, haar zitting in twee deel[...] ten splitsen. Dit brengt voordeelen van [...] werken met zich, maar het nadeel, dat he[...] deel harer zitting eerst plaats heeft na [...] lijksche assembleée, en dus niet meer aan [...] deel van die assemblée kan worden onde[...] Nu is niets geschikter om geruststellend t[...] ten aanzien van deze contrôle der Mand[...] missie dan volledige, in elk geval zoo volle[...] lijke openbaarheid en de Mandatencommi[...] daarnaar steeds gestreefd. Op haar cre[...] ongetwijfeld te staan een groote mate va[...] heeft begrepen dat, al spreken in sommige [...] len de bepalingen van mandaten of reglem[...] haren gunste, zij bij mandatarissen van de [...] kenis van Frankrijk, Engeland of Japan door [...] alleen niets kan bereiken. Zij heeft zich [...] enkel geval van haar standpunt laten dringen, [...]

heeft zij de door haar uitgeoefende pressie ge-...d in een dusdanig hoffelijken vorm, dat deze ...ner aanstoot kon geven. De Mandatencom-...sie mag in haar credit schrijven, dat zij begre-...eft, dat *deze vorm van koloniaal beheer een ...heel nieuwe is,* dien men tien jaren geleden voor ...er onaannemelijk zou hebben geheeten voor ...ote landen als Frankrijk en Engeland zijn. ...ar een vorm ,waarin men thans niets ongewoons ...er ziet, en die, althans voor deze koloniale ge-...eden, als volkomen bestaanbaar wordt aanvaard. De taak van de Mandatencommissie is in de ...ste plaats daarin gelegen, dat zij het beheer der ...ndatarissen controleert. Dat geschiedt door ...del van de reeds genoemde vragenlijsten, waar-...de antwoorden inkomen, die in de zitting der ...missie, in het bijzijn van vertegenwoordigers ...mandatarissen, worden behandeld. Van den ...ang af heeft de Mandatencommissie — en ...cht — erop aangedrongen, dat niet onderge-...ikte ambtenaren zonder bevoegdheid bij het ...rzoek zouden tegenwoordig zijn; neen, zij ... aangedrongen op de aanwezigheid zooveel ...elijk van de hoogste autoriteiten in het man-...gebied. Wat tengevolge heeft gehad dat voor ...meerendeel de betreffende Gouverneurs en ver-...woordigers in de vroege zomermaanden of het ...r te Genève aanwezig zijn, teneinde met de ...datencommissie te overleggen. Daardoor ook ... deze Commissie verkregen, dat zij minder ...ename dingen kan uiten op een manier, die ... aanstoot geeft. Zoo heeft vooral Zd.-Afrika ...l eens reden tot opmerkingen gegeven, en doet ...dit ook nu nog. De wijze, b.v., waarop Zuid-...ka mandaat uitoefent over Zuid-West Afrika, ...niet in alle opzichten genade in de oogen der ...datencommissie vinden; na uiteenzettingen ...den administrateur van het mandaatgebied, ...er Hofmeyer, bleek zij een betere meening te ...ben gekregen. Maar ook algemeene kwestie kwamen meer dan eens in de Mandatencom-...ie aan de orde. Ten aanzien van Engeland's ...nemen om troepen uit het mandaatgebied ...eroen naar Nieuw-Guina over te plaatsen, ...ht de Mandatencommissie vernemen, dat de ...lsche Regeering — die niet als destijds de ...sche voor een uitzonderingsbepaling had ge-...d — aan haar bezwaren had toegegeven. En betrekking tot de vraag of de Fransche regee-...gelijk had om onbeheerde gronden in het man-...gebied tot Staatsdomein te verklaren, behaalde Mandatencommissie, wier aandacht hierop werd ...ligd door het Nederlandsche lid, den heer Van ...een juridische overwinning, die voor de toe-...t der mandaatgebieden niet van belang is ont-...

... Mandatencommissie, die reeds in vroeger ... ook aan aangelegenheid van arbeidswet-...g haar aandacht wijdde; die maar niet zonder ...overdracht van mandaten tusschen Engeland, ...alië en Nieuw-Zeeland goedkeurde, heeft in ...eerste bijeenkomst van dit jaar zelfs voor-...elijk aan algemeene vraagstukken aandacht ...en schenken. Dat is wel het beste, het meest ...ende bewijs, dat de jaarlijksche contrôle van Volkenbond op de mandaatstaten het karakter ...den meest gewonen aard gaat aannemen, en ...ende het minste gevaar loopt tot conflicten ...iding te geven. De Mandatencommissie heeft ...aak te waken voor de belangen der mandaat-...den. En nu is in de praktijk gebleken, dat het belegggend publiek bezwaren heeft om zich ...nancieel te interesseeren voor de mandaatlanden. ... op de ontwikkeling dezer landen nadeelig moet ...en. Deze angstvalligheid komt voort uit de ...g of een mandaat wel als van permanenten aard worden beschouwd; of het niet op een goeden ...an veranderen, wellicht geheel kan ophouden. Mandatencommissie heeft dit vraagstuk ernstig ...r de oogen gezien; daarover de betrokken man-...rissen geraadpleegd en is nu gekomen met een ...aring, die bedoelt geruststellend te werken.

In die verklaring wordt op den voorgrond gesteld, dat mandaten alleen kunnen worden gewijzigd met toestemming van alle partijen, en dat de Raad van den Volkenbond, die dus tot de partijen, wier toestemming vereischt is, behoort, er zekerlijk voor zal zorgen, dat de verplichtingen, die de afgetreden mandataris heeft op zich genomen, door den opvolger worden overgenomen. Zonder bezwaren kon de Mandatencommissie verklaren, dat alle verplichtingen, door een mandataris aangegaan, en de rechten, die tijdens het beheer van een mandataris zijn verkregen, dezelfde waarde zullen hebben alsof de mandataris souvereine rechten op het mandaatgebied bezat. Als nu maar niet weer kwaadwilligen zoo vriendelijk zijn om daaruit te lezen, dat de Mandatencommissie souvereine rechten in het algemeen aan de mandatarissen toekent, want zij is van niets verder verwijderd dan van dat.

Integendeel. Er zijn mandatarissen, die gebruik maken van de gegeven bevoegdheid om een mandaatgebied, dat geheel grenst aan een eigen kolonie, administratief bij deze kolonie onder te brengen. Daartegen is geen bezwaar, maar het mandaatgebied moet als zoodanig worden beschouwd en daarover moet rapport worden uitgebracht. Dit is voor één geval aan Engeland, voor een ander geval aan Zuid-Afrika onder het oog gebracht. Terwijl bovendien de financieele belangen der mandaatlanden in bescherming genomen zijn ten opzichte van den verkoop van daarin gelegen, vroeger aan Duitschers toebehoorende bezittingen. De mandataris mag die verkoopen of zelf beheeren, maar moet in het eene geval de opbrengst, in het andere geval de geschatte waarde in de herstelkas van het mandaatland storten. Nu schijnt er weinig animo te zijn voor den verkoop van zulke bezittingen; in Nieuw-Guinea b.v. zijn meer dan 300 plantages nog onverkocht. De Mandatencommissie heeft nu op bespoediging van eenigen maatregel terzake, welke dan ook, aangedrongen, zulks in het belang van het mandaatgebied, dat anders voor de vermindering der waarde aan den mandataris debet blijft. Nieuw-Zeeland heeft op Samoa alle ex-vijandelijke eigendommen gekocht en aan particulieren verhuurd; Japan doet insgelijks op een of meer der aan dat land toegewezen eilanden. Niettemin blijven nadeelige saldi op de uitkomsten der mandaatgebieden te constateeren, hetgeen bewijst dat het mandaatbeheer nu niet een zoo voordeelige aangelegenheid is als tevoren wel eens is gezegd!

Wanneer men uit de laatste zitting der Mandatencommissie leest van de vragen, die b.v. aan de vertegenwoordigers van de Fransche Regeering over het beheer van het Togoland zijn gesteld, over politiesterkte, arbeidsvoorwaarden, onderwijs, landbouw, grondstelsels, begrooting e.d., dan krijgt men niet bepaald den indruk, dat het toezicht der Mandatencommissie een sinecure is. Daarbij komt, dat deze commissie, samengesteld uit deskundigen, alleszins in staat is om de juistheid van maatregelen, in het belang van een mandaatgebied genomen, te begrijpen en te overwegen. Zoo heeft de Fransche Regeering, teneinde bij den inboorling het eigendomsgevoel wakker te roepen, landbouwsyndicaten in het leven geroepen, met het gevolg, dat de landbouw zich krachtig heeft ontwikkeld en de katoenaanplant reeds goede resultaten maakt. De Mandatencommissie mag zich een deel van zulke gunstige resultaten toeschrijven. Men moge het nu, vooral van Duitschen kant, gelijk verleden jaar op het congres der Interparlementaire Unie is geschied, doen voorkomen alsof geheel het mandatenstelsel maar een verkapte annexatie der koloniën is geweest — zij, die kennis nemen van de verslagen der Mandatencommissie, weten beter. Vooral wanneer men bedenkt, dat het vorig jaar ter assemblée door de Mandatencommissie geheel een programma werd ontwikkeld om meer belangstelling voor haren arbeid in de openbare meening wakker te roepen. Toen is haar machtiging gegeven om de vroeger niet openbaar gemaakte rapporten alsnog te doen drukken; toen is er gesproken over

een tijdschrift, dat eventueel met betrekking tot vraagstukken, die het mandaatbeheer betreffen, het licht zal zien, Ongetwijfeld, dergelijke wijzigingen zijn niet van wereldschokkenden aard, maar zij duiden toch op een veranderde mentaliteit, ten goede van het werk van den Volkenbond te boeken, en die, mits niet door overhaasting verstoord, goede en blijvende vorderingen in het leven kan roepen.

V. d. M.

De bedreiging der N.-I. theecultuur

van concurreerende planters-groepen door hun collectief gevoerde propaganda.

Ongeveer terzelfdertijd zal onder bovenstaand titelhoofd een artikel verschijnen van den Hollandschen Staf-correspondent, J. B. G., van het te New York verschijnend wereldvakblad „The Tea & Coffee Trade Journal".

Ingevolge eene vroegere aankondiging en beginnend met het artikel van 23 Juli l.l. 1), mocht het „Koloniaal Weekblad" erin slagen een regeling te treffen, waarbij belangwekkende artikelen over de zich duchtig roerende N.-I. thee-industrie 2) in dit blad en de „T. & C. T. J." worden gepubliceerd.

Genoemde correspondent schrijft als volgt:

Vanwege de belangrijke verbruiksafneming van Ned.-Indische thee in de Vereenigde Staten in het afgeloopen jaar gingen door de geheele Nederl. en koloniale pers alarmkreten op, te meer daar zulks alleen kon worden toegeschreven aan de krachtige propaganda-actie van Britsch-Indische zijde. Men vroeg zich in Hollandsche theekringen af, waar het heen ging, als de concurreerende Engelsche theecultuur óók overal elders zou beginnen om met haar theeën die van andere produceerende landen te verdringen.

Zooals werd aangetoond, ondergaat Ned.-Indische thee toch reeds eene depreciatie van circa 10 cts. per ½ K.G., doordat dit product op de belangrijkste theeverbruikende landen onder zeer bezwarende omstandigheden heeft te kampen. Voor een jaaropbrengst van circa 120 millioen pond thee is toch daarbuiten geen voldoende afzet. En waarom zijn er in Holland zoo weinige Export blenders en verpakkers? Antwoord: Omdat zij tot dusver zoo weinig aanmoediging van de producenten kregen en alles daar te lande niet als een hecht geheel is aangesloten, doch als los zand in elkaar zit, waar tusschenin grootere klompen, die een bekrompen groep van belangengemeenschap in en tegen het geheel voeren!

De Ned.-Indische theecultuur wordt, zooals bekend, op heel wat wetenschappelijker wijze gedreven dan die van den Engelschen mededinger. En juist om dat gevaar te bezweren en om de verwachte groote uitbreiding op Sumatra 't hoofd te bieden, werden de gewraakte kunst- en vliegmiddelen van die zijde in 't leven geroepen in Amerika, Frankrijk enz. met de diverse fiscale maatregelen elders ernaast.

En het merkwaardigste van het geval is, dat niets van Nederlandsche zijde — waartegen deze actie rechtstreeks gericht is — wordt gedaan, doch dat daarentegen zijdelings daarin betrokken belangen, n.l. die van de Japansche thee-industrie (die tevens daarvan de nadeelige gevolgen ondervindt), de noodige en eenig afdoende maatregelen tot tegenweer trof.

Van die zijde werd een strijdfonds van niet minder dan 2.000.000 yen — of 2¼ millioen guldens — gevoteerd, om in de Vereenigde Staten een tegencampagne op grooten schaal tegen de B. E. I. Cess te voeren, beginnend met 1 Januari 192… merkwaardigste is, dat ook hier weer de … regeering wordt en veilig kan worden inge… (wat door belanghebbenden — men moge da… spreken met wien men wil — in het gerussi… de Nederland ongewenscht wordt geoordeeld… deze voor de nationale of koloniale dienstba… maakt wordt volgens beoordeeling der ge… schapsbelangen, waarbij zeker die eener 100 … lioen gulden groote industrie mogen medespr…

Opnieuw wordt in 't artikel erop gewezen … dit een argument te meer is om de „Dutch te… Winkles" wakker te schudden.

Eene industrie als de Ned.-Indische theecu… met een tegenwoordig jaar-inkomen, dat o… millioen gulden geschat wordt met een zich … uitbreidende productie daarbij, zal op een och… ontwaken met een strop om den nek die haa… smoren, zoodra de magere tijden weer aanbr…

Ook deze zullen bij den wisselgang der … weer terugkomen in de toekomst, evenzeer al… in 't verleden het geval was (als b.v. in 1920 en … het laatst).

Hoeveel nut ook de goede pen van den … zienden en energieken Redacteur van 't „T. … T. J." moge uitrichten door zulke prachtige … illustreerde beschrijvingen als die over de Sum… en Java-theecultures in 't Juli en Augustusnum… niets zal echter de wet van den „survival of … fittest" kunnen tegenhouden, indien de Holla… „pennywise and poundfoolish" blijft.

De besteede pence (te zamen circa $ 8000 's j… tegen $ 200.000 van Engelsche en $ 200.000 va… pansche zijde), worden nu door de Ned.-Ind… theevereeniging besteed om in de „backwoo… Holland" het gebruik van thee (*als thee in '…* *meen*) te propageeren.

Het artikel besluit met de aansporing aan Ja… ners en Britten met: Here is your chance to … in and obtain a footing gratuitously!"

1) Getiteld: „Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf", van T. B. G.

2) Vorige artikelen in 't Kol. Wkbld.: Nrs. van 12 Maart, 2 April, 29 April en 25 Juni l.l., welke tevens in de Ned. Dagbladpers en Ind. vakbladen ten deele of in hun geheel werden overgenomen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

In de Toradja-landen.

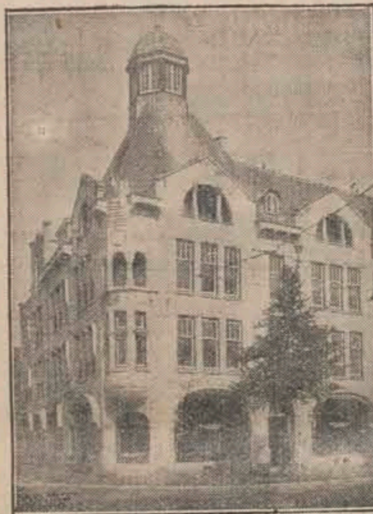
(Vervolg).

Ziekten en gebrek aan een arts-hygiënist.

Te Rante Pao zou veel syphilis voorkomen. … schien is 't ook wel framboesia." In de buur… Makalé zou onder de hoofden syphilis voork… Begrip van het gevaar hebben ze niet — waarm… niet verschillen van den gemiddelden Europ… want die heeft evenmin notie van de zeer … beteekenis dier ziekte voor 't volkswelzijn! … buurt van Mamasa ('t woordje buurt wat heel … op te vatten!) zijn geslachtsziekten alge… „Waarschijnlijk is dat wel een der oorzaken … er zoo weinig kinderen zijn. Miskramen zijn e… rijk."

Er komt een buikaandoening voor, die steed… paard gaat met septichaemie onder de karbo… „Het is niet onmogelijk, dat het eten van he… gaar gekookte vleesch dier beesten er de oo… van is." De menschen zouden er niet aan st…

Malaria komt het meest voor onder de me… die de kust bezoeken. Hier weer een typisch … beeld van den nadeeligen invloed van ha… verkeer — waarmee ik niet wil zeggen, dat … geen wegen aan moet leggen, niet moet st… naar economische verbeteringen. Wat ik wel … zeggen, is dit: wij, Westerlingen, dwingen de … schen een heel korten tijd een stuk „bescha… door te maken, waarover wij zelf eeuwen h… gedaan! Wij hebben den tijd gehad ons aan te… sen, die menschen krijgen dien tijd niet! G… gevaren voor lichaam en geest staan die men… te wachten. Die gevaren moeten wij, hoog o…

de Westerlingen, trachten zoo goed mogelijk ... te gaan. Dus náást den technicus, náást den bestuursambtenaar, náást den onderwijzer, de hygiënist!

Oogziekten zouden in die streek veel voorkomen. Framboesia is vrij algemeen. Voor behandeling ... de menschen worden opgezonden naar Paloppo! (Mag ik den vriendelijken lezer even verwijzen naar mijn verhaal over den weg, die naar die plaats voert? En is men het niet met me eens, als ik meen dat van de behandeling niets terecht kan komen?) Schurft komt ook veel voor. Er is een warme bron, die geneeskrachtige eigenschappen moet bezitten. Driemaal daags met het water baden, enkele dagen lang, zou den lijders dier ziekte radicale genezing brengen. Mijnwormziekte komt er veel voor. Te Rante Pao waren 75 pCt. der menschen, die de ziekeninrichting aldaar bezochten, er mee behept. (Ik merk in 't voorbijgaan op, dat die inrichting beheerd wordt door een oud-ziekenverpleger, een man die z'n uiterste best doet, maar: deskundige is hij niet. Af en toe komt de arts van Paloppo eens even kijken). Lepra zou weinig voorkomen.

Men ziet: 't is alles even vaag. Kort gezegd, komt de zaak hierop neer: van den sanitairen toestand weet men niets! En nu is het treurige van 't geval dat er in de onderafdeelingen Rantepao en Makalé, waar ± 150.000 menschen wonen, geen artshygiënist is, terwijl dit niet te wijten is aan gebrek aan geld, maar omdat autoriteiten vonden dat het aanstellen van een dergelijke deskundige „niet urgent is!" Moet, vraag ik me af, moet de halve bevolking eerst ziek of dood neer liggen om 't wel urgent te maken? Hebben die autoriteiten dan niet eens de bevolkingscijfers bekeken? Hebben ze 't niet, 'k zal maar zeggen „vreemd" gevonden, dat daar op 19.469 mannen, 14.949 vrouwen, samen dus 34.418 volwassenen, voorkomen: 13.241 jongens, 15.388 meisjes, samen slechts dus 28.629? Heeft het hun niet getroffen, dat er veel meer meisjes dan jongens zijn opgegeven, terwijl er veel minder vrouwen dan mannen zijn genoteerd? Hoe komt dit? Sterven er zooveel vrouwen? Waaraan ligt dit? En is dit alles geen onderzoek, geen studie waard dan? Niet urgent? Maar wat is in vredesnaam dan wel urgent? (Om niet te worden misverstaan, verwijs ik naar hetgeen ik hiervoren over statistisch materiaal heb gezegd).

Hondsdolheid komt in die geïsoleerde streken weinig voor. Is er een dolle hond, dan maakt men er jacht op. Gebetenen willen niet gaarne naar Java om daar te worden behandeld. De Toradja wil niet buiten zijn land sterven. (Daarom is dwangarbeid in vreemde streken zoo'n zware straf voor hen). Honden treft men in alle kampongs bij hoopen aan! 't Vleesch er van is een geliefkoosd voedsel, net als bij de Bataks.

Allerlei over den Toradja.

In Makalé zag ik een waterleiding, gemaakt van boomstammen. De stammen had men in de lengte gehalveerd, het merg er uit gehaald, waarna de bors overbleef. De „buis" had een doorsnede van wellicht pl.m. 15 c.M., zoodat er heel wat water door kon loopen. De helften waren omwikkeld met ...vezels en touw, zoodat ze vrij goed sloten. Ook ... natuurlijk geen betrouwbaar water, maar het ... vond ik toch erg aardig!

Het land is rijk aan goede sawah's en vruchtbare terreinen. De Toradja bewerkt zijn sawah's uitstekend. Zelden gebruikt hij hiervoor den ploeg. Dit gebeurt met een langen stok, waaraan een vrij breede, platte punt van ijzer is bevestigd. Irrigatieleidingen kapt de Toradja soms uit in de rotsen. Na den oogst plant hij geen tweede gewassen, maar laat hij water op de sawah's om er ikan gaboes te kweeken. Of dit in sanitair opzicht (malariaverspreiding) gevaren oplevert is niet bekend. Dat er visch gekweekt wordt, komt de dierlijke eiwitvoeding, waaraan bij bijna alle tropische volken veel ontbreekt, ten goede! Het is dus de vraag wat eventueel het zwaarst weegt!

Het glorieproduct der Toradja-landen is de koffie: echter „Arabica"! Die koffie maakt zeer hooge prijzen, zoodat het bestuur er op bedacht is, den aanplant uit te breiden. Men vermoedt, dat de plant indertijd door Portugeezen is ingevoerd. De koffiehandel is geconcentreerd te Makalé. Dit om er tegen te waken, dat er geknoeid wordt. Ze zou dan haar goeden naam verliezen, wat natuurlijk groote schade zou beteekenen. Op den passar wordt ze nu ten verkoop aangeboden. Daar wordt van bestuurswege contrôle uitgeoefend. In 1923 is er een *f* 113.000 verhandeld. Men meent, dat de aanplant gemakkelijk verdrievoudigd kan worden.

Karbouwen teelt men voor de doodenfeesten. 'n Groot aantal vielen hieraan ten offer. In '21 tot '23 werden gemiddeld per jaar in de onderafdeeling Makalé 1500 dieren geslacht. Varkens eet men alleen bij feestelijke gelegenheden. Waar alle mannelijke beesten gecastreerd worden zoodra ze 3 à 4 maanden oud zijn, ligt het voor de hand dat er een minderwaardig ras is ontstaan. Veel last heeft men vaak van wilde varkens. Ze vernielen den aanplant. Honden richt de Toradja met succes af op de jacht dier beesten. Men ziet: ook hier is het vraagstuk der hondsdolheid 'n puzzle!

Herbossching is ook in deze streken, waar veel gebied ontwoud is, een vraagstuk van groote beteekenis.

Voedselgebrek is er nooit. ('t Is echter de vraag of de voeding rationeel is, of ze niet te eenzijdig is — maar het aanstellen van een medicus-hygiënist is niet urgent!).

De handel concentreert zich op de passars. Te Makalé is het passar-bezoek te stellen op drie à vierduizend personen per keer. Wat niet gering is! Industrie is er zoo goed als niet. Er worden veel aarden potten gemaakt, niet geschikt voor uitvoer. Aardig is de manier waarop ze van binnen „geglazuurd" worden. Dit zou geschieden met dammarhars. Als de potten nog gloeiend zijn, doet men er wat hars in. Het smelt dan en door draaien en bewegen wordt de heele pot van binnen met een dun laagje bedekt.

Het onderwijs is in handen der zending.

Er zijn in de onderafdeelingen Rante-Pao en Makalé 30 scholen. De klacht is wel eens vernomen, dat er van 't onderricht in 't Maleisch weinig werk werd gemaakt en dat men zich te veel toelegde op 't onderricht in de landstaal, omdat men hiermee de ziel van het Toradja-kind beter bereikt dan met een voor hem vreemde taal! Dit is volkomen juist, als Fries voel ik dit zoo goed... Maar wat zou er van Friesland terecht komen, als er geen onderricht werd gegeven in een „vreemde" taal, de Nederlandsche? En wat zal er van al die kleine volksstammetjes in het groote Indonesië terecht komen, als ze geen taal leeren, algemeen verstaanbaar, om zich onderling te kunnen verstaan?

Bezoek aan een grot bij Tengko.

Hoewel ik mijn reis niet heb ondernomen met het doel natuurschoon te zoeken, heb ik toch geen gelegenheid laten voorbijgaan om er van te genieten, waar het me niet te veel moeite kostte. Van alles had ik gezien: bergen ,ravijnen, meren, rivieren, watervallen, oerbosschen, grootsche landschappen, schitterende zonsop- en ondergangen, 'k was van al dat schoon verzadigd, oververzadigd naar ik meende. Grotten had ik nog niet bezocht, hoewel de gelegenheid zich daartoe meermalen had voorgedaan. Maar ik had er steeds eenige uren heen en eenige uren terug voor moeten reizen en dat liet mijn tijd niet toe. In de buurt van Makalé bij Tengko bevinden zich een drietal zeer mooie en uitgestrekte grotten. Ze zijn nog niet zoo heel lang bekend. Wel bij de Toradja's, maar die hielden het bestaan ervan geheim. Ze vreesden, dat ze betreden zouden worden; de dewata's ((goden) zouden vertoornd worden en dit zou hun ongeluk brengen. Maar om een of andere reden werden ze den zendeling, die

bezig was een huis te bouwen en daarvoor kalk noodg had gewezen: van den druipsteen zou hij heel goede kalk kunnen branden. De zendeling, de heer Zijlstra, bood aan om mee te gaan. Dankbaar werd het aanbod het natuurwonder te bezien aanvaard. Damarfakkels werden meegenomen, een Toradja als gids aangesteld — (omdat wij er bij waren zouden de geesten hem geen kwaad doen) — en zoo trokken wij de duisternis tegemoet. Er woei een koude wind. 't Was er kil. De grond glibberig. Dit kwam van de klei, door banjirs meegevoerd. Op ongeveer manshoogte wees een modderige streep het hoogste peil van 't dan razend snel doorstroomend water. Als er 'n banjir kwam, waren we natuurlijk verloren. Maar 't was mooi weer, 't had kort van te voren in de bergen niet geregend, zoodat er in dit opzicht geen gevaar bestond. 't Was oppassen, want bij het zwakke licht der fakkels kon men holten, scherpe steenen, diepten niet al te best zien. Ook versperden dikke druipsteenen, soms in den vorm van fraaie pilaren, vaak den weg. Hier en daar moesten we door kleine openingen zoo'n beetje op handen en voeten kruipen. Dan verbreedde zich de grot plotseling tot een vele meters breeden gang. Hier en daar waren ruime zalen hoog en breed. 't Gewelf hing vol met grillig gevormde druipsteenen, de vloer was er mee bedekt, zoodat we uiterst voorzichtig moesten loopen. Plotseling versperde een hoog rotsblok den weg. De Toradja nam die hindernis op zijn bloote voeten met het meeste gemak. Ik had stevige spijkerschoenen aan. Wat Toradja *zonder* schoenen kon, kon ik natuurlijk *met*. Dus den rechtervoet kloek en vast ergens op het glibberige blok rots gezet. Die stond, dank zij de spijkers vast. Toen de linkervoet. Die stond ook zoo vast als een huis. Nu de volgende stap. En terwijl ik bepiekerde hoe ik hem dat zou leveren lag ik al achterover, midden tusschen de scherpe en kantige stalagmieten net als ik in 't begin van mijn tocht op Nias onder den omgeslagen auto gelegen had voor ik 't wist. Mijn makkers dachten, dat ik me bezeerd had, maar ik zei gauw: „tida djadi apa". Die uitdrukking laat me sedert den langen nachtelijken tocht met den defecten auto door het oerwoud van Tebing Tinggi naar Lahat niet meer los! 't Was alweer goed afgeloopen: alleen wat schrammen van de scherpe druipsteenen, verder niets.

't Bleek, dat de koperen tabaksdoos in een der achterzakken van mijn rijbroek en de stevige zonnehoed den val hadden opgevangen. 't Speet me voor die doos: ze was plat gedrukt. Dat was haar in het ± 40-jarig tijdperk, dat ze me overal heeft vergezeld, nog niet overkomen!

Ik aanvaardde nu dankbaar de toegestoken hand van den Toradja en beklom het blok. We drongen verder de grot in. Steeds weer nieuwe gangen, nieuwe zalen, waarvan de wanden schitterden in den schijn der fakkels. Na ± een kwartier te hebben „gewandeld" waren we bij den uitgang. We waren allen zeer verheugd de lieve zon weer te zien schijnen.

Van Week tot Week.

8—14 SEPTEMBER.

De Indische paragraaf in de Troonrede. Het beheer van 's Lands overzeesche gewesten zal worden voortgezet in een geest, welke met onze zedelijke roeping jegens die gewesten in overeenstemming is. Om in de toenemende behoeften van land en volk te kunnen voorzien, is ruime toevloeiing van kapitaal onmisbaar. Gewaakt zal worden dat de belangen der Inlandsche bevolking niet door overwicht van dat kapitaal worden benadeeld.

Javaansche studente aan de Rechtshoogeschool. De *Loc.* deelt mede: Wij weten reeds, dat de dochter van R. Taroenomihardjo, Indisch arts te Krawang, thans aan de Rechtshoogeschool te Batavia studeert. Dezer dagen werd ook een dochter van R. M. Soepojo, Indisch arts te Jogja, als leerlinge aan

dezelfde hoogeschool ingeschreven. Deze he... oudere zuster, R. A. Soesilah, die een be... als onderwijzeres met Europeesche hulp... de Inlandsche normaalschool te Jogja be...

Zelfbestuur en onderwijs. In de Pertjato... 23 Juli wordt met veel waardeering m... maakt van de benoeming van Mej. Doer... derwijzeres, Europeesche leerkracht, aan ... de H. I. school te Medan. Deze jonge da... eerste hooger opgeleide vrouwelijke bloe... te van het zelfbestuur, dochter namelijk ... waarnemend Sultan van Serdang.

Chineesch Landraadvoorzitter. Naar de *Loc.* ... is Mr. The Bo Djwan, eerste substituut-gr... den Raad van Justitie te Semarang, ben... tijdelijk buitengewoon voorzitter van de... raad van Toeloeng Agoeng. Mr. The is, ... meenen, de eerste Chineesche jurist, die ... met het voorzitterschap van een Landraa...

Tentoonstelling over Sumatra. In het Museum ... Onderwijs te 's-Gravenhage (Hekkelaan 4...) Woensdag 16 Sept. eene Sumatra-Tentoo... geopend. Ze omvat de landstreken van Mid... matra, welke ongeveer tusschen Padang e... zijn gelegen, n.l. de Minangkabau of Pa... Bovenlanden, de Bataklanden en Deli.

De tentoonstelling blijft geopend tot de ... vacantie. De heer M. Joustra, archivaris ... Batak- en van het Minangkabau-Instituut, ... de opening eene voordracht houden.

Mutaties bij het Hooggerechtshof. De Raadsh... het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, mr. ... Roon Swaan, is benoemd tot vice-presid... wijl de president van den Raad van Justiti... tavia, mr. H. W. E. Klomp en mr. E. Pin... ter beschikking gesteld van den procure... raal, benoemd zijn tot Raadsheeren van ... rechtshof. (Aneta, 11 Sept.)

Minangkabauraad. Volgens Aneta stelt de Re... met 1 Juni 1926 de instelling van een ... kabauraad voor.

Indië en de cycloonramp. Het Amsterdamsch... 10 Augustus 1925 deelt mee, dat van het ... van den Dag voor Nederl.-Indië" een b... *f* 10.025 is ontvangen ten behoeve van d... offers der stormramp.

Belangstelling voor Indië. Bij de Staatscourant ... bevinden zich de statuten van de vereeni... Pietersz. Coen (J.P.C.) te Amsterdam, die ... doel stelt, de belangstelling in Nederland ... te vermeerderen en wel door de navolge... delen:

het bevorderen van de gelegenheid om ... te maken naar en door Nederlandsch-Indi... voor:

a. jongelieden, bij voorkeur tusschen 1... jaar;

b. leeraren, verbonden aan een instelli... hooger, middelbaar en lager onderwijs e... personen, daartoe door het bestuur op aan... van den adviseerenden raad aan te wijzen ... voorts door andere wettige middelen, die ... doel bevorderlijk kunnen zijn.

Behalve een bestuur beschikt de vere... over een adviseerenden raad, bestaande ... minste 10 personen, die voor den tijd van ... worden gekozen uit de leden door de al... vergadering en de bevoegdheid heeft het ... te adviseeren in alle aangelegenheden, ... de werkzaamheden der vereeniging, we... het bestuur onder zijn aandacht worden g...

De Landvoogd op de Oostkust van Sumatra. A... dd. 10 Sept. Het bezoek van den Landv... Sumatra trekt zeer groote belangstelling. ... avond vóór de aankomst waren langs de ... Laboean—Belawan 40 telefoondraden door ... willigen neergehaald. De verbinding w... nachts hersteld. De daders zijn mogelijk ... nisten, die ontevreden zijn over de plan... verplaatsing van hun kampong.

Invoer van bioscoop-films. Een nieuwe filmordon... tie is 9 dezer afgekondigd, welke in w... treedt op 1 Januari 1926. Alle films moeten ... via Tandjong-Priok worden ingevoerd. Ee... ringscommissie wordt ingesteld. (Aneta, 10 ...)

Japansch Handelsmuseum te Soerabaja. Onder ... belangstelling van de zijde der autoriteiten ... 10den Sept. te Soerabaja een Japansch ... museum geopend.

ngvoorstellingen te Adyar (Britsch-Indië). Uit Solo meldt men aan de *Loc.*, dat in verband met het in December a.s. te Adyar (nabij Madras) te vieren gouden jubileum van de Wereldvereeniging van Theosofische loges, de vereeniging in Ned.-Indië, op voorstel van de afdeeling Solo aldaar, tegenwoordig zal zijn met een compleet wajanggezelschap met gamelanspel. De reiskosten voor dat gezelschap zullen worden gedragen door de loges in Indië, terwijl de afdeeling Solo de resteerende kosten op zich neemt.

Onder leiding van pangeran Koesoemodiningrat is het gezelschap bezig de mooiste spelen en gamelanliederen in te studeeren om te kunnen verschijnen met het beste, dat er op dat gebied te krijgen is.

Omtrent de uitzending van het wajanggezelschap heeft de Regeering geen bezwaar gemaakt, mits voor een goede reisgelegenheid gezorgd worde.

bouwschool te Sawahloentoe. Aneta seint dd. Padang, 9 Sept.: De Mijnbouwschool te Sawahloentoe tot opleiding voor mijnbouwkundig opziener, wordt opengesteld voor jongelieden van alle landaarden.

le brand te Padang. Aneta seint dd. Padang, 7 Sept.: Een drukkerij, een autoverhuurderij en enkele toko's alhier zijn afgebrand. De schade bedraagt *f* 100.000. Een oude inlandsche vrouw is bij den brand omgekomen.

schot op de Begrooting. Het Soer. Handelsblad meldt, dat het vermoedelijke overschot van de begrooting van 1925 70 millioen zal bedragen, exclusief de stijging van de douane-ontvangsten. Het totaal overschot is aan te nemen op 100 millioen. (Aneta, 14 Sept.).

nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Chineesche Kunst.

roeg-Chineesche kunst schijnt nu in de mode te althans te oordeelen naar den stroom van belangden, j.l. Zaterdagmiddag bij de opening der door „Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst" et Stedelijk Museum te Amsterdam georganiseerde oonstelling. De groote voorzaal van dat gebouw ek er werkelijk te klein voor. Reeds lang vóór 't ofecle openingsuur waren alle stoelen bezet, meer de helft der liefhebbers moest langs de wanden en de gangen blijven staan. Op de voorste rijen vrijgeulen zetels zetten zich de hooge gasten der Vereeng: Mr. V. H. Rutgers, Minister van O., K. en W., chef der afdeeling, de heer P. Visser, de heer De eilly, gezant van Frankrijk, de heer Raymond chlin, voorzitter van den Raad der Fransche Musea dr. Otto Kümmel, directeur van de afdeeling voor t-Aziatische kunst aan de staatsmusea te Berlijn, directeuren der Amsterdamsche Musea, een groot tal autoriteiten, bestuursleden van kunstvereenigin-, verzamelaars, artisten, enz.

Het moet voor den voorzitter, Mr. H. K. Westenp, wel een voldoening zijn geweest, tot zulk een te schare kijklustigen het woord te richten. Hij n dan ook met dank te betuigen voor al de ononden medewerking, ook uit het buitenland. Aan openingsrede ontleenen wij het volgende:

Dames en Heeren. Al hopen wij, dat deze tentoonng van Chineesche kunst voor velen een revelazal zijn, wij zijn er ons wel van bewust, dat menig-er wellicht vreemd tegenover zal staan. Want zij geen voorwerpen uit de latere perioden, aan een r bekend, maar bepaalt zich tot wat wij de klase kunst van China willen noemen, die tot voor en tijd, immers tot het begin van de 20ste eeuw, tendeels volslagen onbekend was.

e belangstelling voor Oost-Aziatische kunst is nog rekkelijk recent. Het is het eerst de kunst van Japan geweest, die wij hebben leeren kennen toen dit , dat zich gedurende eeuwen voor Europeesche loeden volkomen gesloten had gehouden, in 1868 h daarvoor wijd openstelde.

e moeder-kunst kende men ternauwernood. Wel het Chineesche porselein bekend, dat door Portuzen, Engelschen en vooral Hollanders sedert lang scheepsladingen naar Europa was gebracht en dat de ontdekking van de porselein-fabricage door ger allereerst tot voorbeeld diende. Maar de schilunst, de bronskunst, de plastiek waren in Europa wel geheel onbekend.

hans geven wij er ons rekenschap van wat die kunst heeft beteekend, die in de oude Chineesche literatuur zulk een groote plaats heeft ingenomen. Het is niet zoo heel veel wat ons is bewaard gebleven, want het is voornamelijk de schilderkunst geweest, die geleden heeft onder verwoestingen door voortdurende oorlogen en opstanden in China aangericht. Maar toch kunnen wij thans aan voorbeelden toetsen van hoe groote beteekenis die kunst is geweest en wij weten b.v., dat zij tot in de Ming-periode op een zeer hoog peil stond, in een tijd dus, toen de plastische kunsten reeds in verval waren.

Het is in hoofdzaak aan de kunstwerken uit de „Ost-Asiatische Kunstsammlung der Staatlichen Museen" te Berlijn te danken, dat wij in staat zijn een overzicht te geven van de schilderkunst uit den Sung-tijd, zoowel van de rijk gekleurde, zeer gedetailleerd uitgevoerde religieuze schilderingen als van de monochrome, soms even gekleurde schilderingen in Chineeschen inkt. [1])

Ook onze kennis van de prachtige bronskunst is in onze eeuw enorm verrijkt. De bodem van China heeft door den aanleg van spoorwegen, door het graven van putten, door aardstortingen, een deel, zeker nog een klein deel, van zijn begraven schatten teruggegeven.

Tegenover de ceramiek van China staan wij thans eveneens geheel anders dan voor luttele tientallen jaren. Ook hier hebben weder opgravingen ons, wat mythe scheen te zullen blijven, tot tastbare werkelijkheid gemaakt. De vriendelijke producten der „famille verte" en „famille rose" met sommige (niet de beste) voorwerpen uit den Ming-tijd, die eeuwenlang voor de Westersche collectionneurs het hoogtepunt der Chineesche pottenbakkerskunst beteekenden, hebben in onze waardeering een andere plaats gekregen, nu wij de klassieke ceramiek van China hebben leeren kennen. Een geheel vergeten taak van het pottenbakkersbedrijf — vergeten ook in China — het vervaardigen van graffiguren uit klei, is opnieuw ontdekt, en onder veel, wat minderwaardig is, zijn figuren voor den dag gekomen, die met volle recht aanspraak maken tot het gebied der kunst te worden gerekend. [2])

Ik zei reeds dat, wat wij tentoonstellen, velen vreemd zal voorkomen. Maar ik geloof, dat dit gevoel niet blijvend zal zijn bij hem, die zich genegen in deze klassieke kunst wil verdiepen. Zij heeft toch in haar wezen, hoe zeer dit van het onze verschillen moge, geen kenmerkende eigenschappen, die op den duur voor onze Westersche kunstbegrippen onbegrijpelijk blijven. In lijn, vorm en kleur is niets, wat ons onbegrijpelijk behoeft te blijven, al zal de diepere zin van het kunstwerk ons niet steeds worden geopenbaard." [3])

Spreker eindigde met de woorden:

„Is verreweg het meeste op de tentoonstelling uit het buitenland gekomen, wij kunnen toch ook bogen op veel schoons uit Holland, waarvoor wij den inzenders onzen besten dank betuigen. Ik hoop niet te veel te zeggen, indien ik de meening uitspreek, dat het streven van onze vereeniging aan de vermeerdering van het Nederlandsche bezit aan klassieke Chineesche en, meer algemeen, aan Oost-Aziatische kunst niet vreemd is. Wil echter de belangstelling zich in ons land waarlijk ontwikkelen, dan zal het in Nederland, zooals dat in andere landen is geschied, moeten komen tot de stichting van een Museum van Oost-Aziatische Kunst. [4]) Om zulk een middelpunt groepeeren zich belangstellenden en ik ben ervan overtuigd dat, als het er maar eenmaal is, het zonder twijfel zal groeien door schenkingen en legaten. Alle begin is moeilijk, maar indien het mogelijk mocht zijn, dat het particulier initiatief — en ik denk hierbij in de eerste plaats aan onze vereeniging — dat begin zou kunnen maken, dan hoop en verwacht ik, dat te zijner tijd de belangstelling en steun van hoogerhand niet zal uitblijven."

Ook de keurig uitgevoerde catalogus dezer bizonder fraaie tentoonstelling is wel een speciale vermelding waard. Na een algemeene inleiding, is de inhoud in drie afdeelingen gesplitst. Bij de eerste, de schilderkunst betreffende, geeft H. E. F. V(isser), Archivaris der vereeniging, gevoelige beschouwingen. Zoo schrijft hij o.m.:

„Door inhoud, wijze van voordracht, samenhang met de caligraphie, niet in het minst ook door haar vaak schier immaterieele, sublieme techniek, bestaat tus-

1) Dinsdagavond 15 dezer heeft Dr. Otto Kümmel voor leden en genoodigden van de Vereeniging van vrienden der Aziatische kunst, in de Industrieele Club te Amsterdam een lezing met lichtbeelden gehouden over deze Chineesche schilderkunst.
2) Opmerkelijk, dat enkele dezer graffiguren dus herinneren aan eenzelfde soort plastiek in Bali en Lombok.
3) Kan ook ditzelfde niet gezegd worden van de Indonesische Kunst?
4) Waartoe toch zeker ook de Indonesische behoort.

schen schilderkunst en wijsbegeerte, tusschen schilderkunst en natuurbeschouwing een onverbreekbaar, innig verband. Zeker hebben verschillende zijden van den Chineeschen geest zich uit kunnen zeggen in prachtige werken der ornamentiek, in schier volkomen, plastische uitingen, in vormen en materialen — de ceramiek! — die van zeldzaam begrip en hoogste verfijning getuigen. Toch zijn er dingen te zeggen geweest — of eigenlijk niet te zeggen geweest — die men slechts door middel van het Oost-Aziatisch penseel, de subtiele zijde, het schoone papier, de sobere tot rijke schakeeringen van den verrukkelijken Oost-Indischen inkt, en de fijne, nooit schelle kleuren, kon pogen aan te duiden." [5])

Het tweede gedeelte: *Figuratieve en ornamenteele Plastiek*, wordt zaakkundig beschreven door T. B. R(oorda), terwijl H. K. W(estendorp) uitlegging geeft der bijeengebrachte verzameling *grafplastiek* en *ceramiek*. [6]) Bij ieder nummer is een korte vermelding, zoowel in Nederlandschen als Engelschen tekst, terwijl de catalogus besluit met een fraaie reeks fotografische afbeeldingen.

Uit alles blijkt met hoeveel liefde en toewijding deze tentoonstelling is samengesteld.

Wij eindigen dan ook met een warme opwekking tot niet één, maar tot, zoo veel mogelijk, herhaald bezoek; het genieten zal er telkens grooter door worden.

5) Wat is de serie der vijf schilderijen van Arhat prachtig; vooral de suggestieve kleuren van nummer a.

6) Onder de vazen en kommen zagen wij verscheidene, die aan modern aardewerk doen denken. Er wordt dan ook op dat gebied veel nagemaakt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Inlandsche Volkshuisvestingscongres.

De Loc. (31 Juli) verwelkomt het congres, dat opnieuw te Semarang samenkomt en algemeene belangstelling verdient. Het is een der vele verblijdende teekenen dat Westerlingen de misstanden hier niet meer met de schouderophalende onverschilligheid van den vluchtigen toerist voorbijgaan, doch er voor blijven stilstaan en zich geroepen voelen om ze te helpen wegruimen. Dat is mooi praktisch werk, waarbij het Westen en het Oosten elkander de hand kunnen reiken. Gezamenlijk bouwende aan *„Kromo's woning"*, waarvan de modellen verrezen zijn op het voorerf van Semarang's Kaboepaten, zal men tegelijk arbeiden aan het grootere gebouw, dat alleen op kan rijzen op den grondslag van onderlinge waardeering van West en Oost.

Het *Soer. Hbl.* (3 en 5 Aug.) en *De Loc.* (31 Juli en 3 Aug.) geven een verslag van het congres.

Burgemeester *De Jongh* sprak over de ontwikkeling van de Indische steden en wees er op, dat ze vroeger alleen groote desa's waren, en hoe het de arme is, die naar de stad trekt. Dit heeft tengevolge, dat de hygiënische omstandigheden zeer slecht zijn. De sterfte overtreft in den regel de geboorte. De meeste inwoners zijn trekkers. Het meerendeel der bevolking verricht loonarbeid, welke het onverschillig is te Semarang of te Soerabaja of elders uit te oefenen. De ongeorganiseerdheid van den loonarbeid heeft ten gevolge, dat de wet van vraag en aanbod wordt gevolgd, waardoor groote beweeglijkheid der loonarbeiders noodig is. Deze omstandigheid leidt er ook toe, dat hier een staking nooit eindigt. De arbeiders van een werkgever, bij wien gestaakt wordt, keeren niet tot dien werkgever terug; de stakende arbeiders verdwijnen.

Aan de hand van een aantal lichtbeelden liet *ir. Maclaine Pont* iets zien van de door hem gevolgde werkwijze, om *met bamboe een goede woning te construeeren*, zonder dat het bamboe-materiaal aan ratten gelegenheid biedt om zich er te nestelen. Die proeven zijn zeer ver geslaagd. Na veel pogen en ook menige mislukking is spr. tot *een dakconstructie* gekomen, die zeer gemakkelijk uiteen kan worden geworpen en worden schoongemaakt. Deze constructie — te vergelijken met de baleinen van een parapluie — munt uit door stevigheid. Het groote draaggewicht rust op de hoeken der nokbalken, waardoor deze nokbalken zelf van normale afmetingen kunnen zijn en de atapbedekking — bij deze constructie eveneens mogelijk gemaakt — rust op een zoo eenvoudige doch tevens sterke constructie, dat een vallende palm haar niet vernielt. Binnenkort zal spreker een tiental woningen

met een dergelijke dakconstructie opzetten. Daarb dan voor den onderbouw djati worden toegepast, door ook in dit opzicht aan de wenschen van de vaan wordt tegemoet gekomen. Met de opmerkin men hier kan zien, welk een brandende kwestie, *betering van de volkshuisvesting op Java tot ee streven te maken*, aan de orde werd gesteld, be de spr. dit gedeelte van zijn voordracht.

Naar *De Loc.* (3 Aug.) verneemt is *door de c sie van het Java-Instituut ter bestudeering der verbetering*, bestaande uit de heeren *Maclain Karsten* en *Mooyen, bij de regeering een rekes diend*, waarbij verzocht wordt om bij de verbe in de woning toestanden in het algemeen en d dienste der pestbestrijding in het bizonder, in de volge rekening te houden met de eischen, die uit nisch en cultureel oogpunt worden gesteld.

Economische en sociale aangelegenheden. De in der hooge belastingen en sociale maatregelen

De heer *Smissaert* geeft in het *Soer. Hbl.* (7 een perspectief van de *Economische en sociale gelegenheden* in Europa. Onder de menschen, m hij over het economisch perspectief der oude w spreekt, zien altijd de best-geïnformeerden de toe het donkerst in. *De industrie in Nederland* ma het eerste kwartaal van 1925 een overgangstij door en de omvang van de handelsbeweging was gewicht en naar waarde in vergelijking met het ste kwartaal van 1924 afgenomen; ook de uitvoer de waarde kwam ditmaal op een lager peil. Uit ringen waren de voorspoed van de tuinders i Westland en de groote welvaart in de bloemb streek.

In zijn jongste jaarverslag van de Javasche heeft mr. Trip een welsprekend betoog gehouden belastingverlaging. Nederland heeft zijn afzetgebi Ned.-Indië voor een niet onbelangrijk gedeelte aa dere landen moeten afstaan. Of het dit terrein terugwinnen, zal in hoofdzaak afhangen van he der lasten, welke als *gevolg van belastingheffing ciale maatregelen* op de Nederlandsche bedrijven ken.

In aansluiting met deze waarschuwing vindt *Crt.* (10 Aug.) in de „Fabriekscourant" van spoor" een merkwaardige bevestiging van de spraak, en het is de „D. C." duidelijk, dat men doen heeft met een typisch uitvloeisel der m heden, als waarop de heer Trip doelde. De van „Werkspoor" vraagt thans aan de arbeide in beider belang, genoegen te nemen met minde Maar feitelijk zou die directie terecht moeten bij de Nederlandsche Regeering om van haar krijgen opheffing der lasten, die het Nederla bedrijf drukken en uitsluiten van concurrentie wereldmarkt. Misschien dat een zakenman als Colijn, als eerste minister, naar een dergelijk zal luisteren.

De Legervoorraden.

Het *„A. I. D. de Pr. Bode"* ontving het verzo opneming van de volgende verklaring: De leger mandant verklaart *ten stelligste*, dat de in het „De aftakeling van ons leger", voorkomende avondeditie van het *Alg. Indisch Dgbl.* van Za 1 Augustus 1925, gegeven voorstelling van zaken de stand der leger-voorraden een ernstige voort verdediging zou uitsluiten, volstrekt bezijden de heid is.

Het „A. I. D." verklaart zich te verheugen d stellige verklaring over de legervoorraden een maakt aan gerezen twijfel *(Deli Crt.* 10 Aug.). *Hbl.* (27 en 29 Juli en 4 Aug. 3de bl.) wijdt ee schouwingen aan de desbetreffende artikelen *„Java-Bode"* (31 Juli) en 't *„A. I. D."*

De bevolkingsrubbercultuur.

Door den dienst der belastingen is eene twe vulling samengesteld op de monografie over bercultuur. Aan de hand van deze aanvulling *De Loc.* (6 Aug.) e. e. a. over *de bevolkingsr tuur in Palembang*. Een bevolkingsrubbertui de wijze van exploiteeren betreft, uiteraard dan een op modernen grondslag geëxploiteerde tuuronderneming. Noch met zaadselectie noch oculatie houdt de Inlandsche rubberman — ook in algemeenen zin gesproken — zich op. Hij de bibit, die in de bestaande tuinen voor ligt, plant die uit in een voor een cultuuronderneming veel te dicht plantverband en begint, met toepassing van de meest verschillende methodes, te tappen

zoodra er wat te tappen valt. Is een deel van den aanplant te zeer uitgemergeld, met 't gevolg, dat de boomen geen latex meer leveren, dan wordt er niet getapt op grond van de stellig niet onjuiste overweging, dat er — niets te tappen valt. Men wacht dan, tot tijd en wijle er van de boomen weer latex gewonnen kan worden. Het behoeft na deze uiteenzetting geen betoog, dat de bevolking het „clean-weeding systeem" nimmer heeft toegepast. Hoogstens werd het onkruid, wanneer het al te welig ruim opschoot „in grooten stijl" opgeruimd. Onder den druk der malaise zijn de Europeesche cultuurondernemingen er toe overgegaan om derwijze te handelen en na verloop van eenigen tijd bleek, dat de bevolkinsnegatie van het clean-weeding systeem nog zoo kwaad niet was. Het wordt dan ook niet langer in toepassing gebracht. Aanleg van den tuin en tappen van latex — zoo iets te tappen valt — vormen dus de hoofdwerkzaamheden in den bevolkingsrubbertuin.

Het „A. I. D." (*Deli Crt.* 12 Aug.) vertelt van *de tegenwoordige geldwegsmijterij in Djambi.* Het autorijden is hier feitelijk uitsluitend een vermaak evenals de bangsawan. Djambi is naar geen enkelen kant met de overige deelen van het gewest door een weg verbonden en in de plaats zelf is de geheele straatlengte slechts 5 K.M. En op deze 5 K.M. rijden reeds 156 auto's en met elke boot worden nieuwe aangevoerd. Dezen mallemolen vindt men, zij het op kleinere schaal, ook op een aantal andere plaatsen langs de rivier. Het summum wordt wel bereikt te Moeara Tambesi, waar een auto de beschikking heeft over 150 M. weglengte en bij gebrek aan ruimte niet kan draaien en daarom den weg beurtelings voor en achteruit aflegt!

De „Java Bode" (*Deli Crt.* 12 Aug.) klaagt er over, dat de levensstandaard voor het overgroote deel der Europeesche gemeenschap in Palembang, ondragelijk hoog wordt. De berichten, die haar vanuit Djambi bereiken, overtreffen echter alles. *De koelieloonen staan daar op een basis van een flink Europeaneninkomen.* Wat zegt men wel van dagloonen van 7.50 tot 10 en 15 gulden?

De *Deli Crt.* (15 Aug.) bespreekt het resultaat van het Amerikaansche onderzoek naar *de positie der rubbercultuur in al zijne geledingen.* Het rapport is verschenen in den vorm van een publicatie van het Dep. van Handel te Washington, onder den titel *The Plantation Rubber-Industry of the Middle East.* De schrijver berekent, dat van de beplante oppervlakte in het Oosten niet minder dan 69 % in Britsche bezittingen is gelegen, 29 % in Ned.-Indië en 2 % in het Fransche Indo-China. De heer Figart, die Ned.-Indië bezocht, komt evenals de heer Still tot *de conclusie dat er een tekort aan rubber zal zijn in de toekomst.* Hij berekent het begin daarvan in 1928 en acht het veel lager dan zijn voorganger. Maar ook hij vergeet — aldus de „*D. C.*" — zoogoed als de heer Still om de veel hoogere productie der geselecteerde rubbertuinen in aanmerking te brengen. En dat is een groote factor voor de toekomst.

De gouvernements-rechtspraak in de Buitengewesten.

In het *Bat. Nwsbl.* (5 Aug.) bespreekt S. bovengenoemd onderwerp. Het Dep. van Justitie vindt de door de B. B.-ambtenaren om haren eenvoud en snelle werking zoo hoog geprezen *adatrechtspraak* uit den booze en ziet alleen heil in de Gouvernementsrechtspraak. De ambtenaren B. B. voelen meestal eerst dan voor Gouvernementsrechtspraak als een streek daar, naar hunne inzichten, rijp voor is en er ook rechterlijke ambtenaren voor beschikbaar zijn. Moge zulks op Java wel het geval zijn, in de Buitengewesten ontbreekt daar vaak nog heel veel aan. Een zeer groot aantal *Landraden* wordt voorgezeten door den B. B.-ambtenaar. Nu zijn B. B.-ambtenaren wel van alle markten thuis, doch begrijpelijk is, dat waar zij niet die wettenkennis hebben, die een meester in de rechten bezit, alle crimineele vonnissen onderworpen zijn aan revisie door de Raden van Justitie en van civiele vonnissen appèl op die Raden is toegestaan en, waar deze Raden enkel bestaan uit rechtsgeleerden, geheel doorkneed in het formulisme, dat de Gouvernementsrechtspraak aankleeft, dus nog al eens een vonnis van de Landraden door een B. B.-ambtenaar voorgezeten, wordt vernietigd. De bevolking wordt bovendien gedreven in de armen der procureurs-bamboe, want zonder deze, is in een civiele zaak b.v. niets te beginnen. Tegen het formalisme, een inderdaad niet uit te schakelen factor in de rechtspraak, wordt, door de toevoeging van onbekwame griffiers, vaak gezondigd en vernietiging of herbehandeling van het vonnis, 't eerste fnuikend voor het aanzien der rechtspraak, het tweede voor een vlotten gang van zaken, is het onvermijdelijk gevolg ervan. Wanneer nu nog onder de oogen wordt gezien het feit, dat de griffiers en deurwaarders aan de Landraden verbonden, aan de betrokken partijen vaak veel te hooge kosten in rekening brengen, dan kan men begrijpen hoe het komt, dat de Gouvernementsrechtspraak, werkt zij op de hierbedoelde gebrekkige wijze, het volk niet raakt, eer zelfs tot ergernis strekt. Bovendien schijnen bruikbare griffiers niet overvloedig te zijn, zoodat vaak met inferieur personeel gewerkt moet worden en dan rijst de vraag of het niet beter ware, dat de Gouvernementsrechtspraak haar plaats zoolang afstaat aan de adatrechtspraak, totdat zij mogelijk in de toekomst in vol ornaat hare intrede kan doen. De vonnissen der adatrechtspraak zijn ook aan revisie onderworpen, n.m. van den Resident. Bij wederinvoering der adatrechtspraak gaat het gilde procureurs-bamboe ten gronde, het verloop der zaken is veel korter en snel recht een oogenblikkelijk gevolg, formalisme bestaat daarbij haast niet.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

China en de Islam.

I.

Over de Mohamedaansche Beweging in China hoort men niet veel spreken, schrijft men in de „Perniagaän" van 27 Maart 1925, daarbij in herinnering brengende, dat, volgens de gegevens, voorkomende in het Boek „Hui Hui Yuan Lai" (pag. 302), de Mohamedaansche Godsdienst, nu ongeveer een 1000-tal jaren geleden, vanuit Arabië en Perzië, over land, naar China werd verspreid en dat het oorspronkelijk gering aantal volgelingen geleidelijk tot miljoenen is vermeerderd.

In het jaar 1909 werd de sterkte, blijkens het vorkomende in de October-aflevering van het Tijdschrift „Revue du Monde Muzulman", geschat op:

In de provincie	Chihli	1.000.000
„ „ „	Shansi	25.000
„ „ „	Mantsjoeria	300.000
„ „ „	Shantung	200.000
„ „ „	Kansu	3.500.000
„ „ „	Shensi	500.000
„ „ „	Honan	250.000
„ „ „	Kiangsu	250.000
„ „ „	Anhwe	40.000
„ „ „	Chekiang	7.500
„ „ „	Szechisan	250.000
„ „ „	Hupeh	10.000
„ „ „	Yuunan	1.000.000
„ „ „	Kwechow	20.000
„ „ „	Hunan	20.000
„ „ „	Kiangsi	2.500
„ „ „	Tukien	1.000
„ „ „	Kwangsi	20.000
„ „ „	Kwantung	25.000
Of te samen in de 19 provincies		7.421.000

Neemt men de schatting over van Said Solejman, dan zou het aantal Mohamedaansche Chineezen in China bedragen 40 miljoen of ongeveer 1/10 gedeelte van de geheele bevolking.

De diensten van tal van Mohamedaansche Chineezen werden door de opvolgende Keizers van China op hoogen prijs gesteld en velen hunner werden tot de hoogste waardigheden in het land geroepen, doch sedert de vreemdelingen hun invloed deden gelden en van meening waren, dat de leiding van de Chineesche zaken niet aan de Mohamedaansche functionarissen kon worden toevertrouwd, ontstond wantrouwen tusschen het hoogste gezag te Peking en het Mohamedaansch gedeelte der bevolking.

Volgens bovenstaande opgave is de provincie Kansu het grootste Mohamedaansche centrum in China en wel meer in het bijzonder de stad Hochow.

De correspondent van de „North China Daily News" maakte onlangs uit Lanchow (Kansu) in dit nieuwsblad melding van de aanwezigheid in het Noordelijk gedeelte van de provincie Kansu van uitgestrekte gezonde gronden ter breedte van honderden palen.

Er zijn evenwel ook nog andere meer smalle terreingedeelten, die zich uitstrekken tot aan de uitloopers van hetgebergte, dat bekend is onder den naam van Nan Shan.

De vlakke bodem dezer terreinen is zandachtig en begroeid en levert fraaie natuurgezichten op.

In deze provincie loopt de oude groote weg naar Centraal Azië, die vroeger dikwijls zulk een groote rol

heeft gespeeld en door de Mohamedaansche Chineesche bevolking in het Noord-Westelijk gedeelte van de provincie, tijdens de vele binnenlandsche oorlogen werd verwoest.

Het is van uit Hochow dat de leiders en de inwoners zich verspreidden, in het Zuiden tot Taochow en tot Sining in het Noorden, terwijl, ten einde die godsdienstige beweging zooveel mogelijk in evenwicht te houden, de Chineesche regeering vele jaren de politiek volgde van het verleenen van de hooge functies in de provincie en meer in het bijzonder van de militaire, aan de leiders dier actie.

Zoo heeft de Mohamedaansche Generaal Ma Tu Hsiang te Chahar in het Oosten de teugels in handen tot aan Shansi.

Zijne familieleden voeren het bestuur te Ningsia.

In het district Liangchow handhaaft de derde zoon van den ouden fanatieken muzelman Ma Han An, met kracht het gezag.

Ten Westen van dit district, is de Mohamedaansche generaal Ma Lin te Kunchow de leidende persoon.

Tusschen Hochow en Tibet in het Zuiden is van de vier commandanten de groote despoot generaal Ma Chi te Sining geplaatst.

Zoodat men kan zeggen, dat de geheele streek van Noordwestelijk China in handen is van vreemden met een vreemden godsdienst, die naar welgevallen met de Chineezen kunnen handelen zooals zij dat wenschen.

Ten slotte wijst de correspondent nog op den toestand in het Chineesche gedeelte van Turkestan, waar, hoewel het meerendeel der bevolking niet Mohamedaansch is, toch Mohamedaansche autoriteiten het gezag in handen hebben.

Het is zijns inziens zeer goed mogelijk, dat de toestanden en verhoudingen in de provincie Kansu de aanwezigheid van vele Mohamedaansche gezagvoerenden noodzakelijk maken, die, voor het geval een broederoorlog uitbreekt, hunne gewapende macht ter beschikking hebben.

Doch ook is het mogelijk, dat zij droomen van de stichting van een Mohamedaansch Rijk, dat zich uitstrekt van Tasik Bajkal tot Tibet en van Bokhara tot Mongolië.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de Chineesche en Inlandsche Persbureaux in Ned.-Indië.

De aanwezigheid van Chineesche en Inlandsche persbureaux, is in Ned.-Indië eene hooge noodzakelijkheid, want op die wijze moet de Chineesche en Inlandsche Pers hare vleugels uitslaan en kan zij de opgenomen taak naar behooren vervullen.

Zij ontvangt daardoor nuttige en vertrouwbare berichten, die het lezend publiek tevreden stellen en waardoor het aantal abonnementen toeneemt.

Deze plicht, goed opgevat, doet het peil der journalistiek en den maatschappelijken stand der journalisten stijgen.

Dat aan het oprichten van een werkelijk goed Persbureau, waarin een compleet stel journalisten werkzaam is, hooge geldelijke eischen worden gesteld, spreekt van zelf en is aan iedereen wel bekend.

Wanneer men echter, zoo wordt in de „Sinar-Sumatra" van 23 Maart 1925 gezegd, kennis neemt van den inhoud der Chineesche en Inlandsche Nieuwsbladen, dan moet men wel tot de couclusie komen dat er ten deze nog wel iets ontbreekt, dat moet worden aangevuld en welk gebrek hoofdzakelijk ontstaat uit het feit, dat zoo weinig Redacties bij de aanwezige Telegraaf- en Persbureaux in Ned.-Indië zijn aangesloten.

De Nederlandsche Pers heeft in Ned.-Indië haar eigen Persdienst, die het publiek tevreden stelt, terwijl de Chineesche en Inlandsche Pers moet vertrouwen op de berichten, welke de Nederlandsche Pers aanbiedt.

Het feit bestaat, dat in de laatste maanden, op Java, plotseling tal van Chineesche en Inlandsche persbureaux zijn opgericht, die met elkander concurreeren, ter verkrijging van abonné's voor de in Indië verschijnende Nieuwsbladen

Daarbij doet zich het verschijnsel voor dat de toegepaste tarieven zóó hoog zijn gesteld, omdat men anders de hooge loonen der vaste correspondenten niet kan betalen, en dat men verplicht is een geldelijk voorschot te vragen voor de berichten, welke men later leveren zal

De Schrijver heeft niet de bedoeling de handelingen van de oprichters dier Chineesche en Inlandsche Persbureaux te laken, doch vindt het wel vreemd, geld te vragen, alvorens die bureaux de bewijzen hebben geleverd van hetgeen zij kunnen presteeren

Uit een zakelijk standpunt bezien, zal er trouw van de zijde van het publiek, onder die omstandigheden wel geen groot vertrouwen worden geschonken aan de Beweging dier Persbureaumannen, want het Publiek zal in de eerste plaats wel willen weten of de toegezonden berichten zijn verkregen door eigen bemoeiingen dan wel door het eenvoudig overnemen uit de Nederlandsche Nieuwsbladen.

De ondervinding, welke men ten deze zal opdoen, zal wel uitsluitsel geven, waarbij de Schrijver de opmerking maakt, dat het algemeen belang de bekendstelling van de verklaring eischt, dat het publiek, ten aanzien van de nieuw opgerichte Persbureaux, de noodige voorzichtigheid zal betrachten

De praktijk wijst aan dat één of twee personen, die in de journalistiek werkzaam zijn, al spoedig neiging gevoelen voor de oprichting van een eigen Persbureau en daarbij de meest mogelijke reclame gebruiken, ten einde de aandacht van het publiek te trekken.

Zulk eene actie heeft, in aanmerking genomen de wenschelijkheid dat iedere plaats van eenig belang over een eigen werkelijk Persbureau beschikt, geen bezwaren in, doch, wanneer, zooals thans, dikwijls 3 Persbureaux in eene stad aanwezig zijn, dàn kan de schrijver zich met dien toestand moeielijk vereenigen.

Zijns inziens is zulk een groot aantal overbodig, waar het algemeen bekend is dat die Persbureaux berichten verspreiden, die alle van denzelfden inhoud zijn.

Naar zijne meening zal het bedrijfskapitaal, waarmede de plotseling opgekomen Persbureaux werken, wel beperkt zijn tot het noodige schrijfmateriaal, terwijl het aanwezige personeel zich wel zal bepalen tot misschien één correspondent.

Men stempelt zulk een bureau echter met den naam van Persbureau, ten einde aan het verlangen naar verhooging van eigen grootheid te voldoen.

Een goed verzorgd Persbureau moet met voldoend bedrijfskapitaal werken en zijne taak ernstig opvatten en niet beginnen met het vragen van gunsten van allerlei aard, die het wantrouwen opwekken van het publiek.

De Schrijver persoonlijk wil gaarne de Chineesche en Inlandsche Nieuwsbladen in Ned.-Indië steunen, doch de Persbureaux moeten eerst de bewijzen leveren dat zij noodig en nuttig zijn en goed werk kunnen leveren.

Wanneer zulk een Persbureau echter niet meer is dan een overschrijfkantoor van de in Indië verschijnende Nederlandsche Nieuwsbladen, dan doet het publiek beter de Beweging dier Persbureaumannen te laten voor wat zij is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Geschiedkundige Tijdtafel van Suriname.

Door den Vertegenwoordiger der Vereeniging Oost en West in Suriname, de heer Fred. Oudschans Dentz, is samengesteld een geschiedkundige tijdtafel van Suriname, bevattende een volledig overzicht van alle wetenswaardigheden der kolonie, aanvangende 1613 tot 1924, in tijdsorde en voorzien van een alphabetischen klapper, door hem in samenwerking met den heer J. A. Bueno de Mesquita, Hoofdcommies aan het Immigratie Departement, daaraan toegevoegd.

Verkrijgbaar bij de boekhandelaren J. H. de Bussy, Amsterdam en M. Nijhoff, Den Haag. Prijs *f* 1.—.

De Indische Gids.

De Sept.-afl. opent met het portret van den nieuwen Minister van Koloniën Z.Exc. Welter. — Dr. H. C. Hetting begint de artikelenreeks met een beschouwing over de positie van den adel ten opzichte van het volk op Java. De schr. constateert, dat het reeds door de Oost-Indische Compagnie van de Javaansche vorsten overgenomen, sedert in 1830 door den Gouverneur-Generaal van den Bosch uitdrukkelijk toegezegd, later in het regeerings-reglement van 1854 opgenomen, erfelijkheidsbeginsel bij de benoeming van regenten inderdaad tot op heden te recht gehuldigd is gebleven, dat voorts de noodzakelijkheid om het Javaansche volk steeds onder de onmiddellijke leiding van eigen hoofden te laten (art. 67 R. R.) niet altijd voldoende in het oog is gehouden, doch vooral dat het met de beide vooraf genoemde

maximen direct verband houdend beginsel om den Javaanschen adel steeds aan de spits van het volk te doen staan, meermalen verkracht is geworden, — naar hij meent — niet opzettelijk, dòch in den regel, althans in de laatste 10 jaren, omdat de Overheid, luisterende naar nieuwe leuzen, wijkende voor- of zelfs instemmende met- Westersche moderne democratische begrippen, niet genoegzaam bedacht heeft dat dit zoowel uit het oogpunt van billijkheid als van beleid en utiliteit alleen te rechtvaardigen zou zijn geweest, voor zoover de bestaande Oostersche traditiën en historisch vergroeide verhoudingen onaangetast konden blijven, of slechts geleidelijk behoefden te veranderen. Men heeft z. i. in zijn ijver voor de toepassing van nieuwe denkbeelden, afkomstig uit het Westen, waar de adel geen rem meer pleegt te zijn voor democratische wenschen, zich daarop blind gestaard en de tegenstelling over het hoofd gezien dat daarentegen, met name op Java, de aristocratie nog beteekenis heeft en moet behouden.

Zoolang Indonesië het oppergezag van Nederland erkent blijft de waardeering van den Javaanschen adel een eereschuld meent Dr. H., want dat er bijv. reeds zoo lang in bevredigende mate orde en rust heerschen op Java en Madoera is zeker niet in de laatste plaats te danken aan den inheemschen aristocraat-bestuursambtenaar. Behalve eene blijvende consequente en angstvallige toepassing der artikelen 67 en 69 van het Reg. Reglt. zou schr. o.m. dan ook wenschen: op de inrichtingen van onderwijs bestemd voor de vorming en hoogere vorming van Inlandsche bestuurs- en rechterlijke ambtenaren, uitsluitend toe te laten de zonen van aanzienlijke Inlanders (Raden en hooger).

Onder het opschrift „Het angstverwekkende kluwen" treedt de hr. J. van Roon nogmaals in het strijdperk tegen de onbillijke ongelijke pensioenregelingen van Indische militairen. Het artikel wordt in een volgende afl. voortgezet.

De hr. W. van Braam geeft een naschrift op zijn in het vorig Nr. geschreven bijdrage over het Paketvaart-Contract, in verband met het sedert aan den Volksraad aangeboden ontwerp regelende de verhouding van het Gouvernement tot de Paketvaart Mij.

Overigens de gewone rubrieken: Varia, Revue van brochures, enz., Buitenland, Koloniale literatuur, Wetenschap en industrie.

Algemeen Landb. weekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 6 (8 Aug.). Groenbemesters op 6000 voet, door J. — Zoeklichten over den omtrek. — Wortelziekten bij Hevea, door J. R. Harmsen. — Bosch- en grondpolitiek in de Preanger-Regentschappen, door P. K. Heringa (slot). — De Begrooting 1926 van Landbouw in den Volksraad (vervolg). — Herbeplanting der laharstreken (vervolg). — Sprokkelingen buitenlandsche publicaties. — Weekrevue.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 29 (31 Juli—6 Aug.). — Volksraad-dagboek. Kantteekeningen van een toeschouwer (vervolg). — Met de automobielcompagnie dwars door Java (vervolg). — De samenwerking tusschen Indonesiërs en Nederlanders, door Casajangan.

Id. No. 30 (7—13 Aug.). De planter en de politiek. — Nieuw-Guinee zelfs als toekomstig industrieland, door J. M. van Leenhoff. — Verder vervolgartikelen van Casajangan en beschrijving automobielcompagnie-tocht.

Zending- en Missie-periodieken.

Lichtstralen op den Akker der Wereld. 1925, No. 3—4. Van zaai-akker en oogstveld. Schetsjes uit het zendingsleven op West-Nieuw-Guinea, door J. van Muijlwijk (met afb.).

De Timor-Bode. Aug. '25. Iets over de Zuid Wester eilanden, door L. Geerdink. — Dienstreis naar Rote en Savoe, door Ds. E. C. A. A. van den Wijngaard.

Nederlandsch Zendingsblad. Sept. '25. In memoriam Jonkvr. H. B. de la Bassecour Caan (met portret). — Een tocht over de Suriname-rivier, door S. Beek.

Annalen Missiehuis Tilburg. Sept. '25. Avonturen in de avonduren op Kei. Herinneringen van Br. B. Smulders.

Berichten uit de Heidenwereld. Sept.—Oct. '25. Jaarverslag Suriname-Zending, door W. Burkhardt. — Jamaica, door F. Weiss (gesteldheid van het eiland, plantengroei, dierenwereld).

De Banier. 24 Juli '25. Beletselen bij heidenen en mohammedanen om tot den christelijken godsdienst over te gaan (vervolg). — Misbruiken door het desahoofd in zijn hoedanigheid bedreven (vervolg). — De agrarische kwestie in Indië, door K. Dijkema (vervolg).

De Katholieke Missiën. Sept. '25. De congregatie van het Goddelijk Woord in de Missie der Kleine Soenda-eilanden (met ill.).

Waarom geen R.K. Missie op Bali.

In een overzicht van de R.K. Missie op de Kl. Soenda-eil. in bovengenoemd Nr. van de Kath. Missiën wordt in het kort uiteengezet om welke reden de plannen tot vestiging der Missie op Bali (waarover zooveel is te doen geweest) voorloopig van de baan zijn.

„Verleden jaar achtte de missie ook den tijd gekomen om zich aanraking te verschaffen met de cultureel betrekkelijk hoogstaande en talrijke bevolking van het eiland Bali. De bedoeling was met een Hollandsch-Inlandsche school te beginnen en te dien einde werd subsidie bij het Gouvernement aangevraagd. Men meende die echter te moeten weigeren op grond van het verzet in den Volksraad en — zooals werd gezegd — van de bevolking. Ofschoon nu een ongesubsidieerde vestiging der missie niet geweigerd schijnt te kunnen worden, oordeelt men toch beter te doen, ook om financieele redenen, voorloopig de zaak nog verder in studie te nemen en een gunstiger tijdstip af te wachten."

De Indische Post.

Het Nr. van 1 Aug. behandelt het Indische ontwerp kinder- en vrouwennachtarbeid en de nieuwe bioscoopordonnantie. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp schrijft over zijn nieuwen vondst op Bali (tekst gelijk aan dien in het Amst. Handelsbl. van eind Aug. en in de Sept.-afl. van Ned. Indië Oud en Nieuw). — De rubriek Onderwerpen van deze week bevat een interview met den oud-gouv.-gen. Idenburg hoofdzakelijk over de candidatuur van den hr. P. Bergmeyer voor de Tweede Kamer. — In „Naar Java's Zuidkust" beschrijft S. J. G. R. de natuur enz. van het gebied der Poppok-baai, zuidelijk van Toeloengagoeng. — L. wijdt eene beschouwing aan de welvaart van de bevolking op Java, weer eens een onderwerp een commissoriaal onderzoek. — Verder wordt het luchtverkeersvraagstuk voor Indië behandeld, belicht uit een militair standpunt. — En ten slotte eene bijdrage over den porceleinhandel der Oost-Indische Compagnie.

De Periskoop.

No. 41 van 8 Aug. van dit Surinaamsche weekblad bevat een interessant artikel van A. P. Penard: Iets over de geboorte en de opvoeding van het kind bij onze Caraïben. — J. C. geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over „Vestigingsplaatsen" in Suriname, d. z. plaatsen waar Britsch-Indische en Ned.-Indische immigranten en de creolen den klein-landbouw beoefenen.

Korte Berichten.

Het Nr. van 7 Aug. bevat o.m. Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1925 (vervolg). — De uitvoer van eenige producten uit Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar van 1925. — De in- en uitvoerhandel van Makassar gedurende 1924.

Vakblad voor Biologen.

De Sept.-afl. bevat o.a. eene bijdrage van Prof. E. Dubois over „De plaats van den Pithecanthropus onder de primaten en zijn genealogische betrekkingen naar de beschouwingen van Boule". — Over de resultaten van de onder leiding van Dr. K. W. Dammerman te Buitenzorg gehouden en in Juni jl. beëindigde Soemba-expeditie wordt medegedeeld: „De bedoeling was de fauna en flora van dit nog weinig bekende eiland te onderzoeken. Zoowel Oost- als West-Soemba werden bereisd; het eiland, dat bijna geheel kaal is en zeer arm aan bosch, bleek ook faunistisch zeer arm. Vooral zoogdieren waren uiterst schaarsch. Alleen aan vogels en insecten werd nog een aanzienlijke buit meegebracht, van de eerste groep ruim 500 stuks in 87 soorten, waaronder 13, die nog niet bekend waren van Soemba en vermoedelijk ook nog eenige nieuwe soorten. Ook onder de insecten zal zeker veel nieuws zijn, daar Soemba in dit opzicht nog zeer slecht geëxploreerd was."

De Indische Mercuur.

No. 37 (11 Sept.). Het verschepen van sinaasappels uit Suriname, door Prof. G. Stahel, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De Nederlandsche Overzeesche gewesten op de XIIIe Nederlandsche Jaarbeurs, door W. L. Utermark. — Een interview over tabak. — De toekomstige stijging van den palmolie-export. — De Soekaboemische en Rubberplantersvereeniging. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — Van de Afd. Handelsmuseum Koloniaal Instituut eene opgave van recente rubber-literatuur.

Tijdschrift voor Econ. Geographie.

De Sept.-afl. publiceert eene zeer belangrijke bijdrage van Dr. S. van Valkenburg: Economisch-geografische beschouwingen over de productie van het groot-landbouwbedrijf op Java en Madoera (met losse kaart in kleurendruk), waaraan in een der volgende Nrs. van het Kol. Weekbl. een deskundige bespreking zal worden gewijd.

Theosofisch Maandblad voor N.-I.

In de Juli-afl. is opgenomen het eerste gedeelte van de „Widhya Pramana" (de geheime leer op Java). Naar een oud-Javaansch handschrift genaamd „Dharma-Soenja", met een korte verklarende beschrijving, door J. Kruisheer. — Verder bevat deze afl. een en ander over de Prambanan-oudheden, voordracht gehouden door L. J. P. op het jongste congres der Ned.-Ind. Teos. Ver. te Jogjakarta.

* * *

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche en der Nederlandsch-Indische krijgsgeschiedenis. 30e Jaarverslag (tot 31 Dec. 1924). ('s-Gravenhage, Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf).

Report on a collection of recent shells from Obi and Halmahera (Moluccas), by Dr. C. H. Oostingh. (Communications from the geological Institute of the Agricultural University, Wageningen). (Wageningen, H. Veenman & Zonen).

Zegelverordening 1921. Uitvoeringsvoorschriften — Toelichtingen — Voorschriften op de naleving en toepassing — Register. Bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer. (Wetten en Verordeningen van Ned.-Indië. No. 36). (Batavia, G. Kolff en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 32. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Over de vlechtmethoden gebruikelijk bij de Kaliná (Suriname), door W. Ahlbrinck. Met ill. (Anthropos. XX, Nr. 3—4).

Neger-Engelsche spreekwoorden. (Odo's). Opnieuw verzameld. 5e Aflevering. (Paramaribo, H. B. Heyde).

Het probleem Nederland-Indonesië. Hoe kan de band tusschen Nederland en Indonesië behouden blijven? door W. J. Knoop. ('s-Gravenhage, N.V. „Adi Poestaka"). (Eene bespreking van dit werk in het Kol. Weekbl. wordt voorbereid).

De zesde Ned.-Indische Jaarbeurs en Jaarmarkt te Bandoeng 20 Juni—5 Juli 1925. (A. de eigenlijke jaarbeurs. B. de electriciteits-tentoonstelling). Met afbeeldingen (Indië. Geïll. Tijdschr. 2 Sept. '25).

Oud-Batavia (het heilige kanon), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 11 Sept. '25).

Minister (van Koloniën) Welter, door J. H. Ritman. (De Vrijheid, 9 Sept. '25).

Het Serimpi boek (bespreking van het onder dien titel door Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven werk). Met ill. (Holland Express, 12 Sept. '25).

Het kerkgebouw der Protestantsche Gemeente te Bandoeng, Architect Prof. C. P. Wolff Schoemaker. Met ill. (Ind. Bouwk. Tijdschr., 30 Juni '25).

De nieuwe Kerk te Bandoeng. Met ill. (Bouwen. No. 12, 5 Sept. '25).

Gegevens over Djokjakarta 1925 (met Voorwoord van den Resident L. F. Dingemans). Met afbeeldingen. (Magelang, Firma Maresch).

De Inlandsche volkshuisvesting als uiting van den volksgeest, door A. R. (De Taak, 23 Juli '25).

Suriname.

De Koloniale Staten hebben dd. 20 Augustus het volgend adres verzonden aan de Staten-Generaal:

„De Koloniale Staten van Suriname hebben de eer zich, krachtens art. 103 van het Regeerings-reglement, met het volgende te wenden tot de Staten-Generaal:

1. Nadat op de definitief vastgestelde begrooting voor het dienstjaar 1924 in art. 209 een algemeen crediet van *f* 300.000 was beschikbaar gesteld voor de in bewerking zijnde nieuwe wedderegelingen voor de landsdienaren in Suriname, welke post eveneens voorkwam op de destijds in behandeling zijnde begrooting voor het dienstjaar 1925, werd door de Koloniale Staten op 10 Mei 1924 van den Gouverneur een missive ontvangen, houdende toezending van de reeds te voren in uitzicht gestelde ontwerpen voor de algemeene salarisherziening.

2. Blijkens de inleidende alinea's van § 1 van genoemde missive werd door Zijne Excellentie opzettelijk de briefvorm gekozen, ten einde het overleg omtrent de inmiddels op te maken en aan de Staten in te dienen wijzigingsbegrooting voor 1925 te bespoedigen en te vereenvoudigen.

3. Bij schrijven van 11 September 1924 deelde de waarnemende Gouverneur aan de Koloniale Staten mede, dat, waar hij de salarisherziening vóór de begrooting voor 1925 haar beslag wilde doen krijgen, het de voorkeur verdiende, het door Gouverneur van Heemstra samengestelde plan in den vorm eener wijzigingsbegrooting in te dienen.

4. Intusschen hadden de Kol. Staten, aan de hand van de te hunner beschikking staande gegevens, den moeizamen en tijdroovenden arbeid verricht, om de ontworpen salarisherziening aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, gelijk blijkens het slot van laatstgenoemde missive ook aan het Koloniaal Bestuur bekend was.

5. Op 4 October d.a.v. werd de voormelde wijzigingsbegrooting voor het dienstjaar 1925 ingediend, waarin voor het landspersoneel de nieuwe wedden waren uitgetrokken, overeenkomstig de bij den brief van 10 Mei t.v. behoorende ontwerpen.

6. Op 19 November d.a.v. brachten de Koloniale Staten het Voorloopig Verslag op genoemde begrooting uit en mochten zij alzoo verwachten binnen niet al te langen tijd de Memorie van Antwoord te ontvangen.

7. Bij missive van 18 December 1924 deelde evenwel de waarnemende Gouverneur den Staten mede, dat de inzending van gemelde memorie van antwoord vertraging zou moeten ondervinden, omdat de zijdens de Staten gedane voorstellen tot „tijdroovende berekeningen" aanleiding gaven en overleg met den minister, met betrekking tot de salarissen waarin door de Kroon wordt voorzien, noodig was.

8. Inmiddels bleef de memorie van antwoord steeds uit, hetgeen dan ook de Koloniale Staten noopte, om in het op 9 April 1925 uitgebrachte Voorloopig Verslag op de begrooting voor het dienstjaar 1926, waarin wederom bij art. 204 een algemeene credietpost van *f* 300.000 voorkwam, op te merken, dat zij het zouden waardeeren, indien eens eindelijk deze aangelegenheid kon worden beëindigd, waarbij tevens de vraag werd gesteld, wanneer de memorie van antwoord op de wijzigingsbegrooting toch kon worden tegemoet gezien.

9. Uit het op deze vraag ontvangen antwoord mochten de Staten afleiden, dat de indiening van de memorie van antwoord op meergemelde wijzigingsbegrooting nu althans niet lang meer op zich zou laten wachten.

10. Na de aanneming van de begrooting voor het dienstjaar 1926 door de Koloniale Staten werd alhier bij Publicatie van 16 Mei 1925 (G. B. No. 33) afgekondigd het Koninklijk Besluit van 6 April 1925 No. ..., regelende de bezoldiging van eenige hoofd- en rechterlijke ambtenaren.

11. Nu mocht dan toch ongetwijfeld worden verwacht, dat het overleg, op 10 Mei 1924 aangevangen, waarbij, als in punt 7 vermeld, sedert 19 November het woord aan den Gouverneur was, zou worden voortgezet.

12. Zelfs toen op het tijdstip, waarop in Nederland de begrooting voor 1925 definitief werd vastgesteld, op 24 Juni j.l., de Memorie van Antwoord op de hangig zijnde wijzigingsbegrooting niet was ingediend, moesten de Staten in de meening verkeeren en verkeerden zij ook in de meening, dat het nog hangende overleg zou worden voortgezet, zij het ook na genoemden datum in den vorm van eene wijzigingsbegrooting voor het jaar 1926, waarvoor alle gegevens beschikbaar waren.

13. In stede van de lang verbeide memorie van antwoord ontvingen de Staten dd. 10 Augustus 1925 een schrijven van den Gouverneur, waaruit zij moesten ontwaren, dat Zijne Excellentie op dien dag bij eenvoudige resolutie de salarisregeling voor de landsdienaren — met uitzondering alleen van die der onderwijzers, wier salarissen bij koloniale verordening geregeld — in alle onderdeelen en met terugwerking tot 1 Januari 1925 had vastgesteld.

14. In deze missive deelde de Gouverneur den Staten mede dat Zijne Excellentie deze regeling had getroffen krachtens art. 38 van het Regeeringsreglement met gebruikmaking van een aan Zijne Excellentie ...

durende haar verlof in Nederland door den minister van koloniën verleende machtiging.

15. Voorts deelde de Gouverneur mede, dat naar Zijner Excellentie's meening, de verdere behandeling van het ontwerp-wijzigingsbegrooting „noodeloos" en „niet noodig" was, waarbij Zijne Excellentie tevens, zij het op een voor de Staten over het algemeen weinig bevredigende wijze, in eene beoordeeling trad van de verschillende opmerkingen en voorstellen, door het College in het Voorloopig Verslag van 19 November 1924 op de betrekkelijke wijzigingsbegrooting gemaakt en gedaan.

16. De Kol. Staten kunnen het niet verhelen, dat deze missive van den Gouveneur in het stadium, waarin zich de onderwerpelijke aangelegenheid sedert 19 November 1924, althans 18 December van dat jaar bevond, voor hen eene even groote verrassing als teleurstelling is, daar hunnerzijds toch geen enkele aanleiding is gegeven om de algemeene salarisherziening niet verder in gemeen overleg te doen tot stand komen.

17. De Kol. Staten zijn van oordeel, dat, al geschiedde de vaststelling der nieuwe wedden door den Gouverneur overeenkomstig art. 38 van het Regeeringsreglement, — waaromtrent gerechte twijfel bestaat, nu ten deze de Raad van Bestuur niet is gehoord, — door de hiervoren uiteengezette behandeling van zaken in strijd gehandeld met art. 37, lid 2 van het Regeeringsreglement, voorschrijvende, dat de bezoldigingen van het personeel in Overheidsdienst voor zoover uit de koloniale kas gekweten, op de koloniale huishoudelijke begrooting moeten worden gebracht.

18. Het gevolg van deze handelwijze — de al dan niet rechtsgeldige totstandkoming ter zijde gelaten — is toch, dat de Kol. Staten, voor wat betreft de dienstjaren 1925 en 1926, en de Staten-Generaal, voor wat betreft eerstgemeld dienstjaar, nu voor het voldongen feit zijn geplaatst, dat de gouveneur niet slechts de nieuwe wedden heeft geregeld, maar deze ook doet uitbetalen, zonder dat eerst de Koloniale Staten en vervolgens de Staten-Generaal de onderscheidene credieten voor de verschillende betrekkingen hebben gevoteerd.

19. Bovendien zal de begrootingswetgever ook in komende jaren bezwaarlijk de aldus voor de betrokkenen geschapen rechten kunnen ter zijde stellen.

20. De Koloniale Staten zijn van den aanvang af onder den indruk gebracht en gelaten — en verondersteld mag worden dat ook de Staten-Generaal onder dien indruk hebben verkeerd — dat de *f* 300.000, die waren uitgetrokken voor uitgaven voor nieuwe wedderegelingen, gelijk als in beide vorige jaren was geschied, slechts in den vorm van bijslagen zouden worden uitgekeerd, totdat in beide instantiën, de begrootingswetgever zich over punt 18 had uigesproken

21. Waren den Koloniale Staten ooit te voren bekend gemaakt — en hiertoe bestond gereede gelegenheid, o. a. bij de Memorie van Antwoord op de begrooting voor het dienstjaar 1926 — of hadden zij maar eenigszins kunnen vermoeden, dat de gouverneur op 21 Februari van verlof in Suriname was teruggekeerd met de machtiging van den minister van koloniën, om de salarisregeling geheel zelfstandig vast te stellen, dan zouden zij er nooit voor te vinden zijn geweest art. 203 van de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1926 (de algemeene credietpost van *f* 300.000) als zoodanig te voteeren.

22. Zij zouden alsdan het genoemde artikel uit de begrooting hebben gelicht en tegelijkertijd den gouverneur hebben uitgenoodigd de gelden voor de nieuwe salarissen bij suppletoire (wijzigings) begrooting aan te vragen, ten einde aldus te voorkomen, dat zij — en ook de Staten-Generaal, — gelijk nu is geschied, in het hun toekomende begrootingsrecht en recht van amendement zouden worden bekort.

Onder mededeeling, dat van dit adres een afschrift wordt toegezonden aan den Minister van Koloniën en aan den Gouverneur van Suriname, meenen de Koloniale Staten verplicht te zijn het vorenstaande onder de aandacht van Uwe Staten-Generaal te brengen."

Curaçao.

Schoolinspecteur.

Het destijds door ons meegedeelde bericht der benoeming van Mr. Van der Biesen tot inspecteur van het onderwijs op Curaçao blijkt juist te zijn. Volgens „La Cruz" van 5 Augustus l.l. werd de nieuwe inspecteur 26 Augustus op Curaçao verwacht.

Loodsdienst en onderwijs.

Er zijn nu 8 loodsen in Curaçao, zegt hetzelfde blad, en die zullen noodig zijn, als Aruba met 1 September begint en Caracasbaai spoedig klaar is.

Curaçao is een zeehaven van beteekenis.

Op 25 Aug. zijn binnengekomen 8 en vertrokken 5 stoomschepen; deze cijfers waren voor 26 Aug. 4 en 7, voor 27 Aug. 6 en 5, voor 28 Aug. 5 en 9, voor 29 Aug. 5 en 5, voor 30 Aug. 8 en 6, voor 31 Aug. 5 en 5, dat is in één week 41 binnenkomende en 42 uitgaande stoomschepen; 83 stoomschepen hebben dus een loods noodig gehad, ongerekend de groote driemasters en de schepen, die een loods gevraagd hebben om in de haven te verhalen.

Mevrouw M. F. Geldof-Dees, wier benoeming als onderwijzeres in ons blad werd aangekondigd, is waarschijnlijk de echtgenoote van een der nieuwe loodsen. Zij is benoemd tot hoofd der Wilhelminaschool, of liever, om nauwkeurig te zijn, en ds. Eybers' verwijten te ontgaan — *de Cur. Crt.* van 7 Augustus 1925 meldt hare benoeming tot hoofdonderwijzeres en hare plaatsing „op de Wilhelminaschool, terwijl zij in *de Cur. Crt.* van 24 Juli 1925 voor de examencommissie is aangeduid als „benoemd onderwijzeres aan de Wilhelminaschool" en Mevr. Haayen als „hoofd der Wilhelminaschool".

Landraadsverkiezing op Aruba.

In *La Union* vinden wij het volgende, dat wij uit een ingezonden stuk knippen:

„De vorige week had er een verkiezing plaats van een nieuwen Landraad; dagen van te voren werd het bekend gemaakt dat een nieuwe Volksverdediger gekozen zou worden op den 21sten Juli 1925, zoodat het volk tijd genoeg had om te bezinnen en dan beginnen.

Op den 21sten Juli heel vroeg in den morgen wapperde de Nederlandsche driekleur op het Fort Zoutman en om acht uur begon de klok geweldig te keer te gaan, een teeken dat de groote dag aangebroken was.

Iedereen die zoo'n dag meegemaakt heeft op Aruba, weet hoeveel enthousiasme er heerscht; het volk stroomt naar het kantoor om te gaan stemmen. Dezen keer echter scheen het alsof niemand op het kluifje belust was; geen tegencandidaat, geen enthousiasme, zoodat de oude Landraad J. B. Arends, die aftreden moest, de eenige candidaat was.

Tegen drie uur 's middags werd de stembus plechtig opengemaakt en de Landraad J. B. Arends is weer herkozen met een verpletterende meerderheid van vijf (5) stemmen.

Ziehier in het kort het treurige resultaat van de stemming op den 21sten dezer; van de zoovelen kiesbevoegden stemden alleen 5 personen voor een Volksvertegenwoordiger van ongeveer 10.000 zielen."

Prof. Kielstra.

Het is wel eigenaardig, dat de *Amigoe* over Prof. Kielstra's beschouwingen over Curaçao in de *Haagsche Post* zoo geheel als wij oordeelt. Met instemming wordt vermeld wat ook wij aanhaalden over de havenverbetering, maar overigens:

„Met het s.s. *Nickerie* hier Zondag 26 April aangekomen, vertrok de hoogleeraar weer op Donderdag 30 April per s.s. *Venezuela* naar Patria.

Eenige reisbrieven in de *Haagsche Post* gaven verslag van dien tocht. In de VIIe bespreekt Prof. Kielstra zijn uitstapje naar Curaçao.

Zooals dat meer met zulke spoedreizigers het geval is, is ook zijn geschrijf heel oppervlakkig. Een wetenschappelijken kant heeft het heelemaal niet. Eigen indrukken geeft hij maar heel weinig of hebben heel niets om het lijf of verliezen hun waarde door onnauwkeurigheden. Van tal van opmerkingen en uitlatingen van personen, met wie hij hier in aanraking kwam, kunnen we onmogelijk veronderstellen, dat ze in dien vorm van zijn zegslieden afkomstig zijn, omdat zij of te veel generaliseeren, of foutief zijn weergegeven, althans niet beantwoorden aan de werkelijkheid.

We maken den hoogleeraar daar geen verwijt van, omdat hij in die vier of vijf dagen van zijn verblijf alhier zich niet beter in onze toestanden heeft kunnen inwerken, maar wèl dat hij zulk weinig beduidend geschrijf de moeite waard rekende te publiceeren.

Dr. M. Blankenstein, de reiscorrespondent van de *N. Rott. Crt.*, zou er heel wat degelijkers van gemaakt hebben."

Aruba.

Wij lezen in de *Amigoe* van 1 Aug. l.l.:

Door de *New England Co.*, een petroleum Mij., die ook in Venezuela haar oliebronnen heeft, is bij het

Gouvernement concessie aangevraagd om bij *Malmok* op Aruba, ongeveer ter plaatse *(Druif)*, waar de *Lago* haar groot tankschip eveneens geankerd heeft als petroleum-reservoir, eveneens een dergelijk depôt voor olie te vestigen in den vorm van een moederschip, waar kleinere tankbooten hun lading olie komen overpompen. Wij hebben gegronde redenen om aan te nemen, dat ons Gouvernement die concessie heeft toegestaan.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Bekendmaking van den gouverneur in *de Curaçaosche Courant* van 17 Febr. 1822:

„dat de Raad Fiscaal dezes en onderhoorgie eilanden Mr. I. I. Elsevier, bij Koninklijk besluit van den 23en October 1820 no. 111 geautoriseerd is geworden de geslachtsnaam en het wapen van *Rammelman* aante nemen voor hem en zijne mannelijke descendenten in infinitum en voor de vrouwelijke lijn in den eersten graad en alzoo te schrijven en te teekenen *Rammelman Elsevier;* welk decreet in de Staatscourant van den 21 Februarij 1821 gepubliceerd, na ommekomst van een Jaar daarna, volgens de wet van 11 Germinal, 11de Jaar in werking komt en in dit jaar op den 21sten dezer maand zal geëxpireerd zijn en dat genoemde Raad Fiscaal Mr. I. I. Elsevier en zijne kinderen met dien dag den voorzeiden gecombineerden famillienaam zullen beginnen te schrijven."

Ten onrechte deelt het Nederlandsche Adelsboek 1913 mee, dat Mr. Elsevier reeds in 1811 den naam Rammelman aannam. Het geslacht van dien naam, welke die van dezen Mr. Elseviers betovergrootmoeder was (in 1664 huwde Maria van den Abeele, dochter van ds. C. van den Abeele en van Eva Rammelman, met Louis Elsevier), was uitgestorven.

Bij K. B. van 25 Mei 1829 werd Mr. J. J. Rammelman Elsevier in den adelstand verheven als jonkheer.

Uit den Verren Vreemde.

Washington—Peking conferentie.

Alle mogendheden, die het verdrag betreffende China te Washington hadden onderteekend, hebben verklaard de uitnoodiging aan te nemen tot deelneming aan een conferentie in Peking over de Chineesche douane-tarieven. Tot deze mogendheden behoort ook Nederland.

Wij hebben enkele maanden geleden t.d.p. deze conferentie aangekondigd, doch maakten toen ook melding van het verzoek van China om dan tevens eenige andere punten in het internationaal overleg te begrijpen. 't Voornaamste hiervan is dat der exterritoriale rechten, waardoor de buitenlanders in de z.g. verdraghavens onder hun eigen rechtspraak staan. Het korte, boven weergegeven, bericht spreekt alleen van de douane-tarieven, maar dit sluit niet uit dat de op 26 October te Peking te openen conferentie zich ook met andere Chineesche verlangens zal bezig houden.

Hoewel het verdrag van Washington, van 6 Februari 1922, zich in het stellige beperkte tot de bepaling, dat China, binnen drie maanden na de uitwisseling der ratificatie van het verdrag door alle mede-onderteekenende mogendheden, een conferentie zou bijeenroepen om het werk van Washington ten opzichte van de douane-tarieven voort te zetten, werd daarnaast toch ook de toezegging gedaan dat een voorloopige studie zou worden gemaakt van de herziening van de bepalingen, waarop de verhouding van China tot de vreemdelingen binnen zijn gebied berusten. China had bij de beraadslagingen in 1921 en '22 doen uitkomen, dat het een meer stellige toezegging ook dienaangaande wenschte, ja dat het van elke vreemde voogdij of directe inmenging verlost hoopte te worden, maar 't nam ten slotte genoegen met de vage toezegging, voornemens daaruit te halen wat er uit te halen zou zijn.

Het heeft lang geduurd eer de laatste ratificatie kwam. Frankrijk ging hiertoe eindelijk toch over en zoo kon het Washington-verdrag den 5en Augustus j.l. dan toch van kracht worden. Zooals wij reeds eerder gelegenheid hadden hier op te merken, hebben de wereldschokkende gebeurtenissen in China meegewerkt om Frankrijk tot dit besluit te brengen; er moest iets gebeuren om de toestanden in China in een andere richting te sturen. Het Washingtonverdrag gaf tot dit iets een sleutel, die Parijs beschikbaar kon stellen.

De Chineesche regeering heeft ditmaal niet gedraald. Reeds den 19 Augustus zond zij de uitnoodiging voor een douane-conferentie aan de betrokken mogendheden. De daarbij gevoegde nota bracht niet alleen den inhoud van het Washingtonbesluit in herinnering, maar ook de verklaring door de Chineesche verte[genwoordiging] ter Washington-conferentie op 5 Jan[uari] 1922 afgelegd, waarbij de bedoeling was uitged[rukt] om het herstel der volledige Chineesche souverei[niteit] op belastinggebied op de toekomstige conferentie [aan] de orde te stellen.

De antwoorden door de mogendheden op deze [nota] aan de regeering te Peking gezonden, hebben de [uit]noodiging aangenomen, onder toevoeging dat zij [elk] redelijk voorstel van de Chineesche regeering ten [aan]zien van de autonomie op douanegebied in overweg[ing] willen nemen. Dit is meer dan hetgeen in den [oor]spronkelijken opzet was uitgedrukt, waarbij alleen [van] herziening der bestaande tarieven sprake was.

Toch, men voelt 't, is hiermede nog niet toegeg[even] wat China wenscht. De Chineesche regeering en [de] Chineesche pers verbergen haar teleurstelling niet [dat] de vreemde mogendheden alleen maar spreken o[ver] alles wat op de douanekwestie betrekking heeft. [De] minister van buitenlandsche zaken Sjen Joei Lin he[eft] dan ook aangekondigd, dat een tweede nota aan [de] mogendheden zou worden gezonden om het vraagst[uk] van de scheeve verhouding, waarin China door de [ver]dragen ten opzichte van andere mogendheden is [ge]steld, in zijn geheel opnieuw onder de oogen te [ne]men. De Chineesche vertegenwoordiger op de Volk[en]bondsvergadering te Genève heeft ook een beroep [ge]daan op de vredelievende stemming, om China te [be]vrijden van de hinderlijke vreemde inmenging. Gaat [het] dien kant uit, dan zal de conferentie te Peking [een] geheel ander karakter krijgen.

De gebeurtenissen van het laatste jaar in China, [de] gewijzigde verhoudingen, waarbij in de eerste pl[aats] aan den Russischen invloed is te denken, het versch[il] in inzicht ten opzichte van de Chineesche kwestie z[ooals] als dit vooral bestaat tusschen Amerika eenerzijds [en] Engeland met Japan anderzijds, dit alles en veel me[er] wijst op de noodzakelijkheid om het oude te herzi[en] en het nieuwe beter recht te zettn. Maar toch i[s het] anders is nog of de tijd nu al rijp is om hiero[ver] reeds te confereeren. Een dergelijke conferentie [zal] over allerlei moeten gaan, waarvoor niets een [vast] punt van uitgang biedt en waarvoor geen overh[eid] erkende verantwoordelijkheid draagt.

Men zal zich herinneren, dat wij kort geleden s[chre]ven, dat China het record houdt als politieke ch[aos], maar dat dit record elken dag weer door China [zelf] overtroffen wordt. Dit, ons woord, is nog geen [dag] onwaar gemaakt. Wij verwachten, dat zelfs de uit[ge]schreven conferentie, die zich tot roeping stelt, [al] thans voor een hoekje, in de verwarring wat verb[ete]ring te brengen, op haar beurt de juistheid van [ons] woord ook zal komen bevestigen.

Zeeliedenstaking.

De houding van de regeeringen der Britsche do[mi]nions ten opzichte van de staking in het scheepva[art]bedrijf is zeer verschillend. Zoo heeft de Zuid-Af[ri]kaansche minister van justitie uitdrukkelijk verklaa[rd] er geen maatregelen tegen te willen nemen, daar [hij] haar beschouwt als onderdeel van een wereld-bew[e]ging, die gericht is tegen de reeders, die de gages [van] het scheepsvolk op onbillijke wijze drukken. Daar[en]tegen zijn in Australië door de toch zeer democ[rati]sche regeering vèr strekkende maatregelen genom[en]. Wij vinden b.v. op een dag vermeld: te Melbourne [op]dracht uitgegeven tot in hechtenis nemen van 400 st[a]kende zeelieden; te Adelaïde 64 stakers tot 14 da[gen] gevangenisstraf veroordeeld; te Sydney 89 manda[ten] uitgevaardigd tot inhechtenisneming van stakers. [Vol]gende dagen brachten weer dergelijke berichten. [De] tot gevangenisstraf veroordeelden werden in op[tocht] naar de gevangenis gebracht, hetgeen relletjes ver[oor]zaakte, zoodat de verhoudingen nog scherper sch[enen] te worden. De staking duurde er reeds sedert m[edio] Juli, de gevolgen deden zich in al ruimer kring en [in] al sterker mate gelden; de regeering heeft gemeen[d] te moeten ingrijpen. Een onlangs aangenomen imm[igra]tiewet heeft haar ook uitgestrekte bevoegdheden [gege]ven om onruststokers, die niet in Australië gebo[ren] zijn, als lastige immigranten te deporteeren. De re[gee]ring deed haar voornemen kennen om van de[ze be]voegdheid gretig gebruik te maken als de toes[tanden] niet veranderen. Daar zij hierbij ook 't oog he[eft op] Engelschen, is men in het Moederland niet erg ver[lan]gend naar die retourzending, hoe gaarne men ook e[en] spoedige beëiëndiging van 't zeeliedenconflict [zou] zien. De Vakvereenigingsraad doet krachtige poging[en] om tot een schikking te komen.

Bescherming van de heilige plaatsen van den Islam.

Aangekondigd wordt dat binnenkort te Dzjedda

e Roode Zee een conferentie gehouden zal worden usschen vertegenwoordigers van den vroegeren koning Hoessein van Hedzjas, Ibn Saoed, den aanvoerder der Wahabieten, en Engeland om een uitweg uit de tegenwoordige impasse te zoeken, die het gevolg is van het conflict tusschen Ibn Saoed en den vorst van Hedzjas. Nadat ten gevolge van den val van Mekka koning Hoessein afstand heeft moeten doen en zijn regeering de wijk heeft genomen, is men in een moeilijk parket geraakt. Wegens de groote ongerustheid in de Muzelmansche wereld en vooral wegens de politieke toestanden, die nu in Arabië ontstaan zijn, heeft Engeland het besluit genomen, ofschoon het zich tot dusver terzijde had gehouden, het initiatief te nemen tot het bijeenroepen van deze conferentie.

't Schijnt daar dus toch niet tot een oplossing te unnen komen zonder bemoeienis van een Westersche ogendheid. Opvallend is dat de verdreven koning Hoessein hier weer naar voren wordt gebracht.

Nadat dit bericht in de dagbladen was verschenen, acht de telegraaf de mededeeling, dat de Wahabieten vedzaam Melvia zouden zijn binnengetrokken. Dit u de verhoudingen weer eenigszins wijzigen, maar moeilijkheden echter niet oplossen.

Mededeelingen.

Van het Comité „Pa van der Steur".

Alsnog ingekomen ƒ 10.— van de afd. L. van O. en . en afgedragen aan Mevrouw de Penningmeesteres n het permanent comité van bijstand, Alexanderraat 18, Den Haag.

Van de Redactie.

14e NEDERLANDSCHE JAARBEURS TE UTRECHT.

In een j.l. Vrijdag gehouden vergadering van den Raad n Beheer der Nederlandsche Jaarbeurs is, in overen op voorstel van de Commissie van Advies uit deelnemers, besloten geworden aan de aanstaande XIVe Nederlandsche Jaarbeurs, welke van 9 t/m 18 aart 1926 te Utrecht gehouden zal worden, wederom en Meubelbeurs (Meubelen, woninginrichting en aanverwante artikelen) te verbinden, ongeveer in denzelfden geest als de meubelbeurs op de thans in gang inde Najaarsbeurs werd georganiseerd.

Dit besluit is het gevolg van de algemeene tevredenheid der deelnemers aan die groep, welke o.a. tot uiting is gekomen in de aanbieding van een waardevol geschenk voor de vergaderzaal van den Raad van Beheer, welk geschenk is vergezeld gegaan van een oorkonde, onderteekend door deelnemers aan de Meubelbeurs op de XIIIe Nederlandsche Jaarbeurs.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Dr. E. Walch, Nicolaas Witsenstraat 19 te Amsterdam, als gouvernementsarts 1e klasse bij den Dienst der Volksgezondheid.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

A. Emanuel, hoofdteekenaar bij het Dep. der B.O.W., 's-Gravenhage, p. a. Mevr. Kampen, Columbusstr. 112.
M. Feuerstein, adj. hoofdcommissaris van Politie, 's-Gravenhage, p. a. Ir. M. J. Stoel Feuerstein, van Imhoffstraat 30.
A. Warnars, lid van de Weeskamer te Semarang, 's-Gravenhage, Hotel de Zalm.
J. H. Nagel, architect b. d. Waterstaat en 's Lands Burg. Openb. Werken, 's-Gravenhage, tot 15 dezer Hotel Pomona, daarna Obrechtstraat 486.
J. van der Putten, techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P. T. T., 's-Gravenhage, Schuytstraat 217.
Vreedenburgh, ambtenaar v. d. verificatie b. d. Centrale Kas voor het Volkscredietwezen, van Bylandtstraat 100, p. a. Mevr. E. E. Vreedenburgh, te 's-Gravenhage.
J. Pietersz, werktuigkundig teekenaar b. h. Marine Etablissement te Soerabaja, p. a. fam. Buyn, Sarphatistraat 201, Amsterdam.

G. C. Kagenaar, leeraar aan de H.B.S. te Bandoeng, Amsterdam, Witte de Withstraat 72, 1e etage.
H. W. Schröder, controleur bij het Binn. Bestuur, te 's-Gravenhage, Schenkstraat 118.
W. van der Velden, adspirant ambtenaar 2e kl. b. d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Rotterdam, Bilderdijkstraat 21.
E. L. Vermeulen, President der Weeskamer te Djokjakarta, 's-Gravenhage, Charlotte de Bourbonstr. 32.
Th. M. de Ruyter, technisch ambtenaar 1e kl. (groep c) b. d. P. T. T. dienst, Rotterdam, Paradijslaan 26.
G. J. C. Aveling, 1e werktuigkundige bij de Gouv. Marine, Bussum, Singel 53.
L. Jonker, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en tramwegen, 's-Gravenhage, Columbusstraat 120, na 1 October Copernicusstraat 119.
A. Smits, Onderwijzer 1e kl. b. h. Openb. Eur. lager onderwijs, Nijmegen, Van 't Santstraat 38.
F. W. Th. van Oordt, wnd. leeraar a. d. Koningin Wilhelminaschool te Batavia, 's-Gravenhage, 2e van Blankenburgstraat 165.
Ir. Fr. J. van Haften, leeraar technisch onderwijs b. d. Prinses Julianaschool te Jogjakarta, Haarlem, Jordensstraat 46.
J. Th. White, hoofd v. h. Laboratorium voor bodemkundig onderzoek v. h. Alg. Proefstation v. d. Landbouw te Buitenzorg, 's-Gravenhage, p. a. den heer S. W. F. Marx, Danckertstraat 20.
G. J. Chevalier, onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O., Apeldoorn, Julianapark 1.
Mevr. Th. C. M. I. Timmerman geb. Smeets, adj. commies b. d. dienst der S.S. en Th., Rotterdam, Vliegerstraat 11b.

Mutaties van 9 tot 16 Sept.

Nieuwe Leden:

J. Kroese, Nijmegen, Graadt van Roggenstraat 30. ƒ 5.
W. D. Niestadt, Declamator, Amsterdam, Bosboom Toussaintstraat 42. ƒ 5.
Dr. F. W. Stapel, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 147. ƒ 5.
A. P. H. Swinkels, Depot-chef Atelier G. M. B. te Lipat-Kadjang te Manggar (Biliton). ƒ 5.

Adresveranderingen:

H. K. Knottenbelt, Directeur N. V. De Leverszeepfabrieken, van: Den Haag, Hofzichtlaan 20, naar: Zeist, Boschlaan 31. ƒ 5.
N. W. Pel, oud Kapitein N.-I. L., van: Breda, Wilhelminapark 110, naar: Den Haag, Malakkastr. 38. ƒ 5.
W. R. March, Ass.-Resident, Den Haag, van: Verhulststraat 104, naar: Antonie Duijckstraat 50.
E. J. F. Tack, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 172, naar: Prins Mauritslaan 88.
A. Rompies, Controleur 1ste klasse Pandhuisdienst, Den Haag, van: Archimedesstraat 89, naar Copernicusstraat 17.
J. F. E. Einaar, Rotterdam, van: Schietbaanlaan 69, naar: Aleidastraat 71.
H. J. Neervoort van de Poll, van: „Pré Fleuri" Sauvabelin s. Lausanne, naar: villa „Prana", La Robiaz s. Lausanne.
Mr. R. Siegenbeek van Heukelom, van: Den Haag, Jozef Israëlslaan 51, naar: Padang, Poste Restante.
P. J. Baak, Adm. Ambt. B.B., van: Scheveningen, Badhuiskade 19, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
J. M. Doeve, Hoofdverificateur der Douane, van: Den Haag, Laan v. Meerdervoort 411, naar: Makasser.
J. Passchier, onderwijzer 1ste klasse, van: Ternate, naar: Cheribon.
D. F. Pronk, Controleur 1ste klasse B.B., naar: residentie Cheribon.
P. J. L. Cleintuar, Spoorarts S.S. en Tramwegen, van: Lenggang, naar: Cheribon.
D. M. Hollestelle, Cand. Ind. Ambt., Leiden, van: Hooigracht 75, naar: Groenhovenstraat 15.
H. Bossert, Amsterdam, Joh. Verhulststraat, van: 113 naar: 93, bovenhuis.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 2.. Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebie personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar I gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bil en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Ind**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 39 — DONDERDAG 24 SEPTEMBER 1925 — 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: *De aankomst van Minister Welter. — Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Vereeniging „Oost en West". — Mailreizen. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen: (I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Informatie-Bureau). — Mutaties van 16 tot 23 September.*

De aankomst van Minister Welter.

Maandagmiddag met den trein van 5.48 uit Parijs en Bazel is de nieuw benoemde minister van Koloniën, de heer Ch. J. I. M. Welter, aan het Staatsspoor-station in Den Haag aangekomen.

Op het perron waren ter verwelkoming aanwezig, naast mevr. Welter en andere gezins- en familieleden, o.w. generaal-majoor Burger, oud-commandant van het veldleger, de voorzitter van den ministerraad, tevens minister van Financiën en van Koloniën ad interim, de heer H. Colijn, voorts de secretaris-generaal van het departement van Koloniën, mr. dr. M. S. Koster en de heer Th. Voorthuyzen, administrateur aan dit departement.

Na de eerste begroeting door de familieleden, welkomde minister Colijn zijn ambtgenoot op hartelijke wijze en onderhield zich eenige oogenblikken met hem.

Minister Welter, op wien de lange reis blijkbaar niet de minste uitwerking had gehad, schudde daarna de overige heeren van het departement de hand.

Daarna wilde het gezelschap zich naar de gereedstaande auto begeven, doch bij den uitgang traden drie of vier persfotografen den minister in den weg en troonden hem mede tot den rand der overkapping om voor hem te poseeren.

Het was een vermakelijk incidentje, dat door den heer Welter ook van den grappigen kant bekeken werd.

Het gezelschap reed daarna af naar de woning in de Wattstraat, welke reeds eenigen tijd door mevr. Welter bewoond wordt.

De heer Zeilinga van de Algemeene Secretarie in Ned.-Indië, die met den heer Welter mede gekomen is naar ons land, was onderweg doorgereisd naar Zwolle.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

(*Slot*).

Bezoek aan Makassar.

Een achterlijke stad.

Na eindeloos motorpech met een wagen van den gouvernementsdienst kwam ik uit de Toradjalanden te Makassar aan.

Men vertelde mij hier, dat de toegangsopeningen tot de nieuwe haven nog zoo groot zijn, dat de deining niet wordt tegengehouden, de stil liggende Oceaanschepen bereikt en hindert.

Van de haven naar de stad gaand, kan men het Chineesche stadsdeel doorwandelen. Dit deel draagt het cachet van alle „Chineesche kampen" in Indië: een schrikbarend dichte woning-dichtheid met daaraan verbonden veel te dichte bewoningsdichtheid. De „woningen" zijn meestal lange pijpeladen, waar licht, lucht en wind niet kunnen binnentreden, omdat de lange zijkanten der huizen dit niet toelaten: alleen vóór is het dragelijk en dan nog maar in geringe mate. Van faecaalafvoer op sanitaire wijze is geen sprake, de afwatering laat veel te wenschen over; 't is het gewone beeld van verwaarloozing, dat men overal aantreft in Indische steden. Wie hiervoor verantwoordelijk is? Niemand! 't Is de geest, die er heerschte, vóór de decentralisatie (die door niet-bevoegden zoo gesmade stap vooruit in de goede richting van stadsbestuur) haar intrek deed, die 't hem heeft gedaan!

Om een staaltje te geven van absoluut gebrek aan begrip van stadsbestuur vermeld ik even, dat er te Makassar indertijd op 163 (zegge éénhonderd-drie-en-zestig) plaatsen mocht worden begraven! Het mag vreemd klinken, maar het is een feit: nog ten huidigen dage is het aantal inwoners niet bekend.

Het beeld van gebrek aan zorg voor het welzijn der bewoners wordt nog duidelijker als men de kampongs, waar de massa woont, betreedt; tenminste voor hem, die wil zien en zich niet uit schaamte over het „Bewind" van vroeger blinddoekt. Geen bemetseld gotenstelsel, geen behoorlijke wegen, geen straatverlichting, geen openbare hydranten, geen bad- en waschplaatsen, niets, niets! De stadskampongs zijn gribussen, die men op de groote centra van Java niet erger vindt!

Toen de gemeente werd ingesteld, vond ze een wegennet van 64 K.M., waarvan, als ik me niet vergis, 14.5 K.M. van een behoorlijke verharding waren voorzien. De rest bestond uit aarden wegen met wat grind er op: 8.5 K.M. hadden ook dit nog niet eens! De handelsbeweging nam toe en daarmee het verkeer. De gemeente stond plotseling voor de puzzle de deklaag der wegen daarmee in overeenstemming te brengen. Dat kost geld, veel zelfs. Natuurlijk was de jonge gemeente financieel absoluut niet in staat een dergelijken maatregel te treffen. Met recht wendde ze zich tot de Regeering om hulp: zij wilde doen, wat al veel eerder had moeten gebeuren, waar wat nagelaten was. De Regeering voelde dit, maar wat wrevelig gestemd als regeeringsadviseurs zijn, wanneer het de decentralisatie betreft, schonk men de gemeente zooveel, dat er per jaar één heele kilometer weg behoorlijk van in orde kon worden gemaakt. In 60 jaar zou men dus gereed kunnen zijn! De gemeenteraad heeft een wegenplan gemaakt, maar tot uitvoering komt het niet, omdat het geld ervoor ontbreekt! En nu prutst men noodgedwongen zoo'n beetje verder! De regeeringssubsidie is nu heelemaal ingetrokken.

De watervoorziening.

De waterleiding is een gouvernementsinstelling. Uit de wijze waarop ze wordt beheerd, uit de tarieven krijg ik heel sterk den indruk, dat het groote doel eener waterleiding niet wordt begrepen. Het groote doel is: bevordering der algemeene en soonlijke zindelijkheid. Het groote doel is ni verstrekking van betrouwbaar drinkwater! W beoogt, beziet de zaak éénzijdig! Om dit doel te bereiken, moet men het water bij d schen brengen, moet men het ze zóó gema maken, dat de behoefte in kali's te baden, besmet water uit putten te gebruiken, n staan! Ik zag dat het streven te Makassar te zorgen voor drinkwater, maar niet voor b waschwater. Men vindt hier en daar van een muur voorziene open putten, voor het laatste geschikt. 't Is natuurlijk beter dan niets, ma trouwbaar is putwater nooit, tenzij het wat uit kan worden opgepompt, zóó, dat infectie mogelijk is.

Hoogst interessant zijn de twee Kuipers-hy ten, die ik zag; door het inwerpen van één stroomt er 36 liter water uit. Vreemd is het die hydranten op Java nog niet bekend zijn. de vraag of pl.m. ƒ 0.30 per M³. voor een arm volking niet te veel is, zou men kunnen di sieeren. 't Bedrag lijkt me rijkelijk hoog. De drant kan men op elk geldstuk instellen, zo dit voor een ander tarief geen moeilijkheden levert.

De straten worden eens per week geveegd. zelfs geen geld om de hoofdwegen meermale doen reinigen. Over de straatbesproeiing is erg tevreden. Het is een moeilijke kwestie of sproeien goed is voor niet van een ondoord bare deklaag voorziene wegen. Die deklagen men te Makassar niet.

Het menagewater kan niet weg, blijft op schillende plaatsen staan. 't Rot dan en gaat ken.

Muskieten vinden in de stad op tal van pla een heerlijke tampat, zoodat ze er zich heel thuis gevoelen en zich naar hartelust verm vuldigen.

Ik vertel heelemaal geen nieuws! Ieder oogen heeft om te zien, 'n neus om te ruiken senen om op te merken, valt 't op. Maar hoe nigen komen in de kampongs om te zien, te r en zich te ergeren?

Intusschen doet de gemeente wat ze kan. haar handen zijn gebonden, de decentralisa een instituut, dat velen een „onding" noemen „dorre instelling, die maar zoo gauw mo weer moest worden opgedoekt", de sympat regeeringskringen is bijna nul of negatief, 't is het juist uit te drukken, modderen met de Ma saarsche modder!

Ik heb voor het werk van het stadsbestuur onder moeilijke omstandigheden werkt en vervaagt, diepen eerbied gekregen! Het is overtuigd van het feit, dat er aan Makassar het een behoorlijke woonplaats zijn voor al de woners, heel wat moet worden verbeterd.

Het eerste noodige schijnt te zijn een goede leering, zoodat de heele stad kan worden gelegd. Is dit gedaan, is er een goed stadsplan gemaakt, 'n uitbreidingsplan, dan kan men het woningvraagstuk in engeren zin gaan Dat de waterleiding in handen van de ge moet komen, is voor het welzijn der bewoner noodzakelijkheid. Het gemeentebestuur ziet goed in, maar het heeft geen trek het bedrij te nemen zoolang de „vraagprijs" nog zoo h De leiding is aangelegd in den duren tijd, er bij dien aanleg heel wat te zijn gebeurd, noodig veel geld heeft gekost, de aanleg uiterst duur geworden. En nu zegt de g „overnemen, heel gaarne, maar eerst op prijs flink afschrijven." Dit schijnt men willen en zoo is de bevolking de dupe van val.

Ik zou over het woningvraagstuk, voedings- en genotmiddelen nog wel het ander kunnen zeggen, maar het beeld dat zou er niet door worden gewijzigd; overal

wil om aan te pakken, maar gehandicapt door omstandigheid van groote verwaarloozing der primitieve eischen van goed stadsbeheer vóór de instelling der gemeenteraden! En die verbeteringen komen niet ten bate der stadsbevolking alleen, 't is geen uitsluitend locaal, maar een groot algemeen belang! Door het verkeer, dat die centra met de naaste omgeving onderhouden, is die heele verre omgeving er mee gebaat! Omdat het geen zuiver gemeentebelang is, is het onbillijk de kosten er van te laten dragen door de gemeentenaren! Neen, de algemeene kas moet voor een flink deel de kosten dragen! Te meer klemt dit, waar de vroegere verwaarloozing zóó in 't oog springt.

Bezienswaardigheden.

Makassar heeft een paar bezienswaardigheden, die de vermelding waard zijn. Ik bedoel het oude fort, de kweekschool voor zeevaart en de vorstengraven.

Het fort is indertijd gebouwd door den vorst van Makassar onder leiding van Portugeesche bouwmeesters. Het inwendige draagt een echt oud-Hollandsch cachet. Het is dan ook door Hollanders gebouwd. In 1667 (onder Speelman) veroverden zij het fort met 10.000 man compagnies-troepen en 000 man hulptroepen. Veroveren is eigenlijk het woord niet, want in het gevecht ten Zuiden van Makassar waren beide vijandelijke partijen zoo uitgeput, dat ze van weerszijden van plan waren het gevecht op te geven. De Makassaren waren blijkbaar het meest vermoeid, want zij gaven zich over. In 1686 zijn de koopmanswoning en de andere gebouwen gesticht. Bij een wandeling door het fort waant men zich in oud-Holland verplaatst.

In de „Kweekschool voor Inlandsche schepelingen" wordt met grooten ijver en veel toewijding gewerkt. Als overtuigd anti-oorlogsman deed het me pijn te zien met hoeveel zorg de jonge inheemsche menschen tot vechtmateraal worden opgeleid. Als, dacht ik, al die toewijding, die ijver, die zorg, al dat vele geld (eenige tonnen gouds elk jaar) eens gericht waren niet op het dooden van mede-menschen, maar om ze in het leven te houden, als de gemeente Makassar slechts een deel had van dat geld, ach, wat zou Makassar dan een heerlijk mooie, gezonde stad zijn, waar het een lust zou zijn de kampongs te doorkruisen!

De vorsten-graven liggen eenige kilometers buiten de stad. Ze hebben ongeveer den vorm van een pyramide, van boven gekroond met een mooie pul. Bij een er van trof ik eenige offerende en biddende menschen aan.

Het was bij het graf van den vorst, die, volgens de legende, eens terug zal keeren hier op aarde.

Besluit.

Dankbaar voor alles wat ik op mijn reis door Celebes heb genoten; zeer erkentelijk voor de hulp ondervonden, de gastvrijheid mij betoond; in hooge mate waardeerend de toewijding van de zeer velen, die ik ontmoet en gesproken; met diepen eerbied voor de Hollandsche vrouw, die vaak onder uiterst moeilijke omstandigheden haar echtgenooten bij hun zwaren arbeid schragen, haar kinderen opvoeden of als ze hun lievelingen niet moeten wegzenden — stapte ik op de boot naar Java. Het was volbracht.

De laatste stoffelijke herinnering aan mijn reis ontving ik een papiertje, waarop vermeld stond dat ik... pest-vrij was.

L'Hygiène est dans tout.

CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, voor hen die met 1 October e.k. als lid toetreden tot en met ultimo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad" van 1 Oct. af t.m. ulto Dec. '25.

Vereeniging „Oost en West"

Opgericht 3 Mei 1899.

De Vereeniging „Oost en West" beoogt het voortdurend versterken van den band tusschen Nederland, Oost- en West-Indië, en het bevorderen der gemeenschappelijke belangen, en wel die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

De vereeniging tracht dit doel te bereiken door:

1. het verspreiden van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië;
2. het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de nijverheid, daaronder in het bijzonder ook begrepen de inlandsche kunstnijverheid;
3. het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hun opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden, of gezonden, dan wel daar achtergelaten heeft, en desverlangd het houden van toezicht over die kinderen;
4. het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoopen en zoo voorts, aan naar Oost- en West-Indië vertrekkende of vandaar aangekomen personen;
5. het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden;
6. het samenwerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de vereeniging „Oost en West";
7. het aanwenden van andere wettige middelen, welke aan het doel bevordelijk kunnen zijn.

De vereeniging werkt door;

a. het uitgeven van „Het Koloniaal Weekblad", dat als Orgaan der Vereeniging, wenscht te zijn een betrouwbaar raadsman, ook door zijn advertenties, voor allen, die gaan naar of komen uit, dan wel hier te lande belangstellen in, ons overzeesch gebied, Nederlanders als Indonesiërs. Het is ook een vertolker van de in de Indiën heerschende gevoelens en verwachtingen, verband houdende met de evolutiën op maatschappelijk en economisch gebied, een overzicht gevend van de geschriften handelend over Indië, vreemde nederzettingen en verre landen. Het blad ligt ter lezing en raadpleging op de leestafels der mailbooten, der voornaamste sociëteiten, hotels, café's en leeszalen.

b. het uitgeven van een serie boekwerkjes, gevende uitvoerige inlichtingen, over: Staats- en Particuliere betrekkingen in ons Overzeesch gebied: Werkkring en Vooruitzichten;

c. een leeszaal in het Gebouw Heulstraat 17, Den Haag, geopend van 10 uur voorm. tot 4.30 uur nam., waar ter raadpleging en inzage liggen de voornaamste Oost- en West-Indische week- en dagbladen en tijdschriften, periodieken en werkjes op koloniaal gebied;

d. eene Commissie tot bevordering der Nederlandsch-Oost-Indische Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlijt. In „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, vindt men een permanente tentoonstelling van Indische voortbrengselen op dat gebied. Geopend van 10 uur v.m. tot 6 uur nam. Tel. 14695;

e. eene Studie-Commissie, de leiding hebbende in het „Centraal Comité voor opleiding van Indische jongelieden", en in verbinding staande met de van Gouvernementswege te Batavia ingestelde: „Voorlichtingscommissie voor de opleiding van Indische Jongelieden in Nederland". Alle mogelijke inlichtingen betreffenden steun aan studeerenden worden verstrekt door den Heer G. J. Oudemans, Chef van het Bureau: Toezicht voor Studeerenden, Ministerie van Koloniën, en den gedelegeerde der commissie, den Heer J. G. Hietink, Directeur van

het Tehuis voor Indische Studenten, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752;

f. eene Commissie voor West-Indië, voor West-Indische aangelegenheden op maatschappelijk en economisch gebied;

g. eene Propaganda-Commissie, ten doel hebbende: de belangstelling in O. en W. Indië te bevorderen door het houden of steunen van Indische Tentoonstellingen, het medewerken aan Jaarbeurzen en toetreding tot het lidmaatschap „Oost en West" aan te moedigen;

h. een fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen, die aan steun behoefte hebben en in of voor Indië werken;

i. een Tehuis voor Indische studeerenden van alle landaarden te 's-Gravenhage, Prins Mauritsplein 23, Directeur J. G. Hietink.

j. een Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden „Persinggahan", van Boetzelaerlaan 2, te 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen, hulp en raad kunnen vinden. Directeur de Heer de Munnik, Tel. 50248;

k. een Informatie-Bureau, ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende *op elk gebied* aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Secretaris de heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 14519, Bureau-uren 10 tot 12 voorm. en 2.30 tot 4 nam.

De Vereeniging werkt samen met de „Centrale Nationale Commissie" en het „Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen" en is lid van het „Algemeen Nederlandsch Verbond" en van het „Koloniaal Onderwijs Congres".

Afdeelingen der Vereeniging zijn gevestigd te Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht, terwijl de Vereeniging zoowel in Oost- als in West-Indië haar vertegenwoordigers heeft.

De Regeering erkent „Oost en West" als: „eene instelling van algemeen nut", op grond van het onbaatzuchtig streven om in 't belang van Moederland en de Indiën, moeilijkheden en bezwaren, voortspruitende uit onbekendheid met toestanden in die ver-afgelegen gebiedsdeelen, op te heffen en aan hen, die zich aldaar een toekomst willen scheppen, in alle opzichten de behulpzame hand te bieden.

OPROEP.

Het koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang! was het woord van den stichter van „Oost en West", van wijlen den kolonel Van Zuijlen. Dat belang wordt in *alle* opzichten gediend door de Vereeniging „Oost en West". Om haar doel te bereiken heeft deze Vereeniging moreelen en materieelen steun noodig. Daarom treedt toe als lid of begunstiger van „Oost en West" het eerste tegen een bijdrage van *ten minste f* 5.— 's jaars, waarvoor men gratis het Koloniaal Weekblad ontvangst, het tweede tegen een jaarlijksche bijdrage van ten minste *f* 1. —als uiting van sympathie met het streven.

De Vereeniging „Oost en West" kan slechts met macht en kracht werken, als velen, zeer velen als leden en begunstigers achter haar staan.

Daarom, Nederlanders en Indiërs, allen, die belang stellen in Indië, vereenigt U, sluit U aan bij „Oost en West"!

„Eendracht maakt Macht!"

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur.

Mailreizen.

Het 19de jaarverslag van *de Nederlandsch[e Reis]vereeniging* (Anna Paulownastraat 48, 's-[Graven]hage) vermeldt de *Mailreizen* afzonderlijk [en niet] onder de gewone rubriek „Reizen", omdat [dit iets] bijzonders is.

In overeenkomst met de *Vereeniging Oost en West* heeft het *H. B.* besloten, als proef, uit [Neder]land naar Marseille of Genua reizen te orga[nisee]ren, welke 8 of 9 dagen duren, voor de naar [Indië] terugkeerende verlofgangers. De *N. R. V.* zal [voor] die reizen leiders aanzoeken, en de Vereen[iging] „Oost en West" zal haar bij die keuze behulp[zaam] zijn. Slaagt deze proef, dan zullen ook reize[n ge]organiseerd worden voor uit Indië komende [ver]lofgangers. Als voorwaarde werd door het H[oofd]bestuur gesteld, dat alle deelnemers lid der *N.* [R. V.] moeten zijn, of worden. De contributie bed[raagt] *f* 1.25 's jaars.

Omtrent de uitgeschreven Mailreizen [meldt] *Reizen en Trekken* (van 15 Sept.), het offi[cieel] orgaan der N. R. V., het volgende:

No. 412. Marseille. 2e kl. spoor, 8 dagen, 5 tot 12 Oct. Aanvangsp. R'dam, eindp. Mars[eille]. Max. reissom *f* 145.—. Vertr. s.s. „Goentoer" [van] Marseille 13 Oct. naar Indië. Zie progr. in no. [van] 1 Sept.

No. 414 .Marseille. Als No. 412. Van 19 to[t 26] Oct. Vertrek s.s. „Slamat" van Marseille 27 O[ct.]

No. 413. Genua. 2e kl. spoor, 9 dagen, van 1[2 tot] 20 Oct. Aanvangsp. R'dam. Eindp. Genua. [Max.] reissom *f* 170. Vertr. s.s. „Grotius", van Genu[a 21] Oct. naar Indië. Zie progr. in no. van 1 Sept.

No. 415. Genua. Als No. 413. Van 26 Oct. [tot 3] Nov. Vertrek s.s. „Prins der Nederlanden", [van] Genua 4 Nov. naar Indië.

Sprokkel.

Naar aanleiding der Grotius-Herdenki[ng]

Toen Napoleon I tijdens zijn bezoek aan H[olland] in 1810, Leiden bezocht en daar, als gebru[ikelijk] audiëntie verleende op welke ook de Acade[mische] Senaat aanwezig was, richtte hij zich ald[us tot] Professor Kemper:

„Et vous, monsieur, qu'enseignez-vous?"

Waarop K. antwoordde: „Le droit de la n[ature] et des gens, selon le systême de Grotius."

„Ah, c'est beau ça", hernam N., „mais, mon[sieur] le Professeur, ne pensez vous pas que le dro[it du] canon va bien plus vite encore?"

Kemper ontweek toen op vleiende wijze [een] rechtstreeksch bescheid.

Van Week tot Week.

15—21 SEPTEMBER.

P. Bodemeijer †. Te 's-Gravenhage is in den ou[derdom] van 62 jaar overleden de oud-kolonel-titula[ir van] het Indische leger P. Bodemeijer. De ove[rledene] was gerechtigd tot het dragen van het Atje[h-expe]ditiekruis en van het kruis voor langdurige[n dienst] als officier.

Een zilveren zendingsjubileum. Onder groote [belang]stelling is den 18en te Leeuwarden het [zilveren] jubileum gevierd van de Friesche Geref[ormeerde] Kerken op Java. Als sprekers traden o.[a. op:] J. C. Aalders, onderwerp: Ons Zendin[gswerk in] Indië; P. Bergmeijer: Ons zendingswerk [in Indië;] Dr. J. G. Scheuer: De medische zending.

Hulp uit Indië voor de slachtoffers der stormramp. [Het] bestuur van den Kon. Nation. Bond van Red[dings]wezen en Eerste Hulp bij Ongelukken Het O[ranje]kruis, heeft van het Smeroefonds te Batavia [een] tweede gift van *f* 50.000 voor de slachtoffers [van] de stormramp ontvangen.

Kinderarbeid. In een rapport van den Arbeidsinspecteur wordt medegedeeld, dat er in Besoeki 6000 kinderen in de tabak werken. (Aneta, 15 Sept.)

Gouverneur-Generaal op Sumatra. Aneta seinde 15 Sept. uit Medan: De tocht van den landvoogd op de Karo-hoogvlakte was een triomftocht. De bevolking in adatkleeding betoonde zich zeer geestdriftig. Op verschillende plaatsen waren eerepoorten opgesteld. De landvoogd opende een landbouwtentoonstelling te Kabandjahe en bracht daarna een bezoek aan Siantar, waar de heer Marinus, hoofdadministrateur van het N.-I. Landbouwsyndicaat, den G.-G. toesprak.

Regent van Semarang in Holland. H. M. de Koningin heeft den 18den dezer in audiëntie ontvangen Raden Mas Adipati Ario Poerbo Hadiningrat, Regent van Semarang en diens gemalin.

Zuster M. Schoch. Tot directrice van het Koningin Emma Ziekenhuis (Tjikini) te Weltevreden is benoemd zuster M. Schoch, zendeling-diacones van het Nederlandsch Zendelinggenootschap.

Mr. I. J. Dermout. Het lid van den Raad van Justitie te Semarang, Mr. I. J. Dermout, is benoemd tot president van den Raad te Batavia. (Aneta, 17 Sept.).

Benoeming officieren Ind. leger. Bij Kon. besluit van 15 dezer zijn benoemd tot tweede luitenant:

1o. bij het wapen der infanterie van het leger in Ned.-Indië, de sergeanten A. L. A. Coppens, C. A. van den Deutekom, K. J. Nieberg, H. C. J. G. Schmidt, J. Mackenzie, R. W. van de Beek, W. Linck, L. Bendeler en L. Th. F. J. S. van Embden, allen leerlingen van het tweede studiejaar van den hoofdcursus;

2o. bij het dienstvak der militaire administratie van het leger in Nederl.-Indië, de sergeanten F. A. Schütz, L. G. van der Reyden en C. L. Maarsman, eveneens leerlingen van het tweede studiejaar van den hoofdcursus.

Reis naar Indië. Het *Handelsblad* meldt: Naar ons van bevoegde zijde wordt medegedeeld, zullen hoogstwaarschijnlijk de mailbooten van den Rotterdamschen Lloyd en de Mij. Nederland met ingang van 1 Jan. a.s. in plaats van Zaterdag op Woensdag vertrekken. Dit is gedaan om den Zondag, dien de booten te Southampton stilliggen, uit te sparen, zoodat de booten bij de nieuwe regeling ook op Zondag zullen varen en de reisduur met een dag wordt bekort.

Van 1 Januari af zullen de beide maatschappijen met zeven schepen varen, tot nu toe varen de maatschappijen met negen booten.

Koninklijke Siameesche belangstelling. De Siameesche prins, die thans op Java vertoeft, oom van den koning van Siam, heeft aan het Solosche hof en in den Dalem van den Mangkoenegoro meegedeeld, dat het volgend jaar de koning van Siam een bezoek komt brengen aan Java en daarbij de vorsten van Midden-Java zal bezoeken. *(Soer. Hbl.)*.

Inlandsch Binnenl. Best. Congres. De *Loc.* deelt mede, dat in Mei 1926 te Batavia een Inlandsch B. B. Congres wordt gehouden onder presidium van den heer R. A. A. Djajadiningrat, regent van Batavia. Tot de praeadviseurs behoort, behalve de regenten van Demak en Pasoeroean, ook de regent van Ponorogo, K. A. A. Koesoemojoedo.

Bevolking van Soerabaja. De jongste volkstelling van den plaatselijken gezondheidsdienst te Soerabaja geeft geheel andere cijfers dan het Binnenl. Bestuur had. Volgens de nieuwe telling telt de stad momenteel 157.700 Inlanders tegen 104.600 volgens de oude opgaven van het bestuur. Voorts wonen er in Soerabaja 21.800 Europeanen, 36.200 Chineezen en 5.000 Arabieren, zoodat de totale bevolking 220.700 personen bedraagt.

Bestrijding der pest op Java. In de week van 26 Juli tot 1 Augustus zijn op Java in totaal 184 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 26, Magelang 10, Jogjakarta 1, Soerakarta 1, Bojolali 30, Klaten 62, Sragen 21, Salatiga 2, Kendal 2, Pekalongan 9, Tegal 3, Poerbolinggo 16.

Begrooting van Suriname. De rijksbijdrage aan de kolonie Suriname voor het 1926 wordt in de thans aangeboden begrooting voorgesteld op *f* 2.527.516.

Begrooting van Curaçao. Bij het wetsontwerp tot vaststelling van de Curaçaosche begrooting voor 1926 wordt voorgesteld de rijksbijdrage te bepalen op *f* 231,229.

Twee stoomschepen op een rif geloopen. Het stoomschip „Vondel" is in den Riouw-Archipel op een rif geloopen, doch vrijgekomen en met eenige dagen oponthoud te Tandjong Priok gearriveerd. — Het vrachtschip „City of Leeds" liep nabij Bawean op een rif en zonk binnen 40 minuten. De opvarenden zijn allen gered.

De Utrechtsche leerstoelen. De Indologische faculteit te Utrecht zal op Woensdag 7 October te 2 uur geopend worden in de aula van de Rijksuniversiteit met inaugureele toespraken van prof. mr. I. A. Nederburgh en prof dr. F. C. Gerretson.

Tot den wetenschappelijken raad der stichting zijn nog toegetreden prof. mr. J. de Louter, oud-hoogleeraar in het Staats- en administratief recht aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, en prof. dr. F. A. F. C. Went, hoogleeraar in de botanie aan die Rijksuniversiteit.

De wetenschappelijke raad koos tot voorzitter resp. secretaris prof. mr. J. Ph. Suijling en mr. dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff.

Voorzitter resp. secretaris van den raad van toezicht der stichting zijn: dr. C. J. K. van Aalst en mr. J. H. van Hasselt.

Inlandsche rubber op Java. Op het voorbeeld van Djambi, wordt thans, naar de *Loc.* meldt, ook op Java, met groote haast door de bevolking rubber geplant. Speciaal geldt dit voor Bantam, Batavia en de Preanger.

Dit is eene beweging, zegt het blad, welker beteekenis niet onderschat moet worden, als men nagaat hoeveel tienduizenden bouws er jaarlijks in de Preanger en Bantam worden afgehoema'd. Op deze wijze zullen na eenige jaren ettelijke honderdduizenden bouws nieuwe rubberaanplantingen zijn ontstaan.

De zoo plotseling over de tani's van Djambi en andere Buitengewesten nedergedaalde zilverregen, heeft zijn invloed reeds doen gelden op de Javaansche landbouwers. Zij droomen reeds van toekomstige schatten en alles plant „karet". Een eventueele bevolkingsrubbercultuur op Java zal, zegt het blad, vermoedelijk meer te beteekenen hebben dan in de Buitengewesten.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„Majapahit".

Bij de jongste aflevering van *Djawa,* tijdschrift van het Java-instituut, was ingevoegd een brochure van de te Modjokerto gevestigde oudheidkundige vereeniging *„Majapahit",* waarin door den Ingenieur *H. Maclaine Pont* een overzicht wordt gegeven van de overwegingen, welke verleden jaar tot de oprichting hebben geleid. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Niemand, die ook maar eenigszins nader met de Javaansche bevolking in aanraking is gekomen, kan het ontgaan zijn, dat de woningtoestanden onder dit volk — wel verre van te verbeteren — zienderoogen achteruitgaan. Moge in sommige, zeer eenzijdige opzichten hier en daar eenige verbetering bereikt zijn, de woningen van zoogenaamd verbeterd systeem van thans staan zoowel wat de ruimte als hoogte en afwerking betreft, aanmerkelijk ten achter bij het woningbestand van vroeger.

De inlandsche bevolking beschikt niet over voldoende geldmiddelen, maar wel over een reusachtige, ongebruikte reserve aan arbeidskracht. Een verdere ontwikkeling van de bevolking in deze is alleen mogelijk, indien de bevolking medewerkt door daarvan gebruik te maken. Een stelselmatige opwekking van het iniatief en van de medewerking van de Inlandsche bevolking inzake de verbetering van de slechte toestanden, die onder haar voorkomen, is dus de weg, waarlangs die verdere ontwikkeling mogelijk kan worden gemaakt. Gelukt dit, dan wordt daarmede het belang gediend van ieder weldenkend mensch, die hier een bestaan heeft. De slechte woningtoestanden onder de bevolking immers vormen niet alleen een gevaar voor de omgeving, zij ondermijnen bovendien in hooge mate de capabelheid en werkkracht van het volk-zelf. Elke instelling, iedere persoon, die voor haar bedrijf op Inlandsche werkkrachten is aangewezen, heeft er dus belang bij, dat aan de slechte wantoestanden een einde komt;en dit is alleen bereikbaar, indien er een eind komt allereerst aan de onverschilligheid der bevolking ten aanzien dezer verbetering en in de tweede plaats aan de impotentie van de bevolking om zelf die verbetering te brengen. Het volk dient tot het besef te

komen, dat andere toestanden mogelijk zijn. Verder dient de Inlandsche ambachtsorganisatie op hooger peil te worden gebracht.

Het Javaansche volk heeft een zeer merkwaardige geschiedenis, die slechts op zeer onvolkomen wijze bij dit volk bekend is. Voor sommige gedeelten van die geschiedenis heeft het echter een bijzondere belangstelling. Dit geldt vooral voor den laten, zoogenaamd Hindoe-Javaanschen tijd, en den tijd van overgang tot het Mohammedanisme, d.w.z. den tijd van het Majapahitsche Rijk.

Wij behoeven ons over deze voorliefde allerminst te verwonderen. In dien tijd toch heeft dit volk het meest gepresteerd, in dien tijd heeft zijn voornaamste sociale emancipatie zich voltrokken. Dit is echter tevens een tijd van ongekende bedrijvigheid in den houtbouw, waaruit enkele belangrijke gebouwen nu nog over zijn. Het is aan deze gebouwen, dat de practische toepassingen van de Javaansche bouwbeginselen het best kunnen worden nagespeurd.

Om de Javanen van thans te boeien is noodig een onderzoek uit den tijd, dat het Javaansche volk zelf meer mondig werd: uit den Majapahitschen, vroeg-Mohammedaanschen tijd. En dit onderzoek dient niet zoozeer graven of tempels te betreffen, maar oude nederzettingen, verblijven en moskeeën. De uit dezen tijd resteerende, nog in gebruik zijnde houten gebouwen behoeven uit den aard der zaak periodieke restauratie, en dikwerf van belangrijken aard. Door oordeelkundige leiding en advies bij deze restauratiewerken kan men practisch steeds grooter gedeelten van het Javaansche bouwambacht weer op de hoogte brengen van zijn eigen vondsten uit vroeger tijd, welke bemoeienis door adviezen ten aanzien van nieuwbouw op den duur kan worden uitgebreid.

Er is voor alles noodig een semi-officieel lichaam, dat door zijne samenstelling het vertrouwen kan winnen van Javaansche kringen en daardoor in al deze gevallen kan optreden, een lichaam, dat zelf in staat is tot oudheidkundige onderzoekingen van den Oudheidkundigen Dienst en het practische leven.

Vóór alles dient de vereeniging echter een lichaam te zijn, dat zich ook in de Javaansche wereld een naam verwerft, doordat het door zijn onderzoekingen doordringt in de Javaansche geschiedenis en deze onpartijdig weergeeft. De vereeniging is gesticht in een tijd, dat de ontdekking van het juiste emplacement en van den kraton van Majapahit en van de merkwaardige beginselen der Javaansche bouwconstructie meer en meer de aandacht beginnen te trekken ook in de vooraanstaande en intellectueele Javaansche kringen. Aan het feit, of in die kringen belangstelling zal kunnen worden opgewekt, behoeft niet meer te worden getwijfeld. Door deze buitengewoon gelukkige omstandigheden wordt het mogelijk om in bovengeschetsten zin op krachtdadige en effectieve wijze het regenereerende werk ter opheffing der Javaansche ambachten ter hand te nemen.

Allereerst zal de vereeniging in staat zijn om de aandacht van het geheele Javaansche volk op haren arbeid te vestigen door een historische daad van ongemeene beteekenis, namelijk door het archeologisch onderzoek ter hand te nemen van het stadsemplacement van Majapahit.

Hoewel het zeer voorbarig zou zijn om ons aan voorspellingen te wagen omtrent hetgeen bij dit onderzoek zal worden gevonden, zoo is het toch zeker, dat dit onderzoek gegevens zal opleveren van den meest verschillenden aard omtrent een nederzetting, die uit zeer verschillende volkslagen bestond. Het is gebleken, dat de grondslag van Majapahit sedert het tijdstip, waarop deze stad verlaten of verwoest werd, gemiddeld 60 c.M. gerezen is. De typische vormen van samenleving in voorname verblijven, zoowel als in dicht bebouwde ghetto's en in den plattelandsbouw, zullen bij de ontgraving aan het licht komen. De afbeeldingen van de bebouwing der stad, z[illegible]s die op uit Majapahit-zelf afkomstige tempel-reliefs voorkomen, vertoonen alle een karakter van volkomen aangepast te zijn aan de klimatologische eischen van dit land.

Dit onderzoek, maar daarnaast het onderzoek van de vroeg-Mohammedaansche bouwwerken kan dus het gegeven-materiaal opleveren, dat noodig is om de bevolking in kennis te stellen met een *voor en door haar bereikbaren, beteren, Javaanschen woontoestand,* en tevens onschatbare gegevens kunnen verschaffen, die van nut kunnen zijn bij de her-oriënteering der ambachten.

Het doel der Oudheidkundige Vereeniging „Majapahit" ligt dus vooral op sociaal en economisch terrein. De voornaamste bron, waaruit zij de gegevens voor al haar verdere werk zal putten, en die aan dat we[rk] leven zal inblazen, zal haar archaeologisch on[derzoek] zijn, dat tevens belangrijke, nieuwe gegevens [zal kun]nen verschaffen ten dienste der geschiedvors[ching].

Er valt groot werk te verrichten in den O[ost]. [Moge] de Oudheidkundige Vereeniging „Majapahit" [in staat] worden gesteld daartoe het hare bij te drage[n].

Aan de brochure zijn toegevoegd een schets [van de ver]moedelijke gestalte van Majapahit's stadsk[ern], plattegrond van het emplacement van de stad, [volgens] de stafkaart en een reconstructie-schets er va[n vol]gens de beschrijving in de *Nagarakertagama*, [een] viertal Indische stadsplattegronden en een re[is] naar de ontgraving van een dichtbebouwd [...] complex op de Diëng, terwijl de foto's, o.a. [...] oude Moskee te Sindang Doewoer en die van [...] beuk van den Masdjid Agoeng te Cheribon, o[ns] toonen hoe indrukwekkend grootsch de bouwk[unst in] den Majapahitschen tijd op Java was.

Ten volle onderschrijven wij de opwekking to[t deel]name, door den voorzitter der Vereeniging, [...] Acket, als inleiding geplaatst:

„Wij houden ons overtuigd, dat U met ons de [mee]ning zult deelen, dat eene krachtdadige werkza[amheid] onzer vereeniging van groot belang zal kunne[n zijn] voor eene gezonde ontwikkeling dezer landen. W[ij ver]oorloven ons daarom U uit te noodigen onze ve[reeni]ging door Uwen steun tot genoemde kracht[dadige] werkzaamheid in staat te stellen. Dit is alleen [moge]lijk, indien de vereeniging over voldoende fonds[en be]schikt om haar programma volledig ten uitv[oer te] brengen.

Berichten van Uwen steun en medewerking w[orden] gaarne ingewacht aan het adres van onzen Secr[etaris] den Heer J. Verboom, Gebouw Suikersyndicaat t[e Soe]rabaja."

Over Javaansche Çiwa-Tempels.

Door Prof. Dr. N. J. Krom, hoogleeraar aan de universiteit te Leiden, zal voor de Volksunivers[iteit] 's-Gravenhage een cursus met lichtbeelden over [boven]staand onderwerp worden gegeven, in 5 lessen:

1. Het Javaansche Çiwaïsme in zijn oudsten v[orm]. — 2. De Midden-Javaansche bloeitijd (Prambana[n]). — 3. Het Çiwaïsme van Oost-Java. — 4. Het heilig[dom] Panataran. — 5. Nabloei van het Çiwaïsme.

Dinsdag 8 uur, elke week. Aanvang 17 Nove[mber].

Men kan zich voor dezen cursus doen ins[chrijven] bij het Secretariaat, Hooge Nieuwstraat 4a, De[n Haag].

Boeatan op de Jaarmarkt te Haarlem.

Nauwelijks is de Utrechtsche Jaarbeurs [...] waar Boeatan's tentoonstelling van Indonesisch[e] nijverheid en huisvlijt, evenals den vorigen kee[r] belangstelling ondervond, of al dadelijk moet [...] der gehoor gegeven worden aan de uitnoodig[ing] [...] Jaarmarkt, die van 25 dezer tot 4 October a.s. [in het] Brongebouw te Haarlem gehouden wordt, om oo[k daar] eene dergelijke expositie te houden, verbonden [met] gelegenheid tot het doen genieten van Indisch[e] rechten, welke den weg baant tot belangstelling [voor] het Indische handwerk, bij een groot deel der [bezoe]kers.

---

*) Een inlegblaadje bij de brochure vermeldt:

„De belangwekkende beschouwingen van Ir. Maclaine Pont over de [...] van Mod[j]opahit, zijn voor een aanzienlijk deel gebaseerd op de Na[gara]tagama.

Kent gij dit werk reeds?

Waarschijnlijk niet, en dit is waarlijk niet te verwonderen.

Immers, de eerste uitgave ervan geschiedde in den origineel[en] Javaanschen) tekst, doch met Balineesche letter!

Voorwaar, het boek met zeven regelen, waarvan de Openbaring [...]

Merkwaardig is de wijze, waarop men aan het (eenige) handsch[rift ...]

Gedurende den Lombok-oorlog werd o.a. ook de poeri van de[n ...] Lombok, in Tjakranegara, aangevallen, waarbij het gebouwen-c[omplex in] brand geraakte en o. a. de bewaarplaats van boeken en lontars [ver]brandde.

Slechts één lontar-handschrift kon worden gered, en dit was ju[ist dit] merkwaardig geschrift. Daarom haastte Dr. Brandes zich met de u[itgave ge]heel zooals het in zijn handen was gekomen, uit vrees dat het and[ers ook] heelemaal verloren zou zijn gegaan.

Prof. Kern heeft zich toen bij stukjes en brokjes aan de vertal[ing gezet], die ook voltooid.

Daarna is het door Dr. Krom nog eens met die vertaling uit[gegeven en] verder verrijkt met noten en toelichtingen.

Die uitgave is echter voor het gewone publiek niet erg genie[tbaar; door] de noten is het betrekkelijk niet lange gedicht tot een omvan[grijk boek] gedijd, voor leeken onbruikbaar.

Toch is er veel belangstelling, vooral bij dezu[...]ken, die op of bij de pl[aatsen] (voornamelijk de Oosthoek) in het gedicht genoemd, wonen, welke p[laatsen] thans nog haast alle terug te vinden zijn.

Op dien grond heeft de Volkslectuur een nadere uitgave onder[nomen], waarin het volledig gedicht in Hollandsche vertaling voorkomt, doch [zonder] de hinderlijke noten, terwijl eenige illustraties van tempels, in het [gedicht] beschreven, de voorstelling te hulp komen.

Voor slechts f. 0.75 is dit boek, de Nagarakertagama van Pr[apantja ...] Volkslectuur te Weltevreden te bekomen.

Indien het geld vooruit wordt overgemaakt, geschiedt de toez[ending van] het boek franco."

..e Haarlemsche Afdeeling van Oost en West wil ..nlan bij dit alles behulpzaam zijn. Stellig mag dan .. verwacht worden, dat het succes niet minder zal .. dan in Utrecht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

School en huisgezin. Decoratief teekenen.

Dr. C. P. Gunning werkt in *De Loc.* (6 en 7 Aug.) ..kele vraagstukken, die hij gedurende zijn Indische ..s hier en daar op lezingen heeft aangeroerd, wat ..der uit. Voor hem is het een aantrekkelijke taak op .. wijze nog eenig contact te houden met ons Insu..de, waar hij zulke onvergetelijke en voor hem leer.. maanden heeft mogen doorbrengen. In zijn eer.. artikel wijst hij er op hoe van een gezonde *school..nisatie* slechts sprake zal kunnen zijn wanneer, ..der dan thans regel is, de overheid de school ex..ceert, en hierin ouders veel meer worden betrok.. Dit principe is z.i. van verstrekkende beteekenis. ..et tweede artikel betoogt hij dat er tezamen moet ..den opgebouwd. *School en huisgezin* moeten el..der helpen, sterker: kunnen niet buiten elkander, .. het geldt kinderen te vormen tot menschen. Zie.. onze gezamenlijke taak. Een echt mensch is een ..ker. Hij is geen dommekracht (ook geestelijke dom..krachten worden vaak op onze maatschappij losge..n), neen, hij die waarlijk mensch is, is iemand die ..zorg en toewijding, met overleg en besef van ver..woordelijkheid zijn plaats in de gemeenschap in..t, die zijn werk kent en het ook doet. Dat moet de ..ol trachten te bereiken. Daartoe moeten wij aller.. zorgen dat onze kinderen iets *kunnen;* dit is het ..e vraagstuk van schoolorganisatie. Verschillende ..ten van scholen zijn onmisbaar, zal ieder kind de ..hem schuilende mogelijkheden tot ontwikkeling ..en brengen, Gymnasium en H. B. S., ambachts..en, nijverheidsscholen, enz. Maar dit *kunnen* is ..et belangrijkste. Indien wij niet verder gaan, ..al ons streven stumperig stukwerk. Hooger staat, ..onze kinderen *willen* werken. Het gaat hier om ..doelstelling die wij in het werk leggen. Leeren wij .. school te werken om mooie cijfers te behalen, .. een diploma? Of trachten wij in hen reeds jong ..besef te wekken dat de waarde en beteekenis van .. arbeid ligt in het werk zelf — dat er ten slotte ..op aankomt *wat* wij doen maar *hoe* wij het doen? ..en niet — laten wij ons er dan niet over verwon..n wanneer zij, grooter geworden, slechts *werken ..loon,* bij alles vragen: „wat heb ik er aan" of „wat .. ik er voor", van alles een cijfersommetje maken ..oo ten slotte ook hun eigen ziel vercijferen. Wie ..ts werkt om loon krijgt loon naar werken! Neen, ..unnen jong leeren hun werk goed te doen, met de ..ste zorg — *alleen omdat zij zich zouden schamen ..s te doen.* Indien dit gevoelen in hen gewekt ..t, dan zal het ook later de grootste stuwkracht ..oede in hun leven worden. Maar laat ons dan nog ..stap verder gaan. Te *kunnen* werken is iets, te ..n werken is meer, maar nog hooger staat het *mo..werken.* Alle arbeid wordt dan niet meer een last, ..wij morrend torsen, maar een voorrecht, juichend ..dankbaar aanvaard. Daar moeten wij op aan stu.. Eerbied en ontroering voor het menschelijk gebeu.. moet worden gewekt, hunkerend moet de jonge ..ch vooruitzien naar het oogenblik waarop hij, ..voorbereid, de hand mee zal kunnen uitsteken .. het werk van opbouw dat verricht moet worden.

..het *Bat. Nwsbl.* (17 Aug.) verzet *B. v. B.* zich nog..ls tegen de invoering van het *onderwijs in handen..rid* op de lagere scholen *(Adolfisme)*, omdat hij ..ontijdig acht en niet in overeenstemming met de ..chten, waarover de lagere school beschikt en even.. met de constructie der lagere school. De schrijver .. echter wenschen, dat 't boekwerk van Adolf: *„Het ..thodisch ontwerpen van vlakornament naar plant.. bloemvormen; handleiding voor het decoratief tee..en"* door het Departement aan alle scholen en in..llen werd toegezonden en dat deze methode de be..nde verving. Wat *B. v. B.* van de resultaten van .. methode heeft gezien, heeft hem de overtuiging ..honken, dat de teekenaar Adolf in het teekenonder.. een ommekeer zal weten te bewerkstelligen, waar.. hem de jeugd dankbaar zal zijn. De methode- heeft daar, waar ze in toepassing is gebracht, .. enthousiasme voor het teekenen naar de natuur opgewekt en den leerlingen een kunnen bewust doen worden, waarvan men verbaasd staat.

Aardrijkskundige namen.

Naar *De Loc.* (13 Aug.), meldt, is door de Regeering bepaald, dat de schrijfwijze der aardrijkskundige namen, zooals deze voorkomt in een opnieuw vastgestelde, herziene en bijgewerkte naamlijst van de voornaamste aardrijkskundige namen in den Nederlandsch-Indischen archipel, in alle ambtelijke bescheiden en publicaties zal worden gebezigd, met dien verstande dat

1. de klankteekens ‚en' worden weggelaten;
2. het teeken ' midden in een woord wordt vervangen door het teeken ", te plaatsen op de eerstvolgende letter;
3. het teeken ' aan het einde van een woord wordt vervangen door de letter *k;*
4. de letter *a* in Javaansche woorden, wanneer deze als a wordt uitgesproken, wordt vervangen door *o*, behalve in de volgende namen: Ambarawa, Japara, Jogjakarta, Salatiga, Soerabaja en Soerakarta;
5. de volgende namen worden geschreven zooals daarnaast is bekend gesteld:

in plaats van:	*wordt geschreven:*
Banten	Bantam.
Bantaeng	Bonthain.
Belitoeng	Billiton.
Bengkoeloe	Benkoelen.
Guiné	Guinee.
Riau	Riouw.
Sèlèbès	Celebes.
Sèran	Ceram.
Songenep	Soemenep.
Tapiannaoeli	Tapanoeli.
Tjerebon	Cheribon.

De toestand van de Indische financiën.

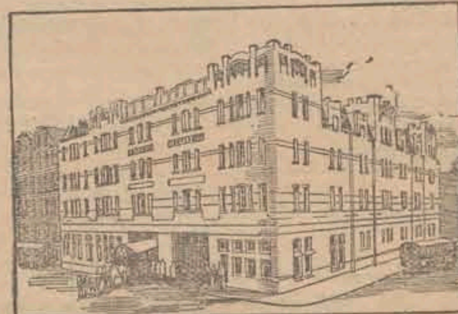
De Loc. (11 en 12 Aug.) geef een uitvoerig verslag van een lezing van den heer *J. L. Vleming Jr.*, hoofd van den Belasting Accountants Dienst in Ned.-Indië, over *„De toestand der Indische financiën"*. Zijn doel was een schets te geven van den zeer gezonden financieelen toestand, waarin Ned.-Indië verkeert, met zeer gunstige vooruitzichten voor de naaste toekomst. Aan het slot van zijn betoog stelt spr. de vraag: *Zou er een land in de wereld zijn, vergelijkbaar met Nederlandsch-Indië, waar de financieele omstandigheden gunstiger zijn?*

De stakingsrelletjes te Semarang. Tegen de communistische pers.

‚De Loc." (7 Aug.) verzet zich tegen *de beperking van het vergaderrecht* in deze dagen van onrust, welke *Semarang* thans wederom beleeft. Het resultaat van zulk een beperking is, dat er alleen in het geheim wordt vergaderd, zoodat de overheid de contrôle over de „beweging" verliest.

De *Java-Bode* (13 Aug.) argumenteert dat door de beperking van het vergaderrecht te Semarang, voor zoolang dit noodig zal blijken, een voor de communistische onruststokers onaangenaam einde gemaakt wordt. Zij zullen nu niet meer op volgens de normale wetgeving volkomen geoorloofde „besloten" vergaderingen tot allerlei ongemotiveerde en tot mislukking gedoemde stakingen kunnen aanhitsen. Hun actie zal zich moeten beperken tot opruiing in kleinen kring op geheime bijeenkomsten, waarvan de deelnemers weten, dat zij verboden zijn. Hun publiek, dat zoo gemakkelijk met behulp van gefingeerde lidmaatschapskaarten bijeen te brengen was, zal noodzakelijk moeten inkrimpen tot den zeer beperkten kring van fanatieke volgelingen, waarover zij beschikken. En de groote massa arbeiders daarbuiten zal zoo goed als onbereikbaar voor hen zijn. Dank zij de beperking van het vergaderrecht!

Het *„Soer. Hbl."* (8 en 10 Aug.) bepleit in verband met de jongste *communistische stakingrelletjes te Semarang*, een veel krachtiger optreden van de overheid tegen de communistische ophitsing. Het wil meer speciaal alle communistische bladen doen verbieden. De *Java-Bode* gelooft, dat daarmede het doel niet of slechts zeer onvoldoende wordt bereikt, wanneer niet tegelijkertijd alle communistische propaganda *in welken vorm ook* wordt verboden en strafbaar gesteld. De Inlandsche vakvereenigingen zijn bijna zonder uitzondering in communistische handen. En de grootere bonden beschikken over een orgaan, waarin vrijelijk communistische actie wordt gevoerd. Deze „vak"-organen nu zouden van een verbod tot uitgifte van communistische bladen moeten worden uitgesloten en het kwaad zou daarmee eenvoudig naar de vakvereenigingen zijn verplaatst. Hetzelfde geldt voor de mondeling gevoerde

propaganda. Men kan de P. K. I. gemakkelijk genoeg als vereeniging verbieden en tot volledige ontbinding der organisatie dwingen. Maar men kan *zonder meer* niet beletten, dat de communisten hun terrein van actie geheel en al verplaatsen naar de Inlandsche vakbeweging en hun propaganda daar op denzelfden voet niet alleen in de vakorganen maar nog veel intensiever op „besloten" leden-vergaderingen voortzetten. De eenige oplossing is dus het verbieden en streng straffen van iederen vorm van communistische propaganda in woord en geschrift. Zóó alleen kan en zal deze onnatuurlijke en door buitenlandsche invloeden in stand gehouden „beweging" snel en zeker doodbloeden!

De *Deli Crt.* (17 Aug.) bespreekt eveneens het artikel van het „Soer. Hbl." (8 Aug.). De communistische pers is niet noodig als veiligheidsklep. Elke eerlijke grief en redelijk verlangen komt in den tegenwoordigen tijd waarachtig wel tot uiting in de loyale bladen, in Volksraads- en andere vergaderingen. De Inheemsche bevolking weet heusch wel waar ze gehoor vindt en zal zich daarvoor niet tot communistische bladen behoeven te wenden. *De „D. C." zou nog liever dan maatregelen van de Regeering, maatregelen zien van het loyale deel der bevolking om de actie dier afbrekers tegen te gaan.* Deze bladen moeten door het weldenkende deel van het publiek worden genegeerd en zeker niet gesteund worden. Nu het gaat om de allerhoogste belangen, om het zelfbehoud van Staat en Maatschappij, heeft ook ieder rustig burger, Europeaan zoowel als Inlander, zijn plicht in dezen. Indien de burgerij zich in dat opzicht organiseert en niet lauw blijft toekijken, is het gevaar van de communistische pers meteen bezworen. Laat men het daarom liever in die richting zoeken.

De Soe Po Sah en de Kuo Min Tang.

Mr. P. H. Fromberg Jr. heeft bij den resident van Batavia een rekest ingediend voor en namens de Chineesche vereeniging „Soe Po Sah", naar aanleiding van de op de vereeniging betrekking hebbende vraagpunten, welke aan het met externeering bedreigde vijftal Chineesche leiders ter beantwoording werden voorgelegd. Daarin wordt er o.m. op gewezen, dat de vereeniging reeds meer dan 16 jaren bestaat en nimmer heeft zij iets gedaan, hetgeen strijdig was met de in Ned.-Indië vigeerende wettelijke voorschriften. Volgens het *„A. I. D. de Pr.Bode" (Deli Crt.* 22 Aug.) zijn de vijf leiders alle vijf ook vooraanstaande leden van de *„Kuo Min Tang"* en vier van hen worden als bestuursleden van de „Soe Po Sah" in het rekest als onschuldige lammeren voorgesteld. Zij worden beschuldigd van nog heel wat ernstiger feiten, dan de twee punten sub a en b, in het verzoekschrift genoemd. De voorgenomen maatregelen van de Regeering zijn niet gericht tegen een vereeniging, doch tegen *personen,* die gevaarlijk worden geacht voor de rust en orde in het land. De „Soe Po Sah" moet inderdaad worden beschouwd als een verschijningsvorm van de nationalistisch-communistische „Kuo Min Tang". Het is in naam een leesgezelschap, dat vroeger ook als zoodanig werd beschouwd, zij het dan met een politiek tintje. Maar **in werkelijkheid is het een geheel in handen der** „Kuo Ming Tang"-leiders verkeerende *politieke club,* die in schijn een leesgezelschap is. Voor de leiders, die dit „leesgezelschap" beschouwen en behandelen als een soort filiaal van de „Kuo Min Tang" is het politiek program van dr. Sun Yat Sen de eenige en ware leidraad óók voor het besturen van de „Soe Po Sah".

In dit verband vestigen wij nog de aandacht op de *Java-Bode* van 12 Aug. *(De ware aard van de Kuo Min Tang. Communistische invloeden onder de Chineezen)* en van 15 Aug. L. N. Het eenige doel van de „Java-Bode" is de vele waarlijk loyale Chineesche ingezetenen, die lid zijn van deze vereenigingen, omdat zij de ware bedoelingen niet kennen en meenen slechts met een volkomen geoorloofd Chineesch-nationalistisch streven te doen te hebben, voor zoover noodig wakker te schudden. Zij behooren in die gevaarlijke organisaties niet thuis.

Opium en internationale politiek.

Het *Bat. Nwsbl.* (6 Aug.) en de *Java-Bode* (6 Aug.) hadden een onderhoud met den heer *De Kat Angelino,* die Ned.-Indië mede vertegenwoordigd heeft ter *opiumconferentie te Genève* en die weder te Batavia is teruggekeerd aan het Bureau voor Chineesche zaken.

Het streven is gericht op beperking en geleidelijke afschaffing van het opiumverbruik. De groote beteekenis van deze conferentie is geweest, dat internationaal *het Ned.-Indische systeem,* hetwelk op de eerste

conferentie te Shanghai in 1909 nog niet werd durfd, *als het eenige doelmatige werd erkend en genomen.* Al worden nog weliswaar excepties laten, het hoofdbeginsel in 1909 door Ned. I pleit — n.l. beperking door algeheel gouver beheer van de consumptie — is nu aanvaard gelegd. Bindend is nu voorgeschreven, dat de geheel en de invoer, fabricage, distributie en verkoop anders dan door het gouvernement, is den. Ook de doorvoer van ruw opium is niet staan, tenzij deze is gedekt door een invoercert van het importeerende gouvernement. Eindelijk in een internationaal document vastgelegd, d maatregelen van de *consumeerende* landen ten nimmer van eenige regeering verwacht kan w aan het clandestien opiumverbruik een einde te nen maken, zoolang in de *produceerende* landen afdoende maatregelen zijn genomen om de ov ductie en den clandestienen export te beperken, te verhinderen. Uit de conventie blijkt dat door internationaal gemeenebest de zedelijke verant delijkheid voor de bestrijding van het opium-eu de eerste plaats gelegd wordt op de schouders va produceerende landen, waar zij ook behoort, en slotte dat de consumeerende landen zich verbo hebben een van Ned.-Indië overgenomen stelsel beperking te gaan toepassen, dat in de practijk goed heeft voldaan.

De internationale erkenning van het feit, dat *de tel van het kwaad* in de produceerende lande te zoeken, heeft gevoerd tot de toevoeging een speciaal protocol, waarin o.m. is voorzien de noodzakelijkheid van een onderzoek in door een enquête-commissie uit te zenden den Volkenbond. Zoodra deze tot de overtuiging dat de produceerende landen hun plicht tot verm ring van de productie hebben vervuld, verklaren consumeerende landen zich bereid *binnen vijftien ren* het gebruik van bereid opium geheel af te scha En zoo zijn wij wel degelijk een flinken stap vo gekomen op den goeden weg!

II. UIT DE INLANDSCHE PERS

China en de Islam.

II (Slot).

De persoon, die zich Ma Fie Tsai teekent, ziet voorafgaande beschouwingen van den correspo der North China Daily News het minder goede ven van het zaaien van wantrouwen tusschen h zag te Peking en de Mohamedaansche leiders in C

Hij herinnert daarbij aan het feit, dat al de con ten, waarin de bevolking van het Mohamedaa deel van China werd gewikkeld, ter zake van o drukking, in het leven werden geroepen door de stokende invloeden der vreemdelingen.

De heer Arshall Broomhall zegt in zijn boek over Chineesche Muzelmannen, dat vóór het optreden Mantsjoe-Dynastie geen enkel bewijs kan worden gevoerd dat de Chineesche Mohamedanen confli uitlokten.

De heer E. Perker maakt in zijn werk „China Religion" melding van het feit, dat, hoewel tijdens Regeering van Keizer Kublai Khan, diens artiller en belastingambtenaren allen Mohamedanen w men nooit van een verzet der Mohamedaansche b king tegen het Chineesche gezag heeft gehoord.

De eerste maal dat een conflict ontstond, was in jaar 1818 en had plaats in de provincie Yunnan ontstond tengevolge van een geschil tusschen twe milies van naam te Yunchang, waarvan één de m git in de stad had verwoest.

De verwikkelingen tusschen de jaren 1834—184 ren een gevolg van het feit, dat de Chineesche ten onder Westersche invloeden 1600 Mohamme sche mannen, vrouwen en kinderen om het leve ten brengen.

De trouw van wijlen den Mohammedaansche raal Ma Liang aan de Chineesche Republiek is n vergeten en men herinnert zich nog zeer goed h met de eerbewijzen aan zijn rang verbonden waarts werd gedragen.

Doch in den tegenwoordigen tijd schijnt men, waarschijnlijk op de adviezen van vreemdelingen, ten dezen aanzien van gedragslijn te willen verand

Zoo werd de vroegere Mohammedaansche Gou neur van Saiyuan, generaal Ma Fu Hsiang, plots vervangen door den Christen-generaal Lu Min

geplaatst onder de bevelen van den Christen-generaal Feng Yu Hsiang.

Het middenpunt van de Mohammedaansche beweging is te Peking, welke stad in ressorten is verdeeld. Om de 6 maanden komt men bijeen, welke vergadering door de vertegenwoordigers der afdeelingen moet worden bijgewoond.

Het doel dier bijeenkomsten is in hoofdzaak, in de eerste plaats de kennis van den Islam te verspreiden, de bestaande Islamsche toestanden te bespreken en te regelen en verder de eensgezindheid en de saamhoorigheid der Muzelmannen te bevorderen.

Nu 2 jaren geleden was de leider der vereeniging een onder-minister van het Departement van Oorlog te Peking.

Waar de verschillende geloofsbelijders in China het in den regel best met elkander kunnen vinden, daar meent de schrijver als zijne meening te mogen uitspreken, dat het zoo dikwijls tot uiting komende onderlinge wantrouwen een gevolg is van opstokende invloeden van buiten.

In de Asiatic News Service van 21 Februari 1925 heeft men het telegrafisch bericht kunnen lezen, dat van de zijde der Mohammedanen te Sinkiang in de provincie Kansu, telegrafisch bij de Chineesche Regeering protest was aangeteekend tegen de aanwezigheid van de Zweedsche missie in die streek, terwijl zelfs het dringend verzoek werd gedaan de Zweedsche legatie te Peking met spoed te doen terugroepen.

Daarbij werd toegelicht, dat, met het oog op de bestaande godsdienstige verschillen, ernstige verwikkelingen niet konden uitblijven.

Men hoopte dan ook dat de Zweedsche zendelingen spoedig naar Peking zouden terugkeeren.

Dit is slechts één van de vele bewijzen dat er invloeden van buiten werkzaam zijn, die opwindend werken op de Mohammedaansche bevolking.

Men rekent daarbij op hare ontstemming, om, als die zich in daden ontplooit, dan zijn slag te slaan en daarna te handelen, zooals raadzaam voorkomt.

Zooals boven werd gezegd, kunnen de Chineesche Mohammedanen in China het over het algemeen zeer goed met hunne rasgenooten vinden, terwijl de schrijver hoopt dat de Indische Mohammedanen zich niet alleen bij hunne Oostersche geloofsgenooten zullen willen aansluiten, doch zich ook ver zullen houden van geschillen, die door invloeden van buiten in het leven worden geroepen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de belangstelling in de publieke zaak.

I.

De tegenwoordige tijd staat, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 27 Maart 1925, in het teeken van de politiek.

Wil men in den strijd om het bestaan mededingen, dan moet men wel belang stellen in hetgeen dagelijks op politiek gebied en in eigen omgeving gebeurt.

Elk onderwerp, dat met de algemeene politiek in verband staat, wordt in Ned.-Indië geregeld door het uitvaardigen van Wetten, Koninklijke Besluiten en Ordonnanties, waarvan de inhoud de belangen raakt van alle volksgroepen, terwijl men thans ook andere met gezag en macht bekleede Colleges, zooals o.a. Gemeenteraden, aantreft, die de plaatselijke belangen, met behulp van Gemeentebesluiten, regelen.

Doch ook die besluiten staan in verband met de politiek, de economie en de industrie van het land.

De schrijver hoort zoo dikwijls de bewering volhouden, dat de groote massa geen belang stelt in den politieken gang van zaken, omdat deze haar hoofd niet wil breken met die ingewikkelde kwesties, en zoo ook, omdat men in de meening verkeert, dat het bemoeien met de politiek, het levensgeluk van de menschen niet bevordert.

Hij voegt er echter terstond aan toe, dat zulk een inzicht op vergissing berust, omdat de uitgevaardigde bepalingen niet de belangen van een bepaalde volksgroep raken, doch wel die van allen, waarmede iedereen te maken heeft en dat men daarvan dus op de hoogte moet zijn, ook in zijn eigen belang.

Want de wetgever, die op overtreding der uitgevaardigde beschikkingen straffen stelt, gaat uit van de stelling, dat iedereen wordt geacht bekend te zijn met de bepalingen van de wet.

Het is zoo dikwijls de onbekendheid daarmede, die de gevangenissen overvult en het begaan van misdrijven en overtredingen in de hand werkt.

Men ziet, zegt de schrijver, wel de massa in het dagelijksche leven worstelen tegen alle in hare omgeving werkende beschermende, drukkende, verbiedende of bezwarende wetten, doch niettemin moet men zich met de politiek verstaan, omdat alle bestaande en wordende toestanden min of meer daarmede rekening hebben te houden.

Kennis van de politiek en de lands wetten zijn ten nauwste aan elkander verbonden en raken de vitale belangen van het volk.

De Chineesche samenleving ter sprake brengende, zegt de schrijver, dat het wel bekend is, dat de Chineezen in Ned.-Indië over het algemeen zich niet gaarne in de politiek mengen en zich ongaarne aansluiten bij bewegingen van politieken aard.

Ook storen zij zich niet veel aan gemaakte veranderingen en bepalingen of aan nieuw in het leven geroepen voorschriften, met het gevolg, dat zij door hunne onbekendheid daarmede, zich persoonlijk groote materieele schade toebrengen, zooals het navolgende, onder de vele voorbeelden, kan aantoonen.

Het is nog niet zoo lang geleden, dat de Indische Regeering het voornemen had, bepalingen in het leven te roepen, waarin zou worden voorgeschreven, dat iedere handelaar in Ned.-Indië voor zijn bedrijf de boekhouding zou houden op Nederlandschen voet.

Er zou dus geene officieele boekhouding meer bestaan van Chineezen, Klingaleezen,, Arabieren, enz.

Zij, die tegen dien maatregel bezwaren hadden, zwegen en onthielden zich van protest, niettegenstaande de niet geringe materieele nadeelen, welke aan het nieuwe voorschrift zouden zijn verbonden, vooral voor die handelaren, die altijd gewoon waren hunne handelsboeken in eigen taal en op eigen wijze bij te houden en hunne handelsgeheimen te bewaren.

Want tegenover de concurrenten moet het handelsgeheim bestaan; zonder dat geheim is geen mededingende handel bestaanbaar.

Het spreekt van zelf, dat het voeren van eene Nederlandsche boekhouding voor Chineesche, Klingaleesche en Arabische handelaren groote uitgaven medebrengt, aangezien zij zich moeten verzekeren van de diensten van speciale boekhouders, die bekwaam zijn en de taal der wet verstaan.

De Chineesche procuratiehouders en de boekhouders der Chineesche firma's zullen plaats moeten maken voor goed bezoldigde Europeesche boekhouders, die Westersche handelsregisters gebruiken en die, als zij niet geheel en al vertrouwbaar zijn, het handelsgeheim in gevaar brengen.

Naar de meening van den schrijver zou de regeling, waarvan hier sprake is, de handelswereld der vreemde Oosterlingen in groote moeilijkheden brengen en slechts ten voordeele zijn van den Europeeschen handel, die dientengevolge op de hoogte komt van het actief en passief der vreemde firma's.

De accountantsdienst wordt er door vergemakkelijkt, terwijl het van groot belang is voor den Europeeschen handel te weten, welke firma's van vreemde Oosterlingen zwak staan. *(Wordt vervolgd.)*

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

„Pa" Van der Steur.

In zijn blad: De kleine Bode van Huis, vertelt Joh. van der Steur, directeur van het Opvoedingsgesticht Oranje-Nassau te Magelang, hoe zijn zestigste verjaardag is gevierd, voor welke gelegenheid zoovele onzer lezers hun penningske hebben geofferd. Mijn verzoek, om 60 centen met mijn zestigsten verjaardag, zoo vertelt Pa van der Steur, heeft zoo ingeslagen, dat wij alles wat wij in de oorlogsjaren en in de moeitevolle jaren daarna aan financieel evenwicht hebben verloren, thans geheel kunnen herstellen. Mijn wensch is meer dan vervuld. Ik kan weer deponeeren op de Bank, wat ik de laatste jaren er heb afgehaald. Mijn oprechten dank aan u allen. Ik heb f 42.624.29 ontvangen.

En dan vertelt hij verder van de feestviering: hoe op den 10 Juli 's morgens om half vijf zijn jongens al met het heele muziekkorps voor zijn bed stonden te blazen, hoe het verder telegrammen, brieven, kaarten, taarten, limonade, wissels, bloemen en geldgaven regende, hoe er den 12den een godsdienstoefening was in de hem afgestane kerk, hoe de gouverneur-generaal hem telegrafisch, de regent en anderen hem mondeling geluk wenschten, enz.

En ten slotte zegt hij, hoe hij het geld heeft besteed:

Ik heb van het vele geld dadelijk *f* 25.000 belegd bij de Escompto Maatschappij als „fonds tot hulp in nood". Ik heb mijn groote Mulojongens en werkjongens, welke altijd veel op straat zijn, laat van de school en het werk komen, een regenjas gegeven. Ik heb alle potjes en fondsen in orde gemaakt, waar in de moeilijke jaren van geplukt was en kan dus weer eens adem halen en het lest het best. Ik nam in de verjaardagweek 7 nieuwe kinderen op om te helpen en daar is het om te doen.

(Vaderl.).

Het onderzoek naar den Inlandschen welvaartstoestand.

Aan het officieele rapport over den welvaartstoestand in het gewest Soerabaia, dat in hoofdzaak antwoorden bevat op diverse door den met het onderzoek belasten controleur B. B. mr. Fivez de Malinez van Ginkel aan den resident van Soerabaia gestelde vragen, ontleent het Soer. Hdbl. de volgende conclusies:

De Inlandsche bevolking van de hoofdplaats Soerabaia is inderdaad sedert de laatste jaren economisch merkbaar achteruit gegaan.

Dit blijkt in de eerste plaats uit de kohieren der inkomstenbelasting, die voor de Inlandsche bevolking belangrijke vermindering aantoonen.

Voorts is merkbaar, dat vele kleine ondernemingen en bedrijven, die vroeger in handen waren van inlanders, verdwijnen; de kleine neringdoenden gaan in loondienst werken bij kapitaalkrachtiger bedrijven van Chineezen of Europeanen.

De opbrengst der gemeente-passers te Soerabaia in 1924 is, vergeleken met 1923, teruggeloopen van *f* 508.000 tot *f* 468.000; en deze achteruitgang heeft zich in de eerste maanden van 1925 voortgezet.

De runderslacht in dezelfde gemeente liep in die jaren terug van 41.680 tot 39.606 stuks.

Een kleine groep der Inlandsche bevolking n.l. de huiseigenaren, hebben zich economisch weten te handhaven.

Overigens is in alle lagen der Inlandsche bevolking achteruitgang, het sterkst onder neringdoenden.

In dit verband zij opgemerkt, dat een groot deel van de te Soerabaia werkende koelies, en wel voornamelijk havenarbeiders, van elders afkomstig zijn, en wel van Madoera, Noord-Soerabaia en Goenoeng Kendeng. Zij keeren geregeld naar hun kampongs terug, zoodat werkloosheid en verminderde welvaart onder deze categorieën niet direct in de stad waargenomen worden.

Van de meer intellectueele groepen der bevolking, zooals lager overheidspersoneel en personeel der particuliere bedrijven, is in het algemeen een groot percentage werkloos.

Afgestudeerden der H.B.S., M.T.S., Mulo, kweek-, normaal-, ambachts- en H.I.-scholen kunnen moeilijk een emplooi vinden, waarin zij hun ontwikkeling kunnen productief maken.

Er zijn Inlandsche jongelui met diploma K.E.S., die zonder loon als volontair werken of dienst doen als gewoon mandoer op een salaris van *f* 1 daags.

Voor hooger ontwikkelden, uitgezonderd wellicht momenteel op technisch gebied, is de markt nog zeer ruim.

Kleurschakeeringen uit „Oedaya".

Als uitgave van de N.V. „Adi Poestaka" te 's-Gravenhage zal dezer dagen verschijnen een bundel opstellen van Raden Mas Noto Soeroto, getiteld als volgt: Nederland en Indonesië, Nieuwe terminologie, De moeilijke middenweg, Nationalisme en critische geest, Nationalisme en vaderlandsliefde, Hollandsche gedichten en Javaansche gedachten, Zelfverwezenlijking en coöperatie, Kaste-geest en klasse-gevoel, Politieke macht en moreele vrijheid, Cultuur en civilisatie, Oost en West, Intellect en karakter, Ochtendgloren.

Het prospectus vermeldt: In deze „Kleurschakeeringen" vindt men den oorsprong van het streven van den heer Noto Soeroto tot het verwekken van versterkende positieve stroomingen onder zijn nu nog negatief denkende extremistische landgenooten, waartoe de wrijving met enkele hunner organen en vereenigingen een gelukkige aanleiding gaf.

Deze serie artikelen zijn bedoeld als toelichting en aanvulling voor zijn veelbesproken rede: „Nederland en Indonesië", waarmee het onderwerp werd ingeleid, dat hem in een reeks beschouwingen leidde tot een climax van gevoelens van waarachtige vaderlandsliefde en Oostersche wereldvisie, waarvan de navolgingen zich ongetwijfeld spoedig in veler harten zullen doen gevoelen.

Het terrein waarop de heer Noto Soeroto zich thans beweegt doet den dichter van een nieuwe zijde kennen en doet ons denken aan de kenschetsende woord[en] indertijd door „De Maasbode" aan hem werden [...] Deze schreef n.l. zeer terecht, ,dat er nog ander[...] slot van rekening klemmender en dwingender [...] bestaat dan dat van politici en volksleiders, [...] het gezag der ideeën en idealen, bij wier gratie [...] beeld de denkers en dichters macht oefenen [...] menschen, óók tot lang nadat de politieke gezagv[...] dood en begraven zijn. En verder voelt hij even [...] taan dat de Indonesiër, die het landseigen k[...] heeft weten saam te vatten met waarachtige elem[...] van Nederlandsche Cultuur, van huis uit meer [...] heeft dan een stuk of wat menschen, die tot n[...] weinig anders hebben gedaan dan schimpen te[...] Nederlandsche Cultuur, zonder zelf het bezit v[...] waarachtige Indische Geestesbeschaving in haar [...] heid en diepte te bewijzen".

De Indische Mercuur.

No. 38 (van 18 Sept.) bevat o.m. Voorloopige [...] deelingen over den stand van het onderzoek na[...] oorzaken van de „Instervingsziekte" bij de cacao [...] Suriname), door Dr. D. S. Fernandes, besproken [...] Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De Deli-Plantersve[...] ging over het kolonisatie-vraagstuk. — Kinderarbe[...] vrouwenarbeid in Deli. — Het Ned.-Indisch sc[...] vaartverkeer met het buitenland gedurende 1924 [...] Overzicht van den buitenlandschen handel van [...] in 1924. — Kultuurberichten. (De suikercultuur in [...] Indië. — Inlandsche landbouwgewassen op Java [...] Madoera). — Kleine mededeelingen. — Arbeidsver[...] dingen. (Arbeidskrachten in de cultures). — Financ[...] berichten en verslagen, zoomede de overige vaste ru[...] ken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst[...] geeft recente literatuur over vezelstoffen, planten[...] ten en bodemvraagstukken.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 7 (15 Aug.). Een i[...] view met den heer Odo van Vloten (over cultuur[...] gelegenheden). — Bewaarmethodes voor rubberart[...] len. — Rubberartikelen en hunne toekomst. — De [...] grooting 1926 van Landbouw, Nijverheid en Hand[...] den Volksraad (vervolg). — Wortelziekten bij [...] (vervolg). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche [...] — Treub over de Gouvernements Theeonderneming [...] Is exportbelasting op rubber mogelijk? — De ru[...] smokkelarij. Geweldige winsten.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 15 (1 Aug.). Anthusiums [...] hoorende tot de groote familie der Araceae of A[...] kelken), door J. J. Smith. — Filtreerbare smetstof[...] mozaiekziekten, door C. J. J. van Hall. — Aaltj[...] Robusta-koffie, door Dr. W. Bally. — Bemesting [...] rubbertuinen. — Machinale grondbewerking bij de [...] kerindustrie op Java. — De ontwikkeling der biets[...] industrie. — Uit buitenlandsche tijdschriften (L[...] papier. — Roselle vezel. — Palmolie en hare sa[...] stelling).

De Indische Post.

Behalve een aantal bijdragen die niet rechtstr[...] op Indië betrekking hebben, bevat het Nr. van 8 [...] een causerie over hen die gaan en komen (Min. van [...] De Graaff en Welter). — Een vervolg op de besc[...] wing van L. over de welvaart der bevolking op [...] — Uit den Volksraad. — Het luchtverkeers-vraag[...] voor Indië (vervolg). — Rimboeverhalen, door [...] Toewan.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 13 (16 Sept.). Het zieleleven der Indonesiërs [...] (vervolg), door N. — Eenige afbeeldingen betreff[...] de Nederlandsch-Japansche betrekkingen in het [...] der 19e eeuw ,met tekst van Dr. J. Feenstra Kuip[er] [...] Beëediging van officieren (te Bandoeng), door [...] Vischteelt, door Haria Soemarta (foto met toelich[ting]).

De Mijningenieur.

No. 8 van den 6en jaarg. bevat o.a.: Diamanten van Landak, door J. de Kroes. — De petroleumpolitiek, door Dr. Ir. J. K. van Gelder. — Bescherming van den bovengrond, door Ir. L. H. Krol. — De ontwikkeling der radiumindustrie, door Ir. Grandjean. — Herdenking van het 75-jarig bestaan van den Dienst van den Mijnbouw.

De Tropische Natuur.

Afl. 8 (Aug.). Indische monstruositeiten (uit de dierenwereld en ook afwijkingen van het normale type bij het menschenras: albino's), door S. Kalff (met ill.). — Eendagsorchideeën, door Ch. Coster (met ill.). — Kleine mededeelingen (Visschen uit een kratermeertje, [...]

• • •

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche ...rs, 1925 No. 33. (Bureau voor de Volkslectuur en aan...wante aangelegenheden te Weltevreden).

...tboek van Strafrecht. Met aanteekeningen en ver...ingen ten dienste van de politie, door W. L. H. ...er Henke. Bewerkt voor Nederlandsch-Indië, door ...J. Welbergen. Voorzien van een alphabetisch register. ...gewerkt tot Januari 1925). (Dokkum, 1925).

Uitgave van den Dienst der Belastingen in Neder...sch-Indië. Rubber. De rubbercultuur in het alge...een en de rubbermarkt van 1911—1921. 2e Aanvulling 192...—1925. (Weltevreden, 1925).

Jaarboek van het onderwijs en de opvoeding der R.K. ...ugd in Nederland en Koloniën. Uitgave van het R.K. ...reau voor Onderwijs en Opvoeding. ('s-Gravenhage, ...25).

Het fokken van paarden in Indië, door W. A. Schrau...en. (De Indische Boerderij, 24 Juli '25).

De beteekenis van eenige Javaansche plaatsnamen. — ... zodiak-bekers door v. d. B. (De Indische Verlofgan...r, 18 Sept. '25).

De herziening van de Indische staatsinrichting en het ...stersche kapitaal in Indië, door Mr. Dr. H. K. A. van ...bland Oosterhoff. (Handelsberichten, 17 Sept. '25).

Handleiding bij het onderwijs in de waterbouwkunde ... de technische scholen in Nederlandsch-Indië. Be...rkt naar ir. Th. D. van Maanen's: De irrigatie in Ned.-...ië, door Ir. A. W. A. Jacometti. (Weltevreden, Visser ... Co.).

Indische menschen en dingen. (De Poenale Sanctie ...nt gehandhaafd). (Haagsche Post, 19 Sept. '25).

Javaansche beeldjes, door F. Gericke (Elsev. Maand...hr. 1925, I, bl. 423).[1]

Mededeelingen over officiersfamiliën in Suriname, ...or Fr. Oudschans Dentz. (De Navorscher. 1925, bl. ...).

... feesten van de Klingen, door Annie Salomons. (L...en en Werken, 1925, bl. 289).

Uit de wordingsgeschiedenis van de haven van Sa...ng, door C. G. Vattier Krane. (Groene Amsterdam...er, 9 Mei '25).

Batoe Kidoel's offer, door Ys. Vissel. (Nieuwe Gids, ...25, I, bl. 695).

Metaalwerk. I. Indonesisch smeedwerk, door J. A. ...ebèr Jr. Met afb. (Elsev. Maandschr., 1925, II, bl. 23).

Indische arbeiders, door M. A. J. Kelling. I. De Java...n. II. De Chineezen. (Groene Amsterdammer, 11 en 18 ...li '25).

Het sprookje van Sterke Hans in Oost-Indië, door Jan ... Vries. (Ned. Tijdschr. voor Volkskunde, XXIX, bl. 97).

Nieuwe Uitgaven.

Van het Agentschap G. Kolff & Co. te Leiden ontving ... redactie ter bespreking (wat in dit blad uiteraard ...eer slechts „aankondiging" kan zijn): Sexueele op...ding, de taak van de ouders en van de school, een ...chologisch-paedagogische beschouwing door A. E. C. ...n Saarloos te Weltevreden. Met „schuwheid" wordt ...ds dadelijk door den schrijver in zijn Voorwoord ...gegeven hoe men, in het algemeen, nog heden ten ...e tegenover deze gewichtige problemen staat, zoo zij ...worden aangeroerd. Elke ernstige voorlichting, elken ...rouwden gids — en met zoodanig een hebben we ...r te doen — op een gebied dat nog veel duisters be...t, kan niet genoeg gewaardeerd worden. Immers, met ... struisvogelpolitiek, welke op dit terrein nog maar al ... veel heerscht, dient in dezen tijd toch gebroken te ...orden; er is genoeg voor geboet. Moge dit werkje ...ede bijdragen tot verheldering der begrippen omtrent ...die dingen, welke de hoogste belangen der menschen ...aken en een groot debiet vinden bij ouders en opvoe...ers der jeugd.

Met hetzelfde doel werd ons toegezonden een nieuwe ...talogus, No. 22, door de bekende N.V. Constructie...erkplaatsen v.h. Du Croo en Brauns, hoofdzetel Am...erdam. Deze smaakvol samengestelde catalogus, typo...afisch zeer goed verzorgd, bevat een paar honderd ...beeldingen van de meest uiteenloopende artikelen, alle met afmetingen en/of beschrijvingen, — behoorende tot de metaalindustrie en welke de N.V. in hare fabrieken en werkplaatsen vervaardigt „van een eenvoudige klemplaat af tot een complete locomotief", zooals het in den Catalogus wordt uitgedrukt. Is deze catalogus vanzelf bestemd voor belanghebbenden, voor industrieelen en handelaren, wie als leek belang mocht stellen b.v. in de structuur eener locomotief, zal de kennisneming van dit boekwerkje bevredigen, omdat hem daaruit duidelijk wordt datgene wat een geleerde verhandeling in een wetenschappelijk werk soms niet vermag te doen.

Eveneens kwam de redactie in het bezit van een werk, haar door den Uitgever J. Morks, Jan Pietersz. Coenstraat 13, Den Haag, welwillend ter beoordeeling aangeboden en getiteld: Het Bankwezen in Nederland, door Dr. A. Sternheim, In Nederlandschen en Engelschen tekst, voorzien van een inleidend woord van Prof. Treub. Een prachtig werk, dat den uitgever tot eer strekt! Meer dan 50 bankinstellingen worden er in behandeld, d.w.z. dat het werk behalve photo's van bekende personen op het gebied van het geldwezen, een 50-tal afbeeldingen bevat van de zetels dier instellingen met beschrijvingen van haar ontstaan, ontwikkeling, met bedrijfsresultaten en balansen, met de namen der bestuurderen, kortom met de voornaamste wetenswaardigheden welke in een uitgave als deze, een compleet overzicht, niet kunnen ontbreken.

Dat deze uitgave niet slechts voor hen die in het bankwezen werkzaam zijn van groot nut is, daarnaast voor den handel en de industrie, maar voor allen — en hoe ontelbaar velen zijn dat niet — die belang hebben bij, of stellen in den gang van het economische leven in Nederland, behoeft geen nader betoog. Aan bewerker en uitgever een woord van hulde voor het doen verschijnen van dit waardevol boekwerk.

De Redactie mocht verder een bundel poësie ontvangen, getiteld: „Zeedrijfsel", door Megaleep. Uitgave de Vogel, N. V. Algem. Boek- en Handelsdrukkerij v.h. Batteljée en Terpstra te Leiden.

Dit met zeer veel zorg uitgevoerde boekwerk bevat behalve grootere en kleinere gedichten ook een aantal prozastukjes. Deze en ook de verzen zullen zeker de aandacht trekken van belletristen maar ook van letterkundigen.

[1] Deze en de volgende titels werden nog niet in het Lit.-overzicht ...eld en zijn ontleend aan Nijhoff's Index van Mei—Juli 1925.

Suriname.

Verschenen is het wetsontwerp tot vaststelling der Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar 1926.

De indiening der begrooting heeft dit jaar buitengewoon vroeg plaats gevonden. Gemakkelijk te volgen is de memorie van toelichting niet en de Kamerleden, die geen accountants-opleiding hebben gehad, zullen daar heel wat aan te kauwen hebben. Een aangenamen indruk maakt de begrooting niet. Het is versobering en nog eens versobering, beter gezegd: afbraak en nog eens afbraak.

Aan het overzicht, dat de N.R.Ct. van de toelichting geeft, ontleenen wij hetgeen hier volgt:

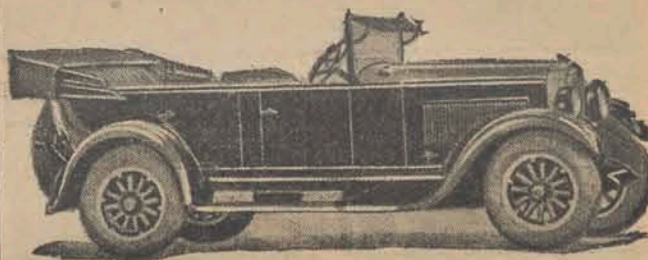
De nog steeds geboden versobering van den landsdienst komt ook in deze begrooting weder tot uiting. Opnieuw worden nagenoeg alle begrootingsafdeelingen aan uitgaaf lager geraamd, terwijl het ontwerp geen nieuwe voorzieningen van eenige geldelijke beteekenis bevat. Een uitzondering vormen alleen de afdeeling onderwijs o.m. met ƒ 20.606 meer, inzonderheid wegens hoogere uitkeeringen aan het bijzonder onderwijs en de afdeeling brandweer met ƒ 1000 meer, in verband met de prijsstijging van uit Nederland te betrekken benoodigdheden.

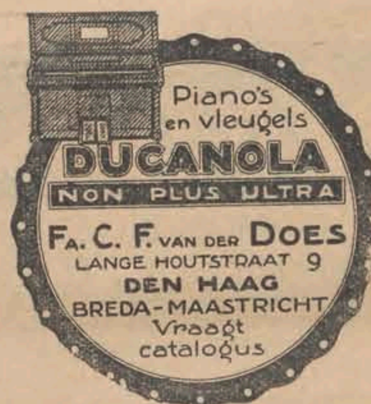
De uitgaven zijn in het ontwerp geraamd op ƒ 7.479.637, de inkomsten op ƒ 4.321.121, het nadeelig verschil alzoo op ƒ 3.158.516, van welk bedrag ƒ 631.000 door leening wordt gedekt, zoodat de rijksbijdrage op ƒ 2.527.516 is geraamd.

Deze cijfers waren, volgens de voorloopige begrooting 1926 ƒ 8.051.300, ƒ 4.901.121, ƒ 3.150.179, ƒ 631.000 en ƒ 2.519.179 en volgens de begrooting voor 1925 ƒ 8.078.081, ƒ 4.720.565, ƒ 3.357.516, ƒ 830.000 en ƒ 2.527.516.

De verminderingen der uitgaven beloopen in de begrooting een bedrag van ƒ 331.663, de verhoogingen een bedrag van ƒ 10.000, met welk bedrag de post uitkeeringen ten behoeve van het bijzonder onderwijs verhoogd is.

Wat de ontvangsten betreft wordt o.m. meegedeeld, dat de raming der opbrengst in 1926 van de gezamen-

lijke middelen, waarmede de landvoogd bij de samenstelling van het ontwerp rekening heeft gehouden, f 172.556 hooger gesteld is dan de voor 1925 geschatte opbrengst der belastingen en landsheffingen; deze raming werd op f 180.556 gebracht bij nota van wijzigingen van gemeld ontwerp.

Het bedrag der uitgaven, welke door leening mogen worden gedekt, is f 631.000 of f 199.000 minder dan de op de begrooting voor 1925 geraamde gezamenlijke uitgaven van dien aard.

Bij de artikelsgewijze bespreking der ontvangstposten wordt o.m. betreffende de rente wegens door het Immigratiefonds uit 's lands kas ontvangen voorschotten meegedeeld, dat de bestrijding van de kosten van werving, aanvoer, eventueelen terugvoer van de immigranten geschiedt door tusschenkomst van het „Immigratiefonds". Bedoelde kosten worden gezamenlijk gedragen, voorloopig in de verhouding 1 : 1 door het fonds, dat daarvoor een beroep mag doen op 's lands kas, en de ondernemingen, waarop de aangevoerde bevolkingselementen onder werkovereenkomst worden geëmployeerd; deze betalingsverhouding geldt voorshands tot en met het jaar 1930.

De omstandigheid, dat Suriname ten deze zijn bijdragen voldeed door het vragen en verkrijgen van kasvoorschotten van Nederland, is intusschen aanleiding geweest tot het ontstaan van een misverstand. Men is deze voorschotten gaan beschouwen als te zijn verleend aan het Immigratiefonds en zulks in afwachting van de uitkeering van de opbrengst van leeningen, waarbij deze vlottende schuld van Suriname zou worden geconsolideerd.

Die voorschotten, zoo redeneerde men verder, dragen alzoo ook voor het fonds het karakter van verzekeringsposten. Indien nu aan het fonds voorschotten werden verstrekt door uitkeering van gelden, welke Suriname als kasvoorschotten van Nederland had ontvangen, lag de gevolgtrekking voor de hand, dat het Immigratiefonds aan Suriname voor die voorschotten dezelfde rente had te betalen als Nederland voor kasvoorschotten van Suriname verlangde.

Aan dezen gedachtengang dankt het in de voorloopige begrooting voor 1926 opnieuw opgenomen Middel B no. 56 zijn ontstaan: het geeft aan het bedrag, dat het fonds in dat jaar naar raming aan Suriname te betalen zal hebben als rente van de voorschotten, welke het in afwachting van de uitkeering der opbrengst van leeningen op langen termijn van het land geacht wordt te hebben ontvangen.

Het Immigratiefonds heeft echter niets uit te staan met de wijze waarop Suriname zijn aandeel in de immigratiekosten wil financieren. Ten onrechte zijn de bijdragen aan het fonds, waarmede de loopende uitgaven zijn voldaan, als voorschotten aan dat fonds beschouwd. Deze bijdragen dienden slechts ter aanvulling van het van de plantages ontvangen aandeel in de immigratiekosten, voor betaling van het geheel waarvan het fonds aansprakelijk is. De gevolgen van dezen onjuisten gedachtengang zijn, in verband met de omstandigheid, dat de ongunstige tijden aan een consolideering van de ten behoeve van Suriname geaccumuleerde vlottende schuld in den weg hebben gestaan, eerst nadat de regeling eenige jaren heeft gewerkt, aan het licht gekomen.

Met de eischen van een deugdelijk geldelijk beheer is de voortzetting van den besproken rentevergoedingsmaatregel niet overeen te brengen.

De onderhavige rentepost, waarmede bij de voorloopige begrooting tot een beloop van f 330.000 rekening is gehouden, is dientengevolge niet opgenomen in de opsomming van de middelen en inkomsten, voorkomende in art. IV van het wetsontwerp en evenmin in den bij dat ontwerp behoorenden ramingsstaat der ontvangsten in 1926.

Met de afvoering van dit middel wordt thans weder een belangrijke stap gedaan voor het verkrijgen van de zuivering der Surinaamsche begrooting, waarmede bij de begrooting voor 1924 een aanvang is gemaakt.

* * *

De paragraaf, die de Troonrede aan de overzeesche gebiedsdeelen wijdt, luidt:

„Het beheer van 's Lands overzeesche gewesten zal worden voortgezet in een geest welke met onze zedelijke roeping jegens die gewesten in overeenstemming is. Om in de toenemende behoeften van land en volk te kunnen voorzien is ruime toevloeiing van kapitaal onmisbaar. Gewaakt zal worden dat de belangen der Inlandsche bevolking niet door overwicht van dat kapitaal worden benadeeld."

Is de eerste zinsnede wel in overeenstemming met de afbraak van het onderwijs in Suriname?

Slaat de tweede zinsnede ook op Suriname? ... meer dan voor de Oost-Indische gebiedsdeelen is ru... toevloeiing van kapitaal daarheen onmisbaar. Hoe ... Regeering die toevloeiing kan bevorderen is meer... in dit blad uiteengezet. De Regeering garandeer... een zeker aantal jaren een winst van b.v. 3 % a... die ondernemingen aldaar willen op touw zetten... die ondernemingen, mits goed opgezet en met mo... hulpmiddelen gedreven, zonder twijfel groote w... zullen opleveren, waagt de Regeering met deze ga... zeer weinig.

Minister Colijn, die aan Suriname iets goed te m... heeft neme het initiatief.

Daarmede zal meer te bereiken zijn dan met de ... sobering.

Wij willen hier Zijner Excellentie's aandacht vesti... op het slot der rede door den oud-Gouverneur Lely ... 10 Februari 1921 in de Tweede Kamer gehouden:

.....„Ik wil zelfs nog een stap verder gaan en ... klaren, dat, indien er ondernemende kapitalisten ... den zijn, die bereid waren om het risico van een g... ingerichte suikeronderneming in Suriname gedeelt... te dragen, ik van meening ben, dat er alle aanleid... zou bestaan voor de Regeering, om een dergelijke on... neming op krachtige wijze tegemoet te komen. Dit ... bijv. kunnen geschieden door de vereischte gronden ... zeer billijke voorwaarden uit te geven, door het ne... van aandeelen in zulk een onderneming, wellicht met ... bepaling, dat het overige kapitaal preferent is voor ... bepaalde rente, enfin, door vele middelen, die kun... strekken om het particuliere kapitaal te prikkelen ... zijn geld niet alleen in onze Oost, maar ook in de W... te steken in de suikercultures."

Als de Minister kennis neemt van de debatten bij ... behandeling van de begrooting voor 1925 in de Twe... Kamer, zal hem blijken dat het hem aan den steun ... Kamer niet zou ontbreken. En het zal Minister Co... niet onbekend zijn dat er in Suriname suikeronder... mingen zijn, die winsten behalen onder omstand... heden en met installaties, die in Oost-Indië zeker v... lies zouden opleveren.

* * *

Wij lezen in „De West" van 18 Augustus:

Zaterdag heeft de heer Brandon een klein gezel... in de gelegenheid gesteld, iets te zien van zijn ... neming op de Guadeloupe. Een oppervlakte van ... veer twintig akkers is beplant met rijst, nadat ... grootste deel van het terrein met behulp van een Cl... land tractor was omgeploegd. De uitplanting is ... deeltelijk geschied met bibit, gedeeltelijk door zaai... Dit laatste is goedkooper, doch men kan dan niet d... lijk bevloeien en het terrein moet dan in zoodani... staat verkeeren dat het wied niet tegelijk opschiet ... de rijst. In dit opzicht schijnt wel eenige tegenslag ... de proef op Guadeloupe te zijn ondervonden, zoodat ... aanzienlijke uitgaven later noodig waren om de vel... te zuiveren van onkruid.

De heer Brandon is echter tevreden met het re... taat zijner eerste proefneming. Hij had ook niet ... wacht, dat alles dadelijk op rolletjes zou loopen ... hoopt met de opgedane ondervinding zijn voordeel ... doen bij de verdere proefnemingen. Het einddoel d... van is om de productiekosten omlaag te brengen, w... door de Surinaamsche rijst zal kunnen concurreeren ... de wereldmarkt.

* * *

„De West" van 11 Augustus schrijft:

„Een record. De donderbui die verleden w... Donderdag zich over onze stad ontlastte, blijkt in... tensiteit het record te slaan van al wat tot dusver ... dit gebied bekend was. In een half uur tijd viel 64 m... meter water. In totaal viel er dien dag 81 m.M. r... Een regenval van honderd en meer m.M. in een etm... is hier geen zeldzaamheid. Maar een neerslag van ... m.M. in een half uur tijd is iets ongekends. Deze hoe... heid is ongeveer een tiende van den totalen jaarlijksch... regenval in Nederland. Men kan hier wel spreken ... een wolkbreuk."

Curaçao.

Vurige kolen op des gouverneurs hoofd.

In ons blad van 4 Juni 1925 hebben wij den sta... gebroken over de beslissing om den duurtetoeslag ... doen ophouden bij de bezoldigingen van f 6000.— e... hooger, en wij weten, dat onze critiek instemming ... heeft gewekt ook buiten de kringen der belangh... benden.

Ziet hiertegenover nu, hoe de minister van koloniën den gouverneur wenscht behandeld te zien.

Op de ontworpen begrooting voor 1925 heeft de Tweede Kamer ƒ 5000.— traktementsverhooging voor den gouverneur geschrapt.

En wat lezen wij nu in de memorie van toelichting bij de begrooting van „koloniën" voor 1926?

„De Minister van Koloniën a.i. acht het zijn plicht opnieuw een voorstel van gelijke strekking aanhangig te maken, waar nog altijd het bezwaar zich doet gelden, dat het huidig ambtelijk inkomen van den landvoogd als gevolg van den snellen opbloei van het aan zijn bestuur toevertrouwd gewest niet langer in eene juiste verhouding staat tot de voor eene passende bekleeding van het ambt vereischte uitgaven.

Schept namelijk die omstandigheid voor den landvoogd meer en meer toenemende representatieve verplichtingen, daarnevens doet zich het feit voor, dat in de laatste jaren de levensstandaard in het gewest mede ten gevolge van dezelfde oorzaak gestegen is. In dit verband verwijst de Minister naar hetgeen Minister de Graaff ter verdediging van het bedoelde voorstel heeft aangevoerd in de vergadering der Tweede Kamer van 18 December 1924, dat het wel geen onredelijk verlangen mag heeten, dat de gouverneur van Curaçao althans eene zoodanige ambtelijke belooning geniet, dat hij niet uit eigen middelen jaarlijks behoeft bij te passen, wat het Rijk hem te weinig aan inkomen verschaft."

Aldus geeft het „Algemeen Handelsblad" te lezen.

De bezoldiging van den gouverneur bedraagt ook meer dan ƒ 6000.—. De stijging van den levensstandaard trof niet alleen de inkomens daar beneden en die boven de ƒ 20.000.—.

Ook van andere ambtenaren kan gezegd worden, dat het wel geen onredelijk verlangen mag heeten, dat zij althans een zoodanige ambtelijke belooning genieten, dat zij niet uit eigen middelen jaarlijks behoeven bij te passen, wat de kolonie hen te weinig aan inkomen verschaft.

Wij hebben vernomen, dat voor de niet-verhooging van sommige traktementen ook wordt aangevoerd, dat de gouverneur geen duurtetoeslag zou kunnen toekennen aan hen, wier bezoldiging door den Koning wordt vastgesteld, en dat daarom zelfs de Griffier en de Advocaat-generaal bij het hof van justitie, hoewel minder dan ƒ 6000.— verdienende, voor den toeslag niet in aanmerking gebracht zijn. Zoo dit inderdaad waar is, zou het koloniaal bestuur zich er toch eens van op de hoogte moeten stellen, hoe 10 of 12 jaar geleden juist een formeele traktements*verhooging* der hoofdambtenaren, bij K. B. bezoldigd, eerst haar beslag gekregen heeft, *nadat* door wijziging der begrooting de Koloniale Raad haar instemming daarmee betuigd had. De vroegere duurtetoeslagen??

Andere begrootingscijfers.

Voorloopig moeten wij nog aan de groote pers de volgende cijfers ontleenen, daar wij zelf de begrootingsstukken nog niet ontvingen.

Aan de memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot vaststelling der Curaçaosche begrooting van 1926 ontleent het „Handelsblad":

„De uitgaven zijn in het wetsontwerp 1926 geraamd op ƒ 2.580.829, de inkomsten op ƒ 2.349.600, het nadeelig verschil op ƒ 231.229, geheel te dekken uit Rijksbijdrage.

Volgens de voorloopige begrooting voor 1926 waren die bedragen resp. ƒ 2.720.329, ƒ 2.357.600 en ƒ 362.729. In de begrooting voor 1925 waren zij als volgt uitgetrokken: ƒ 2.378.311, ƒ 2.128.405, ƒ 249.906.

Voor 1926 worden dus geraamd meer inkomsten ƒ 221.195, meer uitgaven ƒ 202.518, zoodat de Rijksbijdrage ƒ 18.677 lager kan worden geraamd dan het voor 1925 toegestaan subsidie-bedrag.

De hoogere raming der uitgaven houdt verband met de noodzakelijkheid tot het treffen van voorzieningen van verschillenden aard als gevolg van de sterke economische ontwikkeling voornamelijk van het eiland Curaçao; voorts is daarop van invloed geweest de omstandigheid, dat eenige, ter wille van beperking van uitgaven in de laatste jaren uitgestelde werken, thans noodzakelijk ter hand moeten worden genomen."

De vereeniging der protestantsche gemeenten op Curaçao.

Prof. dr. L. Knappert stelt ons in het gelijk tegenover de „Amigoe" (zie K. W. 14 Mei 1925) in onze beschouwing, dat de vereeniging der protestantsche gemeenten op Curaçao een uitvloeisel is van de godsdienstige eenheidspolitiek van Willem I, begunstigd door den toestand in de Luthersche kerk aldaar. In een artikel „Koning Willem I en de protestantsche gemeente op Curaçao" in de September-aflevering van „De West-Indische Gids", zegt dr. Knappert, na eerst des konings politiek in kerkelijke zaken en daarna den plaatselijken toestand op Curaçao geteekend te hebben: „Ik geef gaarne toe, da de koning ook met dit alles rekening heeft gehouden, toen hij besloot zijne politiek van kerkelijke eenheid en vereeniging op Curaçao te beginnen."

Uit de begrooting van „buitenlandsche zaken".

Naast de economische belangen bekleeden in de betrekkingen tusschen Nederland en Venezuela de aanrakingen van politieken aard, ook in verband met de nabijheid van de kolonie Curaçao, een zoo ruime plaats, dat het raadzaam is gebleken het consulaat-generaal te Caracas in een gezantschap om te zetten. Het ligt in het voornemen die omzetting te doen geschieden met ingang van 1 Juli 1926. *(Alg. Hbl.)*

Wat mag dit zijn?

De gouverneur heeft weer eens een „depêche" aan den Kolonialen Raad gezonden. In de Notulen van 20 Juli 1925 wordt de inhoud aldus weergegeven:

„Onder geleide dezer heb ik de eer den Kolonialen Raad aan te bieden afschrift van een van den Minister van Koloniën ontvangen missive dd. 17 Juni 1925, No. 13/188, handelende over de vraag, naar welke algemeene beginselen het begrootingsbeleid in den vervolge zal dienen te worden gevoerd om de Landsfinanciën blijvend een krachtigen grondslag te verschaffen, het Curaçaosch budget zuiver te houden en daaraan een gezond en stabiel karakter te verzekeren.

Ten einde Z. E. met de zienswijze van Uwen Raad in kennis te kunnen stellen, verzoek ik U mij die t.z.t. te willen mededeelen."

De Raad besloot het stuk in de afdeelingen te behandelen.

Landraadsverkiezing op Aruba.

Ten vervolge op ons bericht hierover van verleden week is zeker merkwaardig de volgende dankbetuiging van den gekozene aan zijn vijf kiezers in de „Amigoe" van 22 Augustus l.l.:

Bij dezen betuigt ondergeteekende zijn hartgrondigen dank aan den HoogEdelGestrengen Heer Gezaghebber, aan de Eerw. Heeren fraters Lucius en Segismundus en de Heeren J. P. Babijn en Berónico Bislick voor hunne stemmen op zijn persoon uitgebracht bij de laatste verkiezing tot landraad.

Aruba, den 31n Juli 1925.

J. B. ARENDS.

Geschiedkundige Sprokkelingsn.

V. P. G.

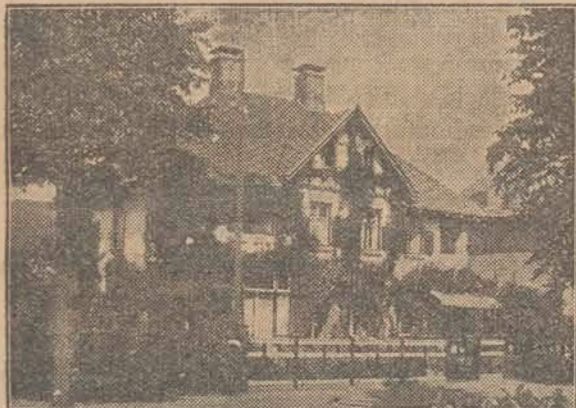
In verband met de gangbare meening, alsof de zaak der vereeniging van de Luthersche en Hervormde gemeente op Curaçao zoo vlot liep, en de lange dure aan de Commissie tot de zaken der protestantsche kerken te wijten is, is van belang, dat de gouverneur 9 Mrt. 1822 in zijn journaal overweegt, dat met zijn weten tot nog toe niets ten aanzien der vereeniging is tot stand gebracht, en dat het te voorzien is, dat er geen voortgang met de vereischte onderhandeling en conferentiën zal worden gemaakt, indien het gouvernement zich er niet mee bemoeit, en besluit, den kerkeraden aan te schrijven, in gecombineerde vergadering de zaak te overwegen met verzoek om van eventueele zwarigheden mededeeling te doen.

Uit den Verren Vreemde.

Boos weer uit onverwachten hoek.

Een particuliere correspondentie uit Bahia, opgenomen in „La Dépêche Coloniale" van 10 September, maakt gewag van zeer onheusche woorden door den Braziliaanschen minister van landbouw Mignel Calmon geuit aan het adres van Engeland, Portugal en Nederland. Te Rio de Janeiro werd een banquet gegeven ter eere van den heer Albert Thomas, voorzitter van het internationaal bureau van den arbeid.

In zijn begrootings-speech bracht de Braziliaansche minister te pas, dat zijn land meer dan elk ander belang had bij het vraagstuk der internationale regeling van den arbeid. Hij had zelf van nabij den invloed kunnen vaststellen van de mededinging, welke zijn land wordt aangedaan door bevolkingen van koloniën, die weinig eischend zijn ten opzichte van het loon en van den welstand en die bestuurd worden door een ijverig en ondernemend moederland. In weerwil van alles kan Bra-

ziliё zich verhoovaardigen op het succes bereikt met de verbouwing van koffie, tegen de mededinging in van de lage loonen der koelies en het werkstelsel, dat nog wordt opgelegd aan die ongelukkige bevolkingen.

Hetzelfde is het geval voor de cacao en de tabak, geplant in de Britsche, Nederlandsche en Portugeesche koloniën, en verbouwd door achterlijke bevolkingen, voor welke geenerlei poging wordt gedaan om haar treurig lot te verbeteren.

De voornaamste Braziliaansche voortbrengselen hebben dus den strijd te voeren tegen een machtige coalitie van Europeesch kapitaal, die berust op karig beloonden arbeid, zonder eenige bescherming door sociale moderne wetten.

Deze woorden door den minister uitgesproken bij een officieele plechtigheid, hebben eenige emotie verwekt in de diplomatieke kringen. Volgens L. D. C. zouden zij zelfs de vertegenwoordigers van de Britsche en de Nederlandsche regeeringen aanleiding hebben gegeven, een verzoek om opheldering tot de Braziliaansche regeering te richten.

Is van dit incident op het Plein inderdaad notitie genomen?

Frankrijk en Spanje in Marokko.

In Spanje is de in de baai van Alhucemas volbrachte landing en de bezetting van het omliggend terrein gevierd in een van regeeringswege opgezette, demonstratie. In geestdriftige, patriotische manifestaties is dit feit tot een historische gebeurtenis van den eersten rang gemaakt. De Nederlander zou een zoodanig verloop van een eersten zet door een Nederl.-Ind. krijgsmacht ergens volbracht heel kalm vernomen hebben; indien iemand het tot een krijgsbedrijf van beteekenis zou hebben durven verheffen, zou men hem hier hebben tegengevoerd: Verbeeld-je dat 't anders had mogen zijn. Meer dan 100 schepen hebben daar gelegen onder Fransche en Spaansche vlag om troepen aan te brengen, een sterk marine-eskader bombardeerde, een 50-tal vliegtuigen bombardeerde, een luchtschip kwam meedoen, en met dit alles zou, na stelselmatige voorbereiding door de Spaansche en Fransche leger- en marinestaven, de landing nog iets anders hebben kunnen en mogen zijn dan een succes, tegenover een vijand uitgerust als de Riffkabylen!?

Spanje blijkt onverbeterlijk! Dit doet ons dan ook verwachten dat 't verder weer precies zal gaan als bij vorige expeditiën. Generaal Saro, de Spaansche bevelhebber, zal misschien nog te belauweren zijn als de groote man van den opmarsch naar Adjir. Maar daarna zal de ineenstorting komen. Abd el Krim kent de Spanjaarden. De Spanjaarden kennen de Riffijnen nog altijd niet. Reeds komen geruchten over het zich niet veilig voelen van de Spaansche troepen in flank en rug. De Riffijnen wijken voor groote overmacht, maar de Spanjaarden kunnen op den duur en overal niet sterk blijven, wanneer zij niet geleidelijk en geduldig pacificeerend het land onder beleidvol bestuur stellen, en dat is tegen hun aard. Hun kracht, hun geestdrift, zullen spoedig verminderen, daarmee tanen tevens hun activiteit, hun vertrouwen. Overal zitten de Kabylen op de loer. Abd el Krim is een uitstekend strateeg. De kracht, de geestdrift, de activiteit, het vertrouwen van zijn strijders nemen toe met het verslappen van de Spaansche energie. Bij elk zijner mannen wekken vrijheidszin, godsdienstijver, vreemdelingenafkeer tot fanatisme. De Spaansche soldaat is met weerzin naar Marokko gegaan, voelt niets voor het Riff-avontuur. Onder deze verschijnselen zijn alle voorgaande Spaansche Afrika-ondernemingen ingezet en verloopen.

Door de samenwerking met Frankrijk, dat in zijn Marokkaansch-protectoraat, het gebied van den Sherif, de goede oplossing had toegepast voor het politiek-strategisch probleem, namelijk die der geleidelijke pacificeering direct aansluitend aan de militaire onderwerping; door die samenwerking heeft generaal Saro goeden raad gekregen van maarschalk Pétain, den Franschen opperbevelhebber. Hierdoor was de mogelijkheid ontstaan van een veranderd en verbeterd inzicht. Maar nu het Directorium van Primo de Rivera alweer manifestaties houdt ter eere van de landing, nu de gelande troepen alweer onrust beginnen te toonen omtrent de veiligheid van flanken en rug, nu het ongunstige jaargetijde wordt aangekondigd als reden voor 't beperken van verdere krijgsverrichtingen, nu zich zoowel in Marokko, als bij de daarheen vertrekkende troepen, als bij de bevolking in Spanje weer de bekende eerste teekenen van den onwil beginnen te vertoonen, nu teekent zich duidelijk dat de Fransche invloed niet afdoende is geweest om Spanje te brengen tot het stelselmatig geduldig beleid dat over Abd el Krim zou k[illegible] zegevieren.

Men weet het, dit is overeenkomstig hetgeen w[illegible] wacht hebben. Zooals wij destijds ook al schr[illegible] nu herhalen, wordt hiermede tevens de posi[illegible] Frankrijk in Marokko tot een wanhopige gema[illegible] militair talent en de militaire eigenschappen [illegible] Fransche bevelvoerders en hun troepen waren [illegible] voor, dat Abd el Krim wel weer tot buiten de Fr[illegible] zône zou worden teruggedreven Maar daarmee [illegible] meer dan een plaatselijk succes bereikt, aange[illegible] vijand meester blijft in het aangrenzend z.g.n. Sp[illegible] gebied en van daaruit kan blijven intrigeeren, [illegible] leeren, opereeren. Wordt hij daar niet aangetast, [illegible] wonnen, vervolgd tot in zijn laatsten schuilhoek, [illegible] daar niet tevens en tegelijk het overwonnen g[illegible] dadelijk en deugdelijk onder beleidvol bestuur geb[illegible] dan blijven alle gebrachte en alle nog te brengen [illegible] nutteloos verspild.

Wat de Fransche pers en de Fransche regeering [illegible] zelf en anderen willen doen gelooven is valsch [illegible] misme. Alleen verdedigend optreden. Een kra[illegible] campagne van korten duur. Vredeskansen door [illegible] inzicht van Abd el Krim. Maarschalk Lyautey [illegible] maarschalk Pétain kunnen in ernst gelooven aan [illegible] waarschijnlijkheid om met deze en dergelijke mid[illegible] de Marokko-kwestie tot een goed einde te brengen. [illegible] onze overtuiging, zullen zij dit ook niet beweren; [illegible] hunne bewering moet in het tegenwoordige achter[illegible] bij de overwegingen van politieken aard, die aa[illegible] Fransche regeering geen vrijmoedigheid geven o[illegible] Marokko-kwestie, ook in verband met de Algeciras-[illegible] eenkomst, de Agadir- en de Tanger-kwestie, zuiv[illegible] stellen en open bloot te leggen.

Sprekende over de houding van Frankrijk op de [illegible] kenbondsvergadering te Genève, is de opvatting [illegible] dat de stemming van Parijs tenopzichte van menig [illegible] kenbondsvraagstuk zou afhangen van het verloop [illegible] de Marokko-campagne. Wie verder ziet dan de over[illegible] ningen door maarschalk Pétain, met een modern [illegible] geruste krijgsmacht van ongeveer een half mil[illegible] strijders (Fr. en Sp.), met moeite bereikt, zonder [illegible] resultaat en onderbroken door het intreden van [illegible] slechte jaargetijde (dat Abd el Krim niet onben[illegible] laten), kan het verloop van dien krijg voor Fra[illegible] niet gunstig noemen. 't Is het begin der bloedaft[illegible] over welke wij eerder schreven, en die, als zij Fra[illegible] ernstig verzwakt, wereldbeteekenis zal krijgen.

Frankrijk is aangetast door den kanker, die Sp[illegible] noodlottig is geworden. Spanje heeft het middel te[illegible] nezing niet ingezien. Frankrijk durft de toepassing [illegible] van niet aan. Blijft dit hierin volharden, dan zal [illegible] einde eenzelfde zijn.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

VOOR DE SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN.

Naar aanleiding van een onderhoud van den [illegible] Elout met den secretaris der Vereeniging, zij mede[illegible] deeld, in aansluiting met het desbetreffend bericht [illegible] het No. van 30 Juli, dat voor een te houden lezing [illegible] lichtbeelden het honorarium f 50.— bedraagt (incl. [illegible] reis, c.q. verblijfkosten). Omtrent den datum der [illegible] enz. gelieven de betrokken secretarissen zich [illegible] streeks te wenden tot den heer C. K. Elout, Tel. 's-Gra[illegible] venhage K 504, 't Huis Schalder, Park Groot[illegible] broek, Wassenaar.

Aan Secretarissen der afdeelingen wordt, als [illegible] paganda-middel beleefdelijk in overweging ge[illegible] ieder in zijn ressort:

1e. de personen, wier namen in de rubrieken [illegible] het Koloniaal Weekblad worden vermeld en die [illegible] niet als lid der afdeeling zijn ingeschreven, daarvan [illegible] in kennis te stellen, met uitnoodiging tot het lidmaat[illegible] schap toe te treden;

2e. onderwerpen in het K. W. behandeld, welke van [illegible] belang geacht worden voor personen in hunne afdeeling, die nog geen lid zijn, mede onder hunne aandacht te brengen, met uitnoodiging als voren.

Van de Redactie.

Het Bureau voor adviezen op huishoudelijk en maat[illegible] schappelijk gebied, Nic. Maesstraat 57 te Amsterdam [illegible] vestigt de aandacht op den specialen cursus voor vrou[illegible] wen en jonge meisjes, die zich in Indië gaan vestigen [illegible]

htingen verstrekt mondeling mevr. J. Franco Men--Calisch, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, schrif- mevr. L. Kappeyne v. d. Coppello—Wijgers te en a. d. Vecht.

GROEPSVORMING TER NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

en verleden Woensdag gehouden bijeenkomst van Raad van Beheer der Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht met de deelnemers in de groep Werktuigen en Machinerieën voor de Zuivelindustrie werd besloten, naar aanleiding van het groote succes, dat deze afdeeling op de XIIIe Jaarbeurs heeft gehad, ook aan de volgende jaarbeurzen deze groep te verbinden, met verstande echter, dat door deze afdeeling alleen de najaarsbeurzen zal worden deelgenomen. Ter voorbereiding van een groep Zuivelwerktuigen op de Jaarsbeurs 1926 werd de Commissie van Advies, bestaande uit de heeren R. Harkema (fa. Boeke en Huidekoper) te Haarlem, A. Lanfers te Groningen, H. W. van der Ploeg (fa. J. en H. W. van der Ploeg) te Apeldoorn .H. Sixma (Dr. M. de Wit) te Hengelo bestendigd.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

D. Fernandes, 3e Helmersstraat 64boven te Amsterdam en J. A. Moonen, Telefoonstraat C 439 te Kaatsheuvel, beiden als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

J. L. de Wit, Hulpziekenhuis Hoogstraat 39 te Rotterdam, als verpleegster 1e klasse bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

G. M. Hessels, Valkenboschlaan 56a te 's-Gravenhage en A. H. J. Kroon, Divisie C, Vliegkamp De Kooy Helder, beiden als landbouwconsulent;

C. J. Kuster, Hotel Gr. de Wolf, Koemarkt 12 te ...rend, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs;

G. Meijer te Monnikendam, als onderwijzer bij M.U.L.O.

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREEN.

A. den Hartog, stationscommies bij de S.S. en Tr., 's-Gravenhage, Lubeckstraat 57.

P. R. Le Grom, tijd. wnd. hoofdcontroleur 1e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., 's-Gravenhage, Lubeckstraat 82.

J. van Duyn, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., 's-Gravenhage, Valkenboschlaan 80.

C. Bakhuizen van den Brink, wetenschappelijk assistent aan het Herbarium te Buitenzorg, Amersfoort, Utrechtscheweg 121.

Groot, loods 1e kl. bij het Loodswezen te Soerabaja, Hilversum, Beerensteynscheweg 60.

Schurink, onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Rotterdam, Heemraadsplein 4b.

A. L. Verwoerd, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Brielle, p/a. den heer J. J. Verwoerd, Zuideinde.

H. A. Claessen, ambtenaar voor de lichamelijke opvoeding der schooljeugd, Eindhoven, Sperwerlaan 7.

Lette, controleur 1e kl. bij het B. B., 's-Gravenhage, Pletterijstraat 146.

H. H. van Thiel, onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., 's-Gravenhage, pension de Rijcke, Laan van N. O. Indië 14.

J. Weyers, onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., 's-Gravenhage, Usselincxstraat 21.

Niebroek, houtvester bij het boschwezen, Bennekom (G.), Groene Woud.

J. M. Sassin, stenografe 1e kl. bij den Volksraad, 's-Gravenhage, Buys Ballotstraat 6.

van Roosenbeek, hoofddetachementscommandant 1e kl. bij het korps gewapende politie, Haarlem, Floresstraat 20.

J. van Oost, vakonderwijzer bij de ambachtsleergang te Batavia, Rotterdam, Schiedamsche dijk 53.

A. Bertram, politieopziener 2e kl. b. d. Politie, 's-Gravenhage, Lage Nieuwstraat 13.

Lantinga, onderwijzer 1e kl. b. h. Openb. Eur. lager onderwijs, Franeker, Noorderlaan.

P. P. van der Meer, adj. gew. Leider der Veldpolitie, 's-Gravenhage, Anth. Duyckstraat 60.

A. C. Dekker, techn. ambtenaar 2e kl. b. d. Tel. dienst te Pekalongan, Amsterdam, J. M. Kempenaarstraat 9 huis, p. a. den Heer J. F. Haars.

H. J. G. Cramerus, Insp. v. Financiën der 2e kl. in de 9e Afd. Breda (Teteringen), Wilhelminastraat 5.

A. R. Mandey, radio-commies 1e kl. b. d. P. T. T., Davos-Platz, Pension Viola.

Mr. R. D. Kollewijn, hoogleeraar a. d. Rechtshoogeschool te Batavia, Helmond, Nassaustraat 2.

H. J. J. Bergman, Onderwijzer 1e kl. b. h. O. E. L. O., Ter Apel.

R. Th. Guicherit, commies-redacteur b. h. Hoofdkantoor van Scheepvaart, Amsterdam, Kerkstraat 342.

Mutaties van 16 tot 23 Sept.

Nieuwe Leden:

J. M. G. de Vrijer, Werktuigkundig Hoofdopzichter bij de Asam Steenkolenmijn, Den Haag, Lumeystraat 62. ƒ 5.

Senembah Maatschappij te Tandjong Morawa. S. O. K. ƒ 10.

Mr. M. J. A. Oostwoud Wijdenes, President Landraad te Tandjong-Balei. S. O. K. ƒ 6.—.

Dr. J. E. Quintus Bosz, Directeur der Simpangsche Apotheek, Soerabaija, Embong Kemiri 7. ƒ 6.

G. J. van Someren, Weltevreden, Sawah Besar 32. ƒ 5.

W. Molenaar, Meester-Cornelis, Matramanlaan 43. ƒ 5.

F. P. Overeem, Weltevreden, Oude Tamarindelaan 6. ƒ5.

M. Visbeen, Weltevreden, Oude Tamarindelaan 134. ƒ 5.

B. Hartman, p/a. den heer Th. C. Noordhoorn, Weltevreden, Tjikiri Dierentuin. ƒ 5.

J. M. de Waal, Weltevreden, Lembangweg 45. ƒ 5.

R. K. Sosro Danoekoesoemo, Weltevreden, Djati Baroe 3. ƒ 5.

Mohamad Dachland, Weltevreden, Kebon Djeroek. ƒ 5.

Afschrijven:

Mevrouw M. Koppen, Breda, van Coothplein 22.

Adresveranderingen:

R. C. Bakhuizen van den Brink, wetenschappelijk Assistent aan het Herbarium te Buitenzorg, thans te Amersfoort, Utrechtscheweg 121. ƒ 5.

A. Klasser Jr., Amersfoort, van: Utrechtsche Weg 113 naar: Brederodelaan 3.

Mevrouw A. C. van de Poll-Welsink, van: Den Dolder naar: Utrecht, Justus van Effenstraat 29 (Rijksklinieken).

G. B. J. van Heuven, Gep. Inspecteur Mulo, van: Weltevreden, Matramanweg 34, naar: Utrecht, Maliesingel 56. ƒ 5.

H. J. Voskuil, Oud-Majoor N.-I. L., van: Breda, Sophiastraat 29, naar: Ginneken, Baronielaan 200.

C. H. M. H. Kiès, Luit.-Kol. der Art., van: Weltevreden naar: Den Haag, Nassau Odijckstraat 34. ƒ 5.

G. H. H. van Thiel, Onderwijzer der 1ste klasse, van: Madioen naar: Den Haag, Pension de Rijcke, Laan van N. O. Indië 14. ƒ 5.

W. M. Guldenaar, Adj.-Inspecteur P.T.T., Den Haag, van: Barentzstraat 39 naar: Thomsonlaan 39.

Mevr. M. C. Kruyt-Bouvy, Den Haag, van: Goudenregenstraat 268 naar: Ieplaan 152.

Mevr. A. Savage-Harloff, Den Haag, van: Surinamestraat 8 naar: Archimedesstraat 38.

A. N. H. van Nes, Administrateur s.f. „Goenoeng Sari", van: Den Haag, Nassau Zuilensteinstraat 7 naar: „Halte Djatiroto (Loemadjang).

H. C. M. Dorren, Commissaris van Politie 1ste klasse, thans te Soerabaja.

J. H. A. Jacometti, Kapitein Inf., van: Solo naar: Garnizoens-Bataljon van Palembang en Djambi.

W. H. E. Scheurer, thans Assistent-Resident te Bondowoso.

C. A. H. Taminiau, thans Hoofd H. I. S. te Pajakoemboeh, S. W. K.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen e lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunne

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „T biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederlan toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bi en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calrsch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 40 — DONDERDAG 1 OCTOBER 1925 — 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: *Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema (Naschrift). — Leekegedachten. — De Java-film. — Dactyloscopie voor alle Deli-koelies. — Ned.-Ind. Postzegels. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Amersfoort). — Mededeelingen: (I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Informatie-Bureau). — Mutaties van 23 tot 30 September.*

DE CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, ...pt voor hen die thans als lid toetreden tot en met ...imo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het ...oniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Naschrift der Redactie.

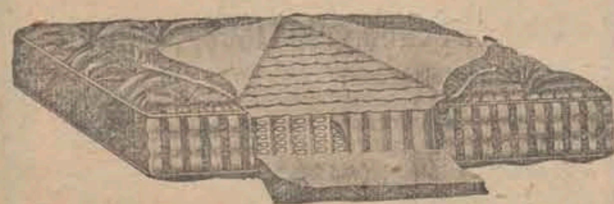
Toen de heer Tillema zijn veelbestreden, maar ...nzeer geprezen monumentale Encyclopaedie ...r de hygiënische en daarmede verband houden... toestanden in den Indischen Archipel had vol...oid [1]), mocht men terecht veronderstellen dat ...eze onvermoeide strijder zijn taak als geëindigd ...ou beschouwen, het aan andere, met zijn denk...eelden instemmende, personen overlatend op het ...oor hem, met zeer groote financieele opofferin...en bijeengebrachte materiaal voort te bouwen.

Doch de schrijver van „Kromoblanda" stelde zich ...aarmede niet tevreden: met eerbiedwekkend door...ettingsvermogen heeft hij de kroon willen zetten ...p zijn eenmaal aangevangen werk, door met eigen ...ogen zich te overtuigen of de hem van alle zijden ...erstrekte en in zijn boeken vastgelegde inlichtin...n over den min gunstigen gezondheidstoestand ...er Indische bevolking, nog immer reden van be...aan hadden. Met dit doel ondernam hij in het ...rige jaar een, geheel uit eigen middelen bestre...n, hoogst vermoeiende reis door den uitgestrek...n Indischen Archipel.

Overtuigd dat de hr. Tillema, uitsluitend gedre...n door zijne belangelooze liefde en sympathie voor ...ndië's bewoners deze reis aanvaardde, verzocht

[1]) Kromoblanda. Over 't vraagstuk van 't wonen in Kromo's groote land. Deel I—V 1 en 2. 's-Gravenhage, ...5—'22. 6 dln. 4°. Met tal van platen, illustraties, ...arten en graphische voorstellingen. (Gratis ver...eiding).

de redactie hem vóór zijn vertrek, de ter plaatse vergaarde indrukken te harer beschikking te stellen ter publiceering in het Kol. Weekblad, aan welk verzoek hij aanstonds heeft voldaan.

We zijn en blijven hem dankbaar, dat hij ons door zijne serie „Reisbrieven" de gelegenheid heeft geschonken een blik te slaan op de huidige toestanden op sanitair gebied in de verste uithoeken van den Archipel en hebben de stellige overtuiging dat vele lezers met levendige belangstelling kennis hebben genomen van die brieven.

Evenwel, bekend met de critiek welke Tillema's Kromoblanda is ten deel gevallen, was het te voorzien, dat zijne Reisbrieven eveneens tot opmerkingen aanleiding zouden geven, welwillende en opbouwende, zoowel als onbillijke en onrechtvaardige.

Tot deze laatste rekenen we een hoofdartikel „Voorlichting over Indië", in het Bat. Nieuwsblad van 31 Juli j.l., dat wij niet met stilzwijgen voorbijgaan, óók omdat het behalve den schrijver, onze vereeniging ter sprake brengt.

Zoo leest men in het bewuste artikel:

„Een groote fout heeft deze vereeniging (bedoeld is „Oost en West") begaan door de kolommen van haar orgaan (het Koloniaal Weekblad), dat juist den laatsten tijd aan leesbaarheid begon te winnen, open te stellen voor den hygiënist Tillema".

Bij deze terechtwijzing teekenen wij aan dat het Bat. Nieuwsblad onbekend schijnt te wezen met het doel onzer vereeniging; ligt het dan niet geheel in de lijn van haar streven naar toenadering tusschen Indonesiër en Nederlander, wanneer een nobel strijder voor het veelzijdige vraagstuk der volksgezondheid in Indië de gelegenheid wordt gegeven zijn stem te doen hooren in het belang der inheemsche bevolking van Indië, óók al klinkt die stem niet altijd even blijmoedig?

Verder schrijft het blad ook het volgende:

„De indruk welke dergelijk geschrijf op het lezend publiek in Holland maakt moet echter funest werken op den lust om moeders pappot te verlaten en een werkkring in de tropen te zoeken. Er spreekt uit alles de zucht de zaken door den pessimistischen bril te bekijken."

Dit verwijt aan het adres van den heer Tillema achten we in zijn algemeenheid in hooge mate onrechtvaardig; de herlezing zijner brieven schonk ons nogmaals de overtuiging dat de schr. bij het wijzen op tekortkomingen, toch evenmin heeft nagelaten voortdurend zijne volle waardeering uit te spreken over genomen maatregelen op sanitair gebied, die de bevolking ten goede zijn gekomen. Pessimisme, eenzijdigheid, overdrijving, onbevoegdheid enz. zijn helaas de bekende uitdrukkingen, welke met voorliefde door de bestrijders van T. worden gebezigd en waarmede men zijn onbaatzuchtig werk denkt teniet te doen!

Ten bewijze dat de door den hr. Tillema beschreven misstanden wel degelijk met de werkelijkheid overeenkomen, vestigen we even de aandacht op een artikel van recenten datum, geschreven door een gouvernements-geneesheer, dr. Labret [2]), die verblijf houdt te Merauke op Zuid-Nieuw Guinee. Met het oog op de plaatsruimte moeten we ons echter bepalen tot enkele citaten uit deze van a—z in buitengewoon sombere stemming geschreven beschouwing (welke we intusschen hopen dat om der wille van „moeders pappot" niet te zeer de aandacht heeft getrokken van het lezend publiek in Holland).

„De landsreizigers wachtte hier (d.i. te Merauke) wederom een pasanggrahan van ongeveer dezelfde hoedanigheid als te Toeal (Kei-eilanden). De dwangarbeider, de *klamboe vol gaten* [3]) waren wederom aanwezig. Alleen w... hier een mandoer, die wel voor het eten w... zorgen, maar aangezien deze lijdende was a... *zekere besmettelijke ziekte*, werd hierva... gezien.

Zoo spoedig mogelijk werd dan ook de ... terswoning betrokken, een bouwvallig ho... gebouwtje, zeer landelijk buiten de kom ... gemeente op een grintweg met vóór en ac... een moeras. Het aantal *muskieten* telde ... dan ook *niet bij millioenen, maar bij milli... den*. Aangezien volgens *mededeeling van ... bestuur geen geld er voor aanwezig was*, w... op eigen kosten zoover doenlijk de woning mu... kietenvrij gemaakt".

Bij zijne klachten over de slechte watervoorzie... ning en de mededeeling dat op zijn erf zich een p... bevindt met dragelijk water (afgezien van het ho... ge kalkgehalte) teekent de dokter o.a. aan:

„Dit is zeker een groot voorrecht, daar de... put met nog slechts drie andere, de *eeni... bronnen waren waaruit de geheele bevolki... zich van drink- en huishoudwater kon voo... zien*. Al de overige putten...... zijn zelfs in d... regentijd onbruikbaar door het hooge zout- ... zwavelgehalte. De drinkwatervoorziening v... deze streken geschiedt door het bouwen v... regenwatertanks. Op Merauke waren die o... aanwezig, doch slechts met uitzondering v... die van de missie, de gewapende politie en ... de woningen van de ambtenaren B.B. *waren ... alle lek en onbruikbaar*."

We moeten het hierbij laten; trouwens dit we... nige is o.i. reeds een volkomen bevestiging der b... weringen van den heer Tillema dat de hygiënisc... toestanden in de afgelegen streken van den In... schen Archipel nog nagenoeg alles te wensc... overlaten.

Neen, volgens onze meening verdient zijn ... hardend streven naar verbeteringen, dat ev... alle menschenarbeid gebreken vertoont, maar ... nimmer geëvenaard, laat staan overtroffen is, m... algemeene waardeering dan het tot heden ten d... is gevallen.

Ongeacht of men de wegen door hem gevo... de juiste vindt of niet, met bewondering, met e... bied moet men o.i. vervuld zijn voor het mooie ... venswerk van den heer Tillema, de onbaatzucht... strijder voor de belangen der bevolking van Ind... nesië.

[2]) Eene overplaatsing (van Solo naar Merauke), door Dr. H. A. J. Labret (Bulletin No. 220 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië, April 1925).

[3]) Wij veroorloven ons hier en lager te cursiveeren. (Red. K. W.).

Leekegedachten

over de totstandbrenging van de verbinding tusschen Nederland en Indië door de lucht

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

Onder den indruk vooral van de vlucht van d... Eckener over den Atlantischen Oceaan en voo... van die van onze vliegers vanaf Schiphol naar Ba... tavia schreef ik in het „Koloniaal Weekblad" van 2 October 1924 over dit onderwerp en eindigde met de woorden:

„De eerstkomende maanden houden dus belo... ten in."

Wij zijn thans een jaar verder.

Heel veel profetische stoutmoedigheid behoorde er niet toe, om zulke slotwoorden te schrijven: in den sinds verstreken korten tijd is inder... daad op het gebied der Luchtvaart niet alleen ve... gebeurd, en is er vooruitgang te constateeren, daar... een die treffend en verrassend moest heeten, m... bovenal is zij van bijzonder belang en beteekenis voor Nederland: n.l. voor de mogelijkheid van een luchtverbinding met Oost-Indië; dat zulks ook

voor West-Indië geldt, zij hier slechts terloops en voor de volledigheid vermeld, want daarvoor is haar gewicht en beteekenis veel geringer.

Tot het onderwerp overgaande denke men aan de navolgende feiten en ontwikkelingen:

a. het van 1924 op '25 sterk toegenomen luchtvervoer in Europa; de uitbreiding ook van de vaste nacht- en winterlijnen met als topafstanden de regelmatige diensten Moskou—Berlijn—Londen en Parijs—Casablanca. De begin '26 te openen dienst Weenen—Triest—Milaan—Genua—Marseille—Barcelona is een goede stap vooruit;

b. de in September 1925 tot stand gekomen Europa-Union van 16 luchtvaartmaatschappijen;

c. de Amundsen- en de Hawaivluchten, die men als geslaagd mag beschouwen, al was het alleen maar, omdat zij van de voortzetting van verdere proefvluchten niet hebben doen afzien en ontmoediging deden post vatten, maar integendeel spoorslag en aanmoediging beteekenen voor spoedige herhaling en voortgang met betere toerusting;

d. de pioniersvluchten na het midden van dit jaar van Moskou naar Tokio en van Tokio over Berlijn naar Londen, in vrij groote toestellen;

e. de geslaagde vlucht van München hoog over de Alpen naar Milaan, waaruit spoedig zal kunnen voortkomen eene geregelde verbinding met Milaan en dus van het tot dusverre geïsoleerde Italië noordwaarts met Midden- en Noord-Europa, tenzij ze nicht vervallen door den dienst Frankfort—Zürich—Milaan in 1926 te openen;

f. de, naar het voorkomt, ernstige voorbereiding van de geregelde verbinding van Europa met Zuid-Amerika, nl. over Dakar met Pernambuco, ongeveer 75 % van den afstand San Francisco—Hawai;

g. de totstandkoming der luchtpostverbinding van New-York naar San Francisco, waarvan het gedeelte tot Chicago (± 1400 K.M.) reeds met nachtdienst en welke laatste gestadig zal worden uitgebreid, zoodat de posttijd over de geheele lijn van ongeveer 6000 K.M. ± 40 uren zal duren.

h. en last, echter not least, maar integendeel juist de voor ons Land en Indië meest beteekenende: de door Engeland genomen beschikking, waarbij besloten is tot de schepping van eene luchtpostlijn van Kantara, vlak bij Caïro, naar de groote Noordwestelijke Britsch-Indische havenstad Karachi en welke in 1927 met luchtschepen een aanvang zoude nemen.

Deze landlijn over Bagdad—Bocsjir—Bender Abbas zou, naar het voorkomt, voor ons weinig belang en gewicht hebben (en voor Engeland weinig meer), als de wijze van verbindingen van het begin- en het eindpunt dier lijnen achtereenvolgens naar Amsterdam (Londen) en naar Batavia (Singapore) onveranderd bleef, dus het op dit middenstuk aansluitende vervoer middels trein en stoomschip zoude blijven geschieden. Maar zulks zal niet het geval zijn; dit kan men om meer dan eene reden met vrij groote stelligheid beweren. Het kan, als men de tot *heden* reeds verkregen verbeteringen, waaronder grootere snelheid, meerdere veiligheid, ruimer bergingsvermogen, geringere bedrijfskosten en de op het tijdstip van het begin der onderwerpelijke luchtverbinding middels luchtschepen *nog te verkrijgen* en met goeden grond nog te verwachten verbeteringen in aanmerking neemt, wel van zelf gerekend en boven allen twijfel geacht worden, dat er op dàt tijdstip, dus in 1927, ook eene luchtverbinding Londen—Kantara tot stand zal zijn gekomen; wellicht zelfs eene dubbele n.l. éene over Parijs—Marseille—Brindisi en de andere over Frankfort—Weenen—Constantinopel en zeer waarschijnlijk uitsluitend middels land-, dus nog niet eens door watervliegtuigen. Zooals men ziet, zal daaraan moeten worden meegewerkt door Frankrijk, Duitschland, Italië, Nederland, België, Donau-Balkanstaten, Turkije en Syrië en het zal geen geringe taak zijn, om in internationale samenwerking die 2 lijnen van vrijwel gelijke lengte als luchtpostlijnen tot stand te brengen: de eene ten belange van Noord- en Centraal- (over Berlijn), de andere voor West- en Zuid-Europa (Marseille). Men bedenke, dat de afstanden der reeds bestaande twee langste vliegpostlijnen 7/10 en 9/10 van den afstand Londen—Kantara bedragen (zie bij *a*), nog daargelaten, dat er in aansluiting op deze lijnen reeds een vaste dienst zuidwaarts bestaat van Moskou naar Charkow en zelfs tot de Krim, dus aan de Zwarte Zee toe, terwijl in ernstige voorbereiding, zoo niet reeds in werking is de lijn Casablanca—St. Louis (Dakar) in Senegal. Elke der vliegwegen Londen—Krim en Londen—Dakar zijn echter langer dan Londen—Kantara, terwijl deze op zijn beurt 20 à 25 % grooter is dan die van Kantara tot Karachi.

Wat nu de voortzetting vanaf Karachi betreft, deze zal langs twee hoofdlijnen moeten geschieden. In Z.-Oostelijken zin zal zij, naar mij redelijkheidshalve voorkomt, moeten gaan over Bombay-Goa-Madras—Penang—Singapore—Java—Timor—Port Darwin—Adelaide—Melbourne, en zelfs tot Nieuw-Zeeland toe. Het overvliegen van den Golf van Bengalen en van de zee tusschen Australië en Nieuw-Zeeland, beide van ongeveer gelijke lengte, kan, gezien den ongeveer dubbel zoo grooten afstand Californië—Hawaï-eilanden, geen onoverkomelijk bezwaar, laat staan eene verschrikking of fantastisch denkbeeld meer heeten, vooral als men, het zij herhaald, den gestadigen en vrij snellen, daarbij veelzijdigen vooruitgang in technischen en constructieven zin in het oog houdt; nog gezwegen van het gunstige feit, met betrekking tot den in deze meest belangrijken Golf van Bengalen, dat de vlucht daar overheen onderbroken zou kunnen worden op eene der Andamanen; zulks zoude allicht of vooral gerechtvaardigd kunnen heeten met het oog op de betrekkelijk dicht daarbij gelegen hoofdplaatsen Rangoen en Bangkok. Als zijtakken van Karachi—Melbourne, 35 à 40 % langer dan Londen—Karachi, kunnen worden aangemerkt: de afzonderlijke aansluitingslijnen Madras—Colombo, Penang—Saigon, Penang—Deli (en verder met spoor en auto naar Sabang en Padang), Singapore—Palembang—Batavia per vliegtuig en van deze plaatsen verder op de gewone wijze, want de hoofdlijn zal van Singapore rechtstreeks naar Soerabaja moeten verloopen. De aansluitingen op Freemantle, Perth, Kalgorlie zullen wel op de gewone wijze, die op Sydney en Brisbane daarentegen door de lucht plaats hebben, ook, omreden de eventueele aansluiting door de lucht naar Nieuw-Zeeland vermoedelijk ook vanuit Sidney zal moeten geschieden en niet vanaf Melbourne. De tweede lijn zal vanaf Karachi verloopen over Delhi, Agra, Allahabad, Calcutta, Mandalay, Hanoi, Canton, Hongkong, Shanghai en wellicht naar Nagasaki en Tokio, terwijl ook eene voortzetting naar Hankau en Manilla mogelijk en wenschelijk zal kunnen blijken. De laatste twee zullen hoogstwaarschijnlijk de eindpunten zijn, daar het noordelijk aansluitende vasteland, wellicht zelfs met inbegrip van Japan, zal behooren tot de bedieningsfeer der in ernstige voorbereiding genomen luchtlijn Londen—Moskou—Irkoetsk—Wladiwostock; volgens de N. R. Ct. van 19/9 zijn er voor den afstand Tokio—Berlijn thans reeds slechts 65 vlieguren, dus ruim 2½ dag noodig geweest, zoodat de feitelijke duur dezer kolossale reis in geregelden dienst niet meer dan 7 dagen zal behoeven te bedragen.

De lijn Karachi—Hongkong (slechts 11 % langer dan Moskou—Londen) lijkt op het eerste gezicht, of er voor het eerst van hoorende, wel wonderlijk en zelfs onmogelijk toe, maar, bezien in het licht van de ernstig voorbereide verbinding Wladiwostock—Moskou, die 100 % langer is, terwijl de bestaande lijn Moskou—Londen slechts 17 % korter is, kan zij volstrekt niet zoo onmogelijk heeten, tenzij de bergen, of juister, de gebergten een hinderpaal en onoverkomelijk bezwaar zouden blijken te vormen; alsdan zoude men echter langs een meer zuidwaarts uitbochtenden omweg door Achter-Indië

het einddoel moeten bereiken en, naar gehoopt, zullen er ook geen meteorologische bezwaren van ernstigen aard tegen bestaan (lange perioden van zware stormen, hevigen regenval e. d. m.). Voorts zie men niet voorbij, dat er binnenkort eene verbinding tusschen het Voor- en Achter-Indische spoorwegnet ten N. O. van Calcutta zal tot stand komen; dat kan een onwillekeurige voorlooper heeten.

Evenals voor de lijnen Londen—Kantara is, in afwijking van de zuiver Britsche onderneming voor het middenstuk Kantara—Karachi, voor de gedeelten Karachi—Port Darwin (want voor het Australische gedeelte, dat bij deze plaats begint, geldt zulks niet) en Karachi—Hongkong internationale medewerking noodig en wel van Nederland, Frankrijk, Siam, China, c.q. de Vereenigde Staten en Japan.

Wat zal, aangenomen dat tegelijk met of kort na de inwerkingbrenging van de lijn Kantara—Karachi, ook de stukken Londen—Kantara en Karachi—Singapore—Port Darwin geopend worden, daarvan het nut en goede gevolg zijn? Gelijk vanzelf spreekt: *tijdsbesparing* door verkorting van den posttijd. Men kan veilig aannemen, dat deze dadelijk van gemiddeld 23 voor Amsterdam—Batavia zal teruggaan tot 15 à 16 dagen. Maar zulks geldt alleen voor den aanvang, want de tendenz zal zijn, dat hij zal verminderen: deels als gevolg van den geleidelijk uitgebreid wordenden nachtdienst, deels door de verbetering der vliegtuigen, deels door verbetering van vliegvelden en den waarnemings- en voorspellingsdienst van het weer e.d. zal de posttijd betrekkelijk spoedig kunnen teruggaan tot minder dan 9 dagen.

* * *

Hoe behoort nu Nederland tegenover deze even merkwaardige als zeer reëel-nabije ontwikkeling van dit vervoer voor passagiers, post en pakketgoederen te staan? Het antwoord kan kort zijn: in wijze belangstelling gepaard met de overtuigdheid van het verplichtzijn tot ernstige, maar tevens redelijke medewerking. Dit zij standpunt en richtsnoer, en stellig althans voor de naaste toekomst. Met dit vereischte nu acht ik in strijd het streven van het Comité-Treub, dat in zijn oproep geld bijeen poogt te zamelen voor een tweetal vliegtuigen, waarmede men eene verbinding tuschen Nederland en Indië poogt tot stand te brengen: dit moet een niet wijs en slecht doordacht pogen worden geheeten; het is ontijdig begonnen, men is er te vroeg mee en ik acht het tot onvruchtbaarheid en mislukking gedoemd: het zou geldverspilling beteekenen, al was het alleen maar, dat — andere argumenten voorbijgaande — eene kleine mogendheid, dus met uiteraard beperkte middelen, vooral ook in een tijd van snellen technischen vooruitgang, er meer dan eene groote, toe verplicht is om „de kat uit den boom te kijken" en niet in zekeren zin „haantje de voorste" te willen spelen bij de groote kans van spoedige verachterlijking en veroudering van vliegtuigen, hoe achtenswaardig en volmaakt zij ook op het tijdstip hunner aflevering mochten geweest zijn.

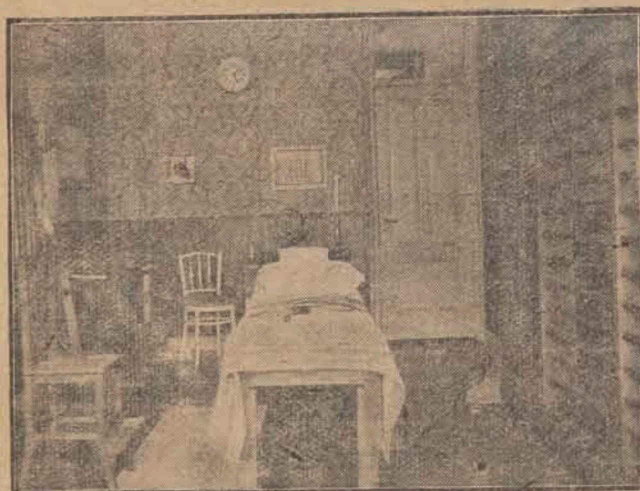
Wij moeten ons dus niet inbeelden van, althans voorloopig, door eigen krachten tot stand te kunnen brengen eene alleszins deugdelijke, zuiver Nederlandsche luchtverbinding tusschen Europeesch en Tropisch Nederland en daarom moeten wij er ook nog niet naar streven, althans voorloopig niet. Dit zou zijn een noodlottig verder springen dan de polsstok lang is en voorts geheel overbodig. Daarentegen moeten wij wel ons best doen voor de vervulling onzer gedeeltelijke taak in samenwerking met de overige belanghebbende naties en daarbij kunnen wij, gezien de viool door Nederland tot dusverre meegestreken in het internationale orkest, eene zeer eervolle rol spelen, maar die, hoe veel beperkter ook, van ons toch genoeg ge... en arbeid zal eischen, voor ons zorgen en pli... te over zal opleveren. Die vervulling denk ik ... op deze wijze:

Wat het gedeelte Londen—Kantara betref... loof ik, dat daarbij voor Nederland, in elk ge... den aanvang, geene mogelijkheid tot medewe... zal bestaan; het vervoer van de passagiers en ... stukken naar Londen, c.q. naar Parijs en we... om ze aldaar over te geven aan de vliegtuigen ... hoofdlijn naar Kantara, kan men bezwaa... „nieuwe medewerking" noemen; zulks is op ... hoogst aan te merken als verruiming van den re... bestaan hebbenden werkkring. Iets anders zo... het reeds zijn, indien de Nederlandsche vliegtui... zouden vliegen tot Marseille of Weenen of zelfs ... bij beurtregeling b.v., eens per week geregeld ... Kantara vlogen, dus ongeveer op de wijze als o... mailbooten en die op hunne beurt geregeld ook n... Nederlandsche passagiers, maar vooral postst... ken in internationaal verkeer medenemen. Dit ... niet zoo bevreemdend zijn, daar onze hoogstaa... en omzichtige vliegtuigindustrie zich tot den bo... van de daartoe vereischte luchtschepen ten v... bekwaam heeft getoond, terwijl het ook aan het v... die taak berekende personeel niet zal ontbreken. ... vliegtocht naar Indië bewijst zeer veel omtrent ... hooge peil onzer „doode en levende weermiddel... in deze, waarbij nog komen de sindsdien — m... kan wel zeggen onophoudelijke — vorderingen ... verbeteringen in het vliegtuigwezen aangebrac... Daardoor kan het met steeds grooter gemak en d... treffendheid aan de gestelde eischen beantwoor... en ook aan nieuwe en zwaardere blijven voldo...

Als het dus de bedoeling mocht zijn, om th... reeds stappen te doen voor den bouw van vli... tuigen voor het veel beperkter doel, n.l. voor ... verbinding Londen—Kantara, dan verdient zi... alleszins toejuiching en steun; dit is een ge... en redelijk streven, waaraan zelfoverschatting... velachtigheid en grootdoenerij vreemd is, mits ... de zekerheid hebbe, dat er van de zijde van ... Britsche Rijk geen bezwaar tegen is, c.q. er g... ernstige bezwaren van anderen aard zich tegen ... zetten. Hetzelfde, maar in nog meerdere mate, ... veel meer dwingend, geldt voor onze medewer... op het traject Karachi—Melbourne. „Meer d... gend", omdat het betrekkelijke deelstuk Singa... —Timor—Port Darwin, dat voor onze rekening ... komen, nagenoeg geheel binnen ons territoir ... gelegen in kennelijke tegenstelling met het r... 40 % langere stuk Londen—Kantara, dat bijna ... zijn geheel „exterritoriaal", n.l. onnederlandsch ...

Wil de in Augustus opgerichte „Soerabaja... Vereeniging ter bevordering van het luchtverk... als eerste en voornaamste deel van hare taak, ... streven concentreeren op de totstandbrenging ... eene deugdelijk werkende en aan hooge inter... tionale eischen van het wereldluchtverkeer be... woordende luchtlijn Singapore—Port Darwin, ... dat, als het verlangd wordt, wij paraat en „vr... bij de pinken" zullen zijn gebleken, dan kan ... ook met dit streven niet anders dan van harte ... stemmen en het zeer waardeeren: want dat is ... zeer redelijks, vruchtbaars en veelbelovends. ... de die Vereeniging en het Comité-Treub sa... kunnen werken ter bereiking van dit doel, zoo... te beter. Zou in organieken groei en als zich op ... tuurlijke wijze geopenbaard hebbende of gebl... noodzakelijkheid eene Nederlandsche luchtdienst ... min of meer dus als tegenhanger van die van Lon... den—Kantara — van Singapore naar Madras of van ... Singapore over Sabang naar Colombo kunnen tot ... stand gebracht worden, dan is zulks ook zooveel te ... beter, maar tevens eene zaak van latere zorg en ... daarvan wordt hier alleen als eene toekomstmoge... lijkheid volledigheidshalve gewag gemaakt. Of het ... verre of nabije toekomst geldt, daarover is het ... mogelijk zelfs maar gissingen te maken.

Is het echter eenmaal zoo ver, dat de nationale ... driekleur zich op de geregeld daarheen vliegende ...

...tschepen te Kantara en Colombo zal vertoonen, ...is het m.i. nog tijd genoeg om na te denken ...de mogelijkheden, om ook voor het tusschen... Colombo—Kantara een Nederlandschen lucht...t te scheppen. Ik wil niet zeggen, dat het nog ...heel lang zal moeten duren, alvorens dit tijd...zoude zijn bereikt, maar wel, dat er nog heel ...gedaan en gewerkt, geschreven en gewre...en gesproken moet worden eer 't zoover is. ...bij zoovele dingen geldt hierbij 't gebod van ...twee stappen tegelijk te doen, maar slechts ...voor stap vooruit te gaan, op straffe van om...en ernstige ongelukken of teleurstellingen. ...cht om bizondere redenen van meteorologischen ...rd, zooals te langdurige perioden van zware re... of kenteringstormen e.d. 't zuidelijk deel van ...Golf van Bengalen 'n hinderpaal vormen voor 'n ...postbedrijf, dan ware de verbinding van Ma... of Colombo naar Sabang of Penang door een ...varenden stoomer te bewerkstelligen, wat wel...t nog vlugger is dan per vliegtuig noordwaarts ...den Golf van Bengalen heen over Rangoen, ...als onze vliegers hebben gedaan. Over deze en ...van andere onderdeelen van het onderwerp ...men beschikken over de groote ervaring en ...nis van zaken bij de militaire en maritieme ...tvaart.

...k moge wederom sluiten met de woorden: De ...ste toekomst is veel belovend en voor Nederland ...koloniale mogendheid zeer belangwekkend.

...22 September 1925.

De Java-film.

...oensdag 23 September j.l. had te Amsterdam ...het Rembrandt-theater eene Eere-vertooning ...s der prachtige Java-film waarvan, kort te ...en, hier in den Haag een proefvoorstelling was ...ouden voor prof. Treub en andere genoodigden. ...eze Eere-vertooning, waarvoor talrijke uitnoo...ingen waren verzonden, ging uit van de Direc...van genoemd theater in vereeniging met de af...ling van „Oost en West" te Amsterdam, welker ...retaris de heer Petit, een ijverig aandeel geno...n had in de voorbereiding, inzonderheid wat be...t de reclame voor de Vereeniging.

...a een welkomstwoord van den Directeur en een ...e rede van den Secretaris der Vereeniging „Oost ...West", die de beteekenis schetste van de Java-...n de Directie een woord van hulde en dank ...cht voor haar ondernemen, ging aan de vertoo...g der Java-film nog vooraf een dansdemonstra...van den heer Hardjodiringgro, een Cambodja-...en de vertelling van Saidja en Adinda door Dr. ...Royaards.

Dactyloscopie voor alle Deli-koelies.

...aar de „Java-Bode" verneemt, hebben de ...V.R.O.S. en de Deli Planters-Vereeniging beslo...een dactyloscopische centrale voor alle koelies ...de ondernemingen in Deli in te richten.

...e bedoeling is in de eerste plaats op de kanto...van de D. P. V. te Semarang en Hongkong en ...die van de A.V.R.O.S. te Soerabaja, Semarang ...ester Cornelis, vingerafdrukken van alle aan...en koelies — volgens het tienvingerig systeem ...te doen nemen op daarvoor ingerichte formulie...Dit zou dan in drievoud moeten geschieden. ...exemplaar zou bestemd zijn voor de centrale ...het gouvernement, een voor de politie te Me...en een voor het eigen kantoor.

...ten einde de zaak behoorlijk in te richten — en ...staat hier ook om het successievelijk dactylos...eeren van de ongeveer 200.000 reeds in dienst ...de koelies, zoodat er heel wat organisatie en ...eid aan de invoering is verbonden — hebben de beide vereenigingen zich gewend tot het dactyloscopisch bureau van het gouvernement te Weltevreden om advies.

Bovenstaand berichtje, overgenomen uit de „Nieuwe Rotterdamsche Courant", deed mij uitvoering geven aan een reeds lang gekoesterd voornemen, namelijk de wenschelijkheid te betoogen van onderwijs in de dactyloscopie aan de onderwijsinrichtingen, waar jongelieden opgeleid worden voor werkzaamheden in Indië, zoowel wat het ambtelijke, meer in het bijzonder justitieele en bestuurlijke, alsook wat het landelijke en militaire betreft.

Ik had namelijk korten tijd geleden door toevallige omstandigheden een onderhoud met den Heer W. H. F. Engelen, politieleeraar met eene binnen- en buitenlandsche ervaring, wonende Bleekerslaan 8a, Rijswijk en wist deze mij van de voordeelen van de kennis der dactyloscopie te overtuigen. Doel dezes is in de eerste plaats ook de hiervoren genoemde onderwijsinrichtingen hierop te wijzen en diene ter informatie, dat genoemde heer een boekje over zijne functie schreef, dat hij bij aanvraag zeker gaarne zal toezenden.

F. VAN PESKI.

Ned.-Indische Postzegels.

Wellicht kunnen postzegelverzamelaars met het navolgende berichtje hun voordeel doen.

Het hoofd van het bedrijf der posterijen in Indië deelt mede, dat de ondervolgende Nederlandsch-Indische postwaarden, van emissies voorafgaande aan de laatste, voor zoover die waarden niet reeds bij vorige beschikkingen buiten omloop zijn gesteld, na 1 Januari 1926 niet meer gangbaar en waardeloos zullen zijn vóór de kwijting van porten en rechten, welke door de postadministratie geheven worden:

1e. alle frankeerzegels, zijnde de laatste emissie voor de zegels met cijferteekening die van 1912 (cijfer geplaatst in een ongekleurde eclips) en voor de zegels met de beeltenis der Koningin, die van 1913 (voor zegels tot en met 40 cent: buste der Koningin naar rechts met als achtergrond een oceaan met stoomschip en voor zegels van 50 cent en hooger: buste der Koningin naar links met palmlandschap);

2e. alle postzegels, zijnde de laatste emissie die van 1913 (zegels in éénkleurendruk met het woord „cent");

3e. alle briefkaarten en verhuiskaarten, zijnde de laatste emissie die van 1913 (cijferteekening, cijfer geplaatst in een ongekleurde ellips);

4e. alle briefomslagen, zijnde de laatste emissie die van 1916 (beeltenis der Koningin naar rechts).

Voorts worden op 1 Januari 1926 definitief buiten gebruik gesteld alle frankeerzegels van ½, 15, 17½ en 22½ cent, de portzegels van 30 cent, de gezegelde briefomslagen van 10, 17½ en 22½ cent, de enkele briefkaarten voorzien van één zegelafdruk van 5 cent, de dubbele briefkaarten met twee zegelafdrukken, elk van 5 cent en op 1 October 1925 alle postzegelboekjes.

Van Week tot Week.

22—28 SEPTEMBER.

Inlandsche grondrechten. In de Javasche Courant van 14 Augustus (No. 65) is afgekondigd een ordonnantie nopens de rechten der Inlandsche bevolking in de in Zuid-Sumatra gelegen gewesten Lampongsche Districten, Palembang en Benkoelen.

Indisch Genootschap. Op Vrijdag 9 Oct. houdt Prof. Mr. J. C. Kielstra voor de leden van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage eene voordracht over het onderwerp: *De economische vooruitzichten in Suriname.*

De pest op Java. In de week van 2 tot 8 Augustus zijn op Java in totaal 167 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 11, Magelang 3, Jogjakarta 2, Soerakarta 3, Bojolali 36, Klaten 54, Sragen 14, Kendal 2, Pekalongan 4, Tegal 6, Poerbolinggo 31.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de rechtswetenschap (Indisch recht), na verdediging van een academisch proefschrift, getiteld Indonesische Sawah-verpanding, de heer mr. R. Ng. Soebroto, geboren te Pasoeroean (Oost-Java). — Candidaatsexamen Indische letteren de heer K. A. H. Hidding.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Ing. examen Koloniale landbouw de heeren H. J. A. Hendrikx en W. Wepf.

Het Van Heutsz-Monument. De Verkeers-Commissie te Amsterdam heeft, naar het Hbld. meldt, aan B. en W. geadviseerd veranderingen te doen aanbrengen ten opzichte van het Museumplein aldaar. Het voorstel beoogt tusschen het IJsclubterrein en het Rijksmuseum een vrij groot plantsoen aan te leggen, waarin een ruime vijver. In dat plantsoen zou dan plaats worden gereserveerd voor het te stichten Van Heutsz-monument, dat men aanvankelijk in het nieuw aangelegde perk bij het Leidscheboschje wilde plaatsen.

Door den dienst van P. W. zal het voorstel, vooral gedaan in het belang van het verkeer, nader worden bezien.

Overschot op de Indische Begrooting. Verwacht wordt een begrootingsoverschot voor de landsbedrijven, samengesteld als volgt: 14 ton mijncijns, 14 millioen Bankatin, drie ton P.T.T.-dienst, 7½ millioen staatsspoor. (Aneta).

Oudheidkundig onderzoek op Bali. De heer dr. W. F. Stutterheim, die als ambtenaar ter beschikking gesteld was van den chef van den Oudheidkundigen Dienst ter beoefening der Inlandsche zaken, is, op verzoek van het lid van den Volksraad Soekawati, den Poenggawa te Glanjar, eiland Bali, naar Bali vertrokken om de oudheden aldaar te onderzoeken. Hij heeft belangrijke resultaten geboekt. (Aneta).

De Borneo-expeditie. De voorzitter van de Borneo-expeditie te Batavia heeft een telegram ontvangen, dat alle leden 8 dezer bijeen waren in het prauwenbivak te Long Petak. Alles was wel. (Aneta, 25 Sept.).

De maildienst naar Indië. De directie van den Rotterdamschen Lloyd deelt mede dat, samenvallende met de indienststelling van het nieuwe motormailschip Indrapoera, eenige verandering in den maildienst naar Nederlandsch-Indië zal worden gebracht.

Met behoud der geregelde 14-daagsche afvaarten, zal de dienst in den vervolge worden waargenomen door 7 schepen, t.w. de Indrapoera, Slamat, Patria, Insulinde, Tjerimai, Tambora en Tabanan, waar dit voorheen door 8 schepen geschiedde.

In verband daarmede is het noodzakelijk gebleken, den vertrekdatum van Rotterdam op Woensdag te stellen, dien van Marseille op Vrijdag.

Deze nieuwe regeling gaat in met het stoomschip Slamat, 13 Januari van Rotterdam vertrekkend.

C. van der Bijll †. Te Nijmegen is overleden de heer J. M. C. van der Bijll, oud-officier van het Oost-Indische leger.

Commissie zoneclips Sumatra. De minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen heeft goedgevonden:

1e. aan de eclips-commissie der Koninklijke Academie van Wetenschappen opdracht te verleenen om, buiten bezwaar van 's rijks schatkist, een wetenschappelijke expeditie uit te zenden naar Zuid-Sumatra tot waarneming van de totale zonsverduistering op 14 Januari 1926;

2e. te bepalen, dat deze expeditie zal bestaan uit de volgende leden:

dr. A. Pannekoek, lector voor de sterrenkunde aan de gemeente-universiteit te Amsterdam;

dr. W. J. H. Moll, lector voor de natuurkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht;

dr. M. Minnaert, observator aan het Heliophysisch Instituut der Rijksuniversiteit te Utrecht;

dr. J. van der Bilt, observator voor de sterrenkunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht;

mej. J. C. Thoden van Velzen, doctoranda in de wis- en natuurkunde aan de gemeente-universiteit te Amsterdam (assistente). (Stct.).

M. Willemstijn †. Te Wageningen is op 84-jarigen leeftijd overleden de heer M. Willemstijn, oud-kolonel Hoofd-Intendant van het O.-I. leger, ridder der orde van den Ned. Leeuw, A. M., E. B. K. en O.K.

Theefabriek afgebrand. De theefabriek Boekanegara in de afdeeling Krawang, waarvan eigenaresse is de Mij. tot Exploitatie van de Pamenoekan- en Tjiasemlanden, is totaal afgebrand. De oorzaak van den brand is onbekend. De schade bedraagt ƒ 200.000. (Aneta, 22 Sept.).

De nood der Zending. De besturen der Samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest deelen mede:

Het op 1 September geschatte tekort blijkt hooger te zijn dan ondersteld werd, terwijl in de eerste helft van deze maand door geringe ontvangsten de achterstand zóó toegenomen is, dat het tekort op de raming ƒ 275.000 overschreden heeft.

Als dus inderdaad bij de vrienden der Zending het verlangen aanwezig is om er toe mede te werken dat het voor dit jaar benoodigde bijeenkomt en de Samenwerkende Corporaties dit jaar zonder tekort zullen sluiten, zal allerwege krachtig hulp geboden moeten worden.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Sumatra-Tentoonstelling in het Museum voor het Onderwijs te 's-Gravenhage.

Het 's-Gravenhaagsch stedelijk „Museum voor het Onderwijs" *) is een zeer nuttige instelling ten bate van het aanschouwelijk onderricht der jeugd, waarvan door vele scholen gebruik wordt gemaakt. Verblijdend is, dat er ook met betrekking tot Oost- en West-Indië, waarvan de kennis bij het Nederlandsche volk nog tijd zeer veel te wenschen overlaat, veel te zien en te leeren valt op een prettig onderhoudende wijze, waar ook ouderen, den kinderschoenen ontwassenen, boeien kan. Zoo is er thans een goede overzichtelijke Sumatra-tentoonstelling georganiseerd. Als aanhef van den catalogus schrijft de Directeur van het Museum, Dr. Elias, o.m.:

„Als onderwerp voor de Tentoonstelling over Sumatra is gekozen een gedeelte van Midden-Sumatra, ongeveer gelegen tusschen Padang aan de Westkust en Medan aan de Oostkust. Dit gedeelte bevat streken met een bevolking, welke nog slechts korten tijd in aanraking is geweest met Europeanen (Bataklanden) of althans nog voor een groot deel haar eigen karakter heeft bewaard (Minangkabau), naast gebieden, waaraan de Europeanen door de invoering van de groote cultures een geheel ander karakter heeft gegeven (Deli).

De heer M Joustra, archivaris van het Bataksch en van het Minangkabau-Instituut, heeft voortdurend met raad en daad de directie van het Museum bijgestaan en zijn groote kennis en ervaring van Midden-Sumatra ter beschikking gesteld."

Over ieder dezer drie afdeelingen van de expositie geeft de catalogus (die voor den geringen prijs van één kwartje aan het gebouw te koop is), een beknopte, duidelijke inleiding.

Over de bewoners der Padangsche Bovenlanden lezen wij daarin o.m.:

„De bevolking van Minangkabau is van Maleisch ras. Zij spreekt een bijzonder soort Maleisch. Wanneer precies zij zich gevestigd heeft in het tegenwoordige gebied kan niet met zekerheid worden uitgemaakt. Van hunne geschiedenis is weinig bekend, ook omtrent de oorspronkelijke beteekenis van den naam Minangkabau verkeert men in het onzekere (een legende verklaart dezen naam als: „overwinning van den buffel"). — De Hollanders kwamen in de 17de eeuw het eerst in de kuststreek met de bewoners van dit land in aanraking. Iets vóór dien tijd moet de overgang van de bevolking naar den godsdienst van den Islam hebben plaats gevonden. Ook thans nog zijn zij Mohammedanen.

„De Minangkabauers, wier aantal ruim één millioen bedraagt (zonder de Chineezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen hierbij te tellen)

*) Voor hen, die er niet mede bekend zijn, zij hier vermeldt, dat het gevestigd is in een oud gebouw, Hekkelaan 4, Den Haag (de 2e straat aan de Zwarteweg, welke van de Heerengracht naar de Zuid-Oost Binnensingel loopt) dus in het hartje van de stad, in het centrum der scholen

zijn in 't algemeen een ontwikkeld, energiek en ondernemend volk.

„Hun kunstzin en kunstnijverheid zijn zeer ontwikkeld, hetgeen blijkt uit hunne schitterende weefsels, huizen, koperwerk en goud- en zilverwerk (z.g. filigrain).

„Hun middelen van bestaan zijn: landbouw, vnl. verbouw van rijst op natte en droge velden, verbouw ook voor den uitvoer van aardnooten, gambir en pinangnooten (looistoffen), tabak, koffie, rubber, rotan en muskaatnoot; veeteelt van runderen, buffels, paarden, eenden en kippen; jacht met wapens en knippen op wilde varkens, vogels en herten etc. en vischvangst. De handel vooral op de passars is goed ontwikkeld; tot de nijverheidsproducten behooren: geweven kains (doeken), goud- en zilverwerk, koperwerk en kant. De bedrijven van timmerman, smid, pottenbakker e.d. worden algemeen beoefend."

De tentoongestelde poppen geven eenigszins een beeld van de wijze, waarop de fraaie zelfgeweven kleedingstukken, de soms zeer kostbare sieraden, voor al bij feestelijke gelegenheden, gedragen worden, terwijl de modellen van hun gebouwen toonen hoe zij ook op dit gebied dikwijls ware kunstenaars zijn.

Belangwekkend is 't voor de eenigermate ingewijde bezoekers van het Museum om vergelijkingen te trekken tusschen het werk van de Minangkabauers en dat van de Bataks. Laatstgenoemde zijn zoowel in hun bouwtrant als in hun kleeding veeleer sober en somber, maar daarom niet minder indrukwekkend fraai, in tegenstelling met de voorliefde voor pronk en praal, voor schitterende kleurenpracht in de Padangsche Bovenlanden.

In menig opzicht steken beide volken, hoe verschillend ook van aanleg en opvatting, elkaar den loef af op het gebied van het handwerk. De diepblauwe Bataksdoeken met hunne artistieke randen boven de franje doen in kunstzin niet onder voor de soms al te kwistig met gouddraad versierde weefsels der Minangkabauers. In het vlechten van huisraad en de bamboebewerking zijn beide meesters. Hetzelfde geldt van hun oude woningbouw, hoewel bij de Bataks de hygiënische toestanden nog wat meer te wenschen overlaten.

De catalogus zegt o.m. van de Bataks:

„Zij vormen één volk, dat echter volgens talen en verschillende gebruiken in eenige groepen, zooals de Toba-Bataks, de Karo-Bataks, de Pakpak (ten Westen van Toba) en de Timoer-Bataks (ten Oosten van Toba) is te scheiden. Omtrent hun herkomst en geschiedenis is zeer weinig bekend. Bekend is, dat er reeds in den aanvang onzer jaartelling een belangrijke uitvoerhandel bestond, terwijl zeer oude invloeden uit Voor-Indië aan te wijzen zijn.

„In 1853 bereikte de eerste Europeaan de oevers van het Toba-meer, in 1887 vond de eerste tocht dwars door de Bataklanden van Deli naar Sibolga plaats. Thans is de reis van Padang naar Medan een toeristenreisje geworden.

„Verschillende gedeelten van de Bataklanden zijn tot 1904—1908 onafhankelijk gebleven.

„De Batakkers zijn over 't algemeen goed gebouwd, niet groot (± 1.60 M. lang), met goed gevormde, breede gezichten, breed laag voorhoofd, geen dikke lippen. De huidkleur is vrij donker, de oogen vaak zwart. Hun verstand is goed ontwikkeld; zij zijn ijverig en ondernemend, vooral de Toba-Batakkers, doch zeer opvliegend en spoedig boos.

„De nijverheid wordt alleen naast den landbouw beoefend en omvat het weven en verven van doeken, vlechten van manden en tasschen, bewerken van bamboe-kalkdoozen en het smidsbedrijf, vooral goud-, en zilverbewerking.

„Zij hebben een eigen schrift, de meeste mannen leeren lezen en schrijven. Het schrijven dient overigens alleen voor het opteekenen van bezweringsformules in boeken en op tabletten, voor het maken van een dreigbrief of voor liefdesverklaringen; dit geschiedt meest door het inritsen der schriftteekens op bamboestaven.

„De Batakkers zijn met uitzondering van de Mohammedaansche bevolking van Zuid-Tapanoeli en van de ruim 200.000 Christenen in het Centrale Bataklând, heidenen; hun godenverhalen zijn vrij verward. Het geloof aan geesten is het belangrijkste deel van hun godsdienst. Daarom staan de geestenbezweerders (z.g. *doekoens* of „medicijnmannen") in hoog aanzien."

Onder de tentoongestelde voorwerpen op het gebied van godsdienst en wichelarij is een bizonder mooie staf, rijk van snijwerk voorzien.

Het treft al bizonder goed, dat gelijktijdig met deze expositie in het Museum voor het Onderwijs, ook in *Boeatan*, Heulstraat 19, den Haag, in de voorzaal, waar ook de Indische gerechten gebruikt worden, juist, sedert enkele weken reeds, een prachtcollectie Menangkabausche weefsels en ander kunsthandwerk tentoongesteld is, terwijl in de uitstalling voor het raam verschillende fraaie werkstukken liggen uit de Bataklanden. Den — hopelijk zeer vele — belangstellende bezoekers van Hekkelaan 4, wordt dan ook daarna een kijkje in de Toonkamers van „Boeatan" ten zeerste aanbevolen, vooral hun, die voelen voor 't meer leeren begrijpen dier volken, ook op geestelijk gebied, want waar het museum, uit den aard der zaak, zich speciaal toelegt op het verzamelen van ethnografica, beoogt „Boeatan" meer in het bizonder aandacht te vragen voor de geestelijke gezindheid, de artistieke opvatting en uitvoering van hun kunsthandwerk!

Dit werk der handen spreekt de taal der ziel.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Hollandsche jongelui naar Indië.

Het prachtige denkbeeld van Sir Henry Deterding, om Hollandsche jongelui groepsgewijze onder kundig geleide naar Indië te zenden om hun het land te leeren kennen, dat aan nog zoovele kloeke mannen een nuttigen werkkring kan bieden, is met de promptheid van den groot-organisator van plan tot feit gebracht. *(De Locomotief*, 22 Aug.) De eerste dagen ter Sumatra's Oostkust zijn bestemd voor bezoeken aan het Deliproefstation, het Avrosproefstation, de D.-P.-V., het immigrantenstation, de hongs der D.-P.-V., het quarantaine station, de hospitalen en het Pathologisch Laboratorium, als ook de haven Belawan. Verder wordt de tabaksonderneming der Deli Mij. Soengei Sikambing bezocht. Daarna gaat men naar Brastagi, het Batakmuseum wordt bezocht en de Leprozerie Lao Si Momo, dan wordt naar Harangkaul vertrokken en via Siantar naar Prapat, waar men overnacht. Vervolgens wordt een theefabriek van het Landsyndicaat bezichtigd en de olieondernemingen Nijkerk van de R. C. M. „Amsterdam", hierna gaat men naar de onderneming Boenoet van de H. A. P. M. om de sprayed rubber-installatie te zien, en naar klein Soengei Karang van de R. C. M. „Amsterdam".

In Indische vakvereenigingskringen is men niet bizonder enthousiast over *het plan-Deterding*, omdat men het slechts kan zien in den gedachtengang, dat het Westersch kapitaal er belang bij heeft om in Indië een overschot aan Europeesche krachten te kweeken en daardoor van de wet van vraag en aanbod, ten bate van het kapitaal, profijt te trekken. „De Loc." gelooft dat men hiermede de bedoeling van het plan-Deterding miskent. Moge er stellig voorzitten het streven om geregelden aanvoer van goede krachten te onderhouden, het ligt niet minder in de bedoeling om het gehalte der voor de groote bedrijven naar Indië vertrekkende jongelieden op te voeren, uit overweging dat steeds hooger eischen niet alleen van kennis, maar ook van karakter en beschaving, moeten worden gesteld. *Het is een gunstig verschijnsel, dat door groote lichamen meer kieskeurigheid dan voorheen bij uitzending van jongelieden wordt betracht.* De steeds ingewikkelder verhoudingen, waaronder het groote Westersche bedrijf in Indië heeft te werken, stellen steeds zwaarder eischen, en wie zullen aan die eischen beter kunnen voldoen dan zij, die inzicht hebben verkregen in de beteekenis van het bedrijf, in de oeconomie van het land. „De Loc." herinnert zich hoe een twintig jaren geleden het denkbeeld om jongelui, die voor de cultures uitkwamen, vóórdat zij in de praktijk werden geplaatst, eenige theoretische vooropleiding, daaronder ook eenige kennis van land en volk, te geven, met skepsis werd begroet. Hoe zijn de tijden sedert veranderd! Het *Koloniaal Instituut* te Amsterdam heeft aan vele Hollandsche jongelui reeds nuttige kennis bijgebracht, voordat zij hun taak in Indië gingen aanvaarden, en het komt niet meer voor dat men een „baar", die van taal noch zede eenig begrip heeft, aanstonds een zelfstandige positie geeft in een bedrijf met Oostersche arbeidskrachten. Het plan-Deterding zet op deze

voorbereiding de kroon. Het geeft levende lessen en zal daardoor voor velen een impuls zijn om een werkkring te zoeken in het land, waar bekwame en gereede handen op den duur altijd voldoening-schenkenden arbeid kunnen vinden.

Stroomingen in de Inlandsche wereld.

De toenemende gevallen, waarin academisch gevormden in de Inlandsche wereld weigeren om zitting te nemen in de vertegenwoordigende lichamen, van mannen dus, die geacht mogen worden volkomen bewust en niet onder den invloed van agitatoren hun houding te hebben bepaald, heeft den heer *B. v. B. (Bat. Nwsbl.* 21 Aug.) er toe geleid verschillenden heeren de vraag te stellen of dit al of niet beschouwd moest worden als een uiting van non-coöperation. Uit die gesprekken trekt hij *de conclusie dat juiste samenwerking in het belang van de geheele Indische maatschappij tusschen de Europeesche en het ontwikkelde, eerlijke en loyale deel der Inlandsche gemeenschap in ernstige mate belemmerd wordt door gebrek aan kennis bij de eerste van hetgeen er in de hoofden en harten der Inlandsche intellectueelen omgaat en een daardoor wel verklaarbaar, maar nog niet geheel verdedigbaar wantrouwen bij de laatste.* In onze aan Westersche cultuur en inzichten ontleende eischen houden wij te weinig rekening met het innerlijke leven van het object onzer cultureele belangstelling, waardoor wij maar al te vaak, zij het onbewust, gevoelens kwetsen, welke als middellijke of onmiddellijke oorzaken beschouwd moeten worden van de mogelijkheid op succes voor communistische agitatioren. Men begint in breeden kring afkeerig te worden van het streven naar politieken invloed en men wordt er zich bewust, dat politieke macht eerst beteekenis kan krijgen, indien deze op economische kracht berust. Daaraan ontbreekt nog alles; daaraan schrijft men in die kringen toe het ongezonde in de onderlinge verhoudingen in de Inlandsche maatschappij, waaraan eerst door gezondmaking een einde moet komen, alvorens ze in meerdere mate dan thans voor zelfregeering geschikt zal wezen. Men staat er dan ook sceptisch tegenover de instellingen der provinciale raden en zou er, zelfs zoo het oorspronkelijke voorstel van een Inlandsche meerderheid ten uitvoer ware gebracht, nog maar weinig nut van verwacht hebben. De oorzaak van veel misverstand en teleurstelling, van veel wantrouwen en verzet, openlijk of lijdelijk, is toe te schrijven aan het streven den Inlander een geluksstoestand te doen geworden, die strijdig is met zijn voorstelling van zoo'n toestand. De vermeerdering van het Hollandsche element heeft aan de onderlinge verhouding geen goed gedaan; vroeger was men in de Europeesche samenleving, veel meer dan thans, aangewezen op het goede deel der Inlandsche maatschappij met als gevolg een prettiger en vriendschappelijker omgang tusschen de beide rassen, een veel juister begrijpen en meerder rekening houden met de opvattingen van de Inlandsche bevolking. De toename van het aantal Hollanders is de nauwere aanraking met en daardoor de kennis van het Inlandsche volk niet ten goede gekomen; men vindt in eigen kring voldoende gelegenheid tot omgang om dien met Inlandsche kringen te moeten zoeken. Het Hollandsche en Inlandsche element hebben het contact met elkander verloren en dat is een der oorzaken, dat gevoeligheden, die vroeger ontzien werden, thans als onbeduidende kleine kwesties ter zijde worden gesteld. Die onbekendheid met hetgeen in de Inlandsche wereld omgaat is oorzaak — zoo deelde men B. v. B. mede —, dat de aanwezigheid van Inlandsche intellectueelen in de locale raden van weinig of geen nut is of kan wezen. E.e.a. wordt met voorbeelden toegelicht.

In het vervolgartikel (*Bat. Nwsbl.* 22 Aug. *De opleving der nationale gedachte)* laat *B. v. B.* mede uitkomen, dat het streven zich niet heeft te richten op associatie of assimilatie, maar op juister waardeering van ieders opvattingen en inzichten.

Het buitenlandsche Kapitaal.

De heer *Bodenhausen, directeur van Financiën,* heeft een reis gemaakt naar Palembang, Djambi en Tapanoeli, o.a. in verband met de kwestie van het uitvoerrecht op de Inlandsche rubber. In een onderhoud met de *Deli Crt.* (24 Aug.) kwam het gesprek op *ons belastingstelsel in het algemeen,* voor zoover de bewering betreft, dat de groote gecompliceerdheid daarvan het buitenlandsche kapitaal van belegging in Ned.-Indië heeft teruggehouden. Toevallig kon een voorbeeld ter sprake gebracht worden, waarbij weer de vertegenwoordiger van een groote Amerikaansche maatschappij zich positief had uitgelaten, dat dáár de reden lag dat een groote belegging hier in Sumatra niet was doorgegaan. De Dir. van Fin. achtte dergeli[jke] gevallen toch werkelijk onbillijk. Niet dat hij wi[l] ontkennen, dat er destijds o.a. door de vertraging [van] de belastinghervormingen en de terugwerking [der] Oorlogswinstbelasting geen bezwaren zijn gew[eest,] maar die heeft men toch bijna nergens kunnen o[...]men. *En sedert de vennootschappen nu uit de In[kom]stenbelasting gelicht zijn en door middel van de [...] centenheffing op de nieuwe vennootschapsbelas[ting] duidelijk wordt aangegeven, dat die maar tijdelijk [be]doeld zijn, moeten deze bezwaren toch langzamerh[and] als tegen een legende gericht, beschouwd worden.* [...] als spr. in den Volksraad verklaard heeft, zit het e[rn]stige streven voor om de belastingen zoo matig mo[ge]lijk te doen drukken en zoo billijk mogelijk te verde[e]len. Zich binden, dat de belastingen nooit verhoo[gd] kunnen worden, kan geen enkele Regeering. Bove[n]dien moet men toch ook niet vergeten, dat de hier [in] Ned.-Indië gevolgde financieele en belastingpoliti[ek] voor zoover die o.a. het resultaat heeft gehad de han[d]having van den gulden op peil, ook voor de onderne[] mers groote voordeelen heeft gehad. Een land dat [...] dus handelt, in tegenstelling met andere voorbeelde[n] zelfs in Europa, mag men zijn vertrouwen ook op [be]lastinggebied toch niet ontzeggen. Met overtuiging [be]toogde de heer B., dat het in Ned.-Indië te belegg[en] kapitaal dat vertrouwen aan de Regeering kan sche[n]ken en hij achtte het *een mooie taak voor de Pers* [dat] vertrouwen te bevorderen en aan te moedigen. Ook [de] reserveering van *f* 4.5 millioen voor extra-schuldd[el]ging wijst op het voorzichtige en soliede financie[el] beleid der Regeering. Wel zouden die millioenen [ook] bestemd kunnen zijn voor belastingverlaging, doch t[en] slotte heeft men er de voorkeur aan gegeven om eer[st] een soliede basis voor de financieele toekomst [te] leggen.

Het Al Islam-Hindia congres.

Den 21sten Aug. werd te Djokja met een openba[re] vergadering het congres der Al Islam Hindia en Cen[]trale S. I. in het schoolgebouw Adhidharmo geopen[d] *(Soer. Hbl.* 22 Aug.). Voorzitter is de heer *Tjokroami[]noto.* Er waren vertegenwoordigers van 39 afdeelinge[n] en 32 vertegenwoordigers van andere Islamietisch[e] vereenigingen en ruim 1000 belangstellenden. Ook vr[ou]wen woonden, gezeten achter een gordijn, de verga[de]ring bij. Een der sprekers, de heer *August Salim,* [...] in een langdurige, herhaaldelijk door applaus on[der]broken rede, de ontwikkeling der Al Islam congres[sen] in Indië na. Na die van Cheribon, Garoet en Soer[a]baja, is dit congres blijkens de talrijke verteg[en]woordigingen uit alle deelen van den archipel e[en] nieuwe stap voorwaarts. Men kan zeggen, dat ze[ker] meer dan honderd duizend Moslims in Indië ach[ter] dit congres staande, het van verre volgen. Spr. g[aat] *o.m.* na, hoe gering en oppervlakkig de kennis van d[en] Islam is van Eur. en Inl. ambtenaren. Mannen [als] Snouck Hurgronje, die belangrijke werken over [den] Islam deden verschijnen, gaven ze uit in 't Duits[ch,] wijl ze beseften, dat slechts weinigen van de amb[te]naren die geschriften zouden bestudeeren. Spr hek[elt] den boekverkoop in Indië; alle godsdiensten zijn [er] in vertegenwoordigd, maar als men een werk over [den] Islamietischen godsdienst koopen wil, heet het altij[d] „Spijt me, juist uitverkocht." Er waren vóórdien w[aar]licht twee ex. aanwezig. Spr. critiseert de lauwhe[id] van vele Moslims, maar meer nog de houding der „ne[u]tralen". Wijzend op een uitspraak van dr. Hoess[ein] Djajadiningrat, in den bestuursgids voor B.B.-amb[te]naren opgenomen, dat de kennis van den Islam voo[r] elken ambtenaar een noodzakelijke wetenschap [is,] gaat spr. na in welk een gunstigen toestand het Chri[s]tendom in dit Islamietische land verkeert. Spr. wi[jst] er op, dat de Sjhariad niet wordt toegepast en de Mo[s]limsche wetten niet worden opgevolgd.

Jogja aan het einde van den Java-oorlog.

Aan het door resident Dingemans samengestelde werkje „Gegevens over Djokjakarta" ontleent *De Loco[]motief* (19, 20 en 21 Aug.) een schets van de ontwi[k]keling der hoofdstad van het sultansrijk in den loop der laatste eeuw. Over de *Rechtspraak* lezen wij het volgende:

Ongeveer een eeuw geleden was in het rijk van Jog[ja]jakarta *de rechtspleging* heel anders dan thans. Men had er drie rechtbanken, t.w. *de Soerambi* (alias Hoe[]koem of Choekoem), *de Pradoto* en *de Djaksa Negoro.* De *Soerambi* werd door den hoofdpanghoeloe gepresi[]deerd. De op hem in rang volgende vier geestelijken (patok negoro) hadden daarin als leden zitting. Dit gerechtshof hield zijn vergaderingen in de voorzaal van de moskee en ontleende daaraan den naam van Soe[]

...i. Deszelfs rechtsgebied bepaalde zich tot het on-...eken en beslissen van alle zaken, waarin de dood-... toegepast zou moeten worden, zoomede tot alle ...sties over huwelijken, echtscheidingen en boedel-...eelingen, waarin deze geestelijken verondersteld ... de voorschriften van den koran het beste te ... De *Pradoto* werd gepresideerd door den hoofd-... van het Rijk, die geen publieke aanklager was, ... de opperste rechter. Hij had als leden in zijn ... de (mantri) djaksa's van den rijksbestuurder en ... de voornaamste (hoofd-) regenten, en deed hij ge-...lijk met hen uitspraak in alle civiele en crimi-... zaken, welke niet tot de competentie van de ... behoorden. De in de derde plaats genoemde ...bank, voorgezeten door een ambtenaar, die den ... van djaksa negoro voerde, had tot leden den ... van den rijksbestuurder en eenige van de oud-... en meest ervaren mantri's, die kamitoea genaamd ...den. Zij deed uitspraak in alle kwesties inzake lan-...n en wat daarmee verband hield. Van de dood-...ssen, door de Soerambi uitgesproken, werd, na-... den hoofdpanghoeloe, den rijksbestuurder ken-...egeven, die, na den Vorst over de zaak rapport ...bben uitgebracht en diens fiat executie te hebben ...egen, aan het vonnis op zoodanige wijze als hij ...vond, gevolg deed geven. Sedert 1818 (*Stbl.* No. ...t. 56) waren *doodvonnissen* stilzwijgend onder-...en aan het fiat executie van den gouverneur-...aal. De gewone manier van terdoodbrenging was, ... de wreede en verminkende straffen door de En-...en waren afgeschaft, dat de ter dood veroordeelde ...liger op de aloon-aloon met een kris of daartoe ...delijk bestemde tweesnijdende kleine sabel werd ... gestoken. De doodvonnissen waren aan de mi-... van den vorst onderworpen. In de overige za-... was de uitspraak van de soerambi definitief. ...ntegen waren de uitspraken van de pradoto en ... negoro onderworpen aan de goedkeuring van ...ijksbestuurder en die van de laatstgemelde recht-... daarenboven nog aan appèl bij de pradoto.

Fossielen-onderzoek op Java.

...a (*De Sumatra Post*, 24 Aug.) verneemt van den ...ter van *het comité voor wetenschappelijke on-...ingen*, den heer *L. C. Westenenk*, dat het co-... het plan heeft opgevat, systematische opgravin-... naar fossielen op verschillende plaatsen op Java ...richten. Reeds in April 1923 werd naar aanlei-... van berichten over de vondst van fossiele been-... van groote dieren, door den palaeontoloog, *dr.* ...der *Vlerk*, een onderzoek daarnaar ingesteld bij ... *Ajoe*. Volgens dr. V. d. V. werden beenderen ...tend in de rivieren gevonden en was de oor-...kelijke ligplaats niet bekend. De mijningenieur ...er *L. J. C. van Es* kreeg bij zijn bezoek aan de ...laatsen bij Boemi Ajoe den indruk, dat de been-... en tanden uitgespoeld zijn uit bepaalde lagen, ...langs deze rivieren voorkomen. Deze dragen — ...s ir. Van Es — ten deele het karakter van oude ...erstroomafzettingen. Men kende tevoren als vind-...en in de res. Semarang de *G. Paliajam*, de *Ngem-...uvel* en het heuvelland *Krilian*, in de res. Djok-... het heuvelland *ten Z. van Sentolo*, op de grens ... res. Madioen, Kediri en Rembang, het *Kendang-...e* en de *G. Pandan*, zoomede de vindplaats *Tri-...*n een nader onderzoek van de vindplaatsen van ...rresten en het verzamelen van nieuw materiaal ...zelf reeds als van groot belang voor de weten-... genoemd worden, zeker zal het ook bijdragen ... kennis van Java, wat betreft de oude quartaire ...gen en den samenhang met het vasteland van ...te vermeerderen, terwijl deze afzettingen nog ... de aandacht vergen bij het besef dat het mogelijk ...de lagen zijn, waarin bij Trinil de oudste be-... overblijfselen van den prae-historischen mensch, ...*thecantropus erectus Dubois*, gevonden zijn. ...r niet alleen in Nederland, doch ook in het bui-...nd sterk de aandacht op deze fossiele vondsten ...vestigd geworden, komt het aan het comité in ... mate gewenscht voor, het voorgenomen onder-... met spoed ter hand te nemen, opdat dit door Ne-...landsche mannen zal geschieden en het verzamelde ... de eigen wetenschappelijke instellingen ten goede ...komen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Sarikat Hedjo.

...staat vrijwel vast, schrijft men in de „Pernia-...van 27 Maart 1925, dat de „Sarikat Hedjo" eene vereeniging is, welke door ambtenaren en meer in het bijzonder door inheemsche ambtenaren in Ned.-Indië in het leven is geroepen, een feit, dat, naar de meening van velen, het opperen van de vraag wettigt, wat toch wel de reden mag zijn dat die ambtenaren desbewust eene vereeniging vormen, die vijandig staat tegenover andere bewegingen.

Ook staan velen verbaasd over het verschijnsel, dat de kleine man zich laat vooruitschuiven om vijandig tegen de Sarikat Rajat op te treden.

Wanneer de bewering van den schrijver juist is, dan behoeft men, zegt hij, zich daarover niet al te veel te verwonderen en kan hij van die beweging der „Sarikat Hedjo" wel eene verklaring geven.

De Sarikat Mera n.l. staat vijandig tegenover allen, die ambtenaar zijn en het gezag steunen, eene gedragslijn, die, uit zelfverdediging en zelfbehoud, voor de Sarikat Hedjo voldoende aanleiding is om zich met alle middelen, welke haar ten dienste staan, tegen de Sarikat Mera te verzetten.

Het doel van de leden der Sarikat Hedjo is behoud van de betrekking en dat streven, voor het uiterlijk althans, tevens te doen vergezeld gaan van een bewijs van trouw aan de Regeering.

De schrijver van het opstel, die blijkbaar van Chineeschen bloede is, meent, dat men een dergelijk verschijnsel, als waarvan hier sprake is, ook heeft kunnen waarnemen in China, toen de onlusten begonnen, die tot den val van de Mantsjoe-dynastie hebben geleid.

De ambtenaren en allen die gunsten van de dynastie genoten, steunden toenmaals vrijwillig het keizerlijk gezag, ten einde zoolang mogelijk het plaats maken voor anderen te voorkomen en hunne functies te behouden.

Eene andere vraag van meer actueele waarde is of de Sarikat Hedjo levensvatbaarheid heeft.

Volgens den schrijver is het mogelijk eene vereeniging in het leven te houden, die niet spontaan is ontstaan uit eene dringende behoefte daartoe.

Men kan in het begin wel zoo krachtig mogelijk ageeren, doch op den langen duur neemt die actie geleidelijk af en verdwijnt zij vanzelf.

Als behoorende tot den Chineeschen stam, is het voor hem moeilijk te beslissen of aan de vereeniging een lang leven beschoren zal zijn, doch haar optreden is hem niet sympathiek.

Niet alleen heeft zij het inheemsche element teleurgesteld, doch zij brengt ook vele onderlinge beroering teweeg in de verschillende volkskringen.

Het kan, naar schrijvers meening, niet anders zijn, of verschillende minder gunstige elementen moeten zich bij de vereeniging hebben aangesloten, wel is waar in de overtuiging dat haar streven goed is, doch met het practisch eindresultaat dat zij vijandig staan tegenover de vereeniging Sarikat Rajat niet alleen, doch ook tegenover de neutralen, die, hoewel hunne neutrale houding willende handhaven, over de opwindende actie der Sarikat Hedjo ontstemd zijn en zich tegen deze keeren.

Het bewijs daarvan ziet de schrijver in het feit, dat ter hoofdplaats Bandoeng een „Anti-Riboet-Beweging" aan het werken is, waaraan tal van personen, uit de verschillende Indische volksgroepen, deelnemen.

De Soendaneesche bevolking is van oordeel dat de actie van de Sarikat Hedjo te ver gaat, tot uitersten leidt en de meer onkundigen opwindt, zelfs ook van hen, die gaarne neutraal zouden willen blijven.

Aangezien dit op den langen duur aanleiding moet geven tot ongunstige stemmingen en verhoudingen tusschen de verschillende volksgroepen, acht de schrijver voor het bestuur het oogenblik gekomen om ten deze zulke voorzieningen te nemen, dat de actie van de Sarikat Hedjo in evenwicht wordt gehouden.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de belangstelling in de publieke zaak.

II (Slot).

De wijze waarop de Indische Regeering de verplichte Nederlandsche boekhouding voor de vreemde Oosterlingen heeft voorgebracht, is, naar het vermoeden van den schrijver, eene navolging van de toestanden ten deze op de Philippijnsche eilanden, alwaar de Chineesche handel verplicht is geworden de handelsboekhouding te voeren of in de Engelsche of in de Philippijnsche taal.

Die Chineesche handel aldaar heeft tegen dien maatregel ernstige bezwaren ingebracht, daarbij wijzende op het jarenlange gebruik der Chineesche taal, hetgeen nimmer moeilijkheden opleverde, doch hij had daarbij geen succes en werd gedwongen de nieuwe landsregelen op te volgen.

Hetgeen in Indië door den accountantsdienst wordt verricht, is, zegt de schrijver, mooi werk.

De Chineesche handelsboeken worden door Chineesch personeel onderzocht, dat de Chineesche taal verstaat en waardoor het systeem, dat nu al zoovele jaren bestaat, goed werkt.

De accountantsdienst heeft over een meer uitgebreid personeel moeten beschikken en als dat personeel de verschillende talen verstaat, welke in Ned.-Indië worden gesproken, dan is de invoering van de gedachte nieuwe regeling, zijns inziens, overbodig.

Den firma's der vreemde Oosterlingen worden dientengevolge groote kosten bespaard, terwijl de uitgaven voor de Regeering niet zoo aanzienlijk zullen zijn.

De Regeering zou op die wijze niet alleen eene groote hulp verleenen aan den handel der vreemde Oosterlingen, doch ook de beschikking krijgen over tal van personen, die de verschillende talen verstaan.

Welke bezwaren kunnen er zijn, vraagt de schrijver, tegen eene wetenschappelijke taalopleiding in Ned.-Indië van bekwame en geschikte vreemde Oosterlingen, die zich daarvoor beschikbaar willen stellen?

Iedere volksgroep kan dan zijn eigen persoon kiezen en kan het handelsgeheim blijven bestaan.

Want eene Klingaleesche firma zal er niet spoedig toe overgaan zijne handelsboeken te laten onderzoeken door een Chinees of Arabier.

Het handelsgeheim zal hij liever toevertrouwen aan een stamgenoot dan aan iemand van anderen stam en hem ook meer vertrouwen schenken.

Hoe het zij, merkt de schrijver op, eene stilzwijgende houding getuigt van instemming met den gedachten maatregel.

En het is om die reden dat zij, die daarmede niet accoord gaan, zich moeten uiten.

Eene Oostersche journaliste.

Het aantal Indonesische vrouwen in Ned.-Indië, dat zich op het terrein der journalistiek beweegt, is niet bijzonder groot, schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 28 Maart 1925.

In elk geval blijft het vrouwelijk element in Ned.-Indië in de minderheid, wanneer men den toestand ten deze dáár vergelijkt met dien in andere landen van het Oosten.

Wel is waar wordt in Ned.-Indië door de dames veel geschreven ten behoeve van de nieuwsbladen, doch het is een zelzaam geval wanneer zij in het openbaar daarvan laten blijken.

Aan het te Rangoon verschijnende nieuwsblad „Bûrma News" is thans mejuffrouw Lin Siang Yin als redactrice verbonden, terwijl men er zich niet over moet verbazen wanneer deze ongehuwde dame deel zal nemen aan de leiding van gemeld blad, dat in de Engelsche taal wordt uitgegeven.

Wanneer eene journaliste hare geschreven bijdragen schrijft in hare eigen taal, dan is dat in den tegenwoordigen tijd geen bepaald bijzonder verschijnsel, doch wanneer eene Aziatische vrouw dat doet in eene haar vreemde taal als de Engelsche, dan valt dat wel op en kan men niet anders dan zulke buitengewone prestaties loven.

Een „roode" Inlandsche arts.

In de „Sinar Sumatra" van 30 Maart 1925 is het in de „Sin Jit Po" voorkomende bericht overgenomen, waarin mededeeling wordt gedaan van het feit, dat de leerling aan de School tot opleiding van Inlandsche artsen (de Stovia), de heer F. Vitalis, het Indisch artsdiploma heeft behaald.

Als leerling de studies op de Stovia te Soerabaja volgende, woonde hij in bij den heer Baars, wiens socialistischen cursus hij ten zijnen huize regelmatig bezocht.

De opmerking daarover gemaakt door den leeraar der Stovia-school ontzenuwde de heer Vitalis door de wederopmerking, dat hij als leerling niet stond onder dienstverband en betalend leerling was, die buiten de school kon doen zooals hij goed dacht.

Zelfs noodigde hij den leeraar uit tot een debat over de leer van het socialisme op een bepaalden dag.

Toen de directeur der Stovia van een en ander kennis nam, werd Vitalis als leerling ontslagen.

Geruimen tijd ging hij niet meer ter schole en hielp zijn vader te Koetoardjo, alwaar de familie eene bloeiende handelszaak bezat.

Doch in Vitalis zat reeds te veel rood bloed d... hij zich in het kapitalistisch gedoe van den ... kon schikken en besloot hij vergiffenis te vrag... den Directeur van Onderwijs, daarbij het ... doende wederom op de Stovia te mogen wo... gelaten.

Dit verzoek werd ingewilligd onder de voo... dat hij zich onthield van inmenging in de ... weging en is hij thans, zooals vermeld, als ... arts geslaagd.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overz...

Jonkvrouwe H. B. de la Bassecour Caan †.

De jongste afl. van het zendingstijdschrift „Me... lingen" wijdt een waardeerend artikel aan de nage... tenis van de op 21 Juli te 's-Gravenhage overleden ... Caan, de hoogbegaafde, maar ook hoogst besc... vrouw, wier verscheiden in zendingskringen zeer ... wordt gevoeld.

Het In memoriam begint met de ook voor ons ... jaren lang met freule Caan in betrekking stond... verrassende mededeeling dat zij het was die in ... genoemd tijdschr. met groote zorgvuldigheid de r... „Uit de Javaansch-Soendaneesch-Maleische pers" ... werkte. Een typeerend voorbeeld harer besch... heid, welke eveneens blijkt uit de volgende aan... „Wat aan de buitenwereld ook onbekend bleef, ... haar belangrijke studie-arbeid. Zij las vele oude b... en archiefstukken door en maakte vele waardevol... cerpten, waarvan anderen in hun artikelen en b... dankbaar gebruik maakten zonder haar naam te ... noemen."

Haar heengaan — leest men in bovengenoemd o... o.m. — beteekent een ernstig verlies voor de Ze... In onzen kring nam zij een geheel bizondere e... langrijke plaats in. Haar geheele leven en al w... bezat, heeft zij in dienst der Zending gesteld. Ha... langstelling in de Zending was zóó groot, dat ... 1900 op eigen gelegenheid naar Indië reisde om ... alle zendingsposten te bezoeken. Met groote dan... heid is jarenlang op menigen zendingspost aan ... zoek teruggedacht. Sedert dien heeft freule C... de gezinnen der zendelingen meegeleefd... H... lande drong zij sterk aan op een degelijke voo... ding, ook van de zendelingen-vrouw; en steeds ... zij haar eigen huis beschikbaar, als iemand on... noodig had om een cursus te volgen....

„Er is niemand die haar plaats zal kunnen inn...

Verspreide geschriften van Mr. P. H. Fromb...

Zooals wellicht reeds bekend is, ligt het in he... nemen van de vereeniging „Chung Hwa Hui" in ... land, om als blijk van de diepe erkentelijkheid v... warme vriendschap die wijlen Mr. P. H. Fromber... de Chineezen in het algemeen en Chung Hwa Hui ... bijzonder koesterde, zijn geschriften in één ge... lijken bundel uit te geven. Deze geschriften zijn ... ter perse.

Het behoeft wel geen betoog — zegt een ons ... zonden prospectus — dat deze verzamelde penn... ten van de hand van den nestor op het gebied ... Chineezen-wetgeving, in zijn tijd „de knapste juri... Indië", oud-lid van het Hooggerechtshof in Ned... een uniek standaardwerk zullen vormen, dat ... jurist of belangstellende tot vraagbaak zal dienen ... wordt op attent gemaakt dat ook geschriften, ... niet direct de Chineezen betreffende, in het boek ... opgenomen worden.

Bij inteekening (aanvraag te richten tot den he... Ki Ay, arts, Noordeindsplein 2A te Leiden) b... de prijs f 12.—, na het verschijnen f 15.—.

De Indische Post.

In het Nr. van 15 Aug. schrijft Max Blokzijl ... lijn over de groote belangstelling welke tegen... allerwege in Duitschland voor Ned.-Indië wo... wekt, eene belangstelling, niet van politieken, ... van commercieelen, doch van zuiver cultureele... Op vele plaatsen worden voordrachten met ... van door Duitschers opgenomen prachtige fil... gehouden, welke laatste terecht bewonderd ... ver uitsteken boven de door Nederlanders v... films.

Wanneer de schr. er nog o.m. op gewezen heeft ... het niet bij wetenschappelijke voordrachten en fil... tooningen is gebleven en ook de literatuur zich in ... mate van ons Indië heeft meester gemaakt, besl... En waarom dat alles? Ik wil voorloopig aan... dat men in Duitschland nog altijd heimwee naar ...

heeft en dat omdat men er zelf geen meer bezit, de geene belangstelling uitgaat naar onze mooie eilanden waar men althans de zekerheid heeft vriendelijk ontvangen te worden.

Uit den verderen inhoud van dit Nr. noteeren we: Spoorwegverbinding Bandoeng-Soemedang-Cheribon (rond plan, door burgemeester Schotman weer ter sprake gebracht). — Rimboeverhalen. — De toestand in de Philippijnen (de Filippino's zijn „over-educated"). — Het giro-verkeer (hoe in Indië tot een modern giroverkeer te geraken), door M. A. J. Kelling.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 8 (22 Aug.). Het bevruchtingsmysterie bij de advocaat (Persea gratissima) of advocado pear, door Ram. — Wortelziekten bij Hevea (vervolg). — De begrooting 1926 van Landbouw, Nijverheid en Handel in den Volksraad (vervolg). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Amerikaansch kapitaal in de Ned.-Indische rubbercultuur. — Is een uitvoerbelasting op rubber mogelijk? — Natuurlijke

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Juli-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: De jachtordonnantie van 1924, door H. J. Sody. — Pleidooi voor verschillende wijzigingen nadat die ordonnantie een jaar heeft bestaan). — Wortelschimmel in djaticulturen, door H. M. J. Hart (met ill.). — Mierenbestrijding in djaticulturen, door T. Altona. — Het jaarverslag van het Boschwezen over de jaren 1921 en 1922, door W. Zwart. — Verder de gewone rubrieken: Natuur (Boschbescherming en haar zegenrijke gevolgen. — Verdwenen wouden van de Moeria. Enz.). — Besprekingen. — Personalia.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 1925, No. 8. Het psychotechnisch geschiktheids-onderzoek voor vliegeniers, door A. E. van Es. — Het varen op de Borneorivieren, door W. Wils. — Eenige gevolgen van de invoering van de wet op de staatsinrichting van Ned.-Indië (slot), door Kerstra. — Rapport van de commissie voor de bestrijding van den chemischen en bacteriologischen oorlog. — Oorlog en Marine in den Volksraad. — Uit de

Inter-Ocean.

Voor zoover de inhoud der schitterend geïllustreerde aflevering betrekking op Indië heeft volgt hier een opgave der titels. Laying the corner stones in Java, by O. Moe. — Monumental Java, by S. Kalff. — In the Mid-Java (Djokjakarta and Soerakarta).

De Indische Mercuur.

No. 39 (25 Sept.). Mededeelingen van het Alg. Proefstation van den Landbouw No. 18, besproken door Prof. Ruiten. — Nederlandsch-Indisch Landbouwsyndicaat (mededeelingen uit het jaarverslag over 1924). — De rubbercultuur in Nederlandsch-Indië. — De situatie in het Verre Oosten gedurende het eerste kwartaal van 1925. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Arbeidsverhoudingen (De nieuwe koelieordonnanties). — Financieele berichten en verder zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut: recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Zendingsperiodieken.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 69, 3e stuk. Van heiden christen, door Dr. A. C. Kruyt. VII. De aanschouwing de heidenprediking. — In memoriam Paul Kellner, door H. J. Stokking. — Het zendingswerk van Zwitserland (1875—1925), door J. Rauws. — De kontinentale Zendingsconferentie, door Dr. Brouwer. — Huidige stand van het Zendingswerk in Oost Celebes en de arbeidsmogelijkheid aldaar, door van der Klift. — Overzicht van het zendingswerk de Berau-streek (West Nieuw-Guinee) van 1911 door J. Wetstein. — Liturgie voor de Christegemeenten in Midden-Celebes, door Dr. A. C. Kruyt. In memoriam Jonkvrouwe H. B. de la Bassecour Caan. Macedoniër, Sept. '25. De wordende natiokerken, door D. Pol. — Soemba. De nieuwe Zendingsgeschiedenis (1904—1924), door D. K. Wielenga. — Van mijn uitkijk, door D. Pol. Zendingstijdschrift De Opwekker. Juli. Aanteekeningen op de Inlandsche pers. — De kerk in China als een organisme (slot). — De „Andere christen-Inlandsche gemeenten in Batavia's Ommelanden, door A. J. Blick. — P. Penninga, subsidie van het Britsch- en Buitenlandsch Bijbelgenootschap 1885—Juni 1925, door L. Tiemersma. — Over het huwelijk der Inlandsche Christenen in de Molukken, door F. H. van de Wetering.

De Banier. 14 Aug. '25. De opleving van den Islam in Djokja.

Economisch-Statistische Berichten.

Het Nr. van 23 Sept. bevat een beschouwing van Ir. E. P. Wellenstein te Weltevreden, getiteld: Het onderzoek naar den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Ned.-Indië. Zijne beschouwingen betreffen hoofdzakelijk de landrente, waarover hij o.a. opmerkt dat juist in een periode van grooten prijsval en economische moeilijkheden, de druk van deze belasting zeer aanmerkelijk is verzwaard. Hetgeen nopens oogstopbrengsten en prijsverloop van de daarop volgende jaren bekend is, wettigt geenszins de verwachting, dat een aanmerkelijke verbetering zou zijn ingetreden. Die verzwaring krijgt nog meer beteekenis, indien men bedenkt, dat zij niet het gevolg is van een gelijkmatige verzwaring over de geheele bebouwde oppervlakte, doch voor een aanmerkelijk gedeelte het resultaat is van herzieningswerkzaamheden, op ongelijke tijdstippen verricht en voor bepaalde arealen van relatief geringe uitgestrektheid.

Het artikel wordt in een volgend Nr. voortgezet.

Het Tooneel.

De hr. S. Kalff schrijft in de Sept.-afl. over de wajang orang met een tweetal foto's er bij. De stijlvolle, monumentale figuren dezer spelers steken wel hoogst merkwaardig af bij de andere van dit nummer. — (Vaderl.).

„De Klok".

Verschenen is het eerste nummer van De Klok, halfmaandelijksch tijdschrift voor de arbeidende klasse, zooals het zich aankondigt, onder redactie van Soewandhie. In een inleidend woord zegt de redactie dat zij „vooropstelt het klasse-bewustzijn van het arbeidende volk, dat zich grondt op haar sociaal-economische voorwaarde, zoo wil zij ook in haar orgaan het groote verband welk bestaat tusschen dezen stoffelijken onderbouw en hare abstract-geestelijken bovenbouw haren lezers duidelijk maken."

Duidelijk is het ons geenszins (zegt de „Loc.", aan welk blad het bovenstaande is ontleend). Misschien komt het doordat onzuiver Nederlandsch de voertaal is in dit orgaan der „arbeidende klasse", maar voorshands lijkt het ons slechts zeer oppervlakkige, door heel jonge en onrijpe studeerenden geschreven en vrij verwarde artikelen te bevatten, een flauwe weerschijn van het streven van sommige studeerenden in Nederland. Wat men denkt te bereiken met een orgaan dat geen „arbeider" lezen kan en dat „ontwikkelden" voorloopig snel terzijde zullen leggen, laat zich moeilijk denken.

Suriname.

„De Surinamer" van 2 Augustus schrijft over de koloniale financiën en is van meening, dat niet gezegd kan worden dat de kolonie er bepaald goed voorstaat.

......„Wij hebben geld noodig. Noch met belasting, noch met bezuiniging komen wij er. Bezuiniging en belasting hebben haar grenzen. En deze — het is meer dan eens officieel verklaard — zijn bereikt.

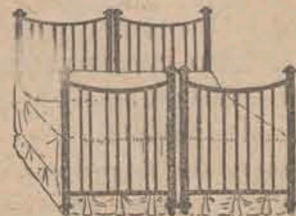
Wil men den burger nog zwaarder belasten, men zorge dan eerst dat hij meer verdient. Inkomsten en uitgaven moeten ook bij hem in evenwicht gehouden worden, wil men niet zien, dat hij over den kop gaat. En als dit gebeurt, wat heeft de Staat dan met zijn persen bereikt? Bereikt niets, verloren veel, zoowel financieel als moreel.

Willen wij op verhaal komen, dan moeten wij andere bronnen van inkomsten opsporen. Maar zijn deze te vinden? Wij meenen van wel.

Onlangs is in Nederland een wetsontwerp tot regeling van mijnconcessies ingediend. In de Memorie van Antwoord trof ons een zinsnede, welke ons de vraag deed stellen: Waarom doet het Gouvernement niet, wat Nederland met de concessies voor kolenexploitatie heeft gedaan? De Regeering gaat daar zelf op zoek naar kolen en heeft zij deze aangeboord, dan verkoopt zij haar „vindingsrecht" — zoo luidt de term in het ontwerp — aan particulieren. Het spreekt van zelf, dat hier een zoet winstje te behalen is.

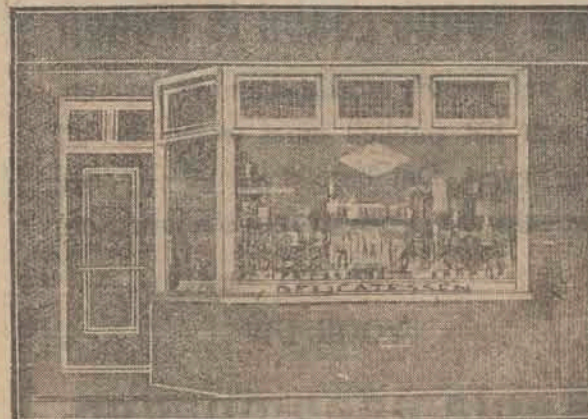
Het wil ons voorkomen, dat Nederland ons den weg heeft aangegeven om onzen deplorabelen financiëelen toestand te herstellen en den belastingdruk te verminderen.

Het Gouvernement zende zelf expedities uit om b.v. bauxiet op te sporen. Dat dit geen kostbare exploratie vereischt, heeft de ondervinding geleerd. Heeft het nu

de bauxiet-houdende gronden gevonden, dan verkoope het zijn „vindingsrecht". Gegadigden zullen er altijd wezen.

Hiermede zijn — het is overbekend — reeds honderd duizenden door particulieren verdiend.

Laat het Gouvernement, hetgeen niet moet zorgen, dat de beurs van *enkelen* gevuld wordt, maar dat *alle burgers* wèl varen, zich het vindingsrecht van bauxiet voorbehouden. De slechte financieele toestand van land en volk rechtvaardigen dit monopolie ten volle.

Wij zijn overtuigd, dat dit de beste en zekerste, maar ook de gemakkelijkste wijze is om het verbroken financieel evenwicht eenigermate te herstellen. Zoodoende zal men vanzelf allerkrachtigst medewerken tot den economischen opbloei. Deze toch steunt op het vertrouwen, dat de geldmarkt in een land heeft, en dat vertrouwen hangt bijna uitsluitend van het financieel evenwicht af. De na-oorlogsche geschiedenis van bijna alle Europeesche landen heeft dat ten duidelijkste bewezen.

In verband met bovenstaande beschouwingen vernamen wij met voldoening, dat de expeditie-Stahel beproefde goud- en diamantdelvers zal medenemen. Laten deze arbeiders in dienst van het Gouvernement zijn. En hebben zij het geluk nieuwe goudlagen te ontdekken, of wel diamantvelden te vinden, het Gouvernement handele dan als de Nederlandsche regeering en doe iets als hierboven is uiteengezet."

Tot zoover „De Surinamer".

Wij gelooven, dat het denkbeeld alle overweging verdient en krijgt het Gouvernement ooit „vindingsrecht" te verkoopen, dan bega men daarbij geen blunders als bij de concessie van het bauxiet-terrein Rorac.

* * *

In de „N. R. Ct." van 27 September een interessante bespreking van een artikel in „*Anthropos*" (Mei-Aug. 1925) over de vlechtmethoden gebruikelijk bij de Kalina (Karaïben) van Suriname, van de hand van Pater Ahlbrinck.

Op de interessante studiën van Pater Ahlbrinck betreffende het leven en de taal der Karaïben hebben wij in dit weekblad meermalen de aandacht gevestigd.

Pater Ahlbrinck had ook de leiding van de Surinaamsche afdeeling op de Missie-tentoonstelling te Rome. Men zie daarover „De West-Indische Gids" van Augustus 1925, blz. 173.

* * *

De heer Brousseau vertelt opzienbarende dingen over de binnenlanden van Fransch Guiana.

In ons nummer van 15 Januari gaven wij een overzicht van zijn artikel in „La Revue mondiale" van 15 Juni 1924, vertaald in de „Wetenschappelijke Bladen" van November 1924, over „*De laatste vrije Inca's*". Wij waren zoo vrij de mededeelingen van den schrijver in twijfel te trekken, en wat de heer C. H. de Goeje daarvan dacht vinden onze lezers in „De West-Indische Gids" van Mei 1925.

In de „Revue Mondiale" van 15 Februari 1925 heeft de heer Brousseau het over de Maskililies van Fransch Guiana. De „Wetenschappelijke Bladen" van Juni gaven daarvan een vertaling. „Maskililies" zou in de Karaïbische taal beteekenen: kleine boschjesmannen."

„Het zijn dwergen, nog veel kleiner dan de Aka's (pygmeeën) van Afrika. Hunne lengte bedraagt zelden meer dan 1.20 M. Niettegenstaande het geheimzinnige, dat hen omgeeft, is men tegenwoordig genoegzaam op de hoogte van de leefwijze van deze troglodieten, om een nagenoeg juiste beschrijving van hen te kunnen geven. Zij hebben blank vel, voor het grootste gedeelte bedekt met zijdeachtig haar, lichtblauwe oogen en lang, zeer blond hoofdhaar. 's Nachts loopen zij in troepen naakt rond door de oerwouden, aangevoerd door een opperhoofd, dat van tijd tot tijd een wapenkreet of liever een gefluit laat hooren, altijd weer hetzelfde, dat bestaat uit de noten la, si, la, si, la, la, waarop de volgelingen in koor antwoorden. Zoo leggen zij aanmerkelijke afstanden af, zonder eenig spoor na te laten, buitengewoon vlug, zonder een enkelen tak af te breken of te kraken, hoe dicht de bosschen, die zij doortrekken, ook begroeid zijn"......

......„Zij stelen soms kinderen en brengen die eenige jaren later terug, verstompt, idioot en meestal niet meer in staat om te spreken. Zij stelen ook ijzeren voorwerpen, bij voorkeur hamers en messen."

De heer Brousseau heeft deze dwergen niet zelf gezien; wat hij vertelt heeft hij van hooren zeggen.

Wij zijn eenigszins sceptisch gestemd ten aanzien van het bestaan dezer Maskililies.

Het slot van het artikel volge hier:

„Door den bijgeloovigen angst, dien zij inboez[emen] en ook omdat zij nooit anders dan 's nachts uit h[un] diepe holen te voorschijn komen, zijn de Mask[ililies] nog niet officieel bekend. Maar de sporen, die zij h[eb]ben achtergelaten bij hunne plunderingen der [dor]ges, het stelen van kinderen, hetgeen wij hier b[eschre]ven hebben, hun wapenkreet, gedeeltelijk geflo[ten] deeltelijk met de menschelijke stem voortgebrac[ht], die ik zelf dikwijls heb gehoord, laten niet den [minsten] twijfel aan hun bestaan over.

Ik heb verscheiden malen getracht hen te zi[en te] krijgen en te overvallen, maar het is mij nooit g[elukt]. Zij hadden hun vlugheid op mij voor, maar vooral het feit, dat zij 's nachts zoo goed zien.

Het is een mysterie dat opgehelderd en een w[etenschappelijk] vraagstuk dat opgelost moet worden."

Curaçao.

Een droogdok op Curaçao.

De „Amigoe" heeft hierover een hoofdartikel in h[et] blad van 8 Aug. l.l. Allereerst wijst zij op enkele p[lan]nen, die op niets uitgeloopen zijn.

„In het jaar 1883 werd een plan ontworpen d[oor] den Ingenieur Van Doorn voor een vast dok in [het] Schottegat, waarvan de kosten geraamd werden [op] f 990.000. Doch de Koloniale Raad verwierp dat p[lan] als veel te kostbaar.

Eenigen tijd later werd door den bekenden [on]dernemenden Amerikaan Smith concessie aangevr[aagd] voor het maken van een dok, onder voorwaarde [van] rentegarantie door het Bestuur der Kolonie ad [...] over 1¼ millioen gulden gedurende 22 jaar.

Daar destijds reeds op St. Thomas en op de [Ber]muda-eilanden een dok bestond, vreesde men te[recht] dat het dok geen rente zou opleveren en het ver[zoek] werd daarom door den Raad niet ingewilligd, o[mdat] men van meening was, dat het dok wel een nieu[we] last, maar geen voordeel zou brengen voor de kolon[ie].

In 1888 werd door een Nederlandsche firma b[ij het] bestuur der kolonie concessie aangevraagd vo[or de] oprichting van een droogdok. Deze concessie w[erd] gewilligd, doch in 1890 op het verzoek van de[n con]cessionaris weer ingetrokken."

In die dagen beteekende de stoomvaartbew[eging] nog niet veel.

Nu is dat anders geworden, en wel is de gel[egen]heid om te dokken uitgebreid met een te Colon, [Puer]to Cabello en Trinidad in de onmiddellijke nabij[heid], maar:

Het dok van St. Thomas had al lang een sle[chten] naam en is eenigen tijd geleden met een gedokt s[chip] erin gezonken, kan dus verder geheel buiten besc[hou]wing blijven. Ook het dok van Puerto-Cabello vo[ldoet] niet meer aan matige eischen, zoodat voor onze [...] tegenwoordig bijna uitsluitend van Colon en Tri[nidad] gebruik wordt gemaakt. En deze dokken zijn bijn[a] [ge]regeld bezet, zoodat een schip nauwelijks aan de [...] kan komen, en nu reeds door de K.W.I.M. overw[ogen] wordt om haar West-Indische schepen in Mob[ile te] laten dokken."

Dit ligt echter evenmin als New-York en New-[port] News, waar ook dokken zijn, naast de deur.

Als men rekent, dat bij de C. S. M. van de Isl[a ge]regeld een der tankbooten uit de vaart is om te [dok]ken, voelt men, zegt het blad, dat het nu de vraag [niet] meer is, of een dok er moet komen, maar of met [...] kan worden volstaan. Het Koloniaal bestuur kan [zich] moeilijk met deze zaak belasten, meent de „Amigoe", maar had wel een groote dokmaatschappij in [Neder]land voor de zaak warm kunnen maken.

En de C. P. I. M.?...... De inkt van den „Amigoe"-redacteur was nog maar juist droog, toen „de Cur. Crt." buiten haar officieel gedeelte meedeelde:

„Ter voorlichting van het publiek kan worden [me]gedeeld, dat bij Gouvernementsbeschikking van den 1sten Augustus 1925 No. 648 aan de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij vergunning werd verleend tot het plaatsen van een droogdok in het Schottegat, ten Westen van het schiereiland Asiento en ten Oosten van het eilandje van Valentijn.

Bedoeld dok is reeds besteld en zal uiterlijk 1 Ju[li] 1926 geheel gereed zijn.

De bedoeling is, dat van dit dok ook andere sche[pen] dan die der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij zullen kunnen gebruik maken."

's Lands middelen.

Het eerste halfjaar van 1925 overtreft in opbrengst het eerste halfjaar van 1924 met niet minder dan

…000.— en de helft der raming voor 1925 met … f 200.000.—. In het tweede kwartaal trekken …al de volgende hoogere opbrengsten boven de ra… de aandacht: invoerrecht f 42.000.—, accijns op …illeerd f 63.000.—, grondbelasting f 5.000.—, …erleening bij in-, door- en uitvoer f 6500.—, uit…echt f 11.000.—, posterij f 2500.—, draadlooze te…e f 7.000.—, loodsgelden f 25.000.—; de inkom…elasting daarentegen bracht f 16.000.— beneden …er raming op.

Scheepvaart.

… eerste halfjaar 1925 werden uitgeklaard: 1232 … stoomschepen, metende 6.264.705 (3.487.434) …etto en 780 (843) zeilschepen, metende 167.235 …702) M³. netto. De tusschen haakjes geplaatste …ers zijn die van het overeenkomstig tijdvak in 1924.

De tankvloot van de Isla.

… Juli maakte de tankvloot van de Isla in de eer…elft 21 reizen en in de laatste helft 44 reizen. In …stus, schrijft de „Amigoe”, heeft zich het olie…port weer nagenoeg geheel hersteld op het niveau … Februari en Maart. Er waren zelfs dagen, dat er …ten uitgingen.

Een nieuwe vliegverbinding.

…e week was hier op ons eiland een Amerikaan, …er Schlaet, belast om een onderzoek in te stellen … de mogelijkheid om een vliegverbinding tot stand …engen met Amerikaansche watervliegtuigen voor …elsverkeer voor 12 personen tusschen La …a-Curaçao en Maracaibo. Aangezien de stoom…n tusschen Maracaibo en Curaçao steeds over… zijn, moet zulk een vliegverbinding zeker wel … van slagen hebben.

… gelooven, dat alles in deze afhangt van de Re…ng van Venezuela, n.l. of deze wel genegen is … de opening van zulk een vliegdienst toestemming …erleenen. Ook de *Scadta* wacht daarop nog te…eefs. (*Amigoe* van 22 Aug. '25).

Geschiedkundige sprokkelingen.

… eerste grondslagen van Oranjestad op Aruba.

…. Journaal 1 October 1822:

…ardien van tijd tot tijd, rekwesten aan ons zijn …everd om vergunning te bekomen tot het opbou… van huisen aan de paarde-baai op het eiland … zoo dat het niet onwaarschijnlijk is dat er na …en tijd een wel geregeld dorp ter gemelde plaat…l kunnen zijn.

… vermits het noodig is dat er orde en regelmatig… in de plaatsing der huisen of gebouwen worden …cht genomen, opdat dezelve niet, van elkander ver…d op eene verwarde manier worden aangebouwd; … ook wel integendeel dat de huisen op reijen …en aangebouwd ten einde daardoor geschikte …n en wegen te doen ontstaan, en aldus een wel …igt dorp worde gesticht.

… goedgevonden en verstaan den Commandeur des …s Aruba, bij extract dezes, met onze vorenstaande …rking bekend te maken en voorts aanteschrijven …el toetezien dat aan onze bedoeling worde vol…; zorgende dat de localen tot den opbouw van …n met overleg worden gekozen en toegewezen … de genen deweike daartoe vergunning van ons …n hebben verkregen.”

Uit den Verren Vreemde.

Mossoel, en geen einde.

… Raad van den Volkenbond heeft Maandag 28 Sep…ber een commissaris van onderzoek benoemd, die … naar Mossoel, het grensgebied tusschen Turkije …rak zal begeven, in verband met de beschuldigin… door Engeland en Turkije wederkeerig bijge…cht, over machtsmisbruiken, grensschendingen, on…rdige behandeling van onderdanen, enz.

…Roesjdi Bey, de Turksche minister van buiten…zaken, had vóór zijn vertrek uit Genève, op 25 …t, te kennen gegeven, dat er bij de Turksche regee… bezwaar tegen bestaat contrôle van een vreemde …missie toe te staan benoorden de z.g.n. lijn van …el, d.i. in het gebied waar Turkije volkomen souve… wenscht te blijven.

… diplomatie van een staat, die, zooals Engeland in … liefst niet vechten wil, moet naar middelen zoe…om een zaak op de lange baan te schuiven als zij …besef heeft, dat op een bevredigende schikking in minnelijk overleg eigenlijk geen kans bestaat. Voor haar wordt dan ook waar, wat voor den strateeg geschreven is: De krijgsman wint al veel, al wint hij niet dan tijd.

Hierin moet de verklaring worden gezocht van het eindeloos gesol in de Mosoel-kwestie. Wij waren geen scherpzieners, uitstekende boven de massa van kortzichtigen, toen wij 3 jaren geleden voorspelden, dat het naar een commissie verwijzen van die kwestie door de Lausanne-conferentie geen oplossing zou brengen, aangezien de regeering te Angora zou blijven bij haar stelling: „Turkije alles waar 't om vraagt, of anders erom vechten”. Door het destijds overdragen van de beslissing aan den Volkenbond, die eerst weer zou moeten worden voorgelicht door een gemengde commissie, welke, in Mosoel, ter plaatse een onderzoek zou instellen, om dan binnen 3 jaren met een voorstel te komen, zou tijd gewonnen worden. Dit uitstel had voor Groot-Brittanië, mandaathouder over Irak, het land dat met Turkije over Mosoel in geschil is, ook nog 't aanlokkelijke, dat tevens werd bepaald, dat 't gebied, volgens een aangenomen lijn, in afwachting van de beslissing, meerendeels tot het Britsche mandaatland zou worden gerekend.

Er was ook weer geen bij uitstek scherpe blik noodig, om de eindelijke uitkomst niet te verwachten van het rapport door die Volkenbondscommissie uitgebracht. Dit te minder, toen dit rapport, zooals wij hier eerder al ter sprake brachten, Turkije rechten op het vilajet Mosoel toekende, maar van oordeel bleek, dat Turkije van deze rechten afstand behoort te doen op grond van strategische en economische overwegingen, volgens welke het landschap aan Irak behoort te worden toegewezen. Het was niet te verwachten, dat de Volkenbondsraad en de Volkenbondsvergadering aan dit rapport genoeg houvast zouden hebben om tot een besluit te komen. De diplomatie deed echter alsof zij dit wèl verwachtte. De Volkenbondsraad riep eerst nog een nieuwe commissie van advies van 3 leden in het leven. Hierdoor niet wijzer gemaakt, gold 't nu meer deze vraag: „hoe zal men een aanneembaar middel tot vernieuwd uitstel vinden?”, danwel deze: „zou er een dadelijke oplossing te vinden zijn?” De verlengde omweg, die geen uitweg kan zijn, is gevonden.

Na 3 jaren werkens is de Volkenbondsraad tot de conclusie gekomen, dat hij eigenlijk niet weet, wat van hem gevraagd is: een advies of een scheidsrechtelijke uitspraak? En dan, indien dit laatste bedoeld mocht zijn, moet de uitspraak dan, om bindend te zijn, met algemeene stemmen genomen zijn, of is meerderheid van stemmen beslissend? Deze twee vragen zijn nu voorgelegd aan het Internationaal gerechtshof te 's-Gravenhage, dat 22 October voor deze zaak zitting neemt. Middelerwijl zullen de Volkenbondsraad en de onlangs ingestelde commissie van 3 voortgaan met de studie van alles wat betrekking heeft op de Mosoel-kwestie zelf.

Ernst of kortswijl? Ernst om de kortswijl. Wat het eerste punt betreft, had de Volkenbondsraad zich dadelijk bij 't ontvangen van zijn opdracht tot de lastgevers van Lausanne, òf tot het Internationaal hof kunnen wenden, instede van hiermede te wachten tot na volbracht onderzoek en totdat Angora de twijfel opperde. Voor het tweede punt was, vóórdat het verzoek de rechters in Den Haag kon bereiken, reeds uitgemaakt, dat hun oordeel niet als een beslissing zal gelden. Mag al verwacht worden dat de Volkenbondsraad het advies van het Hof tot zijn eigen opvatting zal maken, hoewel dit niet als een paal boven water staat, Turkije heeft zich dadelijk en uitdrukkelijk geheel vrij gesteld tegenover het oordeel van het Hof en daarmede ook tegenover een eventueel besluit van den Raad. 't Acht zich t. d. ook niet door de overeenkomst van Lausanne gebonden; en mocht men 't goed recht van Angora in dit opzicht hebben kunnen betwisten, nu de Volkenbondsraad zelf erkend heeft t. d. in twijfel te verkeeren, hierom immers roept hij 't oordeel van het Hof in, kan men Angora het recht bezwaarlijk ontzeggen van deze opvatting te hebben. En Angora heeft niet gevraagd om, is zelfs niet gekend in, het inroepen van een oordeel van het Hof. Turkije is geen lid van den Volkenbond, hierdoor is 't ook niet gebonden door eenig artikel van het Volkenbondsverdrag.

Engeland, dat geen bezwaar had geopperd tegen een arbitrale uitspraak van den Raad, heeft zich nu ook alle vrijheid voorbehouden.

Is twijfel gerechtigd of het Hof en de Raad onder deze omstandigheden genegen zullen zijn tot een uitspraak te komen, aan het eventueel toch te nemen Raadsbesluit kan bij voorbaat al niet veel practische waarde toegekend worden. Over middelen om de uitvoering van een dergelijk besluit kracht bij te zetten beschikt de Volkenbond niet. En beide partijen hebben

zich los verklaard van de verplichting om het besluit te eerbiedigen.

Alles onzeker! Zelfs wanneer beide partijen geduldige toeschouwers bleven bij de rustige afwikkeling van het lange proces. Maar de gebeurtenissen van de laatste weken hebben den loop der dingen in een gansch andere richting geleid.

Ook ten opzichte hiervan zijn wij geen zieners geweest bij bijzondere genade. Toen wij schreven dat 't volstrekt niet onwaarschijnlijk was dat Turkije door daden zijn ongeduld zou toonen, drukten wij slechts uit wat velen vreesden. Alleen de diplomaten mochten dit niet verwachten.

De wijze waarop Turkije sedert is opgetreden tegenover de Christen-bewoners in het grensgebied van Mosoel is in geen enkel opzicht te verschoonen. Als 't waar is dat het een troepenmacht nabij de grens samentrekt als bedreiging voor actief ingrijpen, is dit ook in strijd met het gevraagde vertrouwen. Een en ander verwikkelt de zaken te meer. De neiging om eenig gebied waar Christenen wonen aan Turkije toe te wijzen, moet aan ieder ontnomen worden, die op de eindbeslissing eenigen invloed kan uitoefenen. De bedreiging doet voelen, hoe Turkije zich zal stellen tegenover een eventueele uitspraak, welke niet naar zijn zin is.

Slim, volgens de methode der Sowjets, verdedigt het zich in hoofdzaak door een tegenaanval, het slingert Engeland verwijten naar het hoofd.

Zoo is er een nieuw Mosoel-geding in 't nog niet opgeloste geschoven.

Terwijl de Volkenbondsraad, met naast zich een commissie van 3, nog over de oude kwestie delibereert, terwijl het Haagsche Hof zich in een Mosoel-kwestie verdiept, is weer een nieuwe Volkenbondscommissaris benoemd om ter plaatse de nieuwe gestalte te gaan bestudeeren. De Estlandsche generaal Laidoner zal deze vertegenwoordiger zijn. Waarschijnlijk zullen beide partijen nu weer wat inbinden.

De regeering te Angora onder leiding van Kemal Pacha, houdt echter voet bij stuk: „hier met datgeen wat wij van Mosoel vragen, of anders er om vechten".

Mag men tegenover dit volharden nu zuchten over de onmacht der Westersche diplomatie? Men vergete niet dat Turkije heel onprettige herinneringen heeft aan de wijze waarop de Westersche diplomaten dokterden bij het bed van den zieken man te Constantinopel, en dat dit Kemal Pacha als een veelzeggende waarschuwing voor den geest staat, waar vreemden invloed willen uitoefenen over Turkije. Bedenkt men dan dat de diplomatie de bloedige ontknooping van het Mosoel-conflict, dank zij de Volkenbondsbemiddeling, nu al 3 jaren heeft weten te voorkomen, dan is dit op zich zelf al een succes. Wij gelooven, o. z., niet aan de mogelijkheid om de kwestie in vreedzaam geding tot een oplossing te brengen en het uitdrijven der Christenen uit de Turksche strook wijst weer op de onwaarschijnlijkheid hiervan, maar met en door oorlog zou dit niet ten goede gekeerd worden, zoodat het op de lange baan schuiven in dit geval nog niet zoo'n slechte staatkunde lijkt.

Internationale koloniale tentoonstelling te Parijs in 1928.

De Fransche regeering heeft besloten de koloniale-tentoonstelling te Parijs in 1928 te houden en haar niet, zooals eerst aangekondigd was, te maken tot eene *interalliée,* maar tot eene *internationale.* Nederland zorge voor een waardige vertegenwoordiging en een practische reclame.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

NAAR DE HISTORISCHE TENTOONSTELLING IN AMSTERDAM, OP VRIJDAG 25 SEPT. 1925.

Toen ik Vrijdagochtend om zeven uur opstond om op tijd het uitgelezen gezelschap van Oost en West afd. Amersfoort naar Amsterdam te begeleiden, dacht ik: wat is het toch dom om zoo iets op een Vrijdag te stellen, want het regende dat het goot, en de lucht was dik en zwaar, factoren uiterst belemmerend om den band tusschen Oost en West te versterken, welk nobel streven ook weer dezen dag onze ernstigste bedoeling was.

Maar toen wij om kwart voor negen op het Stationsplein te Amersfoort verzameld waren, waar de prachtige kop van de nooit genoeg te waardeeren Oldenbarnevelt ons bemoedigend aankeek, had de regen opgehouden en maakte de zon reeds allures, om ons niet meer door zijn afwezigheid te herinneren, dat wij eenige duizenden kilometers uit onze geliefde Oost ver... waren.

In het Station stonden onze gereserveerde ... gereed in den sneltrein naar Amsterdam. Hulde ... den Stationschef van Amersfoort, die steeds ... veelvuldige werkzaamheden bovendien nog ... lijk zorgt dat alles in orde is wanneer men ... gezelschapsbiljet een ndergelijke tocht onderneemt.

De financieele commissie van de historische ... stelling had ons als leden van Oost en West ... per entréekaarten geleverd, zoodat de geheele ... sie ook door de reductie op de treinprijzen, ... meer heeft gekost dan *f* 2.50 per persoon.

De Historische tentoonstelling ondergebracht ... Rijksmuseum en het Stedelijk Museum was zeer ... wekkend.

Wat interessant vonden wij het, daar het Partic... boek te doorbladeren van de Oost-Indische-Com... en daarna dat van de West-Indische idem.

Wat aardig daar conossementen aan te treffen ... het zeilschip 't Huys te Nieuwbrug uit den tijd ... Oost-Indische Compagnie. Met 16.000 balen witte ... aan boord. Onwillekeurig vraagt men zich af, ... bleef al die peper?

Onze aandacht viel ook op een Octrooi aan de ... Indische Compagnie voor den alleenhandel 20 ... 1602.

En dan het grootboek Wisselbank 1713 bevattende ... girorekening van John Law. Dit had nu wel niet ... Indië te maken toch indirect weer wel.

En dan de prachtige schilderstukken tijdelijk ... staan voor deze beroemde tentoonstelling.

Om niet te veel plaats in te nemen vertel ik ... alleen b.v. van de prachtige Rembrandt tijdelijk ... het Louvre in Parijs afgestaan getiteld: Consul ... Maximus. Wat een prachtige voorstelling van ... jeugdigen consul met dat meisjesgezicht te schoon ... een man van achttien jaar met hoogsmoedwaan ... hept, die om luister bij te zetten aan zijn versch... zijn ouden vader gelastte het paard dat hij ze... rend bereed, bij de teugels te geleiden.

Onze dames vonden bijzonder aardig de Kra... mer uit de zeventiende eeuw. De kraamvrouw ... prachtig ouderwetsch bed met zware gordijnen ... kraamheer in een chambercloack met slaap... naast gezeten, met de zegenvierende uitdrukking ... zijn nieuwe positie als jonge vader.

De min met het kind en een vrouw er achter ... gelijke vrije kostbare kleeding completeerde de ... dige voorstelling. De dames konden niet uitmaken ... deze vrouw moest voorstellen.

Voor een baker was zij te kostbaar gekleed, ... geheele houding en lieve trekken deed denken ... schoonmoeder. Maar waar was dan de baker?

Na bezichtiging van het Rijksmuseum gingen ... lunchen in Parkzicht, en vandaar door het Vondel... naar het Stedelijk Museum, na nog even een be... hebben gebracht aan den grootsten dichter van ... land die met de pen in de hand zit afgebeeld ... de schoone rijmen zijn gevloeid die wij allen zoo ... hebben.

Ten slotte hadden wij nog even tijd om wat te ... kelen in de Kalverstraat. Bijenkorven schoot er ... want wij moesten nog even tea'en bij Winkels en ... oogenblik hebben om onze indrukken te verwerken.

In Amsterdam stonden de gereserveerde coupé's ... gereed, en in erholene stimmung keerde Oost en ... weer naar Amersfoort terug.

E. ROODHUYZEN

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 17 October* e.k., in Café Central te Utrecht (Jaarbeurs-gebouw), des v.m. ten 11 ure.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 14 Mei '25, No. 20).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING diezelfde inrichting, des n.m. te 1.30 uur.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 28 Mei '24, No. 22).
3. Jaarverslag. Rekening en Verantwoording.

...pport der Verificatie-Commissie en Begrooting ...25. (Zie K. W. van 26 Maart en 2 April '25, Nos. ... en 14).
...noeming Commissie van Verificatie. Rekening en ...antwoording 1925.
...rziening vacatures H.B.
...gemeene besprekingen.
...palen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
...ondvraag en sluiting.
N.B. Na afloop der Algemeene Vergadering, ongeveer ... uur, zal door den Heer Prof. Went de Suriname-film ...demonstreerd worden, alsmede een film over Oost-...dië.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van het Informatie-Bureau:

UIT INDIë AANGEKOMEN AMBTENAREN MET VERLOF.

...Knaap, Hoofd van het kantoor voor de bestuurs...en der Buitengewesten, 's-Gravenhage, Buys Bal...straat 98.
M. C. L. Welter, onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. O., Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 297.
Th. J. W. Veenstra, onderwijzeres 3e kl. bij het E. L. O., 's-Gravenhage, Prins Mauritslaan 28.
... E. Donkel, ingenieur 1e kl. bij den Waterstaat 's Lands B. O. W., Amsterdam, Anna Vondelstr. 8.
...erhardt, douane-commies bij den dienst der In-Uitv. en Acc., 's-Gravenhage, Restaurant Schons, ...elinckstraat 135.
... van der Sande, onderwijzeres 2e kl. bij de Openb. ... Chin. school te Bandjermasin, Breda (Teterin...), Ginnekenweg 110.
... F. Duurvoort, landrechter te Ngandjoek, Am...dam, Graaf Florisstraat 25h.
... van Vloten, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat 's Lands B.O.W., 's-Gravenhage, p/a. Prof. Car...tier Alting, v. Hoornbeekstraat 15.
... Maurenbrecher, controleur bij het B. B., 's-Gra...hage, p/a. Mevr. Vogelesang, van Blankenburg...aat 175.
... Coesel, administrateur bij den magazijndienst der ..., 's-Gravenhage, van Brakelstraat 103.
... van Mook, controleur 1e kl. bij het B. B., 's-Gra...hage, Hotel de Zalm.
... A. van der Mull, commies 1e kl. bij den P.T.T.-...nst, Arnhem, Rijnkade 74.
... C. Paulus, hoofdcommies bij het Departement ... Gouvernementsbedrijven, 's-Gravenhage, Van Ga...straat 8.
...heltema, controleur 1e kl. bij het B. B., 's-Graven...e, Adelheidstraat 164.

...ZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDI...CHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

...r de na te noemen betrekkingen bij 's Lands ... in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet ...en voorzien door uitzending vanwege het Depar...t van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot ...dinging.

... Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen ...dienst:

...nderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in ...zit der hoofdakte;
...nderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit van de ...akte en van bijakten;
...eraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig ...gd);
... electrotechnisch ingenieur bij den dienst voor ...kracht en electriciteit;
... electrotechnisch ingenieur bij den post-, telegraaf- ...lefoondienst;
...ker (met ervaring);
...officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en ...lijken dienst).
... Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
...nderwijzer bij het openbaar onderwijs, bevoegd tot ...geven van onderwijs in wiskunde.

... die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen ...anmerking wenschen te komen, kunnen zich tot ...verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Minis... van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. ... de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *f*), ... 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *g*) ... de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2°).

INDIE.

Mutaties van 23 tot 30 Sept.

Nieuwe Leden:

G. C. van den Wall Bake, Directeur N. V. Javasche Houthandel-Mijen, Amsterdam, Heerengracht 272. ƒ 5.
Firma Arn. Otto Meyer, Amsterdam, Heerengr. 256. ƒ 10.
Mevr. G. E. Spijker-Marlof, Amsterdam, Sarpathiestraat 7. ƒ 5.
Mevr. Wed. Mr Th. G. Dentz van Schaick-Marlof, Amsterdam, Frederiksplein 48—50. ƒ 5.
C. J. M. van den Heuvel, Amsterdam, Utrechtsche Straat 123. ƒ 5.
Mevr. B. Dozy, Haarlem, Wagenweg 19. ƒ 5.
J. Cohen Tervaart, Overveen, Julianalaan 251. ƒ 5. (Afd. Haarlem).
Douair. Baronesse de Kock, Den Haag, Alexanderstraat 18. ƒ 5.
F. A. van Duyvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur Waterstaat O.-I., Den Haag, Obrechtstraat 448. ƒ 5.
Mevr. Wed. J. H. van Veen-Paarhuis, Wassenaar, Rijksstraatweg 59c. ƒ 5.
J. Jongejans, Controleur B.B. te Pariaman (S.W.K.). ƒ 5.

Afschrijven:

Prof. Dr. E. D. Wiersma, Groningen, Steentilkade 13.

Adresveranderingen:

F. van den Elst, Indoloog, Leiden, Hoogewoerd, van: 53 naar: 123.
L. A. Emanuel, Indoloog, Leiden, van: Heerenstraat 18 naar: Zoeterwoudscheweg 5.
M. A. Los, Indoloog, Leiden, van: Rijnkade 8 naar: Wasstraat 6.
N. de Man, Indoloog, van: Delft naar: Leiden, Hoogewoerd 42a. ƒ 2.50.
D. van Wijk, Adm. Ambt. B. B., van: Leiden, Apothekersdijk 11 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Jhr. L. W. Strick van Linschoten, van: Bussum naar: Amsterdam, Valeriusplein 5. ƒ 5.
C. J. Evers, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Amsterdam, Sarpathiestraat 133 naar: Hilversum, van Ostadelaan 12.
H. A. Haas, Nijmegen, van: Slichtenhorststraat 15 naar: Lindenlaan 10.
J. J. Fraser, oud-Resident van Banka, van: Pangkal-Pinang naar: Breda, Mauritsstraat 30. ƒ 5. (tijdelijk adres).
J. B. Hartelust, Ass.-Resident, van: Djember naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 105. ƒ 5.
C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Voorburg, Koninginnelaan 19, naar: Scheveningen, Badhuisweg 18.
G. Schutte Raaff, van: Den Haag, Haagweg 38, naar: Rijswijk (Z.-H.), Haagweg 38, p/a. W. W. Hooreman.
P. E. Weidemann, Den Haag, van: Zoutmanstraat 62 naar: Sweelinckstraat 172.
Ch. P. J. Blok, oud-Ass.-Resident, Den Haag, De Riemerstraat, van: 8 naar: 6.
H. M. Lublink Weddik, Ass.-Resident, Den Haag, van: Obrechtstraat 501 naar: Groot Hertoginnelaan 218.
J. A. J. Vermaat, Hoofdambtenaar S.S., O.-I., Den Haag, van: Azaleastraat 15 naar: Beeklaan 311.
Mevr. Wed. A. W. F. Niemann-Pinedo, Den Haag, van: Viviënstraat 30 naar: villa „Frisia", Van Stolkweg 13.
Internationaal Verkeersbureau, Den Haag, van: Noordeinde 31 naar: Hoogstraat 21.
Ir. C. A. E. van Leeuwen, oud-Hoofdingenieur Waterstaat O.-I., van: Den Haag, Acaciastraat 152, naar: Putten (Gld.), Pension „Langensari". ƒ 5.
M. C. Roos van Raadshoven, oud-Resident, van: Den Haag, Statenlaan 100, naar: Meran, villa „West End". ƒ 5.
A. F. Borren, Kapitein der Politietroepen, van: Scheveningen, Gentschestraat 102, naar: Curaçao. ƒ 5.
A. F. H. P. van Asperen, Controleur Opiumregie, van: Den Haag, Zoutmanstraat 61, naar: Weltevreden, Hoofdbureau Opiumregie.
W. van Heusden, Commissionnair in Effecten, van: Den Haag, Prins Mauritsplein 4 naar: Batavia, Kali Besar West.
M. A. Bouman, Controleur B.B., thans te Djeneponto (Zuid-Celebes).
S. Kortleven, Ass.-Controleur B.B., van: Kota Mobagoe naar: Tolitoli (res. Menado).
A. J. C. van der Kuyl, Kapitein Militaire Administratie, thans Administrateur van het Militair Hospitaal te Magelang.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein [23, Den] Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen e[n jonge]lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunn[en doen].

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We[st-Indië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb[ied aan] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst[raat 17,] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich[tingen] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „T[ehuis"] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla[nd ver]toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan[vragen] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer[laan 2,] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In[dische] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr[ekking] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar [Indië] gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een [veilige] en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de[Dames] J. Franco Mendes—Calrsch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidda[g] 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de[n Heer] MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede [druk].)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM[ER].
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri[ng en] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 41 DONDERDAG 8 OCTOBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: *Een Indisch Huis te 's-Gravenhage.* — *Het Hoekvan Knoop.*—*Ind. Avonturiers.*—*Sprokkel.*—*Van Week tot Week.* — *Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers.* — *Oost- en West-Indisch Literatuuroverzicht.* — *Suriname.* — *Curaçao.* — *Uit den Kerren Vreemde.* — *Berichten der Afd.: ('s-Gravenhage).* — *Mededeelingen: (I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Informatie-Bureau).* — *Mutaties van 30 September tot 7 October.*

Een Indisch Huis te 's-Gravenhage

door

M. J. LUSINK.

Indische belangen en belangstelling in Indië, ... een terrein, waarop velen zich in ons land ...egen, en terecht, want Indische belangen zijn ...slotte belangen voor heel ons land, terwijl be...gstelling in Indië er toe leidt, dat die belangen...er zich uitbreidt en versterkt. En het is daarom ...zij het ook, dat een gezond egoïsme daarbij een ...ote rol speelt — een verblijdend verschijnsel, dat Den Haag, het centrum van Indische leven, zoo...en zich geroepen gevoelen, hun medewerking te ...eenen aan, of minstens belang te stellen in ...s, wat onze rijke Koloniën betreft, van welk ...even verschillende instellingen ter plaatse getui...s afleggen: instellingen, die elk haar eigen ...kwijze en bijzonder cachet hebben, doch die ...n convergeeren naar één punt: Indië. En daar...m lijkt het mij een gelukkige gedachte, dat eenige ...r instellingen zich sterker willen maken door ...h te vereenigen in een algemeenen bond.

Van deze plannen zijn mij geen bijzonderheden ...end, doch het bericht daarvan geeft mij aan...ling, thans naar voren te brengen de vraag, die ...mijzelven reeds eerder stelde, of het niet moge...ware, de Indische vereenigingen, *met behoud ...rigens van ieders zelfstandigheid*, onder te bren...in een gemeenschappelijk gebouw, waardoor ...voor zich beter tot haar recht zou kunnen ko...n, en waarbij de gezamenlijke exploitatie eener ...trale lokaliteit allicht economische voordeelen ...l opleveren. Een belangrijke factor daarbij is m.i. ...propaganda voor Indië onder het publiek in den ...eest uitgebreiden zin, dus ook onder de vreemde...gen, die onze stad bezoeken, aan wie op aantrek...lijke wijze onze koloniën bekend gemaakt dienen ...worden. Het is geenszins mijne bedoeling, het ...ds bestaande Koloniaal Instituut te Amsterdam ...currentie aan te doen, hetgeen bij den groot...en en kostbaren opzet dier stichting ook wel ...gesloten is, (en waartoe ik op grond mijner ...we relatie tot dat instituut ook niet zou willen ...ewerken) doch slechts om het Indische leven, ...zich hier ter stede in de diverse instellingen ...te concentreeren in een passend milieu.

...oe is thans de toestand in Den Haag?

...e vereeniging *„Oost en West"* bevordert reeds ...jaren met loffelijken ijver de belangstelling ...Indië en geeft voorlichting, waar die gevraagd ...dt. Zij heeft een leeszaal in de Heulstraat en ...nu en dan lezingen op verschillende plaatsen ...en haar eigen lokaliteit. En nu komt het mij ..., dat die lokaliteit niet gunstig ligt; voor de ...rs niet omdat velen tot de oud-Indischgasten ...en behooren, die hoofdzakelijk nabij of noor...k van de Laan van Meerdervoort wonen, en voor buitenstaanden, die om inlichtingen e.d. komen, niet, omdat de gelegenheid moeilijk te vinden en de lokaliteit in elk geval niet aantrekkelijk is. Nu mag men zeggen, dat dit een bijzaak is, ik ben van meening, dat voor een goede propaganda een aantrekkelijke aankleeding van zeer groot belang is, zooals dit dan ook in den winkelstand (mooie etalages), in reisbureaux (schitterende platen van natuurschoon en reisgelegenheden) en waar al niet, juist wordt begrepen.

Evenzoo lijkt mij de lokaliteit van de vereeniging *„Boeatan"* niet gelukkig gekozen en de inrichting weinig aantrekkelijk. De étalage — al mogen er nu en dan mooie stukken staan — trekt niet en de tearoom is somber en gedrukt in een sfeer, die zoo weinig herinnert aan het „Land der Zonne, Land der Kleuren", waarvoor die gelegenheid toch zeker wel als reclame zal zijn bedoeld? Als daar wat meer licht en kleur was, zooals in de mondaine restaurants, dan zou men veeleer geneigd zijn, er eens inteloopen en de rijke vreemdelingen zouden menig battik-doekje of Boeddha-beeldje als souvenir naar huis mede nemen. Het is mij niet bekend, op welke onkosten beide vereenigingen zitten, doch het komt mij voor, dat, gezien de bijzonder hooge huren van winkelpanden in het stadscentrum, deze niet gering zullen zijn en zeker niet evenredig aan het verkregen effect.

Het *Indisch Genootschap* ligt in de van Galenstraat, eertijds, toen de Laan van Meerdervoort nog „de" chique straat was en Duinoord nog niet bestond, een aanzienlijke buurt, doch thans gedeeltelijk „verwinkeld" en achteruitgaande in voornaamheid. Het gebouw, hoewel flink van opzet, heeft den ouderwetschen stempel behouden en het interieur is evenmin met zijn tijd meegegaan, zoodat men hier evenmin als in de hiervoren genoemde lokaliteit een herinnering krijgt aan ons mooi, zonrijk en voorspoedig Indië.

Hetzelfde geldt voor het *Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië*, in hetzelfde gebouw gehuisvest.

Het wil mij voorkomen, dat genoemde vereenigingen, en wellicht nog enkele andere, niet op een goede plaats liggen en zich dáár behoorden te bevinden, waar het hart van Indië klopt, waar het licht is en waar een jonge omgeving het symbool is van de jonge kracht, die in de laatste jaren in de belangstelling voor Indië te zien valt. Een gebouw, een Indisch Huis, aan een der breede lanen van Stadhouders- of Statenkwartier of op Zorgvliet zou m.i. de huisvesting moeten geven aan de instellingen, die Indië bekend en groot willen maken of voor zijn belangen opkomen. Een gebouw, welks architectuur aanstonds opvalt en aantrekt, en dat reeds bij den eersten oogopslag doet zien, dat het gewijd is aan Tropisch Nederland, en gestoffeerd door met Indië bekende vaklieden van goeden smaak, opdat elke banaliteit in het uiterlijk worde vermeden. Een gebouw, waar men zich behaaglijk gevoelt en gaarne een vrij uurtje doorbrengt om er het contact te behouden of te verkrijgen met alles wat ons op koloniaal gebied interesseert. En dan denk ik niet alleen aan de huisvesting van een paar vereenigingen als de bovengenoemde, maar ik zou, ook uit financieele overwegingen, den opzet nog grooter willen zien. Ik zou er het commercieele Indië ook willen onderbrengen in dezen zin, dat ik (op de boven-étages) kantoorruimte zou willen beschikbaar stellen voor een aantal Indische cultuur- of industrieele maatschappijen, die haar zetel in Den Haag hebben, terwijl ik — niet in de laatste plaats — denk aan de beide voor Indië zoo belangrijke instellingen als den Ondernemersraad voor Ned.-Indië en de Internationale vereeniging voor de Rubbercultuur in N.-I. Het aantal kantoren van Indische Zaken in Den Haag is grooter dan men wellicht meent; voorzoover ik heb nagegaan telt onze stad circa 100 zetels of kantoren van cultuurmaatschappijen en een 10-tal van mijnbouwondernemingen, welke voor mijn plan in aanmerking zouden kunnen komen, en wanneer dus slechts een klein aantal dier zaken van het te stichten gebouw gebruik maakt, dan geloof ik, dat de exploitatie, waarbij winstbejag uit den aard der zaak uitgeschakeld moet worden, rendabel is.

Maar er is nog een desideratum. Het is mij van verschillende zijden bekend, dat speciaal in de bovenstad het gemis gevoeld wordt van een aangenaam centrum, waar zij, die aan Indië gehecht zijn, elkaar dagelijks kunnen ontmoeten: een gezellige societeit. En nu moge het waar zijn, dat de „Witte" voor velen reeds in die behoefte voorziet, er zijn ook zeer vele anderen, voor wie de hooge contributie of de verre afstand een bezwaar is voor de toetreding. Een societeit in het door mij gedachte Indische huis zou derhalve naar mijne meening zeer in den smaak vallen, vooral wanneer daar gelegenheid is, zich in de leeszaal van alles wat Indië betreft op de hoogte te stellen; wanneer men er in een tentoonstellingzaal (van Boeatan) de voortbrengselen van Indische kunst en industrie kan bewonderen en ook wanneer men er heen gaat om zijne relaties in de kantoren der diverse maatschappijen te spreken.

Resumeerende, zou het Indische Huis er ongeveer als volgt kunnen uitzien:

Rez de chaussee. Societeitszaal van zoodanige afmetingen en constructie, dat er ook gelegenheid is voor voordrachten en bioscoopvoorstellingen (alles op koloniaal gebied) voor het publiek. Voorts een tearoom en een tentoonstellingszaaltje van Indische kunst en nijverheid, een en ander onder leiding van Boeatan.

Eerste étage. Vergaderzaal ten gebruike van de in het gebouw ondergebrachte vereenigingen en cultuurmaatschappijen. Een paar kamers voor Bestuur en secretariaat voor elke vereeniging afzonderlijk. Een bibliotheek en een leeszaal, de beide laatste ter vervanging van die in de van Galenstraat.

Tweede étage, met een afzonderlijken opgang ter zijde van het gebouw, bevattende een aantal lokalen voor kantoren van Indische maatschapp

Aldus in het kort hoe ik mij een Indisc voorstel, een schema, dat natuurlijk voor wijzigingen vatbaar is, mits gehandhaafd bl denkbeeld van een aantrekkelijk centrum v Indische leven op wetenschappelijk, economi sociaal gebied in de residentie.

Een voorname factor in mijn plan is nat de financieele zijde, doch het komt mij voo dit geen moeilijkheden behoeft te geven, wa zoo noodig vertrouwd mag worden op den van de vele hier gevestigde bloeiende In maatschappijen en vermogende oud-Indisch terwijl ten slotte een premieleening een even geldkwestie zou kunnen oplossen.

Mocht mijn denkbeeld verwezenlijkt worden zou aan deze stichting de naam verbonden k worden van den grooten kolonialen Nederl wijlen den Gouverneur-Generaal Van Heuts zoo bijzonder veel voor de bevestiging van o zag in Indië heeft verricht en daarom aans heeft op de dankbare waardeering van allen Indië liefhebben of zich op welke wijze da aan Grooter Nederland verbonden gevoelen huis zou dan kunnen heeten het „Gebouw Heutsz" en een voortdurende herinnering zij wat een klein land met groote mannen kan ken.

Zooals ieder vraagstuk heeft ook dit zijn zijden: het principe en de uitvoering.

Wat het eerste betreft zou elke vereenig eigen boezem de wenschelijkheid van een c tratie in den door mij bedoelden zin kunn spreken, terwijl persoonlijke beschouwingen kolommen van dit blad van veel waarde k zijn. En wordt mijn plan gunstig opgenome zoude een commissie, samen te stellen uit een leden van elke vereeniging, de zaak verder k bestudeeren en naar een practische oplossing nen zoeken.

Den Haag, September 1925.

Het boek van Knoop.

> Het behoud van dat zooveel gro menig opzicht zooveel rijkere Ne daarginds in de tropen, is een kwestie voor het kleinere Nederl schen de Eems en Wester-Schel laatste geve Insulinde daarom w toekomt, het toone meer belangst liefde voor het land dat eens òf roepelijk zal uitgroeien tot een Nederland òf... voor ons verlor gaan.
>
> (*Het probleem Nederl. Indo* pag. 9).

Bijna zeventig jaren zijn voorbijgegaan se Max Havelaar het licht zag. Dat boek was ee dooi voor de rechten van het Indische volk, een pleidooi ook voor den auteur zelven. Er in ge- en veroordeeld op hoogen toon, erns waarschuwd, fel gedreigd en Nederland — staat tusschen Friesland en de Schelde — er slecht af.

Aan het slot, de opdracht aan den koning weergaloos schoone hyperbool.

In „Het Probleem Nederland—Indones langs bij Adi Poestaka verschenen, weder pleidooi, maar met gansch ander bedoelen, de schrijver aan het einde van zijn boekwe eens tot het Hoofd van den Staat, thans d gin, en hij doet het aldus: „Majesteit, laat „zoo onoverkomelijke bezwaren U zulks „Uw Vorstelijk kind, dat eens onze Vor „zijn, tot ons, tot Indië komen. Laat Haar „ken van Indië uit Uw naam verkondigen „Uwe hooge wil en die van Uwe Regeering „Indië meer dan vroeger de zegeningen „worden van ons koloniaal beleid, waarvoo

nden die Indië aan Nederland binden, zullen ven bestaan, nauwer zullen worden aangelen aangehaald. Overtuigt Gij, door Uw Dochter met zulk een Koninklijke zending te belasten, ndië van Neerlands welmeenen in zijn lot. Dan, ajesteit, zal er gaan gloren een nieuwe Dageraad, een schoone en veelbelovende Dageraad in de geschiedenis van Nederland en Indië."

Deze woorden vormen de toespitsing van de middelen welke de schr. aangeeft voor een nauwere aanking van Nederland met Indië, zijn hoogsten ensch. Ze bevatten tevens zijn credo en teekenen n houding tegenover het onderwerp van behaning, het probleem Nederland—Indonesië, naar lks oplossing hij streeft, een oplossing trouwens, r welke de sympathieke ondertitel: „Hoe kan band tusschen Nederland en Indonesië behoun blijven?" reeds een aanwijzing geeft.

Knoop's boek is dan ook geen aanklacht welke rilling zal doen gaan door het land, maar wel at het een klacht, waarvan de kennisneming pen indruk maken zal op hen die, als schr., het meenen met Indië en Nederland, maar een cht met de verholen hoop op een lichtend veriet. Knoop's boek is leerzaam en daardoor nuttig het opent de oogen van diegenen die willen zien. schr. wijst op wanverhouding en misstand, op standen niet meer van onzen tijd en geeft daarbij wat z.i. tot verbetering strekken kan, opdat rkomen worde een ontijdig uiteengaan, of, erger een scheuring tusschen beide landen, tredende aldus op als slooper en bouwer tegelijk. Hij is en man van het behoud in den goeden zin van het woord — omdat er „iets te ebehouden" valt — maar t een open oog voor de toekomst gelijk deze zich het heden afspiegelt, en toont eerbied te bezitten r den historisch gegroeiden eeuwenouden band schen deze volken van Oost en West.

* * *

Het zou hier te ver voeren het boek van Knoop 200 blazijden — in onderdeelen te bespreken, n leze het met de aandacht welke het verdient. een grove lijnen kunnen worden getrokken en dient allereerst te worden gezegd dat de stijl igt van temperament en overtuiging, al is deze van het karaat eigen aan dien van een grootster in de Nederlandsche taal als de schr. van Havelaar, om dezen nog even de eer te geven ke hem toekomt. Wat de feitelijke inhoud bet, beweegt schr. zich nagenoeg op het geheele in van den Indischen Staatsdienst en nog bolien op dat van maatschappij en samenleving en r hij wondeplekken ontdekt, verwacht hij — en cht — heling, van Nederlandsche zijde vooral. laat niet na de genezing daartoe aan te geven wijdt daaraan een groot hoofdstuk (het vierde): ke zijn de middelen die al dadelijk er toe kunmedewerken de banden die Indië aan Nederd bindt te versterken? Genoeg, in verband met e bespreking, tot kenschetsing van den inhoud. nu de aangegeven middelen de eenig juiste zijn, de schr. bij de veelsoortigheid van onderwerpen, ke hij onder het glas neemt, geen feilen begaat zijn beschouwingen, niet heeft misgetast in zijn deel, deskundigen mogen hierover uitspraak n, maar hiermede zal wel algemeen worden intemd, dat de schr. objectief en eerlijk, met den lken zijn taak vereischt te werk gegaan is, arbij wij voorts in aanmerking hebben te nemen zijne meeningen gegrond zijn op cijfers en feihem uit goede, in zijn Voorwoord genoemde nnen verstrekt.

Evenwel, dit is bijkomstig; het boek van Knoop geen „arcanum" en men verwachte de oplossing een probleem als het onderhavige niet van een gorischen „imperatief".

ant, het gaat hier om andere, om grootere din. De waarde van het boek ligt in zijn strekking die van het hoogste belang is. Ze is deze dat het, meer dan ooit te voren, noodig is dat de belangstelling in Nederland voor Indië levendiger worde, dat deze zich minder moet uiten in woorden — schaduwen van gevoelens en gedachten — dan in daden, dat met de Indische bevolking moet worden medegeleefd als met het eigen volk, dat de koers ten aanzien van het koloniaal beleid op 't nauwgezetst moet worden gestuurd) (verandert zegt de schr.) en dat vooral gelet moet worden op den „polslag van den tijd" welke ginds met zoo snel tempo klopt.

* * *

Met het vorenstaande is een beeld gegeven — hoe onvolkomen ook — van dit belangrijke geschrift, dat zijn ontstaan te danken heeft aan de genegenheid van den schrijver voor Nederland — zijn Vaderland — en Indië, zijn geboorteland en dat van zijn moeder. Moge het onder veler oogen komen!

Zal Indië inderdaad „uitgroeien tot een grooter Nederland," dan, voorzeker, heeft de schr. van het probleem Nederland-Indonesië daartoe een loffelijke, prijzenswaardige poging aangewend.

F. v. d. Br.

Indische Avonturiers.

Door S. KALFF.

Inleiding.

„Niemand zal ontkennen", schreef Multatuli in zijn *Nog-eens: vrije-arbeid*, „dat een industrieel op Java, hetzij in landelijke ondernemingen, hetzij in den handel, binnen tien, twaalf jaren fortuin maken kan. De voorbeelden daarvan zijn zóó menigvuldig, dat het noodeloos wezen zou namen te noemen. Die fortuinen varieeren tusschen twee of drie tonnen en eveen zooveel millioenen. Om matig te zijn willen wij de som op slechts een half millioen, en den tijd waarin dat bedrag kan verkregen worden op vijftien jaren stellen. Bij 't opheffen der belemmeringen die Java beletten een *Kolonie* te zijn, zouden zich daar al zeer spoedig een paar millioen blanken vestigen. Er is plaats voor meer! Doch stellen wij alweder dit cijfer op slechts één millioen. Men duizelt bij de berekening van de som die dit millioen rijkworders in weinig tijds zouden weten bijeen te garen."

Op den bij honk gebleven landgenoot zou deze uitspraak allicht den indruk maken, alsof fortuinmaken in Indië slechts eene kwestie van tijd is. Doch vooreerst is het bijna een halve eeuw geleden sedert dit geschreven werd, en verder zou men tegenover deze lezing de andere kunnen stellen:

„Niemand zal ontkennen dat een industrieel op Java binnen tien, twaalf jaren.... over den kop kan gaan.

Zelfs veel eerder. En hoevelen, zoo ze in Indië al niet den finantieelen ondergang vonden, bleven er „gros Jean comme devant". Fortuinzoekers zijn niet altijd fortuinvinders. Het provinciale spreekwoord luidt: „De zoeker van de kunst is de vinder van den bedelzak"; hetgeen men voor Indië in crisis-jaren wel eens zou kunnen uitbreiden tot: De zoeker van de kunst om geld te maken is de vinder van den bedelzak.

Zeker is het dat, sedert de opkomst van het Nederlandsch gezag in den O.-I. Archipel het groote wingewest tot jachtveld heeft gediend voor eene lange rij van fortuinzoekers, in de ongunstige beteekenis van het woord. *Il y a fagots et fagots;* naast de groote massa dergenen, die langs wettigen weg lotsverbetering zochten, waren er fortuinzoekers van het gehalte van avonturiers, wien *ieder* middel tot verrijking goed genoeg was; lieden, van wie hetzelfde gezegd kon worden 't geen

prof. v. d. Palm van Napoleon zei: „Hinderpalen der zedelijkheid stonden hem nooit in den weg".

Het vreemdelingen-element leverde tot deze klasse een vrij aanzienlijk contingent. Met name de Duitschers of Duitsch sprekende vreemdelingen, die in verhouding tot andere natiën in de meerderheid waren. Uit hunne rijen kwamen ettelijke typen van gelukzoekers voort, die in hun vaderland gelijk men wel placht te zeggen met één paar schoenen drie koningen hadden gediend en onveranderlijk wegens „Ehrensache" naar Indië kwamen. Hun obskuur verleden was veelal een gesloten boek; zij werden geacht met een schoone lei te komen, totdat een justitieel onderzoek den sluier over hunne bedenkelijke antecedenten oplichtte.

Jakob Casper alias Baron von Busch.

Dit laatste overkwam aan zekeren Jakob Caspar, zich noemende Adolph baron von Busch, wiens geheele loopbaan eigenlijk eene aaneenschakeling van misdrijven was en die, in Europa uitgepraktizeerd, in Indië naar het touwtje van verleng zocht. Hij ving met die reeks van misdrijven reeds in zijne jonge jaren aan — het buigt zich vroeg wat een haak wil worden. Geboren omstreeks het jaar 1780 in een klein Pruisisch stadje werd hij aanvankelijk voor de studie der medicijnen, daarna voor een handelsloopbaan bestemd, doch ving reeds als 16-jarige knaap een zwervend leven aan. Hij was van Joodsche afkomst, doch 't scheen wel alsof Zigeunerbloed hem jeukte; zoo zwerflustig en zoo.... diefachtig bleek zijn aard te zijn. Geholpen door voorkomen en manieren, door sluwheid en welbespraaktheid vond hij herhaaldelijk een onderkomen bij personen van aanzien, die meenden een veelbelovenden knaap te steunen. Maar 't eind was steeds, dat hun de beurs gelicht werd. Ten einde zich te „lanceeren" gaf hij zich uit voor christelijk jongeling, en ook stoutweg voor personen die hem ten volle onbekend waren. Zoo gebeurde het dat de jonge Devrient, die later zoo vermaard zou worden als tooneelspeler, het ouderlijk huis te Berlijn ontloopen was, en dat in de voornaamste nieuwsbladen oproepingen verschenen om hem tot den terugkeer te bewegen. Men las toen overal: „Ludwig, keer terug!" Onder de roos gaf Jakob toen aan zijn toenmaligen gastheer te verstaan dat hij de gezochte Devrient was, hetgeen hem een onderstand en sommige faciliteiten bezorgde waarvan hij anders verstoken zou zijn geweest. Doch hij zorgde er voor zijn piek te schuren voordat de berichten uit Berlijn omtrent het signalement van den gezochte ter plaatse konden zijn. En ten einde in een behoorlijk reisgeld te voorzien, nam hij een gevulde goudbeurs van zijn gastheer mee, met nog twee horloges — alsof hij zelf ook op dieven rekende, die hem wel eens van één daarvan zouden kunnen ontlasten.

> Dieser war der erste Streich,
> Doch der zweite kommt sogleich!

— zoo had ook hij met den dichter mogen zeggen, want op dezen eersten grooten slag volgde een tweede, en een derde — totdat hij achter de tralies kwam. Daarvóór doorleefde hij echter nog ettelijke avonturen en lotswisselingen. Zoo trad hij te Straalsund in dienst bij een Zweedsch regiment, waarvoor hij den eed der Christenen moest afleggen, aangezien geene Joden voor den Zweedschen krijgsdienst werden aangenomen. Evenwel vond hij kort daarop gelegenheid zich te laten doopen onder den naam Adolph von Busch, waaraan hij later het praedicaat baron toevoegde; voortaan bestond Jakob Caspar voor hem niet meer.

Ofschoon gewoon door de handen van het gerecht te glippen, zoo kwam hij toch, weder wegens diefstal, voor drie jaren in de gevangenis te Maagdeburg terecht. Eerst in 1801 werd hij daaruit ontslagen en gaf zich toen uit voor den zoon nu van dezen, dan van genen hooggeplaatsten persoon. Met de genealogie der Duitsche adellijke geslachten scheen hij, die zich uit zedigheid slechts baron noemde, tamelijk gemeenzaam te zijn. In 't vo... jaar trad hij bij een Oostenrijksch regiment in dienst, deserteerde gelijk hij te voren van ... Zweedsch regiment gedaan had, en kwam ... ningsbergen op een tijdstip, toen daar de be... wijsgeer Kant begraven werd. Had Jakob ... zijne aanvankelijke bestemming gevolgd om ... eene universiteit te studeeren, hij zou bij de... grafenis allicht aanleiding gevonden hebben ... eene aanteekening in zijn dagboek, in den ... van het studentenlied:

„Zu Königsberg im heil'gen Drang lief ich ... den Philosophengang und dachte des gro... Kants. Dann ging ich in alle Kneipen und sch... „Ist denn gar kein Philosophe mehr hie?" — „N... mein Herr, denn wir sind alle königlich preu... sche Lieutenants."

De „Kneipen" van Koningsbergen bezocht ... wel, maar dacht overigens meer aan zijne pers... lijke veiligheid, die ernstig bedreigd werd, dan ... de filosofie van Immanuel Kant. Hij borg ... hachje door naar Polen te vluchten, en verder n... het Heilig Rusland. In beide landen begon hij ... operaties eerst op groote schaal doordien hij ... toegang wist te verschaffen tot aanzienlijke kr... gen. Hij zou zelfs met eene Russische gravin ... huwd zijn, indien de bloedverwanten der da... niet bij tijds lont hadden geroken en den gel... zoeker de deur gewezen. Daarna verwisselde ... deze rol met die van spion. Hij kwam terecht ... diplomatieke kringen; onder den naam van gr... Ahlefeld werd hij aan het hof te München geïn... duceerd en bewoog zich in die omgeving als w... hij zelf in een wieg met een kroontje gebakerd ... staatkundige toestanden dier dagen boden ... ruim arbeidsveld voor de spionnage; hij had ... een loonend bedrijf in kunnen vinden, tevens ... bedrijf dat hem wonderwel paste. Doch — ... exter kan het hippelen niet laten", evenmin ... Jakob Caspar zich het beurzensnijden afwen... Een belangrijke diefstal bracht hem opnieuw ... ter de tralies, ditmaal met een vonnis van ... jaren tuchthuis. Toch ontkwam hij er aan; ... simuleerde krankzinnigheid. En zoo goed sp... hij die rol, dat hij in 1819 op een onderstand ... *f* 365 's jaars te Koningshoven onder politietoe... werd gesteld. Men scheen hem te doorzien; ... eenigen tijd werd hij verplaatst, en niet in ... voordeel, naar het werkhuis te Brauweiler ... Keulen. Eenige kostbare jaren zijns levens br... hij hier door, totdat hij gevoelde dat verandering ... van lucht hem goed zou doen. In 1828 ging hij ... Hollandsche grens over, om dienst te nemen ... het O.-I. leger.

't Was de „meer en meer gebruikelijke weg" voor ... zoovele Duitschers, die gevoelden dat ze in hun ... vaderland hunne laatste troeven hadden uitgespeeld. In zijn geval stond de kans echter slecht, ... dewijl hij toen reeds naar de vijftig liep. Toch ... lukte het hem om met een valsch praatje en valsche ... papieren naar Indië te komen in den rang van ... sergeant-majoor. Het was toen nog de goede ... der aanbevelingsbrieven; slimme Jakob had ... verscheidene in zijn mars; zoomede stukken met ... adellijke wapens en officieele stempels, welke ... uit zijn „diplomatentijd" waren bijgebleven. Daarmee liet zich in een land als Indië wel iets uitrichten. Hem werd vergund om buiten het militaire ... kampement te logeeren, en daar hij vooreerst nog ... ruim van geld voorzien scheen te zijn, zoo ... schroomde hij niet zijn intrek te nemen in een der ... beste logementen van Batavia. Men kon ook niet ... weten dat dit geld eigenlijk afkomstig was van ... 's konings tweeden zoon, prins Frederik der Nederlanden, veldmaarschalk van de landmacht, die ook ... al tot de gedupeerden behoorde. Door geheimzinnige invloeden bewerkt had deze, één dag vóór het ... vertrek der suppletietroepen uit Hellevoetsluis, den ... voormaligen graaf Ahlefeld aanbevolen bij den ... detachementskommandant als iemand, die wegens ... staatkundige aangelegenheden Europa moest verlaten. Hij had hem ook een recommandatiebrief

Indische autoriteiten meegegeven, met nog eekpenning van ƒ 1000. Genoeg om hotel- te Batavia te betalen, en een kleermakers- ng voor een burgerkostuum.

zulk een wind in 't zeil vlotte Jakob's je ook in het warme land. De detachements- ndant, zelf ook Duitscher, deed hem uit gement verhuizen naar zijn eigen kwartier, dig hing Jakob den „graaf" weer uit. Hij toegang tot de kringen der Bataviasche belen, hij nam de houding aan die hij eenmaal het Beiersche hof had aangenomen; vooral men hem als ijverig bezoeker van gezelschap- waar met whist, hombre en écarté de tijd ver- rd werd. Verbazing wekte daar zijn geluk bij el. Zelfs in die mate, dat de verbazing over- in achterdocht — maar bewijzen kon men niets. Doch wat die vingervlugheid bij 't kaart- betrof, hij had zelf in zijn jonge jaren ook eld moeten betalen, en het gezegde werd aan bewaarheid: „On commence par être dupe, nit par être fripon".

t leventje duurde totdat het oude zigeuner- weer boven kwam; hij behoefde nogmaals dering van tooneel. Was hij te voren zoo pamüde" geweest, thans, na een jaar reeds, Indië hem te veel. In 1830 vroeg hij eene ntie aan bij den gouverneur-generaal J. v. d. h en kwam dezen met het verzoek aan boord em...... officier te maken. O maar alleen voor us, zooiets als tweede luitenant-titulair. De was dat hij naar Europa geroepen werd ter ring van zijne zaken als „Rittergutsbesit- n hij meende dat hij, uithoofde van zijne me familiebetrekkingen, kwalijk daarheen erugkeeren in een minderen rang dan dien fficier. Zoo goed wist hij zijne zaak te beplei- dat Z.Exc. meende dit verzoek aan den protégé prins Frederik wel te kunnen toestaan. Aan de gen van het korps officieren werd door deze ming niet geschaad; de nieuwe 2de luitenant anstonds den dienst verlaten, alleen den rang et de functies bezitten. Doch met dit spoedig ek werd daarna in verband gebracht het feit en paar landgenooten, die hem in Duitschland nd hadden, op zijn weg waren gekomen. Hij ge- e dat hij „op den tocht" stond en begeerde te wijnen alvorens men uit de school ging klap-

n maand lang droeg hij de Indische officiers- etten, wachtend op eene scheepsgelegenheid. verkreeg hij een eervol ontslag en betaalde passage met geld, waarvoor hij den Batavia- n tokohouder M. Veit had opgelicht. Hij had bij dezen, op vertoon van valsche stukken, edaan als eigenaar van de heerlijkheden Espe einersheim, en in die kwaliteit wissels afge- welke met protest terugkwamen — doch na ertrek. Eveneens te laat kwamen in Indië de iten, welke aantoonden dat de landerijen van grondbezitter niet in Hannover, maar ergens maan gelegen waren. Jacob had toen reeds de usschen zich en zijne crediteuren.

4000 rijksd. op zak kwam hij in de Engel- haven Falmouth aan. Volgens zijn zeggen ver- woordigde dit bedrag zijne Indische spaar- ngen; feitelijk was 't de opbrengst van zijne he wissels. Met een pas van den Nederland- zant te Londen vertrok hij naar Den Haag, verkreeg daar eene audiëntie bij koning Wil- I. Hij kon Z.M. de onderdanige groeten over- gen van 's konings vertegenwoordiger in Indië wilde nu gaarne in den officiersrang overgaan et Nederlandsche leger. Doch die vlieger ging t; er werd hem alleen toegestaan de Indische rm, waarop hij na zijn ontslag geen recht meer te blijven dragen. De eer was wel een schoone maar men er kon er niet van eten. Derhalve tte hij spoedig zijn oud métier van beurzen- r. Daarin althans nam hij een ongewone t; ja, hij toonde zich een adelaar — in 't op-

lichten. Doch vóór de wrekende godin Nemesis vat op hem kreeg zat hij weer in het hem bekende Rusland en bediende hij zich bij zijne operaties aldaar van Russische vertalingen, notarieel gelegaliseerd, van de officieele stukken in zijn bezit. B.v. van zijne aanstelling tot officier van het O.-I. leger, van zijn eervol ontslag als zoodanig, van de ministerieele vergunning om de uniform te blijven dragen, enz. Hij had de origineele stukken zoodanig weten te vervalschen, dat men in die vertalingen „majoor" las in plaats van sergeant-majoor (zijn oorspronkelijken rang) en in de latere stukken overste in plaats van tweede luitenant. De vrijheer van Espe en Zeinersheim had zich nu verpopt in den voormaligen luitenant-kolonel in Nederlandschen dienst.

Op die stukken bekwam hij crediet, en zoodra hij dit ingeteerd had een Russischen pas. Daarmee kwam hij toen weer in Koningsbergen terecht, hem van ouds bekend, waar zijn uniform, nog versierd met een paar ridderorden, hem goede diensten bewees bij een reeks van boeverijen. Maar nu kwam hij toch aan het einde van zijn loopbaan; de kaars begon in de pijp te branden. In 1832 werd hij door de justitie te Hermannstadt in Zevenbergen achterhaald en te Breslau voor het gerecht gebracht. Zijn geheele zondenlijst kon men hem niet in rekening brengen, wat niemand kon het weten, veel minder het bewijzen. Doch met zijne laatste misdrijven was dit wel het geval, en daarvoor werd hij veroordeeld tot 3 jaren tuchthuis en 4325 Thaler boete, subsidiair 8 jaren tuchthuis. Aangezien hij toen geen enkelen Thaler meer rijk was, en evenmin in de gelegenheid was om zijn vernuft te spitsen op eene nieuwe leening of eene nieuwe wisselruiterij, zoo kwamen die 8 jaren bij de oorspronkelijke 3, en geraakte hij dus voor 11 jaren achter de tralies. Zoolang nu hield hij het niet uit; hij kwam in de gevangenis te overlijden.

Door tusschenkomst van het vreemde consulaat kwam dit bericht ook in Indië; doch zijne crediteuren daar hadden reeds eerder begrepen dat ze hunne vorderingen op den vrijheer van Espe en Zeinersheim wel onder hunne schoenen konden schrijven.

Had men dezen Jakob Caspar in zijne gevangeniscel pen en papier gegeven, veel papier, waarschijnlijk ware er eene levensgeschiedenis voor den dag gekomen geschikt om een Cartouche te doen blozen — van afgunst. En ook de Indische periode in zoo'n levensverhaal zou waarschijnlijk geen verwerpelijke bijdrage zijn geweest tot de kennis van personen en toestanden te Batavia gedurende het bestuur van den gouverneur-generaal J. v. d. Bosch.

(Wordt vervolgd.)

Sprokkel.

L'histoire se repète?

Aan het gebouw van het ministerie van koloniën op het Plein te 's-Gravenhage is men, op dit oogenblik, bezig eenige belangrijke herstellingen aan te brengen en nieuwe glazen in te zetten. 't Is te hopen, dat dit een goed voorteeken mag zijn voor 't geen in het gebouw zelf zal plaats hebben. De exminister J. C. Baud noemde zijn ministerie een glazen huis, waarin ieder de blikken, maar waaraan niemand de handen mogt slaan. Maar dat glas was even dof en verweerd en ondoordringbaar als de ruiten van het gebouw, waarin hij arbeidde. Moge de tegenwoordige minister handelen met zijn departement als met de glazen van het gebouw op het Plein!

(Uit „De Indiër. Dagblad toegewijd aan de belangen van Ned.-Indië". *29 Aug. 1850*).

Haarlem en Omstreken.

Van Week tot Week.

29 SEPTEMBER—5 OCTOBER.

De Indologische leerstoelen te Utrecht. Meldde het Utr. Dagblad dezer dagen, vernomen te hebben dat een derde van het aantal dergenen die de Indologische opleiding wenschen zich opgaven voor de studie in Utrecht en twee derde voor die in Leiden, de N. R. Ct. kan uit officieele gegevens mededeelen dat van de 48 aangewezen studenten 40 Leiden en slechts 8 Utrecht hebben gekozen.

Vacatures in den Raad van Indië. Door de benoeming van den Heer Welter tot Minister van Koloniën is een vacature in den Raad van Indië ontstaan, waarin door de Kroon zal moeten worden voorzien. Naar de Ind. bladen vernemen komen hiervoor in aanmerking de algemeene secretaris de hr. Erdbrink en de directeur van financiën, de hr. Bodenhausen.

Indien het Aneta-bericht juist is dat het lid van dien Raad, de hr. Westenenk, in verband met den gezondheidstoestand zijner echtgenoote, als zoodanig aftreedt, zou er nog een vacature zijn.

Zeehospitium te Menado. Aneta seint dd. 30 Sept. Een Chinees schonk aan Menado het eerste zeehospitium in Indië.

Verbinding Batavia—Soerabaja. De Staatsspoor zag af van het instellen van een ééndaagsche verbinding Batavia—Soerabaja. (Aneta).

Najaarszitting Volksraad. Het Bat. Nieuwsbl. deelt mede, dat aan de leden van den Volksraad bericht is gezonden, dat de tweede gewone zitting van dit jaar vermoedelijk in de 2e helft van October zal geopend worden.

De Landvoogd terug van Sumatra. Aneta seint dd. Batavia 28 Sept. De Landvoogd is te Tandjong-Priok teruggekeerd; hij deelde aan de pers te Deli mede dat hij getroffen was door wat hij van de cultures op Sumatra heeft gezien en wat in korten tijd is tot stand gebracht. Het geziene overtrof de verwachtingen van den landvoogd. De bladen ontvingen den indruk, dat de regeering de Oostkust beoordeelt in staat te zijn voor het vervullen van een autonome taak.

Goud in Indië. Ir. J. van den Broek, van de Billiton-Mij., is voor goudexploratie van Soengeimanau, onderafd. Bangko, in Djambi aangekomen. — Er is goud ontdekt in het Lalanasoe-gebergte op Timor. (Aneta-telegr. dd. 28 Sept.).

Bijeenkomst van Indische landbouwtechnici. Onder voorzitterschap van Prof. J. van Baren zal van 8—10 December a.s. te Wageningen de 7e jaarlijksche samenkomst van Indische landbouwtechnici plaats vinden. Op het programma staan voordrachten van prof. dr. Kielstra over vergelijking van de economische toestanden in Oost- en West-Indië, van prof. dr. Van Gulik over toepassing van draadlooze telefonie in den landbouw in Indië (met radio-demonstratie), van dr. R. Broersma over de Indonesiër met zijn rubber, van prof. Thal Larsen over bestrijding van de zandbezwaren aan den voet van vulkanen (met lichtbeelden), enz.

Mr. C. A. Wienecke. Benoemd is tot lid van den Raad van Justitie te Semarang, mr. C. A. Wienecke, voorzitter van den Landraad te Soerabaja. (Aneta).

Steun uit Indië. Aneta seint uit Batavia, dat het Smeroefonds andermaal (dus voor de derde keer) ƒ 50.000 heeft overgemaakt aan het Nationaal Steuncomité voor de noodlijdenden door de stormramp.

Voor hetzelfde doel schonk de Soesoehoenan van Soerakarta ƒ 1000.—.

Boedi Oetomo. Het hoofdbestuur van Boedi Oetomo besloot definitief Dwidjosewojo niet langer te erkennen als zijn vertegenwoordiger (in den Volksraad). (Aneta, 29 Sept.).

Javaansche dansavond. Raden Mas Jodjana, die de laatste jaren in Parijs woont en daar succes behaalde in Le Vieux Colombier en bij La Société Française des amis de l'Orient, vertoeft enkele weken in Holland en zal op Zaterdag 10 October a.s. in Diligentia te 's-Gravenhage een buitengewonen Javaanschen dansavond geven en nieuwe dansen uitvoeren.

Hr. Ms. kruiser Java. Den 14en Oct. zal Hr. Ms. kruiser Java, onder bevel van kapitein ter zee L. J. Quant, van Amsterdam naar Indië vertrekken; de aankomst te Sabang is bepaald op 28 Novem[ber].

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd t[ot doctor] in de geneeskunde de hr. W. Doorenbos, [proef]schrift: Speciesassaineering en afleiding [...] ren als bestrijdingsmaatregelen van malar[ia] tropen. — Doctoraal-examen Ned.-Indisc[h recht] mr. N. M. Vellenga. — Economisch can[didaats-]examen Indologie de hr. J. W. Burger. — [Candi]daats-examen Indisch recht de hr. M. L[...]dorffer.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Ing[enieurs-]examen Koloniale boschbouw de hr. W. G[...]

Brand in het Palembangsche. Aneta seint dd. [Palem]bang 3 Oct. Een dertigtal woningen zijn te [...]soen Soensang in het Palembangsche afg[ebrand]. De schade bedraagt ƒ 96.000.

Belangstelling voor de zon-eclips. Het aantal exp[edities] tot waarneming van de zon-eclips op Zuid[-Suma]tra (14 Januari 1926) is volgens Aneta, re[eds tot] acht gestegen.

De buitenlandsche ingenieurs. De hr. Polak hee[ft] den Minister van Koloniën de vraag gesteld [of het] volgende (dezer dagen in de bladen versch[enen]) bericht juist is: „De (Ned.-Ind.) Staatsspo[or ver]lengde, ter voorkoming van het tekort aan [inge]nieurs, de afgeloopen contracten met de [buiten]landsche ingenieurs met drie jaar."

De Inlandsche rubber. De douane-opbrengst in [...] bedroeg in de maand September ƒ 270.[...] waarvan ƒ 145.000.— aan uitvoerrechten [op] rubber.

Kolonisatie in de Lampongs. Aneta seint d.d. [...] Ingesteld is een commissie om de Javanen[kolonie] in Kota Agoeng in het Lampongsche op te [nemen], voorts om na te gaan welke maatregelen [voor] bevloeiing en gezondmaking moeten word[en ge]nomen, om aan te geven de beste wijze v[an ex]ploitatie en om te adviseeren over de moge[lijkheid] en de wenschelijkheid van uitbreiding. Vo[orzitter] is de resident van de Lampongsche distric[ten].

Temperatuursverschillen op Java. Seinde Aneta [dezer] dagen dat de temperatuur te Batavia 96 [...] bedroeg, als bijzonderheid mag daar tegen[over ge]steld worden een mededeeling in het Ind. [...] v. d. Dag, dat onlangs in het Pengalen[gan] (Bandoeng), 's morgens tusschen 4 en 6 [de] thermometer was gedaald tot 3 graden on[der ...].

Raden Pandji Sosrokartono. De Loc. deelt me[de dat] momenteel bij den regent van Tegal logeert [de Ja]vaansche journalist Raden Pandji Sosro[kartono], oudere broeder van wijlen Raden Adjeng [Kartini].

Vele lezers van het Kol. Weekbl. zullen [zich de] begaafde en innemende „Sos" herinneren, [die meer] dan 30 jaar in Europa verbleef, eerst in [...] en vervolgens te Weenen, waar hij journal[istieken] arbeid verrichtte. Hij is voornemens van [Java] zijn journalistieke medewerking aan bl[aden in] Europa voort te zetten.

Kunst, Kunstnijverheid en Huis[...]

Nog eens de Chineesche Tentoonstelling

Voor dat deze pracht-tentoonstelling, door [de Ver]eeniging van Vrienden der Aziatische Kunst in [het Ste]delijk Museum te Amsterdam, den 18en dezer [gesloten] wordt, willen wij hen, die er nog niet gew[eest zijn] nogmaals aansporen tot een bezoek, door er [de] aandacht op te vestigen, aan de hand der tw[ee des]kundige artikelen door *Dr. Otto Kümmel*, direc[teur van] de *„Abteilung für Ost-Asiatische Kunst der St[aatlichen] Museen"* te Berlijn in het *Algemeen Handelsblad*.

Deze geleerde schrijft daarin o.m.:

„De ongeveer 300 jaren oude geschiedenis [der] Chineesche kunst in Europa is een „*com[edy of] errors*". Slechts een zeer robuust optim[isme kan] het blijde geloof koesteren, dat wij deze [reeds] van het einde toe hebben gespeeld. De kunst [van het] grootste Aziatische kultuurvolk is op [zeer] [...]zochte wijze, bijna tegen onzen wil, tot ons komen.

„Wat Europa in den beginne in China [zocht] was winst en „zieltjes"; dat er zoo iets zou [bestaan] als Chineesche *kunst*, is den Europeeschen [...]lieden, die menigmaal slechts met eenige [moeite] van piraten konden worden onderscheiden, [heel]maal niet ingevallen en de Jezuieten van [de 17e ...]

[..]en 18e eeuw, tot heden wellicht de beste Sinologen, *vonden* geen kunst, omdat zij geen *Grieksche* kunst vonden, of wat zij onder Grieksche kunst verstonden. Zij kwamen dus tot ongeveer hetzelf[d]e resultaat als de moderne vertegenwoordigers der Sinologie, doch door de tegenovergestelde oorzaak, n.l.: *omdat* zij kultuur hadden, de kultuur van het Barok, die zich als de dochter der antieken gevoelde en daarom alles afwees, wat niet met het antieke ideaal overeenstemde. Men zag, zocht en vond daarom slechts curiositeiten in China, vooral het porselein, dat een tijd lang het stokpaardje van het absolute koningschap werd. De vorstelijke kabinetten van dezen tijd, van de porselein-woestenij in den Dresdener Zwinger af tot op de onzegbaar lorrige „Spielereien" in de curiositeitenverzamelingen der kleine vorstendommen — waarvan Gotha bijv. een goed voorbeeld oplevert — toonen op treffende wijze het beeld van China, dat toen in Europeesche hersens leefde."

[M]oet ook niet veel in deze rake oordeelvelling den[k]en aan de geschiedenis der Indonesische kunstnijver[heid], wat betreft de waardeering daarvan door ons [Ned]erlanders?

[S]chrijver uit diepgevoelde waarheden, welke voor [onz]e kunst, speciaal ook de Indonesische gelden, als [v]a. vervolgt:

„Door de aan vreemde kulturen ontstolen waarden, die Europa zich even weinig eigen heeft gemaakt als de neger zijn neusring, zijn wij waarlijk niet rijker geworden. Ook de Chineesche kunst wordt eerst dan werkelijk ons, wanneer zij in den geestelijken bloedsomloop van Europa is opgenomen, wanneer zij aan onzen innerlijken opbouw medewerkt.

„Thans is het zeker nog niet zoo ver, zooals het [on]dragelijk *snobisme* van vele verzamelaars en [no]g duidelijker de smadelijke plundering en verwoesting van Chineesche monumenten in dienst van Europeesche verzamelwoede leert. Maar wij hebben tenminste eenigen deemoed voor de Chineesche kunst geleerd, en *zonder deemoed zullen wij nooit eene kunst tot ons geestelijk eigendom maken.* De Europeanen-hoogmoed is na de gebeurtenissen der laatste jaren, die „uns bei unserer [G]ottähnlichkeit doch etwas bange gemacht haben", verdwenen — waardoor wij niet armer zijn geworden —, en wij bevrijden ons langzaam van de Antieken, den grondslag van onze beschaving — waardoor wij zonder twijfel wèl armer geworden zijn, doch waardoor wellicht de weg tot nieuwe rijkdommen wordt gebaand.

„Wij *kunnen* nu tenminste naar de geweldige stomme taal der Chineesche kunst luisteren, zonder haar met den groven hoogmoed van den Europeaan in de rede te vallen. De meesten zien wel is waar ook heden nog in de Chineesche kunst niet veel meer dan eene exotische merkwaardigheid, sommigen waardevol kultuurhistorisch en kunstwetenschappelijk materiaal, of in het gunstigste geval: zinnelijke schoonheid en technisch meesterschap.

„Maar niet weinigen is zij toch tot kostbaarst geestelijk bezit, tot de prachtigste openbaring van menschelijke scheppingskracht, de verhevenste uitbeelding der diepste geestelijke machten geworden."

[N]a het noemen en beschrijven der verschillende [voor]werpen roemt Dr. Kümmel het gehalte, zoowel als [de] uitnemende opzet dezer smaakvolle tentoonstelling. [Hij] eindigt met de voor Holland beschamende woor[den]:

„Van de Hollandsche musea is echter op de tentoonstelling zoo goed als niets te bespeuren, oordeelend naar mijn kennis aangaande hun Chineesch materiaal, is het inderdaad beter, dat niets van hen te bespeuren is.

[A]an het „museale" Holland is immers het bestaan van eene *kunst* in Azië onbekend."

Dat toch niemand, die daartoe in staat is, verzuime [d]e tentoonstelling te gaan genieten!

Boeatan's Tentoonstelling-reeks.

[N]a Boeatan's deelname aan de jongste Jaarbeurs te [Utr]echt, werd op uitnoodiging van de Haja te Haar[lem] kort daarop een tentoonstelling van Indonesische [ku]nstnijverheid door den Raad van Beheer in het Bron[geb]ouw aldaar georganiseerd, waarbij de Afdeeling Oost en West hare zeer gewaardeerde medewer[king] verleende en een Haarlemsch damescomité op onvolprezen wijze de zorg op zich nam voor het toezicht op de bereiding en de bediening der Indische spijzen en dranken, welke zooals altijd zeer in den smaak vielen van het publiek, dat dan al smullende ook belangstelling begon te stellen in de verschillende uitingen van de bewonderenswaardige klein-kunst der Inlanders van den Indischen Archipel. Het geheel was een succes, dank zij zoo veler hulp en toewijding.

Nauwelijks is ook dit weer achter den rug, of al weder is Boeatan bezig met het in orde maken eener uitgezochte collectie voor eene tentoonstelling in de Kunstzaal Brok, van Lennepliaan 6 te Hilversum, welke op Zaterdag 10 dezer te 3 ure nam. zal worden geopend. Daar zal op 23 dezer ook een dansavond worden gehouden door den bekenden danser en danseres *R. M. Djojana* en *Mej. G. Weber*, die den serimpidans leerde op de Djocdjasche dansschool *Krido Bekso Wiromo*.

Zegt het voort.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Openbaar Gehoor.

Op het Openbaar Gehoor ten Paleize op den 31sten Augustus, stipte de voorzitter van den Volksraad, *mr. Neytzell de Wilde*, in zijne rede aan, dat de bezuiniging, van regeeringswege onder gouverneur-generaal Fock krachtig aangevat en doorgevoerd, Nederlandsch-Indië behoed heeft voor het gevaar eener totale inzinking. Hoewel voorzichtigheid nog geboden is, bestaat toch thans de mogelijkheid eener geleidelijk krachtiger hervatting van den regeeringsarbeid op economisch gebied. Voorts herinnerde spr. aan de behandeling van de nieuwe Staatsinrichting door den Volksraad, waarbij verschil van inzicht niet uitbleef bij het zoeken van een bevredigende eindoplossing. Zoowel de Indische als de Nederlandsche Regeering is wederom een moeilijke taak opgelegd. Vervolgens stipte spr. twee belangrijke feiten aan, die zich in het maatschappelijk leven hebben voorgedaan, ten eerste de kranige tocht van de Hollandsche vliegers en ten tweede de opening van de Rechtshoogeschool. Dan wees spr. erop, dat Indië een bijzondere gelegenheid heeft om de Koningin zijn hulde en aanhankelijkheid te bewijzen, door middel van een huldeblijk van Indië bij Haar zilveren huwelijksfeest. Spr. herinnerde tenslotte aan de cycloonramp en eindigde met den Landvoogd te verzoeken de gelukwenschen der onderdanen in Ned.-Indië aan de geliefde Souvereine over te brengen.

De *Landvoogd* releveerde in zijn antwoord de cycloonramp, getuigend dat Nederlands leed ook het leed van Indië is. Indië doet blijken van zijn medeleven en medegevoelen, zooals ook Nederland dat vaak deed. Echter zijn er ook verblijdende feiten en is er reden te over voor de feestelijke bijeenkomst op heden. De Koningin heeft steeds volle aandacht voor het Indische leven en voor de belangen der bevolking van Indië. Het verheugde den G.-G. te kunnen zeggen, dat de moeilijkheden van na den oorlog overwonnen zijn en dat we weder krachtig kunnen werken aan Indië's vooruitgang. Het is onbetwistbaar dat onder de Regeering der Koningin belangrijke hervormingen plaats vonden en veel werd verbeterd; goede vooruitgang is te constateeren en de G.-G. was overtuigd dat het de wil der Koningin is, voor Indië te doen wat mogelijk is en ernstig te bevorderen wat voor de bevolking de beste en gelukkigste levensvoorwaarden kan scheppen. De Koningin houdt de tradities van het Huis van Oranje hoog en wil dat deze schoone tradities ook in de toekomst gehandhaafd worden, hetgeen blijkt uit de groote zorg en bizondere toewijding voor de opvoeding en opleiding van Prinses Juliana. De Landvoogd eindigde met den wensch, dat het der Koningin gegeven moge zijn nog vele jaren in goede gezondheid het Opperbestuur over Indië te voeren en de Prinses geheel naar haar voorbeeld te zien opgroeien.

Geheel Batavia vlagde. In den nacht was er op Pasar Gambir een groote menigte, waar feestvreugde en vroolijkheid onder heerschten. *(Deli Crt.*, 1 Sept.).

Expeditie-journalen.

Van den voorzitter van *het Indisch Comité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen*, den heer *L. C. Westenenk*, lid van den Raad van Ned.-Indië, ontving *Aneta (De Locomotief*, 24 Aug.) een relaas omtrent het verloop van de door het Comité uitgezonden *wetenschappelijke expeditie* [naa]r *Midden-Oost-Borneo*. Beschreven

worden: de voorbereidingen in Borneo, het begin van den tocht, naar Moeara Wahau, de Telèn op en naar Long Hoet, het oponthoud te Long Hoet, het traject Long Hoet—Long Temelèn, de verkenning van de Wahau-rivier (de flora van het merengebied), de Telènrivier, het botanisch onderzoek en de meren.

Het thans verstrekte reisrelaas is kennelijk aan de hand der voorloopige rapporten saamgesteld en onvermijdelijk heeft dit tot een vorm geleid — aldus *De Loc.* (24 Aug.) —, die door haar zakelijkheid velen af zal schrikken. Hoe anders zou zulk een ontdekkingsverhaal echter kunnen luiden, wanneer het geschreven werd in den vorm van een journalistiek dagboek, een reisjournaal, opgesteld door een aan de expeditie verbonden bekwaam en talentvol journalist in overleg met de wetenschappelijke leiders. Er is vroeger al eens in dit blad op gewezen hoe Amerikaansche expedities van dezen aard groote waarde hechten aan een dergelijken vorm van publicatie, welke door haar boeienden en levendigen vorm in breede kringen de belangstelling in het wetenschappelijk onderzoek verhoogt en de offervaardigheid voor zulke doeleinden prikkelt. Wat een goed journalist kan schrijven *on the spur of the moment* zal zeker de aandacht van het publiek sterker trekken dan het meest nauwkeurige uittreksel, achteraf uit officieele gegevens saamgesteld. De journalist, die in dagelijksche aanraking met de wetenschappelijke vorschers gelegenheid verkrijgt de meest deugdelijke gegevens, voor zoover die voor publicatie rijp worden geoordeeld, in zijn journaal te verwerken, die oog heeft voor de eigenaardigheden van het landschap, voor de wetenswaardigheden op het gebied van land en zede, die de gave bezit om de moeilijkheden te beschrijven, waarmede elke expeditie in het binnenland heeft te kampen en zoodoende waardeering te wekken voor de offers, welke de leden der expeditie brengen aan rust en comfort — hij zal de wetenschap op eigen wijze dienen en heel zulk een moeizame onderneming vermogen te zetten in een sfeer van intense publieke aandacht. Het is bekend dat de Prins van Wales op vele zijner reizen door een officieel daartoe aangewezen journalist wordt vergezeld, die door de beschrijvingen van de ontvangst, welke deze vorstelijke afgezant van Groot-Brittannië in de overzeesche gebieden van het Britsche Rijk te beurt valt, meewerkt om de imperiale gedachte, aan die bezoeken ten grondslag liggend, te versterken. Het is ook bekend hoe in oorlogstijd-journalisten officieel aan de generale staven der legermachten worden toegevoegd om de belangstelling van het publiek in de actie der troepen gaande te houden en te stimuleeren. Steeds meer wordt de beteekenis beseft van dezen vorm van actueele geschiedschrijving, welke de wereld in staat stelt mee te leven met de belangrijke onderwerpen, die de menschheid bezig houden. Men begrijpt, dat men veel grootere aantallen bereikt langs den weg van de krant dan langs den weg van het boek. En, zooals gezegd, hebben de Amerikanen deze ervaringsles ook al bij wetenschappelijke gebeurtenissen toegepast.

De „Loc." geeft het denkbeeld in overweging aan hen, die een organiseerende rol vervullen bij expedities in den Nederlandsch-Indischen archipel, overtuigd dat de kosten, aan dezen actueelen vorm van populariseering der wetenschap verbonden, ruimschoots door de resultaten zullen worden goedgemaakt.

Papieren advocaten.

Mr. M. H. Lem te Koeta-Radja critiseert in *De Loc.* (21 Aug.) *de nieuwe regeling nopens juridischen bijstand aan Landraadbeklaagden.* Na er op gewezen te hebben dat tot heden de Inlander, Chinees en Vreemde Oosterling, die in misdrijfzaken voor den Landraad komt, verstoken was van bijstand, zegt de heer Lem dat bij de nieuwe regeling de Landraadbeklaagden nooit een goeden verdediger krijgen. De rechtskundige leden van den Landraad en de ter beschikking van den voorzitter gestelde rechtsgeleerde en rechtskundige ambtenaren, op wie de verdedigingstaak neerkomt, zijn abituriënten van de rechtsschool en pas uitgekomen Hollandsche juristen, ter beschikking van den voorzitter om het vak te leeren en van hem is hunne promotie afhankelijk. Mr. Lem concludeert dat de Landraad-beklaagde beter geen dan zulk een papieren-advocaat kan hebben. Hij stelt een anderen weg voor. Java en Madoera wil hij in vijf ressorten verdeelen en voor elk een ervaren rechterlijk ambtenaar aanwijzen, die de verdediging zal hebben te voeren der beklaagden, in hun ressort. Dan worden de belangen der beklaagden niet verwaarloosd en zullen zij uiteraard ook méér vertrouwen hebben in eene verdediging, welke onafhankelijk van den rechter is.

De Menangkabau-Raad.

Mr. D. J. Jongeneel, adviseur voor de Decentr... tie, wees in een interview *(Bat. Nwsbl.,* 27 Aug.) op, dat de groote meerderheid ter Sumatra's W... zich vóór *de voorgenomen instelling van den ... kabauraad* had uitgesproken. Er zijn vergaderin... houden te Padang, Solok, Pajakomboh, Fort v... Capellen, Padang Pandjang, Fort de Kock, Ma... en Pariaman. In de vijf eerstgenoemde plaatsen ... de groote meerderheid vóór de instelling; hier ... duidelijk de erkentelijkheid jegens de Regeering ... den dag voor het voornemen om het bedoelde ... in het leven te roepen.

Er waren *tegenstanders,* die zich beriepen op ... *adat.* De Menangkabauraad was in strijd met de ... leuze: *„Berdjandjian naik bertanggah toeroen",* vol... welke de ontwikkeling langs lijnen van geleidelijk... diende te worden bevorderd. Zij wilden naast ... Negeri-raad een onderafdeeling of afdeelingsraad, eerst dan den Menangkabauraad. Zij verloren uit ... oog, dat wel degelijk geleidelijkheid betracht w... bij de instelling van den Menangkabauraad; imm... de gedachtengang is: Negeri-raad, Menangkabau... Provinciale raad en daarboven de Volksraad. De ... conservatieven vreesden ervoor, dat de gang van z... door de instelling van den Menangkabauraad zou ... nen lijden. Het was zóó steeds goed gegaan, zij wil... derhalve den toestand maar laten zooals zij was. ... deren stelden geen vertrouwen in den nieuwen r... terwijl een zekere categorie zich bevreesd toonde ... verhooging van de lasten. Eveneens werd van de ... der tegenstanders gepleit voor een opper-adat, rech... lijk college in de plaats van den voorgenomen Men... kabauraad, terwijl tenslotte een gedeelte wel ge... teerd bleek voor het instituut, maar hieraan ... wenschte zelfregelend bestuur op te dragen. Zij w... aan den Menangkabauraad alleen een adviseerende ... toekennen. De Menangkabauer staat over het alg... op een hoogere trap van ontwikkeling; hij weet zich ... typeerende wijze van zijn taal te bedienen. Een te... stander van het voorgestelde college zette op de ... gende manier zijn standpunt uiteen. De Menangka... raad stond volgens hem op een veel te hoog plan. ... was eigenlijk een Westersch instituut, dat niet ... in de sfeer van zijn volk. Wij Menangkabauers ku... ons zulk een raad niet voorstellen. Wanneer men ... karbouw een schitterende parel volhoudt, zal hij ... niet naar om zien. Het kleinood zal niet zijn aand... trekken. Maar wanneer men hem een bosje gras ... steekt, zal het dier dadelijk toehappen...

Maar ook de *voorstanders* beriepen zich op de ... Zij meenden, dat om de ontwikkeling van het land ... bevorderen, overeenstemming diende te zijn ten ... zien van de daartoe noodige maatregelen. En ... overeenstemming kan alleen in gezamenlijk overle... een raad, zooals de voorgestelde, worden verkreg...

De groote meerderheid — zoo besloot de heer Jonge... neel — was voor de instelling. Bovendien past de ... nangkabauraad in het kader van de doorvoering ... decentralisatie in de Buitengewesten, het doortr... van de lijnen van het regeeringsbeleid, en als er ... gewest in aanmerking komt hiervoor, dan is het ... Sumatra's Westkust. De Menangkabauraad zal er ... ook naar alle waarschijnlijkheid wel komen.

Vorstenlandsche Zaken.

De Sumatra Post (4 Sept.) en het *Soer. Hbld.* ... Aug.) vestigen de aandacht op de serie artikelen ... den heer *Salomonson,* onder het hoofd *„Hofluch...* de *Java-Bode* (19 Aug. t/m. 1 Sept.). Volgens het ... Hbl." behoeft het den insider niet moeilijk te ... diverse fouten in genoemde artikelen van de ... Bode" aan te toonen. Het werk heeft echter de ... dienste dat het, bewust of onbewust, een paar der ... langrijkste kwesties aanraakt, welke met betre... tot de Vorstenlanden zijn te stellen.

De heer *Salomonson* heeft in zijn stukken herha... lijk gewezen op *de vooral in deze omgeving zoo ... detoneerende producten van Westersche industrie* ... hij deed — aldus het *„Soer. Hbl."* — daarmee ... werk. Er is in beide Kratons — die van Solo en ... — te constateeren een mengsel van Oostersche en Wes... tersche dingen, dat dikwijls pijnlijk aandoet. Men ... er niet in geslaagd het mooie oud-Javaansche voldoen... de te handhaven, en heeft dit in ernstige mate gedegra... deerd door inlassching van het Westersch artikel. ... geschiedde in zede, in kleeding, in muziek, in ... *in alles.* Nog herinneren we ons bij een der Kraton... plechtigheden het bespelen van den zeer ouden ... lan, waarbij men het bonzen hoorde van de verm... oude gong (in Djokja: Kiahi Goentoer) en daarna...

schelle schetterklanken van een band, die Europeesche liedjes blies. Bij dansen — die immers telkens een bepaald verhaal uitbeelden — voert men schwigheden in, en men is ernstig op weg om van de mooie Javaansche adat een paskwil te maken, zooals ge dit ziet in Stamboel of Bangsawan, wanneer *Hamlet* wordt gegeven en een clown op het tooneel telefoon bedient. Het moet worden erkend dat Djokja steeds veel meer aan het echt-Javaansche vasthield dan Solo, dat voor modern en verlicht wil doorgaan. Vooral onder wijlen Sultan VII werd de oude adat streng gehandhaafd; van Kratonmodernisering waaraan men in Solo — helaas! — zooveel deed, moet men te Djokja niets hebben. Er is, op het gebied van echt-Javaansch vorstelijk vertoon, vermoedelijk zelden iets mooier te zien geweest dan het ceremonieel, waarmee bij gelegenheid der viering van het jarig regeeringsjubileum van Sultan Hamengkoe Bowono VII de brief van den Gouv.-Generaal in den Kraton werd gebracht en voorgelezen. Ieder, die op dergelijke wijze critiek uitoefent op de vooral te Solo merkbare modernisering en verwestering van de Kraton, met gelijk terugdringen der mooie Javaansche gebruiken en kleeding — de Solosche pangerans vertoonen zich veel meer in Europeesche kleeding dan hun Djokjasche collega's — doet goed werk. Het *„Soer. Hbl."* zou het eene daad van hooge beteekenis achten, indien, allereerst in de Kratons, het werk der zuivering werd ingezet. Men behoeft zeker niet terug te keeren tot de gewoonten en gebruiken, welke niet meer tot dezen tijd behooren en op het niveau van huidige ontwikkeling en beschaving niet meer zijn te verdedigen. Niemand zou zoover willen gaan. Maar er is zeer veel dat geheel onnoodig voor Westersch fatsoen is terzijde gesteld. De Javaansche cultuur bezit nog heel veel moois: in kleeding, versiering, zede en gebruik, en het ware te wenschen dat van de Vorsten in hun onmiddellijke omgeving het krachtig streven uitging tot herstel van hetgeen wegens nationaalpolitische overwegingen verdient te blijven leven. Het gaat hier om iets hoogers dan om de aanschaffing van wat Westersche artikelen. Het gaat om het herstel van wat goed en schoon is in de Javaansche cultuur, zelve: *om verbetering van den zuiver nationalen*

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Kweekschool „Al Islam".

De heer Abdoel Ariz Soetan Kenaikan, adjunct-landbouwconsulent aan de Normaalschool te Padang Panjang (Westkust van Sumatra), deelt in de „Sinar Sumatra" van 30 Maart 1925 mede, dat, op verzoek van verschillende Chineezen, Klingaleezen en ook van personen behoorende tot andere volksgroepen, de kweekschool „Al Islam" te Loeboe Sikaping is opgericht, welke instelling na de aanstaande vastenmaand geworden geopend en waar de jeugd, onverschillig van welken landaard of van welke godsdienstige overtuiging ook, wordt toegelaten.

Voor de niet-Mohammedanen is het godsdienstonderwijs facultatief, hetgeen zeggen wil dat niemand ten dwang kan worden gedwongen.

Van verzoeken om toelating zijn reeds binnengekomen uit de Lampongsche districten, Benkoelen, Palembang, Westkust van Sumatra, Tapanoeli en Atjeh. Als scholieren worden aangenomen de leerlingen uit de IIe klasse van de Thwalib- en Dinijahscholen en die uit dezelfde klasse van de Hollandsch-Inlandsche scholen en van de Gouvernementsscholen.

Met betrekking tot het leerplan worden de navolgende verplichtingen gegeven:

Klasse I tot en met IV.

Het leerplan van de Gouvernements Normaalschool, omvattende de vakken plantkunde, dierkunde, aardrijkskunde, aardrijkskunde, rekenkunde, maleisch, lichamelijke oefenis, vormleer en teekenen.

Klasse V tot en met VII.

Het leerplan der cultuurschool te Soekaboemi, omvattende de vakken chemie, planteenteelt, plantenziekten, veeteelt, veeziekten, grondkennis, grondbewerking, grondverbetering, landhuishoudkunde, bemesting, landmeten en waterpassen, irrigatie, verbandleer, hygiëne, fruitteelt en groententeelt.

Klasse I tot en met VII.

Mohammedaansch godsdienstonderwijs, de leer der Ilmoe Tauhid, Fikhi, Siratoenabawijah, Imla, Badi, Ma'ani, Bajan, Tafsir, Hadis, Adab, Tarich, Nahoe en Saraf.

d. De kennis der Nederlandsche taal.
Klasse VI tot en met VII.
e. De kennis der Engelsche taal.
Klasse VII.
f. De kennis der Maleische adatinstellingen.
Klasse I tot en met VII.
g. Praktische plantoefeningen en de leer van het onderhoud van aanplantingen als van klapperboomen, rubber, thee, koffie, cacao, vanille, tabak, groenten, cassave enz.

Het fokken van vee en de broeierijen van kippen en eenden geschiedt op Europeesche wijze.

De voorschriften der school zijn de navolgende:

De leeftijd der leerlingen moet zijn boven de 12 jaar, terwijl zij bij de toelating reeds kennis moeten hebben van lezen, schrijven en rekenen.

Zij moeten gezond van lichaam en goed van levensgedrag zijn.

Het verzoek tot toelating moet schriftelijk geschieden en onder aangeteekend couvert worden gezonden aan den heer Abdoel Ariz Soetan Kenaikan te Padang Pandjang.

Het moet inhouden den geboortedag van den leerling, het adres van den voogd of van den persoon, die zich aansprakelijk stelt, de kennis van den godsdienst van den leerling, ten einde daarnaar de plaatsing in de klasse te beoordeelen, terwijl het verzoek moet vergezeld zijn van de som van ƒ 15.— als waarborggeld. Dit geld wordt teruggezonden als het verzoek niet wordt toegestaan.

Voorts moeten nog worden bijgevoegd een blanco kwitantie met plakzegel en eene verklaring van het Inlandsch bestuurshoofd, van een schoolhoofd of van een oelama, waarin bekend wordt gesteld, dat de voogd of de aansprakelijke persoon tot betaling van uitgaven bereid is.

De leerlingen genieten huisvesting, voeding en verlichting en staan dag en nacht onder toezicht van de onderwijzers, die met de opvoeding zijn belast.

Daarvoor betaalt de leerling ƒ 15.— per maand, doch dit bedrag wordt voor leerlingen van meer gegoede ouders verhoogd tot hoogstens ƒ 25.— per maand.

De leerboeken moeten de leerlingen zichzelf aanschaffen, zoo ook de slaapmatras met kussens en andere benoodigdheden.

Zij, die reeds eenige kennis van den Islam hebben opgedaan, worden terstond in de 2e, 3e of 4e klasse geplaatst.

Bij het verlaten der school wordt de waarborgsom teruggegeven.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de Westersche Politiek in het Oosten.

I.

Het veranderen van de handelshaven te Singapore in een Engelsche oorlogshaven en de terzake aldaar gehouden conferentie van de Engelsche admiraals met de commandanten van de verschillende oorlogsbodems der in de Aziatische en Australische wateren aanwezige stations, welke vergadering door den Amerikaanschen admiraal Washington van de Huron werd bijgewoond, zijn, naar men in de „Sinar Sumatra" van 30 Maart 1925 schrijft, wel bewijzen, dat de tegenwoordige gang van zaken in het Oosten de aandacht heeft der Europeesche en Amerikaansche staatslieden.

Van belang is hierbij te weten, dat de oorlogsvloot van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika vlootmanoeuvres houdt in de Stille Oceaan, die de Japansche Regeering verontrusten, en die daarin de bedoeling ziet, dat de Amerikaansche oorlogsbodems alvast kennis van de praktijk willen opdoen, voor het geval het tot daadwerkelijkheden komt, zoomede van het gebruik en vervoer van steenkolen en olie naar tal van plaatsen en tusschen de verschillende eilanden.

Geleidelijk ziet men Azië een centraal punt worden der Westersche grootmachten, die, als zij de door verovering verkregen rechten willen handhaven, verplicht zijn de daarin gestoken kapitalen te beschermen en de daarmede samenhangende belangen te behartigen.

Europa toch is de grootste leverancier van Azië van tal van dagelijksche benoodigdheden, terwijl dit land de groote markt is voor Europa en tal van producten oplevert, die waardevol zijn voor de Westersche markt.

Europa is dientengevolge wel verplicht eene bepaald aangegeven politiek ten opzichte van Azië te volgen. Of die politiek nu ook werkelijk het overzeesch be-

zit der Westersche grootmachten versterkt en of daarvoor zulke sterke strijdmachten aanwezig moeten zijn, zijn vragen, waarop het moeilijk is een stellig antwoord te geven, sedert het nationaliteitsgevoel zich bij de Oostersche volken geleidelijk ontwikkelt, deze naar vrijheid verlangen en geen genoegen meer nemen met de behandeling van zaken van een dertigtal jaren geleden.

Tal van ernstige bewegingen waren daarvan reeds het gevolg en heeft men in de nieuwsbladen kunnen lezen.

De Oostersche volken willen de hun toekomende wettige rechten niet meer afstaan.

Zij willen eene behoorlijke en rechtvaardige bejegening, onderwijs voor allen en de functies in het land vervullen, welke hun toekomen.

De Oostersche volken ontwaken, terwijl daarmede ten nauwste verband houdt de zucht naar vrijheid en van onafhankelijkheid.

Het ligt in de natuur van den mensch, dat, zoodra hij zich intellectueel heeft ontwikkeld, het verlangen naar stamverband en de zucht naar onafhankelijkheid sterker bij hem opkomen.

Vooruitgang en vrijheid gaan hand aan hand.

Het onderwijs geeft die geestelijke goederen en maakt dat iedereen de moeilijke levensomstandigheden onder de oogen kan zien.

De uitkomsten van dat onderwijs zijn in Azië duidelijk zichtbaar, niet alleen in de aán Europeesche machten onderworpen streken, doch ook in de landen met zelfbestuur, waar zoovele reeds tot stand gekomen veranderingen op vooruitgang wijzen.

In bijna elke streek ziet men de volksbewegingen, waarbij gezocht wordt naar onafhankelijkheid, zoo ook op de Philippijnen, Engelsch Voor-Indië en in Nederlandsch Oost-Indië, alwaar de overheerschers dier gebieden als het ware gedwongen werden hun koloniaal gezag te versterken.

Amerika deed dit na de onrustige bewegingen der Philippino's, die hunne rechten en hunne vrijheid verlangden van het Amerikaansch bestuur.

Engeland gaf aan de volksgroepen van Voor-Indië volledige onderwijsinstellingen met de Swaraj-beweging tot uitkomst, die de vrijheid verlangde en thans in de wetgevende vergaderingen bij de beraadslagingen op talrijke successen kan wijzen, waaruit het minder goede bestuur der Engelschen kan blijken.

Thans worden de Engelsche bestuursteugels wederom strak aangehouden met de oorlogshaven van Singapore tot centrum, vanwaar uit terstond hulp kan worden verleenen, bijaldien om gewapenden bijstand wordt gevraagd.

Nederland bracht de vlootwet naar voren met Soerabaja tot versterkte haven, doch zag, in verband met de hooge kosten van dien maatregel, de wet nog niet ingevoerd. *(Wordt vervolgd.)*

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Economisch Statistische Berichten.

In het Nr. van 30 Sept. zet ir. E. P. Wellenstein (te Weltevreden) zijn artikelenreeks voort over het „onderzoek naar den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Ned.-Indië". Schr. behandelt thans de inkomsten- en andere directe belastingen en vervolgens enkele indirecte heffingen, waarbij hij opmerkt dat in het algemeen de Javaan veel zwaarder belast is dan de bewoner der Buitengewesten, al is zijn draagkracht in alle opzichten minder. In een volgend Nr. zal de hr. W. zijne beschouwingen besluiten.

Verder bevat dit Nr. een artikel van Prof. Mr. M. W. F. Treub: „Bedenkelijke Prinzipienreiterei". Na een en ander te hebben medegedeeld over de werking der Poenale Sanctie zooals die tegenwoordig telkens voor vijf jaren geldt voor de cultuurondernemingen op de Buitengewesten, ontwikkelt de schr. zijne bezwaren tegen de samenstelling der commissie, die aangewezen is om de arbeidstoestanden ter Oostkust van Sumatra te bestudeeren en advies uit te brengen over wenschelijk voorkomende wijzigingen in de koelie-ordonnantie aldaar. Hij acht er in beginsel alles voor te zeggen, dat in een commissie, welke over koelietoestanden heeft te rapporteeren, ook één of meer vertegenwoordigers der werknemers zitting hebben. Maar dit beginsel is alleen voor practische toepassing vatbaar, wanneer de omstandigheden zulk een vertegenwoordiging mogelijk maken. Dit nu, is i. c. niet het geval. Zoowel het beschavingspeil der koelies als het feit, dat velen hunner trekvogels zijn, die na afloop van hun contract naar hun land terugkeeren, sluit een werkelijke vertegenwoordiging dezer arbeiders in de bewuste comm[issie] en in elk college uit.

En daarbij komt dat ook de beste koelieve[rtegen]woordiger nauwelijks een algemeenen kijk kan [hebben] op de zaken, welke de commissie te behandelen [heeft].

Met de rijpheid van de vertegenwoordigers een[er be]paalde groep van personen te fingeeren, komt [men] geen stap verder. Een der grootste gevaren, waara[an de] Indische maatschappij blootstaat, is juist het oper[eeren] met dergelijke ficties.

Een derde artikel in hetzelfde Nr., van O. E. G. [Graaf] van Limburg Stirum, bespreekt de cultuur en den ex[port] van Sinaasappelen in Suriname.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 16 (15 Aug.). Calop[ogo]nium Mucunoides in Deli (een nieuwe groenbemes[ter]) door Dr. B. T. Palm en Dr. S. C. J. Jochems. — [De] import van nieuwe aardappelvariëteiten in Ned.-In[dië], door Dr. P. van der Goot. — De strijd tegen bladlu[is] in Deli, door Dr. C. J. J. van Hall. — Wild en landb[ouw], door H. J. V. Sody (eene beschouwing over de [ver]woestingen door het wild in de aanplantingen der I[nlandsche] pongers aangericht). — De rubberpositie. (De we[reld]voorraad en het verbruik. — Een groot tekort aan [rub]ber. — Een veelbelovende toekomst). — De Inland[sche] suikerrietcultuur. — Korte berichten. (Propaganda [voor] rubbergebruik. — Selatdjaran .... redivivus? — E...

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 9 (29 Aug.) bevat o.m. H. H. van Kol † (uitv[oerig] artikel, met portret). — De Proefstations, door [...] Tiauw Hok. — Wortelziekten bij Hevea (slot). — [De] begrooting 1926 van Landbouw, Nijverheid en Ha[ndel] in den Volksraad (vervolg). — Over patchouly-oli[e en] patchouly-blad van Atjeh (Noord-Sumatra). (No. 21 [van] de Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het [...] Instituut). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche [...]

De pensioenen van oud-Indische militairen.

In het Oct.-Nr. van Madjoe, maandblad der Ver. [van] oud- en actiefdienende onderofficieren van het lege[r in] O. en W.-Indië, schrijft de hr. J. Keur een artikel [naar] aanleiding der aanneming in den Volksraad van [het] amendement om alleen de pensioenen van de 60-j[arige] en oudere gepensionneerde militairen, van vóór [...] gelijk te stellen met de pensioenen verleend nà [...].

Met deze regeling — stel dat de Staten-Genera[al] [haar] aannemen — kan de schr. geen genoegen nemen, [want] zegt hij:

„Juist de gepensionneerden in de hoogere offi[ciers]rangen — zij dus die de grootste pensioenen ontv[angen] — zullen dan vast en zeker de gelijkstelling deelac[htig] worden omdat de 60-jarige leeftijd door de me[esten] reeds overschreden of bijna bereikt wordt binnen [...]. Geheel anders staat het met de oud-militairen ge[pen]sionneerd beneden den rang van officier, waarvan [ge]rust aangenomen mag worden dat de meesten van [hen] nog lang geen 60 jaar oud zijn en velen ook ni[et] dien leeftijd zullen bereiken tengevolge van de [...]moeiende oorlogsjaren in Ned.-Indië doorgebracht."

Onze plaatsruimte laat niet toe verder op den in[houd] van het artikel in te gaan, maar we bevelen de le[zing] gaarne aan aan hen die belangstellen in — of te [be]slissen hebben over — het veelal niet benijdensw[aar]dige lot van den oud-indischen militair, die gepen[sion]neerd is vóór het jaar 1920.

In dit verband zij tevens gewezen op een artikel [van] „Vierstar" in het „Vaderland" van 1 Oct. jl., die be[toogt] dat de oud-strijders niet geholpen zijn met Holland[sche] en Indische „Bronbeeken", maar wèl en alleen doo[r] geheele gelijkstelling wat pensioen betreft. Schr. [hoopt] dat deze „eereschuld" ten spoedigste zal worden [inge]lost, vooral nu de Indische geldmiddelen geen be[zwaar] meer zijn.

De West Indische Gids.

Inhoud der October-afl. De Curaçaosche begr[ooting] voor 1925, door Mr. B. de Gaay Fortman. — [Het] Suriname-vraagstuk, door W. Arntz. (Schr. ontw[ikkelt] een, naar het schijnt, degelijk overwogen plan om [met] behulp van Nederlandsch kapitaal het grootland[bouw]bedrijf uit zijn verval op te heffen). — Lago [Oil and] Transport Company, Ltd. op Aruba. (Schr. ve[rwacht] van de vestiging dezer petroleummaatschappij [groote] voordeelen voor de bevolking van voorgenoemd [eiland]. — Schetsjes uit Albina, door Harald Schütz. — De [aan]val der Franschen op Curaçao in 1675, medegedeeld d[oor] Fr. Oudschans Dentz. — Suriname in beeld, door [J.] F. Snelleman (bespreking van een aardrijksku[ndige] prent uit 1860). (Zie ook de rubrieken Surina[me en] Curaçao hierachter).

De Indische Post.

Als onderwerp van de week behandelt het Nr. van ..ug. de Soemedang-ongeregeldheden, welke thans in .. Landraad behandeld worden. — Voorts bevat dit ..o.a.: Het luchtverkeers-vraagstuk voor Indië. — De ..shuisvesting. — De Inlandsche middenstand. — De ..perdief (krab of kreeft), door Dr. H. C. Delsman. .. Openlucht-tooneel voor Indië. — Het vroegere ..len vat, door S. Kalff (misbruiken tijdens de Oost-..sche Compagnie).

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Inhoud der October-afl. Vrouwenleed uit Java (einde ..e eeuw), door Prof. T. J. Bezemer (vertaald uit een ..bab Tanah Djawi, Javaansche kroniek). — Nog een ..ander omtrent het rotsrelief op Bali, door W. O. J. ..uwenkamp. — Een bronzen Jizo-beeld, door M. W. .. Visser. — Zeden en gebruiken bij de Makassaren ..rvolg), door J. H. B. Jaspers. — Lastige poppen, door .. F. Snelleman. — Bij al deze artikelen fraaie afbeel-..gen.

De Indische Mercuur.

No. 40 (2 Oct.). Proeven met een nieuwe tapmethode ..or Perubalsemboomen (in den Cultuurtuin te Para-..ribo), door Prof. Dr. G. Stahel (met ill.). — Rijks-..orlichtingsdienst ten behoeve van den vezelhandel en ..vezelnijverheid te Delft. — Sandelhout op Timor ..lleend aan Mededeeling No. 11 van het Proefstation ..or het Boschwezen). — Kultuurberichten. — Kleine ..dedeelingen. — Financieele berichten en verslagen, ..omede de overige vaste rubrieken. — De Afd. Han-..smuseum van het Kol. Instituut geeft recente litera-..r over aetherische oliën, boschwezen, looistoffen, ..umen, geneesmiddelen, voedingsmiddelen, vruch-.., enz.

Commercial Holland.

..et Oct.-Nr. bevat een artikel van Dr. A. Ph. van ..venter: „Surinam in 1924", naar gegevens ontleend ..de jaarverslagen 1924 der Surinaamsche Bank en de ..mer van Koophandel en Nijverheid. — Verder een ..torische beschouwing van den hr. S. Kalff: „Ho.. ..d furniture in the East Indies".

Oedaya.

Inhoud der October-afl. Titelplaat: Het Landakge-..gte op Borneo. — Politieke macht en moreele vrij-..id, door Noto Soeroto. — Van groote mannen in ..pan, door H. Cochius. — In memoriam H. H. van Kol. .. Indrukken van Nias, door H. F. Tillema (vervolg). .. Verder nog eenige kleine bijdragen met Maleischen ..st. — Ook deze afl. is wederom rijk geïllustreerd.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 14 (30 Sept.). Het zieleleven der Indonesiërs. ..a (vervolg), door N. — Een historisch residentiehuis .. Semarang), door S. Kalff. — Landbouwvoorlichting .. Ned.-Indië, door C. Lekkerkerker. — Behalve de af-..eldingen welke bij de genoemde artikelen behooren, ..vat deze afl. eenige mooie platen uit een (nog niet ..gegeven?) verzameling van Dr. G. Krause.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 33 (28 Aug.—3 Sept. '25). ..nige opmerkingen over de rechtspraak, door een ..ndsch ambtenaar. — Schoolschetsjes. — Inlandsche ..ndbouw (vervolg). — Dipo Negoro, de hoofdfiguur .. den Java-oorlog, door Noto Soeroto (ontleend aan .. Koloniaal Weekblad).

Zending- en Missieperiodieken.

..int Claverbond. Oct. '25. Pelgrimstocht naar ..a, door H. Caminada S.J. — Hebben de Javanen .. literatuur? door A. Djajasepoetra S.J. — De Javaan .. de vier windstreken, door een bewoner van het ..lius-College te Jogjakarta.

.. Banier. No. 34 (21 Aug.). De opleving van den .. in Djokja (slot), door F. L. O. Bakker.

..alen Missiehuis Tilburg. Christus op ..-Guinee (met ill.), door N. Verhoeven. — Avon-.. in de avonduren op de Kei-eilanden, door B. Smul-.. — Eerste begin van den R.K. godsdienst op de ..eilanden. Naar herinneringen van J. Melau van den .. der Renjoets, beschreven door Pr. J. van den ..gh (vervolg).

Java in twee bladzijden.

Dit kunststuk heeft de heer W. L. Voorduin volbracht ..het te Boston verschijnende Stone & Webster Journal .. Augustus. Met een verwonderlijk flux de paroles .. hij precies zooveel als iedereen kan onthouden, en ..we het slot hadden gelezen: „this island has been ..lowed with rich soil, plentiful rain and an ample supply of labor", dachten we, dat het goed zou zijn in-dien een ieder in ons land althans van Java wist wat in deze bladzijden staat. Met een vaartje komt de schrijver van het allereerste begin der Indische scheepvaart, langs de Compagnie aan den toestand van thans; irrigatie, ontginning, alles wat er groeit op en wat er ligt in den bodem, het bergstelsel en de meteorologie, oppervlakte en bevolking... hij zeurt er niet over, zegt eenvoudig: Maleiers, Polynesiërs en Papoea's, en daarmee uit. Zelfs het hoedenvlechten en het batikken worden genoemd; maar wat er nuttigs is op het eiland heeft zijn voor-keur, „there are numerous possibilities of utilizing the mountain streams with high head developments".

Bij het korte opstel behoort een onevenredig groot aantal zeer mooie lichtdrukken. (N.R.Ct.).

* * *

Handleiding tot de kennis van de Mohammedaansche wet volgens de leer der Sjâfiïtische school, door Dr. Th. W. Juynboll, Hoogleeraar te Utrecht. 3e Druk. (Leiden, N.V. Boekhandel en Drukkerij voorh. E. J. Brill).

Atlas behoorende bij het Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch-Oost-Indië. Vijftigste jaargang 1921. Verhandelingen, eerste gedeelte. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 34. (Nieuwsbladen en periodieken op Java 10 tot 20 Aug.; op de Buitenbezittingen 29 Juli—11 Aug.). (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

La production des matières grasses aux Indes Néerlandaises, par G. Angoulvant. (Soc. Belge Et. Exp. Bull. 51, 1925, bl. 227).

Van weesjongen tot Raad van Indië (Wollebrand Geleinsz. de Jongh van Alkmaar). (De Ind. Verlofganger, 25 Sept.).

De palmolieproductie en uitvoer van Sumatra's Oostkust gedurende 1924. (Korte Berichten voor Landbouw, Nijverh. en Handel, 21 Aug. '25).

De palmoliebereiding. Voordracht door Ir. H. N. Blommendaal. (Mededeelingen van het Alg. Proefstation der A.V.R.O.S. No. 21).

Overzicht van den toestand van den handel ter Sumatra's Oostkust gedurende het eerste halfjaar van 1925. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan, 15 Aug. '25).

Sociaal-economie door spoorweg-aanleg in Ned. Oost-Indië, door C. F. Balsem (eerste gedeelte eener beschouwing over den aanleg van spoorwegen in West- en Oost-Java en in Zuid-Sumatra). (Technisch Tijdschr. voor Nederland en Ned.-Indië. Sept. '25).

De toekomst van het luchtverkeer met Indië, door A. Plesman. (Gr. Amsterdammer, 1 Aug. '25).

Met een speda door Sumatra (vervolg), door G. de van der Schueren. (Opgang V, bl. 780).

De Nederlandsch-Indische Wetboeken, zooals zij tot op 15 Juni van het jaar 1925 zijn gewijzigd en aangevuld benevens de belangrijkste der tot hunne verklaring dienstige wetten en wettelijke verordeningen, met verwijzing naar de tot elk artikel betrekkelijke Fransche, Nederlandsche en Ned.-Indische wetsbepalingen. Uitgegeven onder toezicht van Mr. H. M. Vrijheid, advocaat te Soerabaja. (Soerabaja, N. Venn. J. M. Chs. Nijland).

Het Râmâyana op Javaansche tempelreliefs, door J. Kats. Met platen. (Overgenomen uit het Javaansche tooneel, dl. I). (Batavia—Leiden, G. Kolff en Co. 1925).

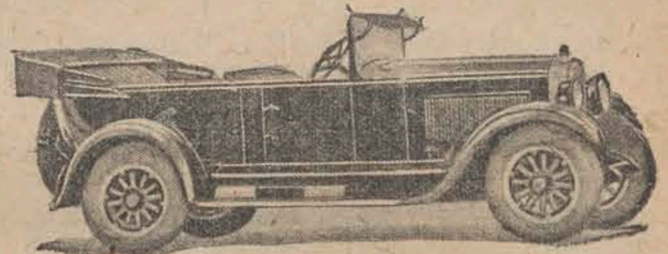
Loetoeng Kasaroeng. Eeine uralte Sundanesche Legende. Neu bearbeitet, von Dr. F. A. Schöppel. Mit Tafeln. (Batavia, Leiden, G. Kolff en Co., 1925).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Juli 1925. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Verslag van de Ombilinmijnen over de jaren 1923 en 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië. 's Lands Caoutchoucbedrijf. Verslag over 1922. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag over de Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië over de jaren 1919 en 1920. Derde gedeelte: bruggen en wegen. (Met platen en 2 kaarten: Wegenplan der Res. Westerafd. van Borneo en der res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Over eenige ook in Europa bekende Inlandsche geneesmiddelen, door Prof. G. J. W. Koolemans Beijnen. (Meded. Rijksinst. Pharm. Ther. onderz. 9 (1925), bl. 4).

Hetgeen op radiotechnisch gebied in Nederlandsch-Indië is tot stand gebracht en de radiotelegrafische verbinding tusschen Nederland en Indië. Voordracht, gehouden op 9 Sept. 1924, door Dr. ir. C. J. de Groot. Met afb. (De Ingenieur, 3 Oct. '25).

BOEKAANKONDIGING.

De Redactie ontving van A. W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij: Aardrijkskundige platenatlas van het Vaderland voor Gymnasia, H.B.S., Kweekscholen, Handels- en M.U.L.O.-scholen, door Herm. J. Jacobs, onderwijzer te 's-Gravenhage en J. Oosterkamp, hoofd eener school aldaar. Deze atlas is een waardevol hulpmiddel voor het onderwijs in de kennis van ons land. Alle platen van het uitgebreid illustratie-materiaal zijn voorzien van bijschriften.

Suriname.

Wij willen de aandacht onzer lezers vestigen op een belangrijk artikel van de hand van den heer W. Arntz in de October-aflevering van „De West-Indische Gids", geschreven naar aanleiding van een artikel van den heer Brandon in de Februari-aflevering van hetzelfde tijdschrift.

„Het plan van den heer Brandon, hoe aanlokkelijk ook op papier, zal veel te veel jaren vorderen om het doel, een welvarenden Creolen-middenstands-landbouw, te bereiken. Daarbij komt dat Nederland al die jaren zal moeten doorgaan met de rente en aflossing te betalen van de voor Suriname geleende gelden, een toestand die noch voor Suriname, noch voor Nederland wenschelijk is.

Zooals ik het Suriname-vraagstuk beschouw, luidt de omschrijving ervan aldus: „Hoe kan in den kortst mogelijken tijd van de kolonie een welvarend bezit gemaakt worden, dat in staat is de uitgaven voor zijn huishouding zelf te dragen en dat aan zijn werkwillige inwoners gelegenheid biedt om een eerlijk stuk brood te verdienen?" Zeker, door versobering van de bestuursorganisatie, door het omvormen van een niet-produceerende stadsbevolking tot nijvere landbouwers kan Suriname misschien op den duur self-supporting worden gemaakt, maar het vraagstuk eischt een spoedige oplossing en deze kan m.i. alleen verkregen worden door een snelle opvoering van de productie met behulp van een groote hoeveelheid ingevoerde arbeiders. Hiertoe zal noodig zijn het in 't leven roepen van nieuwe bedrijven die, behalve aan de daarvoor noodige arbeiders, direct en indirect werk zullen verschaffen aan directeuren en opzichters, geneesheeren en ziekenverplegers, timmerlieden, smeden en andere ambachtslieden, winkeliers en winkelbedienden, importeurs en exporteurs met hun personeel, ondernemers van transportdiensten, zoowel voor personen als goederen, scheepvaartmaatschappijen met haar kantoorpersoneel en bootwerkers, enz. enz. Want de ingevoerde arbeiders eischen toezicht en geneeskundige behandeling, hebben woningen noodig, levensmiddelen, kleeren en gereedschappen; wenschen zij hun landgenooten op eenigszins verwijderde plaatsen te bezoeken, dan zullen zij hiertoe gebruik moeten maken van auto's of vaartuigen, de geproduceerde gewassen moeten worden vervoerd, verhandeld en verscheept, op bijna elk gebied zou de werkgelegenheid vergroot worden. Voor den Creool bestaat er dan, veel eerder dan bij uitvoering van het plan van den heer Brandon, gelegenheid om zich in eigen land, 't zij op intellectueel gebied, 't zij als ambachtsman een behoorlijk bestaan te verwerven.

Ik houd mij dus nog maar bij de „ongelukkige, met veel illusie behepte onkundigen die, gevangen in den ban van de voorstelling dat Suriname nog een arbeidskolonie is of te maken is", meenen, dat het in de eerste plaats het groote landbouwbedrijf is, dat de kolonie in korten tijd uit haar verval kan opheffen. Maar dan ook werkelijke groote landbouwbedrijven.

Niet alleen zal de cultuur-oppervlakte van de nieuwe ondernemingen veel grooter moeten zijn dan op de meeste bestaande plantages het geval is, maar zij zullen zich ook meer moeten toeleggen op de vestiging van vrije arbeiders-kleine landbouwers op of nabij de onderneming. Indien zulks mogelijk is moet de arbeider het hem ter bewerking afgestane perceel in eigendom kunnen verkrijgen, bij de beplanting zal men hem met raad en daad moeten bijstaan, b.v. zoo noodig voorschotten verstrekken om het perceel plantklaar te maken en de eersten aanplant in den grond te brengen. Zorgen voor uitgezocht plantmateriaal enz. Echter moet niets voor niets geschieden; van het voorschot moet een be- lijke rente worden betaald. Het zaaigoed wordt kostenden prijs geleverd, alleen de adviezen wo- gratis verstrekt. Op deze wijze maakt men van arbeider een behoorlijken kleinen landbouwer, die niet aan zal denken de plantage te verlaten om op hem door het gouvernement in huur afgestaan per- voor zichzelf te gaan werken. Alleen de meest ener- ken onder hen zullen hun perceel verkoopen om met opbrengst ervan en hun gespaard geld een stuk dome- grond in eigendom te verkrijgen, ten einde daarop heel zelfstandig den landbouw uit te oefenen. De menschen zullen ook zonder den zachten dwang of aan- moediging der plantage hunne gronden goed bewerk- en uit hen en hunne afstammelingen zal op den du- een welvarende middenstands-landbouw ontstaan, wijl uit hen, die op de plantage zijn gebleven, een we- varende, vrije arbeidsstand groeien zal".....

Uit het artikel halen wij nog het volgende aan:

„Voor de ontwikkeling van Suriname wordt van h- die iets gevoelen voor „de West", die inzien dat het koloniale mogendheid als Nederland onwaardig is bezit van erkende vruchtbaarheid door gebrek aan beetje kapitaal in een staat van armoede en verval laten, slechts vereischt, dat zij in 10 jaren tijds het bijeenbrengen voor de oprichting van 30 nieuwe onder- nemingen. Van de regeering wordt verwacht, dat zij welbegrepen eigenbelang en in het belang der kolo- den maatregel zal bestendigen om van de plantages ge- bijdrage meer te vorderen voor het Immigratiefon- dien zij thans voor den duur van 2 jaren heeft genom-

Het is werkelijk niet zooveel, wat er van het parti- lier initiatief gevraagd wordt; een totaal bedrag ± 60 millioen, waarvan de helft van het oogenblik het wordt verstrekt, 6 % rente opbrengt, terwijl andere helft de rentelooze jaren later ruimschoots vergoeden.

Is het nu aan te nemen, dat Nederland dit bedrag zou kunnen beschikbaar stellen, wanneer men weet, alleen het Nederlandsch kapitaal voor ruim 2 milli- bij Oost-Indische cultuur- en handelsondernemingen geïnteresseerd? Een land, dat meer dan twee dui- millioen gulden heeft overgehad voor de ontwikkeling van één gedeelte zijner overzeesche bezittingen, toch ook nog wel ± 3 % van dit bedrag kunnen b- brengen om daarmede de welvaart van een ander te verzekeren.

We mogen dus gerust aannemen, dat het geld Nederland te krijgen is; de groote moeilijkheid is e- om hen te bereiken, die bereid zullen zijn een gede- van hun overvloed in Surinaamsche ondernemingen beleggen".....

De heer Arntz eindigt zijn artikel met den volgen- oproep:

„Wie helpt mij nu met de oprichting van de eer- onderneming van 500 à 1000 H.A.? Enkele personen, de heer Kasteleyn, verklaarden zich reeds in begin- bereid mijn pogingen te steunen, maar hun aantal nog veel te gering. Alleen door samenwerking van all- die evenals ik, meenen dat er van Suriname wel iets maken valt als slechts het kapitaal beschikbaar is de aanwezige hulpbronnen te ontwikkelen, kan er worden bereikt. Laat een ieder die meent wel in st- te zijn een bedrag, hoe gering ook, voor dit doel bij- te brengen, mij zijn bewijs van instemming sturen ik ben er van overtuigd dat onze gezamenlijke poging een goed resultaat zullen hebben."

Het adres van den heer Arntz is: Groote Markt Nijmegen.

* * *

In de „Economisch-Statistische Berichten" van September vraagt Mr. O. E. G. Graaf van Lim- Stirum belangstelling voor de Sinaasappelcultuur Suriname.

Het is te hopen dat de Staten-Generaal bij de staande behandeling van de Surinaamsche begr- nota zullen nemen van de beschouwingen van schrijver.

* * *

In „De Telegraaf" van 29 September het verslag een lezing, in een der zalen van de Burgerwacht op Singel te Amsterdam gehouden door den heer W. C- ner, secretaris van de vereeniging „Suriname". Spr- behandelde het heden en verleden van Suriname, een geschiedkundig overzicht werden de verschillende culturen besproken. Het verslag eindigt aldus:

„Met volharding en ondernemingsgeest zullen al de-

..uren, waarbij dan nog gerekend kunnen worden de ..k, katoen en koffie, een groote kans van slagen ..ben. De proefnemingen hebben de gunstigste resul.. te dezen aanzien opgeleverd. Suriname wacht op ..."

* * *

.. knippen het volgende bericht uit „De Tijd":

.. enkele maanden rust keerde de Z.Eerw. Pater Verheyen naar de Surinaamsche Missie der Paters ..demptoristen terug, waar de reeds bejaarde Missio.. ..ch met vernieuwde krachten gaat wijden aan de ..elzorg en het onderwijs der jeugd. Tijdens zijn verblijf in het Vaderland heeft hij den grondslag gelegd voor een ..eduwen-fonds, zoo hoog noodig in zijne missie, waar..or hij op den steun van milde gevers blijft vertrouwen. Met hem vertrok de Eerw. Broeder Marinus A. Nieu..nhuisen, uit Nieuwkoop, die zich voor het eerst naar ..missie begaf, in gezelschap van tien Eerw. Zusters .. Oudenbosch, die in Paramaribo een school gaan ..en."

* * *

.. N.R.Ct. brengt in het nummer van 2 October, Och..blad A, het volgende bericht over hervormingen .. het bagno:

André Hesse, de minister van koloniën, heeft ver..llende maatregelen getroffen om de gedeporteerden ..uyana een betere behandeling te waarborgen dan ..sver. De gestraften zullen voortaan in drie klassen ..eeid worden en kunnen bij goed gedrag naar een ..re klasse worden bevorderd en bij wangedrag ..en teruggesteld. Ook wordt het eten verbeterd en ..en de gestraften bij goed gedrag met supplements..oenen beloond worden. Voorts wordt de ligging ..terd, het verbod van spreken in de laagste klassen .. vrije uren opgeheven en worden de straffen voor ..edrag verlicht.

.. zal een commissie worden ingesteld om de ge.. .. bij het einde van hun straftijd den terugkeer .. maatschappij te vergemakkelijken."

.. de opheffing van het bagno, waarover wij eenigen ..leden in dit weekblad schreven, komt dus niets. ..reezen dat de hervormingen slechts weinig zullen ..gen tot verbetering van de ellendige toestanden.

* * *

.. Kon. besluit van 29 September is aan de heeren ..r. P. H. G. W. van den Helm en E. Zeiler, op hun ..ek, eervol ontslag verleend onderscheidenlijk als .. als buitengewoon lid van den Raad van Bestuur ..riname, onder dankbetuiging voor de in die hoe..heid aan den lande bewezen diensten, en zijn in ..melden Raad benoemd:

tot lid de heer mr. A. van Traa, buitengewoon lid .. het college;

tot buitengewoon lid de heeren J. A. van Beek, ..er, en A. T. Oliviera, oud-referendaris ter gouver..nts-secretarie te Paramaribo.

Curaçao.

De West-Indische Gids.

..en geleden is er een West-Indisch tijdschrift, of .. een tijdschrift, aan onze West-Indische Koloniën ..d, geweest, dat maar twee jaargangen beleefd heeft, ..el 1855 en 1856. *West-Indië* heette het, en het .. weinig of niets over Curaçao gegeven. *De West-..che Gids* is met de October-aflevering den ze..n jaargang ter helfte gekomen, en juist dit num.. bewijst welk een ruime plaats Curaçao in het hart ..redactie inneemt. Behalve het jaarlijksche begroo..overzicht treffen wij aan een stuk van den Aru..chen gezaghebber den heer J. F. Quast over de ..o Oil Transport Company, Ltd. op Aruba". Actu..kan het al niet, en het was een aardige gedachte, ..aan een achttal, voor zoover ons bekend, niet ..penbaar gemaakte, kiekjes toe te voegen, al .. tot het behandelde onderwerp niet in on..dellijk verband. Ten slotte heeft de bekende Su..amsche geschiedvorscher Oudschans Dentz zich de ..te gegeven, uit de koloniale boekerij te Paramaribo .. pamflet „Omstandigh verhael van de Fransche ..montade voor het Fort Curassau" in 1673 af te ..ven. „Een zeldzaam oud pamflet (niet genoemd ..ntel)" noemt de heer Dentz het. Wij vonden het .. catalogus van den Haagschen antiquair N. Post.. geprijsd voor *f* 20.—.

.. bevelen *de West-Indische* Gids gaarne aan in ..langstelling onzer lezers. Zonder abonnementen .. het tijdschrift niet bestaan, en al is de inteeken-prijs niet bepaald laag, *f* 18.—, het is zijn geld waard, naar het ons voorkomt.

Gratie.

Tot degenen, die ter gelegenheid van den verjaardag wer Koningin gratie gekregen hebben, behooren ook de voornaamste veroordeelden van het oproer van 17 Juli 1922 Felix Chacuto en Leonico H. Clement. Elk kreeg 6 maanden vermindering van straf. Aldus meldt *La Union.*

Aanvaring.

In den nacht van Dinsdag op Woensdag (25 op 26 Aug.) ± ten 2 uur werd het stoomschip *Tekoa,* kapitein Price, van de *New-Zeland-Shipping Cy,* komende van Wellington, Australië, onze haven binnengeloodst. Ongeveer bij de Groote Werf kwam het schip in botsing met twee groote lichters volgeladen met steenkolen, toebehoorende aan *Curaçao Trading Co.,* die beiden onmiddellijk zonken. Ook een paar schoeners, daar vastgemeerd, kregen één flinken deuk en werden een eind ver meegesleurd, maar brachten toch het leven er nog gelukkig af.

Deze *Tekoa* is dezelfde boot, die acht maanden geleden 's avonds voor Kerstmis met de *Koningin-Emma-Brug* in aanvaring kwam en het middenstuk er van tot zinken bracht.

Die *Tekoa* schijnt een gevaarlijk heerschap.

Wellicht, dat wanneer hij de volgende keer hier terugkomt, de oliebunkerinstallatie van de C. P. I. M. aan de Caracasbaai gereed is. Daar heeft hij meer de ruimte.

De regenbak op den Vianenweg.

Het is al eenigen tijd geleden, dat wij de aandacht van onze autoriteiten vroegen voor de ergerlijke verwaarloozing waaraan de regenbak en het opvangterrein bij Vianen achteraan op Pietermaai bloot staat. Geiten en ezels, honden en katten houden daar over dag en des nachts hun bijeenkomsten en verontreinigen de vangplaats van het regenwater, zoodat bij elke regenbui het aftreksel van al die vuiligheid in den regenbak loopt. Het is nu al zoover gekomen, dat die regenbak voor drinkbak voor het kleinvee dient.

Wellicht zal men denken: Het zal wel zoo erg niet zijn.

Tot nadere overtuiging kunnen wij meedeelen, dat men deze week een doode geit uit dien regenbak heeft opgevischt. En omdat natuurlijk niemand dat water meer wil drinken, is het Gouvernement er deze week toe overgegaan, dat water gratis uit te deelen voor wasch- en keukenwater.

Het ergste is, dat het verlies van dit drinkwater juist nu plaats heeft in den drogen tijd, nu het drinkwater schaarsch is voor de talrijke bewoners uit de omgeving van Vianen zoo'n weldaad zou zijn.

Wij zouden gedacht hebben, dat na onze vorige waarschuwing het Gouvernement onverwijld orde had gegeven, die prikkeldraadafsluiting rondom dien regenbak beter in orde te maken, en wèl zóó dat er geen geiten, of hond of kat meer door kon kruipen. Wij hebben ons in de voortvarendheid en de zorg voor de volksgezondheid van de zijde van het Gouvernement bedrogen.

Dat stelt ons ten zeerste teleur nog te meer, omdat ook ten tijde van den vorigen Directeur van O. W. den heer Bakker, het ook al een keer gebeurd is, dat er een geit in dien regenbak verdronken is.

Nog iets anders valt er uit te leeren, dat het, op die wijze voortgaande, nog lang kan duren voor die dure regenbak van Vianen zijn volle rente opbrengt.

Dat is een zaak, die meer de belastingbetalers ter harte gaat. *(A. d. C.).*

Geschiedkundige sprokkelingen.

Gouverneur Van Raders en gouverneur Esser.

Als kapitein bij het bataljon jagers was R. F. van Raders reeds in 1816 in de kolonie Curaçao gekomen, en in het volgend jaar gehuwd met Elizabeth van der Meulen. Gouverneur Cantz'laar benoemde hem tot zijn adjudant en in 1823 werd hij met de waarneming der betrekking van havenmeester belast.

15 Mei 1823 beklaagde zich Pieter Weijmar, dat hij „op de straat voor het huis van Dixon, zoude geattakeerd en geslagen zijn door den Heer van Raders, niet in montering". De auditeur-militair Mr. H. R. Hayunga was getuige van de mishandeling geweest, en de gouverneur vond aanleiding Van Raders „provisioneel het arrest" aan te zeggen. Ten slotte werd de zaak, waar „de confessie van den kapitein Van Raders volledig" was, krijgstuchtelijk afgedaan en legde de gouverneur hem het provoostarrest voor den tijd van veer-

tien dagen op, zijn gedrag „ten hoogsten afkeurende en strafwaardig vindende, daar het te misdadiger is aan de zijde van een officier die door een goed voorbeeld zijnen minderen moet voorgaan; terwijl het tevens in de gevolgen nadeelig is voor de rust en eensgezindheid tusschen de ingezetenen en militairen, wanneer dusdanige daden straffeloos konden gepleegd worden."

Het schijnt, dat esprit de corps een andere latere gouverneur, de toenmalige 2e luit. R. H. Esser van hetzelfde bataljon, noodlottig werd. 22 Mei 1823 bericht de plaatselijke kommandant den gouverneur, dat hij zich verplicht gevonden heeft, dezen met 14 dagen kamerarrest zonder acces te straffen „uit hoofde van gepleegde insolentien aan den Heer Weimar, in eene der koffijhuizen in de stad."

Uit den Verren Vreemde.

Kentering op komst?

La Dépêche Coloniale is geen regeerings-orgaan. 't Staat onafhankelijk. Zoo nu en dan wil het dit zelfs wel demonstreeren door een zienswijze naar voren te brengen, die afwijkt van de door de regeering tot-dien gevolgde lijn. Als men dan kort daarna een wending van den loop der zaken ziet volgen, in de richting door L. D. C. aangewezen, blijft de vraag open of de regeering naar den zoo ontvangen raad geluisterd heeft, danwel of zij het blad heeft weten te benutten om een voorgenomen wending voor het publiek aannemelijk te maken. Het antwoord op deze vraag kan voor elk geval op zich zelf interessant zijn, ons treft meer het verschijnsel, waardoor wij genegen worden een stellingverandering van L. D. C. als onderdeel te beschouwen van een frontverandering van de regeering.

Als zoodanig dient een ingezonden stuk, onderteekend „Un grand mutilé de guerre", over de koloniale mandaten en Duitschland, voorkomende in het nr. van 30 Sept., o.i. bijzondere aandacht. Men laat zich wel eens anoniem schrijven, wat men noodig heeft en zelf niet geven kan.

Alles wat maar even wees in de richting van een mogelijk herstel van een Duitsch koloniaal gebied, zette L. D. C. tot nu toe in verontwaardigden toorn. Nu kondigt het blad het hier bedoelde ingezonden stuk aan met de vermaning, dat de koloniale mandatenkwestie en Duitschland een ernstig vraagstuk vormt, dat te bestudeeren is in 't bewustzijn van de veiligheid en de toekomstige vredeskansen van Frankrijk. De beschouwingen worden aangeboden als ongetwijfeld ingegeven door de meest hoogstaande gevoelens. Wel biedt de redactie dan aan eventueele bestrijders de gelegenheid om te repliceeren, maar zelf valt zij den inzender, die als grand mutilé de guerre boven elke verdenking gesteld is, niet meer aan.

Toch is er niets nieuws in hetgeen de inzender zegt, nieuw is alleen dat 't zóó gezegd is kunnen worden in dit en andere Fransche bladen. Duitschland bezit, zegt de schr., een teveel aan bevolking, dat het niet kan voeden binnen zijn eigen gebied. Het heeft om te leven voorts zekere grondstoffen noodig, welke het zelf niet voortbrengt en welke het slechts in tropische landen kan vinden. Op de hier opgesloten vragen is slechts een passend antwoord te vinden: Aan Duitschland moeten, onder controle van den Volkenbond, koloniale mandaten over zekere overzeesche gebieden verleend worden.

Dit wordt dan in een uitvoerig stuk uitgewerkt. Duitschland zet zich tot een dreigende zweer in Europa, als men het geen veiligheidsuitweg biedt.

Wanneer men het toetreden van Duitschland tot den Volkenbond als gewenscht en als aanstaande voorstelde, hebben wij hier steeds als onze meening uitgesproken, dat hierop nooit zou zijn te rekenen zoolang als aan Duitschland geen toezegging zou worden gedaan, waardoor 't zou kunnen vertrouwen op een terugkrijgen van overzeesch gebied. Daargelaten of dit als de eenige voorwaarde mag gelden, lijkt 't toch dat men deze nu ook eindelijk als eene van groote beteekenis gaat beschouwen. En het door L. D. C. aan het oordeel zijner lezers onderworpen inzicht, is ook ditmaal niet vreemd gebleken aan een bij de regeering bestaande neiging in dezelfde richting. Het goede inzicht schijnt op komst.

Bij de laatste Volkenbondsbijeenkomst te Genève, bij alle besprekingen die in den laatsten tijd op het Vredesprotocol betrekking hebben gehad, bij de aankondiging der deelname aan de nu geopende conferentie te Locarno, in zijn groote rede l.l. Zaterdag te Nimes door den minister-president Painlevé gehouden, telkens vangt men nieuwe klanken op van grootere verzoen- zindheid ten opzichte van Duitschland, als uiti het eindelijk opkomend besef, dat alleen hierv voor den algemeenen vrede en voor het herstel van Frankrijk zelf te verwachten is. En hierbij 't toetreden van Duitschland tot den Volkenbond toekennen hiertoe van een overzeesch mandaat telkens als nauwelijks verborgen gedachte in den mee aangeboden.

Zou kentering op komst zijn? Wij meenen de tee hiervan inderdaad te zien.

Hiermede zou Frankrijk niet ineens gered zijn ongunstige situatie, waarin het gekomen is. De m king der financieele conferentie te Washington, de hoop, waarvoor het in zijn Marokko-politiek volhar daar menschenlevens en milliarden aan een op wijze niet te winnen zaak blijft offeren, dit alles fatalistisch in tegen het luide verkondigde streven „vrede door veiligheid, arbitrage en ontwapen maar dit ontneemt toch niets aan de beteekenis va geopende vooruitzicht op een meer verzoenende ge heid ten opzichte van Duitschland, die dan, met en een toewijzing van een mandaatgebied aan dit tevens het vooruitzicht opent op een herziening va Vredesverdrag van Versailles, dat tot nu toe elke grijpende verbetering van de internationale verho gen tegenhoudt, — en zelfs op het herzien van het drag van Algeciras, dat de verhoudingen in Mar beheerscht.

Er zit dus misschien vèrstrekkende perspectief in stuk van *un grand mutilé de guerre*, die wel een Fransche regeering zelf kon zijn.

De douanenconferentie te Peking.

De Nederlandsche delegatie naar de 26 Octob Peking te openen bijzondere douane-conferentie za staan uit de heeren W. J. Oudendijk, gezant te Pe als gevolmachtigd afgevaardigde en A. J. Sch inspecteur-onderhoofd van den dienst der in- en voerrechten en accijnzen in N.-I., en A. D. A. de Angelino, ambtenaar voor Chineesche zaken in N.-I technische adviseurs.

Volgens een Aneta-bericht zijn de h.h. Schabe de Kat Angelino de vorige week reeds van Tand Priok naar Peking vertrokken.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht door den Heer C. K. ELOUT op *Di dag 22 October a.s.*, des avonds om *8 uur*, in P Studio, Lange Voorhout te 's-Gravenhage.

Onderwerp: *Vier maanden in Indië.*

Den Haag, 5 October 1925.

De Secretaris,
J. C. BAUDO

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterd October* e.k., in Café Central te Utrecht (Jaar gebouw), des v.m. ten 11 ure.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 14 Mei '25, No. 20).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der meene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERIN diezelfde inrichting, des n.m. te 1.30 uur.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 28 Mei '24, No. 22).
3. Jaarverslag. Rekening en Verantwoording rapport der Verificatie-Commissie en Beg 1925. (Zie K. W. van 26 Maart en 2 April 13 en 14).
4. Benoeming Commissie van Verificatie. Rekening Verantwoording 1925.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Algemeene besprekingen.
7. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene gadering.
8. Rondvraag en sluiting.

N.B. Na afloop der Algemeene Vergadering, ongeveer uur, zal door den Heer Prof. Went de Suriname-film gedemonstreerd worden, alsmede een film over Oost-Indië.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

AAN DE LEDEN VAN „OOST EN WEST".

Woensdag 14 October e.k., des n.m. te 2½ uur, zal in het Asta-theater, Den Haag, een gala-vertooning plaats hebben van de Java-film. De Directie van het theater heeft de welwillendheid gehad om, in overleg met het Bestuur dezer Vereeniging, een 600-tal kaarten (toegangsbewijzen) voor deze belangwekkende uitvoering ten behoeve onzer leden beschikbaar te stellen. Leden, die deze vertooning wenschen bij te wonen, gelieven zich vóór Dinsdag 13 dezer liefst in persoon aan te melden bij het Secretariaat van „Oost en West", Heulstraat 17, of wel bij den Secretaris der Haagsche Afdeeling, Jacob Hopstraat 12, alhier.

NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

De ledenvergadering van de Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland heeft in de vacature, ontstaan door het bedanken van den heer Henri Polak tot lid van het Algemeen Bestuur, benoemd den heer Dr. Ir. Th. van der Waerden, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te Amsterdam. De heer van der Waerden heeft deze benoeming aanvaard.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIë AANGEKOMEN AMBTENAREN.

L. F. Philips, inspecteur van Financiën, Deventer, p/a. Mevr. de Wed. Kuyp, 2e Paulaustraat 6.
Mej. C. B. W. van Ganswijk, Lutter, onderwijzeres 2e kl. bij het O. E. L. O., 's-Gravenhage, p/a. Mevr. van Schaik Lutte, 't Hoenstraat 29.
. van Oest, controleur 1e kl. bij den P.T.T., 's-Gravenhage, de Constant Rebecquestraat 70.
R. Pas, controleur bij het B.B. op Java en Madoera, 's-Gravenhage, Beeklaan 340.
. W. Hooykaas, wnd. administratief ambtenaar bij het Dept. van Financiën, 's-Gravenhage, 2e Sweelinckstraat 172.
. B. Hartelust, ass.-resident van Djember, 's-Gravenhage, Groot Hertoginnelaan 127.
. A. M. Schot, 1e klerk bij het Dept. v. Financiën, 's-Gravenhage, Van Slingelandtstraat 37.
. Lever, opperhoutvester bij het Boschwezen, 's-Gravenhage, Ieplaan 79.
. Mulder, voorzitter van de landraden te Wanasaba . a., Middelstum (Gr.), p/a. D. Mulder, arts.
. H. R. Delachaux, candidaat inspecteerend ambtenaar van den dienst der opiumregie, Alkmaar, Nassaulaan 17.
. C. van Hall, boscharchitect 2e kl. bij het Boschwezen, Amersfoort, Pieter Bothlaan 30.
. Hölzenspies, onderwijzer 1e kl. bij het Openb. Eur. Lager Onderwijs, Bilthoven, Prins Hendriklaan 11b.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BESTEMD:

. Elen, Arkelstraat D. 54 te Gorinchem, als controleur 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. electrotechnisch ingenieur bij den dienst voor waterkracht en electriciteit;
e. electrotechnisch ingenieur bij den post-, telegraaf- en telefoondienst;
f. ijker (met ervaring);
g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
onderwijzer bij het openbaar onderwijs, bevoegd tot het geven van onderwijs in wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *f*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *g*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2°).

Mutaties van 30 Sept. tot 7 Oct.

Nieuwe Leden:

Mej. M. D. van Hoogstraten, Zeist, Parklaan 6. ƒ 5.
Holland Deli Compagnie, Amsterdam, Keizersgracht 198. ƒ 10.
G. Goossens, Amsterdam, Wilhelminastraat 180 I. ƒ 5.
Mevrouw A. Wegerif-Hooghwinkel, Den Haag, Statenlaan 83. ƒ 5.
Mr. W. Boekhoudt, oud-Raadsheer Hooggerechtshof N.-I., Den Haag, Laan van Meerdervoort 94B. ƒ 5.
E. L. Vermeulen, President Weeskamer, Den Haag, Charlotte de Bourbonstraat 32. ƒ 5.
H. E. van Dijk, Gep. O.-I. Ambtenaar Oss (N. Br.), Spoorstraat 6. ƒ 5.
A. de Vries, Controleur B.B. te Tandjong Balei (S.O.K.).
N. Hendrikse te Tandjong Balei (S.O.K.).

Adresveranderingen:

H. A. Stöcker, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Arnhem, Lawick van Pabststraat 159 naar: Velp, van Galenlaan.
W. A. Uiterwijk, Gep. O.-I. Ambtenaar, Nijmegen, van: Joh. Vijghstraat 169 naar: Javastraat 32.
R. J. Kahrel, van: Groningen, Heerenweg 116, naar: Hooge Kamp D. 55a, Haren.
J. J. Hangelbroek, Indoloog, Leiden, van: Oude Hoefstraat 61 naar: Koninginnelaan 36.
F. van der Veen, Indoloog, Leiden, van: Watersteeg 2a naar: Haarlemmerstraat 73B.
J. Hamme, van: Den Haag, Heerengracht 42 naar: Amsterdam, Overtoom 21 ². ƒ 5.
Ch. L. J. Palmer van den Broek, oud-Resident, van: Amsterdam, Valeriusstraat 14boven naar: Den Haag, Carpentierstraat 205. ƒ 5.
J. E. Vincent, van: Wassenaar, Wassenaarsche Slag 1, naar: Den Haag, Stadhoudersplein 83, p/a. Dr. J. M. van Benten.
A. J. W. Harloff, oud-Lid van den Raad van Indië, Den Haag, Riouwstraat, van: 208 naar: 29.
R. Pas, Controleur B.B., van: Indramajoe naar: Den Haag, Beeklaan 340. ƒ 5.
H. Lever, Opperhoutvester, van: Panoenggalan Wirosari naar: Den Haag, Ieplaan 79. ƒ 5.
B. H. Gronewold, 1ste Luitenant Inf. N.-I. L., van: Bandoeng, Menadostraat 17, naar: Den Haag, Stuyvesantstraat 1.
J. A. Th. Berg, Cand. Gezaghebber B.B., van: Meester-Cornelis, Kerkstraat 58 naar: Magelang, Bajeman 22.
A. Verheul Jr., fung. Controleur B.B., van: Tjalang naar: Lho' Soekoen (Atjèh).
F. L. Krämer, Kapitein Inf., van: Lho' Seumawè naar: Padang-Pandjang.
J. B. C. van den Dorpel, Onderwijzer, van: Weleri naar: Djokdja.
K. H. Jonkers, Directeur M.U.L.O., van: Makassar naar: Tondano.
R. G. Nieuwenhuus, Inspecteur van Financiën, van: Malang naar: Amboina.
L. van Elk, van: Den Haag, van der Duynstraat 71 naar: Schoonhoven, Carmelietenstraat 16. ƒ 5.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein [23, Den] Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen e[n …] lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunne[n …]

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We[st …] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb[ied …] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst[raat 17,] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich[tingen …] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „T[ehuis" …] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla[nd …] toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan[vragen] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl[aan …] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In[…] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetr[ekking] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar […] gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een […] en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de [Dames] J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidda[g] 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede […]
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM[ER …]
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri[ng en] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke[n …] Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-[I.]**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he[rzien).]
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he[rzien).]
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I[ndië].**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-I[ndië].
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 42 DONDERDAG 15 OCTOBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: *Verbinding tusschen Nederland en Indië door de lucht. — Voortzetting der actie voor het luchtverkeer met Indië. — Mailreizen. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage). — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Informatie-Bureau). — Mutaties van 8 tot 14 October. — Sprokkel.*

DE CONTRIBUTIE bedraagt f 5.— 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging. Voor hen die thans als lid toetreden tot en met December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25.

Verbinding tusschen Nederland en Indië door de lucht.

Eene aanvulling

door

E. L. K. SCHMÜLLING

In het zeer korte tijdsverloop na het neerschrijven der Leekegedachten in het „Koloniaal Weekblad" van 1 October j.l. verschenen, maakte ik er deels met voordacht kennis mee, deels vloog mij veel ongedacht en onwillekeurig een en ander ongeveer zooals de gebraden duiven uit het boekje, en dat zoo treffend en belangrijk, daarbij zoo hooge actualiteit toeleek, dat de vermelding ervan werd geacht als de B, die dwingend moest gesproken worden, nadat A was gezegd. Het verzwijgen daarvan zou eene bedenkelijke leemte opleveren, ja, meer dan dat, er zou eenvoudig een zwaarwichtig verzuim door worden begaan. De lezer oordeele er zelf over en ik houd mij van instemming wel verzekerd.

Uit den mij voor het eerst onder de oogen gekomen, maandelijks verschijnenden „Indicateur Aérien", n.l. het „Organ officiel de l'Association International du Trafic Aérien" van Juli '25, bleek tot mijne niet geringe verrassing, dat er reeds een geregelde vliegdienst Parijs—Weenen—Constantinopel—Angora bestaat; hij begon in September '24 en de reis duurt 28 à 29 uur. Dit is eene lijn bij uitstek en vrij zuiver in de richting van het Kanaal van Suez gericht en waarlangs weinig bez. Suez, de plaats Kantara gelegen is. Nu bedraagt de afstand London—Angora het 7/9 gedeelten van London—Kantara; en er mankeert nog alleen aan de zuidwaartsche voortzetting het ± 1100 K.M. lange stuk Angora—Cyprus—Kantara. Dit verlengstuk is dus een weinig korter dan het luuchtlijngedeelte Budapest—Constantinopel en waarvan de vliegtijd 12 uur bedraagt.

Op grond daarvan kan het dus niet te stout beweerd heeten, dat langs den aangegeven weg een vliegdienst London—Kantara, mits met nachtdienst slechts 42 à 44 uur — zoude behoeven. Maar dit zou slechts voor den aanvang gelden, want de mogelijkheid is zeer groot, dat deze tijdsduur aanmerkelijk bekort zal kunnen worden door een vliegdienst London—Kantara langs een korteren weg, n.l. met landingen te Frankfort, Weenen en Constantinopel en van hieruit rechtstreeks in vrijwel zuidelijke richting naar Kantara: het is dus een lijn met vier deelstukken van 800÷700÷1550 ÷1400=4450 of rond 4500 K.M.; (dit is echter waarschijnlijk te ruim en 4000 wordt geacht er bij de waarheid te liggen

Als men nu bedenkt, dat het nieuwe driemotorige van Koolhoven en het eenmotorige groote passagiers-vliegtuig van Fokker, die in het laatst van September en begin van October hunne intrede in de openbaarheid hebben gedaan, gedurende minstens 6 uur met 150 K.M. doorsneesnelheid per uur kunnen vliegen, dan zou de veilig op 4200 K.M. te stellen onderwerpelijke afstand in hoogstens 30 uur doorvlogen; met inbegrip van 3×2 uur rust en 's nachts doorvliegende, zou hij dus in 36 uur of 1½ dag afgelegd kunnen worden.

Zulk een dienst kan, naar mij voorkomt, best in 1927 bij de opening der luchtlijn Kantara—Karachi (± 3000 K.M.) in aansluiting op deze haar bedrijf beginnen, als zij het althans niet reeds eerder gedaan zal hebben.

2. In aansluiting hiermee, zij — eenigszins als staving en bevestiging van het evengenoemde — nog vermeld, dat blijkens een als betrouwbaar te aanvaarden dagbladverslag terzake van 25 September op het Luchtvaartcongres te Praag werd medegedeeld, dat er door een, zij het ook niet hetzelfde vliegtuig:

a. reeds ruim 45 uur zonder landing gevlogen is;

b. eene maximale snelheid van ruim 430 K.M. per uur bereikt is; wat verbazingwekkend is, ook al gold het slechts gedeelten van een uur;

c. eene hoogste hoogte van 12 K.M. gehaald is.

Deze hoogst merkwaardige toppraestaties geven m.i. overgenoegzaam recht en reden tot gunstige verwachtingen reeds voor de naaste toekomst der verkeersvliegtuigen en in verband hiermede zou het volstrekt niet zoo onmogelijk zijn, dat voor de verbinding London—Kantara het vrijwel rechtlijnige beloop werd gevolgd langs Bazel, Brindisi en over Kreta heen, naar Kantara; alsdan zou de vliegtijd teruggevoerd kunnen worden tot 30 à 32 uren; en zulks alleen reeds vanuit dezen verkeersspinnekop, en n.l. vier- of zelfs vijfsprong eene belangrijke bespoediging der postverbinding niet slechts met Egypte, Syrië, Klein-Azië, Perzië, Aden tengevolge hebben, maar zelfs voor Singapore en Batavia zou zulks den posttijd vrij aanmerkelijk helpen verkorten, ook al zoude de verdere reis met

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

de gewone middelen van vervoer geschieden; het verschil zou ± 3 dagen bedragen.

3. Voorts verdient vooral vermelding, dat er — tweede verrassing — volgens den evengenoemden „Indicateur" eene luchtlijn Bakoe—Enseli—Teheran—Ispahan (900 à 1000 K.M.) vermoedelijk sinds begin '25 bestaat. Deze op zichzelf staande lijn zal — het lijkt ten minste geheel in de rede te liggen — waarschijnlijk spoedig over Ispahan verlengd worden, tot zij b.v. bij Basra zal aansluiten op de hoofdlijn Kantara—Karachi en dit is hoogstens 500 K.M., dus vrijwel slechts een „kattesprong". In verband hermede moet echter het door mij vermelde omtrent eene voortgezette lijn van Moskou naar de Krim of naar Odessa, als zijnde niet bevestigd, als niet geschreven worden beschouwd en heeft het alleen hoogstens betrekking op proefvluchten. Daar het echter een afstand geldt van 1200 K.M. (Moskou—London over Smolensk is ± 2500), is de totstandkoming van eene luchtlijn Moskou over Kiew naar Odessa reeds voor de naaste toekomst te verwachten en zulks te meer, daar deze voorname handelsplaats op slechts 600 à 700 K.M. van de metropolis Konstantinopel af ligt, terwijl bovendien de eigenlijke nieuwe lijn zal beginnen bij het ± 250 K.M. ten W.Z.W. van Moskou afgelegen Smolensk; tot Odessa bedraagt van daaraf de afstand dus minder dan 1000 K.M. M.a.w.: de 15 à 1600 K.M. lange zijtak Constantinopel—Smolensk is op komst, ja het zou mij niet verwonderen, dat zij in '27 in bedrijf werd gesteld, ongeveer tegelijk met de hoofdlijn London—Kantara—Karachi en zulks temeer, waar Moskou wellicht reeds vanaf 1926 eene luchtlijn naar Peking en Wladiwostock zal krijgen. En op dit reuzentraject bestaat reeds de 700 K.M. lange Dienst Moskou—Nishny Nowgorod—Kazan.

4. Van zeer groote gunstige beteekenis en als een mijlpaal van eerste orde moet de vijfde October 1925 worden geacht, al was het alleen maar om Fokker's triomfantelijken Amerikaanschen rondvlucht van 3400 K.M., met Detroit als punt van uitgang, en waarmee hij de Ford-trophee verwierf. Daardoor alleen reeds is aan de geheele wereld bewezen, dat de Nederlandsche vliegtuigindustrie zoo niet aan de spits, dan toch in het eerste gelid staat en er stellig bekwaam toe is, om eene zeer eervolle en groote rol, maar het zij herhaald als *particeele taak*, te vervullen bij de komende verbinding met Indië; en daarom heeft Nederland naast recht tot deelneming aan, er ook de plicht toe jegens dien internationaal te organiseeren Dienst. Die rondvlucht, op zichzelf reeds zoo streelend voor ons nationaal gevoel en zeer veel rechtmatige voldoening gevende, doet zulks nog meer, doordien hij als het ware eene bekroning kan heeten, eene soort koepel op de kerk. Immers hadden zeer toevallig heel kort, n.l. slechts enkele dagen vóór deze praestatie van het voor Nederland als verloren, immers in Amerikaansch bezit overgegane, vliegtuig een tweetal tip-top Nederlandsche vliegtuigen, n.l. de bij 4 bedoelde, hunne proefvluchten in het openbaar gemaakt en er is gebleken, hoe voortreffelijk ook dit fabrikaat was en dienovereenkomstig, hoe uitmuntend hunne vliegpraestaties waren; voor het Koolhoventoestel bleek de deugdelijkheid niet het minst door het boven en buiten alle verwachting plaats gehad hebbende ongeval en dit deed weer eens denken aan:

„.........die Kraft,
die das Böse will und das Gute schafft."

Binnenkort zullen beide zich geregeld te Londen en Parijs vertoonen en getuigen van Nederlandsche bekwaamheid en geestkracht en dan is er niet alleen geen verder commentaar of aanbeveling noodig voor de bruikbaarheid van Nederland als internationaal medewerker, maar zal zijn „copartnership" zelfs begeerd worden.

* * *

Dit een en ander nu leidt niet, maar *dwingt* tot deze gevolgtrekking: De Commissie-Treub beoo[gde] den bouw van twee eerste klas vliegtuigen; h[are] pogingen hebben tot dusver gefaald, maar w[are] zulks niet 't geval geweest, dan hadde zij ... best op eind Sept. zoo ver kunnen zijn, dat ... daarvoor benoodigde gelden bijeen had en da... er nog minstens een half jaar overheen m... gaan, alvorens ze voltooid waren; maar ook ... zou hunne ingebruikneming voor het doen ... vliegreizen naar Batavia op zijn minst zeer tw... achtig zijn; voor studie- en proefdoeleinden zij... ook overbodig. Nu echter geheel buiten de comm... om en als vrucht van een eerder initiatief nie... leen op eind September het evenbedoelde twe... vliegtuigen van zeer hooge, zoo niet hoogst m... lijke deugdelijkheid boven het kant en klaar ... tooid en afgewerkt zijn uit, zelfs reeds aan den v... avond van indienststelling zijn, maar zij op ... beurt kunnen beschouwd worden als overga... vorm naar nog meer deugdelijke en nog meer v... treffelijke, kan men de zorg voor dien vooruit... en de behartiging van alle andere eischen en be... gen van het vliegwezen met een gerust geweten ... volle en uitsluitend aan de Koninklijke Luchtv... Mij. en aan hare medewerkers overlaten. Deze ... langen zijn, v.z.v. mij bekend, nergens veiliger ... bij haar en alle andere zelfstandige bemoeienis... verdienen volstrekte afkeuring en daarom heeft ... de Commissie-Treub geenerlei reden van best... meer. Voor wie nog mocht twijfelen aan de o... bodigheid harer schepping, zal deze thans wel ... komen vast te staan, nu zij voldingend is gebl... n.l. door de feiten achterhaald en voorbijgelo... Zij trekke dan ook, zulks erkennende, er me... meest mogelijken spoed de consequenties uit, ... hare verdere werkzaamheden, make aan haar ... staan een einde, likwideere hare geldzaken, en ... zoo, dat het ingezamelde aan de K.L.M. worde ... gedragen, opdat en zoodat zij zoo spoedig mo... spoorloos kunne verdwijnen. Zij verschilt than... in overbodigheid, doelloosheid en nutteloosheid ... wel in niets van de befaamde Utrechtsche ... stoelen.

Koolhoven en Fokker hebben, zonder dit ... zoovele woorden urbi et orbe te verkondigen ... hoogstwaarschijnlijk, zonder dat althans de ... binding met Indië door de lucht er de prim... drijfveer van geweest *is* — wat niet wegneemt ... zij er van zijdelingschen invloed op geweest ... zijn — in indirecten zin meer en effectiever ... dragen tot bespoediging harer totstandkoming ... eene of een heel dozijn geruchtmakende, maar ... derdaad machtelooze commissie(s), die in de ... ning brandstof voor een geheelen winter te ... nen leveren, tot niet meer in staat zijn gebl... dan tot het afsteken van voor eenige uren gla... papiervuur en dus steenen voor brood geven.

Mochten er personen zijn, die door vrije g... de Luchtvaart willen steunen, dan is er de ... juiste weg en bij uitsluiting aangewezene wijze ... overmaking voor, die, leidende naar en eindi... bij de K. L. M.: bij deze roerige Corporatie zijn ... in goede handen en worden ze goed besteed. ... hierbij geldt de spreuk: eendracht maakt m... hoe sterker en krachtiger de K. L. M., geluk... zeer nauw verband met het Comité „Vlieg... Indië" of Fokker en Koolhoven staande, hoe ... de Luchtvaart alsdan zal gedijen en hoe snel... vooruit zal kunnen komen.

Men zou nog kunnen aanvoeren: ja, maar is ... niet noodig om, zooals het geval is met de in Sep... tember '25 ingestelde Propaganda-commissie ... de Nederlandsche wegen of met de door den ... meenteraad van den Haag ingestelde Commiss... voor het Stadhuis, ook iets soortgelijks voor ... Luchtvaart, maar als zelfstandig lichaam, te sch... pen? Neen, volstrekt niet. Men behoeft thans w... lijk niet meer bevreesd te zijn voor gebrek aan ... langstelling of voor lauwheid tot „bevriezing" ... voor te kort aan bekwaamheid of durf, bekrompen... heid, benepenheid, vooroordeel, achterlijkheid e.d.m.

negatieviteiten bestaan inzake Luchtvaart noch de Regeering, noch bij Vloot- en Legerbestuur, bij de betrokken Ministeries, noch bij de vertegenwoordiging, noch bij het Publiek, bij de K. L. M., noch bij de Kamers van Koophandel, noch bij de Gemeentebesturen, noch bij de Vereen. voor Luchtvaart, noch bij het Comité echt voormeld, dus noch in het Binnen- en, not least, noch in het Buitenland, en hiermede wij reeds in zeer nauwe verbindingen en zullen nog nauwere komen: zulks is reeds op zichzelf gestadig opwekkende en krachtige aansporende factor. Er is waarlijk reeds genoeg „leven-in-de-brouwerij", er zijn geene extrabrouwers en verwarringstichters meer noodig. Het eenige wat ook voor de redelijke — dus niet eene holder-de-bolder — spoediging noodig is, zou ook hier het Geld kunnen zijn, dus in dit geval de „nervus rerum aviatikum".

Hoewel er nog veel meer mede te deelen zoude meen ik het hierbij te moeten laten en alleen het kort op het navolgende te moeten wijzen:

de drie congressen voor Luchtvaart te Praag, Stockholm en Brussel tusschen 20 September— October;

De eerlang te openen lijnen: Amsterdam—München; Weenen-Triest-Milaan-Barcelona met een naar Genua—Rome—Napels; Gothenburg—...en vermoedelijk met voortzetting naar Stockholm. Aan de ontwikkeling van het Vliegwezen en Luchtvaart van Europa moet ook uit het oogpunt der onderwerpelijke verbinding Amsterdam—Batavia blijvend aandacht geschonken worden, omdat hun vooruitgang door voortgaande uitbreiding en vervollediging van het lijnennet, door toenemende deugdelijkheid, bruikbaarheid en doelmatigheid van lijnen en vliegtuigen e.d.m., er toe meewerken, om de belangstelling vóór, de ...erte nààr eene Nederland—Indië luchtlijn meer gaande te houden, maar dien juist te versterken.

De steeds meer vaste vormen aannemende (althans de schijn is er zeer sterk voor) voornemens eene verbinding Moskou—Peking, die met nachtvluchten in 3½ dag zoude kunnen geschieden in 14—17 dagen met de Trans-Siberische spoor ruim 40 dagen over zee. Maar aangenomen, dat totstandkoming eener vaste verbinding Amsterdam—Peking in gemiddeld 7 dagen ware verzekerd, dan zou ons dit hoogst merkwaardige feit volstrekt niet onverschillig moge laten met betrekking tot de onderwerpelijke, en zou het zelfs een ...baar verzuimen zijn, indien er niet, en tijdig, zeer gewichtige consequenties uit werden getrokken en dit geldt ook in vrijwel gelijken zin voor Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten.

De afstand Amstérdam—Irkoetsk—Peking is 8 à ..., die van Peking—Batavia 5 à 5500 K.M.; de laatste zou zonder nachtvlucht, met landingen te Shanghai, Hongkong, Saigon en Singapore, afgelegd kunnen worden in 5 dagen (de grootste etappe, nl. Hongkong—Saigon, 1650 K.M., is ongeveer zoo lang als Berlijn—Moskou). Men zou dus, langs deze lijn post vervoerende, slechts 12 dagen posttijd Amsterdam—Batavia behoeven en dan nog wel als aanvankelijke; zij zal bij verkorting voor Amsterdam—Peking tot 6 en van Peking—Batavia door nachtvluchten tot 3, vrij spoedig terug kunnen gaan ... voor den geheelen afstand. Dit klinkt wel als een sprookje, maar het is toch een volstrekt reëëel ... van vrijwel tastbare nabijheid. Mocht van de ...ing over Peking inderdaad de totstandkoming eerder en met korteren posttijd dan die over Britsch-Indië plaats hebben, dan daalt de waarde wijzigt zich de beteekenis dezer verbinding over Karachi—Madras aanmerkelijk en niet alleen voor Nederland maar zelfs ook voor Engeland. Met deze die over Peking echter ook gemeen hebben, dat Nederland daarbij tot samenwerking verplicht en dat zij als bij de Engelsche lijn tweeledig zal ...en zijn, n.l. in Europa aanbrengfunctie op zijn minst tot Berlijn, wellicht tot Moskou toe; in Azië afhaalfunctie van Singapore, wellicht tot Saigon toe. Dat de postlijn Moskou—Peking of haar variant Londen—Tokio (over den geheelen afstand in Azië langs de spoorwegen kunnende vliegen) ook het aangegeven belangrijke gewicht en groote beteekenis voor Nederland zoude kunnen hebben, is eerst einde September bij mij opgekomen en daarna duidelijk geworden. Ik houd er mij dan ook van verzekerd, dat aan deze mogelijkheid van bespoediging der Postverbinding door de Authoriteiten in Nederland als in Indië, en ook door de K. L. M. en haar kring de meest ernstige aandacht wordt geschonken en zij voor alle daaruit voortvloeiende consequenties zin en oog hebben, bij de pinken en paraat zijn.

De leden der Commissie-Treub en haar aanhang zal zich hierbij met duizenden en tienduizenden andere Nederlandsche onderdanen moeten tevreden stellen met de wel lijdelijke rol maar van belangstellende toeschouwers naar een grootsch gebeuren, vol van allerlei wonderlijks en allerlei verrassends. Dit moge voor hen een troost zijn na het ter ruste leggen van hare vrijwel doodgeboren schepping.

d. Voor Nederland en Indië zelf zij, binnen een uiteraard veel kleiner bestek, gewezen op de in '26 aan te brengen veelomvattende voorzieningen ter verbetering van ons grootste vlieghaventerrein Schiphol; op de ernstig overwogene overbrenging van het vliegterrein Waalhaven naar een grondstuk ten N. van Delft langs den komenden breeden verbindingsweg Den Haag—Rotterdam, zoodat hij zeer gemakkelijk en vlug bereikbaar zal worden voor elk dezer, bij elkaar bijna één millioen zielen tellende steden; op het onderhoud van den heer Castendijk met den Landvoogd, ten doel hebbende, om Zijne medewerking en steun aan de civiele luchtvaart te verkrijgen en waarvoor de verwachtingen gunstig kunnen heeten in verband met de vrij gelijktijdig begonnen actie der kort geleden opgerichte Soerabajasche vereeniging voor Luchtvaart, die nog in dit jaar wil uitgroeien tot zulk een vereeniging voor Java en daarna hoogstwaarschijnlijk van Indië, want men kan er verzekerd van zijn, dat men ook ter Oostkust van Sumatra tot medewerking en aansluiting bereid zal zijn.

„Labor and wait": werkt en wacht!

5 October.

Voortzetting der actie voor het luchtverkeer met Indië.

Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor:

Zooals bekend is, heeft het Comité na het volbrengen van den vliegtocht besloten zijn actie ter bevordering van het luchtverkeer in en naar Nederlandsch-Indië voort te zetten, tot welk doel nog eenige middelen ter beschikking van het Comité zijn gebleven. Ter bevordering van deze actie heeft een belangstellend Amsterdammer, die niet genoemd wenscht te worden, *f* 1000 geschonken aan het fonds van het Comité. Hij wenscht hiermede uitdrukking te geven aan zijn groot vertrouwen in de toekomst van het luchtverkeer, meer in het bijzonder van dat in Nederlandsch-Indië en tusschen dat gebied en het moederland en tevens bij te dragen om de spoedige totstandkoming van laatstgenoemd verkeer te bevorderen.

In dit verband kan verder worden medegedeeld, dat de uitvoerige beschrijving van den vliegtocht, samengesteld door den heer Thomassen à Thuessink van der Hoop, in opdracht van het Comité, en geïllustreerd met talrijke foto's en kaarten, binnen enkele dagen het licht zal zien. Het Comité vertrouwt, dat dit werk groote belangstelling zal wekken en zal bijdragen om de gedachte van de totstandkoming van het luchtverkeer in en naar Ne-

derlandsch-Indië meer al[illegible] te doen veld winnen.

Tot hetzelfde doel he[illegible] Comité een model op 1/20 van het vliegtuig H-NACC, waarmee de bekende tocht werd volbracht, geschonken aan het Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum te Amsterdam en het Scheepvaartkundig Instituut en Museum te Rotterdam, terwijl eveneens een model is aangeboden aan het museum te Batavia. Deze schenkingen zijn door de beide eerstgenoemde musea reeds aanvaard en geplaatst; aan dat te Amsterdam werd tevens in bruikleen gegeven de oorkonde, opgemaakt door den heer Fokker en geteekend door het meerendeel der bij den vliegtocht betrokken personen, welke oorkonde het vliegtuig op zijn tocht naar Indië heeft vergezeld en daar o.a. door den Gouverneur-Generaal werd geteekend.

Mailreizen.

In overeenkomst met de Vereeniging *Oost en West* besloot het H. B. der *Nederlandsche Reisvereeniging* (Anna Paulownastraat 48, Den Haag) indertijd, als proef, uit Nederland naar Marseille of Genua reizen te organiseeren, welke 8 of 9 dagen duren, voor reizigers naar Indië, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis. De *N. R. V.* zoekt voor die reizen leiders aan en de Vereeniging „Oost en West" is haar bij die keuze behulpzaam. Slaagt deze proef, dan zullen ook reizen georganiseerd worden voor uit Indië komende verlofgangers. Als voorwaarde werd door het Hoofdbestuur gesteld, dat alle deelnemers lid der *N. R. V.* moeten zijn, of worden. De contributie bedraagt *f* 1.25 's jaars. Omtrent de uitgeschreven Mailreizen meldt *Reizen en Trekken* (van 6 Oct.), het officieele orgaan der N. R. V., het volgende:

No. 415. Via de Ital. meren naar Genua.

2e kl. spoor, 9 dagen, van 26 Oct. tot 3 Nov. Aanvangspunt R'dam, eindpunt Genua. Max. reissom *f* 170.—. Vertrek *S.S. „Prins der Nederlanden" van Genua* 4 Nov. naar Indië. Zie progr. als No. 379 in het no. van 1 Sept.

No. 429. Via Parijs, Dauphine naar Marseille.

2e kl. spoor, 8 dagen, van 2 tot 9 Nov. Aanvangspunt R'dam, eindpunt Marseille. Max. reissom *f* 145.—. Vertrek *S.S. „Tabanan" van Marseille* 10 Nov. naar Indië. Zie progr. als no. 378 in het no. van 1 Sept.

No. 430. Via de Ital. meren naar Genua.

2e kl. spoor, 9 dagen, van 9 tot 17 Nov. Aanvangspunt R'dam, eindpunt Genua. Max. reissom *f* 170.—. Vertrek *S.S. „Prinses Juliana" van Genua* 18 Nov. naar Indië. Zie progr. als no. 379 in het no. van 1 Sept.

Van Week tot Week.

Di. 6 — Ma. 12 OCTOBER.

Pest op Java. Beduidende toeneming. In de week van 16 tot 22 Aug. zijn op Java 251 gevallen van pest gerapporteerd en in die van 23 tot 29 Aug. niet minder dan 307 gevallen.

Rechtshoogeschool te Weltevreden. De Java-Post van 4 Sept. meldt: 't Aantal ingeschreven studenten van de Rechtshoogeschool te Weltevreden bedraagt, evenals verleden jaar 45, dit jaar onder te verdeelen in 18 Europeanen (waarvan 2 meisjesstudenten), 17 Inheemschen (medegeteld de 3 m. st.) en 10 Chineezen.

Belastingdruk op den Javaan. Het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië bericht, hoe het rapport van den heer Meyer Ranneft concludeert, dat de belastingdruk op den Inlander op Java en Madoera thans algemeen zwaar is; na 1921 is een verslechtering ingetreden, omdat de belastingen omhoog en de inkomsten omlaag gingen, hoewel dit de laatste jaren verbeterd is.

Het hoofdgeld, als complement van de andere belastingen, wordt het zwaarst gevoeld, omdat het nieuwe geslacht de beteekenis der vroegere heerendiensten niet kent en daardoor de afkoop niet of niet voldoende waardeert. De economische toestand in de Vorstenlanden is niet slechter dan elders. (Aneta, 7 Oct.).

De Indologische faculteit te Utrecht. Onder groote belangstelling heeft den 7en dezer in de aula der Universiteit te Utrecht de opening plaats gehad van de nieuwe Indologische faculteit. Het eerst werd het woord gevoerd door Prof. Mr. I. A. Nederburgh, die sprak over: De nieuwe wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië en vervolgens door Prof. Dr. C. Gerretson over: De historische vorming van den bestuursambtenaar.

Het Ind. Persbureau Aneta seinde dd. Batavia 9 Oct.: Het Ind. Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië toont zich verbaasd, dat de Minister van Koloniën en Onderwijs afwezig waren bij de opening.

Prof. J. E. van der Stok. Bij Kon. besluit is benoemd tot gewoon hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, voor het onderwijs in den tropischen landbouw, J. E. van der Stok, te Buitenzorg.

Prof. v. d. Stok was sedert 1919 hoofd der afdeeling Landbouw van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel en daarvóór o.a. directeur van het Proefstation voor de Javasuikerindustrie te Pasoeroean. Hij is een zoon van Prof. J. P. van der Stok, oud-chef van het Kon. Magn. en Meteor. Observatorium te Weltevreden.

Ds. J. C. Knuttel †. Te Terborg is op 75-jarigen leeftijd overleden Ds. J. C. Knuttel, em.-predikant bij de Ned. Herv. Kerk, voorheen werkzaam te Makassar, Pasoeroean en Fort de Kock. De overledene was ridder in de orde van Oranje Nassau.

Kina-onderneming. De door de Italiaansche Regeering door bemiddeling van de firma Maintz en Co. geopende kina-onderneming Tjibitoe in het Preanger-lengansche zal vermoedelijk in 1927 haar eersten snoeioogst hebben; de volle productie wordt op een millioen kilo geraamd, waarna Italië onafhankelijk zal zijn van het kinabureau te Amsterdam. (Aneta, 8 Oct.).

Voordrachten over koloniale economie. Op uitnoodiging van de Vereenigde Faculteiten voor rechten en letteren der Leidsche Universiteit zal het Kamerlid mr. J. Gerritzen een aantal lezingen houden in het Academiegebouw over Koloniale economie, en wel op 13 October, 3 November, 24 November en 15 December. Het plan bestaat nog vier lezingen te houden over hetzelfde onderwerp tusschen de Kerst- en Paaschvacantie.

Jutezakkenfabriek. Aneta meldt d.d. 6 Oct. Er bestaan plannen voor de oprichting van een groote jutezakkenfabriek op Java met steun van suikerfabrieken. Zoolang de inheemsche cultuur geen voldoende grondstoffen oplevert, kunnen deze uit Calcutta betrokken worden.

Universitaire examens. Leiden. Taalkundig cand.-ex. Indologische studiën de heeren M. de Meij, G. van der Zwalm, J. J. Steenstra en M. van den Brink. — Cand.-ex. Indisch recht de heeren S. Barnstein, W. Ph. Lemmers, P. van Hoeve en J. G. d'Acona. — Staatshuishoudk.-ex. Indologische studiën de heer W. J. Beck.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Cand.-examen koloniale landbouw de heeren J. M. T. van Blommestein, H. A. Polderman en J. B. Schellevis.

Het Indisch Onderwijs-Comité. In zijn vergadering, waarin tot opheffing der vereeniging werd overgegaan, heeft genoemd Comité besloten het aanwezige saldo te schenken aan het Museum voor het Onderwijs te 's-Gravenhage en te bestemmen voor den aankoop van in dat Museum nog ontbrekende koloniale ethnografica.

De Sarekat Islam. Aneta seint d.d. Batavia 10 Oct. De centrale Sarekat Islam besloot, dat de locale afdeelingen het besluit waarbij hun rechtspersoonlijkheid werd toegekend, aan de regeering zullen terugzenden onder mededeeling, dat daarop niet langer prijs gesteld wordt.

Econ. vooruitzichten in West-Indië. In eene vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage heeft Prof. Mr. J. C. Kielstra een voordracht gehouden over de economische vooruitzichten in West-Indië (zie de rubriek Suriname in dit blad).

A. M. Hubregtse †. Aneta seint dd. Batavia 10 Oct. Overleden is de hoofdingenieur der Staatsspoorwegen,

A. M. Hubregtse, in leven hoofd van het dienstvak „Tractie en Personeel".

...erwijs-uitgaven. De Regeering is voornemens bij ...uppletoire begrooting gelden aan te vragen voor ...e oprichtingskosten van een H.B.S. te Malang en f 10.000 voor de voorbereiding voor de oprich...ling van een Medische hoogeschool.

...unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Als Vreemde Vogels . . . .

Als vreemde vogels zijn ze hierheen gevlogen de ...chtige Indische doeken: batikwerk van Java, weef...s van Bali, Sumatra, Celebes en Soemba, vlechtwer...n van de Preanger en de Padangsche Bovenlanden, ...rwerpen van doorschijnend schildpad, ragfijn uit...eitelde buffelhuid, smetteloos witte kant. Als vreem... vogels...... want wie ziet naar hen? Wie bewondert ... Misschien wijdt de oud-Indischgast een oog aan ... misschien ziet hij in zijn verbeelding weer even ... melancholieke, maar grootsche, Indische landschap ... hij voor de bruin-gouden Solosche kaïn staat, die ... geheelen muur zoo prachtig dekt. Hij denkt wel... aan de stille, fijne vrouwenfiguur, gehurkt voor ... batikrek in de pendoppo van een wedono of adi..., hij ziet de statige, slanke Javanen gaan in hun ...lende goud-bruine kleeding, dezelfde kaïn door ... vrouwen vervaardigd. De zon doortrilde, bruin...den Vorstenlanden ziet hij terug in die goud-bruine ...epblauwe doeken met lichten rand en de vroolijke, ...e Preanger, het land van de groene sawahs, als ...den gespreid tegen de machtige bergen, dat land ... hij terug in de fijne lichte vlechtwerken, room...rig met vlugge randen en figuren van bloedrood ... pittig bruin en blauw.

... de oud-Indischgast in deze Boeatan-uitstalling ... heeft zich door de tafeltjes heen te werken, waar ...dige gerechten de bezoekers trekken, zullen de ... gouddraad doorweven slendangs, de geestige ...chtenmandjes, de decoratieve koperen lampen en ... hem het tintelende, groene Sumatra voor oogen ...eren, waar het leven kleurig en vol durf is, sterk ... vroolijk, zooals de menschen daar zelve zijn. Hij zal ... die voorwerpen, zoo bescheiden opgesteld langs ...uren, soms door plaatsgebrek half verstopt in een ...kje, de groote verscheidenheden van dat groote In... herkennen, want in hen leeft het karakter van ..., van Celebes, van Bali, Borneo, Sumatra. Indische ...st is voor den oud-Indischgast, die de ziel van den ...hipel leerde kennen, niet alleen verzameling van ...md getinte weefsels en hoekige, groteske wajang...pen, van Boeddhabeeldjes en offerpotjes, door den ...erling als „afgoderij" beschouwd, Indische kunst ... voor hen herleven, naast den keten van smaragd, ..., dat geheele complex van groote eilanden, dat ge... Indonesië, waar evenveel verscheidenheid is als ...Europa, waar verschil van karakter, van zeden en ...oonten, van ras zelfs, een kunst deed opbloeien, ...eigen is aan die zoo verschillende volken. Een be... aan de Tentoonstelling van Boeatan kan een ...baring zijn voor hen, die aandacht willen ...nken aan de prachtige verzameling kunsthand...k. Er is met zorg gekozen, zoodat alle landen ... hun recht komen, en voorlichting is er te ...en aan de tafel, waar de waaiers van buffel... en schildpad, doozen en goud bestikte lappen ...oop zijn, niet alleen door het „woord", maar ook ... het „beeld", want een luxe uitgave in boekvorm ...nstreert hier het batik procédé, van het witte ... af, tot den heerlijk gekleurden doek toe, die de ...tenlanden zoo beroemd maakt.

...reemde vogels voorwaar in deze zoo geheel Wes...che en bijna uitsluitend voor de praktijk bestaande ...eving! Vreemde vogels, die zingen met eigen ge.... Laat ze niet langs u heengaan, zonder naar hen ...sterd te hebben!

Marie C. van Zeggelen.

Bovenstaand artikel, door mevrouw Van Zeggelen ...schreven naar aanleiding van Boeatan's tentoonstel... te Haarlem, die daar zoozeer de aandacht heeft ...okken, dat men over het succes tevreden mag zijn, ... wij alsnog gaarne hier weer, omdat de inhoud ...sselijk blijft o.a. op de thans te Hilversum door ...tan tentoongestelde collectie. In de zonnige Kunst... Brok, van Lennepweg 6 aldaar, komen de kunst...erheid- en huisvlijtartikelen volkomen tot hun ..., zoowel de opgehangen batiks en weefsels, als de ... voorwerpen, die op verschillende tafeltjes en matten langs de wanden op den vloer een plaats vonden. Alles te zamen vormt een smaakvol, intiem geheel, waarin de op Woensdag 21 dezer te geven Javaansche dansen stellig bizonder goed uit zullen komen.

Bij de opening der tentoonstelling j.l. Zaterdagmiddag werden reeds blijken gegeven van veelzijdige belangstelling.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Openbaar Gehoor (vervolg).

Vóórdat Indië de politieke tribune in het Hertogspark verkreeg, vormde de audiëntie ten Paleize op den Koninginnedag — eerst onder den vorigen Landvoogd *„openbaar gehoor"* geheeten — de vrijwel eenige gelegenheid, waarbij „ten overstaan van het volk", in de historische „dertiende groep" vertegenwoordigd, over de zaken van den Staat werd gerept. Dat was dan de zoo geheeten *Indische Troonrede,* een soort van verbaal koloniaal jaarverslag, verlucht met perspectivische verschieten en culmineerend in het feestwoord van den dag. De Indische dagbladpers vond hierin een der te zeldzame gelegenheden tot commentaar op onmiddellijke Regeeringsuiting en maakte daarvan grif gebruik om aan te vullen wat bij de te zwijgzame dertiende groep prangde onder rok en plastron. De traditie — zoo vervolgt *De Locomotief* (2 Sept.) — is met geringe wijziging voortgezet, nadat de Volksraad andere gelegenheden tot beschouwing van staatszaken was gaan bieden en zelfs zijn bij het openbaar gehoor, zoowel door den Volksraadspresident, die de aangewezen feestredenaar namens het Indische volk was geworden, als door den Landvoogd meermalen netelige politieke vraagpunten aangeroerd. Terecht is hierop in de pers critiek geoefend met verwijzing naar juister tijdstip en juister plaats. Men meende dat de opening van de voorjaarszitting van den Volksraad bij de veranderde staatsrechtelijke verhoudingen de natuurlijke gelegenheid was geworden voor de jaarlijksche politieke samenspraak tusschen den hoogsten vertegenwoordiger van het uitvoerend gezag en den hoogsten vertegenwoordiger van den volkswensch.

Wie nu dit jaar van de redevoeringen ten openbare gehoore gehouden (zie *„De Loc."* van 31 Aug. en 1 Sept.) kennis neemt, zal opmerken dat voor het eerst het karakter daarvan volkomen is gewijzigd. Noch hetgeen de eerste woordvoerder *mr. Neytzell de Wilde* als voorzitter van den Volksraad heeft te berde gebracht, nòch hetgeen gouverneur-generaal *mr. Fock,* voor de vijfde en laatste maal dit gehoor verleenend, heeft geantwoord, behelst ook maar één enkele politieke noot. Niet meer werden op den nationalen feestdag politieke geschilpunten aangeraakt, doch louter werd gewag gemaakt van onderwerpen, waaruit boven geschillen juist de hoogere nationale saamhoorigheid kon blijken. Zooals, om een woord uit de eerste oorlogsdagen te bezigen, het nationaal belang zich in voor den Lande groote oogenblikken boven alle nationale geschillen kan stellen, heeft men begrepen dat op den verjaardag der Koningin tot tekst der officieele redevoeringen bij voorkeur gekozen dient te worden datgene, wat zich boven strijd verheft in de sfeer waarin allen die zich naar het openbaar gehoor spoedden elkander dien dag konden ontmoeten. Niet dus wat verdeelt, maar wat vereenigt kenmerkte ditmaal den beurtzang ten Paleize te Weltevreden.

Moge hierin almede gezien kunnen worden een hernieuwd bewijs hoe ook Indië zich de moeilijkheden, welke het totdusver ook op een nationalen feestdag niet los wilden laten, te boven voelt. Wij meenen er vooral in te mogen zien de inwijding van een nieuwen en gelukkigen vorm, die naar wij hopen, zal groeien tot traditie.

Volgens het *Bataviaasch Nwsbl.* (4 Sept.) is het *„Openbaar Gehoor"* nu een plechtigheid van „alles even koud en kil" — om met de *„Banier"* te spreken —, ondanks de hitte. Het grappige van het geval is dat de *recepties van de residenten,* óp hoog bevel ingericht naar het model van het „openbaar gehoor", precies geworden zijn (zie *„De Loc."* van 31 Aug.) wat de plechtigheid van *tempo dhoeloe* op het Groote Huis te zien gaf: het aanbieden van geluk- en heilwenschen door de verschillende bevolkings- en belangengroepen.

Ons Indische leven.

Het *Soerabajasch Hbl.* (29 Aug.) bespreekt de reis-

Haarlem en Omstreken.

brieven nos. 20, 21 en 22 van den heer *Elout* in het *„Alg. Hbl."* Zij vertoonen uit den aard der zaak de stereotype fouten, welke bijna ieder maakt, die na vluchtige kennismaking met eene hem vreemde wereld, zich zet aan het snelle oordeel over de diepere vraagstukken, welke in Indië liggen opgetast; doch waar de schrijver zich houdt aan de wedergave van het waarneembare, geeft hij herhaaldelijk blijk van een verrassend goeden kijk op de dingen, en soms van eene bewonderenswaardig scherpe visie. Wat hij zegt over de verhouding van den Inlander tot de hem omringende Natuur, en vooral: over *De Ziel van Indië,* verdient in zeer ruimen kring te worden gelezen.

De heer Elout is, waar hij de geestelijke voeding behandelt, niet billijk jegens het Europeesche publiek in Indië. Ondanks het feit dat hier hard wordt gewerkt, ondanks de afmatting der tropische hitte, neemt men in Indië niet alleen wèl boeken ter hand, doch wordt hier naar verhouding door het Hollandsche gedeelte der samenleving meer en beter gelezen dan in het moederland zelve. Voor een groot deel is dit een gevolg van het feit, dat de hiervoren aangeduide groep der Europeesche maatschappij in deze gewesten, althans tot dusver, vrijwel geheel mist de onderste laag der armsten of meest onontwikkelden, die op zeer laag intellectueel niveau staan. Het „Soer. Hbl." vernam van de groote Indische boekhandelaren het volgende:

Er is, vooral in het laatste decennium, eene duidelijke verbetering gekomen in den smaak van het lezend Hollandsch publiek in Indië. Nam men hier vroeger genoegen met allerlei rommel — meest sensatie, en een tikje erotiek — die tijd ligt voor goed achter ons. Er is thans veel vraag naar goede en ernstige werken van wetenschappelijken aard. Op het gebied van kunst, land- en volkenkunde, architectuur, archaeologie, psychologie, wijsbegeerte, occultisme, astrologie en maçonnerie wordt hier boven verwachting veel verkocht. Poëzie gaat minder, doch romans der goede soort (Timmermans, Couperus, Heijermans, enz.) gaan vlot weg en van succeswerken ontvangt één boekhandel eene zending van een paar honderd ex. ineens, waarmee men nooit blijft zitten. Een boek als dat van Keyserling: „Reisetagebuch eines Philosophen" wordt in verrassend groot aantal verkocht. Men leest, wat ontspanningslectuur betreft, bijzonder veel Engelsch; ook wordt hier veel verkocht op het gebied van koloniale politiek, rassenproblemen, meest in het Engelsch (men denke aan werken van Grant, Stoddard, Gwynn, enz.), welke wij in een der grootste boekwinkels van Den Haag niet konden krijgen; deze bestelde ze voor ons in Londen.

Elout's laatste brieven bevatten verschillende juiste opmerkingen over de Indische dieren- en plantenwereld. Hij vindt onze Natuur grootsch, doch zij boeit hem niet; hij vindt haar monotoon. Dit behoeft niet te verbazen. Het gaat met de Indische natuur als met de Hollandsche, als met iedere andere. Ons — aldus het „S. H." — kon, na eene afwezigheid van dertig jaren, de Hollandsche natuur niet meer boeien; wij misten de weelderige vegetatie, het geaccidenteerd terrein, maar bovenal: de zon. Het is eene kwestie van aanpassing, van inleving, dat bij den één vlugger gaat dan bij den ander, doch bij allen tijd vordert. Wat de waardeering der Indische natuur betreft, deze hangt af van het min of meer Oostersche element in de psyche van den beoordeelaar; hij die „l'âme orientale" heeft, zal spoediger tot bewondering komen dan de man met de zuiver Noordsche ziel. Ware Elout wat langer gebleven, had hij hier in goede omgeving minstens een seizoen het proces der geleidelijke aanpassing kunnen ondergaan, hij had de overweldigend zoete bekoring leeren genieten van den tropenavond, in den glans der heerlijke maan, waarin de Westerling de aanraking voelt met eene wereld, volkomen anders dan de zijne, hem vreemd en zonderling, en welke zich slechts door enkelen geheel laat waardeeren. Maar Elout schrijft zeer mooie dingen over *„De ziel van Indië".* Het „S. H." citeert enkele brokstukken en vervolgt: Schitterend van visie is wat Elout schrijft van *den tropennacht,* toen hij vertoefde in de stille pasanggrahan te Loeboek Sikaping, aan den grooten weg van Fort de Kock naar Hoeta Nopan. Dit is inderdaad de Indische nacht, vol ongedachte geheimen. Zeldzaam zijn zij, die de bekoring kennen der heel bijzondere zachte melancholie, welke er van uitgaat en die ons dichter brengt bij de Eeuwigheid dan iets anders ter wereld, omdat zij al wat hard en sterk en jubelend in ons is, neerslaat en dooft, en ons achterlaat in heel onze nietigheid tegenover eene onpeilbare oneindigheid. Zóó heeft Elout Indië nog niet gevoeld. Niettemin, hij schreef over „De ziel van Indië" met voor een snel rondtrekkend reiziger bewonderenswaardige ... heid van opmerking.

Het spreken der inheemsche talen.

Naar aanleiding van het persgesprek, dat de ... Crt." kort geleden met een old-hand als den hee... din ten Cate had, die daarin *de toenemende o... ring van Deli naar Java* besprak, maakt het „Soer. ... (1 Sept.) een paar ernstige en zakelijke opmerk... over de verhouding van Deli tot Java en tot ... Indië. De opmerkingen gaan in de richting va... „uitwisseling met Java", op allerlei gebied, die de ... *Crt.* zoo dikwijls heeft bepleit en aanbevolen.

Het „Soer. Hbl." schrijft o.m.: „Vooral de H. V... was het die employé's van Java op hare Oost... ondernemingen plaatste; het lag voor de hand dat ... lichaam gebruik maakte van de kennis van volk... taal, welke de Europeesche cultuuremployé op J... zich vrijwel altijd eigen maakt." De *Deli Crt.* (11 Se... plaatst hierbij de opmerking, dat zij inderdaad dit ... tijd als *een zwak punt in het Delische systeem* h... gevoeld. Reeds jarenlang heeft de „D. C." aangedr... gen op *kennis van het Javaansch en van zeden en ... woonten der Javaansche arbeiders,* om den omgang ... makkelijker te maken. Al mag men ook daaraan w... geen overdreven verwachtingen vastknoopen, o... een deel der conflicten voortspruit uit den misdad... aanleg van enkele slechte elementen onder het w... volk. De „D. C." heeft zich altijd een voorstander ... toond van *het behoud en het stelselmatig aanste... van het Javanisme onder de arbeiders.* Een stelsel, ... gedeeltelijk, in het jeugdwerk, b.v. bij de Senem... Mij., ernstige behartiging vindt.

Ook in *De Locomotief* (5 Sept.) wordt betoogd ... in ambten en betrekkingen, waar het leidend pe... neel dagelijks met de Inlandsche bevolking in co... is, het niet mag voorkomen dat het geen woord ... de inheemsche taal machtig is of kan spreken; ... kan de schromelijkste gevolgen na zich slepen, ... van voorbeelden te noemen zijn. In de tabak, de ... ber en koffie in de residentie Besoeki verstaan en ... ken de administrateurs en employé's Javaansch en ... doereesch; ook bij de suiker. In Midden-Java kan ... volstaan met het Javaansch en in de Soendalan... met het Soendaneesch.

Dactyloscopie voor misdadigers.

De *Java-Bode* (18 en 21 Aug.) vestigde er de ... dacht op, dat tengevolge van de nog altijd hoogst ... brekkige signalementen van veroordeelden en pr... tieven, de mogelijkheid van opzettelijke persoo... wisselingen van gevangenen, die van de eene ... naar de andere moeten worden overgebracht, lang ... tot de onmogelijkheden behoort. Ook gaat, naar de ... *Bode* vernam, het ontvluchten van gevangenen — ... van Noesa Kembangan — nog steeds voort. Van d... de laatste 23 jaren van dit eiland gevluchte en ... achterhaalde 428 gevangenen blijkt men geen sig... ment te hebben. Het nemen van duimafdrukken ... de „J. B." de eenige en volkomen afdoende oplos... En de toepassing er van is zeer eenvoudig.

Thans lezen wij in de *Java-Bode* (5 Sept.) dat ... procureur-generaal aan den commissaris van p... *Smith,* den bekenden leeraar aan de politieschool ... Soekaboemi, *opdracht gegeven heeft een uitgebreid ... derzoek in te stellen naar den huidigen toestand ... de crimineele dactyloscopie in geheel Ned.-Indië* ... naar de maatregelen, welke alsnog dienen te wor... genomen om te geraken tot een afdoende identifi... van alle beroepsmisdadigers in de eerste plaats. ... heer Smith zal, na de zaak grondig te hebben be... deerd, een rapport opmaken, aan de hand waarvan ... dan heel waarschijnlijk een belangrijke uitbreiding ... de crimineele dactyloscopie zal worden ingevoerd. ... spreekt van zelf, dat men niet in eens zal kunnen ... gaan tot het dactyloscopeeren van de meer dan 40.000 ... gestraften en preventieven, die onze gevangenissen ... vullen. Maar wel zal een begin worden gemaakt met ... dactyloscopeeren van alle eenigszins zware misdadi... gers, die in geheel Indië telken jare bij vele duizenden ... worden gearresteerd en veroordeeld.

De Nederlandsche eclips-expeditie naar Sumatra.

Omtrent het werkprogram kan *De Locomotief* (31 Aug.), aan de hand van mededeelingen van den secre... taris der eclipscommissie, *dr. J. van der Bilt* te Utrecht, ... het volgende berichten: Sedert in 1868 een totale eclips ... voor het eerst tot een voorwerp van modern weten... schappelijk onderzoek kon gemaakt worden (spectraal... analyse) is het aantal eclips-problemen gestadig aan... gegroeid. Op het programma van de Nederlandsche ... eclips-expeditie, die vermoedelijk 31 October uit Ne... derland naar Talangbetoetoe (bij Palembang) vertrek...

zal, staat het fotografeeren van het „flits-spectrum", in 1870 visueel werd ontdekt en in 1896 voor 't st werd gefotografeerd. Men verstaat er onder het rgaan van het absorptie- (donkere lijnen-) spectrum fotosfeer in het emissie (heldere lijnen) spectrum chomosfeer. Ofschoon men op het Mount-Wilson rvatorium erin geslaagd is dit spectrum ook buiten een eclips te fotografeeren, is het steeds een belangrijk eclips-probleem gebleven en als zoodanig geplaatst op het program der expeditie. Daarbij zal voor eerst getracht worden de intensiteit der chromosfeerlijnen te bepalen en de verandering daarvan op verschillende afstanden van den rand der zon, omdat men, uitgaande van de moderne opvattingen over den bouw der atomen in den aard der lichtuitzending, daaruit iets hoopt te leeren over den toestand, waarin de verschillende elementen zich in opvolgende lagen van den zonnedampkring bevinden. Het onderzoek van het spectrum der corona is nog meer een typisch eclipsprobleem, omdat alle pogingen om de corona buiten een eclips te zien of te fotografeeren, gefaald hebben. De expeditie zal haar volle aandacht aan de zonnecorona schenken, die — wegens den korten duur der eclipsen — in 'tgeheel sedert 1868 nog slechts enkele uren bestudeerd is kunnen worden. Het ligt in de bedoeling de spectra der corona alle te fotografeeren, om te trachten de wet te leeren kennen volgens welke de helderheid van dit spectrum naar buiten afneemt. De expeditie is dus bijna geheel een corona-expeditie; zij wordt uitgerust met een omvangrijk instrumentarium, waartoe o.a. een prismacamera behoort, die voor de expeditie van 1901 werd gebouwd en ook in 1905 en 1912 dienst heeft gedaan. Ze bestaat uit een fotografischen kijker met een lens van 15 c.M. middellijn, waarvoor 16 c.M. hooge prisma's zijn geplaatst.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

1 Sjawal 1343 (24 April 1925).

I.

Deze dag, die, volgens de Islamsche Instellingen, de viering van het einde der Vastenmaand beteekent, wenscht de Redactie van de „Sinar-Sumatra", blijkens het voorkomende in het nummer van dien dag, niet onopgemerkt te laten voorbijgaan.

Het is toch de dag dat de geheele Islamsche wereld, een blik slaat in het verleden en zich de vraag stelt wat de toekomst in het nieuwe jaar brengen zal.

Het is de dag van de bezoeken der familieleden onderling, jong aan oud, de kinderen aan de ouders, de jongere broeder aan den ouderen enz., waarbij men groeten brengt, vergiffenis vraagt voor de begane fouten en de beste wenschen uit voor de toekomst.

De 1e Sjawal is om die redenen een feestdag voor de Mohamedanen, terwijl hij voor de Redactie eene aanleiding is om een overzicht te geven van enkele toestanden, zooals die zich in het afgeloopen jaar in de Inlandsche Maatschappij hebben ontwikkeld en daarbij uiting te geven aan enkele wenschen voor de toekomst.

De algemeene toestand van de bevolking in Ned.-Indië is, zegt de Redactie, zóódanig, dat de moeilijkheden, welke voor haar zijn ontstaan, tengevolge van den grooten oorlog, geleidelijk aan worden vereffend en dat die ontstane veranderingen wijzen op eene langzame vermindering van het aantal werkeloozen.

Op de vragen of zij bij deze voorstelling van zaken misschien te optimistisch is en of het tijdstip reeds is aangebroken om te spreken van een gering aantal werkeloozen, beantwoordt zij met de mededeeling, dat zij zich natuurlijk zeer goed herinnert het destijds gehouden massa-ontslag aan zoovele arbeiders, dat ook thans nog legio is en dat die arbeiders dientengevolge in de grootst mogelijke moeilijke omstandigheden verkeeren, doch dat niettemin niet te ontkennen valt, dat gedurende de laatste 2 à 3 jaren, geleidelijk de gelegenheid om werk te vinden is verbeterd.

Wat een hierbij op te merken valt, is het feit, dat, bij de aanwezigheid van zoovele werkkrachten, bij het aannemen daarvan door de werkgevers, het systeem van selectie wordt toegepast.

Met betrekking tot den toestand, waarin de Inlandsche Handel verkeert, kan geen rooskleurig beeld worden gegeven.

De gewone loop van zaken is, dat, wanneer de groothandel voorspoed geniet, de Kleinhandel daarvan voordeel trekt, doch, zooals de Redactie de toestanden waarneemt, ziet men in de werkelijkheid daarvan niet

veel, hetgeen wel de reden zal zijn, dat zij, die met kleinkapitaal werken, in moeilijke tijden, veel tegenslag in zaken ondervinden en hun bedrijf zien achteruitgaan.

Het heffen van belasting op de vruchten van den arbeid der bevolking heeft aanleiding gegeven tot veel klagen en vele zuchten in de handelswereld, welke men tot in de verste afgelegen hutten kon vernemen, doch ook deze toestand verbetert, waarbij de wensch wordt uitgesproken dat de Handel zich in eene voortdurende opleving moge verheugen.

Wanneer de Redactie beweert dat in de Inheemsche maatschappij groote onzekerheid bestaat ten aanzien van de resultaten van het Inlandsch onderwijs, dan heeft zij daarbij het oog op het bestaan der jongelieden, die het einddiploma op de scholen hebben behaald en trachten dit productief te maken.

In de werkelijkheid is het moeilijk een werkkring te vinden, hetzij men met een diploma gewapend is of niet.

Die jongelieden doen natuurlijk het best, om, in afwachting van betere tijden, hunne studies voort te zetten, doch hoevele hunner zijn daartoe financieel in staat?

Het aantal geldelijk vermogende ouders is gering en bovendien stapelen de moeilijkheden bij dezen zich geleidelijk op.

De veranderingen, welke bij het onderwijs worden ingevoerd, geven echter wel hoop op verbeteringen in de toekomst.

De oprichting der Rechtshoogeschool is in Ned.-Indië door de bevolking met groote vreugde begroet.

Die hooger onderwijsinstelling zal het volk in de gelegenheid stellen den bestaanden intellectueelen achterstand in te halen en is dus van groot nut voor de bevolking, die, naar de redactie hoopt, daarvan een flink gebruik zal maken.

Vele veranderingen worden bij het lager onderwijs aangebracht, doch zooals gewoonlijk in Ned.-Indië het geval is, neemt men steeds het feit waar, dat, zoodra eene Inlandsche school is opgericht, men alweder naar eene tweede verlangt, welk verzoek niet tijd terstond kan worden ingewilligd.

Dit goede verschijnsel levert het bewijs hoe de behoefte aan onderwijs door het volk wordt gevoeld.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de Westersche Politiek in het Oosten.

II (Slot).

Waar de Oostersche volken met energie-ontplooiing streven naar eene zelfstandigheid, welke, voorloopig althans, nog niet door de Westersche grootmachten kan worden toegestaan, daar hebben, naar de meening van den schrijver, die grootmachten met de versterking der weerkrachten geen andere bedoeling dan te toonen dat zij paraat zijn om de uitingen der nationale gedachte in het Oosten in evenwicht te houden, daarbij de hoop koesterende dat die geleidelijk wel zal luwen.

Of die actie in de toekomst zal leiden tot eene toenemende macht van het Westen in het Oosten, is, bij gebrek aan bewijzen en voldoende gegevens, thans niet te zeggen, doch, wanneer men de evolutie in de Oostersche landen gadeslaat, dan moet men verklaren dat van een achteruitgang geen spoor is te zien en dat, met het oog op het verleden en de tegenwoordige toestanden in andere landen, de tijd voor het Oosten daar is om te beslissen welken weg het zal kiezen, n.l. er op of er onder.

Wanneer een lastdrager een te zwaren last op zijne schouders draagt en niet verder kan voortkomen op zijn weg, dan kan hij twee wegen volgen, n.l. òf den last wegwerpen òf terug te gaan.

In elk geval gaat het Oosten een nieuwe periode tegemoet.

De Kolonisatie van de Zuid-Minahassa.

Onder de kolonisatie van de Zuid-Minahassa verstaat men het aanleggen van nieuwe vestigingen en het ontginnen van tuingronden in die streek van de Residentie Menado.

Als leider van die beweging is door den Minahassaraad aangewezen de heer A. C. Saerang, die gedagteekend Poentak 6 April 1925, in de Keng Hwa Poo van den 25en dier maand schrijft, dat hij, sedert die

keuze, op 12 Februari van dit jaar, algemeen bekend was geraakt, bij tientallen verzoeken ontving van personen, die bij dat nieuwe werk gaarne zouden worden geplaatst als klerk, wateropziener, als opzichter, enz.

Ook vroegen die personen hem naar het tijdstip waarop hij naar de Zuid-Minahassa zou vertrekken, terwijl zij tevens verklaarden met tientallen gezinnen te willen overkomen en gereed te staan, desverlangd, hem te volgen.

Behalve die talrijke schriftelijke verzoeken, welke hij niet heeft kunnen beantwoorden, kwamen dagelijks vele personen hem bezoeken en hem dezelfde vragen stellen als de vermelde en nadere inlichtingen vragen, doch hij moest hen teleurstellen, met de mededeeling, dat hij geen uitsluitsel kon geven, in de eerste plaats omdat hij nog geen officieele aanstelling van den Minahassaraad had ontvangen en in de tweede plaats omdat hij de terreinen, waarvan hier sprake is, nog niet had bezocht.

Zijne verontschuldigingen aanbiedende voor het niet antwoorden op de schriftelijke verzoeken, zegt de schrijver in bovengemeld blad, dat hij het betreurt dat de verzoekers de zegelgelden, ten bedrage van f 1.50 per stuk, aan hun verzoek hebben besteed, aangezien hij, zelf landbouwer zijnde en als geleider van de landbouwkrachten, niet de stelling inneemt dat hij op de verzoeken eene beslissing kan nemen.

Bovendien heeft het Kolonisatiewerk minder inkt dan wel patjols en ploegen noodig en is het werken in de schaduw op het kantoor iets anders dan de arbeid in zon en regen.

Destijds een onderzoek instellende naar vlakke en uitgestrekte gronden op Celebes, welke gemakkelijk in rijstvelden zouden kunnen worden omgezet, is daarin aanleiding gevonden om lieden van Langowan naar Sioena (West-Celebes) te zenden, welke streek toenmaals ressorteerde tot het Gouvernement van Celebes en onderhoorigheden, doch thans wordt gerekend te behooren tot de Residentie Menado.

Het overbrengen dier landbouwkrachten had plaats onder geleide van den zwager van den schrijver, doch deze werd het eerste slachtoffer van de vele malarialijders, die aan die ziekte stierven, hetgeen tot gevolg had dat al het personeel spoedig die begraafplaats verliet.

Ook op andere plaatsen op Celebes waren de uitkomsten van het landbouwbedrijf teleurstellend, hoofdzakelijk tengevolge van gebrek aan technische leiding, gemis aan winkels, waar men voedingsmiddelen kon koopen enz.

Deze toestanden heeft de schrijver aan den Minahassaraad medegedeeld, nadat de keuze op zijn persoon was gevallen.

Zijns inziens toch, is het doel van het overbrengen der Minahassers naar Zuid-Minahassa om hen een levensbestaan te bezorgen en niet om hen daar ter plaatse te laten begraven.

Een aangenaam en door een geneesheer onderzocht terrein moet worden aangewezen, dat door een houtvester moet worden onderzocht, ter voorkoming van tal van verwikkelingen, zooals in de Noord van de Minahassa hebben plaats gehad, terwijl een deskundig Ingenieur, na onderzoek, de gronden moet aanwijzen die voor den aanleg van rijstvelden of voor andere doeleinden geschikt zijn.

Hoe het zij, de schrijver zal aan het werk gaan dat hem door het vertrouwen van den President van den Minahassaraad is opgedragen, daarbij rekenende op diens jarenlange opgedane ervaring, zoowel op Celebes als op Sumatra.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Oct.-afl. opent met een zeer waardeerend artikel van den hr. A. W. IJzerman, gewijd aan de nagedachtenis van Henri Hubert van Kol. Vooral over hetgeen zijn partijgenoot in het belang van Indië's bevolking heeft verricht in het Parlement en daar buiten, treedt de hr. IJ. in uitvoerige bijzonderheden. De hr. C. Wolterbeek schrijft over de organisatie van het Overheidsbedrijf in Ned.-Indië. Schr.'s meening is dat tegen het exploiteeren van bedrijven door de overheid geen ander bezwaar bestaat dan dat van onvoldoende „efficiency". Ten deze van de ambtelijke zijde zelve afdoende verbetering te verwachten, lijkt hem ijdele hoop; zonder aandrang van de publieke opinie zal de ambtenarij bij de bedrijven niet verdwijnen gelijk de ondervinding der laatste tien jaar aantoont. De aanstaande bedrijvenwet zal ons te dien opzichte geen stap verder [...] meent hij.

Het vraagstuk der kapitaalsonttrekking (zg[...] nage") in Ned.-Indië, wordt onder oogen gez[...] Mr. L. A. de Waal. Schr. stelt zich op het stand[...] drainage alleen plaats heeft van winsten, verkr[...] met uitheemsch kapitaal bewerkte natuurgaven, [...] inheemsch kapitaal (tenzij men de betalingen [...] Mekka-pelgrimstochten tot drainage wil reken[...] wordt door den uitheemschen ondernemer [...] voortgebracht en van dat meerdere g[...] deel naar het buitenland, ziedaar de korte form[...] de z.g. drainage".

De onvermoeide strijder voor algeheele gelijk[...] der pensioenen van vóór en na 1920 gepensio[...] Indische militairen van alle rangen, de hr. J. van[...] besluit in deze afl. zijn artikel „Het angstwekken[...] wen". Schr. noemt het een „ten hemel schreien[...] billijkheid" dat de vóór 1920 gepensionneerden [...] gesteld zijn bij hen die na dat jaar den dienst ve[...]

„De militairen van vóór 1 Jan. 1920 hebben b[...] aan zich een door de Regeering vastgestelden lee[...] bereiken, onze dagen zijn geteld door een H[...] Macht en wanneer nog langer gedraald wordt, [...] de personen, die bij de algeheele gelijkstelling [...] hebben, meer en meer verminderen en zal het [...] dergenen, die tot aan hun sterfbed rondloopen m[...] steeds erger gevoel van miskenning en achteruits[...] en een wrok in het hart, steeds grooter en [...] worden."

De hr. S. Kalff schrijft een belangwekkend ops[...] „Een Indische(n) vakgeleerde", nl. Dr. P. B[...] wiens groote verdiensten hoofdzakelijk lagen in [...] studeering der Indische vischfauna, doch wiens [...] mentaal werk: „Atlas ichtiologique des Indes Ori[...] helaas onvoltooid is gebleven. Ongeveer vier vi[...] deelten van dien ook in het buitenland beroem[...] ten-atlas waren bij zijn verscheiden — op 24 Jan. [...] in druk verschenen; de rest bleef als afzonderlijk[...] stoffen achter, waarover zich nog niemand he[...] fermd.

Volgen de gewone rubrieken Varia, Revue v[...] chures, Buitenland, Koloniale literatuur, Wet[...] en industrie, die alle door hun interessanten in[...] mede toe bijdragen dat deze Ind. Gids-afl. een [...] rijke plaats inneemt in de jongste publicaties over[...]

De Indische Post.

Onder het opschrift „Rubbercultuur en hare [...] gen" bevat het Nr. van 29 Aug. opzienbare mede[...] gen over de geldmakerij en -verkwisterij van de[...] bevolkingsrubbercultuur betrokken Djambiërs. [...] bezoek aan de hoofdplaats Djambi is het eerste [...] valt het abnormale aantal auto's dat voorbijsnort [...] gepropt met Inlanders en Chineezen! Het aanta[...] wordt getaxeerd op 120, welke een bereidbar[...] van slechts 8 K.M. onveilig maken. Met begrij[...] wrevel ergert zich de wandelende of fietsend[...] peaan aan de arrogante blikken, die de inzittend[...] broeders hem toewerpen. Iedere Inlander en [...] tracht in de rubber te komen, hetzij als tapper [...] dagloon oplevert van f 6.— voor 5 uur werk) he[...] zelf een tuin aan te leggen. Doch aan sparen w[...] gedacht; het geld moet rollen en goed ook. [...] tracht den ander in geurmakerij te overtreffen!

Verder bevat genoemd Nr. een interview m[...] Gerritzen, den oud-directeur der Javasche Ba[...] te 's-Gravenhage, die een vonnis velt aan het a[...] de Indische Regeering, dat lang niet malsch is.

Niet minder critisch geschreven is eene besch[...] over het Volkscredietwezen, dat na ruim een [...] eeuw bestaan op slechts zeer magere resulta[...] wijzen, dat kosteloos beschikt over de véélver[...] hulp van alle Europ. en Inl. bestuursambtenar[...] dat desniettegenstaande een rente berekent v[...] minder dan achttien procent. De conclusie zou [...] moeten luiden dat slechts de tjina-mindering, [...] talings-Chinees van vroeger, die althans zijn ei[...] ten wond liep op de lange marschen van des[...] dessa om zijn termijnen te innen, vervangen [...] drongen is door den quasi-ambtenaar die lijn [...] die voor menigeen onzer die de soort kent nog [...] sympathiek is.

Spelling van Indische aardrijkskundige na[...]

De hr. R(oessingh) v(an) I(terson), die ree[...] malen in „Neerlandia" zijn stem verhief tegen d[...] (officieele) spelling van Indische aardrij[...] namen, geeft in het Oct.-nummer een „Slotbe[...]

Hoewel onze lezers door de rubriek „Uit de [...] peesche pers" in het Kol. Weekbl. reeds op de [...] zijn gesteld van de allernieuwste wijzigingen [...]

en officieele zwenking in de richting van historische rechten), nemen we het stukje van den hr. R. v. I. geheel over, mede omdat het duidelijker de bedoelingen van die wijzigingen weergeeft.

„Dit onderwerp behandelde ik reeds tweemaal in dit blad ¹); een derde behandeling is noodig omdat de Regeering wederom met een d a a d is gekomen en wel de wijziging van het besluit van 1922 waarbij de herziene en bijgewerkte Lijst is voorgeschreven voor alle ambtelijke bescheiden en openbaarmakingen.

Deze wijzigingen zij de volgende:

1. de klankteekens voor de e als die in l e n i g en die van h e t worden weggelaten.

2. het teeken omschreven als dat overeenkomende met het bovenste deel van een uitroepteeken, wordt midden in een woord vervangen door het deelteeken, elken Nederlander bekend uit het woord g e e r g e r d, en aan het einde van een woord door de letter k.

3. de letter a in Javaansche woorden, wanneer deze als ao wordt uitgesproken, wordt vervangen door o, behalve in eenige algemeen bekende namen, bijv. Soerabaja.

4. Eenige dergelijke namen, die de Lijst verkleed had, sommige zelfs in een maskarade-pak, hebben hun ouden naam terug. Bantem is weer Bantam, Belitoeng is weer Billiton, Bengkoeloe weer Benkoelen, Riau weer Riouw, Celébès weer Celebes, Songenep weer Soemenep en Tjirebon weer Cheribon. Maar Jogjakarta is niet weer Djokjakarta geworden en de oude naam Guinea, volgens de lijst Guiné, is nu Guinee.

Er is reden tot dankbaarheid voor deze Regeeringsbeslissing: de klankteekens, die het Nederlandsch niet kent, zijn overboord gegooid, de spelling van de ao-klank is voor hen, die niet met de Javaansche taal bekend zijn, een groot gemak, terwijl het behoud van de oude spelling van 10 vrij algemeen bekende namen een bewijs is, dat de eischen van de wetenschap ondergeschikt zijn gemaakt aan die van het gerief van alle Nederlandsch rekenden en schrijvenden.

Gaarne kan ik mij van harte aansluiten bij den wensch, die mijn krant heeft uitgesproken: moge de nieuwe spelling tot einde dezer maand onveranderd blijven."

De Periskoop over Pinda's.

No. 45 (5 Sept.) van dit Surinaamsche weekblad bevat een populaire bijdrage over Pinda's (elders katjang tanah, olienooten, apenootjes, Sausche mangelen, verstering van Curaçaosche amandelen, aardnooten enz. genoemd) een vrucht, die in Suriname in het bijzonder door de Boschnegers wordt gekweekt. De schr., A. Ph. ., geeft eerst eenige botanische bijzonderheden, bespreekt daarna de cultuur, de bereiding en o.m. de voedingswaarde.

Kent men hier te lande over het algemeen slechts het gebruik van olienooten in geroosterden (of gebranden) vorm, feitelijk als snoeperij ter vervanging van amandelen, in Suriname vormen zij een niet onbelangrijk voedingsmiddel. De schr. teekent hieromtrent aan:

Alle bereidingen geschieden met gebakken pinda. Het bakken geschiedt in het klein, door de zaden, al of niet van de vruchtwand ontdaan, in een ijzeren pot te verwarmen, en gedurende het bakken met een houten spatel flink om te roeren. De gerooste zaden worden na van het zaadhuis te zijn ontdaan als zoodanig gegeten. II. Gezouten pinda. Men legt de rauwe pinda een poosje in zoutwater en bakt ze daarna. Op den hoek van de Maagdenstraat (te Paramaribo) staat een gebouwtje bewoond door Chineezen, waar zeker meer dan dertig jaren reeds gezouten pinda te koop is. III. Pindakaas. Men stampt de gerooste zaden en voegt wat zout en soms Spaansche peper bij. Het behoort tot de traditie van ons volk dat dit preparaat nooit anders dan in den vorm van stangen van ongeveer 8 c.M. lengte en ongeveer 3 c.M. dikte te koop wordt aangeboden. IV. Pindasoep, uit pindakaas bereid. V. Pindakoekjes (taaie en harde). VI. Pinda-banketjes, enz."

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Wederom verscheen (bij de uitgevers M. Nijhoff en E. J. Brill) een nieuwe afl. (de elfde) Aanvullingen en Wijzigingen op de „Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, onder redactie van Prof. C. Spat."

Een uit ethnografisch oogpunt zeer belangrijk en geheel nieuw artikel handelt over „Leeftijdsklassen", een vorm van maatschappelijke groepeering, die bij verschillende stammen van den Ind. Archipel wordt (of werd) aangetroffen. — Verder is het artikel over Djambi (dl. I, blz. 608) belangrijk aangevuld, evenals dat over Onderwijs (dl. III). — Aan de Indische leeningen van 1915 en volgende jaren wordt eveneens een uitvoerige bespreking (met veel cijfermateriaal) gewijd.

Door deze practische wijze van bewerking blijft de voortreffelijke Encyclopaedie altijd up to date.

¹) Neerlandia, jaarg. 1924, bl. 182 en '25. bl. 91.

Economisch-Statistische Berichten.

Het Nr. van 7 Oct. bevat het slot der artikelenreeks van ir. E. P. Wellenstein te Weltevreden, over het onderzoek naar den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Ned.-Indië. — Verder wijdt mr. J. Gerritzen eene beschouwing (welke in een volgend Nr. zal worden voortgezet) aan het jongste jaarverslag van den president der Javasche Bank (mr. L. J. A. Trip).

Sri Poestaka.

Het Sept.-Nr. van dit door „Volkslectuur" uitgegeven maandschr. in de Maleische taal bevat o.m. een artikel van den Landbouwvoorlichtingsdienst over den vooruitgang van den Inlandschen landbouw (geïll.). — Een bijdrage over zeden, gewoonten, taal enz. van de Inl. bevolking in de omgeving van Batavia, door W. S. Glembo. — Vervolg van het feuilleton Aboe Nawas. — Een geïll. artikel over de boven- en ondergrondsche spoorbanen in Berlijn. Enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10 (5 Sept.). G. F. J. Bley, 1855—1925, (biographie (met portret), naar aanleiding der herdenking van diens 70en geboortedag). — Over het verdunnen van de rubberlatex met water door den tapper, door Kremer. — Zoeklichten over den omtrek. (Landbouw in Kenya). — De thee-propaganda. — Britsch-Indisch propagandafonds voor thee. — De begrooting 1926 van Landbouw, Nijverheid en Handel in den Volksraad (vervolg). — Over patchouly-olie en patchouly-blad van Atjeh (slot).

Deli in Woord en Beeld.

Ter vervanging van het kleine geïllustreerde weekblaadje dat Zaterdags als bijvoegsel van de Deli Courant verscheen, is in de plaats gekomen een goed geredigeerd en geïllustreerd weekblad „Deli in Woord en Beeld". Uiterlijk maakt het blad, gedrukt op solide papier in fol. formaat, eveneens een uitstekenden indruk.

Wanneer daartoe aanleiding is, zullen we niet nalaten op den inhoud nader de aandacht te vestigen. Voorloopig zij gewezen op het 2e Nr. (van 4 Sept.) waarin een bijdrage over gouv.-generaal Fock, naar aanleiding van diens bezoek aan de Oostkust. — Verder op een artikel „Het goed recht onzer cultures".

Poenale Sanctie.

In de rubriek „Indische menschen en dingen" van de Haagsche Post (Nr. van 3 dezer), maakt de Poenale Sanctie weder het onderwerp eener bespreking uit. Toegevende dat ze niet voor geheel Indië onder alle omstandigheden noodzakelijk is, acht schr. niettemin een algeheele afschaffing niet in 's Lands belang, zooals door hem met voorbeelden wordt aangetoond.

Zendingsperiodieken.

O r g a a n d e r N e d. Z e n d i n g s v e r e e n i g i n g. Oct. '25. Ontwakend Mohammedaansch leven, door Ds. D. K. Wielenga (ontleend aan de „Macedoniër").

Z e n d i n g s t ij d s c h r i f t D e O p w e k k e r. Aug. '25. Kantteekeningen op de (Inlandsche) pers, door H. Kraemer. — De „Anthingsche" Christen-Inlandsche gemeenten in Batavia's Ommelanden, door A. J. Bliek (vervolg). — Freule Caan †, door D. C. — Mahatma Ghandi, de leider van de non-Coöperation beweging in Britsch-Indië, door C. F. Andrews (vertaald uit International Review of Missions).

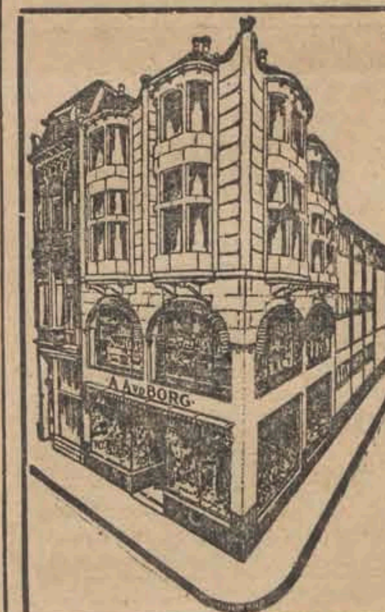
N e d e r l a n d s c h Z e n d i n g s b l a d. Oct. '25. De Hollandsch-Javaansche school te Modjowarno (met ill.). De goeroe-conferentie op West-Java, door A. K. de Groot. — Suriname. Een inlandsche ouderling (H. J. Pont), door H. Ruffer.

De Indische Mercuur.

No. 41 (9 Oct.). De Indologische faculteit te Utrecht (opening op 7 Oct., redevoering van Prof. Mr. S. A. Nederburgh: De nieuwe wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië; en van Prof. Dr. C. Gerretson: De historische vorming van den bestuursambtenaar). Bauxiet en aluminium (ontleend aan De West). — Rubbercultuur ter Oostkust van Sumatra. — Statistisch overzicht van rubber. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstuk, nijverheid, diversen.

• • •

Rapport omtrent een reis naar Australië ter bestu-

deering van veeartsenijkundige toestanden, uitgebracht door Dr. C. Bubberman, Hoofd van het laboratorium voor veeartsenijkundig onderzoek. Met kaarten en platen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Jaarverslag over de Poeloe Laoet steenkolenontginning gedurende het jaar 1924. (Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag van de Boekit-Asam steenkolenmijnen over het jaar 1924. (Departement van Gouv. bedrijven in N.-I.). (Weltevreden, Landrdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 35 en 36. (Geraadpleegde bladen ± van 17—31 Aug.). (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

De Indische Gouvernements Mijnbedrijven, door ir. A. L. ter Braake. (De Indische Loods, No. 34, 4—10 Sept. '25).

Grisee, door M. O. W. (mededeelingen over het graf van Malik Ibrahim, den eersten verkondiger van den Islam op Java). Met ill. (Eigen Haard, 3 Oct. '25).

Met de retourvloot huistoe, door S. Kalff. (Ind. Verlofganger, 9 Oct. '25).

In memoriam H. van Kol. (Vragen van den Dag, Oct. 1925).

Malay customs and beliefs as recorded in Malay literature and folk-lore, by H. Overbeck. Part II. (Journal Malayan Branch R. A. Soc. April '25).

Oppervlakte van den suikerriet-aanplant op Java voor het cultuurjaar 1923/24. (Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel, 4 Sept. '25).

Oostkust van Sumatra-Instituut. Mededeeling No. 12. Grantrechten in Deli, door Gerard Jansen, hoofd van het gemeentelijk bureau voor grondzaken te Medan. (Uitgave van genoemd Instituut, druk van J. H. de Bussy te Amsterdam).

Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, vergeleken met het Ned.-Indisch Regeeringsreglement, bewerkt door Dr. (Mr.) I. A. Nederburgh. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Inventaris op het Archief (te Antwerpen) der Generale Indische Compagnie (Compagnie d'Ostende) 1723—1777, omvattende het archief van het comptoir generaal te Antwerpen, de scheepskapiteins, de Indische factorijen, door Dr. Flores Prims. Met plan en platen. (Antwerpen, Boekhandel Veritas).

Suriname.

Prof. Mr. J. C. Kielstra heeft Vrijdagavond, 9 October, in het Indisch Genootschap een rede gehouden over de economische vooruitzichten in West-Indië. In de N. R. Ct. van 10 October, Ochtendblad C, vindt men een verslag van de rede. Curaçao komt er goed af. Maar Suriname? Wat zullen wij daarvan zeggen? Wij zouden kunnen volstaan met de opmerking dat de rede bestond uit variatiën op het thema, dat Minister Colijn, niet zoo heel lang geleden, ten beste gaf: „Omtrent Suriname heb ik in het geheel geen verwachtingen." Ook de Professor heeft geen verwachtingen. Wij kregen den indruk dat de bewijsvoering meer succes zou hebben in de collegezaal dan in een vergadering van deskundige zakenmenschen. Het was een afbraakrede, versobering in de zooveelste macht. Wij verwachten van die versobering zeer weinig en voelen veel meer voor de uitspraak van Baldwin op het op 8 October te Brighton gehouden congres van de Unie van conservatieve vereenigingen: *„Werkelijk groote besparingen kunnen enkel worden verkregen door uitgaven te doen van nuttigen en opbouwenden aard."*

Prof. Kielstra meent dat Suriname om op de wereldmarkt te kunnen verschijnen òf een speciaal artikel moet voortbrengen òf ook door anderen geproduceerde artikelen kunnen leveren tegen zeer lagen prijs. Een speciaal artikel kent Suriname niet. Onderzocht moet dus worden of er goedkooper dan elders geproduceerd kan worden.

Waarom goedkooper?

Is even goedkoop niet voldoende?

Het viel ons op dat Prof. Kielstra geen aandacht heeft gewijd aan de bestaande suikerondernemingen, die reeds sedert onheugelijke tijden hun bedrijf voortzetten met installaties, die in Oost-Indië zeker verlies zouden opleveren. De meening van Prof. Went en van den heer Pyttersen, die toch ook iets weten v[an] suikercultuur, ging hij stilzwijgend voorbij.

Trots zijn pessimistischen kijk op den econo[mischen] toestand meent Prof. Kielstra dat Nederlandsch[e] [kapi]talisten hun blik moeten richten naar Surinam[e], al zullen de vruchten niet zoo spoedig en over[vloedig] te plukken zijn. Hier ligt voor ons volk een zwa[re] schoone taak: voor een nationale zaak spoedig [...] ter zijde te stellen.

Wij zouden willen vragen: hebben de onder[nemers] in Oost-Indië reeds dadelijk overvloedige vrucht[en] [ge]plukt? En zij die hun geld hebben gestoken in [Neder]landsche industrieele en andere ondernemingen[...] hopen dat Suriname er voor bewaard zal blijve[n] [...] Nederlandsche kapitalisten om der wille van een [na]tionale zaak" daar ondernemingen op touw zette[n]. [Zij] moeten het doen om geld te verdienen. Anders [...] blijven en de plaats openlaten voor Amerikanen [...] genoegen nemen met vier pooten aan een schaap.

* * *

In verband met de rede van Prof. Kielstra, ne[men] wij uit „De West" van 18 September over hetgeen [...] welwillende zijde" aan het blad is medegedeeld [om]trent de uitbreidingsplannen van de Bauxite M[aat]schappij Moengo.

Wij merken daarbij op, dat bauxite geen speciaal [Su]rinaamsch artikel is:

„Zooals wel bekend heeft bovengenoemde maats[chap]pij tot op heden de Bauxite naar Noord-Amerika [ver]scheept in ruwen staat, m.a.w. zooals het ged[olven] wordt. De eenige behandeling, welke het te Moengo [on]dergaat is dat het door een ertsbreekmachine [...] gevoerd, waarna het gereed is voor verscheping.

Het behoeft geen betoog dat hierdoor een [...] vrachtverlies ontstaat, doordat zekere onrein[heden] worden medegevoerd, zoomede een hoeveelheid [...] dat zich in het erts bevindt.

De nieuwe plannen behelzen den bouw van [...] richting voor het wasschen en drogen van erts [...] einde het erts na de behandeling en voor de [ver]scheping droog te kunnen houden zal een [...] loods worden gebouwd uitsluitend voor opslag va[n] behandelde erts.

Nieuwe ertsbreekmachines van veel grootere ca[paci]teit zullen worden opgesteld, zoodat eigenlijk de ge[heele] inrichting in Moengo vernieuwd zal worden.

Voorloopig zullen twee erts-waschmachines wo[rden] opgesteld en twee roteerende droogtrommels, [...] laatsten een diameter hebben van acht voet e[n] [...] lengte van 120 voet. Groote ijzeren loodsen zijn [...] digd ter beschutting van deze installaties.

Het vervoer van het erts van de eene inrichting [...] de andere zal mechanisch geschieden door midd[el van] transporteurs, welke ook zullen worden geïnst[alleerd] naar de groote ertsloods en vandaar naar de [...] inrichting.

Wanneer de plannen geheel zijn uitgevoerd e[n] [...] maximumproductie zal zijn bereikt, zullen per [...] twee schepen benoodigd zijn voor geregelden afvo[er van] het erts.

Een electrische centrale van 1500 P.K., bestaa[nde uit] drie groote en een kleine Diesel machine, zal d[en be]noodigden electrischen stroom leveren voor krac[ht zoo]wel als voor verlichting.

Een groote pompinstallatie is noodig voor he[t was]schen van het erts en het benoodigde water zal [uit de] Cottica worden verkregen.

Het geheele fabrieksterrein zal electrisch worden [ver]licht, zoomede de vele gebouwen en woningen.

Voor de behuizing van den staf zijn 23 wo[ningen] noodig, terwijl nog twee huizen gebouwd zullen w[orden] bij het nieuwe hospitaal voor de twee doktoren. [Het] nieuwe hospitaal, dat plaats zal bieden voor 60 [...] patiënten zal geheel modern worden ingericht m[et] [...] flinke operatiekamer, verder ook een Röntgen-ap[paraat].

Tevens zullen worden gebouwd een slachthui[s, een] groote winkel met drie afdeelingen, een met [...] richting voor versche vleeschwaren en andere [...] derf onderhevige voedingsmiddelen, en andere [afdee]ling voor conserven en dergelijke, terwijl een [...] afdeeling zal bestemd worden voor manufactu[ren en] anderszins.

Het ligt in de bedoeling ook een moderne w[...] te installeeren, zoomede andere moderne install[aties die] op een dergelijke onderneming gewenscht zijn.

Een telephoon-net met vijftig aansluitingen [zal wor]den geïnstalleerd, zoowel als een inrichting [voor] waarschuwen bij brand.

Er bestaan plannen, voor de huizen van den sta[f en] voor het hospitaal een soort park aan te leggen.

recreatie zal worden gezorgd en de bouw van een ...k clubhuis of societeit staat reeds op het programma. ... clubhuis zal bevatten een billardzaal, bibliotheek ... leeszaal, muziek- en danszaal, enz., en achter het ...uw zullen tennisbanen worden aangelegd.

...or een behoorlijke electrische verlichting van alle ...en zal gezorgd worden, terwijl alle straten en we... door middel van ijzerhoudend Bauxite flink ver...d zullen worden.

Het zal ongeveer anderhalf à twee jaar duren alvorens ...e plannen, die thans op het programma staan, zullen ...n voltooid.

Het zielental van Moengo bedraagt momenteel ruim ...achthonderd, doch zal weldra stijgen tot ten minste ...twaalfhonderd.

Ten einde de bewoners van Moengo in de gelegenheid ...stellen zich steeds op gemakkelijke wijze van ver...he groenten, vruchten en eieren te voorzien, is de ...de zoogenaamde „Farm" weer in eere hersteld en uit...breid. Een flinke kippenren op de „Farm" is bestemd ... alle kippen van het terrein af te houden, aangezien ... alleen met het oog op de hygiëne den bewoners ...t veroorloofd wordt zelf kippen op het erf te hou..., doch tevens omdat de erven in behoorlijke tuinen ...en worden herschapen.

De aan de Maatschappij toebehoorende rivierstoomer ...euw-Amsterdam" zorgt reeds voor een geregelden ...nst tusschen Moengo en de stad, terwijl, indien noo... tusschentijds nog motorbooten zullen worden ...elegd.

De Maatschappij heeft reeds een aanvang gemaakt ... den aanleg van een weg van Moengo naar Moengo...oe, in aansluiting met den welbekenden Weyneweg, ...dat binnen afzienbaren tijd binnendoor Albina via ...ngo zal zijn te bereiken."

* * *

„De West" van 11 September heeft een onderhoud ... met den heer G. B. Fairweather, die onlangs is ...ggekeerd van een expeditie naar de Tempati voor ...derzoek naar cinnaber, kwikzilver-erts.

Hij verklaarde over den uitslag tevreden te zijn. Van ...chillende plaatsen zijn monsters gezonden naar ...w-York, tot een totaal gewicht van 150 Engelsche ...den.

Sommige monsters zijn verbonden aan een gesteente ... voorkomt het ganggesteente te zijn. Zekerheid daar...rent bestaat niet. Dit zullen later de deskundigen ...ten uitmaken.

De monsters worden onderzocht in het Institute of ...hnology te Cambridge (Massachusetts). Van het ...ultaat van dit onderzoek zal afhangen of het de ...eite waard wordt geacht om ingenieurs uit te zenden ... een meer intensief onderzoek.

De heer Fairweather vertrekt eind dezer maand zelf ...r New-York en vermoedt dat tijdens zijn verblijf in ...rika de beslissing ter zake zal worden genomen.

* * *

„De Periskoop" van 12 September deelt mede dat de ... A. P. Penard in een der volgende nummers zal be...nen met de publicatie van zijn artikelen over het ...i-geheim.

De roode priesters en priesteressen zullen voor zich ... spreken". De heer Penard zal slechts hun tolk zijn.

* * *

Bij het overlijden van Staatsraad Jhr. Mr. A. P. C. van ...ebeek willen wij er aan herinneren dat hij een van ...ersten is geweest, die — na de uitspraak van October ... van het Parijsche scheidsgerecht in het grens...chil tusschen Venezuela en Britsch Guiana — bij de ...ering hebben aangedrongen om zich te laten gelden ...de grenskwestie Suriname-Britsch Guiana. Men zie ... rede in de vergadering van de Tweede Kamer van ...December 1899.

Curaçao.

De watervoorziening op Curaçao.

De *Amigoe* is 18 Juli 1925 een reeks belangrijke ...kelen over „het plan-Molengraaff" begonnen, waar...wij een en ander willen meedeelen.

Vooreerst wordt gewezen op het verschil met Hol...d. Daar zijn maar weinig plaatsen, waar niet door ...ng een prise d'eau met overvloed van goed drink...water kan verkregen worden. Op Curaçao is dat ...esloten. De bodemformatie verschilt in alle opzich... van die van Holland. Curaçao zal zijn watervoor... altijd moeten ontleenen aan regenwater. Ook zal de aanleg van een pijpleiding in den Curaçaoschen grond met bijzondere moeilijkheden en hooge kosten gepaard gaan.

Na deze inleiding geeft de *Amigoe* een geschiedkundig overzicht van de pogingen tot watervoorziening, die reeds hebben plaats gehad.

„Bij Publicatieblad No. 26 van 1891 werden er regelen en condities vastgesteld voor concessies tot exploitatie van artesische putten. Bij Gouvernementsbesluit van 20 Juni 1893 No. 385 werd aan den Amerikaan L. B. Smith voor 25 jaar concessie gegeven „met uitsluiting van anderen" tot het boren van artesische putten. Doch de heer Smith maakte met zijn gebrekkige technische en finantieele middelen alleen gewone grondputten op Alabama en daar in den omtrek tegenover *Welgelegen*. Het pompstation werd opgericht meer Oostelijk langs den weg. Doch het water kon wegens zijn hardheid onmogelijk voor drinkwater dienen. Toch werd een pijpleiding naar de stad gelegd. Alleen als badwater en spoelwater voor de W.C.'s vond het aftrek.

In 1902 werd door het Gouvernement een nieuwe concessie verleend voor 25 jaar tot het exploiteeren van artesische putten. Van de resultaten heeft echter niemand ooit iets vernomen.

Ook op de groote bijeenkomst, op de bovenzaal van de Club „*Gezelligheid*" op 19 Mei 1903 gehouden, waar het Kamerlid H. van Kol als spreker optrad, kwam deze kwestie ter sprake. Men stond ietwat wantrouwend tegenover de aanbiedingen van Amerikaansche fabrikanten van boortoestellen, die beweerden dat hier zeker met goed resultaat artesische putten zouden kunnen geboord worden, omdat men voorzag dat zij eerder hun eigen zak wenschten te bevoordeelen dan onze belangen te dienen. De uitspraak van den geoloog Prof. K. Martin van Leiden, die in Januari en Februari 1885 onze eilanden bezocht, was zeer ontmoedigend, daar zijn oordeel luidde: „Zur Anlage von artesischen Brunnen, welche auf den Inseln so sehr gewünscht word, liefert die Kreideformation — die einzige, welche überhaupt in Betracht kommen könnte — jeden falls keine Handhabe, ihre zusammengestauchten und verworfenen Schichten, welche mit complicirter Lagerung tiefe Zerklüftung verbinden, müssen jeden Gedanken daran sofort zurüchdrängen." (*Geologische Studien über Niederländisch West-Indien* 1888 bl. 115).

Desondanks werd op de Curaçaosche begrooting van 1904 en 1905 een post van ƒ 10.000 gebracht voor aanschaffing van boormachines en voor werken tot waterverschaffing te verrichten door de toenmalige Landbouw-Maatschappij alhier. Van dezen post is echter nooit gebruik gemaakt. Er werden geen boringen verricht, evenmin de daarvoor benoodigde boormachines besteld.

Een poging, die meer succes had, geschiedde door de firma S. E. L. Maduro & Sons. Deze was intusschen eigenares geworden van de concessie en de waterwerken van den Amerikaan Smith. In 1911 bracht zij in het Pompstation ten westen van *Plantersrust* een installatie tot stand tot het destilleeren van het harde water uit de putten van Alabama.

Deze installatie heeft een paar jaar met uitstekend resultaat gewerkt en leverde chemisch zuiver water, dat voor drinkwater onberispelijk en ook voor andere doeleinden geschikt was. Het water werd in de bestaande pijpleiding geperst en iedereen kon zich daarbij aansluiten. Dit water werd tegen 5 cts. per blik van 18 L. geleverd. De exploitatie van deze waterdestilleerderij had ook deze goede zijde, dat in dien tijd ook regenwater nooit duurder dan voor 5 cts. per blik verkocht werd.

Het is ten zeerste te betreuren dat deze onderneming werd stopgezet. De reden daarvan was dat de distilleerketels door den aanslag van ketelsteen, tengevolge van de hardheid van het water (kalkzouten) totaal onbruikbaar en bedorven werden."

(Wordt vervolgd.)

Katoen van de Bovenwindsche eilanden.

Men meldt ons, dat een proefzending van katoen der Bovenwindsche eilanden naar Holland daar zeer in den smaak is gevallen.

De koopers drukten zich in de volgende bewoordingen uit: „De uitval van de balen katoen is, het verheugt mij U te kunnen mededeelen, zeer bevredigend geweest. De katoen was „schoon" en had een goede stapellengte. Er was hoegenaamd geen enkle baal, die niet minstens 1¼ inch stapellengte toonde.

Er bestaat hier geregeld vraag naar dergelijke katoen en er is dus een goede verkoopmogelijkheid, als de katoen van dezelfde kwaliteit is als door U gezonden.

Daar de monsterzending tot tevredenheid is uitgevallen ,geloof ik, dat voor Uw katoencultuur een goede toekomst bestaat en ben ik ook zeer gaarne bereid verdere verschepingen voor U te bewerken.

Te Uwer orienteering deel ik U mede, dat, indien ik heden een gelijkwaardige partij loco had, ik deze tot een prijs van ca. ƒ 2.— per K.G. zou kunnen verkoopen.

Voor Uw katoen heb ik groote belangstelling en zou derhalve gaarne van U vernemen, wanneer er weer iets aangeboden kan worden."

(De Cur. Crt.)

Koninginnedag.

In opgewekte en geestdriftige stemming heeft Curaçao Maandag j.l. Harer Majesteits verjaardag gevierd. Reeds om twaalf uur in den nacht begonnen de feestelijkheden met een kanonschot en optocht met muziek.

Bij de godsdienstoefening te kwart over acht in de Protestantsche kerk gehouden, gaf een orkest onder leiding van den heer C. Fensohn een keurig concert.

Te 10 uur had de gewone audiëntie ten gouvernementshuize plaats, waarna de Club de Gezelligheid haar gebruikelijke receptie hield.

De nummers van het programma, opgesteld door de Feestcommissie, hadden veel belangstelling van het publiek. Vooral de behendigheidswedstrijd van autobestuurders vond veel bijval.

Rust en orde werden niet verstoord en een woord van hulde komt der politie toe voor de wijze, waarop zij zich van haar moeilijke taak heeft gekweten.

De bevolking van Curaçao heeft door haar uitbundige feestvreugde op dezen grooten dag alweer uiting gegeven aan haar groote gehechtheid aan onze geëerbiedigde Vorstin. *(De Cur. Crt.)*

Nog even de regenbak.

De *Cur. Crt.* schrijft buiten het officieel gedeelte:

In het nummer van 29 Augustus 1925 van de *„Amigoe di Curaçao"* komt een bericht voor, alsof door nalatigheid van de zijde van de Gouvernementsambtenaren een geit in den Gouvernementsregenbak op het domein Steenwijk zou zijn gevallen, door welk ongeval het water als drinkwater onbruikbaar zou zijn geworden, zoodat de eenigste manier waarop het Gouvernement zich van het water kon ontdoen was het maar gratis te verdeelen.

Dit bericht is geheel onjuist.

In den regenbak is geen geit gevallen en water daaruit is niet gratis verdeeld geworden.

Dit niet alleen, doch water uit dien regenbak wordt geregeld aan omwonenden verkocht en dezen koopen het gaarne, zoo zelfs, dat de wekelijksche opbrengst thans om en bij de ƒ 50.— bedraagt.

Om de geheele waarheid te melden willen wij er aan toevoegen, dat in de eerste bezinkbak vóór de goot, die naar den regenbak leidt, een jonge geit is gevallen. Het gebeurde werd dadelijk aan den wnd. Directeu van Openbare werken gerapporteerd, die met bekwamen spoed het toen reeds doode lier liet verwijderen, het water uit *beide* bezinkbakken liet scheppen en deze liet reinigen.

De regenbak staat onder voortdurend toezicht van Openbare werken, zoodat het geval, dat aftreksel van een dood dier de eigenlijke regenbak kan bereiken en van daaruit aan de bevolking ten gebruike kon worden aangeboden, buitengesloten is.

Komt nu en dan een dier op het vangplein, omdat nu eenmaal afdoende afsluiting tegen kleinere dieren zeer moeilijk en kostbaar is, en wordt het plein daardoor verontreinigd, dan wordt ook voor spoedige schoonmaak gezorgd.

Wij meenen, dat het der redactie van de A. di C. geen ernst kan zijn te verlangen, dat het vangplein tegen katten wordt afgesloten. Afgescheiden van het feit, dat deze dieren over zoowat elke afsluiting klimmen, ligt het niet in hun aard om gemetselde pleinen te verontreinigen.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Geestigheden in het Gouvernements-journaal.

Gouverneur Cantz'laar was niet gemakkelijk in het geven van vrijstelling der huwelijksgeboden. Er moest al periculum in mora wegens ernstige ziekte zijn of eene andere zeer dringende reden, om vrijstelling te krijgen.

20 Nov. 1823 vroeg Jacques Laroche dispensatie van het 2e en 3e gebod voor zijn huwelijk met Catharina Quant. De Gouverneur wijst het af „in aanmerking nemende dat de rekwestrant, die zijn bedoeld huwelijk twee en twintig Jaren heeft kunnen uitstellen, tot het voltrekken deszelven geen tijdstip behoefde uittekiezen waarin dispensatie van huwelijks geboden zoude vereischt worden."

Uit den Verren Vreemde.

De Paul Kruger-herdenking.

Het was den 10en October een eeuw geleden [...] Kruger geboren werd.

Op dien dag is op het Stationsplein te Pretoria [...] monument voor hem onthuld. Dit monument is niet [...] deze gelegenheid gemaakt. Het beeld van Kruger [...] Anton van Wouw, in opdracht van den bekenden [...]ger-vereerder S. Marks gemaakt, was gereed toen [...] Boeren-oorlog uitbrak. Het kwam toen niet verder [...] Lorenco-Marquez, waar 't opgeborgen bleef totdat [...] in 1913 een plaats mocht vinden in het Prinsespark [...] Pretoria, tegenover het oude kerkhof, waar Kruger [...] laatste rustplaats heeft gevonden. Op een hoog en [...] voetstuk kwam de figuur in de lange jas en met [...] hoogen hoed, zooals deze iedereen bekend is, daar [...] gunstig uit. En reeds lang werd 't voornemen gevor[...] om 't naar een meer bezocht punt te verplaatsen en [...] daar het monumenteele voetstuk te geven, waarop [...] ontwerper het zich had gedacht. Van Wouw zelf ijv[...] mede hiervoor. En zoo is 't dan nu mogen geschieden.

De groote Afrikaner zal de aandacht vragen van ie[...] die uit 't station Pretoria binnen komt. Het kunstw[...] van van Wouw is afgewerkt in een voetstuk, naar [...] ontwerp van diens leerling Gordon Leith, dat op de [...] zijden bronzen bas-reliefs heeft met episoden [...] Kruger's leven.

Zal de mail ons nader de bijzonderheden brengen [...] de plechtigheden waarmede deze tweede onthulling [...] het standbeeld gepaard is gegaan, in Nederland is [...] 10e October ook tot een dag van eerbiedige herden[...] van den merkwaardigen Afrikaander, van den vereer[...] stamgenoot gemaakt.

Het Algemeen Nederlandsch Verbond en de Ned[...] Afrikaansche Vereeniging hadden een bijeenkomst [...] organiseerd in de Groote Kerk te 's-Gravenhage.

De belangstelling was zeer groot. Zoo waren er o[...] heeren A. W. F. Idenburg, lid van den Raad van [...] minister dr. J. Schokking, luit.-generaal Ph. W. W[...] oud-minister dr. J. Th. de Visser, dr. F. van Gheel [...] demeester en den gezant F. J. Domela Nieuwen[...] tijdens den Boerenoorlog consul-generaal in Zuid-Afr[...] overste K. Oudendijk, Voorzitter Alg. Ned. Verb. e[...] P. J. Wierts, componist van verscheidene liederen.

Dr. S. O. Los beklom het eerst den kansel om een [...]dachtenisrede uit te spreken, voor Paul Kruger [...] christen-staatsman. Aan hetgeen hij zeide wordt [...] het volgende ontleend:

De naam van Paul Kruger is wereldberoem[...] worden, in 't bijzonder door zijn geloof. Hij b[...] tot de geloofshelden van Hebr. II. Zijn geloof is [...] kondigd in de geheele wereld.

Toch heeft het hem niet aan inwendigen strijd [...] broken. Vooral in de oorlogen, die president Kr[...] had te voeren, werd zijn geloof zwaar beproefd. [...] zijn geloof is niet beschaamd; want eer hij ging ste[...] wist hij, dat zijn volk van Engeland zelfregeering [...] ontvangen. Langs diplomatieken weg zou het voor[...] in kracht en uit zijn diepen val weer opstaan, mits [...] volk op God vertrouwde, gelijk Kruger en al hun [...]deren deden.

Bij zijn voorloopige begravenis in Den Haag [...] president Steyn een krans neer op de kist van [...] Kruger en daarop stond: „Ik heb mijn loop voleind[...] geloof behouden." Dit was de schoonste uitkomst [...] dezen geloofsheld.

Paul Kruger was door zijn geloofsleven tegelijk [...] vreesd en bemind. De kaffers waren bang voor h[...] dachten dat hij onkwetsbaar was. Ook bij de bl[...] was Kruger gevreesd. Als hij binnentrad in een [...] liet men dadelijk alle ijdelheid varen, want zijn [...] straffing was zwaar. En toch was Kruger zoo alge[...] bemind, dat na de annexatie in 1878 de gouve[...] Stépstone hem niet durfde gevangen zetten, uit [...] voor het volk. Ook werd Kruger de vierde maal [...] een verpletterende meerderheid tot president ge[...] Zijn regeering was de gouden eeuw van Transv[...]

Paul Kruger bleef in ballingschap. Maar op het [...]logsschip de „Gelderland", dat hem kwam afhalen [...] voelde hij de liefde van Koningin Wilhelmina [...] het Nederlandsche volk. Bij den zegetocht door [...] rijk en Nederland gevoelde hij de gemeenschap [...] ligen, want duizenden waren één met hem in [...]

Zoo hield God in de duisternis zijn geloof [...] totdat hij eindelijk stervend, evenals Mozes op [...] het vrije Zuid-Afrika van verre zag.

Vervolgens beklom de heer Ph. R. Botha den ka[...] om in het Zuid-Afrikaansch over Paul Kruger te [...] halen. Hij zeide o.a.:

Paul Kruger was een ziener. Als bij instinct [...]

de gevaren voor het volksbestaan. Hij heeft zijn gekend. Hij heeft het in de goede richting geleid, persoonlijkheid en overredingskracht. Paul Kru-de ongeletterde boer, de president van het kleine bliekje, was evenknie van groote staatslieden en maten. Hij is de grootste man van Zuid-Afrika. heeft zijn land in het middelpunt der belang-g geplaatst. Hij heeft de verdwaasde wereld ge-wat een klein klompje menschen van Dietschen kunnen doen om hun taal en gewoonten te be-en. Wij zijn stamgenooten, hebben den duren plicht hem te gedenken.

Medewerking verleenden de heer J. A. de Zwaan, gel, Jac. Ph. Caro, zang, de Chr. Zangvereeniging „Looft den Heer" en het A capelle-koor „Die Haghe".

Te Utrecht is uitgaande van een comité uit af-deelingen ter plaatse van vereenigingen, welke zich levendiging en versterking van het Nederlandsch stambewustzijn ten doel stellen, een bijeenkomst ge-houden. Dit comité beoogt ook de oprichting te Utrecht een standbeeld van den president.

Na een kort openingswoord van dr. P. H. Ritter Jr., sprak dr. W. J. Leyds, oud-staatssecretaris van de Zuid-Afrikaansche Republiek. Toen, nu welhaast een eeuw geleden, een kind ten doop werd gehouden dat de namen Stephanus Johannes Paulus Kruger ontving, zul-len, zei hij, weinigen hebben vermoed dat deze naam eenmaal in de geheele wereld zou weerklinken als die van een held, die door de ouderen werd bewonderd en de jongeren als voorbeeld aangeprezen.

Een ieder begroette in hem den kampioen voor vrij-

...erdaad, als ooit iemand voor onafhankelijkheid gestreden, dan was het wel hij. Van jongs af aan, hij er te gronde aan is gegaan. Doch gelukkig men zijn levenswerk niet kunnen vernietigen. Wat de was, en nog is, in Zuid-Afrika, de geboorte en ontwikkeling van een eigen natie, dat is voornamelijk uitkomst van zijn werkzaamheid.

In den grond was hij een verlicht, vrijzinnig man. heeft hij zijn volk instellingen willen opdringen voor het nog niet rijp was. In plaats van het volk drijven heeft hij getracht er zijn medewerkers van te en. Dat heeft hem in hun oogen gemaakt tot hun vertegenwoordiger. Men meene echter niet, dat Zuid-Afrika louter bewonderaars heeft gekend. Vaak heeft men hem miskend. Velen begrepen hem wilden hem niet begrijpen, maar de oogen zijn gegaan voor de juistheid van zijn politiek, de wijs-van zijn staatsmanskunst. De geschiedenis heeft hem in het gelijk gesteld en zal dat, naarmate men er van hem afstaat, in nog sterker mate doen.

...arlijk, als een voorbeeld van een warm en oprecht, en groot vaderlander staat hij ons voor oogen. het streven om hem een monument op te richten Utrecht, waar hij als balling en als martelaar zijn tegemoet ging, spoedig tot werkelijkheid worden!

Prof. mr. dr. C. M. A. P. van Roy, gewezen hoogleeraar de voormalige Vlaamsche Universiteit te Gent, als Vlaming op de beteekenis van Kruger voor den schen stam in het algemeen en voor den Vlaamschen daarvan in het bijzonder. Hij herinnerde er aan, de Vlamingen den heldhaftigen strijd van de Boeren medegevoeld en medegeleefd. Als symbool van Dietschen stam in Zuid-Afrika, is Kruger in de plaats geweest een opwekker van Dietsch stam-bewustzijn en Dietschen stamtrots.

In 't slot zijner rede wees Prof. v. Roy op de be-teekenis van Kruger voor de geheele menschheid. Hij de staatsman, die in de staatkunde de Tien Geboden richtsnoer nam. „Ik mag het eigendom van anderen nemen; er ligt een vloek op onrechtmatig verkregen

...ger was een groot man. Zijn nagedachtenis strekke Afrika, Nederland en Vlaanderen tot kracht!

De heer L. Penning uit Utrecht, de bekende schrijver Zuid-Afrikaansche verhalen, herinnerde aan twee ontmoetingen welke hij met Paul Kruger heeft gehad: toen deze was de leeuw in zijn kracht en in toen hij was de stervende leeuw.

Volgens schetste hij hoe Kruger als jongen van elf zijn familie meetrok naar het Noorden, het ge-bloeddorstig gedierte en nog bloeddorstiger koningen en hoe hij streed met het vuurwapen de scherpe kafferspeer. De adem der Vrijheid over de bonkende ossenwagens, waarmede hij trok door de onmetelijke wildernissen, door brui-rivieren en over hooge bergen.

Zoo vormde zich zijn karakter: sterk en kloek, hoekig en stoef. Er was geen strijker, die de markante plooien dat karakter kon glad strijken. Er brandde een in zijn binnenste, het was de liefde voor zijn Afrikaansche volk. Vastberaden was hij en standvastig; zijn woord was een zegel. Hij was een stoere Calvinist; hij vreesde God en anders niemand en niets ter wereld.

Hij klom van trap tot trap, en vlak voor den grooten Boerenoorlog werd hij met 'n overweldigende meerderheid als president der Zuid-Afrikaansche Republiek herkozen. Hij bezat het vertrouwen en de ziel van zijn volk. Er ging kracht en bezieling van hem uit. Hij was een zaaier, die in storm en noodweer het zaad uitstrooide. Hij ijverde voor de onafhankelijkheid van zijn volk, voor de Nederlandsche taal, voor een vereenigd Zuid-Afrika en voor een versterking van den band met het oude Nederland. Hij stierf als balling, maar zijn stoffelijk overschot rust in den grond van Zuid-Afrika dat hij lief had. De prins van Wales legde een krans op zijn graf en boven dat graf rijst de dageraad van een nieuwen blijden dag. Paul Kruger streed niet tevergeefs; de vruchten rijpen van het zaad, door hem gestrooid en in vervulling gaat het gevleugelde woord van den grooten Vrijstater Jan Brand: „Alles zal recht komen!"

Muzikale medewerking aan deze herdenking hebben verleend het Utrechtsch dubbel gemengd kwartet „Harmonie" en een koor van leerlingen van de Kweekschool voor Onderwijzers en Onderwijzeressen op Geref. grondslag Rehoboth. De herdenkingsavond is besloten met het Wilhelmus, het volkslied voor den geheelen Nederlandschen Stam.

Onder luiden bijval van het publiek bracht de voorz. hulde aan Dr. Leyds, voor al hetgeen deze voor de Boerenzaak heeft gedaan.

Aanwezig waren o.m. de Commissaris der Koningin van Utrecht Dr. H. Th. s'Jacob met mevrouw s'Jacob, de Burgemeester Dr. J. P. Fockema Andreae, de Commandant van het Reg. Genietroepen Kolonel O. Bueno de Mesquita, vertegenwoordigers van verschillende studentenvereenigingen, enz.

Gaven wij eenige bijzonderheden over de plechtigheden in den Haag en in Utrecht, om zoo 't karakter der herdenkingswijze te doen uitkomen, de uiting van voortlevende erkentelijkheid voor hetgeen Kruger is geweest, is ook in vele andere steden van ons land op overeenkomstige wijze tot haar recht gekomen.

In Amsterdam hield Prof. Dr. J. W. Pont de herdendingsrede; in Rotterdam Prof. Dr. R. Casimir; in Haarlem Prof. Dr. Mansveld; in Leiden Prof. Dr. P. J. Blok en Prof. Dr. H. T. Colenbrander; in Deventer Dr. M. S. Lingbeek, die ook in Arnhem sprak. In Nieuwediep herdacht Vice-Admiraal C. Fock Paul Kruger en zijn, haast 25 jaren geleden, historisch geworden reis per „Gelderland."

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

BEGIN VAN EEN IND. BIBLIOTHEEK.

Met voldoening deelt het Bestuur aan de leden der Afd. mede, dat op het onlangs per rondschrijven gedaan verzoek reeds zoovele boekwerken, op Indië betrekking hebbende, door enkele leden beschikbaar gesteld werden, dat ondergeteekende nu reeds een lijst van een kleine dertigtal boeken opmaken kon. Om misverstand te voorkomen en tevens om de bedoeling van het rondschrijven nog te verduidelijken, zij hierbij aangeteekend, dat de boekwerken in *het bezit* van de beschikbaarstellers *blijven*, slechts door hen op *aanvraag* van wetensgierige *leden der afd.* dezen in bruikleen kunnen afgestaan worden op voorwaarden, door de bezitters te stellen en dat de Secretaris slechts *een lijst* van de boekwerken aanlegt, zoodat ten allen tijde bij hem gemakkelijk nagegaan kan worden, *bij wien der leden* het een of ander noodige boek te verkrijgen is, zonder dat men vergeefs langdurige pogingen behoeft te doen, om te weten te komen, hoe en bij wien men eenig licht over het een of ander onderwerp zou kunnen opsteken. Aan de door de bezitters te stellen voorwaarden zal ieder der leden zich van zelf houden, zelfs als de eisch gesteld wordt, dat een boekwerk slechts ten huize van den eigenaar ingezien of bestudeerd worden kan.

Maar nu reeds vijf leden aan den oproep gehoor gaven en nog drie anderen toezeggingen deden, verwacht ondergeteekende stellig nog grooter succes, dan nu reeds te boeken viel. Met dank voor de medewerking.

De Secretaris,
H. J. DE WIT.

Opgave:
Indië, geïllustreerd tijdschrift 1917—24.
Nederl.-Indië. P. A. v. d. Lith.

Tropisch Nederland. Ch. Boissevain.
Nederland en de Islam. Dr. C. Snouck Hurgronje.
Encyclopaedie v. Ned.-Indië, 2e druk, 4 dln. m. suppl.
Die Buddhalegende in den Skulpturen des Tempels von Bôrô-Budur. C. M. Pleyte, 1901.
Zwerftochten op Bali. W. O. J. Nieuwenkamp 1910.
Oud-Batavia. Dr. F. de Haan. 2 dln. m. platenalbum 1922.
Handelingen over het Regeeringsreglement. Keuchenius, 3 dln.
Onze Indische financiën. E. de Waal, 7 dln.
Eenige Indisch-rechtelijke litteratuur op het gebied van Staatsrecht, Strafrecht, Agrarisch recht.
*Topografische Atlas van Indië.
Het Hindoeisme. Prof. Dr. J. S. Speyer.
Het Buddhisme. id.
De Islam. Dr. Snouck Hurgronje.
De Islam in Ned.-Indië. id.
Animisme, Spiritisme en Feticisme. Prof. Dr. Nieuwenhuijs.
Het Buddhisme. Kern-Mannoury.
De Boedhistische Catechismus. Henry S. Olcott.
Over Aard- en Zeebevingen. Prof. v. Baren.
Iets over het zieleleven van den Inlander. T. J. Bezemer.
Schetsen uit den Atjehoorlog. J. P. Schoenmaker.
Geschiedenis van Ned. O.-Indië. W. v. Gelder.
Indische Gezondheid; wenken voor Totoks. Dr. K. B. ten Brink.
Het Leven in N.-Indië. B. Veth.
De Autonomie van het Indonesisch dorp. Dr. L. Adam.
De Java-oorlog 1825/30. A. W. P. Weitzel.
Ned.-Indië Oud en Nieuw. Bouwkunde, Archaeologie, Land- en Volkenkunde.
Indië in Woord en Beeld. Platenatlas met Holl.-Eng. tekst.
Atlas van Ned. O.-Indië. W. v. Gelder.
Atlas van Ned. O.-Indië. Dumont en Polderman.

Naschrift.

Van de zijde van enkele afdeelingen is wel eens de verzuchting geslaakt, dat het zoo bizonder moeilijk is de belangstelling der leden gaande te houden en nietleden te bewegen tot het lidmaatschap der Vereeniging toe te treden. Het wil het Dag. Bestuur voorkomen dat te dezen aanzien maatregelen, als de afdeeling Amersfoort sedert den korten tijd van haar bestaan reeds genomen heeft, als het organiseeren van excursies en thans weer de hier besprokene, alleszins navolging verdienen. Deze regelingen — voor welke het Bestuur van Amersfoort gaarne een woord van hulde wordt gebracht — mogen, ter overweging, aan de bedoelde afdeelingsbesturen worden aanbevolen.

Het Dag. Best.

*) Slechts ten huize van den eigenaar in te zien.

Afdeeling Apeldoorn.

ONS PROGRAMMA.

Gewoonlijk bepaalt de afdeeling Apeldoorn in groote trekken haar plan de campagne, als in Januari de contributies geïnd zijn. De zeer bescheiden middelen, waarover beschikt kan worden, noodzaken tot passen en meten; tot omzien naar allerlei middelen en dwingen helaas vaak tot 't doen van alleen wat klein werk.

Aangezien wij de gewoonte hebben vóór elke hoofdbestuursvergadering en algemeene vergadering een afdeelingsbestuursvergadering te houden en door ons medebestuurslid Mej. Mr. H. P. Dijk gewezen was op 't feit, dat de Volksuniversiteit, de abonnementsconcerten van te voren al beslag leggen op vele avonden, hebben we op de laatstgehouden bestuursvergadering ook onze programkwestie besproken.

Het resultaat was, dat we zullen trachten voor Kerstmis één avond te organiseeren voor Apeldoorn en één voor de buurtvereeniging Westenenk. In 't begin van 1926 zou dan nog een avond voor Apeldoorn kunnen volgen (buiten de jaarvergadering), en als er contact te krijgen is, drie avonden voor diverse buurtvereenigingen, in totaal dus zeven gelegenheden binnen de grenzen van onze uitgestrekte gemeente om de aandacht te vestigen op Indonesië.

Dat zal wel zoo ongeveer ook zijn wat we kunnen, want al weer gezien de kas, die gewoonlijk 10 maanden van de twaalf den bodem laat zien, moeten we op allerlei manieren trachten de onkosten geheel of gedeeltelijk gedekt te krijgen. Bovendien hebben we naast ons direct uit te voeren plan nog een toekomst-plan besproken, in verband met ons jubileum in 1927. Natuurlijk konden we dat niet vast omlijnen — doch wel alvast in de besproken richting beginnen met het tijdroovende voorbereidende werk. Gedacht wordt aan een tentoonstelling en een feestavond.... maar dat zal geld kosten. Echter meenden wij dat er een goede propagandis[tische] kracht van zou kunnen uitgaan — en hopen bov[endien] dat de algemeene vergadering dan hier gehoude[n zal] kunnen worden.

Laten intusschen de leden der afdeeling Apel[doorn] zich er alvast eens op bezinnen, wat dan gedaan kunnen worden, vooral door prettige onderlinge sa[men]werking, zooals we die gehad hebben op de viering 31 Aug. in de Societeit en bij de voorstelling van Heer R. Hardjodiringgo en bij de inzameling voor v. d. Steur.

Voor het Bestuur,
de Secr. J. C. BAARS

Afdeeling 's-Gravenhage.

Voordracht *met lichtbeelden* door den heer C. ELOUT op *Donderdag 22 October a.s.,* des avonds *8 uur,* in Pulchri Studio, Lange Voorhout te 's-Gravenhage.

Onderwerp: *Vier maanden in Indië.*
Den Haag, 5 October 1925.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag [illegible] October* e.k., in Café Central te Utrecht (Jaarbeursgebouw), des v.m. ten 11 ure.

Punten van behandeling

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 14 Mei '25, No. 20).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der [Algemeene] Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING [in] diezelfde inrichting, des n.m. te 1.30 uur.

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 28 Mei '24, No. 22).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording '24 [en] rapport der Verificatie-Commissie en Begroting 1925. (Zie K. W. van 26 Maart en 2 April '25, [No.] 13 en 14).
4. Benoeming Commissie van Verificatie. Rekening en Verantwoording 1925.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Algemeene besprekingen.
7. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
8. Rondvraag en sluiting.

N.B. Na afloop der Algemeene Vergadering, on[geveer] 3 uur, zal door den Heer Prof. Went de Suriname[film] gedemonstreerd worden, alsmede een film over Indië.

De Secretaris,
VAN DER BRUG

Van de Redactie.

Te Amsterdam, Valeriusstraat 7, is door Mevrouw Lelsz sedert 1 October geopend een klein internaat voor kinderen, wier ouders in Indië verblijven en in Holland het onderwijs moeten volgen.

Opgenomen zullen worden jongens tot 14 jaar [en] meisjes tot 20 jaar. De kinderen kunnen het Onderwijs in het internaat ontvangen en krijgen leiding bij 't Middelbaar Onderwijs, daar aan [de] richting een onderwijzeres is verbonden, Mej. [v.] Lankeren Matthes, die tevens gediplomeerd is [door het] Institut Rousseau te Genève, waar zij eenigen [tijd as]sistente was van Prof. Claparède.

Mevrouw Lelsz stelt zich ten doel den kinderen, [die] helaas om hun studie het ouderlijk huis moeten [mis]sen, in een groot kindergezin een prettigen [thuis in] Holland te geven, met hulp bij hun werk en leiding [bij] hun karaktervorming.

De woning biedt ruimte voor de opname van [9] kinderen en is frisch gelegen, met uitzicht op de velden achter 't Amsterdamsch Lyceum. Ze is voorzien v[an] badkamer en stroomend water op de slaapkamers. [Aan de] hygiëne zal de uiterste zorg gedragen worden.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door [Dr.] P. Gunning, rector aan het Amsterdamsch Lyceum [en] door den heer A. Lelsz, Wilhelminastraat 18 te [illegible]

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF AANGEKOMEN AMBTENAREN UIT INDIE.

Verbaan, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Scheveningen, Kanaalweg 73.
...hal Jantzen, Hoofd van de Apothekers-Assistentenschool te Weltevreden, Copenhagen (Denemarken), Lille Ryesgade 24.
A. O. Colleye, Griffier der eerste klasse van den Landraad te Soerakarta, Den Haag, Columbusstraat 214.
J. G. Larive, Assistent-resident van Bandjermasin, Den Haag, 2de Schuytstraat 241.
...de Jong, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Haarlemmerliede, 2de Da Costastraat 2.
...A. P. C. Nelson, Voorzitter van den Landraad te Modjokerto, Den Haag, Sneeuwbalstraat 84.
C. van Assenderp, Leeraar aan de H.B.S. te Soerabaja, Den Haag, Beeklaan 482.
E. Bodoux, Onderwijzer 2e kl. O.E.L.O., Haarlem, ...rendsestraat 5.
...Smits, Adspirant-ambtenaar 2e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Arnhem, ...elperweg 106c.

...OR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mejuffrouw A. A. Keuchenius, Goudsbloemlaan 27 te ...avenhage, als onderwijzeres bij het M.U.L.O.;
...Boomer, Teteringsche Parkstraat 62 te Breda, als ...r bij het IJkwezen.
...J. Daub, Waldeck Pyrmontlaan 64 te Apeldoorn;
M. J. Stuyver, Obrechtstraat 172 te 's-Gravenhage
...P. Tollig, Straatweg 60 te Hillegersberg, bij Rotter...allen als ijker bij het IJkwezen;
Mr. J. Keers, J. W. Frisostraat 7 te Utrecht, als ambtenaar ter beschikking bij de Centrale Kas voor het ...kscredietwezen;
Ds. T. J. van Oostrom Soede, Nederl. Herv. Predikant te IJmuiden en Ds. R. W. F. Kyftenbelt, Nederl. ...v. Predikant te Veghel, beiden als Predikant bij ...Protestantsche Gemeente;
...N. M. Vellenga, Pastorie te Nieuw-Loosdrecht, ...rechterlijk ambtenaar.

...TZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

...oor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands ...st in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet ...den voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot ...edinging.

...Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen ...sdienst:

...onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in bezit der hoofdakte;
...onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in bezit van de hoofdakte en van bijakten;
...leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig ...egd);
...officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en ...lijken dienst).

...Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

...onderwijzer bij het openbaar onderwijs, bevoegd ...t geven van onderwijs in wiskunde;
...2 hoofdonderwijzers;
... hoofdonderwijzeressen;
... vakonderwijzeres voor voorbereidend lager on...wijs.

..., die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen ...anmerking wenschen te komen, kunnen zich tot ...erkrijgen van inlichtingen wenden tot het Minis... van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. ...r de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), ...e 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., ...n tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen ...r 2°.).

Mutaties van 7 tot 14 Oct.

Nieuwe Leden:

J. Allaart, Controleur B. B., Katwijk aan Zee, v. d. Plaskade 11. *f* 5.
C. K. Elout, Redacteur Alg. Handelsblad, Huize „'t Schalter", Park Haesebroek, Wassenaar. *f* 5.
D. Karreman, Kapitein-Magazijnmeester Art., Voorburg, Prinses Mariannelaan 66. *f* 5.
L. A. Verhagen, Den Haag, Marlot, Hofzichtlaan 26. *f* 5.
H. G. F. Jonker, Indoloog, Den Haag, Thomsonlaan 92. *f* 2.50.
Mevrouw D. Boelen-Schlette, Den Haag, Laan v. Meerdervoort 205. *f* 5.
H. Voorthuis, Leeraar Christelijk Lyceum, Zutphen, Vischpoortplein 1. *f* 5.
M. van Dijken, Bouwkundige, Hilversum, Taludweg 131. *f* 5.
Mevrouw P. C. Zinsmeester-Tempelaars, Veur, Veursche Straatweg. *f* 5.
J. Ph. Bosch Reitz, Opzichter van den Kleinen Landbouw, Pad van Wanica, Paramaribo. *f* 5.
F. H. C. Stein, Controleur B.B. te Tondano. *f* 5.

Afschrijven:

W. Engelbrecht, Apotheker, Paramaribo (overleden).
Dr. C. Winkler, Den Haag, v. d. Eyndestraat 11.

Adresveranderingen:

Ch. Monod de Froideville, Controleur B.B., van: Bussum, Nieuwe 's-Gravelandsche Weg 19 naar: Leiden, Aalmarkt 9. *f* 5.
K. P. Rijpstra, Indoloog, Leiden, van: Heerensteeg 4 naar: Rijn- en Schiekade 45.
J. J. Fraser, van: Breda, Mauritsstraat 30 naar: Heemstede, Pieter Aertslaan 7. *f* 5.
Dr. C. Huijer, Officier van Gezondheid O.-I. L., van: IJmuiden, President Steijnstraat 60 naar: Amsterdam, Joh. Verhulststraat 113. *f* 5.
C. R. P. Schäffer, Amsterdam, van: Singel 250 naar: Heerengracht 34.
M. A. Evers, Kapitein Inf. O.-I. L., van: Moearatebo naar: Nijmegen, Kastanjelaan 10. *f* 5.
E. Zeiler, Directeur Plantage „Zorgvliet", van: Paramaribo naar: Baarn, Hotel Zeiler. *f* 5. (afd. Utrecht).
Ir. C. A. E. van Leeuwen, Gep. Hoofdingenieur Waterstaat, van: Putten naar: Ermelo, Harderwijkerstraatweg 8b. *f* 5.
Dr. J. Pilon, oud-Voorzitter Landraad, van: Igli bij Innsbrück naar: Meran, Obermais Langegasse 72.
R. Ch. Gaade, Majoor Topographische Dienst, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 223 naar: Voltastraat 60.
E. R. de Vries, Arts-Geneeskundig Inspecteur, van: Den Haag, Snelliusstraat 70, naar: Paramaribo. *f* 5.
A. Th. de Rooy is thans: Directeur van de Compagnie Française des Cables Télégraphiques, Paramaribo, Gravenstraat.
Dr. J. Harkink, Off. v. Gez. 1ste kl., naar: Makasser.
Mr. L. Tobi, Voorzitter Landraad, van: Garoet naar: Ngandjoek (Kediri).
G. Gerlach, Ass.-Resident, van: Ketapang naar: Residentie Sumatra's Westkust.
H. W. Th. de Santy, Controleur B.B., naar: Gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden.

Sprokkel.

Hetgeen gij niet wilt dat U geschiedt . . .

Den 19en Augustus is op de onderneming Soengi Silau de assistent Harinxma aangevallen door een Javaanschen koelie, dien hij wegens tekortkomingen een gezonden opstopper had verkocht. De contractant reageerde daarop, n.l. door den assistent met een ladangvork te attaqueeren, met het gevolg, dat een der tanden van het gereedschap de hand van den assistent doorboorde en aldus een (eveneens gezonde? *Red. Kol. Weekbl.*) hevige bloeding veroorzaakte.

(Uit „De Planter, orgaan der Vakvereeniging voor Assistenten in Deli", 1 Sept. 1925).

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inland[illegible] dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijst[illegible] Nederlandsch-Indië.
" 9. De Java[illegible] hij schijnt en is.
" 10. Branden[illegible]oniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 43 DONDERDAG 22 OCTOBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: De luchtlijn Nederland—Indië. — Het nieuwe gebouw van het Koloniaal Instituut. — De Java-film. — Mailreizen. — De Protestantsche Zending in Indië. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Amersfoort). — Mededeelingen: I. Van het Dagel. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Informatie-Bureau). — Mutaties van 14 tot 21 October.

DE CONTRIBUTIE ad f 5.— 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, tot voor hen die thans als lid toetreden tot en met ultimo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25

De luchtlijn Nederland-Indië

Slotwoord

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

Met genoegen en instemming maakte ik op 27 Sept. kennis met de bijdrage van den heer Wicherlink te Boedapest in het maandschrift „Het Vliegveld" van September j.l., verschenen onder den titel: *Nederland en het Europeesche luchtverkeer.* Hij zegt daarin: „......Met A'dam als middelpunt hebben de lijnen zich naar alle windstreken uitgebreid...... behalve in de juist voor ons in de toekomst zoo belangrijke Z.O. richting!...... (De spatieering is van steller dezer). Voortgaande langs den cirkel vinden wij echter nu een gaping in het Nederlandsche luchtverkeersnet. Een directe luchtlijn vanuit Nederland naar of in de richting van het nabije Oosten, een eerste stap in de voor ons zoo interessante richting, ontbreekt; een Hollandsche aansluiting op de lijn Parijs—Weenen—Angora bestaat niet. De groote omweg over Parijs of Bazel zou trouwens de practische waarde daarvan miniem maken, afgezien van de omstandigheid, dat deze dienst op de route Bazel—Straatsburg—Weenen niet altijd onberispelijk werkt."

W. bepleit een nieuwen Nederlandschen luchtdienst Amsterdam over Frankfort naar Weenen en beweert, dat dit traject met inbegrip van 30 minuten oponthoud te Frankfort, ongeveer 8 uur zou vorderen, eene zuivere tijdsbesparing van ± 19 uur tegenover de 26½ uur der spoorreis. Daarop teekende ik nog in September aan, „dat het mij beter voorkwam, om met dezen dienst te wachten, totdat er een voortgezette vliegdienst van Angora naar Kantara zal bestaan, maar er in elk geval het vereischte voorbereidende werk zoo goed mogelijk voor te verrichten, tenzij de nog vluggere lijn Londen—Frankfort—Weenen—Constantinopel—Kantara, eerder vermeld, tot stand mocht komen; alsdan zal het dubbele nut van zoodanige lijn grooter zijn, n.l. behalve als interne vliegdienst in Europa nog als deelstuk van dien naar Singapore—Soerabaya. In elk geval verdiende deze lijn in hooge mate onze belangstelling."

Maar wat blijkt in dit verband thans op 9 October nu wij een zeer grooten stap vooruit hebben gedaan door de kennismaking in het openbaar met de glorieuze groote passagiersvliegtuigen, de twee Benjamins, tevens Zondagskinderen, onzer Nederlandsche civiele luchtvloot?! Er blijkt, dat het voor deze gemakkelijk te doen zou zijn, om den ± 900 K.M. naar Weenen bedragenden afstand rechtstreeks in 7 à 7½ uur af te leggen. En dit is van zeer groot belang: niet alleen en wellicht ook niet zoozeer als intern.-Europeesche, als wel als aansluitings- en voedingslijn van een vonkelnieuwen dienst, die volgens de „N. R. Ct." van 8 October zou ingesteld worden van Londen naar Cairo in 36 uur (vrijwel te beschouwen als het zeer nabij gelegene Kantara). Das is dus dezelfden tijdsduur als ook door mij berekend, echter voor een gedeeltelijk afwijkend beloop. Deze Engelsch-Egyptische dienst zoude over Weenen, Triest en Athene zijn eindpunt Cairo bereiken; van eene tusschenlanding in Frankfort wordt in dat bericht gezwegen.

Nu is het eene kwestie van practische uitvoering, door verschillende factoren en overwegingen voor elk geval beheerscht, of bij totstandkoming van dezen dienst de Nederlandsche poststukken, vooral voor Indië en voorts die voor de Levant en aangrenzende gebieden en omgekeerd bestemde, eerst naar Londen of direct zonder tusschenlanding naar Weenen zullen worden gebracht, dan wel, of men Weenen met tusschenlandingen te Frankfort, c.q. Keulen en Munchen, dus na 2 à 2½ uur langeren reisduur, zal willen bereiken. Daarop zal hoogstwaarschijnlijk reeds het jaar 1926 het antwoord geven en behoeven wij dus niet heel lang geduld te oefenen.

Het is wel treffend, dat Wicherlink in zijn evengenoemd stuk in „Het Vliegveld", in eenigszins waarschuwende woorden, maar tevens met aansporende strekking en voorspellend zich aldus uitdrukte: „Men lette slechts op de Engelsche plannen voor een luchtlijn Londen—Praag met verdere aansluitingen". Daarop teekende ik op 28 September aan: „Niet onwaarschijnlijk hebben zij hunnen, en zeer begrijpelijken, grond in de voornemens, om aldus tot eene snellere verbinding tusschen Londen en Kantara te komen en schijnt daarbij aan Praag de voorkeur boven Frankfort te worden gegeven." Op 9 October moet men echter aannemen, dat noch Praag, noch Frankfort als tusschenlandingsplaatsen noodig worden geacht en men ter wille van de tijdsverkorting van Londen ineens naar Weenen schijnt te willen vliegen; mocht dit inderdaad het geval blijken, dat wijst zulks op de gevorderdheid van de vliegtechniek c.a., in het jaar 1926 bereikt.

De wenschelijkheid, ja noodzakelijkheid, om de verbindingen binnen Europa te vervolledigen, is al meer en meer klemmend geworden; men zal zoo spoedig mogelijk een einde moeten maken vooral aan de gapingen:

Moskou—Warschau—Berlijn;
Praag—Berlijn;
Parijs—Frankfort—Berlijn;
Parijs—Keulen—Berlijn;
Parijs—Marseille;

en aan de geisoleerdheid van Italië; maar de

noodzakelijkheid van een goed aaneensluitend en vollediger net van luchtlijnen wordt nog klemmender en dwingender, nu wij laat in den vooravond van de evenbedoelde trans-Europeesche Stamlijn, tevens spoedverbinding tusschen Engeland en Egypte blijken te staan. —

In verband hiermede moet op het merkwaardige en om de bereikte resultaten zeer verblijdende Congres van Locarno worden gewezen en waarvan men het algeheele welslagen verzekerd kan achten door de groote onderlinge welwillendheid en het vriendschappelijke vertrouwen, die het zoo in het oog loopend gekenmerkt hebben. Het befaamde Pact en de andere veruitziende Arbitrageverdragen, die voor Oost en West tot stand zullen komen, zullen weldra worden gevolgd door het binnentreden van Duitschland in den Volkenbond: en daarna zal men er op kunnen vertrouwen, dat men de bepalingen en voorschriften, die Duitschlands uitsluitend civiele Luchtvaart na 1919 zoo belemmerden en knelden, zoo spoedig mogelijk en doenlijk zal intrekken en opheffen, zij het wellicht ook niet ineens. Zulks is niet alleen in het belang van het Rijk zelf, dus van een Land, welks aantal lijndiensten van 39 in '23 steeg tot 63 in '24 en waarvoor die belemmeringen dus hoogst onaangenaam werden gevoeld, maar het is ook een groot Europeesch belang voor alle, en er ook middellijk tegen aangrenzende landen, dat zich van dit groote Centrale Rijk alsdan de Luchtvaart ten volle zal kunnen ontplooien; eerst daarna zal het n.l. in staat en er ook bekwaam toe zijn, om jegens die Landen de best mogelijke, meest werkdadige en redelijke hulpfuncties te vervullen, waartoe het verplicht is ten belange van het internationale gewone en doorgangverkeer. Men denke daarbij aan de verbindingen Stockholm naar Rome, Londen en Parijs naar Warschau en Moskou, van Amsterdam naar Praag en Triest, van Helsingfors naar Barcelona en Madrid, terwijl zulks ook aan de verbinding Berlijn—Moskou zal ten goede komen, want dan zal die afstand in zijn geheel overvlogen kunnen worden, terwijl dit, voor wat betreft het befaamde, ja zelfs beruchte Corridorterritorie, moet geschieden per trein, zij het ook per nachttrein tusschen Koningsbergen en Berlijn; later zal er dan bijkomen een dienst over Warschau naar Moskou.

En juist bij de hooge ontwikkeling der civiele Luchtvaart in het Duitsche Rijk zal het nà zijne bevrijding en dus onder gelijke voorwaarden kunnende werken als de andere landen, daarin eene even nuttige taak verrichten en goede diensten bewijzen, als het zulks op zoo voorbeeldige wijze deed en te zien gaf vóór den oorlog in het Spoorweg-, het Post-, Telegraaf- en Telefoonbedrijf. Ondanks velerlei groote moeilijkheden is het vooral na 1923 met vrucht en zichtbaar resultaat in de richting van krachtig herstel bezig. Het is niet overbodig hierop in het algemeen eens te wijzen, daar immers de Luchtvaart met deze factoren van vervoer en overbrenging van berichten in min of meer nauw verband staat; terwijl de telegrafie en telefonie zonder draad er onmisbare hulpmiddelen en steungevers van onschatbare waarde voor zijn en men ook aan deze zeker belangrijk aandeel moet toekennen bij de totstandkoming der onderwerpelijke en begeerde verbinding met Indië.

Wellicht heeft Locarno zijne vriendelijke schaduwen geworpen op het gelijktijdig daarmee plaats gehad hebbende internationale Luchtvaartcongres te Brussel en heeft dit reeds een en ander voorbereid of ingeleid voor de opheffing dier belemmeringen.

Maar nu moeten wij van Europa weer overgaan naar Azië, want ook daar zit men niet stil; overslaande, wat er in Perzië, China, Bochara en Centraal-Azië gaande en wordende is en dat voor ons van meer middellijk en verwijderd belang moet heeten, vragen wij in de kortheid der bekende wereldtaal: „what is going on in Japan; what is Japan doing now"? want dat moet ons meer interesseeren, daar de Japansche voornemens ons onmiddellijker raken, nog daargelaten het grootste b[...] dat Japan mèt ons heeft bij de Transsibe[...] Luchtlijn.

De Rijksdienst voor het Verkeerswezen va[...] pan heeft in het ontwerp der staatsbegrooting [...] 1926—'27 een bedrag van 2 millioen Yen uitge[...] ken als de gedeeltelijke kosten voor 2 luchtdien[...] de éene tusschen Tokio en Dairen, het vro[...] Port Arthur; dit is tusschen Peking en Wlad[...] stock een der eindpunten der Transsiberische sp[...] lijn en zal binnenkort ook eindpunt der Tr[...] Aziatische Luchtlijn, als voortzetting over Pek[...] worden; de andere Dienst gaat vanaf Osaka, [...] zeer groote industriecentrum van het Verre Oo[...] en de voornaamste fabrieksstad des Lands naar [...] Wereldhaven Shanghai. Voorts zijn 500.000 (½ m[...] lioen) Yen als ondersteuning voor Luchtvaartm[...] schappijen uitgetrokken, die er toe bereid zu[...] blijken, om den Dienst op deze twee lijnen ui[...] oefenen. De Regeering rekent voor den volledi[...] opzet en toerusting dezer lijnen op een duur [...] 5 jaren. Met het oog op de, naar het zeer s[...] schijnt, spoedig tot stand komende transsiberis[...] lijn, waarvan de mogelijkheden, plaatselijke [...] eischten en omstandigheden, thans door Russis[...] en Duitsche vaklieden nauwgezet worden on[...] zocht, zijn deze Japansche lijnplannen van [...] groote en tweeledige beteekenis: n.l. Tokio—Da[...] als aansluiting op de Londen—Moskou—Dairen [...] als eindstuk der Londen—Tokio lijn, terwijl d[...] entegen Osaka-Shanghai, een groot, een zeer g[...] en goed begin moet heeten voor eene verbin[...] over Hongkong, Saigon naar Penang en van [...] naar Medan, Singapore en Java. Dit is dus de [...] binding Japan—Java of Tokio—Batavia. Die [...] Peking naar Batavia zal vermoedelijk langs [...] korteren weg over Hankau, in plaats van [...] Shanghai in 2 dagen naar den er op ± 2000 K[...] recht Zuidwaarts vanaf gelegen wereldha[...] Hongkong gaan en van daar eveneens in 2 da[...] naar het op 2600 K.M. daar vanaf gelegen Pen[...]

Volledigheidshalve moge er nog ter herinner[...] bij aangeteekend worden, dat er nog altijd g[...] beid wordt, zij het ook met vertraagd tempo [...] stilte, aan de totstandkoming van vaste Die[...] middels Luchtschepen over den Atlantis[...] Oceaan, zoowel op zijn smalste gedeelte van D[...] naar Pernambuco (korter dan San Francisco—[...] wai), als over den grooteren afstand W.-Europ[...] New-York. De totstandkoming van deze twee tr[...] atlantische lijnen tusschen drie werelddeelen is [...] zoo gunstigen wederkeerigen invloed òp en be[...] kenis in verband mèt de onderwerpelijke ver[...] dingen te achten, dat zij alleszins vermelding [...] dienen.

Wat ten slotte de vlucht San Francisc[...] Hawai betreft, deze zal nog grootere beteek[...] en belang ook voor Java kunnen krijgen. Zou[...] n.l. de eerstkomende vluchten daarheen afdoe[...] slagen, derwijze, dat ze niet meer als iets bij[...] ders golden — wat nog niet zeggen wil, dat [...] er een vasten dienst zoude instellen — dan [...] zulks de aansporing tot het ondernemen e[...] vlucht naar de, er op ongeveer gelijken afstand [...] Z.W. van afgelegen Fidji- of Samao-eilanden [...] den en van daar is het een kortere en betrekk[...] korte afstand naar Auckland, Brisbane of de [...] trolabebaai op Nieuw-Guinea. Van de laatstbe[...] de plaats is zoowel Java en Singapore alsook [...] nilla vrij gemakkelijk te bereiken en zou ald[...] zekeren zin de „ketting gesloten" zijn, n.l. als [...] verbinding om de wereld en wel van Java uit [...] 2 lijnen naar het W. en langs éene naar het O.

Het voorbehoud door de woorden: „in zekeren zin" zou echter kunnen vervallen, indien er [...] Hawai—Fidji—Nieuw-Guinea een luchtdienst [...] schen San Francisco en Manilla tot stand kw[...] met een totalen vliegtijd van 90 à 100 uren, [...] in gemiddeld 4 dagen; alsdan zou er, als met [...] stoomvaartlijnen het geval is, een *wereldomva[...] de luchtlijndienst* zijn tot stand gekomen.

Voorts zij gewezen op de, naar het schijnt, ern-ge plannen voor eene verbinding middels lucht-epen vanuit Europa hoog noordwaarts in een oten boog (dus langs den grooten cirkel den tsten weg nemende) over de Barentszee met Ja-n en overig Oost-Azië; aldus stelt men zich voor, neens in 4 à 5 dagen, eene geregelde verbinding nden—Tokio tot stand te kunnen brengen.

In de veronderstelling, dat de Directeur-Generaal van den Post-, Telefoon- en Telegraafdienst van Nederland bij de totstandkoming der luchtpostver-binding Amsterdam—Batavia een gewichtig woord mee te spreken heeft, mag het wel een gunstig orteeken heeten en er als actiefpost bij ingeboekt erden, dat de sinds midden 1925 als zoodanig op-treden Hoofdambtenaar, n.l. de heer Damme, eger niet alleen Hoofd-Inspecteur van den Dienst r Staatsspoorwegen in Indië, maar daarna van 20 tot '22 ook Voorzitter der Indische Staatscom-ssie voor de Luchtvaart is geweest. Van hem is et goeden grond te verwachten, dat hij zijn veel-mogenden medearbeid met de bekende voort-endheid en bekwaamheid, die men van hem woon is, zal willen geven aan de totstandkoming n den Trans-Karachi — van 16 en den Trans Pe-g posttijd van 12 dagen voor de onderwerpelijke llijnen.

0 October.

Naschrift.

I. Op den avond van 16 October maakte ik met e schetsteekening omtrent den stand van het opeesche luchtverkeer in eene betrouwbare pu-ie kennis en daaruit blijkt tot mijne verba-g dat: 1. er reeds eene vaste lijn bestaat tus-en Moskou over Charkow—Rostof aan het arte Meer en vandaar langs niet minder dan ee lijnen, n.l. ten N. en ten Z. langs den Kau-sus naar Bakoe aan de W.kust van het Kaspi-e Meer en verder tot Teheran en Ispahan in zië toe.

2. er van het even genoemde Charkow twee lij-n aftakken, n.l. naar Kiew en naar Odessa.

3. dat de reeds in het „Kol. Weekbl." van 15 Oct. noemde voortzettingslijn Moskou—Kazan over zan eene dubbele voortzetting heeft, van welke Z.waarts over Samara met westwaartsche uit-hting over Saratow-Tsaritzin naar Astrakan, n de N.kust van het Kaspische Meer tot heden verreweg belangrijkste is. De andere vormt eene ppe naar Peking.

Als men nu nog bedenkt, dat er eerlang, n.l. in in van '26, lijnen zullen ingesteld worden van eran naar Bagdad en van Ispahan naar Boes-aan de Perzische Golf, dan beteekent zulks niets nder dan dat men het volgende jaar van A'dam r Moskou naar die Golf zal kunnen vliegen, een and van 6 à 6500 K.M. en deze is gelijk aan dien n Boesjir over Karachi-Madras naar Singapore. lengte der toekomstige luchtlijn naar Boesjir r Angora is ± 20 pct. korter dan die over Mos-. Maar hoe ook: er komt teekening en vastere n in.

II. Het vermoeden, dat te Locarno de Duitsche htvaart zoude worden besproken, is bevestigd spoedig zal men wel kunnen vernemen, dat hare delsluchtvloot op geheel gelijken voet met die de andere landen zal moeten worden behan-en dàt is ook alweer een gunstige stap voor-r verzekering van de goede en vruchtbare in-tionale samenwerking voor de luchtverbin-naar O. en Z.O.-Azië en Australië; dus ook de nda-eilanden zijn er medegenieters van.

7 October.

Het nieuwe gebouw

der afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut.

In dezen zomer is het nieuwe gebouw van de afdeeling Volkenkunde van het Koninklijk Koloniaal Instituut, onderdeel van het groote gebouw aan de Mauritskade betrokken. Tot nu toe was die afdeeling gevestigd in het patriciërshuis, Keizersgracht 690, te Amsterdam, waarin in de laatste jaren zoo menige tentoonstelling van Indonesische kunst is gehouden, doch thans is het volkenkundig bezit van het Koloniaal Instituut overgebracht naar den vleugel van het gebouwencomplex van het Koloniaal Instituut, dat voor de studie van de koloniale volkenkunde is bestemd.

Wanneer men aan de Linnaeusstraat de monumentale poort naast het museum binnengaat, bereikt men de met Indische motieven rijk gebeeldhouwde deur, die toegang geeft tot het studiegebouw van de afdeeling Volkenkunde. Een marmeren trap in de vestibule voert naar de bel-étage en het trappenhuis van dit indrukwekkende gebouw, waar men aantreft de directeurskamer, de secretarie, de handbibliotheek en de kamers der conservatoren, die alle, met uitzondering van de handbibliotheek, aan de Linnaeusstraat gelegen zijn. Al deze vertrekken hebben veel licht en zullen, wanneer het terrein voor het Volkenkundegebouw in een plantsoen is herschapen, een fraai uitzicht hebben; de afstand van de drukke Linnaeusstraat is voldoende om de rust in dit voor studiedoeleinden bestemde gebouw te waarborgen. In de kamer van een der conservators treft ons een voor dit doel vervaardigde kast, waarin volgens kaartsysteem de beschrijving van de ethnographica (de verzameling telt ongeveer 30.000 stuks) is geregistreerd, volk voor volk en volgens een bepaald indeelingssysteem van het geheele stoffelijke beschavingsbezit der volken van de Nederlandsche koloniën.

In de handboekerij, een ruim vertrek, dat uitziet op het Oosterpark en de achterzijde van het gebouw, vinden de aan de afdeeling verbonden ambtenaren de litteratuur voor hun studies. Daar treft men dagelijks ook aan een groot aantal studeerenden aan de Amsterdamsche universiteit en van de door de afdeeling Volkenkunde gehouden Indologische leergangen, die hier hun kennis komen verrijken en die hier de gedurende de hun gegeven lessen genoemde boeken en kaarten kunnen raadplegen. Het drukke gebruik van deze handboekerij wijst er wel op, dat velen deze gelegenheid tot zelfstudie onder voorlichting van het personeel der afdeeling aangrijpen.

Gaat men de trap op, dan komt men allereerst bij de collegekamer, waarin de hoogleeraren van Eerde en Kleiweg de Zwaan hun colleges geven aan studenten in de sociale geographie, van de handelsfaculteit en voor de middelbare examens in de aardrijkskunde. In deze collegekamer worden door een staf van docenten ook de lessen gegeven aan de leerlingen van de Indologische leergangen, welke tweemaal per jaar gedurende drie maanden worden gehouden. Reeds meer dan 600 leerlingen hebben deze lessen gevolgd. Er zij hier gewezen op het groote nut dezer leergangen, welke voor de koloniën bestemde ambtenaren en particulieren inlichten in tal van Indologische vakken: volkenkunde, aardrijkskunde, Maleisch, economie, staatsinstellingen, voortbrengselen. De tropische gezondheidsleer, die mede aan deze leergangen wordt onderwezen, heeft haar eigen gebouw aan het Oosterpark. In hoofdzaak worden deze leergangen gevolgd door voor de cultures, de instellingen van handel en nijverheid en banken, enz. bestemde personen, doch ook geneesheeren en vele

anderen, onder wie 62 dames, volgden deze lessen.

In een aan de collegekamer grenzende voorbereidingskamer is het projectieapparaat opgesteld en hier zijn ook andere hulpmiddelen voor het onderwijs aanwezig. Twee flinke kamers bieden ruimte voor de studie van hen, die uit de koloniën gekomen, aan het Koloniaal Instituut wetenschappelijk werk willen verrichten. Ook studenten, bezig met het samenstellen van een proefschrift, vinden hier studiegelegenheid.

Op deze verdieping is ook gelegen een ruim vertrek voor het houden van vergaderingen en voor de docenten van de leergangen: voorts enkele kamers, waarin de archivarissen der zoogenaamde „kleine Instituten", welke in nauw verband met het Koloniaal Instituut werkende, elk een bepaald Indisch volk in studie hebben genomen, plaatsvinden. Zoo is een fraaie zaal bestemd voor het Oostkust van Sumatra-Instituut, waarin mèn de voornaamste literatuur over de economische verhoudingen in dit gewest aantreft. Ook de archivarissen van het Molukken- en het Bataksch-Instituut zijn hier geregeld aanwezig voor het geven van inlichtingen aan allen, die deze behoeven.

Aan de Westzijde van den vleugel met het uitzicht op de oude Oosterbegraafplaats ligt het kabinet van den anthropoloog der afdeeling, prof. Kleiweg de Zwaan. Langs de wanden zijn hier kasten geplaatst, die een groot aantal schedels laten zien van allerlei volken uit den Indischen Archipel. Allerlei anthropologisch en praehistorisch materiaal is hier voor studiedoeleinden aanwezig en wordt geregeld aangevuld met uit Indië ontvangen zendingen.

De begane grond, zoowel als de eerste verdieping van het gebouw correspondeert met de gaanderijen van het museum, dat bij dit studiegebouw aansluit. En zoo is het ook met de tweede verdieping van het studiegebouw, die toegang geeft tot de derde galerij van het museum. Ook deze tweede verdieping heeft tal van kamers voor studiegelegenheid, doch daarin zijn voorloopig ter bewerking neergelegd groote hoeveelheden van de belangrijkste ethnographica. Deze vindt men voorts, zoowel op de derde galerij van het museum als op de zolders daarboven geborgen tot tijd en wijle een deel daarvan in het museum zal worden tentoongesteld, en een ander deel als wetenschappelijke verzameling ter bestudeering blijft.

(Nwe Rott. Ct.).

De Java-film.

Woensdagmiddag 14 dezer ging in het Asta-theater in den Haag de Java-film, een serie zeer fraaie lichtbeelden van verschillenden aard. Het was een gala-vertooning met een feestelijk tintje, georganiseerd door de Directie van genoemde instelling in vereeniging met het Bestuur van „Oost en West." Het talrijk publiek bestond dan ook voor een goed deel uit leden dezer Vereeniging, aan wie door de Directie van Asta op ruime schaal gastvrijheid was verleend.

„Boeatan", bereidwillig als steeds, had de entrée van het theater toepasselijk versierd met Indische doeken en ornamenten.

Nadat de Directeur van het theater de bijkans volle zaal met een welkomstwoord had toegesproken, waarin hij tevens de beteekenis der Java-film uit opvoedkundig en andere oogpunten, had uiteengezet en de Secretaris van „O. en W." de heer Van der Brugh, daarna de Directie een woord van hulde en dank had gebracht voor haar ondernemingsgeest aangewend voor zulk een goed doel, ving de eigenijke voorstelling aan met een prachtig filmwerk over het belangwekkende Cambodja, gevolgd door een Indischen dans van Hardjodiringgro met een inleiding over de opvoeding der Javaansche jeugd. Daarna droeg Dr. W. Royaards voor de bekende idylle Saidja en Adinda en die op de hem eigen, onvolprezen wijze.

Zoowel de Cambodja-film als de dansdemonstratie, prachtig in stijl gehouden, en de voordracht Saidja en Adinda, verwierven luiden bijval.

Toen brak het oogenblik aan waarop het voornaamste nummer, de Java-film, werd vertoond. Het zou een herhaling zijn van hetgeen de bladen reeds over deze film hebben vermeld indien alsnog in bizonderheden werd aangegeven wat de bewonderende oogen der toeschouwers voorbij ging. Genoeg dat de vertooning der Java-film de grootste belangstelling werd gevolgd en dat aanwezigen ten slotte blijk gaven van hun waardeering voor hetgeen hun dezen middag werd geboden in de leerzame, nuttige en belangrijke demonstratie.

Mailreizen.

De Ver. *„Oost en West"* werkt met de *„Nederlandsche Reisvereeniging"* (Anna Paulownastraat 48, Den Haag) samen, ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op een landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis. Hieronder volgen de *programma's der mailreizen der „Ned. Reisvereeniging" in aansluiting met de naar Indië vertrekkende mailbooten:*

Via de Ital. meren naar Genua.

1e dag. Vertrek van Rotterdam D.P. (2de klasse) naar Brussel. Lunch in Brussel. Bezoek aan de Opera. Diner en logies te Brussel.
2e dag. Ontbijt. Vertrek naar Bazel. Lunch en diner in den trein. Logies te Bazel.
3e dag. Des morgens om ongeveer 8 uur van Bazel naar Lugano, via Luzern. Aan Lugano ongeveer ... uur. Diner in den trein of te Lugano; naar het hotel; stadsbezoek; diner; logies.
4e dag. Na het ontbijt per tram of per boot naar Porlezza, Menagio naar Bellagio en Cadenabia; bezoek aan villa Carlotta; lunch te Tremezzo, daarna boottocht over het Comomeer naar Como; indien mogelijk nog bezichtiging van de stad. Ongeveer 6 uur per trein van Chiasso naar Lugano terug; diner en logies.
5e dag. Te Lugano. Des morgens per bergspoor den Monte s. Salvatore op, en kort verblijf op den top. Naar Lugano terug voor de lunch. In den namiddag boottochtje naar Gandria, bezoek aan de grotto Helvetia. Terug naar Lugano. Verder stadsbezoek, kerken, kurzaal, stadspark enz.; diner en logies.
6e dag. Des morgens via Luino naar Pallanza. Schitterende boottocht over het Lago-Maggiore. Lunch te Luino. Diner en logies te Pallanza.
7e dag. Des morgens per motorbootje naar Isola Bella en Isola Madre met hunne prachtige tuinen; terug naar Pallanza voor de lunch. In den namiddag wandeling naar de beroemde tuinen der villa's Melzi en Riffi; diner en logies te Pallanza.
8e dag. Vertrek per Simplon naar Milaan, lunch aldaar, bezoek Dom, Koninklijk paleis enz. Verder per spoor naar Genua. Diner in den trein en logies te Genua.
9e dag. Na het ontbijt per auto via Nervi en Rapallo naar Portofinokulm, waar de lunch wordt gebruikt. Per auto terug naar Genua. Diner en logies te Genua.
10e dag. Ontbijt Genua. Inscheping.

Via Parijs, Dauphine naar Marseille.

1e dag. Rotterdam—Parijs. Vertrek van Rotterdam (2de klasse) des morgens; lunch in den trein; souper en logies te Parijs.
2e dag. Oriënteeringstocht per auto door de stad; Louvre; Tuileriën; bezoek Hotel des Invalides; graf van Napoleon; Champ de Mars; Trocadero; Bois de Boulogne; Avenue de la Grande Armée Arc de Triomphe; Graf van den Onbekenden Soldaat; Parc Monceau; Madeleine Kerk; Avenue de l'Opéra; lunch; daarna voortzetting van den tocht; Palais de Justice; Ste. Chapelle; Panthéon, (bezoek) Stadhuis, groote Boulevard; Place de l'Opéra enz.; souper, logies.
3e dag. Des morgens per auto bezoek aan de Notre Dame en Sacré Coeur; dan per auto naar Versailles, waar wordt geluncht; vervolgens bezoek aan het Paleis, Groot en Klein Trianon; de tuinen; Oranjerie enz. en dan naar Parijs terug; souper, logies.

Een dame uit Indië schrijft ons het volgende:

SOLO, 18 Januari 1925.

't Zal U misschien wel aangenaam zijn te vernemen, dat de blijvende Haargolving door U op mij toegepast den 30en Sept. 1924, de ver- en bewondering opwekt van de dames alhier.

Niettegenstaande de tropische hitte zit de golf er nog uitstekend in.

Hoogachtend,

Mej. M. H., POERWOSARI (Java)

dag. Vrije morgen; winkelen; bezoek Groote Magazijnen; lunch; in den namiddag bezoek aan het Musée Cluny, met prachtige verzamelingen oude kunst, en aan de tuinen en Museum van het Luxembourg.

dag. Des morgens ten c.a. 9 uur van Gare P.L.M. naar Grenoble; lunch in den trein; aan te Grenoble c.a. 8 uur; souper, logies.

dag. Te Grenoble; stadsbezoek; Kerk N.Dame; St. Laurent; stadhuis en wandeling door de voornaamste straten; lunch; in den namiddag bezoek Jardin des Dauphins; Paleis van Justitie; Jardin de la Ville; Jardin des Plantes enz.; souper, logies.

dag. Na het ontbijt te c.a. 9 uur per auto via le Sappey en Col de la Porte naar de Gr : Chartreuse; bezoek aan het beroemde Klooster; lunch aldaar; ten ongeveer 2 uur per auto door le Désert, Sta Laurent du Pont en la Placette naar Grenoble terug; souper, logies.

dag. Van Grenoble naar Marseille via Sisteron, lunch in den trein; souper, logies Marseille.

dag. Ontbijt Marseille. Inscheping.

Protestantsche Zending in Indië

Men verzoekt ons plaatsing van het volgende:

Het werk der Zending in Oost- en West-Indië wordt tegenwoordig haast algemeen gunstig beoordeeld. De man van wetenschap is dankbaar voor het studiemateriaal, hem door de Zending geboden; de handelsman ziet de beteekenis van het Christelijk milieu voor zijn onderneming; de voorstander der humaniteit prijst den vooruitgang in beschaving en welvaart door het onderwijs en de medische hulp, welke de Zending verstrekt; die oog heeft voor de hoofdzaak, de geestelijke zijde van het werk, aanschouwt met vreugde, dat in gehoorzaamheid aan den Koning arbeid wordt gedaan voor de komst van Zijn rijk.

De oude bezwaren worden hoe langer hoe minder gehoord. Het sprookje van de door de Zending zoo wreedelijk verstoorde idyllische rust van den natuurmensch vindt welhaast geen geloof meer. Het politiek gevaar door de berocring van den Islam wordt nauwelijks meer te berde gebracht. Ieder weet, dat de Zending bedoelt het geestesleven der Inlanders met ontzag te behandelen, en ieder kan weten, dat het Christendom naar zijn aard nooit onderdrukking, doch waarachtige vrijmaking wil, zoowel van de persoonlijkheid als van den volksaard.

Ondergeteekenden, allen werkzaam bij het hooger onderwijs, wekken daarom allen, die van de waarheid van het bovenstaande overtuigd zijn, ten krachtigste op om aan de Zending den steun te geven, dien ze zoo zeer noodig heeft. Weldra zal daartoe gelegenheid zijn in de Week van Gebed, Belijding en Offer, welke door de Samenwerkende Corporaties te Oegstgeest is uitgeschreven van ... November a.s.

Wie er met ons overtuigd is, dat het Evangelie het beste is wat wij hebben, zal er gaarne toe medewerken om iets van onze eereschuld tegenover ... af te doen.

Prof. T. J. Bezemer, prof. dr. J. Boeke, prof. dr. ... Brouwer, prof. dr. H. T. Colenbrander, prof. ... C. Kielstra, prof. dr. J. H. F. Kohlbrugge, prof. dr. A. W. Nieuwenhuis, prof. dr. N. H. Swellengrebel, prof. mr. C. van Vollenhoven, c.s.

Van Week tot Week.

Di. 13 — Ma. 19 October.

Geschenk aan H. M. de Koningin. Ter gelegenheid van haar 25-jarig huwelijk zullen de officieren van het Ned.-Ind. Leger Hare Majesteit een huldeblijk aanbieden. Het bestaat uit een album in gouddruk met lederen omslag, inhoudende een 40-tal foto's (met beschrijvingen) van het Indische leger zooals het momenteel is, zoomede sommige bijzonderheden uit de buitengewesten (olifantentransport, karbouwentransport in Borneo, enz.); het geheel geplaatst in een houten kist met zilvermontuur en voorzien van het Wapen in hetzelfde metaal.

Algemeene Zendingsconferentie. Van 26—28 dezer wordt te Amsterdam de jaarl. Alg. Zendingsconferentie gehouden. Het programma vermeldt o.m. voordrachten van: Ds. J. Rauws, Overzicht van de Zending; Ds. T. J. van Oostrom Soede, De Indische kerk en haar zendingswerk; Dr. H. Bervoets, De medische zending.

Benoeming Volksraadslid. De assistent-resident Gonggrijp vervangt den naar Europa vertrekkenden heer Meijer Ranneft als lid van den Volksraad. (Aneta, 13 Oct.)

De onderzeeboot K XI. Den 15en Oct. is Hr. Ms. onderzeeboot K XI, onder bevel van den luit. ter zee 1e kl. G. E. V. L. Beeckman, uit het Nieuwediep vertrokken, ter aanvaarding van de reis naar Ned.-Indië.

De bestuursreorganisatie. Aneta meldt dd. 15 dezer: De reorganisatie van het bestuurscorps op Java, nieuwen stijl, zal 1 Jan. 1927 gereed zijn.

Overeenkomst met de Paketvaart. Bij de Tweede Kamer is ingekomen een wetsontwerp, houdende machtiging tot het aangaan van een overeenkomst met de Kon. Paketvaart Maatschappij, te Amsterdam, betreffende het onderhouden van scheepvaartverbindingen in Ned.-Indië, gedurende 1926 tot en met 1930.

P. A. Stroeve †. Te Nijmegen is op den leeftijd van 65 jaar overleden de gep. kapitein der administratie van het Oost-Ind. leger, P. A. Stroeve.

Indische Hoogere Handelsschool. Aneta seint d.d. Bandoeng 17 Oct.: De heer Kelling alhier heeft het initiatief genomen tot stichting van een Hoogere Handelsschool, zooals die in Nederland bestaan, met een drie-jarigen H.B.S.-onderbouw en een tweejarigen bovenbouw voor de handelsstudie. De abituriënten kunnen hun studie eventueel voortzetten te Rotterdam of Amsterdam. De school wordt gevestigd te Batavia of Soerabaja.

Financieele verhoudingen. De Directeur van Financiën, de heer Bodenhausen, installeerde een commissie tot regeling van de financieele verhouding van het land en de locale ressorten. Hij wees er op, dat groote moeilijkheden te verwachten zijn, die in wezen weinig minder zullen zijn, dan die in Nederland. Het is niet waarschijnlijk, dat de commissie een alleszins bevredigende oplossing bereikt, voordat een reeks van jaren zijn verloopen. (Aneta, 16 Oct.)

Mr. L. W. C. van den Berg. Den 19en dezer is Mr. L. W. C. van den Berg 80 jaar geworden. Hij bekleedde in Indië aanzienlijke ambten, o.a. adviseur der Regeering voor Arabische Zaken; was daarna hoogleeraar bij de (in 1901 opgeheven) Indische Instelling te Delft, later burgemeester dier gemeente en o.a. lid van de Eerste Kamer. Van zijn hand zijn verschillende werken op juridisch gebied, alsmede over den Islam en zijne belijders verschenen.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht, mr. J. Kramer. — Cand. ex. Ind. recht de hr. P. J. Tissing. — Staathuishoudk. cand. ex. Indol. studiën de hr. C. de Koning.

Delft. Technische Hoogeschool. Bevorderd tot doctor in de technische wetenschap, na verdediging van een proefschrift, getiteld: „Het Pandanblad als grondstof voor de pandanhoeden-industrie op Java en van stellingen, de heer H. W. Hofstede, scheikundig ingenieur.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Cand. ex. Koloniale boschbouw, de hr. J. F. W. Essenburg.

De pest op Java. In de week van 30 Aug. tot 5 Sept. zijn op Java 266 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 1, Temanggoeng 27, Magelang 10, Jogjakarta 2, Soerakarta 3, Bojolali 56, Klaten 91, Sragen 17, Salatiga 1, Kendal 5, Pekalongan 5, Tegal 15 en Poerbolinggo 33.

Hevige brand te Pontianak. Aneta seint dd. Pontianak 19 Oct.: Een brand vernielde alhier Passar-Tenga geheel en Parit-Baroe gedeeltelijk; 300 huizen zijn vernield, de schade wordt geraamd op anderhalf millioen gulden en wordt gedeeltelijk door assurantie gedekt, waarvan een deel in Holland; de oorzaak is onbekend.

Een later telegram meldt: De brand is ontstaan ten gevolge van het aftappen van benzine bij een oliekamp. 1700 personen zijn dakloos.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Wat de Indonesische Kunst behoeft van Nederland.

Mede naar aanleiding van het artikel van *M. J. Lusink: „Een Indisch Huis te 's-Gravenhage"*, in *Het Koloniaal Weekblad* van 8 dezer, dat zeker geen doodzwijgen verdient, willen wij hier bovenstaand vraagstuk nog eens behandelen, ook in de hoop, dat onze meening instemming of tegenspraak moge uitlokken. *„Qui se tait, consent"* is een Fransch spreekwoord, dat in ons guur kille, hoogstens lauwe Holland, — waar men veelal op „verstandige" en „voorzichtige" ingetogenheid en eenzelvigheid zoo prat gaat! — niet van kracht is, wat door de gevolgen, of liever gezegd door de gevolgloosheid, van dat „zwijgen in alle talen" maar al te dikwijls wordt aangetoond.

Reeds meermalen — haast tot vervelens toe, terwijl toch een ander Fransch spreekwoord terecht zegt: *„tout genre est bon, sauf le genre ennuyeux"* — is hier betuigd, dat de onderscheiden kunstuitingen der Indonesiërs, zoowel van Java als van alle andere eilanden van den Indischen Archipel, veel, véél meer belangstellende kennis en — als vanzelfsprekend gevolg daarvan — veel, véél meer hartelijk-gevoelde waardeering van de Nederlanders, zoowel in Indië als in Holland, verdienen en noodig hebben, dan hun thans, na onze meer dan driehonderdjarige aanraking, betoond wordt.

Zooals den lezers van *Het Koloniaal Weekblad* bekend is, heeft *Boeatan*, nu gedurende bijna 25 jaren lang, getracht — misschien niet heelemaal zonder succes — hierin eenige verandering ten goede te brengen en stellig zou de verwezenlijking van het denkbeeld: „alle Indische Vereenigingen te 's-Gravenhage in één, daartoe geschikt gebouw te huisvesten", *Boeatan's* doel, door samenwerking op velerlei gebied, kunnen bevorderen.

Hoeveel beter de forsche batiks en breed-opgevatte ikat-weefsels uitkomen in een ruime, grootsche omgeving, dan in de Toonkamers Heulstraat 19, van zeer bescheiden afmeting, bewijst thans weer de door *Boeatan* versierde hall van het Asta-theater tijdens de Javafilm. Hoe prachtig doen daar die Soemba-slimoets over de leuningen van de ingangstrap, die Balische goudweefsels tegen den achterwand, de groote koperen tempolongs als bloemvazen en de sierlijke Palembangsche hanglamp, als middelpunt!

Met de bewondering hiervan, rijst dadelijk de verzuchting: Ware *Boeatan* maar beter behuisd.

Bij de in bovengenoemd artikel voorgestelde combinatie zou dit bereikbaar zijn; financieel vooral, doordat o.a. de Ondernemersraad en de groote cultuurmaatschappijen in hetzelfde gebouw hunne kantoren zouden opslaan.

Maar zou *Boeatan* daardoor niet haar idiëel karakter inboeten?

Het is *Boeatan* toch meer om geestelijk dan om geldelijk gewin te doen!

Wat den stand van het gebouw betreft, zullen de meeningen ook zeer uiteenloopen. Het centrum der stad is ontegenzeggelijk het Plein, rondom dat middelpunt, tusschen Prinsenstraat en Princessegracht, waar ook de hotels en theaters zich bevinden, gaat het groote verkeer, ook der vreemdelingen.

Velen zullen met den heer *M. J. Lusink* van meening verschillen, waar deze betreffende *Boeatan* o.m. schrijft:

> „Evenzoo lijkt mij de lokaliteit van de vereeniging *„Boeatan"* niet gelukkig gekozen en de inrichting weinig aantrekkelijk. De étalage — al mogen er nu en dan mooie stukken staan — trekt niet en de tearoom is somber en gedrukt in een sfeer, die zoo weinig herinnert aan het „Land der Zonne, Land der Kleuren", waarvoor die gelegenheid toch zeker wel als reclame zal zijn bedoeld? Als daar wat meer licht en kleur was, zooals in de mondaine restaurants, dan zou men veeleer geneigd zijn, er eens in te loopen en de rijke vreemdelingen zouden menig batik-doekje of Boeddha-beeldje als souvenir naar huis mede nemen."

De meer of mindere aantrekkelijkheid der inrichting is natuurlijk een kwestie van persoonlijken smaak: *il n'y a pas à discuter les gouts!* Evenzoo of de étalage al dan niet trekt.

Een feit is, dat bijna alle voorbijgangers blijven stilstaan om er naar te kijken, dat vele vreemdelingen er op af komen en dat zelfs H. M. de Koningin er wel eens een keuze uit doet. De *tea-room*, vroeger in de achterzaal, was toen vrij somber en gedrukt, doch ziet er nu. in de hoogere, lichtere voorzaal met warmkleurige doeken behangen, fleurig en aa[n]lijk uit, wat door den overgrooten toeloop, voo[r]tegen den gezelligen lunchtijd, duidelijk b[...] wordt.

En toch zou *Boeatan's* doel ten zeerste bev[...] worden door een ruimere, meer typische huisv[...] waarin alles nog meer tot zijn recht kon kome[n] met een localiteit tot opstelling van een gamela[n] compleet wajangstel, enz. De middelen daartoe z[...] *Boeatan* echter liefst moeten toevloeien uit [...] waardeering, uit zuivere liefde en toewijding v[...] Indonesische kunst.

Wie weet of 't zoover nog niet eens komt........

Dezer dagen gewerd ons, als algemeen bestuu[...] der „Zuid-Hollandsche Vereeniging tot bevord[...] van kunstnijverheid en volkskunst", het onlangs [...] deze instelling uitgegeven propagandageschriftje, w[...] in veel ons herinnert aan het gelijksoortige streven [...] *Boeatan* betreffende de Indonesische kunstnijver[...] welke grootendeels volkskunst is. Zoo lezen wij o.[a.]

„Heel kort gezegd propageert onze vereeniging [...] *schoone* gebruiksvoorwerpen. [1]) Is er nog een reden [...] bestaan voor het schoone gebruiksvoorwerp? Wij [...] woorden hierop bevestigend, zonder aarzeling, o[...] wij dit kunnen doen op zuiver zakelijke gronden, [...] zijn ontwikkeld in Dr. Berlage's „Inleiding tot de [...] nis van de ontwikkeling der toegepaste kunst." [...] toont hierin aan, dat men aan een voorwerp een [...] *de*, een economische waarde, onthoudt, als [...] schoonheid aan het voorwerp onthoudt, of zooals [...] op andere wijze deze gedachte kernachtig uitdr[...] „schoonheidsderving beteekent winstderving". „En [...] die schoonheid", zoo vervolgt hij, „is niet iron[...] valsche schoonheid bedoeld, noch de kostbare sch[...] heid, of de schoonheid der mode, maar wel de[...] de werkelijke schoonheid, de schoonheid door [...] waarachtigen kunstenaar gemaakt.

„Dit wil dus zeggen, dat door de werkeloosheid [...] kunstenaars er een materieel verlies wordt gele[...] waarvoor zij, die deze werkeloosheid veroorzaakt, [...] maatschappij zelve, verantwoordelijk is. Dit betee[...] dus, dat volgens hare tegenwoordige geestesgesteld[...] diezelfde maatschappij in haar eersten plicht te[...] schiet. Hoeveel te meer dan niet in een tijd van [...] nomische crisis, zooals we thans beleven."

Is dit niet precies zoo van toepassing op Indië? En zou ook het volgende niet wenschelijk zijn [...] Indië?

„Dat de vereeniging bij hare propaganda het [...] heids- en kunstnijverheidsonderwijs kan betrekk[...] een gelukkige omstandigheid, welke te danken [...] de groote ontwikkeling, welke dit onderwijs in [...] laatsten tijd in Nederland, dank zij ook de beleid[...] leiding van Regeeringswege, heeft doorgemaakt. [2]) [...] het al de jongeren omvat, die eens aan de tot[...] brenging van het verfijnde zoowel als het meest [...] daagsche gebruiksvoorwerp en aan het uiterlijk [...] zien van straat, huis en kleeding hebben mede te [...] ken, kan een betrekking tusschen onze vereeniging [...] dit onderwijs niet hoog genoeg worden aangesla[...] Naast het nijverheidsonderwijs zal het eigenlijke ku[...] nijverheidsonderwijs, dat op hooger plan dan het [...] ste is gesteld, van eene vereeniging als de onze vo[...] steun door opdrachten of bijdragen kunnen gebrui[...] Zulk een steun zal de vereeniging ook kunnen [...] geworden aan de kunstenaars zelven, eveneens [...] opdrachten, maar ook door verkooptentoonstellin[...] waarvoor zij de medewerking der *kunstenaarsver[...]gingen* zal hebben in te roepen."

Ditzelfde stelt immers ook *Boeatan* zich ten [...] Kunstenaarsvereenigingen zijn er in den laatsten [...] op Java, zoowel in de Vorstenlanden als elders, [...] richt door en onder de inboorlingen van versch[...] den rang en stand, o.a. tot bevordering der [...] weef- en batikkunst. Dat deze op velerlei wijze, [...] vanuit Nederland waardeering en aanmoe[...] ondervinden, is wat de Indonesische kunst beho[...] wat tegelijkertijd ons Westerlingen op artistie[...] geestelijk gebied ten goede kan komen.

---

1) De Indische Kunstnijverheid-artikelen zijn immers veelal geb[...] voorwerpen.

2) In Indië bestaat nog altijd geen Kunstnijverheid-school, hoe d[...] ook reeds in die richting plannen zijn gemaakt!

..rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

.umatra in het publieke licht.

.. *Deli Crt.* (17 Sept.) constateert als eerste gevolg .. het bezoek van den Landvoogd aan de Oostkust .. Sumatra, dat daardoor Sumatra en in het bizonder .. Gewest ter Oostkust, in het volle licht der publieke ..stelling is geplaatst. De plaatselijke periodieken ..onderscheid, ruimden een groote plaats aan dit .. in. Van grooter beteekenis is, dat een week..blad als *„De Indische Post"* en *„De Locomotief"* in ..r Overzee-editie, aan Deli en aan het geheele eiland ..tra bizonder veel aandacht gewijd hebben. „De ..e" publiceerde *een litterair zeer aantrekkelijk Su..ra-nummer,* waarvoor het de medewerking verkreeg .. verschillende autoriteiten en deskundigen. Zoo ..d deze uitgave tot een geheel dat de lezing over..rd is en dat stellig in wijden kring belangstelling ..wekken voor Sumatra.

..e *Molukken 't verleden, Java het heden, Sumatra ..toekomst!* Dat rijmpje heeft nog steeds zijn beteeke.. behouden en tot zekere hoogte is die voorspelling .. reeds in een stadium van vervulling gekomen. ..s blijkt reeds, dat juist door de reis van den Land..d naar dit, het meest ontwikkelde deel van Su..a, de volle aandacht op dit eiland en zijn ontwik..gsmogelijkheden is gevestigd. Aan de Besturen .. Gewesten en aan de Regeering van Ned.-Indië — ..besluit de *D. C.* — om door een krachtige en ..uitziende politiek die ontwikkeling in de hand te ..ken en tegemoet te treden. Wat daarvoor in het ..nder noodig is, heeft de *„D. C."* reeds meermalen ..eit. De vruchten daarvan zullen het werk zegenen.

..t bezoek van den G.-G. aan Sumatra's Oostkust.

.. *Deli Crt.* (8 t/m. 17 Sept.) geeft een verslag van ..zoek van den Gouverneur-Generaal met zijn ge..an Sumatra's Oostkust.

..r auto werd o.a. *de Hoogvlakte en het Tobameer* ..cht. Een schitterende tocht; het natuurschoon trof ..; hen, die van Java kwamen, in het bizonder.

..n Siantar zong het gemengde koor eenige liederen. ..an stonden de Bataksche meisjes, er achter de ..nnen, in hun adatcostuum. Een interessante ..rachtige groep. Er is uitstekend gezongen; de ..er *Gitanggang,* had met z'n zwaard de maat .. het koor goed in zijn macht. Eerst klonk het ..elmus in het Maleisch, daarna een gelegenheids..cht van den goeroe, waarvan de eerste regels luid..:

> Hari ini, hari besar, datang Gouberneur Djenderaal.
> Kami ini, girang benar, serta bernjanji bergemar.
> Bersoekatjita bernjanji kita, memoedji Toehan.
> Kerma kasihnja.

..rna volgde een njanji (liedje) van hoera, hoera:

> Horas, horas, horas, horas-lah
> Bagi kita sekalian,
> Kami minta selamat datanglah
> Djoega selamat poelang.

..g en beweeglijk van melodie werd het driemaal ..ngen. De Landvoogd betuigde zijn bewondering .. den zang van het koor aan den zendeling-leeraar, .. heer *Karl Lotz.*

..li heeft den Gouverneur-Generaal de tabak laten .. in Siantar werd de thee-cultuur bezichtigd. De ..rneming Permanangan van het Ned.-Ind. Land..dicaat was 't eerste doel. De directeur-hoofdadmi..rateur, de heer *J. H. Marinus* ontving er den Land..d. In een rede vertelde de heer Marinus dat voor ..8 jaren in Deli juist met de tabakscultuur begon..werd, omdat de Inlanders aldaar deze cultuur met ..of meer succes dreven. *Het is den planters welbe.. dat de Inlanders geboren landbouwers zijn en ..zoo goed als nooit vergissen bij het bepalen van ..tures, die zij voor de door hen bewoonde streken, ..eest geschikt achten.* Het is daar, dat de ..r Marinus met beslistheid durft verklaren, dat Pa..ng en Benkoelen de koffieschuren van Ned.-Indië ..of spoedig zullen worden. Omtrent de vooruitzich..an thee is de heer M. optimistisch gestemd. De ..mptie is in nagenoeg alle landen ter wereld toe..d, waar tegenover staat, dat de wereld-productie .. laatste jaren niet in verhouding gestegen is. Wat ..Indië betreft, zijn er, voor zoover thans bekend, ..slechts in Simeloengoen geschikte gronden, die voor de uitbreiding van de theecultuur in aanmerking komen. Het is daarom een verheugend feit, dat zoowel de vorige als de tegenwoordige Gouverneur van het Gewest stappen gedaan hebben om door de uitgifte van nog onbebouwde terreinen het met thee beplante areaal te vergrooten. Toch zal het blijken, dat nog andere deelen van Sumatra ernstig voor de theecultuur in aanmerking zullen komen, speciaal de bovenlanden van Benkoelen. Echter zal ook hier het areaal, voor deze cultuur geschikt, niet van zeer grooten omvang zijn. Ook wat Ceylon en Britsch-Indië betreft, schijnen de kansen voor groote uitbreiding der theecultuur niet gunstig, waardoor vermoedelijk het prijsniveau voor dit artikel in de naaste toekomst ten gunste der producenten zal blijven. Zoo is dan Sumatra's Oostkust uitgegroeid tot een, men zou bijna zeggen, volmaakt cultuurgebied, *ten zegen van honderdduizenden.*

Na een energieken rit door de rubber van Asahan, arriveerde de Landvoogd met gevolg te Kisaran, waar Z. Exc. werd ontvangen door den heer *Coombs,* wnd. hoofdadministrateur der H. A. P. M. Bezichtigd werden de bekende *sprayed rubber-fabrieken te Boenoet.* In hooge torens wordt de vloeibare latex, kunstmatig vloeibaar gehouden door toevoeging van chemicaliën, over een verhitte, sneldraaiende schijf gespoten, waarbij het in de latex aanwezige water als het ware plotseling verdampt en de vaste stof van de rubber coaguleert tot een sneeuwwitte vlokkenmassa, die door eigen zwaarte naar beneden valt en zich op den bodem van den toren opstapelt, vanwaar ze wordt weggehaald om in de persen tot balen te worden gevormd, die naar Amerika worden gezonden en in de fabrieken van de United States Rubber Co. tot banden en andere rubberartikelen verwerkt worden. Slechts een deel van de thans 17 millioen pond bedragende productie der eigen ondernemingen gaat in den vorm van latex naar Amerika, in het bizonder om gebruikt te worden voor het impregneeren der lange katoenvezels, die bij de vervaardiging van cord banden worden gebruikt. De productie der sprayed rubber is in korten tijd buitengewoon toegenomen. Begon men met een enkelen toren, thans staan er vijf. Niet alleen de eigen oogst wordt verwerkt, maar van links en rechts wordt de latex uit het Gewest naar Boenoet gevoerd om daar verwerkt te worden. Daarom hoopt de H. A. P. M. op een snelle uitbreiding van het spoorwegnet Zuidwaarts, aan den overkant van de Asahanrivier, om vandaar de latex naar hare fabrieken te kunnen brengen.

Een Duitscher over Indië.

De *Java-Bode* (11 Sept.) noemt hetgeen de *„Maasbode"* vertaalde uit de artikelen van den heer *Richard Katz,* reiscorrespondent van de „Vossische Zeitung", gevaarlijken onzin. Er zijn grenzen, die door den fantaseerenden journalist niet overschreden mogen worden. De heer Katz is daar, met zijne op niets berustende verdachtmakingen aan het adres van den Britschen buurman, vèrre overheen gegaan. De *„N. Soer. Crt."* vindt in deze artikelen aanleiding tot een beroep op den Duitschen Consul Generaal te Batavia. Gaarne sluit de *Java-Bode* zich daarbij aan. Het zal den consul, den heer Weber, die den journalist Katz zijne informaties en nog introducties bovendien, heeft aangeboden, stellig in hooge mate onaangenaam zijn, dat deze publicatie geschied is in de groote Europeesche pers. Waar de Duitschers in Indië — zoo besluit de *J. B.* — zoozeer prijs stellen op een zakelijke en juiste publieke beoordeeling omtrent de aangelegenheden van hun Vaderland, daar mogen wij, Ned.-Indische burgers, toch stellig reciprociteit van dien billijken eisch vragen! Al zijn wij, Nederlanders, hier volgens dezen buitenlander dan óók maar... gast!

Van de Bandoengsche hoogvlakte.

Uit een onderhoud, dat het *Soer. Hbl.* (7 Sept.) had met den resident van Midden-Preanger en met den regent van Bandoeng, bleek hoe schitterend de Landbouw-vooruitzichten in het Gewest zijn. In de laatste 30 jaren heeft de bevolking zich ongeveer verdubbeld, terwijl de beschikbare sawah-oppervlakte vrijwel dezelfde is gebleven. Het departement van Landbouw is daarom sinds eenigen tijd bezig door landbouwkundig onderwijs en voorbeeld de bevolking in staat te stellen uit denzelfden beschikbaren grond een ongeveer dubbele opbrengst te halen. Hetgeen volkomen is geslaagd.

Ook in den Preanger schuilen onder de bevolking talrijke communisten, die agitatie onder de eenvoudigen van geest verwekken. De regent van Bandoeng heeft in de residentie Midden-Preanger aan dit niet geheel ongevaarlijke spelletje voorloopig een einde gemaakt. Deze *bij de bevolking zoo geziene Inlandsche*

hoofdambtenaar met zijn, onder haar zoo vèrreikenden invloed, is in verscheidene desa's geweest. Hij sprak het verzamelde volk op de juiste wijze toe, maande het tot rust en kalmte en gaf het den ernstigen raad om met hun klachten en bezwaren rechtstreeks tot hun hoofden te komen. Aldus herstelde hij het zoo noodige contact tusschen regent en bevolking. Deze wéét nu dat er te Bandoeng nog een regent zetelt, die de vader is van de bevolking, tot wien zij zich zoo noodig kan wenden. Het zal niet bij dit ééne bezoek blijven.

In een persoverzicht doet het *„A. I. D. de Pr. Bode" (Deli Crt.* 18 Sept.) duidelijk uitkomen hoe de destructieve communistische, Maleische pers tegenwoordig durft op te treden. De aandacht wordt gevestigd op de publicatie over den regent van Bandoeng, waarin elk woord een grove beleediging is. De *Deli Crt.* hoopt met het *„A. I. D."* dat deze zaak thans eens ernstig zal worden besproken op het parket. Want week-in-week-uit gaat de bovenstaande campagne tegen den regent voort, dank zij de eigenaardige spitsvondigheden, die al zooveel ellende over Indië hebben gebracht.

Ons Volkscredietwezen. De praktijk van den woeker.

De *Java-Bode* (15 Sept.) bespreekt het jongste jaarverslag van het volkscredietwezen en o.a. de kwestie: *voldoet het V. C. W. aan den eisch van het verleenen van crediet op gemakkelijke voorwaarden?* Het is op dit punt, dat juist in de laatste maanden nogal eens critiek wordt uitgeoefend op de instelling. Uit den ontwikkelingsgang blijkt dat de instelling bezig is zich te ontwikkelen van een: „bescheiden en eenvoudig van opzet en omvang", tot een goed geoutilleerd lichaam, centraal bestuurd en steeds in breedte en diepte uitgroeiend. Waren de afdeelingsbanken oorspronkelijk plaatselijke, gemoedelijke geldschietertjes, waar de Inlander zonder veel soesah terecht kon voor zijn credietbehoefte, tegenwoordig gaat het lang zoo eenvoudig niet meer. Zeker, door de getroffen maatregelen loopt de bank bijna geen risico meer en behoeven er veel minder dubieuze debiteuren te worden afgeschreven. Voor kleine leeningen reeds wordt een credietverband gevorderd, de loerah, de ass.-wedana en andere ambtenaren komen er aan te pas om na te gaan of de credietnemer goed is voor het geld, enz.; is de debiteur lastig, dan heeft men den landraad als stok achter de deur. Dat zijn natuurlijk allemaal zeer gemotiveerde maatregelen, maar *is de vrees denkbeeldig, dat de Inlander liever naar den desa-woekeraar loopt dan naar het Volkscredietwezen?* Op deze, den tegenwoordigen toestand domineerende kwestie heeft de *J. B.* willen wijzen. De strijd is nog lang niet uitgestreden en de Regeering wenscht in deze précaire zaak — terecht — niet dwingend in te grijpen, daar het doel dan zoo licht voorbijgeschoten wordt en wij, bij de grootst mogelijke technische volmaaktheid en financieele zekerheid voor het Gouvernement, krijgen wat de „Indische Post" kort geleden niet onaardig noemde een *Volkscredietschijn,* in plaats van een *Volkscredietwezen.* De *J. B.* heeft den indruk, dat de desa-economist uit het sobere, maar niettemin zeer lezenswaardige en goed gestyleerde verslag waardevolle gegevens zal weten tè halen ten aanzien van de volkswelvaart en wat daarmede verband houdt.

De Locomotief (7 Sept.) ontleent aan het *„Blaadje voor het Volkscredietwezen"* (van 15 Aug.) voorbeelden van *de praktijk van den woeker,* waaruit voldoende blijkt, hoe de „bloedzuigers" werken. Volgens den schrijver — den heer Oetarjo — wordt de woeker *in Tegal, Brebes en Pemalang* uitgeoefend voornamelijk door Arabieren, terwijl ook Chineezen en Javanen zich, zij het ook in mindere mate, met dat lucratieve, doch minder edele bedrijf bezighouden. Voor de vestiging van *het Javaansche advocatenkantoor* (1925), waarvan *mr. Besar* aan het hoofd staat, bestond het algemeen gebruik, dat leeningen van beneden de *f* 100.— slechts in het notitieboekje van den geldschieter werden opgeteekend, terwijl voor bedragen van boven de *f* 100.— een gezegeld schuldbewijs werd gepasseerd. Daar het den geldschieters bekend was, dat verscheidene der op dergelijke wijze aangegane leeningen door tusschenkomst van genoemd advocatenkantoor vernietigd werden, leenen de Arabieren thans alleen tegen afgifte van een accept geld uit; immers voor een aldus aangegane schuld is tegenbewijs niet mogelijk.

Ook 't *Soer Hbl.* (8 Sept.) bespreekt den Woeker, aan de hand van het *„Blaadje"*. De situatie op Madoera is al veel gunstiger; het volk aldaar heeft eenigen economischen zin. De instelling van het Volkscredietwezen heeft het kwaad veel afbreuk gedaan. De gunstige invloed van sinds 2 jaren werkende desabanken zijn thans reeds zeer wel merkbaar. Het Soer. H[...] een goed werkend volkscrediet van groote be[...] voor *de economische ontwikkeling* van het vol[...] het blad doet tevens uitkomen dat in de psy[...] dit Oostersche volk immer de behoefte zal blijv[...] naar ander, *niet-economisch crediet,* en daar [...] credietbank onmogelijk den Arabier, Tjina-m[...] of hadji-geldschieter kunnen verdringen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

1 Sjawal 1343 (24 April 1925).

II (Slot).

Het onderwerp der Inlandsche beweging ma[...] redactie niet onopgemerkt voorbijgaan, waar die[...] van zooveel belang is voor de ontwikkeling van [...] Indië, terwijl hierbij de opmerking wordt gemaakt[...] men zich niet behoeft te verbazen over het feit, [...] sedert het binnenhalen der communistische lee[...] lingen, deze zulk een groote rol hebben gespeel[...] die beweging.

Hoe energiek en streng die roode actie zich ook [...] plooide, de daardoor uitgelokte tegen-actie was [...] min. gering of zwak te noemen.

Het is niet alleen op Java dat de Sarikat Hedj[...] Pamitran en andere vereenigingen ontstonden, [...] duidelijk de bewijzen gaven, dat ook een groot [...] van de bevolking in het geheel niet is ingenomen [...] de roode actie.

Toch is de redactie niet geheel en al gerust ten [...] zien van de gevolgen der tegenactie, wanneer die [...] in goede banen wordt geleid en in botsing komt [...] de tegenpartijen van eigen landgenooten.

Er bestaat natuurlijk geen bezwaar tegen dat d[...] rikat Hedjo zich aangetrokken gevoelt tot de be[...] len van den Economischen Bond, mits zij daari[...] opga, doch, zegt de redactie, als men in aanm[...] neemt onder welke omstandigheden de Sarikat [...] vereeniging ontstond, dan zal haar geschrijf [...] vergeefs zijn en kan zij alleen de hoop uitspreken [...] de leden der vereeniging geleidelijk tot nadenken [...] len komen.

Tot slot van het overzicht wil de redactie nog [...] ding maken van de viering van de Hari Raya [...] die, met betrekking tot het tijdstip van opening, [...] aanleiding geeft tot een vrij ernstig meeningsver[...] tusschen de Mohamedaansche geloofsgenooten.

De redactie kan zich in haar blad, ten aanzi[...] dat geschil, niet partij stellen, doch wil alleen [...] dat, wanneer die verwikkelingen elk jaar word[...] haald, zij niemand tevreden stellen.

Ter hoofdplaats Padang (Westkust van Su[...] zijn de bestaande tegenstellingen, waarin „jon[...] „oud" tegen elkander in het harnas treden, zee[...] delijk waarneembaar en vinden de beide partije[...] dedigers in de bladen „Boeka Mata" en de „Warta [...] dia".

Die strijd is nu al eenigen tijd aan den gang en [...] nog niet tot eenige overeenstemming geleid, hetge[...] betreuren is, omdat men zich niet altijd weet t[...] heerschen en, door het gebruik van invectieven [...] zaak waarom het gaat, op een zijweg brengt.

Deze bekendstelling heeft geenszins de bedoeling [...] zaad van den haat uit te strooien, doch wel den [...] rechten wensch uit te spreken, dat de partijen zich [...] het onderwerp zullen houden en willen bedenken [...] een nieuwsblad bestaat in het belang van het alge[...] en niet in het belang van de leiders van eene ze[...] groep.

De redactie hoopt, dat het nieuwe jaar ten deze [...] anderingen ten goede zal brengen.

Terugziende op het afgeloopen jaar kan men [...] stellen dat het goeds en kwaads heeft gebracht.

Moge het komende jaar vele verbeteringen br[...] voor de vele misdeelden en hun levensbestaan ver[...] ten.

Achtergelaten goederen in de wagons van de Staatsspoorwegen.

Het is aan geen twijfel onderhevig, zoo schrijft [...] in de „Perniagaän" van 29 April 1925, of ieder [...] ger laat, bij het verlaten der treinen van de [...] spoorwegen, wel eens een of ander stuk goed a[...]

Deze goederen kan men terugontvangen, w[...] binnen den tijd van 6 maanden daartoe het verzoe[...] wordt gedaan, terwijl in de nieuwsbladen eene op[...] voorkomt van de achtergelaten goederen, die in [...] pakhuis van de Staatsspoorwegen ter hoofdplaats [...] doeng worden bewaard.

Voor de Inlandsche reizigers, die ver van Bandoeng [in] de kampongs wonen, is de verre afstand voor het [a]halen der goederen een groot bezwaar.

Ook weten zij niet of de goederen gestolen dan wel [r]eeds verkocht zijn.

Thans weet men evenwel, dat, wanneer de achter-[gelat]en artikelen na 6 maanden niet zijn afgehaald, [zij] worden verkocht en de gelden ter beschikking [kom]en van het beheer der Staatsspoorwegen.

[G]aarne zou men zien dat die gelden werden besteed [tot] steun aan nuttige instellingen, als het Ooglijders-[gest]ichnis „Wilhelmina" te Bandoeng of tot versterking [van] de kas van het „Blindeninstituut".

[De] schrijver hoopt dat de Staatsspoorwegautoritei-[ten] hunne aandacht aan het denkbeeld zullen willen [s]chenken.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De vrouw in China, die gelijke rechten als die van den man opeischt.

I.

[D]e radicaal-republikeinsche vrouwen in China, be-[w]ert de heer Louw-Hap-Ie in de „Perniagaän" van [.] April 1925, zijn van meening, dat, aangezien China [th]ans eene republiek is, allen, zoowel mannen als [vro]uwen, zoowel de jongeren als ouden van dagen, het [rech]t hebben hunne stem op politiek gebied te doen [hoo]ren.

Wanneer, zeggen zij, aan de Chineesche vrouw nog [ge]ne inmenging op dat terrein wordt toegelaten, dan [d]at, omdat haar dat recht wettelijk nog niet is ver-[leen]d en slingeren zij de noodige invectieven naar het [hoo]fd van het Chineesche Gouvernement, dat er verze-[ker]d van kan zijn, dat, zoolang genoemd recht niet is [verl]eend, de telkens wederkeerende rustverstoringen [niet] zullen ophouden.

[Ho]e langer die rustverstoringen duren, des te ge-[vaar]lijker komt die beweging op ander terrein dan [het] bedoelde en treedt de zelfbevoordeeling van de [toon]aangevende personen meer en meer op den voor-[gro]nd.

Ook de tegenwoordige onrust draagt van dit laatste [het] karakter.

[D]e leden van de militaire groep grabbelen onder [elk]ander naar de macht en wenschen het volk daarin [niet] te laten deelen.

[N]iet alleen dat men dit geen stem geeft in de be-[stuu]rszaken, maar het volk moet, althans wanneer het [geen] last wil ondervinden, nog waakzaam zijn voor [zijn]e materieele goederen ook.

[H]et voorstel van maarschalk Tuan Chi Yui op de [reo]rganisatie-conferentie, om de legerformatie van 2 [mill]ioen manschappen op 500.000 man te brengen, kon [de] sympathie niet wegdragen, omdat een militair na-[tuur]lijk nooit voor troepenvermindering zal stemmen.

[D]e radicaal-republikeinsche vrouw in China is blijk-[baar] het militair element vijandig gezind, hetgeen de [schr]ijver niet verstandig vindt, in aanmerking geno-[men] het feit, dat zonder dat element, men niet eens [zou] kunnen weten hoe de toestanden dan wel zouden [zijn].

[D]e beschuldigingen aan het adres van het militair [elem]ent beschouwt de schrijver niet anders dan de [taal] van rebellen, die, zoolang de toestanden nog [niet] gewijzigd zijn, zich als patriotten van het land [will]en voordoen.

[Het] streven van de Chineesche vrouw naar gelijke [recht]en als die van den man, dateert reeds van ouden [datu]m en komt niet van de zijde der massa, die wel [weet] wat haar bij inwilliging daarvan te wachten staat, [maar] van de zijde der intellectueelen, die van oordeel [zijn] dat er geen aanleiding bestaat voor een verschil [in] toekenning van politieke rechten tusschen een [man] en eene vrouw.

[Op] groote schaal wordt dat denkbeeld in China ver-[breid].

[De] vrouwen, die geen onderwijs ontvingen, hebben [in het] noodlot te berusten, doch de intellectueelen [willen] uit de kooi, roeren zich en worden daarbij ge-[steund] door de Kuomintang-partij, die naar hetzelfde [doel st]reeft.

[De] jongste ernstige onlusten in verschillende steden [van C]hina leveren de bewijzen, op welke wijze de Chi-[neesc]he vrouwen kunnen optreden.

[De] intellectueele Chineesche vrouwen nemen er geen [geno]egen meer mede, wanneer zij als leidster optreden [van d]e Young Women's Christian Association, Women's [Savin]g Bank of van zoovele andere instellingen meer;

de Chineesche vrouw, die zich rekent te behooren tot de sociale groepen, werpt zich in de politiek, hetgeen beteekent medezeggingschap te willen hebben in de verschillende aangelegenheden van bestuur.

Die voortschrijdende actie wijst op een republikeinsch inzicht, dat geschraagd wordt door den wensch van wijlen den Chineeschen volksleider Dr. Sun Yat Sen, die gelijke en behoorlijke behandeling verlangde voor alle Chineezen zonder aanzien van maatschappelijken stand, gelijke politieke rechten voor allen en het gelijke recht voor allen op een menschwaardig levensbestaan.

Alsdan bestaat er geen verschil van rechten voor mannen en vrouwen en is China in de werkelijkheid eene republiek, die door eene volksregeering wordt geleid.

Toen de schrijver in China aankwam, hoorde men niet zooveel van die beweging, doch deze heeft, vooral in den laatsten tijd, zulk een omvang aangenomen, dat het wel schijnt of de pogingen der Chineesche intellectueelen zullen slagen.

Het is bekend, dat, tijdens het verblijf van Dr. Sun Yat Sen te Peking, door hem werd voorgesteld eene nationale conferentie in het leven te roepen, doch dit voorstel werd slepende gehouden, omdat maarschalk Tuan Chi Yui reeds eene reorganisatie-conferentie had voorgesteld.

Wanneer deze zoude zijn afgeloopen, zou het voorstel van Dr. Sun Yat Sen in behandeling worden genomen, terwijl aan die nationale conferentie de naam zou worden gegeven van volksconferentie.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

Het bezoek door den Landvoogd aan het Gouvernement Sumatra's Oostkust, gaf de redactie van de Ind. Post aanleiding een speciaal Deli-nummer te doen verschijnen (Nr. 40 van 5 Sept.). Daarbij was het de opzet de voornaamste figuren uit het Deliaansche zelf aan het woord te laten.

De een schrijft over tabak, een ander over rubber, de derde over thee. De hoofdadministrateurs der vier voornaamste tabaksmaatschappijen van Deli — de „Deli-Maatschappij met haar oudste brieven en sterkste rechten vooraan — schrijven ieder de geschiedenis van hun geweldige ondernemingen. Hun collega's der voornaamste andere cultures getuigen eveneens van hun belangrijke concerns. Aan de belangen der buitenlandsche ondernemingen ter S. O. K. wordt behoorlijke aandacht gewijd. Men behandelt het tegenwoordige Deli, maar ook het oude, van een halve eeuw terug. Evenmin wordt verzuimd den blik vooruit te werpen op de toekomst. Economische artikelen wisselen af met historisch-politieke beschouwingen. En dit alles wordt als het ware bezegeld door het ambtelijk cachet van den tegenwoordigen gouverneur van Sumatra's Oostkust.

't Is alles Deli, Deli in woord, maar ook in beeld.

China. Een driemaandelijksch Tijdschrift.

Onder de auspiciën van de Nederlandsch-Chineesche Vereeniging te Amsterdam wordt een driemaandel. tijdschr. uitgegeven, getiteld: China, waarvan het eerste Nr. in Sept. jl. is verschenen. Voor ons is dit Nr. van belang omdat er eene korte, doch belangrijke verhandeling in is opgenomen van Ir. Tjang Hiang Thung: Cultureele vraagstukken van de Chineezen in Indië, waarin de vraag wordt behandeld hoe men de geestelijke stroomingen onder de Chineesche bevolking in den Archipel heeft te begrijpen.

De Ingenieur.

In het Nr. van 10 dezer is het slot opgenomen der voordracht van dr. ir. C. J. de Groot over hetgeen op radiotechnisch gebied in Ned.-Indië is tot stand gebracht en de radio-grafische verbinding tusschen Nederland en Indië. Ook van de op de voordracht gevolgde gedachtenwisseling is een uitvoerig verslag weergegeven.

Verder geeft prof. ir. H. van Breen een overzicht eener in Indië door ir. N. J. M. Taverne gehouden lezing over „de exploitatie van vulkanische energie". De hooge prijzen, welke in Indië voor brandstoffen (kolen) moeten worden betaald, en de groote uitgaven welke daar het werk voor de verzameling en den aanvoer van water vordert, doen vermoeden, dat, naast de dus betrekkelijk kostbare calorische- en waterkrachtcentralen in ons Indië, plaats voor vulkanische centralen zal zijn. Te meer

schijnt zulks zoo te zijn waar het mogelijk moet worden geacht de vulkanische gassen over niet onaanzienlijke lengten door goed geïsoleerde leidingen aan te voeren, zoodat voor de centrale een geschikte bouwplaats en standplaats zijn te kiezen. Tevens is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat uit de vulkanische gassen, welke bronnen van groot arbeidsvermogen zullen blijken te zijn, ook waardevolle (bij)producten zijn af te scheiden. In Italië heeft men in dit opzicht met succes practisch grootsch werk verricht.

Colonising expeditions to the West Indies and Guiana.

Onder dezen titel is door de „Hakluyt Society" te Londen een boek uitgegeven, bewerkt door V. T. Harlow. Het werk, handelend over de periode 1623—1667, schijnt van zeer veel belang voor hen die belangstellen in de geschiedenis der kolonie Suriname in genoemd tijdvak. We veronderstellen dat de schr. der rubriek „Suriname" in dit blad, er nader aandacht voor zal vragen.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 15 (14 Oct.). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg), door N. — Z. Exc. Ch. J. S. M. Welter, de nieuwe Minister van Koloniën (met portret in ambtsgewaad als lid van den Raad van Indië). — Bandoeng en de Pasoendan (provincie West-Java), door R. — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch officier van gezondheid (vervolg).

Een plaat op de voorpagina vertoont een kabelbaan over de Suriname-rivier, terwijl een kooi met passagiers overgaat.

De Tropische Natuur.

De Sept.-afl. bevat eene geïllustreerd artikel van P. Dakhuis: Naar den Boekit Raja in Centraal Borneo, als resultaat eener opdracht in Sept. '24 om Prof. Dr. H. Winkler (van Hamburg) op zijn reis naar genoemde streek te vergezellen, welke reis ten doel had daar herbarium-materiaal te verzamelen en de geografische verspreiding van de planten na te gaan. — M. B. de Ridders geeft raadgevingen voor het vervaardigen van een terrarium, waarvan het bezit voor den liefhebber, evenals een aquarium, een bron van genoegen is. — C. J. Louwerens vertelt dan nog een en ander over een op Java voorkomende schorpioen-spin: Thelyphonus caudatus L.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 11 (12 Sep. '25). De bestrijding der boschplagen middels het uitwerpen van calcium-arseniaat „Silesia" vanuit vliegtuigen. Naar het Duitsch van Dr. Krieg—Kreuznach. — Veertiende jaarverslag Koloniaal Instituut (mededeelingen ontleend aan het verslag van de afd. Handelsmuseum). — Over de aardappelcultuur in het regentschap Bandoeng. — De begrooting 1926 van Landb., Nijverh. en Handel in den Volksraad (vervolg). — Verspreiding van sluipwespen. — Aanteekeningen over aardappelcultuur en virus-ziekten in Ned.-Indië, door P. van der Groot (ontleend aan het Tijdschr. voor Plantenziekten). — De reorganisatie der bergcultures.

Bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië.

Verscheen eenige maanden geleden het eerste stuk der rapporten over de bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, waarin door Dr. Pekelharing Djambi werd behandeld, thans is — blijkens een overzicht in bovengenoemd Nr. van het Alg. Landb. weekbl. — gevolgd een tweede en derde gedeelte, respectievelijk bevattende de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, door A. Luytjes en de Wester-afd., door Dr. H. Loos en D. van Beusechem.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 17 (1 Sept. '25). Thunia (aardorchideeën), door H. J. Wigman (met ill.). — Over regeneratie van den bast bij Hevea Brasiliensis, door Dr. J. Schweizer. — Eenige cijfers over rijst. — De rubberzorgen der Amerikanen, door G. Simons. — De nieuwe spoor- en tramwegreglementen voor zoover deze van belang zijn voor cultuurondernemingen, door ir. A. W. A. Jacometti. — Hoe de Regeering in het jaar 1810 over de suiker dacht. (Door de Ind. Loods ontleend aan een oud-archiefstuk).

Corruptie. Een Indische roman.

Bij W. L. en J. Brusse's Uitgeversmaatschappij te Rotterdam is verschenen: Corruptie. Een Indische roman, door Willem Wegenman. Met een Voorrede door Prof. Dr. J. H. Valckenier Kips.

Vóór de verschijning van dit — sterk aan „retourcommissies" herinnerend — geschrift is reeds door de Indische pers er de aandacht op gevestigd en zijn den schrijver verschillende onaangename dingen gezegd.

Nu het ook in Indië is verspreid komt de critiek goed los. Aneta heeft er dd. Batavia 16 Oct. zelfs telegram aan gewaagd van den volgenden inhoud: Indische pers veroordeelt eenparig in de scherp woordingen den inhoud van het pas verschenen Corruptie, geschreven onder het pseudoniem W. man, waarbij prof. Valckenier Kips, die in dat b voorwoord schreef, er blijkbaar ingeloopen is.

De Locomotief dringt aan op het tegengaan v verspreiding van het boek, omdat men daarin een notabelen, van wie sommigen reeds zijn overleden oog heeft, die in hun goeden naam worden getr het boek geeft n.l. doorzichtig de namen aan, onde mom van een poging tot zelfverdediging van den o vol ontslagen ingenieur Petri, die gelegenheid tot dediging heeft gehad. De Locomotief kwalificeert boek als anoniemen zwadder en noemt den schrijver desperado.

De Indische Mercuur.

No. 42 (16 Oct.). Wat voor de suikerindustrie van lang was bij de behandeling der Indische begroting in Volksraad en Staten-Generaal, door H. Ch. G. J. der Mandere. — De bevolkingsrubber in Palembang. De invloed van de verhoogde invoerrechten het het verbruik in Nederland. — De pisanguitvoer uit Java Madoera. — Uitvoer van Java en Madoera door part lieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen Verslagen van maatschappijen, zoomede de ov wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum het Kol. Instituut geeft recente literatuur over koffie, suiker, tabak, thee, cacao.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Behalve eenige bijdragen welke uitsluitend voor kundigen van belang worden geacht, bevat afl. 4 dl. 65 (1925) nog: Jaarverslag van de Landsko inrichting en het Instituut Pasteur te Bandoeng over jaar 1924. — Is antimoon een geneesmiddel malaria? door Dr. E. Smits. — Eenige mededeel over de typhuspatiënten van de Centrale Burg Ziekeninrichting te Weltevreden gedurende 1924.

Kerk en Zending.

De Banier, 4 Sept. '25. Hoeta Salem (Melaatsch asyl bij Balige op Sumatra). Een 25-jarig jubileum.

De Macedoniër. Oct. '25. Toespraak bij de op der lessen aan de Opleidingsschool te Jogja, 16 Juli door D. Bakker. — Artikel 123 van het Regeerings R ment, door D. K. Wielenga. — Eerste beschrijving christelijk adatrecht op Midden-Java (bespreking).

Berichte der Rheinischen Miss Gesellsch. 1925, Nr. 10. Ein Ephoralbericht Sumatra, von J. Warneck. — Letzte Erlebnisse in Guinea vor dem Scheiden, von Miss. W. Blum. Mit

De Periskoop.

De aandacht zij gevestigd op No. 46 (12 Sept. '25) dit Surinaamsche weekblad, voor eene bijdrage P. Penard, getiteld: „Wejukamon (zonnekind Caraïbische legende", welke Indiaansche legende werd verhaald door „Losie's vader, wijlen den vol Caraïb Wezenhagen van Saramacca". — Verder ve I. C. zijn beschouwingen over „Vestigingsplaatsen".

De Aarde en haar Volken.

De Sept.-afl. brengt het vierde vervolg van: Mo opnamen uit de dierenwereld van Sumatra, door v. B. (Schr. geeft thans een levendig verhaal ontmoetingen met een tijger). — In dezelfde afl. eerste gedeelte eener bijdrage: Nederland en Japan 17e eeuw, door H. C. Buurman, met illustratie: de van de hollandsche begraafplaats bij Nagasaki, deze thans is gerestaureerd.

De Indische Boerderij.

Uit den inhoud van No. 4 (21 Aug.). Kleine land (vervolg), door Dr. B. Vrijburg. — Vruchtboomen onze erven. — Welke maatregelen kunnen we nemen den duur van snijbloemen te bevorderen? door L. Cultuur-invloeden op de plantensoort, door Oc Palmen (vervolg), door H. J. Wigman Jr. Met ill.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 16 dezer bevat o.m.: Het graf van Saleh (met portret), door S. Kalff. — Betaling pensioenen per post-chèque. (Een uitkomst voor oud-Indischen militair). — Het pensioenfonds weduwen en weezen van Europeesche burgerlijke naren (ontleend aan het Maandbl. der Ver. van Ho Ambtenaren).

• • •

dische cultuur-almanak voor 1926, samengesteld door ekkerkerker. 40e jaarg. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

n blik in de geschiedenis der Evangelische Broederte, door Th. Müller, oud-directeur der Theolo- school te Paramaribo, predikant te Zeist. (Zeist, ersbureau Van Lonkhuyzen. Geïllustreerd).

rijfsboekhouding voor den Inlandschen landbouw, A. J. Koens. (Meded. Afd. Landb. 9, 1925).

litieke prentjes III. De Middelbare Technische door d. H. (De Indische Loods. No. 35, 11—17 Sept. '25).

va: the economic geography of a tropical island, by an Valkenberg. (Uitvoerig artikel met kaartjes en eldingen in den tekst). (Geographical Review, puhed bij the American Geogr. Society of New York; 1925).

t verslag van den President van de Javasche Bank het boekjaar 1924—25 (slot), door Mr. J. Gerritzen. n.-Statist. Berichten, 14 Oct. '25).

erzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche 1925, No. 37. (Bureau voor de Volkslectuur te Welten, afd. Pers).

roads of Insulinde. Improving the systems. (With (Netherl. Indies Review. Oct. '25).

kele aanteekeningen omtrent het ertsvoorkomen Paleleh (Celebes), door ir. J. L. A. Ledeboer. (De ngenieur. Sept. '25).

ernationale rechtsregelingen voor de luchtvaart, Sir Th. Barclay. (Handelsberichten, 15 Oct. '25).

t ontwerp tot wijziging der Kiesordonnantie, door Raad. — Een en ander over conversie (bij leenin-, door Kerchman. (Locale Belangen, 1925—26, —5).

voor den belastingbetaler in Ned.-Indië. Tarieven enken, samengesteld naar officieele gegevens, door olff. (Weltevreden, F. B. Smits).

Suriname.

„De West" van 15 September een onderhoud met heer J. Hogan op den dag van diens vertrek naar York:

ij is een Amerikaan van Iersche afkomst, hierheen nden door de Aluminium Company of America en merican Fruit Growers Association, om de mogeeid van een hervatting der bacoven-cultuur voor rt na te gaan. Hij is deskundige in die cultuur, nog meer op het gebied der suikercultuur, in welk f hij vele jaren werkzaam was. Het loopend jaar efde hij zes maanden op Cuba, om in opdracht van nited Fruit Company eenige verbeteringen aan te en in haar groot suikerbedrijf op Cuba.

t doel waarvoor de heer Hogan hier uitkwam, is , niet bereikt. In een kort onderhoud hetwelk hij ij zijn vertrek toestond, verklaarde de bezoeker niet in bijzonderheden te kunnen uitlaten, omdat rapport aan committenten niet uitgebracht is. Uit en hij echter zeide, begrepen wij, dat hij ook pessiis in zake de hervatting der bacovencultuur. De Michel Varieteit is en blijft troef. De proeven met e varieteiten (de Congo, de Boemelan, de dwerg-) hebben geen van alle een volkomen succes geen hervatting der Gros Michel cultuur, wordt ontwoordelijk geacht, met 't oog op de verwoestende aziekte. En de meening, die hier wel eens verd wordt, dat men, als in sommige landen, die kan bestrijden door een afwisseling van irrigatie ooglegging der velden, berust, naar het schijnt, op sverstand. De gemiddelde vochtigheidsgraad van bodem is te hoog om die methode hier met succes nen toepassen.

zal dus verstandig doen om voorloopig in die geen hooge verwachtingen te koesteren.

heer Hogan pessimist in zake de bacovecultuur, buitengewoon optimist omtrent de mogelijkheden iname biedt voor suikercultuur. Evenals pro- Went acht hij bodem en klimaat in hooge mate die cultuur geëigend. Waar bovendien in tropische het arbeidersvraagstuk vaak moeilijkheden op-, beschouwt hij dat vraagstuk hier als volkomen d, waar immers onbeperkte hoeveelheden arbeionder contract uit Java kunnen worden aange-. Ook de medewerking die nieuwe ondernemingen ondervinden van het gouvernement, beschouwt hij als een aanmoediging van den ondernemingsgeest. Voor het werk dat hij gezien heeft op onze suikerplantages heeft de heer Hogan niets dan lof, ook voor de orde en regelmaat die daar heerschen. Hij voor zich geeft in een land als Suriname, waar de grond goedkoop is en over groote oppervlakten kan worden beschikt, de voorkeur aan extensieve cultuur.

Op onze vraag, of het oorspronkelijk denkbeeld om de bauxietbooten ten nutte te maken aan vruchtenvervoer naar de Vereenigde Staten, geheel los gelaten is, antwoordde de heer Hogan, dat hieromtrent niets beslist is. In ieder geval zou daarvoor noodig zijn deze schepen te voorzien van koelinrichtingen, daar zonder deze voorzorg een transport van vruchten over een afstand van tien of twaalf dagen niet wel denkbaar is".

Tot zoover de heer Hogan.

In verband met zijn oordeel over de mogelijkheden die Suriname biedt voor suikercultuur willen wij er aan herinneren dat de heer Diephuis, oud-administrateur van suikerfabrieken op Java, die, in opdracht van het Suriname-Suikersyndicaat, in 1917 een studiereis naar Suriname ondernam, zijn verslag met deze woorden eindigde:

.....„Ook op 't gebied van selectie, zaadsoorten, bemesting en plantwijze is nog alles te onderzoeken, maar ook hiervan mogen goede resultaten verwacht worden.

Het is niet mogelijk deze vermoedelijke resultaten onder cijfers te brengen, maar de suikercultuur in Suriname biedt *qua cultuur* m.i. alle kans op succes."

* * *

De Koloniale Staten hebben de ontwerp-verordening tot nadere regeling van het subsidie voor het bijzonder onderwijs, in verband met de versobering, met 6 tegen 5 stemmen verworpen.

De voorstemmers gingen in hoofdzaak uit van de volgende overwegingen:

1. De kwestie der versobering is in hoogste instantie uitgevochten en staat vast voor het openbaar onderwijs, zoodat het geen zin heeft zich tegen toepassing daarvan bij het bijzonder onderwijs te verzetten.

2. Door de regeling in eigen hand te houden (bij verordening) was er gelegenheid om haar op enkele punten naar eigen inzicht te wijzigen en eenige verzachting aan te brengen (de uitkeering van nog een maand traktement bijvoorbeeld) welke voordeelen door een regeling bij Kon. besluit vermoedelijk verloren zullen gaan.

3. Het is een slechte politiek van de Koloniale Staten om de regelingen bij Koninklijk besluit zelf uit te lokken.

* * *

„De West" van 8 September schrijft:

„De reis van den gouverneur naar Albina en St. Laurent hield verband met de voorgenomen exploitatie door de Surinaamsche Bauxite Maatschappij van de bauxitelagen in het Marowijne-bekken.

Voor de exploitatie van de groote werken, welke deze maatschappij zich voorstelt in de nabijheid van Albina te stichten, is de beschikking over een groote hoeveelheid electriciteit noodig, tot opwekking waarvan het water van de Marowijne zal worden dienstbaar gemaakt. Echter zullen bedoelde werken wijziging brengen in den hydrografischen toestand van het gedeelte der rivier tusschen Ile Portal en Stoelmanseiland, terwijl krachtens tractaat op 30 September 1915 tusschen de Nederlandsche en Fransche regeering gesloten een wijziging van den hydrographischen toestand van bedoeld riviergedeelte door geen der contracteerende mogendheden zal kunnen worden tot stand gebracht dan in overeenstemming met de andere contracteerende partij.

Het doel van de reis was dan ook met den gouverneur van Fransch Guyana overleg te plegen omtrent de voorgenomen werken en overeenstemming te verkrijgen omtrent de aan de moederlandsche regeeringen door de beide gouverneurs voor te leggen voorstellen.

Omtrent het resultaat kan worden medegedeeld, dat van de dezerzijds gedane voorstellen met groote belangstelling is kennis genomen door den gouverneur van Fransch Guyana en dat tusschen de beide gouverneurs volledige overeenstemming en samenwerking te dien opzichte is verkregen."

* * *

„De West" van 25 Augustus meldt:

„Gistermiddag zijn professor Stahel en kapitein ter zee Kremer per motorboot Coppename binnendoor naar Nickerie vertrokken, met den opzichter Dalgen van het Boschwezen en eenige arbeiders. Zij arriveeren vermoedelijk morgen, Woensdagochtend, in Nickerie en zullen van daar de reis voortzetten naar de Kabalebo.

Het doel van deze reis is om een astronomisch punt vast te leggen in het gebied van de Kabalebo, als aanknoopingspunt voor te verrichten metingen van uit het Wilhelmina-gebergte, waarheen, zooals men weet, het begin van het volgend jaar een expeditie zal worden ondernomen onder leiding van dr. Stahel.

De reis naar Kabalebo duurt ongeveer drie weken."

* * *

In hetzelfde blad lezen wij:

„Naar wij vernemen zal vermoedelijk dit jaar geen verscheping van sinaasappelen onder leiding van het Proefstation plaats vinden. De plantages verschepen op eigen hand en men verwacht weinig aanbod van kleine landbouwers. Zoo lang er gelegenheid is tot afzet naar het naburige Demerara, geven de kleine landbouwers daaraan, naar het schijnt, de voorkeur.

Gisteren heeft een opkooper op het station Nieuw Amsterdam vijftien duizend sinaasappelen opgekocht voor uitvoer naar Demerara. De kleine landbouwers verkochten hun vruchten acht stuks voor tien cent."

* * *

Naar men uit Nickerie aan „De West" van 11 September mededeelt, heeft de heer Anderson het plan den katoenaanplant in November a.s. uit te breiden tot 175 akkers en in April 1926 tot 350 akkers.

„Tevens wil men beginnen met de beplanting van de concessie gelegen tusschen de Nickerierivier en Coronie. De heer Anderson is met een kleine expeditie naar bedoelde streek vertrokken voor bodemonderzoek. Hij wordt vergezeld door den heer Mc. Conhie, een katoendeskundige uit Egypte of Soedan, thans in dienst van de Surinaamsche Katoen Landbouw- en Handel Maatschappij in Nickerie."

* * *

In „De West" van 15 September lezen wij nog:

„De heer Maurice Joseph Pinpin, directeur van het placer der Cie des mines d'or (aan de Lawa), is heden 25 jaren in Suriname. Het merkwaardige van dit jubileum is, dat de heer Pinpin, een geboren Franschman, het grootste deel van deze kwarteeuw heeft doorgebracht in het Hinterland van Suriname en aldus het bewijs levert, dat een Europeaan jarenlang in onze binnenlanden kan vertoeven en inspannend werken en nochtans een goede gezondheid genieten. In al die jaren keerde hij slechts twee keeren voor korten tijd terug naar Frankrijk.

Bij zijn komst in 1900 werd de heer Pinpin, destijds een jonge man van 25 jaar, benoemd tot opzichter op het Fransche placer. Later volgde zijn benoeming, eerst tot onder-directeur en daarna tot directeur, welke functie hij nog steeds vervult."........

* * *

Op 14 October heeft Dr. E. A. Koch, geneesheer-directeur van het Gemeenteziekenhuis aan de Zuidwal in Den Haag, oud-chef van den militair-geneeskundigen dienst en oud-geneeskundig Inspecteur in Suriname, voor het Hygiënisch Genootschap een causerie gehouden over medisch-hygiënische toestanden in West-Indië. Onze lezers vinden een verslag van de causerie in de „N. R. Ct." van 15 October, Avondblad C.

Dr. Koch deelde o.a. mede, dat hij nimmer een geval van genezing van lepra gezien heeft. Wel wordt de ziekte soms latent en zou er dan in zekeren zin van genezing kunnen worden gesproken.

In verband hiermede vestigen wij de aandacht op het volgende bericht in „De West" van 21 Juli, door ons overgenomen in „Het Koloniaal Weekblad" van 3 September:

„Naar men weet, worden sedert een half jaar ongeveer verscheidene lepralijders te dezer stede stelselmatig ingespoten door Dr. Schuitemaker met de Aethylesters van de Chaulmoogra vetzuren.

Dinsdag is de eerste patient, een jongen van 15 jaren, voor de lepracommissie gebracht en volkomen genezen verklaard."

Nadere mededeelingen uit Suriname omtrent dit geval zouden welkom zijn.

* * *

Een „welingelichte zijde" schrijft aan de „N. R. Ct." van 17 October over het niet vervullen van de vacature van predikant in Nickerie. De predikanten te Paramaribo gaan om beurten daarheen om kerkdienst te houden. Dat de reizen geen pleizierreizen zijn, blijkt uit het slot van het artikel van de welingelichte zijde, die wij hier laten volgen:

„Pour la bonne bouche" willen wij hier nog ... gen, dat zulk een bezoekreis naar Nickerie niet ... bezwaren is. De zeereis duurt een etmaal en de bootjes hebben maar vier hutten. Onlangs was ... zóó overladen met menschen, vee en vrachtgo... het 's avonds haast niet mogelijk was tussc... menschen door, die als sardines in een blikje ... dek lagen, de hutten te bereiken. Aan boord war... honderd varkens, twaalf koeien en een half ... ezels, benevens 100 vaten gezouten visch, zoo... lucht er niet om te houden was. Men moest do... laag mest plassen, om eetsalon en hut te kunnen ... nengaan. Gelukkig was de zee niet woelig, anders ... de reis nog levensgevaarlijk geworden. Maar ook ... betaalt men haar nog vaak met ziek worden."

Curaçao.

De watervoorziening op Curaçao.

II.

De *Amigoe* wijst verder op de critiek, die „Ope... Werken" al jaren lang heeft te verduren gehad e... ook het deel van den Ir. Molengraaff is geworden... staat hiermee in verband, dat de eisch van een be... lijke watervoorziening steeds dringender is gewo... Vroeger verlangde men water allereerst voor den ... bouw, nu bekommeren zich nog maar wei... daarom.

„Alles concentreert zich om de stad, om de h... om de scheepvaart, om de *Isla*. Dat is het hoofdb... de levenskwestie geworden voor ons eiland.

Wanneer er *nu* om voorziening in het waterg... gevraagd wordt, is daarbij het belang van den ... bouw geheel op den achtergrond geraakt. Alle... haven en de stadsbewoners zijn de eerste en de ... naamste, zoo niet de eenige belanghebbenden ... den."

Daarbij kwam, dat Prof. Grutterink, ondanks ... misrekening met de plantage *Brievengat*, de C... met *Zapateer* spoedig wist te helpen. Men hield ... zijn oordeel geen rekening mee, dat de heer M... graaff maandenlang aan zijn werk werd onttrok...

Tegen de aangekochte plantages voert men als h... motief aan, dat het water schadelijk is voor de gez... heid. Ir. Molengraaff heeft op Hato, Bonabista en ... zendaal verschillende onderzoekingen gedaan, ... staat het „absoluut zeker vast", zegt de *Amigo*... het water van geen enkele dezer bronnen of ... voor de gezondheid van den mensch schadelij... standdeelen bevat. Dit wordt op wetenschap... wijze aangetoond.

Ten slotte worden de nadeelen van de regenba... gesomd.

„Waar het in de districten over velden en weg... langs rooien stroomend, in open tanki's (uitgegr... kuilen) opgevangen, door varkens en geiten enz. ... ontreinigd wordt, mist het alle eigenschappen va... trouwbaarheid.

......Elk regenwater, vooral na onweersbuien e... het begin van den regen, bevat nitraten (salpeterz... van ammonium, calcium, kali en natriumzouten... nog in sterke mate toenemen, wanneer in het ... organische stoffen tot verrotting overgaan.... B... bevolkte steden, in passaatstreken, boven een indu... gebied, is het regenwater nog bovendien rijkelijk ... mengd met roet en stofdeelen, die in de lucht ... zweven en bij het begin van den regenval neers...

Evenwel is dit nog niet van dien aard, dat he... behoeft te verontrusten, als zou dit drinkwater ... gezondheid benadeelen.

De grootste verontreiniging ondergaat het water ... bij het neervallen, doch eerst als het opgevangen ... langs de dakgoten in regenbakken.

Onder den invloed van onzen tropenzon dw... het stof der wegen bij sterken wind reeds na een ... dagen van droogte weer op. Groote stofwolken, ... mengd met straatvuil, — het summum van alle o... heid, — worden opgejaagd en slaan neer op d... nen en in de dakgoten. Bij de minste bui wor... stof telkens in onze regenbakken opgezameld. ... achtereen zet zich dat proces voort, totdat wa... toevallig de regenbak eens leegraakt, men plots... gewaar wordt, welk een dikke laag vuil bezinks... modder zich op den bodem heeft opgehoopt. ... sommigen (laten we liever aannemen: voor de m... ten) breekt dan de tijd aan om zijn regenbak eens ... te baggeren....

Er bestaat nog een andere wijze van verontreini... van den regenbak. Deze vindt alleen dáár plaats, ...

…ter niet met een kraan wordt afgetapt, maar door een dakraam uit den regenbak door middel …n putemmer wordt opgehaald. Aan een lang, …s uitgerafeld touw wordt dat blik in het water …laten. Naderhand vindt men dien putemmer met …w ergens in een hoek op den grond, soms in …dder of in de nabijheid van straatvuil neer- …l de onreinheden, die dat touw en die emmer …ebben opgedaan, komen bij elke volgende ge-…id natuurlijk in den regenbak terecht.

…ijn er stellig van overtuigd dat menige regenbak … stad kiemen in menigte bevat van allerlei in-…ekten. En toch maakt men zich daar volstrekt … bezorgd. Is het niet opmerkelijk, dat dikwijls …urige droogte bij het begin van den regentijd …estal het aantal ziektegevallen aanzienlijk toe-…t? De verklaring is volstrekt niet moeilijk. Bij die …regens, die dikwijls ware stortbuien zijn, wor-…ken en goten wel schoon gespoeld, maar al dat …aide stof en straatvuil verzamelt zich in den …ak. De dikke laag vuil bezinksel op den bodem … door het instroomende water omgewoeld en het water troebel. Ook dat water wordt gedach-…gedronken. Men is veel te blij, dat men zelf …water in voorraad heeft en het niet meer be-…te koopen.

…het bovenstaande ligt vanzelf de conclusie voor …d, dat behalve voor het drukke autoverkeer, het …n dringende eisch in het belang van de volks-…heid is, om zoo spoedig mogelijk de straten …stad stofvrij te maken door den aanleg van goe-…haltwegen.

…vreezen, dat er uit het bovenstaande door som-… nog een andere geheel verkeerde conclusie zal …ken worden, n.l. deze, dat het onze toeleg zou …weest bij het schrijven van het bovenstaande, …onwater van Hato of van onze toekomstige wa-…ing populair te maken door het regenwater in …iet te brengen.

…conclusie is valsch, in merg en been valsch.

…ou onverstandig zijn als men, in het bezit van … *verzorgden* regenbak, wanneer de waterlei-…tooid is, dezen zou afschaffen en opruimen. …d zal wel zoo dwaas zijn.

… onze opzet, met het schrijven van het vooraf-…, was alleen om te laten uitkomen, dat menig-…nder *grond* een afschrik heeft voor het bron-…van *Hato*, waarvan bewezen is dat het voor de …heid geen schadelijke bestanddeelen bevat, wat …et regenwater in onze stadsregenbakken zeker …n gezegd worden, terwijl men de zorg voor goed … drinkwater, wat men nu geregeld zonder eenig …r gebruikt, geheel en al verwaarloost. Dat is … met twee maten. Dat is onredelijk."

Nieuwe nijverheid.

…akte, 20 Aug. l.l. voor notaris J. J. Beaujou ver-…is opgericht de N. V. *Eerste Curaçaosche Stoom-…erij*. Directeur is de heer C. R. van Giersbergen

Raadsleden met verlof.

…is de heer De Lannoy niet terug van verlof, nu …wee andere raadsleden, de heeren Maduro en … hun afwezigheid „voor eenige maanden" heb-…ngekondigd. Gerekend met den ook in het bui-… vertoevenden heer Penso, is dus het aantal …de leden van 13 tot 9 gedaald.

Aardpek op Aruba.

…eer J. G. Eman, koopman op Aruba, heeft, voor-…voor 1 jaar, vergunning gevraagd om op een …ond van 1683 H.A. opsporing te mogen doen …ardpek en andere soorten van bitumineuse zelf-…heden en petroleum.

Burgerlijke Stand.

… op het gebied van burgerlijken stand en be-…register nog heel wat te doen in Curaçao. Hoe …et toch met een opdracht, indertijd, naar wij …, aan een uitgezonden Hollandsch ambtenaar, …r Henriquez, gegeven. Wij hoorden verluiden, … onverrichterzake is teruggekeerd.

…amen op deze gedachte door hetgeen wij in …t. van 18 September l.l. voor namen van ge-…en overledenen lazen: Francisco Angelica …h) n(oemende) en t(eekenende) Gerardo Ro-…, Pedro Pascual Gomez z. n. en t. P. P. Helburg, …o Gerandono Haire z. n. en t. G. Abbad, P. J. … z. n. en t. Julia Schoonewolf. Men zou zeggen: …t het zoo bij elkaar.

…S. onderscheidt nog tusschen „z. n. en t." en … want Julita Anaria heet *alias* Julita Hemel-berg. Is dat misschien voor de menschen, die niet schrijven en dus niet „zich teekenen" kunnen?

C. P. I. M.

De heer Ir. M. C. Bastet, directeur van de *Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij* en van de *Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij*, is naar Holland vertrokken en opgevolgd door den heer Ir. H. J. Ansingh.

Bescherming van nuttige diersoorten.

Ingediend is een ontwerp-verordening, om te verbieden in het wild levende dieren, nuttig voor landen ooftbouw, bij gouvernementsbesluit aan te wijzen, te vangen, te dooden, te verkoopen, enz. De bedoeling is, zegt de toelichting, vooreerst alleen de troepialen te beschermen. Deze diersoort vervangt in Amerika de spreeuwen, zegt de W. I. Encyclopaedie sub voce *Icteridae*. Als bijzonderheid lezen wij voorts nog in de memorie van toelichting:

„Waar in Centraal Amerikaansche landen de troepialen gezochte vogels zijn wegens het nut voor landen ooftbouw, en deze vogels in vrij ruime mate van hier worden uitgevoerd naar die landen en hun aantal hier vermindert, meent ondergeteekende, dat het tijd wordt paal en perk te stellen aan het vangen en uitvoeren van deze nuttige vogels.

Te meer wordt de wenschelijkheid wellicht ingezien om den uitvoer vooral tegen te gaan, wanneer Uwen Raad wordt medegedeeld, dat bijna 80 % dier vogels op reis sterft."

Geschiedkundige sprokkelingen.

De Eed.

Op voorstel van den gouverneur had de raad van politie in zijn vergadering van 21 Febr. 1826 de wijze van eedsaflegging geregeld, juist zooals die tegenwoordig in ons land geldt: het opsteken van de twee voorste vingers der rechterhand en het uitspreken der woorden: „zoo waarlijk helpe mij God Almachtig", voor de Israëlieten met gedekt hoofd.

Dit kon de goedkeuring der Regeering niet verwerven als strijdig „met de vrijheid die aan de leden van de onderscheidene Godsdienstige genootschappen is toegelaten om zoodanig formulier te volgen als door hunne Godsdienstige gevoelens hun wordt veroorloofd. De gedane publicatie moest als „onbestaanbaar" worden ingetrokken, „daar de eerste regel van alle verordeningen zijn moet ieder in zijne Godsdienstige gevoelens vrij te laten."

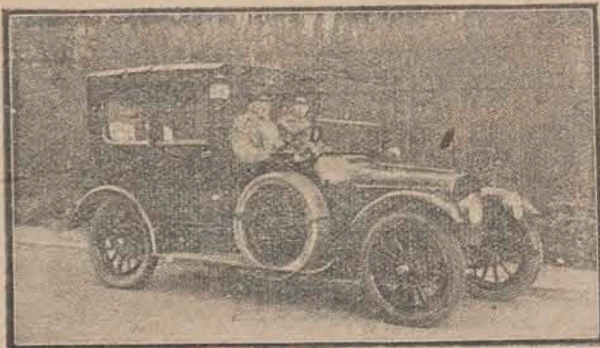
Uit den Verren Vreemde.

Over Marokko iedereen tevreden.

Primo de Rivera is benoemd tot hertog van Adjir, tot eereburger van Madrid. Adjir is gevallen, de gemeenschap van het Spaansche front en het Fransche front is verkregen, de tang kan dichtslaande knijpen zonder dat iemand er aan ontkomt, de toegang van de kust naar het binnenland wordt bij de baai van Alhucemas en verderop zóó afgesloten dat er geen muis door kan. Geheel Spanje moet dus tevreden zijn. En koning Alfonso XIII heeft, in een interview, dat Z. M. wel wilde verleenen aan een correspondent van Daily News, verklaard, dat gansch de blanke wereld zich niet slechts mede te verheugen heeft, maar Spanje dank heeft te weten voor de behaalde overwinning, immers Marokko is thans de sleutel van den Islam en het gaat hier vooral om een rassenstrijd, die, gelijk Z. M. verklaarde, ook van de grootste beteekenis is voor Engeland en Italië.

Men vernam dus hoe koning Alfonso de tevredenheid voor gansch het christendom en voor gansch het blanke ras ziet uitcirkelen, zooals de kringen in den plas waarin een steen werd geworpen.

Frankrijk leeft ook in louter voldoening. De groote maarschalk Lyautey heeft in Fransch-Marokko wel gedurende 13 jaren op meesterlijke wijze de teugels van het bewind gevoerd, maar hij had Frankrijk tot een record van geduld gebracht, en hij is nu vervangen door een civiel-gouverneur, den heer Steeg, een bestuurder van erkend uitstekende bekwaamheden, en wiens optreden den overgang symboliseert van oorlog tot vrede. Maar voor Frankrijk bestaat nog andere reden tot verheugenis. De loop der zaken is zóó dat te gelijk zij, die voor krachtig militair optreden, en zij, die voor beperking der troepenmacht in Marokko ijverden, hun zin hebben gekregen! Sinds Augustus waren er 140 bataljons, met toegevoegde strijdmiddelen van allen aard, in het eigenlijke operatiegebied, waar vóórdien 30 bataljons aanwezig waren. Voor de behaalde successen hebben

slechts een 30-tal aan den eigenlijken strijd behoeven deel te nemen. Zoo hebben zij gelijk gekregen, die van een sterke strategische *reserve* groote moreele uitwerking verwachtten, maar kunnen ook degenen, die de versterking en de daaraan bestede gelden zeer overdreven noemden, verklaren dat zij den juisten kijk op de zaak hebben gehad. Wanneer nu ± 100 bataljons repatrieeren, evenals generaal Pétain zelf, zullen allen op erkentelijkheid aanspraak maken. Dat Pétain en Steeg niet samen op de brug blijven kan voor de vaart mede gunstig zijn. De regeering kan nu met een verhoogde begrooting voor Marokko bij de Kamer komen, vergeleken met het aanvankelijk uitgetrokkene, toen de inval van Abd-el-Krim nog niet tot bijzondere maatregelen had verplicht, en zij kan toch volstaan met een veel lager bedrag dan door pessimisten als onvermijdelijk was voorspeld, toen 140 bataljons met moderne artillerie, vliegtuigen, enz. enz. in actie werden gesteld.

Zou Abd-el-Krim het te Nice vergaderde Radicaal congres niet zeer erkentelijk wezen voor de daar, met algemeene stemmen, aangenomen motie, waarbij de Fransche en de Spaansche regeeringen worden uitgenoodigd, *uit milde en humane overwegingen,* aan de Riffkabylen te doen weten, dat de overwinnaars nog steeds bereid zijn hun de ruimste politieke, administratieve en commercieele autonomie te verzekeren, passend binnen de bestaande internationale verdragen? Of kan hij meer geneigd zijn troost te zoeken, voor de vermeestering van het kustgebied en de vernieling van zijn residentie Adjir, bij overwegingen van den volgenden aard? De Mohamedanen in Britsch-Indië en in Angora zijn er weinig over gesticht, dat de koning van Spanje het zwaartepunt van den Islam nog in Marokko wil zien, maar de Riffijnen voelen zich, in eigen oogen, door Alfonso's betuiging verheerlijkt. Terwijl Italië, Engeland en Frankrijk zich beijveren om hun onderdanen of hun tegenstanders van ander ras de overtuiging bij te brengen, dat zij geen rassentegenstelling, maar juist rassenverzoening wenschen te bevorderen, en terwijl de Fransche politiek der laatste 13 jaren in Marokko mede hierop berust heeft, is de Spaansche koning den strijders tegen de blanke inmenging of overheersching nu het tegenovergestelde weer komen openbaren. Ook hiervoor zijn zij Z. M. erkentelijk. Dat de Westersche mogendheden, met alles wat de moderne oorlogskunst te harer beschikking stelt, in een gevecht of een operatie de overwinning zou kunnen behalen over een strijdmacht als die welke Abd-el-Krim in het veld vermocht te brengen, dat was wel niet anders te verwachten. Maar dat om dit te bereiken een krachtsinspanning noodig is geoordeeld, zooals die welke ten beste gegeven is, en dat daarmede nog niet meer dan een voorloopig succes is behaald, dat stemt niet ontmoedigend. Dat als steeds stammen, wier burneou waait zooals de wind waait, hun heil zoeken bij onderwerping aan den overwinnaar van den dag, behoeft ook niet te ontmoedigen, daar die burneou zich t.z.t. wel weer naar veranderden wind zal voegen. De afsluiting van de kuststrook beteekent alleen verlies in tijd en geld, daar de grens elders, bij overlandwegen open blijft. In het terugroepen van Lyautey zal Abd-el-Krim een verzwakking zien van Frankrijks positie in Marokko. Voor den Marokkaan was Lyautey Frankrijk. De actie van Fransche communisten, socialisten, radicalen moet den Riffijnen het geloof geven, dat het hervatten van een *krachtige* actie, na afloop van het nu ingetreden regenseizoen, niet te vreezen is. Daar Frankrijk uitdrukkelijk verklaart, zich niet bevoegd te achten in de z.g.n. Spaansche zône op te treden, zoodat Abd-el-Krim in zijn gebied eigenlijk alleen te rekenen heeft met de Spaansche krijgsmacht, welke hem weinig ontzag inboezemt en tegen welke hij dan ook den strijd doorzet, de regens ten spijt, geeft het: „wat nu?" den Riffijnschen hoofdman zeker minder hoofdbrekens, dan den overwinnaars.

Daar ik deze verhoudingen zoo had meenen te durven voorspellen, kan ook ik reden tot tevredenheid laten gelden.

Misschien leest deze of gene hieruit dat 't nog zoo zeker niet is dat allen tevreden zijn?

Verstokt zwartgallige!!

De vrede van Locarno.

Hier is iets bereikt, dat wij *zoo niet* hadden verwacht! Wij zijn altijd van meening geweest, dat geen vergelijk tusschen Duitschland en de voormalige geallieerden mogelijk zou zijn, wanneer daarbij niet uitdrukkelijk het terugkrijgen van een overzeesch afzet- en grondstoffengebied aan Duitschland zou worden toegezegd. Locarno heeft 't anders geleerd. Gelukkig, want er zijn al bezwaren genoeg te overwinnen geweest. Nu en dan is de kwestie der mandaten wel even te berde gebracht. Zelfs is te verstaan gegeven, dat Groot-

Brittanië wel genegen zou zijn om Duitschland ... daat in Oost-Afrika of in Kameroen af te staan. ... niet onmogelijk en zelfs niet onwaarschijnlijk ... een vriendschappelijke toezegging Duitschland ... een bevredigend vooruitzicht geopend is, ... stellige verklaring is blijkbaar niet bedongen, ... ook in overeenstemming is met de omstandig... de toetreding tot den Volkenbond door Dui... nog aangevraagd, en dat hierover dan nog besl... worden. Zoo moeten ook alle betrokken regeeri... goedkeuring der overeenkomst van Locarno optima forma uitspreken, maar de ontspanning, ... vrede van Locarno heeft gebracht van de ... van den vrede van Versailles, heeft te weldadig ... daan, dan dat men aan het „eindelijk verbroed... zou durven wanhopen.

In dit verband durven wij er nog even op wijz... wij in de toekenning van een mandaatland aan Du... land een der waarborgen zagen voor blijvend ... verstandhouding, zoodat wij in het terzijde laten v... eisch te Locarno vooral hooge wijsheid zien, ind... wensch toch veel kans heeft om bevredigd te wor...

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

A.s. Zaterdag, 24 dezer te 2.30 uur n.m. C... over „de suikercultuur" met lichtbeelden doo... heer S. J. E. van Deventer, lid der Afd. Amer... in hotel Terminus, naast Hotel Monopole.

Voor de „Indische Bibliotheek" werden mij ... opgegeven:

Indrukken van een Totok. J. v. Maurik.
Door den O.-I. Archipel. Hugo v. Pedersen.
Mooi Indië. 12 Aquarellen. Fred. J. du Chattel.
Album Tabak Maatschappij. Arendsburg.
De Bestuursambtenaar in N.-Indië.
O.-I. Cultures. Opnieuw uitgegeven onder red... H. C. Prinsen Geerligs, 3 dln. Dr. K. W. v. G...
De Tropische Natuur in Schetsen en Kleuren. ... H. Blaauw.
Verhalen over Indië voor Nederl. jongens en m... Dr. C. J. Rutten-Pekelharing.
Handboek ten dienste van het suikerrietcultuur ... rietsuikerfabricage op Java.
Methoden van onderzoek bij de Java-riet... industrie, 1e deel. H. P. M. Tervooren.
De dierlijke vijanden van het suikerriet ... parasieten, 2e deel. W. v. Deventer.
De fabricatie van suiker uit suikerriet ... 3e deel. H. C. Prinsen Geerligs.
De rietsuikerindustrie in de verschillende ... van productie, 4e deel. id.
De cultuur van suikerriet op Java, 5e d... v. Deventer.

H. J. DE WIT, Secr...

Amersfoort, 19 Oct. 1925.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De heer W. R. Uiterwijk, Javastraat 32, Nij... oud-Ind. ambtenaar, stelt zich voor gedurende O... tot April voordrachten met lichtbeelden te geven ... Indië, gelijk hij reeds aan de afdeelingen per ... schrijven deed weten.

Reis- en verblijfkosten bedragen: voor Gro... Friesland, Drenthe, Z.- en N.-Holland en Zeeland ... per plaats.

Voor Overijsel, Gelderland, Utrecht, N.-Brab... Limburg *f* 17.50 per plaats.

Van de Redactie.

VERBETERING.

In het in het vorig Kol. Weekbl. (bl. 14) opg... bericht omtrent het internaat van Mevr. J. ... Amsterdam zijn twee fouten gemaakt, welke ... worden verbeterd.

Het adres is niet Valeriusstraat, doch *Valerius...*
Verder moet voor Institut Kousseau, Inst. *Ro...* gelezen worden.

NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

Aan de in het voorjaar 1926 te houden XIVe ...

…che Jaarbeurs zal als nieuwe groep, behalve de …ling Bouwmaterialen en de groep Meubelbeurs, …den zijn een Galanterie-beurs voor den handel …nterieën, speelgoederen, kramerijen en huishou…artikelen uit glas, porcelein en aardewerk ver…d. De galanterie-beurs zal worden gehuisvest in …l daarvoor op te richten paviljoens op het Vre…g.

Van het Informatie-Bureau:

…ET VERLOF UIT INDIË AANGEKOMEN AMBTENAREN.

…ardus, Onderwijzer bij de kweekschool voor In…sche Onderwijzers te Bandoeng, Bergen op …, Rijke Buurtstraat 19a.
…ysmans, Hoofd van de Fotografische inrichting …het Departement van Landbouw, Nijverheid en …del, Den Haag, Hugo de Grootstraat 46.
…y, Ingenieur tweede klasse bij den Waterstaat …Lands B.O.W., Delft, Kanaalstraat 11.
…erkerk, wnd. eerste Officier bij de Gouverne…ts Marine, Den Haag, Verhulststraat 35.
…r. G. W. van Andel, ambtenaar ter beschikking …n den Directeur van Justitie, Den Haag, Coper…uslaan 50.
…erling, Hoofd der Controle bij de Postspaar…, Den Haag, Koninginnegracht 1b.
…e, Onderwijzer eerste klasse, Zeist, Wilhelmina…4.
…mer, Houtvester bij het Proefstation voor het …hwezen, Breda, Teteringsche dijk F 112.
…oerstra, Gezaghebber bij het Binnenlandsch Be…, Den Haag, Klimopstraat 70.
…rt, Houtvester bij het Boschwezen, Den Haag, …erik Hendriklaan 266.
…A. H. Fuchter, Adjunct regeeringscommissaris …de Bestuurshervorming, Den Haag, Pieter Both…45.
…nberg, Beheerder eerste klasse bij den Gouver…nts Pandhuisdienst, Den Haag, Valkenbosch…322.
…W. van Peski, Leeraar bij de K. W. L. II school …eltevreden, Rotterdam, Bergweg 243.
…an Loo, Hoofdagent van Politie eerste klasse te …Loenito, Den Haag, Z. O. Buitensingel 73.

…ZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDI…CHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

… de na te noemen betrekkingen bij 's Lands …in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet …voorzien door uitzending vanwege het Depar… van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot …nging.

…itzending voor den Nederlandsch-Indischen …ienst:
…derwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in …it der hoofdakte;
…derwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in …it van de hoofdakte en van bijakten;
…raar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig …d);
…ficier van gezondheid 2de klasse (in vasten en …en dienst).
…itzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
…derwijzer bij het openbaar onderwijs, bevoegd …even van onderwijs in wiskunde;
…oofdonderwijzers;
…oofdonderwijzeressen;
…akonderwijzeres voor voorbereidend lager on…

…die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen …erking wenschen te komen, kunnen zich tot …rijgen van inlichtingen wenden tot het Minis… Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. … betrekkingen genoemd onder 1°, a t/m c), …e afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., … de 10de afdeeling (voor de betrekkingen …).

Mutaties van 14 tot 21 Oct.

Nieuwe leden.

…e Boer, Apeldoorn, Jhr. G. W. Mollerusiaan 23.
…r. K. Oestreich te Rijsenburg (afd. Utrecht), ƒ 5.-.

Mr. U. O. Stikker, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 87. ƒ 5.—.
Mevrouw Stikker, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 87. ƒ 5.—.
J. P. Hendriks, oud-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Sweelinckstr. 21. ƒ 5.—.
J. B. Ponstijn, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, Hollanderstr. 101. ƒ 5.—.
G. W. Erfman, oud-Hoofdofficier der Marine, Den Haag, Spreeuwenlaan 35. ƒ 5.—.
H. W. Schröder, Controleur B.B., Den Haag, Schenkstraat 118. ƒ 5.—.
J. A. Fugli, Algemeen Ontvanger, Den Haag, Beeklaan 248. ƒ 5.—.
J. F. Andela, Hoofdopzichter B.O.W., Den Haag, Beeklaan 340. ƒ 5.—.
J. Herrebrugh, Beheerder Pandhuisdienst, Den Haag, Columbusstr. 86. ƒ 5.—.
J. Rijpstra, Commissaris v. Politie te Tandjong Priok. ƒ 5.—.
B. G. Hogewind, oud-Inspecteur L. O. Indië, Amersfoort, Paulus Buyslaan 9. ƒ 5.—.
Mevrouw B. H. van Deelen—de Kat, Amersfoort, Prinses Marielaan 15. ƒ 5.—.
Jhr. R. A. P. Sandberg tot Essenburg, Amersfoort, Prinses Marielaan 30. ƒ 5.—.

Afschrijven.

Mevrouw H. A. de Boer, Apeldoorn, Prins Mauritslaan 10.
St. van de Vrught, Arnhem, Eusebiussingel 43.

Nieuwe Begunstiger.

Dr. H. H. A. Morren, Arts, Amersfoort, Lange gracht 11. ƒ 5.—.

Adresveranderingen.

W. D. Niestadt, Gep. O.-I. Ambtenaar, Amsterdam, van: Bosboom Toussaintstr. 42 I naar: Leidsche Plein 17 I.
H. J. Voskuil, oud-Majoor N.-I. L., van: Ginneken, Baronielaan 200 terug naar: Breda, Sophiastraat 29.
F. A. Duyvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur Waterstaat, van: Den Haag, Obrechtstraat van: 448 naar: 488.
L. J. Schippers, oud-Directeur B.B., Den Haag, van: Sweelinckstr. 61 naar: Jacob v. d. Doesstraat 12.
G. Shutte Raaff, Administrateur s.f. „Phaiton", Den Haag, van: Haagweg 38 naar: Statenlaan 103.
F. R. Scherius, oud-Hoofdingenieur Waterstaat, van: Den Haag, Statenlaan 111 naar: Nice, Hotel Beaulieu et Hollande, Avenue Maréchal Fock 4.
M. A. van der Sprong, oud-Inspecteur P. en T., van: Brussel, Rue du Trône 98 naar: Montreux, Poste Restante.
D. P. F. Mars, 1ste Luitenant Inf., van: Raha (eiland Moena) naar: Den Haag, Copernicusstraat 252. ƒ 5.—.
J. S. Pomper, Onderwijzer, thans te Fort-de-Kock.
Dr. B. J. Haga, Controleur B.B., Weltevreden, van: Hotel Victoria naar: Soekaboemistraat 26.
K. W. F. van Langen, Kapitein Infanterie, Soerabaija, van: Slamatstraat 7 naar: Sumatrastraat 7
E. F. G. Townsend, Controleur B.B., thans geplaatst residentie Pekalongan.
J. J. Gleenewinkel Kamperdijk, Algemeen Ontvanger, van: Den Haag, Schuytstr. 117 naar: Makasser.
C. A. J. van der Berg, 1e Luit. Inf., van: Fort de Kock naar: Weltevreden.
J. F. van Duuren, Controleur B.B., van: Donggala naar: Gorontalo.
J. Heppener, Gegrad. Ambt. S.S., Bandoeng, van: Lembangweg 28 naar: Kebon Kelapa 7.
G. J. Kallansee, Onderluitenant Art., van: Kota-Radja naar: Stapelmagazijn van Oorlog te Bandoeng.
R. W. Kofman, Controleur B.B., van: Geser naar: Toeban.
F. A. von Lützow, Controleur Opiumregie, thans te Semarang.
A. F. Neys, Gezaghebber B.B., van: Parigi naar: Gorontalo.
P. Reinking, Controleur B.B., thans in de residentie Madoera.
J. H. Statius Muller, Controleur B.B., van: Baros naar: Sidikalang (res. Tapanoeli).
G. J. Tielrooy, Kapitein Inf., van: Lokop naar: Langsa.
G. J. Wiggers, Adj. Inspecteur Immigratiedienst, Weltevreden, Soembaweg 2.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein ... Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen e... lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunn...

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We... of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb... personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst... 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich... zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „T... biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederlan... toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv... te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerl... 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In... bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre... willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten ... aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh... verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de ... J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmidda... 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492. Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de ... MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede ...
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezem...
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkrin... Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke... Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I...**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he...
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he...
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I...**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-I...
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordige... Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostku...

MMER 44 DONDERDAG 29 OCTOBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

OUD: De Jaarlijksche Algemeene Vergadering van ost en West". — Indische Avonturiers. — De eerste ilreis der N. R. V. — Het graf van de generaals n Heutsz en Van der Heyden. — Zesde Koloniale antiecursus voor Geografen. — Van Week tot ek. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de r. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. rs. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. Berichten der Afdeelingen: ('s-Gravenhage). — dedeelingen: (I. Van het Dagel. Bestuur, II. Van Redactie, III. Van het Informatie-Bureau). — tlaties van 21 tot 28 October. — Sprokkel.

CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, voor hen die thans als lid toetreden tot en met December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het al Weekblad" tot ultimo Dec. '25

Jaarlijksche Algem. Vergadering van „Oost en West".

vergadering werd dit jaar te Utrecht gehou- op 17 October l.l. Het Bestuur der recipiee- afdeeling — aan hetwelk hier gaarne een d van hulde wordt gebracht voor hare aange- ontvangst — had zorg gedragen voor eene tie, doordat na afloop der Algem. Vergade- eenige films uit Oost en West werden ver- die een prettig slot vormden op het afge- lde zakelijke program van den dag, zooals uit het op deze korte inleiding volgende ver- van de Secretaresse der afdeeling, Mevrouw Rutten-Pekelharing. Dit naschrift, in verband omstandigheid dat de Concept-notulen der den H.B.- en Algem. Vergadering in dit blad opgenomen (zie blz. 13 hierachter), ont- ons uiteraard van den plicht om onzen lezers te geven van hetgeen zoowel in als buiten de eringen besproken en verhandeld is. Hier olstaan worden met de mededeeling dat 17 er een in opgewekt samenzijn doorgebrach- eenigingsdag geweest is.

afloop der Algemeene Vergadering had de ning plaats van de Buitenzorg-film en de mefilm met toelichting van Prof. Dr. F. A. Went, uit Utrecht.

preker had het verzoek van het Afdeelings- r ingewilligd om beide films toe te lichten, armee de idee van „Oost en West" te ver- en.

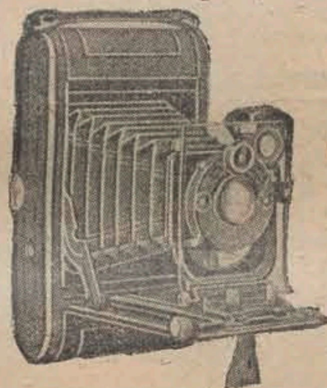
n voordracht wees hij op overeenkomsten, ok op verschillen der beide tropische lan- n schitterende lantaarnplaten, naar fotogra- tijdens zijn laatste reis naar Suriname op- en, bracht hij het publiek via een reeks tro- waterplanten (Lotos en Victoria Regia) van zorg naar Demerara en Suriname. Hij wees overeenkomst in uiterlijk van Paramaribo oudste Hollandsche nederzettingen in Indië. dië zijn, in 't algemeen, de oude twee-verdie- uizen, die niet op erven liggen, verlaten door ropeanen; in Paramaribo zijn ze nog het ge- type van woning.

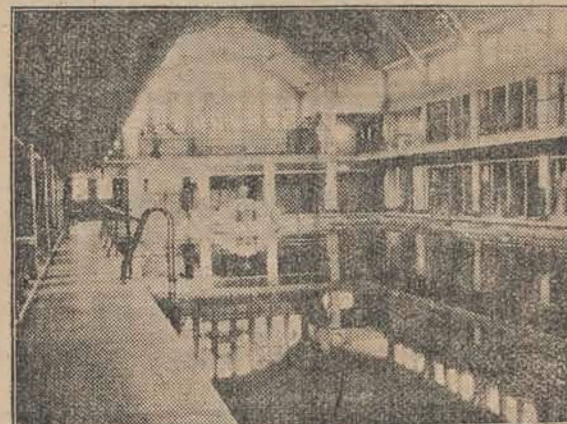
eerste deel der Surinamefilm, dat een beeld van de stad en haar bevolking, eischte weinig entaar. Het tweede deel, de cultures, gaf meer ding tot opmerkingen. Zoo werd gewezen op chte figuur, dat de klappers maakten, ter- n Indië de klapperboomen in goede productie in het cultuurland voorkomen. In Suriname verheerschende palm de koningspalm, waar- en herhaaldelijk typen op de film te zien kreeg.

De koffie doet het goed; het is haast alles Liberia-koffie, die niet volkomen goed is van smaak. Maar de productie is geweldig, zóó geweldig, dat men wel eens gaat twijfelen, als men uit Suriname weg is, of men zich in de productiegetallen niet vergist. Dat is echter niet zoo en als proeven om den smaak te verbeteren op den duur gelukken, zal de koffie een waardevol product worden. Het suikerriet gedijt ook behoorlijk en Prof. Went sprak als zijn meening uit, dat men van de suiker nog veel kon verwachten. Hij wees ook op den kleinen landbouw, op het werk, wat gedaan was door geïmmigreerde Britsch-Indiërs en Javanen. Deze, straatarm in Suriname aangekomen menschen, vestigen zich blijvend in de kolonie, komen er zelf tot een betrekkelijken welstand en brengen er het land tot ontginning.

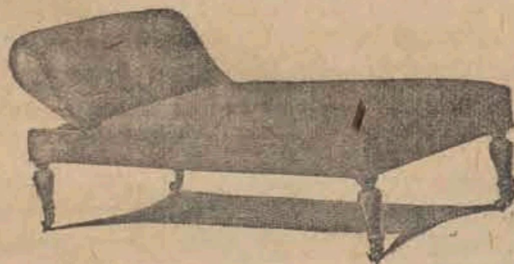
Het derde deel van de film, de oerbosschen, is zonder twijfel het mooiste deel. Prachtig zijn de boschgezichten, typisch Amerikaansch oerbosch, even dicht en vol, maar toch van een geheel ander karakter dan het Aziatische regenbosch; prachtig de opnamen van de rivieren en stroomversnellingen, waar boschnegers op lange, smalle (boomstam) bootjes doorheen naar boven brengen. Ook het beeld van een, een versnelling afschietende, boot maakte grooten indruk.

Tot slot van de film demonstreerde spreker nog eenige platen van zijn eigen tocht in het binnenland van Suriname. Vooral de kieken van den Voltzberg afgenomen, gaven een duidelijk beeld van de ontzettende oerboschmassa, die nog zulke enorme gebieden van Suriname bedekt. Ten laatste wijdde spreker nog een paar woorden aan de verhouding van moederland en Suriname. In Indië, zeide hij, voelt men zich toch altijd als in een vreemd land, in Suriname voelt men zich als in Holland. Ieder, die Suriname kent, zal het onzinnig vinden, dat er wel eens gesproken wordt van het verkoopen van dat land! Men zou toch niet willen voorstellen om Friesland te verkoopen, omdat het daar minder goed ging dan in de andere provincies! En de verhouding der Surinamers tot ons is geen andere,

dan die van de bewoners eener provincie tot de rest van het Rijk.

Daar de afdeeling geen eigen voorzitter rijk is, nam de voorzitter van het Hoofdbestuur de taak op zich om den spreker voor zijn uiteenzettingen te bedanken. Hij wees er op, dat het een voordeel was om een spreker te hebben, die beide tropische landen uit eigen ervaring kende èn die, zooals uit sprekers woorden was gebleken, ook beide landen liefhad.

De heer Metman, uit Sloten bij Haarlem, had aangeboden een film te vertoonen van de Garebegfeesten in Solo. Het afdeelingsbestuur had dit, als toegiftje op het programma, gaarne aanvaard. De film is, zonder voorbehoud, zeer verdienstelijk, hier en daar met mooie gedeelten, maar hij is te lang als toegift. Voor een publiek, dat Solo *niet* kent, is de toelichting op het doek niet voldoende. De oud-Indischgast geniet wel, maar krijgt ook telkens het gevoel: „nu is het weer nét zoo eentonig en langdradig als het in Indië bij de werkelijke opvoering was!"

Mij dunkt, dat deze film het best in gedeelten werd vertoond, met een causerie er om heen van iemand, die ter zake en ter plaatse deskundig is. Dat zou een mooie en een leerrijke vertooning kunnen worden.

Het afdeelingsbestuur heeft een schrijven ontvangen van een lichaam uit de onderwijswereld, die de lantaarn had beschikbaar gesteld, dat door, niet verwachte, moeilijkheden met hun operateur, de vertooning niet naar wensch was geslaagd. Er was eerst een gegronde grief van de brandweer, daarna gebrek aan licht, zóó, dat de heele vertooning te laat begon en daarna nog dreigde te mislukken. Het afdeelingsbestuur kan niet anders doen dan verklaren, dat het het betreurt, dat deze moeilijkheden zijn voorgekomen.

C. J. RUTTEN,
wnd. Secretaresse.

Indische Avonturiers.

Door S. KALFF.

(*Vervolg*). *)

Walter Gibson.

Avonturier met een minder misdadig, een meer politiek karakter was de Amerikaan Walter Gibson, die in 1852 van zich deed spreken door zijn intrigues in het sultanaat van Djambi. Doch juist omdat zijn misdrijf een staatkundig doel beoogde en als hoogverraad werd gekwalificeerd, trof hem in Indië een zwaarder vonnis dan ooit in Europa over Jacob Caspar werd uitgesproken.

De toestanden in het rijk van Djambi en de twijfelachtige aard van het Nederlandsche gezag in die streken brachten Gibson in den waan, dat hij wel de middelen zou kunnen vinden om aan dat gezag een einde te maken. Hij had een soort van *raid* in den zin; hij deed den sultan eene aanbieding om de bovenlanden van zijn rijk en van het naburige Palembang vrij te maken van de Nederlandsche souvereiniteit en het Hollandsche element daar „uit te boenen". In vroeger jaren had de sultan van Palembang, onder den invloed van Britsche kuiperijen, hetzelfde beproefd en ook tot stand gebracht, toen hij het Hollandsche fort in zijn rijk overrompeld had en de bezetting om hals gebracht. Sedert was Djambi eene afdeeling van de residentie Palembang geworden, doordien in 1839 de toenmalige sultan zijne souvereine rechten aan de Indische regeering had overgedragen tegen een jaargeld van ƒ 10.000, behoud van zijn titel, zoomede van het zoutmonopolie. Met zijn opvolger, sultan Taha, trachtte Gibson gemeene zaak te maken, doch diens brief werd onderschept. De regeering o... daaruit dat Zijne Hoogheid met twee pa... te, tegelijk de Hollandsche toelage opstre... den vreemden gelukzoeker heulde om zi... onafhankelijk te maken. Vandaar dat de ... nu de koorden strakker aanhaalde; in het ... met zijn voorganger gesloten en door sult... aanvaard werden belangrijke restricties ... En daar de oostersche vorst, waarschijnlij... Gibson's invloed, die nieuwe voorwaarden ... aan te nemen, moesten de wapenen besli... 1858 volgde de expeditie naar Djambi, wa... kraton werd ingenomen, de sultan onttro... genoodzaakt in het binnenland een schuilpl... zoeken.

Tegelijk was men er op bedacht den blan... ruier te vatten, die in deze zaak zoozeer de ... 't spel had gehad. Door den uitslag van de ex... had Gibson evenzeer zijn hachje in 't binn... moeten bergen, te zamen met de bijeeng... bende waarmee hij voor sultan Taha de ka... uit het vuur had willen halen. Doch na de ... brachte nederlaag was die bende versmol... schuim op 't water. Hij zelf was gevlucht n... land der Koeboe's, ten noorden van de Moes... een volk waarvan de Amerikaansche reizige... more schreef: „Men zegt dat zij zich me... schors bedekken, en apen en allerlei kruip... dierte eten. Zij schuwen alle andere inlan... vreemdelingen, en vertoonen zich zeer zelde... onherbergzaam deze streek en de wilde be... ook was, toch kreeg de Hollandsche patrou... voortvluchtigen bondgenoot van sultan Ta... in handen. Hij werd onder goede bewaki... Batavia getransporteerd en daar in hecht... zet, in afwachting van zijn proces.

Bickmore was er geenszins op bedacht o... te trekken voor zulke landgenooten. Inte... sprak hij van diens „vrijbuiterstocht", en te... in zijn reisverhaal aan:

„De gulle en edelmoedige wijze waarop ik ... ontvangen en geholpen ben, zoowel door he... vernement als door bijzondere personen, ge... de overtuiging dat elk Amerikaan, wiens k... en zending boven verdenking zijn, door ge... met grootere welwillendheid en achting zal ... behandeld dan door de Nederlanders in d... Archipel."

In Gibson daarentegen zag men den vij... den Staat, den provocateur van een verzet, ... eene militaire expeditie met offers aan g... bloed had noodig gemaakt. Bij vonnis van de... van Justitie werd hij wegens hoogverraad t... veroordeeld. Hij diende toen een verzoek om... in, waarop zijn straf in een zeker aantal... tuchthuis veranderd werd, en niet lang daa... lukte het hem te ontsnappen en over Ne... naar zijn vaderland terug te keeren. Daar ... hij over zijne ontmoetingen en lotgevallen ... dië een fantastisch verhaal te boek onder d... *The prisoner of Weltevreden*. Van zelf dat ... dische regeering daarin niet „le beau rôle ... Ook was 't een soort van Amerikaansche h... of van Amerikaansche driestheid, dat hij in ... land nog een eisch tot schadevergoeding du... te stellen. Multatuli schreef over hem in zij... *eens: vrije arbeid*, na eene optelling van de ... buiten de wet zich stellende elementen bij v... lende volken:

„Meent men inderdaad dat al dit volkje z... Den Haag uit zou laten regeeren? Dan be... noodzaakt die zoete illuzie te verstoren, ... opmerking dat wij reeds voor vele jaren — ... nog iets minder zwak voelende dan we sed... tijd door liberaal gekibbel geworden zijn ... enkel Amerikaansch individu niet aandurfd... wel in 't brandpunt onzer nationale waard... in den Haag. De wegens „poging tot omver... van ons gezag" in Indië ter dood veroordee... gabond Gibson, wiens straf op zijn deemoed... zoek om gratie in gevangenschap verander... had van Batavia weten te ontvluchten en ve...

*) Zie Kol. Weekbl. van 8 Oct. j.l.

kort daarna onbeschroomd te 's-Gravenhage, hij o.a. geïntroduceerd en lafhartig toegelaten in de Witte Societeit. Het eenige wat Nederdurfde doorzetten, was het weigeren van de dat sujet gevorderde...... schadevergoeding 0.000 dollars. Dat echter de wettig gekonerde, uit Nederlandsch-indische gevangenontsnapte Gibson ongedeerd ons land bezoeon, geeft weinig hoop op ontwikkeling van echt indien hij met een paar maal honderdsoortgenooten Insulinde weer eens mocht bezoeken."

De Rus Maligin.

n soortgelijke rol als deze Amerikaan in het van Djambi speelde de Rus Maligin op het d Lombok.

k hij was er op bedacht den Hollanders hun te betimmeren en hen uit een van hunne buiten te verdringen; ook hij trad daarvoor in chap met de vorsten des lands. En bij de ok-expeditie van het jaar 1894 kwam hij, zeer chade van de Nederlandsche belangen, herlijk op den voorgrond. Geboren in Bessarabië gestelde ouders en als fortuinzoeker in Oostgekomen, gaf hij zich uit voor werktuigkunbij den mijnbouw en zwierf eenigen tijd in en de Straits. Daarna bezocht hij Java, waar oor een Soerabajasche firma boringen naar eum verrichtte. In 1892 kwam hij op Lombok, het doel om er eene mijnconcessie te verkrijHij vond er het land in rep en roer door den nd van de Sassaks tegen het Balische vorstenen stelde zich toen beschikbaar om dit laatn dienst te zijn met de hulpmiddelen, welke ersche wetenschap aanbood. Zoo leerde hij phosphorus en zijne eigenschappen kenhij wist de bevolking ook te overtuigen dat hij natuurlijke krachten bezat, doordien hij in was om water te laten branden. Over een gewatervat prevelde hij eenige geheimzinnige les (waarschijnlijk was 't Russisch) en vereenige even geheimzinnige manipulaties. k liet hij ongemerkt een stuk natrium in het vallen, 't welk aanstonds vlam vatte — het was geleverd.

igin kwam spoedig in aanzien bij den ouden van Lombok, bij den kroonprins en den ben Goesti Djilantik van Karang Asem. Die uding was bevorderlijk aan zijne handelsies; in 1894 vertrok hij naar Singapore, waar zamen met drie Engelsche speculanten geen ammunitie kocht om die op het eiland hand te zetten. Bij den oorlog tusschen Sasen Baliërs, en aan den vooravond van de Nendsche expeditie was Lombok daarvoor een markt. Doch de Chineesche jonk, welke hem factuur overvoerde, strandde op de kust van de geweren werden daar in beslag genomen igin naar Soerabaja gevoerd, waar hij terecht wegens verboden invoer van wapenen. De van justitie ontsloeg hem echter van rechtsging, maar de officier van justitie kwam van nnis in appèl en het Hooggerechtshof legde eene boete op ƒ 1000. Hoofdzaak voor hem dat hij zich weer op vrije voeten bevond. Aankeerde hij naar Lombok terug, en stelde zich in betrekking met het vorstenhuis, 't welk chen danig in zijn macht over het eiland gekt was. Want op 6 Juli 1894 was de Nederhe expeditie te Ampenan geland en had den radja genoodzaakt om zich aan de eischen ering te onderwerpen, waarbij hem niet en despotisch gezag over het eiland ontnord, maar tevens een millioen aan zijn schat-

op volgde het „verraad van Lombok"; de peling in den nacht van 25 op 26 Aug., die l Hollandsch bloed deed vloeien. Ofschoon tstreeksche medewerking van Maligin aan oednacht niet te bewijzen was, zoo stond het wel vast dat hij de Baliërs onderricht had in de behandeling van het repeteergeweer, in het opwerpen van versterkingen en in de bediening van het geschut 't welk zij op de Nederlandsche troepen vermeesterd hadden. Doch de eindelijke afloop van den veldtocht nam den Rus den wind uit de zeilen. Mataram en Tjakra Negara werden veroverd en geslecht, de kern van het Lomboksche vorstengeslacht wijdde zich bij een laatsten wanhopigen uitval ten dood, de vorst van Salemparang werd gevankelijk naar Batavia gevoerd, de tegenstand allerwege gebroken. Daarmee was ook voor Maligin het spel verloren. Een veilige schuilplaats vond hij nergens meer, de grond van Lombok werd te heet onder de voeten en hij trachtte zijn hachje te bergen bij zijn vriend Goesti Djilantik te Karang Asem. Tevens de ƒ 3000, welke hem van zijne handelsondernemingen nog overgebleven waren.

Doch het geluk was hem niet gunstig; door zijn fortuin aan dat van het gevallen Balische vorstenhuis te verbinden, had hij op het verkeerde paard gewed. Na vele omzwervingen geraakte hij in handen der Hollandsche autoriteiten en werd naar de hem reeds bekende gevangenis te Soerabaja gevoerd. Zijne poging om te ontvluchten mislukte, maar hij liet zich in het hospitaal opnemen en daar vond hij inderdaad een uitweg. 't Was echter niet alleen de zucht naar vrijheid, welke hem dien uitweg wees, maar evenzeer de zucht naar een galant avontuur. 't Muist al wat van katten komt; aan hem werd het dichterwoord bewaarheid:

Amour, amour! quand tu nous tiens,
On peut bien dire adieu prudence.

In plaats van zich terstond na zijne ontsnapping uit de voeten te maken, legde Maligin een bezoek af bij *la Vénus noire* in den kampong. Dit verried zijn spoor; hij werd daar opgevat en weder achter de tralies gebracht. De instructie in zijne zaak nam geruimen tijd in beslag, doordien op Lombok, waar de toestanden nog niet geregeld waren, naar stukken en getuigen gezocht moest worden. Zelfs moest de rechter-commissaris zich naar het eiland begeven om zich *in loco* de noodige gegevens te verschaffen. Eindelijk stond hij terecht onder de aanklacht van vijandige handelingen tegen het gouvernement en misdrijven genoemd in art. 37 en 38 van het Wetboek van Strafrecht voor Europeanen. In zijn verweer voegde hij onbewust de taktiek, door Vondel's woorden uitgedrukt: „Ontkennen is het reedst, en beter dan verweren." Hij speelde den onnoozele, hij ontkende de feiten en noemde alle bezwarende verklaringen der getuigen valsch. Doch 't hielp hem niet; hij werd door den raad van justitie te Soerabaja wegens hoogverraad veroordeeld tot 20 jaren gevangenis. Gestreng als dit vonnis was, behoefde hij er zich niet over te beklagen; Walter Gibson was wel voor minder tot de doodstraf verwezen.

De auteur, die onder den schuilnaam Paäli het treurspel *De laatste radja van Lombok* schreef, verzuimde met deze figuur zijn voordeel te doen. Hij had onder de rij zijner „handelende personagiën" bekwamelijk den persoon van Mallejan (gelijk de Hollandsche soldaten Maligin noemden) ten tooneele kunnen voeren; gelijk b.v. Onno Zwier van Haren dat deed met de figuur van den blanken „verraajer" Hendrik Lucasz. Cardeel, gezegd van Steenwijk, in zijn treurspel *Agon, sulthan van Bantam.*

(Wordt vervolgd).

De eerste mailreis der N.R.V

De Ver. *„Oost en West"* werkt met de *„Nederlandsche Reisvereeniging"* (Anna Paulownastraat 48, Den Haag, Tel. 31372) samen, ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis. *De mailreizen der „N. R. V."*

(*2de kl. spoor*) *geschieden in aansluiting met de naar Indië vertrekkende en van Indië komende mailbooten.* De programma's zijn opgenomen in „*Het Kol. Weekbl.*" van 22 Oct. en in „*Reizen en Trekken*" (het Orgaan der N. R. V.) van 1 Sept. Max. reissom: via Brussel en de Ital. meren naar Genua *f* 170.—, via Parijs en Dauphiné naar Marseille *f* 145.—.

Den 26sten October vertrok met den D-trein een reisgezelschap uit Den Haag om „de eerste mailreis" naar Genua te maken onder leiding van den heer Van Geelen, oud-inspecteur L. O., Ned.-Indië. Het Hoofdbestuur der Ver. „Oost en West" was bij het vertrek vertegenwoordigd.

Het graf van de generaals Van Heutsz en Van der Heyden.

We hebben het onlangs kunnen lezen — zoo schrijft de Ind. Post van 12 Sept. —dat het stoffelijk overschot van Van Heutsz eerlang vervoerd zal worden van Zwitserland naar Nederland en dat het hoogstwaarschijnlijk bijgezet zal worden op de Oosterbegraafplaats te Amsterdam. Tusschen vele brave lieden, wier naam met hen in het graf zonk. Op een kerkhof, dat over twintig, veertig, misschien zestig jaar opgeruimd zal worden. Ook al komt er bij de grafzerk een nationaal monument. Of een ander „onvergankelijk" teeken, dat den stillen wandelaar moet inprenten hoe groot de man geweest is, die daar onder ligt.

In Engeland, waaraan wij ons, vooral hier in Indië, zoo gaarne spiegelen, doet men anders met de waarlijk groote mannen. Voor hen wordt een uitzondering gemaakt op den regel: alleen op kerkhoven begraven. Zij vonden de laatste rust in een kerk. In deze traditie zit een sterke nationale opvoedende kracht......

Groote Nederlanders komen op het kerkhof. Vergissen wij ons niet, dan is van Speyk de laatste geweest, die in een kerk werd bijgezet, in de Nieuwe kerk te Amsterdam, niet ver van de Ruyter. Wie weet eigenlijk waar een van der Heijden ligt, waar de graven zijn van onze grootste schilders, dichters, staatslieden?

Naar aanleiding der vraag omtrent de laatste rustplaats van generaal Van der Heijden, den grooten figuur uit den Atjeh-oorlog, merkt een inzender in het Vaderland op, dat deze zich bevindt op de begraafplaats Moscowa te Arnhem, er aan toevoegend:

„Bij elk bezoek aan Moscowa" — aldus de schrijver — „word ik weer opnieuw geërgerd door den meer dan verwaarloosden toestand, waarin het graf van Van der Heijden verkeert. De grafsteen, welke naar ik meen middendoor is gebroken, is eenigszins verzakt en bedekt met een dikke, vieze, vette, groene laag vuil, waardoor de letters onleesbaar zijn geworden, en het plantsoen is, daarmede in overeenstemming, zeer verwilderd en slecht onderhouden. Is dit een begraafplaats den grooten Hollander waardig?"

Zesde Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovengenoemden cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal worden gehouden van 28—30 December a.s., te Amsterdam, in de kleine gehoorzaal van het Koloniaal Instituut, Mauritskade. Het programma vermeldt:

Prof. Dr. L. M. R. Rutten, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht: „Borneo, geologisch-geografisch bekeken"; Prof. Dr. J. Jeswiet, benoemd hoogleeraar aan de Landbouwhoog[eschool] te Wageningen: „Het suikerriet en zijn [...]ling"; de Heer A. Voskuil, oud-gedeleg[eerde] Ned.-Indië der Mij. Sentanen Lor, te 's-Grav[enhage]: „De suikercultuur in verband met den inla[ndschen] landbouw op Java"; Pater Jos. Viegen, oud-[...] Missionaris, te Arnhem: „Mariend, de Kopp[...]ler".

Op den laatsten dag zal des middags ond[er des]kundig geleide een bezoek gebracht worden [aan het] Nederlandsch Historisch Scheepvaart Muse[um in] de De Lairessestraat.

De deelneming is opengesteld voor leeraren aardrijkskunde aan inrichtingen voor voor[berei]dend hooger, voor middelbaar onderwijs en [...] leiding van onderwijzers(essen), benevens voo[r stu]denten in de aardrijkskunde en aanverwante [va]ken van wetenschap. Van den deelnemer zal [een] bijdrage van *f* 3.— geheven worden.

Elke deelnemer ontvangt kosteloos een ges[...] aangevende de hoofdlijnen van de voordracht[en en] de daarbij eventueel behoorende tabellen en [...]

Inlichtingen verstrekt de Secretaris-Pen[ning]meester der Commissie van Voorbereiding, [...] H. Zeijlstra Fzn., Zwolscheweg 65, Devent[er], [bij] wien men zich vóór 1 December a.s. door st[orting] van bovengenoemde bijdrage als deelnemer k[an op]geven.

Van Week tot Week.

Di. 20 — Ma. 26 October.

Gouverneur Generaal Fock. Volgens een Anet[a-bericht] zal de landvoogd niet, gelijk zijn voornem[en was,] in Maart repatrieeren, doch aanblijven tot September 1926.

Studenten der Rechtshoogeschool te Batavia. E[enigen] tijd geleden bevatten de dagbladen een telegram, behelzende, dat dit jaar het [aantal] aankomende studenten voor de Rechtshooge[school] van Batavia „aanzienlijk" kleiner is gebleken [dan] het vorige, eerste jaar van het bestaan der school Deze voorstelling is, naar men van be[voegde] zijde aan de N. R. Ct. mededeelt, met de [werke]lijkheid in strijd.

Het vorige jaar lieten zich inschrijven [45 stu]denten, t.w.: 18 Europeanen, 18 Inlanders, [9 Chi]neezen. En dit jaar wederom 45, n.l. 18 E[uropea]nen, 17 Inlanders, 10 Chineezen. Wie bij [deze] tallen in het oog houdt, dat in 1924 onder [de] Indonesische studenten mede begrepen wa[s een] aantal afkomelingen van de rechtsschool [...] school voor landraadjuristen) die kracht[ens bij]zondere toelating konden studeeren, terw[ijl dit] jaar onder de 17 maar een enkele zoodanige [oud-]scholier voorkomt, zal eerder van vooruitga[ng dan] van vermindering durven gewagen.

Pest op Java. In de week van 6 tot 12 Septemb[er werden] op Java 286 gevallen van pest gerappo[rteerd,] waarvan in de afdeeling Wonosobo 3, Te[manggoeng] 32, Magelang 12, Djocjakarta 5, Goe[noeng-]kidoel 6, Soerakarta 5, Bojolali 64, Klate[n ...] Sragen 22, Salatiga 1, Kendal 4, Pekalong[an ...] Tegal 8, Poerbolinggo 44.

Moordaanslag in Sigli. Aneta seint d.d. Kota Ra[dja ...] Oct. Hedenmorgen zijn in Sigli (Atjeh) de [kapi]teins J. F. van der Sluys Veer en L. van R[ekum,] zoomede sergeant Marx aangevallen door een een rentjong gewapenden Atjeher. Kapitei[n van] der Sluys Veer is aan de bekomen verwon[dingen] overleden. Kapitein van Rekum, die eerst [...] morgen elf uur te Sigli arriveerde ter ov[...] van het detachement werd ernstig gewon[d. Ser]geant Marx werd eveneens zeer ernstig g[ewond.] De indentiteit van den Atjehschen aanval[ler, die] werd doodgeschoten, is nog niet vastgesteld.

(Kapitein F. J. van der Sluys Veer was [gebo]ren in 1883 en 25 Juli 1906 benoemd tot [2en] luitenant, 27 Juni 1910 tot 1en luitenant en 17 [...] 1919 tot kapitein bevorderd. Volgens nade[re be]richten moet de overledene, die gehuwd was, [het] slachtoffer zijn geweest van een volgeling der Saleh-leer).

N. J. van den Bent †. Te Princenhage is in den [...]

...om van 77 jaar overleden de oud-majoor-intendant van het O. I. Leger N. J. van den Berg, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

...rneo-expeditie. Het Comité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen te Batavia besloot de Borneo-expeditie eind December te beëindigen. Eind November keert de expeditie naar Java terug. Het Comité acht de bereikte resultaten uitstekend. (Aneta).

...h Genootschap. Vergadering op Vrij. 6 November a.s., van Galenstraat 14, Den Haag. Voordracht van den hr. W. E. K. baron van Lijnden over het onderwerp: De economische ontwikkeling van den Inlandschen landbouw.

...beving te Benkoelen. Een zware aardbeving werd te Benkoelen geregistreerd. Het epicentrum bevond zich vermoedelijk in zee, doch nabij de kust. (Aneta, 23 Oct.)

...nderzeeër K XI. Blijkens bij het departement van Marine ontvangen bericht is Hr. Ms. onderzeeboot K XI den 21en October te Sevilla aangekomen.

...rekat Islam. Volgens Aneta (22 Oct.) zal het secretariaat van de Centrale Sarekat Islam worden opgedragen aan den pas uit de gevangenis ontslagen Reksodipoetro.

...isch bedrijf te Bandoeng. De indertijd in het gewest der Preanger Regentschappen ingestelde commissie, welke tot taak had, te adviseeren omtrent de bestemming der bestaande electrische bedrijven te Garoet en Tjiandjoer, heeft thans voorgesteld, bedoelde bedrijven te verkoopen aan het G(ewestelijk) E(lectriciteitsbedrijf) B(andoeng) en E(mstreken) voor één millioen gulden, waarbij alsdan aan het G. E. B. E. O. de vrijheid worde gelaten, eene concessie te verkrijgen voor geheel de Preanger.

...scheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot Officier in de Oranje Nassau Orde Raden Adipati ...o Dhipokoesoemoe, Regent van Poerbolinggo.

...ijding van de mijnwormziekte. Aneta seint d.d. Semarang 21 Oct. De Inspecteur van den Burgerlijken Dienst, A. A. Scharp de Visser, is naar West-Java vertrokken, teneinde in overleg met den medicus, die door de Rockefeller-Foundation is uitgezonden, de mijnwormziekte buiten Banjoemas te ...deeren.

...sscherij door Japanners. Een Japansch concern te Singapore onderzocht den vischrijkdom in en om straat Madoera bij Soerabaja, in verband met het entameeren van de zeevischvangst aldaar. (Aneta, 20 Oct.).

Het onderzoek naar den vischrijkdom in de wateren in de nabijheid van Soerabaja heeft zeer bevredigende resultaten opgeleverd. Een Japansche kongsie met een kapitaal van 45.000 Straits-dollars is gevormd. Zeer waarschijnlijk zal een aanvang met het bedrijf worden gemaakt met twee motorbooten. (Aneta, 21 Oct.).

(Met het oog op de mislukte pogingen van Nederlandsche zijde (men denke bijv. aan het uitstekend uitgeruste, van Scheveningsche bemanning voorziene schip Laboean Merak), om de visscherij in de Indische zeeën in het groot uit te oefenen, mag men met belangstelling deze Japansche proeven volgen).

...patrouille in Atjeh aangevallen. In den nacht van 22 op 23 October is te Bankongan, in het Tapatoeansche, een patrouille onder commando van eerste luitenant J. Wiarda, bij welke patrouille zich ook de controleur der onderafdeeling Tapatoean, de heer H. K. Jacobs, bevond, aangevallen.

Onzerzijds vielen twee dooden en vijf zwaar gewonden; drie anderen werden licht gekwetst. Luitenant Wiarda werd licht gewond aan de rechterhand. Vijf militairen, benevens de controleur, bleven ongedeerd.

Het gewestelijk vaartuig Bellatrix is 25 October ...waarts vertrokken met vier brigades, onder commando van kapitein J. Paris, fungeerend controleur van de onderafdeeling Meulaboh. De scherpste actie zal worden gevoerd. (Aneta).

...e-ontvangsten. De douane-opbrengsten, exclusief voor landsgoederen, bedroegen in de eerste acht maanden van 1925 ƒ 73.708.050, tegen ƒ 59.597.527 in de overeenkomstige periode van 1924. (Aneta, 20 Oct.).

...che lezingen. In plaats van een volledige Indische week zullen op 2, 4 en 5 November aan de Leidsche Universiteit lezingen over Indische onderwerpen worden gehouden, o.a. door mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, oud-gouverneur-generaal van Ned.-Indië.

M. Sanders †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 44 jaar overleden de heer M. Sanders, assistent-resident met verlof, ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de rechtswetenschap, na verdediging van een academisch proefschrift, getiteld: Commentaar op de Indische onteigeningverordeningen, de heer Willem Johan Beck, Controleur Binn. Best. met verlof. — Cand.-examen Indisch recht de heer E. J. Spier.

Een groote loterij. De Regeering heeft aan het Nederlandsch-Oost-Indische Olympisch Comité te Batavia vergunning verleend voor het op touw zetten van een geldloterij met een zuivere opbengst van één millioen gulden. Daarvan komt ƒ 250.000.— ten goede aan vier studiefondsen, het Nederlandsch-Oost-Ind. Olympisch Comité krijgt netto anderhalve ton, en vijf ton moet besteed worden aan prijzen. De hoofdprijs zal anderhalve ton bedragen. (Aneta).

Prof. Verrijn Stuart. Den 26en heeft mr. dr. G. M. Verrijn Stuart het ambt vaan hoogleeraar in de economie aan de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam aanvaard met een rede over: *„Enkele koloniale Bankvraagstukken"*.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van de B. K. I.

In het bekende Paviljoen van het Museum voor Kunstnijverheid te Haarlem werd j.l. Zaterdagmiddag in tegenwoordigheid van vele belangstellenden, een keurige tentoonstelling door den *B*ond voor *K*unst in *I*ndustrie geopend met een rede van den voorzitter, den heer *P. M. Cochius,* die er aan herinnerde, dat de Bond is een organisatie van industrieelen, die de juiste samenwerking met de kunstenaars gevonden heeft en nu bijna 2 jaar geleden met zijn werk begonnen is. Hij brengt een geheel nieuw idee aan de gemeenschap, n.l. het idee van het aesthetisch massaproduct. Hieraan is behoefte, want overal om ons heen zien wij groote hoeveelheden onaesthetische fabrieksproducten.

In de laatste jaren is veel ten goede gekeerd, dank zij het onvermoeid werken en de krachtige propaganda van enkele bekwame kunstenaars en architecten. En zoo is langzamerhand het schoone gebruiksvoorwerp binnengedrongen in de moderne samenleving en zoowel kunstenaars als industrieelen hebben getracht tot samenwerking te komen. Aan den heer W. Penaat, vroeger directeur, thans adviseur van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem, komt de eer toe, het initiatief te hebben genomen tot het bij elkaar brengen van de industrieelen in deze.

Spr. wijst er op, dat de B.K.I. er behoefte aan gevoeld heeft, van zijn idee en van de wijze, waarop hij deze tot nu toe verwezenlijkte, te getuigen naar buiten. Hij had gehoopt dit te kunnen doen als onderdeel van een afzonderlijke afdeeling van Kunst en Industrie in de Nederlandsche afdeeling van de tentoonstelling te Parijs, maar de Nèderlandsche leiding van die expositie heeft gemeend op een daartoe strekkend verzoek niet te moeten ingaan. [1]) Dank zij de Museumcommissie, kan de tentoonstelling nu in het Museum van Kunstnijverheid gehouden worden.

Deze kleine, doch bizonder smaakvol ingerichte tentoonstelling, is een bezoek overwaard. Men kan er o.m. bewonderen: tal van in alle opzichten artistiek goed uitgevoerde boeken, kalenders en andere drukwerken, de door onze groote kunstenaars ontworpen postzegels en muntbiljetten, moderne kamer-inrichten tot in de kleinste onderdeelen verzorgd, glas- en aardewerk, damast en andere weefsels, alles voor huiselijk gebruik, van practisch nut en goeden smaak getuigend.

Menig Indonesisch gebruiksvoorwerp zou hierbij niet misplaatst zijn geweest.

Zooals de fraaie catalogus, gedrukt door Joh. Enschedé en Zonen te Haarlem, met den door J. van Krimpen ontworpen letter *„Lutetia"* in zijn Inleiding vermeldt, werden tot de tentoonstelling toegelaten: „voortbrengselen, fabriekmatig vervaardigd (in massa of in serie), welke door Nederlandsche kunstenaars ontworpen en aesthetisch en technisch goed verzorgd

*) en die helaas ook niet noodig vond de Indonesische sierkunst bij die „Exposition Intern. des Arts décoratifs" te betrekken. Schr.

zijn. Het zijn dus in hoofdzaak eenvoudige, niet kostbare gebruiksvoorwerpen.

Ook is er naar getracht om zooveel mogelijk werk van den laatsten tijd tentoontestellen. Een uitzondering werd gemaakt voor het fluweelen „cretonne artistique", ontworpen door Duco Crop in 1894—1899, omdat dit een der eerste voorbeelden is in ons land van een gelukkige samenwerking van kunstenaar en industrieel ten dienste van het massaproduct. Belangrijke ondernemingen, wier producten geheel geschikt zijn voor uitvoering naar ontwerpen van kunstenaars, hebben dit terrein nog niet of niet met het ware vertrouwen in deze samenwerking betreden. De Tentoonstellingscommissie hoopt en verwacht, dat door deze en soortgelijke daden van den nieuwen Bond, andere industrieelen opgewekt zullen worden, met ernst naar hetzelfde doel te streven.

Wij zouden hieraan nog den wensch willen toevoegen: dat de Bond zijne werkzaamheid ook tot Indonesië uitstrekke! In de eerste plaats door er dergelijke tentoonstellingen te houden, als thans te Haarlem, waartoe de, op de voornaamste plaatsen gevestigde, Indische Kunstkringen zeker gaarne hunne medewerking zullen verleenen. En bovendien door er krachtig de import te bevorderen van aan aesthetische eischen voldoende gebruiksvoorwerpen. Hebben wij daar niet de misdaad begaan: de van nature, misschien veelal onbewust, artistiek aangelegde bevolking met de meest minderwaardige massaproducten te overstroomen, zóó, dat deze thans helaas bij vele inboorlingen, tot zelfs aan de Inlandsche hoven, hun vroeger zoo mooie, eigengemaakte gebruiksvoorwerpen hebben vervangen, terwijl voor hen, gelijk voor onze kinderen geldt: *dat het beste, niet goed genoeg kan zijn?*

Door hun juist in het beste, van wat wij hebben, ook op dit gebied, te doen deelen, zal stellig ons *prestige* — in den goeden zin van het woord — verhoogd en de onderlinge waardeering, die in deze tijden zoo noodig is, bevorderd worden.

Beteekenis van Indische avonden.

Zou er wel iets moeilijker uit te voeren ziin voor ons Westersch tooneel, dan een weergave, een suggestie van de echt Oostersche levensfeer?

Is 't een Westerling mogelijk natuurgetrouw een Oosterling voor te stellen, diens zieletoestand in zoodanige mate te begrijpen en aan te voelen, om er eene, zelfs voor onwetende Europeanen, aannemelijke vertolking van te geven?

Deze vragen kwamen onwillekeurig bij ons op, toen wij j.l. Zaterdag in de Haarle[...]e Stadsschouwburg den door de Afdeeling van „Oo[...] en West" georganiseerden „Avond van Liefdadigheid" ten bate van de bestrijding der melaatschheid in Suriname bijwoonden, welke begon met de opvoering van Mevrouw *Marie C. van Zeggelen's* Indisch spel: *„De Kostbare Sproke"*.

Hoe moeilijk is 't al om hier op de planken, met Europeesche tooneel-requisiten, een Indische omgeving, een eenigszins Oostersche sfeer te scheppen, ook al worden de wanden en de spelers omhangen met weefsels en „costumes" van Celebes, zooals met deze Poegineezen voorstellende Nederlanders het geval was in de „plaats van handeling": de *alabola* (ruimte waar men gasten ontvangt) van het Inlandsche Vorstenverblijf.

De fijnbesnaarde schrijfster, die land en volk van dit deel van Celebes persoonlijk kent en liefheeft, zal dit meer dan iemand anders gemerkt hebben en 't moet haar dan ook meer dan iemand anders gehinderd hebben, dat het publiek in de zaal niet genoeg geboeid was om altijd met rustige aandacht de voorstelling te volgen.

Dit ligt geenszins aan het talent der schrijfster. Wij zijn er van overtuigd, dat dezelfde toeschouwers diep onder den indruk en doodstil zouden zijn bij de lezing of een voordracht van ditzelfde stuk, dat stellig de hoedanigheden bezit om de Westersche ziel te beroeren, te doen medeleven met de gevoelens der schrijfster, juist wanneer Hollandsche critiek op weergave van Indische omgeving en personen is uitgesloten en geen Europeesch orkest noch meisjeszangkoor de aandacht afleiden.

Wij gevoelden behalve het dramatische ook een cultureel gegeven in dit werk, n.l. ook vooral bij een natuurvolk als de Boegineezen, waar de invloed der Westersche ontwikkeling in de eerste plaats door de vrouw van innerlijke beschaving zal worden aangevoeld en verwerkt, — hoe innig zegt vorstin Itengré in hare zuivere vereering van den hoogstaanden vreemdeling: „hij weet!" — hetgeen tot conflicten, zelfs misdadige, kan leiden tusschen den Westerschen en Oosterschen man.

Naar wij van verschillende zijden vernamen te de uitvoering der Kostbare Sproke verled jaar in den Haag meer indruk, waarschijnlijk het met meer soberheid in een kleinere, intiem geving werd opgevoerd.

Maar hoe 't ook zij, de verschijning van een Indisch stuk is altijd een gebeurtenis, die ons landers „nader brengt tot Indië", ons tot waar nadenken stemmen kan. Dat is mede de groote kenis er van.

Persoverzicht uit de Indische Bla

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Troonrede.

De Locomotief (16, 17 en 18 Sept.) bespre Troonrede en geeft overzichten van hetgeen de sche Pers over het Staatsstuk zegt. Na het moede sche deel der rede genoemd te hebben, zegt De van de korte laatste alinea, *de koloniale paragra* volgende:

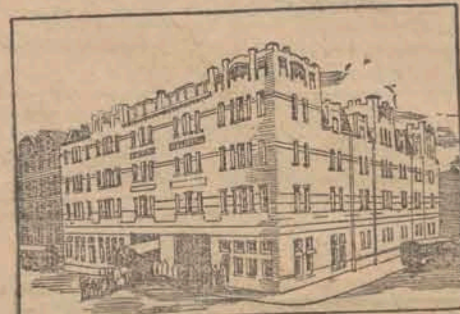
Voortzetting van het koloniaal bewind „in ov stemming met den geest onzer zedelijke roeping die gewesten" beteekent de erkenning van een plichting, waaraan een koloniaal bewind slech eigen schade zich zou kunnen onttrekken. Toch de uitdrukkelijke erkenning op deze plaats blijde minder doet dit de erkenning dat ruime toev van kapitaal onmisbaar is om in de toenemen hoeften van land en volk te kunnen voorzien. zoo schreven wij niet lang geleden, heeft het k even noodig als elk levend lichaam het bloed. „G zal worden" — zoo besluit de koloniale parag „dat de belangen der Inlandsche bevolking n het overwicht daarvan (dat is van het kapita len worden benadeeld." Dit maakt dan weder d van de te voren reeds erkende zedelijke roepin denken dat alle loyale partijen, zoo van links a rechts, dit kunnen onderschrijven. Moge de m minister van koloniën de kracht vinden om het evenwicht tusschen kapitaal- en volksbelang te ren en te doen bewaren.

De splitsing van de Staatsmarine.
Leger contra Vloot.

De *Java-Bode* (17 en 19 Sept.) betoogt dat splitsing van de Staatsmarine Indië het gelag z ten betalen. Lang geleden heeft men reeds twee geprobeerd om de Nederlandsche staatsmarine dan niet voor een groot deel, maar in haar ge bij het Dep. van Koloniën onder te brengen. keeren is de reorganisatie mislukt, dan wel stu op zoodanige bezwaren, dat men er spoedig wee is opgehouden. De eerste maal was het in April In Januari 1830 werd de staatsmarine weer in hersteld. Den tweeden keer, in Augustus 1840, de marine wéér ondergebracht bij Koloniën. E kwam men na 1½ jaar reeds tot het inzicht, oude toestand boven de nieuwe was te prefer In Jan. 1842 keerde men weer in de oude bep banen terug.

De *Java-Bode* van 22 Sept. vestigt de aandac een voorstel der officieren van de landmacht, diend op een vergadering van de I. E. V., afd Mr. Cornelis. Hierin werd bij motie vastgeleg men tegen het plan is tot aanschaffing van een voor Indië, ...men een vloot voor Indië on acht, en dat — mòcht er een vloot voor Indië de landsdefensie gelegd dient te worden in van één persoon (liefst den legercommandan motie, namens de officieren door majoor Geldorp gesteld en door kolonel Van Gheel Gildemees steund, is niet door de vergadering aangenom paald is echter dat majoor Geldorp over dit werp eene lezing zal houden, waarbij dan deba gestaan. De *J. B.* noemt dit eene verstandige king van de vergadering; zij zal nu stellig de heid krijgen om haar oordeel te toetsen aan de gen die hier, bij gebrek aan deskundigen, niet den konden worden.

Dat deze actie juist nu de kop opsteekt — zoo v de *J. B.* —, nu de berichten uit Holland voor on rine uiterst gunstig zijn, is te begrijpen. De sluim rivaliteit laat zich op gezette tijden gevoelen, huidig oogenblik, nu het leger zich berooid en de Marine door het Opperbestuur gebracht

e voorname plaats, die haar toekomt, is daartoe bij uitstek geschikt. Ook dat het I. E. V. het speterrein voor deze actie vormt, was ons bekend g eens bevestigd door de artikelen over *landsie* in het *„Bat. Nwsbl."* (van 31 Mrt. en 16 Apr. *Java-Bode"* van 18 en 21 Apr.). Daarin werd een pleidooi gehouden voor het Opperbevelhebber- over leger en vloot in oorlogstijd voor den Lecommandant. Zoo is de actie, die de landmacht blijkbaar met nieuwen moed inzet, psychologisch baar. Zij moge eene compensatie vinden in het der marine-autoriteiten, opdat niet, zooals weer dreigt te zullen geschieden, de beide inteende deelen van onze weermacht zich in een heilen rivaliteits-strijd verdeelen, en opdat de hoofd- de meest efficiente landsdefensie, ongehavend het conflict naar voren moge komen. Daarom is goed, dat het I. E. V. te Mr. Cornelis zich niet geen heeft aan een overijlde uitspraak, maar zich voorbaat de gelegenheid heeft verschaft tot het vorvan een bezonken en objectief oordeel.

Spoor en auto.

n 15den Sept. werd de door de regeering ingestelcommissie voor motorverkeer door den directeur Gouvernementsbedrijven te Bandoeng geïnstalleerd. de redevoeringen van H.H. *Roelofsen* en den voorder commisie, prof. *Van Breen* (*De Loc.* 17 Sept), dat aan de commissie is opgedragen: in de e plaats een onderzoek in te stellen naar den omvan het vrachtauto- en autobusverkeer, en verder regeering voor te lichten inzake de verschillende ren, welke van invloed zijn op de economische wikkeling van dit verkeer alsmede van dat over de - en tramwegen. De arbeid, die van de commisverwacht wordt, is inderdaad niet licht. Zwaar zal haar echter niet vallen, indien zij mag en kan en op de medewerking van allen, die daartoe in zijn, — waarbij ook gedacht wordt aan de pers. eid bedoelt de voorbereiding der oplossing van ingewikkeld vraagstuk, dat, hoewel eerst van de e jaren, nu reeds de regeeringen van verscheilanden, ook onze moederlandsche regeering, ernbezighoudt.

heer *Van Oorschot* geeft in het *Soer. Hbl.* (14) eenige opmerkingen over den strijd *Spoor contra* o.a. over de bij sommigen heerschende opvatting: de nog in zijn jeugd verkeerende auto vele perspecn voor verdere ontwikkeling opent, terwijl de ietseniel geworden spoor aan 't einde van haar uitzou zijn gekomen. Dit moet onjuist worden geacht, dus de schr. —. Wèl moet worden erkend, dat het em van exploitatie is verouderd en verstijfd, wijl ementen, bepalingen, administratie, enz. nummer zijn geworden, terwijl de commercieele en econoe taak naar den achtergrond werd gedrongen. reageert de spoor veel te langzaam op de telkens mende nieuwe eischen van het verkeer. De orgaie is te traag en te duur. Op technisch gebied is spoor- en rijtuigbouw, beiden onnoodig zwaar, veel ezuinigen. Door overdreven solieden bouw zit in rijtuig veel te veel dood gewicht, hetgeen kan wor vermeden. Ook op de bewaking kan veel worden inigd; het plaatsen van een waker bij elken weg verslindt tonnen, en men moet het publiek eindelijk eens leeren, met behulp van goede sig, zelf uit de oogen te zien. Het is mogelijk den t meer soepel en elastisch te maken, en op de osten belangrijk te bezuinigen. Grooter snelheid worden bereikt, ook door het laten loopen van doch kleinere treinen. Zoo is in velerlei opzicht ering der spoorprestaties mogelijk. De billijkheid dt te erkennen, dat de huidige leiding der S.S. krachtig in aangegeven zin werkzaam is.

n de gelegenheid om met den heer Van Oorschot lemiek te treden ter verdediging van 't goed recht en auto, wordt in het *Soer. Hbl.* (17 en 18 Sept.) k gemaakt door den heer *G. J. Timmermans*. Hij kt het recht van den auto, de situatie in Indië, rdeelen van den auto, de allesbeheerschende fac*oedkoople*, de vischmail, tarievenstrijd en aparte egen, geeft personeelsvergelijking, wijst er op dat oor geklonken is aan rails, en constateert dat de sterk staat, vol energie, en volkomen bereid zich e passen aan alle eischen van het vervoer.

Bat. Nwsbl. (18 Sept.) critiseert het bericht, e loopende landsbegrooting weer een flink overzal laten, misschien wel *f* 100 millioen, en schrijft rdienste voor de „winst" van G. B. hoofdzakelijk toe aan oorzaken van buiten af. Als verdienste blijft echter de vermeerdering der S. S.-ontvangsten, die — en dat is reeds meerdere malen gezegd — inderdaad te danken is, voor een groot deel, aan een krachtiger leiding, intensiever exploitatie. Maar tegenover den „meevaller" van de S. S. vergete men niet direct de „tegenvallers" van de pas achter ons liggende jaren.

Uitbreiding van het Inlandsche Onderwijs.
De Rechtshoogeschool.

De Loc. (11 t/m. 16 Sept.) ontleent aan het „Alg. Hbl." Elout's Slotbeschouwingen over *Indië en Groot Nederland*. Het onderwijs-systeem in Indië is — volgens *Elout* — vernuftig ingericht. De eenvoudige volksschool echter, de „desaschool", die is noodig. Die is er dan echter ook in menigte. De kinderen leeren er, naar hij heeft kunnen constateeren, uitnemend lezen, schrijven en rekenen. En aan de meeste Inlandsche scholen is een „Volksbibliotheek" verbonden, die van Batavia uit gevoed wordt door „Volkslectuur", het zeer actieve instituut dat onder leiding staat van dr. Rinkes.

Van Overheidswege wordt een onderzoek ingesteld naar de wenschelijkheid om in 1926 meer *tweede klassescholen* en *volksscholen* te openen dan op de begrooting is uitgetrokken. Het criterium is de behoefte aan deze scholen. Naar aanleiding hiervan brengt het *Soer. Hbl.* (19 Sept.) in herinnering, dat de volksscholen gelegenheid geven voor onderwijs aan ruim 70 pCt. van de kinderen van schoolgaanden leeftijd, doch dat daarvan gebruik wordt gemaakt door niet meer dan 22,6 pCt. In 1924 werden 75 nieuwe Inlandsche tweede klassescholen geopend, terwijl de begrooting voor 1924 op 60 nieuwe scholen rekende. Hieruit blijkt dat de zoogenaamde volksscholen slechts voor één derde van haar capaciteit worden benut. De doorsneedesaman is nog niet overtuigd van de nuttigheid van het volgen van elementair schoolonderwijs door zijn kinderen. Dit moet ons voorzichtig maken bij het beramen van plannen om dit schoolonderwijs nog verder uit te breiden. Ook tegenover de behoefte aan een snelle toeneming van het aantal Inlandsche tweede klassescholen staat het *S. H.* eveneens eenigszins pessimistisch. Onze Indische maatschappij heeft geen plaats voor groote getallen „intellectueelen". Op het platteland is de abituriënt van de Inlandsche tweede klasseschool nu eenmaal een „intellectueel". In de steden en in industrieele streken is dit uiteraard anders. Toch waren nog bij een onzer arbeidsbeurzen op Java op ultimo Augustus niet minder dan 158 Inlandsche sollicitanten ingeschreven voor het begeerenswaardige baantje van „klerk". De tijd, dat men meende, dat intellectueel onderwijs op zichzelf aan de individu meer geluk en aan de samenleving vooruitgang bracht, is nu zoo langzamerhand toch wel voorbij. Inlandsche leiders mogen nog in deze dogmatische gedachte gevangen zijn, zij, die weten, dat de onderwijsvoorziening op de *geestelijke* en *economische* ontwikkeling der samenleving moet zijn gebaseerd, zullen allereerst deze samenleving hebben te peilen.

De *„Nwe. Soer. Crt."* sluit zich aan bij een pessimistische beschouwing van *„De Banier"* over de Rechtshoogeschool in Indië, die „een dreigend kwaad" wordt genoemd. De *Deli Crt.* (24 Sept.) noemt dit een oud verwijt, dat vooral vóór de oprichting der hoogeschool herhaaldelijk gehoord werd. Ongetwijfeld — aldus het blad — zit er een groote grond van waarheid in en ook wij hadden veel liever de oprichting van een medische faculteit dan van een juridische begroet. Maar aan den anderen kant mag men dit bezwaar toch ook niet breeder uitmeten dan noodig is en in het algemeen niet voorbijzien, dat alle ontwikkeling en wetenschap onafwijsbaar ook leidt tot een gebruik dat wij of een andere bepaalde groep der samenleving misbruik en een gevaar noemen. Zelfs het eenvoudigste lager onderwijs zal individuen de gelegenheid geven om door kennismaking van verschillende theorieën, een gevaar in den Staat te vormen. Maar daarom kan men het onderwijs toch niet achterwege laten. Het is volkomen juist dat men in Br.-Indië en in andere landen vooral in de politiek moeilijkheden heeft gekregen van het halfrijpe juridische element, dat geen voldoende productieve bezigheid vond. Dat is in het Westen ook het geval, maar het Oosten wordt veel sterker door het bespiegelende deel der juridische opleiding aangetrokken dan door de exacte medische of ingenieursopleiding. Dat is nu eenmaal niet te voorkomen. Het eenige wat er aan te doen zou zijn is het openstellen van slechts een bepaald aantal plaatsen voor studenten, juist voldoende voor wat het Land daadwerkelijk aan

juristen in alle functies behoeft. Alleen voelt men wel dat daarin ook een onzuivere factor zit en dat bovendien ook daarmee de weg naar een politieken tegenstand niet geheel afgesloten is. Omdat die weg niet afgesloten kan en zelfs niet afgesloten mag worden.

Indië's grootste bevloeiingsplan.

De heer *ir. Gaade* verstrekte de *Java-Bode* (21 Sept.) alle mogelijke gegevens omtrent *de Krawang-irrigatiewerken*. Het gansche bevloeiingsplan, het grootste aaneengesloten oppervlak, dat tot nog toe in Indië als irrigatiewerk is uitgevoerd, is 110.000 bouw groot en wordt in het zuiden begrensd door een strook, die ongeveer 6 K.M. noordelijk van de spoorlijn van Tjikampek naar Djatibarang loopt; in het Oosten vormt de Tji Lamaja de grens, in het Westen de Tji Taroem en in het Noorden de Java Zee. Dat gedeelte langs de zee is in sommige maanden van het jaar niet veel meer dan een moeras. In 1919 werd het eerste ontwerp geprojecteerd dat op deze werken betrekking heeft, en tegelijkertijd werd met de uitvoering begonnen. Het doel van deze irrigatiewerken is de 110.000 bouws groote vlakte te doen bevloeien met het „vruchtbare" water van de Tji Taroem. Vermoedelijk kan op den 1sten Nov. a.s. het bevloeiingswater van de Tji Taroem toegelaten worden tot het hoofdkanaal en dat gedeelte van het Oosterkanaal, hetwelk op dat tijdstip gereed is, zoodat op dien datum ongeveer 1700 bouws bevloeid kunnen worden. Waar elk jaar ongeveer f 1 millioen ter verwerking wordt toegestaan, zal het nog wel eenige jaren duren alvorens het geheele plan is uitgevoerd. Tegenwoordig is het complex vrij dun bevolkt, maar verwacht wordt, dat de bevolking zal toenemen naarmate de grond verbetert. Over het algemeen heerscht hier het groot grondbezit.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Poenale Sanctie.
Het lot van den Javaanschen werkman-contractant ter Oostkust van Sumatra.

In de Bondsvergadering van „Boedi Oetomo", welke van 10 tot 12 April 1925, in het Sociëteitsgebouw „Habiprojo" te Soerakarta werd gehouden, sprak de heer Soemosoediro, als afgevaardigde van de afdeeling dier vereeniging ter Oostkust van Sumatra, over het levensbestaan der Javaansche werkman-contractanten in dat gewest, daarbij de motieven aangevende, welke hebben geleid tot het voorstel der afdeeling om het hoofdbestuur uit te noodigen den Landvoogd te verzoeken het daarheen te willen leiden dat het loon per dag van den werkman-contractant werd verhoogd van f 0.42 op f 0.60 voor den man en van f 0.37 op f 0.50 voor de vrouw.

Het is niet noodig, zeide de spreker, stil te staan bij de redenen, die den contractant dikwijls aanleiding geven te luisteren naar het zoet gefluit van de wervers; genoeg zij het te vermelden, dat, als het werkcontract geteekend is, de werkman f 30.— voorschot ontvangt.

Dit bedrag, aangevuld met de verschillende gemaakte onkosten, om en bij f 100.— bedragende, moet, met maandelijksche afbetalingen, binnen de 3 jaren worden afgelost.

Het vervoer naar Deli geschiedt per zeestoomer, waarop men somtijds 400 tot 700 mannen, vrouwen en kinderen kan zien opgeborgen in een onderdek, waar de lucht, ook tengevolge van de hooge temperatuur, dikwijls benauwend is.

Iedereen, zeide de spreker, die wel eens zulk eene reis op het dek heeft medegemaakt, weet:

1e. dat het weinige medegebrachte en overgehouden geld door den contractant wordt verdobbeld met de bemanning van de schepen;

2e. dat het Europeesch, Chineesch en Inlandsch personeel dier schepen, dat gewoonlijk ongehuwd is, met galante avonturen toestanden schept, die bepaald verbetering behoeven.

Bij aankomst te Medan worden de contractanten opgeborgen in de loodsen van de Algemeene Rubberplantersvereeniging en van de Deliplantersvereeniging, om den volgenden dag gezonden te worden naar de landbouwondernemingen, die de aanvraag hebben gedaan en waar zij worden te werk gesteld in de rubber- en tabaksaanplantingen, dan wel in de schuren.

Het aantal werkuren per dag bedraagt 10 uur, doch wanneer de afstand tusschen verblijf- en werkplaats eenigszins belangrijk is, dan is het aantal werkuren meer dan 10.

'sMorgens te 5 uur opstaande, komt men eer[...] den avond thuis.

Twee malen in de maand is het uitbetaling[...] het loon, n.l. den 1en en den 16en dag der m[...] welke dagen geen arbeid wordt verricht.

Ontvangt de werkman op den 16en dier ma[...] voorschot van f 2.50 op zijn loon, dan ontvang[...] den eersten dag der maand daaraanvolgende [...] tant.

Op die betaaldagen ziet men in de nabijheid [...] loodsen van het werkvolk inlandsche danseres[...] wajang koelit en de plaats voor het dobbelsp[...] dobbelsteenen.

De hoofdmandoer zorgt voor de speelmatten [...] lampen en ontvangt daarvoor tolloon.

Doch ook in de werkmansloodsen is ruim [...] aanwezig voor spel, dans en avontuur.

Gelegenheid tot het ontvangen van godsdienst[...] derricht, waar men kan leeren wat goed of zon[...] bestaat niet.

Wel heeft het afdeelingsbestuur van Boedi O[...] ter Oostkust van Sumatra daarvoor moeite ged[...] den Gouverneur en bij de Deliplanters- en Rubb[...] eenigingen, doch te vergeefs.

Hoewel het vaststaat dat op de ondernemingen [...] Oostkust van Sumatra zich ongewenschte toe[...] voor de werklieden voordoen, zoo komt toch ma[...] of tweemaal in de 3 maanden een arbeidsinsp[...] voor plaatselijk onderzoek.

Deze houdt dan verblijf in het kantoor van de[...] ministrateur der onderneming, terwijl de tolk [...] uitgezonden naar de verschillende loodsen.

De tolk wordt daarbij gevolgd door 2 mandoe[...] kunnen bevestigen hetgeen eerstgenoemde aa[...] werkvolk heeft gevraagd.

Vragen of men het goed heeft, of het loon be[...] wordt uitbetaald, enz. mogen door den tolk n[...] het werkvolk worden gesteld; doet hij dit to[...] zorgen de mandoers er wel voor dat hij in ong[...] heid geraakt.

Het gevolg van een en ander is dat geene kl[...] worden voorgebracht.

Naar sprekers meening kan alleen door oph[...] van de poenale sanctie verbetering in de best[...] wantoestanden worden gebracht.

Evenwel wetende, dat daarmede moet word[...] wacht tot betere omstandigheden zullen zijn [...] broken, is het denkbeeld gerezen te trachten [...] te krijgen, dat, ter verbetering van het levens[...] der contract-werklieden, hun loon van Regeerin[...] zoodanig wordt verhoogd, dat zij althans een[...] zins menschwaardig bestaan genieten.

(Wordt vervo[...]

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De vrouw in China, die gelijke rechten als d[...] van den man opeischt.

II (Slot).

In afwachting van de bijeenkomst der volks[...] rentie, verzamelden zich de leden der verschil[...] volksvereenigingen, ter bespreking van de vraag[...] ke vertegenwoordiger men naar de vergadering [...] zenden, zoomede van de concept-motie, welke [...] zou hebben in te dienen, in het belang van de [...] keling van zaken.

De vrouwen waren reeds geruimen tijd te vor[...] een gekomen voor hetzelfde doel, ten einde ger[...] zijn, wanneer het goede moment daarvoor aan[...] ken zoude zijn.

In de steden Shanghai en Canton en in de p[...] cies Hunan en Shantung, zoomede te Tientsin, [...] het vrouwelijk element zich eveneens, met he[...] besprekingen te houden over de wijze, waarop [...] het best tot het verkrijgen van gelijke rechten [...] van den man kon geraken.

De samenkomsten in de maand April 1925 h[...] onder meer, plaats:

1e. te Pupeh in de Road Min Tek Li No. 21, [...] door meer dan 20 vrouwen werd bezocht;

2e. te Ningpo Hwee Koan, Thibetroad;

3e. te Shimeen, in de kweekschool voor vrouw[...] welke vergaderingen de onderwerpen van de [...] den vertegenwoordigster en de samenstelling [...] voor te brengen motie werden besproken.

In de vergadering te Pupek viel voor vertegen[...] digster naar Peking de keuze op mejuffrouw Lie [...] Chin.

In de samenkomsten elders kon men echter niet tot eene eindbeslissing ten deze komen.

Inzake de opdracht werd vastgesteld, dat deze zich zou bepalen:

1e. tot het indienen van de motie;

2e. het stellen van den eisch van gelijke rechten voor de vrouw als die, welke den man zijn toegekend;

3e. het verwerpen van de tractaten, die als onrechtvaardig werden beschouwd;

4e. vermindering van de gewapende macht en enkele andere onderwerpen meer.

Tegelijkertijd werd besloten een rekest te zenden aan Maarschalk Tuan Chi Yui, waarin verzocht werd zijne aandacht te willen schenken aan de te openen volksconferentie en daarbij de volksbelangen te willen beschermen.

Aan het bestuur der Kuomintangpartij en aan de Chineesche vrouwenvereenigingen te Peking werd gevraagd, deze vrouwenbeweging te steunen, terwijl in de samenkomsten van verschillende vrouwengroepen ter plaatse werd aangedrongen op daadwerkelijk verzet, in geval in de volksconferentie aan de vrouwen het recht van te spreken werd geweigerd.

Want, volgens weten van den schrijver, zou dit, krachtens de regeling der volksconferentie, zijn verboden, hoewel hij niet begrijpt, welk nadeel de vrouw aan de besprekingen zou kunnen toebrengen.

Wel stelde hij de vragen of het vrouwelijk element over voldoende macht beschikte om den strijd aan te binden en wie alsdan de leidster zoude zijn.

Te Canton, alwaar de vrouwen van de Kuomintangpartij eene vergadering hielden, waren, onder meer, een 20-tal personen, die de pers vertegenwoordigden.

Spreekster was mevrouw Tang Chung Kung, die uiteenzette de regelingen, welke in het belang van de volksconferentie waren genomen en de redenen, die daartoe aanleiding hadden gegeven.

Er werd op gewezen dat de positie van de vrouw in China, over het algemeen niet meer is dan die van een werkdier, dat dagelijks zich moet uitsloven tegen een minimum loon.

Het verstrekken van hulp in den vorm van het verleenen van gelijke rechten als die, welke aan den man zijn toegekend, was dientengevolge gerechtvaardigd en voeg zij den steun der vergadering om te trachten die rechten met kracht te veroveren.

Het einde was het instellen van eene commissie van verzet.

Te Shantung hielden de vrouwen van de Progressieve partij in de meisjesschool eene vergadering, welke door meer dan 20 leden en door meer dan 100 leerlingen werd bezocht.

Spreekster was mejuffrouw Wang I Chien.

Men besloot tot het indienen van een protest bij Maarschalk Tuan Chi Yui, waarbij werd verzocht de regeling van de volksconferentie zoodanig te wijzigen, dat ook de vrouwen in die vergadering het woord zouden voeren en dat van elke meisjesschool 2 afgevaardigden zouden worden gezonden.

Op de vergadering te Tientsin in de „Girls Middle School" waren een 80-tal personen tegenwoordig.

Spreekster was mejuffrouw Kiang Ching Yin, die, in verband met den tijdgeest en in overeenstemming met de toestanden in het Westen, meende, dat de verheffing van de Chineesche vrouw haar toekwam en dat dit kan geschieden door haar gelijke rechten te schenken als die, welke de man geniet.

De vrouw toch nam een groot aandeel in de evolutie van het land en met zeker succes, in aanmerking genomen de verkregen veranderingen in zake het huwelijk, arbeidsverhoudingen, onderwijs, enz.

Een 20-tal vrouwen werden candidaat gesteld voor de functie van vertegenwoordigster in de volksconferentie.

Aldus is, zegt de schrijver, op dit oogenblik de vrouwenbeweging in China, welke actie, zijns inziens, niet veel verschilt van die der sexegenooten in het Westen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Uitgaven van het Kon. Bat. Genootschap van K. en W.

De jongste mail uit Indië bracht ons een aantal publicaties van bovengenoemd genootschap; van zeer groote verscheidenheid en hoog wetenschappelijk belang. Met het oog op de beschikbare ruimte zal helaas moeten worden volstaan met de vermelding der titels zonder meer.

I. Publicatie No. I van den Oudheidkundigen Dienst in Nederlandsch-Indië, een, door den chef van dien dienst, Dr. Bosch ingeleide, geheel nieuwe uitgave, welke wat tekst en illustreering betreft in geenen deele behoeft onder te doen voor de bekende publicaties van den Britsch-Indischen „Archaeological Survey".

Inhoud: Tjandi Kidal (A. Bouwkundige beschrijving, door B. de Haan; B. Historische en iconographische beschrijving, door Dr. F. D. K. Bosch). — The earliest Sanskrit inscriptions of Java, by Dr. J. Ph. Vogel. — De Mintaraga-basreliefs aan de Oud-Javaansche bouwwerken, door Dr. P. V. van Stein Callenfels.

II. Oudheidkundig Verslag, eerste en tweede kwartaal 1924. Bevat behalve een overzicht der verrichtingen van den Oudh. Dienst over genoemd tijdvak, de navolgende bijdragen: Stukken betrekking hebbend op oud-Javaansche opschriften in de Bibliothèque Nationale te Parijs, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Historische gegevens uit Balineesche oorkonden. III, (de vorsten van Bali), door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Madjapahit. Poging tot reconstructie van het stadsplan, nagezocht op het terrein aan de hand van den middeleeuwschen dichter Prapança, door ir. H. Maclaine Pont. (Vervolg in het verslag over het 3e—4e kwartaal). — Bijvoegsel bij de opmerking aangaande de Lebaran of het zoogenaamd Inlandsch Nieuwjaar, door Kromo Adinegoro. — Nog eens over de oude klok van 1603 in het fort Oranje te Ternate, door Dr. M. Neijens. — De hiërarchie der Compagnie's dienaren, door V. I. van de Wall.

III. Oudheidkundig verslag, derde en vierde kwartaal 1924. Het eerste palaeolithesche werktuig in den Archipel, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — De Batu Kemang, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Oost-Javaansche badplaatsen. II. Belahan, door B. de Haan. — Jayanagara en de vrouw van Tanea, door St. — De oudste restauratieplannen voor Tjandi Mendoet, door St. — De persoon van Prapança, door R. Ng. Poerbatjaraka.

IV. Verhandelingen van het Genootschap. Deel 65, derde stuk. Mythen en sagen der Berg-Toradja's van Midden-Celebes, vertaald en van aanteekeningen voorzien door Jac. Woensdregt. (Verhalen door den schr., zendeling-leeraar van het Ned. Zendelinggenootschap, opgeteekend uit den mond van het volk).

V. Tijdschr. voor Ind. Taal-., Land- en Volkenkunde. Deel 64 afl. 3—4. Sternkunde und Sterndeuterei im malaiischen Archipel, von A. Maass (Fortsetzung). — Eenige archiefstukken betreffende de vestiging van de Engelsche factorij te Benkoelen in 1685, door P. Wink. — Het Buddhisme op Java en Sumatra in zijn laatste bloeiperiode, door ir. J. L. Moens. I. Krtanagara (vorst van Madjapahit). II. Adityawarman (Sumatraansch vorst in de veertiende eeuw). — Wali poehoen, door R. A. Kern. — Een en ander over hoogere en lagere menschentypen onder de Toradja's van West-Celebes, door D. de Jongh. — Uittreksels uit de notulen van algemeene en directie-vergaderingen van het Genootschap.

Verscheidene dezer bijdragen zijn van belangwekkende afbeeldingen voorzien.

Koloniale Studiën.

No. 4 van den 9en jaarg. opent met eene beschouwing van den hr. G. F. Bodde over de huidige rubberpositie, waarin de schr. ook zijne meening zegt over het gewicht hetwelk de veel besproken bevolkingsrubber in de schaal legt. — Ir. E. P. Wellenstein bespreekt het onderzoek naar den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, welk onderwerp ook door den schr. in Econ. Stat. Berichten is behandeld en dezerzijds daarop de aandacht is gevestigd. — R. A. A. Wiranata Koesoema doet een nieuw systeem van verkiezing aan de hand, ter vervanging van het vrijwel mislukte (en in de pers belachelijk gemaakte) dat in Mei jl. in practijk werd gebracht voor de „verkiezing der kiesmannen" in West-Java. Het systeem (verduidelijkt door een tweetal platen) is uitgedacht door den wedana van Oedjoeng Broeng en volgens den hr. W. K. zeer aan te bevelen voor analfabeten. — Dr. W. Feuilletau de Bruyn geeft eene bijdrage over de „Vlootwet 1925", welke met een meerderheid van slechts twee stemmen door den Volksraad werd aangenomen. — De hr. J. F. Later draagt „Eenige beschouwingen" bij over het „besturen" op de Buitengewesten, dit besturen opgevat als een richting geven aan, regelen, leiden. Schr. merkt hierin op dat verschillende toestanden verbetering behoeven in 't belang der bevolking dier afgelegen streken. Zoo wijst hij bijv. op het betreurenswaardige feit dat voor eene onderafdeeling als Sambas (Wester-afd. van Borneo) met ruim 50.000 inwoners, van waar alleen aan in- en uitvoerrechten elk jaar bijna twee ton in 's Lands kas vloeit, niet één geneeskundige beschikbaar is gesteld. — Het jongste jaarverslag van de

Het Algemeen Haagsch Instituut voor Tandheelkunde te 's-Gravenhage.

De heer Alex Mertens, directeur van bovengenoemd instituut, verzocht ons in ons orgaan eene beschrijving te willen geven van zijne inrichting, daar men zich over het algemeen hiervan geen juist denkbeeld schijnt te maken, ook al ten gevolge van het feit, dat vele tandartsen, technikers en onbevoegden, hunne praktijken den naam van instituut hebben gegeven in navolging van het A. H. I. T., waardoor bij hen die het A. H. I. T. niet kennen, het idee van tandheelkundig instituut in miscrediet geraakt is. De heer Mertens stelt er prijs op zoo nadrukkelijk mogelijk te verklaren, dat het Algemeen Haagsch Instituut voor Tandheelkunde noch wat inrichting, noch wat behandeling, noch wat wijze van organisatie betreft, iets gemeen heeft met andere z.g.n. tandheelkundige instituten.

Wij hebben voldaan aan het verzoek van den directeur, den heer Mertens, om de inrichting aan het Piet Heinplein eens te komen bezichtigen, en willen, naar aanleiding van ons bezoek, het een en ander mededeelen van hetgeen wij daar gezien en gehoord hebben.

Ware het A. H. I. T. eene gewone tandheelkundige praktijk, zooals wij die allen kennen, dan zou het o.i. niet op onzen weg gelegen hebben deze praktijk in onze kolommen te bespreken. Doch dit is niet het geval.

Met de oprichting van het A. H. I. T., zoo verzekerde ons de heer Mertens, is de mondverzorging in een geheel nieuw stadium getreden en heeft zij een geweldigen sprong voorwaarts gemaakt.

Daar zij, die de inrichting niet uit eigen aanschouwing kennen, zich daaromtrent moeilijk eene juiste voorstelling zullen kunnen maken, willen wij trachten er in het kort eenen algemeenen indruk van te geven.

Het A. H. I. T. dan is gevestigd in het daartoe speciaal ingerichte gebouw van 6 verdiepingen op het Piet Heinplein te 's-Gravenhage. Alle operatiekamers zien vrij uit op het Noorden en ontvangen daardoor een zee van het zuiverste licht. Het geheele inwendige van het gebouw, behalve de wachtkamers, welke zeer luxueus en smaakvol in zuiveren Empire- en Louis XV stijl zijn uitgevoerd, is wit geschilderd, afgezet met lichtblauw, waardoor men bij het eerste binnentreden reeds een zeer aangenamen indruk van zindelijkheid en hygiëne ontvangt.

Bij het binnenkomen leidt de gang naar de administratie, waar men zijn naam en adres opgeeft om zich als patiënt van het A. H. I. T. te laten inschrijven. Het inschrijvingsgeld bedraagt *f* 1.—. Hiervoor ontvangt de patiënt een kaart, welke hem het recht geeft alle zes maanden zijn gebit te laten onderzoeken. Dit inschrijvingsgeld is slechts eenmaal verschuldigd. Vervolgens begeeft de patiënt, nadat hem een gedrukt tarief ter hand gesteld is, zich naar een der wachtkamers, of bepaalt dag en uur waarop hij het eerste consult wenscht.

Voor dit eerste onderzoek begeeft de patiënt zich naar de diagnostiekkamer, waar door den directeur van het A. H. I. T. zijn gebit nauwkeurig onderzocht wordt. De resultaten van dit onderzoek worden op daartoe zeer doelmatige formulieren begrijpelijk voor den patiënt opgeteekend en wel in duplo, waarvan een aan het A. H. I. T. blijft en het andere den patiënt wordt ter hand gesteld, zoodat deze nauwkeurig weet wat er aan zijn gebit mankeert en welke kosten het voor hem zou medebrengen een en ander in orde te laten brengen. Besluit de patient zich verder aan het A.H.I.T. te laten behandelen, dan geeft de directeur op de formulieren aan op welke afdeelingen die behandelingen moeten geschieden. Men moet n.l. weten, dat de tandartsen-assistenten aan het A. H. I. T. tandartsen-specialisten zijn, d.w.z., dat zij behalve hunne gewone studie als tandarts nog eene speciaalstudie van een onderdeel der tandheelkunst gemaakt hebben, in welk onderdeel zij aan het A. H. I. T. voornamelijk praktizeeren. Het zal een ieder duidelijk zijn, hoe zulks aan de behandeling der patiënten ten goede moet komen.

Zoo is er aan de inrichting eene speciale onderzoekkamer voor het stellen eener zuivere diagnose, met een daartoe dienstig instrumentarium zooals er misschien geen tweede bestaat; er is een afdeeling uitsluitend voor conserveerende tandheelkunde, eene voor prothetische tandheelkunde (kunsttanden en gebitten), eene voor operaties onder narcose met eene installatie zooals wellicht geen ziekenhuis in ons land er eene heeft, eene rustkamer met rustbedden, enz., enz., terwijl afdeelingen voor de behandeling van neus-, keel- en oorziekten, benevens voor röntgenologie deel uitmaken van de organisatie van het A. H. I. T., in hetzelfde gebouw en onder dezelfde leiding.

Wij zouden te uitvoerig worden, indien wij in bijzonderheden wilden afdalen, toch willen wij er nog op wijzen, dat zich in elke operatiekamer een moderne electrische sterilisator bevindt, waarin elk gebruikt instrument, elk glas, etc. direkt gesteriliseerd wordt, waardoor infectiegevaar, hetgeen alles behalve denkbeeldig is bij tandheelkundige behandelingen, geheel uitgesloten wordt.

De geheele inrichting en hare organisatie mag inderdaad met ideaal bestempeld worden en hetgeen men nu bij eene zoo kostbare en volmaakte inrichting zeker niet zou verwachten is het feit, dat de honoraria nog niet de helft bedragen van de gemiddeld te 's-Gravenhage geldende tandartsen-tarieven, terwijl men zich, indien de mond eerst in gezonden toestand gebracht is, voor *f* 5.— per jaar kan abonneeren voor alle behandelingen welke verder noodig zouden worden. Dit lijkt ongelooflijk, doch de directeur legde ons uit, dat dit mogelijk was, doordat de organisatie van het A. H. I. T. voornamelijk op het voorkomen van tandziekten gericht was en uit de statistieken, opgemaakt uit de gegevens van het A. H. I. T., blijkt, dat deze organisatie zoodanig aan haar doel beantwoordt, dat het **mogelijk is zich voor een luttel bedrag van *f* 5.— per jaar alle noodige tandheelkundige behandelingen te verschaffen.**

Javasche Bank vormt het onderwerp eener uitvoerige bijdrage van Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, waaraan we ontleenen: „De meerdere of mindere waardeering voor Mr. Trip's economische opvattingen in het algemeen is uit den aard der zaak afhankelijk van de richting, welke zijne beoordeelaars zijn toegedaan. Wie van het kapitalisme niets moet hebben of een groot voorstander van het overheidsbedrijf is, zal voor dit bankverslag bitter weinig gevoelen. Wie daarentegen met schrijver dezes voor het „zondig kapitaal" meer waardeering gevoelt, die zal van de beschouwingen van Mr. Trip met groote voldoening kennis nemen."

Een oude kwestie opnieuw behandeld.

De vraag of de Europeesche suikerindustrie voor den Javaanschen landbouwer, die zijn grond aan de suikerfabrieken verhuurt, een zegen of een vloek is, heeft vroeger tal van pennen in beweging gebracht, zonder dat het de schrijvers — behalve dan wellicht in eigen oogen — gelukt is, dit vraagstuk afdoend uit de wereld te helpen. De hr. Elout, die onlangs voor korten tijd op Java vertoefde, heeft in het Alg. Handelsbl. waarin zijne reisindrukken zijn verschenen, deze kwestie opnieuw aangeroerd en zich — met beroep op deskundige voorlichting — aan de vloek-zijde geschaard. Tegen zijn voorstellingen komt nu Mr. J. J. Tichelaar (in het Archief voor de Suikerind. in N.-I., No. 37 van 1925) verzet aanteekenen. Zijne beschouwingen verdienen stellig de aandacht van hen die den hr. Elout in het Handelsbl. gevolgd hebben.

Parlement en Kiezer.

Verschenen is de 15e jaargang (1925—26) van „Parlement en Kiezer, samengesteld door J. A. Jungmann en F. K. van Iterson (uitgave van M. Nijhoff te 's-Gravenhage).

Evenals in vorige jaren is ook thans weder dit jaarboekje met de grootste zorg en nauwkeurigheid bewerkt. Het bevat o.a. de namen der leden van de Staten-Generaal met eenige biografische bijzonderheden, programma's, enz. der verschillende politieke partijen in Nederland, een overzicht van de voornaamste werkzaamheden der Staten-Generaal gedurende de zitting 1924/25, hetwelk aldus is ingericht dat ook de in de Kamers behandelde Indische onderwerpen gemakkelijk zijn te vinden. Enz.

O.i. zouden de samenstellers een nuttig werk verrichten door in een volgende uitgaaf ook gegevens over de samenstelling van den Indischen Volksraad a.a. te betrekken, om van andere deelen van het Rijk niet te spreken.

Verslag Provinciaal Utrechtsch Genootschap.

In het dezer dagen in druk verschenen „Verslag van het verhandelde in de Alg. en de Sectie-vergaderingen van het Provinc. Utr. Gen. van K. en W., gehouden den 3en Juni 1925", is opgenomen de tekst eener voordracht van Dr. J. C. Koningsberger, getiteld: De verhoudingen tusschen Nederland en Indië, beschouwd van natuurwetenschappelijk standpunt (op welke voordracht reeds eerder in dit blad de aandacht is gevestigd). — Verder de hoofdpunten eener voordracht van Prof. Dr. L. Rutten, getiteld: Wat wij van de geologie van Java weten en niet weten. — Ten slotte heeft Mr. André de la Porte gesproken over „Het ontleenen van subjectieve rechten aan vreemde wetgevingen", waarin een ruime plaats is gegeven aan het Indische rechtsleven.

Oostersch Genootschap in Nederland.

Ook in het verslag van het vierde Congres van het Oostersch Genootschap in Nederland, gehouden te Leiden op 5 en 6 Jan. jl. (doch eerst kort geleden in druk verschenen bij E. J. Brill te Leiden) komen eenige zuiver wetenschappelijke onderwerpen voor, welke in deze rubriek niet onvermeld mogen blijven, nl.: Het grensgebied der Hindoe-Javaansche kunst, door Prof. Dr. N. J. Krom. — Het vidhurapandita-jataka afgebeeld op den Barabudur, door Prof. Dr. J. Ph. Vogel. — Eenige opmerkingen over de vermoedelijke oorzaak van het ontstaan van den zoogenoemden Wayangstijl in de Oost-Javaansche reliefkunst, door T. B. Roorda. — Iets over den zin van het Javaansche drama, door Dr. W. H. Rassers.

De Indische Mercuur.

No. 43 (23 Oct.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 23. Eenige gegevens over roselle-vezel. — Wat voor de suikerindustrie van belang was bij de behandeling der Indische Begrooting 1925 in Volksraad en Staten-Generaal (slot), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Palmolie-cultuur ter Oostkust van Sumatra in 1924. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1925. — Kultuurberichten. — Kleine m... deelingen. — Financieele berichten en verslagen, ... mede de overige wekelijksche rubrieken. — De ... Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft in dit ... recente literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 12 (19 Sept.). Aa... in Robusta-koffie, door Dr. W. Bally. — Tapcontrôle ... Hevea Brasiliensis, door Th. G. E. Hoedt. — Pluim... teelt (o.a. bespreking van een geschrift van Dr. B. ... burg: Het Indische kippenhok). De begrooting 1926 ... Landb., Nijverh. en Handel in den Volksraad (vervolg) — Aanteekeningen over aardappelcultuur en ... ziekten in Ned.-Indië (vervolg), door P. van der ... — Het drogen van koffie.

De Indische Boerderij.

Het Nr. van 4 Sept. bevat o.m. Pluimvee-tentoonstelling te Batavia (met ill.). — Vruchtboomen op o... erven (vervolg), door Laukeh. — De positie van d... Europeeschen bloemenkweeker op Java. — Het rad... toestel voor ondernemingen.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 23 Oct. bevat o.a.: Wilde zwijnen op Ja... door S. Kalff (met ill.). — Het pensioenfonds vo... weduwen en weezen van Europeesche burgerlijk... ambtenaren (vervolg). — Gezondheidsleer voor Neder... Indië, (bespreking van een onder dien titel verschenen boek van E. H. Hermans).

Indisch Militair Tijdschrift.

Sept. 1925. Iets over generaal J. Penning Nieuwla... (geb. 1795, overl. 1858), door S. Kalff. — Doelma... gebruik van zoeklichten, door W. van Exter. — ... indeeling van de geweermitrailleurs bij de Infanterie door P. Scholten. — Fort Speelwijk en andere ... versterkingen in Bantam (ontleend aan een nota ... den Oudheidkundigen Dienst). — Bekendmaking ... de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië door M. Boerstra. — Wijziging van de grens tusschen de militaire afdeelingen op Java. — Uit de Pers. — E...

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 41 (12 Sept.). Het nieuw... Ministerie, door Politicus. — Marius Bauer (de Neder... schilder die thans op Java vertoeft), door J. F. — ... pisang een geschikt voedingsmiddel? door arts E. Hermans (eene bijdrage welke ook verdient gelezen ... worden door Hollandsche moeders, die in overvloe... bananenvoeding der kleinen heil zien). — Melaat... heid en haar bestrijding in Indië (II. Van de Ba... sche Leproserie te Laoe-Si-Momo).

De Indische Loods.

No. 36 (van 18—24 Sept.) bevat o.m. Inlandsch... handelsgeest. Niet alle rassen over één kam sche... — De voordrachten van Prof. H. M. Neeb over hygiëne. — Nationalisme en vaderlandsliefde, door Noto S... roto (ontleend aan het Koloniaal Weekblad). — Pro... vinciale Raad en Regentschapsraden, door mr. Den...

* * *

De historische wording van den bestuursambtenaar. Rede ter aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar, uitgesproken bij de opening der Indologische faculteit aan de Rijksuniversiteit te Utrecht op 7 October 1925, door Dr. C. Gerretson. ('s-Gravenhage, P. van Stockum).

Over verponding en nog wat, door J. J. G. E. Rück... (Locale Belangen, 16 Sept. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 38. (Bladen op Java van 8 tot 14 Sep... Buitenbezittingen van 27 Aug. tot 8 Sept.). (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Augustus 1925, samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

De Surinaamsche begrooting voor 1926, door Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum. (Econ. Statistische Berichten, 21 Oct. '25). (Zie de rubriek Suriname hierachter).

Tjipanas en omstreken (korte mededeeling met mo... foto). (Holland Express, 24 Oct. '25).

Indische kroniek — (De nieuwe minister — de o... ning van de Utrechtsche leerstoelen — stakingen ... Indië), door Mr. Dr. A. Joekes. (De Opbouw, Oct. ...

Sociaal-economie door spoorwegaanleg in Ned. Oost-Indië, door C. F. Balsem (II. Oost-Java. III. Zuid-Sumatra). (Technisch tijdschr. voor Nederland en Ned.-Indië, Oct. '25).

Eenige mededeelingen over een drietal dokken van gewapend beton, geplaatst in de bassins van het Marine-Etablissement te Soerabaja, door ir. R. van Ypeen. Met ill. (De Ingenieur, 24 Oct. '25).

Indian sculptures, Ross collection (waarbij o.a. een Buddha-kop afkomstig van Boroboedoer). Met ill. (Museum of Fine Arts Bulletin, Boston, Oct. '25).

Suriname.

Zooals te verwachten was heeft de Tweede Kamer de verklaringen van Minister de Graaff omtrent Suriname's westgrens, afgelegd bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1925, niet beschouwd als het laatste woord in deze kwestie.

In het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer betreffende het IIIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1926 (dd. 15 October), lezen wij: „§ 5. *Grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana.* De vraag, welke de juiste grens is tusschen Suriname en Britsch-Guyana is nog steeds niet tot een oplossing gekomen. Deze vraag is herhaaldelijk ter sprake gebracht bij de behandeling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname. Het enige resultaat, dat daarmede bereikt is geworden, is dit, dat de onlangs afgetreden Minister van Koloniën de Graaff een oplossing gaf in strijd met die, welke in 1913 was gegeven door den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken de Marees van Swinderen. Terwijl toch de heer de Marees van Swinderen zeer positief als zijn meening had uitgesproken, dat de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Coetari-Coeroeni, verklaarde de heer de Graaff, dat de linkeroever van de Corantijn de grenslijn uitmaakt en dus de rivier over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort.

Verscheidene leden, die van oordeel waren, dat deze kwestie thans zoo spoedig mogelijk tot een oplossing moet worden gebracht, oordeelden het na de teleurstellingen, door hen bij de besprekingen met het hoofd van het Departement van Koloniën ondervonden, het best zich te dezer zake met den Minister van Buitenlandsche Zaken in verbinding te stellen. Gaarne zouden deze leden vernemen, welke naar 's Ministers opvatting de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana is en op welke gronden die opvatting steunt. Voor het geval de Minister mocht meenen, dat de bedoelde grens niet met zekerheid is aan te geven, zou men het op prijs stellen, indien de Minister de noodige maatregelen zou willen treffen ten einde tot een vaststelling van die grens te geraken." —

Tot zoover het Voorloopig Verslag.

Ten behoeve van diegenen onzer lezers, die de zaak niet meer klaar voor oogen hebben, willen wij er aan herinneren dat de heer de Marees van Swinderen had verklaard dat in overeenstemming met de Britsche Regeering de grens in de rivier de gewone regelen van het volkenrecht volgde, dus de Thalweg, terwijl de heer De Graaff verklaarde dat de geheele rivier Nederlandsch gebied is.

Wij vertrouwen dat Jhr. van Karnebeek het volle licht over deze kwestie zal doen schijnen en ook de kwestie der bronrivieren zal behandelen, al is die in het Voorloopig Verslag niet naar voren gebracht. Naar onze meening is dat volle licht alleen te verkrijgen door openbaarmaking van *alle* op de zaak betrekking hebbende bescheiden, vanaf 1840.

* * *

In de *„Economisch-Statistische Berichten"* van 21 October een beschouwing van Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum over de Surinaamsche begrooting voor 1926. Het slot van het artikel laten wij hier volgen:

„Als tot nu toe op enkele lichtpunten gewezen, de schaduwzijden ontbreken niet. Voor wegenaanleg en bestrijding van tropische ziekten zijn geen verhoogde bedragen uitgetrokken; de spoorweg levert nog steeds een nadeelig saldo op, het aantal landbouwleeraren is met twee verminderd. Vooral op den geleidelijken aanleg van behoorlijke verkeerswegen te land en een intensieve bestrijding van malaria, filaria en anchylostomiasis kan niet genoeg de aandacht worden gevestigd. Zonder een behoorlijk bruikbaar wegennet en een gezonde arbeidende bevolking baten de grootste sommen, in ondernemingen in Suriname gestoken, waarnaar zoo verlangend is uitgezien, niet. Terecht wordt aan het Nederlandsche kapitaal verweten, dat het zich zoo weinig met Suriname inlaat, steeds maar weer op de tegenslagen daar ziet, niet let op de groote winsten, vroeger daar behaald en voorbij ziet, hoe ook in Oost-Indië tijden van depressie en groote verliezen zijn voorgekomen. Doch daarnaast behoort dan ook van de zijde van Regeering en Volksvertegenwoordiging alles te worden in het werk gesteld, om voor hen, die hun kapitaal en hun arbeidskracht in Suriname productief willen maken, gezonde gelegenheden en behoorlijke mogelijkheden daartoe te scheppen. Ook hier geldt: concordia res parvae crescunt; door samenwerking langs deze lijnen is nog zeer veel te bereiken." —

Ter overweging door de Nederlandsche kapitalisten, die telkens wanneer er van ondernemingen in Suriname sprake is, in hun onwetendheid een afwijzend gebaar maken op grond van geleden verliezen daar, laten wij hier nog volgen een uitknipsel uit een brief van Dr. R. Broersma in de N. R. Ct. van 14 October, Avondblad B over *„nieuwe cultures voor Oostkust van Sumatra"*:

„Indien er ooit een onbillijk verwijt naar de Deli-ondernemers van weleer werd gericht, dan was het een verwijt, als zouden zij van stonde aan het land hebben bestemd voor de teelt van tabak, het gewas dat bij welslagen vaak groote winst liet. Neen, juist die ouderen, wier namen niet meer behoeven vermeld, hebben gewild en getracht ook andere en wel meerjarige gewassen te verbouwen. Er is veel geld mee verloren. Het bewijs is er, dat proefneming op kleine schaal nooit geheel is opgegeven. De ondernemers in Deli hebben veel liefde gehad voor de tabak. Liefde die loonde? Ja, maar wie de gewonnen millioenen zoo grif berekenen, verzuimen doorgaans de verloren millioenen op te tellen."

* * *

Wij hebben het genoegen van een onderhoud gehad met den heer J. F. Waller, die zeven jaren planter in Suriname is geweest en 13 jaren in de rubber ter Oostkust van Sumatra. De heer Waller maakt van zijn verlof gebruik om Suriname, zijn geboorteland, waarin hij zeer veel belang stelt, te bezoeken. Hij is een ervaren planter, die ook van andere cultures dan rubber studie heeft gemaakt. Van tal van nuttige Indische gewassen, die ook in Suriname kunnen gedijen, neemt hij zaden en ander plantmateriaal mede.

Het is zijn overtuiging, dat de rubbercultuur in Suriname goed geslaagd zou zijn, indien men dadelijk bij het begin de beschikking had gehad over een ervaren Deliplanter, die de in Suriname begane fouten zou hebben vermeden.

Het heeft ons altijd als een fout toegeschenen — en wij hebben dat in dit weekblad geschreven, toen men in Suriname met de cultuur zou aanvangen — dat men de Hevea brasiliensis heeft geplant op de plantages in de laag gelegen alluviale kuststreek. In Suriname komt een verwante soort, de Hevea Guianensis, in de bosschen voor. De bestudeering van de levensvoorwaarden van dezen boom had misschien een vingerwijzing kunnen zijn.

Wij vertrouwen, dat de heer Waller zijn kennis en ervaring zal aanwenden in het belang van de cultures in Suriname en dat hij voor zijn aanwijzingen en raadgevingen bij de planters en ook bij het landbouwdepartement een geopend oor zal vinden.

Curaçao.

De geldmiddelen.

De *N. R. Ct.*, die een uitnemend deskundige berichtgever heeft, geeft in haar avondblad van 13 dezer een beschouwing over *de financiën van Curaçao,* welke het overwegen alleszins waard is. De schrijver begint met de bewering, dat, ofschoon de begrooting voor 1926 in ontwerp weer sluit met een tekort, en wel van ruim 2 ton gouds, toch de financieele toestand beter is dan men hieruit zou afleiden. Vooreerst overschrijden in de laatste jaren de inkomsten de ramingen belangrijk; voor 1925 wordt een overschrijding met meer dan een half millioen verwacht.

1924 leverde, gelijk bekend is, een overschot, en ook voor 1925 verwacht de schrijver een batig saldo. Hoe die overschotten zullen worden aangewend is niet uiteengezet. „Maar vast staat toch, dat het overschot of de overschotten op de een of andere wijze ten goede moeten komen aan een der volgende diensten, zoo niet aan dien van 1926 dan toch aan dien van 1927."

Men veroorloove ons hier de vraag, of dit laatste wel zoo zeker is. Vooreerst zal het feit, dat er werkelijk een overschot is, eerst vastgesteld kunnen worden bij de wet tot vaststelling der rekening, waarmee men een jaar of drie ten achter is. In de tweede plaats is het de vraag, of die overschotten niet komen in mindering der subsidies van het moederland, die van 1867 af tot 1921 f 13.571.498.86 bedragen. Het zal ook wel na te gaan zijn, wat met de overschotten van 1883 tot 1894 gedaan is. Wij hebben hier de gegevens niet bij de hand, om dit na te zien.

Voorts wordt bepleit een herziening der inkomstenbelasting. In 1924 is de opbrengst hiervan f 8000.— beneden de raming gebleven, en deze is voor 1926 f 34.000.— lager dan voor 1925. Alle commentaar ontbreekt daarbij.

Achteruitgang van het totaal belastbaar inkomen is uitgesloten. Loonen en salarissen zijn gestegen, de banken hebben grootere winsten gemaakt, de C. P. I. M. begint winsten te maken. De fout is, dat de inkomstenbelastingverordening niet meer past bij den nieuwen economischen toestand. Het stelsel van aanslag door leekencommissiën moet vervangen worden door aangiften van de belastingschuldigen en contrôle van een accountant.

Ten slotte bepleit de schrijver een herziening van het loodstarief, waarbij Aruba, dat nu de helft van Curaçao heft, daarmee gelijk gesteld wordt.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Jeannet.

In 1800 trachtte de Fransche generaal Jeannet Curaçao in bezit te nemen. Men leze de geschiedenis na in het eerste jaarverslag van het Curaçaosch genootschap van de hand van Hamelberg. In verband daarmee is belangwekkend het gouvernements-journaal van 8 October 1822:

„Ter onzer kennis gekomen zijnde dat zich een gewezen fransche Officier die genaamd is Jeannet op dit eiland onder den naam van George bevindt, en dat die persoon, dewelke in den jare een duizend en acht honderd alhier te Lande is geweest en te dier tijd berucht was wegens zijne bemoeiingen in zaken betreffende het bestuur des eilands, als zeer suspect moet worden aangemerkt wegens het aannemen van eenen vreemden naam en aldus niet dan gevaarlijk voor de rust en goede der kolonie kan zijn.

Is goedgevonden en verstaan: den Raad-Fiscaal, bij extract dezes, met het vorenstaande bekend te maken, en denzelven aan te schrijven om nauwkeurig onderzoek te doen omtrent den vorengemelden persoon die bekend is aan den persoon van Huijrish dewelke aan de overzijde dezer haven in het huis van de weduwe Cambiaso woonachtig is, teneinde de oorzaak van zijne naamsverandering en de redenen van zijne aankomst en oponthoud alhier te vernemen, om daarna, daartoe termen zijnde, tegen denzelven te handelen en te procederen zoo en in diervoege als hij Raad-Fiscaal tot welzijn der kolonie zal bevinden en oordeelen te behooren".

9 October d.a.v. brengt de Raad-Fiscaal verslag uit. Daaruit blijkt, dat de bedoelde persoon zich noemde George Jamon. De gouverneur vond aanleiding den fiscaal op te dragen hem te confronteeren met den oud-gouverneur J. R. Lauffer. 12 October deelde de fiskaal mee, dat Jamon, die beweerde voor het eerst op Curaçao te zijn, niet herkend wordt door J. C. Schuler en L. Boyé.

16 October komt bovendien bericht in, dat ook Lauffer verklaard heeft, „dat de persoon van George Jeannet of Jamon, geenszins de bedoelde Jeannet is" De gouverneur besluit dan „het verrigtene te houden voor voldoende identificatie van den hiervorengenoemden persoon".

Uit den Verren Vreemde.

De Peking—douane—tarief conferentie.

Is er wel ooit een conferentie onder zoo weinig-opwekkende omstandigheden begonnen als deze?

De strekking was toenadering, opheffing van hinderlijke belemmeringen. De regeering te Peking stelde zich vriendschappelijk tegenover de conferentie in de overtuiging dat China er slechts bij kon winnen, en in de hoop, China er veel door te laten winnen. Maar ongeduldigen, onvoorzichtigen die meenden juist voorzichtig te doen, zooals Dr. Koeo van de Nanking-universiteit en Dr. Sze, Chineesch gezant te Washington, hadden de conferentie al bij voorbaat voorgehouden, dat zij had aan te sturen op volledige douanevrijheid en afschaffing van de exterritoriale rechten, wilde men China niet in 't harnas jagen tegen de mogendheden, die ten conferentie vertegenwoordigd [illegible] Daarbij werd 't gevaar van Sovjet-sympathieën ook [illegible] tegenstelling uitgespeeld.

Konden wij er hier eerder reeds op wijzen, dat [illegible] vreemde regeeringen niet gelijk gestemd naar Pek[illegible] zouden optrekken, 't conflict werd openlijk reeds [illegible] steld vóórdat de heeren elkander in China's hoofds[illegible] ontmoetten. De Ver. St. van N. Amer. toch lieten d[illegible] de pers verspreiden, dat zij er voorstanders van zijn [illegible] zeer ruime mate aan de wenschen van de Chin. rege[illegible] ring toe te geven, maar ook, dat zij hun politiek [illegible] deze richting zouden sturen, zelfs als de andere mo[illegible] gendheden daarin niet zouden wenschen mee te gaan. Dit niet als resultaat van gemeenschappelijk overle[illegible] maar als vooropgezet communiqué, wees geenszins o[illegible] genoegelijk samenkomen. Ging de uitslag in die rich[illegible] ting mee, dan was aan de Ver. St. de eer; leidden d[illegible] beraadslagingen tot een anderen uitslag, dan zou Ame[illegible] rika de troostende vriend van China worden.

De reis van den heer Strawn, de Amerikaansche g[illegible] délegeerde ter conferentie, gaf echter al een knak aa[illegible] het geloof, dat men had durven geven aan de verzeke[illegible] ring van Dr. Sze, volgens welke China het vaste voo[illegible] nemen heeft voor de vreemdelingen de veiligheid a[illegible] doend te waarborgen. De gedelegeerde, aan wien m[illegible] dit, uit utiliteits-begrip, in de allereerste plaats te de[illegible] monstreeren had, de Amer. vertegenwoordiger ter con[illegible] ferentie, maakte van Sjanghai naar Nanking een r[illegible] vol avonturen, die van groote bandeloosheid getui[illegible] den, en die hem bijna 't leven hadden gekost.

De Britsche vertegenwoordiger zag zich genoopt d[illegible] reis van Sjanghai naar Peking niet per spoor, ma[illegible] over zee te maken.

Zou dit alles al genoeg zijn om onze meening [illegible] rechtvaardigen, dat de conferentie niet in opgew[illegible] stemming kan zijn begonnen, toch zijn dit alles m[illegible] verschijnselen aan den buitenkant, de binnenlandsche verhoudingen zijn van grooter beteekenis.

In het avondbl. van 23 Oct. van de N. R. Ct. laze[illegible] wij over *De nieuwe burgeroorlog in China*: „Slech[illegible] wie ter plaatse zijn kunnen den toestand beoordeelen. Dit lijkt ons nog te gunstig gesteld; zelfs zij, die te[illegible] plaatse zijn, kunnen den toestand niet beoordeelen. D[illegible] voorop zettend, spreekt 't van zelf, dat wij geen pogin[illegible] willen beproeven om een helder inzicht te geven [illegible] wat niemand helder is, wij bepalen er ons toe te tra[illegible] ten enkele gebeurtenissen van overheerschend be[illegible] met de daarbij optredende hoofdfiguren, in de ver[illegible] ring te doen onderscheiden.

Daar wij dit doen in verband met de Peking-con[illegible] rentie, teekenen wij al dadelijk aan, dat deze niet [illegible] dien toestand gevallen is, maar zelf aanleiding gew[illegible] den is, of als aanleiding aangegrepen is, tot het uitbre[illegible] ken van den vernieuwden burgeroorlog.

In 1924 was een betrekkelijke rust ingetreden bij de[illegible] strijd in het Noorden, tusschen Tsjang Tso Lin, dic[illegible] tor van Moekden en machthebbende in N. China [illegible] Woe Pei Foe, die aanvankelijk in Peking de baas spe[illegible] de. Deze kwam echter in de minderheid, toen — w[illegible] in China niet vreemd is — een zijner onderbevelhe[illegible] bers, Feng joe sjang, de z.g.n. christen-generaal, mee[illegible] de een kans voor zich zelf schoon te zien om een eig[illegible] rol te gaan spelen, en dus Woe's zijde verliet. De[illegible] was nu niet meer tegen Tsjang opgewassen en [illegible] moest in zuidelijke richting uitwijken.

Tsjang en Feng bleven elkander bestrijden, De eer[illegible] was meester in 't N.O. De laatste in 't N.W. Maar da[illegible] zij geen van beiden den ander flink durfden aanpa[illegible] ken, was een toestand van een rustenden vulkaan [illegible] getreden. Is dit zoo niet al te ingewikkeld? Te Peki[illegible] zetelt intusschen als voorloopige president der rep[illegible] bliek maarschalk Toean Sji Joei, de man, die in 19[illegible] het verzoek onderteekende, waarbij den Keizer [illegible] vraagd werd afstand van den troon te doen en [illegible] daarna een voorname rol bleef spelen, maar die [illegible] ruime mate afhankelijk blijft van de grillige wendingen van het militaire spel, dat in China een burger-oorlog heet. Het was hem niet onwelkom dat de twee generaals elkander zoowat in evenwicht hielden, maar toen er, tengevolge van de anti-Engelsche en anti-Japansche demonstraties, krachtig moest worden opgetreden in en bij Sjanghai, maakte de regeering hiertoe, na lang aarzelen, gebruik van de hulp van Tsjang. Deze wist dit te benutten om zijn invloed over Oost-China uit te breiden tot Sjanghai, waar hij de onruststokers tot orde bracht.

Voor de Pekingsche tarievenconferentie scheen [illegible] verloop niet ongunstig. Deze zou toch aan de Chine[illegible]

...he regeering zeker verhooging van inkomsten bren...n. Tsjang's positie bracht mee, dat hij hiervan ook ...ordeelen te verwachten had. Toean Sji Joei en de ...chtigste bevelhebber Tsjang konden dus met gerust...id de vertegenwoordigers der vreemde mogendheden ...vachten, en zij lieten dezen reeds, bij monde van ... onvoorzichtigen die voorzichtig wilden zijn, weten ...lke verwachtingen Peking van de conferentie had. ...och, 'n speler van den tweeden rang, Soen, trad naar ...en en vond bijval als aanvechter van de poging om ... met de vreemdelingen opnieuw op een accoord te ...en. Uit de centrale provincies kwam verzet en ...was uitdrukkelijk gericht tegen de conferentie. De ...gening, door de gedelegeerden van Amerika en ...geland ondervonden, is hiervan ook een uiting ge...est.

Hierbij zien wij generaal Soen als hoofdpersoon op...den. Deze rukte tegen Sjanghai op, verdreef daar de ...epen van Tsjang tot voorbij Nanking.

Woe Pei Foe, die wij naar 't Zuiden verdreven we...n, achtte nu het oogenblik gekomen om weer naar ...en te treden en met Soen samen te werken.

Te Hankau (dat niet heel ver van Nanking ligt) ...rd hij door de militaire leiders der provincie Hoe...i weer als hoofd erkend. Dit voorbeeld zou gevolgd ...n door andere provinciën. Maarschalk Woe zou ...ornemens zijn een eigen regeering te vormen met ...ankau als zetel. Hij heeft zelfs een manifest gericht ... het diplomatieke korps te Peking, waarin hij zich ... verzet tegen de tarief-conferentie, zoolang de hui...ge regeering aan het bewind is. Mocht 't hem geluk...n zelf meester te worden, dan zal hij denkelijk wel ...et afkeerig zijn van de voordeelen, welke aan China ...chten worden toegedacht, maar in afwachting daar...n gunt hij anderen het voordeel niet.

Beide partijen hopen op den steun van Feng, al heeft ...oe ook al eens ondervonden, dat hij aan hem geen ...trouwden medestrijder zal hebben. Naar verzekerd ...rdt helt Feng's sympathie dan ook meer naar ...ng's zijde over.

...t eigenlijke Zuid-China met zijn onafhankelijke ...litiek en Bolsjewikische neigingen, waarvan Kanton ...e hoofdplaats is, staat tot nu toe buiten de vermelde ...nieuwde binnenlandsche verwikkelingen, waarbij ...e partijen zich van Bolsjewikische smetten vrij ver...ren. Toch heeft de Peking-conferentie haar be...eienissen ook tot Zuid-China uit te strekken, een ...standigheid, waarin voor haar al evenmin iets op...ekkends opgesloten ligt.

Met dit al is de conferentie l.l. Maandag geopend. ...et eerste telegram, dat in 't hiervoorafgaande zijn toe...chting vindt, en ons inzicht tevens bevestigt, meldde: Het gebouw, waarin de conferentie gehouden wordt ...aat onder militaire bewaking en zoowel de deelne...ers als de toehoorders worden gefouilleerd.

In zijn openingsrede eischte Toean Sji Joei douane...tonomie, wat hij de eenig mogelijke basis voor het ...rstel van den politieken en oeconomischen toestand ... China beschouwt. De minister van buitenlandsche ...ken eischte, dat de bestaande tarieven onmiddellijk ...et 5 pct. en de tarieven voor luxe voorwerpen met ... pct. zouden worden verhoogd. Voorts verklaarde ...i te willen meewerken tot afschaffing van de binnen...ndsche tollen en invoering van een nationale douane...ffing tegen 1 Januari 1929.

De antwoorden van de vertegenwoordigers van ...ankrijk en de Vereenigde Staten waren van zeer ...iendelijken aard. De vertegenwoordigers van Enge...nd en Japan hekelden het voorstel tot verhooging ...r bestaande tarieven, doch verklaarden zich toch ...reid over deze verhoogingen te onderhandelen. De ...rhoogde tarieven zouden echter alleen in werking ...unnen treden, *nadat een nieuwe centrale autoriteit ...n einde aan de bestaande onrust zou hebben ge...akt.*

Tweeduizend studenten hebben een betooging gehou...n en toelating geëischt tot de douaneconferentie. ...n hun die geweigerd werd, vielen zij de politie ... met stokslagen en steenworpen. Dertig politie...nten zijn gewond naar het ziekenhuis gebracht. ... aantal studenten werd eveneens gewond of in ...tenis genomen. De orde is weer hersteld.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Donderdagavond, 22 dezer, hield de heer C. K. ...out, redacteur van het „Algemeen Handelsblad", in ... groote zaal van Pulchri Studio, een causerie over: *„Vier maanden in Indië"*, voor een groot aantal leden van de vereeniging „Oost en West" en genoodigden. Spreker ving zijn rede aan met een woord van verontschuldiging, dat hij, die slechts vier maanden in Indië geweest is, komt spreken voor een vereeniging, waarvan vele leden oud-Indisch-gasten zijn. Daar verschillende menschen spr. echter gezegd hebben, dat hij in vier maanden in Indië meer gezien heeft dan zij in hun geheele leven, omdat zij somtijds geruimen tijd op dezelfde plaats moesten verblijven en spr. veel gereisd heeft, vatte hij den moed op om hedenavond voor de vereeniging op te treden.

De heer Elout, die per „Johan de Witt" naar Indië vertrok, gaf daarna een interessante beschrijving van zijn reis, waarbij verscheidene fraaie lichtbeelden vertoond werden. We kregen daarbij het eiland Sabang te zien, voorts Batavia, Bandoeng, Wonosobo en Soerabaya, vanwaar spr. een bezoek bracht aan het eiland Bali. Voorts vertelde spr. nog eenige bizonderheden van Palembang, Padang en Medan; hij wees o.a. op de beteekenis van den export der buitengewesten en de pacificatie van Atjeh, alwaar zoo goed als geen verzet meer is. Met veel tact en beleid heeft generaal Van Heutsz dit weten te bereiken; ook heeft generaal Swart veel voor de rust op Sumatra gedaan. Dat alles is geschied met niet meer dan 6000 man, terwijl Frankrijk en Spanje veel grootere troepen in Marokko hebben.

Als ondernemers hebben de Hollanders zeer veel tot stand gebracht; wij kunnen daarover tevreden zijn en ons althans zeer goed meten met hetgeen andere koloniale mogendheden bereikt hebben.

Indië moet opgevoed worden tot zelfbestuur; een volk kan eenmaal niet ten eeuwigen dage gedoemd zijn door een ander volk overheerscht te worden en zullen wij Indië dan ook ééns prijs moeten geven. Spr. meent echter, dat dit in afzienbaren tijd nog niet zal gebeuren.

De heer Elout eindigde zijn rede met de hoop uit te spreken, dat Nederland en Indië tot beider heil nog lang te zamen verbonden mogen blijven.

26 October 1925.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Heeren Secretarissen der Afdeelingen, die er prijs op stellen, voor propaganda-doeleinden, de vanwege het Informatie-bureau uitgegeven boekwerkjes (zie pag. 16 K. W.) te ontvangen, gelieve zich daartoe te wenden, met duidelijke opgave van het verlangde aantal, tot het Secretariaat der Vereeniging, eulstraat 17, Den Haag.

CONCEPT-NOTULEN

der Hoofdbestuursvergadering, gehouden op Zaterdag 17 October 1925, des voorm. ten 11 u. in het Café Central, Vredenburg te Utrecht.

(Voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagel. Bestuur van 22 October 1925).

Aanwezig de heer Mr. W. Sonneveld, Voorzitter; Mevr. de Douair. Jhr. Clifford Kock v. Breugel—Roelofs (Breda); de H.H. R. Zuyderhoff, Onder-Voorzitter en F. van Peski; voorts de H.H. F. E. Luitjes (Nijmegen); J. A. v. Hamel (Leiden); J. C. Baars (Apeldoorn); J. Franke (Groningen); Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam); H. Somermeijer (Utrecht); E. Roodhuijzen (Amersfoort) en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmeester.

Afwezig met kennisgeving: de H.H. Dr. H. H. Zeylstra Fzn. (Deventer); H. J. M. Baumann (Arnhem) en H. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem).

De Voorzitter opent op het aangegeven uur de zitting en heet de aanwezigen welkom, inzonderheid het nieuwe Hoofdbestuurslid, de heer G. C. van den Wall Bake, wien hij dank zegt voor zijn bereidwilligheid om de belangen van Oost en West in de dubbele functie van Hoofdbestuurslid en Voorzitter der afdeeling Amsterdam te willen behartigen. Spr. wenscht dien heer geluk en spreekt den wensch uit, dat het hem gegeven moge zijn een vruchtdragend aandeel te kunnen nemen in de werkzaamheden voor welke hij zich beschikbaar heeft willen stellen.

De heer v. d. Wall Bake zegt den Voorzitter erkentelijk te zijn voor zijne waardeerende woorden en geeft de verzekering, dat hij gaarne zal doen wat in zijn vermogen is om de belangen der Vereeniging te bevorderen.

Nog vreemdeling zijnde in de Vereeniging, hoopt hij

dat zijn medeleden daarmede rekening zullen willen houden.

De Voorzitter antwoordt dat de heer v. d. Wall Bake daarvan verzekerd kan zijn.

Overgaande tot punt 2 der agenda, de notulen der laatste H.B.-vergadering, worden deze door den Secretaris voorgelezen en, goedgekeurd zijnde, gearresteerd.

Thans nemen de besprekingen over de te behandelen punten op de algem. vergadering een aanvang en vraagt allereerst de heer van Hamel (Leiden) inlichting nopens de gewijzigde clausule in het contract met de Uitgeefster van het Koloniaal Weekblad, betreffende het aandeel door haar aan de Vereeniging uit te keeren ingeval van winstneming. Ook de heer Roodhuyzen (Amersfoort) stelt hieromtrent eenige vragen. De Voorzitter verstrekt die inlichtingen, tot genoegdoening van beide interpellanten. De heer Roodhuyzen doet thans eenige mededeelingen omtrent de uitgaven van periodieken, ontvouwt voorts het toekomstig werkplan zijner afdeeling en geeft den Secretaris zijn wensch te kennen om t.g.t. een volledige ledenlijst te mogen ontvangen. Ook eenige andere leden zouden zulk een bescheiden gaarne in hun bezit hebben. De Secretaris antwoordt, dat aan alle Secretarissen der afdeelingen eerlang een ledenlijst, bijgewerkt tot 1 Januari e.k., zal worden toegezonden. Met betrekking tot nieuw op te richten afdeelingen in den lande, waartoe pogingen zijn aangewend geworden, welke, blijkens door den Secretaris voorgelezen brieven, voorshands tot geen resultaat geleid hebben, wordt besloten alsnog aanraking te zoeken met Twente. (de overige plaatsen hier bedoeld zijn Middelburg, Leeuwarden en Brussel).

De heer v. d. Wall Bake stelt zich welwillend beschikbaar om ten opzichte van Twente persoonlijk met den heer C. F. Stork, dien hij kent, te spreken, om dan daarna van zijne bevinding melding te maken aan het Dagel. Bestuur.

De Voorzitter deelt thans mede, dat het in den boezem van het Bestuur een punt van bespreking heeft uitgemaakt om de belangen der Vereeniging bij den nieuw opgetreden Minister van Koloniën aan te bevelen; men was evenwel van meening dat bij gemis aan een concreet onderwerp, hiervan voorloopig moest worden afgezien.

De heer Marcella (Rotterdam) meent, dat zulk een stap toch een goede uitwerking zou kunnen hebben; daar enkele andere leden hieraan hun bijval schonken, zegt de Voorzitter toe, t.g.t. gehoor bij dien bewindsman te zullen aanvragen.

Nadat de Secretaris nog had medegedeeld dat de afdeelingen Arnhem, Groningen en Rotterdam zich afzijdig hadden gehouden in de door O. en W. op touw gezette actie-v. d. Steur en dat de Voorzitter der afd. Nijmegen naar Den Haag vertrokken was zonder dat aan het Secretariaat der Vereeniging was kennis gegeven of en door wien deze functionaris vervangen was, stelt de Voorzitter de rondvraag. Niemand iets meer in 't midden te brengen hebbende, wordt de vergadering met de gebruikelijke dankbetuiging gesloten.

CONCEPT-NOTULEN

der Algemeene Vergadering op denzelfden dag en terzelfder plaatse, des nam. ten 1½ ure.

(Voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagel. Bestuur van 22 October 1925).

Aanwezig het Hoofdbestuur als in de morgen-bijeenkomst, (uitgezonderd de heer van Hamel (Leiden), die door familieomstandigheden deze middagzitting niet kon bijwonen); het bestuur der afdeeling Utrecht, afgevaardigden der afdeelingen en overige belangstellenden.

De Voorzitter opent de vergadering, waarin hij wijst op het verheugende bericht in de ochtendbladen, dat te Locarno zoo juist het accoord tusschen de groote mogendheden, betreffende de veiligheid in Europa geparafeerd is, een zegepraal van het gezond verstand, waardoor de onderlinge toenadering der volken, vereischte voor wezenlijken vooruitgang, zulk een belangrijke schrede gevorderd is, en de hoop uitspreekt, dat ook in de gebieden die te zamen Groot Nederland vormen, meer en meer het besef levendig zal worden, dat alleen eendrachtige samenwerking van de deelen het geheel groot en krachtig kunnen doen worden en dat daartoe in de eerste plaats behoort te worden gestreefd naar het wekken van steeds meer belangstelling en waardeering van Nederland voor Oost- en West-Indië en van Oost- en West-Indië voor Nederland.

Met meer opgewektheid dan te voren menigmaal het geval was, kon spr. zich thans over den toestand der Vereeniging uitlaten, al is die nog steeds niet wat hij wezen kon en al moeten nog vele wenschen onvervuld blijven.

Zoo kunnen dan op een paar groote lichtpunten gewezen worden, welke de toekomst met vertrouwen doen tegemoetzien. In de eerste plaats de 25-jarige herdenking van het bestaan der Vereeniging onder zoovele blijken van belangstelling, ook van buiten de Vereeniging, in het vorige jaar gevierd en betrekkelijk kort daarop die van het 25-jarig bestaan van het Koloniaal Weekblad, dat grootendeels de Vereeniging naar buiten vertegenwoordigt en dat, dank zij de groote toewijding der vaste medewerkers en de bekwame leiding van den redacteur, de heer W. C. Muller, daarin bijgestaan door den Secretaris van het Dagelijksch Bestuur, gaandeweg een niet onbelangrijke plaats is gaan innemen onder de Indische periodieken.

Met genoegen maakt spreker nog melding van de wijze waarop de jongste afdeeling, Amersfoort, haar taak met lust en ijver opneemt.

Spr. eindigt zijn met luiden bijval bekroonde rede met den wensch, dat tot heil van Groot-Nederland de banden tusschen de verschillende deelen van het Koninkrijk der Nederlanden steeds nauwer zullen worden toegehaald.

Komende tot de agenda, gaan achtereenvolgens de punten 2 en 3, t.w. de notulen en het Jaarverslag, Rek. en Verantw. '24 met rapport der Verificatie-commissie en Begrooting 1925, onder des Voorzitters hamer door. Bij punt 4: Benoeming Commissie van Verificatie Rekening en Verantwoording 1925, betuigt de Voorzitter den Heeren Hartevelt, van Haaften en de Bordes (niet ter vergadering aanwezig), dank voor de door hen verrichte werkzaamheden en stelt hij voor deze heeren wederom voor het nazien der rekening 1925 te benoemen, welk voorstel wordt aangenomen.

Punt 5 luidt: Voorziening vacatures H.B. Dit jaar zijn aan de beurt van aftreden de heeren Marcella en van Peski, die evenwel in de H.B.-vergadering van het voorjaar verklaard hebben eene herbenoeming aan te nemen, terwijl de benoeming als H.B.-lid van den heer van den Wall Bake wordt bekrachtigd.

Thans is aan de orde punt 6: Algemeene besprekingen. De Voorzitter wenscht die van de bestuurstafel in te leiden met eenige voorname punten, t.w. het Koloniaal Weekblad, de oprichting van afdeelingen, de vertegenwoordiging in de West en de actie-van der Steur.

Wat het eerste punt, het Kolon. Weekblad, betreft, deelt de Voorzitter mede, dat het Dagelijksch Bestuur gemeend heeft, het verzoek van de firma Ten Hagen te moeten toestaan om eenige wijziging te brengen in de clausule nopens de verdeeling van de met de exploitatie van het blad der Vereeniging te behalen winst en wel in dier voege, dat ingeval van winst niet $^2/_3$ maar $^1/_3$ aan de Vereeniging tot het einde v. h. contract, ulto. Dec. 1926 zal worden uitgekeerd en zulks omdat het voorzien van het Weekblad met een gekleurden omslag niet onbelangrijke risico en kosten heeft ten gevolge gehad. De Voorzitter ontvouwt daarbij omstandig de bijzonderheden van dit geval en verduidelijkt daarenboven met een overzicht van de voorgeschiedenis de verhouding tusschen de Vereeniging en de firma Ten Hagen.

Mevrouw van Assen vindt hierin niettemin aanleiding het bestuur een wenk te geven om toch zeer voorzichtig te werk te gaan met dergelijke concessies aan de firma Ten Hagen en legt verband tusschen deze h.i. vrijgevige transactie en de karige honoraria der vaste medewerkers aan het K. W.

De Voorzitter antwoordt dat het bestuur volkomen doordrongen is van het besef, dat de honoraria der meeste vaste medewerkers in het geheel niet geëvenredigd zijn aan hunnen arbeid; hetgeen hun trouwens meermalen is kenbaar gemaakt met de verzekering van het bestuur, dat zoodra hierin verandering is te brengen, zulks zal geschieden en legt hij mevrouw van Assen uit dat deze derving van — eventueel te maken — winst geen factor van beteekenis is ten opzichte der geldmiddelen in totaal van de Vereeniging.

De heer de Wit, Secretaris der afd. Amersfoort vraagt thans het woord om te betoogen dat de benaming „Koloniaal Weekblad" zou dienen plaats te maken voor een andere, omdat het woord koloniaal niet alleen aanstoot zou kunnen geven, maar vooral omdat het grondwettelijk is uitgesloten.

De Voorzitter beaamt die opmerking en zegt dat het woord nog slechts gehandhaafd wordt om mercantiele redenen; het blad is bij adverteerders nu eenmaal onder dien naam bekend en wijziging gaat, volgens de ondervinding, altijd met schade gepaard. De juiste opmerking van den heer de Wit zal evenwel de aandacht van het bestuur blijven houden.

Nadat de Voorzitter nog had medegedeeld dat de pogingen om meerdere afdeelingen op te richten niet geslaagd waren, dat in de door overlijden ontstane vacature onzer vertegenwoordiger in de West thans was voorzien door de aanstelling van den heer Krugers, en dat de groote actie door O. en W. ten bate van Pa van der Steur meer dan *f* 9000 had opgebracht, vraagt de Secretaris der afdeeling Nijmegen, de heer Röpcke het woord voor een voorstel om het vraagstuk van de huidige regeling van het Koloniaal onderwijs op de scholen voor M.O. en H.O. in studie te nemen. De Voorzitter zegt overweging toe.

Hiermede nemen de algemeene besprekingen een einde en stelt de Voorzitter punt 7 aan de orde: Bepalen plaats en tijdstip volgende algemeene vergadering. Hiervoor wordt Den Haag aangewezen, tenzij het met het oog op de propaganda wenschelijk mocht blijken in een andere plaats te vergaderen, b.v. Amersfoort, waarvoor de Voorzitter dier afd., de heer Roodhuijzen, zich gaarne aanbevolen houdt.

Bij de rondvraag breekt de heer de Wit, Secretaris der afd. Amersfoort, een lans voor de opheffing der bepaling dat 60 % der jaarlijksche contributiën aan het H.B. moeten worden afgedragen, eene bepaling welke het afdeelingsbestuur in zijn plannen handicapt. Het ware gewenscht tot de vroegere afdracht van 40 % te besluiten. Voorts betoogt spr. de wenschelijkheid van meerdere onderlinge aansluiting der afdeelingen.

De Voorzitter is het met spr. eens, maar hierbij dient wel in aanmerking te worden genomen, dat het H.B., indien mogelijk, de afdeelingen die propaganda voeren, buiten die bepaling om steun verleent en dat het gegeven de daling in de laatste jaren der inkomsten van de Vereeniging met *f* 6000 (*f* 3000 Regeeringssubsidie en *f* 3000 voor tegemoetkoming in de redactiekosten), vooralsnog geen aanbeveling zou verdienen tot wijziging van dit voorschrift, dat in den loop der jaren meermalen is herzien, over te gaan. De heer Röpcke, Secr. der afd. Nijmegen, stelt namens zijne afdeeling voor, in studie te nemen het vraagstuk van de huidige regeling van het Kolon. onderwijs. Besloten wordt, dat dit voorstel in het K.W. zal worden opgenomen, ten einde door de afdeelingen te worden beoordeeld, om dan t.g.t. van hunne bevinding verslag uit te brengen aan het Dagel Bestuur.

Niemand verder het woord verlangende, sluit de Voorzitter met een opwekkend woord de vergadering, onder dankzegging voor de betoonde belangstelling.

Van de Redactie.

Het verslag van den Secretaris der afd. Amersfoort over een voordracht van den heer van Deventer, kon in dit Nr. niet meer geplaatst worden, daar het blad reeds was opgemaakt toen dit verslag de Redactie bereikte.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN:

L. J. C. W. van Peski, Leeraar bij de Kon. W. III School te Weltevreden, Bergweg 243, Rotterdam.
H. H. van Bronckhorst, Werkmeester bij den Dienst der S.S., Copernicusstraat 87, Den Haag.
H. D. A. van Reedt Dortland, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Weteringkade 109, Den Haag.
A. F. C. van Rijn, Tuinbouwkundig ambtenaar 1e kl., F. C. Donderstraat 56bis, Utrecht.
H. J. Druyff, Onderwijzer 2e kl. O.E.L.O., Jan Steenstraat 75, Haarlem.
P. C. Nelson, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., 18 Avenue Mirabeau, Nice.
R. H. Beyer, Controleur 1e kl. P.T.T.-dienst, Prins Hendriklaan 15, Rijswijk.
Mej. J. A. E. Bakker, Onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Hollanderstraat 91, Den Haag.
J. S. Krenning, Onderwijzer 1e kl. O.E.L.O., Buiksloot.
C. G. Cobet, Leeraar bij de Prins Hendrik School te Weltevreden, Koningslaan 56, Bussum, m. i. van 1 Nov. 1925: Emmastraat 11, Amsterdam.
J. P. J. van Amerongen, Werkmeester bij den Dienst der S.S., Pieter Bothstraat 17, Utrecht.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. J. G. von Michalofski, Antonie Heinsiusstraat 73 te 's-Gravenhage en Ir. N. A. Bogtstra, Cornelis Krusemanstraat 19 te Amsterdam, beiden als ingenieur 3e klasse bij den Dienst der Staatsspoor- en Tramwegen; K. M. de Jonge te Haskerhorne, als ijker bij het IJkwezen;

A. M. Timmermans, Oostsingel 10 te Schiedam en A. Troost, Nozemanstraat 18a te Rotterdam, beiden als onderwijzer bij het M. U. L. O.

Mutaties van 21 tot 28 Oct.

Nieuwe Leden:

Mr. E. C. Ma-Ajong, Amsterdam, Overtoom 24. *f* 5.
Dr. J. P. Fockema Andreae, Burgemeester te Utrecht, Kr. Nieuwe Gracht 58. *f* 5.
Mr. Baron Linteloo de Geer van Jutphaas te Utrecht, Emmalaan 1. *f* 5.
Prof. Dr. G. Krediet, Utrecht, Fred. Hendrikstr. 82. *f* 5.
A. L. Wever, Utrecht, Kr. Nieuwe Gracht 21. *f* 5.
L. C. Kwartsz, Utrecht, Kr. Nieuwe Gracht 21. *f* 5.
R. C. Pohl, Utrecht, Amsterdamsche Straatweg 144B. *f*5.
Muller, Biologisch Student, p/a. Prof. Muller te Zeist. *f*5.
J. M. Buitenrust Hettema, Tandarts, Amersfoort, Prinses Marielaan 8. *f* 5.
F. W. Servaas, Werktuigkundige, Amersfoort, Puntenburgerlaan 23. *f* 5.
Mej. J. Ch. R. Klaassen, Hoofdonderwijzeres Meisjesschool, Amersfoort, Utrechtscheweg 42. *f* 5.
Mej. L. Warnsinck, Leerares Geschiedenis M. O., Amersfoort, Piersonlaan 5. *f* 5.
G. Blaauw, oud-Kapitein Ned. Leger, Den Haag, Borneostraat 9. *f* 5.
A. Veldboom, Leeraar Christelijk Lyceum te Zutphen, Spittaalstraat 98. *f* 5.
T. Bouma Jr. te Schoorldam (N.-H.). *f* 5.
E. Broekhuizen, Onder-Commandant Brandweer, te Weltevreden, Petodjo-Oedik 44. *f* 5.
Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Raadsheer Hooggerechtshof N.-I., Den Haag, Buys Ballotstraat 49. *f* 5.

Nieuwe Begunstigers:

Peltz Mentzer, Officier van Gezondheid met verlof te Vleuten. *f* 1.
Van Weel, Oud-Gezagvoerder Gouv. Marine te Bilthoven, Beetslaan. *f* 1.

Afschrijven:

Th. Jacometti Hz., Amsterdam, Sarpathiekade 10.
Mej. P. Slors, Gep. Onderwijzeres, Den Haag, Hotel de l'Europe, Molenstraat 26.

Adresveranderingen:

B. Cox, Controleur B. B., van: Arnhem, Rijnkade 76 naar: Leiden, Warmonderweg 27. *f* 5.
Mej. J. L. E. Waller, Onderwijzeres, van: Den Haag, Frankenslag 117 naar: Amsterdam, Rustenburgerstraat 353 II, p/a. Weduwe Soutendijk. *f* 5.
W. B. Oort, van: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 68 naar: den Burg, Texel.
Mr. J. H. Abendanon, oud-Directeur O. E. en N., van: Rijswijk, Laan Hofrust 3, naar: Villa Claude Les Sources, Menton (Garavan). *f* 5.
Mevrouw J. Schomaker-van Assendelft, van: Utrecht, Buys Ballotstraat 10, naar: Den Haag, Aert van der Goesstraat 25. Begunstigster à *f* 2.50.
Dr. A. A. L. Rutgers, Directeur Dep. van Landbouw O.-I., van: Buitenzorg naar: Den Haag, van Weede van Dijkveldstraat 7. *f* 5.

Sprokkel.

Een grappige vergissing.

De Indische Loods (No. 35, van 11—17 Sept.) wijdt een zeer waardeerende bespreking aan het onlangs verschenen boek van *Mejuffrouw* G. M. Vissering, Het land van Jan Pieterszoon Coen.

Zich uitputtend in lof voor het talent van de schrijfster,.. pardon van den schrijver! vloeien recensent o.m. de volgende woorden uit de pen:

„......Niets is zijn aandacht ontsnapt, en terwijl hij in alles tracht het goede te zien, is hij ook al weder niet blind voor de verkeerdheden waaronder menschen en toestanden gebukt gaan. Zijn blik is voor alles frisch; ofschoon we vermoeden, dat de schrijver niet lang in de tropen is geweest, ziet hij juist door scherp opmerkingsvermogen de dingen zuiverder — het cynisme van den oud-Indisch gast is hem vreemd gebleven......"

Wat zal Mej. Vissering — als haar deze regelen onder de oogen komen — een pret hebben over die kostelijke vergissing!

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

, Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag. Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag. Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Propaganda. — Indische Avonturiers. — Het graf van de generaals Van Heutsz en Van der Heyden. — De arbitrage over het eiland Miangas. — Sprokkel. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. Haarlem en Omstreken). — Mededeelingen: (I. Van het Dagel. Bestuur, II. Van het Informatie-Bureau). Mutaties van 28 October tot 4 November.

DE CONTRIBUTIE ad f 5.— 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, geldt voor hen die thans als lid toetreden tot en met ultimo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25

Propaganda.

Wie zich aansluit bij een vereeniging geeft daarmede te kennen dat hij instemt met de beginselen welke aan die vereeniging ten grondslag leggen.

Hij verbindt zich daardoor niet mede te helpen die beginselen ingang te doen vinden, ze te verbreiden, propaganda te maken.

Toch gaat de gang van zaken niet buiten hem om en heeft hij, als lid, persoonlijk belang bij den bloei der vereeniging tot welke hij toegetreden is.

Indien nu geen enkel persoonlijk belang gediend wordt door hem die „wacht en stille zit" — was dit niet de meening van een nuchter dichter in tijden lang voorbij — maar wel door moeite te doen, hoe gering ook, zoo ziet hij zich moreel de taak opgelegd om die beginselen welke de zijne zijn, verder uit te dragen. Valt dit moeilijk te weerspreken, de practijk wijst anders uit. Moraal en Theorie gaan, als regel, door haar regle, boven het Leven uit, — heeft men er zich naar te richten als naar onwrikbare wetten.

Hierzoo moge dan, aangezien het hier geen uitzondering geldt, de verklaring gevonden worden voor de periodieke opwekking te dezer plaatse aan de leden om, door te trachten anderen voor het lidmaatschap te winnen, de Vereeniging Oost en West krachtiger te maken.

Eene uitnoodiging voor het maken van persoonlijke propaganda („de beste in het gebruik").

Door de toename, immers, van het ledental wordt de Vereeniging krachtiger, dientengevolge machtiger en kan zij hare wieken breeder uitslaan, hetgeen m.a.w. wil zeggen dat zij daardoor almeer in staat zal zijn zich dienstbaar te maken aan een groot landsbelang.

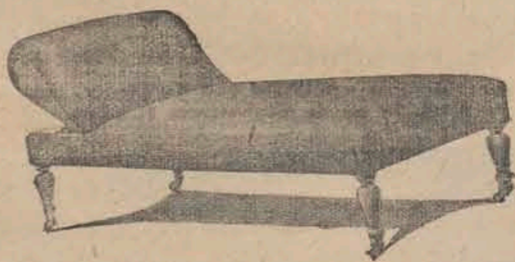
Het beginsel op hetwelk doel en streven van Oost en West berust, is de voortdurende versterking van den band tusschen Nederland en de Overzeesche gewesten. Dat is toch een groot landsbelang en het bewijs ervoor behoeft niet meer te worden geleverd.

Een man van gezag heeft gezegd dat het Nederlandsche volk, staatkundig, zwak voelt. Reden dan te meer alles aan te wenden wat dat gevoel kan verdrijven. Dat doet Oost en West. Met het feit voor oogen dat Nederland, O. en W. Indië in één staatsverband zijn saamgevat en dat de onderlinge band steeds hechter dient te worden gesmeed.

Leden van Oost en West, getroost u dan een kleine moeite en steunt uw Vereeniging met den besten steun welken ge haar verleenen kunt.

Brenge ieder uwer een nieuw lid aan!

Indische Avonturiers.

Door S. KALFF

(Slot).

Alexander Hare.

Behalve Djambi en Lombok waren ook de rijken van Siak, Atjeh en Bandjermasin het tooneel waarop Europeesche avonturiers zich met min of meer succes bewogen. Gemeenlijk ging hun ster spoedig onder. In Siak ondersteunde in 1856 zekere Wilson den sultan van dat rijk met eene door hem aangeworven bende, en trachtte dien vorst daarna te bewegen om zijn gezag op hem over te dragen. 't Was geen gering ondernemen, en toch niet geheel zonder voorbeeld. Want in vroeger tijd had eens een blanke avonturier beproefd om zich, doch langs een anderen weg, tot sultan van Atjeh te maken. Valentijn verhaalt over de koningin, welke daar in 1641 op den troon kwam: „Anno 1660 wilde zij met een Hollander trouwen, dog onze Maatschappij wilde dit niet toestaan. Een nieuw blijk van onze magt over de Koningen." Het mocht intusschen betwijfeld worden of de O.-I. Comp., die in de 17de eeuw nog zoo weinig op Atjeh te zeggen had en meer dan eens genoodzaakt werd hare handelsloge daar op te breken, wel in staat zou zijn geweest zulk een huwelijk te beletten. Eerder zou men mogen aannemen dat de machtige panglima's van een zoo moeilijk te regeeren volk hier tusschenbeiden kwamen, en deze ongelijke verbintenis (gesteld dat het verhaal op waarheid berustte) wisten te beletten.

Beter slaagde, met de schepping van een eigen staatje, een voorlooper van Sir James Brooke, den blanken radja van Serawak, doch ook slechts in den aanvang. N.l. Alexander Hare, een welgesteld handelaar te Malakka, die daar bevriend was geworden met den lateren luitenant-gouverneur van Java, Sir Thomas Stamford Raffles. Hare trok partij van de omstandigheid dat het rijk van Bandjermasin vrij was gekomen van de Nederlandsche suprematie, doordien Daendels de nederzetting aldaar had opgebroken. Als de reden daarvoor werd opgegeven dat het land, behalve peper, geene voordeelen opleverde en de peper alleen de kosten van het Nederlandsche etablissement niet dekken kon. 't Laatste werd toen opgeheven en het fort Tatas ter beschikking van den sultan gesteld tegen eene vergoeding van 50.000 rijksd. Dit geld werd uitgekeerd in den vorm van een grooten diamant, die echter in veiling slechts één vijfde van het bedrag opbracht. Nu er met de Hollandsche *Mijnheers* geen rekening meer was te houden, zond Hare een paar vaartuigen met handelsgoederen naar Bandjermasin en trof tevens voorbereidselen om van den sultan eenig grondgebied te verkrijgen voor de stichting eener kolonie. Niet voor zijn vaderland, maar voor zichzelf. Want Hare was een zonderling, iemand die vóór alles een plekje moest hebben waar niemand hem in den weg was, waar hij koninkje zou kunnen spelen en die, toen hem in het rijk van Bandjermasin de brij verzuurd werd, liever naar een onbewoond eiland ging (een van de Kokoseilanden) dan zijn manier van leven op te geven.

Raffles was toen te Malakka om, in opdracht van den gouverneur-generaal van Hindostan, lord Minto, betrekkingen aan te knoopen met de inheemsche vorsten van den O.-I. Archipel. 't Was eene voorbereiding tot dé groote Engelsche expeditie, die in 't volgend jaar (1811) Java zou veroveren. Raffles beloofde Hare zijn steun voor de nieuwe kolonie en bewerkte ook, nadat de O.-I. Archipel onder de Engelsche vlag was gekomen, dat er te Bandjermasin een Engelsch etablissement werd opgericht en Hare aldaar benoemd tot resident. In die kwaliteit viel het dezen toen niet moeilijk om van den sultan een perceel grond te verkrijgen in eigendom, in het zuidelijk schiereiland van Borneo. Dit perceel, Maloeko genaamd, besloeg 1400 vierk. mijlen; het was rijk aan bosschen met uitmuntend timmerhout en geschikt voor cultures. Doch het bezat ook een groot na bevolking was er zeer dun gezaaid, en die waren nog geenszins te rekenen tot de w gen, geschikt om het land tot ontwikkeling gen. Eene kolonie zonder arbeidskrachten nig waarde gehad hebben — doch Hare idee. Op Java was volk genoeg, en Raffles ter wille.

Deze laatste was intusschen opgetreden tenant-gouverneur van Java en Onderhoor Op zijn machtwoord werden ongeveer 500 nen, voor deze gelegenheid tot schadelijke nutte elementen verklaard, opgevat en naar djermasin gedeporteerd. Deze lieden, die vr kind met zich voerden, waren volgens get van prof. Veth, „niet alleen dwangarbeiders voor een groot gedeelte personen, die op de vaardigste wijze als onwaardige en ongeschi den der maatschappij werden gebrandmerk een voorwendsel te vinden voor hunne g dadige ontvoering." Deze inbreuk op de p lijke vrijheid, om niet te zeggen deze men roof, werd sedert uitvoerig beschreven in schrift van J. C. Baud, „De Bandjarmasinsc schuwelijkheid". 't Was de vertaling van de u king uit het Engelsche rapport (*The Bandja enormity*), 't welk afkomstig was van den schen resident te Samarang, de haven van w meeste gedeporteerden verscheept waren, en resident de onderneming ten zeerste vero had. Er kwamen echter niet meer dan o 3000 bannelingen op hunne bestemmings de overigen deserteerden of liepen de va af welke hen overbrachten, om daarna n terug te keeren.

Deze gedwongen kolonisten werden gebracht Poeloe Lampeh, de hoofdnegorij van de nieu lonie, en gehuisvest in kampongs, die zij eers moesten aanleggen. Zij werden geplaatst on beheer van demangs, gelijk op Java, en o geheele etablissement werd een toemeng hoofd aangesteld. Een korps djajang sekar piekeniers en Chineezen, ten getale van 15 pen, werd met de politie belast; 't ontvl werd den kolonisten moeilijk gemaakt. Aan begon men met de exploitatie der bosschen, een scheepstimmerwerf aangelegd voor den van handelsvaartuigen; o.a. een driemasts van 400 ton liep hier van stapel, terwijl gronden voor de cultuur van inlandsche g in bewerking werden genomen.

Hare meende zich hiermee een persoo blijvend eigendom verschaft te hebben, traite tegen den tijd waarop hij zijne fun resident zou neerleggen. Maar de terugg den O.-I. Archipel aan Nederland in 1816 hem het spel volkomen. Raffles' opvolger in stuur, John Fendall, wenschte den willek maatregel zijns voorgangers ongedaan te vóór dat de Nederlandsche commissaris, d' van Boekholtz, de zaken in Bandjermasin regelen. Hij gelastte dat de Britsche „om op Maloeka zou worden opgebroken en dat deporteerden als vrije lieden naar Java terugkeeren. Toen v. Boekholtz in 't laatst v te Poeloe Lampeh kwam, vond hij daar heele etablissement reeds onttakeld, de aan gen verwilderd en verwoest. Slechts onge Javanen waren nog over om de vaartuigen werf af te bouwen en eenige noodzakelijk heden te verrichten. Hare zelf was afwe plaatsvervanger, J. C. Ross, maakte zich g het bevel over het nieuwe handelsvaartuig op zich te nemen, en de beide Britsche co rissen, die hunne lastgeving van den lu gouverneur kwamen ten uitvoer leggen, afwachting van scheepsgelegenheid naar

Hare's avontuur was nu ten einde, zijne geschenen. Bij geheim besluit van de Ne sche regeering te Batavia, van 22 Mei 181 hij uit het bezit van het gewest Maloeka

[..] verstond het niet dat in het rijk van een vasal [..] Nederland een zelfstandig staatje, een Britsch [..]endommetje, zou blijven bestaan. En hijzelf [..] uit den O.-I. Archipel verbannen op grond [..] hij de Engelsche autoriteiten had aangezet om [..] van Bandjermasin meester te maken. Hij werd [..] *staatsgefärlich* persoon geoordeeld, en met de[..]en placht men korte metten te maken.

[..] avonturiersbloed liet hem echter op den [..] geen rust. Zijn Bandjermasin-kolonie was [..]kt, hij ging een nieuwe stichten op de Kokos-[..]den. Daar zou men hem niet kunnen uitdrij[ven], want ze waren onbewoond; zij lagen er nog [..]ene groep begroeide atollen in denzelfden toe[sta]nd, waarin ten jare 1609 de Engelsche kapitein [Wi]lliam Keeling ze voor het eerst ontdekt had. [..]maal begon hij met voor eene bevolking te zor[gen]; hij rekruteerde op de kust van Zuid-Afrika [en] Madagascar een aantal inboorlingen, van welke [hij] voorgaf dat ze hem door inheemsche vorsten [war]en afgestaan. Degenen echter, die met de „Ban[djer]masinsche afschuwelijkheid" bekend waren, [ge]loofden eerder dat deze lieden evenzeer geroofd [of] geprest waren als de Javanen, die indertijd de [kolo]nie Maloeko bevolkt hadden. Hij vestigde zich [op] het zg. Rijst-eiland of Poeloe Toewan, een van [de] uit 32 eilandjes bestaande groep, en ontscheepte [..]6 mannen, 25 vrouwen en 37 kinderen. Uit dien [..]n hoopte hij eene toekomstige bevolking op te [..]wen. Als de voornaamste bron van inkomsten [..]ende hij op de olie, geperst uit de vruchten der [kok]osboomen, waarmede de eilandjes dicht be[..]eid waren. De zeeofficier A. v. d. Jagt, die in [..] in opdracht van de regeering met de *Flora* [..]ze Kokos- of Keeling-eilanden bezocht, rappor[tee]rde dat Hare willekeurig tegen zijn volk optrad [en] ze als zijne slaven beschouwde. Hij woonde met [..]e inlandsche vrouwen alleen op het Rijst-eiland, [waa]r niemand hem naderen mocht behalve de op[zich]ter van het werkvolk. Dit laatste was gevestigd [op] het grootste eiland van de groep, West- of Hare [eila]nd genaamd. Een der kleinere eilandjes was tot [gev]angenis ingericht, en heette daarom Prison-is[lan]d. De westersche radja van dit insulaire rijkje [ontv]ing den Hollandschen bezoeker overigens op [..]zame wijze, en verklaarde dat het alleen zijn [..] was geweest een plekje op de wereld te zoe[ken], waar niemand eenig gezag over hem en zijn [..] zou kunnen uitoefenen, en waar hij zich aan [maa]tschappelijke instellingen en verplichtingen zou [kun]nen onttrekken.

J. C. Ross.

[In]tusschen behield hij hier het rijk niet alleen. [Na] enkele jaren kwam zijn voormalige administra[teur] van Maloeko, J. C. Ross, zich eveneens op de [Kok]os-eilanden vestigen, en nam eenige daarvan [voo]r zich en zijne volgelingen in beslag. Hij bracht [met] zich zijne vrouw, zes kinderen, eene gezel[scha]psjuffrouw en dertien inlanders. Hare kon het [niet] be[le]tten, maar het besef, dat hij voortaan niet [meer] alleenheerscher over een groep koraalriffen [zou] zijn, was hem op den duur meer dan hij ver[dra]gen kon. Er ontstond tusschen de beide opper[hoof]den in dit Niemandsland eene verwijdering, [die] tot vijandige gezindheid oversloeg, en het einde [was] dat Hare het veld ruimde. Hij liet den ander [all]een meester over een *Kies und Scholle*, en ver[trok] naar Benkoelen, waar het Engelsche element [..]uim vertegenwoordigd was. Luidens een dag[be]richt zou hij daarna te Batavia een noodlottig [ein]de gevonden hebben.

[Ro]ss verklaarde het door Hare achtergelaten [wer]kvolk aanstonds tot vrije lieden. Hij bracht [de] kleine kolonie, die in 1842 ongeveer 130 zielen [telde], tot zekere welvaart door den uitvoer van [koko]s-olie, mais, visch, schildpad, tripang, enz., [waar]voor hij twee schoeners in de vaart hield. [..]ts had hij een windmolen gebouwd ten be[hoe]ve van de oliefabrikage, en wist het dorre koraalrif vruchtbaar te maken, door de ladingen teelaarde, waarmee zijne vaartuigen van den Java-wal terugkeerden. Hij ontving in 1836 het bezoek van den beroemden Darwin, die op deze plaats de atolvorming kwam bestudeeren, en zes jaren later dat van kapitein J. J. Duintjer, wiens schip de *Dankbaarheid* hier in averij kwam binnenvallen. Deze legde over zijne persoonlijkheid een zeer gunstige getuigenis af. Hij vond in hem een beschaafd en achtbaar man, die zijne kinderen in Bengalen eene goede opvoeding liet geven, en in het bezit was van eene boekerij van ongeveer 1000 werken op allerlei wetenschappelijk gebied. Ross stierf omstreeks het jaar 1850. Ofschoon zeven jaren later de Kokoseilanden door Kapt. Granville Fremantle voor de Engelsche kroon in bezit werden genomen, bleven de nakomelingen van den Schotschen pionier er tot den huidigen dag gevestigd, en in hunne middelen van bestaan gehan[dhaafd]. Een der kleinere eilanden van de groep, [..]oden-eiland bestemd, bevatte de graven van het geslacht Ross; ook het graf van den familievader, die hier het einde van een veelbewogen leven had gevonden en die althans avonturier van de goede soort was geweest, gelijk Alexander Hare een van de berispelijke soort.

Hunne namen zouden gewis nog met vele anderen te vermeerderen zijn. Want groot was ten allen tijde het aantal avontuurlijke aangelegde personen, die in het wijde Insulinde buiten de afgebakende paden van handel, industrie of gouvernementsdienst de fortuin zochten, eerlijk of oneerlijk. En wier singuliere lotgevallen vaak de openbaarheid verdienden (maar niet altijd verkregen) wegens het licht, 't welk daardoor geworpen werd op personen en toestanden van de vroegere Europeesche samenleving in Indië

Het graf van de generaals Van Heutsz en Van der Heyden.

In no. 44 van het Kol. Weekblad van 29 Oct. '25 komt een artikel voor: „Het graf van de generaals Van Heutsz en Van der Heijden".

Wat daarin gezegd wordt van het graf van generaal Karel van der Heijden is helaas juist, maar wanneer de bezoeker van Moscowa even geïnformeerd had bij den opzichter der begraafplaats, had hij kunnen vernemen dat het een familiegraf is, waaraan niemand zonder toestemming van de familie mag raken. Pogingen daarvoor in 't werk gesteld hebben gefaald.

Maar jammer is het dat de schrijver zich niet begeven heeft langs den „Karel van der Heijdenweg" naar het mooie granieten „Karel van der Heijden-monument", opgericht in een goed onderhouden plantsoen in Arnhem, niet zoo heel ver van Moscowa. Dan had hij kunnen berichten, dat de nagedachtenis van generaal Karel van der Heijden door het Nederlandsche volk op uitnemende wijze blijvend geëerd is geworden. Dit monument, kort na het overlijden van den grooten figuur uit den Atjehoorlog opgericht, ter plaatse waar de generaal zijn laatste 13 levensjaren heeft doorgebracht als commandant van het Kon. Kol. Militair Invaliden-Huis op Bronbeek, wordt door het gemeentebestuur met eerbied en zorg goed onderhouden.

Ter vereering van de generaals Karel van der Heijden en Van Heutsz zijn een 5-tal jaren geleden met de hulp van het Ministerie van Koloniën bustes vervaardigd, waarvan er geplaatst zijn o.a. in het Museum in Bronbeek en in alle groote cantines in Ned.-Indië, als blijvende herinnering aan deze generaals door het Ned.-Ind. leger.

H. G. J. SMITS,
Kapt.-Adj. op Bronbeek.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

De arbitrage over het eiland Miangas[1].

Naar aanleiding van het geschil tusschen Nederland en Amerika over de vraag aan welk dezer twee landen het eiland Miangas behoort, nam de heer W. I. K. Sinsoe, als vertegenwoordiger van den „Vereenigde Eerste Sangirbond" te Soerabaja, de pen op om een pleidooi te houden voor het goed recht van Nederland.

Schrijver merkt in het Maleische maandblaadje „Vorsten-Eilanden" (April-Juni '25), overgezet in het Nederlandsch door de „Volkslectuur" te Weltevreden, o.m. op, dat het eiland Miangas van oudsher aan land en volk van Talaud heeft behoord en deze weer aan het eiland Sangir, dat met het eiland Talaud door de vroegere Vorsten door middel van een politiek contract aan de Nederlandsche Regeering is overgegeven. En dit geschiedde voordat de Spanjaarden door Amerika en de Filippijnen werden weggejaagd. Uit het door Valentijn geschreven boek, genaamd: „Oud en Nieuw (Nederlandsch) Oost-Indië", kan men trouwens zien, dat het eiland Miangas aan Talaud heeft behoord en dat de vroegere Vorsten van Sangir (Kandar) recht hadden op het Zuidelijk deel van het eiland Mindanao en op de in de nabijheid van het eiland Marore liggende eilanden. In vroegere tijden, namelijk toen Spanje nog macht had in de Filippijnen, gingen de Miangassers als teeken van onderworpenheid bij honderden en met prauwen tientallen malen naar den Radja van Taboekan en naar Liroeng, waar een Regeeringsvertegenwoordiger (Posthouder) gevestigd was. Maar of het eiland Miangas in het politiek contract werd genoemd als aan het Vorstendom Taboekan te behooren weet schrijver zich niet te herinneren. Doch van de bewoners van Sangir en Talaud, ja zelfs van de bevolking van Miangas weet niemand, dat dit eiland onder Spanje gestaan had. Misschien was Miangas, toen de Spanjaarden door de Amerikanen werden weggejaagd, reeds teruggegeven en wel: zonder acht te slaan op het recht van Nederland. (Hierbij verwijst schrijver naar den 80-jarigen oorlog tusschen Spanje en Nederland).

Voorts brengt hij in herinnering: zijn vroegere reizen naar het eiland Miangas met Dr. R. Tumbelaka en den heer Kawilarang, de komst in den tijd van den heer S. J. M. Van Geuns als Resident van Menado van het stoomschip „van Riebeeck" te Miangas, om levensmiddelen te vervoeren ten behoeve van de in nood verkeerende bevolking van dat eiland, enzoovoort. Hieruit blijkt dus, dat door het Gouvernement steeds werd gedacht aan de belangen zijner onderdanen, w.o. ook de bewoners van Miangas.

De Amerikanen kwamen in dien tijd ook dikwijls in Miangas met hun kleine oorlogsschepen, lieten daar hun schietkunst zien en zeiden tot de kamponghoofden van daar, dat deze geen Hollandsche vlag mochten gebruiken, terwijl zij het wapenbord, dat daar door de Marine werd geplaatst, hadden weggehaald, maar — ondanks dit alles — stoorden de bewoners en het Bestuur van Miangas zich er niet aan en lieten zoowel op zee als op het land steeds de Nederlandsche vlag wapperen. En daarom durf ik thans, in de hoop dat de bewoners van Sangir en Talaud mij wel zullen steunen, verklaren, dat het eiland Miangas aan het Nederlandsch-Indische Gouvernement behoort en Spanje dus niet het recht heeft, om dit eiland aan de Vereenigde Staten van Amerika te geven, want:

1. de ingezetenen van Miangas spreken Talaudsch en behooren dus tot het Talaudsche ras, dat staat onder het bestuur van Nanoesa;

2. het Zelfbestuur van Miangas behoort onder het Bestuur van Liroeng en de aanstellingsbrief van het kamponghoofd is misschien wel door den Resident van Menado uitgereikt;

3. de ingezetenen van Miangas betalen hun [...]lasting (hoofdgeld) aan het Nederlandsch-Indi[...] Gouvernement (Landschapskas);

4. het eiland Miangas wordt steeds bezoch[...] Nederlandsche Marine-stoomers, bestuurs[...]naren, zendingleeraren, doktoren, vaccinate[...] door Inlandsche bestuursambtenaren uit T[...]

5. de particuliere scholen in Miangas word[...]heerd door een Zendingsvereeniging, gen[...] „Sangir en Talaud-Comité" in Nederland.

Aan het slot van zijn artikel hoopt schrijve[...] de Radja van Talaud, de heer J. S. Tamawi[...] Beo, meerdere inlichtingen zal geven, opdat h[...]derlandsch-Indische Gouvernement te dezen [...]zichte dan sterk staat en zijn Bestuur aldaar zal verliezen.

Voorts dat er gezamenlijk zal worden gepr[...]teerd, indien het eiland Miangas door boven[...]noemden scheidsrechter aan de Vereenigde St[...] van Amerika mocht worden toegewezen.

De redactie zegt onder in een noot in het [...]landsch het volgende:

„De gegevens (Maleische tekst) dienen als [...]test, waarom de onderhavige kwestie nog aan [...] Permanente Hof van Arbitrage te 's-Graven[...] werd opgedragen en dat eilandje Nederland wordt toegewezen. Wij vertrouwen dat de beslis[...] van dit college in het voordeel van Nederland [...] zijn, gezien de bovenstaande verklaring.

Twee exemplaren zenden wij naar Den Haag, een naar het Ministerie van Buitenlandsche Z[...] en het andere naar het Ministerie van Koloniën.

[1] Wegens plaatsgebrek is dit, nog steeds actueele, stuk eenigen tijd in portefeuille gehouden.

Sprokkel.

Artistieke aanwending van rubber.

Rozen vervaardigd uit rubber, doch zoo nat[...]lijk, zoowel wat betreft geur als voorkomen, dat [...] lastig is ze te onderscheiden van echte bloe[...] zijn thans het onderwerp van een nieuwe in[...]trie. Deze bloemen werden door den uitvinder [...] de Rubber Grower's Association (te Londen) [...]bracht en ten einde den bal aan het rollen te [...]gen, liet de Propaganda-afdeeling een bouqu[...]menstellen. Op de tentoonstelling van de As[...]tion bood de Secretaris dien aan Prinses Mary ter gelegenheid van de opening van de nieuw[...]bouwen van het Instituut voor Hygiëne.

Een artistieke mand met dergelijke rozen [...] aan Hare Majesteit de Koningin (van Engel[...]) reeds aangeboden op Haar verjaardag. Met het [...]sultaat, dat van vele zijden inlichtingen gev[...] werden en dat de uitvinder met een fabrikant [...] is deze bloemen in het groot aan te maken. Zo[...] een nieuw rubberproduct ontstaan, dat een g[...] aftrek belooft te zullen krijgen.

Deze bekoorlijke bloemen zijn geschikt voor [...]siering binnenshuis, voor uitstalkasten, voor [...]siering van theaters en restaurants en voor k[...]sen en bloemstukken op de graven.

(*Alg. Landbouwweekbl. v. N.-I.*)

Van Week tot Week.

Di. 26 October—Ma. 2 November.

L. H. Sikkens †. Blijkens een hier te lande door [...]milie ontvangen telegram is de heer L. H. Sik[...] civiel gezaghebber B. B. te Moeara Boen[...] Djambi, op den leeftijd van 36 jaar overled[...]

Brug te Bindjei ingestort. Aneta meldt dd. Med[...] Oct.: De groote brug te Bindjei, in Boven-La[...] is ingestort. Honderden toeschouwers van een [...]neesche wajang-vertooning zijn te water g[...] Voorloopig zijn drie dooden en vijf gewonden [...]teld. Talloos velen worden vermist. Het be[...] vele Europeanen en Inlanders zoeken de rivi[...]

De onrust op Atjeh. Het legerbestuur te Bandoeng [...]ving, volgens Aneta, den 27en Oct. een tel[...] van kapitein Paris, die te Bakongan gedeba[...]

was met drie brigades en vervolgens naar Boekit Gading opgerukt.

Nabij Kampong Padang voerden circa dertien Atjehers een klewangaanval uit. Elf kwaadwilligen werden neergelegd. Vermoedelijk werd ook de twaalfde neergeschoten, wiens lichaam in de rivier is gezien. Gesneuveld is de Amboneesche sergeant Toeisuta, zwaar gewond zijn 6 Javaansche infanteristen en een Amboneesche infanterist. Licht gewond werden kapitein Paris, de Europeesche sergeant Ningen en een Javaansch fuselier; onbeduidend werden gewond de Europeesche sergeant Greebe en een Javaansch infanterist. Een vermiste fuselier van de patrouille-Wiarda is door de patrouille zwaar gewond teruggevonden. 25 scherpe patronen zijn teruggevonden. De militaire commandant van Atjeh en Onderhoorigheden vertrekt morgen met vier brigades naar Bakongan.

Een nader telegram van denzelfden datum, uit Kota Radja verzonden, luidt: Hedenavond komt de gouvernementsstoomer Bellatrix met kapitein Paris en de gewonden te Oelee Lheuë aan.

Ingevolge den naderen wensch van mevr. v. d. Sluys Veer [1]) is haar echtgenoot op Peutjoet (militaire begraafplaats van Kota Radja) met militaire eer begraven. De plechtigheid trok een ontzaglijke belangstelling. Kolonel G. W. Mazee en de gouverneur hielden aan de geopende groeve toespraken, die op de vele belangstellenden een diepen indruk maakten.

Eveneens uit Kota Radja werd, ook op 27 Oct., geseind: Een patrouille, uitgegaan ten einde zekeren Akassan, die iets in den zin had, op te lichten, werd in het Rambongbosch (Atjeh) aangevallen. Sergeant van Wijk kreeg een ernstige wonde in de rechterknie. Vijf karabijnen, drie klewangs en 105 patronen worden vermist.

(Later). Alkassan is een gewezen wegmandoer, die ontslagen was wegens plichtsverzaking. De bende is naar de bovenstreken gevlucht.

Kapiteins G. J. A. van Eck, ex-divisie-commandant der marechaussee, in garnizoen te Semarang, en L. A. Snell, in garnizoen te Magelang, zijn met spoed naar Atjeh overgeplaatst. (Aneta, 29 Oct.).

Aneta 30 Oct. (Koeta Radja). Het gewestelijk vaartuig Bellatrix is met vier brigades marechaussee naar de Westkust van Atjeh vertrokken. De leiding der militaire operaties in het Bakonganscho is opgedragen aan den kapitein H. Meihuizen.

De ass.-resident met verlof L. J. J. Caron, die geruimen tijd belast was met de politieke aangelegenheden in Atjeh, heeft in een onderhoud met het Haagsche Aneta-kantoor als zijne meening te kennen gegeven, dat het voorgevallene als zuiver plaatselijk is te beschouwen en daaruit voor Atjeh als geheel in geen enkel opzicht conclusies getrokken mogen worden.

Deze opvattingen van den heer Caron vinden bevestiging in het navolgende telegram van Aneta, dd. Bandoeng, 3 Nov.: Generaal-majoor J. H. I. le Cock d'Armandville, die juist is teruggekeerd op Java van een inspectiereis naar Atjjeh, waar de overval van de colonne-Paris kort na zijn vertrek plaats greep, gaf in een persgesprek als zijn oordeel te kennen, dat aan de plaats gehad hebbende overvallen geen politieke beteekenis valt te hechten, doch dat het slechts op zichzelf staande gevallen zijn.

De generaal bezocht de meeste posten geheel zonder dekking, ook die in het Tapatoeansche, en heeft als zijn meening te kennen, dat er geen reden bestaat, om den toestand ernstig in te zien.

[Wijzigingen] in den Volksraad. De heer P. F. Dahler, oud-lid van den Volksraad en ambtenaar bij den dienst der volkslectuur, is gekozen tot lid van den Volksraad in de vacature-Rivai.

(Het Haagsche Aneta-kantoor teekent hierbij aan, dat dr. Abdul Rivai als oud-officier van gezondheid met Europeanen gelijkgesteld is, en als zoodanig voor de groep der Europeanen zitting had in den Volksraad. Hij woonde de zittingen echter hoogst sporadisch bij, kwam alleen uit Semarang over, op dringende vertoogen van de partij — hij werd gerekend te behooren tot den Ned.-Indischen Vrijzinnigen Bond — om tegen de Vlootwet te stemmen. Meermalen werd in den raad op zijn absentisme gewezen en thans blijkt hij plaats gemaakt te hebben voor den oud-vertegenwoordiger der sedert ontbonden Indische Partij, de stichting van Dr. E. F. E. Douwes Dekker).

[1]) Zie het bericht van diens overlijden in het vorig Kol. Weekbl. (deze jaarg. bl. 4).

De onderzeeboot K XI. Blijkens een bij het Departement van Marine ontvangen telegram is Hr. Ms. Onderzeeboot K XI den 27en Oct. van Sevilla vertrokken ter voortzetting van de reis naar Ned.-Indië.

Pastoor Vertenten. De Java-Post verneemt dat de welbekende Pastoor P. Vertenten, die tal van jaren onder de Kaja-Kaja heeft verkeerd en zooveel heeft bijgedragen tot hunne beschaving, weldra Nieuw-Guinea zal verlaten, misschien voor altijd. Heel veel kans bestaat er, dat hij zich zal moeten gaan wijden aan de Congo-missie in Midden-Afrika.

Universitaire examens. Leiden. Cand.-ex. Indisch recht de heeren Djocjoa Diningrat en A. H. van Nierop.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder der Oranje Nassau Orde de heer J. C. Koster, kapitein van den generalen staf Ned.-Ind. Leger, leeraar aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage.

De pest op Java. De volgende opgave geeft een beeld van de toeneming der pest in de maanden Juni—Augustus.

	20 Juni—18 Juli.	25 Juli—15 Aug.
Cheribon	54	68
Pekalongan	29	32
Tegal	13	20
Semarang	1	—
Kendal	9	9
Salatiga	13	7
Magelang	19	27
Temanggoeng	47	66
Wonosobo	3	5
Poerbolinggo	78	104
Jogjakarta	8	5
Soerakarta	5	5
Bojolali	62	144
Klaten	83	224
Sragen	36	72
Soerabaja	1	3
Bondowoso	—	2
Djember	—	2
Totaal	461	795

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indische Dansen te Hilversum.

Ter opluistering der gedurende de maand October door „Boeatan" in de „Kunstzaal Willem Brok" te Hilversum gehouden tentoonstelling, zijn den 21sten en den 27sten October, in dat intiem-artistieke milieu, Javaansche dansavonden gegeven, die daar bizonder zijn gewaardeerd en zeker hebben bijgedragen tot versterking van den geestelijken band van verstandhouding tusschen Oost en West.

In de Hilversumsche Courant van 23 October schrijft R. W. P. (de Vries) Jr.:

„Een stemmig gedempt licht beschijnt het verhoogde podium, dan trilt lang en sonoor de klank van een korte slag op de gong, even wijkt het diep-indigo-blauwe achterdoek en statig en rustig schrijdt het frêle figuurtje van mejuffrouw *Gieneke Weber* naar voren, voor den serimpie-dans.

Het is een sprookje, zooals wij dit fijne, als uit brons gegoten, beeldje met de prachtig gevormde schouders en armen, met die ernstige, strakke expressie van het kopje, met het slanke lichaampje, gehuld in een fluweelen beursje, en een keurige, lange sarong, waaruit die brooze voetjes even uitsteken, in dit mysterieuze halfduister zien.

Waken wij of droomen we?

Dan klinken plots de doffe tonen van de houten toetsen van den *gendèr*, en op de cadence van dit melodieuze geluid begint dit teere beeldje te bewegen en heft het de armen voor de *sembah*. Langzaam en statig ontplooit zich de dans, als een aaneenschakeling van wonderlijk gracieuze bewegingen. Het is de mimiek van armen en handen; maar die armen en handen zijn van een lenigheid, van een soeplesse, van een voorname schoonheid, die iedere expressie mogelijk maakt. De vingers krommen en strekken zich, de pols draait en buigt, de handen grijpen de einden van den kleurigen *slendang*, en iedere stand, iedere houding en beweging is een lust voor het oog, is een pracht van lijn.

De muziek gaat voort, en, zooals Lahure in zijn „Indes Orientales" zoo karakteristiek zegt: „*Au premier moment, une oreille européenne ne se rend pas un compte bien*

exact de ce bruit étrange et confus, mais peu à peu l'harmonie se découvre, se comprend; la mélodie, presque toujours lente, plaintive, se dégage, et l'auditeur reste sous un charme indéfinissable qu'augmente singulièrement l'impression générale à laquelle on ne peut manquer de se laisser entrainer"....

De volkomen harmonie, de ernst, de rust, de als van zelf vloeiende bewegingen, dit alles geeft aan den dans van mej. Weber zoo'n wondere bekoring. Hier denken wij geen oogenblik aan bestudeerde houdingen, nòch aan eenig effectbejag. Het is de natuurlijkheid, die van dit danseresje uitgaat, die u zoo boeit en aangrijpt; het is dezelfde schoonheid als van een door den wind bewogen bloem, als van het golvende koren, of van de aanrollende zee.

Het is de gevoelige ziel, van dit fijne, gracieuze persoontje, die reageert op iedere nuanceering van de muziek, en die zich uiten moet in pracht van bewegen.

Het was de bekoring van een groote-menschen sprookje. [1])

Van een geheel andere schoonheid waren de dansen van *Raden Mas Jodjânâ*. Hier was het naast het schoone gebaar, de wondervolle expressie, die er het karakter aan gaf.

In zijn dansen vertolkte Jodjânâ een geheele historie. Nu eens was het in *Ksatria*, de uitbeelding van een held: dan weer, in *Miroedha* vertoonde hij een wezen dat jaren lang in slavernij geweest was, zijn banden verbreekt, om vrij te zijn.

Wij zien hem dan eerst voorover gebogen op den grond en langzaam op de tonen der muziek oprijzen, tot hij zich zijn vrijheid bewust wordt.

Prachtig was hier Jodjânâ in zijn mimiek van gelaat en gebaar, en niet minder in de *Tjantrik*-dans, waarin de mensch in de vreugde om de aardsche dingen, zijn eigenlijke roeping vergeet, doch later weer tot devotie terug keert.

Het zijn geheele tooneelen, die deze danser opvoert, als hij koning *Kelono* voorstelt, die de liefde wil winnen van een aangebedene. Prachtig was zijn gewaad met paarsen *slendang*, die telkens met een korte polsbeweging achterwaarts geslingerd werd; rijk was het uitgeslagen hoofdtooisel, wondervol expressief de blik van zijn als tot een masker verstard gelaat.

Trouwens, bij Jodjânâ is heel de uitbeelding van de rol, die hij voorstelt, een samengaan van miniek en gebaar. Hij doorvoelt het heele gebeuren, en geeft zijn stemmingen weer in den dans, en daarin is hij geweldig en groot.

Als hij tot slot den dans van Vishnoe doet zien, is het van zoo'n aangrijpende macht, dat zij ons gevangen houdt, dat wij meeleven, dat wij niet alleen genieten en bewonderen, maar dat de dans ons fascineert tot het einde toe. En dit einde, het was een prachtig besluit. Als een Boeddha, met de beenen onder het lichaam gevouwen, de handen in gewijde houding geheven, het expressieve gelaat boven de bronzen schouderen, zoo teekende de figuur van Jodjânâ zich af tegen het blauwe achterdoek. Als een levend beeld; het schoone einde van een avond van zeldzame bekoring.

Jodjânâ heeft ons doen zien de macht van uitbeelding, die in den dans besloten ligt."

Mevrouw Jodjânâ gaf als inleiding een korte uitlegging der Javaansche danskunst in het algemeen, en telkens, vóór het optreden van haar echtgenoot, dien zij aan den vleugel begeleidde, een beschrijving van den door dezen uit te voeren karakterdans, hetgeen zeker menigeen onder de toeschouwers ter verduidelijking welkom was.

Hoe dikwijls hoort men van leeken, die zich niet concentreeren kunnen, de uitlating: „Die Oostersche dansen zijn mij onbegrijpelijk." Hoe menig oningewijd oud-Indisch-gast vindt „dat langdradige *getandak* bij die eentoonige gamelan-muziek razend vervelend"!

Typisch eerlijk schreef — waarschijnlijk een Hollander — onlangs naar aanleiding van den Gala-avond in den Stadsschouwburg te 's-Gravenhage ter eere van de Conferentie van het Internationaal Recht, in de *Gazette de Hollande*:

> *„Nous apprécions ici surtout la beauté des attitudes, la souplesse des mouvements, car le véritable sens religieux ou philosophique de ces danses nous échappe, à nous autres Occidentaux, et ce n'est que losqu'un sujet mieux à notre portée tel que „Raksasa", l'homme possédé du Démon, fait le thème de la danse de R... Mas Jodjana, que nous réalisons la forc... mense d'expression à laquelle ce dans... nais peut atteindre."*

Welken indruk zullen medio dezer diezelfd... maken op de bezoekers van het *Künstlerhaus*... lijn, waar ze door de Duitsche artisten, die ... kosten voor over hebben, met 't grootste verla... gemoet worden gezien?

[1]) Een volbloed Europeesche artiste-vrouw naar haar oordeel gevraagd, antwoordde: „Ik kan 't niet beter uitdrukken: het was voor mij een gebed". Schr.

Persoverzicht uit de Indische Bl...

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS

Luitenant Gouverneur-Generaal.

Alle overdracht van bevoegdheden ten spijt, ... de taak van den G.-G. met den dag. Terwijl aan ... teling van het mindere werk op lagere goden een ... is, welke volgens sommigen reeds overschre... heeft de ervaring geleerd, dat in vele opzicht... doel niet bereikt is, dat men het wel eens voor... schoten is. M.a.w.: terwijl de overdracht der be... heden beoogde verlichting van de taak van den ... is dat doel niet altijd bereikt en is de voortd... contrôle, uitvloeisel van de uitvoering der be... heden door één persoon, te loor gegaan. In z... benoemingsrecht heeft de overdracht der bevoe... er toe geleid, dat instede van één, tien en meer ... hebbenden beslissingen nemen, onafhankelijk ... kander, vaak tegen elkaar in, en tegen het lands... in. Men herinnere zich maar den chaotischen ... tijdens den oorlog en daarna. Het *Bataviaasch* ... (23 Sept.) meent daarom, dat de tijd gekomen ... het nimmer toegepaste art. 4 R. R. te gaan to... en concludeert: Zien wij het goed, dan blijkt ... hoefte te bestaan aan een macht naast den ... kleed met uitvoerend, maar vooral met contr... gezag. Een macht, die leiding, richting geeft ... zien van de tallooze zaken, waaraan de landvoog... ten zijn groote regeertaak aandacht moet geve... macht, die voor die dagelijksche zaken — welk... van zoo groot belang zijn — in de plaats tree... het eenhoofdig gezag, belichaamd in den G.-G... zoodanige macht kan men zich alleen denken ... figuur van den luitenant gouverneur-generaal, ... lijn als waarin de wetgever van 1854 zich zoo'n ... tionaris heeft gedacht. Zoo goed past die fig... het oude voorschrift in art. 4 R. R. ongewij... blijven, slechts op de toepassing, de uitvoeri... het aan. Vermoedelijk zal zich binnenkort de ... heid voordoen om van het voorschrift in art. 4 ... te maken ten einde den nieuwen G.-G. op zijn ... voor te bereiden. Maar dan verdient het allesz... beveling een regelmatige toepassing van het no... gehanteerde voorschrift voor den vervolge te ... wegen.

De Locomotief (26 Sept.) wijst op het nut, ver... aan de landvoogdelijke reizen door den archi... versterken den band tusschen de deelen van In... derling en van bizondere beteekenis is de pers... oriënteering van den bewindvoerder. Daarom ... men het betreuren — zoo vervolgt *De Loc.* — dat ... al bezoeken van dezen aard worden uitgesteld ... tweede deel van de landvoogdij. Hieraan valt ... verhelpen. De eerste periode der landvoogdij ver... veel van den nieuwen bewindhebber, dat hij ... zen van eenigen omvang niet kan denken. Maar ... neer het dan juist zou zijn wat Bataviasche ... wisten te melden, dat de opvolger van gouv... generaal Fock eenige maanden voor de aanv... der landvoogdij reeds in Indië zal komen om zich ... te bereiden op zijn taak, dan zou juist die ... voorbereiding niet beter besteed kunnen word... met het doorkruisen van den archipel, ook al ... dan nog niet in eenigerlei officieele functie ... den. Dat zouden dan, in afwachting van later... ken van den hoogsten vertegenwoordiger van ... zag, bezoeken tot persoonlijke oriënteering ... soonlijke oriënteering tot later zakelijk nut. ... berichten, dienaangaande in de pers verschenen ... juist mochten zijn en het dus op het oogenblik ... reeds in het voornemen zou liggen om den ... landvoogd een termijn van voorbereiding te doen ... maken, dan zou het toch aanbeveling verdienen ... denkbeeld in overweging te nemen om den ... van gouverneur-generaal Fock eerst eens het rijk, ... over hij voogd zal worden, te laten zien.

Koloniale tegenstellingen.

heer *Slokvis* gaf te Batavia aan een 40-tal belang-enden eene uiteenzetting van *het werk in den Volks-*. Volgens het *Soerabajasch Hbl.* (21 Sept.) werd „het werk" in den Volksraad critisch beschouwd, uitsluitend de *koloniale tegenstellingen*, d.z. die , waaruit duidelijk de tegenstrijdigheid van be- n der Westersche en Oostersche groep zou blij- En — volgens den spreker — nog duidelijker de dige wijze, waarop bij zulk een tegenstrijdigheid het Westersche, het „overheerschers"-belang ge- wordt. Het uitgebreide Volksraadsdebat over *de g van de padi-cultuur in een cultuur van meer vende handelsgewassen* diende tot een der be- der tegenstelling. Deze poging om het Inland- volk te brengen tot economischer benutting van bouwveld, was niets anders dan een nieuwe po- tot uitbuiting, omdat de voordeelen van dien aan- van handelsgewassen toch niet het volk, maar den export- en tusschenhandel ten goede zou- komen. Het *Soer. Hbl.* wijst in dit verband op *de kingsrubbercultuur*, om aan te toonen, dat deze zeker niet altijd behoeft op te gaan. Doch on- feld is het waar, dat de Inheemsche planter al slechts weinig voordeelen geniet van zijn teelt handelsgewassen. Hij wordt uitgebuit, doch niet den exporthandel (welke hier de „koloniale ex- nt" zou zijn), doch wel door de inheemsche Ara- en Chineesche *opkoopers-voorschotgevers* (zie het *„Bat. Nwsbl."* dd. 29 Sept. *„Grondhuurkwes-* en *„De Loc."* dd. 21 Sept. *„Woeker in de desa"*), met voordeel kunnen speculeeren op het gebrek economischen zin en de lichtvaardigheid van den mschen planter. Tegen die karakteristieke volks- reden de Regeering en Hare organen zooveel mo- op. Meestal te vergeefs, omdat daarbij absoluut medewerking van de bevolking en hare voorman- ontbreekt, waar deze nuttig effect zou kunnen n. *Op dit gebied valt ongetwijfeld veel ingrijpends richten*, omdat we hier te doen hebben met een ischen wantoestand, waarvan de opheffing ten kwestie is van *volksopvoeding* en *volks-gie*. De commercieele organisatie heeft juist groot g bij een bestrijding van de verarming van den ischen planter van handelsgewassen. De *expor-* omdat hij, bij toenemende belangstelling der be- g voor die cultures, grooteren omzet kan ver- en en weet, dat deze alleen bereikt kan worden, de bevolking zelve meer voordeelen trekt van arbeid; voor den *importeur*, omdat deze toch ze- et allergrootste belang heeft bij de toenemende racht der volksmassa. Het economisch belang e bevolking en van den overheerscher gaat hier in hand; een tegenstelling zou pas ontdekt kun- worden, indien de grootcultures zich gingen *ver-* tegen dergelijke bevolkingsaanplantingen, uit dat daardoor voor hen de Inheemsche werk- en minder goedkoop zouden worden. Van zulk erzet is in den Volksraad niets gebleken — in- eel, ook door de vertegenwoordigers der groot- es werd krachtig geijverd voor de, der bevolking eel belovende, landbouw-hervorming.

e vergadering van den *Garoetschen Planterskring* het brandende vraagstuk: *„de theeopkoop"* be- n (*De Locomotief*, 21 Sept.). Nagenoeg alle thee- en willen profiteeren van kampongblad. Er chts enkele ondernemingen, die zoo groot zijn, geen kampongblad noodig hebben. In de prak- t men v.n.l. met het groote aantal ondernemin- rekenen, die wel blad opkoopen. Vooral in den n de hoogconjunctuur van de thee, en zooals n tijd van goede prijzen, wordt veel blad op- , er ontstaat tusschen de verschillende onder- en steeds meer conçurrentie en het gevolg is, prijzen van het kampongblad zoo hoog worden, n voor verliezen moet gaan vreezen. Daaraan een einde te komen, want het gaat niet op, Inlandsche thee-tuinbezitter winsten maakt tot 300 pCt., terwijl op die wijze de Europeesche ner dergelijk blad met verlies zou moeten ver- Dat is ongetwijfeld de eene zijde: de prijzen iet te hoog zijn. Anderzijds moet er voor ge- worden, dat de Inlander niet te kort gedaan dat deze geen prijzen zou ontvangen door de tie van de theeopkoopers, die te laag zouden zoodoende drukkend zouden werken op de g. Dat er in het betalen van de geweldig prijzen ongetwijfeld gevaren schuilen, is zeker. n eenen kant voor den Europeeschen onderne- nt niet alleen dat hij op dergelijk blad verlie-zen gaat lijden, maar ook de werkwilligheid vermindert. Voor den Inlandschen theetuinbezitter is het grootste gevaar dit, dat hij er toe overgaat zijn tuin te plukken niet alleen wat blad, maar zelfs wat hout aangaat. Door de hooge prijzen ruïneert hij zijn eigen tuinen. Daarom wil de Soekaboemische vereeniging, èn in het belang van den Europeeschen ondernemer èn in het belang van den Inlandschen theetuinbezitter regelend optreden. De vergadering te Garoet bleek vrijwel algemeen over te hellen tot de oplossing, die men in Soekaboemi aan 't vraagstuk bezig is te geven. De Soekaboemische vereeniging heeft de ondernemingen van aangesloten leden samengevoegd tot verschillende rayons en bepaald, dat de ondernemingen van een zeker rayon slechts de kampongthee uit dat rayon mogen opkoopen tegen een door de Vereeniging bepaalden prijs. Zoodoende legt zij ook de theetuinbezitters een regeling op, want als alles goed marcheert, zullen die menschen uit dat rayon hun blad in een ander rayon niet kwijt kunnen. Zoo wordt er ook voor gewaakt, dat de eene onderneming niet boven de andere bevoordeeld wordt, en zoo wordt het ook mogelijk, dat de fabrieken, die geen bevolkingstuinen om zich hebben, toch kampongthee krijgen. Het principe is, dat de winst absoluut gelijk verdeeld wordt tusschen den theetuinbezitter en de onderneming. De vergadering te Garoet benoemde een commissie om ten spoedigste te komen met voorstellen aan den kring.

Besluiteloosheid bij oproer.

De *Java-Bode* (26 Sept.) citeert een artikel uit de Br.-Indische *„Pioneer Mail"* (4 Sept.), omdat daarin al die dingen besproken worden, waarover destijds, naar aanleiding van het gebeurde bij Tangerang, zooveel te doen is geweest. In militaire kringen in Ned.-Indië is men — volgens de *J. B.* — ervan overtuigd, dat het bij Tangerang niet zoover had behoeven te komen als het geval is geweest, indien de militairen zich niet aan handen en voeten gebonden hadden gevoeld door de aanwezige burgerlijke autoriteiten. Een dadelijk actief optreden had erger kunnen voorkomen. Men moest zich nu laten verrassen, zonder gelegenheid te hebben gehad te waarschuwen, zooals in de voorschriften in Nederland en Ned.-Indië imperatief staat voorgeschreven. Tenzij in staat van oorlog of beleg, zijn de militairen ter beschikking van het burgerlijk gezag en mogen zij niet optreden zonder de toestemming van dat gezag. In wettelijke voorzorgen zijn wij dus, naar uit het artikel van de *„P. M."* blijkt, Britsch-Indië vooruit. Maar de praktijk, zooals die reeds is geweest bij een betrekkelijk onbeduidend geval als Tangerang, maakt, dat wij hier re t staan en stonden voor de bezwaren, die men daar ds voorziet. De kwestie, die ook hier te lande nog steeds op een bevredigende oplossing wacht, is eenige aandacht ten volle waard. Ook op de Tangerangsche kwestie zelf hoopt de *J. B.* nader terug te komen, niet in het hier behandelde verband, maar omdat er juist in den jongsten tijd dingen zijn gebleken, die een geheel ander licht werpen op de oorzaken van het geval. De tijd is echter nog niet rijp, om daar nu reeds over te schrijven.

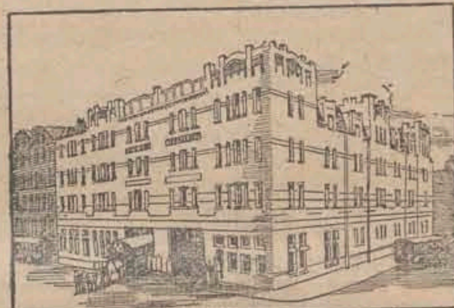
Tegen de polygamie.

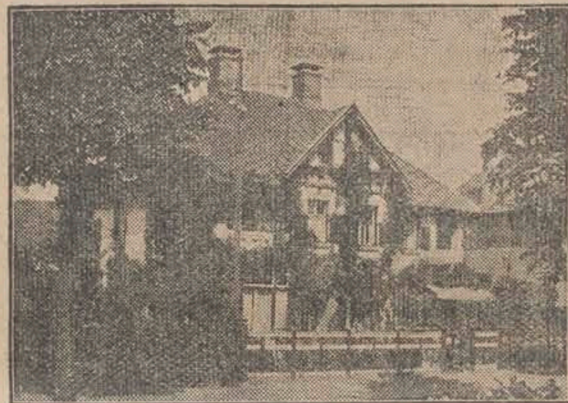
De Turksche Nationale Vergadering heeft den 18en Sept. een wets-ontwerp ontvangen tot het verbieden van de polygamie. Het *„Nieuws van den Dag"* vestigt de aandacht van het Indische Gouvernement en van de Nederlandsche Regeering op dit zeer belangrijke nieuws. Waar Turkije voorgaat, mag Ned.-Oost-Indië niet wezen „plus mahométan que le Turc". De *Deli Crt.* (29 Sept.) beschouwt voor de massa in Ned.-Indië als een grooter kwaad *het veel te gemakkelijke en lichtvaardige Mohammedaansche scheidingsrecht*, waardoor het Inlandsche gezin nooit een economische eenheid zal vormen, zooals een Westersch gezin doorgaans is. Wanneer dat eens, door onderwijs en eigen opvoeding tot het volksbewustzijn doordringt, dan is het zeker zaak dat te bevorderen en zoo mogelijk met bepalingen te verbeteren.

Moderne opsporingsmethoden.

In een hotel te Garoet is een moord gepleegd op een Engelsche dame, mrs. Campbell Macfie, echtgenoote van een consulair ambtenaar in Australië. De *Deli Crt.* (28 Sept.) ontleent hieromtrent aan het *„A. I. D."* uitvoerige bizonderheden. De daders zijn nog niet ontdekt.

In dit verband verdient aandacht een artikel in „The Graphic", overgenomen door het *Bataviaasch Nwsbl.* (24 Sept.), over *Moderne Opsporingsmethoden* bij de Fransche politie. Die enkele grepen uit de geschiedenis der moderne speurkunst zeggen genoeg — aldus

het *B. N.* — om te doen zien, dat ook in Indië behoefte bestaat aan een wetenschappelijke beoefening dier kunst, — ja, hier misschien meer dan elders.

Indië in den Vreemde.

Buitenlandsche bladen bevatten weder een menigte artikelen en berichten over Ned.-Indië. *De Locomotief* (22 Sept.) acht het van groote beteekenis te weten wat in den vreemde over Indië geschreven wordt: *daaruit vormt het buitenland zich zijn voorstelling omtrent Indië.* Na enkele verkorte vertalingen, zoowel van de politieke beschouwingen in Duitsche bladen *(Harro Essingh* in *„Der Westen"* en *„Chemnitzer Tageblatt"*; *E.* in de *„Deutsche Allgemeine Zeitung"*; *Richard Katz* in de *„Vossische Zeitung")* als van een zakelijk artikel in *„The Times"* over wegenaanleg op Java, zegt *De Loc.*: Een vorig overzicht besloten wij met de conclusie, dat tegenover veel averechtsche voorlichting in den vreemde het nuttig ware rechtzettingen te doen verschijnen. Het *„Times"*-artikel toont weer, hoe men voor zakelijke gegevens ginds wel belangstelling heeft. Ook de vorm, welke zulke een verstrekking van ruimer en zuiverder nieuws over Indië zou kunnen hebben, werd hier als eens besproken, alsmede de functie, in dit opzicht aan de consulaire en diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland toebedeeld. Dat consulaten en gezantschappen niet zonder meer hiermede belast kunnen worden, blijkt wel uit het feit, dat een Nederlandsch handelsattaché te Londen op een lezing verklaarde, dat de Inlandsche bevolking van Indië geen belasting betaalde! Dat nochtans juister voorlichting en rechtzetting van onjuiste berichten noodig is en de behartiging van Indië's belangen in den vreemde geen denkbeeldig belang blijkt, dunkt ons zonder meer uit de gegeven citaten uit Duitsche bladen. Het onderwerp is in den laatsten tijd in de Indische dagbladen bij herhaling besproken, behalve in ons blad, in het bijzonder in de *„Java-Bode"* en de *„N. Soer. Crt."* De nieuwste voorbeelden, hierboven weergegeven, mogen thans voldoende zijn om aan te toonen, dat het onderwerp spoedige voorziening stellig verdient.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het lot van den Javaanschen werkman-contractant ter Oostkust van Sumatra.

II (Slot).

Op 1 Januari 1925 was het loon voor den dagelijkschen arbeid van 10 uur:

a. voor den nieuweling, met een contract van 3 jaren, voor den man *f* 0.42 en voor de vrouw *f* 0.37 per dag;

b. bij contractsverlenging van 13 maanden, voor den man *f* 0.47 en voor de vrouw *f* 0.42 per dag.

Volgens de door spreker ontvangen berichten, wordt in het laatst geval, aan de werklieden een bepaalde dagtaak gegeven, welke in 10 uur tijds moet worden afgedaan.

Blijft men daarbij in gebreke, dan is het dagloon eder *f* 0.42 en *f* 0.47.

Een dagloon van *f* 0.47 of *f* 0.42 is voor den werknemer beslist onvoldoende en in de eerste plaats natuurlijk voor de gehuwden met vrouw en kinderen.

Het was om die reden, dat het afdeelingsbestuur het voorstel heeft gedaan de dagloonen te verhoogen, voor den man tot *f* 0.60 en voor de vrouw tot *f* 0.50 per dag.

Ten einde de billijkheid van dit voorstel te kunnen beoordeelen, dient men te weten wat een werkman voor zijn bestaan per jaar, per maand en per dag noodig heeft en volgen hieronder de prijzen van kleeding, voedingsmiddelen en gereedschappen, welke aan het beheer der onderneming moeten worden voldaan, n.l.:

Per jaar.

5 werkbaadjes à *f* 0.75	*f*	3.75
5 werkbroeken à *f* 0.75	„	3.75
2 bamboehoeden à *f* 0.40	„	0.80
1 jas als kleedingstuk	„	4.50
2 Chineesche baadjes als idem à *f* 2.25	„	4.50
2 sarongs als idem à *f* 4	„	8.—
2 hoofddoeken als idem à *f* 2.50	„	5.—
2 slaapmatjes à *f* 1.—	„	2.—
1 kussen	„	1.20
1 laken	„	2.—
1 buikband	„	0.70
1 muurlamp	„	1.25
Over te brengen	*f*	37.45

Overgebracht	*f*	
1 ijzeren kookpan	„	
1 braadpan	„	
1 kookpan voor groenten	„	
3 borden	„	
2 drinkglazen	„	
1 theepot	„	
1 tuit van blik (tjeret kaleng)	„	
1 mes	„	

Per maand.

3 flesschen klapperolie	*f*	1.26
4 flesschen lampolie	„	0.80
20 kilogram rijst	„	2.50
3 kati zoute visch	„	1.20
suiker, thee en koffie	„	2.—
groenten, zout, enz.	„	3.—
tabak en lucifers	„	1.50
waschzeep	„	0.30
haarsnijden	„	0.50
12 ×	*f*	13.06
Terugbetaling voorschot	„	
Belasting en heerendienst	„	
Totaal	*f*	

d.i. per dag aan de noodigste uitgaven 64 cent.

Met een loon van *f* 0.47 per dag kan de werk... dus niet rondkomen.

Wel is waar hoort men somtijds beweren dat ... betaaldagen vele contractanten rondloopen in ... opzichtige kleedij, met horloges, gouden ringen ... doch die goederen zijn van elders afkomstig.

Of men heeft met hazardspel geld gewonnen, ... heeft op handige wijze geld van anderen gel... dat geld is door diefstal verkregen.

En de goede gekleede vrouwen verkoopen ... brek aan geld noodgedwongen haar lichaam, ... gevolg dat het grootste gedeelte der werknemers ... menschwaardig bestaan verliest.

De gevulde hazardspelruimte is de oorzaak ... lage moraliteit der Javaansche werknemers in ... nen ter Oostkust van Sumatra.

Mijnheer de Voorzitter!

De prijzen op de markt van het artikel tabak ... hoog; die van de rubber goed en het is om die ... dat het afdeelingsbestuur ter Oostkust van Sumatra ... hoofdbestuur van Boedi Oetomo dringend verz... den Landvoogd aan te dringen op het nemen ... een maatregel, dat het dagloon der Javaansche ... nemers wordt verhoogd tot *f* 0.60 en verder di... zieningen te nemen, dat de bestaande wantoe... ter Oostkust van Sumatra worden verbeterd.

Het zal niet lang meer duren of de gronden ... landschappen Bilah, Kota Pinang tot aan Siak ... Indrapoera zullen worden dienstbaar gemaakt ... cultures van tabak, rubber en andere artikelen ... de Europeesche markt.

Het kan niet missen of de Javanen zullen we... den strijd moeten aanbinden met oerwouden, zo... Deli heeft plaats gehad en waardoor millioenen ... millioenen guldens zijn verdiend, die van Medan ... fraaie stad hebben gemaakt, zooals zij thans is ... tal van andere toestanden in het leven hebben ... pen.

Komt dit resultaat voor 2/3 aandeel toe aan ... Westersch kapitaal en vernuft, het resteerende ... te danken aan den arbeid der Javanen.

Met hoop op de toekomst en wijzende op dat ... dienstelijk werk der Javanen, roept de spreker ... gadering toe dat eene goede daad door het Opp... nooit wordt vergeten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS

Het geknoei met Nederlandsch-Indisch bankpapier.

Eenigen tijd geleden, zoo schrijft men in de „Sin... Sumatra" van 1 Mei 1925, werd in dat nieuwsblad ... bericht opgenomen over het geknoei, dat bij ... kas te Weltevreden zou hebben plaats gehad.

De „Sin Po" vult dat bericht thans aan, ... eveneens in de „Sinar Sumatra" van denzelfden ... tum is opgenomen en waarin het navolgende ... gezegd.

Waar een der plaatselijke Nederlandsche ...

bladen reeds melding heeft gemaakt van de plaats gehad hebbende knoeierijen bij 's Lands kas te Weltevreden, met het gevolg dat een gewezen oppasser in arrest werd gesteld, daar kan de berichtgever van de „Sin Po" vaststellen, dat de politie reeds lang verdenking had op den oppasser van den algemeenen ontvanger van 's Lands kas, met name Midin, die met een bescheiden maandloon niettemin groot wist te leven.

Met zijn traktement van ƒ 22.50 per maand onderhield hij drie vrouwen, waaronder één van Chineesche afkomst, die ieder haar eigen woning hadden.

Dientengevolge liepen zijne handelingen in het oog van de politie, terwijl hij tevens verdacht werd van vervaardiging van nagemaakte bankbiljetten.

Op welke wijze hij het bedrijf uitoefende, kon de politie niet te weten komen, doch het einde van het onderzoek is toch geweest, dat voldoende gegevens aanwezig waren om hem achter slot en grendel te zetten.

Twee dagen nadat hij aangehouden was, bekende Midin op het hoofdbureau van politie schuld en verklaarde hij te hebben geknoeid met bankbiljetten, welke waren afgekeurd.

Volgens zijne eigen verklaring had hij dit al sedert het jaar 1921 gedaan, in overleg met zijn chef Broekhuizen, den vervanger van Burger, die thans in Nederland verblijf houdt en eveneens de hand had in het geval.

Broekhuizen werd in hechtenis genomen en met hem nog eenige Nederlanders, terwijl thans 9 oppassers in arrest werden gesteld als medeplichtigen.

Broekhuizen, een gepensionneerde, had het toezicht op de niet meer gebruikte bankbiljetten en ontving ƒ 10.— per dag.

Hij ontkende tijdens het onderzoek niets, terwijl bij hem in beslag werden genomen ƒ 1250.— aan contanten.

De som van ƒ 2000.— had hij aan zijne kinderen gezonden.

Het onderzoek in het misdrijf is weldra afgeloopen heeft, volgens de inlichtingen van den berichtgever van de „Sin Po", er toe geleid dat men thans de handelingen nagaat van een anderen Inlandschen oppasser van den algemeenen ontvanger, die, nu een tiental jaren geleden, in zijn dienst was.

Deze, van huis uit natuurlijk een eenvoudige Inlander, doet reeds vele jaren opvallend groot, terwijl zijn vermogen niet beneden de ƒ 30.000.— wordt geschat en hij 11 huurhuizen bezit.

Nadat hij zijne functie bij den algemeenen ontvanger van 's Lands kas te Weltevreden had opgegeven, deed hij alsof hij in den handel werkzaam was.

Men tracht den naam van dezen gewezen oppasser geheim(?) te houden, doch de politie gaat zijne handelingen na, omdat zijn rijkdom verdacht voorkomt en men niet weet waarvan die afkomstig is.

Voor het geval mocht blijken dat die afkomstig is van den algemeenen ontvanger van 's Lands kas te Weltevreden, dan zal het met zijne vrijheid wel spoedig zijn gedaan.

Er is een bericht, dat bevestigt dat er nog een Inlander is, die vroeger in dienst was van den algemeen ontvanger en nu al sedert een paar jaren eveneens op eene voor hem weelderige wijze leeft.

Hij werd in het jaar 1922 als oppasser uit den dienst ontslagen en bezit een steenen huis van eenige duizende guldens waarde, terwijl zijn vermogen op niet minder dan ƒ 100.000.— wordt geschat.

De politie gaat zijne handelingen na en als het dan blijkt dat ook dat geld in 's Lands kas thuis behoort, dan zal wel spoedig beslag op zijn persoon worden gelegd.

De betrekking van oppasser bij den algemeen ontvanger van 's Lands kas schijnt wel winstgevend te zijn, zoo merkt de berichtgever op.

Communistische propaganda in de Ned.-Indische gevangenissen.

De bezwaren, welke aan de communisten in den weg worden gelegd, voor het maken van propaganda voor hunne leerstellingen, zijn wel bekend, doch daarmede is hunne ondergrondsche actie niet uit.

Volgens mededeeling, voorkomende in de „Sinar Sumatra" van 1 Mei 1925, trachten de in hechtenis gestelde extremisten thans de gevangenen onder den invloed te brengen van hunne beginselen.

Die gevangenen zullen wel vreemd opzien als zij door de communistische leiders worden aangesproken met „kameraad" en hun een gelukkig bestaan in den komenden heilstaat wordt toegezegd.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Christelijk adatrecht op Midden-Java.

In het Hollandsch en in het Javaansch is verschenen: Beschrijving van het bijzonder adatrecht der Inlandsche Christenen in Midden-Java voor zooverre behoorende tot de Gemeenten der Gereformeerde Zending op Midden-Java. In het „N. H. Kerkblad" geeft daarover Ds. Beukelaar eene beschouwing, waaruit we het over het huwelijk handelend gedeelte (niet minder dan 26 artikelen van de 59) hier grootendeels laten volgen.

Het spreekt van zelf, dat hierbij de beginselen, die door het Christendom, in tegenstelling met den Islam beleden werden, zijn gehandhaafd. De groote moeilijkheid doet zich voor, wanneer een Mohammedaan, die wettig met meer dan één vrouw is gehuwd, overgaat tot het Christendom. Gelijk men weet laat het Moh. recht toe dat een man vier vrouwen mag hebben. Nu spreekt het vanzelf, dat men onderscheidene malen komt te staan voor het geval, dat een Mohammedaan, die Christen wordt, meer dan één vrouw heeft. Inzake bestaande huwelijken bij overgang tot het Christendom bepaalt nu de beschrijving van het adatrecht het volgende:

Bij overgang van iemand tot het Christendom wordt het tevoren door hem gesloten huwelijk erkend door de Christenen. Wanneer nochtans, in geval dat slechts een der echtgenooten tot het Christendom overgaat, blijkt dat degene met wie(n) hij (zij) getrouwd is dientengevolge het huwelijk als ontbonden beschouwt, zal degene die tot het Christendom is overgegaan, ook verder als ongetrouwd worden aangemerkt. Ook het door een Mohammedaan vóór zijn overgang tot het Christendom gesloten huwelijk, met méér dan ééne vrouw, wordt na zijn overgang door de Christenen erkend. Nochtans zal het huwelijk, voor zoover het meervoudig is, na overleg en in overeenstemming ter zake tusschen die echtgenooten in de betrokken Christelijke gemeente op grond van den overgang kunnen worden ontbonden. In dit geval zullen de gescheiden vrouwen worden beschouwd als ongehuwd, van af het oogenblik, waarop de samenwoning met den man als echtgenoote op den voet van het voorheen voor hen geldend recht heeft opgehouden.

In het algemeen worden dus alle huwelijken erkend die op wettige wijze tot stand zijn gekomen, ook al zouden die huwelijken eigenlijk niet mogen zijn gesloten geworden. Wie als Mohammedaan met meer dan één vrouw wettig is gehuwd en later tot het Christendom overgaat, wordt bij dien overgang niet genoodzaakt al zijn vrouwen op één na weg te zenden. Maar bij onderling goedvinden kan toch het meervoudig huwelijk wel worden ontbonden. Als een Javaan die Moh. is en bijv. vier vrouwen heeft, Christen wordt, dan kan zijn huwelijk met drie van de vier vrouwen worden ontbonden wanneer nl. die man en die vrouwen dit onderling goed vinden. Die gescheiden vrouwen worden dan beschouwd als ongehuwd en mogen daarna dus weder in het huwelijk treden.

Jaaroverzicht In- en Uitvoer van Java en Madoera.

Als publicatie No. 20 is bij het Centraal Kantoor voor de Statistiek verschenen het „Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedurende het jaar 1924", Deel II a (Java en Madoera), als voortzetting der reeks statistieken van den handel en de in- en uitvoerrechten in Ned.-Indië, die tot nog toe werd samengesteld bij het Hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen.

In dit deel worden achtereenvolgens behandeld de in- en uitvoer door particulieren, de in- en uitvoer door het gouvernement; verder wordt er een gespecifeerd overzicht van de ontvangen in- en uitvoerrechten gegeven en ten slotte zijn er nog eenige aanhangsels aan toegevoegd, die tot beter begrip van de voorafgaande tabellen moeten dienen.

Evenals in vorige jaren werd deze statistiek samengesteld aan de hand van een oude naamlijst, die een kleine 700 artikelen van in- en uitvoer omvat.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 13 (26 Sept.). 25 jaar Robustacultuur. Een cultuurjubileum, door Dr. W. Bally, (de eerste Robusta-koffieplanten werden in Oct. 1900 ingevoerd). Garoetsche Planterskring (vergadering van 19 Sept. Punt van behandeling: Theeopkoopvraagstuk). G. F. J. Bley; hoe een oud-employé over hem schrijft. — De begrooting 1926 van Landb., Nijverh. en Handel in den Volksraad (vervolg). — De Gouvernements Theeonderneming, door Si Pantak. — De huidige rubberpositie, door G. F. Bodde (ontleend aan Koloniale Studiën).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 18 (15 Sept.). Wat kunnen wij verwachten van de bestrijding van schadelijke insecten door middel van inheemsche parasitische schimmels? door Dr. C. J. J. van Hall. — Maïs in de Zuidelijke Staten van Noord-Amerika door J. C. Th. Uphof. — Vijf en twintig jaar Robustacultuur, door Dr. W. Bally (tekst gelijk aan bovengenoemd artikel in het Alg. Landb. weekbl).

Statistisch jaaroverzicht van Ned.-Indië.

Verschenen is het Statistisch Jaaroverzicht van Ned.-Indië over 1924 (uitgave van het Centraal Kantoor voor de Statistiek).

Het boekwerk, dat thans in één band verschijnt, is voorzien van een toelichtenden tekst in het Nederlandsch en in het Engelsch en bevat een 283-tal tabellen, verdeeld over 14 hoofdstukken, t.w. Grondgebied, Meteorologie, Bevolking, Physieke toestand der bevolking, Intellectueele toestand, Eerediensten, Economische en Sociale toestand, Nijverheid, Scheepvaart, Handel, Prijzen, Munt- en Bankwezen, Verkeersmiddelen en Staatsbestuur. (I. Organisatie. II. Financiën).

De Indische Post.

In het Nr. van 19 Sept. wijdt de Ind. Post waardeerende woorden aan den heer Elout als journalist, in verband met zijn Indisch verblijf. Minder goed komt Annie Salomons er af, „die op een voor haar blijkbaar kwaden dag naar Medan is verzeild". — Gerardus schrijft over de bekende plannen van den regent van Bandoeng tot het doen bouwen van een groote moskee; uit het artikel (eigenlijk interview) blijkt dat de regent zich heeft teruggetrokken, wat de schr. betreurt. — Verder bevat dit Nr. o.m. het slot der bijdrage „Volkscrediet-wezen" (of -schijn), waarin de schr. de wegen aangeeft welke z.i. kunnen leiden naar een betere organisatie van deze gouvernementeele instelling.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de bekende rubriek Jurisprudentie bevat afl. 6—7 van deel 122 o.m. een hartelijk woord gewijd aan de nagedachtenis van Mr. C. André de la Parra, vice-president van het Hooggerechtshof van N.-I., (geb. 24 Febr. 1870 te Paramaribo, overl. 20 Juli 1925 te Weltevreden). — Verder de volgende korte verhandelingen: Het verband tusschen toelating, vestiging en ingezetenschap, door Prof. Mr. J. H. A. Logemann. — Fouten in de wetgeving. II. Artikel 15 Zegelverordening 1921, door Mr. J. K. Onnen. — Eene opmerking naar aanleiding van artikel 20 Wetb. v. Strafr., door R. V.

De Haagsche Post.

In de rubriek Indische Menschen en Dingen van het Nr. van 24 Oct. een niet van waardeering getuigende beschouwing over de arbeidzaamheid der bewoners van den Indischen Archipel. Na een verklaring „dat er door den Nederlandschen werkman heel wat verricht wordt", wordt o.m. getuigd:

„In de tropen is echter de luiheid door de groote meerderheid der autochthone bewoners tot systeem verheven, wordt arbeid gevoelt als een last, welke moeizaam getorst wordt en dàn alleen, wanneer het heilige moeten een woordje gaat meespreken."

Heeft in verband met deze uitspraak een der vele ter zake kundige lezers van het Kol. Weekblad nu eens geen lust om de legende der zgn. „luiheid van den Javaan" aan eene beschouwing te onderwerpen, en...... uit de wereld te helpen?

Door de lucht naar Indië.

Bij Scheltens en Giltay te Amsterdam is dezer dagen verschenen het lang verbeide boek van A. N. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop: Door de lucht naar Indië, geschreven in opdracht van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië, en van een Voorrede voorzien door generaal Snijders, voorzitter van genoemd comité.

Het behoeft nauwelijks te worden gezegd dat met dit boek een der meest interessante en belangrijkste werken van den laatsten tijd is uitgekomen. Van der Hoop zelf, de koene leider dezer gevaarvolle en historische Nederland—Indië-vlucht, die voor het eerst de directe verbinding door de lucht met onze koloniën tot stand bracht, geeft in dit werk een boeiend en vlot geschreven verhaal van den roemrijken tocht. Het boek is versierd met 112 zeer merkwaardige en fraai uitgevoerde platen op kunstdrukpapier, alle naar foto's onderweg genomen, welke de reis van het begin tot de aankomst te Batavia dus ook illustratief vastleggen.

De Indische Mercuur.

No. 44 (31 Oct. '25). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 23. Eenige gegevens over rosellevezel (slot). — Cultures in West-Borneo. — De bevolkingsrubber-cultuur. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1925 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Kerk, Missie en Zending.

De Banier. 18 Sept. '25. Roomsche actie en Protestantsche onmacht (vervolg). — 70-jarig jubileum van het Java-Comité. Het zendingswerk onder de Madoereezen.

De Macedoniër. Oct. '25. Toespraak bij de opening der lessen aan de Opleidingsschool te Jocja, Juli 1925; door D. Bakker. — Artikel 123 van het Regeerings-Reglement.

Nederlandsch Zendingsblad. Nov. '25. Rijnsche Zending. De zending onder de Bataks, door Dr. J. Warneck.

Borneo-Almanak voor 1926. De Missie van Borneo (jaaroverzicht). — De Missie van Padang, Sumatra (jaaroverzicht). — Uit Sawah-Loento (met ill.) — Sultan Ma' amoen al Rasjid Perkasa Alam Sjah, de overleden Sultan van Deli (met ill.), door P. M. de Wolf.

St. Claverbond. Nov. '25. Pelgrimstocht naar Mekka, door H. Caminada. II. De bedevaart (vervolg). — De Javanen-Missie in Suriname, door A. Kuipers. — De eerste retraite voor Javaansche vrouwen, door Raden Adjeng Cecile Siwi.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 16 (28 Oct.). Het zieleleven der Indonesiërs. Java XV, door N. — De laatste resident der Preanger Regentschappen A. J. H. Eyken, door R. (met afb.). — Electriciteit in Nederlandsch-Indië, door Ir. C. D. Volker. — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch Officier van Gezondheid (vervolg).

Orgaan van de Ned.-Ind. Offic. Vereeniging.

Uit den inhoud der Aug.-afl. Het onderwijs aan de Kon. Militaire Academie in verband met het academisch instituut, door F. C. A. Schulten. — De film in dienst van het militair onderricht, door van der Beek. — Mededeelingen van het Comité voor het huldeblijk aan de Koningin. — Het leger en de maatschappij. — Indische verlofgangers. — Het ontwapeningsvraagstuk. — Boekbespreking. (Beknopt geschiedkundig overzicht van den Atjeh-oorlog, door G. D. E. J. Hotz). — Uit pers en periodiek.

Overzicht van de Java-suikerindustrie.

De samensteller van de Financieel-Oeconomische Overzichten, die de Amsterdamsche Bank aan haar relaties in het buitenland, heeft den hr. Voskuil, docent aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen, bereid gevonden een bijdrage te leveren over de Java-suikerindustrie. In dit artikel is — volgens het overzicht in de N.R.Ct. van 24 Oct. — een schat van gegevens verwerkt, van statistisch materiaal vooral, waardoor de buitenstaander een goed inzicht krijgt in de economische beteekenis van deze, voor moederland en koloniën, zoo belangrijken tak van nijverheid.

De Maatschappij.

In het jongste Nr. schrijft Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff, secr. van het College van Curatoren, over „De Indologische faculteit te Utrecht"; hij zegt o.a.: Zij die de oprichting van de nieuwe faculteit hebben geplant, zijn in het geheel niet van het standpunt uitgegaan, dat de vestiging daarvan alleen te Utrecht zou kunnen plaats hebben. Slechts practische overwegingen hebben tot die beslissing geleid en de praktijk heeft dit besluit volkomen gerechtvaardigd. Thans is het relletje van vrijzinnig-democratische zijde in het leven geroepen, in elkaar gezakt, omdat de adviezen van de juridische en litteraire faculteit, zoomede van den senaat en het college van curatoren te Utrecht gunstig waren. Ik heb gegronde reden te betwijfelen of ditzelfde het geval zou zijn geweest, indien de aanvraag voor de bijzondere leerstoelen voor Leiden was gedaan, in welk geval de Leidsche colleges hadden dienen te adviseeren.

In wezen is het hier een soortgelijke strijd als die het „intellect der natie" in de vorige eeuw tegen de rechtsche beginselen streed en waarbij ook gesteld werd, dat geen objectieve wetenschap, door godsdienst verduisterd, mogelijk zou zijn. Alleen ligt de scheidingslijn op het oogenblik eenigszins anders. — (Vaderland).

* * *

Tegenstellingen en samenwerking in Nederlandsch-

Indië. Rede, den 7en October 1925 ter aanvaarding van zijn ambt gehouden, door Dr. (Mr.) I. A. Nederburgh, bizonder Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht.

Djonoko. Eine hindu-javanische Heldensage, von Johanna Ruys—Heger, illustriert von meimem Vater Geheimrat Ernst Heger, Titelbild von Raden Mohammed Ali. (Den Haag, W. P. van Stockum).

Verzameling van Nederlandsch-Indische rechtspraak en rechtsliteratuur, bewerkt door Mr. J. Duparc. Derde vervolg 192—1924, bewerkt door Mr. J. Paulus. ('s-Gravenhage, M. Nijhoff).

De verloftijd van Multatuli, door J. Saks. (Groot Nederland, 1925, II, bl. 286).

Een wajangspel in den Mangkoenegaran, door J. Poortenaar. Met afb. (Elsev. geïll. Maandschr. 1925, II, bl. 178).

Met een speda door Sumatra, door G. de van der Schueren (vervolg). (Opgang. V, bl. 856, 935).

Dienstbare wetenschap. (De Indische leerstoelen te Utrecht), door R. Kranenburg. (Opbouw, VIII, bl. 452).

Hooggeleerde opgewondenheid. (R. Kranenburg over de Ind. leerstoelen). (Nederlander, 29, 30 Sept. '25).

Over den woeker in de regentschappen Tegal, Brebes en Palembang, door Oetarjo. — Rapport betreffende een onderzoek naar den woeker in Kediri en Zuid-Soerabaja, door C. Heyer. — Een en ander omtrent den woeker in Madoera en Noord-Soerabaja, door Ismaïl.

Wajang orang (Javaansch tooneel), door S. Kalff (slot). Met ill. (Het Tooneel, Oct. '25).

Suriname.

Onder het opschrift *„Waarheen?"* bevat „De West" van 25 September een zeer belangrijk hoofdartikel, waarvan wij slechts een klein stuk kunnen overnemen:

„De vacantie begint vandaag. De uittocht is ditmaal grooter geweest dan ooit te voren. Want behalve de kinderen die normaal de school hebben verlaten, is dit jaar de schooldeur gesloten achter een duizend kinderen die onder gewone omstandigheden na de vacantie daar zouden terugkeeren. De versobering.

Waar moeten die kinderen heen?

De gewone productie der scholen wordt al zoo moeilijk door onze kleine samenleving opgenomen. Wat is dus te beginnen met deze abnormale productie?

Ieder wien het belang van het volkskind ter harte gaat, heeft zich den laatsten tijd met toenemende ongerustheid die vraag gesteld. Waar zijn de instellingen en bedrijven om deze kinderen op te nemen, ze te redden van lediggang en straatslenterij? Wij kunnen ze op de vingers tellen: de machinistencursus, de ambachtschool, de geneeskundige school, het leerlingtehuis Kersten, het katholieke landbouwleerlingen-gesticht. Daarmede is vrijwel het rijtje gesloten.

Die instellingen kunnen slechts enkele tientallen uit de massa opnemen. De vakopleiding staat op het laagst denkbare peil. Trouwens het aantal ambachtslieden is niet voor groote uitbreiding vatbaar. Er zijn wel momenten, dat er een oogenblikkelijk tekort ontstaat. Zoo zijn op het oogenblik, door de bouwerij op Moengo, timmerlieden niet zoo overvloedig beschikbaar als gewoonlijk. Maar over het algemeen kan men zeggen, dat er eerder te veel dan te weinig ambachtslieden worden opgeleid.

Het leerlingentehuis Kersten bood dit jaar 15 plaatsen aan. Er waren 160 sollicitanten. Na geneeskundige keuring bleven er een goede honderd over. Wij namen er de vorige week een kijkje toen dit honderdtal bezig was aan het toelatingsexamen, met het benauwde vooruitzicht dat er van de honderd mededingers onherroepelijk 85 zouden moeten afvallen.

Met den directeur van het Tehuis bespraken wij de kwestie, waar ten slotte al die kinderen terecht zouden moeten komen.

Industrie van beteekenis bezit de kolonie niet. Wel heeft Moengo grootsche plannen,maar het zal nog jaren duren eer die in volle werking zijn. Het eenige bedrijf waar, althans theoretisch plaats is voor vele handen, is de landbouw. Maar ook hier zijn schier onoverkomelijke bezwaren te overwinnen. De kleine landbouwers klagen steen en been.

De prijzen, waarvoor zij hun producten tegenwoordig moeten verkoopen zijn bedroevend. Van alle kanten wordt gewerkt aan het vinden van loonende uitvoerartikelen, maar voorshands is de toestand ver van rooskleurig. Toch dient o.i. de moed niet te worden opgegeven.Wij weten bijvoorbeeld, dat het Landbouwdepartement stappen doet om afzet voor onze bananen te vinden op Curaçao. Slaagt het hierin, dan is een betrekkelijk kleine regelmatige uitvoer waarschijnlijk reeds voldoende om belangrijke verbetering te brengen in de gedrukte positie van dit artikel op de plaatselijke markt.

De vestiging van nieuwe ondernemingen, of uitbreiding van bestaande, zoo als wij de laatste jaren zien geschieden (katoencultuur, Moengo, Tropica, Marienburg) zal geleidelijk de afzet voor den kleinen landbouw verbeteren, terwijl tenslotte een belangrijke verbetering mag worden verwacht, nu de kleine landbouwers meer en meer beseffen, dat zij, naast kostgewassen, zich ook behooren toe te leggen op boomcultures als koffie, sinaasappelen, enz." .....

* * *

Uit hetzelfde nummer dit bericht:

„Katoenverscheping. De firma Curiel verscheepte gisteren per s.s. Commewijne naar New York 43 balen Surinaamsche katoen, wegende netto 5385 kilogram."

* * *

„De West" van 22 September schrijft:

„Modern verkeer. Een reis naar onze binnenlanden is gewoonlijk een heele onderneming. Hoe onbeduidend deze afstanden worden, wanneer men over moderne verkeersmiddelen beschikt, is de vorige week in Demerara gebleken. De vereenigde balata-ondernemingen aldaar hebben sedert eenigen tijd een vliegmachine. Onlangs was de marconist ziek van het station in Rupuruni, een der zuidelijke districten in Britsch Guyana. De vliegmachine werd uitgezonden en was in ruim vijf uren terug met den zieke. Onder gewone omstandigheden zou de zieke over deze reis misschien tien dagen hebben gedaan."

* * *

In de Nutszaal te Rotterdam heeft Prof. dr. Pulle, hoogleeraar te Utrecht, op 28 October voor het departement Rotterdam der Mij. tot Nut van het Algemeen, een lezing met lichtbeelden gehouden over een expeditie in de binnenlanden van Suriname. Van deze lezing vonden wij een verslag in de „N. R. Ct." van 29 October, Ochtendblad B.

In het verslag lezen wij o.a.:

„Sprekende over de uitbreiding van onze kennis van Suriname door de zeven groote expedities in het eerste kwartaal van de 20ste eeuw gehouden, vermeldde hij de onzekerheid van het juiste beloop van het zuidelijk gedeelte der grens tusschen Britsch en Nederlandsch Guyana, welke onzekerheid echter door arbitrage zal worden uit den weg geruimd."

De laatste mededeeling is zeker door Prof. Pulle niet in die bewoordingen gedaan. Zoover zijn wij met die grenskwestie nog niet.

* * *

In „De Maasbode" van 26 October schrijft de heer W. Arntz over *„de nieuwe regeering en Suriname"*.

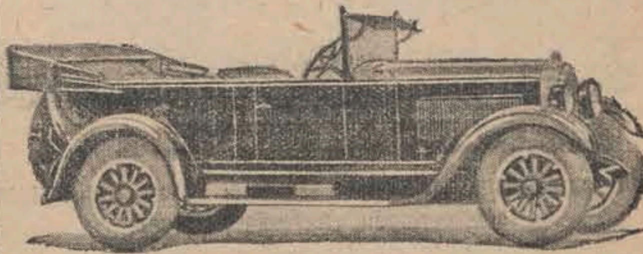
Het slot van het artikel laten wij hier volgen:

......„Van de nieuwe regeering heeft Suriname dus niet veel goeds te verwachten, als ten minste de heer Welter den weg bewandelt, die door den heer Colijn zoo netjes voor hem is afgebakend. Hij zal dan zijn blikken uitsluitend richten naar het Oosten, zonder die ook eens een enkelen keer naar het Westen te laten afdwalen. Maar nu is het de vraag, of de minister niet liever zijn eigen weg zal banen dan het voorgeschreven pad te volgen. Misschien heeft hij wel een andere opvatting van het begrip „Overzeesche Gewesten", dan in regeeringskringen daaraan gehecht wordt en vindt hij, dat niet alleen Oost-, maar ook West-Indië recht heeft op zijn belangstelling.

Als dit zoo is, dan zal hij, om op de hoogte te komen van de West-Indische aangelegenheden, natuurlijk veel voorlichting behoeven, en dan is het te hopen, dat hij zich, ten einde deze te verkrijgen, niet uitsluitend wende tot zijn Departement, maar ook te rade gaat bij werkelijk Suriname-kenners. Hij behoeft deze niet ver te zoeken: in Den Haag zal hij ze gemakkelijk kunnen vinden en ik ben er van overtuigd, dat zij hem gaarne met hunne adviezen ten dienste zullen staan.

Bij de a.s. behandeling der S. B. in de IIe Kamer krijgt de Minister gelegenheid te toonen hoe hij zijn taak opvat; moge het alsdan blijken, dat hij aan Suriname een evenredig deel van zijn werkzaamheid heeft toegedacht."

* * *

In den loop van deze maand zal van Stockum's Antiquariaat (J. B. J. Kerling) het eerste gedeelte van de hoogst belangrijke bibliotheek van Jhr. Six van Vromade onder den hamer brengen.

In den catalogus komen eenige zeer interessante oude boekjes over Suriname en de naburige koloniën voor en nu heeft de heer Joh. F. Snelleman, mede-redacteur van de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië"* en van *„De West-Indische Gids"*, het aardige denkbeeld gehad van de interessantste dier boekjes een bespreking te geven in de „N. R. Ct." van 31 October, Avondblad C. Hij laat daaraan voorafgaan een kort overzicht van Suriname's oudste geschiedenis. Die belang stelt in Suriname verzuime niet het interessante artikel te genieten.

∴

In het *„Haagsch Maandblad"* van November schrijft Mr. J. C. Kielstra over *„Economische Mogelijkheden voor Suriname."* Wij zullen in ons volgend nummer op dit artikel terugkomen.

Curaçao.

De watervoorziening op Curaçao.

III.

De *Amigoe* zet hare beschouwingen over het plan-Molengraaff voort.

De chemische samenstelling van het water wilde Ir. Molengraaff verbeteren, niet in de eerste plaats in het belang der gezondheid, want het staat vast, dat het water van Hato geen enkel voor de gezondheid schadelijk bestanddeel bevat, maar om de hardheid van het water minder te maken, waardoor dit voor ketel- en waschwater meer geschikt wordt. Dit zal gebeuren door toevoer van regenwater, door het afgraven van de klei en door het capteeren der bronnen van Hato.

Aan het slot van dit uitermate technisch artikel schrijft de redactie:

„Wat wij tot nu toe in dit en de vorige artikelen hebben uiteengezet, moge den lezer overtuigd hebben, dat de heer Molengraaff met zijn vóór-onderzoek een zeer moeilijk en tijdroovend werk heeft verricht, doch dat dan ook de zekerheid geeft dat wij in de bronnen van Hato een rijken schat, een betrouwbare prise d'eau bezitten voor onze toekomstige waterleiding."

Vervolgens wordt de vraag besproken, wanneer de waterleiding gereed zal zijn.

De Koloniale Raad heeft bij de behandeling der begrooting voor 1926 de post „kosten van beheer en onderhoud van werken voor levering van drink- en ketelwater aan Willemstad en de haven ƒ 56.000.—" met algemeene stemmen afgevoerd, om „een concreet voorstel ten spoedigste in behandeling te nemen. Tot nu toe is dat nog niet ingediend.

„Daarop schijnt de Raad te wachten. In dit geval echter kunnen we geen enkele plausibele reden vinden voor dit uitstel.

Juist van den kant van den Gouverneur zouden wij meer haast verwacht hebben. Men leze de toelichting van Ir. Molengraaff, den gemachtigde van het Bestuur, in de notulen van den Begrootingsavond op 9 Mei:

„De Gouverneur stelt er hoogen prijs op met de uitvoering der werkzaamheden in 1926 aan te vangen."

En verder: „Ik merk op, (dat?) nu het Bestuur er prijs op stelt in 1926 met de uitvoering der werkzaamheden te beginnen, *de resteerende tijd ten volle noodig is* om met medewerking van het technische Bureau van het Departement van Koloniën de noodige contracten af te sluiten."

En ten slotte: „Ten einde het *spoedig* tot stand komen van de waterleiding...... te bevorderen, adviseer ik (Ir. Molengraaff) *dringend* den Raad van haar verzoek, het art. 122*bis* van de begrooting af te voeren, en op een suppletoire begrooting opnieuw in te dienen, af te willen zien."

Zooals men weet, ging de Raad niet op dat verzoek in en voerde met algemeene stemmen de post voorloopig van de begrooting af.

De Raad moet nu wachten tot deze post bij suppletoire begrooting opnieuw zal worden ingediend."

Meer Notarissen.

Tot nu toe waren er maar twee notarissen op Curaçao.

Volgens de wet van 1868 konden er niet meer dan 2 notarissen zijn en in vroeger jaren was dat ook ruim voldoende. Doch tegenwoordig is hun werk zoo uitgebreid en veelomvattend geworden, dat twee de zaken niet meer af kunnen. Om die reden stelt de Gouverneur aan den K. R. voor de wet van 1868 aldus te wijzigen, dat hun aantal met twee kan worden uitgebreid, doch voorloopig zullen er niet meer dan drie fungeeren. *(A. d. C.)*

Borculo.

Te Willemstad was 21 Sept. 1925 ƒ 3200.— bijeengebracht, ƒ 480.— bij de C. P. I. M. en ƒ 119.— bij een voetbalwedstrijd.

Koloniale Raad.

Het raadslid R. S. de Lannoy is uit het buitenland teruggekeerd.

IJs.

De ijsfabriek is niet meer in staat aan alle aanvragen te voldoen. Bij de verkoophuizen is het dringen en duwen om bijtijds de noodige hoeveelheid ijs machtig te worden.

Reeds eenige maanden geleden deelden wij mede, dat de ijsfabriek tot de dubbele capaciteit van tegenwoordig zou worden uitgebreid.

De noodige machines zijn reeds eenigen tijd geleden hier aangekomen. Alles wacht op...... werklieden, timmerlui en metselaars, die nergens te krijgen zijn, omdat zij overal tegen hoog loon reeds aan het werk zijn, en geen enkele zonder werk rond loopt. *(A. d. C.)*

„Communisme".

Met de *Venezuela* zijn, naar de *Amigoe* meedeelt, Spaansche strooibiljetten op Curaçao gebracht, onderteekend o.m. door Edo Fimmen. Daarin wordt o.a. beweerd, dat de transport- en havenarbeiders op Curaçao twee uur langer per dag moeten werken tegen geringer loon. „Iedereen weet, dat dit een leugen is," zegt de *Amigoe*. „Een havenarbeider kan hier werken net zoo lang en zooveel als 't hem zelf belieft en doet dat ook.

Bovendien is de loonstandaard in elk land verschillend. Wat zijn in de laatste jaren de loonen ook van de havenarbeiders hier niet verbeterd......"

„Naar men ons verzekert, heeft een Surinamer zich voornamelijk met de colportage dezer strooibiljetten belast."

Aan het adres van dezen persoon zegt het blad: „Dit laatste vinden wij wel het summum van ondankbaarheid. De Surinamers, die in hun eigen land honger lijden bij gebrek aan werk, vinden op de *Isla* werk en verdiensten in overvloed, waar in hun eigen land geen kijk naar is, en zouden hier nu onrust en opstand komen stoken.

Er worden hier zulke hooge loonen door de ... bachtslui verdiend, dat het voor een particulier haast een onmogelijkheid is, nog een werkman in dienst te nemen.

Wij zouden de autoriteiten van de *Isla* en onzer kolonie den raad willen geven, met alle strengheid op zulke onrustzaaiers te letten en indien het vreemdelingen zijn, ze eenvoudig naar hun eigen land terug te zenden.

Dan kunnen ze daar het verschil bestudeeren tusschen hongerlijden en op eerlijke wijze een fatsoenlijk stuk brood verdienen."

Spaar- en Beleenbank van Curaçao.

Op 6 April 1925 heeft deze instelling, zooals destijds vermeld is, haar 75-jarig bestaan herdacht. Het 75ste jaarverslag is thans verschenen. De toestand der bank wordt gunstig genoemd. In October, Mei en Juni werden eenige panden executoriaal verkocht, die belangrijk meer opbrachten dan aan hoofdsom en rente te vorderen was.

Op panden werd geleend („beleend" zegt het verslag; echter werden de panden *be*leend en werd het geld *ge*leend) ƒ 96.789.— en afbetaald van leeningen op panden ƒ 96.474.—; aan rente dezer leeningen werd ƒ 9520.93 ontvangen.

Op hypotheek werd uitgezet ƒ 124.475.— en afbetaald aan hoofdsom van op hypotheek geleende gelden ƒ 44.413.— en aan rente ƒ 31.232.12.

ƒ 7440.— werd van obligaties afgelost en geplaatst ƒ 300.—; aan rente werd betaald ƒ 2178.54.

523 nieuwe boekjes werden uitgereikt; 3600 maal werd gestort; ƒ 165.629.36 werd ingelegd, ƒ 141.330.05 opgevraagd.

Met enkele uitzonderingen werden de renten op hypotheken en schuldbekentenissen geregeld betaald.

De nettowinst is ƒ 8.082.13, waarvan ƒ 40.— per aandeel wordt uitgekeerd, met overbrenging van ƒ 2882.13 naar het cassa-reservefonds.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De *Cur. Crt.* 30 Aug. 1823.

Geene genezing geene betaling.

Met voorkennis van den Raad Fiscaal, zal de ondergeteekende ondernemen KANKER en ZWEER te genezen. Men vervoege zich ten dien einde in het Stads Hotel.

Wm. Norris.

Curaçao, 30sten Augustus 1823.

Uit den Verren Vreemde.

Syrië, Fransch mandaatgebied.

In Frankrijk worden de door de regeering aangevraagde credieten, alvorens in openbare behandeling te komen, aan de orde gesteld in de Commission des Finances, waar de betrokken ministers verschijnen om de gewenschte inlichtingen te verstrekken. Toen daar, nog even vóórdat de crisis intrad, die het minister-Painlevé een persoonshervorming deed ondergaan, het voor Syrië gevraagde crediet voor 1926 ter sprake kwam, deed het kamerlid de Chappedelaine als zijn oordeel kennen, dat het gewenscht is het Fransche volkenbondsmandaat over Syrië zoodra mogelijk te doen beëindigen. Hem werd toen opgemerkt, dat dit ook de bedoeling is, dat het zelfs besloten ligt in het wezen van de mandaatinstelling zelf. Deze toch wil het volk, waarover een mandaat verleend is, opgevoed zien tot zelfstandigheid. Maar de vraag blijft, en hierin ligt de moeilijkheid wanneer de voogd 't oogenblik gekomen acht om terug te treden. En nu meende men in hetgeen zich thans in Syrië afspeelt allerminst aanleiding te mogen vinden om dit oogenblik gekomen of nabij te achten. Men zal, bij den stand van zaken, die er heerscht, dit inzicht moeten deelen.

Voor het oogenblik interesseert ons de beteekenis van het huidige gebeuren ook meer, dan vragen over mogelijkheden in verre toekomst.

Enkele maanden geleden vroeg een opstand van de Jebel-Droesen meer dan gewone aandacht.

De eerste hooge commissaris, generaal Gouraud ondervond vele moeilijkheden, zooals bij 't instellen van nieuwe verhoudingen wel te begrijpen was. De verwachting gesteld op zijn opvolger, generaal Weygand, die in menig opzicht al naam had gemaakt, werd niet teleurgesteld. Onder hem scheen de mandaatopdracht een normaal verloop te krijgen, met wederkeerig vertrouwen als grondslag.

Het democratische ministerie Herriot ging in de personsverwisseling, die als een euvel der Fransche politiek geldt, zoo ver, dat Weygand plaats moest maken voor generaal Sarrail, die, afgescheiden van andere verdiensten, de eigenschappen mist vereischt voor den bestuurder onder de hier aanwezige moeilijke omstandigheden.

Men moet de uiting tot verzet in Syrië zien in het geheel der beweging om onafhankelijkheid in het nabije Oosten, naast en met de beweging van het oplevend pan-islamisme, dit alles nog opgeport door de Bolsjewistische propaganda. Er is veel beleid noodig om den gang van zaken in een goede richting te sturen in een land als Syrië, grenzend aan Turkije, gelegen tusschen de woelige Arabische staten in wording Irak, Transjordanië, Hedjas, in een land dat zelf verdeeld is in staatjes, die zich in sterke mate onafhankelijk voelen en willen voelen, en waarin de tegenstelling der godsdiensten bovendien nog moeilijke verhoudingen voedt. In de erkenning hiervan ligt de veroordeeling en de verontschuldiging van Sarrail, die voor d e z e taak niet berekend was; het is een fout van de politiek geweest met hem voor een zoo gewichtige zaak een proefneming te wagen, terwijl een voor die taak wel berekend bestuurder daardoor aan de voltooiing van zijn arbeid is onttrokken geworden. Nu boeten allen zwaar voor dien misslag. Men bespreekt de bijzonderheden waaronder 't tot de eerste klap gekomen is, die de vechtpartij heeft doen losbarsten; wij willen hier ook eenige bijzonderheden op de film brengen, maar men blijve indachtig dat 't slechts incidenten zijn, verschijnselen in een groote beweging, die de leiders meer leidt, dan dat zij haar teweegbrengen of beheerschen.

In 1921 hebben de Franschen met het hoofd der Droesen een contract aangegaan waarbij Jebel-Droese als een onafhankelijke staat binnen het Fransche mandaatgebied werd erkend. Van den aanvang af was de verhouding niet gemoedelijk. Deze werd echter zeer slecht toen kapitein Carbillet er wn. gouverneur werd, die de inwoners behandelde naar de gewoonten, welke in Senegal tegenover de negers gebruikelijk schijnen te zijn. 't Was een verluchting toen hij met verlof naar Frankrijk ging. Maar het gerucht kwam dat hij na afloop daarvan weer in functie zou treden. Een deputatie naar generaal Sarrail gezonden om dit onheil te voorkomen, *werd door den Hoogen Commissaris niet ontvangen.* Op de terugreis werd een deel der deputatie te Damascus aangehouden. Andere bestraffende maatregelen troffen de stoutmoedigen, die eenig aandeel hadden aan de zending der deputatie. 't Een nu uit 't ander voortvloeiend, kwam 't tot interneeringen van hooggeplaatste persoonlijkheden. En een poging te Hauran om Sultan Pasha te arresteeren, lokte verzet uit. Dit leidde tot bombardeering van het dorp uit vliegtuigen. En dit werd het sein voor de uitbarsting van den Droesen-opstand. (De geschiedenis van het begin van den Java-oorlog een eeuw na dato herhaald).

Sultan Pasha nam Soeëida in, arresteerde den plaatsvervangenden gouverneur, sloot de citadel in, waarbinnen het Fransche garnizoen van 200 gevlucht was. Een colonne van 200 man tot ontzet afgezonden, viel in een hinderlaag en werd afgemaakt. Een tweede hulpexpeditie van 400 man werd in den nacht overvallen, moest met zware verliezen terugkeeren. Een bombardement uit de lucht kon de Droesen niet verdrijven. Sedert is de rust niet volkomen hersteld, al werd de opstand op meerdere punten ook onderdrukt. Waar de troepen vertrokken, begon de onrust weer. 't Geheele land kwam in een toestand van ingehouden spanning. De economische gevolgen hiervan ontstemden velen. Tot bij Damascus, de hoofdplaats met een talrijke Europeesche kolonie, ja tot in Damascus deden zich verschijnselen hiervan voor. Generaal Sarrail behoort tot de bestuurders, die heil van vrees verwachten. Tot de toegepaste middelen heeft b.v. behoord, het door Damascus laten rondvoeren van 24 op kameelen gebonden lijken van terechtgestelden. Men houdt 't er voor, dat dit juist de ingehouden woede van velen tot uitbarsting heeft doen komen. Troebelen in een wijk van Damascus, werden door de Fransche autoriteiten beschouwd als de inzet van een opstand, die dadelijk krachtig onderdrukt moest worden. Tanks rolden door de stad, schietend en beschoten. De Fransche bewoners werden bijeengebracht in een gedeelte der stad, waarin ook het garnizoen samengetrokken werd. Daarna werd 't overige der stad gebombardeerd, zoodat ook de niet-Fransche Europeanen daaraan werden blootgesteld. Artillerie en brand brachten groote schade aan, vele slachtoffers vielen. Aan de stad werd een boete van 500.000 P.S. opgelegd, hetgeen de stemming niet verbeterde. Buiten Damascus ging 't Fransche gezag geheel zoek.

Sarrail meldde wel dat dit alles niet veel te beteekenen had, maar niet-officieele berichten gaven er een anderen kijk op. Ook vroeg hij zelf om belangrijke militaire versterking, die hem van Marokko is toegezonden. De strijd in Syrië heeft alleen in zijn tijd 700 dooden en vermisten gekost. Er zijn 700 millioen francs aan geofferd. Vele ingezetenen hebben Damascus verlaten om veiligheid in Beiroet en Aleppo te zoeken. 't Britsche consulaat is er door het artillerie-vuur getroffen. Engeland heeft een verzoek om schadevergoeding, ook voor Britsche onderdanen, ingediend. De Ver. Staten van N.-Amerika zonden 2 oorlogsschepen naar Alexandrië om hun onderdanen in Syrië zoo noodig te gaan beschermen. Het Fransche prestige is dus wel zwaar gehavend. Volgens de algemeene opvatting was de positie van Sarrail onhoudbaar geworden. De intusschen ingetreden ministerieele crisis heeft zijn vervanging vertraagd. Maar terwijl nog niet vaststaat wie zijn vervanger zal zijn, is hem toch al te verstaan gegeven, dat hij vertrekken moet. Hij heeft zijn ambt dan ook al overgedragen aan den wn. vervanger, generaal Dupont. 't Is te begrijpen, dat in Frankrijk de meening veld wint, dat generaal Weygand naar Syrië moet worden teruggezonden en liefst zoo spoedig mogelijk.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Voor het eerst na de rustige zomermaanden kwam onze afd. weder op Zaterdag 24 Oct. op een namiddagbijeenkomst te zamen; ditmaal echter in Hotel Terminus. Talrijk waren de leden opgekomen en zelfs mocht het bestuur enkele damesleden van andere afdeelingen onder de opgekomenen begroeten. Met eenige aangename woorden heette de voorzitter, de heer E. Roodhuyzen, allen welkom, zette het doel der gezellige middagbijeenkomsten uiteen, waar het minder afgemeten en stijf toegaat dan op avondlezingen en sprak met eenige geestige woorden zijn hoopvolle verwachtingen voor het steeds stijgende ledental uit, waarna

hij den heer S. J. E. v. Deventer, lid der afd., het woord verleende, tot het houden van een causerie over „de suikercultuur". Kalm en eenvoudig, doch pakkend, duidelijk en belangrijk, zoowel voor den „Indischman" als voor dengeen, die nooit Indië aanschouwd of suikerriet gezien had, gaf spreker een helderen kijk op de bewerkingen van den grond, het planten van bibit en het tot vollen wasdom komen van het riet, binden, oogsten en vervoeren naar de fabrieken, overlaadde daarbij zijn gehoor niet met cijfers en statistieken, doch bereikte daardoor misschien, dat allen tot het eind van zijn voordracht met onverflauwde aandacht hem volgden. Een dertigtal uitstekende lantaarnplaten van het Koloniaal Instituut verduidelijkten daarna het meegedeelde en waren een lust voor de oogen door de fraaiheid van opname en helderheid. In een kort daarop volgend slotwoord schetste spreker nog even de belangrijkheid van de suikercultuur voor Java en daardoor tevens voor Nederland.

Een hartelijk applaus van allen onderstreepte de gevoelvolle woorden van den voorzitter, die den heer van Deventer dank zei voor de treffelijke wijze, waarop deze voordracht gehouden was.

Nog lang bleven velen hierna onder een kopje thee en genoegelijken kout gezellig bij elkander, waarbij ondergeteekende op verzoek van den voorzitter mededeeling deed van de plannen, die het afdeelingsbestuur dezen winter in de eerstvolgende maanden ter uitvoering brengen wilde: middagcauserieën van de heeren Ad. ter Cock, Dr. Drossaart Lulofs, Ir. Kwast, Petit, Israel e.a., en een avondlezing van den journalist Elout, den hoefijzer-correspondent van het Alg. Handelsblad op Maandag 9 Nov. a.s. Voor de medewerking in zake de z.g.n. Indische bibliotheek werd hartelijk dank betuigd en op verdere opgaven van beschikbaarstelling, indien mogelijk, aangedrongen.

Amersfoort, 26-10-'25. H. J. DE WIT,
Secr.

Afdeeling Apeldoorn.

Op Donderdagavond 12 November, 8 uur, in de bovenzaal van de Coöp. Landb. Handels Ver., Stationsstraat, hoopt op te treden:

de WeledelGeb. Heer E. ROODHUIJZEN, oud-adm. bij de Tabaks-Mij. „Arendsburg". Onderwerp: Een en ander over Deli, het land der onbegrensde mogelijkheden.

Leden en begunstigers vrijen toegang. Introducée's en niet-leden f 0.25 entrée.

Wie zich nu opgeeft als lid, telt mee voor 1926.

Het Bestuur.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

EEN AVOND VAN LIEFDADIGHEID.

Zaterdag 24 October jl. was door ons bestuur een Liefdadigheidsavond georganiseerd in den Stadsschouwburg.

De netto opbrengst van dezen avond zou strekken ten bate van de bestrijding der melaatschheid in de kolonie Suriname, meer in het bijzonder ten bate van de melaatsche kinderen. Voor de organisatie van dezen avond mocht ons bestuur de medewerking ontvangen van tal van dames en heeren, zoowel op het tooneel, in het orkest, in de zaal en in de foyer.

Een woord van bijzonderen dank werd door onzen voorzitter gebracht in zijn openingswoord aan Mevrouw W. C. Gravin van Limburg Stirum—Baronesse van Heemstra, die van den beginne af aan ons bestuur met de grootste welwillendheid en den meesten ijver ter zijde heeft gestaan. Daarnaast ook werd bijzondere dank gebracht aan Mevrouw van Zeggelen en verder aan alle dames en heeren medewerkenden.

De buffetten werden verzorgd door een dames-comité, onder leiding van Mevrouw Delbaere.

Opgevoerd werd een Indisch tooneelstuk in één bedrijf van Mevrouw Marie C. van Zeggelen, muziek van G. van Brucken Fock. Regie Mevrouw Aleida Roelofsen. In de hoofdrol Mej. G. Boldingh, en verder verschillende dames en heeren uit 's-Gravenhage, terwijl muzikale medewerking verleenden de heeren Jos. de Klerk, fluit en Jos. P. de Clerck, viool en een meisjeszangkoor, onder leiding van Mej. E. Wille.

Na de pauze kwam ten tooneele een Revue in één bedrijf: „De Sultan van Multan", van Mevrouw W. C. Gravin van Limburg Stirum—Baronesse van Heemstra, met medewerking van verschillende dames en heeren uit Haarlem en omgeving.

Beide stukken, zoowel het ernstige vóór als het luimige nà de pauze, werden hartelijk toegejuicht. V... bloemen op het tooneel.

Vóór den aanvang en gedurende de pauze wer... programma's en tekstboekjes verkocht door tal ... jonge dames, onder wie 4 Surinaamsche meisjes ... kleederdracht van het land.

De schouwburg was op alle rangen bijna geheel ... en ons bestuur kan met voldoening op dezen w... slaagden avond terugzien.

Het financieel resultaat van dezen avond van ... dadigheid zal nader worden medegedeeld.

Haarlem, 27 October 1925.

De Secretaris,
H. P. DEINUM.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Ter beantwoording van de dezerzijds ontvang... vragen omtrent de opvoering der *Java-film* in ... schillende plaatsen van het land, moge dienen dat ... houdens verdere uitbreiding, die film zal worden ... toond:

van 30 October—5 Nov. In Flora B, Hilversum.
In Scala B, Utrecht.
13 Nov.—19 Nov. In Luxor Th., Rotterdam.
In Minerva B, Apeldoorn.
20 Nov.—26 Nov. In Cinema Palace, Haarlem.
27 Nov.—3 Dec. In Bioscoop Novum, Bussum.
11 Dec.—17 Dec. In Luxor Th., Groningen.
18 Dec.—24 Dec. In Delfia B., Delft.

NAMEN EN ADRESSEN DER SECRETARISSEN ... PENNINGMEESTERS VAN DE VEREENIGING OOST EN WEST.

Amsterdam: Secretaris L. D. PETIT, Saxenburgerstr. 34h, Penningmeester M. GARSCHAGEN, Keizersgracht 564.
Amersfoort: Secretaris H. J. DE WIT, Huygenslaan ..., Penningmeesteres Mevr. J. v. d. POST-LIEFRIN..., Utrechtscheweg 120.
Apeldoorn: Secretaris J. C. BAARS, Lammerweg ..., tevens Penningmeester.
Arnhem: Secretaris L. SURINGA (wd. Penningmeester), Ernst Casimirlaan 30.
Breda: Secretaris L. VISSER (wd. Penningmeester), Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Secretaris Dr. H. D. TJEENK WILL..., Ceintuurbaan 392; Penningmeester G. ALB..., Zwolscheweg 72.
Den Haag: Secretaris J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstr. 12, tevens Penningmeester.
Groningen: Secretaris J. FRANKE, Martenshoek, tevens Penningmeester.
Haarlem: Secretaris H. P. DEINUM, Tuinwijklaan ..., Heemstede; Penningmeester D. J. H. VRIJDAG..., han de Wittlaan 2, Heemstede.
Leiden: Secretaris Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58; Penningmeester Prof. Dr. N. J. Krom, Groenhove straat 9.
Nijmegen: Secretaris L. K. C. RÖPCKE, Joh. Vijghstr. 69, tevens Penningmeester.
Rotterdam: Secretaris W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16, tevens Penningmeester.
Utrecht: Secretaresse Mevr. C. J. RUTTEN—PE... HARING, Corn. Evertsenstraat 7; Penningmeester ... SOMERMEIJER, Frans Halsstraat 22.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN:

F. H. van de Wetering, Hulpprediker opleider bij de kweekschool tot opleiding van Inlandsche leeraars ... in de residentie Timor en Onderhoorigheden, ... Welman, Rotterdam, Hooidrift 112.
A. Waanders, Technisch Ambtenaar 2e klasse bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Deventer, Noorderstraat 6.
Mr. J. A. Jonkman, Subsituut-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Semarang, Driebergen, ...
D. J. C. Kriebel, Assistent-Resident van Menado, ... Haag, Frederik Hendriklaan 208.
Dr. S. W. de Wolff, Hoofd van het gewestelijk laboratorium in de geneeskundige afdeeling Oost-Java, Oegstgeest bij Leiden, Geversstraat 33.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. onderwijzer bij het openbaar onderwijs, bevoegd tot het geven van onderwijs in wiskunde;
b. 2 hoofdonderwijzers;
c. 2 hoofdonderwijzeressen;
d. 1 vakonderwijzeres voor voorbereidend lager onderwijs.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., *d*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

Mutaties van 28 Oct. tot 4 Nov.

Nieuwe Leden:

W. A. Ginsel, Candidaat Indisch Ambtenaar, Leiden, Oegstgeesterlaan 27. *f* 2.50.
A. J. van Deventer, Haarlem, Parklaan 95. *f* 5.
H. W. Metman, Schoten (Haarlem), Spaarnhovenstraat 8. *f* 5.
F. van Naerssen, Utrecht, Admiraal v. Gentstr. 49. *f* 5.
J. Buijs, oud-Majoor N. I. L., Amersfoort, Koningin Wilhelminastraat 3. *f* 5.
J. Breedveld, Arts, Amersfoort, Koningin Wilhelminastraat 5. *f* 5.
J. Valkhoff Sen, Uitgever, Amersfoort, Koningin Sophielaan 12. *f* 5.
H. R. G. A. Frank, Fabrikant, Den Haag, Louise de Colignyplein 23. *f* 5.
J. Kuijlman, Predikant te Maasdam. *f* 5.
De Hollandsche Club voor Montreux en Omstreken, Golf-Hotel te Territet-Montreux (Suisse). *f* 5.
Teungkoe Madjid, Districtshoofd te Bandar-Poelau, Tandjong-Balei (S.O.K.). *f* 12.
Teungkoe Adenan, Districtshoofd te Kilaran. (S.O.K.). *f* 6.
H. L. Lempke, Beheerder Onderneming „Goenoeng Monaco", Tebing Tinggi (S.O.K.). *f* 5.

Afschrijven:

Joh. Langhout, Leiden, Oude Vest 161a.
A. A. Ginsel, Opzichter 1ste klasse Waterstaat, Meester-Cornelis.
A. de Goeyen, Hattem Bodenhof (afd. Apeldoorn).

Adresveranderingen:

A. van Heckers, Amsterdam, van: Amstellaan 78 III naar: Middenweg 145 (Watergraafsmeer).
J. G. van Ingen, Leeraar, van: Bandoeng naar: Haarlem, Nieuwe Gracht 100, p/a. Mevr. Wed. J. Reerink. *f* 5.
H. J. Bekker, van: Rotterdam, Parkstraat 2 naar: Den Haag, Nieuwe Parklaan 6. *f* 10.
T. B. H. Asselbergs, Hoofdambtenaar S.S., van: Weltevreden, Oud-Gondangdia 10 naar: Den Haag, Valkenboschkade 485. *f* 5.
W. von Lutzow, Den Haag, van: Thomsonlaan 88 naar: Thomsonplein 28.
A. J. Roosenboom, oud-Luit.-Kol. N.-I. L., van: Den Haag, Daendelsstraat 70, naar: Voorschoten, Hotel Deurlo. *f* 5.
A. G. H. van Sluys, oud-Gouverneur van Atjeh, Den Haag, van: Weede v. Dijkveldstraat 15, naar: Merano (Italië), Brennerstrasse 12. *f* 5.
D. W. Veldhuyzen, Kapitein-Intendant, Bandoeng, van Lembangweg 31, naar: Merdikalio 6.

Mr. Raden Pandji Noto Soebagio, thans: Ambtenaar t. b. Raad van Justitie, Weltevreden, Alydroeslaan 21.
Mr. Raden Hadi, thans Rechterlijk Ambtenaar te Medan.
Mr. A. Enda Boemi, thans Rechterl. Ambt. te Semarang.
Mr. W. v. Loon, thans Voorz. Landraad te Soerabaya.
W. F. R. Essed, Arts, van: Weltevreden Palmenlaan 20, naar: Soerabaya, Anitaboulevard 40.
A. de Vries, Controleur B.B., van: Tandjong-Balei, naar Laboean-Bilik (S. O. K.))
G. A. Menalda, Inspecteur van Financiën, van: Soerabaya naar: Magelang.
Mevr. J. C. H. Binnendijk geb. Le Sueur, Den Haag, van: Goudenregenstr. 48, naar: Schenkstraat 249.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 8, Den Haag. — Javaansch en Maleisch.

Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

Mejuffr. A. M. EIGENHUIS, van Boetzelaerlaan 181, Den Haag. — Lessen L. O. in alle vakken en Wiskunde lagere klassen H. B. S.

L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 104, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

Mr. H. GILTAY, Laan van Meerdervoort 516, Den Haag, geeft les in Oud-Fransch recht, Oud-Vaderlandsch recht, Romeinsch recht en Inleiding tot de Rechtswetenschap. Dictaten en excerpten beschikbaar. Leidt op voor cand.-examen Ind. Jurist.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Vogelkersstraat 5, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhoudersplein 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. STUBENROUCH, Leeraar M. O. Handelswetenschappen en Wiskunde. — Lessen in Boekhouden en Practijkexamens. St. Annastraat 85, Nijmegen.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 46 — DONDERDAG 12 NOVEMBER 1925 — 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

…T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER …VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

…HOUD: Indonesische Sawahverpanding. — Barne…elt en onze beide groote Handelscompagnieën. — …ndische Films. — Propaganda. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreem…de. — Berichten der Afdeelingen: (Amersfoort). — Mededeelingen: (I. Van het Dagel. Bestuur, II. Van het Informatie-Bureau). — Mutaties van 4 tot 11 November.

…E CONTRIBUTIE ad f 5.— 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, …t voor hen die thans als lid toetreden tot en met …mo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het …oniaal Weekblad” tot ultimo Dec. '25.

…ndonesische Sawahverpanding

door

Radhen Soebroto

(Proefschrift).

…en 25en Sept. j.l. heeft Radhen Soebroto na …dediging van bovengenoemd proefschrift en …llingen den doctoralen graad in de rechtsgeleerd…d te Leiden verkregen, en wij kunnen hiermede …alleen hem, maar ook de rechtsgeleerde wereld, …meer in het bijzonder de indische rechterlijke …cht, waarvan de jonge doctor als „rechtskun…” reeds deel uitmaakte, gelukwenschen. Want …ruim 200 blz. tellend werk sluit zich waardig …bij de reeks verdienstelijke proefschriften, op …tswetenschappelijk gebied door Inlanders reeds …chreven. Het is dan ook met het grootste genoe…dat ik gevolg geef aan het verzoek van de …actie van dit Weekblad, om op dit proefschrift …aandacht der, vooral indische, juristen en ook …de indische bestuursambtenaren, die geen ju…zijn, te vestigen; te grooter, waar ik het genoe…heb gehad, den schrijver als vice-president van …landraad en in meer ondergeschikte rechter…betrekkingen persoonlijk te hebben leeren …nen als een uitnemende kracht, wiens werk — …nog als „inlandsch rechtskundige” — in geen …l opzicht beneden dat van onze beste europee…landraadsvoorzitters gesteld behoefde te wor…

…n ook in dit proefschrift heeft hij de verwach…en, die van hem gekoesterd werden, niet be…amd. Hij heeft daarin een belangrijk onder…van indisch adatrecht op hoogst verdienste…wijze behandeld en zijn doorwrochte studie, …naar ik hoop, in den boekhandel verkrijg…gesteld moge worden, zal ongetwijfeld de …spraak over Inlanders in gunstigen zin be…eden.

…t zoogenaamd „verpanden” van sawahs toch, …in den Indischen archipel veelvuldig voor, …n niet gering deel van de burgerlijke land…zaken loopt over dit contract. Ik zeg „con…”, want de „sawahverpanding” is niets anders …iets meer dan eene — europeeschrechtelijk …drukt — wederzijds verbindende overeen…t, welke eigenlijk met het europeesch begrip …drecht” niet veel gemeen heeft. Van uitwin…bij wanbetaling der „leenschuld” is nimmer …e, en van „leenschuld” mag m.i. feitelijk hier…niet gesproken worden, evenmin dus van „ze…idstelling” voor de richtige terugbetaling van …nd geld. Dat niettemin deze europeesche …stermen gebezigd plegen te worden bij de be…ling van dit contract — als reëel contract te …pen, tot stand komend bij en door de daad…lijke machtsoverdracht der sawah aan den z.g.n. „geldschieter” — is slechts als een noodzakelijk kwaad te beschouwen, omdat in een europeesche taal nu eenmaal geen termen aanwezig zijn, die indonesische rechtsbegrippen zuiver bepalen, en schrijvers in eene europeesche taal hierdoor gedwongen zijn zich te bedienen van termen, welke zoo ongeveer wel de door den schrijver bedoelde rechtsverhoudingen aanduiden, maar het begrip van het besproken rechtsinstituut toch nooit zuiver uitdrukken. Dat verwarring hiervan het gevolg kan zijn en dan ook menigmaal is, behoeft geen betoog.

Mr. F. D. Holleman heeft daarom — in zijne uitnemende opstellen over Toeloengagoengsch adatrecht in dl. 112 van het Ind. Tijdschr. v. h. Recht en over grondverkoop in Midden-Java in Kol. Studiën, Juni-afl. 1924 — het begrip „delgingscontracten” voorgesteld, waaronder hij niet alleen de z.g.n. pandgeving brengt, maar ook wat wij zoo ongeveer onder „verkoop” en „verhuur” zouden kunnen verstaan. Daarbij gaat hij uit van een op zich zelve staande geldleening, naar aanleiding waarvan als delgingsmiddel een stuk grond door den geldleener

aan den geldschieter wordt overgedragen, hetzij voorgoed (ngedol teroes, „verkoop"), hetzij voor een bepaald aantal jaren (ngedol tahoenan, „verhuur"), hetzij tot het oogenblik der inlossing (gnedol gadé, „pandgeving"). De vraag, of en in hoever deze poging, om tot een zuiverder begripsbepaling te geraken, als geslaagd is te beschouwen, daargelaten, toont het vorenstaande voldoende aan, van hoeveel gewicht het is om voor de indonesische rechtsbegrippen de inlandsche termen te vinden en te bezigen — zie ook Prof. Van Vollenhoven's voordracht over „Indonesische rechtstaal", in Mededeel. Kon. Akad. v. Wetensch., Afd. Letterk., 54, serie B, no. 7 (1922) — en daarbij zich goed in te denken in de begrippen, door die termen aangeduid, zooveel mogelijk zich losmakend van europeesche of romeinsche rechtsbegrippen. Het is dan ook niet als de geringste verdienste van Soebroto's proefschrift te beschouwen, dat hij daarin aan het onderzoek van inlandsche termen voor „sawahverpanding" en de daarbij behoorende begripsbepalingen eene belangrijke plaats heeft ingeruimd (blz. 7—24).

Wat nu het begrip „sawahverpanding" betreft, Soebroto beschrijft dit als „een overeenkomst, waarbij de pandgever van den pandnemer een zekere bepaalde geldsom ontvangt, terwijl hij daarvoor een hem toebehoorend stuk sawah aan den pandnemer tijdelijk ten gebruike afstaat, zoodanig nochtans, dat deze erfelijk in het volle genot daarvan treedt" (blz. 5). Als essentiale noemt hij: overdracht van de sawah aan den geldschieter, doch alléén om haar te gebruiken, welk gebruik in de plaats treedt van rente, in verband waarmede de inlossing niet mag geschieden, zoolang de pandnemer van de sawah nóg geen enkelen oogst, of slechts te weinig oogsten, heeft getrokken.

Dat met deze en dergelijke omschrijvingen weinig gezegd wordt, bewijst wel alles, wat er in het proefschrift verder op volgt. Het formuleeren van eene goede definitie is altijd een lastig ding; en definities, die iedereen voldoen, bestaan er geloof ik niet. Ook deze is niet geheel bevredigend, al is het slechts, omdat zij nog te zeer naar europeesch recht riekt en te veel aan het europeesch pandrecht doet denken, waaraan trouwens de term „sawahverpanding" regelrecht schuld heeft. Deze definitie lezende, zou men b.v. niet denken, dat de pandnemer het recht van „onderverpanding" had, dat hij niet het recht heeft, aan de verhouding een einde te maken, enz. Maar zou men van mij eene bevredigende definitie verlangen, ik zou gulweg moeten bekennen, daartoe niet in staat te zijn.

Soebroto heeft dan ook begrepen, dat hij het begrip van dit instituut dieper had te onderzoeken, en hij heeft dit uitvoerig in de volgende bladzijden gedaan aan de hand van tal van schrijvers en in verband met de inlandsche terminologie, om ten slotte deze twee vragen onder de oogen te zien: of sawahverpanding eene zelfstandige rechtshandeling vormt, dan wel als accessoir van de leenovereenkomst is te beschouwen, en of daarin al dan niet een zakelijk karakter is te vinden. En hij komt tot de juiste conclusie, dat de verpanding *niet* accessoir is aan de geldleening en geen „zakelijk recht" vormt. De schrijver volgt hierbij geheel Holleman's stelsel van „delgingscontracten", volgens hetwelk de „pandgeving" — evenals ook wat wij zouden noemen de overdracht van den grond in „koop" of in „huur" — als eene geheel zelfstandige rechtshandeling wordt aangemerkt, staande *naast*, en *volgende op* de „geldleening", welke als het ware als de „causa" van de pandgeving zou kunnen worden beschouwd. Dat bij deze naastelkaar-stelling de twee evengenoemde vraagstellingen zich opdoen, is begrijpelijk. Maar begrijpelijk is het eveneens, dat het onderzoek daarvan heel wat geworstel met rechtstermen en begrippen noodig maakte; want de „leenschuld", waarmede steeds rekening gehouden moest worden en de verhouding waarvan tot de pandgeving moest worden onderzocht, is eigenlijk heelemaal geen leenschuld. De „geldschieter" mist b.v. ten eene[n] het recht, om zijn geld terug te vorderen, en s[...] ver zelf deelt (blz. 30 v.) mede, dat de sawa[...] ter in het minangkabausch gebied tot „verpa[...] van zijn sawah ook wel eens overgaat, niet [...] hij geldgebrek heeft, maar omdat hij b.v. [...] grond bezit om dien alleen te verbouwen en h[...] niet middels deelbouw of op andere wijze pr[...] tief wenscht te maken, waarbij hij zich da[...] met een klein bedrag tevreden stelt. Door dit [...] heeft schrijvers argumentatie iets gewronge[n] [...] weinig overtuigends gekregen, hetgeen b.v. u[...] ééne zinnetje moge blijken: „Evenmin als wi[j] „verkoop" of de „verhuur" *) accessoir ku[nnen] noemen van de geldleening, evenmin kunnen [...] dat zeggen van de „verpanding"."

De schrijver had het zich heel wat gemakkel[ijker] kunnen maken, en zou dan tevens m.i. ons n[...] tot het juiste inzicht omtrent den aard van het [...] donesisch pandrecht" hebben gebracht, indien [...] de termen „geldleening" en „verpanding" had [...] meden en, in plaats van deze beide naast en te[...] over elkaar te stellen, de geldverstrekking ee[...] en de sawahoverdracht anderzijds had opgeva[t] beschreven als de twee zijden van één en hetz[elfde] contract, als de twee over en weder verrichte [...] delingen, waardoor het z.g.n. „indonesisch p[...] contract" tot stand komt. Deze constructie [...] zich aan mij opdringt door de verschillende [...] rechtzaken, welke in de rechtspraktijk mij o[...] de oogen zijn gekomen, bevredigt mij beter da[n] „delgingstheorie", waarbij de pandgeving als [...] ging van „interessen" moet worden gedacht [...] meen ook, dat het z.g.n. „inlandsch pandcon[tract] ouder is dan het begrip „interessen".

Het heeft mij eenigszins verwonderd, [...] schrijver de indertijd door mij verdedigde o[...] ting van de grondverpanding als een antich[...] contract — Ind. Gids, 1905, I, blz. 374 v. — g[...] onbesproken heeft gelaten, en dit, niettegensta[...] A. Enda Boemi in zijn eenigen tijd tevoren v[...] digd proefschrift over „het grondenrecht in de[...] taklanden", hetwelk door Soebroto mede is ge[...] pleegd bij de samenstelling van zijn proefsc[...] zulks wèl heeft gedaan (blz. 82). De reden hi[...] zal wel niet zijn te zoeken in het feit, dat [...] Boemi gemeend heeft, de onjuistheid mijner [...] ting te hebben aangetoond door een beroep o[...] v. d. Berg's — niet tegen mij gerichte, in [...] reeds in 1897 in zijne „Afwijkingen" gemaak[...] opmerking „dat het indonesisch pandrecht [...] identiek is met de europeesche antichrese". [...] ongetwijfeld zou Soebroto al ras hebben bem[...] dat die „identiteit met europeesche antich[...] nimmer door mij was verkondigd. Hij zal [...] opvatting dus niet hebben gekend, wat mij [...] zeerste spijt, omdat ik in zijne uiteenzetting [...] het „pandrecht"begrip veel heb gevonden wat [...] mijne constructie geheel strookt en hij wellic[ht] wel wat voor zou hebben gevoeld.

Wat ik omtrent dit punt indertijd heb ges[...] ven, is in hoofdzaak dit (l.l. blz. 3[...]):

„Dit pandrecht is niets anders dan het u[...] seelrechtelijk antichresisch contract, bestaand[...] ruil van het *gebruik* eener zaak tegen dat eene[r an]dere zaak, later van kapitaal. De antichresis is [...] halve niet anders dan eene inruiling van he[t ge]*bruiksrecht*; later, toen geldleening meer in [...] kwam, werd het met pandrecht vereenze[...] waarbij het in pand gegevene door den geldsc[hieter] mocht worden gebruikt, terwijl inkomsten, di[...] door middel van het z.g.n. pand verwierf, [...] plaats traden van interessen." Dit laatste [...] wat men de „europeesche antichrese" zou ku[nnen] noemen; maar het indonesisch „pandcontract" [...] m.i. — en ik ben nog steeds deze meening [...] daan — te beschouwen als antichrêsis in haa[r] [...] leroorspronkelijksten vorm, als „tegengeb[...] Tegenover het gebruik van het geld staat he[t ge]bruik van de sawah: „gebruiksruiling" zou [...]

*) In den zin van Holleman's „delgingscontra[cten]".

...t kunnen noemen. Van geldleener of geldschie-...r is hierbij derhalve geen sprake, noch van inte-...ssen, noch van zekerheid of van pand. De rechts-...ndeling vormt een contract, waarbij partijen ...r en weer elkaars crediteur en debiteur zijn, ...s meer. De vraag, of dat z.g.n. „pandrecht" al ...n niet een accessoir is, is in dit systeem natuur-...k uitgeschakeld, want kàn dan geen vraag meer ...n, terwijl van „zakelijk recht", ook al zou het ...atrecht dit kennen, uiteraard evenmin sprake ...kunnen wezen.

...l de zuivere antichrêsis elk der partijen het ...t toekent om, na redelijken gebruikstijd, de ...houding te doen eindigen, terwijl dit recht bij ...t indonesisch pandcontract slechts den geld-...mer toekomt, doet er m.i. weinig toe. Waar de ...ruikswaarde van de sawah zoo goed als zonder ...zondering steeds hooger is dan die van het geld, ...het uitsluitend aan den geldnemer toegekende ...ossingsrecht haast vanzelfsprekend en kan dit ...n het z.g.n. pandcontract zijn karakter van anti-...rêsis niet ontnemen. Daarentegen vloeit het voor ...n geldnemer geldend verbod van inlossing vóór-...t van de sawah eenig redelijk gebruik kan zijn ...maakt (zie boven) gereedelijk uit het antichre-...ch karakter van het contract voort. Evenzoo de ...Atjeh en Gajoland geldende omstandigheid — ...r Soebroto op blz. 31 vermeld naar Kreemer —, ...t het tenietgaan der sawah door force majeure ...n geldnemer van elken terugbetalingsplicht ont-...at.

...k ben bij dit punt zoo lang blijven stilstaan, om-...t het mij na aan het hart ligt en de bespreking ...er kwestie m.i. geschikt is, het juiste begrip van ...interessante „pandcontract" nader te komen. ...alt niet aan te denken om op deze wijze door ...gaan. Het bovenstaande moge den schrijver de ...rtuiging schenken dat zijn werk mijne bijzon-...e belangstelling heeft; het feit, dat ik er iets ...de in heb gemist, doet aan de groote verdienste ...rvan niets af. Daartegenover staat een enorme ...ssa, wat er wel in behandeld is; achtereenvol-...s worden n.l. aan een breedvoerig onderzoek ...lerworpen: het voorwerp van sawahverpanding, ...vraag, wie pandgever, wie pandnemer kan zijn, ...totstandkoming, de overdracht, het tenietgaan ...verpanding, varianten van sawahverpanding, ...angverpanding, zekerheidstelling anders dan ...r verpanding (z.g.n. inlandsche hypotheek), de ...komst van het instituut — invloed van het ...doe- of islamsch recht? —, het ingrijpen van ...wetgever in dit instituut, terwijl een tweetal ...-javaansche oorkonden, een litteratuurlijst, een ...van vonnissen en eene van indonesische rechts-...men het werk besluiten. Hier en daar heeft de ...rijver gelegenheid gehad om op onderwerpen, ...ke niet alleen de sawahverpanding betreffen, ...e gaan; zoo b.v. over eigennamen van sawahs, ...chillende vormen van inlandsch bezitsrecht, ...ijer, de beteekenis van getuigen, van het op-...en van het bestuur der inlandsche rechtsge-...nschappen (in verband met het beschikkings-...t), enz.

...it alles en veel meer is door den schrijver op ...rige wijze behandeld, in een prettigen stijl, ...e tot doorlezen noodigt. Wij wenschen hem ...maals geluk met zijn eerste — en, naar ik hoop, ...tevens laatste — pennevrucht en sporen ieder, ...belang stelt in het onderwerp, ten zeerste tot ...zing van dit werk aan.

Mr. F. D. E. VAN OSSENBRUGGEN.

Barnevelt en onze beide groote Handelscompagnieën

Door

H. A. RITTER.

I.

...naam van Barnevelt is nauw verbonden met ...beide groote Handelscompagniën.

De oudste, de *Vereenigde Oost-Indische Compagnie* kan zonder twijfel een schepping van den Landsadvocaat genoemd worden. En daarmede heeft „Barnevelt" een grooten dienst aan het vaderland bewezen. Want zonder *het monopolie* zou de vaart op „de Oost" verloopen zijn in moordende concurrentie, krachtverspilling en twisten zonder eind.

De herhaalde sluiting toch van de Spaansche en Portugeesche havens voor de Nederlandsche vrachtvaart — het laatst in 1595 — bracht de Nederlanders niet alleen op het denkbeeld om *zelf* naar Indië te gaan — maar richtte ook de buitengewoon groote vloot die voor de vrachtvaart op Spanje en Portugal gebruikt werd, naar de Indische wateren. Men berekende dat 25 à 30.000 matrozen op die vaart hun brood verdienden.

Daarbij kwam dat de weg naar Indië aan zeer veel Nederlanders bekend was. Aan veel Nederlanders, die als trompetter of busschieter op de Spaansche vloten gediend hadden en door Filips II zelfs met voorliefde waren aangenomen.

* * *

Vóór het einde der XVIe eeuw — dus binnen enkele jaren na de laatste sluiting — betreurde men die sluiting van Spanje en Portugal reeds niet meer. Met volle kracht was men op weg den Spanjaarden in Indië zelf de grootste concurrentie aan te doen. Het besluit van Filips II ingegeven door Castiliaanschen trots en door hoop op gewin had dus het gevolg gehad, waarvoor in 's Konings Raad zelf gewaarschuwd was.

Een aantal Compagnieën werden opgericht. „Nog vóór het einde van 1601 waren reeds vijftien vloten, te samen 68 schepen tellende, van Nederland naar Indië onderweg. Maar hoe groote en voorspoedige zaken men ook deed, de belangenverdeeldheid maakte het voordeel gering. „Men zeilde elkaar de schoenen van de voeten." Wel vereenigden zich enkele Compagnieën tot een grooter geheel. Maar dat was verre van voldoende. Toen greep de Regeering, die reeds in 1598 aangespoord had tot „eenheid bij vaart en handel", in. Zij riep de Bewindhebbers van de verschillende Compagnieën bijeen. Barnevelt was daarbij de leider en de woordvoerder. Hij betoogde dat alleen vereeniging van alle Compagnieën de kwaal der concurrentie kon bestrijden. Na zeer veel bijeenkomsten werd eindelijk het monopolie een feit. Op 20 Maart 1602 werd de V. O. I. C. gesticht.

* * *

De stichting der V. O. I. C. is ten alleen tijde zeer verschillend beoordeeld. Reeds tijdgenooten: Balthasar de Moucheron en Isaac le Maire verbraken de banden, die het monopolie der V. O. I. C. voor hen vormde. Dat neemt evenwel niet weg dat het drijven van Barnevelt naar vereeniging en monopolie in zake den Oost-Indischen handel moeilijk te hoog kan worden aangeslagen.

Erkend moet worden dat het monopolie in strijd was met den volksgeest. Barnevelt, bij zijn verhoor in 1619, erkende dan ook: „dat van alle tijden in „dezelve landen bij de regeerders van dien en van „de principaalste steden verstaan is geweest, alle „privative octroyen in 't stuck van navigatie, han„delinge en commissie, de welstand van de landen „en steden en ingesetenen te wezen prejudiciabel „ende dat zij daaromme met grooten ernst hen „daartegens altijd hebben gestelt en geopposeert, „'t zelve verwerpende als monopolie tegen de vrije „navigatie en traffycke, die voor alle man gemeen „te moeten gemainteneerd werden geagt werden."

* * *

De nood evenwel vereischte, dat daartegen werd ingegaan. En volkomen juist is de opmerking van Busken Huet: „Zulke instellingen bedenkt men niet. Zij worden." En eenmaal ingezien hebbende dat de leidende Staatsmacht moest volbrengen, wat niet aan het particuliere initiatief kon worden over-

gelaten, heeft Barnevelt de volle kracht van zijn persoonlijken invloed ingezet om te komen tot het *noodzakelijd doel*. Tevens zal hij ingezien hebben, dat er nog andere omstandigheden waren, die de stichting van een semi-officieel handelslichaam vorderden.

In de 16e eeuw hadden in Europa groote economische veranderingen plaats gehad. Het kapitalisme begon zijn invloed te doen gelden. De vorming van groote nationale staten werd een feit. Daardoor had de koopman, die zich buitenslands en in vreemde koloniën waagde, eenerzijds noodig een anderen vorm van bedrijf; anderzijds een krachtigen steun tegen zijn concurrenten. Dat de machtige Hanze te gronde ging, lag in het ontbreken van dien steun.

Dat Barnevelt de man is geweest, die ondanks alle verzet — dat niet gering was — de zaak doordreef, mag vrijwel als vast worden aangenomen. Hij regeerde feitelijk alleen. Reeds in 1589 verweten de Engelsche Ministers aan de Staten van Holland: „dat Oldenbarnevelt alles gouverneert, dat „niemand hem durft weerspreken, nauwelijks „adviseren." (Fruin).

De beteekenis van die daad om een geordend verband en uitsluiting in de plaats te stellen van den vrijen handel en de vrije mededinging werd o.a. begrepen door den Admirant van Arragon, die in 1602 in den Haag gevangen zat en die voorspelde dat de Oost-Indische Compagnie Spanje evenveel zou schaden, als de Unie van Utrecht gedaan had.

Die stichting is bovendien het bewijs van de groote staatsmansgaven van den Landsadvocaat. Zich te kunnen verheffen boven wat iedereen als het beste denkt, omdat men inziet dat de *uitzondering* hooger recht heeft dan de regel, is alleen het deel van de superieuren van geest. Zoo deden ook *Cromwell*, *Napoleon* en *von Bismarck*. Het ontbreekt dan niet aan gemor, aan verzet. Schaduwzijden worden breed uitgemeten. Maar de verandering komt tot stand en blijkt *de noodzakelijke daad* van het oogenblik te wezen.

II.

Met de West-Indische Compagnie staat de zaak *anders*. De Landsadvocaat was een tegenstander van de denkbeelden door de voorstanders van eene dergelijke Compagnie ontwikkeld. De voornaamste dier voorstanders was Willem Usselinx — ofschoon de latere uitvoering geheel anders was dan Usselinx bedoelde. De vaart op „de West" was even druk als op Spanje, Portugal en „de Oost". Veelal gingen zelfs de Levant- en Guinea-vaarders op hun terugreis hun lading completeeren op de West-Indische eilanden; ofschoon de Spaansche Regeering ook dat verbood.

Usselinx en de verdere voorstanders van eene West-Indische Compagnie meenden dat, daar Spanje zijn hulpbronnen om ons te bestrijden geheel uit Amerika trok, het de zaak was om zooveel mogelijk Spaansche koopvaarders buit te maken. De plannen daartoe zijn al vroeg, in 1600 en 1604, ontstaan. Usselinx ontwierp ze. Busken Huet zegt van hen: „De Brabantsche uitgewekene Willem „Usselinx heeft het grootste deel van zijn tachtig„jarig leven voor eene Compagnie geijverd, welke „noch het oorlogvoeren met het handeldrijven „paren, noch een volstrekt monopolie uitoefenen, „noch haar gezag op den grondslag van schrik der „wapenen vestigen, noch ten aanzien der partici„paties een stelsel van geheimhouding volgen, noch „in zichzelve eene aristocratische republiek in de „reeds zoo aristocratische der Geunieerde Provin„ciën vormen zou, maar met geringe afwijkingen „geschoeid zou zijn op de leest van hetgeen, naar „de meest geavanceerde, de meest democratische, „de meest vrijzinnige economische begrippen dier „dagen geoordeeld werd."

Evenwel — aller gronddenkbeeld kwam hierin overeen dat, hetzij kolonisatie in Amerika, hetzij koopvaart, hetzij koophandel, aan Spanje afbr... moest en kon gedaan worden.

En dat was nu juist wat Barnevelt niet w... Hoe glansrijk Maurits ook voor de Republiek ... oorlog had gevoerd, financieel was zij ... uiterste.

„De noordelijke gewesten waren blijkbaar ... meer in staat den eindeloozen oorlog krachtig ... te zetten", schrijft Blok. Barnevelt had ree... 1606 door een commissie doen onderzoeke... voortzetting van den oorlog mogelijk was. D... derzoek, dat zelfs voor Maurits geheim geh... was, had een negatief resultaat. Van het bu... land, Frankrijk en Engeland, was geen hul... wachten. Noch in geld, noch als bondgenoot.

Vandaar dat de Landsadvocaat naar den vr... neigde of voor het minst naar een wapenstilst...

En dat plan, dat langzamerhand bij hem v... vormen begon aan te nemen, kon niet worden ... gevoerd als de West-Indische handel in eene c... pagnie werd samengebracht. Spanje proteste... uitdrukkelijk tegen eene dergelijke concentra... waarvan het, en terecht, zoo groot nadeel vree...

Ziedaar de reden waarom Barnevelt de tot st... koming van een West-Indische Compagnie ... wilde steunen — en zeker niet die van Usse... dien hij „een plannenmaker" noemde.

In hoeverre Barnevelt juist zag, valt niet n... gaan, omdat toen de W.-I. C. na zijn dood (1... werd opgericht, de toestanden veranderd wa... Maar zeker is dat de Republiek door het Bes... (1609—1621) op adem kwam en daardoor later ... oorlog kon voortzetten.

In beide gevallen heeft Barnevelt dus het La... belang naar zijn beste weten gediend. Zoo door ... ontwerpen van de V. O. I. C. als door het tege... van hare West-Indische zuster.

Indische Films.

De Java-film te Rotterdam.

Op 4 November had in het Luxor-theater aan ... Kruiskade te Rotterdam eene Eere-voorste... plaats van deze film.

Nadat de Directie van deze inrichting de t... aanwezigen welkom had geheeten en daarbij ... toelichting had gegeven op het op te voeren pro... gramma, was het woord aan den Secretaris ... Oost en West, die het doel van deze Vereeniging ... weergaf en er op wees dat in Rotterdam, een stad ... met zoo talrijke relaties met Indië, een afdeeling ... gevestigd was met zeer weinig leden. Spr. hoopte ... dat dit mocht veranderen en velen alsnog zich ... de afdeeling zouden aansluiten. Hij bedankte ... slotte de Directie van het Luxor-theater voor de op... voering van de Java-film, waarmede zij zulk ... goed werk verrichtte.

De voorstelling had overigens hetzelfde ver... als in Amsterdam en Den Haag.

De Plancius-film te Amsterdam.

In een bijeenkomst in de Zendingskapel is de... dagen voor de leden van de Vereenigingen Hou... Trouw en Oost en West een film vertoond, op... nomen door de N.V. Java Foto Centrale te We... tevreden, die een beeld geeft van een Molukkenreis met het s.s. Plancius van de Kon. Paketvaart-Maatschappij.

Na een kort overzicht van den geheelen tocht op de kaart, maken we de reis mee van de baai van Menado met een rondrit door de Minahassa, waar... bij we de Moluksche krijgsdansen te aanschouwen krijgen, die met begeleiding van de fluit uitgevoerd worden. Verschillende schoone natuurtafereelen zien we vervolgens, als de waterval van Tondano, de rotsachtige kusten van het muskaatnooteneiland Banda Neira en de stad Makassar met de Kw... school voor Inlandsche schepelingen. Veel zorg is besteed aan een op het doek vastleggen van spelen

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

S DE UITGEEFSTER.

...dansen, waarbij op Bali de Ardjeh- en Barongdansen een belangrijke plaats innemen.
Na deze interessante film volgde een projectie op het doek van de feesten aan het hof van den Soesoehoenan te Solo, waarbij de vervaardiger, de heer Metman, de eerste, wien het was toegestaan ...opnamen te maken, een toelichting gaf.
De talrijke aanwezigen toonden zich zeer ingenomen met het vertoonde.

Propaganda.

Wie zich aansluit bij een vereeniging geeft daarmede te kennen dat hij instemt met de beginselen van die vereeniging ten grondslag leggen. Hij verbindt zich daardoor niet mede te helpen die beginselen ingang te doen vinden, ze te verbreiden, propaganda te maken.
Toch gaat de gang van zaken niet buiten hem om en heeft hij, als lid, persoonlijk belang bij den bloei der vereeniging tot welke hij toegetreden is.
Indien nu geen enkel persoonlijk belang gediend wordt door hem die „wacht en stille zit" — was dit niet de meening van een nuchter meester in tijden lang voorbij — maar wel de moeite te doen, hoe gering ook, zoo ziet hij het moreel de taak opgelegd om die beginselen die de zijne zijn, verder uit te dragen. Valt dit moeilijk te weerspreken, de practijk wijst anders, Moraal en Theorie gaan, als regel, door haar ..., boven het Leven uit, — heeft men er zich ...ar te richten als naar onwrikbare wetten.
...zoo moge dan, aangezien het hier geen uitzondering geldt, de verklaring gevonden worden ...de periodieke opwekking te dezer plaatse aan de leden om, door te trachten anderen voor het lidmaatschap te winnen, de Vereeniging Oost en West krachtiger te maken.
...ne uitnoodiging voor het maken van persoonlijke propaganda („de beste in het gebruik").
Door de toename, immers, van het ledental wordt de Vereeniging krachtiger, dientengevolge machtiger en kan zij hare wieken breeder uitslaan, het... m.a.w. wil zeggen dat zij daardoor almeer in ... zal zijn zich dienstbaar te maken aan een ... landsbelang.
Het beginsel op hetwelk doel en streven van Oost en West berust, is de voortdurende versterking van den band tusschen Nederland en de Overzeesche gewesten. Dat is toch een groot landsbelang en dienaangaande ervoor behoeft niet meer te worden geleverd.
...man van gezag heeft gezegd dat het Nederlandsche volk, staatkundig, zwak voelt. Reden dan alles aan te wenden wat dat gevoel kan verminderen. Dat doet Oost en West. Met het feit voor ogen dat Nederland, O. en W. Indië in één staatsverband zijn saamgevat en dat de onderlinge band hechter dient te worden gesmeed.
Leden van Oost en West, getroost u dan een kleine moeite en steunt uw Vereeniging met den steun welken ge haar verleenen kunt.
Brenge ieder uwer een nieuw lid aan!

Van Week tot Week.

Di. 3—Ma. 9 November.

Vliegongeval bij nacht. Bij door de luchtvaartafdeeling bij Bandoeng gehouden nachtvluchten met vier zoeklichten op de landingsplaats maakte de Avros-bestuurder, kapitein B. Stom, met als passagier kapitein P. F. Hoeksema de Groot een harde landing, terwijl de Avros-bestuurder, kapitein Ten Seldam, met als passagier kapitein R. Posthumus bij de landing met toestel en al over den kop sloeg, waardoor een lichtkogel, welke zich in het toestel bevond, om uit de lucht signalen te kunnen geven, ontbrandde. Kapt. Ten Seldam kreeg niet ernstige brandwonden. Het toestel werd echter vrijwel vernield. De nachtvluchten zijn tot nader order uitgesteld in afwachting van de opstelling van zwaarder zoeklichten. (Aneta, 3 Nov.).

Uitzending van leeraren. De Indische regeering verzocht den Minister van Koloniën vóór het begin van het nieuwe schooljaar twaalf leeraren in de moderne talen uit te zenden, ten behoeve van het onderwijs op de Hoogere Burgerscholen in Indië. (Aneta, 3 Nov.)

De opleiding te Utrecht. Aan de Indische Faculteit te Utrecht studeeren 9 candidaten Indisch ambtenaar v. w. een van Leiden naar Utrecht is overgekomen, zoomede 6 juristen, die worden opgeleid voor de Indische rechterlijke macht. Verder volgen eenigen de studie in het Indisch recht in vrije studie, terwijl er nog verschillende studenten zijn, die de colleges in het Maleisch en het Javaansch loopen. Men kan het totaal aantal leerlingen op een 20 schatten.

Schenking aan het Rijks Ethnogr. Museum. Mevrouw de wed. prof. mr. J. C. G. Jonker, te Leiden, heeft aan het Rijks Ethnografisch Museum aldaar geschonken een gramaphoon met 61 rollen, bevattende opnamen van teksten of gezangen in de talen van Amarabi, Endeh, Koepang, Rotti, Sawoe, Soemba, Soembawa en Timor, tijdens een verblijf op die eilanden van 1899—1902 opgenomen.
De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft aan de schenkster zijn dank betuigd voor dit blijk van belangstelling in 's Rijks verzamelingen.

Een windhoos. Aneta seint d.d. Buitenzorg 4 Nov.: Een windhoos vernielde de desa Tjibinoeng in het Buitenzorgsche. Honderden boomen zijn omgewaaid.

Spoorweg op Zuid-Sumatra. Uit Telok Betoeng seinde Aneta d.d. 4 dezer: Het 31 kilometer lange baanvak Batoe Radja-Martapoera van den Zuid Sumatra Staatsspoorweg, wordt 16 Nov. geopend voor het publiek verkeer.

Groote droogte in Solo en omstr. en Soerabaja. Het watergebrek in Solo, Wonogiri en Bojolali is nijpend. De padi-aanplant is vrijwel mislukt. Aneta, 4 Nov.).
Ook in het noordelijk deel der res. Soerabaja moet groote droogte heerschen, en dreigt een totale mislukking van den padi-oogst.
Waarschijnlijk houdt met het bovenstaande ook het verband het navolgende Aneta-telegr. van 9 dezer: Er heerscht een groote sterfte onder het vee, zoowel in het Noordelijk deel van het gewest Soerabaja, als op Madoera, vermoedelijk als gevolg van de huidige groote hitte.

Pensioen op 60-jarigen leeftijd. De directeur van Justitie, mr. dr. D. Rutgers, stelde aan de Regeering voor, de leeftijdsgrens voor de gedwongen pensionneering der ambtenaren bij de rechterlijke macht terug te brengen tot zestig jaar. (Aneta, 4 Nov.)

Generaal H. W. A. S. Loke. † Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 66 jaar overleden de heer H. W. A. S. Loke, gep. luitenant-generaal titulair der Artillerie O.-I. leger, ridder in de Orde van den Nederl. Leeuw, Commandeur in de Kroonorde van België en onderscheid en met het Eereteeken voor belangrijke krijgsverrichtingen.

Groote brand te Cheribon. Een brand vernielde een houtstapel op het stoomtramemplacement te Cheribon; 5500 ton hout, ter waarde van ƒ 66.000 en elf leege wagons, ter waarde van ƒ 68.000, gingen verloren. Goederen, welke op het emplacement waren opgeslagen, bekwamen ernstige waterschade.
Zes sporen werden, ter lengte van honderd meter elk, vernield.
De totaalschade, uitgezonderd de waterschade, welke nog niet kan worden opgegeven, beloopt ƒ 180.000 en wordt niet door verzekering gedekt. Men vermoedt, dat hier brandstichting in het spel was. (Aneta, 6 Nov.)

J. J. A. Dreveldt. † Te 's-Gravenhage is, op 63-jarigen leeftijd, overleden de heer J. J. A. van Dreveldt, gep. hoofdingenieur 1e klasse der Burgerl. Openb. Werken in Ned.-Indië.

Frankeerkosten Indische zendingen. Het thans geldend tarief is: *Brieven. Mailzending* 15 ct. de eerste 20 gr., elk volgend gewicht van 20 gr. 10 ct.; *Id. Zeepost* 10 ct. de eerste 20 gr., elk volgend gewicht van 20 gr. 5 ct. Gewicht ten hoogste 2 K.G. — *Briefkaarten* 10 ct. en per zeepost 7½ ct. —

Gedrukte stukken per 50 gr. (of minder) 3 ct. en per zeepost 2 ct. Gewicht ten hoogste 2 K.G. (afzonderlijk verzonden boekdeelen 3 K.G.); per zeepost mag het gewicht 5 K.G. bedragen. (Nadere inlichtingen geeft het door het Hoofdbestuur der Posterijen uitgegeven gidsje, dat voor 10 ct. verkrijgbaar is op alle postkantoren).

L. C. Westenenk. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen met dank het lid van den Raad van Indië L. C. Westenenk, met verlof hier te lande vertoevende.

Pest op Java. In de week van 20 tot 26 September werden op Java 297 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 8, Temanggoeng 17, Magelang 4, Jogjakarta 2, Goenoengkidoel 2, Soerakarta 6, Bojolali 60, Klaten 106, Sragen 9, Kendal 5, Pekalongan 8, Tegal 11, Poerbolinggo 59.

De kruiser „Java" en de onderzeeër „K XI". Blijkens bij het departement van marine ontvangen telegrammen is Hr. Ms. kruiser *Java*, onder bevel van kapitein ter zee L. J. Quant, den 7den dezer te Djeddah aangekomen, en Hr. Ms. onderzeeboot K XI, onder bevel van luitenant ter zee 1ste klasse G. V. E. L. Beckman, den 7den dezer van Tunis vertrokken, beide ter voortzetting van de uitreis naar Nederl.-Indië.

De eclips-expeditie naar Sumatra. Het dezer dagen naar Indië vertrokken s.s. Tabanan bevat de kostbare instrumenteele uitrusting der Nederlandsche eclips-expeditie naar Sumatra. Dr. Minderman maakt de geheele zeereis mede; de overige expeditie-leden zullen zich te Marseille inschepen. Van den commandant der marine te Batavia werd bericht ontvangen, dat de expeditie kan rekenen op de hulp van een schip der gouv. marine, dat vóór Palembang gestationneerd zal worden.

Zooals men weet, heeft de zonsverduistering plaats op 14 Januari a.s., om 2 uur 20; ze zal ongeveer 3 minuten duren; het is echter juist in den regentijd en teleurstellingen zullen zeker niet tot de onmogelijkheden behooren. Op het oogenblik is van acht expedities bekend, dat zij de zon-eclips zullen gaan waarnemen.

Voordrachten over Indië. Sedert het vorig overzicht zijn in verschillende plaatsen van het land zeer belangrijke voordrachten over Indische onderwerpen gehouden. In verband met de in ons orgaan beschikbare ruimte is het onmogelijk om daarover in bijzonderheden te treden en wordt — hoewel noode — volstaan met de verwijzing naar de dagbladoverzichten.

Gevolgen van den „klap". Aneta seint dd. Bandjermasin 7 Nov.: Op de onderneming Pengiroean bij Bandjirmasin verbrandden dertig bahoes rubber. De administrateur de heer de Vries, sloeg tijdens den brand een hem provoceerenden koelie en kreeg deswege een slag in den nek met een stuk hout. De administrateur vluchtte, achtervolgd door circa honderd koelies, naar zijn huis, waar hij formeel werd belegerd. De politie arresteerde zeven belhamels. De bevolking (in tegenstelling met de waarschijnlijk van Java geimporteerde koelies) hielp dadelijk met het blusschen van den brand. (Aneta, 7 Nov.)

Boschbrand op den Tjerimai. Een week geleden is op den berg Tjerimai een brand uitgebroken van grooten omvang.

Duizenden kampongbewoners werken mede, om het vuur te blusschen. Reeds zijn 2300 bahoe bosch verbrand. Door den sterken wind voortgedreven, bedreigen de vlammen thans ook de lager op de hellingen gelegen bosschen. De aangerichte schade is geweldig. (Aneta, Cheribon 9 Nov.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Beeldhouwkunst hier en in Indië.

Er is thans in de „Kunstzaal Kleykamp" te 's-Gravenhage een belangwekkende tentoonstelling van Nederlandsche beeldhouwwerken, welke een nauwkeurige bezichtiging overwaard is. Het viel ons al dadelijk op, dat vele stukken als geïnspireerd lijken te zijn op de Indische beeldhouwkunst. Dit zou zeer zeker een gelukkig gevolg zijn van de meerdere aandacht, die men in ons land begint te schenken aan wat ook in den Indischen Archipel op dit gebied te bewonderen valt, van de meerdere bekendheid, die er den laatsten tijd aan Oostersche plastiek gegeven wordt, ook door tentoonstellingen, voordrachten met lichtbe boekwerken met illustraties, enz.

Meende men dat Holland geen land van be wers is, dan zal men thans toch tot een ander overgaan.

Alb. Plasschaert zeide in zijne openingsrede den, die, wat de strekking betreft, evenzeer v passing zouden kunnen zijn op de oude Indische kunst *), zoo o.a.:

„Bezitten wij makers in steen en makers in die een durende beteekenis kunnen geven a vóór hen was dood of verspreid liggend materia delooze steen, noodeloos hout of brons?

Ik moet u ronduit zeggen, zóó ik niet dacht, d deze bezaten, het mij niet mogelijk zou zijn h staan en het genoegen te genieten, dat me werd den. Maar wij bezitten deze beeldhouwers; we zij hen en door hen rijk. Het is lang geleden, dat he was, maar het is nu zóó. Holland kent nu een pe van beeldhouwkunst, zoowel van de vrije, als va versierend-dienende, met andere woorden van de gepaste. Wij hebben nu beeldhouwers, wier be vrij staan in de open ruimte, zooals wij menschen staan kunnen in die ruimte, en wij hebben beeld wers, die hun kunst geven om den muur te verin en te schakeeren; om dien muur op enkele pla te geven een maximum van beteekenis, een max van uitdruk. En het spreekt van zelf, dat in een zóózeer zoekend als de onze lijkt te zijn, wij pog zien van verschillende waarde en van versch punt van uitgang. Er is een gewoon-realistische bouwkunst te erkennen, en een gestijlde."

Juist de meeste „gestijlde" werkstukken dezer toonstelling vertoonen een zekere verwantschap de Indische opvatting. Spreker vervolgde:

„De grootste zal zij zijn, die de andere als on keurig dwingt. Zij, die dwingt, is de gestijlde, de volle. Niemand kan dat ontkennen, die zonder oordeel 't werk nagaat, dat ontstaat, en die de kent, die van de bouwkunst onzer dagen uit deze richting. De beeldhouwkunst van dezen tijd als de schilderkunst, het gebouwde, het haaksch geslotene; niet het ijl-uitstaande, niet het gra verteederde; zij zoekt de innigheid en zij is lan naar wezen; zij heeft de langzaamheid gemeen m werkelijk groote kunstwerk uit velerlei tijd. Het een heele tocht, voordat zij vond, wat zij te zoeken en nog is die tocht niet afgeloopen; ge ziet dat Nog is er zoeken en nog wordt er misschien niet eenkomstig onze aard altijd gezocht, en wordt h landsch wezen geweld aangedaan. Want — de grootsten onder ons — zijn wij realisten, e gen. Holland is geen land aangelegd om dupe van een ijdele uitbundigheid; wij staan te stei stug op onze voeten om wat niet echt is lang te Wij zijn realisten en soms edele romantici, ma groot ook: wij zijn eenvoudig en zooveel mogelijk lig. Wij kunnen en wij moeten het dagelijksch edelen en wij mijden dan het alledaagsche. Wij ten dat daaglijksche alle innigheid en alle gro geven, die wij geven kunnen; wij geven het dan eeuwigheid."

Dit deed en doet immers ook vooral de Ooster kunstenaar in alle eenvoud, zonder zijn naam te melden, zich beschouwend als werktuig van h macht.

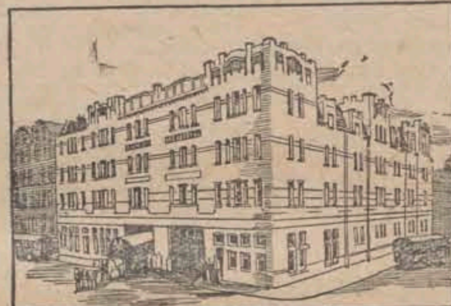
Terecht besloot spreker met o.m. te zeggen:

„Nimmer nog werden de gevoelens grootscher gegrepen, en nimmer moesten wij ons meer ver in de innigheid, die een stilte is, om staande te ven en 't zuiver inzicht en uitzicht te houden. En kan daarmée niet gemaakt worden, als wij, zóó werken overeenkomstig onzen landaard? Het zal dan mogelijk zijn die gestalten te formeeren, die pen te scheppen, die in hun eenvoud een gestolde ontroering lijken te zijn, of een verstild ken, een verstilde gedachte, die in hun sobere denheid dieper leven beteekenen, dan veel ander dat plotselinger het oog trekt, maar waarvan ook het vermoeide oog zich afwendt. De beeldhouw dezen tijd zullen dan het gebouw kunnen tooien een nauwelijks zich heffende, nauwelijks zinken voorstelling, die den muur een muur laat, maar voorstelling werkt als een doordringend, altijd dringend, hoewell zacht-uitgezegd woord."

Onwillekeurig bracht dit gezegde ons de gebeeld houwde muren der Indische tempels te binnen, van hetzelfde getuigd kan worden.

Ook *Just Havelaar* wijst in *Het Vaderland* bij zijn

*) Ware ook deze thans hare wedergeboorte nabij!

ordeeling dezer tentoonstelling op hetzelfde kater, dat z.i. uit de meeste dezer beeldhouwwerken eekt:

Het is niet meer een impressionistische of naturasche beeldhouwkunst, maar een sculptuur, die de architectonische gedachte gedragen wórdt. neiging tot het algemeene zal men telkens terugden en een neiging tot den klaren en grooten vorm. meeste dezer beelden zijn als zelfstandige kunstken bedoeld en toch voelt men, dat het wezen dier reeds een dienend karakter heeft. De groote eervoor het zuivere werkmanschap voelt men dan het meerendeel dezer kleine of groote schep-

leeft en dringt een ordenend idealisme in het der moderne menschheid en deze jonge, strevenkarakterrijke beeldhouwkunst is daarvoor een der delijkste symptomen. Zij is onafscheidelijk verbonmet de nieuwe architectuur-beweging."

is 't nu niet treffend, dat dit verschijnsel gepaard met de door toenemend inzicht vermeerderde bedering voor Oostersche beeldhouwkunst en archiuur.

• • •

verband met het bovenstaande vestigen wij de acht op verblijdende vondsten op beeldhouwed in den Indischen Archipel:

Van den heer W. O. J. Nieuwenkamp op Bali, onlangs door een inboorling de aanwijzing kreeg een groep wajangfiguren gehouwen in een rots te Toeloe. Het *Alg. Handelsblad* vermeldt daarom o.m.:

De heer Nieuwenkamp telde een 20-tal levensde figuren, waaronder vooral twee ruiters te paard oten indruk op hem maakten door de meesterlijke oering, niettegenstaande het op vele plaatsen met varens en andere planten begroeid was, terwijl de meeste figuren de voeten, en op de linkerhelft het relief de figuren te halver hoogte onder den zaten."

20. Van Prof. J. Th. Vogel op Sumatra, zooals dezer vermeld in de derde zijner „Indische Reisbrie-, die als feuilleton in de *Nieuwe Rott. Courant* zijn nomen en waarin wij o.a. lezen:

Te Padan Rotjo ligt ook nog de reusachtige Mala, een beeld van imposante afmetingen. De hoogedraagt niet minder dan 4 meter. Bovendien is ter tse nog het massieve voetstuk van dit beeld, vermet een rij schedels en gedeeltelijk in den grond olven. Als men er eens in slaagde den reus weer eind te zetten? Dan zou men hem eerst recht kunbewonderen in al zijn verschrikkelijkheid. Met voeten staat hij op een menschenlijk en in de den houdt hij een dolk en schedelnap. Bij wijze van aden kronkelen zich slangen om zijn bovenarm, en enkels. Zijn lichaam is behaard en op het draagt hij een geweldigen haardos. Het Buddhalje daarin aangebracht wijst op zijn betrekking den Buddhistischen godsdienst. Men vraagt zich af men er indertijd in geslaagd is dezen kolossus, evenals de Amoghapâça in Oost-Java moet zijn verdigd, over te brengen naar dit afgelegen oord op hoogen oever van den Batang Hari."

laatste tiental jaren is rijk geweest aan ontdeken, die van groot belang zijn voor de oude gedenis van Sumatra. Het staat te verwachten dat in de toekomst nog verrassende vondsten zullen den gedaan.

soverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Luitenant-Gouverneur Generaal (vervolg).

provincie West-Java is ingesteld en reeds wordt overleg gepleegd en overwogen hoe men straks organisatie verder over Java en tot de Buitenen kan uitbreiden. Over 10 of 15 jaren zal geed.-Indië naar alle waarschijnlijkheid ingedeeld in een tiental provincies, in welker hoofdplaatsen van zaken zullen worden afgedaan, die nu in de ale bureaux en te Buitenzorg behandeld en beworden. Hoevele benoemingen, hoevele besluiten plaatselijk belang kunnen dan niet, binnen het der begrootingen, ter plaatse worden gedaan en men, zonder dat de centrale Regeering daarmee gevallen behoeft te worden. Daarmee zullen ook nctie en de arbeid van den Gouverneur-Generaal van aard en van omvang veranderen. Wanneer de bestuursreorganisatie geheel doorgevoerd zal zijn, blijft ten slotte de G.-G. slechts de hoogste leider voor de algemeen politieke en algemeen economische vraagstukken, die niet een enkele provincie, maar een grooter deel op den geheelen archipel betreffen. Nog sterker zou zich dit accentueeren, wanneer minister Welter het straks in de richting van een federatieve gemeenschap zou willen zoeken, waarvan naar alle waarschijnlijkheid de groote eilanden als Java, Sumatra, Borneo en Celebes de samenstellende leden zouden zijn. Bij een sterk doorgevoerde federatie zullen ten slotte uitsluitend de belangen van het geheele complex, zooals die van Leger en Vloot, van Justitie en Rechtspraak, de politieke leiding, enz., in Buitenzorg samenkomen, terwijl de belangen van lagere orde in de hoofdsteden der eilanden door gouverneurs in samenwerking met vertegenwoordigende Raden behartigd zullen worden. Natuurlijk zal het nog jaren duren eer het zoo ver is, maar de *Deli Crt.* (6 Oct.) wijst hierop ook slechts om *de richting waarin het bewind van Ned.-Indië zich zal ontwikkelen,* te doen uitkomen. En dan — zoo vervolgt de *D. C.* — is het daaruit toch duidelijk, dat die ontwikkeling zal gaan in de richting van verlichting van het Gouverneur-Generaalschap, welke functie thans zijn hoogtepunt moet hebben bereikt en voor de toekomst lichter en gemakkelijker zal moeten worden. Tenminste wat de hoeveelheid werk betreft. Is dit niet het geval dan deugt de staatkundige ontwikkeling niet. Daarom juist zouden wij het in dezen tijd niet meer zoeken in de instelling van het Luitenant-Gouverneur-Generaalschap, omdat dit slechts de noodzakelijke ontwikkeling, die het bewind kan gaan, kan tegenhouden. Er is een tijd geweest, waarin wij wel degelijk voorstander waren van de aanstelling van een dergelijk functionaris; het wil ons echter voorkomen, dat deze periode zichzelf overwonnen heeft en dat het bij de bestaande toestanden in andere richting zal moeten gezocht worden, waarbij een deel van de taak van den G.-G. zal neerkomen op de schouders der Gouverneurs, Provinciale Staten en Gedeputeerden in de provincies. Die oplossing lijkt ons practischer en logischer dan de versterking van het centrale gezag.

De Regent en de Islam.

De Regent van Bandoeng, R. A. A. Wiranatakoesoema, heeft zijn plan om te Bandoeng een groote moskee te bouwen, dienende als centraal punt van den Islam in Pasoendan, laten varen. Volgens het *„A. I. D."* wenschte de Regent met dien bouw den Islam in Pasoendan nog hechter te grondvesten, vooral in deze bewogen tijden, waar niet alleen de communisten en godloochenaars dezen godsdienst aanranden, maar ook de modernen het eeuwenoude Islamhuis tot in zijn grondvesten doen schudden. Wie de stroomingen onder de Islamieten, zoo hier als elders, geregeld volgt, zal tot de conclusie zijn gekomen, dat er een moment zal aanbreken, waarop de tweespalt onder de volgers van den Profeet geweldadig zal uitbarsten en partijen vijandiger tegenover elkaar zullen staan dan tegenover de andere godsdienstbelijders. De voorteekenen daarvan ziet men hier in Ned.-Indië helaas ook al afspelen. O.m. de aan den dag tredende animositeit tusschen de „conservatieven" en de leerlingen van Soerkati, die misschien ten onrechte voor „Wahabbi" worden uitgekreten, en ook de actie van de meer en meer veldwinnende „Indische modernen", die evenals in Turkije, Kerk en Staat wenschen te scheiden en reeds zoo ver gaan door den Regent, die van ouds beschouwd wordt als Chalifah, voorganger en beschermer van den Islam in zijn ressort, niet meer als zoodanig te beschouwen, zelfs hem alle medezeggenschap ontzeggen in zaken den godsdienst betreffende, bijv. zijn invloed op het godsdienstonderwijs geheel willen vernietigen.

De *„N. Soer. Crt."* leverde hierover mede een beschouwing en zette er den nadruk op, dat bij de al of niet uitvoering van het plan van den Regent van Bandoeng, ook de macht der Regenten is gemoeid. Het is niet alleen een financieele kwestie, doch terdege een van vèrstrekkend politiek belang voor het Nederlandsch gezag in Indië.

De *Java-Bode* (30 Sept.) vestigt de aandacht op het bovenstaande en tevens op het artikel van G(obée?) in de *„Bestuursgids"* over *„de Goeroe-ordonnantie"*. Hierin wordt o.m. behandeld de vraag of de invloed der Regenten op het godsdienstonderwijs in het bijzonder en over den Islam in het algemeen, door de ordonnantie is geschaad.

Bronnen van inkomsten.

Het *Soer. Hbl.* (29 Sept.) betoogt dat er met alle kracht dient te worden gestreefd de Buitengewesten

zonder onderscheid, naar behooren haar aandeel in de landsuitgaven te doen opbrengen. Daar is nog een bron van inkomsten aan te boren, en men is ook uit een oogpunt van rechtvaardigheid jegens de zoo ten volle belaste bewoners van Java verplicht tegenover anderen dezelfde fiscaliteit te betrachten.

De *Deli Crt.* (9 Oct.) kan in het algemeen met het in het „Soer. Hbl." ontwikkelde beginsel instemmen. De Buitengewesten moeten natuurlijk zonder onderscheid naar behooren hun aandeel in de landsuitgaven opbrengen. Tevens komt de *D. C.* op de oude kwestie terug, dat de Regeering het geld reeds eerder in de Buitengewesten kan vinden, maar dan niet bij de Inlandsche bevolking. Indien de Regeering de ontginning der Buitengewesten met volle kracht bevordert, zal het geld vanzelf naar Batavia stroomen. Ook zonder dat de Inlandsche bevolking daarvoor aan een scherpere inning der belastingen wordt onderworpen. Indien de opcenten van de vennootschapsbelasting verdwijnen zal dat de beste bron voor een ruime belastinginning aanboren. Het zal een krachtige spuiter blijken te zijn!

Leger en vloot (vervolg).

Van verschillende kanten werden de officieren, leden van het I. E. V. te Mr. Cornelis, aangevallen naar aanleiding van de door hen aangenomen motie. In een nader communiqué („*De Loc.*" 28 Sept.) wordt o.m. medegedeeld, dat er geen sprake is van eenige rivaliteit husschen Leger en Vloot. *De Sumatra Post* (5 Oct.) betoogt dat men het probleem geheel buiten de politieke partij, waarbij men toevallig behoort, moet houden. *H.i.* zeer terecht merkt „*De Loc.*" (28 Sept.) op, naar aanleiding van deze kwestie:

Het houden van „stemmingen" over dergelijke onderwerpen na eenzijdige en oppervlakkige inleidingen, brengt agitatorische elementen in een zaak, welke daarvan om redenen van staatsbelang, volkomen vrij dient te blijven. Het vraagstuk der defensie is in de eerste plaats een technisch probleem. Het behoort beoordeeld te worden door deskundigen, die zich vermogen te stellen boven de rivaliteit, welke helaas al te vaak wordt opgemerkt tusschen vertegenwoordigers van verschillende machten en wapens. Dit klemt te meer, nu Indië's bemoeienis met vlootzaken als gevolg van de aanstaande reorganisatie der marine intensiever zal worden dan ze totdusver was. Boven kleine tweedracht behoort de nationale zaak der defensie breed en zakelijk te worden behandeld.

Voor *De Sum. Post* komt dit probleem niet in de eerste plaats aan de beurt. Voor haar gevoel diende uit Indië thans maar één stem op te gaan, zeggende tot Holland: Zijt ge van oordeel, dat het zwaartepunt van de vloot naar Indië moet worden verlegd, goed, maar een belangrijk deel van de bestaande en van de uit die verplaatsing voortvloeiende meerdere kosten, dient op de Hollandsche begrooting te paraisseeren, omdat het Holland in de eerste plaats is, dat behoefte gevoelt zijn materieele belangen te beschermen tegen eventueel gevaar. En wanneer die kwestie eenmaal is uitgemaakt, kan men nader gaan disputeeren over de vraag of de Indische vloot zal staan onder de legerleiding en of de vloot een vooraanstaande plaats zal innemen of niet.

In het *Bat. Nwsbl.* (6 Oct.) wordt het vlootvraagstuk door *Civis* besproken.

Het *Soer. Hbl.* (2 Oct.) kan mededeelen dat in het „*Indisch Militair Tijdschrift*" eene redactioneele bijdrage zal worden opgenomen, waarin een juistere lezing der „*Meestersche kwestie*" zal worden gegeven, ten einde den naar het oordeel der redactie van genoemd tijdschrift ten onrechte gewekten schijn, weg te nemen.

Een goed voorbeeld.

De Locomotief (29 Sept.) en het *Bat. Nwsbl.* (1 Oct.) juichen het toe, dat het bij de leiding van den P. T. en T. dienst een gewoonte is geworden om critiek in het blad zelf, waarin ze verscheen, te beantwoorden, niet bij wijze van spitsvondige verdediging van den dienst, doch bij wijze van zakelijke inlichting en zoo noodig rechtzetting. *Met dergelijke voorlichting wordt wezenlijk nut bereikt.* De betrokken dienstchef wacht niet af tot eenigerlei klacht, voortrollende als een sneeuwbal, is aangezwollen tot een dier populaire misverstanden, welke een dienst zoozeer in miscrediet kunnen brengen, doch hij richt zich prompt en zonder omwegen tot denzelfden lezerskring waaruit de oorspronkelijke klacht is voorgebracht en behandelt haar met een waarlijk prettig aandoende objectiviteit. Zonder geprikkeldheid, rustig en duidelijk zet hij uiteen wat de dienst bewoog het een of ander te doen

dan wel te laten. Hij vertelt eenvoudig het h... waarom en brengt daarmede meestal verhel... zooal niet altijd bevrediging. In elk geval leert h... publiek de moeilijkheden kennen, welke er ligg... schen theorie en praktijk. Hij roept de klager ... ware even aan de andere zijde van het loket. D... beeld eener directe aanraking tusschen ambte... en publiek, waar beide partijen mee zijn geba... dient navolging bij alle diensten, welker kara... toe leidt dat de publieke aandacht er altijd ... veelal wantrouwend, op is gevestigd.

Het Kali-Konto-contract. Electrische energie ... de Indische vulkanen.

Aneta (Soer. Hbl. 3 Oct.) verneemt dat de Dir... van G. B. gemachtigd is om namens den G.-G., a... tegenwoordigende Ned.-Indië, met de N.V. „Aniem... overeenkomst aan te gaan ten einde in onderlin... menwerking te geraken tot bouw en exploitatie... een waterkrachtcentrale aan de Kali Konto, vo... voorziening met electrische energie van een be... rijk gedeelte van Oost-Java. Er zal worden opg... een N.V. „Ned.-Ind. Waterkracht Exploitatie... *(Niwem)*, in welker aandeelenkapitaal de Ind... Regeering en de Aniem voor gelijke deelen p... peeren.

Het bericht betreffende *eene dienstreis van ir... verne, van den Mijnbouwdienst, naar Italië* en... spronkelijk ook naar Noord-Amerika en Hawaii... *De Locomotief* (30 Sept.) thans aan, met wat ... over door het hoofd van den Mijnbouw aan d... geering is geschreven. Gewezen wordt op de eco... sche beteekenis, welke de winning van electrische... gie uit vulkanische gassen in de laatste jaren v... gen heeft, voornamelijk in Midden-Italië (Toska... op dat voorbeeld blijkbaar ook reeds in andere ... (Californië en Japan). Ned.-Indië is rijk aan ... rolenvelden, welke onder vrijwel dezelfde oms... heden verkeeren als die van Lardarelle bij F... Zoo komen in Midden- en West-Java, op Sum... op Celebes talrijke vulkanische velden voor, wa... met zekerheid bekend is, dat zij zoowel in histo... als in jong-geologischen tijd niet meer in erupt... geweest. (Actieve vulkanen zijn natuurlijk mind... wenschte terreinen). Voor Midden- en West-Jav... gen slechts enkele der meest bekende genoemd ... den: het Diëng-plateau, de Kawah-Kamodja... Kawah-Manoek en het fumarolenveld op de ... van den Salak, de Wajang-Windoe op de Pengal... sche hoogvlakte en de Kawah-Tjiwedey aan den ... van den Kawah-Poetih. Voor nadere bijzonder... wordt verwezen naar een desbetreffend artikel v... Taverne, den leider van het vulkanologisch ond... in Ned.-Indië.

Het bezoek aan de studie-objecten, door ir. T... te vangen na afloop van het hem verleend ver... gens zeven jaren dienst, behoeft slechts kort van ... te zijn, zoodat de daaraan verbonden kosten be... lijk gering zullen zijn in verband met het econ... belang, dat ons zoo bij uitstek vulkanisch In... die winning der vulkanische energie kan he...

Omtrent *Amerika* was voorgesteld een be... brengen aan het geophysisch laboratorium v... Carnegie Institution, om ir. Taverne op de ho... stellen van de wijze waarop daar het onderzoe... vulkanische gassen geschiedt, op welk gebied d... boratorium een wereldvermaardheid bezit; e... tweede de werken in het Sonoma-district (Cali... te bezichtigen. Ook is gewezen op het belang v... bezoek aan *Hawaii*, in het belang van de vulk... weging in Ned.-Indië. Het observatorium (Ha... Volcano Observatory), dat belast is met de be... van den actieven vulkaan Kilauea, beschikt ov... instrumentarium op geophysisch gebied, zooals ... gens ter wereld wordt aangetroffen en staat o... organisatorisch gebied aan de spits van alle vul... gische observatoria.

Schaakmeester Kostich tegen de Batakkers.

De *Deli Crt.* (6, 7 en 9 Oct.) vertelt van *K... schaakpartijen* te Medan *met de Batakkers. Si...* die als op één na de sterkste Bataksche speler ... overwon op den eersten dag den schaakmeester ... maal, de andere partij werd remise. *Siloembo...* sterkste Bataksche schaker, maakte één remise... Kostich erkende zijn Bataksche tegenstanders ... hebben onderschat en de zeer onverwachte uitsl... deze paar eerste „friendly games" heeft hem ... zien, dat de twee Batakkers buitengewoon st... len; te meer waar de partijen betrekkelijk snel ... uitgemaakt. In den avond beperkte Kostich de ...

taan-séance tot drie Bataksche tegenstanders Om half 8 werd begonnen en tegen eenen was het pleit beslecht. Kostich had zijn tegenstanders de nederlaag toegebracht. Het waren zeer mooie partijen en Kostich heeft dan ook verklaard, dat hij zijn Bataksche tegenstanders sterker achtte dan welke schaakspeler op Java ook. Het resultaat van alle te Medan door Kostich gespeelde matches is geweest, dat hij eenmaal verloor (van Sihoekoem), vier maal remise speelde (tegen Versteegh, dr. de Jong, Sihoekoem en Sitoemboeh) en de overige 24 partijen won. Na het vertrek van Kostich heeft *Sihoekoem* op den tweeden dag de reeks van schaakséances afgesloten op een wijze, die een overtuigend bewijs was van zijn groote kracht. Er werd gespeeld aan 13 borden en in 4 uren waren 11 tegenstanders gesneuveld, één (de heer Helderink) maakte remise en de heer Froger won zijn partij. Deze laatste speler werd echter met raad bijgestaan door de uitgevallen spelers. Met vereende krachten heeft men zoodoende den Batakschen tegenstander één nederlaag weten toe te brengen, wat aan de prachtige prestaties van dezen jongen schaker intusschen niets afdoet.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De rust in de Hedjaz.

I.

In het te Mekka verschijnende Nieuwsblad „Umul Kirza", dat partij kiest voor Ibn Saud, is een artikel opgenomen, waarin het onderwerp der rust in de Hedjaz, zoowel in het verleden als in den tegenwoordigen tijd en in de toekomst wordt behandeld en dat in hoofdzaak overgenomen is uit het te Madras verschijnende nieuwsblad „Saiful Islam", waaraan in de „Sinar Sumatra" van 18 April 1925 het navolgende is ontleend.

Al sedert eeuwen is het land van Hedjaz, dat telken jare door Mohamedaansche bedevaartgangers wordt bezocht, een deel van Arabië geweest, waarvan men niet anders hoorde dan van roofpartijen, welke door de van ouder tot ouder afstammende roofzuchtige bewoners van het land op de pelgrims werden gepleegd.

De schrijvers van de geschiedenis der Hedjaz maken dan ook altijd melding van de moeielijkheden, welke de bezoekers van het land ondervonden, om uit hunne aanhouding te worden bevrijd en om wederom in het bezit van de geroofde goederen te worden gesteld.

Het aantal lieden, dat van die roofpartijen het slachtoffer werd, is niet gering.

In de geschriften van Ibnoe Kadoem, Ibnoe Hoebair en anderen kan men dezelfde voorstelling van zaken vinden.

Weliswaar was Turkije destijds een machtig en krachtig Rijk, doch het Turksche Bestuur liet zich aan de rust van de Hedjaz weinig gelegen liggen. In het land was een Turksche troepenmacht gelegerd in Djeddah, Mekka en Medina, die voor de bescherming had te waken, doch voor datzelfde doel gaf de Turksche Regeering ook geldelijke premies aan die Kabilahhoofden *) die de macht bleken te bezitten hunne onderhoorigen in bedwang te kunnen houden.

Die maatregelen mogen goed bedoeld zijn geweest, niettemin bestaat het feit, dat er maar weinig personen zijn geweest, die men met de bescherming der Bedoewi's heeft kunnen geluk wenschen.

Wanneer de Turksche Regeering ten deze faalde, dan is dat een gevolg geweest van de omstandigheid, dat zij niet voldoende op de hoogte was van de toestanden in de Bedoewische samenleving en van den overmoed van den tegenstander.

Tijdens het bestuur van Sjerif Hoesin zijn wel veranderingen tot stand gekomen.

Met hulp van de Bedoewi's vroeg hij toen geld van de bedevaartgangers, verdeelde met hen den buit en nam een deel voor zich zelf, doch toen de Bedoewi's hun aandeel te klein vonden, werden wederom allerlei listigheden gevonden om de nieuwe pelgrims geldelijk te treffen.

Zelfs maakte Sjerif Hoesin de regeling, dat die nieuwe pelgrims liefdegaven hadden te geven, ter versterking van zijn kas.

Hoewel de zoon van Sjerif Hoesin zich met die maatregelen niet kon vereenigen, bleef de vader 15 à 15 asrab voor elke nadjar(?) heffen, met het gevolg, dat het bezoek van Medina verminderde en men de bewoners van het land tot een bezoek begon te dwingen.

*) Onder „Kalibah" verstaat men eene groep van Arabieren.

Het niet begrijpen van de bedoelingen der Bedoewi's was de reden, dat de Turksche bestuursmaatregelen faalden.

Hunne bedoelingen waren geldelijk tevreden te worden gesteld.

Sjerif Hoesin, als kind des lands, begrijpt dat hoogstwaarschijnlijk zelf ook wel, doch hij ging buiten de grenzen en vroeg, ook volgens de Islamsche instellingen, te veel.

Het is wel jammer, zegt de schrijver, dat het niet rustig kan worden in een heilig land, waarheen ieder Mohamedaansch geloovige gaarne zou trekken, ten einde zich te zuiveren van zijne begane zonden.

Het is beschamend voor de Islamsche wereld, dat in het land waar de Islam ontstond, geen rust kan heerschen.

Voor de Bedoewi's staat de zaak anders, want die stammen zijn de roofpartijen van oudsher gewoon en zien er niet tegen op voor één dinar een Mohamedaansch menschenleven te vernietigen.

Onder die omstandigheden doen zich, onder meer, de navolgende vragen voor:

2. Langs welken weg kan het herstellen der rust geschieden?

3. Is eene legermacht daartoe in staat?

De beantwoording dier vragen geeft aanleiding tot de navolgende beschouwingen.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Rouwbetooging van de Chineezen te Weltevreden.

De te voren aangekondigde rouwbetooging voor wijlen den Chineeschen volksleider, den heer Dr. Sun-Yat-Sen, had Zondag 10 Mei 1925 in het gebouw van den Dierentuin te Weltevreden plaats en had een normaal verloop.

Reeds in den vroegen morgen van dien dag begaven zich vele personen derwaarts en steeg geleidelijk het aantal deelnemers tot een aantal, dat men op 15000 schat, waaronder een 200-tal vrouwen.

De plechtigheid had plaats in de ruime danszaal van het gebouw. Om een afgezonderd gedeelte van den vloer stonden de aanwezigen geschaard, terwijl in het midden het beeld van Dr. Sun-Yat-Sen was geplaatst, dat versierd was met bloemen en groen.

De kleedij van alle bezoekers was frisch en behoorlijk en op hunne wijze van optreden viel niets aan te merken.

Aan den ingang van het terrein was eene politiemacht aanwezig.

Men zag den hoofdcommissaris van politie, diens adjunct-commissaris en nog verscheidene andere commissarissen uit de verschillende secties, zoomede 3 Inlandsche politieambtenaren.

De ambtenaar van Chineesche zaken met zijn staf was eveneens tegenwoordig, zoo ook de ambtenaar van het immigratiekantoor, terwijl een geneesheer van den Burgerlijk Geneeskundigen Dienst gereed stond om desverlangd bijstand te verleenen.

Het Comité had voor eventueele geneeskundige hulp den bijstand ingeroepen van Dr. Kwa Tjoen Soe, die vergezeld was van zijne echtgenoote.

Het aantal vertegenwoordigers van Chineesche vereenigingen bedroeg 53.

In de vier hoeken van de zaal waren fototoestellen geplaatst, terwijl ook een film werd vervaardigd.

Op zijde van den ingang van het terrein was gezorgd voor een presentieboek, waarin de bezoekers hunne namen konden teekenen en waar ieder hunner een rouwband ontving, welke om den linker bovenarm werd gedragen.

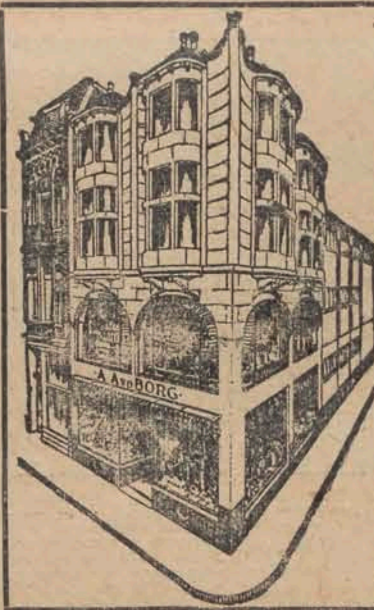
's Middags om 2 uur werd het stil in de zaal en werd geen geruisch meer gehoord.

De heer Laij Soen Sie, luitenant der Chineezen, trad als voorzitter van het Comité op, neigde eerst voor het beeld van wijlen Dr. Sun-Yat-Sen en daarna voor de aanwezigen en hield vervolgens eene rede in de Chineesche taal, waarbij hij de verdienstelijke daden van den vereerde overledene schetste.

Vervolgens trad de heer Oeij Peng Lin op het podium en hield eene toespraak in de Maleische taal, welke ongeveer gelijk was aan die van den vorigen spreker en welke in hoofdzaak luidde als volgt:

Heeren en Dames!

De reden van onze samenkomst op dezen dag is niet anders dan eerbied te bewijzen aan den ex-president der Chineesche Republiek Dr. Sun-Yat-Sen en te ge-

tuigen van onze droefheid over diens dood.

Op de vragen waarom deze rouwbetooging plaats had en waarom zulk een plechtige bidstond was uitgevaardigd, gaf de spreker het antwoord, dat deze samenkomst moest worden beschouwd als eene belooning en eene hulde aan den man, die zulke groote diensten had bewezen aan China en aan het Chineesche volk.

Hij toch was de man, die de Chineesche Republiek tot stand bracht, na de verwijdering van de Tjoan-tji-regeering, die meer dan 1000 jaren China had bestuurd.

Het is bekend, dat de vroegere Dynastie herhaaldelijk heeft beproefd het oude Gezag te herstellen en de Republikeinsche regeeringsvorm te vernietigen, daarbij gesteund door de militaire Chili- en Anfu-partijen, doch, dank zij het opvatten der wapens door Dr. Sun-Yat-Sen, zijn die pogingen niet gelukt.

Dr. Sun-Yat-Sen stichtte niet alleen de Republiek, doch beschermde haar en bewaakte haar tevens.

Gedurende 40 jaren gaf hij daarvoor zijn tijd en zijne energie, met volkomen terzijdestelling van zijne materieele belangen en van vrees voor zijn leven.

Tot het laatste oogenblik werkte hij in het toekomstig belang van zijn land en volk.

Hij gaf richting aan de Sam Bin Tjoe Gie en schreef de Ngo Koan Hian Hoat, ten einde de toestanden in China te zuiveren en aan het volk een gelukkig leven te bezorgen.

Na deze rede volgden eenige eerbiedbewijzen.

De leden der vereeniging Im Gak Hwe en de vrouwelijke leerlingen van de Hwee Koan zongen treurliederen.

De opdracht van wijlen Dr. Sun Yat Sen zou worden voorgelezen, doch tegen het voorlezen van de Tje Boen maakte de politie bezwaar.

Ten slotte boog het publiek, daarbij voorgegaan door den heer Ouw Jang Kee, consul-generaal, 3 malen het hoofd in de richting van het beeld van Dr. Sun Yat Sen.

Het beeld werd door het comité weggehaald en was de rouwbetooging daarmede 's namiddags ten 3 ure afgeloopen.

Bij zulk een buitengewoon kalm en correct verloop dezer rouwbetooging, verklaart de redactie van de „Perniagaän" trotsch te zijn op de beschaafde houding van het Chineesch publiek, dat, slechts met hulp van een circulaire, zich zelf kalm wist te helpen.

Het zal zeker de politie wel hebben verwonderd, misschien heeft zij wel verbaasd gestaan over die kalmte, waar de Chineezen bij groote samenkomsten nog al rumoerig zijn.

De aanwezige sterke politiemacht was dus feitelijk niet noodig of althans sterk overdreven, want de verzamelde menigte was niet bijeen met het doel de rust te verstoren, doch eerbied te bewijzen aan den overleden eersten president van de Chineesche republiek.

Het zal deze verrassende stilte zijn geweest, die de Europeesche en Inlandsche ambtenaren heeft doen vergeten op te staan van hunne stoelen, tijdens de verrichting der plechtigheden van het gebed.

Deze autoriteiten hebben er zeker niet aan gedacht welk een verwijt de Chineezen en Inlanders zoude treffen, wanneer zij tijdens een plechtig gebed niet zouden zijn opgestaan van hunne plaatsen.

De Nederlanders hebben thans kunnen zien op welke wijze de Chineezen de diensten hunner wijze en dappere mannen weten te eeren.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Kleurschakeeringen uit „Oedaya".

Bij de N.V. Adi Poestaka te 's-Gravenhage is verschenen een bloemlezing van opstellen, geschreven door Raden Mas Noto Soeroto, gekozen uit het maandschrift Oedaya en zoodanig gerangschikt, dat zij, hoewel elk een afzonderlijk onderwerp behelzend, tezamen een aaneengeschakeld geheel vormen. Zij zijn op te vatten als toelichtingen en aanvullingen op zijne overbekende en veelbesproken rede, gehouden op den Stamdag van het Alg. Nederl. Verbond in Maart j.l. „Nederland en Indonesië", met welke rede de reeks ook geopend wordt.

Daar we veronderstellen dat de lezers van het Kol. Weekblad voldoende op de hoogte zijn van de bedoelingen van den heer Noto Soeroto: d.i. de verbroedering, in den besten zin van het woord, van Oost en West, meenen we over den inhoud en strekking dezer in keurig Hollandsch geschreven ontboezemingen niet in beschouwingen te behoeven te treden.

Doch gaarne wekken wij allen, die sympathiseeren

met het lofwaardig streven van den schr. — welk str[e]ven zich immers in dezelfde lijn beweegt als dat on[zer] vereeniging — op, om zich een ex. dezer „Kleurschak[ee]ringen" aan te schaffen.

Moge ook zijn opbouwende stem meer algemeen [dan] tot nu waardeering vinden in de harten zijner verli[chte] landgenooten, omdat uit alles wat Noto Soeroto sch[rijft] een groote en oprechte liefde spreekt voor het v[olk] waaraan hij door geboorte verbonden is en verbon[den] wil blijven.

Kleine landbouw in Ned.-Indië.

Van de hand van Dr. B. Vrijburg verscheen (bij K[olff] en Co. te Weltevreden) een beknopte doch duidel[ijke] brochure over kleinen landbouw in Indië. De schrij[ver], die zelf „kleine landbouwer" is, geeft een goed be[eld] van de vele moeilijkheden, die overwonnen moeten wo[r]den om te slagen. Het is al meerdere malen gezegd d[at] om in den kleinen landbouw een goede kans te make[n] men gezond sterk, algemeen ontwikkeld en niet zond[er] kapitaal moet zijn. Dr. Vrijburg wijst hierbij nog op h[et] „enorme belang van een goede boerinne". Zijn advi[es] is kort en goed: Houdt uw vrouw niet van het buite[n]leven, neem dan een andere, of neem geen landje. D[e] grond moet niet te slecht en er moet voldoende wat[er] zijn; de ligging moet dicht bij het afzetgebied zijn, me[n] moet er economisch kunnen werken, zich op de hoo[gte] stellen van nieuwe cultuur- en fokmethodes, van b[e]strijdingsmiddelen van plagen en ziekten, men mo[et] eene behoorlijke boekhouding kunnen voeren en co[n]necties kunnen aanknoopen en ten slotte moet men zi[ch] van alle luxe en comfort kunnen onthouden.

Over den steun, dien het Gouvernement aan de klei[ne] landbouwers verleent, is schrijver slecht te spreken. D[e] zegeningen van het Gouvernement bestaan in: hoog[e] canon, belasting, verplichte reboiseering van ravij[nen], dure afbakening, wegenbelasting enz. In andere land[en] wordt door de Overheid inderdaad de helpende han[d] toegestoken. Bezint eer ge begint, roept Dr. Vrijbu[rg] ieder toe. Slagen is mogelijk, doch alleen onder guns[tige] condities. Wij vestigen op het geschrift van den hee[r] Vr. de aandacht, omdat ons meermalen stemmen bereik[en] van aspirant kleine-landbouwers. Over het algeme[en] denkt men te licht over het vak, waardoor heel v[eel] teleurstellingen ontstaan. Menigeen heeft in den klein[en] landbouw reeds zijn spaarduiten verspeeld. We rad[en] een ieder die aspiraties heeft in de richting van d[en] kleinen landbouw, het geschriftje van Dr. Vr. eens [te] lezen. Wie na de lezing dan toch nog aan den roep v[an] het Land gevolg geeft, heeft, als hij de zaken seri[eus] opvat, een goede kans en in elk geval... hij is gewa[ar]schuwd.

Zou het Landbouwdepartement — vraagt de [Indische] Loods, waaraan het bovenstaande is ontleend — [niet] eens kunnen nagaan op welke wijze en liefst syst[ema]tisch, de kleine landbouw van Overheidswege krach[tig] zou kunnen worden bevorderd? Het geldt hier een ma[at]schappelijk streven dat te lang vrijwel geheel aan zi[ch] zelf werd overgelaten ten koste van kapitaal, energie en wat het ergste is, van illussies.

De West-Indische Gids.

November-afl. De hr. A. S. J. Fernandes wijdt een beschouwing aan de besprekingen over de Surinaamsche begrooting voor 1925 in de Staten-Generaal. — Dr. D. Benjamins, die den moed niet opgeeft en maar steeds blijft aandringen op een billijke regeling met Engeland ten opzichte van Suriname's westgrens, stelt deze sl[a]pend gehouden aangelegenheid opnieuw aan de orde in een artikel „Een nieuw geluid in de Corantijn-kwestie". Blijkens hetgeen de schr. thans aanvoert — een vervolg als het ware op zijne beschouwing in hetzelfde tijdschrift jaarg. 1924, Dec.-afl. — is zijne meening sedert dien in het minst niet gewijzigd — ook niet na het betoog van Dr. J. W. IJzerman in eene bijeenkomst in het Kon. Ned. Aardr. Genootschap. Aangezien Dr. Benjamins in het Kol. Weekbl. meermalen het door hem ingenomen standpunt heeft uiteengezet, kunnen we nu volstaan met een hartelijke opwekking om van zijn nieuwe uiteenzettingen kennis te nemen. „Eenmaal" — schrijft de [on]vermoeide strijder — „zal er een regeering komen, die den durf heeft de zaak aan te pakken. Den durf! Want uit alles blijkt zonneklaar dat er voor den gang van de zaken geen andere verklaring is te geven, dan dat de regeeringen den moed gemist hebben om na het afwijzend gebaar van wijlen Lord Salisbury de zaak opnieuw ter tafel te brengen." (Zie ook de rubriek „Suriname" in dit Nr.) — Verder bevat deze afl., behalve een uitvoerige vermelding van recente literatuur over West-Indië, nog een in het Fransch gestelde, in het Landsche Suriname-archief zich bevindende, memorie van F. van Heshuysen: Les Indians à Suriname (gedateerd Paramaribo, 22 Sept. 1800).

De Indische financiën.

In Economisch-Statistische Berichten van 4 Nov. publiceert Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr. het eerste gedeelte eener (nog al optimistische) beschouwing naar aanleiding der onlangs ingediende Indische begrooting voor 1926.

Hierin zegt schr. o.a.: „Voor eene juiste en objectieve beoordeeling der gevolgde Regeeringspolitiek is het noodzakelijk, zich te binnen te brengen, dat gedurende eenige jaren, en vooral in 1922 en 1923, *de financieele toestand van Ned.-Indië hoogst precair is geweest*, dat in dien tijd met de grootste moeite en niet dan na een herhaald beroep op buitenlandsche kapitaalmarkten op dikwijls onvoordeelige voorwaarden dekking kon worden gevonden voor de groote tekorten en dat het dus een dringende eisch van behoorlijk regeeringsbeleid was, om zoo snel mogelijk weer tot normale toestanden terug te keeren. Nalatigheid is dezen zin zou het Ned.-Indisch crediet ernstig en langdurig hebben geschokt...

Men kan het er dus over eens wezen, dat de Indische Regeering *goed heeft gedaan, haar bezuinigingspolitiek zoo krachtig mogelijk door te voeren.*"

Stellen wij tegenover deze uitspraak nu eens die van E. T. S(tibbe) in een artikel „Financieele toestand van Ned.-Indië" (naar aanleiding eener bijdrage van J. L. Vleming Jr.: „De financieele toestand en de financieele vooruitzichten van N.-I.), opgenomen in „De Democratie" van 6 dezer:

„Deze beschouwingen" — van Vleming dus — „toonen weer eens aan dat de herhaaldelijk verkondigde stelling, dat Indië in de periode 1916—'24 *financieel zwaar ziek was.... onhoudbaar blijkt*. De luidruchtige wijze waarop die stelling gepropageerd is, heeft op de Regeering zoo'n indruk gemaakt, dat op *ruwe wijze ingevoerde bezuinigingen* de vitale belangen der bevolking aantastten, de belastingen, vooral van de minst draagkrachtigen, sterk verhoogd zijn."

Wie van beide schrijvers het aan het rechte eind heeft, kunnen we niet beoordeelen; het doel is alleen op de scherpe (door ons gecursiveerde) tegenstellingen de aandacht te vestigen. Wellicht roert Dr. Hulshoff Pol de rechte snaar aan als hij schrijft: „De politiek speelt in deze kwesties als deze een te groote rol, dan dat zou kunnen worden verwacht, dat beide partijen ook maar eenigszins dichter bij elkander zouden kunnen komen."

Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de Nov.-afl. een tweetal bijdragen met betrekking op Indië, nl.: „Het staande roeien en de lange scheppen der Papoea's", door J. C. Lamster. — Het eiland Berhala bij Djambi, door J. W. J. Wellan (met drie kaartjes). (Een interessante studie welke de aandacht verdient vooral van hen die belangstellen in de oude geschiedenis van Zuid-Sumatra). — Verder bevat deze afl. overzichten van geologische publicaties over Indië, een Ind. bibliogr. overzicht en in de rubriek Mededeelingen o.m. bijzonderheden over de palaeo-botanische Djambi-expeditie, onder leiding van Dr. J. Zwierzycki, welke in haar arbeid sterk belemmerd wordt door den economischen toestand van het gewest (gebrek aan arbeidskrachten a.a. door bevolkingsrubbercultuur).

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 2 Nov. is niet te best te spreken over den plotselingen verkoop van een groot complex rubbergronden door de Javasche Bank aan een Engelsch consortorium (welke zaak zooals men weet nogal opschudding te weeg heeft gebracht) en herinnert daarbij aan de vroegere (van de hand gewezen) Duitsche plannen om in Ned.-Indië groote belangen te verkrijgen.

In hetzelfde Nr. artikelt J. H. Ritman te Weltevreden over „Het Indische belastingdruk-onderzoek", d.w.z. het onderzoek naar den druk op de *inheemsche bevolking*. Schr. meent uit het thans reeds beschikbare materiaal te mogen concludeeren dat de belastingopbrengst van het Westersch bedrijf, belangrijk is gestegen tegenover dat van de Inlandsche bevolking.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Inhoud der schitterend geïllustreerde November-afl.: Indonesische invloeden in Achter-Indië? door J. A. Loebèr Jr. (Schr. bedoelt met die invloeden het batikken, dat blijkens een boek van M. Abadie, ook in Tonkin wordt beoefend). — Nog een en ander omtrent het rotsreliëf op Bali, door W. O. J. Nieuwenkamp (vervolg). — Iets over de klei-stoepa's van Pedjeng op Bali, door W. O. J. Nieuwenkamp. (Behalve over deze miniatuur stoepa'tjes, vermeldt N. nog bijzonderheden over kluitjes klei, die met behulp van een ronden stempel van een opschrift zijn voorzien, of afbeeldingen vertoonen van Boeddha a.a.). — Zeden en gebruiken bij de Makassaren (vervolg), door J. H. B. Jaspers. — Een tweetal klapperboomen waarvan de vruchten niet grooter zijn dan duiveneieren, door Dr. F. W. T. Hunger. — In de rubriek Boekbespreking staat de hr. J. F. Snelleman Prof. Dr. A. Krämer te woord, die boos is over een door Sn. geleverde critiek op een week van zijn hooggel.

De Indische Mercuur.

No. 45 (6 Nov.). De rosellecultuur in Nederlandsch-Indië en hare perspectieven. Voordracht, gehouden op 23 October, in het Koloniaal Instituut, door G. F. van der Meulen (met afb.). — Groenbemesters, door Dr. A. J. Ultée. — Ondernemersraad van Ned.-Indië (mededeelingen over de reorganisatie der bergcultures). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 14 (3 Oct.). Parasieten van thee- en kina-insecten, door Dr. R. Menzel. — De begrooting 1926 van Landbouw, Handel en Nijverheid in den Volksraad (vervolg). — De huidige rubberpositie, door G. F. Bodde (slot). — De invloed van de verhoogde invoerrechten op het theeverbruik in Nederland. — Sumatra als landbouwland, door K. A. R. Bosscha. — Over eenige ook in Europa belende Inlandsche geneesmiddelen, door Prof. G. J. W. Koolemans Beijnen (ontleend aan de mededeelingen van het Rijks-Instituut Pharmaco-Therapeutisch onderzoek).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel 18, afl. 8—9 (Aug.-Sept. '25). Oorspronkelijke bijdragen. De organisatie van den dienst van het boschwezen, door Dr. R. Wind. — De intensiteit van het boschbeheer in Nederlandsch-Indië, door H. J. L. Beck. — Boschwezen en bezuiniging in de jaren 1825 en 1826, door W. Zwart. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van F. H. Endert; Boschbouwkundige aanteekeningen over een reis in Atjeh, Sumatra's Oostkust, enz., door C. Brandts Buys. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van F. Kramer: Een cultuur van Pinus insularis Endl. op Java, door C. Brandts Buys. — Brandhoutverbruik door de suikerindustrie in 1924, door F. W. Snepvangers.

Onder de boekbesprekingen een uitvoerige polemiek der h.h. L. G. den Berger en Dr. E. K. Plasschaert over eene nieuwe publicatie: Lijst van de tot ulto. 1924 in den dienstkring Zuider- en Oosterafd. van Borneo aangetroffen boomsoorten met opgave der inlandsche synoniemen en latijnsche benaming, benevens, enz.

Het Boschwezen in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het verslag van den Dienst van het Boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1924. (Uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

In afwijking van vorige jaren is in deze publicatie — een boekwerk van 162 blz. fol. formaat — een inleiding opgenomen, waarin de belangrijkste, op het boschwezen betrekking hebbende gebeurtenissen van het verslagjaar worden vermeld, en van enkele onderdeelen een kort overzicht wordt gegeven. Tevens vinden in de inleiding reeds voorloopig vermelding de belangrijkste maatregelen, die vóór het verschijnen van dit verslag in het jaar 1925 genomen zijn.

Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 28 (1 Oct. '25). Mr. Schumann over Indische aangelegenheden (bevat o.a. critiek op zijn standpunt inzake de Indologische faculteit te Utrecht). — Vrijhandel of bescherming, door A. — De Javaan en zijn godsdienst, door J. J. B. Ostmeier (wordt vervolgd). — Potjes-fokkerij. — Het onderzoek in zake de klachten over de leiding van den Topografischen Dienst, door J. van Roon.

De Indische Loods.

No. 37 (25 Sept.—1 Oct. '25) bevat o.a.: Arbeidsbemiddeling (in Indië) en wat daaruit te leeren valt, door Gr. — Een ernstig woord aan den Indischen handel, door M. A. J. Kelling (een pleidooi voor deelneming aan het politiek leven): — Kampeeren aan het Tobameer. Een herinnering, door Bruno.

No. 38 (2—8 Oct.). Nationalisme en critische geest, door Noto Soeroto (ontleend aan „Oedaya"). — Onze Inlandsche geestverwanten in het gewest Timor (de Ind. Loods is het orgaan van den Ned. Ind. Pol. Econom. Bond).

Een belang voor de klappercultuur.

Dr. F. W. T. Hunger, oud-directeur van het voormalige Algemeen proefstation op Java, heeft bij de drukkerij en uitgeverij J. H. de Bussy, te Amsterdam, een brochure het licht doen zien, die tot titel draagt: „een

waarschuwing voor de hedendaagsche klappercultuur in Nederlandsch-Indië". De bedoeling van den schrijver is, te waarschuwen tegen het gebruik van minderwaardig zaadgoed en tegen de onvoldoend gecontroleerde zaadkeuze voor de klappercultuur in Indië.

De schrijver behandelt in het kort de snelle ontwikkeling van de klapper van natuurgewas tot cultuurgewas en wijst er op, dat de „copra-honger" van de wereld na 1918 de oorzaak is geweest van een wedstrijd om in den kortst mogelijken tijd de uitgebreidste klapper-aanplantingen uit den grond te stampen en dat men daartoe maar heeft aangeplant met elk materiaal, hetwelk men kon krijgen.

Naar de opvatting van den schrijver vertoonen thans vele klapperaanplantingen slechte boomen, welke op 12- tot 15-jarigen leeftijd doorgaans nog geen noemenswaardig product hebben geleverd. In het belang van de klappercultuur acht dr. Hunger het gewenscht, dat aan een verdere toeneming van die minderwaardige exemplaren paal en perk worde gesteld. *(N. R. Ct.)*

De Aarde en haar Volken.

Het Oct.-Nr. van dit maandschr. (bijvoegsel van „Eigen Haard" brengt het slot van C. H. Buurman's artikelenreeks: Nederland en Japan in de 17e eeuw. Interessante afbeeldingen vergezellen deze herinneringen aan onze voorvaderen welke, met uitsluiting van andere Westersche naties, in die tijden in Japan handel mochten drijven. — Verder bevat het Nr. weder een vervolg van „Moment-opnamen uit de dierenwereld van Sumatra", door D. J. v. B.

* * *

Bronnenboek voor het nieuwe taalonderwijs in Indië, door Dr. G. J. Nieuwenhuis. (Groningen—Den Haag—Weltevreden, J. B. Wolters).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 40. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden. Afdeeling Pers).

Der Einflusz von Leguminosen auf Boten und Ernte in den Kaffeekulturen der Pflanzung Soember Asin (Java), von H. Winkler. (Der Tropenpflanzer. Sept.-Oct. 1925).

Geneeskunde der Boschnegers. (Geneeskundige Gids, 11 Sept. '25).

White magic and black (Dutch Guiana), by J. W. Vandercook. (Harpers Monthly. Oct. '25).

Eenige grepen uit den modernen Kolonialen oorlog, door J. A. van Helsdingen. Voordracht. (Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, 1925-26, afl. 1).

Rubber in Nederlandsch-Indië. Aanplant, producties en uitvoeren. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden. No. 21, uitgegeven door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De politieke bril. Humor, Allegorie. Gedichten, door A. W. Marcus. Eerste serie. (Paramaribo, H. B. Heyde).

De naaste toekomst van ons onderwijs, door L. — Een natuuronderzoeker uit de 17e eeuw (G. E. Rumphius), door Dr. H. C. Delsman. (De Indische Post, 26 Sept. '25).

Suriname.

In het Avondblad D van 5 November schrijft de „N.R.Ct." over de grensregeling tusschen Suriname en Britsch Guiana het volgende:

„In de November-aflevering van den West-Indischen Gids zet dr. H. D. Benjamins uiteen hoe het thans staat met de grensregeling tusschen Suriname en Britsch-Guiana. Over die grens is men al 25 jaar doende, en telkens hebben in den loop van dien tijd de Staten-Generaal getracht de regeering te bewegen reden te geven van haar besluiteloosheid. Natuurlijk is men er toen iets achter gaan zoeken — misschien ten onrechte. In de laatste jaren is het gewoonte geworden, dat bij de behandeling der Surinaamsche begrooting de Kamers aandrongen op inlichtingen; en dit aanhoudend dringen heeft ten gevolge gehad, dat de afgetreden minister De Graaff ten slotte een openlijk démenti heeft gegeven van een in 1913 door den toenmaligen minister van buitenlandsche zaken, jhr. mr. de Marees van Swinderen, afgelegde verklaring omtrent de grensscheiding. Wie mocht hebben verwacht, dat er na dit begin iets meer zou volgen is bedrogen uitgekomen. Van eenig voornemen om met de Britsche regeering tot overeenstemming te geraken, blijkt echter niets bij het departement van koloniën. De Tweede Kamer, blijkbaar het talmen moede, heeft zich nu in het voorloopig verslag nopens hoofdstuk III der Staatsbegrooting tot den minister van buitenlandsche zaken gewend.

Wat wij noodig hebben te kennen is, volgens schrijver, het volgende: 1°. de briefwisseling, die voorafgegaan aan de opdracht aan Schomburgk, zoowel die met onze regeering als die tusschen de gouverneurs van Britsch-Guiana en van Suriname; 2°. mededeeling van de Britsche regeering aan de o... van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie; 3°. briefwisseling tusschen wijlen Lord Salisbury en de regeering na de uitspraak van het scheidsgerecht Parijs in 1899, met de nota's van het Surinaamsche bestuur over deze aangelegenheid".

* * *

Bij brief van 3 November heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken de Memorie van Antwoord betreffende het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer ingezonden. Omtrent de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana schreef de Minister het volgende:

„De uispraak van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 1913, welke afwijkt van het standpunt tegenwoordig door het Departement van Koloniën ingenomen met betrekking tot de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana, hangt samen met eene opvatting, waarvan dit Departement vroeger had doen blijken. Voorzoover de ondergeteekende zich tot oordeelen bevoegd acht, gelooft hij, met den vorigen Minister van Koloniën, dat inderdaad de opvatting, dat de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, in de practijk bevestiging vindt. Onder deze omstandigheden is er voor hem voorshands geen aanleiding deze aangelegenheid tot eene internationale quaestie te maken."

Fijner diplomatiek antwoord hebben wij in deze kwestie nog niet onder de oogen gehad. Die het heeft gedicht verdient het hoogste cijfer. De Tweede Kamer zal er, naar alle waarschijnlijkheid, het een en ander op aan te merken hebben. Wanneer dit blad verschijnt heeft de openbare behandeling van het hoofdstuk Buitenlandsche Zaken reeds plaats gevonden.

Wij zullen daarna op deze zaak terugkomen.

* * *

Ook in het Voorloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1926 is de Tweede Kamer op deze quaestie teruggekomen:

„Verscheidene leden gaven als hun gevoelen te kennen, dat na hetgeen bij de behandeling van de begrooting voor het loopende dienstjaar in de beide Kamers der Staten-Generaal over de grensquaestie is gezegd, bezwaarlijk is vol te houden, dat er omtrent de Westelijke grens van Suriname geen onzekerheid bestaat. Deze onzekerheid wordt in Suriname zelf als een moeilijkheid gevoeld. In een missive van den Gouverneur aan den Voorzitter van de Koloniale Staten d.d. 21 Februari j.l. werd de meening uitgesproken, dat hieraan een einde dient te komen. In verband hiermede vroegen de leden, hier aan het woord, of de Regeering thans bereid is onverwijld met de Britsche Regeering in overleg te treden, ten einde na een gezamenlijk onderzoek tot een oplossing te geraken."

Daarna wordt gevraagd of de Regeering bereid is, ten einde de Kamer in de gelegenheid te stellen zich een oordeel over deze zaak te vormen, inzage te verstrekken van zekere bescheiden.

Ze zijn opgesomd aan het slot van bovenstaand stuk in de „N. R. Ct."

Wij zijn zeer benieuwd of de nieuwe Minister van Koloniën het voetspoor van Minister de Graaff zal volgen en de zaak ontwijken.

Zijne Excellentie zou daar weinig bij winnen, want het ziet er niet naar uit of de Staten-Generaal de zaak los zullen laten.

* * *

Hoewel het Voorloopig Verslag weinig nieuwe gezichtspunten bevat, worden er toch eenige belangrijke opmerkingen in gemaakt, die de Minister wel ter harte zal nemen.

Bij de artikelen wordt het volgende gezegd omtrent de Bijdrage *West-Indische Gids:*

„Verscheidene leden verklaarden het te betreuren, dat de Minister de verhooging van dezen post met 300 gulden als bijdrage van het Gouvernement in de kosten der uitgave van het tijdschrift *De West-Indische Gids,* welke verhooging door de Koloniale Staten is aangebracht bij een met algemeene stemmen aangenomen amendement, niet heeft overgenomen. In het bij-

nder in verband met de groote beteekenis, welke *De est-Indische Gids* heeft voor de vermeerdering in het ederland van de kennis van de West-Indische deen van het Rijk, meenden de leden, hier aan het oord, den Minister met aandrang te moeten verzoen, de bovenbedoelde verhooging alsnog te aanvaarn."

* * *

Omtrent het artikel in het „Haagsch Maandblad n deze maand van Mr. J. C. Kielstra: *Economische gelijkheden voor Suriname*, willen wij ons — na een wij over zijne lezing in het Indisch Genootp in een vorig nummer van dit weekblad hebben gd — voorloopig bepalen tot de opmerking, dat artikel had mogen heeten: *Economische onmogeheden voor Suriname*.

In de „N. R. Ct." van 7 November, Ochtendblad C, en wij een verslag van een lezing door Prof. Kielra op 6 November over *economische en maatschappelijke vraagstukken in Suriname*, gehouden voor de eeniging van officieren der Nederlandsche landcht, de Algemeene R. K. officiersvereeniging en de emeene Vereeniging van verlofsofficieren der Nelandsche land- en zeemacht in den Haag.

* * *

In verband met de causerie van Dr. Koch — zie ons mmer van 23 October — nemen wij uit „De West" n 13 October het volgende bericht over de leprahandeling over:

„Dank zij de energieke pogingen van dr. del Prado, thans ongeveer tachtig patiënten op Chatillon en hesda geregeld inspuit, konden de afgeloopen week er twee patiënten van Chatillon als hersteld worden slagen.

Ook van de zieken die onder behandeling zijn van Schuitemaker is dezer dagen weder een patiënt rsteld verklaard door de geneeskundige commissie. mer, dat dr. Schuitemaker, die een zeer drukke praktijk heeft, op den duur geen kans ziet om die zich aanmelden, geregeld te behandelen. Komt geen hulp van gouvernementswege, dan zullen, nas, velen die geholpen konden worden, aan hun moeten worden overgelaten."

Wij hopen, dat de Regeering — hoe onverbiddelijk k de versobering wordt doorgevoerd — zal beseffen, dat hier met milde, zeer milde hand geholpen oet worden.

Curaçao.

De onafhankelijkheid van de „kolonie".

Nederland is — wat men ook in baloorigheid anders ge mogen — als koloniale mogendheid de andere opeesche staten ver vooruit. Ook Engeland, dat met zijne „dominions" toch al aardig ver gebracht eft. Men oordeele. Leek het tot voor kort, alsof Cuçao het ondanks zijnen economischen vooruitgang de eerste jaren nog niet eens tot geldelijke onafhanlijkheid zou brengen, het heeft er allen schijn van, of de regeering van het — straks „gewezen" — moerland ondanks dit bezwaar aan het gebiedsdeel Cuçao nog in den loop van het volgend jaar volledige atkundige onafhankelijkheid zal geven. Het kan imrs alleen een gevolg daarvan zijn, dat de regeering Curaçao een gezantschap wil inrichten, wel een beat ook van de volkomen vreedzame wijze, waarop dit geval een anders zoo netelig vraagstuk is opgel. Reeds voor eenige weken lazen wij in het Amsterdamsche *Handelsblad* bij de mededeeling van het ontrp der begrooting voor Buitenlandsche Zaken over aanstelling van een gezant te Curaçao, doch den genden dag werd meegedeeld, dat te Caracas beld was. Nu echter ontleent dezelfde krant aan de n, van Antwoord aan de Tweede Kamer van hetde ontwerp.

„Kosten voor legaties.

e gelden, in art. 25 aangevraagd, strekken tot onoud enz. van de gezantschapsgebouwen te Brus-Berlijn, *Curaçao*, Parijs, Athene, Constantinopel, ng, Tokio en Washington en van het gebouw van consulaat-generaal te Pretoria.

De kostprijzen, van alle in dit artikel begrepen gewen, met inbegrip van de gelden door de N.O.T. koste gelegd, bedragen te zamen *f* 2.893.103.

n het gebouw te Konstantinopel is assurantiede genomen, terwijl het gebouw te Curaçao ten henke werd ontvangen."

r kan nu moeilijk meer getwijfeld worden.

N. R. Ct.

Het in ons vorig nummer genoemde stuk over de *financiën* is in het avondblad van 25 Oct. l.l. door een tweede gevolgd, dat ook der lezing en overweging alleszins waard is.

Een volgend artikel (29 Oct. Av.) handelt over het droogdok der C. S. M. Na een historisch overzicht in den geest van het door ons aan de *Amigoe* ontleende wordt gezegd:

„De tijden zijn veranderd...... en de menschen mèt de tijden.

Teekenend voor die verandering is stellig de uiterst geringe belangstelling, die het bericht dat het dok er eindelijk komt, te Willemstad heeft gewekt. Zondert men de Amigoe di Curaçao uit, die een interessant hoofdartikel aan het onderwerp heeft gewijd, dan kan men haast zeggen, dat het bericht daar ginds voor kennisgeving is aangenomen. Niemand spreekt er zelfs over.

Zou men te Willemstad ietwat verwend zijn geraakt door de snelle opvolging, waarin den laatsten tijd factoren van vroeger nooit gedroomde beteekenis in het economisch leven zijn opgetreden?

Of beschouwt men daar wellicht het te bouwen dok als een geheel particuliere zaak van C. P. I. M., waarvan de voordeelen uitsluitend haar en niet der gemeenschap ten goede zullen komen?

Dan wel — derde en meest waarschijnlijke mogelijkheid — had men liever gehad, dat niet eene particuliere maatschappij, maar het Gouvernement het dok zou hebben aangelegd en geëxploiteerd en is men teleurgesteld, dat het Koloniaal bestuur zich het initiatief door de C. P. I. M. heeft laten afsnoepen?

Voor dit laatste standpunt zou men wat kunnen gevoelen, hoe overtuigd voorstander van het vrije, particuliere bedrijf men ook moge zijn.

Op Curaçao toch ontaarden groote bedrijven, bij gebrek aan voldoende arbeidsveld voor meerdere naast elkander, licht in monopolies. Inzonderheid wat de, wat men zou kunnen noemen: havenbedrijven betreft bestaan zulke monopolies er al. De steenkolenhandel is er een voorbeeld van. De aanlegplaatsen voor stoomschepen, de los- en laadplaatsen zijn voor 90 percent in handen van een paar particuliere maatschappijen, die — als wij ons niet vergissen — in den laatsten tijd één lijn trekken. Het Gouvernement heeft niet de minste contrôle over de havenbedrijven, particuliere maatschappijen kunnen elken maatregel, welke het in het belang der scheepvaart neemt, te niet doen door door — om maar iets te zeggeen — verhooging van hun tarieven."

De schrijver meent, dat gouverneur Helfrich op de wenschelijkheid van een droogdok van gouvernementswege gewezen heeft; dat er zelfs besprekingen zijn gevoerd over den aankoop van terreinen, en zegt, dat de omstandigheden toen zeker gunstig waren.

„Waarom toch — mag men wel vragen — is er van deze plannen tot nu toe niets gekomen? Waarom heeft men ten opzichte van het dokplan het getij zelfs geheel laten verloopen? Soms enkel hierom, om bij Kolonialen Raad en Staten-Generaal met een begrooting te kunnen verschijnen, waarop z.g. terdege bezuinigd was?"

Ten slotte in het avondblad van 3 Nov. l.l. een brief over *communisme op Curaçao*, waarin de door ons reeds aan de *Amigoe* ontleende feiten worden meegedeeld. Omtrent den aandrang van laatstgenoemd blad tot krachtig optreden tegen de onruststokers wordt gezegd:

„Wij, voor ons, met de herinnering aan het optreden van het Koloniaal bestuur vóór, tijdens en ook na het oproer van Juli 1922 versch in het geheugen, gelooven niet, dat een paar artikelen van de *Amigoe* voldoende zullen zijn, om de Curaçaosche autoriteiten tot activiteit te prikkelen. Er zijn nu eenmaal menschen, die veel zien en toch weinig leeren.

Maar wel hebben wij vertrouwen, dat de hooge regeering leering getrokken heeft uit de gebeurtenissen van een paar jaar geleden en er voor zal weten te waken, dat niet door laksheid of overdreven vertrouwen in eigen inzicht van de zijde van het bestuur van Curaçao de orde en de rust aldaar wederom zullen worden verstoord en het proces van den economischen opbloei, dat zich juist thans zoo gunstig ontwikkelt, zal worden belemmerd of verstoord."

Cuba.

Men herinnert zich, dat de heer Lindoro Kwartsz van Aruba, als gemachtigde van het Gouvernement, onlangs naar Cuba werd gezonden om te trachten de ruim 1000 arbeiders onzer eilanden, die daar zijn

achtergebleven weer naar huis terug te brengen.

De eerste berichten van Cuba waren bepaald ongunstig.

Niet meer dan 25 werklieden kwamen bij den heer L. Kwartsz hun verlangen kenbaar maken weer naar Curaçao terug te keeren.

Zoo ziet men, hoe demoraliseerend het verblijf op Cuba op die lui gewerkt heeft. Daar zijn tallooze huisvaders, kostwinners onder die achtergeblevenen, die zich in al die jaren weinig of niets meer aan hun familie hebben laten gelegen liggen.

Evenwel hoe ontmoedigend dat resultaat ook was, gáf de heer Kwartsz toch den moed niet op. Op alle plaatsen, waar meerdere werklieden onzer eilanden bij elkaaar waren, ging de heer Kw. persoonlijk met hen spreken. Het gevolg hiervan is geweest, zooals dezer dagen van Cuba bericht ontvangen werd, dat nu ruim 250 hun naam hebben opgegeven naar hun land terug te keeren.

Inmiddels is de Arubiaansche goulet *Ave Maria* reeds naar Cuba vertrokken, om die lui af te halen.

Wij hebben vertrouwen, dat het goede voorbeeld intusschen nog wel op de anderen zal hebben ingewerkt en nog meerderen zijn overgehaald om terug te keeren.

Over een paar weken kunnen we ze hier verwachten. *(A. d. C.)*

Kamer van Koophandel.

Wij ontvingen het verslag over 1924 met een zeer belangrijk aanhangsel over den economischen toestand van het eiland Curaçao in het verslagjaar. Af en toe hopen wij er iets uit mee te deelen.

Ook de uitwendige vorm is keurig. Jammer, dat het Spaansch der drukkerij in haar naam en alle y's voor ij's het boekje ontsieren.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Nog meer geestigheden.

Gouvernements-journaal 15 Januari 1824.

De onlangs aangekomen Chirurgijn der 2e klasse H. ten Ham had geweigerd zijn bezoldiging op de bij het garnizoen gewone wijze te ontvangen, en wendde zich deswege tegelijk met den administrateur van het fonds tot den gouverneur. Het ging over den koers en over de muntspeciën.

Cantz'laar schreef hem terug, dat hij zijn houding wilde toeschrijven aan „verkeerde inblasingen waardoor hij is misleid geworden", en verder:

„dat wij in iemand, aan wien de genezing van kranke ligchamen niet alleen, maar ook van kranke hoofden is toevertrouwd geworden, te veel gezond verstand vooronderstellen om te gelooven dat hij, na bedaard overleg, zich nog dwaaslijk zal kunnen inbeelden dat ten zijnen opzigte, eene uitzondering op den algemeenen regel, die van hooger hand bepaald is, zal gemaakt worden."

Uit den Verren Vreemde.

Locarno en het Duitsche Volkenbonds-mandaat.

In ons blad van 22 October moesten wij bekennen verrast te zijn geworden door het te Locarno verkregen vergelijk, zonder dat daarbij uitdrukkelijk het terugkrijgen was bedongen van een Duitsch overzeesch afzet- en grondstoffengebied. Wij voegden er toen aan toe: „Nu en dan is de kwestie der mandaten wel eens te berde gebracht. Zelfs is te verstaan gegeven, dat Groot-Brittannië wel genegen zou zijn Duitschland een mandaat in Oost-Afrika of in Kameroen af te staan." En hierop bouwden wij eenige verwachting voor een bevredigende oplossing.

De afgeloopen week heeft ons de bevestiging gebracht, dat deze kwestie inderdaad als zoodanig bestaat, maar de hoop op een getroffen bevredigend accoord is niet versterkt. Integendeel.

Den 3en November hield minister Stresemann een toespraak voor den draadloozen omroep, waarin hij zich voor ieder ter wereld, die luisteren wilde, over het te Locarno verrichtte werk liet hooren. Daarin bracht hij ook te pas het ontbreken van een toezegging of een beding ten opzichte van de koloniale mandaten. Met Duitschland's toetreden tot den Volkenbond, zoo zeide hij, ontstaat een moreel recht op de verkrijging van koloniale mandaten; dit werd te Locarno toegegeven.

Het leek dus of wij de stemming en bedoeling juist gepeild hadden. Maar als debat met een draadlooze redevoering te voeren ware geweest, zouden de lezers der Engelsche bladen den Duitschen minister een bericht hebben kunnen voorlezen, dat een week te voren de ronde in de pers gedaan had, en waaruit een gansch ander geluid klonk.

The Indenan Estate Ltd. te Liverpool, die in Kameroen werkt, heeft zich, verontrust door de hiervermelde vage berichten, tot de Britsche regeering gewend, met verzoek te mogen vernemen, in hoeverre 't waar is, dat eenig voornemen zou bestaan om Duitschland, nadat het tot den Volkenbond zal zijn toegelaten, een mandaat in Kameroen toe te vertrouwen. Het Britsche Colonial Office maakte blijkbaar gaarne van de gelegenheid gebruik om zich duidelijk over deze zaak uit te spreken. Het door den heer G. Gr... onderteekend antwoord luidt:

In opdracht van den heer Staatssecretaris Am... bericht ik U de ontvangst van Uw schrijven van ... October en deel ik U mede, dat Z. M.'s regeering geenerlei plan heeft om het mandaat over de Britsche zône van Kameroen op te geven. 't Is juist, dat Duitsche maatschappijen het meerendeel hebben verkregen van de Europeesche plantages in die zône. Maar die plantages vormen toch maar een zeer klein deel van de Britsche zône en het feit, dat zij door Duitsche maatschappijen verkregen zijn kan den grondslag niet vormen voor eenige aanspraak van de zijde van de Duitsche regeering om Kameroen terug te krijgen.

In verband hiermede, moet ik, vervolgt de schr. van het officieele stuk, Uw aandacht vestigen op de officieele bekendmaking, opgenomen in The Times van 13 November 1924, die aldus luidde:

Er bestaat niet meer reden om te vreezen dat Britsch Kameroen aan een andere mogendheid zal worden overgegeven, dan voor eenige Britsche kolonie of eenig Britsch protectoraat.

Tot zoover de verklaring gedaan namens den Britschen minister van koloniën. Zit er geen diplomatieke listigheid in of achter verbonden, dan is er dus van een prijsgeven van het mandaat over Kameroen geen sprake; zelfs zou Groot Brittanië in het algemeen voor zijn koloniale politiek nog ten volle staan op het al-jaar geleden ingenomen standpunt. Ook over het ... staan van het mandaat over Oost-Afrika zou dan niet worden gedacht. Maar uitdrukkelijk staat dit laatste niet in het stuk.

Frankrijk en België hebben vóór Locarno verklaard geen mandaat-gebied aan Duitschland te willen overdragen. Moet de Britsche verklaring beschouwd worden als ook voor Oost-Afrika te gelden, dan kan 't ... niet anders of de interruptie, welke niet te pas gebracht kon worden tijdens den draadloozen omroep van Stresemann, zal als nagalm toch door de Duitsche pers nog in 't midden worden gebracht, vóór de vertegenwoordigers der bij het Locarno-verdrag direct betrokken mogendheden den 1en December te Londen samenkomen.

Hieruit moge eenmaal te meer spreken hoe moeilijk 't is den vrede te brengen zelfs aan hen, die hem ernstig willen, een werkelijke vrede kan toch slechts berusten op klaarheid en overeenstemming; door de moeilijkheid te verdoezelen in opzettelijke struisvogelpolitiek zou slechts een valsche vrede verkregen kunnen worden. 't Is daarom te hopen dat er vóór 1 December klaarheid kome in deze kwestie.

De Karakorum Expeditie.

Het Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap brengt hulde aan de wakkere en volhardende Nederlandsche reizigers, den heer en mevr. Ph. C. Visser, die zich kunnen beroemen hun alpensport verheven te hebben tot een instrument van wetenschappelijke exploratie, dat uitnemenden kenners als de Engelschen bewondering afdwingt. „An admirable piece of work" noemde de woordvoerder der Survey of India, wat de heer en mevrouw Visser tot stand brachten. Men denke daar niet min over. Een der ontoegankelijkste uithoeken van Kasjmir's bergwereld, waarin nooit een Europeaan doorgedrongen was, een terrein, zoo ontzaglijk en afschrikwekkend dat het grootendeels zelfs geschuwd werd door de Inlanders, is door hen in alle richtingen doorkruist, zoodat daar niet meer dan een enkel dal onbezocht bleef, een gaaf genoeg geheel onbekende alpenwereld met een oppervlak als van de provincie Gelderland.

Het is een bewijs van den loyalen zin der Britsche overheid dat zij dit om politieke redenen angstvallig gesloten gebied voor vreemde, Nederlandsche, onderzoekers openstelde, al moest dan ook Marcel Kurtz, de Zwitser, als topograaf vervangen worden door een Britsch-Indischen officier van den Top. Dienst: Mian Afraz Gul Kalin — die overigens voortreffelijk werk schijnt te hebben gedaan — en het is voor ons Nederlanders een trotsch besef, dat in Midden-Azië, waar Engelschen, Zweden, Russen, Hongaren, Duitschers,

merikanen en Italianen zich onderscheiden hadden, ook drie Nederlanders: de heer en mevr. Visser—Hooft en hun metgezel de heer Van Harinxma, met n trouwen Zwitserschen gids Lochmatter, zijn opgegen naar „het Dak van de Wereld".

Nederland doet afstand van zijn aandeel in de Bokseropstand vergoeding.

Naar Reuter uit Peking meldde, heeft de Nederlandhe regeering aan de Chineesche regeering voorgeld, in verband met de overstroomingsramp der Gele er, welke onlangs heeft plaats gevonden, voortaan zien van het geheele aandeel, dat Nederland nog orderen heeft van de schadeloosstelling naar aanding van den Boksersopstand. Het geheele bedrag dan worden bestemd voor een wetenschappelijke pectie en de ontwerping van een bepaald plan voor regularisatie van den geheelen loop der rivier. China heeft er in toegestemd, dat Nederland tot dat een van de bekwaamste Nederlandsche ingenieurs aanwijzen.

Artikelen over N.-I. in la Dépêche Coloniale.

Aanvangende in het nummer van 31 October, geeft heer G. Angoulvant in la Dépêche Coloniale een eks artikelen over onze Oost, in hoofdzaak met de doeling daardoor tot mogelijke leering te komen or de ten opzichte van Indochina te volgen politiek.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

3e LIJST „INDISCHE BIBLIOTHEEK".

pport van den Dir. O. E. en N. in Indië, betreffende de maatregelen in het belang der Indische Nijverheid op Java en Madoera; 2 dln.
denkboek der Samarang-Joana-Stoomtram-Mij.
rân (in Arabisch schrift).
sche kruiden en hun geneeskracht, door Mevr. Kloppenburg-Versteegh.
d.-Indië, Land, Volk en Geschiedenis door H. Colijn; 2 dln.
hteruitgang der Koffiecultuur ter Sumatra's Westkust, door Mr. J. v. Bossen.
t onze Koloniën, door H. van Kol; 2 dln.
denkboek der Ned.-Ind. Gasmaatschappij.
wereld om, door Jan Feith.
omo Blanda, door Tillema; 2 dln.
asienfahrt, door Fr. Doflein.
es of the East, illustrated guide, door Lorck.
t Probleem Nederland-Indonesië, door W. J. Knoop.
Teysmannia (1920); *b.* Koloniale Studiën (1920/1); Koloniaal Tijdschrift (1920); *d.* Cultura (1921/3); Geist des Ostens (1913/4); *f.* Onze Koloniën, Serie I II (*a, b, c, f* onvolledig).

Dankbaar voor de ondervonden belangstelling en ewerking, dringt ondergeteekende bij diegenen der en aan, die ook reeds toezegging deden eenige op lië betrekking hebbende boekwerken ter uitleening chikbaar te stellen, zoo mogelijk spoedig hun ope hem willen doen toekomen.

Amersfoort, 7-11-'25. *De Secretaris,*
DE WIT.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De aandacht van de Secretarissen der Afdeelingen rdt gevestigd op de in het Literatuur-overzicht van Nr. (bl. 10) aangekondigde uitgave der N.V. Adi staka: Kleurschakeeringen uit Oedaya, door Noto roto, waarin o.m. voorkomt diens rede uitgesproken den 27en Maart 1925, Stamdag van het Algemeen derlandsch Verbond: „Nederland en Indonesië".

Van het In formatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN:

E. van Leeuwen, gediplomeerd technisch ambtenaar 2e kl. bij den post-, telegraaf- en telefoondienst, Amsterdam, Vondelsstraat 180.
W. G. Koster, voorzitter van de landraden te Poerwokerto e.a., Ede, p/a. P. Tulp, Houthandel.
J. M. Taverne, ingenieur der 2e kl. bij den Dienst an den Mijnbouw, Amsterdam, Nieuwezijds Voorburgwal 177.
I. Hoesen, leeraar bij de Koning Willem III School e Batavia, Hilversum, Oud-Amersfoortscheweg 11.

A. E. Prose, lid van de Weeskamer te Medan, Haarlem, Kleverparkweg 7rood.
M. W. Broekman, inspecteur, hoofd van de Algemeene Politie, Den Haag, v. Aerssenstraat 152.
D. J. L. Weyenbergh, werktuigkundige 1e kl. bij de landsautomobieldiensten, Haarlem, Tempelierstr. 55.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. J. Kramer, Claes de Vrieselaan 165a te Rotterdam, als rechterlijk ambtenaar;
Mej. J. Greidanus, leerares Lyceum, Prinses Marielaan 2 te Baarn, als leerares bij het M. O.;
W. A. A. van Gessel, Rapenburg 53 te Amsterdam, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
e. verpleegster bij het krankzinnigenwezen;
f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 1 vakonderwijzeres voor voorbereidend lager onderwijs.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *e*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., *f*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

Mutaties van 4 tot 11 Nov.

Nieuwe Leden:

Mevrouw J. van Gogh-Roskam, Amsterdam, Lomanstraat 100. *f* 5.
Mevrouw A. J. C. van Hamel Roos-Eland, Amersfoort, Utrechtscheweg 157. *f* 5.
Dr. L. F. de Beaufort, Amersfoort, Villa „de Hooge Kley". *f* 5.
W. A. v. d. Bovenkamp, Apotheker, Amersfoort, Utrechtsche Straat 45a. *f* 5.
A. T. Sutherland, oud-Kapitein Inf., Amersfoort, Asch v. Wijckstraat 35. *f* 5.
H. M. Keidel, oud-Adm. Spiritusfabriek „Paboearan", Cheribon, Amersfoort, Oldenbarneveltlaan 26. *f* 5.
B. H. G. Veling, Middelburg, Gravenstraat I. 257, p/a. „Volkskleedingmagazijn". *f* 5.
Mr. Th. Dijkstra, Advocaat en Procureur, Zutphen, Jacob van Damsingel. *f* 5.

Afschrijven:

Ir. C. S. van Haeften, Hees bij Nijmegen, Kerkpad 51.
Mevrouw Wed. M. Willemstijn, Wageningen, Bergweg 23 (afdeeling Arnhem).
Mr. W. C. Th. van der Schalk, Amsterdam, Amstel 179.

Adresveranderingen:

A. C. G. Zaal, Amsterdam, van: 1e Helmersstraat 223 naar: Brederodestraat 33 II.
H. G. Leuring, Den Haag, van Aerssenstraat, van: 251 naar: 253.
D. P. F. Mars, 1ste Luitenant Inf. N.-I. L., Den Haag, van: Copernicusstraat 252 naar: Fahrenheitstr. 556.
L. C. Westenenk, Lid van den Raad van Indië, van: Weltevreden naar: Deventer, Bergschild 37.
S. C. Plantinga, Kapitein Inf., thans te Weltevreden, Senen 34.
W. F. C. Rödlich, oud-Kolonel Mil. Adm. O.-I. L., van: Bandoeng naar: Heemstede, Ipenrodestraat 7. *f* 5.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

⁎ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

MMER 47 DONDERDAG 19 NOVEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

HOUD: *„Rechtskundigen". — Museum van Oost-Aziatische Kunst. — Zilverwerk uit Maleische landen. — Propaganda. — Dactyloscopie. — Sprokkel. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. Haarlem en Omstreken). — Mededeelingen: (I. Van de Redactie, II. Van het Informatie-Bureau). — Mutatiestaat van 11 tot 18 November 1925.*

E CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, t voor hen die thans als lid toetreden tot en met mo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het oniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25

„Rechtskundigen"

Door
B. R. v. d. MOST.

Het aantal rechtskundigen neemt in Indië hand r hand toe. Ik heb hierbij niet op het oog de demisch gevormden, of hen, die op andere wijze speciaal juridische opleiding genoten hebben, wel degenen, die zich als „rechtskundigen" rpen zonder eenigszins vertrouwd te zijn met meest eenvoudige rechtsbegrippen.

echtskundige bureaux, consultatiebureaux of ze op dat gebied overigens ook mogen heeten, richt door ondeskundigen — zich noemende undigen — en die men op meerdere plaatsen reft, trachten de aandacht op zich te vestigen dels advertenties en opvallende reclameborden. hebben den onuitgesproken moed kunnen vinhun kracht in openbaarheid te zoeken, gedron door den wil om zich te plaatsen boven — men geneigd zijn ze te noemen — de stille „rechtsdigen", d.z. zij die werken zonder in vollen om de publieke aandacht op zich te willen gen.

der heeft daarbij zoo zijn eigen redenen, maar één punt gaan zij parallel: hun wetskennis is gering, behoudens wellicht een paar gunstige onderingen ten deze, die dan nochtans sporah voorkomen.

eze „rechtskundigen", v.n.l. Europeanen, Chien en Inlanders, beter bekend onder den popuen naam „procureurs bamboe", die meerendeels

ongeschikt zijn een betrekking te bekleeden, om welke reden dan ook, vormen een kwaad — om niet van gevaar te spreken — hetwelk ten opzichte van de onontwikkelde bevolking dezer tropische landen niet onderschat mag worden.

Zij die in staat zijn zich een zelfstandig oordeel te vormen, zijn zelf ook wel in staat te achten een bepaald standpunt tegenover dit soort adviseurs in te nemen. De verstandigen zullen er zich dan ook wel voor hoeden met hen in relatie te treden. Maar hoevelen zijn er niet, die als uitvloeisel van hun geringe ontwikkeling vertrouwen in hen stellen, en bij wie dan eerst de schellen van de oogen vallen wanneer zij tot de ontdekking komen dat zij op een listige manier bedrogen zijn geworden.

Niet alleen dat de meest kromme denkbeelden omtrent het begrip „recht" ingang vinden, maar de grootste schaduwzijde is wel dat de betrokkenen, goedgeloovig als zij zijn, veelal ertoe overgaan van een vaak klein loon een deel af te zonderen voor betaling van het gegeven „advies". Zelfs komt het wel voor dat geld geleend moet worden om een voorschot te kunnen geven voor de te maken bemiddelingskosten. Die voorschotten vooral zijn bedenkelijk.

Zoo is mij een geval bekend van een inlandsch handelaartje, die een som te vorderen had van een vrij gegoeden Chinees. Deze wist zich echter bij voortduring en onder allerlei uitvluchten aan de betaling van zijn schuld te onttrekken. Plots scheen er voor den schuldeischer uitkomst in 't zicht. Een Inlandsch „rechtskundige" werd aanbevolen en in den arm genomen. Uiteraard verklaarde deze dat hij wel kans zag de vordering te innen. De crediteur, hoopvol gestemd, gaf hem een voorschot voor de te maken kosten. Doch toen ten slotte voor de gemaakte en nog te maken kosten een som besteed was, welke het bedrag der schuld bedenkelijk naderde, zonder dat eenig tastbaar resultaat bereikt was geworden, kreeg de schuldeischer van zijn bemiddelaar het bericht dat de Chinees niet langs minnelijken weg genegen was de tegen hem gestelde vordering te voldoen!

Slechts één voorbeeld uit velen en vrijwel allen eindigende in een financieele aderlating ten gunste van de „rechtskundigen", die op dat gebied niet zelden blijk geven een benijdenswaardige menschenkennis te bezitten. Naar de verkregen resultaten behoeft in den regel niet gevraagd te worden. Zij bestaan ten eenenmale niet of in zeer beperkten omvang.

Een groot deel der bevolking is volslagen onbekend met den weg welke ingeslagen dient te worden om in een of andere zaak recht te erlangen. Dat de mogelijkheid bestaat van kosteloos procedeeren, is ook slechts in zeer geringe mate tot de menschen doorgedrongen.

Van die onwetendheid profiteeren niet zelden procureurs bamboe op buitengewoon handige wijze, gelijk zij, in de gevallen dat wèl geprocedeerd wordt, nogal eens een machtiging weten te bekomen om hun cliënt in rechten te vertegenwoordigen.

De wet staat nu eenmaal toe dat in civiele zaken een belanghebbende zich door een gemachtigde doet vertegenwoordigen. En wanneer deze, hoe ongunstig hij maatschappelijk ook aangeschreven moge staan, uit dien hoofde bij autoriteiten komt, dan dient hij wel toegelaten te worden. Dit is een kolfje naar zijn hand. Allen die het hooren kunnen, moeten weten dat hij door die en die ontvangen is geworden. De indruk moet gewekt worden dat hij in een sfeer van vertrouwelijke verstandhouding met hen omgaat, zoodoende trachtende het vertrouwen van anderen te winnen.

Ook in zaken van strafrecht vervullen zij wel eens een rol, doch bij voorkeur als hun belangen er mede gebaat kunnen zijn. Hoe dan gehandeld wordt, bleek kortgeleden tijdens het vooronderzoek in een strafzaak.

Vier hunner, Europeesche en Chineesche „rechtsdeskundigen" wierpen zich — ieder afzonderlijk — ongevraagd op als de behartigers van de belangen des verdachten. Eén hunner ging daarbij zoo ver dat hij een vergadering belegde met .... de getuigen.

Tijdens deze bijeenkomst trachtte hij h… die hadden verzwarende verklaringen afgelegd (ten opzichte van den verdachte) van gedachten te doen veranderen. Niet door hen over te halen … rechter valsche verklaringen af te leggen … wel liet hij uitkomen, dat als zij voor den … ook zoo getuigden als tijdens het vooronderzoek … kans liepen gestraft te worden voor .... m…

Ook hier weer: het doel heiligt de middel…

Hoeveel dergelijke gevallen zich hier ten … reeds afgespeeld hebben en zich nog afspelen … zich slechts raden. De zwijgzaamheid der be… werkt er niet toe mede dat alles aan het licht …

Over 't algemeen kunnen de would be … kundigen ongestoord hun gang gaan. Zoola… niet binnen het bereik der strafwet vallen, … aan hun handelingen niet veel aandacht g… Toegegeven dient te worden dat helaas teg… gedragingen niet veel valt te doen. Doch wel b… m.i. de mogelijkheid de bevolking tegen h… waarschuwen in het algemeen en meer in h… zonder tegen hen wier optreden tegen het … der bevolking indruischt. En daarbij kan d… gewezen worden om in voorkomende gevallen … te erlangen, zonder dat buitengewone kost… maakt behoeven te worden.

Er kan op deze manier heel wat ongeriel … komen worden.

Weltevreden, Oct. '25.

Museum van Oost-Aziatische Ku…

Op de Keizersgracht No. 690 te Amsterdam … tot voor eenige maanden de Afdeeling „V… kunde" van het Koloniaal Instituut gevestig… gebouw, dat voor het gewone voorbijl… publiek weinig in het oog liep, doch me… wijden beter bekend was door de aldaar … tentoonstellingen van Indische weefsels.

Na de verhuizing der Afd. Volkenkunde … door den Heer M. E. Gelpke een Museum va… Aziatische Kunst gevestigd, hetwelk op Vrij… dezer is geopend.

Het bevat een zeer uitgebreide verza… Chineesche en Japansche kunst, die in deze … behuizing goed tot haar recht komt. (N… Indische kunst of kunstnijverheid is hier ni… toongesteld).

In een voorzaal bevinden zich te midden … wierookgeur Boeddha- en Kwan-Yin-beelden … luksgoden, kamerschermen, wapenrustingen … derdeelen van zwaarden, als tsuba's, voorts … kers, netsukés, enz.

Wandelende door de gang, waar kakemono… prenten zijn opgehangen, komt men in de … achterzaal, geheel gevuld met vitrines en … met pottenbakkerskunst, lakwerken, enz., … een groote draagstoel en eenige beelden bij… aandacht vragen. Op de verdieping is zelf… kamer geheel Japansch ingericht en een v… lijke dame geeft hier, gelukkig in het Holla… alle inlichtingen over de wijze, waarop de ve… lende voorwerpen gebruikt worden.

Belangstellenden worden al deze schatten … gratis ter bezichtiging gesteld.

Het spreekt vanzelf, dat bij zulk een uitge… verzameling, bij de opsomming waarvan ze… veel zal zijn vergeten, voorwerpen van on… kunstwaarde zullen worden aangetroffen, … waar er ongetwijfeld veel onder voorkomt, … hooge mate belangwekkend en zeldzaam is, … den hoogen kunstzin der Oosterlingen getuig… schen wij den Directeur, den Heer Gelpke, … een druk bezoek en veel belangstelling vo… met zorg bijeengebrachte collectie.

Zilverwerk uit Maleische landen.

...ilveren en gouden schotels en kommen" ver... het gidsje van het Rotterdamsche museum, ... de collecties van Bali en Lombok worden be...en. Loebèr in zijn Encyclopaedie-artikel over ...bewerking schrijft, dat vooral Bali de kloeke, ...en zilveren schotels en bekers kent, edel van ... Maar Bali behoort niet tot de Maleische lan... De zeer mooie zilveren sirih-doos door den...en schrijver afgebeeld (Geïll. beschr. Ind. ...nijv. VIII, 1916, pl. XXXVIII) is, blijkens den ...ogus R. Eth. Mus. VI, Sumatra I, een zeldzaam ...werp, dat in zijn buurt (bl. 16) geen exemplaar ...gelijke faktuur kan aanwijzen. Fischer schreef „naar Klingaleesch model". De doos is uit ... afkomstig, maar kan wel elders zijn gemaakt; ...als het Atjehsche koperwerk, dat bij groote hoe...eden uit Soengei Poear kwam; Atjehsche han...rs lieten soms voor duizenden in de maand ...aken en verhandelden het in Atjeh en op het ...ka-schiereiland (Westenenk, Weekbl. voor ..., 26 Nov. 1905, bl. 546).

...e door een museum wandelt, waarin voorwer...uit onze Oost zijn tentoongesteld, ontmoet geen ...e voorwerpen van zilver: vele kleine en veel ...ren beslag, soms heel mooi: klein werk, ter ...ering van wapens (lansen van Celebes!) en vrouwen-tooi, arm- en polsbanden, halskettin...en oorhangers. Voor de Javanen, schrijft Rouf... Voorn. industrieën, 91), was van ouds het ...het geliefde metaal, zilver een bijkomstigheid. ... en zilversmeden worden in één adem ge...d, maar de kemasan, in welk woord het goud ...was goudsmid bovenal en tevens zilversmid.

... mededeeling dat er thans veel groot zilver... los komt, zal dus iedereen doen opkijken die ...met de Indische kunstnijverheid heeft bemoeid. ... vindt de mededeeling in de pas verschenen ...eringen 3 en 4 van het Tijdschr. v. h. Bata...sch genootschap (1924) bl. 621, waar een lijst ... afgedrukt van de aanwinsten der ethnogra...e verzameling in het vorige jaar; 47 maal lees ...aar „gedreven zilveren voorwerp", schalen, ...men, gendi's, presenteerbladen, sirihstellen en kwispe(l)door. Het museum des genootschaps ... deze collectie aangekocht en geeft van een ...al voorwerpen mooie afbeeldingen, een kom ...en een zonder deksel en een presenteerblad. ...sch zilverwerk, maar vanwaar? Prof. Schrieke, ...ver deze zilvervloot schrijft, doet uitkomen dat ...ollandsche literatuur erover zwijgt; hij had ... de Atjehsche doos kunnen noemen. De En...he is te rijker, en daarvan getuigen vele titels. ...n: Het verspreidingsgebied strekt zich uit van ...-Siam in het N.W. tot Noord-Borneo in het ...en tot Palembang in het Zuiden. Volgens de ...emde Engelsche literatuur zou de haard ervan Riouw hebben gelegen. „Een voorloopig rapport ...iau geeft verklaring voor het zwijgen der Ne...ndsche literatuur over het vervaardigen van zilversmeedwerk." In den tijd van de laatste sultans van Lingga Riouw werden de voorwer...ginds gemaakt; ten tijde van den laatsten sul... Abdul-Rahman geraakte de kunst in verval en ... is ze geheel verdwenen, deze hof-kunst, die bestaan zoo lang er een hof was. Toen het ...aat werd opgeheven, zullen de tengkoe's en ... naar de Maleische rijkjes in de Straits zijn ...eken en hun kostbaarheden hebben medege...en. En die er bleven op Riouw hebben hun zil...erk van de hand moeten doen; zoo zijn vele ...en te Singapore in Engelsche handen geraakt. ... al het zilverwerk in het museum van het ...aasch Genootschap is gekomen, verklaart de ...htende nota als volgt. Voornamelijk Minang...sche handelaars zijn, sedert de laatste maan...an 1924, ermede naar Batavia gekomen, en ook naar Semarang, Jogjakarta en Soerabaja zijn zij gereisd om het te verkoopen. „Zij hebben hun agenten in Oost- en Noord-Sumatra, die het voor hen met kains, wapens, porselein en derg. in de kampongs opsnorren, het opkoopen voor geld, ruilen tegen karbouwen, paarden en derg. (uiteraard groote partijen of bijzonder kostbare stukken) of tegen van Java geïmporteerde katoentjes of batiks verhandelen. Op deze wijze is het Museum er in geslaagd successievelijk een aardige collectie te vormen, die als representatief kan worden beschouwd, omdat ze een overzicht geeft van de voornaamste typen en versieringsmotieven die voorkomen." En daarna komt de verrassing: „De collectie is echter grootendeels niet van Riouw afkomstig. Van een enkel stuk is als herkomst Palembang, van andere Atjeh, van andere W. Borneo aangegeven, maar veel schijnt van S. O. K. afkomstig te zijn en bepaaldelijk Asahan. De groote vraag ernaar op Java heeft de activiteit der Minangkabausche handelaars geprikkeld — de porselein-voorraad raakte uitgeput, al komt er in den laatsten tijd weer wat meer uit Atjeh, dat tegenwoordig blijkbaar afgeklopt wordt — en de malaise heeft de bezitters tot afstand gedwongen."

Nu moeten we even terug. De haard lag op Riouw. Tijdens het beheer van den laatsten sultan raakte het zilversmeden in verval; deze werd in 1911 afgezet omdat hij sensueel, spilziek, zwak en onbetrouwbaar was. In het artikel Riouw en onderhoorigheden in de Encyclopaedie III 1919, 605 wordt, indien ik goed heb gelezen, van zilversmeden niet gerept; het eenige metaal dat wordt genoemd is dat van de petroleumblikken. De stukken thans te Batavia aangekomen, zijn grootendeels afkomstig van Sumatra en van Borneo; althans aldus luidt het antwoord op de vraag „vanwaar?" De groote vraag ernaar op Java... maar hoe kan er vraag, groote vraag zijn naar een artikel waarover in de Hollandsche literatuur niets was te vinden? Men gaat zich afvragen waar dat goedje zoo lang een onderkomen heeft gehad, ook waarom veel van S. O. K. „schijnt" afkomstig te zijn. Palembang vervalt, want het bestuur zegt, dat daar nooit zooiets is gemaakt. Van S. O. K. worden nog berichten verwacht; volgens Westenenk moet zulk zilverwerk daar vroeger zijn gemaakt. Ook van Borneo en Atjeh worden nog gegevens te gemoet gezien.

Als cultuur-uiting, zoo lezen we, is het onderhavige zilverwerk niet van belang ontbloot. Het zijn alle luxe gebruiksvoorwerpen, bestemd om bij feesten te worden gebezigd. „Zoowel op de vormen als op de versieringsmotieven hebben allerlei invloeden gewerkt. Men vindt er Voor-Indische, Chineesche, Europeesche, maar ook zuiver Inlandsche vormen onder." Wat zijn Europeesche vormen en wat zijn inlandsche? Onder de siermotieven zijn er oud-Javaansche en ouderwetsch-Javaansche. De controleur De Haan is te Riouw te weten gekomen, dat de oorspronkelijke toekangs zijn gekomen van Java en dat zij zich vestigden daar waar sultan en onderkoning hun woonstede hadden.

Ongetwijfeld is dit „een aardige collectie" zilveren gereedschap; zij zal nog aardiger zijn wanneer we meer ervan hooren dan het bijschrift ons geeft. Er valt hier en daar iets op te helderen. Maar er is reden tot dankbaarheid, dat het museumbeheer zoo spoedig, immers dadelijk bij het vermelden van de aanwinst, mededeelt wat er bekend is omtrent deze kunstuiting, ook hoe het zich voorstelt dat de voorwerpen zijn opgesnord en een weg hebben gevonden naar het museum.

JOH. F. SNELLEMAN.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Propaganda.

Wie zich aansluit bij een vereeniging geeft daarmede te kennen dat hij instemt met de beginselen welke aan die vereeniging ten grondslag liggen.

Hij verbindt zich daardoor niet mede te helpen die beginselen ingang te doen vinden, ze te verbreiden, propaganda te maken.

Toch gaat de gang van zaken niet buiten hem om en heeft hij, als lid, persoonlijk belang bij den bloei der vereeniging tot welke hij toegetreden is.

Bijaldien nu geen enkel persoonlijk belang gediend wordt door hem die „wacht en stille zit" — al was dit niet de meening van een nuchter poëtaster in tijden lang voorbij — maar wel door moeite te doen, hoe gering ook, zoo ziet hij zich moreel de taak opgelegd om die beginselen welke de zijne zijn, verder uit te dragen. Valt dit al moeilijk te weerspreken, de practijk wijst anders, uit. Moraal en Theorie gaan, als regel, door haar hoogte, boven het Leven uit, — heeft men er zich al naar te richten als naar onwrikbare wetten.

En zoo moge dan, aangezien het hier geen uitzondering geldt, de verklaring gevonden worden voor de periodieke opwekking te dezer plaatse aan onze leden om, door te trachten anderen voor het lidmaatschap te winnen, de Vereeniging Oost en West krachtiger te maken.

Eene uitnoodiging dus voor het maken van persoonlijke propaganda („de beste in het gebruik").

Door de toename, immers, van het ledental wordt onze Vereeniging krachtiger, dientengevolge machtiger en kan zij hare wieken breeder uitslaan, hetgeen m.a.w. wil zeggen dat zij daardoor almeer in staat zal zijn zich dienstbaar te maken aan een groot landsbelang.

Het beginsel op hetwelk doel en streven van Oost en West berust, is de voortdurende versterking van den band tusschen Nederland en de Overzeesche Gewesten. Dat is toch een groot landsbelang en het bewijs ervoor behoeft niet meer te worden geleverd. Een man van gezag heeft gezegd dat het Nederlandsche volk, staatkundig, zwak voelt. Reden dan om alles aan te wenden wat dat gevoel kan versterken. Dat doet Oost en West. Met het feit voor oogen dat Nederland, O. en W. Indië in één staatsverband zijn saamgevat en dat de onderlinge band steeds hechter dient te worden gesmeed.

Leden van Oost en West, getroost u dan een kleine moeite en steunt uw Vereeniging met den besten steun welken ge haar verleenen kunt.

Brenge ieder Uwer een nieuw lid aan!

In de verwachting dat aan dezen wenk ditmaal gehoor zal worden gegeven zij medegedeeld dat in de opgave van „Nieuwe leden", achteraan in het blad, voortaan zal worden vermeld door wie deze zijn aangebracht geworden.

Deze maatregel moge een aansporing zijn om de nog te vele „buitenstaanders" te bewegen tot het lidmaatschap toe te treden en aldus een *„edelen wedstrijd"* doen ontstaan om Oost en West tot hoogeren bloei te brengen.

Dactyloscopie.

In aansluiting aan hetgeen ik in het Koloniaal Weekblad van 1 October j.l. over dactyloscopie schreef, ontving ik van den Heer W. H. F. Engelen, politieleeraar in die kunde, een boekje,[1]) welks belangrijken inhoud ik ten zeerste ter lezing aan bestuurders van onderwijsinrichtingen, waar jongelui opgeleid worden voor werkzaamheden in Indië, en in Indië werkende ondernemingen aanbeveel, evenals aan degenen, die met Inlandsch personeel of ondergeschikten werken.

De dactyloscopie toch levert het onwedersprekelijke bewijs, dat men met een bepaalden pers... maken heeft. Ik spreek hier nog niet eens o... vaststellen der identiteit van misdadigers... ook over die van gedroste contractanten, ... pasporteerden, pensioentrekkers, enz.

Naar aanleiding van bovenstaand is ... mijne meening, dat dactyloscopie onderw... hoort te worden aan allen, die naar Indië ... veroorloof ik mij, daarop nogmaals de a... van belanghebbenden te vestigen.

Voor aanvragen tot het volgen van cursu... het verkrijgen van privé-onderricht kan me... wenden tot den Heer W. H. F. Engelen, wo... Caan van Necklaan 289, te Rijswijk.

F. VAN PE...

[1]) Getiteld: Identificatie door de Dactyloscopie ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante, 1925).

Sprokkel.

De Rubberpositie.

Luit.-Generaal Swart over het te verwachten te...

In de Indische pers doet het navolgende b... de ronde:

„Aneta seint uit Amsterdam, d.d. 6 Octob... voorzitter van den Raad van Beheer in Ned... van de Internationale Rubbervereeniging e... Indische cultures, luit.-generaal H. N. A. ... onderschrijft de meening van Herbert Hoov... in de jaren 1928 tot 1930 een aanzienlijk r... tekort moet worden verwacht. De rubbercult... het Oosten gaat ongetwijfeld een reeks va... spoedige jaren tegemoet."

Met dit bericht heeft Aneta de pers ... laten inloopen; niet generaal Swart — de ou... president van den Raad van Indië — is nl. ... zitter enz. van de Internationale Vereeniging ... de Rubbercultuur, doch wel zijn naamgeno... A. G. N. Swart.

Het is opmerkelijk dat deze Aneta-naam... warring ontgaan is aan de bladen welke het ... tje opnamen (o.a. de *Locomotief* van 7 Oct.)

Van Week tot Week.

Di. 10—Ma. 16 November.

Het aftreden van den Minister van Koloniën ... zoover uit Aneta-telegrammen is gebleken, ... in Indië zeer ontstemd en ontevreden over ... de Tweede Kamer voorgevallen politiek sp... verstrekkende gevolgen. Het Bat. Nieuwsbla... wellicht het best de gevoelens van velen w... die courant schrijft:

Het geheele voorval laat meer plaats ... schaamte, dan voor roem, doch de Nederla... politiek kent blijkbaar geen schaamte. Mislu... reconstructie van het Kabinet, omdat geen ... aanwezig zou blijken, om samen te werken ... wijt Indië zijn verlies van een veelbelove... nister aan een minderwaardig politiek sp... in het Nederlandsche parlement. Van ... standpunt bezien, is er haast geen strenge... nis over dat Parlement denkbaar, dan gel... in de tegenstelling van de zes jaren van ... de Graaff, tegenover de zes weken van ... Welter.

Raadsman voor studeerenden. Bij Kon. besluit ... noemd bij het Departement van Koloni... raadsman voor studeerenden, de heer L. ... tenenk, (oud-)lid van den Raad van Ned.-I...

De Begrooting voor 1926 in den Volksraad. ... voorloopig verslag der afdeelingen van den ... raad nopens de suppletoire begrooting vo... dienstjaar 1926 wordt met waardeering ... van de bereidwilligheid van den Gouv.-G... om de gebruikelijke bestuursperiode als ... verlengen.

Algemeen zijn de leden van oordeel, ... voorgenomen splitsing van de vloot voo... het oordeel van den Volksraad behoort te ... onderworpen.

Geklaagd wordt, dat bijna alle, door den ... raad aangenomen amendementen door ...

erbestuur in overeenstemming met den Gouverneur-Generaal zijn terzijde gelegd.

Het niet overnemen dezer amendementen wekte n groeiende neiging op bij het intellectueele eel der inlandsche bevolking, om zich voor den ervolge te onthouden van medewerking aan het ormale politieke werk (bedreiging met non-coöeration dus).

Aangedrongen werd op het beslist weren van communistische actie en het sluiten der Sat Rajatscholen.

Aangedrongen werd voorts op een verscherpt ezicht op de pers en niet alleen op de inlandche, wegens de haatzaaiende artikelen, welke egen te worden opgenomen.

Preventief toezicht wordt door de hier aan het oord zijnde leden volkomen gemotiveerd geacht.

Slechts weinige leden begroetten met onvereelde instemming de voorgenomen herziening n de Kiesordonnantie voor de gemeenteraden in de wandeling het Baboe-kiesrecht genoemd). Opgemerkt werd, dat de regeering, zij het onwilens, aanstuurt op een fiasco van het inlandsche ement in de gemeenteraden. (Aneta, 11 Nov.).

Gouvernement voor de Molukken. De Volksraad am met 31 tegen 12 stemmen het voorstel aan ot instelling van het Gouvernement der Molukken. (Tot dusver was de z.g. Groote Oost georganiseerd in de residentie Amboina, omvattend de ude residenties Amboina, Ternate en Nieuw-Guinea. Het hoofd der residentie Amboina, de eer L. H. W. van Sandick, had reeds den peroonlijken titel van gouverneur). (Aneta, 11 Nov.)

Ongeregeldheden in Atjeh. De hoofdleider van het erzet in Bakongan, Teukoe Angkasan is — volens een Aneta-telegr. van 12 Nov. — door een atrouille onder bevel van kapitein H. Meihuizen, eenige zijner volgelingen gedood; de rest is verstrooid of meldde zich aan.

eving op Nieuw-Guinea. Aneta seint d.d. Fak Fak 12 Nov. Een aardbeving, welke niet minder dan wee uren aanhield, werd geregistreerd in Noord-West-Nieuw-Guinea.

che week te Rotterdam. De tweede der Indische oordrachten aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool (z.g.n. Indische Week) zal gehouden worden op Dinsdag 24 November, 's nam. te 2.15 uur in het gebouw der Hoogeschool. De heer . T. Damsté, oud-resident van Bali, zal dan een voordracht houden met lichtbeelden over: *Land en volk van Bali.*

De derde en laatste lezing wordt gehouden op Dinsdag 1 December, des nam. te 2.15 uur. Mr. . D. E. van Ossenbruggen, raadsheer in het Hoogerechtshof van Nederlandsch-Indië, zal dan een voordracht houden over: *Het magisch denken bij den Inlander.*

ersitaire examens. Leiden. Land.-examen Indisch echt de heeren W. G. Vergouw en J. L. W. de reef; doct. ex. Indisch recht de heer Mr. R. M. oebroto.

scheidingen. Bij Kon. besl. is benoemd tot officier in de Oranje Nassau-orde Raden Toemengoeng Ario Sosrodiprodjo, regent van Wonosobo; tot ridder der Oranje Nassau-orde M. J. J. Treur, controleur Binnenlandsch Bestuur te Karanganjar, edert benoemd tot assistent-resident van Sampang J. C. de Klerk, controleur B. B. te Wonosobo. is toegekend de eeremedaille der Oranje Nasu-orde in goud aan: C. Op 't Land, onderluitent der genie N.-I. L. (met de zwaarden): Raden irtomiharadjo, wedono van Leksono, regentschap Wonosobo; Raden Prawoto, alias Prawotokoesoo, wedono van Salaman, regentschap Magelang; zilver aan: H. N. Schut, politieopziener bij de eldpolitie te Wonosobo; M. E. M. Kneefel, techsch ambtenaar 1e kl. bij den Telefoondienst, ofd van het Telefoonkantoor te Wonosobo; G. ijten, opzichter bij de Pestbestrijding te Wonosobo; M. Lohy, Amboineesch sergeant 1e kl. met de zwaarden); A. Maessen, Europeesch sergeant (met de zwaarden); in brons aan J. E. Hatusupy, Amboineesch sergeant 1e kl.; J. Noya, Amboineesch hospitaal-korporaal 1e kl.; Kampret, Javaansch korporaal en Salam, Javaansch infanterist 1e kl. (allen met de zwaarden).

baja vlootbasis. Uit volkomen betrouwbare bron ernam het A. I. Dgbl. (Preanger-Bode), dat thans reeds voorstellen bij de regeering zijn ingediend voor het aanleggen van de noodige uitbreidingswerken, om van Soerabaja de hoofdbasis te maken voor onze toekomstige vloot.

Deze voorstellen zijn tevens een bevestiging van het reeds vroeger gepubliceerde bericht, dat de Indische regeering en het opperbestuur de door den Volksraad aangenomen motie, om niet Soerabaja doch Tandjong Priok tot hoofdsteunpunt voor de vloot in te richten, naast zich hebben neergelegd.

Pest op Java. In de week van 27 Sept. tot 3 Oct. werden op Java 255 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 2, Temanggoeng 23, Magelang 12, Djokjakarta 1, Goenoengkidoel 3, Soerakarta 12, Bojolali 36, Klaten 68, Sragen 6, Salatiga 1, Pekalongan 14, Tegal 12, Poerbolinggo 58.

Engelsche belangen op Java. Naar het Haagsche Aneta-kantoor uit Londen verneemt, is wederom een Indisch rubber- en theeland, n.l. Bodjong Sokka op Java, in Engelsche handen overgegaan. De onderhandelingen over dezen verkoop hebben plaats gehad onder leiding van mr. Th. Bodde, advocaat te 's-Gravenhage.

De onderzeeër K XI. Blijkens bij het departement van marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K. XI, onder bevel van luitenant ter zee 1e klasse G. E. V. L. Beckman, op haar uitreis naar Ned.-Indië den 12en Nov. te Alexandrië aangekomen.

Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat †. Met ingang van 3 October j.l. is het Ned.-Ind. Landb. Syndicaat te Soerabaja, in liquidatie getreden, in verband waarmede de uitgave der „Publicaties" (het voor de cultures zoo belangrijke periodiek, dat 17 jaar heeft bestaan) is gestaakt.

Waworoentoe †. Aneta seint dd. 17 Nov. Het Volksraadlid Wawaroentoe is te Menado overleden.

We veronderstellen dat bedoeld is A. L. Waworoentoe, *oud*-Volksraadlid, *oud*-Majoor (een titel door het gouvernement aan verdienstelijke hoofden der Minahassische bevolking toegekend). De hr. W., geboren den 28en Oct. 1860 te Menado, trad in 1881 als klerk in 's Lands dienst, was later districtshoofd te Sonder, lid van den landraad te Menado, enz. De Ind. Reg. stelde steeds zijne adviezen in Minahassa-aangelegenheden op hoogen prijs. Ook na zijne pensionneering, in 1919, bleef W. levendig belangstellen in alles wat den vooruitgang van de Minahassa betrof en maakte hij o.a. deel uit van de z.g.n. „Herzieningscommissie".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Java in Berlijn.

(Eigen Brief).

Berlijn, 16 Nov. 1925.

Zoo luidt de titel van een rijk geillustreerd artikel in de *„Deutsche Allgemeine Zeitung"* van 15 dezer, terwijl ook *„Der Welt Spiegel, illustrirte Wochenschrift des Berliner Tageblatter"*, een volle bladzijde wijdt aan de Indonesische Tentoonstelling met de uitvoering van Javaansche wajang- en danskunst, welke deze week hier gehouden worden, op initiatief der kort na den oorlog hier gestichte „Duitsch-Nederlandsche Vereeniging."

Werkelijk is een minuscuul klein deeltje van de paarl van den Archipel, zooals Java met recht genoemd wordt, voor enkele dagen naar Duitschland's hoofdstad overgeplaatst. Geen wonder, dat dit buitengewone feit aan alle kanten de aandacht trekt, in het bizonder van de zijde der kunstenaars en kunsliefhebbers, die hier in grooten getale aanwezig zijn.

De bekende kunstnijverheidzaak (vroeger „Hohenzollern"-) *Kunstgewerbehaus* van *Friedmann und Weber* (in de Budapester-, thans in Friederich Ebertstrasse omgedoopt) heeft zijn boven-voorvertrek, dat in het klein denken doet aan de groote Scheveningsche Kurhaus-zaal, op zeer smaakvolle wijze tot een Indische tentoonstelling ingericht. Zoodra men er binnenkomt, is men in een Oostersche sfeer. Tegen den glazen voorwand is een wit laken gespannen, waarop een dertigtal fijngesneden *wajang koelit*-figuren, in groepen verdeeld, een goed beeld geven van deze eenig-mooie Javaansche zwart- en wit-kunst, geflankeerd door twee oude muziekinstrumenten. Langs de zijwanden hangen prachtige Javaansche batiks en weefsels uit verschillende streken van den

Haarlem en Omstreken.

Archipel; ook langs de balustraden der rondloopende bovengalerijen hangen deze in rijke plooien naar beneden.

In het midden der zaal prijkt een groot polychroom Balibeeld Krishna op zijn rijdier, de Garoeda-vogel, terwijl in kasten en op lange tafels, met *dodots* bedekt, allerlei kleiner hout- en leder-snijwerk, alsook koperen vlechtarbeid zijn uitgestald. Het geheel maakt een overweldigenden indruk, terwijl enkele goed aangebrachte palmen en fijne bamboetwijgen, het nauwkeurig mysterieus-tropische karakter er van nog verhoogen.

Er was dan ook maar één roep van schwärmerisch Duitsche bewondering, toen j.l. Zaterdagmiddag om 4 uur de deuren der tentoonstelling geopend werden en een lange rij van genoodigden binnenstroomde, om te komen luisteren naar een lezing van R. M. Noto Soeroto over Javaansche kunst.

Geheimrath Schumacher, de Decan der Philosofische faculteit aan de universiteit alhier, die tevens voorzitter is der Duitsch-Nederlandsche Vereeniging, opende de samenkomst met eenige welgekozen woorden, die blijk gaven van zijn groote kennis en warme belangstelling in de Indische kunst. Zoo zeide hij o.m.: dat, wat hier getoond wordt, niet antiek is, doch *levende* kunst, die voortbouwend op eeuwenoude, heilige traditie, zich toch telkens opnieuw verjongt. Wie, zooals hij, eenmaal dat schoone land met zijn interessante bevolking bezocht heeft, verlangt er altijd weer naar terug. Ook hoopt hij, dat de aanblik van het tentoongestelde zijne landgenooten een aansporing moge zijn om hun belangstelling uit te breiden buiten de grenzen van het Duitsche rijk, dat deze Indische kunst hun vele vruchtbare *„Anregungen"* (opwekkingen) mogen geven. Het doel der Duitsch-Nederlandsche Vereeniging is de cultureele banden tusschen Nederland en Duitschland nauwer aan te halen. In dit verband herinnerde hij nog aan de belangrijke wetenschappelijke lezingen en de pracht-tentoonstelling van Hollandsche schilderkunst, welke na den oorlog in de zalen van het Kasteel Sans-soucis te Potsdam gehouden zijn.

R. M. Noto Soeroto, die speciaal de heeren Prof. Max Fleischer en Richard Oertmann noemde als de stuwende krachten dezer expositie en ook *„Boeatan"* vermeldde als deelneemster er aan, behandelde in vloeiend Duitsch — waarvoor hij van den voorzitter, bij diens dankbetuiging, nog een welverdiend pluimpje kreeg — hoofdzakelijk de Javaansche wajang- en zangkunst, waarbij niet alleen hij zelf, doch ook M. Ngb. Poerbatjaraka eenige demonstraties gaven, om aan te toonen, hoe om de kern van hun vaderlandsche lied, door iederen Javaanschen zanger, persoonlijk, al naar diens aard en aanleg, gevarieerde krullen en versieringen kunnen worden aangebracht.

Het aandachtige publiek vond dit alles zéér belangwekkend en gaf door luid en herhaald applaus blijk van zijn ingenomenheid. Dit voorspelt een goede opkomst voor de aanstaanden Maandag- en daarop volgende avonden te geven wajang- en dansvoorstellingen met gamelanbegeleiding in het *Künstlerhaus*, Bellevuestrasse, alhier.

Daar het Berlijnsche *Museum für Völkerkunde* thans bezig is naar een nieuw gebouw te verhuizen en alles ingepakt ligt, zijn enkele gamelan-instrumenten uit het Hamburgsche Museum geleend, die door de Javanen, onder leiding van R. Ngb. Poerbatjaraka, zullen worden bespeeld, terwijl *R. M. Jodjana* en *Siti Sundari* (Mej. Gincke Weber, die velen zich nog van Boeatan in de Gothische zaal zullen herinneren) daarbij eenige dansen zullen uitvoeren. Hoewel een en ander natuurlijk slechts een flauw beeld zal kunnen geven van die schitterende Javaansche kunst, zal zelfs dit eenvoudige ongetwijfeld indruk maken en naar meer op dit gebied doen verlangen.

Ook zullen er door deskundigen lezingen worden gehouden, o.a. door Prof. Max Fleischer over de batikkunst en door Prof. Hornborstel over de gamelanmuziek. Hierover later nader.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De belastingdruk op de Inlandsche bevolking.
Het onderzoek naar de Inlandsche welvaart,

Den 14en Maart j.l. werd de ass.-resident *Meijer Ranneft* door den directeur van B. B. belast met een onderzoek naar den druk der desadiensten, de... gen van de locale gebiedsdeelen en hetgeen ... en ander samenhangt. Tevens had de heer M... neft, aan wien de asp.-controleur *dr. W. Huen...* toegevoegd, te onderzoeken welke wijziginge... landrenteregeling gewenscht moesten worde... en daarbij na te gaan den druk van deze ... op het inheemsche landbouwbedrijf. Het *Ba...* (13 en 14 Oct.), de *Java-Bode* (12 Oct.) en he... *D. v. N. I.* (8 Oct.) publiceeren thans belang... zonderheden uit *het Rapport Meijer Ranneft.* M. R. komt tot de conclusie, dat over het a... genomen de belastingdruk op den Inlander we... is, zij het ook dat de toestand gedurende de... jaren verbeterde. Na 1921 trad namelijk vo... Inlander een inderdaad zeer moeilijk tijdperk ... belastingdruk werd zwaarder, terwijl de inkoms... af- dan toenamen. Sinds een paar jaren zijn ... komsten echter over het algemeen grooter gew... Het hoofdgeld wordt, als complement van de ... belastingen, toch zwaar gevoeld door de Inla... bevolking. In het rapport wordt duidelijk ui... hoe de oude Inlandsche *bedrijfs-belasting* ... *landrente* door den Inlander wel begrepen w... de billijkheid ervan wordt door hen gevoeld. ... het *hoofdgeld* is in de plaats getreden voor de h... diensten, lasten welke het nieuwere geslach... kent. Het weet niet wat zij beteekenden en kan d... moeilijk de fiscale heffing apprecieeren, welk... vroegeren onbetaalden, verplichten arbeid hee... vangen. De eindconclusie van rapporteur is, d... heffing van hoofdgeld geleidelijk dient te word... geschaft en dat de vorm van belasting, welke d... Inlandsche bevolking het best en het gemak... wordt verdragen de *invoerrechten* zijn. Daaraan ... de voorkeur te worden gegeven. Het moeten ui... van bijvoorbeeld twee centen per dag aan ... recht hindert den Inlander van hoog tot laag ... dan het opbrengen van een in totaal lagere belas... die in een beperkt aantal termijnen, in vrij groo... dragen dus, in den loop van het jaar moet w... opgebracht.

De eindconclusie brengt de *Java-Bode* (13 ... weinig nieuws. Reeds lang werd de wensch ver... om het zwaartepunt der belasting over te breng... objecten als zout e.d. en haar zoodoende minder ... kend te doen lijken, of te doen zijn misschie... *het hoofdgeld, dat ingevoerd werd ter vervang... de heerendiensten,* kocht de Inlander zich ... beschikking over zijn tijd en arbeidskracht; d... werken kwamen niet meer, ten algemeenen ... in heerendiensten tot stand, maar de gelegenh... er om eene vrije en werkzame en wellicht we... bevolking te doen ontstaan. Thans, na al di... blijkt die speculatie in alle opzichten een mis... te zijn geweest. De Inlander is al lang verge... het hoofdgeld een zeer schappelijk bepaalde ... was voor eigen initiatief en vrijen arbeid. ... verwachte welvaart is, over het algemeen gesp... betrekkelijk weinig terecht gekomen. De groote ... ken kwamen door hooger offers uit de alg... middelen tot stand, en de Inlander, schoon ... heerendienst, bleek niet in staat de met zooveel ... raliteit en optimisme geboden kans te exploite... Zoodat hij thans het als zegening bedoelde hoo... alleen nog maar gevoelt als een last, een dru... directe belasting. Ziehier dan, in de eindconclu... dit rapport, de groote koloniale vergissing ei... uitgesproken... een vergissing, die we nog wel ... en in telkens andere vormen zullen gemanife... zien.

Op aandrang van de Tweede Kamer werd ... maanden geleden een onderzoek ingesteld naa... welvaartstoestand der inheemsche bevolking, ... een overzicht van haar huidige economische ... samen te kunnen stellen. Met de leiding van he... zoek werd belast het toenmalig lid van den R... de heer *Welter,* die later vervangen werd d... heer *Van der Marel,* terwijl de heer *mr. de F... Malines v. Ginkel* belast werd met de dag... werkzaamheden, welke, naast den compilatie... dactiearbeid der binnenkomende gegevens ... verschillende ambtenaren en diensten, ook ... lende plaatselijke onderzoekingen insloten. Het ... *Hbl.* (6 Oct.) weet mede te deelen, dat op de... de beschikking is verkregen over waardevol m... dat stellig een belangrijke uitbreiding van onze ... omtrent den economischen toestand zal breng... blad uit den wensch dat dit onderzoek niet ... zal blijven tot het voldoen aan den incidenteel ... wensch van de Tweede Kamer naar meer ...

…nt de volkswelvaart, een wensch, die periodiek …ting komt en steeds weer tot afzonderlijke onder…ngen den stoot geeft, doch dat thans de nood…ijkheid wordt ingezien van *een voorigezet syste…ch onderzoek,* dat ons op den duur, door ge…de verzameling en verwerking der economische …ens, in staat kan stellen het scherpe beeld te …en *van den economischen toestand der bevolking, …door alleen een krachtige verbetering daarvan …ijk wordt.*

De arbeidersbeweging.

…apitalistische samenleving staat in Europa, dank …de ontwikkeling van de arbeidersbeweging, nog …op haar beenen. Volgens het *Soer. Hbl.* (10 Oct.) … *de arbeidersbeweging in Azië, ook in Ned.-…* tegenover de samenleving een heel andere hou…aan, een houding van vijandschap en van op…igheid, althans voor zoover zij zich richt tegen …vreemdeling. Het zal wellicht moeilijker te ver…elijken zijn dan in Europa, dat de arbeidsbewe…zich ook in Ned.-Indië tot een constructieven fac…ervormt. De rassen- en godsdienstverschillen ma…hier de samenwerking, de uitwisseling van ge…en, de erkenning van wederzijdsche belangen, …eel moeilijker bereikbaar. De beweging is hier …jong; dit geldt zoowel voor de collectiviteit als …den enkeling. Wij zullen het oog op de toekomst …t moeten houden. Niemand behoeft ons te ver… wat er thans aan de Inlandsche arbeidersbe…ng ontbreekt en welke haar voornaamste stimu…n zijn. Toch ligt het geheim van de geleidelijke …ikkeling en van den groei onzer Indische kapita…che samenleving, ook hier in de wording van …enigermate ontwikkelden en tot oordeelen en cri… gerijpten arbeidersstand. Zij zullen zich deelge…en, medewerkers in de economische productie …en gevoelen, zooals de Europeesche arbeiders …it zeer bewust gevoelt. Dan zal ook de lust tot …nielen en omverwerpen van onze kapitalistische …nleving verdwijnen. Vooral Amerika is hier een …end voorbeeld. Wij zijn in Indië nog in het aller…e begin. Reeds nu der arbeidersbeweging, hoe …rganiseerd en onevenwichtig die ook moge zijn, …begrip van belang bij de kapitalistische samen…g bij te brengen, behoort tot de vormende en lei…e taak vaan alle maatschappelijke leiders.

De padvindersbeweging in Ned.-Indië.

…e *Locomotief* (7 Oct.) verneemt van het hoofdbe… van de Ver. „Ned.-Indische Padvinders”, dat de …kken commissie van den Volkenbond besloten … aan de algemeene vergadering voor te stellen, …egeeringen uit te noodigen de padvinderij steun …erleenen. In de toelichting tot dit voorstel merkte …commissie op, dat een beweging, die vol levens…ut is en die geïnspireerd wordt door ontegen…ijk edele en hooge gedachten, geholpen dient te …en. De gedachten en gevoelens van het jonge …cht zijn een zeer belangrijk element in de vor… van het geweten der menschheid, ging de …missie verder. De internationale padvinderij is een …ging, die dagelijks de gevoelens van onderling …ipen en waardeeren, van onderlinge achting en …e zal vermeerderen tusschen de jongeren van ver…ende nationaliteit, wat ook hun taal, ras, of we…eel moge zijn, en dit wel door geregelde onder… bezoeken, door het kampleven, door de spelen, …ij gezamenlijk hebben beoefend in de dagen, die …ezamenlijk in vreugde hebben doorgebracht. De …eene vergadering van den Volkenbond heeft …op met algemeene stemmen besloten, alle regee…n van de staten, die lid zijn van den Volkenbond …end uit te noodigen om speciale faciliteiten wat …t het vervoer per trein of anderszins, aan groe… padvinders, die aangesloten zijn bij een geregis…de nationale padvindersvereeniging en die van …ene land naar het andere reizen.

…t de *Ned.Indische padvinderij* betreft, deze telt …t oogenblik 16 afdeelingen, waarvan 12 op Java, … Billiton en één te Medan, Palembang en Me… Zij groeit nog steeds, maar zooals gewoonlijk … de ontvangsten niet in dezelfde mate toe, ter…e uitgaven voor subsidies aan de verschillende …lingen uit het centraal magazijn aanhoudend …er worden. Jongens en meisjes van alle rassen …en in de Ned.-Ind. padvinderij toegelaten. Steun …de zijde van de regeering zoowel als van …ulieren is dringend noodig. Het hoofdbestuur …ert aan hetgeen Sir Robert Baden Powell, …ief scout, in zijn boek „Aids to Scoutmastership” …ift. Sir Robert merkt op, dat de padvindersbeweging, welke zich over de geheele wereld heeft verbreid, door haar systeem ons in staat stelt om van elken jongen (of meisje) individueel een nuttig en gelukkig staatsburger te maken; hen te gewennen om elk op zichzelf in het belang van de gemeenschap werkzaam te zijn en voorts door bij hen de broederschapsidee (een der idealen van den padvinder) aan te kweeken, gepaard aan internationale welwillendheid en een elkaar waardeeren van de volken en rassen, men krachtdadig werkt aan het in de toekomst verkrijgen van een blijvenden wereldvrede.

Volksgezondheid na een kwart eeuw.

De *mijnwormziekte,* die dertig jaren geleden nog met geheimzinnigheid omgeven was, waartegen geen kruid gewassen scheen, kan nu voor enkele centen per patiënt bestreden worden. Met de *frambosia-bestrijding* behoort die van de mijnwormziekte tot de schitterendste hulpmiddelen tot leniging van de nooden der bevolking en tot eere van het Nederlandsche gezag in Ned.-Indië. Een half jaar geleden beschreef de *Java-Bode* wat in de omgeving van Batavia, *in het Bantamsche* in die richting gedaan wordt. In *De Locomotief* (5 Oct.) geeft thans *dr. W. G. K. Gothein* een beschrijving van dit werk, zooals het door den D(ienst) V(olks) G(ezondheid) is aangevangen *in Banjoemas.* Er worden op het oogenblik ongeveer 20.000 Inlanders per maand behandeld. De bevolking is zeer gewillig om zich aan de kuur te onderwerpen en houdt zich over het algemeen zeer goed aan de hygiënische maatregelen door dr. Gothein voorgeschreven. In de ongeveer vier maanden geleden behandelde desa's is het percentage mijnwormzieken teruggeloopen tot 10 à 15 procent. Een zeer bevredigend resultaat!

In *De Locomotief* van 8 Oct. brengt de Kedirische correspondent in herinnering, dat vele jaren geleden in het regentschap *Toeloengagoeng* en *Trenggalek,* een onderzoek ingesteld is naar den omvang van de mijnwormziekte in die streken. Ook hier bleek dat de omstandigheden in de desa's zeer onhygiënisch waren. Haast in iedere desa kwamen de mijnbouwlarven in grooten getale voor. Zoolang er voor Kediri nog geen kans bestaat, dat de bestrijding dezer volksziekte intensief kan worden ingezet, zou de dienst der volksgezondheid toch alvast pogingen kunnen aanwenden om verbetering te brengen in de onhygiënische toestanden.

Naarmate de wetenschap vorderingen maakt, levert zij het Westersche bestuur meer middelen om daadwerkelijk zegen te brengen aan primitieve volken, — aldus de *Java-Bode* (7 Oct.) — Dat men die middelen, vooral waar zij, zooals in Banjoemas, met betrekkelijk geringe financieele offers zijn toe te passen, met volle kracht aangrijpe, is onze oprechte wensch. Ziehier de beste en meest overtuigende tegenpropaganda bij het haatzaaiend werk van hen, die in alle opzichten, de Westersche leiding tegenwerken.

De meevallers voor de schatkist.

Ook het *„N. v. d. D. v. N.-I.”* heeft behalve naar de ontvangsten der in- en uitvoerrechten en accijnzen en der bedrijven, ook nog eens geïnformeerd naar de opbrengst der directe belastingen over 1925 en vernam dat de opbrengst tot nu toe schitterend is. Tot en met Augustus werd b.v. aan achterstallige inkomstenbelasting en O. W.-belasting ruim *f* 10¼ millioen méér ontvangen dan verwacht werd over het geheele jaar. In totaal hebben de ontvangsten aan belastingen in de eerste acht maanden des jaars *f* 52½ millioen opgeleverd aan baten uit hoofde van posten welke op de begrooting voor 1925 „pro memorie” zijn opgebracht. Hoe gunstig dit alles nu ook klinkt en inderdaad is, toch wijst de *Deli Crt.* (12 Oct.) er nog eens op, dat men zich niet van de wijs moet laten brengen door enkele cijfers; vooral niet wanneer ze de ontvangsten over vroegere jaren betreffen. Natuurlijk is het een meevaller voor de schatkist en kunnen daarvan uitgaven worden gedaan, die anders niet gedaan konden worden, tenzij er een equivalent voor gezocht werd, maar voor de kwestie van den belastingdruk geldt vrijwel uitsluitend de vraag hoe het normale accres der belastingen van het loopende jaar is en hoeveel dit de raming van de begrooting overtreft. Wij hebben indertijd *onze begrootingsbewaking* gekregen in *de Generale Thesaurie,* waar men nu reeds bezig is vast te stellen hoe *het normale accres der inkomsten* is. Aan het einde van het jaar zal men daaruit gemakkelijk kunnen opmaken of dat voldoende is om de belastingen of een enkele heffing daarvan te verlagen en dan toch ook zonder buitengewone meevallers, waarop men bij den opzet eener begrooting nooit zal mogen

rekenen, de noodige inkomsten te krijgen voor de normale uitgaven van de schatkist. Indien we voor 1926 zouden mogen rekenen op de opheffing der opcentenbelasting op de vennootschapsbelasting, en voor 1927 of 1928 op de opheffing der opcenten op de Inkomstenbelasting, misschien met vermindering der kleinste aanslagen, dan zullen we heel tevreden mogen zijn.

Oorzaak en gevolg.

Immer dringender worden in den laatsten tijd de klachten over *het toenemend tekort aan goede krachten in de cultures*, en het gebrek aan „bibit" voor de hoogere rangen teekent zich duidelijk af in sommige administrateurs-benoemingen. Het *Soer. Hbl.* (5 Oct.) wijt den achteruitgang van het gehalte der employé's aan de vermindering in beteekenis der administrateurs-positie en de onvoldoende salarieering en vooruitzichten der employé's. Het blad adviseert behoorlijke bezoldiging van den employé — en hoe weinig kost dit in verhouding tot de geheele exploitatie? —, schepping van een vooruitzicht, dat normale eerzucht op goede wijze kan bevredigen: eene gave en verantwoordelijke administrateurspositie, en ten slotte wat meer kans op eene plaats in de directie: ziehier de mijlpalen op de landbouwkundige loopbaan.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De rust in de Hedjaz.

(Slot).

Wanneer men in werkelijkheid met den sterken arm wil overgaan tot het herstellen van de orde en rust in de Hedjaz, dan zal vooridurend eene goed gewapende troepenmacht van 20000 man aanwezig moeten zijn, een maatregel, die, zonder twijfell, de financieele kracht der bevolking te boven gaat.

En, de gelden daarvoor te heffen van de bezoekers van het land, gaat toch ook niet aan.

Er blijft, onder die omstandigheden, niets anders over dan de Hedjaz onder het beheer te brengen van het Bestuur van Nedjid, dat de ruwheid der Arabieren kent en in staat is orde en rust te brengen in het sedert eeuwen onrustige land Hedjaz.

Andere groepen van Arabieren onder de wapenen te roepen is dan niet meer noodig en groote kosten zijn er niet aan verbonden.

Het optreden van het Bestuur van Nedjid zal alsdan aan de geheele Hedjaz ten goede komen, want het zal zich verantwoordelijk stellen voor de rust van de vreemdelingen, die zich overal kunnen verspreiden.

Achtergelaten goederen in de pleisterplaatsen zullen niet verdwijnen omdat elk Arabisch stamhoofd voor de veiligheid verantwoordelijk is gesteld en, in geval van onregelmatigheden, daarvan rekenschap zal hebben te geven.

Bij het plegen van plichtverzuim kunnen de stamhoofden worden ontslagen uit hunne functie en zoo noodig streng worden gestraft.

Die hoofden kunnen zich onderling evenwel bij contract verbinden zooals ook in het landschap Nedjid is vastgesteld.

De vraag of misschien het Bestuur van Nedjid in staat is de rust en orde in de Hedjaz te herstellen, zal in de toekomst wel door de Islamsche wereld worden beantwoord.

Dr. Sun Yat Sen en de bevolking van Ned.-Indië.

I.

Hetgeen de persoon, die zich „Keok" teekent in de „Soeara Hindia" over dit onderwerp schrijft, is opgenomen in de „Sadio-Tomo" van 27 April 1925, waarin de schrijver begint met beslistheid te verklaren, dat de toenadering van de Indische Extremisten tot Dr. Sun Yat Sen geheel spontaan is ontstaan en zich, zoowel vóór als na den grooten Oorlog, heeft ontplooid.

De talrijke vergaderingen van de Sarikat Rajat, welke de schrijver ook tijdens het leven van Dr. Sun Yat Sen, heeft bezocht, hebben hem doen weten hoe de naam van dien Chineeschen nationalist daarin met eere werd genoemd en hoe men hem in waarheid beschouwde als een volksleider, die al de bestaande slechtheden en het kapitalisme in China wilde bestrijden en afweren.

Ook zag men in hem een vóórvechter van den werkman.

Toen het bericht van het overlijden van Dr. Sun Yat Sen bekend was in geheel Indonesië, nam de Sarikat Rajat in het openbaar deel aan de droefheid daarover, terwijl ook de gematigde Nation... Inheemsche bladen in Ned.-Indië verschenen ... portret van den overledene en met hoogen ... gaven van hunne sympathie voor den man, ... voorman te Tokio, de politieke stelling had ... digd van Azië voor de Aziaten.

Wanneer de berichten juist zijn ten deze, ... den de communisten en de Sarikat Rajat Ve... ter hoofdplaats Soerabaja geheel spontaan ... zoek aan het opgerichte Chineesche Comité ... gedaan om deel te nemen aan de te houd... betooging voor wijlen Dr. Sun Yat Sen.

Het dagblad „Pewarta Soerabaja", dat ge... niet dan na rijp beraad zich mengt in volks... gen, voelde ook veel sympathie voor deze d... was van meening, dat er wel geen enkel m... het Chineesche Comité aanwezig zoude zijn ... verzoek van gezamenlijk in het gebed Dr. S... Sen te eeren, van de hand te wijzen.

Deze sympathie betuigingen van leiders va... pen van verschillenden landaard, geldt, uit ee... tiek standpunt bezien, naar schrijver's meening ... den persoon van wijlen Dr. Sun Yat Sen en ... de politieke belangen van China, waar de ... toestanden en verhoudingen, voor een deel d... neezen althans, niet met die van het West... schillen.

Een samengaan van Inlanders en Chineezen in Indië heeft in zooverre zekere beteekenis.

Staatkundig blijven die volksgroepen natuur... scheiden omdat het steeds uitbreidende natio... in China aan alle Chineezen, zoowel volblo... halfbloeds, vraagt de oogen te richten naar ... terwijl de bewoners van Java, Borneo en S... waaronder zelfs de Atjehers en de Batakkers, oogen richten naar Indonesië.

Doch daarnaast zijn er nog zoo vele onder... welke de aandacht van beide groepen verdi... die de verwezenlijking van het groote ideaal ... voor de Aziaten kunnen vergemakkelijken.

(*wordt vervo...*)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het gemengde huwelijk in Ned.-Indië.

Wanneer zij, zoo schrijft de medewerkster ... „Sinar-Sumatra" in het nummer van 2 Mei 1... grooten en vrijen omgang tusschen de beide s... de verschillende volksgroepen in Ned. Indi... slaat, dan is het voor haar zeer moeilijk een ... beeld te geven van den toestand, zooals die ... onderlinge vermenging van de verschillende ... schenrassen, in de toekomst zal ontwikkelen.

„Het is een moeilijk doch belangrijk onderw... de aandacht overwaard is en kalme en rijpe ... ging vraagt en van het hoogste belang voor de t... der Indische samenleving moet worden geacht.

Zij ziet den Europeaan óf in het huwelijk tre... in wilden Echt leven met Inlandsche vrouw... vrouwen van anderen vreemden landaard en ... wijzen huwelijkverbintenissen of huwelijkver... gen scheppen, die op zulk een belangrijke wij... de Westersche verschillen.

Dat verschil openbaart zich het sterkst in de ... gening, welke de talrijke Inlandsche en Chin... vrouwen van de Westerlingen, die zij in haar ... hebben gemeend te moeten volgen, ondervin... die vrijwel neerkomt op eene onderschatting ... vrouw, niettegenstaande deze, in den tegenwoo... tijd, over het algemeen, als een schepsel wor... schouwd, dat even waardevol is als de man.

De vraag, waaraan dat verschil van de bejeg... tengevolge van verschil in huidskleur, te wijten ... voor de schrijfster moeilijk te beantwoorden.

Ook personen van hoogeren intellectueelen ... zullen dat evenmin kunnen doen, in aanmerki... nomen het feit dat de natuur nu eenmaal ... schillende eigenschappen in den mensch heeft ... en geene gelijkheid kent.

De schrijfster beschouwt de huwelijkssamen... van die vrouwen, waarvan hier sprake is, dan ... eene voor haar beschamende daad, omdat, ten ... van de bestaande verschillen met de Westerlin... het stuk van huwelijk, die verbintenissen niet ... negenheid zijn gegrond.

Haars inziens vergissen die vrouwen zich en ... zij zich af wat het nut voor haar kan zijn, ... verbinden aan het leven van een Westerling.

geeft hij het haar dagelijks materieel ook nog zoo goed, toch laag neerziet op eene vrouw van anderen stam of ander ras.

De schrijfster heeft wel vertrouwen in de toekomst en gelooft zeker dat, naar mate de gelegenheid tot het verkrijgen van onderwijs voor de Oostersche vrouwen zich uitbreidt, dat onderwijs vele veranderingen ten goede, ten opzichte van de gemengde huwelijkssamenleving kan brengen.

Hare rechten opeischende en hare toekomstige positie als moeder beter begrijpende, zal de Oostersche vrouw zich niet zoo gemakkelijk meer laten vinden zich te binden aan het leven van een Westerling op de wijze, zooals thans nog algemeen plaats vindt.

Wel is waar hoort men dikwijls ook andere beweringen en zijn er personen, die verklaren dat de Oostersche vrouw, in haar streven naar ontwikkeling, niets liever doet dan de Westersche gewoonten in het leven en in den dagelijkschen omgang na te volgen en dat het aantal gemengde huwelijken dientengevolge zal toenemen, doch de schrijfster blijft toch bij hare meening, dat de intellectueele en goed opgevoede Oostersche vrouw, die weet wat zij aan haar stam verplicht is, zich daartegen schrap zal zetten.

De wenschen van de vrouwen, die geheel Westersch zijn opgevoed, zullen echter wel neigen naar die richting en gaarne met een Westerling in het huwelijk treden.

Slaagt zij evenwel in zulk een huwelijk niet, dan zal zij langs andere wegen haar doel moeten bereiken.

Het is wel bekend, dat er vele Chineesche en Inlandsche vrouwen zijn die veel van hunne mannen hebben geleerd, dat aan hare opvoeding is ten goede gekomen.

Dit feit is niet in overeenstemming met hetgeen te voren werd gezegd van de minderwaardige bejegening dier vrouwen door de mannen, doch de schrijfster weet dit niet beter toe te lichten dan door de verklaring te geven, dat die vrouwen over meer plooibare eigenschappen beschikken en zich, met het opzien naar het hooger intellect van den man, zich gemakkelijker dan andere sexegenooten aan den toestand weten aan te passen.

Zooals zij reeds in het begin van haar opstel schreef, is het onderwerp der gemengde huwelijken met de gevolgen daarvan voor de toekomst, een maatschappelijk vraagstuk, dat niet gemakkelijk zal zijn te regelen en op te lossen.

Haar persoonlijk schijnt het 't beste toe, dat soort bij soort blijft en dat de ontwikkelde en goed opgevoede Oostersche vrouw, tot verhooging van haar eigen peil en dat van hare familie, zich een echtgenoot kiest van eigen ras.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met eene bijdrage van Dr. W. Feuilletau de Bruyn over de beteekenis van het Volkenbondsverdrag, het Washingtontractaat en het Protocol van Genève voor den politieken toestand in den Pacific. Schr. is van meening, dat geen van drieën eenigen waarborg zijn voor den status quo in het „botsingsgebied van den Stillen Oceaan", want bedoelde Verdragen dienen niet uitsluitend de Vredesidee, doch hebben een politieke strekking „die zorgvuldig voor de groote massa is gecamoufleerd". In verband hiermede bespreekt schr. welke houding Nederland in een Pacificconflict moet innemen: sluiten van een bondgenootschap of het voeren van zelfstandigheidspolitiek; hij geeft de voorkeur aan het laatste, maar om die politiek krachtig te kunnen doorvoeren moet ons land als groote koloniale mogendheid de beschikking hebben over voldoende machtsmiddelen, d.w.z. een behoorlijk leger en een bruikbare marine in de eerste plaats om de neutraliteit in den Indischen Archipel te handhaven.

Dr. H. G. Heijting wijdt eene uitvoerige, welwillend critische bespreking (eene verhandeling op zich zelf) aan het onlangs verschenen boek van W. J. Knoop: Het probleem Nederland—Indonesië. Hoe kan de band tusschen Nederland en Indonesië behouden blijven?

Het volgend artikel „Kaarteeringen ter registratie van het Inlandsch grondbezit" door H. J. Kuiper wordt gevolgd door een „Slot-slotwoord" van J. van Roon en een onderschrift van de Hoofdredactie, hetwelk een einde maakt aan de polemiek door verschillende deskundigen in de Ind. Gids gevoerd over de instelling van een Inlandsch kadaster onder leiding van den Topografischen Dienst.

Over de verdediging van Nederlandsch-Indië artikelt N. N.; doordat hij zijn stof verdeelt in een aantal genummerde paragrafen is zijn gedachtengang zeer gemakkelijk te volgen. Hij beveelt o.a. aan om — als de nood aan den man komt — zich te bepalen tot de verdediging van Java, want het verdedigen van onzen archipel *in zijn geheel* gaat ver boven onze krachten. Het beschikbare geld worde besteed in de eerste plaats voor een krachtig leger op Java, voor veiligheidsbezettingen en versterkingen nabij Batavia, Soerabaja en de oliehavens (op de Oostkust van Borneo en Sumatra), eerst daarna voor de vloot.

Overigens bevat dit Nr. de vaste rubrieken: Varia. — Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

In- en Uitvoer van Java en Madoera.

Als Mededeeling No. 24 is bij het Centraal Kantoor voor de Statistiek verschenen eene publicatie, getiteld: Meerjarige overzichten van den in- en uitvoer van Ned.-Indië, deel I Java en Madoera (welke overzichten tot nog toe bij het Hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten werden samengesteld). In het boekje worden gegeven overzichten van den in- en uitvoer der belangrijkste artikelen over 40 jaren, en van de verdeeling over de belangrijkste landen van herkomst en bestemming gedurende de laatste 20 jaren; ten slotte wordt een uitgebreide statistiek der internationale handelsbeweging in de elf belangrijkste havens van Java gegeven.

Handboek voor de Residentie Westerafd. van Borneo.

Bij de N.V. Boekhandel Visser en Co. te Weltevreden is uitgekomen: Handboek voor de Residentie Westerafdeeling van Borneo, door G. L. Uljée, O. I. Bestuursambtenaar.

Aan het voorbericht van den schr. van dit in populairen toon gehouden werkje van ruim 150 blz., met hier en daar tusschen den tekst een afbeelding en aan het slot twee kaartjes, ontleenen wij het navolgende: „De goede gewoonte van de Engelsche koloniën volgend, is ook voor de Wester-afdeeling van Borneo een handboek samengesteld, ten einde aan het land meer bekendheid te geven. Want bekendheid verdient West-Borneo ten volle; er zijn weinig streken in Indië aan te wijzen, waar de welvaart zoo groot is; een welvaart bovendien verkregen door eigen inspanning. Den toerist kan het weliswaar nog niet veel moois bieden: alleen jagers vinden een nog bijna ongerept veld. Maar wie zijn geld en werkkracht in West-Borneo wil aanwenden, hij staat voor vrijwel onbegrensde mogelijkheden."

Met de samenstelling van deze „Gazetteer" (zooals de Engelsche monografieën over de gewesten in Britsch-Indië genoemd worden) heeft de heer U. ontegenzeggelijk zeer nuttig werk verricht, het ware te wenschen dat ook van andere residentiën der buitengewesten dergelijke beknopte, zakelijke handleidingen in druk bestonden. Op een algemeene landbeschrijving laat hij volgen een geologische, vertelt daarna van het klimaat en de wegengesteldheid, treedt in bijzonderheden over de bevolking en de middelen van bestaan, wijdt daarna een hoofdstuk aan de geschiedenis van West-Borneo om te besluiten met „verdere wetenswaardigheden".

Het groote werk op onderwijsgebied.

In de Nov.-afl. van Neerlandia wijdt de hr. E. L. K. Schmülling een optimistische beschouwing aan de beteekenis van het Indische onderwijs, met als uitgangspunt het jongste, door het Bureau van den Onderwijsraad samengestelde verslag. Uit het, door cijfermateriaal verduidelijkt overzicht krijgt men den indruk dat het volksonderwijs in al zijn vertakkingen in de laatste jaren een factor van groote beteekenis is geworden naast de gestadige ontwikkeling in andere opzichten. De hr. Schm. laat hierop het volle licht schijnen.

Indië. Geïllustreerd tijdschrift.

Afl. 17 (11 Nov.). Het zieleleven der Indonesiers. Java XVI, door N. — Met de „Rumphius" naar de Molukken, door L. v. P. — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch officier van gezondheid (vervolg). — Padi-oogst (in West-Java), door Haria Soemarta.

Verschillende inderdaad schitterende afdeelingen bevat dit Nr., o.a. van een waterval te Tondano, de vleermuizengrot met offerhuisjes in de Padangbaai (Bali), een kijkje in de kampoeng te Makassar, het meer van Tondano, enz.

Oedaya (Opgang).

Nov.-afl. Titelplaat: Koopvrouwen aan den wegkant gedurende den rijstoogst. — Zelfverwezenlijking en coöperatie, door Noto Soeroto. — Gezichten en tafereelen uit Indonesië: het eiland Bali. — Indonesiërs in Nederland (portretten met bijschrift). — Groote mannen in

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Japan (vervolg), door H. Cochius. — Indrukken van Nias, door H. F. Tillema (belangwekkende foto's met toelichting). — De Nieuwe Gids, het tijdschrift der tachtigers, 40 jaar, door H. von Essen (met het jongste portret van Willem Kloos, naast zijne vrouw Jeanne Reyneke van Stuwe).

Wederom een afl. met groote verscheidenheid van inhoud en kwistig geïllustreerd. Men vraagt zich met verbazing af hoe het mogelijk is dat een dergelijk goed geredigeerd en overvloedig geïllustreerd maandschrift geleverd kan worden voor den geringen prijs van drie gulden per jaar!

De strijd tegen het Communisme in Indië.

Dr. D. J. Hulshoff Pol Sr., wiens vroegere brochure: „Het recht van den Inlander op zelfregeeren en zijn economische ontwikkeling" betrekkelijk nog versch in het geheugen ligt, heeft opnieuw de pen opgevat voor eene nadere ontwikkeling zijner denkbeelden en deze gepubliceerd in de Nov. afl. van Vragen des tijds. Zijne beschouwingen, getiteld „De strijd tegen het communisme in Ned.-Indië en het gewijzigde Regeerings-Reglement" laten zich samenvatten als volgt: Een rustige economische ontwikkeling van Indië eischt een doeltreffende bestrijding van het Inlandsche communisme, dat wortelt in het toenemend verzet van den Inlander tegen ons gezag. — Het Ned. Ind. bestuur zal zich op grond daarvan zooveel mogelijk hebben terug te trekken en dient overal vervangen te worden door adat-hoofden. Deze zullen hebben te regeeren onder leiding onzer bestuursambtenaren. —De adat-hoofden zullen bij het „zelf-regeeren" worden terzijde gestaan door adviseerende Inlandsche colleges, waarvan de leden benoemd worden door den gouverneur, in overleg met het adat-hoofd. — Regentschapsraden, ten deele gekozen door een analphabetische Inlandsche bevolking, zooals het gewijzigd regeerings-reglement dit wil — zijn niet in het belang van den Inlander. — Aan de adathoofden wordt — waar zulks nog niet het geval is — het „bezit-recht" van den bodem teruggegeven. — Coöperatie tusschen adat-hoofden en het Westersche kapitaal is noodig voor de economische ontwikkeling der bevolking.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 85, afl. 2. Tierbilder aus den Molukken, von Dr. P. H. F. Kopstein. 2. Der Kokosräuber (Birgus latro). — Vulkanologische berichten, door ir. N. J. M. Taverne (met platen). 42. De Goenoeng Papandajan. 43. De G. Merapi (Midden-Java). 44. De G. Lamongan. 45. De Kawah Idjen. 46. De G. Raoeng. 47. De G. Semeroe en Bromo. 48. De G. Keloet. 49. De G. Tangkoeban Prahoe. 50. De Sendoro. 51. De G. Sopoetan (in de Minahassa). 52. Diverse berichten. — Historisch overzicht van de lotgevallen der Kon. Natuurkundige Vereeniging. Voordracht van Dr. C. Braak, gehouden in de feestvergadering ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan der Vereeniging op den 18en Juli 1925.

Zending en Missie.

De Macedoniër. Nov. '25. Soemba. De nieuwe Zendingsgeschiedenis (1904—1924), door D. K. Wielenga (vervolg).

De Katholieke Missiën. Nov. '25. Het Mohammedanisme op Flores, door P. Simon Buis (vervolg). Met ill.

Berichten uit de Heidenwereld. Nov.-Dec. '25. Een harde bodem. Bezoeken bij Javanen (nabij Paramaribo), door zendeling A. Peucker.

De Opwekker. Sept. '25. De „Anthingsche" Christen-Inlandsche gemeenten in Batavia's Ommelanden (vervolg). — Iets over ambtskleeding in onze Christen gemeenten, door A. K. de Groot.

Economisch-Statistische Berichten.

In het Nr. van 11 dezer schrijft Dr. E. Fickendey over de vooruitzichten der oliepalmencultuur in Ned.-Indië; z.i. zullen de cultuurmaatschappijen in Indië er goed aan doen hun oliepalmplantages uit te breiden; zij verdeelen hiermede het risico over meerdere cultures en kunnen in critieke tijden aan deze plantages een ruggesteun hebben.

Dr. D. J. Hulshoff Pol Jr. besluit zijn artikel naar aanleiding der onlangs ingediende Indische Begrooting over 1926; hij acht het allerminst uitgesloten dat — vooral op aandringen van belanghebbende zijde — de belastingen in de toekomst eenigszins verlaagd zullen worden, maar meent, dat niet kan worden verwacht, dat deze verlaging zoover zal gaan, dat het peil van vóór den oorlog weer zal worden bereikt of zelfs dichtbij genaderd.

Sri Poestaka.

De Oct.-afl. van dit Maleische maandschrift (uitgave van Volkslectuur) houdt o.m. in: eene overzetting van Prof. Hoesein's artikel, getiteld: „Het Inlandsch bestuur en de Islam", voorkomende in den „Bestuursgids", geïllustreerd met foto's van de moskeeën te Koeala Kangsar (Malakka) en te Bandoeng en een ontwerp-teekening van een groote moskee op laatstgenoemde plaats. — Iets over de olifanten-jacht op Sumatra. — Een beschrijving van de zeden en gewoonten, het godsdienstig leven, enz. van de bevolking in den omtrek van Batavia. — Vervolg der feuilletons Aboenawas en Poetri Anangaraga, enz.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 19 (1 Oct. '25). Het verlies dat plantenziekten veroorzaken, door Dr. C. J. J. Hall. — Uit de geschiedenis der bemestingsleer, door Georgikos. — Parasieten van thee- en kinabast, door Ir. B. Menzel. — Verhoogde rechten op thee in Nederland. — De bevolkingsrubber in Ned.-Indië (rapporten Bailey-Luytjes).

„Een stervend volk herleeft".

Onder dit opschrift een bijdrage (met sprekende afbeeldingen) van den hr. H. F. Tillema in de Oct.-afl. van „Vrije Arbeid." De schr. vraagt daarin belangstelling voor de Kaja-Kaja van Zuid-Nieuw-Guinea, een Papoea-stam, die al een heel eind op weg was om uit te sterven (om redenen door den hr. T. genoemd, n.l. koppensnellen en venerische ziekten) doch dank zij het ingrijpen van de Missie en later het Bestuur, thans weder begint te herleven.

Voor het liefdewerk der Missie (o.a. het stichten van model-kampongs) en van Dr. Thierfelder, die met groote toewijding geneeskundigen bijstand verstrekt, heeft de hr. T. niets dan lof; hij merkt hierbij op, dat de arbeid van een menschlievend arts, die hulp brengt, een pacificatiemiddel is, honderdmaal humaner, goedkooper en beter dan het zenden van soldaten en politie!

De Indische Mercuur.

No. 46 (13 Nov.). De Amerikaansche plannen tot het planten van rubber op groote schaal in Liberia (met kaartje), door ir. W. L. Utermark. — De winstaandeelkassen en het koloniaal kapitaal. — De toekomstige rubberpositie in Ned.-Indië. — Dienst voor waterkracht en electriciteit in Ned.-Indië (mededeelingen uit het jaarverslag over 1924). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. een uitgebreide literatuur-opgave over aetherische oliën, boschwezen, gommen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten, enz.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 1925, afl. 10 bevat o.m.: De wilde zwijnen van Java, door J. Olivier (met ill.) — Morieljes op Java, door Dr. C. van Overeem. — Een paar woorden bij een foto van Eichornia crassipes, door H. Witkamp. — Korte mededeelingen.

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 44 (3 Oct.). De meening van de Ind. Post (De komende Landvoogd-vacature. — De „betere" (Indon.) rechters?) — Woeker (op Java). — Koloniale tegenstellingen. — H. H. van Kol. † Een karakterschets. — Het Inlandsche onderwijs in de naaste toekomst, door L.

• • •

Jaarboek voor Suikerfabrikanten in Ned.-Indië, 24e uitgave 1922—1925. I. Wettelijke bepalingen, statuten en reglementen, bijgewerkt tot 1 Aug. 1924. II. Diverse gegevens en personalia. Met kaart aangevende de ligging der suikerfabrieken van Java en Madoera, bijgewerkt tot 15 Maart 1925. (Amsterdam, J. H. de Bussy. 2 dln.)

Denkbeelden der Inlanders van den Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekte, door J. P. Kleiweg de Zwaan (Mensch en Maatschappij. 15 Nov. '25).

De rassen van den Indischen Archipel, door Koster (met afbl.) (De Groene Amsterdammer, 24 Oct. '25).

Het huis van Raden Saleh (het tegenwoordige diaconessenhuis te Tjikini, Weltevreden), door S. Kalff. (Ind. Verlofganger, 13 Nov. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 41. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

De Holland-Indië vlucht (geïll. bespreking van het boek van J. van der Hoop). (Eigen Haard, 7 Nov.)

Oud en nieuw in zake het opium, door M. Th. Kok (vervolg). (Pharmaceutisch Tijdschr. voor N.-I. 1 Sept. '25).

Widhya Pramana (vervolg), door J. Kruisheer. (Theosofisch Maandbl. v. N.-I. Aug. '25).

Vereeniging voor de thee-cultuur in Ned.-Indië. Thee-propaganda in Nederland. (Publ. Ned.-Ind. Landb. Syndicaat. 1925, No. 18).

Het nieuwe kantoorgebouw der Handelsvereeniging „Amsterdam" aan het Komedieplein te Soerabaya (met ill.) Architecten- en Ingenieursbureau Hulswit-Termont en Ed. Cuypers. (Ind. Bouwk. Tijdschr. 1925, No. 14).

Het Inlandsche Volkshuisvesting-Congres (te Semarang) door A. R. (Tijdschr. als voren, No. 15).

De Javaan en zijn godsdienst (vervolg), door J. J. B. Oslmeier. (Ind. Vrijzinnig Weekbl. 10 Oct. '25).

De gemengde bedrijven in Nederlandsch-Indië. Samenvatting eener voordracht, te houden 28 Nov. 1925, door ir. A. Groothoff. (De Ingenieur. 14 Nov. '25).

Suriname.

In de vergadering van de Tweede Kamer op Dinsdagavond, 10 November, is de Corantijn-kwestie aan de orde geweest. De heer IJzerman hield een voortreffelijk betoog en eindigde met den Minister te verzoeken deze kwestie niet „voorshands" te laten rusten en zijne medewerking te verleenen tot de publicatie van de bescheiden betreffende deze grenskwestie.

Had de Memorie van Antwoord — zie ons nummer van 12 November — ons reeds doen vreezen dat ook Jhr. van Karnebeek de kwestie ontweek, zijn interruptie onder de rede van den heer IJzerman — dat de kwestie van de bronrivieren van de Corantijn in het Voorloopig Verslag niet bedoeld of daar niet goed geformuleerd is — liet ons geen twijfel meer over dat ook de Minister van Buitenlandsche Zaken de kwestie geen stap verder zou brengen.

Nadat Zijne Excellentie urenlang redevoeringen had aangehoord antwoordde hij op de rede van den heer IJzerman het volgende:

„Ik kom nu tot een andere quaestie, die door den heer IJzerman is besproken. Deze dacht blijkbaar, dat hij mij inderdaad zou betrappen op een geval van zeer gebrekkige mededeelzaamheid. Het geldt de aangelegenheid, behandeld in paragraaf 5 van de Memorie van Antwoord, n.l. de grens-quaestie van Suriname. De geachte afgevaardigde heeft er over geklaagd, dat dat antwoord zoo kort en zoo vaag was. Maar er is mij bij het aanhooren van dien geachten afgevaardigde gebleken, dat er een misverstand in het spel is. Er zijn, met betrekking tot Suriname, twee grensquaesties. De eerste is de vraag, in hoeverre bij de Corantijn, de grensrivier tusschen Suriname en Britsch-Guyana, de dalweg of de linker oever van de rivier de grens is; de andere is, welke is de bronrivier van de Corantijn, met andere woorden: aan wie komt toe de driehoek tusschen de New River en de Coetari-Coeroeni? Dit zijn twee onderscheidene quaesties. Het grootste gedeeltee van het betoog van den geachten afgevaardigde was gericht op de laatste quaestie, d.w.z. wat is de bronrivier, de New River of de Coetari-Coeroeni. Leest men echter het Voorloopig Verslag, hinc illae lachimae, dan ligt daar de bron van het misverstand. Zooals dat luidt kon de vraag niet anders begrepen worden dan dat zij betrekking had op de quaestie, of de dalweg, dan wel de linkeroever de grens is. Er wordt gezegd:

„Terwijl toch de heer de Marees van Swinderen zeer positief als zijn meening had uitgesproken, dat de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Coetari-Coeroeni, verklaarde de heer de Graaff, dat de linkeroever van de Corantijn de grenslijn uitmaakt en dus die rivier over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsche gebied behoort."

Dat is de eene grens-quaestie, en in den gedachtengang, dat deze bedoeld werd, is het antwoord geconcipieerd.

Was de andere grensquaestie bedoeld geworden, dan hadd zeer zeker het Departement met dit antwoord zich van de zaak niet kunnen afmaken en zou de geachte spreker te recht aanmerking hebben kunnen maken. Nu echter niet. Ik stel er prijs op, dit te doen uitkomen, omdat ik den indruk heb, dat hier een misverstand in het spel is.

Wat betreft de quaestie van de New River en de Coeroeni-Coetari als bronrivier van de Corantijn, ik heb op het oogenblik niet de gegevens bij mij om daarop een antwoord te geven. Deze zeer ingewikkelde quaestie heeft herhaaldelijk een onderwerp van behandeling uitgemaakt met den Minister van Koloniën, ook naar aanleiding van vragen van den heer van Doorn, maar ik kan die quaestie niet beschouwen als aan de orde te zijn."

Tot zoover de Minister. Dat er in dat middernachtelijk uur, in die merkwaardige vergadering, voor den heer IJzerman geen gelegenheid tot repliek bestond, spreekt van zelf. Daar wij elders op de quaestie denken terug te komen, bepalen wij ons hier tot een paar opmerkingen. Wij nemen onvoorwaardelijk aan dat het Departement van Buitenlandsche Zaken het Voorlooping Verslag heeft misverstaan. Maar dan moeten wij opmerken dat het Departement slecht op de hoogte is van hetgeen omtrent de grenskwestie in de beide Kamers is voorgevallen en dat het ook geen kennis heeft genomen van de artikelen daarover in *„De West-Indische Gids"*, waarvan steeds overdrukken zijn toegezonden aan den Minister van Buitenlandsche Zaken.

De Minister acht de kwestie van de bronrivieren zeer ingewikkeld. Wij zijn dat met Zijne Excellentie niet eens. Integendeel, als men de kwestie ontdoet van al de blunders, die door opvolgende regeeringen begaan zijn, dan is deze aardrijkskundige quaestie simple comme bonjour. Dat zou blijken als de Regeering de bescheiden publiceerde, waarop zoo dikwijls door de Staten-Generaal is aangedrongen, maar waartoe de Regeering, onbegrijpelijkerwijze, hardnekkig weigert over te gaan.

De Minister kan de kwestie der bronrivieren niet beschouwen als aan de orde te zijn. En dat wordt gezegd nadat de Staten Generaal reeds *25 jaren* lang aandringen op een regeling van de grenzen!

Welk ander Parlement zou zich zulk een rebuff laten welgevallen?

Wij moeten nu afwachten wat de Minister van Koloniën — wie zal hij zijn? — in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1926 over de grenskwestie in het midden zal brengen. „Het is te hopen dat daar geen „misverstand" in het spel zal zijn.

Curaçao.

De watervoorziening van Curaçao.

IV.

Het plan der waterleiding is tweeledig. Een waterleiding voor de schepen in de haven. En een andere voor de stad.

Deze leidingen, hoewel zij verband houden met elkander, moet men toch goed van elkaar onderscheiden.

Plan A, voorziening van drink- en ketelwater voor de schepen in de haven, betrekt het water uitsluitend van *Bonabista*, ten Noorden van het Schottegat.

Plan B, drinkwatervoorziening voor de stad, betrekt het water zoowel van de bronnen van Hato, als ook van *Bonabista*.

De reden, dat het water van *Bonabista* voor de schepen bestemd wordt is hierin gelegen, dat dit water betere kwaliteiten heeft voor ketelwater voor de stoommachines en tevens dat de leiding van Bonabista uit zeer gemakkelijk kan gelegd worden naar het Schottegat.

Er wordt gerekend (wat de capaciteit der putten betreft) op een levering van 100 M3. per dag tegen *f* 2.50 per M3.

Reeds bij een verkoop van 100 M3. per dag gedurende 300 dagen per jaar à *f* 2.50 per ton, zooals tot nu toe de prijs was voor water, aan schepen in de haven geleverd, geeft dit een opbrengst van *f* 75.000 per jaar, terwijl de zelfkosten per jaar dezer watervoorziening slechts ruim *f* 52.000 of bijna *f* 1.74 per ton bedraagt. In geval dus de waterverkoop per jaar aan de schepen boven het gemiddelde van 100 M3. per dag zou stijgen, zou daarmede de winst nog aanmerkelijk toenemen, omdat de onkosten in dat geval maar weinig vermeerdern.

Het Plan B is wat meer ingewikkeld.

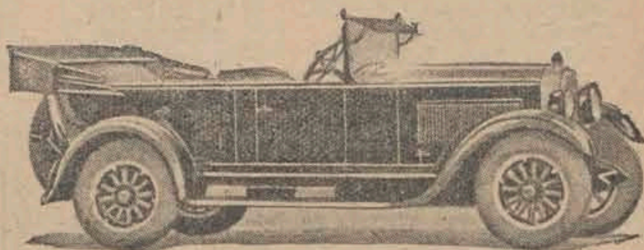
De minimum hoeveelheid water, die gemiddeld per dag aan de stad kan geleverd worden, is berekend op 200 M3.

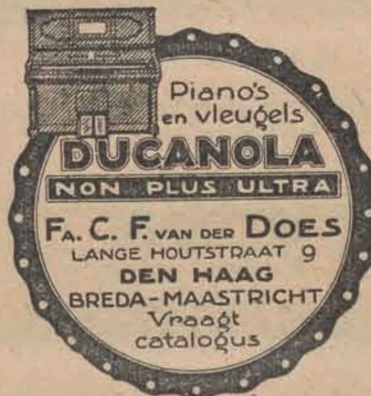
Voor deze watervoorziening wordt gebruik gemaakt van de bronnen van *Hato*, waarvan nu reeds 7 geregeld water leveren.

De onafhankelijkheid van de „kolonie".

(Vervolg).

Schreven wij verleden week over wat van Nederlandschen kant gebleken was over de onafhankelijkheidsverklaring van Curaçao, thans mogen wij wijzen

op een bericht, waaruit blijkt, dat Curaçao zich gereed maakt nu de nieuw verworven onafhankelijkheid met den zwaarde zoo noodig, te verdedigen. Het *Algemeen Handelsblad* van 10 dezer (Ochtendblad) deelt mede, dat *de West* vernam:

„Blijkens ontvangen telegr. zou de generaal R. Robles tijd. benoemd worden tot gouv. geneesk. o. Curaçao".

Misschien ook is de heer Robles een „generaal van gezondheid".

Politie.

Op Curaçao zijn aangekomen de Kapitein Borren en de luitenant Jhr. Den Beer Poortugael, belast met de herinrichting der politie. Aldus *La Union* van 15 October 1925.

Emigratie.

Zondag 11 October 1925 is de heer Kwartsz met de emigranten van Cuba teruggekeerd volgens hetzelfde blad. 200 man zouden meekomen volgens een eerder bericht in de *Amigoe.*

Mevrouw Brantjes.

Mevrouw Brantjes, die reeds eenigen tijd vóór des gouverneurs dienstverlof naar Holland ging en niet met den heer Brantjes terugkeerde, is thans weer op Curaçao aangekomen.

De Fransche kabel.

Een van de meest ergerlijke dingen, die men op Curaçao heeft is de Fransche kabel-Maatschappij, die tegen hooge vergoeding het publiek zeer slecht bedient. De verleden jaar verspreide geruchten, dat de Pan American Cabel Co. de Fransche kabel zou overnemen krijgen vasteren vorm. De *Amigoe* ontleent aan *El Boletin Comercial* een bericht van de *Figaro,* dat bij de Fransche kamer een wetsontwerp is ingediend, om de Fransche Maatschappij van telegraafkabels te machtigen, haar onderzeesche kabels in de Caraïbische Zee te verkoopen uit vrees van niet te doorstane mededinging, als de concessies van Haïti en Venezuela over 2 en 4 jaar zijn afgeloopen. De *Amigoe* voegt hieraan het volgende historisch overzicht toe:

„Zooals men weet, verleende het Gouvernement van Curaçao in 1885 (onder Gouverneur N. van den Brandhof) aan Graaf Thadée d'Oksza ten behoeve van de op te richten Compagnie télegrafique des Antilles, in 1889 overgegaan op de Sociéte française des télegraphes sous-marins, sedert 1895 Compagnie française des cables télegraphiques te Parijs, voor den tijd van 60 jaar (dus tot 1945) een concessie voor de aansluiting van Curaçao aan de telegraafverbinding tusschen Venezuela, Haïti en Cuba, in aansluiting aan het wereldtelegraafnet. Deze verbinding kwam op 7 Februari 1889 tot stand.

De kolonie was zoo blij, dat zij met de buitenwereld ook langs telegrafischen weg verbinding kreeg, dat zij grif de zeer bezwarende condities van het contract aannam.

Deze condities waren, dat de kolonie voor den tijd van 25 jaar, dus tot 6 Februari 1914, een jaarlijksche opbrengst van *f* 45.000.— moest waarborgen en wanneer dit bedrag niet bereikt werd, het tekort moest bijpassen.

Van hetgeen gedurende den geheelen duur der concessie, dus tot 1945, méér dan *f* 45.000.— per jaar ontvangen werd, moest een reservefonds tot een maximum van *f* 21.000.— gevormd worden, uitsluitend bestemd voor herstelling en onderhoud der kabels. Ingeval de jaarlijksche opbrengst méér dan *f* 66.000.— bedroeg, moest de helft er van aan de kolonie worden terugbetaald, totdat de in vorige jaren van de kolonie genoten bijdragen tot bijpassing van het jaarlijksch waarborgkapitaal ad *f* 45.000.— plus een rente van 5 % 's jaars waren terubetaald.

De kolonie heeft bij deze concessie geen finantieel vóór- of nadeel gehad. Sinds eenige jaren zijn de vroegere ontvangen bedragen voor de waarborgsom, door de Kabel-Mij. reeds afbetaald.

Er bestaat natuurlijk vrij veel kans, dat wanneer deze concessie aan deze Amerikaansche Mij. overgaat, ook voor Curaçao de tarieven wel wat goedkooper zullen worden."

Duitsche Geoloog.

In het begin dezes jaars bezocht de Duitsche geoloog en mijningenieur Professor Dr. K. Keilhack, Redacteur van het Geologisch Centralblad, *Berlin-Wilmersdorf,* aan boord van een der stoomschepen van de *Hornlinie* ons eiland en verbleef hier 12 dagen.

Met de nieuwe topografische kaart van Curaçao als basis maakte hij in die dagen hier een geologische studie, vooral van het oostelijk gedeelte van ons eil[and] en van de phosphaatlagen.

In de zitting van 10 Juni l.l. van de *Deutsche [Geo]logische Gesellschafft* bracht Prof. Keilhack ver[slag] van die studiereis uit, welke opgenomen is in No. van dezen jaargang van het *Berg- und Hüttenm[än]nische Zeitschrift „Gluckauf".*

Uit zijn onderzoek rondom het Schottegat en oostelijk deel des eilands, vooral van de Tafelb[erg] en Sta. Barbara leidt Dr. Keilhack dan de geschied[enis] van het ontstaan van het eiland af na de krijtform[atie] na verschillende opheffingen en inzinkingen bij [het] begin en op het einde van het tertiaire tijdvak en vorming van de jongere formatie van de koraalriffe[n] in het quartaire tijdvak. Wegens de vele vakterm[en] leent zich het artikel niet voor verdere ontleding [in] een courant, doch is voor geologen en mijnbouwku[n]digen zeer interessant.

(A. d. G.)

St. Eustatius.

Van St. Eustatius wordt gemeld, dat een nieu[we] maatschappij voor 4000 dls. al de rechten en bezitt[in]gen van de oude sisalmaatschappij heeft overgenome[n]. Zij is direct begonnen met de ontvezeling der oog[st]bare bladeren van de sisal. Zij heeft 12 man aan werk.

(A. d. G.)

Curaçaosche Comptabiliteitswet.

Verschenen is een vervolg op het verslag van [de] commissie voor de staatsuitgaven betreffende de Ve[r]slagen der Algemeene Rekenkamer bedoeld in art. der Surinaamsche en art. 36 der Curaçaosche Com[p]tabiliteitswet over het jaar 1923.

De commissie kan niet nalaten als haar oordeel kennen te geven dat de handelwijze van den minis[ter] van Koloniën in zake het toekennen van rente[loos] voorschot aan de Eerste Sisal Cultuur-Maatschap[pij], hoewel deze in liquidatie verkeerde, haar onverkla[ar]baar voorkomt. De omstandigheden waarin de bove[n]bedoelde maatschappij verkeerde, en het advies v[an] den gouverneur hadden ter waarschuwing moet[en] strekken om minder lichtvaardig gelden ten behoe[ve] dier maatschappij beschikbaar te stellen.

(N. R. Ct.)

Het traktement van den Gouverneur.

Uit het Voorloopig verslag op Hoofdstuk X.

Verscheidene leden maakten bezwaar tegen de voo[r]gestelde verhooging van de bezoldiging van den go[u]verneur van Curaçao met *f* 5000.—. Andere led[en] daarentegen konden zich daarmede vereenigen.

(Algemeen Handelsblad).

Geschiedkundige sprokkelingen.

Een onnatuurlijke natuurlijke moeder?

Bij crimineele sententie van den Raad van civie[le] en crimineele justitie van 16 Sept. 1824 werd de vrij[e] negerin Oliana wegens moedwillige verlating van ha[ar] pasgeboren kind, zijnde een meisje, in een hulpelooze[n] toestand, gecondemneerd tot de straf van geesel e[n] bannissement ten eeuwige dage, met bepaling dat bo[]ven haar hoofd een bord zal worden geplaatst waarop met groote letters de worden *onnatuurlijke Moeder* zullen worden gesteld. Blijkens G. J. 23 Sept. 1824 ga[f] de gouverneur toestemming tot executie van dit vonnis.

Uit den Verren Vreemde.

Twee redevoeringen.

Het toeval wil dat de post twee redevoeringen naast elkander op onze tafel legt, waarvan de eene een teru[g]blik geeft op het werk, volbracht door een koloniaal [in] allerhoogste positie, bij zijn heengaan, terwijl de andere gericht tot hen, die de studie gaan beginnen, welke h[un] koloniale loopbaan moet inzetten. De eerste gold lo[rd] Reading, die het onderkoningschap over Britsch-Indië [ging] overdragen; de andere, werd door den Franschen min[is]ter van koloniën L. Perrier gehouden bij den aanv[ang] van den nieuwen cursus van de Ecole coloniale te Parijs.

Een afscheidsbanket moet, in 't algemeen, niet worden beschouwd als de gunstigste gelegenheid om een betrouw[]baar oordeel te vernemen over hem, die daar als de [ge]vierde gast aanzit. Generaal Sir E. Atkinson heeft, [als] tafelvoorzitter, bij het farewell-banquet den 15 Octo[ber] door de United Services Club te Simla, aangeboden [aan] den Viceroy, lord Reading, diens verdiensten echter op [zoo] treffende wijze in woorden gebracht, dat men aan [die] after dinner-rede, ook in ruimer kring, de verdienste heeft toegekend van een juiste waardeering van de we[rk]

...aamheid van den vertrekkenden onderkoning en diens echtgenoote. Wij teekenen hier aan, dat het diner, volgens het Club-gebruik, ongeveer een half jaar vóór de abdicatie plaats had.

General Atkinson sprak over den man, en den bestuurder.

Uit een romantische jeugd werkte lord Reading zich op tot de karaktervolle persoonlijkheid, die zich in al zijn daden uitspreekt.

Deze eigenschappen brengen niet ieder man tot grootheid. Om als staatsman en bestuurder uit te blinken, moeten zich daaraan toevoegen: „determination, singleness of purpose, marvellons memory and great legal acumen". Deze eigenschappen brachten lord Reading op de hooge plaats, maar hij bracht ook nog mee die van een welsprekend redenaar, een slagvaardig debater, een parlementaire figuur van beteekenis en invloed. Spr. wees op de flinkheid waarmede de landvoogd weerstand bood aan opkomende paniek-bewegingen als in 1921 tot 1923. Hij heeft de Indische constitutie in opbouwenden zin voortgeholpen, zonder zich van de wijs te laten brengen door verkeerde voorstellingen en onredelijke verlangens.

Dan herinnerde spr. aan de moeilijke omstandigheden waaronder lord Reading zich liet vinden om den zóó verantwoordelijken post te aanvaarden: de gevolgen van den grooten oorlog, de heerschende toestanden in Indië zelf. Hij noemde en roemde dit als een bewijs van grooten moed.

In 1921 miste de politiek in Indië elke aanwijzing van vasten grond. Wat men toen als de afbrekende machten beschouwde ligt nu zelf in afbraak. Waar alles donker leek, wist de landvoogd de lichtpunten te vinden of te brengen.

Financieel werd Indië in 1921 een bodemlooze put genoemd. Nu zijn de schulden geregeld en de financiën op een stevigen voet gesteld. De landvoogd heeft aangedrongen op de overkomst van Sir Basil Blackett uit Amerika, die deze hervorming leidde.

Het legervraagstuk heeft hij opgelost door meer efficiency, meer verantwoordelijkheid, maar ook betere positie voor de officieren.

Rondziende, kan men zeggen, er is thans beweging en hoop, waar vijf jaren geleden stilstand en pessimisme was.

De samenwerking van Groot Brittannië en Indië is verstevigt en in het bewustheid hiervan liggen groote beloften voor de toekomst.

Een derde punt, waar op Spr. inging, „is somewhat of a Irishism. It is Lady Reading." Juist was bekend geworden, dat Mevrouw Reading vóór haar vertrek uit Indië nog een operatie zou moeten ondergaan, zij was ook niet tegenwoordig. Aan den wensch voor herstel, die hierbij paste, voegde generaal Atkinson lof toe voor haar werken van weldadigheid, de betoonde gastvrijheid en de wijze waarop zij Z.Exc. in moeilijke tijden heeft terzijde gestaan.

Hebben wij hiermede den korten inhoud weergegeven van de geprezen rede, die terugziet op het volbrachte in een schitterende loopbaan, thans nemen wij 't een en ander over uit den 5 Nov. gehouden discours bij de plechtige opening, zooals deze elk jaar plaats vindt, van de lessen der Ecole coloniale. Nadat de heer Dislère, voorzitter van den Raad van beheer der school, de gebeurtenissen van het afgeloopen jaar in herinnering had gebracht, sprak minister Perrier de leerlingen toe. Hij zeide zich over de leerlingen van heden heen, vooral te richten tot de bestuurders, die zij morgen zullen zijn.

Even werd slechts aangestipt het groote werk, de uiteenloopende taak, met de onvermijdelijke teleurstellingen, daarna de vele eigenschappen noodig om de roeping te vervullen, om uitvoerig stil te staan bij: „vous devez être des exemples."

Of de ambtenaar verblijft tusschen een nog geheel onontwikkelden volkstam, danwel leeft te midden van in beschaving meer gevorderden, hij staat met zijn eigen dagelijksch bestaan onder hen, aan wie hij de weldaden van de Fransche beschaving heeft te brengen. Elk oogenblik wordt hij waargenomen, bespied, de geringste zijner daden worden uitgelegd, misschien verkeerd. „Blijft de zware verantwoordelijkheid indachtig, die op U rust, als wachters over het prestige van Frankrijk."

Die taak is niet gemakkelijk. Klimaat, drukkende levensomstandigheden, afzondering en eenzaamheid.

Teleurstelling, onvoldaanheid, wrevel. Moed, volharding, vertrouwen moeten tegen dit alles bestand zijn. Ook wanneer de berichten uit het moederland schaars zijn of lang op zich laten wachten. Ook wanneer de voldoening uitblijft, zooals men die in 't een of ander opzicht van zijn loopbaan had verwacht of zich van volbrachte daden had voorgesteld. De minister hield hierbij den aanstaanden kolonialen ambtenaren het gezegde voor van Willem den Zwijger: 't is niet noodig van te hopen om te ondernemen, noch van te slagen om te volharden.

Hij waarschuwde anderzijds tegen de verlokkingen, die verzachting kunnen brengen waarin gevaar schuilt.

Denkt niet dat de wereld ophoudt bij de theoretische grenzen van uw bevattingsvermogen. Acht u niet voldaan wanneer de belasting goed binnenkomt, zonder dat de onderhoorigen daartegen iets hebben ingebracht, of wanneer gij hebt kunnen melden: „niets bijzonders", op de uit te brengen rapporten.

Beschouwt het verband niet verbroken met de wereld, welke gij hebt verlaten, legt uw beschaving niet af. Gij moogt niet vreemd worden aan hetgeen omgaat in de wereld: lezen, schrijven, denken, handelen, dit vooral! Hebt gij niet het mooiste veld der ondervinding, hebt gij niet de mooie kans van nog te kunnen scheppen!

Maar bovendien moet gij, of 't in de kleine onderafdeeling of in de belangrijke residentie is, chefs zijn. Gij zult moeilijkheden op te lossen hebben, verantwoordelijkheid hebben te aanvaarden als chef. Gij zijt de groote dragers van de Fransche koloniale actie. Van uwe besluitvaardigheid, van uwe belangstelling voor het u toevertrouwde land, van uw inzicht zijner behoeften en der te bereiken mogelijkheden, zullen de ontwikkeling en de voortbrenging afhangen van Frankrijks overzeesche gebieden.

Geen bestemming kan grootscher zijn, geen opdracht kan mooier zijn. Door uw intellectueele en moreele vorming zult gij dat element van hooge waarde moeten zijn, dat de menigte leidt en beveelt.

Uit uw midden zal de regeering de mannen te kiezen hebben, die de toekomst zullen hebben te leiden van de groote koloniën, waardoor de Fransche invloed over de wereld schittert.

En zooals 't bijna-van-zelf-sprekend was dat de tot lord Reading gerichte rede besloot met een hulde aan zijn wederhelft, zoo was 't ook van-zelf-sprekend dat de Fransche minister besloot met een hulde aan hen, die in het verre land hebben medegewerkt tot de glorie van een grooter Frankrijk.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

ELOUTAVOND.

Als spreker trad l.l. Maandagavond voor de Afdeeling A'foort in de stampvolle zaal van Hotel Monopole de heer C. K. Elout op, de bekende hoefijzercorrespondent v. h. Algem. Handelsblad en schrijver van de reeks Indische brieven, die in dat blad geplaatst werden en steeds groote belangstelling trokken. De heer Roodhuyzen heette hem als voorzitter der afd. welkom, waarna de heer Elout zijn voordracht „Vier maanden in Indië" met lichtbeelden aanving, die hij bescheiden aankondigde als „Praatjes bij plaatjes". Op een buitengewoon aangename wijze heeft spreker gedurende ruim twee uren zijn aandachtig gehoor beziggehouden door de vertooning van zeer vele lantaarnplaatjes, die van Sabang af in Batavia, Bandoeng, Soerabaja, Bali, Makasser, Toradja- en Bataklanden en Minangkabau een groot deel van O.-Indië deden zien, waarbij vooral Oud-Batavia en de merkwaardige luchtfoto van het uitgebreide station van den electrischen spoorweg Batavia—Tandjong Priok, alsmede eenige andere keurige luchtfoto's van den Indischen militairen vliegdienst n.l. van de kraters van den Tangkoebanpraoe en van het indrukwekkende Boedhamonument, den Boroboedoer, een verrassenden ongewonen kijk op deze min of meer bekende merkwaardigheden gaven. Vooral die van den Boroboedoer was treffend, omdat wel front- en zijafbeeldingen overbekend zijn, doch waarvan een doeltreffend *overzicht* zooals deze luchtfoto, die den geheelen vorm en bouw, alsmede al de stoepa's van de bovenste drie cirkelvormige gangen om den grooten, den tempel kronenden hoofdstoepa heen, duidelijk zichtbaar voorstelt, eigenlijk nooit te verkrijgen was.

Eenige plaatjes van oude en nieuwe Europeesche woningen, waarbij spreker duidelijk deed uitkomen, ook geen bewonderaar te zijn van al het nieuwe, dat in de volgens Europeesch model gebouwde huizen tot uitdrukking komt, benevens eenige kiekjes, die de inrichting van slaap- en woonkamers deed zien, gaven hem aanleiding genoeg opmerkingen te plaatsen over hetgeen hem op zijn reis bijzonder getroffen had. Omtrent zijn bezoek aan de Toradja's op Celebes, Minangkabau en Bataklanden op Sumatra, waarbij enkele mooie plaatjes getoond werden verduidelijkt door korte verklaringen, kreeg men, door tijdgebrek, slechts een vluchtigen indruk. Na een korte pauze vestigde spreker de aandacht op de groote ondernemingen, zooals de Kon. Paketvaart Mij., de Bataafsche Petr. Mij., de

Suiker- en de Cultuurondernemingen, die meestal als reusachtige, kapitalistische vampiers van land en bevolking van Oost-Indië worden voorgesteld, waarbij echter min of meer opzettelijk nagelaten wordt, te vermelden welke reusachtige bedragen aan loonen, salarissen, belasting, land-huren en cijnsen deze ondernemingen daar laten. Duidelijke voorbeelden geeft spreker met verschillende cijfers waarbij ook niet vergeten wordt te wijzen op de rust en veiligheid, die overal bespeurd wordt en een zegen is voor den geheelen Archipel, terwijl ook de grootsche verbeteringen op het gebied van ziekenverpleging niet voorbij gezien kunnen worden. Spreker roert nog even de onmogelijkheid aan, de Europeesche ondernemingen zich te zien terugtrekken, omdat er geen Indische ondernemers zijn, die hun werk met even goeden uitslag zouden kunnen overnemen, daar bijv. Java en Deli dan stellig en zeker weder zouden terugvallen tot de vroegere tijden van wanbestuur, onmacht en onveiligheid. Een politieke beschouwing sluit de belangwekkende causerie van den heer Elout, waarbij duidelijk uitkomt, dat spreker een kalme en langzame ontwikkeling van de nationale verlangens naar een toekomstige zelfstandigheid wel het veiligst acht voor land en volk. Hierop dankt de heer Roodhuyzen hem hartelijk voor zijn onderhoudende voordracht, waarmede de talrijk opgekomenen gaarne instemden.

De Secretaris,
A'frt, 13-11-'25. H. J. DE WIT.

Afdeeling Apeldoorn.

DE CAMPAGNE IS IN GANG.

De campagne is in gang! Woensdag 11 Nov. had het afd.bestuur een conferentie met het bestuur van de buurtvereeniging „Het Loo". Bepaald werd, dat wij op 8 December in het „Posthuis" aldaar een avond zouden houden met als onderwerp: *„Met Oost en West op reis door Indië"*.

Donderdag 12 Nov. sprak in de Coöp. Landb. Hand. Verg. de heer E . Roodhuizen uit Amersfoort voor onze afdeeling. Wegens diverse andere zaken „waar wat te doen was", twijfelden wij wel eenigszins aan een drukke opkomst. Doch 't viel mee; de zaal was tjokvol!

De heer R. vergastte ons op een gezellige causerie met schitterende lichtbeelden over *Deli*, gekruid met episoden uit z'n eigen plantersleven; schetste toestanden zooals ze toen waren en zooals ze nu zijn geworden. 't Waren gezellige uurtjes en de afdeeling kon 2 nieuwe leden en 4 begunstigers boeken.

29 November hebben we bestuursvergadering om te beraadslagen, wanneer we de *jaarvergadering* zullen houden; de *Planciusfilm* vertoonen en de heer Dumont zal komen spreken over den *Hindoetijd op Java*. Ook zullen we rekening moeten houden met onze jubileumplannen en nog enkele buurtvereenigingsavonden.

Op 9 December trekken we naar Beekbergen, waar wij zullen spreken over: *„Indië en wij"*.

Laten we hopen dat de belangstelling blijven zal, zooals ze op onzen eersten avond was.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

VOOR MELAATSCHE KINDEREN IN SURINAME.

De netto opbrengst van den op 24 October j.l. gehouden Liefdadigheidsavond in den Stadsschouwburg ten bate van de melaatsche kinderen in Suriname bedraagt *f* 790.26½. Dit bedrag, afgerond tot *f* 800.— is door ons Bestuur aan zijn bestemming overgemaakt.

De Secretaris,
H. P. DEINUM.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

WEST-INDISCHE KAMER.

Vrijdagmiddag, 13 dezer, werd de jaarlijksche vergadering gehouden. Na een woord van welkom tot de aanwezigen herdacht de voorzitter, de heer Mr. Dr. C. F. Schoch, het overlijden van het bestuurslid Mr. P. Hofstede Crull, die (tweemaal waarnemend gouverneur en jarenlang procureur generaal) steeds een warm hart voor Suriname had. Zijn heengaan was een verlies voor de Kolonie en voor de Kamer. Daarna bracht Dr. Schoch hulde aan den Gouverneur van Suriname, Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, die de bestuursvergadering in het afgeloopen jaar had bijgewoond en met wien verschillende belangrijke punten zijn besproken geworden. De Kamer is met Baron van Heemstra in contact gebleven. Dr. Schoch besprak de verdere stappen, die de Kamer moet nemen ter verbetering van den handel tusschen Nederland en de West-Indische Koloniën. De heer G. J. van Crol, oud-gezaghebber van St. Eustatius, verklaarde zich bereid hiertoe krachtig mede te werken. Ter sprake werd gebracht de West-Indische Kalender; er is besloten den Kalender in December weer te doen verschijnen. Ten einde deze zoo aantrekkelijk mogelijk te maken, zijn fraaie foto's afgestaan door eenige personen, die in West-Indië zijn geweest. Op de laatste bladzijde volgende op de maandbladen zullen verschillende mededeelingen betr. allerlei wetenswaardigheden in zake West-Indië gedrukt worden.

Het secretariaat (Vereeniging Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam) zal voor de verspreiding zorg dragen.

Algemeen was men van meening, dat de kalender met de daar bij vermelde gegevens het streven van de Kamer zal helpen bevorderen. Daarna werd overgegaan tot de bespreking van de taak, die de West-Indische Kamer heeft te vervullen, te weten het contact blijven met de economische instellingen in West-Indië en het zoo krachtig mogelijk bevorderen van de belangen tusschen het Moederland en deze koloniën. De heer Chambers deelde mede, dat het Bureau voor Handelsinlichtingen steeds bereid gevonden zal worden om de W.-I. producten in voornoemd Bureau tentoon te stellen.

Nadat de peningmeester, de heer W. Clasie een financieel overzicht gegeven had, sloot de voorzitter de vergadering.

Van het Informatie-Bureau:

KLEIN-NOTARISEXAMEN.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (Staatsblad no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de artt. 16*g* tot 16*n* van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand December 1925, op nader te bepalen dag, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van *f* 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 25 November a.s., met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Steniaweg 13c, Zeist) onder overlegging van een bewijs van storting of overschrijving op de postrekening voor de koloniën (no. 858...

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN:

Mr. G. J. Duiker, administrateur bij het Departement van Justitie, Den Haag, N. I. Escompto Maatschappij.
A. J. Louwerse, Houtvester bij het Boschwezen, Den Haag, Obrechtstraat 153.
D. J. L. Weyenbergh, Werktuigkundige 1e klasse bij de Landsautomobieldiensten, Haarlem, Tempelierstraat 55.
R. F. van Bebber, Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Velsen, Wijkeroog, Hotel „De Prins".
Ds. A. C. Chrisstoffels, Predikant bij de Protestantsche gemeente te Padang, Bilthoven, Rembrandtlaan 18.
Mevr. B. M. v. d. Goot-Hartog, onderwijzeres 2e kl. bij het O.E.L.O., Zaandam, Westzijde 42.
A. A. E. Ch. Voeten, wnd. referendaris 1e kl. bij de Algemeene Secretarie, Nijmegen, Pension Coumon, Barbarossastraat 74.
P. C. Mouthaan, instrumentmaker 2e kl. bij den dienst der Staatsspoor en Tramwegen, Den Haag, Obrechtstraat 498, p/a. Doup.
G. van Dobben, controleur 1e kl. bij de P.T.T., Amsterdam, Jacob v. Lennepkade 41.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mejuffrouw W. J. L. Berkhout, Groesbeeksche weg 39 te Nijmegen als onderwijzeres bij het M. U. L. O., voorts de heeren P. Huizenga, onderwijzer M. U. L. O. te Uithuizen, A. Jansen, Papaverhof 11 te 's-Gravenhage, J. H. H. Timmermans, Hoofd der O. L. School te Arcen en C. M. Zweens, Zuiderstraat 20 te Sappemeer, allen als onderwijzer bij het M. U. L. O.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
e. verpleegster bij het krankzinnigenwezen;
f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 1 vakonderwijzeres voor voorbereidend lager onderwijs.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *e*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., *f*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

NAMEN EN ADRESSEN DER SECRETARISSEN EN PENNINGMEESTERS VAN DE VEREENIGING OOST EN WEST.

Amsterdam: Secretaris L. D. PETIT, Saxenburgerstraat 34*h*, Penningmeester M. GARSCHAGEN, Keizersgracht 564.
Amersfoort: Secretaris H. J. DE WIT, Huygenslaan 25, Penningmeesteres Mevr. J. v. d. POST-LIEFRINCK, Utrechtscheweg 120.
Apeldoorn: Secretaris J. C. BAARS, Lammerweg 3, tevens Penningmeester.
Arnhem: Secretaris L. SURINGA (wd. Penningmeester), Ernst Casimirlaan 30.
Breda: Secretaris L. VISSER (wd. Penningmeester), 1e Muntstraat 6, Zandberg.
Deventer: Secretaris Dr. H. D. TJEENK WILLINK, Ceintuurbaan 392; Penningmeester G. ALBERTS, Zwolscheweg 72.
Den Haag: Secretaris J. C. BAUDOIN, Jacob Hopstraat 12, tevens Penningmeester.
Groningen: Secretaris J. FRANKE, Martenshoek, tevens Penningmeester.
Haarlem: Secretaris H. P. DEINUM, Tuinwijklaan 12, Heemstede; Penningmeester D. J. H. VRIJDAG, Johan de Wittlaan 2, Heemstede.
Leiden: Secretaris Mr. E. RIJKE, Witte Singel 58; Penningmeester Prof. Dr. N. J. Krom, Groenhovenstraat 9.
Nijmegen: Secretaris L. K. C. RöPCKE, Joh. Vijghstraat 69, tevens Penningmeester.
Rotterdam: Secretaris W. C. SCHALKWIJK, Westersingel 16, tevens Penningmeester.
Utrecht: Secretaresse Mevr. C. J. RUTTEN—PEKELHARING, Corn. Evertsenstraat 7; Penningmeester H. SOMERMEIJER, Frans Halsstraat 22.

Mutatiestaat van 11 tot 18 November 1925.

Nieuwe Leden:

	Aangebracht door:
Dr. F. C. Gerretson, Hoogleeraar in de Geschiedenis van N.-I., Utrecht, Janskerkhof 11, f 5	het Dagelijksch Bestuur.
W. Rehbock, Amsterdam, Tenierstraat 5 II. f 5	Eigen aanmelding.
A. J. ten Hagen, Haarlem, Kleine Houtweg 30. f 5	Secretaris Afd. Haarlem.
J. Dwars, Kapitein Infanterie, Amersfoort, Johan van Oldenbarneveltlaan 4. f 5. Mej. S. Sporry, Amersfoort, Hooglandsche Weg 18. f 5. M. S. de Pool, Koopman, Amersfoort, Lange Bergstraat 1. f 5.	Bestuur Afd. Amersfoort.
Mej. J. Brandt, Apeldoorn, Jachtlaan 202. f 5. D. H. Meijer, Apeldoorn, Jachtlaan 204. f 5.	Secretaris Afd. Apeldoorn.
H. van Bohemen, Leeraar Christelijk Lyceum te Zutphen, Lange Hofstraat 16. f 5	den heer J. P. Donk te Dieren.
W. H. F. Engelen, Leeraar Dactyloscopie, Rijswijk (Z.-H.), Caan v. Necklaan 289. f 5	den heer F. van Peski te Den Haag.
H. J. A. Magniez, Ambtenaar P.T.T., Soerabaja, Ketoepastraat 3. f 5. C. F. Hoeke, Buitenzorg, Gang Edwards 14. f 5.	den heer W. Meijer te Den Haag.
E. J. Bartelings, Directeur der Zeevaartschool te Groningen. f 5	Secretaris Afd. Groningen.

Afschrijven:

J. G. W. Asperslag, Leiden, Oude Singel 52.
Mevrouw C. Ouwerkerk-Baak, Teteringen, Baronielaan 40.
K. W. A. S. Loke, Oud-Luitenant-Generaal-tit., Den Haag, P. Bothstraat 10 (overleden).
Mevr. Wed. A. J. Ludwig, Scheveningen, Huize Royal, Badhuisweg 58 (overleden).
T. L. Mellema, Groningen, Herm. Colleniusstraat.
Hotel de Doelen, Groningen, Groote Markt.

Adresveranderingen:

P. van der Veen, Indoloog, Leiden, van: Haarlemmerstraat 73B naar: Rijn- en Schiekade 127.
Mevrouw L. Schoor-Dersjant, van: Makassar naar: Den Haag, Populierstraat 23. f 5.
G. Eilers, van: Den Haag, Laan Copes van Cattenburch 12 naar: Bandoeng, oud-Merdikaweg 16.
H. M. G. Dikshoorn, Dirigeerend Off. v. Gez. 1e klasse, van: Bandoeng naar: Malang, Palace-Hotel.
L. G. van Loon, Controleur P.T.T., van: Weltevreden naar: Semarang.
Mr. W. van Loon, thans Voorzitter Landraad te Soerakarta.
D. H. Donald Mac Gillavry, Hoofdadministrateur onderneming Siloewak Sawangan, p/a. Weleri (res. Semarang).
H. Th. A. Merens, thans Employé s.f. „Rewoeloe" te Djokdjakarta.
Mr. G. A. van Schouwen, Voorzitter Landraad, van: Bangkalan naar: Poerwokerto (res. Banjoemas).
Mr. Mas Soesanto Tirtoprodjo, thans Rechterlijk Ambtenaar te Djokdjakarta.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPôT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND" TE GOUDA
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
Suezkade 122b DEN HAAG Tel. 33472
Ontvangen een groote zending
MIE
Pracht Kwal. en Zeer voordeelig

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 12503 - Den Haag
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN
doet verstandige dingen.
Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie, kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.
Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.
Ook zijn reclamedrukwerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat *slecht reclamedrukwerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn.* Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.
Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag:
N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafraîchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

's-Gravenhaagsche Begrafenis-Ondernemin[g]
C. LOOIJE, Tasmanstraat 57, DEN HAAG
Telefoon 33788 - Postrekening 4639

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 2[3] Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebi[ed] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr[aat] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht[ingen] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te[huis]" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr[agen] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla[an] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind[ische] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek[king] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhe[id] verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d[ruk]) Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri[ng en] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In[dië]** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her[zien]) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her[zien]) Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In[dië]** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In[dië]
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te *Amsterdam* en te *Batavia*.

Zeebaboe's en Jonge[ns]
beschikbaar.
Te bevragen in „PERSINGGAHAN"
Advies Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
van Boetzelaerlaan 2 DEN HAAG Tel. 50248

UMMER 48 — DONDERDAG 26 NOVEMBER 1925 — 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

HOUD: Een Kunstreis in de Tropen. — Javasche Courant. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Leiden). — Mededeelingen: (Van het Informatie-Bureau). — Mutatiestaat van 18 tot 25 November 1925.

E CONTRIBUTIE ad f 5— 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, pt voor hen die thans als lid toetreden tot en met mo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het oniaal Weekblad” tot ultimo Dec. '25

Een Kunstreis in de Tropen.

De heer en mevrouw Poortenaar—Van Vlaacken zeggen in hun voorwoord van het met engenoemden titel verschenen werk [1]), dat zij in ië vertoefden onder omstandigheden nogal afwijnde van die waaronder de meeste reizigers het d leeren kennen, en meenen, door hun boek, het en in de tropen weer eens van een anderen kant hebben belicht. Nadat ik deze „Kunstreis” heb gen — en ik haast mij 't een aardig boek te noen — vind ik, dat deze omstandigheden geenszins ijken van de gewone; en van den anderen kant is belicht heb ik niets bemerkt. In tegendeel: is de gewone manier van reizen met boot, spoor, , wagentje; Preanger, Boroboedoer, Kratons, erkasteel, Bromo, Bali en zoo voort, door een ot stuk van den Archipel. En in aanraking geen met de Indische samenleving; natuurlijk ... behoort min of meer bij een kunstreis; concerten in de rimboe is niet voordeelig. Ziedaar den aduwkant van de reis: ze was een kunstreis, de idplaatsen konden niet worden vermeden en zij aalden den reisweg. Van Palembang naar Benlen; 's ochtends vóór vier uur op (een uur te), met een wagentje naar de boot, van de boot n trein naar Moeara Enim, overstappen in een , 's avonds negen uur in het hotel te Benkoelen. s is vol. Het vervolg vindt de lezer op bladz. 171. erweg afwisselend zonnefelheid en nevels van regen: bergen met bosch, op en af, dan weer e verlatenheid. „Van het eerste oogenblik tot laatste waren wij in één bewondering voor den ndschen chauffeur.” We hadden gehoopt, dat bewondering langs den chauffeur heen zou n. C. Couperus had bewondering voor zijn uffeur — zie dat is wel bijzonder onaangenaam neer een boek als „Oostwaarts” zoo kort te vols verschenen. We denken weer eraan wanneer bij Poortenaar den naam Balikpapan lezen.

Indië is nu voldoende beschreven op deze manier. valt niets nieuws meer van te vertellen; ook e Kunstreis in de Tropen geeft niets nieuws; van st hooren we maar heel weinig — ik bedoel van kunst die de Poortenaars ginds gingen brengen. an andere, de inlandsche kunst hooren we zoo goed als niets; wat valt ook ervan te zeggen dat we niet reeds weten? Alleen het diep indringend onderzoek van een deskundige kan nog ontdekkingen brengen. In den Kraton te Djokja „dáár klopt het hart der Javaansche muziek, daar leeft de gamelan, de smeedkunst, de wajang voort in schim en mensch, en ook de dans der serimpi's en bedoyo's.” Dat is heel goed gezegd, maar nieuw is het niet.

Nieuw is het hoofdstuk „Schilderen in den Kraton” met de beschrijving van het model, de fee uit een sprookje, ijle gestalte, onhoorbaar, blootsvoets schuifelend over het gladde marmer; de vingers als bamboe-twijgjes geleed. Gesproken wordt er niet, gefluisterd slechts. Dan, op eens, de schelle kreet van een gekooiden hofvogel .... mooi beschreven is dit alles. Daarnaast zou ik willen stellen bladz. 106, over de wajang in de Mangkoenegaran, met de vraag, terloops: „Waar vinden we in onze landen prinselijke families die samen met hun bedienden een tooneelspel van de hoogste orde geven?”

Een plezierreis was ze niet, deze kunstreis; geen soesah wordt den Poortenaars bespaard en het boek pruttelt dan ook braaf. Menschen die spoedig zich ergeren moeten niet op deze manier naar Indië gaan, zullen zich doen voorlichten waar zij het mooie kunnen vinden zonder menschen, stowed away from civilization. Een vruchtbaar kweekbed is Indië gebleken voor al het onbetamelijke dat uit onze maatschappij naar ginds werd overgebracht; en gelukkig mogen de ouden van dagen heeten die Indië hebben gekend in den tijd toen het nog een heel ding heette om erheen te gaan. Padang, Fort de Kock en Padang Pandjang, zoo lees ik in het boek, hebben niet veel dat den reiziger zal aantrekken. Ligt dit niet aan den reiziger? Het is nog niet ten volle een halve eeuw geleden dat ik er was en wat ik destijds erover schreef toont hoe ik er genoot. Maar hoe anders was alles! Het eenige vervoermiddel was toen „een vrij slechte dos à dos, door twee paarden getrokken, waarvan er een in een hulptuig liep, daar de wagen voor één paard bestemd was.” Dan is nu en dan ernaast wandelen toch verkieselijk. Van Padang over Loeboe Kilangan, Loeboe Prakoe, het passantenhuis te Datar; „na 2¼

[1]) Zutphen, W. J. Thieme.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

uur geloopen te hebben", zoo staat er in het reisverhaal .... wie loopt er thans negen kwartier in Indië?

Hebben zij het mooie ervan gezien, de heer en mevrouw Poortenaar? Men heeft het boek maar te doorbladeren om overtuigd te worden dat veel schoons hun niet is ontgaan, de Chineesche huizen, Oud-Batavia, een tempel-ingang te Tjeribon, een blinde bedelaar, een boogschutter, de vlerkprauwen van Madoera, van Celebes, de sampan-roeier op de Moesi, het watergezicht bij Banjermasin, de fruitverkoopsters en de goede, oude Minangkabausche huizen en rengkiangs, alle afbeeldingen die het boek tot sieraad zijn.

Prachtig werk deze teekeningen; en vreemd doet daarnaast de tekst, hier en daar, in auto-stijl; de lezer hoort dat de wagen schokt: „Charmeerend zijn de Padangsche landen. De wegen naar Fort de Kock die wij zoowel met den trein als met de auto gingen zijn rijk-afwisselend overal. Een bruisend stroompje, een donderende waterval, wilde, dooreengesmeten rotsblokken, dichte boomgroei met guirlanden van klimplanten behangen. De meren van Manindjau en Singkarah, zachter, liefelijker dan wat verder noordwaarts ligt." Zoo krijgt Midden-Sumatra een paar bladzijden en de meren van Manindjau en van Singkarah komen er kaal af; zij zijn meermalen en goed beschreven ... maar de Boroboedoer dan en de Bromo en het Waterkasteel? Wanneer men sedert vele, vele jaren trouw alles heeft gevolgd wat er in het binnen- en buitenland over den Archipel is geschreven, dan ... ik denk aan het „Gesprek op den Drachenfels" in Jacob Geel's trits, aan de springers die allen beginnen van één en dezelfde lijn en wedijveren wie het verst zal komen; dan komt er een met een stok en brengt het daarmede alweer verder. De toepassing kan de lezer vinden op bladz. 217 van de editie 1880.

Zestien dagen zeereis. „Over eindeloos-veel water, in eindeloos-leege luchten hebben wij in eindelooze eentonigheid moeten uitzien." Schrijft dat een schilder? Hij had gedroomd van een sprookje van iriseerende kleuren, fabelachtige dingen, diep-blauwe en giftig-groene watergrotten, fantastisch gewemel van vreemde veelkleurige visschen, de lucht parelmoerig overdag, vol gouden sterrengeflonker 's nachts. De Poortenaars hebben wel veel gemist, en veel ondervonden dat zij gaarne gemist hadden. Menige kunstreis zal na dit boek ongereisd blijven. Het kan geen kwaad dat de trek eens een anderen kant uitgaat; toeristen-landen verliezen het aantrekkelijke dat zij hadden. Zal ik vertellen van de 83 Amerikanen? Beter dat de lezer zelf het opzoekt (bl. 112); het verhaal is allervermakelijkst. „Come and see Java in two days." En te denken, dat deze 83 menschen in hun land weer 83 verhalen gaan schrijven over de Boroboedoer en Bandoeng en de wajang! „Amerika heeft Java's kunst gezien", onder leiding van den Britsch Indischen kornak.

Zoo is er meer grappigs in het boek, geestigs zelfs, de optocht als de schrijver gaat schilderen in den kraton, al zijn spullen gedragen door de manschappen der kratonwacht, zooals de ampilan den Sultan worden nagedragen door de vrouwelijke abdi dalem para goesti.

Tot rust komt het echtpaar te Piso Piso aan het Toba-meer; toen waren beiden in de lappenmand, naar boven gezonden omdat Medan te warm was. „Links golft het land der Duizend Heuvelen, Seriboe Dolok, plotseling in het water wegglijdend; rechts is de strakke hooge rotswand".... eindelijk is er dan tijd om naar deze dingen te kijken; beneden ligt het meer, dat iederen dag anders is... deze bladzijden vergoeden veel; daarna is het boek gauw uit; niet veel maar toch iets hooren we van den „dikwijls halfnaakt gaanden Batakker, die een primitief leven leidt als het gedierte des velds." Wat zegt van dezen laster het Bataksch Instituut?

Toch een aardig boek; óók omdat misschien de trek naar Indië iets zal luwen, wat aan Indië moet ten goede komen.

JOH. F. SNELLEMAN.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen er nogmaals be... aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken ... K.W. steeds namen voorkomen van personen di... merking komen om voor het lidmaatschap der ... ging te worden aangezocht.

Javasche Courant.

Wijziging in de uitgave.

In het vorig jaar is door de Regeering een missie ingesteld om te onderzoeken of bezu... op de uitgaven ten behoeve van de uitgave ... Javasche Courant mogelijk is en zoo ja, ... maatregelen getroffen moeten worden om ... bezuiniging te geraken.

In den loop van datzelfde jaar heeft be... Commissie haar rapport aan de Regeering ... bracht en overeenkomstig hare voorstellen is ... de Regeering besloten, om met ingang van 1 Ja... 1926 verschillende wijzigingen in de uitga... Javasche Courant in te voeren.

Deze wijzigingen beoogen eensdeels verso... van den inhoud der Courant ten einde dubb... te voorkomen, anderdeels een meer overzich... indeeling der bijvoegsels, terwijl, in navolgin... het bij de Nederlandsche Staatscourant reeds ... jaren ingevoerde stelsel, ook hier het institu... betaalde bijvoegsels, die elk ook afzonderlij... krijgbaar zijn — voor zooveel mogelijk — ... ingevoerd. Van dezen laatsten maatregel ... werkelijke besparing op de uitgaven der Ja... Courant verwacht, omdat onder het nieuwe ... alleen die abonnés, die bepaalde bijvoegse... schen te bezitten, zich deze zullen aansc... Het wegwerpen van ballast, dien men eigen... behoeft en waarvan de toezending dus bet... terwege kan blijven, wordt daardoor voor... Bovendien wordt door dat systeem een b... zicht in de rentabiliteit der onderdeelen m...

De voorgenomen wijzigingen nu in de u... der Javasche Courant zijn de volgende:

1. De Courant zal verschijnen in veel ha... folioformaat en bestaan uit het hoofdblad ... aantal in bepaalde rubrieken ingedeelde bijvo...

2. Uit de kolommen der Courant — het ... blad van thans — *zullen verdwijnen*:

a. de tot nog toe daarin opgenomen veror... gen en beschikkingen, welke ook in het Sta... verschijnen. Volstaan zal worden met een ... aankondiging van het desbetreffend Staatsbl... tegelijk zal verschijnen met de Courant, waa... is afgekondigd.

Zooals hieronder nader blijken zal, kan me... op de toezending van het Staatsblad afzon... abonneeren tegen betaling van ƒ 10.— per ... gang;

b. de in het Bijblad op het Staatsblad op... men wordende besluiten en verdere besch... Ook ten aanzien van deze besluiten enz. word... eene korte aankondiging volstaan (zie ook ond...

c. alle Locale Verordeningen.

Deze, dus ook die welke thans in het hoo... plegen te worden opgenomen, zullen voorta... „bijvoegsel" der Javasche Courant verschijne...

Dit bijvoegsel, waarin mede zullen worde... genomen de residentskeuren, zal verkrijgba... tegen betaling van ƒ 2.50 per jaargang;

d. Statuten van vereenigingen. Deze statute... len voortaan verschijnen als „bijvoegsel" der ... rant, dat verkrijgbaar wordt gesteld tegen be... van ƒ 2.50 per jaargang;

e. de aankondigingen betreffende door de ... in beslag genomen, gevonden en in bewaring ... men goederen, bedoeld in Staatsblad 1889 No ... gewijzigd bij Staatsblad 1907 No. 458;

f. de aankondigingen betreffende de aanw... van leden in commissies van aanslag voor ... komstenbelasting, bedoeld in Staatsblad 192... 312;

. alle tot dusver opgenomen wordende aankon-
ingen, welke niet van algemeen belang zijn en
rvan de bekendmaking in het officieel nieuws-
l niet uitdrukkelijk is voorgeschreven.
. Voortaan zullen dus de volgende bijvoegsels
meer kosteloos worden verstrekt:
. de bekendmakingen bedoeld sub 2 c;
. de Maandstatistiek In- en Uitvoer.
Het sub *b* genoemde periodiek zal geheel afzon-
lijk worden uitgegeven door het Departement
Landbouw, Nijverheid en Handel tegen een na-
ekend te maken prijs.
osteloos bijgevoegd blijven:
. de Mijncourant,
. de Verkorte Balansen der Javasche Bank,
. Staten van nalatenschappen,
. Prijsopgaven uitgegeven door den Dienst der
Uitvoerrechten en Accijnzen,
. de Fabrieks- en Handelsmerken en
. de Akten van Naamlooze Vennootschappen.
. Als *nieuw bijvoegsel* wordt aan de Javasche
rant *toegevoegd* het thans als afzonderlijke uit-
verschijnend „Bijblad op het Staatsblad van
erlandsch-Indië", en wel tegen een jaarabonne-
t van ƒ 2.50.
. De gelegenheid wordt opengesteld om in de
sche Courant ook particuliere advertenties te
opnemen.
. Wat de abonnementsprijzen betreft, deze zul-
bij den nieuwen toestand als volgt worden ge-
ld:
. voor de Javasche Courant, evenwel zonder de
onder sub *b* t/m *d* bedoelde bijvoegsels blijft
abonnement gehandhaafd op ƒ 25.— per jaar-
g; *)
b. het Bijblad op het Staatsblad van Neder-
dsch-Indië ƒ 2.50 per jaargang; *)
. de Locale Verordeningen met Residentskeuren
50 per jaargang;
. de Statuten van vereenigingen ƒ 2.50 per jaar-
g; *)
. de Javasche Courant met alle bijvoegsels hier-
en bedoeld sub *b* t/m *d* compleet ƒ 30.— per
rgang. *)
aarnaast zal het Staatsblad, zooals gezegd, ver-
gbaar zijn tegen een jaarabonnement van
.—. *)

*) Ongerekend frankeeringskosten.

Van Week tot Week.

Di. 17—Ma. 23 November.

Voordrachten over Indische onderwerpen. Den 14en dezer hield de heer mr. Phog Liong Gie, voorzitter der vereeniging Chung Hwa Hui, te 's-Gravenhage eene voordracht, getiteld: *Beschouwingen over de rechtspositie van den Indo-Chinees.*

Den 17en sprak Mevr. G. A. van Roo-Rootlieb in de Koloniale school voor meisjes en vrouwen te 's-Gravenhage over *„De taak van de Europeesche vrouw in Indië* (overzicht in Vaderl. van 18 Nov.).

Den 19en heeft de heer J. Mollema voor de afd. 's-Gravenhage van de Vereen. Nederl. Fabrikaat een lezing gehouden over *tin-ontginning op Billiton*, een specifiek Ned.-Ind. product (uitvoerig overzicht in Nwe Rott. Cour. van 20 Nov.).

Voor de „Indische week te Utrecht 1925—'26" houdt Prof. Dr. E. P. Snijders den 26en dezer een lezing met lichtbeelden over *„De wording en handhaving van de ondernemingshygiëne in Deli."*

Te Wageningen heeft de heer S. Beck van Paramaribo, aan de Landbouwhoogeschool een voordracht gehouden over *„Economische volksopvoeding in Suriname, een koloniaal vraagstuk* (zie Nwe R. Ct. 24 Nov., Avondbl.).

Univers. examens. Ned. Handelshoogeschool Rotterdam. Bevorderd tot doctor in de handelwetenschap de heer Mas Samsi Sastrawidagda, geb. te Soerakarta op proefschr.: De ontwikkeling der handelspolitiek van Japan.

Tropisch-Medisch-Hygiënische Tentoonstelling. In samenwerking met het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Leiden zal in de tweede helft van December voor de 's-Gravenhaagsche Volks-Universiteit een tentoonstelling worden georganiseerd op Tropisch Medisch Hygiënisch gebied, waaraan enkele voordrachten met lichtbeelden zullen worden verbonden.

De onderzeeboot K XI. Blijkens bij het Departement van Marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K XI, onder bevel van den luitenant ter zee 1e klasse C. E. V. L. Beckman, op haar uitreis naar Nederlandsch-Indië den 19en Nov. van Alexandrië vertrokken en den 20en te Port Said aangekomen.

H. J. Bernelot Moens †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 49 jaar overleden de heer H. J. Bernelot Moens, oud-Assistent-Resident.

Het recht van vergaderen. Een ordonnantie is vastgesteld, waardoor het der Ind. Regeering mogelijk gemaakt wordt, het recht van vergadering in een bepaalde landstreek te beperken, ten aanzien van met name aangewezen staatkundige vereenigingen. Zulks in tegenstelling met den huidigen toestand, waarbij alle staatkundige vereenigingen in een bepaald ressort door zulk een beperking worden getroffen.

Bovendien wordt door evenbedoelde ordonnantie de mogelijkheid geopend, in die landstreken, waarvoor het vergaderrecht beperkt is, het haatzaaien en het aantasten van de waardigheid der Regeering onder de Strafwet te betrekken, ook indien zulks in besloten vergadering geschiedt, wat tot dusver eveneens was uitgesloten. (Aneta, 18 Nov.).

Soerabaja als vlootbasis. De Java-Bode vernam uit volkomen betrouwbare bron, dat voorstellen bij de Indische Regeering zijn ingediend voor het aanleggen van de noodige uitbreidingswerken om van Soerabaja de hoofdbasis te maken voor de Indische vloot.

Deze voorstellen zijn een bevestiging van het reeds vroeger in dat blad gepubliceerde bericht, dat de Indische regeering en het opperbestuur de door den Volksraad aangenomen motie om niet Soerabaja doch Tandjong Priok tot hoofdsteunpunt voor de vlóot in te richten, naast zich hebben neergelegd.

(Een dergelijk bericht bevatte ook de Preanger-Bode; zie vorige „Van week tot week").

Belastingdruk op de Inlandsche bevolking. Het Tweede Kamerlid Cramer heeft den minister van koloniën de volgende vraag gesteld:

Is de minister bereid een zoo spoedig mogelijke publicatie te bevorderen van het volgens de Indische dagbladen bij de Indische regeering ingediende rapport van den heer Meijer Ranneft over den belastingdruk op de inlandsche bevolking?

Een tehuis voor den Indischen Verlofganger. Het Vaderland van Zo. 22 dezer bevat een artikel over een grootsch plan tot stichting van een Tehuis voor den Indischen Verlofganger te 's-Gravenhage, volgens de denkbeelden van den hr. J. P. Borst, oud-kapitein O.-I. leger. Ter verduidelijking is toegevoegd een door den architect A. H. Wegerif Gzn. ontworpen bouwplan.

Een geneeskundige hoogeschool in Indië. Naar aanleiding van de op de Indische (aanvullings-) begrooting voor 1925 gebrachte post van ƒ 10.000 ter bestrijding van de kosten van de voorbereiding eener geneeskundige hoogeschool bevat de Nwe Rott. Ct. van 22 Nov. een interessante beschouwing, gedateerd Semarang, 21 Oct.

Aan het slot geeft de schr. een zeer behartenswaardigen wenk aan de autoriteiten: „De hooge collegegelden maken het bezoeken van de rechtshoogeschool en de technische hoogeschool voor vele groepen der samenleving onmogelijk. Een even hoog, of hooger collegegeld te heffen dan in Nederland, in een land waar het gemiddeld inkomen slechts een fractie bedraagt van het moederland, beteekent het sluiten van de poorten van het hooger onderwijs voor de zonen van breede volksgroepen. Indien men dit voorkomt — indien men dit medisch onderwijs voor allen toegangelijk maakt, dàn stemt de belofte van deze suppletoire begrooting tot onverdeelde verheuging."

(Zie ook de rubriek „Uit de Europeesche pers" blz. 5 hierachter).

Pest op Java. In de week van 4 tot 10 Oct. zijn op Java in totaal 286 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 9, Temang-

goeng 19, Magelang 12, Jogjakarta 4, Goenoengkidoel 4, Soerakarta 17, Bojolali 24, Klaten 65, Sragen 6, Salatiga 3, Kendal 3, Pekalongan 18, Tegal 7 en Poerbolinggo 95.

De Taak †. Het Indische tijdschrift „De Taak" heeft opgehouden te bestaan. Het blad is vanaf den beginne, het werd in 1917 opgericht, het orgaan geweest dergenen, die leiding wilden geven aan de zgn. Inlandsche beweging.

De H.B.S. te Soerabaja. Te Soerabaja is feestelijk herdacht het 50-jarig bestaan van de Hoogere Burgerschool daar ter plaatse.

Geen vrouwenkiesrecht. Aneta meldt dd. 23 Nov. De Volksraad nam, met 23 tegen 17 stemmen, een motie-Roep aan om het voorgestelde vrouwenkiesrecht voor de gemeenteraden te schrappen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Java in Berlijn.

(Eigen Brief).

II.

Berlijn, 23 Nov. '25.

Nadat wij verleden week met groote ingenomenheid melding hadden gemaakt van de Indische Kunstnijverheidtentoonstelling, welke gedurende deze geheele maand gehouden wordt bij *„Friedmann en Weber"*, de om haar fijnen smaak van ouds beroemde, grootste *Kunstgewerbe Geschäft* in de Ebertstrasse alhier, kwam ons, tegelijk met het lovend oordeel der groote Nederlandsche pers, ook de brief van den Berlijnschen correspondent in *Het Vaderland* van Woensdag 18 dezer onder de oogen. Getrouw aan het steeds gevolgde, goede beginsel van *Het Koloniaal Weekblad* om, naast eigen oordeelvelling, altijd ook die van andere zijden te stellen, willen wij uit bovenbedoeld epistel hier een deel overnemen:

„Geopend werd de tentoonstelling door geheimraad prof. Schumacher, den voorzitter van de Deutsch-Niederländische Gesellschaft, met warme woorden over de oude beschaving der Javanen, die voortleeft in hun kunst, speciaal de kunstnijverheid. Vervolgens kreeg het woord Raden Mas Noto Soeroto, die in een in uitstekend Duitsch voorgedragen rede het publiek inwijdde in de beteekenis van het wajangspel en, bijgestaan door Raden Ngabei Poerbatjaraka, door zangvoorbeelden een denkbeeld gaf van de Javaansche muziek. Enkele lachers onder het publiek waren blijkbaar van meening, dat dit zingen als concert bedoeld was; de groote meerderheid echter volgde aandachtig de voordracht en vatte blijkbaar de beteekenis van den zang voor het Javaansche volk. De oud-Indischgasten uit de Hollandsche kolonie gnuifden van genoegen, toen Raden Ngabei in het Hollandsch vertelde, hoe de Javaan 's nachts urenlang kan zitten zingen, tot 's morgens zes uur toe. Oude herinneringen kwamen bij hen boven en zij dachten aan de woorden, zooeven door den heer Schumacher gesproken, dat wie eenmaal op Java is geweest, steeds een verlangen naar dat schoone land vol poëzie behoudt.

„Wat de tentoonstelling zelf betreft, deze is in zeker opzicht een teleurstelling. Voornamelijk bestaat zij uit de verzameling van professor Max Fleischer, die een twintigtal jaren op Java heeft gewoond en zeker is het een respectabele verzameling voor een particulier. Maar... een tentoonstelling is dat niet. Een aantal batiks, waaronder heel mooie, fraai smeedwerk en een collectie uitgezochte wajangpoppen, rijk versierde potten en kannen, het is heel mooi en belangwekkend, trok ook de aandacht, maar voldeed toch niet aan de verwachtingen eener expositie van Javaansche en Indonesische kunst, gelijk was aangekondigd."

Wat de laatste alinea betreft, moet ons de opmerking van het hart, dat wij niet goed begrijpen, waarom die briefschrijver door deze tentoonstelling teleurgesteld is, waar hij toch zelf al het vele moois opnoemt, dat er te bewonderen valt. Natuurlijk zou er uit den geheelen Archipel op dit gebied nog véél en véél meer schoons te toonen zijn, maar daarvoor zijn schatten gelds noodig, waarover de Duitsch-Nederlandsche Vereeniging thans niet beschikt. Buitendien: overmaat schaadt maar al te vaak. Alleen vergist schrijver zich, waar hij meent, dat zij voornamelijk bestaat uit de verzameling van Prof. Max Fleischer. Van welingelichte zijde weten wij, dat er nog door verscheidene andere particulieren mooie dingen werden ingezonden, wijl ook door „Boeatan", uit den Haag, op verzoek een uitgezochte bezending ten verkoop werd gestuurd, waarvan reeds menig stuk in Duitsch bezit over... De meeste kunsttentoonstellingen worden toch ... gesteld door keuze uit verschillende verzame... Zelden zagen wij in Holland zulk een smaak... heel; het aantal bezoekers en de algemeene bela... ling er voor is ook grooter dan in Nederland b... gelijke gelegenheden veelal het geval is.

Zoo woonden wij toevallig het bezoek bij v... vijftigtal jonge dames, leerlingen der batikkla... een der kunstnijverheidscholen en het trof o... hoeveel kennis en kunstgevoel de chef der zaa... heer Friedmann, aan deze hoogstbelangstellende ... wen tekst en uitleg van alles gaf, er tevens met na... op wijzende, hoe in Europa die bewonderenswaa... Javaansche batiktechniek dikwijls misbruikt w... zóó zelfs, dat allerlei gepruts, dat hoegenaamd ... met *batik* te maken heeft, toch zoo genoemd wo... helaas.

* * *

De Javaansche wajang- en dansvoorstellingen, ... *gamelan*-begeleiding, welke in het groote *Künstler*... in de *Bellevue-strasse* gegeven werden, trokken ... niet minder de aandacht dan de expositie, want ... iets is nog nooit in Berlijn vertoond.

Laat ons beginnen met het oordeel aan te halen ... eenige der groote Berlijnsche dagbladen. Zoo sch... de *Lokalanzeiger* van 18 dezer:

„Als die javanischen Prinzen [1]) Jodjana und Poe... jaraka zur Vorführung heimatlicher Tänze und S... tenspiele ins *Künstlerhaus* einluden, war man d... gefaszt, Fremdes und den europäischen Vorstellu... schwer verständliches vorzufinden. Doch diese E... tung galt nur für den Anfang. Die edlen Masze... Spiels vom Helden Ardjuna ergriffen schnell ... führten die Phantasie mit zwingender Macht i... Gefilde der Seligen-inseln, wo diese schönen M... erblühten. Das gleiche galt von den Tänzen. Die ... fen Akzente und die eigenartige, einschläfernde, narkotisierende, Einförmigkeit der Musik für un... Gewöhnung an Melodik zuerst unbegreiflich, doch ... Wirkung konnte man sich sehr bald nicht mehr ... ziehen. Und unwiderstehlich risz die herrliche ... senheit und Formüberlegenheit der schönen M... wie auch der *Tänzerin Sundari* [2]) zu restloser und ... geisternder Bewunderung hin. Es war etwas Kö... liches, von tiefer Ruhe in allem, wie man es in ... cher Vollendung in den Städten des Nordens n... niemals gesehen hat."

In de *Deutsche Algemeine Zeitung* van denzelfden datum schrijft *Dr. F. Böhme* o.m.:

„Seitdem Karl With von der Insel Bali erzählt ... seinen reichen Bilderschatz vor uns ausgebreitet h... waren wir alle Freunde Javas und javanischer Ku... geworden, hatten Sehnsucht nach den herrlichen k... vollen Menschengestalten. Aber wer kann nach J... reisen? Max Dauthendey ist dort geblieben — ... immer, nachdem er seine glühenden Tagebücher ... Reisebrieffe geschrieben hatte...

„Wir wuszten von der uralten Tanzkultur der ... sein: aber wir hatten nie einen javanischen T... zu Gesicht bekommen. Wir hatten phantastische ... stellungen.

„Was sie vorführten, ging nicht leicht ein: ... muszte langsam alle europäische Einstellung aussch... ten. Sowohl die fremdartig monotone, in scharfen R... men gegebene Gamalan-Musik (man spielte auszer ... Tanzbegleitung einen Morgengrusz), als auch ... Schattenspiel vom Helden Ardjuna, den die Nymp... vergeblich aus seiner Askese zu locken suchen, ... den in einen Eber verwandelten Dämonenkönig N... takavaka erlegt und mit Schiwa kämpft und von ... belohnt wird — und endlich auch die Tänze des P... zen *Jodjana* und des Fräulein *Siti Sundari* — all... mutete an wie ein primitives geruhiges Naturmärch... jäh versetzt in den tosenden, hastenden Strom der ... nigen Weltstadt.

„Aber flossen noch die Wajang-Spiele wie ein ... abgelehnter, scheu betrachteter Traum vorüber — ... Wiederkehr der immer gleichen, immer aus tief... menschlicher Ruhe und hoheitsvoller Beherrsch... aufsteigenden Bewegungen in den Tänzen fand ... lasz und Verstehen und Einfühlen wurden lang... wach.

1) Deze naam wordt in Duitschland gegeven aan alle afstammelingen van eens regeerende vorsten.
2) Dochter van Krishna, de aangenomen dans-naam van Ginche W...

Prinz Jodjana ist ein groszer schöner Mann mit ...rfen Gesichtsügen. Seine Tänze atmen gröszte ...e bei stetigen Strömen sicher gestalteter Bewegun... Geschmückt ist der Körper mit farbigen Tüchern zum Fest, aber nicht überladen. Feierlich und ge...ssen ist das wiegende Schreiten. Straff, aber unver...mpft is das Winkeln der Beine, das Beugen der ...e. Keine starke Entwicklungen, keine interessan... Abwechslungen keine in unserem Sinne erlebba... Inhalte bieten diese Tänze — und doch sind sie Erlebnis eines ausgeruhten, herrschermäszigen ...hentyphus, dessen Geste die Synthese von zere...ser Gehaltenheit, mimischer Abbreviatur und ...lich-ungehemmtem, organisch-reinem, pflanzen...wachsendem Aufsteigen von Bewegungen aus in...r Bewegtheit gibt. Licht waren diese Tänze, keine ...eck- und Angstbewegungen zogen sie in Niederun... auch, wo in den Kampfdarstellungen einmal ra...re Rhytmen walteten, blieb es bei Gefasztheit und ...ltenheit, die kein Ansichreiszen kennt. Ueber al... thronte das stille, feierliche Gesicht. Und diese ...ndigen, schmale Hände, wie können sie lachen, können sie kindlich-eitel sein, wie können sie blumenhaft zusammenrollen und wieder aufsprei...zur Blüte. Und Selbst die Füsze haben teil and die... naturhaft-artikulierten Bewegungssprache.

...schritt Prinz Jodjana an uns vorüber als König ...o der einen Augenblick der Eitelkeit verfällt, Einsiedlerschüler Tjantrik, in dem inmitten der ...gen Uebung mit einem Male Jugendübermut auf..., als Vishnu, der Sieger über die Dämonen und ...ller der Welt.

Und ähnlich in der strengen, durchpulsten Form, ...um ein weniges stiller noch und demütig bei aller ...glicher Haltung waren die Tänze von Siti Sundari: Srimpitanz, ein Bogentanz bei dem schon allein Spannen und Abschnellen des Bogens von klas...-apollinischer Formengebung ist.

... Prinz *Poerbatjaraka*, der Lehrer für javanische ...ache an der Universität Leiden, tanzte einen gemes...n Heldentanz, nachdem er vorher in einer kurzen ...prache auf den Sakral-zeremoniellen Charakter des ...nischen Tanzes und seine auf eingehendster köp...urcharbeitung beruhende Kultur hingewiesen ...e.

...ok Arthur Michel, de kunstcriticus van de *Vossi... Zeitung*, is één-en-al bewondering, hij eindigt met ...woorden:

"Das Wertvollste und Schönste aber an der Vor...ung war wohl die Freude, einen uns geographisch ... kulturell so fernen Menschenschlag wie diese ...en und stolzen, stillen und wahrhaft adligen Ja...r in der edelsten Betätigung ihrer Heimat, im ..., zu begrüszen."

...Javanen zelve gevoelden zich in deze Berlijn... kunstwereld ook dadelijk thuis, stelden het ten ...e op prijs, dat zij naar waarde werden geschat. ...urlijk waren er ook, evenals in 't meer nuchtere ...nd, menschen, die zich in deze speciaal Indische ... heelemaal niet konden inleven, zoomin de mu...als het karakter der dansen konden begrijpen en ...om het geheel eentonig, langdradig en vervelend ...en, bij gebrek aan concentratie-vermogen of zin ...rhythme en mystiek. Zoo o.a. E. B. in het *Berliner ...blatt* van 21 dezer:

"...r Saal duftet von wunderlicher Spezerei[3]). ...trommel, Gong, Glöcken machen eine fremdartige ...nige Musik mit endlosen Wiederholungen. als ob ... erlebt würde und alles immer wieder auf dem... Fleck stünde. Arme und stumpfe Klänge[4]), die ...gen machen und einspinnen. Ein Schattenspiel ... Figuren und eine Handlung der Göttersage: Der ... der zur Besiegung der Dämonen berufen ist, ...von der Göttern erprobt; ein Kampf des Helden ...dem Gott Siwa, wie Jakobs Kampf mit dem Engel. Schatten sind das Gegenteil monumentaler Fres...es zind zarte, spitzenartige, geklöppelte Gebilde. ...dies ist, von uns her gesehen, auch das Eigentüm...der javanischen Tänze; es ist eine sonderbare, ...höchst kultivierte Klöppelei der Bewegung. In ...chen Kleidern von matten, bunten, zusammen...ten Farben. Sie tanzten objektiv und technisch ...kompliziertes System kleiner Bewegungen; der Körper bleibt in starrer Haltung; Hände, Füsze Kopf haben am meisten Leben. Für unsere Augen entsteht hier weder individueller, seelischer Ausdruck, noch ein einheitliches Körperbild, sondern ein kunstreiches und gelehrtes Aneinander-knüpfen einzelner Bewegungen; mehr ein Zeremoniell als ein freie Kunst und ein Spiel. Etwas sehr Adliges. Altes, Kultiviertes, das für uns aber nur in sehr geringem Masze zugänglich ist, und dessen Gefühlswerke wir vermutlich miszverstehnen. Für uns ist es eher das Gegenteil des Tänzes, denn es fehlt die persönliche und natürliche Zentrifugalkraft; statt ihrer sehen wir nach innen gewandte Versponnenheiten. Es wirkt etwa wie ein kultisches Menuet, das sehr streng und sehr fein getanzt wird. Aber das Erlebnis dieser Tänzer vermögen wir nicht mehr zu fühlen."

[3]) ...Javaansche wijze was vóór de voorstelling d o e p a (Indische ...) gebrand.

[4]) ...nige gamelan-instrumenten waren uit het Hamburgsche Museum ...lkenkunde geleend en gaven natuurlijk door weinig geoefenden ...d slechts een zeer flauw beeld van een gamelan-orkest.

Gelukkig zijn er echter ook Westerschen, die er wèl voor komen voelen. Over het geheel genomen was het optreden der Javanen in Berlijn een groot succes, dat bewees het feit, dat de toeloop van belangstellenden op de drie achtereenvolgende avonden steeds grooter werd en het enthousiasme meer en meer toenam, zóó, dat het voorstel werd gedaan: in Januari a.s. een herhaling te mogen hebben.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De medische Hoogeschool.

Op de aanvullingsbegrooting voor 1926, die straks in den Volksraad behandeld zal worden, is een post uitgetrokken voor *de voorbereiding van de oprichting eener medische hoogeschool*. Gelet op de groote beteekenis der volksgezondheid op de ontwikkeling van een volk, zoo in economisch als maatschappelijk en geestelijk opzicht, juicht de *Deli Crt.* (23 Oct.) de vestiging van een medische hoogeschool hier in Ned.-Indië, zeer toe. Toch zal het nieuwe hooger onderwijs hier geen plotselinge fundamenteele verandering brengen. De opleiding aan de tegenwoordige artsenscholen, de *Stovia* te Weltevreden en de *Nias* te Soerabaja, is van dien aard, dat de daar opgeleiden reeds datzelfde nuttige werk kunnen verrichten voor de Indische samenleving. Alleen bleek het langzamerhand ondoenlijk om de opleiding aan die vakscholen voldoende vrij te maken voor een werkelijk hoogere ontwikkeling. Daarvoor was het keurslijf van bepalingen te nauw, ook al werd bij de toepassing daarvan wel zooveel mogelijk met de eischen der practijk rekening gehouden. Zoo werden b.v. nog proefwerk en rapportcijfers geëischt voor de hoogere klassen der opleiding. Daarnaast was de waarde der scholen echter reeds ten volle onderkend door de faciliteiten, die de universiteiten in Nederland aan de opgeleiden toestonden. Met de oprichting van de medische hoogeschool zal dit medische onderwijs met zijn speciale vraagstukken van de tropenhygiëne en tropenziekten, zich echter langzamerhand geheel vrijelijk kunnen ontwikkelen en ongetwijfeld een hoogere trap bereiken, die niet alleen van beteekenis zal zijn voor Indië, maar ook voor de naburige landen. Daarbij zal dit onderwijs onder leiding van bekwame hoogleeraren er ook toe meewerken om den naam van Ned.-Indië hier in het Oosten omhoog te werken, want dit medische hooger onderwijs zal aanleiding zijn tot uitwisseling met andere landen in het Oosten, waar men de waarde van deze opleiding in Ned.-Indië zal onderkennen. Zoo zal ook op dit gebied deze hoogeschool meewerken om Ned.-Indië de plaats te geven, waarop het langzamerhand maar zeker recht gaat krijgen.

Ook het *Bat. Nwsbl.* (15 Oct. *Civis*) en de *Java-Bode* (16 Oct. *Dr. F. H. van Loon*) waardeeren den eersten stap tot *oprichting der derde faculteit*. De gevaren van het kweeken van een half-geleerd proletariaat (als in Br.-Indië) zijn bij geen onderwijs-richting zoo klein als bij de medische; er is, en zal steeds bestaan, een groote vraag naar goede en niet te dure artsen voor de Inlandsche bevolking en nooit zal de a.s. abituriënt der Bataviasche Medische Hoogeschool bevreesd behoeven te zijn, dat er voor hem geen loonend emplooy te vinden is, loonend zoowel in moreelen als materieelen zin.

Islamietische propaganda.

In een lezing te Johannesburg voorspelde de bekende *dr. Zwemer* een grooten strijd tusschen Islam en Christendom. Er zijn — volgens *dr. Zw.* — in Zuid-Afrika 60.000 Mohammedanen, maar zij vertegenwoordigen vele volken en zij beschikken over een goede eigen

Pers. In Kaapstad zijn 23 moskeeën, in Worcester drie, in Kimberley twee, in Durham, Maritsburg, East London en Port Elizabeth één. En nu mag het Pan-Mohammedanisme aan het uitsterven zijn wat betreft heilige oorlogen, op het gebied van rebellie tegen Westersche invloeden ontwikkelt het groote activiteit. In twee opzichten staan de kansen van de Mohammedanen beter dan die der Christenen: Zij zijn vijanden van den drankhandel en zij hebben een beter besef van broederschap t.o.v. de zwarte lasten, terwijl zij sociale gerechtigheid propageeren. Als de Christelijke kerken niet oppassen, zullen zij den Islam in de hand werken.

Er is reden om in het Oosten de vorderingen van den Islam met belangstelling te volgen, meent het *Soer. Hbl.* (16 Oct.); de propagandische kracht van dezen godsdienst kan moeilijk worden overschat. Ook in onzen archipel ziet men er de sterk sprekende bewijzen van. In het N.-O. van dit gebied — Halmaheira, N.-Guinea — maakt de Islam gestadig vorderingen. In Tandjoeng-Sakti (in 't hart van het Barisan-gebergte, bij Pager Alam) ziet een vol toewijding en overgave verricht missiewerk zich vastloopen op den muur der omringende Mohammedanen. In het vrijwel geheel gekerstende gebied vanaf Sipirok (bij Padang-Sidempoean) tot Balige (aan het Tobameer) schuift de Islam gestadig noordwaarts op en ge vindt de mesdjid thans tot onder den klank der kerkklokken van Pearadja, het hoofdkwartier der Rheinische Misssion. Ongetwijfeld valt, vooral in Midden-Java, te wijzen op succesvol werk van missie en zending, doch men vergete niet dat men daar de slechtste Mohammedanen van dit eiland vindt. De geest van Buddha en Çiwa werkt daar nog na in eene verzachting van het gemoed, welke minder ontvankelijk maakt voor den invloed van den starren drijver. Een der lastigste kwesties in de Christelijke propaganda — dr. Zw. wees hierop terecht — is deze: in eene wereld, zóó ongelijk van samenstelling, aanleg en ideaal als dit mixtum van Oost en West met zijn geweldige maatschappelijke tegenstellingen, het begrip der gelijkheid en gelijkwaardigheid van alle menschen zóó te verwerken dat het in overeenstemming blijft met zekere reëele vormen, welke ook in het mooiste idealisme niet kunnen worden verwaarloosd. Wat dit betreft heeft de Islamietische propagandist eene gemakkelijke taak, en het blijkt in verschillende deelen der tropische wereld, dat hij dit voordeel niet ongebruikt laat.

De S. F. Gesiekan. Van ava's olievelden.

De Locomotief (9, 10 en 12 Oct.) bevat de geschiedenis der suikerfabriek „*Gesickan-Magoewo*", naar aanleiding van haar 50-jarig jubileum. Een zeer belangrijke moderniseering van het molenhuis, waarin een der moleninstallaties inmiddels was vervangen door een zwaardere, bestond in *de in werkingstelling van een Searby-shredder*, de eerste die op Java zijn intree deed! Op Hawaii en Formosa was deze vervezelmachine reeds in bedrijf. De tegenwoordige administrateur, de heer *J. J. Hofland*, plaatste de shredder in tegenstelling met de op die eilanden gevolgde methode, tusschen den eersten en tweeden molen, met het doel om hem hetzelfde resultaat te laten behalen als daar, doch door minder verbruik van drijfkracht dan wanneer de installatie als rietshredder (vóór den eersten molen) werkt of na een crusher geplaatst wordt. *Het doel van de shredder is:* een grondiger suikerwinning te verkrijgen door de vezels van de rietstengels tot in haar kern open te leggen. Hij verdeelt ze, zonder persing, zonder dat er rietsap uit vloeit, tot een wolachtige massa, waardoor alle nerven de imbibitie zoo volledig mogelijk tot zich kunnen nemen. De cijfers over de „verliezen in ampas" toonen aan, welk een verbetering de suikerwinning uit geshredderde ampas inderdaad was.

Bij het bedrijf der B(at.) P(etr.) M(ij) te *Tjepoe* wordt een belangrijke moderniseering beëindigd, zoowel van het laboratorium als van de nieuwe blikkenfabriek, waar een continu bedrijf verzekerd is. Had de oude blikkenfabriek een capaciteit van 12.000 blikken per dag, door de nieuwe groote blikkenfabriek te Tjepoe worden per dag 18.000 benzineblikken vervaardigd. Alles wijst er op, dat in de komende jaren het B. P. M.-bedrijf in en om Tjepoe een verhoogde werkzaamheid zal vertoonen. In verband hiermede maakt *De Locomotief* (14 Oct.) melding van *de eerste Amerikaansche diepboring op „Koeti"* (bij Soerabaja), die in November zou beginnen. Reeds zijn op die terreinen 67 boringen verricht. De 68ste zal de eerste diepboring zijn. Heeft men niet op geringe diepte resultaat, dan zal de boring tot duizend en meer meters diepte kunnen doordringen. De boortoren bestaat geheel uit staal. Hij meet 36 meter. De boorin[...] omvat een dubbele inrichting; men kan op twe[...] schillende manieren boren, n.l. roteerend en st[...] De beitel roteert zoo lang als de aardlagen [...] laten. „Komt men in onbekend gebied", z[...] boorders het zeggen, als lag een deel van het b[...] der aarde open voor het bloote oog, „dan m[...] stampen". De buizen worden op de bekende, o[...] nier de aardkost in- en door-gedreven. Doch [...] teriaal wordt natuurlijk veel steviger en z[...] Het bedienend personeel bestaat uit speciaal [...] uitgekomen Amerikanen, zoowel de leiders [...] boormeesters. Verder staan hun de gewone Inl[...] ploegen ten dienste.

Diamanten in West-Borneo.

Naar het *A. I. D. de Pr. Bode* (14 Oct.) ver[...] worden in *de Landak-streek* steeds meer *diam[...] in gesteenten* bekend, als een gevolg van de ond[...] kingen van den vorigen leider van het mijnbouw[...] logisch onderzoek in West-Borneo, den heer [...] *Kroes*. Tot nu toe waren van Borneo alleen loss[...] manten bekend, gewasschen uit zand of klei[...] kwamen steeds in gezelschap van bepaalde st[...] voor, door de bevolking „batoe leboer" genoem[...] geologen namen aan dat zij bij elkaar hoord[...] noemde onderzoeker ging verder en dacht dat [...] wel *in elkaar* zouden voorkomen. Dit bleek bij [...] zoek juist te zijn; de bevolking had dit gehei[...] houden, omdat zij deze steenen als gelukaanbr[...] beschouwt. De heer De K. meent, dat de oors[...] der diamanten is, waar de losse diamanten ge[...] worden. In dat geval zou de exploitatie een v[...] gangspunt krijgen; ook vond de heer De K. [...] zingen dat de uitgestrektheid der afzettingen in [...] Borneo grooter is dan tot nu toe aangenomen [...] Jaren geleden werd op verzoek van den diam[...] del te Amsterdam een onderzoek ingesteld op [...] dat echter niets opleverde. Mogelijk dat thans [...] sen beter staan.

Vraag naar Hollandsch kapitaal. De Indisch[...] werkplaats. Tegemoetkoming

Het Engelsche kapitaal is sedert eenigen [...] nieuw begonnen zich voor Sumatra's Oostkust [...] resseeren. Over den overgang van Nederlandsc[...] bermaatschappijen in Engelsche handen kan de [...] *Crt.* (24 Oct.) zich niet verheugen. Dit beteekent [...] gaans verlies voor Indië en Nederland. Vreemd[...] dernemingen bevoordeelen dikwijls den eigen [...] en eigen scheepvaart, eigen markten en alles wat [...] in de eigen lijn te bevoordeelen is, terwijl daar [...] niet altijd een dergelijke consequente houding v[...] Nederlanders tegenover staat. Doorgaans word[...] aldus verkregen kapitaal niet weer dadelijk in n[...] cultures vastgelegd. De verkoop van producee[...] aanplantingen aan vreemd kapitaal beteekent d[...] een verlies aan eigen invloed in dit land. Teg[...] dergelijk verlies van Hollandsch of Indisch ka[...] moet nieuwe belegging staan om op hetzelfde p[...] blijven. De Deli Crt. heeft natuurlijk niets o[...] vreemde kapitaal tegen, maar een ieder dient to[...] mogelijk de eigen nationale belangen te bevorderen[...] het zal ongetwijfeld een nationaal belang zijn w[...] het eigen kapitaal opnieuw belang gaat stellen [...] dische cultuurondernemingen. De naastbijzijnde [...] den ter Sum.'s Oostkust zijn grootendeels uitge[...] maar verder weg en toch niet te ver, zijn nog d[...] den en tienduizenden hectaren grond voor het [...] landsche kapitaal beschikbaar. Het kan er be[...] nuttiger werk verrichten dan b.v. in buitenlan[...] beleggingen van speculatieven aard.

De *Java-Bode* (15 Oct.) vestigt de aandacht [...] door het „Alg. Hbl." (Amsterdam) gehouden e[...] naar de arbeidsmogelijkheden in den landbouw, [...] ruimsten zin. Volgens *dr. H. D. Tjeenk Willink* [...] een deel van onze jongelui naar het buitenlan[...] naar Indië niet alleen om het aantal werkzoek[...] in Holland te verminderen, maar ook vooral, [...] het buitenland en in de Koloniën steunpunten [...] men voor den Nederlandschen handel en de [...] trie, tot het verkrijgen van een grooter afzetge[...] De *Java-Bode* merkt hierbij op dat voor enkel[...] dan goed onderlegden, natuurlijk altijd werkge[...] heid is. Voor 't geen de vestiging der steunpunten [...] moederlandschen handel en industrie betreft [...] h.i. zeer wel mogelijk die met goede Indische [...] landers te verdedigen, binnen de perken van [...] lijkheid en redelijkheid, in verhouding tot de [...] landsche marktprijzen.

[D]e *Sumatra Post* (23 Oct.) betoogt dat door toedoen [van] de Regeering zelve het gaan naar Indië van krach[tige] en geschikte jonge menschen niet bepaald aan[lo]kkelijk wordt gemaakt. Allereerst bespreekt zij *den [bel]astingdruk*. Het leven wordt in Indië ook uit an[der]en hoofde reeds duur, veel duurder dan het vroe[ger] was, zoodat tezamen met den belastingdruk, de [fin]ancieele vooruitzichten voor den Hollandschen jon[ge]n, die naar Indië wil gaan — afgezien van posities, [w]aaraan belangrijke tantièmes verbonden zijn — niet [vee]l beter meer zijn dan in Europa. Daarnaast stelt de [S.]P. *den Indischen dienstplicht*, die in vele gevallen [een g]roote handicap vormt. In Indië zijn we nog niet [zoov]er, dat alle krachten van hieruit kunnen worden [ge]worven, nog afgezien van het voordeel, dat uitwis[selin]g van denkbeelden en arbeidsmethoden biedt. [Me]n heeft het altijd nogal druk over de aantrekking [van] kapitaal. Maar minstens even belangrijk is de aan[tre]kking van goede werkkrachten. En die zal men [slec]hts duurzaam kunnen trekken, wanneer er althans [eeni]g voordeel aan verbonden is.

De Indische coca-cultuur. Roselle en Bengaalsche jute.

[D]e besluiten der tweede opium-conferentie te Ge[nève], betrekking hebbende op aanplant, bereiding, ge[brui]k van en handel in bedwelmende stoffen in het [alge]meen, hebben voor Indië bijzondere beteekenis, [omd]at Java vrijwel het monopolie heeft van *de cultuur [va]n cocablad*, de grondstof voor de fabricatie van *co[cai]ne*. In 1924 bedroeg de productie dezer cultuur, [we]lke grootendeels als hoofdcultuur op enkele onder[ne]mingen of als bijcultuur in rubberaanplantingen [vo]orkomt (o.a. op Gouv.ts rubberondernemingen), ter[wij]l er ook een aanplant bestaat langs verschillende [we]gen, nog 1.071.485 K.G., terwijl er in datzelfde jaar [1.]118.000 K.G. blad uitgevoerd werd. De uitvoer heeft [ho]ofdzakelijk plaats naar Japan en voorts naar Hol[la]nd, waar de Amsterdamsche kininefabriek de co[cai]ne-bereiding in handen heeft. Volgens de te Genève [ge]nomen besluiten zullen de aanplant en uitvoer van [co]cablad niet meer vrij kunnen geschieden, doch on[der] scherpe contrôle gesteld worden. Voor de cultuur [zal] de toestemming der Regeering noodig zijn tot een [bep]aalde maximum-hoeveelheid, terwijl de uitvoer ge[bon]den wordt aan uitvoer-licensies, welke slechts ver[lee]nd worden tegen overlegging van een invoer-licen[tie] van het betrokken land van import. Er wordt een [kr]achtige aandrang uitgeoefend door den Volkenbond [om] de ratificatie door minstens tien grootmachten te [be]spoedigen, zoodat de maatregelen spoedig te ver[wa]chten zijn. Het *Soer. Hbl.* (16 Oct.) voegt hieraan [toe] dat deskundigen niet gelooven, dat deze maatrege[len] van bijzonder ongunstigen invloed zullen zijn op [de] Java-cultuur, omdat de medische behoefte aan de [gro]ndstof vrijwel de gansche tegenwoordige productie [dek]t.

[C]alcutta heeft vrijwel het monopolie van de ver[va]rdiging van jutezakken; het is moeilijk elders jute [te] kweeken. Het is thans gelukt met een jute-variëteit [ee]n product te kweeken, dat voor de bewerking ge[sch]ikt is, en nu de cultuur van deze variëteit zich op [Jav]a en Sumatra steeds gaat uitbreiden, komen de [pla]nnen voor het oprichten van een *gonje-zakken[fab]riek* weer boven. Met dat doel is de heer *P. van Be[sou]w* (te Goirle bij Tilburg) naar Java gereisd. De [Lan]dvoogd toonde groote belangstelling voor de plan[ne]n en heeft zich ongeveer een uur lang met den heer [Va]n Besouw onderhouden over de kans van slagen van [Ros]elle-*cultuur* en de oprichting van de zakkenfabriek. [(S]oer. *Hbl.* 17 Oct. 5de bl.).

[I]n het *Soer. Hbl.* van 16 en 17 Oct. (3de bl.) wordt [gew]ezen op het groote verschil tusschen de *Roselle* [(H]ibiscus sabdariffa) en de *Bengaalsche jute* (Corcho[rus] capsularis). Het planten van jute is niet geslaagd; [Ro]selle daarentegen stelt geen buitengewone eischen [aan] het klimaat. De „*zachtaanvoelende*" monsters Ro[sel]le, die de heer Van Besouw uit het Kedirische (kalk[gro]nden) ontving, zijn — in tegenstelling met de mon[ster]s Roselle van harde vezels — van uitstekende hoe[dan]igheid en geschikt om zonder eenig bezwaar ter [bere]id in de spinnerij verwerkt te worden. Het is der[half]ve in aller belang zich toe te leggen op deze zachte [vez]el.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Dr. Sun Yat Sen en de bevolking van Ned.-Indië.

II I (Slot).

Dagelijks, zegt de schrijver, kan men waarnemen hoe gemakkelijk de Inlanders en de Chineezen zich met elkander kunnen verstaan, hetgeen hij toeschrijft aan beider Oostersche gewoonten en aan beider Oostersch bloed.

Wanneer de leden der sportvereeniging Mohan Bagan zich in de sport meten met de leerlingen der hoogere burgerschool te Soerabaja of met de leden van Hercules, dan is het geen bepaalde opzet van de Inlanders en Chineezen, wanneer hunne sympathieën gaan naar de Mohan Bagan-vereeniging.

De reden daarvan is dat zij Oosterlingen zijn.

Een der hoofdredacteuren van een bekend Chineesch Nieuwsblad te Batavia en van Chineezen landaard, liet zich aldus uit:

De Chineesche volksgroep staat, staatkundig gesproken, tusschen de Europeesche en Inlandsche volksgroepen en geniet de Indische gastvrijheid.

Of nu de Europeaan of de Inlander het gezag in handen heeft, zoo blijft de positie van den Chinees in beide gevallen toch dezelfde, hetgeen de reden is dat de Chineesche volksgroep over het algemeen zich niet met politiek inlaat. Doch, wanneer aan de Chineesche volksgroep de keuze wordt gelaten, dan zou zij zeker de voorkeur geven aan een Inlandsch overheerschersgezag, mits hare rechten en handelsbelangen worden gehandhaafd en verzorgd.

De oorzaak daarvan is dat de Inlander den Chinees, als Oosterling, beter begrijpt dan den Westerling.

Naar de meening van den schrijver heeft deze hoofdredacteur gelijk en ziet hij in de toekomst, bij aanwezigheid van zoovele gelijke belangen van de Chineezen en Inlanders, eene vriendschappelijke toenadering tusschen beide volksgroepen, welke een voordeel zal zijn voor Groot-Azië, waarvan de idealisten spreken.

De Menangkabousche vrouw in haar tegenspoed.

I.

„Delvia" schrijft in de „Sinar Sumatra" van 2 Mei 1925, dat het een weemoedigen indruk maakt de Menangkabausche vrouw in haar dagelijksch levensbestaan te zien. Het noodlot is voor haar zoo geheel anders als dat van de vrouwen der vreemdelingen, die op zulk een hooger plan staan en wier tegenspoed in geen vergelijking kan komen met dien van de Menangkabousche vrouw.

Wat moet die vrouw al niet hard werken om voor het gezin het morgen- en avondmaal, dat hoofdzakelijk uit een bord rijst bestaat, te verdienen en dan tevens nog te zorgen voor de kleeding van hare kinderen.

Zij ziet tegen geen enkelen arbeid op, als dat doel maar wordt bereikt en trekt daarvoor naar die plaatsen, waar een eenigszins druk verkeer of drukke handelsbeweging bestaat.

Daar ter plaatse aangekomen, na vroeg in den morgen te zijn opgestaan en dikwijls een belangrijken afstand van eenige mijlpalen te hebben afgelegd, is haar eerste gang gewoonlijk naar het huis of naar den winkel van haar schuldeischer, wiens geldelijke vordering op haar, zij wil afdoen door prestatie van lichamelijken arbeid, om 's avonds ten 5 ure naar huis terug te keeren.

Zij heeft tijdens dat werk in eigen voeding voorzien en dan 30 tot 50 cent dagloon verdiend, waarvoor de rijst en enkele specerijen voor het gezin, op de markt, vóór haar terugkeer naar huis, worden ingekocht.

Jonge meisjes zorgen dikwijls voor hare in huis wachtende oude moeders, die geduldig en toch blijmoedig in afwachting zijn van de winst, welke wordt thuis gebracht.

Andere vrouwen en meisjes kan men elken vroegen morgen achter elkander in eene rij naar de groote plaatsen zien trekken met brandhout of manden met houtskool op het hoofd, welk brandmateriaal zij dan plaatselijk verkoopen tegen 10 à 25 cent, eene verdienste, die eenigszins kan stijgen, wanneer er niet tegen op wordt gezien twee- of driemaal daags heen en weer te gaan.

Zij, die zich met dien brandhouthandel bezig houden, moeten bij terugkomst in hare woningen natuurlijk 's avonds wederom hout in het bosch kappen, ten einde voorraad te hebben voor den volgenden dag.

Bij regenweer gaat men niet uit huis en is er dus ook geen dagverdienste voor de aanschaffing van voedsel, doch dan nuttigt het gezin jonge pisangvruchten,

de knolvruchten van de kladi en hetgeen verder de bodem oplevert.

Bezitten de vrouwen geen tuinerven, dan gaan zij gezamenlijk het bosch in voor het verzamelen van boschproducten als damar, rotan en pandanbladeren voor het vlechten van matten, enz., om daarmede naar huis terug te keeren, al die artikelen schoon te maken en ze dan op te bewaren voor den persoon, die zich als kooper aanmeldt.

Als de rijstprijzen te hoog zijn en geen rijst kan worden gekocht, dan ziet men de gezamenlijke vrouwen het bosch ingaan en vellen zij de sagoboomen, ten einde het merg tot voedsel te doen dienen, waarbij gekookte varens (pakoe), gekookte uitschietsels van de bamboeplant (reboeng) en andere gekookte waterplanten (kankoeng) als toespijs wordt gebruikt.

De talrijke aanwezige koffieboomen in de vroegere gouvernementstuinen zijn niet onderhouden en voor de bevolking van geen waarde, omdat zij geen vruchten dragen.

Wel worden door sommige vrouwen de bladeren der koffieboomen verzameld en gedroogd en daarna verkocht, hetgeen zonder twijfel de kosten van de huishouding eenigszins tegemoetkomt.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Toestanden in het leger van Amir Ali te Djedda.

Attib Ramadlan, een officier van hoogen rang in het leger van Amir Ali te Djeddah, heeft z'n ontslag gevraagd, aangezien hij zich met tal van genomen maatregelen niet kon vereenigen.

Dit feit is van zekere beteekenis, omdat hij het leger van Amir Ali aanvulde met eenige duizenden uit Palestina afkomstige manschappen en daarmede waardevolle diensten heeft gepresteerd.

Na de ontheffing uit zijne functie heeft hij in Palestina eene circulaire laten verspreiden, welke, volgens mededeeling, voorkomende in de „Sinar Sumatra" van 25 Mei 1925, is opgenomen in het te Cairo verschijnende nieuwsblad „Al Ihram" en waaraan het navolgende is ontleend.

Te Djeddah en te Medina zijn thans ongeveer 900 soldaten uit Palestina aanwezig, die door de vleierijen van den Vorst van Hedjaz al de zorgen en moeilijkheden vergeten, waaraan zij hebben blootgestaan, niet alleen tengevolge van de geleverde gevechten, doch ook tengevolge van de malaria.

Van de door den Vorst van Hedjaz toegezegde beloften is geen enkele nagekomen, terwijl de bevolking, ontevreden over het onoordeelkundig bestuur van den Vorst en zijne zonen, zich partij heeft gesteld voor Ibn Saud en thans, gezamenlijk met de bevolking van Djeddah, het bestuur van Amir Ali tracht te bemoeilijken.

Een 12-tal officieren van Amir Ali liepen over en boden hunne diensten aan Ibn Saud aan, terwijl een groot aantal officieren en manschappen hetzelfde deden, na te voren ontslag uit hun dienst te hebben gevraagd.

Behalve de vele Hedjaz-officieren, geeft ook een groot deel van de Hedjaz-bevolking de voorkeur aan het bestuur van Ibn Saud, omdat dit meer op modernen voet wordt uitgeoefend.

Attib Ramadlan heeft aan de Palestinasche pers met drang verzocht deze circulaire op te nemen als waarschuwing zijner landgenooten tegen de vleierijen van en het doen van toezeggingen door den Vorst van Hedjaz.

Die vleierijen en misleidingen kwamen van de zijde der Hasjimieten, waaronder de nakomelingen van sjerief Hoessain worden verstaan en hadden ten doel, met steun van de Palestinasche soldaten, de bevolking op te wekken tegen Ibn Saud te strijden.

Na de te Djeddah geleverde gevechten bleek het Attib Ramadlan echter, dat ook hij persoonlijk het slachtoffer was geworden dier vleierijen en misleidingen en nam hij dientengevolge zijn ontslag.

De neutrale bevolking van de Hedjaz is niet alleen ontstemd over het optreden van Amir Ali persoonlijk, doch ook over de handelingen van de troepenmachten, welke hem steunen en heeft daarbij de meening van velen op hare hand.

Eene verwarring van toestanden is in de Arabische Islamietische wereld daarvan het gevolg.

De circulaire was geteekend door Attib Ramadlan en gedateerd 3 Maart 1925.

Een uit het leger van Amir Ali te Djeddah loopen ambtenaar liet zich in de „Al Ihram" als uit:

De toestanden, welke in het leger bestaan, niet tot tevredenheid, niet alleen tengevolge schillende incorrecte maatregelen, doch ook te van het wanordelijk optreden der soldaten.

Het zal zeer moeilijk zijn den toestand te h zooals die vroeger was.

Reeds gedurende maanden werd geen sold keerd, terwijl de troepen huiverig zijn voor de moedige aanvallen van de zijde der legerm Ibn Saud van Nedjid.

Die zwakheid van Amir Ali is voor de bevolk Djeddah de aanleiding om voorzieningen te ne Ibn Saud te helpen bij diens aanval op de stad.

Zij heeft langen tijd geduld uitgeoefend, in af ting van de pogingen van Amir Ali om zijn krachtig in de geheele Hedjaz te vestigen, doch niet is gelukt, is de bevolking van meening ver en geeft zij de voorkeur aan een bestuur van Ibn

Het ontslag, dat velen hadden aangevraagd, door het legerbestuur geweigerd, met het gevol de soldaten in hunne ontstemming den Minister Oorlog met de wapens dreigden en hij in eene de vlucht moest nemen.

Een officier werd uitgezonden om de soldat kalmte aan te sporen, hetgeen gelukte, nadat Am de toezegging had gedaan, dat hij aan de voorge te verzoeken zijne aandacht zou schenken en d zou tegemoet komen.

De bevolking van Medina heeft een schrij richt aan Ibn Saud, waarin zij verklaarde zich bestuur te zullen onderwerpen, zoodra hij in st de bevolking van Djeddah daartoe op te wekk

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overz

Vereeniging „Kartinifonds".

Verschenen is het twaalfde jaarverslag der ging Kartinifonds te 's-Gravenhage, welke zich stelt: de bevordering van het tot stand komen stand houden van een of meer scholen in Ne ten behoeve van meisjes, behoorende tot de Inl bevolking.

Hare bemoeiingen strekte zich over het vers (1924) uit tot de Kartinischolen te Batavia, Buite Malang, Madioen en Semarang, zoomede tot de Deventerschool in laatstgenoemde plaats. Over al scholen (met uitzondering van die te Madioen, van sedert geruimen tijd niets werd vernomen) het verslag bijzonderheden omtrent het aantal l gen, de door haar bereikte resultaten, het onderw personeel enz. enz.

Uit het financieel overzicht blijkt dat de ink dezer zoo hoogst nuttige vereeniging wederom be zijn gedaald; alleen aan giften en contributies wer f 1200.— minder ontvangen dan in 1923 en al is de cieele toestand nog vrij gunstig, tegen een vermin van belangstelling in haar werk als waarvan ge bedrag getuigt, zal het Kartinifonds op den du bestand zijn.

„The Times" over Nederland en Koloniën.

Zooals men weet, geeft dit bekende Londensche onder den titel „Inperial and Foreign Trade and neering Supplement" een reeks geïllustreerde nu uit, waarin telkens een bepaald land, een speci dustrie, een bekend wereldartikel of een ander werp van beteekenis wordt behandeld.

In het thans verschenen nummer is de beurt a derland en zijne Overzeesche Gewesten, waarbij gestreefd is in een kort bestek door verschillen dragen van vooraanstaande mannen bij den vr ling een zoo volledig en juist mogelijk denkb geven van Nederland, zoowel op economisch koloniaal gebied.

Van de artikelen die op de Indiën betrekking noemen wij (aan de hand van de Ind. Merc.): O keling van den landbouw in Ned.-Indië, door Dr. L. Rutgers. — De rubbercultuur in Ned.-Indië, d A. G. N. Swart en J. G. Fol. — De Java-suikerind door Mr. J. H. van Hasselt. — De Engelsche Ka Koophandel voor Ned. Oost-Indië (te Londen), d W. Townley. — Tabak op Sumatra en Java, door Bool. — Inlandsch vervoerwezen in Oost-Indië, J. d'Artillact Brill. — Thee-cultuur, door A. F. — De Ned.-Indische markt. — Motorwagens voor Indië, door C. M. Morrell. — Suriname en Curaçao J. van Hasselt.

Het meerendeel dezer artikelen is geïllustreerd, terwijl het koloniale gedeelte wordt ingeleid door den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, waarbij deze bewindsman o.m. hulde brengt aan het Engelsche kapitaal en de Engelsche onderdanen, die zooveel hebben bijgedragen tot de geweldige ontwikkeling van Indië, vooral gedurende de laatste 25 jaren.

Land en Volk van Ned. Oost-Indië.

Gaarne wordt de aandacht gevestigd op een uitgave van P. Noordhoff te Groningen: Land en volk van Nederlandsch Oost-Indië. Handleiding bij aardrijkskundige wandplaten van Ned. O.-I., door Menno van Meeteren Brouwer.

De bij die wandplaten behoorende acht boekjes zijn samengesteld door de h.h. J. Koning en D. Wouters en behandelen de volgende onderwerpen: Het pasarwezen op Java en de Buitenbezittingen. — De groote zeehavens. — De Inlandsche landbouw. — De suikerindustrie. — De Volksraad. — Mooi Indië. — In de Sultanslanden. — Wayang-spelen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 15 (10 Oct. '25). Aaltjes-ziekte bij Robusta-koffie, door J. van Baalen en D. J. Dibbetz. — Producties van uitgedunde en niet uitgedunde rubber-tuinen. — De begrooting 1926 van Landbouw, Handel en Nijverheid in den Volksraad (vervolg; zie ook No. 16). — Enkele vervalschingen van de thee. — Deli en de koeli-ordonnantie. — Engelsche actie en Amerikaansche reactie in zake rubber. — Hoe het op het oogenblik met de rubber gesteld is, door J. N. Burger (ontleend aan „Zakenwereld").

Id. No. 16 (17 Oct.). Over koffiezaad, door Dr. A. J. Ultée. — Kunnen de Inlandsche landbouw en landbouwindustrie de bevolking blijven voeden? door N. — De Landbouwhoogeschool (te Wageningen) en de practijk. I. Roeping en karakter. — De bloeitijd der cultures.

De Bevolkingsrubbercultuur.

Het Dep. van Landbouw heeft uitgegeven No. IV der serie „Bevolkingscultuur in Ned.-Indië", inhoudende een rapport van de heeren C. N. Warren en B. van Staalduinen over hun bevindingen omtrent de bevolkingsrubber in het Palembangsche, naar aanleiding van een reis in April en Mei j.l.

Met de reeds verschenen rapporten van Dr. Pekelharing over Djambi, van Luytjes over de Zuider- en Oosterafd. van Borneo en van Dr. Loos en Van Deusechem over de Wester-afd. van Borneo vormt het jongste rapport een afgesloten geheel, waaruit men zich een duidelijk beeld kan vormen over de beteekenis van de veelbesproken rubberproductie der inlandsche bevolking in genoemde landstreken.

De Opbouw.

In het Novembernummer bespreekt de hr. W. de Cock Buning het jongste jaarverslag van den president der Javasche Bank. Betuigden de meeste periodieken, die reeds beschouwingen wijdden aan dit verslag, hunne instemming met den blijden toon door den directeur, Mr. L. J. A. Trip, aangeheven o.a. over de economische opleving van Indië, de hr. de C. B. laat een heel ander geluid hooren; hij laakt Mr. Trip's eenzijdigheid, vóór alles gaat bij dezen het belang van den Nederlandschen ondernemer, volle aandacht vraagt hij „voor de zoo zwaar getroffen kapitalisten, die door de drukkende belastingen verhinderd worden aan de voor het land zoo nuttige kapitaalsvorming mede te werken." Mr. Tr. schijnt niet in te zien, dat er naast *Nederlandsche* belangen ook nog *Indische* belangen zijn en dat de economische ontwikkeling van Indië niet is opgelost met een teedere verzorging van het buitenlandsch kapitaal.

De Nationale Unie.

Als uitgave van het hoofdsecretariaat der Nationale Unie is eene brochure verschenen, over de verhouding dier Unie tot Indië. Zij wenscht de versterking van Indië's zelfstandigheid gecompleteerd te zien door de evenredige versterking der Rijkseenheid en aan de valsche positie, waarin de Nederlandsche leiding in Indië ten gevolge van verkeerde theorieën geraakt is, in aansluiting aan de z.g. „Utrechtsche Richting" een einde te maken door weder te keeren tot de feiten. Op grond van deze feiten wenscht zij de erkenning, dat Indië als staatskundige en economische eenheid uitsluitend en alleen is een schepping van het Nederlandsche Gezag en dat op dien grond de leiding van het Centrale Bestuur van Indië in handen ligt en behoort te liggen van Nederland tot tijd en wijle de ontwikkeling der Indische Volkeren tot natie zóó ver is gevorderd, dat deze leiding met zekerheid van welslagen in handen kan worden gegeven van Indië. (Vaderl.).

De Indische Mercuur.

No. 47. De vooruitzichten van de sinaasappelcultuur en het verschepen der sinaasappelen uit Suriname (mede naar aanleiding van Bulletin No. 50 van het Departement van Landb., Nijverheid en Handel in Suriname, door Prof. Dr. G. Stahel), door A. W. Drost. — Verhalen over Indië, door Mevr. C. J. Rutten—Pekelharing, besproken door F. W. Craandijk. — De Indische financiën in den Volksraad. — De vooruitzichten van de rubbercultuur, door Mr. A. G. N. Swart (ontleend aan het Haagsch Maandblad). — De uitvoer van eenige producten uit Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar van 1925 (ontleend aan Korte Berichten). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. een opgave van recente literatuur over economie, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen en metalen, enz.

De Indische Loods.

No. 40 van het orgaan van den N.-I. Pol. Econ. Bond bevat o.m.: Inlandsche ondernemingen (vervolg). — De Islam en het Westen. De „chalif der Javanen" (ontleend aan de Opwekker). — Desatoestanden (mededeelingen van een Inlandsch ambtenaar). — Arbeidsbemiddeling. — Onze Inlandsche geestverwanten in het gewest Timor (slot). — Non-coöperatie-geest van het Al Islam-Hindia-Congres en het Sarekat-Islam-Congres.

„Tropen"-uitgaven.

Een drietal uitgaven zijn ongeveer tegelijkertijd verschenen, welke alle drie den Ind. Archipel betreffen, n.l.:

1. Een kunstreis in de tropen, door Jan Poortenaar en Geertruida Poortenaar—van Vladeracken. (Zutphen, W. J. Thieme en Cie.). Aan dit werk wijdt de hr. J. F. Snelleman in dit Nr. eene bespreking.

2. Onder de tropenzon. Een zeeverhaal, door P. Verhoog. (Rotterdam, W. L. en J. Brusse's Uitgeversmaatschappij).

3. Der Tropenspiegel, von G. Rudolf Baumann. (Zürich—Leipzig—Berlin, Orell Füssli Verlag. 2 Bde.).

* * *

Een tocht door Rembang en Noord-Soerabaia, door S. J. Geerts-Ronner (eerste gedeelte). (De Indische Post, 10 Oct. '25).

Verslag van het Volkscredietwezen loopende tot ultimo Juli 1925 (met 14 bijlagen). (Weltevreden, Drukk. Emmink).

Verhalen over Indië voor Nederlandsche jongens en meisjes, door C. J. Rutten—Pekelharing. Uitgave van de Kon. Ver. Koloniaal Instituut te Amsterdam. Met platen, tekstillustraties en kaartje. (Amsterdam, J. H. de Bussy). (Eene zeer waardeerende bespreking van dit boeiend geschreven en keurig geïllustreerd boek komt voor in de Ind. Mercuur van 20 dezer).

De bloementuin. Handleiding voor de cultuur van bloemen in Nederlandsch-Indië, door E. J. Voûte. 3e geh. herziene en vermeerderde uitgave. Met platen. (Batavia—Leiden, G. Kolff en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 42. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand September 1925. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

De radio-telegrafie met Nederlandsch-Indië, zooals deze zich ontwikkeld heeft, door ir. A. E. R. Collette. (Versl. Voordr. Bat. Genootsch. Rotterdam, II (1925), bl. 229).

A collection of birds from North-and North-Central Celebes, by J. H. Riley. (Proceedings U. S. Nat. Museum. 64, Nr. 16 (1925), bl. 1—118).

Javaansche legenden, door Walterida. ('s-Hertogenbosch—Antwerpen, L. C. G. Malmberg).

Winstaandeel ter bekostiging van algemeene belangen, door nieuw op te richten suikerfabrieken uit te keeren, door H. Ch. G. J. van der Mandere. (Inwerkingstelling der z.g.n. Winstaandeelkassen ten bate der Inl. bevolking). (Econ.-Statistische Berichten, 18 Nov. '25).

Enkele koloniale bankvraagstukken, door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. (Zakelijk gedeelte van de door den schr. op 26 Oct. te Rotterdam gehouden inaugureele rede). (De Economist, 15 Nov. '25).

NIJMEGEN

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Het Reglement op de Strafvordering en het Inlandsch Reglement, alsmede het Reglement op het Krankzinnigenwezen in Ned.-Indië, zooals die Reglementen luiden na de tot heden (d.i. tot Juni 1925) daarin gebrachte wijzigingen. Bewerkt door Mr. W. J. M. Plate. Tweede vermeerderde druk. (Weltevreden, Visser en Co.).

Ter herdenking † Ir. D. L. ten Bosch (met portret), door ir. W. A. van der Meulen. (De Waterstaatsingenieur, jaarg. 1925, No. 8).

Het verslag van de Javasche Bank 1924—25, door W. de Cock Buning. — Indische kroniek, door A. M. Joekes. (De Opbouw, Nov. '25).

Het arbeidsvraagstuk in Nederl.-Indië, door G. Gonggrijp. (Verschenen in het Koloniaal Tijdschrift No. 5 en 6, 14e jaarg.). ('s-Gravenhage, Uitg. Mij. „Adi-Poestaka").

The economic conditions in the Dutch East Indies (ontleend aan het jongste jaarverslag van de Javasche Bank). (Holland's Import and Export Trader Sept.—Oct. '25).

Le développement de l'Industrie agricole à Sumatra aux cours des dix dernières années. (Société belge d'Etudes et d'Expansion. (Juin 1925).

Eenvoudig landbouwonderwijs. VI—VII. (Departement van Landb., Nijv. en Handel). (Weltevreden, 1925).

Gouvernements Telegraafdienst in Ned. Oost-Indië. Radiotelegrafie. Met afb. (Holl., Fr. en Eng. tekst). (Weltevreden, 1925).

Voorloopig ontwerp van een algemeen waterreglement. Samengesteld door de „Commissie in het belang van het bevloeiingswezen op Java en Madoera". (Weltevreden, 1925).

Het pandanblad als grondstof voor de pandanhoedenindustrie op Java, door H. W. Hofstede. Acad. Proefschrift. (Eibergen, 1925).

Kantoor van Arbeid. Negende verslag van de Arbeidsinspectie voor de Buitengewesten (1923 en 1924). (Weltevreden, 1925).

Staat van burgerlijke landsdienaren op 1 Juli 1925 in het genot van voorloopige wedde, bezoldiging buiten dienst, wachtgeld of onderstand bij wijze van wachtgeld, dan wel tijdelijk zonder inkomsten van den lande, 1e Gedeelte. Samengesteld bij de Afd. Personeele Zaken van het Dep. van Financiën. (Weltevreden, 1925).

Het onderwerp eener Indische bedrijvenwet. Voordracht, gehouden den 6en Juni 1925, door ir. M. H. Damme (met beraadslaging). (De Ingenieur, 21 Nov. '25).

Suriname.

„De West" van 23 October schrijft over de Koloniale middelen:

„De heden gepubliceerde staat van de opbrengst der Koloniale middelen tot eind September maakt geen slechten indruk.

Verschillende middelen hebben in de eerste drie kwartalen reeds meer opgebracht dan men voor het geheele jaar had geraamd.

Deze middelen zijn: inkomstenbelasting, bauxietbelasting, successierechten, hondenbelasting en die op enkele publieke vermakelijkheden, retributie voor balata en vergunningsrecht voor het opkoopen van balata.

Het schitterendst is het gesteld met de inkomstenbelasting, die reeds 412 duizend gulden heeft opgebracht, terwijl de raming voor het geheele jaar is vier ton. Een overschot van twee ton mag op dit middel gerust worden verwacht.

De huurwaardebelasting bracht de eerste 9 maanden op 82 duizend, of zeven duizend meer dan verleden jaar in dezelfde periode.

Een treurigen indruk — behalve dan voor de aanhangers van den blauwen knoop — maken de cijfers van de opbrengst van den accijns op binnenlandsch gedistilleerd. Die opbrengst was de eerste negen maanden slechts 52 duizend, terwijl zij volgens de raming moest zijn 240 duizend. Hierbij moet evenwel in aanmerking worden genomen, dat de accijnsrekening eerst aan het einde van het jaar wordt afgesloten, zoodat het eindcijfer nog kan meevallen. Er schijnt echter geen kans te zijn, dat dit middel het volle bedrag der raming zal opleveren.

De invoerrechten hebben in de eerste drie kwartalen bijna dertien ton opgebracht, ruim een ton meer dan geraamd. Ook op dit middel mag stellig gerekend worden op een aardig overschot.

De goudbelasting bracht slechts op een zestienduizend gulden, weder iets minder dan het jaar tevoren. Men had die opbrengst zes duizend gulden hooger geraamd.

Terwijl het met goud decrescendo gaat, gaat het crescendo met bauxiet. Men had voor de bauxietbelasting gedurende eerste negen maanden gerekend op vijfduizend gulden. De werkelijke opbrengst is ongeveer het dubbele geweest.

De lucifersbelasting, de opbrengst der zegelrechten en de geneeskundige belasting vertoonen de laatste jaren weinig schommelingen. Hetzelfde kan gezegd worden van de schoolgelden. Het volgend jaar zal dit misschien anders zijn, onder den invloed der versobering.

Met genoegen zien wij, dat de opbrengst der Koloniale Vaartuigen toeneemt. Zij bedroeg de eerste negen maanden 240 duizend gulden (ongeveer het bedrag der raming) wat een vooruitgang van veertig duizend gulden beteekent vergeleken bij verleden jaar.

Van de Koloniale Spoorwegen kan hetzelfde niet gezegd worden. De vooruitgang is hier niet noemenswaardig vergeleken bij verleden jaar, terwijl ook nu weder de opbrengst ten achter bleef bij de raming (het nadeelig verschil is ongeveer 28 duizend).

De Posterij vertoont den gebruikelijken vooruitgang, ditmaal zelfs in een versneld tempo. Verleden jaar brachten de eerste drie kwartalen 45 duizend gulden op, dit jaar 60 duizend. De raming voor de eerste negen maanden bedroeg 52 duizend. De telefoon-opbrengst vertoont achteruitgang, wat wellicht verband houdt met een eenigszins vertraagde aanbieding der kwartaalkwitanties.

De balata retributie bracht tot eind September 92 duizend gulden op (de raming voor het heele jaar is ... duizend) tegen 43 duizend verleden jaar tot eind September. Dit houdt ten deele verband met de groote productie van dit jaar, ten deele met het feit dat verleden jaar de oogst eerst laat is binnengehaald, dus dat de retributie laat inkwam.

In totaal genomen hebben de gewone middelen tot eind September 117 duizend gulden meer opgebracht dan de raming."

* * *

Het artikel van Mr. van Traa (directeur-president van de Surinaamsche Bank te Paramaribo en lid van den Raad van Bestuur) in de Augustus-aflevering van het „Tijdschrift voor Economische Geographie", getiteld „*De handelsbeweging van Suriname en nog wat*", heeft in Suriname terecht algemeene instemming gevonden en is door al de bladen aldaar overgenomen.

In zijne bespreking schrijft „De Surinamer" van ... September onder het hoofd „*Hollant, let op uw saecke*" .....„Wanneer wij dit artikel belangwekkend noemen, is dat niet bij wijze van compliment of als gemeenplaats bedoeld. Het is een artikel, dat ongetwijfeld de aandacht zal trekken van de Nederlandsche Regeering zoowel als van het Nederlandsche kapitaal. Wij zijn overtuigd, dat het voor de meesten, ook onder de regeeringsmannen, die het artikel van Mr. van Traa lazen, een openbaring bevat, maar helaas een openbaring welke pijn zal doen, omdat het Nederland's te kort ... pakkend, zoo duidelijk aantoont ...."

En dan haalt het blad het slot van Mr. van Traa's artikel aan:

„En als het dan zoover gekomen zal zijn dat Suriname eindelijk uit zijn staat van verval zal zijn opgeheven, dan zal misschien ook het Nederlandsche kapitaal zijn oogen naar het land wenden en te laat bemerken, dat het vreemde kapitaal als belooning voor zijn pioniersarbeid, zich, zooals ook billijk is, de beste plaats aan den disch zal hebben verzekerd.

Maar dan blijft toch den Nederlandschen belastingbetaler de voldoening gedurende lange jaren zijn offers te hebben gebracht voor den opbouw van Suriname ten bate van .... neen, *niet van Nederland!*"

Daarna gaat het blad aldus voort:

„Het zich niet-interesseeren in de ontwikkeling en exploitatie van ons land zal op den duur noodzakelijk tengevolge hebben, dat Nederland in dit gebiedsdeel, waaraan toch zooveel tonnen zijn ten koste gelegd, ook in zijn handel door vreemde landen zal worden verdrongen. Het kan toch niet anders. 't Ligt voor de hand, dat de landen, die het kapitaal ter exploitatie van de welvaartsbronnen des lands leveren, hier een afzetgebied zullen zoeken voor hun eigen producten. De gegevens in het artikel van Mr. v. Traa wijzen reeds sterk in deze richting. Van den totaal-invoer in 1924 blijkt slechts plm. 49 pCt. uit of via Nederland te komen en 44 pCt. uit of van Engeland en Amerika.

Waarlijk men hoeft zich niet met den profetenmantel te omhangen om te voorspellen, dat de tijd niet ver

meer is, dat de invoer uit Amerika die van Nederland, notabene het *Moederland*, zal overtreffen.

De financieele en economische belangen, welke vooral Amerika hier gaandeweg krijgt, zullen natuurlijk noodzakelijk *politieke* belangen voortbrengen. De geschiedenis der laatste decennia van andere koloniseerende en gekoloniseerde landen bewijst het. En wat hieruit kan voortspruiten, leert diezelfde geschiedenis.

Wij hopen daarom van ganscher harte, dat de zweepslag van Mr. van Traa goed is aangekomen en diep is gevoeld. **Wellicht dat Nederland zijn indolentie nog aflegt, vooraleer het te laat is.**"

In denzelfden geest schrijft „Suriname" van 25 September. Wij citeeren uit het artikel het volgende:

„Moge het den heer v. Traa gegeven zijn in de nabije toekomst te ervaren dat deze waarschuwende stem bij het Nederlandsche Kapitaal weerklank heeft gevonden en moge het hem gegeven zijn nog menigmaal, gelijk in deze is geschied, voor Suriname's belangen op te komen en naar krachten te behartigen...."

* * *

„De West" van 20 October heeft aan dr. Stahel gevraagd, waarom er dit jaar geen export naar Nederland plaats vindt van sinaasappelen.

Hij antwoordde, dat de verschepingen van het vorig jaar meer het karakter droegen van een proef. Hoeveelheden voor een uitvoer op commercieelen grondslag bezit de kolonie nog niet. Er zijn ongeveer 5000 vruchtdragende boomen in de kolonie, doch eerst wanneer de 18.000 nieuw aangeplante veredelde planten in vrucht komen, zal men hoeveelheden hebben die voor export van beteekenis zijn. Daarbij komt, dat tengevolge van het eenigszins abnormaal seizoen, de dracht der boomen verlaat is, zoodat juist in de gunstige maanden voor uitvoer, weinig vruchten ter beschikking waren. Dit verschijnsel is echter op zichzelf niet verontrustend, want als het bedrijf wordt ingericht op uitvoer, is het niet moeilijk om voorzorgen te nemen, dat de vruchten rijpen in de goede maanden, doordat men de jonge vruchten van een eventueelen voorjaarsbloei bijtijds verwijdert.

Uit Nederland is de vraag gesteld, of het wel zin heeft sinaasappelen te verschepen naar Nederland, waar zij blijkbaar in het naburige Demerara bevredigende prijzen opbrengen en de kleine landbouwer de voorkeur geeft aan verscheping daarheen? Demerara neemt vrij wat sinaasappelen van ons af in de laatste jaren. Maar wanneer de nieuwe aanplantingen vruchtdragend worden, is er geen sprake van, dat de vruchten daar een voldoenden afzet zullen kunnen vinden. Men zal dan aangewezen zijn op uitvoer naar grootere markten.

Jammer genoeg, is het crediet voor een bescheiden inrichting voor verpakking van sinaasappelen in Nederland afgevoerd van de begrooting. Voorloopig zal men zich dus moeten blijven behelpen met zeer primitieve hulpmiddelen voor de verschepingen.

* * *

Op de jaarvergadering van de „Algemeene vruchten-import-Mij." te Amsterdam, op 11 November te Amsterdam gehouden werd gevraagd of de laatste statutenwijziging in Juni betreffende de bananenimport ook gedaan is met het oog op Suriname.

De voorzitter zegt, dat Suriname mede een aanleiding is geweest voor deze statutenwijziging. Daar vroeger de maatschappij gewerkt heeft voor een ander zou het haar zeer ten goede komen, indien zij nu zelf bananen importeert. Suriname heeft altijd groote belangstelling gewekt, doch iedereen is huiverig er kapitaal in te steken. Derhalve hebben met het vorige ministerie onderhandelingen plaats gehad, welke echter tot geen resultaat hebben geleid. Ook een verzoek om een conferentie met den tijdelijk hier te lande vertoevenden gouverneur werd niet ingewilligd, zoodat hieruit geconcludeerd moet worden dat de regeering alles aan het particuliere initiatief wil overlaten. Welk standpunt het nieuwe ministerie inneemt, is nog niet bekend.

De maatschappij is evenwel thans in onderhandeling over een nieuwe zaak, en indien deze tot stand komt, zal haar interesse voor Suriname geen reden van bestaan meer hebben. Bovendien moet in Suriname alles van den grond af opgebouwd worden, hetgeen voor één maatschappij te zwaar is. Aan de regeering is aangeboden gratis mede te werken tot den opbouw, doch hiervan is nog geen gebruik gemaakt.

* * *

Nu wij het over sinaasappelen hebben willen wij vragen waarom Suriname geen grape fruit cultiveert en uitvoert. Wij zien in de fruitwinkels deze citrussoort voor 40 cent per stuk te koop aangeboden.

* * *

„De West" van 20 October schrijft:

„Met de Nickerie wordt binnenkort hier verwacht een bekend plantkundige van Java, mej. Dr. G. Wilbrinck, die vele jaren werkzaam was op het Suikerproefstation te Sjeribon. Aan het eind van haar dienst gekomen, maakt mej. Wilbrinck nog voor eigen rekening een studiereis door verschillende werelddeelen om suikerziekten na te gaan. Haar rondreis door West-Indië begint in Suriname, waar zij twee weken zal vertoeven.

De studiereis houdt verband met het voornemen der knappe onderzoekster, om, aan het eind van haar loopbaan gekomen, nog een uitgebreid werk te schrijven over suiker."

* * *

Wij ontleenen aan de „N. R. Ct." van 12 November, Av.bl. C., het volgende bericht:

„Dr. Haworth heeft in Tanga, in het Tanganyikagebied (centraal-Afrika) een merkwaardige ontdekking gedaan, zooals „Die Umschau" van 7 Nov. j.l. mededeelt. Het viel hem namelijk op, dat niettegenstaande krachtige maatregelen in de Europeesche huizen tegen muggen waren genomen, er een belangrijke toeneming volgde en wel van soorten, tot het geslacht Culex behoorende, waarvan de larven op geen enkele watervlakte te vinden waren. Er moesten dus ergens nog niet ontdekte broedplaatsen bestaan en nu bleek daartoe het hoog boven op de cocospalmen, aan den voet der bladeren staande water te dienen. Men vond daar de larven van 27 muggensoorten, waaronder 2 Anopheles-, 11 Aedes- en verscheidene Culex-soorten.

Dit zal wel blijken in alle tropische streken, waar cocospalmen voorkomen, het geval te zijn."

* * *

In de vergadering van den Vrijzinnig-democratischen Bond heeft Mr. Marchant een rede gehouden over de crisis. Daarbij is bekend gemaakt het program door de Vrijzinnig-democraten ontworpen, dat zal toonen dat het regeeringsbeleid kan worden omgebogen in democratische richting. Het slot van het program luidt:

„Door reorganisatie van het bestuur van Suriname zal het subsidie van Nederland overbodig worden gemaakt".

Wij zouden gaarne dit sommetje op papier uitgewerkt zien. Als men het geheele bestuursapparaat plus de rechterlijke macht, plus nog het een en ander verving door een brigadier met twee man, zou men een heel eind komen.

Curaçao.

De watervoorziening van Curaçao.

V (Slot).

„De ontwerper rekent zoowel voor Otrabanda als voor Pietermaai elk op 100 huisaansluitingen en 50 aftapkranen.

Deze *aftapkranen* vormen een zeer mooi en logisch onderdeel van het *plan Molengraaff*.

In Europa, waar men niet met onze eigenaardige toestanden bekend is, zal het zeker een vreemden indruk maken, dat hier een stadswaterleiding wordt aangelegd, waarbij op niet meer dan 200 huisaansluitingen voor de geheele stad gerekend wordt.

In groote steden in Holland heeft men dikwijls in één enkele straat wel meer dan 200 aansluitingen.

Wij verwachten in de eerste jaren hier zeker nog heel wat minder dan 200 aangesloten huizen.

Maar wij weten, dat hier bijna alle huizen van eenige beteekenis hun regenbak hebben, die onder normale omstandigheden voor het grootste deel van het jaar of langer water in voorraad hebben voor huiselijk gebruik. Niemand zal er natuurlijk aan denken dien regenbak af te schaffen. Wij vermoeden dat er ook in de toekomst nog heel wat woningen zullen gebouwd worden met een eigen regenbak.

Doch de spil waar alles om draait, is dat elk jaar, zoodra de droge tijd begint, de tallooze trucks en waterkarren in actie komen, die langs de huizen het regen- of putwater venten tegen een minimum van 5 cts. per blik en meestal tegen heel wat duurderen prijs.

In dien tijd van watergebrek neemt iedereen dat water voor lief, ofschoon hij met eigen oogen kan zien en beoordeelen, dat dit water geen enkelen hygiënischen waarborg biedt. De ondervinding leert ook dat in die dagen van nijpende droogte die waterkarren het werk niet afkunnen, dat veel straten en wijken, die wat hoog en afgelegen liggen, zelfs geen beurt krijgen

en eenvoudig worden overgeslagen.

Want de honderden menschen van den geringen stand, die natuurlijk geen regenbak hebben, moeten bij die waterkarren en -trucks hun watervoorraad voor elken dag opnieuw inslaan. Een ndere gelegenheid om water te krijgen bestaat er niet.

Die mistoestand zal door de aftapkranen afdoende worden bestreden. Op 50 verschillende plaatsen van Otrabanda en eveneens op Pietermaai wordt zulk een aftapkraan in een huis opgesteld, waar iedereen tegen den vasten prijs van 5 cts. per blik à contante betaling zooveel blikken water uit de kraan kan aftappen als hij verkiest.

Niet alleen de arme, die geen regenbak bezit, doch ook de meergegoeden, wier regenbak leeg is, kunnen in dezelfde straat waar ze wonen bij zoo'n aftapkraan terecht.

En alle klachten over het dure water, over het wegblijven van de waterkarren, enz., enz. zullen dan verstommen.

Dat alleen reeds wordt een prachtige verbetering, waarom we de waterleiding een zegen zouden noemen voor onze stad.

Letten we vooral op de hygiënische verbetering.

Door den aanleg van een waterleiding wordt de algemeene reinheid, zindelijkheid en gezondheid bevorderd, omdat het water in een buisleiding niet kan verontreinigd worden. Overal vindt men bovendien een sterke daling van het sterftecijfer voor ziekten zooals [illegible]phus, cholera, enz., bij welker verspreiding het drinkwater steeds een groote rol speelt."

C. S. M.

In *De Voortstuwer*, het maandschrift van de Vereeniging van werktuigkundigen ter koopvaardij, van October 1925, lezen wij:

Den laatsten tijd — wij bedoelen daarmede het laatste jaar — is een niet onaanzienlijk aantal onzer leden in dienst getreden van de Curaçaosche Scheepvaart-Maatschappij......

Uit wat wij tot nu toe vernamen, meenen wij te kunnen constateeren, dat de vaart bij de Curaçaosche Scheepvaart-Maatschappij wel mee valt. De reizen duren immers over het algemeen slechts drie dagen. Men vertrekt des morgens b.v. om half tien van Curaçao en komt driemaal 24 uur later wederom binnen.

Treft men vroeg tij over de „bar" van Venezuela dan is men reeds om tien uur voormiddags binnen.

Het is een uitzondering, dat er een dag meer mede gemoeid gaat.

Over de voeding valt in het algemeen niet te klagen. De voeding is in handen van den kapitein, die daarvoor per man en per dag *f* 4.50 ontvangt. Bij verstandig beheer en eenigen zorg kunnen de kapiteins daarvan een goede voeding verschaffen en zelfs bij nauwkeurige besteding der gelden kan men er een zeer goede tafel voor hebben.

Wel zijn er eenige kapiteins, die er minder zorg aan besteden, maar bij een klacht op het kantoor wordt er tegen dezulken in het belang der opvarenden scherp opgetreden en treedt verbetering in.

Wanneer over dergelijke klachten echter geen eenstemmigheid heerscht en wanneer de etat-major niet durft klagen, doch haar heil uitsluitend ziet in onderling mopperen, dan bereikt men niets dan een vergalde stemming aan boord, terwijl de voeding niet verbetert.

Het ware intusschen beter, indien niet de kapitein, maar een der andere scheepsofficieren, onder contrôle van een zijner collega's, met de verzorging der voeding werd belast, dan zoude er bij onvoldoende zorg geen vrees behoeven te worden gekoesterd, om den kapitein te beschuldigen, doch zou juist deze een wakend oog in het zeil kunnen houden.

De promotie neemt langzaam in beteekenis toe.

In de lagere rangen varen nu wel uitsluitend onze leden, maar de leidende functies aan boord worden eerst langzaam door hen bezet. Intusschen valt hier met eenig geduld wel te bereiken, dat de geheele etat-major uit Nederlanders zal komen te bestaan.

Hoewel het meerendeel der bij deze reederij varende scheepsofficieren nog ongehuwd zal zijn, wordt het door de gehuwden als een zeer ernstige grief beschouwd, dat de echtgenooten geen vrijen overtocht kunnen verkrijgen. Eveneens wordt het als een zeer ernstige leemte gevoeld, dat in het geheel geen uitrustingskosten worden vergoed; temeer is dit alles onaangenaam, omdat de wal-employé's vrijen overtocht krijgen voor vrouw en kinderen tot 18 jaar, *f* 600 voor zich zelf en *f* 300 voor de echtgenoote ter bestrijding van de uitrustingskosten.

Daartegenover staat, dat de scheepsofficieren beginnen moeten, om 25 pCt. van hun gage terug te storten, totdat hun overtocht is teruggespaard, welk gespaard bedrag na 5 jaar wordt gerestitueerd door de Maatschappij.

Dat alles is natuurlijk verre van aangenaam en [illegible] vertrouwen, dat een wijziging hierin t.z.t. zal kun[illegible] worden aangebracht.

Gelukkige concurrentie.

Er is hier in de laatste weken een scherpe con[illegible]rentiestrijd ingetreden tusschen de *C. P. I. M.* en de *Standard Oil Co.* omtrent de plaatselijke prijzen van de gasoline. De Isla verlaagt telkens den prijs, op een afstand gevolgd door de *Standard*. Beide producenten hebben op verschillende plaatsen in de stad moder[illegible] pompen, waaruit aan de chauffeurs de gasoline per gallon verkocht wordt.

De prijs, die een tijd geleden nog 85 cts. per gallon bedroeg, is nu door de C. P. I. M. gebracht op 49 cts. en door de Standard op 53 cts.

Het publiek toont veel belangstelling in dien strijd en profiteert er van. (*A. d. C.* van 3 Oct. 1925).

Geneeskundige havendienst.

Toen de tegenwoordige havendokter in dienst trad, kwamen er 35 stoomschepen per maand, schrijft de *Amigoe*. Tegenwoordig 180 tot 200 en nog ruim 10[illegible] zeilschepen. In het *Geneeskundig tijdschrift* is een tweede havendokter opgeroepen voor *f* 6000.— plus eenige bijzondere inkomsten. Als deze laatste niet hoo[illegible] zijn, zal er wel niet veel voor dit bedrag te krijgen zij[illegible]

The Lago Oil Co.

Op Aruba is het werk der *Lago Oil Co.* thans in vol[illegible]len gang. Aan de *Boca San Nicolas* zijn thans reeds 4[illegible] man aan het werk, om de terreinen aldaar in gere[illegible]heid te brengen.

Het werk van de uitdieping der haven aldaar zal ongeveer 1½ jaar in beslag nemen. Dat klinkt heel [illegible]ders dan 4 maanden, zooals men eerst beweerde. (*A. d. C.*)

Surinamers op Curaçao.

Naar wij vernomen hebben zijn er tegenwoordig n[illegible] al heel wat Surinamers op Curaçao bij „de Petroleum". Een getal hoorden wij niet noemen. Een hunner is [illegible] boos, omdat de *Amigoe* meedeelde, dat een Surinam[illegible] de communistische strooibiljetten zou verspreid h[illegible]ben. Ook beweert hij, dat het in Suriname geen honger lijden is, omdat daar arbeidskrachten te weinig zijn.

Het is echter nog wel een verschil voor welk loon men werkt. En dat op Curaçao schijnt hooger te zijn, anders zouden de Surinamers hun land wel niet ver[illegible]laten, of meer dan 7 of 8, zooals de schrijver zegt, [illegible] week terugkeeren.

Het vraagstuk der Surinamers op Curaçao kan be[illegible]langrijk worden. Zij schijnen nogal op zichzelf te zijn, ook hebben zij een eigen voetbalclub, Paramaribo, die een goed figuur maakt. Er moeten ook veel protestan[illegible]ten onder zijn.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Nog een ander staaltje van Cantz'laars voorliefde voor de Nederlandsche taal.

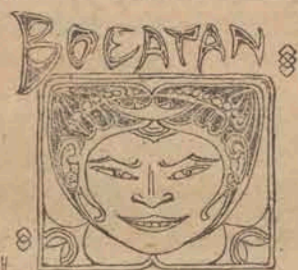
De Raad van justitie had den gouverneur een ver[illegible]zoekschrift der procureurs gezonden met „invitatie" zijnerzijds zekere maatregelen te nemen. De gouverneur, hiervoor gebelgd, schrijft terug, „dat het woord „invitatie" eene uitdrukking is die hoogere autoriteiten jegens minderen bezigen, maar waarvan zich o[illegible]zen niet kunnen bedienen om hun verzoek aan gen[illegible] te kennen te geven, doordien dat woord in officieelen of administratieven stijl eene lastgeving beteekent die op eene beleefde manier wordt opgedragen" (G. J. [illegible] Nov. 1822),

en op de verontschuldiging van den Raad van Justitie antwoordt de gouverneur twee weken later, dat hem „de aanbeveling van de Nederduitsche taal, voor zoo veel een ongedwongen stijl zulks zal toelaten, als het beste middel voorkomt tot vermijding van misver[illegible]standen, die door het gebruiken van uitheemsche woorden, die voor verschillende uitleggingen vatbaar zijn zouden kunnen ontstaan." (G. J. 30 Nov. 1822).

Uit den Verren Vreemde.

Syrië.

Generaal Sarraut heeft door hetgeen hij na zijn teru[illegible]keer in Parijs wel tot de pers heeft willen laten door[illegible]dringen niet de sympathie naar zijn zijde overgehaald. De schuld voor de mislukking van zijn Syrië-beleid we[illegible]

...eschoven op subalterne officieren, op Engelsche agenten, op politiek gekonkel waar hij buiten is gehouden, op onvoldoende vrijheid van handelen. Er ligt iets bijnakomisch in nu toch nog zijn oordeel en raad te hooren ... 't hoe in Syrië behoort te worden gehandeld om ... vrede en rust te brengen.

Zijn opvolger Senator Henri de Jouvenel schijnt dan ook een anderen weg op te willen gaan, en uit het feit, dat hij dadelijk in overleg met Engeland getreden is, en zelfs persoonlijk naar Londen is gegaan om met den minister van buitenl. zaken Chamberlain en den minister van koloniën Amery te beraadslagen, blijkt dat hij ... beteekenis van den Droezen-opstand niet terugbrengt tot die van een plaatselijk relletje. Ook heeft hij ... voornemen te kennen gegeven van naar Angora te gaan, om met de Turksche regeering tot overeenstemming te komen.

Hadden de gebeurtenissen in Syrië reeds de volle aandacht van Groot-Brittanië, nu de Droezen tot een rechtstreeksche bedreiging van 't Britsche mandaatgebied in Palestina en Transjordanië zijn overgegaan is Londen ... partij in de zaak betrokken. Allen weten, of ondersteilen, dat Turkije ook achter de woelige actie in Syrië ..., terwijl de aandacht van alle Mohamedanen, en in 't bijzonder van die in 't Nabije Oosten en in Noord-Afrika, ... belangstelling den loop der zaken volgt.

Volgens vrij duidelijke berichten is Emir Soltan, het hoofd van den stam der Droezen, die 't eerst tot openlijk verzet tegen de Franschen is overgegaan, op weg naar Genève, om daar aan den Volkenbond den wensch van Syrië te doen kennen om Frankrijk niet langer als mandaat-houder over Syrië te handhaven. Is 't bericht zoo juist, dan zal deze delegatie niet op eenig dadelijk effect mogen rekenen. Vooreerst heeft zij geen opdracht van een regeering of een volk. Anderzijds zullen verzoekschriften, welke zij overbrengt. slechts kunnen worden aangenomen om in handen te worden gesteld van de mandatencommissie van den Volkenbond, die de zaak ... tot onderwerp van een onderzoek zal kunnen maken. ... te hopen, dat dit dan goed duidelijk zal worden gemaakt aan de deputatie, want bij tekortkoming of vermeend grievende bejegening zou alweer veel zijn te bederven. Wat aan deze kwestie misschien bijzondere beteekenis kan geven is, dat ook van andere zijde de vraag reeds is geopperd of Frankrijk na al het gebeurde, nog wel als een geschikte voogd en opvoeder van het Syrische volk mag worden beschouwd. Frankrijk zelf zal natuurlijk de rechtmatigheid niet erkennen van de daarin opgesloten ongunstige beoordeeling. 't Beschouwt zich immers nog altijd als de beste opvoeder van achterlijke volkeren, die ter wereld bestaat. Brachten wij t. p. een paar jaar geleden al de aardigheid te pas van het: „Partons de la Syrie", ter vervanging van het bekende: „Partons pour la Syrie", Frankrijk zelf voelt deze gedachte te meer als een smaad, omdat het zooveel gebrek aan beleid gaarne den „Boche" aanwrijft.

De Jouvenel, die een vooraanstaande figuur in den Volkenbond is, heeft de richting waarin hij sturen wil aangegeven.

In een toespraak in het koloniaal instituut heeft hij verklaard, dat hij zijn best zal doen om aan de partij- en godsdiensttwisten in Syrië een einde te maken. Frankrijk zal Syrië het voorbeeld geven van onafhankelijkheid, gegrond op een onvergelijkelijke nationale harmonie. Het zal er de noodige versterkingen heen zenden, die het overigens hoopt niet behoeven te gebruiken, daar vrijheid kan slechts op vrede gevestigd worden. Het zal daarom den Syriërs verzoeken den vrede in hun land te herstellen, waarbij het hen helpen zal.

In hoever zijn dergelijke voornemens in practische politiek om te zetten? Zeker spreekt er een bezadigd streven uit, maar er is op economisch en op politiek gebied veel te beredderen, dat alleen bij èn door wederzijdsch vertrouwen langs vreedzamen weg tot een goed einde is te brengen, en dat wederkeerig vertrouwen bestaat aan geen van beide zijden; eigenlijk aan geen van de drie zijden, want bij den Volkenbond, den mandaatgever, moet 't ook wel ernstig zijn geschokt.

De gunstige toestand van de Straits Settlements.

De gouverneur van de Straits Settlements, de heer C. Hose, heeft in den Wetgevenden Raad te Singapore, bij gelegenheid van de gebruikelijke jaarlijksche rede, op heden en naaste toekomst een verblijdenden kijk gegeven.

Zijn voorganger, Sir L. Guillemard, had ter zelfder gelegenheid een jaar geleden, voor het einde van 1924 een aanzienlijk voordeelig saldo voorspeld, zijn verwachting werd nog overtroffen.

Het blijkt toch, dat het batig saldo bijna het bedrag van 67.000.000 doll. bereikte, waarvan bijna 50.000.000 doll. cash.

1925 is begonnen met een begrooting, welke een nadeelig saldo vertoonde van meer dan 7.000.000 doll. en er zijn belangrijke bedragen op die begrooting uitgetrokken voor uitgaven, die bij de samenstelling der begrooting niet konden worden voorzien; bovendien heeft de opiumresolutie het nadeelig saldo doen stijgen met 10.000.000 doll. Thans wordt geraamd, dat met inbegrip van 20.000.000 doll., die van de „Currency Commisioners" zijn ontvangen, en na aftrek van storting van 30.000.000 doll. in het opium-reservefonds, voor de vorming van een speciaal fonds, dat de baten uit opiumverkoop in de toekomst zal moeten vervangen, de inkomsten over het loopende jaar 48.500.000 doll. en de uitgaven 61.500.000 doll. zullen bedragen, zoodat het surplus zal worden verminderd met 13.000.000 doll. In verband daarmede wordt het voordeelig saldo aan het einde van 1925 geraamd op bijna 54.000.000 doll. Aan de hand van ramingen van vorige jaren, meen ik te mogen zeggen, dat het voordeelig saldo belangrijk boven dat bedrag zal uitgaan. Van dit saldo wordt verwacht, dat 27.750.000 doll. cash zal zijn; aan leeningverplichtingen moet een bedrag gespendeerd worden van 6.250.000 doll., zoodat tenslotte in kas overblijft een bedrag van 21.500.000 doll., waaruit het deficit op de begrooting zal worden bestreden, alsmede uitgaven, die nog niet op de begrooting zijn gebracht en onvoorziene uitgaven.

Met betrekking tot den gezondheidstoestand in de kolonie zeide de gouverneur, dat deze blijkt vooruit te gaan. De sterftecijfers over de eerste helft van 1925, 25.49 per duizend, beteekenen een nieuw record; de geboortecijfers over dezelfde periode zijn 29.53 per duizend tegen 32.62 over de eerste zes maanden van 1924. De sterftecijfers voor kinderen gaan in alle drie de Settlements naar beneden.

In tegenstelling met de gunstige cijfers betreffende andere ziekten, moest een uitzondering worden gemaakt voor venerische ziekten. 't Aantal behandelden over 1922 was 7869, over 1924 echter bijna 12.000.

Het vraagstuk van verbetering der volkshuisvesting in Singapore heeft de aandacht der regeering en aan het gemeente-bestuur van Singapore is financieele steun toegezegd voor het openbreken van de dicht opeen gebouwde achterbuurten. Bovendien heeft de regeering besloten grootsche plannen te financieeren voor het openleggen van voorsteden met het dubbele doel om de huisvesting te verbeteren en woongelegenheid te scheppen voor personen, die als gevolg van doorvoering van verbeteringsplannen uit hun huis gezet zijn.

Na over bankbiljetten-circulatie, rubber, immigratie, emigratie, scheepvaart, handel en scholenbouw cijfers gegeven te hebben, vatte gouverneur Hose den algemeenen indruk in dit slot samen:

In gelijke lijn als de opleving in de rubber-industrie, waarvan in dit land zooveel afhankelijk is, toont de handel van de kolonie een geregelde verbetering en ik meen te mogen zeggen, dat de malaise en haar nadeelige gevolgen bijna tot het verleden behooren.

De financieele positie van de kolonie is gezond, maar de regelmatig stijgende uitgaven dienen zorgvuldig en blijvend te worden gadegeslagen.

De Mosoel-kwestie. Het advies van het Perm. Hof van Intern. Justitie.

Zaterdag l.l. heeft in de groote rechtszaal van het Vredespaleis de voorlezing plaats gehad van het advies van het Permanente Hof van Internationale Justitie aan den Volkenbondsraad in zake de bekende Mosoel-kwestie.

Zooals men zich herinnert, had het Hof de volgende vragen te beantwoorden:

1. Welke is de aard van de beslissing, door den Raad te nemen krachtens art. 3 § 2 van het Verdrag van Lausanne (scheidsrechterlijk vonnis, aanbeveling of eenvoudige bemiddeling)?

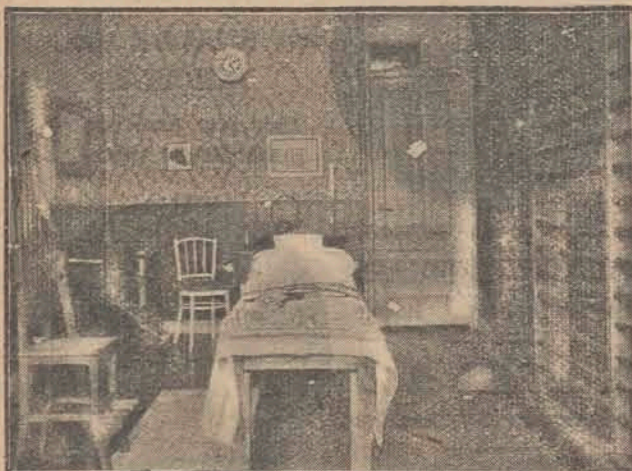
2. Moet de beslissing met eenparigheid van stemmen worden genomen of kan zij worden genomen bij meerderheid van stemmen?

Mogen de vertegenwoordigers der belanghebbende partijen aan de stemming deelnemen?

Het Hof was van meening:

1°. Dat de „beslissing te nemen" door den Raad van den Volkenbond krachtens art. 3 § 2 van het Verdrag van Lausanne bindend zal zijn voor de partijen en een definitieve vaststelling zal vormen van de grens tusschen Turkije en Irak.

2°. Dat de „te nemen beslissing" bij eenparigheid van stemmen zal moeten worden genomen, waarbij de vertegenwoordigers der partijen aan de stemming deelnemen, maar hun stemmen niet mederekenen bij de berekening van de eenparigheid.

Blijkens dit advies heeft het Hof zich dus wat het eerste punt betreft, vereenigd met het standpunt van de Engelsche Regeering, zooals dit voor het Hof was uiteen gezet bij monde van den Engelschen procureur-generaal sir Douglas Hogg, doch was het Hof het niet eens met zijn stelling dat de beslissing bij meerderheid van stemmen kan worden genomen en dat partijen niet aan de stemming kunnen deelnemen.

Wie van deze uitspraak groot practisch resultaat mocht verwachten, moeten wij bij voorbaat in zijn illusie temperen. Turkije heeft vooruit bekend gemaakt dat 't om dit advies niet gevraagd heeft, en dat 't over de beteekenis der te Lausanne aangegane verbintenis een eigen oordeel heeft. Dit oordeel kent aan de, door den Raad van den Volkenbond in de grenskwestie tusschen Turkije en Irak, te nemen beslissing geen andere beteekenis toe, dan die van een „aanbeveling". Voor Turkije kan, zegt de regeering te Angora, door niemand een bindende beslissing worden genomen behalve door de Turksche Volksvertegenwoordiging. In Turkije steekt men den draak met de Haagsche uitspraak, die weer zelf geen beslissing is, maar een meening aanbiedt, zoodat nu weer eerst moet worden uitgemaakt welke waarde aan zoodanige meening is te hechten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

4e LIJST INDISCHE BIBLIOTHEEK.

Vrije arbeid in Ned.-Indië, Dr. P. Endt.
Hoe beschaafd Nederland in de 20e eeuw vrede en orde schept op Atjeh, Wekker.
Bamboe in Ned.-Indië, J. A. Loebèr Jr.
Bamboe-ornament van Ned. Nieuw-Guinea, J. A. Loebèr Jr.
Gids voor Batavia en omstreken.
De Bataks, M. Joustra.
Kijkjes op het huiselijk leven der Bataks.
Been-, Hoorn- en Schildpadbewerking en het Vlechtwerk in Ned.-Indië, J. A. Loebèr Jr.
Iets over de Beri-beri, Ph. Laoh.
Het Bladwerk en zijn versiering in Ned.-Indië, J. A. Loebèr Jr.
Korte Gids voor den Borobudur.
Hoe Nederland Ceilon verloor, George Nijpels.
In den Dalem van Vorst Mangkoe Negoro 1916.
Rapport over de opsporing van delfstoffen in Ned.-Indië, Mr. W. A. J. M. v. Waterschoot v. d. Gracht.
De Djambiconcessies, E. Deen.
Overzicht van den economischen toestand der Inl. bevolking op Java en Madoera, Mr. C. Th. v. Deventer.
Beschouwingen en voorstellingen ter verbetering van den economischen toestand der Inl. bevolking op Java en Madoera, Mr. D. Fock.
Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen door het Encyclopaedisch Bureau. Afl. I 1911; Afl. II 1912.
De financieele zelfstandigheid van de locale zelfbesturen in Ned.-Indië, L. A. de Waal.
De Financiën van Ned.-Indië, Dr. E. B. Kielstra.
Geschiedenis van de Ned. Oost-Indische Bezittingen, J. J. Meinsma.
Groote godsdiensten onder de volken van den Ned.-Indischen Archipel, Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis.
Oud-Javaansch en hedendaagsch-Balisch Hindoeisme, J. C. v. Eerde.
Houtsnijwerk en metaalbewerking in Ned.-Indië, J. A. Loebèr Jr.
Brengt Indië naar Nederland, Mr. H. v. d. Rivière.
De voornaamste industrieën der Inl. bevolking op Java en Madoera, G. P. Rouffaer.
Een en ander over Irrigatie, P. Grinwis Plaat.
Java the Wonderland.
Javaansch brievenboek, 8e druk, A. C. Vreede.
Het Javaansch in de kazerne, C. F. H. Dumont.
Junghuhn-bibliographie, W. C. Muller.
Kromoblanda, 4e deel 1921, H. F. Tillema.
Gedenkboek Kweekschool Fort de Kock, 1873—1908.
De Javaan als Landbouwer en Veefokker (2 exemplaren), L. Th. Mayer.
Leder- en Perkamentwerk, Schorsbereiding en Aardewerk, J. A. Loebèr Jr.
Historische Studie over Lepra, Dr. T. Broes v. Dort.
Het leven in Insulinde, Th. J. A. Hilgers.
Rapport omtrent Malaria-onderzoek, P. C. Flu.
Langs Midden-Java's Noordkust, Dr. R. Broersma.
De Agrarische quaestie in de Minahassa, A. L. Waworuntu.

Charles te Mechelen. In Memoriam. G. P. Rouffaer.
Het oud-Javaansch lofdicht Nagarakertagama van Prapantja.
De Oost en de West, J. F. Niermeijer.
De Pararubbercultuur, A. W. Drost.
De Petroleum, H. Witkamp.
Wenken en raadgevingen betreffende het gebruik van Indische planten, vruchten, enz., Mevr. J. Kloppenburg-Versteegh.
De oude en nieuwe koers in onze Koloniale Politiek, Mr. D. J. Jongeneel.
Cultuurmaatschappij Pondok Gedeh. Gedenkboek.
Een Javaansche Primbon uit de 16e eeuw, H. Kraemer.
Een en ander over de Psychologie van den Javaan, Dr. J. H. F. Kohlbrugge.
De School in het Zendingswerk, A. Limburg.
De Sedekahs en Slametans in de Desa, L. Th. Mayer en J. F. A. C. v. Moll.
So Bing Kong, B. Hoetink.
Binnen en buiten Soerabaia. Leven en lotgevallen van de familie Kaneel, Alligator.
De Mohamedaansche vrome Stichtingen in Indië, Koesoeman Atmadja.
Sumatra in 1818, P. H. v. d. Kemp.
Het verband tusschen de studie der Talen en der Volkenkunde van den O.-I. Archipel, T. J. Bezemer.
Het leven van de Europeesche vrouw in Indië, Mevr. J. Kloppenburg-Versteegh.
Darah Bharata. Verzameling van hoofdpersonen uit de Wajangpoerwa.
Weerplicht voor Inlanders en samenstelling van de weermacht in Ned.-Indië, J. v. d. Weijden.
Algemeen overzicht van de uitkomst van het Welvaartonderzoek, C. J. Hasselman.
Inlandsche wijzen van woningbouw en -versiering, J. E. Jasper.
De tegenwoordige toestand van het werk der Protestantsche Zending in Ned. O.-Indië, J. W. Gunning.
De Balataindustrie in Suriname, Fred. Oudschans D(...) (2
Iets over de Boschnegers in de Boven-Marowijne exempl.), Willem J. van Lier.
Beknopte Aardrijkskunde der Kolonie Curaçao, H. J. Nijman.

Met grooten dank in het hart aanvaardde ondergeteekende bovenstaand rijk geschenk van boekwerken op Oost- en West-Indië betrekking hebbende, hem (...) week vrachtvrij uit *den Haag* toegezonden door (...) vrijgevig menschenvriend, die, hoewel geen lid (...) *afd. Amersfoort*, met belangstelling haar ontplooiing gadesloeg. Ook namens het Afdeelingsbestuur wordt hier openlijk dank gebracht aan den *ongenoemden* schenker, die door deze toezending eigenlijk een be(...) maakt van een „bibliotheek", aangezien de drie voorgaande lijsten slechts boekwerken vermeldden, door de leden *ter beschikking* van de afdeeling gesteld, het geen ook het oorspronkelijke plan van het bestuur (...) weest is. Waar echter, *op uitdrukkelijk verzoek*, (...) *naam* van den schenker verzwegen wordt, vinde zijn *aanbeveling*: „dat het een aansporing moge zijn voor anderen om (de Afd. Amersfoort) in (haar) streven behulpzaam te zijn" hier eene plaats, waartegen de ongenoemde wel geen bezwaren hebben zal.

Amersfoort, 20-11-'25. *De Secretaris,*
H. J. DE WIT.

Afdeeling Leiden.

LEZING C. K. ELOUT.

De heer C. K. Elout, Redacteur van het Alg. Handelsblad, hield Donderdagavond j.l. voor onze Afdeeling een lezing (met lichtbeelden), tot onderwerp hebbend: „Vier maanden in Indië". Na door den Voorzitter, den heer v. Hamel, met enkele woorden te zijn welkom geheeten, begon spreker op te merken, dat iemand, die, zooals hij, slechts 4 maanden in Indië heeft vertoefd, als hij daarover in Leiden een lezing wil houden, een gevoel krijgt als van Daniël in den leeuwenkuil. Spreker troost zich echter met de gedachte, dat Indische specialiteiten zoowel hier als elders het wel eens met elkaar oneens zijn, zoodat mocht de een hem ongelijk geven, dan een ander het misschien wel met hem eens zal zijn.

Daarna werden een groot aantal mooie en duidelijke lichtbeelden betreffende land en volk van Java, Bali, Celebes en onderhoorigheden benevens Sumatra vertoond, welke allen door spreker op leerzame wijze werden toegelicht, zoodat diegenen onder het gehoor die nooit in Indië waren geweest, zich eenig begrip van het vertoonde konden eigen maken.

Na de pauze werden nog enkele andere lichtbeelden

vertoond, aan de hand waarvan spreker nog de opmerking maakte hoe onjuist de meening is dat de Inlander lui zou zijn; alleen kan deze zich in zijn arbeid niet aanpassen aan het in Europa geldend tempo van werken. De soms hoog op de berghellingen aangelegde sawahs geven getuigenis, dat het hem niet aan werklust ontbreekt.

Daarna werden nog enkele algemeene beschouwingen gegeven, waarbij spreker mededeelingen deed, welke deden blijken hoe de gewesten buiten Java en Madoera deze laatste nu in belangrijkheid op zijde, ja zelfs voorbij streven. Ook wilde spreker nog opmerken hoeveel door Nederland reeds voor Indië is gedaan, wat betreft hygiëne, rechtspraak en algemeene veiligheid, en dat de Regeering een eenheid heeft gevormd, waar vroeger de verschillende deelen der bevolking naast elkaar leefden. Die eenheid was niet zonder beteekenis, daar zij orde en rust schiep, bevorderlijk voor de economische en cultureele ontwikkeling.

Er wordt gezegd dat veel kapitaal uit Indië gaat, doch spreker bewees door cijfers dat daartegenover door groote maatschappijen een veel grooter bedrag aan millioenen voor belasting, loonen, enz. in Indië wordt betaald.

Heeft spreker respect voor hetgeen economisch door ondernemers wordt gedaan, in nog meerdere mate geldt dat respect de Indische ambtenaren; deze werken er hard, en in soms moeilijke omstandigheden.

In het belang van de economische ontwikkeling van Indië is het te hopen dat Nederland nog lang de mandataris zal blijven.

Op deze rede volgde applaus, waarna de heer v. Hamel namens de vergadering spreker hartelijk dankte en een „tot weerziens" toeriep.

Leiden, 16 Nov. 1925. E. R.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

C. R. N. F. van Joost, Allard Piersonstraat 1 te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

F. C. Weber, Pretoriusplein 10 te Amsterdam, als onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN:

J. F. Falkenburg, ondercommissaris van Politie, Amsterdam, Hoogeweg 44 (Watergraafsmeer).
A. Hieronymus, burgerlijk ambtenaar-topograaf bij den Topografischen Dienst, Den Haag, Obrechtstraat 481.
P. C. Mouthaan, instrumentmaker 2e kl. bij den Dienst der Staatsspoor en Tramwegen, Den Haag, Obrechtstraat 498, p/a. Doup.
Mej. C. L. Engel, onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O., Den Haag, Fahrenheitstraat 438.
Mej. A. S. Potjer, leerares bij de H.B.S. te Bandoeng, Groningen, Radesingel 19.
Ir. L. M. A. v. d. Sprong, leeraar a. d. K. E. S., Den Haag, Laan van Meerdervoort 426.
Mr. E. C. M. A. Batta, Voorzitter v. d. Landraad, Leiden, Warmonderweg 39
M. C. van Hall, Boscharchitect 2e kl. i. d. beheershoutvesterij Djembolo c.a., Amersfoort, Julianaplein 4.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:
a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten;
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
e. verpleegster bij het krankzinnigenwezen;
f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 1 vakonderwijzeres voor voorbereidend lager onderwijs.

Mutatiestaat van 18 tot 25 November 1925.

Nieuwe Leden:

J. J. Neurdenberg, Algemeen Secretaris Lijkverbranding, Voorburg, Westeinde 5. *f* 5.
Mejuffrouw G. E. van Dissel, Onderwijzeres, Amersfoort, Prinses Marielaan 16. *f* 5.
G. J. Potgieter, Kapitein Intendant, Amersfoort, Utrechtsche Weg 113. *f* 5.
H. L. Leopold, Onder-Directeur R. H. B. S. Amersfoort, Paul Buyslaan 3. *f* 5.
H. Struve, Boekhouder, Amersfoort, Berkenstr. 26. *f* 5.
A. Winter, Dierenarts, Amersfoort, Utrechtsche Weg 91. *f* 5.
W. R. le Poole, Inspecteur Volksgezondheid, Amersfoort, Prinses Marielaan 11. *f* 5.
Mejuffrouw M. A. Duyvis, Arts, Amersfoort, Utrechtsche Weg 145. *f* 5.
Mejuffrouw E. Middelburg, Amersfoort, Heinsiuslaan 7. *f* 5.
} Allen aangebracht door het Afdeelingsbestuur van Amersfoort.

J. F. van Zuylen, Leeraar M.O. Boekhouden, Nijmegen, St. Annastraat 140. *f* 5. — Aangebracht door den Secretaris van de afd. Nijmegen.

Afschrijven:

Mejuffrouw F. Raedt, Haarlem, Wilhelminastr. 50.
Mej. A. J. Nelck, Nijmegen, Kronenburgersingel 2.
J. P. Heijligers, Den Haag, Stephensonstraat 44.
L. J. Resner, Den Haag, 2de Emmastraat 187.

Adresveranderingen:

Raden Mas Soeripto, Jur. Litt. Student, Leiden, van: De Genestetstr. 26 naar: Jan van Houtkade 20a.
Mevr. D. M. Reiche-Walter, van: Den Haag, Papaverhof 28, naar: Leiden, Witte Rozenstraat 48a. *f* 3.
J. H. van der Veen, Zendelingleeraar, van: Rante Pao (Celebes), naar: Leiden, Rijnsburgerweg 145. *f* 5.
J. Chr. Mulock Houwer, van: s.f. „Seloredjo", Djombang, naar: Den Haag, Snelliusstr. 64, p.a. mevr. A. Mulock Houwer. *f* 5.
H. C. Creutz Lechleitner, Kapitein Inf., van Tjimahi, naar: Den Haag, Weimarstraat 4. *f* 5.
R. C. Gaade, Majoor der Topografischen Dienst, Den Haag, van: Voltastraat 60, naar: Lubeckstraat 54.
Ir. F. B. H. Asselbergs, Den Haag, van: Valkenboschkade 485, naar: Lijsterbesstraat 10.
Dr. M. S. Polak, Districts-geneesheer, van: Amsterdam, Slingenbeekstr. 18hs, naar: Paramaribo. *f* 6.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 49 DONDERDAG 3 DECEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: De Luchtlijn Amsterdam—Batavia. — Britsch-Indische Voorbeelden. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Ind. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. Haarlem en Omstreken). — Mededeelingen: (Van het Informatie-Bureau). — Mutatiestaat van 25 November tot 2 December 1952.

DE CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, loopt voor hen die thans als lid toetreden tot en met ultimo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25

De Luchtlijn Amsterdam-Batavia.

De aankomst in Indië op 21 November 1924 herdacht, tevens beschouwing over Van der Hoop's Boek: „Door de lucht naar Indië"

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

Er bestaat tusschen de verschillende gedeelten van het opschrift een, en zeer nauw, verband; want het Boek bevat de beschrijving van de zoo zeer gunstig befaamde vlucht van het alom bekende heldhaftige driemanschap: de door hen met zoo'n goed succes volbrachte eerste luchtreis van Amsterdam naar Batavia zal tot in lengte van dagen geëerd blijven en herdacht worden als een overgankelijk bewijs van een veelheid van deugden en zedelijke voortreffelijkheden, bij de drie deelnemers in overtoe-[illegible]kende mate aanwezig geweest vóór en onder den tocht. Zonder die aanwezigheid, zonder dat bezit van een zeer hoog minimum van lichamelijke geschiktheid en technische vaardigheid, van geestelijke vermogens en zielskracht is er aan het maken van [illegible]k een tocht eenvoudig niet te denken en zoude [illegible]bij voorbaat tot mislukking gedoemd zijn, terwijl [illegible] laatste nog altijd eene sombere en droeve moge[illegible]lijkheid blijft, als er niet ook nog vrij veel geluk [illegible] meevallers, voldoende afwezigheid van ongun[illegible]ge factoren en van tegenvallers bijkomen, die bui[illegible]n menschelijke macht vallen. Die mogen eenvou[illegible]g niet ontbreken, want zoo ooit, dan was op dit [illegible]emanschap van toepassing het gezegde, maar dan [illegible] meervoudsvorm: de ongelukskansen liggen in [illegible]le kleine en ook groote hoeken en gaten; immers [illegible] dood zoude hun van alle kanten toegrijnzen en op [illegible]n loer liggen. En met deze stellige wetenschap [illegible]en gevarenrijken tocht te hebben aangedurfd, [illegible]arbij met „een betrekkelijk langzaam toestel, [illegible]er speciaal voor passagiersvervoer ingericht" met éénen motor (bl, 312 „door de Lucht naar [illegible]dië"), stempelt hen tot Luchthelden. Menigeen, [illegible] over deze benaming bij een geurig kopje thee [illegible]en behagelijk salon met centrale verwarming en [illegible]ke vilten pantoffels geschoeid, het hoofd schudt [illegible]er de rechtmatigheid van betwist, wordt bleek [illegible] huivert bij de gedachte, als hij voor f 15 van

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Schiphol naar Waalhaven zoude moeten vliegen; hij zou het „voor geen goud" of „al had hij stokslagen" in het vooruitzicht, willen doen. Ten overvloede leze hij er eens het stuk van den bekenden Directeur der K. L. M., den heer Plesman, in de „Groene Amsterdammer" van 1 Augustus op na. Het ongeval bij Adrianopel behoort de waardeering voor deze wakkeren slechts te verhoogen.

Nu heeft een eigenaardig toeval het zoo geschikt, dat van der Hoop's boek juist uitkwam vrijwel midden in de 52 dagen tusschen 1 October—21 November van dit jaar; en deze zijn de data van vertrek en aankomst op Nederl.-Indisch grondgebied, n.l. te Medan in 1924: daardoor is dit Boek, ondanks zijn hoogen prijs, om zijn sterk boeienden tekst en om zijn, zoowel aan gebeurtenissen als aan tafereelbeschrijving rijken inhoud, toch onwillekeurig ook een herinneraar aan die behouden aankomst na dezen en eenigen grootschen tocht geworden; en ook even onbedoeld roept het in ons geheugen terug de daarop volgende Meidagen in Nederland, toen de „drie" — en dat was zeer goed en zeer noodzakelijk — het gesprek van den dag in heel Nederland vormden; wat het uiterlijke huldebetoon en festiviteiten betreft, dit had veel minder gekund en gemoeten. Want toen die storm van geestdrift bekoeld, ja verdwenen was, dacht het Nederlandsche publiek wel, dat het zich daarmee van eenen, zij het ook aangenamen plicht gekweten had en het de luchtverbinding Amsterdam—Batavia voortaan „blauwblauw" kòn, en vrijwel als eene zaak beschouwen, die het verder koud mòèst laten, dus als eene zaak, die het vrijwel niets aanging. En dat is volstrekt verkeerd en onjuist, want het tegendeel is het geval en die Meidagen moesten juist het begin van een tijdperk van onverflauwde belangstelling worden. Gaat het publiek met dommelen en zijne houding van onverschilligheid in deze of van onbewogen en onnadenkend toeschouwer van het grootsche en veel beteekenende gebeuren inzake Wereldluchtvaart door, dus als ijskegels, dan zal de straf, en dan de geheel verdiende, niet uitblijven. Mocht dit echter wel het geval zijn, het dus niet gestraft worden, dan spreek ik er bij voorbaat mijn gelukwensch en mijne verbazing over uit. Op de beteekenis van deze onvroolijke woorden wordt zoo niet lager dan later teruggekomen.

Eene verdere verdienste van dit Boek is zijne opvoedkundige waarde: het voedt op en leidt tot beschouwing en overweging van het tegenovergestelde van lamlendigheid, risicovrees, vooroordeel, kleinheid van denken en inzicht over aangelegenheden, wier ernstige behartiging het tegenovergestelde vereischen. Dat is er eene onschatbare verdienste van en ook daarom is het zoo goed, dat Van der Hoop, behalve een bekwaam en onbevreesd vliegenier en kundig schrijver, ook als vaardig verteller tegen de taak opgewassen blijkt, en die gaarne op zich wil nemen, om van zijnen Pionierstocht en het daarop beleefde en ondervondene, mondeling tekst en uitleg te willen geven in lezingen; deze zal hij beginnen onder de auspiciën van de Haagsche Volksuniversiteit. Moge hij er nog vele kunnen en willen houden en daarbij een even grooten aandrang van bezoekers verkrijgen als in Den Haag het geval was, alwaar verblijdend — in zakelijken zin — velen moesten vernemen: „geene plaatsen meer, alles bezet en uitverkocht".

Nu komt het mij verreweg het best voor, niet meer zelf verder voort te gaan, maar om ten aanzien van den merkwaardigen 21 November 1924 twee keer het woord te geven aan nauw-belanghebbenden bij Medan en zijn rijke ommeland, waar ook thans nog de „millioenen van Deli" onverminderd vandaan komen en nog in ruimer vloeiing vandaan zullen blijven komen en voorts aan ooggetuigen en medegenieters van dezen historischen dag op de plaats van aankomst zelve.

„De „Kroniek van het Oostkust van Sumatra-Instituut over '24" heeft er als de eerste van het hoofdstuk „Verkeer" aan gegeven de bl. 55 en 56; hier volgt de inhoud van bl. 55, met zijn, in nationale driekleur bewerkte omlijsting:

Vliegtocht Holland-Indië.

Een afzonderlijke bladzijde in deze Kroniek met trots over en dankbaarheid voor hetgeen de Heeren
A. N. J. Thomassen à Thuessink van der H
H. van Weerden Poelman, en
P. A. van den Broeke,
die per vliegmachine op 1 October uit Amster vertrokken en na een zwaren tocht, met gr tegenslag in den aanvang, op den 21en Novemb voet aan land zetten te Medan, hun eerste dingsplaats in Nederlandsch-Indië.

Hun moedig voorbeeld heeft de mogelijkh aangetoond van een luchtverkeer tusschen N derland en Koloniën, en hun tocht is een geb tenis van groot nationaal belang, die niet h nagelaten, ook in het internationale verkeersle indruk te maken, terwijl het feit, dat aan Me de eer is te beurt gevallen, den vliegers het e op Indisch grondgebied welkom te heeten, als bijzondere beteekenis in de geschiedenis der O kust is geboekstaafd.

Het „Verslag betreffende de Gemeente Me over het jaar 1924" zegt er van op bl. 63—64:

Den 21en November werd het afgesproken s het loeien der sirene van de „Ajer Beresih" Medan, gehoord en als een lawine stroomden menschen naar het (nieuwe) raceterrein. al de landing zou plaats vinden. Helaas had he zwaar geregend, dan dat de ten Zuiden van raceterrein gelegen, nog niet geheel in orde zij vlieghaven, reeds kon worden gebruikt. T kwart voor één 's middags was de F VII dui zichtbaar in het Oosten. Het groote momen de eerste landing van Nederlanders op N landsch-Indisch grondgebied, gekomen uit N land met een Nederlandsch vliegtuig, was staande. Al dichter en dichter naderde de F de hoera's dreunden reeds door de lucht, de F cirkelde nog eenmaal rond de tribune, en 12 u. 57 raakten de wielen van het vliegtuig Nederlandsch-Indischen bodem ter Oostkust Sumatra, onder daverende toejuichingen van duizenden toeschouwers, terwijl de S. O. K. welkomstmarsch speelde, speciaal ter eere vliegers gecomponeerd door den Kapelmeester Gouverneur der Oostkust van Sumatra heette mens de Regeering van Nederlandsch-Indië bemanning der F VII van harte welkom, lau kransen werden hen om den hals gehangen eerewijn ging rond. Daarna werd met mu voorop in auto's naar Medan gereden, en na toertje door de stad stilgehouden ten Geme huize alwaar de vliegers door den Burgeme namens de inwoners van Medan werden toeges ken, en hun souvenirs werden aangeboden.

* * *

Wat nu Van den Hoop's Boek betreft, wordt nauwgezette lezing ter overdenking aanbevolen volgende eindstuk van het Voorwoord; aan de h van den bekenden Oud-Generaal Snijders, Voorzi van het „Comité Vliegtocht Nederland—Indië", welks opdracht dit boek geschreven is. De bet kelijke bl. 8 en 9 luiden:

Het Comité Vliegtocht Nederland-Indië heeft meend, de samenstelling en uitgaaf van dit te moeten bevorderen, als bijdrage tot propaganda voor het luchtverkeer *in en naar derlandsch-Indië.* Het Comité besloot immers afwikkeling der aangelegenheden betreffende volbrachten vliegtocht, werkzaam te blijven bevordering van vorengenoemd luchtverkeer, welks totstandkoming het rijke vruchten verw voor de ontwikkeling vàn- en vòòr den he band tusschen de beide hoofdgebieden van Nederlandsche Staatsverband. Zooals ik meer uitvoerig heb uiteengezet *(Vragen des* Juli 1925), is dit vraagstuk heden urgent ge den. De plannen tot luchtverbinding tusschen geland en de Britsch-Aziatische gebieden he reeds vasten vorm gekregen en zullen weldra een begin van uitvoering komen. Het is een b van de eerste orde voor Nederlandsch-Indië voor ons, — voor de ontwikkeling onzer ove sche gewesten en voor onze internationale p

in het Oosten, dat wij onverwijld officieel voeling krijgen met de Britsche plannen, ten einde ons een aandeel te verzekeren in de luchtverbinding Europa—Azië—Australië en opdat wij kunnen aansluiten op de Britsche luchtlijnen in het Oosten. Daartoe zij een eerste stap de spoedige opening van het luchtverkeer *in Ned.-Indië*, als steunpunt en voedingsbron voor de wereldluchtlijnen van het Oosten. Er ligt hier voor eene vooruitziende Regeering in Nederland en in Nederlandsch-Indië een taak van de grootste beteekenis en van dringende urgentie.

Moge het werk van den Heer Van der Hoop er toe bijdragen, dit vraagstuk wederom onder de algemeene aandacht te brengen en de terhandneming er van bevorderen en bespoedigen. Eerst dan zal de vliegtocht Nederland—Nederlandsch-Indië werkelijk rijke vruchten dragen ten bate der nationale, moreele en materieele verheffing van Groot-Nederland. Eerst dan zal de Nederlandsche Natie toonen de kloeke daad harer Oostindië-vliegers in hare ware beteekenis te hebben begrepen en op hare volle waarde te hebben geschat.

En dezelfde aanbeveling geldt ook van Van der Hoop's slotwoord op bl. 320 en 321:

Uit het bovenstaande moge blijken, dat een luchtverbinding van Europa met het verre Oosten niet meer tot het gebied van hersenschimmen en luchtkasteelen behoort en dat voor Nederland met zijn uitgebreide bezittingen in Indië de tijd gekomen is, de organisatie van luchtlijnen aldaar krachtig ter hand te nemen, wanneer het in het wereld-luchtverkeer niet door andere rijken wil worden overvleugeld, doch de plaats innemen, waar het recht op heeft. Dit recht ontleent ons Vaderland aan zijn roemrijk verleden en heden op het gebied van de scheepvaart, aan de eervolle plaats, die het in het luchtverkeer en in de vliegindustrie inneemt, en aan de geografische ligging en economische beteekenis van den Oost-Indischen Archipel.

Wanneer de vlucht Amsterdam—Batavia van de H-NACC zal blijken, mede een stoot in deze richting te hebben gegeven, dan zullen de moeite en kosten, aan deze onderneming besteed, niet vergeefsch zijn geweest.

Ik zou ook nog moeten stilstaan, en dit vooral in verband met mijne bijdragen terzake in het Kol. Weekbl. van 1, 15 en 22 October bij het geheele zeer belangwekkende slothoofdstuk XV „Luchtverkeer tusschen Nederland en Indië", maar de plaatsruimte zou slechts voldoende zijn voor eene te onvolledige en fragmentaire behandeling daarvan, en daarvoor is het gewicht en beteekenis dezer zaak te groot.

Alleen wil ik mij in verband met de beteekenis, die zulks zal kunnen hebben voor eene versnelde verbinding Amsterdam—Batavia bepalen tot deze insnede op bl. 319 en 320.

Behalve de hierboven genoemde plannen voor koloniale luchtlijnen verdient een ander plan, waaraan in Engeland zeer hard wordt gewerkt, onze aandacht. Wij bedoelen de verbinding van de deelen van het Britsche rijk met luchtschepen. Deze luchtlijn zal moeten loopen van Engeland over Egypte, Mesopotamië, Voor-Indië en Singapore naar Australië. In Engeland is de „Airship Guarantee Company" te Howden bezig een luchtschip voor dit doel te bouwen, de R 100, en men verwacht, dat dit luchtschip 140 passagiers met een snelheid van ongeveer 110 kilometer per uur over afstanden van meer dan 5000 kilometer zonder tusschenlanding zal kunnen vervoeren, en Australië binnen een week zal kunnen bereiken. Tevens bouwt het Engelsche Air Ministry een ander luchtschip, de R 101, te Cardington. De bedoeling is, met beide luchtschepen proeftochten naar Indië, Australië en Nieuw Zeeland te ondernemen, *volgens de routes aangegeven op bijgaand kaartje*. De bestaande luchtschepen R 33 en R 36 worden weer in de vaart gebracht voor experimenteel werk op kortere afstanden; een en ander is bedoeld als voorstudie voor de plannen voor een luchtschiplijn, die Engeland met Indië en Australië zal verbinden.

Wanneer deze plannen doorgaan, zou de post van Europa tot Singapore per luchtschip kunnen reizen en de post voor Nederlandsch-Indië zou aldaar door Hollandsche vliegtuigen kunnen worden overgenomen en in een week tijds de reis Amsterdam—Batavia kunnen maken.

* * *

Ziet men op *het kaartje* op bl. 306, dan zal het Engelsche luchtschip R. 100 zijn tocht niet maken over Weenen-Constantinopel, maar over Frankrijk en de Middellandsche Zee Bagdad bereiken, echter van dáár over den Perzischen Golf, en hoogstens met ééne tusschenlanding, naar Colombo vliegen en van hier rechtstreeks naar Perth (Z.W. Australië). Als het uit eene alleszins betrouwbare bron afkomstige bericht, dat een luchtschip over den ± 4400 K.M. bedragenden afstand Londen—Bagdad 36 uur zou doen, juist blijkt, dan is de 5 uur langere tijd noodig voor dien naar Colombo, een weinig verder van Bagdad gelegen dan Londen; de tijdsduur voor Londen tot Colombo zou dan ook in vasten dienst gemiddeld bedragen 3½, en hoogstens 4 dagen. Mocht nu ook deze Lijn, dus de derde Wereldlijn Londen—Australië, tot stand komen, dan mag ons Nederlanders ook deze evenmin als de Siberische „Siberisch koud" laten, want Colombo ligt betrekkelijk dicht bij Sabang, n.l. ± 1700 K.M., en zou wel door watervliegtuigen bediend kunnen worden, t.a. van welker deugdelijkheid en bruikbaarheid in de, zelfs allernaaste toekomst men optimistisch gestemd kan zijn. De vliegtijd Amsterdam—Sabang zou in geregelden dienst *langs deze lijn hoogstens 5 dagen worden* en naar Batavia gemiddeld 6. De tijdsduur langs de in het Kol. Weekbl. beschreven Lijn over Karachi—Bombay—Madras—Penang zou alsdan, zonder nachtvluchten, van 16 tot 12 à 13 dagen als aanvankelijke posttijd kunnen worden ingekort, want men zal daarvoor natuurlijk niet meer gebruik maken van den omweg over Kaïro. Bagdad wordt eene plaats met eene groote toekomst in het Euro—Z.O. Aziatische Luchtverkeer.

Omtrent de door mij reeds in het K. W. van 22 October aangegeven verbinding Londen—Peking—Penang—Batavia in 12 dagen zij gewezen op het interessante feit, dat hierbij ook wel als voorbeeld kan gelden, dat volgens eene betrouwbare bron de postvliegtuigen over den ruim 4000 K.M. langen afstand New-York—San Francisco met 13 tusschenlandingen 33 uren doen, tegen de Amerikaansche spoorwegen 80 à 90; het Postbestuur der V. S. zou dan ook 5 verdragen met particuliere maatschappijen gesloten hebben voor het vervoer der Luchtpost; door deze lijnen wordt een net gevormd, dat 25 der grootste steden met elkaar verbindt.

Volgens een bericht uit dezelfde bron van midden October zou de Britsche Regeering opdracht hebben gegeven voor den bouw van drie luchtschepen voor ± 3 millioen Pond; zij kunnen elk 100 passagiers met bagage, voorts vracht en post opnemen; zij zouden in dienst gesteld worden tusschen Londen—Konstantinopel—Teheran en Indië; vermoedelijk gaat die lijn over Angora—Bagdad met van hieraf een zijtak naar Teheran per vliegtuig en is dit de door Van der Hoop bedoelde Lijn, in verband met de R 100.

* * *

Het Maandschrift „Vliegveld", waarin opgenomen worden de officieele mededeelingen der Kon. Ned. Vereeniging voor Luchtvaart, bevat in zijn Novembernummer belangwekkende beschouwingen op bl. 295 en 296 over de Duitsche Luchtvaart en hare toekomst en in verband daarmee Nederland's niet gemakkelijke Taak en Plicht. Het kan in verband ook met Locarno als bevestiging van het voorkomende in het Kol. Weekbl. van 15 en 22 October gelden. Ook dit een en ander verdient, dat er op teruggekomen worde op eene andere plaats.

Er moet ernstig rekening mee gehouden worden, dat de Staatssteun aan de K. L. M. voor de jaren

'26 en '27 niet voldoende zal zijn; bij lange na niet en dat ons nationale burgerlijke vliegwezen, zoowel hier te lande, als aan den Evenaar zich daarom niet zal kunnen ontplooien overeenkomstig niet alleen de waardigheid van vooraanstaande Koloniale Mogendheid in het algemeen, maar ook ter voldoening aan de eischen van vooral vlug postvervoer, dus als belangrijke indirect productieve factor. Voor de onderwerpelijke Luchtpostlijn Amsterdam—Batavia zou zulks het fatale gevolg kunnen hebben, dat zij op zijn Utrechtsch, nl. de beruchte vredessluiting van 1713 daar ter plaatse, zal tot stand gebracht worden; dit zou niet gelden voor het „bij U", maar toch stellig voor het „over U" en „zonder U"; zoodat de drie Wereldluchtlijnen naar Z.O. Azië in werking zullen worden gebracht en gehouden door Engeland, Frankrijk, Duitschland, Rusland, Japan; Nederland zal uit gebrek aan longenkracht en zwemvliezen niet meer in breed open water mee mogen en kunnen zwemmen, maar alleen nog in een kikkerbak mee ploeteren; of, meer in overeenstemming met zulk een treurig verloop van zaken, zou men in juistere beeldspraak en meer toepasselijk kunnen spreken van den gekortwiekten adelaar, die niet veel hooger kan vliegen dan een spreeuw: en dàt zou toch beschamend zijn! In een persgesprek gaf de heer Plesman aan de dagbladen in October '25 een niet hoopvol stemmenden uitleg over den financieelen toestand der K. L. M. in 1926.

Laten wij toch in deze, nadat ons Land, zich tot ver buiten de landspalen in de Luchtvaart en in bijkans alle opzichten (n.l. op de luchtschepen na) getoond heeft als „Holland op zijn best" in deze niet toonen als „Holland op zijn smalst". Wij moeten denken aan het beschamende feit, dat wij Fokker in 1913 naar Duitschland lieten trekken; nu is hij wel teruggekeerd, maar als gevolg van een gebeuren, waaraan wij part noch deel hadden, n.l. de overweldiging van Duitschland. Reeds bij een „vrede zonder overwinnaars en overwonnenen", ware hij vermoedelijk dáár gebleven. Nu zijn wij er blij over en trotsch op, dat hij weer in ons midden zijn even genialen als vruchtbaren arbeid verricht en wereldtriumfen behaalt!

Hoe wij in dezen ook „Holland op zijn best" zouden kunnen toonen, zou beteekenen de bekendmaking van een raad, die ik het Comité-Treub gaf; en langs dien weg is m.i. de eenige kans van slagen mogelijk. Maar slagen wij er *niet* in, dan is de straf, dat Nederland uit een oogpunt van internationale medewerking vrijwel „lucht" is en nagenoeg niets in te brengen zal hebben: het moet dan in de kinderkamer eten en mag niet met de „groote menschen" mee aan tafel zitten. Daarover wellicht een andermaal en liefst in verband met het eerste Propagandageschrift, dat in het midden van December '25 door het „Comité Vliegtocht Nederland—Indië" zal worden verspreid en waaraan, naar gehoopt, de meest ernstige aandacht zal worden geschonken en derwijze, dat er ook de vereischte klinkende consequenties uit worden getrokken; en met spoed: want de Tijd dringt; het „Vliegveld" heeft volmaakt gelijk.

November '25.

Britsch-Indische Voorbeelden.

Inlandsche Studenten.

Onder dit opschrift bevat de Java-Bode van 5 Sept. j.l. het navolgende:

„De *Pioneer Mail* van 7 Augustus heeft het over het leven van Inlandsche studenten in Engeland, een onderwerp, dat ten aanzien van de Indonesische studenten uit Nederlandsch-Indië in de Indische pers eveneens de volle aandacht heeft. Het blad zegt:

„Op de vergadering van de East India Association sprak Sir Atul Chatterjee over het leven van Indische studenten in Engeland en gaf daarbij een zeer bemoedigend verslag van de manier wa[illegible] de meeste van de thans in Engeland studeere[illegible] Indische studenten hun studie opvatten. Als v[illegible] beeld haalde hij een zeer gunstig oordeel aan [illegible] een professor van de Londensche School of Eco[illegible] mics over het werk van deze studenten, welke [illegible] fessor het gehalte van de naar Engeland kom[illegible] Indische studenten zeer goed vond, in tegenste[illegible] met de meening, die over hun studie en werkk[illegible] soms wordt uitgesproken; hij voegde er aan toe, [illegible] de Indische studenten hun verblijf in Engeland [illegible] op prijs stelden en dat zij de vriendelijke ontva[illegible] en de faciliteiten, die hun allerwege ten deel [illegible] len, ten zeerste apprecieeren. Deze woorden, [illegible] sproken door een van de Hooge Commissaris[illegible] voor Indië, die momenteel verantwoordelijk is v[illegible] den gang van zaken bij het Indian Student's [illegible] partement in Londen, hebben derhalve een bijzo[illegible] dere beteekenis. Indien Sir Atul er gedurende [illegible] vervulling van zijn ambt in Londen in slaagt, zek[illegible] misverstanden uit den weg te ruimen, die ontsta[illegible] zijn door de ondervindingen van sommige Indisc[illegible] studenten in Engeland, zal hij daardoor aan Eng[illegible] land een grooten dienst hebben bewezen."

„Wij voegen daar het volgende aan toe: Hoev[illegible] steun onze Indonesische studenten in Nederla[illegible] van particuliere zijde ondervinden, uit het gepu[illegible] ceerde naar aanleiding van de verschijning van [illegible] beruchte Gedenkboek der Indonesische Vereenig[illegible] is wel gebleken, dat deze heeren somtijds hun [illegible] zoeken in den omgang met communisten, w[illegible] schijntheoriën bij hen maar al te gauw ingang v[illegible] den. Zou in navolging van hetgeen blijkens bov[illegible] staand bericht in Engeland geschiedt, aan het [illegible] derlandsche Departement van Onderwijs niet [illegible] afdeeling met de behartiging van de belangen [illegible] Indische studenten (Inlanders zoowel als Europ[illegible] nen) kunnen worden belast?"

Tot zoover de Java-Bode, welk blad — vree[illegible] genoeg — niet schijnt te weten dat aan het Dep[illegible] tement van Koloniën een afdeeling is, n.l. die [illegible] den Raadsman voor Studeerenden [1]), waaraan [illegible] belangen der Indische studenten is opgedragen.

En wat de strekking van het artikel in de „Pi[illegible] nier Mail" betreft: het zal Sir Atul niet zoo gem[illegible] kelijk vallen, als de Java-Bode zich dat voorst[illegible] die „zekere misstanden" uit den weg te ruim[illegible] aangezien ook in Engeland het communisme d[illegible] aan den arbeid is en het ons — dank zij bekom[illegible] inlichtingen van hoogst bevoegde zijde — beke[illegible] is, dat dit, precies als hier te lande, haat en tw[illegible] dracht tracht te zaaien tusschen Europeanen [illegible] Indiërs.

[1]) Zijn taak is: 1. Algemeen toezicht op met lan[illegible] steun hier te lande voor Oost- en West-Indië stud[illegible] rende personen. 2. Behartiging der belangen van [illegible] diërs en andere personen van Oost- en West-Indisc[illegible] afkomst.

Van Week tot Week.

Di. 24—Ma. 30 November.

Een groot succes. Wij vernamen met genoegen, dat [illegible] jonge afdeeling Amersfoort van Oost en West [illegible] honderdste lid heeft kunnen boeken. Het bestu[illegible] dier afdeeling heeft de attentie gehad dat lid [illegible] bloemenhulde aan te bieden met begeleid[illegible] schrijven.

De Plancius-film te Zutphen. Aan het verzoek o[illegible] Zutphen een propaganda-avond te geven, w[illegible] den 27en November voldaan met de vertoo[illegible] van de Plancius-film in den Schouwburg. [illegible] een vrij talrijk gehoor van genoodigden, onde[illegible] wie het Hoofd der Gemeente, leidde de Secret[illegible] van Oost en West de bijeenkomst in met een [illegible] eenzetting van doel en streven der Vereenig[illegible] waarna de filmvertooning een aanvang nam, w[illegible] blijkbaar zeer gewaardeerd werd.

Voordrachten over Indische onderwerpen (gehouden of nog te houden). 27 Nov. Dr. A. A. L. Rutgers [illegible]

Amsterdam: *De toekomst van de bevolkingsrubbercultuur* in Nederlandsch-Indië (zie Ind. Mercuur No. 48). — 26 Nov. Prof. dr. E. P. Snijders te Utrecht voor de „Indische Week": *De wording en de handhaving van de ondernemingshygiëne in Deli.* — 24 Nov. Mr. J. Gerritzen, Universiteit te Leiden: Indische economie. *De overbevolking van Java* (uitvoerig overzicht in Nwe Rott. Ct. van 25 Nov. Avondbl. C.) — 25 Nov. Prof. Ir. J. Klopper te Delft (Technische Hoogeschool): *De Nederlandsche ingenieurs in Indië.* — 1 Dec. Prof. Dr. F. A. F. C. Went te Utrecht voor de „Indische week": *Over de proefstations in Ned.-Indië.* — 11 Dec. Dr. C. W. F. Winkel te 's-Gravenhage, Indisch Genootschap: *De bestrijding der Framboesia tropica in Ned.-Indië.* — 2 Dec. Amsterdam, Koloniaal Instituut: R. H. Mulder: *Het volksonderwijs in de Bataklanden.*

...lelijke belangstelling. Blijkens een Aneta-bericht in de Loc. van 19 Oct. heeft de Soesoehoenan van Soerakarta een bedrag van *f* 500.— geschonken aan het Instituut-Kern te Leiden.

...-Java-Congres. De vereeniging Jong-Java, bond van Inlandsche studeerenden, heeft besloten haar achtste jaarlijksch congres te Bandoeng te houden van 29 Dec. a.s. tot 3 Jan. 1926 .

...uwe schakelscholen. In Juli 1926 zullen nieuwe schakelscholen worden geopend te Meester-Cornelis, Garoet, Tasikmalaja, Poerwokerto, Koedoes, Loemadjang, Palembang en Palopo.

...vers. examens. Leiden. Cand. ex. Indisch recht de heer F. N. J. Appel. — Econ. doct. ex. Indologie de heer R. J. W. Reijs. — Doctor. ex. Indisch recht de heer M. de Man. — Taalk. doct. examen Indologie de heer J. L. W. R. Rhemrev.

Amsterdam. Arts-ex. (eerste gedeelte) de heer R. M. Saloeh Mangoendihardjo.

...delijk! Aneta seint dd. Padang 26 Nov.: Bij het door den substituut-officier van justitie bij den Raad van Justitie te Padang ingestelde onderzoek op de onderneming Soeban Ajam, district Tjoeroep, afdeeling Redjang, residentie Benkoelen, is gebleken, dat contractvrouwen naakt in de jeukplanten geworpen en met water overgoten werden. Een koelie werd aan een onnoembare straf onderworpen.

...betering der haven van Probolinggo. De Regeering heeft machtiging verleend om over te gaan tot de uitvoering van de werken tot verbetering van de haven van Probolinggo. De kosten zijn geraamd op *f* 383.000 (Aneta).

...gekeurde afgekeurde vliegtuigen. Uit Bandoeng meldde Aneta, dat de tien kort geleden afgekeurde Fokker-vliegtuigen thans bij herkeuring zijn goedgekeurd.

...isch aan de Handelshoogeschool. Tot leeraar voor het Maleisch aan de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam is benoemd de heer H. A. von Dewall, oud-inspecteur van den pandhuisdienst op Java, ter vervanging van Prof. Spat, wien als zoodanig op verzoek ontslag is verleend.

...nderzeeboot K XI. Blijkens een bij het Dep. van Marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K XI den 26en Nov. van Suez vertrokken ter voortzetting van de reis naar Ned.-Indië.

...de Zending in Indië. Het Zendingsbureau te Oegstgeest heeft naar aanleiding der Zendingsweek ontvangen *f* 90.529.47.

...Meyjer †. Te Weltevreden is in den ouderdom van 76 jaar overleden de heer J. G. Meyjer, oud-kapitein van het O.-I. Leger.

...N. Drossaers †. Te Semarang overleed de heer J. C. N. Drossaers, oud-Assistent-Resident.

...n der Zande †. De hoofdingenieur J. van der Zande is te Weltevreden noodlottig om het leven gekomen.

...de Lannoy †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 73 jaar, overleden de heer V. L. de Lannoy, oud-Resident van Riouw en Onderhoorigheden.

...J. G. J. Oetgens †. Aneta seint: Overleden is de vice-president van den Raad van Justitie te Semarang, mr. J. G. J. Oetgens van Waveren Pancras Clifford.

...Tjitaroemwerken geopend. De Tjitaroemwerken zijn, onder zeer groote belangstelling van de autoriteiten, genoodigden en bevolking, geopend. De Landvoogd was mede aanwezig.

De werken bevloeien 110.000 bahoe en leveren aan deze waterarme streken voldoende water voor een opbrengst van 38 pikol rijst per bahoe; tot dusver werd het moeilijk geacht, van die gronden 22 pikol te oogsten. Er zou door de werken een vermeerderde opbrengst van *f* 4.675.000 kunnen worden verkregen.

De sluizen laten per seconde 96 kubieke meter water door. (Aneta).

Communistische journalisten. De heer L. L. H. de Visser, lid der Tweede Kamer, deelt mee, dat hij radiografisch bericht heeft ontvangen uit Semarang, dat de journalisten Darsono, Aliarcham en Mardjokan (of Mardjono?) zullen worden geïnterneerd en beslag is gelegd op zetmateriaal, adressen en abonnementskaarten van het (communistische) blad Api. Den heer De Visser werd verzocht, zijn invloed aan te wenden om zoowel de interneering als de beslaglegging te doen vernietigen.

De heer De Visser heeft zich gewend tot den minister van koloniën met het verzoek, interneering en beslaglegging te vernietigen.

(Wat betreft het besluit der interneering van de drie genoemde personen schijnt de hr. de Visser niet juist te zijn ingelicht, daar een Ind. Aneta-telegram van eenige dagen later, zegt dat de Ind. Regeering dat besluit nog niet heeft genomen).

Meten met twee maten. In den Volksraad werd aangedrongen op het alsnog verleenen van toestemming tot het houden eener loterij ten behoeve van het Ondersteuningsfonds der onderofficiersvereeniging Ons Aller Belang, hetgeen een instelling van algemeen belang genoemd werd, terwijl wel toestemming verleend is voor een loterij ten behoeve van de Olympiade. (Aneta, 30 Nov.).

Geen vrouwenkiesrecht. Het voorstemmen, door de leden van den Politiek-Economischen Bond in den Volksraad voor het schrappen van het vrouwenkiesrecht voor de gemeenteraden, heeft groote ontstemming in verschillende afdeelingen van den Bond teweeg gebracht. (Aneta).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

St. Nicolaas- en Kerst-Uitstalling van Indonesische Kunstnijverheids-artikelen voor feestgeschenken.

Zooals telken jare, heeft ook ditmaal „Boeatan" in hare Toonkamers, Heulstraat 19, den Haag, eene voor de feestdagen der maand December geëigende uitstalling, waar men behalve de vele fraaie, uit den aard van het handwerk vrij kostbare, weefsels en batiks, die niet binnen een ieders bereik vallen ,ook allerlei kleinigheden vinden kan, welke zich bizonder goed leenen tot surprises op 5 dezer en voor geschenken bij den Kerstboom.

Op verzoek van den Raad van Beheer, was de Raden Ajoe van den Regent van Malang zoo goed, om uit hare beroemde Soloneesche batikwerkplaats eenige zeer fraaie kleinere stukken te zenden en de even bekwame batik-kunstenares Raden Ajoe Poespodirdjo, nicht van Raden Adjeng Mirjam, die verleden jaar nog in ons midden vertoefde, stuurde onlangs uit Djocdja een aantal zakdoeken met de zoo bizonder decoratieve vleugel-motieven, zoowel op lichten als op donkeren achtergrond, welke als kleedje of kussenovertrek uitnemend voldoen.

Dergelijk mooi typisch Vorstenlandsch batikwerk, dat lang niet gemakkelijk meer te krijgen is, en nu toch hier tegen zoo billijken prijs kan aangeboden worden, mag men wel ten zeerste waardeeren.

Ook zijn er nieuwe bezendingen schildpad- en lederwerk in den vorm van doosjes, kettingen, vouwbeenen, waaiers, boekleggers, enz. ontvangen, terwijl een paar kisten met aardewerk uit de verre Key-eilanden

juist dezer dagen te goeder tijd aankwamen. Naast de eenvoudige, maar toch sierlijke *gendi's, tjobèts, kendils* en ander huiselijk vaatwerk van Java, steken deze eigenaardig gevormde en versierde kommen, kannen en potten, van Toeal afkomstig, wel wat vreemd af, maar, hoewel eveneens uit de hand vervaardigd en in de zon of door een houtskoolvuur gedroogd, doen zij er niet voor onder. Wij hoorden van een kenner zelfs de opmerking: „zij doen denken aan het mooie, oud-Grieksche aardewerk!"

Jammer, dat op de lange reis, door de verscheping van de eene boot op de andere, vele dezer brooze voorwerpen bezweken of beschadigd zijn. De overgebleven gave exemplaren zijn er ons des te dierbaarder om!

Uit een anderen verwijderden hoek van den Archipel, uit de Sangir-eilanden, werden „Boeatan" onlangs o.a. kleine voorwerpen met kralenversiering en zeer fijn *krawangan- (fils tirés)*-arbeid toegezonden, een keur van allerlei kleedjes en zakdoekjes. Moge veel van dit alles ter eere der aanstaande feestdagen worden verspreid over geheel Nederland, tot in de verste hoeken, waar men mooi handwerk weet te waardeeren!

Behalve langs de wanden, op de tafels en in de kasten moeten de bezoekers van „Boeatan", die er te vergeven geschenken komen koopen, vooral niet vergeten hunne oogen ook te laten weiden over hetgeen thans voor het uitstalraam van Heulstraat 19 ligt, n.l. een zeldzame verzameling van:

Dajaksche Kunstnijverheid.

Wat daarbij het allereerst opvalt, is de hoogst smaakvol geïkatte *slimoet* met gestyleerde dierfiguren, fijn roomkleurig op steenrooden grond, welke in het midden der etalage over het gordijntje hangt, geflankeerd door een paar mannenbaadjes en vrouwenrokjes in fraaie weefpatronen. Zij herinneren aan de zoo welgeslaagde tentoonstelling van Dajaksch handwerk, verleden jaar in deze zelfde ruimten gehouden door Controleur *M. Bouman*, die na zijn verloftijd thans geplaatst is in het hartje van Celebes, waar hij ongetwijfeld ook zijn waardeerende aandacht zal wijden aan de kunstvaardigheid der bevolking en er ter zijner tijd „Boeatan" van mee zal doen genieten.

Niet minder decoratief — b.v. ter versiering van onze dikwijls zoo koud-kale gang- en halwanden — zijn de groote Dajaksche vrouwenhoeden uit bladvezels vervaardigd en de houten schilden, met sprekende maskermotieven gekleurd, ter afschrikking van den vijand. Aardig is ook het uitgesneden dierenmasker, dat door dansers ginds gebruikt wordt, als zij booze geesten voorstellen.

Wij hebben het standaardwerk van *Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis: „In Centraal Borneo"* (in het Duitsch vertaald: *Quer durch Borneo)* er nog eens op nagelezen, waarin ook op menige bladzijde de groote kunstvaardigheid der Dajaks zoo zeer geroemd wordt. Ook in de jongste Juli-aflevering van het tijdschrift „Indië Oud en Nieuw" zegt dezelfde deskundige schrijver, in een artikel, gewijd aan de verzameling W. O. J. Nieuwenkamp, vroeger bijeengebracht door zijn mede Borneo-reiziger J. Demmeni, o.m.:

„Deze Kunst van Borneo biedt fraaie voorbeelden van den daar gangbaren versieringsstijl. Op enkele uitzonderingen na zijn het voorwerpen van dagelijksch gebruik en geven zoo reeds dadelijk uitdrukking aan het opmerkelijk volkskarakter dezer Maleiers, dat het hun blijkbaar een behoefte is, hun bestaan met fraai versierde dingen te verlevendigen.

„Hun bedrevenheid en smaak hebben zij vooral bij de vervaardiging van zwaarden, lansen en schilden kunnen toepassen. Het smeden der lemmetten verdient onze bewondering, en de fraaie houten scheeden, de hoogst eigenaardig gesneden grepen leggen hiervan getuigenis af......

„Het zijn vooral gestyleerde viervoetige dieren, door de Dajaks *aso* of hond genoemd, die als geheel of als kop en ledematen de samenstellende deelen der versieringen uitmaken. Om die in verband met hunne afwerende werking in zijn ware beteekenis te begrijpen, is het noodig te weten, dat deze hondenfiguur eigenlijk die van den voor deze menschen mystischen tijger is. De naam *ledjo* of *rimau* voor dezen willen zij, uit vrees, liever niet zoo dikwijls uitspreken en noemen het monster daarom *aso* of hond."

Deze laatste meening wordt echter niet door alle Borneo-kenners gedeeld. Zoo wijst o.a. Controleur *J. Jongejans* in zijn mooi geïllustreerd boek: *„Uit Dajakland"*, op de mogelijkheid, dat die vermeende hond- of tijgerfiguren op Dajaksche wijze verbasterde Chineesche draken zouden kunnen zijn, aangezien op Borneo en ook elders, o.a. in het type der mannelijke bevolking hier en daar onmiskenbaar mongoolsche invloed valt waar te nemen. Dat draak-karakter dragen zeker de uit hout gesneden z.g. „waakhonden", welke b[ij] graven geplaatst worden, evenzeer als vele der h[...] artistieke inkervingen der bamboekokers en tato[...] plankjes, zoomede het kralenwerk. Voor belangst[ellen]den is dit stellig een zeer interessant punt van o[nder]zoek en studie. Materiaal daartoe vinden zij tha[ns in] „Boeatan", zoolang de collectie nog niet uitverkoc[ht is]. Gelukkig neemt het aantal westersche liefhebbers [...] kunst bij den dag toe.

De Dajak staat bekend, niet alleen als een artis[t] maar tevens als een zeer practisch aangelegd men[sch]. Als hij zijn kunstarbeid gewaardeerd ziet, zal hi[j] zich op blijven toeleggen.

Persoverzicht uit de Indische Blad[en]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een interview met Ir. De Groot. De Deterdingers[...]

Ir. De Groot, directeur der *M. T. School te D[ord]recht*, heeft een bezoek aan Indië gebracht. De [be]doeling van de Indische reis was — volgens de [...] *Crt.* (29 Oct.) — om zich eenigszins te oriënteere[n in] het land en contact te krijgen met de instellinge[n en] personen, met welke de door de M. T. S. opge[leide] jongelui na hun studie in nauwe relatie komen. Al [zijn] kennis omtrent Indië heeft de heer De Groot m[oeten] putten uit boeken en geschriften en uit gespre[kken] met oud-Indischgasten of verlofgangers. Het sp[reekt] vanzelf dat eigen waarneming en een gesprek [ter] plaatse veel meer waarde hebben.

De heer *De Groot* sprak tegenover het *„Soer. [...]"* opgetogen over de arbeidspraestatie in Indië, ov[er de] machtige organisatie in de olie en de suiker, ov[er de] toewijding op afgelegen plaatsen, waar bij enkel[en] drukken arbeid nog lust bestond zich bezig te h[ouden] met iets anders dan materieele vraagstukken. In h[oofd]plaatsen als Soerabaja verbaasde het hem, dat men veel tijd zoek maakte met dansen. In Holland is in de meeste kringen die periode lang te boven; [daar] wordt het dansen meer als hors d'oeuvre besch[ouwd]. In dit verband noemde hij ook het ontbreken in [de] Indische plaatsen van debatingclubs, dispuutg[enoot]schappen, volksuniversiteiten e.d. instellingen, w[aar]van in Holland de middenstand en de intellectue[elen] een ruim gebruik maken. De heer De Groot zou [zijn] indrukken nog mededeelen aan den Directeur van [On]derwijs, mede in verband met onderwijs-aangele[gen]heden. Ook heeft hij met vele ouders en opvoeders [per]soonlijk kennis gemaakt. Hij neemt van Indië de b[este] indrukken mede.

De M. T. S. *te Dordt* leidt op voor *werktuigku[nde], electrotechniek, scheepsbouwkunde, suikerindustri[e,] chemische techniek*. De opleiding van de jongelu[i is] van dien aard, dat zij later kunnen mededingen [naar] de hoogste betrekkingen in het particuliere. Voor [de] staatsbedrijven is natuurlijk Delft de aangewezen [...]. De school, opgericht in 1911 door den heer Stoop [en] verder ook door een familie te Londen gefinanc[ierd], leverde de eerste leerlingen af in 1915. De hoop [van] ir. De Groot is er op gericht, dat na niet te langen [tijd] abituriënten het tot administrateur zullen breng[en].

Met het s.s. „Johan de Witt" zijn naar Holland [ver]trokken de jongelui, die op kosten van het z.g. *De[terding-fonds]*, een bezoek hebben gebracht aan Indië. [Het] *Bat. Nwsbl.* (22 Oct.) vernam van hen, dat het i[n de] bedoeling van het fonds ligt, dat zij, in Holland te[rug]gekomen, centra vormen van waaruit onder de jo[nge]ren belangstelling gewekt wordt voor Indië. Juis[t op] hunne reis door Indië is hun treffend gebleken [hoe] weinig zij, en hoe weinig men in het algemeen in [Hol]land van deze landen hier weet. Bedrijven als di[e van] de Bat. Petr. Mij., de Kon. Paketv. Mij. — om er [maar] twee te noemen — kan men zich niet voorstellen[...] wat hier op wetenschappelijk gebied verricht w[ordt] dwingt eveneens diepe bewondering af. Het su[iker]proefstation te Pasoeroean bijv., en de proefsta[tions,] welke de Delische cultures van wetenschappelijke v[oor]lichting dienen, zijn instituten, van welke belan[grijk]heid men zich in Holland al evenmin eenig idee [kan] vormen.

En neem nu eens de cultures, vooral die in De[li] — aldus interrumpeerde er één —, wat is daar niet [door] den Europeaan gewrocht. In Holland schermt m[en bij] voorkeur, over Deli sprekend, met woorden als: [„...] vernij", „middeleeuwsche toestanden" enz., maar [...]

ij daar zelven hebben gezien loochent in alle opzichten de beweringen in een deel van de pers en in het arlement geuit. De sociale verzorging staat op een oog peil. Hoe schitterend zijn niet de hospitalen, de cholen voor de koeliebevolking! Hoe intensief wordt aar gewerkt! Trouwens het is onze overtuiging, dat ier driemaal zoo hard gewerkt wordt als in Holland.

De jongelui waren er van overtuigd, dat voor ondernemende jonge personen Indië het land is om hun dealen te verwezenlijken.

Exploratie in Midden-Oost-Borneo.

Reeds publiceerde *„De Loc." (Kol. Wkbl.* d.d. 8 Oct.) eerste deel van de journalen, samengesteld door n leider van de Nederlandsche expeditie naar Midn-Oost-Borneo, den kapitein der Triangulatie *D. W.* uys. Thans brengt *Aneta (De Locomotief* 19, 20, 22 23 Oct.) het tweede deel van deze journalen, welke *sober en boeiend verhaal* bevatten van den moeiken tocht naar Borneo's onbekende binnenlanden, in streken *Koetai, Baraoe* en *Boeloengan.* Het *Indisch mité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen* is er het verloop van de expeditie zeer tevreden. Tografisch is reeds veel bereikt. Van de geheele beden- en midden-Telèn zijn de kaartbladen gereed. kt de doorsteek naar de Kajanrivier, dan zal een ed beeld worden verkregen van het geheele Oostelijk el van het onbekende gebied tusschen Mahakam en jan. Astronomisch zijn van eenige punten langs de ndjau, Telèn en Mahakam de plaatsen reeds beald en heeft de bestaande kaart daardoor mede een heele verandering ondergaan; zoo is o.a. Long Iram rhuisd naar beneden den eaquator. Moeara Antjang is bijna een graad naar het Zuiden verplaatst eten worden. Het stroomgebied van de Telèn en de ndjau moet over aanzienlijken afstand naar het Wesn worden verlegd en naar het Noorden worden uitbreid. Ook het bergstelsel dient geheel gewijzigd. oristisch en faunistisch zijn de resultaten uitsted. De verzamelingen zijn naar de laatste berichten zeer groot. Ook de geoloog is zeer tevreden over ne steenencollecties. Het laat zich dus aanzien, dat in het expeditieplan gestelde doel ten volle zal rden bereikt.

Volgens een *Aneta-tel.* (d.d. 25 Nov.) aanvaardde expeditie 9 Nov. uit het hoofdbivak te Long Petak n terugtocht naar Samarinda, waar men begin Dember hoopt aan te komen. De deelnemers aan de xpeditie worden nog voor Kerstmis op Java terugrwacht met uitzondering van den zoöloog *Siebert,* e gedurende een maand lang een onderzoek instelt ar de zoetwaterfauna in het merengebied van de hakamrivier.

Op een vergadering van het Wetenschappelijk Coité te Weltevreden werd besloten om in 1926 een erzoek te entameeren van *de flora der Sangir en aud eilanden,* als ontbrekende schakel tusschen de ra van Halmaheira en de Philippijnen. Ook zal in volgende jaar een klein *ethnographisch onderzoek het eiland Polo E.* (nabij Flores) plaats hebben *t, Nwsbl.,* 23 Oct.).

Kedirische tentoonstelling. De eerste Jaarmarkt in de Minahassa. Proefnemingen.

De Locomotief (19 en 20 Oct.) geeft een verslag van *Jaarmarkt te Kediri.* Van het Malangsch proefstan en de onderneming Badek zijn monsters ingeden van rubber sheets en crepe. Badek zond een eastam in tap en een stam met de verwoestende enbastkanker-ziekte. Men ziet in den zelfden *stand Handels- en voedselgewassen enz.* koffie, coprah, e en kapokmonsters. Van *de coprahmonsters* uit den eelen archipel valt op te merken, hoe de coprah et zijn en niet behoort te wezen. Ter wille van den en naam van de Ned.-Indische coprah op de builandsche markt, is het nog immer urgent om het werken van jonge en nog niet geheel gerijpte klap- met alle beschikbare middelen tegen te gaan. Het duct is inferieur en haalt geen prijs. Reeds jaren de export zijn waarschuwende stem hooren, doch coprahmakers in de binnenlanden blijven voortn jonge klappers te verwerken. Het voorschotsys-, als gevolg van het chronisch geldgebrek van Kromo's, speelt hierbij een groote rol. Zoo is het bij *de kapok,* misschien nog wel in ernstiger graad. verschillende manieren weten de kapokopkoopers de binnenlanden de gezuiverde kapok te vervalen door inferieure kapok, afkomstig van te jong ukte vruchten, door de goede kwaliteit heen te ken. Hierdoor ontbreekt de vereischte elasticiteit het product en de handelswaarde daalt daardoor belangrijk. Behalve dat ook hier het fnuikende voorschot-systeem een rol speelt, is het hier ook de vrees voor diefstal, welke de kapokboomeigenaren er toe brengt de vruchten te jong te plukken. Het doorgaans zeer verspreid staan dezer boomen maakt het toezicht in den oogsttijd moeilijk en werkt diefstal in de hand. De kapokopkoopers, die van de exporteurs groote voorschotten ontvangen en die weder in de dessa uitzetten, moeten zorgen binnen te krijgen wat te krijgen is, om aan hun leveringscontract te kunnen voldoen. Het buitenland heeft reeds gedreigd geen Java-kapok meer te zullen koopen, wanneer aan het euvel geen einde wordt gemaakt. Door het verwerken van jonge kapok heeft onze kapok thans reeds zijn goeden naam verloren. Hoog noodig is het dat hier met alle beschikbare en nog te bedenken middelen worde opgetreden. Zeer mooie *monsters van maïs* waren te zien. Op aanschouwelijke wijze, met behulp van hooge stopflesschen met *padi* tot op verschillende hoogten gevuld, was hier gedemonstreerd hoeveel *pikol per bouw* de 17 gewesten van Java en Madoera in 1924 hebben opgebracht. Besoeki gaat aan het hoofd met 30.65 pikol. Kediri is goede vierde met 27.36, terwijl Madoera de hekkensluiter is met slechts 14.46. De vier afdeelingen van de res. Kediri hadden ieder voor zich een aparten stand voor de uitstalling hunner *diverse landbouwproducten,* welke een mooi beeld te zien gaven van al hetgeen de Inlandsche tani's weten te produceeren op dit gebied. Vooral de afdeeling van Kediri had veel bekijks, door de inzendingen van haast onwaarschijnlijk groote en diverse soorten Inlandsche groenten en vruchten.

Het *Soer. Hbl.* (22 Oct.) geeft een overzicht van een tijdens de jaarmarkt gehouden rede over *lahar- en riviergrondsoorten.*

De eerste jaarmarkt (pasar-malem) in de Minahassa, den 31sten Aug. te Menado geopend, beoogde het algemeene economische kunnen van Noord-Celebes te exposeeren; van Inlandsche zijde werd de waarde van de ontplooiing der economische krachten beseft. De inzending van Donggala werd — volgens *De Loc.* (20 Oct. — bekroond met de gouden medaille; deze bestond uit *Donggala-weefsels* en *houtsnijwerk.* Van de Sangir- en Talaud-eilanden kwamen hoofdzakelijk de bekende *koffoweefsels,* terwijl de Radja van Siau een verzameling *scheepsmodellen* zond van alle bij de Inlandsche scheepvaart gebruikte vaartuigen. Deze inzending verwierf eveneens een bekroning. In het bizonder vermeldenswaard is de *paardententoonstelling.* Het eene paard was nog fraaier dan het andere en het onderhoud was perfect. Op de *schermconcoursen* lieten de meesters op alle wapenen (oud-militairen) schitterend spel zien.

De Loc. (21 Oct.) vestigt de aandacht op *proefnemingen tot stimulatie van zaden* (celprikkeling). *Dr. M. Popoff* te Sofia heeft zijn bevindingen neergelegd in een Duitsch botanisch tijdschrift, geheeten: „Zell-Stimulationsforschungen". Hij kwam tot de volgende hypothese: Elke kiemcel is *overvuld* met zuurstof. De druk van de zuurstof moet worden verminderd en opgeheven door uitwendige prikkels, om de cel tot werkzaamheid, de kiem tot leven te brengen. Hiertoe zijn uiteraard geschikt: stoffen, die affiniteit tot zuurstof bezitten. Onder deze stoffen, bizonder chemische praeparaten, zocht dr. Popoff de kunstmatige prikkels, die dit bewerkstelligden en zulke, blijkens zijn publicaties, verbluffende resultaten hadden.

De administrateur van het rubberland „Baleardjosari", de heer *A. W. E. Blijdenstein,* nam *proeven* — aan de hand van dr. Popoff's geschriften — *omtrent stimulatie bij djagoeng, koffie en padi.* Duidelijk viel te constateeren, dat de celprikkeling met verschillende chemische stoffen de groeikracht zeer sterk verhoogde; dit was zichtbaar aan de hoogte der planten, de dikte der stengels, de bladgrootte en de frisschere, donkergroene kleur der planten. De voorloopige uitkomsten zijn van dien aard, dat de heer *V. B.* van plan is in den volgenden Westmoesson eenige bouws proeftuinen aan te leggen. De verwachting is gewettigd, dat deze proefnemingen gemiddeld *15 tot 25 % aan verhoogd* product zullen kunnen aantoonen. De kosten der aan te wenden magnesium en mangaan-zouten, looizuur enz. zijn zoo gering, dat geen Inlandsche boer er voor behoeft terug te schrikken. Door algemeene toepassing zou de rijst- en djagoeng-productie dus belangrijk kunnen stijgen.

De behandeling van gevangenen.

Met steeds meer nadruk wordt in de Maleisch—Chineesche pers er op gewezen, hoe grievend en onbil-

Een nieuw Woningbureau.

Onwillekeurig zal men bij het lezen van het opschrift boven dit artikeltje vragen: „Alweer een? Zijn er dan nog geen woningbureaux genoeg?" Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zou men moeten beschikken over statistieken en andere gegevens, die ons helaas niet ten dienste staan, doch zelfs zonder die vraag te beantwoorden, zouden wij durven veronderstellen, dat het woningbureau „de Concurrent" in het steeds zich uitbreidende Haagje met zijn vele Oud-Indischgasten wel goed werk zal kunnen verrichten.

Indien men weet dat de eigenaar van dit bureau een Oud-Kapitein is van het O.-I. leger, dan begrijpt men, dat ten eerste in den in Indië bekleeden rang een waarborg moet zitten voor soliditeit en vertrouwbaarheid en ten tweede een dergelijk persoon wel bij uitstek op de hoogte moet zijn van de eischen en behoeften der repatrieerenden.

Zij, die uit Indië terugkeeren, hetzij om hun verlof in Patria door te brengen, hetzij er hun verdere levensdagen te slijten, hebben een woningbureau noodig, dat hen, in dit voor hen toch weer eenigszins vreemde land, den weg wijst voor het huren of koopen van huizen of het vinden van een goed pension, dat aan eischen kan voldoen van hen, die langen tijd in het verre Insulinde geleefd hebben en wier gewoonten daardoor iet of wat afwijken van die der Hollanders die steeds bij honk zijn gebleven.

De eigenaar van het woningbureau „de Concurrent", gevestigd Thomsonlaan 52, deelde ons mede, dat hij den naam van zijn inrichting in alle opzichten eer wil aandoen en „concurreerend" wil werken.

A. S.

Haarlem en Omstreken.

lijk de *behandeling van de z.g. „politieke" beklaagden of gevangenen* is, indien zij geen Europeanen zijn of niet met Europeanen zijn gelijkgesteld. De *Java-Bode* (27 Oct.) wijst er op dat, waar het speciaal gaat om persdelicten, de journalisten er natuurlijk belang bij hebben om de zaken zoo schril mogelijk voor te stellen. Men ga eens naar *de gevangenis Tjipinang* en overtuige zich hoe de politieke gevangenen daar gehuisvest zijn. Daar ziet men ze in keurige frissche kamers. Zij behoeven niet in de werkplaats te gaan en dooden den tijd met lectuur. Deze toestand is zelfs zóó idyllisch, dat men er wel eens over gedacht heeft de heeren eenige bezigheid te verschaffen. Maar het systeem is op dit punt consequent; het wenscht rekening te houden juist met den stand en de beschaving van den beklaagde.

De wegen ter Sumatra's Oostkust.

In de *Deli Crt.* (30 en 31 Oct.) wordt de begrooting van den Cultuurraad ter Sum.'s Oostkust voor 1926 besproken. Een schril licht wordt geworpen op de lijdensgeschiedenis, die de wegen aldaar in den loop der jaren hebben doorgemaakt. De wegen zijn dringend noodig voor de ontwikkeling van het economisch leven ter Oostkust. De Deli Crt. concludeert dat de Oostkust van de Regeering voldoende middelen moet verkrijgen om zich verder uit te bouwen. Indien het Gouvernement die billijkheid niet inziet, dan is daaraan natuurlijk niets te veranderen. We kunnen ons niet van Ned.-Indië afscheiden of een onafhankelijke rechtsgemeenschap gaan vormen. Maar de bewoners van de Oostkust van Sumatra zullen dan toch die verhouding voelen als onjuist en onbillijk en zij zullen in de meening blijven, dat het Gouvernement van Ned.-Indië niet of niet voldoende rekening houdt met de bizondere omstandigheden, die hier ter Oostkust bestaan en die hier een andere houding van het Gouvernement noodzakelijk maken, dan in andere Gewesten.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Menangkabousche vrouw in haar tegenspoed.

II (Slot).

Behalve op de reeds beschreven wijzen, werkt de Menangkabousche vrouw nog bij het schoonmaken van de sawahs, het planten en snijden van de padi op de rijstvelden, het sprokkelen van hout in de ladangs, tegen een loon in natura (rijst) en van *f* 0.10 voor den aankoop van peper en zout, terwijl zij ook nog somtijds inkomsten trekt door den verkoop langs de groote wegen van gesneden gras aan de geleiders van rijtuigen en sapikarren, die in die streken doortrekken en het gras als voeder der dieren noodig hebben.

De vraag waarom deze toestand, waarin de Menangkabousche vrouw verkeert, altijd zóó is geweest, wordt beantwoord met de opmerking, dat de vrouwen, als waarvan hier sprake is, grootendeels weduwen zijn.

De gehuwde vrouw, die op dezelfde wijze als de weduwe den kost verdient, verkeert feitelijk in dezelfde conditie als deze, omdat de man voor de verzorging van zijn gezin, om welke reden dan ook, weinig geeft en dikwijls in het geheel geen orde stelt op zijne zaken.

Over het algemeen is de Menangkabousche vrouw een goed geloovige Mohammedaansche.

Zij is aan dien godsdienst gehecht.

Volgens de Mohammedaansche godsdienstige instellingen is het aan den man veroorloofd met 4 vrouwen in het huwelijk te treden, onder de voorwaarde dat hij rechtvaardig is en op behoorlijke wijze in aller levensonderhoud kan voorzien.

Doch, waar vele mannen van deze voorschriften eene andere opvatting hebben dan de gewone en het liefst 4 vrouwen met tal van kinderen hebben in elke woning, zonder zich echter in te spannen voor het verstrekken van levensonderhoud daarvan, daar komt van de rechtvaardigheid weinig terecht.

Die toestand wordt nog ernstiger wanneer de laatst gehuwde vrouw de man het meeste boeit en deze de andere gehuwde vrouwen laat optornen tegen de verzorging van zijne kinderen.

Wel is waar kan de vrouw zich tegen zulk eene bejegening verzetten, doch dan ligt het voor *f* 0.25 à *f* 0.30 te verkrijgen bewijs van scheiding al spoedig gereed en daartegen ziet zij dikwijls ook al op.

Door den man achtergelaten, dikwijls in zwangerschap en met eenige kinderen, zonder dat daarvoor is gezorgd, komt de vrouw, vooral in geval van ziekte en lichamelijke stoornissen, in de grootst moeilijke levensomstandigheden en wordt zij wel gedwo[ngen] hare goederen te verkoopen, ten einde voor haa[r en] hare kinderen in de voeding te voorzien.

De ergernis over het zorgelooze optreden van [den] man, gevoegd bij het dikwijls zwakke gestel der vr[ouw,] maakt haar toestand zóó ernstig, dat zij radelo[os en] redeloos wordt en hare geestvermogens worde[n ge]krenkt.

Het eenige overblijvende geneesmiddel(?) is d[e] verkoop of verpanding van de bezittingen en [sie]ren en, als ook daaraan is voldaan, de lichamelijk[e ar]beid, die haar onafhankelijk maakt van den ma[n en] haar van diens bedriegelijke handelingen ontslaat.

Zoo wacht de Menangkabousche vrouw, die gew[oon]lijk niet hertrouwt, haar dood af, na de moeilijkste [om]standigheden gedurende vele jaren te hebben doo[rge]maakt.

Aldus is het bestaan en het noodlot van de mee[sten] der Menangkabousche vrouwen, die voor het lev[ens]bestaan en dat van hare kinderen dagelijkschen [zwaren] lichamelijken arbeid moeten verrichten.

Het is de liefde van de moeder tot haar kind, [die] haar in staat stelt die zware taak te volbrengen en [die] haar loon vindt in de werkelijke genegenheid h[arer] kinderen, in den vorm van innige aaneensluiting [aan] haar persoon.

Die kinderen houden natuurlijk veel meer van hu[n] moeder, die voor hen zorgt, dan van den vader, [die] zij dikwijls zelfs niet kennen en die zich aan [zijn] ouderlijke verplichtingen onttrekt.

Doch hoe is het onder die omstandigheden voo[r de] Menangkabousche vrouw mogelijk meer kennis va[n de] inlandsche huishouding op te doen, hare kinderen [be]hoorlijk op te voeden en deze ter schole te laten g[aan].

De Westersche vrouwen genieten den bijstand [en] de hulp van hunne mannen en kunnen den raad [en] de voorlichting inwinnen van de familieleden, die [aan] de zaken eene leiding kunnen geven overeenko[mstig] de instellingen en de bestaande verhoudingen in [het] land.

Dientengevolge gevoelt de Westersche vrouw [zich] over het algemeen meer veilig en aangenaam, doc[h de] Menangkabousche vrouw geraakt geestelijk en li[cha]melijk in de war, wanneer zij, na zwaren physi[eken] arbeid gedurende den dag, des avonds het [moe]ilijk [ver]diende bord rijst aan hare kinderen met tranen i[n de] oogen voorzet.

Met eene opwekking aan de Menangkabousche vr[ouw] om zich te vereenigen en te trachten daden te d[oen,] die hare rechten opeischen en hare eigendommen [be]schermen, besluit „Delvia" haar opstel.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het in de residentie Menado verschijnende Nieuws[blad] „Oetoesan Minahassa (Minahassa-Bode).

In de „Keng Hwa Poo" van 30 Mei 1925 komt [een] ingezonden stuk voor van den heer J. Maweikere, [die] niet al te best is te spreken over het verschijnen i[n de] Residentie Menado van het nieuwsblad „Oetoesan [Mi]nahassa".

Reeds de inhoud van het proefnummer geeft, [zijns] inziens, aanleiding tot de plaatsing van een g[root] vraagteeken achter den naam, waaronder het [blad] wordt uitgegeven, terwijl daarbij tevens de opmerk[ing] wordt gemaakt, dat men, in tijden van groote politi[eke] beweging als de tegenwoordige, niet terstond te g[root] vertrouwen moet schenken aan hetgeen zoogenaam[de] politieke leiders hunne lezers wenschen voor te zet[ten].

Het is, zegt de schrijver, niet voldoende de vraag [te] stellen welke werkelijke bedoeling bij het uitgeven [van] het blad in kwestie voorzit, doch men dient ook na[uw]keurig te onderzoeken of de titel van „Oetoesan Mi[na]hassa" in waarheid de door haar in het leven ge[roe]pen beweging uitdrukt.

Want waar zijn toch de Minahassers die de opdr[acht] hebben gegeven hun bode in de Residentie Menado [te] zijn en welke vereenigingen hebben eene beschikk[ing] genomen, waarbij besloten werd de „Oetoesan Mi[na]hassa" die functie op te dragen?

De schrijver maakt zich bij het stellen van die v[ra]gen ernstig ongerust, omdat het blad het merk dr[aagt] van de Sarikat Islam en naar den Islam riekt.

De schrijver staat niet vijandig tegenover den Isl[am,] doch behoort tot hen, die niet medegaan met de [per]sonen, die de verspreiding van den Mohammed[aan]schen godsdienst in een Christenland als de Minah[assa] wenschen te bevorderen.

Het zal nog moeten blijken of de uitgevers van

blad de bewering van den schrijver onwaar zullen maken, doch dan dienen die heeren toch eens tekst en uitleg te geven van de reden, die de schrijvers van de ingezonden stukken noopt om naast hunne naamteekeningen de letters s.i. te plaatsen.

Wil men daarmede niet duidelijk te kennen geven en zeggen dat wij, Sarikat Islammers, ons laten gelegen liggen aan de opgelegde zorgen en moeilijke omstandigheden waarin de Minahassers verkeeren en hen daarvan willen ontlasten?

Wijst de uitroep „Leve de Sarikat Islam" niet op hun vertrouwen, dat de Minahassers geleidelijk den Christelijken godsdienst zullen verzaken en den Mohammedaanschen godsdienst zullen aanvaarden?

De schrijver wil geen Minahasser beletten den godsdienst te aanvaarden, welke het best bij zijne neigingen past en hem het beste schikt.

Doch, wanneer hij Mohammedaan wenscht te worden, dan moet dat zijn eigen wil zijn en mag daarbij geen sprake zijn van dwang of van voorspiegelingen van Mohammedaansche leiders, in dien zin dat zij de Minahassers van hunne zorgen zullen verlichten.

De Minahasser is Christen en als zoodanig behoort en wil hij ook den Christelijken godsdienst beschermen en de moeilijke levensomstandigheden, waarin hij mocht verkeeren, dragen.

Daarvoor is geen andere godsdienst noodig.

Ook wil hij als leider van de Minahassasche bevolking zien de werkelijke Minahasser van het land en zijn eigen volk en niet een persoon uit eene andere volksgroep, om de eenvoudige reden, dat alleen de eerstgenoemde de inwendige roerselen van den Minahasser kan begrijpen en aanvoelen.

Laat iedere volksgroep zijn eigen inwendige aangelegenheden regelen, waartoe de Minahasser zeer goed in staat is.

Ten slotte is de schrijver van meening dat het hoogst wenschelijk is in de Minahassa een eind te maken aan het drijven van een politiek, waarbij personen in troebel water wenschen te visschen en dat hij om die reden aan de redactie van de „Oetoesan Minahassa" verzoekt aan dat nieuwsblad een anderen naam te geven.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië.

De directeur van het Departement van Landbouw, Nijverh. en Handel, Dr. A. A. L. Rutgers, die met verlof hier te lande vertoeft, heeft in het jongste Nr. (d.d. 7 Nov.) van de Ind. Mercuur eene hoogstbelangrijke beschouwing (tekst eener voordracht) gepubliceerd over de toekomst van de bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, een verschijnsel van dusdanigen omvang, dat de economische beteekenis en de te verwachten gevolgen nog slechts bij benadering te bepalen zijn.

Den meesten indruk heeft wel het feit gemaakt, dat een achterlijk gewest als Djambi, waarvan velen weinig meer wisten, dan dat er nog slechts weinig jaren geleden troepen heen gezonden moesten worden om orde en rust te herstellen, plotseling een belangrijk exportgebied werd, dat in 1925 voor een waarde van 60 millioen gulden aan rubber uitvoert. Maar het verschijnsel blijft niet tot Djambi beperkt. Zoowel de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, als de Westerafdeeling en Palembang kunnen reeds op een uitvoer ter waarde van tientallen millioenen wijzen en wie zal zeggen wat in de toekomst nog te verwachten is van de andere gewesten van Sumatra?

Het behoeft geen betoog dat de toeneming van de productie van 6000 ton ter waarde van 5 millioen gulden in 1921, tot 120.000 ton ter waarde van 250 millioen gulden in 1925 een geweldigen schok heeft toegebracht aan het economisch evenwicht, zooals dat vóór dien in de betrokken gewesten bestond, en een vèrreikenden invloed heeft op allerlei gebied.

In de eerste plaats acht Dr. R. het een groot voordeel voor geheel Ned.-Indië dat de uitvoerwaarde van de bevolkingscultuur is verkregen zonder dat daarvoor buitenlandsch kapitaal behoefde te worden aangetrokken. Daar de Europeesche rubbercultuur honderden millioenen guldens buitenlandsch kapitaal noodig gehad zou hebben om een productie te verkrijgen als thans de bevolkingscultuur leveren kan, springt het voordeel dat deze cultuur boven de Europeesche ten opzien van de betalingsbalans van Ned.-Indië heeft, in dit geval duidelijk in het oog.

Verder wijst Dr. R. op de plotseling ontstane welvaart in de betrokken gewesten en de wijze waarop het zoo betrekkelijk gemakkelijk verkregen kapitaal door de bevolking besteed wordt. Met verschillende voorbeelden toont hij aan, dat veel van het verdiende geld ook weer lichtvaardig wordt uitgegeven. Toch mag men hierbij niet generaliseeren en conclusies trekken, want de vermeerderde welvart spiegelt zich niet alleen af in de neiging naar luxe, doch ook in nieuwe en verbeterde woningen; velen beleggen hun geld in nieuwe rubber- en klappertuinen, of sparen.

Een der schaduwzijden noemt schr. den achteruitgang van den aanplant van voedinggewassen, doch verontrustend is de toestand in dat opzicht nog niet, en zeer stellig niet in Palembang en Borneo. Op zich zelf acht Dr. R. het logisch en als een economischen vooruitgang te beschouwen wanneer een deel van de Inlandsche bevolking den zeer weinig loonenden rijstbouw in den steek laat om de veel rendabeler handelsgewassen te gaan produceeren, maar toch eischt deze ontwikkeling zeer bijzondere waakzaamheid van de bestuursorganen.

Het zou ons te ver voeren om de bij uitstek deskundige beschouwingen van Dr. R. op den voet te volgen, achtereenvolgens schetst hij de huidige ontwikkeling en verspreiding der cultuur, de productie (die tot nu toe elke schatting verre heeft overtroffen) en hare speciale karaktertrekken, om te eindigen met een blik op de toekomst dier cultuur.

Dr. Rutgers besluit: De rubbercultuur, welke een zoo buitengewoon belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking van Ned.-Indië is geworden, dankt zij aan het initiatief van de Europeesche maatschappijen, die deze cultuur in Oost-Azië invoerden, en aan het inzicht van de bestuursambtenaren, die de cultuur door de bevolking aanmoedigden....

Laat mij mogen eindigen met den wensch, dat ook in de toekomst de arbeid van de groote Europeesche maatschappijen en de zorg van de regeering moge samengaan tot heil van de bevolking van Ned.-Indië, ook op het gebied van de rubbercultuur, waarvan het product dit jaar voor het eerst bovenaan staat in de lijst der uitvoerproducten in Ned.-Indië.

Locale Belangen.

In afl. 8 (van 16 Oct.) behandelt G. de Raad nogmaals het Gemeente-kiesrecht; de schr. vreest dat het betrekkelijke ontwerp — tenzij diep ingrijpende wijziging volgt — een ernstige bedreiging vormt van een behoorlijke ontwikkeling van het communaal bestuur, speciaal dan wat betreft de inheemsche vertegenwoordiging. „Men moge bedenken dat een aanname zonder meer der regeeringsvoorstellen beteekent een automatisch verschuiven van den datum waarop in de gemeenteraden de meerderheid kan geschonken worden aan de landskinderen."

In de rubriek Dencentraliana een uit het Soer. Handelsbl. overgenomen, belangrijke beschouwing van Mr. K. Denys over de „Nieuwe Gemeenschappen van West-Java", als resultaat van de bestuurshervorming.

Een uitvoerige bespreking wordt voorts gewijd aan een door Mr. K. J. Bijl bewerkt geschrift: De Vorstenlandsche Waterschapsordonnantie; resencent noemt deze publicatie helder en duidelijk geschreven voor een goede ontwikkeling van het waterschapswezen en daardoor zoowel voor de groote cultures als voor de bevolking zelve een werk van niet te onderschatten belang.

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen de 53e jaarg. (1924) van bovengenoemd jaarboek, met afzonderlijken kaartenatlas.

Het werk opent met een levensbericht (met portret) van den op 16 Dec. 1924 te 's-Gravenhage overleden oudchef van het Mijnwezen ir. Jan de Koning Knijff, door ir. L. Houwink en bevat voorts de volgende verhandelingen. I. Algemeene geologie en ertsafzettingen van Zuid-Oost-Selébès, samengesteld door wijlen dr. ir. W. Dieckmann en ir. M. W. Julius (met aanhangsel): Voorloopig onderzoek van een aantal fossielhoudende gesteenten van Selébès, door dr. I. M. van der Vlerk. — II. Mikroskopisch onderzoek van gesteenten uit Zuidoost-Selébès, door dr. ir. W. F. Gisolf. — III. Verslag over de geologisch-mijnbouwkundige verkenningen van West Nieuw-Guiné, met gebruikmaking van de gegevens van het Noordelijk en Oostelijk gedeelte van den „Vogelkop", verzameld door ir. H. H. Horneman en dr. E. Hartmann, samengesteld door ir. J. E. Loth. — IV. Foraminiferenhoudende gesteenten uit het gebied van den „Vogelkop" op Nieuw-Guiné, door prof. dr. L. Rutten. — V. De meteoriet van Tjerebon (gevallen in Juli 1922), door dr. ir. W. F. Gisolf.

Aan de Leden van „Oost en West“

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad“ is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 18 (25 Nov.). Het zieleleven der Indonesiërs. Java (vervolg), door N. — Over vogelgeschreeuw en bijgeloof in de Minahasa, door L. Coomans de Ruiter. — Naar den Tjitamboer (in de Preanger), door R. — Schetsen naar herinneringen van een oud Indisch officier van gezondheid. (VII. Uit het leven der Maleiers van Midden-Sumatra. — VIII. Naar de V Kota en de grenzen van het sultanaat van Siak, Sum. Oostkust).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 17 (24 Oct. '25). De nieuwe machine-Jeneson voor de theebereiding. — Inlandsche land- en tuinbouw in de Karolanden, door J. A. Bange (uit dit artikel blijkt dat de Bataksche bevolking dezer onderafd. van het Gouv. Sum. Oostkust zich met toenemend succes toelegt op den verbouw van aardappelen en Europeesche groenten voor export). — De begrooting van Landbouw, Nijverheid en Handel in den Volksraad (vervolg). — De herziening van de Indische Staatsinrichting en het westersche kapitaal in Indië, door Mr. H. H. Gybland Oosterhoff (ontleend aan de Nederl. Mercuur). — De rubberpositie. — De vooruitzichten voor thee. Tegenovergestelde inzichten. — De Landbouwhoogeschool en de practijk (vervolg). — Roselle. Het verschil tusschen jute en roselle. Fabriek op Java.

De Indische Cultures.

No. 20 (15 Oct. '25) bevat o.m. Venusschoentje (Cypripedium), door H. J. Wigman (met ill.). — Uit de geschiedenis van de bemestingsleer, door Georgikos (vervolg). — De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië. III. Westerafdeeling van Borneo. — Verslag van den Dienst van het Boschwezen in 1924 (bespreking). — Korte berichten.

De Indische Post.

No. 45 (17 Oct. '25). De rubriek „De meening van de Indische Post" behandelt Indië's kina-monopolie; en: Artikel 123 van het Reg. Reglement (toelating van Missie en Zending in Indië). — M. A. K. Kelling artikelt over „Zwendel", waarbij ter sprake komt de beruchte Indische „golf van corruptie", welke volgens schr. ook nu nog geenszins tot het verleden behoort.

Verder bevat dit Nr. o.m. een schrijven van Jhr. Jan Feith, die thans op Bali verblijft, aan zijn vriend W. O. J. Nieuwenkamp, waaruit o.m. blijkt dat de laatste niet is de ontdekker der Pedjengsche rotswand-teekeningen (waarover o.a. in Ned.-Indië O. en N. een bijdrage voorkwam), doch hij slechts recht heeft op den naam van her-ontdekker! Als men het fijne van deze zaak wil weten, mag men niet verzuimen van Jhr. Feith's mededeeling nader kennis te nemen. Tot zijne verwondering zal men dan tevens bemerken, dat de oud-majoor Th. van Erp gedurende zijn tijdelijk verblijf in Indië (en laatstelijk eveneens op Bali) bevorderd is tot doctor en benoemd tot directeur van den Indischen oudheidkundigen dienst, zij het slechts door Jhr. Feith!

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10 (Oct. '25). Het aandeel van leger en vloot in de handhaving van de in- en uitwendige veiligheid van Nederlandsch-Indië, door M. Broerstra. — Naar aanleiding van het artikel „Het psychotechnisch geschiktheidsonderzoek van vliegeniers", door R. N. de Ruyter van Steveninck. — Het bepalen der juiste zijdelingsche richting eener batterij door gebruik van een tijdelijken tweeden zijpost, door H. ter Poorten. — Iets over radio, door A. J. W. Scheffer.

Economisch-Statistische Berichten.

In het Nr. van 25 dezer het eerste gedeelte eener beschouwing over de Indische financiën, door C. van den Bussche, met als uitgangspunt de voorloopige vast-stelling van de begrooting van Ned.-Indië voor 1926. — De hr. Th. G. H. Stibbe artikelt over een uitspraak van het Hooggerechtshof betreffende transacties van Javasuiker.

Vrijzinnig Weekblad.

No. 30 (21 Oct.). De Javaan en zijn godsdienst (slot), door J. J. B. Ostmeier. — De Indische maritieme defensie op een keerpunt? — Evenredige vertegenwoordiging, door R. P., met Naschrift door S. — „Democraat" of „Vrijzinnig Democraat". — Leve de moderne beschaving! — Onder sterke belichting. (Een weinig gelukkig debuut van Minister Welter).

De Landsdienaar.

Onder dezen titel verschijnt sedert het begin van dit jaar een maandelijksch orgaan van den Bond van burgerlijk personeel bij de Departementen van Algemeen Bestuur, de daaronder ressorteerende diensttakken en de Hooge Colleges in Ned.-Indië. Uit de ons toegezonden Sept.-afl. blijkt uit den inhoud zeer duidelijk dat periodiek in de eerste plaats wil zijn vereenigingsorgaan en — gezien den zeer grooten omvang — als zoodanig alleen reeds voldoende reden van bestaan heeft.

Bij het doorbladeren viel ons oog op een bijdrage van den hr. R. C. W. Welborn, getiteld: de panghoeloe andiko, panghoeloe soekoe (adat), poetjoek der ... leiers, welke een kijk geeft op het eigenaardige familieleven der Menangkabauers.

Het tijdschrift ligt voor belangstellenden ter inzage op de leestafel van Oost en West in de Heulstraat, 's-Gravenhage.

De Indische Mercuur.

No. 48 (27 Nov.). Bevat, behalve het hiervoor behandelde artikel van Dr. Rutgers, nog eene bespreking van den bekenden (dit jaar voor het eerst door den hr. ... Lekkerkerker samengestelden) Indischen Cultuur-Almanak; verder eenige korte berichten en de vaste rubrieken: Kultuurberichten, verslagen van maatschappijen, verkeerswezen, enz. De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide literatuur-opgave over de zgn. groote cultures (behalve rubber).

Missie-periodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië ... Nov. '25. Missie in Ned. Oost-Indië. Lezing van Pr. ... Hoevenaars. — Een heiden-apostel in de Molukken (... Xaverius), door S. Kalff. — Een Pauselijk delegaat in Ned.-Indië, Mgr. Gijlswijk. — Protestanten op Borneo, door P. Aurelius. — Artikel 123 Regeeringsreglement, door E. Cappers. — Art. 123 R. R. en de Zending, door Dr. J. G. C. Vriens.

St. Claverbond. Dec. '25. Z.Exc. Mgr. Gijlswijk ... Moentilan. — De dessa in! door H. Koch. — Klein Seminarie te Jogjakarta, door Fr. Sträter. — Pelgrimstocht naar Mekka, door H. Caminada. III. Feesten bij gelegenheid der bedevaart. — Herinneringen uit mijn vaderland Java, door A. Djajasepoetra S.J.

* * *

Rapport der gewapend-beton commissie, ingesteld bij G. B. van 10 Dec. 1922, No. 43. (Dep. der Burgerl. Openbare Werken. Mededeelingen en Rapporten. Havenwezen ... (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Indische bouwkalender voor 1926, door J. G. ... Gendt Jr. Voor Indië bewerkt door G. J. Tak. Met een afzonderlijke bijlage. (Amsterdam, L. J. Veen).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 43. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Wirtschaftliche und soziale Probleme in Niederländisch-Westindien, von Dr J. C. Kielstra. (Kieler Vorträge gehalten im wissenschaftlichen Klub des Instituts für Weltwirtschaft an der Universität Kiel, Nr. ... (Jena, G. Fischer).

Indisch Genootschap. Vergadering van 9 Oct. 1925. De economische vooruitzichten in West-Indië. Voordracht door Prof. Mr. J. C. Kielstra (met debat, waaraan deelnamen de hh. J. S. C. Kasteleijn en P. Bergmeijer).

Een tehuis voor den Indischen verlofganger (te 's-Gravenhage). Onmisbaar voor een land als het onze. Architectuur Wegerif II. (Holland Express, 28 Nov. '25).

Een bezuinigings-commissaris in Indië (n.l. L. P. J. du Bus de Gisignies in 1826), door S. Kalff. (De Indische Verlofganger, 27 Nov. '25).

Notice sur les ruines de Panataran et les récents travaux de restauration, par Mlle. M. E. Lulius van Goor. Avec planches. (Bijdrage in den dezer dagen verschenen feestbundel in twee deelen, uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de „Ecole française d'Extrême-Orient", te Parijs.

BOEKAANKONDIGING.

Morks' Advertentie-bureau en Uitgeverszaak zond de Redactie toe een Reclame- en Memorandum Kalender 1926, eenvoudig, netjes en practisch uitgevoerd.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefd aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Suriname.

De redacteur van *„De West”* heeft met Prof. Stahel een onderhoud gehad over diens tocht naar de Kabalebo, in gezelschap van den kapitein ter zee Kremer, om triangulaties te doen in verband met de later te ondernemen reis naar het Wilhelmina-gebergte, en vertelt daarvan in het nummer van 20 October. Voor hem die houdt van zulke tochten is hetgeen Prof. Stahel medeelt om er van te watertanden.

De Kabalebo is een rechterzijrivier van de Corantijn.

„Om het noodige uitzicht te verkrijgen, moesten de heeren klimmen in een hoogen, betrekkelijk dunnen boom. Een bleeder (balata-tapper) klom er eerst in met klimsporen en legde een touw om de eerste vertakking. Daarna werden kabels aangebracht en werden de reizigers, gezeten op een stoeltje tusschen die kabels, opgeheschen tot 21 meter hoogte. In dien zwevenden toestand, hangende aan een tak van een zwiependen woudreus, moest het werk worden verricht”...

(Tusschen twee haakjes vragen wij hier of de aflezing der instrumenten, onder die ongewone omstandigheden niet te wenschen zal hebben overgelaten).

...„Men had aan de heeren medegedeeld (het gebied van de Kabalebo is al sedert jaren in exploitatie van balata) dat men, negen of tien dagen de Kabalebo opvarende, een kalen top zou ontmoeten, zeer geschikt voor waarnemingen. Men vond inderdaad dien top, Hansa Mounting genoemd, ongeveer drie honderd meter hoog, maar juist aan de Zuidzijde bleek de helling daarvan glooiend af te loopen en — wat nog erger was — begroeid te zijn.

Alle pogingen om uitzicht te verkrijgen van een plaats waar de theodoliet kon worden opgesteld, waren vergeefs. Ten slotte moest men zich tevreden stellen met de klimmerij en werden met een sextant door den heer Kremer de verschillende hoeken gemeten, later vast te leggen aan metingen van uit het Wilhelmina-gebergte. De bedoeling is om van de expeditie naar dit gebergte gebruik te maken om het landschap in het Zuiden van de Kabalebo, dat totdusver niet opgenomen was, in kaart te brengen”......

...„Met verbazing vernamen wij van Dr. Stahel, dat deze zijtak van de Corantijn een stroom is van grooter beteekenis dan bijvoorbeeld de Nickerie-rivier. De bleeders, die in dit gebied reeds vijftien jaren werken, hebben zeven weken noodig om door te dringen tot het brongebied. Machtige watervallen betwisten herhaaldelijk den toegang. Het bekendst zijn wel de Avanaverovallen, zoowat 2 dagen varens van de monding. Daarna komt men echter aan een nog grooter val, bij Red Hill, waar de stroom over korten afstand een verval heeft van acht à negen meter.

Het passeeren van dezen val, met ap- en dependentie, duurde 2½ dag. De reizigers waren toen genaderd tot Hansa Mounting, waar zij hun waarnemingen zouden doen. Tot hun verrassing vernamen zij, dat zij hun kamp op den berg zouden kunnen opslaan, want dat zich een zoetwatermeertje ter plaatse bevond. Inderdaad vond men daar, tusschen de rotsen, een meertje van een honderd meter lengte, bij twintig meter breedte met zwart water, dat goed drinkwater bleek”...

Ten slotte verklaart Prof. Stahel dat de arbeiders zich onder weg voorbeeldig hebben gedragen. Niets was hun te veel. Steeds waren zij de opgewektheid in persoon.

* * *

Nu wij het over reizen hebben, willen wij de aandacht onzer lezers vestigen op een in het vorige jaar verschenen boek, dat ons dezer dagen in handen kwam. Het heet: *„Au pays de l'or. Récit d'un voyage chez les Indians inconnus de la Guyane française”*. Die niet van taai-taai houdt, doet beter het 341 bladzijden lange verhaal niet te lezen. De aanvoerder van den tocht was François Laveau, die vele jaren geleden met Henri Coudreau de Marowijne heeft bereisd. Hij heeft het boek niet zelf geschreven, maar de reis verteld aan Gilles Normand, die de schrijver is. De vorm van het boek is allerongelukkigst: 341 bladzijden hoofdzakelijk bestaande uit gesprekken van Laveau met zijn medereizigers en met Indianen en Boschnegers. En welke gesprekken. Het eene nog insipider en onbeduidender dan het andere. Men leert uit het boek weinig of niets, dat men niet reeds weet uit het reisverhaal van de Goeje. De slecht uitgeruste tocht eindigt tragisch: de zoon van Laveau verliest het leven in een der watervallen.

* * *

In het *„Algemeen Handelsblad”* van 24 November (eerste avondbl.)) een zeer belangrijk artikel van Prof. K(ielstr)a over de Surinaamsche begrooting. Men kent de denkbeelden van den hoogleeraar uit zijne lezing in het Indisch Genootschap op 9 October en uit zijn artikel in het November-nummer van het *„Haagsch Maandblad”*.

„In de begrooting — aldus de schrijver — zijn enkele teekenen, die een weinig hoop geven voor de toekomst. Dat het winstaandeel in de Surinaamsche Bank *f* 5000.— hooger kon worden begroot, evenals de opbrengst van de posterij; dat er *f* 20.000 verwacht wordt van de landsradiotelegraaf, dat de bauxietbelasting *f* 5500 hooger wordt geraamd en de rechten op de balatawinning zelfs *f* 10.000, wijst alles in de richting van een economische opleving, al is het nog gering. Die opleving gaat den goeden kant op. Zij wijst op een levendiger verkeer met het buitenland. Een opvatting, waartoe de sedert 1923 verbeterde handelsbalans eveneens doet overhellen”......

Wat de uitgaven betreft, verwacht de schrijver geen groot resultaat door bezuiniging, zoolang men niet tot bepaalde hervorming van het geheele bestuursstelsel overgaat. Hierin verschillen wij met den schrijver. Wij verwachten weinig van een hervorming van het bestuursstelsel. De economische opleving zou wel eens sneller kunnen komen dan men verwacht en als dan de bijdrage uit 's Rijks schatkist tot een schijntje is teruggeloopen, dan zullen al die diagnosen van welmeenende geneesheeren opgeborgen kunnen worden — diagnosen die hun grond vinden in die bijdrage — en zou men, te laat, berouw hebben met ruwe hand te hebben weggehakt wat langzaam gegroeid is en niet spoedig weer te vervangen zal zijn. Boomen omhakken is gemakkelijk genoeg, maar nieuw geplante boomen hebben vele jaren noodig om tot vollen wasdom te geraken.

* * *

De heer S. Beck, chef der firma Kersten en Co. te Paramaribo, heeft aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen eene lezing gehouden: *„Economische volksopvoeding in Suriname, een koloniaal vraagstuk.”* De N. R. Ct. van 24 November (Av.bl. D) geeft daarvan een verslag. De heer Beck betoogt in deze lezing hetzelfde als in zijne bekende te Paramaribo gehouden voordrachten, welke in brochurevorm zijn uitgegeven en welke wij toen ter tijd ter kennis van onze lezers hebben gebracht.

„Er is — aldus de spreker — slechts één economisch gebied in de kolonie, waar een onbeperkt aantal menschen een bestaan kan vinden: dat is de landbouw. Daarop moet dus alle aandacht geconcentreerd worden, en daarmede moet ook het volksonderwijs in overeenstemming worden gebracht. Arbeidsopvoeding zonder intellectueel onderwijs is zeker niet mooi, maar intellectueel onderwijs zonder arbeidsopvoeding is uit den booze. De bevolking te houden bij, respectievelijk terug te voeren naar den landbouw moet dus als de voornaamste bestuurstaak worden beschouwd.”

Curaçao.

De watervoorziening.

De verordening tot wijziging der begrootingsverordening voor 1926 ten behoeve der watervoorziening is nu bij den K. R. ingediend. Aangevraagd wordt *f* 500.000.— voor aanleg van werken voor de watervoorziening van Willemstad en haven.

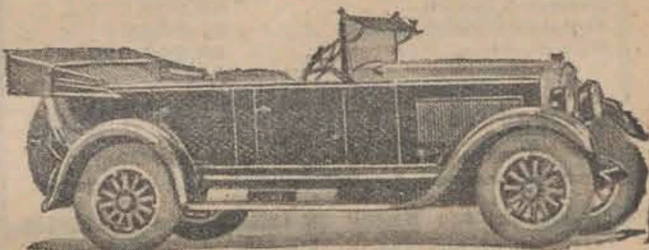
De geheele toelichting luidt aldus:

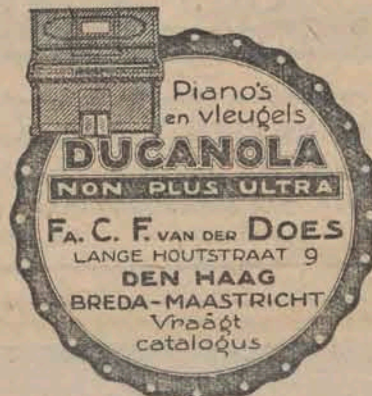
„Door den Raad is bij de behandeling van het ontwerp der Curaçaosche begrooting voor 1926 gevraagd om hem in de gelegenheid te stellen het vraagstuk der watervoorziening van Willemstad en haven nader onder de oogen te zien, alvorens zijn stem aan het voorstel te geven.

De ondergeteekende meent, dat thans door hem een voorstel kan worden gedaan om het votum van den Raad te vernemen op het af of niet tot stand brengen van de werken voor de zoo noodige voorziening van de stad en de haven.

Daar de tot stand te brengen werken het rendabel kapitaalbezit van Curaçao zullen vergrooten is geen bezwaar voor deze werken kasvoorschotten op te nemen en eventueel een leening aan te gaan, die na het in exploitatie brengen van de werken, die alleszins rendabel zullen wezen, zal worden afbetaald.

De wet, die eventueel mocht vereischt worden tot het aangaan eener geldleening ten behoeve van Cura-

çao, zal in Nederland door den Minister van Koloniën worden ontworpen.

Bij onderhandelingen, die de kredietaanvrage moesten voorafgaan, heeft de mijningenieur Molengraaff een firma bereid gevonden voor de betonwerken (waarvan teekeningen gedeponeerd zijn ter griffie van Uwen Raad) een inschrijving te doen. Deze inschrijving zou evenwel beoordeeld worden door de gegadigde firma in verband met werken, die dezelfde firma voor de K. W. I. M. hier zou hebben uit te voeren, daar de omvang van de werken voor de watervoorziening een inschrijving daarvoor niet aantrekkelijk genoeg deed zijn.

Teneinde in staat te worden gesteld de inschrijving der gegadigde firma al of niet aan te nemen, zou ondergeteekende, voor eene zeer spoedige behandeling van dit ontwerp door Uwen Raad, hem reeds bij voorbaat dank willen betuigen."

Het oordeel van Prof. Kielstra.

Verschenen is de rede, die prof. Kielstra 9 Oct. l.l. uitsprak in het Indisch Genootschap. Slechts anderhalve bladzijde handelt over Curaçao tegen 9 bladzijden over Suriname. Ons troffen deze woorden over Curaçao:

„Voorzoover Curaçao ons op het oogenblik een probleem stelt, is het eenerzijds de voorziening in de sterke vraag naar arbeidskracht, vooral naar geschoolden arbeid, op het hoofdeiland en anderzijds het behoud van het nationaal karakter op de bovenwindsche eilanden. Ik vraag mij af, of deze beide niet met elkander in verband zijn te brengen en gezamenlijk op te lossen. Kan niet door ambachtsonderwijs gezorgd worden, dat geschoolde kracht in voldoende mate beschikbaar komt, juist op die andere eilanden, waar men zich naar buiten moet richten en wordt niet, door op deze wijze den emigratiestroom naar Curaçao zelf te richten, het behoud van het nationaal karakter der bedoelde bevolking bevorderd?

Zou op deze wijze het arbeidsvraagstuk geen oplossing zijn te geven, dan moet men de immigratie van arbeidskracht op andere wijze in de hand werken. Speciale regelingen hiervoor zullen dan niet kunnen uitblijven. In verband met het behoud van de moraliteit in het ruilverkeer zal hier moeten worden gezorgd voor een zoodanigen opzet, dat, ook aan den kant van den arbeider, nakomen van verplichtingen is gewaarborgd. Niet onwaarschijnlijk zal, bij afwezigheid van economische, automatisch werkende noodzaak hiertoe, eenige overheidsbemoeienis, wellicht poenale sanctie, niet achterwege kunnen blijven".

Een R.K. Kapel op Asiento.

Vrijdag 2 Oct. l.l. bracht Mgr. M. G. Vuysteke met zijn secretaris Pater Wahlen, daartoe door den nieuwen Directeur van de C. P. I. M. uitgenoodigd, een bezoek aan de terreinen van Asiento, met het doel de plaats en de plannen in oogenschouw te komen van de nieuwe R. K. kapel, die door de Directie op Asiento zal gebouwd worden, om de katholieke employé's en arbeiders in de gelegenheid te stellen des Zondags en op Feestdagen de H. Mis bij te wonen. Door den Directeur den Heer H. J. Ansingh en den bedrijfsleider H. W. Ockenburg werd Mgr. op de terreinen rondgeleid, terwijl de Apost. Vicaris werd uitgenoodigd zijn bijzondere wenschen omtrent de inrichting dezer kapel kenbaar te maken.

(A. d. C.)

Havenbeweging.

Zooals men uit het maandelijksche lijstje van de scheepvaartbeweging in onze haven over de maand September kan zien, is het aantal stoomschepen niet hooger dan 171 gekomen.

Dat is een tegenvaller.

We zijn nu in 9 maanden al ruim 100 stoomschepen hooger dan over het geheele jaar 1923.

In 1924 bedroeg het aantal SS. 1791, zoodat er geen twijfel aan is of wij zullen dat getal ver overtreffen.

En ook is het wel waarschijnlijk dat we weer een 300 stoomschepen per jaar zullen vooruitgaan, zooals sedert 1920 het geval was.

Een ander record hebben we nu reeds behaald. Op einde September was de bruto inhoudsmaat der stoomschepen reeds $1^1/_2$ millioen M^3. hooger, dan over het geheele afgeloopen jaar 1924.

Het aantal zeillschepen was deze maand September nog al vrij hoog n.l. 122. Vermoedelijk zal het op het einde van het jaar maar weinig hooger zijn dan over 1924, toen het tot 1384 zeilschepen opklom. Ook de inhoudsmaat van verleden jaar 383.246 M^3. lijkt nu reeds voor dit jaar onbereikbaar.

(A. d. C.)

S.S. Niagara.

De Niagara van de Amerikaansche Marine, is n maanden in de Ver. Staten te hebben doorgebra weer terugggekeerd. Deze boot is belast met het kaart brengen van de Venezolaansche kust. Van O ber tot Mei blijft de Niagara in deze streken en k voortaan weer geregeld elke maand in onze haven te bunkeren enz.

(A. d. C.)

Caracasbaai-Oliestation.

Woensdag kwam hier van Southampton binnen groote Engelsche boot *Rotorua* van de *New-Zeal Shipping Co.* met 476 passagiers voor Australië.

Het is zeer waarschijnlijk, dat dit de laatste boot geweest van die Stoomvaart maatschappij, die o haven binnen komt.

Denkelijk zal de volgende reeds naar Caracasb doorstoomen om daar olie te bunkeren. Want groote olietankboot, die daar nu gemeerd ligt, he reeds nu of zeker spoedig voldoende hoeveelheid sto olie ingenomen, om daarvan in de eerstkomende sc pen over te pompen.

Bovendien worden er op Caracasbaai een twaal tanken gebouwd van 33 M. diameter voor den ops van stookolie.

(A. d. C.)

Uitvoer 2de kwartaal.

Curaç. producten	f	281.574
Steenkolen	„	442.109
Phosphaat	„	578.409
C. P. I. M.	„	14.269.360
2e kwartaal	f	15.571.452
1ste kwartaal	„	14.193.115
	f	29.764.567

In 1923 bedroeg de totale productie van de C.P. *over het geheele jaar* 13.093.466, welke nu reeds in enkel kwartaal overtroffen wordt. In 1924 bedroe totale productie 27.517.781, welke nu nagenoeg in *kwartalen* bereikt is. Welk een enorme vooruitga

(A. d. C.)

Curaçao in 1851 en 1861.

De gedenkschriften van den schout bij nacht M. Jansen als *Het leven van een vloothouder*, bewerkt do S. P. l'Honoré Naber, eenige weken geleden door h Historisch Genootschap te Utrecht uitgegeven, be aardige bijzonderheden over twee reizen in 1851 1861 naar Curaçao.

Borculo.

Het bedrag van de opbrengst der inzameling bij ingezetenen werd volgens het laatste bericht, dat lazen, op f 3600.— opgegeven.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Klein Curaçao.

Gouvernements-journaal 4 April 1823 maakt meld van hen, „welke met visscherspassen varen en zich de onbewoonde eilanden Rocas, Isles d'Avis en Kl Curaçao bezig houden met schildpaddenvangst, ka branden en hout hakken." Ook „meeuwen eijere worden als voortbrengsel dier eilanden genoemd. genoemde artikelen, voor zoover aldus aangevoe werden vrij van inkomende rechten verklaard.

Uit den Verren Vreemde.

De Gouv. Gen. Antonetti over Fr. Equat. Afrika.

De gouverneur-generaal van Fransch Equatori Afrika, de heer Antonetti, die een zakenbezoek a Parijs gebracht heeft, stond vóór zijn vertrek uit Fra rijk een interview toe aan een vertegenwoordiger v La Dépêche Coloniale. Aan het verslag (19 Nov.) o leenen wij hier een paar punten.

Is bij de wet van 23 Juli 1925 besloten tot den aa leg van de eerste 172 K.M. van de spoorlijn Braz ville—Pointe Noire, toch bestond er nog groote aar ling om de uitvoering flink door te zetten. 't Is d Gouv. Gen. gelukt hieromtrent betere inzichten te ve tigen.

De spoorlijn zal aan Centraal-Afrika een toegang t de zee bezorgen en zoo een beteekenis krijgen, die vo 't binnenland zelf evenzeer als voor het buitenla hoog is aan te slaan. Over 150 K.M. is de baan geëffe en zijn de kunstwerken aangelegd, daar loopt al e dienstrein. Eenige tunnels zijn geboord. Met de b

g van den grooten tunnel van 1800 M., die door de yumbé-hindernis moet gaan, wordt binnen enkele anden begonnen. Twee commissies vertrekken ook nenkort, de eene om het vraagstuk der electrificatie de lijn, de andere om de haveninrichting in studie nemen. De verbetering van de haven vormt ook een n de groote ondernemingen, tot wier uitvoering besten is.

De moeilijkheden, verbonden aan het arbeidersvraagk, hebben minder gelegen in het krijgen van 't noo- aantal werkers, daar 't land met meer dan 3 miln inwoners wel werkkrachten beschikbaar heeft. r het beheer, de voeding, de gezondheidsvoorwaarvroegen voorzieningen, van welke men in Europa begrip heeft, en die aanvankelijk ook veel hoofdkens hebben bezorgd. Alles is nu echter zoo gere-, dat het ten voorbeeld kan worden gesteld aan elke le onderneming in Afrika.

er de slaapziekte zeide de Gouv. Gen., dat men niet mag beschouwen als een kwaal, die specifiek n zou zijn aan Fr. Equ. Afrika; zij heerscht ook in eroen, Belgisch Kongo, Ouganda, landen, die toch welvarend bekend zijn. Toch is zij als een ramp te houwen. Zij wordt door het bestuur en den gekundigen dienst stelselmatig en met kracht bestre-. De heer Antonetti heeft in den tijd van zijn ber het aantal der geneesheeren van 23 tot 47 weten te voeren. Kaarten zijn vervaardigd,, die een overt geven van den stand der ziekte, en daardoor is werkelijke vooruitgang in den toestand aan te wij-. De haarden moeten echter nog veel meer in aantal mvang ingekrompen worden.

Turkije wil zijn eigen suiker produceeren.

e suikerindustrie heeft h. t. l. zoowel als in Indië zoo groote beteekenis, dat alles wat invloed kan ben op de omzetkansen van het artikel, onze volle dacht verdient. Daarom nemen wij hier, zij 't ver-, een bijdrage over van den Balkan-correspondent e *N. R. Ct.* (Ocht.bl. 25 Nov.), betreffende het en van de Turksche regeering om, tot dekking van groot deel der behoefte aan suiker, de suikerbiet groote schaal in Turkije te doen verbouwen en in te richten fabrieken te doen verwerken, voornalijk om fiscale bijbedoelingen.

n 6en Nov. is met groote feestelijkheid de eerste n gelegd voor zulk een fabriek bij Olsjak in Klein ë, aan den spoorweg van Smirna naar Kara-Hissar. Turksche maatschappij met een kapitaal van 0.000 Turksche ponden (ruim 1½ millioen gulden) die fabriek exploiteeren. Een tweede fabriek zal Oost-Thracië worden gebouwd bij het station Alloe van den spoorweg van Stamboel naar Adriael. Die fabriek moet uiterlijk in October 1926 kunmalen en 7000 ton suiker per jaar afleveren; 60.000 suikerbieten moeten er jaarlijks worden verwerkt. en einde de bevolking van Oost-Thracië aan te digen die bieten te gaan verbouwen, en om haar beste wijze van cultuur te leeren, worden nu in alle pen in den omtrek van Adrianopel rolprenten vernd betreffende den bietenbouw, en de verzorging de behandeling van die planten. Terwijl de regee- op die wijze alles in het werk stelt om de suikerstrie in Turkije in te voeren en te verbreiden is anderzijds juist doende om aan het suikerverbruik zwaren slag toe te brengen.

oals tegenwoordig in alle landen op onzen aardis ook in Turkije de minister van financiën zoede naar allerlei bronnen van inkomsten, om tot sluitende staatsbegrooting te geraken. Onder meer t hij nu daartoe ook het oog geslagen op het inen van een staatssuikermonopolie, waaruit hij, door extra belasten van den suiker, onverschillig van e herkomst, met 27 piasters (37 centen) per K.G., illioen Turksche ponden per jaar hoopt te veren.

t voornemen, om den suiker duurder te maken, al van verschillende kanten heftige protesten uitkt; zoo o.a. van de „Unie van de Turksche vrou-", welke in een daarvoor belegde buitengewone neene vergadering, waarin het zeer levendig toe- heeft besloten met alle geoorloofde middelen op Groote Nationale Vergadering invloed te oefenen, t die „heillooze aanslag op het welzijn en het gen harer kinderen" wordt afgewend.

Een Arabische afgezant naar den Volkenbond.

ons vorig nummer lieten wij Emir Soltan, hoofd den stam, die den eersten oproep tot verzet tegen ranschen in Syrië heeft gedaan, naar Genève reiom daar voor de zaak der Droezen en der Syrische lking op te komen. Nadere berichten hebben aan de zaak een ander aanzicht gegeven, al blijft de, een week geleden, door ons gemaakte opmerking ook nu reden van bestaan hebben; dadelijk te bereiken is er niets; de opgeworpen kwestie kan alleen in handen worden gesteld van de mandaten-commissie van den Volkenbond, die te beslissen heeft in hoever aanleiding bestaat tot het inzetten van een meer uitgebreid onderzoek.

Zooals het bericht nu luidt, zou Ihsan Jabiri-bei, een Arabisch leider, eerst naar Angora zijn gegaan en daarna naar de zetel van den Volkenbond om *de zaak van de Arabieren* te bepleiten. Blijkt niet van wien hij opdracht heeft, ook is niet duidelijk wat hij eigenlijk wil. Zou men uit eenige uitlatingen moeten opmaken, dat alle landen met een Arabische bevolking, als Palestina, Transjordanië, Syrië, de Libanon, Irak naar onafhankelijkheid streven, vereenigd tot één staat, uit andere zou men weer moeten aannemen dat hij daarbij aan de mogelijkheid van een Turksch mandaat denkt. Nu kan bezwaarlijk aangenomen worden, dat de voormalige Turksche vazalgebieden, waarvan enkele zelfs op zeer gespannen voet staan met Angora, een dergelijk mandaat zouden wenschen of willen aanvaarden. De mogelijkheid lijkt niet uitgesloten, dat Ihsan Jabiri naar Angora is getogen met het groote plan van den onafhankelijken Arabischen staat, doch, na van Kemalpacha een douche gekregen te hebben, met de Turksche mandaat-kwestie vrede genomen heeft. Zijn zending draagt in geen geval iets bij om meer helderheid of meer orde te brengen in de verwarring van de kwestie van het Nabije Oosten, zooals deze zich in het huidige stelt.

De heilige plaatsen in Arabië.

Voor eenheid onder de Arabieren en van een verlangen tot erkenning van eenig overwicht aan Angora spreken de gebeurtenissen ook niet, welke zich afspelen om de heilige plaatsen. In het nieuw-bakken koninkrijk Hedchas is de strijd nog in vollen gang. Ibn Saoed, het hoofd der Wahabieten, die thans meester is in Medina, is, naar een bericht van jongen datum luidt, wel voornemens een pan-Islamietisch congres samen te roepen om een mandaat in te stellen, waarbij Mekka en Medina zullen worden overgedragen aan een lichaam, dat alle Mohamedanen van de geheele wereld vertegenwoordigt, maar daar de vorsten van Hedchas, Transjordanië en Irak beslist vijandig tegenover hem staan, is van deze poging geen heil te verwachten.

Britsch-Indië weer open voor de Duitsche handelslui.

Duitschland heeft zich in Britsch-Indië een groot afzetgebied voor zijn nijverheidsartikelen weten te heroveren, en het haalt van daar enorme hoeveelheden grondstoffen. Wij vinden voor zijn invoer in 1924: 35 millioen roepies vermeld, voor zijn aankoop: 120 millioen. De hiervoor noodige transacties werden niet door Duitschers gedaan; het eerste cijfer zal dan ook nog wel hooger moeten zijn, daar veel Duitsche waren onder ander merk in den handel werden gebracht.

Nu Indië weer open is gesteld voor de Duitschers zullen, naar men verwacht, de industrieelen er toe overgaan vertegenwoordigers van eigen landaard naar de groote handelscentra en handelsreizigers door het geheele land te zenden.

De milde stemming van Locarno zal dit nog bespoedigen en bevorderen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

5e LIJST INDISCHE BIBLIOTHEEK.

Economische Staatkunde in Atjeh, J. Langhout.
Ill. Guide to Buitenzorg, the Preanger and Central Java.
Stelsel en Inhoud van de Verordening op de Coöperatieve Vereenigingen, Dr. J. H. Boeke.
Een wonder in de Industrie en hoe het geschiedde, Arthur Nash.
Ill. Guide to Java.
Java. The ideal tourist resort.
Het jaar 1913 in zijn beteekenis voor de Indische beweging, E. F. C. Douwes Dekker.
Koloniaal Onderwijscongres. 3e Congres. W. J. Bastiaan.
Koninkl. Paketvaart Maatsch. 1924.
Guide to Sumatra.
Holland Express. 1e halfj. 1925.
Srimpi- en Bedajadansen.

Bovenstaande boekwerken werden door het Hoofdbestuur geschonken en met dank door mij aanvaard.

Enkele andere boekwerken, *niet* op Indië betrekking hebbende, werden mede ontvangen. Het afd.bestuur zal nader overwegen, welke bestemming daaraan gegeven zal worden.

Eubiotiek van Plutarchus, Dr. H. J. Lulofs (geschenk).
Quer durch Borneo, Dr. A. W. Nieuwenhuis, 2 dln. (ter beschikking).
Nederl. Oost-Indië, P. A. van der Lith, (ter beschikking).
Geschiedenis van de Ned. O.-Ind. bezittingen, J. J. Meinsma (ter beschikking).

CAUSERIE Dr. CH. WINKEL.

De weersgesteldheid in aanmerking genomen, was de zaal van Hotel Monopole, waar het afd.bestuur met de leden hedenmiddag te zamen kwam om de causerie van Dr. Ch. Winckel uit Hilversum te hooren, goed bezet. De voorzitter, de heer E. Roodhuijzen, daarop wijzend, heette allen welkom, waarop Dr. Winckel zijn voordracht over „De Framboesia tropica in Ned.-Indië en hare bestrijding" aanving met een korte uiteenzetting over den aard dezer ziekte, die tot voor korten tijd vrijwel voor syphilis aangezien en soms ook door leeken voor lepra gehouden werd. Op een boeiende en hoogst belangrijke wijze wist spreker duidelijk te maken, hoe die ziekte bijna alle lage landen tusschen de tropen teistert, toonde op de wereldkaart aan, waar vooral die ziekte woedt en verduidelijkte met lichtbeelden hoe in verschillende stadiën huid, spieren en weefsels aangetast en verwoest worden, waardoor ten laatste de ongelukkige slachtoffers verminkt en totaal hulpeloos, weerzinwekkende voorwerpen van medelijden zijn. Langen tijd stond de wetenschap hier tegenover vrijwel machteloos, tot ongeveer tien jaar geleden door de toepassing van Salversaan door Dr. Flu in Suriname (nu Hoogleeraar in Leiden) opeens de weldadige werking van dit middel tegen framboesia bleek en de lijders na éene inspuiting *in een week tijds* genazen. Binnen korten tijd was het framboesia-hospitaal te Paramaribo van zijn talrijke patienten ontlast, wat aan Suriname eenige tienduizenden gulden jaarlijks bespaart. Waar het slechts mogelijk is, wordt, sinds 1919, in Oost-Indië hetzelfde middel toegepast en met even goeden uitslag; doch daar ongeveer 50 pCt. van de bevolking van de laag gelegen deelen dier eilanden aan deze ziekte lijden en op de 2 à 3 maal honderdduizend inwoners slechts één geneesheer aangetroffen wordt, is het duidelijk, dat de ziekte niet in korten tijd overal in dat uitgestrekt eilandenrijk bedwongen worden kan. Doch geneesheeren en gouvernement nemen voortdurend krachtige en doeltreffende maatregelen; helpers (mantris) worden opgeleid, Europeesche-inlandsche artsen trekken het binnenland in, om de tallooze lijders te bereiken, die te ver van de centra der ziekenhuizen op hoofdplaatsen wonen, en door doelmatige africhting der helpers kunnen soms zelfs 2 à 3 honderden per dag geholpen worden, als de vervoermiddelen (bijv. auto's) niet te veel tijd voor het reizen vergen. Doch soms moet men nog te paard of te voet de afgelegen plaatsen bereiken, waarmede veel tijd gemoeid is. Spreker verduidelijkte door tal van lichtbeelden de verrassend spoedige genezing der framboesia-lijders, en den arbeid der geneesheeren, inlandsche artsen en mantris onder de bevolking en wees op den heilzamen invloed, die het beteugelen van deze ziekte, ook op het gemoed van den inlander heeft, waardoor het vertrouwen in de westersche wetenschap toeneemt, zoodat meer en meer de bevolking uit haar zelve zich tot Europ. geneesheeren of inl. artsen begint te wenden.

Spreker vestigde ook de aandacht op het opvoedend element, dat bij de *verkrijgbaar-stelling* van Salversaan in den laatsten tijd te voorschijn was getreden, want, waar het ondoenlijk gebleken was steeds aan allen *kosteloos* van gouvernementswege dit middel te verstrekken en voortaan van het deel der bevolking, dàt tot betalen in staat was, eenige vergoeding verlangd werd, had men voor een hoeveelheid van 500 K.G. Salversaan, waarmede 1.600.000 inspuitingen verricht waren, 700.000 gulden opgebracht, een som, voldoende tot betaling van alle gemaakte kosten. Hiermede was, volgens spreker, ook afdoende aangetoond, dat gerust met het stelsel van „kosteloos verstrekken van staatswege" gebroken kan worden.

Eenige lichtbeelden toonden duidelijk aan, hoe er reclame voor deze geneeswijze gemaakt wordt en de bevolking, door vertooning van de genezenen, in openbare vergaderingen, waar dikwijls de genezenen zelf het woord voeren, opgewekt wordt haar lijders aan de behandeling met Salversaan over te geven. Treffend was Spreker's schildering van de roerende [...]diging, die Dr. Hatta bij diens bezoek op Java te P[...]glang (Bantam) door de bevolking gebracht werd, huldiging, die spreker zoo gaarne ook den te [...] gestorven Dr. Ehrlich mede had zien gebracht [...] vergoeding voor de schandelijke kritiek door h[...] zijn eigen land ondervonden.

Met groote aandacht was deze voordracht doo[...] gevolgd en de heer Roodhuyzen dankte dan oo[...] der hartelijke instemming der aanwezigen, Dr. W[...] voor de aangename en boeiende wijze, waarop [...] leerrijke causerie gehouden was, die duidelijk ge[...] had, dat het Nederl. bestuur aan Indië *ten zegen* i[...] naar hij hoopte, ook nog lang blijven zou.

De Secretaris,
A'frt, 28-11-'25. H. J. DE [...]

Afdeeling Apeldoorn.

In de laatst gehouden bestuursvergadering is [...] program 't volgende vastgesteld:
8 Dec. 1925 't Loo, in „'t Posthuis": „Met Oost [...] West op reis door Indië".
9. Dec. 1925 Beekbergen, in „De Sniestenberg": [...]dië en wij".
21 Januari 1926 Apeldoorn. Jaarvergadering e[...] Causerie.
Eind Februari 1926 Apeldoorn. De heer Ch. Du[...] „Uit den Hindoetijd op Java."
Begin April 1926 Apeldoorn. Filmavond (Plan[...] en Cambodsja film).
Mogelijk met nog één of twee avonden voor b[...] vereenigingen of in de buurt van Apeldoorn.
Nadere mededeelingen volgen nog wel.

De Secretaris,
J. C. BAA[...]

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

Donderdag 26 November trad voor onze afdee[...] op de Heer C. K. Elout, Redacteur van het Alge[...] Handelsblad, met een Lezing met lichtbeelden, die [...] onderwerp had: „Vier maanden in Ned.-Indië".

De zeer goed gevulde zaal volgde met aandacht [...] geen door den Heer Elout bij de zeer intere[...] lichtbeelden van verschillende deelen van onzen [...]dischen Archipel werd verteld. Vooral wat de [...] Elout aan het slot van zijn rede zeide over het h[...] werken in Indië in 't algemeen en speciaal over [...] vele goede wat daar door de ambtenaren werd [...]richt, oogstte luid applaus.

Het was voor onze afdeeling wederom een [...] geslaagde avond.

De Secretaris,
H. P. DEINUM.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF AANGEKOMEN AMBTENAREN:

D. M. Rabe, opzichter 1e kl, bij de Staatsspoor- en Tramwegen, Amsterdam, p/a. Pension de Bruijn, [...] C. Hooftstraat 68.
Ir. G. van der Harst, Ingenieur 2e kl. bij den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit, Amersfoort, [...] Witlaan 5.
Mevr. P. de Kuijper—Weise, Onderwijzeres 3e kl. bij het O. E. L. O., Loschurtz bij Dresden, Frie[...] Wichestraat 11.
IrI. J. G. Frowein, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Den Haag, Frederik Hendriklaan 47.
K. Kruit, commies 1e kl. bij den P.T.T., Amersfoort, Pension Allebes, Paulus Buyslaan 1.
Ir. M. C. Kort, ingenieur 2e kl. bij den Dinest van den Mijnbouw, Den Haag, Ned. Handel-Mij.
Dr. W. C. A. Doeve, Gouvernements-Veearts 1e kl., Arnhem, Westervoortsche Dijk, Fam. Holsboer.
J. Jonge Poerink, controleur 1e kl. bij den P.T.T., Den Haag, v. Galenstraat 72.
J. H. Versteeg, 2e officier bij de Gouvernements-Marine, Dordrecht, Groenmarkt.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. D. C. Lap, Romerkerkweg 99 te Wijk aan Duin;
Mr. A. P. A. Albricht en Mr. C. Albricht, beiden Jans[...]

...n 12 bis te Utrecht; Mr. J. J. M. ten Berge, Wasse...rsche kade 2 en Mr. W. F. A. Hakker, Thomson...n 92, beiden te 's-Gravenhage; Mr. P. N. Jansen, ...liesingel 48bis, Mr. E. Knottnerus, Mengelberglaan ... en Mr. J. A. J. Meijer, Willem Barentsstraat 101, ...en te Utrecht; Mr. J. W. Keij, Prinsenlaan 127k te ...phen a. d. Rijn en Mr. H. J. Scheffers, Hooigracht 42 ... Leiden, allen als surnumerair bij den Belasting...nst.

... J. Kingma, Garenkokerskade 10 te Haarlem, als ...aar bij het Openbaar Middelbaar Onderwijs;

...ej. W. L. Bosz, Antonie Duyckstraat 16 te 's-Gra...hage, als onderwijzeres bij het M. U. L. O.;

... Oosterbaan, Tjerk Hiddestraat 43 te Leeuwarden, ... boekhoudkundig ambtenaar 1ste klasse bij den Ac...ntantsdienst;

... P. de Vos, de Rijpstraat 148 te Amsterdam, als ...ofd van den Dienst van het IJkwezen;

... A. Voskuil, Roelof Hartstraat 12 II te Amsterdam, ... gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezond...d.

...ITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

...oor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands ...nst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet ...rden voorzien door uitzending vanwege het Depar...ment van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot ...ededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen ...aatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten,

c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

d. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

e. verpleegster bij het krankzinnigenwezen;

f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;

b. 2 hoofdonderwijzeressen;

c. 1 vakonderwijzeres voor voorbereidend lager onderwijs.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., a t/m e), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., f) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Mutatiestaat van 25 Nov. tot 2 December 1925.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
J. G. van der Hijden, Heemstede, Heerenweg 128. f 5. ...vrouw C. Voel-Rouwens, Bloemendaal, Busken Huetlaan 1. f 5. ...h. C. H. J. Vogelenzang, Haarlem, Hasselaarsplein 30. f 5.	Secretaris Afd. Haarlem.
B. Huygen, Fabrikant, Amersfoort, Koninginnelaan 17. f 5. ... Schooleman, Electr.-technisch Bureau, Amersfoort, Smallepad 12. f 5. ...vrouw F. Rissink-Nahuijs, Amersfoort. f 5.	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
...a Ida Bonebakker, Leerares, Zutphen, Coehoornsingel. f 5. ... C. A. Schröder, oud-Luit.-Kolonel O.-I. L., Eefde bij Zutphen. f 5.	den heer J. P. Donk te Dieren.
... Scheltema, Controleur 1ste kl. B.B., Den Haag, Adelheidstraat 164. f 5. ...ltuur-Mij. „Gesiekan en Magoewo", Den Haag, Javastraat 14. f 5. ...ltuur-Mij. „Langsee", Den Haag, Javastraat 14. f 5. ...ltuur-Mij. „Petjangaän", Den Haag, Javastr. 14. f 5. ...ltuur-Mij. „Djelboek", Den Haag, Bentinckstr. 11. f 10.	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
...ungkoe Abdullah e/o Teungkoe, Regent te Tandjong Balei (S. O. K.). f 6	Hoofdvertegenwoordiger in Oost-Indië.
... D. Pol, Predikant te Rijsoord (Z.-H.). f 5	den heer W. C. Muller te Den Haag.
...cieteit „'t College" te Kampen. f 5	Mr. J. van Praag te Kampen.

Afschrijven:

... W. Böcking, Amsterdam, Koningslaan 15.
... J. Leys, Amsterdam, Chasseestraat 27 II.
... H. ter Meulen, 1ste Luit. Inf., Blang Kedjeren (Atjèh).
R. M. van Mourik, Kapitein Generale Staf, Bandoeng.
W. 's Jacob, Den Haag, Nassau Ouwerkerkstraat 8 (overleden).

Adresveranderingen:

...vrouw J. Ch. de Rochemont-de Graaf, van: Stationsweg, Woudenberg (afd. Utrecht), naar: Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 137 I. f 5.

... C. H. Guépin, van: Amsterdam, Vondelstraat 47 naar: Santpoort, „Spaarnburg". f 5 (afd. Haarlem).

... J. Schippers, oud-Directeur B.B., Den Haag, van: Jacob v. d. Doesstraat 12 naar: Pension Bekker, Stadhouderslaan 20.

... W. Pel, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Malakkastraat 38 naar: Batjanstraat 28.

... F. W. Stapel, Leeraar H.B.S., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 147 naar: van Loostraat 93.

... P. van Westerloo, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 33 naar: 2de Schuytstraat 146.

G. W. Beijer, Den Haag, van: Hotel Rode, Korte Houtstraat 3 naar: Hotel Pomona.

P. J. Baak, Adm. Ambt. B.B., thans geplaatst in Z.- en O.-Afd. Borneo.

D. van Wijk, Adm. Ambt. B.B., thans geplaatst in residentie Kedoe.

L. C. Heyting, Controleur B.B., thans geplaatst te Medan.

W. C. Knoop, Opperhoutvester, thans geplaatst te Ponorogo.

C. E. Cohen, thans Ass.-Resident te Buitenzorg, Soekasari 29.

G. IJsselstein, Controleur B.B., van: Singkawang naar: Sekadau.

J. G. A. Goedeljée, Referendaris Hoofdbestuur P.T.T., Bandoeng, van: Sumatrastraat 32 naar: Progrosstraat 24.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We[st] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb[ied] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst[raat] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht[ingen] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Te[huis]" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv[ragen] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla[an] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In[dische] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre[kking] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenhe[id] verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de d[ames] J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d[ruk])
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM[ER]
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkri[ng] Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v[an] verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken [en] Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her[zien]).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 50 DONDERDAG 10 DECEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: De beoefening van Nederl. letteren in Indië of in verband met Indië, vluchtig beschouwd. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (Amsterdam). — Mededeelingen: (I. Van de Redactie. II. Van het Informatie-Bureau). — Mutatiestaat van 2 tot 9 December 1952

DE CONTRIBUTIE ad f 5 — 's jaars voor het lidmaatschap dezer Vereeniging, loopt voor hen die thans als lid toetreden tot en met ultimo December 1926. Zij ontvangen dan gratis „Het Koloniaal Weekblad" tot ultimo Dec. '25

De beoefening van Nederl. letteren in Indië of in verband met Indië,

vluchtig beschouwd

door

Prof. Dr. Ph. S. VAN RONKEL [1]).

Wij zullen hier niet schrijven over Indische invloeden, in vroeger eeuwen en in deze tijden, op het Nederlandsch, een onderwerp waarover weinig nieuws meer gegeven zoude zijn na de kostelijke onderzoekingen van Dr. F. P. H. Prick van Wely, doch bepalen onze aandacht bij de vraag: wat in de Asiatische machtsferen en vestigingen der Nederlanders aan Nederlandsche litteratuur werd gedaan. Dat de koene zeevaarders en ondernemende kooplieden en de rauwe gasten die hun wil uitvoerden, nu juist niet *de* aangewezen menschen waren om zich om litteratuur te bekommeren, ligt voor de hand. Aan gelegenheid moge het den beteren onder hen ontbroken hebben, tijd kwam hun zeker niet altoos te kort. Men vraagt zich wel eens af: hoe bracht men ginds in vroegere eeuwen den tijd door? Wat deden de leden van het „corps pennisten", anders dan schrijven en spelevaren, wat deden de kooplieden, wat de leden der regeering, na volbrachte dagtaak?? In de Westerkwartieren moesten onze menschen zoo dikwijls wachten, steeds wachten, eindeloos wachten, in Suratte, Golconda, Masulipatam, Tenegepatam, Arakan, waar altijd weer met taai geduld antwoord van inheemsche ambtsdragers moest verbeid worden; wat deed men in die oneindige wachtstonden, weken en maanden? Wij lezen van mateloos rooken als tijdverdrijf, van het vragen om rekenboeken met lei en griffel tot tijdpasseering en exercitie van den geest [2]), maar van een zich onledig houden met vaderlandsche letteroefeningen, laat staan van een zich bemoeien met inlandsche litteratuur, verneemt men niets. Trouwens, dat kan niet anders. De Hollanders, die in Hindoestan en den Indischen Archipel groote dingen hebben verricht, waren er de mannen niet voor, om zich op de artes liberales toe te leggen; in 't algemeen kwamen zij niet voort uit kringen die in zulke zaken belangstellen, en buitendien zouden zij voor taalstudie en letterkunde-beoefening niet de middelen bezeten hebben. De geestelijke middelen, belangstelling in het Oosten en kennis van talen als Perzisch en Maleisch, en van voor-Indische talen als Tamil, Telegoe (het zoogenaamde Gentiefsch of Heydensch) Singaleesch e.a. stonden slechts aan enkelen ter dienste, n.l. aan de predikanten, de eenigen die eenigermate taalkundig geschoold en classiek gevormd waren. Zij hadden schitterende voorgangers in de Paters Jezuieten die de leer huldigden dat men, om met vrucht onder heidenen werkzaam te kunnen zijn, hunne talen kennen en godsdiensten bestudeeren moest. Den eersten Jezuieten-pater, die in 1542 te Goa aan land stapte, Fr. Xaverius, prijst de predikant Baldaeus in zijne B e s c h r ij v i n g d e r I n d i s c h e k u s t e n M a l a b a r e n d e C h o r o m a n d e l, eene eeuw na diens optreden met bewonderende woorden. Wel eigenaardig teekenend is het dat zoowel de eerste Engelschman als de eerste Nederlander die Indië bezochten tot de orde van Jezus behoorden [3]). Tot 1610 duurde het voor de eerste werkelijke predikanten naar Indië vertrokken. Mannen als Molinaeus, Rogerius, Junius deden het kortstondige Collegium Indicum te Leiden, waar zij hunne opleiding genoten hadden, eere aan; Baldaeus verrijkte de Europeesche litteratuur over de Hindoesche godsdiensten met een bijzonder werk (A f g o d e r ij e n d e r O o s t - I n d i s c h e H e i d e n e n uitgegeven door A. J. de Jong, met belangrijke inleiding). Hoezeer het een feit is dat er onder de Indische predikanten zonderlinge en onwaardige personen voorkwamen, er waren toch ook mannen vol weten-

[1]) Deze verhandeling is, met machtiging van het Bestuur van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, ontleend aan de „*Handelingen* der Maatschappij 1924—1925". *(Red. K. W.)*

[2]) Zie H. Terpstra, De vestiging van de Nederlanders aan de kust van Koromandel, en De opkomst der Westerkwartieren van de Oost-Ind. Compagnie.

[3]) Zie het straks in den tekst genoemde boek van Dr. A. J. de Jong, op versch. pl.

schappelijke belangstelling. Uit hun kring kwam de reeks van werkers voort, die woordenboeken maakten en teksten met Atjehers en Maleiers bestudeerden, weliswaar niet van inlandsche *talen*, maar van de éene groote Mohammedaansche cultuurtaal, tevens idioom van handel, verkeer en diplomatie; het Maleisch. Meer dan is gedaan — en dat is veel! — zouden de nijvere arbeiders in den wijngaard huns Heeren — want zoo beschouwden zij in oorsprong en einddoel hunne taalkundige taak — hebben verricht, indien het veelal te kort verblijf in den Oost, en het hartstochtelijk deelnemen aan den vinnigen strijd over zaken, die destijds tot de Maleische taalwetenschap gerekend werden, hen niet hadden geremd in hunnen voortgang. Een eindelooze strijd werd gevoerd over de vraag in welke taal, het Hoog- of het Laag-Maleisch, de Heilige Schrift vertaald moest worden. In welk schrift de vertaling moest worden gedrukt, die quaestie werd een strijdvraag tusschen twee elkander fel bekampende groepen van Bataviasche predikanten, waarbij bittere verwijten van onkunde gepaard gingen aan betichtingen van Arminiaansche dwaling; de eene partij ondervroeg afgezanten van den koning van Bantam over de noodzakelijkheid van het Arabische schrift; de andere legde in arren moede de zaak voor aan de classis van Walcheren, die daarover te beslissen had.

Ook door anderen, zij 't ook als bijzondere uitzondering, is in de Maleische litteratuur gewerkt, doch van hunne werkzaamheid is nagenoeg niets meer over, daar de Vereenigde Oost-Indische Compagnie de nagelatene aanteekeningen harer dienaren als haar eigendom beschouwde, en die in kisten en kasten liet, waardoor veel oud studiemateriaal is verloren gegaan.

Wat wij mededeelden over bestudeering van inheemsche litteratuur behoorde niet tot ons eigenlijk onderwerp; het is eene kleine aanvulling van ons hoofdthema: *De beoefening van Nederlandsche Letteren in Indië of in verband met Indië.* Wij weten reeds dat litterair aangelegde lieden gewoonlijk niet te zoeken waren onder degenen die op avontuur naar het Oosten voeren; dat beoefening van de schrijverskunst in de eerste decenniën onzer vestiging in de Indiën niet tot uiting kwam onder de werkers tusschen de keerkringen spreekt vanzelf. Wanneer wij letten op de reeds in ouden tijd overgenomene woorden, dan zien wij uit dien hoek een eigenaardig licht vallen op de geestesgesteldheid der kringen, waar en door welker bemiddeling die vreemde termen ingang vonden in het Nederlandsch. Het nagaan der oorspronkelijke vormen en de beteekeniswijzigingen van de in het Nederlandsch ingedrongen woorden uit het verre Oosten moge wetenschappelijk van belang en daardoor aantrekkelijk zijn, een litterair historisch resultaat zullen we bij dat onderzoek niet bereiken. Ik denk, bijvoorbeeld, aan een Sanskritwoord dat twist beteekent, en in het Maleisch met een voorvoegsel verbonden, tot een toestandaanduidend woord geworden is, welke term in onze taal is overgenomen; voorts aan een Arabisch woord, dat vriendschap, of eigenlijk compagnieschap, beduidt, vereenzelvigd is met het Arabische woord voor vriend, en met de gewijzigde beteekenis van: iemand te vriend houden in het Hollandsch ..verging; ten slotte aan eene samenvoeging van het Maleische vragend voornaamwoord voor personen (siapa) met den stam van vele woorden waaraan de zin „weten" is verbonden, welke tweelettergrepige stam (tahoe) werd gemonosyllabiseerd (tot *tau*). Dit alles is tot zekere hoogte belangwekkend, maar wanneer men weet dat de beide eerste woorden van hooge afkomst het aanzijn hebben gegeven aan den Zeedijkterm *bakkeleien* en het volkswoord *soebatten*, en het derde aan de groote-stads klasse-qualificatie, al of niet met palatiseering van den sisklank, *sappitouwer*, dan begrijpt men dat de sfeer, waarin die ontleende woorden werden opgenomen, niet bepaald litterair, en dat litteratuurbeoefening aan deze taalverrijking ten eenenmale vreemd was.

Neen, de grondleggers der Nederlandsche macht in Zuid-Oost Azië waren er niet voor geschikt om Nederlandsche, of andere, Letteren te di... hunne journalen zijn verdienstelijk, maar niet ... litteraire deugden; slechts weinigen toonen in ... ne reisverslagen gevoel voor natuurschoon en ... van uiting hunner indrukken, zooals de een... Admiraal Jacob van Neck, die trouwens tot ... besten stand der burgerij van Amsterdam ... de, litteraire neigingen had — hij was lid ... ber „In Liefde bloeiende" — en bijzondere d... kingsgave bezat.

Van litterair streven in de Voor-Indische ... tieren is nagenoeg niets bekend, over die in ... Indië zijn wij beter ingelicht, voornamelijk ... de onderzoekingen van de twee Bataviasche ... archivarissen A. J. v. d. Chijs en F. de Haan. ... genoemde gaf eene Ned. Indische Bibliog... vrucht van jaren lang vorschen en aanteekene... tweede: een tweetal werken Priangan en ... Batavia, monumenten van noesten vlijt, ... in de nauwkeurige en geestige schrijver de ... materie behandelt met ongeëvenaarde kennis ... onderwerp en tijdperk en even veel litterair... gaafdheid als degelijken historischen zin. Uit ... doch vooral uit de laatstgenoemde der twee, ... nen puttende, doen wij enkele grepen om de ... niale litteraire werkzaamheid in den ouden ... kenschetsen. Als oudste Indische verzen word... noemd die van het Berijmd Journaal ... Johan Both Volkersz. van Utrecht, en J. J. ... dam's Zeede-zangen voor de Bata... sche jonkheijt, behelsende ... scheydene bedenkelijke en stic... lijke stoffen op bekende en v... kelijke sangtoonen gepast ... Rapporten werden ... eens met eigengem... verzen doorspekt. Wij lezen van den soldaat ... Sondermans, een gewezen Proponent tot den ... ligen Dienst, die verzen heeft gemaakt wel... hier haal ik De Haan aan — „wel zeer fra... weest zullen zijn; naar zijn proza althans ... deelen was de man niet goed bij het hoof... Rijmwerken van Aernout van Overbeke bele... in 1719 een tienden druk. Van een gewezen fi... te Kaapstad verscheen te Amsterdam een bu... verzen Vrolijcke Uyren, waarvan e... waarschijnlijk te Batavia zijn gemaakt. In ... vervaardigd, maar te Amsterdam gedrukt, is ... zeldzame dichtbundeltje d' Indiaense Tij... boom van Mathijs Cramer, zeer stichtelijk en ... met beginvers van N. de Pape, die in 1665— ... predikant te Negapatnam was. Meer werelds... het werkje De Oost-Indische Theebo... getrokken op veelderhande ges... gen, plat-amoureus, vol schouwe aardigheden ... opgesierd met zonderlinge Maleische woo... Naast bezadigde mannen als Pieter van Hoorn ... Camphuijs vragen lichtere talenten als Nieh... zijne verzen op Batavia onze aandacht. Abr... Bogaert verrast ons, in 1701, met een voor de ... gemaakt berijmd request, waarmede hij de ... van een dichterlijk bewindhebber, en voor ... uitreis eene goede hut aan boord veroverde; ... zijne verzen zijn enkele in Indië, en is één op ... lon vervaardigd. Van de bekende werken van ... de Marre is ongetwijfeld zeer veel in de Tr... geschreven. Taalkundig het best acht De Haan ... Proeven van Dicht- en Letteroe... ningen van Hermanus Theodorus Terkamp, ... perchirurgijn te Batavia, eerder te Negapatn... het zijn lierdichten en gezangen en puntdic... alle geslaakt te Batavia, door een der rijmer... naamd: de plaats daar niemand kunst noch we... schap bemint. Van de gedichten van allerlei ... ..., waaronder commentatoren op eigen ... ... gewrocht, komen wij, langs de dichtbu... onder den Gouverneur-Generaal Van der Parr... de zonderlinge rubriek, die in de voorgangster ... het dorste aller Indische bladen, de officieele ... vasche Courant, nl. de Java Gov... ment Gazette, beschikbaar gesteld werd ...

elsche en Nederlandsche Poësie. Wonderlijke landsche poësie viert hier, in den vorm van innden stukken, hoogtij; hoogdravend, veelal onnidend, soms ook fijngevoelig, een enkelen keer stig is die rijmrubriek, die jaren lang het gouhementeele blad een quasi-litterairen, voor ontijd wel zéér eigenaardigen, tint verleende.

Het voorafgaande betrof slechts hetgeen in Indië emaakt, en alleen poësie. Evenwel, de litteraire eling Indië in Nederlandsch prosa is veel uitijder. De 17e eeuw is nagenoeg zonder Indiinspiratie; de 18e brengt uiterst weinig, de helft der 19e vertoont een schuchter beginmaar de tweede helft levert overvloed, en onze bieden een niet te overzienen stroom van gefften in boekvorm en als tijdschriftartikelen, omans zoowel als in tooneelstukken. Het laatgenre werd reeds in de 18e eeuw beoefend, en zij 't ook als eenling, door O. Z. van Haren, in treurspel Agon, Sulthan van Bantam (1769), dat eerst na negentig jaren zoude olgd worden door een soortgenoot: het tooneelvan J. van Lennep: De stichting van avia.

Indische roman begint eerst in de tweede der vorige eeuw, na de Indische herinnerinde Indische schetsen en min of meer lyrische spectieve beschouwingen, zooals W. L. Ritter's boezeming ter gelegenheid mijterugkomst in mijn vaderland een 45-jarig verblijf in Nederdsch Indië. Deze Ritter: auteur van Inche Verhalen en Herinneringen, Nacht en Morgen uit het Indi- Leven, van Tooneelen uit het ven, Indische Herinneringen en nteekeningen, kan als voorlooper van de zoo talrijke novellisten en romanciers beuwd worden. Dat tal van romanschrijvers en ancières zich aan Indische onderwerpen hebgewijd of gewaagd, zegt ons de bibliographie bijna elk jaar na 1870. Verscheidene romans boek en in tijdschriften verschenen, zijn veel zen en alom bekend; veel van het vroeger poire is geheel verdwenen en wie neemt tegenrdig nog kennis van litteraire bijdragen in eergezochte periodieken, als De Oosterling, Indische Bij, Het Indisch Leesbinet tot aangenaam en gezellig erhoud?

Het waardeering van het talent van beschrijving de gave van waarneming der natuur die in meer één Indischen roman ginds en hier is op te ken, kunnen wij toch niet nalaten de vraag te ren of schrijvers en schrijfsters het eigenlijke dsche leven hebben begrepen, of niet verdienke boeken dezer rubriek lijden aan gebrekbekendheid met de zedekundige en godsdien-, dus de fijnere, gevoelens en aandoeningen Mohammedaansche samenleving. Evenwel, de uittewerken is niet van deze plaats, en zeker van dit oogenblik.

eene andere vraag staan wij een oogenblik nemen intellectueelen der inheemsche bevolin Indië deel aan de zelfstandige beoefening Nederlandsche Letteren? Het onmiddellijk te antwoord is bevestigend. Daar zijn schrijdie het Nederlandsch met gemak hanteeren, we weten het allen, een Javaansch geletterde, hier te lande gevestigd, die enkele bijzondere rlandsch dichtbundels heeft gegeven. Doch er er dan dit, en niet zoo onder ieders bereik in rland, en ook niet in Indië, waar belangstelder Europeanen in litteraire werkzaamheid de goed-geschoolden der hen omringende beng, nog geen algemeen verschijnsel is. Wij en het oog op het verblijdend feit, dat de grooreenigingen van jongeren in Java, in Sumatra n de Minahasa, eigene organen bezitten, die ve teksten in eene inlandsche taal, bijdragen berispelijk Nederlandsch bevatten. Wij spreken niet over onze taal in Indië, evenmin over de wenschelijkheid harer verbreiding onder de steeds breedere groepen der inheemschen, wij betreden geenszins het gebied van al of niet door politiek, of wat zich als zoodanig aanbiedt, aangeroerde, ook tot de questie der algemeene taal zich uitstrekkende, koloniale vraagstukken, doch houden ons aan de overweging der uitbreidingsmogelijkheid van een bloeiende Nederlandsche litteratuur in Indië. Wij kunnen m. i. niet de oogen sluiten voor de mogelijkheid: dat eerlang voor litteraire gedachtenuiting door een grooter aantal inlandsche en Indische werkers-met-het-brein van de Nederlandsche taal kan gebruik gemaakt worden, dan thans het geval is. Ginds zal, evenals overal elders, litteraire werkzaamheid slechts door een zeer gering deel der intellectueelen beoefend worden, en zij die uiting geven aan die neiging tot *de Letteren* zullen uit de naard der zaak een uiterst kleine minderheid vormen van het steeds grooter wordende aantal van hen, die onze *taal* leeren, om zich van haar te bedienen ter bereiking van, voor maatschappelijken vooruitgang onmisbare, kennis en ontwikkeling. Men is er hier te lande zich nauwelijks van bewust hoe groot de uitbreiding is van het onderwijs in het Nederlandsch in den Indischen Archipel, hoe zeer de bekendheid met onze taal onder de bevolkingsgroepen toeneemt, hoe veel ook buiten officieele bemoeienis wordt gedaan aan onderrichting der inlandsche jeugd in de taal van het moederland. Eere dien stillen werkers, mannen en vrouwen, echtgenooten van ambtenaren, bij de particuliere bedrijven aangestelden en zendelingen, die, vaak in ongunstige omstandigheden levende, hun taak op loffelijke, soms bewonderenswaardige, wijze vervullen!

De gelegenheid tot het leeren van het Hollandsch bestaat allerwege, wordt steeds ruimer, de intellectueele grondslag ontbreekt niet, de mogelijkheid tot kennis nemen van voortbrengselen onzer letterkunde, en eigen deelname daaraan, is voor de belangstellende jongeren uit toonaangevende inheemsche kringen zeker niet uitgesloten, maar behalve gelegenheid en kennis is ééne zaak hier onmisbaar, en wel: de geestesgesteldheid, die wij reeds aanduidden met het woord: belangstelling. Belangstelling in onze taal, niet uitsluitend wegens utiliteitsoverwegingen, maar om haar zelve en om der wille van hare litteratuur, kan aan zichzelf overgelaten worden, onopgemerkt blijven, maar ook met aandacht van de andere zijde gevolgd en aangemoedigd worden. Dit nu is met de geestelijke houding van het volk dat de taal, welker Letterkunde voorwerp van belangstellende waarneming zoude kunnen worden, spreekt en tot in de verste streken der Indische wereld brengt, ten nauwste verbonden.

In die houding, en de daardoor ontstane betrekking tusschen Europeaan en Asiaat, is de taal die wij voeren, en zooals die door de altera pars gehoord wordt, van alles beslissende waarde. Voor één deel zijn wij daarin in-actief, voor het andere hangt veel van ons zelven af. Met het eerste bedoel ik: de indruk dien onze taal, als gesproken idioom, op de oostersche omgeving maakt. Hoe hoort zij ons? Phonetisch zijn er afstanden en bezwaren. Niet alleen ontbreken enkele onzer klanken, zooals de F en V in de Indonesische talen, maar enkele in die talen en in de onze schijnbaar geheel gelijkluidende medeklinkers worden, als wij ze uitspreken, door de meeste Indonesiërs, anders gehoord dan wij meenen dat ze door iedereen gehoord *moeten* worden. Voorts is er een groot verschil in zinaccent. Daar onze nadruk en klemtoon geheel anders zijn dan die der weinig arsis-en-thesis bezittende inlandsche talen, geeft de cadans van ons spreken dikwijls den indruk van eene voortdurende ruziestemming, van altijd boos zijn. Er zijn menschen, die na jarenlange oefening eene inlandsche taal meester geworden zijn, ze goed verstaan, maar, ze sprekende, voor de betrokken bevolkingsgroep onverstaanbaar zijn, omdat ze den sterk ge-

cadanseerden Nederlandsche nadruk leggen in de Indonesische volzinnen, die een geheel ander rhytme hebben.

Hoe klinkt den Oost-Asiaten onze taal zelve?

Hare vele sisklanken, en hare samenstooting van medeklinkers maakt een onbeschrijflijk harden indruk. Duidelijk blijkt dit uit de aanduiding van het Hollandsch in enkele inlandsche talen, met name het Minangkabausch, op Sumatra's Westkust en het Atjéhsch, de taal van het volk, dat niet uitmunt door liefde voor de Nederlandsche kafirs (ongeloovigen). In eerstgenoemde taal heet het Hollandsch: *bahasa* (= taal, Sanskrit *bhasja*) *karéséh-péséh,* een term die gebruikelijk is in gesprekken tusschen menschen van goeden stand, niet als familiare spotnaam van minder ontwikkelden. In laatstgenoemde taal komt eene dergelijke qualificatie van het Nederlandsch voor; wij lezen althans van een Atjéher, die in een berijmd reisverslag, het Hollandsch dat hij op een kantoor hoorde spreken, met den klank *sèh-sòh* aanduidde [4]). Op phonetische waardeering duidt dit niet. Een taal als Fransch klinkt ook ginds lieflijker dan de onze, en teekenend is 't dat lieden uit het Oosten van den Archipel de in het Maleisch overgenomene Portugeesche woorden, die zij ook als vreemde woorden gevoelen, veel gemakkelijker kunnen uitspreken dan die welke aan het Hollandsch ontleend zijn.

Klankaantrekkelijkheid heeft onze dierbare moedertaal zeker niet, doch voor de neiging tot beoefening harer litteratuur doet zulks betrekkelijk weinig ter zake; immers, eene *letterkunde* te gaan bestudeeren wegens den lieflijken klank der *taal,* schijnt evenmin denkbaar als het gaan beoefenen, taal- of letterkundig, van een idioom wegens zijn sierlijk of smaakvol schrift.

Niet de klank alleen beslist, wel de inhoud, de strekking der taalprodukten, en, in de gegeven verhoudingen en omstandigheden in de oostersche gewesten, ook en vooral: het voelen en toonen van belangstelling, het luisteren naar nieuwe geluiden, het *willen* aanschouwen van een veranderd aangezicht der menschen en der dingen, in 't kort: wat ik straks noemde: onze geestelijke houding. De groote menigte der Indische volken bespeurt van onze taal slechts een zeer gering gedeelte, en als overal elders is ook zij geneigd om te generaliseeren; naar het weinige wordt dikwijls het geheel beoordeeld, vooral in bijzondere verhoudingen, waarin slechts enkele, niet altijd opwekkende, aandoeningen en stemmingen tot uiting plegen te komen. Een veel voorkomende vorm van die uiting kan het aanzijn geven aan een overgenomen woord, aan eene algemeene kenschetsing, aan een door zijne generaliseering min of meer onjuisten, maar in elk geval beteekenisvollen, blijvenden indruk. Ik denk aan een eigenaardigen Bataviaasch-Maleischen term, met objectief-passief voorvoegsel (*di*), en locatief-ethisch achtervoegsel (*in*), voor ruw bejegend, afgesnauwd worden, waarin, met verandering der in de inlandsche taal ontbrekende V in P, het bekende Hollandsche woord der aanroeping van de verdoemenis door het Opperwezen, vertegenwoordigd is, n.l. *diperdomin,* of, met eene het inlandsche klanksysteem typeerende vocaalvariatie: *diperdamperdomin.* Al bewijst dit op zichzelf, en wegens de generaliseering, niet veel, er is toch iets in, dat wij niet zonder beteekenis mogen achten. Evenwel, als te tragisch mag dit niet beschouwd worden, het zoude van onzen kant een dwaze generaliseering zijn, wegens zulk een' term ons aan een algemeen zelfverwijt te gaan overgeven; alles moet beoordeeld worden naar tijdperk en daarin heerschende opvattingen. In elk tijdperk is echter eene verstandige opvatting: nieuwe stroomingen belangstellend waar te nemen, voor het goede daarin niet blind te blijven, en waar zij zich bewegen op het gebied van taal en litteratuur, een tegemoetkomende houding, zonder eenig vooroordeel te toonen.

De wensch om Nederlandsch te kennen is in Indië algemeen. Voor het grootste gedeelte, het kan niet anders, berust dit op de overweging dat door de bekendheid met de gemakkelijkst bereikbare Europeesche taal, de wetenschap en techniek van Europa door de Oosterlingen tot eigen welbegrepen voordeel kan veroverd worden; voor de meesten is en blijft beoefening van het Nederlandsch middel tot stoffelijken vooruitgang. Dat uit die noodzaak aanvaarde behoefte bij enkele, zooals vanzelf spreekt weinige, door hun geest of positie invloedrijke mannen, genegenheid, zelfs bewondering voor onze taal en hare Letteren *kan* geboren worden, is reeds gebleken. Meer en meer vinden Nederlandsche litteratuurproducten aandachtige lezers, uit wier midden degenen, die onze Letteren kunnen helpen verrijken, zullen moeten voortkomen.

4) F. H. Damsté, Mémoires van een Atjéhschen balling, Koloniaal Tijdschrift, 1916, II, bl. 1353.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Maandag 7 December.

Raadsman van Studeerenden. Met ingang van 1 Januari 1926 is, wegens het bereiken van den leeftijdsgrens, op verzoek, onder dankbetuiging, eervol ontslagen als Raadsman van Studeerenden aan het Ministerie van Koloniën, G. J. Oudemans, oud-Resident en in zijn plaats benoemd L. C. Westenenk, oud-lid van den Raad van Indië.

Onderscheidingen. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw: ir. W. A. van der Meulen, Hoofdingenieur der 1ste klasse, hoofd der technische afdeeling voor irrigatie, waterafvoer en waterkeering van het departement der burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië;

zijn benoemd tot officier in Orde van Oranje-Nassau: dr. J. H. L. Ch. Gusdorf, hoofdingenieur, onderhoofd der technische afdeeling voor irrigatie, waterafvoer en waterkeering van het departement der burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, en Ir. J. H. Levert, hoofdingenieur, hoofd der afdeeling gezondmakingswerken van volksgezondheid in Nederlandsch-Indië;

is benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau: L. J. M. Burgemeestre, architect bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken Nederlandsch-Indië.

Ir. M. M. Middelberg †. Aneta seint d.d. Bandoeng 1 Dec. Overleden is de heer ir. M. M. Middelberg, hoofdambtenaar ter beschikking van den directeur van Gouvernementsbedrijven, belast met de voorbereiding der herziening van de spoorwegwetgeving in Ned.-Indië.

C. C. E. Tengbergen †. Te 's-Gravenhage overleed op den leeftijd van 39 jaar, de heer C. C. E. Tengbergen, militair apotheker 1ste kl. N.-I. Leger.

H. A. Gerth van Wijk †. Blijkens een Aneta-telegram uit Bandoeng d.d. 2 Dec. is aldaar plotseling overleden de kolonel der Inf. N.-I. Leger, H. A. Gerth van Wijk.

Den overledene was op zijn verzoek met ingang van 3 Januari 1926 eervol ontslag verleend, onder toekenning van den titulairen rang van generaal-majoor. Hij zou in Jan. a.s. repatrieeren, zijn echtgenoote was reeds vooruit gegaan naar Nederland.

Verbod van vergaderen. De Regeering zal, naar valt te verwachten, een vergaderverbod afkondigen voor de P(artij) K(ommunist) I(ndonesia) en de Sarekat Rajat voor de eilanden Java en Madoera, het eiland Sumatra, zonder de omliggende eilanden Celebes, Timor en Ambon en Onderhoorigheden. Ten aanzien van de residenties Pekalongan en Soerabaja wordt overwogen, het verbod ook toepasselijk te verklaren op den Sarekat Boeroeh Bengket en den Sarekat Boeroeh Goela. (Aneta, 2 Dec.)

Een gouvernement der Molukken. Bij den Volksraad is ingediend de instelling van een gouvernement der Molukken. Het nieuwe gouvernement omvat het gebied van de residentie Amboina en van de onderafdeeling Timor en eilanden van de residentie Timor en Onderhoorigheden.

geschenk voor H. M. de Koningin. De Koningin heeft als geschenk ter gelegenheid van haar 25-jarig regeeringsjubileum, namens de inlandsche ingezetenen van Samarinda (Borneo), een in goud en zilver bewerkte uitbeelding van Hare Majesteit ontvangen.

Dr. H. W. Arisz. De directeur van het Besoekisch Proefstation te Djember, dr. H. W. Arisz, is bij Kon. besluit benoemd tot buitengewoon hoogleeraar in de plantenphysiologie aan de Universiteit te Groningen.

onderzeeër K XI. Blijkens bij het Dep. van Marine ingekomen telegrammen is Hr. Ms. onderzeeboot K XI, onder bevel van luitenant ter zee 1e kl. G. E. V. L. Beckman, den 3en Dec. te Aden aangekomen en den 4en van daar vertrokken, ter voortzetting van de reis naar Ned.-Indië.

de door een windhoos. Een wervelwind verwoestte in Kaliwoengoe, district Koedoes, residentie Semarang, 167 huizen, terwijl er 250 beschadigd werden. Gemeld wordt, dat 41 personen gewond werden, terwijl er één doode te betreuren valt. Ook de suikerfabriek Majong (De Hoop), district Petjangaän, afdeeling Japara, werd licht beschadigd, terwijl negen employéswoningen zwaar beschadigd werden. (Aneta, 2 Dec.).

op Java. In de week van 11 tot 17 October zijn op Java 240 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afd. Wonosobo 8, Temanggoeng 16, Magelang 15, Jogjakarta 2, Goenoengkidoel 4, Soerakarta 15, Bojolali 11, Klaten 73, Sragen 3, Salatiga 1, Kendal 3, Pekalongan 10, Tegal 2, Poerbolinggo 77.

ers. examens. Leiden. Doctor. examen Indisch recht de hr. H. J. Wijnmalen, J. B. de Hes, F. N. J. Appel. — Bevorderd tot doctor in de geneeskunde, op proefschrift getiteld: „Westersche intellectproeven en primitieve psyche", de heer A. Kits van Heijningen, officier van gezondheid 1e klasse van het N.-I. L., geboren te Soerabaja. — Den 17en dezer promoveert tot doctor in de rechtsgeleerdheid, op proefschrift: „De inkomstenbelasting der Inlanders en met hen gelijkgestelden in Ned. Oost-Indië" de hr. R. J. W. Reys, controleur Binnenl. Best. met verlof.

Amsterdam. Bevorderd tot arts de hr. H. Soemitro, geb. te Kendal.

rachten over Indische onderwerpen. Den 1en Dec. hield ir. A. Harting voor het Geol. Mijnb. Genootschap te 's-Gravenhage een voordracht over „*Geologische onderzoekingen in Noord-Oost-Borneo*".

Den 3en sprak generaal Tonnet vanwege het „Legatum Visserianum" te Leiden over „de oogenblikkelijke *militaire positie van Nederland en Nederlandsch-Indië*."

Ter gelegenheid der 7e jaarl. bijeenkomst van Indische landbouw-technici te Wageningen zullen het woord voeren: op 8 Dec. Prof. dr. J. C. Kielstra over „*Vergelijking der economische toestanden in Oost- en West-Indië*"; 9 Dec. Prof. dr. D. van Gulik, over *Draadloos verkeer hier en in Indië*; en Prof. ir. J. H. Thal Larsen, over „*Bestrijding van zandbezwaren aan den voet van werkzame vulkanen op Java;* 10 Dec. Ir. J. Th. White, over „*Grondverschillen op de groote Soenda-eilanden*"; 11 Dec. Dr. R. Broersma, over „*Het vraagstuk van den bevolkingsrubber*".

Rechtshoogeschool te Batavia. Ter gelegenheid van het éénjarig bestaan van de Rechtshoogeschool, op 27 Oct. j.l., heeft Prof. Dr. Hoesein Djajadiningrat een redevoering gehouden over het Mohammedaansche recht, welke o.m. door den gouverneur-generaal is bijgewoond.

Bestuursconferentie. De conferentie, welke in Maart a.s. onder voorzitterschap van den landvoogd en onder leiding van den directeur van Binnenlandsch Bestuur A. H. Maas Geesteranus met de hoofden van gewestelijk bestuur der buitenbezittingen wordt gehouden, zal den politieken toestand, de bestuurshervorming op Sumatra, de middelen welke kunnen en moeten leiden tot ontwikkeling der buitenbezittingen, den afkoop van heerendiensten en de ontvoogding behandelen. (Aneta, 7 Dec.).

Ewijk †. De gezagvoerder van het s.s. Roepat van de St. Mij. Nederland, de heer J. van Ewijk, is, onderweg zijnde met zijn schip van Indramajoe naar Tandjong Priok, plotseling overleden. (Aneta-telegr.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nà Sint-Nicolaas en Vòòr het Kerstfeest.

De opwekking, van deze zijde uitgegaan, om in de Toonkamers van „Boeatan" geschenken te koopen voor het *Sint Nicolaasfeest* is niet tevergeefs *geweest.* Dat rijmt, u ziet wij zijn, al schrijvende, nog in de feeststemming. Het ging er dan ook genoeglijk vroolijk toe in de gezellige voorzaal van Heulstraat 19, want Sint Nicolaas met zijn zwart knechtje kwam er een speciaal bezoek brengen aan de steeds zoo bereidwillig helpende dames van „Boeatan's" propagandacommissie, die, omdat gedeelde vreugde dubbele vreugde is, ook hare echtgenooten en familieleden hadden meegebracht. En de Sint, die regelrecht uit Indië kwam, had voor ieder een goed woord en een aardig berijmd pakje. Ook groote, oudgeworden kinderen kunnen hiermede gelukkig zijn en zich vermaken. Het doet altijd goed, na gedanen arbeid, vreugde te smaken.

Dit is al weer niet *ongerijmd.*

Wel ongerijmd zou 't zijn, als van degenen, die in stede van 5 December de Kerstdagen vieren — zooals meer en meer het gebruik schijnt te worden — niet velen ook zich naar „Boeatan" spoeden, om daar een keus te doen voor hunne geschenken, want er is van allerlei, dat zeer geschikt is om aan den Kerstboom gehangen te worden. Van batiks en weefsels zijn, b.v. in goud- of zilverpapier verpakt, schitterende ballen, slingers en slangen te maken, terwijl doosjes, kokertjes, taschjes, kettinkjes, enz., tusschen de dennetakken opgehangen, verleidelijk glinsteren.

Uit de Borneo-uitstalling voor het raam van „Boeatan" is door Sint Nicolaas-aankoopen menig stuk verdwenen, en ook het aardewerk uit de Key-eilanden is sterk gedund, maar juist bijtijds is nu een zending koper-gietwerk uit de Padangsche Bovenlanden aangekomen, waaronder, behalve de beroemd-mooie lampen, die hier zoozeer in den smaak vallen, ook velerlei klein goed is, als: doosjes, aschbakjes en reukbranders, welke zeker gereeden aftrek zullen vinden.

En een paar kisten vol aardige kleinigheden, afkomstig van de dit jaar weer met zooveel succes in Tegal en Pekalongan gehouden Inlandsche Jaarmarkten, worden eerstdaags verwacht.

Een hernieuwd bezoek wordt dus van harte aangeraden, gedachtig aan het doel: door bekendmaking en waardeering de wederzijdsche vriendschapsbanden tusschen Oost en West nauwer aan te halen. En juist door voorwerpen van Indonesische kunstnijverheid in onze huiselijke omgeving te brengen, kunnen wij dit zoo doelmatig bevorderen.

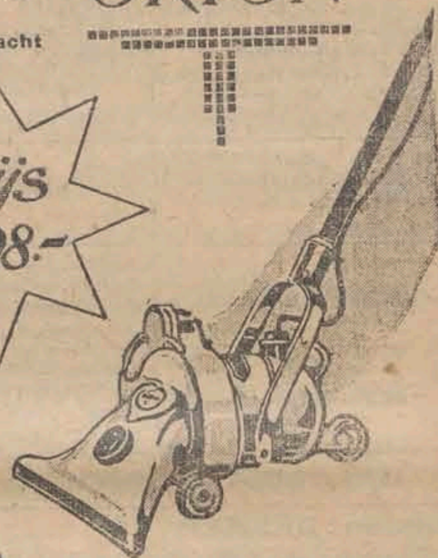
J. A. Loebèr schreef zoo treffend juist bij zijn artikel: „*Indonesisch smeedwerk*", in Elsevier's Maandschrift van Juli j.l.:

„Indische schoonheid is bijna steeds mysterie, iets, dat men eerst langzamerhand met toewijding en vereering leert kennen; iets, dat men jarenlang in musea voorbijgaat, en dat zich als een bloemenheerlijkheid ontvouwt, als men het dagelijks bij zich heeft.

„In al die Indische dingen schuilt sprookjespracht, die men jaren lang niet ziet en die plotseling zich ontvouwen kan."

Er zijn hier — en in Indië niet minder — nog zoo vele Nederlanders, die weinig voelen voor de kunst van ginds; op wie toepasselijk is hetgeen de Berlijnsche correspondent van *Het Vaderland*, met zooveel waardeering het dansen der Javanen aldaar beoordeelend, o.a. schreef:

„De wijze, waarop die dansen door Siti Soendari, R. Ngb. Poerkatjaraka en R. M. Jodjana werden vertolkt, boeide de Europeanen, omdat zij bewijzen waren voor een beschaving, die geenszins bij de onze ten achter staat. Dat voelde men en liet de spotters praten. Om fijne beschaving te

begrijpen, moet men zelf over een zekere dosis beschikken."

Op de a.s. Kerstdagen is „Boeatan" open, zoowel op lunchtijd als met de thee, tusschen 3 en 6 uur.

Noorsche Huisvlijt in Pulchri.

Van 28 November tot half December houdt de Noorsche huisvlijtvereeniging een tentoonstelling van Noorsch werk in een der zalen van Pulchri Studio. Deze tentoonstelling omvat voor het grootste gedeelte kunst- en nuttige weefsels, benevens enkele proeven van houtsnijwerk.

De Noorsche huisvlijtvereeniging, die onder de hooge bescherming van Koningin Maud staat, werd in 1891 opgericht. Zij beoogde, de huisvlijt er weder bovenop te brengen door het inrichten van vacantie-cursussen, waar onderwijs gegeven werd in weefkunst, het verven van wol met plantaardige kleurstoffen en ontwikkeling van de gewone huisvlijt, zooals arbeid in hout, hout draaien, het weven van japon- en gordijnstoffen, het mandenmaken, borstelbinden en boekbinden. Het doel werd bereikt en de Noorsche huisvlijt herleefde.

De bevordering van de huisvlijt is in Noorwegen een landsbelang van groote beteekenis en tevens een economische en tegelijk zedelijke steun voor de landsbevolking in het algemeen.

Het zwaartepunt dezer huisvlijt is wel in de weefkunst gelegen, die van ouds door de Noorsche vrouw beoefend werd, waarvan o.a. de textiele fragmenten en weefstoelen getuigen, die in het Orebergschip gevonden werden en uit het midden der 9e eeuw dateeren.

Ook zal men daar kennis kunnen maken met Noorsche borduurkunst en andere vrouwelijke handwerken, zooals deze in Hardanger, in Selbu, in het Nordenfjeldsche, in Telemarken en andere deelen van het land beoefend worden. Deze laatste tak der huisvlijt wordt voor een deel ook in het leven gehouden door de nationale kleederdrachten, die nog in sommige streken van Noorwegen door de bevolking in eere worden gehouden.

De huisvlijtvereeniging tracht ook zooveel mogelijk het verven van de wol met plantaardige kleurstoffen te bevorderen en te steunen. Zij heeft een eigen ververij te Oslo, waarmede zij zooveel mogelijk aan de aanvragen tegemoet komt; doch elke weefster van beteekenis, die buiten op het land woont, vervaardigt haar kleurstoffen zelf, verft, kaardt en spint haar eigen wol.

Voor de bereiding van de kleurstoffen gebruikt men: schors van appelboomen, lijsterbesboomen, berken, eiken, wilgen, esschen, espen, olmen; verder bladeren van berken en walnotenboomen, rabarber, zuring en jeneverboombessen enz.; dan een groote variëteit van mossen, behalve dan nog de buitenlandsche plantaardige kleurstoffen: krap, fernambuk, indigo, sandel, cochenille, galappels, e. d. De kleuren, die uit de inheemsche plantaardige stoffen worden bereid, zijn variaties in geel, groen, bruin, grijs, in lichte en donkere nuances; de indigo en de krap leveren het blauw en rood. Het palet der Noorsche weefsters is meestal uit bovengenoemde kleuren samengesteld, die nimmer schreeuwend en uitbundig, doch in een diepen toon gestemd zijn en harmonisch samenklinken.

Toen wij onlangs het bovenstaande in „Het Vaderland" lazen, zijn wij dadelijk een kijkje gaan nemen, om onze kennismaking met de Noorsche huisvlijt, welke al van ouden datum is, te verfrisschen en opnieuw vergelijkingen te trekken tusschen deze en de Indonesische kunstnijverheid. Veel nieuws hebben wij er niet gevonden. Evenals eertijds viel ons op, dat vele der geometrische weefpatronen in deze zoover uit elkander gelegen landen zoo weinig verschillen, een bewijs, dat zij van denzelfden oorsprong zijn; zij zijn uit dezelfde techniek geboren en hebben dan ook veelal gelijke symbolische beteekenis.

Maar uit het Noorsche regeeringsstreven en de daaruit gesproten practische resultaten valt voor ons met betrekking tot Indonesië véél te leeren.

Hoe bitter weinig wordt er in dat uitgestrekte gebied daar ginds door ons in het belang van die vele mooie kunstuitingen en de zoo verstrekkende maatschappelijke gevolgen der beoefening daarvan gedaan.

Een Schilderijen-Museum.

Volgens een bericht van Aneta zond de Kunstkring te Batavia een rekest aan de Regeering om de schilderijencollectie, destijds door de Nederlandsche Regeering toegezegd uit Nederlandsche Musea, onder te brengen in het Kunstkringgebouw te Weltevreden. De bedoeling is om daarnaast een comité te vormen tot stichting van een fonds voor den aankoop van m[...] Hollandsche en Indische schilderstukken, tenei[nde] stichting van een museum mogelijk te maken. [...] Mooyen gaat dezer dagen naar Holland ter pous[...] van deze plannen.

Persoverzicht uit de Indische Bl[...]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS

De Volksraad. De algemeene kweekschool.

Den 27sten Oct. werd *de najaarszitting va[n]* *Volksraad* geopend. De voorzitter, *mr. Neytzell d[e]* *de*, herinnerde aan de aangename samenwerking [...] vorige zitting en zeide, dat velen met verlangen [...] uitgezien naar de huidige zitting, waarin *vele b[...]* *rijke onderwerpen* zullen worden behandeld. Hij [...] de leden op tot zelfbeheersching en zelfbeperki[ng ...] dens de discussies. *(Aneta)*.

De wensch met Kerstmis huis-toe te gaan, b[...] den duur van deze zitting vanzelf tot nauwelijks [...] maanden — aldus *Civis (Bat. Nwsbl.* 28 Oct.) Al[...] zoomin de *spoorwegwetgeving* als de *motie-S[...]* bijvoorbeeld aanleiding geven tot een uitgebrei[d de]bat, en al mag men verwachten, dat de *aanvull[ende be]grooting* weinig nieuws bevat, in ieder geval [...] haar behandeling het befaamde *algemeene k[week]school-plan* verbonden. Ook de *voorwaardelijk[e ...]oordeeling* lijkt geen zaak, die in een vloek e[n] zucht kan worden afgedaan. Gelukkig zal de [...]zaamheid van diverse commissies van voorbe[...] er toe leiden, dat zoowel de discussie in de af[deelin]gen als het openbaar debat sterk kan worden b[...]

De Locomotief (29 Oct.), het *Soer. Hbl.* (31 O[ct.) en] het *Bat. Nwsbl.* (28 Oct.) bespreken *de aanvull[ende be]grooting 1926*. Voorloopig mag worden aangen[omen,] dat enkele middelen een hoogere opbrengst zull[en ge]ven dan bij de opstelling van de ontwerp-begr[ooting] voor 1926 op grond van de toen bekende uitko[msten] mocht worden aangenomen: invoerrechten f [...] lioen meer, uitvoerrechten f 3.5 millioen, sta[...]recht f 1.5 millioen, caoutchouc f 1.5 millioen. [...]cifersaccijns zal daarentegen f 1.2 millioen bene[den de] raming blijven. Voorts wordt verwacht, dat de spoorwegen f 2.6 millioen meer zullen opbreng[en dan] is geraamd, doch daartegenover staat, dat de opbr[engst] der steenkolenmijnen wellicht ongeveer hetzelfd[e be]drag lager zullen uitvallen. Mocht het huidig [...] van sommige middelen zich in de naaste toe[komst] handhaven, dan zal de Regeering bij de opstellin[g van] de ontwerp-begrooting voor 1927, indien daaro[p een] belangrijk overschot mocht ontstaan, overweg[en op] welke wijze dat zal worden besteed, n.l. tot vo[orzie]ning in dringende behoeften, zooals terugkoo[p van] particuliere landerijen, tot verbetering van het [alge]meen financieel beheer — hier valt o.a. te denke[n aan] de budgetaire gevolgen van de eventueele inv[oering] van de bedrijvenwet — dan wel tot verminderin[g der] lasten, ook in verband met de conclusies in het [rap]port van de heeren *Meyer Ranneft* en *Huender*.

De Locomotief (29 en 30 Oct.) geeft tevens een [over]zicht van de Memorie van Toelichting betreffend[e de] voorbereiding voor *de oprichting eener Medisc[he ...]* *S., Prot. en R. K. militaire Tehuizen* voor de [...] te Soerabaja, *Burgerlijke Stand* voor Inlanders, *S[...]wezen* (Veiligheidstoezicht), *de Panglongs* (be[...]beidsinspectie), *Oorlog 1926* (geestelijke verzorg[ing ...]), *Hygiëne* (steun van de Regeering voor de Eerste [...]sche Hygiëne-tentoonstelling), *de Politie* (verder[e ...] zetting in veldpolitie, bestrijding der koffiediefsta[l...]), *de Locale Ressorten* (f 300.000 voor Medan; [...] meester van Ambon; opheffing Inlandsche ge[...]ter, die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn binn[en de] grenzen eener stad), *Handelsonderwijs* (een 3-j[arige han]dels-avondleergang te Batavia) en *de Molukken* [...] nieuw gouvernement).

In *De Loc.* van 28 Oct. geeft het P. G. H. B.-b[...] een beschouwing over *de algemeene kweekschoo[l ...]*, wijl het verbondsbestuur in *De Loc.* van 30 Oct. [...] meening neerschrijft, dat de instelling onaanvaard[baar] is en de acten A. en B. een miskenning zijn. Res[umee]rende komt het tot de volgende conclusies: I. [Het] voorgestelde ontwerp zal geen verandering breng[en in] den bestaanden toestand: de H. I. S. blijft aange[wezen] op de H. K. S.; de H. C. S. op de Chineesche K[week]school en de E. L. S. op de B (hulp)-actebezitter[s. II.] De E. L. S. zal te kampen blijven hebben met g[ebrek] aan mannelijke leerkrachten. III. De opleiding [...]

…S. zal niet beter zijn dan de tegenwoordige onder…ersopleiding. IV. Voor de Inlandsche maatschap… beteekent de oprichting van de A.K.S. een achter…ing. V. Het ontwerp is in strijd met het unificatie…insel. VI. De instelling van twee acten A en B houdt een miskenning van het kunnen der Inheemschen. …deze gronden verklaren wij 't ontwerp onaanvaard…r.

Atjeh.

…e *Deli Crt.* (2, 4 en 5 Nov.), het *Soer. Hbl.* (26, 27 …31 Oct.) en *De Loc.* (26 Oct.), bevatten eenige arti…n over *de jongste gebeurtenissen op Atjeh.* (Zie …l. Wkbl." 5 Nov.)

…het *Sumatra-nummer* van de Overzee-editie van …*Locomotief* heeft onlangs de tegenwoordige bestuur… van Atjeh, *gouverneur Hens,* een in vele opzichten …vol artikel over de vooruitzichten van Noord-Su…ra geschreven. Maar voor hetgeen er toch ook nog …d aan vijandige gevoelens tegen ons gezag onder Atjehers leeft, was deze ervaren bewindsman niet …d. Stellig overtuigd, dat de tijd eens ook de Atjeh…nde zal genezen, dat het gewone eenvoudige volks…erwijs en een geduldig en beleidvol bestuur op den …r veel ten goede zullen veranderen, schreef gou…neur Hens toch ook deze regelen:

„Of het nu mogelijk zal zijn allengs allerwege de diep gevoelde overtuiging te vestigen, dat ons bestuur hun allen tot zegen is, is een andere vraag.

„Verstaat men er onder, dat het brengen van rust en orde, veiligheid van persoon en goed en het scheppen van geregelde toestanden op zichzelf naar waarde geschat en dus als een zegen te beschouwen is, dan zeer zeker zal die vraag in het algemeen nu reeds door hoofden en bevolking in bevestigenden zin worden beantwoord.

„Vraagt men of erkenning van dat goede en van die zegen op zichzelf ook volle bevrediging bij hoofden en bevolking heeft gebracht, dan zou, gelet op den grooten Atjehschen onafhankelijkheidszin, en dit geldt in den tegenwoordigen tijd vermoedelijk niet alleen voor Atjeh, het antwoord wel eens anders kunnen luiden, want nog niet zoo heel lang geleden gaf een der meest loyale Atjehsche hoofden nog te kennen, dat zeer zeker hoofden en bevolking naar waarde schatten alles wat het Nederlandsche bestuur hun gebracht heeft en dat, wanneer morgen aan den dag dat gezag zich zou terugtrekken, de oude toestanden van anarchie en onderlingen strijd onmiddellijk zouden terugkeeren, maar...... dat dit terugtrekken toch direct zou worden gevierd met een groote kandoeri.

„Verwondering behoeft een dergelijk gevoelen bij een volk, dat zoo lang voor zijn onafhankelijkheid gevochten heeft, niet te wekken, het is m.i. natuurlijk. Ontmoedigen mag het ons ook niet, maar wij zullen voort moeten gaan om het land en het volk van Atjeh datgene te brengen, wat zal kunnen bijdragen tot verdere ontwikkeling van het land en tot meerdere economische welvaart van de bevolking."

…erecht — zoo teekent *De Loc.* thans hierbij aan — …cht *gouverneur Hens* hieraan toevoegen, dat er op …gebied in Atjeh al veel is bereikt. Maar onafwend…r noodig blijkt een krachtig bewind, dat vooral *in …onherbergzame en nog schaars van wegen door…*…ste Westelijke en Zuidelijke binnenland den steun …dig heeft van onze karabijnen. Onze Atjehsche cor…pondent vergeleek destijds het nog roerige en op…dige element onder het Atjehsche volk bij een las…n schooljongen, die bij gebrek aan krachtige lei…g er toe komt zijn omgeving te terroriseeren, maar …rustig is en in vrede leeft met zijn buren in de …se van een krachtig onderwijzer, die toont hem …a" te kunnen. Atjeh stelt aan ons bestuur meer nog …elders het moeilijk probleem, hoe wijsheid en ge…d te allen tijde te vereenigen met onverbiddelijke …cht.

…e *Deli Crt.* betoogt dat de door gouverneur Hens …zijn bestuursambtenaren voorgestane politiek van …*ntlegging door wegenaanleg,* met spoed en voort…ndheid behoort te worden gevolgd. Een doorgaan… verbinding langs de Westkust moet zoo spoedig mo…k gereed komen en al het mogelijke moet worden …an om de *economische positie van de bevolking* …bevorderen. Zoo mogelijk ook door vestiging van …*bouwondernemingen.* Dit is niet in enkele jaren …doen. Dat is bij het bestaande conservatisme en …trouwen een niet te onderschatten arbeid. Wij …n dat er in dit opzicht in Atjeh veel gebeurt, dat alle bestuursambtenaren er, en veelal met succes, op uit zijn, hun gebied vooruit te brengen. Maar dan kan vooral de Regeering dat in de hand werken, door *het beschikbaar stellen van gelden.* Het is beter dat die gelden besteed worden aan economische werken en aan werken des vredes dan aan militaire actie, die ons altijd, hoe noodig ze ook moge zijn, achteruit brengt. Laat men vooral ten aanzien van Atjeh *geen bedruipingstheorie* nastreven.

Het *Soer. Hbl.* bepleit voor Atjeh *sluiting voor import-politiek,* en vooral: *een uiterst krachtig militair optreden,* dat den Atjeher ook geen moment de illusie geeft van het nog weleens te kunnen probeeren.

Pan-Islamietische actie. Modernisme.

Het *Soer Hbl.* (27 Oct.) wijst wederom op het kwaadaardig karakter der campagne, welke in het Arabische blad *„Al Wivac"* te Soerabaja geruimen tijd is gevoerd, zoowel in pan-Islamietischen als anti-Westerschen zin. Onlangs is te Djokja het plan gevormd eene openluchtmeeting te houden, waarop door alle aanwezigen zou worden gebeden voor de zege der Riffi. De ass.-resident heeft toen meegedeeld dat voor zoodanige bijeenkomst — dus de openlucht-meeting — tevoren de toestemming van het bestuur noodig was, en dat men, waar die bijeenkomst ten doel had het bidden voor de vijanden eener mogendheid met wie Holland op goeden voet staat, wel niet op een vergunning zou mogen rekenen. Nimmer werd echter een voorstel in deze richting gedaan; men achtte het verstandiger de „salat" maar binnenskamers te doen. Bij het bestuur te Djokja of onze Regeering, is dan ook geen enkel verzoek van dezen aard binnengekomen, veel minder kan dus sprake zijn van afwijzing daarvan. Niettemin werd het in *„Al Wivac"* met zóó groote hardnekkigheid voorgesteld: dat het Indische gouvernement de Mohamedanen belemmert in de uitoefening van hun godsdienstplichten, zoodat zelfs het gebed Idoel fitri (op den eersten der maand Sawal, nà het einde der Poeasa) niet mag worden gehouden zonder voorafgaande vergunning der (niet-Mohamedaansche) Overheid. De redacteur van „Al Wivac", *M. M. Alfattah* te Soerabaja, heeft er wel voor gezorgd dat deze leugens in het buitenland geloof vonden en zoo zien we dat pan-Islamietische bladen in de vreemde (de „Assjoera", „Allwa Walachbar", „Alliwa al Masi wal Achbar" en de „Wadini" in Egypte en de „Al Ikbal" van Beyroet, zoomede de „Annasjrah Al Azharia") naar aanleiding van het *niet gebeurde* zich met die arme en vertrapte Mohamedanen in Indië bezig houden en protesteeren tegen de houding van het Indische gouvernement. *„Al Wivac"* gaf aan die vreemde stemmen plaats in zijn kolommen. Smaad en critiek voor hier... hulde en bewondering voor de Riffi en de Droezen, en voor allen die zich keeren tegen het Westen. Te pas en te onpas wordt Ned.-Indië er bij gehaald. De onruststoker Alfattah bleek niet in het bezit te zijn van een toelatingskaart, nòch van een vergunning tot vestiging. Hij werd naar zijn woonplaats te Buitenzorg teruggebracht.

Men mag — zoo merkt het *Soer. Hbl.* hierbij op — van de partij der *Sajids* zeker verwachten dat zij zich zullen onthouden van elke handeling, welke indruischt tegen de orde. Onze Regeering zorgt voor ieders recht, en niemand mag zich een deel dier bevoegdheid aanmatigen. Maar aan den anderen kant dient er op te worden gewezen dat diegenen der groep van de *Sech's,* die in den laatsten tijd zoo opmerkelijk hunne aannhankelijkheid betuigen aan M. Alfattah en diens actie, bij bestuur en politie onder verdenking moeten staan van te zijn betrokken in eene pan-Islamietische beweging, welke vooral voor de Ned.-Indische Regeering op zeer stuitende wijze wordt gevoerd.

De Sumatra Post (5 Nov.) wijdt wederom een hoofdartikel aan de buitengewoon interessante evolutie, die zich binnen een deel van de Islamietische wereld aan het voltrekken is. Turkije, dat zich als de voorpost van het Oosten beschouwt, neemt niettemin tal van Westersche opvattingen over en het gaat daarbij naar het gevoelen van velen te ver. Het is bezig de sympathie van den Islam te verspelen, maar het is tevens onbewust en ongewild bezig — en dat is hoogst belangrijk — het godsdienstig bewustzijn en de geestelijke belijdenis van den Islam te versterken. Het zal er nu maar van afhangen in welke richting zich deze opleving verder zal voortbewegen.

Conservatisme in de bergcultures (vervolg).

Naar aanleiding van hetgeen het *„Soer. Hbl."* (5 Oct.) *(Kol. Wkbl.* d.d. 19 Nov.) schreef over *'t verminderend gehalte der employé's in de bergcultures,* waardoor

Haarlem en Omstreken.

men herhaaldelijk niet beschikt over geschikte krachten, waaruit administrateurs kunnen worden gekozen, werden het *Soer. Hbl.* (29 Oct.) nog verschillende opmerkingen gemaakt. O.a. wijst men er thans op dat de directies der bergcultures nog te weinig waarde hechten aan eene behoorlijke vakopleiding hunner employé's. Velen worden uitgezonden, wier studie of opleiding nooit eenig contact hadden met land- of tuinbouw; sommigen worden geplaatst als gevolg van bepaalde relaties. Nu kunnen daaruit nog zeer goede planters groeien; een stevig karakter en een flinke dosis energie hebben ook in de cultures velen op de plaats gebracht, waarop zij ten slotte recht hadden. Het is intusschen duidelijk dat men ook karakter en energie kan hebben... mèt eene vakkundige opleiding. In de suiker worden de leidende posities ingenomen door personen, die op landbouwkundig, chemisch of technisch gebied behoorlijk zijn onderlegd, en verschillende groote cultuurlichamen laten hun in één dezer richtingen opgeleide employé's geruimen tijd detacheeren in de andere branches om van hen all round-cultuurmenschen te maken.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Ned.-Indië naar zelfbestuur?

I.

Dit onderwerp heeft aan den persoon, die zich „Indonesiër” teekent, aanleiding gegeven tot de in de „Perniagaän” van 22 Juni 1925 voorkomende beschouwingen, waaraan het navolgende is ontleend:

Nadat gedurende eene periode van 3 eeuwen aan de volken van Ned.-Indië, onder het Nederlandsch gezag, nimmer eenige bestuursmedezeggingschap werd verleend, heeft, zegt de schrijver, de Ned.-Indische Regeering, tengevolge van de intellectueele opleving dier volken, pas sedert het begin dezer eeuw aan die aangelegenheid daadwerkelijk hare ernstige aandacht geschonken en aan de bevolking de gelegenheid gegeven zich, onder Nederlandsche vlag, ruimer te bewegen en haar, door regeling van eigen zaken, den weg aangewezen, die tot zelfbestuur kan leiden.

In het jaar 1903 kwam de decentralisatiewetgeving tot stand, welke in het jaar 1912 werd gevolgd door de financieele scheiding van Nederland en Ned.-Indië, terwijl in het jaar 1916 de instelling van den Volksraad in het leven werd geroepen.

Ook werd het vroeger nooit toegestane recht van het houden van vergaderingen aan het volk verleend.

Wijzen deze maatregelen op een werkelijken vooruitgang van Ned.-Indië, wanneer men, zegt de schrijver, dieper op deze aangelegenheid ingaat, dan komt men tot de overtuiging, niet alleen dat die vooruitgang niet zoo bijzonder groot is, doch dat men zelfs kan zeggen dat het volk nog meer in het gedrang is gekomen dan vroeger.

Hij wijst daarbij op de instelling der gemeenteraden.

Bij het in het leven roepen dier colleges werd er natuurlijk niet aan gedacht moeilijkheden voor het volk in het leven te roepen, doch sedert het ontstaan van verschillende politieke partijen, gaat daarvan een invloed uit, die een anderen toestand schept dan oorspronkelijk werd bedoeld.

Bij het verkiezen van de gemeenteraadsleden ziet men dientengevolge in de praktijk dat het behartigen van het eigenbelang meer op den voorgrond treedt dan de verzorging der algemeene belangen, hetgeen een groot verschil oplevert met de toestanden in Nederland.

De schrijver herinnert zich nog zeer goed op welke wijze de Indo-Europeesche Vereeniging, de I. E. V., hare politieke actie in het klein begon, terwijl hare politieke inmenging zich thans krachtig laat gelden en zij zich op allerlei wijzen inspant om den invloed der leiders te verhoogen.

Van het aantal in Ned.-Indië aanwezige Europeanen zijn 90 pCt. Indo's.

En, aangezien volgens het kiesstelsel in Ned.-Indië, er meer Europeesche dan kiezers van anderen stam zijn, heeft de I. E. V. natuurlijk de meeste kiezers achter zich en derhalve een voorsprong.

Geleidelijk komt de gemeenteraad onder de leiding van de Indo-Europeesche Vereeniging, hetgeen de jongste verkiezing tot leden van den Volksraad wel heeft bewezen.

Was het geluid, dat die vereeniging gaf, vroeger gedempt, thans is dat anders geworden en geeft zij de leiding aan, naar schrijver's meening, een gevaar voor de Indische bevolking, dat zij niet te gering ... schatten.

Beginnende in den gemeenteraad dringt de ge... vereeniging door in den Volksraad en in het ... van hoogere landsdienaren, waaronder vele Indo's ... en staat men voor een penetratie, die het zuiver ... landsch element in Ned.-Indië verdringt.

De schrijver kan zich dan ook niet vereenigen ... hetgeen de medewerker van de „Perniagaän” ... in het nummer van 16 Juni 1925 ten deze ... bij het stellen van de vraag, wat er van Indië ... den als het beschikt over een eigen parlement, ... de Indo's de meeste stemmen en den grootsten ... hebben.

Hij liet die vraag onbeantwoord, omdat hij het ... woord daarop niet geven kon, doch wel wees ... den inhoud van het schrijven van het hoofdb... der Indo-Europeesche Vereeniging, waarin de ... deeling voorkwam, dat die vereeniging de leiding ... de Europeanen en van de Aziaten zou zuiveren.

Eene dergelijke aangelegenheid is van het ho... belang en geeft aan wat het volk in de toekomst ... wachten staat.

De heer „Be-Be” laat echter de overmoedige ... deeling van de Indo-Europeesche Vereeniging voor ... zij is, in de overtuiging, dat zij geen effect zal ... omdat de Inlandsche vereenigingen als Boedi O... Sarikat Islam en andere, bij al het verschil van ... ning, welke over tal van onderwerpen bestaat ... eensgezind tegenover de I. E. V. zullen staan ... standpunt zullen innemen en handhaven dat het ... derlandsch gezag niet zal worden overgenomen ... de Indogroep.

Mocht dit gedwongen gebeuren, dan zou Ned.-Indië ... in gevaar verkeeren.

De schrijver van het artikel gelooft niet ... voortdurenden stijgenden invloed van de Indo... peesche groep, ook niet bij het bestaan van ... disch Parlement op den voet van dat in Ierland ... te, Britsch-Indië, enz., doch hij is van meening ... wanneer men haar actie op haar beloop laat ... Inheemsche zijde geen tegenactie in het leven ... geroepen, dat zij dan, gesteund door het Best... evolutie van het volk tegenhoudt.

Als het bestuursinstrument eenmaal in handen ... van de Indo-Europeesche groep, zal het aan het ... peesch kapitaal, dat ongaarne het zelfbestuur ... Indië ziet toegekend, niet moeilijk vallen in... die groep uit te oefenen.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den politieken toestand in China.

I.

Over het algemeen, zoo schrijft de redactie van ... „Sinar Sumatra” in haar nummer van 10 Juni 192... zullen de Chineezen in Ned.-Indië met groot leedwezen ... de berichten volgen, welke in den laatsten tijd ... China tot hen komen.

In stede van de toestanden in goede en kalme banen ... te zien geleid, neemt men in China steeds toenemende ... verwarring waar.

De Chineesche Republiek, die het Keizerlijk ge... verving, heeft noch de algemeene volkstoestanden ... nen verlichten, noch zich kunnen aanpassen aan ... moeilijke en ingewikkelde politieke problemen ... vreemdelingen, die onzekere gemoedsstemmingen ... het leven riepen.

Vooral de politiek van de Japansche regeering ... reeds vele jaren een doorn in het oog der Chineezen.

De bestaande beweging tegen de vreemdelingen ... China is reeds van ouden datum.

De oorzaak daarvan dient men niet alleen te zoeken ... bij de Chineezen, die ontstemd zijn, doch meer ... vreemdelingen, die in China verblijf houden en ... leven en handelen op eene wijze, alsof zij in eigen land ... zijn, waar men, naar het schijnt, kan optreden ... het goed dunkt.

Toch is het waarschijnlijk, dat, als zij in hun eigen ... land optraden, zooals zij tegen de Chineezen ... hunne handelingen zouden worden verboden.

Het meten met verschillende maten door de vreem... delingen prikkelt het Chineesch gemoed en wekt ... toorn op.

Hoewel in eigen land zijnde, worden zij niettemin ... niet toegelaten in de parken der vreemdelingenwijk, ... of in de gebouwen der vermakelijkheden, terwijl ... politiek gebied die geringschattende houding ook blijft ...

uit het feit, dat, wanneer van eene roofpartij ten nadeele van een vreemdeling sprake is, de Chineesche Regeering onverbiddelijk voor de betaling van schadeloosstelling wordt aangesproken.

Heeft daarentegen een roofpartij plaats gehad tot schade van een Chinees, dan laat men zich, zooals nog onlangs in Mexico is geschied, aan zulk eene aangelegenheid niet het minst gelegen liggen.

De politiemacht der vreemdelingen op de verschillende plaatsen in China is op militairen voet ingericht, en zeker niet het minst de Japansche, die, behalve door het ruw optreden tegenover de Chineezen, spoedig gebruik maakt van oorlogsmateriaal, daarbij gesteund door de bemanning en de kanonnen der oorlogsschepen.

Dit moge als bedreigingsmaatregel zijn nut hebben, toch is die overdreven zorg voor het Chineesch publiek in de praktijk zeer onaangenaam.

Bovenbeschreven omstandigheden, gevoegd bij de talrijke politieke en economische conflicten en nog tal van niet nader te beschrijven oorzaken meer, zijn de redenen van de anti-vreemdelingenbeweging in China, waaraan niet alleen de intellectueelen, doch thans ook de werklieden deelnemen, die door propagandisten daartoe worden opgewekt.

De jongste krachtige actie der Chineesche studenten was er eene uiting van en heeft tot gevolg gehad de ontscheping van de bemanningen der vele te Shanghai aanwezige vreemde oorlogschepen, met het doel de daar aanwezige vreemdelingen te beschermen.

Zoolang die onrust plaatselijk is, is zij met de aanwezige macht wel te bedwingen, doch, wanneer die beweging zich zal uitstrekken over geheel China met zijne bevolking van 450 millioen zielen, dan zal het de vraag zijn of zelfs de gezamenlijke oorlogsvloten der vreemdelingen in staat zullen zijn de rust te herstellen.

De jongste werkstaking in de Chineesche industrie te Shanghai is de grootste, welke tot heden heeft plaats gehad.

Een 250.000-tal werklieden deden daaraan mede.

Zij werd gevolgd door de boycot van het vreemdelingenelement.

Het waren niet alleen fabrieksarbeiders, die het werk staakten, doch ook houders van toko's, café's, hotels en zelfs redacteuren van nieuwsbladen.

Te Shanghai was de stilte dientengevolge duidelijk merkbaar.

De staking werd oorspronkelijk opgewekt door een 300-tal studenten, doch ook op andere plaatsen toonden de studenten met verschillende tusschenpoozen hunne inmenging en gaven zij hunne studies op voor de zaak, waaruit hunne organisatie, welke vroeger nog niet bestond, bleek.

De nieuwsbladen hebben telegrafische berichten opgenomen van steun, welke aan de werkstaking te Shanghai zou zijn verleend door de Russische Regeering te Moskou, terwijl tevens werd vermeld dat een Russisch Sovjet-generaal in het Shanghai-hotel in arrest werd gesteld, die voor dat doel over 2 millioen dollar beschikte.

Voor het vreemdelingenelement te Shanghai was dit bericht een voldoend bewijs van Russische inmenging, doch eenige twijfel is ten deze wel geoorloofd, wanneer men in aanmerking neemt dat met een bedrag van 2 millioen dollar het stakingsvuur niet voldoende kan worden opgestookt.

Eerder mag men aannemen dat reeds langen tijd vóór dat van Russischen steun sprake was, het Chineesche volk, ook uit een nationaal standpunt, sympathie had voor de beweging der studenten.

Bovendien mag niet uit het oog worden verloren het feit, dat de werkstaking plaats had in het Noorden des lands, waar betrekkelijk weinig communisten zijn, in tegenstelling met het Zuiden, waar wijlen Dr. Sun Yat Sen de extremisten met krachtige hand wist samen te houden.

Wel werd bij den Russischen generaal veel communistisch propagandamateriaal gevonden, doch het bewijs van inmenging in het stakingsconflict werd daardoor nog niet geleverd.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Koloniale Studiën.

Het Oct.-Nr. opent met een artikel van den kadasterambtenaar Raeven, getiteld: „Kadastrale vraagstukken in Ned.-Indië", waarin eenige belangrijke tekortkomingen in het kadaster worden aangetoond. — De hr. Kelling behandelt het jaarbeurswezen in Ned.-Indië en stelt tegenover elkaar de ontwikkeling van de Soerabajasche jaarmarkten en die van de Bandoengsche jaarbeurs. — „De psychotechniek als factor eener intensieve gouvernementeele bezuinigingspolitiek' is de titel van het volgend artikel, waarin de heer Van Saarloos een pleidooi levert voor de stichting van laboratoria voor psychotechnisch beroepskantoor en voor de ontwikkeling van de onderwijskrachten in practisch-psychologische richting. — Ir. E. P. Wellenstein bespreekt een drietal recente Britsch-Indische publicaties op het gebied van het ook daar brandende belastingvraagstuk, speciaal van de inheemsche bevolking, en vindt daarbij gelegenheid eenige principieele gebreken van de grondbelasting van Inlanders in het licht te stellen. — Last not least in dit lijvige nummer een beschouwing van het lid van de Rekenkamer A. Gaillard over „de algemeene rekenkamer, de generale thesaurie en de gouvernements-accountantsdienst". In dit artikel wordt bondig en overtuigend de eisch gesteld de bevoegdheid van de rekenkamer uit te breiden tot het beoefenen van toezicht aan dit hoogste en onafhankelijke contrôle-orgaan toe te voegen en de taak van de generale thesaurie zuiver te begrenzen tot het geven van voorlichting omtrent de financieele en economische consequenties van overheidsmaatregelen tot het oefenen van preventief toezicht op voorgenomen maatregelen en verbintenissen van de regeering. — De gewone rubrieken „Economische kroniek" en „Boekbespreking" sluiten de aflevering.

De West-Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met een bijdrage van Mr. B. de Gaay Fortman over munt- en geldmoeilijkheden van Curaçao vóór honderd jaar. — De hr. J. A. Liems schrijft over den kwijnenden kleinen landbouw in Suriname en geeft een middel aan dat z.i. kan strekken tot verbetering. — De hr. C. van Drimmelen wijdt eene beschouwing aan den neger en zijn cultuurgeschiedenis, waarbij natuurlijk de in Suriname verblijvende afstammelingen der negerslaven ter sprake komen. — Behalve een bibliografie bevat deze afl. dan nog een diagram van de verdeeling der bevolking van Suriname in 1919 naar leeftijd en geslacht (ontleend aan een Italiaansch tijdschrift).

De bevolkingsrubbercultuur in Palembang.

Thans kwam ons in handen het vierde der rapporten over de bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, handelend over Palembang en samengesteld door de h.h. C. N. Warren en B. van Staalduinen, naar aanleiding eener reis in de maanden April en Mei 1925.

Benieuwd naar hetgeen de rapporteurs zouden mededeelen over den invloed van de rubberproductie op de bevolkingshuishouding, namen wij waarvan allereerst kennis en kwamen tot de overtuiging dat de voorstellingen door sommige persorganen daarover gegeven, dikwijls sterk overdreven zijn. De betrekkelijke passages luiden:

„De hooge rubberprijzen zijn oorzaak, dat men uiterlijke kenteekenen van welvaart in de rubbercentra van het gewest waarneemt. Als voorbeelden zijn te noemen: de aanbouw van flinke nieuwe huizen, dikwijls op neuten van cement, gedekt met dakijzer of pannen; het dragen van mooie kleeren en schoenen, liefst lakschoenen. In de onderafdeeling Kajoe Agoeng had een tokohouder zelfs een 100 paar damesschoentjes het hooge hakken ingeslagen; deze werden onmiddellijk door de bevolking gekocht. Verder is nog te noemen de verkoop van allerhande geïmporteerde artikelen, zooals blikjes conserven, sigaretten en sigaren en vooral alle mogelijke pasarartikelen.

Het aantal auto's, dat einde 1922 ± een 300-tal bedroeg, is thans gestegen tot 1307, terwijl er juist bij ons vertrek niet minder dan 140 in eens werden ingevoerd, waarvan onmiddellijk 80 werden verkocht. Opvallend is het, dat de Ford meer en meer verdrongen wordt door grootere wagens, zooals de Overland, Gray, enz.

Deze teekenen van welvaart zijn echter niet alleen het gevolg van de hooge rubberprijzen, doch tevens van de gunstige marktprijzen van andere producten, o.a. koffie; men neemt ze dan ook waar in onderafdeelingen waar weinig of geen rubber is."

Met deze uitspraken worden dus de fantastische verhalen over geldverspilling en verkwisting der rubberplantende en -tappende bevolking, ook in Palembang, tot de werkelijkheid teruggebracht.

De „Deterdingers".

„Er wordt in Indië driemaal zoo hard gewerkt als in Holland". Deze en andere uitspraken over Indische toestanden en vraagstukken danken we aan een inter-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

view, hetwelk de onlangs uit Indië teruggekeerde „Deterdingers" de goedheid hadden toe te staan aan een (of meer) der groote Indische dagbladen.

Aan andere bladen gaf dit aanleiding smalend het hunne te zeggen over deze uitgelokte gewichtigdoenerij. Zoo schreef (om een enkel blad te noemen) de „Planter" in zijn nummer van 31 Oct. o.m.:

„De, het tropische buskruit thans uitgevonden hebbende jongelui, zijn vóór hun vertrek van hier, geïnterviewd door de Nieuwe Soer Cour.... Tot in het merg van hunne beenderen gevleid dat ze, blijkens dat verzoek om een interview, voor geestelijk vol werden aangezien, hebben de jongeheeren zich zeer welwillend uitgelaten over hetgeen ze gezien en ondervonden hadden in het land van Jan Pieterszoon Coen....

„Wellicht zullen ze — imitation is the sincerest form of flattery! — het voorbeeld van Prof. Treub volgen en, over een half jaar of zoo, de Hollandsche boekwinkels overstroomen met de door hen geschreven standaardwerken over het rijk van Insulinde. Dat kan interessant en leerrijk worden! Leerrijk tenminste voor degenen, die willen weten welk idée ze zich niet van Indië moeten vormen....."

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 18 (31 Oct. '25). Groenbemesters op 6000 voet (vervolg van een artikel in No. 6). — Zoeklichten over den omtrek. Landbouw in Kenya (slot), door D. N. — De aardappelknolrupsordonnantie. — De begrooting van Landbouw, Nijverheid en Handel in den Volksraad (slot). — Bond van eigenaren van N.-Ind. thee-ondernemingen (statuten). — Iets over ananasvezel. — De vooruitzichten voor thee. — De Landbouwhoogeschool en de praktijk (vervolg).

De Taak. Algemeen Indisch Tijdschrift †.

We ontvingen het, in den letterlijken zin van het woord, laatste nummer van de Taak, want dit tijdschrift heeft met het Nr. van 7 Oct., na een ruim 8-jarig leven, opgehouden te bestaan. „Persoonlijke, zoowel als financieele oorzaken hebben tot het besluit geleid de uitgifte te staken. Sinds eenigen tijd reeds was het blad in den vicieusen cirkel geraakt, waarin een verzwakte financieele positie drijft tot vermindering van inhoud en verkleining van bestek en deze op hun beurt de werfkracht aantasten, die de financën zou moeten verbeteren."

De redactie van dit „radikaal onafhankelijke" blad houdt zelf eene lijkrede, in vele opzichten zeer merkwaardig en lezenswaardig tevens. De diepere oorzaken van het verscheiden uiteenzettend, zegt de redactie o.m.: „De inheemsche aanhang bleef, doch beperkte zich op weinige uitzondering na tot luisteren. Wel steeg juist in de afgeloopen jaren het aantal der intellectueelen, die op uitstekende wijze de pen kunnen voeren. Voor zoover zij deel namen aan de diskussies, die de cultuurbeweging begeleidden, en die aanvankelijk meermalen in de Taak een plaats vonden, werden zij opgenomen door de organen die het Java-Instituut geleidelijk tot stand bracht. En hen, die den politieken strijd wilden voeren, dreven (als gevolg van de in 1921 inzettende reaktie) ontstemming en verbittering tot hechter aaneensluiting in eigen kamp, dat ieders kracht nog dringend noodig heeft.

Zoo dreef de Europeesche aanhang van de Taak naar rechts, de Inlandsche voor een belangrijk deel naar links af. Na acht jaar blijkt het blad, dat koers trachtte te houden, zoo ongeveer op Niemandsland verzeild, midden tusschen de vijandelijke linies.

Dit punt van het programma bleek dan een te hoog gespannen verwachting der oprichters! De koloniale verhoudingen hebben zich zóó verscherpt, dat het gezochte „terrein van samenkomst" verlaten bleef liggen. Tot schade van Indië's rustige ontwikkeling!"

Gedachtig aan het onpartijdige standpunt van het Kol. Weekbl., inzonderheid op politiek terrein, moeten wij ons onthouden van rouwbeklag bij het overlijden van een orgaan, dat een zeer bijzondere plaats innam onder de Europeesche bladen welke leiding trachten te geven aan de nationale beweging in Indië. Maar wel willen we zeggen dat hij, die zich geroepen voelt, nu of later, te schrijven over Indonesische staatkundige onderwerpen, voor de zeer bewogen periode 1917—1925 een hoogst belangrijke wegwijzer zal vinden in de verschenen acht jaargangen van de Taak!

Wat nu den inhoud van 't laatste Nr. betreft, deze is werkelijk belangrijk. „Over bezuiniging honderd jaar geleden", schrijft de hr. v. Schilfgaarde een uitvoerige bijdrage, waarbij hij gelegenheid vindt vergelijkingen te maken tusschen het optreden van Gouv.-Gen. Van der Capellen en een eveneens „ethische" G.-G. van later tijd.

De anologie tusschen toen en nu acht schr. zeer merkwaardig. „Ook toen een ethische gouverneur-generaal, wien de tegenstander verweet de financiën in het honderd te hebben laten loopen, en dien de vriend bezong om een misschien wat onpractische, maar breede, op de toekomst gerichte politiek."

De overige bijdragen zijn getiteld: Een pasar derma (te Bandoeng), door S. K(operberg). — De geestelijke kracht van den Islam. — De volkenpsyche. IX. Oost en West (slot). X. De Madoereezen, door Dr. P. van der Elst. — Het oordeel van de Indonesische vereeniging over Boedi Oetomo. — Boekbespreking, enz.

Djawa. Tijdschrift van het Java Instituut.

Inhoud van jaarg. V, No. 5 (Oct. '25). Een belangrijke Hindoe-Javaansche teekening op koper (voorstellende een vrouwefiguur, welke een kind draagt, het geheel omgeven door 36 regels Midden-Javaansch Kawi-schrift), door Dr. W. F. Stutterheim (met reproductie van bedoelde plaat). — De begraafplaatsen der oude regenten van Grisee voor, tijdens en na Compagnie's tijd (vide Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge, „De opkomst van het Nederl. gezag over Java"), door R. A. A. Kromodjojo Adinegoro (met plaat). — Historie en mythe. II. De Pandawa's van Java, door M. V. Moens—Zorab. — Onkwetsbaarheid, door R. Tresna (beschrijving eener merkwaardige gewoonte onder de bevolking van Tasikmalaja). — Javaansche kunstvereeniging Krido Jatmoko. Jaarverslag over 1924. — De toonkunst van Bali, door J. Kunst en C. J. A. Kunst—van Wely, besproken door J. K. — Het tweede Volkshuisvestingscongres. — Het congres van het Java-instituut. De prae-adviezen over de waarde der Oud-Javaansche monumenten, door Dr. F. W. Stutterheim. — Boekbespreking. — Opgave van literatuur over Java en Madoera, verschenen buiten Nederlandsch-Indië gedurende 1924.

De Indische Mercuur.

No. 49 (4 Dec.). De particuliere proefstations in Nederl.-Indië. Voordracht gehouden te Utrecht, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Een rubbermarkt voor Medan. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over rubber.

De Indische Post.

No. 47, van 24 Oct., bevat een vervolg van Jan Feith's schrijven aan zijn vriend W. O. J. Nieuwenkamp; onderwerp: Bali. — Willy Corsari schrijft over „Leed van Indië" (ouders in Indië, kinderen voor opvoeding en studie in Holland). — Interviewer schetst den persoon van Dr. G. J. Nieuwenhuis, zijn liefde voor lichamelijke opvoeding, en streven naar hervorming van het onderwijsstelsel in Indië, en strijd tegen de bureaucratie.

Economisch Statistische Berichten.

In No. 518 (van 2 Dec.) hebben de volgende artikelen op Indië betrekking. De Indische financiën, door C. van den Bussche (slot). — Cultuur van jute-achtige gewassen en jute-textielnijverheid in Ned. Oost-Indië, door J. F. Metzelaar. — De zesde Ned.-Ind. Jaarbeurs en jaarmarkt te Bandoeng, door A. E. Simon Thomas.

De Aarde en haar Volken.

De Nov.-afl. bevat weder een vervolg der boeiend geschreven „Moment-opnamen uit de dierenwereld van Sumatra"; verder is er in opgenomen de beschrijving van een vacantie-tochtje naar den krater van den Lawoe op Java.

De Indische Loods.

No. 42 (van 30 Oct.) bevat o.m. De rijstcultuur in het gedrang? door W. F. K. — Provinciale Raad en Regentschapsraden. Een nieuwe taak voor den Politiek-Economischen Bond. — Het arbeidsvraagstuk in Ned.-Indië (ontleend aan het Kol. Tijdschrift). — Voordrachten over hygiëne. Gezondheid is welvaart.

Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 31 (31 Oct. '25). Het G. E. B. E. O. (= Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf Bandoeng En Omstreken), door J. J. B. Ostmeier. — Het Tegalsche gekkenhuis (vriendelijke! opmerkingen aan den gemeenteraad van Tegal, naar aanleiding van vrijheidsbeperking der gemeente-ambtenaren). — Kiesrecht gemeenteraden en evenredige vertegenwoordiging. — Enz.

Missie en Zending.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg, Dec. '25. Eerste begin van den R.K. Gostdienst op de Kei-eilanden. Naar herinneringen van Justinus Melau, van den stam der Renjoets beschreven door Pr. J. van

den Bergh (vervolg). — Melaatschen op Kei, door Br. D. Kop.

Het Missiewerk. Nov. '25. Indië en de Indische missies (overzicht van de Protestantsche zending in Indië, met verwijzing naar een artikel: „De organisatie van het Zendingswerk van onze Protestantsche Broeders" in een vorige afl.). — Artikel 123 en de nieuwe Goeroe-ordonnantie (ontleend aan de Maasbode).

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. Nov. '25. Ein Gang durch die Batakmission im Jahre 1925. Nach den Berichten der Missionare und der Pandita batak, von J. Warneck. — Letzte Erlebnisse in Neu-Guinea vor dem Scheiden, von W. Blum (Schlusz).

De Gids.

In de Dec.-afl. van dit maandschrift is in extenso opgenomen de rede over „Indië's staatkundige ontwikkeling" welke de oud-Gouverneur-Generaal Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum den 6en Nov. heeft uitgesproken in het groot-auditorium der Leidsche Hoogeschool.

Het schijnt overbodig om te dezer plaatse een overzicht te geven van den inhoud dezer rede; uit den aard der zaak heeft de dagbladpers er ruimschoots aandacht voor gevraagd. De N.R.Ct. wijdde zelfs aan de beschouwingen van Mr. v. L. S. eene Nabetrachting, welke de Prov. Groninger Courant zich veroorloofde openlijk toe te schrijven aan Prof. van Vollenhoven, hetgeen echter door dezen, in een later Nr. (18 Nov.) van genoemd blad, met nadruk werd afgewezen.

* * *

Vademecum voor het personeel van het mijnwezen. Afzettingen van nuttige delfstoffen, door P. Hövig. Tweede verbeterde druk. Met afbeeldingen. (Batavia, Landsdrukkerij).

The Dutch East Indian florin in 1924; and The Dutch East Indies in 1924, by A. Ph. van Deventer. (Commercial Holland, Dec. '25).

Indische wanschepsels, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 4 Dec. '25).

De strijd tegen het Communisme in Ned.-Indië en het gewijzigde Regeerings-Reglement, door Dr. D. J. Hulshoff Pol Sr. (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink). (Overdruk in brochurevorm van een beschouwing in Vragen des Tijds van Nov., waarop in het Kol. Weekbl. van 21 Nov. de aandacht werd gevestigd).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 44. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Jaarverslag der haven van Semarang 1924. Met kaart: Ontwerp zeehaven Semarang. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Langs de Westkust (van Sumatra). Uit een reis-dagboek van Willy Corsari. (Vrije Arbeid, Nov. '25).

De landbouw in Suriname, door R. Fränkel. (De Planter. Orgaan der Vakvereeniging voor Assistenten in Deli, 31 Oct. '25).

BOEKAANKONDIGING.

De bij de Uitgevers-Maatschappij „Elsevier" verschenen roman van den bekenden schrijver Ernest Poole „Zijn gezin", (goed) vertaald door G. W. Elberts, geeft een uitmuntende schildering der Amerikaansche zeden in een gezin uit den beschaafden stand. Belangwekkende lectuur, waar de begrippen en opvattingen in dien stand niet beter of slechter zijn dan, — maar in vele opzichten geheel anders dan in Europa.

Suriname.

Men heeft in onze goede kolonie eigenaardige, periodiek terugkeerende bevliegingen. Onder het opschrift „*Onmogelijk*" deelt „*Suriname*" van 9 October daarvan een merkwaardig staaltje mede:

„Sedert jaren worden door visschers, die daartoe vergunning hebben bekomen van het ter zake bevoegde departementshoofd, netten in de Surinamerivier uitgeworpen en wel in het ressort van de districtscommissarissen van Boven- en van Beneden-Suriname. Deze arbeid kan door de visschers niet anders worden verricht dan met zoo weinig mogelijk kleeren aan het lichaam, gezien het gevaar voor het leven verbonden aan een compleet plunje tijdens de visscherij. Men bepaalde zich dan ook meestal tot het dragen van een lendendoek en de visschers hebben te voren nimmer een bemerking hierover gehad. Sedert den laatsten tijd echter wordt door het districtsbestuur te Domburg geëischt dat zij zich geheel kleeden, ook bij het uitwerpen der netten. Zelfs heeft een visscher kort geleden terzake reeds terecht gestaan voor de Ommegaanden rechter en is gestraft met een geldboete."

Tot zoover het blad.

Op onze reizen hebben wij meermalen visschers in het modderige water langs de rivieroevers zien staan bij het uitzetten of inhalen hunner netten. Hun kleedingstuk bestond uit een „kamisa", van het Portugeesche woord „camisa" (chemise), dit kleedingstuk echter teruggebracht tot de eenvoudigste proporties. Men stelle zich voor hoe zoo'n volledig gekleede visscher er uit zou zien na het uitzetten en inhalen der netten. De kamisa is bij dit bedrijf het eenige passende kleedingstuk. Weten de districtshoofden in Suriname niet hoe het zwembroekje er uitziet, waarin hier de mannen hun zee- of zonnebaden nemen?

Waartoe die onnoozelooze voorschriften?

* * *

„*De West*" van 6 November ontving het volgende communiqué:

Zooals bekend zullen op 7 Februari 1926 H.M. de Koningin en Z.K.H. de Prins der Nederlanden hoogstderzelver 25-jarige echtvereeniging vieren.

Ofschoon dit zilveren feest, op uitdrukkelijk verlangen van Hare Majesteit, in den huiselijken kring van het vorstelijk gezin zal gevierd worden, zal het toch niet ongemerkt aan het Nederlandsche Volk voorbijgaan.

In Nederland en de overzeesche gebiedsdeelen zijn dan ook comité's gevormd, teneinde op stoffelijke wijze blijk te geven van medeleven van het gansche Nederlandsche volk in deze voor onze Koninklijke Familie zoo gelukkige gebeurtenis.

Te dezer stede hebben mr. S. D. de Vries, mr. A. van Traa en de heer R. D. Simons, — die tevoren het dagelijksch comité van het Huldigings Comité 1923 hebben uitgemaakt — in de overtuiging, dat Suriname bij de andere gebiedsdeelen van het Koninkrijk niet zal willen achterblijven, zich in comité gesteld, met het doel gelden in te zamelen, opdat ook de Surinaamsche bevolking, zij het op bescheiden wijze, aan de door haar ten deze gekoesterde belangstelling uiting zal kunnen geven.

Het ligt in het voornemen van genoemde heeren om, zoo eenigszins mogelijk, het geschenk hier van Surinaamsche grondstoffen te doen vervaardigen.

* * *

Uit hetzelfde blad knippen wij het volgende:

De heer van Erpecum heeft de volgende motie gericht tot den gouverneur, ingediend bij de Koloniale Staten:

De Koloniale Staten, overwegende, dat ook onder het bestuur van Uwe Excellentie is voorgekomen, dat aan landsdienaren ongevraagd ontslag uit 's lands dienst is verleend zonder dat de betrokkenen tevoren in de gelegenheid waren gesteld om van tegen hen ingebrachte bezwaren behoorlijk kennis te nemen en daarop te worden gehoord;

overwegende voorts, dat, indien al in gevallen van ongevraagd ontslag van landsdienaren, in de betrekkelijke resoluties de redenen daarvan zijn opgenomen, deze eenzijdig en in hoogste instantie door het bestuur zelf zijn vastgesteld en geformuleerd;

overwegende, dat aldus de waarborgen ontbreken voor het nemen van rechtvaardige en behoorlijk gemotiveerde beslissingen vereischt, en het naar het oordeel van dit college dringend noodig is om in die leemte te voorzien;

hebben de eer zich tot Uwe Excellentie te wenden met het verzoek, dat:

1o. vóór het verleenen van ongevraagd ontslag aan landsdienaren dezen in de gelegenheid worden gesteld om van de tegen hen ingebrachte bezwaren behoorlijk kennis te nemen en daarop te worden gehoord;

2o. in geval van ongevraagd ontslag uit 's lands dienst alleen op uitdrukkelijk verzoek van de betrokkenen in de betrekkelijke resoluties de redenen worden opgenomen, die tot het ontslag hebben geleid, en gaan over tot de orde van den dag.

* * *

In het „*Algemeen Handelsblad*" van 1 December (Avondblad) belangwekkende beschouwingen van Prof. K(ielstr.)a over „*opcenten op de Surinaamsche invoerrechten*". De schrijver wijst, o.i. zeer terecht, op de nadeelige gevolgen voor de kolonie.

......„Indien nu echter de regeering door de invoerrechten te verhoogen, den voet, waarop Suriname met het buitenland ruilt, moeilijker maakt, waardoor de uitvoer eveneens noodzakelijk moet afnemen, werkt zij, vreezen wij, haar eigen bezuinigingswerk tegen. Zij bemoeilijkt de productie, den ruil met andere landen, de bron van welvaart en zal, wil zij het peil der laatste handhaven, dus haar toeslag moeten verhoogen. Doet zij dit niet, dan gaat het land achteruit. Wat aan den eenen kant door de opcenten binnenkomt ter betaling van de crisisuitgaven wordt aan den anderen kant verloren door de opbrengst aan andere middelen."

Gelijksoortige beschouwingen vinden wij in een ingezonden stuk in *„Suriname"* van 16 October, onder het hoofd *„De Belastingdruk versus de Handel"*.

Prof. K. merkt op dat „zooals ook hier te lande en in Oost-Indië het geval was, de voedselvoorziening in den oorlogstijd een te kort (heeft) opgeleverd en al kan men zich met betrekking tot Suriname afvragen, of er voldoende gedacht is aan de mogelijkheid om het tekort aan voedingsmiddelen, dat dreigde te ontstaan, te overwinnen door den aanplant van rijst in Suriname zelf, er was in die jaren niet veel tijd tot overwegen en de noodzakelijkheid van snel te handelen liet niet steeds toe alle andere mogelijkheden te onderzoeken, zeker niet om proeven te nemen."

Hiertegen moeten wij opmerken dat het aan pogingen om in die dagen de rijstcultuur te bevorderen niet ontbroken heeft. Wij herinneren ons de reizen van den toenmaligen Gouverneur, den heer Staal, naar alle deelen der kolonie om de kleine landbouwers aan te sporen om rijst aan te planten en met goed succes. Ook de plantages hebben toen rijst aangeplant. Maar van rijst alleen kon men niet leven. Dat de oppervlakte in cultuur met rijst zoozeer is toegenomen is een gevolg van den oorlogstijd.

In verband met het bovenstaande nemen wij hier uit *„De West"* van 27 October de volgende mededeeling van den Directeur van landbouw over:

„De opgaven, welke van de verschillende vestigingsplaatsen en andere rijstcultures zijn verzameld, geven als het totaal van den thans te verwachten oogst een hoeveelheid van ruim 11 millioen K.G. padi.

Men kan veilig aannemen, dat er aan deze schatting tenminste 10 pct. ontbreekt als te weinig opgegeven.

Van den ouden oogst is een overschot nog aanwezig, dat op 1.5 millioen K.G. wordt geschat.

Op grond dezer getallen mag men aannemen, dat er thans ongeveer over ruim 13.5 millioen K.G. padi wordt beschikt.

Indien na de lange droogte de regens vroeg invallen, zal er zeker een niet onbelangrijke oppervlakte rijst worden doorgeteeld en opnieuw gezaaid voor den oogst in April, welke den dan gebruikten voorraad opnieuw zal aanvullen.

Waar het gebruik van rijst in Suriname ongeveer berekend wordt op ruim een millioen K.G. padi per maand, kan er vastgesteld worden, dat er tot den volgenden oogst in October 1926 meer dan voldoende rijst in Suriname zal wezen voor het gebruik der bevolking.

Onder deze omstandigheden bestaat er zeker geen aanleiding rijst uit den vreemde in te voeren, doch wel om zich op den uitvoer toe te leggen."

* * *

De heer A. P. Penard zet zijne interessante artikelen, in *„De Periskoop"* van 3 October aangevangen, over den „Caraïbischen Pujai", voort. Tot onze spijt leenen die artikelen zich niet voor een korte samenvatting.

* * *

De Ingenieur C. L. van Nes, die benoemd is tot gewoon hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, heeft zijn eerste mijnbouwkundige werkzaamheden aangevangen in Suriname.

Curaçao.

De Emigranten van Cuba.

De door den heer Kwartz op Cuba bijeengebrachte Curaçaoënaars, 200 in getal, die naar hun land terug wilden, zijn ingescheept op de Arubaansche golet *Ave Maria.* Op of kort vóór 22 September van Puerto Padre vertrokken, hadden zij eind September of begin October op Curaçao kunnen zijn. 29 October waren zij er nog niet. 13 October was de *Ave Maria* gezien door de *Stuyvesant* tusschen Cabo la Vela, aan de Westkust van Guagira en de Monkey-eilanden. Men heeft er den kapitein van de *Stuyvesant* een verwijt van gemaakt, dat hij, niettegenstaande de seinen, die men op de golet gaf met een aan een stok gebonden vlag, doorgevaren is. Ook zou er een roeiboot uitgezet zijn door de *Ave Maria.* Een en ander heeft er toe geleid, dat de kapitein en eenige leden van de bemanning van de *Stuyvesant* een verklaring voor den procureur-generaal hebben afgelegd. De *Amigoe* verhaalt omtrent dit verhoor:

De kapitein N. Selhorst Hartog verklaarde op korten afstand een driemastschoener gezien te hebben, met een Hollandsche vlag half stok, maar geen witte vlag te hebben opgemerkt.

Toen de stoomboot dichtbij kwam, zag hij langs den schoener een roeiboot met menschen er in, wat aan den stuurman de opmerking ontlokte: „Het lijkt wel, of ze daar een lijk over boord zetten."

Daarna werd de vlag weer in top geheschen en later weer geheel neergehaald. De kapitein heeft heelemaal niet den indruk gekregen, dat het schip in nood verkeerde of om hulp vroeg. Hij was op zoo'n geringen afstand, dat hij zeker zou hebben opgemerkt, als de menschen om hulp hadden gevraagd.

De schoener zeilde goed door en het scheen hem aan niets te mankeeren. De kapitein kon natuurlijk niet beoordeelen of er gebrek aan water of voedsel was, maar de kust was zóó dichtbij, dat de schoener nog dienzelfden avond of zeker den volgenden morgen Rio Hacha had kunnen bereiken.

De kapitein heeft niet gestopt, omdat de schoener geen gebruik gemaakt heeft van de noodseinen, die volgens de internationale bepalingen zijn voorgeschreven.

Een stuurman van de *Stuyvesant* heeft ook den indruk gekregen, dat met de roeiboot een lijk overboord gezet werd, en vond geen reden om te stoppen, noodseinen zag hij niet.

Echter werd ook Johannes Fraay, een kustmatroos van de *Stuyvesant,* gehoord, die verklaarde Dinsdag middag 13 October, 's middags ten 2 uur, ter hoogte van Rio Hacha een driemastschoener in het Zuid Westen te hebben gezien, die in Oostelijke richting voer.

Deze schoener maakte op hem den indruk om hulp te vragen, daar hij aan den 2en mast een witte vlag en aan den top van den 3en mast halfstok de Hollandsche vlag geheschen zag.

Toen de *Stuyvesant* de bark voorbijvoer tot op een afstand, die de breedte van onze haven kan bedragen hebben, werd van den schoener een boot te water gelaten, die in de richting van de *Stuyvesant* geroeid kwam. Doch de stoomer verminderde geen vaart en stoomde door. Aan boord van den zeiler waren zeer veel menschen, die wuifden.

De schoener scheen in goede conditie.

Bij deze verklaring sluit zich eenigszins aan die van den Venezolaanschen passagier Vicente Laya. Ook deze zag de vlag half stok hangen. Hij zag, toen de stoomboot nabij den schoener kwam, dat een roeiboot werd uitgezet en in de richting van de stoomboot werd geroeid, terwijl de zeiler bleef liggen *(capia)* met slappe zeilen. De *Stuyvesant* vervolgde zijn koers.

Deze passagier heeft *niet* gezien, dat de vlag-halfstok later weer geheschen en daarna weer gestreken werd. De heer Laya kreeg den indruk, dat de bark verbinding zocht met de stoomboot en dat de gegeven signalen voor de *Stuyvesant* bestemd waren, want een andere boot was er niet in de buurt.

Het Amsterdamsche *Handelsblad* heeft een mededeeling van de directie der *K. W. I. M.* ontvangen, dat een door den kapitein wegens wangedrag gestraften Curaçaoschen schepeling den kapitein zou beschuldigd hebben en zijn verklaringen in strijd met de waarheid zijn.

Intusschen zijn er berichten gekomen, dat de *Ave Maria* vier dagen later Rio Hacha is binnengeloopen om proviand en water. Daar moeten 100 passagiers aan wal gegaan zijn, die niet meer met de golet mee wilden. Van lekkage of ziekte was niet gebleken. Dit bericht is binnengebracht door de *Neptunus* van de C. S. M., die erop uit gegaan was om de *Ave Maria* op te sporen. Zaterdag den 17den October was de golet echter weer van Rio Hacha vertrokken.

De *Amigoe* wijst nog op het groote aantal passagiers van de *Ave Maria* en de blijkbaar onvoldoende provianteering. Het blad zegt, dat onder gouverneur Helfrich bepalingen gemaakt werden omtrent het maximum aantal passagiers en de levensmiddelenvoorziening van zeilschepen, die uit de havens der kolonie uitvaren, en vindt het vreemd, dat het gouvernement nu zelf zoo anders gehandeld heeft.

De heer Kwartsz heeft in de *Amigoe* daarop de zee-

waardigheid van het schip betoogd, ook met een 200 passagiers.

De juist ontvangen mail meldt de behouden aankomst van de golet en de emigranten. Nadere bijzonderheden de volgende week, naar wij hopen.

Autorijders.

La Cruz deelt mee, dat in den laatsten tijd verschillende chauffeurs van auto's gestraft zijn met intrekking van hun rijbewijs voor den tijd van 1 tot 4 maanden. Van één zou het rijbewijs zelfs voor goed zijn ingetrokken.

Rustoord.

In de *Amigoe* lezen wij, dat de Piscaderabaai met omliggend terrein door het gouvernement is verkocht aan de *C. P. I. M.*, die, naar verluidt, het plan heeft daar een *Rustkuur-oord* (berekend op ± 20 logé's) te vestigen voor haar employé's van de *C. P. I. M.* en van de *Caribbean Oil Cy* van Maracaibo. De concessie van den heer J. E. van der Meulen alhier, die hier reeds begonnen was een gedeelte dezer baai voor een moderne badplaats in te richten, werd voor *f* 10.000 afgekocht.

Koloniale Raad.

De voorgestelde verandering van de verordening op het notarisambt is door den Kolonialen Raad aangenomen.

Waterverkoop.

Het water begint schaarsch te worden. De verkoop van water door de ezelkarren en trucks is weer in volle actie. Op den Berg van Pietermaai is de prijs van één blik water al tot 20 à 25 cts. gestegen. *(A. d. C.)*

IJsfabriek.

Naar wij vernemen zal de ijsfabriek op het Rif binnenkort, nu de nieuwe machines bijna geheel zijn opgesteld, met grootere capaciteit gaan werken, wat dringend noodzakelijk is. Tot nu toe was het onmogelijk aan alle aanvragen te voldoen. Nog dagelijks is het dringen en vechten bij de verkoopplaatsen om een hoeveelheid ijs machtig te worden. *(A. d. C.)*

Stadslijnen.

De *Amigoe* deelt mee, dat de heer Manrique Capriles voornemens zou zijn autobussen te laten rijden van de Breedestraat, Willemstad, naar Schaarloo.

Uit den Verren Vreemde.

Genève - Locarno - Genève.

Wij behooren niet tot hen, die gelooven dat met afschaffing van het wapen de strijd ook uit de wereld zal zijn, maar wij gelooven wel dat, als de wereld den wensch en den wil toont om het wapen af te schaffen, in dien wensch en in dien wil een hoog te stellen streven tot uiting komt om aan recht boven geweld voorkeur te geven. Wij behooren niet tot hen, die de ontwapeningskwestie bij de regeling der internationale verhoudingen als het belangrijkste van alle vraagstukken naar voren willen dringen, maar wel kennen wij bij alle belangrijke internationale vraagstukken aan de oorlogskwestie een zeer voorname plaats toe, en daarom gelooven wij, dat wie den vrede wil op economisch-, politiek-, financieel-, rassengebied, altijd en steeds daarbij heeft te overwegen eenerzijds in hoe ver mag het bereikte meewerken tot verdere wapenvermindering? anderzijds in hoe ver laat de algemeene wereldontwapening reeds toe om over economische-, politieke-, financieele-, rassenvrede te denken?

't Viel ons niet gemakkelijk ons pessimisme te blijven uiten toen in den zomer van 1924 het veelbelovend protocol van Genève der wereld als een blijde boodschap werd voorgehouden. En 't gaf ons geen vreugde toen gelijk te krijgen in dit ons gemis aan geloof.

Aan het protocol lag de gedachte tot grondslag, dat een oorlog geen ruzietje meer is tusschen twee staten, maar dat 't internationalisme, het gemeenschapsgevoel der staten reeds zoo ver gevorderd zou zijn, dat de staat, die tegen een ander optrekt, voor die daad verantwoordelijk zou staan tegenover die geheele gemeenschap. De Volkenbond zou erbij te pas komen. De staat, die tegen een Volkenbondsbeslissing in toch er op in zou slaan, zou als oorlogsmisdadiger den Volkenbond tegenover zich vinden. Wij konden aan 't succes van die stelling toen niet gelooven, terwijl Amerika, Duitschland, Turkije, Rusland geen lid van den Volkenbond waren en ook geen geneigdheid toonden tot medewerking, terwijl tevens de verhouding Japan—Amerika geenszins vriendelijk was, de te Washington gesloten vlootbeperkings-overeenkomst ten spijt, en terwijl bovendien de Britsche dominions blijk gaven zich nooit door een Volkenbondsbeslissing te willen laten dwingen tot eenigerlei actie, waartoe zij niet uit eigen vrijen wil zouden hebben besloten.

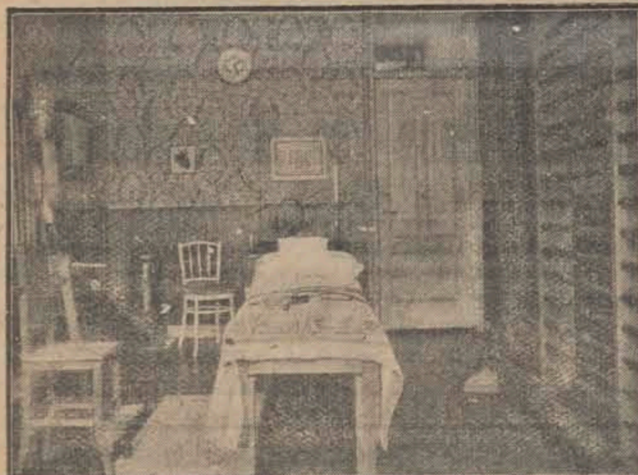
Is 't protocol van Genève verongelukt, geheel zonder beteekenis is de inspanning toch niet gebleven. Vooreerst is door de deliberaties opmerkzaamheid gevraagd voor de bedoeling van eenige punten in het pact van den Volkenbond, over wier strekking misverstand dreigde te ontstaan. Dan hebben landen, die, erg voorbarig, al meenden geen plicht tot zelfverdediging meer te hebben en elke neutraliteitsmogelijkheid opgeheven te zien door het pact van den Volkenbond, leeren inzien dat het zoo ver nog niet is, op lange na nog niet is, en dat, practisch en actueel gedacht, alle oude verplichtingen van zelf-veilig-stellen nog ten volle gelden. Maar de poging om 't protocol van Genève te verkrijgen had ook, en dit was een mooi resultaat, duidelijk doen uitkomen hoe bij zeer velen het ernstig verlangen bestaat om tot meer vredelievende verhoudingen tusschen de naties te komen en om dit in een overeenkomst vast te leggen, op de drieëenheid van veiligheid, arbitrage, ontwapening.

't Zijn vooral Frankrijk en Engeland, die zich beijverd hebben, te redden wat in deze te redden is, particel al vast te bereiken, wat voor het geheel nog illusie moet blijven. Zoo is na de Volkenbondsverg. van Sept. 1925, weer te Genève, Locarno ontstaan. Locarno is niet uitdrukkelijk een verdrag tot wapenvermindering, het legt geen plicht tot beperking van de bewapening op, maar de overeenkomst is toch gegrond op en gericht op den wensch van allen om zich van den wapendruk te ontlasten. En na de onderteekening te Londen der verdragen, die te zamen de overeenkomst van Locarno uitmaken, reisden kopstukken, die hoofdfiguren waren bij dit succes, dan ook dadelijk weer naar Genève om daar bij een zitting van den Raad van den Volkenbond de kroon op den arbeid te doen zetten, daar deze Raad nu overweegt: in hoever mag het bereikte meewerken tot verdere wapenvermindering? Terwijl wij dit schrijven zijn te Genève drie leden van het Britsche kabinet aanwezig: Sir Austen Chamberlain, minister van buitenl. zaken, Amery, minister van koloniën en lord Cecil, minister zonder portefeuille, Frankrijk is vertegenwoordigd door Paul Boucour, wellicht komt Briand er zelf ook nog.

Nu loope men met zijn verwachtingen weer niet verder dan tot gebillijkte kansen. Men heeft te Locarno geen formule gevonden om de veiligstelling van alle staten die, toch au fond hetzelfde wilden, naar één voorbeeld vast te stellen. Zoodoende zijn er zelfs 9 verschillende verdragen opgesteld, die b.v. voor Polen, Tsjecho-Slowakije, België, Frankrijk verschillend zijn opgesteld. Wel heet Duitschland er on voor 't eerst geheel als gelijke aangezeten te hebben, maar de verdragen berusten voor een belangrijk deel toch nog op wantrouwen in- en vrees voor een eenmaal weer op krachten gekomen Duitschland. De oorlogskans wordt ook niet uitgesloten. Aan den Raad van den Volkenbond wordt ingeval van een oorlogsbedreiging een rol, en taak en stem toegekend, maar als die Raad niet tot een *eenstemmige* beslissing komt, en partijen niet tot inkeer komen, is toch geen ander middel beschikbaar om oorlog te verbieden. In eenige der verdragen (Duitschland en oostelijke buurstaten) wordt de oorlogsmogelijkheid dan in de verdragen zelf nog erkend, in andere (Duitschland, Frankrijk, België) wordt zij blauw-blauw gelaten. Elk der verdragen is gericht tegen een daarbij bepaald gedacht dreigend gevaar, en er is dan een mogendheid (b.v. Frankrijk voor Polen), of er zijn eenige mogendheden (b.v. Engeland, Frankrijk en Italië voor België), die zich tot waarborgen maken ter bescherming tegen dat bepaald gedachte gevaar. Komt hierin de oorlogsgedachte alsnog ten volle tot uitdrukking, in de weigering van Groot Brittannië en van Italië om zich mede garant te stellen tegen een bedreiging van Polen of Tsjecho-Slowakije, ligt zelfs een verloochening der gedachte van internationale verbroedering en van internationalen waarborg, waarop de Volkenbond zijn wereldvrede zou willen grondvesten. De Britsche dominions zijn ook nu afkeerig gebleven van verplichte bemoeienis met aangelegenheden van landen en zaken, die hun rechtstreeks niet aangaan. Er zou, naar men beweert, ook petroleum-politiek mede in 't geding zijn.

Locarno heeft dus nog geen boodschap van eeuwigen vrede durven brengen tusschen de landen, die onderteekenaars naar Londen hebben gezonden.

Men mag van de nu geopende besprekingen te

Genève niet verwachten, dat zij dit wel zullen brengen. Wel heeft Briand voor Frankrijk, Vandervelde voor België gezegd, dat Locarno verlichting van diensttijd, legersterkte en dus ook van budget voor hun land zal brengen. Met zekerheid kan worden verwacht, dat andere bij Locarno betrokken landen dit voorbeeld zullen volgen. Hierover verblijde men zich in volle oprechtheid. Men luistere aandachtig wat Genève nu als conclusie van Locarno zal geven. Maar nogmaals men spanne de verwachting niet te hoog. De Volkenbondsvergadering van September heeft, op voorstel van den Nederlandschen vertegenwoordiger Mr. Jhr. Loudon, besloten in deze Decemberbijeenkomst van den Raad *een programma vast te stellen van voorbereidende studiën*, om t.g.t. op het geschikte oogenblik zonder tijdverlies tot het bijeenroepen van een ontwapeningsconferentie te kunnen overgaan. Dat is waarover men nu in Genève aan 't beraadslagen is. Meer niet, en hierover loopen de inzichten al ver uit elkander. Ook bedenke men hierbij: 't Ontwapende Duitschland is nog geen lid van den Volkenbond. Wel wordt aangenomen, dat, om dit te bereiken, nog slechts een formaliteit te verrichten is, maar 't zal toch een geruststelling zijn wanneer de zaak inderdaad beklonken zal wezen. De Ver. St. v. N. Amerika en Rusland zijn uitgenoodigd zich ook ter conferentie te Genève te laten vertegenwoordigen. Coolidge, de President der Ver. St., zou zich zelfs al goedgezind hebben getoond ten opzichte van elke internationale wapenbeperking, maar met Uncle Sam is 't heel dikwijls moeilijk zaken doen. Dit is in nog grooter mate het geval met de Sovjetregeering, die voor een ongebonden strijd voor haar Bolsjewistische practijken meer voelt, dan voor bindende vredesverdragen met staten, die nog op kapitalistischen grondslag staan. En Turkije dan, dat in de Mosoelkwestie zoo duidelijk toont maling aan den Volkenbond te hebben.

Is voor ons land van Locarno en de doorwerking daarvan in Genève veel te verwachten? Het groote streven is: meer zelfverloochening van elken staat, en zoodoende meer opgaan in de groote internationale gemeenschapsgedachte. Nederland heeft tot nu toe zijn beteekenis echter juist gezocht in zelfstandigheidspolitiek en het heeft hieraan ontegenzeggelijk kracht en geruststelling ontleend. Zelfstandigheidspolitiek, met een open oog voor 't groote gebeuren in de wereld. **Dus niet als 't vroegere Japan, dat zich opsloot en afzonderde, maar zelfstandig meedoen aan de groote wereldbewegingen.**

Zijn nu Locarno-verdragen denkbaar voor Nederland en voor Indonesië? Tegen wie zouden zij gericht moeten zijn? Van wie zouden wij waarborging willen vragen, *willen aanvaarden, wie zal ze ons willen toezeggen*, voor elk der te onderstellen bedreigingen, waarvoor een verdrag ware op te stellen? Men zette zich even tot beantwoording van deze vragen, die weer tientallen van nieuwe vragen doen opkomen.

En wanneer men dan voor al die vragen al eens bevredigende antwoorden mocht gevonden hebben, dan zou men nog pas aan de Locarno-verdragen zijn. Wanneer men voor al die gevallen de oplossingen in ontwerp-verdragen mocht hebben geformuleerd, wanneer alle daarbij betrokken vreemde mogendheden ook instemming met die ontwerpen zouden hebben betoond, waarbij Nederland dan principieel, en practisch, en voor goed afstand zou moeten hebben doen van zijn zelfstandigheidspolitiek, en bij voorbaat contra-prestaties zou moeten hebben toegezegd tegenover de waarborgen, die vreemde mogendheden wel zouden hebben willen toezeggen, dan zou men nog pas in Locarno zijn.

En daarna, daarna eerst zou de overweging kunnen beginnen: hoe ver mag het bereikte meewerken tot wapenvermindering h. t. l. en in Indië?

Nu meene niemand, dat wij aan hetgeen te Locarno bereikt is, en aan hetgeen thans te Genève bewerkt wordt, voor ons land geen beteekenis hechten.

't Tegendeel is waar. Wij achten dit alles zelfs van zoodanig overwegend belang, dat wij de oplossing van de heerschende ministerieele crisis op Locarno-Genève georienteerd zouden willen zien. Geen verwachtingen op losse gegevens, maar wèl een ministerie, dat zich tot eerste en voornaamste taak geeft vast te stellen in hoever de geest van Locarno zijn stempel mag drukken op Nederlands politiek naar buiten en naar binnen. Wordt onze politiek in deze richting georienteerd, onder leiding van een staatsman, die in de internationale politiek een goeden naam heeft, en wiens prestige in den Volkenbond gevestigd is, dan zullen de economische, politieke, financieele en militaire vraagstukken voor Nederland en Indië *up to date* gebracht worden.

Als bijkomende omstandigheid kan hierbij nog gelden, dat ook het in vernieuwde actualiteit gebrachte Chineesche vraagstuk, het urgente Belgisch-Nederlandsche verdrag, en het nu tot vraagstuk van den dag gemaakte gezantschap bij den Paus, dringende vragen zijn, die een premierschap van den minister van buitenlandsche zaken in de lijn van het momenteel eerst noodige brengen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

HET WINTERSEIZOEN OP WAARDIGE WIJZE BEGONNEN.

Het winterseizoen onzer Afdeeling is op een waardige wijze begonnen, nl. met de vertooning van de film „Een Molukkenreis met het s.s. Plancius van de Kon. Paketvaart-Maatschappij", met als toegift de uit het oogpunt van land- en volkenkunde hoogst merkwaardige, door den heer H. W. Metman opgenomen film van de „Feesten aan het Hof van den Soesoehoenan te Solo, nl. de Garebeg Moeloed en de Garebeg Poewasa-plechtigheden".

In verband met de zeer hooge kosten welke in een stad als Amsterdam steeds verbonden zijn aan filmvoorstellingen (men vraagt hier voor een zaal, waarin 500 personen gaan, met inbegrip van filmtoestel een paar honderd gulden) hebben wij samenwerking gezocht met de Ver. „Hou en Trou" en met genoegen mogen wij hier getuigen, dat onze samenwerking een buitengewoon succes is geworden. De Zendingskapel, die ruim 800 personen kan bevatten, was tot in de uiterste hoeken bezet.

De Directie van de Kon. Paketvaart-Maatschappij had ons, behalve de film, ook de muzikale begeleiding aangeboden, in den vorm van een buitengewoon beschaafd strijkje, dat met toepasselijke melodiën de filmbeelden accentueerde. Een woord van oprechten dank voor den zoo genotvollen en leerzamen avond aan de Directie van de Kon. Paketvaart is hier volkomen op zijn plaats, evenals aan den heer Metman, die geheel belangeloos de door hem opgenomen film voor dien avond afstond en toelichtte.

Vrijdagmiddag 4 December hadden wij het voorrecht voor de leerlingen (3 klassen) der Chr. H. B. S. 5-jarigen Cursus de Patria-film van de Rotterdamsche *Lloyd* te kunnen vertoonen. Wat een dankbaar publiek; met ontzag werden de getallen herhaald als op de film verteld werd hoeveel K.G. vleesch, hoeveel linnengoed, enz. voor een bootreis wel noodig waren.

Door de groote welwillendheid van de Directie van de Rotterdamsche Lloyd hebben wij tot einde Februari de beschikking over deze film en het ligt in ons voornemen in overleg met de Directeuren der verschillende inrichtingen van Onderwijs zooveel mogelijk de schoolkinderen met deze interessante film kennis te laten maken.

Tot ons genoegen mogen wij constateeren, dat onze Afdeeling meer en meer een vraagbaak wordt voor personen die contact met onze Koloniën zoeken; wij kregen aanvragen van betrekking-zoekenden, menschen die kamers aan verlofgangers wenschten te verhuren of onderkomen zochten, enz., enz.

Ook kwamen vragen tot ons voor het organiseeren van Indische avonden en was het ons een genoegen het personeel van het Gesticht „Duin en Bosch" te Bakkum (Castricum) een leerzamen en zeer interessanten avond te kunnen bezorgen door den heer J. Einaar, die een voordracht hield over het leven der Boschnegers in Suriname.

Ook van den kant der Old-Fellows kwam een dergelijk verzoek, en het gelukte ons een avond te kunnen aanbieden van een samenstelling zooals nog wel nooit in de Annalen van onze Vereeniging zal voorgekomen zijn, nl. een avond gewijd aan Oost en West, vóór de pauze R. S. Hardjodiringgo met voordrachten en dansen; nà de pauze de heer Rijsenburg uit Suriname over de negers met als slot Surinaamsche dansen. Cultuur en natuur tegenover elkaar.

Afdeelingen, die *ook zoo'n avond wenschen te geven*, wil ondergeteekende gaarne met inlichtingen dienen.

Een van de tragische zijden van het Secretarisschap dezer Afdeeling is wel de bezoeken die hij ontvangt van Surinamers, die hier zonder middelen van bestaan, ja zelfs dikwijls zonder onderdak rondzwerven.

Soms lukt het hem deze arme kerels aan een baantje te helpen, of op een andere wijze voor ondergang te behoeden; het aantal is echter den laatsten tijd zoo toe-

genomen, dat hij ze naar het Armbestuur moet verwijzen.

Maar ook heeft het Secretarisschap zijn komischen kant; zoo werd hem in deze St. Nicolaasweek tot tweemaal toe gevraagd of de Ver. Oost en West ook „zwarte Pieten" kon leveren en hoeveel die moesten kosten.

Tevens neem ik deze gelegenheid nog eens te baat den leden van Oost en West er aan te herinneren, dat zij, op vertoon van hun lidmaatschapkaart toegang hebben tot de Clublokalen, Restaurant en Leeszaal van de Amsterdamsche Burgerwacht, Singel 548.

Mooiere clublokalen, beter en goedkooper restaurant zal men tevergeefs in ons land vinden; zij herinneren aan de zoo beroemde clubgebouwen in het West-End te Londen.

Men heeft er intieme zitjes in diepe clubfauteuils, men heeft er een uitgebreide leestafel, prachtige billards — men heeft er een interessant kijkje op het hartje van Amsterdam, n.l. op het Muntplein, en van dat alles kan men gebruik maken door het lid zijn van onze Vereeniging. Het is ons Bestuur dan ook een psychologisch raadsel dat deze gelegenheid, door geen enkele andere Vereeniging geboden, onbenut wordt gelaten; het zou toch in het Centrum van Amsterdam een punt van samenkomst kunnen zijn van tal van oudgasten, die men genoeg in Amsterdam heeft.

L. D. PETIT,
Secretaris Afd. Amsterdam.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

POSTPAKKETTENDIENST OP CURAÇAO.

De handel op Curaçao ondervindt bezwaar wegens het ontbreken van een postpakkettendienst met de naburige landen, Venezuela, Panama, Costa Rica en Honduras, terwijl zendingen voor Colon, Cartagena, San José, enz. slechts als scheepspakket kunnen worden verzonden. De West-Indische Kamer te Amsterdam, Oudebrugsteeg 16, heeft zich naar aanleiding daarvan tot den Minister van Koloniën gewend met het verzoek te willen bewerkstelligen dat in het belang van den Curaçaoschen handel een directe postpakkettendienst met de genoemde landen tot stand komt evenals het geval is tusschen Nederland en die landen.

De aandacht van de Secretarissen der afdeelingen wordt gevestigd op de mededeelingen van hun Amsterdamschen collega over een *Hardjodiringgo-Rijsenburg-avond.*

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Van het Informatie-Bureau:

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mej. A. G. Engel, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O. E. L. O., Nice, p. a. Hollandsch Bureau, Rue Verdi 31.
T. E. Ch. Merens, Gouvernements-Veearts, Hilversum, v. Ostadelaan 13.
H. Th. F. Schuch, Landmeter 3e kl. b. h. Kadaster in Ned.-Indië, Rotterdam, Molensteeg 29.
K. L. Bimmel, 2e Werktuigkundige b. d. Gouvernements Marine, Bergen (N.-H.), Notweg 4.
M. Moerdijk, Directeur v. d. Openbare Muloafd. der A. M. S., Den Haag, Parkweg 21, Villa Elisabeth.
A. Ros, waarnemend 1e Officier b. d. Gouvernements Marine, Hoek van Holland.
Ir. W. Haaxman, waarnemend leeraar b. d. K. W. S. te Batavia, Helder, Kanaalweg 147.
G. J. E. Boswinkel, Gewestelijk Gouvernements-arts te Magelang, Den Haag, Daendelstraat 1.
R. A. A. W. Schreuder, Assistent-Resident, Deventer, Radstakeweg 26.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer of onderwijzeres bij het M.U.L.O., in het bezit van de hoofdakte en van bijakten,
c. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
d. doctor of doctorandus klassieke letteren voor de V.H.O.-afdeeling der Alg. Middelb. School te Bandoeng;
e. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
f. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 1 vakonderwijzeres voor voorbereidend lager onderwijs.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *e*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., *f*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°.).

Mutatiestaat van 2 tot 9 December 1925.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
J. L. J. Marin, Amsterdam, Jan Lievestraat 56 I. *f* 5.	den heer A. J. J. van Gogh te Amsterdam.
G. K. Dijkstra, oud Luit.-Gen. N.-I. L., Den Haag, Statenlaan 129. *f* 5.	
Mr. F. J. H. Cowan, oud Directeur van Justitie O.-I., Wassenaar, van Zuijlen van Nijeveltstraat 93. *f* 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
J. van Dijk, oud Ambtenaar S. C. S., Den Haag, Pension Bredius, Prins Mauritslaan 86. *f* 5.	

Afschrijven:

N. B. Spoor, Den Haag, van Speykstraat 149.
J. E. Vincent, Den Haag, Stadhoudersplein 83.

Adresveranderingen:

R. W. Fernandes, Arts-Districtsgeneesheer, van: Albina (Suriname), naar: Groningen, Wassenberghstraat 7. *f* 5.—.
A. G. Dankfort, onderwijzer, van: Slootwijk, naar: Paradise, Nickerie.
B. A. Bruins, Ind. Litt. Cand., Leiden, van: Witte Singel 100, naar: Thorbeckestraat 8.
W. H. van der Haas, Gep. Houtvester, van: Den Haag, van Boetzelaerlaan 14, naar: Monte Carlo, Hotel Russie, princeporli Monaco. *f* 5.
C. A. Th. Luckmann, van: Den Haag, Carel van Bylandtlaan 30, naar: Soerabaja, Bataafsche Petroleum Mij., Afd. Handelszaken.
J. van Burg, Adj.-Directeur Cultuur Mij. der Vorstenlanden, van: Brussel, Avenue Charbo 49, naar: Semarang, Hulppostkantoor Tjandi.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFÉS EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: De Chineezen in Nederlandsch-Indië en hunne rechtsbedeeling. — „Tropisch-Medisch-Hygiënische Tentoonstelling te 's-Gravenhage. — Balische Bouwkunst. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. Groningen). — Mededeelingen: (Van het Informatie-Bureau). — Mutatiestaat van 9 tot 16 December 1925.

De Chineezen in Nederlandsch-Indië en hunne rechtsbedeeling

door

Mr. P. A. F. BLOM.

Een van de bevolkingsgroepen van Nederlandsch-Indië, n.l. de Chineezen, begint, dank zij het optreden van de jong-Chineezen, in Nederland studeerende, al meer en meer de aandacht op zich te vestigen, waarbij de strooming, die zich bij haar openbaart, gericht op de gelijkberechtigdheid met de Europeanen, inzonderheid in het oog gehouden dient te worden.

Tot goed begrip der zaak diene, dat men na veel geharrewar in 1920 eindelijk in het Regeeringsreglement van Nederlandsch-Indië een nieuw artikel 109 opgenomen heeft, bevattende eene herverdeeling van de bevolking van onzen Oost; kende men eertijds aan de eene zijde Europeanen en daarmee gelijkgestelden, daartegenover stond dan de groep van Inlanders en zij, die daaraan gelijk geacht werden. Met deze tweedeelige indeeling is nu gebroken en is daarvoor in de plaats een indeeling in 3 groepen gesteld: Europeanen, Inlanders en Vreemde Oosterlingen. Vroeger gerekend tot de Inlanders, want daarmee was hij gelijk gesteld, vormt thans de Chinees het hoofdbestanddeel van de laatste groep.

Als wij nu in artikel 109 van meergenoemd Regeeringsreglement lezen, dat, wil een bepaald individu gerekend worden tot de Europeanengroep, hij moet zijn òf Nederlander òf Japanner òf uit Europa afkomstig, dan wel kunnen wijzen op een familierecht, dat sprekend gelijkt op dat in Nederland, dat moet men, goed op de hoogte zijnde van de z.g.n. Chineezen-wetgeving, iets zonderlings vaststellen. Wat is toch in het jaar 1917 gebeurd? Toen verscheen in het Staatsblad 127 een wetgeving, die *privaatrechtelijk* den Chinees met den Europeaan gelijk stelde en legt men nu daarnaast het evengenoemd artikel 109, dan ziet men, dat, wil de Chinees in de Europeanengroep belanden, zijn familierecht, d.w.z. zooals dat is in het land van herkomst (meestal Zuid-China) met dat in Nederland overeenstemmen moet. Als nu een moderne strooming in Zuid-China gaat breken met dat wat daar reeds eeuwenlang gold en een familierecht wordt vastgesteld gelijk aan dat van ons, dan is men er; het zotte van deze anomalie springt dadelijk in het oog, als men bedenkt, dat een dergelijke onzekere gebeurtenis hier de beslissende factor is, terwijl

voor de hand liggende zou zijn, dat voor den Chinees het hem in Indië toebedeelde familierecht, i.c. gelijk aan dat van Nederland vrijwel, doorslaand zoude zijn.

Begrijpelijk wordt echter deze zonderlinge toestand, als men weet, dat de Chineezengroep uit twee elementen bestaat, n.l. de singké's, zijnde de vreemdeling-Chineezen en de z.g.n. peranakans, zij, die een Chinees tot vader hebben en binnen Nederlandsch-Indië uit een Inlandsche vrouw geboren. Het zou voor den singké geen bezwaar zijn, dat hij voorshands bleef in de groep der Vreemde Oosterlingen, ja, hem jarenlang voorwaardelijk toeliet en men hem na vijf jaar verblijf binnen den Oost eerst opnam in een der bevolkingsgroepen, doch voor den peranakan is dat anders.

De vraag luidt nu: streeft de peranakan-Chinees naar een wijziging van den staatkundigen toestand en zoo ja, welke grieven heeft hij tegen zijne huidige positie?

Wat de eerste vraag betreft, daarvan is de beantwoording niet zoo eenvoudig. Er is een tijd geweest, dat de geheele Chineezengroep als toen haar gelijkstelling met Europeanen gegeven was, haar dankbaar zou hebben aanvaard, daar de stemming toen zeer loyaal en beslist pro-Nederlandsch was. Aan de andere zijde zijn er evenwel teekenen geweest, die niet zoo volstrekt daarop wijzen en zelfs het tegendeel doen vermoeden; kenschetsend bijv. is de omstandigheid, dat tal van Chineezen op de particuliere landerijen, de zonder verband neergestreken of in groepen wonende Chineezen hier en daar op de Buitengewesten (Sumatra en Wester-afdeeling van Borneo?) zich vereenzelvigd hebben met de Inlandsche bevolking en omgeving en een hun volledig geschonken Europeanenrecht al zeer misplaatst zoude zijn en daarom vindt men dan ook in het particuliere landerijen-reglement van 1912 onder artikel 12 opgenomen als tegenstelling tot het feit, dat Inlanders en Vreemde Oosterlingen wel opgezetenen mogen zijn van een particulier land en het z.g.n. erfpachtsrecht, zijnde een bouw- of bewerkingsrecht kunnen hebben, Europeanen daarentegen uitgesloten zijn; zoo wijst de ordonnantie in Staatsblad 1917 No. 662 er op, dat Chineezen, die in de residentie van Riouw en Onderhoorigheden op 1 Maart 1913, de dag van opheffing van het zelfbestuur van Riouw, die eenig stuk gronds in bruikleen hadden gekregen van dat zelfbestuur en dat als woongrond of dergelijke bezigden, dien grond in burgerlijk wetboek-eigendom, of zoo zij die niet verkozen, een anderen titel, dus ook een niet Europeeschen titel konden erlangen. Voorts bepaalt het Koninklijk Besluit, vervat in S 1913 No. 702, houdende regelen voor den rechtstoestand van tot landsdomein teruggebracht particulier land, dat Chineezen, voormalige opgezetenen, den door hen bezeten grond in eeuwigdurende erfpacht kunnen krijgen, welke bepaling Nolst Trenité in zijne Inleiding tot de agrarische wetgeving aanleiding geeft op blz. 82 op te merken, dat vele Chineesche bezitters van onbeduidende woonerven of andere stukjes grond op een zulk Europeesch recht, dat wil zeggen: het eeuwigdurende erfpachtsrecht, geenerlei prijs stellen.

De Singké-Chinees zal, gelet op wat zich als zoodanig aandient, ook al heel weinig behoefte hebben aan dat Europeanenrecht, verknocht als hij nog is aan dat, wat hij thuis in Amoy of elders in Zuid-China kende en bovendien van al dat gedoe in onzen Oost niets begrijpende, zich veel meer interesseert voor den kleinhandel, om zich de gedroomde millioenen des te eer te vergaren.

Een vraag, die zich bij menigeen zal opdoen, is of bij den peranakan nog steeds veel interesse bestaat voor China. Stellig zijn er uitingen en teekenen genoeg in de Indo-Chineesche pers te lezen geweest, die daarop wezen. De peranakans, zegt men, hebben relaties met het geboorteland van vaderszijde gezocht en gevonden, accoord, maar de chaos, die daar heerscht, kan nooit als maatstaf gelden voor hunne begeerten en mocht de toestand [...] zich blijven ontwikkelen in hetzelfde spoor, [...] zal het voor de peranakans zaak zijn voor goed [...] breken met dat land, tenzij de bolsjewistische [...] orde zulke aantrekkelijke perspectieven bied[...] zij voor de over het algemeen vrij ontwikkelde [per]anakans aanlokkelijk wordt, wat ik voors[...] betwijfel.

Een tweede vraag is: wordt dan niet door [...] stroom van immigranten de gedachte aan het [...] land levendig gehouden? Het zou de moeite w[...] zijn eens de aandacht te schenken aan het to[...] dat jaarlijks in Nederlandsch-Indische havens [...]nengekomen en gevestigd is en dan zal een [...] dalend cijfer te zien zijn. Hoe dat nu komt, da[...] willen wij ons niet verdiepen, doch dit is zeker, [...] het voor den in Indië blijvend gevestigden Chi[...] niet anders dan ten goede zou komen, als er [...] algeheele stilstand in de immigratie te bespe[...] ware, omdat de oplossing van het vraagstuk [...] gelijkberechtigdheid met den Europeaan voor [...] Chineezen-groep in onzen Oost juist hare gro[...] complicaties vindt in de aanwezigheid van [...] singké's. Een andere opmerking zoude kunnen [...] hebben de peranakans niet de geheele nation[...]sche beweging op touw gezet met het doel om [...] verlangens op staatkundig gebied, gelijkstelling [...] de Europeanen, te bereiken, en de aansluiting [...] China, het levendig houden van de Chineesche [...] en geest te voorschijn gehaald, bereid om [...] dadelijk weer overboord te werpen, als het [...] gunstig werd? Eén ding is zeker, dat de opz[...] onder invloeden van buiten af ingezette [...] oorlog China belet zelf den invloed op Java [...] tijden levendig te houden.

II.

Komen wij thans tot de grieven, die uitgesp[...] zijn van Chineesche zijde. Zij zijn drieërlei: 1e [...] z.g.n. verplicht wonen in wijken; 2e. het p[...] stelsel; 3e. de rechtsbedeeling.

Het sub 1e vermelde heeft voor Java en M[...] waar het gros der Chineezen woont, zijne w[...] verloren, daar de wetgeving op dit punt voor [...] deel van Insulinde ingetrokken is; alleen op de [...] tengewesten is een en ander van kracht gebl[...] De samenwoning van de Vreemde Oosterlin[...] groep in wijken, of zooals men in Indië zeg[...] kampen, is er reeds een van de oude doos; [...] de V. O. C. gold reeds, dat de Vreemde Ooste[...] niet mocht wonen, waar hij wilde, maar slecht[...] een bepaald aangewezen deel van stad of d[...] tevens bestuursvestiging.

Begrijpelijk is het, dat er onwillekeurig het d[...] beeld van minderwaardigheid opkomt bij hen, [...] de maatregel treft en zoo wordt hij ook gev[...] Verwacht wordt, dat hij eerlang op de Buite[...]westen verdwijnen zal.

Van nog minder belang is de tweede grief [...] worden; het verplicht passenstelsel is overal [...]dwenen. Vroeger mocht een Chinees zijn plaats [...] vestiging niet verlaten, tenzij hij zich voorzag [...] een pas door het Bestuur afgegeven, meld[...] waarheen hij wilde gaan en den duur van zijne [...] de bedoeling was om den Vreemden Oosterlin[...] beletten het platteland op te gaan, de kampongs [...] bezoeken en gebruik makende van zijne erk[...] handigheid in het drijven van kleinhandel, om [...] eenvoudigen desaman te overbluffen en voor [...] appel en een ei zijne producten afhandig te ma[ken] daarbij speculeerende bovendien op Kromo's chro[...]nische geldverlegenheid, waardoor het voorschot[...] stelsel (perskot) welig tieren kan. De practijk [...] echter zien, dat, zooal niet Inlanders als tussch[...] persoon dienst deden, de belanghebbenden zelf [...] den Chineeschen wijk liepen, daar hadden dan [...] menkomsten plaats met de handelaren, zoodat [...] toch kregen, wat zij wilden. De m.i. overdreven [...] zorgdheid voor den Inlander speelde hier p[...] de Inlander zelf is voor dergelijke bescherming [...] dankbaar en voor de „leiders" is het een [...] leiding om die bescherming uit te spelen [...]

... en grief tegen de overheerschers. Ten slotte heeft de Regeering ingezien, dat het verbod van reizen en trekken uit den tijd was en ook geenszins aan het doel beantwoordde.

De laatste grief is wel de meest diepgaande. In Indië bestaat een instituut: „het landgerecht", te vergelijken met den Nederlandschen kantonrechter, doch dan alleen voor bepaalde misdrijven en overtredingen. Het landgerecht-instituut is nog niet oud, bestaat een jaar of tien en heeft de rechtspraak van den residentierechter in strafzaken voor Europeanen en de z.g.n. rolrechtspraak voor Inlanders en Vreemde Oosterlingen vervangen. De rolrechtspraak was nu in handen van het Binnenlandsch Bestuur en legde zware verplichtingen op, zoodat gelet op het feit, dat zijne ambtenaren met allerlei andere administratieve werkzaamheden overladen waren, niet die aandacht geschonken kon worden aan de rechtspraak, als wel met het oog op de justitiabelen wenschelijk was. De opheffing van deze soort rechtspraak was dus zeer gemotiveerd en in de plaats traden daarvoor de landrechters, juristen, ervaren leden van de rechterlijke macht, die voortaan over alle drie der bevolkingsgroepen in sommige strafzaken (enkele misdrijven en overtredingen) zouden rechtspreken. Daarmee was al een tegemoetkomende stap gedaan op de klacht van den Chinees, dat hij n.l. in zake van rechtsbedeeling bij den dagelijkschen rechter van den inlander moest komen, thans wordt hij voor misdrijven en overtredingen met de andere groepen over één kam geschoren. Het vorenstaande geldt echter alleen voor Java en Madoera en voor enkele plaatsen op de Buitengewesten; elders is de oude toestand gehandhaafd gebleven en spreekt de magistraat d.i. een bestuursambtenaar recht. Of de opheffing overal mogelijk is, zal moeten afhangen van de beantwoording van verschillende vragen; zoo of de omvang van de Chineesche vestiging ter plaatse het billijkt, dat een speciaal jurist als landrechter reizen van dagenlang aflegt, daarnaast of de sterkte van de rechterlijke macht het gedoogt, dat daarvoor het huidige personeel te vinden is en eindelijk of 's Lands financiën het gedoogen, dat hooge kosten voor reis- en verblijfkosten op de begrooting paraisseeren. Het antwoord zal wel in ontkennenden zin moeten luiden.

Opmerking verdient het, dat nog niet lang geleden het landgerechtreglement dreigde te stranden op het feit, dat er in de jaren 1917—1922 bij de rechterlijke macht een groot tekort vast te stellen viel, zoodat de Regeering noodgedwongen de juristen van tal van landgerechten wegnam, de functie van landrechter opdroeg aan gepensionneerde hoofdofficieren, die daarvoor in aanmerking konden en wilden komen en de rest aan de bestuursambtenaren; zoo was de rolrechtspraak onder een andere benaming weer ingevoerd, maar nu was de Europeaan mee in het koor der slachtoffers. Waar sindsdien een groote uitbreiding van personeel te constateeren viel, waaraan niet vreemd was de omstandigheid, dat men genoeg juristen krijgen kon op de Europeesche markt, is de door het Gouvernement oorspronkelijk gedachte toestand weer ingetreden en kan men op tal van plaatsen op de Buitengewesten, weer juristen-landrechters aantreffen. De lezer zal nu vragen, wie berecht den Chinees voor gewone misdrijven en dan luidt het antwoord de dagelijksche rechter van den Inlander, zijnde op Java en Madoera: de door juristen voorgezeten landraden, en op tal van plaatsen elders; hier en daar op de Buitengewesten kent men nog rechtbanken door bestuursambtenaren voorgezeten. Men houde echter in het oog, dat hiertegen de oppositie der Chineezen niet ging.

Thans blijft nog over de grief, dat op den Vreemden Oosterling zoo veelvuldig en onnoodig de preventieve hechtenis is en wordt toegepast. Inderdaad dat verschijnsel te constateeren, maar als men de gevallen, die bekend zijn, nagaat, dan treft het, dat het juist niet tegen de peranakans gaat, maar meerendeels tegen de singké's, die, zooals herhaaldelijk is vertoond, verdwijnen als de grond te warm wordt, door eenvoudig onder valschen naam op een boot te Tandjong Priok te stappen en de autoriteiten het nakijken te geven.

Het ware wel goed dat er eens een staatje uitgegeven werd, bevattende de namen van Chineesche handelaren, die, met achterlating van duizenden en tonnen schuld (maar met kapitaal bij zich), de plaat gepoetst hebben; het vertrouwen in zulke menschen moet geweldig geschokt zijn en dat zulks bij de autoriteiten overslaat, is dan te begrijpen; voor de peranakans een aansporing om dergelijke elementen buiten het land te houden.

Tropisch-Medisch-Hygienische Tentoonstelling te 's-Gravenhage.

De Volksuniversiteit te 's-Gravenhage heeft, in samenwerking met het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Leiden, een tentoonstelling op tropisch Hygiënisch en Geneeskundig gebied georganiseerd, welke gehouden wordt in het gebouw „Raamweg 8" en geopend is van 16 tot en met 30 December.

Met behulp van grafieken, foto's, teekeningen, lantaarnplaten, preparaten van ziekelijk veranderde organen, wasmodellen en verkleinde modellen, moulages enz. zal het volgende worden gedemonstreerd.

Het tropisch klimaat heeft als zoodanig geen nadeeligen invloed op de bewoners der warme gewesten, die invloed is indirect omdat, tengevolge van de hooge temperatuur en de vochtigheid der atmosfeer, de ontwikkeling van verschillende bloedzuigende en ziekteoverbrengende insecten er wordt mogelijk g[illegible]akt. Ook zijn er in de Tropen op hygiënisch [illegible]d verschillende verhoudingen zóó primitief, [illegible]e cosmopolitische ziekten er gemakkelijker [illegible] in meer gematigde en westersch beschaafde streken kunnen worden overgebracht.

Bovendien leert de tentoonstelling ons dat alle ziekte, die in de Tropen, leven en gezondheid van den mensch bedreigen kunnen, worden voorkomen. Men kent van al deze ziekten de verwekkers of de oorzaak, weet hoe die oorzaken vat op ons lichaam krijgen en is daardoor in staat gesteld de ziekten te voorkomen.

Achtereenvolgens krijgen wij te zien:

Kaarten die ons de verdeeling van de temperaturen en klimaten, van de winden, van den regenval enz. over de wereld demonstreeren.

Wij maken kennis met Eijkman's proeven, die aantoonden, dat alle verhalen welke werden opgedischt over een direct nadeeligen invloed van het Tropische klimaat op de gezondheid van den Europeaan in de Tropen, onjuist waren.

Een groote plaat doet ons kennis maken met de voornaamste ziekten in de Tropen voorkomend, hun oorzaak, de wijze hunner verbreiding en met de middelen die ter hunner bestrijding moeten worden gebruikt.

Meer speciaal maken wij verder kennis met de verwekkers van de cholera, de ziekteverschijnselen, de choleravibrionen, de wijze waarop de epidemieën dezer ziekte zich kunnen uitbreiden en met de resultaten bij de entingen tegen de ziekte verkregen.

Het zelfde geschiedt met de buiktyphus en de bacillaire en de door amoeben veroorzaakte dysenterie.

De verwekker van de pest wordt ons in zijn verschillende kultuurstadia getoond, alsook de zieke-

lijke veranderingen door dezen bacil in het lichaam van den mensch en van de voornaamste proefdieren veroorzaakt. Wij maken kennis met de vlooien die de pestbacillen van de rat op den mensch overbrengen en met de wijze waarop zij dit doen, alsook met de wijze waarop op Java personen met pest worden besmet.

Een groot aantal foto's enz. en moulages toonen ons de pokken, die zoo verschrikkelijke verwoestingen kunnen aanrichten, terwijl grafieken enz. ons het succes bij de bestrijding van verschillende epidemiën met behulp van de vaccinatie behaald, demonstreeren.

Een groot aantal teekeningen en grafieken, kaarten, modellen enz. geeft ons een beeld van de malaria, den parasiet dezer ziekte en van vorm en ontwikkelingsgeschiedenis der anophelesmuggen die als overbrengsters der malaria bekend zijn.

Wij leeren de slaapziekte kennen als een ziekte die door bepaalde lagere dieren, de trypanosomen, wordt veroorzaakt en door bepaalde bloedzuigende vliegen, de glossinen, wordt overgebracht.

Een aantal foto's toont ons lijders aan deze ziekte en aan de na verwante Braziliaansche trypanosomenziekte, de ziekte van Chagas.

De verwoestingen veroorzaakt door den verwekker van den aleppobeul, in Suriname onder den naam van Bosch Yaws bekend, toonen ons een aantal foto's en teekeningen.

Zeer uitgebreid is het demonstratiemateriaal der ziekten die door verschillende helminthen, wormen, veroorzaakt zijn! Wij zien de meest voorkomende wormen en hunne ontwikkelingsstadia, maar ook maken wij kennis met de mijnwormen, de zoo zeer beruchte kleine wormen, die in den dunnen darm leven en oorzaak zijn van een bloedarmoede, optredende onder de landbouwende bevolking van Java en oorzaak van veel onheil. De sociale en economische beteekenis dezer ziekte wordt ons duidelijk bij de bestudeering der grafieken en de verwoestingen waarvan de foto's getuigen.

Niet minder belangrijk zijn de filariën, die ons in hun verschillende ontwikkelingsstadia en ziektemakende functies worden vertoond.

Dat de huidziekten goed vertegenwoordigd zijn en wel door teekeningen, modellen en moulages, behoeft geen betoog. Wij maken kennis met de Framboesia tropica, waartegen in de West, en wel in Suriname, reeds in 1911 met zooveel succes werd opgetreden en waartegen de Burgerlijke Geneeskundige Dienst in Indië, thans „Dienst der Volksgezondheid" eerst tegen 1921 een campagne volgens het Westindische voorbeeld kon organiseeren.

Het granuloma venereum, de Tropische geslachtsziekte, die in Nieuw Guinea zoo verschrikkelijk onder de inheemsche bevolking woedt, leeren wij kennen, alsook de verschillende door schimmels veroorzaakte Tropische huidziekten.

Ook de Beri Beri, die van zooveel belang is voor een rijstetende bevolking en waarvan de oorzaak door den Nederlandschen geleerde Eijkman werd ontdekt, is door middel van platen, grafieken en gekleurde lantaarnplaatjes gedemonstreerd.

Waar verschillende ziekten welke in Indië een zoo verschrikkelijk aandeel hebben in ziekte en sterfte, door middel van het drinkwater en de faecaliën worden overgebracht, is het verklaarbaar dat aan dit onderdeel alle zorg is besteed en getracht wordt door middel van platen en grafieken, maar vooral door een groot aantal lantaarnplaatjes, te doen zien, wat in dit opzicht in Indië ontbreekt en wat men zooál ter verbetering van den toestand, die soms onhoudbaar is, heeft gedaan.

Bij het verzamelen van het materiaal is getracht om wel zoo populair mogelijk te zijn maar daarbij toch niet te vervallen tot al te simpele voorstellingen. Getracht werd om alles te gieten in een vorm, die bij behoud van wetenschappelijkheid voor den leek goed begrijpelijk is.

De talrijke opschriften m[illegible]it voor den ontwikkelden leek mogelijk.

In verband met deze tentoonstelling zullen in bovengenoemd gebouw, des avonds om acht uur, de 3 navolgende voordrachten worden gehouden:

Maandag, 21 December, Prof. Dr. G. J. W. Koolmans Beynen. Onderwerp: „Giftige slangen: verschijnselen en behandeling van de gevolgen van slangenbeet".

Woensdag, 23 December, Dr. E. van Thiel. Onderwerp: „De rol van tusschengastheeren bij het ontstaan van tropische ziekten".

Dinsdag, 29 December, Prof. Dr. P. C. Flu. Onderwerp: „De Malaria en hare bestrijding".

Balische Bouwkunst.

De heer Th. van Erp, gepens. luitenant-kolonel der genie van het O.-I. leger, van bijzondere bekendheid door zijn restauratiewerk aan den Boroboedoer, beëindigde dezer dagen zijn werkzaamheden op het eiland Bali. Het „Soer. Handelsblad" had een onderhoud met hem en deelt daarvan het volgende mede:

De heer Van Erp ging van den Haag, waar hij woont, naar Indië op uitnoodiging van het Bataviaasch Genootschap, om zitting te nemen in de z.g. „restauratie-commissie", die de Regeering van advies moet dienen inzake de restauratie van eenige Hindoe Javaansche monumenten, in hoofdzaak betreffende de Tjandi Prambanan.

Over de restauratie van dezen ouden tempel bestond diepgaand meeningsverschil tusschen twee opvolgende chefs van den Oudheidkundigen Dienst, n.l. de heeren dr. Krom (thans professor te Leiden), en dr. Bosch. Met deze korte aanduiding van dit deel zijner opdracht kan thans worden volstaan.

Toen het vaststond dat de heer Van Erp naar Indië zou gaan, hebben eenige vrienden (in Holland) der Balische kunst, een beroep op hem gedaan om zich ook te wijden aan de behandeling van eene affaire welke reeds geruimen tijd op het programma stond.

Indertijd zijn de heeren dr. Berlage en Roorda zeer onder den indruk gekomen van de Balische bouwkunst, en aldus ontstond het plan daarover verschillende gegevens te verzamelen. Aanvankelijk zou daarmee worden belast de heer Th. Karsten, terwijl mej. Weissenborn (van Garoet) voor de foto's zou zorgen, doch de uitvoering van dit plan stuitte af op de kosten.

De reis van den heer Van Erp bood een goede gelegenheid voor combinatie der beide kwesties, omdat hij de Bali-opdracht belangeloos kon uitvoeren.

Over de groote medewerking welke hem door het B.B. op Bali werd verleend, sprak de heer Van Erp met veel erkentelijkheid, en ook de Oudheidkundige Dienst heeft voor belangrijken en zeer gewaardeerden steun gezorgd. Men stelde den heer de Vink, fotograaf van den O. D. — die tijdelijk op Bali ander werk had te doen — ter beschikking van den heer van Erp.

Deze begon den 7en Augustus — om het zoo eens uit te drukken — met de camera de klopjacht op de levende Balische bouwkunst, zooals die tot uitdrukking komt in den bouw der poera's. Na een paar dagen in Noord-Bali te hebben doorgebracht trok hij direct naar het zuiden, naar het centrum van het echt Balische leven: Badoeng of Den Pasar, van waaruit Zuid- en Oost-Bali werden afgewerkt.

De arbeid moest in snel tempo geschieden met het oog op den krap toegemeten tijd. Dit was oorzaak dat hij in velerlei opzicht aan den buitenkant der dingen moest blijven en niet tot de kern daarvan kon doordringen. Als gevolg hiervan zal men de resultaten van het werk, ook naar de geestelijke beteekenis daarvan, in harmonie met de voorbereiding, zeer goed zien belichaamd in een omvang-

ijk en goed plaatwerk met soberen tekst, aldus meer uiterlijk dan innerlijk. Hiervoor is te meer aanleiding, omdat zelfs de allerbeste Bali-kenners nog niet geheel vertrouwd zijn met juiste bedoeling en beteekenis van alle onderdeelen der Balische heiligdommen.

Intusschen zit in de erkenning van het feit: dat nog niet voldoende tot de kern der dingen werd doorgedrongen, een prikkel om later grondiger hierop in te gaan en dan hoofdzakelijk de esthetische zijde te belichten.

Overigens zijn de practische resultaten van den arbeid zeer suffisant; de heer Van Erp gaat naar Nederland met een collectie van 250 groote cliché's (18 op 24) en 300 kleinere, waarbij nog de grondplannen van enkele belangrijke poera's en van het intérieur van de oude poeri van Karang Asem, waarin zich het geheele vroegere Balische vorstenleven afspeelde.

De heer Van Erp had zich voorgesteld van enkele onderwerpen welke met de camera onvoldoende tot hun recht zijn te brengen, teekeningen in kleuren te maken, o.a. van de poera van Kehen bij Bangli, doch ook hiervoor was geen tijd.

Intusschen is hij zeer tevreden over de resultaten van zijn werk, dat in den goeden tijd geschiedde.

Het is n.l. een verblijdend verschijnsel dat men op Bali allerwegen bezig is met den opbouw der poera's, welke werden vernield door de zware aardbeving van 1917. Na die catastrophe volgde een toestand van apathie welke eenige jaren in beslag nam. Geleidelijk brak ook hier de dageraad door van een actiever leven; uiteraard richtte de jonge energie zich het eerst naar den wederopbouw der huizen hetgeen geen gemakkelijk werk is in verband met het groot gebrek aan hout. Intusschen kwam men er doorheen en volgde het herstel der poera's, en nu mag het eene verblijdende coïncidentie worden genoemd dat dit samenviel met eene periode van materieele welvaart.

Kunsten groeien en bloeien niet in tijden van zorg en misère, en op Bali bracht de periode van voorspoed eene gelukkige uiting van het sterk verlangen naar schoonheid in het nationale en religieuse bouwwerk.

Het staat, voor zoover zulks uit informatie kan blijken, wel vast dat deze opleving van het Balische kunstgevoel niet een gevolg is van verhoogd religieus leven, nóch van prikkels van buiten.

Wat nu betreft het huidige bouwwerk, dit toont zich nog de uiting van hetzelfde kunstgevoel; men houdt vast aan enkele oude motieven voor de versiering, de monsterkoppen waaronder vooral Karang boma.

Men blijft bouwen van baksteen of „paras" (tufsteen), meestal van eene combinatie van beide.

Het is wel een gelukkig verschijnsel te achten dat de befaamde „bordjes-versieringskunst" — men kent de poera's, volgehangen met porceleinen borden — tot het verleden schijnt te behooren; in Zuid-Bali wordt zij vrijwel niet meer toegepast.

Hoezeer er reden tot tevredenheid is over het feit dat de kunstzin der Baliërs, na de vele jaren van slaap, toch weer zoo gezond en mooi tot uiting kon komen, waardoor zij haar levende kracht zoo duidelijk demonstreerde, dient men bij zijn waardeering hiervoor toch het element der critiek niet geheel terug te dringen.

Eerstens is in vele gevallen merkbaar eene neiging tot voller en rijker ornamenteering dan met rustige schoonheid in overeenstemming schijnt te kunnen zijn, tweedens...... moet men de architectuur op Bali als monumentale bouwkunst niet overschatten. Tenslotte bepaalt de geheele Balische bouwkunst zich tot „omwallings-architectuur"; het monumentale der poera's spreekt zich n.l. uit in constructie en versiering van poorten en muren.

Wat de hierboven bedoelde overlading met beeldhouwwerk aangaat, men ziet hiervan een minder gunstig voorbeeld in den bekenden tempel van Sangsit. Vele door den heer Van Erp meegebrachte foto's van nieuwbouw toonen hetzelfde beeld van die overlading; het oog vindt er nauwelijks eenig vak van rust.

Het ligt overigens voor de hand dat de ondergang der Balische vorstendommen ook van invloed was op de nationale kunstuiting, al ware het slechts in dien zin dat men thans geene poeri's (vorstelijke verblijfplaatsen), doch nog slechts poera's bouwt. Zoo heeft de bouwkunst op Bali zich in zijn uitingen moeten beperken tot dezen eenen vorm.

Het werk van den heer Van Erp is hiermee afgeloopen; hij vertrekt den 18den November weer naar Holland.

Hoewel deze arbeid geheel viel buiten dien van den Oudheidkundigen Dienst, valt nog te zeggen dat laatstgenoemde in de naaste toekomst wel wat meer werk van Bali zal maken.

De resultaten van het werk van dr. Stutterheim, die in het Pedjengsche (Oboed) gearbeid heeft aan de inventarisatie der oudheden, zijn buitengewoon verblijdend. Het blijkt dat bijv. Pedjeng een heel oud Balisch centrum is, waar tal van oude overblijfselen worden gevonden.

Het mag dus wel als vaststaande worden beschouwd dat de Oudheidkundige Dienst voortaan wat meer aan Bali zal doen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 8 tot Maandag 14 December.

Telegrafeeren naar Indië tegen Kerstmis en Nieuwjaar. De directeur-generaal der posterijen en telegrafie maakt bekend in de Sts.Ct., dat van 20 t/m. 24 December en van 26 t/m. 31 December gelegenheid zal bestaan tot verzending naar Nederlandsch-Indië, uitsluitend over de rechtstreeksche radioverbinding Amsterdam—Bandoeng, van een bijzonder soort Kerst- resp. Nieuwjaarstelegrammen tegen verlaagd tarief, als hieronder aangegeven.

De inhoud van deze gelegenheidstelegrammen zal voor elke soort gelijk zijn; die van de Kersttelegrammen zal luiden: „via de rechtstreeksche radioverbinding Amsterdam—Bandoeng een prettig Kerstfeest toegewenscht" en die van de Nieuwjaarstelegrammen: „via de nationale rechtstreeksche radioverbinding Amsterdam—Bandoeng beste wenschen bij de intrede van het nieuwe jaar".

Het tarief, voor de berekening waarvan uitsluitend rekening wordt gehouden met het aantal woorden van adres en onderteekening, zal 50 cent per woord bedragen, met een minimum van ƒ 3 per telegram.

Voor de aanbieding moet gebruik worden gemaakt van formulieren, die aan de loketten van de kantoren te verkrijgen zijn en waarop de inhoud, als boven aangegeven, reeds voorkomt. Aan dezen inhoud kan niets worden toegevoegd, noch mag daarin iets worden gewijzigd.

De aflevering zal zooveel mogelijk plaats vinden op 25 December resp. op 1 Januari.

Het verdient aanbeveling niet tot het laatste oogenblik uit te stellen, daar dit tot gevolg kan hebben, dat geen tijdige overbrenging en aflevering kan plaats vinden.

Verbod van vergaderen. Aneta meldde dd. Batavia 7 Dec. De P(artij) K(ommunist) I(ndonesia) besloot als gevolg van de maatregelen, door de Regeering te nemen — dit heeft betrekking op het Aneta-telegram van 2 December j.l. (zie K. W. No. 50. blz. 4), waarbij een vergaderverbod te verwachten was — zoo min mogelijk te vergaderen, doch wel te trachten zooveel mogelijk binnen te dringen bij feesten en slamatans (z.g. inlandsche feestmaaltijden).

J. W. A. Cassa †. Te Nijmegen is op den leeftijd van 52 jaar overleden de gep. kapitein van het O.-I. Leger, J. W. A. Cassa.

Terugkoop particuliere landerijen. Het Gouvernement kocht het land Kwitang Oost of Tanah Tinggi in het Bataviasche aan van den Arabier Bassalamah voor ƒ 750.000. (Aneta, 11 Dec.).

Geestelijke verzorging van het leger. De Volksraad verwierp met 22 tegen 12 stemmen den post voor de geestelijke verzorging in het leger. (Aneta, 11 Dec.)

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor

in de rechten (Nederl. recht) de heer D. J. W. J. Kluiver, cand. ind. ambten. — Doct. examen Indisch recht de heeren L. F. J. Rijckmans, M. Soejarno en Sastro Adipoetranto.

Steeds weer de orang pendek. Aneta seint dd. Benkoelen 11 Dec. Vier inlanders ontmoetten tusschen Moeara Aman en Tambang Sawah in het Benkoelensche een wezen, dat waarschijnlijk een orang pendek is geweest. Een poging, om het wezen te vangen, leidde tot een vechtpartij. De orang pendek ontkwam tengevolge van zijn groote kracht, aan zijn vier tegenstanders. Een der inlanders werd zwaar gebeten. Een dokter constateerde, dat de beet noch van een mensch, noch van een bekend dier afkomstig zijn kan.

Voor de Indische Zending. Door de Samenwerkende Zendingscorporaties werd gedurende de maand November ontvangen f 161.485.—. Hierin is begrepen het bedrag van circa f 125.000, dat tot op 30 November als opbrengst der Zendingsweek inkwam.

Resident J. D. de Vries. De resident van Bantam, de heer J. D. de Vries, is benoemd tot resident van West-Priangan (Preanger-Regentschappen). (Aneta, 9 Dec.).

Pest op Java. In de week van 18 tot en met 24 October zijn in totaal 268 pestgevallen gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 14, Temanggoeng 30, Magelang 17, Djocjakarta 1, Goenoengkidoel 2, Soerakarta 32, Bojolali 14, Klaten 55, Sragen 4, Salatiga 1, Pekalongan 18, Tegal 3, Poerbolinggo 77.

Doodenfeesten der Toradja's. Zaterdag 12 Dec. heeft de heer L. van Vuuren in het Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam eene voordracht met lichtbeelden gehouden over de Doodenfeesten der Toradja's in Midden-Celebes (zie N. R. Ct. van 14 Dec.).

Tengevolge van de droogte, waardoor het voor de fundamenten gebezigde zand in bodemscheuren wegliep, zijn te Soerabaja 150 huizen dermate gescheurd, dat een zestal moet worden afgebroken en andere ingrijpend dienen te worden gestut. (Aneta, 10 Dec.).

Vliegtuig neergestort. Aneta seint dd. Semarang 9 Dec. Een Pandervliegtuig is neergestort, doordat de motor plotseling stilstond. De vlieger (M. A. J.) de Quay bleef ongedeerd.

(Over bedoeld vliegtuigtype en de meening over zijn bruikbaarheid, zie men de *Locomotief,* overzee-ed. 12—16 Nov. bl. 32).

Enquête naar politioneele dwangmiddelen. De Deli-Cour. van 20 Nov. bevat een Aneta-bericht, dat de voorzitter van den Landraad te Batavia, mr. A. J. H. L. Adam, ter beschikking gesteld is van den procureur-generaal en belast werd met een onderzoek, in het bijzonder naar de waarheid der klachten tegen de politie te Tjiandjoer, nopens de toepassing van dwangmiddelen tegen enkele personen om hen te bewegen een bekentenis af te leggen omtrent deelneming aan een samenzwering tegen het wettig gezag. Voorts voor een onderzoek in het algemeen naar aard en wezen der zoogenaamde Asrorbeweging en naar de Djambang-Koelon- en Pasiripis-zaken in West-Java.

De a.s. Gouverneur-Generaal. Naast de vele voorspellingen, die er in Indië loopen omtrent de opvolging van den gouv.-generaal Fock, is weder een nieuwe ontdekt, volgens de Deli-Ct. Thans heet het in Bataviasche kringen dat de a.s. G.-G. zal zijn ex-minister Welter en dat daarvoor noodig was dat de heer Fock een half jaar langer aanbleef.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Levenskunst.

Het korte berichtje dezer dagen in de dagbladen, dat:

„de veertiende cursus van de „Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen", Westeinde 46 te 's-Gravenhage, op 5 Januari 1926 zal beginnen en 3 April eindigen"

herinnert ons aan een reeks aardige brieven, door een oud-leerlinge dezer nuttige inrichting aan hare moeder geschreven, welke, bij wijze van dagboek vereenigd, ons ter lezing werden gegeven en waaruit wij gaarne het een en ander aanhalen, omdat er zoo duidelijk uitspreekt, hoe voor een jong Hollandsch echtpaar, dat de ware levenskunst verstaat, Indië, zelfs der zéér bescheiden omstandigheden, een waar paradijs kan zijn.

Het meisje, op haar achttiende jaar hier getrouwd, is met haar man, die als ingenieur geen betrekking kon vinden, naar een suikerfabriek gegaan in het binnenland van Oost-Java. Als jongste employé werd hun een allereenvoudigste woning aangewezen, welke zij aldus beschrijft: „Van uit de *Pasanggrahan,* waar wij bij onze aankomst introkken, zijn wij een bezoek gaan brengen aan onze aanstaande woning. Ze bestaat uit een voorgalerij met daarvan links twee kleine in elkaar loopende kamers, waarvan wij kantoor en slaapkamer willen maken en een achtergalerij; verder twee ruime bediendekamers, keuken, badkamer en een flinke tuin, gelukkig. Toe, zend ons, zoo gauw mogelijk, van allerlei zaden."

In een volgenden brief schrijft zij o.m.:

„Wij zijn verhuisd, maar in onze woning staat nog wat niets. Onze koffers zijn nog niet aangekomen. Gelukkig zijn de menschen hier erg behulpzaam. Een chemikersvrouwtje gaf mij allerlei goeden raad en is met haar Ford naar de nabijgelegen plaats gereden om van alles voor ons in te slaan. Een dame naast mij heeft mij vier pannetjes geleend. Nu moet ik alleen nog beddegoed zien op te duikelen. Wij zullen van avond gezellig om een klein olielampje zitten te loeren, want de mevrouw, van wie we de gas-onder-druk lampen overnemen, is nog niet weg. Vóór dien tijd gaan wij samen wandelen — 't is vandaag Zondag — door tuinen en *sawah's,* over *galangan's,* heerlijk! De omstreken zijn hier prachtig, op een half uur loopens van de onderneming liggen al koffieplantages en groote djatibosschen. Tjemara's groeien daar ook al......

„Weet u, dat ik er geen notie van heb hoeveel ik in de maand zal moeten uitgeven. Ik doe maar steeds schietgebedjes, dat wij deze eerste er goed af mogen brengen. De lessen, in de K(oloniale) S(chool) opgedaan, zullen mij goed te pas komen.

„Van morgen hebben wij een „bak" beleefd. De *djongos,* toen in de functie van *kebon,* kwam om geld vragen om een nieuwe bamboe te koopen voor 't gevalletje bij de put om 't water er uit te hijschen. Wij gaven hem een dikke, vette „pop" en welgemoed trok hij weg. Maar wij zagen hem in geen uren terug en waren bijna wanhopig, want, behalve de dikke „pop" had hij ook onze twee sleutels meegenomen. Wij vreesden al, dat hij er mee vandoor was, toen hij 's middags laat kalmpjes weer binnenstapte. Na een danig standje van manlief was hij zoo gedwee als een hondje, één en al voorkomendheid liep hij mij behulpzaam na. Die Inlanders zijn net kleine kinderen......

„Onze buurman heeft dat onlangs ook ondervonden. Hij had, in het bosch boven, een zeldzaam prachtige goudvaren gevonden en met veel moeite mee naar huis gesleept, toen een speciale pot er voor gekozen, die in een speciale hoek moest staan, waar de varen 't mooist zou uitkomen en 't weligst tieren. Den *djongos* werd opgedragen 't ding te planten.

„Wat doet me nu die snuggere? Hè, dacht hij, die plant is nèt iets te groot, zonder de wortels past hij er prachtig in, dus...... er af!

„Toen buurman 't ons vertelde, kreeg hij nog de tranen van spijt in de oogen......

„Er is ons beloofd, dat alle muren van ons huisje opnieuw gekalkt zouden worden, maar, volgens de andere employé's, kan 't wel twee jaar duren, vóór er iets aan gedaan wordt.

„Nu, toen hebben wij zelf maar wat calcarium gekocht en onzen tuinjongen er mee aan 't werk gezet. Wij konden dat per kattie krijgen. De voorgalerij wordt nu roomkleurig met lichtrose lambrizeering, achtergalerij lichtgroen met donkergroen, kantoor ook en slaapkamer roomkleurig met terra-cotta. De bijgebouwen blijven wit.

„Vandaag bloeit mijn eerste *canna* van een nieuwe aanplant, de tomaten zijn door *rajaps* opgegeten en mijn hond (van de straat opgeraapt en Nellie gedoopt) heeft schurft opgeloopen, maar gelukkig heb ik op de K. S. geleerd hoe dat te genezen."

„Gisteren was 't de laatste tennisdag vóór de campagne. De stemming was allerellendigst, vooral van de dames, die trokken gezichten, alsof haar mannen naar de slachtbank gebracht zouden worden. Een huilde er zelfs. Ik was de eenige, die er blijmoedig onder bleef.

Ik word, als jongste, al overal gevraagd, opdat ik mij 't dan niet zal doodkniezen, in mijn ééntje, maar heb

et allemaal aangenomen, want ik amuseer mij thuis g het best.

„Ik heb gisteren van een overgeschoten stukje iandnisstof der zelfgemaakte portières een pianolooper flanst om er boven over heen te leggen, aan beide ijden hangt die er over met een groote, vette knalbode kwast er aan. Op 't oogenblik ben ik bezig schetsen en penteekeningen van mijn man in te lijsten...... k zet ze achter glas van 13×18 clichés en omboord met zwart band, dat staat keurig. De mooie schilerijen hangen in onze „salon", tevens kantoor......

„Gelukkig heb ik op de K. S. ook eenvoudige japontjes leeren maken. Ik heb nu een blok heel dun effen it piqué gekocht. Recht-toe, recht-aan, met een geeurde riem als ceintuur staat dat altijd frisch. Geeurd en gebloemd goed verschiet hier in de kast.

Verbeeld u, alle drie mijn kippen leggen. Elken dag ie eieren, dat is een buitenkansje.

„Ik vind het leven hier echt fijn. Wij staan om 5 uur morgens op. Manlief gaat naar zijn werk, na eerst n kopje koffie te hebben gedronken. En dan ga ik ijn kippen voeren. Wij hebben een ontzettend aanllerigen haan, waar wij iederen dag weer de groot pret om hebben. Na die veevoederij ga ik de badmer in en dan staan voor de deur de duiven al te achten, die snoezige beestjes. Daarna ga ik mijn van vullen, dat vind ik een genot, al zijn er nog niet el bloemen. Roode Canna's en gele Afrikaantjes man met hun schelle kleuren het huis toch vroolijk.

„Moeder, uw dochter heeft een reuze-compliment gead, wat ze voornamelijk aan uw schoon(?)-zoon te anken heeft.

„Gisteren hoorde ik een der oudere dames zeggen: Hoe is 't mogelijk, dat die *kinderen*, van een huis, dat et aankijken niet waard was, zoo iets gezelligs hebn kunnen maken. Ik vind geen woning hier zóó geoeglijk en esthetisch ingericht als deze *„kippenren."*

„Ik voelde mij — de laatste wijdsche benaming over het hoofd ziende — gewoon zwellen van trots.

„Het komt beslist door die pracht van een boekenast (ontwerp van mijn man, door een Chinees in elar getimmerd), de schilderijen, de bank, die wij van e pakkisten maakten, de keurig Parijsche mouseline rdijntjes en...... niet te vergeten, de piano!

„Toen ik 't manlief vertelde, trok hij een wat-had-jen-anders-gedacht-snuit!"

„Van middag heb ik iets zieligs meegemaakt. Op de nnisbaan werden allerlei afspraakjes gemaakt om avonds wat bij elkaar te komen, nu onze mannen de acht hebben. Opeens barst een jong vrouwtje in tran uit. Zij gilde maar, dat zij naar Holland terug wile en hier gek zou worden. Als zij zoo doorgaat, loopt j er hard naar toe. Een arme zenuwpatiënte is ze; j vindt de campagne gewoon ellendig. Door haar nuwaanvallen is zij in onmin met de geheele onderming en wordt bij niemand gevraagd.

„Ik heb haar dadelijk mee naar huis gesleept en gegd, dat zij altijd bij mij kan komen. Daar zij zingt en ano speelt, heb ik haar subiet twee duetten gegeven m in te studeeren.

„Ik vind 't heerlijk, dat de luidjes 't liefst bij ons omen. Dat is van 't begin af aan mijn streven geweest. k kan mij niet begrijpen, dat zoo weinigen er slag n hebben zich, vooral hier, waar 't zoo noodig is, n „home" te scheppen, om 't ook voor den man zoo ezellig ogelijk te maken.

„Toen hij gisteravond met twee andere chemikers an de wacht thuiskwam en ons zoo genoeglijk zag usiceeren, heeft hij de kameraden ook mee naar innen gebracht en tot slot zongen wij allen om 't rdst het Laga-lied en Io-vivat."

Neen Maatje, ik heb 't in de campagne heelemaal iet stil. Die wachtdagen zijn natuurlijk niet van de ukste, maar met al mijn beesten — de kuikens zijn oo juist uitgekomen — heb ik mijn handen vol. Bij ijn huishoudelijk systeem van een speciale dagvereling voor iederen bediende en een specialen schoonakdag voor elke kamer, kom ik meestal tijd te kort n te lezen, waar ik toch zoo veel van houd. Vóór ik r aan denk, luidt de *soeling* van de fabriek en komt anlief thuis.

„Ik heb met den aanleg van mijn tuin nu niet eens n tijd om 's middags een dutje te doen en dat is in ndië toch wel noodig.

„Ochtendbezoeken bij de buurdames maak ik nooit. begrijp niet hoe men dat doen kan, zonder huis en of te verwaarloozen.

„Ik vergat u nog te vragen: hoe men jonge kalkoentjes in het leven houdt? Niemand weet 't hier en ik heb 't op de K. S. ook niet geleerd. Een dame had er laatst twaalf, die ze onder ons verdeelde, maar binnen een week waren alle dood. *Kassian*!

„Gisteren kreeg ik van een andere dame 2 prachtige rozeplanten. Zij geeft er niet om, zeide zij. Allicht, dat zij 't hier vervelend vindt, als ze heelemaal geen liefhebberijen heeft. En zoo gaat 't ook met menschen, die zich niet bij anderen aansluiten, die voelen zich eenzaam en verlaten.

„Wij gaan vanavond naar de „bios". Het gebouw is hier maar een gewone bamboeloods met een draaiorgel, maar de films zijn heel mooi. De geheele onderneming komt er zoowat tegelijk en wij praten zoo gezellig, alsof wij thuis waren."

„Van de kooklessen, aan de K. S. genoten, profiteer ik dagelijks bij het eenvoudige kookboek, dat ik van u kreeg. Als ik visite krijg, maak ik altijd ijs en koekjes; nu pas heb ik weer een cake gebakken. Als ik djeroekwater naar mijn man in de fabriek zend, moet er altijd wat bij. Daar juist schrijft hij mij, dat de 2e machinist bij ons komt eten, omdat zijn vrouw naar de kliniek is gebracht. Dus gauw de keuken in!

„Mijn verbandtrommel, die ik als huwelijkscadeau van Oom en Tante vroeg, komt mij hier uitstekend te pas; niet te vergeten de verbandlessen, die ik op de K. S. kreeg. Heel dikwijls sturen ze uit de fabriek de een of anderen *koelie* of *toekang* naar mij toe om verbonden te worden, als ze zich verwond hebben. Prettig, dat ze zoo'n vertrouwen in mij stellen. Als men de Inlanders helpt, zijn ze erg dankbaar. Laatst vroeg iemand, die naar de kliniek moest, of ik hem niet zou willen verbinden?"

„Daar valt de eerste regenbui. O, o, wat een verademing na die abnormaal lange droogte van dit jaar!

„Alle deuren en ramen zet ik wijd tegen elkaar open, dan dringt die lekkere lucht van den pas nat geworden grond naar binnen.

„De bloemen genieten er ook van en wat gaat mijn met planten begroeide woning er frisch uit zien. Een heerlijk welkom thuis voor mijn man!"

* * *

Lezer, ademen deze brieven niet de ware levenskunst?

En zou de *„Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen"* niet mede den weg daartoe gewezen hebben?

Zegt het voort!

* * *

Bij Boeatan.

Op beide *Kerstdagen*, 25 en 26 dezer, de feestdagen, waarop de families gaarne buitenshuis eten, omdat ook de dienstboden vrij-af krijgen, is er gelegenheid om in *Boeatan*, Heulstraat 19, Den Haag, tusschen 12 en 2 uur, de door de dames der Propaganda-Commissie zoo heerlijk en keurig klaargemaakte rijsttafel met *sesaté* te eten. Ook *bamie* en *nassigoreng* zal er te krijgen zijn. En 's middags tusschen 3—6 uur thee met allerlei lekkere *Kwee-Kwee*.

Men zit daar zoo gezellig, langs de wanden en op de rekjes, ditmaal prachtige Sumatraansche weefsels en koperwerk, waartusschen fijne etsen van Indische landschappen door de bekende Mas Pirngadie. In plaats van het kunsthandwerk der Bataks, dat gedurende de Sint Nicolaasdagen het uitstalraam versierde, liggen daar nu buitengewoon fijne batiks te pronk. Behalve het bewonderenswaardige, thans zoo moeilijk te krijgen werk van Djocdjasche en Solosche *Raden Ajoe's*, ook prada-arbeid uit de beroemde batikerij van mevrouw van Ardenne te Pekalongan, zeldzaam mooi van teekening en uitvoering.

Deze nog veel te weinig door ons Nederlanders gewaardeerde batikkunst is alleen al een gang naar Heulstraat 19 waard. In Berlijn wordt ze meer op prijs gesteld. Daar vroeg men tenminste om de tentoonstelling, die maar tot eind November zou duren, te mogen verlengen tot na Kerstmis, daar men er meer en meer liefhebberij voor voelde.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Haarlem en Omstreken.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad.

Den Volksraad is aangeboden *een ontwerp-verordening op de verkiezing van Volksraadsleden*. Volgens de M. v. T. (*De Loc.* 2 Nov.) zal de Volksraad bestaan uit 60 leden, ongerekend het lid tevens voorzitter. Daarvan zullen behooren: tot de inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders 25, waarvan 20 verkozen; tot de onderdanen-Nederlanders ten minste 30, waarvan 15 verkozen, en: tot de uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders ten hoogste 5 en ten minste 3, waarvan 3 verkozen.

Uit het Afd.-verslag van den Volksraad inzake *het algemeen Spoorwegreglement* haalt de *Java Bode* (9 Nov.) e.e.a. aan. Voornamelijk ontleende de voorgenomen wetgeving hare beteekenis aan de afzonderlijke klassificeering van stadstrams en aan de uitbreiding van de klassificeering van ijzeren banen met die van landelijke tramwegen. Met de opname van deze elementen zal worden bereikt, dat de wetgeving zich beter aan de praktijk zal aanpassen.

Het N. I. O. G., gesteund door de beide christelijke onderwijzers-organisaties en den P. G. H. B. heeft in een openbare vergadering (*Bat. Nwsbl.* 10 Nov.) zijn stem doen hooren over de aan de orde zijnde opleidings-kwestie, — *het z.g. Kweekschoolplan*. De onderwijs-organisaties spraken onbewimpeld hun afkeuring uit over het ontwerp, zooals zij het kenden uit de openbaar gemaakte stukken. Als straks het Afd.-verslag van den Volksraad verschijnt, zal — meent het *Bat. Nwsbl.* (10 Nov.) — wellicht blijken, dat de stemmen, welke hebben geklonken en waaruit een warme, alleszins te waardeeren belangstelling in een openbare zaak sprak, zich op andere wijze in anderen toonaard zouden hebben doen hooren, als de sprekers over *alle* inlichtingen hadden beschikt.

Het wetsontwerp ter invoering van *het instituut der voorwaardelijke veroordeeling in Ned.-Indië* is in de afdeelingen van den Volksraad niet onverdeeld gunstig ontvangen. De *Deli Crt.* (14 Nov.) somt de gerezen bezwaren op en merkt hierbij op dat, — bij de eigenaardige samenstelling van de Indische maatschappij met toestanden, die varieeren van de uiterst primitieve in Nieuw-Guinea en andere verre buitengewesten tot de meest moderne in een deel der samenleving van de groote steden met Hooger Onderwijs en alle andere organen van een hoog ontwikkelde gemeenschap —, men hier bij de invoering van nieuwe instituien steeds voor de moeilijkheid zal komen te staan, dat deze niet voor alle bevolkingsgroepen in gelijke mate kunnen gelden. Wanneer men nu al die groepen wil omvatten door een geünificeerd stelsel op vrijwel alle gebieden van het maatschappelijk leven (belastingstelsel, strafstelsel, enz.) dan dient deze geünificeerde wet met groote omzichtigheid en groote differentiatie *gehanteerd* te worden. De *D. C.* vindt het volkomen juist van de Regeering gezien om thans de voorwaardelijke veroordeeling in ons strafrecht in te voeren; zij is het ook volkomen met Haar eens, dat dit instituut hier door den rechter met omzichtigheid dient te worden toegepast.

In het afd. verslag op de algemeene beschouwingen der *Indische begrooting (Deli Crt.* 11 Nov.) wordt bij afd. I (Hooge Regeeringscolleges) gezegd, dat verscheidene leden hun waardeering uitten over het aanblijven van den Landvoogd, de hoop uitsprekend, dat het Opperbestuur zich bij de benoeming van een opvolger uitsluitend zal laten leiden door de belangen van Indië. Opgemerkt werd dat de Regeering weinig prijs stelt op het advies van den Volksraad, getuige het feit, dat bijna alle amendementen ter zijde werden gelegd. Enkele leden uitten bevreemding over de halfslachtigheid van het optreden der overheid tegenover het communisme. Verschillende leden drongen aan op een verscherpt toezicht op de pers, niet alleen de Inlandsche, en achtten krachtige maatrelen en zelfs preventief toezicht volkomen gemotiveerd. Anderen vreesden dat preventief toezicht erger is dan de kwaal.

Atjeh (vervolg).

De *Deli Crt.* (11 Nov.) critiseert de inzichten van de „*Java-Bode*" (2, 4, 6 en 9 Nov.), het „*Nieuws v. d. Dag*", het „*Soer. Hbl.*" (26, 27 en 31 Oct.) en het „*Bat. Nwsbl.* (2, 6 en 9 Nov.) over *de jongste gebeurtenissen in Atjeh*. Het is een gelukkige omstandigheid dat van de 40 kwaadwilligen een groot aantal levend is opgevat. De *D. C.* veronderstelt dat die t.z.t. voor den Land-raad zullen terecht staan, dan zullen we waarsch-lijk ook uitvoerig vernemen wat aan de heele zaak ten grondslag heeft gelegen. Al zal nu natuurlijk de gesneuvelde leider *Teukoe Angkasah* licht de schuld krijgen van de anderen, om zichzelf vrij te pleiten. Natuurlijk volgt een nauwgezet onderzoek van de zaak, dat mogelijk in den Volksraad ter sprake zal komen. Het zal het blad verwonderen indien dan niet zal blijken, dat menig woord van critiek voorbarig geschreven werd.

De Sumatra Post van 9 Nov. wijst op de mogelijkheid dat het volk in sommige deelen van Atjeh nog op onderwetsche wijze door enkele hoofden wordt geknecht, terwijl *De Sum. Post* van 12 Nov. de bijzondere omstandigheden beschrijft, waaronder het gevecht tusschen de patrouille-Paris en de 40 Atjehers in Bak... gan plaats vond.

Economische en sociale aangelegenheden.

De heer *Smissaert* vestigt in het *Soer. Hbl.* (2 Nov.) de aandacht op de redevoering van den heer C. *Stork*, te Haarlem gehouden tijdens de jaarvergadering der Ver. van Nederlandsche Werkgevers. Dat onder werking van noodlottige invloeden in *Engeland* de welvaart niet nog veel dieper zinkt dan feitelijk het geval is — zoo zeide de heer *S.* o.m. — dankt Engeland aan zijne koloniën, aan de „dominions", welker rijkdom het moederland steunt. Indien die steun er niet was en niet zoo krachtig werkte, dan zou het er in Engeland nog heel anders uitzien dan thans. *Nederland* is er wel in menig opzicht minder slecht aan toe dan Engeland, maar als ook wij niet door onze koloniën werden gesteund, dan zouden ook wij in een veel ongunstiger positie verkeeren dan waarin wij ons thans bevinden. *Het is de rijkdom van Indië, die ons er bovenop houdt.* Het zijn de millioenen, die als opbrengst uit de cultures naar Holland stroomen, waardoor onze economische en geldelijke toestand wordt geschraagd. Indië biedt ons bovendien afzetgelegenheid voor onze goederen en biedt ons arbeidsgelegenheid voor onze jongeren. Daarom is het voor ons van vitaal belang, dat wij deze positie handhaven. In 't algemeen moet de overtuiging, dat Indië ons moederland schraagt, onze belangstelling in alles wat de wezenlijke kracht van Ned.-Indië uitmaakt, in het daar tot stand gebrachte industrieele werk, gaande houden en verlevendigen.

Het algemeen welstandspeil van Nederland nauw *betrokken bij dat van Indië.* Is de overweging van dien samenhang — vraagt de heer *Smissaert* — niet voor *alle* Nederlanders een spoorslag, om er zich rekenschap van te geven hoe het met Indië gaat, in hoeverre het aan de voormannen in „onzen Oost" gelukt de welvaart daar te vermeerderen en welke houding de Regeering hier èn daar ten aanzien van dat streven neemt?

Ant. J. Lievegoed. W. G. N. de Keizer.

Bij zijn aftreden als hoofdredacteur van *De Locomotief* (5 Nov.) deelt de heer *Ant. J. Lievegoed* mede dat hij ook in het moederland kan blijven strijden voor overtuigingen, die zekerheden voor hem werden, dat hij naar zijn krachten zal kunnen meewerken tot het wegruimen van wanbegrippen en misverstanden omtrent een land, dat voor elk onbevooroordeelde op verrassende wijze zijn reputatie overtreft. In het immense Indië is volgens hem ruimte voor schier onbeperkte aanwending van Westersch kapitaal en dan zal de rijke bodem der nauwelijks ontgonnen eilanden nog altijd genoeg bieden voor een bevolking, die in verhouding tot de oppervlakte lands gering is. Maar daarvoor is noodig dat het vraagstuk der emigratie naar de Buitengewesten doelbewust door een vooruitziende Regeering wordt aangegrepen. Hem' heeft de ontwikkeling van die ongemeten landen ver buiten de sfeer van het centraal bestuur altijd machtig aangetrokken.

Den 7den Nov. is de heer Lievegoed van Batavia per s.s. *Rumphius* naar Deli vertrokken, op zijn thuisreis naar Europa. De *Java-Bode* (9 Nov.) brengt wederom hulde aan *de voortreffelijke journalistiek* van den heer Lievegoed. Het afscheid van Semarang is recht hartelijk geweest.

De heer *W. G. N. de Keizer*, die als hoofdredacteur optreedt, besluit zijn inleidend artikel in *De Loc.* (6 Nov.) als volgt: Niet wat verdeelt moet in Indië gezocht worden, maar wat vereenigt. Geen schadelijker en gevaarlijker werk kan het dagblad doen, dan conflicten toe te spitsen en oneenigheid te verscherpen. Meer dan ooit heeft Indië behoefte aan samenwerking, aan constructieven arbeid en aan de vereeniging van de goedwillenden en weldenkenden van elken landaard.

aard, elke groep en elke gezindte. Verzoening van belangen en onderling vertrouwen heeft Indië noodig en zij worden nagestreefd door wie voor Indië èn Nederland het goede wenschen. Naar dit beginsel zal „*De Locomotief*” onder mijn leiding worden geredigeerd en aan dit streven zullen al mijn krachten zijn gewijd.

Anthropologie.
Psychotechnisch Geschiktheidsonderzoek.

Onlangs is opgericht het „*Bureau voor Anthropologie in Ned.-Indië*”. Het doel der vereeniging (*De Loc.* 5 Nov. en *Java-Bode* 4 Nov.) is een zoo ruim mogelijke bevordering der bestudeering van de anthropologische wetenschappen in nauwe samenwerking met het Ned. Nationaal Bureau voor Anthropologie te Amsterdam, het Institut international d'anthropologie te Parijs en het Kon. Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Weltevreden. De vereeniging bestaat uit secties; daarbij is ook een sectie voor psychische anthropologie naast die van physische anthropologie en anthropogeografie, voor ethnografie, ethnologie en folklore en die voor praehistorie en archaeologie.

De tallooze bestuurs- en andere ambtenaren, de medici en technici, en verder ieder, die belangstelling en tijd heeft om met nauwkeurigheid en onder goede voorlichting gegevens te verzamelen betreffende den mensch in Ned.-Indië, zijn werken en de verschijnselen en gebruiken bij de verschillende groepen van samenleving en rassen — deze allen zullen uiterst nuttigen arbeid kunnen verrichten. Deze arbeid van velen, vooral ook in de Buitengewesten, is nu noodig, want steeds meer gaan oude zeden en gewoonten verloren, verdrongen door Westersche of andere invloeden. Het isolement, de schatkamer der *folklore*, het bolwerk van het volkseigen, verdwijnt steeds meer, ook in ons eilandenrijk. Wat de psychische eigenschappen der Maleische rassen betreft, werden nog slechts oriënteerende en generaliseerende onderzoekingen gedaan; ook in deze richting ligt een groot arbeidsveld nog onontgonnen. Behalve de rassen-psychologie bevat deze sectie ook het onderzoek naar de psychische verschijnselen, die in de wandeling wel „occult” worden genoemd en door den Franschen onderzoeker prof. Charles Richet worden samengevat onder den naam „*metapsychica*” en waarvan het onderzoek in Engeland en Nederland wordt aangeduid met „*psychical research*”. Men heeft in de laatste decenniën van wetenschappelijke zijde in stijgende mate belangstelling getoond voor deze buitengewoon belangwekkende verschijnselen. Waar nu Indië geldt als een land waar de omstandigheden zeer gunstig zijn voor het tot stand komen dier wonderlijke phaenomenen, is het wenschelijk om het onderzoek, dat in Europa reeds in vollen gang is, ook in deze gewesten te organiseeren. Het is zaak nu ook voor Indië uit te maken, wat er waars schuilt in de verhalen op het gebied van spookhuizen, „*stille kracht*” en „*goena-goena*” — welke woorden men zelfs in de encyclopaedie van Ned.-Indië niet heeft durven opnemen — om in het negatief geval het bijgeloof met wetenschappelijke argumenten te kunnen weerleggen en in het positief geval dat bijgeloof te kunnen herleiden tot de juiste interpretatie der feiten. Het onderzoek is daarom ook van groot algemeen belang. Het is noodzakelijk er voor zorg te dragen, dat deze „Psychical Research” van den beginne in wetenschappelijke banen wordt geleid, zooals ook in Holland, meer nog in Engeland het geval is. De bedoeling bestaat dan ook, in de werkzijde dezer afdeeling de in Holland gebruikelijke zooveel mogelijk te volgen — n.l. alleen die gevallen nader te beschouwen, waar onderzoek ter plaatse door een of meer leden der sectie mogelijk is. Wat de secties voor ethnografie, ethnologie en folklore betreft, evenals voor die der praehistorie en archaeologie is het duidelijk, dat onder leiding en in samenwerking met een centrale organisatie ook de „belangstellende leek” op dit gebied veel en goed werk kan verrichten. Hoe velen doen geen interessante waarnemingen, maar houden ze voor zich zelf of tot hun kennissenkring beperkt, doordat ze niet weten dat en of iets al dan geen wetenschappelijke waarde heeft?

De bedoeling van het Ned.-Ind. Bureau voor Anthropologie (secr.-penningm. *dr. F. H. G. van Loon, Koningsplein O 16, Weltevreden*) is voor iedereen, die zich tot de problemen en de studie der anthropologie in den ruimsten zin des woords aangetrokken gevoelt, de gelegenheid te openen hulp en voorlichting te krijgen, om al de verspreide en dikwijls onopgemerkte waarnemingen te verzamelen en vast te leggen in de publicaties van het bureau, zoodat een goede en nuttige werkwijze voor elken onderzoeker mogelijk is.

De *Java-Bode* (4, 5 en 9 Nov.) bevat een verslag van de lezing over „*Het Psychotechnisch Geschiktheidsonderzoek voor het Ingenieursberoep*”, gehouden door den heer *A. E. C. van Saarloos*, voor de afd. van het Kon. Inst. van ingenieurs te Weltevreden, zoomede een verslag over het zakelijk debat van *dr. F. H. G. van Loon* en van *Dr. J. Stroomberg* en het slotwoord van den heer *Saarloos*.

Baedeker over Indië.

De inlichtingen, die het jongste „*Handboek voor Toeristen*” van *Karl Baedeker* over Ned.-Indië geeft, dateerend van 1914, zijn absoluut onvoldoende en verouderd. Zou het — vraagt de *Java-Bode* (3 Nov.) — nu niet op den weg der Regeering, van de Scheepvaart-maatschappijen en het *Officieele* Toeristen Bureau liggen om den uitgever van de beroemde Baedekers eens voor te lichten en te verzoeken om ons schoon Insulinde een waardiger beschrijving te geven, in een afzonderlijk boekdeeltje en dan door een deskundige geschreven? Een zéér verdienstelijk werk heeft het Officieele Toeristen Bureau reeds sedert eenige jaren geleverd door de uitgave van de voortreffelijke gids „*Come to Java*”, doch dit werk dient eens herzien te worden en volledig gemaakt te worden tot een „come to the *Dutch* Indies”. Het wordt *gratis* verspreid. Bovengenoemd deeltje van Baedeker kost 40 Mark. Zou het niet beter zijn om „Come to the Dutch Indies” bijv. tegen den prijs van *f* 2.50 verkrijgbaar te stellen in de vele levende talen, desnoods via den uitgever Baedeker? Zeker zou de firma Baedeker geen bezwaar maken om „Come to the Dutch Indies” in hare bibliotheek op te nemen, desnoods met een subsidie van het Officieel Toeristen Bureau, dan wel van de Regeering en de Stoomvaart Mijen. Ook zou de Regeering een deel van de oplagen in de moderne talen kunnen overnemen, ten verkoop door de daarvoor aangewezen regeeringsdiensten en bureaux. Op deze wijze zou zéér zeker een schitterende reclame gemaakt worden voor ons schoon land.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Ned.-Indië naar zelfbestuur?
II (Slot).

Al staan, naar schrijver's meening, Boedi Oetomo, de Sarikat Islam en andere inheemsche vereenigingen ook op een standpunt dat eenstemmig tegen de actie van de Indo-Europeesche Vereeniging is gericht, zoo bezweert men dien vijand toch niet alleen met den mond.

Deze vereeniging heeft, evenals alle vertegenwoordigende lichamen in Indië, de Europeesche meerderheid en volgt dus den zoogenaamden parlementairen weg.

Doch de Inlanders kunnen zich pas krachtig verdedigen wanneer zij goed zijn georganiseerd en niet bevreesd zijn vooruit te gaan.

Terugkomende op het streven der Regeering om de inheemsche bevolking van Ned.-Indië den weg aan te geven tot het geraken van zelfbestuur, merkt de schrijver van het opstel op, dat velen in de inheemsche wereld met vreugde de toegedachte bestuursorganisatie hebben begroet, omdat door dien maatregel aan het volk medezeggingschap in bestuurszaken wordt gegeven en het eigen zaken kan regelen.

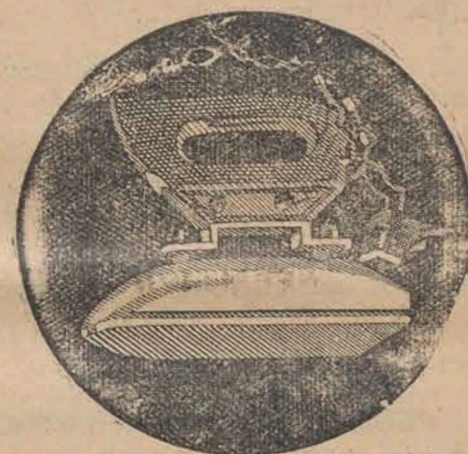
Doch, wanneer men die bestuursorganisatie dieper beziet, dan komt het den schrijver voor, dat de verandering meer het systeem vertegenwoordigt van versterking van de macht der Nederlanders in Ned.-Indië dan van de belangen van het inheemsche volk.

Met het zelfbestuur wordt bedoeld de Europeesche bestuursmacht te doen uitoefenen door inheemsche ambtenaren, doch dan dient daarvoor eene gelegenheid tot opleiding te bestaan, die dat personeel in staat moet stellen zijne taak, die steeds zwaarder en moeilijker wordt, met behoorlijke bekwaamheid te vervullen.

Van die gelegenheid tot opleiding wordt echter in het geheel niet gerept.

De tegenwoordige kennis van de Inlandsche ambtenaren, ook volgens de laatste organisaties, is voor de uitoefening van zelfbestuur over het algemeen te gering.

Het Binnenlandsch Bestuur-corps is het symbool van het Nederlandsch gezag in Ned.-Indië, waaraan de hoogste eischen moeten worden gesteld, zeide de heer Meijer Ranneft in den Volksraad, doch, terwijl men alle aandacht schenkt aan het steeds hooger eischen stellen aan de Europeesche bestuursambtenaren, blijft

men onverschillig staan tegenover de opleiding der Inlandsche ambtenaren, die hunne taak zullen moeten overnemen.

Onvoldoende geschoold, zullen zij dan ook onder contrôle moeten blijven werken.

Voor de Inlandsche bevolking zal de nieuwe orde van zaken geen groote verandering brengen.

Wenscht zij veranderingen dan zullen die van haar zelve moeten uitgaan.

Zij zal moeten werken, zich moeten organiseeren en door in het leven roepen van bewegingen trachten die maatregelen ingevoerd te krijgen, welke zij voor haar nuttig en doelmatig acht.

In aansluiting aan het voorafgaande, wijst de schrijver op het feit, dat elke verandering niet altijd eene werkelijke verandering is, daarbij herinnerende aan hetgeen nu zoovele jaren geleden met de suikercultuur op Java heeft plaats gehad en waarbij de Regeering hare inkomsten uit die cultuur prijs gaf.

Nederland had daaruit vele millioenen getrokken, genoot voorspoed, doch de Javaansche bevolking droeg de lasten.

Bij die verandering van dat systeem kwam de cultuur in handen van particulieren, die door de Regeering werden gesteund, in den vorm van het verleenen van grondconcessies, hulp bij de irrigatie, enz.

Voor het volk bleef de toestand hetzelfde, doch het gevolg is geweest, dat geheel Java thans bijna in handen is van het Europeesch kapitaal en dat het vroegere cultuurstelsel, hoewel gewijzigd, als het ware is overgegaan in handen van particulieren, die nu elk jaar de millioenen naar Nederland overbrengen en dat land verrijken.

De Opera „De Melati van Java".

Zondag 21 Juni 1925, werd het operagebouw „Thalia", op Mangga Besar (Batavia), druk bezocht bij gelegenheid van de opvoering van de opera „De Melati van Java", welke is geschreven door den heer Parada Harahap, hoofdredacteur van de „Bintang Hindia."

Vroeger was daarvan reeds eene voorstelling gegeven in het Gambirpark door de Srie Permatagroep.

De strekking van het stuk is het bewijs te leveren dat het niet goed is aan de meisjes te veel vrijheid van beweging te geven.

Het galante terrein is glad en gevaarlijk en de meisjes brengen zichzelf in de grootste moeilijkheden en verwarring.

Het spel der acteurs en actrices trok de belangstelling van het publiek, hetgeen bleek uit de herhaalde toejuichingen.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den politieken toestand in China.

II (Slot).

Hetgeen is opgevallen, is het algemeen bekende feit, dat de Chineezen op de concessies der vreemdelingen zich, in navolging van de toestanden te Singapore, hebben vereenigd en een vrijwilligerscorps hebben gevormd, met het doel die nederzettingen en zichzelf te verdedigen en te beschermen.

Volgens de ingekomen berichten mogen de vreemdelingen op hunne goede trouw rekenen en kan men dus voor het conflict komen te staan dat de eigen landgenooten onderling tegen elkander zullen moeten gaan strijden, wanneer de omstandigheden daartoe aanleiding geven.

De vreemdelingen moeten zich wel bewust zijn geweest van den ernst der beweging dat zij voor hunne bescherming en voor het doen beëindigen van de staking de hulp van gewapende Chineezen moesten inroepen, doch zij zullen zeker ook niet ongaarne hebben gezien de onderlinge geschillen in de militaire partij, die zich van de gebeurtenissen, welke te Shanghai hebben plaats gehad, niets of weinig heeft aangetrokken.

Het spelen „van den domme" ten opzichte van den vreemdeling en het streng optreden tegenover eigen landgenooten door de Chineesche generaals, zijn voor het Chineesche volk bekende eigenschappen, die tot eene humoristische voorstelling van zaken ten deze wel eens aanleiding kunnen geven.

De beweging der Chineesche studenten, die de aandacht der geheele wereld heeft getrokken, heeft de belangstelling der generaals niet gehad.

Voor het uiterlijk doen deze laatsten alsof zij van niets afweten en laten de volkspartijen tegen elkander strijden.

Door het vergeten van zulke groote nationale belangen, kan China ten allen tijde onder den druk der vreemdelingen blijven.

Het Chineesche bestuur te Shanghai heeft de studentenbeweging aldaar aangegrepen als eene goede gelegenheid om verschillende billijke verzoeken voor te brengen, doch de bestaande verschillen bij de troepenmachten in de provincies Yunnan en Hunnan waren daaraan niet bevorderlijk.

Terwijl in het Noorden de strijd tegen de vreemdelingen werd georganiseerd, deden de generaals in het Zuiden van China geen moeite den strijd tusschen de volkspartijen te doen beëindigen, alles tengevolge van gebrek aan onderlinge samenwerking, wegens den strijd om de macht.

Het was de plicht der generaals zich gezamenlijk gereed te houden, in afwachting van de beslissingen van hoogerhand te Peking op de voorgebrachte voorstellen tot verbetering van toestanden en verhoudingen en hunne onderlinge geschillen op zijde te zetten.

Doch zij bleven onverschillig en lieten zich aan de groote nationale belangen niets gelegen liggen.

In hoeverre de politieke taktiek der vreemdelingen daarop van invloed is geweest, laat zich slechts gissen, doch de gevolgen dezer ernstige verwikkelingen laten niet anders toe dan de vaststelling van een zwak Chineesch bestuur, tengevolge waarvan reeds velen het leven lieten.

* * *

Wijlen de heer C. R. Das.

I.

In de „Sinar Sumatra" van 19 Juni 1925 is het van Calcutta afkomstig telegrafisch bericht opgenomen van het overlijden van den heer C. R. Das, leider der Swarajisten-partij in Engelsch-Voor-Indië.

Hij stierf te Darjeeling, welke plaats op korten afstand van Calcutta is gelegen.

Reeds geruimen tijd liet zijne gezondheid te wenschen over en was hem door de geneesheeren het verblijf in een herstellingsoord aanbevolen.

In geval van genezing, lag het in zijne bedoeling Engeland te bezoeken.

Terugkeerende van het Congres te Jaridpur, gevoelde hij zich onwel en nam de ziekte het vermelde verloop.

Met betrekking tot den levensloop, schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 22 Juni 1925, dat Citta Ranjin Das een bekend nationalist in de Swarajistenpartij in Hindoestan was en de functie van burgemeester bekleedde in de hoofdstad van dat land.

Vóórdat hij zich op politiek terrein bewoog, was hij advocaat bij het hooge hof te Calcutta.

Geboren aldaar en behoorende tot de Satriakaste, was hij ter plaatse een Hindoesche intellectueele.

Zijn vader, de heer Bob Priban Mohan Das, was procureur bij het hooge hof te Calcutta, dat zijne scherpzinnigheid op hoogen prijs stelde.

Ook was hij redacteur van de „Brahma Public Opinion" en van de „Bengalee Public Opinion" en genoot als zoodanig de sympathie van vooraanstaande mannen als Rabindranath Tagore, Kesawa Chandra Sanez en anderen.

Van afkomst was de heer C. R. Das dus van eene respectabele Hindoesche familie.

In zijn jeugd bezocht hij het London Missionary College te Bwanipur in de nabijheid van Calcutta en, na voltooiing dezer studies, de hoogeschool te Kallur, alwaar hij met voorliefde kennis nam van de werken van Shakespeare, Milton, Edmund Burg en anderen.

Van tal van vereenigingen werd hij secretaris.

In het bijzonder hadden de werken van den Italiaanschen nationalist Joseph Mazini en andere nationalisten zijne aandacht en ontstond bij hem de gedachte om ook een nationalist te willen zijn voor zijn volk en zijn land.

Gediplomeerd in de Engelsche en Bengaleesche talen, wenschten tal van personen zich onder zijne leiding te bekwamen en op die wijze eene plaatsing te zoeken op een der departementen van bestuur, doch hij wees al die verzoeken van de hand, omdat hij zich in de lijn van de Civil Service wilde bewegen en daarvoor Londen wenschte te bezoeken.

Dit is ook geschied en had hij toen de gelegenheid zich persoonlijk en plaatselijk te overtuigen van de wijze van vrijheid van leven, welke de bevolking van deze wereldstad genoot, hetgeen bij hem den lust opwekte om ook voor de bevolking van Hindoestan betere toestanden en verhoudingen in het leven te roepen.

(Wordt vervolgd.)

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

Inhoud der Dec.-afl.: Sy Budag. Een sage uit Java's bergland, opgeteekend door J. F. Scheltema. (Uitgegeven naar den in zijn nalatenschap aangetroffen, op 26 April 1919 voltooiden, tekst). — De Staatsonmacht tegenover de „Vrijheid der Wetenschap", door Neutraal. (Geschreven naar aanleiding der tot stand gekomen Indologische faculteit aan de Universiteit te Utrecht). — Het veiligstellen van Nederlandsch-Indië, door G. Nypels. — Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden, door M. Nittel—de Wolff van Westerrode. — De chauffeur. — Varia. — Revue van brochures en van tijdschriftartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie.

De Indische Mercuur.

No. 50 (11 Dec.). Het djatihout in de Koloniale Afdeeling der XIIIe Nederlandsche Jaarbeurs, door ir. W. L. Uttermark. — De groote culturen in Ned.-Indië gedurende 1924, door C. W. Bagchus. — Iets over het drogen en rooken van rubber. — Jaarboek voor Suikerfabrikanten in Ned.-Indië (bespreking). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel 18 (1925), afl. 10. Oorspronkelijke bijdragen. De bosschen van de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, door E. van der Laan. Met kaart. — De organisatie van den Dienst van het Boschwezen in Nederl.-Indië, door E. D. Kunst. — Over eene transactie van Cornelis Speelman in 1681. Uit het Koloniaal Archief, door E. H. B. Brascamp. (Deze transactie betreft het overdoen van een huis en tuin, met een zoet winstje, door den toenmaligen Directeur-generaal Speelman). — Het gouvernementsbesluit van 28 Sept. 1845, No. 2 (Aanvang der boschbescherming op de Buitenbezittingen?) door E. H. B. Brascamp. — Het Proefstation voor het Boschwezen, door H. Oosterling.

Literatuur enz. L. Kalshoven: Boschinsecten en de Indische culturen. — De Landbouwhoogeschool en de practijk, door Dr. R. Broersma. — Boekbespreking. Enz.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

10e Jaarg., afl. 8 (Dec. '25). De tentoonstelling van Chineesche kunst in het Stedelijk Museum te Amsterdam, door T. B. Roorda (met ill.). — Oost-Aziatische kunstvoorwerpen in particuliere verzamelingen. Hindoe-Javaansche oudheden (reeks afbeeldingen). — Zeden en gebruiken bij de Makassaren (vervolg), door J. H. B. Jaspers. Met ill. — Boekbespreking. Frank Hurley: Parelvisschers en Papoea's, vertaling van J. H. Altona; besproken door W. G. van Nouhuys. Met ill.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 18 (7 Nov. '25). Reorganisatie der Proefstations. — Een geslaagde proef met tabakszaad, door F. Kindt. — Zuid-Sumatra Landbouw- en Nijverheidsvereeniging. — Het plakken der rubber. — De tabaksoogst. Een zorgwekkende toestand. — De landbouwhoogeschool en de praktijk. IV. De schadepost der bezuiniging, door Dr. R. Broersma (ontleend aan de Locomotief). — Een en ander uit Mededeeling No. 11 van het Proefstation voor het Boschwezen in N.-I., handelend over de belangrijke houtsoorten van Ned.-Indië, door Dr. L. G. den Berger en F. H. Endert.

De Indische Culturen.

No. 21 (van 1 Nov. '25) bevat o.m.: De nipa-palm als suiker- en alcoholproducent, door M. Reijgersbergh. — Uitkomsten van de enquête over crêpe-bereiding, door ir. L. R. van Dillen. — Korte mededeeling over de productiekromme van heveaboomen, door Dr. W. H. Arisz. — De invloed van de verhoogde invoerrechten op het theeverbruik in Nederland, door F. H. de Kock van Leeuwen. — Is er plaats bij landbouw?

Archief voor de Koffiecultuur in Ned.-Indië.

Deel I, No. 3 (Oct. '25) bevat o.m.: De bereiding van Robusta-koffie, door Dr. A. J. Ultée. — Kort verslag van een reis naar Zuid-Sumatra ter verspreiding van de sluipwesp, door Dr. A. Kleinmann. — Kolerogaziekte (of spinnewebziekte) der koffie.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 14, afl. 11 (Nov. '25). Insectenschimmels, door Dr. C. van Overeem. I. Het geslacht Cordyceps. — Een paar grappige krabben, door Dr. H. C. Delsman. — Een en ander over krokedillen in Koetai, door H. Witkamp. — Korte mededeelingen. (De periodieke bloei van de Indische sering, Cestrum nocturnum L., door Ch. Koster).

Indische Post.

Uit den inhoud van No. 48 (31 Oct. '25). De bizondere Indische leerstoelen (interview met Mr. H. H. A. van Gijbland Oosterhoff). — De anti-Nederlandsche pers. — Brieven van Jan Feith uit en over Bali aan W. O. J. Nieuwenkamp (vervolg).

Id. No. 49 (7 Nov.). Nieuwe banen voor de economische politiek, door Prof. Mr. Dr. H. Westra. — Een tocht door Rembang en Noord-Soerabaja (vervolg). — Brief van Jan Feith als in No. 48.

Oedaya (Opgang).

Inhoud der Dec.-afl. Titelplaat: Het meer van Lèlès in de Préanger-regentschappen. — Nationalisme en vaderlandsliefde, door Noto Soeroto. — Gezichten en tafereelen uit Indonesië. Het eiland Bali. — Van groote mannen in Japan, door H. Cochius (vervolg). — Instituut voor tropische geneeskunde te Leiden, door J. B. Sitanala, Indisch en Ned. arts. — Indrukken van de Mentawei-eilanden, door H. F. Tillema (interessante plaatjes met toelichting). — Bakal iboe dan Koloniale school voor meisjes en vrouwen, oleh S. Soetan Melajoe.

Inter-Ocean.

In afl. 9 (Sept. '25) o.m. de volgende geïllustreerde bijdragen: The State railways of the Netherlands East Indies. Java Government railways, by „Djembatan". — Picturesque Batavia. With the camera in the native quarters. — Off the beaten path in East Java. Grissee, the cradle of Moslem Java. Photographs by M. A. J. Oostwoud Wydenes, text by G. C. van der Kop. — The total solar eclipse, 1926, January 14 th, by Z. A. and C. J. Merfield. — The Gedeh-Pangerango, by A. W. Anderson.

De Mijningenieur.

Jaarg. 6, No. 11 (Nov. '25). De evolutie van het Bangka Tinbedrijf, door ir. W. J. Twiss. — De financieele toestand en de financieele vooruitzichten van Nederlandsch-Indië, door J. L. Vleming Jr. (ontleend aan het Maandblad van de Vereeniging van Hoogere Ambtenaren).

Haagsch Maandblad.

Onder het opschrift „Indië miskend" bevat het December-Nr. een bijdrage van den hr. L. van Vuuren. Schr. acht het zeer ondankbaar dat bij de herdenking van het 650-jarig bestaan van Amsterdam verzuimd is er op te wijzen dat die stad haar ontwikkeling en tegenwoordige beteekenis goeddeels aan Indië heeft te danken.

De Indische Loods.

No. 43 (van 6—12 Novv. '25) bevat o.m. Het Indische weermachtsvraagstuk, door T. Bakker. — De Java-emigratie en de koelieordonnantie, door J. Th. Dinger Jr. — Het spaarbankwezen in Ned.-Indië, door M. A. J. Kelling. — Voordrachten over hygiëne (vervolg).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van dl. 65, afl. 5 (1925). Polyarthritis epidemica bij kinderen, door C. D. de Langen. — Bilharziosis in Suriname, door Dr. P. H. J. Lampe. — Appendicitis in Ned.-Indië, door Dr. M. N. Roegholt. — Zeldzame localisaties van het ulcus tropicum, door Pattiradjawana. — Het lepra-probleem in Suriname, door Dr. J. W. Wolff. — Over de verspreiding en voorkoming van diphtherie, door Dr. C. J. Wijckerheld Bisdom. — Het vraagstuk der beri-beri-bestrijding op het a.s. congres te Tokio, door Dr. H. Vervoort. — Orale vaccinatie tegen bacillaire dysenterie, door Dr. L. Otten en Dr. L. Kirschner. — Tetrachloorkoolstof als mijnwormmiddel, door Dr. W. Kouwenaar. — Aenteekeningen omtrent muskieten (vervolg), door S. L. Brug.

Missie en Zending.

De Java-Post, 6 Nov. '25. Vierde lustrum der Borneo-Missie (P.P. Kapucijnen), door Pr. Marius.

Nederlandsch Zendingsblad. Dec. '25. Het zendings-ziekenhuis te Modjowarna (met ill.). — De zending onder de Bataks (vervolg), door J. Warneck.

De Timor-Bode. Nov. '25. Van een koning en zijn Koningsvrouwe. (Uit Midden-Timor), door H. Krayer van Aalst. — Reizen in de afd. Kapan (vervolg), door P. Middelkoop.

De Opwekker. Oct. '25. Kantteekeningen op de Inlandsche pers, door Dr. H. Kraemer. — De „Anthingsche" Chisten-Inlandsche gemeenten in Batavia's Ommelanden (vervolg), door A. J. Bliek. — In Memoriam J. Dammerboer, 22 Mei 1830—9 Oct. 1925.

Verslag van het Nederl. Bijbelgenoot-

schap over 1924. Mijn werk op Midden-Celebes. Overzicht en toekomstverwachting. Rede van Dr. H. van der Veen.

* * *

Het Goeng-gebied als type van een irrigatiewerk met niet gescheiden aan- en afvoer en meermalig gebruik van het water, door ir. W. F. Eijsvogel. (Arch. Suikerindustr. 1925, No. 41).

Resultaten van kunstbemesting bij de Inlandsche cultures op Java en Madoera, door ir. A. Wulff. Met kaartje. (Landbouw. 1, No. 2, bl. 57).

De Mohammedaansche wet en het geestesleven der Indonesische Mohammedanen. Rede, in tegenwoordigheid van Z. Exc. den Gouv.-Gen. van Ned.-Indië uitgesproken op den 1en verjaardag van de Rechtshoogeschool te Batavia op den 28en Oct. 1925, door den Hoogleeraar R .A. Dr. Hoesein Djajadiningrat. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

West-Australië als exportland en afzetgebied voor Ned. Indische producten gedurende 1923—24 (eerste gedeelte). (Korte Berichten, 6 Nov. '25).

Eene nieuwe Borneo-expeditie, door S. Kalff. (Vragen van den Dag, Dec. '25).

Welke bedrijfsvorm is voor het radio-telegraafverkeer tusschen Nederland en Oost-Indië de meest wenschelijke? door ir. A. E. R. Collette, met Naschrift door P. J. van Kesteren. (Econ.-Statist. Berichten, 9 Dec. '25).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 45. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Een generaal uit den Java-oorlog (nl. H. P. de Kock), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 11 Dec. '25).

Suriname.

Eenige jaren geleden was een zeker deel van de Nederlandsche dagbladpers vol van plannen om de West-Indische Koloniën te verkoopen. Er was zelfs een vereeniging tot dat doel gesticht.

Men was er van overtuigd dat de Vereenigde Staten voor den aankoop een ongeteld aantal millioenen dollars zouden besteden, welke millioenen gebruikt zouden kunnen worden om de Zuiderzee te dempen, om de crisisschulden te delgen, om een vloot bouwen, om de belastingen te verlagen, enz., enz., enz. In de koloniën verwonderde men zich er over dat die koloniën — waarvan men niets dan kwaads wist te vertellen — op eenmaal zooveel waard waren geworden. Onze regeering verklaarde dat zij er niet aan dacht de koloniën te verkoopen; niettemin ging men van zekere zijde voort propaganda voor het denkbeeld te maken. Doch toen men zag dat er uit Amerika geen bod kwam verstomden de heeren propagandisten. Maar nu kregen wij — wel wat laat — het Octobernummer van de *„Vragen des tijds"* in handen en, tot onze groote verbazing, zagen wij dat de oude koe zoowaar uit de sloot is gehaald. Dit is gedaan door Mr. A. H. Lijdsman in een artikel, getiteld: *„Overdracht van koloniaal bezit en herstel van den Franschen franc" Twee mogelijkheden van verdere saneering der economische verhoudingen"*.

„Amerika — aldus de schrijver — verkreeg in vroegere tijden Louisiana van Frankrijk, het kocht in 1867 Alaska van Rusland en in 1917 de Deensch-West-Indische eilanden van Denemarken.

Waarom zou de Unie niet verschillende Europeesche Koloniën koopen, welke in hare nabuurschap zijn gelegen? Ik denk hier in de eerste plaats aan de drie Guyana's, aan het ten opzichte van het Panamakanaal zoo gunstig gelegen Curaçao en aan andere West-Indische eilanden" .....

Mr. Lijdsman trekt er zich niets van aan, dat de Nederlandsche regeering verklaard heeft er niet aan te denken de West-Indische Koloniën te verkoopen. Hij denkt er wèl aan en neemt zijn maatregelen. Omstreeks Paschen 1924 ontmoette hij te Parijs een bekend en gezaghebbend Amerikaansch economist, tegenover wien hij zijn denkbeeld opperde. „Wij spraken in 't bijzonder over Suriname en Curaçao — vertelt Mr. Lijdsman — doch spoedig strekte het plan zich uit tot de Fransche koloniën, omtrent welker eventueele overdracht ik begin Juli 1924 een uitvoerig ontwerp toezond aan het Fransche Ministerie van Financiën."

Dat is wel vriendelijk van Mr. Lijdsman, maar het is bij de onderhandelingen tusschen Frankrijk en de Vereenigde Staten nog niet gebleken dat dit middel om de Fransche schuld gedeeltelijk te delgen mede o[…] wogen is.

Engeland heeft heel wat koopwaar aan te bie[…] maar daartoe behooren niet zijn koloniën.

Toen er in het begin van 1920 in Amerika stem[…] opgingen, dat Engeland een deel van zijn oorlogssch[…] aan de Vereenigde Staten zou aflossen door hun ee[…] West-Indische eilanden te verkoopen, verklaard[…] het Lagerhuis Lloyd George, toen prime minister, [..] er bij de regeering niet het geringste voornemen [..] stond om eenig deel van het Britsche Rijk te ruilen [..] te verkoopen. En op zijn reis in West-Indië heeft [..] Prince of Wales een zelfde verklaring afgelegd. Ond[er] onze uitknipsels vinden wij er een uit „De Telegra[af"] van 12 Maart 1920, eerste ochtendblad, een brief v[an] den Londenschen correspondent met het opschr[ift] *„Britsch West-Indië en the allmighty dollar"*, en da[ar] onder: *„De nationale eer niet te koop"*. Mr. Lijdsm[an] leze of herleze dit artikel. Dat zal hem er van te[…] houden — zoo het in zijn voornemen mocht liggen [..] ook aan den Britschen Minister van Financiën e[en] „uitvoerig ontwerp" toe te zenden.

Juist na het artikel van Mr. Lijdsman gelezen te h[eb]ben, kregen wij in de „N.R.Crt." een telegram [..] Londen onder de oogen, waarin Lord Birkenhead [..] in zake de grenskwestie in Ierland — verklaart [..] Engeland, een groot, rijk en veerkrachtig land is, [..] in financieel opzicht tot een groot gebaar in staat [..] en voorts dat geen land ooit een blijvende plaats [..] de geschiedenis heeft ingenomen, dat niet vraagst[uk]ken van financieelen aard ondergeschikt wist te [..] ken aan overwegingen van hooge politiek.

Daarna lazen wij de boodschap van president C[oo]lidge aan het Congres. De president schat dat de b[eta]lingen van de buitenlandsche schuldenaar-staten [..] de Vereenigde Staten in de e.k. 62 jaar 20.000.000[…] dollars zullen bedragen, d.i. meer dan de geheele op[en]bare schuld der Unie.

Zullen de Amerikanen hieraan niet de voork[eur] geven boven het bezit van landstreken, waarvan [..] last genoeg kunnen krijgen, landstreken waarin zij [..] reeds zooveel kunnen ondernemen — en reeds ond[er]nemen — als zij willen, zonder de beslommering[en] die het administreeren van koloniën nu eenmaal [on]vermijdelijk na zich sleept?

Het oude begrip koloniaal „bezit" moest nu t[…] plaats maken voor moderner opvatting. De Nederlan[d]sche koloniën maken deel uit van het Rijk.

De naam „koloniën" bestaat feitelijk niet meer. M[en] verkoopt geen deelen van het rijksgebied aan vreem[de] natiën, zooals men een huis of een boerderij verkoo[pt]. In die voormalige koloniën wonen menschen, d[ie] mede verkocht zouden worden. Evenmin als men [..] aan zou denken b.v. Limburg aan België te verkoope[n] evenmin zou men de gebiedsdeelen Suriname en C[u]raçao kunnen verkoopen. En gesteld dat men het ni[et]temin deed, aan wie zou de koopsom toekomen? A[an] Nederland of aan die „koloniën"? Nederland zou [..] hoogste aanspraak hebben op het bedrag, dat het [..] den loop der jaren aan subsidie aan die „koloniën" heeft verstrekt, al of niet met rente op rente. Maar w[ij] zullen hierop niet verder ingaan.

Het is nu maar de vraag — schrijft Mr. Lijdsman verder — hoe de Amerikanen over den aankoop de[…] denken. „Ik wacht dien aangaande het rapport va[n] Amerikaansche deskundigen en hoop, dat het gunst[ig] zal zijn."

En nog verder: „Toen ik ruim een jaar geleden aa[n] den hierbovenbedoelden Amerikaanschen economist mijn denkbeelden ontvouwde, destijds nog alleen be[…] trekking hebbende op Suriname, antwoordde hij spo[n]taan: „I do not see, way we should not make som[e] enquiry." Indien alle Amerikanen van invloed en ge[…] zag er zoo over denken, zal dit de onderhandelingen bespoedigen en het resultaat ten goede komen."

„De onderhandelingen". Zou men niet meenen da[t] Mr. Lijdsman een regeeringsopdracht heeft om Suri[…] name te verkoopen? Wat bedoelt hij anders met zij[n] onderhandelingen?

„Met de zeer gemengde tegenwoordige bevolking de[r] kolonie zal Amerika geen last hebben en dit is ee[n] groot voordeel in het belang der voorgestelde trans[…] actie"......

„Der voorgestelde transactie"!

Het wordt nu werkelijk grappig.

„Jongen, ga van den bok af", zou men Mr. Lijdsma[n] willen toeroepen, gedachtig aan zekere anecdote.

Met de zeer gemengde bevolking zal Amerika gee[n] last hebben. Neen, maar zal die zeer gemengde bevo[l]king geen last hebben van de Amerikanen met hu[n] zeer ver gedreven rasvooroordeelen?

Wij kunnen het merkwaardige artikel van Mr. Lijdsman niet op den voet volgen. Daartoe ontbreekt ons hier de ruimte. Maar nog enkele opmerkingen mogen ons veroorloofd zijn.

„Wanneer wij Suriname opgeven, — aldus Mr. Lijdsman — kunnen wij onze energie concentreeren op de Oost," enz. Die concentratie achten wij een gevaar voor ons land en men zal, nu het nog tijd is om tot bezinning te komen, wijs handelen die reeds bestaande concentratie op te geven. Nederland kan weinig of niets voor Suriname doen, verklaart Mr. Lijdsman. Dat komt juist door die concentratie op de Oost. Met een zeer klein deel van het geld, dat in Indische ondernemingen belegd wordt zou Suriname een bloeiende kolonie worden. Allen tot oordeelen bevoegd zijn het hierover eens.

„Onder Amerikaansch Bestuur zou Duitsche werkkracht en Duitsch kapitaal misschien aangetrokken worden tot deze kolonie en zich aldaar veilig gevoelen," schrijft Mr. Lijdsman. Meent hij dat die werkkracht en dat kapitaal niet veilig zijn onder Nederlandsch bestuur?

Noch in de Engelsche, noch in de Fransche, noch in de Nederlandsche koloniën verlangt de meerderheid der bevolking naar Amerikaansch bestuur. Zou Mr. Lijdsman niet verstandig handelen zoo hij „zijn plan" opgaf en de zaak overliet aan het beleid der respectieve regeeringen?

* * *

Het volgende stukje uit het blad „*Suriname*" van 27 October zal Mr. Lijdsman zeker interesseeren:

„La question brulante bij onze Fransche naburen is voor 't moment de overname door Amerika van de Antilles en Fr. Guyana, ter vereffening van de rekening van Marianne aan Uncle Sam.

In 't officieel orgaan van Cayenne sprak de Gouverneur van Cayenne dit bericht tegen. Doch trots deze tegenspraak is 'n deel van 't volk niet gerust. Men wenscht sterk te protesteeren tegen dit idee.

Dit zal misschien leiden tot 'n samengaan van alle groepen en wellicht 'n eind maken aan 't politiek geharrewar dat steeds als een kanker aan Cayenne's welvaart wroet."

* * *

En nu gaan wij voor ons genoegen herlezen het aardige artikel van S. Kalff, „*Koloniale opruiming*" in de „*Indische Gids*" van 1 November 1919.

* * *

Verbetering: In het artikel „Suriname" in het vorige nummer heeft de zetter een nieuw woord gemaakt: „onnoozeloose". Bedoeld was: „onnoozele".

Curaçao.

De emigranten van Cuba.

De *Amigoe* verhaalt over de lotgevallen der emigranten nog het volgende:

„Zondag 25 Oct. vertrok de *Gracia Maria* van Aruba, om na de beide vruchtelooze pogingen van de sleepboot *Neptunus* van de C. P. I. M., de *Ave Maria* op te sporen.

Zij ontmoette de A. M. bij *Punta Gallinas* op de Noord-Westkust van Goagira en nam daar 137 passagiers van de A. M. aan boord en liet er nog 15 (of 18) achter.

Deze 137 passagiers zijn de vorige week Donderdag op Aruba aan wal gebracht.

De latere berichten van deze week melden, dat de *Ave Maria zelf* (dus de goulet die van 22 Sept. al van Cuba onderweg was), deze week Maandagmiddag met de achtergebleven 15 (of 18) passagiers op Aruba is binnengeloopen.

Verder was aan de *Amadéo*, een andere Arubiaansche goulet, opdracht gegeven, de in Rio Hacha achtergebleven arbeiders mede te brengen.

Dienzelfden dag kwam iets later een andere bark, de *Ibis*, op Aruba binnen, komende van Rio Hacha, met 34 passagiers, bijna allen Curaçaoënaars.

Woensdagmorgen is de *Ina Vanterpool*, die de vorige week van hieruit naar Aruba een reis maakte, om dokter Nunez met zijn gezin en inboedel daarheen te brengen, van Aruba teruggekeerd en bracht hier 45 Cubaansche werklieden binnen, afkomstig van Curaçao, 4 van Bonaire en 2 van St. Martin, terwijl de *Ligia*, Donderdag van Aruba binnengeloopen, hier nog ruim 30 arbeiders aanbracht.

Intusschen is nog bekend geworden, door La Union gepubliceerd, dat van die 100 passagiers van de *Ave Maria*, die te Rio Hacha aan wal waren gegaan, 35 op den 22en October door de bark *van den Brandhoff*, eigendom van den Colombiaan Victor Ponce, van Rio Hacha naar Sta. Martha waren overgevoerd. De overige arbeiders, nog te Rio Hacha achtergebleven, werden dienzelfden avond door de bark *Refugio* te Sta. Martha aan wal gebracht.

Deze arbeiders werden echter eerst door het Gouvernement aldaar *niet* aan wal toegestaan, omdat het geen emigranten voor Colombia bestemd waren. Later geschiedde dit wel, toen de heer Ponce zich voor hen verantwoordelijk stelde.

Volgens de verklaring van den heer Ponce, die hier 25 October met de Fransche boot *Perou* aankwam, waren al die passagiers, door zijn barken *v. d. Brandhoff* en *Refugio* te Sta. Martha aan wal gebracht, zonder geldmiddelen en konden de reis niet bekostigen.

Gelukkig dat die menschen hier nu overvloedig werk vinden. Het is te hopen, dat zij nu voor goed het reizen naar Cuba enz. hebben afgeleerd.

Er zou een interessante reisbeschrijving kunnen geleverd worden van de lotgevallen dezer arbeiders aan boord van de *Ave Maria*, sinds hun vertrek van Cuba op 22 Sept. en hun verdere reis per *v. d. Brandhoff*, *Refugio*, *Graca Maria*, *Ibis*, *Amadéo*, *Ina Vanterpool* en *Ligia* tot hun aankomst op Aruba en Curaçao in de eerste dagen van November."

Wat Curaçao mist?

Het is onze ervaring, dat het ongelooflijk klinkt voor wie het niet met eigen oogen gezien heeft, dat op en in Curaçao geen enkele boekhandel is. Wij weten ook wel, dat er libreria's zijn, althans zaken, die zich als zoodanig aandienen, maar wat men in Holland onder boekhandel verstaat, zal men tevergeefs zoeken. Men moet ondervonden hebben wat dit gemis beteekent, om al het verschrikkelijke ervan te beseffen. Wat op de markt te koop is, hoort men op zijn vroegst uit de kranten twee of drie weken later dan hier. En dan nog onvolledig en slechts oppervlakkig. Een boek of tijdschrift ter inzage — uitgesloten. Bestellen op goed geluk, en maar kalm afwachten wat er komt. Geweldig hooge portokosten.

De levensvatbaarheid van een goeden boekhandel zal voor eenige jaren niet groot geweest zijn. Nu zal dit ongetwijfeld beter zijn door de groote uitbreiding die het Europeesche element der bevolking heeft ondergaan. Maar ook de Curaçaoënaars zullen er niet rouwig om zijn, wanneer, wat de Spaansche en Engelsche cultuur naast de Nederlandsche biedt op het terrein van wetenschap, letterkunde en kunst, onder hun oogen gebracht wordt. Er zijn ook onder hen fijnproevers, die kieskeurig zijn.

Er schijnen geruchten te gaan, dat er plannen bestaan om te overwegen, of een echte boekhandel op Curaçao bestaansmogelijkheid heeft. Voorzichtiger kunnen wij het niet zeggen, opdat niemand zich met een doode musch verblijde.

Als allen de handen ineenslaan, gelooven wij aan de levensvatbaarheid. En dan komt de boekhandel er.

En daarna een goed dagblad!

Scheepvaartbeweging.

De schepenlijst van de afgeloopen maand *October* wijst 161 stoombooten aan. Er is wel geen teruggang bij de laatste maanden, doch het getal stijgt langzaam en blijft nog vèr ten achter bij het recordcijfer van 204 stoombooten bereikt in Mei ll.

Het olietransport van Maracaibo werkt nog niet met volle kracht. Dagelijks komen niet meer dan 2 of 3 tankbooten binnen. *(A. d. C.)*

De Gouverneur

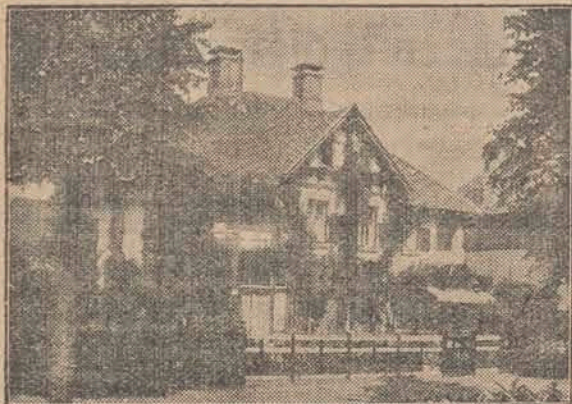
heeft den 10den November 1925 een reis ondernomen naar de bovenwindsche eilanden, die ongeveer drie weken zou duren.

De Curaçaosche bank.

18 Juli 1925 had de gouverneur een voorstel ingediend betreffende uitbreiding van het bankbiljettenkapitaal en vaststelling van nieuwe dekkingsvoorschriften, zulks in verband met de gebleken behoefte aan meer ruilmiddel. Na het voorloopig verslag heeft de gouverneur nu echter bij memorie van antwoord medegedeeld, dat de regeering de inrichting en werkkring van de bank bij de wet wil regelen. Het voorstel is mitsdien ingetrokken. Over de wetsvoordrachten zal vooraf het oordeel van den Kolonialen Raad worden ingewonnen.

Miniaturas

is de titel van een nieuw maandschrift onder redactie van R. de Pool, dat eind October op Curaçao verschenen is. In de *Amigoe* lezen wij ervan:

„Zooals de titel reeds aangeeft, is het in het Spaansch geschreven. Het is zeer mooi geïllustreerd met lokale kiekjes, o.a. van de C. S. C.

Advertenties nemen er een ruime plaats in. De vóórpagina vertoont een gezicht op de Fortmuur en de protestantsche kerk in driekleuren-druk.

Het eerste nummer van 36 bladz. is een mooi begin."

Uit den Verren Vreemde.

Om den gouden horen.

Briand, Fransch minister van buitenlandsche zaken, heeft zich er toe gezet alsnog een poging te doen, om als bemiddelaar op te treden tusschen Turkije en Groot Brittanië in de Mosoelkwestie. Hij heeft zelfs reeds een onderhoud gehad met Fethi bey, den Turkschen gezant te Parijs, dien hij zou hebben gewezen op de voordeelen van een verzoenende, gematigde houding, boven een drijven van de Turksche eischen op de spits. De Fransche gezant te Angora, de bijzonder bekwame oud-minister van koloniën Albert Sarraut, heeft zich in denzelfden geest al tot de Turksche regeering gericht.

Na alles wat Turkije ons te leeren heeft gegeven, door zijn houding te Lausanne, te Genève, en ook tegenover de procedure voor het Internationaal gerechtshof te 's Hage, alsmede door zijn daden tijdens het geschil met Irak — want feitelijk is de Mosoel-kwestie geen geschil met Groot-Brittanië, doch een met Irak, waarover Engeland mandaat-houder is —, na dit alles durven wij van de bemoeienis van Briand geen groot resultaat verwachten.

Turkije is de welwillendheid zelve voor zoover het erom gaat goeden raad aan te hooren; maar 't heeft vooruit vastgesteld dat het het Mosoel-petroleumgebied zelf wil hebben en niet aan Irak gunt. Uit elk advies weet 't een motief voor zijn recht of belang te halen, wat daarnaast bijgebracht wordt, wordt dan terzijde gezet, om alleen klem en kracht te zetten bij de punten die Turkije ten goede kunnen komen. Telkens weet Angora uit de zoo voortgezette behandeling nieuwe verwijten te halen aan het adres van hen, die een poging gedaan hebben om de zaak in 't reine te brengen. Zoo wilde de Volkenbond aan de uitspraak van de commissie van Lausanne en den Volkenbondsraad kracht van beslissing geven, terwijl Turkije haar slechts als advies had gedacht. Zoo wilde het Haagsche Internationaal gerechtshof voor de Volkenbondscommissie, die alleen recht van uitspraak heeft met algemeene stemmen, de beperking invoeren dat hierbij de stemmen der betrokken partijen uitgesloten zijn, hetgeen volgens Turkije, niet overeenkomstig het betreffende artikel van het pact van den Volkenbond is. Zoo heeft de Volkenbond de commissie onder generaal Laidoner naar de Turksch-Iraksche grens gezonden, zonder hiervoor de goedkeuring van Turkije gevraagd te hebben.

Door deze opsomming willen wij niet uitmaken in hoever Turkije in al deze zaken gelijk heeft, maar erkend moet worden dat 't partij weet te trekken van het nog onvaste en nieuwe in het Volkenbondsinstituut, zooals dit, uit den aard der zaak, in meer dan een opzicht een tegenstelling is van de nog geldende souvereine rechten. Erkend moet ook worden, dat Turkije zulks met te meer recht mag doen omdat het zelf geen lid van den Volkenbond is en van die souvereine rechten dus niets los heeft gelaten, zooals wel 't geval is voor staten, die tot het internationaal verbond zijn toegetreden en zijn pact aanvaard hebben.

Mocht de Raad van den Volkenbond tot een uitspraak in de Mosoelkwestie komen, dan voelt Turkije zich met de hier aangevoerde en andere beweegredenen sterk, om die uitspraak niet te erkennen. En wat dan?

Men weet hoe wij hier, reeds in den tijd der Lausanner-conferentie voorspelden, dat Turkije slechts deze keuze zou laten: goedschiks alles, of anders erom vechten.

De Raad van den Volkenbond gaat nu wel beseffen dat 't inderdaad hierop neerkomt. Maar alles aan Turkije geven, omdat het niets wil toegeven, dat wil de Raad toch niet. Er om laten vechten wil de Volkenbond en wil ook Engeland niet. Het zou de idylle Locarno-Genève nu ook wreed verstoren! Zoodoende voelt Angora zich met elk uitstel sterker. Sterker doordien Turkije uit elke poging een argument tegen de tegenpartij weet te putten, dat wordt aangewend om in eigen land de stemming tegen Irak, Engeland en Volkenbond nog wat aan te wakkeren; sterker doordien 't om verfoeilijke petroleum-belangen gaat; sterker doordien Turkije met troepenconcentratie, leger-versterking, deportaties enz. antwoordt op aanma[...]gen en bedreigingen zonder dat iemand hiertegen [...] ingaan.

Wij vreezen, dat de poging van Briand ten slotte niets ten goede zal vermogen te bereiken. Musta[...] Pacha en zijn regeering zullen vermoedelijk ook d[...] uit nieuwe argumenten halen, en in de Locarno-Gen[...] stemming nieuwe nadere aansporing vinden om te [...] harden in hun eisch: alles.

Als dit blad verschijnt kan de uitspraak van [...] Volkenbondsraad wellicht bekend zijn. Deze zou [...] week moeten vallen. Naar nu weer nader bew[...] wordt ijvert Engeland sterk voor: „Irak alles", [...] dringt 't op een dadelijke beslissing aan. De oploss[...] is er dan echter niet. Angora geeft niet toe.

Genève-Locarno-Genève.

Nog vóórdat onze opmerkingen in het vorige nu[...] mer verschenen waren, was er al nader nieuws bet[...] fende de behandeling van het z.g.n. ontwapenin[...] vraagstuk door den Volkenraad te Genève. Den [...] hield die raad een bespreking over het rapport [...] het comité, dat uitgebracht is ter inleiding van de [...] stelling van een werkprogram van een bijzondere co[...] missie — men lette wel: *bespreking* van *rapport* [...] *inleiding* van de *instelling* van een *werkprogram* [...] een *commissie*. En die commissie zal er dan zijn [...] *voorbereiding* van een internationale conferentie [...] te komen tot wapenbeperking. Men ziet: uiterst [...] dachtzaam wil men te werk gaan. In die bespre[...] van den Volkenraad stelde hij de lijst vast van de [...] ten, die, buiten en behalve de tien leden, welke [...] vertegenwoordigers van hun volk, reeds zitting h[...] ben in den Raad, in die bijzondere commissie zu[...] vertegenwoordigd zijn: t.w. Duitschland, Sowjet-R[...] land, de Ver. St. v. N. Amer., Polen, Roemenië, Z[...] Slavië, Finland, Bulgarije en ons land. (Zal deze k[...] geen protest uitlokken van andere landen, leden [...] den Volkenbond?)

Met het bericht over dezen stap voorwaarts kwa[...] echter tevens dat van oneenigheid tusschen Paul B[...] cour, de eerste Fransche-, en Lord Cecil, de eerste E[...] gelsche vertegenwoordiger, betreffende art. 16 van [...] pact van den Volkenbond in verband met de ontw[...] peningskwestie: in hoever kan en mag een staat [...] veiligheidsstelling door Volkenbondshulp rekenen [...] dien hij aangevallen mocht worden? Een ander p[...] van verschil betrof de vraag, in hoever de ontwa[...] ningscommissie zich ook te bemoeien zal hebben m[...] de mogelijkheid om vredesindustrieën snel om te z[...] ten in oorlogsbedrijven. Naar verluidt is, vooral da[...] zij Benesj, die al meer redding bracht, nu een form[...] gevonden, die de tegenstrijdige inzichten met elkan[...] verzoent.

Mede bracht de telegraaf de boodschap van den pr[...] sident der Ver. St. aan het Congres te Washingt[...] waarin hij de kans op deelname van Amerika aan de[...] arbeid der Ontwapeningscommissie, op zijn zachtst [...] nomen, zeer twijfelachtig maakt, al zal wellicht e[...] vertegenwoordiger als „man ter zijde" de vergader[...] gen wel willen bijwonen. Coolidge beschouwt de on[...] wapeningskwestie, zooals deze zich na Locarno ste[...] als een zuiver Europeesch probleem. De regeeri[...] wenscht niet deel te nemen aan een conferentie, di[...] in verband met de plaats waar zij wordt gehouden [...] met haar samenstelling, waarschijnlijk voor de Ver. St. [...] van geen nut zou blijken te zijn.

Rusland ziet in de verbetering van de politieke e[...] economische verhoudingen in West-Europa een aa[...] maning om zijn positie opnieuw te regelen. Reeds hee[...] de nieuwe Russische gezant te Parijs, Rakofsky, bij zij[...] begroeting van het Fransche staatshoofd, dit uitgedru[...] op de gebruikelijke Sovjet-manier: Wil men geloof[...] worden, wil men dat de geest van Locarno tot wer[...] kelijkheid zal worden en dat de pacificatie niet op [...] een mislukking uitloope, maar een werkelijkheid wor[...] de? Dan zal men met Rusland verdragen moeten slu[...] ten.

Dit is natuurlijk zoo niet alleen tot Frankrijk ge[...] richt. Tsitsjerin en Rakofski treden, op 't oogenbl[...] dat wij dit schrijven, te Parijs als gastheeren op, bij [...] een diner van 100 couverts, waarbij de keur der di[...] plomatie en der politiek genoodigd is. Een soort van [...] Sovjet-conferentie om Locarno-Genève te beklinken[...]

Met dit al zit Rusland nog niet aan te Genève. Ra[...] kofsky heeft in *L'Oeuvre* een artikel over Rusland en [...] den Volkenbond geschreven, waarvan naar 't ons voor[...] komt, deze zin de strekking voldoende duidelijk wee[...] geeft: „Hoewel wij niet genegen zijn om tot den Vol[...] kenbond toe te treden, zullen wij deelnemen aan elk [...] initiatief dat nuttig voor ons is en dat bestemd is den

wereldvrede te verzekeren." „Te verzekeren" naar Sovjet-opvatting natuurlijk.

De voorbereidende commissie voor de ontwapenings-conferentie zal op 15 Februari te Genève bijeenkomen. In afwachting daarvan zullen wij hier nu aan andere brandende vraagstukken uit den vreemde voorrang gaan geven.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Dinsdag 8 December hielden we de aangekondigde lezing in het keurige zaaltje van „het Posthuis" op 't Loo. Ondanks de koude en slechte wegen was de op-komst zeer goed. Voornamelijk naar aanleiding van een flinke serie lichtbeelden werd een overzicht ge-geven van Indië — als eerste les, een soort algemeene inleiding. We hopen er eens weer te komen en dan met een meer speciaal onderwerp.

Woensdag 9 December trokken we naar Beekbergen, waar we ook nu weer in Hotel „de Smittenberg" on-zen tweeden avond zouden houden.

Helaas, de dooi had de wegen tot pap gemaakt en bovendien waren er twee kerkelijke bijeenkomsten, waardoor 't bezoek zeer gering was en de lezing werd ingekrompen tot een praatje bij plaatjes. Niettemin — ook hier weer terugkomen, doch niet op Woensdag of als 't hard dooit.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Groningen:

Woensdagmiddag 9 Dec. gaf onze afdeeling in het Luxortheater eene eerevoorstelling, speciaal voor ge-noodigden, van de bekende Javafilm. De directie van dit theater had voor dezen middag met groote bereid-willigheid haar gebouw, film en den heer Hardjo-diringgo ter beschikking van ons bestuur gesteld, waar-voor wij haar hier gaarne een woord van grooten dank brengen. Een 500-tal genoodigden hadden aan onzen oproep gehoor gegeven. Onder de aanwezigen merkten wij op den Burgemeester onzer veste, den commandant der Kon. Marechaussee, professoren en enkele andere autoriteiten. De voorzitter opende de galavoorstelling met enkele woorden, waarin hij het doel en streven onzer Vereeniging uiteenzette. Hierna trad Hardjo-diringgo op met zijn volksdans. Het bewonderende publiek werd in vervoering gebracht door de vaardig-heid, waarmede deze dans werd uitgevoerd en door de bezieling, die daarin tot uitdrukking werd gebracht. Daarna kwam een korte pauze, waarin fragmenten van de 4 jaargetijden-film werden afgedraaid en toen kwam

Hardjodiringgo met zijne voordracht Saidja en Adin-da. Wat hier geleverd werd was kunst. Ieder, die den Javaan eenigszins kent, voelt hoe hierin het geheele Oostersche zieleleven wordt vertolkt. Gedurende het spel was het in de zaal muisstil, doch toen Hardjo-diringgo zweeg en het publiek tot de werkelijkheid was teruggekeerd, barstte een luid applaus los, wat Hardjo, onze Westersche manieren in aanmerking genomen, zeker wel de grootste voldoening heeft moeten geven. Na eene pauze van 15 minuten, gedurende welken tijd in de foyer thee werd geschonken, werd de Javafilm afgerold. Wij genoten hiervan bijzonder. Het voerde ons voor eenige oogenblikken terug in het land, dat wij, Indischmenschen, zoo lief hebben leeren krijgen en een gevoel van spijt, dat wij zooveel schoons vaar-wel hebben gezegd, kwam in menig onzer een oogen-blik op. Het was een schitterend geslaagde middag, waarop onze afdeeling met trots mag terugzien. Ho-pen wij, dat deze propagandavoorstelling voor onze af-deeling rijpe vruchten moge dragen.

J. FRANKE,
Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN:

S. Smit, onderwijzer, bij de Kweekschool voor Inland-sche onderwijzers, Midsland op Terschelling.
W. M. Roda, loods 1e kl. bij den Haven- en Loods-dienst, Den Haag, Schenkweg 66.
J. van 't Hof, politie-opziener 2e kl. bij de Algemeene Politie, Amsterdam, Bertelmanstraat 14.
Mej. J. J. G. Beddings, hoofdverpleegster bij het Krank-zinnigengesticht te Buitenzorg, Rotterdam, Hoflaan 94.
J. H. P. Prins, hoofdbeheerder van 's Lands pandhuis, Nice, Bureau Hollandais 31, Rue Verdi.
G. C. Boekhoven, controleur 1e kl. bij de P.T.T., Rot-terdam, Joost van Geelstraat 34a.
W. Ch. Leyding, commies 1e kl. bij de P.T.T., Amster-dam, Haarlemmerhouttuinen 18 II.
W. Mertens, inspecteur van het Eur. Lager Onderwijs, Nijmegen, Balistraat 5.
J. A. Staal, wnd. onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Oudewater.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BESTEMD:

J. Loots te Vierhuizen (Gr.), als onderwijzer bij het M. U. L. O.

Mutatiestaat van 9 tot 16 December 1925.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mr. Dr. L. H. N. Bosch Ridder van Rosenthal, Burge-meester van Groningen, Groote Markt 29. *f* 5. Jhr. Mr. W. W. Feith, Rechter te Groningen, Ossen-markt 8. *f* 5. G. J. D. Bauduin, Luit.-Kolonel Kon. Mar. te Gronin-gen, Hooge Der A. 10. *f* 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Groningen.
Mr. P. A. F. Blom, Burgemeester van Angerlo (bij Does-burg). *f* 5	den heer W. C. Muller te 's-Gravenhage.
Firma J. J. Beijnes, Koninklijke Fabriek van Rijtuigen en Spoorwegen, Haarlem, Stationsplein. *f* 10. D. J. Wolhoff, Heemstede, Landzichtlaan 4. *f* 5.	Secretaris Afd. Haarlem.
Mr. C. F. J. Gombault, Rotterdam, Oostzeedijk 116b. *f* 5. Mevr. W. van Helten-Fischer, Rotterdam, Heemraad-singel 62b.	Voorzitter Afd. Rotterdam.
P. J. van der Putten, Techn. Ambtenaar P.T.T., Den Haag, Schuijtstraat 217. *f* 5	Secretaris-Penningmeester Afd. Den Haag.
J. W. Wallbrink, Amersfoort, Utrechtsche Weg 213. *f* 5	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

V. L. de Lannoy, Gep. Resident, Den Haag, Danckert-straat 6 (overleden).

Adresveranderingen:

W. A. Ginsel, Cand. Ind. Ambt., Leiden, van: Oegst-geesterlaan 27 naar: Hooge Rijndijk 110.
Mevrouw G. M. Boegborn-v. d. Wal, Den Haag, van: Archimedesstraat 48 naar: Houtrustweg 58a.
Mevrouw Martha Soesman, van: Den Haag, Franken-slag 87 naar: Soember Waras te Lawang.
D. G. Draayer, Luit.-Kolonel Inf., van: Palembang naar: Malang.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtreut het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 52 DONDERDAG 24 DECEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Hoe staat het thans met de Cocosvezel; ook in verband met de Jute en Roselle? — Kultuurstroomen. — Eerste Hygiëne-Tentoonstelling in Ned.-Indië te Bandoeng, Juni—Juli 1927. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: (I. Apeldoorn, II. Breda, III. Utrecht). — Mededeelingen: (I. Van de Redactie, II. Van het Dag. Bestuur, III. Van het Inform.-Bureau). — Mutatiestaat van 16 tot 23 December 1925.

Hoe staat het thans met de Cocosvezel, ook in verband met de Jute en Roselle?

In het Koloniaal Weekblad van 18 Dec. 1924, 5 en 12 Maart 1925, heeft de heer B. G. H. van der Jagt op — wat men zoude kunnen noemen in den goeden zin van het woord — populaire wijze, nl. ernstig, instructief en toch bevattelijk, uiteengezet eene nieuwe beteekenis, die de cocos voor Ned.-Indië zoude kunnen krijgen; zij is de alom bekende voortbrengster van een grondstof voor de vervaardiging van een zoowel door soepelheid, als door kracht en weerstandsvermogen gekenmerkte en voortreffelijke vezel. Schr. wees verder op de mogelijkheden niet alleen van hare verspinbaarheid tot garen, maar daarbovenuit op die van de vervaardiging van weefsels, zoowel grove als fijne. Hij formuleerde zich wel zoo beknopt als mogelijk was en bepaalde zich tot de hoofdzaken, maar gaf deze vrij volledig op. De heer v. d. J. gaf daarbij blijk van een optimistisch tweeledig vertrouwen: zoowel in de mogelijkheid van technologisch-mechanische verwezenlijking, als ook in het feit, dat langs dien weg aan zijn even ingewikkeld als oorspronkelijk procedé, een minimale rentabiliteit van zoodanige grootte verzekerd zoude zijn, dat ook het bedrijf in economischen zin alleszins mogelijk en levensvatbaar werd geacht.

Ter illustratie van het evengebezigde woord „oorspronkelijk” wordt er terloops op gewezen, dat dit betrekking heeft op meer dan één onderdeel van zijn procedé; van die onderdeelen zij echter slechts de aandacht gevestigd op de merkwaardige koppeling van vezel- met coprahbereiding. Het kan bijna overbodig heeten er nog bij te vermelden, dat de noodige stappen tot verkrijging van bescherming voor dit stuk „industrieele eigendom” door de daartoe vereischte patenten reeds sinds geruimen tijd zijn gedaan.

Na het verschijnen van de mededeelingen in het K. W. van 9 Juli j.l., volgende op (gedeeltelijk onjuiste) berichten in de dagbladen over vertooning van spinproeven te Laren, werd het echter na dien tijd stil, heel stil en hoorde men er niets meer van, zoodat het groote publiek wel gedacht moet hebben aan een na korte laaiing gedoofde vlam of aan het bekende uitgaan van een nachtkaars. Te meer zal deze stilte getroffen hebben, waar men sinds dat tijdstip daarentegen wel een en ander in dagbladen en tijdschriften kon lezen van voornemens

of zelfs voorbereidingen tot het vestigen van een grootindustrie van Jute op Java en zulks met het oog vooral op de voor verpakking van suiker bij millioenen benoodigde zakken; deze moet men sinds eenige jaren tot zoo ergerlijk hooge en steeds hoogere prijzen uit Britsch-Indië invoeren, dat er gesproken wordt van de Br.-Indische Jute-tirannie. Of er, zooal, op Java eene fabriek zal worden opgezet, die ingevoerde Jutegarens zal weven, of ruwe Jute zal verspinnen en verweven eener-, dan wel dit laatste zal doen met op Java of in de Buitengewesten geteelde Jute andererzijds, schijnt beslist ten gunste van het eerste alternatief; wij wachten met belangstelling af wat de, en vermoedelijk re. Is naaste, toekomst hierop uiteindelijk antwoorden zal. In de kringen van de onmiddellijke belanghebbenden zal er de aandacht wel zeer gespannen voor zijn, want met het bereiken van het hier beoogde doel is de besparing van meerdere millioenen per jaar gemoeid.

Naast de Jute krijgt men sinds 't begin 1924 ook in ruimeren kring te hooren van den Benjamin der vezelcultuurgewassen, n.l. de Roselle; daarover hield de heer Van der Meulen, oud-landbouwkundige van het Rubberproefstation Midden-Java, op 23 October '25 eene leerrijke en interessante voordracht in het Koloniaal Instituut (zie de Indische Mercuur van 6 November). Deze voordracht is mijn wetens het beste, wat hier te lande over dit veelbelovend gewas in het openbaar is bekend gemaakt. Maar evenals bij de Jute, is ook omtrent dit gewas nog niet het laatste woord gesproken, derwijze, dat men van beide ongeveer, maar met vrij groote stelligheid zoude kunnen zeggen: zij hebben de eerste groote stappen gedaan op de baan eener zeker slagende Groote Cultuur, dan wel, wat de Jute betreft, van een verwerkingsbedrijf of als landbouwnijverheid.

Heel duidelijk is zulks echter wel gebleken van den oliepalm en den inlandschen rubber; wat hebben deze nog geen 15 jaren oude Culturen eene carrière gemaakt! Achteraf kan men [illegible]ns zeggen: toen ze begonnen als reuzenbabys k[illegible]mand weten, voorspellen of vermoeden hoe het hun vergaan, hoe zij zich ontwikkelen zouden; van den oliepalm in '12, van den inlandschen rubber in '19 kon men wel zeggen met Schiller:

„Es ruhen in der Zukunftschosze,
„Die ernsten und die heiteren Lose."

En eene korte „Zukunft", van die jaren afgerekend, maar thans reeds weer verleden tijden geworden, hebben ons, terugziend, geleerd, dat zij na achtereenvolgens 13 en 6 jaren reeds tot reuzenjongelingen zijn gegroeid met nog een op goede gronden veelbelovende en veelbeteekenende toekomst voor de boeg, want er is in de wereld thans niet alleen rubberhonger, maar ook nog een tekort aan vet. Dus de teekens staan voor deze twee, wel jonge, maar reeds wortelvaste Culturen gunstig.

Het kan dan ook niet verwonderen, dat zelfs ook het „Koloniaal Weekblad" uiteraard èn met den besten wil zeer weinig aandacht niet niet-willende, maar zulks o.m. door gebrek aan plaatsruimte moètende schenken aan koloniaal-economische vraagstukken, inzonderheid van die van plantagebedrijf en inheemsche culturen, ook over deze twee jeugdelingen, Roselle en Jute mededeelingen gaf in nummer 43 van 26 November.

* * *

Op dien datum zouden volgens den bekenden Sterrenkundigen Medewerker van de „N.R.Ct." de planeten Jupiter en Venus in vollen glans en op kortsten afstand bij elkaar, in het Westen aan het zwerk te zien zijn geweest, dus als een soort tweegesternte; het K. W. maakte gewag van de twee even genoemde sterren aan den onbewolkten en helderen Indischen Culturenhemel, dus in het Oosten opkomende, met beloftevollen glans. Maar omdat het lang tegen eene even onbewegelijke als dikke en ondoordringbare naburige wolkenbank heeft zitten aankijken, kon het niet weten, dat daar achter nog een *derde ster* stond. Neemt men ec[illegible] een standplaats in, nu en dat is door de huid[illegible] vliegtechniek heel gemakkelijk, dan behoeft den [illegible]zers van het K.W. niet nog speciaal duidelijk [illegible] maakt en bewezen te worden —zoodat men bo[illegible] die wolken heen naar den oostelijken hemel kan [illegible] zien, dan neemt men ook die derde ster wa[illegible] en dat is m.i. volstrekt geen dwaalster, vall[illegible] ster of comeet, maar ook een — die voornemen[illegible] als glanzende planeet eene regelmatige baan te g[illegible] beschrijven; of het een groote of kleine baan [illegible] zijn, of hij zwak of sterk zal glanzen, ja zelfs, of [illegible] na eenigen tijd zal verdwijnen: met zekerheid k[illegible] er thans nog niets van gezegd worden; maar [illegible] bestaat reden tot gunstige verwachtingen en m[illegible] kan met goeden grond veel goeds hopen van de[illegible] textilische ster, de *Cocosvezel*.

De heer van der Jagt heeft met vele nieuwli[illegible]ters, uitvinders, projectenmakers, wereldverbe[illegible]aars, welmeenende idealisten of pioniers geme[illegible] dat hij, zoo niet als profeet in eigen land ongee[illegible] te blijven, dan toch eene woestijnwandeling he[illegible] moeten maken, die gelukkig niet lang en ook n[illegible] van langen duur was, alvorens hij op zijn ma[illegible] zeker zeer moderne Land van Kanaän kon be[illegible]den. Men moet niet meenen, dat na zijne Koloni[illegible] Weekbladartikelen, hoe overtuigend en plausi[illegible] ze ook klonken in de ooren en toeleken, nu al[illegible] en terstond harten en hoofden en.... beur[illegible] open gingen en er hosanna werd geroepen door [illegible] langhebbenden en belangstellenden, zoowel [illegible] kringen van Overheid als uit die van particuli[illegible] en voorts uit die der Wetenschap. Hij heeft da[illegible] nog heel wat moeilijkheden ondervonden e[illegible] waren vele „voors" en „tegens", er is veel ges[illegible]keld en opgestaan, maar dit alles heeft niet k[illegible]nen verhinderen, dat toch ten slotte en betrekke[illegible] spoedig de „voors" en het vake „opstaan" het p[illegible] inzooverre gewonnen hebben, dat, n.l. reeds in [illegible] dank zij de veelbelovenheid van het zeer ern[illegible] doorwerkte technische plan een Cocosvezelstu[illegible] syndicaat met overwegend Nederlandsche belan[illegible] en belanghebbenden tot stand is gekomen en [illegible] dit beschikt over een wel in volstrekten zin [illegible] scheiden te noemen kapitaal, maar voor de [illegible]stelde doeleinden geheel toereikend bedrag.

Het doel is nu, om hier te lande, eene z.g. ree[illegible] proef te nemen; daartoe is de beschikking ov[illegible] een doeltreffend en ruim lokaal verkregen en da[illegible]in zullen de machines en toestellen worden op[illegible]steld. Deze moeten om hunne geheel nieuwe of v[illegible] de tot dusverre voor aanverwante doeleinden ge[illegible]zigde, afwijkende constructie, speciaal aangema[illegible] worden en daarmede is reeds een krachtig be[illegible] gemaakt; zoo is er ook reeds eene vrij groote h[illegible]veelheid bolster aanwezig en zijn eenige duizend[illegible] noten in bolster uit Indië op komst.

En nu willen wij, indachtig aan het woord „lab[illegible] and wait" de sterke hoop koesteren en blijmoe[illegible] verwachten, dat Cocosvezel en Coprah in het vo[illegible] jaar 1926 deze proefnemingen zoo goed mogen do[illegible]staan, dat men daarvan stellig zal kunnen zegge[illegible] met deze vezel kan, wellicht niet alleen in figuu[illegible]lijken zin, „zij gesponnen" worden en het blijkt e[illegible] zoodanige wondervezel, dat na het *a* van de wo[illegible]tijnwandeling, na het *b* van de goedgeslaagde pro[illegible]neming spoedig zal kunnen volgen eene reeks v[illegible] verdere letters of juister van hoofdletters in h[illegible] alfabet, n.l.: *grootbedrijven* van verschillenden om[illegible]vang tusschen de keerkringen en onder de palme[illegible] Deze kunnen ook het hunne bijdragen tot stilli[illegible] van den vezelhonger in de geheele Wereld en t[illegible] welvaartsverhooging der inheemsche bevolking, [illegible] zulks door de „waardigwording" van een afvalst[illegible] in vrijwel onbegrensde hoeveelheden aanwezig.

* * *

Van de Cocosvezel zullen wij thans dus moete[illegible] afstappen en weer eenige maanden geduld moete[illegible] oefenen, tot wij te hooren zullen krijgen, hoe de ui[illegible]komsten van het proefbedrijf zijn geweest, dus n[illegible] dalen wij weer van ons hooge observatiepunt m[illegible]

het vliegtuig omlaag en moeten weer den aangegeven tijd tegen de wolkenbank blijven aankijken; maar nu met de wetenschap, dat daar laag aan de kim wel is waar, ook eene *ster* staat. Blijkt het proefbedrijf te slagen, dan zal die wolkenbank voorgoed optrekken en de ster blijvend zichtbaar worden en zal men kunnen zeggen: niet „het daghet in *het* Oosten", maar „het daghet in de Cocosgebieden van onzen Planeet"; dus nu geduld geoefend!

Vervelend en eentonig zal die „stille tijd", zullen die maanden van wachten niet behoeven te zijn, nadat onze vriend de Cocos uit het gezichtveld of van het Culturentooneel tijdelijk zal zijn verdwenen, want in dien tijd kunnen wij aandacht blijven schenken aan den belangwekkenden gang van zaken bij de mededingende Jute en Roselle en wellicht nog aan andere en nog jongere veelbelovende vezelsoorten. Er zijn dus genoeg paarden aan den „start" en de toeschouwers hebben, elk of bij groepen, hun eigen „favoriet". De tijd moet leeren, hoe de volgorde der prijswinnaars zal zijn en die hopen wij na den uitslag omtrent de „running and competing fibres" op de Soenda-eilanden nog wel bekend te zullen maken. Iets heel nieuws zoude zulk eene draverij niet zijn, want iets dergelijks hebben wij dit jaar ook kunnen waarnemen. Voor het eerst zien wij immers binnen de sfeer van de Ned.-Indische groote plantaardige uitvoerproducten — wat niet hetzelfde is als: producten van de groote Culturen — dat in 1925 de *suiker* door zijne totale uitvoerwaarde niet meer de eerste plaats inneemt, maar daarin de vlag moet strijken voor de *rubber*. (Zie Dr. Rutgers in „Ind. Merc." van 27 Nov.) Deze heeft het bovendien voor het eerst in beplante oppervlakte gewonnen van die der Straits, terwijl, als het zoo voortgaat, reeds in '27 *de Inlandsche rubber* der Soenda-eilanden het in totale uitvoerwaarde zal kunnen winnen van de *Plantagerubber*. Ziedaar ook interessante en spanning schenkende „races", daarbij geen „scratch": maar „handicap-races", want de mededingers begonnen, evenmin als bij de drie vezels, tegelijk van dezelfde beginstreep.

10 December '25. COLONISTICOS.

Kultuurstroomen.

In de November-aflevering van „Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw" heeft prof. Loebèr een opstel doen verschijnen over „Indonesische invloeden in Achter-Indië"; een voorzichtig vraagteeken volgt op dezen titel, en aan het slot erkent hij, dat deze titel misschien overmoedig klinkt. Wat schaadt dit? Het komt toch meer op den inhoud aan.

Met China, het oude, vangt hij aan, roemend het hoog wetenschappelijke van de oud-Chineesche beschaving, de kultuur in het Rijk van het Midden, toen in Europa primitieven woonden. We vinden het begrijpelijk, dat van China beschaving uitging naar Japan en naar Achter-Indië en we zijn vol bewondering; dan — onverwacht — duikt er iets op dat aantoont hoe nu nog Indonesische invloeden zich doen gelden in de nabijheid van het geestelijk-overmoedige China en in China zelf. In het Japansche tijdschrift The Kokka (no. 186 en 187) beschrijft een Japanner, die den sierlijken naam Ryozô Torii voert en die blijkbaar het batikken niet kent, deze techniek, zooals zij wordt beoefend door de Miao-tse, een bergvolk in Zuid-China, het batikken met indigo, rood, geel en groen, een door was gereserveerd ornament; rô-kechi heet dit versieren van stoffen.

Bij ons te lande is men beter op de hoogte dan de heer Ryozô Torii is; gebatikte kleedjes zijn hier de la camelotte geworden: „Zoolang de voorraad strekt, gebatikte kleedjes 29 cent;" en gratis kan men in enkele minuten „een door u mee te brengen voorwerp" gebatikt krijgen met batikverfstof. Hier is nog iemand die van dit alles niets weet: Maurice Abadie, die een boek heeft geschreven over „Les races du Haut-Tonkin de Phong-Tho à Lang-Son"; in het volgend citaat is het batikken gemakkelijk terug te vinden. „Les Man-tien ont en outre un procédé particulier pour obtenir les dessins blancs de leurs vêtements. A l'aide d'une tige de bambou qu'ils trempent dans de la cire fondue, ils dessinent sur les pièces d'étoffe blanche tous les motifs d'ornementation qu'ils désirent représenter. Au moment de la teinture, toutes les parties ainsi enduites de cire demeurent réfractaires à l'indigo et restent blanches après les lavages à eau chaude qui feront fondure le cire."

Ook de Méo doen ingelijks; zij bewonen het hoogste gedeelte van het gebergte en zijn, volgens Abadie, later dan de Thai en de Man in Tonking gekomen; op rokjes van linnen brengen zij teekeningen aan „d'après le procédé déjà indiqué pour les Man-tien." Voor het eerst hooren we hier van batikken op *linnen*: de Méo telen vlas en weven daarvan linnen. Het bovendeel van hun kleederdracht is rijk geborduurd met deels Chineesche motieven; door de vouwen in den rok komt het batik-ornament weinig uit.

Loebèr geeft het volgende lijstje: in Oud-Egypte, Russisch Turkestan, Zuid-China, Tonking, Japan werd en wordt gebatikt. Hoe liep nu de Kultuurstroom? In de December-aflévering 1924 van The journal of the Polynesian Society heeft Skinner beweerd, dat Polynesië alles uit het Westen heeft gekregen; „all our present evidence points back out of the Pacific into the Malay archipelago as the area whence the Polynesian ancestors came;" die archipel was het tusschenstation; hij kreeg zijn culture, language, races uit Azië, uit Cambodja. Mede herinner ik mij het stuk van Henry Balfour in de Maart-aflevering van „Man" over gedoornde fuiken, voorwerpen van de Naga Hills, tevens Maleisch, Indonesisch, Melanesisch vischtuig, ook bekend op het Maleische schiereiland, de Filippijnen, Formosa, Nieuw Guinea, de Salomon-eilanden, Santa Cruz. Van deze bijzonder toegeruste fuik zegt Balfour: „its affords one of the most convincing chains of concrete evidence helping to prove an affinity between the culture of the Naga Hills at one end of the range and Melanesian culture at the other end."

De cultuur stroomde, maar hoe stroomde zij? Merkwaardige overeenkomsten kan men allerwege aantreffen; even merkwaardige verschillen. Taalstudie bracht pater W. Schmidt ertoe de West-Indonesische beschaving primair, de Melanesische secundair, de Polynesische tertiair te noemen. Uit Cambodja kwamen de oude vormen der Maleische en Polynesische talen en deze vloeiden over de omliggende eilandengroepen, over Nieuw-Zeeland, Paasch-eiland, Hawaii en al de eilanden daartusschen.

Ook dr. B. Schrieke, in „Prolegomena tot eene sociologische studie over de volken van Sumatra" (Tijdschr. Batav. Genootschap. dl. 65 afl. 1 en 2) schrijft in dit verband over pater W. Schmidt en diens meening, dat men met 't blootweg aanvaarden van „overnemen" er nog geenszins is, dat het vraagstuk over „ontleening" een probleem op zichzelf is, dat psychologisch en sociologisch moet worden doorgrond. Schrieke noemt even de Manchester-school, die allerlei elementen der Oud-Egyptische Kultuur langs Voor-Indië, Achter-Indië en den Archipel naar Amerika laat „wandern" zonder zich te bemoeien met een ontleding der historische aanrakingen tusschen de volken die deze gebieden bewonen. Een benijdenswaardige afwezigheid van ruimte-vrees hebben de aanhangers dezer theorie; zij grijpen stout terug naar lang vervlogen tijden, doezelen weg de geschiedenis der laatste twintig, zestig eeuwen, die toch zeker hun invloed kunnen hebben gehad.

Is het niet een puzzle, interessanter dan vele andere? Ziedaar nu eens een vraag om in een stille binnenkamer over te piekeren: kan een procédé als het batikken in zijn meest eenvoudigen vorm zijn uitgevonden op ver uiteenliggende plaatsen?

JOH F. SNELLEMAN.

Eerste Hygiëne-Tentoonstelling in Nederlandsch-Indië
te Bandoeng, Juni-Juli 1927 [1]).

Het begrip „'s menschen gezondheid in heete gewesten" was vroeger nauwer omgrensd dan thans.

De tropische gezondheidsleer onderzocht den invloed van de keerkringsluchtstreken op het gestel *van den Europeaan.* Diens aanpassing aan het tropische klimaat was haar doel.

Dezelfde leer heeft nu ruimer gezichtskring. *Het behoud van alle individuen, die in tropische omstandigheden leven, gaat haar aan.* Ten volle heeft zij zich ontwikkeld als een deel der tropische geneeskunde, dat de verbetering der *volksgezondheid* in de heete luchtstreken beoogt.

Prof. Dr. J. J. VAN LOGHEM, Directeur der afdeeling Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut.

Wie zich met nauwgezetheid aan de studie van de hygiëne, in het bijzonder van de sociale hygiëne, wijdt, zal spoedig tot de vaste overtuiging komen, dat de tegenwoordige generatie der bevolking van Nederlandsch-Indië voor de overgroote meerderheid de weldaden van een geregelde zorg voor de gezondheid niet kent of zelfs geringschat en dat deze geringschatting in hoofdzaak berust op eene afwezige of gebrekkige kennis, dan wel gemis aan inzicht betreffende de gezondheidsleer en hare practische toepassingen.

Het is hem verder ook bekend, hoe vele millioenen aan geldswaarde jaarlijks worden besteed voor uitgaven aan ziektebestrijding en ziekenzorg, voor ondersteuning der armoedigen en behoeftigen, vaak in dezen toestand geraakt door uit ziekte nagebleven ongeschiktheid tot arbeiden, eindelijk voor onkosten aan gestraften, wier handelingen in strijd met de Wet in niet zoo zeldzame gevallen haar oorzaak vinden in ongezonde lichamelijke, geestelijke of ook wel woningverhoudingen.

Hij zal vervolgens tot de zekerheid geraken, dat nog onmetelijke schatten aan latente kracht en arbeidsvermogen in de diepte der millioenenbevolking dezer gewesten verborgen liggen, welke aan het licht zouden kunnen worden gebracht en aanmerkelijk opgevoerd, indien het gelukken mocht den algemeenen gezondheidstoestand hier in Indië te verbeteren.

Het bovenstaande doet de vraag naar voren treden, tevens de mogelijkheid overwegen, of er op eenigerlei wijze nuttig medegewerkt zoude kunnen worden om in de hiervoren geschetste, ongewenschte toestanden verbetering aan te brengen.

Die vraag en die mogelijkheid moeten ongetwijfeld bevestigend beantwoord worden. Indien de gedachte, welke zoovele hygiënisten reeds sedert jaren in hun boezem ronddragen, verwezenlijkt zoude kunnen worden om in *alle kringen der bevolking* meerdere bekendheid te geven aan en belangstelling op te wekken voor de gezondheidsleer, hare practische toepassingen en daardoor bereikte resultaten, dan zal daarmede geleidelijk aan eene verbetering van den algemeenen gezondheidstoestand bereikt kunnen worden, tewijl gelijktijdig nationaal-economische, ethische en zedelijke belangen eveneens op krachtige wijze behartigd zullen kunnen worden.

* * *

Vorenstaande beschouwingen hebben de overtuiging gevestigd, dat eene Hygiëne-Tentoonstelling eene nuttige en werkzame schakel zal vormen in de keten tot het bereiken van het voor oogen geziene doel.

Wij stellen ons voor, dat deze expositie o.m. het volgende nut zal kunnen afwerpen:

1°. Een zooveel mogelijk aanschouwelijken indruk vestigen van de verschillende ziekten en factoren, welke de menschelijke gezondheid in de Tropen bedreigen.

2°. Het bekend stellen van de regelen der gezondheidsleer en van hare toepassingen om het intreden der sub 1°. genoemde ziekten en de inwerking van schadelijke factoren zooveel doenlijk te voorkomen (prophylaxis), c.q. reeds bestaande ziekten en ongunstig werkende invloeden met alle kracht te bestrijden.

3°. Het aangeven hoe die toepassingen op de eenvoudigste, doeltreffendste en minst kostbare wijze ten uitvoer gebracht kunnen worden, voorts — zoo mogelijk — het demonstreeren van statistieken en grafieken betreffende de met die maatregelen bereikte verbeteringen in den algemeenen gezondheidstoestand.

4°. De bezoekers tot dieper doordenken en tot het bewustzijn te brengen, dat de gezondheid is één der voorname bronnen van menschelijk geluk, rijkdom en tevredenheid, van lichamelijk en zedelijk welzijn en van krachtig arbeidsvermogen.

5°. Het besef wakker te roepen, dat een ieder voor een belangrijk deel niet alleen verantwoordelijk is voor de instandhouding dan wel verbetering van eigen gezondheid, maar ook voor die van zijn gezin en vaak ook die zijner medeburgers.

?°. Ten slotte een ieder te doordringen van het geen men dient te weten, wat een verstandig mensch als plichtmatig burger in de groote gemeenschap uit een hygiënisch oogpunt heeft op te volgen dan wel moet nalaten om de algemeene gezondheidsbelangen te bevorderen.

Op de hiervoren aangegeven wijze georganiseerd zal deze Hygiëne-tentoonstelling niet alleen van practisch-opvoedkundige waarde zijn voor de bevolkingsgroepen „en masse", doch tevens individueel nuttig zijn voor hen, die zich krachtens ambt of beroep met de openbare gezondheid hebben bezig te houden, zoodat zij na afloop der expositie gelegenheid te over zullen hebben om het daarop *geziene* en *begrepene* in eigen werkkring zoowel als in particuliere omgeving toe te passen en verder te verspreiden.

Waar de moderne geneeskundige wetenschap, in het bijzonder de Tropenhygiëne, na rusteloos onderzoek betreffende de oorzaken en de verspreiding van ziekten, in de recente jaren tot eene serie van belangwkkende ontdekkingen is gekomen en in aansluiting daaraan door de op velerlei gebied getroffen sanitaire maatregelen kan wijzen op een zeer groot aantal schitterende bestrijdingsresultaten, welke de doelmatigheid op overtuigende wijze aantoonen van die maatregelen, vooral ten aanzien van zoodanige ziekten, waartegen men in vroegere jaren tot volkomen machteloosheid gedoemd was, daar is ons Hoofd-Comité van meening, dat thans het tijdstip rijp is om *medio* 1927 aan ons tentoonstellingsplan uitvoering te geven.

De visueele weg werd gekozen, daar middels een expositie het doel: *zoo groot mogelijke kringen van alle bevolkingsgroepen met de regelen der gezondheidsleer op de hoogte te brengen,* het best wordt bereikt; het streven heeft dan de aandacht van zeer velen.

Waar tegelijkertijd bij de Vereeniging Nederlandsch-Indische Jaarbeurs, — een bestaande organisatie, die jaarlijks een belangrijk aantal bezoekers trekt, waaronder ook tienduizenden Inlanders, — hetzelfde plan reeds in overweging was genomen, werd vanzelf daarmede samenwerking gezocht en verkregen. In de samenstelling van Hoofd- en Uitvoerend comité is dit samengaan tot uitdrukking gebracht.

Met den meesten aandrang noodigt ons Hoofd-Comité een ieder, die met ons streven instemt, uit

[1]) Tekst eener circulaire, welke door den heer H. F. Tillema te onzer beschikking werd gesteld.

nze tentoonstelling daadwerkelijk te steunen, hetij door toezending van specimen ter expositie, hetij door giften of subsidies, dan wel door korte literaire bijdragen, welke zooveel mogelijk vertaald zullen worden ter kostelooze verspreiding onder de landsche bevolkingsgroepen.

Aan de Pers bevelen wij ons werk in het bijzonder aan; publicatie en juiste voorlichting zijn twee hoofdfactoren, welke tot het welslagen onzer tentoonstelling in belangrijke mate kunnen bijdragen.

Hieronder is een voorloopig schema opgemaakt an de indeeling der expositie. Gaarne zal worden ernomen of, en zoo ja, aan welke afdeeling(en) of roep(en), U zoudt wenschen deel te nemen.

Waar landbouw, handel en nijverheid de groote stellingen scheppen, wordt hen hierdoor volop gelegenheid gegeven de producten harer werkzaamheid ten toon te stellen en te laten zien, welke hulpmiddelen het meest geëigend zijn ter doorvoering er hygiënische maatregelen in de practijk.

Aan de industrie zal hier tevens alle gelegenheid gegeven worden te toonen, dat zij den grooten vooruitgang op sanitair gebied op den voet gevolgd heeft.

De voorbereidingen van een dergelijke tentoonstelling eischen, zooals vanzelf spreekt, veel werk en veel tijd.

Beleefd verzoeken wij U niet tot het laatste oogenblik te wachten, doch al dadelijk de hand aan den ploeg te slaan, ons van Uwe voornemens in kennis te stellen en geregeld van de vorderingen der door U gedachte inzending op de hoogte te houden, ten einde ons Hoofd-Comité in de gelegenheid te stellen voortdurend een overzicht over zijn zeer omvangrijken arbeid te doen behouden.

Werkt allen mede tot de gezondheid van U zelve, Uw gezin en van Uwe medemenschen; het is in aller belang.

Bandoeng, November 1925.

Het Hoofd-Comité.

Prof. H. M. NEEB, b.g. Hoogleeraar in de Hygiëne a.d. T.H.S. Bandoeng, *Voorzitter.*
K. A. R. BOSSCHA, Voorz. H. B. Ver. Ned.-Ind. Jaarbeurs, *Ondervoorzitter.*
M. A. J. KELLING, 2e Beheerder der Mil. Pensioenfondsen, *Secretaris.*
CHR. VAN 'T HOOGERHUIJS, Secr. Ver. Ned.-Ind. Jaarbeurs, *Penningm. tevens plv. Secretaris.*
Prof. Ir. H. VAN BREEN, Hoogl. T.H.S., *Lid.*
B. COOPS Burgem. van Bandoeng, *Lid.*
A. D. H. HERINGA, Agent Ned.-Ind. Handelsbank, *Lid.*
H. P. CHR. HOETJER, Voorz. van den Raad v. Beh. der Ver. Ned.-Ind. Jaarbeurs, *Lid.*
W. F. ZUUR, Ondervoorz. H. B. der Ver. Ned.-Ind. Jaarbeurs, *Lid.*

Vertegenwoordiger in Holland, W. A. C. van der Hoeven, Jacob van der Doesstraat 20, den Haag.

Voorloopig Schema van de verschillende Afdeelingen der Hygiëne-Tentoonstelling.

Ie AFDEELING.

Groep A. Geschiedkundige ontwikkeling der Hygiëne. Overzichtelijk resumé van de vroegste Oudheid tot op heden, ingedeeld in verschillende tijdperken en voor zoover mogelijk onder toevoeging van de portretten van vooraanstaande medisch-historische persoonlijkheden.

Groep B. Medische inzendingen van:
1. Instituten.
2. Laboratoria.
3. Onderwijsinstellingen.
4. Vereenigingen, welke op eenigerlei wijze medewerken aan het onderzoek, de toepassingen en de verspreiding van kennis betreffende de Gezondheidsleer in het algemeen en voor de Tropen in het bijzonder, onder toevoeging van eene korte, overzichtelijke samenvatting betreffende: het *geschiedkundig ontstaan, de organisatie,* het *doel,* de *werkzaamheden* c.q. de *verkregen resultaten* dier organisaties, zoo mogelijk met inzending van foto's der inrichtingen, toepasselijke schrifturen, boekwerken, grafieken, modellen, bereide producten (sera's en vaccins) enz.

IIe AFDEELING.

Overzichtelijke groepeering van eenige voor den tropenbewoner meest belangrijke, cosmopolitische en tropenziekten en de door deze teweeggebrachte lichamelijke afwijkingen, o.a. door bacteriën, schimmels, protozoën, waarbij spirochaeten en chlamydozoa, ultravisibel virus, wormen, bloedzuigende benevens niet stekend, hinderlijk of gevaarlijk ongedierte, giftige dieren, voedingsziekten, enz.

IIIe AFDEELING.

Toegepaste hygiëne.

Groep A. Assaineering.

I. *Watervoorzieningen:*

Winning, reiniging, aanvoer en distributie van drink-, bad-, wasch- en spoelwater.

a. *Oppervlaktewatervoorziening:* regenwater-, meerwater-, rivierwater- enz. voorzieningen.

b. *Grondwatervoorziening:* bronwater-, artesischwater-, putwater- enz. voorzieningen.

II. *Afvoer en onschadelijkmaking c.q. verwerking van faecaliën.*

a. *Afvoer in den grond:* zinkputten, kuilen, sleuven, enz.

b. *Afvoer door leidingen:* rioleering, slikvanger (w.o. Septic-tanks), slikbedden, slikdroging, slikwaarde, contact- en percolatiefilters voor slikvrij rioolvocht, „activated-sludge"-systeem, enz.

III. *Afvoer en onschadelijkmaking van huishoudwater* (zie verder onder II).

IV. *Verzameling, verwijdering en verwerking van andere afvalstoffen:*

Reinigingsdiensten, vuilverbranding, Beccaricellen, waarde van droog vuil, enz.

V. *Bodem-assaineering.*

I, II, III, IV en V met modellen, foto's, plaatwerken, teekeningen, enz.

Groep B. Woning-hygiëne, Volkshuisvesting (Europeesche en Inheemsche bevolking), Ventilatie, Verlichting, onhygiënische en hygiënische (vliegvrije) privaten. Modellen, foto's, plaatwerken, teekeningen, enz.

Groep C. Voedselhygiëne, Voedsel- en drankencontrôle, verordeningen.

Groep D. Epidemiebestrijding, gezondheidsdiensten.

Groep E. Hygiëne der hotels, restaurants, etenshuizen, warongs, venters, slachtplaatsen, passars, bakkerijen, melkerijen, mineraalwater- en stroopfabrieken, vee- en paardenstallen, veekralen, enz.

Groep F. Vervoershygiëne.

I. Spoorwegen, trams, auto's.
II. Stedelijke auto's en rijtuigen.
III. Scheepvaartverkeer.

Groep G. Schoolhygiëne w.o. mondhygiëne, speciaal tandheelkundige verzorging.

Groep H. Lichamelijke en geestelijke hygiëne; Sport-, padvinders- en vacantiekolonies-hygiëne.

Groep I. Bevolkings-, Militaire- en Marine-hygiëne; Gewestelijke en Gemeentelijke hygiënische voorzieningen; Statistieken in grafiekvorm.

Groep J. Plantage-hygiëne, w.o. ziekeninrichtingen.

Groep K. Kleedinghygiëne der Tropen, schoeisel, hoofdbedekking, enz.

Groep L. Bedrijfs- en fabrieks-hygiëne, uitvoering van technische werken, gevangenis-hygiëne, enz.

Groep M. Stedenbouw, stadsaanleg, wegenhygiëne, bestrijding van stof-, rook- en stankplaag.

Groep N. Ziekenhuiswezen; modellen, foto's, plaatwerken, teekeningen enz. van verschillende zieken-inrichtingen en ziekenzalen (oude en moderne), paviljoens voor besmettelijke zieken enz. van militaire, particuliere, gewestelijke en gemeentelijke organisaties.

Groep O. Zuigelingen- en Kinderhygiëne.

Groep P. Veterinaire hygiëne voor zooverre voor den mensch van belang.

Groep Q. Pers; Propagandadienst; Volksopvoeding; Onderricht in de hygiëne op de scholen (plaatwerken, grafieken, lantaarnplaatjes, films, enz.).

IVe AFDEELING.

Inzendingen van hygiënische *gebruiks-* en *verbruiks*-artikelen door firma's.

Ve AFDEELING.

Inzendingen van boekwerken, brochures enz. betrekking hebbende op de afdeelingen I t/m. IV.

Haarlem en Omstreken.

Van Week tot Week.

Dinsdag 14 tot Maandag 21 December.

Mr. J. H. Abendanon †. Den 13en Dec. is te Menton, in den ouderdom van 73 jaar, overleden de heer Mr. Jacques Henry Abendanon, oud-directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid in Ned.-Indië, ridder in de orde van den Ned. Leeuw. De waardeerende woorden, welke hieronder gewijd worden aan de nagedachtenis van den Heer Abendanon, mogen als de inleiding beschouwd worden van een nader over hem te schrijven artikel in dit blad.

Het eerste Vrouwen-congres. Op initiatief van de meisjesvereenigingen ter Sumatra's Westkust, zal, volgens de *Ind. Cour.* op 26 en 27 December te Weltevreden worden gehouden het *eerste Indonesische Vrouwencongres,* waarop een tiental vraagstukken aan bespreking onderworpen zullen worden, zooals: de vrouw en de opvoeding, de vrouw in het maatschappelijk leven, de vrouw en de kunst, de vrouw en de moeder, de vrouw en haar recht in den modernen tijd, de vrouw en de godsdienst, de vrouw en de Staat, de vrouw en de liefde, huwelijk in de Minangkabausche landen, mono- of polygamie.

Aan het congres zal verbonden worden een tentoonstelling van vrouwelijke handwerken.

Raad van Indië. Bij Kon. besluit is benoemd tot lid van den Raad van Ned.-Indië de heer A. M. Hens, gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden.

Voorwaardelijke veroordeeling. De Volksraad nam de ontwerp-ordonnantie betreffende de voorwaardelijke veroordeeling, zonder hoofdelijke stemming aan. (Aneta, 17 Dec.).

Het Volksraadlid Dwidjosewojo. Vóór de sluiting van de najaarszitting van den Volksraad heeft Mas Wirio Dwidjosewojo medegedeeld, dat hij zal aftreden in verband met de beslissing van Boedi Oetomo, waarbij deze vereeniging hem niet langer als haar vertegenwoordiger in den Volksraad wenschte te erkennen.

Het Leger des Heils in Indië. Aneta seint dd. Bandoeng 18 Dec. Het Indische Leger des Heils ontvangt, in verband met den zeventigsten verjaardag van generaal Bramwell Booth, een gift uit Londen, waarvoor een kweekschool te Djokja zal worden gebouwd en het werk op Celebes zal worden uitgebreid.

Residentsbenoemingen. De assistent-resident ter beschikking voor de zelfbesturende landschappen te Menado (Noord-Celebes) J. Roest, is benoemd tot resident van Amboina en de assistent-resident van de voormalige afdeeling Ternate H. Ch. Gooszen, tot resident van Ternate (Aneta, 18 Dec.)

De assistent-resident van Groot-Atjeh, Th. Volmering, te Koeta Radja, is met ingang van 4 April benoemd tot resident van de Lampongsche Districten. (Aneta, 19 Dec.).

Communisten geïnterneerd. Bij Gouv. besluit zijn de Soerabajasche communisten Ali Archam, Darsono en Mardjohan te Merauke (Zuid-Nieuw-Guinea) geïnterneerd. (Aneta, 19 Dec.).

Pest op Java. In de week van 1 tot en met 7 Nov. werden in totaal 229 gevallen gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 18, Temanggoeng 15, Magelang 10, Djocjakarata 10, Goenoengkidoel 3, Soerakarta 13, Bojolali 9, Klaten 53, Sragen 2, Kendal 2, Pekalongan 26, Tegal 2 en Poerbolinggo 66.

Groote werkstaking te Soerabaja. Den 14en dezer is te Soerabaja op verschillende fabrieken een werkstaking uitgebroken, die behoort tot de grootste welke Indië tot nu toe heeft gekend. Communistische invloeden zouden ook hier wederom in het spel zijn. Blijkens een Aneta-telegr. van 18 dezer heeft Raden Pandji Soeroso, Volksraadlid en o.m. voorzitter van den Bond van Inlandsche Vakvereenigingen, aan de Regeering verzocht haar bemiddeling te verleenen tot een conferentie van werkgevers en voormannen der 2000 stakers.

Een nader telegram (van 21 Dec.) luidt: De helft van het personeel der Droogdok Mij. te Soerabaja staakt. — Op de andere fabrieken is een aantal stakers met de nieuwe werkweek teruggekomen.

Watervoorziening van Batavia. Aneta seint 15 Dec.: De gemeente Batavia neemt een proef met waterverstrekking aan drie kampongs. De kosten van aansluiting van alle woningen in alle kampongs, door middel van watermeters, worden geraamd op ... ven ton.

De Poenale Sanctie. Den 15en dezer heeft Mr. J. Gerr... zen in het Academiegebouw der Universiteit te Leiden zijn vierde lezing over Indische econo... gehouden. Onderwerp: het vraagstuk der poenale sanctie (een zeer uitvoerig overzicht o.a. in *Vaderland* van 16 Dec.).

Vulkaanbewaking. Ir. N. J. M. Taverne hield dezer ... gen voor de Mijnbouwkundige Vereeniging te D... eene voordracht over: Vulkaanbewaking in Ned.-Indië.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte, op proefschrift getiteld „Eenige Soembasche vertellingen", de heer L. Onvlee. — Candidaatsex. Ind. recht de hr. ... C. van den Brandeler en R. Soediono. — Econ. doctoraal Indologie de hr. H. J. Kuneman en K. ... Boeyinga. — Taalk. cand. ex. Indologie de hr. ... J. Stelma. — Econ. cand. ex. Indologie de hr. ... François. — Doctoraal rechten de hr. D. Widj... sewojo. — Voorber. ged. ex. m. o. „Maleisch" ... hr. S. Mohammad Zain.

Bestrijding van kinderhuwelijken. De Regeering is voornemens een geschrift te publiceeren in de Javaansche en Maleische talen, ter verspreiding in groeten getale door geheel Indië, waarin de verkeerdheden en nadeelen, aan de z.g. kinderhuwelijken verbonden voor de physieke en moreele werkkracht van het volk, worden vermeld.

Aan de hoofden van Gewestelijk Bestuur is opgedragen, geregeld ieder jaar op 1 Januari en 1 Juli opgaven van de plaats gehad hebbende kinderhuwelijken in hun gewest in te dienen, opdat de Regeering zal kunnen nagaan, of deze huwelijken afnemen, zonder dat wettelijke verbodsbepalingen in het leven worden geroepen. (Aneta, 16 Dec.).

C. J. Vermeijs †. Te Leiden is in den ouderdom van 69 jaar overleden de heer C. J. Vermeijs, gep. afdeelingschef bij de Staatsspoorwegen in Ned.-Indië.

Wantoestanden in de Ombilin-mijnen? Het lid der Tweede Kamer Mr. Joekes heeft aan den Minister van Koloniën eenige vragen gesteld in verband met het groot aantal veroordeelingen van contractanten en toegepaste rotanstraffen in de Ombilin-mijnen. (Zie ook dit Nr. van het K. W., bl. 8).

Bevordering der Nederlandsche nijverheid. De redacteur te Batavia van de Pr. B. meldt, dat naast de tien schepen, die door de Kon. Paketvaart Mij. werden besteld om afgeleverd te worden in de eerste volgende jaren, opnieuw vijf schepen zullen worden besteld, welke alle op Nederlandsche werven zullen worden gebouwd.

C. W. van Haaff †. Te Amsterdam is op den leeftijd van 58 jaar overleden de oud-ritmeester der cavalerie van het O.-I. leger, C. W. van Haaff, ridder der militaire Willemsorde.

Bestrijding van het communisme. De Java-Suiker Werkgeversbond nam het besluit, dat op alle aangesloten suikerondernemingen, met ingang van 21 December, een ieder zal worden ontslagen, die in woord, daad of geschrift het communisme zal propageeren. Het bekleeden van een bestuursfunctie zal ten deze gelijk gesteld worden met het maken van propaganda. (Aneta, 21 Dec.)

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Levenskunst van wijlen Mr. J. H. Abendanon.

Kunst in haar meest universeelen vorm is immers *levenskunst* en als iemand die verstaan heeft, is het wel onze vriend *Mr. J. H. Abendanon,* wiens overlijden onlangs te Menton ons, en zeker velen met ons, zoo smartelijk getroffen heeft.

Velen zullen hem betreuren en bitter missen, den vriendelijken man, die altijd klaar was om blijmoedig hulpbehoevenden met raad en daad bij te staan.

De laatste jaren bracht hij den winter altijd in milder streken door, omdat zijn zwakke gezondheid niet meer bestand was tegen het gure en wisselend Hollandsch klimaat; noode zagen wij hem telkens wegtrekken, maar hoe blij waren wij hem, die in alles belang was blijven stellen, met de lente weer in ons midden te zien en met hem van gedachten te kunnen wisselen. Hij bezat een zeldzaam sterk geheugen en warm medegevoel bij schranderheid van geest en vasthou-

endheid van karakter. Hij verstond daarbij de groote unst zijn leven dienstbaar te maken voor anderen, oor een nimmer versagende, opofferende liefde te wijden aan zijne medemenschen, zonder onderscheid an ras of kleur.

Indonesië en hare bevolking namen een eerste plaats in zijn ruim hart in; voor haar had hij alles over, zooals hij, gedurende zijn geheele ambtelijke loopbaan ginds en ook na zijn pensionneering hier te lande steeds met daad, woord en geschrift bewezen heeft, dikwijls helaas ten spijt van misvatting, kleineering n tegenwerking zijner toch altijd zoo edele bedoelingen. Mogen deze, uit materieel oogpunt beschouwd, soms niet praktisch genoeg geweest zijn, er ware toch zeker meer goeds in het belang van Insulinde tot stand gekomen, als de overheid zijne idieele opvattingen beter begrepen had en dienovereenkomstig zijne raadgevingen en aanwijzingen meer gevolgd en uitgevoerd waren! Niettegenstaande vele, voor zijn gevoelige ziel zeer pijnlijke teleurstellingen in dit opzicht, heeft hij r zich toch nimmer door laten terneer slaan, is tot het laatste toe, tot zijn levenskrachten hem begaven, op den ingeslagen weg blijven voortgaan, zijn idealen hoog houdend. Zoo heeft hij door zijn onverdroten arbeid en toewijding toch enkele daarvan nog verwezenlijkt gezien. Noemen wij op Indisch onderwijsgebied o.a. alleen maar de oprichting der Kartinischolen op Java, waaraan zijn naam en die zijner echtgenoote onvergetelijk verbonden zullen blijven.

De Vereeniging „Oost en West" heeft hij mee helpen oprichten. Boeatan had zijne bizondere belangstelling. Een zijner laatste bestuursdaden in Indië was toch zijn dienstreis over geheel Java tot een onderzoek naar de door de inboorlingen, in de verschillende centra, beoefende takken van nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt, een ware zegetocht van de eene demonstratie naar de andere door de Inlandsche hoofden met ijver en ingenomenheid voorbereid, waarover door den heer Abendonon een uitvoerig verslag met de noodige voorstellen is uitgebracht. Moge 't hem ongetwijfeld ten zeerste verdroten hebben, dat deze niet anders dan „voor kennisgeving" zijn aangenomen, zijn liefdevol werk was er niet minder om en zal zeker toch te eeniger tijd vruchten afwerpen.

Het echtpaar Abendanon ging voort zich met hart en ziel er aan te wijden; geen arbeid was hun te veel in het belang van Indië, nimmer klopte men tevergeefs bij hen aan om raad of hulp. Zoo vonden in hunne gastvrije woning ook alle hier vertoevende Indonesiërs een warm, belangstellend, hartelijk onthaal. Mr. Abendanon was hun aller vaderlijke vriend en raadsman.

Het is niet de bedoeling hier een uitgebreide levensbeschrijving te geven. Die zal binnenkort elders in ons blad een eereplaats krijgen. Thans willen wij volstaan met onze groote dankbaarheid uit te spreken voor alles wat hij in het belang der menschheid, voor Indië in het bizonder, gedaan heeft. Zijne nagedachtenis kunnen wij het best eeren door met erkentelijkheid te trachten het door hem gegeven voorbeeld te volgen.

Zijne bezielende persoonlijkheid zullen wij nimmer vergeten!

Lof der Indische Kunstkringen.

Na terugkeer van zijn tournée door Indië had ook het *U. D.* een onderhoud met den violist *Francis Koene.* Deze heeft zich daarbij zeer waardeerend uitgelaten over het werk van den Bond van Indische Kunstkringen.

Deze had de geheele tournée voorbeeldig in elkaar gezet; die organisatie is in één woord boven allen lof verheven. Bij aankomst in Indië verstrekt het secretariaat van het Verbond een opgave van de data, waarop de concerten zullen plaats vinden en men heeft verder voor niets te zorgen. Het Verbond regelt alles, zoodat de optredenden niet anders hebben te doen, dan hun maatregelen te treffen, dat zij overal op tijd aanwezig zijn. Bij aankomst op de aangegeven plaats vindt men de zaak gearrangeerd, het Verbond heeft aan alles gedacht. Het is weer dit Verbond, dat tegenover de executanten garant blijft voor de tevoren overeengekomen honoraria; ook op dit punt behoeft men zelf voor niets te zorgen, alles loopt over het Bondsbestuur en wel zóó voortreffelijk, dat er heusch niets te wenschen overblijft.

„Bestaat er ook elders zulk een centralisatie van Kunstkringen?" vroeg de journalist.

Het is mij niet bekend, antwoordde Koene. Ik heb er tenminste nooit van gehoord. Het voorbeeld, dat Indië geeft, verdient overal te worden nagevolgd. Het Bondsbestuur zoekt direct contact met de uitvoerende artisten, impressario's zijn dus uitgeschakeld. En door samenwerking van verschillende kunstkringen in onderscheidene plaatsen, wordt het mogelijk iets te bereiken, wat anders altoos tot de vrome wenschen blijft behooren. Indië bewijst van hoe groote cultureele beteekenis de voordeelen zijn van zulk een centralisatie op kunstgebied.

Ook constateerde Koene, dat er in Indië een breede, b r e e d e kring is van zóóveel muzikaliteit, dat er met de grootste aandacht en dankbaarheid geluisterd wordt naar de uitvoering van een programma dat in z'n samenstelling gelijk is aan dat van een Europeesch concert.

Er zijn in Indië muziekliefhebbers te over, die een ernstig program met Bach, Beethoven, Brams, Debussy, Ravel, Mozart en zoovele anderen er op, hoogelijk waardeeren. Een Ave Maria is werkelijk niet noodig. Die groote belangstelling in werken van componisten, die ik U zooeven noemde, maakte ons van zelf enthousiast voor iederen avond. Wat was het heerlijk te mogen spelen voor zooveel aandachtig-luisterenden!

Dat er waarachtige interesse is voor serieuze muziek bleek ook nog uit deze omstandigheid, dat de drukke campagne in de suikerindustrie, die juist haar hoogtepunt bereikte in de weken van ons bezoek, niet remmend werkte op de opkomst van het publiek. Tot ver uit de binnenlanden en van afgelegen plantages was men met auto's en andere voertuigen naar de concertzaal gereden, om dezen avond toch vooral niet te verzuimen. Zie, dat stemde óók zoo enthousiast. En dan die vaak onbeschrijfelijke erkentelijkheid. Wat al dankbaar geklap en wat al bloemen, die men kwam brengen. Het was al te veel. Dan vergaten wij heelemaal dat de vleugel of piano, die wij op het podium vonden, een enkelen keer hier of daar wel eens niet nauwkeurig stemde of een toets had, die vast bleek te zitten; vergeten wij ook de vleermuis, die van de galerij wel eens de zaal kwam ingefladderd, om over onze hoofden te cirkelen; en vergaten wij óók, dat een kegelbaan wat àl te dicht bij de concertzaal was gelegen en men er niet aan dacht, dat alle geluid van buiten zoo makkelijk door de open ramen naar binnen dringt.

Men is niet overal zoo ver als in Soerabaya, waar rondom de concertzaal (eigen gebouw van den Kunstkring) aan automobilisten verzocht wordt niet te toeteren, waaraan trouw voldaan wordt! Het is ons óók wel overkomen, dat als wij pianissimo onze laatste toon deden verklinken, opeens uit een aangrenzende lokaliteit daverend muziek opschalde, omdat bepaald was, „dat direct na het concert gelegenheid zou bestaan tot dansen", het traditioneele bal na de meeste concerten. Altoos „dansen na" Dat „na het concert" wordt dan wel eens zóó letterlijk opgevat, dat de laatste toon van den solist nog niet heelemaal er uit is, of de dansmuziek is aan 't woord. En flink ook!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

De Locomotief geeft verslagen over de volgende onderwerpen, in den Volksraad behandeld: *De nieuwe Spoorweg-wetgeving; de invoering der Voorwaardelijke Veroordeeling* (9 Nov.); *het Gouvernement der Molukken* (11 en 12 Nov.); *Gemeente-Kiesrecht* (12 en 13 Nov.); *de Aanvulling der Ind. Begrooting 1926; de Suppletoire voor 1926* (De Volksraad over den politieken toestand) (12 Nov.); *de Motie-Stokvis; Arbeidszaken* (De assistenten; Arbeidsinspectie; Kantoor van Arbeid); *de Regeering over de Begrooting* (14 Nov.). Aan de M. v. A. tot de suppl. begrooting 1926 *(De Loc.* 14 Nov.) ontleenen wij het volgende:

Van het betoog, dat in het Afd.verslag wordt vastgeknoopt aan de omstandigheid, dat een deel der door den Volksraad op het Indisch ontwerp der begrooting voor 1926 aangenomen *amendementen* in het ministerieel ontwerp *niet* is *overgenomen,* heeft de Regeering niet zonder verwondering kennis genomen. Meer dan op de evenbedoelde omstandigheid zal haars inziens de nadruk moeten worden gelegd op het gelukkige feit dat over de begrooting als geheel volledige *overeenstemming* tusschen Opperbestuur, Indische Regeering en Volksraad bestaat. Dat wil dus zeggen, dat, ook naar het oordeel van den Volksraad, Opperbestuur en Indische Regeering althans op dit gebied doen, wat in de gegeven o[illegible]digheden geboden is en zich daarbij, voor zoove[illegible] mogelijk is, richten naar de wen-

schen van den Volksraad.

Het komt der Regeering voor, dat het ten aanzien van *de communistische beweging* aanbeveling verdient er nog eens den nadruk op te leggen, dat hare houding ter zake bepaald blijft door art. 111 Reg. Regl. (weldra art. 165 Ind. Staatsregeling), hetwelk in beginsel het recht der ingezetenen tot vereeniging en vergadering erkennende, alleen beperking van de uitoefening van dat recht in het belang der openbare orde bij algemeene verordening toelaat. Dat de Regeering niet schroomt tegen *communistische excessen* op te treden waar het belang van de openbare orde dit vereischt, is meerdere malen reeds afdoende gebleken en zal ook in de toekomst bevestiging vinden. Aan den anderen kant kan en mag de actie der Regeering niet verder gaan, dan het belang der openbare orde bepaaldelijk eischt en is zij daarbij gedeeltelijk gebonden aan vorenbedoelde algemeene verordening, t.w. het K.B. van 17 Dec. 1918.

Ten aanzien van de in het Afd.verslag gestelde vraag nopens eene verklaring van de *oorzaken van de blijkbaar bestaande ontevredenheid*, in het algemeen verwijzend naar wat namens haar ten vorigen jare werd aangevoerd, aarzelt de Regeering niet, op grond van de haar ten dienste staande gegevens, zoowel de staking onder het douane-personeel te Tandjong Priok, als die van het verplegerspersoneel van de C. B. Z. te Weltevreden en te Semarang als *communistische avonturen* te karakteriseeren.

Ook de Regeering heeft met leedwezen de uitingen van *non-coöperatie-geest* in sommige kringen der Inheemsche maatschappij waargenomen. Zij meent deze echter te moeten toeschrijven aan de praktische onbekendheid van die kringen met de werking van moderne vertegenwoordigende lichamen en de wijze waarop daarin door samenwerking vruchtbaar werk kan worden geleverd, en koestert daarom het vertrouwen dat ook hier geleidelijke kennismaking de werking van het „onbekend maakt onbemind" zal opheffen.

Of en in hoeverre er aanleiding bestaat tot *verscherping van het toezicht op de pers* maakt nog een punt van overweging uit.

Het *onderzoek naar den economischen toestand van de bevolking* nadert zijn voltooiing.

De *Java-Bode* (14 Nov.) vestigt de aandacht op de merkwaardige becijfering van *mr. Talma*, bij de behandeling van de *motie-Stokvis* („*Java-Bode*" 13, 14, 16 en 17 Nov.) inzake Staatsexploitatie. Deze diende er toe om aan te toonen, dat de arbeid van het kapitaal den grond voor de gemeenschap productiever maakt dan de simpele exploitatie van voedselproducten. De *met suikerriet bebouwde oppervlakte* bestond in 1923 uit 250.000 bouw. Met padi beplant zou de Inlandsche bevolking van dien grond een bruto-waarde van *f* 60 millioen halen, waarvan nog alle productiekosten zouden moeten worden afgetrokken. Thans heeft de bevolking *f* 156 millioen voordeel uit dien grond getrokken. Indië profiteert er drie à viermaal meer van, wanneer die 250.000 bouw met suikerriet beplant worden, dan wanneer die met padi beplant worden.

Terwijl de Volksraad zich juist met een overgroote meerderheid tegen de motie-Stokvis, die uitbreiding en systematische bevordering der Staatsbedrijven beoogde, heeft verklaard, bepleitte — bij de behandeling in Holland van het wetsontwerp tot verlenging van het contract met de Kon. Paketvaart-Mij. — een stem een eigen koopvaardijvloot voor Indië, als Staatsbedrijf. De *Deli Crt.* (19 Nov.) betoogt naar aanleiding hiervan, dat *een eigen Landskoopvaardijvloot* op den duur een geweldige strop voor Ned.-Indië zou blijken te zijn. De vloot zou niet alleen haar eigen rente niet of slechts in tijden van hoogconjunctuur opbrengen, maar hoe langer hoe meer geld kosten.

In den Volksraad zijn stemmen opgegaan om opnieuw *aan de cultures* en dan in het bijzonder ter Oostkust van Sumatra *allerlei lasten op te leggen*. De *Deli Crt.* (21 Nov.) waarschuwt de Regeering niet naar die stemmen te luisteren. Wanneer men dergelijke verplichtingen oplegt, dan kan men gerust zeggen, dat in normale tijden elke verdere openlegging van de Buitengewesten onmogelijk zal worden.

Bij de behandeling van het plan tot stichting van *een algemeene kweekschool voor alle landaarden* merkten leden in de afdeeling van den Volksraad op, dat blijkbaar de bedoeling is om door de opleiding van niet-Eur. krachten tot de acte A, de Eur. leerkrachten zullen vrij komen voor het Eur. lager onderwijs. Zij vreesden echter dat dit in de practijk weinig succes zal hebben, daar dit ontwerp tot verbetering der Eur.

leerkrachten al zeer weinig bijdraagt; integen veeleer *de personeelsvoorziening* zal bemoeilijken. men mannelijke Eur. leerkrachten, dan is er sle een middel, de salarissen te herzien. De *Deli Crt.* Nov.) merkt hierbij op, dat ondertusschen uit Ne land voortdurend berichten komen over *een groot compleet* aan leerkrachten.

In het *Soer. Hbl.* (21 en 22 Sept., 5, 12, 20 e Oct. en 13 Nov. „*Uit de School*") bespreekt *Kl* verschillende onderwijsaangelegenheden.

Atjeh (vervolg).

De *Deli Crt.* (16 Nov.) had een onderhoud met verneur *Hens* over den algemeenen toestand in A en de beteekenis van de jongste gebeurtenissen d voor. *De algemeene toestand in Atjeh* — verzeke gouverneur Hens o.m. — is m.i. gunstig. Gunstiger ooit tevoren. Want we volgen daar de lijn der logis ontwikkeling, welke in dit stadium voor dat Gew als de normale moet worden beschouwd. Zelfs w neer zich in die lijn af en toe enkele abnormale p ten vertoonen. Want na de abnormale omstandighed die daar tot voor een tiental jaren hebben geheers en waarvan de gevolgen natuurlijk niet maar zoo p seling konden verdwijnen, volgen we daar nu de *passing van de gewone Bestuursbeginselen*, die elders in de bedwongen Buitengewesten werden to past en die daar in de practijk als steekhouders proefd zijn. Nu is het zaak, in de vaste overtuiging juisten weg te bewandelen, zich daarvan niet te la afbrengen door gebeurtenissen, die hoe betreur waardig ook, tot zekere hoogte volkomen verkla kunnen worden en ook voor de toekomst niet a voorkomen kunnen worden. Daarvan dient men rekenschap te geven en dan zooveel mogelijk zijn pl en het werk te doen, dat er in de normale ont keling gedaan moet worden. Hoe ernstig, hoe treurenswaardig een gebeurtenis als *de overval in kongan* ook moge zijn, het is tòch onjuist om daa meer dan plaatselijke beteekenis toe te kennen blijf er bij, dat zoo'n gebeurtenis dan géén polit beteekenis heeft en niet rechtstreeks en in de ee plaats tegen ons Bestuur en ons Gezag is gericht. Gezag wordt, in het algemeen en door de massa, komen erkend en tot zekere hoogte ook gewaarde al weten wij natuurlijk hoe vreemd het kan aand voor primitieve lieden, die aan geheel andere standen gewend zijn geweest. De toeschouwers tre vergelijkingen, maar men dient daarbij wel zeer vo zichtig te werk te gaan en de tijdsomstandigheden de invloeden van vorige tijdperken niet uit het te verliezen. Of men loopt gevaar tot onjuiste conc sies te komen. De gouverneur noemde *de prestatie kapitein Paris*, zijn onderofficieren en manschapp tegenover een bende van 13 of meer zich ten doo gewijd hebbende kwaadwilligen, een wapenfeit van teekenis, dat zelfs in den ouden tijd der gereg klewangaanvallen bewondering zou hebben af dwongen.

Het vertrouwen in den toestand zal — meent de *D Crt.* — ongetwijfeld bij het goed-voorgelichte publ ook ten aanzien van Atjeh blijven bestaan, indien Regeering dit gewest blijft beschouwen als een zonderlijk gebied, dat nog niet bij andere Gewes kan worden vergeleken en waar de beste ambtenar extra-middelen en op zijn tijd behoorlijk militair v toon noodig blijven om het voor de toekomst ver te consolideeren.

Ook de gewestelijke militair Commandant van Atj kolonel *G. W. Mazee*, verklaarde aan de *Deli Crt.* Nov.) vertrouwen te hebben in den troep, die on den kapitein *Paris* heeft gestaan. De kolonel kent g buitenstaander zonder eenige krijgservaring, dus niet aan het publiek, het recht toe, zijn soldaten goeden naam en eer aan te tasten. Alle aanvallers z bij het gevecht neergelegd en de troep heeft het v behouden; de Atjehsche aanvoerders, die zich op d achtergrond hielden en eenige schutters, die zich de op de *patrouille-Wiarda* veroverde karabijnen dienden, zijn op de vlucht gegaan.

Ten slotte verwijzen wij naar de artikelen: „*Van over Atjeh*" (*Soer. Hbl.* 10 Nov. 3de bl. *Abr. Exod* en *Deli Crt.* 18 en 20 Nov.) en „*Tapa Toean*" (*De Lo motief* 10 Nov., *De Sumatra Post* 18 Nov. en *Ja Bode* 13 Nov.)

Donkere mijnen.

In *De Locomotief* van 3 Nov. (blz. 19) is opgenom een artikel: „*Arbeidstoestanden in de Ombilin-mijnen* waarop aansluit een artikel in *De Loc.* van 9 No blz. 3) en van 14 Nov. (blz. 27), in welke artikele gegevens zijn verwerkt uit een verslag, door het Ka

toor van Arbeid uitgebracht naar aanleiding van een kortgeleden gehouden inspectie. Volgens 't artikel zouden daarbij zeer ernstige misstoestanden aan het licht zijn gekomen. Uit dit artikel blijkt verder, dat de inspectie gehouden is ook naar aanleiding van een brief van 12 Sept. 1924 door het hoofd van het Kantoor van Arbeid (aan de Regeering) geschreven en waarin sprake is geweest van ernstige aanmerkingen, welke toen reeds gemaakt zijn op het Ombilinmijnbedrijf. Naar aanleiding van e.e.a. meent de heer *F. H. K. Zaalberg* in den Volksraad de volgende vragen tot de Regeering te mogen richten:

Is de Regeering bereid spoedig openbaarheid te geven aan het bedoelde rapport van het Kantoor van Arbeid en aan den bovenaangeduiden brief ddo. 12 September? Zoo neen, is de Regeering dan bereid deze bescheiden ter kennis aan den Volksraad te doen toekomen?

De artikelen hadden mede de aandacht van het *Soer. Hbl.* (11 Nov. 3de bl.) en *Deli Crt.* (16, 18, 20 en 21 Nov.) Het „Soer. Hbl." weerlegt het artikel van „De Loc."; de *Deli Crt.* moet erkennen, dat de redeneering van het „Soer. Hbl." klopt als een bus en het blad verwijt zich zelf dat onderscheid niet dadelijk doorzien en belicht te hebben. Want daardoor verandert inderdaad zeer veel in de redeneering van „De Loc." Alleen, *de rottanstraffen* blijven bestaan. En al is de *D. C.* onvoorwaardelijk voorstander van het handhaven dier straf in deze Gewesten, toch oordeelt zij die alleen noodig in uitzonderingsgevallen voor enkele onverbeterlijke elementen, die op geen andere wijze dan met de rottan te regeeren zijn. Waar die rottanstraf in de gevangenis regel is geworden, daar is iets niet in den haak. Daar dient stellig een onderzoek ingesteld te worden. Mocht ten slotte blijken, dat de bedoelde rottanslagen zijn toegediend aan dwangarbeiders, d.w.z. tot zware gevangenis veroordeelde misdadigers, dan zou de geheele zaak nochtans in een ander daglicht komen te staan. De *D. C.* wacht daarom de nadere gegevens van de Regeering af.

Pestbestrijding.

De uitgaven voor den *pestbestrijdingsdienst* zijn op de Indische Begrooting 1926 ruim *f* 393.000 hooger geraamd, hetgeen daaraan is toe te schrijven, dat ten behoeve van het woningtoezicht en den ontsmettingsdienst, den inlichtings- en klinischen dienst en *de woningverbetering* onderscheidenlijk rond *f* 6.000, *f* 25.000 en *f* 375.000 meer zal moeten worden uitgegeven, waar echter tegenover staat, dat voor het centraal kantoor en de laboratoria en autovervoersdienst met onderscheidenlijk *f* 7.000 en *f* 6.000 minder zal kunnen worden volstaan. Door terugbetaling van verleende voorschotten voor woningverbetering en van uitgaven in het belang van den inkoop van materialen voor woningverbetering wordt gerekend op een bedrag van *f* 640.000, dat is *f* 40.000 meer dan in 1925 (*Soer. Hbl.* 12 Nov.).

Het vraagstuk van de pest (*Soer. Hbl.* 9 en 11 Nov. *„De pest in Solo"* en *„Solo's intense vervuiling"*) is voor een goed deel, zoo niet geheél, teruggebracht tot dat van *de woningverbetering*. Langs dezen regel richt zich dan ook de gouvernementeele pestbestrijding en daarmede zijn tevens de topcijfers verklaard, welke in de wekelijksche opgave van de Midden Java B. G. D.-inspectie voor het Bojolalische en Klatensche van het gewest Soerakarta worden gegeven. Deze topcijfers bewegen zich in verontrustend stijgende lijn, naarmate de regentijd naderbij komt en wat wij dàn te zien zullen krijgen, valt thans zelfs niet bij benadering aan te geven. Er wordt een heftige explosie verwacht in de bovengenoemde Solosche gebieden, voorzooverre men van eene explosie mag spreken ten aanzien van streken waar de ziekte epidemisch heerscht.

De Locomotief (13 en 14 Nov.) geeft een uiteenzetting van *het werk der Pestbestrijding* en constateert dat de pestverwekker bekend is en bacteriologisch zijn aanwezigheid bij lijders met zoo goed als wiskundige zekerheid op te sporen valt, maar omtrent zijn leven, zijn verspreiding, zijne aanpassing aan nieuwe omstandigheden en duizend dingen meer verkeert men, ondanks jarenlange intensieve vorsching, nog steeds in het duister en ieder oogenblik bereidt de pestbacil den medici, die met zijne bestrijding te maken hebben, uiterst onaangename verrassingen. Men tast, ieder oogenblik weer opnieuw, volkomen in het duister, wanneer men tracht na te gaan, hoe het komt, dat de pest plotseling hier of daar het hoofd opsteekt of verdwijnt. Tallooze malen wijzen de feiten uit, dat de hypothesen, welke men zich na jarenlange waarnemingen had opgebouwd omtrent levensmogelijkheden van den pestbacil en zijne verspreiders, onhoudbaar zijn.

De wetenschap, dat zij, die de pest bevechten, een strijd aanbinden tegen een vijand, dien ze slechts ten deele kennen, is o.m. in Indië een der oorzaken, waarom telkens opnieuw zich weer opdringt de vrees voor deze ziekte, waarvoor nog altijd geen kruid gewassen schijnt op deze aarde.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De verbetering van de Inlandsche huwelijkstoestanden in de Straits-Settlements.

De persoon, die zich „Alpena" teekent, schrijft in de „Perniagaän" van 24 Juni 1925, dat, evenals op de Volksvergadering te Bandoeng heeft plaats gehad, ook in de Straits-Settlements het onderwerp van de verbetering der positie van de gehuwde vrouw in het Mohamedaansche gezinsleven, is besproken.

Toch bestaat er in die besprekingen verschil, want, terwijl men te Bandoeng voor de regeling van verschillende toestanden, de Regeeringshulp inriep, hoorde men in de Straits-Settlements protesten daartegen.

In het in de Engelsche taal geschreven Nieuwsblad de „Malay Tribune" dat een vooruitstrevend karakter draagt en voor de belangen der Inheemsche bevolking steeds krachtig tracht op te komen, is, over het onderwerp, waarom het gaat, een uitgebreide polemiek opgenomen.

De hoofdredacteur van dat Nieuwsblad wijst op den plicht, om, in verband met de ontwikkeling der Maleische bevolking van de Straits-Settlements, welke zij aan het Westersche element te danken heeft, zich aan het onderwerp te laten gelegen liggen en stelt voor eene commissie in het leven te roepen, ten einde ter zake een onderzoek in te stellen en die voorzieningen te treffen die ongewenschte huwelijksscheidingen kunnen beletten.

Hoewel de Mohamedaansche godsdienstige huwelijksvoorschriften groote ruimte laten aan den man om met vele vrouwen in het huwelijk te treden en daarvan op gemakkelijke wijze te scheiden, zoo heeft de Islam toch nooit bedoeld van de vrouw een nutteloos voorwerp te maken.

Verder brengt genoemde hoofdredacteur in herinnering dat het bestuur in de Straits-Settlements eene huwelijksscheidingsregeling in de Chineesche samenleving heeft weten tot stand te brengen, die over het algemeen voldoening heeft geschonken en beveelt hij om die reden bestuursinmenging aan, ook voor de Islamsche samenleving.

Dapper heeft de „Malay Tribune" gedurende 3 jaren voor die Chineesche huwelijksscheidingsregeling vele polemieken gevoerd en de hoofdredacteur is dan ook van meening dat eene dergelijke regeling voor Mohamedanen eveneens goede uitkomsten zou kunnen opleveren.

Van Inheemsche zijde en wel van de zijde der Inheemsche Kaoem Moeda Vereeniging, is de Redactie van de „Kaoem Moeda" tegen die bestuursinmenging opgekomen en ziet zij in de behandeling van huwelijkscheidingen in het openbaar voor de Mohamedaansche vrouw, die verschijnen moet, een schandaal.

Hare positie tegenover den man is van dien aard dat zij in haar kamer moet blijven en dat men haar niet voor het publiek moet brengen.

In geval van een huwelijksconflict moet zij bij het bestuur geen klachten indienen en diens bescherming zoeken.

Ook vindt de redactie dat de aangelegenheid te veel wordt opgeblazen.

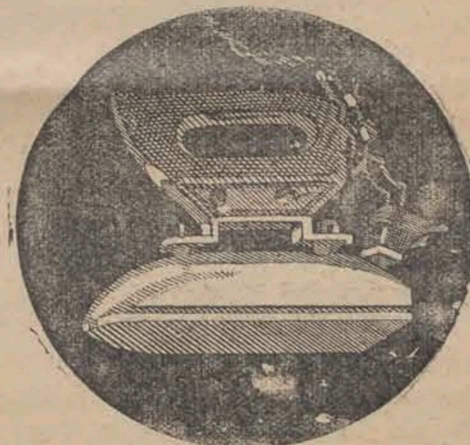
In gewone omstandigheden toch, wordt een huwelijk op zóódanige wijze gesloten, dat de wederzijdsche families op de hoogte zijn van elkanders toestanden en dat daarna tot de verbintenis toestemming wordt gegeven.

Dat de wederzijdsche genegenheid niet altijd van langen duur is, is wel bekend.

Zeer zeker zijn er vele personen die de regelen van de echtscheiding beter en ruimer zouden willen zien toegepast, doch men werpe niet de schuld op de godsdienstige wetten om daarna de bestuurshulp in te roepen.

Hoe hooger de godsdienstige en geestelijke ontwikkeling bij het volk staat, hoe geringer de risico is van eene echtscheiding, doch dat wordt door de groote onwetende massa gewoonlijk niet begrepen en roept zij om die reden den bijstand van het bestuur in.

Gelegenheid tot het verkrijgen van goed onderwijs is, naar de meening van de redactie, het beste middel om de kwaal te genezen.

Behalve de gemelde stemmen zijn er nog vele die op een pro en contra wijzen, doch over het algemeen kan men wel vaststellen dat de Inheemsche bevolking geen bestuursinmenging verlangt.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wijlen de heer C. R. Das.

II.

Voor dat doel richtte de heer Das te Londen eene vereeniging op van de aldaar aanwezige Hindoestanners, in wier samenkomsten de belangen van Hindoestan werden besproken.

Een hunner, met name de heer Dadabhay Navoroji, deed destijds moeite voor een zetel in het Engelsch Parlement, ten einde als vertegenwoordiger van Hindoestan op te treden, doch, hij werd nog niet voor vol aangezien, was bovendien gekleurd en had dientengevolge geen succes op zijn werk.

Toen de heer Das hiervan kennis kreeg, spande hij zich voor de zaak en wist met hulp van de leiders van Fensbury, den heer Dadabhay Navoroji, na candidaatstelling, in het Parlement gekozen te krijgen, hetgeen toenmaals in de Engelsche en in de Hindoestansche pers uitvoerig werd besproken.

Voor de Hindoestanners was deze daad een bewijs van het oprechte nationalisme van den heer Das.

De heer Dadabhay Navoroji en de in Engeland aanwezige Hindoestansche handelaren bewezen den heer Das alle eer en bekransten hem bij het verlaten van Engeland.

De Indiërs te Calcutta huldigden hem bij zijne aankomst aldaar onder leiding van de heeren Lal Mohan Gosh, Surandranath Banarji en van eenige andere voorname leiders van het congres.

De heer Das vestigde zich toen als advocaat te Calcutta.

De finantieele aangelegenheden zijns vaders willende regelen en geen neiging gevoelende voor het volksleiderschap, wijdde de heer Das zich geheel aan de advocatenpractijk, waarin hij naam verwierf.

Hij wist den persoon van Arbinda Gosh, die beschuldigd werd in de maand April van het jaar 1908 de revolutionaire beweging te hebben geleid en 2 Engelsche soldaten te hebben gedood, vrij te spreken van de hem ten laste gelegde feiten en daarna de in de jaren 1908—1909 gevangen genomen personen de vrijheid terug te geven.

De advocaat der tegenpartij was de welbekende heer Nordon.

Voor de heeren Arbinda Gosh, Matilal Gosh, Santri was het optreden van het Engelsch bestuur de aanleiding om zich uit het politieke leven terug te trekken.

In het jaar 1915 gaf de heer Das het in de Bengaleesche taal geschreven maandblad „Narayana" uit, dat in uitgebreiden kring werd gelezen en verschenen in diezelfde taal tal van boekwerken van zijne hand, waarin de belangen werden behandeld van het Hindoestansche volk, dat dientengevolge uit zijne slaap ontwaakte.

In tegenstelling van de Indiërs die hunne opleiding zochten bij de Westerlingen en daarvan daarna vele gewoonten overnamen, was de heer Das daarop niet bijzonder gesteld, doch hij kleedde zich niettemin naar Engelsch model en was niet onverschillig voor de Engelsche keuken.

Tijdens den wereldoorlog, in het jaar 1915, werden honderden lieden, waaronder vele studenten, wegens overtreding van wetten in arrest gesteld.

De heer Das steunde hen in die moeilijke omstandigheden met geld en wist in het jaar 1919, met hulp van het Congres, gedaan te krijgen dat de politieke slachtoffers in vrijheid werden gesteld.

In talrijke aangelegenheden van politieken aard wierp de heer Das zich daarna op als voorvechter van het Hindoestansche volk en van de Hindoestansche belangen en nam hij deel aan het „All Indian National Congres", dat in het jaar 1918 te Bombay werd gehouden.

De onrustige beweging in het einde van dat jaar wist hij als scheidsrechter te bezweren.

In het jaar 1919 werkte de heer Das samen met den heer Gandhi in de Sataijagra-beweging en tijdens het Amritsar-Congres en de Khilafat-beweging met de Mohammedaansche volksleiders, waarbij bleek dat hij in het geheel niet tegen den Islam was.

Op het speciale congres van de non-cooperation beweging, dat te Calcutta werd gehouden, en waarop de volksleiders trouw zwoeren, gaf de heer Das zijne advocaten-praktijk op, die hem maandelijks groote geldelijke inkomsten opbracht en kleedde hij zich in den vervolge niet meer als Eurasian (Indo), doch trok hij het Swadeshikleed aan en volgde hij alle Hindoestansche gewoonten.

Wanneer men het optreden van den heer Das vergelijkt met dat van den heer Gandhi, dan is er wel eenig verschil.

Laatstgenoemde is een geduldig volksleider, bezadigd in zijn optreden, die zich rekenschap geeft van de handelingen, welke hij doen zal, terwijl de heer Das meer hoogmoed en somtijds overmoedig is bij zijn wil om met kracht een voorgesteld doel te bereiken.

Hij wil alle bezwaren overwinnen, eene eigenschap, die hem zeker tot een goed volksleider stempelt.

In het jaar 1922 werd hij, terzake van de door hem uitgeven geschriften, tot 6 maanden gevangenisstraf veroordeeld.

In het jaar 1923, na een 4-tal jaren met den heer Gandhi in de non-cooperation-beweging te hebben samengewerkt, veranderde de heer Das van richting.

Deze vond den heer Gandhi te zwak en was van meening, dat, als men diens taktiek volgde, men tientallen jaren zoude noodig hebben om het beoogde doel te bereiken.

Hij scheidde zich om die reden van de non-cooperation beweging af en werkte, geholpen door den heer Matilal Nehru, op eigen gelegenheid in de boycot tegen de Engelschen.

Dientengevolge was de swarajistenpartij in het jaar 1924 verdeeld, ook op het in dat jaar gehouden Belgaune Congres, doch, hoewel beide partijen op eigen standpunt bleven staan, werd toch een accoord bereikt in dien zin, dat de heer Gandhi de andere richting niet verbood, mits men werkte in het belang van eene verhoogde Hindoestansche volkskracht.

De heer Das werd 2 maal tot burgemeester van Calcutta gekozen en was herhaaldelijk de vertegenwoordiger der swajaristische partij in de wetgevende vergaderingen, waarin zijne voorstellen altijd ingang vonden, in tegenstelling met tal van bestuursvoorstellen, waarvan vele schipbreuk leden.

Voor die partij stelde hij millioenen uit zijne bezittingen te Calcutta beschikbaar.

Tengevolge van zijn verscheiden, mist de partij der Swarajisten een harer voornaamste steunpilaren en het land van Hindoestan een voorvechter, die altijd gereed stond zijne energie ter beschikking te stellen.

Hij zal onder de patriotten van naam steeds met eere worden genoemd en door de extremisten worden betreurd.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Deutsches Jahrbuch für Niederl. Indien.

Van het Agentschap hier te lande van G. Kolff en Co. te Batavia ontving de Redactie ter bespreking het „Deutsches Jahrbuch für Niederländisch-Indien 1925."

Het uit drie gedeelten bestaand werk is samengesteld door Dr. jur. F. A. Schöppel te Batavia. Aan den inhoud gaat vooraf eene opgave der in het boek geplaatste advertenties, een 80-tal, zoo van Duitsche als van Ned.-Indische instellingen op verschillend gebied. Het eerste gedeelte van den tekst bevat een 4-tal hoofdstukken, welke, vrij vertaald, achtereenvolgens tot opschrift hebben: Land en volk van N.-I., met den bescheiden ondertitel: „Eine Plauderei" van den schrijver; voorts Cijfers over N.-I.; de Regeering van N.-I. en Uittreksel uit de voornaamste Wetten en Besluiten, voornamelijk ten dienste van de Duitsche Kolonie. Het tweede gedeelte, evenzeer onderverdeeld in eenige hoofdstukken heeft uitsluitend betrekking op Duitsche ingezetenen van Ned.-Indië, vroeger en nu. Interessant is hierbij de reeks korte levensbeschrijvingen van Duitschers „die sich in der Vergangenheit um die Kolonie verdient gemacht haben", al vat de samensteller bij zijn speuren naar verdienstelijke landgenooten het begrip „Duitscher" wel wat heel ruim op. — Het derde gedeelte eindelijk, is gewijd aan handel, nijverheid en andere economische onderwerpen.

Het werk, eenvoudig maar typografisch zeer goed uitgevoerd, behelst nog een aantal goede afbeeldingen van (Duitsche) personen en instellingen. Gaarne gaven we het een plaats op onze Leestafel.

Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur.

Prof. P. Scholten schrijft in het jongste Nr. over onze koloniale verantwoordelijkheid. Principieel zijn in de koloniale politiek twee gedachten tegenover elkander

te stellen: die van het bezit en die van de voogdij. Eeuwenlang is de onze door de bezitsgedachte beheerscht. Nu wordt deze niet meer openlijk gehuldigd, maar nog altijd is zij machtig. Des te machtiger, waar zij zich achter het mom van haar tegenstandster verschuilt. Er is gevaar, dat een belangenpolitiek wordt gevoerd, die zich als een cultureele aandient. Deze voogd is nu eenmaal niet belangeloos, kan het niet zijn, maar wel heeft hij te waken, dat zijn belang altijd in de tweede plaats komt, na dat van den pupil. Alleen als dit voor oogen wordt gehouden, is Nederland zedelijk verantwoord tegenover Indië.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenk. v. N.-I.

Inhoud van deel 81, afl. 3—4. Over den zin van het Javaansche drama, door Dr. W. H. Rassers. — Iets over het dobbelen in de Onder-Afdeeling Banjoeasin en Koeboestreken der Residentie Palembang, door H. de Santy (met tekstfiguur). — Uit en over de Minahasa. V. Bestuur, door L. Adam. — VI. Zeden en gewoonten en het daarmede samenhangend adatrecht van het Minahassische volk. VII. Het onderwijs aan Inlanders in de Minahassa, door P. de Nes. — Het Borobudurprobleem, door R. Ng. Poerbatjaraka. — Javaansche folklore, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Tjandi Dadi een „Tower of Silence"? door Dr. W. Stutterheim (met 2 teekeningen). — Javaansch grondenrecht in het licht van Lomboksche toestanden, door P. de Roo de la Faille.

Notulen der Bestuursvergaderingen van het Kon. Instituut van 20 Juni—October '25.

Over den woeker in de Afdeeling Pekalongan.

In aansluiting bij in vorige Nrs. opgenomen bijdragen over woekerpractijken ten nadeele van de Inlandsche bevolking, bevat No. 9 van het „Blaadje voor het Volkscredietwezen" een uittreksel uit een rapport van den hr. Noordink over den woeker in de afdeeling Pekalongan, waaraan het volgende is ontleend.

In tegenstelling met Oost-Java, waar vooral Chineezen zich op het woekerbedrijf toeleggen, zijn het hier voornamelijk Arabieren; de Chineezen zijn ver in de minderheid en schijnen zich heel weinig met credietverstrekking aan Inlanders in te laten.

De Arabische woekeraars blijken zich voornamelijk te hebben vereenigd in eene organisatie, die over het geheele gewest Pekalongan haar vertakkingen heeft. De hoofden wonen in Tegal, beschikken over belangrijke kapitalen en geven alleen groote credieten uit aan landgenooten. Deze verstrekken op hun beurt kleine credieten aan minder gesitueerde Arabieren en zoo vervolgens tot het geld bij den eigenlijken credietnemer komt. Het behoeft geen betoog, dat de rente in laatste instantie zeer hoog moet zijn wil de risico gedekt zijn en door de tusschenpersonen een behoorlijke winst worden gemaakt. Waar de eerste hand reeds 1½ % rente per maand vraagt, behoeft het niet te verwonderen, dat 200 % bij een Arabischen geldschieter nog billijk is.

De bevolkingscentra worden het meest intensief door den woekeraar bewerkt. Hoe verder het binnenland in, des te minder vindt hij een arbeidsveld. In bergstreken is hij een zeldzaam bezoeker omdat het geldverkeer hier nog minder is doorgedrongen. De voorwaarden waarop verschillende credieten worden verstrekt, zijn in hoofdzaak overal dezelfde. Concurrentie schijnt ook hier voor het noodige evenwicht te zorgen.

Zoolang een goedwillend debiteur nog niet voldoende in de macht van den woekeraar is, wordt hij tegemoetkomend behandeld. Uitstel van terugbetaling der hoofdsom wordt gemakkelijk verkregen. Met betaling der rente wordt genoegen genomen. Is het bedrag der schuld echter voldoende opgeloopen, dan wordt hij voor het achterstallige aangesproken en is in geval van onmacht genoodzaakt allerlei onmogelijke eischen in te willigen. Is er niets meer van hem zelf te halen, dan komt het zelfs herhaaldelijk voor, dat vrouw en dochter als slachtoffer vallen!

Grootere bedragen worden meestal tegen afgifte van een zgn. accept uitgeleend. Als voorbeeld voegt schr. vier exemplaren van dergelijke accepten toe. Een ervan betreft een bedrag van ƒ 50.—, geleend 4 Dec. 1920, waarvoor ƒ 90.— moet worden terugbetaald in 6 éénmaandelijksche termijnen van ƒ 15.—. Een tweede leening betreft een bedrag van ƒ 70.—, geleend op 14 Maart 1924, waarvoor slechts één maand later, niet minder dan ƒ 86.— moet worden terugbetaald.

Economisch-Statistische Berichten.

In het Nr. van 16 dezer eene beschouwing van Dr. A. A. L. Rutgers, de hier te lande vertoevende Directeur van Landbouw in N.-I., over de bevolkingsrubbercultuur in Nederlandsch-Indië. Aangezien hetzelfde onderwerp reeds eerder door Dr. R. in de Ind. Mercuur werd behandeld en er toen dezerzijds een en ander aan werd ontleend, wordt thans volstaan met het citeeren van den volgenden zin: „Alles samengenomen is er zeker reden zich te verheugen over de krachtige ontwikkeling van deze bevolkingscultuur." Deze uitspraak van een zoo bij uitstek tot oordeelen bevoegde autoriteit, verdient o.i. wel speciale vermelding.

In hetzelfde Nr. geeft K. F. R. Blokzeijl nog een blik op den toestand van de productenmarkt op Java gedurende de eerste 3 kwartalen van 1925.

De Indische Loods.

No. 44 (13—19 Nov. '25) bevat o.m.: Bevordering van huisvlijt. Het weven, door Raden Ajoe Abdoelkadir, Jogjakarta. — Desa-toestanden, zooals zij inderdaad zijn. — De Inlandsche beweging (ontleend aan eene beschouwing van Dr. H. Kraemer in de Opwekker). — Ambtelijke en kapitaalsdrainage (ontleend aan de Ind. Gids).

Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 32 (11 Nov.). Mr. Zimmerman Gouverneur-Generaal? — Kantteekeningen, door J. J. B. Ostmeier. — Artikel 123 (Oud — 177 Nieuw) Regeerings-Regl. c.a., door A. — De Ned.-Indische „democratische" partij, door Hédus. — Onderzoek Topografische Dienst. — Voorwaardelijke veroordeeling. — Enz.

Blaadje voor het Volkscredietwezen.

Jaarg. 1925 No. 9: Een nieuwe bijdrage tot de kennis van de factoren die de grootte en den omvang der schulden van de landbouwbevolking in Britsch-Indië bepalen, door C. L. v. D.

No. 10. Tegemoetkoming aan de behoefte aan landbouwbedrijfscrediet voor den Inlandschen landbouw, door J. E. van der Stok.

No. 11. Bamboebouw en Javaansche credietverhoudingen, door H. Maclaine Pont.

Indisch Tijdschrift voor het Recht.

Afl. 8—10 van deel 122 bevat o.m.: Termijnhandel, door Th. Ligthart. — 's Hofs arrest inzake art. 37 Faill. Verord, door Mr. H. M. Meertens. — Het zaakwaarnemerschap bij de Landraden, door Mr. Idema (beschouwing over de „procureurs bamboe", „een der groote plagen van den Inlander", „parasieten van de Inlandsche maatschappij, levende ten koste der bevolking"). — Het grondenrecht in de Bataklanden (Tapanoeli, Simeloengan en het Karoland), door A. Enda Boemi. Uitvoerige bespreking door Prof. Mr. B. ter Haar Bzn. — Artikel 5 van het Wetboek van Strafrecht, door Mr. J. M. J. Schepper. — Heling, door Mr. C. Star Nauta Carsten, met Naschrift van de Redactie.

Terloops zij medegedeeld dat op de deelen 110 tot en met 120 van het Ind. Tijdschr. van het Recht (die tusschen 1918 en 1924 verschenen) door Mr. J. J. Smith een algemeen register is vervaardigd, aansluitend bij den „Hulpklapper" van Mr. van Helsdingen.

Orgaan van de Ned. Ind. Offic. Vereeniging.

Uit den inhoud van jaarg. '25, No. 10. Een expeditie in Suriname (met kaart), door G. (Eenige aanteekeningen en bijzonderheden naar aanleiding van een „Narrative of a 5 years expedition against the revolted Negroes of Surinam, from the year 1772 to 1777 by Captain J. C. Stedman"). — De Hulpbank der N.-I. O. V., door J. V., met Naschrift der Redactie. — De beklagprocedure, door X. — Leger en vloot. — De Padvindersbeweging, door J. C. A. Bannink. — Uit pers en periodiek. Enz.

De Indische Mercuur.

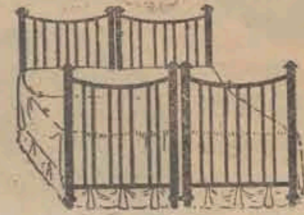
No. 51 (18 Dec. '25). Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut No. 24: Onderzoek naar de bruikbaarheid van eenige Oost-Indische houtsoorten voor de papierbereiding. — Djamoer oepas in de djati. Mededeeling No. 68 van het Instituut voor Plantenziekten, besproken door Prof. Dr. Joh. Westerdijk. — De instelling van de provincie West-Java, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Een gouvernements theeonderneming op Java. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — Verder een literatuur-opgave over oliën, vetten en wassen.

* * *

Regenval in Nederlandsch-Indië, door Dr. J. Boerema. Deel II. Kaarten van den gemiddelden jaarlijkschen en maandelijkschen regenval op Java en Madoera, met een kaart der regenstations. (Kon. Magn. en Meteor. Observatorium te Batavia. Verhandelingen No. 14). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

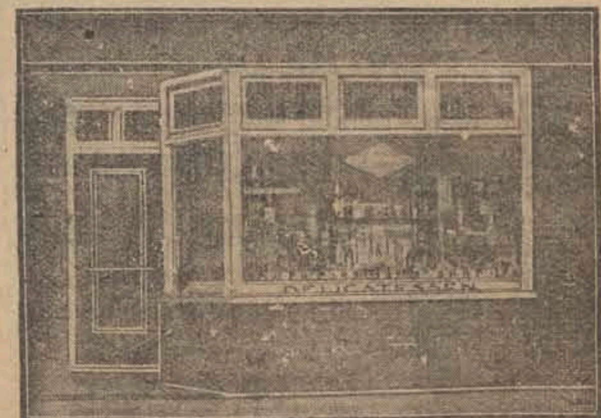
Unter Malayischer Sonne. Reisen, Reliefs, Romane. Von P. Naef. Mit 41 Bildern und 1 Karte. (Frauenfeld—Leipzig, Huber und Co.).

Uitkomsten van het onderzoek naar het verschil in

duurte tusschen de verschillende standplaatsen van gouvernementsambtenaren in Nederlandsch-Indië op 28 Febr. 1925. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden. No. 25). (Batavia, Landsdrukkerij).

Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van den tachtigsten verjaardag van Dr. R. D. M. Verbeek (45 bijdragen met betrekking op geologie en mijnbouw van Ned.-Indië en omliggende streken). (Verhandelingen van het Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën. Geologische Serie Deel VIII).

The Rouna falss of Papua, by T. J. Lindsay Dewsett. (The Geographical Journal. Dec. '25).

The Dusuns of North Borneo; their social life, by Rev. Father J. Staal. Chapter V. Diseases, death, burial, mourning. VI. Religion. (Anthropos. 1925, No. 5—6).

Soerabaia, Indië's eerste handelsstad, door J. Koning. (Handelsberichten — De Nederlandsche Mercuur — 17 Dec. '25).

De luchtlijn Amsterdam—Batavia (beschouwingen naar aanleiding der artikelenreeks van E. L. K. Schmülling in het Koloniaal Weekblad). (De Ind. Verlofganger, 18 Dec. '25).

West-Australië als exportland en afzetgebied voor Ned.-Indische producten gedurende 1923—24 (slot). (Korte Berichten voor Landbouw, enz. 13 Nov. 1925).

De afsluiting van de Tjitaroem bij Walahar (met ill.). (Ind. Bouwk. Tijdschr. 1925, No. 17).

De Cultuurmaatschappij Wonolangan (1895—1925). Met portretten en platen. (Indië. Geill. Tijdschr., 9 Dec. 1925).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand October 1925. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Indische planten, die giftige bestanddeelen bevatten (vervolg), door M. Duyster. (Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned.-Indië. Oct. '25).

„Ondervindingen van een vrouwelijk arts", door Sim Ki Ay. (Leven en Werken, 1925, bl. 699).[1])

Onze Oost, door C. K. Elout. Met afb. (Ons eigen Tijdschr. III, bl. 355).

Koloniaal-paedagogisch werk. (De invoering in Ned.-Indië van de opvoedwetenschap en de verandering van het schoolstelsel), door G. J. Nieuwenhuis. (Paedagogische Studiën. Oct. '25).

Een herinnering uit de Zuidelijke Bataklanden, door P. t. W. Met ill. (Buiten, 1925, bl. 475).

Menangkabau, door P. te W. Met ill. (Buiten, 1925, bl. 526).

Met een Speda door Sumatra, door G. de van der Schueren. Vervolg. (Opbouw, V, bl. 1008).

1) Deze en volgende titels zijn ontleend aan Nijhoff's Index, Oct. '25.

Curaçao.

Curaçaosche Handelmaatschappij.

Aan onze aandacht is ontsnapt eene beschouwing over de Curaçaosche Handelmaatschappij, welke wij, ontleend aan het Dagelijksch beursbericht van de Rotterdamsche bankvereeniging, vonden in de *Amigoe di Curaçao*. Veronderstellende, dat niet al onze lezers een van beiden lezen, nemen wij het overzicht op in ons blad. Het luidt aldus:

In de positie der *Curaçaosche Handel-Maatschappij* is de laatste jaren een belangrijke verbetering ingetreden. Nadat over 1921 en 1922 het dividend gepasseerd moest worden, kon over 1923 weder een aanvang met dividend-uitkeering worden gemaakt. Na behoorlijke afschrijving en reserveering van een bedrag van ƒ 75.000, werd het dividend toen bepaald op 5 %.

De resultaten over het boekjaar 1924 hebben tot een nog veel hoogere dividend-uitkeering aanleiding gegeven, maar hiertoe hebben ook buitengewone omstandigheden medegewerkt. Weliswaar waren de bedrijfsresultaten op zich zelf ook bijzonder verbeterd, daar deze stegen van ƒ 441.000 tot ƒ 659.000, maar van nog meer invloed op de financieele positie der vennootschap was toch wel, dat zij het geluk had in den loop van 1924 eenige op Curaçao gelegen terreinen te kunnen verkoopen aan de *Curaçaosche Petroleum Maatschappij* voor de som van ƒ 1.500.000. Hiervan werd ƒ 1.450.000 als winst beschouwd, daar slechts ƒ 50.000 in mindering werd gebracht van de boekwaarde der gebouwen en terreinen op Curaçao. Hiertoe werd volle vrijheid gevoeld, aangezien de boekwaarde van de rest dezer bezittingen in verhouding tot hun omvang en werkelijke waarde nog zeer matig kan worden genoemd.

Van de op deze transactie gemaakte winst werd niet minder dan ƒ 1.250.000 in het bedrijf gehouden en wel door die als volgt te reserveeren: ƒ 725.000 als dotatie aan de statutaire reserve, die daardoor steeg tot ƒ 1.014.583; ƒ 300.000 aan een nieuw te vormen „reserve voor bijkantoren" en ƒ 100.000 aan een in het leven te roepen „ondersteuningsfonds".

Zooals boven reeds werd aangestipt, toonen de eigenlijke bedrijfsresultaten een belangrijke verbetering, gelijk trouwens reeds bij het uitbrengen van het jaarverslag der vennootschap over 1923 werd tegemoet gezien in verband met de prijsverbetering van vele tropische producten, waardoor de koopkracht der betrokken productielanden gunstig beïnvloed moest worden. De overzeesche vestigingen droegen dan ook in belangrijker mate dan in de voorafgaande jaren het geval kon zijn, tot de bedrijfsbaten bij.

De uit winst over 1923 gevormde extra-reserve van ƒ 75.000 werd bestemd voor afschrijving op eenige nieuwe belangen in Zuid-Amerikaansche ondernemingen. Bovendien werd het restant der vroegere „reserve voor buitengewone omstandigheden," groot ƒ 151.988 afgeschreven op de boekwaarde der filialen. Door de vorming van een nieuwe „reserve voor bijkantoren", waaraan, zooals boven gememoreerd, een eerste dotatie van ƒ 300.000 plaats had, verzekert men zich de middelen om eventueele verliezen der overzeesche vestigingen te kunnen dekken.

De acht bijkantoren der vennootschap staan tezamen te boek voor ƒ 3.877.532. Hiervan worden de grootste kapitalen gevorderd voor de bijkantoren Curaçao, Barranquilla, New York en Maracaibo. Het bijkantoor La Guaira vereischt een kleiner bedrag, terwijl in de bijkantoren Paramaribo en Puerto Cabello nog geringere kapitalen zijn vastgelegd. Het bijkantoor te Antwerpen stond zelfs nog met een gering bedrag credit in de boeken der vennootschap.

De aandacht wordt getrokken door de groote vermeerdering der beschikbare kasmiddelen, welke natuurlijk gemakkelijk te verklaren valt uit bovengemelden verkoop van terreinen op Curaçao. Daarentegen was in debiteuren een veel geringer bedrag vastgelegd. De post „goederen" toont echter een belangrijke vermeerdering. De bijzonder liquide positie der vennootschap wordt duidelijk aangetoond door de omstandigheid, dat op het einde van het afgeloopen boekjaar meer dan 60 % van het kapitaal bestond uit kasmiddelen en debiteuren. De uitkeering van een dividend van 12 % was dan ook alleszins gerechtvaardigd, al moet men er natuurlijk rekening mede blijven houden, dat dit hooge dividend voor een deel te danken was aan een buitengewone bate, zoodat een dergelijk percentage voor deze vennootschap niet als norm kan worden beschouwd. Intusschen moet het zeer in het voordeel der vennootschap worden geacht, dat een aanzienlijk deel der verkregen extra-winst in het bedrijf is gehouden door de reserves, die in de crisisjaren grootendeels voor dekking van geleden verliezen waren aangewend, weder krachtig te versterken. Ongetwijfeld is de kans op bevredigende uitkeeringen, zij het dan ook misschien niet zoo hoog als over het afgeloopen bedrijfsjaar kon plaats hebben, daardoor zeer vermeerderd.

De aandeelen zijn het laatst verhandeld tot den koers van 130 %.

Autobus.

Over de nieuwe autobus schrijft de *Amigoe:*

„De ondernemende heer Manrique Capriles heeft een nieuwen autobus uit Amerika laten komen, die hedenmorgen in dienst is gesteld en, zooals wij reeds de vorige week mededeelden, meer speciaal het vroegere traject van de opgedoekte tram zal bewerken.

Gisterenmiddag tusschen 4 en 6 uur maakte deze autobus zijn eerste proefritten en kon ieder zich overtuigen van de nette geriefelijke reisgelegenheid.

Velen zullen dezen autobus veel te mooi vinden voor Curaçao. Het is inderdaad een echte luxe wagen. Het kon zeker veel eenvoudiger. Des te meer zal het voor een ieder een attractie zijn een rit mee te maken. Geen harde houten banken, maar 20 gemakkelijke stoelen met leer bekleed bieden een geriefelijke zitplaats met vrij uitzicht langs alle kanten. Een electrisch druk-

knopje bij elke zitplaats maakt het gemakkelijk den chauffeur te waarschuwen, dat men wil uitstappen. Het is een z.g. *eenmanswagen*, d.w.z. er is geen aparte conducteur die 't geld ophaalt.

Bij het instijgen werpt men het afgepast geld in de bus en de chauffeur ziet precies wat er invalt. Bedrog wordt onmiddellijk geconstateerd.

De wagen rijdt heerlijk zacht, zoodat het werkelijk een genot is een ritje mee te maken. Deze autodienst belooft een groot succes, wat wij den heer M. Caprilles van harte toewenschen.

Het is een mooie aanwinst, waarmede de bewoners van Punda, Pietermaai en Scharloo ten zeerste gebaat zijn."

De prijs is niet goedkoop: 25 cent per persoon.

Telefoon-verbinding.

De C. P. I. M. is bezig met bekwamen spoed een eigen telefonische verbinding aan te leggen tusschen de *Isla* en haar nieuwe stichting op Caracasbaai.

(A. d .C.)

Santa Barbara.

De vorige week kwamen hier per *Ligia* nog 32 arbeiders van Aruba aan, die allen op Newport (St. Barbara) gingen werken, waaruit men zou moeten opmaken, dat *The Lago Oil* op Aruba nog lang niet op volle kracht werkt, anders zou zij zich die 32 mannetjes niet hebben laten ontglippen.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Oranjestad op Aruba.

Deelden wij in het K. W. van 1 Oct. l.l. een en ander mee omtrent de eerste grondslagen van Aruba's hoofdstad in 1822, in Febr. 1826 schreef de kapitein-kommandant van het eiland S. Platz aan den gouverneur, dat de uitgestrektheid van het dorp en de daaruit voortvloeiende moeilijkheid voor de wijk- en districtmeesters om hun verplichting te voldoen, aanleiding gegeven had tot de verdeeling van het dorp in twee wijken door een geprojecteerde straat, nagenoeg noord en zuid loopende (Gouvernements-journaal 6 Mrt. 1826).

Uit den Verren Vreemde.

Een nieuwe dynastie van Sjah's.

't Staat ons stellig voor den geest. Wij hebben eens de verklaring gelezen: het dictatorschap is niet meer van onzen tijd, de veelhoofdige volksvertegenwoordiging heeft het tot een onmogelijkheid gemaakt. Wij vinden de plaats niet meer, maar 't komt er toch ook maar op aan, dat deze opvatting inderdaad die van velen is geweest, volgens wier inzicht het parlementaire stelsel den dwingenden heerscher uitsloot. En 't komt er toch ook maar op aan te constateeren, dat deze opvatting een verkeerde is gebleken. Wie over dictatorschappen een studie wil maken, vindt in het heden rijke stof tot waarnemen en vergelijken.

Primo de Rivera in Spanje dictator, die noch op den Spanjaard, noch op den buitenlander den indruk maakt van den geroepene om zijn land, zijn volk, zijn koning uit den put te helpen. Mussolino, dictator naast den koning, welke bij zijn genade regeert, en die naar binnen en naar buiten den indruk maakt van krachtig te willen en krachtig te kunnen. Mustapha pacha, die den zwakken sultan uitdrijft, aan het zieke Turkije de kracht van jonge gezondheid weergeeft, een volksvertegenwoordiging laat mee regeeren, maar haar beheerscht. En, als om de lijn van west naar oost in steeds verder drijven te accentueeren, in Perzië Riza Khan, de dictator, die de heerschende dynastie verdrijft en zelf vorst wordt, met eerbiediging van den wil van datgeen wat in Perzië als het parlement. het medjeliss, kan gelden.

Over deze, ten slotte kalm verloopen, omwenteling willen wij nu 't een en ander zeggen.

Het is een geschiedenis, die in haar meer intieme bijzonderheden zeer aparte eigenaardigheden heeft, maar die in haar groote lijn weer heel veel overeenkomst vertoont met die van de dynastie-wisselingen in menig ander rijk in andere tijden.

Perzië is geen landje, ergens als verloren tusschen groote rijken te zoeken. Binnen zijn nauwste grenzen gemeten, heeft 't een oppervlakte als die van Duitschland en Frankrijk te zamen. 't Strekt zich uit van de Arabische zee, de Perzische golf tot aan het Kaspische meer. 't Ligt tusschen de steeds in naijver politiseerende Arabische, Turksche, Russische rijken en Britsch-Indië.

't Klinkt wellicht wat vreemd een stamhuis dat ruim 130 jaren over een rijk geregeerd heeft, een vreemde dynastie te blijven noemen, toch mag dit voor dat der Kadsjaren in Perzië gezegd worden. Mohammed Khan, van Turkschen stam, onderwierp de Perzen en riep zich in 1795 uit tot koning der koningen, sjah-el-sjah, en koos Teheran tot residentie. Hij, noch een zijner opvolgers, is populair geworden onder de Perzen. In binnen- en buitenland wist men van de fabelachtige rijkdommen der sjah's, die in even fabelachtige verkwisting werden verspild en verbrast. Ook gaf de willekeur van allen, en de wreedheid van meer dan één hunner, herhaaldelijk reden tot ergernis.

De eerste sjah die Europa bezocht was Nasreddin, die zich ook hier overal — hij bezocht ook ons land — in zijn schittering van rijkdom ten toon stelde, zoo door zijn als met diamanten bezaaide kleeding. Hij werd op een zijner tochten in het eigen land door een kluizenaar vermoord. Met deze uiting van door velen verkropte ergernis en haat, begon een zich snel ontwikkelende binnenlandsche beweging om meer persoonlijke vrijheid. De opvolger Moezzaffer-eddin voelde zich dan ook niet meer veilig. Hij trachtte het dreigend gevaar te bezweren door zijn eersten minister, in 1906, te machtigen een grondwet op te stellen en verkiezingen voor een volksvertegenwoordiging voor te bereiden. Deze, het medjeliss, kwam inderdaad bijeen. Veel genoegen mocht hij hiervan echter niet beleven, kort nadien stierf hij plotseling.

De ontevredenheid was ook niet verminderd. De beide sjah's werden ervan beschuldigd veel meer oor te hebben voor vreemde belangen, als die maar door flinke geldsommen gesteund werden, dan voor de Perzische belangen. Zelfs werden stukken van 't land en deelen van 't volk zoo verschacherd.

De reden der impopulariteit niet zoekende waar zij te vinden ware geweest, bij de vorsten zelf, maar meenende in reactie het redmiddel te vinden, kwam de nieuwe sjah Mohammed Ali er toe, de medjeliss te ontbinden en de grondwet voorloopig buiten werking te stellen. Het effect hiervan keerde zich echter tegen hem zelf. In Juli 1909 zag hij zich verplicht zich onder Russische bescherming te stellen om veilig de wijk uit zijn land te kunnen nemen. Hij deed afstand van den troon t. b. v. zijn zoon Ahmed Mirza, die pas elf jaar was.

Enkele jaren later is de jonge sjah naar Europa gezonden, waar hij al spoedig in de mondaine wereld, vooral in Frankrijk, een bekende figuur werd.

Tijdens den wereldoorlog kwam Perzië er niet toe partij te kiezen, maar, in tegenstelling met andere neutrale landen als Zwitserland, Denemarken, Nederland, die hun gebied voor elke oorlogsactie sloten, liet de sjah in zijn land alle oorlogspartijen ongestraft haar gang gaan. Duitschland, Rusland en Engeland hebben hiervan dan ook op eigenaardige wijze gebruik gemaakt. Toen de geallieerden aan den winnenden kant waren, meende Ahmed Mirza, in Augustus 1919, verstandig te doen door met Groot Brittannië een verdrag te sluiten, waardoor Perzië in sterke mate afhankelijk zou worden van dit rijk. Maar de verzetspartij in Perzië roerde de trom, deed de beteekenis van dit verdrag uitkomen, waardoor Perzië niet veel meer dan een Britsche kolonie zou worden. Het volk kwam op zoo duidelijke wijze in verzet tegen dit gevaar, dat ook deze sjah het raadzaam oordeelde zijn land te verlaten. Uit den vreemde regeerde hij, of liet hij het ministerie regeeren, slechts enkele keeren kwam hij voor korten tijd in Teheran terug.

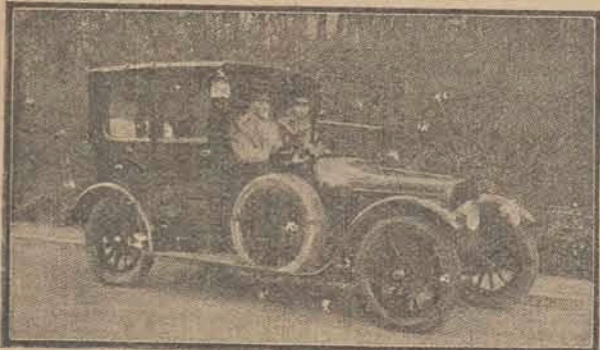
Daar van zijn invloed en gezag zoo niet veel overbleef, was de gelegenheid gunstig voor een handige persoonlijkheid om een leidende rol te gaan vervullen.

Tusschen 1921 en 1923 wisselden vele ministeriën elkander af, maar de portefeuille van oorlog bleef doorloopend in handen van Riza Khan, uit Azerbeidsjan afkomstig, een vriend van Moestapha Kemal Pacha, de leider der Turksche bevrijdingsbeweging.

In 1923 wordt Riza Khan minister-president. Van dat oogenblik af heeft Perzië een leider, die de teugels vast in handen houdt. Een broeder van den sjah, prins Valihad, neemt het regentschap waar voor den afwezigen koning.

Reeds in Maart 1924 dacht Riza Khan over een staatsgreep, om Perzië tot een republiek te maken. Maar de geraadpleegde schriftgeleerden, zonder wier advies hij het niet aandurfde, verklaarden het uitroepen van een republiek als in strijd met de Sjitische leer. Riza Khan nam daarop in April ontslag als minister.

Valihad mocht er nu echter niet in slagen een ministerie bijeen te krijgen, zoodat regent en medjeliss

met hangende pootjes bij Riza Khan moesten aankomen, met verzoek weer terug te willen komen.

Hij was en bleef gekant tegen de Britsche inmenging. Engeland, de belangen der Anglo-Perzian Oil Cy indachtig, liet zich echter niet verdringen en wist zelfs den Sjeich van Mohammerah bij de Perzische golf tot een verzetbeweging tegen de regeering te doen besluiten. Riza Khan trok uit Teheran daarheen, onderwierp den sjeich, en bracht zoo den Britschen invloed een gevoeligen slag toe.

1925 heeft den dictator de gevolgen laten trekken van de verklaring der schriftgeleerden, dat de republikeinsche vorm niet past voor Perzië. Perzië moet dan maar een koninkrijk blijven en hij wil er wel den koning van zijn.

In Maart stelt hij het medjeliss, zonder voorafgegane waarschuwing, voor de keuze Riza Khan of Ahmed Mirza. De raad der schriftgeleerden adviseerde hem het regentschap op te dragen, met onbeperkte macht over de krijgsmacht. Hiermede stelde hij zich voorloopig tevreden. In September was er een relletje tegen hem, en vóór terugkomst van den sjah, dat echter op niets uitliep. De sjah zou te Marseille aan boord gaan, maar zag, gehoor gevende aan een waarschuwing, van 't plan af, en verkoos 't veilige bestaan in Parijs.

Riza Khan wist nu de vervallen verklaring van Ahmed Mirza en diens stamhuis door te drijven. Bij de kennisgeving hiervan aan het volk en aan de vreemde mogendheden, werd Riza Khan al betiteld als „zijn keizerlijke hoogheid", en aangewezen als regent over het Iransche keizerrijk.

Den 12en December heeft de constitueerende vergadering met algemeene stemmen een amendement op de grondwet goedgekeurd, waarbij Riza Khan Pehlevi tot koning wordt uitgeroepen en de Pahlevi dynastie op den troon wordt bevestigd. De oudste zoon van den nieuwen sjah is als kroonprins aangewezen.

Den 16en heeft de gelukssoldaat den kroningseed afgelegd in tegenwoordigheid van de parlementsleden en den raad van schriftgeleerden. De bij zoodanige plechtigheid gebruikelijke toejuichingen van het volk bij zijn tocht door de stad ontbraken natuurlijk niet.

Met opvallenden spoed heeft Groot Brittannië zich beijverd den nieuwen toestand te erkennen. Men meent dit in verband te kunnen brengen met het streven van Londen om ook met Moskou op beteren voet te kunnen komen. En hierin zou o.m. weer een streven liggen om de mogendheden, die neiging mochten voelen om in de Mosoelkwestie partij voor Turkije te kiezen, hiervan te weerhouden, zoodat Moestapha Pacha geïsoleerd zou komen te staan. 't Lijkt tot nu toe of Riza Khan zich noch door Engelsche, noch door Russische invloeden wil laten beheerschen.

Zonder zich in deze en dergelijke politieke combinaties te verdiepen, mag men in het gebeurde in Perzië wel mede een verschijnsel zien van het zich meer zelfbewust worden van het Oosten en mag men hiervan ook invloed op de wereldpolitiek verwachten, al is 't nog niet duidelijk in welke richting deze zich zal doen gelden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

IN MEMORIAM MEVROUW SLORS—WENTINK.

Woensdag 16 Dec. overleed alhier *Mevrouw M. M. Slors—Wentink.*

Gedurende eenige jaren was deze opofferende, lieve vrouw lid van het afdeelingsbestuur en steeds was het een onzer beste, echt meevoelende leden, wie niets te veel was, als het ging om de idée: Indië nader tot Nederland te brengen, te bevorderen.

Een slepende ziekte verhinderde haar in den laatsten tijd iets te doen. Een operatie mocht niet meer baten en verleden Zaterdag is ze in alle stilte en eenvoud ten grave gedragen.

Gesproken aan het graf is er niet, maar een woord van eerbiedige hulde is hier zeer zeker op zijn plaats. Haar voorbeeld zal lang in onze herinnering blijven.

Voor het Bestuur:
J. C. BAARS,
Secretaris.

Afdeeling Breda.

Dinsdag 15 Dec. werd te Breda door de Afdeeling „Oost en West" de Java-film afgerold.

De voorzitster, Dour. Clifford Kocq v. Breugel, sprak een openingswoord, waarin zij wees op het nationaal

belang van ons bondgenootschap met Oost- en W Indië en de wenschelijkheid betoogde van meer al meene en diepere kennis van die rijk gezegende oord

De vertooning was een groot succes en zal onget feld een blijvenden indruk gemaakt hebben op de rijke toeschouwers.

De Secretaris Afd. Breda e. o.
L. VISSER.

Afdeeling Utrecht.

Na 't succes van de Indische tentoonstelling besl het bestuur van O. en W., afd. Utrecht en Omstrek contact te zoeken met de onderwijzers. Mej. Gantvo die zich zooveel moeite had gegeven voor de tento stelling, was de bemiddelaarster. Haar pogingen sla den. In de meeste Utrechtsche scholen zijn ser prachtige wandplaten, vergroote reproducties van o spronkelijke foto's. Ze liggen ongebruikt, omdat n mand er iets bij te vertellen weet. Nu zullen aan hand van die platen en van lantaarnplaatjes de n dige inlichtingen gegeven worden door de leden v het bestuur van Oost en West, elk op het terrein hem het meest bekend is. Geen wetenschappelijke c sus dus, maar causerieën. Er hebben zich 31 ond wijzeressen en onderwijzers aangemeld, die ter best ding van kleine onkosten, ieder 1 gulden bijdrag Reeds tweemaal heeft zulk een bijeenkomst plaats had, waaraan onze presidente, door 't schenken een kopje thee met een koekje, iets huiselijks weet geven. De kans bestaat nu, dat de fraaie wandpla dienst zullen gaan doen en meer licht over Indië len verspreiden.

15 Dec. heeft Dr. Winckel de afd. Utrecht ten z ste verplicht door geheel belangloos een van de w nige vrije dagen, die Z.Ed. resten voor zijn terugk naar Java, op te offeren, om een voordracht te hou over de framboesia en de bestrijding ervan in N.

Voor een aandachtig gehoor van professoren, me med. studenten en niet-deskundige leden van O. en gaf Dr. Winckel een duidelijke uiteenzetting, terw zijn schitterende lichtbeelden een helder beeld gav van de ziekte en 't succes der bestrijding. Grooten da is het bestuur, en vooral de penningmeester ook, ve schuldigd aan Prof. Dr. Went, die voor dezen avon zijn collegezaal en de projectielantaarn ter beschikkin had gesteld van O. en W.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den bewerker, is in dit Nr. de rubriek „Suriname" niet verschenen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

OVEREENKOMST

gesloten tusschen de vereenigingen „Oost en West" en „Suriname".

Art. 1. De Vereeniging „Suriname", als zoodanig is lid der Vereeniging „Oost en West".

Art. 2. Zij vergoedt aan het Hoofdbestuur van „Oost en West" eene contributie naar reden van f 2.— (twee gulden 's jaars per gewoon lid, uitgezonderd voor die leden dus die buiten's lands verblijf houden (buitenleden). Bij stijging van het aantal gewone leden dier Vereeniging boven de 50 tot 100 leden wordt eene contributie van f 1.50 (een gulden vijftig centen) geheven boven de 100 gekomen zijnde, wordt eene nadere regeling getroffen.

Art. 3. De afdracht der contributie geschiedt aan het Hoofdbestuur van „Oost en West" elk jaar vóór ultimo Februari, met nominatieve opgave en volledig adres van het aantal leden der Vereeniging „Suriname" binnen- en buiten 's lands.

Art. 4. De leden van de Vereeniging „Suriname" deelen, individueel, in de rechten van de gewone leden van „Oost en West", met uitzondering van het stemrecht.

Art. 5. De Vereeniging „Suriname" vertegenwoordigd door haar Bestuur of door dit Bestuur te machtigen lid (leden) heeft toegang tot de Algemeene Vergaderingen zoowel tot die der Vereeniging als tot die der Afdeelingen van „Oost en West".

Haar stemrecht op die bijeenkomsten wordt uitgeoefend op gelijke wijze als zulks ten aanzien der Afdeelingen van „Oost en West" is voorgeschreven in artikel 16 der Statuten van laatstgenoemde Vereeniging.

Art. 6. De Vereeniging „Suriname", respectievelijk hare Afdeelingen of Correspondentschappen, hebben, na gehouden overleg met het Hoofdbestuur c.q. Afdeelingsbesturen van „Oost en West", tevens toegang tot en gebruikmaking van de aan „Oost en West" toekomende of bij haar in gebruik zijnde gebouwen en inrichtingen.

Art. 7. Een lid van het Bestuur van de Vereeniging „Suriname", door dat Bestuur aan te wijzen, neemt zitting in het **Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West"**.

Art. 8. Deze overeenkomst treedt in werking met ingang van 1 Januari 1926.

Aldus opgemaakt te 's-Gravenhage den 10en December 1925.

De Vereeniging „Oost en West":
(w.g.) W. SONNEVELD, *Voorzitter.*
VAN DER BRUGH, *Secretaris.*

De Vereeniging „Suriname":
(w.g.) CORSTEN, *Voorzitter.*
W. CLASENER, *Secretaris.*

Deze overeenkomst is goedgekeurd op de buitengewone Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Suriname", gehouden te Amsterdam op 2 December 1925 en op de vergadering van het Dagelijksch Bestuur van „Oost en West" op 3 November 1925, behoudens definitieve bekrachtiging der Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mr. N. de Man, Hoogewoerd 42a te Leiden en Mr. H. J. Wijnmaalen, Markt 63 te Delft, beiden als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur.

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

J. H. Edelman, Inspecteur v. h. Eur. Lager Onderwijs in de 2e Afdeeling, Maastricht, Alex. Battalaan 81.

J. G. van Ingen, Leeraar b. d. Openb. Technische sch. te Bandoeng, Haarlem, Nieuwe Gracht 100.

G. H. J. Berckenkamp, Referendaris ter Algemeene Secretarie, Den Haag, Laan van Meerdervoort 286.

W. H. G. Palm, Inspecteur van den Arbeid voor de Buitengewesten, Den Haag, Leeuweriklaan 16.

G. Rouwenhorst, tijdelijk waarn. ambtenaar 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Amersfoort, Woudreus, Oud-Leusden.

G. W. Horn, wd. Hoofd van het Centraal kantoor voor Dactyloscopie, Den Haag, pension Erkes, van Galenstraat 8.

B. van de Haar, Hoofdagent 1e klasse bij de Algemeene Politie, Enschede, Vervierstraat 29.

Mr. L. van Dijk, Voorzitter van de Landraden te Garoet, c.a., Utrecht, Jan Willem Frisostraat 22.

J. Carels, Politieopziener 1e klasse bij de Alg. Politie, Groningen, Heerenweg 82.

J. F. Mirandolle, Controleur 1e klasse in de gewesten buiten Java en Madoera met den rang en titel van Assistent-Resident, Amsterdam, Boerhave kliniek, kamer 5, Teniersstraat.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Mutatiestaat van 16 tot 23 December 1925.

Nieuwe Leden: — **Geïntroduceerd door:**

Pater C. Wessels S. J., Canisius-College te Nijmegen, f 5. (Afdeeling Nijmegen) .... den Heer W. C. Muller te 's-Gravenhage.

J. E. J. Eybergen, Inspecteur Loodswezen b. d., Groningen, Verlengde Heerenweg 125b. f 5. .... Eigen aanmelding.

A. Hoorweg, oud-Inspecteur v. d. Algemeene Politie in N.-I., Den Haag, Ieplaan 42. f 5 .... Administrateur O. en W.

Dr. I. B. Kolthoff, Leeraar H.B.S. in N.-I. Den Haag, Danckertstr. 30. f 5.
Ir. M. C. Kort, Ingenieur Mijndienst N.-I., Den Haag, p. a. Ned. Handel Mij. f 5.
Cultuurmaatschappij „Tjiomas", Den Haag, Mauritskade 3. f 5.
} Secretaris-Penningmeester afdeeling Den Haag.

J. C. F. Schor, Agent H.V.A. te Medan. f 12.
Raden Md. Djoehana, Arts, Tandjong Balei. f 5.
H. F. Jantzen, Administrateur s.f. „Sindanglaoet" te Cheribon. f 12.
W. de Man, Administrateur s.f. „Tjepper", Halte Tjepper N.-I. S. f 6.
J. C. Heidstra, Agent Ned.-Ind. Landbouw Mij., Soerabaya. f 6.
} Hoofdvertegenwoordiger in Ned.-Indië.

R. M. Soute, Cannalaan 11, Soerabaja. f 5.

Afschrijven:

Mevrouw D. M. Reiche, geb. Walter, Leiden, Witte Rozenstraat 48A.
C. Winkler Prins, Arts, Amsterdam, Wilhelmina Gasthuis.
Mr. J. H. Abendanon, Oud Directeur O. E. en N., Menton (overleden).
H. Th. Popkens Brouwer, Gep. Ass. Resident, Notaris te Weltevreden (overleden).
P. S. J. Obly, Controleur B.B. te Pematang Si-Antar (S. O. K.)

Adresveranderingen:

J. B. Angenent, Hoofdverificateur In- en Uitvoerrechten, van: Haarlem, Paviljoenslaan 13, naar: Weltevreden, Poste Restant.
D. Schulman, Majoor der Art. N.-I. L., van: Amsterdam, Joh. Verhulststr. 165, naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 172. f 5.
J. C. de Ridder, Kapitein Inf. N.-I. L., van: Curaçao, naar: Voorburg, Laan van Rustenburg 18. f 5.
R. Pas, Controleur B.B. Den Haag, van: Beeklaan 340, naar: Copernicusstraat 26.
F. A. van Duyvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur B.O.W., Den Haag, van: Obrechtstr. 488, naar: Stephensonstraat 10.
G. Schutte Raaff, Administrateur s.f. „Phaiton", Den Haag, Statenlaan, van: 103 naar: 99.
Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, Minister v. Buitenlandsche Zaken, Den Haag, van: Kneuterdijk, naar: Van Stolkweg 23.
J. C. Koster, Kapitein Generale Staf, van: Den Haag, Lubeckstr. 54, naar: Bandoeng, D. v. O.
A. M. Hens, thans: Lid van den Raad van Indië te Weltevreden.
H. Ch. Gooszen, thans: Resident van Ternate.
J. Roest, thans: Resident van Amboina.
F. G. Putman Cramer, Ass.-Resident, van: Tjilatjap, naar Poerworedjo (Kedoe).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 53 DONDERDAG 31 DECEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

INHOUD: Ned.-Oost-Indië in 1925. — De Islam op Sumatra. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen: (I. Van het Dag. Bestuur, II. Van het Inform.-Bur.) — Mutatiestaat van 23 tot 30 December 1925.

Nederlandsch-Oost-Indië in 1925.

Wie, staande op den drempel van 1926, een blik in het verleden werpt en het geestesoog laat gaan over de belangrijkste gebeurtenissen op het terrein van „de deelen des Rijks buiten Europa" gedurende het jaar 1925, zal tot de conclusie komen dat er alleszins redenen aanwezig zijn voor voldaanheid en waardeering.

Immers, niet dan met groote voldoening zal de kroniekschrijver — en zullen allen, die in onze Koloniën belang stellen — van het wegstervende jaar kunnen getuigen, dat het heen-ging zonder groote rampen met zich te hebben gebracht.

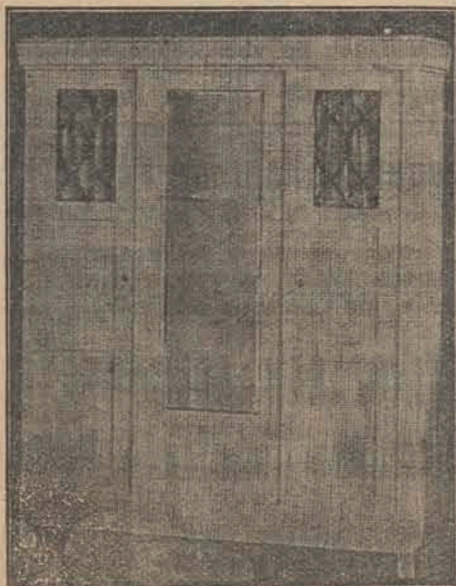
Wel heeft men in het Wonosobo'sche, aanvankelijk zelfs in niet geringe mate, de gevolgen ondervonden van de vreeselijke aardbeving in November van het vorig jaar, maar in den loop van 1925 werd het geleden leed verzacht; de overtalrijke giften, die de geteisterde bevolking toestroomden, mede dank zij het Wonosobo-Comité hier te lande en de steun-actie, ingeleid door de Vereeniging „Oost en West", hebben zooveel mogelijk de schade vergoed — meer dan een kwart millioen gulden bracht Nederland en Indië bijeen!...

En wel heeft men hier en elders, vooral gedurende de laatste maanden van het jaar, met eenige bezorgdheid de gebeurtenissen in het Gewest Atjeh en Onderhoorigheden gadegeslagen, — gebeurtenissen, waarbij, helaas! de levens van enkele Nederlanders als offer werden geëischt, maar de belangstelling, die zich op economisch gebied steeds meer gaat richten op den verderen bloei van dit Gewest, schenkt de overtuiging dat een herhaling der betreurenswaardige feiten zooveel mogelijk zal worden voorkomen. In die richting wezen ook de officieele en officieuse berichten, nadat op 23 October kapitein F. J. van der Sluis Veer het slachtoffer van een aanslag werd, berichten, welke ons hebben verzekerd, dat aan hetgeen geschied was geen politieke beteekenis van welken aard ook kon worden toegekend.

Voor groote rampen bleef Indië gespaard — al moeten wij hier releveeren den geweldigen brand die op 19 October een gedeelte van het zoo nijvere Pontianak verwoestte; ongeveer 300 huizen werden tot asch; ruim 1700 personen dakloos en een schade van anderhalf millioen... maar ook hier heeft de Regeering zoowel als het particulier initiatief steun verleend en, we hebben het kunnen lezen, hoe ook deze gebeurtenis een goede zijde had: Pontianak zal binnen korten tijd een nieuwe huizenwijk bezitten

Evenzeer dient hier melding te worden gemaakt van de berichten, gedurende den laatsten tijd uit

Indië tot ons gekomen, meldende de groote droogte waarmede de cultures — en voornamelijk de suikerondernemingen op Java, te kampen hebben gehad, terwijl eindelijk worde herinnerd aan de geweldige malaria-epidemie, die in Januari van het afgeloopen jaar plotseling te Soerabaja optrad en niet minder dan duizend slachtoffers vroeg.

Moeten wij tenslotte, wanneer wij op politiek terrein het oor te luisteren leggen, gewagen van een „dissonant", als wij telkens en telkens weer, óók in het afgeloopen jaar, berichten ontvangen met als opschrift: „Het Communisme in Indië?" Is er wellicht te dezen opzichte aanleiding genoeg voor den „mineurtoon"?

Wij gelooven het niet!

Eenerzijds toch zijn wij overtuigd — en de maatregelen ook in 1925 genomen bevestigen die overtuiging, — dat de Nederlandsche Regeering te dezen opzichte diligent blijft. Maar anderzijds moge in dit verband gewezen worden op het verblijdend verschijnsel dat ook de verschillende lagen der Inlandsche bevolking zich meer en meer afkeerig betoonen van de verderfelijke beweging, getuige bijvoorbeeld de tegenkanting van Inlandsche zijde ten opzichte van de Rajatscholen. Waakzaamheid en strenge straffen zullen, ook voor 1926, geboden blijven. Strijd van meeningen kan wenschelijk zijn, maar elk strijdperk — óók dat der „meeningen" — heeft grenzen. Het is met voldoening dat wij, staande op den drempel van 1926, ons ten opzichte van Nederlandsch-Indië *zeker* kunnen weten — óók voor de toekomst; alle mutaties met vertrouwen afwachtend...

* * *

Mutaties!...... Ja, met groote stelligheid kunnen we verzekeren, dat Nederlandsch Oost-Indië, voor wat althans zijn wereld van ambtenaren betreft, „in het teeken" heeft gestaan van:...... *Mutatie.*

De wisselvalligheden op het terrein van de Nederlandsche „politiek" hebben een einde gemaakt aan 't ministerieele leven van den Heer S. de Graaff. Het is hier allerminst de plaats uit te weiden over de verdiensten van het afgetreden Departementshoofd; wij wenschen evenmin de vraag te beantwoorden of er, tijdens het bewind van Minister de Graaff, fouten zijn gemaakt. *„Wij blijven neutraal"* hebben we tijdens en na den grooten oorlog zoo dikwijls gezongen. Zoo ook hier.

Maar die neutraliteit verbiedt ons niet te wijzen op hetgeen zoo vele malen gezegd en geschreven is: Met Minister De Graaff hebben onze Koloniën een opperbestuurder verloren, die met hart en ziel zich wijdde aan de belangen van „de overige deelen des Rijks buiten Europa"; een stoere, harde werker; een uiterst bekwaam hoofdambtenaar, die naar zijn beste weten de koloniale belangen bepleit en gediend heeft.

Ter vervulling van zijn plaats kwam de heer Ch. M. I. J. Welter, lid van den Raad van Indië, naar Nederland — en de Indische pers was, terecht! opgetogen over een zoo gelukkige oplossing van het mutatie-vraagstuk. Met een ongezochte parodie op een bekend Nederlandsch gezegde zouden we willen schrijven: Niet steeds is de vreugde bestendig van duur! Nauwelijks ééne maand nadat de heer Welter den zetel op het Plein had ingenomen, deden dezelfde „wisselvalligheden op het terrein van de Nederlandsche politiek" zich andermaal gelden. Redenen van politiek-godsdienstigen aard, waaromtrent wij hier niet in bizonderheden willen treden, noodzaakten den heer Welter zijn ontslag als Minister van Koloniën der Koningin aan te bieden. We herhalen: in bizonderheden willen wij niet treden. Maar we hebben zoo levendig kunnen begrijpen de verontwaardiging die zich, na het aftreden van Minister Welter, meester maakte van tal van belangstellenden in het lot van Indië die de vraag stelden: „Wat hebben in 's hemels naam de Koloniale belangen van Nederland te maken met het Gezantschap bij Z. H. den Paus"?

Van den Minister gaan we één trapje lager om te herinneren aan het bericht dat Mr. D. Fock bereid werd gevonden het ambt van Gouverneur-Generaal te blijven bekleeden tot September a.s. Het betreft hier dus eene mutatie in de toekomst... worden en al werden reeds vele namen genoemd van mannen die den heer Fock zouden moeten opvolgen.

Mr. Dr. Schumann, Voorzitter van den Nederlandsch-Indischen Volksraad, heeft zijn hamer, zoovele jaren met voldoening en blijdschap — blijdschap vooral! — gehanteerd, in handen gesteld van het oud-lid van het N.-I. Hoog-Gerechtshof Mr. Neytzel de Wilde; de heer Maas Geesteranus verving den heer Schippers als directeur van het Departement B. B.; Mr. Cowan werd opgevolgd door Mr. Dr. D. Rutgers; de heer Van der Meulen vroeg en verkreeg eervol ontslag als Directeur van „O. en E."; de directeur van het Buitenzorgsche Departement van Landbouw Dr. A. A. L. Rutgers kwam naar Europa, naar het heette „om Minister te worden"; naar het later bleek uitsluitend om vacantie te nemen en ook, naar de bladen hebben gemeld, om de mogelijkheid van de oprichting eener Hoogere Landbouwschool in Indië voor te bereiden. De Directeur van „Gouvernements-Bedrijven", de heer Roelofszen kwam naar Holland, na vooraf een bezoek te hebben gebracht aan Borneo, ten einde de vraag onder de oogen te zien, of de aanleg van een tram in dit gebied wenschelijk en noodzakelijk is. Met welke resultaten genoemde heeren straks naar Indië zullen terugreizen moet worden afgewacht en evenzeer moet worden ... beid hetgeen de bekende Ir. Van der Waerden, ... in verband met het op te richten Hoog-Ovenbedrijf op Borneo, eenige jaren in Nederland en in het buitenland verblijf heeft gehouden en eenige maanden geleden met den buidel vol conclusies naar Indië terugkeerde, in deze belangrijke aangelegenheid tot stand heeft gebracht.

Vermelden wij tenslotte nog het feit, dat Ir. L. M. Feber, die gedurende een aantal jaren de belangen van Ned.-Indië in de Tweede Kamer heeft bepleit, gedwongen werd, door de reeds eerder genoemde „wisselvalligheden", terug te keeren naar Indië; maken wij melding van de benoeming van Ir. M. H. Damme, met ingang van 1 Juni tot Directeur-Generaal van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederland en deelen wij tenslotte mede, dat het bekende C. E. P.-lid van den Indischen Volksraad, de heer P. Bergmeyer, momenteel in Nederland vertoeft, maar niet zal terugkeeren omdat hij, naar verluidt, zal worden uitgenoodigd den burgemeesterszetel eener bekende plaats in te nemen, — dan meenen wij onze beschouwing over de voornaamste mutaties op het terrein van Nederlandsch Oost-Indië te kunnen beëindigen.

Tòch is met het bovenstaande de rubriek „Personalia" voor wat betreft Indië in 1925, nog niet afgehandeld.

Wij zouden niet gaarne verzuimen te memoreeren het feit, dat in het afgeloopen jaar de in Indië en Nederland zoo bekende Pa Van der Steur zijn 60sten verjaardag mocht vieren, bij welke gelegenheid hem, ten behoeve van zijn niet minder bekende gestichten een groot aantal felicitaties bereikte, die vergezeld zijn gegaan van een schenking van *f* 40.000.—, de klinkende opbrengst van een bijeenzameling in Indië en het Moederland gehouden. Het belangrijke aandeel van „Oost en West" in dat mooie resultaat ligt nog versch in het geheugen. De Technische Hoogeschool te Bandoeng verleende het eere-doctoraat in de Technische Wetenschappen aan den oud-Indischman Dr. J. W. IJzerman, terwijl de Hoogeschool van Utrecht dezelfde onderscheiding voor Wis- en Natuurkunde heeft verleend aan den beroemden geoloog Dr. R. D. M. Verbeek, in Den Haag.

Wanneer wij dan van het persoonlijke komen tot het zakelijke deel onzer kroniek moge in de eerste plaats worden gewezen op de reis, dit jaar door den Landvoogd ondernomen naar Bali, Lombok en

Deli. Vooral het bezoek van Mr. Fock aan Sumatra's Oostkust heeft daar allerwege levendige voldoening gewekt. Deli-Planters-Vereeniging en A.V.R.O.S. hebben van die voldoening blijken gegeven door 't hooge bezoek aan de culltures in Deli vergezeld te doen gaan van de uitgifte van 'n tweetal — helaas niet in den handel verkrijgbaar gestelde — geïllustreerde geschiedkundige beschrijvingen, de cultures op Deli betreffende. Ook in ander opzicht is 1925 voor Sumatra's Oostkust een bizonder jaar geweest. Den 20sten Maart onthulde de gouverneur van dit Gewest een monument op de plek waar ten vorigen jare de Holland—Indië-vliegers geland zijn, terwijl op 21 April dezelfde bewindsman den eersten steen gelegd heeft voor een Hoogere Burgerschool in Medan, de eerste inrichting voor M. O. op Sumatra. En wat verder de gebeurtenissen op dit deel van Ned. Oost-Indië betreft, met het in cultuur brengen van gronden in Midden- en Zuid-Sumatra werd steeds voortgang gemaakt — de mededeeling, die onlangs in de Nederlandsche pers de ronde deed, dat een Engelsch concern voornemens zou zijn in de Lampongsche districten zoo eventjes 'n millioen acres, dus 500.000 Hectaren land, voor rubbercultuur aan te koopen zullen we maar laten voor hetgeen ze is. In dit verband is de vraag gewettigd, wáár sommige buitenlanders de fantasie — en wáár het bedoelde Engelsche concern het millioen acres in Palembang en de Lampongs vandaan halen!

Ook de internationale wetenschap heeft zich dit jaar gericht — en zal zich het volgend jaar richten — op Sumatra; immers, de wetenschappelijke expeditie, die op 14 Januari a.s. in Zuid-Sumatra de veelbesproken zon-eclips zal bestudeeren, is, op het oogenblik dat wij dit schrijven, reeds ter plaatse aangekomen — en tenslotte is Sumatra op weg een wereldberoemdheid te worden door het feit dat het eiland de bakermat schijnt te zijn van den befaamden *orang pendek*. Zoover is het nu nog wel niet gekomen, maar de jongste berichten, min of meer griezelig van aard, wijzen er op, dat de wetenschap — of misschien ook de fantasie! — al een aardig eind op weg is om de *missing link* tusschen mensch en dier uit een der oerwouden van Midden-Sumatra te voorschijn te brengen. Laat ons intusschen te dezen opzichte positieve berichten verbeiden. Zij, die gelooven, haasten immers niet!

Van Sumatra naar Java, il n'y a qu'un pas, althans voor den kroniekschrijver, en naast hetgeen we reeds schreven omtrent de plaats gehad hebbende mutaties in hoogere ambtenaarskringen, moge worden gereleveerd de doorvoering der decentralisatie-idée door de dit jaar voorbereide en binnen afzienbaren tijd te verwachten vorming van gouvernementen op Java. De instelling van de provincie West-Java is, min of meer officieel, reeds een feit en weldra zal zal men daar een Provincialen Raad, gevormd door 20 Europeanen en 20 Inlandsche leden, als bestuurder van het gouvernement zien optreden. Intusschen kwam de Tweede Kamer in Nederland in Maart 1925 gereed met de behandeling van de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, waardoor de medezeggenschap van het Indische volk inzake bestuursaangelegenheden in niet geringe mate wordt uitgebreid.

De Volksraad, die ook in dit jaar weer tal van leden zag gaan en komen, heeft zijn voor- en najaarszittingen gehouden ter behandeling van talrijke voor Indië belangrijke onderwerpen. Van groot belang waren de woorden door Mr. Fock bij de opening der eerste vergadering uitgesproken, — woorden, die even zoovele bewijzen waren van de economische opleving in de Koloniën. Na met een niet te miskennen optimisme te hebben gesproken over den financieelen toestand van Nederlandsch-Indië, zeide Mr. Fock o.m.: „De Regeering legt „zich, binnen de perken der door de begrooting ge„boden mogelijkheden, in zoo ruim mogelijke mate „toe op economische en sociale verbeteringen." En wie niet al te zeer vreemdeling is in het Koloniale Jeruzalem van ons land heeft ongetwijfeld bemerkt, dat het niet bij woorden alleen gebleven is. In verband met die economische opleving in onze koloniën moge worden gewezen op een belangrijke factor t.a.v. de Inlandsche bevolking, n.l. de ontwikkeling en den groei van de bevolkingscultuur op Sumatra en Borneo. Niet alleen brengt deze bevolkingscultuur, die zich voornamelijk gericht heeft op den aanplant van rubber, een verbetering van de handels- en betalingsbalans van Ned.-Indië, maar vooral heeft deze nieuwe bevolkingscultuur een groote vermeerdering van arbeidsgelegenheid en welstand gebracht in genoemde gewesten. Anderzijds wordt door deze bevolkingscultuur de financieele draagkracht van den Inlander in niet geringe mate verhoogd, getuige het feit dat gedurende 1925 de betrokken bevolkingsgroepen niet minder dan *f* 200 millioen aan het inkomen zagen toegevoegd!

De reeds eerder genoemde Directeur van Landbouw, Dr. Rutgers, heeft in het Nr. van 16 Dec. van *Ec. Stat. Berichten* dan ook verklaard, „dat er reden is zich te verheugen over de krachtige ontwikkeling van deze bevolkingscultuur." En zijn wensch, dat de Regeering de juiste banen weet te vinden om ten aanzien van de bevolkingsrubbercultuur tot het gewenschte doel te leiden, zal ongetwijfeld door zeer velen worden onderstreept.

Batavia kreeg zijn Lyceum; plannen tot vestiging van een medische Hoogeschool zullen waarschijnlijk het komende jaar verwezenlijkt worden; de Ned.-Indische Jaarbeurs te Bandoeng mocht dit jaar ruim 146.000 bezoekers boeken tegen 121.000 in 1924; de opbrengsten der Staatsspoorwegen in Indië, die in het eerste halfjaar van 1924 *f* 26.9 millioen bedroegen, vermeerderden in 1925, over hetzelfde tijdvak, tot 29½ millioen — hieruit vooral blijkt volgens deskundigen, dat in het algemeen de economische toestand op Java zich in niet te langzaam tempo verbetert.

In Juli vierde de Handelsvereeniging te Batavia op feestelijke wijze haar 25-jarig bestaan; ongeveer tegelijkertijd werd daar ter stede opgericht het Algemeen Landbouw Syndicaat, waardoor het eens zoo machtige Nederlandsch-Indisch Landbouw Syndicaat werd opgeheven. Te Semarang werd dit jaar het 1e Volkshuisvestingcongres gehouden, terwijl gedurende de Pinksterdagen het Decentralisatiecongres te Soerabaja plaats vond. De 100ste geboortedag van de Ned.-Indische thee werd, vooral in de centra der theecultuur, in woord en geschrift herdacht, terwijl op den 1sten April in Djokja het feit werd gereleveerd, dat de Gereformeerde Zending 25 jaar geleden haar werk in Indië begon, welke herdenking enkele weken later gevolgd werd door de viering van het zilveren ambtsjubileum van den in Zendingskringen algemeen bekenden en geliefden Dr. H. A. van Andel.

Herinneren wij eindelijk aan de reizen door Indië gemaakt door Mr. G. Vissering, Mevrouw Van Beresteyn-Tromp, C. K. Elout en Th. van Erp en vermelden wij nog de oprichting in Indië van Comité's voor de Van Heutsz-herdenking, voor de Olympische spelen in het Moederland en voor de leniging van den nood tengevolge van de cycloonramp in den Achterhoek, dan hebben wij met het bovenstaande een bescheiden poging gewaagd de belangrijkste gebeurtenissen, welke Indië in 1925 hebben gekenmerkt, weer te geven.

Ons rest nog de vermelding van enkele belangrijke feiten ten aanzien van „Indië in Nederland".

Doordat de opleiding van surnumerairs tot controleur bij den Indischen P.P.T.-dienst werd opgeheven, moest ook aan de Leidsche Postschool het in de laatste jaren toch reeds kwijnende bestaan worden ontnomen. Daartegenover moge in herin-

nering worden gebracht, voor zoover dit noodig is, de vestiging van den Indischen leerstoel aan de Utrechtsche Universiteit, een daad, die in Indië zoowel als in Nederland de gemoederen heftig in beroering heeft gebracht en ook in de wetgevende lichamen in beide landen ellenlange betoogen van pro en contra te voorschijn heeft geroepen. Het *Koloniaal Weekblad* heeft zich, uiteraard, in deze aangelegenheid geen partij kunnen en ook niet willen stellen, van welke houding ook niet wordt afgeweken in dit overzicht.

Op de dit jaar te Utrecht gehouden Nederlandsche Jaarbeurs was Indië wederom in ruime mate vertegenwoordigd, dank zij het Koloniaal Instituut en dank zij vooral Prof. Dr. Cosquino de Bussy, die zich veel tijd en moeite heeft getroost voor de inrichting der onderscheidene stands.

Ons monumentaal „Imperial-House", aan de Mauritskade te Amsterdam naderde in 1925 zijn voltooiing. In het komende jaar zal de laatste hand aan den bouw van het machtige Instituut worden gelegd, maar reeds thans beantwoordt het aan zijn doel: kennis verspreiden omtrent Indië — in den meest uitgebreiden zin van het woord. In dit verband moge worden gemeld dat de Deli-Maatschappij en de Senembah-Mij. elk onlangs een bedrag van 100.000 gulden beschikbaar hebben gesteld voor de exploitatie van het Koloniaal Instituut.

Naast deze stichting mag worden gewezen op het ontstaan van de Vereeniging „Jan Pieterszoon Coen", die op zich genomen heeft de uitvoering der bekende Deterding-plannen, om jaarlijks een aantal jongelieden naar Indië uit te zenden, teneinde op die wijze de propaganda voor onze Koloniën te bevorderen. Gelijk men weet, verklaarde de heer Henri Deterding, de *urheber* dier plannen, zich bereid de helft der aan die uitzending verbonden kosten voor zijne rekening te nemen. De eerste „excursie" heeft reeds plaats gevonden en naar wij vernemen zal zij zeer spoedig door de tweede en derde worden gevolgd.

Even nog moge worden herinnerd aan den terugkeer van de drie Holland—Indië-vliegers Van der Hoop, Van Weerden Poelman en Van den Broeke. Op enthousiaste wijze heeft ons land zijn bewondering uitgesproken voor de prestatie van dit drietal — daarin voorafgegaan door de Nederlandsche Regeering, die de vliegers décoreerde, echter op een wijze, die niet onbesproken bleef.

* * *

En — tenslotte iets over ons-zelf, waarmede wij, naar wij hopen, de grenzen der bescheidenheid niet overschrijden.

Het jaarverslag van den Secretaris-Penningmeester zal over enkele maanden breedvoerig de lotgevallen der Vereeniging „Oost en West" vermelden. Bij voorbaat verwijzen wij dus naar dat jaarlijks terugkeerende stukje historie. Maar niettemin zou deze kroniek te veel aan de volledigheid hebben ingeboet wanneer niet melding werd gemaakt van het feit, dat op den 21sten Maart van het scheidende jaar ons *Koloniaal Weekblad* zijn 25-jarig bestaan heeft gevierd. Nog al te versch in ons geheugen liggen de talrijke blijken van instemming met het doel van ons orgaan, zooals deze redactioneel werden weergegeven in ons feestnummer, om hier thans breedvoerig op terug te komen.

Den 2den Juli verscheen ons blad in een nieuw gewaad, — tenslotte óók een mutatie, maar dan eene, die het orgaan ten goede is gekomen!

Mogen wij ons jaarlijksch overzicht ditmaal eindigen met een vraag en met 'n wensch?

Hebben wij, en hebben allen die Indië kennen en liefhebben, bij het afscheid van het jaar 1925 niet in veel opzichten reden tot de voldoening en de waardeering, waarvan wij reeds spraken in den aanhef van ons artikel?

Ziedaar, na al hetgeen we hierboven hebben gememoreerd en na al hetgeen verder op het terrein van onze Koloniën heeft plaats gegrepen, onze vraag, waarop wij-voor-ons het antwoord ree hebben gegeven.

En in nauw verband met dit antwoord staat on wensch, die zich richt naar het welzijn, naar d opbouw en naar den vooruitgang van het Nede landsche Koloniënrijk — in de eerste plaats. Ma 'n wensch, dien wij, staande op den drempel v het jaar 1926, anderzijds even hartelijk overbreng aan de personen en de gezinnen van onze lezeress en lezers.

Brenge het Nieuwe Jaar hun allen veel goeds!

De Islam op Sumatra

door
Prof. Dr. B. SCHRIEKE,
Hoogleeraar aan de Rechtshoogeschool
te Weltevreden.

Vertoonde de Islam op Sumatra tot het beg dezer eeuw hetzelfde beeld, dat zich met zeke locale variaties ook in andere deelen der Moslim sche wereld liet waarnemen, de laatste decenni hebben daarin belangrijke wijzigingen gebrach Zijn zelfs godsdiensten, die zich met alle krach op de innerlijke bekeering der individuën en de wezenlijke hervorming van het leven der volke hebben toegelegd, nergens geslaagd in het wegvag van het volkskarakter, de oude denkwijzen, zede en gebruiken — van de eenvoudige bekeering methode des Islams, die slechts het uitspreken d geloofsbelijdenis verlangt, ware zulks allerminst verwachten. Geen wonder dus, dat in alle Moham daansche landen zij, die iets meer dan de „tw woorden" van de geloofsleer weten, of die eenige mate van de moreele eischen des Islams op de hoo te zijn, of die ook maar een minimum der rituee of andere verplichtingen van hunnen godsdien nakomen, eene minderheid vormen, terwijl de mass voortleeft in hare meerendeels heidensche bijgelo vige denkbeelden en praktijken, die door wat Mos limsche phrasen en uiterlijkheden slechts gebrek kig bedekt worden. Behalve het onmisbare e onvermijdelijke, waarvan zeker het familierech voor de praktijk het belangrijkste is, neemt elk volk derhalve van den Islam datgene in zich op, wat he meest met zijnen aard, zijne gewoonten, zijn verle den strookt, en zoekt daarbij onbewust, overeen komstig zijne sociale verhoudingen, zooveel moge lijk van het oude onder het nieuwe régime te redden. In dit opzicht onderscheiden zich de Indo nesiërs in het algemeen en de Sumatraansche volken in het bizonder — zelfs al is bij verscheidene hun ner zooals de Lampongers, Gajo's en Minangka bauers ook de praktijk van het Moslimsche familie recht niet gerecipieerd — niet van de Mohamme danen elders: ook bij hen wordt hun Islam door hunne *gezindheid* bepaald: Een ieder kan weten dat ook onze Indonesische Moslims niet anders dan *Moslims* willen zijn; dat zij aan dien godsdienst de kracht ontleenen om hardnekkig aan andere pogingen tot bekeering te bieden; dat een politieke beweging bij hen daarom gaarne een *Moslimsch* karakter vertoont, dat hij die hier en daar onder hen met succes iets nieuws of buitengewoons pre dikt, dit doet met het voorgeven, hun den waren Islam te leeren.

Zoo karakteriseerde *dr. Snouck Hurgronje* reeds in 1894 in zijn *Atjèhers* den toestand en zoo is die tot op zekere hoogte nòg. Aan de juistheid van deze voorstelling van zaken wordt geen afbreuk gedaan door het feit, dat gebruiken of praktijken uit adat of volksgodsdienst, die bepaaldelijk tegen het stelsel van den Islam indruischen, ten allen tijde afkeuring en bestrijding van de zijde der meer godsdienstig-onderlegden hebben gevonden, vooral wanneer de sociale positie dezer laatsten daarbij in het gedrang kwam.

Ik denk hierbij speciaal aan den strijd tusschen

de volgelingen der matriarchale adat en de godsdienstpartij in de Minangkabausche landen, die daar nu al langer dan een eeuw gevoerd wordt. Tegen de echtheid van den daar beleden Islam bewijst zulks niets: heeft niet reeds *Marsden* zich er bij zijne beschrijving van den toestand van vóór 1779 over verwonderd *how it has happened that the most central people of this island should have become the most perfectly converted.* Trouwens reeds uit de tweede helft van de zeventiende eeuw beschikken wij over verschillende gegevens, die er op wijzen hoezeer er de Islam in de volksbewegingen een bindende en drijvende kracht vormde.

Sedert het begin dezer eeuw hebben zich nieuwe verschijnselen voorgedaan. Evenals elders in de Mohammedaansche wereld is ook hier als *religieuse* uiting van de z.g. ontwaking van het Oosten een nieuwe richting opgekomen, die men het beste met *Modernisme* aanduidt, veel punten van overeenkomst met het *Humanisme* en de *Hervorming* in het Westen vertoont en ter Westkust tot de tegenstelling van *kaoem moeda* en *kaoem koeno* aanleiding heeft gegeven. Al kan men dáár het begin van deze beweging dateeren van een bezoek, door een modernistisch geleerde, aan Padang gebracht, zijn gesprekken hebben slechts tot uiting doen komen, wat reeds onbewust in de geesten woelde. Men kan dus zeggen, dat de beweging spontaan ontstond, hoewel voor de latere jaren ook met den invloed van het modernistische Egyptische tijdschrift *al° Manâr* en van geestverwanten in de Straits te rekenen is. De tegenstelling tusschen de ouderwetsche en de modernistische groep komt in het kort op het volgende neer.

Sedert de derde eeuw van de *Hidjrah* heeft het stelsel van den Islam zijn vasten vorm gekregen. Van dit oogenblik af werden de wetgeleerden niet meer geacht een zoodanige autoriteit te hebben, dat zij evenals de vroegere stichters der rechtscholen de wet uit de bronnen zouden mogen afleiden. Zij waren bij hunne interpretatie der teksten gebonden door het gezag hunner groote voorgangers, op wier werk zij commentaren mochten leveren. In deze scholastieke werkzaamheid was dus geen plaats voor eigen inzicht. Men raakte op deze wijze van de heilige bronnen (*Quer'ân* en traditie) los, die het latere geslacht slechts nog tot eens stichtelijke lectuur konden dienen. Met dit stelsel van slaafsch volgen zijn nu de jongeren gaan breken: zij willen *eigen onderzoek* en het levend contact met de gewijde bronnen herstellen. Zij veroordeelen als ketterij allerlei nieuwigheden, die in den loop der jaren in den Islam zijn binnengeslopen. In dit afschudden van de dwingende autoriteit der gezaghebbende rechtsboeken zien zij het middel tot eene verjonging van den Islam, tot eene aanpassing aan de moderne tijden. Een levenden Islam willen zij, geen doode boekenwijsheid, naar het hoe of waarom waarvan men niet vragen mag.

Verder gaat men nog niet: al tracht men de eigen idealen van *Fortschritt*, rationalisme enz. in de oude teksten terug te vinden, de hoofdtrekken der geloofsleer blijven onaangetast, al gaan dan ook hier en daar stemmen op tegen de heiligenvereering, die de oorspronkelijke Islam nog niet kende. Den ritus en de algemeene religieuze praktijk wil men echter aan de gewijde bronnen toetsen, doch ook hierbij is nog van geen historische critiek in den modernen zin des woords sprake: ter beoordeeling van de echtheid der overleveringen worden nog steeds de uiterlijke criteria aangewend, zooals die voor zóóveel eeuwen door de beoefenaars der traditiewetenschap zijn gevormd.

De emancipatie aan de scholastiek is dan ook nog geenszins volkomen. In de practijk bepaalt zich voorloopig nog de strijd tot het afwijzen van een enkel onderdeel van den geijkten dagelijkschen ritus (het *luide* uitspreken van de „bedoeling" vóór de *sembahjang*); van zekere religieuze gebruiken na iemands overlijden; van de mystieke broederschappen (*tarikat*) enz. Ook willen zij het begin en einde van de vastenmaand door astronomische berekening, niet door „het zien van de maan" constateeren, waartoe de oudere groep zich op grond van de traditioneele gezaghebbende rechtsboeken verplicht acht.

Los van de modernistische beweging ter Westkust ontstond in Jogja een vereeniging, Mohammadijjah, die op Java de draagster werd van de moderne humanitaire idealen van het Réveil, van den strijd voor het vrije onderzoek der gewijde bronnen, van een rationalistische godsdienstverklaring. Beperkte de vereeniging aanvankelijk haar werkzaamheid tot Jogja, waar de activiteit van Zending en Missie haar voortdurend prikkelt haar arbeidsfeer uit te breiden (godsdienstige propaganda, verspreiding van lectuur, arbeid onder de vrouwen en de schoolgaande jeugd, oprichting van eigen scholen, polikliniek, armenzorg enz.), sedert eenige jaren houdt zij haar oog op het geheele gebied van Ned.-Indië gericht. Haar streven loopt in dit opzicht min of meer parallel met dat der *Perserikatan goeroe-goeroe agama Islam* ter Westkust, die, oorspronkelijk bedoeld als vakvereeniging van alle godsdienstleeraars, thans alleen de modernistische omvat, en, o.m. door het oprichten van een *Mohammedaansche Normaalschool,* godsdienstonderwijzers voor de religieuze propaganda wil opleiden, die b.v. ook in de Bataklanden een arbeidsveld zullen moeten vinden. De modernistische vereeniging *Adabijjah* onderhoudt met succes een H. I. S. met den *Qoer'an* in Padang, terwijl van een dergelijk lichaam in Padang-Pandjang de *Dinijjah*-scholen uitgaan, die het religieuze onderricht met het wereldsche weten te combineeren. Voorts vindt men nog op onderscheiden plaatsen de *Thawalib*-organisaties, uitgaande van de onder leiding van een godsdienstleeraar studeerende jongelui, voor wie deze in zekeren zin de rol van religieuze disputen (debatingclubs), dikwijls met een eigen orgaan, vervullen. Zulke godsdienstige periodieken zijn er, ook al dragen ze dikwijls maar een tijdelijk karakter of verschijnen ze ongeregeld, heel wat. Het spreekt van zelf, dat de actueele godsdienstige strijdvragen daarin ook behandeling vinden.

Gelijk we opmerkten, loopt het werk van de Jogjasche *Mohammadijjah* en dat der Westkustsche P. G. A. I. tot op zekere hoogte parallel. Wegens de uitgestrektheid van het arbeidsveld heeft zulks echter tot dusverre noch tot een bepaalde samenwerking (of samensmelting) noch tot eene strijdigheid van belangen geleid. Trouwens de beweging op Sumatra staat tegenwoordig nagenoeg los van Java en de propaganda van *Mohammadijjah* beperkt zich tot laatstgenoemd eiland en Madoera, al heeft ze eens naar Blitoeng een propaganda-tocht ondernomen.

Een derde verspreidingshaard van het rationalistische modernisme treft men op Batavia aan, die ook een eigen wordingsgeschiedenis, los van die der andere centra in Jogja en ter Westkust heeft gehad. Ook op Arabische bevolkingsgroep heeft n.l. in later jaren de opleving van het Oosten invloed uitgeoefend. Het is niet noodig daarvan hier de sociologische oorzaken aan te duiden; genoeg zij het aan te stippen, dat het groeiend zelfbewustzijn der *sjaich's* zich tegen de sociale voorrechten van den religieuzen adel (de *sajjids*) is gaan verzetten. Zij stieten zich aan het traditioneele vooroordeel, dat een sajjidsdochter alleen met een *Ebenbürtige* zoude mogen huwen; zij weigerden den sajjids den gebruikelijken handkus te brengen. Hunnen religieuzen woordvoerder vonden zij in den modernistischen godsdienstleeraar *Soerkati,* die op grond van den *Qoer'ân* de gelijkheid aller menschen predikte en alleen adeldom door godsvrucht erkende. Bij de vooruitstrevende elementen onder de Arabieren vond Soekarti's woord gereedelijk ingang, zoodat op verschillende plaatsen van Java en Sumatra (Medan, Lho Seumawe enz.) *Irsjâd*vereenigingen of scholen werden opgericht, waar zijn leer-

Haarlem en Omstreken.

lingen of geestverwanten als onderwijzer werden geplaatst. Aangezien een groot contingent der leerlingen dezer scholen door Inlanders werd gevormd, droegen zij de modernistische gedachte ook onder deze bevolkingsgroep voort. Zoo is het niet te verwonderen, dat Lampongsche leerlingen van de Bataviasche *Irsjâd*school de strijdvragen in hun geboorteland introduceeren, die daar evenals elders (b.v. Bandjermasin, om van Java nu maar te zwijgen) tot heftige discussies, ja handtastelijkheden hebben aanleiding gegeven (Menggala, Goenoeng Batin). Ook hier zijn de brandende quaesties weder: het al dan niet luide uitspreken van de „bedoeling" voor de *sembahjang*, de religieuze maaltijden en derg. na overlijden, het *tarikat*-wezen, het al dan niet opstaan tijdens het reciet van de geboorte-geschiedenis van Moehammed, de vraag of de huidige geleerden wel het gezag hebben om het religieuze recht uit de bronnen af te leiden en derg. Een Lampongsch geleerde heeft zich in 1924 in een polemisch geschrift tegen de z.i. kettersche opvattingen der nieuw-lichters op heftige wijze gericht.

Los van den *Irsjâd* heeft zich nog ter Oostkust een andere uiting van het opkomende modernisme voorgedaan. Een Arabisch godsdienstleeraar verkondigde er in 1922 de nieuwe leer en vond heftige bestrijding voornamelijk van de zijde der *tarikat-goeroe's*, die tot een uitvoerigen pennestrijd in de Inlandsche bladen aanleiding gaf. De quaestie werd echter vertroebeld, doordat politieke elementen zich met de zaak begonnen te bemoeien. De betrokken leeraar moest wegens het verkondigen van dwaalleeringen voor de Sultansrechtbank verschijnen en, waar een bekend *tarikat-goeroe* de geestelijke adviseur van den Sultan was, kon de uitspraak niet twijfelachtig zijn. Hem werd het onderwijzen zijner leerstellingen verboden. Hoewel de atmosfeer ter Oostkust nog niet zoo geschikt voor het opnemen dezer modernistische denkbeelden schijnt, zullen zij toch op den duur niet op deze wijze buiten het land te houden zijn, vooral omdat in deze streken de invloed van den overwal van Malaka zeer groot is. Het zou wenschelijk zijn eens een inzicht te krijgen in de werking van de geestelijke stroomingen, die van daar naar den Archipel en speciaal naar Oost- en Noord-Sumatra uitgaan. Voor zoover bekend, is evenwel hiernaar nooit een opzettelijk onderzoek ingesteld.

Afgezien van den invloed van hier geïmmigreerde Minangkabauers, zijn er geen geestelijke banden, die de Oostkust met de Westkust verbinden. In Tapanoeli valt echter wel de weerklank van den strijd tusschen de *kaoem moeda* en *kaoem koeno* waar te nemen. Deze laatste kent trouwens zijn *up's* en zijn *down's*. De eerste doen zich gevoelen, wanneer eene bizondere aanleiding als de komst van een godsdienstleeraar van elders, zooals in de laatste jaren de aanwezigheid van den Arabier *Maulana Abdoel-Hadi*, de bekende geschilpunten een actueel cachet geeft.

In den aanvang van ons artikel wezen wij er op, hoe ook politieke quaesties dikwijls een religieus aspect hebben. De geschiedenis der S.I.-beweging ter Westkust wordt door den godsdienststrijd beheerscht. Ook het z.g. communisme, dat in de laatste jaren aldaar ingang vond, vertoonde zich onder een religieuzen vorm. Een zijner propagandisten was een gezien godsdienstleeraar, al liet de godsdienstige eruditie der andere nog al wat te wenschen over. Hoewel het aanvankelijk voornamelijk onder de daar gevestigde vreemdelingen en Minangkabauers van gemengde afstamming zijn meeste aanhangers vond, heeft het, naar het schijnt, in den laatsten tijd ook onder het jongere geslacht der eigen landskinderen meer en meer ingang gevonden. Het valt buiten het bestek van dit artikel [1]) om te trachten daarvan de sociologische oorzaken vast te stellen. Thans is — evenals vroeger bij met de oude adat strijdige bewegingen — daarte[gen] weder het apparaat traditioneele volks- en famil[ie]hoofden in werking gezet, doch, voor zoover z[ich] van hieruit laat beoordeelen, lang niet overal m[et] blijvend succes. Kon men bij het opkomen der m[o]dernistische beweging ter Westkust een sam[en]gaan van de onderwetsche godsdienstleeraars [en] de adatpartij — te voren gezworen vijanden — constateeren, het is te verwachten, dat zich, n[aar]mate de belangentegenstellingen zich meer g[aan] prononceeren, ook de modernistische goeroe's teg[en] het in wezen *a-religieuze* communisme zullen k[ee]ren.

Uit onze bovenstaande schets der huidige god[s]dienstige verschijnselen op Sumatra moge de gro[o]te belangstelling gebleken zijn, die de religieu[ze] problemen daar vinden. Het zal daarom stellig za[ak] zijn bij de voorgenomen invoering der z.g. *goer[oe]-ordonnantie*, die het godsdienstonderwijs ond[er] eene tot dusverre niet zóó gekende contrôle [zal] plaatsen, het noodige beleid te betrachten en [ter] voorkoming van fataal misverstand de bevolki[ng] niet onvoorbereid mede te overvallen.

[1]) Overgenomen uit het Sumatra-Nr. van de Locomotief, uitgegeven als herinnering aan het bezoek van den Landvoogd aan Deli.

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 December.

Toepassing van rotanstraf in Indië. In de Teleg[raaf] van 20 Dec. een artikel van Mr. W. K. S. van Ha[...]tert over de rotanstraf, waarvan de toepass[ing] door den schr. wordt verdedigd als te zijn „[de] eenige straf, waarvoor de Inlander gevoelig" [is]. — Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, verontwaardi[gd] over dit „weerzinwekkend artikel", laat in [het] zelfde dagblad van Di. 22 Dec. (ochtendbl.) [een] krachtig protest hooren.

In verband hiermede wordt dezerzijds verwe[zen] naar eene beschouwing van den hr. J. F. C. Nie[...]huis, oud-hoofd van het gevangeniswezen in Ne[d.]-Indië, over hetzelfde onderwerp (verschenen [in] de Juni-afl. van het Maandbl. voor berechting [en] reclasseering).

Het volksraadslid Dwidjosewojo. Volgens Aneta [v]an 24 Dec. raadt de N. Soer. Ct. der Regeering aa[n] den heer Dwidjosewojo (van wiens aftreden [als] Volksraadslid in het vorig Nr. melding gemaa[kt] werd) ditmaal door *benoeming* in den Volksraa[d] terug te brengen en wel bij de eerste de beste va[...]cature.

Proefexploitatie in Atjeh. Een bedrag van f 50.250 [is] boven de begrooting uitgetrokken, ter voortzetti[ng] van de proefexploitatie van hars en terpentijn [in] Atjeh. (Aneta, 24 Dec.).

Goudexploitatie in de Djampangs. De exploitatie va[n] het goud in de Djampangs (Zuid-West-Preanger) zou volgens Aneta gegund zijn aan de Algemee[ne] Industrieele Mijnbouw- en Exploitatie-Maatschap[...]pij (te Bandoeng).

Studenten Zendingsconferentie. Van 15 tot 18 Janua[ri] a.s. wordt op Hardenbroek een Studenten Zending[s]conferentie gehouden. O.m. zullen er de volgend[e] voordrachten gehouden worden: Onze taak bij d[e] emancipatie der Inlandsche maatschappij, do[or] prof. mr. dr. F. A. baron van Asbeck. — De gods[...]dienst der Sadan Toradja's en het Christendom door dr. H. van der Veen. — Karakter en taak der Nederlandsche Zending, door dr. F. J. Fokkema.

De bedevaart naar Mekka. Volgens de Java-Bode werkt het einde van het Hedjaz-drama eletriseerend o[p] de bevolking. Er worden in het jaar 1926 veel be[...]devaartgangers verwacht, vooral ook in verband met de beloften van den sultan Ibn Saud, dat den pelgrims vrijstelling van betaling wordt verleend voor hun bagage.

Waarschijnlijk zal reeds in Januari 1926 met be[...]devaarten een aanvang gemaakt worden. (Aneta, 22 Dec.).

Vechtpartij aan boord. Dooden en gewonden. Een ern[...]stige vechtpartij brak 22 December uit aan boord van het stoomschip Bengkalis, even na het ver[...]trek uit Muntok (Bangka) naar Batavia, tusschen veertig Makassaarsche contractanten eenerzijds en twintig scheepskoelies, gesteund door tien Inland[...]sche passagiers, anderzijds. Zelfs de Makassaar[...]sche vrouwen namen aan den strijd deel.

De scheepsofficieren grepen zoo krachtig moge[lijk]

lijk in, doch reeds waren vier vechtersbazen gedood, waarvan er een de hals radicaal was doorgesneden. Er waren voorts tientallen gewonden, waarvan zeven vrij ernstig.

De Bengkalis keerde terug naar Muntok, waar de assistent-resident de dokter en de politie direct aan boord kwamen. Alle Makassaarsche koelies werden van boord gehaald, terwijl de passagiers, die in het bezit bevonden werden van bebloede messen, werden gearresteerd, waarop de Bengkalis naar Priok stoomde. (Aneta, 25 Dec.).

Pest op Java. In de week van 8 tot 14 November zijn op Java totaal 218 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 6, Temanggoeng 32, Magelang 14, Jogjakarta 2, Goenoengkidoel 3, Soerakarta 18, Bojolali 10, Klaten 28, Sragen 5, Kendal 4, Pekalongan 23, Tegal 7, Poerbolinggo 66.

Mr. A. J. van Buuren. Aneta seint d.d. 26 Dec.: Aan den Raadsheer in het Hooggerechtshof te Batavia, Mr. A. J. van Buuren, is op zijn verzoek (met ingang van 3 Maart 1926) ontslag uit 's Lands dienst verleend, onder dankbetuiging voor de gewichtige diensten aan den Lande bewezen.

Resident de Bergh. De heer J. Ch. de Bergh, assistent-resident in de afdeeling Semarang, is met ingang van 1 Jan. a.s. benoemd tot resident van Batavia.

Resident Caron. Naar het Haagsche Aneta-kantoor vernam is de assistent-resident met verlof L. J. J. Caron, teruggeroepen naar Atjeh, om hem te benoemen in een nieuwe functie van resident ter beschikking van den gouverneur van Atjeh en Onderh. (om den nieuwen gouverneur, die in de plaats zal treden van den tot lid van den Raad van N.-I. benoemden gouv. Hens, met zijn kennis en ervaring ter zijde te staan).

Mr. A. E. van Arkel. Het lid van den Raad van Justitie te Semarang, Mr. A. E. van Arkel, is benoemd tot vice-president van dien Raad. (Aneta, 22 Dec.)

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau, de heer H. A. von Dewall, laatstelijk inspecteur bij den Pandhuisdienst in Ned.-Indië (thans leeraar in het Maleisch aan de Handelshoogeschool te Rotterdam).

J. J. K. Enthoven. † Op den leeftijd van 74 jaar is te Parijs overleden de heer J. J. K. Enthoven, oud-generaal-majoor-tit. bij het O.-I. leger, oud-chef van den Topogr. Dienst. De overledene was o.a. commandeur in de Oranje-Nassau-Orde en ridder in de Orde van den Ned. Leeuw.

De staking te Soerabaja. Zeven stakingsleiders zijn in hechtenis gesteld wegens opruiing tot ongehoorzaamheid. — De machinefabriek Braat kreeg 500 arbeiders uit Modjokerto. — Zestig procent van de stakers zijn binnengekomen. (Aneta, 27-28 Dec.)

Het Communisme. Acht werklieden zijn aan het Marine-etablissement te Soerabaja ontslagen wegens propaganda voor het communisme. — Darsono, de geïnterneerde communistische leider, verzocht opzending op eigen kosten naar Nederland. — Soewito, redacteur van het te Salatiga verschijnend communistisch orgaan, is gearresteerd wegens persdelict. — Het Soer. Handelsbl. verneemt, dat binnenkort het afkondigen van strafbepalingen kan worden verwacht tegen het voeren van propaganda voor het communisme. (Aneta-telegr.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indische Museumplannen.

Schreven wij al eerder over de plannen, door den Bond van N.-I. Kunstkringen gesmeed, om te Weltevreden tot de oprichting van een schilderijenmuseum te geraken, waarvoor de heer P. A. J. Moojen, oprichter en eere-voorzitter van bovengenoemde nuttige instelling, zijn Indische reis onderbrekende, in Nederland propaganda zou komen maken, thans nu wij, evenals de vertegenwoordiger van Aneta, dien enthousiasten voorvechter er van gesproken hebben, willen wij ook gaarne de lezers van „Het Koloniaal Weekblad" op de hoogte houden van den gang van zaken.

Reeds meermalen bepleitten wij hier, dat Nederland niet mag klagen over het verderfelijke van den Westerschen invloed op de Oostersche kunst, zoolang wij daar ginds niet anders dan de leelijke export-artikelen heenbrengen, soms zelfs in den vorm van geschenken aan de Inlandsche vorsten.

Ook de heer Moojen wees er op hoe muziek- en tooneelkunstenaars, door schade en schande wijs geworden, hebben leeren inzien, dat de tijden, waarin Indië tevreden was met alles, voorbij zijn en dat thans geldt: Alleen het beste is voor Indië goed genoeg. Het beste op ieder gebied van intellectueel leven; het beste, dus ook op kunstgebid.

Reeds jaren geleden deed de Nederlandsch-Indische Kunstkring pogingen, om goede Nederlandsche schilderkunst naar Indië uitgezonden te krijgen. Van levende schilders lukte het wel, stukken uit te krijgen, bestemd voor den verkoop, welke dan eerst geëxposeerd werden, aanvankelijk alleen in Batavia, doch later ook te Buitenzorg, Semarang, Soerabaja, Djokja, Bandoeng en Medan, doch althans eenigermate een beeld te geven van het Nederlandsch kunnen op dit gebied, vermocht men zoodoende natuurlijk niet. Toch waren de gevolgen reeds in menig opzicht verrassend. Het aantal Indische, waaronder ook Inlandsche, schilders, wies van jaar tot jaar en het gehalte van hun werk steeg nog sneller dan hun aantal.

En daarnevens, minder goed na te pluizen, doch stellig niet minder beteekenend, was de invloed, die van de tentoonstellingen uitging op het groote publiek, het Europeesche, doch ook het Inlandsche, dat hier door aanschouwing van goede Westersche kunst, het eigen Oostersche kunnen tot breeder ontwikkeling vermag te brengen.

Doch tevreden was men niet, omdat in Indië ontbrak een vaste collectie Nederlandsche kunst van alle tijden, welke althans eenigermate een beeld zou vermogen te geven van de plaats, welke Nederland op dit gebied inneemt.

Toen kwam, nu alweer twee jaar geleden, een brief van den Minister van Koloniën, waarin gewag gemaakt werd van de mogelijkheid om uit het Nederlandsche museumbezit eene collectie af te zonderen voor Indië, werken b.v. van schilders, die in het overblijvende deel hunner schilderijen in een museum reeds voldoende vertegenwoordigd mogen worden geacht.

Geen uitschot dus, dit zou uiteraard een onvergeeflijke fout wezen. Immers de bedoeling is: Indië te doen kennis nemen van het beste van het Nederlandsche kunnen en het tentoonstellen van minderwaardig werk zou het ongewenschte resultaat hebben, dat een scheef en inferieur beeld gegeven werd van Nederland's schilderkunst.

Dus stuitte men in Indië op de zinsnede in het ministerieele schrijven, dat door den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen geen garantie kon worden gegeven, dat het gezondene zou kunnen worden aangemerkt als vertegenwoordigende de Nederlandsche kunst.

Het Bataviaasch Genootschap, dat zijn bemoeienis op kunstgebied beperkt tot wat voortkomt uit de Inheemsche volken van den Archipel, verwees naar den Bond van Kunstkringen, en deze op zijn beurt weer naar het Genootschap, met het oog op de benoodigde plaatsruimte.

In dat stadium diende de heer C. A. Wiessing in den Volksraad zijne motie in, waarbij de Indische Regeering werd uitgenoodigd Hare, in principe reeds toegezegde medewerking te willen verleenen, en, zoo mogelijk, in de behoefte aan expositieruimte te willen voorzien.

Deze motie werd, gelijk bekend, door den Volksraad met algemeene stemmen aangenomen.

Echter ook ten deze deed de gebiedende eisch naar de grootste mogelijke bezuiniging op de staatsuitgaven zijn invloed gelden en aan het uittrekken van een bedrag voor Museumbouw mocht onder de vigeerende omstandigheden niet worden gedacht.

Toen schafte de Nederlandsch-Indische Kunstkring te Batavia raad. Van het verdiepingsgebouw van den Kring op Nieuw-Gondangdia te Weltevreden, was sinds jaar en dag de benedenverdieping verhuurd geweest. Uit de huurpenningen werden rente en aflossing betaald van de hypothecaire schuld op het gebouw. Op voorstel van den heer Moojen, deskundig ontwerper van Nieuw-Gondangdia, werd besloten aan de Regeering te verzoeken, zich garant te stellen voor de aflossing van het nog resteerende deel van de hypothecaire schuld, groot ƒ 50.000.—, door hetzij dit bedrag ineens af te lossen, hetzij de annuïteiten over te nemen. Daartegenover zou de Kring door van de boven- naar de benedenverdieping te verhuizen, het bovengedeelte ter beschikking stellen van de Regeering. Deze ruimte beantwoordt volkomen aan de aan een museumgebouw te stellen eischen, o.a. aan die betreffende brandvrijheid en goede verlichting.

De gemeente Batavia gaf reeds van hare instem-

mi: ...gk. De kosten van verbouwing zal zij voor hare rekening nemen.

De Indische Regeering staat er sympathiek tegenover, temeer waar het Kringbestuur tevens heeft aangeboden, gratis het beheer te voeren over het museum.

Waar echter de Minister niet de garantie vermocht te geven, dat het uitgezondene, ofschoon goed, zou mogen gelden, als vertegenwoordigende de Nederlandsche kunst, moet dit toch wel degelijk het doel wezen.

Maar de Nederlandsche en buitenlandsche musea zijn ook niet op éénmaal geworden, wat ze nu zijn. Langzaam aan werden nieuwe werken aangekocht, terwijl diverse aanwinsten verkregen werden uit schenkingen — men denke slechts aan Sir Henri Deterding's gift van Vermeer's „Straatje" aan het Rijksmuseum en aan de collectie Drucker bijvoorbeeld, — andere waardevolle doeken in bruikleen werden afgegeven, — door Dr. Bredius b.v. Rembrandt's „David en Saul" aan het Mauritshuis.

Dien weg kan en moet het in Indië ook op.

En wie in Indië en in Nederland beide zich rekenschap geven van de enorme cultureele beteekenis van de stichting van zulk een centrum van blijvende schoonheidswaarde in den Archipel, zullen gaarne het hunne willen bijdragen, om het beste van het beste bijeen te brengen, van wat te krijgen is.

Maar niet ieder, die met dit streven instemt, is particulier verzamelaar, in staat iets waardevols in eigendom of bruikleen af te staan.

Toch kunnen ook zij helpen; een ieder naar zijne draagkracht; 31 Augustus 1926 zal het juist 25 jaar geleden zijn, dat de eerste tentoonstelling onder de auspiciën van den Nederlandsch-Indischen Kunstkring te Batavia werd gehouden.

Beter gelegenheid is wel niet denkbaar voor particulieren, die instemmen met het boven uiteengezette streven, om een fonds te stichten, waaruit geput kan worden voor aankoopen van schilderwerken voor Indië's Museum van Beeldende Kunst, opdat dit mettertijd inderdaad uitgroeie tot wat men zich voorstelt: *Een gave van Nederland aan Indië van het allerbeste, wat het Moederland te bieden heeft.*

Ook onder de leden van „Oost en West" zullen er zeker velen zijn, die voor dit mooie plan voelen en er het hunne toe willen bijdragen.

De heer P. A. J. Moojen, wiens adres is: *Stadhouderskade 114, Amsterdam,* is gaarne bereid alle gewenschte inlichtingen te geven.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Volksraad (vervolg).

De Locomotief (16 t/m. 23 Nov.), *Bat. Nwsbl.* (11 t/m. 17 Nov.), *Java-Bode* (18 t/m. 24 Nov.) en *Soer. Hbl.* (16 t/m. 21 Nov.) geven verslagen en overzichten van de in den Volksraad behandelde onderwerpen, *o.m.* betreffende: *De nieuwe Staatsinrichting, Motie-Stokvis (De Loc.* 17 en 18 Nov.); *Gemeente-Kiesrecht, Motie-Kerkkamp, de Medische Hoogeschool* (M. v. A.) *(De Loc.* 18 en 19 Nov.); *Algemeene Beschouwingen (De Loc.* 19 en 20 Nov.); *Onderwijs (De Loc.* 21 Nov.).

In de vergadering van 16 Nov. werd het K. B. tot afkondiging van *de nieuwe Staatsinrichting* voorgelezen. De voorzitter, *mr. Neytzell de Wilde,* besloot zijne daarna gehouden rede met de volgende woorden: De nieuwe Staatsregeling kan een belangrijken stap beteekenen voor meerdere zelfstandigheid van N.-I. binnen Nederlandsch verband en daarbij zal het gewicht van den Volksraad als staatkundige factor ongetwijfeld nog heel wat grooter worden dan thans. Toch zijn èn tegen de plaats van den huidigen Volksraad in het staatsrechterlijk samenstel ingenomen èn tegen die voor het College in de nieuwe staatsinrichting bestemd, talrijke gewichtige bezwaren ingebracht. Ik noem wat de nieuwe staatsinrichting betreft o.m. die tegen de Nederlandsche meerderheid in den nieuwen Volksraad, tegen het College van Gedelegeerden, tegen de conflictenregeling bij de wetgeving, tegen het feit dat de begrooting geheel onder de contrôle van de Staten-Generaal zal blijven. De vraag rijst echter of bij het naar voren brengen dezer bezwaren de lichtzijden der vorige en vooral der nieuwe regeling dikwerf niet te veel voorbij gezien werden en wellicht heeft ook dit weder onwillekeurig voedsel gegeven eenerzijds aan onderschatting van het V.werk, anderzijds mogelijk zelfs aan „onthouding" van deelname daaraan. Een bekend parleme... riër uit ons midden wees nog onlangs op deze b... verschijnselen en hij oordeelde, dat een afzijdig blij... van bepaalde kringen der Indische samenleving ... het V.werk in den grond der zaak neerkwam op ... zich onttrekken van de behartiging van de levensbe... gen der Indonesische volkeren. Ook van andere zij... klonk hieromtrent een waarschuwende stem, die ... de: „Wie onwillig thuis blijft en den akker sch... waar het zaad wordt uitgelegd, maakt zich afhank... van zijn buurman en geeft zijn toekomst hem in h... den." Het kan dunkt mij niet uitblijven, dat dit ... lieverlede hoe langer hoe duidelijker zal worden ... gezien. Er zijn, meen ik symptomen, welke reeds ... die richting wijzen. Gingen zelfs uit kringen, waa... de geest van non-coöperation waarde, niet nog onla... stemmen op van hen, die instede van de weinig ... doening schenkende afzijdigheid, aan actieve deeln... aan het staatkundig leven en dus ook aan het w... in den Volksraad van heden en van de naaste toeko... vermoedelijk wel de voorkeur zouden willen gev... Welnu, mijne heeren, wij kunnen niet beter doen ... in deze het goede voorbeeld te geven door met lust ... opgewektheid den arbeid op te nemen, die voor ... ligt en ons ernstig voor te bereiden op het moeil... werk, dat in de naaste toekomst op ons wacht. M... de nieuwe Staatsregeling inderdaad in staat blijken ... Indië de gelegenheid te bieden om zich ook op st... kundig gebied zonder schokken verder te ontwikke... *(Soer. Hbl.* 18 Nov.).

De heer *Mandagie* brengt hulde aan den Landvo... voor zijn aanblijven. Men zal noode hem Indië ... verlaten.

De moeite in Indië gedaan om de gevolgen van ... ramp in Oost-Nederland te lenigen, wijst op een ge... van saamhoorigheid met Nederland, evenalss men d... moeite doet om leed van Indië te verminderen.

De heer *Kerkkamp* betreurt dat de *gelijkstelling* ... *de militaire pensioenen van vóór 1920* als afgeloo... beschouwd moet worden. Ditmaal is dan toch ze... niet met den wensch van den Volksraad rekening ... houden.

Het publiceeren van geheime stukken is af te k... ren, maar bij de departementen bestaat een gro... vrees voor het publiceeren van stukken van algeme... belang — zie het rapport-Meijer Ranneft — en het ... derhalve geen wonder dat langs verschillende kana... dergelijke vraagstukken bekendheid krijgen. Spr. vra... *ruimere publicatie,* waardoor aan publicatie op sli... sche wijze van zelf een einde zal komen. (In dit v... band verwijzen wij naar het artikel „*Openbaarhe*... in *De Loc.* van 14 Nov. blz. 27).

Spr. is het niet eens met de Regeering, dat de ... breiding van het communisme haar oorzaak vindt ... *leen* in misleiding van de bevolking. Er is ook een ... kort aan loon, waarvan de bevolking los wil, om... zij haar behoeften voelt stijgen. Een sociale evolutie ... bezig zich te voltrekken en het eenige middel van d... kleinen man om zijn positie te verbeteren, is staki... En aan het hoofd van een staking vindt men gewoonl... communisten.

De heer *Djajadiningrat* wijst op de ontmoediging, d... het niet rekening houden met de wenschen van d... Volksraad veroorzaakt heeft. Maar zoolang deze Ra... slechts een adviseerend college is, zal dit gedrag... moeten worden. Spr. heeft de gedachte aan non-coöp... ration bij den geestelijk ontwikkelden Inlander eve... wel nog niet kunnen waarnemen. Wat Indië op h... oogenblik ontbreekt is geen idealistische, maar *prak... sche politiek.* Bij die politiek is teleurstelling niet ... ontgaan en hij wenschte zijn intellectueele landgeno... ten te herinneren aan hetgeen mr. Schumann gezeg... heeft over de teleurstelling, die bij arbeiden in h... algemeen belang ondervonden zal worden. *(De Lo...* 19 Nov.).

De heer *Ten Berge* meent, dat de propaganda in Ho... land voor het zich verbinden voor het onderwijs i... Indië intensiever zou kunnen geschieden. Hij geloo... dat de meeste onderwijzers-in-kort-verband na afloo... in vasten dienst overgaan. *(De Loc.* 21 Nov.)

Gevangeniswezen.

Het was de Regeering aangenaam — zoo lezen w... uit het Reg. Antw. aan den Volksraad *(Java-Bode* 1... Nov.) — dat de *gedeeltelijke afschaffing van de rotta... straf in de gevangenissen* waardeering heeft gevonden... of en in hoever algeheele afschaffing zal kunnen plaat... hebben, zal nader worden overwogen. Toch moet aan

stonds worden bijgevoegd, dat voorloopig praktische bezwaren daartegen bestaan. De te *Sawah Loento* tegen ontvluchtingen getroffen maatregelen bestaan daarin, dat v.z.n. de mijn-uit- en doorgangen, waaruit de *ontvluchtingen* zouden kunnen plaats hebben, worden afgesloten en bewaakt, het emplacement van een der gestraften-kwartieren wordt ommuurd en dit emplacement verbonden wordt met den hoofdingang der mijn, waar de in dit kwartier gehuisveste veroordeelden te werk gesteld zijn. Binnen evenbedoeld emplacement blijft voor de veroordeelden voldoende ruimte over om beweging te nemen. Van het doen verrichten van te zwaren arbeid door de gestraften in het Mijnbedrijf is geen sprake. Verplaatsing van gestraftenkwartieren op *Noesa Kembangan* ligt niet in het voornemen der Regeering. Wel daarentegen zijn maatregelen getroffen om door een andere indeeling der veroordeelden over de verschillende kwartieren en door betere bewaking de *ontvluchtingen van het eiland* zooveel mogelijk tegen te gaan.

De *Deli Crt.* (23 Nov.) komt nog eens terug op het artikel in „*De Loc.*" (9 en 14 Nov.) over „*Donkere mijnen*". Het betreft niet direct het Bedrijf der steenkoolmijn, doch *Gevangeniswezen.* En waar die twee organen geheel los van elkaar staan, is in die veelvuldige rottanstraf min of meer ook een aanwijzing gelegen voor de *soort* arbeiders en het *peil* dier arbeiders, waarover het steenkoolbedrijf te Sawah Loento beschikt. *Rottanstraf* overeenkomstig de reglementen *in de gevangenis* toegepast, wijst op onverbeterlijke elementen, die op geen andere manier te regeeren zijn. Dat het in een bedrijf met zulke lieden ook moeilijk werken moet zijn, behoeft geen nader betoog. Door de berichten van „De Loc." zal nu ongetwijfeld een onderzoek worden ingesteld, die tot eene verbetering dier toestanden zal moeten leiden.

Op de schriftelijke vraag van het lid van den Volksraad F. Zaalberg of de Regeering bereid is openbaarheid te geven aan het rapport van het Kantoor van Arbeid over een inspectie van de Ombilinmijnen (Zie „Kol. Weekbl." dd. 24 Dec. blz. 8), heeft de Regeering geantwoord dat zij geen termen aanwezig acht, om bedoeld rapport te openbaren, doch bereid is de bescheiden ter kennisneming aan den Volksraad te doen toekomen (*Deli Crt.* 25 Nov.).

Communisme. Een Duitsche Kijk op het Chineesche vraagstuk.

In Engeland is vrijwel het geheele bestuur der communistische partij gearresteerd en Reuter voorspelt erbij, dat er nog wel meer zal volgen. Naar aanleiding van dit bericht wijdt de *Deli Crt.* (27 Nov.) een beschouwing aan *het communisme in Gr. Brittannië en Ned.-Indië.* Wie af en toe eens achter de coulissen kan zien — zoo besluit het blad — die voorziet dat er iets noodig zal blijken in *Ned.-Indië* om eens voor goed een voorbeeld te stellen en duidelijk te doen uitkomen, dat er nu een einde zal komen aan het ontwrichtend en onheil stichtend gewroet. Niet uit angst voor de orde van zaken. Voor ieder rustig toeschouwer kan van vrees daarvoor geen sprake zijn. De Regeering beschikt ongetwijfeld over de noodige gegevens en over de middelen om te doen wat zij in 's Lands belang noodig acht. Zoo goed als de Regeering in Gr. Brittannië. Het gebeurde in Engeland werpt de vraag op, wanneer de tijd zal aangekomen zijn om hier in Indië nu eens op die overeenkomstige wijze op te treden, ten einde kort en krachtig een einde te maken aan het gestook, dat de bevolking opzet en van haar werkelijke belangen afhoudt. Als we hier over honderd jaar eens over de communistische beginselen gaan spreken is dat vroeg genoeg. Voorloopig dient het oog op meer reëele vraagstukken gevestigd te blijven. Juist in het belang van land en volk. Het Britsche voorbeeld geeft daarom ook voor Ned.-Indië te denken.

Het *Soer Hbl.* (21 Nov.) betoogt, dat het ten slotte ook in Ned.-Indië zal moeten uitloopen, evenals in verschillende Balkanstaten, op een wet in den vorm der daar vigeerende „Loi pour la défense de l'Etat." Het is alleen maar de vraag: welke misdaden de communisten nog zullen moeten bedrijven, vóór men in Indië de noodwendigheid van een strijd tot het bittere einde tegen eene staatsgevaarlijke organisatie beseft.

De *Java-Bode* (20 Nov.) wijst op de *Communistische activiteit in de suiker.* Soerabaja is de stakingshaard geworden.

De *Java-Bode* van 23 Nov. geeft een verslag en een critiek van de „buitengemeen belangwekkende" lezing, die *dr. Mohr* den 21sten Nov. in den Deutschen Bund te Weltevreden gehouden heeft. Spr. gaf zijn indrukken van zijn reis door China en besprak het politiek-economisch leven in het Verre Oosten en zijn ontwikkeling, alsmede zijne verhoudingen tot het Bolsjewisme. Dr. Mohr verzekerde herhaaldelijk en met nadruk dat *het bolsjewisme voor het Verre Oosten geen gevaar* oplevert. De *J. B.* meent dat zij, die zich te veel blind staren op opgeblazen locale verhoudingen, er goed aan zouden doen kennis te nemen van de algemeenheid, waarin deze geleerde het vraagstuk beschouwd. Met tact heeft dr. Mohr vermeden zijne beschouwingen uit te strekken tot het chez-nous, surnous, behoudens een zeer flatteuze slottirade over onze koloniale politiek.

De Agama Djawa Soenda.

De Regeering gaf in haar *M. v. A.* bijzonderheden omtrent *Madrais* en zijn leer, welke in den laatsten tijd de aandacht der Islamieten zoozeer op zich heeft gevestigd, dat er in de res. Cheribon verscheidene malen rustverstoringen plaats hadden, waarbij de aanhangers van dien Madrais werden gemolesteerd. (*De Sumatra-Post* 24 Nov.).

De *Java-Bode* (14 Nov.) geeft nog een andere uiteenzetting. Op jeugdigen leeftijd kreeg *Madrais alias Pangeran Alibasah* Mohammedaansch Godsdienstonderwijs (Njantri), doch kon er niet wel mede opschieten. Thuis teruggekeerd, ontdekte hij onder de nalatenschappen van zijn vader, eigenlijk stiefvader, een oud geschrift, hetwelk een aantal aanwijzingen bevatte omtrent den godsdienst van de bevolking op Java, vóór de komst van den Islam. De godsdienst dan, alzoo Madrais, werd door den uit het buitenland overgekomen Islam verdrongen, omdat de belijders er niet de noodige aandacht meer aan gaven, ofschoon deze leeringen heel wat practischer en eenvoudiger in het leven toe te passen waren dan welke vreemde godsdienst ook. De erkenning van een God wordt er in vastgelegd, een hoogere Macht, die zich laat voelen en zien in de omgevende natuur en met wien ieder mensch zich direct kan verbinden door gedachtenconcentratie. Hiervoor zijn geen andere personen noodig, geen profeten en geen wali's. De eeredienst van God behoeft niet te geschieden op vaste tijden of op vaste plaatsen (masdjids, langgars of kerken). De verkondiging van die leer is zoo eenvoudig, dat er geen personen behoeven te worden aangewezen of opgeleid te worden om andere menschen er van op de hoogte te stellen, aangezien een ieder het na één uitlegging kan begrijpen. Ook omdat de leer zich zoo aanpast aan het dagelijksche leven van den mensch op Java. In elk mensch wordt een goede en een kwade geest gevonden, die invloed trachten uit te oefenen op zijn leven op aarde. Wie te veel gehoor geeft aan den kwaden geest, zal het in zijn leven slecht vergaan, en hem zal het niet gelukken zich in verbinding te stellen met den Allerhoogste (ook Allah genoemd!), aangezien Deze slechts het goede in den mensch lief heeft en allen, die slechts het goede betrachten. In het kort komt volgens dezen verkondiger van *de Agama Djawa Soenda,* zijn leer hierop neer, dat alle stellingen van de leer raadgevingen zijn om een goed en God dienend mensch te worden. Onder meer wordt er gepredikt om dengene, die ons kwaad doet, zulks niet met kwaad te vergelden, waar voor het straffen van den kwade speciale lieden zijn aangewezen. Vandaar dat bij de molestaties van de zijde der Mohammedanen, er van geen tegenactie gerept wordt of kan worden, aangezien de Agama -Djawa Soenda-menschen liever bescherming zoeken bij de autoriteiten, dan, hoe sterk zij zich ook gevoelen, de molesteerders aan te vallen.

Een reactie tegen den voortschrijdenden Islam op Java, kan de *J. B.* hier bezwaarlijk aannemen. Het bedoelde oud geschrift heeft nog niemand gezien. Met de *Samin-beweging van Rembang* is de Agama Djawa Soenda niet te vergelijken. Communistisch in den waren zin van het woord zooals de Samin-leer is, is de A. D. S. in het geheel niet.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS

Uit de Islamsche wereld.

I.

Toen in de maand April 1925 de Nationale Vergadering te Angora verschillende onderwerpen van staatsbelang behandelde, heeft de heer Sjech Ziyauddin Effendi eene uitvoerige rede gehouden, waarin hij, volgens mededeeling, voorkomende in de „Sinar Suma-

tra" van 15 Juni 1925, als zijne meening, ten opzichte van de bestaande toestanden te Constantinopel, te kennen gaf, dat het handhaven van de rust en orde in die hoofdstad een der voornaamste zorgen van de Turksche Regeering moest zijn.

Op dit oogenblik bestaan te Constantinopel ongeveer 1000 café's en huizen waarin drank wordt verkocht, terwijl de vele bioscoop- en tooneelgebouwen druk en gelijkmatig door het publiek worden bezocht.

Tengevolge van dat groote aantal drankhuizen behoefde men zich niet te verwonderen over het feit, dat ook de vrouwen van de verboden dranken gebruik maakten en Westersche gebruiken overnamen, die de overtuiging schenken, dat zij de lessen der beschaving en van den vooruitgang geheel vergeten.

Wel is waar is een deel der bevolking tegen het aannemen der Westersche instellingen en gebruiken, doch de praktijk wijst aan dat velen volgaarne handelingen doen, die geheel en al in strijd zijn met hunne godsdienstige wetten.

Op kleinere schaal bestonden die toestanden ook wel vóór den jongsten grooten oorlog, doch sedert dien zijn zij in zulk een omvang toegenomen, dat het algemeen volksbelang er mede is gemoeid, aangezien de menigte, door verwaarloozing van den godsdienst en het tegenwerken van de beschaving en den vooruitgang, zich zelve groote schade toebrengt.

Elke godsdienst verbiedt zekere handelingen en de spreker kon niet begrijpen op welke wijze de Christenen hun godsdienst verzorgden.

Ook te Constantinopel hoort men dikwijls beweren dat men geen godsdienst meer heeft en stelde de spreker zich om die reden de vraag of Turkije nog wel een Mohammedaansche staat is?

Hij bracht daarbij in herinnering hoe de Christenwereld vertoornd was over de verdrijving der Grieken uit Turkije, door de Turksche Regeering.

Het heeft er veel meer van, zeide de spreker, alsof de Turksche Regeering meer hare gedachten spitst op de versterking der kasmiddelen dan op de verwaarloozing der vrouw, welke de oorzaak kan zijn dat het Turksche volk ten gronde gaat.

De met vuur voorgedragen rede maakte geen bijzonderen indruk in de Nationale Vergadering.

Een der verbaasde ministers, n.l. Hamdulla Shahbi Beij, bestreed de beweringen en verklaarde dat het optreden van het Turksche volk veel beter was dan het vroeger ooit was geweest.

Als zijnde anti-Turksch gestemd, laat de Turksche Regeering geen Armeniërs in haar land toe.

Ook zijn vele Armeniërs uit Turkije verwijderd, met inbeslagname hunner eigendommen.

Doch met de uitvoering van die bevelen schijnt het niet zoo nauw te worden genomen, want het is opgevallen, dat, niettegenstaande het uitgevaardigde verbod, men tal van Armeniërs, vooral in Austana, kan ontmoeten, die, met hunne goederen beladen, terugkeeren naar hunne vroegere verblijfplaats.

Deze aangelegenheid is ter oore gekomen van het bestuur te Angora, dat opheldering heeft verlangd, terwijl daarna, volgens de latere berichten, zou zijn gebleken dat onregelmatigheden zouden hebben plaats gehad in den vorm van omkooperijen, waarbij de namen werden genoemd van den commissaris van politie Saaduddin Beij, Safhian Effendi en aan den handelaar in dranken mr. Balu.

Voorts zouden in deze zaak zijn gemengd Ali Hardar Beij, oud-gouverneur van Constantinopel; Rashad Beij, secretaris van het Departement van Binnenlandsche Zaken en Afsaloeddin Beij, directeur van de gevangenis.

Allen werden in hechtenis gesteld en zullen, naar men vermoedt, voor het Hof te Angora terecht staan.

In de „Saiful Islam" wordt aangedrongen op strenge bestraffing, zonder aanzien des persoons.

Een andere arrestatie heeft eveneens de aandacht getrokken door de inhechtenisneming van de personen Rasul Goza, Salia Pasha, Afdirochi Effendi, Hookri Onanus en Adahalabi.

Orthodox-Mohammedaansch geloovig, hebben zij de rust en orde verstoord, door, op eigen gezag, berichten te verspreiden dat de Turksche republiek de godsdienstige wetten niet nakomt, dat de bevolking hare bevelen niet behoeft op te volgen, enz.

Deze aangelegenheid zal te Angora worden behandeld.

Ook in de provincie Manman zijn een 9-tal personen, wegens hetzelfde delict, gevangen genomen.

De ongunstige verhouding tusschen Turken en Arabieren heeft aan den heer Zawad Pasha, vertegenwoordiger van de Angorasche regeering in de Mossoelcommissie, aanleiding gegeven om daaromtrent inlichtingen in te winnen bij den redacteur van de „Almoktabis" te Damascus.

Deze verklaarde dat, hoewel in den laatsten tijd betreurenswaardige verwikkelingen tusschen beide volksgroepen waren voorgekomen, de Turksche regeering al hare krachten inspant om de Arabische toestanden te verbeteren.

Op de vraag naar de reden waarom de Turksche pers zoo tegen de Arabieren te keer ging, antwoordde hij dat de voorstelling van zaken diende om het Arabisch verweer te bestrijden.

Men moest daaruit evenwel geen vijandige Turksche stemming opmaken.

Turkije verlangt met Arabië samen te werken tot verbetering van toestanden aldaar en in het belang van den Mohammedaanschen godsdienst.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Eerbiediging van elkanders zeden en gewoonten.

In de „Pewarta Soerabaija" van 18 Juli 1925 worden de lezers herinnerd aan de beschikking, welke genomen is inzake het conflict, dat destijds bestond tusschen de bouwmaatschappij „Koepang" en het beheer van den Chineeschen tempel te Kepoetran en welke ten nadeele is uitgevallen van laatstgenoemde partij.

Het gevolg daarvan is geweest, dat de bouwmaatschappij, naar goedvinden en op het tijdstip dat haar goeddunkt, met den Chineeschen tempel kan handelen, zooals zij wil.

Elk volk stelt er prijs op de zeden en gewoonten van anderen te eerbiedigen en is van oordeel dat eene beschikking, in strijd met die zeden en gewoonten genomen, niet mag worden uitgevoerd.

Ook de Nederlandsch-Indische wetten eerbiedigen die beginselen voor alle daar wonende volksgroepen, wel wetende hoevele malen rustverstoringen moesten worden gedempt, doordien in strijd daarmede werd gehandeld.

De wijze waarop bovenvermeld conflict werd behandeld, heeft de gemoederen van vele Chineezen in onrust gebracht, doch, wat wil men doen tegen eene rechterlijke beschikking, die, volgens de wetten des lands, nu eenmaal in het leven is geroepen, vraagt de schrijver?

Het beste is zeker een vriendelijk gezicht te zetten en zich te onthouden van pogingen om anderen in zijne zeden en gewoonten te kwetsen.

Doch aldus denkt de schrijver van een artikel in de Indische Courant er blijkbaar niet over, toen hij onlangs als zijne meening te kennen gaf, dat het hem onbegrijpelijk voorkwam hoe behoorlijk ontwikkelde Chineezen, niettegenstaande de puike Westersche medische wetenschap en de aanwezigheid van vele bekwame Westersche geneesheeren, zich toch nog hardnekkig vastklampen aan de door den sleutelbewaarder van den Chineeschen tempel bereide geneesmiddelen, die gewoonlijk bestaan uit een gekookt mengsel van versche kippeneierenschillen en soorten boomschors, hetgeen geen genezing brengt.

De bedoeling van die opmerking is blijkbaar den Chineeschen tempel te beschouwen als een gevaar voor zieken en voor de samenleving en de gemoederen in de verliezende partij in het conflict met de bouwmaatschappij gerust te stellen, doch daaraan kan ook eene reclame voor de Westersche medische wetenschap verbonden zijn.

Tegen de meening dat de Chineesche tempel een gevaar zou opleveren voor de Chineesche samenleving, acht de schrijver zich verplicht te protesteeren.

Hij wenscht niemand geloof en vertrouwen op te dringen in de kracht, welke van een Chineeschen tempel kan uitgaan en ieder persoon vrij te laten in zijne meening, doch zijns inziens is de klèntèng geen gevaar voor de samenleving.

De Chineesche pers heeft nog nooit een verwijt gericht tot den Westerschen geneesheer, wanneer de onder diens behandeling zijnde patiënten bezweken.

Zij denkt er zelfs niet over dien geneesheer een gevaar voor de samenleving te noemen en had verwacht dat men van de zijde der redactie van de Indische Courant zich op datzelfde standpunt had willen stellen ten opzichte van den Chineeschen tempel.

Ook in andere aangelegenheden stelt de Europeesche pers zich, volgens den schrijver, niet altijd op een zuiver standpunt, daarbij als voorbeeld aanhalen-

de de wijze waarop zij is opgetreden tegenover de beweging der Chineezen voor de inzameling van liefdegaven ten behoeve van de noodlottige landgenooten in China.

Terwijl de Nederlanders, zoowel landsdienaren als particulieren, zich, bij plaats gehad hebbende rampen en conflicten, haasten om hunne landgenooten, die de slachtoffers daarvan zijn, geldelijken bijstand en ook op andere wijzen steun te verleenen en dit als daden van plicht te beschouwen, neemt de Europeesche pers eene tegenovergestelde houding aan wanneer die mildheid wordt betracht door Chineezen, ten behoeve van de Chineesche slachtoffers in China, die eveneens bij het vervullen van hun plicht in de moeilijkste omstandigheden werden gebracht.

Waar die slachtoffers verbetering vroegen van hunne bestaansvoorwaarden, is het verleenen van geldelijken bijstand niets anders dan eene geoorloofde fatsoenlijke daad, die aanmoediging verdient, al is die ook ten spijt van anderen, die de zaken anders inzien.

Allen, die ook maar eenigszins gevoelens van menschenliefde in zich omdragen, zijn verplicht steun aan die slachtoffers te verleenen en verwachten van de tegenstanders op zijn minst, dat zij dat streven niet alleen niet tegenwerken, doch ook de gevoelens van de voorstanders zullen eerbiedigen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Zwerftocht door Timor en Onderhoorigheden.

Het onder dezen titel bij de Uitg. Mij. Elsevier te Amsterdam verschenen boekwerk bevat de indrukken, opgedaan door den schilder-teekenaar-schrijver W. O. J. Nieuwenkamp tijdens zijn vierde Indische kunstreis, in het jaar 1918. Ofschoon het de bedoeling was van den hr. N. om ook het eiland Ceram in zijn onderzoek te betrekken, moest hij door ziekte daarvan afzien, zoodat dit boek alleen betrekking heeft op bezoeken aan Timor, Soemba, Roti, Alor, Soembawa, Flores e.a. eilanden der res. Timor en Onderh.

De tekst is gegeven in dagboekvorm, korte aanteekeningen met hier en daar een uitwijding. Aan het slot van het dagboek nog: Aanteekeningen omtrent het eiland Alor; Een en ander over de mokko's (bronzen keteltrommen) van Alor; en: Mededeelingen over de weefsels van Soemba. De talrijke illustraties welke het werk verluchten, zijn alle reproducties van oorspronkelijke teekeningen en schetsen van den hr. N. (Voorloopige aankondiging).

De Opbouw. Democratisch tijdschr. v. Nederl. en Indië.

Het Dec. Nr. bevat eene beschouwing van den hr. H. F. Tillema over het bevolkingsvraagstuk op Java en de Buitengewesten. Schr. is overtuigd dat de beweringen omtrent de phenomenaal snelle toeneming van Java's bevolking gedurende de laatste eeuw, louter op fantasie berusten. Aannemende dat de uitkomsten der volkstelling van 1920 juist zijn en Java in dien tijd rond 35.000.000 bewoners telde, acht schr. het uitgesloten dat ruim 100 jaar geleden het aantal inwoners slechts ± 4.000.000 zou hebben bedragen, zooals door velen met volle overtuiging gezegd en geschreven wordt. Wanneer men bedenkt dat in veel streken van Java hevige malaria heerscht, dat mijnwormziekte zeer verspreid is en dat beide ziekten het kindergeboorte en -sterfte-vraagstuk in hooge mate beïnvloeden, dan m o e t men tot de overtuiging komen dat het onmogelijk is dat de bevolking van Java zich in het tijdsverloop van een eeuw v e r n e g e n v o u d i g d zou hebben. Volgens den hr. T. mag men veilig aannemen dat door verschillende, door hem genoemde oorzaken, vroegere opgaven omtrent bevolkingssterkte alle betrouwbaarheid missen. Over enkele jaren, als er weder een betrouwbare telling wordt gehouden, zal eerst kunnen blijken of de bevolkingstoename inderdaad zoo groot is, dat men van o n r u s t b a r e n d mag spreken en als gevolg daarvan emigratie naar de buitengewesten meer dan tot dusverre noodig zijn zal.

Hoe de hr. T. over een en ander denkt, zijne uiteenzettingen over de gevolgen van emigratie, zijn meening over de oorzaken der geringe bevolking van sommige streken der buitengewesten enz., dit alles kunnen wij niet — zonder de zaken uit haar verband te rukken — in een kort bestek vermelden, waarom volstaan wordt met eene aansporing tot nadere kennismaking met het artikel zelf.

In dezelfde afl. bespreekt de hr. W. de Cock Buning in critisch-opbouwenden zin het jongste Statistisch jaaroverzicht van Nederlandsch-Indië. — Mr. A. M. Joekes' maandelijksche kroniek behandelt: Het Indisch beleid — een democratisch program — bestuursmaatregelen in Indië.

De Indische Mercuur.

No. 52 (25 Dec.). Berichten van de afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 19: Over kapokvervalsching met katoen. Ons Insulinde, door B. Alkema. Derde, geheel omgewerkte druk, besproken door C. Lekkerkerker. — Omvang van de kapokcultuur in Ned.-Indië. — Ondernemersraad voor Ned.-Indië. — De olie-industrie in de productielanden van oliehoudende zaden. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De literatuur-opgave van het Kol. Instituut in dit Nr. heeft betrekking op de volgende onderwerpen: Aetherische oliën, boschwezen, looistoffen, gommen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten. Enz.

De Indische Verlofganger.

Behalve een kort bijschrift bij een portret van Mr. J. H. Abendanon, bevat No. 20 (van 25 Dec.) o.m. Het gehelmzinnige Oosten, door v. d. B. — Zijn in Indië vastgestelde huwelijksvoorwaarden hier te lande rechtsgeldig? — Een stukje oud-Atjehsche geschiedenis, door C. Vis—Janssen van Raaij. — Tehuis voor Indische studenten (Prins Mauritsplein 23, 's-Gravenhage).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 20 (14 Nov.). Kleine landbouwers-coöperatie. — Bemiering als bestrijdingsmiddel tegen katoeninsecten, door S. Leefsma. — Plannen tot beperking der theeproductie in Britsch-Indië. — Het vraagstuk der kapitaalsonttrekking (zgn. „drainage") in Ned.-Indië, door Mr. L. A. de Waal (ontleend aan de Ind. Gids). — De Engelsche rubber-productie. — Katoencultuur der bevolking op het eiland Flores. — De Java-emigratie en de koelie-ordonnantie, door J. Th. Dinger.

Id. No. 21 (21 Nov. '25). Landbouw-coöperatie. — De verhooging van de opbrengst van vischvijvers door bemesting. — Rubber, door Mr. A. G. N. Swart (Weekbericht Handelsvereeniging te Soerabaia). — West-Australië als exportland en afzetgebied voor Ned.-Indische producten gedurende 1923—24. — Zwavel als meststof. — Welvaart in rubberstreken. — De kleine landbouw in den Oosthoek (Gronduitgifte zonder voorbereiding. — Wie is „minvermogend"?).

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 50 (14 Nov.). Onze Chineesche medeburgers en de vooruitgang, door L. — Samenwerking van officieele lichamen in Indië. — Met de Japansche visschers bij de Duizend Eilanden, door Dr. H. C. Delsman. — De opening der Indologische faculteit te Utrecht, door Insider.

In de rubriek „Onze meening" wordt de Universiteit te Leiden verweten dat zij den oud-Gouverneur Generaal Van Limburg Stirum een voordracht over Indië liet houden. „Het spreken staat een iegelijk vrij. En elke groep heeft het volste recht, als voorlichter uit te noodigen, wien men als zoodanig het geschikt oordeelt. Doch dat juist *deze* oud-bewindsman voor *deze* studentengroep en in *deze* periode met juist *dit* Indische onderwerp optrad, geeft een bijsmaak van... ethiek!"... „Het schijnt, dat juist de groep Leidsche hoogleeraren en hun aanhang bij voorkeur hun ethische richting en politieke overtuiging naar voren wenschten te schuiven...."

In aanmerking genomen het (door de Ind. Post niet genoemde) feit, dat voor hetzelfde studenten-auditorium onlangs niet minder dan vier voordrachten over Indische onderwerpen gehouden zijn door... Mr. Gerritzen, schijnt onrechtvaardiger critiek dan die welke hier wordt uitgeoefend op de „Leidsche school", wel niet denkbaar.

Indisch Militair Tijdschrift.

Het Nov.-Nr. bevat: De huidige stand van het vraagstuk „De inrichting van verdedigende stellingen", door W. v. Exter. — Het psychotechnisch geschiktheidsonderzoek van vliegeniers, door A. E. C. van Saarloos. — Commentaren van maarschalk Foch op eenige grondregels voor het gevecht in het A. T. V., door Camurs. — Mededeelingen van het comité voor het huldeblijk aan H. M. de Koningin. — Overzicht van tijdschriften, enz.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 45 (20—26 Nov. '25). Het Indische weermachtsvraagstuk, door T. Bakker, kapitein van den Generalen Staf (vervolg). Het gemeentekiesrecht. Desiderata van den Pol.-Econ. Bond. — Pangeran Adipati Ario Mangkoenegoro VII. 1915—15 November—1925, door Van de Kamer. — De splitsing der

Marine. De gulden middenweg. — Voordrachten over hygiëne, door Prof. H. M. Neeb (mededeelingen over de amoeben-dysenterie).

Zending en Missie.

St. Claverbond. Jan. '26. Santosa. Historisch verhaal, door A. Soegija S.J. — Batikles te Ambarawa, door Zuster Magdalena (met ill.). — De biecht der „wong Djawa", door C. Poespadihardja S.J.

De Java-Post. 20 Nov. '25. Pastoor Th. van Swieten † (overleden te Semarang op 17 Nov. '25, na onafgebroken ruim 35 jaar in Indië op velerlei gebied en met vrucht te hebben gearbeid).

De Katholieke Missiën. Dec. '25. Het Mahomedanisme op Flores (vervolg), door P. Simon Buis (vervolg).

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. Dec. '25. Ein Gang durch die Batakmission im Jahre 1925. Nach den Berichten der Missionare und der Pandita Batak zusammengestellt von Dr. J. Warneck.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Jan. '26. Mooi Tanimbar (met ill.).

De Macedoniër. Dec. '25. Soemba. De nieuwe zendingsgeschiedenis (1904—1924), door K. D. Wielenga. — Van mijn uitkijk, door D. Pol. Een interessante rubriek, waarin de schr. aandacht vraagt voor verschillende belangrijke zaken op zendingsgebied of daarmede verband houdende onderwerpen. Van één er van, getiteld „Bali en Isslam", volgt hier de aanhef.

Een Jong-Baliër heeft een brief gezonden aan den Britsch-Indischen wijsgeer Rabindranath Tagore en den leider Mahatma Gandhi. Daarin klaagt hij, dat de Baliërs, die aan hun oer-oude Hindoeïsme vasthouden willen, zoo weinig van hun eigen godsdienst weten; dat niet weinigen tot den Islam overgaan, en dat nog altijd het gevaar van de Roomsche Missie dreigt. Hij vraagt naar de mogelijkheid om zich in Britsch-Indië, het stamland van den Hindoe-godsdienst, in de leer van het Hindoeïsme te bekwamen, opdat hij, na volbrachte studie, in zijn eigen land en onder zijn eigen volk moge leeraren, het opnieuw grondvesten, en voor ondergang behoeden......

Royeering van leden der Indonesische Vereeniging.

In de Nov.-afl. van Indonesia Merdeka, orgaan van de Perhimpoenan Indonesia (Indonesische Vereeniging) te 's-Gravenhage leest men:

Besluit I. De algemeene ledenvergadering van de Perhimpoenan Indonesia, gelezen het schriftelijk verzoek van zestien leden tot royeering van het lid Pryohoetomo wegens het aanvaarden door hem van het lectorschap in de Javaansche taal aan de Ondernemers-faculteit voor Indologische studie te Utrecht,

gehoord de uiteenzettingen en de verdediging van het lid voornoemd ter genoemde vergadering,

gelet op art. 12 van de statuten,

van oordeel: dat de handeling van het lid Pryohoetomo niet alleen beteekent een aantasting van het saamhoorigheidsbeginsel der Vereeniging, maar bovenal een overloopen naar den vijand en uitbuiter van het Indonesische volk; — dat blijkens zijn verdediging zijn handeling louter gebaseerd is op persoonlijke eer en eigen materieel voordeel, waardoor het belang van het Indonesische volk hem niets kan schelen,

besluit met algemeene stemmen meergemeld lid Pryhoetomo van de ledenlijst der Perhimpoenan Indonesia te schrappen.

Besluit II. De algemeene ledenvergadering der Perhimpoenan Indonesia, gehouden op 4 Oct. 1925 te 's-Gravenhage,

kennis genomen van de ingezonden artikelen van den heer Soetan Casajangan, sinds 1913 eerelid van de Vereeniging, in de Indische Loods van 31/7 en 6/8 en in de Ind. Courant van 16/7 1925;

van oordeel, dat de geest van genoemde artikelen in flagranten strijd is met de beginselen der Vereeniging;

overtuigd van zijn vooropgezette bedoeling om het Indisch nationaal gevoel te krenken,

acht hem het eerelidmaatschap onwaardig en besluit met algemeene stemmen hem als zoodanig te royeeren.

Club van Nederlandsche Vogelkundigen.

Door Jhr. Dr. F. C. van Heurn te Bandoeng werd ons toegezonden afl. 2 van Jaarbericht No. 15 van genoemde vereeniging (verschijnend bij Sneep en Maris te Zevenbergen). In deze afl. vindt men o.m. de navolgende opstellen: Een Indische koekoek en zijn pleegouders (een, ook door illustreering, interessante bijdrage tot de kennis van het parasitisme der Indische koekoeken, geschreven door H. P. Maasdam). — Over de „broedgewoonten" van eenige Javaansche parasitische Cuculidae, door M. Bartels Jr.

Suriname.

Wij moeten even terugkomen op de grootscheepsche koloniale opruiming, die Mr. Lijdsman op het oog had en waarover wij handelden in ons nummer van 17 December. Wij willen n.l. de aandacht onzer lezers vestigen op het volgende uitknipsel uit de N. R. Ct. van 18 December, Ochtendblad C:

„Geen afstand van Fransch koloniaal gebied.

PARIJS, 17 December. (Belga.) De minister van koloniën heeft in de Kamer verklaard, dat er nooit in eenige omstandigheid sprake van geweest was een deel van het koloniaal gebied af te staan om uit de financieele moeilijkheden te geraken."

Het uitvoerige ontwerp omtrent de eventueele overdracht der Fransche koloniën in West-Indië, door Mr. Lijdsman begin Juli 1924 aan het Fransche Ministerie van Financiën toegezonden, schijnt dus de Fransche regeering niet overtuigd te hebben van het nut van den maatregel.

Wellicht meent die regeering dat Mr. Lijdsman's opvatting van het begrip „koloniën" niet meer van dezen tijd is.

Er is, sedert de Deensche regeering in 1917 de Deensche Antillen aan de Vereenigde Staten verkocht, toch wel het een en ander veranderd in de wereld.

* * *

Bij resolutie van 12 November 1925 No. 3465 is bepaald dat het Landbouwproefstation niet meer als 2e afdeeling van het departement van landbouw, nijverheid en handel zal worden beschouwd, maar een afzonderlijken diensttak zal vormen.

„De West" teekent hierbij aan:

In de resolutie, waarbij het voorgaande bepaald wordt, komen de volgende, eenigszins wonderlijk klinkende overwegingen voor:

„Overwegende, dat het voor een goeden gang van zaken in den dienst en de behartiging naar buiten van de landbouwbelangen, noodzakelijk is de directie van het Landbouwproefstation af te scheiden van het departement van landbouw, aangezien de persoonlijke verhouding tusschen den directeur van den landbouw en den directeur van het landbouwproefstation van dien aard is, dat eene vruchtbare samenwerking tusschen beiden niet mogelijk blijkt, zooals de ervaring van de laatste jaren heeft uitgewezen door de herhaaldelijk voorkomende wrijvingen, waarin ook na veelvuldige tusschenkomst en waarschuwing van den gouverneur geen verbetering is gekomen, terwijl die minder goede verhouding gebleken is ook naar buiten remmend te werken, besluit..." enz.

* * *

„De West" van 4 December schrijft:

„De Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten bericht gezonden, dat de in September 1921 alhier aangenomen verordening betreffende het onderwijs (de zoogenaamde gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs) bij Koninklijk Besluit van 19 October 1925 vernietigd is, op grond van strijd met het algemeen belang van het Rijk en Suriname (de zorgelijke toestand der Surinaamsche financiën).

Hiermede is dus de verplichte gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs voorloopig van de baan.

Intusschen wordt nog steeds gewacht op het Koninklijk Besluit betreffende de versobering van het onderwijs, welke Suriname van uit Holland is opgelegd."

* * *

„De West" van 24 November vertelt van een 24-jarigen jongen man, die met een gezelschap uit visschen is gegaan, verdwaald is geraakt en 33 dagen in het bosch heeft gedwaald. Men zocht naar hem, maar gaf na een paar weken het zoeken op, in de veronderstelling dat de ongelukkige wel om het leven zou zijn gekomen. Deze heeft er echter het leven afgebracht. Na ongeloofelijke inspanning is hij eindelijk te recht gekomen op een Boschnegerdorp aan de Boven Saramacca, waar hij door de bewoners liefderijk werd opgenomen. Ware het niet al dien tijd droog weer geweest dan was hij zeker omgekomen. 's Nachts haalde hij een hoop droge bladeren bijeen om daarop te slapen. Daar hij onbegrijpelijkerwijze nòch mes, nòch kapmes bij zich had, moest hij leven van de vruchten, die de daar zeer talrijke apen uit de boomen lieten vallen. Een enkelen keer kon hij een jongen palmboom doorbreken om de palmkool daaruit te halen. In de kuilen van ontwortelde boomen en in de oksels van de bladeren van den Maripapalm vond hij drinkwater.

Vuur kon hij niet maken, daar hij geen lucifer bij zich had. Behalve de apen heeft hij weinig wilde dieren ontmoet. In al dien tijd geen enkelen tijger of slang.

Van den aanvang af had hij de overtuiging dat hij te recht zoude komen. Hij had geen angst en sliep des nachts gerust. Toen hij op het Boschnegerdorp kwam was hij niet in staat veel te eten. Hij had geen honger doch voelde behoefte aan een bad en aan veel rust.

Volgens berichten in volgende nummers van „De West" maakt de verdwaalde, die in het militaire hospitaal is opgenomen, het echter niet goed. Hij is in de laatste dagen eenigszins verward van zinnen en schijnt nu plotseling pessimist te zijn geworden. In een moedelooze bui is hij uit een venster gesprongen, waarbij hij een ernstige kaakverwonding opliep.

Het laatste bericht — in „De West" van 4 December — is dat de jonge man aan een acute verwarring lijdt, wat wel meer schijnt voor te komen bij personen die verdwaald waren. De doktoren hebben echter goede hoop dat hij zal herstellen.

* * *

In het Dagblad „Ons Noorden" begint Pater W. Ahlbrinck een reeks brieven uit Suriname, die over allerlei onderwerpen zullen handelen en ongetwijfeld zeer interessant zullen zijn. Onze lezers zullen zich herinneren dat wij het hier meermalen hebben gehad over de studiën van Pater Ahlbrinck over de taal en de zeden en gewoonten der Surinaamsche Karaiben.

In „De Groene Amsterdammer" van 19 December een brief van Jan Spakler uit Nickerie, het westelijkste district van Suriname.

De heer Spakler is daar werkzaam op het kantoor van de „American Dutch Guiana Cotton Corporation te New-York" en heeft bij zijn vertrek uit Nederland beloofd Surinaamsche brieven te zullen schrijven.

* * *

„De West" van 24 November meldde:

De reis van den gouverneur naar Nickerie en Coronie is bepaald op 14 December (niet 12 December zooals aanvankelijk was bepaald). Genoodigden zijn de heeren mr. A. van Traa, J. R. C. Gonggrijp, majoor I. L. Bierman, mr. F. L. J. van Haaren, S. Seliwanofsky, dr. M. van Haeff, C. R. Weytingh, J. Yff, terwijl voor de pers medegaat de heer J. A. Mac May. Mevrouw van Heemstra, freule van Heemstra en fräulein Bentz maken de reis mede, met den luitenant-adjudant jhr. C. van Suchtelen van den Haere.

De gouverneur is Vrijdag niet naar Cottica geweest, zooals wij abusievelijk de vorige week vermeldden, maar naar Waterland en Laarwijk.

Zijne Excellentie moet verrast geweest zijn over den betrekkelijk gunstigen toestand waarin de koffieboomen verkeerden van de nu reeds sedert jaren verlaten plantage Waterland. Het moet met betrekkelijk weinig kapitaal mogelijk zijn om deze plantage weder uit de wildernis te voorschijn te halen.

Het bezoek aan Laarwijk gold o.m. de vestiging aldaar van Javaansche kleine landbouwers, die zich aardig uitbreidt.

Curaçao.

Middelen.

Over het derde kwartaal 1925 hebben de middelen ƒ 105.000.— meer dan het overeenkomstige tijdvak van 1924 opgebracht, en ƒ 260.000.— meer dan het 1/4 der raming voor 1925. De voornaamste opbrengsten boven de raming zijn: ƒ 57.000.— invoerrecht, ƒ 81.000.— gedistilleerd accijns, ƒ 4300.— overdrachtsbelasting, ƒ 14.000.— inkomsten van de posterij, ƒ 9000.— draadlooze telegrafie, ƒ 21.000.— loodsgelden en ƒ 91.000.— alle andere ontvangsten. Daartegenover heeft de inkomstenbelasting weer niet minder dan ƒ 43.000.— beneden de raming opgebracht.

Over de eerste negen maanden van 1925 is de uitslag, dat ƒ 300.000.— meer dan over dien tijd in 1924 is opgebracht en ƒ 400.000 boven 3/4 der raming.

Wordt het niet meer dan tijd, dat men op Curaçao eens anders gaat ramen? Eigenlijk zijn die laatste ƒ 400.000.— nog belangrijk hooger te stellen, want bij de raming voor 1925 was gerekend op ƒ 97.000.— als verhoogde opbrengst van eenige middelen, die door den Kolonialen Raad niet aangenomen is.

Cuba.

Langzaam aan raakt er zoo het een en ander bekend omtrent die beruchte terugreis van de *Ave Maria* van Cuba.

Wij en iedereen dachten, dat *Rio Hacha* de *eerste* plaats was geweest, waar de *Ave Maria* had aangelegd om proviand in te nemen.

Het is waarlijk ontstellend nu te vernemen, zooals *La Cruz* van een der opvarenden vernam, dat bij vertrek uit Puerto Padre (Cuba) er ruim 250 menschen uit onze kolonie en bovendien nog ± 30 Engelschen er bij aan boord genomen werden, welke laatsten zelf hun passage betaalden. Er waren dus ten naaste bij 300 menschen aan boord.

Het voedsel was slecht en ontoereikend. Daarom werd op den Oosthoek van Cuba de haven van Baracoa, en later ook Haiti aangedaan om levensmiddelen te koopen. Eerst daarna kwam men te Rio Hacha voor hetzelfde doel binnen, en later nogeens.

Wij laten het aan het oordeel van elken niet-partijdigen lezer over te beslissen of hier met de levens van 300 opvarenden niet op de meest lichtvaardige wijze is omgesprongen als men hoort, dat op deze reis binnen een maand tijds tot viermaal toe een haven moest worden aangedaan om levensmiddelen te koopen voor die 300 opvarenden.

Nog iets. Men heeft ons kwalijk genomen, dat wij aanmerking gemaakt hebben op het veel te groote getal personen, die aan boord van de *Ave Maria* waren opgenomen, iets wat door de wetten onzer kolonie niet wordt toegestaan.

Ziehier een duidelijk bewijs.

De *Gracia Maria* nam te Punta Gallina 100 personen van de *Ave Maria* over om ze naar Aruba te brengen. Men zal zeggen: nood breekt wet. Goed, maar wij zullen alleen bewijzen dat het getal veel te groot was.

De *Bolelin Comercial* van eergisteren publiceerde een bericht, dat diezelfde *Gracia Maria* gisteren van hier naar Aruba zou vertrekken met lading en *10 passagiers* segun la ley, dus omdat de wetten van onze kolonie niet *méér* passagiers aan boord toelaten.

Was ons oordeel te streng, dat er bij deze reis van de *Ave Maria* met het leven der passagiers roekeloos gespeeld is?

(A. d. C.)

Een bate voor de Koloniale kas.

Ons oog viel eenige weken geleden op een bericht in het *Handelsblad,* meldende dat een wetsontwerp was ingediend tot verhooging van hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting voor 1924. Daarbij werd voorgesteld een nieuwe post: rente over het zich in 's Rijks schatkist bevindende tegoed van Curaçao ƒ 71.200.— Uit de toelichting bleek, dat de eigenlijke vergoeding over 1924 bedraagt ƒ 71.144.28. Overigens is verwezen naar de toelichting van een op 28 Nov. 1924 ingediend wetsvoorstel, waarbij over 1922 en 1923 met dezelfde omschrijving uitgetrokken is ƒ 88.000.—

„Curaçao heeft", zoo wordt daar gezegd, „sedert 1922 een tegoed bij 's Rijks schatkist, dat, in verband met de kasbehoeften der kolonie wisselend, op 31 Dec. 1923 ƒ 1.111.923.12 bedroeg. Krachtens eene met den Minister van Koloniën getroffen overeenkomst zal het Rijk over dit tegoed een rente vergoeden tot hetzelfde percentage als voor voorschotten aan de koloniën wordt in rekening gebracht, zijnde thans 5 pCt."

Zouden er geen termen zijn op de Curaçaosche begrooting voor 1926 met een dergelijke bate rekening te houden?

Rekening 1922.

Over 1922 hebben de middelen bedragen ƒ 1.812.966.77½, de uitgaven ƒ 2.517.350.32, zoodat de steun van het moederland is vastgesteld op ƒ 704.383.54½.

Bootbezoek.

De Amigoe van 14 Nov. l.l. schrijft:

Ongewoon vroeg dit jaar, reeds a.s. Dinsdag 1 December kunnen we hier de eerste toeristenboot uit Engeland verwachten.

Het is het stoomyacht *Arcadian* van *the Royal Mail Steam Packet Cy.*

Voor zoover wij weten, bezoekt deze boot voor de eerste maal onze haven. Ze is 535 voet lang, meet 12.000 Reg. Ton en heeft 19.500 ton waterverplaatsing.

Het schip is een waar paleis van luxe en comfort en wordt geroemd als: *„The cruising Ship Wonderful".* Die boot komt 's morgens 6 uur voor de haven en vertrekt dienzelfden avond via La Guayra, Trinidad, Barbados naar Southampton.

En verder:

Al lang liep het gerucht dat de groote Fransche oorlogsboot de *Jeanne d'Arc,* die vorig jaar ook La Guayra bezocht, binnenkort ook onze haven een bezoek zou brengen.

Thans is het zeker, en zal deze boot van 24 tot 27 December, dus tijdens de Kerstdagen, in onze haven liggen.

De *Jeanne d'Arc* is reeds in 1902 gebouwd, heeft

Een nieuw Dansinstituut.

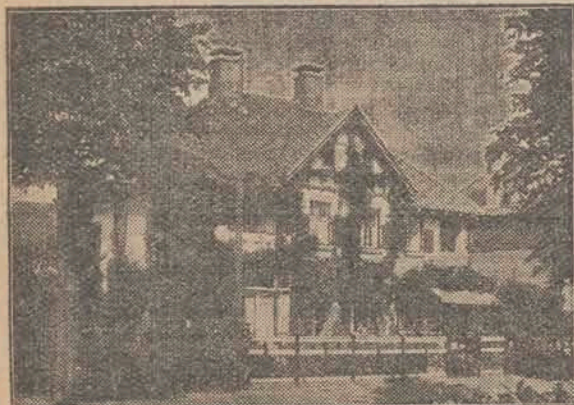
In dezen tijd, nu er meer gedanst wordt dan ooit tevoren, gedanst bij de lunch, gedanst bij de tea, gedanst bij het diner, gedanst bij het souper, in deze eeuw-van-den-dans is het vanzelfsprekend, dat de dansinstituten als uit den grond verrijzen. Immers niemand waagt zich in het publiek aan eene kunst zonder overtuigd te zijn, daarin een goed figuur te slaan en de enkeling, die zich ongeschoold op den gladden vloer waagt, beteekent voor de toeschouwers een waarschuwing, dit voorbeeld van overmoed niet te volgen.

Het Haagje vooral telt onder zijn inwoners vele danslustigen en velen van hen zal het een vreugde zijn, te vernemen, dat weder in het Duinoord-kwartier een eerste-klasse dansinrichting is gevestigd. Het is die van Erny de Clerq, Frankenstraat 5, waarheen de lijnen 10 en 8 en de autobus 12 hen, die daar de lessen willen volgen, gemakkelijk brengen.

Ofschoon dit instituut pas den 15en November van dit jaar werd geopend, mag het zich reeds in veler sympathie verheugen. Men leert daar immers in de eerste plaats die dansen, die overal te pas komen, omdat men alleen op die wijze het meeste profijt van het aangeleerde heeft. Wil men er echter ook andere dan de gebruikelijke dansen leeren, dan is dat in 't geheel geen bezwaar.

De gevolgde methode is de Parijsche en al wie in de „Ville Lumière" rondgekeken heeft, weet, dat men daar de kunst van het dansen bij uitstek verstaat.

Wanneer wij dan nog vermeld hebben, dat de inrichting werkelijk schitterend is te noemen en dat er ook Heilgymnastiek onderwezen wordt, dan mogen wij dit stukje besluiten in de hoop, dat de lezers van dit blad bij kennismaking met dit dansinstituut de aangenaamste ervaringen zullen opdoen.

11.300 ton waterverplaatsing en een snelheid van 23 mijlen.

De boot heeft 6 schoorsteenpijpen. Het is een schoolschip met een bemanning van 657 koppen. Commandant van het schip is kapitein Traub.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Correction paternelle.

Abm. Severeijn riep 21 Juni 1827 des gouverneurs bescherming in tegen zijn zoon Samuel „wegens deszelfs schandelijk en aanstootelijk gedrag, waardoor hij, de genoemde Abm. Severeijn, in zijne rust verstoord wordt en zijn leven meer dan eens in wezenlijk gevaar gezien heeft.” De gouverneur willigde het verzoek in en liet Samuel aan boord van 's Rijks stoompakket Curaçao brengen, „ten einde aldaar als ligte matroos van de derde klasse te dienen”, met aanschrijving aan den kommandant „om denzelven binnen scheeps boord te houden en naar de Nederlanden overtevoeren teneinde aldaar geengageerd of afgedankt te worden zoo als zijne Excellentie de Minister voor de Marine en Kolonien zal goedvinden te bevelen” (Gouvernementsjournaal).

Uit den Verren Vreemde.

Bij den jaar-overgang.

Al liet 1925 ons niets anders na dan het vooruitzicht op een internationale bespreking van de mogelijkheid om tot wapenbeperking te komen, dan was 't hierom alleen al een goed jaar te noemen. En daar de voorbereidende commissie van vertegenwoordigers der 19 mogendheden, welke hiertoe uitgenoodigd zijn, medio Februari 1926 te Genève zal samen komen — althans het voornemen hiertoe heeft —, zet het nieuwe jaar ook met een verblijdend vooruitzicht in.

't Is 't noodlot aan de groote lijnen van onzen tijd beschoren, op zóóveel verzet en weerspannigheid te stuiten, dat haar voortgang zóó langzaam wordt dat de groote lijn er ter nauwernood in waarneembaar blijft, maar *e pur si muove.*

Als de Ver. St. van N.-Amerika eerst afkeerig van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, thans wel over toetreden tot dit Volkenbondsinstituut denken, dan is dat een stap in de goede richting. 't Is waar, dat Coolidge om hiertoe te kunnen besluiten voorwaarden heeft gesteld, die uitdrukkelijk doen vaststellen dat de Ver. St. in geen enkel opzicht deel uitmaken van den Volkenbond en dat adviezen van het Int. Hof niet bindend zullen zijn voor de Ver. St., maar de groote lijn wordt zoo toch wat verder doorgetrokken.

Als Turkije en Rusland zeggen maling te hebben aan den Volkenbond; als Stalin een program van Russische buitenlandsche politiek publiceert, waarin de gebreken van den Volkenbond aan de kaak gesteld worden en het Locarno-verdrag eerder een oorlogs- dan een vredesverdrag genoemd wordt; als Turkije en Rusland, op den dag, dat de Volkenbonds-raad in de Mosoelkwestie een beslissing neemt, die ten nadeele van Turkije luidt, samen een verdrag sluiten van vrede en neutraliteit, dan zeggen die, tegen den Volkenbond en den Locarnogeest gerichte, uitingen toch dat Moskou en Angora wel degelijk rekening houden met de groote lijn, die zich langzaam ontwikkelt. Zij zouden liever zien dat de bond der Sowjet-republieken zich zelf zou kunnen maken tot een Volkenbond, en het verdrag den 17en December te Parijs aangegaan tusschen Tsjitsjerin en Tewfik Roesji Bey heeft veel van een Locarno-verdrag tusschen Sowjet en Turkije, en 't noodigt andere mogendheden uit om er zich bij aan te sluiten.

Wij behooren niet tot de optimisten, die van het protocol van Geneve (1924) dadelijk resultaten hebben verwacht, wij hebben zelfs voor deze dwaling gewaarschuwd. Wij hebben ook duidelijk doen uitkomen, dat men van de Locarno-overeenkomsten geen te hooge verwachtingen van dadelijk effect mocht hebben, en zoo herhalen wij dat men niet in te groote verwachting mag vooruitloopen op wat Februari 1926 brengen kan of zal.

In de wijze van opzet ligt reeds een terughoudendheid, die tot ingetogenheid maant. Van de aanvankelijk opgestelde vraagstukken, welke aan de voorbereidingscommissie voor een ontwapeningsconferentie ter overweging zouden worden gegeven, is, vóórdat de uitnoodigingen verzonden zijn, reeds één geschrapt moeten worden, omdat 't vermoedelijk niet weg te nemen gevoeligheden zou opwekken; de kwestie nml. van een snelle toepassing van art. 16 van het pact van den Volkenbond, ter voorziening in gemeenschappelijke economische, financieele en militaire sancties tegen een staat,

die als aanvaller mocht optreden. Is door deze uitschakeling de kans op het verkrijgen van overeenstemming ter conferentie vergroot, tevens is zoodoende echter bij voorbaat uitgesproken, dat men weet het omtrent een toch zoo belangrijk punt niet eens te zullen worden. Zoo lijkt 't ook of men alles, wat men kan verstaan als de kwestie der overzeesche gebieden en verhoudingen liefst buiten 't geding wil houden. Of voor het verband tusschen werkeloosheid en ontwapening aandacht zal worden gevraagd is te betwijfelen. 't Is niet onmogelijk dat Turkije tijdens de Genèver conferentie voor oorlogsmuziek zal zorgen in Mosoel, ofwel door een bestraffing toe te dienen aan de Christen Chaldeëers, in het aan Turkije toegewezen gebied, omdat zij zich verstout hebben de hulp van den Volkenbond in te roepen om de hun in 't vooruitzicht gestelde onafhankelijkheid te krijgen. Rusland heeft, terwijl het zich in beginsel bereid verklaarde om de uitnoodiging aan te nemen voor de Februari-ontwapenings-bijeenkomst, tevens de ironie der onverzoenlijkheid tot uiting gebracht, door te weigeren hiervoor in Zwitserland samen te komen, den moord op Worofsky indachtig. 't Beveelt Washington als vergaderplaats aan, waar de Volkenbond zich zeker wel niet thuis zou gevoelen. Moskou heeft zoo weer 't middel gevonden om ja en neen te gelijk te zeggen en om dan later op den Volkenbond te kunnen afgeven, als onwillig, terwijl Rusland de inschikkelijkheid zelve is geweest.

Frankrijk beleeft als Volkenbonds-mandaathouder van Syrië niet veel genoegen, het stemt het volk dat 't op te voeden heeft daar ook niét tot dankbaarheid, en 't bezorgt den Volkenbond evenmin plezier van dit zijn mandaatgebied. China, lid van den Volkenbond, laat zich in zijn inwendige en buitenlandsche staatkunde in 't geheel niet inspireeren door den geest van Locarno. Zou, wie in vrijheids en onafhankelijkheidszin is opgevoed, het gemeenschappelijk streven kunnen begrijpen van uitersten, als de Chineesche communisten en de Chineesche nationalisten zijn, om in vereend pogen den vreemdeling buiten de landsaangelegenheden, te dringen, hier staat tegenover dat de buitenlandsche oorlog daar in wezen en omvang een zoodanig karakter draagt, dat de buitenlanders er zich niet buiten kunnen houden. Ook deze verwikkelingen zullen in Februari zeker niet ontward zijn, zij zullen de bespreking over mogelijkheid tot wapenbeperking te Genève bemoeilijke Maar aangezien de voorstellen rekening zullen hebben te houden met de werkelijkheid, is 't beter deze te zien en te erkennen, dan haar te verbloemen; men passe ten opzichte van China niet de struisvogel-politiek toe.

Zooals men weet beteekent de Februari-commissie een succes voor onzen afgevaardigden ter zesde Volkenbodsvergadering. Mr. Jhr. Loudon drong er op aan, dat de Volkenbondsraad eindelijk eens een aanvang zou maken met de voorbereidingsmaatregelen voor een ontwapeningsconferentie. Dit voorstel is aanleiding geworden tot de nu verzonden uitnoodigingen, waarin de groote lijn der Vredesbeweging voor 1926 is doorgetrokken. De Volkenbond voelde de opeenhooping van moeilijkheden terdege; zóó zelfs dat hij niet tot een practischen maatregel zou zijn gekomen, zonder het initiatief van Mr. Loudon. De moeilijkheden zijn hierdoor niet weggenomen. Maar: *e pur sî muove.*

Ook op economisch gebied lijkt voor de toekomst een lichtstraal door te breken. Hebben verschillende landen verbetering van de treurige economische toestanden gezocht in en door bescherming van eigen industrie en handel, met daarna verbonden wering van buitenlandsche mededinging, de ondervinding schijnt velen tot wijzer inzicht te brengen. Zelfs een reuze-volk als het Russische, of een reuze-verbond als dat der Sowjet-republieken heeft aan en in zich zelf niet genoeg, om het overige deel van de aarde op den duur te kunnen missen en negeeren. Zelfs een wereldrijk als het Britsche met zijn dominions en koloniën kan in zelfgenoegzaamheid op den duur geen bevrediging vinden. En omgekeerd blijkt de uitsluiting van een groot nijverheidsgebied als het Duitsche van de internationale mededinging zich te wreken aan hen, die van deze uitsluiting voor zich zelf voordeel verwachten. De protectionisten zijn nog wel niet tot vrijhandelaars bekeerd, er zijn er die van beschermende rechten e. w. d. m. z. voor hun land heil verwachten, maar voor de wereld-economie richt de groote lijn zich merkbaar toch mede naar het begrip: Volkenbond en wapen-beperking. De economische toenadering tusschen Duitschland en Frankrijk ging vooraf aan de toetreding van Duitschland tot den Volkenbond. Zal 1926 deze laatste brengen? De behoefte aan economische toenadering van Sowjet tot de Westersche mogendheden temperde den strijdlust der roode legers; 1925 heeft hiervoor duidelijke aanwijzingen gegeven. Waarschijnlijk zal 1926

in die richting blijven wijzen. Al zal de groote lijn niet steeds gemakkelijk te onderscheiden zijn in 't gewirwar der politieke krullen en draaien, toch beweegt zij; moge 1926 dit buiten twijfel stellen!

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Heeren Secretarissen der afdeelingen, die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes, welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K. W.) wenschen te ontvangen, gelieven hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

J. Th. Giesen, Soembawastraat 122 I te Amsterdam, als gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid;

Mej. G. Wilmink, Haagschestraat 1 te Scheveningen en Mej. M. Meijer te Oosterwolde, beiden als onderwijzeres bij het M. U. L. O.;

de heeren P. G. M. Hezemans te Koog a. d. Zaan, M. Schaafsma, Sportstraat 48huis te Amsterdam en A. J. Santen, Steenhoffstraat 14 te Soest, allen als onderwijzer bij het M. U. L. O.;

de heer C. Vrolijk, Seinpoststraat 3 te Scheveningen, als onderwijzer bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs.

OPGAVE VAN MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

Mevr. W. H. A. Lovius, geboren Coopman, waarn. directrice der Inl. Normaalschool, Eibergen (Gelderland), p. a. den heer J. P. A. Wilhelm.

G. E. Tuxen, onderdirecteur der Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting, Kopenhagen, Sortedams Dossering 63 B 1.

Bladvulling.

Krekel-gevechten.

Onlangs nam een Europeesche dienaar van Hermandad van een Inlander in beslag een tweehonderdtal bamboekokertjes, waarin even zoo vele krekels waren geborgen. De inbeslagneming had plaats, wijl gevreesd werd, dat de beestjes zouden worden gebezigd voor krekelgevechten, waarom ze dan ook werden losgelaten.

Of ze toen voor het politie-bureau aan het vechten zijn gegaan, vertelt het politie-rapport niet.

Ook vermeldt het rapport niet, of de boksers, die Zondagmorgen in het Decapark menschengevechten hielden, in beslag zijn genomen en we weten ook niet met zekerheid, of bij de Adoean Sapie op Soerabaja de stieren werden opgevangen en...... weder losgelaten ter voorkoming van stierengevechten.

Maar dat zal wel, zegt de *Java-Bode*.

Mutatiestaat van 23 tot 30 December 1925.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Mr. H. W. M. van Helten, Rotterdam, Heemraadsingel 62 b. f 5.—.	Secretaris-Penningmeester afdeeling Rotterdam.
A. Kandou, Rotterdam, [illegible] 1 c. f 5.—.	
R. F. B. Staab, Rotterdam, Mecklenburglaan 7. f 5.—.	
Mr. F. Couvée, Ginneken, Baronielaan 336. f 5.—.	Secretaris afdeeling Breda.
A. Dros, Fabrikant, Amersfoort, Huygenslaan 2. f 5.—.	Afdeelingsbestuur Amersfoort.
Wouters, oud-Hoofdingenieur S.S. O.-I., Overveen, Julianalaan 53. f 5.—. (afd. Haarlem)	Administrateur O. en W.
Mevrouw van Eek, Heemstede, Zandvoortschelaan. f 5.—.	Secretaris afd. Haarlem.
Mevrouw Wintershoven, Heemstede, van Hogendorpstraat. f 5.—.	
J. W. Teilers, Hoofd der Reproductie Topogr. Dienst, Den Haag, Frankenslag 385. f 5.—.	Secretaris-Penningmeester afd. Den Haag.
G. W. Horn, Hoofd Dactyloscopie, Den Haag, van Galenstraat 8. f 5.—.	
E. J. van Son, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, Laan v. Meerdervoort 385. f 5.—	den Heer F. van Peski te Den Haag.
J. F. Koerts, Ingenieur, Groningen, Parklaan. f 5.—.	Secretaris-Penningmeester afd. Groningen.
Dr. D. J. Hissink, Directeur Rijkslandbouwproefstation, Groningen, Josef Israelstr. 40a. f 5.—.	
M. C. van der Brink, Ind. student, Amsterdam, Dacostastraat 32 I. f 2.50.	den heer A. J. van Wilgenburg te Amsterdam.
D. J. Hoogkamer, Ind. student, Amsterdam, Overtoom 410 II. f 2.50.	
R. van der Ley, Med. student, Weesp, Nieuwstad 28. (Op verzoek ingedeeld bij afdeeling Amsterdam).	
Mej. B. Hofland, Heemstede, Princessekade 53. f 5.—	Secretaris afd. Haarlem.

Contributieverhooging:

A. J. van Wilgenburg, Adm. Ambt. B.B., Amsterdam, Jan v. Riebeekstr. 15, van f 2.50 op f 5.—.

J. C. W. Smits, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 278 III, van f 2.50 op f 5.—.

Afschrijven:

Mevrouw M. M. Slors—Wentink, „Huize Schoonbroek", Loobrug, Apeldoorn (overleden).
Mevrouw M. van Bruggen—Ruzette, Den Haag, Josef Israelstr. 18 (overleden).
K. J. Staverman, Den Haag, Stadhouderslaan 94 (overleden).
F. J. Ch. van Prehn Wiese, Arnhem, Boulevard Heuvelink 167.
W. Dijserinck, Haarlem, Wilhelminapark 13.
Mejuffrouw H. A. Goedhuis, Haarlem, Brederodestr. 9.
Mevrouw L. Loomeijer—Aghina, Overveen, Rampelaan 81.
Mevrouw Bladergroen—van der Willigen, Ginneken, Ulverhoutscheweg.
F. C. Vorstman, Ginneken, Wilhelminastr. 35.
F. E. V. A. Goossens, Nijmegen, Sumatrastr. 6.
E. F. H. Prick van Wely, Nijmegen, Bijleveldsingel 8.
Coninck Liefting, Groningen, de Savornin Lohmanstr. 3.

Adresveranderingen:

C. K. Kesler, Leeraar Hendrikschool, van: Paramaribo naar: Amsterdam, van Eeghenstraat 46. f 5.—.
Dr. H. D. J. Apituley, Officier v. Gezondheid 1ste kl. N.-I. L., van: Haarlem, Frans Halsstr. 9 naar: Bandoeng, D. v. O.
A. J. ten Hagen, van: Haarlem, Kleine Houtweg 30 naar: Heemstede, Berkenrodestraat 14.
A. du Bois, oud-Architect B.O.W., van: Utrecht, Rembrandtkade 47 naar: de Bilt, Prinsenlaan 2.
J. C. Bedding, oud-Resident, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 147 naar: Jan van Nassaustraat 51.
N. van Zalinge, Directeur K.P.M., van: Weltevreden naar: Den Haag, Bentinckstr. 5. f 5.—.
E. M. Stok, milicien-soldaat, van: Meulaboh naar: Medan.
V. Lafontaine, Ass.-Resident, van: Soerabaija naar: Pasoeroean.
Dr. D. de Visser Smits, thans: Leeraar H.B.S. te Weltevreden, Salemba 33.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

1925, N

emin

G

639

T",

ein 23.
n en
nnen
West-
gebied
eulstra
inlicht
en.
t „Te
derland
Aanv
ER.
elaerlan
en. Ind
tbetrek

ten
egenhe

de d
niddag

gaan.

n de F

ede d
en.
EMER.
en.

kring

n.

n.

n.

n.

n.
en).
n.
ede vo
jken

n.
.-Indi
n.
herzie
n.
herzie
.
.-Indi

d-Indië

er de
ust.

ens

HAN

dienda

5024